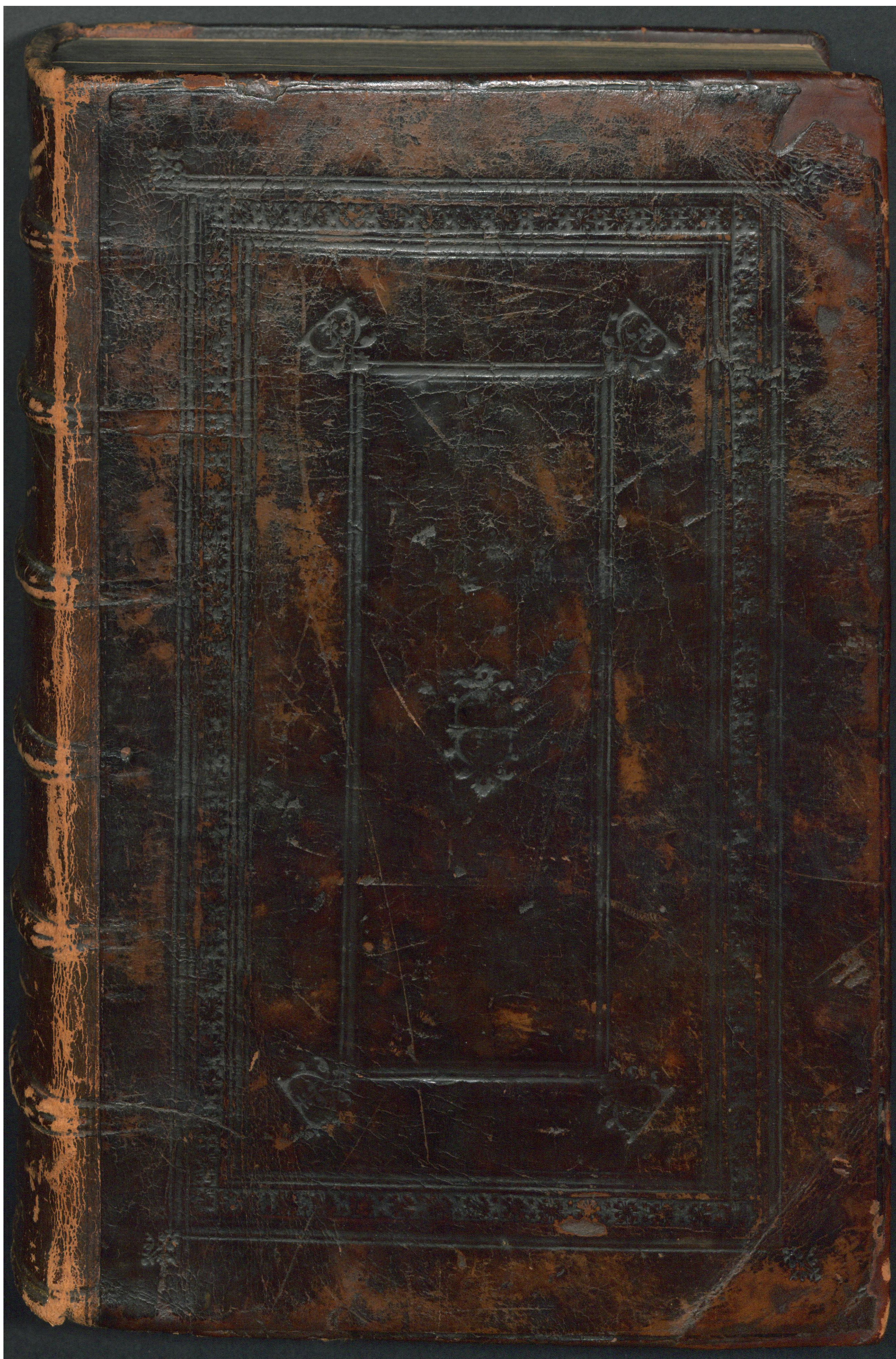
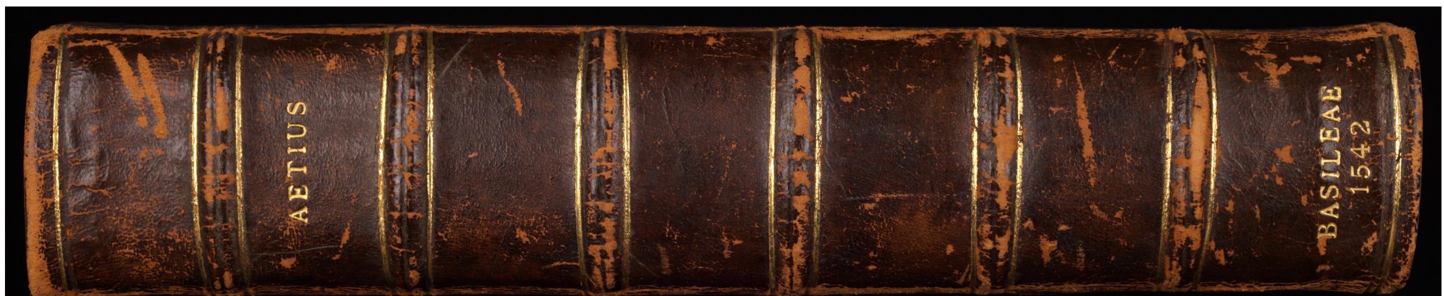
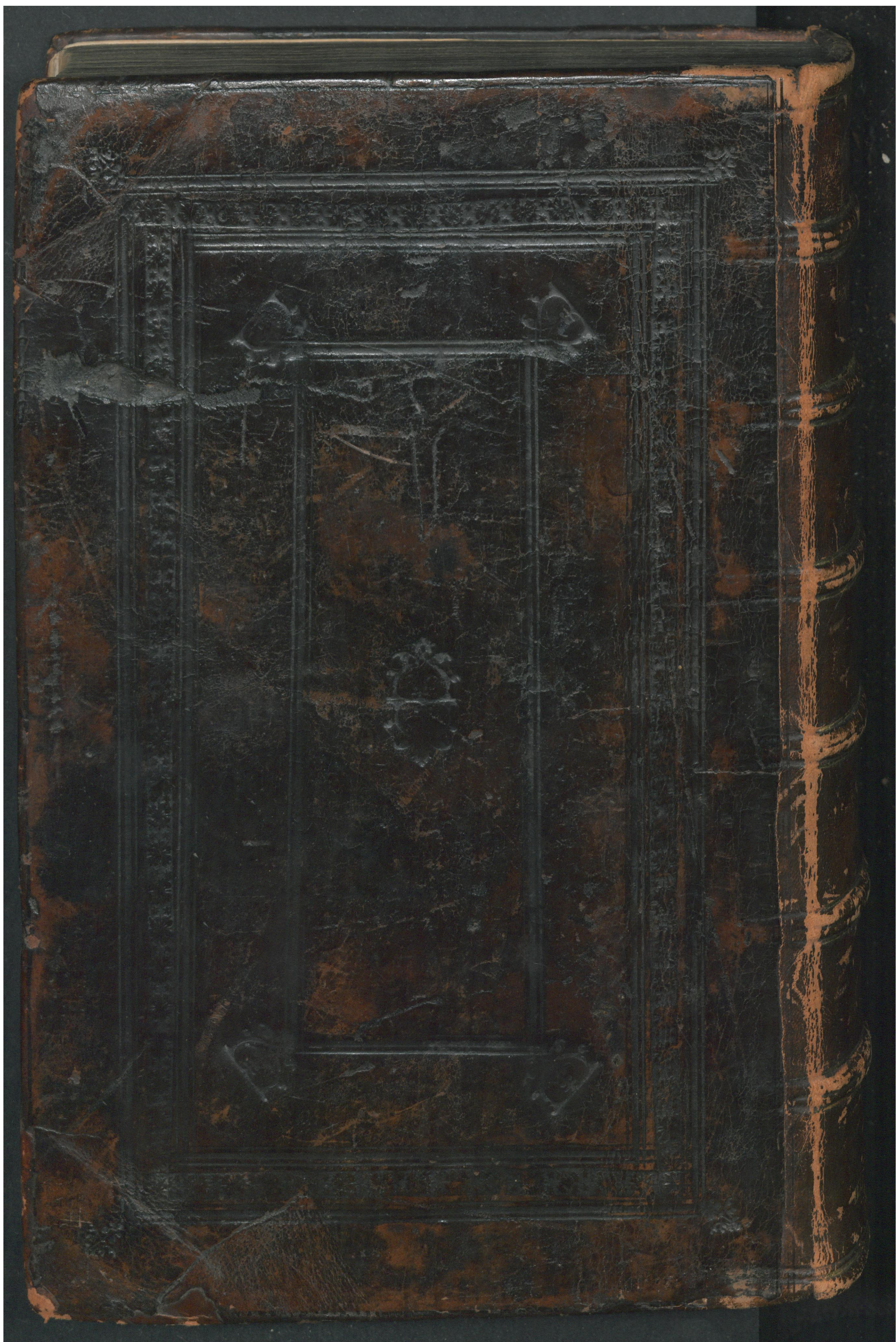
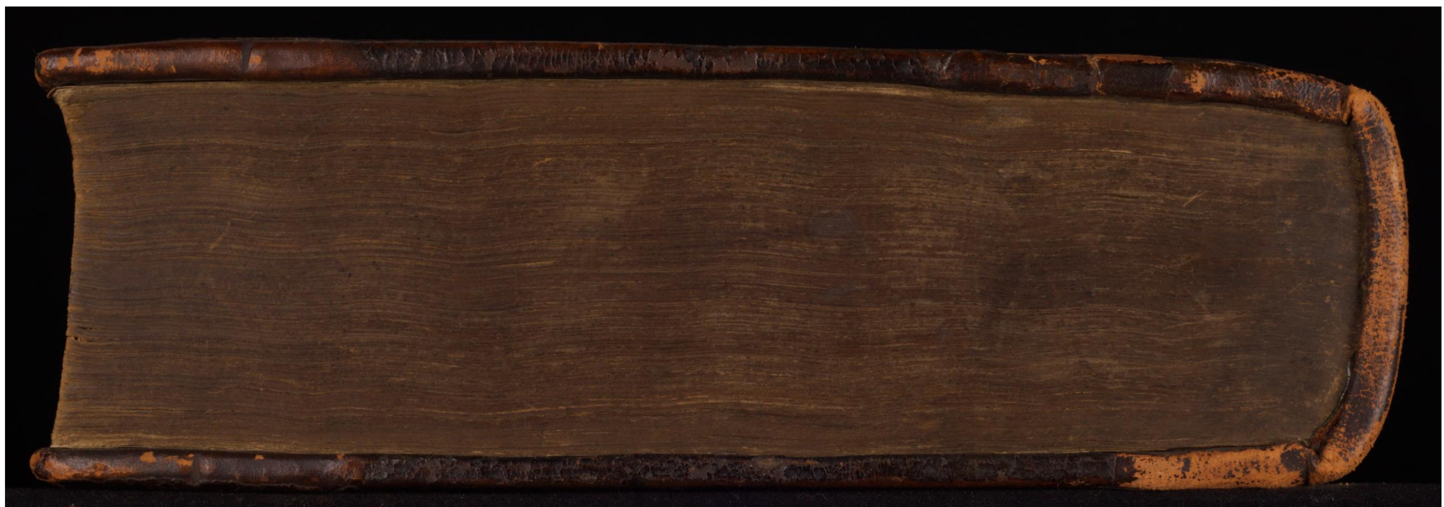

AETIUS
BASILEAE
1542

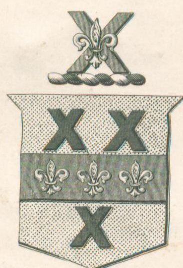

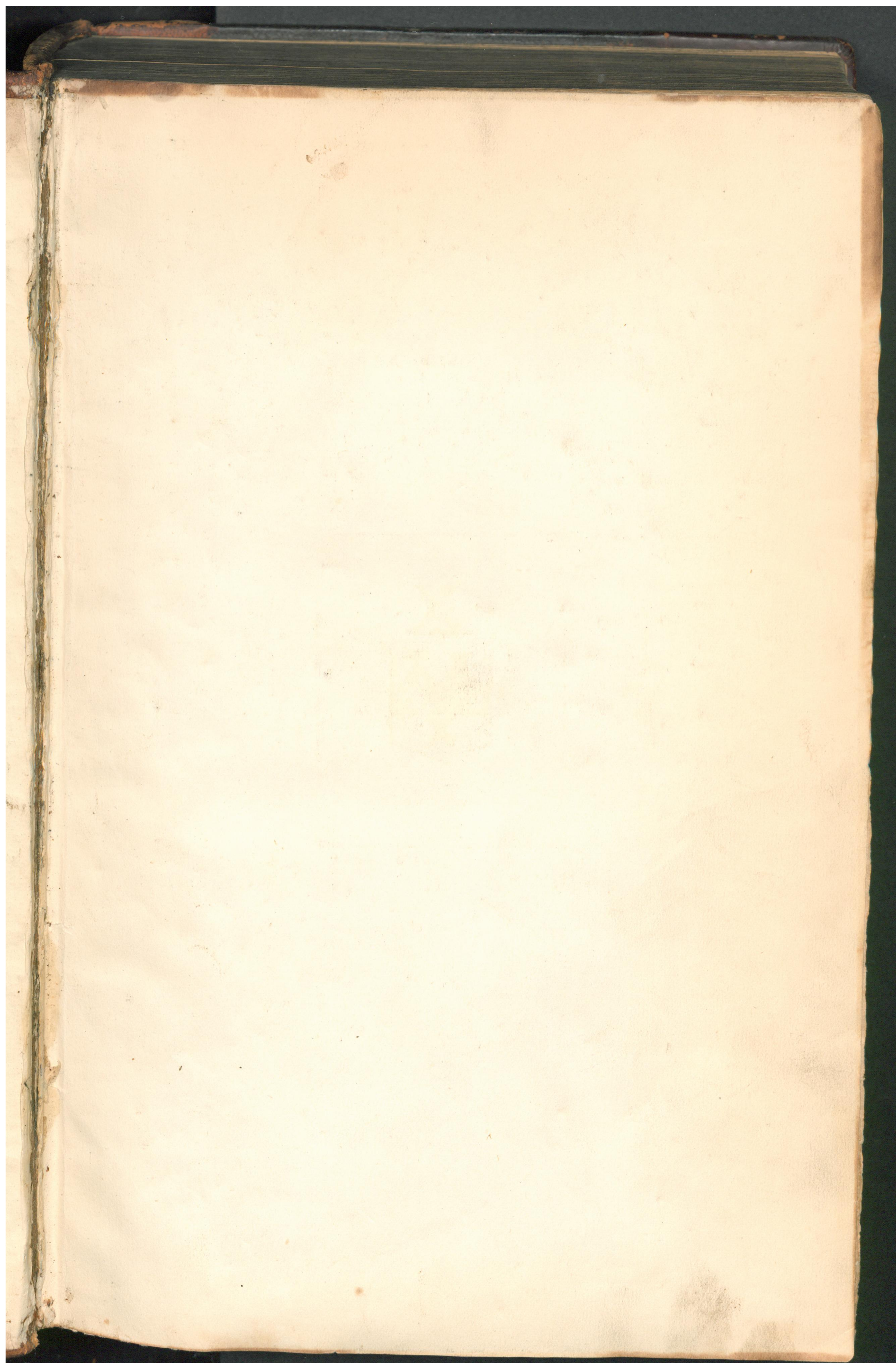

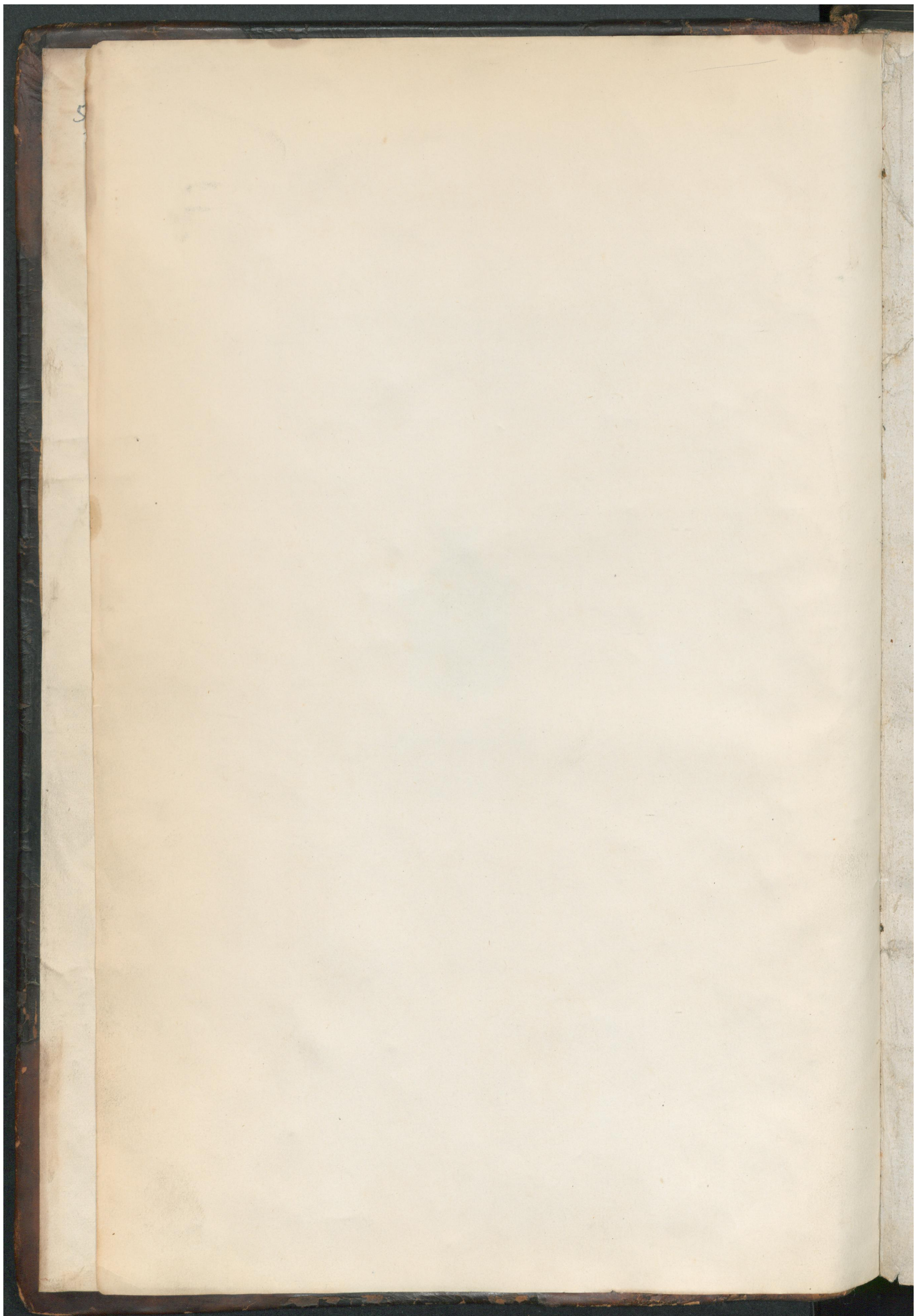

pp 867-70 wanting
(Noted Nov '98)

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINÆ TETRABIBLOS, HOC EST QVATERNIO, id est libri uniuersales quatuor, singuli quatuor sermones complectētes, ut sint in summa quatuor sermonum quaterniones, id est sermones XVI. per Ianum Cornarium Medicum Physicum Latinè conscripti.

BASILEAE M D XLII

AMPLISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS HONESTISSIMISQ. VIRIS SENATVI POPVLOQ. imperialis urbis Francforden. Ianus Cornarius medicus Physicus S. D.

AETIVM medicum græcum iam decennium quum uertendum suscepissem, multum operæpretij mox ab initio facere, mihi uisus sum. Tametsi enim fragmentum tantum, uenerandæ tamen illud uetustatis, mihi obtigisset, attamē ex eo ipso colligebā non uulgare aliquod cōsilium illi uiro fuisse, sed institutum penitus optimum, & ab omnibus approbandum, totam uidelicet medicinam in breues quasdam summas contrahendi. Erat autem tum mihi, sicut plerisq; omnibus autor ignotus, nisi quod Asulanorum apud Venetos familia, græci exemplaris editionem pollicita erat, ante Hippocratis & Galeni operum editionem. Itaq; etiamsi fragmentum illud meum sex sermonum, ab octauo usq; ad decimumtertium, contemptibile uideri poterat, ut in publicum ederetur: & incertū esset ad quot libros uniuersales, aut sermones partiales, autor opus ipsum extendisset: tamen neutiquam supprimendum ratus inuentum thesaurum (sic enim tum mihi placebam) sex illos sermones in latinam linguam à me conuersos edidi. Neq; male successit. Nam nouum & incognitum opus studiosi benigne exceperunt, per omnem adeò Europam, ut etiam Italiæ uisum sit, non paruum esse incommodum, totum illum autorem non ad latinos translatum extare. præsertim quum totum græcum opus in aliquot exemplaribus in Italia superesset. Et tum sanè excitatus est quorundam magnorum & rectis studijs bene uolentiū Heroum stimulis Baptista Montanus: non incelebris apud Veronenses medicus, qui exemplarium illorum copia confisus, & priores, & posteriores, quos ego non habueram sermones, fragmento meæ translationis adiecit, & sic translationem meam suæ apud Venetos editioni inseruit. Et quia candore quodam hoc à se factum esse, in præfatione testatus est, ego uicissim illi hoc talionis uice re

pendam, quòd studiosis cognoscendum propono, hactenus transla-
tionem illius, unà cũ mea lucem ferre potuisse. nam in posterũ non erit,
qui me iudice, uel meam priorẽ, uel illius conuersionem, per omnia se-
qui debeat. Discipulus est prioris posterior dies, Honestissimũ est certa
men, non solum alios, sed etiam seipsum superare. Proinde totum o-
pus Aetij etiam nos adepti, illud denuò ex toto conuertendum susce-
pimus, non tantum quod uideam, dum exemplaria alia plus, alia mi-
nus, adscripta habent, unum aliquod certum sequendum esse: Sed eti-
am ut ne amplius sit styli diuersorum interpretum, in uno opere pu-
gna. Et hoc meum consiliũ si Montano sequi uisum fuerit, adeò nõ im-
probabo, ut ingentis candoris loco id habiturus sim, si etiam ipse to-
tum Aetij opus ex sua interpretatione legendum edet. Quapropter
meam operam non aliter studiosis approbare uolo, quàm ut putent
me nulla quàm publici commodi causa commotum, huc progressum
esse, & sincerè optimum medicum emendatissimum, ac optime Lati-
num factum (quãtum eius per me fieri potuit) inuulgasse. Tantumq́
abest ut in præsens eius translationem, propter meæ editionem, super-
fluam uideri uelim, ut uehementer expetam etiam illum, totum opus
de suo denuò publicare. Et nisi fallor, hæc res non tam ad illius glori-
am spectat, quàm publicam studiosorum utilitatem: præsertim eorum
qui Latinam linguam solum nouerunt. Continget enim ipsis ex utri-
usq́ translationis collatione, ut ueram sententiam assequantur. Atq́
utinam etiam hi qui ex Hispanis, altas de montibus umbras nobis u-
trisq́ offundunt, & in alienis libris ingeniosi sunt, huc incumberent, ut
similem, aut potiorem, (qualem ostentant) operam præstarent: plenis
buccis studium hominum collaudarem. Iam quod illos facere iuuat,
nemini prodesse uideo. Et reuera in quatuor uersibus, si quando ali-
quid è suo exemplari, uelut potiore citat ille, plures errores in conuer-
tendo admittit, quàm in integro sermone prioris editionis inueniun-
tur. Deinde leuissima quæq́ & nullius momenti notat. Verum ubi no-
dus aliquis incidit, ibi transilit uelut angue conspecto, & nihil hic se-
cat Tenedia ipsius bipẽnis. Sed huc progredi nolebam. Hoc uolebam,
expetendum mihi uideri, ut & ex hispanis latina Aetij translatio
extaret: quo sic studiosi medici uel auctam, uel decurtatam, aut etiam
corruptam lectionem diuersorum græcorum exemplarium cognosce-
rent. Hispani suum in hac parte ducem, itemq́ Itali suum haberent.
Profectò mihi satis est, si Germanis meis mea & placent, & prosunt.
Iam uero eiusmodi cauillationibus nihil proficitur, & in talibus anno-

tationi-

tationibus utcunq; ueri inueniendi studium prætexitur, tamen hę sunt ipsissimæ maligni ac morbidi ingenij notæ. Facile est aliorum errores indicare. Sed teipsum inculpabilem præstes, si quid simile tentes, aut etiam in his annotandis, hic opus hic labor est. Et cognosco pennas, ex corpore commentariorum meorum medicorum, in Galeni κατὰ τόπους libros conscriptorum, extractas, & sagittis illius adaptatas, ut uehementiore impetu in me ferrentur. Non enim non uidebam ipse quæ mihi in mea translatione displicerent. Verum ea, quia potioris aut alterius exemplaris copia deerat, interim ferri posse sperabam, donec clare à meipso iudicarentur, id quod factum est mox in relatorum commentariorum editione, in quibus potissimos locos prioris meæ in Aetio translationis indicaui ac retractaui: Et iam amplius fiet, in huius repetitæ meæ translationis editione, quam ad duo exemplaria præuia à me conscriptam, & ad Galeni ac Pauli lectionem collatam, in omnibus sequendam puto. Neq; curandum arbitror, si alicubi aliam exemplaria, plura uel pauciora habent, aut etiam ordine immutato. Hoc enim in eiusmodi autoribus peculiariter contingere potest, ut certi loci ab alijs atq; alijs augeantur, aut imminuantur, dum quisq; postea uel sibi approbata addit, aut superflua iudicata detrahit. Quod ipsum fortassis etiam ab ipsis iustis scriptorum autoribus aliquando fieri contingit. Hanc ipsam operam meam in urbe uestra, Viri Francforden. à me perfectam uobis inscriptam, ac dicatam esse uolui. Nam quum aliàs hoc inscribendi libros magnis principibus, ac urbibus munus, publice receptum sit, ego qui apud uos iam in quartum annum medicum physicum ago, neutiquam committere debui, ut ex scriptis meis non eximium aliquod specimen, quale sanè hoc Aetij à me Latine conscripti opus esse iudico, urbi uestræ peculiariter à me destinaretur, quo uestro grauissimo iudicio approbatum, maiore gratia ac autoritate in publicum exiret. Atq; haud scio an post ullas alias imperij Romani urbes, uestra respublica numerari debeat, tot insignibus ornamentis præ cæteris clara. Primum enim quid præclarius urbi alicui contingere possit, quàm quod urbs uestra iam per multorum annorum successionem habet, aureæ etiam appellatæ bullæ sacramento roboratum? Quod uidelicet Romanus futurus rex in sola uestra urbe, excitis è sedibus suis Romani imperij electoribus, tanquam ad rem orbi terrarum imprimis, uelut etiam est, necessariam eligitur, proclamatur, & ex urbe orbi, Rex & imperator suus innotescit? Quod si priscos historicos omnes diligentissimos in hoc exquirendo, describendoq; esse uidemus,

ut regum ac magnorum principum ortus, ubicunque tandem contigerunt, tanquam locis in quibus contigerunt clarioribus inde futuris, exacte prodant ac conscribant: Et hodie in annales principum referre mos est natales ipsorum locos: Quod monumentum satis amplum urbi uestræ statui potest? ad quam non unus aliquis magnus princeps, sed tam multi, tot uoluentibus annorum seculis, orbis imperatores, ueri ortus sui primordia referunt, maximè qui non fortuitò, ac incerta nascendi sorte ipsis contigit, uerum septem sacramento adiuratis principibus, totius Germaniæ supremis, ob hoc Electorib. imperij appellatis, eius gratia conuenientibus, & summa fide, incorruptissimis iudicijs, firmissimaq; autoritate, noui regis Romani atq; orbis domini futuri, imò clementissimi imperatoris, ortum ac natiuitatem, hoc est electionem, orbi uniuerso salutarem pronunciantibus. At uero ut maximum est hoc urbis uestræ, uiri Francfordeñ. decus, sic non minus ornamentum ex nobilissimo emporio uobis accedit, quod omnium totius Germaniæ emporiorum maximum esse constat. Possint fortassis alijs alia quædam emporia, aut ob mercium quarundam pleniorem ubertatem, aut uiliorem annonam, aut perpetuum emporij statum, præferenda uideri. Verum ob mercium omnium æqualem apud uos copiam, mihi quidem nullum emporio uestro maius uidetur, præsertim quum duobus statis anni temporibus celebretur, quibus quisque & sua commode aduehere ac diuendere, & aliena comparare potest, non dubito quin maiore utrinq; lucro, quàm si perpetuus emporij status apud uos extet. Quanquam si quis adeò extra statam duorum temporum oportunitatem uos adeat, reperire itidem posit, & emptorem & uenditorem, quarundam mercium ac ipso expetitarum. Quantæ uero commoditatis res sit, talia emporia esse ac celebrari, uel inde palàm fit, quod egentissimi sunt populi, ad quos nihil peregrinarum mercium inuehitur, ut & hoc nomine insigniter celebris uestra urbs sit, quod hanc commoditatem ex se in uniuersam fermè Europam deriuet. Atque sint hæc quidem præcipua duo uestræ urbis præconia. Mihi uero neq; hoc leuiter ad laudem uestram pertinere uidetur, quod mechanicarum artium opifices per omnem Germaniam, morum, consuetudinum & rituum, unicuiq; arti peculiarium præscripta ac rationes, ex uestra republica uelut optime instituta, aut primum petunt, aut si prius habent, ex uestris emendant ac confirmant. Quid uero an non prædicandum uel imprimis erat? quod artis gladiatoriæ apud Græcos ac Romanos olim celebertimæ, hodie uero ubiq; exoletæ ac interceptæ,

nulla

nulla totius orbis parte, tam inſignia ueſtigia reſtant. Quum enim gymnaſtices partes pleræqꝫ omnes hodie ſublatæ ſint. Nam neqꝫ in uſu ſunt tam frequentia & priſcis adeò quotidiana balnea. Neqꝫ defri‑ctiones ex oleo quotidianas, aut ullas aliquas, ualetudinis conſeruan‑dæ gratia, hodie corporibus adhibemus. Et palæſtra ferè tota interci‑dit, ut etiam ſtrigmentorum ex balneis, & paleſtra ueteribus Medicis petitorum, æque materia atqꝫ uſu careamus: gladiatoria ars apud uos non tantum præclarè exercetur, ſed eam exercentibus etiam præmia conſtituta ſunt, & in ea præcellentes, gladiatoriæ artis magiſtri publi‑cè creantur. At uero quàm utilis res ſit humanis corporibus, imò etiam animis, gymnaſtice, cuius pars eſt & ipſa gladiatoria, uel maximè ab ipſo omnium ſtudiorum doctiſsimo Galeno, in libris ſalubrium, ſi‑ue de ſanitatis tutela declaratur. Quin idem ad Thraſibulum ſcri‑bens dubitare audet, num ad medicinam, aut gymnaſticen pertineat ſanitatis tutela. Intantum uidelicet commodat apta corpum exercita‑tio, ut non minima pars artis tutelaris ſanitatis ipſa gymnaſtice exiſtat. Atqꝫ hoc ſane modo, idem fuerit optimus medicus, qui optimus cor‑poris exercitator, ad ſanitatem uidelicet conſeruandam, quem græci ſignificantiſsime, non medicum, ſed ὑγιεινὸν, hoc eſt ſanitatis tutorem appellant. Quare minus mirũ mihi uidetur, fuiſſe ſemper, & eſſe adhuc honoratiſsimam apud uos artem medicam curatiuam, quum uideam etiam ſupereſſe apud uos ferè ſolos, aut certe non alios quàm qui à uo‑bis tranſsumpſerunt, artem medicam ſanitatis tutelarem. Hæ enim duæ maximę ac principaliſsimæ, ſunt partes medicinæ, quarum altera ὑγιεινὸν, altera θεραπευτικὸν μόριον appellatur. Quanquam autem in hoc diligentia ueſtra omnibus admirationi ſit, ut bonos apud uos Me‑dicos ſemper habeatis, tamen neſcio quo malo fato id fiat, ut uulgus æque apud uos, uelut nunc ubiqꝫ gentium, fermè peſsimos ſequatur, hoc eſt ut ego puto ſui ſimilimos. An autem hoc ex reipublicę utilita‑te ſit, indiſcriminatim quoſuis ad medicinam publice exercendam ad‑mittere, id quod apud uos uelut in libera urbe, omnibus liberum eſt, ampliore conſideratione opus habet. Illud certe magna laude præ o‑mnibus Germaniæ urbibus facitis, quod tot medicos, quot nulla alia, publico ſalario alitis. Par eſt, aut etiam amplius, ſtudium ueſtrum in conſeruandis bonarum literarum ac artium ſtudijs, Nec deſunt uobis præceptores, uel maximis ſcholis pares. Quin & celeberrimos multos republica ueſtra habet Iuriſconſultos, quibus omnibus tum in iure di‑cendo, tum etiam priuatim quibuſuis ad conſulendum, publicis conſti‑

tutis stipendijs utimini. Quod uero maximum est, pietatis studia, & renascentem uerę Christianæ religionis cultum, tanta prouehitis moderatione, ut etiam ipsis ueræ pietatis aduersarijs admirationi sitis, dum uident ac audiunt populum à uerbi ministris ac doctoribus placate edoceri, & sedatis animis populum de sacris concionibus, ad suas functiones obeundas abire, & à neutra parte tumultus cieri. Quæ res summam magistratus prudẽtiam declarat. Vulgo dicitur, qualis princeps, talis populus. Sed egregie dixit poeta ille, Mobile mutatur semper cum principe uulgus. Quare amplissimi senatus imaginem, uel in ipso populo spectare apud uos licet. Sed heu cladem ingentem illam, ex quo magno illo reipublicę uestræ principe orbati estis PHILIPPO Forstenbergero, in omnibus bonis studijs, ac uirtuosis actionibus uiro admirãdo. Cuius ego priuatus priuatim & amore, & admiratione, adhuc ita afficior, ut eius sine suspirijs nunquam, sæpissime etiam lachrymis obortis, mentionem facere possim. Quanto magis putandum est uos uestrum uulnus sentire, à quorum corpore ille resectus est. Erat uir eius ætatis ut recte immatura morte ereptus dici possit, sexagenario propior quàm quinquagenario. Sed corpus uegetũ aderat, ac animus uiuidus, ingenium acre, iudicium exactum, mores mansueti, sermo suauis. Et in summa, natura ad benefaciendum omnibus, neminem lædendum nata, quod quo rarius est, eo maiorem laudem in magistratu meretur. Vtranqꝫ insuper callebat linguam, gręcam supra mediocritatem, latinam ut cum magnis professoribus certare potuisset, quod aliquot ipsius ad me scriptæ epistolæ testantur. Et quum tota uestra respublica ex eo penderet, & perpetuis senatus curis grauaretur, tamen quantum succisiui temporis suffurari poterat, id totum conuertebat ad optimorum autorum lectionem. Et hoc tempore pręter reliqua, totum Homerum græcum perlegendum ac conferendum susceperat. Hæc faciẽtem superioris æstatis inauditus Germanis æstus corripuit, & ardentissima febris abripuit, quam eodem tempore in me sæuientem summa difficultate ego uix à me reieci. At siue bonorum usum nobis non fauent inuida fata, uelut poetis quibusdam placuit, siue ostendit deus magis quàm tradit optimarum rerum fruitionem: profecto uestrum luctum, priuatus meus dolor proferre coegit, quo optimi ac sapientissimi uiri obitus reuera reipublicę uestrę immaturus, à me publice deplangeretur. Videor tamen mihi aliquanto leuius ferre illius ad meliorẽ uitam translationem, quum considero qualia reipub. decora post se reliquit, generos suos, uirum omnibus bonis studijs fouendis ac prouehendis natum, Iu

tum, Iustinianum ab Holtzhusen. Et soceri uestigijs innitentes, ex uete-
ri familia ad Iuuenes appellata, Orthonem ac Danielem. Nec desunt
alij egregij uobis uiri, qui certatim conentur, ut sincera pietas uigeat, &
literarum ac bonorum studiorum honos perstet ac conseruetur. Sed
quorsum tandem hæc omnia? Nimirum quum in urbe uestra uiuo tot
insignibus decoris celebri, ut uidear uirtutis uestræ aliquam rationem
habuisse, dum & grauissimis iudicijs uestris approbatam hãc operam
meam uideri uolo, & uicissim meam erga uos uoluntatem declarare
cupio: quo utraque re cognita, studiosi rerum medicarũ hoc Aetij opus
à me latine conscriptum, alacrius excipiant, auidius perlegant, studiosi-
us sequantur, & medicando de humano genere bene mereãtur. Quod
ubi continget, nõ dubito quia intelligent hoc uestrũ uiri Francfordeñ.
beneficium esse, quod tantum autorem, insignem medicum, in publi-
cum usum editum habent. Crede mihi quisquis es rerum medicarum
studiose, si totum Galenum contractum, si totum Oribasium explica-
tum, Si Paulum ampliatum, si omnes ueterum speciales, tum per phar-
maca tum per chirurgiam aggresiones, ad omnes affectiones, in sum-
ma habere uoles, Aetium habes unde totum hoc petere, ac ferre potes.
Neque refert an sit Aetius ille Hæresiarcha, aut alius quispiam Amide-
nus Opsicij comes, uelut quædam exemplaria præscriptum habent.
Certè Aetium hæresiarcham uarijs artibus instructum fuisse, & philo
sophicis Aristotelicis rationationibus ingenium exercitatum habuisse,
D. Epiphanius abunde declarat, in opere contra Octoaginta hęreses,
quod item recens in latinam linguam trãstulimus, ut fieri potuerit, eum
etiam medicinam tractasse. Nam quod comitis dignitas recentior sit,
quàm ut Aetio hæresiarchę competat, penitus falsum est. Habet enim
iam citatus à me D. Epiphanius, comitum appellationem ac dignita-
tem sub ipso Constantino Magno receptam. Et Iosephum quendam
è Iudæo Christianũ factũ, ea dignitate à Constantino Magno dona-
tũ tradit. Potuit igitur fieri, ut aurifaber usque ad perfectã ętatẽ Aetius,
& postea ad Aristotelicæ philosophiæ studia progressus, & deinceps
à Georgio Alexandrino diaconus constitutus, tandem per principem
aliquem, Opsicij comes factus sit, & ut uir philosophiæ doctus, hoc o-
pus ex ueteribus Medicis collegerit. Sed nihil pronũcio, neque quicquã
refert. Cæterũ quod ad operis totius diuisionem attinet, manu scriptũ
exemplar meum habuit τετραβίβλου inscriptionẽ, ante aliquot sermo-
nes partiales. Velut uerbi causa, ante nonũ sermonẽ, Ἀρχὴ τοῦ θ. λόγου
Αετίου, πρώτου τῆς τρίτης τετραβίβλου. Et ante sermonem XIII. Ἀρ-
χὴ τοῦ

χὴ τὸ.ιγ. λόγου Αετίου, πρώτου τῆς τετάρτης τετραβίβλου. Quam ra-
tionem ſequutus, totum opus in quatuor tetrabiblos, hoc eſt qua-
terniones uniuerſales, ſingulos quatuor ſermones ſiue libros partiales
continentes diſtinxi, uelut autorem ipſum ab initio feciſſe apparet.
Porrò quod ſupereſt precor, ut & uobis uiri Francforden̄. ex huius o-
peris editione merita gloria, & ſtudioſis lectionis ac imitationis fructus
contingat. Mihi ſatis eſt, ſi in huius dramatis actu non penitus (quæ
quorundam malignorum ingeniorum improbitas eſt) fuero
ex ſcena ac theatro exploſus. Valete. Francfor-
diæ, calend. Nouembribus, Anno
Chriſti M. D. XLI.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMAE SERMO PRIMVS, PER IANVM CORNARIVM Medicum Physicum latinè conscriptus.

De simplicibus pharmacis ex plantis, iuxta ordinem literarum græcarum. Item de multorum oleorum præparatione.

DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM VIRIBVS.

IFFERENTIAE particularum actionum in singulis pharmacis fiunt, ex eo quod singula ex ipsis ad tantam caliditatem aut frigiditatem, aut siccitatem, aut humiditatem, aut partium tenuitatem, aut earundem crassitudinem accedant. At uero ad quantam tandem accedant singula, enarrari nõ potest iuxta exactam sanè ueritatem. Sed nos tamen etiam hoc ipsum manifestis, & ad artis usum sufficientibus distinctionibus compræhendere tentauimus, unũ quidem genus esse demonstrando, quod ad simile corporibus nostris temperamentũ perueniat, ubi à caliditate quæ ipsis corporibus inest, transmutationis & alterationis principium quoddam assumpsit. Alterum uero calidius fieri quàm pro nostro temperamento. Atq; huius quatuor ordines facere mihi uisum est. Primum qui adhuc ad sensum obscurus est, ut ratione depræhendere oporteat. Alterũ ab eo secundum, qui iam ad sensum manifestus est. Tertiũ qui fortiter calfaciat, nondum tamen urat. Post hunc quartum & ultimum qui ustorius sit. Sic & frigefacientium primum ordinem eorũ quæ ratione indigent ad demonstrandum quod frigefaciant. Secundum eorum quę sensibiliter fragefaciunt. Tertium fortiter frigefacientium, nondum tamen mortificantium. Quartũ mortificantium. Iuxta eandem proportionem etiam humectantium & siccantium. Fiat autem clarioris doctrinę gratia harum distantiarum à temperamento ordo, ita ut frigidorum primus sit, in quo quis locauerit rosaceum oleum, aut ipsam rosam. Secundus ab eo sequens proximè, in quo rosæ succus. Deinde tertius & Quartus, donec ad frigidissima perueniamus, cicutam & papaueris succũ, & mandragoram, & hyoscyamum. Rursus in calidis anethum & fœnum græcum primo ordine ponamus. In secundo quæ secunda apparent: ita & tertia & quarta, donec ad ustoria deueniamus. Iuxta eundem modũ in humectantibus ac siccantibus medicamentis, initio rursus à temperatis sumpto, ordines cõsequenter usq; ad summa faciemus. huiusmodi enim cognitio non parũ ad medendi methodum confert. Conuenit porrò præexercitatum esse in sensu gustus, & proprietatem uniuscuiusq; qualitatis saporum in memoria habere, uelut uerbi caussa: Quum corpus aliquod linguę admotum uehementer siccat, & constringit, ipsamq; ad multam profunditatem exasperat, uelut pira syluestria immatura, & corna, ac similia: omne tale Acerbũ nominatur, hoc est intense Austerum. Quæcunq; uero in contactu linguæ, ipsam non con-

stringunt, neque contrahunt, uelut adstringentia solent, sed contrarium facere uidentur, extergereque & eluere, talia omnia Salsa appellamus. Quæ autem his adhuc amplius extergent simulque moleste exasperant, Amara uocantur. Quæ uero mordent & cum ualida caliditate erodunt, Acria. Quæ uero absque caliditate mordent, Acida dicuntur. Habentque præterea uim fermentandi terram, si ad ipsam effundantur. Quæcunque autem uelut sublinunt & replent & sedant exasperatas & quasi erosas linguæ partes, ipsas cum manifesta iucunditate contingentia, Dulcia nominantur. si uero sine manifesta iucunditate id faciant, Pinguia appellantur. Si quidem igitur Acrimoniam manifeste percipere uelis, in allio & cæpis ac similibus frequenter degustatis ac diu commanducatis disces, ita ut affectus ex his sensum diligenter memoriæ commendes. Si uero adstringendi uim palàm percipere uoles, in Galla & Rhoë ac similibus assequere. si Amaritudinem, nitri ac fellis gustu. si Dulcedinem, sapæ ac mellis. Præterea siue qualitatis expers, siue qualitate ad gustum medium cognoscere uelis, aquam accipe, eiusque gustum diligenter in memoria retine, & maxime purissimæ aquæ, & nullam prædictarum qualitatum resipientes, neque dulcedinem, neque acrimoniam, neque acorem, neque amaritudinem, insuperque neque multum calidæ, neque nimium frigidæ. Inde enim progressus, promptus ad obscurorum saporum cognitionem peruenies, & eorum quos ego mediocriter dulces, alij aquosos uocare malunt. qualis est harundinum uiridium & graminis succus, item tritici & ordei, & aliorum multorum moderate dulcium. & qualis est aqua qualitatis penitus expers, inter caliditatem ac frigiditatem manifestam, mediam quantum eius fieri potest constitutionem habens, aut etiam paululum ad frigiditatem declinans. Quod si quid eiusmodi sapore præditum, non liquidam sed siccam compagem habeat, id ipsum necesse est terreum esse, & citra mordacitatem siccare. Nominantur autem talia Emplastica Græcis, hoc est meatus obducentia. uelut est amylum, & plurima ex metallicis diligenter lota, pompholyx, cerussa, Cadmia, terra Cimolia, Samius Aster, & similia. Quædam uero ex ipsis non solum terrea, sed etiam aquosa natura sunt. aliqua etiam aërem non modicum intra se habent, uiscosa quidem hæc, & ob id meatus oblinentia. Duplex est enim medicamentorũ meatus obducentium natura. Altera terrea exacte & sicca. altera uiscosa penitus, uerum mixta ex aqua & terra, & plerunque etiam aëre, uelut oleum dulce. At uero candidum oui simile quidem quodammodo est, uerum magis terreum quàm oleum. Caseosum etiam in lacte meatus obducit, & pinguedo suis. Tauri equidem & hirci pinguedo siue adeps, acris & magis terrea quàm suis pinguedo est. Anseris autem & galli calidior quidem & siccior quàm suum est, sed tenuium partium, & nequaquam terrea. Itaque pinguedines si non acrimoniam aliquam habent, meatus obducunt, & magis sicciores, & amplius terreæ. Talis est & Cera probe lota. Et talia quidem sunt medicamenta Emplastica appellata. Quæ uero adstringunt terrea sunt, & crassarum partium compagis suæ mole, frigida autem qualitate. At uero Arida tenuium partium corporibus sunt, frigida autem similiter ut adstringentia. Quæcunque autem in sapore terreas partes repræsentant, quæ colliquatæ & contrahunt & resiccant humectiores sensiles linguæ partes, siquidem asperiora sunt, Acerba dicuntur: minus uero aspera, Austera. & recte talium saporum temperamentum Frigidum dicemus. Quandoquidem autem inæqualiter resiccant, hoc est enim exaspe-

exaspe-

exasperare, fuerint utiq; omnino etiam terrea. Omne enim aquosum æqualiter permeat corpora, & diuulsum rursus facile unitur. Terreum uero diuellitur quidem, non tamen facile rursum coit. Et sanè si sensus proprietatem in utraque affectione in memoriam reuocaueris, iisdem testimonium præbebis. Etenim Acidorum saporum transitus, uelox est in sensilibus partibus: Acerborum autem, tardus. Et Acida per profundum corporum actionem suam magis ostendunt, Acerba uero in superficie. Cæterum ubi experiri uoles sinceræ acerbitatis actionem, si quidem eadem res gustanti tibi apparuerit acerba simulq; mordens, hanc speciem me monente relinques, & acerbum absque mordacitate requires. & quod neque acidum, neque dulce, neq; amarum est, sed quantum eius maxime fieri potest, nullam omnino qualitatem & uim adstrictioni permixtam habens. Superuacuum enim & uanum est, tale pharmacum experiri. Incertum namq; est an ob adstrictionem, siue aliam quandam ei permixtam qualitatem, siue per utrasque, circa corpus cui admotum est, efficax fuerit. Chalcitis igitur & Misy, atramentum sutorium, & squama æris, sori, & Armeniacum pictorium, argentum uiuum, & innumera alia adstringentia, simulq; mordentia, iuxta utrasque qualitates in singula corpora quibus adhibentur agunt. & tamen impossibile sit docere pal m, num per adstrictionem, an per acrimoniam, urendi uim habeant. Nam si intra corpus sumantur talia crassarum partium existentia, & uiribus magis calida, & propterea temporis progressu in permutatione intra animalis corpus ignescentia, ad candefacti igne lapidis aut ferri similitudinem exulcerant & urunt uentris partes, & neque distribui in corpus possunt, ob grauitatem. Præstabilius igitur est plura alia consequenter degustare, ac diligenter considerare sinceram adstrictionem seorsim per se, quantum eius fieri potest, atque ubi talem repereris, iam tandem ad iudicandum illud medicamentum iuxta prædictam methodum progredere. Velut si gustanti tibi balaustium, aut gallam, aut cytinum, aut hypocystidem, aut acaciam, aut rhoem, aut aliud quid eiusmodi, appareat exacte acerbum esse, ita ut palàm sit nullam aliam qualitatem habere, in eiusmodi iam expendere ac explorare adstrictionis actionem oportet. Acerbum itaque corpus terreum est & frigidum. Resoluetur autem necessario tripliciter, aut calescens, aut humescens, aut utrumque simul perpetiens. Si igitur calescat solum, non euadet neque humidius, neque mollius, sed durius existens dulcedinem acquiret: quemadmodum quercinæ glandes, & præsertim quæ castaneæ nominantur. Si uero humescat solum, & humiditas crassarum partium ac aquosa existat, austerum euadet. Nam Acerbum exolutum, austerum producit saporem. Omnis enim saporis uim aquosa humiditas hebetat. Si uero humiditas tenuium partium & aërea accedat, Acidum reddetur. Frigiditas enim tenuium partium existens, acidam qualitatem efficit. At uero si humescat simulq; calescat, cum aquosa quidem humiditate, in dulcedinem transibit, cum aërea uero in pinguitudinem. Etenim arborum fructus qui natura iam facti dulces nobis apparent, acerbam primum & siccam compagem habent, singuli iuxta arboris suæ naturam, progressu uero temporis fiunt quidem humidiores, uerum aliqui aciditatem insuper ad acerbitatem assumunt, quam paulatim deponentes, rursus dulces euadunt maturitatem adepti. Quidam neque in arboribus, sed decerpti post tempus aliquod dulcedinem acquirunt. Alii quidam neque media interueniente aci-

ditate, sed statim ab acerbitate in dulcedinem transeunt, quemadmodum oleæ fructus. Cæterum calore maturi fiunt omnes, qui duplex natura existit, Alter proprius & singulis à natura insitus: Alter forinsecus à sole allatus. Atqui si ab initio quidem acerbiores sunt, maturi autem dulces fiunt, ex caliditate utique dulcedo, ex frigiditate aciditas & acerbitas ipsis adest. Et sanè manifestum iam factum est, quod fructus ab initio acerbi existentes, progressu temporis partim dulcescunt, partim acescunt, partim austeri fiunt: Aliqui uero semper acerbi permanent. Quidam etiam redduntur pingues. Quin & iuxta dictarum qualitatum mixturas, multiplicem habent uarietatem. Acerbi itaq; in finem usque permanent, ilicis, arbuti & corni fructus, & consimiles. quoniam frigidi & sicci, uelut ab initio erant, permanent, nullam aliam alterationem præterquam solius augmenti acquirentia. Acerbus autem simulq; dulcis est, myrti & piri syluestris & glandis fructus. Austerus tantum, uitis aminea uua, & uinum, & quæ his similia. Austerus simulq; dulcis, palmæ fructus, & uinum Surentinum, & quæcunque dulcedinem adstrictione permixtam habent. Dulce autem solum est Theræum & Scybelites, & Siræum, siue hepsema quod nos sapam appellamus, & quæcunque alia his similia. *Pinguis uero exacte tum fructus tum succus oleæ est:* Imò etiam alij omnes ex quibus oleum paratur. Quemadmodum autem acerbus succus progressu temporis dulcior primùm, deinde etiam acrior & amarior euadit, & postremum penitus amarescit. Eodem modo etiam frigidus succus acidior statim fit, & si perfectè perfrigescat, citius adhuc acescit: fructus quoque statim inter colligendum multa humiditate repleti, item qui aliâs aquam adsumpserunt, promptè ex leuissima occasione acidi fiunt. Si enim uua immatura acida est, matura uero dulcis, & maturum fieri fructibus omnibus ex solari caliditate contingit. *Manifestum est imperfectiorem ac frigidiorem, acidum esse, perfectiorem uero & calidiorem, dulcem.* Quum igitur uinum ex perfrigeratione acescat, conspicium est quod ad eundem rursus redit saporem, ex quo prodijt, *uuæ immaturæ inquam. Distat tamen acetum ab uuæ immaturæ succo uiribus,* in eo quod acetum acrimoniam quandam ex putredinosa caliditate adeptum est. Vuæ autem immaturæ succus non habet acquisititiam caliditatem. *& propterea neque aceti acredinem: Vnde etiam magis tenuium* partium est acetum quàm uuæ immaturæ succus, uelut sensus quoque testatur. At uero acrimonia aceti frigiditatem aciditatis euincere non potest, *uerum ad penetrandi celeritatem ipsi inseruit. Quanto enim citius meatus* penetrat calidum quàm frigidum, tanto promptius acris sapor quàm acidus sensilium corporum meatus pertransit, *ut acris uelut præuius iter struat, frigidus uero* non ita longe post sequatur. Et propterea sanè sensus mixtus ac ægre explicabilis non permittit pronunciare, Acetum simpliciter frigidum esse. *percipimus enim in ipso igneam quandam acrimoniam.* Verum frigiditas ex sequenti aciditate destruit & extinguit euestigiò acrimoniam, quare etiam multo maior sensus frigiditatis quàm caliditatis nobis contingit. Porrò quidam æstatis tempore poscam bibentes palàm refrigerantur, & sine siti permanent. Quandoquidem uero sitis dupliciter fit: Altera ex humiditatis inopia: Altera caliditatis redundantia. Eam quæ ex siccitate oboritur non sanat acetum. Eam uero quæ ex caliditate oborta est, sanat. Humectare enim non potest acetum per se, sed non ingenerose perfrigerat.
Igitur

Igitur neque sitim ex sicca intemperie, neque ex calida & sicca obortam, acetum potatum unquam sanare potest. Si uero concurrant aliquando simul humiditas cum caliditate, eiusmodi sanè sitis optima medela acetum erit, aliter sitientibus, tum in febribus ardentibus alijsque omnibus adurentibus, tum in æstate ac calore uehementi, composita affectio est ex caliditate ac siccitate, ut merito compositam medelam requirant ex aceto & aqua: Acetum quidem ut nō instrenue refrigerans, & partium tenuitate facile penetrans, Aquam uero ut quæ supra id quod refrigerat, & humidissima omnium existat. Nihil enim humidius aqua. Cæterum in ardore præcordiorum potior aceto est uuæ immaturæ succus forinsecus impositus, tum quod nullam habeat uiolentam & offendentem frigiditatem, tum quod neque permixtam mordacem caliditatem. Qui enim ita affecti sunt, lenimento inuiolento opus habent, quod forinsecus nullam mordacem acrimoniam inducat. Vuæ itaque immaturæ succus, non solū acidus est, sed etiam acerbus. Nam ut dictum est, omnes ferè arborum fructus circa primam generationem gustu acerbi sunt. Non autem acidū solum frigidum est, sed etiam acerbum ac austerum. Et si quis aliquando gustauit mala cydonia, aut myrti baccas, aut mespila, is sanè manifestè nouit alium esse sensum ab acidis in lingua nostra productum, alium ab acerbis aut austeris. Acerba enim intus protrudere particulam uidentur, quam ex omni parte æqualiter contingunt, uelut exprimentia constringentiaque ac contrahentia. Austera uero in profundum subire uidentur, & asperum quendam ac inæqualem sensum inducere, ita ut resiccando omnem sensilium partium humiditatem expellant. Quare alia est affectionum proprietas, non satis clare explicabilis, & in acerbis, & in austeris saporibus. Sed non puto tamen hominem esse qui non ex iam relatis incitatus intelligat quid dicam. Omne igitur corpus acerbum & ab alijs qualitatibus purum, omni experimento facto frigidum inueni. Omne autem dulce calidum est, & non immodice superexcellit caliditatem quæ in nobis existit: Sed quemadmodū calidæ aquæ contactu delectamur, & maxime ubi fuimus frigefacti, donec corporis partes à frigore congelatæ diffundantur. Excalfacit enim nos, & neque dissoluens, neque scindens partium continuitatem, iucundissima est & utilissima. Sic etiam omne dulce edulium, calidum quidem omnino est, non tamen ad tantam caliditatem peruenit ut offendat, sed intra terminos diffundendi & æquandi demulcendique ac molliendi manet. Omnia enim alimenta his quæ aluntur natura conuenientia & tota substantia familiaria existunt. Statim autem oportet & moderate calida esse hæc, iuxta corporum quæ aluntur proportionem. Et propterea eduliorum ac medicamentorum non una species omnibus hominibus conuenit. Vnusquisque enim iuxta propriam substantiam simulque affectionem, ab utrisque tum utilitatem, tum uoluptatem percipit. Verum quum hæc ita habeant, Edulium sanè minus dulce, minus calidum est, magis dulce, tanto calidius est, quanto dulcius. Si uero modum caliditatis excedat, neque dulce tale est, sed iam amarum apparet, uelut mel inueteratum, & quod diutius eorum est, & singula alia dulcia. Quæ enim temperamentis corporum quę aluntur similia sunt, citra cocturam & præparationem, iam dulcia apparent. Quæ uero dissimilia, omnia iniucunda sunt prius quàm præparentur. Opus est autem calida castigare frigiditate, frigida uero calfacientium condimentorum mixtura, & igne. Eodem modo per humiditatem emendantur quæ terrea sunt & sicca, magis quàm cōuenit. Siccitate uero quæ plus humida & aquosa. Dulci igitur supra hoc quod calidum magis aut minus

nus existit, necessariò etiam humidum magis aut minus est. Quod uero uelut sit perassatum amarum euadit, simile calci & cineri, siccum & calidum necessariò redditur. Et sanè ob id omnia amara extergere solent, scindereq; dissecare uiscosos ac crassos humores, quemadmodum cinis & nitrum. Quod autem amarus sapor sicci ac terrei temperamenti est, tum ex eo quod ægerrime omnium amara putrescunt, tum quod nequaquam uermes & alia animalia gignant, qualia uidelicet in radicibus & herbis & fructibus putrescentibus innasci solent, colligere datur. Nam in humidis corporibus maxime uermes & putredines gigni uidemus. Porrò exacte Amara, uoco autem sic quæ nulla alia sensibili qualitate participant, omnia fermè animalia, non homines modò, in cibis auersantur, propterea quod omne animal humidum magis aut minus existat, Amara autem sicca sint ad cineris ac calcis similitudinem. Quemadmodum igitur exacte quidem Dulce nutrit, exacte autem Amarum non alit, sic quod inter hæc medium est nutrit quidem, sed minus quàm dulce. Propinquus autem amaro est sapor salsus, nam & terrei utrique sunt & calidi, differunt tamen inter se non obscura differentia, quod amarus à caliditate & siccitate magis sit attenuatus & elaboratus ac quasi subactus. Sed & in salis generibus sic habet. Quæ enim dura sunt & densiora & magis terrea, qualia fere omnia fossilia existunt, minus calida ac tenuium partium sunt. Quæ uero friabilia ac laxa, magis tenuium partium & uiribus calidiora sunt, & aliqua ex ipsis subamara, medium quodammodo obtinentia inter salem & spumam nitri. Et sanè quicquid salsum diutius calfeceris, statim amarũ euadet. Atq; sic etiam Asphaltitidis stagni aqua, quam mare mortuum appellant, in cauo & calido loco contenta, & à sole exassata, amara redditur. & ob id etiam æstate magis quàm hyeme amara existit, & si haustam eam in uase cauo ad solem exponas tempore æstiuo, cõfestim magis amara seipsa facta tibi apparebit. Quare in illa aqua neq; animal innascitur, neque planta. Sed & quum flumina magna multumq; piscosa in ipsam influant, & præsertim id quod prope Hierichuntem est, quod Iordanem appellant, nullus piscis oras fluminum superegreditur. & si quis captos stagno immittat, statim corrumpi ipsos uidebit. & propterea stagnum mortuum, siue mare mortuum appellant. Adeo exacte Amarum omnibus plantis & animalibus inimicum est, squallidumq; ac siccum natura, uelut fuligo ex adustione factum. De Amarorum igitur saporum uiribus satis dixisse uidemur, dissectorios & extersorios ac attenuatorios ipsos esse declarantes, atque adeò calidos in tantum, ut nondum urant. Ad Acres iam sermonem conuertamus, eosq; primum calidos exacte esse dicamus, deinde erosiuos & ustorios, crustamq; inducentes & colliquatorios, forinsecus cuti impositos. si uero intra corpus assumantur, qui tota substantia quibusdam animalibus aduersantur, eos omnes putrefactorios esse, & infectorios illorum animalium, uelut cantharis & buprestis hominis. Qui uero secundum solius caliditatis excessum, siquidem crassiores sint & terrei, uelut Auripigmentum & Candaracha, ac similia, eos exulceratorios internarum partium pronunciamus. si uero tenuium partium sint, qualia familiaria nobis semina existunt, daucus uidelicet & anisum, ac similia, urinam cientes & exudatorios, & simpliciter ac summatim loquendo, sectorios ac discussorios. Conferunt etiam quidam reiectionibus ex thorace, & menstruorum fluxionibus. Cæterum acres sapores, non solum forti caliditate ab amaris differre uidentur, sed etiam in eo quod amari omnes non modo calidi

sunt,

ſunt, ſed etiam ſicci ad cineris ſimilitudinẽ. At uero in acribus, quicq; non ſunt amari, multa aliquando permixta eſt humiditas, & propterea no pauca acria nobis in ciborum uſum ueniunt. Quando uero iam & de ſaporibus, quæ dici parerat relata ſunt, reliquum uticq; fuerit & de uaporibus dicere. Pleriq; certe uapores ſimiliter ut ſapores nos afficiunt. Nam acida omnia ipſumq; etiam acetũ, & olfactũ & guſtum eodẽ modo excitant. Acria autem, uelut allium & cepa & con ſimilia, non minus olfactũ quàm guſtum ſtimulant & recitant. Eodem modo & in ſingulis alijs, ſimilis ferme odoratus ac guſtus ſenſus eſt, adeò ut quorundã corporum quę nunquã guſtauimus, ueluti ſtercoris, perſuaſum habeamus non ſcire qualitatẽ. & ob id neq; omnino talium rerum guſtũ attentamus, quod olfactui ualde multũ fidei habeamus. Quin & odorata edulia quæ cõputrefacta moleſtum odorẽ nobis afferunt, ſtatim abijcimus, ne tentato quidẽ guſtu. Et fermè in omnibus mutuo conſpirant odoratus & guſtus. Ad duas autẽ appellationes pleraq; odorabilia reducimus odorata aut fœtida nominantes. Odorata quidem iuxta proportionẽ dulcium ad linguã, fœtida uero non dulciũ. Videtur porrò de corporibus non odoratis aut omnino parum quid uaporis defluere, aut multo minus quàm pro molis ſymmetria, uelut in ſalſis & maxime acerbis. Craſſarũ enim partium & frigida eſt ſubſtantia acerborũ, quare ueriſimile eſt etiam quod defluit ab ipſis, modicũ eſſe & craſſum, & mole uelut terreum, ut neq; cerebrũ ſua reſpiratione petere poſſit. Quare nihil certi ex odore coniectare licet de ipſorum temperamento, uelut ex guſtu. Nam inodora craſſarũ partium ſubſtantiã habent, ſed inde non manifeſtũ eſt, quantũ caliditatis aut frigiditatis poſſideant. Odorata autem tenuiũ partium aliquo modo ſunt & calida, quantitas tamen tenuitatis aut caliditatis, non etiã ex odore indicatur, ſed ex guſtu. Quod uero nihil certi de temperamento indicent odorata, in cauſſa eſt inæqualitas ſubſtantiæ ipſorum. Et propterea in Roſa ex odore coniecturã facere non poſſumus de omnibus in ipſa qualitatibus. In guſtu uero omnes guſtabilium corporum partes æqualiter linguæ obueniunt, mouentq; ſingulæ ſenſum iuxta ſuam ipſarum naturã. nimirum Acerbum in ipſa, quod eſt terreum & craſſarum partium ac frigidum. item Amarum, quod tenuiũ partium eſt ac frigidum. Et tertium inſuper Aquoſum, neceſſariò frigidum. ut non ſit certum uelut dictum eſt, de ſimpliciũ pharmacorũ uiribus omnibus ex odore coniectare. Amplius uero nihilo magis ex coloribus conijcere poſſumus, de ijſdẽ. In ſingulis enim coloribus inueniuntur & calida & frigida, & ſicca & humida. Poſſibile tamen eſt in ſingulis generibus aut ſeminum, aut radicum, aut ſuccorum, etiam ex colore indicationẽ quandam ſumere temperamenti. Velut uerbi cauſſa, cæpa & ſcilla & uinum, quanto fuerint albiora, tanto minus ſunt calida. ſubflaua uero & fulua, calidiora. Quin & triticum & cicera, & phaſeoli, ac cicer, iridis quoque radix & aſphodeli, & multorum aliorum, ſimile quiddam perpetiuntur. In ſingulis enim generibus in uniuerſum quæ fulua & ruffa & flaua ſunt, calidiora albis exiſtunt. Quare ſi quid etiam inde de medicamentorum uiribus coniectare licet, etiam hoc auctarium habes. Optimũ quidem igitur ut dictum, & ſæpe demonſtratum eſt, ſingulorum uires ab exacto experimento inuenire, neque enim in hoc falli potes. Priuſquam tamen experimento uim cognoſcas, guſtus multum indicat, cui atteſtatur paululum etiam ipſe odor. Horum autem omnium, quemadmodum etiam aliorum quorundam utiliſſimorum, in ſumma compendium cõtraham, poſtquam ſanè ſpeciatim quantum poſſibile fuit, uniuerſales uires & uniuſcu-

iusque actiones explicui. Quandoquidem uero medicamenta partim ex animalibus sunt, partim plantæ aut fructus, aut horum succi siue liquores existunt, partim uero ex metallicis sumuntur. Præstabilius mihi uisum est de plantis primum disserere, non omnibus scilicet totius terrarum orbis, sed de quibus compertum per experientiam habemus, nam & plurimum ipsarum genus prouenit, facultateq; potentissimum habetur (atq; id iuxta ordinem literarum græcarnm.) Deinde consequenter etiam de metallicis dicere, atque sic ad animalium partes peruenire.

Abrotonum.

Abrotonum calida & sicca ui præditum est, in tertio ordine & discessu à moderatis locatũ, gustu multum amaro, qui sapor indicatus est terreę substantiæ esse, & à largo calore attenuatus esse, ut non instrenuè calfaciat & siccet. Quare coma huius herbæ unà cum floribus in oleo coquitur, quo illito ante accessionem his qui rigore per circuitum repetente appręhenduntur, minus rigebunt. Eiusdem decoctũ potum aut per clysterẽ infusum, lumbricos occidit amplius quàm absinthium. Modica autem participat acerbitate abrotonum, & ob id stomacho incõmodum est. Species habet duas marem & fœminam.

Abrotonum ustum.

Abrotonum ustum calidum & siccum uiribus est, magis quàm cucurbita sicca usta, & anethi radix: illa enim ulceribus humidis & sine inflammatione perfectis conueniunt, & propterea maxime ulceribus præputij pudendi apta uidentur. Abrotani autem usti cinis omnibus ulcerib. mordax est, quare alopecijs cõfert, oleo cicino, aut raphanino, aut sicyonio, aut lentiscino, aut ueteri dilutus.

Agnos, Vitex.

Huius arbusti folia, flores & semen tertio ordine calida & sicca sunt, & multũ tenuium partium. Fructus in cibo assumitur, calfacitq; manifestè, simulq; capitis dolorem infert. Frictus minus caput tentat, sed modicum alimentũ corpori sufficit, atque id siccans ac calfaciens, minime uero flatuosum. Et propterea etiam impetus uenereos inhibet. Vnde non solum in cibo ac potu acceptus ad castimoniam conferre creditus est, sed etiam substratus. Et ad hepar ac splenem indurata ac obturata, uiticis semen magis conuenit quàm ruta.

Agrostis, Gramen.

Graminis radix moderatè frigida est & sicca, & ob id cruenta uulnera glutinat, ipsa herba imposita cataplasmatis uice non fortiter frigefacit, uerum in medio humiditatis ac siccitatis consistit. Mordacitas & partiũ tenuitas in radice modica est, ut aliquando calculos conterere cognita sit, decoctum eius bibentibus. Semen uulgo nascentis debile est: Parnasiacę autem urinã ciet, & fluxiones uentris ac stomachi siccat: Estq; uis ipsius siccatoria, tenuium partium, & subacerba.

Anchusæ quatuor.

Non eiusdem facultatis omnes Anchusæ existũt. Quæ enim Onoclea appellatur adstringentem simulq; subamarã abunde radicem habet, ut etiam corpora densare, & moderate attenuare, extergereq; ac abluere biliosos salsosq; humores possit: atq; sic & ictericis & splenicis ac nephreticis utilis existit. Frigefacit etiã multum, unde cum polenta in cataplasmate imposita, erysipelatis medetur. Exterget autem non solum pota, sed etiam forinsecus imposita, & ob id uitiligines & lepras sanat cum aceto. Folia huius herbæ debiliora radice sunt, non tamen siccandi & adstringendi ui carent, unde & uentris profluuiũ sanant cum uino pota.

pota. At uero Lycopsos appellata similiter erysipelatis conducit & radicē habet magis adstringentē quàm onoclea. Onochilos autem quę etiam Alcibiadiū appellatur, uim habet magis medicatā, & morsis à uipera multum conducit in cataplasmatis imposita appensaq;, & in cibo sumpta. Quarta parua est & ferè sine nomine, consimilis Alcibiadio, uerum plus amara & magis medicata, & propterea ad lumbricos latos apta, acetabuli mensura cū hyssopo & nasturtio pota.

Agaricum.

Agaricum uim habet calfactoriā & discussoriā & dissectoriam crassorum humorum, & obturationes in uisceribus repurgat, & ob id arquatum morbum sanat, in his qui ex hepatis obturatione eum morbum contraxerunt. Prodest & comitiali morbo laborantibus, & rigoribus per circuitum repentibus qui ex crassis & uiscosis humoribus sunt oborti. Prodest & commorsis aut punctis à bestijs quarum frigidum uenenum existit, forinsecus ad locum affectum impositum, itemq; potum hexagij pondere, hoc est drachmæ unius ex uino. Est & purgatorium.

Ageraton.

Ageraton facultatis est discussoriæ, & leniter quodāmodo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adianton siccat, attenuat, discutit. Nam & alopecias densat, & strumas & abscessus discutit, & calculos frangit in potu sumptum, & reiectionibus crassorum ac uiscosorum humorum ex pectore ac pulmone non parum confert, & fluxiones alui sistit. Medij temperamenti inter caliditatem & frigiditatem existit.

Aizoon, Semperuiuum.

Semperuiuum utrunque & paruum & magnum modicè siccat, moderatè item adstringit. Verum non moderatè frigefacit: est enim tertij ordinis frigefacientium, & propterea ad erisypelata ac herpetas, & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Aegilops.

Aegilops discutiendi uim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter sanat.

Aera, Lolium.

Lolium calfacit & siccat efficaciter, ut propè ad acrium uim accedat, & magis quàm iris, non est autem uelut illa tenuium partium, sed ab illa longè præuertitur, & propterea locauerit ipsam quis in principio tertij ordinis calfacientium, & in fine secundi siccantium.

Aegiros, Populus nigra.

Populi nigræ flores calida ui præditi sunt, in tertio discessus à temperatis ordine. In differentia autem siccandi & humectandi paululum à temperatis ad siccitatem populus secessit, & magis tenuium quàm crassarū partium existit. Folia ferè floribus similem uim habent, sed ad omnia debiliora & inefficaciora. Resina etiā similem floribus uim possidet, & est adhuc aliquanto calidior. Semen magis tenuiū partium & siccatoriū est, quàm resina & flores: calidum autem non adeò ualide.

Acacia.

Acacia tertij ordinis siccantiū est, & secundi frigefacientiū, siquidem lota fuerit: illota enim primi est. Nam quum non sit similarium partium, partes quasdā dispersas habet tenues & calidas, quæ ab ipsa per loturam decedunt.

Acalyphe, siue Cnide, Vrtica.

Vrticæ folia & semen multum discussoriæ facultatis habent, citra uehementē calfa-

calfactionẽ. Sanãt itaq; panos & parotidas, & crassos ac uiscosos humores ex pectore ac pulmone educunt. Habent autẽ & flatuosum quiddã, ut etiã impetũ ad Venerẽ excitent, & presertim semen si cum passo bibatur. Aluum subducit moderatè, uelut extergendo ac titillando, non purgando. Gangrenosa itẽ & cancrosa, & omnino quæ siccari opus est, absq; mordacitate conuenienter sanat.

Acanthus, Melamphyllon, Pæderos.

Acanthus, quem alij Melamphyllum, alij Pæderota appellant, folia habet discussoria ui moderatè prædita. Radicem uero siccatoriã & tenuium partium.

Acantha leuce, Spina alba, Leucacantha.

Spina alba, quam aliqui Leucacanthã uocant, radicem habet siccantẽ moderatè & adstringentẽ. Quare & cœliacis & stomachicis prodest, & sanguinis reiectionem cohibet, & tumores laxos in cataplasmate imposita coërcet: item dentium doloribus conducit, si quis decocto eius colluat. Semen tenuium partium & calidum est, unde in potu sumptum conuulsis medetur.

Acantha Aegyptia, Spina Aegyptia.

Spina ægyptia ex qua acacia præparatur, adstringendi ac siccandi uim habet, quare & fluxui muliebri prodest, & ulcera sedis insufflata ad cicatricẽ perducit.

Acorum.

Acori radix tertij ordinis calfacientium ac siccantium est, & tenuium partium compagem habet. Ciet itaq; urinas, & splenes iuuat induratos. Succus eius deterget & depurgat crassitudinem corniformis oculorum tunicæ.

Aconitum, Pardalianches.

Aconitum, siue pardalianches, simile quidem est seridi syluestri, uerum putrefactoriam & uenenatã uim habet. Quare uitandum ne in cibo aut potu accipiatur. Attamen ad erodendum ac putrefaciendũ externas corporis partes, aut circa sedem utile est, & ad hanc rem cõmodior est radix eius. Dicitur herbe succus pilorum exortum inhibere.

Acte, Sambucus. Ebulus, Chamæacte.

Sambucus magna & arborea, quę acte appellatur: itemq; humilis & herbacea, quæ Ebulus & Chamæacte, ambæ siccantis facultatis sunt, glutinatoriæq; ac moderatè discussoriæ. Decoctum radicis in potu hydropicis prodest.

Halimon siue halmyris.

Halimi fruticis germina quidã comedunt, & recondita asseruant. Vim habet lactis & seminis generatiuã. In sapore salsum quid & adstringens habet, ex quo manifestum fit dissimilarium partium esse: plurima tamen eius substantiæ pars temperatè calida existit, cum humiditate imperfecta ac incocta, leniterq; flatuosa. Radicis drachma una ex aqua mulsa pota, cõuulsa, rupta, ac tormina mitigat, & lac attrahit & auget.

Aloe.

Aloe tertij ordinis est medicamentorũ siccantium, primi autem intensi, aut secundi exoluti calfacientiũ. In gustu mediocriter adstringit, & fortiter amarescit. Subducit uentrẽ ex genere eorum medicamentorũ existens, quæ stercorũ eductiua appellantur. Est autem medicamentũ stomacho cõmodum si quod aliud, & sinus glutinat. Sanat ulcera ægrè cicatricẽ recipientia, maximè circa sedem & pudenda, propter uim siccandi citra mordacitatem: prodest etiam inflammationibus earundem partium aqua diluta, & uulnera glutinat, iuxta eundem modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in ore, & naribus atque oculis, &

lis, & omnino repellere ac discutere solet, simulq; exterget paululum, quantum sanè puris ulceribus citra offensionem cõmodum existit. Oculis propterea iugi humore madentibus, maximè puerorum, præter opinionẽ medetur. Debet autem crassiore modo dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alysson.

Alysson aiunt esse Sideritim herbam appellatã, quæ iuxta uias nascitur ubiq;, purpureum florem habens, & folia crassiora. Nomen inuenit ex eo, quod commorsis à cane rabido mirabiliter succurrit. Vim habet moderatè siccantem & discussoriam. Habet etiam quiddam extersorium, quo uitiligines & maculas faciei à sole prouocatas depurgat.

Alsine.

Alsine siue Auricula muris, herbula similem habet uim helxinæ frigefacientem ac humectantem. Est enim substantia eius aquosa frigida, quare etiam citra adstrictionem frigefacit. Ideoq; ad feruentes inflammationes conducit, & ad mediocria erysipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingenerose, siccat autem non uehementer. Verum in caliditate est tertij ordinis, in siccando secundi.

Ambrosia.

Ambrosia pro cataplasmate imposita, uim habet adstringentẽ & repulsoriã.

Ammium, Ammi.

Ammij semen maximè in usum uenit, calfactoriæ & siccantis facultatis in tertio ordine. Est & tenuium partium, & sapore subamarum ac acre, atque adeò urinam ciet, & discussorium est.

Amarantum.

Amarantum uim habet attenuandi ac dissecandi. Quare menses ducit coma eius ex uino pota. Grumos etiã sanguinis liquare creditur, non in uentre modò, sed & in uesica, si cum uino mulso bibatur. Omnes autem in uniuersum fluxiones resiccat in potu accepta: uerum stomacho incõmoda est.

Amurca.

Amurca secundi ordinis est calfacientium ac siccantium intensi. Atque hinc sanè corporum temperamento siccorum ulcera sanat, reliquorum omnium exacerbat.

Ampeloprason, Porrum syluestre.

Ampeloprason uim inter allium & porrum mediam obtinet. Stomacho magis incõmodat q̃ satiuum. uiscosos quoq; humores amplius eo dissecat, & organa obturata ab obstructione liberat. Quapropter etiã urinas & menses sæpe mouit, ubi uiscosorum & crassorum humorum culpa fuerunt suppressa.

Ampelos leuce.

Ampelos leuce, quæ & bryonia, itemq; psilothrũ appellat̃, & Latinis Vitis alba, germina habet quæ recens producta omnibus familiarem cibum exhibent uerno tempore, tanquam edulium stomacho commodum propter uim adstringendi. Habent autem subamaram & acrem leniter adstrictionem, quare etiam urinam cient. Radix uero extersoria & siccatoria tenuiumq; partium facultate prædita est, & moderatè calida. unde etiam lienes induratos eliquat, tum in potu accepta, tum forinsecus cum ficubus imposita. Item scabiem & lepras sanat. Vitis porrò nigra, per omnia ei consimilis est, sed debilior.

Amygdala.

Amygdala amara attenuatoriā uim palàm præ ſe ferunt, ut etiam maculas ſolares depurgent, & ad reiectiones ex pectore ac pulmone uiſcorum & craſſorū humorum plurimum conferant. Sed & obſtructione liberant ac depurgant hepar, ſplenem, colum, ac rhenes. Laterum item dolorem ſedant. Arbor quoque uniuerſa ſimilem uim habet, ut eius etiam radices coctas, maculis ſolaribus in cataplaſmatis modum imponentes, eas depurgent. At uero dulcia amygdala amaris debiliora ſunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intenſæ facultatis eſt, ut etiam articulorum calloſas duritias diſſoluat, & lienes induratos ſanet, & ſtrumas diſcutiat.

Amomum.

Amomum uiribus acoro ſimile eſt, præterquàm quod ſiccius eſt acorum, magis autem concoctorium eſt amomum.

Anagallis.

Anagallis utraq;, & quæ cæruleum, & quæ puniceum florem habet, abſterſoriam uim abunde habet, & præterea ſubcalidi ac attractorij quippiam, quo etiam aculeos è corpore euellit. ſuccus ipſarum caput per nares purgat, ob eandē cauſſam, & in ſumma ſiccandi uim habent citra mordacitatē, unde & uulnera glutinant, & putreſcentibus ulceribus auxiliantur.

Andrachne, Portulaca.

Portulaca in frigefaciendo tertij ordinis eſt, in humectando ſecundi. Modicā autem auſteritatem complectitur, quapropter fluxiones repellit, maxime bilioſas & calidas, earum qualitatē transſmutans, alterans, & multum frigefaciens. Atque ea gratia etiam æſtuoſis febribus, ut ſi quid aliud cōmodat, ſuper os uentris totaq; præcordia impoſita. Sed etſi probè teratur, adiecto ouo crudo unà cum uitello ac candido, ammixtoq; modico roſaceo, acetiq; momento, eueſtigiò non uulgarem lenitudinem inducit in ardentibus febribus, ſi corpus uniuerſum inde illinatur, imò penitus extinguit, ut neq; amplius ulla exacerbatio contingat. Dentium quoq; ſtuporis medela eſt. Succus eius ſimilem uim habet, quare non ſolum forinſecus impoſitus, ſed etiā in potu ſumptus perfrigerat. Quod ipſum contingit etiam, ſi quis totam herbam in cibo ſumat. At uero propter uim ſubaſtringendi, etiā dyſentericis cōmodum eduliū eſt, & fluxui muliebri & ſanguinis reiectioni: uerum ad hæc omnia multo efficacior eſt ipſius herbæ ſuccus.

Anemone.

Anemonę omnes acris & exterſoriæ attractoriæq; ac uenarū oſcula aperientis facultatis ſunt, unde radix quoq; cōmanſa pituitam prouocat, & ſuccus ex naribus purgat, & cicatrices in oculis attenuat. Quin & ſordida ulcera Anemonæ purgant & lepras remouent, & appoſitæ menſes prolectant, & lac attrahunt & augent.

Anethum.

Anethū calfacit in tantum ut aut ſecundi ordinis intenſi, aut tertij exoluti eſſe depręhendat. Verū ſecundi ordinis principio eſt inter ſiccantia, aut primi fine. Si in oleo incoquatur, diſcuſſoriū eſt, & dolores ſedat, & ſomnum inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vſtum tertium ordinem calfacientiū ac ſiccantium obtinet, & propterea ulceribus humidis inſperſum prodeſt, & maxime in pudendo. Nam in præputio etiam inueterata ad cicatricē perducit. Porrò uiride humidius eſt ac minus calidū, utpote adhuc ſucculentū, quare magis con-

coctorium

coctorium est ac somnificum quàm siccum, minus autem discussorium.

Anthemis, Chamæmelum.

Anthemis, quæ & Chamæmelum appellatur, calfacit ac siccat in primo ordine. Est autem tenuium partium, & propterea discussoria & rarefactiua ac laxatoria ui prædita: siquidem igitur fuerit uiridis, in oleo ipsam incoquere oportet, non præsente uidelicet oleo chamæmelino, in quo maceratus flos insolatus est. Si uero sicca fuerit, modico aceto præmadefacta, deinde in oleo cocta, cōmoda fit his in quibus nondū desijt materia ad caput afferri. Nam eam quæ iam adest, discutit, & alteram non attrahit, quæ cōmoditas nulli alteri medicamento contigit. Nechepson Aegyptius ipsum Chamæmeli florem purum in summo uigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probè conterere, ac pastillos mediocres fingere, eosq́ in umbra diligentissime siccare ac reponere. Vsus autem tempore unum ex ipsis terere, oleo primario quod satis est affuso, indeq́ uniuersum corpus à capite usq; ad pedes illinere, in omnibus febrientibus, ac ægrum stragulis coopertū fouere: sudor enim inquit mouebitur bonus in his qui euasuri sunt, & à febre liberabuntur. Nam in plurimis experimento hoc cognitū est, & in peregrinationibus maximè congruum existit, ob circunferendi facilitatem. Præcipit etiā in potu pastillos exhibere febricitantibus fabę quantitate ex aqua calida.

Anisum.

Anisi semen maximè in usu est, acre & subamarū existens, ut propè accedat ad caliditatem ustoriorum. Est enim in tertio ordine calfacientium ac siccantiū: ob id & urinam ciet, & discussorium est, & inflationes circa uentrem sedat.

Aparine, Philanthropos, Omphacocarpos.

Aparine quam alij philanthropon, alij omphacocarpon uocant, moderatè extergit ac siccat. Habet etiam quid tenuium partium.

Apios, Pirus.

Piri folia & ramuli austeri sunt, fructus dulcedinem quandā aquosam habet, ex quibus manifestum fit temperamentum inæquale iuxta partes existens. Quapropter in cibo quidem stomacho commodant, & sitim sedant: uerum in cataplasmatis imposita pira, siccant & mediocriter frigefaciunt, ut uulnus per ipsa conglutinatum esse sciam.

Achrades, Pira syluestria.

Quæ uero syluestria pira nominantur magis adstringunt & siccant, & ob id uulnera maiora glutinant, & in cataplasmatis imposita fluxiones reprimunt, quemadmodum in malorum tractatu absolutissimè tradetur.

Aristolochia.

Aristolochiæ radix ad medicinā cōmodissima est, amara & subacris existens. Rotunda ex his maximè omnium tenuiū est partium, & ad omnia efficacior: icirco ubi crassus humor fortiter attenuandus est, rotundæ usus expetitur, atque inde adeò dolores ex obturatione, aut crudorū crassitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & sordida ulcera purgat, & dentes ac gingiuas illustrat. Auxiliatur etiam anhelatoribus & singultientibus comitialibusq́ morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptisq́ ac conuulsis medicamentum, ut si quod aliud, commodum est. Ex reliquis duabus clematitis odoratior est, ut etiā unguentarij eam in ungenta assumant: uerum ad medendum minus ualet. Longa autem Aristolochia minus tenuium partium est quàm rotunda, non tamen inefficax, sed extersoriam ac calidam uim habet, & ob id ulcera incarnat, & ad uteri fotus commodior habetur.

Aracus.

Aracorum ſemen ſimile eſt cicerculis & uſu & uiribus, uerum durius quàm cicerculæ & propterea etiam ægrius concoqui poteſt.

Arceuthos, Iuniperus.

Iuniperus calida eſt & ſicca tertij ordinis in utroque genere. Fructus eius calidus quidem ſimiliter eſt, ſed in primo ordine ſiccat.

Arnogloſſum, Plantago.

Arnogloſſum frigefacit ac ſiccat in ſecundo ordine. Habet & auſteri quippiam, quare fluxionibus & putrefactionibus ulceribusq́ malignis conuenit, atque ea gratia etiam ad dyſenterias: nam ſanguinis eruptionem compeſcit, & ſi quid peruſtum eſt frigefacit, & ſinus glutinat. Eſt præterea etiam aliorum ulcerum recentium ac ueterum curatrix. Citra mordacitatem enim ſiccat, & frigiditatem poſſidet nondum ſtupefacientem. Semen eius itemq́ radix ſimilem uim habent: uerum ſicciorem & minus frigidam. Et ſemen quidem tenuiſſimarum partium eſt, radices uero craſſiorum. Ipſa autem folia ſiccata, tenuiorum partium uim, ſed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores utimur, tum commanducantes, tum decocto ipſarum colluentes. Cæterum ad hepatis ac rhenum obturamenta & radicibus, & folijs, & multo magis ſemine utimur.

Aron.

Ari radix primi ordinis calfacientium ac ſiccantium eſt. Habet & uim extersoriam, ſed non adeò fortiter uelut dracontion. Radices etiã in cibo acceptæ humorum craſſitiem moderatè diſſecãt, ut etiã ad reiectiones ſputorum ex pectore commodent. Verum dracontion in hos uſus præſtabilius eſt. Aliàs præparatur ac editur eo quo dracontion modo feruefacta.

Artemiſia.

Artemiſiæ ambæ calfaciunt in ſecundo ordine, ſiccant autem uel in primo ordine intenſo, uel ſecundi principio. Sunt autem moderatè quoq́ tenuium partium, quare ad rhenum lapides moderatè conueniunt, & ad uteri fotus.

Aſarum.

Aſari radices in uſu ſunt, acori radicibus uiribus conſimiles, uerum magis intenſæ, quare ex his quæ de acoro diximus, etiã de aſaro notionẽ ſumere oportet.

Aſpalathus.

Aſpalathus ex diſſimilaribus uiribus conſtat, acribus & adſtringentibus. Et acribus quidem partibus ſui calfacit, auſteris uero frigefacit, utriſq́ ſiccat, & propterea ad putrefactiones & fluxiones utilis exiſtit. Ad putreſcentes in ore gingiuas in uino cocta utiliter colluitur.

Aſparagus, ſiue Aſpharagus iuxta Athenienſes.

Aſparagus petreus ſiue Myacanthus, exterſoriam uim habet, nec tamen ualidè calfacit, nec frigefacit. Iccirco rhenes & iecur obſtructione liberat, maximè radices herbæ ac ſemen. Et ſane etiam dentium doloribus medetur ſiccando citra calfactionem.

Aſter Atticus. Bubonium.

Aſter Atticus quem alij Bubonium appellant, quod non ſolum in cataplaſmate impoſitus, ſed etiam adalligatus bubonas ac inguinum tumores ſanare credatur. Habet etiam quid diſcuſſorium, ut mixtarum uirium ſit, uelut roſa, ſed bubonium non ita adſtringit.

Aſtaphis, Vua paſſa, Caricæ.

Vua paſſa ſatiua cõcoctoriã ſimulq́ adſtringentẽ & moderatè diſcuſſoriã uim habet

habet: eadem enim est ratio uuarum passarum ad uuas, quę est caricarū ad ficus. Et dulciores quidem calidiores sunt: Austeriores uero frigidiores, & adhuc magis acerbæ. Stomachum itaque roborant austeræ, & aluū adstringunt, atq; his amplius etiam acerbæ. Medium uero statum inter has dulces tenent, neque palàm exoluentes stomachum, neq; alium subducentes. Vim tamen cōtemperandi humores semper habent dulces, itemq; moderatè extergendi, unde paruos circa os uentriculi morsus obtundunt. Nam maiores morsus generosioribus morsibus opus habent. Præstant uuæ passæ pinguissimæ & tenui cortice prædìtæ. Cæterum uuæ passæ minus quàm caricæ aluum subducunt ac extergent: uerum stomacho commodiores quàm caricæ existunt.

Astaphis agria.

Staphis agria ualde acrem uim habet, ut fortiter pituitā de capite trahat ac extergeat. Quare & ad scabiem confert: Et ustoria quadam ui participat.

Asphodelus.

Asphodeli radix in usu est, uelut ari, & asari, ac dracontij. Vim habet extersoriam ac discussoriam. Vnde in uino albo uetere cocta, & uino calido meraco cyathi mensura hausto, menses suppressos celerrimè ciet. Vstæ cinis calidior & siccantior, magisq; tenuium partium ac discussorius euadit, & ob id etiam alopecias sanat.

Atractylis, Cnicus syluestris.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, uel Androsænton, ut alij uocant, ex spinosarum plantarum genere est, & siccantis ac moderatè calidæ facultatis existit.

Atraphaxis, Atriplex.

Atriplex secundi ordinis est humectantium, primi frigefacientiū, adstrictionis nihil habet, sed aquosa est uelut malua, & facilè uentrem permeat. Hortensium genus humectius & frigidius syluestri est. Quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augescentibus hortenses, uigentibus & declinantibus syluestres cōmodiores sunt. Semen extersoriā uim habet, unde ad morbum regium ex iecoris obstructione obortum utile existit.

Absinthium.

Absinthium calidum est primo ordine, siccum tertio. Succus eius multò calidior quàm herba est, participat & adstringendi ui non obscura, maximè Ponticum, quare exterget, roborat, siccat. & propterea biliosos uentriculi humores ad infernā excretionem deducit, & per urinas euacuat. Magis autem biliosum intra uenas humorem per urinas expurgat. Iccirco ubi pituita in uentre continetur, nihil conducit. Sic etiā si eadem circa pectus aut pulmonem hæreat. Adstrictoria enim facultas in ipso fortior est quàm amara. Quoniā uero acrimoniā quandam possidet, calidum amplius quàm frigidum existit.

Balanos myrepsica, Glans unguentaria, Myrobalanum.

Glans unguentaria quæ myrepsica balanos, & myrobalanon appellatur, extersoriam & incisoriam uim habet cum aliqua adstrictione, & propterea extersoriam ac adstringentem contrahentemq; ac coactoriam habet actionem, quapropter & ad uaros & lentigines, maculasq; solares, pruritum, lepram, scabiem, achoras & manantia capitis ulcera, ulcerosasq; papularum eruptiones, & omnia crassi succi uitia conueniens est, maximè cum aceto. Cicatrices etiam illustrat. Facit quoque ad hepar induratum in cataplasmate imposita, & lienem consumit, præsertim si farina aliqua siccatoria ipsi commisceatur, uelut est loliacea ac eruina. At uero cortex ualde efficax est, ut eius usus ubi uehementi ad-

strictione opus est requiratur. Si uero quis carnis eius drachmam unam bibat cum aqua mulsa, facilè uomet. Sæpe & per inferna aluum largè subducit. Unde si hepar aut splenem purgare uoluerimus per huius medicamenti usum, in posca ipsum exhibemus. Stomacho enim incommodat. Verum aceto gaudet tum forinsecus impositum, tum per os acceptum.

Balanos siue Glans quercina.

De quercina glande in quercus tractatu commode dicemus.

Balsamum.

Balsamum calfacit & siccat secundo ordine, est & tenuium partium. Liquor eius adhuc magis tenuium partium uim habet, non tamen adeò calidus est uelut quidã opinantur per partium subtilitatem decepti. Fructus eius consimilem iuxta genus facultatem obtinet, sed partium tenuitate ab illis præuertitur.

Balaustium, Cytinus.

Balaustium syluestris mali punicæ flos est, uelut satiuæ Cytinus, gustũ autem fortiter adstringit, & sanè siccantis ac frigefacientis facultatis est: quare si intertriginibus ac alijs ulceribus ipsum aridum tenuissimè tritum insperseris, citissimè uidebis ipsa cicatricem recipere citra mordacitatẽ. Iccirco non est medicus quispiam qui non hoc pharmaco & in his qui sanguinem reiectant, ac dysentericis, uentrisq; ac uteri fluxionibus utatur.

Batos, Rubus.

Rubi folia maximè tenera itemq; germina mediocriter adstringunt, ut commansa oris ulcera cum alia, tum quæ aphthæ appellantur, curent. Imò & uulnera glutinent. Fructus maturus moderatam quandam caliditatem habet. Immaturus frigidam terream substantiam possidet, & propterea acerbus & ualde siccatorius est. Siccatus autem reponi solet, & humido magis siccatorius euadit. Flos eandem uim quam fructus immaturus habet. Itaque ad dysenterias & uentris fluxiones ac debilitatem, & sanguinis sputum commodus est. Radix supra uim adstringendi, etiam tenuium partium substantiam habet, quare rhenum lapides atterit.

Batrachion, Ranunculus.

Batrachiũ quatuor speciales differentias habet, omnes autem fortiter acrem uim possident, ut cum dolore exulcerẽt. Quare si quis moderatè utatur, scabies ac lepras excoriant, ungues item leprosos remouẽt, & stigmata siue notas incussas discutiunt, & uerrucas ac myrmecias ex earum gente dictas, auferunt. Quin & alopecijs prosunt modico tempore impositæ. Nam si diutius sinantur, nõ solum excoriãt, sed etiã crustã cuti inurunt, atq; hæc quidem folia uiridia unà cum cauliculis imposita faciunt. Radix autẽ siccata sternutatoriũ est medicamentum quomodo omnia alia fortiter siccantia. Sed & dentium dolores mitigat, simulq; ipsos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicum appellatũ quod & nigrius & resinosius est, mollientẽ abunde & efficacem uim habet. Alterum Arabicũ quod etiam pellucidius est, magis siccat quàm mollit. Vtuntur aliqui his, & maximè Arabico, ad ramices gutturis ac hernias aquosas, bronchocelas & hydrocelas Græci appellant, ieiuni hominis saliua ad emplastri compagem redigentes. Arabicum etiam calculos rhenum atterere uidetur, urinasq; ciere in potu acceptum. Sed & crudorum flatuum insultus, & laterum dolores, ac rupta sanat.

Blitum.

Blitũ olus est cibariũ, tẽperamento humidũ ac frigidũ in secũdo ordine locatũ.

Bulbus.

Bulbus comestus frigidioris & crassioris uiscosiorisq; humoris genitor est, nam & ægrè concoquitur, & inflat, ac uenerem stimulat. In cataplasmate impositus glutinat & siccat. At uero qui uomitorius Bulbus dicitur, multo calidius temperamentum quàm prædictus habet.

Buglossum.

Buglossum humidum & calidum temperamentum habet, unde uino iniectum læticiam facere potantibus uidetur. Conducit & tussientibus propter gutturis asperitatem, in aqua mulsa decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatū uidetur à floribus, qui figurā oculi bouis similitudinē referunt. Nam colore chamæmeli floribus quàm simillimi existunt. Multò autē maiores ipsis sunt, & acriores, & propterea magis discussorij sunt, usqueadeò ut etiam duritias sanent ad ceratum permixti.

Bunion, Arction, Pseudobunion.

Bunion quod quidā Arction appellant, calfactorij generis in tantum est, ut urinā cieat, & menses ducat. Sed & Pseudobunion similiter ipsi calidum est.

Brathy, Herba Sabina.

Herba Sabina calefacit & siccat tertio ordine: est autem tenuium partium, & propterea discussoria, & mensium ductrix si quid aliud, & per urinas sanguinē trahit, & uiuentes fœtus perimit, ac immortuos eijcit. Conuenit putrefactis maximè malignis & inueteratis. Nam quæ diu durauere citra molestiam pharmacium tolerant. Quin & denigrata ac ualde sordida, cū melle expurgat, & carbunculos destruit. Quidam etiam duplum ipsius pro cinamomo coniiciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adstringunt, & uulnera glutinant, suntq; similia folijs syluestris rumicis, præterquàm quod nigriora & hirsutiora existunt. Succus foliorū similiter adstringit, quare quidam coctum ipsum reponunt, ut pharmacum ad putredines oris efficacissimum.

Bromus, Auena.

Bromos paulò frigidiore temperamento præditus est, & adstrictionis nonnihil habet, ut etiam uentris profluuijs commodet.

Bryon Thalassion, Muscus marinus.

Muscus marinus adstringit & frigefacit, unde in cataplasmatis uicem impositus, ea quæ calida sunt manifestè perfrigerat, ac iuuat.

Bryon, Muscus arborum, Splanchnon, Hypnon.

Muscus arborum qui Bryon & Splanchnon ac Hypnon Græcis appellatur adstringit & frigefacit moderatè, ut propè ad temperata accedat. Quare & discutiendi ac emolliendi facultatis particeps est, maximè qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dictum est de Bryonia, quum de uite alba nobis sermo esset.

Bubonium, siue Aster Atticus.

De Bubonio dictum est in secundæ appellationis elemento.

r Gentiana.

Gentianæ radix efficax est, ubi opus est attenuare & depurgare, extergereq; ac ab obstructionibus liberare.

Gigarta, Vinacea.

Vinacea sicca sunt in secundo ordine, frigida in primo. Acerba autem gustu sunt, propterea quae fluxidis uentris affectionibus plurimum prosunt.

Gingidium.

Gingidiū ut gustu amaritudinis & adstrictionis particeps est, ita temperamen to caliditatis & frigiditatis. Iuxta utranque autē qualitatē siccatorium est, imò etiā stomacho ualdè cōmodum, ob adstrictionis non modicæ participationē. Euadit autem multò magis stomacho cōmodum, feruefactū & ex aceto comestum. Caliditatem itaque non ualdè manifestā obtinet, uerum in secundo ordine siccat.

Glaucium.

Glaucium adstringit cum quadā iucunditate, sed & frigefacit manifestè adeò ut erysipelata non adeò fortia sanet.

Glechon, Pulegium.

Pulegium calfacit & attenuat uehementer, unde humoribus crassis ac uiscosis ex pectore ac pulmone reiectandis facilem uiam facit. Menses ciet cum uino albo coctum, ita ut uinum ipsum meracum bibatur. Forinsecus cataplasmatis modo impositum, tum ischiadicos, tum alios perfrigeratos rubificat.

Glœos, Sordes balnearum.

Sordes balnearum moderatè emollit.

Glycyrrhizon, Radix dulcis.

Glycyrrhizi fruticis radicū succus maximè in usum uenit, dulcis existens cum modica quadā adstrictione, quapropter asperitates lenit non solum arteriæ, sed etiam scabiosæ uesicæ. Quandoquidem uero omne dulce moderatè, etiam humido temperamento præditum est, pro eius sanè ratione, sitim quoque eximit.

Glycyside, Pæonia, Pentorobos, Ephialtia.

Glycysiden etiā pæoniā, & pentorobon, & ephialtian nominant. Radix eius tenuium partium & siccatoria ac mediocriter calida est: habet enim uim adstringentem leniter, cum aliqua dulcedine. Quod si quis eam diutius mandet, etiam acrimoniā subamarā percipiet, iccirco sanè & menses mouet, magnitudine amygdali cōtusa cum aqua mulsa pota. Expurgat quoque iecur obturatum, lienemque ac rhenes. Per adstrictionem autem fluxiones uentris sistit, in uino quopiā austerorum generis cocta, & uino poto. In summa resiccandi uim fortiter possidet, ut non improbauerim id quod à multis rationabiliter creditum est, eam uidelicet etiam adalligatā puerorum morbum comitialem sanare. Aliquando enim puerulo octimestri comitiali appræhenso, magnam radicis recentis partem de collo suspendimus, iussione facta ut perpetuò eā contineret appensam, & de cętero ex hoc facto puer perfectè sanus euasit, neque amplius appręhensus aut cōuulsus est.

Gnaphalium.

Gnaphalium adstringentis moderatè facultatis est, & propterea dysentericis ipsum cum uino aliquo austero potandum exhibent.

Gongylis, Rapum.

Rapi semen ad rem uenereā stimulos addit, flatuosi spiritus generatiuum existens, sic & radix ægrè concoctilis, & flatuosa, ac seminis gignitiua est, succum autem in corpus distribuit crassiorem. Quare si quis in nimio eius esu perduret, & maximè si ipsam non probè in uentriculo concoquat, humorē crudum appellatum congregabit, si uero crudior in coctura maneat, ægrè concoctilis & flatuosa & stomacho incommoda existit, quandoque etiam morsus circa uentrem

trem excitat, melior autem fit si bis coquatur, multa enim coctura opus habet. Porrò ad uentris deiectionem neque conducit, neque officit.

Δ Damasonium, Alisma.

Damasonium etiam Alisma appellatur. Eius radicem experti sumus coctam in aqua, & aqua pota, calculos in rhenibus consistentes ac coactos confringere.

Daucus, Pastinaca, Staphylinus.

Daucus quem & staphylinum ac pastinacam appellant, duorũ generum est: Alter syluestris minus comestilis quàm satiuus, uerũ in omnibus uehementior. Satiuus autem in cibi usum aptus est, sed aliâs imbecillior existit. facultatem habent acrem & calfactoriam, & propterea etiam attenuatoriam. Radix itaque possidet etiam flatulentum quippiam, & ob id Veneris stimulatiuum. Semen satiui quidem habet item aliquid in se uenerem stimulans, sed syluestris omnis flatus expers est, quare & urinam ciet, & menses mouet.

Daphne, Laurus.

Lauri arboris folia & fructus siccant & calfaciunt uehementer, & magis ipse fructus. Cortex radicis minus quidem acris & calidius est, magis uero amarus, & aliquid adstrictionis habens. Iccirco & lapides atterit, & hepaticis conducit. Bibitur in uino odorato pondere obolorum trium.

Dictamnum, Pseudodictamnum.

Dictamnum magis tenuium pa tium est quàm pulegium, in cæteris ipsi consimile. Quod uero Pseudodictamnum dicitur debilius est.

Dipsacos, Labrum Veneris.

Dipsaci radix secundi ordinis est siccantium. Habet etiam quid extersorium.

Dorycnion.

Doryciniũ temperamento simile est papaueri & mandragoræ, & alijs eodem modo frigefacientibus. parum itaque ex eo sumptum soporem inducit, am plius occidit.

Dolichi, Lobi, Smilax hortensis, Phaseoli.

Qui nunc ab omnibus Lobi nominantur, apud omnes ueteres dolichi & phaseoli appellabantur, & ab aliquibus smilax hortensis, nutriunt quidem non minus quàm pisa, consimiliterque flatus expertes sunt, uerum iucunditate & in alui deiectione illis cedunt. Appellantur autem Lobi, hoc est, siliquæ præ alijs præcipuè, quoniam ex omni siliquarum genere quæ indumento intectæ sunt, hæ solæ unà cum siliquis siue tegumentis suis ut plurimum comeduntur.

Dracontion.

Dracontion acritus est quàm Aron, & amarius, & magis calorificum ac tenuium partium. Habet autem quandam breuem adstringendi uim, cũ acrimonia & amaritudine permixtam, ut uel inde efficacissimum pharmacum existat. Nam radix uiscera & omnes crassos ac uiscosos humores expurgat, & malignorum ulcerum optimum medicamentũ est. Depurgatque ac extergit generose cũ alia extersione indigentia, tum uitiligines cum aceto. folia aũt ulceribus & uulneribus recentibus cõueniunt, quantoque minus fuerint sicca, tanto magis glutinãt. Quæ enim sicciora sunt, acriora quàm uulneribus conueniat existunt. Creditur etiam caseum à putredine asseruare forinsecus ipsi circumpositũ. Semen autem radice fortius, cancros & polypos consumere creditur. Succus seminis oculorũ albugines deterit.

Drys, Quercus.

Vniuersæ quercus partes adstringentis qualitatis participes sunt: Amplius ad omnibus membranula quæ sub cortice trunci reperitur, & quæ sub cortice glan

dis super fructus carnem inducta est. Quare & ad fluxum muliebrem, sputaq́ sanguinis ac dysenterias & uentris fluxiones diuturnas, utilis esse creditur. Vtuntur autem ipsa decocta. Vehementius adhuc adstringit phagus & ilex. Cæterũ folia ex omni quercus genere pro cataplasmate imposita, uulnera recentia glutinant, quemadmodum ego ruri expertus sum. Glandes quercinæ comestæ alimentũ quidem abunde corpori suppeditatant. Sed tardi transitus est id ipsum, & crassum ac ægre concoctile. Ex omni glandium genere optimæ sunt Castaneæ, quæ & Lopina appellantur. Solæ enim ex syluestrium fructuũ genere, memorabile alimentum corpori sufficiunt. Sunt tamen etiam ipsæ capiti graues, utpote dolorem eius inducentes, sed multò magis his supradictæ.

E. Ebiscus, Althæa.

Ebiscus malua syluestris, est discussoria, laxatoria, inflammationem arcens, mitigatoria & cõcoctoria crudorum panorum ac tuberculorũ. Radix eius itemq́ semen, reliqua similiter faciunt uelut herba. Verum facultatem magis tenuium partium, ampliusq́ siccatoriam & extersoriam ex se ostendunt, adeò ut etiam uitiligines deterant, & semen calculos rhenum confringat. Decoctum radicis & ad dysenteriam & alui profluuium, & sanguinis rejectionem utile est, ut quæ uim quandam adstringentem habet.

Ebenus.

Ebenus lignum est ex eorum numero quæ in succum resoluuntur, uim habet calfactoriam, extersoriam, ac tenuium partium. Vnde & ea quæ pupillis tenebras offundunt uitia, extergere creditur, & in alias oculares compositiones ammiscetur, quæ uidelicet ad ulcera uetera, & fluxiones, ac pustulas conueniunt.

Elæa, Olea.

Oleæ germina tantum frigiditatis quantum adstrictionis habent, fructus exacte maturus moderate calidus est, immaturus adstringentior est & frigidior. Oliuæ drupæ pinguem succum habent, & modicum alimentum corpori præbent. Colymbades uero muriæ innatantes, adstringentem succum habent, & stomachũ corroborant, appetentiamq́ cibi excitant, & ad hoc cõmodissimæ sunt quæ cum aceto sunt asseruatæ. Ex his enim quæ ex æquo salubria sunt, id quod iucundius est facilius concoquitur.

Elæon, Oleum.

Oleum ex oleæ fructu expressum, quod etiam propriissime oleũ appellatur, humectans & moderatè calidum est. Tale est dulcissimũ ex oliua maxime drupa factum, quale est sabinum. Est autem calidum moderatè medij temperamenti, & magis discussorium quàm quod ex crudis oliuis expressum est, quod omotribes & omphacinum appellatur. Nam hoc tanto frigidius est quanto plus adstrictionis habet. Oleum autem uetus, si quidem ex dulci oliua factum uetustatem contraxit, calidius est & magis discussorium. Si uero ex cruda, quousq́ sanè aliquid adstrictionis seruauerit, mixtæ facultatis existit. Vbi uero adstrictionem penitus abiecerit, alteri assimilatur. Lucernarium autem à medio ac temperato, dulci inquam, in tantum ad calidiorem qualitatem progreditur, quantum omphacinum ad frigidiorem. Vtimur omphacino, capite calidiore facto. Dulci, sicciore facto & circumtenso. Lucernario, eodem frigefacto. Manifestum est autem quod omphacinum aliquando etiam frigidum adhibere oportet, reliqua semper calida. Atq́ hic quidem usus ad caput est. Cæterum si uniuersum corpus præter naturam siccius reddatur, dulce oleum commodissimè illinitur. Sed

&

& si densatũ sit ex adstrictione, aut frigiditate, aut mordacitate, aut acribus pharmacis, aut humore, aut etiam pruritu, idem oleum omnium aptissimum est, maxime cum exercitationibus aut etiam post exercitia. At uero stomacho & iecori inflammatis maxime congruit omphacinum irrigatum, ob adstringendi facultatem. Reliquis partibus dulce magis prodest.

Oleum Cicinum.

Oleum Cicinon in Aegypto paratur, ex ricini arboris semine, quod crotoñ appellatur, sicut arbor ipsa cici, tuso & expresso, & oleo ex aqua calida electo. Est autem tenuium partium ac discussorium, uelut oleum uetus. Exterit uitiligines, maculas solares, lentigines, assiduo illitũ. Cõsimile raphanino est, quo etiam uti licet, cicino aut uetere non præsente.

Oleum seminis Lini.

Sed & ex lini semine oleum præparatur, quomodo prædictũ est. Et usus eius iam est pro cicino. Nam cicinon non amplius affertur, sed hoc pro ipso afferũt.

Oleum raphaninum.

Raphaninum oleum in reliquis simile cicino est, uerum calidius.

Oleum populi nigræ.

Oleum ex nigra populo in æstate paratur, quum multa circa semen est resina. Sumunt itaq; eius grana modiceq; confringunt, & ad pondere expensum inde trientem, olei dulcis sextarium immittunt, & ad dies quadraginta insolant, atq; ita excolatum reponunt. Est hoc oleum calfactorium, tenuium partium, mollitorium, cum odore iucundo.

Oleum Amygdalinum.

Amygdalinum oleum ex amygdalis amaris fit, estq; tenuium partium, & calidius dulci uno gradu. Conuenit maxime auribus à crassis flatibus obturatis, & ad auditus grauitatem, & sonitui ex frigiditate. Vermes quoq; aurium enecat. Experientia enim nos docuit ipsum auribus maxime prodesse, reliquarum partium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum similiter ut amygdalinum præparatur, nucibus aut tusis & expressis, aut post contusionem in aquam feruentem coniectis. Commodum est in eosdem quoq; usus: Insuperq; hoc priuatim habet, quod inaurantibus aut inurentibus cõducit: Siccat enim & ad multum tempus inaurationes ac inustiones continet & adseruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis uim habet depurgandi maculas faciei, lentigines, uaros, & omnem nigredinem: Sed & aluum purgat, prodest & aurium dolori, & ad sonitus, cum adipe anserino instillatum, præparatur ut amygdalinum, glande ungentaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinum ex bacca lauri fit, quo modo iam dictũ est. At uero mixtum hoc modo præparatur. Ad sextarios quinq; oliuarum maturarum, baccarum lauri pinguium & recentium sextarium unum adijcimus, atq; ita omnia simul conteruntur ac exprimuntur, uelut oleum aliâs ex oliuis solet. Calidum ualde est & mollitorium quod purum ex solis lauri baccis factum est, quare uehementer perfrigeratis quadam corporis parte conducit. Multum quoque siccat, & propterea scabrosis, & asperæ cuti, impetiginibusq; asperis, in balneo illitum medetur. fugiendum est autem in impetigine inflammata, aut scabie inflammata, & in temperaturis calidis ac biliosis. Humidis autem & pituitosis conuenit, & omnibus articulis à frigore infestatis. Est & ischiadicis

ex coxendicibus laborantibus commodum. Occidit uermes & pediculos tum feros, tum mansuetos, itemq; lendes ac furfures capitis, & ophiases ac alopecias. Vsus est in balneo ieiunis, ita ut postea cum ouo ac melle & fœni græci farina detergeatur. Cauendum ne capiti calido adhibeatur.

Oleum Sesaminum.

Sesaminum oleum ex sesamo fit contrito & in aquam iniecto. Viribus non longe abest ab oleo dulci. Caliditatem enim moderatam habet, & saporem omnino leuiter adstringentem: aptum est cibis, nam & saporis iucundi est, & facile concoquitur, & aluum subducit. forinsecus illitum uim obstructoriam meatuum habet, propter crassitudinem. Cæterum ad præparationem oleorum quæ odoris gratia fiunt, aptius est quàm oleum commune, propter durabilitatem, & quod non facile putrescat.

Oleum Lentiscinum.

Et hoc ex lentisci fructu præparatur eo quo in alijs dictum est modo. Paratur etiam uelut in laurino diximus, fructu lentisci oliuis permixto. Vtile est purum & immixtum ori ex fluxionibus infestato, & gingiuis inflammatis, calidum in ore detentum, tum in balneo, tum citra balneum, repellit enim & roborat citra exasperationem. Mixtum autem magis mitigat, simulq; robur conseruat: Quare in iecoris ac stomachi fotus ac rigationes commodè assumitur.

Oleum Oenanthinum.

Oenanthinum eadem efficacia est cum melino & rosaceo, præterquàm quod aluum non mollit. Componitur hoc modo. Oenanthen, hoc est uitis syluestris fructum florentem, accipe odoram & marcescere sine, ac in nouũ uas unà cum omphacino oleo mitte, & ad dies XL. quotidie agita, ac excolato utere. Sit Oenanthes sextans, olei sextarius unus.

Oleum Melinum.

Melinum paratur ex malis cydonijs, fit etiam ex alijs malis, corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo. Adimitur pediculus ad exortum, & festuca ad fundum, & pars interior unà cum seminis granis, deinde secantur mala unà cum adhærente cuticula. Nam in ipsa & odoris gratia, & adstringendi uis continetur. fiunt autem parua frusta, quorum quadrans in olei omphacini sextarium inijcitur, & insolata ad dies XL. reponuntur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat, non tamen ualde, propter mali uinositatem: Adstringit autem multum, uelut lentiscinum: Magis uero stomacho familiare est, propterea quod ex duplici materia nutritiua componatur, olei uidelicet ac mali. Quare consequens est ipsum stomacho inflammato ac debili cõpetere, irrigatum, & in epithematis impositum, ac potum. Commodius est rosaceo, propter mali familiaritatem. Nam stomacho robur addit, & insitos in uentriculo acres humores uehementius propellit. Inijcitur etiam per sedem, quibus colum & crassa intestina ab acri bile uexantur. Cauendus est eius usus in affectionibus frigidis. In his enim magis conuenit, si absinthium habuerit simul incoctum.

Oleum Rosaceum.

Rosaceum oleum sic præparatur: Accipitur floris rosarum rubrarum exunguium, & per diem ac noctem siccatarum quadrans, olei omphacini sextarius unus: Rosis iniectis, os uasis occludere oportet, intrinsecus linteolo, forinsecus pellicula, propter imbres repentinos, & insolare ad dies XL. atq; ita excolatum reponere, uasis super tabulas locatis in domo temperata. Quidam alia quædam rosis adijciunt. Verum optima est præparatio ex solis rosis & oleo constans.

Alij non insolant, sed uas in puteum aquæ frigidæ ad dies XL, suspendunt. Conducit capiti calfacto ex sole, aut febribus, aut alia quadam eiusmodi caussa, humectat enim & mitigat, ac somnium inducit. Et in febribus excalfactis uisceribus, conuenit ceratum ex ipso paratum, lotum ex frigida aqua, in æstate sæpe alterata, ita ut ceratum hoc uisceribus imponatur. præparatur autem hoc modo. Accipitur ceræ uncia una, rosacei quadrans: Cera liquefit cum modico rosaceo in duplici uase, & in aquam diffunditur, & manibus emollitur per aquam eluta, mox rursus, ac tertiò liquatur, diffunditur aquaq; eluitur: Deinde reliquũ rosacei additur, liquatur, tollitur, agitatur, frigesit, & in mortarium inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit instillatur, mox sublatum medicamentum in frigidam subinde permutatam reponitur. Si uero pro aqua acetum instillaueris in mortario ad ceratum, optimum medicamentum efficies ad erysipelata, carbunculos & herpetas. Habetur etiam hoc ceratum Sermone quinto capite nonagesimo primo. Quin & potum optimum rosaceum cum aqua calida aut frigida, magnam utilitatem de se præbet his quibus stomachus ex acri bile, aut lumbricis, aut ascaridibus infestatur. Verum ad lumbricos maxime puerorum, melius facit sapæ permixtum & potum, ita ut sapa ex uino coctura ad tertias redacto sit præparata. Celerrime enim ipsos expellit. Infunditur etiam colo uexato ex prædictis causis. Cauendus usus eius est his, qui non multam caliditatem habent, & quorum corpus superfluis excrementis redundat.

Oleum Chamæmelinum.

Chamæmelinum oleum sic præparatur. Olei dulcis sextarius Italicus unus, florum chamæmeli diem unum præsiccatorum sextans, in uas mittuntur, cuius osculum raro linteolo integitur, quo perspirationem habeat oleum, & sic per dies XL. insolantur. Etenim si non perfletur ac transpiret chamæmelinũ oleum, odorem garo similem acquirit. Post insolationem seruare ipsum oportet excolatum, uase locato in tabulis in domo temperata. Vsus eius est ad caput mediocriter densatũ ac dolens ex febribus non ualde ardentibus. Rarefacit enim meatus, & uapores discutit, ac acrimonias contemperat, & in summa magis mitigatorium est quàm rosaceum, in febribus non ualde calidis.

Oleum Anethinum.

Anethinum ex anethi coma fit adhuc uirente, prius quàm semen solidum reddatur & acre, inutile enim ad usum hunc fit floribus abiectis: Resecare autem mollia tantum germina, & unciæ unius pondere expensa, ad sextarium Italicum unũ olei dulcis inijcere oportet, & osculum uasis probe obturare, & diebus XL. insolare. Calidius hoc est quàm chamæmelinum. Itaq; fatigatis in hyeme commode adhibetur, mollit enim & humectat. Vtendũ est eo & in febrientibus leniter à pituita, & omnino ægrotantibus ex causis frigidis, maxime circa tendines ac musculos, cõuenit.

Oleũ Liliorũ, Liliaceũ, Susinũ, Lirinon.

Liliaceum siue Susinũ, aut Lirinon oleum, fit ex albis lilij folijs exunguibus: & solum iniectis, citra ipsorũ croceum filamentum, ad sextarium Italicum olei dulcissimi, pondere sextantis. Siccare aũt etiam hæc oportet in umbra per diem ac noctem: Deinde uasi inijcere, & diligenter obturata insolare per triduum: Deinde excolare, & alium sextantem foliorum immittere, prioribus uidelicet uelut inutilibus eiectis. Ternis enim alterationibus folia inijcere expedit, quare ubi rursus per triduum insolaueris, rursusq; excolaueris, tertium sextantem liliorum immittes, similiterq; per triduum insolabis, & sic excolatum in umbra repones. Si quis enim mox à principio sexuncem foliorum immittat, putre-

putrefacta oleũ fœtidum reddent. Cõmodum est affectionibus muliebribus. Sol uit enim duritias, & morsus ex acrimonia obtundit, & robur utero addit. In Susis testimonium præbent ipsi, quod prægnantibus facilem partum faciat: Sed & alijs illitum, lassitudines eximit fatigatis, & mollientibus medicamentis adiectũ mollitorium est: Et in summa tepefactorium est, & mitigatorium ac rarefactorium, odoratumq́, ac facilem partum procurat.

Oleum Telinum, siue ex fœno græco.

Oleum telinum ex fœno græco uim habet mollificandi. Commodum est ad furfuris, & achoris ulcuscula capitis manantia, depurgat & maculas solares, & faciem dealbat ac extergit & innouat, prodest & ad uteri duritias ac abscessus, & ægre parientibus opitulatur. facit & ad sedis intestinorumq́ inflammationes, Infusum soluit tenesmos, facit & ad perniones. Præparatur hoc modo. Fœni græci libræ quinq́, olei sextarij octo, cyperi libræ duæ, calami odorati libra una, macerantur hęc in oleo ad dies septem ter quotidie agitata, deinde expressa ac excolata reponuntur.

Oleum Narcissinum.

Ex albis Narcissi floribus fit oleum Narcissinũ, noctem ac diem præsiccatis, ita ut sextans ex ipsis in sextarium unum Italicum olei dulcis conijciatur, & uas diligenter obturatum ad dies quatuor insoletur. Oportet autem & hos alterare quemadmodum in lilio diximus, & reddetur oleum magis odoratum, præsertim si moderatè insoletur. Nam si diutius insolaueris Narcissinum, aut etiam liliaceum, uel uiolatum, aut aliud quoddam eorum quæ non fortem & permanentem odorem habent, inoderatum euadet. Vim habet Narcissinum calidiorem anethino: Quare ad eadem conducit in reliquo corpore, capite excepto. Acris enim est Narcissini fragrantia.

Oleum Violatum.

Violatum oleũ præparatur ex purpureis uiolæ floribus, itemq́ ex albis, quadrante ex ipsis in olei sextarium Italicum dulcissimi coniecto, ac tertium alterato, ueluti in lilio prædictum est. Vis eius paulò calidior est quàm rosacei: Quare si quis æstate fatigatus & insolatus rosaceo careat, uiolaceo uti potest, maxime ex purpureis floribus præparato, ita ut in balneo ex eo illinatur. Nam supra hoc quod lassitudini medetur, etiam squallorem ac sitũ animi, odore suo in mansuetudinem ac uoluptatem transmutat, & somnum imperturbatum inducit.

Iasmoleum.

Oleum apud Persas Iasme appellatum præparatur hoc modo. Candidorum nimirum uiolæ florum sextante in Italicum sextarium unum olei sesamini iniecto, ac alterato quemadmodum in lilio dictum est. Vsus eius in epulationibus apud Persas odoris gratia receptus est. Conducit uniuerso corpori à balneis, in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autem odorem habet, ut multi non libenter ipsum tolerent.

Oleum Myrteum.

Fit & hoc folijs myrti uiridibus pondere sextantis, in olei omphácini sextariũ Italicum unum iniectis, addita uini odorati adstringentis quarta sextarij parte. Coquuntur hæc ad lentam prunam, donec folia arefiant ac confringantur, & uinum consumatur. Deinde oleum purum excolatur, & uitreo uase excipitur, ac reponitur. Adstringit & frigefacit hoc oleum, amplius quàm lentiscinum ac melinum, & propterea irrigationibus stomachi & hepatis non cõpetit, sed neq́ alia uiscera benigne tractat. Experientia plurima usum eius reperit in ceratis ac emplastris, per quæ densare ac repellendo adstringere oportet. Commodat allaben-

allabentibus fluxionibus, & humectis ulceribus cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierum, & est odoratum.

Oleum Mastichinum.

Mastichinum oleum fit, mastiches uncia una, in olei ualde acerbi sextarium unum immissa. Coquitur autem in duplici uase. Calidum est moderatè, & densandi ac obstruendi meatus ui præditum, si quidem partibus moderatè firmari adstringiq; ac calfieri indigentibus adhibeatur.

Oleum Styracinum.

Styracinum pręparatur sic: Olei dulcis optimi sextarius unus, styracis pinguis sextans, coquuntur in duplici uase, donec styrax uim suam in oleum deponat. Paulo calidius hoc est quàm anethinum. Verum ualde mollitorium, & propterea corpora indurata præclarè attenuat & emollit.

Oleum Sicyonium.

Sicyonium oleum sic præparatur. Olei dulcis sextarij decem, fœnograeci sextarius unus, libanotidis quadrans, polij quadrans, sampsuchi quadrans, tædarũ triens, aristolochiæ libra una, meliloti semissis, cucumeris syluestris radicis libræ duæ, aquę quod satis est. Coquuntur hæc uelut oportet, & excolata in usum uertuntur.

Oleum Metopium.

In Aegypto præparatur oleum Metopium appellatum, propter galbani lignum, fit ex oleo omphacino & amygdalis amaris, cardamomo, iunco rotundo odorato, melle, uino, calamo odorato, carpobalsamo, galbano, & resina. Est calfactorium: Venarũ oscula aperit, attrahit, & purgat ulcera, facit ad musculos ac neruos concisos, facit ad hernias aquosas, & in summa uim mollitoriam habet.

Oleum Mendesium.

Mendesium oleum maxime emollit, & corpora laxat, & pus facit. Componitur ex oleo myrobalanino, & myrrha, casiaq; ac resina. Quidam spissandi gratia etiam cinamomum inspergunt.

Oleum Megaleum.

Quod Megaleum oleum appellatur, quondam præparabatur, nunc aũt in usu non est, præparatur similiter ut amaracinum, nisi quod resinam recipit. & ad eadem efficax est.

Oleum Amaracinum.

Amaracinum oleum sic præparatur, herbæ sabinæ, ligni balsami, calami aromatici, floris iunci odorati, nardi celticæ, costi, singulorum libras V. amomi, casiæ, carpobalsami singulorum lib. III. myrrhæ lib. I. Vini odorati sextarios V. Coquito uelut Nardinum. Vis eius calfactoria sicut nardini, non autem adeò corroborat, uerum magis tenuium partium est magisq; mitigatorium ac lene, propterea quod opobalsamum non recipit. Mulieribus in uteri sinum iniectũ menses ducit. Estq; omnino calidum, emollit, ac aperit ora uenarum. Commodat fistulis, & ramici aquoso post chirurgiam, facit ad crustas & ulcera efferata, facit ad urinæ difficultatem circumlitum sedi, facit ad uteri inflammationes ac duritias, & hæmorrhoidum oscula aperit.

Oleum Cyprinum.

Cyprinum oleum recipit olei sextar. XXV. cyperi, helenij, iridis, singulorum libram unam, sampsuchi, hyssopi utriusq; quadrantem, seminis uiticis quadrantem, saluiæ quadrantem, floris cypri siue ligustri libram unã. Et hoc duabus coꝛcturis coquitur. Nam reliquæ omnes species uino odorato rigatæ pridie, postea oleo infarctæ coquuntur ad horas sex, sequenti die oleum excolatur, & affusa aqua pura tertia olei parte, flos cypri inijcitur, unà cũ tenerioribus ramulis non contusis, si uero siccus sit, cõtusis, atq; ita coquitur hora una. Calfacit cyprinum

non instrenue, estque tenuium partium, & ad uteros amplius perfrigeratos ualde commodum. Nam crassos in ipsis humores attenuat. Cæterum ubi copia fuerit herbarum uiridium, cyprinum sic præparatur: Nimirum ex olei sextariis XV. caperi, helenij, iridis, singulorum semisse. sampsuchi, hyssopi, saluiæ, singulorum sextante. uiticis foliorum uiridium sextante. citri foliorum uiridium quincunce. chamælibani uiridis triente. lauri foliorum uiridium quincunce. cypri florum dextante, opobalsami semisse.

Oleum Irinum.

Irinum oleum recipit iridis, aspalathi, cyperi, helenij, singulorum lib. V. opopanacis semissem, quidam uero quadrantem, anchusę sextantem. Olei sextarios XXX. aquę sextarios XV. Contunduntur omnia crassius, & macerantur biduo, deinde coquuntur horis sex, deinde iniicitur opopanax uino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad prædicta additur floris iunci odorati semissis, casiæ quadrans, ligni balsami, nardi celticæ utriusque semissis. Vis huius calfactoria est, sed non acris, propterea perfrigeratis partibus cōmodat roborandique ac molliendi uim quandam possidet.

Oleum Nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexandria præparaui ualde cōmodum est, & recipit olei acerbi sextar. XII. italicos, aspalathi, cyperi, iridis Illyricæ, Seminis Cardamomi, aristolochiæ, casiæ ligneæ, singulorum sexuncem, helenij, ligni balsami, floris iunci odorati, casiæ, costi, singulorum semissem. amomi, folij malabathri, spicæ nardi, styracis, carpobalsami, singulorum quadrantem. opobalsami quadrantem. herbæ sabinæ unciam unam. Præparatur hoc modo. Aspalathus, cyperus, helenium, xylobalsamū, iridem, aristolochiam, decorticato & crassius cōtundito, ac triduo aqua calida macerato. Deinde affuso oleo coquito assiduè agitando, & aquam paulatim instillando, prout prior cōsumitur, & ubi tres aut plures coxeris horas, contecta iam cocta pernoctare sinito. Sequenti die extractis his quæ cocta sunt, & aqua ab oleo separata, rursus coquito alia aqua pura, ac modico uino affuso, & ubi ebullierint primum cardamomum adiicito, deinde florem iunci odorati, & casiam ligneam contusa, coquitoque ad horas duas, ac rursus pernoctare sinito. Tertia die similiter extractis his, & alia aqua rursus addita coquito, & quum efferbuerint, casiam, costum & reliqua singula seorsim contusa ac trita, seorsim inspergito, postremum autem spicam nardi, & folium malabathri, & styracem, in tenuissimas partes comminutū, & ubi eliquatus fuerit, statim ab igne tollito & opobalsamū addito, diligenterque agitato, & operculo imposito ac probe uelatum ad biduum sinito, atque ita conchula excipito. Porrò Secundarium sic præparatur. His quæ ex tertia coctura superfuerunt olei sextar. VI. adiicito, & duabus horis ebullire sinito, deinde casiæ tenuissimè tritæ sextantem. nardi celticæ sextantē. herbæ sabinæ drach. IIII. styracis unciā unam. opobalsami sextantem addito. Nardinum uim habet calfactoriam, roboratoriam, ac mitigatoriam. Quare stomacho perfrigerato, & inualido, item uentriculo atque iecori eodem modo affectis commodissimum est. Infunditur per sedem quoque in intestinis perfrigeratis. Item in uteros muliebres. Vsus est omnino præstantis & eximij.

Præcoctura Nardini.

Vini ueteris lib. XV. foliorum dendrolibani lib. I. rasdi lib. III. calamocrini lib. III. brullocyperi lib. IIII. Hæc omnia in præcocturam mitte, ferueant horis XII. & ubi euacuata fuerint in uas purū, & caccabus per spongiam detersus, rursus infundis uini lib. XV. & illud oleum desuper.

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Ecclesia præparatur. Tachis libram, cinamomi libram, caryo-

caryophyllorum libram, amomi libram, florum iunci odorati libram, calami aromatici libram, ligni aloës libram, nucum myristicarum libram, cachrij libram, xantocaryorum, hoc est, nucum flauarum libram, maceris libram, galangæ libram, balsami libram, carpobalsami libram, xylobalsami libram, myrobalani libram, folij indici libram, casiæ libram, ligni caryophylli libram, piperis longi libram, piperis albi libram, piperis communis libram, laseris chaldaici libram, nardi celticæ libram, thymiamatis libram, myrrhæ troglodyticę libram, costi libram, musci libram, ambrę libram, gomphiti libram, ladani librã, terebinthinæ libram, uini odorati quod satis est.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura uini ueteris lib. XV. foliorum dendrolibani libram. I. foliorum myrti lib. I. rasdi lib. III. calamocrini lib. III. brullocyperi lib. IIII. Hæc omnia in pręcocturam mitte ut ebulliant horis XII. & ubi euacuata fuerint in uas purum, & caccabus per spongiam detersus, rursus infundis uini lib. XV. & oleum illud desuper. Sit autem intrita siue intrimentum, cinamomi lib. III. galangæ semissis, caryophyllorum triens, spicæ quadrans, nucum flauarum quadrans, ladani puri quadrans, terebinthinæ unciæ XVIII. xyloaloës sextans, costi triens, laseris Bucellarij libræ quatuor, Thymiamatis regij quadrans. Hæc contusa & cribrata ac cum oleo pręcocturæ unita coquito iuxta experimentum, ut neq; comburatur, neq; rursus defectuosa coctura fiat.

Alia Nardini præparatio, Ioæ Vngentarij.

Olei sextar. XII. aspalathi lib. IIII. xylobalsami lib. II. costi quadrantem, casiæ ligneæ trientem, carpobalsami semissem, amomi trientem, styracis calamitæ sextantem, opobalsami sextantem.

Alia præparatio Nardini, Ioæ Vngentarij.

Costi sextantem, foliorum indicorũ trientem, casiæ semissem, myrrhæ semissem, ligni caryophylli semissem, carpobalsami trientem, spicæ nardi trientem, calami aromatici unciam unã, iridis sextantem, styracis pinguis dodrantem, croci drach. IIII. olei sextarios. VI.

Oleum Salcas.

Olei Salcæ præparatio quam in Alexandria paraui, optima est, & recipit, Aspalathi semissem, xylobalsami dodrantem, cyperi trientem, helenij, iridis utriusq; semissem, calami aromatici uncias XVIII. floris iunci odorati sextantem & unciæ dimidiũ. styracis pinguis sextantem, nuces Indicas duas, folij uncias XVIII. spicæ nardi unciam unam, caryophylli, arnabo, utriusq; sesquunciam, amomi quadrantem, casiæ sextantem, costi unciam unam, myrrhæ unciam unam, hypni, xylocasiæ utriusq; quadrantem, Olei sextar. X. Coquitur modo relato in nardino, ita ut in prima coctura inijciatur xylobalsamũ, iris, cyperus, helenium, xylocasia decorticata & crassius contusa, & aqua ad biduum aut triduum macerata. In secunda autẽ coctura inijcitur calamus, flos iunci odorati, hypnon, præirigata uino ueteri odorato. In tertia reliqua: fit & secundarium hoc modo, His quæ à tertia coctura superfuerunt adijciuntur olei sextarij sex, & quantum satis est coquuntur. Deinde inijcitur myrrhę stactæ bonę albæ quadrans. Siromatis, hoc est, aquæ opobalsami semissis, masticheś semissis, styracis boni uncia una. Vtuntur oleo salcæ mulieres caput ex eo ungentes, Est autem relata præparatio longe optima.

Foliati siue malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aspalathi uncias XVIII. ligni balsami lib. II. cyperi lib. V. helenij lib. V. foliorum malabathri trientem, amomi semissem, xylocasiæ trientem, myrrhæ trientem, costi dodrantem, styracis primarij lib. I. cassami siue carpobalsami semissem, calami aromatici lib. V. spicę nardi sextantem, caryophylli

trientem, siromatis quæ est aquosa fex ac residentia opobalsami semissem arnabo semissem, cardamomi semissem, iridis libram unam, Olei sextarios X X. Vini odorati quod satis est, Coquitur uelut Nardinum.

Vngenta odorata quibus commodent.

Vngenta odorata frigidioribus capitibus magis cōueniunt, quàm moderatè calidis, atq; illis hyeme. Nam calidioribus non sunt apta. Si uero quis odoris gratia talibus uti uelit, rosacei parem modū ammiscebit. sic enim par pari ammixtū non amplius nociuū est. Quandoquidem uero multæ mulieres tam calida capita habent, ut nullum calidū oleum perferre queant, his consultū est solo omphacino uti, quandoq; uero etiam rosaceo. Quædam uero ex ipsis omnino nō utuntur oleo, propterea quod capita ipsarū cito humectenť, & destillationibus obnoxiæ fiant, quas sanè ad ungentoriū illitionem cogere nō oportet. Nam hęc siccatione capitum opus habent, per commodas puluisculorum aridorum inspersiones, non humectatione per illitionem oleorum.

Olei Suffumigabilis præparatio.

Oleum quod suffumigabile appellatur sic præparatur. Vnguium aromaticorum magnorū quincuncem. thuris masculi, styracis primarij, bdellij puri, costi, singulorū quincuncem. olei boni dulcis sextar. v. hypni quod satis est. Costū in crassas partes secato, similiterq; styracem ac bdellium, deinde simul permixta in uas nouū testaceum ansis carens immittito, & osculum eius hypno integito, ac forinsecus ad hypnū aspalathi ligna, aut alicuius alterius odoratorū generis surculos addito ac obturato, ut nihil ex uase excidere queat. Deinde aliud testaceū uas ansis carens, & longi colli osculū habens accipito, ita ut osculo eius cōgruat quod prædictas species in se cōtinet, & in ipsum olei dulcis sextarios V. mittito, & effossa terra uas quod oleū habet usq; ad collum obruito, ut ne ignescat. mox alterum uas in caput resupinatū osculo eius quod oleum continet adaptabis, forinsecusq; totū circū circà luto oblines, similiterq; oscula utriusq; coaptata, & siccari sines. sequenti die carbones multos circūpones, integesq; ex ipsis undiquaq; totum uas, ignemq; accendes ac uentilabis. Ignem aūt accensum marcescere ac extingui sinito, ut paulatim candefactæ per osculū uasis species oleū suppositum ipsis suffumigent, qua gratia suffumigabile appellatur: Deinde postera die aperito oleumq; tollito ac seruato in uitreo uase, ac utitor. Hoc utūtur mulieres quibus menses retinentur, illinentes ex eo pectinem & lumbos. Conuenit etiam his quæ nō pro ratione in partu purgantur similiter illitū. Vnde est etiam perfrigeratum pectus habentibus, & tenesmis infestantibus prodest, calidū lana conuoluta exceptū, & pectini ac lumbis impositum.

De Vngentis reliquis.

Ex his iam facile est etiam de alijs oleis iudicare, quæ Vngentorū quoq; cognominationem habent. Etenim iuxta naturam eorū quæ inijciuntur, oleum alterabitur, quorū singulorum uim in hoc sermone deinceps condisces. Cæterū de reliquis remittentibus ac laxantibus ungentis, in sermone de medicamentorum cōpositione, post auxilia articularia dicetur, uelut est gleucinum & consimilia.

Elaphoboscon.

Elaphoboscon calidam & tenuium partium uim habet, ideoq; secundo ordine siccat. Conuenit ad uenenatarum bestiarum plagas, & in potu, & in cibo.

Elenium siue Helenium.

Helenij radix maximè in usu est: Dici potest calida & sicca, non tamen exactè uelut piper, sed cū humiditate superflua, & propterea in linctus ac eclegmata, ad crassos & uiscosos humores ex pectore ac pulmone educendos, cōmodè miscet.

Elelispha-

Elelisphacos, Saluia.

Saluia calfactoriam uim euidenter habet, & leniter subadstringentem. Quidam narrant suffitã super prunas, menses immodicè fluidos mulieribus sistere, itemq; muliebrem fluxum. Agrippa autem inquit, saluiam herbam sacram leænæ prægnantes uorant: Nam uitalem conceptum continet. Quare si succi eius heminam unam cum modico sale mulier bibat, quarta à puerperij purgamentis die, & uiro condormiat, infallibiliter concipiet. Aiunt quum in Copto Aegypti pestis grassaretur, eos qui superfuerunt in ea regione coëgisse mulieres & uxores suas, ad huius succi potentem adeò usum, & ad plurimam sobolem peruenisse. Orpheus aut inquit, Sanguinem spuentibus succi saluiæ cyathos duos cum mellis uncia una dato, ieiunis in potu, & statim sistetur. Verũ phthisicis ac tabidis ait, catapotia præpara hoc modo: Spicæ nardi drach. II. seminis saluiæ tosti tusi ac cribrati drach. XIIII. piperis drach. XII. excipe succo saluiæ, & redige in catapotia, ac exhibe drachmam unam mane ieiunis, itemq; in uesperam, & aquam puram insuper bibendam.

Elleborus, Veratrum.

Veratrum album & nigrum extersoriæ ac calidæ facultatis sunt, quapropter & ad uitiligines & impetigines psorasq; ac lepras cõueniunt. Et sanè uirga etiã nigri in fistulam immissa callosam, in duobus aut tribus diebus callum cõsumit. Ponantur autem in tertio ordine calfacientium ac siccantium, purgat nigrũ humorem atræ bilis, magisq; per uentrem infernè. Albũ uero per eundem supernè, crassos ac uiscosos humores per uomitum expurgans, mouet autem & uentrem infernè.

Elxine, Muralium, Parthenium, Perdicum.

Hanc aliqui parthenium, alij perdicum, alij muralium siue herbam muralem appellant. uis eius est extersoria, & leniter adstringens cum subfrigida humiditate. unde omnes inflammationes sanat in principio ac augmento usq; ad uigorem, & maxime calidas. Sed & furunculis incipientibus imponitur: Et succus ipsius cum rosaceo ad aurium dolores modicè inflammatos conuenit. Quidam succum gargarizant ad tonsillas inflammatas. Quidam medici etiam in tussi inueterata exhibuerunt, propter manifestam uim extergendi. facit & ad alopecias ac impetigines ipsa herba per se assiduè affricta. Aperit & hęmorrhoidas sedis, & fistulas sanat, & sinus occludit, cum modico sale trita & cataplasmatis modo imposita.

Elymos, Panicum, Meline.

Panicum græcis elymos & meline uocatur. Est aũt simile milio forma ac facultate, parum nutrit & siccat, & sanè uentris fluxiones sistit, quemadmodũ etiam milium, si uero forinsecus in cataplasmate imponatur, siccat & perfrigerat.

Empetrum siue Epipetrum, Prasoides.

Empetron solis purgationibus cõmodum esse uidetur, pituitam ac bilem ducens. Saporem habet salsum, ut etiam ad alia eo quis uti possit, ad quæ uidelicet salsæ substantiæ usus est. Appellatur etiam prasoides.

Epithymum.

Epithymum per omnia fortiorem thymo facultatem habet, siccans ac calfaciens in tertio ordine sine distantia à temperatis. purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus, Cicer.

Cicer legumen est flatuosum, probè nutriens, uentri cõmodum, urinã ciens, lac & semen generans, mensesq; ducens. Decoctũ ipsius etiam calculos in renibus atterit, maxime nigri: Alterũ ciceris genus orobiæum appellatũ, uim habet adtractoriam, discussoriam, sectoriamq; ac extersoriam. Quare & lienem & iecur & rhenes expurgat, scabiemq; ac impetiginem exterit. Item parotidas ac te-

ſtes induratos diſcutit, maligna quoq; ulcera ſanat cum melle.

Erpylos, Serpyllum, Zygis.

Serpyllum calfactoriam uim uſq; adeò habet, ut menſes & urinas moueat: Eſt autem & guſtu ſatis acre. Duæ eius ſpecies ſunt. Altera hortenſis ſampſuchum odore referens: Altera ſylueſtris quæ & zygis appellatur, non ſerpens, ſed ramu los erectos, tenues, ſarmentoſos habens, folia fermè ſimilia rutæ, ſubanguſta & longiora, ac duriora, flores guſtu acres, odoris iucundi: Radix autem inutilis eſt. Naſcitur in petris, efficacior & calidior quàm hortenſis, itemq; ad uſum medicũ accommodatior. Menſes enim & urinas ciet pota. Prodeſt & ad tormina, conuulſa, rupta, hepatis inflammationes, & ad reptilia ac ſerpentes, tum in potu accepta, tum cataplaſmatis modo impoſita. Mitigat & capitis dolorem cum aceto cocta, capite ex ea irrigato, roſaceo ammixto: Maximè aũt in lethargicis ac phreniticis inueteratis cõgruit. Sedat & ſanguinis ſputum, drachmæ unius pondere cum aceto pota.

Eryſimon, Irio.

Eryſimi ſemen uelut ſapore naſturtio ſimile eſt, ſic etiam facultate ipſi adſimilatur, feruens & calfactorium exiſtens. Quando uero uſus eius in eclegmate expetitur, preſtat ipſum aqua maceratum torrere. Cõmodat in eclegmatis ad craſſorũ ac uiſcoſorum humorũ in pectore ac pulmone eductionem ac per ſputum expurgationem. Iuuat parotidas induratas, & duritias ueteres mammarũ ac teſtium. Dioſcorides ait in cataplaſmate cũ aqua aut melle impoſitũ, etiam occultis cancris mederi.

Erythrodanum, Rubia tinctorum.

Erythrodani radix ruſa qua tinctores utuntur, acerba eſt & ſubamari ſaporis, unde & iecur & ſplenem purgat, & urinas craſſas ac multas, aliquando etiam cruentas euacuat, itemq; menſes propellit. Moderatè quoq; exterget ea quæ exterſione opus habent. Itaq; uitiligines albas exterit illita cum aceto. Quidam & in potu exhibent ipſam iſchiadicis ac reſolutis ex aqua mulſa.

Euzomon, Eruca.

Eruca olus palàm calfacit, ſed & ſemen generare creditur, & impetus ad uenerem excitare. Capitis autem dolorem inducit, atq; hoc magis ſi quis ipſam ſolam edat: Quapropter cum lactucæ folijs ipſum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partium uim habet, exterſoriamq; ac ſectoriam, citra manifeſtam caliditatem. Quare obturationes iecoris expurgat. Eſt etiam modicæ adſtrictionis particeps, per quam hepati firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium uſtoriam & tenuium partium uim habet, ſimiliter ut alij ſucci.

Z. Zea.

Zea media quodammodo eſt inter triticum & hordeum, ut ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

Radix zingiberis fortiter quidem calfacit, ſed non primo ſtatim occurſu uelut piper, propterea quod craſſiorum partium uim, aquoſamq; ac excrementitiam ſubſtantiam poſſidet, ob quam etiam facilè à teredinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior eſt quàm hordeũ ex quo fit, & mali ſucci, nimirum ex putrefactione factus. Eſt autem & flatuoſus.

Zyma fermentum.

Fermentum tenuium partiũ eſt moderatè calidum, & propterea citra moleſtiam ac mordacitatem, ex alto extrahit ſimulq; diſcutit. Compoſitum eſt aũt ex contra-

contrarijs facultatibus, aciditate frigida, & caliditate putredinosa, insuperq; salis & farinæ, iuxta utriusque naturam.

H Edyosmon, Menta, Minthe.

Mentam Græci hedyosmon, aliqui minthen odoratam appellant, uim habet calidam ut propè attingat tertium ordinem, uerum ex hortensi cultu humiditatis superfluæ particeps est, quapropter & ad uenerem moderatè stimulat, & ob hoc temperamentum etiam cum polenta in cataplasmata uenit. Cæterũ ob amaritudinem lumbricos necat, & decoctum eius per triduum cõsequenter potum, colicis ualde prodest. Acerbitas porrò ipsius recens sanguinis sputũ cohibet, si cum posca bibatur. Tenuium partium ut si qua alia herba existit.

Edysarum, Securidaca, Pelecinus.

Hedysarum etiam pelecinus dicitur, itemq; securidaca, & inuenitur fuluũ aut pallidum colore semen ancipiti acie ad similitudinem securis. Amarum autem & subacerbum apparet, unde in potu stomacho cõmodum est. Expurgat uiscerum obturationes, id quod & totius fruticis ramuli faciunt.

Emerocalles.

Hemerocalles radicem habet similem lilij radici figura ac uiribus, quare similiter ut illa ambustis prodest. Nam discussoriam leniter uim habet, simulq; repulsorium quiddam possidet.

Erigeron, Senecio.

Senecio uim habet mixtã, frigidam, simulq; moderatè discussoriã. Et propterea medicamentis sedis cõmodè miscetur, cohibet & sanguinis sputũ succus potus, & lumbricos occidit, & hepaticis prodest, & inflammatis efficax cataplasma est.

Eryngium.

Eryngium caliditate aut parum quid à temperatis, aut omnino nihil abscedit, siccitatis autem tenuium partium non modicæ particeps est. Radix eius aqua feruefacta & ipsa aqua in potu sumpta, colicos sanat, cum aqua mulsa feruefacta, calculosos, urinæ stillicidium, eiusq; emittendæ difficultatẽ, & nephreticos curat. Bibendum est autem hoc eius decoctum per dies XVI. ieiunis, itemq; ad noctem dormituris. Si uero laues simul cum ipsa incoxeris, & potandum dederis, melius res procedet. Affirmauit mihi quispiã se ex assiduò eius usu, calculos per lotium eijcere desijsse, quum antea frequentissimè eo uitio diuexaretur.

Θ Thapsia.

Thapsia acris & fortiter calfactoriæ unà cum humiditate facultatis est. Itaque ex alto uiolenter attrahit, & attractum discutit. Verum longiore tempore opus suum perfecit, propterea quod superflua humiditate largiter redundet, ob quam etiam facilè corrumpitur.

Thermus satiuus, Lupinus.

Lupinus edulcatus per cocturam, in cibo acceptus ægrè concoquitur, & alimentum corpori præbet crassi succi, & crudos humores generat. Aluum autem neq; ducit, neq; sistit. At uero ut pharmacũ, edulcatus quidem, uim obducendi meatus habet. Qui uero insitam à natura amaritudinẽ habet, extersorius & discussorius existit. Occidit lumbricos cũ melle delinctus, aut cũ posca potus. Sed & decoctũ ipsius lumbricos expellere solet potũ, & per clysterẽ infusum. Farina quoq; eius forinsecus cum bubulo felle umbilico imposita idẽ pręstat. Etsanè decocti fomentũ foris admotũ uitiliginib. prodest, & capitis ulcusculis manantibus, eruptionibus papularũ, scabiei, gangrænis, ulceribus malignis, partim extergendo, partim discutiendo, & citra mordacitatẽ siccãdo. Expurgat etiã iecur & lienẽ cum ruta & pipere, iucunditatis gratia adiectis. Extrahit & menses, & fœtus, cum

myrrha ac melle appositus. Farina etiã lupinorum discussoria est. Non enim liuida tantum, sed & strumas & tubercula dura sanat, sed tunc in aceto, aut aceto mulso, aut posca eam coquere oportet, iuxta ægrorum uidelicet temperamenta, & affectus differentiam oportuno liquore inuento. Discutit & liuida farina ipsa, reliquaq; omnia quæ prius in decocto relata sunt. Quidam & ischiadicis in cataplasmatis imponunt.

Thermus syluestris, Lupinus erraticus.

Syluestris Lupinus amarior & fortior est ad omnia satiuo, aliàs in genere eandem uim possidens.

Thlaspi.

Thlaspios semen uim acrem adeò possidet, ut etiã internos abscessus potum rumpat, & menses ducat, & fœtus perimat. Per sedẽ immissum coxendicũ morbis prodest cruenta euacuando, & aliàs quoq; purgatoriã uim habet supernè ac infernè humorum biliosorum, acetabuli mensura potum.

Thridax, Lactuca.

Lactuca humidũ ac frigidum olus est, non tamen externè, sed iuxta fontanarum aquarum frigiditatẽ, quapropter ad inflammationes conuenit, & ad parua ac leuia erysipelata. Edulium est sitim sedans, & somnũ concilians, maximè feruefacta cum posca diluta sola comesta. Sed neq; inconcoctilis est uelut alia olera, neq; excretionem per aluum inhibet, neq; promouet, & propterea neq; mali succi sanguinem generat, non tamen perfectè boni succi. Semen potum seminis effluxum cohibet, unde & his quibus per somnum id effluit datur. Cæterum syluestris lactucæ succus cum muliebri lacte illitus, argemata & inustiones, quæ oculorum ulcera sunt, itemq; caliginem depurgat.

Thymus.

Thymus incidit ac calfacit manifestè, ut tertij ordinis sit calfacientiũ, & propterea urinas ac menses ducit, ac fœtus detrahit, & uiscera purgat potu, adiuuat pectoris ac pulmonis excretiones. Atq; hęc quidẽ Galenus. Verũ experimento sequentia cõstant. Arthriticis thymi sicci minutissimè triti drach. IIII. cũ aceti mulsi hemina dimidia dato ieiunis: purgat enim bilem, & acres serosos humores, & quæ circa uesicã hærent. Ventre autem eleuato, quum intumescere iam incipit, drach. I. cum aquæ mulsæ hemina exhibeto ieiunis. Ad lumborũ ac coxendicũ dolorem laterisq; ac pectoris, & præcordiorũ eleuationes ac inflationes, drach. III. cum aceti mulsi diluti hemina una dato ieiunis. Similiter & melancholicis & mente perturbatis, & timore perculsis drach. III. dato cum aceti mulsi diluti hemina una. Lippientibus & in uehementi oculorum dolore similiter dabis ieiunis & ante cœnã. In podagricis doloribus ita auctis ut moueri non possint ægri, similiter dato cum uino diluto. In testibus eleuatis similiter drach. III. ieiunis dato cum hemina uini una. Verũ tamen à nigro thymo elleboro appellato penitus abstinendũ est. Corruptoriã enim uim habet, & bilem generat. Vtere autem eo qui florem purpureum habet ex natura, & album quid amplius complectitur.

Thymbra, Satureia.

Satureia hortensia consimilẽ thymo uim habent, sed sunt multò debiliora.

I

Intybi.

Intybi lactucis consimilẽ uim habent, sed tamen iucunditate multum inferiores existunt: item ad reliqua omnia de lactucis relata minus efficaces sunt.

Ἰξός, Viscum.

Viscum ex plurima aërea & aquea substantia calida, minima autẽ terrea constituitur. Itaq; plus acrimoniæ in se habet, quàm amaritudinis. Quapropter humores

mores ex alto fortiter trahit, non tenues solum sed etiam crassiores, eosq; diffundit ac discutit. Est autem ex medicamentis non statim calfacientibus post primã impositionem, sed quæ tempore indigent, uelut etiam thapsia.

Ion, Viola.

Violæ folia aquosam & subfrigidã substantiã prædominantẽ possident, propterea & per se & cum polenta in cataplasmate imposita, inflammationes calidas mitigant. Imponuntur & in ardore oris uentris, itemq; oculorum.

Ippuris, Equisetum.

Hippuris adstringentẽ cum amaritudine qualitatẽ habet, & propterea siccatoriã fortiter simulq; citra mordacitatẽ. Vulnera igitur maxima in cataplasmate imposita glutinat, etiã si nerui dissecti sint, itemq; hernici intestinorũ. Sed & sanguinis sputum, & fluxum muliebrem, maximè rufum, insuperq; ad dysenterias aliasq; uentris fluxiones, generosum pharmacũ existit herba ipsa cum aqua, aut uino pota. Quidam de ea produnt, uesicæ etiam aliquando ac tenuium intestinorum uulnera curasse. Succus eius sanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda uentris uitia, cum uino aliquo austero potus, aut in febrientibus cum aqua.

Isatis, Glastum.

Isatis satiua qua tinctores utuntur, fortiter siccantis facultatis est, nondũ mordentis, amaræq; simul ac adstringentis. Quapropter magna uulnera durorũ corporum glutinat, etiamsi in musculorũ capitibus existãt. Sanguinis eruptionibus utile cataplasma præbet, & tumores laxos mirabiliter discutit, simul ac cõtrahit, & aduersus omnia maligna ulcera efficaciter resistit, siue cõputrescant, siue erodantur. Quod si pro ægri natura ac uiribus fortior appareat, ad folia ipsius trita, aut panem, aut ordeaceã farinã, siue triticeã, aut etiam polentã ammiscere oportet, iuxta prædominantem in unoquoq; dispositionem ac affectionem.

Isatis syluestris.

Syluestris Isatis acre quid habet manifestũ iam in gustu & actione, & propterea magis siccatoria quàm satiua existẽs, aduersus humidas putrescentias fortius reluctatur. Verum ad alia prædicta deterior est: immodicè enim & cum mordacitate hæc siccat, irritatq;, & inflammationes excitat. Cęterum fortitudinis facultatis suæ gratia, etiam splenicis utilis existit, quibus satiua non profuit.

Itea, Salix.

Salicis folijs uti quis potest ad uulnerum cruentorũ glutinationem, imò & flore ipsius quo omnes Medici fermè utuntur ad emplastri siccantis compositionẽ. Est enim uis ipsorum siccatoria citra mordacitatẽ: habent autem & adstrictionis aliquid. Quidã succum ex ipsis exprimunt, eumq; pro pharmaco habent mordacitatis expertę ac siccante, ad multa utili. Cortex quoq; arboris cõsimilem floribus ac folijs uim habet, pręterquàm quod sicciore temperamento pręditus est, quemadmodũ omnes ferè cortices. Quidã hunc exurunt, & cinere utuntur ad ea quæ forti resiccatione indigent. Itaq; clauos ac callos, insuperq; uerrucas myrmecias appellatas, eo eximunt aceto acri subacto. Aliqui tempore floris corticẽ incidunt, succumq; quendã inde colligunt, quo utuntur ad uitia quæ pupillis tenebras obducunt: est enim medicamentũ exterforiũ ac tenuium partiũ. Quare etiã ad alia multa eius usus assumi queat, quum tali facultate præstet.

K

Calaminthe.

Calaminthe tenuiũ partiũ substantiã habet, estq; calida & sicca tertio ordine: sicca per se ex aqua mulsa pota manifestè calfacit, & sudores ciet ac discutit, & siccat totũ corpus, quapropter aliqui ipsa usi sunt & ad rigores per circuitũ repetentes,

cocta

cocta in oleo, & illito inde toto corpore cum frictione strennua, intra corpus uero assumunt uelut dictum est. Quin & coxendicis cataplasma est in ischiadicis generoso omnino auxilio: trahit enim ex alto ad superficiem, & totum articulum calefacit, & cutem manifestè adurit. Insuper & pota apposita menses efficaciter prouocat. Bonũ est & in elephantiasi medicamentũ non solum ob id quod tenues humores discutiat, sed & quod crassos attenuet & fortiter dissecet, qui sanè hoc morbi genus generant. Sic & cicatrices nigras illustrat, & sugillata discutit. Præstat autem in talibus coctã in uino cataplasmatis uice imponere, uiridem magis quàm arefactã: siccata enim fortior euadit & promptius inurit. Est & cataplasma in morsibus animaliũ uirus eiaculantiũ. At uero ob amaritudinẽ & ascaridas & lumbricos succus eius perimit tum potus, tum per sedem infusus, imò & uermes qui in auribus itemq; ulceribus nasci solent. Prodest & anhelosis & ictericis extergendo ac expurgando iecoris obturationes. Cæterũ ad omnia prædicta efficacior est montana. Orpheus ait succum eius cum pari rosaceo & cerussa tritum ad strigmentitiã crassitudinem ac illitum, ambustis mederi, & quod omnem opinionem superat, neque cicatricem apparere, & locum pilos producere. Si uero cum cimolia terra & aloẽ, paribus portionibus acceptis succus teratur, indeq; frons ac tempora illinantur, capitis dolores euestigiò sanantur.

Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicã adstrictionem & quàm minimã acrimoniã possidet, maxima autem pars eius substantiæ terreæ ac aëreæ est, moderatæ caliditatis ac frigiditatis. Vnde & urinã moderatè ciet, & cõpositionibus stomachicis ac hepaticis quæ foris ipsis imponuntur ammiscetur, & in uteri fotus utiliter assumitur, qui inflammationibus, aut mensiũ irritationis gratia adhibentur. Ponatur itaq; secundo ordine calfacientiũ ac siccantiũ, magis tamẽ siccantiũ quàm calfacientiũ.

Calamus Phragmites, Arundo Sepiaria.

Calami phragmitæ radix extersoriã uim non modicã habet, minimè acrem, folia tamẽ uiridia moderatè perfrigerãt, itemq; non modicã extersoriã uim possident. Cortex eius ustus tenuiũ partiũ ac discussoriã uim abundè acquirit, & extersorium quid habet, ut calfaciat ac siccet tertio ordine, plus tamẽ siccans quàm calfaciens.

Cannabis.

Cannabis semen ægrè concoquitur, dolorem capitis inducit, & malum succũ gignit. Si uero torreatur etiã sic caput tentat, multum calfaciendo, & uaporẽ calidum ac medicatũ ad ipsum delegando. Ex eo uero quod sicco temperamento præditum est & flatus expers, genitale semen extinguit.

Capnion, Fumus terræ.

Herba fumaria acrem simulq; amarã habet qualitatem, neq; omnino expers est acerbæ. Quapropter urinã multam biliosam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates sanat. Succus eius uisum exacuit delachrymationẽ faciens. Ipsa herba arida trita aquæ mulsæ inspersa ac pota, uentrem mollit. Vino autem diluto similiter inspersa, stomachum corroborat. Dato confidenter & decoctum ipsius quomodocunque febrientibus.

Capparis.

Capparis radicis cortex prædominantẽ habet amarã qualitatẽ, secundo loco acrem, & deinceps acerbã, ex quo palàm fit ex diuersis ac pugnantibus uiribus ipsum compositũ esse. Etenim extergere & expurgare ac incidere potest ob amaritudinẽ: calfacere autem & discutere ac attenuare per acrimoniã, contrahere uero ac cõstringere & cogere per acerbitatẽ. & propterea lienes induratos si quod

aliud

aliud medicamentum curat, tum forinsecus cataplasmatis conuenientibus ammixtus, tum intra corpus acceptus, siue coquatur in aceto ex aceto mulso ac similibus, siue aridus tritus iisdem inspersus: euacuat enim apertè uiscosos ac crassos humores sic acceptus, non per urinas solum, sed etiam per uentrem. Sæpenumero uero & cruenta egerunt hi in quibus lien opem sentit, & coxendicũ dolores minuuntur. Quin & menses ciet, & pituitã à capite per os detrahit, & malignis ulceribus inspersus minutissimè tritus cõmodum pharmacũ est, utpote extergere ipsa ualens & fortiter resiccare. Sed & dentiũ doloribus prodest cum uino coctus aut aceto. Strumas quoq; & tumores duros discutit, si aptis ad hæc medicamentis permisceat. Folia porro & caulis itemq; semen siue fructus, consimilem cortici uim habent, nisi quod debiliora existunt. Et sanè ego memini me aliquando foliis solis strumosam duritiem intra paucos dies discussisse. Ammiscetur autem ipsis aliquid quod uehementiã facultatis ipsorum obtundat. Nihil uero miri est si etiam aurium uermes succus enecat ob amaritudinem. At uero fructus in muria compositus, deinde lotus ac maceratus, donec omnem salis uim deponat, medicamentum est ad excitandum appetentiam prostratam, extergendumq; ac subducendum uentris pituitam, & ad expurgandum obturationes lienis ac iecoris. Vtendum est autem eo cum commodo liquore, aceti mulsi, aut aceti oleo permixti, præ omnibus aliis cibis.

Cardamum, Nasturtium.

Nasturtii semen ustoriã uim habet uelut sinapi, & propterea ischiadicos, & capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet idipsum calfacit, quemadmodum sinapi. Ammiscetur cõmodè & medicamentis ad anhelosos destinatis, nimirum ut medicamentũ crassos humores dissecare potens. Herba ipsa similẽ semini uim possidet: uerum imbecillior est. Quare comesta ualde calfacit. Capitis autem dolorẽ eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidã facultatem abundè possidet, ut etiam exulceret in cataplasmate impositũ, minus tamen quàm nasturtiũ. Habet & amaritudinis quiddam in sese, ob quam etiã lumbricos enecat, & scabiẽ fortiter exterit cum aceto.

Caroum.

Caroi semen siccat & calfacit tertio ordine: acrem autem qualitatem moderatè possidet, & propterea flatus leuat discutitq;, & urinã ciet, non modo semen, sed tota planta.

Casia.

Casia calfacit ac siccat tertio ordine, estq; multũ tenuium partiũ: in gustu autẽ plurimũ acrimonię habet, paruamq; quandã adstrictionẽ. Quare propter hęc omnia siccat simulq; discutit corporis superfluitates, et pręterea robur organis addit. Cõmodat & ad suppressos menses, ubi præ copia simulq; crassitudine superfluitatum, sufficienter euacuari prohibentur.

Carya, Nux arbor, Nux iuglans siue Regia, Nux parua, Punica, Auellana.

Nux arbor habet quidẽ tum in germinibus, tum in foliis aliquid adstringens, uerũ insigniter & copiose in ipso nucis suæ cortice, & recenti & arido. Vtuntur itaq; ipso etiam tinctores. Nos autem eundem exprimentes, succumq; similiter ut mororũ ac rubi, mororum cum melle coquentes, stomaticũ pręparamus oris uitiis cõmodum medicamentũ, quo etiam ad alia omnia utimur, ad quæ prædicti succi cõmodi existunt. Cæterum ipsius nucis nucleus qui in cibi usum uenit, oleosus est & tenuium partium, particeps est autem & adstringentis qualitatis, sed modicæ & quæ temporis progressu euanescit, tota ipsius substantia in pinguem succum transeunte, qui oleo ueteri similis apparet, & propterea omnino

tandem

tandem edi non potest. At uero uiridis adhuc & recens nucleus, neque adstringentem qualitatem manifeste possidet, neq; oleosam. Vnde ad alui excretionem cõmodior est quàm siccus, & maximè si cum garo, quemadmodũ aliqui faciũt, accipiatur. Sed & siccarum nucum in aqua maceratarũ, uelut quidam facere solent, consimilis uis est ut uiridium. Concoquitur tamen melius nucis fructus, & stomacho cõmodior est, si cum caricis edatur. Aiunt si quis caricas cum nucibus ac ruta præ reliquis cibis comedat, eum nõ magnopere à lethalibus medicamentis lædi posse. Porrò ex inueterata nuce oleum quoq; exprimi potest, quod abunde discussorium existit, ut quidam eo etiã gangrænas & carbunculos ac ægilopas curent. At uero putamen eius aridum ustum, tenuium partiũ siccatoriumq; & lene pharmacum euadit. Cæterum nux parua, quæ & Pontica, & Auellana appellatur, frigidior est & austerior, utpote magis terrea existens. In cęteris regię, siue iuglandi similis est. Capitis autem dolorem in cibo sumpta inducit.

Castania.

De Castania eiusq; fructu dictum est in querci tractatione.

Cenchros, Milium.

Milium frigefacit primo ordine, siccat aut tertio exoluto, aut secundo intento. Est & modice tenuium partium. Vnde comestum instar edulij, omnium fermè eduliorũ frumentacei generis minimi nutrimenti est, sed & aluum exiccat. Verum forinsecus impositum in marsupijs siue sacculis, fomentum est aptissimum his qui leni resiccatione opus habent.

Cedrus, Cedria, Septica.

Cedri species duæ sunt, utraq; tertio calfacit ac siccat. Cedria uero quæ ex ipsis fit, etiam quartum iam ordinem attingit. Est autem primi ordinis erodentium, septica græci appellant, multum calida ac tenuiũ partium existens, teneras sanè carnes promptè simulq; citra dolorem corrodit caliditas ipsius, per caliditatem quæ in corporibus est aucta, uerum in duris corporibus longiori tempore & uix tandem efficaciã suam ostendit. Vnde mortuorum corpora incorrupta conseruat, humiditates ipsorum superfluas depascens, solida autem corpora non attingens, propterea quod non tam fortem uim habet, uelut alia erosiua appellata. Nihil uero miri est si eiusmodi ui pollet, quod etiam pediculos, & lendes, & aurium uermes, & ascaridas in recto intestino enecare potest. Fœtus insuper apposita uiuos quidem necat, mortuos autem eijcit, quemadmodum etiam ipsum semen genitale, in coitu pudendo oblita, & propterea sic usurpata medicamentũ conceptum impediens est nulli alteri posthabendum. Sed & dentium foraminibus instillata dolores quidem minuit, ipsos autem dentes confringit. Attenuat & oculorũ cicatrices, & hebetem uisum ob crassitudinẽ humorum sanat. Quod uero pinguissimũ est ex ipsa & exactè oleosum, quod superextentis lanis dum coquitur colligitur, tenuiorũ quidem partium est quàm tota cedria, uerum minus acre ac mordax, quanquã non minus, sed magis etiam quàm cedria efficax sit. Vnde & hoc idiotæ utuntur ad uulnera ouium in tonsura per forcipes illata, item ad scabiem, & ad ricinos. Cedri porrò baccæ & fructus cedrides græcis appellati, moderatiorem uim habent, ut etiam in cibi usum ueniant. Si quis tamen plures ex ipsis ingerat, & caput dolet, & excalefacit, & oris uentris morsum percipit.

Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrarijs uiribus composita est. Itaque in gustu acris simulq; adstringens apparet, cum quadã dulcedine. In actione uero acrimonia caliditatis opera exercet, menses promouens, & fœtus mortuos detrahens,

hens, & uiuentes corrumpẽs, simulq; eijciens. Adstrictio autem frigiditatis crassioris ac terreæ opera designat, tum uulnera glutinando, tum sanguinem spuentes iuuando. Dare autem oportet ex ea drachm. II. febrientibus cum aqua, febre carentibus cum uino. At uero iuxta omnium qualitatum actionem & ruptis, & conuulsis, & spirandi difficultatibus, & inueteratæ tussi conuenit: non enim euacuare solum in his oportet quod præter naturam est, sed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad eadem ad quæ radix ualet. Quidam etiam eo pro lycio utuntur, illo non præsente.

Centaurea parua.

Centaureæ paruæ radix omnino inefficax est, ramuli uero & magis folia, & ipsorum flores in usum ueniunt. Dominatur in ipsis qualitas amara, parũ quid adstrictionis possidens, & propterea fortter siccatorium est pharmacũ absq; mordacitate. Magna itaq; & recentia uulnera glutinat herba ipsa uiridi in cataplasmate imposita. Vetera uero & ægrè cicatricem recipientia, ad cicatricem perducit simili modo adhibita. Quin & sicca glutinatorijs ac siccatorijs compositionibus miscetur, quæ sinus ac fistulas curare solent. Sed & ueteres duritias mollire creditur, & maligna ulcera sanare. Miscet̃ & eis quæ fluidas affectiones sanant. Decoctũ herbæ quidam ischiadicis infundunt per sedem, uelut quod biliosum & crassum humorem ducat. Nam & purgat, & sanè ubi uehementer operationem suam exercebit, cruenta euacuat, & magis prodest. Succus eius consimilem uim habet, hoc est, siccatoriã & extersoriam, & tum alia prædicta probè efficere solet, tum cũ melle oculis sublinitur, & appositus menses ac fœtus educit. Quidam ipsum bibendum dant in affectis neruis, uelut euacuantem ac citra molestiam siccantem infarcta. Cæterum & ad hepatis obturationes bonum pharmacum est. Bonum & lieni indurato, forinsecus impositus, neq; minus si quis bibere uelit. Herba ipsa exsuccanda est circa summum uigorem, & flore prægnans. Datur succi cochliariũ unum cum aqua calida, & sale modico, ac pauculo aceto, & purgat generose humorem atræ bilis. Coma eius contusa & cum melle cocto, aut sapa in collyria formata, fistulas circunscarificat, & callos eximit, collyrijs in fistulas immissis. Corymbi eius tusi ac cribrati cochlearij mensura ischiadicis dantur ieiunis cum aqua calida, ad triduum aut plures etiã dies. Eius certe pharmaci efficacia magno miraculo sæpe fuit. Et ad polypodas in naribus excrescentes idem medicamentum siccum inspergitur.

Cerasus.

Cerasus fructum fert moderatè adstringentem cum dulcedine: matura itaque cerasa & dulcia magis per intestina subeunt, minus uero stomacho commodant, immatura & austeriora uice uersa. Gummi arboris uino potum calculosis prodesse quidam tradiderunt.

Ceratonia, Siliqua.

Siliqua arbor siccatoriã & adstrictoriã uim habet, quemadmodum etiam fructus eius, ceratia Græcis, nobis siliquæ appellatæ, particeps est autem & alicuius dulcedinis. Siliquæ aliquam cum cerasis similitudinem habent. Virides enim & humidæ aluum magis subducunt: Siccæ magis sistunt.

Cestron, Betonica, Psychotrophon.

Betonica cestron & psychotrophon appellatũ, uim habet sectoriã uelut gustus indicat: amara enim & acris herba existit, uelut etiam particularis actio ostendit. Nam & rhenum calculos confringit, & pulmonem ac pectus & iecur purgat ac extergit, & menses mouet, & comitiali morbo prodest, & ruptis ac conuulsis

medetur. Acidum item ructum sedat, & ischiadicis conducit pota.

Cicis, Galla, Omphacitis.

Galla quæ omphacitis uocatur, abunde acerbũ pharmacũ est, substantiæ terreæ frigidę plurimę particeps, ob quam & siccat, & fluxiones repellit, & cogit ac adstringit laxas ac inualidas partes. omnibus etiã fluidis affectionibus resistit. Ponatur autem in tertio ordine siccantium, in secundo uero frigefacientiũ. Altera galla flaua laxa ac magna siccat quidem, sed tanto minus, quanto minus acerbę qualitatis particeps est. Cocta itaq; per se ac trita, & in cataplasmate adhibita inflammationũ sedis ac prolapsus eiusdem insigne auxilium est. Coquere autem oportet si moderata adstrictione opus est in aqua, si uehementi in uino, maximè austero. Gallæ uim supprimendi sanguinis habent, & manifestum satis est quod caliditatem & acrimoniam ex ustura acquirunt, & magis tenuium partiũ quàm non ustæ euadunt, itemq; siccatoriæ amplius. Oportet autem candefactas super prunas, aceto aut uino extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo est calfacientiũ, frigefacientiũ, humectantiũ ac siccantiũ, habet & crassarũ partium quid & meatus obturatoriũ, quapropter nõ solum siccat, sed & per accidens humectare uidetur perspirationes prohibendo. Vnde & materia est aliorum pharmacorũ. Ipsa autem per se ex concoctoriorũ debiliũ numero fuerit, quæ forinsecus imponuntur. Habet enim parum ex discussoria ac calida facultate, cuius quàmplurimæ mel ipsum particeps existit.

Ciborium.

Viridem fabarum Aegyptiarum fructum ciborium appellant. Quare in fabarum tractatione, etiam de hoc considerandum est.

Cinara.

Cinara mali succi eduliũ est, maximè ubi durior euaserit. Nam & biliosum humorem in sese tunc uberiorẽ colligit, & totam substantiã lignosiorẽ habet. Quare ex hac quidẽ humor atræ bilis generatur. Ex succo uero ipsius tenuis & amaræ bilis humor producitur. Præstat igitur præcoctã ipsam in cibo absumere.

Cicis arboris fructus, Ricinus, Croton.

Cicis arboris fructus, quem aliqui crotonem ac ricinũ appellant, quiq; purgandi uim habet, extersoria ac discussoria facultate prędituts est, folia eius imbecilliora sunt. Oleum quod ex fructu fit, calidius & magis tenuium partium est quàm commune, & propterea etiam discussorium.

Cisthos siue Cistharus.

Cisthos frutex adeò adstrictorius est, ut & folia ipsius in cataplasmate imposita uulnera glutinent. Flores efficaciores sunt, ut cum uino poti dysenterias, & uentris imbecillitatẽ, ac fluxiones, & humiditates sanent, in cataplasmate autem impositi putrefactis ulceribus conducunt, propter generosam siccandi uim ferè in secundo ordine. Ipsius fruticis frigiditas tepidæ quoque qualitatis particeps est. Cæterum quæ hypocysthis appellatur, multò magis quàm folia adstringit, estq; efficax pharmacum ad omnes fluidas affectiones, uelut sanguinis reiectionem, fluxum muliebrem, cœliacas & dysentericas affectiones. Sed & corroborare partes solet, & à plurima humiditate exolutis firmitatem addit, atq; sic sanè & stomachicis & hepaticis conducit. Firmat enim ac roborat non instrennuè, epithematis aut antidotis aptis ammixta.

Cisthus siue Ladanum.

Cisthus hic in calidioribus regionib. nascit̃, nõ genere alius ab his qui in alijs locis

cis nascuntur, sed à regione præcipuã quandam propriam discussoriã qualitatẽ adeptus est deposita frigiditate. In reliquis igitur consimilis est præcedenti. Verum ex ipso fit ladanum medicamentũ calidum primo ordine iam completo, ut etiã secundũ attingat, particeps est autem & adstrictionis cuiusdã modicæ, & tenuium partium substantiã habet, & propterea moderatè emollit, & similiter discutit itemq; concoquit. Itaq; non mirum est uteri affectibus hoc præcipuè conuenire, propterea quod aliquid adstringẽs habet, per quod etiã defluos capillos retinet. Nam & uitiatos humores iuxta pilorum radices attenuat ac consumit, & meatus quibus impacti erant adstringendi ui cogit & constringit.

Cissos, Hedera.

Ex contrarijs facultatibus hedera cõponitur: habet enim quid substantię adstrictoriæ, quam frigidã ac terreã dicimus. Habet & quid acris, quam calidam esse gustus testatur, sed & aquosæ substantiæ tepidæ uiridis particeps est. Viridia itaque folia cum uino cocta, etiam magna uulnera glutinant, & maligna ulcera sanant. Vlcerationes quoq; ex igne cicatrice includunt. Cum aceto autem cocta folia splenicis opitulantur. Flores eius fortiores quodammodo sunt, ut cum cerato triti ambusta curent. Succus ipsius per nares purgat, & antiquas auriũ fluxiones sanat, & ulcera uetera tum aurium, tum narium ad cicatricẽ perducit. Si uero acrior appareat, rosaceo aut oleo dulci temperetur. Lachryma hederę pediculos necat, & pilis nudat, in tantum calidam uim habens, ut etiam leniter urat. Prodest etiam lachryma calculosis in potu.

Cnicus.

Cnici semine ad purgationes tantũ utimur. Est autem tertij ordinis calfacientium, si quis forinsecus admoto ipso uti uelit.

Coccus cnidius, Granum cnidium.

Cnidius coccus purgatoriã uim habet, estq; facultatis acris & ustoriæ.

Coccus tinctorius, Granum tinctorium.

Coccus tinctorius adstringentem simulq; amarã qualitatẽ habet, & per utranque leniter siccat, & ob id ad magna uulnera conducit, & ad sauciatos neruos, cũ aceto aut aceto mulso tritus.

Coccymelea, Prunus.

Pruni fructus recens magis aluũ subducit, siccatus minus. Sunt autem damascena pruna magis adstringentia, Hispana dulciora, & propterea magis aluum ducunt. In folijs autem manifesta quædam adstrictio apparet, unde decocta utiliter gargarissantur in inflammationibus gurgulionis ac tonsillarum. Cæterum syluestrium prunorum fructus adstrictorius est & uentrem sistit. Et in Asia sanè hæc planta prunus nominatᷓ. Gummi omnis pruni cum uino potũ lapides frangere quidam produnt, uerum cum aceto impetigines puerorum exterit.

Colocasion, siue Manzizanion.

Colocasij radicis similis uis est rapis ac cepis, uiscosum autẽ corpus ipsius est. Vnde extersoriæ facultatis particeps est, & uentri in cibo sumpta cõmodat.

Colocynthe, Cucurbita.

Cucurbita humidi & frigidi temperamenti est, utroq; secundo ordine. Vnde & ramentorũ eius succus auribus inflãmatis & dolentibus conuenit cum rosaceo. Sic & tota in cataplasmate imposita, calidas inflammationes mediocriter refrigerat. In cibo accepta nimia humectatione corpus implet, & sitim eximit, & alimentum humidum ac frigidum, & propterea etiam modicum corpori præbet. Concoquitur autẽ non malè, ubi non prius fuerit corrupta, id quod accidit

ipsi propter malam præparationẽ, & ubi uitiosus humor in uentre fuerit coacervatus. Imò si etiã diutius in uentre moretur, quemadmodũ reliqua quoq; humida edulia. Gaudet origani conditura propter aquosam in ipsa qualitatẽ. Omnia enim huius generis acribus aut acidis, aut austeris, aut salsis saporibus miscere oportet, si modo neq; insuauiter sumi debeant, neq; sumentes nauseabundos efficere.

Comarus, Arbutus, Memæcylon.

Arbuti fructus memæcylon appellatur, estq; stomacho incõmodus, & capitis dolorẽ inducit, arbor ipsa simul cum fructu acerbam qualitatem possidet.

Commi, Gummi.

Gummi uim habet siccatoriam, meatus obducit, & asperitates sanat.

Conia stacte, Lixiuium.

Quod uelut ablutio est materierum ad cinerem redactarũ, conia stacte Græcis, nobis lixiuium uocatur. Ex omnibus autem maximè extersoriũ est & siccandi ui præditum, quod ex cinere ficulneo & tithymallis fit, ut ferè uim erosiuã sortiatur. Verum ob substantiam tenuium partium circa dolorem urit.

Conyza.

Conyza & maior & minor cõsimilis temperamenti ac facultatis existunt, gustui acris & amaræ apparentes. Calfaciunt & siccant euidenter, ut utriusq; qualitatis tertio ordine locentur. Decoctæ itaque in oleo, rigoribus per circuitum repetentibus salutarẽ medelam præbent. Quidam flores ipsarum unà cum folijs terentes cum uino bibendos exhibent, ad menses ciendos ac fœtus eijciendos. Est & tertium conyzę genus, in humectioribus locis proueniens, magis fœtidum & imbecillius.

Corianum, Coriandrum.

Corianon item corion appellatur, & ex contrarijs facultatibus compositum est, multum habens substantiæ amaræ, quæ tenuium partium est & terrea, nec parum aqueæ humiditatis tepida ui præditæ. Habet & parum quid adstrictionis, ex quibus omnibus multifariã efficax est facere ea quæ Dioscorides prodidit, uerum non ob solam frigiditatem.

Colla, Glutinum.

Glutinum quod ex similagine aut polline ad libros conficiunt, facultatem habet meatus obducentem & concoctoriã. At uero de taurino glutine ac similiũ in sermone de animalibus agetur.

Coronopodium, Pes cornicis.

Coronopodij radix in cibo accepta cœliacis opitulari creditur.

Costus.

Costus modicæ amaritudinis, plurimæ uero acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps est, ut etiam exulceret. Vnde ex ipso cum oleo perfricant corpus ante accessionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alij idem & in resolutis ac ischiadicis faciunt, & omnino in his quibus aut partem aliquam calfacere uolumus, aut humorem aliquem ex alto ad cutem adtrahere, usus eius competit. Ob eandem caussam & urinam ciet, & menses ducit, & ruptis ac conuulsis, & laterum doloribus confert. Verum ob amaritudinem, etiam latum lumbricum necare creditur, & ad solares maculas ipso utuntur, cum aqua aut melle. Inest præterea ipsius temperamento flatuosa quędam humiditas, ob quam & uenerem stimulat cum uino mulso potus.

Cotyledon, Vmbilicus ueneris.

Cotyledon mixtam uim habet, humidã & frigidã, & quandã obscurè subad-

stringen-

ſtringentem & modicè amarã. Vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & diſcutit. Inflãmationes itaq; eryſipelatas, & eryſipelata inflammata ſanat, & in ſtomachi ardore cõmodum cataplaſma exiſtit. Creduntur folia cum radice comeſta lapides atterere, & urinã ciere.

Crambe, Braſſica.

Braſſica comeſtilis ſiccatoriam uim habet, & in cibo accepta, & forinſecus impoſita, non tamen manifeſtè acrem, ſed ut uulnera glutinet, & maligna ulcera ſanet, & inflammationes curet iam induratas ac ægrè ſolubiles, eiuſdemq; generis eryſipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas ſanat. Habet & quid exterſorium, per quod etiam lepras exterit. Succus itaque ipſius quid purgatorium habet, corpus autem eius alui excretionem cohibet, eaq; gratia in quibus humectum uentrem ſiccare uolumus, moderatè ipſam coquimus, & priore aqua diffuſa, ſtatim in alteram calidam præparatam immittimus ac feruefacimus. Non oportet enim neque aërem, neque frigidam aquam contingere quod bis coquitur. Neque enim exactè flaccidum fit, etiamſi diutiſſimè coquas. Itaque in aliam calidam immiſſam coquimus donec flaccida fiat. Nam ſi uentris ſubducendi gratia ſumitur, non ualde diſcoquitur. Siccat igitur braſſica quemadmodum lenticula, & propterea uiſum hebetat, & atræ bilis humorem generat. At uero aſparagus braſſicæ minus ſiccat, & magis urinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat, & maculas ſolares ac lentigines, & quæcunque alia moderata exterſione opus habentia exterit. Cauliculi eius uſti cinerem efficiunt fortiter ſiccantem, ut & uſtoriæ facultatis particeps ſit. Quapropter eo cum ueteri adipe ammixto, quidam ad ueteres laterum dolores, & ſicubi eiuſmodi alius dolor infeſtet, utuntur. Fortiter enim diſcuſſorium medicamentum efficitur. Braſſica porrò ſyluestris ſiccior & calidior multò eſt quàm ſatiua, quemadmodũ omnia alia fermè ſyluestria ſatiuis fortitudine præſtant. Vnde neq; citra offenſionẽ intra corpus ſumuntur. Diſcutit autem & extergit uehementius quàm ſatiua. Cæterum marina braſſica ultra hoc quod uentrem emollit, ſubſalſum nimirum ac ſubamarum ſaporem habens, cõmoda quoq; fuerit ad externos corporis uſus, ad quos ſanè eiuſmodi qualitates conueniunt.

Chrethmon.

Chrethmon ſalſum quodammodo in guſtu eſt, unà cum modica amaritudine, propterea & uis ipſius exterſoria ſimulq; ſiccatoria exiſtit. Vtraque tamen facultate amaris cedit.

Crithæ, Ordeum.

Ordeum primi ordinis eſt ſiccantium ac frigefacientium, habet & modicum quid exterſorium, & paulò magis ſiccat quàm fabarum farina à cortice depurgata. In reliquis omnibus forinſeco uſu conſimilia exiſtunt. Verum in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, quod in coctura flatuoſitatem deponit, fabę autem quomodocunq; coquatur flatuoſitas permanet. Craſſioris enim ſubſtantiæ faba eſt quàm ordeũ, & propterea etiã magis quàm ordeũ nutrit. Ordeũ uero ſuccũ generat tenuem & exterſoriũ quid habentẽ. Nihil igitur calfacit corpus quomodocunq; tandem præpareť. Verum humectat & ſiccat diuerſimodè præparatũ. Etenim polenta ex ordeo toſto facta, manifeſtè apparet ſiccare. Ptiſana uero humectat, quum uelut cõuenit præparať. Panes autem ordeacei omnes minus nutriunt quàm triticei, & magis uentrẽ ſubeunt quàm illi. Cæterũ polenta ex ordeo toſta facta magis quàm ordeũ ſiccat, & modicũ alimentũ corpori ſufficit quomodocunq; coquatur. Eadẽ ex uino Aminæo auſtero pota aluũ ſiccat. At uero maza: uocant autẽ ſic polentã odeaceã liquore aliquo ſubactã, uelut ſa-

pa, aut melle, aut alio quopiam, quæ etiam cruda comeditur, quomodocunque præparetur, minus quàm panes ordeacei concoquitur, & uentrem magis flatu implet, & si diutius ipso moretur, turbationem efficit. Quum enim ordeum ex natura non parum furfuris habeat, torrefactũ ordeum idipsum furfuraceũ & siccius, & magis difficulter confringi potens habet, imò & id quod utile ex ipso in corporis alimentũ cedit, siccius euadit. Quicquid igitur furfuraceũ & durum in ipso est, quemadmodũ forinsecus apparet quod aqua non dissoluatur, eodẽ modo neq; in uentre dissoluitur maceratũ, sed permanet inconfectũ uelut est acceptum. Quum igitur neq; concoquatur neq; in uenas distribuat, per uentrẽ secedit, & præsertim quum extergendi uim ex ordeo habeat: magis autẽ secedit inferne sæpius subacta ac trita. Si uero & mel assumpserit, adhuc citius subit. Porrò quod crimnon Græci uocant, crassiorq; farina tum tritici, tum zeæ existit, magis alit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea sorbitio puls, & quæ ex zea fit uentrem lenius aliquanto sistit, magisq; si torreatur.

Crinon, Lilium.

Liliĳ flos temperamentũ mixtum habet, ex substantia quadam tenuium partium terrea, ex qua etiam in gustu amaritudinẽ offert, & quadam aquosa temperata, unde & oleum ex ipso lenis tum discussoriæ, tum mollientis facultatis existit, & ad uteri duritias aptum. Radix etiã ac folia per se trita, siccant & extergunt ac moderatè discutiunt. Est enim radix primi ordinis extersiuorũ, qua gratia & ambustis conducit. Radicem itaq; assatam, deinde rosaceo tritam ambustis imponũt usq; ad cicatricis inductionẽ. Nam & aliâs omnia ulcera optimè cicatrice includit. Sed & uterum emollit, & menses promouet. Folia quoq; præcocta usq; ad cicatricem inductã imponunt, non ambustis solum, sed etiã ulceribus. Reponimus aliquando & foliorũ succũ coctũ cum aceto & melle ad liquidioris mellis cõpagem, ita ut succi partes quinq; sumantur, mellis autẽ & aceti utriusq; pars una, fitq; cõmodum pharmacũ ad omnia uehementi resiccatione indigentia citra mordacitatẽ, uelut sunt uulnera magna, & maximè quæ circa capitis musculos fiunt, item ulcera inueterata, fluidaq; ac ægrè recipientia cicatricem.

Crocodilion.

Crocodiliĳ semen acre est, & aromaticum, urinam ciens, & menses ducens, ut & calidæ facultatis sit discussoriæq; ac siccatoriæ. Succus caulis & seminis consimilem uim habet, & nephreticis prodest. Radix expuitiones è pectore fortiter adiuuat. Estq; minus acris quàm semen, uerum non minus amara. Sanguinem quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modicè adstrictoriũ, quod terreum frigidũ esse ostensum est. Dominatur autẽ in ipso calfactoria uis ac qualitas, ut ex tota substantia sua secundi ordinis sit calfacientium, primi siccantiũ, & propterea etiam concoctorium quid habet, quod modica illa adstrictione adiuuatur.

Crommyon, Cepa.

Cepa quarti ordinis est calfacientiũ, substantia ipsius magis crassarũ partium existit. Vnde & hæmorrhoidas apperit apposita, & cum aceto illita in sole uitiligines exterit, & alopecĳs affricta citius quàm alcyonium pilos prouocat, comesta calfacit corpus acrimonia sua, & crassos ac uiscosos humores attenuat. Inflat autem uentrem propter crassarum partium substantiam.

Cyamus, Faba.

Faba frigefaciẽdo ac calefaciẽdo mediũ tẽperamentũ propinquissimè accedit, caro

caro eius modicę cuiusdā extersoriæ facultatis particeps est, quemadmodū cortex adstrictoriæ. Quapropter aliqui medici fabam integram cum corio suo in posca decoctam, dysentericis & cœliacis ac uomentibus exhibent. Est aūt edulij ratione, si quod aliud, ægre cōcoctile & flatuosum, etiam si quàm diutissimè coquatur, & quomodocunq; præparetur, ad exscreationes tamen pectoris ac pulmonis cōmodum: Et uiridis quidem faba comesta, magis aluum subit, uerum minus quàm arida ingesta nutrit. Torrefactæ tamen fabæ flatuosum deponunt, sed ægrius concoquuntur, & tardius commeant, & crassum succum generant. Pharmaci aūt loco faba forinsecus imposita, citra molestiam siccat: Et sanè ad podagricos sæpe ea usi sumus cocta ex aqua, deinde adipe suillo ammixto. Ad neruos uero contusos & ad ulcera, farinam eius imposuimus aceto mulso, aut uino mulso coctam, rosaceo etiam addito, si inflammatio adesset. polenta uero addita, ad inflammatos iam ex plaga. Est & testium ac mammarū utile cataplasma: Solet enim has partes inflāmatas modicè perfrigerare, maximè ubi lacte in ipsis in casei speciem coagulato ubera fuerint inflammata. Nam lac ab eiusmodi cataplasmate extinguitur: Quemadmodum etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplasmatis modo intecta, diutissime impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus uariam uim habet: Nam & extergit, & dissecat, & uenarū oscula operit, & attrahit, & discutit: Succus enim ipsius hęmorrhoidas aperit, & aluū irritat uiolenter, appositus. Sic & tubercula, & strumas, & alias duritias discutit, compositionibus discussorijs ammixtus. conuenit & suffusis oculis cum melle sublitus, & præterea per nares purgat. Adeò autem forti ui præditus est, ut etiam imo uentri illitus, aluum subducat & fœtus corrumpat, sed & in pessi forma appositus similiter fœtū perimit. Tota radix succo imbecillior est. Est tamen etiam ipsa uehemens: Nam & pota & apposita menses ciet, & ictericis confert, non uiscus solum ipsum uidelicet iecur expurgans, sed bilem in toto corpore per sudores euacuans. Quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet sudorum excretionem, corpore cōtecto ac uberius calfacto. Copiam eius drachmas tres, aut summum quatuor excedere non oportet, ex passo aut aqua mulsa. Exterget & cutem, quapropter maculas solares, & alopecias ac similia sanat. prodest & indurato lieni tum recens, tum sicca in cataplasmate imposita. Quidam aridam radicem etiam anhelatoribus exhibent. Eadem arida tusa & per tenuissimum cribrum excreta, unà cum caryophyllis, ita ut radicis sit uncia una, caryophyllorum grana X X I. naribus insufflata, crassos & uiscosos humores à capite purgat. unde antiquos capitis dolores sanat, & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini semine præcipue utimur. Est autem facultatis calfactoriæ, urinam ciet, & flatus dissipat, tertij ordinis calfacientium existens.

Cyparissus, Cupressus.

Cupressi folia & germina pilulæq; recentes ac teneræ, magna uulnera in duris corporibus glutinant, ex quo manifestum est quod siccatoriam uim habent, absq; manifesta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem, & multo ampliorem acerbitatem uniuersa planta. Tantū uero est in ipsa caliditatis, quantū satis est ad deducendam acerbitatē in altū, citra calfactionis aut mordacitatis inductionē. quapropter humiditates in profundo, in humectis putredinosisq; affectionibus cōsistentes, citra molestiā simulq; securè depascit, altera

non amplius attracta. Atq; sic herniosis confert in cataplasmate imposita. Siccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis, mergente se nimirũ in altum ui adstringendi, quum deducatur per ammixtam ipsi moderatam caliditatem. Vtuntur ipsa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta ammixta.

Cyperus, Iuncus quadratus.

Cyperi radices maxime in usum ueniunt calfacientes ac siccantes citra mordacitatem: Vnde & ulcera ob nimiam humiditatẽ ægre recipientia cicatricem, mirabiliter sanant. Habent enim quid adstrictorium, & propterea oris ulcerationibus commodant. Habent & uim quandam sectoriam, qua & calculosi prosunt, & urinas ac menses cient.

Cypros, Ligustrum.

Ligustri arboris folia & uirgulta ac flores in usum ueniunt, mixtæ facultatis ac temperamenti existentia. Habent enim quid discussorium ex aquosa substantia moderatẽ calida: Habent & quid adstrictorium, ex terrea frigida. Vnde decoctum fotu ambustis prodest. Commodat & ignitis inflammationibus ac carbunculis, citra molestiam ac mordacitatem siccans. Sed & commanducata ulceribus oris sponte productis, & maxime ignitas aphthas referẽtibus cõducunt. Folia siccata in umbra tusaq; ac cribrata, mox in aqua ad calidum cinerem cocta, modico rhoë culinario insperso, & aceti momento, bonum cataplasma præbent in podagricis ac chiragricis, in ipsis maximis inflammationibus impositã. Nam & inflammationes sedat, & fluxiones repellit, & quod iam in locis cõtinetur discutit per meatus occultos, quemadmodum per sudorem. Lædit tamen hoc cataplasma colorem, & maxime ungues. Quapropter prælinere locos oportet, liquido rosaceo cerato. Ipsum aũt cataplasma integendum est ricini folijs, aut carpasi, si adsint.

Cytisum.

Cytisi folia discussoriæ sunt facultatis ammixta tepida aquosa, quemadmodũ folia maluæ.

Conion, Cicuta.

Quod cicuta extrenuẽ frigidam uim habeat, omnes norunt, & propterea ex summa illa frigefactione etiam enecat ac occidit.

Coni fructus, Nux pinea, Cocalus, Strobilus.

Coni fructus, quem & Cocalum, & Strobilum, ac pineam nucem appellant, integer quidem uiridis, amaritudinem quandam & acrimoniam cum humiditate habet, & propterea pectore suppuratis commodus est, itemq; alijs quibuscũq; ex pectore ac pulmone facilis screatus ac per tussim reiectio expetitur. Nucleus eius qui in cibi usum uenit, alimentum præbet ægre concoctile, ualidum, ac multi succi, propter oleositatem. Verum medicamenti loco asperitates leuigat, maxime ubi aqua maceratus omnem suam acrimoniam deposuerit.

Cancani radix.

Cancani radix uim habet moderatẽ siccatoriam citra mordacitatem, substantiam autem crassarũ partium meatus obducentem. Vnde uino macerata uelut tragacantha, & delincta, arteriæ asperitates sanat. Nihilo minus si quis ipsam manducet, succus præterfluens arteriæ prodest, similiter ut glycyrrhizes succus.

Caucalis.

Caucalim aliqui daucum syluestrem uocant. Est autem similis ipsi & gustu & uiribus, calfacit enim uelut ille, & siccat, & urinam ciet, & muria cõdita reponit.

Carpesium.

Carpesium simile est ei quod phu appellatur, & gustu & uiribus, uerum amplius tenuium partium existit, quapropter & magis quàm illud exterget uisce-

rum

rum obturationes, & urinas mouet, & rhenes expurgat calculosos. Non tamen in tantum tenuium partium est ut pro cinamomo in usum assumi possit; si cinamomum haberi nequeat, quemadmodum Quintus fecit. Præstat quidem igitur Ponticum Laërtico, non tamen etiam hoc ipsum uiribus cinamomo par est, sed etiam ab optima casia non modico interuallo relinquitur. Vtraq; appellatio à quibusdam Pamphiliæ montibus est, in quibus plurimum prouenit.

Lathyri, Cicerculæ.

Cicerculæ consimilem ochris & phaselis substantiam habent, itemq; similem succum, sed compage crassiorem, & propterea aliquo modo magis hæ quàm illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymalli speciem esse quidam aiunt, Semen eius purgatoriam uim habet.

Lapsana.

Lapsana in cibo accepta mali succi est, in cataplasmate imposita extersorium quid ac discussorium habet.

Lapathum, Rumex, Oxylapathum.

Lapathum moderatè discussoriam uim habet, & sanè caliditatis particeps est. Rhenum calculos radix eius confringit, & scabiem ac corporis asperitates sanat ex aceto cocta & affricta. At uero Oxylapathum mixtam uim possidet; Habet enim repulsoriam unà cum discussoria facultatem. Semen ipsorum manifeste adstringit, unde & dysenterias & alui profluuia sanat, præsertim oxylapathi. Cæterum Hippolapathum in paludibus nascitur, eadem ui præditum, uerum imbecilliore. Syluestris porrò lapathi radix, quã mylen appellant, ex aceto cocta siue uino, dentes corroborat, eorumq; dolores sedat, si eo decocto calido colluant.

Limonium, siue Cynoglossum.

Limonij semen austerum existens cum uino exhibent cœliacis, & dysentericis, & hæmoptoicis, conducit & ad fluxum muliebrem.

Lichen siue muscus petrarum.

Lichen petrarum extersoriæ simulq; frigefacientis moderate facultatis est, & siccantis iuxta utramque facultatem. Sanat impetiginem cognominem sibi apud Græcos morbum.

Lentopodium siue Leontopetalon.

Leontopodij radice maxime utimur, discussoria & calfactoria ac siccatoria, in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis est calfacientium.

Leucoion.

Leucoij uniuersus frutex extersoriam & tenuium partium uim habet, maxime tamen flores præsertim sicciores. Quare & cicatrices oculorum crassas attenuant, & decoctũ ipsorum menses ac secundas promouet, & fœtus immortuos expellit. Nam & uiuum perimit fœtum in potu acceptum. Quod si quis uehementiam facultatis ipsius multæ aquæ mixtura aut aliquo alio eiusmodi liquore mitiget, habebit & ad inflammationes commodum medicamentum. Sic & decoctum ipsius si non meracum fuerit, fomento uteri inflammationes sanat, & maxime diuturnitate induratas. Idem cum cerato ulcera ægre cicatricem recipientia curat. Semen ijsdem uiribus prædictum cõmodissimum est potum duarum drachmarum pondere, aut appositum cum melle, ad ciendos menses, & fœtus uiuos quidem corrumpit, mortuos autem eijcit. Radices cum aceto in cataplasmate impositæ, lienes induratos sanant, itemq; induratas inflammationes.

Leuce, populus alba.

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet, ex substantia aquosa tepida, & terrea attenuata. Vnde & extersoriam uim habet. Gustu autem subamara existit.

Libanotus, Thus.

Thus calfacit ordine secundo, siccat primo. Habet & quid adstrictoriũ, quod in albo uix percipere est. Cortex ipsius uim adstringendi manifeste habet, ob quam etiam præclare siccat, ut secundi ordinis siccantium completi existat. Est & crassarum partium & minime acrimoniæ particeps. Ob has igitur qualitates ac uires, usus eius frequens est medicis, in hæmoptoicis ac stomachicis, profluuijsq; alui, cœliacisq; ac dysentericis, non solum his quæ extrinsecus imponuntur, sed & quæ intra corpus sumuntur ipsum ammiscentibus. Fit ex eo & fuligo hoc modo. Granum thuris singulatim forcipe appræhensum & à lucerna accensum, in uas fictile cauum nouum imponito, deinde æneum operculum con cauum probe detersum superponito, suppositis tamen ad utrumq; operculi labrum lapillis quatuor digitorũ altitudinis, ut locus sit alterum supponendi granum, prius quàm penitus extinguatur, donec sufficiens fuligo fuerit collecta. Cæterum externa operculi ænei pars assiduè per spongiam ex aqua frigida extergeatur, ita enim omnis fuligo adhærebit, operculo nimirum non ualde concalfacto. Derasa itaq; priore fuligine per pinnam, idem facias, quousq; collibuerit. Sed & exusti Thuris cinerem priuatim colliges. Melior est autẽ fuligo. Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis, sedat fluxiones, repurgat ulcera, replet concaua, sistit carcinomata. Eodem modo parantur fuligines & ex myrrha, & ex styrace. Conueniunt ad eadem omnes. Quin & aliarum lachrymarum fuliginem eodem modo colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes similem uim habent mollitoriam ac discussoriam. Succus aũt & radicis & herbæ melle ammixto, hebetudinibus oculorũ medeť ex humorum crassitudine obortis. Sunt enim libanotides participes extersoriæ ac incisoriæ facultatis.

Lignys, fuligo.

Omnis fuligo siccat, quapropter & substantiam terream habet, & reliquias ignis à materia exusta, sed has tamen tempore modico. Tota autẽ natura ipsius siccatoria est, terrea & tenuium partium. Partiales eius differentiæ sunt iuxta materiam exustam, prout ea ipsa calidior aut frigidior aut mordacitatis expers existit. Thuris porrò fuligine utuntur ocularibus compositionibus ammixta, maximè his quæ ulceribus conferunt. Nam & hæc expurgat ipsaq; carne explet. Terebinthinæ quoq; ac myrrhæ fuligo similiter ut thuris nihil offendit. Verum styracis his fortior est, atq; adhuc magis quæ ex pice liquida fit, quam superat adhuc cedriæ fuligo. Vtuntur autem & acrioribus, & in palpebris glabris, & angulis oculorum corrosis, oculisq; humectis absq; inflammatione.

Ligusticum.

Ligustici radix & semen ex calfacientium ordine sunt in tantum ut & menses moueant, & urinas propellant, flatusq; discutiant.

Lini semen.

Semen lini comestum flatuosum est, etiamsi sit torrefactum, ita recrementosa humiditate plenum est. Est autem calidum in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio consistens. Stomacho incommodat & ægre concoquitur. particeps est tamen facultatis ciendi urinam, & torrefactũ uentrem aliquatenus sistit.

Lobi.

Lobi.

De lobis scriptum à nobis est quum de dolichis ageremus.

Linozostis, Mercurialis.

Mercuriali utuntur omnes ad uentris purgationes, ueruntamen si quis eius usum in cataplasmatis experiri uelit, reperiet eam multum discussoriam. Et semen huius nondum siccatum experientia docet, tubercula & eminentias in corpore, uulgo Carphia dicta, dissipare, si quis ipsa diligentius semine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis triangulare semen hastæ simile habentis, radix urinam ciet. Eius uero quę scolopendrio similis est, folia uiridia uulneribus glutinādis cōducunt. Sicca eadem ex aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycium, Pyxacanthos.

Lycium siue pyxacanthos spinosa est planta, ex qua quod Lycium appellant fit, quo ad sugillata utimur, & ad sedis ac oris inflammationes ac ulcerationes, herpetosq; ac putrefactiones, & ulcera maligna, & intertrigines ac paronychias qui sunt unguium abscessus. Habet enim uim siccandi ex secundo ordine, aliâs ex diuersi generis substantijs compositum: Altera tenuium partium, ac discussoria & calida: Altera terrea frigida, ex qua & moderatam adstrictionem habet. Quapropter & ad diuersos effectus hoc medicamento utuntur, ut extersorio quidem, adsumentes ad ea quæ pupillis tenebras offundunt, ut adstrictorio uero, cœliacis & dysentericis ac fluxui muliebri exhibentes. Cæterum indicum Lycinum ad omnia commodius existit.

Lysimachium.

Lysimachium prædominantem habet qualitatem adstrictoriam, per quam & uulnera glutinat, & eruptiones sanguinis narium cōpescit inspersa, sed & aliâs sanguinis eruptiones supprimit tum ipsa, tū succus ipsius adhuc amplius. Quare & potus & infusus dysenterias ac sanguinis reiectionem, & fluxum muliebrem sanat.

Lotus, Trifolium.

Lotus satiuus, quem aliqui trifoliū uocant, moderatè extergendi uim habet, itemq; siccandi, uerum in coniugatione caliditatis ac frigiditatis temperatus est. At uero syluestris lotus in Aphrica plurimus prouenit. Semen eius secūdi ordinis est calfacientium. Habet & quid extersorium. Semen aūt Aegyptij etiam ad panificium accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adstrictoriæ qualitatis non multæ particeps est. Est autem tenuiū partium ac siccatoria. Ramentum itaq; lignorū eius, & ad fluxum muliebrem, & dysenterias, ac cœliacas affectiones conducit. Coquitur aliquando in aqua, aliquando in uino, prout usus postulat. & non solum infunditur, sed etiam bibitur. Atqui & defluos pilos cohibet moderatè adstringendo ac siccando.

M.

Macer.

Macer cortex est qui ex India affertur, adstringens cum modica acrimonia, quapropter & siccat: Est & tenuium partium, propter odorem. & propterea cœliatis ac dysentericis compositionibus ammiscetur, in tertio ordine siccantium locatus. Iuxta caloris & frigiditatis differentiam nihil insigniter præstans.

Malabathri folium.

Folium malabathri spicæ nardi consimilem uim habet.

Malache, malua.

Malua syluestris leniter discussoriæ, & paulum mollitoriæ facultatis particeps est. Satiua pro eo quod aquosa humiditate participat, etiam uiribus debilior

debilior existit. Subit autem uentrem non solum ob humiditatem, sed & ob uiscositatem, maximè ubi cum oleo & garo accipiatur, uino modico cibi tempore irrorato. Semen ipsorum tanto fortius est, quanto siccius. Quin & Dendromalache appellata huius generis est, sed magis quàm prædictæ discussoria. Nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam uim habet, ut tertij sit perfrigerantium ordinis. particeps est tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis suis. Vnde & soporatoriam uim hæc possident. Radicis cortex fortissimus existens, non solum frigefacit, sed etiam siccat. Reliquum internum debile existit.

Marathrum, fœniculum.

Fœniculum fortiter calfacit, ut ex tertio ordine censeri possit. Siccat ordine primo. & propterea etiam lac generat, & suffusis oculis iuxta eandem rationem opitulatur. Ciet & urinas & menses ducit.

Mastiche.

Mastiche alba & chia, ex contrarijs quodammodo facultatibus composita est, adstringente & molliente. Quapropter & stomachi, & uentris, & intestinorum ac hepatis inflammationibus conuenit, secundo ordine calfaciens ac siccans. Nigra mastiche quæ Aegyptia appellatur, magis exsiccat quàm illa, & minus adstringit, unde & commodior est quodam modo ad ea quæ fortiore discussione opus habent.

Melanthium, Nigella.

Melanthium calfacit ac siccat tertio ordine, apparet & in eo partium tenuitas. Sic itaq; & destillationes sanat, calidum linteolo illigatum naribus admotum, ut assiduè odor eius nares percellat. Sed & potum flatus uel maximè discutit. Occidit & lumbricos, non modò comestum, sed etiam foris uentri impositum, ob amaritudinem. Lepras & clauos ac uerrucas myrmecias, hoc est, fornicarias dictas abolet, & menses promouet ob crassitudinem & uiscositatem humorum suppressos, prodest & alopecijs ustum, & cum oleo tritum, ac illitum. Sic etiam recta ceruice spirantibus. Et in summa ubi dissecare & extergere ac siccare calfacereq; opus est, commodissimum medicamentum existit.

Melilotum.

Melilotum mixtas uires habet. Nam & adstringit, sed & discutit & cõcoquit. Amplius enim de calida substantia quàm de frigida in se complectitur.

Mel.

Mel calfacit ac siccat secundo ordine. Est autem simplicis quàm maximè tum facultatis, tum temperamenti, extersoriæ uidelicet appellatæ. Estq; maxime tenuium partiũ, præsertim quod prouenit ubi thymus plurimus nascitur. Quum autem tenuium partium sit, necessario etiam quid acre possidet, per quod uentrem ad excretionem impellit. Diximus autem quod exterget, hæc itaq; extersoria uis si ipsi adimatur, magis ad urinam ciendam commodum reddetur, itemq; ad alimenti distributionem ac nutritionem accommodatius. Adimi autem optimè potest, aqua plurima ammixta, & cocto melle, donec spumare desierit, ita ut spuma assiduè auferatur. Aqua uero mulsa non cocta uentrem subit antequàm concoquatur. Itaq; senibus & frigidis corporis temperaturis mel commodum est. Verum in ætate uigente constitutis ac calidis, in bilem transit ante cõcoctionem. Mel porrò coctum per se, minus acre ac mordax euadit, unde & magis nutrit, & ad sinus glutinandos commodissimum existit.

Melisso-

Melissophyllum.

Melissophyllum marrubio uiribus simile est, sed multo tamen ipso inferius, & ob id neq; usus eius ualde expetitur: Quũ enim ubiq; marrubium abundet, superuacaneum est melissophyllo uti. Si tamen non adsit marrubium, pro ipso succedere potest in eosdẽ usus, ut tamen efficaciæ eius mancæ memores simus.

Mecon, Papauer, Thylacitis, Rhœas.

Papauer omne perfrigerantem uim habet: Sed hortensis, thylacitidis græcis appellatæ, semen moderatè somniferum est. Verum Rhœadis semen fortius frigefacit: Quare citra læsionem eo quis non utitur. Syluestris autem semen nigrũ existens, medicatum iam est multum frigefaciens, maxime Thebani. Sed & succus fortiter perfrigerat, usq; ad stuporem & mortificationem. Est enim quarti & extremi ordinis perfrigerantium.

Mecon ceratitis, Papauer cornutum, Paralium.

Papauer cornutum græcis etiam paralium uocatur, quoniam ferè circa mare nascitur. Vim habet sectoriam & extersoriam. Quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodest, folia & flores sordida ualde & maligna ulcera iuuãt. Sed ab ipsorũ usu recedendũ est, ubi ulcera fuerint depurata. Nam usq; adeò extergere solent, ut & depura carne aliquid eliquent ac cõsumant, & ob id etiam crustas ulcerũ tollunt.

Mespilum.

Mespili arboris fructus acerbus est, & uentrem plurimum supprimit.

Melea persice, Malus persica.

Malus persica & folijs & ramis amaram qualitatem prædominantem habet, quare & lumbricos occidunt trita umbilico imposita, & aliás discussorium medicamentum existunt. Fructus eius persicũ appellatum, humidioris & frigidioris est temperamenti. Caro eius comesta facile corrumpitur, & omnino uitiosa est. Quare non oportet ipsa uelut aliqui faciũt, à reliquo cibo ingerere. Corrumpuntur enim & uentri innatãt. Porrò uniuersalis huius regulæ perpetuò memorem esse oportet: Quod quæcunq; mali succi sunt, humida autem & lubrica, & quę facilè aluo secedere possunt, ea prius quàm alia comedere oportet. Sic enim & ipsa cito subeunt, illisq; uiam præstruunt. Quæ uero postrema sumuntur, etiam alia simul corrumpunt.

Melea Armeniace, Malus Armeniaca.

Armeniacæ mali fructum præcocia appellant. Est autem humidus ac frigidus hic fructus secundo ordine, ubi sanè fuerit maturus, à persico in hoc differt, ipsoq; præstat, quod non similiter in uentre corrumpitur, neq; acescit. Multis uero & iucundior apparet, & propterea stomacho accommodatior.

Malus medica, siue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citriũ appellatur. Id in semine acidam qualitatem & uim siccatoriam prędominantem habet, ut tertij ordinis sit siccãtium ac perfrigerantium. At uero in cortice habet quidem siccatoriam uim in secundo ordine, nõ tamen frigidam qualitatem, propter aromaticitatem. Caro ipsius crassi succi est & frigida, ob duritiem: semen autem penitus edi non potest, neq; quod acidum esse diximus, neq; eius nucleus qui reuera semen existit, amaram qualitatem, & discussoriam ac siccatoriam uim in secundo ordine habens. Sed & folia siccandi ac discutiendi facultatem habent.

Mala omnia.

Cæterum in alijs malis magna est differentia. Quæcunq; enim adstringunt, frigidum ac terreum succum habent: Quę uero acida apparent, frigidum quidem,

ſed tenuium partium habent. mediæ autem temperaturæ ſunt dulcia, ad caliditatem repentia. Auſterorum igitur malorum uſus eſt, quum aut ob intemperiem calidam aut humiditatem multam, uenter debilis eſt. Acerborum uero, ubi eadem multum fuerint aucta, nam adſtringentia quantum in ipſis eſt, ſupprimunt infernas excretiones. Acida autem cient. Quum igitur ſuſpicio fuerit craſſum humorem in uentre collectum eſſe, non ualde frigidum, hęc exhibebis. Nam & hunc diſſecant & infernè ſubducunt, & propterea excrementa humectant. Vbi uero purum repererint uentriculum, ipſum amplius ſupprimunt.

Meon.

Mei radices in uſu ſunt in tertio ordine calfacientes. Siccant in ſecundo, humiditatem retrimenticiam in ſeſe complexæ. Vrinas itaq; cient, & menſes prouocant potu: Amplius acceptæ capitis dolorem inducūt, & propter humiditatem, flatus.

Morus, Mora, Sycamina, Sycomora.

Mori arboris fructus, ſicamina & ſycomora frequenter à pleriſq; græcis uocantur. ſiquidem igitur matura & ante reliquum cibum in uentriculum purum ingerantur, celerrimè per inteſtina ſecedunt, & alijs cibis uiam præſtruunt. Verū poſt cibum acceptæ, aut uitiatum humorem in uentre reperientia, celerrimè corrumpuntur, & peregrinam quandam, quæ dici commodè non poſſit corruptionem inducunt, ſimiliter ut cucurbitæ & pepones, ubi non fuerint concocti. Tempus uſus moris eſt itidem ut peponibus & cucumeribus, ubi ſiccum & calidum fuerit uentriculi corpus, & ex neceſſitate etiam hepatis. Tunc enim ſolummodo omnibus huiuſmodi utiliter quis uteṫ, & ubi quis longo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. Tunc enim proſunt ſquallorem corporis rigantia, & moderatè perfrigerantia. Mora immatura ſole ſiccata diligenter ac repoſita, commodum adſtrictorium medicamentum exhibent, ut etiam dyſenterias ſanent, & affectiones cœliacas, & alias fluidas. Tunduntur autem & obſonijs miſcentur, quemadmodum Rhois fructus. Bibuntur etiam cum aqua & uino. Cæterum cortex radicis arboris purgatoriam uim habet cū quadam amaritudine. Quare & latum lumbricum occidit feruefactus cum uino, eoq; calido meraco poto cyathi menſura, & diu ſuppreſſos menſes prouocat.

Mycetes, fungi.

Fungi frigidum ac humidum abundè edulium ſunt, unde & prope ad uenenatricem uim accedunt, & ſanè quidam ex ipſis occidunt.

Myos otis, Auricula muris.

Muris auricula ſiccat ordine ſecūdo, nullam manifeſtam qualitatem habens. Succus eius cyathi menſura cum zytho potus, lumbricum latum efficaciter expellit.

Myrica, Tamarix.

Myrica inciſoriam & exterſoriam uim abundè poſſidet, citra manifeſtam ſiccationem. habet & quid adſtrictoriū, & ob has facultates lienibus induratis conducit, radicibus aut ramulis aut folijs cū aceto aut uino coctis. fructus & cortex non modicæ adſtrictionis participes ſunt, ſimulq; extergent, & tenuiū partium exiſtūt. Vſtæ myricæ cinis ſiccandi uim acquirit.

Myrſine, Myrtus.

Ex contrarijs hæc planta cōpoſita eſt ſubſtantijs, prædominatur tamen in ipſa terreum frigidū. Habet & quid tenuium partium calidū, unde fortiter ſiccat, & omnes partes ipſius reſtringendi uim habent, tum forinſecus corpori impoſitæ, tum intrà aſſumptæ.

Moly, Ruta ſylueſtris, Harmala, Beſaſa.

Moly aliqui rutam ſylueſtrem uocant, aliqui harmala. Syri Beſaſa. Vis eius tenuium partium & calida eſt tertio ordine. Vnde & ſecat & diſcutit craſſos & uiſco-

& uiscosos humores & urinam promouet. Qui ruri habitant utuntur eo in diuturno capitis dolore, aqua coquentes, & caput inde rigantes. Similiter & ad reliquas corporis partes perfrigeratas.

N. Nardostachy, Nardi spica.

Nardi spica primo ordine calfacit, siccat secundo completo. Composita est ex substantia multum adstringente, & acri calida non multa, & quadam modica subamara. Quare & ad iecur & ad stomachum meritò conducit, pota & forinsecus imposita. Vrinas ciet quoque, & stomachi morsus sanat, & fluxiones uentris ac intestinorum resiccat, item capitis & pectoris. fortior est indica, nigrior quàm syriaca existens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus consimilem in genere uim cum prædictis habet, sed ad omnia debilior est, præterquàm ad urinas ciendas. Est enim calidior illis, sed minus adstringit.

Narthex, Ferula.

Ferulę semen attenuat & calfacit. Interna eius pars, medulla appellata, adstringentis cuiusdam qualitatis particeps est, ob quam hæmoptoicis & cœliacis prodest.

Napy, Sinapi.

Sinapi calfacit ac siccat quarto ordine. Optimum est Aegyptium aut syriacum, & q uod mole minus est, & minus cruentè coloratum.

Narcissus.

Narcissi radix siccatoriam in tantum uim habet, ut uulnera magna glutinet, etiamsi tendines sint concisi. Habet & quid extersorium ac attractorium.

Nerium, Rhododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex est omnibus notus, qui si forinsecus corpori in cataplasmate imponatur, discussoriam uim habet; Si uero intra corpus sumatur, perniciosus & uenenatus non solum hominibus, sed & plurimis pecoribus existit.

Nymphæa.

Nymphææ radix & semen uim habent siccatoriam leuem; Itaque & uentris fluxiones, & seminis per somnum effluxum, aut si etiam aliàs immodicè feratur, sistunt. Prosunt & dysentericis. Cæterum Nymphæa quæ albam radicem habet, uehementioris facultatis est, ut & muliebrem fluxum sanet. Bibitur & ipsa & quæ nigram radicem habet, in uino nigro austero. Possident & quid extersoriæ facultatis, unde & uitiligines sanant aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice, præstat ad hæc quæ nigram radicem habet, ad reliqua quæ albam.

Ξ. Xanthium, Lappa, Phasganion, Philantropos, Choëradolethron.

Xanthium, quidam phasganium, quidam philanthropon, alij choëradolethron appellant. Semen eius discussoriam uim habet. Decoctum corticis radicis potum lienes consumit, & dentes motos firmat eiusdem decoctum ex uino collutum.

Xiphion, Gladiolus.

Gladioli radix præsertim superior, uim attractoriam, discussoriam, atque adeò siccatoriam habet.

O. Oenos, Vinum.

Vinum ex secundo ordine est calfacientium. Antiquũ ualde, ex tertio, quemadmodum nouum mustum, ex primo. Eadem proportio est siccitatis ad caliditatem. Quandoquidem uero plurimas in uino differentias reperimus, distinguendum est de ipsis quàm breuissimis id fieri potest. Rufa itaque & crassa ex omnibus ad sanguinem generandum commodissima sunt, ut quæ parua egeant in sanguinem trãsmutatione. Deinceps nigrã simulque dulcia ac crassa. Deinde colo

re quidem rufa aut nigra, compage uero crassa & habentia simul adstringentem qualitatem. His minus ualent alba, simulq́ crassa, ac acerba, ad nutritionem: Minime uero omnium alunt colore alba, compage tenuia, & quodam modo aquæ similia. Concoquuntur autem in uentriculo & magis distribuũtur dulcia quàm austera, utpote calidiore ui prædita, sed & uentrem magis subducunt. Cæterum ualde crassa, & tardius concoquuntur, & tardius in corpus distribuuntur, ubi autem uentriculum robustum nacta fuerint, ut probè concoquantur, amplius nutrimentum corpori præbent. Manifestum est autem quod & aluum sistunt, & urinæ ciendæ incommoda existunt, in quibusdam crassum succum generantia. Quædam ex ipsis etiam iecur & lienem ac rhenes obturant, atq; inde aliqui in aquam inter cutem incidunt, aliqui è calculo laborant ex nimio ipsorum usu, & præsertim senes. Optimum uinum est, & sanis, & ex morbo se recolligentibus cõmodissimum, quod colore rufum, compage tenue, & leniter subadstringens existit.

Oxos, Acetum.

Acetum mixtas substantias frigidam & calidam, utramq; tenuium partium habet, prædominatur tamen in ipso frigida substantia, quemadmodum in principio huius libri prædiximus. Est autem medicamentum abundè siccatorium, ut tertij ordinis sit completi, ubi sanè forte extiterit.

Opos, Laser, Succus Cyrenaicus.

Laser siue succus Cyrenaicus, omnibus alijs calidior & magis tenuium partium existit, & ob id etiam magis discussorius. Verum tamen & alij calidi sunt ac flatuosi, hoc est Medicus & syriacus, quem Lasor appellant.

Origanum.

Origani herbæ tres sunt species, omnes incisoriæ & attenuatoriæ, siccantisq; ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus aũt aliquid adstrictoriũ assumpsit.

Oxysthœnos, Iuncus acutus.

De iunco acuto dicetur in schœni, hoc est, iunci mentione.

Orobus, Eruum.

Eruuum siccat secundo ordine intenso, calfacit primo. Quantũ aut amamaritudinis particeps est, tantum sicat, & exterget, & obstructione liberat. Amplius sumptum sanguinem per urinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac sicci temperamenti in primo ordine est.

Oryza.

Oryza habet quid adstrictorium, quapropter uentrem supprimit. Et est edulium ægrè concoctile.

Orchis cynos, Testiculus canis.

Orchis herba, que cynos orchis, hoc est canis testiculus dicitur, duplicem radicem bulbosam habet, humidam & calidam, quapropter etiam sapore dulcis est, & maior quidem radix ob multam humiditatem, ad uenerem stimulat pota. Minor uero ad siccitatem repens impetus uenereos compescit.

Orchis altera.

Orchis altera, quam serapiada uocant, sicciorem priore uim habet, quare ad uenerem non similiter cõmoda est. Laxos aũt tumores in cataplasmate discutit, & ulcera sordida purgat, & herpetas sanat. sicca uero & putrefactis & malignis ulceribus medetur. Nam & sub adstringens quid habet, per quod aluum supprimit cum uino pota.

Osyris.

Osyridis herbæ ex qua scopæ fiunt, amara est qualitas. Verum uis obturatione liberans, unde & malignas circa iecur obstructiones resoluit.

Pancration.

Pancratij radix & sapore & uiribus Scillæ similis est: Quare aliqui etiam utun tur ipsa, scilla non præsente, uerum multo debilior existit.

Paliurus.

Paliuri folia & radix adstringentem non obscurè uim possident, quapropter & fluidum uentrem sistunt. Discussoriam autem in tantum habent, ut & tubercula curent, quæ sanè non ualde inflammata ac calida existunt. fructus incisioriæ facultatis eiusq; est particeps, ut uesicæ calculos & confringat, & expurget, & reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Herculeus, Opopanax.

Panaces Herculeum est, ex quo Opopanax appellatus fit, qui succus calidus est & discussorius in tertio ordine, siccus in secundo. Cortex radicis siccat & calfacit, sed minus quàm succus, exterget tamen, & propterea ad ossa denudata, & ulcera maligna conducit. Exterget enim & siccat, & carne replet citra mordacitatem. Semen calidum existens menses ducit.

Pentaphyllon, Quinquefolium, Mercurij herba.

Quinquefolium, quæ mercurij herba dicitur, radicem habet siccantem in ter tio ordine, minime uero acrem, quapropter multi usus est & tenuibus partibus præditum.

Peplion.

Peplij semen in usu est: Ducit bilem unà cum pituita. flatus quoq; discutit ue lut Hippocrates scribit.

Pepon.

Pepon maturus substantiæ tenuioris est: Immaturus crassioris, abstersoria aũt & incisoria facultate participat. Vnde & urinam cient, & corpus illustrius reddunt, præsertim si quis semen siccet, deinde tuso & cribrato pro smegmate utatur, ad maculas solares, & faciei lentigines, ac uitiligines in superficie hærentes. Dominatur in ipsis humida & frigida temperatura, suntq; secundi ordinis in utraque. semen & radix sicca secundi ordinis initio consistunt. Vis extersoria amplior est in radice quàm carne. Caro comesta unà cum extersione & urinas ciet, & infernè secedit magis quàm cucurbitæ, at uero semen magis exterget, ut etiam calculosis rhenibus conducat. Cæterum uitiosum succum in corpore gignit pepo, magisq; si non probè concoquatur. Tunc enim cholericos quibus & supernè & infernè bilis prorũpit, efficere solet. Nam & prius quàm corrumpatur ad uomitum aptus est, si amplius edatur, & si quis non ab eius esu boni succi edulium ingerat, omnino uomet.

Piper.

Piper recens pullulans, longum est, quapropter & humidius existit. Quod uero uelut fructus immaturus est, album piper est, acrius nigro existens. Nigrum enim uelut superassatum iam & superresiccatum est. Vtrumq; autem fortiter cal facit ac siccat.

Peristereon, Verbenaca, Veneris herba, Sacra herba.

Verbenaca, quam peristereona, & ueneris herbam, ac sacram herbam appellant, capitis dolorem egregiè tollit, inquit Archigenes, coronæ modo imposita, trita quoq; cum aceto & rosaceo illita, & cocta cum oleo, indeq; rigato capite, omnem ueterem capitis dolorem sanat, & defluos capillos cohibet. Decoctũ radicis calidum ore retentum, dentium dolorem sedat, & motos dentes firmat, & oris ulcera sanat. Cæterũ ad colicos radicem crassius tusam ex aqua ad dimidias coquito, & ad dies quinq; potui dato. Constat hoc experimento. At uero calculosis & incipienti Elephantiasi, decoctum similiter dato ex aqua mulsa. Vtere

similiter & ad comitialem morbum, & ad febres quotidianas ac quartanas. Verum ad podagricos & Ischiadicos in uino decoctam exhibebis. Radice exsuccata fistulæ optime colluuntur, maximè mori succo & melle ammixto. Eadem radix usta itemq; sicca insperſa, fistulas sanat. Quin & melle cocto excepta, fistulæ collyrŋ modo inditur, & præter opinionem opitulatur.

Persea.

Perseæ folia adstringentis facultatis moderatè participia sunt, ut & partibus è quibus sanguis erumpit, commodè imponi possint. Eadem arida trita pruritus sedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata est in quinto elemento, ubi Elxinen ipsam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata est in tertio elemento, ubi glycysiden ipsam appellauimus.

Petroselinum.

Petroselini semen maximè in usu est. Herba ipsa imbecillior existit. Semen calidum est & siccum tertio ordine, & incidendi ui prædītum. Itaq; menses ciet & urinas ubertim, insuperq; flatus discutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maxime utuntur, liquoreq; ac succo eius. Omnia eandem uim habent. fortior est autem succus multum calfaciens ac discutiens. Vnde & neruorũ affectionibus conuenit, & morbis pulmonis ac pectoris, ex crassitudine aut uiscositate humorũ obortis, tum intra corpus sumptus, tum odoratu. Quo modo & lienes induratos sanat. Radicis usus ad eadem competit, sed & ossium squamas celerrimè disparat. & sicca malignis ulceribus insperſa optime medetur. purgat enim & incarnat, & usq; ad cicatricem perducit, calefaciēs quidem ordine secundo, siccans autem tertŋ initio.

Peganum, Ruta.

Ruta syluestris quarti ordinis est calfacientium ac siccantiũ, satiua tertŋ. Estq; nõ solum acris, sed & amara, unde & uim secundi ac discutiendi crassos & uiscosos humores habet. & per urinas euacuat. Et sanè tenuium quoq; partium est, & flatus discutit, & ob id inflationibus cõducit, & uenereos impetus supprimit, ac præclare siccat. nam inter medicamenta fortiter siccantia censet. Rufus hæc uerba prodit: Syluestris rutæ uis ignea est & ulceratoria, maximè uesicæ. Quapropter etiam qui podagricum pharmacum bibunt, ex ruta syluestri constans, male affectam uesicam acquirunt. quicũq; tamen hoc medicamentũ sustinuerint, manifestã opem ferũt. Nam ad arthriticos præcipuè cõmodum est. Quod si de satiua ruta quid ammiscueris, securius erit, quanquam & ipsa satiua uesicæ incõmodet, sed minus quàm syluestris. Vtimur syluestri in quibus perfrigeratũ quid refouere uoluimus. prodest & hydropi flatuoso, & ei qui subtercus appellat. prodest & morsis à uipera aut mure araneo, & magis si prægnãs mus araneus momorderit, & præsertim animalia subiugalia. Est & forte medicamentũ ad papaueris succũ potum, & ad aconitũ cũ uino. Satiua ruta rigores per circuitum repetentes mitigat pota ante accessiones. mitigat & colicos dolores potũ & infusum, itemq; uteri strangulatus. Visum acuit in cibo sumpta, & propterea pictores assiduè eam degustantes, acutius cernunt. Quin & melle mixtus succus ipsius, medicamentum euadit uisum exacuens. Auxiliatur & urinæ difficultati cocta ex oleo, indeq; uesica fota, neq; est aliud medicamentum quod huic hac parte prætuleris. Cæterum in lumborum dolore & spirandi difficultate, data ex aqua mulsa confestim opitulatur. In lethargicis pota & infusa per clysterem, ualde commodat. Sed & tritam cum rosaceo & aceto capiti ipsorum illinere oportet.

Soluit & coxendicum dolores pota, & in cataplasmate imposita, & infusa per sedem. In cataplasmate imposita podagricis genua inflata habentibus, citò auxiliatur, & dolores mox lenit. Crustas etiam carbunculorum citò disparat, in cataplasmate imposita cum melle aut uuis passis.

Pix.

Pix arida siccat & calfacit secūdo ordine, plus autē siccat quàm calfacit. Liquida contrà plus calfacit quàm siccat. Habet & quid tenuiū partiū, quo & anhelosis, & suppuratis pectore opitulaт. Satis est delinxisse cyathi unius mensurā melle ammixto. Habet utraq; & extersoriū quiddā, & concoctoriū, ac discussoriū. Quare & scabros ungues extrahunt addita cera, & impetigines exterunt. Concoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplasmatis ammixtę. Ad omnia hæc præstat liquida. Sicca ad hæc deterior est, sed ad uulnera glutinanda accommodatior. Fuligo ex liquida pice sic paratur. In lucernā nouam funiculo instructam ellychnio, liquidam picem mittes, incensamq; ac fictili uase opertam, uelut in thure dictum est, sines. & priore consumpto liquore, aliū infundes, donec fuliginem sufficietē collegeris. Vsus est ad palpebras ornandas, & ubi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lachrymosos & ulcerosos.

Pistacia.

Pistacij fructus substantiam tenuium partium habet, quæ & subamarum quiddam & aromaticum in se complectitur. Quapropter obturata expedit & expurgat, præsertim circa iecur, imò & pectus & pulmonem.

Pityides, Nux pinea, Nux picea.

Pityides appellantur fructus pinorū, quidā etiā picearū sic appellant. Sunt autem mixtæ facultatis, nimirū & adstringentis, & acrimoniā quandam cum amaritudine possidentes. Vnde & reiectionibus ex pectore ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominantem uim adstrictoriā habet, in tantum ut intertrigines inspersus optimè sanet, & ambusta ad cicatricē perducat, & aluū fluidā supprimat si poteſt. Sed & piceæ cortex huic similis est, uerū uirib. debilior. Vtriusq; arboris folia uim glutinādi uulnera habēt. Fuligo porrò ex his ad palpebrarū defluuia, & humectos ac erosos oculorū angulos, itemq; lachrymosos utilis est.

Platanus.

Platanus humidiore ac frigidiore substantia nōn multum à moderatis abscedit. Vnde & folia uiridia trita in cataplasmate imposita, inflammationibus quæ adhuc generantur nō obscurè opitulantur. Cortex eius & pilulæ sicciorem uim habent. Quare cortex quidem aceto coctus, ad dentium dolores adhibetur. Pilulæ uero cum adipe, ad ulcera ambustorum. Quidam corticem exurunt, & medicamentū extersoriū efficiunt, quod cum aqua quidē sanat lepras. Ipso autē cinere per se insperso, ulcera uetera & ob nimiam humiditatē sordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidem & adstrictorium quiddam. Dominatur autem in ipso aquosa frigiditas, ut secundi ordinis sit completi, aut tertij incipientis inter frigefacientia. Vnde & stomacho exusto prodest, foris in cataplasmate imposito, quemadmodum & calidis inflammationibus. Fluxiones enim repellit. Quare & herpeti commodum pharmacum est, & ulcerum omnium, maximè inflammatorum & fluidorum, item quæ in auribus sunt. nam pus resiccat. Sistit & fluxum muliebrem, & dysenterias, ac sanguinis reiectionem. Ad omnia uero masculum ualidius est & præstantius.

Polemonium, Philetærion, Chiliodynamon.

Polemonium alij philetærion, alij chiliodynamon uocant, tenuium partium & siccatoriam uim habet. Quare quidam radicem ipsius cum uino ischiadicis, & dysentericis, & ad induratam lienem bibendam præbent.

Polium.

Polium amarũ est & mediocriter acre, itaq; omnia uiscera obturatione liberat, & menses ac urinas ciet, & uiride quidẽ glutinat uulnera, siccum autẽ maligna ulcera sanat. Præsertim minus poliũ, quo & ad antidotos utimur. Nam & amarius est, & acrius quàm maius, ut tertij ordinis sit siccantiũ, secundi completi calfacientium.

Potamogeton.

Potamogeton adstringit & frigefacit, similiter ut polypodium. Verum crassarum partium substantiam quàm polygonum habet.

Polypodion.

Polypodium dulcem simulq; austeram qualitatem prædominantẽ abet, ut uim habeat multum siccantem citra mordacitatem.

Prasion, Marrubium.

Marrubium calfacit secundo ordine completo, siccat tertio completo. Iecur & lienem obturatione liberat, pectusq; ac pulmonem expurgat, & menses prouocat, & ictericos per nares purgat. Facit & ad aurium dolores iam inueteratos. In cataplasmate impositum exterget & discutit.

Prasum, Porrum.

Porri acrem uim possident uelut cepæ, & iuxta proportionem calfaciunt corpus, & crassos in ipso humores attenuant, & uiscosos secant. Cient & urinam & sanguinem expurgãt. Optimus usus est ipsorũ bis coctorum. Nam sic comesta acrimoniam exuunt, & succi uitium non amplius habent. Abstinendum est autem à frequenti usu omnium acriũ, & pręsertim si is qui accipiat natura biliosior existat. Solis enim his qui pituitosum humorem, aut crudum, aut crassum, aut uiscosum coaceruarunt, hæc edulia commoda existunt.

Propolis.

Propolis extersoriã uim non ualidã habet, attractoriã autem satis ualentẽ. Est enim substantiæ tenuiũ partiũ, & calfacit secũdo ordine cõpleto, aut tertij initio.

Ptelea, Vlmus.

Vlmi folijs aliquando uulnus recens glutinauimus: adstringunt enim & extergent. Cortex eius amarior est, & magis adstringit, quare & lepram sanat cum aceto. Radices eandem uim habent, unde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendum.

Pteris, Filix.

Filicis radix in usum uenit: occidit enim lumbricos latos quatuor drachmarũ pondere in aqua mulsa pota. Fœtus quoq; uiuos quidem enecat, mortuos uero expellit, sed & ulceribus inspersa, ea citra mordacitatem siccat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maximè in usu est, ustoriã uim habens, per quam dentium perfrigeratorum dolores lenit, affricatur & cum oleo in rigoribus per circuitũ repetentibus, ante accessionem. Stupefactis etiam ac resolutis conducit.

Pyri, Triticum, Amylum.

Triticum extra impositũ primi ordinis est calfacientiũ, & tamen neq; siccare manifestè neq; humectare potest. Quod ex ipso fit amylum, frigidius & siccius ipso euadit. Amylum ideo dictum quod sine mola fiat. Panis triticei cataplasma discus-

discussoriam uim habet, nimirũ quum sal & fermentum panis assumpserit. Habet enim fermentum uim attractoriam ex alto, simulq; discussoriam.

P Rhamus.

Rhamus secundo ordine siccat, frigefacit primo completo, aut secundi initio: unde & herpetas sanat, & erysipelata non ualde calida.

Rhaphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine, siccat secundo. Discussoriã uim habet adeò ut sugillata diuturna, aliaq; liuefacta sanet cataplasmatis modo impositus, uerum ut obsonium magis quàm alimentum, attenuantis facultatis est simulq; calfacit. Quare meritò mirari subit illos qui à cœna ipsos crudos edunt, bonæ concoctionis ergó. Etenim ipsi magnum eius rei experimentum se fecisse iactant, uerum nemo citra læsionem ipsos imitatus est.

Rheon Ponticum, Rha.

Rheon ponticon aliqui rha appellant, mixtam autem facultatẽ habet, adstringentem & calfacientẽ, & tenuium partiũ. Vnde & rupta, & conuulsa, & erecta ceruice spiratione emendat potum. Hæmoptoicis item ac cœliacis & dysentericis prodest. Impetigines quoq; & liuefacta persanat, cum aceto illitum.

Resinæ omnes.

Omnes resinæ siccant & calfaciunt. Differunt inter se secundum quod magis aut minus habent acrimoniæ in sapore, & calidæ facultatis, & simili modo iuxta alias qualitates, quod aliarum magis, aliarum minus participes existunt. Omnibus autem præfertur lentiscina, mastiche appellata, propterea quod parum adstrictionis possidet, ut & stomachi & uentris ac hepatis debilitati conducat, insuperq; & citra molestiam siccet. Est autem maximè tenuium partium, minimeq; acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet, non similiter ut mastiche adstringens, sed discutit magis quàm mastiche, & exterget in tantum, ut & scabiem deterat, & ex alto attrahat, magis quàm cæteræ resinæ, quod etiam magis tenuium partium existat. Habet & quid mollitorium amplius quàm mastiche. Aliæ porrò omnes resinæ acriores hac sunt, pro maioris ac minoris acrimoniæ ratione. Siccissima omnium resinarum est sicca pinus resina, quam priuatim pinus physema appellant.

Resinæ quomodo urantur.

Vritur omnis resina liquida in quadruplici uase, liquoris infundendi respectu. Oportet enim resinæ quidem congium unum, duos uero pluuialis aquæ in cacabum diffundere, & ad prunas leniter coquere, assiduè agitando, donec resina odorẽ perdat, friabilisq; fiat, & penitus exarescat, ut etiã digitis confringi possit, quod ubi contigit, refrigeratã in fictili uase repones. Fit autẽ hoc modo excellenter alba. Oportet tamen urendam resinã prius excolare, & sordes ab ipsa separare. Vruntur & citra aquã, primum quidẽ eliquatæ ac colatæ, deinde coctæ ad prunas per totum diem, assiduè agitando, & ubi penitus exspirarint tolluntur, ac reponuntur uelut dictum est. Excipit̃ ex resina etiam fuligo, ueluti in thure prædictum est, & confert ad calliblephara, quæ ornandis palpebris deseruiunt, & ad lachrymosos oculos, & corrosos ipsorũ angulos, & glabras oculorũ genas. Torrefacta uero resina utilis est ad odorata malagmata itemq; acopa appellata.

Rosæ.

Rosarum facultas ex aquosa calida, duabus alijs qualitatibus ammixta, adstringenti uidelicet & amaræ, composita est. Flos ipsarũ adhuc magis quàm rosæ adstrictorius est, & propterea etiam siccandi ui præditus.

Rhodo-

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus, ubi nerion ipsam appellauimus.

Rhoa, malum punicum.

Omne malum punicũ adstringentis facultatis particeps est, non tamen ut ea omnino prædominetur: sunt enim aliqua ex ipsis acida, quædam dulcia, quædã austera. Quare ex his quæ in malorũ tractatu diximus, etiã de his cõiectare licet. Succũ autem uberiorẽ habent quàm mala aut pira, saporemq́ insuper iucundiorem quàm illa habent, & aliquando ad plures affectiones quàm illa cõmodant, cum aliàs, tum siquando stomachus ob uitiatorũ humorũ redundantiã morsum percipit. quo sane tẽpore succus ipsorũ cũ polenta exhiberi debet, uelut Hippocrates in fœmina cardialgusa faciendũ præcepit, quæ uidelicet oris uentris morsum & dolorẽ percipiebat. Acini punicorũ magis adstringũt quàm succus, magis quoq; siccãt. his uero amplius adhuc cortices. Quibus consimilẽ uim etiã cytini possident.

Rhus.

Rhois folium adstringit & siccat, hoc coriarij tinctores utuntur. Medicis fructus & succus magis in usum ueniunt, multum austeram qualitatem habentes. Siccant enim ordine tertio, perfrigerant secundo.

Rhypos, Sordes, Patos.

Sordes à statuis gymnasiorum discussoria est & mollitoria crudorum tuberculorum. Quæ uero in palæstris colligitur, patosq́; Græcis appellatur, optimum medicamentũ est inflammatarũ mammarũ. Nam & feruorem extinguit, & influentia reprimit, & contentum discutit.

Σ

Sagapenum.

Sagapenũ succus est calidus & tenuiũ partiũ, uelut reliqui succi. Habet & quid extersoriũ, per quod cicatrices in oculis depurgat & attenuat. Quin & suffusionibus & hebetudini uisus, ex humorũ crassitudine obortis cõmodũ pharmacũ existit.

Sampsuchum.

Sampsuchũ tenuiũ partiũ ac discussoriã uim habet: siccat enim & calfacit tertio ordine.

Saprotes xylon, Caries lignorum.

Caries ac putredo lignorũ, maximè eorum quę adstrictionis simulq́; extersionis participia sunt, uelut est ulmus, humida ulcera optimè purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla lachryma est arboris persicæ, mixtis uiribus prædita, ex substantia quadã meatus obducente, & modica quadã amara. Vnde leuiter siccat, & sic uulnera glutinat.

Satyrion.

Satyrion quidam etiam trifolium uocant, humidi est & calidi temperamenti, quapropter & gustantibus dulce apparet. Superfluã tamen & flatuosam humiditatem possidet, & propterea ad uenerem stimulat. Quod etiam radix herbę facere solet. Quidam tradunt etiam opisthotonum, hoc est, neruorum retrorsum distentionem per ipsam sanare è uino austero potam.

Selinon, Apium.

Apiũ in tantum calidũ est, ut & urinas & menses cieat. Flatus quoq; discutit, & magis ipso semine.

Seris, Cichoriũ, Picris.

Seris siue cichorium subamarũ olus est, & magis utiq; syluestre, quod propterea picris Græcis appellatur. Est autẽ syluestris, frigidæ ac siccæ temperaturę primo ordine. Satiua magis frigefacit quàm syluestris, uerum ob multæ humiditatis mixturam, siccandi uim perdit. Vtraq; autẽ adstringentis qualitatis particeps est, quemadmodum & chondrilla. Nam & hæc seridis species existit.

Seseli.

Seseli.

Seselis & radix & semen in tantum calfaciunt, ut urinæ ciendæ sufficiant. Est autem tenuium partiū, ut & morbo comitiali, & spirationi quæ recta ceruice fit, conducat.

Sesamum.

Sesamū non modicā uiscositatē & pinguetudinē in se habet, unde & meatus obducit & mollit, & moderatè calidum est. Eandē uim habet & oleum ex ipso.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid extersorium, sed maior pars ipsius humida est, & moderatè frigida, estq; modicæ cuiusdā adstrictionis particeps. unde & inflammationes arcet, & glutinandi uim habet.

Sicya, Cucumeres.

Cucumeres satiui urinā cient, uelut etiā pepones, sed minus quàm illi, propterea quod & substantia ipsorū minus humida quàm illorū existat, & ob id neq; ita facilè corrumpunt in uentre uelut pepones. Quidā ipsos cōcoquūt familiaritate quadā naturæ ad ipsos, & ubi in hoc cōfisi securè eos ingesserint, ignorant quod tēporis progressu uitiosum & moderatè crassum succū, ex ipsorū esu in uenis coaceruarūt, qui sanè succus ubi putrescere inceperit, febres malignas inducit. Quapropter ab omnibus mali succi edulijs abstinere consultū esset, etiā si aliqui facilè ipsa cōcoquant.

Sicyos agrios, Cucumis syluestris, Elateriū.

Cucumeris syluestris seminis succus siue liquor, qui elateriū appellat, imò etiā radicis & foliorū succus, utiles sunt ad medendū. Elaterium itaq; menses ciet, & fœtus appositū perdit. Summè enim amarū est, & modicè calidum, ut secundi ordinis sit calfacientiū. & ob id etiā discussoriā uim habet. Itaq; & angina laborantes quidā ex ipso illinunt. Infunditur & ictericis in nares cum lacte muliebri, atq; hoc modo etiā capitis dolores sanat. Cæterū succus radicis & foliorū imbecillior est quàm seminis. Sed & ipsa radix consimilem uim habet. Nam & exterget, & discutit, & mollit. Verum cortex ipsius maiori siccatoria ui præditus est.

Silphium.

Silphij calidissimus quidē succus est, sed & folia, & caulis, & radix generose calfaciunt. Suntq; omnia flatuosioris & aëreæ substantiæ, & propterea etiam ægrè concoquunt. Forinsecus tamen imposita efficaciora sunt, & maximè omniū succus, adtractoriam uim habens, corporis item molem consumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & subamari saporis est, unde & urinā ciet, & concoctorius existit, & menses prolicit, & obturationes uiscerum expedit.

Sion.

Sion in quantum aromaticū saporē habet, in tantum calfacientis & siccantis facultatis particeps est. Discutit autē, & urinā ciet, & calculos rhenū atterit, & menses ducit.

Sisymbrium.

Sisymbrium tenuium partium & discussoriam, calfactoriamq; ac siccatoriam uim tertio ordine habet. Semen quoq; ipsius tenuium partiū & calidū est. Quare quidam id cum uino singultientibus & torminosis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix syluestre olus est cōsimile gingidio, subacre & subamarū, ut in siccando ac calfaciendo tertij ordinis sit exsoluti. Vrinā etiam ciet, & uiscera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla incisoriam uim abundè possidet, non tamen fortiter calidam, sed in secundo ordine calfacientium.

Scolymus.

Scolymus, Carduus.

Cardui radix multam urinā fœtidam ducit, si uino decoctā quis bibat, & propterea alarū & totius corporis fœtores sanat. Calida est tertij ordinis initio, sicca secundo.

Scordion.

Scordiū ex multiformi facultate constat. Nam & amarū quid & acerbū & acre habet. Expurgat itaq; simulq; calfacit uiscera, & menses & urinas mouet, & uulsa & rupta ac laterū dolores ex obturatione factos sanat potum. Viride cataplasmatis modo impositū, uulnera magna glutinat. Aridum inspersum, sordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon, Allium.

Allium calfacit ac siccat quarto ordine. In cibo sumptum flatus dissipat, & sitim extinguit, & crassos uiscososq; humores secando obturatione liberat. Habet & quid medicatum & mali succi, quod abijcit aqua coctum. Fugiendus est eius assiduus usus, præsertim in calidioribus habitudinibus.

Smyrna, Myrrha.

Myrrha secundi ordinis est calfacientium ac siccantium. Inspersa capitis uulneribus, ea glutinare potest. Amaritudinis autem non modicæ particeps est, per quam & lumbricos, & fœtus occidit ac eijcit. Habet & quid extersorium, unde & ocularibus compositionibus additur, quæ ad ulcera & cicatrices crassas compositæ sunt. Miscetur & in anhelosorum ac tussientium auxilia, item in arteriacas compositiones; non enim exasperat arteriam.

Smyrnium, Hipposelinon.

Smyrnium, alij hipposelinon uocant, ex eodem genere est cum apio & petroselino, uerum semen nigrum & multò maius habet, & est apio ualentius, petroselino imbecillius, calfacit ac siccat ordine tertio, menses ducit, & urinas ciet.

Sonchus, Cicerbita.

Sonchus uiridis adhuc & tener, uelut alia syluestria olera, comeditur. Componitur ex aquosa & terrea substantia, utrisq; frigidis, & adstrictionis quid habet. Manifestè itaque perfrigerat, tum stomacho cataplasmatis uice impositus, tum in cibo acceptus.

Spartum, Genista.

Sparti quo uites apud nos ligant, & fructus, & uirgarum succus adtractoriam uim non instrenuam possident.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo, si cum aqua modica tundatur, & per organum exprimatur. Est autem ualde odorata & preciosa, & per se unguentum, quod stacte appellatur. Probatur quæ nihil olei admixtum habet, & modica sui parte multam uim calfactoriam possidet, ad proportionem myrrhæ & unguentorum calfacientium.

Staphylinus, Pastinaca, Daucus.

Pastinaca satiua imbecillior est, syluestris quam & daucum appellant, ad omnia fortior, urinas mouet, & menses prouocat. Habet & quid extersoriū in sese.

Stœchas.

Stœchas amaræ & adstringentis qualitatis particeps est. Est & tenuium partiū ex odoris argumento. Itaque & obturatione liberare, & attenuare, & roborare, tum uiscera omnia, tum totum corporis habitum potest.

Struthium, Herba lanaria.

Struthij radix in usu est, calida & sicca quarto ordine existens. Est autem extersoria

tersoria & irritatoria, proptereaq; sternutamenta mouet.

Styrax.

Styrax mollit, calfacit, cōcoquit. Quapropter & tusses, & destillationes, & grauedines ac raucedines sanat, mensesq; promouet potus & appositus. Fuligo ex ipso fit uelut ex thure, quæ eandem quoq; uim habet.

Staphyle, Vua.

Vua magis quàm omnes tēporarij & subcaniculares fructus, horæi Grecis appellati, nutrit, & maximè ubi probè fuerit concocta. Minus autem nutriunt uuæ quàm ficus, & quod in ipsis præcipuū est citò secedūt. Quare si quando retineantur, satis multum offendunt. Neq; enim probè cōcoquuntur retentæ, sed & iuxta distributionē in hepar ac uenas, crudum succum generant, qui non facilè in sanguinē transmutantur, tum propter externā cuticulam, tum propter uinacea, quorū substantia sicca & adstrictoria existit. Quapropter rectè faciunt qui hæc ipsa uelut inutilia exspuunt, & omnem internā carnem unà cum succo exsugūt, & sanè uenter his magis subit. Reponuntur autem uuæ in hyemē uarijs modis. Alij in olla cōponunt, olla uidelicet diligenter operta, & operculo pice oblito, ut nullatenus perspirent aut perflentur. Atq; talis uua exsolutū uentrē firmat, & ciborum appetentiā excitat, non tamen aluo secedit, & uberius ingesta, caput tentat. Sed adhuc magis capitis dolorē inducit quæ in musto seruatur. Pensilis autē caput nihil omnino lædit, uentrem uero neq; sistit, neq; promouet. Similiter neque infirmam appetentiam excitat, neq; firmam exsoluit. Vuæ quidē igitur dulces calidiorem succum habent. Quapropter sitim inducunt, & uentrem subducunt, præsertim ubi humectiores fuerint. nam inter calfacientia ac perfrigerantia medio modo habent. At uero acidæ & austeræ, & quę cuticulā crassiorē habent, non solum prædicta uitia habent, sed & concoctionē in uentre & distributionē ac nutritionē impediūt. Cæterū in summa de escarijs fructibus id nosse oportet: Humidos, humidū & tenue alimentū corpori præbere, & quod uniuersum corpus transeat ac citò penetret, facileq; & per urinā & per cutem euacuetur. Cōtra solidorū compage fructuū, alimentū quod corpori accedit crassum est, & transitus tardiores, præsertim ubi crassum aut uiscosum aut adstringentē succum in se habuerint.

Syca, Ficus.

Quod non solum autumnales, sed etiā temporarij ac æstiui & subcaniculares fructus, horæi Græcis appellati, cōmune habēt, id & ficubus adest. nam neq; ipsę succi malitiam effugere potuerunt. Verum hoc cōmodi ficubus inest, quod facilè per uentrem transeant, & totum corpus penetrent. Nam & uim extersoriam memorabilem habent, & nephritici ex ipsarum esu multa arenosa excernunt. Alimentum autem præbent corpori non solidum, sed laxum, & ipsum uentriculum flatu implent. Verum ob transitus celeritatem, flatus illi non durant. & ea gratia minus quàm reliqui fructus nocent. Et sanè ficus exactè matura ferè nihil noxij habet. Ficus uero siccæ calidiorem uim possident secundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium, quod ad multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipsarum esu accedit, quod non ualde bonum sanguinem caricæ gignant. Vnde & pediculorum copia ad earum esum consequitur. Si uero uitiosus succus iam tum in uentre contineatur, caricæ comestæ extremè lædunt. augent autem humorum maliciam in uentre corruptæ, & infernè non secedentes. Vim habent attenuantem & incisoriā, ob quam etiam uentrem ad excretionem incitant, & rhenes expurgant. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ sunt, quemadmodum etiam uirides ficus, iuxta communem rationem omnium

dulcium. Iisdem uero obturatis aut induratis, cum thymo aut pulegio, aut thymbra, aut calamintha, aut origano, aut pipere, aut zingibere, multo ante reliquum cibum tempore intercedente medici præbent. Qui uero cum aliquo crassiore edulio ficus edunt, itemq́ caricas, non paruam læsionem incurrunt. Ficus siccæ duros tumores concoquunt ac discutiunt, ob partium tenuitatem, si in cataplasmate imponantur. Decoctum quoque ipsarum consimilem uim habet. Cæterum ubi concoquere uelis, triticeam farinam ammiscebis, ubi discutere, ordeaceam. Et pinguiores quidem caricæ, tumores concoquunt, acriori uero sapore præditi extergent ac discutiunt. At uero mellitum ex ipsarum in aqua coctura paratur, uim melli similem habet.

Symphytum petræum.

Symphytũ petræũ ex cõtrarijs facultatibus constat: habet enim quid incisoriũ, quo pus in pectore ac pulmone contentũ expurgat. Habet & quid adstrictoriũ, quod ad sanguinis reiectiones auxiliatur. Verum ob humiditatẽ, cõmanducatũ sitim extinguit, & arteriæ asperitates lenit. At uero ob omnes prædictas facultates, etiã intestinorũ hernijs imponitur, & ad conuulsa, ac rupta cum aceto mulso bibitur.

Sycomora.

Sycomororũ fructus forma ficubus similis est, sed acrimoniã nullam possidet, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodãmodo ui sua existẽs, uelut mora. Et sanè in medio mororũ ac ficuũ meritò locatur, unde etiã nomen habet.

Schinus, Lentiscus.

Lentiscus arbustũ ex substantia aquea leniter calida, & terrea frigida nõ multa compositum est, propter quàm etiã moderatè adstringit. Siccat igitur tertij ordinis initio, iuxta caliditatem uero & frigiditatem temperatum est. Similem uim in omnibus suis partibus possidet. unde & per se, & cum alijs medicamentis bibitur, ad cœliacas affectiones, & dysenterias, & sanguinis sputa, & sanguinis ex utero eruptiones, prolapsæ quoque sedi ac utero pręcipitato commodat, prope modum uelut hypocystis.

Schœni siue iunci rotundi odorati flos.

Iunci odorati flos calfacit moderatè, & adstringit moderatius, particeps est & tenuiũ partiũ facultatis, unde & menses ciet, & urinas ducit, in fomẽtis, & potu, & cataplasmatis adhibitus. prodest & hepatis & uentris ac stomachi inflammationibus.

Schœnos lea, Iuncus leuis, Oxyschœnus, Holoschœnus.

Iunci leuis altera species oxysthœnos, id est, acutus iuncus. altera holoschœnos, hoc est, tota iuncea appellatur. Gracilior quidẽ & durior est iuncus acutus, crassior autem holoschœnus, & laxior. Huius fructus somnum inducit. Iunci acuti species duæ sunt. altera sterilis, & medicinæ inutilis: Altera fructifera, cuius item fructus somnum conciliat, sed minus superiore. hæc & capitis dolorẽ inducit. Vtraq́ species torrefacta ex uino pota, fluxiones uentris siccat, & fluxũ muliebrem rufum sistit. Et propterea temperamentũ ipsarum terreũ leniter frigidũ esse indicatur, & aqueũ leniter calidũ, quapropter inferna siccat, & leniter ad caput decurrens perfrigerat, atq́ sic somnolentos eos qui utuntur facit.

T

Terebinthus.

Terebinthi folia, cortex & fructus, habent quid adstrictorium, sed & calfaciũt ordine secundo. Fructus est propinquus tertio ordine siccantium. Quapropter & urinam ciet, & lieni prodest.

Teutlon, Beta.

Beta nitrosam quandam uim possidet, qua exterget & discutit, & per nares expur-

expurgat. Cocta nitrosum & acre deponit, & ad discussoriã leniter facultatem, uis arcẽdi inflammationes ipsi accedit. Alba extersioni ac discussioni efficacior. Nam nigra adstrictionis particeps est, & magis in radice. Quum autem extersorium succum habeat, etiam uentrem ad excretionẽ excitat, & stomachum quandoq; mordet, pręsertim illis quibus subtiliore sensu præditus est. & propterea incommodum stomacho edulium est, si uberius ingeratur. Præstantior autem est quàm malua ad hepatis obturationes, atq; id magis ubi cũ sinapi, aut aceto edatur. quomodo comesta etiam splenicis conducit.

Tephra, Cinis omnis.

Lignorum exustorũ aut aliarum materierum reliquiæ, cinis appellantur. Constat ex contrarijs substantijs & qualitatibus. Habet enim in se quiddam terreum, & quid fuliginosum. Fuliginosæ itaq; partes tenuiũ partiũ sunt, & ubi cinis aqua maceratur & excolatur, simul decedunt. Quod autem relinquitur terreũ, debile ac lene euadit, ut quod calidam uim in aquam deposuit. Porrò non omnis cinis eandem uim exactè habet, sed iuxta ustæ materię differentiã uariant. Nam ex lignis acerbis, uelut quercinis & similibus, non parum adstrictionis habet in terrea sui parte, unde & sanguinis eruptiones cohibet. Cæterũ ficulneus cinis multum acrimoniæ ac ustoriæ facultatis in fuliginosa sui parte possidet: in terrestri uero parte uim extersoriam. Consimilis huic est & cinis ex tithymallis. Est autem & titanus, hoc est, calx cineris species, magis tenuiũ partium existens, quàm is qui ex lignis reliquus est. Calx itaque aqua exactè ter aut quater lota, & aqua diffusa, medicamentum euadit siccatorium citra mordacitatem. Quod si eadem aqua marina lauetur, discussoriam uim acquirit.

Telis, Fœnum græcum.

Fœnum græcum calidum est ex secundo ordine, siccum ex primo, participat & extersoria facultate, & propterea feruentes inflammationes exacerbat, minus calidas & induratas discutit. In cibi usum uarijs modis uenit, sed caput tentat amplius sumptum, præsertim absq; pane ingestum. quibusdam etiam stomachum subuertit. Succus decocti fœnogræci, cum modico melle acceptus, omnes uitiosos humores intestinorum commodè subducit. Sed parum omnino mellis ammisceri debet, ne mordax existat. Cæterum in uetustis pectoris doloribus citra febrem, palmulas pingues simul cum fœno græco decoquere oportet, & expressum succum ammixto melle rursus decoquere ad prunas donec moderatè crassescat, atque ita eo uti multo tempore ante reliquum cibum intercedente. Vitandus tamen eius usus est in his qui caput læsioni obnoxium habet. Nam & palmulæ ipsæ caput tentant.

Tithymalli, Galactides, Characias.

Tithymalli omnes, qui & galactides appellantur, acrem & calidam uim habent prædominantem. Inest ipsis & amaritudo. Fortissimus igitur est succus, deinceps fructus & folia. particeps est & radix prædictarum facultatum, sed non ex æquo. Ipsa quidem igitur cum aceto cocta, dentium dolores & maximè erosorum sedat. succus quarti ordinis est calfacientiũ, qui iam ustorius existit. Quapropter illiti succi pilos denudant, sed uehemens ipsorum uis oleo ammixto mitigatur, & si frequenter id fiat, radices pilorũ exustæ penitus extirpantur, & corpus glabrum redditur. Eodẽ modo & uerrucas, ac thymos ex eadem uerrucarũ gente appellatos tollunt. Impetiginẽ quoq; ac scabiẽ exterũt. Cortex radicis eius qui priuatim Characias appellat, in umbra siccatus, tusus & cribratus, generose purgat potus. Oportet autẽ quatuor scrupulorũ pondus à uespera in uino dulci

macerare, & manē excolatū uinū per panniculum tepefactū potandū exhibere.

Tragacanthus.

Tragacanthus succus est plantæ spinosæ, similem gummi uim habens, quę & meatus obducit, & acrimoniam obtundit, & sanè siccat quoq; similiter illi.

Tribulus.

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac sicca substantia constat. Cæterum in terrestri terrea frigiditas prædominatur, ob quā & magis adstringit. In aquatili uero aquositas, & propterea feruentibus inflammationibus cōueniunt. Terrestris fructus rhenum calculos atterit potus.

Triphyllon, Trifolium.

Trifolium Græci asphaltion è bituminis odore appellant, estq; calidæ ac siccæ facultatis in tertio ordine ueluti bitumen, & propterea potum laterum dolores ex obturatione obortos sedat, & urinam ac menses ciet.

Trychnon, Solanum.

Trychnon aliqui adiecto ad caput uocis litera σ strychnon appellant, & hortense quidē adstringit & frigefacit ordine secundo. Quod uero halicacabon appellatur in foliorū facultate simile est hortensi, uerum fructus eius urinā ciet. At uero cortex somniferi appellati de radice detractus, frigefacit similiter ut papaueris succus, ut tertij sit ordinis perfrigerantium. Fructus etiam huius urinam ciet, sed si plures quàm duodecim corymbi sumantur, furorem inducit.

Υ Yacinthus, Hyacinthus.

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis est siccantiū, secundi perfrigerantium. Creditur pueros diu impuberes adseruare, si cum uino in cataplasmate imponatur. Semen moderatè adstringit & exterget, unde ictericis datur ex uino. Siccat ordine tertio, uerum caliditatis & frigiditatis in medio consistit.

Ydna, Tubera.

Tubera terreā substantiā prædominantē possident, modica tenuiū partiū ammixta.

Ydropiper, Hydropiper.

Hydropiper herbula est in aqua nascens, & folijs & ramulis mentę similis, maior tamen, gustu acris uelut piper, semina fert parua iuxta singula folia, herba calida quidem est, sed non quantum piper. Viridis imposita sugillata & duritias sanat. Vtuntur quidam ipsa unà cum semine pro condimento piperis loco.

Yoscyamus, Hyoscyamus.

Hyoscyamus cōmodissimus est ad medicinas, qui florem & semen album habet tertij ordinis perfrigerantium existens: Reliqui uenenati sunt.

Ypericon, Hypericum.

Hypericum calfacit ac siccat, substantiā tenuium partium habens, ut & urinas & menses prouocet. Ad hæc uero non modo semen, sed etiā folium conducit. Viride in cataplasmate impositum, ulcera ad cicatricem perducere potest, præsertim ambustorū. Siccum tritum inspersum, humore flaccida & putredinosa ulcera sanat. Quidam etiam ischiadicis ipsum bibendum præbent.

Yssopus, Hyssopus.

Hyssopus calfacit ac siccat ordine tertio. Estq; tenuium partium substantiæ.

Φ Phaci, Lentes.

Lentes non ualidè adstringunt, in caliditatis autem & frigiditatis medio consistunt. Siccant ordine secundo. Itaque corpus ipsarum siccat ac sistit uentrem. Decoctum autem promouet. Quapropter ubi sistendi uentris gratia sumuntur, prima aqua diffunditur.

Phacos paluſtris, Lens ſtagnorum.

Paluſtris lens humidi & frigidi temperamenti eſt, ex ſecundo ordine.

Phaſeli.

Phaſeli itemq́; ochri, media quodãmodo edulia ſunt, inter ea quæ boni ſunt aut mali ſucci, facileq́; cõcoquuntur autẽ ægrè, tardeq́; cõmeant aut citò, flatus expertia aut inflantia, parum nutrientia aut multum.

Phlomos, Verbaſcum.

Verbaſcum tres ſpecies habet, quarum radix acerba eſt, unde & fluidis affectionibus auxiliatur. Quidam decocto eius dentes in dolore colluunt. Folia omnium diſcuſſoriã & exterſoriam uim habent. Tertiæ uſus eſt ad lucernarum lumina, quæ propriè thryallis appellatur.

Phœnix, Palma.

Palma arbor adſtringentis qualitatis particeps eſt in omnibus ſuis partibus, ramorum ſuccus auſterus eſt, ſimiliter quod cerebrum uocatur, quod in cibi uſum uenit, fructus ipſius maximè dulcis, nõ modica caliditate participat, eſcarius & multi uſus, tum forinſecus adhibitus, tum intra corpus ſumptus, ubi roborare, & ſiccare, & conſtringere ac denſare, & obturare opus eſt. Omnes palmulæ ægrè concoquuntur, & capitis dolorẽ inducunt amplius comeſtæ. Quidam ab earum eſu morſum percipiunt in ore uentris, qui ſanè etiam magis capite dolent. Succus qui ex ipſis in corpus diſtribuitur, craſſus penitus eſt. Habet & uiſcoſum quiddam, ubi pinguis palmula fuerit. Quando autem craſſo & uiſcoſo ſucco dulcedo permixta fuerit, iecur celerrimè ab ipſis obturatur. Si uero aut inflammatum fuerit iecur, aut induratum, ab ipſarum eſu extremè læditur. Conſequenter autem cum iocinore etiam lien obturatur, ac læditur. Cæterum multò magis lædunt palmulæ uirides etiam paulò uberius ingeſtæ. nam & flatu uentrẽ implent, & crudis humoribus, & qui eſitarunt rigoribus ægrè caleſcentibus corripiuntur. Porrò germen tenerum quod Elaten, uocant, uim eandem cum cerebro habet. Quod uelut tegmen & uelamen ipſius eſt, adſtrictoriũ quidem eſt, uerum magis prædictis ſiccat. Eſt autem & radix arboris ſiccatoriæ citra mordacitatem facultatis, & modicè adſtrictoria.

Phu, Nardum creticum.

Phu radix nardo ſimilem uim habet, debilior tamen ad alia eſt, uerum urinam magis ciet.

Phycos, Alga, Fucus.

Fucus ſiue alga, muſcus eſt marinus, qui uiridis exemptus frigefacit & ſiccat ordine ſecundo, habet & quid adſtringens moderatè.

X Chalbana, Galbanum.

Galbanum ſuccus eſt ferulaceæ plantæ, mollitoriam & diſcuſſoriam uim habens. Calfacit ordine tertio, ſiccat ſecundo.

Chamædrys, Trixago.

Chamędrys amarã qualitatem prędominantẽ habet, eſt & aliquo modo acris, unde & lienem colliquat, & urinas & menſes mouet, & craſſos humores ſecat, & uiſcerum obturationes expurgat. Tertij ordinis eſt calfacientiũ ac ſiccantiũ. Decoctũ ipſius diutius coctũ, & aſſiduè potũ, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amaram qualitatem prædominantẽ habet. Quapropter & ſordida ualdè ulcera, & quæ maximas cruſtas habent, cum melle repurgare poteſt. Eſt & pota ex purgantium numero.

Chamæleuce.

Chamæleuce calidam uim habet ordine tertio, ſiccam primo. Vnde ſuffita ſu per carbones manifeſtè opitulatur ægrè ſpirantibus, ſi per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleonis nigri radix uenenoſum quid habet, unde eius uſus forinſecus receptus eſt ad ſcabiem & impetiginẽ, ac uitiliginẽ, & in ſumma ad ea quę exter ſione opus habent. Particeps eſt & mollitoriæ ac diſcuſſoriæ facultatis. Siccat au tem ordine tertio, calfacit ſecundo completo. At uero albi chamæleonis radix pota ex uino auſtero, acetabuli menſura, latum lumbricum expellit. Dant ipſam & hydropicis.

Chamæpitys.

Chamæpitys tertij ordinis eſt ſiccantium, ſecundi calfacientiũ. Quum autem plurimum amara ſit, exterget uiſcera magis quàm calfacit. unde in regio morbo exhibetur, & omnino quibus iecur facile obturatur, cõmodum medicamentum exiſtit. Ducit & menſes pota & cum melle appoſita. Ciet quoq; urinam. Quidã iſchiadicis ipſam prębent coctã in aqua mulſa. herba ipſa uiridis magna uulnera glutinare poteſt, & putredinoſa ulcera ſanare, & mammarũ duritias diſcutere.

Chelidonium magnum.

Chelidoniũ magnum extérſoriã & calidam uim abundè poſſidet, ſuccus eius uiſum exacuit, his quibus craſſum quid quod diſcuti oporteat, circa pupillã colligitur. Quidam radice uſi ſunt in morbo regio ex iecinoris obſtructione oborto, ex uino albo dantes cum aniſo.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum maiore acrius eſt, unde in cataplaſmate impoſitum cu tem exulcerat, & ungues leproſos exterit. ſuccus eius per nares fortiter purgat: eſt enim quarti ordinis calfacientium ac ſiccantium. Maius tertij in utriſq;.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de ſeride ageremus: eſt enim ſeridis ſpecies.

Ψ

Pſyllium.

Pſyllij ſemen maximè in uſu eſt. Secundi ordinis eſt frigefacientium. Verum in ſiccando & humectando medium locum occupat.

Ω

Ocymum Baſilicon, id eſt, regale.

Ocymum ſecundi ordinis eſt calfacientium. habet & humiditatem ſuperfluam, unde neque utile eſt ipſum intra corpus ſumere. uerum forinſecus in cataplaſmate impoſitum ad diſcutiendum ac concoquendum commodat. Decoctum ipſius lippientibus ob craſſioris materiæ copiam, calidum pro fomento adhibitum, magnopere prodeſt, præſertim pueris.

AETII TETRABIBLI PRIMAE, SERMONIS PRIMI, FINIS.

INDEX

INDEX EORVM QVAE IN SECVNDO SERmone Aëtij continentur.

De

Quæ

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMAE
Sermo secundus.

Quæcunq́ sunt plantarũ partes, & fructus, & succi, & liquores, superiore sermone relatũ est. Nunc uero de reliquis medicamentis, terrę uidelicet speciebus, & metallicis iuxta propositum agemus: Deinceps etiam de animalibus.

DE TERRAE DIFFERENTIIS. CAP. I.

TERRAM omnes homines familiari usurpatione illam substantiam solum nominãt, quæ liquore subacta, lutum euadit. Nam quæ inter metalla reperitur, non liquescit, dico autem liquefieri, per totam substantiã in humorem resolui, madefieri autem in superficie, rigari tantum humore ad corporum profunditatem non penetrante. Omnis terra uim siccandi habet, quoniam corpus ipsius natura durum existit, & ubi penitus nullam igneæ substantiæ mixturam habuerit, leuissimè citra omnem mordacitatem siccat. Conducit ipsi ad hoc præstandum lotura. Itaq; quædam lotura nõ habent opus, quædam iterum atq; iterum lauari expetunt. Quod si circa sensum gustus fueris exercitatus, ipse iudex esse potes, num lauare oporteat, siue non, id quod ex acrimonia aut adstrictione depræhendes. Quandoquidem uero impossibile est inuenire substantiam penitus immixtam ac simplicem, amplius considerare ipsam mixturam oportet, ex his quæ accidunt ipsi, iuxta leuitatis ac grauitatis, itemq́ saporis differentias. Siquidem enim adstringens apparuerit, tantò magis particeps est frigiditatis, quanto plus habuerit adstrictionis. Si uero acrimoniam præ se tulerit, tantum habet caliditatis quantum acrimoniæ. Et leuis quidem terra fit, quum per omnem suam temperaturam, aëreæ substantiæ multæ particeps est. Contrà grauis, quanto fuerit grauior, tanto magis sincera terra existit. Calida quidem igitur terra calfacit, frigida & adstringens, perfrigerat & repellit. Quæ uero

uero extersorium quid possidet citra manifestam caliditatem, leniter siccat. Quæ autem glutinositatem ampliorem habet, non exterget, sed glutinositas substantiam meatibus obducendis aptiorem efficit, ut extergere non possit, ubi nulla alia acrimonia uiscositati affuerit, uelut in ouo uidere est. Porrò necessarium est neq; hoc ignorare, sed eius per omnem materiam quæ in medicum usum uenit meminisse, etenim plurimi opinantur, omnia usta frigidiora seipsis euadere, quidam uice uersa calorem in ustis augeri putant. Vtriq; autem errant. Acria quidem igitur omnia usta, multum de calore suo perdunt. Quæ uero talia non sunt, usta caliditatem acquirunt. Nullum autem ustum penitus frigidum euadit. relinquitur enim in ipsis uelut igniculus quidam tenuium partium, atq; hoc est quod per loturam usta deponunt, quo per aquam decedente, quod reliquum est usti, substantia terrea frigida fit, quæ citra mordacitatem siccare potest. Aqua uero in qua medicamentum lotum est, calidam uim tenuium partium acquisiuit. His itaq; declaratis, tempestiuum iam est dicere, quo modo omnem terram non ustam lauare oporteat, si quidem lotura indigeat: Nam quædam uelut dictum est, lotura non egent.

Quomodo terram lauare oportet. Cap. II.

Omnis terra hoc modo lauatur. Aqua primum subigitur, quæ nullam medicamentariam qualitatem præ se ferat, deinde ubi lutum desedit, aqua superstans diffunditur, postea reliquum à subsidentibus infernè calculosis ac arenosis repurgatur.

Quas medelas agrorum terra præstet. Cap. III

Agrorum terra quæ colitur, omnis quæ pinguis est, utilis est ad curationem omnium partium resiccatione indigentium. Quare & in Alexandria & Aegypto ipsa utuntur. In Alexandria itaq; uidi hydropicos & lienosos aliquos terræ Aegyptiacæ luto uti. Multi uero etiã suras, & fœmora, & cubitos, & brachia, dorsumq; ac latera & pectus, eius terræ luto illinentes, opem senserunt. Quin & ueteres inflammationes & laxos tumores hoc lutũ sanat. Et sanè noui quosdam toto corporis habitu aquosos, ex immodica hæmorrhoidum euacuatione redditos, inde manifestũ auxilium sensisse. Quidam etiã diuturnos dolores iuxta partem aliquam firmatos, hoc luto perfectè sanarũt. Atq; hæc quidẽ Galenus. Verũ Strato de terra sic scribit. Ad uetustũ capitis dolorẽ, sordes balnearũ aut aquę calidæ, cum terra nigra lota misceto, ac utitor. Aut terram cũ decocto capitum rosarũ subigito ac utitor. Aut testam amphoræ acetariæ tritam terræ addito, cũ lauri decocto. Aut clibani testam cum nigra terra cõmittito, affuso sampsuchi decocto. Cæterũ ad pustulas ex corpore erumpentes scabiosas ac impetiginosas, terram nigram cum amygdalarũ aut lupinorum amarorũ decocto subigito, ac utitor. Aut amphoram aceti cũ rutæ decocto eluito, eoq; terram subigito, ac utitor similiter. Aut glebulas salis quæ in fundo amphorarũ gari reperiunt teritò, ac terræ ammisceto, & utere uelut efficaci. Aut columbinũ simũ terræ misceto, & cũ halicacabi decocto subigito ac utitor. At uero ad tussim uetustam unà cũ uitiato corporis habitu, terram ossium uitulinorũ decocto subigito, & pectus illinito. Aut amphoram mellariam eluito, & terram subigito ac utitor. Potes & cumini, & nigellæ, ac sampsuchi decocto similiter terram subigere ac uti. Porrò ad lienosos, cinerem sarmentitiam, & grumos fecis uini cum terra subigito, ac utitor. Aut foliorum capparis decocto subigito. Aut recrementum argenti leuissimè tritum, cũ luto permisce ac utere. Aut decocto herbæ serapiadis tritesticularis subigito ac utitor. Ad hydropicos aũt testas amphoræ muriariæ inuete-

inueteratas terito, ac terræ ammixtis utitor. Aut suillæ carnis siue uitulinæ ga rum ammisceto, ac similiter utitor. Aut sampsuchum aqua marina coquito, eoq; terram subigito ac utitor. Aut salsamentum cum lupinorum amarorum decocto conterito, terræq; ammisceto ac utitor. Aut alumen ustum, & pule- gij usti cinerem, cum luto committito, & cum aceto mulso subigito ac utitor. Aut bubulum fimum siccum tritum terræ ammisceto, & aceto mulso subactis utitor. Ad Ischiadicos, & omnes neruosarum partium perfrictiones, sampsu- chum uitulinorum ossium decocto coquito, eoq; terram albam subigito ac uti- tor. Aut anguillam cum sale & nitro coquito, & decocto terram subigito ac utitor. Aut sordes strigmentitias cum calce uiua terræ ammisceto ac utitor. Aut porri siue allij decocto terrā subigito ac utitor. Aut costum, casiam, iun- cum odoratum, aspalathum, xylobalsamum, & sampsuchum contusa, in aqua & oleo coquito, lutoq; permisceto ac utitor. Aut caprarū fimum ac bubulum, simul cum sorde cerati raphanini terito, ac ad terram ammixtis utitor. Ad po dagram, à capite usq; ad inguina ex prædictis æger integatur, ab inguine autem infrà usq; ad digitos pedum & ungues, ex subscriptis. Vituli pedes posteriores unà cum ungulis exurito, terito ac terræ misceto, & utitor. Aut lapidem leuco- graphidem cum aqua in qua ferrū sæpius extinctum est terito, & aluminis un- ciam unam addito, ac cum terra subigito & utitor. Aut decocto foliorum cy- pri, id est ligustri terram subige ac utere. Aut gallas donec flaccescant coqui- to, & terram eo decocto subigito ac utitor. Aliud. Aluminis liquidi unciam unam, aluminis scissi unciam unam, gummi sexuncem, cærussæ dodrantem, me lantheriæ quincuncem, misyos sexuncem, foliorum salicis dodrantem, olei myr tei aut cicini uncias XXIIII. aceti sexuncem, terito simul ac tū terra subactis uti- tor. Aliud. Acaciæ, atramenti sutorij, utriusq; drach. II. aceto trita siccato, & ad terram ammixtis utitor. Aliud. Aluminis, spumæ argenti, misyes assati, singulorum drach. IIII. excipe cerato myrteo liquido, & cū terra subige ac ute- re. Aliud. Cerusæ, spumæ argenti, utriusq; drach. XXIIII. olei myrtei drach. XXXIIII. aquæ quod satis est subigito cum terra ac utitor. Aliud, quo cura- tus est pręses Philinus. Succi mororum, aluminis scissi, ligustri, uiticis, gallarum, croci, fructus myricæ, thuris, singulorum sexuncem. Omnia simul tenuissimè tri ta reponito. Vsu expetente necessario aqua dilutis ac cum terra subactis utitor. Cæterum lauari non oportet, sed persicorum immaturorum decocto perfundi ac foueri. Atq; hæc quidem de agrorum terra sufficiunt.

De terra Lemnia, Sigillum Lemnium, Sphragis Lemnia. Cap. IIII.

Lemniam terram, quam & lemnium sigillum, siue sphragidem uocant, præ- paratam accipere est, semel lotam in patrio loco, ut altera lotura non habeat o- pus. Verum aliâs alio liquore dissoluta, diuersimode operatur. Et sanè in mali- gnis ac putredinosis ulceribus semper feliciter & magno fructu, lemnia terra usus sum. Vsus est pro magnitudine maliciei ulceris. Quod enim ualde fœtidū est, humectumq; ac sordidum & inueteratum, lemniam requirit acerrimo aceto dissolutam ad lutosam compagem. Vino autem diluta, recentia uulnera gluti- nat. pota ad sanguinis reiectiones conducit, & ad lethalia medicamenta, & ad morsus uenenatorum animalium. Infusa quoq; per clysterem cum plantaginis succo, dysentericis magnopere auxiliatur, præablotis uidelicet ulceribus muria *infusa. Datur ijsdem & sanguinem spuentibus in potu cum posca.*

Miltos, Rubrica. Cap. V.

Rubrica siue miltos uim habet adstringendi, meatus obducendi, resiccandi, qua-

quapropter etiam emplastris ammiscetur ac pastillis siue trochiscis siccantibus ac adstringentibus. Sistit aluum cum ouis in sartagine frictis accepta, itemq́ infusa. Lumbricos etiam pota detrahit. primas omniũ habet Sinopica appellata, uerum in Cappadocia nascens, densa existens & grauis, & colore iocineris, uni color, & quæ diluta in multum succum diffunditur.

Terra samia. Cap. VI

Samia terra non lauatur. Vtimur autem altera eius specie frequentius, quam sanè samiam Asterem siue stellam uocãt, quæ ad sanguinis sputum facit pota, & undecũq; feratur idem, & pota & apposita. Vtimur & ad exulcerationes dysentericas & nomas serpendo depascentes, infundentes eam cum plantaginis succo, maximè in ulceribus quæ inflammatio præoccupauit, & acriora pharmaca non sustinent, & in corporibus molli carne præditis. Mitigat enim humectiores præsertim & laxiores partes. Vnde in mammarũ ac testium inflammationibus adhibetur, trita cum aqua, rosaceo tanto adiecto, ut pharmacum exarescere non sinat. Bonum est hoc modo præparatum medicamentum etiam ad alias inflammationes calidas, & ad inguinũ abscessus incipientes, ac fluxiones podagricas, & in summa ubi moderatè frigefacere unaq́ mitigare uolumus. ut ex hoc adeò manifestè appareat. samiæ terræ uim moderatè frigefactoriã esse. Est enim aërea & glutinosa. præstat autem stella samia, terræ samiæ, eò quod glutinositatem & uim obducendi meatus ampliorem possidet.

Terra Selinusia & Chia. Cap. VII

Selinusia & Chia terra extersoriam uim ualde moderatè habent. Quapropter aliquæ fœminæ ad faciem his utuntur. Verũ cum leui siccatione ac extersione, neq; caliditatis neq; frigiditatis manifestè participes sunt, & propterea ad ulcera in superficie corporum commodæ existunt, qualia sunt ambustorum. Cæterum quæ substantiam meatuum ualde obductoriam habent, nõ extergent, prohibet enim hoc ipsum glutinositas.

Cimolia terra. Cap. VIII

Cimolia terra mixtæ facultatis est, habet enim uim frigefactoriam & repulsoriam, habet & modicam discussoriam. Lota discussoriam deponit. Verum iuxta naturam eorũ quæ ipsi ammiscentur, manifestè utramq; uim demonstrat. Nam repulsorijs ac frigefacientibus permixta, lutum quod inde fit perfrigerans ac repulsorium efficit, discussorijs, discussorium, atq; ita ambustis cõducit aceto subacta & illita. Memineris tamen commune hoc in omni leui terra esse. Omnes enim ambustis prosunt eue stigiò ex posca illitæ, bullas exurgere prohibentes.

Terra Ampelitis, Pharmacitis. Cap. IX

Ampelitis terra etiam pharmacitis appellatur, eò quod efficaciorem alijs uim possidet, & quod agricolæ uere appetente ipsam diluant, ex eaq́ radices uitium quæ germen emiserunt illinant, ut animalcula uitibus noxia eas non cõtingant. Ex eo uero quod cnipas uermiculos perimat, satis indicat quantũ medicamentariæ facultatis possideat. At uero lenitatem & uim mitigatoriam nõ habet, sed magis siccat. Quapropter & mixtam his medicamentis reperies ipsam, quorum scopus est siccare quippiam ac discutere.

Terra Cretica siue Creta. Cap. X

Cretica terra similis quodam modo est samiæ & consimilibus. Sed ualde debilis est, multum aërositatis habens, quapropter etiam uim extergendi citra mordacitatem magis habet, per quam etiam argentum exterit ac depurat.

De omni terra usta. Cap. XI

Quandoquidem uero quidam medici terram urunt, neq; id male excogitatum

tum in usum ulcerum quę leniter resiccari oportet. Nosse expedit quod ustu terra tenuiorũ partium & acrior euadit, ut ad discussoriam facultatem delabatur. Si uero usta lauetur, acrimoniam quidem in aquam deponit, uerum partium tenuitatem ex ustura cõseruans, magis siccatoria fit. Quapropter quum omnis terra non usta ulceribus commoda sit, ea quę post usturam lota est, magis adhuc ad ulcera ægre carnem ac cicatricem recipientia conducit.

De bolo Armeniæ. Cap. XII

Data nobis est in hac magna peste etiam alia quædam terra ex Armenia Cappadociæ contermina, maximè siccatoriam uim habens, colore pallida. Qui dabat ipsam, lapidem appellabat. Est autem friabilis, uelut calx & stella samia, non tamen similiter stellæ leuis. Nam & magis densa est, minus aërea. quapropter qui neglігentius inspiciunt, imagine lapidis offertur. Valde autem siccat, tum in dysentericis, tum in fluxionibus uentris. Insuperq́ʒ sanguinis sputo, & destillationi, & putredinosis oris ulceribus conducit. maximè autem defluxionibus à capite ad pectus prodest. Quare etiam his qui ob eam caussam ægrè spirant ualide auxiliatur, nec non his qui tabe laborant. sic enim resiccat ulcus, ut ne tussiant quidem amplius. Cæterum si fortè quis à malo liberatus, per licentiorem diætam recidiuam sentiat, is itidem ex Armeniæ bolo opem sentiet, pręsertim difficili anhelitu iam diuturno. Porrò in magna hac peste omnes qui de hoc pharmaco biberunt, celerrimè sanati sunt, quibus uero nihil profuit, omnes mortui sunt, neqʒ ab alio quopiam opem senserunt. ex quo palàm cõstat, quod solis his qui incurabiles erant non profuit. Bibitur cum uino substantia tenui, mediocriter diluto, si febre penitus careat homo, aut parum febricitet, sin ualde, cum aquato penitus. sed neqʒ sunt adeò uehementer feruidæ pestilentes febres. At uero quid attinet dicere quantam uim habeat hæc Armeniaca bolus siue gleba in ulceribus siccatione indigentibus? Appellatur autem illorum lingua uernacula zarinaca, Syrorum uero zarnacha, mons in quo nascitur, iuxta urbem est appellatam Bagana. Ager in quo mons est, nominatur Agaraces.

Lapis Hæmatites. Cap. XIII

Hæmatites à coloris similitudine nominatus est. affrictus enim ad cotem, uel in pila tritus, sanguinolentum succum remittit. tantæ autem frigiditatis particeps est, quantæ adstrictionis. merito itaqʒ ausi sunt medici hæmatiten lapidem ocularibus cõpositionibus addere. Ego uero etiam solo per se usus sum ad asperitudines palpebrarum, si unà cum inflammatione essent oborta, per oui candidum diluto, aut potius per fœnogræci decoctum. si uero citra inflammationem, per aquam. Initium semper faciendum est à moderatè liquido per specillum infuso. deinde ubi æger ferre uim eius potest, crassitudinem augere oportet, & postremum ita crassum facere medicamentum, ut specilli nucleo subdito palpebræ illinere possis, aut euersæ affricare. Idem lapis ad cotem tritus ac potus, sanguinis sputo omnibusq́ʒ ulceribus conducit. Aridus autem tritus & ad puluillum redactus, reprimit carnem excrescentem. nemo autem ipso per se utitur. ego uero ad ea quæ dixi usus sum, uiribus ipsius ex saporis qualitate cognitis. Quin & ipsa ulcera oculorum ad cicatricem perducit per se solus tritus, uelut paulò ante dixi, siue infundatur, siue sublinatur. Nam & hoc ipsum experimento cognoui.

Lapis schistos, galactites, melitites. Cap. XIIII

Consimilem hæmatitæ, sed debiliorẽ uim schistos, hoc est, scissilis appellatus lapis habet. Ad cotem tritus colorem pallidum reddit. Ab eo consequens est Galactites, lactis colorẽ dilutus reddens. melitites aũt caliditatis cuiusdam particeps est.

est. Nam à similitudine saporis mellis nomen inuenit. Singuli itaque hi paulùlum ab hæmatitæ uiribus desciuerunt, & ad oculos similiter in usum ueniunt, sed leniores existunt. Leniora autem medicamenta semper sunt inflammatis partibus accommodatiora, uerum debiliora quàm ut depulsa inflammatione ad perfectam sanitatem perducere queant.

Communis doctrina de omnibus lapidibus. Cap. XV

Quum communis sit omnibus lapidibus uis siccandi, quicunque ex ipsis aut in succũ resoluti, aut aliâs triti, nullam manifestam gustui qualitatem exhibent, eos putandũ est debilissimos esse & leuissimos, & mordacitatis penitus expertes. Qui uero manifestã qualitatem gustantibus offerũt, iuxta qualitatis proportionem etiam uim habent, si quidem enim adstrinxerint, ad reprimendum, & constringendum spissandumque ac cogendum commodi erunt, si uero momorderint, ad calfaciendum & discutiendum ac colliquandum ualebunt. Inter hos medij sunt qui solummodo extergent, citra adstrictionem ac mordacitatem.

Leucographis aut moroxus. Cap. XVI

Ex lapidum qui in succum resoluuntur numero est & qui in Aegypto nascitur, quo utuntur ad lintea illustranda, quem alij moroxũ, alij Leucographidem uocant. Nam quum subuiridis appareat hic, si ad cotem affricetur, aut asperius pallium, locum inalbat. Expers est aũt omnium qualitatum magis quàm prædicti, nõ adstrictionem, neque extersionem, neque mordacitatem in gustu exhibens. Vnde hoc tantum ipsi adest, quod citra mordacitatem siccat, & propterea cerato ipsum ammiscent, & ad ulcera cicatrice includenda utuntur in corporibus mollibus. miscent eundem & ocularibus compositionibus. Quanto uero mollior est & qualitatum magis expers, tanto moderatior & mitior existit.

Galactites. Cap. XVII

Galactites quoque consimilem prędicto colorem subuiridem habens, lacteum succũ remittit. Est autem albior leucographide. Mulieres lacte multo implet, si à balneo tritum lapidem cũ aqua aut uino dulci bibant. Miscetur & ocularibus cõpositionibus. Tradunt eundem dentientium puerorũ collo adalligatum, facilem dentium exortum efficere.

Thyites lapis. Cap. XVIII

Omnibus relatis lapidibus fortiorem uim habet, lapis qui ex Aethiopia apportatur subuiridis aliquo modo uelut iaspis, nominatus thyites. Dilutus hic succum reddit lactei coloris, saporis mordacis, & propterea solum ad repurganda & extergenda ea quæ pupillis tenebras citra inflammationem offundunt, conducit. ex quo numero sunt & recentes oculorum cicatrices, quas attenuare solet. exterget & pterygium, oculorum uitium Vnguem latinis appellatum, si nõ ualde durum existat.

Tecolithos quem Syriacum appellant. Cap. XIX

Est & alius lapis fortis facultatis in Syria Palestinę nascens, colore albus, figura concinnus, lineas habens uelut à torno exsculptas, appellatur Iudaicus & tecolithos. Confringit calculos in rhenibus natos, dilutus in cote, & ex aqua calida potus. Verũ in uesicæ lapidibus nihil eximij præstat. Nechepson tradit hæc uerba: Tecolithum lapidem cũ aqua terito ad sordium strigmentitiorum tenuium crassitudinem, & derasis circa uesicam ac pubem pilis illinito, & confringet ac liquefaciet calculos in uesica. Vnde & cantilena orta est:

Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens
Insigniter, tecolithum.

Idem oleo myrteo dilut us, podagricis commodè illinitur.

Pyrites. Cap. XX

Est & pyrites ex lapidum numero qui fortem uim habent, colore argento similis, cuius usus est discussorio emplastro ammixti, adijcitur ipsi etiam schistus. hoc pharmacum sæpe pus, sæpe & grumosas concretiones, in medijs musculorum regionibus cõsistentes discussit. Oportet autem lapides qui in usum uertuntur omnes leuissimos facere, ac conterere cõsimiliter ut eos qui in oculares compositiones miscentur.

Lapis phrygius. Cap. XXI

Phrygius lapis fortiter siccat, habens quid adstrictionis simulq; mordacitatis. unde & repellit ac discutit. Ego autem usto semper usus sum, ad putredinosa quidem ulcera aut per se, aut cum aceto, aut posca, aut uino mulso. Ad oculos uero siccum ex ipso facio medicamentum, de quo in opere ubi de c ompositione medicamentorum dicetur, agam.

Lapis Ageratus. Cap. XXII

Lapis Ageratus quo coriarij utuntur, gurgulionem inflammatum euidenter sanat.

Lapis Assius, & flos ipsius. Cap. XXIII

Est & lapis Assius in Asso nascens, unde & nomen inuenit, tofacei coloris ac compagis, friabilisq; ac laxus. Innutritur autem in ipso quippiam simile tenuissimo pollini, qui parietibus molendinorum inhęret, quod petræ Assiæ florem appellant. Est aũt tenuium partium, ut humore flaccidas carnes eliquet ac resiccet, citra fortem mordacitatem. habet & quid salsum in sapore. ut coniectare liceat generationem ipsius salsam esse, rore quodam ex mari petræ insidente, qui postea à sole siccetur & obarescat. Similem flori uim habet & petra in qua nascitur, sed efficacia debiliorem.

Gagates. Cap. XXIIII

Estq; alius quidam lapis colore niger, qui igni admotus, bituminis odorem de se præbet. Hunc tradunt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen, unde etiam Gagates appellatur. Cæterum ego crustaceos & planos lapides nigros, debilem flammam generãtes igni admotos, ex Cana Syria attuli propè Hierichuntẽ, qui nati erant in uertice mortuum mare ambiente, ad partem eius orientalem, ubi & bitumen prouenit, unde & odorem huiusmodi acquisierunt. Vsus sum autem his ad inflationes genuum diuturnas & ægrè sanabiles, compositionibus ad hoc accidens experimento cognitis ipsos ammiscens, & sanè uisi sunt mihi uim illarũ longè efficacissimam reddidisse. Ammiscui eosdem & emplastro Barbaro appellato, & euasit pharmacum manifestè amplius siccatorium, ut & sinus committeret ac contraheret, nõ solum cruenta uulnera glutinaret, ad quæ barbarum emplastrum maximè cõmodum esse creditur. Aiunt Gagaten aqua coctum, & cum aqua potum, lumbricos expellere, adalligatum aũt capitis dolores inueteratos sedare. Accelerat partũ mulieribus ægrè parientibus, si parturientis manu contineatur. Admiranda uis gagatæ igni admoti & accensi, deinde uino extincti existit. Nam uinum hoc cardiacis in potu datum, statim ipsos leuat, & sudore cõpresso, & pulsu excitato. Alij in puluillũ cõterunt gagatem lapidem, & per dies septem cum uino colicis exhibent, & penitus malum tollunt. datur in diem drachma una. Quin & poculum ex ipso suffumigant, ex quo cũ uino bibendus datur. Idem præstat efficaciter bitumen quoq; potum. fugat serpentes ac reptiles bestias suffitus gagates, & menses ac secundas detrahit, depræhendit item ac arguit comitiales morbos. strumas quoq; dissoluit tritus, commodis ad ipsas medicamentis ammixtus. sanat & sedis affectiones, quàm leuissimè tritus, & uuarum acerbarum succo ad tertias decoctus. Quo modo etiam alias omnes corporis fluxiones compescere potest.

Magne-

Magnetes lapis. Cap. XXV

Magnetes lapis qui & Heraclius appellatur, cõsimilem hęmatitæ uim habet. participat & adtractoria facultate. Tradunt detentum manu chiragricorum ac podagricorum, dolores ipsorum sedare, æque & conuulsis opitulatur.

Smiris, pumex, testæ clibani, & similia. Cap. XXVI

Smiris extersoriam uim habet. Dentes itaq; mundos facit si ex ea confricentur, uelut experientia cognouimus. Et pumex extersoriam uim habet uelut smiris. Et figulina testa eadem ui præstat, maximè clibanorum. Cæterum smiris etiam acre quippiam habet, & propterea ustorijs ac siccatorijs compositionibus miscetur. Item eis quæ curant humore flaccidas gingiuas. Sed & pumex affrictus dentes illustrat, nõ solum extergendo, sed etiam per asperitatem. Vstus aũt pumex nihilo inferior est smiride, ad eosdẽ usus. Lotus idem post usturam, caua ulcera optimè carne replet. At uero clibanorum testa, unà cum extergendi facultatè & siccatoriam possidet. Quapropter emplastra ephestias & magos, ex hac testa composita, optimè cicatricem ulceribus inducunt.

Lapides in spongijs. Cap. XXVII

Lapides qui in spongijs reperiuntur uim atterendi habent, non tamen adeò ualidam ut uesicæ lapides cõfringere possint, uerũ rhenũ calculos cõminuunt.

Ostracites, Geodes, Naxiæ cotis retrimentum. Cap. XXVIII

Ostracitem lapidem quosdam laudare audio, uelut qui multam siccatoriam uim habeat ex adstrictione & acrimonia permixtam, quemadmodum & eum qui Geodes appellatur, ita ut pupillas depurget, & mammarum ac testium inflammationes sanet aqua dilutus. Naxiæ tamen cotis retrimentum frigefactoriam uim habet, ut etiam podagris opituletur, cum cerato rosaceo adhibitum.

Ophites lapis. Cap. XXIX

Ophites lapis ustus extergendi ac atterendi & confringendi uim habet. Quare potus ex uino albo ac tenui, lapides uesicæ confringit. Adalligatus ad uiperæ morsus conducit.

Hieracites lapis & Indicus. Cap. XXX

Hieracites & Indicus lapis hæmorrhoidas resiccant dextro fœmori adalligati, cuius rei & nos periculum fecimus. Diogenes autem de lapidibus libro sic ait: Lapis hieracites subuiridis est ad nigredinem uergens, & alijs coloribus respersus, ut uarius existat. Vim aũt habet hęmorrhoidas resiccantem dextro ægri fœmori adalligatus. Probatio ueri hæc est. Vbi habueris ipsum in manibus, melle manus inunge, & muscæ non appropinquabunt tibi lapidem ferenti. At uero Indicus colore subfuluus est, tritus aũt purpureum colore succum remittit, & neq; densus neq; rarus est, & cũ uino potus hæmoptoicis prodest. Qui uero exalbidi coloris est & cineris imaginẽ repræsentat, etiã alias sanguinis eruptiones sistit.

Vitrum. Cap. XXXI

Vitrum tenuissimè tritum, ex uino albo tenui potum, uesicæ calculos potenter confringit.

Lapis Aëtites. Cap. XXXII

Aëtites lapis agitatus sonitum edit, uelut ex altero lapide prægnans. fœtus uuluarum lubricarum retinet sinistro brachio adalligatus. Verum tempore partus adimendus est de brachio & fœmori adalligandus, parietq; prægnans citra dolorem. Fures deprætendit, si quis ipsum in panem qui comedit imponat, nam qui furtum fecit, commansa deuorare nequibit. Tradunt etiam simul cum edulijs coctum fures arguere. Neq; enim poterit fur deuorare quæ cum ipso cocta sunt. Tritus aũt & cerato cyprino aut gleucino exceptus, aut alio quopiam cal

 faciente,

faciente, magnopere prodest arthriticis ac paralyticis.

Alabandicus siue Alabandinus lapis. Cap. XXXIII

Alabandicus coloris subnigricantis est fuluo ammixto, pellucet quasi segmentis quibusdam aut fissuris discriminatus. Tritus hic superficiem pilorũ alborum nigram efficit.

Electrum siue siccinum, seu lyncurium. Cap. XXXIIII

Electrum quod & succinum, & lyncurium appellant, potum dysenterias sanat, & stomachicis opitulatur. Chryselectrum quoq; cum mastiche potum doloribus stomachi medetur.

Iaspis uiridis. Cap. XXXV

Viridis iaspis proprietate quadam, uelut alia quædam, auxiliatur stomacho & ori uentris pro amuleto appensus. Quidam & anulis ipsum includũt, & draconem radios habentem in ipso sculpunt, quemadmodum Nechipsos rex scripsit. Huius itaq; lapidis etiam ego experimentum ingens habeo, & sanè catenulam ex talibus lapidibus concinnatam de collo suspendi, ea commensuratione ac modo ut lapides os uentris contingant. Cognoui autem nihil minus ualere ac prodesse eos qui sculpturam non haberent, quam Nechipson tradidit.

Iaspis subuiridis. Cap. XXXVI

Iaspis subuiridis adalligatus, stomachi dolores sedat, & paralyticas resolutiones ac dolores mitigat. Qui uero capnias appellatur, hoc est fumosus, turbulentum ualde habens colorem, magna tutela ægrè parientes mulieres asseruat. Sed & hydropicis adalligatus commodat, & maxima uulnera ab inflammationibus asseruat, eosq; qui uulnerantur dolore liberat itidem adalligatus.

Iaspachates. Cap. XXXVII

Iaspachates ex iaspide smaragdeo, & achate cõpositus est. Vim habet leniendæ sitis, & hydropicis auxiliatur, hepaticisq; ac peripneumonicis & pleuriticis potus, corpus quoq; floridum ac speciosum facit.

Sapphirus lapis. Cap. XXXVIII

Sapphirus cum lacte tritus potus, omnes internas ulcerationes sanat, & sudores sedat. Externas ulcerationes omnes idem cũ lacte illitus curat. fissuras quoq; linguæ aridus tritus inspersus sanat. In summa siccatoriam uim habet.

Smaragdus lapis. Cap. XXXIX

Smaragdus assatus & tritus cum melle Attico permixtus, oculorum hebetudines sanat. Cum melle uero & gummi illitus, elephantiasi laborantibus utilissimus est. idem quoq; potus ab eo malo in totũ liberat. sistit & sanguinem undecunq; feratur.

De metallicis, & quæ ex aqua generantur. Cap. XL

Metallica appellare mos est medicis ea quorum generatio in metallis est, siue sponte naturæ, siue per fornacem producant. insuperq; tertij generis quæ rursus ex illis ipsis homines suo ingenio faciunt, uelut est cerussa, ærugo, sandix, & similia. Itaq; cõsequenter de omnibus iuxta literarũ græcarũ ordinem trademus.

A.

Adarces. Cap. XLI

Adarces accerrimus ac calidissimus est. Quapropter hebetantibus uim ipsius miscetur. & sic multi usus fit, affectionibus calfieri indigentibus forinsecus admotus.

Alcyonia. Cap. XLII

Alcyonia omnia extergent, ac discutiunt, habentq; acrem qualitatem aliqua magis, aliqua minus. Quod ex hoc genere Asperum appellatur, externam superficiem leuem habet, & internam substantiam asperam. estq; calidissimum omnium Alcyoniorum, ut etiam pilos exurere possit. Quapropter ad lepras, uitiligi-

ligines, scabies ac impetigines, alijs mitioribus medicamentis utimur. Nã Asperum Alcyonium non solum exterget ac depurgat cutem, sed etiam excoriat ac ulcerat. Quod uero Milesium uocatur, figura uermi simile, purpurei coloris, & compage substantiæ molli, omnium tenuissimum est. Quare ustum alopecias sanat, cum uino fuluo ac tenui illitum.

Ales, Sal. Cap. XLIII

Sal omnis & fossilis & marinus, eandem in genere uim habet. Differentia in eo est quod ex terra effossi substantia magis sit coacta, quapropter crassitudo partium, & uis adstringendi, in his maior existit. Fossilis generis optimus est Ammoniacus & Cappadocicus. At uero marino specie similis est qui in quibusdam stagnis generatur. Omnis tamen sal in cõmuni calfacit, discutit, adstringit, siccat, cogit ac densat substantiam corporum quibus adhibentur. Nam quicquid est in corporibus humiditatis idipsum depascitur, & quod reliquum est solidæ substantiæ ui adstrictoria spissat. Vnde & siccant, & incorrupta adseruant, quæ ob superfluam humiditatem putrescere solent.

Sal ustus. Cap. XLIIII

Sal ustus discussoriam uim magis habet quàm non ustus, quanto sanè tenuius corpus ex ustura acquirit. Non tamen similiter ut non usta cogere ac densare solidam substantiam ualet.

Salis flos. Cap. XLV

Salis flos compage quidem liquidus est, colore uero croceus, partium tenuitate ustum salem superat, & acrem qualitatẽ ac uim multum discussoriã habet. Colligitur sub ęstum caniculę. Est enim uelut flos quidã talibus aquis superstãs.

Salis spuma. Cap. XLVI

Salis spuma spumosus quidam flosculus salis est, uicinis petris adhærens, multò autem tenuiorum partium naturam habet quàm ipse sal, quare & attenuare & discutere multò magis potest, uerum quod reliquum est substantiæ densare uelut sal non potest.

Armeniacum pictorum. Cap. XLVII

Armeniacum quo pictores utuntur ex Armenia apportatur, unde quoque bolus Armeniæ, de quo dictum est, affertur. Vim habet Armeniacum extersoriam cum modica acrimonia & paucissima adstrictione. Itaque quum tale sit ocularibus medicamentis ammiscetur. Quin & ipsum per se terunt in tenuissimum puluillum, utunturq; sicco ad augmentum pilorum in supercilijs, ubi ob quandam humorum acrimoniam aliqui ipsorum excidunt, aliqui uero non augescunt, sed ob alimenti inopiam marcescunt. Nam acrimonia consumpta, particulam ad naturalem habitum reducit. Etenim uitioso humore consumpto, natura ad proprias actiones redit, quum nihil sit amplius quod ei impedimento sit. Nechepsus de eo sic tradit: Armenium quo pictores utuntur, duodecima drachmæ parte melancholicis & crassum sanguinẽ habentibus dato. Datur & pueris pectoris morbo infestatis, *reuomunt enim. nam uomitorium existit.* Datur & morbo sacro obnoxijs, ac furiosis, hoc modo: Centaurij fasciculos manipulares tres in aquæ marinæ *heminis tribus* coquito, donec una supersit, & cum excolato decocto Armuthei lapidis quem Græci Armenium uocant, tertiam drachmæ partem terito, ac confidenter exhibeto. Nihil enim periculi est. Itaque nosse operæprecium est quod Armenium penitus reuomitur, nihil memorabile sursum efferens, sed & infernè modicum quid paulatim, & in pluribus secessibus effert.

Arsenicum, Auripigmentum. Cap. XLVIII.

Arsenicum ustoriam uim habet tum ustum, tum non ustum. Manifestum est autem quod ustum tenuiorum partium euadit.

Asphaltus, Bitumen. Cap. XLIX.

Bitumen ex numero eorum est quæ in aqua marina aut consimili generantur. Optimum est quod in mortuo mari iuxta Hierichuntem prouenit. Vis est omni bitumini siccatoria ac calfactoria, ordine secundo. Meritò itaque ad cruenta uulnera glutinanda adhibetur, itemq; ad alia quæ siccari expetunt cum moderata calfactione. Quapropter in tenesmi ad egerendum irritamentis, in quibus pituita crassa infarta est ut ægrè auelli queat, ipsius utimur suffitu. Similiter & ad dysentericos ex tali caussa intestinis ulceratis. Potum bitumen nucis ponticæ aut fabæ magnitudine cum uino tritum, cardiacis qui animo linquuntur magnopere euestigiò prodest. Maximè autem fœminis & pueris & corporibus mollibus conducit. Eodē modo datum & quartana citius liberat. Experimēto cōstat uis eius poti ex aqua, in his qui à rabioso cane morsi sunt: præseruat enim eos ne in timorem aquæ delabantur, & eos qui iam inciderunt conseruat.

Aphronitrum, & Litri spuma. Cap. L.

Aphronitrum, hoc est, nitri spuma, & litri spuma inter se differunt, quod litri spuma medicamentum est magis siccatorium, aspectu farinæ triticeæ simile. Nam alba quoque existit. Aphronitrum autem non farinosum neque dissolutum, sed compactum est. Differt autem à sale aphronitrum, in quantum unum solum prædominantem saporem manifestè in ipso uidere est, amaram uidelicet, qui discussoriam uim habet, densatoriam uero nō habet, quemadmodū sal possidet. Aphronitrum itaque extersoriam uim habet ut non solum sordes depurget, sed pruritū quoq; sanet. At uero litri spuma eandē uim quam litrum habet, sed tenuiorū partiū existit.

Γ Gypsum. Cap. LI.

Gypsum unà cum siccatoria facultate, uim quoq; obducendi meatus assumpsit, lapidescit enim aqua maceratū. quapropter puluillo farinæ triticeæ molendini parietibus adhærenti mixtum, & oui candido subactum, ac pilis leporinis exceptum, sanguinis eruptiones præclarè sistit.

Δ Diphryges. Cap. LII.

Diphryges mixtam facultatem adstringentē cum acrimonia habet. Quapropter & malignorum ulcerum bonum medicamentū est, & ad putredinosa oris ulcera, tum per se, tum cum melle despumato. Item ad anginā, maximè ubi iam per adstringentia humorum influxus fuerit repressus. Quin & gurgulione resecto, ipso solo mox usq; ad cicatricem inductam sępe usus sum, utpote pharmaco omnia ulcera exactè cicatrice includente.

Diaphanes, Lapis specularis. Cap. LIII.

Diaphanes siue lapis specularis appellatus, ustus tritus fistulosis ulceribus inspersus celerrimè incarnat.

Θ Theion, Sulphur. Cap. LIIII.

Sulphur omne uim adtractoriā habet, temperamento calidum, substantia tenuium partium existens, ut & ad multa uenenum eiaculantia animalia resistat. Ego autē & ad pastinacæ marinæ & draconis morsus ac ictus eo sæpe usus sum, arido uulneri insperso, aliquando etiam saliua ammixta, aliquando oleo uetere, aut melle, aut terebinthina. Sed & scabies ac lepras & impetigines sæpe cum eo curaui addita terebinthina. Deterit enim tales affectus, nec materiam in altum repellit, quemadmodum multa medicamenta faciunt.

I Ios xystos, Aerugo rasa. Cap. LV.

Aerugo rasa acrem qualitatem habet, discutitq; ac consumit & liquefacit omnem carnem. Quod si ad multam ceram ammisceatur extersorium & cicatricem inducens pharmacum.

Aerugo uermiculata. Cap. LVI.

Aeruginem uermiculatam ita facies. In pilam cyprij æris, quæ & pistillum æreum habeat, aceti albi acris dimidiam heminã infundito, & in sole terito donec strigmentitiam spissitudinem acquirat. Deinde aluminis rotundi drach. I. & salis fossilis pellucidi albiq; ac solidi drach. I. addito, aut si hoc non adsit, nitri tantundem, & postea ad solem sub caniculæ æstum terito, donec colore æruginosum compage uero strigmentosum euadat, atque sic ad uermicularem figuram effingito, ac reponito. Efficacior fit ærugo, si aceti partem unam, urinæ ueteris duas contriueris.

K Cadmia. Cap. LVII.

Cadmia optima est botryitis. Vim habet omnis cadmia siccatoriã, participans & extersoria. In caliditatis ac frigiditatis differentia moderata est. Vsta uero & lota medicamentũ siccans & extergens citra mordacitatem euadit, ad ulcera explenda tum oculorum, tum totius corporis commodum.

Cyanus. Cap. LVIII.

Cyanus acrem & discussoriã ac demolientem consumentemq; carnem uim habet, participat & adstrictoria.

A Lepis, Squama æris ac ferri. Cap. LIX.

Squama alia æris est, quæ sanè helitis uocatur, alia ferri. Helitis itaq; in siccando primas habet, utpote tenuiorũ partiũ, & quæ aliquid æruginis assumpsit. uerum ferri squama maiore adstringendi ui participat, atq; ea adhuc amplius ferri stomomatis appellati, hoc est, chalybis, siue in aciem efformati. Quapropter hæ ambæ ad maligna ulcera meliores quàm squama æris existunt. Aeris autẽ squama consumit & eliquat carnes. Omnes uero squamæ multum mordaces sunt.

Lythargyros, Argenti spuma. Cap. LX.

Argenti spuma moderatè siccat, quemadmodũ alia omnia consimilia, calfacit quoq; partimq; perfrigerat, ac exterget, atque hæc omnia moderatè facit. Quapropter uelut materia sæpe ipsa utimur, eamq; alijs ammiscemus, quemadmodum etiam cera uelut materia quadam utimur.

Litrum. Cap. LXI.

Litrum inter aphronitrum & salem mediam uim habet. Vstum autem ad spumæ litri substantiam propè accedit. Siccat itaque & discutit, & si quidem intra corpus sumaẽ, secat & attenuat crassos ac uiscosos humores, multò magis quàm sal. Aphronitrum autem nisi magna urgente necessitate, nemo deuorarit, ut quod stomacho incommodum existat. Et tamen ruralis quidam in strangulatu fungorum ipso utebatur magno successu.

M Melanteria. Cap. LXII.

Melanteria medicamentũ adstringens est, simulq; tenuium partium, ferè omnium maximè pharmacorum quæ adstringunt.

Melan, Atramentum scriptorium. Cap. LXIII.

Atramentum scriptorium abundè siccat aqua dilutum, aut potius posca, & ambustis euestigiò illitum prodest.

Misy, Sori, & Chalcitis. Cap LXIIII.

Iuxta cypri metallum in Solorũ montibus, magna quædã domus erat in monte es-

te effossa, iuxta cuius dextram parietem, ad ingredientes uero sinistrũ, introitus erat ad ipsum metallum, in quo quasdam uidi plurimã extentas uelut zonas alternatim positas tres numero, infimã quidẽ soreos, supra ipsum chalcitidis, deinde misyos. Et progressu sanè temporis chalcitis paulatim transmutatur in misy, & diutiore adhuc tempore potest etiam sori in chalcitidem permutari. Quare nihil miri est, tria hæc eiusdem generis uim habere, & tenuitate ac crassitudine partium tantum differre. Crassissimarum enim partium inter ipsa est sori, tenuissimarum misy. Mediam uero inter ambo uim chalcitis possidet. Vsta hæc tenuiorum partium fiunt, sed minus adstringunt.

Molybdæna, Plumbago. Cap. LXV.

Molybdæna siue plumbago similem argenti spumæ uim habet, ad frigiditatẽ uergentem, sed neq; extersoriæ facultatis particeps est.

Molybdos, Plumbum. Cap. LXVI.

Plumbum uim habet frigefactoriam, nam liquidam substantiã possidet à frigiditate coactã. Vnde & mole & pondere augescit plumbum, in domibus subterraneis turbidum aërem habentibus repositum. Itaq; si pilam plumbeam unà cum pistillo plumbeo paraueris, & in ipsam uinum tenue, & oleum rosaceũ, aut myrteum, aut melinum infuderis, & ad solem siue ignem triueris, ut succũ quendam plumbum remittat. Optimum pharmacum habebis, si eo succo ad sedis inflammationes ulceratas, aut pudendorum, aut testium, aut mammarum uteris. Item ad omnes influxiones quæ inguinibus, aut pedibus, aut alijs articulis incumbunt. Est & mirabile medicamentum ad maligna & cancrosa ulcera. Ad multos usus idem cõmodum erit, si ex adstringentibus ac perfrigerantibus succum aliquem addideris, uelut est seridis, cotyledonis, semperuiui, portulacę, psyllij, uuæ acerbę. Quęcunq; uero ex his succũ non facilè remittũt, uelut portulaca, his aliorũ succũ ammiscere oportet, uelut uuę acerbę. Lamina porrò ex plumbo facta & lumbis imposita, ueneris impetus cohibet in his qui exercitare se uolunt. At uero ustum & lotum plumbũ, ad maligna ulcera, & chironia, & cancerosa, optimum pharmacum est cicatricem inducens tum per se, tum alijs ammixtũ.

Π Pompholyx. Cap. LXVII.

Pompholyx lota ferè omnium primas obtinet quæ citra mordacitatem siccant. Vnde ad cancrosa ulcera commoda est, & alia omnia maligna, & corrosas dentium gingiuas.

P Rhoidarij præparatio. Cap. LXVIII.

Rhoidariũ uariè præparatur. Optimus modus hic est. Rhun olus accipito, & in aqua macerato, & lapidẽ cupholithon appellatũ terito, rhois cremore affuso, siccari sinito. Deinde anchusæ radicẽ cum oleo coquito donec oleum ruffescat, & ex oleo parũ addito ac terito, & ad dies XV. siccari sinito, & tunc rursus ex cremore rhois affundito ac siccari sinito. Deinde in uas testaceũ mittito, obturato ac afflato, & erit bonũ rhoidariũ. Cæterũ cupholithos à Cæsarea Palestinæ affertur. Qui cupholitho carent, calce uiua ad medicamentum præparandum utuntur.

Σ Sandaracha. Cap. LXIX.

Sandaracha ustoriam uim habet uelut arsenicum, unde in compositiones discussorias & extersorias ipsam ammiscent.

Sandyx quæ & Syricum. Cap. LXX.

De Sandyce siue Syrico ubi de cerussa agemus dicetur.

Scoria. Cap. LXXI.

Scoria omnis multum siccat. Si itaq; ferri scoriam siuè recrementum quàm leuissimè

uissimè contriueris in acerrimo aceto, & postea coxeris, pharmacū maximè siccatorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. At uero argenti scoria appellatur helcysima, itidem siccandi uim habens.

Stibium. Cap. LXXII.

Stibium ultra siccatoriam uim omnibus metallicis cōmunem, habet & adstrictoriam facultatem. Quaprooter & ocularibus medicamentis ammiscetur.

Spongia. Cap. LXXIII.

Spongia pice liquida ac bitumine imbuta & usta, acrem & discussoriam uim habet, sanguinemq; sistit. spongia noua aqua frigida aut posca, aut uino madefacta, pro corporum uidelicet differentia, uulnera cruenta glutinat, uelut alia ad hanc rem idonea medicamenta.

Stypteria, Alumen. Cap. LXXIIII.

Alumen omne uehementissimā adstringendi uim habet. Scissile omniū maximè subtilium partium est. Deinde rotundum. Crassarum partium est liquidū, itemq; crustaceum ac laterarium, placitin & plintitin Græci appellant.

T Titanos, Calx. Cap. LXXV.

Calx uiua uehementer urit, ut crustam inducat. Extincta e uestigiò quidem & ipsa crustam infligit, uerum post unam aut alterā diem, & minus urit, & minus crustam inducit. & progressu temporis penitus crustam non infligit. Calfacit tamen adhuc & carnes consumit. Si uero lauetur, mordacitatē deponit, & lixiuiū facit: ipsa uero citra mordacitatē siccat. & si bis aut ter, aut pluries lauetur penitus lenis euadit, & generose citra mordacitatem siccat.

Φ Phycos, Fucus. Cap. LXXVI.

De fuco referam ubi de cerussa tractabo.

X Chalcanthus, Atramentum sutorium. Cap. LXXVII.

De hoc pharmaco meritò mirari licet, quomodo fortissimæ adstrictioni caliditas non ignaua in ipso mixta sit. Quare manifestum est quod omnium maximè humidas carnes siccare potest, humiditatem calore consumens, adstrictione uero densans ac spissans substantiam. Fit & hoc in Cypro prope locum ubi misy, chalcitis, ac sori reperiuntur, ut ex his intelligi possit, aquam pluuialem per collem illum excolatam, omnem illam terram circumluere ac abluere. Vidi autem hanc paulatim coaceruari quotidie in lacu quodam, & erat sanè tepida ac uiridis, chalcitidem & æruginē odore repræsentans. Quidam autem ipsam exhaurientes aquam, in urnas quadrangulares fictiles transfundūt, in quibus plurimis diebus coacta ac densata chalcanthus fit. Verum temporis progressu etiam chalcanthus in chalcitidem transit.

Chalcitis. Cap. LXXVIII.

De chalcitide iam diximus ubi de misy egimus. Nunc satis est illud tantū dicere, quod adstrictoriā & acrem uim mixtim habet. Prædominaē autem acris, uehemens adeò existens, ut & carnē inurat, & crustā inducat. Vsta chalcitis mordet quidem minus, sed non minus siccat. Deponit & adstrictionis nonnihil. Quare penitus melior est usta chalcitis quàm non usta, tenuiorū partium uelut alia usta euadens, acrimoniā autem non adsumens. Nam quæ natura acria sunt, usta mitiora fiunt; reliqua acriora. Lota insuper chalcitis adhuc lenior euadit.

Chalcos, Aes ustum. Cap. LXXIX.

Aes ustum habet quiddam acre in se, sed & adstrictionis particeps est. Et propterea si lauetur optimum pharmacū est ad ulcera cicatrice includenda. Verum ante usturam, in his qui duras carnes habent usus eius assumitur.

Chalcu,

Chalcu anthos, Aeris flos. Cap. LXXX.

Aeris flos tenuiorum partium uim habet quàm æs ustum, & squama æris, participat & extersoria ui, unde ad magnas asperitudines palpebrarum conducit, sycoses Græci appellant.

Chrysocolla. Cap. LXXXI.

Chrysocolla ex eorũ numero est quę carnes eliquant, non tamen fortiter mordet, discussoria utique satis est & siccatoria. quidam eam solam ita appellant quę inter metalla reperitur. Verum præstat arte parata, in pila ænea æris rubri, pistillo quoque similiter æreo, urina pueri impubis addita, ita ut diutius in sole calido teratur. Nam quod inter terendum resoluitur, id siccatum commodissimum medicamentum fit ulceribus malignis, tum per se, tum idoneis ad eandem rem pharmacis ammixtum.

Psymmithium, Cerussa Cap. LXXXII.

Cerussa ex plumbo acri aceto dissoluto paratur, & tamen neq; acris neq; mordax est, neq; discussoria, sed & meatus obducit, & perfrigerat. Vsta autem pura cerussa, in id quod Syricum appellatur transit, medici sandycem nominant. Et usta quidem cerussa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. At uero fucus frigiditatem cerussę seruans, partium subtilitatem insuper assumpsit, ut per ipsam in altum corporum penetrare queat.

Psoricum. Cap. LXXXIII.

Psoricum fit dupla chalcitide ad argenti spumam ammixta, ita ut hæc primum acerrimo aceto terantur, deinde in ollam nouam indantur, quæ media æstate per dies quadraginta in sterquilinio defoditur. Hoc medicamentum magis siccatorium, & minus mordax fit quàm chalcitis, palàm est autem quod & tenuiorum partium euadit.

De materia medica ex animalibus. Cap. LXXXIIII.

Plantarum materia explicata, non omni uidelicet per totum terrarum orbem, sed quantæ nos experientiam habemus. Imò & terrea & lapidea materia medica enumerata, superest adhuc materiam ex animalibus persequi, siue ea in aqua, siue in terra uitam degant. Quemadmodũ autem in plantarum materia, etiam de succis qui ex ipsis fiunt mentionem fecimus, sic etiam nunc non solum solidarum in animantibus partium uim tradемus, sed etiam in ipsis contentorum, uelut sanguinis, bilis, urinę, stercoris, & similium. relictis tamen abominandis ac detestandis, & quibusdam lege prohibitis, de quibus cum alij quidam, tum Xenocrates scripsit, uelut est homines comedere, urinas bibere, ac menses muliebres, & similia. Imò relictis quoque medicamentis certa morborum genera inducentibus, itemq; compositionibus uenenosorũ pharmacorũ. Qui enim talia scribunt non minori sed maiori odio digni sunt, quàm qui perpetrantur, quanto maior iniuria est cum multis malum aliquod quàm unum solum perpetrare: Et cum actore quidem flagitiosarum speculationũ experientia cõmoritur: Scribentium uero malefactũ immortale est, arma maliciæ improbis suppeditans. Dicemus itaq; nos de cõmodis hominibus rebus, quarum experientiã habemus, et sanè primum humorum in animalibus mentionem faciemus.

De sanguine. Cap. LXXXV.

Columbinum sanguinẽ solent hi qui ossa capitis fracta perforant, crassę membranæ infundere, quod si columbinus non adsit, palumbi aut turturis sanguine uti licebit. Quidam & ad sugillatos oculos eodem utuntur calido instillato de recens

recens mactato animali, aut de uenis alarũ dissectis. Ego uero sexcentos uidi ossibus capitis perforatos, & nihil læsos ex rosacei usu, citra sanguinẽ columbinum. Sunt autẽ & sugillatorũ oculorũ medicamina multa ex collyriorũ genere, & maximè Damocratis ex myrrha, item quod ex thure cõstat, & quod ex croco. Sed & fœnigræci succus in hunc usum potior est sanguine columbino. At uero caprinum sanguinẽ quidã hydropicis pharmaci loco dederũt, & ad uentris fluxiones aut dysenterias eodẽ assato usi sunt. Hircinũ quoq; sanguinẽ aliqui siccatũ, & alijs ad hanc rem cõmodis ammixtũ, calculosis exhibent. Itaq; licebit ruri degenti & alijs auxilijs carenti, etiã hunc in usum uertere, nam experiẽtia periculo uacat. Quin & hœdinus sanguis in usum uenit, de quo Xenocrates sic scripsit: Hœdinus sanguis spuentibus sanguinẽ ualdè cõmodus est. Oportet autem non dum congelato dimidiæ heminæ mensura, aceti acerrimi tantundẽ ammiscere, deinde feruefactũ in tres partes diuidere, & singulis diebus partem unam absorbendam præbere. Vespertilionũ porrò & ranarum ac ricinorũ sanguinem pilos extirpare falsum reperi, quum experientia id explorarẽ. Quemadmodũ etiam aliorum animaliũ sanguinis uanas promissiones cõperi, & partim experiri ne tentaui quidem, quum pharmaca haberem aptiora & parabiliora ad singulos affectus, cauebam autem simul ne præstigiatoris opinionem incurrerem.

De Lacte, ex Rufo & Galeno. Cap. LXXXVI.

Duplex lactis utilitas est, altera ut alimenti, altera ut medicamenti, saluberrimũ lac est purum ac syncerum, neque amaritudinis, neque aciditatis, neque salsedinis, neque acrimoniæ, neque graueolentiæ particeps, sed ut ita dixerim, odoratum, aut odoris expers, aut si quidem modicè odoratum fuerit, palàm est quod & gustantibus dulce erit, utpote modicæ dulcedinis particeps. Primum autem differentias ipsius considerare oportet.

De Lactis differentia. Cap. LXXXVII.

Quantum natura inter se distant uacca & equa, ac alia animalia, tantum & lac ipsorum inter se differt. Bubulum enim crassissimũ est ac pinguissimũ, commodeq; nutrit ac partes subit. Liquidissimũ autem & tenuissimũ ac minimè pingue camelinum est, & uentrem minus subit, quamuis multũ seri habeat. Sed uice uersa equinum magis aluo secedit, similiter & asininum, quod minimum pinguis succi possidet. Quapropter etiã raró in uentre in caseum mutatur. Caprinum moderatã compagem habet, & ad purgandũ debilius bubulo est, de cætero æquè cõmodum & multum nutriens. Ouillum hoc crassius est, uerum uitiligines albas sub cute inducere solet, si quis assiduè ipso utatur. Suillũ crassissimum est, ut neque coagulo opus sit ad id coagulandum, & serum modicum secernat, & in coctura celerrimè coëat. Quare nec ad alui excretionem cõmodum est, & uentriculo nauseam mouet.

De lactis differentia ab animalium habitu. Cap. LXXXVIII.

Manifestum est autem quod omne sanum animal melius lac quàm morbidũ præbet. At uero morbos animalium ex tenuitate cutis depręhendere licet, & pili raritate. tuberculis, impetigine, scabie & inedia. Nigriora quoque in brutis ferè in totum fortiora sunt. Quod & carnes ipsorum testantur, utpote iucundiores. Alba contrà imbecilliora.

De lactis differentia à temporibus anni. Cap. LXXXIX.

Iuxta anni tempora liquidissimum & tenuissimũ est lac uernum, hoc est, post partum: spissatur autem temporis progressu, ut media æstate siccius ac crassius reddatur. Laudatur æstiuum ut concoctu facilius, & iucundi odoris.

De lactis differentia à pabulo. Cap. XC

Quin & circa pabulũ plurima differentia in lacte reperitur. Nam aliàs aliã herbam animalia depascunt. & uiridis quidem herba, & iuxta aquas nascens, liquidius & modicũ lac suggerit. Durior uero & montana, apta est ad boni ac multi lactis generationẽ. Omnia pabula adstringentia, acerbũ & aluum sistens lac prębent. Acria uero & præsertim purgantia, uelut est scammoniũ, & ueratrũ, & tithymalli, uentrem turbans lac exhibent. Cytisus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate. Cap. XCI.

Animalium in uigore ætatis consistentium lac optimum est. iuniorum liquidius, seniorum siccius.

Quibus lac conueniat. Cap. XCII

Ex omnibus ferè edulijs optimũ lac optimi succi est ac alimenti ex contrarijs substantijs ac facultatibus compositũ, subducente ac sistente aluũ, obturante ac attenuante. Et sanè ubi qualitas ipsius nihil contrariũ utentis naturæ habuerit, & uiscerũ ipsius exitus ob uasorũ amplitudinẽ spaciosi fuerint, utilitas ex lacte consequetur, & nihil mali ille ex eo experiet. Vtilitates autem lactis etiam ueteres medici recensuerũt. Ventris moderatã subductionem, succi bonitatẽ, & alimoniã, & quod concoctum probè carnem meliorem reddit, & mordaces succos expurgat. Vnde in urinæ difficultate, & acri egestione alui, non solum bibere cõducit, sed etiam infernè per clysterẽ infundere. Ad acres enim & mordaces fluxiones cõmodissimum est, nõ solum abluens ipsas de partibus infestatis, atq; hoc per extersoriã humiditatẽ, quam in serosa sui parte cõplectitur, sed etiã crassitie ac pinguedine sua corporibus oblitum ac inductum, non sinit influxum acrem nudis ipsis allabi. Ad pulmonis itaq; ac intestinorũ ulcera, item rhenum, uesicæ ac uteri, & ad papularum eruptiones, ac furunculos, & alias cutis asperitudines, conuenientissimum est in potu. Item ad eos qui cantharidas hauserunt, aut buprestin, & in summa ad medicamenta erodentia ac exulcerantia, & ad hyoscyamũ uelut peculiare remediũ est. Non statim resipiscere affectos facit. Cæterũ in gutturis exulcerationibus, quæ cum ob alias multas caussas, tum ex anginis fiunt, & his qui ephemerum sumpserunt, lac gargarissare conducit. Idem potum magnopere prodest alimentum non sentientibus, & siccioribus, ac qui ægrè uires recolligunt. Cõmodum est & ad oculorũ fluxiones acres, & ad oculos sugillatos. Quin & forinsecus palpebris impositũ lippientium, ubi dormire uolent, cum rosaceo & oui candido, inflammationes ipsorum concoquit. Eodẽ modo utimur & ubi sedis ulcera mitigare uolumus, propter acres serosos humores ac inflammationes dolore affecta, similiterq; ad pudendorũ ulcera, & in summa ad omnia lenimento opus habentia, ob inflammationẽ, aut mordacitatẽ, aut ulceris malignitatẽ. Quapropter & cancerosis adhibet ulceribus in medicamenta dolorem eximentia ammixtũ, qualia maximè sunt quæ ex pompholyge fiunt. In uniuersum igitur mitigatoriũ est lac, leuem naturã habens, atq; multò magis, ubi serosi humoris maior pars per cocturam, aut aliam artem fuerit consumpta.

De modo, tempore, ac mensura utendi lactis. Cap. XCIII.

Omnis qui lac bibere uolet, à reliquis cibis ac potibus abstineat, donec concoctum sit ac secesserit: si enim ante eius cõcoctionẽ, alium cibũ quis sumat, necesse est & ipsum lac corrumpi, simulq; corrumpi & cibũ qui superingestus est. Pręstat autem mane bibere recens mulctũ, & tunc plures labores detrahere, quiete ac sensim ambulare, & interim cessare citra somni admissionẽ. Qui enim hoc modo se gesserit, potũ lac excernet, idq; inutilia secũ educet. Opus est enim si quid aliud,

aliud, primũ acceptũ secedere, quo facto aliud bibere. principio igiť secedit aluo cõmodè purgans, non totã corporis molẽ, sed quæ in aluo & intestinis sunt partibusq́ uicinis. Post hæc iam in uenas defertur optimeq́ nutrit, & non amplius secedit, sed uentrem sistit. Mensurã sumendi definire omnibus, impossibile est, quemadmodũ in aliјs quoq́ eduliјs, satis est igitur quantũ facilè quisq́ ferat. Cæterum ad mordaces humores & maximè infartos, cũ modico melle bibere conducit. nam sic & utilius & magis extersoriũ est, & citius aluo secedit, ammiscenda est & sapa & uinũ dulce. Ita enim cõmodius stomacho euadit. Quod si salem accipiat, magis etiam aluo secedit, sed iniucundius existit.

Quibus lac noceat. Cap. XCIIII

Lac quod plurimũ seri habet, periculo maximè uacat, etiã si quis semper ipso utatur. quod uero modicũ serosi humoris, non parũ autem caseosæ crassitudinis habet, non securi usus omnibus est, qui frequenter id sumũt. Rhenes enim lædit qui apti sunt ad calculorũ generationẽ. obturationes quoq́ & affectiones circa hepar efficit, in his qui promptè affici possunt. Eiusmodi sunt quibus angusti fines sunt uasorum transsumentiũ alimentum ex sima hepatis parte in gibbosam. Sed neq́ capiti cõmodum est, nisi quis ipsum ualdè ualidũ habeat. Quemadmodum neq́ præcordiјs quæ facilè inflantur plerisq́, omnibus enim in uentre inflatur, ut paucissimi sint qui non hoc perpetiant. Assiduus quoq́ eius usus dentes lædit, unà cum circumsita carne gingiuarũ. Hanc enim humore flaccidã efficit, dentes uero putredini & erosioni obnoxios facit, id quod crassiori lacti maximè inest. Nam asininum lac propterea quod ualdè tenue existit, non solum nõ lædit dentes, sed etiam ipsis cõmodat, propter uim extergendi. Oportet itaq́ ab esu lactis, uino mulso aqua diluto dentes colluere: ita enim omne caseosum dentibus ac gingiuis infartũ extergetur. Cæterũ qui caput non facilè læsioni expositũ habent, cõmodius est uino mulso meraco citra aquæ mixturã os colluere.

De lactis coctura. Cap. XCV

Si quis præcocto lacte serum consumpserit, omnino uentrem non subducit. dant autem hoc ipsum his quibus uenter ac intestina ab acribus superfluitatibus mordentur, & qui ieiunũ intestinũ biliosis fluxionibus infestatũ habẽt, & dysentericis. Modus præparandi duplex: Aut enim diutius cocto lacte serum insumitur, aut silicib. iniectis, sed quod per silices iniectos fit, crassius præparaẽ, & propterea uitiosius euadit cum aliàs, tum quod cinis ex ignitis lapidibus lacti commiscetur. Habet autem tale lac aliquid commoditatis in putredinosis ulceribus, quare his exhibere oportet lac per silices præparatum, reliquis coctum. Coctura fit ad ignem assiduè agitando ne dirimatur, & si quid ollæ labro adhæserit, etiam id spongia munda auferre oportet. Nam sæpe hoc ipsum lacti ammixtum totum corrupit. Porrò per silices sic præparatur. Lac præcoquitur donec plurima humiditas consumatur, deinde lapides silices igniti in lac mittunẽ, quot omnino suffecerint ad serum consumendum. Nec minus, imò magis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immersæ. Est enim ferrum adstrictoriæ facultatis particeps, & proinde plures cylindros ferreos paraui, qui uerum ad finem additum habent, ut hac quasi ansa facilè quis ferrum ignitum tollere queat panniculis detentum, uelut in cauteriјs facere solemus. Lac tamen hoc modo præparatum facilè in uentre casei figuram accipit. quapropter securius est aquã affundere, quemadmodum Medici non pauci faciunt, ubi serum primum consumptum est, rursus aquam puram affundentes: non enim humiditatem seri fugiũt, sed acrimoniam per quam uentrem subducit.

De sero lactis, Ex Galeno. Cap. XCVI

Serum lactis extersoriã uelut uim habens, subducendi uentris gratia assumitur, tum in potu, tum per clysterem immissum. Nam acrimoniam intestinorum citra mordacitatẽ abluit & exterget. Potest & pro aqua cõmodissimè assumi ad ulcera acri sanie infestata eluenda. Quin & medicamenta discussoria ad sugillata liuoresq; ac nigredines, ex corpore melius eluunt per serum quàm per aquã. Sic quoq; eodem ad contusa suffusa ac liuefacta utimur, cõmodis ad hæc pharmacis ipsum ammiscentes. Serum autem sic præparare oportet. Lac in ollam funditur, sed non ouillum neq; suillum, utrunq; enim ineptũ est ad serum detrahendum, coquiturq; igne concitatiore, & assiduè ac æqualiter mouetur, & ubi efferbuerit, à motu cessat, & ubi adhuc amplius efferbuerit, aqua frigida in promptu sit in profundiore quodam uasculo sita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur: statim enim sedatur. Sedato autem feruore, rursus coquitur, & ubi efferuescit, acetum mulsum aut aqua mulsa bis aut ter irroratur, quo facto caseus statim à sero disparatur, serum itaque mox per panniculum excolatur. Vbi igitur crassas & pituitosas superfluitates abundare suspicatus fueris, acetum mulsum irrorabis, ubi acres & biliosas, aquam mulsam. Quin & immisso in ollam, postquam lac bis aut ter efferbuerit, uase frigidissimam aquam habente, fissuram ac secretionem facimus. Vtendum est sero ad debiles & cibos auersantes. Oportet autem sero quod primum bibitur salem ammiscere, ubi uero purgare cœperit citra salem dato, atq; hoc per interualla quædam facito, donec satis æger purgatus fuerit. Copiam iuxta uires expendere oportet, neq; tamen magnopere deliqueris etiam si quid amplius præbueris. In summa autem copia sit seri potus heminarum quinq;. Et modus quidẽ parandi seri talis est. Cares autẽ sic præparãt. Cnici semen contundunt, eoq; lac coagulant, & ualidũ serum efficiunt. Deinde excolant, & salẽ aut aquã marinã addunt rursusq; coquũt ac exhibent. Fortiter itaq; hoc purgat, sed omniũ iucundissimè bibitur. Omnino autẽ longæ cocturæ medicatius serum efficiunt. Et his quidẽ qui forti euacuatione indigent, thymi drachmas tres aut quatuor unà cum sero dabis in prima potione. si uero adhuc amplius purgare uelis, epithymi tusi ac cribrati drachmas tres dabis. Vitare tamen medicamenta oportet in quibus non magnũ est id quod molestat. Cæterũ simplicius præparato sero uti oportet in corporibus mollibus, & in quibus euacuare & eluere solum ea quæ in uentre ac intestinis hærent uolumus, & in quibus intestinũ exulceratur à quibuscunq; uulgaribus purgatorijs medicamentis, & in quibus bilis pura uentrem infestat in quibus inanes uentrem ad egerendũ stimulãt cupiditates, & in quibus periculum est rhenes aut uesicam aut uterum exulcerari, & in macilentis ac tenuibus, purgatione tamẽ egentib. Maximè omnium autem sero uti oportet in his qui imbecillum stomachum habẽt, & tamen purgatione indigent. His omnibus exhibendum est serum, neque sale, neque alio quopiam medicato ammixto. Sed & puero, & mulieri, & seni, hoc serum citra omne periculum exhibetur, & in caniculæ æstibus intrepidè datur, quanquam tunc temporis alia medicamenta suspecta sint. At uero fortiori sero uti quis potest, & ad corpora & ad uitia uehementioribus medicamentis egentia. Præsertim ad inueteratas papulas, & uaros liuidos & uitiatos sub cute humores, uelut lepras & similia. Item ad ulcera uetera & efferata, & ad ulcera capitis manantia, ac similia. Ad oculos quoque assidua fluxione uexatos, & ad scabiem palpebrarum, & maculas solares in facie, potest & quis eo in longis febrium circuitibus uti, & in quibus periculum ut ex morbis in aquam

inter

inter cutem delabantur. Atque hæc quidem de sero sufficiunt.

De his quæ iucunditatis gratia cũ lacte coquunt. Ex Gal. Cap. XCVII

Lac cum aliquo crassi succi edulio diutius coctũ, flatuositatẽ deponit, & magis nutrit, & alui fluxionibus, & tenuibus ex capite in pectus destillationib. conuenit, sed & in hoc considerandũ est, ne clàm nobis alia quędã uiscera lædat. Quorundã enim natura ab hoc abhorret, & aliàs periculo eiusmodi edulia nõ uacant. Nam & iecur obturant, & calculos in rhenibus generãt. Quæ autẽ cum lacte co quuntur hęc sunt: Amylũ, similago, alica, tragus, oryza, lagana, placentæq; & panes quidã, neq; probè assati, neq; probè pręparati, neq; fermenti, neq; salis participes.

De lacte acido. Ex Galeno. Cap. XCVIII

Lac acidũ oxygala appellatũ, dentes quidẽ nõ lędit qui naturali modo habent. Qui uero frigidiores aut debiliores sunt, uelut ab alijs frigidis, sic etiam ab hoc læduntur. Aliquãdo autẽ & dentiũ stupor inde oboritur. Et uenter quidẽ frigidus, non probè concoquit lac acidũ. qui uero moderatè habet, ægrè quidẽ sed tamen concoquit. Qui uero calidiores æquo sunt uentres, supra hoc quod nihil læduntur, etiam cõmodi nonnihil ex eiusmodi edulijs percipiunt. Atq; tales uentres etiam per niuẽ circundatã perfrigeratũ oxygala citra molestiã ferunt, nisi pectus frigidũ fuerit, aut caput aut alia particula. Neq; enim calidã & acrẽ seri qualitatẽ oxygala habet, neq; pinguem & calidam butyri. Sed solum in ipso reliquum est caseosum, unde frigidum est & crassi succi, & crudos humores generat, & in frigidioribus uentriculis etiam calculos in rhenibus gignit.

De primario lacte. Cap. XCIX

Primariũ lac appellatur quod statim à partu mulctum est, id calido cinere modicè calfactũ, citra coagulum statim coagulatur. Veteres Pyriaton hoc uocabãt, alij pyriephthon, comeditur hoc ipsum cum melle. Melle enim non addito, ægrius concoquitur, & crassioris succi est, & tardius transit.

De lacte concreto. Ex Galeno. Cap. C

Quidã lac etiã concretũ exhibent, per coagulũ uidelicet coactũ, & sero ablato, melleq; addito. Quidã uero etiã seri plurimã partem absorbent. & cõtingit sanè his uentrem magis aut minus subduci, pro absorpti serosi humoris quantitate.

De caseo. Galeni. Cap. CI

Casei omnes mali sunt, excepto oxygalactino qui ex acido lacte fit: nullũ enim laudare possum, omnes ægrè concoquunt, acidũ ructum generant, & flatu uentrem implent, improbè aluo secedunt, pituitã & æstum uentri inducentes. Nam in præparatione ab immisso coagulo acrimoniã assumunt, & omnem humorẽ deponũt, præsertim inueterati, qui & acriores fiunt, & seipsis calidiores & æstuosiores, sitimq; amplius inducentes, & ęgrius concoctiles, & peioris succi euadũt. Quapropter illud cõmodi quod crassi succi edulia attenuantibus medicamentis ammixta attrahunt & acquirunt, neq; caseus obtinet citra detrimentũ. Maius enim ex succi malitia & ęstuosa humiditate damnũ accedit, quàm utilitas ex crassitudine attenuata emergat. Itaq; fugiendus maximè talis caseus qui penitus nihil boni in se habet. At uero recens caseus appellatus oxygalactinus, omniũ optimus censendus est. Nam & in cibo iucundissimus est, & stomacho innoxius prę omnibus alijs caseis existit. minus ægrè concoquit, & minus ęgrè transit, neq; uero ualdè crassi succi est, quo crimine in cõmune omnes casei sunt infames. Inter reliquos porrò caseos recẽs melior uetere est, & mollis duriore, & rarus ac laxus ualdè denso & coacto, & qui præcellentẽ dulcedinem habet salso præstat, & qui moderatè salsus est, potior est eo qui plurimum salis, aut penitus nullum salem

accepit, iucundus iniucundo, assatus crudo præfertur. Caseus coctus multò solidior est. sunt tamen omnes mali.

Pharmacum ex caseo uetere ad callosas concretiones podagricorum. Galeni. Cap. CII

Quum arthriticus in sella ad me delatus esset, qui callosas duritias in articulis haberet, statim in mentem uenit mihi ut pernā suillam ueterē salsam coquerem, eiusq́ decocto caseū uetustissimū rigarē subigeremq́ ac in pila probè unirē, & duritiebus callosis imponerē, quo facto spōte rupta cute citra sectionē, quotidie callorū particulę emergebāt. & quū cōmoditatē homo ille experiret, talē de cętero sibi parās caseū adseruabat, & inueterato utebat, atq́ sic in eius usu perseuerabat. Quin & alios similiter affectos ex amicis suis medicamēti eius uim edocebat.

De efficacia recentis casei foris adhibiti. Galeni. Cap. CIII

Recens & humidus caseus magnopere auxiliari uidet his qui spumā argenti hauserūt, si quis ipsum in cibo accipiat. Potest & uulnera cruenta simpliciora glutinare in cataplasmate impositus, superimpositis folijs uitis, aut lactucæ, aut betę. Caseus autem oxygalactinus etiā magna uulnera glutinat, nam & discussoria ui participat.

De butyro. Galeni. Cap. CIIII

Butyrum ex pinguissima lactis præsertim bubuli parte fit, concoctoriā autem uim habet, modica quoq́ discussoria participans. Has uires tamen in medijs inter mollitiē ac duritiē corporibus exercet. Nam ubi hæc fuerint inflammata concoquit ac facilè discutit. Quare parotidas aurium, & bubonas inguinū abscessus, ipso solo sæpe perfectè sanauimus, puerilibus corporib. ac muliebribus affectis. Durorum enim penitus corporum tumores præter naturales butyrum discutere non ualet. Idem reiectionibus ex pulmone, in pulmonis ac lateris affectionibus magnificè confert cum melle datum, easq́ concoquit. Si itaq́ solum delingatur per se, magis concoquit, minus educit. Si uero unà cum melle & amygdalis amaris, magis sursum educit, minus concoquit.

De coagulo. Galeni. Cap. CV

Coagulū omne acrē & attenuatoriā uim discussoriamq́ & siccatoriā habet. Optimū coagulum est leporinum. dissoluit omne coagulum cum aptis ad hanc rem medicamentis potum, sanguinē in uentre in grumos concretū. Cætera quę de coagulo à multis prodita sunt, superuacaneum adscribere existimo.

De felle. Galeni. Cap. CVI

Humorē qui in uesica bilis susceptrice coaceruatur, nunc fel ac bilem nomino, non quam atram, sed quam flauam appellant. Et est sanè humor hic omniū animantis humorū calidissimus. Differentiæ sunt in ipso plurimæ, tum iuxta naturā animalium tum iuxta uictum. Nam pallidior colore bilis moderatè calida est. subalbida uero in quantum colorem exolutū habet, tantò caliditate inferior est. Flaua autem tantò calidior quàm pallida est, quanto crassior & flauior existit. Etenim flaua fit ex pallida amplius calfacta. Si uero adhuc amplius superincalescat, ad atriorem colorem transmutatur. qui aliquando æruginosus fit, aliquando cæruleus, interdum etiam ad isatidis colorem transit. Itaq́ & tu colorem bilis expendes, ubi pharmacum præparas in quod fel recipitur. Fit & bilis differentia circa corpus utentium ipsa, prout subtili aut hebete sensu præditum est. Et suillū quidem fel omnium aquosissimū est. & propterea debilissimū, exceptis agrestib. suibus. Vtuntur autē felle suis domesticę ad ulcera auriū, non cōtemnendo pharmaco, quo & tu uti poteris, si non aliud cōpositum adfuerit. Fel ouillum paulò acrius suillo est, atq́ eo adhuc magis caprinū. Consimile huic est ursinum & bubulum.

bulum. Taurorum his fortius est, sed inferius hyenarum felle. Callyonimi piscis & scorpij marini ac testudinis fel hoc etiam superant. Est & uolucrium animalium fel omne acrius ac siccius quàm in quadrupedibus. Ex uolucribus gallinarum ac perdicum fel in usum medicum præstat. Accipitrum & aquilarum fel multum acre est & corrosiuum. Has itaq; ubi noueris fellis differentias, sciuerisq; quæ affectiones magis, quæ minus siccatione opus habent, uix contingere potest ut circa curationem aberres.

De Sudore. Cap. CVII

De sudoribus aliqui superuacanea conscripserunt, quæ per aliam materiam parabiliorem fieri possunt. Ammiscetur autem sudor eorũ qui in palæstris exercentur, substrato pulueri, atq; hoc paton græci uocant. Estq; pharmacum discussorium. itaq; inflammatis mammis auxilium efficacius est solus is patos impositus. Si uero aridior est, cyprino aut eo nõ præsente, rosaceo emollire ipsum. Hoc pharmacũ illitum lac in uberibus redundans extinguit. Et ego sanè aliquando ipso in inguinum abscessu usus sum, & breui tumorem sedatum uidi.

De Vrinis. Cap. CVIII

Vrina hominis ferè omnium aliarũ debilissima est, excepta suilla porcorum domesticorum castratorum. Vim habet extergendi hominis urina, si quod aliud urinæ genus, quod satis indicant fullones. Vnde & medici ad scabies ac lepras adhibent, ulceraq; multa humiditate sordeq; ac spurcicia plena, ea perfundunt, idq; multo magis si quid putredinosum habuerint. Manantia item capitis ulcera & porriginem eadem fouentes curant. Nos autem abominati sumus talia facere, quum alia pharmaca sint ad manum. Cæterũ ulcera in digitis pedum præsertim ex offensione, ubi non fuerint inflammata, etiam ego sæpe urina curaui, & sanè iter facientibus ac peregrè proficiscentibus linamentum urina tinctum in ulcus imposui, deinde forinsecus linamentum circumdedi, & quoties meiere uellent, urinam ad digitum demittere præcepi, & non soluere priusquam exactè curati essent. Permisi & ruri degentibus non præsente medico ulcera urina perfundere, ubi in partibus infernis essent à pectore usq; ad summos pedes. At uero bibere urinam, in difficili spiratione quæ erecta ceruice contingit, quemadmodum aliqui prodiderunt, non est necesse, quum sint plurima alia pharmaca, quæ huic malo opitulantur. Et sanè quidam etiam pota urina ab affectu non conualuit.

De Saliua. Cap. CIX

Saliuæ uires diuersas esse nosse oportet, tum iuxta animalium species, tum prout singula ex his sana sunt aut morbida, prout comederunt aut ieiunia sunt, potaruntq; aut non potauerunt. quemadmodum enim urinæ & fel & sudores, sic & saliuæ, debiles quidem sunt eorum quæ cibum & potum sumpserunt. fortes autem & acres eorum qui sitim nimiam itemq; famen tolerarunt. Medium locum occupant eorum quæ probè quidem concoxerunt, nondum autem cibum aut potum ingesserunt. Hac itaq; saliua postremum relata, nutrices infantium impetigines curant, madefacto ex ea paruo digito, deinde loco perfricto, atque hoc assiduè faciunt. Sed & triticum quidam rurales manducant, & furunculis imponunt, qui sic ex saliuę uiribus discutiuntur & cito concoquuntur. At uero iuxta omnem suam substantiam saliua siue sputum hominis reptilium uenenatorum generi maximè contraria est. Ego enim citra omnem incantationem, ex solo ieiuni sputo, scorpium pereuntem uidi.

De stercore. Cap. CX

Stercus summam discutiendi uim habet. Humanum ob fœtorem abominamur. Verum boum, caprarũ, ac canum, ubi ossa comederint, neq; fœtidum est, & magna experientia commmendatum non nobis solum, sed multis ueteribus medicis existit. Ego itaq; mirandam uim humani itemq; canini stercoris experimento cognoui.

De stercore canino. Cap. CXI

Dicendum autem primũ de canino stercore, quo frequenter quidam ex præceptoribus nostris utebatur. dabat autem cani ossa tantum biduo comedere, tertia die excretum stercus accipiebat siccabat ac reponebat, & usus tempore terebat. Vtebatur autem ad anginas alijs huic malo commodis pharmacis id ammiscendo. Dysentericis idem aridum tritum in lac per silices coctum inspergebat, & præbebat multos ita fallens. Hos itaq; duos canini stercoris usus multa experientia, uelut mirabilis medicamenti, didicerat. Sed & in malignissimis ulceribus parum de eo stercore addebat in pharmaca aliâs ad eiusmodi ulcera cõmoda, & palâm fortius seipso redditum pharmacum uidebatur. Quin & si quid discuti ac siccari opus esset, etiam illis medicamentis ammiscebat.

De stercore humano. Cap. CXII

Stercoris humani eiusmodi experimentum habeo. Quidam faucibus assiduè inflammatis uehementer uexabatur, ut periculum suffocationis ipsi immineret. & sanè uenam secare propter periculum cogebatur. Huic quidam obuiam factus promisit se pharmacum daturum experimento constans, & uocari se iubebat ante uenæ sectionem, si rursus fauces essent inflammatæ. Itaq; accersitus, & illito pharmaco quodam, celeriter hominem sanauit. Erat autem pharmacũ stercus pueri aridum, quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius stercus accepturus erat, uelut idem ille medicus docebat, lupinorum esu, eorum uidelicet qui in frequenti cibi usu sunt, cum optimo pane. Dabat & uinum bibendum uetus. Omnia hæc moderata mole, ut probè cõcoquere puer posset. Tertia die excretum pueri stercus sumebat, siccabat, ac utebatur uelut de canino stercore prædictum est.

De stercore lupino. Cap. CXIII

Lupinum stercus quidam colicis bibendum dabat, non solum in exacerbationibus, sed etiam in interuallis, si quidem citra inflammationem affecti erant. uidiq; quosdam non amplius morbo hoc correptos, & correptos etiam non ita fortiter afflictos, neq; frequenter. Sumebat autem & ille albius luporum stercus, quod ab ossium esu excreuerant. Sumebat autem non quod in terram cecidisset, nam in fruticibus ac floridis herbis hoc stercus sæpe reperitur. Miratus sum porrò de ipso, quod etiam adalligatum sæpe prodesset. Inuenitur & in ipso quid ex ossibus deuorati animalis quod manducationẽ effugit, itemq; concoctionem, quod ipsum etiam tundens ac conterens colicis bibendum dabat, salem & piper aut tale quippiam ammiscens odoris commendandi gratia. Dabat autem cum uino substantia tenui, aliquãdo cum aqua. Quod uero lumbis ægri ex stercore adalligaretur, id ligamentum habere iubebat ex lana agni à lupo discerpti, aut si id haberi nõ posset, ex corio ceruino. & sanè tum lorum quod lumbis circumdaretur, tum id in quo stercus inuolueretur, ac contineretur ex eo parare iubebat. Nos autem in ollulam argenteam stercoris lupini fabæ magnitudinem iniecimus, & quibusdam experimenti gratia appendimus, & ammirati sumus quum uideremus manifestam opem inde eos consequi.

De

De stercore caprino. Cap. CXIIII

Stercoris caprini usus frequentissimus est, acrem & discussoriam uim habet, induratis tumoribus conuenit, non lienis tantum, sed aliarum partium. Itaque ego in genuum tumore inueterato & ægrè solubili, ipso usus sum ex posca, cataplasmate parato ex ordeacea farina stercorem ammixto & qui curabatur homo mirificè sanatus est, erat aũt ruralis. Nam mollibus corporibus pharmacum acrius est. Equidem ustum tenuiorũ partium redditur, quare ad alopecias competit, & omnia quæ extergentibus indigent medicamentis, uelut lepras, impetigines, & similia. Quin & cataplasmatis ad parotidas & inguinũ abscessus ammixtum, discussorium existit. medicus certè quidem ruralis ipso ad uiperarum morsus, multoq; magis aliarum bestiarum utebatur cum aceto, & ualde multos seruauit. Idem ille etiam eiusdem stercoris pilulas ictericis ex uino bibendas dabat, & ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De stercore bubulo. Cap. CXV

Boum stercora exiguã habent inter se pro pabuli ratione differentiam. Nam & ipsa siccandi uim habent, possident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariæ expertus hydropicos stercore bubulo oblitos ad solem exponebat, & multis opitulatus est. Accipiebat autem humidum adhuc uere quum boues herbam depascunt, & exsiccatum reponebat. Vtebatur eodem & ad strumas, & ad omnes induratos tumores cum cataplasmatis modo imponebat.

De stercore ouillo. Cap. CXVI

Idem medicus & ouillo stercore utebatur ad uerrucas, & specialiter myrmecias appellatas, thymos item uocatos, & clauos, aceto autem id diluebat. Sed & ambustorum ulcera ad cicatricem eodem perducebat, rosaceo cerato ammixto.

De stercore columbino. Cap. CXVII

Columbarum foris uictum quęrentium stercore, uelut calfactorio pharmaco, ego ipse sæpe ad multa utor cum nasturtij semine, quod leuissimè tritum pro sinapi admisceo, in ueteribus affectionibus rubificatione opus habentibus, qualis est, coxendicum morbus, hemicrania, cephalea, uertigo, & inueterati dolores iuxta spurias costas, aut scapulas, aut tendines, aut lumbos. Item rhenum, pedum & articulorum, ubi callosæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De gallinaceo stercore. Cap. CXVIII

Gallinarum stercore usus sum etiam ipse, ad eos quibus strangulationis periculum ex esu fungorum imminebat, inspergebam autem ipsum tritum cyathis tribus aut quatuor poscæ aut aceti mulsi, & breui conspicuam opem senserunt. Paulò post enim pituitosum crassissimum humorem euomebãt, à quo perfectè suffocationis accidens conquieuit. Medicus qui me hoc remedij docebat, etiam inueterato colico dolori id ipsum stercus ex uino mulso dabat. Quidam & in angina bibendum prębent. est aũt gallinaceum stercus debilius columbino. sed & hoc ex gallinis in agris uictum quærentibus, & non inclusis, accipere oportet.

De stercore anseris, accipitris, ciconiæ, & terrestriũ crocod. Ca. CXIX

Stercus anseris, accipitris, ciconiarũ, & reliquorum de quibus quidam delirantes scripserunt, ipso experimento cognitũ est inutile esse. terrestriũ uero crocodilorũ etiam ægrè parabilis est.

Sordes ouiũ ex qua œsypus. Cap. CXX

Sordes quæ ouium lanis innutritur, ex qua œsypum fit, concoctoriam uim similiter ut butyrũ habet, & parum quid de discussoria. Oesypus uelut Dioscorides tradit sic præparatur: Sumito lanas sordidas ex alis ouium tortas, crispas, & molles, & calida aqua eluito, omni sorde ipsarũ expressa, deinde ipsam loturam

in

in craterem amplioris mittito, & alia feruente aqua affusa conturbato, ita ut poculo uel alio simili uase haurias, & ex alto uiolenter illidas donec spumescat. Deinde aquam marinam, uel [illegible] illa non præsente, irrorato. & desidere sinito, atque ubi perfrigeratum fuerit id quod superstat cõchula tollito, & in aliud uas mittito. & affusa modica frigida aqua manibus subigito. Deinde diffusa aqua, aliam calidam affundito, & similiter ut prius conturbato, & aquam maris uel frigidam irrorato. & desidere sinito, atque ubi perfrigeratum fuerit, rursus id quod superstat cõchula tollito, & similiter manibus subigito. Rursusque tertio calidam aquam affundito, & idem uelut prædictũ est facito, donec candidus & pinguis œsypus reddatur, & nihil impurũ habeat. atque ita fictili inditum ad dies aliquot in solem exponito ac aduersato. Sed & omnia prædicta ad solem æstiuum facito. Sic enim commodior reddetur, & albus, nihilque duri ac contorti habens. Quemadmodũ qui cerato, aut adipe adulteratur. Facit ad ulcera sedis & uuluarum cum meliloto ac butyro, item ad plurima alia. Oesypus ustus fuliginem ex se reddit commodissimam ad erosos ac scabros oculorum angulos, & ad palpebras callosas & pilorum defluuio laborantes. Vritur autem in testa noua, donec in cinerem redactus omnem pinguitudinem deposuerit. Testa ipsa carbonibus imponitur, deinde exustũ colligitur, teritur, & ad prædictos usus adhibetur.

De carnibus, ex Galeno. Cap. CXXI

Non omnes animalium carnes hominem alũt, sed aliquæ etiam sunt lethales. Quædam uero non solum ut cibus, sed etiam ut auxiliare medicamen assumuntur. Et ex his quæ alunt non omnes eandem uim habent. Omnium quidem igitur eduliorum caro suilla maximè alit, boni succi est, & melius omnibus concoquitur, cum aliàs, tum ob similitudinem ad homines. Carnes bubulę non modicum & ipsæ alimentum præbent, neque facile transpirans, sanguinem tamen crassiorem quàm cõuenit generant, & si quis natura atrabiliarium habuerit temperamentum, affectu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti bubulæ carnis esu. Tales affectus sunt, cancer, elephas, impetigo, scabies, febris quartana, & quæ priuatim uocatur melancholia. Sed & lien quibusdam ex eius succo intumuit, unde deprauatus corporis habitus & hydropisis sæpe insequũtur. Siccioris enim & multo calidioris temperamenti est bos quàm porcus. Cæterum uituli carnes concoctu faciliores habent quàm perfecti boues, sunt enim temperamenti humidioris. Sic etiam hœdi capris præstant. Et capra quidem minus sicco temperamento prędita est quàm bos, sed homini ac sui cõparata multũ euariat. Humidissimam aũt & pituitosam carnem agni habent. uerũ ouilla caro magis superfluitatibus redundat & prioris succi est. Mali succi est caprina, cum acrimonia, hircina aũt pessima est & ad boni succi generationem, & ad concoctionem. Deinceps est Arietina, deinde taurina. In omnibus autem his castratorũ melior est. Vetustorum pessima est concoctu, succo & alimento. Quare & sues quamuis humidum temperamentum habeant, senescentes fibrosam, & duram ac aridam, & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Leporina quoque caro crassiorem sanguinem generat, sed melioris succi quàm bubula aut ouilla. mali succi est & ceruina, duraque ac ægrè concoctilis. At uero asinorum syluestrium caro: Nam & hanc quidam comedũt, uelut domesticorum asinorum in Alexandria: crassimi succi est & ægerrimè concoquitur, & stomacho incommodat. Insuperque esu iniucunda est, quemadmodũ etiam equina & camelina. nam & horum animalium carne, tum animam, tum corpus, asinini ac camelini homines uescuntur. Quidam etiam ursinas carnes edunt, & quæ his adhuc deteriores sunt,

sunt, leoninas ac pantherinas. Quid uero attinet dicere de canibus, quorum catulos pingues, pleriq; homines edunt? Horũ omnium animalium carnes siccissimæ natura sunt, & acre alimentum corpori apponunt. Et pro modo præparationum etiam magis aut minus nutriunt, & magis aut minus concoquuntur. Nam quæ assatæ aut in sartagine frictæ comeduntur, siccius alimentum corpori sufficiunt. Quæ coctæ, humidius. Quæ uero conditæ sumuntur, medium inter utraq; locum obtinent. Sed & harum ipsarum non parua differentia est iuxta conditturæ modum. Quapropter ubi siccare corpus uoles, sicciorum temperatura animalium carnem dabis, ubi calfacere, calidiorum, frigidiorum item & humectiorum similiter conuenienti proportione exhibebis.

De extremis terrestrium animalium partibus. Cap. CXXII

Hæc itaq; in summa de terrestrium animalium carne dixisse satis est. Verum de alijs partibus consequenter quam uim habeant disce. Extremas partes appellant in familiari usu homines, rostra, pedes, & aures, nam hęc minimè pinguedinem habent, minimè item carnosam naturã, prædominatur autem in his neruosa & coriacea species. Suntq; hæ partes multo motu magis exercitatæ, & propterea etiam uiscosiores. Merito itaq; paucius nutrimentum corpori præbent, & ob uiscositatem facilius aluo secedunt. Præstant autem pedes suilli rostro, quemadmodum hoc auribus. Lingua laxioris & exanguioris carnis substantiam habet. Venter uero adhuc laxior & exanguior est quàm lingua, & propterea etiã friabilior, & concoctu facilior, citra adiacentium intestinorum ammixtionem.

De glandulis. Cap. CXXIII

Omnes glandulæ hoc commune habent, quod iucundæ & tenerę edentibus appareant. Mammarum uero glandulæ quum lac habuerint, etiam illius dulcedinis nobis quid repræsentant, maximè in suibus. Alimentum ex ipsis probè concoctis, ad carnium naturam propè accedit. Si uero defectuose concoquantur, crudum siue pituitosum humorem generant, & humidæ quidem glandulæ pituitosum, siccæ crudum producent.

De testibus. Cap. CXXIIII

Ex glandulosis corporibus sunt etiam testes. Suilli itaq; & ouilli & hircini comesti ægrè concoquuntur & malum succum gignunt, propter uirositatem quæ in ipsis existit. Quantò autem suilla caro alijs melior est, tanto testes probè cõcocti magis alunt. De cætero soli gallorum testes per omnia optimi & iucundissimi sunt, & bonum alimentum corpori sufficiunt, præsertim saginatorum.

De rhenibus. Cap. CXXV

Rhenes palàm est mali succi esse, ac ægrè concoqui, quando etiam in gustu urinæ qualitatem nobis repræsentant.

De cerebro. Cap. CXXVI

Pituitosius edulium cerebrum est, crassiq; succi ac tardi transitus, & ægrè concoquitur, maximè uero stomacho incommodum est omne cerebrum. Quidam aũt mollicie eius decepti infirmis ipsum exhibent, quũ sit præter alia etiam nauseosum. itaq; potius ubi uomere aliquẽ uolueris ab accepto cibo, cerebrũ ipsi pinguius conditũ postremũ exhibebis. Verũ uitabis ne cibũ auersantibus præbeas. At uero cũ calefacientibus ac incisiuis medicamentis præparatũ, melius seipso euadit.

De terrestrium animalium uisceribus. Cap. CXXVII

Iecur omnium animalium crassi succi est, difficilis concoctionis, ac tardi transitus, præstat ex ipsis non solum ad uoluptatem, sed ad alia quoq; porcinum, eorum uidelicet porcorum qui ficubus aridis sunt saginati, quod iecur propterea

græcis

græcis sycotum, hoc est ficatũ appellatur. Lien mali ſucci eſſe creditur, ut qui atrabiliarium ſanguinem generet. Pulmo utroq; facilius concoquitur, quanto etiam rarior eſt. Verum multò minus quàm iecur alit. Alimentum igitur quod corpori inde accedit pituitoſius eſt, propter cartilagineum aſperę arteriæ corpus in ipſo ſitum. At uero cor ægrè concoquitur ac tardi tranſitus eſt, ſi uero concoquatur probè, alimentum non modicum neq; mali ſucci corpori exhibet.

De aluo, inteſtinis, ac utero terreſtrium animalium. Cap. CXXVIII

Aluus & uterus & inteſtina, in terreſtribus animalibus, duriora carnibus ſunt. propterea etiamſi probè concoquantur, non exquiſitum & inculpatum, ſed frigidiorem ac crudiorem ſanguinem gignunt.

De ſylueſtrium animalium carne. Cap. CXXIX

Omnium animalium per montes ac ſyluas uictum quærentium caro durior eſt, & pauciſſimæ pinguitudinis particeps. quapropter alimentum minus excrementitium ex ipſis quàm ex domeſticis animalibus corpori accedit.

De uolucrium animalium carne. Cap. CXXX

Omne uolucrium animantium genus minus alimenti corpori ſuppeditat, ſi terreſtribus, & maximè ſuibus comparetur. facilior tamen concoctu uolucrium caro eſt, maximè perdicis, & attagenæ, columbæ, gallinæq; ac galli. Verum turdorum, & merularum, & paruorũ paſſerculorum, item eorum qui in turribus degunt, durior eſt, atq; his adhuc amplius turturis, & palumbi, & anatis. Gallinarum carni ſimilis eſt phaſianorum, quantum ad concoctionem & alimentum attinet, ſed iucunditate cibi præcellit. His durior eſt & ægrè concoctilis magis ac fibroſior pauonis. In commune autem in omnibus uolucribus animantibus, uelut etiam in quadrupedibus, id noſſe oportet: Quod caro creſcentium adhuc multò melior eſt quàm decreſcentium. In uigore conſiſtentium medium locum obtinet. Mala item eſt caro uetuſtorum, & infantium adhuc ſiue paruulorum. nam hæc mucoſa, & humida & excrementis redundans eſt, & facilè aluo ſecedit. Vetuſtorum autem dura, & ſicca & neruoſa eſt, & propterea concoctioni reſiſtit. Atq; huius memineris in uniuerſum de omnibus animalibus. Neq; uero parua differentia eſt eorum quæ in ſtagnis, aut paludibus ſiue paluſtribus locis degunt, ad ea quæ per montes ac ſiccos locos uictum quærunt. Etenim iuxta locorum proportionem, carnes animalium aut ſiccæ, & ſuperfluitatibus carentes, & concoctu faciles, aut contrà humidæ & ſuperfluo excremento refertæ & ægrè concoctiles redduntur.

De anſeribus & ſtruthocamelis. Cap. CXXXI

Harum caro excrementitia eſt, & difficilius concoquitur quàm prædictarum uolucrium. non tamen alas prædictis priores habent.

De gruibus. Cap. XXXII

Gruum caro tota dura eſt & fibroſa, alæ uero adhuc carne ipſarum duriores exiſtunt.

De partiũ uolucrium animaliũ differentia. Cap. CXXXIII

Viſcera in auibus eandem proportionem habent ad carnes, quam in pedeſtribus habere dictum eſt. Inteſtina uero omnium fermè ad eſum inepta ſunt. Ventres uero eſiles ſunt & bene nutriunt. Quidam ipſorum etiam in cibo iucundi ſunt, uelut anſerinus, deinde gallinaceus. Aliqui falſò collaudant ſtruthocameli uentriculum, uelut pharmacum concoctorium. Alij multo magis prędicant præferuntq; huic mergi uentrem. Verum neq; ipſi facilè concoquuntur, neque aliorum ciborum concoctionem uelut pharmacum adiuuant. Alæ in iuuenibus ac pinguibus uolucribus optimæ, in macilentis contrà ac uetuſtis peſſimæ exiſtunt.

existunt. Testes optimi gallorum præsertim saginatorum, atque adhuc magis eorum qui ex seroso lacte cibos sumũt. Sunt enim boni succi, probeque nutriunt, ac facilè concoquuntur. Cæterum alui excretionem neque proritant, neque inhibent. Cerebrum porrò in uolucrium genere longè præstantius est quàm in pedestribus, quanto sanè etiam siccius est, præsertim auicularum montanarum.

De ouis. Cap. CXXIII

Oua gallinarum & phasianorum meliora sunt, deteriora anserum & struthocamelorũ. Optima ad corporis alimoniam sunt tremula appellata. Sorbilia minus nutriunt, sed facilius aluo secedunt, leuigant autem faucium aspritudines ex clamore, aut humoris acrimonia obortas. nam affectus partibus oblinuntur & adhærent uelut cataplasma quoddam, & substantiæ totius lenitate asperitatem curant. Eadem ratione etiam stomachi ac uentris & uesicæ asperitates sanant.

Ouum in aceto coctum & comestum, uentris fluxiones resiccat. quod si ammiscueris ipsi quid ex medicamentis ad dysenteriam uel cœliacam affectionem commodis, deinde ad prunas in sartagine frixeris, & in cibo præbueris, non parum ægris opitulaberis. Commoda ad hanc rem medicamenta sunt, uuę acerbæ succus, & rhus inspersus, & cinis cochlearum integrè ustarum, uinaceaque uuarum, & myrti baccæ, ac similia. Oua cocta ægrè concoquuntur, tardi transitus sunt, & alimentum crassum corpori præbent. His autem adhuc magis tardi transitus sunt, crassiorisque succi, in calido cinere assata. Fricta pessimum ad omnia alimentum præbent, nam in concoctione in nidorem transeũt, & crassum humorem gignunt uitiosumque ac excrementicium. coctis & assatis meliora sunt quæ densata, uel ut alij malunt, suffocata appellantur, cum oleo & garo, & uino modico subacta, & in duplici uase ad moderatè densam compagem cocta. Quæ enim amplius spissantur, coctis & assatis similia euadunt. Idem facere oportet & in ouis quæ patinis infunduntur. nam dum adhuc succulenta sunt patinam ab igne tolles.

Ouorum uis medicamentaria. Cap. CXXXV

In cœliacis ac dysentericis affectionibus, ouum prædicto modo datum, commodum pharmacũ existit. Candidum & tenue in recentibus ouis leuissimum & omnis mordacitatis expers medicamentum est, non solum oculis adhibitum, sed etiam alijs omnibus partibus leuibus pharmacis indigentibus, uelut sunt sedis & pudendorum ulcera, omniaque maligna, si ad ea quæ citra mordacitatem siccare illa solent ammisceaẽ, qualis est pompholyx, & similia. Vitellus eandem facultatem habet, & propterea lenibus ceratis additur, ouis præcoctis aut assatis. Quanto autem sicciora fiunt, tantum de leniendi ui perdunt. Testæ ouorũ ustæ medicamentum sanguinem sistens euadunt.

De alimento ex animalibus aquaticis. Cap. CXXXVI

Animalium in aqua degentium & genera multa, & species differentiæque plurimæ existũt. Hoc loco referentur, uelut in superioribus fecimus, ea saltem quæ ad usum medicum & ad sanitatem conseruandam assumuntur. In uniuersum igitur illud scire oportet, quod optima caro est pisciũ in puro mari degentium, magisque ubi locus is uentorum procellis agitetur, & neque terrea, neque leuia littora aquam ambiant, sed arenosa aut aspera & lapidea. Si uero etiam ad aquilonares uentos loci conuersi sint multo melius est. manifestum est autem mare mari præstare, in eo quod aliud perfectè purum est, aliud magnos & multos fluctus excipit. Nam pisces qui in eiusmodi mari degunt, quanto meliores sunt palustribus, tanto deteriores sunt his qui purum mare incolunt. nam & si qui in protecto & tranquillo mari degunt, peiorem carnem habent. At uero in stagnanti

mari uiuentium piscium caro, medium inter fluuiatiles & marinos locum obtinet. Recrementicia uerè & multum mucosa est caro eorum qui in limosa ac sordida aqua degunt. hac adhuc deterior est caro in stagnis degentium. Si uero & parua sint stagna, neq; magnos fluuios suscipiant, neque fontes habeant neque effluxum largum, multo sanè deteriores piscium carnes sunt. Si uero in totum nihil aquæ defluat, sed stagnum perpetuò stans sit, omnino deterrimæ. cæterum in paludibus & cœnosis locis degentium extreme uitiosa caro est. Porrò ex fluuiatilibus meliores sunt, qui eiusmodi flumina incolunt, quorum uelox est & multus fluxus. nam stagnantium fluminum pisces carnem habent cõcoctu difficilem, & bonum alimentum quàm paucissimum habent. pessimi autem sunt qui in ostijs fluminum degunt, quæ sterquilinia, aut balineas, aut culinas, & uestium ac linteorum sordes expurgant, & si quæ alia sunt retrimenta urbis quam præterlabuntur, & quæ in ipsa flumina expurgantur, maximè si populosa urbs existat. Cæterum & iuxta nutrimentum pisces meliores & deteriores fiunt. Quidam enim herba & optimis radicibus abundant, & propterea meliores sunt. Quidam & limosam herbam & radices mali succi edunt, & aliqui in fluminibus magnam urbem præterlabentibus degentes, stercora hominum & quosdam consimiles cibos uorant, atq; hi omnium pessimi, uelut dixi, existunt. & si paulò ampliori tempore mortui permanserint, euestigiò computrescunt, ac pessimè olent. Suntq; hi omnes esu iniucundi, & ægrè concoquuntur, & bonum alimentum paucissimum habent, sed non modicam recrementitiam superfluitatem, & uitiosum succum in corporibus eorum coaceruant qui ipsis quotidie uescuntur.

De cephalo siue mugilæ. Cap. CXXXVII

Cephalus maximè omnium piscium utrisque aquis utitur, fluuialibus & marinis. Qui igitur in mari uersatur, paruas & multas spinas nõ habet, iucundiorq; est, & pinguitudine carens ipsius caro. Verum in fluminibus degentes cephali, spinis referti sunt, & pinguem saporem habent, esuq; & concoctu deteriores sunt, stomacho incommodant, mali succi & uirosi existunt. At uero sale inueteratus cephalus melior seipso euadit.

De Lupo. Cap. CXXXVIII

Lupus ex pelagiorum piscium numero est, hoc est eorũ qui in profundo mari degunt. huius itaq; caro, uelut reliquorum pelagiorum piscium, tenuiorem sanguinem generat. Si uero ad flumina ascendat, cephalo similis euadit.

De trigla siue mulo. Cap. CXXXIX

Ex pelagijs piscibus est & Mulus. Aestinationem apud homines reperit, tanquam excellenter iucundus in cibo sit, habet autem duriorem omnibus pelagij generis carnem, non pinguem, & friabilem, & propterea magis quàm alij pisces nutrit, ubi probè concoquatur. Quidam iecur eius & caput, uoluptatis gratia magni faciunt. At uero muli qui carcinadas: animalcula sunt hæc, ualde minutis cancris similia, colore fulua, uorant, fœtidi sunt, & iniucundi, ægreq; concoctiles ac mali succi. Cognoscuntur hi ex odore & sapore, sed & quis uentrem ipsorum discerpat, carcinadas in ipso inueniet. Quod si quis in frequenti mulorum marinorum esu perseueret, hebetudinem uisus incurret.

De piscibus petrosis. Cap. CXL

Petrosos & saxatiles appellant pisces, degentes ubi petræ sunt & littora saxosa. In hoc genere optimus censetur uoluptatis gratia scarus, deinde merulæ &

& turdi, & postea iulides, phucæq; ac percæ. Alimentum ex his non modo concoctu facilè est, sed & saluberrimum, sanguinem generans cõpage mediocrem.

De Gobio. Cap. CXLI

Gobius littoralis piscis est, semper paruus manens, sicut etiam alij plures, optimus est & ad uoluptatem & concoctionem, distributionemq; in corpus ac humoris boni generationem, qui circa arenosa ac petrosa littora capitur. Qui uero in fluuiorum ostijs, aut stagnis degit, neq; similiter iucundus est, neq; boni succi, neq; concoctu facilis. Si uero aqua uitiosa sit, etiam in ipsa pessimus gobius euadit. Si iure albo decoctus sit donec flaccidus fiat, ius ipsius potum aluum subducit. Assatus citra salem comestus, promptitudinem egerendi inanem sanat.

De piscibus mollis carnis. Cap. CXLII

Ex piscium mollis carnis numero sunt, aselli murænę, buglossæ ac passeres, & ex his aliqui in fluminibus & stagnis degũt, aliqui in mari. Et propterea aliquando iucundi, & probe nutrientes reperiuntur, aliquando uitiosi & mali succi.

De piscibus duræ carnis. Cap. CXLIII

Ex duræ carnis piscibus sunt dracones, cuculi, scorpij, orphi, glauci, congri, pagri, am æ, & parui thunni ac pelarnides, ægrius concoquuntur quàm pisces mollis carnis, & crassum humorem generant, & propterea fortiore uentre indigent ad concoctionem.

De piscibus testa intectis. Cap. CXLIIII

Buccina & purpuræ & reliqua ostrea ac chamæ, ostracoderma, hoc est, testa intecta appellantur, his omnibus commune est, salsum saporem & qui uentrem nostrum molliat, in propria carne habere. Verum in unoquoque genere magis aut minus talis actio inest. Nam ostrea siue conchæ inter alia mollissimam carnem habent & magis uentrem subducũt, & quidam ipsa citra cocturam edunt. At uero paruæ chamæ, & purpuræ, buccinaq; ac murices & similia, duram & ægrius cõcoctilem carnem habent, & minus quàm illa uentrẽ subeunt. Quemadmodum autem ægrè concoctilem carnem habent ostracoderma duræ carnis, hic etiam ægrè corruptilem habent. Quapropter exhiberi ipsa solent sæpe his qui ex humorum prauitate cibum in uentre corrumpunt, coquunt autem ipsa, & aqua iterum atque iterum diffusa, donec salsa qualitas deponatur. Sic præparata etiam uentrem sistunt. Si uero coquas & primam aquam diffundas, deinde sale aut magis garo condias, & ius bibendum præbeas, aluus bibentis multum subducetur.

De crustatis siue molli testa intectis. Cap. CXLV

Gammari, paguri, cancri, locustæ, & squillæ, & quæcunq; alia crusta intecta, tenuem quidem habent ambientem testam, uerum duram, minus superiobus salsum saporem habent, habent tamen, eumq; non modicum. Omnia autem carnis duræ sunt, ægrè concoquuntur, & multi alimenti, præcocta uidelicet. Horum caro uelut etiam ostreorum uentrem sistit, ubi præcocta salsum humorem in aquam deposuerit. Sed & hæc ægrè corruptilem carnem habent, similiter ut duræ carnis ostracoderma.

De piscibus mollibus. Cap. CXLVI

Molles appellantur pisces, neq; squamas habentes, neq; cutem asperam aut testaceã, sed mollem. Suntq; tales polypi, sepiæ, loligines, & qui his similes sunt. Habent autem carnem duram, ægrè concoquuntur, & salsum humorem modicum in se continent. Si tamen concoquantur, alimentum non modicum corpori præbent. Plurimum autem crudum humorem hi ipsi gignunt.

De piscibus chartilagineis. Cap. CXLVII

Asperam & nocte splendidam cutem hoc genus piscium habet. quapropter aliqui à gręcis selachia appellata uolũt, quod selas, hoc est, splendorem emittant. Mollem in se carnem habent torpedo & pastinaca, aluo moderate subeuntem, & non ægrè concoquuntur, & moderatè quoq; alunt.

De Echinis marinis. Cap. CXLVIII

Echinos siue herinaceos marinos, quidam ex uino mulso præsumunt & garo, subducendi uentris gratia, sed & patinas ex ipsis præparant. Referuntur autem inter edulia modici alimenti, & quæ mediam facultatem inter spissantia & attenuantia humores habent.

De Salsamentis omnium animalium, pedestrium, uolucrium, & aquaticorum. Cap. CXLIX

Non modica differentia salsarum carnium est, prout quædam ex ipsis saliuntur. Nam adeo immutantur, ut sæpe animalis temperamento humidi caro salita longè siccior euadat, quàm caro animalis natura sicci non salsa. Apta itaq; ad salsuram sunt animalium corpora, quæ duras simulq; superfluitate redundantes carnes habent. Quæ uero aut ualde mollem, aut ualde durum, aut siccum & superfluitatũ expertem corporis habitum habent, ad salsuram inepta sunt. Quemadmodum enim sicca corpora salita corijs similia euadunt, sic ualde humida diffluunt, & salis familiaritate colliquescũt. Itaq; manifestum est, quod dura & neruosa, & uelut pelliculosa ac coriacea omnia, salita ægrè concoquuntur. quę uero ad salsuram idonea sunt, tenuium partium fiunt, & comesta crassos ac glutinosos humores attenuant. Cæterum uetera salsamenta omnia uitiosa sunt.

De garo. Cap. CL

Garum uim habet multum calidam & siccam. Et propterea quidam medici usi sunt ipso ad putredinosa ulcera. Quin & dysentericis & ischiadicis per clysterem infundunt.

De muria. Cap. CLI

Muria salsorum piscium, similiter ut garum, putredinosis ulceribus conuenit, & ad ischiadas ac dysenterias per clysterem infusum. Acrimonia enim sua humores coxendicem infestantes attrahit, & per intestina euacuat. In dysentericis autem putredinosa ulcera abluit & siccat. Maximè uero silurorum salitorum & mænularum muria ad talia medici usi sunt, & nos ad putredinosa oris ulcera adhibuimus. At uero oliuarum colymbadum muria frequenter in dysentericis utimur, prętmittimusq; eam hora una antea quàm crustifica infusa immittamus, ad ulcera uidelicet præmundanda.

De adipe pinguedineq; ac seuo. Cap. CLII

Omnis pinguedinis uis est humana corpora humectandi ac calfaciendi. Verum singulæ inter se differunt, prout magis aut minus eas uires habent. Differt pinguedo à seuo crassitudine. Quapropter animalia tota natura magis terrea, seuum habent, uelut humectiora pinguedinem. Et propterea adeps siue pinguedo facilè liquescit ab igne, non facilè autem congelatur. Seuum contrà non liquescit facile, & liquefactum celerrimè congelatur, & multo durius adipe apparet. Humidissima omnium fermè animalium pinguedo est suilla, magis molliens ac concoquens oleo, quare cataplasmatis inflammationum ammiscetur. Cæterum his qui in recto intestino aut colo morsum percipiunt. item in dysentericis & egerendi cupiditate inani, caprinũ seuum magis inijcimus, non quod acrimoniam obtundat, sed quod congelatur ob crassiciem. Nam suillus adeps defluit uelut oleũ. At uero anserinus adeps suillo quidem calidior est, & ualde

tenuium

tenuium partium, & propterea infundimus ipsum his qui in alto corporũ morsum sentiunt. Nam partium tenuitate tota corpora penetrat, & omnibus mordentibus serosis humoribus ammiscetur, & mordacitatem hebetat. Medium inter suillum & anserinum locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porrò taurorum seuum multo calidius & siccius est pinguedine suilla. Vitulinum inferius taurino est caliditate & siccitate. Similiter hœdinum inferius est caprino ac hircino. Rursus hircinum inferius est leonino, Maximè enim discussorium est leoninum, & tenuissimarum partium fermè præ omnium quadrupedum seuo. unde tumoribus inueteratis induratis, & contractis articulis adhibitum, ualidissimam uim discutiendi habet. Taurinum medium locum obtinet inter suillum ac leoninum. & propterea utriq; medicamentorum generi miscetur, tum his quæ induratis medentur, tum quæ inflammata concoquunt, quale est tetrapharmacum & Regium appellatum. Quidam uiperarum adipem in principio suffusionum conuenire tradunt. Verum ursinum alopecijs prodesse ueteres scripserunt. Quidam piscium pinguedinem collaudant ad suffusiones & aurium dolores, aiuntq; omnium piscium adipem ad hęc pollere. Omnis adeps ueterascens calidior ac tenuiorum partium euadit, & ob id etiam magis discussorius. id quod omnibus ueterascentibus contingit, quæ non putredo præoccuparit. Summa autem huius sermonis in commune hæc est, cuius meminisse oportet. Nempe iuxta animalium temperaturam, semper differentias adipis ac seui in ipsis fieri. Item iuxta differentiam generis. Nam masculum semper siccius & calidius est fœminino. mas autem castratus similis est fœminæ. Ita etiam omne iuuenile animal fœminæ assimilatur. Sic autem & syluestræ calidius est & siccius domestico.

De medulla. Cap. CLIII

Omnis medulla uim dura & indurata corpora emolliendi habet, siue musculi, siue tendines, siue ligamenta, siue uiscera, hoc modo sint affecta. Optimam autem semper expertus sum esse ceruinam, deinde uitulinam, taurorum & hircorum acrior est magisq; siccatoria, & propterea duricias in scirrhum induratas dissoluere nequit. Cæterum methodum reliquarum differentiarum, ex his quæ de adipe relata sunt, coniectare potes.

De pulmone. Cap. CLIIII

Pulmo agninus & porcinus usti ac triti impositi, attritus calciamentorum sanant. Vulpis pulmo siccatus & tritus paulatim potus, anhelosos sanare creditur.

De capitibus. Cap. CLV

Capita mænularum salsarum urebat quidam, utebaturq; ad rimas sedis, & putrescentes gingiuas, & ad gurgulionem induratum. Vis ipsorum siccatoria est non ualde acris. alius quidam caput integrum leporis urebat, & utebatur ad alopecias cum adipe ursino. Viperarum capita usta in olla ad cinerem, deinde trita cum decocto lupinorum amarorum crassissimo, & temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum sistunt. Cinis ipsorum per se leuissimè tritus, & ut aridum collyrium adhibitus, hebetem uisum magnopere corrigit.

De cornibus. Cap. CLVI

Cornibus cerui ac capræ ustis sæpe usi sumus ad illustrãdos dentes, gingiuas quoq; flaccidas adstringunt. Aiunt cerui cornu si post usturam lauetur, dysenteriam ac sanguinis sputum, & cœliacas affectiones sanare. Ictericis quoq; utiliter præbetur. Datur omnibus duorum cochleariorum mensura. Vstum & lotum collyrijs ocularibus ad fluxiones oculorũ destinatis ammiscetur. Est autem

horum collyriorũ uis siccatoria. Capræ cornu ad pruritus facere aiunt, itemq; ad scabiem ulcera, affrictum. De unguibus. Cap. CLVII

Quidam ungues caprarum urunt, deinde cinerem aceto subigunt, & alopecijs illinunt. Sunt aũt attenuatoriæ facultatis. Alij suum ungues urunt, & cinerem colicis in potu præbent. Aliqui asinorum ungulas ustas, comitialem morbum sanare aiunt, si assiduè bibantur. Easdem oleo subactas, strumas discutere. Cinerem quoq; earundem cum muliebri lacte probè tritum, & in collyria redactum, oculorum cicatrices detergere, si cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum. Cap. CLVIII

Impetiginem equorum aceto tritam ac potam, comitialem morbum curare aiunt. Aliqui & ad omnis reptilis bestiæ morsum eadem uti iubent.

De lanis succidis, & puris & ustis. Cap. CLIX

Lanæ sordidæ ac succidæ appellatæ, utiliter adhibentur ad contusas aut quomodocunq; percussas partes, fomentis excipiendis aptæ, quanquam nõ desit & ipsis sua utilitas, ob sordium efficaciam. Quomodo aũt ex his œsypum parare oporteat, iam dictum est in hoc sermone secundo, ubi de ouium sorde tractauimus. Lanæ lotæ ad suscipiendas fomentorũ humiditates materia apta existũt. Eædem ustæ uim habent acrem & calidam, cum quadam partium tenuitate, ut etiam humectas in ulceribus carnes celerrimè consument. Conijciuntur & in pharmaca siccatoria. Vruntur in fictile nouũ missæ, operculo addito multa foramina habente. De pilis ustis. Cap. CLX

Pili usti consimilem lanis ustis, calfactoriam ac siccatoriam uim habent.

De ossibus ustis. Cap. CLXI

Ossa usta omnia discussoriam & siccatoriam uim habent. Quidam tamen de hominum ossibus id maximè prædicant. Talum utiq; suillum ustum, deinde potum, inflationes ac tormina sanare prodiderũt. Et noui sanè ego quendam nostrorum hominũ, qui ossa usta potanda dabat, ignorantibus bibentibus quid potarent, ne abominarentur, atq; sic in multis & morbum comitialem ac articularem curabat. De pellibus & corijs. Cap. CLXII

Pellis ouilla recens excoriata, flagris cæsis circumdata, manifestè auxiliatur præ omnibus alijs auxilijs, ut in una die ac nocte ipsos curet. concoquit enim & discutit suberuenta. Hyænæ pellem quidam domi repositam adseruant, & usu expetente ipsam à rabioso cane commorsis circumdant. Nam proprietate quadam prohibet ne commorsus in aquæ timorem delabatur, sed & iam illapsis auxiliatur. Coria uetera maximè solearum usta, cinere ipsorum trito insperso, attritus calceamentorũ nõ inflammatos sanant. Nam inflammatos exacerbant.

De uentriculo mergi. Cap. CLXIII

Mergi uentrem torrefactum & sali modico ammixtũ, crudis bonam cõcoctionem facere tradunt. De uulpibus. Cap. CLXIIII

Quidam uulpes uiuas in oleo coquunt, eoq; articulares morbos sanant. Solia enim oleo calido replent, atq; sic arthriticos totos insidere faciunt, & diutius immorari iubent. Maximè autem discussorium fit hoc oleum, ut ad superficiem trahat in alto corporum contenta, isthicq; dolores facientia, aut ob substantiæ crassitudinem, aut ob frigiditatem, aut uehementem acrimoniam, aut ob flatuosum spiritũ egressum non habentem. Ex hoc enim non solum tumores in articulis ipsorum, sed etiam totũ corpus repletione affectũ euacuari cõtingit, & propterea maxima utilitas inde cõsequitur, nimirum quũ causę in articulis contentę discutiantur, & nihil amplius affectis partibus influat, toto corpore à superfluitatibus

tatibus liberato. At uero si quis improba diæta utatur, affectio redire solet, non tamen ita uehementer uelut antea. Nam & antea quum illæsum ab eo affectu esset corpus, uitiosa diæta malum id induxit. Idem facit & hyæna tota oleo uelut uulpes cocta.

De aranearum telis. Cap. CLXV

Aranearum telis quidam scripserunt ulcera in superficie ab inflammatione adseruare.

De ranis. Cap. CLXVI

Ranæ palustres coctæ, & modico sale ac oleo modico conditæ, magnã medelam afferũt à reptilibus uenenatis cõmorsis, si ius ipsum in potu sumatur. Aliud. Rana in oleo cocta, & oleo pro fomẽto admoto, diuturni tendinũ dolores sedantur. Idẽ oleũ articularẽ morbũ mitigat, & duritias emollit. Ranę ustæ cinis membranę cerebri sauciatæ, aut uenæ raptæ inspersus, sanguinis eruptionem sistit.

De mustela. Cap. CLXVII

Mustelam arefactã & potã, morbum sacrũ curare aiunt. Si tota uiua uratur in olla, cinis eius strumas sanat cum melle, aut terebinthina, aut butyro impositus.

De terræ intestinis. Cap. CLXVIII

Terræ intestina trita & neruis dissectis imposita, euestigiò mirabiliter auxiliantur, omnẽ quoq; ferri aut lapidis aut alterius rei plagam glutinant, præsertim in neruosis & ægrè glutinum admittentibus partibus, aut naribus, aut auribus, & similibus. Oportet autem ea leuigare cum terra in qua reperiuntur, si non acrem aut salsam habeat qualitatẽ. Terræ intestina pota numero quinque aut septem, cum passo urinam cient, & omne genus lumbricorũ ejiciunt eodem modo pota, aut quocunq; uelis. Verũ latum lumbricũ expellunt cum aceto mulso pota. Sed & morbum regium ęgrè curabilẽ per urinas expurgant, similiter cum passo septem numero pota, aut etiam per se, & cum myrrha troglodytide magnitudine ciceris. Vtere cõfidenter. At uero in rosaceo cocta, auriũ dolores sanant, oleo calido infuso. Oportet autẽ terrę intestinorũ drachmas VI. esse, & rosacei libram unam. Dentium quoq; dolores idem oleum sedat, propinquo dolenti denti auri calidum instillatum. Eadem super prunas suffita dentiũ dolores sedant, ægro per infundibulum fumum suscipiente ad dolentẽ dentem. Molares quoq; quos tollere oportet, citra forcipem tollunt usta trita, circum dolentẽ dentem inspersa, prius tamen dentẽ exactè circũscarificare cõuenit. Cinis eorundem in testa exustorum leuissimè tritus, & ut collyrium aridum admotus, incipientibus suffusionibus magnificè opitulatur. Auxiliatur idem palbebris in pilos eluxuriantibus, pręeuulsis antea superfluis pilis, deinde insperso cinere in loca ipsorũ per specillum. Prohibet enim pilorũ præter naturã regenerationẽ. Septẽ autẽ terræ intestina trita, ex uino mulso ad plures dies pota, calculos in uesica cõfringunt, & paulatim emingere faciũt. Rumpunt & internos abscessus, & ad excretionẽ deducũt septẽ aut nouẽ pota pro uiribus, trita in aquę cyathis tribus. Si uero quis ipsa trita in melle reposita asseruet optimũ auxiliũ ad percussos à scorpio habebit. Neruorum nodos quos ganglia uocamus, eadẽ per se trita in cataplasmate imposita dissoluũt. Itẽ mammarũ abscessus per se cataplasmatis uice imposita: suppurãt enim attrahũtq;, & rumpunt, & ad cicatricẽ perducũt. Prosunt & erysipelatis usta trita cum aceto illitæ. Podagrarũ inflãmationes soluũt trita cum melle, ad cerati crassitudinẽ, locis illita & tertia die soluta, locis rosaceo antea sublitis. Sed & rosaceo cerato trita excepta, optimè pedũ dolores mitigant. Cęterũ in capite nõ sinunt leucas, uitiligines albas altius insidentes nasci, si fuerint cõsuetis medicamentis præ

adstrictæ, & pili postea ex ipsis tritis cum urina pueri illinantur. Oportet autẽ in testa prius exurere ipsa, & sic in urinã uti. Dato & hydropicis septem cum uino mulso. uerum exulceratę uesicæ aut rhenibus, septem item dato trita cum sapa diluta. Strumas porrò paulatim minuũt, uiua locis adalligata tot numero in panniculum illigata, quot strumæ existunt. Sedant omnẽ capitis dolorẽ & hemicraniã trita temporibus illita. Subterranea autem sunt hæc terreæ intestina, prodeuntia igitur & ad solem conspicua, tempestates ac pluuias significant.

De dracone marino. Cap. CLXIX

Draconis marini squamas urito, & tenerrimè tritum cinerem sublinito, & turbatos ac hebetes oculos sanabis, item eos quibus animalcula uelut culices, prę oculis uolitare uidentur.

De uipera. Cap. CLXX

Viperæ caro comesta palàm calfacit ac siccat. oportet autẽ capite & cauda amputatis ipsam excoriare, & omnia interanea eximere, aquaq; triplici carnẽ eluere. deinde in aqua uelut anguillã coquere, addito marrubio, & anetho modico, paucoq; oleo. atq; ubi iam cocta fuerit, moderato sale condire, & edenda, prębere, itemq; ius absorbendũ. Quod autem uiperæ carnes sic comestæ purgent per cutem totum corpus, ex his cognoscere licet, quę quum adhuc iuuenis essem expertus sum. Homo quidã elephantiasi correptus abominabilis erat & graueolens. Itaq; casa prope uicũ extructa in ipsa degebat. Metebant autẽ in uicino messores quibus uinum in amphora apportabatur. Vbi ergo tempus bibendi adesset, messores uinum in craterẽ effundebant, atq; sic mortua uipera simul excidebat. Itaq; plenum humanitatis opus se facturos rati, uinum ægrotanti elephantiaco largiuntur: melius enim esse iudicabant ipsum mori, quàm talem uiuere uitam. Verum is epoto uino mirabili modo sanatus est. Etenim uniuerso eius tumescens cuticula, uelut ostreorũ tectorium decedebat, & quantũ eius reliqui fieret, satis molle apparebat, uelut in locustis ac cancris uidere est, ubi testã exuerũt. Quin & in alijs plurimis consimiliter accidisse, ueteres memoriæ prodiderũt. Et nos multos ex uiperis curatos uidimus, unde etiam theriacæ ipsas miscemus.

De herinaceo marino. Cap. CLXXI

Herinaceus marinus comestus superiori uentriculo conducit, & cibos auersantibus, appetentiam excitat. Vrinam laxat idem uesicam expurgans, unaq; aluum leniter emollit.

De herinaceo terrestri. Cap. CLXXII

Herinacei terrestris caro siccata & paulatim pota, elephantiacis auxiliaĩ, & uitiato corporis habitu præditis, cõuulsisq; ac nephreticis, insuperq; aqua subtercutem laborantibus: habet enim uim discussoriã ac siccatoriã. Sed & iecur ipsius sole siccatũ ac potum, elephantiacis opitulaĩ. Cæterũ utriusq; herinacei terrestris ac marini ustorũ cinis extersorius est ac discussorius, & carnẽ cõsumit. Quapropter & ulcerũ superexcrescentẽ carnẽ demoliĩ ac cõpescit, et sordida ulcera expurgat. Verũ herinacei terrestris usti cinis pice liquida exceptus alopecias sanat. Eiusdẽ cinis potus cũ uino mulso calculosos rhenes sanat, & aquã intercutẽ. Bibiĩ cineris cochlearij dimidij mensura. Omnẽ urinæ difficultatẽ ex quacunq; caussa obortam, soluit herinaceus, si intestina ac interanea ipsius suffiani, ęgro undiquaq; cooperto: celerrimè enim sic malũ soluiĩ. Ad hanc rẽ interanea inueterata esse oportet, & sicca asseruata: quibus nõ præsentib. caro aut pellis sicca suffienda est. Multã urinã cient interanea sicca trita pota, quantũ tribus digitis appręhendi potest, ex uino. Eiusdẽ caput ustũ, & cum adipe ursino illitũ, non modò alopecias

persa-

persanat, sed etiam pilos ex cicatricibus producit. Corium autem ustum itidem cum adipe, maxime ursino illitum, similiter alopecias sanat. Totus porrò terrestris herinaceus uiuus in oleo ad mollem ac lentum ignem coctus diutiusculè, oleum ex ipso coxendicum dolores ueteres, illitu sanare facit. Fit ex ipso & psilothrum pilis denudandis hoc modo. Herinaceū uiuum in ollam densissimū operculum habentē, & duodecim sextarios capientē mittito, & ad ipsum olei sextarios sex tantum affundito, & ollæ osculū diligenter gypso oblinito, ut nullatenus transpirare possit. deinde ad dies XL. ad solē sub caniculæ æstibus exponito. Postea apertā tudicula noua diligenter agitato, & mox excolato per panniculū, utitor. Illinatur ex eo locus in sole, & diu confricetur donec exsudent, postea aqua dulci affusa prolue. Cauendū autem ne alios locos cōtingat, quos depilare nolis.

De Hippocampis marinis. Cap. CLXXIII

Hippocampi marini & assati comesti, & morsui impositi, à cane rabioso commorsos sanant. Verum cum aceto mulso & melle ipsos conterere oportet.

De cantharidibus. Cap. CLXXIIII

Cantharidum magnificum experimentum habemus ad scabros ungues. Extrahunt enim ipsos cōmodis medicamentis ammixtę. Miscentur autem alijs ero dentibus compositionibus, & excoriatorijs leprosorum. Quidam ex præceptoribus nostris in pharmacum urinam ciens parum de cantharidibus addebat, reiectis alis ac pedibus. Ad hos usus commodiores sunt, uelut ego expertus sum, quæ in tritico reperiuntur, & uirgulas transuersales melini coloris in alis habent. Magis autem adhuc idoneæ fient, si uiuas ipsas in uas fictile mittas. Deinde osculo uasis rarum linteolum obducas, deinde acetum in olla feruefacias, & uas cantharidū inuersum supra ollam detineas, ita ut uaporem ab aceto elatum, per linteolum cantharides excipiant, donec emoriantur.

De cancris fluuialibus. Cap. CLXXV

Cancros fluuiatiles crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe, & omnis reptilis morsum curabis, & præsertim scorpij plagæ medeberis. & eum qui poto lepore marino iam perit, statim restitues. Manifestum autem est, quod internam eius carnem cum lacte terere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthisicis contabescentibus. Itemq; iure albo cocti & comesti, absorpto insuper iusculo. Cęterum cinis cremati cancri similiter ut alia usta siccat. Verum quadā totius substantiæ proprietate, ad rabiosi canis morsum efficax est, tum solus, tum multò amplius gentiana & thure additis, ita ut sit thuris pars una, gentianæ quinque, cineris cancrorum partes decem. Vsi sumus autem ustis aliquando quidem alio modo, ferè tamen quomodo præceptor noster utebatur. Patinam habebat is ex ære rubro, in quam uiuos cancros missos urebat, lignis uitis maximè subiectis, donec ad cinerem redigerentur, ut commodè teri possent. Atque sic habebat semper præparatum domi suæ pharmacū. Vrebat autem ipsos cancros mense Augusto sub caniculæ æstibus luna decima octaua. Ex eo uero quotidie à rabido cane commorsis dabat usque ad quadragesimum diem cochliarium satis amplum in aquam inspergens. Si autem non à principio, sed post aliquot dies à morsu commorsi curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, ut quadraginta dierum exhibitio expleretur. Vtebatur uero & ad uulnus ipsum medicamento ex brutia pice, in quod recipiebat picis libram I. aceti acerrimi sextarium I. opopanacis quadrantem. Porrò cinere cancri fluuiatilis usti melle addito, plantas pedum à frigore ruptas, & digitorum rimas sanabis. Eodem etiam maligna & cancerosa ulcera curabis.

De cara-

De carabo siue locusta. Cap. CLXXVI

Locustæ testam ustam ac tritam cum meraco bibendam dato, & alui infernum fluxum compesces. Expurgat eadem & calculosos rhenes, multam arenosam urinam deducens.

De testibus castoris. Cap. CLXXVII

Castoris testes castorium appellant, celebrè & multi usus medicamentũ, hic in uniuersum uim eius referemus, ad quam si quis respiciat, particulares usus sibi ipsi exquirere poterit. Calfacit itaque & siccat, estq; multum tenuium partium medicamentum, siue quis humido corpori adhibeat egente siccatione, siue frigido indigo caliditatis, siue his qui ex repletione conuelluntur, ubi ea quæ præter naturam in neruis continentur euacuare oportet, magnam quidem utilitatem ex se ostendit, & nulli parti ullum aliquod detrimentum affricat, præsertim si homo non uehementi aliqua febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob crassorum ac uiscosorũ humorum multitudinem, cõmodissimũ est potum, utile est & singultui, ex humorum frigidorũ ac uiscosorum copia osculo uentris, infarta oborto. Si uero ex siccitate, aut immodica euacuatione, aut acrium humorum mordacitate, singultus aut conuulsio oriantur, castorij usum uelut infestissimum fugere oportet. Sed & febrientibus non adeò calida febri, sed ut ita dixerim tepida, uelut in altiore sopore, ac lethargo fieri solet, ualdè multis castorium exhibuimus cum pipere, utriusq; cochliarium ex aqua mulsa, & nemo ex ipsis ulla parte læsus est. At uero in lethargicis ac alti soporis febribus, castorium rosaceo dilutum capiti imposuimus ac ceruici. Ad suppressos autem menses ob copiam ac crassitiem saguinis, sanguine à talo moderatè detracto, cochliarium castorij cum pulegio aut calamintha exhibui, cognouiq; medicamentum ipsum purgationem menstruam ciere. Eijcit & secundas detentas, & morantes, similiter cum aqua mulsa potum. Inflatos uentres & torminosos propter crassum ac flatuosum spiritum cõclusum, ex posca potum sanat. Datur & orthopnoicis recta ceruice spirantibus, cum aceto mulso aut posca. Suffitur & in carbonibus, hiante ægro & uaporem excipiente.

De canis fluuiatilis testibus. Cap. CLXXVIII

Canis fluuiatilis testes ad eadem commodi ad quæ castoris testiculi existunt, sunt tamen debiliores, eiusdem canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorum morbum egregiè mitigat.

De canis terrestris catulo. Cap. CLXXIX

Catulus canis terrestris probè saginatus iuxta ægrũ accliuatus, siue stomacho, siue alia interna parte ægrotet, morbũ eximit ac sanat, affectu in ipsum transeunte. Aiunt eundem mortuum diligenter sepeliri oportere.

De cygni pullo. Cap. CLXXX

Cygni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionẽ medetur.

De buccinorum testis ustis. Cap. CLXXXI

Buccinorũ testę ustę uim multũ siccatoriã habent, unde cõmodis medicamentis ammixtæ inflãmatione in duritias discutiũt. Consimilẽ uim habẽt purpurarũ ac ostreorũ testæ.

De galerita uolucre. Cap. CLXXXII

Corydalus Gręcis appellatur, & Latinis galerita, uolucre animal paruũ, quod sæpe iuxta uias uidemus, id simplici iure coctum ac comestum colicis prodest. Oportet autem assiduè & frequenter id edere, unà cum iure. Nam utilitatem ex ipso sæpe expertus sum. Habet autem eminentiam quandam in capite uelut cristam, ex primis sponte naturæ productam.

De co-

De cochlea terrestri. Cap. CLXXXIII

Cochlea terrestris duram carnem habet, & propterea comesta ægrè concoquitur. Verũ iusculum ipsius coctæ ex aqua & anetho, oleoq; ac garo, aluo secedit si potetur. Si uero prima & secunda aqua in qua coquitur diffusa, in tertia coxeris donec exactè flaccescat, & in fluxione uentris exhibebis, uentrem sistet. At uero cochlearũ humiditas sola per se citra carnem accepta, uocant autẽ eam ipsam cochleę mucum, & thuri ammixta, aut aloæ, aut myrrhę, aut aliquibus ex his, aut omnibus, donec cerati crassitudinem habeat, pharmacum euadit glutinatoriũ, & submucosis aurium tumores probè siccat. Glutinat item ac siccat oculorũ fluxiones fronti impositũ. Quum itaq; multum eius muci colligere uoles, carnem ipsarum stilo perforato, non modicam enim humiditatẽ emittunt, præsertim si non ante multos dies captæ fuerint. Hæc autẽ humiditas palpebrarũ pilos reglutinat. Ego autẽ aliquando in agro cuidã neruos sauciato unà cum tendinis cõtusione, carnem cochlearum imposui cum farinæ polline qui molendinis adhæret tritam, & citra inflammationẽ uulnus glutinatũ est. Erat autẽ homo durę carnis. Quod si ad manum sint, pręstat ammiscere in talibus myrrham aut thus aut resinam frictam leuissimè tritam. Cæterum caro ipsa in pila prius contusa, deinde trita & imposita, omnes partes superfluam humiditatẽ habentes siccat, ut etiam hydropicis prosit. Sed & unà cum testis suis tritæ cochleæ uentri uniuerso hydropicorum imponuntur, & super articulorum tumores in arthriticis, & appositio quidem ipsarum difficulter auferri potest, uerum multum siccat, & sanè sinendæ sunt donec sua sponte decidant. Idem facere expedit & in tumoribus ægrè solubilibus ex plaga, aut contusione factis in auribus. Nam omnes hos exsiccat, etiamsi uiscosum & crassum in alto contineatur. Integræ porrò cochleæ unà cum testis ustæ, galla omphacitide ac pipere ammixtis, magnopere prosunt dysenterijs, in quibus ulcera nondum sunt putredinosa. Oportet autẽ esse piperis partem unam, gallæ duas, quatuor cineris cochlearũ. Quę omnia exactè leuigata ac mixta, reposita seruabis, & usu expetente cochlearij pleni mensuram obsonijs insperges, aut cum aqua calida aut uino bibendam dabis. Citra uero ullam admixtionem ipse cinis cochlearũ ustarum siccandi uim habet, cui & quiddam caliditatis propter usturam inest.

De Mænulis. Cap. CLXXXIIII

Mænulæ salsæ caput ustum, excrescentes in ulceribus carnes, maximè in dentium gingiuis, reprimit inspersum, & callos eximit, quos clauos uocãt, & extuberantes sedis eminentias tabefacit ac consumit.

De torpedine. Cap. CLXXXV

Torpedo uiua apposita, diuturnum capitis dolorem depellit, & prolabentem sedem intrò pellit. Mortua uero aut omnino non, aut modicè hæc facit.

De asello marino. Cap. CLXXXVI

Asellus marinus aqua coctus cũ anetho, & modico sale conditus, oleoq; pauco, omnem interaneorũ morbum sanat, maximè alui ab acribus humoribus infestatæ.

De ostreorum testis. Cap. CLXXXVII

Ostreorũ testæ omnes leuissimè tritæ & ad puluillũ redactæ, ulcerib. malignis cõueniunt, & pręsertim in ulcerib. corrodentib. labiorũ optimũ pharmacũ sunt, citra mordacitatẽ ad cicatricẽ perducentes: participes enim sunt facultatis adstrictoriæ, per quã duræ ac terreæ existũt. Eam autẽ per usturã amittũt. Eædẽ cũ aceto aut posca aut uino mulso tritæ, putredinosis cõmodè fiunt, pro habitu uidelicet ægroti, conueniente humore ammixto. Quod si uratur ostreorum testa, tenuiorum

nuiorum partium euadit quàm buccinorũ testa. nam & minus durum est ipsarum corpus. Si uero lauetur hic cinis, cõmodus fit ad humectiora ulcera explenda & ad cicatricem perducenda. Atq; ego sanè ostreorum testa hoc modo præparata semper utor, ad cauitates ac fluxiones diuturnas & ægrè carnem recipientes, etiam si fistulosæ essent ac profundæ. Circũpono autem eam forinsecus cum adipe suillo uetere, & in ipsum sinum quid indo ex his quæ talia carne replere solent, quale est pellucidus lapis, specularis appellatus. Quin & dentes ostreorũ testa illustrat, uelut etiam buccinorum, & purpurarũ, non solum ui extersoria, sed etiam substantię aspritudine. Quapropter non est necesse ad hanc rem ipsas ualde leuigare, eædem lotæ ac tenuissimè tritæ humore flaccida ulcera exsiccant.

De purpurarum testis. Cap. CLXXXVIII

Purpurarum testæ cum aceto potæ lienes tumentes sanant. Suffitæ uero uteri strangulatus curant, & secundas morantes detrahunt. Vstarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De squatina marina. Cap. CLXXXIX

Squatinam marinam ustam crassioribus corporibus in balineo inspergito.

De Sepia. Cap. CXC

Sepia suffocata in aceto, si cum oleo acetum bibendum dederis, eum qui hippocampi marini uenenum sumpsit seruabis. Testa sepiæ extersoriam & siccatoriam uim habet, estq; tenuium partium. Quapropter usta utimur ad uitiligines, maculas solares ac lentigines, & scabiem. Sed & sale ammoniaco ammixto, oculorum ungues exterit. Eadem non usta, dentes illustrat, & affricta oculorum cicatrices deterit, & ulcera in ipsis siccat. Magnas quoque palpebrarum aspretudines, sycoses Græcis dictas, consumit.

De Scinco. Cap. CXCI

Scinci circa rhenes partes, ad tentiginem pudendorũ ciendam bibuntur. Neque aliud magis contrarium huic facultati destruendæ uidetur, quàm lactucæ semen ex aqua potum. Quidam etiam lenticulæ decoctum cum melle potum, tentiginem sedare tradunt.

De Tellinis. Cap. CXCII

Tellinarum salsarum ustarum cinis cum cedria adhibitus, superfluos palpebrarum pilos renasci prohibet.

De cicada. Cap. CXCIII

Cicadis siccis quidam utuntur in colicis affectionibus, cum pari numero granorum piperis, exhibentq; aut tres, aut quinque, aut septem, tum in interuallis, tum in exacerbationibus. Alij tostas in uesicæ dolore, ac calculosis, edendas præbent.

De hyæna. Cap. CXCIIII

Hyena uiua in oleo cocta, uelut de uulpe dictum est, oleum discussorium efficit, arthriticis utilissimum. Vsus fiat uelut de uulpe iudicauimus.

De hirundinibus. Cap. CXCV

Hirundinũ ustarum cinis cum melle illitus, anginam sanat, & omnino omnes affectiones quæ in faucibus ac gurgulione cum tumoribus fiunt. Quidam & ad acuendum uisum cinere utuntur, collyrij sicci modo adhibentes.

De electione optimorum medicamentorum. Cap. CXCVI

Agaricum præstat quod strias rectas habet.

Acaciam eligito fuluam & odoratam.

Aloëm elige puram, non lapidosam, ualde splendidam, densam, subflauã, friabilem, hepatis colore, facilè liquescentem, odoratam, amaritudinis intensæ. Nigra ue-

gra uero & ualde dura reprobatur.

Amomū elige recens & albū aut subruffum, nō coactū, sed solutū & diffusum, semine, plenū, simili racemulis, ualde graue & odoratū, non cariosum, acre & gustu mordax, colore simplex nō uariū. Adulterāt quidā id amomide simili existēte. Semper autē fragmēta reprobanda sunt, electis ramis perfectis ab una radice.

Ammoniacū thymiama eligendū est nō lignosum, granis thus referens, purū, densum, nihil sordium habens, castorei odorem præ se ferens, gustu amarum.

Aspalathus bonus est grauis, & post decorticationem subruber aut purpurā referens, densus, odoratus, saporis amari.

Absinthium melius est quod in Ponto & Cappadocia nascitur.

Bitumen optimum est purpurei coloris, splendidum, intenti ac grauis odoris. Nigrum autem uitiosum est. Nam pice ammixta adulteratur.

Bdellium præstat gustu amarū, colore glutinis, pingue in altum & facilè molliri potens, non lignosum, non sordidum, iucundi odoris in suffitu, & ungui simile aromatico, onychi appellato.

Elleborū nigrum eligito probè coaltum, tenuem habentē medullam, acrem gustu ac feruidum. talis est qui in Helicone prouenit ac Parnaso & Anticyra.

Elleborū album elige moderatè extentū, & albū fragilemq́ ac carnosum, non acuminatū & iunceum, aut puluerulentā lanuginem remittentē dum frangitur, quiq́ medullā tenuē habeat, gustu feruido non ualdè neq́ aceruatim, saliuā attrahentem: qui enim talis non est suffocatorius existit. Primas obtinet Cyrenaicus.

Euphorbium eligo pellucidum & acre.

Viscū optimū est recens, caloris prassini intrinsecus, foris subflauū, nihil asperum aut furfuraceū habēs, colligitur ex quercu, maloq́ ac pyro, & alijs arborib.

Gluten pisciū bonū est non glaucū, subcrassum, non scabrū, facilè liquescens.

Calamus aromaticus bonus est fuluus, densis geniculis, & qui in multas scissuras & segmenta assulose frangitur, fistula telis aranearum repleta, subalbidus, in manducando uiscosus, adstringens, & subacris.

Cardamomū optimum est quod ex Armenia affertur. Elige quod ægrè frangitur, plenum & conclusum.

Cassiam elige fuluam, boni coloris, corallium referentem, arctam ualde, longam, crassam, fistulis plenam, gustu mordacem, & adstringentem cum quodam aromatico feruore, uinum redolentem, uerum purpurea & crassa *zigir* appellata, rosam odore referens, ad medicum usum maximè apta est.

Cera optima est subpinguis, odorata, pura, pontica.

Glutinum quod aliqui xylocallam uocant, optimum est Rhodianum, estq́ album & pellucidum. Nigrum uero deterius est.

Gummi elige uermiculatū, uitriforme, pellucidum, non lignosum. ab eo proximum est album, resinosum uero ac sordidum inutile est.

Costus optimus est Arabicus, albus existens ac leuis, plurimum habens & iucundum odorē. secundum locum obtinet Indicus densus existens ac leuis & niger uelut ferula. Tertius est Syriacus coloris buxei, odore nares percellens. Optimus est recens, albus, plenus ex toto, densus, siccus, teredinem non sentiens, gustu mordax ac feruidus. Quidam adulterāt ipsum helenij radicem ammiscentes, facilis est cognitio. Nam heleniū linguam nō feruefacit, neq́ odorem intentum & nares percellentem exhibet.

Crocus optimus corycius est, recens ac boni coloris, parū albedinis in capreolo habens, oblongus, integer, probè coaltus, plenus, nō friabilis, non pinguis, &

tamen in attritu digitos facilè tingens, non cariosus, impetuosi odoris, & acris. Qui enim talis nō est, aut uetustus est, aut maceratus. Quo uero facilè teri possit, in sole ac fictili nouo siccare oportet.

Crocomagma sic præparatur: Croci drach. centum, rosarū siccarū drach. quinquaginta, amyli drach. L. myrrhæ troglodyticæ, gummi utriusq; drach. L. uino odorato terito, & pastillos formato, eisq; in umbra siccatis, utitor.

Cyperi radix optima est quæ grauissima & densa ac plena, ægrè friabilis, aspera, odorata, cum quadam acrimonia.

Thus primas obtinet masculum, rotundū, non sectum, album, & ubi incisum est intus pingue. Adulteratur resina pinus aut gummi, facilis est cognitio.

Thuris cortex præstat crassus ac pinguis, odoratus, nō scaber aut pelliculis refertus: adulteraẽ cortice strobili aut pini ammixto. depręhendiẽ id igne: alij enim cortices suffiti fumum edunt. Verum hic ardet odore iucundo uelut thus.

Malabathri foliū bonū est recens, in nigrore subalbidū, non friabile, integrū, odore nares percellens, & dum diluiẽ odoratū, nardū sapore non salsuginē referēs, quod uero in tenues partes cōtusum cariosum odorē repræsentat, uitiosum est.

Medulla optima est ceruina, deinde uitulina, pòst taurina. Bona est quę æstate accedente ad autumnū colligiẽ: alijs enim temporibus cruenta uestigia in ipsa reperiuntur. curatur ad repositionē, recens mollitus aqua affusa, deinde per linteū excolaẽ, rursusq; lauatur, donec aqua pura fiat, postea in duplici uase liquaẽ, sordibus innatantibus penna ablatis, postquā autē cōgelata fuerit, in fictili nouo reponitur, derasa diligenter fece quę post liquefactionē & excolationem subsidet.

Panacis radices meliores sunt siccæ & albæ, extentæ, & incorrosæ, gustu feruidę, & aromaticę. Succus panacis cōmodus est gustu amarissimus, forinsecus uiridis, intrinsecus albus, pinguis, citò solubilis, grauis odoris, & gustu calfaciens.

Myrrha primaria est Troglodytica, subuiridis & pellucida, odorata, acris. quæ uero colore picea est, inutilis existit.

Stacte myrrha bona est odorata, leuis, oleum admixtum non habens.

Styrax præfertur flauus & pinguis, resinosus, grumos habens subalbidos, ualde odoratus, & dum mollitur humiditatem melleam remittens.

Tragacantha optima est pellucida & leuis, tenuissima & pura, subalbida.

Hyoscyamo utendum est eo qui albos flores producit.

Galbanū optimū est thuriforme, grumosum, purum, non lignosum, quod & ex semine quid ammixtū habet, odore graue, & neq; summè liquidū, neq; ualde siccum. Gagates lapis præfertur qui facilè accenditur, & odorem bituminosum repræsentat. *Melanteria optima est sulphurei coloris*, leuis, æqualis, pura, & contactu aquæ citò nigrescens.

Pompholyx optima est Cypria, & quę aceto subacta æris odorem refert, colorem autem picis. Est autem & cœnosi saporis, & carbonibus ignitis imposita, ardet colorem aëreum repræsentans.

Ex Oribasij libris ad Eustathium & Eunapium, de simplicium *pharmacorum facultatibus.*

Quæ media sunt inter calfacientia ac frigefacientia. Cap. CXCVII

Adiantū, asparagus myacanthinos, muscus qui & splanchnon diciẽ, glycyrrhizæ succus, oleū dulcissimū, cera, faba, lycium, lotus siue trifolium, citrij cortex, filicis radix, nuclei nucis pineæ, lentiscus, lens, terra chia & samia, cadmia, spuma argenti. Quæ moderatè calfaciunt. Cap. CXCVIII

Viticis folia & semē, urticæ semē & folia, amygdala dulcia, anagallides ambę

atracty-

atractylis,glycyrrhizæ radix, oleæ radix, & fructus maturus,fermentum,eryngium,resinæ omnes,cicerbita sicca,iunci odorati flos,palmę fructus, cochlearum cinis,cynocrambe,batrachij herba & radix,pulegium,lauri folia,et magis baccę,minus autem radicis cortex,dictamnum,pseudodictamnum,saluia,erysimum, lanæ ustæ,bryoniæ radix, aristolochiæ radix,asphodeli radix,daucus, chamædaphne,dracunculi radix,oleum raphaninum,cicerum species tres,uiscum,caucalis,ligusticũ,ferulæ semen,sagapenum,satyrion,apium,sion,sinon, styrax,hydropiper,hypericum,sal,sanguis,fel,urina,saliua,sulphur,uiperarum carnes,adeps,salsorum piscium muria.

Quæ calfaciunt primo ordine. Cap. CXCIX

Aloë,chamæmelon,agaricum, absinthium, ladanum,lini semen, malabathri folium,spica nardi,nardus celtica, uinum nouum, serum lactis, caseus,ficus siccæ.

Quæ calfaciunt secundo ordine. Cap. CC

Amurca,anethum siccum,sed uiride minus,artemisia,balsamum,elaphoboscum, calamus aromaticus, crocus,thus, mastiche chia,mel,uinũ,pix, melissophyllum,marrubium,propolis,cucumeris syluestris succus,scandix,scilla, cardui radix,myrrha,terebinthi cortex foliaq; ac fructus,fœnum græcum,chamęleontis utriusq; radix,chamæpitys,ocymum.

Calfactoria tertij ordinis. Cap. CCI

Abrotonum præsertim ustum,lolium,populi nigræ flores & resina,acorus, amomum,amaracum,ammium,anethum ustum,anisum, iuniperus, asari radix,sabina herba,ueratrum utrunq;,epithymum,menta,calaminthe,thymbra, harundinis uallatoriæ cortex ustus,caroum, casia, cedrus utraq;, cnici semen, conyzæ,cuminum,thuris fuligo,fœniculum,melanthium, mei radices, moly siue ruta syluestris, aut besasa, rhododaphne, uinum uetus, origanum omne, opopanax, petroselinum, ruta, smyrnium,hyssopus,galbanum, chamædrys, rhaphanus,sampsuchus.

Calfactoria quarti ordinis. Cap. CCII

Adarce,ampeloprason,euphorbium, oleum cedrinum, costus, cepa, lepidium, sinapi,allium,sthruthij radix, tithymallorum succi, & omnia ustoria ui prædita.

Quæ frigefaciunt. Cap. CCIII

Gramen moderatè,auricula muris,citra adstrictionem, pira in cataplasmate imposita moderatè frigefaciunt,balaustium,rubi folia & germina & fructus uiridis ac flos ipse. Auena moderatè,muscus marinus,glaucum moderatè, dorycnion ualde frigefacit, harundinis sepiariæ folia moderatè, cicuta summè,lichen in petris nascẽs,papauer omne,mali fructus, oleæ fructus & folia, oleum myrteum,sesaminum,balaninum,helxine siue perdicias moderatè, panicum, uiolæ folia & succus,mali persici & citrij caro,fungi multum frigefaciunt,item omphacij succus, amylum moderatè, rosaceum mediocriter, sordes ex palæstra,cicerbita non sicca,tribulus uterque, ramorum palmæ succus. Samia terra moderatè, cimolia terra, naxiæ cotis detritum siue retrimentum, plumbago mediocriter,plumbum,cerussa,sandyx,caseus mollis recens coactus moderatè perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine. Cap. CCIIII

Acacia illota,atriplex citra adstrictionem,uinacea,milium, ordeum,platanus,rhamnus,seris.

Quæ frigefaciunt secundo ordine. Cap. CCV

Acacia lota, plantago, blitum, galla, omphacitis, cucurbita, cucumis, pepo, solanum hortense, lens palustris, alga uiridis, circa prærupta maris littora collecta, psyllij semen.

Frigefactoria tertij ordinis. Cap. CCVI

Semperuiuum utrunque, portulaca, mandragoras, citrij pars acida, polygonum, potamogeton, hyoscyamus qui & florem & semen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis. Cap. CCVII

Succus papaueris, cicuta.

Quæ siccant citra mordacitatem. Cap. CCVIII

Vrticæ semen & folia, amurca, anagallis utraque, auena, plantago, oleum dulce insulsum lotum, fermentum attrahit ex alto ac discutit. Lupinus amarus, hippuris fortiter, isatis, salicis flos & folia cum quadam adstrictione. Quidã & succum ex ipsis faciunt, & pharmacum habent citra mordacitatem siccans ad multa cõmodum. Verum multò amplioris usus est pharmacũ siccans et adstringẽs, nucis cortex ustus, simulque tenuiũ partium existit, milium, centauriũ tenue fortiter siccat, cerasi gummi, lilium, faba, forinsecus imposita, cupressi folia ac reliquæ partes, cyperi radix, nucis pineę nuclei aqua macerati, nymphęæ radix, siræum siue sapa, quinquefolij radix, polypodiũ, myrrha, sarcocolla, stœbe, tragacantha, terra omnis, cadmia, asiæ petræ flos humore flaccidas carnes consumit, pompholyx sæpe usta, calx strennuè, oui candidum ac tenue, eadem uis & uitellorum est.

Quæ simpliciter siccant. Cap. CCIX

Viticis folia & semen, graminis radix moderatè, adiantum, semperuiuum utrunque, amarantum fluxiones sistit potum, bryoniæ radix, anagyri folia sicca, pira in cataplasmate imposita moderatè, aristolochia, asparagus myacanthinus, asphodeli radix, & magis cinis, balaustium ualde, ruborũ fructus immaturus, quercus partes omnes, phagi similiter, bulbus in cataplasmate, eryngium, isatis, salicis corticis cinis uehementer, cannabis semen, pæoniæ radix, lauri folia uehementer, & magis baccæ, oleum cyprinum, laurinum, panicum in cataplasmate impositũ, nasturtiũ, caucalis, pastinaca syluestris siue daucus, lixiuiũ, præsertim ex cinere ficulneo, brassica, caules autem eiusdem cinerẽ fortiter siccantem faciunt, crethmum, lilij folia & radix, omphacium, platani cortex & pilulæ moderatè, polypodium, amylum, sal, nitrum, gypsum præcipuè ustum, cadmia omnis, omnia metallica & lapidea ac terrea, testa clibanorum, coagulum omne, stercus, anserum tamẽ & accipitrum inutile est propter multam acrimoniam, sordes, siue strigmenta, carnes uiperarum, capita mænularum salsarum, cornu cerui ac capræ, castorium, ossa usta fortiter, capilli usti, sepię testa, lanæ ustæ, cancrorum cinis, garum abunde, muria.

Quæ primo ordine siccant. Cap. CCX

Chamæmelum, iuniperi baccæ, caroum, ordeum, polenta, crocus, thus, fœniculum, rhododaphne, uinum nouum, cucumeris & peponis semen, & radix sicca, fœnum græcum.

Quæ secundo ordine siccant. Cap. CCXI

Loliũ, amaracus, bitumen, anethum, balsamũ, uinacea, gingidium, elaphoboscum, calamus aromaticus, thuris cortex, et folia arboris, itemque semen, meũ, mastiche, mel, spica nardi, nardus celtica, uinum, eruum, opopanax, pix, rhamnus, rhaphanus, scandix, cardui radix, myrrha, lentiscus, terebinthi fructus et folia, lentes, alga humida & uiridis, malabathri folium, galbanum.

Quæ tertio ordine ſiccant. Cap. CCXII

Abrotonũ præſertim uſtum, acacia, acorus, aloë, ammium, anethum uſtum, aniſi ſemen, iuniperus, aſarum, abſinthium, herba ſabina, ueratrum, epithymũ, thymbra, calamintha, harundinis ſepiariæ cortex uſtus, caroum, caſia, cedrus, conyza, thuris fuligo, nigella, citrij ſemen, uinum ſatis uetuſtum, acetum, origanum, quinquefolij radix, petroſelinum, ſmyrnium, ruta hortenſis, marrubium, rhus, ſampſuchus, ſeriphium, hyſſopus, chamædrys, chamæleontis utriuſq; radix, chamæpitys.

Quæ quarto ordine ſiccant. Cap. CCXIII

Ampeloprason, oleum cedrinum, ſinapi, ruta ſylueſtris, allium.

Quæ media ſunt inter ſiccantia & humectantia. Cap. CCXIIII

Graminis radices in cataplaſmate impoſitæ, oleum dulciſſimum.

Quæ primo ordine humectant. Cap. CCXV

Auricula muris, bugloſſum, ſuccus glycyrrhizæ, lactuca moderatè, uiolæ folia moderatè, mali perſicæ fructus, fungi, roſaceum, ſatyrium, ſtratiotes fluuiatilis.

Quæ ſecundo ordine humectent. Cap. CCXVI

Portulaca, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lens paluſtris.

Quæ aquoſam frigiditatem habent. Cap. CCXVII

Acacia, auricula muris, portulaca, plantago, atriplex, rubi folia, blitũ, muſcus marinus, glauciũ, dorycniũ, uiſcum, ſalix, cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor, malua ſatiua, papauer, mala præcocia, fungi, platanus, polygonum, potamogeton, ſideritis, cucumis cibarius, holoſchœnus, cicerbita, tribulus, lenticula paluſtris, pſyllij ſemen, plumbum.

Quæ tenuium partium ſint. Cap. CCXVIII

Abrotonum uſtum, uitex, ſcandix, populi nigræ flores & folia, urticæ ſemen & folia, amomum, acorus, aſari radix, bryoniæ radix, chamæmelon, aparine, ariſtolochia, plantago ſicca, aſphodeli radix, præſertim uſta, balſamum, herba ſabina, ſinapi, rubi radix, glycyrrhizę radix, oleum uetus, oleum cicinum, elaphoboſcum, euphorbium, fermentum, ſalicis ſuccus, calamintha, calamus aromaticus, harundinis ſepiariæ cortex uſtus, caſia, carpeſion, milium, oleum cedrinum, pruni gummi, maſtiche, nigella, ſuccus cyrenaicus, opobalſamum, ruta, piſtacij fructus, propolis, terebinthus, roſaceũ oleum, ſagapenum, ſampſuchus, ſeſelis, cucumeris ſemen, ficus aridæ moderatè, flos iunci odorati, cinis, calx, ſalis flos, hyſſopum, ſal, alcyonium mileſium, nitrum, auripigmentũ uſtum, gypſum uſtum, ſulphur, cadmia, pumex uſtus, lixiuium, aſiæ petræ flos, melanteria, miſy, æs uſtum, chryſocolla, ſandix, fucus, adeps leonis ac pardi, itemq; hyænæ ualde, caſtorium, ſepiæ teſta uſta, lanæ uſtæ.

Quæ craſſarum partium ſint. Cap. CCXIX

Plantaginis radix, balauſtiũ, uinacea, zingiber, cucumis, cepe, ſquamę omnes, ſori, alumen.

Corroborantia. Cap. CCXX

Caſia, galla omphacitis, ſtœchas, palmæ fructus, abſinthium, maſtiche.

Concoctoria. Cap. CCXXI

Amomum, uua paſſa, cera, ladanum, glutinum librarium, crocus, thus, pix, maſtiche Aegyptia, roſaceum oleum, myrrha, ſtyrax, galbanum, alica, adeps ſuillus & uitulinus, butyrum, œſypus.

Suppuratoria. Cap. CCXXII

Aqua temperatæ effuſæ fomentũ, aqua & oleũ temperata, farina triticea, pa-

nis, alica, adeps porcinus & uitulinus, butyrum, thus, pix, resina.

Mollientia. Cap. CCXXII

Quæcunq; calfaciũt non tamen uehementer, simulq; nõ uehementer siccant: sunt autẽ talia, seuum caprinũ, adeps gallinaceus, & porcinus, seuum taurinũ & hircinũ, medulla ceruina, uitulina, ammoniacũ thymiama, styrax, galbanũ, bdellium, oleum sicyonium, oleum liliorum, oleum dulcissimũ, chamæmelũ, althææ radix, cucumeris syluestris radix, maluæ syluestris folia, mastiche chia, & Aegyptia, terebinthina, resina colophonia, opopanax, sordes statuarum in gymnasijs, sordes palæstrarum, butyrum, œsypus.

Quæ indurant. Cap. CCXXIIII

Semperuiuũ, portulaca, psyllium, lens palustris, solanum. Indurantur autem corpora & partes aut ob siccitatem, aut ob plenitudinẽ, aut ob congelationẽ. Si quidẽ igitur ob siccitatẽ pars dura fiat, humectare omni modo ipsam oportet. Si uero ob plenitudinẽ, euacure eam ipsam oportet. Si uero ob congelationẽ fuerit indurata, congelationẽ moderatè calfacientib. dissoluere oportet. Nam congelatio ex frigore est, quæ autem uehementer calfaciunt, magis congelant.

Extersoria. Cap. CCXXV

Stercus caprinum ustum & non ustum, omnes testę, testa in tectorũ, sepiæ testa, herinacei terrestris ac marini cinis, serum lactis, bryonię radix, mel, amygdala dulcia esui apta, & ipsorũ arbor, anagallis utraq;, anemonæ omnes, plantaginis folia, maximè arida, aristolochia, aron, asparagus myacanthinus, staphis agrestis, asphodeli radix, atriplicis semen, absinthij siccus, bulbus impositus, ueratrũ utrunque, helxine, siue perdicias, salicis semen, calami sepiarij radix trita moderatè, fabæ caro, lapsana in cataplasmate imposita, lichen petrarum, leucoij partes omnes, platani radicis cortex, marrubium, meum, propolis moderatè, ulmi folia, & cortex ac radix, ptissana, terebinthina amplius quàm mastiche, sagapenũ moderatè, cucumeres, peponis partes omnes, cucumeris syluestris radix, beta, tithymallus, phu, chamæpitys, alcyonia omnia, terra chia & samia moderatè, smiris abundè, cornu cerui, & capræ ustum, & quæcunq; inueneris nitrosa & amara, ea omnia meatus expurgare possunt. Quę uero tenuium partium sunt dulcia extergent moderatè ulcerum sordes, & totius cuticulæ, uelut sunt fabæ, erum, ordeum, lupinus, & similia.

Quæ uasorum oscula aperiant. Cap. CCXXVI

Quæ oscula uasorum aperiunt, calida sunt non ualde, & crassarũ partium: quę enim uehementer calfaciunt, urunt & crustam inducunt. anemonæ omnes, cepa, allium, fel taurinum, irini & amaracini olei siue unguenti fex.

Rarefacientia cutem. Cap. CCXXVII

Rarefactoria sunt quæ moderatè & citra molestiam calfaciunt, nequaquã uerò siccant. Chamæmelon, althæa, cucumeris syluestris radix, costus, libanotides, nitrum, abrotonum, oleum uetus.

Densantia cutem. Cap. CCXXVIII

Aqua frigida, semperuiuũ, portulaca, tribulus uiridis, psyllium, lenticula palustris, mandragoræ mala, & summatim omnia quæ frigefaciunt non siccantia.

Corrodentia. Cap. CCXXIX

Auripigmentum, sandaracha, chrysocolla, cantharides, erucæ pinus, cedria, ueratrum nigrum.

Reprimentia eminentias. Cap. CCXXX

Elaterium, cucumeris syluestris radix, ochra, mandragoras, asiæ petræ flos, ostreo-

ostreorum testæ, herinaceus uterq; ustus unà cum testis suis, hæmatites lapis siccus tritus & ad puluillum redactus, faba, squama æris, chrysocolla.

Cicatricem inducentia. Cap. CCXXXI

Quæcunq; adstringunt & siccant, alumen, galla omphacitis, æs ustum, præsertim lotum, mali corium aridum, recrementũ plumbi, spuma argenti, helcysma id est, argenti recrementum, plumbum ustum, testa intectorum omnium testæ, uitrum, pumex præsertim ustus, & uino extinctus, specularis lapis ustus, cerussa, pompholyx, spodium lotum, chrysocolla, stibium ustum, diphryges, sarcocolla. omnia prædicta si ulceribus insperseris, ipsa cicatrice includes. Verum cum mordacitate cicatricem inducit atramentũ sutorium ustum, cadmia, squama æris ac ferri, præsertim stomomatis, ærugo, calx usta & lota.

Exulcerantia in superficie. Cap. CCXXXII

Rubi canini folia, betæ radix, allium, pulegium, hyssopum, origanum, sepiæ testæ, asphodeli radix, semen lini, & salsa, & acria, & amara.

Vstoria. Cap. CCXXXIII

Cantharis, diphryges, fex aceti usta, anemona puniceum florem habens, allium, cinis, præsertim ficulnus, nitrum assatum, æs ustum, alumen, buccinorum testæ ustæ, menularum capita, auripigmentum, staphis agrestis, granum cnidium, sinapi, pyrethrum, calx non extincta urit, extincta crustam inducit.

Attractoria. Cap. CCXXXIIII

Anemonæ omnes, anagallis utraq;, dictamnus, cicer, thapsia, cyclaminos, narcissi radix, propolis fortiter, fermentum, stercus omne, sagapenum, succus cyrenaicus & medicus, silphij succus & radix, sparti quo aucupes utuntur, & semen, & uirgarum succus generose, terebinthina magis quàm aliæ resinæ, sulphur, stercus bubulum, præsertim si eruo boues pascantur, calaminthe in cataplasmate imposita, costus contritus cum oleo, fortiter autem attrahit uiscum.

Discussoria. Cap. CCXXXV

Abrotonum, agaricum, adiantum, ægilops, urticæ semen & folia, sambucus, ebulus, chamæmelon, anisi semen, aristolochiæ radix, asphodeli radix præsertim usta, atriplex, bulbus, herba sabina, muscus qui splanchnon & hypnon græcis appellatur, daucus, althæa, oleum dulce, oleum uetus, oleum raphaninum & cicinum, thapsia, calami sepiarij cortex ustus abundè discutit, brassicæ folia, lilij folia & radix, ladanum, mercurialis, malua syluestris, mel mali persicæ folia, & germina, rhododaphnæ, grossi ficus, ficus syluestris, mastiche chia, opobalsamum, succus cyrenaicus uehementissimè, paliuri folia & radix, ruta, pix, marrubium, terebinthina, rosaceum oleum moderatè, sordes à statuis, sordes palæstrarum, quæ patos græcis dicitur, sampsuchum, cucumeris syluestris radix, myrrha, caricæ acriores amplius quàm grossi, beta citra calfactionem, fortior est autem alba, galbanum, sal præsertim ustus, salis flos, nitrum, halcyonia omnia, terra samia, hyoscyamus, caseus tener ex acido lacte moderatè, butyrum, coagulum omne, stercus omne ualde, œsypus moderatè, carnes uiperarum fortiter, adeps præsertim leoninus, ossa usta eorundem leonum, & omnium aliorum cinis.

Adstringentia. Cap. CCXXXVI

Oleaster, piraster, lentiscus, apium, semperuiuum, papauer, cytisus, aloë, urtica, uinacea, pira, crocus, althæa, terebinthus glans, hyo-

scyamus, hedera, nymphæa, palmæ, oui uitellus assatus, paliurus, hippuris, sanguis concretus, ligustrum, œnanthe, brassica bis cocta, coagulum leporinum, spongia usta, rhamnus. sunt & multa alia adstringentia, quæ omnibus nota existunt.

Quæ semen generant ac prouocant in cibis ac medicamentis, & cibis medicamentarijs. Cap. CCXXXVII

Ex edulijs omnia quæ amplius nutriunt & inflant, item medicamenta omnia flatuosa & calida. Itaque bulbi & cicer, & nuces pineæ, fabæq; ac ficus, edulia sunt multum semen generantia. Scincus autem, & satyrion, ac similia, medicamenta sunt. Edulia aut simulq; medicamenta sunt, lini semen, eruca, & horminum.

Quæ semen inhibeant. Cap. CCXXXVIII

Semen inhibent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta, itemq; quę crassefaciunt & condensant, uelut lactucæ, cucurbitæ, blitum, atriplex, cucurbita, mora, melopepones. Quæ uero siccant, ne ab initio quidem generari semen permittunt, etiamsi calfactoriam naturam habeant, uelut est ruta. Si uero calida non fuerint, multò magis siccant, & semen generari non sinunt, uelut nymphææ radix.

De alimentorum uiribus. Cap. CCXXXIX

Sanitatis studiosum si quid aliud, alimentorum uires nosse oportet, itaque ea quæ attenuatoriam uim habent, angustos transitus obturatione liberant, & uiscosa infarta expurgant, ac crassa secant. Verum qui in ipsorum esu perseuerant, serosas & biliosas superfluitates congregant, & si quis adhuc amplius perseueret, atrabiliarium sanguinem reddet. Quare ab assiduo ipsorum usu abstinere oportet, præsertim eorum quæ temperamentum biliosum habent. Solis enim his qui pituitam & crudum humorem uiscosumq; ac crassum coaceruarunt, talia conueniunt. At uero crassefaciente ui prædita, multum alunt, & si in uentre ac iecore probè concoquantur, sanguinem boni succi generant, lienem autem & iecur obturant. Ex his uero quædam crassi tantum succi sunt, uelut lenticula: Quædam uero uiscosi, ut malua. quædam crassum simulq; uiscosum succum possident, uelut est caro testa intectorum. Securior itaque est diæta & uictus attenuatorius ad sanitatis conseruationem, præ crassefaciente. uerum quum modicè alat, firmitatem non addit corporibus neque robur, & oportet aliquando etiam multum nutrientia moderatè assumere, ubi firmitatem acquirere uoles. Cæterum citra periculum crassa diæta uti possunt, qui exercitijs dediti sunt, & qui dormiunt, quantum uolunt. Omnes autem qui ante ciborum acceptionem exerceri non possunt, alimenta crassi succi uitent. maximum enim ad sanitatis conseruationem malum, perpetuū ocium existit, quemadmodum contrà moderatus motus maximum bonum. Omnium porrò eduliorum optima sunt, quę inter attenuantia ac crassefacientia medium locum obtinent, & sanguinem substantia ac compage moderatum generant. Itaque tale alimentum corporibus nostris conueniens est. nociuum uero crassi succi, & propterea semper fugiendum. Quin & alimentorum uarietatem fugere oportet, præsertim si ex contrarijs uiribus ac facultatibus constiterint, itaque enim assumpta probè concoquuntur.

Attenuatoria alimenta. Cap. CCXL

Allium, cepe, nasturtium, porrum, sinapi, piper, smyrnium, pyrethrum, origanum,

ganum, calamintha, hyssopus, sisymbrium, pulegium, thymus, satureia uiridis accepta, sicca enim medicamentum est. Ab his proxima sunt eruca, sion, apium, petroselinum, ocymum, rhaphanus, brassica, beta, fœniculum, coriandrum, ruta, anethum, ligusticum, cuminum, capparis et terebinthi fructus, carui semen, anisi, dauci, & omnium odoratorum & acrium ac palàm calidorum semina, uerum fortiter attenuat rutæ semẽ, ac cannabis, ut medicamenta de cætero existant. Ex cerealibus seminibus attenuanti diætæ solum ordeum conuenit, deinde panes clibano cocti triticei, à reliquis abstinendum, præterquam si quis per longius interuallum pisum, aut lentem gustare uelit: plurimum autem eduliorum usum pro attenuantis uictus ratione suppeditant pisces petrosi & montanæ uolucres paruæ, in uniuersum enim omnia exercitata meliora sunt inexercitatis, & sicciore uictu utentia, et purum ac tenuem aërem inspirantia, & ex piscibus qui mollem simulq; friabilem carnem habent reliquis pręstant. Nam qui duram aut uiscosam habent, ab his penitus abstinendum est. Habes autem notas carnis omnis animalis, friabilitatem ac molliciem, & quibus sanè utraque affuerit, ad satietatem edere licet: quibus altera tantum, edere quidem expedierit aliquando, sed uitanda satietas est. Neque gallinas prohibeo si quis exercitio utatur, neque columbas, neque turtures, maximè si in agro degãt, ac montanis locis. Oportet autem non recens mactatas, sed unam minimum diem seruatas à mactatione edere, nõ solum turtures et gallinas, sed etiam perdices, & omnia quæ moderatè duram carnem habet. Sed & salsi pisces abundè attenuant, & crassos ac uiscosos humores secant, eligendi sunt autem & ex his qui mollem carnem habent. Nam cetacei generis uitandi sunt. Præstat & plurima edulia aceto & aceto mulso pręparata accipere, et sale prius condire quantum eius fieri potest. Neque læsionem incurret, qui fructus pomorum aluum mollientes acceperit. Verum tarde transeuntes deteriores sunt, & magis si duri fuerint. Quare ex his ne gustare quidem oportet, præter eos qui repositioni apti sunt, uelut pira & mala, & uuarum nõ pauca genera: molliores autem magis edere expedierit, qui uero ualde austeri & acerbi sunt, ad hanc diætam inepti existunt. Omnium maximè autem aptæ sunt caricæ, & nuces, & pistacia, & amygdalę subamaræ. Cæterum oliuas neque laudo, neque uitupero. Verum ex dulcibus non solum edulijs, sed etiam potionibus, mel ferè solum exacte tenuem succum generat: Vina quoque tenuia & alba crassos humores secant, & per urinas expurgant. Vtilissimum uero ad extenuantem uictum est acetum mulsum.

Crassi succi alimenta. Cap. CCXLI

Panes furnacei, & siliginei, & non probè præparati, placentæ ex musto & similagine, itemq; liba, & omnis placenta non fermentata ex tritico, & quæcunque eius generis inde parantur. Sunt etiam similago, ac alica, satis crassi succi, amylum uero moderatè. Sunt & dolichi crassi succi, & lupini, & interna lentis caro, nam cortex extersorium quid possidet, itemq; fabæ frictæ, & pisces molles appellati, loligines, sepiæ, polypodes, & cetacei generis, ex quo sunt & thunni, moderatiores autem ipsis sunt pelamides. Multum crassi succi sunt ostrea, & buccina, purpuræq; ac chamæ, patellæ, pectines, pinnæ, & omnia testa intecta, anguillæ itẽ ac cochleæ, bubulæ carnes, caprinæ, ceruinæ, leporinę, suillũ hepar, rhenes, testes moderatè, lac coctũ, casei omnes, uerũ recẽtes & ex acido lacte minus, oxygala, protogala quod et pyrieptõ uocaſ, oua ad perfectã concre

concretionem cocta & magis adhuc assata, atque amplius etiamnũ fricta in sartagine, palmæ, castaneæ, bulbi, rapa, fungi, tubera, nuces pineæ, coni ac strobili appellati, ficus non probè maturæ, citrij caro, cucumeres præsertim uberius ingesti, mala nondum matura, uina dulcia quoque sanguinem crassum generant, & his amplius sapa, & uinum nouum, uinaque crassa ac nigra.

Media inter attenuatoria et crassefacientia. Cap. CCXLII

Panes optimè præparati, carnes gallinarum, phasianorum, perdicum, columbarum, attagenarum, & paruarum auicularum omnium, optima edulia sunt. Insuper piscium petras ac littora et altum pelagus incollentium, gobiorum, murenarum buglossorum, & omnium consimilium, qui neque uiscositatem neque graueolentiã in cibo repræsentant. Item ficus, pepones, et ex syluestribus oleribus seris, id quod commune pluribus genus existit, singulorum aũt speciales appellationes sunt apud Atticos, uelut lactuca, chondrile, gingidium, & alia infinita syluestria olera quæ seridis nomine ueniunt. Eius generis est & asparagus palustris, itemque myacanthinus, & chamædaphnes, ac bryoniæ. Vinum item fuluum simulque dulce ac pellucidum, quale est ariusium, & lesbium, & dulce salernum, ac tmolites. Hæc enim bonum & moderatè crassum sanguinem generant.

Quæ uiscosum sanguinem generant. Cap. CCXLIII

Triticum graue, densum, & in alto flauum, uiscosum succum generat: leue autem & rarum & intrinsecus album, minus uiscosum humorem generat. Est & similago itemque halica satis uiscosa. Item tendines, presertim in musculorum extremitatibus, aponeuroses græcis appellati, & partes circa labra, & lingua, suilla quoque caro, & agnina, sesami item, semen & palmulæ pinguiores.

Quæ crudum humorem generant. Cap. CCXLIIII

Palmulæ uirides uescentes crudis humoribus implent, & rapa, & testa intectorum caro, si diutius cocta salsum humorem deposuerit, & pisces molles appellati, uelut sepiæ, polypi, & alia huius generis: item cetaceum genus in mari, quapropter antea salsa hæc in usum cibi ueniunt. Talia sunt & intestina, & uentres, & uuluæ quadrupedum, & acidum lac, lupini, uua in uentre retenta.

Quæ frigidum humorem generant. Cap. CCXLV

Qui se cucumeribus ualde explent, frigidum humorem coaceruant, Insuper & qui uentres ac intestina & uuluas quadrupedum animalium ingerunt, et lac acidum, & mala nondum matura.

Quæ attrabiliarium succum generant. Cap. CCXLVI

Carnes bubulæ, caprinæ, & magis taurorum ac hircorum, et adhuc amplius ouium ac leporum, ac suum syluestrium, carnes item salsæ quadrupedum animaliũ. Ex marinis piscibus thunni, balænæ, & omnia cetacei generis, cochleæ, brassicæ, arborum germina, muria, & acida muria condita, uelut lentisci & terebinthi. Item cinaræ caro, & lens edulium est maximè atram bilem gignens, & post hanc furfuracei panes, & qui ex typha ac alijs uitiosis seminibus fiunt, et casei antiqui, & uina crassa ac nigra.

Quæ biliosum humorem generant. Cap. CCXLVII

Siliquæ, item cinaræ succus amaram bilem gignit, prestat itaque ipsam feruefactam in cibo sumere. Mel quoque facilè in bilem transit. Omnes quoque dulcis saporis succi, materiam flauæ bili præbent, itemque dulcia uina.

Quæ

Quæ superfluitatibus redundant. Cap. CCXLVIII.

Palumbes, anseres, pisces, exceptis petrosis, uiscera omnia, medulla, spinę dorsi, cerebrum, auiculæ palustres & stagnorum, cicer, fabæ uirides, faba Aegyptia, porcelli recens nati, ouilla caro, & omnium iuniorum animalium, & ociose uiuentium, pisces fluuiatiles & palustres, & qui in limosa aqua degunt, item omnia cetacei generis in mari.

Quæ superfluitatibus careant. Cap. CCXLIX

Colla animalium, caudæ, alæ, syluestrium animalium caro, & eorum quæ siccis locis degunt.

Multum nutrienta. Cap. CCL

Suum domesticorum carnes ex omnibus edulijs optimè alunt, cerebrum bubulum, testes, cor, medulla spinalis, itemq; reliquę, anserum alæ, & magis gallinarum, omnium uolucrium uentres, cochleæ præsertim ter coctæ. Ex testa intectis quæ duras carnes habent, uelut purpuræ, buccina, & similia, gammari, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & consimilia. Item molles appellati pisces, uelut polypi, sepiæ, loligines, & consimiles. ex cartilagineis, torpedo & pastinaca moderate, squatina uero magis. mulli & gobij minus. Lac crassius quidem magis, liquidius minus. Ex panibus siligineus maximè alit, deinde similagineus, tertio loco est cui furfures non decesserunt. triticum coctum, siligo, alica, fabæ carnis habitum non adstrictum & densum faciunt, sed laxiorem. cicer magis nutrit, phaseli & ochri magis fœnograecum, dolichi quos lobos uocant græci non pisis minus nutriunt, castaneæ, lens, palmulæ dulces, uuæ passæ dulces, ac pingues, rapa, bulbi maximè alunt & præsertim bis cocti. Mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem aptum est, uinum omne nutrit quod crassum est. Rubra itaq; & crassa ac adstringentia, magis alunt. minus uero his alba simulq; crassa & austera. Omnium minime alba & tenuia. omnia item crassi succi si probè concoquantur, ualde alunt.

Quæ parum nutriunt. Cap. CCLI

Extremæ animalium partes, uulua, uenter, intestina, caudæ, aures, pinguedo, adeps, omne uolucrium genus minus alit, terrestrium generi comparatum, caro quoque animalium annosorum minus alit quàm augescentium. Piscium esus sanguinem tenuiorem generat. Ex testa intectis quæ mollem carnem habent, uelut ostrea minus alunt, panes ordeacei, polenta ordeacea, panes furfuracei & sordidi omnes ac loti, amylum, maza ex polenta ordeacea, auena, milium, eoq; magis panicum, oryza, fabæ uirides, semen papaueris, mora, amygdala, pistacia, pruna, persica, armeniaca, præcocia, oliuæ maximè drupæ. nuces auellanæ, & magis adhuc regiæ, serica, corna, pruna syluestria, mora rubi, capparis & magis sale condita, terebinthi summitates, brassicæ, betæ, rhaphanus, sinapi, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus, cepa, allium, porrum crudum quidem nullum penitus alimentum præbet, bis uero aut ter coctum paucissimum, punica mala, pira, cucurbitæ, uuæ passæ austeræ & non pingues. Porrò media quodam modo sint inter parum nutrientia, phaseli, ochri, cicerculæ. ficus autem non similiter ut reliqui fructus parum nutriunt, uerum laxam carnem faciunt. Vuæ uero minus quàm ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni succi sunt. Cap. CCLII

Optimi succi est optimum lac ferè inter omnia quæ in cibo accipimus. optimum aũt lac est animalium bonæ habitudinis, statim ubi mulctũ fuerit calidum

adhuc

adhuc potum. Oua trementia & sorbilia gallinarum ac phasianorum, uolucres & pisces fermè omnes boni succi sunt, exceptis his qui in paludibus ac stagnis & fluminibus limosis ac turbidis degũt. Verũ odore & gustu cognobiles fiunt. Nam fœtidi & insuaues ac mucosi sunt, propterea quod in uitiosa aqua degũt. Carnes autem quadrupedum animalium si probè concoquantur, optimum sanguinem generant, maximè si bono succo prædita sint, uelut est suillum genus. at uero omnes circa labia partes, aliæq; extremitates, & alæ uolucrium, intestinaq; & uuluæ ac caudæ, minus boni succi sunt quàm carnes, glandulæ autem probè concoctæ, similiter ut caro boni succi sunt. Cor non est mali succi, pedes suilli meliores sunt quàm rostrum & aures, syluestrium quoq; animaliũ carnes meliorem succum quàm domesticorum habent. panis purus probè præparatus boni succi est, alica item, & ptisana probè præparata, fabæ, castaneæ non habent malum succum, ficus maturæ, & uua matura itemq; pensilis repræhendi non merentur. caricæ statim quidem in corpus digestæ ac distributæ, boni succi sunt. uerũ si in uentriculo morentur mali succi fiunt, & pediculos generant. si uero cum nucibus edantur, bonum edulium existunt. Cæterum si quis ficus & caricas assiduè in cibo sumat, non parum lædetur. Lactuca ut olus sanguinem bonum gignit, & ab ea intubi. Vina odorata boni succi sunt, sed omnium optimi succi est falernum dulce & tmolites.

Quæ mali succi sunt. Cap. CCLIII

Ab omnibus mali succi eduliјs abstinendũ censeo, etiamsi facilè concoquantur. Latenter enim diutiori tempore uitiosus humor in uenis ex ipsis congregatur, qui leuissima putrefactionis occasione arrepta, malignas febres gignit. Est autem maximè uitiosi succi caro ouilla ac caprina, pessima uero hircina, deinde arietina, postea taurina. In omnibus his prȩstant castratorum carnes. Seniorum aũt animalium pessimæ sunt. Caro leporina crassiorem quidem sanguinem generat, uerum meliorem ad succi bonitatem quàm bubula & ouilla, nihilominus tamen & ipsa mali succi est, itemq; ceruina. rhenes & testes perfectorum animalium mali succi sunt, exceptis gallis. Item cerebrum & medulla spinalis, exceptis gallis, lien, oua in sartagine fricta, casei ueteres, boleti, amanitæ, fœnogræcum, lens, auena, cicer non est boni succi. olyra uero tanto deterior est tritico, quanto melior est quàm tipha & auena. panicũ, milium, & similia non sunt boni succi. dracones, callionymi, scorpiј, trachuri, mulli, orphi, glauci, zygænæ, cõgri, phagri, & quæcunq; alia cetacei generis in mari animalia, omnia mali succi sunt. Item omnes fructus subcaniculares mali succi sunt, mala nondum matura, pira prius quàm concoquantur, persica, mala punica, mespila, corna, pruna syluestria, siliquæ, & terebinthi fructus, cinara præsertim ubi dura fuerit, cucumeres, pepones, cucurbita his quidem melior est, sed & ipsa in uentre corrupta satis mali succi euadit. ficus & caricæ minus quàm aliј subcaniculares fructus malum succum habent, uerum his qui in ipsarum esu perseuerant, non ualde bonum sanguinem gignunt. unde & pediculorum copia ex ipsis consequitur. Ex oleribus nullum boni succi est. in medio boni ac mali succi sunt lactuca, intubi, malua, blitum, atriplex. Radices plantarum olerum generis mali succi sunt quęcunq; acres, uelut ceparum, porrorum, alliorum, raphanorum, & dauci. Medio loco sunt raporũ & cari appellati radices. Ocymum pessimi succi est. rapum crudum, brassica, bulbi nõ probè cocti. At uero allium & cepæ ac porrum bis cocta humoris malignitatem deponunt. Cæterum extreme mali succi sunt olera quæ syluestria appellant. Vina crassa simulq; fœtida & iniucunda ac austera mali

mali ſucci ſunt, quale eſt bithynũ quod in magnis dolijs apportatur. nam quod in paruis affertur, neq; boni ſucci neq; mali exiſtit.

Quæ facilia concoctu ſunt. Cap. CCLIIII

Panes bene præparati, piſces petroſi omnes, gobio, torpedo, peſtinaca, ſi uolucrum generi comparentur. uolucrum caro terreſtrium generi cõparata concoctu facilior eſt, præſertim perdicis, attagenæ, columbæ & phaſianorum, alæ anſerum, magiſq; gallinarum, & in ſumma pręſtant alæ ſaginatorum & iuniorum, peſſimæ autem ſunt gracilium & ſeniorum. iecur anſerum ſero lactis ſaginatorum, itemq; teſtes gallorum ſimiliter nutritorum facilimè concoquuntur. Carnes ſuillæ concoctu idoneæ ſunt, in uigore ætatis conſiſtentibus & laborantibus porcorũ uigoroſorum, reliquis eorum qui adhuc creſcunt. Vituli meliores concoctu ſunt quàm boues perfecti, & hœdi quàm capræ. In uniuerſum autem omnium adhuc augeſcentium caro facilior concoctu eſt quàm decreſcentium, & animalium in ſiccis locis degentium facilius cõcoquitur quàm aliorũ. Nux regia magis cõcoquitur quàm auellana, bulbi bis cocti melius cõcoquuntur, oua trementia & ſorbilia, lactucę, intubi, mulua, cucurbita cocta, ſi nõ corrũpatur. uina dulcia facilius quàm auſtera. Facilius aũt concoctu eſt quicquid unicuiq; iucundum eſt.

Quæ ægrè concoquuntur. Cap. CCLV

Caro caprina, bubula, ceruina, peſſimè aũt concoquitur hircina, deinde arietina, poſtea taurina. peſſima eſt & ſeniorum animalium caro. ſues quę ſenes fibroſam & ſiccam, & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Ventriculus ægrè concoquitur, item inteſtina, uulua, cor, iecur, aures, caudę, rhenes, cerebrum, medulla ſpinalis, & perfectorum animalium teſtes, anſeres, exceptis alis, palumborum & ſturnorum ac merularum & paruorum uolucrium caro durior eſt, atq; his magis turturis antiqui, & anatis, ægrius tamen adhuc cõcoquitur & fibroſior his eſt pauonis & otidum caro. uentriculi quoq; uolucrum omnium ægrè concoquuntur, propter ſubſtantiæ duritiam. falſò enim quidam laudant uentrem ſtruthocameli ac mergi. Cochleæ item & lac acidum, caſeus uetus, recens autem & maximè ex acido lacte melior eſt, purpurarum caro ac buccinorum, aliorumq; teſta intectorum duram carnem habentium. gammari, locuſtæ, cancri, paguri, ſquillæ, & omnia huiuſmodi. polypi, ſæpie, loligines, & omnia molli cute prædita, raia, leuiraia, ſquatina, dracones, cuculi, callionymi, ſcorpij, trachuri, oua cocta, fricta, triticum coctum, polenta, tipha, auena, fabæ, dolichi, phaſeli, cicercula, cicer, oryza, lupini, panicum, milium, & quęcunq; huiuſmodi, lens, ſeſamum, caſtaneæ, mala, pira nondum matura, ficus non maturæ, uuæ acidæ & auſteræ, palmulæ omnes, ſiliquæ, ocymum, rapum crudius, bulbi crudiores, paſtinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, ipſaq; olera uniuerſa, excepta lactuca & intubis. uina craſſa & noua ægrè concoquuntur, uerum multo magis concoctioni reſiſtit aqua.

Quæ ſtomacho commodant eumq; roborant. Cap. CCLVI

Palmulæ auſteræ, mala cydonia, oliuæ muria conditæ, aptiores tamen ſunt aceto compoſitæ uuæ paſſæ auſteræ. uua in uinaceis repoſita. nux regia hac parte auellanæ præſtat. multoq; magis ſi cum caricis ſumatur. gingidium ſcandici ſimile, eſt ualde ſtomacho cõmodum, tum crudum, tum coctum comeſtum: longiorem autem cocturam non ſuſtinet: cinara, ſinapi, raphanus, rapum, naſturtium, aſparagus paluſtris, chamædaphnes, oxyacanthæ & bryoniæ, bulbus appetentiam cibi excitat, itemq; capparis ſale condita, citrij pars externa corroborat ſtomachum medicamenti loco ſumpta. Vinum auſterum os uentris ro-

borat itemq; uentrem ipsum præsertim calida intemperie affectum.

Quæ stomacho incommoda sunt. Cap. CCLVII

Beta stomacho incommoda est, adeò ut & morsum inducat si uberius comedatur, ocymum, rapum crudius, blitum, atriplex, si non cum aceto ac oleo & garo sumantur, fœnum græcum stomachum subuertit, itemq; sesamum. Lac frigidum habentibus uentrem acescit, calidum habentibus in nidorem transit. Meritò itaq; nociuum est febricitantibus, & si quis amplius cum melle sumat, uomitum ciet, pepon non probè concoctus, cholericos, id est bilem supernè ac infernè eijcientes facere solet. Similiter & melopepon, omne cerebrum stomacho incommodum est, & nauseosum, uelut etiam ossium medulla. Vinum nigrum & austerum facilè acescit, & uomitum concitat, Item crassum & nouum.

Flatus expertia. Cap. CCLVIII

Cuminum, ligusticum, uiticis semen, cannabis semen, fabæ frictæ, bulbi diutius atq; iterum cocti & ex oleo cũ aceto comesti. mel quod in coctura omnem spumam deposuit, flatus discindunt panes ordeacei. Media porrò inter flatus expertia ac flatuosa, sunt pisa, phaseli, ochri, cicerculæ.

Flatuosa. Cap. CCLIX

Cicer, lupini, panicum, milium, & huiusmodi, fabæ, lobi siue dolichi, minus tamen fabis, maza ex polenta, succi omnes, præcipuè cyrenaicus, silphij succus ac radix, ficuum flatus modico tempore durat, propterea quod facilè aluo subeant. quæ uero exactè maturæ sunt, propemodum nihil offendunt, similiter ut caricæ. palmulæ uirides flatuosæ sunt, rapum crudius, lac facilè in uentre inflatur, bulbi crudiores, mel non perfectè coctũ, uina dulcia flatũ tarde transeuntem generant, item dulcia simulq; austera, mustum itidem, hoc est uinũ nouum.

Quæ extergent, secant, obturatione liberant. Cap. CCLX

Ptisana exterget, itemq; fœnogræcum, melopepon, uuæ passæ dulces, fabæ, cicer, magisq; nigrum, capparis satis tenuium partium est, & exterget, & expurgat ac obturatione liberat, maximè ex aceto mulso aut ex oleo & aceto, præ reliquis omnibus cibis comesta, betæ succus exterget, & magis ubi cum sinapi & aceto comedatur. bulbi attenuatoriam uim habent & obturationes aperientem, cepæ, allia & porri attenuant & secant crassos ac uiscosos humores. serum quoque lactis humorum crassiciem attenuat. ficus extergent, quapropter multa arenosa de rhenibus expurgant. Caricæ attenuant ac secant & rhenes expurgant. amygdalæ extergent & attenuant, purgantq; uiscera, & humorum per sputum reiectiones ex pectore ac pulmone expeditiores faciunt, pistatia robori ac sanitati iocineris conducunt, & ad purgationem humorum id obturantium iuxta exitus ipsius. rhaphanus attenuatoriam uim habet. Mel tenuissimarum partium est, maximè quod ex calidis ac siccis plantis natum est. quapropter etiam aqua mulsa ad sputorum eductionem cc mmodat. Acetum mulsum non penitus uiscosa ac crassa facilè educit, & uiscera citra molestiam expurgat. Valde autem commodat his qui crassum humorem in pectore ac pulmone coaceruarunt. Vina tenuia ac uetera cũ acrimonia ad idem conferunt. At uero aquosum, hoc est album & tenuissimum aptum est ad humorũ ex pulmone eductionem. roborat enim & humores humectiores reddit ac moderatè scindit. Vinum dulce in morbis acutis reficiendis uiribus accõmodatum est, uelut in peripneumonia & pleuritide, concoctione morbi iam facta.

Quæ obturant. Cap. CCLXI

Lac modicum seri habens, & multum de caseo, non satis tuti usus est, si quis in

in eius esu perseueret. Nam lædit rhenes, qui aliâs ad calculorum generationem aptitudinem habent, & iocineris obturationes facit his qui eas pati aliâs solent. Caricæ hepati ac spleni inflammato nociuę, uelut etiã ficus. omnia quoq; dulcia splenem ac iecur lædunt. Apta mulsa incommoda est his quibus uiscera indurata, aut laxo tumore occupata, aut inflammata in tumorem eleuata sunt. Palmulæ pingues obturant, & præsertim crudæ, omnia item liborum genera, & ex similagine præparata, obturant & splenem augent, & calculos in rhenibus generant. Similiter & triticea farina cum lacte. Alica quoq; inepta his qui iecur obturationi obnoxium habent, & rhenes calculo generãdo aptos. Vinum dulce obturat, & uiscera auget siue inflat.

Quæ tardi transitus sunt. Cap. CCLXII

Omnia liborũ ac placentarum genera ex similagine facta, transitus tardi sunt, fabæ frictæ, panes puri, lens cortice detracto, cerebrum, medulla spinalis, iecur, cor, triticum coctum, oua assata, fricta, lupini, phaseli, pisa, sesamum, mala, pira nondũ matura, siliquæ, uina dulcia, & magis austerius & nigrũ, citra dulcorem. item omne crassum ac nouum. Aqua autem adhuc tardius transit.

Quæ facilè corrumpuntur. Cap. CCLXIII

Persica, armeniaca, pręcocia, & omnes subcaniculares fructus, qui humidum temperamentum habent, in uentriculo corrumpi solent, ubi non probè & citò aluũ subierint. Omnia porrò mali succi, humida autem & lubrica, ac facilè subire potentia, præ alijs edere oportet. Sic enim & ipsa citò subeunt, & alia deducunt. Si uero postremum accipiantur, etiam alia simul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpuntur. Cap. CCLXIIII

Chamulę paruæ, purpuræ, buccina, & quæcũq; testa intecta duram carnem habent, dantur corrumpentibus cibum præ humorum uitiatione, ita ut bis aut ter aqua optima coquantur, semper in aliam puram feruentem translata, ubi prior salsa reddita fuerit. Sed & gammari ac paguri cancriq; ac locustæ, & squillæ, & quæcunq; eius generis, carnem habent ægrè corruptilem, similiter ut testa intecta duræ carnis.

Quæ uentrem subducunt. Cap. CCLXV

Lenticula, brassica, ex marinis testa intecta, & cochleæ compositam naturam habent ex cõtrarijs facultatibus. Ipsum enim solidũ uniuscuiusq; corpus, transitus tardi est, & uentrem sistit. uerum humiditas ad excretionem irritat. Si quis igitur lenticulam aut brassicam, aut aliud quid ex prædictis coquat, deinde decoctum ipsum oleo & garo ac pipere condiat, & postea cui uelit bibendum præbeat, palàm conspiciet ex ea potione uentrem subduci. Sed & herinaceorũ marinorum ac conchularum omnium, itemq; gallorum ueterum iuscula uentrem subducunt. At uero si brassicam aluũ subducere uelimus, cacabo in quo cocta fuerit propè posito statim extractam, in oleum ac garum mittimus. Neq; enim ualde ipsam coquere oportet. Panes furfuracei uentrem subducunt, fœnigræci succus coctus cum melle acceptus, commodus est ad subducendum omnes uitiosos humores in intestinis contentos. sed modicum esse oportet mel quod ammiscetur, ne morsum stomacho infligat. Oliuæ salsæ subducũt præ reliquis cibis comestæ. Lac quo liquidius est, eo magis subducit. crassum, minus. Serum uero lactis ualde emollit uentrem. Inijciendum est ad ipsum mellis optimi tantum quantũ satis est ad cõdiendum solum modo, ne stomachus subuertatur. iuxta eandem rationem & salem indere oportet, ne gustus offendatur. Animalium ualde iuuenum carnes facilius aluo secedunt, similiter & cartilagine pi-

sciũ generis torpedo & pastinaca moderatè secedũt. beta quoq; moderatè subit, & recens caseus cum melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, uuæ passæ dulces, præsertim humidæ, mora ante reliquum cibum sumpta, nux adhuc uiridis, ad excretionem commoda est, imò etiam sicca, aqua præmacerata, & pruna sicca similiter aqua, aut aqua mulsa præmacerata edantur. etenim plus mellis habentia uentrem multum molliunt, etiamsi quis sola ipsa comedat, sed multò amplius si aquam mulsam insuper sorbeat, uentris subductioni conferent. cæterum à sumptione talium, uinum dulce bibere oportet, & pauco tempore interiecto prandere. Porrò mora, cerasa, præcocia, persica & omnia humecta, & aquosa, & in totum quæcunque nullam fortem qualitatem gustui aut olfactui offerunt, ea mediæ quodammodo facultatis inter subducentia ac supprimentia aluum existunt. Mel solum non coctum si quis delingat, probè aluum ducit. aqua mulsa item parum aut omnino nihil cocta aluum subit. uinum dulce confert ad uentris excretionem. Mustum aluum emollit ac subducit.

Quæ uentrem supprimunt. Cap. CCLXVI

Palmulæ austeræ, uuæ passæ austeræ, mora rubi, pruna syluestria, poma adstringendi ui prædita, pira, mala punica. similiter gammari, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & quæcunque alia eiuscemodi molli testa intectorum, minus quidem quàm testa intecta uentrem supprimunt. uerum habent etiam hæc ipsa salsum in se humorem, quem ubi in aquam deposuerint, uentrem sistunt uelut ostreorum & testa intectorum caro. Lenticula item & brassica bis coctæ uentrem sistunt. & ubi humectam aluum siccare uelimus, quum iam moderatè cocta esse uidetur brassica, prima aqua diffusa, aliam calidam statim affundimus, deinde rursus in illa ipsa coquimus, donec flaccida fiat. Oportet autem neque aërem, neque aquam frigidam attingere quod bis coquitur. non enim amplius exacte flaccescit, etiamsi diutissimè postea coquatur. Cæterum lenticula decorticata fortem adstrictoriam uim perdit, & non similiter siccat uentris humiditates. Si tamen ipsam bis coquas, prioremq; aquam diffundas, deinde parũ salis aut gari addas, & aliquid ex sistentibus uentrem immittas, ita ut gustus non lædatur, iucundissimum simulq; utilissimum pharmacum simulq; edulium efficies. Polenta ex uino austero pota uentrem siccat, oryza sistit, panicum item & milium, carnes leporinę, uinum austerum, & nigrum citra dulcedinem, & album ac austerum, & fuluum ac austerum.

Quæ calfaciunt. Cap. CCLXVII

Triticum coctum, & panes ex illis, tipha, auena, fœnogræcum, palmulæ dulces, mala dulcia moderatè, sesamum, uuæ dulces, quapropter & sitim inducunt, uuæ passæ dulces magis mediocriter, apium, smyrnium, eruca, rhaphanus, rapum, sinapi, nasturtium, pyrethrum, pastinaca, caros, allium, cæpa, porrum, caseus uetus, uinum dulce, moderatè calidum est, & propterea sitim inducit. Fuluum uero calidius est nigro. flauum calidissimum est extremè, deinde fuluum, deinde rufum, postea dulce, postremo album omniũ minimè calfacit. Vinum uetustissimum multum calidum existit.

Quæ frigefaciunt. Cap. CCLXVIII

Ordeum iuxta omnes utendi modos, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, uuę austeræ & acidę, uuæ passę austerę, mala adstringentia, & acida ac teneriora, & pira eiusmodi, & mala punica adstringentia, palmulę frigidũ succũ habent, lactuca, intuba mediocrius,

portulaca

portulata, papaueris semen, aqua, uinum aquosum non manifestè calfacit, ideo etiam febrientibus citra periculum datur. uinum album & austerum minimè ut uinum calfacit. uinum uero album simulq; austerum, & crassum ac nouum sensibiliter frigefacit. frigefacit autem & acetum. nam tenuium partium existit. quapropter neruos amplius quàm alia frigefacientia lædit. Media porrò quodammodo inter calfacientia ac frigefaciẽtia sunt, panes loti, amylũ, uuæ uinosæ.

Quæ siccant. Cap. CCLXIX

Lenticula, brassica, polenta, uiticis semen, eruum bis coctum & aqua sæpius edulcatum, præstat autem album, sed & assatum aut frictum siccius alimentum corpori præbet, item quod simpliciter garum & uinum habet, siccius est non habente. maxima autem est differentia & seminum, & olerum, & plantarum omnium plus aut minus siccantium, iuxta eorum quæ ipsis adijciuntur uires.

Quæ humectant. Cap. CCLXX

Ptissana, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucurbitæ, nuces uirides, pruna, mora, sycomora, lactucæ, intuba, malua uero & blitum ac atriplex aquosissima olera sunt, fabæ uirides humectant, & cicer. aqua calida humectat & calfacit, frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt. Cap. CCLXXI

Palmulæ omnes, eruca, fœnumgræcũ, mora rubi. uinum quoq; fuluum capitis dolorem inducit, & mentem tentat magis quàm nigrum. Austerũ etiam & odoratum caput tentat. aquosum uero neq; capitis dolorem inducit, neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex humoribus in uentre ortum sedat. lac non est commodum capiti, nisi quis ualde fortè ipsum habeat. cremor uuarum quem fecem dicunt, dolorem capitis inducit. item uua ipsa in uinaceis reposita.

SECVNDI SERMONIS PRIMAE TETRABIBLI AETII, FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN TERTIO AETII Sermone continentur.

Acetum

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, TETRABIBLI PRIMAE, SERMO TERTIVS.

De his quæ per clysterem infunduntur, euacuantur, & exhibentur. Et de aëre, uentis, locis, aquis, rubificationibus, sinapismis, ac similibus.

DE FRICTIONE PRAEPARATIVA. Cap. I

NTE exercitationem corpus calfacere oportet, frictionis tum per lintea, tum per oleũ, usu, fricandumq́ue est corpus nudis manibus donec probè calescat, & molliatur, ruborq́ue floridus efflorescat, & confricta particula in molem eleuetur.

De exercitationibus. Cap. II

Exercitatio est motus uehemens. Vehementiæ autem terminus est respirationis alteratio ad celeritatem ac densitatem. Exercitatio ipsa partes instrumentales præparat, ut non facilè affectionibus impetantur, & ad actiones obeundas robustiores reddit, & alimenti attractionem fortiorem, & nutritionem meliorem, propter excitatum calorem facit. Sed & sensibiles itemq́ue obscuros meatus propter fortem spiritus motũ expurgat. Quandoquidẽ igitur distributioni alimenti opitulatur, oportet sanè neq́ue humorũ crudorum, neq́ue ciborum inconcoctorũ copiã, neq́ue in uentre, neq́ue in intestinis cõtineri: periculũ est enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequã probè concoquantur. Manifestũ igitur est etiam ante cibos exercitari corpora oportere. Oportunitatis nota ex bonitate coloris urinarum sumitur. Aquosa enim urina, humorem ex uentre

uentre in corpus digestum ac distributum, incoctum esse significat. Fulua uero & biliosa iamdudum perfectam concoctionē notat. At uero moderatè pallida, signum est concoctionis nuper factæ. Tunc itaq; ad exercitia prodeundum est, uentris ac uesicæ excremento prius deposito.

De exercitationum speciebus. Cap. III

Cōmune est omnibus exercitationibus, caloris innati corporibus augmentū. Cæterum singulatim robusta exercitatio, hoc est, uiolenta, musculos ac neruos ualidiores reddit. Tales sunt, fodere, onus maximum leuare, & aut in loco permanere, aut paululum progredi & uelut deambulare. Huius generis est & per funem manibus appræhensum repere ac ascendere, & plurima alia eiuscemodi. At uero ueloces exercitationes, citra contentionem & uiolentiam, cursus sunt, & summarum manuum luctæ ac exercitia, & parua pila. Cęterum robustis exercitationibus uelut uehementibus uti quis potest, si celeres motus addat. Insuper exercitiorum aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent, aliqua spinam, aut pectus, aut pulmonem solum. Exercendum est autem donec corpus in molem eleuetur, & floridum euadat, motusq; expediti ac æquales & ualidi existant. In hoc autem corpore etiam sudorem conspicies calidum uapore permixtum. Cessandum uero tunc primum ubi quid ex prædictis fuerit alteratum, uelut si corporis moles contrahi uideatur, statim quiescendum est. Similiter etiam si coloris floriditas contabescat. Quin & si motuum uigor remitti uideatur, statim cessandum est, & si circa sudorem mutatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem siue qualitatem. Si enim paucior aut frigidior prodeat, euestigiò desinendum est, oleumq; affundendum indeq; corpus recurandum, moxq; frictione recuratoria, quæ post exercitationem adhiberi solet, utendum quemadmodum pædotribæ in usu habent.

De frictionum speciebus. Cap. IIII

Frictio dura corpora cōstringit, mollis soluit. Quare quæ supra modum exoluta sunt corpora, frictione dura, quæ contrà adstricta, molli fricanda sunt. Si uero æqualiter habeant, palàm est quod neque molliter neque durè, sed quantum eius fieri potest, utroq; excessu uitato. Frictio multa gracilitatem inducit, pauca uice uersa, media mediocritatem.

De uociferatione. Cap. V

Vociferatio exercitatio est pectoris & uocalium instrumentorum, insuperq; caloris naturalis purgans, attenuans ac roborans, & corporis partes solidas & robustas reddens, ut non facilè affectionibus impetantur. Vtendum est uociferatione in anhelosis, & recta ceruice spirantibus, tabidisq; ac doloribus diuturnis pectoris ac dorsi, & in pectoris abscessibus post rupturam, & ad raucam uocem ex plurima humiditate factam, & in febribus quartanis. Nam concretum humorem conuenientissimè excutit, & stomachi humiditatem, quam priuatim quartana febris inducere solet, expellit. Conuenit etiam stomachicis præsertim assiduè uomentibus, & acidum ructantibus. At uero capitis affectionibus incommodissima uociferatio existit. Cæterum qui uociferatione usurus est, aluo prius exonerata, & infernis partibus sensim confrictis, lotaq; facie placidè perfusa, & ubi mox à somno se moderatè loquendo & deambulando præparauerit, ita tandem ad uociferationem progredi. In ipsa autem uociferatione concinnitas, & uocis bonitas, ac iucunditas, nihil contulerint ad sanitatem. Verum grauiorum uocum sonus utilis existit, quare in hoc se exercere oportet. Sic enim plurimus aër in respiratione attractus, pectus

pectus distendit, & aluum ac totius corporis meatus dilatat ac disparat. unde in uociferationibus, & concitatis lectionibus redundantiũ humorum excretiones contingunt, & his quidem qui concitatius legunt, magis & per sudores, qui uero mitius uocem intendunt, per occultam transpirationem. Nam tota corporis moles in lectionibus ac uociferationibus intenditur. Contingit item propter attenuationem ex motu factam, multa sputa resoluta, mucumq́ ac pituitam excerni. Porrò his qui propter frigiditatem caliditate opus habent, quod nam commodius auxilium afferri queat quàm actio per respirationem? Oportet itaque sæpe legere, & uniuersum corpus relaxare, fusaq́ carne, ad corporis rarefactionem, asperam arteriam, & alios spiritus exitus commodè distendere, & grauissimas uoces concinnè sonare. Vtendum autem uocis actionibus neque temerè, neque inconsideratè, sed neque prauis ac corruptis humoribus corpore repletò, neque in magnis ac manifestis cruditatibus ad uocis exercitium progrediendum, ne amplior distributio corruptorum humorum aut uaporum in corpus fiat.

De gestatione. Cap. VI

Reliquæ quidem exercitationes in motu corporis sitæ sunt, gestatio uero mixta est ex motu & dispositione quieti simili, quum plurimę corporis partes quiescere uideantur, uniuersum uero gestationis tractu moueatur. Atque hinc adeò utilissima simulq́ lenissima exercitatio est gestatio, ut quæ neq́ lassitudinẽ corporibus inducat, ipsaq́ consimiliter uelut magna exercitia moueat. Omnis autem gestatio insitum calorem uentilare & excitare potest, & materiæ multitudinem dispergere, habitumq́ corroborare, & actiones stupidas suscitare. Differentiæ gestationis multæ sunt, uerum peculiares hæ sunt. Prima quidẽ in lecto, eoq́ aut pensili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente. Altera in lectica, quæ & ipsa duplex est, ita ut qui gestantur uel desideant uel decumbant. Tertia in curru. Quarta in nauigio. Ponenda etiam equitatio est inter gestationis partes. Itaque gestatione in lecto utendum in febricitantibus, aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora consumpta se erigere non ita ualent. Item in his qui uires recolligere à febrili afflictione iam incipiunt, & in his qui ueratrum sumpserunt. Vtendum & phreniticis. Nam spiritus perturbationem placidè lenit, & ad somnum illicit. Vtendum & in lethargicis, & appetentia ciborum deiecta. At uero in lectica siue ferculo decumbentes gestamus, febri lethargica aut semitertiana, aut quotidiana correptos. Item hydropicos, stupore attonito percussos, resolutos, nephriticos, podagricos. Desidentes autem in lectica gestamus, eos in quibus febris exactè remisit. Cæterum gastatio in curru concussorium quiddam habet, & diuturnos morbos cõmouet. Est autem & in hac alia uehementior, alia mitior. Mitiore itaque utendum in capitis affectionibus, & his quibus intestina fluxione laborant. Vehementiore, in affectionibus pectoris ac stomachi, & in tumoribus laxis, hydropicisq́ ac stupore attonito perculsis. Verum uertiginosos & dimidia capitis parte affectos, auersos ab itinere retrorsum desidere in curru oportet, eosq́ leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos, qui nullo alio auxilio indiguerunt. Sed tamen sedem aliquanto supiniorem ipsis esse oportet. Porrò gestatio in nauigio si iuxta terram fiat, & in mari tranquillo, hydropicis conuenit, & elephantiasi laborantibus, syderatis, tumidis. Et stomachum quidem ab initio subuertit, paulò autem postea in adsuetudinem uenit. Verum gestatio per pelagus uehementissima est, & mutationes plurimas ac maximas facit. Nimirum quum anima mixtos affe-

affectus habeat, ex tristitia, & spe, timoreq́ ac periculo, modò gaudentibus & lætis, modò in agone existentibus nauigantibus Omnia autem hæc composita sufficientem uim habent omnem ueterem morbum exigendi & è corpore excludendi. Quin & mixtura ex quiete ac motu corporis, si quid aliud, probè corpus nutrit.

De equitatione. Cap. VII

Equitationis usus modicus est in ægrotis: neque enim multam utilitatem opus ipsum præbet. Nam si leniter impellatur equus, nihil aliud quàm lassitudinem facit, maximè inguinum, iuxta crurum explicationem ac dependentiam. Si uero agitetur equus, uniuersum corpus dolorose concutitur. Et tamen etiam hic modus aliquid utilitatis habet in ualentibus. Supra enim alia exercitia, & spiritum & corpus, & maximè stomachum firmat, sensusq́ purgat & acutiores reddit. Verum pectori pessimum est hoc exercitium. Cæterum in omni gestatione omniq́ exercitatione, curandum est maximè, ut in salubri loco fiant, & in aëre puro, nec solum de alijs exercitijs hoc accipiendum est, sed etiam de nauigatione.

De re uenerea. Ex Ruso. Cap. VIII

Naturale opus coitus est, nullum autem ex naturalibus operibus nociuum est. Verum iuxta immodicum & assiduum usum, itemq́ iuxta tempus non conueniens assumptus, noxius euadit. Multò autem magis nociuus fit assiduus usus, his qui neruos, aut pectus, aut rhenes, aut lumbos, coxendicesq́ ac pedes, imbecilles habent. Cuius rei coniecturam hinc facere licet, quod omne hominis robur in coitus usu debilius redditur. Robur autem, est insitus in nobis calor. Vnde sanè concoctiones coëuntibus non integræ contingunt, & pallidi fiunt, & neque exactè uident, neque ut oportet audiunt, neque alios sensus integros possident. Quin & obliuiosi tales & tremuli existunt, & articulis maximè coxendicum dolent, & alij ex ipsis rhenum, alij uesicæ morbos incurrunt. Quibusdam etiam oris graueolentia, & dentium dolores, & gurgulionum inflammationes oboriuntur. Et usi sunt iam uiri multi qui ex multa uenere sanguinem exspuerunt, partim ob uiolentam spiritus compressionem ac intensionem, partim ob uenarum ac arteriarum quæ ex pulmone ad testiculos deferuntur cōmunionem. Cæterum fœmina ex coitu sanguinē non spuit, cum propter reliquā corporis humiditatē, tum quod in mixtione minus laboris perfert, imò etiam propter consuetas infernas purgationes, quare si contingat etiam fœminam spuere sanguinē, magnam ex purgationibus medelā acquirit. Itaq́ propter iam relatas caussas medici boni iubēt uenere abstinere, siue adsit quis ex prędictis morbis, siue timeatur, ob naturalē corporis debilitatē, atq́ hactenus quidē offensiones & cōsensus coitus, quantū uires nostrę tulerūt, paucis retulimus. Restat ut etiā utilitates recenseamus, neq́ enim penitus inutiles & omnibus nociuę res uenereæ existunt, si & usus, tempus, & modū, & sanam utentis constitutionē inspicere uelis. Vtilitates ex coitu hæ sunt: Repletionē euacuare, & leuius reddere uniuersum corpus, idemq́ ad augmentum promouere, & uiribus efficere. Duris habitudinibus ex longioribus interuallis usus eius cōmodat: mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitam expurgat, & impeditam rationis uim explicat, & maximas iras remittit. Quapropter & atra bile percitis, subtristibusq́ & hominum consortia fugientibus, uelut magna quædam medela, commodissimus existit, sed & iuxta alium modum furiosos, ad saniorem mentem reducit, & quosdam comitiali morbo præhensos sanat, & capitis grauitatē ac dolorem

ad ui-

ad uigorem ac integritatem permutat. Hippocrates summatim morbis à pituita rem veneream optimam esse pronunciauit. Multi quoque ex morbis alimentū non sentientes, ex usu ipsarum refecti sunt, alij bene spirantes ex ægrè spirantibus euaserunt, alij cibos auersantes, appetentiam edendi assequuti sunt, quidam à frequentibus seminis per somnum effusionibus liberati sunt. Naturæ ad uenerem appositæ sunt calidiores & humidiores. nam eius usum plus quàm aliæ ferre possunt: minimè autem siccæ & frigidæ. Est & uigentium natura ad eam accōmoda, senum uero nequaquā. Ex temporibus uer aptum est, ineptus autumnus & æstas, sed neque hyems commoda est propter frigiditatem. Et sanè diæta quoque calidior & humidior ad coitum idonea est, contrà siccans & frigefaciens inutilis. Humidæ enim diætę etiam impotenti ad coëundum cōmodant. Oportet igitur humidum & calidum esse uictum, cui accedere debet labor moderatus, & cibus boni succi. Vinum itaque sit colore fuluum, substantia tenue, panes puri furnacei recentes, carnes hœdorum, agnorum, & porcorū. Ex uolucribus gallinę, attagenę, perdices, anseres, anates. Ex piscibus polypi, & molli carne prędити. Olerum horminū, irio, eruca, rapum bis coctum & flaccidum factum, hęc enim medicamenti loco exhibentur. Leguminum fabæ, cicer, ochri, phaseli, pisa, dolichi. nam & flatu corpus implent, & luculenter alunt. Magnopere etiam optimam uuam laudo, quod ad hanc uictus rationem attinet: humectat enim & sanguine ac spiritu corpus replet. Cæterum qui uenere uti uolet, recentes repletiones uitabit, cruditates item ac ebrietates similiterque famem. Malum est enim repleto corpore coire, item à gymnasijs & à balneis. Vitandæ lassitudines, & prægressi uomitus, & alui profluuia recentia. nam inueterata aliquando per uenerē resiccantur. Cōmodissimum coëundi tempus est à cibo non nimium ingesto. nam & ad robur conducit, & frigiditates euenire solitæ minus fiunt. Et si quidē à prandio quis ad uenerem incitetur, quiescere oportet donec cibus desideat. Si uero à cœna, necesse est paululum antea dormire. Porrò uehementes impetus ad cupiditates ad uenerem non probo, sed eis resistere suadeo, præsertim si cui morbus sit qui ex uenere facilè offensionem perceptet.

De insolatione, & arenæ aggestione, ac alijs uaporatorijs fomentis. Ex Antylo. Cap. IX

Quidam se ad solem exponunt, partim non uncti, alij etiam uncti, & alij desidentes, aut decumbentes, alij stantes & deambulantes aut currentes. Ex decumbentibus aliqui in strato, aliqui super corio, alij in arena, aut sale decumbunt. Solaris itaque inustio citra unctionem, moderatè adhibita, perspiratione occultam auget, & sudores elicit, aluum autem sistit, & carnem conseruat, pinguitudinem uero abolet, & tumores laxos cum alios, tum maximè hydropicorum deprimit. Spiritū autem densiorē ac ueIociorē reddit, & propterea anhelos & rectà ceruice spirantes exacerbat. uerum capiti diuturna frigiditate laborāti cōmodat. nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxium efficit. Oportet tamen in his aluum præeuacuare. Inimica est enim insolatio capiti, euacuatione infernè non præmissa. At uero insolatio cum unctione, eadem similiter potest. Verum corpus magis siccat, uelut unguine assatum, quapropter & superficiem magis densgrat. Cæterum per occultam transpiratione hæc minus discutit, nimirum ad caterij similitudinem densans carnem. Qui uero desidentes aut stantes insolantur, uehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in strato, non magnopere iuuantur, sed capite magis replentur. Qui super corio se soli exponunt, magnam utilitatem consequuntur, prȩsertim hydropi-

hydropici & ischiadici, nephritici, resoluti, elephantiasi laborantes, intumescentes circa refectionem, cœliaci, & qui circa uesicā ueterem morbū habent: itemq; syderati, fœminæ quoq; quæ ab utero strangulantur, & adhuc amplius quæ alba uteri fluxione infestantur. Oportet autem magnū esse corium, & oleo perunctū, & super tenuem arenam cribratā extentum, & ubi præcalfactū est corium, tum demum ægrum super id decumbere, capite cum crudo linteo uelato. Permanendum est autē diutius in eadē decubitus figura, & postquā corpus multū fuerit feruefactū, uertere iubendū ac deuoluendū, & postea rursus in alterū latus reuoluendum, ac quiescendū, atq; hoc ipsum sæpius facere oportet. Idem modus etiā in arena adhibetur, loco assiduè permutato. oportet autem ministrū adesse, qui calentissimā arenā colligat, & corpori defossi ac obruti superingerat. Si quidē igitur mare affuerit, utendū est eius arena. Nam & leuior & magis resiccans huius arenæ fomentatio ac feruor est, quàm eius quæ per corium contingit. Si uero fluuialis arena fuerit, præstat corio uti. Nam & arena fluuiatilis, & aër humectior est ex euaporationibus. Quod si salis copia adsit, multò præstabilius est tenui salē substrato hominem decumbere. Oportet autem altitudinem esse non minorem tribus palmis paruis: si enim non fuerit altus sal, caliditas ipsius facilè difflatur, utpote quæ ex alto emersum ac progressum non habeat.

De uenæ sectione. Ex Galeno. Cap. X

A similaribus corporis partibus primas actiones perfici, alibi demonstratū est, itemq; per instrumentales, secundas. Itaq; humores in corpore contenti considerandi sunt, quam tandem utilitatē aut cladem partibus afferant, per quas corpus actiones suas facit. At uero plenitudo colligi dupliciter dicitur. Aut enim uirium respectu plenitudinem dicimus, aut respectu capacitatis uasorū humores continentium. Quemadmodū enim is qui onus gestat, nō statim ut grauatur & laborat, iam etiam concidit & uincitur ab ipso onere. Iuxta eundē modum ubi uires à plenitudine grauantur, possibile est ipsas diu resistere, & nondū hominē ægrotare, ubi uero quis diutius negligatur, uires concidunt. His itaq; magnopere prodest uenæ sectio priusquā uires uincantur. Sed & plenitudine ac copia sanguinis in corpore non existente, uenæ sectio utilis fit, inflammatione incipiente ob prægressam plagam, aut ob particulę debilitatem, humoribus ex corpore aceruatim in ipsam congregatis. Aliquando enim sanguis aceruatim ad particulam quandam irruens, aut stupefacit eam, ut actio ipsius corrumpatur, aut memorabilem cladem inducit, uelut in syderationibus cōtingere uidemus, quandoq; uero etiā ipsum uas perrumpit, uelut in sanguinis sputo contingit. Conandū itaq; est ut rédundantē sanguinē euacuemus quàm citissimè, priusquā magnum aliquod malum circa aliquā corporis partem operetur. Quin & magni alicuius morbi timore uenā secamus. Atq; ego sanè multos podagricos annis tribus aut quatuor infestatos ex interuallis, aut purgato redundāte humore in principio ueris, aut sanguine detracto curaui. nam & podagricis & arthriticis, comitialibusq; ac atrabiliarijs morbis, item sanguinē spuentibus, uertiginosis, & his qui frequenter angina arripiuntur, peripneumonijs, pleuriticis, lippitudinibus uehementibus, & in summa his qui magnos morbos frequenter incidunt, uenæ sectionē omnib. auxilijs potiorē pronuncio. Cōsideranda porrò ueniunt in omni uenę sectione, plenitudinis quantitas ac qualitas, morbi magnitudo siue præsens sit, siue timeatur, ætas uigorosa, & prę his omnib. uiriū robur aut debilitas. deinde naturalis habitus totius corporis, hora ac tēpus anni, regio, præsens ambientis cōstitutio, prægressus uictus & diæta, copia ciborū & potus, & maximè an multū nutrientes cibos

m homo

homo ingesserit, & an consueta exercitia reliquerit, & an consuetæ excretiones suppressæ sint. At uero aggrauante & infestante plenitudine, non omnino sanguis detrahendus est: Aliquando enim crudus quidam humor in corporibus coaceruatus est, quapropter diligenti animaduersione opus est, quantopere uires ualidæ sint, & quantopere humor ipse perfrigeratus est, quod ipsum ex urinis & alijs signis cognosces. Nam in eiusmodi affectionibus præexolutæ uires, in uenæ sectione extremè concidere solent, ut refocillari amplius non possint, quod ubi contingit, periculum non paruum cõsequitur, præsertim incidente febre, in constitutione æstiua, stomacho malè affecto, aut corpore uniuerso molli & temperamenti humidi ex natura existente. Exoluuntur enim tales & celerrimè in animi deliquiũ collabuntur, etiamsi non magna febris in ipsos irruat. Sed & si hyems fuerit, aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minimè uenę incisionem admittemus: tales enim hoc modo dispositos moderatis frictionibus, & unctionibus moderatè calfacientibus, & potionibus incisoria ui prędits sanamus.

De euacuationis mensura. Cap. XI

Magnitudo morbi & uirium robur principales scopi sunt incidendæ uenæ, qui ubi aucti fuerint, maiorem euacuationem fieri oportere indicant, sicut contrà ubi non fuerint aucti, euacuationis quantitatem imminuere oportet, in quantum uires imminutæ sunt, itemq; morbi magnitudo. Cõsequenter autem simul consideranda est hominis natura. Nam eos qui moderatè graciles sunt & magnas uenas habent, multumq; sanguinis, largius euacuabis. qui uero uenas angustiores habent, & corpore albi & carne teneri sunt, parce. Sanguinem enim modicum hi habent, & facilè humores ipsis transpirant. Iuxta eandem rationẽ, neq; pueris uenam secabis, usq; ad quatuor & decem annorũ ætatem, imò neq; senibus, pręsertim uiribus debilibus existentibus. Quod si uires fuerint fortes, & necessitas urgeat, etiam septuagenarijs uenam secabis.

Quales uenæ secandæ. Cap. XII

Reuulsionis gratia semper uenas in directum secabis in his à quibus sanguis erumpit. Nimirum ut sanguine è dextro nare fluente, uenam dextræ manus seces: è sinistro uero, sinistræ. Quod si splen patiatur, uenam inter anularẽ & paruũ digitũ manus seca, aut in cubito internã. Sed & in pleuriticis uenã è directo affecti lateris seca. Grauissimos item oculorũ dolores mirabiliter mitigat, uena è directo affecti oculi secta in cubito, quæ humeralis appellatur. Nam interiores uenæ sectæ, utilitatẽ præbent in partibus infra collum affectis. Externæ uero faciei & capiti: Mediæ utrisq;. Si autẽ in uenæ sectione error contingat, in media quidem uena neruus subiacens diducitur. In interna uero, arteria substrata. Et uitandum est ne hanc secemus citra magnam necessitatem. Nam minoris periculi est humeralem secare. Et sæpe facta in hac fissura magna, neque inflammationes sequutæ sunt, neque dolores. Quare hanc confidenter secare licet. Internam uero cum multo metu. Vitandum item ut ne tentemus mediam. Quemadmodũ autem prædictæ partes ex uenarum cubiti sectione opem sentiunt, ita inferiores his, hoc est, coxa, & uterus ac uesica, ex uenarum poplitis ac talorũ sectione. Rhenes autem utrinq; opem ferunt, & ex cubiti & ex infernarum uenarum sectione. Scio autem coxendicum affectionem in una die sanatam, per euacuationẽ à cruribus, quæ sanè non propter frigiditatem, sed uasis coxæ sanguine impletis facta erat. Oportet autem in omnibus inflammationibus incipientibus, reuulsoriè facere uenæ sectionem, uelut pede inflammato ex manu. Verum in affectibus diuturnis, maximè quidẽ ex ipsis affectis partibus, sin minus, ex propinquis. Quomo-

Quomodo uena secanda est. Ex Antylo. Cap. XIII

Punctim quidẽ uenæ incisionẽ facimus, ubi uasa fuerint obscura: Cæsim uero ubi fuerint manifesta, ita ut firmemus manum in obscurioribus, & his qui ad ictum flectere solent cubitũ. Oportet autẽ non totum uas diducere. Nam dum labia ipsius euertunt, fluxus nõ fit cum eiaculatione. Neq; uero infernã uasis partem ad radiũ diuidere oportet, sed supernã ad brachij exortum tendentẽ. Superna enim secta, speciosa sanguinis eiaculatio contingit. Et ad hæc cõmoda est supernæ partis uenæ sectio, quoniam è uase quis aberrare non potest.

De magnitudine sectionis. Ex Antylo. Cap. XIIII

In his qui aceruata euacuatione opus habent, magna fissura facienda est, itemq; in quibus crassitiem sanguinis contineri coniectabimus. In quibus uero reuellere & auertere uolumus lationẽ sanguinis, uelut in reiectantib. sanguinẽ, aut quibus de naribus aut alia quadam parte sanguis erumpit, parua uulnuscula incutimus. Non enim indigent euacuatione (quum euacuentur ab affectione) sed retractione ac reuulsione. Oportet igit̃ in his permittere ut sanguis fluat multo tempore per uenã. Paruis item fissuris utendũ est in phreniticis aut mente motis, aut aliâs delirantibus, quo cita cõglutinatio uulnusculi fiat: contingit enim ut deliri sæpe latenter uinculũ manus soluant. & si quidẽ contigerit magnã esse fissuram, sequitur periculũ ex sanguinis eruptione. In parua uero, etiam grumus uulneris osculo insidens, sanguinis eruptionem prohibere poterit. Insuper & paruis fissuris utendum est in paruis uasis, magnis uero in maioribus. Nam si in magnis uasis paruum uulnusculum fiat, necessariò grumi collecti fluxum sanguinis impedient.

De figura sectionis. Antyli. Cap. XV

Sectionis figuræ tres sunt: transuersa, recta, non pungens sed findens uenam in directum, & inter has media, quæ appellatur obliqua. Transuersa igitur utendum est in quibus detractionem omnino non repetere uolumus: Curuato enim cubito oscula fissuræ componuntur. Et cõmoda est hæc figura, ubi magnam fissuram facere uoluerimus. Obliqua uero figura utilis est in quibus detractio repetenda est. Et eo quod à uase non aberramus dum sic secamus. Sed & sanguinis eiaculatio ex obliqua fissura pulchrior aspectu est uidentibus, dum uelut obtorquetur & obuoluitur sanguis in saltu. Oblonga uero in directum figura cõmoda est in his quibus non solum eadem die sectionem reiteramus, sed etiam post unam aut duos dies. Incuruato enim cubito disparantur oscula fissuræ. Cõmoda est item in directũ fissura his in quibus præuaricatio labiorum fissuræ fieri solet. At in hac figura minus speciosa sanguinis eiaculatio contingit.

Quod sit oportunum uenæ secandæ tempus. Galeni. Cap. XVI

In omni diei ac noctis hora, necessitate urgente, uenam secabis: ita ut scopum habeas in his qui febriunt, exacerbationis declinationẽ: In his uero qui aut propter lippitudinem, aut aliud quid eiusmodi absq; febre, uenæ sectione indigent, magnitudinem doloris aut inflammationis. Qua enim hora uideris dolorẽ mitigari uenam secabis. At uero si nihil tale urgeat, melius est mane uenam secare, non statim ubi à somno surrexeris, sed ubi uigilaueris ad horam unam. Sed & quosdam prælauare præstat & prædeambulare. In quibus uero præseruationis gratia uenã secamus, licet etiam ab actu consuetarũ operationũ uenã incidere.

De repetita detractione. Galeni. Cap. XVII

In quibus simpliciter euacuare uolumus, eadem die iterata detractio fiat. In quibus autem reuellere, præstat ut post duos dies fiat. Et in quibus quidem opus

est multa euacuatione, uires autem non sunt fortes, in his euacuationem reserua re oportet, & prima detractione defectuosiore facta, rursus iteratò detrahere, au si uoles tertium. Quum uero feruentis sanguinis multitudo febrem acutissimam incenderit, uelut in synochis, siue continentibus ibi aceruata euacuatione opus est. Et oportet tentare ut euacuemus usque ad animi deliquium, uirium robore ex pulsibus considerato. In aliquibus enim noui sex libras statim esse detractas. Fluente itaque sanguine attendere oportet semper pulsuum tractui, ut ne citra animaduersionem, pro deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum sectione. Galeni. Cap. XVIII

Arterias secant medici in temporibus quidẽ, ob oculorũ fluxiones, quũ calidę & flatuosæ fuerint. Eas uero quæ sunt retro aures, in uertiginosis, & his maximẽ qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac flatuosis laborant. Iam uero & ob alias plurimas affectiones circa caput consistentes diuturnas, quidã secant arterias retro aures. Verum aliqui arteriarũ sectiones uerentur, propter sanguinis retinendi difficultatẽ, & quod dum fissura in cicatricẽ abit, dilatatio uasis ipsius arteriæ fit, quæ aneurysma Græcis dicitur, & inter tumorum genera recensetur.

Medicamentum sistens sanguinem arteriarum. Cap. XIX

Quum igitur sanguinis eruptio ex incisa arteria consequatur, oportet hanc hamulis attractam totam transuersim dissecare. Deinde aloẽm & mannam thuris terere, & ouorum albumine subigere, & tenellis pilis leporinis medicamentũ excipere, & fissuræ imponere. Dicitur autem de hoc amplius, in loco de sanguinis eruptione, inter uulneraria medicamenta.

De cucurbitularum usu. Ex Antylo. Cap. XX

Neq; in morborũ principijs, neq; in corporib. repletis, cucurbitis utemur, sed quũ euacuatũ fuerit totũ, & non amplius influxerit parti cui cucurbitę sunt adhibendę & opus fuerit mouere ac excutere & attrahere relictã in parte inutilẽ fluxionẽ. Cauendũ est autẽ ne cucurbitã prope mãmas affigamus. Nam illabentes in cucurbitas mãmę & tumescẽtes, non facilẽ sinũt illas tolli. Tunc uero spongijs ex calida expressis cucurbitas circũdare oportet: sic enim remittere solẽt. Si uero nõ sic remiserint, cucurbitę perforandę sunt. Illud porrò nosse expedit, quod nõ solũ localis uenę sectio detrimẽto est, antequã uniuersum corpus euacuatũ, per affectas partes sanguinẽ detrahẽs, sed etiã cucurbita. Et uenæ quidẽ sectio minus est periculosa: pro ratione enim allationis materiæ, etiã sanguinis excretionẽ facit. Cucurbita uero tum impetu affixionis uiolenter materiã attrahens, tum multum locũ occupans, & tamen neq; uasis sensibilẽ fissurã faciens, attrahit quidem memorabilẽ materiã, non euacuat aũt pro ratione attractæ. Et præcordijs quidẽ intempestiuẽ affixa, præsertim in continentibus febribus aut semitertianis, & maximẽ si etiã mens ægri fuerit turbata, & sensus sit obtusus, strangulatus & mortẽ eadem die inducit. Capiti uero intempestiuẽ admota, lethargos, & corporis ac mentis stuporem, & oculos prociduos facit. Quibus autem contigerit ut hæc effugiant, hi omnino in diuturnum capitis affectum huic incidunt.

De scarificatione. Ex Galeno. Cap. XXI

Venã secare sæpe in anno nõ arbitror cõmodum esse: simul enim cũ sanguine multus uitalis spiritus excernitur. Quum autẽ hic frequentius cõsumatur, & tota corporis moles perfrigeratur, & omnia naturalia opera deteriora fiunt. Probo igitur ut ab ignobilioribus partibus, uelut sunt crura, per scarificationem detractio fiat. Optimum autem est hoc auxilium ad conseruationẽ sanitatis, & ad eandem recuperandam, si fuerit pręuaricata. Prodest autem scarificatio etiam oculis diuturna

diuturna fluxione affectis, & alijs capitis affectionibus, itemq; thoracis, & anginis. Oportet aũt in unoquoq; membro factas sanguinis in pilla iones, post uniuersalem corporis euacuationem, soluere per localem scarificationem.

De sanguisugis Galeni. Cap. XXII

Sanguisugas captas una die seruare oportet, easq; pauco sanguine alere, usus aũt tempore pars cui admouendæ sunt nitro pręparet̃, & aqua dulcissima exactè abluat̃. Postea è fomento sanguis illinatur. Atq; sic accipiunt̃ sanguisugæ ac mittantur in aquã paruã, & fuliginẽ ipsarum per spongiã detersa sic admouebis: inhærentes enim non cessant trahere, donec salem aut nitrũ aut cinerem ori ipsarũ inspergamus. Postquã uero exciderint, fouendi sunt loci per spongiã. Et si sanguis erumpat, gallam ustam, aut linteum ustum, aut spongiam liquida pice imbutam ac ustam, insperge, & supernè chartam aceto madidam impone.

De purgatione. Ex Antylo. Cap. XXIII

Eos qui sana habent corpora purgare difficilè est. Nã & uertiginosi ac uoluulosi fiũt ac torquent̃, purgatioq; difficulter ipsis procedit. Et ad hęc cito exoluuntur tales dum purgant̃. Quũ igitur purgare uolueris, pręattenuare oportet ac secare crassos ac uiscosos humores & meatus aperire, per quos humores trãsferuntur ac trahunt̃ à purgatorijs medicamẽtis. Et serosos quidẽ ac tenues humores in principio morborũ euacuare oportet: In crassis uero ac uiscosis cõcoctio expectanda est, qualis est pituita, & bilis atra. Sed & in omnib. diuturnis morbis semper concoctionẽ expectare cõuenit. In acutis uero quũ cõmotę fuerint materię, etiã in principio pharmacũ exhibe, & tamẽ cũ multa cautione. Nam quũ humores sunt in motu, lationeq; ac fluxu, timor est ne quod ex uiscerib. natura debile existens materiã cõmotam excipiat, & præsertim thorax. At in una aliqua parte firmatos humores, uelut in uiscerũ inflãmatione cõtingit, medicamẽtis aggredi nõ oportet, priusquã cõcoquant̃: quicunq; enim inflãmata in principijs per medicamenta soluere conantur, inquit Hippocrates, à distento quidẽ & inflãmato nõ auferunt quicquã: nihil enim remittit cruda affectio, uerũ sana & morbo resistentia cõsumunt: dum enim debile fit corpus, morbus dominat̃, quum aũt morbus dominat̃, pernicies adest. Proinde materię remouendæ gratia utimur purgatorijs medicamẽtis in cephalęa, uertigine, hemicrania, comitiali, anhelatione, erectæ ceruicis spiratione, coxendice, arthritide, podagra, nephritide, & in affectionibus uesicæ ac uteri diuturnis. Similiter aũt etiã ubi fluxus assiduè infestauerit aures, aut nares, aut oculos, aut os, aut stomachũ, aut totã superficiẽ: & neq; resiccet̃ ab alijs auxilijs, neq; aliter sisti poterit: solet enim purgatio per aluũ fluxiones cohibere. Et in hoc ordine locari potest etiã humoris atræ bilis purgatio, quæ hæmorrhoidarũ suppressarũ gratia assumit̃ post uenæ sectionẽ. At antiquæ affectionis emouendæ ac expurgãdæ gratia, utimur purgatorijs in resolutione, sideratione, alimentũ nõ sentientibus, torpote, sopore, grauitate perseuerãte in quacunq; corporis parte. Cęterũ ob corporis tẽperamentũ transmutandũ, utimur purgatorijs in diuturnis febribus, nimirũ quotidianis ac quartanis, insania, atra bile, mentis excessu, malo habitu corporis, his qui alimentũ non sentiũt propter uitiosum humorẽ. Insuperq; in elephantiasi, scabie, lepra, pustulis, morbo pediculari, & in ulceribus spõtaneis ac grauibus, & affectionib. fluidis. At uero quo circũsitus & infestans humor educat̃, utimur purgatorijs, in aqua inter cutẽ, & regio morbo. Et hoc loco sunt etiã uẽtris fluxiones, in quibus purgatoria assumimus: aliquando enim acris & inutilis humor uentris tunicis insidens aut intestinorũ, similiter uelut acres glandulæ aut infusiones per anũ, irritat intestina, & simul ipsa stimu-

lat, & promptitudinē efficit ad excretionē, simulq; per acredinē suā ex circūferentia corporis ac totius molis humorē attrahit. In his igit consentaneū est purgatorijs uti, quo talis humor ex corpore expellatur, & uenter ac intestina pura fiāt. In summa utendū est purgatorijs medicamētis, in his quibus uires ualidę sunt, & uoluntas prōpta est, & qui stomachū robustū habēt, & multā inutilē materiā in corpore colligūt. At pingues & pręgraciles ad purgationē inepti sunt. Insuper & qui multo sanguine abundāt, & qui assiduè animo linquunt, & ęgrè reuocant, & qui citò uomūt ex omni occasione. Pueri itē ac senes, & mulieres quibus menses ualidè purgant. Et qui ualde purū habent corpus. Et qui certā habēt uictus rationē. Et quibus aluus est natura adstricta. Et qui dysenteria & cœliaca affectione facilè corripiunt. Omnes hi ad purgationē inepti sunt. Incipiendū est aūt à bilē purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloë. Cap. XXIIII

Aloë totum quidem corpus non purgat, uerum sitam in stomacho & uentre ac intestinis bilem, citra molestiam educit, ac placidè unà cum subiectis excrementis. Datur itaq; his quibus caput affligitur, propter assiduas fientes ad ipsum de stomacho euaporationes. Excindit enim inutilium uaporum allationē. Danda est & lippientibus, propter eandem caussam, & his qui ob bilis augmentum sitiunt, quibus lingua & os facilè resiccatur: & qui circa stomachum ardorem, aut nauseam, aut molestiam aliquam euersoriam percipiunt. Prębetur & his qui præter rationem pallidiores facti sunt, & in quibus superfluitates eductione indigent, & clyster adhiberi non potest ob aliquam causam. Dantur autem aloës drachmę II. cum aqua mulsa. Commoda est etiam si quis ipsam quotidie sumat, aut à cœna, aut mane ante cibum potus. Tritam itaque aloën corticis citrij succo excipe, aut si is desit, succo brassicæ utere. Habeant autem hinc formatæ pilulæ ciceris magnitudinem. Et dato tria aut quinque quotidie ei qui opus habet. Potes & cum terebinthina ipsam efformare, & cum melle cocto. Oportet autem in deglutiendo, aut postea absorbere aquam mulsam. Purgatoria equidem medicamenta omnem causam ex corpore extrahunt, instar cucurbitæ, principalibus partibus inhærentia, ipsaq; per uentrem euacuantia.

Scammonia. Cap. XXV

Scammonia flauam bilem maximè educit. Inducit autem stomachi dolorem, & graue olet, ac iniucunda est, & ualde siticulosa. Quū enim omnia purgatoria stomachū infestent, aloë excepta, scammonia plus omnibus illi molesta est. Vitanda igitur est his qui debilem stomachum habent, & febricitantibus: quum enim leuissima sit, facilè abripitur in corpus, & omnem in ipso immunditiam commouet, prohibetur autem à febrili calore, ut ne superfluitates ad excretionē ducat. Danda igitur est his qui bonum stomachum habent, & non febriunt, atque non facilè uomunt, & non facilè animo linquuntur. Dantur ex ea scrupuli duo plus minus, pro uirium ratione. Ammiscetur ipsi sal, & thymi coma, aut pulegium. In his uero qui ferre possunt, præstat aloën miscere. Datur & per se cum melle, aut ptisanæ succo, si clanculum exhibere uolumus.

Peplium. Cap. XXVI

Peplij semen, aliquando uero & ramulos simul, in umbra siccata, tusa ac cribrata dato, scrupulorum quatuor pondere, in aqua mulsa, adstillato modico aceto. Nam post flauam bilem, etiam nigram & pituitā ducit. Et flatus dissipat, quemadmodū etiā Hippocrates alicubi dicit. Maximè igitur conuenit flatuosis affectionibus, quæ sanè atram bilem lacessunt & auspicantur. Cōuenit etiā splenis inflationibus diuturnis, uteri item ac coli, & laxis abdominis tumoribus.

Veratrum

Veratrum nigrum. Cap. XXVII

Veratrum nigrũ atram & flauam bilem ex toto corpore trahens, infernè expurgat, nõ tamen cum ulla difficultate. Quapropter etiam febrientibus per circuitum & diu, ipsum exhibemus. Datur & furiosis, & hemicranicis, ac diuturno capitis dolore afflictis. Maximè uero idoneum est uisceribus, & utero & uesicæ, si purgatorio medicamento opus habent. Maxima uero ipsius uis est, priuatim educere si quid corruptoriũ sãguini fuerit ammixtũ. Vnde etiam in diuturno regio morbo cõmodum est, & ad asperitates cutis, uelut sunt lepræ, impetigines, & similia. Est & elephantiasi utile. Dantur ex eo scrupuli tres plus minus, ita ut tenuia circa radices lignula paululũ in aqua madefiant, deinde auferatur cortex, et siccetur in umbra tundaturq́ ac cribretur. Datur cum passo aut aceto mulso. Condimenti porrò gratia addere oportet ipsi, petroselini & dauci parum. Si uero efficacius purgare uolueris, misce & de scammonia parum.

Bilem atram purgantia. Cap. XXVIII

Atram bilem ducentibus utendum est præcipuè in melancholicis atra bile uexatis, stomachicis, his quæ facilè irritantur, iracundis, homines auersantibus, secessum querentibus, & his qui in refectione uirium, purgatione opus habens, & in habitibus obaridis & parum musculosis, & præsertim in autumno feruente.

Epithymum. Cap. XXIX

Epithymum atram bilem infernè purgat. Dantur ex ipso contuso ac cribrato perfectis scrupuli XII. cum passo & aceto mulso ac modico sale. Confert affectionibus flatuosis & hypochondriacis præcordiorũ, & quibus iecur grauatur, & difficulter spirantibus. Similiter autem uelut epithymũ purgat flos in stœbe enascens, & flos qui in thymbra nascitur, atq; epithymbron appellatur, uerum uterq; uiribus debilior est.

Polypodium. Cap. XXX

Polypodium bilem maximè nigram ducit & pituitam. Dantur radicis purgatæ scrup. VI. affusa aqua mulsa diluta. Potest & super salsamentum deradi, ac comedi ante prandium. Purgat etiam mediocriter ac citra molestiam, radix cocta in iure gallinaceo, & in ptisana.

Pulegium, Tragoriganum, Leucanthemum, Alysson. Cap. XXXI

Pulegium ducit atram bilem acetabuli mensura potum in aqua mulsa. Similiter & tragoriganum, & parthenium, quod & leucanthemum uocatur. Dantur singulorũ scrupuli sex. Sed & alysson similiter purgatiuum est. Danturq́ etiam ipsius scrupuli sex. Præstat autem hæc dare cum aceto, & modico sale, ex aqua, ita ut arida trita potui inspergantur.

Armenium. Cap. XXXII

Armeniũ quo pictores utũtur purgat atram bilem, & quicquid crassi ac uiscosi sanguini ammixtũ est. Datur melancholicis, & elephantiasi laborantibus, ac cõsimilibus, & in rhenũ affectionibus, & anhelosis. Dantur ex eo scrupuli plus minus quatuor.

Centarium minus. Cap. XXXIII

Centaurium minus crassissimam bilem purgat & mucum. Quare cõuenienter datur splenicis & coxendicũ morbo affectis. Bibitur eius decoctum, ubi coctum fuerit in aqua. Sint aũt centaurij scru. VI. aquæ mensura hæminæ. coquatur ad medietatem.

Pituitam ducentia. Cap. XXXIIII

Pituitam ducentium usus est in habitibus frigidioribus, ætatibus item ac morbis frigidioribus, uelut sunt resoluti, siderati, & qui laxis tumoribus tument. Et in his qui multa & crassa emungunt, & qui ex coxendicum morbo à pituita infestantur, & in aqua inter cutem.

Colocynthis. Cap. XXXV

Colocynthis purgat pituitam & bilem & muscosa. Vnde neruorũ neruosorumq́ corporũ purgatiua est. Datur igitur conuenienter in omnibus capitis affectionibus, & in erecta ceruice spirantibus ac similibus. Et in coxendicũ morbo, & arthriticis. Et ad diuturnas renũ ac uesicæ affectiones. Est & alijs morbis cõmoda, qui ægré excuti possunt, & induratam affectionem habent. Dantur ex medulla eius scrup. II. in aquæ mulsæ cyathis duobus. In debilioribus scrupulus I. Eligenda est alba & tenera medulla. Nam aridior & nigra mala est. Tum datur aũt & teratur diligenter, & cribretur sæpe. Et usus tempore leuigetur ualde bene in mortario cum aqua mulsa. Solet enim tale quiddam pati. Nam tusa priusquam madefit, tenuissima apparet, ubi uero in aquã mulsam iniecta fuerit ac macerata, intumescit adeò ut uix cribratam esse credas. Itaq; tumidæ ipsius partes aliquando inhærent uentri aut stomacho, & præsertim inuolucris intestinorũ, propter molliciem: & quũ acres sint natura ac mordaces, adhærentes ulcerant intestina, & affectiones neruorũ per cõsensum inferunt, torminaq́ ac cõtractiones. Quare multa animaduersione opus est, ut leuissimã ipsam faciamus cũ aqua mulsa. Quod si mitius purgare uolueris, sumito colocynthidem iustę magnitudinis, eamq́ aperito superne, & semen totũ eximito. Deinde quicquid tomenti speciem præ se fert in ipsa, rursus citra semen in ipsam indito, & repletam ipsam sapa aut uino dulci ueteri, per diẽ ac noctẽ macerari sinito. Deinde excolatũ per pannũ uinum calefactũ bibendũ dato. Purgat optimè & morbũ regiũ, & eos qui pustulas liuidas circa cutẽ habent. Tithymalus. Ca. XXXVI

Tithymalus pituitam & bilem ducit. Dantur ipsius ramuli uirides accepti, & in testaceo quopiam uase parũ fricti, deinde triti. Miscentur aũt ex ipsis scrupuli quatuor aut tres cum polenta in aqua, & bibuntur. Nam aridiores ramuli impotentiores sunt. At uero tithymali characitæ radicem accipe & siccato in umbra. Deinde usus tempore corticẽ detrahito, tundito ac cribrato, & quatuor scrupulorũ pondus in uinũ dulce uetus mittito, & per diem ac noctem macerari sinito, & excolatũ per pannũ uinum calefactũ bibendum dato. purgat maximè, ut aliqui in omnibus ipso utãtur uelut quopiam arcano. Bene & citra molestiã purgat etiam succus tithymali circa aquas in humidis locis ac syluis nascẽtis, exceptus sale, aut pane arido trito, ita ut ex hoc nucis auellanę magnitudo detur cũ frigida aqua. At succus tithymali à quibusdã datur, aut cũ caricis, aut cũ polenta, guttæ quatuor aut quinq́. Verũ ualde exulcerat linguã, & partes circũ circa sitas, & potus multũ calorem in uentre facit. Isium. Cap. XXXVII

Isij corticem siccato, tundito, ac cribrato: & ex eo scrupulos V. aut VI. dato, macerans uelut dictũ est in passo & excolans, ac passum ipsum exhibens. Purgat aũt magis pituitam. Quàm diu uero uolueris ferri uentrem, ne ablues annũ aqua, sed linteo deterge. Quum autem satis purgatum te putaueris, laua anum aqua frigida, & manum ac pedum extremitates aquę impone, & sistetur fluxus.

Elaterium. Cap. XXXVIII

Elaterium purgat pituitam & bilem. Dato obolos tres cum lacte recens mulcto heminæ unius mensura. At obolus habet siliquas tres.

Granum cnidium. Cap. XXXIX

Granũ cnidium purgat magis aquosa ac serosa. Purgat etiam pituitam & bilem moderatè. Est aũt feruens & acutissimũ. Dantur ex eo grana triginta. Si uero mitius purgare uoles, dato grana uiginti, aut quindecim. Dato aũt internam granorũ partem tritam cũ polenta, & uino immissam bibere iubeto, à potu uero

uero parum olei rosacei aut melini absorbere oportet, ne fauces exurantur. Præstat autem terere & efformare catapotia cum cocto melle.

Agaricum. Cap. XL

Agaricum purgat pituitam & bilem, sed non acutè. Dantur drachmę duæ cum aqua mulsa aut aceto mulso. Est autem stomacho incõmodum, eo quod leue sit, & in ipso supernatet.

Cnici semen. Cap. XLI

Cnici semen purgat pituitam, non tamen fortiter. Huius seminis drach. V. tritas mitte in ius gallinæ aut ptisanæ, & excolatum bibendũ præbe. Quidam internam cnici partem drachmæ pondere accipiunt, & terunt cum amygdalis & aniso, & cum melle cocto catapotia formant ac exhibent arquato affectis. Et conueniens quidem, sed leuius est hoc.

Lathyris. Cap. XLII

Lathyris pituitam magis ducit. Danda sunt eius grana XV. maiora, aut ulgin de minoribus. Et qui quidem efficacius purgari debent, his præcipiendũ est ut manducent. Qui uero non ualida neq; multa euacuatione opus habent, integra deuorent, maximè si uitiosum stomachum habet is qui accipit.

Aristolochiæ clematidis semen. Cap. XLIII

Aristolochiæ clematidis semen siccum tritum duarum drachmarum pondere bibitur, & purgat pituitam ac bilem. Est autem stomacho gratum.

Mercurialis. Cap. XLIIII

Si mercurialis tenera folia cocta comederis, abunde stercus expellunt. Si uero decoctum uino mixtum biberis, moderatè stercus educit.

Cucumis syluestris. Cap. XLV

Cucumeris syluestris radicis cortex, duorũ obolorum, hoc est, siliquarum sex pondere, potus cũ aqua mulsa, ducit pituitam multã citra molestiam, ita ut neq; stomachum lædat.

Styrax. Cap. XLVI

Styrax pinguis flauus datur drachmarum duarum pondere, cum æquo pondere terebinthinæ in pilulas coactus. Ducit pituitam multam citra molestiam.

Thymus. Cap. XLVII

Thymi cacumina tusa trita dato cum posca, & modico sale, ad drachmarum quatuor aut trium pondus, purgat enim citra molestiam & abunde pituitam ac bilem.

Cyclaminos. Cap. XLVIII

Cyclamini radicis leuissimæ tritæ drachmæ tres aut quatuor pro uiribus cum aqua mulsa potæ, purgant pituitam & bilem. Maximè uero per sudorem purgant. Quare qui bibit reclinari debet, & corpus integumentis ponere & sudorum exclusionem iuuare.

Scordium. Cap. XLIX

Scordium tenuissimè tritum, duarum drachmarũ pondere ex aqua mulsa potum, ducit pituitam.

Chamæpitys. Cap. L

Chamæpityos drachmæ duæ tritæ, & cum ficubus aut cocto melle in catapotia coactæ & exhibitæ, multam pituitam ducunt.

Bdellium. Cap. LI

Bdellium arabicum pellucidum & flauum, drachmarum duarum pondere tritum potum cum aqua mulsa, purgat pituitam.

Aquam ducentia. Cap. LII

Aquam ducentibus utendũ est, & in hydropicis qui ex ascite intercute aqua laborant, & in fœminis qui diuturno albo fluxu uexantur, & ad fluida ulcera.

Squama

Squama æris. Cap. LIII

Squama æris aquam purgat. Datur drachma una & dimidia cũ aqua mulsa. Non solum autem aquam ducit, sed etiam pituitam. Ducũt porrò aquam etiam aliqua ex relatis, uelut granum cnidium, & cnicus. At cucumeris syluestris radix conuenientissima est hydropicis, minimeꝗ molestiam affert.

Euphorbium. Cap. LIIII

Euphorbium ducit quidem pituitam, magis uero aquam. Est autem acutissimum inter ea quæ ego noui & feruentissimum. Vnde & colicis datur, & his qui frigidiores uentres habẽt. Reliquos fortiter turbat, & ualidam sitim inducit. Miscebis cum ipso aliqua odorata semina, dans ex eo obolos tres cum aqua mulsa. Præstat autem cum melle cocto in catapotia ipsum efformare.

Chamelæa. Cap. LV

Chamelæa cocta in aqua mulsa & pota, aquosa magis ducit. Purgat aũt etiam pituitã & bilem. Immittantur ex ea drachmę quenꝗ in duas heminas, aquæ, & fiat coctura ad dimidias. In fine cocturæ mellis moderata portio addatur, & modica facta coctura, coletur ac bibendũ præbeatur. Aliqui cõtusæ tritæ chamelææ drachmas duas cũ duplo comæ absinthij cõmittunt, & cũ melle formata catapotia præbent.

Sanguinem purgantia. Cap. LVI

Sanguinem purgat, porri capitati succus, mercurialis, uiola alba, malua syluestris, saluia.

Methodus componendi purgantia pharmaca. Cap. LVII

Quæ quidem per se purgare possunt simplicia pharmaca, talia sunt uelut iam expressimus ac præscripsimus. Non fuerit autem difficile etiam mixturas ipsorum facere, his qui ex iam prædictis singulorum uires didicerunt. Si quis enim ex relatis duo miscere uelit, dimidium pondus de dosi singulorũ accipere oportet: Si uero tria, tertiam iusti ponderis partem: Si uero plura, iuxta eandem proportionem. Facimus aut ipsorum mixturas, ubi nõ fuerit unus humor qui infestat, uelut pituita, aut bilis, aut aqua, sed omnia simul. Et si quidem putauerimus æqualiter redundare humores, æqualiter ipsa miscemus in compositione. Vbi uero unus plus alijs redundarit, amplius ammiscemus de his quæ talem humorem euacuare possunt. Primum igitur uolo ea mollientia pharmaca aluum subducentia subiungere, quæ in cibo sumuntur. In cibo enim medicamentum optimum est, inquit Hippocrates: quo etiam sanis naturaliter adstrictam aluum habentibus, hæc speculatio utilis fiat. Fortassis autem & his qui se ex morbo recolligunt. Insuperꝗ his qui ex diuturno morbo ægrotant, hæc pharmaca auxiliaria fient, si unum aut alterum simplex pharmacum iucundis edulijs fuerit ammixtum, aut ad uentrem molliendum, aut si etiam redundantem humorem paulatim & latenter euacuare uolumus. Incipiamus igitur à potionibus propomatis appellatis.

Vini purgantis bilem præparatio. Ex Theone. Cap. LVIII

Casię unc. I. scammoniæ unc. I. Vini sextar. V. Hęc tenuissimè trita linteolo illigentur, & hoc exacte constrictum in uinũ suspendatur, ac sinatur ad dies quinque. Deinde ex hoc uino dato ante cibum potionem perfectam, cum aqua calida. Creditur bilem purgare.

Vinum pituitam ducens. Cap. LIX

Lathyridum purgatorum unc. I. spicæ nardi drach. III. Vini sextar. V. præpara uelut prædictum est, & utere. Creditur pituitam leuare.

Vinum melancholicis commodum. Cap. LX

Polypodij unc. I. tusam, cribratam, & linteo illigatam in uini sextarios. V. suspendito, & ad dies septem sinito macerari. Et dato potionem uelut dictum est.

Aliud

Aliud uinum polypodites. Cap. LXI

Vini dulcissimi sextar. VI. mastiches sextantem, epithymi drach. IIII. radicum polypodij non ueterum derasarum lib. II. radices polypodij purgatas tunde in crassiores partes, & coque cũ passo, immisso etiam epithymo ac mastiche. Quũ autem ad tertias redactũ fuerit, aufer ab igne & frigefieri sine, & ad excolatum spicæ nardi contusæ ac cribratæ scrupulos. III. insperge. præstat autem hanc in mortario counire, deinde fictilibus paruis picatis excipere, & osculo uasorum oblito adseruare. Dabis autem in prandio potionem magnam inter medios cibos, aqua calida temperatam. Est hoc iucundissimum & efficax. Præparatur hoc in Babylone Phœnices, laudaturq́ ac quoquo uersus nauibus aduehitur.

Vinum mulsum stercus exigens. Cap. LXII

Vini sextarios V. mellis sextar. I. mastiches quadrantem. Mastichen tritam & linteo illigatam in uino mulso suspende, & ad dies septem macerari sine. Et dato ante cibum potionem unam calida aqua temperatam. Optime hoc stercus educit, & stomacho commodum est. Euacuat etiam pituitam.

Vinum mulsum flauam bilem ducens. Cap. LXIII

Scammoniæ drach. I. spicæ nardi drach. I. tusa cribrata & linteo illigata, in uini sextarijs V. macerato, & mellis sexta. I. & utitor.

Vinum mulsum pituitam ducens. Cap. LXIIII

Cnici seminis purgati drach. IIII. & uini sextar. V. & mellis sextar. I. accipito. Et cnicum in crassas partes cõtusum ac linteo illigatum macerato, utitorq́ uelut dictum est.

Vinum mulsum atram bilem euacuans. Cap. LXV

Polypodij drach. III. Vini sextar. V. mellis sextar. I. tunde, cribra, macera, & utere.

Conditum ad flauam bilem. Cap. LXVI

Piperis drach. III. scammoniæ unc. I. seminis apij drach. I. uini sextar. V. mellis sextar. I. terito species per se primum, deinde etiam cum melle. Et postea uinum adde, & sine ad dies quinq́, & utere.

Conditum pituitosis. Cap. LXVII

Lathyridum unc. I. piperis unc. I. seminis anisi, apij, singulorum unc. I. Vini sextar. V. mellis sextar. I. præpara uelut dictum est, & utere.

Conditum melancholicis. Cap. LXVIII

Polypodij unc. I. piperis unc. I. seminis apij drach. I. Vini sextar. V. mellis sextar. I. præpara uelut dictum est & utere.

Absinthati præparatio flatus & stercora euacuans. Cap. LXIX

Ligustici drach. I. S. cumini drach. I. spicæ nardi scrup. II. floris iunci odorati scrup. VI. mastiches scrup. VI. Vini sextar. V. mellis sextar. I. tusa ac cribrata terito cum melle, & uinum ammisce, excipe & utere post dies quinq́ ante prandium.

Absinthatum flauam bilem ducens. Cap. LXX

Costi drach. I. mastiches drach. IIII. rosarum siccarum drach. II. spicæ nardi drach. II. floris iunci odorati drach. I. aloës unc. I. scammoniæ unc. I. mellis sextar. I. uini sextar. V. præpara & utere uelut dictum est.

Absinthatum ad pituitosos. Cap. LXXI

Mastiches drach. IIII. costi drach. IIII. folij indici drach. I. spicæ nardi drach. I. floris iunci odorati drach. I. casiæ drach. I. polypodij unc. I. mellis sextar. I. lathyridum purgatorum unc. I. Vini sextar. V. præpara & utere uelut dictum est.

Rosatum flauam bilem ducens. Cap. LXXII

Rosarum exunguium recentiũ lib. I. uini ueteris sexta. VI. mellis sextar. I. Rosæ ad diem unam præsiccatæ mittuntur in uinũ, & macerantur per dies nouem.

Deinde

Deinde uinum excolatur & adijcitur melli prius trito cum scammoniæ unc. I. oportet autem tundere ac cribrare scammoniam, atque sic leuigare cum melle. Postea uero condatur in uasa, quæ exactè cooperta suspendes in puteum aquæ frigidę, & sines per dies septem aut nouem. Deinde extrahe & alios triginta dies sine, & sic propomate utere.

Rosatum pituitam & serosum ac atræ bilis humorem euacuans. Cap. LXXIII

Si præcedens descriptio acceperit grani cnidij unc. I. absque scammonia, euacuat serosum humorem & pituitam. Si lathyrida solum, pituitam euacuat. Si epithymum solum, atræ bilis humorem expurgat.

Mellis rosacei purgatorij præparatio. Cap. LXXIIII

Mellis lib. I. succi rosarum lib. I. mastiches drach. IIII. piperis drach. II. zingiberis drach. II. scammoniæ scrup. VIII. coquito mel cum rosarum succo ad compagem mellis liquidioris. Deinde insperge scammoniam & mastichen leuissimè trita, & parum coque, & ablata ab igne cum reliquis in mortario unito & seponito, & dato cochliariū. Euacuat flauam bilem. Quidam uero simpliciorem præparationem facere uolentes, præmacerant modica aqua scammoniam, deinde feruefaciunt, & detracto superstante ipsius concremento excolant, & leuigatam ad mel rosaceum adijciunt, & simul coquunt, uelut dictum est. Si uero lathyridum unc. I. acceperit prædicta præparatio mellis rosacei, absque scammonia, purgat pituitam. Si uero polypodij acceperit unc. I. atræ bilis humorem euacuat. Verum efficacior fit, si pro polypodio epithymum acceperit.

Aceti purgatorij præparatio. Cap. LXXV

Scammoniæ unc. I. aceti sextarios. V. terito simul, & sinito ad dies quinque, & dato ad intinctus cum cibo cochliarium. I. aut. II. purgat flauam bilem. Si uero pro scammonia, inieceris lathyridum unc. I. purgat pituitam. Si uero epithymi unc. I. inieceris, euacuat atræ bilis humorem.

Aceti mulsi purgatorij præparatio. Cap. LXXVI

Mellis despumati sextar. I. aceti acerrimi sextar. I. coquito simul usque ad mellis cōpagem, deinde adijce epipetri triti ac cribrati unc. I. utere ad intinctus: aut cū aqua dato bibere cochliaria. II. circa horam tertiam ieiunis. Euacuat bilem. si uero non affuerit epipetrum, scammoniæ inijce unc. I. Aliud acetum mulsum. Mellis despumati sextar. I. aceti sextar. I. coquito simul ad compagem. Deinde inijce cnici internam partem purgatam & tritam pondere unc. I. & sine ad dies quinque & utere ut uoles. purgat pituitam. Aliud. Mellis & aceti singulorū sextar. I. coquito, & thymi leuissimè triti unc. I. addito, & sinito per diem, ac utitor. euacuat atræ bilis humorem. Omnia uero quæ prędictis aceti mulsi præparationibus inijciuntur, linteolo illigata macerentur.

Acetum mulsum purgans omnes uitiatos humores. Cap. LXXVII

Comæ hyssopi sesquiunciam, origani unc. I. pulegij sesquiunciam, marrubij unc. I. epithymi, seminis cnici, cacuminum thymi, agarici, singulorum unc. I. polypodij sextantem, scammoniæ unc. I. scrupul. VI. aceti sequisextariū, aquæ sextar. I. mellis lib. II. sapæ sexuncem. Herbas præmaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito, ac rursus coquito ad bonam compagem. Et scammoniam, epithymum, agaricum, trita ac tenuissimo cribro excreta, in mortario ammisceto. Et ubi moderatè purgare uolueris scrupulos XV. exhibeto. medio uere modo scrup. XX. At uero fortibus perfectam dosim exhibere potes, unciam I. Quidam etiā alypiadis unciam I. addunt. Aliud flatus euacuans.

cuans. Aceti sextar.I.mellis sextar.I.baccarũ iuniperi drach.IIII.piperis unc.I. zingiberis unc.I.petroselini drach.IIII.seminis apij,ammij,ligustici,anisi,epithymi,singulorum drach.IIII.cumini drach.II.seminis anethi drach.II.polypodij unc.I.præpara & utere uelut prædictum est.Conuenit colicis.

Acetum mulsum quod colicis ac nephriticis per sedem infunditur. Cap. LXXVIII

Centaurij unc.I.alypiadis recentis sextantem,rutæ uiridis sextantẽ, marrubij, agarici,casiæ,iridis,hyssopi,pulegij,singulorum drach.IIII.scillæ unc.I.aceti sextar.III.mellis sextar.I.omnia aceto macerata ad tertias coquito & colato, & adiecto melle ad mellis liquidioris compagem coquito. Deinde scammoniæ tenuissimè tritæ unc.I.spicæ nardi unc.I. purgatorij medicamẽti ex fœniculo unc.I.inspergito,& unitis utitor hoc modo.ubi præeuacuaris colicũ per clysterẽ stercora educentem,accipe aceti mulsi cochliariũ,& dissolue cũ succo ptisanę,& infunde. Vtere similiter & in nephriticis pituitosioribus. Euacuat pituitam citra molestiam & sanat. Acetum mulsum amarum. Cap. LXXIX

Fœniculi uiridis unà cum radicibus fasciculum I.apij cum radicibus,rutæ uiridis singulotum fasciculum unum.aceti sextar.II.& dimidium, hoc est libras V. mellis sesquilibram. Coquito herbas cum aceto ad tertias & excolato, & mel ad acetum indito,& coquito donec mellis liquidioris cõpagem habuerit. Deinde aloës primariæ unc.I. in mortario terito ac cribrato, & ad ipsam paulatim acetum mulsum addito, unito, excipito ac utitor: exhibetur ex eo cochliarium unum, ita ut ab ipso absorbeatur aqua calida. Caput egregiè purgat. Est aũt & stomacho gratum. Acetum mulsum uentrem emolliens,Prosomilitæ.Pulegij,origani,thymbrę syluestris, polypodij,singulorũ unc.I. radicum apij drach.IIII.radicum anethi scrup.VI.agarici,epithymi,scammoniæ, singul.unc.I.mellis sextar.I. aceti sextar.I. macerato species & coquito uelut acetum mulsum. Vbi uero deuenerit ad bonam cõpagem,tollito ab igne,& adijce scammoniam, epithymum,& agaricum.Et dato quadrantem cum aqua calida.

Posca aluum emolliens. Cap. LXXX

Cymini quadrantem,hyssopi sesquiunciam, ammij sesquiunciam, pulegij sesquiunciam,petroselini drachm.IIII. cacuminum thymi drach.IIII. zingiberis unc.I.seminis cnici unc.I. piperis drach.IIII. epithymi drach.IIII.salis capadocici dodrantem.Tundito & cribrato,& aridum seruato.Vsus tempore dato cochliarium I.ex posca. Alia posca ualde clara. Cap. LXXXI.

Cumini quadrantem,pulegij sesquiunciam, fœniculi sextantem, seminis apij sextantem,anisi sextantem scrup.VIII. scãmoniæ trientem, epithymi quadrantem,salis communis bessem aut libram I.Tundito,cribrato, & dato cochlia.I.ex posca,purgat imperuerse.

Gari purgatorij præparatio. Cap. LXXXII.

Scammoniæ drach.IIII.piperis grana L. gari nigri quadrantẽ,misce,utere ad intinctus,aut quomodo uolueris,purgat bilem. Aliud. Cnici grana XX. piperis grana L. gari quadrantem. Internam cnici partem tritam unito ac utitor.purgat pituitam. Si uero pro cnico adieceris lathyridas, efficacius facies. Si uero polypodij drach.IIII.inieceris,atræ bilis humorem euacuat. Efficacius autem euadit,si pro polypodio,epithymi drach.IIII.aut tres inieceris.

Mellis emollientis præparatio. Cap. LXXXIII.

Fœniculi uiridis manipulũ I.aquę sextar.III.coquito ad tertias,colato,& adijcito mellis lib.I.& coquito ad cõpagem mellis,& dato ex eo cochliaria.III. pur-

gat bilem flauam. Si uero pro fœniculo, seminis cnici interiorem partem adieceris unciæ I. pondere, purgat pituitam. Si uero polypodium aut epithymum eodem pondere simul coques, purgat atræ bilis humorem.

Garum aquosum. Cap. LXXXIIII

Gari unc. I. piperis grana L. seminis apij obolum I. hoc est siliquas III. mellis cochlea. I. aquæ quadrantem, scammoniæ scrup. I. S. aut II. Reliquis coctis & ab igne ablatis ammisceto scammoniam, & dato ante cibũ. Si uero pro scammonia, seminis cnici granorum uiginti internam partem adieceris, purgat pituitam. Si uero polypodij drach. IIII. adieceris, purgat atræ bilis humorem.

Garum uinosum purgatorium. Cap. LXXXV

Gari conchulas. II. uini conchulam. I. piperis grana XX. ligustici scrup. I. scammoniæ scru. I. mellis parũ, utere. Purgat bilem. Si uero cnici granorum XX. internam partem inieceris pro scammonia, purgat pituitam. Si polypodij drach. IIII. atram bilem.

Garum acetosum purgatorium. Cap. LXXXVI

Seminis apij drach. I. piperis grana L. cumini obol. I. succi cyrenaici siue laseris tantundem, scammoniæ scrup. I. gari unc. I. aceti quadrantem, utere purgat bilem. Si uero pro scammonia, cnici granorum uiginti internam partem adieceris, purgat pituitam. Si uero polypodij drach. IIII. atræ bilis humorẽ euacuat.

Iuscula emollientia. Cap. LXXXVII

Aquæ sextar. I. olei conchulam. I. gari parũ, salis pauxillum, anethi modicum, omnia donec succulenta fiant coquito. Deinde granorũ cnici XX. internam partem indito, & dato. Euacuat pituitam. Si uero polypodij drach. IIII. contusas ac cribratas insperseris iusculo perdicis aut phasiani, purgat atrę bilis humorem. At uero scãmoniam non probo in iuscula cõiectam, eo quod experimento compererim inidoneam esse.

Lac purgatorium. Cap. LXXXVIII

Lactis asinini aut caprini heminam I. scãmoniæ scrup. II. misceto ac exhibeto, purgat bilem. Si uero cnici granorũ XX. internam partem inieceris, euacuat pituitam. At uero polypodium aut epithymũ non probo ut lacti misceantur, eo quod tingant lac, & non potest hoc latere accipientem. Pleriq; enim ob timiditatem purgari non uolunt.

Oliuæ purgatoriæ. Cap. LXXXIX

Piperis drach. I. epithymi drach. II. silphij drach. I. mentę uiridis drach. I. comæ pulegij drach. I. cymini drach. I. rutæ drach. I. scammoniæ unc. I. palmularũ pinguium sextantem, mellis sextar. I. aceti sextarij dimidium, oliuas muria conditas CXX. numero, omnia prædicta per se tenuissimè terito, & deinde cũ aceto mulso. Postea oliuas singulas ter lancinatas inijcito, & sinito ad paucos dies ac utitor, dato in cibo oliuas tres, & iusculi cochliarium I. aut II. pro uiribus.

Oxyporiæ purgatoria. Cap. XC

Si ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari solet, cochlearij unius mensura acceptũ, ammiscueris scammoniæ scru. II. flauã bilem citra molestiã euacuabis. Si uero lathyridũ grana XX. addideris, purgat pituitam. Si polypodij aut epithymi drach. IIII. addideris, purgat atram bilẽ. Similiter aũt si quoq; diospolitico cõcoctorio pharmaco uteris, idẽ efficies, & maximè in quibus pituita in thorace residet. Si uero ad concoctoriũ ex calamintha pharmacũ ammiscueris medicamenta purgantia, euacuabis omnẽ circa cutẽ corporis uitiosum humorẽ, lepras, impetigines, & similia.

Oxyporiũ ex palmulis. Ca. XCI

Zingiberis, piperis, cumini, petroselini, singulorũ unc. I. scammonię infermento assatæ ac tenuissimè tritæ unc. II. S. palmularũ pinguiũ carnis trientem, foliorũ rutæ unc. I. mellis lib. I. aceti sextar. I. Coquito mel & acetum & palmulas, donec reliqua

reliqua fiat tertia aceti pars. Deinde rutam cũ palmulis terito, & arida leuissimè trita inspergito ac unito, & paulatim acetum mulsum coctum addito, unito ac utitor, uelut admirando & multa experientia cognito pharmaco. Perfecta dosis sunt cochlia. II. ad adstrictam aluũ, dum adhuc in uigore est medicamentum. Si uero nõ ualde fuerit aluus adstricta, pro mensura illius adstrictionis exhibendum est pharmacum, aliquando cochliarium I. S. aliquando I. solum. Subducit egregiè flauam bilem. Quapropter & in morbo regio utiliter exhibetur, & tertianarijs, ubi concoctio bona in urinis apparuerit. purgat etiam pituitam moderatè. Vtere confidenter in omni tempore uelut imperuerso ac minimè curioso. Ego uero etiam his qui absq; rigore febricitant dedi, postquã apparuit concoctio in urinis, & cõfestim sanati sunt. In quibus autem atram bilem purgare uolueris, adde ad prædictam dosim, epithymi scrup. I. aut pro uiribus. Si uero pituita multa insidet, adijce agarici aut isij scru. I. purgat enim moderatè pituitã.

Purgatorium ex cotoneis malis. Cap. XCII

Malorum cotoneorum maturorum, magnorum, odoratorũ, fermento oblitorum & assatorũ, carnis purgatæ trientem, mellis despumati quincuncem, piperis drach. II. scammoniæ drach. VI. singula per se terito & unito, ac exhibeto cochliar. I.

Purgatorium ex citrio. Oribasij. Cap. XCIII

Purgat hoc caput, facit ad stomachicos, cœliacos, & qui non possunt forte purgatoriũ ferre propter imbecillitatem. Vnde etiam pueris citra noxã datur. Est enim stomacho cõmodum. Citrij corticis ac carnis lib. I. aquæ sextar. I. S. mellis sextarij dimidiũ, piperis unc. I. scammoniæ unc. I. Citriũ in tenues partes secato, & cum aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctũ adijcito ac coquito ad bonam compagem, & reliquias coctorũ citriorum terito, ipsisq; arida tenuissimè trita inspergito, & ubi simul triueris, coctam aquam illam mulsam adijcito, & unitis utitor, cochliar. I. exhibens.

Purgatorium ex fœniculo ualde bonum. Cap. XCIIII

Epithymi, zingiberis, piperis, scammoniæ, singulorum unc. I. fœniculi uiridis, rutæ uiridis, apij radicum uiridium, singulorum quadrantem, aquæ sextar. III. mellis libras. III. decocto ad tertias redacto adijce mel, & coque ad bonam compagem. Deinde insperge arida, & exhibe cochliar. I. magnum.

Aliud ualde stomacho gratum. Cap. XCV

Fœniculi, cumini, pulegij, apij, singulorum manipulum, aquæ sextar. III. coquito ad tertias, & colato, & tantundem mellis addito, & coquito ad mellis compagem, & inspergito in mortario scammoniæ leuissimè tritæ unc. I. piperis unc. I. micasthes tritæ drach. IIII. unito datoq; cochliare. I. Conuenit flatuosis.

Purgatorium ex fœniculo quod parari solet ad atram bilem. Ca. XCVI

Scammoniæ sextantem, zingiberis, piperis singulorũ unc. I. petroselini scrup. XII. corticis ueratri nigri scrup. VI. epithymi unc. I. mellis libras. III. succi fœniculi lib. III. Coquito succum cum melle ad mellis cõpagem, & affundito paulatim & arida tusa ac cribrata in mortario, & unitis utitor. Datur ex eo cochlia. I.

Purgatorium atræ bilis. Oribasij. Cap. XCVII

Aquæ sextar. III. mellis dodrantẽ, epithymi unc. I. Epithymũ tusum ac cribratum inspergito, ubi illa simul ad tertias decoxeris. Dato bibendũ pro uiribus. Mihi uero uidetur quarta pars exhibenda esse, his aũt qui bono habitu præditi sunt, dimidiũ.

Aliud purgans atram ac flauam bilem. Cap. XCVIII

Scammoniæ, epithymi, singulorũ sesquiunciam, petroselini, zingiberis, mentæ, singulorum drach. II. excipe melle, & exhibe nucis ponticæ magnitudine.

Pastillus flauam bilem purgans. Cap. XCIX

Piperis, mastiches, n cum pinearum, passularum enu cleatarum, singulorum grana X, cumini grana XV, scammoniæ scrup. II, plus minus, mellis parum, trita simul dato, uelut pastillum. Huius dosis una est, purgat citra molestiam.

Buccella purgatoria. Cap. C

Fermenti ex similagine libras II, scammoniæ unc. I, seminis fœniculi, cumini, folij malabathri, singulorũ siliquas III, piperis grana XXXIII, salis cõmunis parũ, olei & gari cochlia. II, arida cõtundito ac cribrato, & cũ fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliaresij habentes. Torreto in clibano, & exhibeo perfectam dosim sextantem ex hoc pane edendam, quocũq; quis uoluerit modo, saltem ut ieiunus utatur. Est enim maximè alienũ ab omni molestia, purgat bilem. Aloëdaria citra molestiam purgantia. Cap. CI

Aloës quadrantem, agarici unc. II, S, scãmoniæ unc. I, bdellij drach. IIII, gummi uermiculati sextantẽ, excipe succo brassicæ. in his uero qui humore flaccidũ stomachũ habent, succo carnis citrij, & forma pilulas ciceris magnitudine, & dato perfectis septem ieiunis. Si uero uoles, etiã ante cœnam, & post cœnam. Si autẽ mollire uolueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud sine molestia purgans. Scammoniæ sextantem, bdellij unc. I, aloës drach. IIII, gummi drach. IIII, & cum succo brassicæ fac catapotia ciceris magnitudine, & exhibe post cœnam, si mollire uolueris, tria: Si uero purgare, septem ut plurimum, aut quinq;.

Pharmacum pituitam ducens. Oribasij. Cap. CII

Baccarũ lauri recentium sextantem, euphorbij unc. I, mellis quod satis est, ut eclegmatis formam habeat. Datur cochliarij dimidium. Redundantibus humoribus plus datum plus profuit. Vtere uelut optimo. Aliud pituitam euacuans. Seminis anisi, piperis, casiæ, medullę colocynthidis, singulorum drach. IIII, grani cnidij, seminis cnici, singulorum drach. IIII, mellis quod satis est, ut eclegma fiat, dato perfectis cochlia. I, S. Aliud. Anisi, apij, ammij, piperis, grani cnidij, seminis cnici, lathyridum, singulorum drach. IIII, cassiæ drach. II, mellis despumati quod satis est. Perfecta dosis sunt cochlia. II.

Purgatorium atræ bilis, Philagrij. Cap. CIII

Zingiberis drach. I, seminis apij drach. II, succi cyrenaici, piperis, ligustici, singulorũ drach. I, epithymi drach. IIII, excipe melle ut eclegma fiat, & exhibe cochlia. II. Aliud. Epithymi, agerici, aloës, singulorũ drach. IIII, corticis ueratri nigri drach. I, hyssopi, iridis, absinthij succi, singulorũ drach. IIII, bdellij, gummi, utriusq; drach. I. Si uero non affuerit absinthij succus, adijce comæ tantundem, & excipe melle. & dato pro uiribus. Euacuat atræ bilis humorẽ, itemq; pituitæ.

Bilis & pituitę, & atrę bilis, ac reliquorũ hum. cõe purgatoriũ. Ca. CIIII

Lathyridum, medullæ colocynthidis, foliorum chamelææ siccorum, scammoniæ, epithymi, polypodij, anisi, singulorum drach. X, cacuminum thymi, piperis, mastiches, carpobalsami, casiæ, seminis apij, chamæpityos siccæ, singulorum drach. V, absinthij succi aut comæ drach. V, mellis quod satis est ad eclegma. Dato cochliar. I, aut plus pro uiribus. Vtere autem hoc non in omnibus, sed in quibus coniectaueris omnes humores æqualiter in corpore redundare.

Aloëdaria emollientia ex rosaceo melle, Philagrij. Cap. CV

Aloës sexuncem, costi, spicænardi, carpobalsami, floris iunci odorati, singulorũ unc. I, casiæ unc. I, agarici drach. IIII, croci drach. III, S, comę centaurij scrup. IIII, mellis sextantem, succi rosarũ trientem, epithymi unc. I, rhei scru. VIII, asari scru. IIII, ligni balsami scru. VI, mastiches scru. VIII, excipe melle rosaceo, & da pro

pro uiribus. Aliud ex rosaceo melle, molliens uentrem sine omni molestia. Vtere uero ipso ad articulorũ, & maximè coxendicũ dolores, itemq́ lumborũ. Aperit etiam iecoris obstructiones. Isij scru. VIII. agarici drach. IIII. aloës sextantem, spicæ nardi scru. VIII. floris iunci odorati scrup. VIII. cro scru. IIII. casiæ scrup. XVI. costi scru. VIII. carpobalsami scru. VIII. mellis rosacei quadrantẽ & scrup. VIII. terito & formato catapotia cũ melle rosaceo, & quinq́ exhibeto, post cœnã quotidie si uoles, aut alternis diebus, aut prout uisum fuerit. Exterget enim stomachum & articulos, præcipue uero purgat pituitam. Est autem cõsueto more prandendũ ac cœnandum. Aliud bilem & pituitam ducens. Absinthij comę tusæ ac cribratæ, aloës tenuissimè tritę, utriusq́ unc. I. excipe succo tithymalli, maximè myrsinitæ, & efformato catapotia phaseli magnitudine, & data III. tantũ.

Aloëdarium, ex Philagrio. Cap. CVI

Purgat hoc bilem & pituitã. Colocynthidis medullæ, aloës, scammoniæ, singulorũ drach. V. succi aut comæ absinthij drach. V. excipe succo brassicæ, & fac catapotia. Ciceris magnitudine, & exhibe perfectis XXI. Aliud, & ipsum multo experimento cognitum. Euacuat aũt tres humores. Aloës, epithymi, scammoniæ, singul. drach. II. colocynthidis, agarici utriusq́ drach. I. excipe succo brassicæ. Et dato catapotia XV. Aliud quod in Tyro pręparatur. Scammoniæ sextantem, aloës drach. I. mastiches, bdellij, piperis, absinthij, singulorũ drach. I. excipe succo medij citrij ac corticis, & fac catapotia. Et dato septem aut nouẽ. Si uero uoles probè purgare, habeant catapotia exhibẽda pondere scru. IIII. S. & amplius.

Aloëdarium Oribasij. Cap. CVII

Conuenit hoc maximè lippientibus. Euacuat aũt magis bilem flauã & atram. Scãmoniæ unc. I. corticis ueratri nigri unc. I. salis ammoniaci drach. I. radicis panacis drach. II I. piperis, pulegij, utriusq́ drach. I. efformato cũ aqua pilulas fabis gręcis similes. Et dato ex eis septẽ mediã dosim, ita ut habeãt septẽ, drachmã unã & obolos duos. Aliud, Oribasij. Aloës sextantẽ, spicæ nardi, asari, mastiches, croci, xylobalsami, singul. drach. V I. casię drach. XII. epithymi drac. XII. formato catapotia erui magnitudine, cũ decocto pulegij. Et dato XXI. Hoc quartanarios sanat. Possunt etiã cũ melle cocto efformari.

Sal purgatorius. Ca. CVIII

Salis ammoniaci sexuncem, silphij drach. II. seminis apij drach. II. zingiberis drach. I. piperis drach. III. folij indici, spicæ nardi, pulegij, singul. drach. I. scãmoniæ unc. I. Datur cochliariũ unũ. Euacuat bilem. Aliud. Salis ammoniaci sexuncẽ, seminis apij drac. I. zingiberis drach. II. piperis drac. III. spicæ nardi drach. I. pulegij scrup. III. S. folij scru. I. lathyridũ unc. I. dato cochliarium. Euacuat pituitam. Aliud. Salis ammoniaci sexuncem, zingeberis drach. IIII. piperis drach. II. anisi, seminis apij, utriusq́ drach. II. folij scrup. I. epithymi unc. I. dato cochlearium. Euacuat atræ bilis humorem. Sal subducens & euacuans circũsitam in uentre ac intestinis pituitam, & reliquos humores. Purgat moderatè etiã bilem. Cõuenientiss. est arthriticis, uertiginosis. hoc usus est quidam stomachicus, & frequenter ex comitiali morbo cadere solitus, & ingẽtes gratias egit. A morbis uero præseruat familiariter ipso utentes. Petroselini drach. III. mastiches scru. III. zingiberis drac. II I. piperis, euphorbij, utriusq́ scru. V I. salis ammoniaci drach. XV. scammonię drach. V I. Datur cochliarij dimidiũ in prandio, cũ carnibus uolucris aut gallinæ, aut piscis, ad intinctus. Sit aũt pondus scrup. IIII. S. Si uero efficacius purgare uoles, dato ieiuno mane cũ succo ptisanæ, aut cũ aqua mulsa, scru. V I. fortioribus etiam VII. dare potes. Debilioribus uero scru. III. aut IIII. S.

Aliud purgatorium purgans citra periculũ non euertens stomachum. Datur

in omni tempore,& omni ætati, & pueris. Educit stercus & omnem materiam corruptam à capite usq; ad ungues. Remouet furfures & reliquas circa caput nascentes pustulas. Facit ad uertiginem, lippientes. Medetur omnibus circa cutem pustulis. Sanat tertianam, quartanam, quotidianam, in interuallis exacerbationem datum, ubi concoctio bona in urinis apparuerit. Bilem aũt præcipuè euacuat. Habet hoc modo. Zingiberis, petroselini, epithymi, silphij, ammij, seminis apij, cumini, ligustici, piperis, singulorum drach. IIII. scammoniæ quadrantem & unciæ dimidium. salis ammoniaci tosti septuncem. Torreto salem ac tundito cum reliquis. Scammoniam uero tritam cribratam unito in mortario, & dato scrup. IX. cũ succo ptisanæ aut aqua mulsa meraciore. Aliud consimile, acutius experimento constans, imperuersum, euacuat magis bilem. Ammij scrup. VI. seminis apij scrup. III. piperis, petroselini, epithymi, cumini, singulorũ scrup. IIII. S. scammoniæ unc. I. salis cõmunis quincuncem, salis ammoniaci trientem, datur cochliarium cum ptisana. Aliud experimento constans ualde bonum. Epithymi scrup. XVIII. cacuminum thymi scrup. VIII. salis ammoniaci scrup. VIII. piperis scrup. II. cumini Aethiopici, anisi, utriusq; scru. II. mastiches scrup. XII. contusa trita adseruato. Vsus aũt tempore scammoniæ scrup. II. sumito ac terito cum modico melle, & adijcito aridi triti adseruati medicamenti scrup. II. tantum, & unito ac dato cum ptisanæ succo aut aqua mulsa.

Purgatorium pituitam ducens, Diogenis. Cap. CIX

Euphorbij, piperis, salis ammoniaci, singulorũ unc. I. terito & redigito in puluillum, & dato in ouo sorbili cochliarij dimidium. hoc purgat pituitam solum. Dosis perfecta sunt scrup. IIII. S. Aliud flauam bilem purgans. Scammoniæ unc. I. costi, spicæ nardi, utriusq; scrup. IIII. S. radicis rubiæ leuissimè tritæ scru. II. perfecta dosis sunt scrup. III. Media, II. minima I. Aliud atram bilem euacuans. Scammoniæ in malo assatæ drach. V. costi, spicæ nardi, utriusque scrup. IIII. S. caryophylli scrup. I. S. radicis rubiæ scrup. II. epithymi scrup. I I. perfecta dosis scrup. VI. media. IIII. S. minima. III.

Purgatorium aquam ducens, Oribasij. Cap. CX

Ducit hoc item pituitam, piperis, seminis rutæ, scobis siue ramentorũ eboris, euphorbij, æquales partes. Dantur scru. III. cũ aqua mulsa aut cõdito, facit & ad colicos & hydropicos. Aliud aquam ducens. Petroselini, anisi, cacuminũ thymi, singulorũ drac. III. foliorũ chamelææ siccorũ drach. X. mellis quod satis est ut eclegma fiat. Dato perfectã dosim cochliar. IIII. S. Si uero efficacius facere uoles, ammisce prædictis squamæ æris drac. VI. Et dato perfectam dosim cochliar. III.

De Hieris. Cap. CXI

Hiera Logadij. Medullę colocynthidis sextantem & unciæ dimidiũ, scillę assatæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, thymi, scãmoniæ, singul. drach. XX. corticis ueratri nigri, hyperici, utriusq; drach. X. epithymi, bdellij, polypodij sicci, aloës, chamædryos, marrubij, casiæ, singulorũ unc. I. myrrhæ troglodyticę, piperis albi, longi, nigri, cinamomi, croci, apopanacis, sagapeni, castorij, petroselini, aristolochiæ longæ, singul. drach. IIII. excipe melle. Dosis perfecta sunt drach. IIII. media III. minima II. adijce ad dosim dũ exhibiturus es salis tenuissimè triti cochliarij dimidium. Purgatorium citra molestiam purgans. Cap. CXII

Facit ad ischiadicos, & qui per circuitũ diuturnè uexanẽ. Medullæ colocynthidis unc. I. nitri sextantẽ. terito probè, & dato robustis drac. I. cũ aquę mulsæ potione magna ieiunis. Debilibus uero siliquas nouẽ. Vtere cõfidenter. Aliud eximiũ. Ad principia insanię, melancholicis, paralyticis, ischiadicis, uertiginosis, comitiali

mitiali morbo laborantibus, alopecijs, capitis doloribus. Veratri nigri, scāmoniæ, utriusq; drac. VIII. salis ammoniaci drach. IIII. gūmi drac. I. efformato catapotia ciceris magnitudine cū succo brassicæ, & dato perfectis scru. V. Media dosis sunt scrup. IIII. Minima. III. his qui ualde debiles sunt. Est hæc descriptio Oribasij, caput LXXVII. desunt aūt huic species tres. Purgatoriū medicamentū, Prosomilitæ, epithymi quadrantē, isij unc. I. agarici drach. IIII. euphorbij drach. VI. spicæ nardi, folij, costi, piperis, singulorum drach. XXX. caryophylli scru. VI. Dantur ex hoc scrup. VI. cum aqua mulsa. Si uero bilem flauam repereris cum alijs duobus humoribus redundantem, adde ad hanc dosim usus tempore etiam scammoniā, quantū satis esse iudicaueris pro uiribus. Habet autem hęc dosis, isij siliquas quinq;, epithymi scrup. I. S. agarici siliquas II. S. euphorbij siliquas III.

Hiera Galeni. Cap. CXIII.

Medullæ colocynthidis sextantem & unciæ dimidium, chamædryos, agarici, scillæ assatæ, ammoniaci thymiamatis, scammoniæ, corticis ueratri nigri, stœchadis, hyperici, singulorum sextantem, epithymi, euphorbij, utriusq; drach. VIII. polypodij sicci, bdellij, aloēs, marrubij, casiæ, singulorum sextantem, myrrhæ trogodyticæ, sagapeni, croci, aristolochiæ longæ, piperis albi, longi, cōmunis, cinamomi, opopanacis, castorij, petroselini, singulorū drach. IIII. M lis quod satis est. Dato perfectam dosim drach. IIII. Mediam III. Minimā II. cum aqua mulsa & salis tenuissime triti cochliario dimidio. Maxima porrò est uius utilitas: purgat en m ex profundo uarios humores excellenter, ita ut neq; exolutionē, neq; tribulationē, neq; debilitatē, neq; inappetentiā, neq; aliā angustiā ægro accipienti exhibeat. Sed potius facilè sperantes & hilares & robustos efficit, ut mirabilis sit ipsius excellētia. Sanat itaq; hemicranicas affectiones, uertigines, comitialē morbum, insaniā, melancholiā, lethargū & similia, hebetudinē uisus, grauitatē auditus, uocē interceptā, anhelosos, stomachicos, affectiones antiquas, splenicos, nephriticos, colicos, ischiadicos, arthriticos, podagricos. Ducit menses. Cōuenit tremulis, & resolutis, impetiginē ferā, & oēs circa cutē corporis nascētes pustulas, & elephātiasim, & febres diuturnas per circuitū repetētes sanat, & omnia maligna ulcera.

Hiera Archigenis, exēpla ad Marsum de atra bile. Ca. CXIIII

Medullę colocynthidis saxtantē & uncię dimidiū, chamædryos, agarici, marrubij, stœchadis, sing. drach. X. opopanacis unc. I. sagapeni, un. I. petroselini, aristolochiæ rotundę, piperis albi, sing. drach. V. cinamomi, spicę nardi, myrrhę troglodyticæ, polij, croci, sing. drach. IIII. excipe melle despumato, ut habeat strigmentitiā crassitudinē, & repone in uitreo uase. perfecta dosis sunt drach. IIII. (In alio exēplari adduntur scrup. III.) cū aqua mulsa adiecto salis cochliario paruo. Quū enim sordibus inquinatus & male affectus fuerit æger, strenuā cōstitutionē inducit, non solū ob multitudinē eorū quæ per aluuū subducunt, sed etiā quod priuatim bilem atrā imminuit. Pleuritidi itaq; primū præparata est, & flatuosis affectionibus cōuenientissima est, & facilē spirationē facit, & impedimētis nutrimenti aduersatur, & colorē cutis depurgat, sanguinē quidem defecans, malè uero ardentem spiritū lucidius accendens. Sed nō est propositū nobis encomiū dicere eius, quę non frustra hiera, id est, sacra appellata: longū enim sermonē res ea requirat. Ad melancholicas aūt affectiones nō est aliud pharmacū quod huic cōparari mereat. Et noui multos per assiduū eius usum nullo alio opus habuisse, etiāsi nullā omnino bilē excreuissent: nō enim qui nigrā excernūt bilē soli melancholici uocant, sed qui etiā iā habēt in solidis mēbris talis cōstitutionis structurā. Sed & panniculorū siue mēbranarū cerebri malos habitus ualdè bene exterit: unde morbū

comitialem & insanias inde orientes mirabiliter remouere uidetur. Ego reperi hanc descriptionem in medicamentario libro de Rhoma mihi allato ualde laudatam ad insanos, melancholicos, isciadicos paralyticos, uertiginosos, comitialẽ morbum, alopecias. Non habebat autem opopanaca, neq; piper, neq; pulegiũ.

Hiera Antiochi. Chamædryos, agarici, medullæ colocynthidis, stœchadis, singulorum drach. X. opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ, piperis albi, singulorum drach. V. cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglitidis, croci, folij, singulorum drachm. IIII. Mellis quod satis est. Facit ad melancholias, insanias, morbum comitialem, & omnes feculentum sanguinem habentes.

Hiera Rufi, ad melancholias. Cap. CXV

Medullæ colocynthidis sextantẽ & unciæ dimidiũ, chamæpityos drach. X. chamędryos drach. X. casię drach. V. agarici, marrubij, utriusq; drach. X. opopanacis un. I. sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, sing. drach. V. cinamomi, spicę nardi, croci, myrrhæ troglitidis, polij, sing. drach. IIII. Excipe melle, & exhibe drach. IIII. perfectã dosim cũ aqua mulsa, & sale. Habet aliquid ad intelligentiã utile, eo quod à capite plurima ducit. Vnde uertiginosis, & capitis grauitati, & glaucomatis fieri minãtibus, comitiali morbo, paralyticis affectionibus, hoc pharmacũ priuatim adhibere soleo, & si opus fuerit memoriã reuocare. At melancholico non parua nec uulgaris utilitas ex ipso contingit. Quare sæpe per ipsum purgandus est. Etenim alia medicamẽta alibi aliter præparanť, & ad alios quosdã morbos magis apta sunt. Si uero quis ad atrã bilẽ uti uoluerit, hoc utile existit. Vtatur aũt singulis diebus ex hac antidoto fabæ magnitudine, nõ purgationis gratia: magnopere enim cõfert ad cõcoctiones, & flatus discutit. Videť porrò mihi conducibile esse, ut ob strenuas purgationes maluę seminis drach. II. bibanť.

Hiera Iusti, faciens ad eadẽ uelut relatæ. Cap. CXVI

Epithymi trientẽ & unciæ dimidiũ, marrubij, stœchadis, chamædryos, corticis ueratri nigri, scammoniæ, agarici, piperis albi, cõmunis, longi, scillę assatę, singulorum sextantem, medullæ colocynthidis, euphorbij, aloẽs, croci, gentianæ, seminis petroselini, ammoniaci thymiamatis, sagapeni, singulorum unc. I. opopanacis, polij, cinamomi, casiæ, myrrhæ troglodyticę, spicæ nardi, floris iunci odorati, pulegij, singulorũ drach. IIII. aristolochiæ longę, & rotundæ, utriusq; drach. II. mellis despumati quod satis est. Perfecta dosis drach. IIII. S. cum aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario uno.

Quomodo auxiliari oportet his qui pharmacum biberunt, & non purgantur. Cap. CXVII

Si uero quis poto pharmaco non purgeť, aquã mulsam meraciorẽ assiduè absorbendã dato, & nitri parũ in aqua liquefacti. Optimũ autẽ cognoui multo experimento mastichen, ut dentur eius scru. XII. leuissimè tritæ cũ aqua tepidiore. Optimũ est & glandẽ ano indere, ex sale, nitro, ac melle. Et malũ aliquando manducatum effecit quod debuit: corroboratũ enim os uentris, superfluitates infernè protrudit. Ob quot causas non exercuit uenter purgatorio dato? Ob quinque causas. Aut propter naturæ ægri proprietatẽ, aut ob dati pharmaci paucitatem, aut propter stercus durum impactũ in quibusdam intestinis, aut quod natura impetum per urinas fecit, aut propter errorem, pars quidem purgantis, ad hoc ut nihil lædat corpus, alimentum fit animalis: pars uero in pharmacum uenenosum euertitur. At uero Hippocrates de purgationis excessu sic dicit: Quũ purgationis excessus hominẽ arripuerit, statim in balneũ ipsum inducito, uinumq; bibendũ & ante balneũ & post dato, fuluũ colore, & album substantia.

Et mea experientia cōperit hoc præstantissimū omnium, quare ne cōtempseris.

Cura excessus purgationis, Oribasij. Cap. CXVIII

In his qui nimiū purgantur, potū cōtrahere oportet, & somnū procurare, dandum est aūt uinum austerū paulatim, cum aqua fontana. Bonū est & crassiorē polentā torrere ac potui inspergere. Aut parū de calice papaueris, & gallę parū. Facit etiā probè lentis decorticatæ farina cum aceto & beta nigra cocta, rhoë adiecto aut parum de calice papaueris. Cōducunt & pira sicca expressa, & mala cotonea. Si uero adhuc perseuerat lationis impetus, utendū est efficaciorib. ad cœliacos descriptis. In his uero qui facilè uomunt, aquā tepidā multam bibendā dato, & uomere iubeto, digito aut penna immissa. Atq; hoc facies bis & ter cōsequenter. Deinde oleum melinū & uinum calefacito, & in hoc linteū tinctū uentri admoueto. & post modicū interstitiū antidoti theriaces fabæ magnitudinē cum uino bibendū dato.

De uomitu. Rufi. Cap. CXIX

Quandoquidē in uiolentis uomitibus sępe absurda quædā sequi solent, operæ pretium fuerit prius modos referre, quomodo quis facilè uomat. Nam pituitam mouet uomitus, & caput leuat: & eum qui auidius cibum ingessit, aut plus uini hausit, lædi prohibet. Auxiliatur autē purgatio per uomitus nimio corporis moli. Opitulať item excellenter gracilibus. Omnes autem fluidas affectiones uomitus sanare solet, uelut ulceratione rhenum, uesicæ, & ani, & aliarum partium, elephantiasim, cancros, malos corporis habitus, articulorū affectiones. Cōuenit & hydropicis, maximè aqua inter cutē laborantibus, regio item morbo, & comitiali in his quibus à stomacho initiū affectionis accepit. Nam his qui in capite affecti sunt comitiali morbo, incongruus est uomitus. Cōducit item tremulis, resolutis, siderationibus, spirationib. erecta ceruice, melancholijs, impetiginosis. Cōtrarij uero sunt uomitus sanguinis reiectioni, strangulatib. uteri, naturis nauseabūdis, animi deliquijs, his qui à suffocatione assiduè uexanť, & qui ex qualibet occasione caput dolent, & qui suffusionē suspectā habent, & in summa omnib. oculorū affectionibus. Sint autē uomitoria nō acerba & arida, sed partim dulciora, partim acriora. Videť aūt inter hęc raphanus probari, & eruca, & salsamentū uetus, origanū uiride, cepe & porrum. Coadiuuat uomitus etiā ptisana adiecto modico melle, & pingues carnes. Attamen nō oportet prædicta aut huiusmodi decoquere, & succos ipsorū solos accipere. Verum totā molem deuorare. Neq; uero circa manducationē diu immorari oportet, si quis uomere uelit. sint tamē omnia ex coctura emollita. Manifestū est aūt ex uinis quoq; dulciora esse eligenda: hæc enim magis in uentre supernatāt. Et calidæ potu utendū est. Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placentas gustare, & cucumeris semen maceratū cum melle offerre. Sed & cucumeris satiui ac peponis radix trita cū melle uomitū mouet, & Celticæ radix trita septē drachmarū pondere in aqua mulsa ac pota fortiter sursum purgat, ut aliquando etiam excessus purgationis cōsequatur. Qui uero fortioribus uti uolunt, narcissi bulbum in aqua coquunt, & cum decocto quidem temperant uinum. Ipsum aūt bulbū edunt coctū, cum oleo & modico sale. Mouet etiā uomitū ungentū irinū, & plus adhuc cyprinū, si quis illitis ex his digitis irritet. Citra molestiā mouet uomitum etiam hyssopi decoctū, & thymi, & cnici semen tritū cum sesamo, ac cum aqua mulsa plurima potū. Et nasturtij semen. Similiter oleum sesaminum, raphaninū, narcissinū. Daphnoidis folia uiridia tria comesta. Optimū est & hoc, raphani decoctū & caricarū cremorē simul misceto, tepefacito, & bibendum dato. Pleraq; igitur & curiosiora uomitoria reprobanda sunt. Dandi uero sunt raphani ieiunis qui inediam tulerunt, & à cœna

prius

prius uomuerunt. Sint autem raphani ualde acres, & secentur in tenues laminas, macerentur autem hæc frustula à uespera in aceto & melle. Edat autem uomiturus ex his magnam copiam, & assiduè super ingerat acetũ mulsum. Deinde ad horas duas lentè obambulet, & plurima aqua tepida hausta uomat, per digiti aut pennæ irritamentum.

Præparatio raphanorũ cum ueratro albo. Cap. CXX

Præparantur etiã alio modo raphani ad diuturnas affectiones, & fortiore exagitatione indigentes. Veratri enim albi & optimi festucarũ drach. VI. in raphanos figuntur, ita ut raphani prius harundine compungantur, & deinde festucæ ueratri in foramina immittantur. Hæ festucæ ubi totam noctẽ in raphanis manserint, sequenti die eximuntur, ui ipsarũ in raphanis relicta. Postea uero raphanos cõscindere oportet & in aceto mulso macerare, & similiter edẽdos exhibere. Diligẽter aũt cõsiderandũ est, ne quid ex cortice ueratri in raphanis permaneat.

Quibus dandum sit ueratrum, & quibus non. Ex Antylo ac Posidonio. Cap. CXXI

Ipsum ueratrũ dandum est his qui diuturno ac forti morbo laborant, & qui in alijs auxilijs spem non habent. Dandum est hydropicis, elephantiosis, malo habitu præditis, resolutis multo tempore, comitialib. & melancholicis, arthriticisq́ ac podagricis. At enumerare in quibus affectionibus probetur ueratrũ, non facile est propter multitudinem. Præstat itaq; dicere qui morbi à ueratro lędantur. Incommodum est itaq; ueratrum, sanguinis reiectioni, spirationi erecta ceruice strangulationẽ minanti, & in suffusione imminente, capitisq́ affectibus qui ex interuallis uiolentos dolores inducunt, cum rubore faciei & uasorum distentione: & in uteri strangulationibus, & his qui assiduè animo linquantur.

Quid ueratrum facere possit. Cap. CXXII

Veratrum potest corpora transmutare ac permutare, temperaturam ipsorum recentiorem ac robustiorem efficiens.

Quod multi accepto ueratro nihil quidẽ uomuerunt, nihil tamen minus quàm purgati utilitatẽ perceperunt. Cap. CXXIII

Multi accepto ueratro ipsoq́ cõcocto, omnino quidem non sunt purgati, utilitatem uero non minorem perceperunt quàm hi qui purgati fuerant.

Qui sint magis apti ad ueratrum. Cap. CXXIIII

Viri aptiores sunt ad ueratrum mulieribus, & ex ipsis uiris hi qui fortiorem habitum possident. At mulierosi, & habitu ualde pingues, aut graciles, aut thorace non carnosum habentes, & longam ac angustam ceruicem habẽtes inepti sunt. Pueri quoque ac senes inepti sunt: & qui ualde frigidam temperaturam habent, & qui sana corpora habent, & multo sanguine abundant, inepti sunt. Item difficulter uomentes & pusillanimes.

Tẽpora uniuersalia ac particularia ad ueratrũ sumendũ apta. Cap. CXXV

Tempus uernum aptissimũ est ad sumendum ueratrũ. Deinde autumnus. Aestas incõgrua est, & nimirũ hyems quoq;, nisi ualde magna urgeat necessitas. Et tunc hyeme quidẽ qui ualde calidũ temperamentũ habent aptiores sunt: Aestate uero senes. Constitutio idonea est serena & calida & insolata. At in morbis in quibus interualla sunt, dandum est in interuallis. In alijs, quandocunq; contigerit. In quartanis uero & intestinis fluxione uexatis, in ipsis accessionibus.

Veratri probati notæ. Cap. CXXVI

Optimum est ueratrũ quod ab una radice plures festucas siue surculos habet, eosq́ paruos & extentos, & non rugosos, & nõ in acutũ desinentes, neq; caudã muris

muris referentes. Intus uero ualde albos, foris autem pallidiores, profundam me dullam habentes, friabiles, qui non flectuntur ob mollitiẽ, sed frangunť transuer sim instar caulis, & qui in fractura fumosum quid cõtinent ac remittũt, atq; hoc purum. Nam si puluerulentũ id fuerit, uetustatẽ ueratri indicat. Bonũ porrò ueratrum mansum primum dulcedinis indicationem de se præbet, deinde modicę acrimoniæ, postea feruorem fortem inducit in ore, & saliuã multam ducit, & sto machum euertit. Oportet autem uere colligere ueratrũ radice adhuc prægnãte.

Victus ratio ueratro purgandorum. Cap. CXXVII

Victus ratio accuratissima cõstituenda est his qui ueratro purgandi sunt. Atte nuatis enim corporibus non citra periculum exhibeť. Diebus tribus antea absti neant à carnib. aut reliquis crassi succi eduliјs ac potibus. Asuefaciãt autẽ seipsos ad uomitũ, & ter aut quater prius uomant à cœna, & aluus subducať. Oportet au tem declarata antea domesticis anxietate certaminis futura, sic ad hoc auxilium procedere.

Differentiæ exhibitionis ueratri. Cap. CXXVIII

Datur diuersimodè ueratrũ: Aliј enim decoctũ ueratri dant, aliј cremorẽ, aliј ipsam eius substantiã. Et aliј forpice in rameta confectũ exhibent. Aliј tusum & cribratũ. In ramẽta igiť confectũ citò incipit purgare, post horas in totũ duas, bilem & pituitã educẽs citra multã lancinationẽ. Et ipsum simul uomitu reiectũ, in quatuor aut quinq; horis purgationẽ sedat. At in puluillum redactũ ualdè tardẽ operať, ut post quatuor aut quinq; horas sæpe incipiat. Verũ omnes species bilis & pituitę educit, & ad periculũ contractionis & nimiæ purgationis deducit. Ad longum etiam tempus producit purgationem, sed utilitatem multiplicẽ exhibet.

De cremore ueratri. Cap. CXXIX

Cremor in quo maceratũ est ueratrũ datur senibus & pueris, & his quibus ha bitus defluxit, & qui morbũ facilè solubilẽ habent. Datur & his qui elephantiasim futurã timent. Oportet aũt drach. V. ramentorũ, in aquæ pluuialis hemina di midia macerare ad triduũ, deinde colare & calfacere, atq; exhibere totũ cremorem.

De ueratri decocto. Cap. CXXX

Decoctũ ueratri dandũ est tum prædictis, & qui illis adhuc sunt robustiores, in sanientibusq; ac atra bile percitis. Præparať hoc modo. Veratri librã I. concisam in aquæ pluuialis sextar. II. macerato ad triduũ. Deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias. Postea colato & adiјcito ad decoctũ, mellis despumati primariј lib. II. & coquito usq; ad mellis cõpagem, & cochleariũ magnũ delingendũ dato. Licet etiam aqua calida miscere, & dare cum sorbitione quadam. hoc neq; conuulsiones, neq; cõtractiones, neq; nimiã purgationẽ facit. Exercitiũ autẽ est uolenti ad ipsum ueratrũ transire, ut etiã cõfidenter ramenta eius cõsecta accipiat.

De ramentis ueratri, item de contuso ac cribrato. Cap. CXXXI

Cęterũ his qui maiori molimine ac exagitatione opus habent, fortioribusq; ac confidentioribus, & facilè uomentibus ramenta concisa danda sunt. At uero his qui adhuc audentiores sunt, aut etiã cõsuetudinẽ habent, cõtusum & tenuissimo cribro excretũ dabis. Ramenta uero sic exhibe. Accipe festucas, cõscinde forpice ad polentę aut furfurũ magnitudinẽ, deinde puluillũ linteo exterge, & detractis omnibus tenuib. particulis, ut ne strãgulet, dato timidiorib. quidẽ cũ ptisanæ aut alicæ succo, ubi parũ decoxeris. fortioribus uero cum aqua calida, aut aqua mulsa, ita ut cogas ipsos insuper sorbere aquã mulsam purã, aut aquã, ut ne relinquatur quid in faucibus aut stomacho. Dosis perfectissima fortibus, de ramentis concisis, sunt drachm. II. S. de puluere crassiore, drachma una & oboli II. de puluillo drach. I. & oboli II. Contundimus autem crassiorẽ eius farinã in mortario, & per

angu-

angustissimum cribrum excernimus, & tenuissimũ auferentes, id quod crassius est exhibemus cum succo alicæ, aut mazæ ex polenta factæ. Tenuem uero puluillum tundimus, & exactè cribramus. Et postea cum cocto melle solidissimo in catapotia coactum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore. Cap. CXXXII

Præparantur porrò ipsis ad opem ferendam lancinationibus, animi deliquijs, & conuulsionibus hæc. Aqua calida & frigida, decoctum hyssopi, mel, ruta, pulegium, acetum, mala, panis calidus, uinum, pullus gallinaceus coctus, oleũ commune & sicyonium, sal, galbanum, castorium, cremor ueratri, oleum cyprinum, aut irinum, aut narcissinum, pennæ, sternutatorium, cucurbitulæ diuersæ, lectica siue ferculum, lectus stratum molle habens, clyster.

Quomodo post potum curandi sint. Cap. CXXXIII

Si quidem facilè purgentur postquam biberunt medicamentũ, dabimus ipsis aquam frigidã absorbendã aut colluendã. Deinde odoramentũ quoddã corroborans. Et iubebimus ipsos sedere aut reclinari, & in quiete manere ad horas duas, ut ne citius quàm oportet pharmacũ reuomatur. Postea iubebimus ipsos moueri. Prima perceptio caloris circa stomachũ & fauces contingit: Deinde saliua multa in os colligitur: Postea partẽ alimenti & pharmaci cum pituita uomũt, deinde pituitã & bilem cum pharmaco: Mox purã bilem. Sæpe uero etiã uenter infernè subduciť, quando sanè etiã tolerabilior purgatio contingit. Singultiũt leuiter, & facies rubicunda est. Si uerò facilè procedit purgatio, & facies bonũ colorem habebit, & singultus cessabit. His uero qui circa mediã purgationẽ singultiunt, aquã mulsam dabimus, aut decoctũ rutæ, & aquã tepidã in potu. Deinde purgatos lauabimus, & alimentũ stomacho gratũ exhibebimus. Perseuerãte uero purgatione, oportet dare aquã mulsam calidã absorbendã in qua decocta est ruta, aut aquã cũ oleo. Penna quoq; cyprino aut irino oleo, aut aliquo simili tincta irritenť. & lecto pensili reclinati cõmoueanť. Si uero ualde uexenť à strangulatione, cremoris ueratri cyathos tres offeremus. Nam ex qualitate adiuuat purgationẽ. Quod si neq; sic strangulationis periculũ leniať, acerrima infusione per clysterẽ euacuabimus. Dabimus ipsis etiã galbani obolos III, deuorandos, nõ ut uomitũ cõcitemus, sed ut strangulationẽ sedemus. Aut sternutatoriũ forte admouebimus, assiduè per lectũ pensilẽ agitantes, & pennarũ immissione irritantes. Vbi uero incipiũt purgari mitigandus est singultus, uelut antea dictũ est. Si uero uiolentus fuerit singultus, sternutario utemur, & cucurbitis per totam spinam, & maximè circa magna scapularũ uerticula, detrahentes ipsas ad spinã. perseuerantes enim cucurbitæ sæpe corrigũt stomachũ contractũ & uelut contortũ à singultu. Ligabimus etiã extremas partes, & fouebimus immissas in aquã calidã. At uero succedentes in quibusdã cõtractiones, crurũ maximè & manuũ: (solent enim plerisq; hæ accidere) leniemus fortiter illinendo, fouendoq; ac calfaciendo & fricando extrema & musculos in suris. Sit autẽ oleũ sicyoniũ, aut quoddã ex mollientibus & lassitudinẽ ac dolorẽ eximentibus, acopis appellatis. Sed & castoriũ ungento ammiscebimus, & in potu exhibebimus. Maximè uero prodest contractis balneũ si affuerit. Sin minus, in scaphã aut in solium immittemus, ita ut oleo multo dulci totũ corpus, maximè uero contractas partes illinamus. Sit autẽ aqua probè temperata, ut in ipsa diutius manere possit. Porrò ubi cessauit cõuulsio ac purgatio, statim nutrire oportet, panem exhibendo uino diluto madefactũ, aut in omphacomeliti, his qui ualde sunt euacuati. Si uero caloris sensus circa stomachum post cibum contigerit, ipsum omphacomeli aqua calida temperatũ bibendum

bendum dabimus. Aliquendo uero etiam cum frigida mixtū secunda die dabis. Cibi uero postea boni succi omnes sint, & uinum tenue ac ualde uetus.

De purgationis excessu. Cap. CXXXIIII

Nimias purgationes sistemus aquæ calidę potu, & extremarū partium ligatura, & frictione uehementi, & cucurbitis ad præcordia & dorsum affixis. At absinthij potus egregiè supprimit uomitū. Si uero adhuc perseuerarit, utemur somniferis dolorem sedantibus. Nam talia resiccandi ui prędita purgationes sistunt. Et somnus excretiones sistendi uim habet. Succedit tamē somnus sua sponte probè purgatis per ueratrū, multus & profundus, si non periculū imminet. Quibus sanè in tantū cōcedere oportet, quantū somno tenentur. Si uero sudores immodici consequanť, sedabimus ipsos corporis uentilatione, & spongię ex frigida aqua aut posca expressæ detersione. Vtemur etiā puluillorū adstringentiū & meatus obducentium inspersione, & reliqua cura in cardiacis referenda.

Epithemata purgatoria. Cap. CXXXV

Medullæ colocynthidis, seminis erucæ, rutæ syluestris, elaterij, grani cnidij, lathyridum purgatarum, galbani, cere, nitri rubri, singulorū drach. IIII. opopanacis drach. II. terebinthinæ drach. VI. Tunditur hoc pharmacū adiecto paulatim felle taurino, quantū satis est. Et si quidē super umbilicū positū fuerit usq; ad pubem, inferiorē aluū mouet. Si uero super uentrē, superiorē purgat per uomitū.

Aliud. Nitri rubri, seminis securidacę, medullę colocynthidis, fellis taurini, staphidis syluestris, stercoris columbini, radicis cucumeris syluestris, scillę, mercurialis, singulorū æquales portiones, tundito, cribrato, & felle excipito ac melle sufficienti, & ubi ad malagmatis formā redegeris utitor. Aliud quod pollicef sanguinis per nares eductionē, si fronti imponať. Vbi uero sistere uolueris, inquit, sanguinē, ablato ipso locum diligenter deterges per spongiā ex posca aut frigida aqua expressam. Si uero imo uentri impositū fuerit quadrangulari nouem digitorum figura, ciet menses & fœtus currumpit. Imponiť & rhenibus in exacerbationibus. Cōpositio hæc est. Cerę, galbani, euphorbij, radicis lanarię herbę, sing. unc. I. talorum ceruinorū ustorum drach. IIII. succi absinthij drach. IIII. terebinthinæ liquidæ, drach. IIII. Sicca trita cribrata, rursus terito cum felle uitulino, ad strigmentitiā crassitiē, & liquida ac eliquata affundito, & unito ac utitor, inquit, uelut admirando. Aliud emplastrū purgatoriū, quo utor, Chezananze appellatū. Hoc impositū umbilico, mouet inferiorē uentrē. thoraci uero & stomacho impositū uomitū ciet, donec spleniū cui illitū est tollatur. Menses aūt fœminarū ducit, & fœtus corrumpit imo uentri & lumbis impositū. Cōpositio hæc est. Grani cnidij drach. III. lapidis assij drach. X. ueratri albi drach. IIII. adipis caprini drachmas V. elaterij drach. IIII. succi tithymali drach. IIII. amurcæ drach. XII. fellis taurini drach. II. spumæ nitri drach. V. farinæ lupinorū amarorū sextantē, comæ absinthij drach. II. Reliqua tundito ac cribrato, deinde fel tritum adijcito, mox amurcā, & postea adipem liquefactū affundito, & unitis utitor. Aliud umbilicarium. Et hoc uomitū ciet uentri impositū. Et menses ducit nō ob uasorū conclusionem suppressos, fœtusq; corrumpit, imo uentri ac lumbis impositū. Absinthij, succi radicis cyclamini, artemisiæ, elaterij, singulorū drach. VI. medullæ colocynthidis drach. X. radicis cucumeris syluestris, farinę lupinorū, chelidonij, seminis uiolæ albę, singulorū drach. VI. opopanacis drach. II. cerę drach. C. terebinthinæ drach. L. cyprini drach. L. aut quantū satis est. Impositū autem ubi aluū cōmouit, mox ipsum tollere oportet. Aliud, facit & ad colicos. Nitri scrup. IX. terebinthinę scrup. VI. elaterij scrup. III. staphidis syluestris scrup. I. S. castorij, seminis

rosmarini, sampsuchi, baccarũ lauri, grani cnidij, lupinorũ siccorũ, medullæ colocynthidis, singulorũ sesquiunciã, scammoniæ unc. I. fellis taurini unc. I. ceræ sextantẽ, adipis anserini quadrantẽ. Aliud. Cucumeris syluestris succũ, & cyclamini succũ, paribus portionib. cũ melle misceto, & hæc exactè unito in sole aut calido cinere, & utitor illinens ab umbilico usq; ad pubẽ. Aliud. Elaterij drach. III. colocynthidis drach. I. scãmoniæ, squamę æris, radicis cucumeris syluestris, sing. drach. I. lathyridũ drach. I. aut pro ipsis succi tithymali tantundẽ. Tundito, cribrato ac terito cũ oleo plurimũ salis habẽte, & hapsum lanæ magnũ facito, ipsumq; pharmaco imbutũ imponito ubi uolueris, umbilico inquam, aut uentri, aut imo uentri & lumbis. Aliud. Mespilorũ exẽptis nucleis scrup. XVIII. scammoniæ scrup. XII. attramẽti sutorij scrup. XVI. sagapeni scrup. XXXII. lathyridũ scrup. XII. colocynthidis seminis scrup. XII. Trita excipe oleo & utere.

Compositio olei siue ungenti purgatorij. Cap. CXXXVI

Fellis taurini sextantẽ, elaterij unc. I. grani cnidij uiridis trientẽ, lupinorũ uiridium succi sextantem, euphorbij unc. I. medullę colocynthidis unc. I. adipis uulpini recentis sextantẽ, adipis uiperæ sesquiunciã, stercoris muris drach. IIII. succi pæoniæ drach. IIII. castorij drach. IIII. olei cyprini sexuncẽ, olei ueteris lib. I. arida tundito ac cribrato per tenuissimũ cribellũ. Adipes autem pręmollito in mortario, præsertim uulpinũ: fibris enim refertũ est, deinde ad lentas prunas liquefacito cum oleo, & ipsis reliqua omnia inspergito, & parũ ad prunas coquito ac seponito in stanneo uase, diligenter operto ut ne transpiret, & deponito in domo superiore non humecta ad dies XXX. Et postea utere in omnibus & ad omnem affectionẽ: Citra molestiam enim purgat. Sanat autem cum reliquis etiam mentis percussionẽ. Mensura quæ in usum assumitur ut plurimũ est cochliariorũ duorum, in quibusdam etiam unum solum. Iuncto enim umbilico perfectã feci euacuationem. Si uero immodicè feratur uenter, & uoles supprimere, spongiã uino tepido imbutam ac expressam adhibe, & sistetur. Aliud epithema. Hoc umbilico imponitur, & splenem purgat. Veratri nigri quadrantem, ueratri albi trientem, ammoniaci thymiamatis, nitri, utriusq; trientem, scammoniæ sextantẽ, piperis grana XXX. contusa cribrata excipe terebinthina ut malagmatis formã induant. Et ubi præfricueris locũ ac fomẽto præparaueris, formato quadrangulari quinq; digitorũ figura spleniũ, & imponito. At pectini impositũ, fœtus corrumpit. Epithema sanguinẽ ducens, ut hæmorrhoidas irritet, & menses muliebres. Elaterij, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceę, sing. drach. IIII. foliorum rutæ uiridis drach. II. fellis taurini quod satis est. Singula seorsim tenuissimè terito, deinde unito, & fellis quod satis est affundito. Vsus uero tẽpore locũ sub umbilico, & partes circũ circa sitas illinito. Aliquando etiã lumbos. Ducit menses & hęmorrhoidas.

De localibus euacuationibus. Cap. CXXXVII

Et de his quidẽ quæ superfluitates quæ in toto corpore sunt, purgare possunt, sufficiunt relata. Tempus est autem transeundi ad locales euacuationes. Verũ illud meminisse te uolo per totam tractationẽ, ut primum totũ corpus purges, & à superfluitatibus liberes per prædicta purgatoria medicamenta. Et postea per localia euacues. Si enim ante totius corporis euacuationẽ aut purgationẽ, per localia auxilia uolueris partium affectiones curare, in magna mala immiseris ægrotum. Ampliorem enim materiam ad debiles locos attrahes.

Quæ oculos purgant & lachrymas prouocant. Cap. CXXXVIII

Lachrymas prouocantibus utemur ad oculos diu resiccatos, & palbebras scabras ac pruriginosas. Extergẽtibus uero & repurgantibus ad hebetem uisum & suffusio-

suffusionis principiũ. Prouocãt autem lachrymas & extetgent omnia hæc: mel, oleum uetus, ricininum, amygdalinũ, ex nucibus regijs, è fœno græco, lentiscinum, laurinum, anethinum, susinum, nardinum, opobalsamũ. Ex succis autem oculos purgant, succus uuæ acerbę, lactucæ syluestris, lyciũ, radicis acori succus. Itẽ chamædryos, centaurij, chelidonij, ocymi, ceparũ, rutę hortensis ac syluestris, quæ etiam besasa appellatur, item mali punici succus, fœniculi, utriusq; anagallidis, marrubij, trifolij, ueratri albi, & anemones. Ex liquoribus uero spissis, myrrha, sagapenum, opopanax, cyrenaicus, & Medicus, ammoniacũ thymiama, galbanum, thus: ex animantibus, testudinis terrestris sanguis, hepatis caprini cruor, itemq; siluri. Sed & siluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ, perdicis, uulturis, ursi, scari, callyonymi, & coracini. Ex adipibus, uiperæ adeps, gallinarũ, piscium fluuiatilium, castoris testes. Ex cineribus, hirundinũ pulli exusti, lacertæ ustæ, cornu ceruí ustum. Ex metallicis, lapis hæmatites, & scissilis, æs ustum, atramentum sutorium, chalcitis, misy, alumen omne, squama æris, rubrica, lapis phrygius, iaspis, magnes, moroxus qui & leucographis appellatur, lapis galactites. Ex plantis, cortex thuris, ericæ fructus, & quæ eiusdem generis sunt.

Quæ aures purgant. Cap. CXXXIX

Mel, uinũ mulsum, uinũ dulce, oleũ nucũ regiarũ, amygdalinũ per se, & cũ anserino adipe, irinũ cũ aceto, myrrha cũ alumine, acetoq; ac aqua: spuma nitri cũ melle & aceto, alumẽ cũ aceto, senecta serpentis cũ aceto, fel bubulũ, suillũ, & omne fel pisciũ, betæ succus, foliorũ capparis succus, corticis raphani succus, mercurialis succus, bdelliũ, galbanũ, castoriũ, casia, ueratrũ albũ & nigrũ, herba lanaria, capparis folia cũ oleo cocta, acetũ mulsum, nitrũ cum aqua calida infusum. Cæterum ex prædictis quędã ad pruritus, quędã ad ulcera, quędã ad ea quæ in meatũ inciderunt, aliqua ad sordis duritiẽ, item ad sonitus, & grauẽ auditũ ac surditates cõmoda sunt. Capitis item doloribus antiquis, & morbo comitiali hæc prosunt.

Quæ per nares purgant. Cap. CXL

Per nares purgat caput, radicis betæ succus, elateriũ, anagallidis cæruleũ florẽ habentis succus, oleũ irinũ, amygdalinũ, cyclamini radicis succus, & ipsa arida trita insufflata, piper, nitrũ, atramentũ sutoriũ, mel, thlaspi, ueratrũ album euphorbium, herba lanaria, castorium, calamintha, melanthium, iris, marrubiũ, anemone. Hæc uero manibus admouentur, propter diuturnas capitis affectiones, & ad morbum comitialem, & oculos arquato morbo infestatos. Item ad obtusum auditum ac uisum, & ad narium obstructiones antiquas, & in læso olfactu, & ad eos qui caninam conuulsionem passi sunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt. Cap. CXLI

Lentiscus & ipsius folia, & quod ab ipsa resinaceũ defluit, mastiche appellatũ, cum staphide syluestri, piper, granum cnidium, sinapi cum aceto mulso, ac nitro gargarisatũ multam pituitã euacuat: rumicis radix cum aceto cocta, pyrethrum, capparis cortex, tæda, mel, oryganũ, thymus, pulegiũ, hyssopũ, thus cum melle, alumen, chalcitis, misy, myricæ fructus, terebinthina cum melle, omphacij succus cũ silphio, cyrenaicus succus, casia, & omnia quæ ori illini solent. Cæterũ quę ualde efficacia sunt, in diuturnis affectionib. assumẽda sunt, ore prius ex oleo colluto, ut ne acrimonia impediat usum. Adhibenda uero sunt hæc omnibus diuturnis capitis affectionibus, & hebetundini uisus, & graui auditui citra dolorẽ. Ad linguę itẽ ac gustus resolutiones, ad parotidas, anguinas, pustulas capitis aut faciei, ad caninã conuulsionẽ. At uero recurationis gratia, adhibenda est postea aqua calida, sapa, aqua mulsa, lac micarum, panis cremor, aut ptisanæ succus.

Quæ lac generant ac mouent. Cap. CXLII

Generãt ac mouẽt lac in potu accepta, ptisana cũ fœniculo cocta præsertim uiridi, sin minus, cũ semine. Sed & ipsum fœniculũ per se comestũ, & anethũ, sesamum, anisum, semẽ lini, cuminũ, milij farina cocta, tritici decoctũ, eruca uiridis, cucumeris semẽ: foris aũt illita uberibus prouocãt & mouent lac, intestina terræ, nigella, fel tauri, ordei macerati succus, portulacæ succus, adeps anserinus, cera, sulphur, recrementum ferri. Hæc adhibentur in his quibus lac deficit.

Pulmonem ac pectus purgantia. Cap. CXLIII

Semẽ urticæ, dauci, apij, thymus, semẽ raphani, in potu ac cibo accepta, itẽ sinapi, sesamũ, nasturtiũ, erysimũ, cardamomũ, cucumeris semẽ, nigella, piper, ruta, poliũ, marrubiũ, baccæ lauri, casia, aron, dracunculus, bulbus, cepe, alliũ, costus, amomũ, spica nardi, sulphur, styrax, galbanũ, terebinthina, myrrha, opopanax, scilla, origanũ, pulegiũ, hyssopũ, abrotonũ, bryonię radix, amygdalę amarę, caricę, uuæ passæ, nuces pineę, maximè recẽtes, mel, sapa, uinũ dulce, castoriũ, farina erui, picearũ nuclei, ammoniacũ, bdelliũ, thus, silphiũ, & succus ęris, aristolochia, baccę iuniperi, stœchas, porrũ capitatũ, cũ ptisana coctũ in cibo acceptũ, ouũ recens absorptũ, butyrũ per se, & cum melle, glycyrrhizæ succus & ipsa radix. His utendũ est ad anhelosos & erecta ceruice spirantes, & ad ueterem tussim. Pleraq; uero ex ipsis etiam pthisicis & suppuratum pectus habentibus conueniunt, propter eductionẽ eorum quæ in thorace collecta sunt, & ad ulcerũ repurgationẽ.

De suffitionibus. Cap. CXLIIII

Suffitus nõ cõmodi sunt omnibus affectionib. circa thoracẽ cõsistentibus: neq; enim in sanguinis sputo idonei sunt, quã per acrimoniã eorũ quæ suffiunt̃ uasa rursus aperiant̃: neq; his qui siccũ morbũ circa thoracẽ habent: uerũ solis anhelosis & erecta ceruice spirantibus, & quibus thorax ob copiã frigidorũ humorũ infestat̃. Vtendũ aũt est suffitionib. toto corpore euacuato. Collocandus est homo, & ubi uestibus cõtectus fuerit, iubendus est crura disparare, & deorsum nuere, ut facies prope genua existat, atq; ita os aperire, quo suffimẽto inter crura posito, fumum ore suscipiat. Præstat tamẽ per infundibulũ fumũ suscipere. Sunt aũt suffimenta hæc, Castoriũ suffitũ humidã & frigidã affectionẽ pulmonis ac cerebri sanat. Similiter aristolochia, bitumẽ, sandaracha, ladanũ, loliũ, paleæ antiquæ, funiculus uetus marina aqua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe, styrax, mastiche, thus, erysimũ, leporis stercus ac pili, dorcadis stercus, cucumeris syluestris radix, centauriũ, fœniculi semẽ. At nos habemus suffumigiũ per experiẽtiam cognitũ, quatuor specierũ, nimirũ styracis, terebinthinæ, sandarachę, mastiches, æqualibus portionib. cõmixtis. Hoc fidẽ reperit quod anhelosas, & suppuratas, & pleuriticas affectiones sanet, itemq; tussim, quemadmodũ & quę prędicta sunt.

Quæ tenuia intestina euacuant. Cap. CXLV

Tenuia intestina purgat fructus tithymalli, & semẽ ipsius quantũ guttę quinq; caricis aut palmulis exceptę, atriplicis semẽ, brassicę succus, cicerũ decoctũ, thymbræ & polypodij decoctũ, pulegij decoctũ, uiticis folia, thymi decoctũ, chamæpitys, butyrũ recens assiduè delinctũ, chanæ ualde coctæ ac comestæ, iusculo insuper absorpto, oleũ omphacinũ potatũ, rosaceũ itẽ ac ricininũ. Agaricũ cũ aqua mulsa, sed hoc cũ molestia purgat: est enim stomacho incõmodũ, eo quod leue sit, & stomacho innatet, aloẽ cum aqua frigida, aut aqua mulsa, aut lactosa siue lactei teporis pota, itẽq; cocto melle excepta ac deuorata, citra molestiã purgat, styrax terebinthina exceptus ac deuoratus, absinthiũ & abrotonũ similiter. At uero tenuiũ intestinorũ purgatio recẽtes obturationes, & crudorũ humorũ generationes, &

nes,& lumbricos rotūdos curat. His uero purgatis, etiam uesicæ bilem suscipientis meatus, qui ieiuno intestino inserit, propriā actionē minimè impediente perficit. Quin & inflationes & tormina uertiginosa ac uoluulosa horū purgatio persanat.

Quæ sima hepatis purgant. Cap. CXLVI

Polypodiū, mercurialis cocta comesta, lathyrides cū aceto mulso, chamelęa cū absinthio & aqua mulsa pota, brassicæ succus, cyclamini radix, lactis serū, heliotropij, scorpiuri appellati succus, galli ueteris iusculum. Hęc auxiliantur diuturnis inflammationibus circa sima hepatis. Nam incipientibus prosunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant. Cap. CXLVII

Amomi decoctū, flos iunci odorati, acori radix, gentiana cū aqua, agaricū cum uino mulso. Est autē stomacho incōmodū, radicis lauri cortex cum uino, rheon Ponticum, glycyrrhizę succus, amygdalę amaræ præsertim, absinthij coma, anisum, fœniculi semē, spica nardi, radicis quinquefolij succus, uiticis semē, dauci semen, petroselinū, cētaurij decoctū, pæoniæ fructus, sesamū torrefactū, lauri, palmularū ossa usta, symphyton, polygonū, erigeron, smyrniū, hipposelinū, anagallis ceruleū habens florē, fumaria siue chelidonia quę in sepibus nascit, securidacę semen, cornū cerui ustū, mentæ succus & decoctū, calamintha, costus, fœnū græcum modicè frictū, bacanū, opobalsamū, radicis myrti syluestris cortex, ordei cremor, lupini, phu, asarū, meon, pix. Hęc sanāt diuturnos circa gibba hepatis morbos, siue cū tumore aliquo sint, siue sola intēperatura adsit cum dolore, siue obturatio.

Splenem euacuantia. Cap. CXLVIII

Veratrum nigrum, epithymum, polypodium, scolopendrium, pæoniæ radix, chamędryos decoctum, item chamępityos, centaurij præsertim minoris, pulegij decoctum, capparis cortex, colocynthidis cremor potus, mercurialis comesta, & decoctum ipsius potum, lathyrides cum aceto mulso potæ, chamelæa, aqua marina calida pota, ericæ fructus cum petroselino, uiticis semen. Hæc omnia splenē purgantia, etiam hepar ab obturatione liberant, & malos habitus, & hepaticas ac splenicas, morbiq́ regij & aquæ inter cutem affectiones generari prohibent.

Rhenes purgantia. Cap. CXLIX

Omnia incisoria ui prædita, plantaginis radix & folia & semē, arida trita pota, asparagus myacanthinus, pæoniæ radix, cicerū nigrorū decoctū, amygdalæ præsertim amaræ, eryngij radicis decoctū, damasoniū, adiantū, apij semen, fœniculi, dauci, petroselini, ammij, enisi, ligustici, asari decoctum, meon, phu, flos iunci odorati, seseli, acori radix, gramen, uitis lachryma & cortex, sanguis hirci aridus. Auxiliantur autem hęc pota post remissum inflammationū uigorem: dissoluunt enim duros tumores qui fieri parant, & lapides generari prohibent.

Vesicam purgantia. Cap. CL

Vrinas à uesica ducit, acori decoctum potum, itemq́ asari, oleum amaracinum, amygdalæ amaræ cum passo potæ, radicis althææ decoctum, adianti decoctum, hæmatites lapis tritus cum uino potus, gallinarum stercus siccum, anchusæ decoctum, abrotoni, anisi semen, sanguis hirci aridus, atriplicis semen, artemisiæ decoctum, aristolochiæ decoctum, sabinæ leuissimè tritæ drachma una cum aqua mulsa, in non febrientibus cum uino, balsami semē, glandis decoctū, bdellium, apij semē, bryoniæ radix, glycyrrhizæ succus, pulegium, pæoniæ fructus, dictamnū, dracunculus, abietis decoctū, rubiæ decoctum, serpyllum, eryngij radix, heliotropiū, senecio, menta, saluia, foliorum oleæ decoctum. Hæc non sinunt lapidum generationē in uesica fieri. Et crassicies ac ferculentas subsidentias. Insuperq́ scabiosas & ulcerosas affectiones sanare solent.

Quæ glandi indantur ad prolectandas urinas. Cap. CLI

Postquã uero repleta fuerit uesica urina, & contrahi nõ poterit, neq; urinã exprimere, in glandẽ hæc indere solemus, nitrũ aqua dilutũ, muriã, fel, cyclaminũ.

Lapides in rhenibus ac uesica euacuantia. Cap. CLII

Hæc lapides frangunt, cardamomũ cum cortice radicis lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum, paliuri semẽ, bdellium, fœniculi radix, libanotis, myrti syluestris folia, cerasorum fructus, prunorum succus, amygdalæ amaræ, rumicis radicis decoctum, seminis althææ decoctum, triboli uiridis decoctũ, adianti decoctum, uitis lachryma, apri uesica sicca, lithospermon, tecolithos, betonica, saxifraga, lapides in spongijs, electrum.

Vterum euacuantia. Cap. CLIII

Sanguinẽ ab utero ducunt iniecta & apposita hæc. Casia cum myrrha, calami aromatici decoctũ, oleũ amaracinũ, uiola alba, thymi ac thymbrę decoctum, centaurij radix, & ipsum centauriũ, opopanax, uiticis semen, amygdalæ amaræ, nucum regiarũ nuclei usti cum uino appositi, decoctum absinthij, itemq; succus, sampsuchus, seseli, galbanũ, lilij radix, chamæpitys, artemisię decoctũ, dictamnũ, conyza fœmina, rubiæ radix, urticæ semen cum myrrha, elateriũ, ueratrũ nigrũ, lupinorum decoctũ, raphani cortex, herba lanaria, adeps cerui recens, adeps anseris, resina terebinthina, fel taurinũ cum mastiche, muscus qui & splanchnũ & hypnon dicitur, cyperus, unguentũ irinũ, succus cyclaminij, anchusa, quinquefoliũ, cuminũ, sisymbriũ, heleniũ, saluia, heliotropiũ, mercurialis, granũ cnidium, uua exẽptis granis, fœnũ gręcũ, sesamũ, nucleus baccarũ lauri, amygdali amarę radix, cochleæ paruę, lanæ succidę, œsypũ, lactucæ syluestris succus, porrũ, ceparũ succus, calaminthę folia. Tot quidẽ sunt quæ in pessos, hoc est, talorũ formas excipiuntur, inijciunturq; ac apponuntur. Vitadus tamen est assiduus usus eorum quæ inter ipsa sunt acriora. Solent enim ulcerationes inducere.

Quæ in potu sumpta menses ducunt. Cap. CLIIII

At uero in potu accepta sanguinem ab utero ducunt pleraq; quidem ex prædictis, & omnia quoq; urinam cientia. Sed & erysimũ & asarum cum aqua mulsa, calamus aromaticus, alumen, castoriũ, cicerũ decoctũ cum pipere & ruta. radicis asphodeli decoctũ in uino elixatæ, itẽ pulegij in uino cocti, radicis eryngij decoctum, abrotoni semen, origani, thymi, thymbrę, rutæ decoctũ, fœniculi decoctum, crethmon, cuminũ, sinapi, marrubij semen, & succus & decoctum, smyrnium, sion, oreoselinon, dauci semen, thlaspi, nigella, uiolæ albę semen, carpobalsamum, pęonię semen, baccę lauri, myrrha, cardamomũ, cyclaminus, sagapenũ, galbanũ, semen fœniculi, spica nardi, mercurialis, costus, styrax, centaurij magni radix, sabina, iris, aristolochia, bryoniarũ flos & succus, radicis rumicis decoctũ, artemisia, dictamnũ. Singula ex his cocta cum uino, aut trita & pota, sanguinem ducere creduntur. Conueniunt autem hæc his in quibus purgationes impediuntur, uel guttatim purgantur, aut occlusio uteri adest. Auxiliantur autẽ & declinationibus, & recursibus sursum uersus & strangulationibus uteri.

Quæ stercora euacuant. Cap. CLV

Stercora euacuãt styrax deuoratus, mastiche cũ aqua frigida trita pota, scrupulorum XII. pondere, aloës drach. I. terebinthinę cochliariũ, sinapi, alliũ cum oleo & garo feruefactũ, ficus cum nitro, cnici seminis medulla. Omnia uero prędicta ad tenuia intestina commoda, etiam magna intestina purgant.

Lumbricos educentia. Cap. CLVI

Lumbricos rotundos & latos & ascaridas expurgant ea quæ de tenuib. relata sunt,

sunt, in potu accepta. Propriè uero expellit ipsos, auriculæ muris succus cũ melle potus, aut cũ zytho, utriusq; cyathi mensura. Senecio in cibo acceptus, santonicũ cũ fico comestũ, abrotoni decoctũ, intestina terræ trita cocta cũ passo pota.

Sudores excludentia. Cap. CLVII

In potu accepta sudores excludunt, cuminũ, baccæ lauri, anisum, uitex, serpillum, calamintha, polium, raphani cortex comestus, costus, sisymbriũ, dictamnũ, artemisię, cardamomũ, libanotis, mel, lac bubulum, casia, iunci odorati decoctũ, succus cyrenaicus ciceris magnitudine deuoratus in frigidioribus morbis, chamædrys, castorium cum aqua mulsa, centaurij magni radix, radicis capparis cortex, ligusticum, petroselinum, nigella. Hæc aliquando cum uino, aliquando cum uino mulso bibuntur, & sudores mouere creduntur. Sed & pistacia comesta sudores citra molestiam cient. At uero forinsecus illita sudores mouent, nitrum cum oleo, ungentũ irrinum, anethinũ, chamæmelinũ, laurinũ, raphaninũ, sycioniũ, myrobalaninũ, althæa, costus, balsamũ, aristolochia, casia, calamus aromaticus, libanotis, singula cum oleo cocta. Suffita uero sudores mouent, castoriũ cum pulegio, semen balsami, bdellium, uiticis semen. utendũ est his ad morbũ regium, & ad eos qui ob frigiditatem, aut cutis adstrictionem, non sudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis generis circa corporis superficiem. Cap. CLVIII

Sandaracha, aristolochia, staphis syluestris, sulphur uiuũ, cinamomum, calamus aromaticus, casia, pyrethrum, cinis quercinus, cucumeris syluestris radix.

De infusionibus sedis. Cap. CLIX

Plurima mala quæ in perniciem animalis generantur, propinat uentris suppressio. Sequitur enim ad ipsam uentris adstrictionem, capitis grauitas & uertigo, euersio stomachi, lancinatio uomitoria, nauseaq; ac prostratus appetitus, oris siccitas & amaritudo, ructus iniucundi, ac uirosi, spiritus graueolens, somni suspensi, ac iniucũdi, inflationes, tormina, uoluuli. Generat item plenitudinis, & articulares, podagricosq; ac coxendicum morbos, omniaq; auget, & maligniora ac diuturniora mala efficit. Aliquando uero etiam perniciosa ac lethalia. Contingit aũt infusionum per sedem usus etiam in alijs affectionibus, quarũ ex parte mentionem faciam. Ex infusionibus igitur quæ inijciuntur, aliæ simplices sunt & teneræ, aliæ acres, aliæ uero alium usum ac uim habent. Ex simplicibus igitur, aqua calida ipsa per seipsam facit, eliciendorum stercorũ gratia, in cõtinuis febribus, malignisq; ac æstuosis, & in his qui ex longa imbecillitate uires recolligũt, in quibus difficiles secessus fiunt. Calidiorem autem immittimus, inflat enim tepida. Verum aqua & oleo utimur in detentione duriorũ stercorum, & in his qui ulcerosum ac mordacem sensum circa intestina habent. Vitare tamen aquã & oleũ oportet, ubi capitis grauitas fuerit, aut stomachus subuertitur, aut prostratus appetitus obtinuerit. Rosaceum aũt pro oleo cum aqua iniectũ, aptũ est in æstuosis febribus, & feruoribus excellentibus circa media, & maximè circa colum. Caput aũt cõplet, & minus lubricũ est quàm aqua & oleum. Immittendũ est aũt rosaceũ quarta aquæ parte. At uero cũ ouo & ptisanæ succo inijcimus rosaceum in æstuosissimis febribus, aut ubi mordacitas circa intestina adest. Chamæmelinũ uero oleũ, & oui luteũ ac candidũ, cũ ptisanæ succo infundimus ad noctẽ, in ardentibus febribus, iubentes ipsum cõtinere per totã noctẽ. Nam & somnũ iucundũ inducit, & causas febris sequẽti die secũ educit. Butyrũ uero cũ aqua iniectũ morsus & tormina mitigat. Modicũ aũt esse oportet in his butyrũ. Facit & ad eos in quibus propter inflãmationem intestini recti detinẽtur

stercora, & in sordidis ulcerationibus circa intestinũ. At fœnigræci decoctum ex aqua citra pinguedinem infundatur in febribus ex pituita accensis, & in mollibus ac mulierolis corporibus, & in intestinorũ morsu. Caput aũt abundè complet. Quapropter non utendũ est eo, nisi caput à læsione fuerit alienũ. Maluæ autem decoctũ cõuenit in torminibus ac morsibus, & præsertim si durum subest stercus. Seminis lini uero decoctũ in corporibus ac morbis siccis cõuenit. Vtile est & morsibus, & nauseabundis, & ualde sitientibus. Caput aũt cõplet quidem, non similiter aũt uelut fœnũgræcum. Ptisanæ uero succus stercora dura dissoluere potest, & intestina extergere, & morsus mitigare. Alicæ succus morsus quidem mitigat, maximè uero conuenit cardiacis, & qui ex animi deliquio exoluuntur. Nam ad hoc quod nutrit, etiam uires reficit infusus. Insuperq; lubricitatem subiectis stercoribus exhibet. Furfurũ succus febribus siccis, & doloribus colicis, & intestinorũ ulcerationibus cõmodus est. Exterget enim absq; morsu. Portulatæ succus febribus accõmodatissimus est, in morsibus ac feruoribus, tum aliis, tum in quibus propter durorũ ac acrium stercorũ excretionem, anus aut intestinũ rectũ læsum, ignis sacri affectionem incurrit. Verũ in his miscere ad succũ oportet & ouum, & rosaceũ. Sed & per se succus portulacæ cõmodus est, ubi sacri ignis ardor in profundo circa intestina consistit. Lac iniicitur, ulceratione & inflãmatione circa intestina consistente, itemq; in rhenibus & uesica atq; utero. Serum lactis infusum, egregiè stercus educit, & omnes superfluitates in intestinis repertas expellit. Exterget etiam sordidiora intestinorũ ulcera: Verũ citra coagulum paretur. Oleum per se immissum calidũ, cõmodum est inflammatis intestinis. Idoneũ est etiam in extremè senibus, in quibus stercus induratur. Aqua mulsa cõuenit infusa in mitioribus febribus, & in mulierosis corporibus, & in decrepitis, quibus intestinũ rectũ aut colum perfrigefactũ est. Rutæ decoctũ, item anethi, & cumini cum oleo, dissoluit flatus, quapropter colicis immittitur. Oportet aũt in his esse duas partes decocti, & unam olei. Fœnigræci succus butyro & terebinthina ammixtis, ita ut sit de utrisq; quarta pars succi, maximè mitigat tormina, siue cõcussiones circa intestina. Nam & diu intus manet citra mordacitatem, & superfluitates educit citra turbationem. Vtilissimus est etiam ad uteri morsus. At ptisanæ succo miscetur butyrum & mellis ualde parũ, & fit cõmodus in detentis stercoribus propter intestinorum ulcerationem, & in sordidis intestinorũ ulceribus. Rutaceum oleum cum butyro & terebinthina, utiliter infunditur in colicis doloribus. Aliquando uero picis liquidæ drach. III. aut bituminis drach. IIII. cum rutaceo oleo terentes infundimus, & sedat dolores, & pituitã euacuat citra molestiam. Aliquãdo uero lanas sordidas in uino dulci coquimus & excolamus, atq; hoc ipsum oleo rutaceo ammixtum infundimus, & coli dolores sedat, ita ut sint uini mensuræ tres, olei uero duæ. Si uero neruorũ ex quibus testes pendent, aut uesicę dolor affuerit, etiam petroselinum leuissimè tritum rutaceo oleo inspergatur. In doloribus uero abscessuum, aut doloribus ulcerosis in intestinis, butyrũ cũ manna thuris immittimus, aut medullã cerui aut uituli cũ oleo. Vbi uero frigidi fuerint morbi, & dolores lenti, galbanũ cũ butyro iniicimus, ut sit galbani drach. una, butyri sexunx. Aut styracis oboli tres cũ butyro. Cæterũ acribus infusis utimur in ischiadicis, lethargicis, erecta ceruicè spirãtibus, & frigidis morbis, et ad eos qui lethale pharmacũ acceperũt, & in his quę propter frigiditatem, aut cõcretionem in grumos, occidunt. Proinde in frigefactis toto corpore, syderatis, ischiadicisq; ac nephriticis, castorii obol. IIII. tritos cũ oleo immittimus addito modicò sale. Verũ pro

sale nitrũ addimus, quũ bis aut ter promptitudinem ad excernendũ facere uolumus. Sal etenim aceruatim quidẽ mordet, nõ perseuerat aũt diu ipse morsus. At nitrum caput male afficit ac replet, & stomachũ euertit, quale nihil sali adest. Efficacia aũt sunt ad paulò antè relatos, garũ à siluro, marina aqua, muria, decoctũ centaureæ, colocynthidis, aristolochiæ, cucumeris syluestris radicis, agarici, thymi, chamæpityos, seminis rosmarini. Hæc enim & sanguinẽ ducunt, & hoc ipso affectiones leuant.

De glandibus. Cap. CLX

Glandibus subditītijs utimur, aliquãdo ob ægrorũ imbecillitatẽ, qui infusis uti nõ possunt. Aliquando propterea quod stercora sint apud intestinũ rectũ, & infuso nõ habeant opus: prẽsertim in febribus uehementibus ac ardentibus, & materiã sursum repentẽ habentibus, in quibus nociuus est infusionũ usus. Nam in his absq; omni molestia educũtur superfluitates insitæ, per glãdes subditas. Cõmodæ sunt etiam omnibus frigids capitis affectionibus, altiore somno pressis ac deliris. Cõtingit etiã ipsorũ usus sæpe in his quibus nõ excernitur id quod per clysterẽ immissum est. Præparãtur aũt diuersimode glandulę ipsæ. Nã & ex melle cocto, & sale tosto, & nitro præparãtur. Et ex cumino & ruta nitroq; ac melle cocto, in quibus inflatio magis infestat. Sed & thymus tritus cocto melle excipitur. Et cyclaminus trita cũ melle. Et absinthiũ, aut abrotonũ, aut lupinorũ farina cũ melle. Hæc aũt glandula ad lumbricos cõmoda est. Aut hyssopũ & tragoriganũ & epithymũ cũ melle. Hæc in stomachi subuersione utilis est. Aut granũ cnidiũ cũ resina sicca siue melle cocto. Aut pyrethrũ cũ resina sicca. Aut sinapi cũ sicca resina. Aut centauriũ cũ pice & cera. Hæ cõmodæ sunt in partiũ resolutione. Aut bitumen, radicis panacis parũ, hyssopũ, galbanũ, & resina sicca. Vtilis est hęc glãs ad resolutos toto corpore, & propterea facultatẽ excernendi debilem habẽtes. Facit & in resolutione intestini recti. Facit ad ascaridas. Potest aũt pro melle resina sicca in usum assumi, aut pix, aut ficus pinguissima trita, aut uua passa exemptis granis, aut sapo. Optima uero glãdula fit ex folijs mercurialis uiridibus tritis ac efformatis & siccatis. In infantibus aũt etiam grumus salis inditur, cepaq; ac porrũ capitatũ.

De tomentis siue floccis. Cap. CLXI

Sæpe etiã opus est aliquid subdere, in his qui scissuras aut cõdylomata in ano habẽt, dilaniant aũt hæc à glandiũ duricie. Vnde cogimur tomentis pro illis uti. Materia uero horũ sunt omnia antè relata, quę trita cũ melle, & tomẽto siue flocco excepta ano induntur.

De Aëre, Galeni. Cap. CLXII

Bonus est aër in omni tempore qui exactè purus est. Talis aũt fuerit is qui nõ ex stagnorũ aut palustriũ locorũ euaporatione turbatur, neq; ex barathro quopiam uenosam aurã cõcipit. Velut uerbi gratia, Si ex quibusdã cloacis magnam ciuitatẽ expurgantibus cõturbatur, malus est. At uero & qui nebulosus est, non est bonus. Quemadmodũ etiã qui in regione caua undiq; altis montibus includitur, malus est & æstuosus ac strangulatorius. Qui uero in montibus altisq; regionibus est, & nullam aurã suscipit, salubrior est, cõmodus erecta ceruice spirantibus & tabidis, & omnibus thoracis ac capitis affectionibus. At qui in humilibus regionibus purus est, cõmodus est animo deliquẽtibus ac senibus. Marinus uero hydropicis & fluidis affectionibus, & prẽsertim frigidiorib. utilis est, & neruis per consensum affectis, & prostratæ appetẽtiæ. Qui uero in petrosis locis est, hyeme quidẽ grauis est, frigidus enim est, æstate uero æstuosus est. Malus est etiã qui ex metallis exhalat. Qui uero ex argillosis, stomachũ exoluit. At ex locis terræ fuluæ, magis priore siccat. Optimus aũt est ex terra nigra. Sed & circa anni tẽpora, mutationes aëris fiũt. Et uerno quidem tẽpore humidus et calidus est aër:

Aestate uero siccus & calidus. Autũno frigidus & siccus, hyeme frigidus & humidus. Rursus aũt in singulis temporibus tres differentiæ fiũt, prima, media, & ultima. Media itaq; sincerissimũ temporis temperamentũ habent. Prima uero & ultima à uicino tempore imminuuntur. Sed & luna secundũ mensem quatuor differẽtias in aëre operaẽ. Primus igitur septenarius à nouilunio usq; ad septimã diem, similis est ueri, humidus & calidus existens. Secũdus uero septenarius usq; ad pleniluniũ, æstati similis est. Tertius sextenarius decrescente luna, autumno. Quartus & ultimus, hyemi. Sed & singulis diebus differentiæ aëris fiunt. Matutinũ enim tẽpus humidũ est & calidum, uelut uer: Quapropter etiã corpora tum sanorũ, tum ægrotorũ remittuntur, ut etiã febrientibus hoc tẽpus facilimè tolere tur. At mediũ diei, æstati assimilatur. Crepusculũ autũno, uespera hyemi. Quin & noctis prima pars ueri assimilatur, media æstati, & reliqua consequenter.

De Ventis, Adamantij Sophistæ. Cap. CLXIII

Quandoquidẽ uero ex terrę exhalationib. uẽti generanẽ, etiã de his paucis tractandũ est. Ventos quidẽ parturit terra, parit aũt fuliginosas exhalationes. Nã caliditas humiditati inuoluta, licciores exhalationes, & uelut fuliginosas faciẽs, uentos generat. Siccã aũt exhalationẽ nunc accipe ad cõparationem aliorũ, uelut si uinũ siccius dicamus. Vniuersales uẽti duodecim sunt numero, Orientales tres, eurus, subsolanus, cæcias. Occidentales tres, aphricus, fauonius, thrascias. Vnus autẽ meridionalis appellatus auster, & unus septentrionalis boreas: ut sint relati octo, alij uero quatuor inter relatos medij sunt, & ab angulis mundi excitantur. Inter oriẽtes & meridiẽ, Euroauster. Inter meridiẽ & occidentẽ, Aphricoauster. Inter orientẽ & septentrionem, Aquilo. Inter septentrionẽ & occidentẽ, Argestes, siue circius: ut sint omnes uniuersales XXII. Alij uero qui uernaculi sunt singulis regionibus, spurij existũt. At uero aliæ exhalationes ex terra fientes, humidiores his sunt quę uentos generãt. Si quidẽ igiẽ modica & tenuis fuerit exhalatio, uapor nubilosus generatur. Si uero amplior & crassior, caliginosus. Si uero adhuc crassior, tenebricosus. Plurima uero ac crassissima humiditate exhalante, uapor diffundiẽ in ambientẽ roscidus. Ex his quatuor exhalationibus cõcretis rores & imbres fiũt ac deferunẽ: cõgelatis uero pruinæ, & niues, & grãdines, pro frigoris qualitate ac quãtitate. Nulla uero harũ uentũ generare solet, quũ segnes sint & impetu careãt. Et humida quidẽ exhalatio quę uapor appellaẽ, rores & imbres facit. Siccior aũt facit uẽtos, & est sicca humidę cõtraria. Quomodo uero sæpe simul imber & uẽtus fit: dicimus, qa ex alio atq; alio loco afferunẽ. Quũ enim ex diuersis latitudine locis cõtrarię exhalationes fiũt, tũc & pluit & flatus fit. Cur aũt aliquãdo post pluuiã uenti fiũt, aliquãdo post uentos pluuia sequiẽ: dicimus. Quoniã caliditas in terra nõ habet in illo tẽpore humorẽ quẽ accẽdat, & propterea manet ociosa. ubi uero arripit pluuialẽ humiditatẽ, efflorescit: & per materiæ incensionẽ fuliginẽ excitãs uentos efficit, qui iã sanè cõsumpta pluuia nube, manẽt in serenitate spirãtes, aut impellũt id quod ipsos genuit. Pluuia itaq; hoc modo uẽtos generat. Vẽtus aũt pluuias hoc modo generat. Ostẽdimus quod cõmunis est caliditas utrisq; exhalationibus. Verũ humiditas quãtitate diuersa est. Quũ igiẽ multa fuerit caliditas, larga uero humiditas, tũc appropinquantẽ humiditatẽ in superficie exurit, & fuliginẽ simul ac uapores facit. Transpirãs aũt caliditas ex multa humiditate paulatim imminuiẽ, & nõ amplius humiditatem exurit, sed diffundit, & uapores pro fuligine facit. Atq; sic succedit imber post. Et sæpe ad multos dies obtinet pluuia calido exoluto, & nõ amplius materiã exurere potente. Cur aũt multi & assidui boriales ac anniuersarij uenti in æstate fiũt: Quoniã sol

sol sub boreali polo plurimam reperiens humiditatem, partim in niue, partim in aquis cōgelatis, & hanc paulatim eliquans, diuidit quidem in fluuiorū̃ ac stagnorum generationem, effundit aūt & fontes in terra. Et propterea multas exhalationes efficit, quas in flammam exurēs, unà cū caliditatibus multo tempore in terra occultatis, fuliginosas ipsas reddit, & quod exuritur ad uenti diuturni fluxū paulatim redigit. In cōmuni igitur omnis uentus longiorem aëris fruitionē exhibet corporibus, uiolento motu aërem inducēs. Porrò locales uenti similes sunt locis ex quibus spirant, à salubribus locis, salubres, à morbosis, morbosi. Quare ex relatis de aëre, etiam de his coniectare oportet. Quo uero in summa dicamus, omnes locales uenti uniuersalibus morbosiores sunt. Nā corpora inæqualiter afficiūt, neq; totum aërem cōmouentes, neq; per totū diem spirantes. Maxime enim locales uenti circa matutinū solū tempus spirāt, quos nautæ Apogeos, uelut è terra eleuatos appellant. At ex uniuersalibus uentis hi qui à meridie spirant Austri appellati, calidū temperamentū habentes semper, fermè etiā humidi sunt. Transmutātur autem ad tempora anni, & fiunt calidi ac sicci. Et propterea uarios morbos generant. Boreales uero frigido sunt temperamento, & ideo omnium uentorum saluberrimi, & præsertim in calidioribus ac carnosis corporibus. At uenti orientales uehementissimi sunt, & morbos à siccitate cōtingentes efficiūt. Occidentales aūt humidi sunt ac lenes, & corporibus nostris magis familiares.

De accessione ac significatione stellarum. Cap. CLXIIII

Quandoquidem etiā stellæ in cœlo orientes iuxta tempora à deo ipsis ordinata, & similiter occidentes, aëra mutant, ut cōtingat ex hoc etiam uentos aliâs aliter spirare: Necessarium duxi hic tempora indicare, in quibus earū quæ palam aërem alterāt, ortus & occasus fiunt. Nam sanorū corpora, & multò magis ægrotorum iuxta aëris statū alterantur. Mense Martio qui Dystros græcis est, equus mane oritur decima nona die. Mense martio die XXIII, æquinoctium uernum est, & maxima aëris turbatio. Mense aprili hoc est Xanthico, prima die intempesta nocte pleiades apparent. Mensis april. XIX, pleiades uesperi occultantur. Mensis april. XXI. pleiades cum solis ortu oriuntur, & est maxima circa aërem turbatio. Mensis aprilis XXVII. orion uesperi occultatur. Mense Artemisio, hoc est Maio, prima die hyades simul cū solis ortu oriuntur. Mensis maij quarta, lyra uesperi oritur, & Aër multū alteratur. Mensis maij sexta, Capra mane oritur, & ualde alteratur aër. Mensis maij septima, pleiades mane apparent, & aër sedari incipit. Mensis maij XIX, hyades mane apparēt, & aër ualde alterat̄, pridie aut nudiustertius eius diei. Mensis maij XXIIII, capra uesperi occultatur, & nudiustertius eius diei aër mouetur. Mensis Iunij secunda, aquila uesperi oritur. Eiusdem sexta arcturus occidit. Nona delphin uesperi oritur. Vigesima quinta orion mane oriri incipit. Sunt aūt solstitia æstiua, & aër tribus diebus antea ualde alterat̄. Mensis Iulij tertia orion totus oritur. Decimaquarta procyon, siue canicula mane oritur. Decima nona canis oritur, & cōtingit maxima aëris turbatio, aliquando etiam nudiustertius eius diei. Vigesima quinta aquila mane occidit. Mensis Augusti decima quinta lyra mane occidit decima nona delphin mane occidit. Et est mutatio æstatis ad frigiditatē. Vigesima octaua uindemiator mane oritur. & malus nauis occidit. Et est finis dierū post exortū canis. Mensis septembris septima capra uesperi oritur. Decima septima arcturus oritur, & alterat sequenti die aërem. Decima nona spica mane oritur. Alteratur aër duobus diebus antea. Vigesima quinta æquinoctium fit autumnale, & est maxima aëris turbatio tribus antea diebus. Quare cauendum est

ne

ne uenam secemus, neq; purgemus, neq; aliâs corpus uehementi motu moueamus, à decima quinta septembris usq; ad uigesimam quartam eiusdem mensis. Mensis octobris sexta corona mane oritur, & est uehemens aëris mutatio. Septima hœdi uesperi oriuntur. Decima septima hyades uespere oriunt, & magna fit aëris turbatio. Vigesima tertia unà cũ solis ortu pleiades occidunt. Et cõtingit pridie maxima aëris turbatio. Mensis nouembris sexta pleiades mane occidunt, & incipit aër sedari. Vndecima lyra mane oritur. Vigesima prima hyades mane occidũt, & sequenti die turbatio fit circa aërem. Vigesima septima orion orit, & corona occidit. Mensis decembris prima, canis mane occidit. Obseruatum est aũt à multis, quod si tempestuosa fuerit hæc dies, perseuerat plerũq; turbatio aëris ad dies XXXVII. Si uero serena fuerit, per tot dies serenitatem fore significat. Decima hœdi mane occidunt. Vndecima capra mane occidit, & perturbatio aëris fit postridie. Vigesima tertia solstitium est hybernũ. Mensis ianuarij quarta delphin oritur. Quinta Aquila uespere occidit. & fit turbatio uehemens post duos dies. Vigesima quinta illustris stella in leone occidit. Mensis februarij sexta fauonius spirat. Vigesima secunda malus nauis uesperi occidit. & est turbatio aëris magna. Vigesima quinta Arcturus uesperi oritur. Vigesima sexta hirundines uolant & apparent.

De Aquis ex Ruso. Cap. CLXV

Aquarũ potabiliũ quinq; sunt uniuersales differentiæ, pluuia, fontana, puteana, fluuialis, stagnina. Ex his apparet aqua pluuia leuissima & facilimè mutabilis, & in alijs affectionibus potu optima, si statim excipiatur ac coletur. Verũ febribus & his qui bilem supernè ac infernè reddũt, & regio morbo incõmoda est. Mutatur enim facilè & in bilem transit. Idonea uero est ocularijs medicamẽtis, ad fluxus aut ulcera destinatis. At his quæ uisum acutiorem reddunt inepta est. Itemq; ad metallicorũ pharmacorũ loturã. Adstringit enim amplius quàm fontana. Quare neq; exterget, neq; cõcoquit, neq; madefacit, & excretiones impedit. Diuturnior aũt acerbior fit, & difficilius transit, & ægrius secernit, tardius item cõcoquitur ac digerit. Generat aũt destillationes præsertim si frigida bibatur. Fontanæ uero aquę, quarũ fontes ad septentrionẽ erũpunt ex petris stillantes solẽ auersum habẽt, incoctiles ac tardi transitus sunt, & tarde calefiũt, ac frigefiunt. Quarũ uero fontes ad orientes erũpunt, & per meatũ quendam aut terrã purã excolantur, calefiuntq; ac frigefiũt citissimè, hæ optimæ sunt, nisi ex cloacis quibusdam uitiũ ipsis accedat. At puteana frigida est, terrea, difficulter excernitur, ægrè digerit. & propterea æstuoso stomacho aut uentri cõmodior est quàm fontana. Fluuiales aũt aquæ & stagninæ omnes malæ sunt, Nili aqua excepta, hæc enim omnibus uirtutibus exornata est. Nam & in potu iucũda est, & moderato tẽpore in aluo morat, sitimq; extinguit, & si quis frigidã bibat, minimè molestat, & ad cõcoctionem ac digestionẽ utilis est. Vnde concinnũ, & robustũ, & bene coloratũ corpus facit. At aliorũ fluuiorũ aqua ægrè cõcoquitur, siccat, & siticulosa est, & præsertim si uitiosas aliquas regiones pertransit. Meliores aũt sunt fluuij, qui per fontes perpetuos fluunt, & alijs fluuijs non miscentur. Stagnina uero aqua, propter cœnosam circumferentiam, limosa & grauis est: & propter stationẽ ac immobilitatem, uelut mortua & putrefacta. Quare nunquã alia præsente aqua, exhibenda est hæc debilibus. Porrò iuxta terram quoq; ac regiones, plurimæ aquarũ differẽtiæ fiunt. Verũ ut in summa dicã, quę gustui congrua est, & cui inhabitatorũ experiẽtia testimoniũ præbet, optima censenda est. Nã quæ cito calescit ac frigescit, & facilè carnes ac alia oĩa coquit, ea etiã cibos in

in uentre concoquit. Quæcunque uero aquæ adstrictionem, aut salsedinem, aut nitrositatem, aut crassitiem, aut aliud quid in gustu detegunt, malæ sunt. Item quæ graueolent, & quæ concretionem superstantem habent, & subsidentiam fœtidam ac solidam, & quę instar lapillorum æreis uasis adhærent, & quę hirudines nutriunt, aut talia quædam praua animalia: & stantes, & palustres, & quæ sunt in metallis auri & argenti, aut aluminis, aut sulphuris, aut similibus. Et quibus radices insitæ sunt, incommodæ sunt. Et quibus uicinæ sunt calidæ aquæ siue spontaneæ erumpentes, omnes tales malæ sunt. Optimum igitur fuerit talem aquam præcoquere in fictilibus uasis, & frigefacere, & rursus calfactam bibere. Cæterum in peregrinationibus aut exercitu, fossæ consequenter faciendæ sunt, ab altissimis locis ad decliues, & per has ducenda est aqua, ita ut in totas fossas terra dulcis ac pinguis mittatur, ex qua fictilia fiunt. Semper enim in fossis relinquitur aquæ malitia. In summa omnis aqua tarde transit, ægre concoquitur, & flatuosa est, & pręsertim frigida destillationem facit. Si uero ab acceptis in cibo oleribus quis aquam bibat, maius est periculum, ne homo tenuia capitis ulcuscula, & scabiem, et lepras, pustulas, impetigines, furfures, putrida ulcera, herpetas, satyriases, aut ex his aliqua incurrat, & ad hoc urinas mordaces talesque etiam egestiones habeat, & præsertim si nitrosa fuerit aqua. Incommoda est etiam thoraci, arteriæ ulceratę, nitrosa aqua, rhenibus item ac uesicæ & omnibus ulceribus. Emendant autem nitrosam aquã, cibi hebetantes ac uinum. Crassam uero, secantes & attenuantes, uelut sunt allia & similia. Aluminosam, uinum tenuissimum, omnia urinam cientia, & omnia excretionem impellentia. Videtur porrò aqua cõuenire capitis doloribus, hebeti uisui: comitiali morbo, articulari morbo, tremulis, resolutis, per se, & cum melle pota. Commodior est autem his quæ ab utero strangulantur, & qui bilem generant nigram siue flauam, à quibus os uentris roditur & robusto uentri, ac intestino ieiuno, & iuuenibus exudantibus carnosis, & omnibus pinguibus, & nimium purgatis, & ex uulnere sanguinem fundentibus, aut ex naribus, aut alio loco. Commodat & æstuosæ febri tempestiuè data. Conuenit etiam his qui assiduè in somnis semen effundunt, & qui aliâs seminis profluuio laborant, in potu accepta: quanquam prosit etiam in ipsa natare, ex eáque perfundi conuenit mulieribus è fluxu, aut pica laborantibus. Conuenit singultientibus, & oris graueolentiam habentibus frigida pota. Tepida uero conuenit morbo comitiali, capitis doloribus, lippientibus, gingiuis dentium corrosis, dentibus perforatis, gingiuarum abscessui, & gingiuis cruentis, faucibus ulceratis, tonsillarum morbis, fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili supernè ac infernè erumpenti in principio, et uomentibus in febri biliosa. Cõuenit etiam tepida aqua quum frigidæ impedimentum fuerit, & his qui ulcera habẽt circa septum transuersum, & sanguinem spuentibus, & rupturis in succingente costas membrana. At uero calida aqua conuenit, ubi oportet excretionem præparare, & ubi quid attenuare, & ubi diffundere, aut liquefacere, aut mollire, aut eluere, aut concoquere, aut discutere uolumus. In uniuersum igitur calida pota hæc potest. Particulatim uero, mucum ducit, & screatum adiuuat, & dolorem omnem mitigat, & pręsertim in pręcordijs ac intestinis, ructum mouet, & flatum prouocat, urinam ac secessum ducit. Bona est etiam ad concoctionem, ac digestionem, & nutritionem, atque augmentum. Menses ducit, neruis & conuulsionibus idonea est. Pleuritidi itẽ ac peripneumoniæ & anginæ. An uero nutriat, aut non nutriat, & an sit alimenti uehiculum, non est propositum

hic quærere. Quod uero dicere necessarium est, hoc est, quod sine aqua alimentum concoqui non potest: Sicut neq; citra aquam quicquam commodè coqui potest. Cæterum aqua lixiuij pota splenicis prodest. Et si quis panem cum tali aqua præparatum ipsis præbeat, multum prodest.

De Balneis. Ex Galeno. Cap. CLXVI

Balnea quædam sunt dulcia, quædam qualitatis exortia, quædam qualitatē aliquam habent. Et quæ aliam quandam qualitatem habent, partim ex nostro studio uim habent, partim naturalem uim per se possident. Primum igitur de dulcibus dicendum est, quandoquidem horū usus frequentior existit. Dulciū itaq; aquarum uis humida & calda est, siquidem fuerint temperatæ. Si uero tepidæ fuerint, humida & frigida. Si uero calidiores æquo factæ fuerint, calida quidem ipsarum uis est, non autem similiter humida. Inhorrescere enim cogunt corpora, & meatus ipsorum densari, ut neque extrinseca humiditate fruantur, neque ex internis superfluitatibus quid euacuetur. At enim à temperatis incipiendum est. Temperatæ itaq; semper humectant per seipsas ac calefaciunt. Contingit autem ipsas aliquando aut discutere humiditates ex corporis quibusdam partibus, aut mollere, aūt concoquere, aut corroborare uirtutem, aut dissoluere. Ad hæc tamen etiam quantitas ipsarum non parum confert. Commoda uero sunt talia balnea, dulcia inquam et temperata, in febribus siccis & humoris exortibus, & præsertim in immodicè sitientibus, & in forti insolatione, & in pustulis scabiosis. Oportet autem & aërem balnei humidum efficere pauimento & parietibus atq; conspersis. At uero calida ex nostra industria parantur balnea, quum frigiditatem infestantem sedere uolumus, aut lassitudinis affectum, aut cōuulsionem, aut dolorē mitigare. Fiunt autem calida, calfactorijs quibusdā aquæ immixtis, uelut pulegio, origano, hyssopo, thymo, thymbra, saluia, folijs lauri, pyrethro, chamæpity, panacis radice, rosmarini semine, & similibus. Balneis aūt discussorijs utimur, aut habitum corporis graciliorē reddere uolētes, uelut in pinguibus, & ex affectiōe tumefactis, aut toto corpore, aut aliqua parte, uelut abdomine, testibus, pedibus, uelut in hydropicis contingit. Vtimur etiam in fluidis ulceribus, propter subiectam in toto corpore multitudinem, aut uaricibus ulceri subiectis. Fiunt autem discussoria balnea, iniectis aquæ talibus quibusdam, qualia sunt, sal, nitrum, aqua marina calefacta, & mel aquæ ammixtū, aut staphis syluestris cocta cū aqua ex cinere ficulneo aut uitis percolata. Item baccæ iuniperi cum eadem aqua coctę, & sulphur eadem aqua elutum, adarce & alumen cum eadem coctum. At uero mollibus, & lenibus balneis utimur, in inflammatione ac duritiæ quadam partium. Talia autem fiunt malua in aqua cocta, tum hortensi, tum syluestri, & semine lini, & fœnigræci, & meliloti. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum aquæ incoquitur, aut malicorium, aut rubi folia. In conuulsionibus autem inflammationē minantibus, utimur his quę iam relata sunt in inflammationibus absq; fluxionibus. Maxime uero prodest his aqua & oleum, in quibus malua, fœnumgræcum ac semen lini sunt incocta. Si uero duritia est citra inflammationem, prędictis discussorijs utemur.

De balneis naturalibus. Archigenis. Cap. CLXVII

Ex balneis naturalibus quædam sunt nitrosa, quædam salsa, quædam aluminosa, aliqua bituminosa, aliqua sulphurulenta, aliqua ferri, aliqua æris qualitatem habent. Quædam uero ex his composita sunt. Horum aūt omniū uis est siccare. Aliqua uero unà cum hoc quod siccant, etiam sternuè calfaciunt.

Quædam

Quædam unà cum siccando etiam adstringunt, uelut aluminosa, ex parte uero etiam salsa, & quæ æris qualitatem habent. Omnia autem sunt commoda humidis & frigidis præter naturam corporibus, & talibus morbis diuturnis. Quapropter conueniunt morbo articulari, podagræ, resolutionibus, nephritidi, anhelosis, fracturis calli inductione egentibus, ulceribus fluidis, inflammationibus diuturnis & iam induratis. Et nitrosa quidem ac salsa capiti conueniunt, & thoraci fluxionibus uexato, & stomacho humido, & hydropicis, & tumoribus omnibus. Aluminosa uero, sanguinis reiectioni, stomacho uomenti, & his qui immodice ab hæmorrhoidibus euacuantur, & fœminis quæ inordinatè purgantur, aut nimium purgantur, & quæ citra manifestam causam frequenter abortiunt. Prosunt & his qui immodicè exudant, & tardè concoquunt, & tumoribus surarum. Commodant etiam uaricibus. At sulphurulenta & neruos molliunt, & tenesmi dolores mitigant. Verum stomachum exoluunt ac subuertunt. Purgant autem cutem & propterea conferunt uitiligini albæ ac nigræ, lepræ, scabiei, impetigini, & ulceribus antiquis, articulorum fluxionibus, spleni indurato, hepatiq; ac utero, resolutis, coxendicum morbo, & pruritui. Bituminosa uero caput replent, & sensuum instrumenta lædunt. Perseueranter autem calfaciunt, & cum tempore molliunt, & præsertim partes circa uterum & uesicam accolum. Quæ uero æris qualitatem habent, ori & tonsillis, & uuæ, atq; oculis excellenter cõmodant. Ferri uero qualitate prædita stomacho & spleni conuenientissima sunt. Porrò quæ mixtã qualitatem habent, iuxta dominium mixtorum operantur. Oportet autem ingressus ad naturalia calida balnea citra turbationem facere, quo uis ipsorum remisso corpori allabens immergatur. Nam qui perturbati ingrediuntur, eorũ corpus horrescens densatur, & nõ suscipit ab aqua qualitatẽ. Cæterũ bituminosis & sulphurulentis aquis salientibus, caput supponere nõ oportet, facile enim inde læditur.

De frigidæ lotione. Ex Galeno. Cap. CLXVIII

Frigida balnea conueniunt inculpatè sanis. Corroborant enim totum corpus, & cutem duram ac densam efficiunt. Optimum est autem hoc præsidum contra læsionẽ ab externis. Non autem dico conferre frigidę lotionem his qui uulgari uictu temerè utuntur, sed solum his qui exactè uiuunt, et laboribus ac cibis cõuenientibus utuntur. Sint autem neq; ex uenere, neq; aliâs lassati, neq; crudi, neq; prius uomuisse debent, neq; uentre malè affecti esse, neq; uigilasse. Alioqui periculosus fuerit eius usus. Oportet autẽ insuetos ad frigidæ lotionem paulatim adsuefacere: Et primum quidẽ in ęstate ipsius usum auspicari, & primum non in sinceram frigidam ingredi, sed quæ superficiem habet exolutum. Deinde ubi paulatim per totam hyemem adsueuit quis, ita ad frigidam accedere. Sit autem dies in qua auspicatur, à uentis tranquilla, & quàm maxime pro illo tempore calida, et in meridie initium faciat. Qui uero frigida usurus est sit ætate circa quintum & uicesimum annum, sit animi alacris & ualde uirilis. Et primum fricet corpus linteis diutius frictione duriore: Deinde per oleum fricetur cõsuetum, postea exerceatur, atq; ita in frigidam descendat, non lentè, sed confertim insiliens, quo in uno tempore omnibus corporis partibus aqua circumfundatur. Nam quæ paulatim appropinquat, horrorem inducit. Sit autem aqua uelut dictum est, neq; tepida, neq; purè frigida. Postquam autem egressus fuerit ex aqua, à pluribus per oleum fricetur, donec cutis incalescat. Et postea cibos plures quàm solet ingerat: Nam plures appetunt à frigidæ lotione & melius cõcoquunt, & minus sitiũt: Quare etiã paucior potus ipsis dãdus est.

De insessu in solium ex oleo. Galeni. Cap. CLXIX

Insessus in solium ex oleo, conueniunt diuturnis cum frigore febribus, & lassatis, & dolentibus neruos ossibus incumbentes, & conuulsis, & urinæ suppressæ. Oportet autem quintam olei partem ad ignem calfacere: Reliquum uero in solium immittere. Satis autem calidum fit, quod in parua solia balneorum immittitur. Quinta uero pars ad reliquum calfacta adijciatur, atque sic æger inducatur.

De spongiæ usu. Archigenis. Cap. CLXX

Spongiæ usum assumimus in alijs quidem partibus, aut ad sordes incumbẽtes detergendas, aut ad saniem, aut sanguinem, aut pus, aut ipsa medicamenta, aut ut corpora à mordacitate aut pruritu uexata mitigemus. Verum in facie, ut spiritum renouemus ac resuscitemus, uelut in his qui animo linquũtur aquã adhibemus æstate quidem frigidam, hyeme uero lactosam siue lactei teporis. In ægrotis autem cautè hoc faciendum est, non in principio, neq; in augmẽto exacerbationis, sed in uigore ac declinatione. In principijs enim impetuum refocillamus per odoramenta. Vult autem Archigenes in febris ardẽtis excessu iuxta ipsum uigorẽ, ut nõ solũ facie spõgiam adhibeamus, sed etiã pectori.

De aspersionibus. Cap. CLXXI

Sed & aspersiones faciei assumimus in ægrotis, ob prædictas causas. Et ęstate quidem in ardentissimis febribus frigidam adhibemus, hyeme uero calidiorem. Verum in simplicioribus febribus, & in stomachi subuersione, etiam poscam aspergimus. Cauendum autem ne diutius immoremur, & præsertim in his qui caput quod facile læditur habent. Nam delationis in soporem grauiorẽ ac periculosæ frigiditatis initium prębet. Vtimur etiam aspersionibus in oculis fluxione infestatis, ocymi decoctũ uelut efficacissimum adhibentes, et ramulorum pinastrorum contusorum decoctum. Subijciatur autem mento spongia sicca, ut ne defluat aqua ad pectus.

De irrigationibus. Cap. CLXXII

Irrigationibus utimur ubi ob aliquam circũstantiam balneum adhibere prohibemur. Et in uigilijs in febribus, & ad delirantes ipsis utimur, uelut est decoctum chamæmeli, aliquando etiam calicum papaueris. Quin & decoctis in oleo calicibus papaueris, caput irrigamus, & statim iucundus somnus sequitur. Archigenes autem præceptorem suum Agathinum ex uigilijs delirantem, confestim à delyrio ac uigilijs liberauit, capite eius multo calido oleo irrigato. At in conuulsionibus caninis oleo sicyonio calido, aut aliquo consimili caput perfundendum est. Item in his quibus nerui fortiter sunt afflicti. Si uero frigiditas & tremor ad afflictionem neruorum consequatur etiam castorium ad sicyonium ammiscendum est. Podagricos uero marrubio in aqua aut uino cocto irrigamus.

De insessionibus. Cap. CLXXIII

Insessiones assumimus in partibus inflammatis, aut ob balnei penuriam, aut propter uirium debilitatem, aut ob aliud quoddam impedimentum. In inflammatis igitur rhenibus, utimur decocto fœnigræci, maluę horrẽsis ac syluestris, seminis lini. In calculosis uero, ijsdem propter inflammationẽ, & artemisię decocto, ac rosmarini, & petroselini, ac spicæ nardi. Iisdem etiam utendum est in uesica, adiecta etiam ruta. Ad uterũ uero, artemisiæ decocto, saluiæq; ac lauri, & similium. Ad colum autem, sinonis & panacis decocto, & lauri ac similium. Ad sedem, meliloti, calicum papaueris & rosarũ decocto. Ad fluxiões

autem

autem uteri & hæmorrhoidas ani, plantaginis decoctum conuenit, & polygonij, malicorij, rosarum, ruborum, ac similium. Ad uulnera uero conuulsionem denuntiantia, aqua & oleum. Omnes igitur illinc ce͂di sunt, & inducendi usq; ad imum umbilicum. Oportet autem & partes quæ non madefiunt, prius inungere, & præsertim caput, & tegere ut ne repleatur.

De humectationibus. Cap. CLXXIIII

Humectatio differt ab irrigatione, eo quod perseuerantem ex adhibito auxilio habet utilitatem: Nam aut lanam aut linteum humectantes imponimus partibus affectis post perfusionem siue humectatione͂. Habe͂t igitur minorem uim quàm cataplasmata. Vtimur au͂t ipsis ad caput, quod no͂ probè ad cataplasmata disposítu͂ est, et ad eos qui ob debilitate͂ ferre no͂ possunt cataplasmatu͂ grauitate͂, & ad præcordia infla͂mata, circa morboru͂ principia, quu͂ intempestiuus sit tunc cataplasmatum usus. Vtimur etiam ad fracturas ac contusiones necessitate expetente, quando emplastica pharmaca assumere non possumus.

De fomentis, perfusione, cataplasmatis ac cucurbitis.
Ex Galeno. Cap. CLXXV

Fomenta cutem rarefacere solent, & facile transpirabilem efficere, & sanguinem in inflammationibus attenuare ac discutere, toto nimirum corpore tunc superfluitatibus carente. Nam superfluitas quæ redundat in quibusdam per omnem cutem, plus ad calefientem partem trahetur quàm discutietur. Quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet. Humida itaq; fomenta inflammationibus conueniu͂t à biliosioribus humoribus factis. Sicca uero his quæ à tenui & aquoso sanguine productæ sunt. Et leuia quidem fomenta mordacibus humoribus conueniunt: Mordacia uero & attenuantia, crassis ac uiscosis. At uero calfacere præcordia cataplasmatis aut irrigationibus, non semper tutum est. Sed in illis solum ægrotis, in quibus nulla superfluitas in toto corpore oberrat. Alijs omnibus extremum malum est. Contingit autem in plenitudinis morbis, ut diuites magis quàm pauperes male curentur. Pleriq; enim ipsorum præ delicijs non sustinent uenæ sectionem, & quidem quum magis quàm pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur, ut qui etiam magis impleantur et ociosius uiuãt. At qui curant ipsos medici, eo quod relictum est maximum auxilium, arbitrantur se aliorum usu expleturos esse quantum deest. Et sanè ipsi etiã ægri putantes quietu͂ uictu͂, negligentiã esse, & quodcunq; tande͂ facere, curatione͂ esse, cogu͂t medicos quotidie aliquid præcordijs adhibere, co͂sentientibus sanè etiã medicis in hoc ipsum, ut semper aliquid facere uideantur. Hinc enim sperant se plus lucri facturos esse. Atq; sic ipsi efficiu͂t inflãmationes per ea quæ faciu͂t, semper aliquid præcordijs adhibentes. Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus, in quo iam in pauperibus morbus est propè solutionem. Vena enim secta in principio præsertim co͂tinentis febris, & pauperes, & serui diuitum pleriq; in quinta die iudicati sunt, aliqui uero in septima. At uero diuites, plenitudine͂ & superfluitates plures quàm serui & pauperes habentes, & uenæ sectionis auxiliu͂ trã sgressi, et postea quotidie per calidu͂ oleu͂ foti, & laxatorijs cataplasmatis intecti, inflãmatione͂ quandam conflatã habent, aut circa hepar, aut uentre͂, aut alia uiscera, aliqui in quarta die, aliqui in quinta, aut omnino in sexta. Vidisti autem etiam tu qui eodem tempore dum fomentum adhiberetur difficulter spirauit, omni superfluitate ad præcordia attracta à caliditate. Hic itaque mortuus est, & alij innumeri quotidie moriuntur, quu͂ cataplasmata instar cucurbitæ adtrahant,

ad uiscera superfluitates ex toto corpore. Quidam uero etiam ipsa cucurbita usi sunt in præcordijs, hoc unum etiam illi cogitantes, ut uiderentur aliquid semper facere circa ægrotum. In principijs igitur dum adhuc feruntur fluxiones ad affectum locum, melius est repellere ac reprimere, non attrahere ad ipsum. Commoda aũt sunt in principijs adstringentia cum oleo adhibita: quæ simul & firmitatẽ addũt partibus affectis, ut ne facile affluẽtes superfluitates suscipiant, & simul iam in ipsis contentarũ tenuitatẽ intus reprimunt. Postquã uero latio quieuerit repulsoria auxilia, & densitas ex adstrictione inducta paribus affectis, continet superfluitates, tunc iam tempus est laxare, quo contentæ superfluitates euacuentur: præsertim uero ubi ad hepar aut uentrem impetum fecerint superfluitates moderatè adstringentibus uti conuenit in principio. Valde enim principales sunt hæ partes. Imò ubi etiam tempus iam fuerit discutiendi firmatas, tunc quoque partes hæ adstrictione opus habent. Quare decocto in oleo absinthio irrigabimus. In quibus autem fortiore adstrictione opus est, omphacinum sit oleum, in quo decoquitur absinthium. In penuria uero absinthij, melinum aut mastichinum aut lentiscinum ad hoc sufficiet. Si uero minor fuerit febris, etiam nardinum unguentum addatur. Si uero declinatio febris non ualde mitis fuerit, à nardo cauere oportet, uti uero melino. Quo non præsente, rosaceum ad nardinum miscendum est. Similiter etiam cataplasmata compositam uim habeant, ex laxatoria ac tenui, & ex amara ac adstringente. Quod si colum fuerit affectum, aut alia intestina tenuia, aut musculi præcordiorum, aut pellicula aluum & intestina amplactens, nequaquam miscenda sunt adstringentia. quemadmodum neque si uesica aut uterus, quum uelut dictum est, neque influxerit quid amplius, neque superfluitas fuerit in toto copore. At uero rhenes & thorax in medio relatorum sunt: Neque enim multa adstrictione in his opus est, neque tamen exoluere conducit. Splene uero inflammato, in principijs adstringentia miscenda sunt. Euacuato uero corpore, etiam discutientia. Quin & si cucurbitis opus fuerit, præuacuato toto corpore utemur ipsis, non in principio affectionum.

De cataplasmate ex fermento. Ex Lyco. Cap. CLXXVI

Hoc cataplasma diffundere ac eliquare cõpacta ualde potest, & aculeos infixos extrahere, & tumores induratos mollire. Oportet autem fermentum dissoluere in oleo sufficienti, atq; sic imponere. Quod si uehementius efficere uolueris, nitrum modicum admisce: Si uero etiam aceto dissolueris fermentum, & rursus coctum per cocturam spissaueris, conuenientissimum erit ad induratos tumores in splene ac hepate. Si uero thymum & pulegium, aut absinthium, aut abrotonum fermento miscueris, optimum efficies pharmacum.

De cataplasmate ex pane. Cap. CLXXVII

Cataplasma ex pane efficacissimum est ad omnes inflammationes. Multis autem modis paratur. Nam & frigida aqua madefactis, & tritis, & adiecto modico rosaceo, & coriandri succo, commodum fit cataplasma inflammationibus ignis sacri. Aut pro aqua, ex aceto paratur, atq; sic magis conducit igni sacro. Verum si pro oleo, butyrum addatur, commodum fit cataplasma ad inflammationes ægre concoctiles. Paratur etiam sic. Panis multa aqua dissoluitur, ut succi spissitudinem habeat, & huic miscetur oleum aut butyrum. Deinde coquitur ad compagem. Hoc præstantissimum omnium est ad uulnerum inflammationes, & ut citius suppurentur. Hoc utimur ubi neruus aut neruosum quid intus contusum fuerit. Ego uero etiam picis liquidæ parum

rum ammisceo, et utile cataplasma expertus sum. Hoc & podagricis inflamma tionibus idoneum est.

Alia præparatio panis cum melle. Pridiani panis medullam manibus cõterimus, & ubi uelut similago dispersa fuerit, mel in olla calefacimus, & sic tritũ panem inspergimus, ac coquimus ad moderatam compagem, deinde oleum moderatum adijcimus, & unita imponimus. Hoc cataplasma cõmodum est inflammationibus præcordiorum. Præstat autem parum aquæ melli ammisce re. Sic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoq; triticeæ cataplasma eadem fermè facere potest, & eodem modo præparatur.

De cataplasmate ex furfuribus. Cap. CLXXVIII

Furfures in mortario tundimus ac cribramus ut tenuissimi fiant, & utimur ipsis ad tumorem induratum in omni corporis loco consistentem, & præsertim in hepate aut splene. Oportet autem ipsos præparare cũ aceto mulso. Aut ammoniacum thymiama cum aceto mulso terimus, & furfures ammiscemus & cataplasma imponimus, atq; adhibemus lenticulata uasa uaporatoria aqua calida plena, ut ne frigefiat cataplasma. Aliquando uero ad testes inflamma tos utilissimũ est hoc cataplasma. Verum ad hos sine aceto paretur, cum aqua mulsa uidelicet. Commodum est hoc cataplasma etiam furunculis, & alijs du ris tumoribus ac tuberculis. Verum ad uenenum iaculantes bestias, furfures aceto imbuti commodius cataplasma efficiunt.

De cataplasmate ex ficubus. Cap. CLXXIX

Ficus pingues exactissime contuduntur, ut nihil inalteratum in ipsis appareat. Deinde unguenti irini parum additur, & cataplasma imponitur. Facit autem ad duricias neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos: & ad duros tumores, præsertim hepatis ac splenis. Vbi uero ad relatum cataplasma nitri parum additum fuerit, rumpit abscessus & aculeos extrahit: Si uero ad ficus ita paratas ammiscueris pulegium, aut origanum, aut thymum, aut absinthij comam tenuissimè cribratam, hydropicis confert. Sed & sic coquantur ficus probè, et deinde cum decocto terantur, & ordeacea aut triticea farina ammisceatur, & rursus coctura fiat ad compagem, commodum fit cataplasma abscessibus qui non facile maturi fiunt. Si uero uoles pinguitudinem adijcere, aut butyrum ammiscere, aut rutæ folia trita, dolores intestinorum à flatu factos sedabis. Misceatur autem similiter & cuminum, & oleum.

De dropace & picatione, Archigenis. Cap. CLXXX

Dropax à quibusdam etiã Picatio appellatur, diuturnis aũt maxime morbis conuenit. Omnino autem & ante sinapismum assumitur, ut corpus ad sinapi præparetur, & post sinapismum, ut reliquiæ affectionis exscindantur. Simplicissimus itaq; dropax est qui picatio uocatur. Pix arida cum ualde modico oleo liquatur, deinde calida adhuc cuti illinitur, & prærasis locis agglutinatur, & priusquàm perfectè frigescat auellitur. Et rursus calefacto emplasmate ad ignem agglutinatur, & similiter priusquàm frigefiat auellitur: atque hoc sæpe repetitur. Vtilissimus est assiduè uomentibus & crudis ac non concoquentibus, & cœliacis affectionibus, & reliquis partibus alimentum nõ sentientibus.

At uero ad hunc communem dropacem, calfaciendi gratia adijcitur piper, pyrethrum, semen rosmarini, bitumẽ. Si uero siccare opus fuerit, sulphur uiuũ, sal, cinis sarmentorum. Sin lancinare, limnestis, quæ & adarce uocatur, adijcitur, aut euphorbium. Singula autem hæc trita liquefactis insperguntur. Est aũt

dropax qui à multis in usum assumitur & Gallus appellatur, hic. Colophoniæ thus redolentis, & resinæ sordidæ lignosæ quæ in doliis affertur, resinæ à nauibus derasæ, quàm græci aliqui apochyma uocant, picis siccæ, singulorum lib. I. S. picis liquidæ brutiæ lib. II. ceræ lib. IIII. nitri lib. I. bituminis, gabani, adarces, pirethri, ueratri albi, piperis, singulorum trientem, sulphuris uiui quadrantem, castorij, ammoniaci thymiamatis, staphidis sylvestris singulorum sextantem. olei sicyanij lib. I. opobalsami sexuncem.

Alius dropax optimus & probatus. Picis, ceræ, colophoniæ, singulorum lib. I. nitri sexuntem, bituminis quadrantem, sulphuris uiui sesquiunciam, piperis, euphorbij, adarces, singulorum unciam. I. Cantharidum drach. IIII. olei cyprini trientem. Vtere. Oportet autem uelut prædictum est, dropacem calidum illinere, crassitudinem habentem pro ratione uirium ægri, prærasis pilis in locis quibus adhibetur. Eos uere qui robusti dropace utuntur, etiam lauare conuenit incumbente dropace, & si fieri potest, etiam exerceri. At dropax confertim auulsus, remissum spiritum firmare potest, & ad superficiem reuocare, & propriorum operum commonefacere.

De sinapismo. Archigenis. Cap. CLXXXI

Cataplasma ex sinapi, sinapismũ uocare omnes solent. Est autem efficacissimum auxilium. Verum in acutis morbis nõ ualde probatur, paucis exceptis. Nam in solis segnioribus ac pigrioribus, & in acutis affectionibus immersis, sinapi utimur. At in diuturnis fermè omnibus, postquam reliqua auxilia nihil profuerunt, sinapismus efficacissimus reperitur. Quandoquidem igitur in omnibus ferè diuturnis conuenit, præstat ut dicamus in quibus non utendum est ipso. Itaque in ulceratione pulmonis sinapismus non assumitur, neque in alia in profundo exulceratione. Efferantur enim ulcera & exacerbantur, ob acrimoniam. Sed neque in exulcerata cutis superficie, neq; in cartilaginosis partibus, uelut sunt aures, aut nasus summus. Exuruntur enim ab ipso, & nigrescũt partes quæ ualde sunt excarnes. At reliquæ partes corporis itemq; affectiones, hoc auxilio gaudent, præcipue uero caput, in diuturnis capitis totius itémque alterius partis doloribus, & in uertiginibus, comitialíque morbo ac insania. Sed & thoraci commodus est in erectæ ceruicis spiratione, anhelationibus, tussi diuturna. In destillatione uero caput unà cum thorace sinapismo integendum est. Stomachus aũt & intestina in omnibus diuturnis affectionibus, & maxime prostrato appetitu, & in rhenum affectionibus ac lũborum, & in spinæ colisq; ac uesicæ resolutionibus. Quin & omnes resolutæ ac frigefactæ partes hoc auxilio gaudent. Commodum est & arthriticis & ischiadicis ac podagricis. Inditur & in intestinum rectum glans ex sinapi, ubi illud fuerit resolutum, & post morsum ablata glande, infunditur aqua mulsa. Modus autem præparandi hic est.

Sinapismi præparatio.

Caricas pingues in aqua tepida pridie macerare oportet, sequenti autem die fortiter expressas probè conterere, deinde acre sinapi acceptum per se terere, & inter terendum paulatim de caricarum cremore affundere, quo facilius teri possit, non tamen aquosum fiat. Deinde utrumque per se in massas redige, & inter se misce prout usus postulat. Si quidem fortiter sinapissare uoles, duas sinapi partes ad unam caricarum. Si uero mediocriter utriusque parem portionem. Sin mitius, tertiam partem sinapis, & duas caricarum. Cæterum in corporibus molli sensu præditis, & in quibus circa

circa superficiem est affectio, panem pro caricis ad sinapi ammiscere oportet. Sed et hoc noscendum est: *Si in aceto maceretur sinapi inefficatius redditur:* Acetum enim sinapis uim discutit. At ubi tenue factum est cataplasma, in omnibus prædictis insarciatur in linteum, & locis adhibeatur. Temporis porrò longitudinem in omnibus decernere impossibile est. Quare frequenter leuandum est cataplasma, et caro consideranda an exacte rubefacta est. Et hoc maxime facere oportet in partibus habetiore sensu præditis. In quibus uero celeriter operari ipsum uolumus, locus spongijs ex calida expressis fouendus est incumbente adhuc cataplasmate, hoc est, super linteum spongiæ adhibendæ sunt. Post sufficientem usum, in balneum ducendus est æger, & in calidum solium ponendus, & pars iterum perfundenda citra inunctionem. Post balneũ uero rosaceo illinimus locum. At in uehemẽti dolore aut etiam ulceratione, hapso lanæ aqua & rasaceo imbuto integendus est, & imponenda est malua cocta trita cum pane. Post sedatum dolorem utendum est cerato rosaceo cum cerusa: In quibus uero balneum adhiberi non potest, in his per reliquum corpus spongiarum ex calida aqua expressarum fomento utendum est. Verum in capitis & præsertim frigidis affectionibus, olei calidi perfusione locus mitigandus est.

Quod caprarum fimi pilulæ cum aceto impositæ priuatim coxendicum morbo conueniunt. Cap. CLXXXII

Caprarũ fimi pilulæ in aceto tritæ, sinapismi usum exhibent. Priuatim uero ischiadicis, hoc est coxendicum affectione laborantibus conuenit hoc cataplasma, ut quod longe efficacius sinapismo in ipsis compertum est.

Quæ sint alia rubificantia. Cap. CLXXXIII

Rubificat nasturtij semen, & calefacit uelut sinapi. Similiter helenij radix, & syluestrium columbarum fimus, quo ualde frequenter utor. Sed & cum nasturtij semine contuso ac cribrato, pro sinapi illo utor, in ischiade, hemicrania, uertigine, capitis dolore antiquo, in doloribus diuturnis laterum, humerorũ, tendinum, lumborum. Et ad hæc in nephriticis ac colicis affectionibus, & arthriticis ac podagricis, quum nondum pori ac duricies callosæ fuerint coactæ. Quin & scilla contusa in mortario, consimilem sinapi uim habet in cataplasmate imposita. Verum ad modicum tempus imponatur, nam diutius immorans locum exulcerat. Vtendum est ipsa priuatim ad erecta ceruice spirantes thoraci imposita. Item in resolutione, quando non solum motus, sed & sensus tactus defecit. Post hæc autem mitigandæ sunt partes, uelut in sinapismo prædictum est. Priuatim uero scillæ morsus mitigat perfusio olei, præsertim rosacei.

De Iberide siue Cardamine, quæ & Lepidium uocatur. Cap. CLXXXIIII

Ex his uero quæ ualde utiliter rubificant, est & iberis, quæ etiam cardamine uocatur. de qua Galenus in tractatione de ischiade plurima scripsit. Sed & Archigenes ipsa usus est in splenicis ac coxendicibus. Verum in epistola ad Aristonem Archigenes sic scribit de ipsa: Vellem autem te uti etiã radice eius herbæ quæ nunc hic Iberis appellatur. Habet aũt folia uelut nasturtium, uere floridiora, caulem lõgitudine cubitali ampliorem aut minorem. Et nascitur quidẽ in incultis locis: Aestate uero lacteum florẽ producit, tuncq́ efficacissima est. Radices nasturtiũ odore referũt. Radices igitur accipe prędicto tẽpore, ipsasq́ diligenter tunde, ægre enim conteri possunt: & adipis suilli inueterati tantum

adijce quo emplastri formæ cataplasma fiat, quod non minus horis quatuor impositum habe: Deinde in calidum balneum citra inunctionem ingressus, post modicam corporis exudationem, in solio mordaciore morare. Egressus autem uino et oleo multo perfusus ac detersus, coxendicem lanis puris intege. Atq; hic quidem est sinapismi modus. Verum utilitates spe maiores habet, eo quod medicatiorem uim possidet, & cum minore mordacitate curet.

De euocantibus ex alto auxilijs. Galeni. Cap. CLXXXXV

In omnibus diuturnis affectionibus, quum nihil profecerint ulla auxilia, euocantem ex alto curationem, metasyncriticam à Methodicis appellatam, hoc est, quæ meatuum miscellæ corporis statum præter naturam habentem transmutat, facere plerique solent. Ego uero ubi intemperies quædam humida & frigida in affectis partibus est, aut obtusus aut stupidus sensus, adhibeo ipsis pharmaca ex sinapi, aut thapsia, & similibus confecta. At siccis & calidis affectionibus ea non adhibeo.

AETII TERTII SERMONIS, PRIMAE TETRABIBLI FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN QVARTO AETII Sermone continentur.

De lassitu

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, TETRABIBLI, SIVE QVATERNIONIS Primi, Sermo Quartus.

DE SANITATE TVENDA, GALENI PRAEFATIO. Cap. I

VUm una sit ars quæ circa humanũ corpus uersatur, duæ sunt ipsius primæ ac maximæ partes, prior quę sanitatẽ tuetur, altera quæ morbos curat. Quandoquidẽ uero & dignitate et tempore prior est sanitas morbo, oportet sanè etiã nos prius cõsiderare quomodo quis hãc custodiat. Deinceps uero etiã quomodo quis quàm optimè morbos curet. Dicit aũt sanitas dupliciter: Altera exacta, & optima, & perfecta, & summa: Altera deficiẽs quidẽ ab hac, nõ tamẽ in tantũ ut animal ægrotet. Et huius graduum nõ parua est in corporibus differentia circa magis ac minus. Prius autem recensere cõuenit,

quomodo quis optimæ ac inculpabilis naturæ sanitatem conseruet, & adhuc ante hoc mentionem facere, quæ nam sit optima corporis structura. Est autem si quis iuxta ipsam essentiã rei exponet, temperatissima, & quæ formationem partiũ, ac actionibus ipsarum exacte conuenientem habet. Et ad hæc numerũ omnem, & magnitudines, & compositionem omnium ipsarum inter se, actionibus commodam exhibet. Si uero quis iuxta notas designare uolet, corpus exacte bene carnosum tale est, quod medium est inter gracile & multa carne obesum: & neq; hirsutum est, neq; pilis nudum, neq; moderato mollius, neque durius, neque album aut nigrum, aut uenis occultis aut amplis, aut animosum aut deiecti animi, aut somnolentum aut uigilans, aut hebeti mente præditum aut uafrum, aut ueneri deditum aut uice uersa. Si uero etiam omnibus partibus fuerit exactè inter omnes, excessus medium, erit profectò etiam pulcherrimum aspectu tale corpus, ut quod sit moderatum, & ad omnes labores idoneum. Habebit autem & alia omnia signa temperamenti boni per singulas partes. De quibus pro uiribus pauca indicabimus circa finem huius sermonis. Multa enim corpora temperata quidem sunt, si ita contingat, capitibus, uerum intemperata pectoribus, aut uentre, aut genitalibus. In quorundam uero artubus est intemperies, & plerisque in uno uiscere, aut alia quadam parte. Sed & de his in prauis corporum structuris postea dicetur in hoc sermone.

Cæterum de optima structura iam dicamus, cuius singulæ partes uniuersam habent inculpabilem essentiam. Dicetur autem primum quomodo quis ab initio susceptum eiusmodi hominem, per omnem uitam sanum conseruarit, nisi si quid extrinsecus uiolentum ipsi accidat

Quomodo infans recens natus sanus cognoscitur. Cap. II

Indicabitur autem sanus infans statim ex natiuitate, primum quidem ex eo quod genitrix per totum gestationis in utero tempus sana uixit. Deinde ex eo quod ubi natus est & in terram positus infans, ipse eiulatum edit cum conueniente firmitate. Et ex eo quod omnibus partibus ac sensibus integer est, & naturales meatus omnes expeditos habet, uelut sunt aures, nares, fauces, urinæ meatus, podex. Et quod unicuiusque membri naturales motus nõ segnes, neque exolutos habet, & iuncturarum flexuras ac extensiones, magnitudinesq; ac figuras, & sensum exactum.

De infantis educatione. Cap. III

Proinde recens natus infans, hic nimirum per omnem structuram inculpabilis, primum ita tractetur, ut ipsi umbilius quatuor à uentre digitis acuto scalpro resecetur: Reprobamus enim aliam materiam harundinum ac uitrorum, ut ne quid atteratur. Deinde contentus in ipso sanguis grumosus exprimatur, & spongia detergeatur, ac lana carpta obturetur. Postea moderato sale per se tenuissimo conspergimus. Aliquando uero etiam in delicatioribus totum corpus succo ptisanæ aut fœni græci depugnare oportet: & aqua tepida uiscositatem corpori obsitam abluere, & sordes naribus insitas digitis exprimere, & os atq; aurium meatus purgare, palpebras diducere, & oculos detergere, ac oleum ipsis instillare. Digitis item disparare ipsum anum. Confestim itaque excernit per sedem id quod græcis meconium uocari solet. Porrò supra umbilicum hapsus lanę madefactus imponatur, ad umbilici figuram formatus. At cuminum ipsi inspergere reprobamus, propter acrimoniam, etiamsi quidam id usurpare soleant. Deinde duplicatus umbilicus, & lanæ inuolutus, leniter in medio componatur. Et postea infans pro amore fascijs inuoluatur. Exhibendum est

dum est autem ipsi mel præ omni alimento, quod optime est despumatum ut delingat, reprobato butyro uelut stomacho incommodo. Deinde instillanda est aqua mulsa tepida. Postea uero mater, ubi prius crassum ex uberibus emulxit, & ipsa aqua calida fouit, lac præbeat infanti. Præstat enim non accipere matris lac usq; ad quartam diem. Lauare uero oportet puerũ bis in die, horarum aliquot interstitio post cibum. Postquam uero exciderit umbilicus post tertiam aut quartam diem, cochleæ testam ustam tritam loco insperge, aut talum suillum ustum, aut plumbum ustum cum uino illine, & obliga.

De nutricis electione. Cap. IIII

Præ omnibus his eligenda est nutrix, neque iunior uiginti annis, neq; senior quadraginta, quæ bis aut ter peperit, non morbida, boni habitus, iustæ magnitudinis, ampli pectoris, ubera habens moderata, nõ rugosa, papillas neq; magnas, neq; paruas, neq; angustiores, neq; ualde latas, aut cauernosas. Magna enim ubera plus quàm opus est lactis preparant, & hoc manens in ipsis corrũpitur, & infantem lædit, simulq; etiam matrem grauat. Parua uero parũ lactis exhibent. Et magnæ quidem papillæ offendũt gingiuas, & impediunt linguã ne iuuet deglutionem. Paruæ uero ægrè appræhendi possunt, & propterea affligũt maxillas. Sed & eiaculatũ lac per angustos meatus, sublinentem os pelliculam ferit, & aphtham græce appellatũ ulcus igneæ caliditatis generat. At latiores & cauernosæ papillæ aceruatim remittentes lac, suffocationis causa fiunt. Præterea cõuenit esse nutricem castam, sobriam, mansuetã, mundam, hilarem, & non tristem. Ego inquit Galenus, quũ puer aliquando ploraret per totam diem & indignaretur, ubi uidissem stratum ipsius & uestimenta sordida, & ipsum puerum sordidum: iussi & ipsum, & stratum ipsius lauari, & uestimenta mutare, quo facto ab eiulato & indignatione cessauit & obdormiuit.

Probatio lactis. Cap. V

Probandum est lac gustu, uisu, & olfactu. Nam & gustantibus & olfacientibus iucundũ, & uidentibus album ac æquale, & inter liquiditatem ac spissitudinem medium habens, ipsum esse oportet. At uitiosum lac, aut crassum est & caseosum, aut liquidum & serosum, aut liuidum, aut strias floridas habens, aut spumosum, aut graueolens, aut fœtidũ, aut cito acescens, aut gustanti amaritudinis, aut murię, aut alterius cuiusdam peregrinę qualitatis significationem exhibens. Hæ igitur sint notæ uitiosi itemq; boni lactis, ex quibus cõiecturam facies mulierem morbosam esse, & ad aliam transibis. Cæterum opulentis plures nutrices esse oportet.

Victus nutricis. Cap. VI

Exercere oportet nutricem moderatis exercitijs, & maximè supernis partibus. Cibos autem exhibere boni succi & qui facilè digeruntur, & tempore cõuenienti, & mensura congrua. Atq; ita etiam potus. Abstineat à porro, cepis, allio, salsamentis, & omnibus fœtidis & graueolentibus. Et à plerisq; bellarijs, præsertim nucleis pineis. Sunt enim oleosi, & propterea bilem faciunt, & uentriculo innatant, itemq; uenerem stimulãt. Itaq; penitus ab his nutricem abstinere oportet. Irritantur enim in coitu lunares purgationes, & propterea lac corrumpitur, & uitiosum ac paucissimum fit. Quædam uero etiam concipiunt, quo nihil nocentius fieri infanti qui ex ipsa alitur possit. Vbi autem imminuitur lac, aut corrumpitur, aut etiã omnino extinguitur, aut spissatur, aut attenuatur, præstat quidem alterius nutricis lac præbere. Sin id non permittat res aliqua instans, uictu nutrix curanda est, ut ne in morbum incidat infans. Extincto itaque lacte, considerandum est an totũ corpus, aut una pars ægrotet, & lædentem affectionem

corrigere oportet. Si uero ob penuriam extinctum est lac, alimentum augere, & melioris succi cibos dare, & plures auferre, aluumque si plus iusto fer tur adstringere, & exercitijs supernarum partium uti, & uberum frictione, & fomentis per spongias, ceratis item liquidioribus ad ubera ex oleo irino aut gleucino. Lini uero semen delingere cum melle aut passo. Aut sesamum crudum cum palmula passa, quam pateton græci uocant, æquis portionibus edendam præbe, & bibat zythum, & eadem die ubera lacte replebuntur. Putabit autem mulier simul ut acceperit potum, omnia sua membra resoluta esse, donec lac in uberibus factum fuerit. Aut lumbricos piscatorum, qui in limo fluminis reperiuntur, & intestina terræ appellantur, quinque aut septem terito, & palmulas passas addito, & simul terito, ac dato in zytho bibendos prælotæ mulieri ieiunæ ad dies decem: & de multitudine ac bonitate lactis miraberis. Præstat autem etiam præcedens pharmacum similiter cum zytho conterere, & bibendum præbere. Vinum uero exhibendum est dulcius. Et fœniculum aut anethum uiride cum ptisana coctum, sorbendum dato. Si uero tenue fuerit lac, balnea reprobanda sunt, uelut quæ humores aquosos reddant. In cibo utendum est alica, ouis sorbilibus, pane similagineo, pedibus ac extremitatibus porcinis, uolucribus tenerioribus, carnibus hœdinis, & uino dulci. Sin crassius fuerit lac mulieris, attenuante alimento utendum est, ac minus nutriente, & balneis frequentibus. Crassius enim lac abscessus & furunculos circa infantis corpus generat, & uenter ipsius cohibetur. Sed neque urinę pro ratione prodeunt, & uomitus pituitosi infestant, & ægré mobilis ac difficulter spirans puer euadit, & appetitum perdit, ac decolor fit, & sordes oculorum habebit crassas, & mucos similiter, & flatus multi ab eo prodeũt.

Si uero acrius fiat lac, excretiones per uentrem plures fiunt cum mordacitate, & appetitus deficit, & pustulæ acerrimæ in corpore fiunt, & præsertim circa supernas partes, imò etiam infernas, & infans paulatim gracilescit. Quare omni modo temperandum est corpus nutricis, balneis dulcibus, & boni succi alimento. Si uero lac quod multum fertur imminuere uoles, cibos minus alentes & paucissimos dato. ubera uero lenticula cocta integito, aut cuminum cum aceto illinito. Aut lapidem album simplicem, quo ad ædificia utimur, similiter cum aceto. Aut hyoscyamum cum aceto. Aut linteum acetò imbutum imponito, & assiduè humectato, perfundito aũt aqua marina, aut muria calida, aut myrti decocto.

Ad stertentes infantes. Cap. VII

Quandoquidem pleræque nutrices ineptis uelut dictum est, utentes cibis, uitiosum lac suum efficiunt, & ex hoc diuersis morbis infantes, qui etiam optimam structuram adepti sunt, obijciunt. Aliquando uero etiam ex forinsecus corpori accidentibus morbi accedunt: necessariũ est etiam de diuersis affectionibus pueros infestantibus, pro uiribus breui tractare. Si quidem igitur infans crassiore alimento nutritus, pituitam in uentre colliget, & propterea stertat, lini semen cum melle delingendum dandum est, aut cumini parum cum melle. Et aqua mulsa instillanda est ori assiduè calida. Si uero hæc pressura perseueret, oleo medium digitum tingito, & tonsillas illinito, & depressa linguæ radice ad uomitum irritato, ubi enim uomuerit, ab omnibus uexationibus confestim liberatur.

Ad uocem infantium interceptam. Cap. VIII

Ad interceptam in infantibus uocem, ob quancunque causam præcedentem: Contingit autem hoc maximè suppressa aluo: brassicæ succum cum modico sale bibendum dato aut instillato. Statim enim soluit aluum, & uocem restituit. Sed & glans ano indenda est.

De

De dentitione. Cap. IX

Circa septimum mensem incipiunt infantes proferre dentes,& dum pungun tur ac stimulantur uelut ab aculeo, dente gingiuas disparante, inflammationes succedũt ipsarum gingiuarũ ac maxillarum & tendinum: ad quas etiam febres omnino consequuntur. Accedit & pruritus auditoriorum meatuum. Et aures humectantur. Aliqui uero etiã lippitudinibus capiuntur, & sanguis ex oculorum angulis fluit. Plerisq; uero etiam exturbatur uenter, propter stomachi inflammationem,& uentris exolutionem. Itaq; lenire ac pinguefacere oportet tendinem & maxillas, mollium lanarum ac mundarũ circumiectu, circa collum & ipsius neruum, per oleum dulce ac calidum. Instillare quoq; auditorijs meatibus oleum calidum. Perseuerante uero inflammatione, etiam ceratũ rosaceum liquidum locis imponere. In cibo offerendum est puero cerebellum, maximè quidem leporis coctum aut assatum: Sin minus, ouiculæ: Naturaliter enim opitulatur. Sed & melle moderatè cocto illinendæ sunt gingiuæ. Efficit enim minimè molestũ dentium exortum. Nihil ueo duri dandum est ipsis ad mandendũ, ut ne gingiuæ calliosiores redditę impedimento sint dentiũ exortui. Balneo autem utendum est febribus remittentibus. Neq; studio habendum est ut uenter adstringatur, ut ne materia sursum repens, supernas partes, præsertim oculos lædat,& febres uehementiores efficiat. Sed & nutrix cogenda est ut aquam bibat, & cibos leuissimos ac sorbiles accipiat. Aiunt autem naturaliter auxiliari dentientibus pueris, colocynthidis syluestris radicem, in aureo aut argenteo canali gestatam. Itemq; rubi radicem. Sed & uiperę, pręsertim masculæ, dentem, in argento pro amuleto appende. At circa stomachum gestent semper uiridem Iaspidem de collo suspensum, ita ut stomachum contingat.

Ad inflammationes oculorum. Cap. X

Lycium Indicum præsertim, sin minus, Pataricum cum lacte diluito,& supernas palpebras cum supercilijs illinito. Aliquando etiam ipsis oculis instillato, multo lacte dilutum. Mirabiliter etiam facit Nili ex rosis collyrium illitum. Ipsos uero oculos ocymi decocto abluito.

Ad albugines puerorum. Cap. XI

Ad albugines puerorum ab eiulatu factas, solani nigri succum illine.

Ad inflammationes & humiditates aurium. Cap. XII

Ad inflammationes & dolores auriũ, oui candidum cũ lacte muliebri instilla. Aut intestina terræ cũ rosaceo cocta. Ad humiditates uero auriũ, alumen uino dilue,& lanã puram ac mollem in ipso imbue,& in sole assicca. Et rursus imbue ac sicca,& ubi ter hoc feceris, lanam siccã asserua. Vsu uero expetente, de ipsa accipe & in aurem inde. Ad ulcera uero in auribus, pastillo Musæ utere, diluto cum sapa ac modico aceto. Si uero caro superexcreuerit, primũ reprime per pastillum Bithynum dilutũ cum uino. Deinde utere Musę pastillo, uelut dictũ est.

De inflammatione, Siriasi græcis appellata. Cap. XIII

Ex affectionibus quæ cum febre accidunt, est & siriasis in infantibus appellata, quæ est inflammatio partium cerebri & membranarum, adeò ut sincipitis & oculorum cauitas consequatur, cum febre ardente,& pallore, & corporis siccitate, ac prostrato appetitu. Siriasis autem appellata est à sincipitis cauitate. Siros enim apud græcos dicitur fossa ac corpus cauũ, in quo semina seruantur. Quare omnia uelut ad inflammationes facere oportet, ita ut leniamus & mediocriter frigefaciamus caput, coriandri succo cum rosaceo humectantes. Sed & totum corpus ex hoc illinatur. Aut cucurbitæ ramenta sincipiti impone. Aut

uitis folia, aut portulacam cũ rosaceo tusam, sincipiti illine. Aut heliotropij scorpiuri succo sinciput illine. Aut oui luteum cum rosaceo concutito, & sincipiti illinito, & assiduè permutato.

Vt exudet puer in febre. Cap. XIIII

Arundinis uiridis medullam terito, & ex ea sinciput ac pedes illinito, ipsumq; puerum uestimentis contegito.

De aphtha ulcere oris ardente. Cap. XV

De aphthis ulceribus, & inflammationibus tonsillarũ, dicetur absolutissimè in sermone de affectionibus quæ perfectis accidunt circa has partes, in octauo nimirum.

Ad deuoratas spinas aut festucas eximendas. Cap. XVI

Alumen quo ad coria utuntur cũ oleo terito, & gulæ illinito, radicem linguæ digito ualde comprimens, & facilè ipsas sursum effert.

Ad assiduas sternutationes infantium & grauedines. Cap. XVII

Ocymum siccum tusum ac cribratum naribus admoue, ut per respirationem attrahatur, aut insuffla. Idem etiam ad grauedinem facit.

Ad tusses puerorum. Cap. XVIII

Nucleorum nucum pinearum modice tostorum drach. IIII. seminis cucumeris parum tosti drach. I. tragacanthi drach. III. mellis despumati dodrantem. Præpara & præbe delingendum. Tragacanthum autem in uino ueteri dulcissimo macerato. Aliud Hippocraticum. Vitellum oui assatum, & sesami duplum, & salis granũ unum moderatum terito sufficienter, & cum melle delingendum dato. Aliud. Nucleos pineos tostos XXX. amygdalas decorticatas XXX. seminis lini tosti, succi glycyrrhizæ, utriusq; sextantem. Mellis quod satis est, dato delingendum. Probè etiam facit cuminum cum melle. Item ammium.

Ad alui infantium profluuium. Cap. XIX

Si aluus infantis fluxione laboret, balneum & gestationem reprobamus. Vtimur autem humectatione stomachi ex uino & oleo melino. Si uero fluxio extendatur, œnanthen leuissimè tritam, & acaciam, ac mastichen, æquis portionibus singulis tritis, oui luteo quantum satis est excipe, & ex emollito stomachum illine, & dorsum, & hapsum lanæ purpureæ impone ac deliga. Facit enim citra molestiam. Præ omnibus uero nutricem alimentis boni succi uti oportet, & potibus adstringentibus. Si uero aluus infantis farinæ similia excernat, mentam tritam cum uino nigro, aluo impone ac obliga.

Ad aluum suppressam. Cap. XX

Si uero supprimatur aluus, glande irritanda est, aut ex sola aqua mulsa infusum immittendum est. Et mel alimentis ammiscendum. Cæterum florem artemisiæ cum oleo tere, & circa umbilicum affrica, & fluet aluus. At de lumbricis dicetur in uniuersalibus auxilijs in nono sermone.

De pustulis puerorum. Cap. XXI

Iam antea dictum est quod infantes uitioso alimento utentes, uarios incidunt morbos, ut cum alijs & pustulæ, & papulæ instar bullarum efferuentes, & humida ulcera in cute fiant, quæ bubastica uocant, & alia consimilia. Itaq; muriam & urinam, & alia quæ aliqui adhibent, reprobamus, ob acrimoniam. Lauamus autem ipsos rosarum decocto aut lentis. Et si ampliori adstrictione opus habemus, myrti aut malicorij. Magis uero ulceratis, cataplasma ex plantagine imponimus, Aut ex seride siue intubo cum pane: Aut ex flore polentæ cum portulaca, aut semperuiuo, aut ueneris umbilico, aut hyoscyamo. Aut rosas uirides aut siccas coctas cum meliloto & palmulis adhibemus. Aut spumam argenti,

argenti, melilotum, alumen, cum aceto terito, & myrteum oleum siue rosaceum adijcito, atque illito. Aliud ad bubastica ulcera. Recrementum plumbi & amylum, æquis portionibus cum solani succo terito, & adiecto rosaceo illinito. Aliud pulcherrimum. Cadmiam tritam cum aqua illinito, aut cimoliam cum uino. Aliud. Spumæ argenti, cerusæ, utriusque trientem, malicorij sicci leuissimè triti sextantem, succi stratiotæ fluuialis quod satis est, utere. Quod si non adsit stratiotes, lentis palustris succum accipe, & utere, aut herbæ uiridis quæ in aquis inuenitur, & stratiotæ similis est, succum ammisce, probè etiam facit serapiadis tritesticularis succus. Aliud. Retrimentum ferri terito cum uino ac illinito. Valde enim bonum est hoc. Probè facit & emplastrum ex ladano, & emplastrum ex hordeo, oui candido, & rosaceo aut myrteo oleo diluta.

Aliud, ad infantium pustulas ac papulas feruidas post rupturam. Cadmiæ drach. LXXX, æris usti drach. LXXX, acaciæ, croci, utriusq; unciam I, tragacanthi sextantem. Tragacanthum aqua macerato ac terito, & cum ipso reliqua excipito, ac pastillos formato. Et usus tempore cum succo senecionis, aut intubi, aut solani, diluito, & addito rosaceo, illinito. Ego inquit, succo senecionis aut intubi excipio tragacanthum ac reliqua, & pastillos effingo.

Ad capitis ulcera, & achores tenuia capitis ulcuscula. Cap. XXII

Pharmacum ex cuius usus ego nomen assequutus sum. Spumæ argenti, cerusæ, utriusq; bessem, seminis ericæ, thuris, utriusq; drac. IIII. uino & oleo raphanino terito ac utitor. Aliud. Acaciæ fuluæ unciam I. ladani trientem, myrrhæ sextantem, opij unciam I. Aqua palustri excipe & forma pastillos, & utere assiduè. Aliud. Cochleas albas unà cum testa exustas insperge. Aliud. Aloëm leuissimè tritam, cum plantagine arida trita insperge. Aliud. Balaustium aridum tritum insperge. Aut cum aqua tritum impone & illine. Aliud. Herbam quam in Alexandria Liparonem uocant, aliqui uero cnestrum appellant, urito, & cinerem cum uino tritum illinito. Vtere etiam reliquis cum discriminationibus referendis in sexto sermone, de uniuersalibus auxilijs ad achoras.

Ad ulcus Melicerida à mellei humoris similitudine dictum, quod & Dulce appellatur, & Syriace Sanal a. Cap. XXIII

Spumæ argenti, baccarum lauri, æquales portiones terito cum aceto & oleo, & illinito. Sæpenumero eius experimentum fecimus.

Ad sedem infantium procidentem. Cap. XXIIII

Spongitide herba podicem assiduè deterge. Acatiam cum sapa & uino nigro tritam podici illine. Cochleam ustam tritam quum egreditur prælotæ sedi insperge, & sanabis. ostreorum testas crudas tusas ac tenuissimo cribro excretas insperge. Myrrhi baccas uirides cum uino tritas impone. Vtere autem perfusione aqua fabrorum, in qua ferrum tingunt. Ego uero semper utor muria tepida, & ualde probè facit. Similiter autem & aqua marina. Vtere etiam dicendis in uniuersalibus auxilijs, quæ suo loco referentur.

Ad fœmorum intertrigines. Cap. XXV

Myrtum siccam tritam insperge, aut cyperum cum rosis.

Ad procidentes puerorum umbilicos. Cap. XXVI

Procidunt pueris umbilici, dum aut in eiulatu diu & multũ distenduntur, aut ex plaga, aut ex casu. Talibus igitur ammium cum muria tritum umbilico illine, & rasuram lintei impone, ac ad triduum obliga. Et rursus eo soluto, idem facito. Aut lupinos amaros & ungulam asini ustam, & laterem ustũ, simul terito ac imponito, & obligato. Si uero efficacioribus opus fuerit, his quæ ad herniam

inguinū referūtur utere. Critonis ad pueros exumbilicares, ob quancūq; causam, Resinæ pinus unc. XVI. aluminis scissi dextantem, mellis dextantes duos. Alumen tritum cū melle ad prunas coquito, & ubi bonam cōpapem habuerit resinam addito, assiduecq; moueto, & ubi dissoluta fuerit, laminā de hoc pharmaco accipito, & umbilico imponito, ac quotidie alterato. Verū suprà laminā plantaginis folia aut hederæ imponito. Aliud. Aluminis scissi uncias XV. fecis uini austeri dextantem, gallarum drach. II. uino dilue ut spissitudinem habeant, & umbilicū illine, & forinsecus spongiam impone, posca imbutam ac expressam.

Ad hispidos pueros. Cap. XXVII

Crassioribus & pluribus fuliginosis superfluitatibus sub cute collectis, ex quibus pili generantur, hispidiores infantes fiunt. Itaq; caricas urito ac terito, & cum hoc cinere pilis obsitos locos confricato. Ex alio exemplari. Resinam coquito in aqua, & puerum lauato, ac leuiter detergito, ac cum caricarum ustarum cinere & fabarū cremore confricato. Aliud smegma corroborans ipsos. Farinæ fabarum, cimoliæ, spumæ nitri, candidi ouorum, & testarum, æquales portiones pro smegmate adhibe.

Quando ablactandi sunt infantes. Cap. XXVIII

Donec firmetur infans lacte nutriatur. Postquam uero solidus factus fuerit, micis panis ex uino mulso, aut uino dulci, aut lacte. Deinde etiam oua sorbilia sumat. Nam quæ mandere oportet, saliua in ipsis replentur. Potus dandus est uinum dilutum. Vbi uero iam intrepide frumentaceum alimentum infans sumit, quod plerunq; circa uigesimum mensem contingit: Tunc latenter & paulatim ab ubere desuescat. Si uero ablactatus morbū inciderit, rursus ad lac transferatur. Et ubi cessauit morbus, refocilletur corpusculum, atq; sic ablactetur.

Victus ratio post ablactationem puerorum, & aliarum ætatum. Cap. XXIX

Ablactati infantes in remissione ac hilaritate exercitiorum uersentur, denturq; ipsis cibi leues ac boni succi. Verum à multo uino abstinere oportet eum qui bonum corporis temperamentum habet. Nam in humidis ac calidis corporibus, uinum replet caput uaporibus. Neq; uero à frigidæ aquæ potu penitus arcere iubeo tales pueros. Sed inter cibos plerunq;, & in calidioribus horis, optima aqua uti permitto. A septimo anno ad literas ueniant, & mitibus ac humanis magistris tradantur. At à decimoquarto anno usque ad uigesimum primum conuenit exercitatio in disciplinis philosophicæ doctrinæ. Prohibendi sunt à ueneris usu. Contrahendum est & uberius uinum, & plura exercitia iam sunt assumenda. His uero qui iam in uigore ætatis degunt, uictus ratio remissa conuenit, tum animi, tum corporis. Et corporis exercitia qualiacunque fuerint, pro ratione his detrahenda sunt, & alimenta sensim contrahenda, quum habitus ipsorum frigiditatis principium sumat. Maximam autem optimè constructi corporis notam esse statuo ipsius naturæ promptitudinem, quicquid tandem fuerit agendum, ipsa sui ipsius mensuram excogitante in optimis constitutionibus. Nam & dum exercentur ac fricantur, aut quiduis aliud agunt, tunc primum pigrescunt, quum sufficienter fuerint exercitati. Et sanè etiam à cibis ac potibus tunc abstinent, quum sufficienter fuerint impleti, neque plus iusto appetentes, neque minus ingerentes. Quare nullus timor est de optimæ constitutionis homine, ne uel nimium labore fatigetur, aut cibis nimium expleatur. Ipsum enim sanum corpus omnia sibiipsi excogitat, naturæ motibus impulsum, præsertim si animus ipsius à puero probè fuerit institutus. Plerisq;

riq; enim in improbis moribus educati, dum licentiore aut negligentiore uictu utuntur, bonas naturas corrumpunt. Quemadmodum aliqui uice uersa uitioso corpore à natura producti, moderato uictu & tempestiuis exercitijs, multa naturæ uitia ac delicta correxerunt. At de exercitiorum mensura, & utendi modo, dictum est in præcedenti sermone.

Victus senum ratio. Cap. XXX

Naturalis senacta est sicca & frigida corporũ temperatura, ex longęuitate proueniens: quũ enim corporũ essentia unà cũ insita caliditate paulatim defluat, & instrumẽta iam ulterius q̃ cõueniens erat sicca fiant, tum actiones deteriores reddunt, tum animal ipsum excarne & seipso gracilius euadit. Postquã uero adhuc amplius fuerint resiccata, non solum excarne, sed etiã rugosum efficitur, & membrorũ impotens, & in motibus ambiguũ. Qui itaq; affectionẽ ex scientia nouit, quod uidelicet siccitas est cum frigiditate, is bonus fuerit senũ Medicus. Cognoscet enim quod horum correctio per humectantia ac calfacientia contingit. talia autem sunt, aquarũ dulcium balnea calida, & uini boni potus, & cibi qui humectant simulq; calfaciunt. Et frictiones per oleum mane moderatè fientes. Deinde deambulationes & gestationes citra delassationem, uirium senis coniectatione facta: non enim parua est etiam in ipsis senibus differentia. Dandus autem est cibus modicus quidem, uerum sæpe. Nam si paululum iustam mensuram senes excesserint, non parum læduntur. Securius itaq; est debilibus senibus parum cibi offerre, uerum ter in die. Circa tertiam quidem horam panem probè paratum recentem, cum optimo melle despumato. Circa septimã uero præfrictis, & conuenientibus senibus exercitijs exercitatis, ac lotis, prandium exhibendum est, & primum quidẽ danda quæ uentrem molliunt, uelut sunt olera ex beta ac malua. Deinde pisces petrosos ac pelagios præbere conuenit, postea uero paululum in lecto quiescere, deinde moderato motu uti. Ad uesperam autem cœnantes, à piscium esu abstineant. Accipiant autem cibos boni succi & ægrè corruptiles, uelut est gallina aut uolucris aliqua ex simplici iure. Vinum uero senibus utilissimum est. Sit autem ex calidioribus natura. Quale est quod substantia quidem tenue est, colore autem fuluum aut flauum. Atque unum quidem hoc maximũ bonum senibus ex uino accedit, quod calfiunt omnes ipsorũ partes. Deinde quod serum sanguinis per urinas purgatur. Quæcunq; uero uina pallida sunt aut flaua, & simul crassa, ea sanguinẽ generant, & corpus nutriũt. Quapropter etiam ipsa aliquando cõmoda fuerint senibus, quo uidelicet tempore neq; serosum humorẽ in uenis habent, & ampliore nutrimento indigent. Vtplurimum enim in uino urinã ciente senes opus habent, & quod aquosa superfluitas in ipsis redundat. At uero à nigris & acerbis ac crassis & similibus uinis abstinere ipsos oportet. Diutius enim in uentre manent, & propterea incommoda sunt. Dulci uero si senex uti uelit, post balneũ sumat dulce simulq; pallidũ colore. Non prohibeo etiam uinorũ ex melle paratorũ usum, & præsertim his senibus qui suspecti sunt de calculi in renibus generatione, aut quos podagra aut articularis morbus infestat. Et tunc in uinum inijciendum est petroselinũ solum. Sufficit enim hoc arthriticis. Ad calculosos uero betonica ammiscetur. quæ & cestrum appellatur & saxifraga. Abstinere autem oportet senes ab edulijs & potibus, uiscosum & crassum humorẽ gignentibus. Qualia sunt alica, caseus, oua cocta, cochleæ, bulbi, fungi, lenticula, & ostreorũ caro, & reliqua suprà relata in alimentorũ crassi succi mẽtione sermone secundo. Si uero ex necessitate aliquãdo cõtigerit aliquo ex talibus uti, statim exhibendum est pharmacũ ex calamintha,

aut ex tribus piperis generibus. Si uero non sit ad manum quid ex his, piper tundendum est & exactè cribrandũ, & tum cum obsonijs edendum, tum potui inspergendum. Et allium tunc gustare conducit. Postquã autem soluta est obturatio, & aluus subducta, etiam theriacã antidotũ, & mithridaticã, aut aliam quandã ex his quæ ex aromatibus constant exhibere cõuenit. A talium uero usu, transire statim ad humectantẽ ac calfacientẽ uictus rationẽ suprà relatã. Dandę sunt ipsis etiam maturæ & dulcissimæ uirides ficus, ante alium cibum. Sed & in hyeme caricę, nisi accidens aliquod circa dextrã pręsertim præcordiorũ partẽ adsit. Quandoquidẽ uero serosę ac pituitosę superfluitates in senum corporibus, uelut dictũ est, colliguntur: urinã quotidie propellere oportet, nõ per medicatas res, sed apij decocto cũ melle, & uinis urinã cientibus uti. Venter quoq; per oleũ bonũ subducendus est, præsertim absorptũ ante cibos. Manifestũ est autem quod & oleracea omnia præ alijs cibis edere oportet, ex oleo & garo. Emolliunt autem uentrẽ & pruna sicca, præsertim quę ab Hispania afferuntur. Damascena uero in aqua mulsa meraciore præmacerentur, aut in ipsa decoquantur. Sed & oliuæ muria conditæ, si fieri potest albæ, præsumendæ sunt. Ventre uero amplius suppresso, etiam mercurialis cocta detur, & cnicus cum ptisana. sed & resina terebinthina. De hac uero accipiendũ est aliquando ad nucis regiæ magnitudinẽ, aliquãdo ad duarũ aut trium. Non enim solum citra molestiã mollire solet, sed etiã uiscera ex tergere, & pulmonem & rhenes. At perfecta dosis eius est uncia una. Idoneũ est ipsis & hoc. Caricas pingues accipe, & coriũ forinsecus ipsis obsitũ detrahe, deinde in mortario tunde, & cnici medullã ipsis adijce, decima plus minus caricarũ parte. Deinde ambo tusa misce, ex hoc duarũ aut triũ caricarũ magnitudinẽ præbe. At uero ex relatis pharmacis nullũ unq; largius accipiendũ est. Quidã enim gaudent quod confestim uehementer sunt purgati. Verũ quanto magis fuerint euacuati, tanto amplius uenter sistiť per sequẽtes dies. Suppressa aũt aluo ipsorũ, infundere oportet oleũ solũ calidũ. Nam & dura stercora hinc educunť, & lubricitas quædã fit in transitu, & ipsum senũ corpus mollescit, instar aridarũ pelliũ in duratũ.

Victus ratio eorũ qui in ocio degunt. Cap. XXXI

Qui uitã in ocio degit considerare debet, an in priore uita exerceri consueuit, aut citra exercitationẽ lauari. Nam quidã hunc morẽ moderatè ferunt, ut aliqui ex ipsis nõ assiduè ægrotent, ubi corpore facilè transpirante præditi fuerint. Atq; talem sanè corporis naturã, ad aliam consuetudinẽ transferre minimè oportet: quemadmodũ neq; illam aliã, eorũ qui per multũ tẽporis interuallũ ęgrotant. Si uero assiduè quis ægrotet, cõsideranda est in ipso causa, an ob plenitudinem, aut propter humorũ uitiationẽ ęgrotet. Et si quidẽ è morbis ex plenitudine ęgrotare uideať, scopus tibi erit propositus, ut omnino salubrẽ ipsius diætã cõserues, quo semper moderatos habeat humores. Si uero propter uitiatos humores ægrotare solet, optimos facere humores. Quidã igitur plenitudinẽ coaceruãt, quũ ea quæ per corpus transpirãt pauciora fuerint his quę accipiunť. In his itaq; seruanda est symmetria ac proportio eduliorũ ac potuũ ad ea quæ euacuanť. Symmetria aũt est, ut in utrisq; cõsideremus nos quantitatẽ, tum eorũ quę ingeruntur, tum eorũ quæ euacuanť. Nam qui in priore uita statim priusquã exercerentur, in balneũ ingressi sunt, in his nunc frictione moderata utendũ est, & breui motu. Qui uero exercitabantur ante balneũ, his cõsulo ut nunc paululũ augeãt consuetudinẽ. Detrahere uero oportet etiã aliquid de cibis, & quantitate ac qualitate moderatos exhibere. Qualitatem autem dico, uelut in carnibus porcinis: celerrimè enim plenitudinẽ & copiã boni humoris congregant. Itaq; ad olera ducendi sunt, & ad pisces

ad pisces similiter ac uolucres, qui non multum nutriunt. At uero in his qui uitiosos humores colligunt, non unus est scopus, quoniam neque una est uitiosi humoris species. Quidam enim frigidiorem ac pituitosiorem uitiosum humorem congregant. Aliqui uero calidiorem & biliosiorem, Sicut alij atrabiliarium. Fugiendi itaque sunt singuli cibi ac potus, qui promptè generare solent humorem qui in ipsis congregatur. Dictum est autem de ipsis abundè, in boni succi & mali succi eduliorum mentione, in secundo sermone huius operis. In quo sanè de attenuantibus edulijs dictum est, quæ commoda sunt his qui crudum appellatum humorem coaceruant, qui semper quidem crassus est, non tamen semper uiscosus. Porrò in omnibus his cõmune auxilium est, moderata uentris subductio, & maximè quibus uenter est natura durior. Commune auxilium est etiam ueneris usus moderatus.

De carnium subuersione. Cap. XXXII

Quum ad immodicã carnium multitudinem deuenerit corpus, liquare ipsum ac subuertere oportet. Ostensum est autem quo calidius & siccius temperamentum, gracile corpus efficit. Huiusmodi igitur faciendũ est carnosorũ hominum temperamentũ, si moderatũ fieri debet. Didicisti autem iam quod uelocia exercitia atq; acuta, & diæta attenuans, itemq; eiusmodi medicamenta, sed & animæ curæ, totum temperamentũ calidius ac siccius reddunt, & ipsum corpus tenuius. Attenuans itaq; diæta manifesta est, pharmaca uero uehementiora sunt, rutæ semen, & præsertim syluestris cum cacuminibus, aristolochia rotunda, centaurea tenuis, gentiana, & polium, & quæcunq; fortiter urinã cient, uelut petroselinũ. Singula enim hæc & per se, & inter se uniuersa mixta, attenuare & euacuare humores possunt. Sed & sal ex uiperis ustis multum attenuat. Quin & ipsa theriaca antidotus attenuat & discutit. Illinatur autem oleo, in quo cocta est cucumeris syluestris radix, & althæa, & gentiana, & panacis radix, & aristolochia rotunda, poliumq; ac centaurea. Cibi uero non statim à balneis dandi sunt, sed permittendum est ut prius quiescant aut quid consuetarum actionum obeant, & rursus ad secundũ balneum ducantur. Præstat autem & balnei aquam discussoriam esse, si naturalem habere possent. Sin minus, flos salis marinæ aquæ ammisceatur. Deinde uero edulia magna quidem mole, pauci uero nutrimenti danda sunt, ut impleatur quidem, modicum uero alimentum ex ipsis in corpus distribuatur. Talia uero sunt olera, & panes sordidiores, & similia quæ iam in secundo sermone relata sunt. Vino autem utendum est albo colore, & tenui substantia. Neque uero ante cibos potus permittendus est, neque copiosus potus indulgendus. Sed & semel in die cibum capere melius est, & pro exercitiorum ratione pauciores cibos exhibere. Quin & frictio sicca ex mappis crassioribus, sufficiens est ad attenuandum. Sed & nitro ac asperiore sale frictionem facere conuenit. Multum itaque nitrum in balneis attenuat. Modicum uero, irritamentum est ad carnositatem uberiorem, & ad meliorem nutritionem. Prodest etiam insolatio carnosis. Probè attenuat etiam potum hoc pharmacum. Petroselini trientem, piperis sextantem, anisi, asari, utriusq; unciam unam. Hoc & lotium ciet, & aluum promouet.

Quomodo graciles renutrire oportet. Cap. XXXIII

Gracilitas corporib. accedit, quibusdã ex totius corporis intẽperatura frigidiore ac the sicciore, quibusdã uero digerendi facultate, aut nutriendi, aut utrisq; imbecillioribus natura existentibus. Omnes aũt sic habẽtes iuuant edulia boni succi, & exercitia tarda ac moderata, & frictio consimilis. Et in summa, omnia contraria rea

ria relatis ad carnosos. Cōmodum est etiā ipsis picari per dies tres aut quatuor. Nam & digestioni confert, & nutritioni. Et multos uidere est crassefactos ex hoc picationis auxilio, & præsertim eos quibus facultas digerendi debilis est. Nutriendi uero facultas non debilis quidem est, sed ob idoneæ materię penuriam nutrire non potest. Si uero ieiuni lauentur, ante balneum corpus linteis confricare oportet, donec rubefiat. Deinde frictione non ualde dura uti, ut ne constringentes, cutem densam ac duram efficiamus. Oportet autem decoloribus & alimentum non sentientibus iracundiam inducere, & commotiones animales.

Quomodo quis partes attenuatas sanare possit. Cap. XXXIIII

Ex his qui in quibusdam partibus graciles fiunt, plerięp aut ob diuturnā ipsarum quietem, aut ob deligationis fracturæ modum, ad hanc affectionem deueniunt. Oportet igitur uires quidem in membro corroborare, largum uero sanguinem attrahere, tum per moderatarum frictionum usum post cibum, tum per cōmodos parti motus, & per moderatas aquæ calidę affusiones. Hęc autem post cibum facere oportet, donec pars rubicunda facta eleuetur, & tunc statim à perfusione cessandum est. Oportet etiam picatorū medicamento uti, de quo dictū est in præcedenti sermone. ubi uero frigiditatis sensus circa attenuatam partem fuerit, linteis ipsa perfricanda est, & quodam pharmaco calefaciente. Sed & thapsia illinenda est, aliquando cum melle, aliquando cum cerato.

De lassitudinibus à gymnasijs, aut ex itinere obortis. Cap. XXXV

Lassitudinum primæ ac simplices tres sunt differentiæ. Quæ ulcerosa appellatur, & quæ tensiua, & quæ inflammatiua. Et ad has insuper ea quæ ob multam musculorum siccitatem generatur, quam lassitudinem uocant abusiuè, quum non sit lassitudo, sed siccitas.

De lassitudine ulcerosa. Cap. XXXVI

Vlcerosa itaque lassitudo in superfluitatibus tenuibus simulq; acribus ac mordacibus generatur: Non enim in his plenitudinis copia est quæ affligit, sed humorum acrimonia, qui exercitiorū tempore, aut aliorum uehementiū motuum, ex duplici causa generantur. Aut crassioribus superfluitatib. diffusis quidē ac attenuatis, non autē omnibus excretis. Aut colliquata aliqua pinguedine, uel carne tenera, in uehementibus motibus: necesse est enim à talibus tenuibus humoribus & acribus pungi ac uelut sauciari cutem & carnes, ut & horror aliquando fiat, & rigor, quum fortiter fuerint acres & multi. Tumor autē non est oculis expositus in partibus dolentibus. Accidit hæc lassitudo præcipuè corporibus uitiosis humoribus ac superfluitatib. refertis. Consequitur & ad recentes cruditates, quum aut immodestius se exercuerint aliqui, aut in sole diutius uersati fuerint. Sed & citra cruditatē in boni succi corpore conflatur, propter immodici exercitij excessum. Densa autē & horrida apparet his cutis, & dolent uelut qui ulcus habent, alij cute tantum, alij etiam carnibus sub ipsa. Sanatio porrò contingit ex eo quod contrariū est affectioni. Oportet enim superfluitates discutere, & sedabitur affectio. Discutientur autem frictione multa & molli cum oleo dulcissimo nulla adstrictione prædito. Quale est dulcissimū sabinum. Maximè enim aduersaf his omphacinū. In prima igitur die largo oleo cum multa frictione utendū est, quo omnino nullus percipiaf futuræ lassitudinis sensus. In secunda uero, quo ea quę facta iam est soluaf. Soluit autē ipsam, exercitium moderatū, & frictio multa, pluribus ministris, simul contrectantibus, quo pars ipsa non frigefiat, & superfluitates cellerrimè discutianf. Hęc aūt lassitudo plerunq; extendi solet usq; ad quartā diem. Itaq; quarta die lauentur & consueto cibo nutriantur, prius tamen diebus paucio-

pauciores sint ac humidiores cibi, & nihil uiscosi habentes. Sit autem & balneū non moderato calidius. Laxare enim & discutere uolumus ipsum corpus.

De lassitudine tensiua. Cap. XXXVII

Lassitudo tensiua nullam memorabilem superfluitatem in corporibus sitam habet. Verum in musculis ac neruis affectio est ob uehementes distentiones facta, quas per exercitia fecerunt Contingit enim in his rectas in musculis fibras laborare ac tendi, ut proximæ sint diuulsioni. Fit autem hæc lassitudo uiris maximè boni succi, qui non acuta & uelocia exercitia faciunt, sed magis robusta. Et efficit sanè lassatos ualde pigros & ad motum ægros. Non tamen horridi fiunt, uelut qui ulcerosam lassitudinem inciderunt. At uero corpus in his nihil minus quàm in ulcerosa lassitudine, & in musculorum squallore, contractum uidetur. Et calidiores quàm pro natura contingentibus esse uidentur. Sanatio autem in his est tensarum partium laxatio. Frictio igitur his conueniens est modica simulq; mollis, per oleum dulcissimū tepidum fiens: & ocium ac quies, & balnea maximè temperata moderato non calidiora & mora in calida aqua diutius facta. Quare etiam si bis talem laueris, magnopere profueris. Hi etiam post balneum unctione opus habent antequàm induantur. Et si quidem postea sudauerint, detersos rursus inungere conuenit. Quin & sequenti die ubi surrexerunt de strato, post defrictas superfluitates, & subductam aluum, unctione opus habent, ita ut neque extremè frigido oleo, neque dura frictione confricentur. Cibus dandus est his modicus quantitate, uerum boni succi, & nihil uiscosum habens.

De lassitudine inflammatiua, & ad ossa pertingente. Cap. XXXVIII

Tertia lassitudo est, in qua uelut contusas ac inflammatas sentiunt partes, hæc tunc accidere solet quum ob uehemētissimos motus calfacti musculi, attraxerint quid de circunfusis ipsis superfluitatibus. Et sola hæc eleuat musculos præter naturam, ut inflammationi similis sit affectio. Et propterea ex contactu dolent, & calidiores apparent. Dolent autem magis quū moueri uolunt. Si uero circa tendines aut neruos in profundo eandem affectionem fieri contingit, ossium lassitudinem affectionem eam appellant, ob sensus profunditatē. Hæc lassitudo accidit ut plurimum hominibus ad exercitia nō adsuetis. Sanatio scopos tres habet, quemadmodū omnia inflammata: superflui euacuationē, distentæ partis remissionem, & inflammatæ refrigerationem. Oleum itaq; multum dulce tepidum, & fricationes molliores, & in temperatissimis aquis mora diutissima, tales lassitudines sanant. Si uero etiam paulò tepidior fuerit aqua, magis his prodest. Ita uero & quies multa & assiduæ inunctiones. Cibi dandi sunt his boni succi, uerū pauciores, & nihil omnino uiscosi habentes.

De lassitudine ob siccitatē & gracilitatem. Cap. XXXIX

Alia præterea est quarta affectio, similis quidem lassitudini, sed non est lassitudo, eo quod neq; ulcerosam, neq; tensiuam, neq; inflammatiuā affectionem habet, imò neq; horrorē aliquem, neq; dolorē, neq; ad motus pigritiā similē lassitudinibus infert: uerum solam gracilitatem cum siccitate. Contingit igit̄ in boni succi & exercitatione utentibus corporibus, quū immodestius exercitata nō probè recurata fuerint. Discutiunt̄ enim sic superfluitates, & laxant̄ distenta corpora. Et nihil reliquū fit in corpore præter siccitatē, quā ex immodica euacuatione habet. Quare etiā correctio huius affectionis in appositione ac repletione euacuati consistit. Non potest autem hæc fieri, dum cutis rarefacta est. Proinde cutem contrahere oportet, ac densare, & adstringere, Contrahit autem & adstringit,

git tum frigida aqua, tum feruens. At à frigida periculum est ne homo lædatur, qui iam rarus simul ac uacuus ob exercitiorum copiam factus est. A feruenti uero nulla læsio, sed secura densitas cuti accedit, ita ut etiam relictus in ipsa calor reuocetur ex feruentis aquæ solio. Vnde feruentius calidæ solium parandum est. Exiliant autem ex ipso statim in frigidum, quo in ipsis maneat firmitas in cute unà cum caliditate. Nam & in sequenti tempore minus discutiuntur, & alimentum facilè in carnes & in cutem suscipiunt: quo bono nullum maius ipsis excogitare possis. Vitanda est autem longior in frigidæ solio mora. Exoluit enim frigidæ lotio, calidæ lotionis utilitatē. Prima itaq; die lotus uelut dictum est, cibum accipiat boni succi & humidiorem. Secunda uero recuretur, modicæ simul ac mollis & lentæ frictionis usu, & solio calido. Atque hoc faciat consequenter per multos dies.

De lassatis ex uenere. Cap. XL

Debilitas uirium sequitur ad immodicum ueneris usum, præsertim in corporibus natura debilibus. Rarefit autem ipsis & cutis, ex uehementi motu. Et plurima fit per transpirationem discussio ac exhalatio, & propterea siccitas. Aliquando uero etiam frigiditas consequitur, tum propter raritatem, tum propter caloris transpirationem ac sudores. Correctio igitur horum est per constringentia spissantiaq; ac corroborantia cutem. De quorum numero est & moderatū exercitium, & feruentius calidæ aquæ soliū, quies item ac somnus multus. Edulia uero sint multitudine quidē pauciora, qualitate uero humidiora, & moderatè calidiora: quo & concoctio bona fiat, & siccitas ex lassitudine corrigatur.

De lassitudinibus spontaneis. Cap. XLI

Quum de lassitudinibus ex gymnasijs, aut ex itinere obortis dixerimus, nunc de his quæ sine uehementi motu sponte fiunt docebimus: tales enim morbosæ sunt uelut etiā Hippocrati uidetur: Lassitudines enim inquit, spontaneæ denunciant morbos. Sunt autem & harum tres differentiæ, ulcerosa, tensiua, inflammatiua.

Aph. 5. lib. 2.

De lassitudine ulcerosa spontanea. Cap. XLII

Spontanea igitur ulcerosa lassitudo, ob uitiosos humores clandestinè coaltos fit, qui acres & tenues ac calidi sunt, ut corrodant & stimulent ac pungant corpuscula sensu prædita. Et quam diu quidem ipsi in uenis ammixti sunt sanguini, latet ipsorum uis à sanguinis bonitate superata. Vbi uero in carnes & cutem transsumpti fuerint, & per mansionem confirmati, tunc ulcerosam affectionē ac sensum inducunt. Et tunc maximè in talibus augentur, quum moueri uolunt. Considerandum est autem in his, utrum in cute & carne sola uitiosi humores contineantur, aut etiam cum sanguine intra uenarū uasa. Horum autem signa habes ex urinis, & morsu circa cutem, & sudoribus. Quando enim unà cum hoc quod etiam in urinis apparent uitiosi humores, sensus quoq; ipsorum mordax circa cutem contingit, & sudores alieni, tum colore, tum sapore apparent, manifestum est quod & in uenis cum sanguine uitiosi humores continentur, & quod in cute sunt ac carne. Siquidem igitur modicus sensus uitiosorum humorum cōtingat, ieiunum hominem per totum diem seruabimus, quiescere ac dormire iussum. Deinde uesperi multum & pinguius illito, atq; temperatissima calida loto, paucissimum boni succi ac sorbilem cibum dabimus. Neq; uero uinum prohibebimus: concoquit enim uinum semicrudos humores, si quicquam aliud hoc facit, & sudores ac urinas prolicit, & ad somnum conducit. Siquidem igitur à prædictis quieuerit hoc symptoma, paulatim ad cōsueta reducere hominem oportet. Si uero sequenti nocte ac postera die adhuc permanserit, aut auctum fuerit, uidendum

dendum eſt de auxilio fortiore. Nam tales ubi uires robuſtæ ſunt, alterum ex duobus facere oportet, ut aut uenam ſecent, aut purgatione utantur, ita tamen ut decernas utro auxilio magis opus habent, uelut cõſequenter dicam. Sin uero debiles fuerint uires, minime ſecanda eſt uena. Purgandum uero moderatè aut omnino non. Si quidem enim cum multitudine ſanguinis robuſtæ fuerint uires, uena ſecãda eſt, aut cõſuetæ excretiones ſuppreſſæ mouendæ: uelut ſunt hæmorrhoides in ſede, & in mulieribus lunares purgationes. At ubi ſoli uitioſi congregati ſunt humores, citra ſanguinis multitudinẽ, ad conuenientem redundanti humori purgationẽ ueniendũ eſt. Affligit aũt quandoq; bilis amaræ humor, aut atræ, quãdoq; pituita ſalſa aut acida, aut ſeroſi humores. Siquidem igitur ocioſiorẽ uitã habuerit homo, & cibis craſſi ſucci uſus fuerit, & præſertim in hyeme, pituitoſus humor colligitur. Verum in pluribus laboribus & cibis acrioribus, & in æſtate, amara bilis coaceruatur. In autumno uero, & eduliјs eiuſmodi, ac laboribus diuturnis, atra bilis. Horũ uero notas ſumere oportet, & ex colore, & ex hominis motibus, & ex urinis ac ſudoribus, & ex ſiti ac ciborũ appetentia. Proinde ſanguine prædominante reliquis humoribus, unà cum uiribus robuſtis, uenam ſecabis. Si uero uitioſi humores prædominãtur, & uires robuſtæ ſunt, purgatione conuenienti utemur. At poſt uenæ ſectionem aut purgationem, nutrire oportet hominem eduliјs boni ſucci quæ extersorium quid habent, uelut eſt ptiſana: & quę nulla uiſcoſitate prædita ſunt, neque craſſi ſucci ſunt, neq; multum nutriunt. Vtendum eſt & balneis temperatiſſimis, & unctione ac frictione moderata. Sed & reliqua diæta ac cura ſic facienda eſt, uelut relatum eſt in laſſitudine ex gymnaſiјs generata. Si uero bonus ſanguis paucus fuerit, crudi uero humores omnino multi, uires autem debiles: Neq; uena ſecanda eſt, neq; purgatione, neque exercitio utendum: Imò neq; omninò motu utendum eſt, neq; lauandum: Nam uenæ ſectio bonũ ſanguinem euacuat, uitioſum autẽ, qui ſanè in magnis uenis circa hepar & meſaræum congregatur, ad totum corpus trahit. At purgatio in his tormina ac morſus efficit, & animi deliquia intenta, ad hoc quod nihil memorabile euacuat. Crudi enim humores omnes pigri ſunt ac ægre mobiles, ob craſſitudinem ac frigiditatem. Itaque obturant omnes arctas uias, per quas oportet id quod in purgationibus euacuatur ad uentrem accedere ac inferri. Et ob hanc cauſam neque ipſi euacuantur, & alios impediunt. Ob eandem uero cauſam neque exerceri, neque omnino moueri, neque lauari hos conuenit.

Omnes enim tales motus humores in totũ corpus ducunt, & anguſtos tranſitus obturant. Seruandi igitur ſunt in omni quiete, & danda edulia potusq; ac pharmaca attenuantia ac ſecantia, & craſſitudinẽ humorum conficientia, citra manifeſtam calfactionem. Nam humores quomodocunq; fortiter calfacti, undiq; per corpus meant. Vtantur igitur in uictu aceto mulſo præſertim, aliquando & ptiſana: Aliquando uero danda eſt & aqua mulſa. Poſſunt enim ferre tenuem diætam, ſi qui aliј idem poſſunt, propter ſubiectam crudorum humorum multitudinem. Quandoquidem uero pręcordia omnibus talibus eleuata ſunt ac inflata & facile ſanè inflantur quicquid tandem ingeſſerint: præſtiterit ipſis dare cum cibo modicum piperis, præſertim longi. Melius fuerit & diſpolitico uti medicamento. Commodiſſimum eſt autem ipſis acetum mulſum, ex ſolo optimo melle & aceto præparatum: ut ſint mellis quidem deſpumati partes duæ, aceti uero pars una, plus minus. Præſtat enim ex accipientium ſenſu modum iudicare, non noſtris commoditatibus. Nam quod maturę

iucundum est, hoc cõmodum est. Quod uero iniucundissimum est, id maxime aduersarium est. Prodest talibus etiam apomeli, & præsertim aridum factum.
At ubi iam attenuati aliquantulum fuerint humores, etiam uinum dandum est moderatum, album ac tenue. Sed & in apomelite ac aceto mulso coquendum est aliquando hyssopum & pulegium. Edulijs uero utendum attenuãti bus, citra uehementẽ calfactionẽ: qualis est capparis ex aceto mulso, aut ex aceto & oleo. Postquã uero omnia perfectè bona tibi apparuerint, tũc ad familiarem uictum paulatim reducere conare, ita ut moderatis exercitijs utantur, & balneis, & unctionibus. Idoneum est autem ipsis unguentum lassitudinẽ eximens ex abiete paratum, itemq; quod ex populo nigra fit, quorum præparandi modum inter Acopa uocata referemus. Congruum est ipsis & oleũ chamæmelinum, & anethinum: Item sampsuchinum tempore hyberno. Sampsuchinum uero oleum sic præparatur. Coquitur sampsuchus in duplici uase cum oleo. Similiter coquitur & rosmarinus herba. Si uero hæc non habeas, radicem cucumeris syluestris, aut althæa, aut bryoniæ, aut betæ albæ accipe, et cum oleo coque, multum enim discutiunt.

De lassitudine tensiua spontanea. Cap. XLIII

Tensiua spontanea lassitudo, si sine exercitijs, aut alio quodam motu excitata fuerit, multitudinem nimirum humorum indicat, qui nimia copia solidas animantis partes distẽdunt, & præsertim musculorum fibras. Vlcerosus sensus non est in hac lassitudine. Sed neque tumor alicuius partis sub tactum aut uisum cadens. Verum solum grauitatem & distentionem percipiunt. Manifestum est autem quod sanguine redundante, optimum auxilium est uenæ sectio in cubito. Possunt & uenæ in talis secari. At uero post totius corporis euacuationem, ad distentarum partium laxationem procedendum est, per unctiones ac frictiones molles, ociumq; ac quietem. Et utendũ est balneis temperatis, et cibis citra mordacitatem extersorium quiddam habentibus, qualis est ptisana, & apomeli, & consimilia. Et ut in summa dicam, post uenæ sectionem eadem cura uti oportet, quę relata est antea ad tensiuam lassitudinem ex gymnasiorum exercitijs obortam.

De lassitudine inflammatiua spontanea. Cap. XLIIII

Inflammatiua lassitudo quum sponte citra aliquem motum oborta fuerit, tum propter doloris magnitudinem, tum propterea quod cum manifesta inflãmatarum partium caliditate consistit, coeleuans musculos in tumorem, neque paucarum horarum, ne dum dierum duorum aut trium moram ac dilationem tolerat: Sed statim febrem uehementissimam inducit, nisi quis sanguinem detrahendo præueniat. Calidissimus est enim talium sanguis, & plurima opus habent ipsius euacuatione, omnes fermè ab hoc malo appræhensi, & plerique ipsorum etiam post uenæ sectionem febriunt. Quare neque cunctari, neque parum detrahere conuenit: Sed & cito euacuare, & usque ad animi deliquium ducere, si nihil aliud amplius impedierit. Præstat autem & detractionem repetere in eadem die, ita ut in priore euacuatione homo non animo linquatur. In posteriore neque ferendum est animi deliquium. At quibus hoc modo affectis uena secta non fuerit, aut sponte aliunde sanguis eruperit, hi bona fortuna opus habent ut seruentur, & neque seruantur. Siquidem igitur in capite & collo dolores magis hæserint, humeralem appellatam uenam secare oportet. Si uero thoracem & dorsum & lumbos doleant, internam uenam secabis. Sin æqualiter totum corpus, mediam. Siquidem igitur à uenæ sectione

sectione febris permãserit, curationem facere oportet, quàm in febrium tracta tione referemus. Si uero sine febre maneant, in prima quidem die à uenæ sectione, ptisanæ succus aut alicæ solum dandus est. Similiter autem & secunda. Si autem & in tertia die sine febre manet, etiam lauato & largo oleo iungito. Etiamsi autem laueris, moderatũ tamen uictũ exhibebis, ex lactuca, aut si ea nõ adsit, cucurbita: & alicam uelut ptisanam coctã. Sed & beta, & malua, & atriplice utendũ est, si nõ adsit lactuca. Ex piscibus dandi sunt petrosi, et asellus ex albo iure probè coctus. Vtatur aquæ potu. Aquæ potum dico, non frigidæ aquæ potionem, sed calidę. Post tertiam si tolerabilis manet æger, insperge re oportet in potum, uini parum albi ac tenuis, & de cætero pro ratione refice re, per boni succi & neutiquam calfacientis diætæ usum.

Quali curatione ad frigiditates utendum est.

Ex Herodoto. Cap. XLV

Duplex est frigiditatis curandæ modus. Nam & futuram frigiditatem præ cauere oportet, & corrigere iam factam. Quo igitur non capiatur frigiditate is qui in frigido aëre uersaturus est: neque famem tulisse, neq; præuomuisse opor tet, neq; cruditatem pertulisse, aut fatigatum esse, aut crupula impletum esse. Frigiditas enim consequens ad ciborum cruditatem, morborum causa est. His uero qui famem pertulerunt, frigiditas ad ipsos neruos penetrat, qui nudi quodã modo sunt, & propria materia priuati. Quapropter qui in frigido aëre uersabitur, totum corpus nardino aut gleucino oleo prę inungere debet. Plã tas autem pedum, cerato ex laurino parato illinere. Aut ipsas lauri baccas cerato excipe, ac utere. Verum ex ueteribus quidam succum cyrenaicum milij magnitudine, in talibus necessitatibus deuorandum dederunt, cera oblitum. At uero à conuersatione in frigido aëre, desidere non oportet, sed ambulare prius in tepidiore loco. Et postea ad balneum ingredi, & in calida aqua diutius morari. Non pręsente uero balneo, ad ignem corpus illinendum est, ac confri candum diligentius tum per seipsum, tum per alios. Deinde accipiendus est ci bus calidus potentia & actu. Vinum uero neq; ualde acerbum, neq; nimis uetus dandum est. Tale enim neruosas partes offendit, iam à frigore uexatas, & præsertim uesicam ac rhenes. Si uero sequenti die frigiditas perseueret, curatio per balneum aut inunctionẽ conuenit. Et diæta cõsimilis, & acopa ex oleo gleucino & amaracino ac similibus præparata.

Cutis densatæ curatio. Galeni. Cap. XLVI

Densatur aliquando cutis, tum per uehemens frigus, tum per balnea aluminosarum aquarum, aut aliquid huiuscemodi. Fieri potest autem ut & post balneum, & post sudores, aut alio quodam modo rarefacta ac frigefacta cutis densetur. Cognoscitur affectio calore albidior quàm pro natura, & cutis ari ditate ac densitate, & quod sic affecti in exercitijs ægre calefiant. Neque enim sudãt, neq; bonum colorem habent. Si uero etiam à plurimis exercitijs coacti sudauerint modicum ac frigidum sudorem excludunt. Sanatio horũ est cal factio & cutis rarefactio. Vtẽdum igitur est exercitijs, & balneis calidioribus, præstat autem in prima balnei domo super leui lapide sedentem perfundere. Vngantur etiam oleo quopiam laxatorio, uelut est quod dulcissimum est, uerum duorum aut trium annorum: Vtantur et lauacro natationi apto, calido tẽ perato diutius. In frigido uero ne immorentur. Neque uero aqua sit ualde frigida. Vbi uero induere se uolunt, inungantur aliquo moderate calfaciente, quale est anethinum aut cicinum. Ex ungentis uero gleucinum, aut susinum,

aut irinum, aut amaracinum. Cibis porrò utantur moderatis, nihil uiscosi habentibus.

Quomodo curandus sit æstuosus ardor. Herodoti. Cap. XLVII

Quemadmodum frigiditas famelicos magis lædit, sic ardor repletos. Quare qui in æstiuo sole uersari uolet, repletionem & acrium esum uitet, uinositatem item ac cruditatem. prehumectet autem corpus balneis potabilium aquarum, & cibis humectantibus. prospiciedum est & in mora ipsa sub sole, ut caput tegatur, leuiore aliquo uestimento, aut folijs uitis, aut myrti, aut polygoni. Si uero sitis uehemens oriatur, non aceruatim ingerendus est frigidæ potus. Plurimis enim hinc preterfusio aquæ intercutem cõtingit. Alijs uero ad ardentem pulmonem aquæ frigiditas illapsa, tusses & grauedines excitat, aliquibus etiam tabem. Præstat igitur prius faciem frigida proluere manusq; ac pedes, deinde colluto ore paulatim ex interuallis absorbere. Postquam autem discessit à sole, temperata calida se lauet, & in frigida natet. Si uero non adsit balneum, aqua & oleo, aut aqua & rosaceo totum corpus humectetur, & mollibus manibus præfricetur, & tunc in frigidam insiliat, præsertim si asuetus fuerit. Si uero nihil tale adest, aqua perfundatur. Postea potus quidem sit aqua. Edulia uero, lactuca, intyba, cucumis, cucurbita. Vinum quoque dilutius solito sit. Obsonium pisces delicati, domestica gallina ex iure albo. A coitu uero abstineat. At ubi caput uehementer calfactum est, aut stomachus adhuc exardet, ut alba & glutinosa sit saliua, ut uix sputo reijci possit, & reliquum corpus pigrum apparuerit, ac uelut exolutum: caput rosaceo irrigandum est, aut rosarum succo cum oleo omphacino, aut polygoni succo, aut pampinorum uitis, aut intubi, aut alicuius similis succo. Totum uero corpus humectandum est aqua & oleo, aut aqua & rosaceo. Super stomachum autem molle linteolum imponendum uino & oleo imbutum. Aut ceratum rosaceum, aut melinum quod absinthium habet aut portulacam. Optimum est autem & absinthij cremorem bibere, ad detergendas biliosas & acres in uentre congregatas superfluitates. Conducit & rosaceum absorbendum dare ad cyathi unius mensuram.

De matutina frictione. Galeni. Cap. XLVIII

Matutinam frictionem assumimus post superfluitatum excretionem, excellenter quidem mollem in plus iusto resiccatis, & in his qui in uehementi frigore uersari uolent, & quibus propositum est frigida lauari, & qui lassitudinis sensum habent, & in quibus cutis densitatem corrigere uolumus cum largo oleo. At uero densitatem ex frigore obortam sanamus, primum quidem siccarũ & asperarum frictionum usu, deinde frictionibus ex oleo calido. Ad raritatem uero cutis obortã ex balneis, aut frictionibus, aut ob ueneris usum: paucis quidẽ siccis frictionibus utimur, paucis uero etiã post ipsas, ex oleo frictionibus, & eo quopiã ex adstringentibus. Cęterũ humiditates ex multo potu obortas solæ siccæ frictiones curant, per lintea factæ, citra pinguitudinem, aut cum aliqua ex discussoria ui præditis.

De uespertina frictione. Cap. XLIX

Vespertina frictio lassatis, aut resiccatis, aut alimentũ nõ sentiẽtibus commoda est. Prandiũ in his partius fiat, & amplius tẽpus intercedat usq; ad cœnã, & plerũq; in quiete. Deinde etiã paululũ deãbulẽt. Melius enim est si subductis cibis etiã uentrẽ exonerauerint. His ita factis, citra periculũ frictio assumitur. Frictio fiat cũ oleo dulci, uentre penitus non cõtacto. Periculum est enim, et ipsos cibos

cibos prius concoqui, & semicoctum aliquem humorem digeri, & caput perturbari, & stomachum subuerti. Quare nardino ungento uenter perfundendus est absq; defrictione.

De cruditate. Cap. L

Quot modis cruditas fiat, & quomodo uariè resistere oportet oborientibus ex hac corpori detrimentis, in loco de alui affectionibus postea declarabitur. Nunc uero necessarium est dicere quomodo ad urgentia accidentia instare oportet. Ructu itaq; accedente ac irritante, & grauitate circa præcordia existente, & ex hac molestia quadam in totum corpus se diffundente, non cunctandũ est ad uomitũ deuenire, sed aqua plurima tepida hausta cogendus est, ut cibi penitus excernãtur. Vbi enim permãserint, & torminũ, & dolorũ, & grauitatis, capitis, & destillationis, aliquando uero etiã febris, causa fiunt. Si uero quis natura difficulter uomat, aut ob aliam quandam causam uomere impediatur, elaborãdum est omni modo ut cibus subducatur, & ex præcordijs secedat. Ad hęc erectior decubitus paretur: Adiuuat enim, si quicquã aliud, cõcoctionem. Et si uigilãs quis fuerit, propter nimiã expletionem somnũ assequi nõ potens, is immotus permaneat, & eandẽ decubitus figurã cõseruet. Nam assiduæ conuersiones flatus pariũt. Flatus aũt materiã sursum uergere faciũt. Si uero perseuerarit hoc accidẽs, etiã pharmaci cõcoctorij ex malis cydonijs pręparati, cochliarij mẽsura danda est. Si uero quis adsuetus sit ad frigidæ potum, & multã sitim percipit, non incongruũ fuerit sinceræ frigidæ heminã exhaurire. Celerrimè enim corroboratum os uentris, quæ in aluo sunt expellit. At uentrẽ nardino ungento illinere oportet, & partes circa præcordia fouere, & extremarũ partium frictione uti. Exonerata aluo ad deambulationẽ procedendum est, tardè progrediẽdo, ne uapores ex cruditate ad caput allati cõcutiantur. Postea uero ad cõsueta uitæ munia pergendũ est. Deinde succedat balneũ, & inũctio ex oleo dulci. Vtilis est & absinthij potus. Cibo uero utendũ est facile concoctili ac moderato, & cui addita sunt quæ aluo commodant, uelut sunt erinacei & cancri. Deinde olera, beta, malua. Modicè utendum est uino, uerum calidiore. A reliquis uero abstineat, uelut sunt acrium esus, & bellaria, ac placentæ ex melle, & fructus dulces. Talia enim omnia ægre cõcoqui ac digeri possunt. Hinc autem somnus imperturbatus succedat.

De crapula. Philumeni Cap. LI

Sed & cruditates ex uino obortas, quas crapulas uocant, ferè eodem tractare oportet, ita ut cogamus ipsos uomere à tepida aqua, aut sola immissione digitorum aut pennarum, & in lecto quiescere iubeamus, & turbationem somno sedemus. Et si quis sanè ad frigidæ potum adsuetus sit, & stomachi ac uentris uexationem siue morsum perceptet, dandi sunt ipsi cyathi duo aut tres syncerræ puræ frigidæ aquæ ex interuallis. Sedata uero turbatione, cibos exhibebimus boni succi, & magis frigefacientes. Potus autem sit modicus, uinum album & tenue, dilutius temperatum. Optimus uero in his est uini absinthitæ potus à balneo.

De æqualibus intemperaturis. Galeni. Cap. LII

Quum tractauerimus quomodo quis à prima ætate usque ad senectutem conseruet hominem optime constructum: Transibimus nunc ad eos qui statim ab initio morbosam corporum constructionem adepti sunt. Duplices autem sunt secundum genus uitiosæ corporum structuræ: Quædam enim æqualiter habent temperatas uniuersas corporis primas partes, quæ similares

appellant. Quędã uero inæqualiter. Dico aũt ęqualiter, quũ ad aliquã intẽperaturã immutatę fuerint oẽs simul corporis partes, frigidiores quàm conuenit, aut calidiores, aut ficciores, aut humidiores factę. Et per cõiugationẽ, quædã calidiores & ficciores, quædã humidiores & frigidiores, quędã calidiores & humidiores, quædã frigidiores & ficciores. Et sanè iuxta instrumentaliũ partiũ cõpositionẽ, aliquę æqualiter, aliquæ inæqualiter cõpositæ sunt. Vidi ẽm iã quosdã habere uentrẽ quidẽ frigidũ, caput aũt calidũ: alios uero caput frigidũ, uẽtrẽ uero calidũ. Vidi aũt & uentrẽ per accidẽs assiduè bile uexatũ, qui nõ esset natura calidus: Quemadmodũ etiã aliũ frigefientẽ, qui nõ esset frigidus. Sic & caput, & hepar & splen, et oẽs alię partes, fruũtur aliquãdo alterius intẽperatura, quũ ipsæ ex natura nihil lęsæ sint in propriũ tẽperamentũ, neq; cõtrario modo dispositę. Proinde de primis optimũ tẽperamentũ adeptis à me dicet, quo hoc exẽplũ habeas quod tẽperatũ est. Deinde de his qui ęqualẽ intẽperaturã habẽt.

Demonstratũ est à me sæpe, impossibile esse unã aliquã intemperaturã diutius perseuerare: Ipsa enim sibijpsi necessariò aliã quandã asciscit. Illud porrò nosse expedit, quod quæcũq; corpora morbosam structurã in prima natiuitate habuerũt, ea omnino nõ perueniũt ad senectutẽ. Si uero etiã peruenerint, unũ quendã morbum diuturnũ habent. Proposuimus aũt in hac tractatione de uitiosam structuram habentibus agere, considerantes quomodo quis ipsa conseruet ut plurimum sana. Prius uero referendæ sunt temperamentorum notæ, postea consequenter etiam intemperaturarum correctiones.

Optimi temperamenti dinotio. Cap. LIII

Optimè tẽperatus est homo quũ corpore apparet exactè medius inter omnia extremè disposita corpora, in gracilitate ac crassitudine, mollicie ac duricie, caliditate ac humiditate, siccitate ac frigiditate. Et, ut in summa dicã, si animales ac naturales actiones inculpabiles habuerit. Medio itẽ modo se habuerit inter hirsuta corpora ac glabra, & inter nigra colore ac alba. Habuerit autem capillos, dum quidem puer est fuluiores, in uigore uero ætatis flauiores.

Temperamenti calidi notæ. Cap. LIIII

Calidius quàm cõuenit temperamentũ totius corporis, nũc dico illud quod proportionẽ secundũ humiditatẽ ac siccitatẽ inculpabilẽ habet. Qui igitũ ab initio talẽ corporis naturã adepti sunt, saniores alijs apparẽt, & articulata uoce loquuntur, & canũt, & citius gradiũtur. Augebitur aũt ipsis caliditas pro annorum proportione. Iuxta uigorem aũt ætatis palàm calidiores apparent. Quare morbis & accidẽtibus à flaua bile facile capiũtur: Nam multa caliditas paulatim cõsumens humiditatem, siccius temperamentum efficit. Hi colore rubicũdi sunt, et nigros capillos habent, progressu uero temporis etiã moderatè densos. Habentq; uenas amplas, sunt enim & graciles. Nam pingues & uenas amplas habentes, nõ natura pingues sunt, sed acquisitum temperamentũ habent.

Temperamenti frigidi notæ. Cap. LV

Frigidũ ad contactũ est his corpus, depile, & pingue. Color aũt unà cũ capillis, fuluior his est. Si uero multa est frigiditas, liuidi sunt & plũbei coloris, & angustas uenas habent. Si uero quis angustas habet uenas, & gracilis est, is necessariò acquisitum temperamentum habet, & non ex natura gracilis est.

Sicciorís temperamenti notæ. Cap. LVI

Aegrè mobile, & siccum, & squallidum in his fit corpus facilimè ab omnibus siccantibus. Nam & natura excarnes sunt ac graciles. At cum hoc quod hi graciles sunt & excarnes, amplius etiam durum & asperum apparet tangentibus

tibus horum corpus. Gracilitas autem non solum ad naturales consequitur tẽperaturas, sed etiam ad acquisitas ex longa consuetudine succedit.

Humidioris temperamenti signa. Cap. LVII

Humidius temperamentum in reliquis consimile est temperato. Verum mollius & carnosius. Nam mollicies ab humida temperatura separari nõ potest. Quemadmodum sanè & crassicies non solum ad naturalẽ sequitur temperaturam, sed etiam ad eam quæ ex longa consuetudine facta est, succedit. Propriũ autem est humiditatis etiam grauari corpus ab omnibus humectantibus.

Calidi & humidi temperamenti notæ. Cap. LVIII

Mollius & carnosius est hoc, optimo tẽperamento. Vbi uero plurimũ fuerit auctũ, putredinosis facilè capitur morbis. Si uero paulò humidius: Multò uero calidius fuerit, tales molliores sunt moderatis, & carnosiores, & non paulò calidiores. Nigri aũt sunt ipsis capilli, & caro nõ pinguis. Si uero paulò calidius, multò aũt humidius fuerit, mollis his & multa est caro, & color mixtus ex rubro ac albo: & ad contactũ paulò sunt calidiores. Quò uero in summa dicam, in coniugatis temperaturis semper prædominantis qualitatis notæ præualent.

Calidi & sicci temperamenti notæ. Cap. LIX

Calidũ & siccũ temperamentũ hispidius ac calidius est, & gracile. Capitis aũt pilos boni habitus & nigros ac multos habet in iuuentute. Temporis uero progressu etiã caluicies sequitur. At uenæ ipsius amplæ sunt, & arteriæ magnæ ac uehementissimè pulsantes. Et sanè & firmum, & articulatum, & musculosum, & minimè pingue totum corpus. Et cutem ipsam duriorem ac nigriorem.

Frigidi & humidi temperamenti notæ. Cap. LX

Thorax his angustus est, & pilis nudus, quemadmodum etiam totũ corpus. Cutis autem tenera & alba. Capillis subfului, præsertim in iuuentute, & senescentes non caluescunt. Sunt item timidi, et minimè audaces, ac pigri, & obscuras habent uenas. Et crassi sunt ac pingues, et fœmoribus ac musculis infirmi et inarticulati, & fiunt blæsi. Quod si frigiditas ac humiditas amplius augescant, color unà cum capillis fuluus euadit: Si uero plurimum augescãt, liuidus. At si inæquale fuerit qualitatũ augmentũ, eius quæ magis aucta fuerit propriæ notæ prædominabũtur.

Frigidi ac sicci tẽperamenti notæ. Cap. LXI

Si uero frigiditas ac siccitas ex æquo fuerint auctæ, natura durum & gracile habent tales corpus, albũq; ac nõ musculosum, & inarticulatum, ac depile, & ad tactum frigidum, pinguitudo tamen ipsis etiamsi graciles sint, per carnem disseminata est. Pili & color corporis pro mensuræ frigiditatis portione se habent. Porrò quum calida & sicca temperatura, in tempore inclinatæ ætatis, sæpe transeat in siccam ac frigidam: habitus talium gracilis ac durus similiter fit, uerum melancholicus est. Et propterea colore nigriores ac hispidiores fiunt. Prædominabuntur autem semper prædominantis temperamenti notæ, obscuræ uero alterius notæ erunt.

De capitis dinotione, Cap. LXII

Caput paruum quidem uitiosæ cerebri structuræ proprium signum est. Magnũ uero nõ necessariò bonæ. Siquidẽ enim propter robur insitæ uirtutis materiam multã ac bonã creatis factũ est, bonũ est. Si uero propter solius materiæ multitudinẽ, non bonum. Distinguendũ uero de ipso tũ ex figura, tum ex his quæ ab ipso ortum habent. Ex figura quidem, si fuerit cõcinna. Semper enim hoc signum bonũ est. Ex his uero quæ ab ipso ortum habent, si ualidã ceruicẽ habet, & alijs ossibus optimè dispositũ est. Et si uniuersum ipsorum neruosum

genus bene nutritur, ac robustum est. Et si oculi acri uisu fuerint præditi. At uero acuminata capita defectuosam circa occiput aut frontem eminentiam habent, aut ultra iustum modum auctam. Proinde utplurimum sicut magna, ita etiam hæc capita uitiosa comperimus. Raro autem & ex his aliqua sunt bona, efformatrice ipsorum uirtute forti existente, & multitudinem materiæ bonam adepta. Nam qui acuminata capita habent, et ceruice ualida præditi sunt, hi tum alijs partibus omnibus, tum ossibus robusti sunt, ait Hippocrates.

Cerebri temperati notæ. Cap. LXIII

Temperatum cerebrum naturales actiones moderatas habet, itemq; superfluitates quæ per palatum, aut aures, aut nares purgantur: minimeq; lędetur ab omnibus extrinsecis quæ calfaciunt, & frigefaciunt, & siccant, & humectant. Talibus pili capitis dum infantes sunt, subfului sunt, pueris uero subflaui: perfectis autem flaui fiunt, medium quodam modo tenentes inter exactè crispos ac simplices. Nec uero facile caluescunt.

Cerebri calidioris notæ. Cap. LXIIII

Si uero moderato calidius fuerit, uniuersa circa caput rubicundiora ac calidiora erunt, & oculorum uenæ conspicuæ. Pili his genitis cito in capite oriuntur, ubi multò sunt calidiores tẽperatis, nigri & multi, & crispi ac robusti: Ubi uero non multò, subflaui primum, deinde nigrescunt, & progressu ætatis caluescũt. Superfluitates in palato, & naribus oculisq; ac auribus, pauca his sunt ac matura, quum inculpatè sani fuerint. Replentur aũt capite maxime, quum incauta diæta utuntur, & grauantur à calfacientibus edulijs, potibus, & odoribus, atq; omnibus forinsecus accidentibus. Et hoc magis adhuc, si non solum calida ex natura fuerint talia, sed etiam humida.

Frigidioris cerebri notæ. Cap. LXV

Superfluitates plures circa proprios meatus hi habent. Capilli uero ipsis recti sunt & fului ac stabiles, et multo tempore à natiuitate orientes, tenues ac macri primum. Et citò à frigidis causis læduntur, & iuxta ipsum læsionis tempus destillationibus ac grauedine corripiuntur. Neq; uero capitis partes ad tactũ calidæ sunt, neq; rubicundæ apparent. Et oculorum uenæ inconspicuæ sunt. Et ipsi quodam modo somnolentiores.

Siccioris cerebri signa. Cap. LXVI

Meatuum à superfluitatibus puritas, & sensuum sinceritas, signum sunt talis temperamenti. Vigilantissimi uero sunt, & pilos robustos celerrimè ubi nati sunt producunt, crispos magis quàm rectos. Citò uero canescunt.

Humidioris cerebri notæ. Cap. LXVII

Pili simplices, & omnino non caluescunt, & sensus caliginosi sunt & superfluitatum copia adest, & somni multi, ac profundi.

Calidioris & humidioris cerebri signa. Cap. LXVIII

Si uero caliditati affuerit humiditas, utrisq; parum excedentibus modum, bonus color adest & calor, & uenæ oculorum magnæ sunt, & superfluitates plures moderatè maturæ. Et capilli recti ac subflaui. Et non facile caluescunt. Replentur autem & grauantur capite à calefacientibus ac humectantibus. Quum autem ad plurimam humiditatem ac caliditatem ueniunt, morbosum fit his caput & superfluitatibus redundans, & quod facile ab humectantibus ac calfacientibus læditur. Auster his ualde aduersatur, optime autem in aquilonarijs locis degunt. Neque uero uigilare possunt diutius, & ubi ad somnum seipsos conuerterint, simul sopore præmuntur altiore, & uigiliis, & in

lijs, & in somnijs uarias imaginationes obuersantes habent. Visum item habent caliginosum, et sensus non exactos. Si uero una temperatura fuerit intenta, notæ ipsius magis prædominabuntur.

Calidi ac sicci cerebri notæ. Cap. LXIX

A superfluitatibus puri sunt hi, & sensibus sinceri, ac uigilantissimi. Et cito caluescunt: prima capillorum generatio ipsis celerrima est, & probè nutritur. Sunt autem nigro ac crispo capillo præditi, & calidi ad capitis cõtactum, rubicundiq́ usq; ad uigoris tempus.

Frigidi ac sicci cerebri signa. Cap. LXX

Frigidũ ac decolor caput efficit hoc temperamentum, quantum in se est. Alterantur enim aliquando partes ipsius, ex humorum in toto corpore temperamento. Tales temperaturę uenas oculorum latentes habent, et à frigidis causis promptè læduntur. Quare etiam inæqualiter sani sunt isti, aliquando quidem capite leuissimi, & meatibus à superfluitatibus, puri: Aliquando uero destillationibus ac grauedine ob paruas causas corripiuntur. Sensus ipsis sunt in iuuẽtute quidem sinceri, & per omnia inculpabiles. Verum progressu temporis citò contabescunt: Et ut in summa dicam: Omnibus capitis partibus citò senescunt, quare etiam citò caluescunt. Capilli ipsis geniti prodeunt quidem uix, uerum macri ac fului. Progressu temporis frigiditate prædominante siccitati, non caluescunt. Si uero siccitas obtinuerit dominium, parum hi caluescunt.

Frigidi ac humidi cerebri notæ. Cap. LXXI

Humidæ ac frigidæ cerebri temperaturæ soporosos faciunt & somnolentos, & sensibus uitiosos, ac superfluitatibus redundantes, & quibus caput facile frigefiat ac repleatur, & qui destillationibus ac grauedine facile corripiantur. Tales tamen non caluescunt.

Ventris siccioris signa. Cap. LXXII

Si citò siticulosi fiunt, & modicus ipsis suffecerit potus, & uberiore grauentur, & fluctuationes habuerint superfluitate ipsis innatante, & edulijs siccioribus gaudeant.

Ventris calidioris notæ. Cap. LXXIII

Calidior uenter concoquit melius quàm appetit, & multò magis quæ dura sunt & difficulter alterantur. Quæ enim facile alterantur, in ipso corrumpuntur. Gaudet autem edulijs ac potibus calidis, & neq; à frigidis læditur, si moderatus contigerit ipsorum usus. At uero calidorum forinsecus allabentium diuturnam conuersationem ferre non potest.

Humidioris uentris notæ. Cap. LXXIIII

Hi neq; siticulosi fiunt, & ampliorem humorem citra molestiam ferunt, edulijsq; humidioribus gaudent.

Frigidioris uentris notæ. Cap. LXXV

Frigidior natura uenter, bene quidem appetit, non autem bene concoquit, & præsertim edulia quæ ægre alterantur & frigida sunt. Facile itaq; in ipso acescunt, & propterea ructum acidum habet. Et gaudet quidem frigidis, læditur aũt facile immodico eorum usu. Atq; ita etiam extrinsecus allabentium ipsi frigidorum diuturnam conuersationem ferre nequit. Cæterum ex morbo conflatæ in uentre intemperaturæ in hoc differunt à naturalibus, quod contraria concupiscunt, non similia, uelut naturales. Siquidem igitur concoquit probè, temperatus est uenter: Si uero non concoquit, non omnino intemperatus

ratus est. Sed siquidem nidorosos ac fumosos efficit ructus, immodicus est ipsi ac feruens calor. Si uero acidos, uiceuersa. Sic etiam uentres qui ægre concoctilia probe concoquunt, immodicum calorem habent. Si uero ipsa non concoxerint, debilis est ipsorum calor. Considerandum est autem an ob aliquẽ humorem aliunde in uentrem confluentem, hoc ipsis contingat. Nam ad pituitosos humores, acidi ructus consequuntur: Ad biliosos uero, nidorosi aut uirosi, aut aliæ quædam peregrinæ qualitates. Communia autem accidentia omnium redundantium in uentre humorum sunt nauseæ. Verum si quidem in uentris amplitudine humores innatarint, supernatabunt in his quæ per uomitum reijcientur. Si uero in ipsis uentris tunicis impacti fuerunt, frustra lancinabunt per inanes nauseas, ita ut nihil uomitu reijciatur.

Pulmonis notæ. Cap. LXXVI

Non solum uenter siticulosos & non siticulosos facit, & frigidi ac calidi potus appetentes: Sed etiam thorax, cor, & pulmo. Verum qui propter horum caliditatem sitiunt, plus inspirant, & amplius ac diutius efflant. Percipiunt autem æstum in thorace, non circa præcordia siue hypochondria græcis appellata, quemadmodum qui propter uentrem siti uexantur. Et sanè ubi bibunt, non statim quiescũt: & frigidus potus magis ipsorum sitim sedat, quàm multus calidus. Refrigerat autem ipsos & frigidus aër inspiratus, qui ne alleuiat quidem propter uentrem siticulosos. Sic uero etiam frigefactum thoracem habentes, à frigida inspiratione sensibiliter læduntur. Et maxima est hæc frigidi pulmonis nota. Quemadmodum autem frigidum aërem inspirantes, palàm sentiunt molestiam ac frigiditatem: Sic calidus ipsis est gratus. Sed & pituitosas superfluitates hi cum tussi reijciunt. At pulmonis siccitates superfluitatibus carent, & uocem puram habent. Quemadmodum humiditates, obscuram & raucam uocem efficiunt, et ubi amplius aut acutius loqui uolunt, superfluitates ipsis incurrunt.

Cordis calidioris notæ. Cap. LXXVII

Magnitudo respirationis, & pulsus uelocitas ac densitas, calidioris cordis notę sunt. audaciaq́ ac uelocitas ad actiones obeundas impigra. Si uero amplior fuerit caliditas, excandescentia et furiosa temeritas. Est & thorax ipsis hirsutus, et maximè pectus, & præcordiorum partes thoraci uiciniores. Vt plurimum uero & totum corpus calidius fit ex calido corde, nisi hepar magnopere reluctetur. Sed & thoracis amplitudo, caliditatis signum est, nisi etiam hic magnopere cerebrum resistat.

Frigidioris cordis notæ. Cap. LXXVIII

Pulsus sunt moderatis minores, non tamen tardiores necessariò, aut rariores. Timidi uero ex natura sunt tales, & socordes, ac minime audaces, & pectus pilis nudum habent.

Siccioris cordis notæ. Cap. LXXIX

Pulsus sunt duri, & animi concitationem non facilem, sed feram & ægre sedabilem tales habent. Et fermè totum corpus his siccius est, nisi hepar reluctetur.

Humidioris cordis signa. Cap. LXXX

Pulsus molles: & mores ad iram procliues, ac facilè sedabiles. Et totum corpus humidius, nisi hepar restiterit.

Calidi ac sicci cordis signa. Cap. LXXXI

Pulsus

Pulsus duri & magni, & ueloces ac densi, & respirationes magnæ ac ueloces & densæ. Et pane multò magis uelocitas ac densitas ipsarum augescit, si thorax ad proportionem cordis responderit. Hi omnium maximè pectore hirsuti sunt, & circa præcordia. Ad actiones uero expediti, & animosi, & tyrannicis moribus præditi, & celeres ad iram, ac pertinaces in ipsa.

Calidi & humidi cordis notæ. Cap. LXXXII

Si uero humiditas unà cum caliditate dominetur, minus quidem prædictis hi hirsuti sunt, nihil uero minus ad actiones expediti. Verum non adeò ferus est ipsis animus, sed ad iram solum sunt procliues. Pulsus uero molles sunt & magni, & ueloces ac densi.

Frigidi & humidi cordis notæ. Cap. LXXXIII

Pulsus molles sunt. Mores minime audaces, ac timidi, & pigri. Sunt autem hi pectore pilis nudo, & minime furiosi fiunt. Nam neque ad iram procliues sunt. De thorace ac toto corpore similiter uelut in superioribus distinguendum est.

Frigidi ac sicci cordis notæ. Cap. LXXXIIII

Pulsus duri & puri: Hi omnium maximè ab ira alieni sunt. Coacti tamen ad irascendum, in ira perseuerant. Sunt autem pectore omnino depiles.

Hepatis calidioris notæ. Cap. LXXXV

Venæ amplæ, flaua bilis copiosior. Tempore uigoris etiam nigra. Calidior est ipsis sanguis. Et propterea etiam totum corpus, nisi cor resistat. Præcordia & uenter hirsuta sunt.

Frigidioris hepatis notæ. Cap. LXXXVI

Angustia uenarum, pituita copiosior, & sanguis frigidior, & totius corporis habitus frigidior, nisi à corde calefiat. Præcordia & uenter his pilis nuda sunt.

Siccioris hepatis signa. Cap. LXXXVII

Sanguis crassus et paucus, uenæ duræ, et uniuersus corporis habitus siccior.

Humidioris hepatis signa. Cap. LXXXVIII

Sanguis copiosior & humidior. Venæ molliores. Sic & totum corpus, nisi cor reluctetur.

Calidi ac sicci hepatis signa. Cap. LXXXIX

Præcordia hirsutissima. Sanguis crassior ac paucior. Amara bilis plurima. Iuxta uigorem etiam atra. Venarum amplitudo ac duricies. Sic & totum corpus calidum ac siccum. Nam caliditas ex corde proficiscẽs, frigiditatem ex hepate proficiscentem superare potest. Quemadmodum etiam frigiditas cordis, caliditatem hepatis superare potest. At siccitatem hepatis, cor humidius ad contrarium transmutare non potest. Quare manifestum est quod ubi amborum temperatura in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur.

Calidi ac humidi hepatis notæ. Cap. XC

Minus quidem quàm calidum ac siccum præcordia hirsuta facit. Verum plurimum sanguinem & uenas magnas habent tales. Et habitum humidum ac calidum, nisi cor resistat. Si uero amplius utrisq; qualitatibus naturalem modum excesserit, facile capitur morbis, putredinosis ac mali succi, atq; hoc adhuc magis, si amplius aucta fuerit humiditas, paululum uero caliditas. Si uero uice uersa, modicè aucta fuerit humiditas, plurimum uero caliditas, uitiosi humores minime gignuntur.

Frigidi

Frigidi ac humidi hepatis notæ. Cap. XCI

Depile habet præcordium, sanguinem uero operatur pituitosiorem, unà cum uenarum angustia. Et corpus totum frigidius ac humidius, si non à corde ad contrarium transferatur.

Frigidi ac sicci hepatis notæ. Cap. XCII

Frigidum ac simul siccum hepar, corpus modici sanguinis, & angustarum uenarum facit, atq; frigidius. Præcordia uero pilis nuda talibus sunt, nisi et hic cor superarit.

Testium temperamenti signa. Cap. XCIII

Calidum testium temperamentum uenereum est, fœcundumq; ac masculorum generatiuum. Et citò hirsutus facit genitales partes, & circumsitas moderatè. Frigidum uero uice uersa. Humidum autem multo & liquido semine abundat. Siccum uero pauco & moderatè crasso. At calidum et siccum, crassissimi seminis est ac fœcundissimum. Et celerrimè ad coitum stimulat animal statim ab initio. Tales etiam celerrimè hirsuti fiunt circa genitales partes, & omnes circumcirca sitas, sursum usque ad umbilicum, deorsum usque ad media fœmora. Concitatū quidem igitur est tale temperamentum ad uenerem, uerū citissimè satiatur, & si cogatur læditur. Si uero humiditas ad caliditatem accedat, minus quidem hirsuti sunt hi, sed plus seminis habent. Non tamen magis alijs appetunt, sed multæ ueneri minore detrimento sufficiunt. Si uero & humiditas & caliditas multum fuerint simul auctæ, ex ueneris abstinentia magis læduntur. At si testes humidi ac frigidi temperamento fuerint, partes circumcirca pilis nudæ sunt. Et tarde rem uenereum agere incipiunt, & neque ad actionem procliues sunt. Aquosum autem & tenue est ipsis semen & infœcundum ac fœminarum generatiuum. Siccum autem & frigidum temperamentum, prędicto quidem in reliquis simile est. Crassius est autem ipsis semen, & omnino modicum. Porrò quicunque totum scrotum cum testiculis laxatum habent, & uelut exolutum, hi uiribus ut plurimum sunt debiliores. Qui uero contractum habent scrotum unà cum testibus, & uelut adstrictum, robustioribus uiribus fermè præditi sunt. Et huius rei signa sumi possunt ex omnibus quadrupedibus animantibus.

Calidorum temperamentorum correctio. Cap. XCIIII

Quandoquidem in calidis intemperaturis biliosa sperfluitas redundat: Considerare in his oportet, utrum subit ipsis bilis cum secessibus ac excrementis alui, aut ad supernum uentrem procedit. Si enim subit, nihil moliri oportet: Si uero ad supernum uentrem fertur, per uomitus euacuare à tepidæ aquæ potu. At si ægre uomant, uinum dulce tepidæ aquæ permixtum bibendum dato, atque sic uoment. Exercendi autem sunt exercitio non ueloci ac concitato, sed tardiore ac molliore. Quidam uero ex uehementer calidis omnino non opus habent exercitijs. Sed sufficit ipsis deambulatio, & balneum, inunctis oleo cū mollibus manibus. Hi etiam post cibum balneis gaudent, & aliqui ipsorū crassefacti sunt ob talem diætam. Vinum his conuenit aquosum tenue & album. Nam fulua calida sunt, item ualde uetusta: Quare his ualde aduersantur. Attendendum est autem in omnibus qui post cibum lauantur, ne hepar affectū sit: Extremè enim læduntur tales si post cibum lauentur. Qui uero cum siccitate calidi sunt, circa ætatis uigorem maxime opus habēt humida diæta ex edulijs ac balneis, & concitatorū ac multorū exercitiorū abstinētia. Quare æstatis tēpore citius lauētur, et post cibū rursus, nisi aliquod ex uiscerib. affectū fuerit.

Proderit

Proderit his & frigidę potus, si nihil impedierit. At siccioribus temperamētis ual de aduersaē uenus. Abstineāt item ab ardore, lassitudinibus, uigilijs, curis, & omnibus motibus acutis. Biliosi uero ira perciti exardescunt, & in acutas febres incidunt. Verum excessus quantitatē cōsiderare oportet, & pro portione aucti caloris, augere etiam frigefacientem ac humectantem uictus rationem.

Frigidi intemperamenti medela. Cap. XCV

Quicunq; frigidiores natura sunt, circa siccum uero temperamentum ac humidum moderatē se habent, minus uitiosi sunt ad corporis robur ac sanitatē. Excitare igitur oportet ac corroborare ipsorum caliditatem. In humiditate uero ac siccitate totius diætæ medium eligere.

Humidi intemperamenti correctio. Cap. XCVI

Humidæ naturæ in puerili ætate fluidis & plenitudinis morbis corripiuntur, & insuper putredinosis. Opus igitur habent pluribus exercitijs, & exacta in uentre concoctione. Nam cibi qui in hoc corrumpuntur, putredinosorū morborū materia fiunt toti corpori. Quapropter ante cibum hi loti, & naturalibus calidis aquis utentes, magnā opem sentiunt. Scopus enim in ipsis est ipsas corporis partes humidas seruare. Atq; hoc cōmune est omni temperamēto. Nam contrariū, ipsa inquam siccitas, omniū animaliū corpora citius ad senectā perducit. Quare siquidē possibile esset semper cōseruare humidū temperamentū corporis, uerus profecto esset sophistæ Philippi sermo, qui obedientē ipsi immortalem fore promisit. proinde diutissimė uixerit, qui minimė resiccatur. Quum autem humida diæta superfluitates & humorum multitudinē generet, difficilė est congruā tenere proportionē, ut neq; morbis corripiantur, neq; citò senescant. Quantū igitur ad temperamentū attinet, qui humidissimi sunt diutissimė uiuunt. Et sanė etiam plus alijs sani sunt, ubi corpus fuerit corroboratū: quemadmodū etiam robustissimi sunt omniū eandem ætatem habentiū, usq; ad extremam senectutē. Et propterea laudaē hoc temperamentū ab omnibus ferė Medicis ac philosophis, qui corporis elementa exactė cognouerunt. Et quidā solum hoc naturale esse putauerunt. Melius enim alijs progressu tēporis euadit, quum ab initio sit deterius. Quare qui tali corpori corrigendo pręfectus est, ea quæ desunt ipsi prouidere debet, per exercitia ante cibum fientia, & balnea ac cibos idoneos. Et per plures excretiones tum per urinas, tum per uentrem contingentes. Nihil autem uetat & apophlegmatismis pituitā à capite trahentibus uti, & purgationibus tempestiuis. Et præ omnibus, edulijs boni succi, & uini urinam proritantis potu.

Sicci intemperamenti medela. Cap. XCVII

Balneum siccis corporibus temperaturis omnibus cōmodissimum est. Temperata autem sit & dulcissima aqua. Et si bis aut ter in die lauentur, magis conferet. Sed & uniuersa diæta humectans sit. A lassitudine uero & curis ac uigilijs abstinendum est.

Calidi ac sicci intemperamenti curatio. Cap. XCVIII

Calidū ac siccum temperamentū uarijs curationibus subiacet. Non tamē iniucundus est similiter frigefacientiū usus. Nam iuxta siccas dispositiones necessarium est, non solum uicinas uentri partes, sed etiam totum corpus gracilius fieri.

Humidi ac calidi intemperamenti medela. Cap. XCIX

Quod si humida itemperatura est cum caliditate, adstringentium eduliorum usus utilis est. Sunt autem hæc austera citra caliditatē. Et sanē etiam frigidus potus ipsis commodus est.

Humidi ac frigidi intemperamenti sanatio. Cap. C

Humidi uero cũ frigiditate tẽperamenti, optimę medelæ sunt omnia acria ac calida. Misceant aũt ipsis etiã acerba, citra manifestã frigiditatẽ. Optima itẽ medela est his modicus potus. Sit aũt uinũ calidũ fortiter & adstringens, ac ualde uetustum. His uero etiam ea quæ forinsecus adhibentur proportione respondeant.

Frigidi ac humidi intẽperamenti curatio, frigiditate prædominãte. Ca. CI

At si frigiditas humiditatẽ superauerit, uitiosæ fiunt tales temperaturæ, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. Prodest aũt ipsis illuuies, & exercitia pura, & ratio uictus attenuans, & ungenta moderatè calefacientia.

QVARTI SERMONIS PRIMAE TETRA- bibli Aëtij finis.

INDEX EORVM QVAE IN QVINTO AETII Sermone habentur.

Quid

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, siue Quaternionis secundi, Sermo Primus, & ex ordine Quintus. Per IANVM CORNARIVM Medicum Physicum, latinė conscriptus.

DE FEBRIVM COGNITIONE AC CVRATIONE.

SALVBRIS diætę præcepta ad conseruandã sanitatẽ commoda ac necessaria, iam antea præscripta sunt, didicisti itaq; ex ipsis, qualis & cuius modi diætę usu, tum ipse quantũ eius fieri posset, maximė sanus esses, tum tuæ curæ cõmissis singulis cõuenientẽ sanitatẽ cõseruares. Quandoquidẽ uero clàm nobis ipsis sæpe contingit, ut negligentiore dięta utamur, aut ut propter aliquas actionũ circũstantias, aut ob ambientis nos aëris uiolentiã, læsi aliquando morbosis structuris acutarũ aut diuturnarum affectionum corripiamur. Præstat etiam de ipsis morbis tractare, & ab uniuersalibus febrilium morborum notis auspicari, tum quod hi magis abundant omnibus ætatibus communes, tum quod non periculo uacant, turbantq; actu-

ac tumultum repentinum inducunt, ob symptomatum accidentium copiam.

Quod oportet Medicum naturæ operũ gnarum esse. Cap. I

Quare circa prognosticum Hippocratis & alios eiusdem libros, Medicũ exercitatum esse oportet, & naturæ opera nosse. Naturę enim sunt morborũ medici. Adiuuare igitur naturã oportet ad salutem decertanti aduersus morbum. Sic enim natura, ubi Medicũ ea quæ oportet facientẽ auxiliariũ accepit, & ipsum ægrotum obedientẽ, & nihil in diæta delinquentẽ, morbũ facilè superarit. Oportet aũt cooperari etiã ministros, & extrinseca, quo nihil his quæ rectè fiũt resistat.

Quod citra prænotionẽ morbi fieri nequit ut probè cures. Ca. II

Propositum est autem nobis partem eam quæ de signis ac notis morborum tractat, prius exponere. Nam citra hoc ut prænoscas in quid desinet morbus, fieri non potest ut modus diætæ tibi probè suppetat: & præsertim in acutis, & citum periculum inducentibus morbis.

Quæ sint bona signa. Cap. III

Facies bonis signis prædita, poteris enim uel ex sola facie constantẽ ac firmam prænotionẽ sumere, priusquã ęgrũ contingas: dico autẽ ex sensibus in ipsa, uisu, auditu, olfactu. Et ad hæc ex respiratione, sine qua uiuere non datur, & quæ indicat nobis dispositionẽ cordis. Adest autem & loquendi instrumentũ in facie, ipsa lingua, quæ ostendit nobis rationalis animæ partis robur ac debilitatẽ. Bonum signum est & decubitus decorus, prout maximè consueuit etiã in sanitate se facilè conuertere. Bonum signum est & totũ corpus ad portandũ facilè esse, & æqualiter ac leniter calidũ, & sitis quantũ eius fieri potest exors. Item sanã esse mentẽ, & bene se habere ad ea quæ offeruntur. Bonũ signum est & facilis spiratio, & ordinatus pulsuum motus. Ex his enim & quæ adhuc referentur, cognoscemus tum robur, tum debilitatem, trium animæ actionũ. Nam sanam esse mentem, & nõ defluere corpus in decubitu ad pedes, cerebrũ per omnia sanum esse indicat. Faciei uero floriditas, & facilis spiratio, & pulsus ordinatus, cor sanum esse arguunt. Quandoque enim florida fit facies cum difficili spiratione, uelut in peripneumonicis fieri solet. Ac sitis exortem esse, & bene se habere ad ea quæ offeruntur, naturalem facultatem in hepate & toto corpore sanam esse indicat. Bonum signũ sunt & somni boni, & sudores per totum corpus temperati & æquales ac moderati, & oportuno tempore apparentes. Bonum item signum est præcordia doloris expertia ac mollia esse. Et ad hæc secessus alui & urinarum ac sputorum expeditos esse, & bona concoctionis signa.

Quæ sint mala signa. Cap. IIII

Totius faciei ac temporũ collapsio, oculi fixi ac caui, lachrymæ inuoluntariæ, & alba oculorũ in somnis apparentia, si non adsuetus fuit sic dormire, & defluere corpus ad pedes, & præter morem pronum iacere, dentibus frendere, totum corpus inæqualiter calfieri ac frigefieri, & ad portandum difficilè esse. Item sitis intolerabilis, & ardor internarum partium externis frigidis existentibus, excessus mentis & uelut delyrium quoddam aut stupiditas, sopor profundior, auersio totius appetitus. Frigiditas oboriens ex inflãmatione thoracis ac costarũ, difficulter spirare, & frigidũ respirare, & foras multũ exspirare, intrà uero parũ inspirare: hoc enim iam futurã cordis mortificationẽ indicat, quemadmodũ etiã pulsum interceptũ esse, aut malè ferire. Facilẽ eñ spirationẽ inquit Hippocrates, putare oportet ualde magnã uim habere ad salutẽ, in omnibus acutis morbis, qui cum febre fiunt, & in quatuordecim diebus iudicanť. Malum signũ sunt & uigiliæ cõcomitantes, aut etiam somni fientes quidẽ, uerum turbati. Sudores frigidi

& inæquales, & non per totum corpus, & aliquando milij figuram præ se ferentes ac uiscosi. Frigiditatem enim fortem hæc indicant. Et non in debito tempore apparere sudores malum est, & sudores statim febrim sequi. Item suppressio recrementorũ alui, & maximè uesicæ, & aliarum excretionum. Imò etiam si hæc procedãt, & alicuius perniciosi notas ferant. & præsertim urinæ graueolentes ac crassæ & nigræ: Tales enim in acutis ac malignis morbis omnino periculũ significant. Præcordiorũ distentio, & principaliũ partium inflammationes maximæ, cerebri inquam ac cordis & pulmonis, & membranæ costas succingentis, hepatisq́ ac uentris: ubi enim aliquis ex talibus morbis adest, ualde mala signa apparentia periculosa sunt. Oportet autem uniuscuiusq́ signi uim perdiscere. Vnum enim aliquando signum forte ac fidum, plura signa infida ac debilia uincit.

Quæ prima dies totius morbi dicenda est. Cap. V

Principium totius morbi dicere oportet, illud tempus quando homo febrire incepit adeò manifestè, ut continuitatem corporis sibi solutam esse putet, & non amplius in publicum prodire ualet, & consueta uitæ munia obire, & propterea decubitu opus habuit. Non enim idem est displicentiã habere & febrire. Qui enim caput dolet, aut displicentiã habet, & corpore grauatus est, potest ferè in principijs consueta facere, donec præualens ipsi morbus uires eius deijciat.

Principium morborum trifariam dici. Cap. VI

Principium propriè dicitur impartibilis illa ac indiuisibilis primi morbi impetus inuasio, in qua uictus homo decubuit. Principium etiam dicitur quod per dilatationem nominant, quod usq́ ad tertium diem extenditur. Principiũ quoque dicitur proprium ac necessarium, quod uelut partem totius morbi, principium nominamus: quod sanè non dierum numero cognoscitur, sed exacerbationum qualitate, & concomitantium accidentium lenitate. Nam in augmento & morborum & symptomatum accidentium incrementum fit. Exacerbationes enim anticipant, & longius extenduntur in augmento, & symptomata grauiora fiunt. Principium igitur totius morbi dicitur, donec apparuerint manifesta & bona concoctionis signa. Si quidem igitur principium breuis temporis fuerit, morbum uelociter soluendũ ostendit, uelut etiam Hippocrati uidetur. In pleuriticis inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis fit: Si uero posterius appareat, prolongatur: morbus ipse uidelicet. Qua igitur die apparuerint in superfluitatibus quæ excernuntur manifestæ concoctionis signa, in ea dicimus principium totius morbi cessasse, & incipere ipsum augmentum. Concoctionis enim signa nunquam malè apparent.

Quid est febris. Cap. VII

Febris est calor præter naturã, cordis & arteriarũ, uitalem firmitatẽ lædens, ex profundo emergens, & acris ac mordax ad tactum allabens, presertim circa thoracem, & ubi arteriæ magnæ sitæ sunt. Verũ ad talem calorem inæqualitas quædam & inordinatus motus pulsibus accedit iuxta ipsam febris speciem.

Quid est exacerbatio. Cap. VIII

Exacerbatio, quam paroxysmũ Græci uocant, est motus morbi particularis, à remissione ad deterius. Particularis aũt motus dictus est, ad discretionẽ uniuersalis morborũ augmenti.

Quid est remissio. Cap. IX

Remissio est particularis exacerbationis temporaria quies symptomatum corpori coincidentium.

Remissionẽ dupliciter dici, comprehendiĩ enim & interuallum. Ca. X

Ex remissionib, ea quæ sincera est, cognosciĩ ex quiete concomitantiũ ad exacerbatio-

cerbationem symptomatũ circumscripta, Et propterea dicitur Interuallũ, quemadmodum in his qui per circuitum quendam exacerbant, uelut tertiana, quartana, quotidiana, capitis dolor, morbus comitialis, padagra, & cõsimiles. Quę uero insincera est & nõ pura, deprehenditur ex symptomatũ diminutione, quemadmodũ in cõtinuis maximè febribus cõtingit. Nam in his antè absolutam morbi solutionem, non cõtingit pura remissio: Declinationẽ enim prioris posterior exacerbatio excipit.

Quod est principium febrilis accessionis. Cap. XI

Principium febrilis exacerbationis, fermè est contractio extremarum partium omnium, & maximè nasi. Et quandoq; etiam frigiditas totius corporis. Et aliquando tussicula parum irritans, unà cum frigiditate irruens. Item oscitatio & partium corporis extensio, aut nausea, aut uomitus, aut animi deliquium. Et capitis dolor, aut alterius cuiusdam partis, & in profundum somnum delatio. Pulsus insuper paruus & contractus, tardè feriens ac relidens: Et symptomatum ad præsentem morbum concomitantium irritatio.

Augmenti particularis exacerbationis signa. Cap. XII

Iuxta augmentum exacerbationis, aliorum quidem accidentium incrementum & unio acedit, contractio uero & frigiditas cessant. Et pulsus inæqualis emicat. Et corpus calesit quidem, uerum non exactè.

Vigoris particularis exacerbationis signa. Cap. XIII

Iuxta uigorem exacerbationis, calor æqualiter diffunditur, & particulatim distribuitur, per totum corpus. Et pulsus totam augmenti magnitudinem accipientes, ad subiectæ materię proportionem extenduntur, itemq; reliqua exacerbationis accidentia. Tunc uero iam tempus est ægroto potum dare.

Declinationis particularis exacerbationis signa. Cap. XIIII

Declinatio est ubi incipiunt aliqua, aut omnia prædicta accidentia minui. Et pulsus ad ordinatum quodammodo motum deueniunt. Aliquando uero & humores exudant. Et calor nimirum contabescit. Quandoq; etiam somni boni cõcurrunt, si longum tempus inter accessiones futurum est, uelut in puris remissionibus fieri solet. Contingit enim in quibusdam morbis, ut exacerbatio posterior prioris declinationem excipiat, uelut in febribus continuis apparet.

Quod est principium totius morbi. Cap. XV

Iam antea dictum est, quod principium totius morbi illud tempus dicimus, quãdo per morbi uiolentiã uires hominis uictæ, principiũ decubitus factæ sunt.

Quod sit augmentum totius morbi. Cap. XVI

Augmentũ totius morbi est, quũ exacerbationes consuetam horam anteuerterint, & longiores ac maligniores, & cũ pluribus ac grauioribus accidentibus factæ fuerint.

Vigoris totius morbi cognitio. Cap. XVII

Quum exacerbationes statum acceperint, & similiter per omnia consequenter contigerint, & cõcomitantia symptomata neq; detraxerint, neq; addiderint, tunc iam in uigore esse morbus dicatur. Vigor enim uehementior morbi totius pars est, quando etiam bonæ iudicationes uel maximè fieri solent.

Declinationis totius morbi dinotio. Cap. XVIII

In declinatione totius morbi, cõtraria augmento fiunt. Remoratur enim exacerbatio consuetæ horæ impetũ, & modico tempore occupat. Et symptomata leniora ac simpliciora fiũt, & bona tolerantia ac remissio adest per omnia.

Quod declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fientibus, sensum nostrum effugit. Cap. XIX

Quicunq; morbi in uigore cõfertim iudicantur, & perfectam solutionem re-

cipiunt, eorum declinatio difficulter comprehendi potest, ut neq; sensui manifesta fiat. Imò neq; commodum est de ipsa inquirere. Satis enim est cognoscere quod morbus fideliter, securè, ac perfectè solutus est.

Quod seruandus æger quatuor totius morbi tempora pertransit. Cap. XX

Si quidem igitur sine periculo fuerit morbus, acuteq; moueatur, & ad hæc bona & commoda signa affuerint ægroto, quatuor morbi tempora citò pertansit, & manifestum est quod etiam seruabitur. Si uero his contraria affuerint, ante uigorem plerunq; morietur.

Vtrum tardius aut citius morbus iudicatur. Cap. XXI

Tardius'ne an citius iudicabitur morbus, ex morbi magnitudine, & motus uehementia, manifestum fit. Nam magni morbi citò mouentur. Quod uero citò mouetur, etiam citò iudicatur.

Quomodo prænoscere oportet, an iudicabitur morbus, aut non, & quando. Cap. XXII

Magni morbi qui & citò & uehementer mouentur, omnino iudicantur. Parui uero & obscuriores, & qui debiliter mouentur, si diuturni sunt, soluuntur tantum paulatim citra iudicationem. Raro uero & ad abscessum tales procedunt. Tertiana enim etiamsi intermittat, tamen quia citò & uehementer mouetur, iudicatur. Quartana uero, quia diuturna est, paulatim ferè soluitur. Item omnes qui pigrius mouentur. Naturam itaque morbi inspicere oportet, an biliosus sit, aut pituitosus, aut atrabiliarius. Deinde anni tempus, & ægroti ætatem, & temperamentum, ac studium, & prægressam uictus rationem. Imò & regionem, & statum ambientis nos aëris. Postea uero considerare exacerbationum circuitus, uelut antea dictum est: & an intermittant, siue non, uelut in continuis ac continentibus febribus uidere datur. Si enim festinauerint, & semper anticipauerint conuenientem horam, & uehementiores facti fuerint, & per tertiam occurrerint, breui iudicationem futuram indicant. Si uero pigrè moueantur, & eadem hora irruerint, & quotidie contigerint, tardam fore iudicationem significant. Considerandæ insuper sunt & superfluitatum concoctiones, an bonæ sint, & an in diebus indicatiuis fiant, uiribus robustis. Si enim morbus statim ab initio ostenderit omnia signa extra periculum, in primo quaternario iudicationem promittit. Si uero in quarta præsignificarit, septimam non transgreditur. Leuissimæ enim febres & in signis securissimis fientes, quarta die quiescunt, aut citius, inquit Hippocrates. Maligniores uero & in signis grauissimis fientes, quarta die occidunt, aut etiam citius.

Futuræ iam iudicationis signa. Cap. XXIII

Vbi iam affutura est iudicatio, non parua turbatio in ægri corpore præcedit, & præsertim in nocte iudicatoriam exacerbationē præcedente. Quibus enim iudicatio futura est, his nox grauis est ante exacerbationem, inquit Hippocrates. Grauitates enim & uigiliæ, & delyria, & graues sopores, & spirandi difficultates, & uertigines, & sensus obtusi, & dolores capitis, colli, stomachi, ac multarum aliarum partium adsunt. In quibusdam uero aurium sonitus. Et splendores oculis obuersantur. Et lachrymæ inuitæ fluunt. Et urina supprimitur, & labium concutitur, & alia quæcunq; pars tremula efficitur. Et contingit obliuio ac ignorantia præsentiũ. Et uehemens rigor aliquando incidit, aut ardor antea nõ factus, & in summa exacerbatio antè solitã horã irrũpit. Et multus sopor ac

ac sitis intolerabilis sequitur, & uociferantur ac exiliunt uelut consternati. Et decubitus figuram seruare non possunt. Et timor impendet uidentibus. At imperitus medicus uidens symptomatum accidentium tempestatem perturbatur, & cum familiaribus ægri calamitatem deplorat, & per condolentiam occultat imperitiam. Verum generosi medici est non turbari, neque ignorare quod euenturum est. Sed ex præsentibus prænoscere, non solum quod iudicatio futura est, sed etiam qualis futura est.

Quomodo prænoscere oportet bona ne an mala iudicatio futura sit. Cap. XXIIII

Optimam iudicationem, quam etiam solam simpliciter iudicationem nominamus, non per coniecturam, uelut aliâs, sed cōstanter quis prænoscere poterit. Omnia enim signa in talibus morbis statim à principio citra periculū apparent. Quemadmodum rursus in morituris, ut plurimum ab initio omnia mala apparent. Primum omnium igitur considerare oportet ægri uires. Deinde concoctiones ex urinis ac secessibus & sputis. Nullum enim unquā perire uidimus, ex his qui ob præostensam bonam concoctionem iudicati sunt. Tertio quod in uigore & totius morbi, et particularis exacerbationis, & in die testabili iudicatio contingit. Consequenter autem & speciem morbi, & mores. Speciem dico, tertianam, aut quartanam, aut quotidianam, aut aliquam aliam. Mores autem, an sint moderati & leues, aut mali ac maligni. Et mores præcipuè indicabunt tibi, an seruabitur, aut morietur. Et in affectionibus quidem thoracis ac pulmonis attendere oportet sputis, neque uero urinarum inspectio negligenda est. Considerandæ uero sunt etiam egestiones. At in febrientibus absque inflammatione alicuius uisceris, urinis maximè mentem attendere oportet. Cæterum in perniciosis morbis primum ac maximum signum est futuræ mortis citra iudicationem extrema uirium debilitas: Non enim excitantur ad pugnam. Secundum si nullum omnino fuerit ac ne minimum quidem concoctionis signum. Imò etiamsi præmanifesta fuerit iudicatiua dies, futuram iudicationem simul præmanifestat, & malam fore iudicat. Ad hæc uidendum est an magnus sit ac malignus morbus, non tamen citò moueatur. Magnum autem dico peripneumoniam pulmonis abscessum, semitertianam, febrem ardentem, & consimiles. Velut uerbi causa, contingat ut uideatur in quarta die primum in urinis nubecula nigra, aut simile quiddam in medio ipsarum pendens, aut subsidentia nigra. Sint autem & omnia accidentia perniciosa, morietur quidem talis homo. Verum siquidem celeriter moueatur morbus, in sexta: si uero tardè, in septima.

Qui sint boni iudicatorij dies, & qui mali. Cap. XXV

Septima ab initio morbi dies omnium maximè semper perfectè soluit ac fideliter, & bene ac citra periculum, & manifestè ac signanter. Septimæ uero fidem decimaquarta maximè imitatur. Propinqua autem ipsis est nona & undecima. Et huic propinqua est decimaseptima, & quinta. Post has quarta. Et post hanc tertia, & uicesima. Sexta uero sæpe quidem iudicat, uerum plures iudicationes malas, aut etiam lethales inducit, aut certè non perfectas neque fideles. Reuertuntur enim morbi qui in sexta die iudicantur, etiamsi soluti esse putentur. Si uero etiam perfecta iudicatio, id quod rarum est in sexta contingat, tamen cum periculosis ac grauibus accidentibus contingit. Proinde sextæ naturam nulla alia dies imitata est. Si uero aliquando in octauam diem aut decimam solutio morbi aceruata exciderit, assimilatur quo-

quodammodo ei quæ fit in sexta: Raro enim in his morbus soluitur, & neq; fideliter, neq; benè neq; perfectè: Sed & obscurè ac minimè signãter. At medio quodam modo inter primas bonas relatas, & inter postea malas, Tertiadecima locata est, neque similiter reprobanda uelut malæ, neq; tamen similis bonis existens.

Quod si bona iudicatio futura est, oportet omnia prius iudicata esse, in urinis præsertim, imò etiam in alijs signis. Tertia igitur & quarta ac quinta dies statim ab initio præiudicantur. Quarta uero septimam præiudicat, & septima undecimam. Vndecima uero decimamquartam. Decimaquarta decimamseptimam, decimaseptima uigesimam. Terminus porrò acutorũ morborũ est decimaquarta. Quare si hanc transgressus fuerit morbus, ab acutis excidit.

In quibus ambigua est dies principij morbi, & nulla præiudicatiua facta derepente contigit iudicatio, quomodo ambigua inuenire oportet. Cap. XXVI

In quibus nulla præiudicatiua die facta, derepente contigit iudicatio, & in quibus non exactè cognoscimus principium morbi, in his respicienda sunt signa, & ambiguum reperietur, si ad exacerbationum proportionem, & ad dierum naturam, mentem aduerterimus. Si enim imparibus diebus facta fuerit exacerbatio in intermittentibus, aut seipsa uehementior facta fuerit in continuis febribus, æstima præsentem iudicationem imparis diei propriam esse. Si uero in paribus exacerbetur, illarum proprie iudicatio erit. Nam ad uehementiores exacerbationes omnino sequuntur iudicationes. Cæterum ad ipsam dierum naturam sic animum aduertere oportet: si ambiguum sit utrum nonæ aut decimæ diei iudicatio sit. Si enim accidentia omnia mitiora fuerint, & citra periculum ac bona facta fuerit iudicatio, & consequuta fuerit ad iudicationem bona tolerantia, nonam potius esse iudicatoriam diem dicere oportet. Si uero periculosa & mala facta fuerit iudicatio, & cum grauibus accidentibus, & grauis tolerantia post iudicationem sequatur, decimam diem magis iudicatoriam fuisse dicendum est.

De notis ex pulsibus. Cap. XXVII

Quum iam expectatur iudicatio, ante omnia pulsus tangere oportet. Nam altus pulsus, quemadmodum etiam uehemens, omnis bonæ iudicationis nota est, & constans signum iam adesse morbi iudicationem. Si uero uehementer ac fortiter ferit digitos, & cum hoc etiam magnus fuerit, & ad distentionem magis quàm ad contractionem festinarit, motus externi potius signum est. Externum aũt motum dico, sanguinis eruptionem ac sudores. Internum uero, uentris exturbationem ac uomitus. Si quidem igitur magnus fuerit pulsus, & undosus, & simul mollescat, unà cum hoc quod etiam ipsum arteriæ corpus humectum est, & ad distentionem magis festinat: per sudorem futuram iudicationem sperare oportet. Si uero magnus simpliciter fuerit ac uehemens, & magis ad distentionem quàm ad contractionem festinarit, sanguinis eruptionem per nares fore significat, ubi uidelicet simul testimoniũ præbuerint signa in sanguinis eruptione referenda. Si uero uehemens quidem fuerit, non autem magnus, & durior seipso factus fuerit ac inæqualis, & ad contractionem magis festinarit, inclinatione iam ad intestina facta, per uentrem iudicationem futuram expectare oportet.

De Vrinarum notis, & primo quæ sit naturalis. Cap. XXVIII

In febrilibus maximè morbis, notæ ex urinis commodissimæ sunt. Quandoquidem uero quicquid ex præter naturam ex naturalibus inuenitur: à naturalibus

ralibus initiũ faciamus. Vrina igitur optima est in sanis ac optimo habitu prædictis hominibus, subfulua aut subflaua, & moderatè crassa, & talis manens colore, qualis micta fuit, & leuem ac albam & æqualem subsidentiam habens omni tempore, copiam uero pro potus ratione. At in fœminis naturalem urinam colore albiorem uirili esse conuenit, & subsidentiam habere ampliorem. In puerili uero ætate, multum crassam subsidentiam habere oportet, propter puerorũ uoracitatem, & inordinatos ac intempestiuos motus. Leuem autem subsidentiam Hippocrates uocat, cohærentem ac indiuulsam indicare uolens. Aequalem uero dicit, ut per totum semper similis mingatur, & non hodie quidem concocta, cras uero cruda: & ut neq; subsidentiam, aut totam diffusionem inæqualem habeat. Proinde in naturali urina quærimus colorem, & diffusionis compagem, & quæ in ipsa diffusione obiter feruntur, uelut est nubecula, aut simile quiddam in medio pendens, & subsidentia siue residentia quæ fundum occupat. Manifestum igitur est quod urina in aliquo ex istis mutata, cruditatem in uenis indicat.

Qualis urina optima est in ægrotis. Cap. XXIX

Optima igitur est urina in ægrotis quæ simillima est sanis, subpallida aut subflaua, albam ac leuem & æqualem subsidentiam habens. Defectuosior est, quæ id quod in medio pendet album ac leue & æquale habet. Crudior autem adhuc hæc est, quæ nubeculam talem habet. In qua enim flatus est in profundo crassus ac crudus, siquidem paucus fuerit, permittit materiam ad fundum uasis deferri, diuidens autem ipsam, uniri non permittit. Si uero redundauerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam ad medium diffusionis urinæ, & facit id quod in medio pendet. Si uero adhuc amplior fuerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam, & ad supernam superficiem diffusi urinæ liquoris attollit. In quantũ igitur flatus diuidere ac elauere ualet ipsam subsidentiam, in tantum crudiorem urinam putes. Si uero neque subsidentiam, neque quid in medio pendens, neque nubeculam habuerit urina, nosse oportet quod natura nondum humorem concoxit. Si uero aliquando habet subsidentiam, aut illud in medio pendens, aut nubem, aliquando uero non: pugnam indicat naturæ aduersus morbum. atque hinc modò cruda est, modò non. At uero in tertianis exquisitis & in diarijs febribus, nubecula sola, aut illud in medio pendens, ad morbi solutionem sufficit. Aliquando uero etiam urinam solum boni coloris factam esse.

Quod non omnis alba subsidentia bonum significat. Cap. XXX

Sæpe uero albus color eius quod in urinæ fusura siue diffusione fertur, idiotas decipit, ut subsidentiam bonam putent quæ bona non est. Contingit enim crudum ac album humorem unà cum urina excretum subsidere, & bonæ subsidentiæ imaginationem exhibere. Quandoque uero hepate aut renibus affectis, pus excernitur cum urina, & subsidens decipit artificem. Verum primum distinguendum est, an homo antea affectos habuerit renes, aut hepar, aut aliam quandam partem per urinam expurgari solitam. Deinde etiam graueolens reperitur urina pus habens. Crudus uero humor à bona subsidentia distinguitur, per inæqualem subsidentis substantiam siue compagem. Non enim cohærens sibijpsi manet, sed in paruas uelut arenulas diuiditur. Et omnino non leuis est, quemadmodum uera subsidentia. In bonis igitur urinis, primum supernè apparet nubes. Deinde subdescendens facit

id

id quod in medio pendet. In fine uero subsidens in fundo uasis, nimirum ubi perfectè fuerit cõcocta. In crudis uero humoribus, statim ab initio ad fundum uasis multa copia secedit, unà cum hoc quod mali coloris est tota fusura. Postea uero etiam paulatim concoctus ac attenuatus, circa medium fusuræ urinæ conspicitur, & facit id quod in medio pendet. Quum autem amplius attenuatus fuerit ac concoctus, in superficie diffusionis urinæ consistit, & nubeculam facit, decipitq́ idiotas ut putent morbum ad deterius procedere.

Quid indicet tenuis & pallida urina. Cap. XXXI

Tenuis & pallida urina, cruda quidem est substantiæ compage, concocta aũt mediocriter colore. Debilitatem autem indicat etiam hæc naturæ, quod colore quidem concoxit, uelut quæ res facilis sit: non autem etiam compage, propter difficultatem. Si uero per multum tempus hæc fertur, periculum est ne sufficere possit homo, donec concoquatur morbus. Nam quæ ualde tenuis est, mala est. Indicat enim cruditatem, in quantum calorem id quod tenuius est depascere oportet.

Quid indicet tenuis & fulua. Cap. XXXII

At tenuis in substantiæ compage urina, & fulua colore, melior est quàm pallida. Et tamen repræhensione non caret propter substantiam.

Quid indicet rufa urina. Cap. XXXIII

Rufa urina cruditatem indicat, non mortem. Verum tempore opus habet ad concoctionem. Est enim ex sanguine seroso, nondum ualde concoctionem adepto, neq́ proprium colorem. Et propterea diuturniorem morbum significat. At in febribus continentibus, ob sanguinis multitudinem consistentibus, excernitur urina rufa & crassa, & subsidentia rufa, & colore, & fusuræ compage, & subsidentia, cruda.

Vrina tenuis micta, & postea turbata. Cap. XXXIIII

Vrina quæ tenuis mingitur, & postea foris turbatur, cruda est propter flatus crassi redundantiam. Indicat autem naturam incipere concoquere.

Vrina crassa micta, & crassa manens. Cap. XXXV

Vrina quæ crassa mingitur, & crassa manet, & non desidet, qualis est iumentorum, significat uigere crassorum flatuum ac humorũ uelut fermentationem. In his capitis dolores aut adsunt, aut aderunt, propter humorum turbationem ac euaporationes.

Vrina crassa micta, & postea desidens. Cap. XXXVI

Quæ crassa mingitur urina, & postea desidet, indicat humorum fermentationem quiescere, & quodammodo attenuari. Et separationem ac secretionem incipere.

Vrina tenuis micta, & talis manens. Cap. XXXVII

Extremam cruditatem tenuis & alba urina significat. Non enim aggressa est in his natura concoctionem. Contingit autem hoc aut ob uirium debilitatem, aut propter obturationem, aut ob morbi longitudinem. Nam in quartanis diuturnissimis, in principio ob crassitudinem & intractabilitatem materiæ, urina excolata tenuis uocatur. Mingitur autem tenuis, etiam ob hepatis obturationem aut rhenum. Verũ cognoscitur ex locali dolore. Mingitur etiam aliquando tenue & albũ in febribus ardentibus. Febris enim ardens bilis multitudinem indicat, atq́ hæc urina phrenitidem imminere significat. Non tingitur aũt urina, quia non manet in uasis ipsa bilis, sed leuitate sua ad cerebrum decurrit. Si quidem igitur non adest in his phrenitis, scito ipsam iam affore. Si uero adest, & urina tenuis ac alba mingitur in ardentissima febre, ut plurimũ mortem prænunciat.

nunciat. Non enim tolerare possunt uires cerebri iam prostratæ ab ardente febre, acrimoniam ac mordacitatem bilis iam putrefactæ.

Differentiæ urinarum oleosarum, & quid significent. Cap. XXXVIII

Solet febris primum pinguedinem eliquare, postea carnem, postremũ etiam ipsa solida corpora inuadit. Pinguedine igitur liquefacta oleosæ urinæ excernuntur. Paulatim autem liquatur pinguedo, unde & principiũ habet, & augmentum, & uigorem. In principio igitur colliquationis, ita oleosi coloris facit urinas, ut ambiguum sit, aquosæ ne sint an oleosæ. In augmento uero oleosæ fiunt, ita ut notabiliorem oleosi mixturam habeant. In uigore autem colliquationis totæ urinæ per totum, tum in colore, tum in substantiæ compage, uelut oleum sunt. At hæc pinguedo eliquata, aut rhenum solum est, aut totius corporis. Si igitur rhenum solum fuerit, confertim excernitur talis copia, imò & caloris sensus amplior circa rhenes contingit. Si uero totius corporis fuerit, paulatim additamentum facit.

Quid significent eruinæ subsidentiæ. Cap. XXXIX

Quando consumpta est pinguedo, deinceps caro liquescit, & eruinæ subsidentiæ in urinis fiunt. Sed & hæ aut rhenum solum sunt, aut totius corporis. Siquidem igitur in febribus apparuerit talis urina: totius corporis affectionem esse indicat. Si uero non, in rhenibus solum. Et rursus, si crudæ sunt urinæ, totius corporis est malum. Si uero concocta est urina, eruinæ autem sunt subsidentiæ, rhenum affectionem indicant.

Quid indicent furfuraceæ subsidentiæ. Cap. XL

Quum febris pinguedinem consumpserit, & maiorem carnis partem, & in profunditatem uasorum irruerit, furfuraceæ subsidentiæ fiunt, angustiores quidem lamineis, uerum crassiores ipsis. Et hæ similiter aut ex toto corpore, aut ex uesica excernuntur. At siquidem febris affuerit, ex toto corpore. Si non ex uesica. Et si quidem cruda fuerit urina, corporis est affectio. Si uero cõcocta, solius uesicæ. Sed & localis adest dolor.

Quid indicent lamineæ subsidentiæ. Cap. XLI

Quũ ipsæ solidæ partes affectę fuerint, primũ in superficie deraduntur, & quę in urinis subsident laminea fiunt. Sed & ex uesica sola talia excernuntur. Si quidem igitur fuerit febris, totum corpus afflictum est. Si non, uesicæ affectio est.

Quid indicet polentaceum in urinis. Cap. XLII

Quum febris post occupatam profunditatem, & maiorem & longiorem profunditatem inuaserit, fiunt talia furfuribus crassiora, & uocantur polentacea. At duo significant hæc polentacea. Aut enim sanguinis assationem indicant, aut fortem solidorum colliquationem. Si quidem igitur alba fuerint polentacea illa, solidorum corporum affectio est: Si rufa, sanguinis.

Quid indicat graueolens urina. Cap. XLIII

Graueolens urina putrefactionẽ indicat, & futurã naturæ mortificationem.

Vrina nigra quid significet. Cap. XLIIII

Omnes nigræ urinæ statim etiam crassæ, omnino perniciosæ sunt. Raro enim aut nunquam inuenitur tenuis & nigra. Nam niger color accedit urinis, dum expurgatur atræ bilis humor, aut ipsa atra bilis, tum quæ ob frigiditatem, tum quæ propter nimiam assationem facta est. Et uiris quidem ac fœminis nigræ urinæ pessimæ sunt. Pueris uero aquosæ. Minus autem perniciosæ fiunt nigræ urinæ, his qui debilem habent splenem, quibus non ex adustione, neque ex perfrigeratione, nigrescit ac liuescit sanguis, quemadmodum in alijs quibus-

dam contingit: sed ex melancholici humoris diffusione. At hæ tres differentiæ crassitudinem substantiæ habent. Necessariò igitur etiam crassæ reperiuntur nigræ urinæ. Proinde in acutis morbis perniciosissima est omnis urina denigrata, & presertim quum & graueolens fuerit & crassa, & nigram subsidentiam habuerit. Fieri enim non potest ut seruetur æger ex acuto morbo, qui talem urinam minxit: Et si quidem subsidentia fuerit nigra, perniciosissimum est. Si uero id quod in medio pendet nigrum fuerit, minus malum, aut non similiter malum. Si autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius & non similiter malum. Nigra porrò urina, aliquando indicat frigiditatem, aliquando caliditatem, siue superassationem. Si quidem igitur prius micta fuerit liuida urina, deinde sic nigra fiat: frigiditatem causam habet. Si uero flaua præcesserit, & postea nigra inuenta fuerit, ab ampliore nimirum caliditate superassata nigra facta est. Scire tamen operæ precium est quod & in febris quartanæ declinatione, & in melancholici delyrij solutione, urinæ apparent nigræ ac crassæ. Splenicis autem ut plurimum talis urina mingitur, quando debilis fuerit splen. Nullam enim concoctionem ac distributionem melancholicæ superfluitatis facit.

De egestionum notis. Cap. XLV

Quod de urinis antea dictum est, hoc etiam in egestionibus cognoscere oportet. Dico autem, qualis sit naturalis egestio. Nam ab hac euariatio in aliqua parte, cruditatem indicat. Optima igitur est egestio mollis & compacta, & leuis, & iuxta consuetam horam quàm maximè prodiens, & ad proportionem comestorum, colorata quidem moderatè bilioso humore, hoc est, subfulua, & non ualde graueolens. Quæ enim talis est, naturalis est. Et manifestum est quod significat sana esse omnia circa uentrem ac intestina. Si uero aliqua parte à relatis euariauerit, præter naturam iam dicitur. uelut est, ualde graueolens, aut crassa, aut sicca, aut dura, aut distorta, & non humori ammixta, & quæ cum stridore & uelut strepitu quodam præter rationem excernitur. Tales enim omnes concoctoriæ actionis debilitatem indicant. His adhuc deterior est exactè fulua. Est enim bilis intemperatæ ac puræ signum. Nigra uero egestio, atræ bilis signum est, aut sanguinis adusti. Liuida uero intestinorum frigiditatis ac mortificationis. Pinguis autem & oleosa, pinguedinis colliquationem significat. Viscosa uero ipsorum solidorum corporum colliquationem indicat. Quæ autem uaria est colore, & ualde graueolens, uariorum humorum excellentem putrefactionem significat. Cæterum in omnibus his considerare conuenit, an edulia talia fuerint, aut intestinum ex more fluxione laboret, quum debile sit.

De egestionibus iudicatorijs. Cap. XLVI

Si porrò iudicatio alicuius morbi per uentrem futura est, nihil quidem præiudicans, uelut in alijs, neq; quicquam proprium ac firmum præsignificans habet. Verum ex eo quod adsunt quidem iudicationis signa, non autem adsunt signa uomitus, aut eruptionis sanguinis narium, aut sudoris, colligere datur. Considerare tamen oportet ex aluo egesta, an plura prodierint quàm prius antè iudicationem. Indicant enim inclinationem hac magis fore, & præsertim ubi imminutæ fuerint urinæ. Insuper autem & grauitas notabilis, & dolor, & tensio circa præcordia & lumbos, uentris excretiones præcedunt. Quandoquidem uero & per hemorrhoidas, & per locos muliebres, iudicationē fieri possibile est, cōmunia etiam amborū sunt signa quę nunc sunt relata. Verū considerandū est an

an horum quid ex more expectetur. Si quidem igitur in principio morbi aut augmento, uenter perseueranter liquidiora egerit, aut uelut biliosa quædam pura, & febris perseuerat, & bilis magis augescit: tunc & ardentior & periculosior ut plurimum est morbus. Si uero in uigore multum exturbetur aluus sua sponte, ferè morbi solutionem efficit. At circa uigorem aliquando in morbis diuturnioribus uenter exturbatus, omnem materiam morbum facientem deterit. Verum in acutis morbis, & nigra pura & graueolentiam inducentia, præsertim in principio pessima sunt. Quibuscunque enim morbis inchoantibus bilis atra sursum aut deorsum prodierit, mortale est. Est rursus, Quibuscunque ex morbis acutis, aut diuturnis, aut ex uulneribus attenuatis, bilis atra subierit, postridie eius diei moriuntur. Non autem simpliciter si quid nigrũ excernitur, iam etiam hoc atra bilis est. Potest enim & sanguis è proprijs locis excidens, & tempore aliquo manens frigefactus in grumos congelari. Atram itaque bilem cognoscemus ex eo quod ad terram fusa, ipsam radat ac fermentet, uelut acerrimum acetum.

De Vomitus prænotione ac significatione. Cap. XLVII

Instante iam iudicatione, uomitum fore expectare oportet, si pulsus fuerit uehemens, & ad contractionem magis festinarit, & durissimus existens ac inæqualis. Cordis item punctura & uehemens oris uentris morsus adest unà cũ capitis dolore, & uertigines oculorũ, tenebris simul obuersantibus. Et labium concutitur, & saliua multa ac tenuis defluit, & nauseæ infestant, & infernæ præcordiorũ partes frigidæ tangentibus apparent. Omnia enim hæc coincidunt, bilioso ac mordaci humore in uentre ac stomacho coaceruato, mordenteq́ ac simul contrahente totum stomachum infernè. Vnde & labium concutitur, & saliua defluit. Si uero cum his etiam rigor accesserit, citissimè uomunt. Quod si etiam cibos recens ingesserint, & maximè potum, citò uomunt. Vtilissimus est uomitus pituitæ ac bilis quàm maximè mixtorum. Vomatur autem non crassus. Nam sinceriores, hoc est, non mixti, reprobandi sunt. Tales enim & cum uiolentia & lancinationibus ac molestia uomuntur, unà cum hoc quod signum sunt, solam bilem prædominari. Quin & uarij repræhendi merentur, uelut sunt liuidi & nigri ac porracei: Mali enim sunt hi inquit Hippocrates. Si uero omnes hos colores idem homo uomuerit, perniciosum est. Deteriores tamen sunt liuidi ac nigri, in acutis & ardentibus morbis fientes, & præsertim si fuerint graueolentes. Attendere uero oportet & in his, num sanguis cõfluxerit in uentrem, & tempore quodam in ipso moram traxerit, & grumosus excernatur. In plurimis enim tale quiddam contingit, ex circuitibus quibusdam. Et non solum nihil molesti infert, sed etiam tolerantiores seipsis fiunt, ubi hic per uomitum fuerit reiectus.

De eruptionis sanguinis ex naribus prænotione ac significatione. Cap. XLVIII

Si sanguinis ex naribus eruptio futura est, propria signa præcedunt hæc. Splendores oculis obuersantur, eo quod flauus est humor. Obtusus autem est uisus, propter multitudinis sursum uersus lationem. Quapropter etiam lachrymantur oculi. Facies rubicunda est, & præsertim malæ. Præcordia distenduntur citra dolorem, difficultas spirandi adest, propter transitum sanguinis per thoracem. Capitis item dolor, & temporum pulsus irruens simul cum iudicatoria exacerbatione, & non in principio morbi existens. Collum dolet, & delyria sępe ac exultationes fiunt. Pulsus autem alti sunt & magni, & ad distentionem magis

festinant. Si uero cum his omnibus etiam nares scalpat, iam adest tempus ut sanguis erumpat, & presertim quum dolor fortiter circa frontem ac tempora incumbit. Quod si etiam sano sanguis erumpere consueuit, augebit sanè etiam hoc ualde spem tuam. Atq; hæc sunt signa iam futuræ sanguinis eruptionis. In principio uero apparentia crudo existente morbo, periculum significant, & tales plerunq; moriuntur. Si uero facta iam concoctione, præsertim in urinis, hæc signa appareant, circa uigorem morbi commodè conspiciuntur. Soluunt autem tales sanguinis eruptiones etiam uiscerum inflammationes in febribus, quando maximè ex directo fiunt, uelut inflammato hepate, ex dextro nare: inflammato splene, ex sinistro. Vnde facilimum iam fuerit etiam medicum prædicere, utra naris sanguinem emissura sit, occasione ex dolente parte accepta. Soluunt etiam sæpe sanguinis ex naribus eruptiones phrenitidem, non tamen lethargum aut peripneumoniam.

Quod & per hæmorrhoidas, & muliebres purgationes, sæpe soluitur morbus. Cap. XLIX

Vidimus in multis etiam per hæmorroidas prius existentes in sede apertas, morbum solutum. Similiter & in fœminis menstrua purgatione facta. Oportet autem & in his prægressa concoctione, in morbi uigore excretionem fieri, quo bona & tuta iudicatio fiat. Præcedit & in his notabilis grauitas, & dolor lumborum, imò etiam imi uentris dolor ac distentio.

De significatione ex sudoribus. Cap. L

Febrem per sudores soluendam cognoscemus ex eo quod ardentissima est, qualis est quam inde Causum græci uocāt. Biliosus est enim hic morbus, & ubi fortiter motus fuerit, rigorem efficit. Si quidem igitur pro ratione suppressa fuerit aluus, aut urina, iudicatione propinqua existente, rigorem expectare oportet. Si uero amborum suppressio facta est, & nō adsunt signa uomitus aut eruptionis sanguinis, sudor necessariò erit multus, & hoc magis fiet ubi augescente exacerbatione ægri mente moti fuerint, & forinsecus calidiores facti, & uapor quidam calidus ex corpore ascenderit, qualis antea non cōtigit, uelut uidere est in recens lotis. Pulsus item his sunt magni & alti & ueloces, & ad distentionem magis festinantes ac uelut undosi. Et arteriæ tunica mollis ac humecta apparet. Superficies aūt totius corporis pruriginosa & mollis, & quibusdam horis rubicunda. Hæc in exacerbatione iudicatoria fientia, concoctione prægressa, & iudicatoria die bona existente, salutares & solutorios sudores significant. Manifestum est aūt quod moderatè calidum esse oportet solutorium sudorem, & per totum corpus fieri, & pro ratione leuare, ac tolerantiorem facere ægrotum. At frigidi sudores cum acuta quidem febre mortales sunt, cum mitiore uero, longitudinem morbi significant.

Abscessuum signa iudicatoria. Cap. LI

Si ad abscessum cōuertatur morbus, salutariter se habente ægro, ad hoc maximè animū aduertere oportet. Durante quidem febre & cōtinua existente, & urinis tenuibus ac crudis semper existentibus, & subsidentiā non habentibus, si postea apparuerit in aliqua inferiori parte, uelut cruribus aut circa iuncturā aliquā, aut grauitas, aut tēsio, aut ardor, aut dolor, absq; manifesta causa, in ea parte abscessum fore expecta. Si uero æger derepente difficulter spirās, citò quidē à difficili spiratione liberatus fuerit, successerit aūt dolor & grauitas capitis, & altus sopor ac surditas, huic in glādulis circa aures abscessum fieri necesse est. Fiunt aūt abscessus magis in hyeme, & senioribus qui trigesimum annum excesserunt.

De

De sputorum significatione. Cap. LII

In peripneumonicis ac pleuriticis affectionibus, sputa propriè appellata, subsidentijs in urinis similes sunt. At nihil omnino expuere, sed solum siccè tussire, est ueluti in urinis quum extremè crudæ sunt. Si uero incipiat æger humida & perfectè cruda educere, obscura est & incerta talis transmutatio, & desinit primum morbi tempus, hoc est principium. Vbi uero inceperit spuere pauca & matura, & semper plura ac facilius educit, tunc augmentum esse dicimus. Quum autem exactè fuerint concocta ac mollia, & non ægrè educuntur, tunc instat uigoris tempus. Vbi uero concocta fuerint, ac citra molestiam educuncuntur, & imminuta est copia, & dolor non amplius fuerit, & homo facilè spirat, ac bene tolerat, uigorem cessasse putandum est, & morbum iam declinare. Cæterum ante alia animum aduertere oportet, utrum citius aut tardius sputa extussire incipiat, quemadmodum etiam Hippocrati uidetur. In pleuriticis inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis sit. si uero posterius appareat, prolongatur morbus ipse uidelicet. Quæcunque igitur sputa subflaua sunt & subfulua & subspumosa ac tenuia, solius cruditatis notæ sunt, & nihil notabilis mali indicant. Quæ uero purè flaua & fulua & uiridia ac spumosa sunt ac uiscosa, insuperq; nigra, mala sunt. Nam excepto sanguine quicunque alius humor purus fuerit, malam affectionem indicat ex calore generatam. Sanguinea igitur & pituitosa sputa, moderata sunt. Flaua uero ac nigra, mala. Considerare uero oportet & eductionis ipsorum modum. Si enim facilè expuuntur, iudicium est quod talia bona sunt. Si uero ægrè educuntur, mala: & præsertim si nigra, aut liuida, aut æruginosa fuerint, aut ualde graueolentia, ut prunis iniecta graueoleant.

Signa perfectè ac fideliter soluti morbi. Cap. LIII

Perfectè ac fideliter solutum esse morbum putare oportet, quum in idem simul conuenerint omnia solutoria signa. Siue igitur in uigore statim & confertim ac constanter iudicatus est morbus: Siue paulatim declinando fideliter solutus est, ex his sanè cognoscere poteris. Primum enim & maximum signum bonæ ac fidelis iudicationis, sunt cōcoctiones superfluitatum apparentes in diebus indicatiuis, cum uirium fortitudine. Deinde si in impari die iudicatio facta est, & ad hæc insuper, si febris soluatur ægro iudicato, & ipse æger ab omnibus accidentibus liberetur, & coloratior fiat tum in facie, tum reliquo corpore, pro euacuationis ratione: & subtiliore pulsu præditus, ac fortior dum assurgit, & bene tolerans per omnia, & maximè circa concoctiones ciborum ac digestiones: & si omnes naturales actiones inculpate facit, & corpus pro refectionis ratione roboratur: & color ex non naturali in naturalem transmutatur. Hæc est optima iudicatio, & oportet ipsos confidenter renutrire conuenienti uictu ac balneis uidelicet. Si uero defectuosa facta fuerit iudicatio, morbus recidiuare solet.

Signa morbi non perfectè soluti. Cap. LIIII

Suspectos de recidiua cognoscemus, ex eo quod putatur quidem solutus esse morbus, perseuerant aūt consimiles prioribus urinæ ac pulsus. Et quod adhuc palidus est æger, & difficulter tolerat, & reliqua cōtraria omnibus prædictis bonis fiunt. Et in summa, quoties prȩter rationem solutus est morbus, bis ipsum reuerti timor est.

Prænotio diei qua moriturus est æger. Cap. LV

In perniciosis morbis considerare oportet exacerbationes per singulos insultus, an quotidie, aut alterius, aut alio modo fiant. Si uero febris est non intermittentium generis, uide an in imparibus diebus, aut paribus, æger magis intole

trans seipso fit. Nosse enim clare oportet quod in illa die aut nocte, in qua magis intolerans seipso fit æger morietur: Et si morbus multo plus uires excedit, citò morietur: Si uero uires parum resistunt, differri poterit ad unam atq; alteram diem. Fieri autem non potest ut moriturus ad declinationis morbi tempus deueniat. Raro uero in declinatione morbi aliquem mori cõtigit, nisi alius morbus priori succedat. Neq; uero necessariò ad uigoris tempus peruenit moriturus, Sed utplurimum in principio aut augmento ægroti moriuntur.

Quod etiam horam mortis ægri prænoscere possit doctus medicus. Cap. LVI

Quum quatuor sint particularis exacerbationis tempora, obseruare oportet qua hora diei aut noctis grauior exacerbatio irruere solet. Insuperq; in qua parte exacerbationis æger seipso grauior factus est, nimirum an circa accessionem, aut augmentum, aut uigorem ipsius exacerbationis. In illa enim hora, in qua languidior, aut præter solitum magis pulsu destitutus factus fuerit, morietur. Et in accessione quidem exacerbationum moriuntur, ob inflammationes magnas in partibus principalibus, aut propter multitudinẽ crassorũ ac uiscosorũ humorum aceruatim intrò lapsorũ, ut transitus spiritus perfectè obturent: ita ut suffocetur ac uelut extinguatur natura, quemadmodum si quis uiridium lignorũ copiam accumulet in flammam. In uigore uero exacerbationũ moriuntur, emota natura per uiolentiam ac uehementiam morbi. Eodem modo cõtingit ipsos etiã in exacerbationis augmento mori. In declinationibus aũt exacerbationũ moriuntur, exoluta ipsis per uiolentiam uitali firmitate. Obscurior enim & collabens semper fit pulsus in perniciosis exacerbationis declinationibus. Diffluit enim tunc unà cũ alijs in corpore, etiam febrilis calor. Atq; hinc idiotæ melius rem habere imaginantur. Aegri uero aut ad exonerandum aluũ surgentes, aut alio motu facto, animo linquuntur, aliqui uero pauco ac uiscoso sudore excluso moriuntur.

In acutis morbis mortem non esse prædicendam. Ca. LVII

In acutis morbis coniectatione uti non oportet, in quibus maximè repentina mors, aut periculum ingruit. In his enim facilè transfluit & ardentior est humor, & uehementissima febris uiolentia. Et de his morbis Hippocrates pronunciauit: Acutorum morborum non omninò tutæ sunt prædictiones, neque sanitatis, neq; mortis.

Febrium diuisio, & de diarijs febribus. Cap. LVIII

Ex morbis ob intemperiem orientibus unus est & febris ipsa, calore præternaturali ad tantam immodestiam euecta, ut angat hominem, & actionem lædat. Differentiæ huius caloris maioris ac minoris ratione distinguũtur, & iuxta subiectum siue materiam: aut ipsum cordis corpus calore occupante, aut humores, aut aëream essentiam. Incipit igitur hæc præternaturalis caliditas, aliâs ex alio de prædictis, & nisi soluta fuerit, progressu temporis similiter reliqua duo genera afficit. Et si quidem in spiritibus permanserit hic calor, diariam febrem efficit. Si uero humores occuparit, febrem putridam incendit. Si uero ipsum cordis corpus iniuria affecerit, hecticam ac habitualem febrem facit. Nam aliqui febricitantes facilè solubilem affectionem habent, uelut calefactum in sole lignum. Aliqui uero ægrè solubilem, uelut accensum ab igne lignum, ut etiam fumum edat. Quidam uero planè exuruntur, uelut lignum ad carbonis naturam adactum. Tria igitur sunt genera, diariæ, putridæ, & hecticæ. Primum itaque de diarijs tractabimus. Fiunt hæ febres, uelut dictum est, citra humorũ putrefactionem, solo spiritu feruefacto, & propterea diariæ appellantur:

Nam ubi loti sunt ægri in prima huius febris declinatione, & cibum boni succi ac humectum acceperint, non amplius secundario febricitant. Proprium autem & inseparabile signum habitualium febrium est urinarum concoctio in prima die, & caloris iucunditas. Verum post exacerbationem sedatam, certiorem habebis cognitionem. Nam arteriarum motus, per omnia assimilatur motui sanorum, quod nulli alij febri adest. Et ipsa bona ægri tolerantia maximum liberationis signum est. Et urinæ multò meliores post exacerbationem quàm in febris principio tibi apparebunt. Et si ipsis dum lauantur, neq; horror aliquis insuetus acciderit, neq; alia aliqua iniucunditas, & post balneũ consequenter bona tolerantia manserit, cõfidenter nutrire potes ipsum, & uinum exhibere intrepidè bibendum, quantum in præsens moderatum est. Facilè uero à talibus febribus capiuntur hi in quibus defluxiones corporis non uaporosum, sed acre quid ac fumosum habent. Quare si quando suppressus fuerit coaceruatus in ipsis calor, febrilis efficitur. Auspicantes uero ac externè lacessentes harum febrium causæ sunt, lassitudines, frigiditates, uigiliæ, curæ, tristitiæ, iracundiæ, rigor, ardor ac exustio cutis, ut difficulter transpirationem admittat.

De diarijs ex lassitudine febribus. Cap. LIX

Qui ex lassitudine febricitant, cutem sicciorem quàm qui ex alia quadam diaria febre laborant, habent. Et hoc maximè contingit his qui simul frigefacti sunt ex multa lassitudine, ut etiam post febris uigorem permaneat ipsis siccitas. Et pulsus his parui fiunt. Qui uero non nimium fatigati sunt, his humiditates quædam, aut uapor calidus ex profundo effertur. Magni autem sunt & his pulsus. Oportet autem ipsos statim post exacerbationis declinationem, in balneum ducere. Et accuratè simul ac molliter modico oleo dulci tepido perfrictos, aquarum dulcium lauacris lauare. Sed neq; si in aëre balnei ipsos morari iusseris, quicquã læseris, propter frigiditatem. Postea quietis studium prodest.

De febrientibus ex uigilijs, & cura & tristitia, aut ira. Cap. LX

Eos qui ex uigilijs febricitant, distinguit etiam coloris species. Est enim subtumida. Sed & oculorũ motus manifesti sunt: uix enim attollunt supercilia. Et caui fiunt ipsis oculi, imò etiam sicci. Pulsus autem densiores fiunt omnibus ob uigilias, curam, ac tristitiam febrientibus. Qui uero ex ira febriunt, his neq; cauitas oculorum adest, neque color ille. Et calor his est amplior, & uelut ex profundo emergens. Et magni sunt his pulsus. Omnes igitur relati neque frictionibus, neque balneis multis opus habent. Sed multi olei perfusione omnino non adstringentes. Atq; ubi parum defricti sunt, pro more lauentur.

De febrientibus ex ardore. Cap. LXI

Febrientes ex ardore statim ab initio perfrigerantib. sanare oportet, & balneis pluribus dulcissimarum ac temperatissimarũ aquarũ. Oleum aũt modicum adhibendum est, & omnino non affricandũ. Sint autem quæ adhibentur capiti frigefacientia, omphacinũ & rosaceum ex ipso præparatũ sine sale. Facere aũt hæc possumus frigida, uas in quo continentur suspendentes in puteũ ut aquam contingat. Sed adhuc magis saliens aquæ frigidæ, oleum frigefacit, & magis adhuc nix forinsecus uasi circũposita. Perfundendũ est autem sinciput ex oleo sic frigefacto, lana moderatè excepto, ita ut manum in sublime leuemus, & hoc indesinenter faciamus, usq; ad febris declinationẽ: atq; ita in balneum dulcium ac temperatarum aquarum ducamus, accessu solo aëris balnei per transitum concesso.

De febrientibus ex frigore. Cap. LXII

Si quis frigefactus febricitarit, suppressis uidelicet fumosis transpirationibus,

quæ per cutem fiunt, & hic in balneum ducendus est in febris declinatione. Caput autem calfaciendum est & ante balneum, & post balneum, in declinatione, ex ungento amaracino aut nardino.

De febrientibus ex grauedine ac destillatione. Cap. LXIII

Qui ob grauedinem febriunt lauare non oportet, priusquam ea cōcoquatur, si ex frigiditate aut cruditate destillatio facta est. Caput autem humectandum est irino ungento aut amaracino aut nardino. Si uero ex ardore facta est destillatio capite calfacto, & instar cucurbitæ attrahente materiā ex locis subiectis: hunc statim in balneum dulcium ac temperatarū aquarum ducere oportet, & in frigidam immergere, & sub salientem locare. In balneis autem frigefacientibus caput humectare. Sunt autem ea moderata, propter balneum.

De febribus ex cutis densitate. Cap. LXIIII

Densatur cutis aut ex frigore, aut acerba qualitate ipsi præter adsuetudinē allapsa. Quale quid accidit etiam his qui in aluminosa aqua lauantur. Arctissima est his cutis, ut etiam tacto cognoscatur. Imò & caloris motus, leuis quidem iuxta primam manus admotionem apparens, acris efficitur, si diutius tactus perseueret. Vrinæ autem non uelut alijs fuluæ sunt. Quare non accusamus in his quod alimentum non sentiant, unde corporis moles contrahitur. Neq; uero oculi caui ac sicci fiunt. Verum sunt quibus humidiores & prominentiores esse uidentur naturalibus, eo quod non contigit transpiratio in ipsis, sed materiæ magis intus concluduntur. Vnde neq; pulsus parui sunt uelut in tristitia, aut cura, aut uigilijs, & ualde immoderatis exercitijs. Curare porrò eos oportet aquarū dulcissimarum ac temperatissimarum balneis, post exacerbationis declinationē, & præcipere ipsis ut aliquandiu in balnei aëre morentur, affundendumq; est ipsis oleū dulce tepidum, & fricatio mollis ac moderata adhibenda. Tenuis autem uictus præscribendus est, & uinum dandum tenue & album.

De febribus ex fame. Cap. LXV

Si ob famē fiat febris, exacerbatione declināte in balneū ducantur, & plurimo oleo tepido dulcissimo perfusi leuissimè fricent, & plurimo tēpore in calido solio morent. Egressi deinde ac uiribus refecti rursus in balneū ducantur, & in calidū soliū locent. Postea egressis post balnei turbationē sedatā, danda est aqua calida potanda, deinde ptisanę succus: aliquando etiā pisces petrosi in iure albo parati.

Diæta cōmunis omnium diariarum febrium. Cap. LXVI

Diæta in febribus diarijs omnibus cōmunem scopum habet, ut sit ex edulijs boni succi & quæ omnino cōcoquuntur, & nusquam circa meatus detinentur, his quidem qui ex ardore aut ira febriunt, quæ simul frigefaciunt ac humectant, frigefactis uero, minus alentia & moderatè calfacientia. His autem qui uigilarūt, aut tristes fuerunt, aut curis uexati, humidus & somnificus cibus congruus est. Fatigatis autem, plurimus & maximè nutriens. At in quibus intemperatura corporis calidior ac siccior facta est, eos oportet aliquando circa primum exacerbationis impetum nutrire. Vinum autem dandum est omnibus qui ex diaria febre laborant, aquosum, tenuè ac albū, quod & concoctionē adiuuat, & urinas ac sudores propellit. His uero qui uigilarūt, aut tristes fuerunt, aut curis uexati, magis intrepidè uinū datur. Sed & fatigatis nimiū, dandū est quantū superare possunt. Iratis autē priusq; ab affectu omnino liberati fuerint, minimè tutū est uinū dare.

De febrientibus ex inguinum inflammatione. Cap. LXVII

Siquidem citra lacessentē externā causam, inguinis glandularū inflammatio fiat, multitudinē sanguinis plerunq; in uniuerso corpore indicat. Nam & calor in his

in his amplior est quâm in prędictis, & facies rubicũda ac tumida apparet. Opor
tet igitur celerrimè uenã secare priusquã materia in inflãmato putrescat, ac febrẽ
putridã accendat, post uenæ sectionẽ utendum est tenui diæta, usq; ad perfectã li
berationẽ. At inflammato inguini, ante uenæ sectionẽ adstringentia ac repellen
tia imponenda sunt, post uenã sectam, laxantia ac moderatè discutiẽtia. Cæterũ
quibus propter offensionẽ digitorum pedis, aut aliud quid tale, inguinis inflam
matio facta est, & ea de causa febris diaria consequuta, tales ne interrogant qui-
dem Medicũ quid facere oporteat, sed ulceri ex quo inguinis inflammatio facta
est prospicientes, lauantur circa exacerbationis declinationẽ. Prohibendum au-
tem est uinum omnibus ex inguinis inflammatione febrientibus, donec inflam
matio fuerit soluta. Et uictus ratio tenuior ipsis constituenda est.

De diarijs febribus ex cruditate obortis. Cap. LXVIII

In corporibus ex malis humoribus uitiatis cruditates orientes citissimè febrẽ
accendunt. Minus aũt fit malum, si ob cruditatẽ aluus infrà erumpat. Non par-
uum autem malum est, si fuerit suppressa. Febriunt aũt aliqui etiã in quibus pro-
fluuium uentris ob cruditatẽ fit. Si quidẽ igitur sola corrupta euacuata esse appa
ruerint: lauandi sunt ac nutriẽdi in febris declinatione. Si uero plus iusto euacua
tio fiat, melius est nutrire citra balneum, prospiciendo uentri ipsi. Cura uero uen
tris dupliciter fiat. Si enim non amplius feratur ipsa aluus, absinthium modicum
aqua macerans coquito cum oleo in duplici uasculo, & ex hoc locos circa uen-
trem humectato. Deinde hapsum lanę purpureę oleo imbutũ uentri imponito.
Si uero debilius est os uentris, mastichen cum ungento nardino ad strigmentitiã
crassitudinem redige, & purpuram ex eo imbutam impone. Sint autem ea quæ
imponuntur ad tactum calida: tepida enim robur uentris exoluunt. At si adhuc
feratur aluus, melius est optimo melino uti pro nardino, cũ modico uino. Com-
modum est ad hæc & mastichinum. Si uero etiam uenter exuratur post euacua-
tionem, melino similiter utaris, aut cerato ex ipso parato. Nutriendi porrò sunt
adhuc fluente aluo, ex polenta & panibus paucissimũ acetum habentibus, quos
hinc oxylipes Græci uocant. Inspergenda est autem polenta succo malorũ puni
corum, aut pirorũ malorum, præsertim cotoneorũ. Vel in ipsorum decoctum,
aut myrtorũ. Si uero fluxus cessarit, alica detur, & gallorum testes, & pisces petro
si in iure albo parati, & fructus adstringentes. Si uero inappetentes fuerint, ut
auersentur cibos, ex concoctorio medicamento ex malorum cotoneorum suc-
co ac melle composito, cochleariũ unum aut duo danda sunt. Si autẽ non affue-
rit id quod ex succo cõpositum est, detur id quod ex carnibus cotoneorũ parat̃,
cui nihil omnino piperis additũ est, aut ualde exiguũ quiddã. Si uero supprimat̃
aluus in his qui ob cruditatẽ ex diaria febri febricitãt, siquidẽ cibi adhuc in uẽtre
continentur, plurima tepida pota, digitis aut pennis immissis, per uomitũ iubebi
mus id quod molestũ est reijcere, deinde præcordia fouere, & quietẽ agere. Si ue
ro cibi iam descenderũt ad intestina, reclinatis ipsis ita ut partes circa caput & sto
machum sursum uergentes habeãt, foueatur uenter, & somnus concilietur. Post
somnũ aũt glandula subdetur, ad superfluitates quæ descenderunt educendas,
aut per mitiorẽ clysterem, quale est furfurum decoctum, euacuatio fiat. Diæta sit
tenuissima, quæ plurimam extersoriam uim in se habet. Quod si inflatio acces-
serit, incoquere oportet in oleo cuminum, aut rutam, & infundere per sedem.
Euacuata uero aluo, statim nutriantur. Si uero etiam citra molestiam dormie-
rint, postridie lauentur, adhibentes uentri ungentum nardinum cum modi-
co uino. Et post balneum similiter tenui uictu utantur. Si uero etiam tertia dies

febrem

febrem aliquam induxerit, neque ſic timendum eſt, ſed ſimiliter lauandum, ac moderatè nutriendum. Dare autem oportet talibus ante cibum, aliquod concoctorium, oxyporium à cita penetratione appellatum medicamentum, & præſertim quod ex cotoneis malis fit cochlearij menſura.

Curatio diariarũ febrium multarũ dierum, quarũ aliquæ ex mutatione diariarum generantur, ob cutis obturationẽ. Cap. LXIX

Quædam febres propter obturationem uaſorum circa cutem fiunt, ex diariarum mutatione, quũ non probè curatæ fuerint ſtatim ab initio. Cõtingit hoc maximè in corporibus uitioſis humoribus præditis, quum multũ fuerint uoraces. Nam in talibus circa primam ac ſecundam diem aliquantiſper, non eſt in pulſu putredinis ſignum, ſicut neq; in urinis, cruditatis: dum enim prolongatᷓ quidem declinatio, & nõ amplius iuxta proportionẽ remittit, ſuſpecta eſt affectio: ſi enim nõ tranſpirauerint perfectè, neceſſe eſt putrefactos eſſe uitioſos humores. Siquidem igitur puer aut ſenex fuerit ægrotus, uenam ſecare non expedit. In medijs aũt ætatibus, robore præſente ægroto, uena ſecetur, ſi ſanè etiam plenitudinis ſigna affuerint in corpore. Detrahendũ eſt autem pro uiribus, & obturationis magnitudine: maior enim febris ob uehementiores obturationes incidit. Minor autem ob minores. Euacuata uero multitudine, & rarefactis meatibus, fumoſæ ac fuliginoſæ ſuperfluitates tranſpirantes pauciores fieri poterint. Periculoſum enim eſt aperire potentibus obſtructiones uti ante euacuationem. Quæ enim uim exterſoriã habent, exhibita dum exhalant ſimul attrahunt quid ex craſſis ac uiſcoſis humoribus in uaſis, & duplicãt in anguſtis meatibus obturationes. Si uero etiam extrinſecus cuti admoueantur exterſoria, periculum eſt ne attrahant etiam aliud quid ad meatus obſtructos. Quo igitur ſecurè & intrinſecis exhalatio, & extrinſecis attractio contingat, utiliſſimũ eſt euacuare pro uiribus corpus. Poſt euacuationẽ uero non longa facta dilatione, aliqua exterſoria edulia aut pharmaca dare. Eduliorũ quidem loco ptiſanã & aquam mulſam, pro pharmacis autem, acetum mulſum ex ſolo aceto ac melle paratũ. Quæ enim in aceto mulſo coquuntur aliâs, uelut calamintha, & ſimilia calida, febres accendunt, uelut etiam uinum. At poſt tertiam diem, neq; putredinis humorum ſigno in pulſibus præſente, neq; in urinis cruditate, & ubi hora ſuſpecta in qua febris acceſſit in prima die tranſijt, confidenter iam hominẽ lauare oportet. Si uero etiam circa decimã horã ſuſpectus tibi fuerit paroxyſmus ſiue exacerbatio, lauare oportet ante horã ſextã. In balneo uero corpore præcalefacto illinire oportet oleo dulci tepido, & moderatius cõfricare, poſtea depurgare & abluere forinſecus corpus. Eligenda ad hoc quędam moderatè extergentia, qualis eſt ordeacea farina & fabacea. Deinde immittere in ſolium calidæ temperatæ, deinde etiam in frigidam. Si uero circa decimam horam, ut ita demus, turbatio quædam ſuſpecta ſit, nihil exhibendum eſt præter aquam cui incocta eſt hyſſopus & parum apij. Deinde ſi nihil mali intulerit hora, nutriantur: Si uero etiam quid attulerit, omnino moderatum apparebit. Quare & lauare poteris poſtridie ac nutrire. At ubi magna facta eſt obturatio, neceſſariò putrefactio contingit. Vnde curatio in putredinoſa febre referenda, etiam his congrua eſt.

De febribus continentibus ſiue ſynochis. Cap. LXX

Continens febris nominatᷓ, cuius ab initio uſq; ad finem una eſt exacerbatio, nullam alterius exacerbationis principij ſignificationẽ faciens. Corporibus bono habitu præditis, & multo ſanguine refertis, & ætati calidæ peculiaris eſt continens febris. Conflatur enim ob calidi ſanguinis copiam nondum putrefacti, & eo

eo quod non tranſpirat, feruore ſolum caliditatem excitantis. quemadmodum
nouum uinum ſolet in dolijs: tempus autem talium febrium maximè uernū eſt.
Sunt autem differentiæ febris continentis tres. nam aut ęqualis permanet ma-
gnitudo ab initio uſque ad ſolutionem, aut additamentū facit, aut detractionē:
hoc autem contingit prout maiores aut minores fiunt tranſpirationes, ex eo
quod denſior aut rarior eſt habitus corporis affecti. Eſt autem multa copia quæ
in talibus affligit, & feruorem ſanguinis ebullientem conſequenter febris accen-
dit. Aliquando uero etiā craſſitudo. Scopus igitur curationis in ipſis eſt euacua-
re copiam, & extinguere calorem præternaturalem, & craſſitudinē ſecare, ſiqui-
dem affuerit. Deinde ueterē bonam temperaturā debilitatis partibus reparare.

De uenæ ſectione. Cap. LXXI

Si ualidæ ſunt uires, & ætas permittit, & nihil aliud fortiter reſiſtit, ſanguinis
tantum auferre oportet, quantum uires tolerant. Præſtat autem ſi uires adſunt,
uſque ad animi deliquium ducere. Quibus uero non ſic uena ſecta eſt, hi ad ex-
tremum periculum deueniunt, ut aut ſuffocentur, aut animo linquantur, niſi ui-
rium robur, aut larga ſanguinis eruptio, aut multus ſudor, ex manifeſta perni-
cie ipſos eripiat. Nam multitudo in his non amplius à uenis contineri potens,
obturat ac diſtendit corporis molem, & propterea ipſum aliquando dirumpit,
& uaſa maximè in naribus aperit. Ea gratia feſtinare oportet ad ſanguinis detra-
ctionem, quantum uires ferunt: quo uaſorum natura ex tranſpiratione ac uen-
tilatione, naturale temperamentum conſeruans, iuxta morem ab initio humo-
ribus dominetur. Verum animaduertendum eſt & ad ipſius uenæ ſectionis ſco-
pos. Præcedente enim ciborum cruditate, eouſque uenæ ſectionem differre con
uenit, donec tibi ſatis eſſe uidebitur concoctio ipſorum in uentre peracta, itemq;
ſeceſſus ſuperfluitatū in inteſtinis. Si uero ſuſpectam habes poſt uenæ ſectionē,
aliam fore ſanguinis euacuationē, uelut muliebrē purgationē, aut hæmorrhoidū
in ſede fluxum, relinquere oportet in uenæ ſectione tantum ſanguinis quantū
per alios locos euacuandum putas. Quare ſiue menſes fuerint moti, ſiue hæ-
morrhois aperta, totum negocium naturæ permittito. Si uero non tantum quan
tum oportebat euacuatum fuerit, tunc uenam ſecato, quo ex utriſque compoſi-
tis perficiatur quod conuenit. Aptus eſt ad uenæ ſectionē habitus corporis du-
rus, multi ſanguinis, denſus, & ægrè tranſpirans. Status aëris humidior. Reſiſtit
uenæ ſectioni puerilis ac ſenilis ętas, temperamentū calidum, ac ſiccum ualde, &
tempus ac regio conſimilis, & qui natura humidiores ſunt, & præſertim cum ca-
liditate, & qui raro habitu præditi ſunt. Inſuper quibus os uentris aut amara bi-
le ualde uexat̃, aut debile eſt, aut ultra iuſtū ſubtili ſenſu præditū: hi enim omnes
facilè tranſpirant, & in uenæ ſectione animi deliquijs corripiunt̃, ex quibus ægrè
reuocari poſſunt. Similiter aūt etiamſi triginta annorū fuerit is cui uena ſecanda
eſt, uerū humidus & mollis, & pinguis ac albus corpore, & paruas uenas habue-
rit: huic aut omnino non uenā ſecabis, aut parū detrahes: omnino quidē non, æ-
ſtatis tempore & in reliquis eiuſdē ordinis: parum uero, alijs temporibus ac reli-
quis cōſtitutionibus. Proinde aliqui in animi deliquiū collapſi in ipſis medicorū
manibus, nō ſunt reuocati. quare ſi quis euacuaſſet citra uiriū diſſolutionē, nō pe
rijſſent. Aliqui uero per omnē deinceps uitā, totū corporis temperamentū frigi-
dius habuerunt, ꝑpter immodicā euacuationē, ut quidā in malo corpore ac habi
tu uitā degerint: quidā uero ex hoc ipſo pernicioſis morbis correpti ſint, ab aqua
inter cutē, & erectę ceruicis ſpiratione, hepatiſq; ac uētris debilitate, & ſemi ſide-
ratione: optimū igit̃ eſt, quēadmodū nos ſemper facere uidiſti, nō dierū numero
animum

animũ aduertere, neq; soli multitudini, sed uirium robori, in omnibus quidem, uerum maximè in continentibus febribus: si enim uires conseruentur, non solũ sexta ac septima, sed etiam sequentibus diebus uenam secabis.

De frigidæ aquæ exhibitione. Cap. LXXII

Si aliquando coactus fueris curare ægrotũ, qui non solum antea uenæ secandæ auxilium omisit, sed etiam nunc aut propter timiditatẽ ægroti, aut cognatorum sanguinem detrahere prohibearis: ad frigidę exhibitionem deueniendũ est exacta præscriptione facta, quantum ex ipsa fieri possit detrimentũ. Nam si hoc paruum uel omnino nullum futurum est, danda est in potu frigida sincera, quantum æger eius uoluerit. Tunc autẽ danda est frigida, quum in urinis uideris concoctionis signa. Neq; autem in principio, neq; in augmento danda est frigida, sed in ipso uigore totius morbi, ac particularis exacerbationis. Oportuno enim tempore data frigida, corroborat solidarum partium naturam. Corroborata uero natura præattenuatos humores aggreditur, ut bonos quidem detineat, inutiles uero eijciat, aut per uentrem, aut per uomitus, aut sudores. Si uero frigidæ potor fuerit æger tempore sanitatis ualde confidenter frigidam dato, ipsa experientia doctus, omnia uiscera frigidæ familiaritatem sustinere. Si enim omnino aliqua pars adeò frigida esset, ut ab ipsa læderetur, sanitatis itaq; tempore euidens detrimentum ostendisset. Quum autem nulla pars in sanitate læsa sit, ne in febre quidem lædi poterit, quum maximum propugnaculum habeat in profundo ardentis caloris multitudinem. Quapropter his qui modicum sanguinem, & minimum carnis habent, frigidę potus periculosior est. Citò enim ad solidas animalis partes penetrat carnibus nudatas. Quapropter etiam habituales febres, neq; sincera, neq; multa frigida opus habent: Tenuia enim sunt in ipsis ac modici sanguinis corpora. Vnde quum magni detrimenti timor immineat in ineptis, à frigidæ exhibitione abstinere oportet, & uti alijs auxilijs, quæ obturationes reserant, & multitudinem euacuant, & feruorem febris mitigant. At uero detrimenta ex intempestiuo frigidæ potu orientia hæc sunt: Viscosos ac crassos humores attenuari ac transpirare frigida impedit. Quare siue inflammatio fuerit in aliquo uiscere, siue ignis sacer, siue indurata, siue mollis ac laxa affectio, frigidę potus ad huius sanationem nihil confert: sed euestigiò quidem non modicam affert lenitatem, eo quòd febrem iam factam extinguit. Manẽte autem intus causa, quum ex frigida densatum fuerit corpus, aliam febrem accendit priore grauiorem. Atque hæc quidem detrimenti species contemni poterat. Verum pleriq; debilia habentes uiscera, citius ac facilius à frigidæ exhibitione læduntur. Quibusdam enim stomachus singula adeò fortiter affectus est, ut perdiderit actionem, & uix potuerit deglutire: Alijs uenter læsus est, ut uix cõcoquere potuerit: Alijs hepar, ut ex hoc in aquam inter cutem inciderint. Alijs colum, aut pulmo, aut rhenes et uesica, aut aliud quid à frigida læsum, debile ad propriam actionem factum est. Quidam ipsorum statim erectæ ceruicis spiratione, aut alto sopore, aut lethargo, aut aurium abscessu, aut conuulsionibus, aut tremoribus, aut siderationibus corripiuntur. Et ut in summa dicam: Omne neruorum genus & caput ipsis affligitur. Noui quod formidinem tibi induxerim per ea quæ retuli, ad frigidæ exhibitionem. Verum uidisti me sæpe ipsa oportunè usum esse, & in quibus dare oportet. Et semper utilitatem assequutum esse, citra ægri læsionem.

Diæta in febribus continentibus. Cap. LXXIII

Quibus uena secta est, his ego post duas uenæ sectæ horas, semper do modicum ptisanæ succum, & iubeo quiescere. Et postquam ex somnis surrexerint, rursus

rursus similiter ptisanæ succum exhibeo, & in hoc perseuero usque ad tertiam diem. Quarta ferè semper in balneum duco. Tales enim oportunè uena secta uiribus robustis, & ad animi deliquiũ euacuati, necessariò sequitur non longè postea uentris secessus, attenuatis uidelicet humoribus, & leuatis ac corroboratis uiribus. Aliquãdo uero etiam bilis uomitus. Ad quæ statim etiam humiditates per totum corpus aut sudores succedunt. Quare confidenter hos lauato quarta die. At uero tempus exhibendi cibi in febribus continentibus, tum his quę iam relatæ sunt, tum his quæ postea referenť, quæ sanè unam solum ab initio usq; ad finẽ exacerbationẽ habent: est bona ægri tolerantia & consuetudo. Tunc enim ipsis cibi dandi sunt, quando tolerantissimi sibijpsis esse uidenť. Et illo præsertim tempore diei, in quo etiam prius morẽ accipiendi cibi habuerunt: maximè enim tolleranter pertulerint cibos isto tẽpore acceptos. Robustis igitur uiribus, & dum uigor morbi breui expectať, tenuissimo uictu uti licet. Vbi uero uires ęgræ sunt, non licet tenui uictu uti, citra magnum detrimentũ. Quare alimentis tantum apponendum est, quantum roboris uiribus detractum est.

Vniuersalis doctrina de febribus putredinosis. Cap. LXXIIII

Transpirationis angustia ac impedimentũ meatuum obscurorũ totius corporis obturationẽ facit, per quos fumosæ & fuliginosæ superfluitates quotidie transpirant. At obturationis affectio quum parua fuerit, & probè tractata, diariã febrem efficit. Quum autem siue propter magnitudinẽ, siue imperitiã Medicorũ consuetũ diariarũ tempus excesserit, aut continentẽ, aut aliam quandam ob humorum putrefactionẽ accendit febrem. At uero transpiratio multiformiter impeditur, & dum densanť meatus propter siccitatẽ, aut adstrictionẽ cutis: & dum obturantur propter multitudinẽ & crassitudinẽ ac uiscositatem humorũ. Dum itaq; quotidie fumosarũ ac fuliginosarũ superfluitatũ transpiratio impeditur, naturalis in nobis calor affligitur. Alius uero præter naturã corporibus accedens, primum humores propter humiditatẽ putrefacit ac corrumpit: Progressu uero temporis etiã pinguedinẽ ac carnem, & ipsa solida corpora inuadit. Est aũt putrefactio essentiæ putrescentis corporis ad corruptionẽ transmutatio, à calore præter naturã fiens. Putrescentes igitur humores, aut intra uasa arctati, cõtinuas & nunquã intermittentes usq; ad perfectã morbi solutionẽ febres efficiunt, aut per totũ corpus delati, & extra uasa elapsi, quandã febrem per circuitũ accedentẽ, & interualla habentẽ accendunt, uelut tertianã, quartanam, quotidianã, aut aliam consimilem. Causa uero cur non excidant extra uasa humores in febribus continuis, est aut multitudo, aut crassitudo, aut uiscositas ipsorum. Quemadmodũ igitur dum inanimata corpora putrescunt, primum abijcimus ex ipsis quæ iam putruerunt, deinde reliquum in aëre frigido suspendimus, & perspirationes perfrigerantes molimur. Eodem modo sanabimus in humanis corporibus putrefactionem, quod quidem iam corruptum est omni modo euacuantes. Reliquum uero gestationibus moderatis & transpirationibus perfrigerantibus, ad exactam ac naturalem proportionem reducentes. Proinde ubi prius de non intermittentibus febribus tactauerimus, mentionem faciemus deinceps & reliquarum.

De febribus putridis. Cap. LXXV

Quum in omnibus uasis, & præsertim maximis, circa alas ac inguina, ac consimilibus, sanguis calidior æqualiter redundans putruerit, febrem putridã continentem efficit. Plerunq; uero in corporibus multi sanguinis ac carnosis, & denso habitu præditis, & superfluitatib. calidis refertis hæc generať. Proinde his iam febrientibus pulsus maximus & æqualis ac uehemens est, & qui cõpagem arteriæ

neq; duriorē, neq; molliorem habet. Ad tantam uero uelocitatē ac densitatē uenit, ad quantam magnitudinē ipsa febris uenit. Atq; hæc quidē ambabus cōmunia sunt, huic uidelicet, & prædictę cōtinenti citra putrefactionē febri. Verū huic præcipua putrefactionis signa in urinis, & pulsibus, & caloris specie adsunt. Curatio uero harum febriū, in utroq; genere cōmunicat, tum in eo quod cū putrefactione, tum eo quod sine hac est. At essentia quidem & uniuersa ipsarū natura, ex genere putridarum est. Verum quatenus una est tota ipsarum exacerbatio, ab initio usq; ad totius morbi solutionem, eatenus cōmunicat cum continenti absq; putrefactione. Oportet itaq; etiam curationē ipsis in hoc solum cum illis continentibus cōmunem esse. Per alia uero omnia bifariam secari, ita ut quosdā medendi scopos ex genere putridarum accipiamus, quosdam uero ex propria ipsarum essentia. Sanguis enim est qui hac febre putrefactionem suscepit. Sic uero etiam alias differentias putrefactorum humorum sanare conuenit, iudicationem partim à putrefactione sumendo, partim à propria uniuscuiusq; differentia, uelut pituita, aut utraq; bile. Quandoquidem igitur putridarum febrium septem subiecta sunt præter naturam, à quibus iudicationes sumuntur, nempe copia humorum, & crassitudo, & uiscositas, & obturatio, & transpirantium suppressio, & putrefactio, & febris non habens interuallum: unamquanq; sanè ex relatis affectionem sanare oportet per contraria. Copiam per euacuationē. Crassitudinem per secantia. Viscositatem per extergentia. Obturationē, aperientibus. Transpirantiū suppressionem, siquidem propter constrictionem cutis facta est, per diffundentia. Si uero propter densitatem, per rarefacientia. Deinde putrefactionem, extergentibus & alterantibus ac transmutantibus. Febrem autem, per frigefacientia. Quum igitur uires fuerint fortes, uena & his secanda est, nisi cruditas uentris, aut alterius cuiusdam partis prohibeat, uelut antea dictum est. Nam ex his quæ de illis diximus, considerare oportet cōuenientia etiam de his. Quandoquidem uero neq; obturatio neq; putrefactio curari potest per solam uenæ sectionem, quum alijs auxilijs opus habeant, reseruare aliquid sanguinis oportet ad curationis tempus, ut ne necessitas aliqua ingruat, ob inopiam, intempestiuè nutriendi. Quantū enim ad talem febrem attinet, omnino non nutrire oportet: Quantum uero ad sanguinis euacuationē, nutrire opus erit. Quare ex duobus alterum necessarium erit, ut aut nutrientes febrem augeamus: aut non nutrientes, uires dissoluamus. Melius igitur uelut dictum est, relinquere sanguinis proprium alimentum animalis partibus. Et ipsum contentum esse modicis sorbitionū exhibitionibus, uelut sunt ptisana & aqua mulsa, quibus ut medicamentis magis quàm alimentis opus habemus. Si uero ob aliquam causam relictū fuerit uenæ sectionis auxilium: homini per tenuem uictum connutrito, quum iam concocti fuerint humores, & crassitudo ipsarum fuerit præ attenuata, febre in uigore existente, dabimus frigidam aquam, uelut in superioribus continentibus febribus, nisi quid ex illic relatis prohibeat exhibitionem. Quod si uero etiam frigidæ potionis auxilium fuerit relictum, alijs auxilijs utendum est, quæ obturationes aperiunt, & multitudinem euacuant, & feruorem mitigant, uelut antea dictum est, & deinceps consequenter referetur.

Communis diæta omnium febrium putridarum. Cap. LXXVI

In omnibus putridis febrib. in cōmuni putrefactos humores expurgare oportet, per urinā, & uentrē ac sudores. Hoc enim cōmune est omni putredini. Si uero aliquādo sua sponte ad os uētris impetū fecerint, per uomitus euacuent. Alioqui non oportet ægrè uomentes præter naturam irritare, ut ne uires oris uentris

tris exoluantur, quibus maximè in morbis opus habemus. Eligenda uero sunt quæ citra calefactionẽ ac resiccationẽ prędictas euacuationes perficere possunt: Velut est ptisanæ succus, & aqua mulsa, acetum mulsum simplicissimũ, & fauorum mellis elatorum cremor, apomeli Græci uocant, & radicis apij decoctum. Aqua itaq; mulsa ad secandos crassos humores, & detergendos uiscosos, & promouendas excretiones, optima fuerit, in febribus ex coarctatione ac putrefactione obortis, & præsertim continentibus putridis, attamen febrilem calorem auget. Quare si immodica fuerit caliditas ab aqua mulsa abstinendũ est, & utendũ ptisanæ succo. Si uero obturationes ęgrè solubiles esse iudicauerimus, acetũ mulsum dandũ est: quanquã & hoc si quis immodicè utatur, inteuina radit, & tussim mouet, & neruosas partes lædit, ut difficilè sit reperire tale auxiliũ, quod nihil lædens multũ prosit, atq; hoc cõtingit propter cõplexũ affectionũ præter naturã in corpore. Quapropter his qui facilè à quacunq; re exhibita læduntur, melius est ut ptisanæ succo utantur, donec ualidius alimentũ accipere possint. At si aluus nõ egerat, aqua mulsa cũ solo oleo infusa eluatur. Totũ uero corpus forinsecus ante euacuationẽ discussorijs difflare nõ oportet, post euacuationẽ uero discussorijs uti licet. Pharmacis aũt utendũ est tepidã caliditatẽ habentibus, uelut est oleũ chamæmelinũ. & in hoc tẽpor[illegible]nter discutiendũ inquã, etiã uinũ aquosum, potũ omes excretiones mouet. Cõcoctione uero manifesta in urinis apparẽte, etiã lauare licet, dulcis & potabilis aquę balneo.

De febribus cõtinuis. Cap. LXXVII

Febres continuæ eiusdem generis sunt cum intermittentibus siue interpolatis. Eiusdem autem generis dico cum tertiana exquisita, febrem ardentem (causum Græcis dictam) exquisitã, & cum quotidiana, eam quæ quotidie exacerbatur, & tamen non intermittit. Nam & febris ardens omnes alias exquisitæ tertianæ notas seruat, & in hoc solum ab illa differt, quod cum rigore non irruit, neq; intermittit. Et quæ quotidie exacerbatur, similiter omnes notas habet cum quotidiana. In eo uero quod non intermittit, eiusdẽ cum illa generis est. Eodẽ modo etiã quæ per quartam exacerbatur, non aũt intermittit, eiusdẽ generis est cum quartanis. Et manifestũ est quod neq; rigor exacerbationes præcedit, neq; sudor consequitur in hac febre, quemadmodũ neq; in febre ardente. In febre ardente rigor superueniens soluit ægritudinem. Differt autem febris ardens à continente putrida, eo quod hęc ex sanguine putrefacto conflatur, & à principio usq; in finem unam habet exacerbationem. Febris autem ardens ex flaua bile putrescente incenditur, & alterius diebus exacerbatur, & quandam habet febris imminutionẽ ac uelut remissionem. Continens uero putrida similis manet usq; ad solutionẽ.

Cura febris ardentis. Philumeni. Cap. LXXVIII

Est igitur febris ex flaua bile putrefacta incensa, continua ardentissima, & neque medicis, neq; ægris bonum ordinem exhibet. Lingua enim in his arida est, & nigra a[illegible] aspera. Morsus item uentris, ac sitis intolerabilis, & uigiliæ. Aliquando et[illegible]am delyrium. Primum itaq; leniter ac blandè hanc febrem aggredi oportet. Vbi uero concoctionis signa apparuerint in urinis, & morbus iam uiguerit, acrius instare, & ad frigidę potum accedere. Nisi & hic aliquid prohibeat, ex his quę de cõtinentibus febribus relata sunt. Prima uero auxilia in febre ardẽti sunt: Decubitus in locis frigidis, qui ad purũ aërem patent ac perflantur. Stratũ molle & sæpius renouatũ, amicula assiduè permutata, & satis gracilia & non sordida. Lectus sit abundè amplus, quo possint membra calefacta subinde ad alias atq; alias eius partes transferri. Et per flabellum aër ignauior concitetur. Epithemata conueniunt pectori ac stomacho imposita, palmulæ cum uino & rosaceo, aut

melino tritæ. Sunt & frigefacientia commoda, uelut sunt pampini uitis triti, seris, polygonum, plantago, ramenta cucurbitæ, lactuca, rumex acutus. Singulis autem ammisceantur micæ panis præmadefactæ, aut polentæ. Oportet tamen assiduos horum usus deuitare. At uero panniculi linei complicati moderatè graciles aqua & oleo calido imbutæ, & pectori ac stomacho impositę, ardentem febrem mirificè mitigant. Sed & aqua & oleum calidum, aut aqua & oleum rosaceum, ex alto in pectus delata per lanæ manipulum, uehementiam ardoris facilè obtundunt. Oportet autē abundè calida esse aquam & oleū, aut aquam & rosaceum. Tepida enim partium firmitatē exoluunt. Si uero parum nitri his ammixtum fuerit, sudores excludere poterint. In ardentissimis autem febribus etiam aceti parum ammiscendum est, nam & hoc quod debet facit. Cibi porro offerendi sunt humidissimi, & nihil acre habentes, uelut sunt lactucæ, caules cum posca aquosa feruefacti, & cucurbitæ similiter cum posca. Sed & ptisanæ succus tenuior dandus est absque sale, aut alio additamento. Et aliquando post cibum aquam frigidam cochlearij unius aut duorum mensura absorbeant. Aut sit potius ipsorum potus in totum lactei teporis. Sed & aqua frigida fracta colluenda ac gargarissanda præbeatur. Et rosarum succi cochliarium absorptum stomachum refrigerat. Quin & alia animi oblectamenta procurentur. Folia uitis uiridia, item myrti ac rosarum per pauimentum spargantur, & aqua frigida frequenter irroretur: Et aquæ salientes in uicinia sonum edant. Tempus autem frigefacientium epithematum ac similium, est uigor exacerbationis. Nam in principijs ac augmentis exacerbationum, dum adhuc inæqualiter affectum est, & caliditas circa uiscera residet, si hęc adhibeantur, diffundunt quidem sensum, uerum repellentia caliditatem in profundum, maius detrimentum inducunt, incluso intus feruido calore, & rursus febrem ardentiorem efficientem. At in uigore exacerbationum, ex passa caliditate per totum corpus, facilè extingui poterit ea quæ adhuc reliqua est circa uiscera. Nam & melius spirantes, & minus siticulosi fiunt, his in tempore adhibitis. Et ipsorum roscido uapore excluso, ad somnum conuertuntur. Cæterum instante iam uigore totius morbi, & nullo prohibente ex his quæ in continenti febre relata sunt, tempus iam est frigidæ exhibendæ. In quibus igitur confidimus, nullum ex uisceribus, neque caput, uelut dictum est, læsionem incursurum, sinceram sanè frigidam exhibemus. In quibus uero metus est, atque is uel minimus impedimento est, pro prima uice fractum exhibebimus potum siue frigidam. Frangitur autem si quis temperatæ aquæ calidæ cyathum unum, ad quinque frigidæ puræ sinceræ ammiscuerit. Atque talis potio suspectis corporibus exhibetur. Quidam uero olei rosacei cyathum frigidæ exhibendæ affundunt, & sic exhibent. Ipsum enim rosaceum non ualde frigefacit, & oleositas eius corporibus intus oblita, non permittit ipsa à frigida aqua lædi. Et simul firmitatem quandam exhibet uentri rosaceum, & lumbricitatem, propter oleositatem. Quidam pro rosaceo, melinum exhibent. Porrò balneum illis solum conuenit in ardenti febri, qui citra tumorem aliquem inflammatum, aut erysipelatum ægrotant, ubi concoctionis signa apparuerint in urinis. Quod si quis iuuenis sit carnosus, tempore æstatis, & constitutione calida ac sicca, febre in uigore existente, & concoctione in urinis apparente, citra uisceris alicuius inflammationē, & in lauacrum frigidæ notatorium seipsum inijciat, atq; natet, sudores utiq; commouerit. Si uero etiam ad frigidæ balneum adsuetus fuerit, ualdè confidenter hoc auxilio utatur. Quibusdam enim statim uenter biliosa egessit.

egessit. At si moderata est febris, & uires robustæ, unà cum concoctionis signis, prosunt ipsis balnea dulcium ac temperatarum aquarum, & ex ungentis chamæmelinum, præsertim si aër ambiens, frigidus fuerit. Nam si aliquando contigerit, ut frigido existente ambiente æger fortiter à febre exuratur, modicam salutis spem de ipso habere oportet. Si uero neque concoctionis signa affuerint, in tali aëris statu, neque uires fortes habere apparuerit, talem seruari impossibile est. Quare neq; lauabis ipsum, neq; inunges rarefacientibus medicamentis, neq; uinum dabis neq; frigidam. In quibus enim desperata est salus, uanum est auxilia multos seruantia imperitorum calumniæ exponere. Proinde ego sanè Medicos quosdam noui methodi ignaros, qui imitati sunt ea quæ à nobis fieri solent, & usi sunt his auxilijs, in his qui penitus mortui fuerunt, & neq; quicquam profecisse, & oportunum ipsorum usum suspectũ ac horrendum fecisse. At nos & temporum occasiones, & auxilia describimus, in his qui seruari possunt. Nam qui incurabiles sunt ægri, his neq; occasio, neq; auxilia commodant.

Tertianæ exquisitæ dinotio. Cap. LXXIX

Febris tertiana exquisita in corporibus natura biliosioribus omnino consistit, & in ætate uigoris, & maximè tempore æstiuo, & in locis calidis ac siccis temperamento, & in tali ambientis nos aëris statu. Sed & uitæ in laboribus, & curis, ac uigilijs, ardoribusq; & pauco alimento, eoq; calido & sicco. Et immodicus calefacientium ac siccantium potionum ac medicamentorum usus, apta sunt ad febrem tertianam. Quum igitur gignatur tertiana, ex flaua bile putrefacta, ac mota, & extra uasa lata, statim à principio rigorem insignem inducit, qui à quartanæ febris rigore in hoc differt, quod in tertianis pungi ac uulnerari corpus uideatur. Nam in quartanis inuasio uehementem perfrigerationem habet, & magis in profundo. Quotidianam uero neque rigor omnino præcedit, sed magis circumfrigefiunt. Est etiam in tertianis febribus ordo pulsuum exquisitus, & æqualitas. Excitatur autem in progressibus exacerbationum pulsus ipse ad uehementiam ac magnitudinem & densitatem. Sitim etiam inducit tertiana, maximè in uigore, & hominem exurit, ut se denudet & abijciat uestitum, & magnum ac densum spiritum ducat, & uelut flammam quandam efflet, & frigidam bibere expetat. Et paulò post calor æqualiter per totum corpus extenditur. Quod si etiam manum inieceris corpori, iuxta primum contractum calor multus & acris occurrit, qui uelut cum uapore quodam affertur. Vincitur autem paulò post à manu, & sanè iam etiam bibere tempus est ægro, atq; ubi bibit, statim multitudinẽ calidi uaporis per cutem remittit, prænuntiã sudoris, & uomitus bilis apparet, & aliquando etiam uenter egerit. Vrinę uero his sunt biliosæ & subfuluæ ac subflauæ, & moderatè crassæ, & paulò post aut nubeculã albam, aut quiddã in medio dependens bonũ efficiunt. At si fuluiores fuerint urinę, & neq; quid in medio pendens, neq; nubecula, in primo circuitu apparuerit, ad septem circuitus extendetur morbus. Verum exquisita tertiana quæ in prima die ostendit in urinis subsidentiam albam ac leuem, & æqualem, tertium circuitum non transgredietur. Hæc febris in integram febris quietem desinit post exacerbationem, uniuersum exacerbationis tempus duodecim horarũ ad summum faciens, & non plurium. Atq; hanc exquisitã tertianam nominamus. Quæ uero diuturniorem habuerit exacerbationẽ, eam appellamus extentã. Si uero quotidie exacerbauerit, cum rigore irruens uehementi, habuerit autem omnes prædictas notas in pulsibus, & urinis, & reliquo corpore, hanc duplam tertianã nominamus. Et hoc contingit propter multitudinẽ & crassitudinem & bilis inæqualitatem.

Tertianæ exquisitæ curatio. Cap. LXXX

Tertianam igitur exquisitam uelut à flaua bile cõmota fientem, humectare ac frigefacere quantum eius fieri potest, conuenit. Et quæ quidem in supernũ uentrem confluunt, euacuare per uomitus. Quæ uero infernũ subeunt, similiter per infernam excretionẽ. Sed & urinis ac sudoribus uia aperienda est, & uenter quidem mollibus infusis euacuandus est. Vrinæ autem propellendæ sunt, apio & anetho in potionibus maceratis. Et si concoctionis signa apparuerint, confidenter iam etiam absinthij comam aqua mulsa maceratã ac excolatam dabis. Balnea uero ipsis conueniunt, ex aqua calida potabili temperata, & neq; nitrum, neque aliud quiddam tale in balneis adhibere, sed aquam & oleum pręcalefacto corpori circũfundere, & in calidę solium locare, ac hortari ut in ipso moretur quantum eius fieri potest. Eos uero qui balneum amant etiam si bis laueris, non peccaueris. A uino uero abstinendum est penitus priusquã concoquatur morbus. Vbi uero concoqui incipit, tenue & aquosum ac modicũ primum dandum est, prope solutionem uero, uberius. Cibi qui humectant ac frigefaciunt, omnes commodant tertianis exquisitis. Quantitas uero in ipsis tanta sit, quantũ probè concoquere possunt. Et ex oleribus quidẽ conueniunt atriplex, blitum, malua, lactuca, & cucurbita. Ex reliquis autem ptisanæ succus, & sorbitiones ex alica, & pisces petrosi, & ex uolucribus quæ mollem carnem habent. Ex alijs alas, & gallorum testes, & suillos pedes, ac cerebella, & paruorum porcellorũ extremas partes dare conuenit. Sorbendi sunt etiam ouorũ uitelli, & fructus gustandi nõ ęgrè concoctiles. Abstinendũ uero ab omnibus dulcibus & acribus, & salsis, nidorosisq; ac uirosis edulijs ac potibus. Et à ueteribus ac natura calidis uinis.

Tertianæ spuriæ curatio. Cap. LXXXI

In non exquisitis tertianis, neq; lauare statim ab initio bonum est, sed quando iam apparuerint signa concoctionis: neque quotidie nutrire, sed satis est alternis. Quies autem & calfactio præcordiorum ipsis conducit, & sorbitiones concoctu faciliores. Infusa item inferni uentris non ualde mollia. Et si sanguinis detractione opus habuerint, neq; hæc relinquatur, sed statim ab initio distinctione facta, uelut in Sermone de uenæ sectione dictum est, moderatus sanguis auferatur, quantum in præsens satis est. Totus uero diætæ status non frigefaciens & humectans sit in totum, uelut in tertianis exquisitis, sed etiã quid de incisorio ac calfactorio modo assumat, nimirum uelut crassiore bile subiecta, & non ualde calidiore. Maximè uero contulerit ipsis ptisanæ succus, iniecto pipere & hyssopo aut origano. Sed & nardi spicam cum aqua mulsa coctã bibendã dato. Et alia quoq; quæ urinam cient, præterquã extremè calfacientia ac siccantia. Maximè quoque absinthij cremor assiduè dandus est post septimã diem. Sed & acetum mulsum multis profuit potum. Et aliquod lene purgatoriũ, bona cõcoctione in urinis apparente. At uero uomitus ab accepto cibo, usq; adeò cõmodus est his qui in hac febre perseuerant, ut multos nouerim statim perfectè liberatos ex huius usu.

De hemitritæo, hoc est, semitertiana. Cap. LXXXII

Febris semitertiana appellata, fit pituita putrefacta ad putrefactũ amaræ bilis humorẽ ammixta, & est ex duabus febribus cõposita: quotidiana enim cũ circũfrigefactione irruente, tertiana uero cũ rigore, febris ex ambabus mixta, horrorẽ inducit, & de rigore quidẽ minus, plus aũt de frigefactione, id quod extremitatibus permixtis cõtingit. Itaq; neq; absonũ nomen huic febri imposuerũt qui hæmitritæũ dixerunt. Duplex est aũt modus generationis eius. Aut duabus exacerbationibus uno tẽpore coincidẽtibus: Aut statim ab initio utrisq; inter se permixtis.

xtis. Quum igitur tertiana prædominatur, horridior febris fit, & iuxta accessionem etiam aliquid rigoris assumit. Statim uero talis etiam calidior est & æstuosior, & quendam bilis uomitum, aut egestionem, aut sudorem inducit. Vbi uero altera pituitosior febris præualet, prædominatur quidem frigiditas extremitatum, uerum modici sunt horrores: & non sunt siticulosi, neque æstuosi. At ubi æquales magnitudine fuerint, & tertiana interpellata, & quotidiana continua, inuasio quidem exacerbationis cum horrore contingit. Et quum pituitosa febris dominatur, contractiones fiunt ac horrores. Quum autem biliosa febris præualuerit, aceruatim incalescunt. Atq; hæc quidem est semitertiana exquisita, ex tertiana intermittente & quotidiana cõtinua composita, ambarũ febrium temperatura æquali existente. Cæterũ semitertiana nõ exquisita, aut biliosum humorem habet, aut pituitosum. Quũ igitur ex utrisq; relatis humoribus semitertiana febris cõfletur, etiã curationem mixtam esse cõuenit. Quare ex his quæ de tertiana relata sunt, & ex his quę de quotidiana dicentur, curationem cõponere oportet.

Quartanæ exquisitæ dinotio. Cap. LXXXIII

Quartana exquisita omnẽ ætatem inuadit, præcipuè tamen inclinatam. Hippocrates autem in libro de septenario, uigoris ætatem dixit. Idem asserere uidetur, eundem hominem non bis quartanam febrem incidere. Verba eius sunt. Primum quidem quartana febre idem homo bis neq; capitur, neque unquam captus est, neq; de cætero corripietur, si semel sanus fiat, & hoc propterea: Iuxta propriam uniuscuiusq; hominis naturam, & ætatem uigoris contingit. Necesse enim est uigentem hominis naturam in hoc tempore quartana febre corripi. Præterito autem uigore, exolutam esse & à quartana, & ab inuasione. At uero naturæ corporum magis atrabiliariæ hanc febrem perferunt, & ex temporibus Autumnus, & præsertim ubi ipse seipso fuerit frigidior ac siccior, & inæqualis. Edulia item ac potiones, & totus uitæ uictus siccus & frigidus tempore existens, quartanarum febrium signũ est: Et lienes aucti. Hæc autem febris non statim à prima die omnino irruit cum rigore. Sed aliquando ex alijs in hanc fit transmutatio, ex his quæ erroneæ ac inordinatæ uocantur. Verum in progressu rigor accedit, & cum augescente etiam rigor augetur. Sensus autem ægrotis contingit, non uelut pungatur & stimuletur cutis, uelut in tertianis contingit, sed & perfrigerantur uehementer, & uelut franguntur usque ad ossa. Proinde audire est ægros dicentes, quod ossium lassitudine tenentur, & carnem confringi imaginantur. Pulsus porrò sunt parui, obscuri, ac tardi & rari in principijs accessionũ, uelut in nulla alia affectione. Etenim iuxta inuasiones quartanarũ arteria tibi ligata esse uidebitur, & introrsum retrahi, ac prohiberi à regressu. Quare etiamsi iuuenis fuerit æger, tamen senilis extremæ ætatis motũ arteria imitatur. Si enim ægrotantis naturalem pulsum noueris, aut in principio exacerbationis alterius morbi affueris, nihil aliud expectaueris quo minus pronunceies, irruentem à principio febrem quartanã esse adeò immensa quædam mutatio pulsus ad raritatẽ ac tarditatem fit. Vrinæ uero his in principio quidẽ albæ ac tenues & aquosæ, nimirũ propter materiæ crassitudinẽ percolatæ. Progrediente uero morbo, pro ratione coloratiores fiunt, & subsidentiã habent crassam. Sequitur aut sudorum copia circa exacerbationis declinationem. Ex Rufo. Quartanæ igitur à splene initium sumẽtes, diuturniores sunt. Fiunt aũt manifestæ ex colore, & cruditatibus, & quod uenter non facilè egerit, & ex splenis tumore, & quod ad sinistram magis se reclinent. Est autem periculum ne progressu temporis etiam in aquam inter cutem incidant. At uero propter hepar

inflammatum quartanarij, coloris sunt albicantis, & toto corpore tumidi, & urinæ his sunt ualde rubræ, sandaracham referentes. Et ad contactum tumor dextri præcordij occurrit. Et hi etiam magis difficulter spirãt quàm splenici, & subtussiunt, & postremum in hydropem ineuitabilem delabuntur.

Quartanæ curatio. Cap. LXXXIIII

In principio igit̃ moderatè ac leniter tractandi qui ex quartana febri laborant, ita ut neq; medicamentũ aliquod forte adhibeamus, neq; euacuationem, nisi sanè sanguis ualde abundare uideatur. Tunc enim moderatè sanguinem auferre oportet. Et si diducta uena sanguis fluens niger ac crassus fuerit, cõfidenter euacua: Talis aũt in splenicis maximè reperitur. Vbi uero flauus ac tenuis apparuerit, statim cohibe. Secanda est aũt uena, aut interna, aut media, in sinistro cubito, si splenicus fuerit homo: Aut in dextro, si circa hepar fuerit affectio. Diæta uero sit flatus expers, & bona. Venter autem molliatur quantũ eius fieri potest, per consuetos cibos. Si uero hi nihil profecerint, infusis per clysterem utendum est, primum quidem mollibus, postea acribus. Prohibendæ sunt carnes porcinæ, & omnes uiscosæ ac tardi transitus. Item frigida ac humida edulia omnia. Vino utendum est pauco, albo & tenui, ac moderatè calido, uolucribus aũt montanis. Et piscibus mollis carnis, ac facilis concoctionis, & nihil uiscosum habentibus. Vtendũ est etiam salsamentis ac sinapi. Et per dies aliquot accipiendum est pharmacum ex tribus piperis generibus, & diospoliticũ appellatum. Et si piper solum tritũ quotidie acceperint, rectè utiq; fecerint. A frictionibus autem & deambulationibus & alijs consuetis, non penitus arceantur. A balneis uero abstineant, frictionibus contenti, quæ ualde prosunt. Et si breuis fuerit ac non ualde uiolenta quartana, non malum fuerit in intermedijs diebus consueta exercitia contingere. Atq; hæc quidem in principio ac augmento facienda sunt. In uigore uero morbi tenuiore uictu utendũ est, & iubendi sunt ægri diu quiescere, & uisceribus prospiciendũ est, adhibitis fomentis ac cataplasmatis mollire ac laxare potentibus, & flatus dissoluere. Talia uero sunt, farina ordeacea, & semen lini, iris, cuminũ, chamæpitys, & ruta, in aqua mulsa cocta. Oleum quoq; à fomento cataplasmati miscendum est. Oportet aũt primum olei fotu per paucos dies irrigare, atq; ita cataplasmatis uti, in die uidelicet adhibitis, si æger ferat. Epithematis aũt utendũ est polyarchio, & eo quod ex styrace paratur, & similibus. Consequenter autem etiam urinam cientibus utendum est. Et aqua mulsa in potu exhibenda, in qua cocta est ruta & anethum. Quod si concoctionis morbi signa euidenter apparuerint, cõfidendum est statim pharmacis humores nigros euacuantibus, & non semel, sed sæpius, si opus fuerit. Conuenit aũt Epithymũ quartanis potum, & Veratrum nigrũ maximè prodest, eo quod citra molestiam euacuat ea quæ molestant. Et uinum dulce in uacuam colocynthidis calicem infusum. Omnibus tamen miscendum est apium, aut anisum, aut dauci semen, iucunditatis gratia. Assiduè etiam betæ ac ostreorũ decoctum bibant. Conueniunt his quoq; aloëdaria Oribasij, quæ sic habent. Aloës drach. C. spicæ nardi, asari, mastiches, croci, xylobalsami, singulorum drach. VI. cassiæ drach. XII. epithymi drach. XVI. ueratri nigri exempta medulla drac. VIII. forma pilulas magnitudine erui cum pulegij decocto, & exhibe pro uiribus. Possunt & cum melle cocto pilulæ formari. Ego uero etiam ueratrum internũ adieci. Vtendum est & uomitibus à cibo, & à raphanis, si nihil impedierit. Pleriq; enim ipsis assiduè usi, partim perfectè à morbo liberati sunt, partim facilè pertulerunt. Nam unà cũ hoc quod euacuant ea quę stomachũ infestant, etiam facilius cõcoquunt tales

tales, ubi uero nihil iam prohibet, etiam album ueratrum dandum est, primum quidem raphanis infixum uelut in Sermone de purgatorijs dictũ est, postea uero etiam ipsum per se. Qui uero uomere non possunt, his uehementius infernè purgatis dandum est medicamentum ex uiperis, theriaca appellatum, & reliqua quæ ad tales febres laudantur. Inter quæ est & familiare illud nobis omniũ probatissimum, quod recipit succi cyrenaici, & piperis, & myrrhæ troglodyticę, & foliorum rutæ uiridium, singulorũ æquales partes. Singula seorsim leuissimè teruntur, & ruta cum melle trita excipiuntur, fiuntq́ pilulæ, de quibus aliquibus obolus unus, alijs duo exhibentur. Aliud Asclepiadæ, hoc etiam somnum facit, quo etiam ipse utor piperis longi, myrrhæ troglodyticæ, succi papaueris, castorij, singulorum pares portiones efforma & utere, obolum unum aut dimidium exhibens cum aceto mulso, duabis horis ante accessionem. Aliud ad quartanam, facit & ad arthriticos: hoc in quartanis dato prælotis duabus horis ante accessionem, drachmæ unius pondere cum aceto mulso. Arthriticis uero cum aqua mulsa. Bituminis unc. I. myrrhæ troglodyticæ drach. II. folijs mentæ uiridibus leuissimè tritis excipe, ac utere uelut prædictum est. Cæterum qui in principijs talium pharmacorum aliquod exhibuerunt, aut omnino ante uigorem, hi sæpe simplicem quartanã duplicem fecerũt, aut omnino maiorem ac difficiliorem effecerant. Aut duplicem antea triplicem reddiderunt, aut omnino duas difficiliores ac maiores effecerunt. Noui ego quendam medicum qui ausus fuit è tribus quartanis correpto dare theriacam ante morbi uigorem. Deinde auctis omnibus accidentibus, quum febris continua successisset, hominem peremit. Archigenis. Quartana febre laborantibus, inquit Archigenes, trifolij bitumen olentis seminis drach. I. in tribus aquæ mulsæ cyathis, exhibere soleo. Mirificè etiam ipsis prodest bitumen ipsum iudaicum tritum potum cum uino diluto drachmæ pondere. Verum pharmacum minimè molestum, & sæpe successum sortitũ expertus sum ego hoc, maximè in quibus splenes tument, & hydrops initium capit. Hederæ corymbiferæ folia quinq; cum myrrhæ troglodyticæ magnitudine fabæ trita, in aquæ mulsæ dulcioris hemina exhibentur. Sed & castorium potum rigores mitigat, & morbosam carnem consumit, & cõcoctionibus in uenis opitulatur, & segniciem admotum eximit.

Rufi. Absinthij cremor hmores uentrem infestantes deterget, & concoctioni auxiliatur. Vnde neq; saliuam colligunt qui absinthium bibunt. Mitigat etiam inflammationes hepatis ac splenis, & urinas impellit, & menses mulieres. At si æger adsuetus fuerit, & habitus uentris euacuatione gaudeat, & mordaces humores secedant, lac recens mulctum asininum aut equinum, quibusdam dedi, quos magis purgare uolui. Alijs uero caprinum, propter familiaritatem & parabilitatem. Exhibui autem ab initio heminas tres, & progressus sum usq; ad sex. Deinde intermisso uno circuitu, similiter à tribus heminis incepi, & addita quotidie hemina, ad sex progressus sum, & postea detracta quotidie hemina una, rursus per duos circuitus quieui. Et simul morbus dissoluebatur, & corpus nutriebatur. Oportet autem animal boni succi esse, cuius lac exhibemus. Si uero alicui non acescit, neq; nidorosum fit, neque per uentrem erumpit, etiam in suspecta die, sorbitionis loco moderatè dandũ est, multo tempore ante accessionẽ, & buccellæ panis modicæ superingerendæ. At uero morbo in uigore cõstituto, apparente manifestissima cõcoctione, nullo uiscere læso, adsuetis tempore sanitatis, etiam aquã frigidã exhibui duarũ heminarũ mensura, instante iam propè inuasione, & reuera à multis rigorẽ prohibui, non parum

sæpe

sæpe etiam febribus exemptis. Melius est aũt etiam forinsecus calefacere corpus cyprino aut sicyonio, ante exacerbationes quidem, ut ne rigeant: sedatis aũt exacerbationibus, ut ne ab extra allabentibus perfrigerentur. Dioscorides porrò dicit prodesse his qui quartana tenentur febre, hæc in potu accepta etiã ante accessionem. *Plantaginis radices* IIII. *siccæ tritæ in uino bibuntur.* Verbenacæ rectæ quartus à terra geniculus tritus cũ uino potatur. In tertiana uero tertius. *Radicis item libanotidis drach.* I. *in uino* exhibetur. Quod si oleo illeueris totum corpus, extremitates autem ex ungento aliquo ad rigores destinato inunxeris, & ægrum contectum quiescere siueris, non experientur rigorem.

Quotidianæ febris dinotio. Cap. LXXXV

Quotidiana febris in pituitosioribus naturis cõsistit, & tẽpore hyemis, & in humidioribus ac frigidiorib. cõstitutionibus. Et senes quoq; magis infestat & pueros, propter edacitatẽ, & pręsertim eos qui in humidis ac frigidis regionibus degũt, & uitã ociosam agũt cũ repletione, atq; hoc magis ubi post cibos assiduè balneis utanť, & adhuc multò magis ubi ipsi cibi natura sunt pituitosiores, & inordinatus est ipsorũ usus. Hæc igitur febris neq; cũ rigore irruit statim in prima die, sed temporis progressu non rigor, sed circumfrigefactio ægrè concalescens ipsis accedit. In pulsibus aũt manifesta ordinis cõfusio, & inæqualitas adest, tempore irruptionis exacerbationis præsertim, & uelocitas ac uehementia motus ipsis non adest. Non aũt exurit febris hæc ægrotos, neq; densam respirationem facit, neq; crebras efflationes, neq; frigidæ expetentiam excitat. Sed hæ febres minimè siticulosæ sunt. Vomunt autem pituitosa. Et quæ per uentrem infernè ipsis euacuãtur, frigidiora, pallidiora, crudiora, & aquosiora omnino sunt. Exudant aũt nequaquam in primis diebus, neq; ad perfectam febris quietem deueniunt. Albus est ipsorũ color. Vrinæ albæ & tenues in primis diebus minguntur, postea uero crassæ ac cõturbatæ. Hic humor quotidie exacerbatur, desinit aũt in quietem febris nõ integrã, uniuersum tẽpus faciens horarũ plerunq; octo & decẽ. Quapropter etiã amphemerina febris græcis uocatur, de ambabus enim participat, die ac nocte.

Quotidianæ febris curatio. Cap. LXXXVI

In quotidianę febris curatione aceto mulso utimur in primis diebus, & his quę urinas probè impellere possunt. Et tota diætę forma secandi uim habeat. Circa uigorẽ uero uentri prospicere oportet, & præsertim ori ipsius. Et postea uomere à cibis & raphanis & purgatorijs pituitã euacuãtibus uti. Reliquã diætã ad cõmunes scopos respectu facto cõperies, ut scilicet attenuante diæta, & pharmacis incisorijs ac attenuãtibus utaris.

De Epialis febribus. Cap. LXXXVII

Prædicti generis, pituitosi inquam, est & febris quæ priuatim à leni afflictione Epiala appellatur, quum simul & febricitant & rigent, & utrunq; percipiunt eodem tempore in omni corporis parte. Pituita enim acida, & uitrea appellata, citra febrem quidem, rigorem inducit. Si uero putredo aliqua moderata ipsis accedat, febrem epialam efficit. Si uero amplius putrescat, præcedit quidem rigor, sequitur autem febris, exuperata frigiditate à multitudine caloris, ut omnino non appareat iuxta augmenta & uigores exacerbationum. Fortassis aut & pituita uitrea acidam qualitatem habet. Curatio porrò consimilis est his qui quotidiana febre laborant, incisorio curationis modo amplius aucto.

Communia auxilia febrium per circuitum repetentium.
Dioscoridis. Cap. LXXXVIII

In cõmuni ad omnem circuitũ ac rigores utiliter exhibentur ea quæ sudores mouere possunt, & sunt hæc: Seminis smyrnij drach. I. datur potanda ex uino

duab.

duab. horis ante acceſſionem. Item ariſtolochię drac.I.& iridis drach.II.& cala minthes decoctũ cũ caſtorij drach.I.in quartanis & quotidianis. Chamædryos item decoctũ aſſiduè potatũ, quartanã & quotidianã ſoluere ſolet. Caroi quoq; ſemen, ferulæ ſemẽ, uerbaſci radix, aut ſuccus cũ uino. Aliud, quod ad omnem circuitũ, & maximè ad quartanas datur, duabus horis ante acceſſionem. Facit & ad calculoſos, ac dyſentericos, & ſtomachicos. Eſt etiã anxioſis ac deſperatis, & lippientibus cõmodum. Seminis hyoſcyami albi, ſeminis apij, ſeminis aniſi, ſtyracis, ſingulorũ drach.IIII. croci drach.X. opij drach.III. caſtorij drach.II. myr rhæ drach.II. cũ aqua ad fabæ ægyptiæ magnitudinem formato, & cum duobus aquæ cyathis exhibeto. Aliud ad omnem circuitum. Aphrodæ. Seminis hyoſcyami, myrrhæ troglodyticæ, opij, ſtyracis, ſingulorum drach.I. croci, zingi beris, aloës, ſingulorum drac.X. & obolos III. excipe melle, & exhibe nucis pon ticæ magnitudine, cum aquæ cyathis III. prę illitis extremitatibus ac cruribus, & ſine ut dormiant. Ego uero etiam caſtorij drach.I. adieci, & mirificè uim ſuam declarauit. Vtere etiam confidenter antidoto pæonia, & ea quæ ex ſulphure cõſtat. Miram enim efficaciam habent aduerſus omnem circuitum, præſertim quartanas ac quotidianas febres. Cæterum quæ trita cum oleo illinuntur, pro ſunt omnibus qui per circuitum exacerbantur cum rigore, fouent enim corpus, & ſudores mouent. Sunt autem hæc. Chamæmeli flos tritus, & in paſtillos efformatus, ac in umbra ſiccatus, & uſu expetente cum oleo tritus ac illitus. Se- men uiticis cum oleo, ſemen libanotidis, flos ſalis, nitrum, ſpuma nitri, baccæ lauri, pyrethrum, ſmyrnij ſemen, hypericũ, calamintha, canchryon, caſtorium, conyza, coſtus, granũ cnidium, cum nitro oleo & aceto, oleum amygdalinum, cyprinum, irinum, gleucinum, chamædrys, ſtaphis agreſtis. Aſclepiadæ un- gentum ad acceſſiones cum rigore. Hoc ſæpe tertianas depuli inquit: Spumæ nitri drach.II. myrrhæ drach.II. piperis grana XX. ceræ drach.IIII. olei cyprini aut irini, aut gleucini, aut amygdalini ſexuncem, liquefacta aridis ammiſcean- tur. Vſus eſt hora ante acceſſionem. Magis autem confricandi ſunt pedes, unde horrores initium ſumere uidentur. Aliud ad tertianas. Grani cnidij, ſpumę nitri, piperis, æquales portiones excipe irrino, & ad ſtrigmentitiam craſſi tudinem redige, & utere extremitates leniter confricans. Hoc medicamentum ſudores ciet, & per duos aut tres circuitus ſanitatem reducit. Aliud, ad quarta nas, tertianas, ac reliquos circuitus. Myrrhæ drach.VIII. caſiæ drach.X. pipe- ris drach.XII. ſtaphidis agreſtis drach.III. nitri drach.IIII. ceræ ſexuncem. Cypri prini aut alterius talis lib.I. Myrrham uino dilue, & ſtaphidem & reliqua contun de ac cribra, & cum myrrha tere, ac cerato affuſo excipe. Vſus autem tempore pharmacum cum pari cyprini portione illine.

De ignis ſacri circa uiſcera affectionibus. Cap. LXXXIX

Fiunt aliquando ignis ſacri affectiones circa aliqua uiſcera, febrem ardentem ac habitualem inducentes. Et ſi quidem circa uentrem fuerit ignis ſacer, eryſipe las græcis appellatus, febrem ex his accenſam lipyriam nominant. Si uero cir- ca hepar, urentem ſiue fumoſam. Si circa pulmonẽ, algidam. Talis aũt febris fri gefacientibus ac humectantibus opus habet edulijs ac potibus, & his quæ extrin ſecus imponuntur. Quũ igitur febris habitualis aliũ morbũ ammixtũ non ha- bet balneo indiget, quemadmodũ etiã aliæ omnes caliditates ac ſiccitates. Si ue ro affectio fuerit circa uiſcera ignis ſacri, à balneo quidẽ abſtinere oportet in to- tũ. frigida uero in uigore morbi utendũ eſt cõtentioſa, ſic aũt appellare ſolemus, quum ſemel frigidiſſimam & multam damus. Ante uigorem aũt frigida non

est danda, nisi ab ægroto cogamur, cui mos sit frigidam bibere, & qui sitim non ferat. At forinsecus imponenda sunt frigefacientia, & si nihil profecerint, tunc etiam frigidæ potus exhibeatur, aut edulia potius frigefacientia. conueniunt aũt maximè lactucæ humidæ ac dulces, pura frigida elotæ. Atq; sic quidem acceptæ optimæ sunt. Si uero opus fuerit aliquando ad preces ægrorũ, in suauitatẽ ipsarum mitigare, acetum multæ aquæ frigidæ ammixtam, ad intinctũ cõcedemus. Sit aũt acetum exactè separatũ ab omni uinosa qualitate. Forinsecus aũt etiam ipse lactucæ succus aptus est. Imò etiam semperuiui, & intybi, portulacæ, atriplicis, solaniq; ac plantaginis, cum pane sicco trito, & modicò bono rosaceo, & his quæ similiter resiccant. Optimũ uero est id quo nos utimur, iuxta uuarum acerbarũ tempus. Expressum enim ipsarũ liquorem, in mortarium conijcimus cum portulacis uiridibus tundimus, & utrũq; liquorem in uas mittimus, osculumq; eius diligenter obturamus, atq; sic uas in aquam immittimus. Melius autem est etiam niue uas obruere. Vsus aũt tempore polentam tenuissimam ammisceo, & postea subigo ut liquidius euadat medicamentũ, idq; duplici linteolo infarctum præcordijs impono, nõ immorari sino, sed ubi tepidum factũ fuerit tollo, ac alterũ impono. Atq; hoc semper cõsequenter facio, donec æger sentiat profunditatem quodã modo perfrigeratam, & à siti liberetur. Ammiscemus aũt aliquando etiam oleum omphacinũ, aut rosaceum, ubi circa præcordia fuerit ignis sacer, inflãmationis naturam habens. Vidi mulierem supinam decũbentem in terra & uoce destitutã, habentemq; pulsum formicãtem, unà cum manuũ ac pedum perfrigeratione. Putabam aũt calidam esse affectionem. Nam simul cũ reliquis pessimis signis, densiorem uidebam respirationẽ factam. Hoc aũt signũ est magni doloris, ac calidi morbi in præcordijs ac thoracis partibus existentis. Dixit aũt quidam ex astantibus se audiuisse mulierem dicere, quod arderet eius stomachus, & frigidæ potionis magnam cupiditatem haberet. Quapropter etiã in pauimento iacet, inquit, uenans frigiditatem. Itaq; cõfisus dedi ipsi per cochliariũ aquam frigidam, iterũ atq; iterum immittens ipsam ori eius uiolenter. Videbam aũt labia ipsius placidè aquã intus attrahere. Et ratiocinatus ipsam expetere frigidæ potũ, propter insitam uentri feruidam affectionẽ, rursus amplius exhibui. Post hoc aũt oculis quoq; annuere incepit, indicans sic me facere debere. Accepta itaq; cõfectione ex papaueris capitibus cõstante, diacodion appellata, parũ de ea cum uino cnidio & aqua frigida, per cochliariũ ori infudi. Et ex hoc nimirum paulò post sensim loqui cepit. Quare rursus amplius de hac potione dedi, uino emmeleo pro cnidio accepto, cũ modica aqua. Ori item uentris semperuiuum & lactucam, cum pane trito & rosaceo imposui. Frigida aũt hæc adhibui propter affectionis caliditatem, & tempus æstatis, donec frigiditatẽ abunde sentiret.

De colliquatione, Philagrij. Cap. XC

Colliquatio nominatur quum excernitur quid per uentrem, non ex comestis aut cõcoctis, sed ex humoribus ex toto corpore in ipsum cõfluentibus, quod simile quidem est bili quæ assiduè per uomitum reijcitur, ac per uentrem secedit. Differt autem ab ipsa fœtoris graueolentia, & quod egestio fuluior apparet, & crassitudinem habet strigmentitiam, aliquãdo etiã oleosam, aut adiposam. Colliquatio aũt appellatur hic morbus. quoniam recẽs cõpacta essentia pinguedinis ac carnis ab ardentissima febre dissoluitur ac colliquescit. Et ubi iam diuturnũ est malũ, etiã ipsarũ solidarũ partiũ essentia ex parte eliquatur. Quapropter grauissima omniũ est hęc febris. satis aũt clarũ est quod extinctorijs medelis utimur, ita ut ualde frigidã aquã potandam exhibeamus, & cataplasmata & epithemata frige-

frigefacientia thoraci ac præcordijs imponamus. Et cibos humectantes ac frigefacientes demus. Dictum est autem de his in tractatione de febribus ardentibus. Dicetur item consequenter in sequenti capite.

De febribus quæ in calidis ac siccis temperaturis fiunt, citra inflammationem ac putrefactionem. Cap. XCI

Quicunqꝫ temperatura biliosi, & habitu graciles & natura aridi, & stomachum subtili sensu præditum habentes, & qui facile in bilem efferuescit: hi ubi famem aut uigilias pertulerunt, aut nimium delassati sunt, & præsertim in profectione ac æstiuo sole, aut tristitia affecti sunt, aut grauibus curis pressi, promptè ab horroribus ac febribus corripiuntur. Nam habitus in biliosis naturis, ob famem ac omnia relata, facile in bilem efferuescit. Et primum quidem inæqualitatem percipiunt, postea etiam horrorem. Et si quidem in motibus perseuerarint, aut cibum non acceperint, statim febricitant. Mordaces enim humores ac uapores per sensitiua corpora delati, horrores ac rigores generãt. Et propterea horrente ac densata cute, uelut quæ ex natura in his aridior est, cohibentur fuliginosæ ac fumosæ superfluitates, antea transpirare solitæ, & sic febrem accendunt, nisi talis cibum accipiendo uelut dixi præuerterit. Ostendi autem tibi aliquos qui sic febricitarunt, & maximè qui ex longo morbo se recolligebant. Ex quibus uni in foro obuiã factus horrore incipiente, introducto ipsi in officinã quandã, panem ex uino diluto exhibui, & e uestigio horrorẽ sedaui, & febrem prohibui. Alios uero in suas domos abire festinãtes, in principio horroris, aut paulò post nutriui. Et in summa, quibus adhuc sunt principij exacerbationum accidentia in talibus temperaturis, his omnibus panem ex uino diluto citò exhibui, & horrorem statim sedaui, & febrem prohibui. Quanto enim citius ipsos nutries, tanto magis febrẽ impedies. Si uero aliquando paulò tardius ipsos nutriui, febris quidẽ facta nõ est. Calor aũt modicus ipsis accedet, ut si diutius moreris nutrire, tali caliditate excalescet, ambiguũ ut sit an febrẽ appellare ipsam oporteat. Si uero duæ horæ post horroris initium factæ fuerint, manente adhuc horrore etiam tunc nutrire oportet. Verum prædicere quod febricitabũt hi febre nõ molesta, ad quã exudationes cõsequentur. Et hoc facto, & lauare oportet, & rursus nutrire. At postquã sedatus est horror, incepitqꝫ febris cũ cõtractione, nõ amplius nutriẽdi sunt illo tẽpore. Declinãte uero exacerbatione statim alãtur, & ne expectetur donec febris integrè quiescat. Detur etiã potus aqua calida in uigore amplior. In omnibus enim squalẽtibus affectionibus nõ cessant exacerbatiões priusquàm aut balneis, aut alimẽtis humectãtibus rigentur. Quosdã uero etiã declinatione incipiẽte: Alios aũt uigore exacerbationis instante nutrio. Fames enim in his tẽperaturis, maximè febrientibus, nõ simpliciter nociua est, sed si quid aliud perniciosa. Aut enim ex fame in ardẽtes febres incidũt, ex quibus si nõ morte preuẽti fuerint, in habituales delabunt, & ex his rursus in tabẽ. Aut statim ab initio habitualis febris ipsis coincidit. Pro inde à principio sic nutrire oportet eos qui talẽ temperaturã habent. Quã uero aut ex lassitudinibus, aut ira, aut curis pluribus, aut uigilia, aut tristitia, aut ex omnibus simul cõmissis, corpore uehementer resiccato, febris inuaserit, squalidã quidẽ habens cutẽ, ardentem aũt caliditatem, timor profectò est talẽ hominem habituali febre corripiendũ esse, & præsertim in æstate, & sicca ac calida constitutione. Opus igitur habẽt tales humectãtibus ac frigefacientibus edulijs ac potibus. Qui enim temperatura calidi ac sicci sunt, hi etiam necessariò uires debiles habẽt. Non enim fieri potest, ut corpus calidũ ac siccum, ubi febri-

citet uires ualidas habeat. Conuenit igitur quàm celerrimè per ptisanæ succū, aut sorbitiões ex alica nutrire, & paululum panis insuper exhibere, atq; sic per frigidæ potum ægrum curare. Extinguitur enim statim ac sedatur febris perfectè, si non inflammatio aliqua ipsi adest, neq; humorum putrefactio. Si tamē magnum detrimentum futurum coniectaris, exhibitionem eius inhibe, & per ea quæ extrinsecus corpori adueniunt ac abhibentur, curationem molire. Forinsecus autem adueniunt, aër nos ambiens, & quæcūq; humectare ac frigefacere solent medicamenta. Et ad hæc aquarum dulcium balnea. Si itaq; ambiens nos aër temperatus fuerit, utendum est eo uelut habet, nihil amplius moliendo. Si uero aut multum calidus est aut frigidus calido quidem uice uersa excogitandæ sunt subterraneæ domus, frigidæq;, ac quæ uentis perflantur ad septentrionem conuersæ. Auras quoq; ipsis quasdam proprias excogitabimus. Aliquando ex Euripis in quos plures aquæ salientes se præcipitant. Aliquando aqua frigida ex uasis in uasa transfluente. Hæc uero statim etiam somnum conciliāt. Respergenda est etiam domus assiduè frigida aqua pura. Et rosæ multę, aut uitium pampini, aut myrtus per terram sternantur: Aut alię quædā plantæ frigefacientes. Arcenda est ab ingressu hominum copia. Nam & hoc domum calfacit. Si uero frigidissimus est aër, uelut in hyeme maximè, per tegumenta corpus foueatur. Frigus enim densat ac constringit cutem, & humorū qui intus aduruntur defluxiones transpirare prohibet. Maiorem enim ex frigida inspiratione utilitatem fore noscendum est, quàm ea est quæ ex cutis perfrigeratione contingit. Similiter autem & in his quæ forinsecus imponuntur, eligenda sunt frigefacientia citra fortem adstrictionē, dēsationemq; ipsius cutis. Et non solū quæ frigefaciunt, sed etiam quæ cōpage corporis fuerint partium tenuium, quantum eius reperire est in frigefacientibus aut citra ammixtionem alterius uehemētis qualitatis. Est autem simplicissimum medicamentum ex humectantibus ac perfrigerantibus, quò & ad ignem sacrum utor, & ad pudendorum inflammationes in principio. Ceram albissimam in duplici uase liquato, & in aquā frigidam diffundito, ac manibus emollito diu eam eluens. Deinde similiter ipsam liquatam, in aliam aquam diffundito, et rursus tertiò idem facito. Ad hanc autem ceram sic lotam, rosaceum ex optimo oleo omphacino pręparatum adijcito ut sit quidem ceræ unc. I. rosacei uero triens. Hęc similiter in duplici uase liquato, & ab igne ablata moueto, donec aliquantulum frigefiāt. Postea in mortarium diffunde, & pistillo fortiter tere, aqua potabili ac frigidissima paulatim instillata quantum satis est. & tandem fictili puram aquam habente excipe, & aquam quotidie permuta. Hoc pharmacum tenui linteo inductum impone, nō super totum pectus, uelut quidam faciunt, neque super tota præcordia, sed illo maximè loco in quo multæ caliditatis sensus percipitur. Permutetur autem pharmacum semper priusquàm manifeste calefiat. Aliud epithema optimum. Rumicis acuti succus polenta tenui ammixta, duplicato linteo detrito excipiatur, & frigidus imponatur. Facit & portulacæ succus, & semperuiui, cum uuæ acerbæ succo & polenta. Item tribuli uiridis succus, & polygoni, ac seridis, & lactucæ cum polēta. Sed & ipsa horum folia trita imponito. Bonum pharmacum etiam hoc est: Palmularum pinguium carnem exemptis membranis, cum posca meratiore ad flacciditatem usque coctam, & cum tenuissima polenta tritam impone. Si uero aridius hoc uidebit͠, ex prædicto cerato parū, aut rosacei optimi minimū quiddam ammisce. Bonum etiā pharmacum est rosarū succus cum tenui polenta.

Et ipsæ rosæ tritæ impositæ. Et hæc quidem assumimus multū frigefacere uolentes. Si uero moderatè hoc facere uoluerimus, non modica est copia emplastrorum leniter perfrigerare potentium. Ego enim noui, imposito aliquādo frigido medicamento præcordijs, hominem euestigiò difficulter spirasse: alium autem statim tussiuisse. Et paulò post amborum accidēs quieuisse, frigido pharmaco sublato. Balnea porrò dulcium ac calidarum aquarum, aut potius temperatarum, utilissima sunt omnibus siccam ac calidam temperaturā habentib. Lauandi aūt sunt quemadmodū hectici, in secunda balnei domo, corpore ex aqua & oleo calido perfuso, & ipsis statim in temperatæ aquæ solium locatis. Deinde etiam in frigidæ solium. In frigida tamen moram diutius trahere non oportet. Si uero inflammatio alicuius uisceris accedat, balneū recusare oportet. Illud tamen nosse expedit, quod si quando inflammatio principalis partis in talibus febribus ac corporibus coinciderit, omnino morientur. Et præsertim si pulmonis, aut membranæ costas succingentis, aut uentris, aut hepatis inflammatio fuerit. Nam quantum ad inflammationes harum partium attinet, minimè nutrire oportet. Quantum uero ad uirium debilitatem, sæpe nutrire oportet. Quare necessarium est ut aut dum nō nutrimus, uires exoluamus: aut dum nutrimus, inflammationes augeamus.

De febribus Hecticis ac tabidis. Cap. XCII

Hectica, hoc est, habitualis nominatur febris, quum ad tātam immodestiam uenerit caliditas præter naturam, ut in habitu sit ipsius solidæ essentiæ similaris corporis cordis. Et propterea ęgre solubilem habet structuram. Primum igitur calor præternaturalis eliquat, & resiccat, ac consumit essentiam in partibus uelut ex humore concretam, qualis est pinguedo & caro: Deinde uero propriam humiditatem consumit, ex qua corpora nutriuntur: Quæ sanæ circūfusa est ac instar roris dispersa, circa omnes animalis partes. Hinc autem transit ad carnosum genus, quod fibris & membranosis partibus solidorum corporum insitum est, quod sanè discindentes coqui tollunt, fibras uero abijciunt. Exactū autem eius cōplementum in hoc est, si ipsa solida similarium partiū essentia siccior facta est, quando & tabida febris uocatur. Duplex est aūt genus hecticarū febriū. Quædam enim ex ipsis post febres ardentes plerūq; fiunt, aut usq; adeò in longum extētas, ut tēporis progressū humorē corporis cordis cōsumpserint. Aut manēte adhuc humiditate fiētes, et cordis corpus occupātes, hinc incendūtur: quemadmodū lucernarū flamma ex funiculo, superstite adhuc in lucernis oleo. Et hæc quidē una est ipsarū generatio: Altera uero quū ab initio statim irruerint, primā generationē diarijs similē facientes, ob tristitiam, & iram, & lassitudinem ampliorem simul cū ardore factā. Has igitur non difficilè est curare. Eas uero quæ in tabem procedunt, sanare impossibile est. Natura enim ipsarum calida est & sicca, simile quiddam patiente corde, quale quid patitur funiculus in lucernis: ubi plurimum fuerit exustus. Qui enim exustus est comminuitur, ut neque si largum oleum affuderis, luculētam flammā excitare possis. Proinde parua hæc & infirma flamma circumcirca tremit, semper amplius minor euadens, donec fuerit extincta. Facilis autem cognitu est hæc febris. Priusquàm enim contigeris pulsus ac caliditatem, oculos immodicè cauos uidebis, uelut in foueis quibusdam sitos, & gramas in ipsis reperies siccas, et squallidam quandam affectionem, qualis his fieri solet qui per totum diem in sole æstiuo multum puluerem percurrunt. Perijt autem & ipsorum coloris uitalis flos. Et cutis circa frontem sicca est ac circumtensa. Et plerumque palpebris ni-

ctant, uelut ſomno grauati. Eſt autem hæc affectio non ſomnus, ſed impoten-
tia uigilandi. Et tempora ſunt collapſa, ut loci caui appareant. Et quid aliud
quàm oſſa & cutis ſunt in totum? ut etiam ſi denudatum conſideraueris uen-
trem, neque aliquod inteſtinum, neque uiſcus aliquod ſaluum eſſe putes, &
præcordia uehementer retracta eſſe ad thoracem, & cutem totam ſiccam ac
obaridam, & ſi diſtenderis digitis appræhenſam, uelut corium quoddam pro-
ducitur. Febris itaque exactè tabida incurabilis eſt uelut dixi. Tabeſcit e-
nim in ipſis totum corpus, inſtar arboris extremè arefactæ, aut ob flammæ ui-
ciniam, aut ob uehementem ac immodicam ſiccitatem. Atque hæc eſt
quam ſenectam ex morbo uocant. Tale enim corpus fit in his qui ſecundum
naturam ad extremam ſenectam perueniunt citra febrem, paulatim extincto
in ipſis inſito calore. Verum eorum qui ſecundum naturam conſenuerunt,
mors ſine moleſtia contingit, ob frigiditatem ac ſiccitatem imminens. Tabida
uero febris non ſolum ſicca, ſed calida affectio eſt. Hæc igitur uelut dixi incu-
rabilis eſt. Illud porrò omnibus febribus hecticis commune eſt, ut debiles ſint
& æquales ſemper, à prima die uſque ad extremam reſpirationem. Maxi-
mum autem & minimè ambiguum naturæ ipſius ſignum habebis, ſi cibum
homini præbueris. Alimento enim accepto accenditur calor, & pulſus auge-
tur ad magnitudinem ac uelocitatem. Et quod in ipſis contingit ſimile eſt ei
quod accidit in calce ac lapidibus calefactis. Si enim frigidiſſimam aquam
ipſis affuderis, multò calidiores apparent, uaporoſa in ipſis caliditate, ab hu-
mida eſſentia irrigata. Donec igitur aliquid humidæ eſſentiæ ſeruatur he-
ctica ſolum febris eſt: Quum uero in periculum uenerit, ut non amplius
ſuperſit aliquid humiditatis, exacta iam tabes, Maraſmus græcis dictus,
conſiſtit. Nos autem earum ſolum curationem aggredimur, quæ ſana-
ri poſſunt.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XCIII

Hecticas febres omni modo ſtatim refrigeramus, priuſquàm progreſſæ in
tabem deſinant. Caput autem curationis ipſarum in humectantibus ac frigefa-
cientibus conſiſtit, tum his quæ foris adhibentur, tum quæ intra corpus accipi-
untur. In quibus eſt & aër qui inſpiratur. Omnes igitur hecticos, etiamſi iam
principium tabeſcendi acceperit, abſq; hoc ut alia febris ipſis ſit implicata, aut
propter humorum putrefactionem, aut cum principalis partis inflammatiõe,
confidenter lauato, citra omnem tamen laborem, ut ne uires exoluantur. De-
feratur itaq; æger in lecto ad balneum. Præparata autem ipſi ſindone calida, in
ipſa ad primam balnei domum geſtetur. Sint autem quatuor qui ſindonem te-
neant, in ſingulis angulis unus: Deinde in prima domo nudatus, ad ſecundam
portetur. In qua toto corpore ex oleo tepido dulciſſimo perfuſus, ad tertiam
domum feratur, & in ſolium locetur. Sit autem aër balnei temperatus, & humi-
dus præparetur, parietibus aqua calida reſperſis. In ipſa uero ſolij aqua tempe-
rata abunde quieſcat, moderatè in ſindone uectus, nulla corporis perfuſione
fiente, neque item capitis perfuſione. Hinc autem extractus à quatuor adole-
ſcentibus ſindonem geſtantibus, in frigidam aquam cõfertim mergatur, ne mi-
nimum quidem moræ in ipſa trahens. Statim autem alius paratam habens ſin-
donẽ aliã, ipſi inijciat, et alius aliam ſimili modo. demiſſus autem in lectũ, molli-
bus linteis leniſſimè detergatur. Poſtea uero unctus et ueſtibus cõtectus ad do-
mũ in lecto referatur. Sit aũt & domus balneo uicina. Eos quidẽ igitur qui iam
tabeſcũt, lauare oportet uelut dictũ eſt. Qui uero in hecticis febribus ſunt, nõ-
dum

dum tabeſcentes, hi etiam citra ſindonem lauari poſſunt. Deferendi tamen
& hi ſunt ad domum ſiue in lecto, ſiue uehiculo quopiam, aut lectica: Deinde
oleum ipſis infundendum, uelut dictum eſt: Et poſtea ad calidam aquam ducã
tur, ut in illa immorentur. Deinde ad frigidam prodeãt, ut nullam omnino mo
ram in ipſa trahant. Atq; ita deterſi ac inuncti ad domum reducantur. De bal-
neis igitur ſatis dictum eſt. Conſequens eſt ut de alimentorũ uiribus addamus.
Quod quidẽ igitur frigidos & humidos conuenit eſſe cibos hecticis febribus
profuturos, omnibus manifeſtũ eſt. Tales aũt ſunt, ptiſanę ſuccus frigidus acce
ptus, & alica uelut ptiſana præparata, conuenit etiã panis aqua frigida madeſa
ctus. Verũ nullius horũ frigiditas ſincera ſit, ueluti potus. Nam quæ bibuntur,
& citò caleſcunt, & meatus penetrant. Quæ uero edũtur aut ſorbentur, diutius
in uentre perſeuerantia, perfrigerãt ipſum ſi immodicè fuerint frigida. At ubi
iam diuturna eſt febris lac aſininum dandum eſt, diligenti animaduerſione ha
bita, ne in uentre in caſeũ coaguletur. Hoc uero aliquãdo etiã ipſe ęger nos do
cebit, ut qui ſuæ naturæ habet experimentũ. Quandoq; aũt nos ipſos depręhẽ
dere oportebit paulatim ad eius uſum progrediendo. Fugienda eſt aũt quan
tum eius fieri poteſt, mellis mixtura in omnibus hecticis febribus. Dandum
uero eſt primũ lac aſinæ in cubiculũ adductæ, quo calidũ adhuc lac potetur. Si
quidẽ igitur probè fuerit concoctũ, & nõ corruptũ, copia eius augeri poteſt, ut
in exhibitione cyathus dimidius addatur. Reliqua uero diæta facienda eſt, ue
lut in ſiccis uentris intẽperaturis, uelut in proprio loco dicetur. Quantò aũt he
cticarũ febriũ caliditas maior illis eſt, tantò frigidioribus auxilijs opus habet, et
diligẽtia ampliore, ut ne damnũ aliquod cõſequatur, ex fortiorũ auxiliorũ uſu.

De popularibus, paſſim uagantibus, ac peſtilentibus morbis. Cap. XCIIII

Populares & cõmunes morbos uocãt eos qui ſimul multis hominibus coin-
cidũt. quorũ uelut generatio, ita & cauſa cõmunis eſt. Communia itaq; edulia
praua, morbos cõmunes pariunt. Item uitioſæ aquę potus, & ærũnæ immodi-
cæ, & labores cõſueti relicti. Fames, & repletio, præſertim ubi poſt magnã in-
digentiã, abundantia ſuccedit. Sed & regionis natura ſæpe cõmunes morbos
inuexit, aëre quẽ inſpiramus à putredinoſa euaporatione iniquinato. Cauſa
uero talis putredinoſæ euaporationis, aut mortuorũ multitudo eſt, uelut in bel
lis cõtingere ſolet. Aut paludes quędã, aut ſtagna, aut barathrũ aliquod profun
dũ in propinquo, uenenoſam ac prauã exhalationẽ remittũt. Hæc igit̃ aſſiduè
cõtingere ſolent. Sed & ambiẽs nos aër, temperamẽta aſſiduè peruertit, dũ aut
immodicè calidior, aut ſiccior, aut frigidior, aut humidior euadit. Nam reliquis
cauſis nõ omnes ſimul obnoxij ſumus, neq; per totũ diẽ occurſamus. Aër aũt
nos ambiens forinſecus omnibus circũfuſus eſt, & per inſpirationẽ trahitur.
Neceſſe igitur eſt ut ad mutationes eius, iuxta tẽperamentum ipſius coaffician
tur etiam animaliũ corpora. Aliquãdo uero ambiens nos aër humidior ac ca
lidior factus, peſtilentẽ conſtitutionẽ inducit. Et quia ſunt in corpore humores
ex uitioſo uictu ad putrefactionẽ idonei, principiũ fit peſtilentis febris. Quare
ſi quis moderatis laboribus, & uictu modeſto ac caſtigato utatur, in totũ illęſus
manet per omnes eiuſmodi affectiones. Et nos ſanè hoc prænoſcentes, ſtatim
incipiente tali cõſtitutione, quæcumq; corpora humida uidemus, omni modo
ſiccare conamur. In his aũt quæ natura ſicciora ſunt, priſtinã naturam cõſerua
mus. Quę uero ſuperfluitatibus redũdant, purgationibus ſanamus. Obturatio
nes aũt meatuũ aperimus ac extergemus. Et in ſumma ſanitatem corporibus

custodiuimus, cõtraria adhibentes. Et quandoq; refrigerationibus usi sumus, si ita opus esset: quãdoq; uero calfactorijs. Sed & rogo ingẽti extructo & intenso, aërem ad caliditatẽ ac siccitatẽ transmutare quis potest, humidũ & frigidũ factum. quemadmodum Hippocratẽ Athenis fecisse dicunt. Itemq; Acronem Agrigentinum.

De peste. Rufi. Cap. XCV

Omnia horrendissima in peste fieri possunt, & nihil occultatur, uelut in singulis morbis. Plurima enim & uaria fiunt. delyria uaria, bilis uomitus, præcordiorum distentiones, dolores, sudores multi, extremitatum frigiditas, profluuia biliosa, tenuia, flatuosa, urinæ, alijs aquosæ ac tenues. Alijs biliosæ. Alijs nigrę, malas subsidentias habentes, & pessima ea quæ in medio uasis dependent. Sanguinis narium destillationes, æstus in thorace, linguæ torrefactæ, uigiliæ, conuulsiones uiolentæ. Sed & ulcera praua & carbunculosa & perniciosa, in peste fieri possunt, & in reliquo corpore, & in facie, ac tonsillis. Si uero solerti ingenio quis pręditus sit, futurã pestem pręnoscet, attendens anni temporibus, quæ & mala sunt, & in bruta animantia impetum faciunt. Si enim ambiens nos aër, pestis causa fuerit, uolucrium generis prior interitus erit. Si uero ex prauis de terra exhalationibus hoc contigerit, quadrupedium animantium prior corruptio fiet. Quum autem hæc tecum expenderis, amplius etiam illud cogita. Quale est pręsens anni tempus, qualis totus annus, hinc enim comperies quomodo uictus rationem optimè constituas. Verbi causa: Debebat esse, si recte res fieret, tempus siccum, nunc uero humidum factum est. At si quidem humidum factum est, necesse est etiam uictum resiccantem constituere, quo excedens humiditas consumatur. Respicienda sunt etiam studia hominum, an non ad sanitatem conducant, & ea prohibere. Ventris quoq; cura habenda est. Si uero superior uenter pituitam habuerit, uomitu euacuetur. Quibus aũt sanguis abundat, his uena secetur. Bona est & per urinas purgatio, & quæcunq; aliæ. Si uero æstuosus fuerit æger, & flamma usq; ad pectus ascenderit, non fuerit alienum frigefacientia pectori adhibere, & frigidæ potum dare, non paulatim exhibendo, uincitur enim ab ampliori in uentre caliditate, & plus nocet, ac amplius exurit. Sed & multa & aceruatim frigida dãda est, ut copia eius flamma extinguatur. Si uero ardor occuparit interiores partes, extremitates autem & superficies frigidæ fuerint, & præcordia distendantur, & uenter colliquamenta partim sursum, partim deorsum mittit, uigiliæq; affuerint ac delyrium, & linguæ asperitates, his calfactoria fomenta adhibere oportet, ut calor ad superficiem corporis trahatur, & quibuscunq; id fieri potest modis conãdum est, ut calor ex profundo ad externa educatur.

De his qui ob crudorum humorum multitudinem animo linquuntur. Cap. XCVI

Quidam febricitare incipiunt, ex magna crudorum humorum copia collectã, unà cum hoc quod os uẽtris male affectũ est, aut ex cruditatibus, aut aliâs. His inflata sunt pręcordia, & totũ corpus maiorẽ naturali molẽ habet. Et color alijs quidẽ albidior & aquosior fit naturali. Alijs aũt nigrior ac liuidior euadit, quos plũbicolores aliqui appellant. Pulsus uero omniũ minores sunt quàm pro caliditatis ratiõe, obscurioresq; ac omnino inæquales. Siquidem igitur hi humores copia sua uires grauarint, et crassitudine ac multitudine meatus animalis obturarint, multis de causis perniciosa est affectio, et animi deliquiũ inducẽs, tum quod animal nõ nutritur, tum quod suffocatur. Et quod tẽperamenti symmetria alteratur ac corrumpitur. Etenim crudi humores nutrire non possunt priusquam

priusquàm concoquantur. Multi uero grauant aut obturant transpirationes, & calorem extinguunt. Si uero neq; obturarint, neq; grauarint, hi animi deliquia quas syncopas uocant, non inducunt, sed omnino animo exoluuntur tales, si nõ frequentius alantur. Danda est aũt eis copia, non pro una uice, neq; cibi crassi aut uiribus frigidi, sed ex genere attenuantium & calefacientium. Sic etiam medicamenta ipsis danda sunt, quæ homo febricitans accipere potest, attenuantia ac calefacientia. His commodum est uinum aquosum album ac tenuè, nisi ualde febricitarint. quod tamen non adeò contingit in relata affectione. Debiles enim sunt his febres, & adhuc magis si fuerint senes. Vinum autem dandum est ipsis ad singulos cibos, & potius ad uesperam & noctem, non mane & usq; ad meridiem. Iuuenibus uero non statim ab initio uinum detur. Nulli porrò talalium sanguinis ablatio citra maximum detrimentum fieri solet, etiamsi euacuatione indigent. Imò neque uenæ sectionem, neque purgationem ferunt, qui sanè etiam citra hæc derepente animo concidunt. Quomodo igitur hos sanare oportet? qui egent quidem euacuatione, euacuantia uero non ferunt nullum equidem inueni in his euacuationis modum præter confrictionem. Incipere uero statim ab initio morbi conuenit, primum à cruribus supernè deorsum per lintea moderatè aspera. Deinde etiam totæ manus confricentur, supernè deorsum. Postquàm autem artus satis calidi apparent, & timor fuerit lassitudinis sensum ipsis accessurum ob multitudinem frictionis, oleo laxante utendum est, quale est quod dulcissimum est. Abstinendum autem ab omphacino, & omnibus adstringentibus. hyemis aũt tempore etiam discussorio utendum est, quale est oleum sicyonium, & chamæmelinũ, aut aliud simile, uelut anethinum. Postea uero oleum detergeatur, & progressus ad totam spinam fiat, & hæc similiter fricetur, primum per lintea, deinde oleo. Postea rursus ad crura progressus fiat, & rursus ad manus, deinde rursus ad spinam, ita ut per totam diem hoc agamus in domo lucem habente puram, & minimè humecta. Sit autem & caliditate moderata domus. Commodissima est his aqua mulsa, in qua coctum est hyssopum. Verum neque cibi, neque sorbitio, neque aqua ipsis danda est, neq; permittendum ut largè bibant, sed aqua mulsa sola utantur per primos tres dies, ita ut per successionem fricemus, & illud solum tempus remittamus, in quo somnus ipsos occuparit. Ad hũc autem conducit maximè amplior frictio. Sed neq; amplior somnus talibus cõmodus est, neque enim humores discuti permittit, et uiscera grauat. Vtrisq; igitur moderatis natura opus habet, somno & uigilijs. Siquidem igitur pulsus ipsis ualde paruus & fortiter inæqualis est, extremũ periculum imminet, et facere oportet quæ dicta sunt, nihil aliud curiosius conando. Si uero firmitatem & magnitudinem moderatam habuerit, & non fractus neque mollis fuerit ac æqualis, uentrem considera, & clysterem adhibe confidenter, si non probè egestionem faciat. Contingit enim ex aquæ mulsæ potu, ut probè euacuetur omnis superfluitas, quæ in primis uenis congregari solet, iuxta simas hepatis partes & mesenterium. Si uero superfluitatum impetus amplius quàm oportet in uentrem fiat, primum amplius ipsam decoquito. Talis enim minus aluum subit. Si uero etiam postea superfluitas humorum amplius feratur, neque sic sistere oportet, sed pro aqua mulsa ptisanæ succum dare. Si uero ferri adhuc perseueret, sorbitionem ex alica dato, pulsus nimirum in hoc sequens. Aliquando enim derepente mutantur ad debilitatem, aut inæqualitatem, aut paruitatem, quo tẽpore conuenit exhibere panẽ ex uino diluto, neq; uentre uidelicet,

neq; hepate inflammato. Nam si inflammatæ fuerint hę partes, corpore crudis humoribus repleto, desperatus est æger pulsibus ita mutatis. In talibus igitur ęgrotis si mortem prędixeris, & nullum strenuum auxiliũ adhibueris, teipsum inculpatum seruabis. In quibus aũt spes est salutis: Est autem in omnibus citra inflammationem ita ægrotantibus: quum à principio susceperimus ipsos, turpissimum mihi uidetur ut animo concidat æger. Si uero perceperis aliquando crassos esse humores, semper acetũ mulsum dabis pro aqua mulsa. Et si quidem æstas fuerit, & æger frigidæ potor, huic frigidũ acetum mulsum dabis, hyeme uero omnibus calidum. Aduersissima sunt his balnea, & aër nos ambiens multũ calidus aut frigidus factus. Quare neq; lauare conuenit, & reclinare tempore æstatis in domo frigida, hyeme uero calida. Læduntur enim ualdè ex utroq; excessu. Nam in balneis, & æstate, & omni caliditatis incremento, crudi humores diffunduntur, & per totum corpus diffluunt, ut periculum sit etiã ad pulmonẽ & cor peruẽturos esse, & quãdoq; etiam ad cerebrũ recursuros esse. Melius igitur est circa hepar et uenas ipsos permanere. At uero in domibus immodicè frigidis, & hyeme, & omnino in frigido ambiẽte, humores crudi incocti permanẽt, & obturationes hepatis augẽt et exacerbãt, si paruę fuerint: Si uero nõ fuerint, generãt: propter crassiciẽ detenti ac impacti. A cataplasmatis aũt & perfusionibus abstinere oportet, donec multitudo partim euacuetur, partim cõcoquatur. Qui enim hæc in talibus affectionibus adhibent, ipsi inflammationes per ea quæ faciunt efficiunt, non animaduertentes præcordia lædi. Hæc igitur faciẽda sunt à prima die, ubi ipse inceperis curationem. Si uero aut iam animo concidunt uocatus fueris, pręcordijs nõ inflammatis, dabis ipsis panem non multum uino uuluo madefactum. Et si quidem fuerit ęstas, aut regio natura calida, aut constitutio calida, cum aqua frigida: Sin contrà, cum calida uinum dabis. Postquam autem sedatum fuerit eiusmodi animi concisi accidens, experiendum est ut calidæ potum exhibeas. Nam ad totam curationem melior est calida, crudorum humorum concoctionem adiuuans. Statim uero & in his ad frictionem deuenies, eo quo dictum est modo.

De his qui animo concidunt ob flauam bilem os uentris lædentem. Cap. XCVII

In quibus ob flauã bilẽ os uentris lædentẽ animi deliquiũ contingit, his exhibẽdus est frigidus potus, sit tamen hic uinũ calidũ natura, fuluũ, tenue, et uetus.

De his qui ob tenues humores animo concidunt. Cap. XCVIII

Qui ob tenues ualde humores animo cõcidunt, ut citissimè tum per sudores tum per obscurã transpirationem exoluantur, cõtrario modo curentur his qui ob crudos humores animo linquuntur. Nos enim paulatim euacuamus, eo quod uires aceruatam euacuationem non ferant. Qui uero ob tenues humores animo concidunt, paulatim assiduè nutrimus. Si uero à principio hos exceperimus, uiribus adhuc robustis, nõ paulatim alimus: Possunt enim hi amplius alimentum semel exhibitum superare. Quemadmodum autem diximus priores perniciose affectos esse, ubi uiscus quoddam inflammatum fuerit. Eodem modo etiam hos incurabiliter habere putandum est, si aliquod uiscus fuerit inflammatum, uiribus iam languentibus. Neque enim possibile est ipsos assiduè nutrire, sed in declinationibus solum. Neque si non nutriuerimus possibile est ipsos seruare. In talibus affectionibus lethalis constitutio celerrimè fit in facie: Nasus acutus, oculi caui, tempora collapsa, & quæ deinceps recensentur. Et siue amplius excreuerint, siue uigilauerint, aut tri-

aut tristitia affecti fuerint, si non citius alantur, statim talem faciem habent. Si igitur propter uigilias, aut tristitiã, aut ampliorem excretionem, tale factum fuerit, parum mali esse puta. Si uero citra hæc, perniciosum. Atq; hoc magis si statim à morbi initio sic habuerint. Non enim durabunt ad ipsius concoctionem. Nutrire igitur ipsos tunc necessarium est, & cutem ipsorum densare, & aërem domus frigidum præparare, uelut dictum est de his qui ex sicca intemperie febricitant. Vngendi quoq; sunt adstringentibus ungentis, & cibi exhibendi nõ ualde promptè defluẽtes. Et neq; aqua mulsa, neq; ptisanæ succus, eis exhibendus est, sed panes, et sorbitiones ex alica, & fructus austeri, ac ægrè corruptiles, tum per seipsi, tum cum pane et alica ex aqua cocta. Dentur etiam ipsi ouorum sorbilium uitelli soli, & gallorum testes, & cerebella suilla probè assata, aut bene cocta. Nam crudiora extremè lædunt. Et in summa, omnia facienda quò crassior materia fiat, & cutis densetur, & transpirationes impediantur. Prodest his uinum aquosum ab initio post cibos acceptum.

De alijs animi deliquij causis. Cap. XCIX

Sunt & aliæ quatuor causæ, ob quas homines animo concidunt. Dolor uehemens, uigiliæ, euacuatio immodica, & in delyrantibus ipse motus. His quintam si libet adde, principiorum intemperiem. Celerrima igitur pernicies instat corde affecto, consequenter autem cerebro.

De dolore animi deliquium inducente. Cap. C

Dolor est repentina temperamenti mutatio, et futura continuitatis solutio. Non enim quæ paulatim fit alteratio, animal dolore afficere potest. Apparet enim corpora non solum dum aceruatim ad non naturalem habitum ducuntur, molestam habere mutationem, sed etiam dum ad naturalem habitum reducuntur, nisi paulatim id contingat, dolore affici. Proinde eos qui in uehementissimo frigore iter fecerunt, aceruatim calefactos dolore affici scimus circa unguium radices adeò ut ferre non possint. Quærimus igitur quomodo ægrotantes dolent, nullo forinsecus accedente ipsis dolorem inducente? Necessarium est in corpore talem quandam causam quærere, quæ calfaciens uehementer, aut perfrigerans, aut essentiam alicuius sensitiui corporis diuidens, angorem nobis inducat. Et primum sanè considerabimus cuius naturæ esse oportet id quod corporum diuisionem facere poterit. Necessarium igitur est aut rupturam, aut contusionem, aut erosionem esse affectionem, in qua continuitas diuiditur. At ruptura fit extensione, contusio ex grauitate, erosio ex mordaci qualitate. Quum igitur foris nihil fuerit quod dolorem inducat, aut tendens, aut grauans, aut mordens, sed ex seipso aliquid horum patitur corpus, omnibus nimirum manifestum est, quod ab aliquo intrinsecus fit. At tensio quidem ab essentia distendẽte corpus ipsum cõtinens fieri potest, aut ab immodica siccitate. Contusio uero ab aliquo tumore duro adiacente. Morsus autem ab acri humore. Considerandum igitur est in doloribus, an sit humor multus, aut flatus transitum non habens, uelut in colitis. Aut grauis moles, uelut in inflammationibus & tumoribus induratis. Aut humor mordax, aut affectio sicca, uelut in conuulsis. Aut frigiditas uehemens. Aut caliditas. Et horum singulorum correctio ritè facienda est. Stupidus itaque dolor ex frigida fit affectione. Pulsatiuus autem dolor proprius est magnæ inflammationi. Si uero uelut ab aculeo infixo, aut uelut à cerebro perforari quis sibi uideatur, crassi intestini, quod colum nominamus, hæc doloris species existit. At uero in rhenibus cum grauitate quadam dolor est in uno loco firmatus,

matus, circum lumbum dextrum aut sinistrum, retrorsum magis. In colo uero dolor ex loco ad locum transit. Pungitiuus autem dolor circa membranas cõsistit. Qui uero prosiliens dolor appellatur, contingit in uehementibus hemicranijs, dimidia capitis parte affecta. Cognoscitur ex hoc, quod uelut à radice quadam, à primario affecta parte dolor initium sumens, celerrimè ad adiacentes utrinq; partes fertur. Quapropter ad ambas extremitates cõtingentibus distentionibus, etiã nerui ad utrãq; partẽ distenduntur. Minimè ad latitudinẽ distentos dolores nerui ipsi habent. At uero mẽbrana subter omnẽ cutẽ distenta, tensiuos & stupidos dolores inducit. Quæ uero inter carnẽ sunt mẽbranæ, dolores uelut diuellẽtes faciunt. Sunt enim multæ, & inæqualiter insitæ, & forinsecus ipsam carnẽ ambientes. Cæterum circũsitarum ossibus mẽbranarum dolores profundi sunt. Et ipsorũ ossium dolentiũ imaginationẽ inducunt. Quũ igitur nulla externa causa doloris apparet, prægressam causam & diætã cõsidera. Si enim fuerit prẹter consuetudinem ociosior, aut cibis pluribus homo usus est, aut multũ nutrientibus. Aut cõsueta excretio suppressa est. Si quicquam horum, aut omnia apparuerint, multitudo est doloris causa. Et propterea quàm celerrimè homo euacuetur. Si enim cũ omni securitate tibi licebit his quæ fluxiones repellũt uti, in partibus dolore affectis. Siquidẽ igitur multitudo fuerit quæ distendit, uiribus fortibus existentibus, uena secetur, & ex magna uena inflamatæ aut dolenti parti propinqua sanguis auferatur. Si uero debiles fuerint uires, reuulsio fiat & deriuatio sursum, aut deorsum, aut utrinq;, aut per frictiões. Vitiosis aũt humoribus solis infestantibus, purgatio fiat. Ambobus autem concurrentibus, utrisq; euacuationibus utendum est, primum uenæ sectione, postea purgatione. Si uero his factis dolor remanet, manifestum sanè est circa partem affectam impactum esse id quod molestat. Manifesta est etiam curatio, per discussoria fiens medicamenta. Eodem uero modo etiam propter spiritum flatuosum, aut pituitã uiscosam fiẽte dolore, uelut in colicis per fomenta & irrigationes medemur. Si uero tumor grauans aut contundens, dolorem effecerit, tumor ipse curandus est per attenuantia ac rarefacientia. At si ob mordacem humorem dolor fiat, aduersissima his sunt attenuantia ac calefacientia, anethum autem ueride in oleo coctum, dolorem eximit, et somnum inducit si affecta pars oleo calido irrigetur.

De animi deliquio propriè dicto. Cap. CI

Hactenus de animi deliquio dictum est, quod sincopen grẹci uocãt, hoc est, animi cõcisionem. Tale uero quiddã est et quod propriè animi deliquium, hoc est, lipothymia uocatur, itemq; exolutio. Et nomen quidem animi deliquij unũ est. Causæ uero ipsius plures, & curationes iuxta singulas species. In tantum autem de ipsis nunc dicemus, in quantum quis his satis cognitis, resistere possit exacerbationibus derepente incidentibus. Differt autem animi deliquium à syncopa, quod animi deliquium derepente incidit, sensu & motu hominem priuans, & omnino nõ sudant: Syncope uero, & uigilantes, & dormientes inuadit, & omnino cum sudoribus qui syncoptici appellari solent.

De his qui ob uentris profluuium, aut sanguinis eruptionem, aut immodici sudoris euacuationem, animo linquuntur. Cap. CII

Qui ex bilis supernè ac infernè excretione, & alui fluxionibus, & alijs immodicis euacuationibus animo linquuntur, his aqua aspergenda est, & nasus apprẹhendẽdus, & eos uentris confricandũ, & digitis aut pennis immissis lan-

cinandum

cinandum, & ad uomitum cogendum. Manus & crura pluribus & uehementioribus uinculis deligentur, manus in euacuationibus infernè fientibus: Crura uero in supernè fientibus. Auxiliatur etiam in talibus euacuationibus uinum aquosum uetus frigida dilutum. Balnea uero fluxionibus in uentrem commoda sunt, uerum his qui ob sanguinis eruptionem, aut sudorum immodicorum euacuationem animo linquuntur, aduersissima sunt. Adstrictione enim hi indigent et frigiditate, non laxatione. Vinum uero frigida dilutum uelut dictum est, etiam his commodum est. Neq; uero extremitates ligare conducit, neq; uomere, neq; omnino moueri. Sed desari his cõuenit ac frigefieri. Quapropter aërem domus frigidum paramus, frigidos uentorum flatus inducentes, & pauimenta adstringente qualitate sternentes, uelut myrto, rosis, pampinis uitis.

De his qui ob humorum copiam animo linquuntur. Cap. CIII

Qui ob humorũ copiã animo linquũtur, plurimũ fricẽtur & calefiant, & manum iuncturæ ac malleoli ipsis deligẽtur. A cibo uero & uino, ac balneis omnino arceantur, si febricitarint. In potu autem detur acetum mulsum.

De his qui ob quandam uteri affectionem animo linquuntur. Cap. CIIII

Similiter etiam hæ quæ ab utero affecto exoluuntur ex aceto mulso curandæ sunt. Et crura fricanda ac liganda, maximè his quæ ab utero strangulantur, & in quibus retractus aut loco motus est uterus. Cucurbitas quoq; inguinibus à fœmoribus affigemus. Et naribus quidem odoramenta graueolentia adhibebimus. Vtero uero beneolentia, & laxare ac calefacere potentia medicamenta admouebimus. At uero his quæ ob immodicam mensium euacuationem animo linquuntur, manus magis deligabimus, & fricabimus, & cucurbitam pectori affigemus.

Ad eos qui ob stomachi debilitatem animo linquuntur. Cap. CV

Ad eos qui ob stomachi debilitatẽ animo linquuntur, cataplasmatis utemur ad stomachum roborantibus, ex palmulis, uino, polenta, croco, aloë, mastiche. Et irrigationibus ex absinthio, & oleo melino & mastichino ac nardino, & uino. Et si stomachus exuratur, ammiscenda sunt etiam frigefacientia, uelut est ramentorum cucurbitæ succus, aut lactucæ, aut portulacæ, aut solani, aut intybi, aut rumicis acuti, aut uuæ acerbæ. Hic autem non solum frigefacit, sed etiã adstringit. Prodest etiam generose ipsis extremarum partium frictio. Si uero ex horum usu melius habuerint, eos quidem qui stomacho exuruntur statim ad balneum ducere oportet. His autem qui quendam frigiditatis sensum habent, parum dandum est de medicamento ex tribus piperis generibus constante. Aut ipsum piper album.

De his qui ob uitiosos humores os uentris rodentes animo linquuntur. Cap. CVI

Quicunq; uitiosis humoribus os uentris mordentibus exoluũtur, his aqua calida data uomere iubeto. Si uero ægrè uomant, stomachus & pedes ac manus prius foueãtur. Deinde digitis aut pẽnis immissis uomant. Si uero uomitus nõ contingat, uentris excretionẽ adiuuare oportet glandulis subditis. Si uero ex his melius habuerint, comam absinthij in aqua mulsa coctam, bibendam dato, & omnibus modis stomachum corroborato, tum per ea quæ foris imponũtur, tũ per ea quæ intra corpus sumũtur. Non tamẽ à principio hoc facere cõuenit,

neq;

neq; absinthium præbere. Sed posterius post uitiosorum humorum euacuationem, ubi iam pura facta fuerit aluus.

De his qui ob pituitã in stomacho collectã animo linquantur. Cap. CVII

Si pituita multa et frigida in stomacho collecta, exolutiones fieri cõtingit, stomachum oleo calido in quo absinthium coctum est plurimum rigabimus. Deinde aquam mulsam dabimus, in qua hyssopus aut simile quid commaduit. Itẽ acetum mulsum & piper, & pharmacũ ex tribus piperis generibus constans, & id quod diospoliticum appellatur. Et tota rationis uictus summa ad incisorium ductum sit destinata.

De animi deliquio ob fortem frigiditatem. Cap. CVIII

Exolutiões ob fortes frigiditates, similiter ut bulimo, hoc est magna fame ex frigore oborta, correpti curentur, ita ut omni modo ipsos calefaciamus. Vinum igitur dandum est ipsis calida dilutum, & cibi calefacientes. Fricandi sunt etiam ac fouendi iuxta ignem.

De animi deliquio ob multam caliditatem. Cap. CIX

Qui ob multam caliditatem animo linquuntur, aut in aëre suffocante uersa sunt, aut in balneo diutius moram traxerunt, eos roborare oportet confestim quidem frigida aqua aspersa, & uentilatione facta, & ægre ad uentum conuerso. Fricandum est etiam ac lancinandum os uentris. Et consequenter uinum & cibi dandi.

De animi deliquio ob inflammationẽ, aut malignam febrem. Cap. CX

Qui ob inflammationem magnitudinem, aut uehementis febris malignitatem, animo linquuntur in ipsis accessionibus, & artus perfrigeratos habẽt, eos fortiter fricare oportet ac fouere, & crura ac manus ipsorum deligare, & iubere ut uigilent, & ab omni cibo ac potu abstineant. Optimum est autem in his prænosse quod futurum est, & ipsum ante exacerbationem lenire ac mitigare.

De animi deliquio ob siccitatem. Cap. CXI

Sed & eos qui ob siccitatem animo linquuntur in exacerbationum principijs, optimum est prænoscere. Si enim duabus aut tribus horis ante accessionẽ nutrieris, & manus ac pedes ligari iusseris, non interibunt. Oportet autem cibos esse concoctu faciles & stomacho cõmodos. Si uero etiam uehemens periculũ fore suspicaberis, panẽ ex uino dabis, aut alicã coctam uino infuso exhibebis. Si uero modicam syncopã forẽ speras, uinum ne dederis, sed mala punica, aut alia poma, & adstringentes fructus cibis amiscebis. At post exacerbationem non est necessarium fructibus uti. His uero qui derepente in periculum incidunt, uinum calidum dandum est, & panis, & alica omnino modica. Si enim aut amplius dabis, aut cibos concoctioni resistentes, hi qui sic affecti sunt suffocabuntur.

De animi deliquio ob principalis membri obturationem. Cap. CXII

Qui ob principalis partis obturationem animo linquuntur, his acetum mulsum dandum est, & potiones ex hyssopo, origano, pulegio & melle, & cibi incisoria ui præditi. Crassi enim & uiscosi magno his detrimento sunt. Quare ab ipsis abstinendum est. Fricandi sunt artus & ligandi, & potionibus urinam cientibus utendum, ex apio, petroselino, dauco, & similibus. Vbi uero manifesta consequitur utilitas, etiam uino aquoso ueterij utendum est.

De animi deliquio ob repentinam euacuationem. Cap. CXIII

Si ob repentinam & aceruatim factam abscessus rupturam, aut sectionem, aut

aut euacuatione, uelut in hydropicis, animi deliquium contigerit, statim quidem odoramentis reuocentur, postea uero sorbitionibus probè concoctilibus nutriantur.

De animi deliquio propter affectus. Cap. CXIIII

Si propter tristiciam, aut gaudiũ, aut timorem, aut iram, aut terrorem, exolutio fiat, per odoramenta, & nariũ ac oris apprehensiones reuocatos, ad uomitum cogito. De cardiacis & bulimo dicetur suo loco in stomachi affictionũ tractatu.

De capitis dolore in febribus. Cap. CXV

In his quibus in febribus caput dolet, uitãda est multa lux: Lædit enim uisum, & membranas ad motũ ducit. Vtendũ est aũt frictione pedũ, & extremitatum deligatione, ac constrictione. Vitanda est etiã caliditas à carbonibus, aut lucernis, aut sole & fumo. Item iniucundi & humiditate referti odores. Et clamores, & iræ, & frequens potus, ac collutio oris. Nam aut statim ab ore, aut humecto stomacho, uaporum multitudo ad caput defertur, quod aliâs iam ignitum est. Maximè uero irrigationibus largioribus utendum est, ex oleo omphacino, aut optimo rosaceo, lanæ manipulo excepto, & digitis ex alto expresso, & instar salientis cum ictu quodam delabente. Quod si non resistat aër ambiens, frigida sit irrigatio, aut per se, aut ex nostro studio. Aucto autem dolore, etiam in aërem rosaceum fundatur. Si uero tempus permittat, & dolor cum ardore quodam immitatur, ocymi succus aut polygoni, aut mentæ, ex tertia aut quarta parte rosaceo ammisceatur. Et tunc etiam parum aceti ipsis diligenter ammisceatur, maximè in quo acetum fuerit coctum. Perseuerante uero dolore, ad uenæ sectionem deueniendum est, si nihil aliud fuerit quod prohibeat. Odoramenta quoque non incommode assumuntur, myrtus, rosa, pulegium. Cataplasmata uero cõueniunt in sincipite ac fronte, polygonum tritum cum flore polentæ, & folijs seridis ac plantaginis. Si uero dolor uehementer incumbat, hyoscyami folia uiridia aut papaueris cum micis panis. Præstant autem amygdalæ amaræ madefactæ ac decorticatæ, & cum micis impositæ temporibus ac fronti. Optima uero est aloë fronti illita cum aceto. Aut crocomagma. Et intestina terræ trita illinũtur, & celerrimè mirificè opitulantur. Venter porrò in ipsis facilè solubilis præparetur. Considerandum tamen ne stomachus uehementer infestatus, caput ad consensum perducat. Et conandum ut quæ molesta sunt per uomitus euacuentur.

De uigilijs in febribus, Galen. Cap. CXVI

Si uigiliæ nimium infestinauerint, manus & crura deligari iubebimus, eo tempore quo ad somnum conuerti solent, & hortamur ut assiduè aperiant ac claudant palpebras, donec satis fatigati fuerint. Deinde repente soluimus ligamenta, & tollimus lucernam, & multam quietem esse iubemus. Ex Herodoto & Philumeno. Puluinaribus uigilantium subdantur capita papaueris, aut radices papaueris nigri, aut mala mandragoræ, aut hyoscyamus. Odoramentis autem utendum est, papauere uiridi, & lactucis, quæ meconitides appellantur, & menta, & coriandro ac rosis. Nos autem minus horrenda faciei prolutione utimur, incoctis in aqua calicibus papaueris nigri, & meliloto. Aut calamintha, aut pulegio, & melius facit. Odoramentũ uero optimum hoc est. Papaueris albi calicum tostorũ corticis, radicis mandragoræ, æquales portiones terito, & uino ac pauco rosaceo subactas olfaciendas exhibeto. Suffumigio autem somnifico utendum est tali. Styracis, amomi, ammoniaci thymiamatis, bdellij scythici, corticis radicis mandragoræ, opij, singulorum æquas partes

præparato & suffito in lignis cupressinis. Mirificè facit etiam berenices suffumigium, similiter suffitum: Ducit enim ad somnum. Descriptum autem habetur in tractatu de theriacis, Sermone inquam decimo tertio. Vngento uero somnifero utere hoc. Styracis sextantem, rosarum siccarum unc. I. seminis hyoscyami nigri, unc. I. baccarum myrti nigrarum unc. I. olei rosacei lib. I. Vini ueteris odorati quantum satis est. Contusa & cribrata terito cum uino, & adijcito oleum, & unitis utitor, illitis ex eo naribus intrinsecus ac extrinsecus, & fronte. Imponendum est etiam fronti serpillum cum meliloto in passo coctum. Item semen ocymi, & atractylidis semen, hyoscyami semen & folia, similiter & solani halicacabi, itidem faciunt. Illine etiam frontem ex cyphi cum uino, & crocomagmate. Si uero perseuerarit uigiliarum symptoma, frontem & tempora aliquo pastillo dolorem eximente illine. Et si nihil profecerit, prædicta rei difficultate, ad dolorem eximentia, in potu exhibenda procede. Est autem minus molestum, & sapore iucundius omnibus pharmacis somnificis, id quod ex calicum papaueris decocto ac melle componitur. Cuius compositionem paulò post in hoc Sermone referemus. Vtere & cataplasmate optimè ex palmulis maceratis aut coctis in uino, & cum polenta tritis, adiecto modico rosaceo, aut melino. Pectori enim impositum quodammodo præparat ad somnum.

De graui sopore. Herodoti. Cap. CXVII

Perfectam curationem eorum qui in grauem soporem delapsi sunt, in sequenti Sermone de capitis affectionibus trademus, in quo etiam de phrenitide docebimus. Nunc autem dicere necessarium est quomodo quis urgentibus symptomatis resistere possit. Proinde spongia posca imbuta, non ualde frigida, faciem detergere oportet, & extremitates fortiter deligare. Odoramenta uero adhibeantur incisoriam uim habentia & excitatoriam, & maximè castorium. Et in exacerbationum remissionibus cucurbitæ dorso ac spinæ efficaciter affigantur. Perseuerante uero morbo, etiam sternutatoria in exacerbationum remissione adhibeantur. Cauendum autem est à lucernarum usu, Caput enim inde repletur. Sit autem & ciborum materia incisoria ui prædita. Habent autem uim excitandi etiam in ipsis, ea quæ sequenti Sermone ad lethargicos describentur, tum per se, tum cum aceto naribus admota.

Quomodo linguæ asperitas in febribus curanda sit. Cap. CXVIII

Lingua in febribus aliquando siccatur, & opus habet humectatione. Aliquando uero exasperatur magis aut minus, & diffringitur, aut nigrescit, aut carbonis speciem induit. quod à uiscerum inflammatione contingere solet. Si uero ipsa quidem lingua, uelut dictum est, affecta fuerit, præcordia uero mollia reperiuntur, periculosum signum est. Humectare autem ipsam oportet, seminis lini decocto in ore detento. Efficacius id erit si myxæ cũ semine lini fuerint coctæ. Sed & digito in hoc succo madefacto linguam confricabimus, simul detrahentes etiam sordes dentibus adhærentes. Deinde colluant os aqua pura, aut spongia pura detergeant. Deinde rosaceo diligenter illinantur. Sed & ipsum rosaceum melli ammixtum egregiè efficax est. Et portulacæ succus in ore detentus, locos humectat. Et rhus culinarius aquæ, aut aquæ mulsæ ammixtus. Et prunorum damascenorum aut myxarum ossa in ore detenta mitigant. Sæpe etiam lactucæ caulem ad oliuæ magnitudinem desectum, aut de symphyti radice, in ore tenendum dedimus, & quod oportuit fecit. Sint aũt cibi mor-

mordacitatis exortes, & omnino non adstringentes, leuesq; ac sorbiles. Si uero etiam præcordia inflammata fuerint, horum curationem facere oportet. Principium enim & finis interaneorum lingua est. Si uero diutius durarit linguæ asperitas, adipem anserinum si affuerit, sin minus, gallinaceum, aut qui adhuc præstantior est phasianicum duplici uasculo liquato, & digito in ipso intincto, linguam abunde fricato. Si uero adhuc perseuerarit asperitas, butyro recenti similiter utere, facit optimè, sed in principio eo uti non conuenit.

Quomodo sitis curanda sit, Philumeni. Cap. CXIX

Sitis duplex est, altera ob humiditatis inopiam: altera ob caliditatis redundantiam. In febrientibus itaq; ambæ affligunt. Nam caliditas in his multa est, & siccitas succedit, multa humiditate per uiolentiam febris consumpta. Si quidem igitur sine detrimento bibere possent quando uellent, hanc sanè sitis medelam statim amplecteremur. Quandoquidem uero & mensuram & tempora potus decernere oportet, lenimenta quædam sitis excogitanda sunt. Nam intempestiuè sumptus potus, nõ solum sitim non extinguit, sed etiã uice uersa auget. In principijs enim exacerbationũ omnes materiæ febres accendentes, ad profundũ declinant, & propterea sitim intendunt. Datus autẽ in illo tempore potus à materiæ multitudine superatur, & simul uitiatus accessio fit mali. Quare in principijs & augmentis potus exhibitionem prohibere oportet. In uigoribus autem, primum per gargarismos, & per collutiones oris, squallorem corporis mitigare oportet. Deinde declinatione incipiente potũ dare. In remissione uero etiam nolentes aliquando cogantur potum assumere, ut ne humore indigi ad exacerbationis accessionem delati resiccentur ac exurantur. Mitigare autẽ aliquo modo sitim oportet olei frigidissimi irrigatione, aut rosacei instar salientis delabentis. Sed & auxilia ad febres ardentes relata, & ea quæ ad linguæ asperitatem dicta sunt in ore retinenda, sitim mitigant. Omnibus autem præstat lactucæ semen cõmansum, & radix dulcis appellata, & cucumeris semen. Oportet autem post horum commanducationem collutionibus ac gargarismis uti. Sint aũt & cibi omnes humectantes. Catapotion sitim eximens. Ex Dioscoride. Seminis cucumeris drach. VIII. tragacanthæ drac. IIII. tragacantham tusam ac cribratam ouorum crudorum recentium candido dilue, & ex contritis simul catapotia effor ma, eaq; in umbra sicca, & unum sub lingua tenendum præbe, ita ut dissolutus liquor absorbeatur. Dato etiam cremorem malorũ cydoniorum absorbendum, aut pirorum, aut omphacij succum, aut hydrorosatum, aut mel rosaceum cum aqua calida. At uero in sanis, sitis ob siccitatem factæ medela est somnus. Concoquit enim humores. Sitis autem ob caliditatem, medela sunt uigilæ. Caliditas enim in uigilijs circa superficiem expãditur. Sitis uero ob caliditatem edulorium factæ, aut ob multum uini potum, medela est frigidæ potus.

De aurium dolore in febribus, Philumeni. Cap. CXX

Aurium dolor in febribus fit, & aut ipse febrem auspicatur, aut succedit, & periculosiores febres efficit. Succedunt dolori atq; inflammationi etiam uigiliæ. Si uero perseuerarit, etiam mentis emotiònes. Hippocrates autem lethales fieri dicit in his dolores. Si igitur moderatus est dolor, & in principio, rosaceum tepidum auribus instilletur. Aut candidum & aquosum oui, cum lacte muliebri. forinsecus autem hapso lanæ oleo imbuto, in quo anethũ coctũ est, aures obturentur & integantur. Caput item rosaceo irrigetur, aut oleo omphacino. Si uero dolor amplius intendatur, & uenæ sectio assumatur, & aluus irritetur: Postea quoq; forinsecus per ambitũ aurium cataplasma ex pane, aut semine lini impo-

natur, hyoſcyami aut papaueris uiridibus folijs ſimul contritis. Butyrum autem pro oleo in cataplaſma miſceatur. At in dolorum exacerbationibus, fouendi ſunt loci ſpongijs aqua & oleo calido imbutis, donec dolor ſiſtatur. Vehementer enim hæc mitigant, & rurſus prædictum emplaſtrum imponatur. Inſtillandum eſt etiam auribus oleum amygdalinum, aut roſaceum, in calice papaueris ad calidum cinerem calefactum. Aut inteſtina terræ in roſaceo cocta inſtilla. Aut aſellos ſub hydrijs ſtabulantes, aut araneos.

Auris ſuppuratæ curatio. Cap. CXXI

Suppurata inflammatione & eruptione per meatum facta, ubi lana ſpecillo obuoluta pus eduxerimus, primũ aqua mulſa eluimus: deinde uino mulſo: Poſtea aceto mulſo: deinde modica nitri ſpuma aceto mulſo ammixta. In meatum uero indemus noſtrum medicamentum lana exceptum, quod egregiè facit. Eſt autem alumen liquidum, mel, & roſaceum, æquis portionibus ſingula modice cocta. Optimè facit & Muſæ paſtillus optima ſapa & modico aceto dilutus.

Cæterum de ſonitu & audiendi difficultate, inter communia auxilia dicetur. Noſſe tamen oportet peſſimum ſignum eſſe in acutis febribus auditus difficultatem. Nam aut lethargum, aut mentis appræhenſionem, aut parotidas perniciosas, aut aliud quoddam periculum minatur. Raro autem permanet audiendi difficultas in aliquo qui morbum ſuperauit, ſed ſimul cum morbo intercidit. Etenim aliquando per circuitum repetit in exacerbationibus augeſcens. In remiſſionibus uero ſimul diſcedens. Quo contingente auditorum meatum uexare non oportet, ſed ſolum caput irrigare cum his quæ in febribus ad capitis dolorem conueniunt.

De lippitudine in febribus. Cap. CXXII

Si lippitudo in febribus fiat, abſtinere oportet ab omni medicatione. Infundendum eſt autem oui tenue & candidum cum lacte. Et foris illinendum glaucium, aut Nili collyrium ex roſis, aut aliud quoddam ex croco, ex his quæ fluxiones repellunt cum refrigeratione. Si uero dolor uehementer uexet, fomentum fiat per ſpongias, & hapſus lanæ ouo imbutus pro more imponatur. Si uero augeatur dolor, etiam panis imponatur, in calicum papaueris ac meliloti decocto madefactus, cum oui aſſati uitello, aut etiam cocti, addito modico roſaceo. Aut pſyllium feruenti aqua madefactum imponito. Suppurata inflammatione collyrijs dolorem eximentibus utendum eſt.

De oculorum obſcuratione. Philumeni. Cap. CXXIII

Fieri ſolet circa morborum ſolutiones, aut etiam ubi uires recolligunt ægri, circa utrunque oculum aut circa alterum obſcuratio, ut uix uidere poſſint, uelut per caliginem quandam. Et ut aliquando quædam ante oculos uideantur pilis ſimilia. At dum oculi conſiderantur, puri apparent. Rariſſimè uero in talibus circumſtantijs, circulus pupillæ aut minor aut amplior reperitur. Ipſum porrò obſcurationis oculorum accidens, ut plurimum ſeminis in ſomno effuſione prægreſſa, iuxta morbi ſolutionem, aut refectionem eueſtigiò incidit. Et eſt ſingnum debilitatis ſpiritus uiſiui ac neruoſæ partis. Itaque in perfecta corporis conualeſcentia, etiam uiſus actio integrè reſtituitur. Quapropter à localibus auxilijs abſtinere oportet, & neque fomenta, neque illitiones adhibere. Verum refectorij totius corporis ductus uſu, hoc ipſum accidens corrigere.

Fluxus

Fluxus sanguinis narium in febribus, curatio. Cap. CXXIIII

Fluxum sanguinis è naribus in quarta die in febribus fientem, pessimum signum Hippocrates dicit. Multitudinem enim significat in toto corpore, aut in capite. Destillat enim sanguis aut ob compressionem, aut ob densationem meatuum. At uero uberior excretio eius, multitudinem & laxare, & minuere potest. Paulatim igitur euacuationem facere oportet inde, unde natura impetum habet. Hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus in quarta die fientibus, per graminis cauliculum, uelut mos est uasa narium sauciare. Non autem oportet modico fluxu contentum esse, sed pro uiribus detrahere. Sufficiente autem facta euacuatione, consueto more eundem supprimere.

Vesicæ & urinæ difficultatis curatio in febribus.

Philumeni. Cap. CXXV

In principio pessimarum febrium etiam hoc accidit, ut uesica doleat, & paulatim ac cum dolore urinam emittat. Et hoc non solum molestum est, sed etiam signum quod tota pars neruosa doleat. Est enim totum corpus crudioribus humoribus refertum. Confluit autem ex ipso aceruata multitudo in uesicam, quę amplius distenta ad actiones suas inefficax fit, & periculum suppressę urinæ inducit. Proinde imo uentri, pectini, ac inguinibus, lana pura oleo dulci calido aut sicyonio imbuta imponatur. Præstat autem rutam, & anethum, & apij semen in oleo cocta esse: Aut cuminum tritum lanæ inspergere. Si uero dolor augeatur, etiam cataplasmata post irrigationes adhibeantur. Et in intestinum rectum oleum & butyrum cum fœnigræci decocto infundantur. In mulieribus uero & in uterum, & in intestinum rectũ. Si uero inflammatio urgeat, & rubor cum multa caliditate in summo uentre appareat, etiam uenæ sectio adsumatur. Diæta autem sit tenuis & exquisita. Vtanturq; ptisana, aut alica lota ex aqua mulsa, aut ouis sorbilibus. Post hæc etiam micæ panis probè lotæ exhibeantur. Deinde malua friabilis assumatur, & porrum capitatum pluribus aquis coctum. Et pisces tenerrimi. Insessio quoque apparetur usque ad umbilicum & totos lumbos, ex artemisiæ, fœni græci, pulegij decocto, & oleo ammixto. Progressu uero temporis, castorium lanæ inspergatur. Cæterum potus ita affectis commodissimus est, post augmentum quietum, cucumeris satiui semen, quod præmaceratum decorticatur, & tritum datur cochlear. II. mensura cum aceto cyathis tribus. Et mouet quidem urinam citra molestiam. Dolores autem euestigiò soluit. A reliquis autem urinam cientibus, quàm diu febres perseuerarint, in totum abstinendum est, ut ne urinę copia ad uesicam delata, ipsam distendat, & malum augeat.

Lumborum doloris curatio. Cap. CXXVI

Lumborum dolores fiunt plerunq; in febribus prauis statim ab initio, & permanentes maximas uexationes inducunt, & repente dissipati, periculosiorem fore morbũ indicant. Circa primos igitur dies irrigatione ex uino & oleo utendum est. Deinde spuma nitri, & uinum dulce mari mixtum, & oleum, simul unita & lana sordida excepta, locis adhibeantur. Tales autem irrigationes uehementiam quidem doloris mitigant, dolorem autem non omnino tollunt. Progressu uero temporis uenæ sectione utendum est. Deinde cucurbitæ loco adhibendæ. Postea cataplasma parabimus ex semine lini & fœno græco, & hoc in sacculum coiectum lumbis supponemus, ut super ipso decubitus fiat. Deinde irrigatio ex oleo rutaceo fiat. Et cerata ex cyprino facta adhibeantur. Venter autem à principio facilè solubilis per cibos paretur. Vehementer autem prodest

ipsis clyster, ex decocto cucumeris syluestris & melle solo iniectus. Euacuat enim pituitam & citissimè alleuat, nisi uehemens fuerit febris.

Vlcerationis circa os sacrum in febribus curatio. Philumeni. Cap. CXXVII

In diuturnis & aliâs habitum eliquantibus febribus, consumpta carne, super nudis ossibus decubitus fit. & eminentes maximè ipsorum partes, dolorosas & ægrè curabiles ulcerationes habent, eo quod per stratum trahantur. Non solum autem ob curationis difficultatem graues sunt ulcerationes: dilatantur enim & profundæ fiunt, & crassa labia habent, proserpuntque & usque ad nuditatem procedunt: sed etiam notatæ sunt à ueteribus, uelut hæc affectio perniciem portendat. Quapropter antequàm immedicabilis fiat, curationem eius aggredi oportet. Primum itaque ubi locus rubicundus & dolorosus fieri incepit, circulum laneum iustæ magnitudinis loco subdemus, quo affecta pars per uacuum firmata, à compressione liberetur, & decubitus minimè ærumnosus fiat. Postea uero ceratum ex rosaceo aut myrteo oleo paratum, quod recipit spumam argenti, cerussam, ordeum ustum, imponemus, subiecto uidelicet ex lana circulo. Idem faciunt etiam omnia sedis cerata. Et adhuc magis id quod residet in æreis uasis in quibus aqua coquitur, quod uelut testa adhæret fundis ipsorum, si cerato rosaceo ammisceatur. Reperitur autem eius copia in æneis balneorum uasis. Item ceratum ex melle, quod quatuor hæc æqualiter recipit, spumam argenti, oleum, ceram, mel. Diluitur autem rosaceo, & mirificè facit. Adhibeatur etiam fomentum per spongias. Si uero inflammatio fiat, panis cataplasma locis imponatur, cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassicæ folijs. Si uero pascendo proserpat, ulceratio, lenticula cocta cum malicorio imponatur. Vtendum est & medicamentis ad nomas paratis, cum rosaceo dilutis. Item emplastro uiridi Epigonij. Et pastillo qui Corax appellatur, & Andronis aut Musæ pastillo cum sapa. Contracta autem & repressa noma mitioribus communibus auxilijs utendum est.

Vlcerationis circa scrotum & anum, in febribus curatio. Philumeni. Cap. CXXVIII

Sæpe in ægrotantibus exulcerantur partes hæ, quandoque ob solam negligentiam. Aliquando uero etiam à prauis & acribus humoribus, & malignis febribus. Itaque reperire est ita affectos etiam mente læsos, & non percipientes dolorem, neque animaduertentes feruorem, nisi is qui curam ipsorum gerit ex odore cognoscat. Primum itaque per spongiam fouendus est locus ex aqua leniter calida. Deinde illinendus myrteo aut rosaceo oleo. Et postea scrotum myrto sicca leuissimè trita conspergatur. Deinde ex candido oui, cum cerussa & modico rosaceo aut myrteo illinatur, ut ne exarescat. Si uero illitionum inquinamenta non ferant, ceratum molle præparetur ex rosaceo, quod cerusam & argenti spumam habeat, & uitellos ouorum coctos. Conuenit etiam ceratum Butyrinum, & quod ex anseris aut gallinaceo adipe paratur. Et emplastrum siue ceratum ex ordeo. Et omnia ad sedem parari solita. Si uero nome succedat, utendum est curatione in ossis sacri ulceratione relata. Cibi uero exhibeantur ipsis dulciores, pro facta de febribus coniectatione. Ventris quoque cura habeatur maximè locis circa sedem alleuatis.

Pustularum in febribus curatio, Herodoti. Cap. CXXIX

In febrientibus assiduè fiunt pustulæ circa labia & nasum, iuxta febrium solutionem. Verum in principijs febrium non simpliciorum, sed à prauis humoribus ortarum circa totum corpus exoriuntur uibices similes culicum morsibus. In malignis autem & pestilentibus febribus exulcerantur, & quædã ad carbunculorum speciem accedunt. Omnes autem multitudinis corrupti & habitũ erodentis humoris signa sunt. Quæ uero in facie oriunt, omniũ malignissimæ sunt. Deteriores autẽ sunt plures quàm pauciores, & maiores quàm minores, & quæ citò delentur quàm quæ multo tempore durant. Deteriores item feruẽtes quàm quæ pruritus inducunt. Et quæ quidẽ succedunt aluo suppressa, aut moderatas egestiones faciente, bonæ sunt. Quæ uero fluente aluo & uomitibus uexantibus fiunt, malæ. Si uero succedentes aluũ resiccent, bonæ. Sequuntur ad pustulas, febrium malignitas & plerunq; etiã animi deliquia. Eas igitur quæ circa febriũ simpliciorũ solutiones fiunt circa labia & nasum, rosaceo illinere oportet per se, aut cum cerusa & spuma argenti. Cõfert etiam pastillus ex croco, myrrha, & alumine, quem iridem uocant. Et niger pastillus, qui recipit crocomagmatis, balaustij, atramenti sutorij, myrrhæ, & aloës, singulorũ partes æquales. Teruntur hæc cum uino uelut collyrium, & in pastillos efformantur, & usus tempore cũ aqua aut lacte illinuntur, aut cum uino, ubi adstrictionem augere uoluerimus. Agglutinantur autem hæc post illitionẽ, aut sine hac, pellicula palmulæ ossi adhærente, aut membrana oui. At uero pustulæ uibices referentes curentur uenæ sectione in principio, si nihil impedierit. Solent enim reuersæ intra corpus periculum afferre, si non per uomitus, aut per aluum acrimonia secedat. Quapropter etiam aluus per ptisanæ succum, & oua, & oleum chamæmelinum molliatur. Detineant autem uesperi infusum per totam noctem. Sed & ciborum contractione utendum est, quo undiq; multitudo tollatur. At in accessionibus propter succedentes circa stomachum uehementissimos morsus, aqua tepida data uomere iubemus, digitis aut pennis immissis. Cibi uero exhibeantur contemperandi uim habentes, uelut est ptisanæ succus, aut alica cum aqua mulsa. Si uero febris ardens infestet, illinatur corpus aqua & oleo, nitro modico ammixto. Pustulas enim circa superficiem retinet, & materiam in profundo attrahit, & profunditatem refrigerat, & sæpe sudores excludit, qui acrium humorum multitudinem in uaporem difflare possunt. Cæterum in pestilentibus & carbunculosis, uenæ quidem sectionem adhibemus statim in principio, non autem cibi contractionem. Fames enim peiorẽ materiam facit, & uires in his conscindit, quas integras seruare uolumus in omnibus febribus, maximè pestilentibus. Siquidẽ igitur admiserint loci, illinendæ sunt pustulæ pharmaco crasso, ex rosaceo & cerussa, & thure ac uino dulcissimo. Aut ex spuma argenti & manna thuris cum rosaceo. Reliquæ uero partes cerato integantur ex eadẽ materia parato. Cõueniunt etiam ipsis omnia cerata & emplastra quæ ambustis adhibenť. Et pustulas quidẽ circa faciem, calidę prolutione mitigabimus. Quæ uero in reliquo corpore sunt, per spongias diutius foueantur, maximè prurientes. Si uero serpentia fuerint ulcera, etiam calcis uiuę parũ ammisceanť: mirificè enim resiccat, & serpiginẽ ipsarum sistit. Quæ uero iam depascunt, lenticula cocta cum malicorio ac melle, aut plantagine, aut polygono, aut rosis cum pane integantur. Bonũ est etiam his caprinum lac, ad humorum prauitatem contemperandã. Oportet autem quartam partem lactis aquam ammiscere, & simul coquere assiduè uersando, donec dimidium de toto supersit, quo neq; in casei naturam transiens exacescat, neq; fer-

uefactũ nidorosum fiat, propter febrem detinentẽ. Declinatione uero facta, per medicamentũ purgatorium idoneũ materiæ euacuentur. Postea aũt Antidotus theriaca detur, aut mithridatica, aut alia quædam ad lethalia uenena, & uirus eiaculantia facta. Nam humorum fortis mutatio per corruptionem facta, uenenoso pharmaco similis est. Fiunt porrò aliquando pustulæ magnæ colore albæ, modicum pruritum inducentes, redundantes in fœmoribus, natibus, lateribus, & summa uentris plerunq; parte. Origanum autem ex multa lenta & alba materia habent. Hæ uero cum toto corpore curantur. Neq; enim grauem morbum minantur, si saltem modico uictu quis utatur. Quod si febres in his urentes fiant, commodum fuerit frigidam dare in exacerbationum uigoribus, morbo in uigore existente, nisi uiscera habeant quæ facilè læduntur. Fiunt etiam aliquando pustulæ rotundæ, inæquales, subalbidæ, aut subrubræ, cum eleuatione carnis. Aut uaris similes, qui in facie oriri solent, & duræ sunt, ac multum pruritum inducunt, ut uigiliarum causa fiant, dum indesinens adest cupiditas ad scalpendum. Consequuntur autem hæ plerunque ad febres intermittentes, & minimè grauem indicant morbum. Quapropter conuenienti tempore æger in solium calidum intentè insideat. Vtendum est & his quæ foris illinuntur, uelut est oleum myrteum aut lentiscinum cum myrto, aut manna thuris, aut cimolia torrefacta, aut alumine liquido, aut farina fabarum. Aut sesamum tritum cum modico aceto illinito. Si uero pruritus urgeant, linteis crudis aut per spongias ex aqua feruente foueto. Si autem exulceratæ fuerint, utendum est ceratis ad ambusta destinatis, præsertim eo quod ex ordeo paratur. Porrò quæ ualde rubrę sunt, pessimè existunt. His autem deteriores sunt liuidæ, nigræ, & tumidæ, similes existentes carnibus compunctis, redundant autem in facie & pectore, & uentre, lateribusq; ac dorso. Tales à principio aggredi non oportet, sed differre. Si enim non successerit, in eum qui curationem aggressus aut pollicitus est, culpa recidit. Si uero permanserint hæ usq; ad uigorem, & non progrediantur in peius, non omnino negligere oportet, etiam si rarò, attamen aliquando opem ferre, & oportuno tempore medicamenta adhibere, atq; magna animaduersione curare. Quæ enim post mortificationem superficiei ex alto emergunt, quid aliud significarint, quàm uitam aliquo modo ab internis efferri.

De tremoribus in febribus. Herodoti. Cap. CXXX

In malignis febribus fiunt tremores. Conflantur enim ex uitiato uictu, & frigidæ potu, & poscæ, ac multi uini, & ex immodico rei uenereæ usu, ac similibus. Abstinendum itaque est ab his quę nocuerunt, & exhibenda quæ prodesse possunt. Necesse est autem omnino affectam esse in omnibus spinalem medullam. Quapropter tota spina contegenda est, & affectæ partes, lanis sicyonio aut potius gleucino imbutis: aut cerato liquidiore ex aliquo talium parato, aut ex oleo rutaceo. Rigandum est etiam caput in primis diebus oleo dulci. Si uero protrahatur morbus, anethino in accessionum interuallis. Deinde adhibeantur cucurbitæ à primo uerticulo usque ad lumbos, impositis cataplasmatis ijsdem partibus unà cum præcordijs, ex cruda ordeacea farina oleo & aqua diluta ac cocta. Integantur autem hæc lanis oleo ueteri aut sicyonio imbutis. Cibi exhibeantur sorbiles calidi. Prouidendũ etiam ut facilè solubilem faciamus aluum, permanendumq; in hoc ductu, donec febres minuantur aut soluantur. Progressu uero temporis si perseuerarint tremores, cõmunis auxiliorum modus uelut in alijs tremoribus adhibeatur. Ita ut alterius in olei calidi solium locemus, & ante solij insessum & postea, sicyonio aut antiquo oleo illinamus. Aliquando etiam castorium

storium ungento ammiscendum est. Si uero perseuerarint dolores, etiam in potu exhibeatur castorium. Et ceratum imponatur ex ipso paratum. Et cõmunia ungenta ad resolutiones in usum assumantur.

De conuulsionibus in febribus. Galeni. Cap. CXXXI

Conuulsiones plerunq; fiunt propter repletionem neruosarũ partium, qua ratione etiã fortiter inflammatis accidere solent. Insuperq; ob mordacẽ tenuem humorem, neruosas partes erodentem. Et propter fortem frigiditatẽ congelatiõ simile quiddam efficientẽ. Fit etiam conuulsio ob excellentem siccitatem. Sequitur autem maximè ad perniciosas phrenitidas, & tum propter febris uehementiam, tum ob intentos & agrestiores motus. Et ex his qui sic conuulsi sunt, nemínem seruatum esse ipse uidi, neque qui uidisset audiui. Proinde prædictæ tres conuulsionis species sæpe curantur. Incurabilis est autem ea quæ ob neruosarũ partium fit siccitatem. Aliquando uero in ore uentris humor tenuis, & acris, ac maximè æruginosus, conuulsiones fortes & syncopam inducentes efficit, ut frigidæ exudationes fiant. In his aqua tepida in potu oblata, digitorum aut pennarum immissione, uomitum mouemus. Si uero circa intestina morsus sensus contingat, ptisanæ succum per clysterem iniicimus. Damus autem cibos ægrè corruptiles, uelut est alica cum mali punici granis, & similia. Si uero nihil tale fiat, conuulsiones per totum corpus fientes similiter ut tetanicos, qui antrorsum ac retrorsum conuelluntur, curabimus. In partialibus uero primũ partes contractas blandè cõtrectabimus, & dolores ipsarum mitigabimus, molliterq; fricabimus oleo sicyonio antiquo calefacto. Si uero adhuc perseuerent, etiam castoriũ ammisceatur, & reliqua relaxantia ungenta adhibeantur. Qui uero ob siccitatẽ conuelluntur, propter febris uiolentiam, & præsertim delyrio præsente, his lauandũ est caput multa calida dulci ac temperata aqua. Manus quoq; ac pedes multa calida perfundãtur. Deinde oleo dulci calefacto caput irrigetur, & manus ac pedes illinantur, & amiculis foueantur, & quies inducatur. Quod si sanguinis multitudo adsit, & conuulsionẽ inducat, uena secanda est. Deinde cucurbitæ affigendæ cum scarificatione. Et si quidẽ crura fuerint contracta, postremo uerticulo cucurbita affigatur. Manibus uero conuulsis, septimo uerticulo, & ei quod humeri articulo subiectum est cucurbitas affigemus. Si uero toto corpore ab affectione immuni, labium contrahatur aut palpebra, graue hoc accidens ducendum est. Detractiones autẽ sanguinis per cucurbitas in his fiant à ceruice & primis duobus uerticulis. Caput uero oleo anethino calido irrigetur. Vbi autẽ tempus balnei oportunũ apparuerit, lauentur, & in aquæ potu adhuc seruentur. Si uero uinum exhibere opus fuerit, modicum & aquosum præbeatur.

De iucundis ac cõmodis potionib. in febribus. Philumeni. Ca. CXXXII

Duplex robur & admirandum simul auxilium exhibet, id quod etiam naturæ ob iucunditatem gratum existit. Venter enim ubi quod blandum est suscepit, & in se complexus est, tenet & probè concoquit pro uiribus, maximè si fuerit quantitate moderatum. Excitatur enim natura, & actiones sæpe ab affectionum feritate misere afflictas suscitat, ac morbo repugnat iuxta duplicem modum. Ipsum quidem malum palàm contrarietatis natura castigans: uires autem animal gubernantes cõsolans, & excitans, ac fortificans, ad superandũ morbum. Omnes igitur homines utplurimum dulcibus gaudent potibus, & præsertim si adstrictionẽ, & caliditatem, & quasdam eiusdem generis qualitates habuerint ammixtas. Quale est uinum dulce, & uinũ mulsum. Verũ hos potus non tutum est in febribus exhibere. At eos quos nunc referemus, etiãsi magna animad

uersioe

uersione opus habeant, tutius tamen quàm prædictos exhibere possumus.

De potione pharmaci ex capitibus papaueris. Galeni. Cap. CXXXIII

Sumatur autem in manus medicamentũ ex papaueris capitibus, quod optimum potu est iucunditatis gratia, & optimum ad calidas ac magnas affectiones circa uiscera consistentes, & totum corpus appræhendentes. Item febricitantibus, & cholericis in quibus bilis infernè ac supernè erumpit, affectionibus. Et his qui delyrijs in febribus ac uigilijs affliguntur. Prodest & tussi frequenti ex tenui fluxione factæ, quæ ex capite calidiore in pectus destillat. Præparatur autem hoc modo. Capita papaueris moderatæ magnitudinis decem numero unà cum ipso semine, recentia, neque ualde mollia, neque dura, in aquæ pluuiæ optimæ sextario uno per diem ac noctem macerare oportet. Deinde ad ignem non fumantem coquere, donec flaccida appareant, & expresso liquore, & per panniculum rariorem excolato, mellis optimi despumati dimidiam aquæ mensurã ammisce, & agitando coque ad compagẽ mellis Attici. Præstat autem per passum Creticum, aut per sapam, mellis loco præparare, ubi fluxus fuerit ualde tenuis. Ammisceo etiam aliquando ad hoc pharmacum glycyrrhizæ radicem, ut unà cum papaueris capitibus coquatur. Si uero hæc non affuerit, succum ipsius siccum inijcio. Si uero continetur in pulmone humor delapsus eductione indigens, melius est per mel ipsum parare. Datur moderata mensura duorum cochleariorum. Augebis autem & minues copiam, pro corporis magnitudine cui id exhibes, & pro ætate, animiq; tempore ac regione. In omnibus enim his ad frigiditatem declinantibus, minimum dabis. Ad caliditatem uero, plus. Sed & destillationis quantitatis ac qualitatis respectu, plus aut minus dabis. Certè ex eo quod ex capitibus papaueris Thebaici præparatur, datur ad summũ uncia una. Talis est descriptio Galeni huius pharmaci. Ego uero semper in usu eius quod ex passo præparatur perseuero, aliquando mel ammiscens ad eius exhibitionẽ, aliquando acetũ mulsum, aut mel rosaceũ, aut omphacomeli, aut aliud quoddã pharmacum hepaticũ, aut splenicum, aut stomachicũ, & uires eius ad pręsentem semper affectionẽ transmutans. Exhibeo autem ipsum non solum somno indigentibus, ad uesperam, & ad tussim. Sed etiam insania laborantibus post uenę sectionem, & febrientibus uehementer, & quibus os uentris intolerabiliter perustum est, & in igne sacro, atq; aliâs calida affectione thoracis & pulmonis, hepatis item ac intestinorũ & mesenterij. Et non solum semel, sed iterum, & non solum in febrium uigore, sed etiam ante uigorẽ, & ante manifestã concoctionẽ, in quibus uigiliæ, aut caliditas acris & magna hominẽ affligunt. Præstat autem ea quæ sexcenties feci in huius pharmaci exhibitione recensere. Etenim in febribus putridis ante morbi uigorẽ, & in his qui ex hepatis, aut splenis, aut pulmonis affectionibus ægrotant, acetum mulsum simplex exhibitioni eius ammisceo. In uigore uero febriũ, omphacomeli, aut mel rosaceũ adijcio. In rarioribus quidẽ corporibus, & qui os uentris debilius & nõ appetens habent, omphacomeli. his uero qui dulci potu gaudent, & qui medicatũ aliquẽ humorẽ, aut biliosum, in uentre habent, uel rosaceum. Atque hæc quidem in febrilibus affectionibus. Vrinæ autem stillicidium ex urinarum acrimonia obortum, magnificè sedat maximè in balneo, & ante balnei ingressum largè datum. In quibus etiam uictus rationẽ pleniorem & melioris succi esse iubemus. Sed & in nephriticis ac lumbis calidioribus medendi uim habet. At uero his qui urinæ profluuio laborant, & quibus bilis supernè & infernè erumpit, exhibeo frigida ammixta, præsertim in calidioribus temperamentis. Oportet autem in bilis supernè ac infernè effusione, ha-

ne, habitum corroborare forinsecus per adstringentes irrigationes, & similia, atque sic pharmacum exhibere, cum omphacomelite calido temperatum. Si uero thoracem humoribus repletum per tussim euacuare uolueris, acetum mulsum uarie ad eius exhibitionem ammisceto, & calidum exhibeto.

Omphacomelitis præparatio. Cap. CXXXIIII

Botri uuæ acerbæ accipiantur qui iam maturescere incipiunt. Deinde in domo temperie moderata ad biduum uel triduum expandantur, & resiccati exprimantur, & liquor uase uitreo excipiatur, & optimi mellis despumati pars una, ad tres succi partes ammisceatur, & ad dies aliquot ad solem exponatur hoc pharmacum, donec feruere desiuerit ac quieuerit: Deinde in domo superiore seruetur ne putrescat. Hæc autē proportio tibi pro regula sit in optimo melle & optimo uuarum acerbarum succo. Augebis autem & minues quantitatem mellis, pro tenuitate aut crassitie succi. Vtendum est ipso in tenuibus ac diuturnis uentris fluxionibus, ob calidas affectiones factis. Et in his quibus os uentris appetentiā nullam habet, propter caliditatem. Et in his qui humectum stomachum habent, post uentris per uomitus euacuationem. Et in prægnantibus mulieribus, & quæ terram aut carbones, aut alia quædam aliena edunt, ubi per picram ex aloë purgationem feci, omphacomeli exhibeo. Bonum est & his qui ob excedentē uentris euacuationem, animo linquuntur.

Mellis rosacei præparatio. Cap. CXXXV

Mel rosaceum tres partes succi rosarum exunguium excolati accipit, & mellis partem unam. Coquitur autem ad solem calidum expositum ad plures dies, eodem modo quo omphacomeli, & postea adseruatur. Si uero turbulentus fuerit aër, aut frigidior, quando mel rosaceum paras, ammixto optimo melle ad rosarum succū, & per rarum panniculum siue linteum excolato, simulq; ad lentum ignem coquito, donec quartam aut tertiam succi partem consumpseris, atq; sic exceptum medicamentū uelut dictum est adseruato. Et ubi calidiorē uideris aërem, uelut omphacomeli insolato. Adstringit equidem leniter, & propterea frigefacere potest. Habet & uim exteriorē ex melle. Habet & subamarū quiddam & leniter acre, unde ori cōmodum est calidam quandam inflammationē habenti, propter calidi fluoris influxū, itemq; in acribus ac biliosis fluxionibus in uentre, ubi uidelicet affecti prius uomuerint. Exhibemus etiam ipsum his qui uentre exuruntur, citra humorum superfluitatem, atq; hoc absq; uomitu. Item febricitantibus, uigore iam totius morbi instante, & particularis exacerbationis. Sæpe enim in febrilibus morbis etiam unica potio larga sufficit in conuenienti tempore data, ad affectionis solutionē, tum per sudorum eruptionem, tum per uentris subductionem. Inter reliquos enim potus mel rosaceum conuenientissimū est, his quibus acres humores per uentrem subire uelis.

Hydrorosati præparatio. Cap. CXXXVI

Rosarum recentium exunguium, & per diem ac noctem præsiccatarum lib. I. mellis sextar. I. aquæ pluuiæ ad tertias decoctæ sextar. III. commisceto hoc modo. Aquæ pluuiæ sextar. IX. coquito donec tres reliqui fiant, & ad ablatā ab igne aquam feruentem præsiccatas rosas inijce, & uas pluribus operimentis probè contectum adserua. Sequenti uero die aquam excola, & rosas non expressas abijce, ut ne aspera aqua fiat, & coniecto melle in mortarium, ac probè trito, aquam cum ipso unito, & fictilibus uasis præsertim recentibus ac crudioribus excepta, ad paucos dies insolato, & in domo in qua uinum repositum est adseruato. Hoc multò magis quàm mel rosaceum frigefacit.

Apome-

Apomelitis præparatio. Cap. CXXXVII

Apomeli ſic præparare oportet. Fauos accipe melle plenos, colore quidem albos, uerum mel pellucidum continentes, & mel ipſum manibus exprime, & ad aquam fontanam optimam ammiſce. Et ſi quidem craſſius fuerit mel, quatuor aquæ partes, ad unam mellis ammiſcemus: Si uero liquidiſſimũ fuerit mel, tres aquę partes ad unam mellis adÿcimus. Si uero ſicciores tibi uidebuntur faui, ipſos in tenues partes cõminutos in menſuratam aquam mitte, & manibus ſufficienter tere, exprime, excola, & metire, & cognoſces quantum mellis addere oporteat. Deinde in ollam nouam mittimus, in qua prius aqua fuerit feruefacta, propter terream qualitatem, & ad ignem non fumantem coquimus, detrahentes ſemper inter ebulliendum inſidentem ſpumam, aut ceroſam partem. Poſtquam autem neq; ſpuma, neq; quicquam fecis ſuperſtiterit, & octaua aut ſeptima pars de tota menſura deceſſerit, ollam ab igne tollimus ac frigefieri ſinimus. Et poſt perfectam perfrigerationem, ſequenti die id quod supernè fluitat detrahimus, & in uaſa fictilia recentia ac crudiora transfundimus, & in uinaria cella adſeruamus. Eſt autem apomeli exterſoria ac inciſoria ui præditum, & bilioſa per aluum ducit, & ad urinam ciendam conducit, & febres putridas ad ſolutionem præparat. Calidis tamen & ſiccis maturis aduerſatur. Et in morbis calidis, & præcordÿs inflammatis nociuum eſt. Et neq; ſitim ſedat, imò etiam auget. Dandum eſt autem ante ſorbitiones. Nam poſt cibum datum nociuum eſt.

Hydromeli & cruſtuminati præparatio. Cap. CXXXVIII

Hydromelum ſic præparatur. Succi malorum lib. VI. mellis lib. XII. aquæ ad tertias decoctæ lib. XVIII. Alia præparatio. Malorum dulciſſimorum & odoratiſſimorum, ac friabilem carnem habentium, corticem & interna grana detrahito, deinde contuſa exſuccato, & ſuccum per panniculum purum ac denſiorem excolato. Sumito autem ſucci ſextar. I. mellis ſextar. II. aquæ pluuialis in coctura ad tertias redactæ ſextar. III. Poſtquam igitur pręcoxeris aquam ad tertias, adÿce ad ipſam mel, & ubi efferbuerint ſimul, ab igne ablata quodammodo frigefieri ſinito, & ſic omni ſpuma detracta, malorum ſuccum adÿcito, & uaſis fictilibus excipito, oblinito, & in cella uinaria reponito. Vtimur autẽ eo poſt dies quadraginta. Quum autem roſas exungues ad hydromelum ammiſcere uolueris, unciam roſarum per diem ac noctem in ipſo macerato, deinde excolatũ adſeruato. Bonum enim colorem inde acquirit, & non aceſſit. Eodem uero modo etiam ex cruſtuminis, & alÿs priorum generibus præparare potes.

Cydonati præparatio. Cap. CXXXIX

Præparatur etiam ex malis cydonÿs magnis, cortice & internis granis exemptis, deinde contuſis & exſuccatis, & ſucco per panniculum excolato. Sumantur autem ſucci ſextar. IIII. Mellis ſextar. VIII. aquæ pluuialis ad tertias decoctæ ſextar. XII. Primum itaque aquæ ſextar. XXXVI. coquimus, & ubi reliqui fuerint ſextarÿ XII. mel adÿcimus, & quum ebullierint ablatam ab igne ollam aliquatenus frigefieri ſinimus. Poſtea detracta ſuperſtante ſpuma, ſuccum cydoniorum adÿcimus, & unita excipimus, ac uelut hydromelum adſeruamus. Aliquando uero ut ne præparata potio corrumpatur in hyeme propter frigus, mel prius deſpumamus, & ſuccum excolatum ad ipſum inÿcimus, & in fictili oblito per totam hyemem ſeruamus. Poſtea in uere aquam ad tertias decoctũ, uelut dictum eſt, accipimus, & mel cum ſucco ipſi ammiſcemus, atq; ſic utimur. Idem facimus etiam in malis, & cruſtuminis ac alÿs piris. Quomodocunq; uero præparauerimus cydonatum & hydromelum, & ante hyemem, & poſt hyemem inſolamus

mus ipsum per dies quadraginta, cauentes ab imbribus ac uentis, & sic in uinaria cella reponimus. Melius igitur est præparare id quod cum melle seruatur sub caniculæ æstu. Potest etiam rosarum exunguium, & per diem unam siccatarum uncia una, ad sextarium mellis desumati adijci, & aqua uelut dictum est sub canis æstu coqui, & uniri, & sic excolari, ac per dies quadraginta insolari. Conuenit hoc quod ex succo malorum cydoniorum præparatur, morbis qui adstrictione & extersione opus habēt, qui internis partibus exulceratis fiunt, ore, stomacho, uentre & intestinis. Auxiliatur etiam scabiei in uenis. Et rhenibus ac uesicæ in quibus surfuraceæ ac squamosæ & capilliformes urinarum sunt subsidentiæ.

Aceti mulsi præparatio. Cap. CXL

Acetum mulsum componitur ex optimo melle, & pellucidissimo aceto, ita ut sint mellis partes duæ, aceti pars una. Hæc proportio pluribus corporibus conuenit. Variari tamen potest semper pro gustus & temperamenti ægroti ratione; ut habeat, quod blandum ac gratum est naturæ. Coquitur ad mellis cō pagem, & exhibetur calida temperatum. Potatum exterget uiscosos humores, & crassos attenuat. Quapropter uiscera omnia ab obturatione liberat, hepar, splenem, uentrem, mesenterium, & rhenes. Commodum est enim his, siue in febribus, siue citra febres detur. Aquæ uero multæ ammixtione, uehemētia uirium ipsius exoluitur. Tussim autem mouere quæ non est, & intestina radere acetum mulsum, Hippocrates & Galenus dixit: non in corporibus crassis & glutinosis humoribus refertis, sed puris & non redundantibus superfluitatibus. Aut his quæ ex tenui & acri fluxione laborant, & quæ neruosas partes ualde subtili sensu præditas habent.

QVINTI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN SEXTO AETII Sermone habentur.

Ozænæ

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, SIVE QVATERNIONIS SECVNDI, SERMO Secundus, & ex ordine Sextus.

De cerebri, capitis, & neruorum affectionibus, aurium item ac narium.

DE HYDROCEPHALA AQVOSA CAPITIS AFFECTIONE, LEONIDAE. Cap. I

Ydrocephala affectio appellata est ab aquoso humore in capite collecto. Plerunq; igitur aquosus humor colligitur. Aliquando autem feculentus aut cruentus. Semper uero lentus consistit, aut ex obscura, aut ex manifesta causa. Ex obscura quidem, localibus uasis sua sponte rarefactis, & aquosa in ipsis essentia, quę cũ sanguine permixta est, depulsa & in unũ locum cõgregata. Atq; ex huiusmodi causa aquosus humor colligitur. At uero ex manifesta causa fit, uasis localibus ex plaga aut cõtusione ruptis, et sanguine in ipsis prætereffuso, & deinde rarefacto, ac in essentiam feculentã, aut cruentam dissoluto. Frequentissime uero fit hæc affectio ex tali causa in infantibus, quum obstetrix functionis suæ inexperta, & duriore manu rem tractans, corpora aliqua in capite infantis attriuerit. Colligitur autẽ hic humor in hydrocephalis, aut inter cutem & membranam caluam ambientem, siue musculum temporum. Aut sub membrana caluam ambiẽte, inter ipsam & os capitis. Aut sub calua, inter os & cerebri membranam. Maiores autem nostri dicunt etiam inter cerebri membranam & ipsum cerebrum colligi, id quod perniciosum existit. Siquidem igitur lentus humor fuerit collectus sub cute extra membranã caluam ambientem, aut inter hanc membranam & os capitis, tumor adest iuxta capitis partem ubi collectio facta est, concolor, citra dolorem, mollis ad tactum, cedens ac trãsiens ad digitorum contactum. Et siquidem sua sponte fiat ab initio, doloris exors & concolor est locus. Si uero ex plaga, aut contusione, primum quidem rubicundus & dolorosus fit tumor, postea uero lẽtescente humore & in tenuem essentiam transeunte, tumor concolor citra dolorem euadit. At ubi collectio sub calua facta est, inter os & membranam cerebri, ab initio dum modicus est humor, caput grauatur, & uertigines assiduæ fiunt, & sensus hebetantur, uisus inquam, auditus & reliqui. Quum autem redũdauerit humor, futuræ capitis ob multitudinem disparantur, et propterea caput magnum fit, & locus collectionis apparet. Humor enim ad digitum cedit. In communi igitur

ni igitur in collectione sub cute, & in ea quæ inter membranam caluam ambientem & ipsum caluæ os fit, iisdem aggressionibus utimur, ad humoris excretionem. Et si quidem paruus est tumor, apex ipsius unica sectione diuiditur: Si uero maior, duæ aut tres sectiones fiunt, aut plures iuxta magnitudinis proportionem, in locis ad effluxionem commodis. Non oportet autem uelut in abscessibus, post chirurgiam limniscos transmittere, sed ipsas solas sectiones linamentis disparare. Nam post humoris excretionem, corpora in his facile agglutinantur. Quapropter linamentorum usu in ipsis contenti sumus. Post indita linamenta, si infans fuerit cui chirurgia adhibetur, deligationem propter grauitatem recusamus, uerum lana ouo imbuta imponatur, & caput pileo contegatur. In robustioribus autem linamenta forinsecus custodiantur, & deligatio fiat. Poterit autem à tertia die cōglutinatio adiuuari, per emplastrum quoddam glutinatorium. Quod si sub temporum musculo collectio fiat, expectare oportet donec humor redūdet, ut ne musculus incidatur. Et postea à lateribus musculi sectionem facere. Et siquidem humor in profundo sub musculo contineatur, duæ sectiones fiant utrinque à lateribus musculi ipsius. Deinde corpuscula securè per scalpelli manubrium excorientur. Post totius autem humoris excretionem, curatio fiat uelut dictum est. At si sub calua collectio facta fuerit, itidem expectare oportet, & quum redundauerit humor, & suturæ fuerint disparatæ, fastigiatum locum dissecare, & consequenter facere uelut in capitis suturis disparatis.

De phrenitide. Ex Posidonio. Cap. II

Phrenitis inflammatio est membranarum cerebri cum febre acuta, delyrium & mentis perculsionem inducens. Raro autem ab initio phrenitis cum febre irruit, plurimis uero à quarta aut quinta aut sexta incipit, & adhuc serius, cum ipso fermè periculo incidens, ut iam aliqui septima, aliqui nona delyrare inceperint. Differentiæ autem phrenitidis plures sunt, sed tres principalissimæ. Aut enim imaginatiua facultas solum læsa est, seruatur autem ipsis ratiocinatiua & memoria. Aut ratiocinatiua solum læsa est, seruatur autem imaginatiua & memoria. Aut etiam imaginatiua læsa est, seruatur autem memoria. At uero ubi memoria deperdita est in febrilibus morbis, simul perit omnino & ratio, & imaginatio. Proinde anteriore cerebri parte læsa, imaginatio solum læditur: Medio uero cerebri uentriculo læso, ratio peruertitur. Posteriore autem circa occipitium parte læsa, perit memoria, & cum ipsa omnino etiam reliquæ duæ facultates. Quibus igitur imaginatio læsa est, hi iudicant quidem recte, imaginantur autem peruerse. Quibus uero ratio solum læsa est, imaginantur quidem recte, iudicant autem non recte. Quibus autem memoria læsa est, nullius antea factorum meminerunt, imò neque omnino recte imaginantur, neque iudicant. Conuenit itaque parti magis læsæ auxilia adhibere, & tamen neque alias negligere. De memoria itaque perdita priuatim paulò post dicemus. Nunc uero quomodo phreniticos curare oportet dicendum est. Aeger igitur decumbat hyeme quidem in domo tepida, æstate uero, frigida. Quies autem imperanda est & ipsi ægroto, & omnibus in domo, & uicinis. Et qui quidem ad lucem efferuntur, in tenebricosa domo decumbant. Qui uero ad lucis splendorem resipiscunt, in lucida domo degant. Si quidem igitur phrenitis cum febre ab initio in prima die, aut secunda, usque ad quartam irruat, & non ex transmutatione alterius morbi succedat, & urinæ fuerint subcruentæ, & facies rubicunda, & ætas

ætas uigoris, & bona corporis habitudo adest, & omnia signa simul indicant sanguinis multitudinem, uena cubiti secetur, ea quæ media est, & pro uiribus detrahatur, & non usque ad animi deliquium. Minus autem quàm oportet auferatur, ob plurimam quæ in ipsis ex uehementi motu contingit discussionē ac exhalationem, & propter lassitudinē. Sed & sectio moderata fiat, ut ne æger clanculum brachij uinculum exoluat. Consequitur enim periculum sanguinis eruptionis. Quod si ob aliquam causam, uenæ sectionis auxilium relinquatur per clysteres uentrem euacuare oportet, cum furfurum aut ptisanæ succo, modicaque nitri spuma ac pauco melle. Caput aūt rosaceo magis tepido irrigetur. Nam cerebri membrana inflammata, frigiditas rosacei non est tuta. Imò neque caliditas. Frigidum enim densat meatus, & superfluitates in capite discuti non permittit. Quod uero ualde calidum est, feruorem duplicat. Quare æstate exactè tepidum rosaceum adhibendum est, cum modico aceto, hyeme uero moderatè calidum. Commodum est & chamæmelinum ex æquo ipsi ammixtum, si ambiens frigidior fuerit. Si uero uehementius fuerit delyrium, post factam euacuationem, uelut dictum est, per uenæ sectionem aut clysteres, capitibus papaueris in oleo coctis caput rigato, & faciem assiduè prolui præcipito ex aqua, in qua papaueris capita sunt cocta. Frontē uero somnifero aliquo pastillo illine. Olfaciant etiam assiduè somnifica, in præcedenti sermone conscripta ad uigilias. Et sub ceruical capita papaueris subdantur, aut mandragoræ mala. At uero auctis malis, dandum est etiam somniferum ex capitibus papaueris pharmacum, cochlearij mēsura plus aut minus, pro uiribus. Dandum est autē id quod ex melle præparatur, non quod ex passo, propter uinositatē. Detur autem hoc pharmacum in exacerbationis declinatione: Si enim datum fuerit in uigore, trahit quidem ad somnū, febris autem excitatur, & æger ad ambo partitus, grauius fert quod contingit. Dato uero pharmaco quiescere iube. Præstat autem mel rosaceum ad pharmacum ex capitibus papaueris adijcere, contemperat enim acrimoniā, & aluum subducit. Quapropter etiam aquæ quæ bibitur, mel rosaceū irrorare bonū est, in exacerbatiōis uigore. Cæterū assiduū usum stupefacientiū pharmacorū, potionū, irrigationū ac illitionū uitare oportet. Facile enim in his qui immodicè perfrigerantur, trāsitus fit à phrenitide in lethargū, quando etiam perniciosus fit morbus. Quare ubi delyrium moram traxerit, serpyllum aut spondylium in oleo coquatur: Crassos enim uapores transpirare faciunt. Quum autem manserit facies etiam post uenæ sectionem, incontracta & rubicunda, cucurbitas occipitio affige, & moderatis uulnusculis impactis cutem scarifica, & ad libræ mensuram sanguinem detrahe. In cibo porrò dandus est ptisanæ aut alicæ succus, aut micæ panis sæpe lotæ cum rosaceo melle. Mitigata uero febri, dentur oua sorbilia, & lactucæ feruefactæ, quæcunque moderatè humectant ac frigefaciunt, unaque nutriunt, propter uirium debilitatem.

De lethargo. Archigenis & Posidonij. Cap. III

Lethargi principio duo sunt. Quibusdam enim septum transuersum et uiscera primariò affecta, cerebrum ad consensum ducunt. In quibusdam uero cerebrum affectionem auspicatur. Et quibusdam statim ab initio affectio incidit. Quibusdam autem ex mutatione alicuius acuti morbi. Nam à phrenitide maximè, in his qui per stupefacientia pharmaca perfrigerati sunt, transitio ad lethargum fit. Quin & à continente febre mutatio in lethargum fit sæpissime, itemque ex alijs plurimis morbis, præsertim in quibus plures euacuationes

subsequutæ sunt. Aliquando etiam in diuturnis febribus, per circuitum contingit ęgrotos somno immergi, uelut in quotidianis fit & semitertianis, quandoque etiam quartanis. Et alij quidem cum conuulsione & contractione neruorum in soporem deferuntur. Alij pedetentim facta accessione. Et alij quidem unam immersionem sustinent, in quo extremè periclitantur: Alij in circuitibus in somnum deferuntur, & rursus reuocantur. Proinde considerare oportet speciem delationis in soporem. Qui enim per circuitum somno immerguntur, manifestiorem pulsum habent. Qui uero semper affecti sunt, minutissimũ & ægre mobilem. Hi uero etiam dum excitantur, aliena loquuntur, & obliuiosi sunt. Qui uero per circuitum afficiuntur, nihil tale patiuntur. Et alij quidem cum grauitate & elata respiratione in somnum deferuntur, ut & stertant, & singultus ac suspiria edant dolorem indicantia, quem reuocati neque eloqui possunt, propter rationis læsionem. Alij uero quietissimè dormire uidentur. Et alijs quidem perfrigerantur artus, & rugosi ac pallidi sunt, & corporis miscella fere congelatur. Alijs uero diffunditur, & uelut rorem effundit circa exacerbationum declinationes. Qui igitur hac affectione occupati sunt, his hæc adsunt. Præcordia reuelluntur, uenter contrahitur, & uiolenter ab assidentibus excitati, rursus in somnum deferũtur, & obliuio ipsis. Nam dum sæpe ad mictionem urgentur, porrecta ipsis matula, se in manibus ipsam tenere obliuiscuntur.

Aucto uero malo, totum corpus segne redditur ac uelut mortificatur. Supini autem decumbentes, ad pedes defluunt, distentis manibus ac cruribus. Nasus quibusdam destillat. Os ipsis hiat, & fortior eius hiatus succedit. Inferna mãdibula uelut resoluta ac laxata uidetur. Atque hæc quidem adsunt lethargicæ affectioni. At uero curationem ipsorum aggredientes in domo lucida ad splendorem ipsos locamus. Sit autem domus tepida. Pedes & manus confricentur. Odoramenta excitatoria exhibeantur, uelut est castorium, funiculus lucernarius extinctus, pix liquida, bitumen, galbanum. Suffita quoque lethargos excitãt, lapis gagates, bitumen, castorium, peucedanum, sulphur, galbanum, sagapenum, cornu ceruinũ, hirci sordes, abrotonum, silphium. Sternutatoria quoque naribus admoueantur. Si uero multitudo humorũ in corpore est, si quidẽ sanguis fuerit redundãs, uena secetur secũda die, & pro uiribus euacuetur. Si uero pituitosa & lentior materia fuerit, uelut in lethargicis redundare solet, attenuantia exhibere oportet, & quæ crassiciẽ secare possunt, ita ut his quibus neruosa pars læsa non est, acetũ mulsum exhibeamus: Quibus uero læsa est, decoctum apij, fœniculi, adianti, & similiũ. Sed & aluus efficaciore infuso eluatur, & glandes subdãtur ex ruta, nitro, cumino, & melle cocto. Caput autem rigetur in principio quidẽ serpillo in aceto et oleo cocto. Verũ in intẽtis affectionibus peucedani radicẽ pro serpillo in aceto coquito, & cũ oleo capiti adhibeto. Bonũ est ipsis & oleũ irinũ. Tremoribus aũt & cõtractionibus succedẽtibus, castoriũ cũ modico aceto terimus, & oleo addito caput irrigamus. Si uero præcordia sint inflãmata, in principio cataplasmata adhibeantur, ex polline aut pane, & malo cotoneo cocto, aut pãpinis uitis. In progressu uero, semen lini ad pollinẽ aut panẽ ammisceatur, & absinthiũ, & althææ folia cocta. Postea uero ex ordei farina, & fœno græco, & althææ radice cataplasmata fiant. Omnibus autem absinthiũ ammisceatur. Sit aũt latum linteũ, ut utrinque latera, et pectus sub mammis amplecti possit. Post cataplasma uero partes nudas sinere nõ oportet, sed cerato nardino aut cyprino contegere. Retro aũt dorso ceratũ ex sicyonio factum imponere, quod terebinthinam & baccas lauri tritas infartas habet.

habet. Et si quidem inflatio adsit, ammisceantur cataplasmatis ea quæ flatus discutiunt, uelut sunt, cuminum, baccæ lauri, ruta, & similia. Si uero quid induratum fuerit, & libanotis addatur, & farina fabarum. At uero in diuturnis iam lethargicis uiribus præsentibus danda est hiera ex colocynthide. Et sternutatoria adhibenda, ex ueratro albo, struthio, pipere, castorio. Et naribus infundendum elaterium cum lacte, aut cyclamini succus, aut ipsa radix sicca trita insufflanda, & ori ac palato sinapi cum melle illinendum. Deinde occipitio cucurbitæ affigendæ cum multa flamma, item circa primum & secundum uerticulum, sanguis que detrahendus ex posteriore capitis parte. Postea derasis capillis capitis sinapismus adhibendus ex caricis cum sinapi aceto macerato. In trementibus uero etiam castorium sæpe potandum detur. Affectione autem declinante æger ad balneum ducatur, & smegmate mordaciore utatur. Velut est fex usta, sinapi, pyrethrum, piper, bacci lauri, calx uiua, nitri uero duplum adiĳciatur. Cibi porrò sint tenues & incisorĳ ac resiccantes. Et cum condimentis parati, apĳ, anisi, cumini, pipere & baccis lauri. Et ex uolucribus conueniunt, gallina domestica, columba, auiculæ montanæ, & perdix. Ex piscibus, petrosi. Ex oleribus, porri, asparagus, petroselinum, chamædaphne. Vinum aquosum, tenue, album subadstringens. Sed & reliqua curatio iuxta eundem modum fiat.

De catocha & catalepsi. Cap. IIII

Mediam inter phrenitidem & lethargum affectionem reperies, quæ species est delyrĳ siue amentiæ, Medici autem catocham & catalepsim, hoc est mentis occupationem & appræhensionem uocare solent, ex humore atræ bilis magis cõtingens. Periculosior est aũt hæc affectio quàm lethargus. Verũ in febribus lethargo similibus consistit, & aliquando dormire, aliquando uero palpebras apertas habẽt, aut nictant, aut intẽtè uident, & uelut fixos oculos ac palpebras habent, & penitus immobiles, adeò ut neq; si quis manum oculis ipsorum obtendat, eos claudant. Voce insuper ac sensu priuantur, neq; audientes neq; respondentes. Admauent aũt manus suas aliquando ad caput & oculos ac nares, uelut qui uellicentur, atq; hoc non sentiunt. Pulsus sunt parui, languidi, ferme deficientes. Spiritus aliquando densus, aliquando rarus. Et per interualla quædam magnum spiritũ ducunt. Aluus & urinæ supprimuntur, non præ siccitate: Habent enim multũ humorem, sed propter sensuũ stupiditatem. Gramę his subaridæ in angulis oculorũ fixæ sunt. Et aliquando uicinos parietes attingũt. Et in summa, neq; phreniticis omnino similes sunt, neq; lethargicis. Quãdoq; etiam ob sanguinis multitudinem confertim caput occupantis & ipsum superimplentis fit hæc affectio: quemadmodum uidimus in adolescente quodam multo sanguine referto. Qui quum triduum exegisset, neq; claudens palpebras, neq; ad uehemẽtes uociferatiões transmouens oculos, neq; respõdens, quarta die sanguinis eruptione larga per nares facta, ab omnibus molestĳs cõfestim liberatus est. Quare si æger multo sanguine refertus appareat, citra dilationẽ uenam supernã in cubito seca, & pro uiribus detrahe. In alĳs aũt primũ uentrem per clysterem eluere oportet, simpliciore infuso immisso uelut est furfurum succus cum spuma nitri & melle. Postea uero etiam polypodĳ radix cũ furfuribus coquatur. Caput autem primum irrigetur oleo dulci tepido. Deinde si caput calidius apparuerit, caput papaueris in oleo coquatur. Si uero frigidius, serpillũ. Et si quidem facile solubilis fiat aluus ex prædictis infusis, in ipsis perseuerandũ est. Si uero sistatur, ueratri nigri radix cum furfuribus coquatur.

potus ipsis cõuenit apomeli, aut aqua mulsa pro tempore diutius cocta. Quod si urinę crassæ fuerint, etiam anethi & apij decoctum detur. Cibi sint, ptisanę succus & similia. Aqua his aduersatur, auget enim inflammationem, & fluctuationes facit, & splenes excitat, & sitim non sedat. Totum autem corpus oleo anethino inungatur, maximè hyeme. In quibus uero etiam tremor succedit, castorij drach. I. cum aqua mulsa ori infundatur.

De caro. Posidonij. Cap. V

Quum frigidi & humidi humores cerebrũ occupãt caros appellata gręcis affectio succedit, hoc est, capitis perculsio, cum debili febre. Consequitur sensum stupor, & totius corporis immobilitas, cum principalium actionum læsione. oculi uero ipsorum semper sunt clausi. Differt autem caros à lethargo, quod lethargici interrogati respondeant, & non omnino sine uoce decumbant. Verũ qui in caron collapsi sunt, somno profundissimo detinentur, ut dum punguntur sentiant quidem, non tamen loquãtur, neq; oculos aperiant. Curandi uero sunt & hi similiter uelut lethargici, ita ut magis incisorium & attenuatoriũ curationis ductum faciamus. Stomachi quoq; cataplasmata, unà cum hoc quod calefaciant, etiam corroborandi uim habere oportet.

De comate. Posidonij. Cap. VI

Soli uapores calidi & humidi, & subiectis partibus ad caput in febribus delati, et ipsum implẽtes, affectionẽ faciunt, quã Medici coma nominant. Cognoscitur si somnus amplior naturali fiat, & in somnis peregrina loquũtur, et corpore inæqualiter habent, & infernã mandibulã inter dormiendũ laxatam. Et sæpe excitati cõfertim rursus in somnũ deferũtur, & caput humidius habẽt. Curantur ex irrigatione rosacei, aut chamæmelini cum aceto. Sit autem acetum acerrimum. Si uero frigidius appareat caput, anethinum cum oleo dulci ex æquo permixtum ac calefactum adhibe. Et in summa, in quantum intenta est frigiditas, in tantum calefactoria augeantur, ut etiam pulegium aliquãdo & rutam in oleo coquamus. Glandes quoq; sedi subdantur, quæ multũ irritare possunt. Nutriantur autem ptisanæ succo, & apomelitæ.

De uertiginosis. Archigenis & Posidonij. Cap. VII

Vaporibus calidis & acribus ad caput delatis, & animalem in cerebro spiritum euertentibus, primum hebetudines quædam in oculis fiunt. Postea etiam aurium sonitus assidui, & auditus grauitates, atq; hæc maximè cõtingunt circa ciborum coctionem, & ubi ex somno exurgunt, augescente affectione, uertigines & obtenebrationes oboriũtur, ut putent se uidere omnia circũuerti. Cõtingit hoc etiã ubi confertim ex sellis surrexerint, cruditate quadã prægressa. Perseuerante uero diutius malo, ex facili occasione uertigine afficiuntur, ut etiam concidant aliquando, maximè ubi in circulum circumuertantur. Nam quod alijs ob multas circuitiones contingit, hæc illis ex una. Sed & si alium quendam circumuerti uiderint, uertigine afficiuntur, aut si trochum, aut tale quid circumuerti conspiciant, idem perpetiuntur. Spiritus enim uisiuus ad trochum qui circumuolutatur allabens mouetur, & simul cum illo circumfertur. Atq; sic inæqualem & turbulentũ ac inordinatũ humorem, ac spiritus motum efficit. Facile uero corripiũtur hac affectione quibus cõsuetæ excretiones sunt suppressæ. Sed & cruditates & ardores assidui, & ebrietates, affectionem hanc efficiunt. Consequitur & alui suppressio, & propterea multa inflatio, & urinarum tenuium ac paucarum excretio, materia ad caput accurrente. Graciles autem in totum fermè fiunt, & pigri ad omnem aggressionem. Siquidem igitur

igitur ea quæ oculis obuersantur sanguinolentiora se uidere putant, ad insaniã magis apti sunt. Qui uero purpurea uident, ad morbum comitialem. Si igitur uires robustę fuerint, et nihil aliud aduersetur, uena secãda est, siue principium affectionis fuerit, siue tempus iam progressum fecerit. In uenæ autem sectione uitandum est ne aceruatim euacuemus, eo quod ex qualibet occasione concidant. Quare pluribus detractionibus ex quibusdam interuallis utentes congruam mensuram explebimus. Irrigetur autem caput tempore sectionis uenæ aceto & rosaceo, polygoni aut hederæ succo ammixto. Et lana conuoluta rosaceo aut œnanthino madefacta eodem tempore uentri imponatur. Si uero quid sanguinis detractionem impediat, uelut gracilitas, aut aliud quid ex sæpe relatis, subducatur aluus, primum per clysterem ex furfurum succo, spuma nitri & melle. Postea uero picra ex aloë compositio assiduè detur. Si uero accidentia perseuerarint, etiam uehementioribus purgatorijs utendum erit ita ut ad redundantem humorem pharmacum adaptes. Ex efficatioribus autem purgatorijs commodant his quæ fœniculum in aceto mulso coctum habent. Et quod ex palmulis, ruta, & scammonia præparatur. quorum compositiones relatæ sunt in purgatoriorum Sermone. Sed & pituitam à capite per os detrahentibus, & gargarismis utendum est, ex origano, pulegio, & aceto mulso. Postea uero etiã anagallidis succus naribus infundatur, aut cyclamini, aut radicis betæ, aut elateriũ cum lacte. Sed & nitrum cũ nigella tritũ, & oleo ueteri ammixtũ, generosam per nares purgationẽ facit. Post hæc aũt ad balneũ ducantur. Tale uero frictoriũ caput corroborãs ipsis conuenit. Lapidis asij unc. I. spumæ nitri albæ unc. I. iridis unc. I. floris iunci odorati sextans. Ex hoc quod satis est accipe & sincipiti insperge, modicã aquam calidã irrorans. Deinde ubi lauisti, & caput calida non madefecisti, sed solũ abluisti, egressus de solio frigida ter aut sæpius madefacito. His uero qui ualde calidum caput habent, etiam rosaceũ cũ aceto sæpe adhibeas, & ipsum ex salientibus aquæ in balneo frigefacias. Et si quidẽ ex his cesserit affectio, cessandum est à medicationis molestia. Si uero perseuerarit, arteriæ in capite iuxta tẽpora suprà aures incidantur, uentre prius euacuato, aut per hierã, aut per clysterẽ. Postea uero cõfrictorijs fortioribus utendũ est, quæ ad insanos referẽtur. Cibi sint boni succi, facile concoctiles, flatus exortes, omnino stomacho commodi, uentri commodi, urinam cientes. Vinum modicum sit, album & tenuissimum, & non ualde uetus. Conueniunt hos balnea naturalia aluminosa. Maxima uero et prima ac ultima in his præseruatio ac curatio est, ut suppressæ excretiones commoueantur & officij sui commoneantur, maximè in mulieribus.

De insania. Archigenis & Posidonij. Cap. VIII

Insania fit citra febrem, multo sanguine non putrefacto ad cerebrum cõfluente, qui aliquando purus est, et multitudine solũ affligit, uelut in ebrijs. Aliquãdo uero flaua bile ammixta. Præcedit insaniã capitis debilitas, uelut in podagra debilitas pedum semper adest: Tunc autem dolent quum materia locis influxerit. Si itaque ob solum sanguinem insania fiat, hæc consequuntur. Risus immodicus ipsis commouetur uidentibus sæpe ob oculos imaguncculas quasdam risu dignas, & hilaris est ipsis facies, & assiduè canunt. Aliquando enim ex contingentibus euaporationibus sonitus circa aures adsunt, ut putent se tibicines quosdam audire. Seruatur in ipsis memoria, uelut ex cantilenis quas familiares habent coniectare licet. Læsa est autem imaginatio & ratio. Si uero flaua bilis ad sanguinem fuerit ammixta, & mordacẽ ipsum

effecerit,

effecerit, uelut ex ipsa stimuletur ac pungatur cerebrum et membranæ eius, iracundi & temerarij & percussores ac iniuriosi fiunt. In quantum enim bilis sanguini mixta est, in tantum mutat iucunditatem, & auget tristitiam ac iram. Si uero amplius fuerit bilis superassata & crassefacta, & ipsi corpori cerebri ac mēbranarum instar uisci agglutinata, pungatq; ac diuellat: ferina delyria efficit. Quidam enim iam propriam carnem gustarunt, & domesticos uelut insidiatores tractarunt, occiderunt, percusserunt, uulnerarunt. Contingit autem eundē hominem aliquando risu immodico teneri, aliquando ira et indignatione. Nā in fame ac inedia tolerata, & ex acrioribus ac salsioribus alimentis & in pluribus motibus ac turbationibus, sanguis seipso acrior efficitur. In contrario uero statu, mitior. Sępe autem etiam nullo auxilio adhibito, per modicum cibum & commoda alimenta, progressu temporis id quod lædit consumitur, & cerebrum à superfluitatibus intactum manet, & purum mentis emotionis interuallum ac defectus & intermissio consequitur. Quibusdam per circuitum quendam irruit affectio. Alijs semel in anno. Alijs bis, aut sæpius, coaceruato uidelicet paulatim eo quod molestum est. Corripiuntur hac affectione pauci ante uigorem ætatis. Plurimi in ipso uigore, & post ipsum. Viri magis quàm mulieres. Et ex illis magis qui animalibus affectionibus, diuexantur, uelut sunt irrisores, risu multo & intempestiuo utentes, intractabiles, iracundi, curiosi, auari, potores item & assidua cruditate laborantes. Et quibus consuetæ excretiones suppressæ sunt. Et propterea etiam mulieres aliquando insaniunt, quibus menses suppressi sunt. Infinitæ uero sunt insaniæ species, quas exponere superfluum est. In delapsuris igitur in hāc affectionem, præditorum prooemia quædam præcedunt, uelut risus præter rationem non assuetis id facere, et facili occasione irascuntur, & aurium sonitus adest, & splendores oculis obuersantur: Et uigiliæ adsunt intentæ, & curæ per uices repetentes ac peregrinę, grauitas item & uibratio capitis. In progressu uero temporis omnia hæc intenduntur, & appetentiæ ipsis putidiores fiunt, & ad uenerem prompti sunt. Et ideo assiduę seminis in somno effusiones ipsis fiunt, & oculi cauantur, simulq; intenti ac fixi consistunt. Atq; hæc consequuntur usque ad perfectam mentis emotionem. Oportet igitur doctum medicum ægri curam gerentem, his apparentibus, aut quibusdam ex ipsis, facere quæ oportet. Si itaq; tales notas affectio præmiserit, aut etiam iam institerit, uictum tenuem exhibere conuenit, sorbilem, liquidum, non percellentem, uentri commodum, & qui neutiquam sanguinem generare potest. A uino abstinendum est penitus. Vbi uero per triduum hominem eo uictu curasti, aliquam cubiti uenā secato, præcipuè quidem supernā. Si uero nō appareat, mediā. Aut si hæ non appareāt, uenas circa talos perquirito, maximè in mulieribus, eo enim momento etiā menses impellūtur. Quod si neq; hæ appareāt, ad eas quæ in summis manib. ac pedibus sunt transeundū est. Studendū enim est ut prius per uenę sectionē generosa euacuatio fiat, atq; sic affectarū partiū curatio sequatur. In uenæ aūt sectione pro uiribus euacuationē facere oportet. Extincto enim feruore, euestigiò quidē cōsiderātes fiūt. Simul aūt & locus alijs auxilijs datur. Quandoquidē uero aliqui in prima detractione generosē ferunt euacuationē. In repetitis autē detractionibus animi deliquia incidūt, cōuenit hos in prima detractione euacuare quantū opus est. Sic enim multum de flatuosa & uaporosa superfluitate coēuacuatur. Itaq; pulsus assiduè tāgere oportet dum sanguis fluit. Et si cōciderint, reseruare ad repetendā detractionē. Sępe enī recuperatis uiribus postera die detractionē repetimus.

repetimus. Aliquãdo etiam tertiam ſectionem ſeruantes appoſito ſale. Caput uero irrigare oportet roſaceo cũ aceto, aut polygoni ſucco, aut oleo œnãthino, aut melino. Lana aũt ſordida oleo imbuta ſincipiti imponatur, & frequentius renouetur. Poſt euacuationem omni modo procurandus eſt ſomnus. Sanguine enim euacuato ſi ſucceſſerint uigiliæ, acriores & feriores ipſos faciũt. Quapropter cõfidentes pharmacum ex papaueris capitibus dabimus, quod ſomnũ inducit, cum ptiſanæ aut aliæ ſucco, aut cum aqua. Iucundum enim fuerit, & poſtea ſomnus ſuccedet. Plerique enim ipſorũ omnia ſomnifica contemnunt. Quapropter etiãſi prima die eo accepto dormierunt, intermiſſa die una, rurſus dandũ eſt de eo cochlariũ unũ. Solet enim uel ſolũ poſt uenæ ſectionẽ, perfectè liberare ab affectiõe, unà cũ conueniente diæta. Cauendũ tamẽ eſt ne conſequenter ipſum exhibeamus. Stupefacit enim ſenſus. Studendũ etiã eſt ut uentrem facile ſolubilẽ faciamus, tũ per cibos, tum per clyſteres. His aũt factis, à localibus auxilijs incipere oportet hoc modo. Sanguinẽ à uena in fronte eleuata media detrahere conuenit, ita ut ꝑ phlebotomũ inſtrumentũ ipſam diuidamus nõ facta impulſione, uelut quidã facere ſolent, propter maximas inflammationes mẽbranæ caluã ambientes, quæ ſæpe ſauciata ipſa ſuccedere ſolent. Detrahẽda eſt aũt ſanguinis libra fermè una. Poſt hãc euacuationẽ, in his qui ſanguinẽ habẽt biliosiorẽ, intermiſſis quinq; diebus, detur picra ex aloẽ, cochliarij magni mẽſura cum aqua mulſa. Deinde etiã per nares caput purgetur, radicũ betæ ſucco infuſo, aut elaterio: aut atramento ſutorio cũ lacte. Sternutatorium quoq; adhibeatur ex ueratro albo & herba lanaria. Sed & per os pituita detrahatur, per maſtichẽ & ſtaphidẽ agriã. Et per gargariſſationẽ aceti mulſi, in quo coctũ eſt pulegiũ & hyſſopũ. Subducatur etiã aluus purgatorijs ex centaurea, & ex gentiana. Sed & ipſa per ſeipſam radix gentiana commoda eſt pota drachmæ unius põdere cũ aqua mulſa. Datur & ariſtolochia eodẽ modo. Prodeſt aũt maximè ipſis fœniculi magni ſyluestri radix & ſemẽ, ex aqua quotidie pota. Et radicis bryoniæ drachma una. Poſtea uero ſanguiſugæ toti capiti circũcirca affigantur, & præſertim ſincipiti. At in mulieribus ſtudendum eſt ut menſes moueamus. Deinde uiribus reparatis per dies ſeptem, Galeni hieram dato, quæ maximè ob ſtœchadis copiã euacuat. Dato autem drach. IIII. ex aqua mulſa. Deinde rurſus narifuſoria adhibeantur. Declinante uero affectione ad balneum ducantur. Frictorium autem commodum ipſis in balneo, hoc eſt. Iridis illyricæ, lapidis aſij, mannæ thuris, ſpumæ nitri albæ, punicis, buccinorum uſtorum, floris iunci odorati, apij, caſſiæ, roſarum ſiccarum, ſingulorum unc. I. tundito & cribrato, ac utitor in prima balnei domo, inſpergens ſincipiti quantum ſatis eſt, & aquam tepidam irrorans, ita ut ſatis longã moram in domo trahat, quo uires pharmaci uſque in profundum diſtribuantur. Deinde capite leniter deterſo et abluto, ubi lotus eſt ita ut caput non madefecerit calida, ex ſolio exeat, & frigida iterum atque iterum irriget. Si uero ualde calidum caput habuerit, etiam ſæpius frigida perfundatur. Poſt hæc per rubificatoriũ ex ſinapi & caricis caput corroboretur. Et per interualla quædam pituita per os detrahatur, & narifuſoria adhibeantur. Diæta uero ſtatuatur tenuior, concoctu facilis, uentri commoda, flatus exors, uim contemperandi habens. Vim uſus his rarus ſit. Si uero reliquiæ affectionis ſuperfuerint, ad ueratrum album deueniendum eſt. Modus autem utendi relatus eſt in Sermone de purgantibus medicamentis. De cætero uero admonendi ſunt, ut ab omnibus edulijs & potibus bilẽ gignentibus abſtineant. In uere autem quotannis uenã ſecent gratia

præſerua

præseruationis. Deinde etiam purgentur, & præsertim si bilis magis redundarit. Mulieribus uero menses consueto tempore proritentur ut fluant citra impedimentum. Sed & in alijs consuatæ excretiones procurentur.

De melancholia. Ex Galeno & Rufo. Cap. IX

Quemadmodum in apparentibus corporis partibus, aliquando omnibus eadem temperatura apparet, uelut in malo corporis habitu, elephantiasi et hydropisi: Aliquando uero una quædam pars, aut amaræ bilis, aut pituitæ, aut atræ bilis humore suscepto, ipsa solum temperaturam mutat. Sic etiam circa cerebrum fieri potest, ut aliquando toto in uenis sanguine atrabiliario facto, ex cōmunis detrimenti ratione etiam cerebrum lædatur. Et rursus ut alio tempore, sanguine in toto homine illæso permanente, is qui iuxta solum cerebrum est alteretur. Et contingit hoc dupliciter, aut aliunde confluente in ipsum, aut generato in loco atræ bilis humore. Generatur autem à caliditate multa indigena, aut flauam bilem, aut crassiorem & atriorem sanguinem adassante. Plerumque uero partes circa præcordia primariò affectæ, caput ad consensum perducunt, & delyrium efficiunt, aut ipsa bile cerebrum occupante, aut aliqua uaporis melancholici exhalatione, quemadmodum in morbo flatuoso & præcordiali appellato. Nil enim rationi nostræ obstat, aliunde & ex alia parte principium & generationem affectionis esse. Nam os uentris quomodocunque affectum facile ad cōsensum ducit cerebrum ob cognationem, per maximos duos neruos qui ex supernis ad ipsum deferuntur. Perducit etiam ad consensum cor ipsum ob uicinitatem. Similiter quoque septum transuersum, quod etiam ipsi inseritur. Communitas est etiam stomacho ad spinalem medullam, qua parte & incumbit, & colligatur uerticulis colli. Principium itaque eiusmodi melancholiæ plerumque ex cruditatibus: Flatus enim ipsis succedunt multi, qui facile eleuantur & circa præcordia diutius morātur, & ructus ipsis acidi cōsequuntur, nullo eiusmodi cibo accepto. Ventres plerunque ipsis sicci sunt, somni parui diuulsi, insomnia turbulēta & peregrina, uibrationes corporis aliæ aliâs, uertigines capitis, & flatuū sonitus circa aures. Et alijs quidem caput plenū & graue esse uidetur, alijs uero leue & uacuū, alijs siccū. Quidam neque omnino caput se habere putauit, ad quē excogitasse dicitur Philotimus supra reliquā curationē plūbeū pileū, à quo grauatus caput se habere intelligeret. Fiunt etiā mēte capti, & timidi, & misericordes, & lachrymantur ac deserta persequūtur. Quidā etiā dęmones ab inimicorū præstigijs sibi immissos esse putant. Alij uenenosum pharmacum accepisse suspicantur, & suspicionem ipsorum confirmant uirosi ac peregrini ructus qui ipsis adsunt. Et est morbus hic omnifarius & non facilè enumerabilis. Velut uerbi causa circa timores. Alius amicissimos timet, alius omnes homines. Et alius ad lucem prodire timet, et tenebras persequitur. Alius fugit caliginosos locos. Plerique tamen in tenebricosis locis degere cupiunt, & in monumentis ac solitudinibus. Quidam uero etiam aquam timent, & uinum & oleum, & omnem liquorem, uelut qui morsi sunt à rabioso cane. Et in summa, Melancholica delyria multiformia quidem sunt, ob particulares corruptas imaginationes. Vnum uero omnibus ipsis, cōmune est: Timor & tristitia. Tristantur enim omnes præter rationem, & neque si interroges habent quod dicāt cur tristentur. Non pauci uero ipsorum mortem timent, & alia quædam nullo timore digna. Sunt etiam qui mortem uehementer exoptant. Quod igitur ob atrā bilem ratiocinalis animæ principia occupantē, timor fit, & tristitia, & mortis formido, nihil miri est. Videmus enim etiā extra corpus nihil nobis ita horrendum,

rendum, uelut sunt tenebræ. Quum igitur uelut caligo quædam rationali animæ parti circumfusa fuerit, necesse est timere hominem, ut qui causam timoris secum in corpore circumferat. Sicut enim in profundis tenebris pueri timent, itemq́ adulti imperiti. Ita etiam atræ bilis color, uelut tenebræ rationis locum obumbrans timores efficit. Quapropter omnium symptomatum singulas accidentium causas enarrare impossibile est. Pleraque enim multam difficultatem habent, uelut uerbi gratia. Cur fugiunt uelut horrenda, quæ non sunt horrenda. Alia uero persequuntur uelut bona, quæ non sunt bona. Et cur alius domesticos timet, alius uero omnes homines, & huiuscemodi. Plurimorũ uero symptomatum causas medicum dicere, non est difficile, uelut, qui sibi uidetur uas fictile esse, propter siccitatẽ hoc patitur: frigidus enim & siccus est melancholicus humor. Similiter etiam qui cutem suam siccis pellibus similem esse putat. Qui uero putabat se caput non habere, fortassis ob leuitatẽ hoc passus est, quam flatus uentosus sursum latus ipsi exhibuit. Cur uero appetunt melancholici plures cibos? num quia frigescit ipsis os uentris. Cur autem aliqui ipsorum uini potores sunt? num quod frigiditas calfactione opus habet. Cur autem occidunt seipsos? num quia à maioribus malis liberari se putant. Nisi fortassis talem opinionẽ induunt, quod bonum est mori, quod barbaris quibusdam uidetur. Cur autem cruditates assiduæ ipsis fiunt? Num quia turbatum & superfluitatibus plenum est ipsorum corpus, & propterea etiam uenter intemperatus, ut qui semper ex atræ bilis humore perfrigeratur. Cur autem alui plerunque ipsis siccantur? Num quia flatus supernè circa præcordia consistunt, & non ualde infrà secedunt. Necesse itaque est ob hoc ipsum etiam uentres siccos esse. Ex multa uero retentione, aliquando coaceruata ac colliquata egerunt. Oculis autem plerunq́ nictant, & oculi ipsis procidunt, & crassa labia habent, propter crassum flatum. Atri uero coloris, propter humoris diffusionem. Hirsuti uero plerìq́ ipsorum sunt, propter multitudinẽ crassarum superfluitatũ. Veloci uero plerunq́ lingua sunt, & balbi, & gracili uoce prædìti, ob linguę incontinentiã. Motus enim cõcitationes à flatu fiunt. Quicquid autem concitatè mouetur, citò defluit. Et procliuè sanè fuerit etiam aliorum symptomatũ causas reddere, si quis ex his progressum facere uolet. Porrò nigrescit aliquãdo hic humor supercalefactus, aliquando superfrigefactus. Nam quale quiddam patiuntur carbones, dum uruntur lucidissimi ob flammã existentes, extincta autem flamma nigrescentes: tale quiddã circa clarum sanguinis colorẽ frigiditas facit. Videmus enim etiã in externis, quædã corpora liuida fieri ac denigrari à frigiditate. Et rursus excessus caloris resiccans ac cõsumens humiditates à quibus calor nutrit, humores nigrefacit, quemadmodũ etiam sol fructus, & hominũ corpora. Hæc igitur sunt quæ antę curationẽ Medicum cognoscere oportet. Quæ uero discenda sunt ut quis ita ægrotantibus opem ferre possit, iam tempus est subiungere. Non parum autẽ refert ad curationem, nosse unde morbus initiũ habuit. Cognoscere itaq́ oportet quod duplex est melancholiæ species: Quędã enim ex natura & temperatura ab initio atrã bilem habent. Quidã uero ex mala dięta postea id temperamentũ acquisiuerunt. Et est hæc species segnis semper & tristis. Qui uero ex flauæ bilis superassatione in delyriũ incidunt, audaciores & iracũdiores alijs sunt, & percussores, & omnia horrenda facientes, & maximè tempore quo bilis superassat. Quo uero tẽpore ipsa extincta fuerit, tristes, mœsti ac timidi fiunt. Quũ igitur totũ corpus melancholicum sanguinem habuerit, à uenæ sectione principiũ curationis facere conuenit. Quum autem solum cerebrum, æger uenæ sectione non habet opus, nisi

multo sanguine redundarit, & præseruationis gratia detractionem faciamus. Cognitio uero an totum corpus melancholicũ sanguinem habeat, aut iuxta solum cerebrum talis sit, ex his à te fiat. Nigriores & hirsuti, & qui uenas amplas habent, aptissimi sunt ad atræ bilis generationem. Aliquando etiam homines colore rubicundi, confertim in melancholicam temperaturã transeunt. Consequenter autem ab ipsis, flaui, & præsertim ubi uigilijs, & laboribus pluribus, & curis, & tenui uictu, aut melancholicis edulijs fuerint usi. Ad hæc si suppressa est hæmorrhois in sede, aut alia excretio cõsueta, aut mulieribus menses, nec parũ confert anni tempus, & aëris status, & regio, & ægri ętas ac studiũ. His omnibus præconsideratis, ubi speraueris in totius corporis uenis melancholicũ sanguinẽ contineri, certissimũ experimentũ adhibeto, ex uenæ cubiti mediæ præsertim sectione. Si enim effluens sanguis non uidebit atrabiliarius esse, statim cohibeto. Si uero talis apparuerit, quantum pro ægri corporis habitu satis fore putaris euacuato. At uero tertia melancholiæ differentia, cuius principium à uentre hærere diximus, & quæ affectio præcordialis appellatur, sæpe ex relatis cognoscitur. Primum enim incipiunt uentris symptomata, uelut sunt inflationes rugitus, ructus acidi ac uirosi, & quod uenter resiccatur, & quod in secessibus ac uomitibus & ructibus alleuantur, & quod ipsi ægri percipiũt omnes uexationes circa pręcordia consistere. Quemadmodũ igitur dum quibusdã sæpe ex uentre fuliginosa quędam aut fumosa, aut omnino crassorũ uaporum exhalatio sursum fertur, uelut in suffusos oculos habentibus, aliqua ob oculos uersantur. Eodem modo etiam nunc dum melancholica exhalatio ad cerebrum, uelut fuligo aut fumus, fertur, melancholica quoq; symptomata circa mentem contingent. Quum igitur melancholici delyrij propria symptomata apparuerint magna. Circa uentrem uero aut nihil molesti, aut minimum fuerit, in his cerebrum primariò affectum esse putandum est, uelut prædictum est.

Curatio melancholiæ, Galeni. Cap. X

Melancholiã ex cerebro primariò affecto obortam, per balnea assidua, & diætam boni succi humidam ac flatus exortem curare oportet, citra aliud efficax auxilium, nisi ob temporis longitudinẽ humor affligens ægrè euacuetur: quando sanè magis uarias ac fortiores curationes adhibere oportet. Incipientẽ autem affectionem curare conuenit. Nam inueterata ac aucta, ægrè tractabilis euadit.

Rufi. Siue autem cerebrum primariò affectum fuerit, siue præcordia, communia sunt subducentia uentrem auxilia. Primum igitur bonæ concoctionis curam habere oportet. Postea uero purgare primũ epithymo & aloë. Horũ enim etiamsi parum quotidie acceperit, prodest tamen moderatè & paulatim subducendo. Posidonij. In quibus sanguis redundare apparuerit, statim ab initio uena secetur in cubito, & præsertim in quibus consuetę sanguinis excretiones sunt suppressę. Verũ in mulieribus quibus menses defecerũt, uenã in talo secare oportet. Et in singulis pro uiribus sanguinẽ euacuare. In quibus aũt uitiati humores magis redundant, præparatũ per uictũ ægrũ purgabis per hierã Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Si uero utriq; redundent, facta prius uenę sectione purgato. Postea interpositis aliquot diebus, aluũ per clysteres euacuato, primũ cũ furfurũ succo, spumaq; nitri ac melle. Deinde etiã polypodij radices cõtusas, aut epithymũ cũ furfurib. coquito. Post triduũ à clysteris usu, detur ipsis picra ex aloë cõpositio, quæ supra reliqua omnia, etiã epithymũ accepit. Præparãda est aũt, uelut Themison iubet, Ita ut aloës accipiat dra. C. masticheѕ, croci, spicę nardi, cinamomi, aut cassiæ duplum, asari, carpobalsami, singulorũ unc. I. His uero etiam epithymi sextans

sextans addatur. Detur autem cochliarij magni copia cum aqua mulsa. Deturq; ipsis ex modicis interuallis iterum atq; iterum. Deinde rursus per uictum reparatis uiribus, rursus dato hieram Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Sit autem pondus drach. IIII. cum aqua mulsa, & salis cochleario paruo. Melius est autem per euacuantia quotidie leniter uentrem subducere. Atram uero bilem ducit amaracus, & cunila appellata, drach. II. pondere aquæ mulsæ insperſa & pota. Conducit & lactis sero aluum subducere. Sed non de caseis dandum est serum. Præstat enim quod à lacte per cocturam separatur. Sit autem lac equinũ, aut si non possit haberi, bubulum. Lac ipsum in ollam nouam mittatur, & fici ramulo agitetur. Postquã autẽ ter aut quater ebullierit, acetũ mulsum irroretur. Deinde per colatum in potu detur. Et primũ quidem ammiscendũ est mel, quum aũt uenter subire inceperit, non amplius addatur mel. Accipiat autem æger hoc serum per heminas, non infra quinque heminarũ mensuram. Ab omni uero euacuatione utendũ est maluę semine leuissimè trito, duarum drachmarũ pondere, cum aquę cyathis tribus. Egregiè enim facit. Quare sæpe ipso utendũ est. Optimũ est & pulegij decoctum sæpe bibere, & ante purgatoria, & post ipsa. Et similiter centaurij parui. Absinthij autem decoctum & assiduè & consequenter præbe. Stomacho enim & uentri in his commodũ est. Et neq; flatum multũ in uentre fieri permittit, neq; secessum penitus resiccari, & urinam ciet, & concoctionẽ probè adiuuat, adeò ut ego ex huius solius usu nouerim quosdam à morbo liberatos. Danda sunt etiam urinã mouentia, anisum, daucus, petroselinũ, asarum, nardus: & his adhuc amplius fœniculi magni syluestris semen, & radix. Chamæpitys autem & chamædrys promptius accipienda sunt, ita ut singula hæc cum aqua coquantur, aut arida trita potioni inspergantur. Cõmodæ sunt etiam euacuationes per sudorem, & labores, & balnea fientes, & per illitiones in sole, qualis est quæ cum oleo chamæmelino fit, & cum oleo ac nitro. Quod si habitus permiserit, rursus per hieram purgato. Conuenit aũt neq; præcordia negligere, & maximè ubi accesserit Medicus curationis ipsorũ coniecturã faciet. Fomenta igitur conueninunt ex oleo, in quo cocta sunt ruta, anethũ, serpyllũ, absinthiũ, artemisia, pulegiũ uiticis semẽ, baccæ lauri, aut folia tenera. Hæc enim dolores mitigãt, & flatus minuũt, at uero in inflationib. stomachi cũ morsu, cuminũ & pulegiũ in aceto coquere oportet, & per spongias stomachũ fouere. Aliquando etiã alumẽ aceto inspergimus. Cataplasmata aũt habeãt aut anisum, aut apiũ aut cuminũ in oleo præcoctũ. Et cyperus leuissimè trita, & iris, & libanotis cataplasmati addaſ. Permittantur aũt diutius, & ante & post cibũ. Ablato aũt cataplasmate pręcordia contegantur, aut lana amplissima, aut leuissima & pura pelle agnina, præillitis locis ex nardino. Vtendũ est etiam cucurbitarũ adhibitione, ad flatus quidem inanium, ad inflammationes uero ac duricias, cum scarificatione. Postea uero ceratis ex cyprino utendũ est, & polyarchio, & quod ex styrace paratur, & quod ex seminibus fit, & similibus. In progressu aũt curationis, etiam rubificatione ex caricis ac sinapi uti, ualde proderit, & concoctiones reuocat. Nam & uentri robur addit, & si quis dolor in præcordio restat, eum eximit. Vtendũ est etiam acribus smegmatis ad præcordia, & picatorũ medicamẽto, hoc est, pice sicca per seipsam liquefacta, aut cũ modico oleo. Calida aũt imponitur cuti, & uentri ac dorso adhibetur, ac siniſ donec sua sponte decidat. Quare licet cũ ipsa lauari, & quod paulatim disparaſ forfice auferre. Valde uero prodest eis stercus bubulũ aridũ aceto mulso infartũ ac impositũ. Prosunt etiam bulbi cum nitro aut alumine triti ac impositi. Sed & his ad bubulum stercus ammixtis utile fit cataplasma, & præsertim

ubi morsus ab ipsis circa stomachũ percipitur. Cæterũ in quibus conuulsiones assiduæ corpori adsunt, confert etiã castorij potus, & illitio corporis ex castorio cum oleo sicyonio. Cõuenit & moueri & exerceri ipsos pro uiribus ante cibos. Balnea uero probè concoquenti non sunt ualde necessaria, nisi lassitudini alicui mederi uelis. Qui uero non bonũ uentrẽ habet ad concoquendũ, huic cõducit frequentius lauari, aut ieiuno, aut post perfectã concoctionẽ. Post balnea cibos damus concoctu faciles, flatus exortes, ex aluo secedentes, exacta cõsideratione facta quomodo ex singulis homo afficitur: non enim omnes ad omnes cibos similiter dispositi sunt. Plerunq; tamen cõueniunt panes clibano cocti probè præparati. Volucres non pingues, nõ uirosæ, montanę. Oua gallinarũ mollia. Pisces petrosi & molles carne. Herinacei uero marini plurimum præstant ad iucunditatem & utilitatem. Vitanda sunt omnia in stagnis degentia, & in paludibus. Ex carnibus conueniunt hœdinæ, & lactentium animaliũ, & ex his magis extremæ partes probè coctæ. Non inutiles sunt etiam uuluæ, & uentriculi, & pedes suilli. Ex oleribus ad cõmunem uictum cõferunt dulcia. Acriora uero aliquando danda sunt pharmaci loco, uelut est asparagus palustris, petroselinum, & similia. Moderata uero copia omnia accipiantur. Vinum sit tenue & album & non ualde uetus. Non autem aceruatim detur potus inter cibum, neq; magna copia potus exhibeatur, ut ne cibi in uentre fluitent. Acetum quoque acerrimum cochlearij mensura post omnem cibum absorbeatur ubi iam uult dormire. Sed & pleraq; obsonia in aceto tincta edere conuenit. Præstat autem aceto ammiscere parum de scilla, & ruta, & aristolochia tenui. Posidonij. Cõmodum est autem ad inflationes tale oxyporiũ præparare. Ligustici, seminis apij, zingiberis, thymi, singulorum unc. I. mellis despumati quantum satis est. Dato cochlearij dimidium mane, & uespere similiter. Quod si mellis dulcedinem auersentur, salem concoctorium eiusmodi ipsis præparato. Scillæ assatæ unc. I. salis ammoniaci quincuncem, seminis apij, fœniculi, thymi, petroselini, anisi, sinonis, zingiberis, singulorum drach. IIII. panis puri sicci quincuncem, piperis sesquiunciam. Ex hoc cochlearij mensuram edendam dato cum cibo, prout uoluerit. Detur etiam ipsis antidotus theriaca ex quibusdam interuallis, & præsertim hyeme, & inchoante uere. Rufi. Vomant ex longioribus interuallis etiam à cibis. Verum à raphanis, aut origano, aut thymo ieiuni. Non tamen fortioribus uomitorijs utendum est. Sunt enim talia nociua in his, ærumnam uentri ac stomacho addentia, iam antea ex morbo afflicto. Videntur enim aliqui ex efficatiorbus uomitorijs melancholia correpti. Proinde operæ pretium esse nosse, quod multi sic ægrotantes, in tempore curationis nihil commodi perceperunt. Dimissa uero curatione restituti sunt, natura ante curationem præualente contra morbos debiles ex medela factos. Quapropter naturæ remissionem dare oportet. Videtur enim unà cum curationibus affligi. In quiete uero inualescere, & superare morbos iam antea attenuatos.

De insania lupina aut canina appellata. Ex Marcello. Cap. XI

Qui morbo lupino siue canino appellato corripiuntur, in februario mense noctu exeunt, per omnia imitantes lupos aut canes, & usq; ad diem monumẽta maximè aperiunt. Cognosces autem ita affectos ex his singnis, pallidi sunt, & uisu imbecilli, & oculos siccos habent, & non lachrymanĩ. Videbis etiam ipsos cauos oculos habere, & linguã siccam, & saliuam omnino non profundunt. Sunt quoque siticulosi, & tibias habent exulceratas immedicabiliter, propter assiduos casus,

casus & canum morsus. Ac talia quidem sunt signa. Nosse uero oportet melancholiæ speciem esse hunc morbum. Quem curabis tempore accessionis uenam secando, & sanguinem usque ad animi deliquium euacuando, & ægrum boni succi cibis nutriendo. Vtatur autem balneis dulcibus. Deinde sero lactis per triduum usus, hiera ex colocynthide Rufi, aut Archigenis, aut Iusti purgetur, iterũ atque iterum ipsam sumens ex interuallis. Post purgationes etiam theriaca ex uiperis utendum est, & alia adhibenda in melancholia iam antea relata. Ad uesperam uero inuadente iam morbo, irrigationibus capitis somnum inducere solitis utendũ est, & talibus quoq; odoramentis. Nares item opio illinantur. Quando q; uero etiam somnifica in potu exhibeantur.

De incubo. Posidonij. Cap. XII

Qui incubus appellatur non est dæmon, sed magis præludium & procœmium morbi comitialis, aut insaniæ, aut syderationis. Nam cruditates ex uoracitate affectionem præcedunt. Dum enim uentriculi cerebri uaporibus crassis ac frigidis implentur. Prohibent hi facultates per neruos transire, & morbũ ægrè excitabilem efficiunt, & qui uix ad rectam actionẽ perducitur. Vnde etiam immobiles penitus tales permanẽt. Præcedit enim incubũ suffocatio, uocis priuatio, grauitas, & immobilitas. Per multam uero anxietatẽ attenuato ac discussu spiritu, & apertis meatibus derepente excitantur. Cauendũ igitur est à malo dum in principio est. Inueteratũ enim & assiduè incidens, quosdam ex relatis morbis inducit, dum paulatim in uentriculis cerebri crassus humor coaceruatur. Quæcunq; enim patiuntur comitiali morbo correpti in exacerbationibus. Eadẽ perpetiuntur incubo pressi dum dormiunt. Siquidẽ igitur sanguis redundat, uenam in cubito secare oportet. Si uero uitiosi humores magis prædominantur, purgatio facienda est per hieram Archigenis. Maximè autem opitulatur ipsis hoc: Corticis ueratri nigri drach. I. scammoniæ obol. III. anisi, aut dauci, aut petroselini parum. Diæta uero sit tenuis & penitus flatus exors. Auxiliatur etiam ipsis niger pæoniæ fructus, si quindecim grana trita cum aqua in potu exhibeantur. Rigare uero oportet etiam caput oleo anethino calido, & pileo contegere ubi cubitum uadit æger.

De morbo comitiali. Galeni. Cap. XIII

Tres sunt morbi comitialis differentiæ. Omnibus aũt cõmune est, cerebrũ affectũ esse. Aut primariò cõsistente in ipso affectione, at per consensum oris uentris. Rarò aũt fit etiam tertia species ex parte quadã, in qua incepit affectio, & deinde sensibiliter ægroto ad caput ascendit. Atq; hanc speciem in puero quodã uidi, qui principiũ affectionis in crure habebat, & postea per tempus quoddã per fœmur & lumbos ac spinã ad collum & usq; ad caput ascendebat. Vbi uero caput pertigisset, non amplius sui compos erat. Tale quiddã contingit etiam in his qui à scorpio, aut aliqua alia uenenum eiaculante bestia icti sunt. Quidam enim ictus à scorpione, grandine se impeti putare dixit. Et erat totus subfrigidus, & frigidum sudorem excludebat, & medicamentis adhibitis uix seruatus est. Non igitur impossibile est circa aliquas non principales partes eiusmodi essentiã generari, citra externã causam. Et hanc ipsam ubi in neruosa parte cõstiterit, uim suam per continuitatẽ ad neruorum principiũ transmittere. Posidonij. Conuulsio sequitur ad morbũ comitialem, eò quod principiũ neruorũ affligitur ab infestantibus ac molestiã exhibentibus. Quemadmodũ enim stomachus, dũ aut alimenti copia grauatur, aut ab acri humore mordetur, non solum singultũ, sed etiam conuulsionẽ inducit. Sic etiam principiũ neruorũ ad talem motũ perducitur, dum

reijcere conatur quicquid tandem fuerit id quod ex primario affecta parte ad ipsum affertur. Cæterum ordinati aut inordinati circuitus ipsis fiunt iuxta diætæ modum. Aut enim per omnia æqualiter diætam habent ægri, aut inæqualiter & inordinatè. Irruente igitur comitialis morbi exacerbatione, conuulsas & obtortas partes deligare oportet, inungereq; ac dirigere. Deinde ĩsparato ore pennam oleo illitam immittere, cyprino præsertim, aut irino, aut narcissino, & uomitum irritare, quo incumbentes stomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramentis sensum irritare, uelut peucedano aut succo cyrenaico. Perseuerante uero exacerbatione, Medicus confidenter cogens, ac mandibulas diducens castorium ori infundat, & succum cyrenaicum cum aceto mulso. Reuocatis autem ipsis, per sedem infundatur centaurij ac calaminthæ decoctum, aut aristolochiæ. Deinde recuperatis uiribus, per hieram Galeni ex colocynthide purgentur. Eiusmodi sanè est recentis & acuti comitialis morbi curatio. Deinceps autem quæ ad inueterati demolitionẽ pertinent trademus. Oportet itaq; ægros in longo aquæ potu continere, & in curationis aggressione, si nihil impedierit, uenã secare, & intermissis diebus quatuor aut quinq; corpus reficere, ac sic infrà euacuare, maximè per ueratrum nigrum, aut colocynthidem. Veratri autem corticem siccum tundere ac cribrare oportet, & eius drach. I. cum aqua mulsa præbere. Aut modico pipere addito melle excipere, & catapotia deuoranda dare. In colocynthide uero eiecto semine, & relicta medulla, uinum dulce infundito, ac per noctem sinito. Mane uero uinum excolatum ac tepefactum bibendum dato. Post sufficientem purgationem lauare ipsos oportet. Tertia deinde die cucurbitas affigere præcordijs ac dorso cum scarificatione. Deinde intermissis aliquot diebus ac refecto corpore, purgare per hieram Galeni ex colocynthide. Postea uero etiam capiti cucurbitas affigere. Et sequenti die cataplasma capiti adhibere, ex pane cocto cum aqua mulsa, amygdalis amaris simul contritis, aut serpillo, aut calamintha, aut menta, aut ruta. Et hoc faciendũ est per triduũ. Postea radendũ est caput, & illinendũ peucedani succo in aceto diluto. Aut spondyliũ, aut serpillum, aut iris in aceto coquatur, & facta intermissione, rursus ex hiera drach. III. solum dato. Deinde sternutatorijs utendum est, & pituitam per os ducentibus, & narifusorijs, ita ut cyclamini succũ naribus infundamus, aut ipsam radicem siccã tritam insufflemus, aut elaterium cum lacte. Et rursus facto interstitio, clysteri ex centaurio & colocynthide utere. Deinde sinapismum capiti adhibe, & eduliorum acrium esu per interualla utere.

Quæ arguunt morbum comitialem. Cap. XIIII

Arguunt comitialem morbum & eo affectos collabi faciunt suffita, bitumen, lapis gagates, cornu ceruinum, odor hepatis caprini assati, & ipsum hepar dum editur.

Quæ collabentes comitiales excitant. Didymi. Cap. XV

Si magnum pedis ægri digitum diuiseris ex quacunque parte, & destillante sanguine labia ipsius collapsi illeueris, statim excitabitur. Asclepiadæ odoramentum excitans comitiales. Sagapeni, piperis, castorij, amygdalarum amararum, radicis peucedani, spondylij, galbani, singulorum drach. II. silphij drach. I. opobalsami drach. I. aceto dilue ac pastillos efforma. Vsu uero expetente aceto dilue ac naribus subline. Vtendum est hoc in exacerbationibus. Facit & ad uteri strangulationes. Pharmacũ hoc repositum seruetur in ærea pyxide, quam naribus ægri admouebis. Aliud. Galbani, spondilij aut serpilli, æruginis rasæ, castorij, acori, singulorum drach. IIII. succi peucedani drach. II. aut radicis drach.

drach. III. ſucci cyrenaici drach. I. opobalſami drach. I. piperis grana XXIIII. amygdalas amaras decorticatas XXX. picis liquidæ quantum ſatis eſt, aceti tantundem. Excipe & utere.

Auxilia ad comitiales, Dioſcoridis. Cap. XVI.

Ad comitiales facit rutæ ſylueſtris ſemen cum aqua potum. Et ſpondylium eodem modo. Item radicis bryoniæ drach. I. ſeminis ſiue fructus balſami drac. III. Cardamomi drach. I. Ramentorum loti arboris cremor. Foliorũ quinquefolij drach. I. quotidie pota. Teſtudo terreſtris cocta ac delincta. Laſer cum cibo acceptum. Summe uero prodeſt caſtorium poſt aliquam purgationem acceptum, ad dies quinq; aut plures, drach. I. pondere cum aqua mulſa. Et eboris ramenta magnopere profuiſſe cognouimus, ad dies quinq; aut plures, duorum cochleariorum menſura quotidie pota cum aqua mulſa. Ex Aſclepiade. Oxallidem, ſiue rumicem acutum, uiridem præſertim, quotidie dato à prima lunæ uſque ad trigeſimam. Eadem oxallis herba uiridis data cum uino delyrantibus, in naturalem ſtatum eos reſtituit. Aliud, ut ne aſſiduè cadant inquit Archigenes. Eryngij montani appellati, cuius folia anguſta & parua, & flores auricolores & oculorum ſpeciem præferentes. Huius radicem contundito ac diligenter cribratam reponito. Et ex hac myſtra duo ad dies quinque dato, ſufficienti melle adiecto, ut eclegmatis craſſitudinem habeat. Et hoc facito ex interuallis ut trecentos ſexaginta quinque dies expleas. Qui enim hoc pharmacum per anni ſpacium, hoc eſt trecentos ſexaginta quinq; dies ſumit, ab hac affectione non corripietur. Aliud. Scillæ aſſatæ internæ partis tritæ, anethi, ſingulorum acetabulum, apij acetabula tria. Excipe melle, & nucis ponticæ magnitudine exhibe cum aceto mulſo. Et qui bibit ſi poteſt, currat. Sin minus, concitatè deambulet. Aliud Aſclepiadæ. Folijs oleæ XXV. & caſtorio cum aceto mulſo uſus eſt Themiſon. Facit ad comitialem morbum & elephãtiaſim. Eſt & hæc theriaca bona. Seſelis drach. V. ſcordij, caſtorij, cinamomi, ſeminis trifolij, ſingulorum drach. VI. ſtaphidis ſylueſtris drach. III. gentianæ drach. VIII. ariſtolochiæ drach. VI. pyrethri drach. VIII. euphorbij drach. V. piperis albi drach. X. opobalſami drach. III. ſucci cyrenaici drach. III. Excipe aceto mulſo ſimplici, & dato comitialibus cum aqua mulſa drachmas tres, elephantiaſi uero affectis ſeſquidrachmam præbe. Aliud. Quo Serenus utebatur ad comitiales, cui nullum comparari poteſt. Idem concoquit & euacuat. Caſtorij, ueratri nigri, ſcammoniæ, ſingulorum drach. II. opopanacis, cumini thebaici, centaurij, nitri, ſulphuris uiui, abrotoni, ammoniaci thymiamatis, ſeminis rutæ ſylueſtris, abſinthij, ſingulorum drach. I. contuſa & cribrata excipe aqua, & efforma pilulas fabę Aegyptiæ magnitudine, & unam quotidie præbe cum aceti mulſi cyathis IIII. Diuina huius cõpoſitionis uis eſt. Recipit autem ſimplicia XII. & habet drach. XV. Aliud. Coagulum leporis quotidie ieiunus bibat erui magnitudine aqua diſſolutũ. Si non adeſt leporinũ, hœdino utatur. Aliud Archigenis. Ad comitiales, & qui per circuitũ cõuelluntur, & à uolulo uexantur, & ex diuturno capitis dolore laborant. Caſtorij, abrotoni, radicis panacis, pyrethri, croci, ſingulorũ drach. VIII. ſeminis rutæ ſylueſtris, myrrhæ, piperis, ſingulorum drach. IIII. Terito in aceto mulſo ſcillitico, & paſtillos drachmales formato, & unũ exhibeto non febrientibus cum aceto mulſo. Febrientibus in remiſſione ac interuallo cũ aqua mulſa per triduũ. Deinde interpoſito triduo, rurſus per aliud triduũ dato. Facit etiam ad arthriticos. Ducit mulieribus menſes, ſi nouies per interualla uelut diximus bibatur. Aliud cõſimilis uſus. Caſtorij, piperis, radicis

panacis, singulorum drach. VIII. pyrethri, staphidis syluestris, abrotoni, seminis rutę, zingiberis, acori, dauci, singulorum drac. IIII. croci, iridis, cardamomi, singulorum drach. II. Dato ex hoc arido cochlearium cum aqua mulsa. Facit ad comitiales, resolutos, & tremulos.

De his qui ex stomacho primariò affecto, comitialis morbi modo exacerbantur. Galeni. Cap. XVII

Quando stomacho primariò affecto fit morbus comitialis, oportet ægro præcipere ut bonæ concoctionis studiosus sit, & circa horam tertiam panem accipiat probè præparatum, ex uino ueteri albo & tenui diluto ac leniter adstringente. Dato autem ipsis etiam amarum ex aloë pharmacum sæpe in anno. Dicetur autem amplius de his qui ex stomacho comitialis morbi modo affliguntur, in Sermone de stomachicis. Multum uero prodest ipsis seseli, & spondylij radix ac semen, & aristolochia, cum aqua trita pota. Auxiliatur his magnifice & uenæ sectio à talis & poplite, si assiduè fiat. Noui etiam puerum qui omnino non corripiebatur comitiali, ex quo pœoniæ radicem gestabat magnam & recentem de collo suspensam, ut indesinenter stomachum contingeret.

De his qui ex parte aliqua habent morbi comitialis causam. Posidonij. Cap. XVIII

Quibuscunque uero ex alia manifesta parte morbus comitialis principium habet, uelut in prędicto puero ex crure: Post totius corporis euacuationem, ungentis locum prius excalfacere oportet: Deinde epithema ex seminibus imponere. Et ex emplastris quæ rarefaciunt & intemperiem transmutant. Quale est quod Ebrietas appellatur, & quod ex althæa paratur, & mnasææ inscriptum. Postea uero phœnicinum appellatum. Post temporis autem interstitium dropaces ac sinapismi loco adhibeantur. Et sic quidem adolescentes ac iuuenes, & inclinatæ ætatis homines, fortiter curare oportet.

Curatio senum ac puerorum comitiali correptorum. Cap. XIX

Senes autem & pueri affecti hoc modo curentur. Corporis equidem euacuationes in his uitare oportet per purgantia medicamenta. Imbecille est enim & senibus & pueris corpus, ad resistendum fortitudini purgatiuorum. Per clysterem uero euacuandi sunt præsertim senes, ex centaurea, aristolochia, polypodio ac anetho. Sed & manducationum usus senibus conuenit, & gargarismatum, ac eorum quæ naribus induntur. At uero pueris simplicissima infusa immittantur. Frictoriorum quoque ac sinapismorum simpliciorum usus pueris adhibeatur. Senibus autem efficaciorum. Sed & antidoti præscriptæ senibus sunt exhibendæ.

Curatio ualde senum comitialium. Posidonij. Cap. XX

Valde senibus consulendum est ut uictu solum calidiore utantur, & ut bonæ cōcoctionis rationem habeant. Impossibile est enim eos qui cum hac affectione consenuerunt, humana ope curari, ac à morbo liberari. Quibus autem temperaria est affectio, ab aliquibus occasionibus allapsa, etiamsi ualde senes fuerint, ab ipsorum curatione desperandum non est.

Curatio puerorum recens natorum comitialium. Posidonij. Cap. XXI

Afficiuntur etiam recens nati pueruli à morbo comitiali, & difficilem curationem habent, non tamen desperatam. Possunt enim ipsorum matres aut nutrices calidis cibis ac potibus nutriri, quo lac semper calidius ac tenuius fiat. Possunt etiam capita infantium puluisculis calidioribus conspergi, uelut est cype-

est cyperus, adiantum, iris. Oleo item anethino assidue illini, & irino, ac amaracino calidis. Lauari quoque possunt, ita ut caput non rigetur, neq; calida, neque frigida. Nisi ubi opus fuerit sordes detergere per spumam nitri ac mel, & sic caput solum calida abluere, non autem immergere. Dandum est etiam ipsis mel despumatum ad delingendum. Et collo alliganda est pæoniæ radix recens, ut semper stomachum contingat.

De fatuitate. Cap. XXII

Fatuitatis quoq; ac delyrij curationẽ aggredi oportet à principio generationis ipsorum, si partes corporis uniuersæ, & præsertim capitis, moderatè se habuerint, & si rationem antea moderatam ac integram habuerunt, postea uero dementes apparuerunt. Oriuntur ambæ affectiones frigidiore cerebro facto, aliquando ex sola qualitate, uelut fieri solet in profectionibus dum pluuia caput frigefacit, aut etiam uehemens uentus. Aliquando uero etiam modica pituita ad cerebrum illapsa. Differt autem fatuitas à delyrio, quòd fatuitas quidem consequentia & dicit & facit. Delyrium autem transgressionem inconsequentem habet, & sermonem alium alij connectit, ita ut posterior nihil commune habeat cum priore. Delyrium item senibus plerunque accidit. Fatuitas autem & in pueris, & adolescentibus, ac reliquis ætatibus, ex prægressis quibusdam morbis consequitur. Cæterum curatio amborum morborum consimilis est ei quæ ad comitiales relata est, per calefactoria auxilia similiter fiens, non tamen similiter siccantia.

De memoria amissa. Ex Ruso ac Galeno. Cap. XXIII

Memoriæ detrimentum sæpe in quibusdam morbis factum esse compertum est, læsa simul etiam ratione. Ita ut affectio quidem utraque eadem sit, intendatur autem quando unà cum memoria etiam ratio perijt, quod sanè fatuitas appellatur. Pereunt autem ambo hæc in lethargo, & omnibus affectionibus soporiferis. Vnde etiam curatio ad prædictas affectiones descripta adhibetur instantibus iam morbis. Contingit autem hoc etiam ex peste, quemadmodum accidit in peste Athenis facta. Si uero irruerit aliquando ex aliquo prædictorũ morborum, soluto iam in totum, & in obliuionem transeunte: considerare oportet qualitatem magis prædominantem, hoc modo. Sola quidem humiditas redundans, profundos ac longos somnos facit. Sola uero siccitas, uigilias. Si uero frigiditas fuerit cum humiditate, soporiferæ ac stupidæ affectiones fiunt. Si uero humiditas fuerit cum modica frigiditate, memoriæ detrimentum & fatuitates succedunt. Quum autem multa sit differentia temperaturarũ, pro maioris ac minoris ratione, multiformis fit uarietas causarum animales actiones lædentium. Obseruare igitur oportet somnos eorum qui memoriam perdiderunt, aut intelligentiam: Intelligentiæ enim amissio fatuitas est: utrum somnolenti sint ualde, an moderatus ipsis sit somnus. Ita enim repereris intemperaturam prædominantem. Insuper autem cõsiderandum est utrum multa excernantur per os & nares de humoribus ex capite delabentibus, aut siccæ appareant partes hæ. Si quidem igitur frigiditas sola est, calefacere solum cõuenit, non item siccare. Si uero cum siccitate fuerit frigiditas, calefacere ac humectare. Atq; ego sanè noui quendã qui fermè memoriam amiserat, & ratione læsus erat, ob studiũ & uigilias circa disciplinas. Alium item uinitorem ob uineæ labores similiter affectũ. Et uterq; ipsorũ palàm à calefacientibus ac siccantibus lædebatur: Ab humectãtibus uero simulq; calefaciẽtibus opem sentiebat. His aũt prædistinctis curationẽ annectamus. Si igitur ob purgationes quasdã, aut alias immodicas

dicas euacuationes, aut animi deliquia, fractis uiribus, memoriæ detrimentum succedat, refectoria diæta uti conuenit, nihil aliud curiosius moliendo. Roboratis enim corporibus & collectis uiribus, restituitur etiam memoria. Eodem uero modo si propter extremã senectutem accesserit memoriæ detrimentũ, non oportet curiose quid moliri, sed solam conueniente diæta cõtentum esse. Quibus autem derepente deficit memoria, alia uero sana esse uidentur, in his comitialem successurum timere oportet, aut resolutionem, aut etiam syderationem. Et in summa magnum quoddam malum in ipsis comperies. His igitur sufficiunt aliquando præseruationes à morbis imminentibus. Dum enim morbi aduentum prohibemus, ex hoc etiam memoria conseruatur. Prohibent autem prædictos morbos, primum attenuans & incisoria diæta. Deinde etiam purgationes conueniunt, & similia. Si uero ex morbis uelut dictum est irruerit, uelut lethargo aut peste: horum curationem contentiosius aggredi oportet. Summa uero medelę est in calfaciendo uniuersum ipsorum corpus, intrinsecus ac extrinsecus, iuxta mensuram euariationis habitus naturalis. Calefactoria quæ fermè talibus conueniunt æstate quidem oleum per se calidum: Hyeme uero irinum cum aceto acriori, aliquando serpillo, aut spondylio, aut calamintha in ipso cocto. Aliquando etiam nitro iniecto & pipere, aut baccis lauri. Commodum est etiam castorium cum oleo occipiti adhibitum. Auxiliatur autem his maiorem in modum hieræ Rufi purgatio. Quandoque enim inquit huius solius purgatione usus, multum profeci in purgando, quum nihil boni secum detrahat. Incipit enim supernè à capite detrahere, & postea etiam alias partes pertransit, nullam uiolentiam, nullum dolorem inferens, non ardorem, non stomachi dolorem, non sitim. Verum semper pro euacuationis ratione alleuat. Vnde etiam stomachum corroborat per purgationem, ut ciborum quoq; appetentiam augeat. Creditur etiam post purgationem per hieram, eboris ramentum memoriæ opitulari, drachmæ pondere potum cum aqua mulsa, & similiter cerui cornu. Quin & castorium similiter drachmæ pondere potum, post purgationem cum aqua mulsa magnopere prodest. Maximum auxilium est & ueratri albi potio, non uelut quidam putant postremum, sed ab ipsa recte etiam quis incipere possit. Quid enim opus est diu & multum laboribus fatigari, quum ex maximo auxilio maximam medelam consequi liceat? Quare citra omnem formidinem ueratrum dandum est, priusquàm æger per morbum excoletur, & uires auxilij exiles fiant. Commoda sunt quoque sternutatoria ex ueratro albo & castorio, naribus admota post euacuationes: & quæ naribus induntur ac infunduntur: & quæ pituitam per os detrahunt. Alimentum uero conuenit friabile & aliquo modo calefactorium ac attenuatorium. Ab oleribus autem omnibus frigefacientibus abstinendum est, & à fructibus ac bellarijs, caseoq; ac lacte, & à cibis crassefacientibus ac inflantibus. Alia enim ex ipsis spiritum conturbant, alia densant. Acriora uero ex interuallis exhibeantur, uelut sunt allia, thymbra, origanum, pulegium, & raphani. Sed & horum copia uitanda est. Semper autem cruditas cauenda. Nam cruditates omni re magis mentem uitiant. Vinum his conuenit tenue, album, & non ualde uetus. Per moderatam enim caliditatem tum alia non pauca potest, tum animam mansuefacit & ad tripudia aptam facit, motum ei prębens concinnum ac sedatum. Multus autem aquæ potus, & adhuc magis uini, pessimus est. Caput enim ualde humectat. Multa autem humiditas obliuiosissima est. Somnus sit moderatus, & à repletione ne fiat. Veneris uero usus sit rarissimus. Neq; enim ad totã sanitatem conducit,

coducit, neque ad animæ ratiocinationes. Imò & tristitiam inducit, & lancinatio illa in coitu contingens, conuulsioni quodammodo cognata est. Et perfrigeratio quæ succedit congelat quodam modo ac stupefacit intelligentiam. Cæterum post purgationes uniuersales ac locales, etiam sinapismus occipitis commodus est, & post sinapismum, balneum. Cruditas autem & lassitudo penitus uitentur, tum aliarum corporis partium, tum maximè capitis ac ipsius mentis: Vitandi quoque uehementes ardores ac frigora. Ambo enim caput replent. Vitanda & edulia crassefacientia, & inflantia, ac humectantia. At uero si quis ex his progressum faciat, etiam in sanis qui humidius caput habent, uictus rationem commodam præscribere poterit, ut quis optima memoria præstet.

De commorsis à cane rabioso, aut his qui aquam timent. Ex Ruso & Posidonio. Cap. XXIIII

Quū canes natura calidi ac sicci sint, per æstatem ex ambiente nos aëre aliam caliditatem ac siccitatem acquirunt, & ob immoderatam intemperaturam insaniunt, & hæc insania rabies uocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus, in quibus maximæ & inæquales ambientis mutationes inordinatè fiunt: In quibus & hyemes uehementes fiūt, & æstus excellentes. Insanientes autem canes, & siti uehementi correpti potum non admittunt, eo quod insaniunt. Vnde etiam magis intenditur ipsis ueneni malignitas. Signa canum rabiosorum hæc sunt. Muti sunt & adeo delyri ut ne familiarissimos quidem cognoscant, sed hos primum attingant. Cibum auersantur, & siticulosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerunq; anhelant. Ore autem hiant, & linguam exerunt, ac saliuam largam & spumosam profundunt. Aures item inclinant, & caudam laxatam habent, segniusq; incedunt & uelut somnolentiores existunt. Si uero etiam currerint, uelocius solito currunt intempestiuè ac inordinatè. Huiusmodi canes fugere oportet. Omnes enim qui à rabioso cane morsi sunt, si neglecti fuerint, aut male curati, in affectionem timoris aquæ incidunt. Et hoc maximè patiuntur qui uitiosis humoribus repleti sunt. Vnde quidam statim ubi commorsi sunt, aquam & alios liquores timent. Alij post quadraginta dies. Alij post longius tempus. Contingit autem ipsis grauior perturbatio, quum aquam, aut aliud quoddam pellucidum speculum uiderint. Aspiciunt enim faciem suam rubicundam, ac toruè tuentem, atque ira plenam. Fieri autem potest, ut quemadmodum aliqui dicunt, etiam canis à quo morsi sunt imaginem in aquis apparere imaginentur. Recordati autem formæ canis, confertim ab immodico timore corripiuntur. Hoc uero patiuntur ob immodicam siccitatem. Nam philosophus quidam morsus à rabioso cane, & geroso animo affectioni resistens, & incōsequens ratus canem in balneo apparere: Apparebat enim ipsi quemadmodum etiam alijs hoc modo affectis: Ratiocinatus igitur & sic secum loquutus: Quid cani & balneo commune est? superauit affectionem, & sanatus est ab affectione, ubi citra timorem bibisset. Quum igitur aliquis à rabioso cane commorsus est, ei quàm celerrime per receptam curationem auxiliari oportet, etiamsi paruus & in superficie consistens fuerit morsus, de hac re certi, quod nullus ex his qui non probè curati sunt effugit. Primum itaque uulnus maius facere oportet, osculo ipsius per scapellum diuiso ac dilatato. Deinde etiam fissuris incussis omnem circum circa locum uellicare, eo studio ut effluxum sanguinis multum per locum efficiamus. Vlcus uero cauterijs ignitis amplioribus inurere. Deinde porrum imponere, aut panem cum

sale

sale trito, aut cepas, aut allium. Et ubi crustæ exciderint, ulcera ad dies quadraginta aut sexaginta à cicatrice arcere. Et si ad cicatricem peruenerint, rursus per cinerem uitis aut ficulneum, & similia, ulcera resoluere. Hac de causa bonum est etiam folia marrubij, & anagallidem imponere. Hæc uero etiam à ceraste serpente morsis magnopere auxiliatur. Vlcus autem perfundendum est chamæmeli, & radicis rumicis acuti, quem oxallidem uocant, decocto. Noui ego quendam senem, qui ubi quis morsus esset à rabioso cane, sola oxallide curabat. Nam & ulcus decocto perfundebat, & herba integebat, & de ipsa bibendum dabat. Et hoc pharmacum uelut robustum ualde laudabat. Mingunt autem homines qui ipsam acceperunt multa & intemperata. Et propterea morbum reegium hæc expurgat. Nos uero etiam impetiginem ex ipsa cum aceto confrictam depellimus, & prurituí auxiliamur per eandem radicem. Vtimurq; etiam ipsa ad morsus canis rabiosi cum alijs auxilijs. Similiter facit etiam syluestris rumex aculeatus, radicem habens oblongam, uelut raphanus paruus. Commodum est etiam ipsis pharmacum Galeni ex pice brutia. Est autem hoc. Picis brutiæ lib. I. opopanacis quadrantem, aceti heminas II. Opopanacem cũ parte aceti terito. Residuum uero aceti ad picem adijce, & coque donec acetum consumatur, atq; ita ad tritum in mortario opopanacem diffunde, & unita excipe ac impone, & hoc pharmaco per dies quadraginta aut sexaginta utere, & non permittet ulcus cicatrice includi. Bonum est & theriacam antidotum ex uiperis oleo rosaceo dilutam uulneri imponere. Sed & aridum hoc ipsis conuenientissimũ est. Salis fossilis drach. VIII. chalcitidis drach. XVI. scillæ drach. XVI. rutæ uiridis drach. IIII. æruginis rasæ drach. IIII. seminis marrubij drach. I. Reponitur siccatum in sole, in ærea pyxide. Vtere primum sicco, donec crusta inducatur. Deinde cum rosaceo, donec crustæ excidant. Sed & potamogeton cum sale impositus non permittit incidere in affectionem timoris aquæ. Vtere autem hac herba & humida & sicca. Danda est etiam antidotus theriaca in potu per primos tres dies, nucis auellanæ magnitudine. Neque enim aliquem noui qui eam accepit aquæ timore correptum. Nec uero ab alijs auxilijs abstinendum est, sed danda maximè est antidotus celebris ex cancris fluuialibus. Est autem compositio eius hæc. Cancrorum fluuialium magnorum uiuorum, in uase æris rubri ustorum cineris dextantem, gentianæ quincuncem, thuris unc. I. præparandum est hoc pharmacum mense Augusto luna decima octaua. Si uero non affuerit quod sic præparatum est, nihil de hoc curiosus sis, sed quocunq; tempore paratum exhibe uelut dictũ est. Præstat tamen lignis uitis exustionem ipsorum facere. Dato cochlearij mensuram cum aqua calida ad dies quadraginta, si ab initio hac potione usus fuerit. Si uero non ab initio, sed post aliquot dies, dato quotidie cochlearia duo, donec impleueris quadraginta dies. Facit quoq; per seipsum cinis cancrorum potus, & cum melle uulneri impositus. Præparatur quoq; antidotus ex nucibus, etiam febricitantibus iam conueniens. Nam supra hoc quod affectioni resistit, etiam somnum conciliat. Compositio eius hæc est. Sagapeni drach. II. opij thebaici drach. II. croci sesquiscrupulum, lycij indici scrupulos XI. & dimidium. carnis nucum iuglandium nõ ualde ueterum drach. XL. excipe & exhibe drach. I. cum aqua pluuiali calida ad noctem, post uigorem febris. Ita ut mane quidem antidotum ex cancris, uesperi uero ex nucibus præbeas. Quod si hæ antidoti non adsint, dato confectionem cyphi appellatam, siue eam quæ ex rebus XXXVI. constat, siue eam quæ ex XXVIII. paratur habueris: commodus est etiam succus cyrenaicus aut parthicus, fabæ magnitudine

gnitudine deuoratus. Quidam hepar ipsius canis qui momordit coctum præbent commorso. Mergi quoq; iecur assatum datum cum oleo ac modico sale cõmodum est. Aiunt enim ita efficax ipsum esse, ut æger euestigiò aquam petat. Sed & hippocampus marinus assatus comestus prodest. Sanguinẽ enim ipsius amorem aquæ inducere dicũt, & formidini aquæ resistere. Vnde iterũ atq; iterũ hippocampũ edere iubent. Et ipsos hippocampos cũ acri aceto tritos ulceri imponunt, & hoc pharmaco sæpe rabiem superarunt. Quin & catuli coagulum cum aqua datũ, utilissimè ab ipsis bibitur. Et ubi semel ipsum acceperint, assidue cõmouet ipsis potus cupiditatem, & bibunt, etiã alios liquores intrepidè. Oportet aũt catulum nõ multorũ dierum esse, sed recens natum & adhuc lactentem. Prodest ipsis etiam leucanthemũ herba pota. Tantam aũt eius uim esse aiunt, ut si ex ea fundum poculi sublinatur ac exhibeatur, ipsi libenter potum accipiãt. Idem etiam de chamæmelo traditur. Vtilissimũ autem est ipsis bitumen Iudai cum potum cũ aquæ cyathis tribus. Datur ex ipso perfectis scrupulus unus, aut uelut aliud exemplar habet, drachma una. Vtiliter etiam datur syluestris fici uirgultorũ cortex siccatus ac tusus & cum aqua potus. Et Lycium iudicũ. Et absinthium, & scordiũ, & centaurea parua. Aristolochia, artemisia, chamædrys, bryoniæ radix, polium, laser, cancrorum fluuialium decoctũ multo anetho cum ipso cocto. Substernitur autem commodè & insternitur ipsis, ursæ pellis, & phocæ. Sed & hyęnæ pellis efficacissima est, ut ipsis intecta uelociter mentem in integrũ restituat. Quin & pellis hyęnæ exusta, ita ut cinis in potu detur, affectionem formidinis aquæ sedat. Cognitionem aũt an homo à periculo liberatus sit, ex his sumito. Vlcus nucibus regijs leuissimè tritis intege. Sequenti uero die solue, & cataplasma gallo aut gallinæ edendum obijce. Si enim ex eius esu non mortui fuerint, tunc ulcus ad cicatricem perducito, nimirum uelut liberato ægro à periculo. Vtere autem eodem etiam ab initio ad dinotionem. Si enim gallina ex esu cataplasmatis prima die impositi ulceri non moritur, scito non à rabioso cane hominem morsum est. Si uero mortua fuerit, uice uersa. Primum enim ne attinget quidem. Si uero à fame coacta ederit, morietur, si rabiosus canis fuerit. Hoc igitur quotidie alterare oportet, donec ex eius esu gallina non moriatur. Cæterũ ulcus ipsum optimè ac tutissimè ad cicatricem perducit antidotus theriaca, cum rosaceo diluta. Vlceribus autem ad cicatricem perductis, ueratrum album præbeatur ad totius affectionis destructionem. Nam & rabiosi canes hoc cum polenta accepto uomunt, & statim resipiscunt à rabie liberati. Fieri etiam poterit quod opus est, si per Rufi hieram infrà purgaris, ubi quid prohibuerit ueratri acceptionem. Danda est etiam quotidie hiera, non ad purgationem, sed tanquam auxiliare medicamentum, nucis auellanæ magnitudine, cum cyatho decocti saluiæ, aut herbæ sideritidis, quam herachleam appellant. Quidam etiam sola ipsa utuntur, & multum prodesse dicunt, & propterea etiam Alyssum, ab eo quod rabiem eximat, ipsam nominant. In uictu indigentia & repletio uitanda sunt, & magis indigentia. Nam indigentiæ humorum malignitates augent, quod nequaquam commodum est ulceri maligno. Quapropter alimentum moderari oportet, quo & probe concoquat corpus, & succulentissimum ex bono succo fiat: Quin & egestionum quotidianarum & mictionum cura habenda est. Ad hoc autem faciunt & pędictæ radices, & scandix comesta, & fœniculum. Crethinũ autem tum uentrem, tum urinam mouet. Cichorium uero syluestre etiam stomacho commodum est crudum comestum. Appellant ipsum aliqui serim, aut picridem. Commodus est & brassicæ asparagus,

gus, & asparagus palustris, & rumex hortensis, & agrestis, & acutus. Et ex piscibus qui teneram carnem habent, gāmari & cancri, & herinacei recentes cum uino mulso. Ex carnibus extremæ partes, & uolucres omnes montanæ, concoctu faciles ac boni succi. Vinū tenue & album, nō ualde uetus. At uero præser uationis gratia singulis annis appropinquante eo tempore, per hieram præpurgari oportet. Et instante iam die theriacam antidotum accipere per triduum.

De cerebri inflammatione. Cap. XXV

Cerebrum inflammatū sæpe ita intumescit, ut etiam suturę capitis disparentur, & dolorem maximū ac exurentem cōpressis membranis inducit. Consequitur nausea stomachi multa, & bilis uomitus, & rubor multus in facie cōsistit, & oculi prominent, & facies intumescit, itemq; totum caput. His ergo uena secanda est à cubito. Oportet quoq; à naribus & uenis sub lingua sanguinē euacuare. Vtere etiam irrigationibus capitis, quarum usus aliâs ad inflammationes adhibetur, & cataplasmatis humectantibus & concoquere ac maturare potentibus.

De erysipelate cerebri. Cap. XXVI

Fit & erysipelas, hoc est, ignis sacer, in cerebro, & patitur æger hæc. Dolet totum caput, & uidetur sibi flammam in ipso habere. Et facies ipsius frigida est, itemq; præcordia. Et os siccatur. His igitur uena secetur, & præsertim uenæ sub lingua incidantur. Forinsecus autem adhibe capiti frigefacientia ungenta, & pastillos quibus ad erysipelata utimur.

De syderatione. Ex Galeno. Cap. XXVII

Syderatio propter repentinū exortum, indicat humorem crassum, aut frigidū, aut uiscosum implere principaliores cerebri uentriculos, & nō propter intemperiem totius essentiæ eius fieri. Magnitudinem itaq; periculi, ex magnitudine læsionis respirationis coniecta. Quū enim respirationem multū impediri, & uix fieri uideris, nō paruam morbosam affectionem conijce in cerebro factam esse. Est aūt syderatio Græcis apoplexia appellata, priuatio sensus & motus totius corporis, unà cum læsione principalium actionū, derepente incidens. Ex Archigene. Syderationis affectio ex natura magna est, & uehementer acuta. Contingitq; ut qui periculum effugerūt in diuturnū morbum incidant, resolutionis aliquarū partium, aut etiam totius corporis, aut etiam uiolatę rationis. Senibus aūt magis accidit affectio, & magis in hyeme, & cōstitutione frigida, & ex uehementibus cruditatibus, & ardoribus uehementibus, & immodico uini potu ac ebrietate. Talia enim habitū perfrigerant. Et in summa qui in hanc affectionem collapsi sunt, uiuentes sunt cum mortificatione, aut cū tota sensus priuatione. Primum igitur corpus oleo calido inungendū est. Caput autem rigandum rosaceo cum aceto. Coquendū est autem in aceto serpillum aut spondyliū. Odoramenta quoq; adhibenda sunt, castorium, opopanax, & galbanū. Et aperto ore instillandum est acetū mulsum. Et pinnæ oleo cyprino, aut irino, aut narcissino imbutæ immittendæ sunt, & uomitus prouocandus, & sedes assiduè illinenda cū ruta & cumino, addito nitro ac melle, ad flatus prouocandos. Si uero hæc nihil profecerint, clysteribus utendū est ex decocto furfurū, & cucumeris syluestris radice, & centaurio, nitroq; ac melle. Aut ex muria cum melle ac oleo rutaceo. Enitendum autem est ut quod infusum est emittatur, per lumborum ac uentris frictionem. Et si opus fuerit etiā digiti in sedem immittantur & obturamenta educantur. His peractis uenā secare oportet periculo prædicto. Detractio autem fiat è dextra manu, & copia eius qui detrahitur diuidatur. Commouere enim oportet tantum, non exoluere uires, & calorem extinguere: Inspiciantur etiam pulsus in

in euacuatione, & faciei color, ac reſpiratio. Et ſi nihil mali conſequitur, etiam repetenda eſt detractio. Poſt uenæ ſectionem, adhibeantur odoramenta excitatoria, & uociferationes. Et corpus totum inungatur. Et ſi qua pars reſoluta fuerit inſigniter, hapſo lanæ integatur ſicyonio aut pingui ueteri oleo, imbuto. Qui uero ad uenæ ſectionem inepti ſunt, primum ad uomitum uelut dictum eſt, commoueantur, & ſedes ipſorum illinatur his quæ flatus educunt. Deinde poſt illitiones, cucurbitis concutere conamur magnis & fortibus, retrorſum iuxta lumbos affixis, & ubi per tempus aliquod attraximus, transferimus ipſas utrunque ad pectinem ac imum uentrem. Sæpe enim expreſſerunt ea quæ in uentre ſunt, & ſimul cum expreſſione reuocarunt morbo occupatos. His uero nihil efficientibus, aliquando ipſi auſi fuimus ori hieram infundere. Et quū ſuſcipere non poſſent, quantum oportet, per clyſterem infundimus. Et priuſquàm quicquam egereretur, accidentia concurrentia reuocarunt me ad ampliorem aggreſſionem. Et ſanè permittit hæc affectio, ac cogit uel temerè omnia tentare. Hæc igitur in neceſſitate fiunt. Vbi uero tolerare poſſunt, etiam reliqua auxilia annecte. Febris tamen occupat hominem, alios prima, alios ſecunda die, & exhibet ſpem ſalutis ipſa calamitas febris. Sed neq; negligenda eſt. Verū ſi qua reſident in inteſtinis, ea educere oportet. Si deorſum repãt, per clyſterem. Si ſublimia ſint, per purgatorium inferne pharmacum, & maximè per hieram Archigenis. Poſt purgationem cucurbitæ præcordijs ac capiti affigantur cum ſcarificatione. Si uero aliqua compunctio etiam inferius fiat, illic quoq; ſcarificatio adhibeatur, præſertim in mulieribus, iuxta uteri regionem. Quod ſi ad aliam quandam affectionem tranſitus fiat, curatio ad illam adaptetur. In ſumma uero prouidendum eſt in ſyderatis, ut facilis fiat per aluū ac urinas excretio. Curandum eſt autem ut accipiant cibos quotidie quidem, uerum paucos & leues ac calidos, & exterſoria ui præditos, plerunq; cum melle edulcatos.

De Reſolutione. Ex Archigene. Cap. XXVIII

Quum omnes nerui ſenſum ſimul ac motum amiſerunt, Syderatio appellatur affectio. Si uero iuxta alterã partem, ſiue dextram, ſiue ſiniſtram hoc contigerit, Reſolutio uocatur, illius partis uidelicet iuxta quam facta eſt. Conflatur hæc affectio, humoribus multis uiſcoſis ac craſſis neruos obturantibus, per quos motus uoluntarij perficiuntur. Manifeſtū igitur eſt quod redundantem humorem euacuare oportet. Nec uero aptius principium in his reperire datur quàm à uenæ ſectione, ſi quidem permiſerit ætas, habitus, tempus, ſtudium, prægreſſus uictus, & reliqua quæ prohibere ſolent uenæ ſectionem. Oportet autem moderatam detractionem facere, ut ne perfrigerentur. Frigiditas enim cum ſiccitate, uelut dictum eſt affectionem inducit. Quapropter ſolum imminuenda eſt materia paululum per uenæ ſectionem, & præſertim in prouectiori ætate. Detractio uero fiat à ſanioribus partibus. In hoc aūt tempore contecta eſſe oportet membra, hapſo lanæ oleo ſicyonio aut gleucino imbuto. In prouectioribus ætate, etiã caſtorium inſpergendū eſt irrigationi. At in his qui derepente reſoluti ſunt, uelut ex ardore, præſtat irrigatio ex lanis ſuccidis, & oleo ac aceto, aliquãdo etiam nitro. Sæpe uero irrigationem renouare oportet. Cibus cōuenit his modicus. Sint aūt ſorbitiones alicæ lotæ, & ſucci ptiſanæ. Interpoſitis diebus quibuſdã à uenæ ſectione, aluus ſubducatur, primū clyſteribus: Deinde etiam per aloës & polypodij ac colocynthidis cremorem purgetur. Conuenit etiam hiera Archigenis pro uiribus accepta. Poſt purgationẽ cucurbitæ affectis partibus adhibeantur. Si uero hæ ineptæ fuerint, uicinis affigantur. Poſt cucurbitas utendum eſt

cataplasmatis ex semine lini, & fæno græco, ac ordei farina, cum oleo ueteri co-
ctis, & pulueribus inspersilibus ammixtis. Aut etiam emplastris quę acceperunt
picem, resinam, mamnam thuris, aliquando etiam bitumen. Egregiè facit &
artemisia coincocta, & calamintha, ac ruta, & conyza. Postea uero etiam ni-
trũ ammiscemus, & in muria cataplasmata coquimus. Modicam autem aquam
esse oportet, quæ & ipsa in coctura consumatur. Postea autem pro lini semi-
ne, farinam loliaceam & fabaceam adhibere conuenit. Optimum est & erysi-
mum. Deinde cerata & ungenta adhibeantur. Aluus autem semper facile so-
lubilis sit. Catapotia ad resolutiones, tremores, & opisthotonicos. Succi cy-
renaici, piperis, galbani, singulorum drach. I. passo dissoluito ac facito cata-
potia, & dato ex eis obol. II. & his acceptis absorbeant aquæ mulsæ cochlea-
ria duo aut tria. Aliud ad tremulos, resolutos, & opisthotonicos. Myrrhæ,
castorij, styracis, piperis, æqualibus partibus utere. Aliud. Opopanacis,
sagapeni, castorij, myrrhæ, succi cyrenaici, piperis, uirgultorum rutæ, sin-
gulorum drach. I. præpara catapotia & exhibe, & insuper absorbeant aquam
mulsam. Vngenta uero idonea sunt huiusmodi. In aliquo ex prædictis oleo
scillam macerare oportet in sole ad dies quadraginta. Si uero tale oleum non
affuerit, in præsens scillæ sextantem in olei sextario coquere oportet. Simi-
liter etiam canchry, hoc est libanotidis semine utendum est. Ammiscendum
est & ceræ parum, & galbani, & propolis, aliquando etiam castorij unc. I. &
adarces ac euphorbij, singulorum drach. IIII. & nitri drach. IIII. Commoda est
quoque ranunculus herba similiter præparata. Manifestum est autem quod à le-
nioribus incipere conuenit. Sed & cerata ex his parari possunt, adiecto pyre-
thro, baccis lauri, nitro, sinapi. Malagmata uero conueniunt ex baccis lauri,
& quod uiride appellatur. Sæpe uero suffecit ceratum cyprinum, largo sinapi
ammixto, quod malagmatis usum exhibet. Conueniunt etiam smegmata ex
fece uini, & aceto, & combusta adarce, euphorbioq; ac calce uiua parata. Sed
& dropaces ipsis commodissimi sunt. Sint autem leuia omnia quę imponuntur,
propter corporum debilitatem. Reuocat autem sensus etiam thapsia cum aqua
illita aut cum aceto, post dropaces. Item illitio ex cantharidibus. Verum ulcera-
tiones ex talibus fientes cicatrice citius includere oportet. Quin & sinapismi
ipsis cõmodi sunt, & postea balneũ. Vtendum est post purgationem etiam po-
tionibus ipsis cõuenientibus. Castoriũ itaq; assiduè ipsis detur drach. II. pondere
cũ aqua mulsa. Et opopanax magnitudine fabę, cũ castorio, & sagapeno erui ma-
gnitudine ab ipsis deuoretur. Item succus cyrenaicus eadẽ magnitudine. Sed &
sarmentorũ uitis uiridiũ, decoctũ, à ieiunis assidue potũ, ualde prodest partibus
corporis resolutis. Vtilissima est etiã post purgationes & aliâs euacuationes, the-
riaca ex uiperis antidotus, & mithridatica. Est & simplicius pharmacũ ualde ce-
lebre ad huiusmodi affectiones, hoc. Castorij, seminis rutæ syluestris, opopana-
cis, sing. obol. II. pyrethri obol. I. acori tantũdem, piperis grana. X. Cũ aquæ mul-
sæ cyathis II. dimidium huius totius primũ dato, robusto uero totum. Vniuersa
uero curatio à capite initiũ sumat: Hoc enim radix est & principiũ totius affectio-
nis. Quaproptèr illitiones ipsius sint, castoriũ, peucedanũ, baccæ lauri, & menta.
Hæc modico acri aceto excipiantur, addito irino ungento, ut liquidioris cerati
crassitudo fiat, & illinatur ex hoc totũ caput usq; ad frontẽ. Sed & odoramenta
eiusdẽ generis adhibeantur. Postquã aũt aluus efficaciore clystere præeuacuata
est, & totũ corpus iam minus superfluitatum habet, cucurbitæ capiti adhibean-
tur cum scarificatione, primum quidem tali quæ multum sanguinem extrahere
potest.

potest. Deinde uero moderatiore. Hoc autem auxilium sæpe adhibendum est, leuibus & inanibus cucurbitis primum capiti circumpositis, & deinde locis agglutinatis. Sic enim affixæ nihil minus quàm repetita sanguinis detractio possunt. Tonsura uero non solum cucurbitarum gratia, sed etiam per seipsam assiduè fiat. Si uero ambiens nos aër non fuerit frigidus, etiam rasura commoda est. Statim autem prædictis illitionibus caput modicè confricandũ est. Postquam autem detracta fuerit materia, etiam sternutatorijs & pituitam per os ducentibus utendum est. Ego uero etiam crustas inurere nõ dubitarim per ignem, aut per medicamentum. Vnam quidem circa occipitis cauitatem, quo loco spinalis medulla initium habet, duas autem ab utraq; ipsius parte. Tres aut quatuor in uertice. Vnam ex his in medio capitis, tres circũ ipsam. Vlceribus enim diutius fluidis permanentibus, non despero perfectam restitutionem. Reliqua diæta sit attenuatoria, uentri cõmoda, nihil uiscosi aut uirosi habens. Et quæ urinam cient alimentis ammisceantur. Vtendum est etiam potionibus relatis ad morbum comitialem, & ungentis ad arthriticos referendis. Quum enim communia sint hæc, superfluũ est eorum etiam hic meminisse. Si uero fuerit æstas, etiam in totum detegantur loci, & denudati aëri exponantur. Quibusdam enim hoc tempore principium recuperationis actionum contigit.

De supercilij aut palpebræ resolutione. Cap. XXIX

Si supercilium aut palpebra fuerit resoluta, curabuntur ungentis calidioribus & acrioribus fronti illitis. Palpebra uero collyrio ex sandice & germinum oleæ succo illinatur. Optimum autem in ipsis, & maximè in supercilio relaxato, hoc. Mastichen cum succo brassicæ nõ lotæ terito, & distenta frontis cute, fronti crassius illine. Perseuerante uero affectione, palbebram quidem sutura curat. Supercilium uero fasciolæ de fronte ablatio.

De conuulsione canina. Cap. XXX

Caninam cõuulsionem uocant mandibularium musculorum resolutionem. Distorquetur igitur in obliquum os & nasus & oculus, & in summa, dimidia faciei pars. Auxilia itaq; resolutæ parti adhibeantur, non oppositæ. Decipiuntur enim aliqui, qui mandibulam ab opposita parte distrahi putant. In communi igitur ipsis commodant omnia in resolutione relata. Nam & sanguinis detractio, si nihil prohibuerit, & purgatio, & clyster, & cataplasmata, & ungenta, & malagmata, & sinapismi, & tapsiæ usus, conducunt. Priuatim uero deligatura quę ad opposita reducit. Et sanguinis detractio à uenis sub lingua. Et cucurbitæ duobus uerticulis impositæ. Et quæ pituitam per os detrahunt, itemq; quæ per nares. Iam uero etiam acribus illitionibus utendum est ad oculum affectũ, præsertim collyrio ex sandyce & germinum oleæ succo.

Linguæ resolutæ curatio. Cap. XXXI

Si lingua fuerit resoluta, uenæ sub ipsa secentur, corpore uniuerso prius euacuato. Et cucurbita sub mentũ ponatur. Et quę pituitam per os detrahunt, & collutiones ex sinapi, & linguæ exercitia adhibeantur. Reliqua item occipitio ac collo uniuerso admoueantur, uelut sunt illitiones acres, & epithemata, & sinapismi.

De instrumenti uocalis resolutione. Cap. XXXII

Resoluitur & uocale instrumentũ, faucium inquam musculi, & extremitatis asperæ arteriæ, imò etiã thoracis superiores. Spiritus itaq; in ipsis supprimitur. Quidam etiã gracilem uocem acquirũt. Alij uix loqui possunt. Et alijs aliter uox impeditur. Proinde post uniuersalia auxilia, etiã thoraci adhibeantur ea quæ antea enumerauimus. Et gargarismi acres ipsis exhibeantur. Priuatim uero ad

ipſos utendum eſt ſpiritus detentione, & coaceruata exſpiratione, & cõcinna uo
ciferatione. Poſt hæc aũt per uictũ ac exercitia uniuerſum corpus corroboretur.

Deglutitionis reſolutæ curatio. Cap. XXXIII

Si deglutitio reſoluta fuerit, hoc eſt, delatrix ciborum promptitudo: Nam ſi ſto
machus, hoc eſt, gula reſoluta fuerit, perniciem inducit: calida omnia adhibenda
ſunt. Priuatim uero conandũ eſt ut cibi indãtur quàm penitiſſimè, ut ne ad aſpe
ram arteriam dilabantur. Cucurbitæ quoq; mento affigantur. Et ungenta uſur
pentur ad partes iuxta tonſillas acria, ex caſtorio, ſagapeno, ſucco cyrenaico præ
parata. Gargariſmi item ex ſinapi. Et quæ commanſa pituitam ducunt. Forinſe
cus quoq; adhibendæ ſunt illitiones communes prædictæ ipſi mento.

Veſicæ reſolutæ curatio. Cap. XXXIIII

Veſicæ reſolutio ſiue detinuerit urinas, ſiue inuoluntariè excreuerit, iiſdem
cõmunibus auxilijs curabitur, circa pectinem & maximè circa intercapedinem
inter anũ ac ſcrotum adhibitis, qua parte ſitum eſt ueſicæ collum, quem locum
quidam ſiran, id eſt catenulam appellant. Vtendum eſt aũt ſupra prędicta, irriga
tionibus pectinis ex ungento nardino, & malabathrino ſuſinoq; ac ſicyonio, in
quo cocta eſt eryngij radix, cyperus, cardamomũ, ruta. Sed & ſedes his illinenda
eſt. Poſt cõmunia uero auxilia, etiã per infuſa in annũ conandũ eſt reuocare ueſi
cæ actiones. Sunt aũt hęc, à principio quidẽ caſtoriũ cũ oleo ſicyonio, aut ruta,
aut cumino, aut anetho in oleo cocto. Deinde centaurij & colocynthidis deco
ctũ, ita ut modò cum aqua, modò cũ ptiſanæ ſucco ſimul coquantur. Optime fa
cit & anagallidis ſuccus. Et origani ac thymi decoctũ. Omnibus aũt ammiſcen
dũ eſt oleũ ſicyoniũ & caſtoriũ: Aliquãdo etiã opopanaca & galbanũ in ipſis eli
quamus, ſi frigoris ſenſus ipſis affuerit. Infundimus etiã per colem oleũ ſicyoniũ
cũ caſtorio aut opopanace. Quandoq; etiã ſilphiũ in oleo coquimus. Priuatim
uero in his qui urinas detinẽt cathetere inſtrumẽto immiſſo ad urinas prolectan
das utimur. Et poſt urinæ euacuationẽ, cathetere adhuc inſito, aliquod ex prædi
ctis infundimus, anguſtiſſima fiſtula ad utrẽ parata, quę catheteri adaptari poſſit.
Et mirũ eſt quanta inde utilitas emergit, ex infuſo uidelicet poſt urinas excretas.
Vtendũ eſt aũt in utriſq; etiã urinã cientib. per interualla: Velut eſt ſion, & iunci
odorati flos, ac ſimilia. Vtendũ et aceto ac uino ſcillino. Dicet̃ aũt de his amplius
in Sermone de affectionibus ueſicæ.

Colis reſoluti curatio. Cap. XXXV

In colis reſolutione urinę excretiones non impediuntur. Seminis aũt excretio
& coitus impeditur. Oportet igitur auxilijs ad ueſicam relatis uti. Priuatim ue
ro nũc etiam coxendicibus calefactoria adhibere. Et iam quoq; tentiginem cien
tia, de quibus ſuo loco dicetur, exhibere. Facit autem cum reliquis pudendũ cer
ui fœmori uelut zona alligatum. Et carnes ipſius comeſtæ, & polypi marini, &
herinacei. Et ex uolucribus ſturni. Caſtorium autem in omni reſolutione com
modum eſt. Cauenda uero ſunt in ipſis omnia frigida edulia ac potiones.

Inteſtini recti reſoluti curatio. Cap. XXXVI

Inteſtino recto reſoluto omnino inuoluntariè ſtercora excernunt̃. Aliquando
uero etiã ſiſtuntur. Itaq; etiam auxilia eadem ſint quę in ueſica ſunt relata, coxen
dicibus adhibita. Priuatim uero in his, nũc adſtringentia & corroborantia, nũc
pinguia & leuia, per clyſterem infundimus, & rurſus mordacia ac lancinantia.
Proinde cupreſſi ac rubi decoctũ adſtringit, maximè ubi immodicè egerit. Suil
lus aũt & anſerinus adeps, & oleum maluæ maximè pinguefacit ac lenit, ubi ſter
cora ſupprimuntur aut acria exiſtunt. Muria uero & colocynthidis decoctum,
itemq; centaurij, artemiſiæ, conyzæ ac thymi lancinant ac mordent. Egregie
facit

facit & trifolij bitumen olentis decoctum. Quum autem frigiditatis sensus affue rit, cōmodum est silphium, & gentiana, & bryoniæ radix, in omnibus infusis se dis. Ego uero aliquando etiam acopon lassitudinem eximens ex euphorbio pa ratum dilutum, per clysterem cum fœni græci decocto immisi, & bene successit.

Cruris aut alterius cuiusdam membri resoluti curatio. Cap. XXXVII

Si crus aut manus, aut aliud membrum resolutum fuerit, cōmunia auxilia in resolutione relata adhibeantur, & exercitia moderata unicuique parti congrua. Vtendum est etiam in omni resolutione ungentis quæ ad arthriticos referentur. Cibi uero sint in omnibus faciles concoctu, attenuatorij, uentri commodi, nihil uiscosi, aut mali succi habentes. Vinum sit album, tenue, & non ualde uetus. In summa uitanda est corruptio, frigiditas, ardor, ocium, lassitudo, coitus, uini mul ti potus. Ex epistola Archigenis ad Marsum, potio resolutis conueniens, de qua sic ait: Optimum est hoc pharmacum, & ad eiusmodi affectiones ualde à me probatum. Castorij, seminis rutæ syluestris, opopanacis, singulorum obolos II. pyrethri, acori, singulorum obolum unum, piperis grana X. Cum aquæ mul sæ cyathis II. dimidium ex hoc primum dato; robusto uero totum. Indicat au tem obolum habere siliquas tres.

De conuulsionibus aut distentionibus. Cap. XXXVIII

Quum statim à principio, aut non multò post principium morbi, fiunt con uulsiones, & permanserint, ex repletione originem ducunt. Quum autem mul tis sudoribus prægressis, aut uomitibus, aut uentris excretionibus, aut sanguinis eruptione, aut post uigilias, aut famem, aut motus multos & uehementes confla tæ fuerint, ad euacuationem consequuntur. Et ubi etiam in sanis contigerit ali quas partes repente conuelli, ob repletionē fieri necesse est. Si uero ex febribus ardentibus succedit conuulsio, ob uehementē nimirum totius corporis, & maxi mè neruosarum partium siccitatem contingit, & est huiusmodi malum maxi mum ac ferè incurabile. Quum igitur corporis partes antrorsum distenduntur, emprosthotonus appellatur: quum retrorsum, opisthotonus, quum uero æquali ter in utranq; partē tenduntur, tetanus uocatur, conuulsiones itaq; ob uehemen tem siccitatem nemo curauerit. Eas autem quæ ob plenitudinē aut inflammatio nem fiunt curaueris, plenitudinē quidem euacuando, inflammationē uero, pro prijs ipsius auxilijs adhibitis. Fit etiam conuulsio in his qui uehementer ob uomi tus lancinantur, & sedatur ubi quæ molesta sunt per uomitū fuerint reiecta. Au xiliatur conuulsis succus centaurij tenuis potus, & seseli cum aceto mulso aut po sca. Castorium autem non solum potum, sed etiam foris illitum cōmodat. Atq; hæc exhibemus his qui ob plenitudinem conuelluntur.

De tetano siue distentione, & conuulsione, Ex Ar chigene. Cap. XXXIX

Quid significet tetani nomen, iam antè dictum est. Corripiuntur aūt hac affe ctione cum ob alias causas, uelut dictum est, tum ex uulneribus, & in fœminis ex aborsu. Verū tetani ex uulnere fientes non ita sanantur. Neq; autem pueris, ne que senibus conuulsio fit tetanica. Infantes enim magis infestat morbus comitia lis. Quare negligendū non est, sed uena secanda, si distentio ex uulnere cōsequi tur. Copia uero detrahenda est multa quidem, sed tamen non usq; ad animi deli quium. Et paulò post exhibeatur alica cum aqua mulsa. Sit autem modicū quod exhibetur. Et ex aqua & oleo tepido ægri illinantur, & in solio desideant infra umbilicū. Oportet autem & partes quæ non madefiunt præillinire, & pręsertim caput, & probè contegere ut ne impleatur. Vngenta autem & illitiones adhi

beantur ex oleo sicyonio & gleucino, aut irino, aut oleo ueteri. Conueniunt & ungenta lassitudinem eximentia moderatè calfacientia, uelut est quod fœtidum appellatur, & quod ex sampsucho fit, & quod ex populo nigra, & similia. Quorum compositiones in Sermone de arthriticis referentur. Si uero non à uulneribus, sed ex repletione fiat tetanus, post uenæ sectionē, ungentis magis lancinantibus utendum est, quæ adarcen habent, & similibus. Deinde etiam cataplasmata locis affectis adhibeantur, quæ laxare ac discutere possunt simulq; lenire. Et hæc maximè musculis circa collum & maxillas ac spinam adhibeantur. Horū autem materia sit fœnum græcum, & semen lini, & farina ordacea ac loliacea. His addatur terebinthina resina, & galbanū, & mel ac oleum multum, in quo de cocta sunt ruta, conyza, aut artemisia, aut libanotis. Infartiatur etiam aliquando ammoniacum thymiama. Sint autem mollissima ac leuia cataplasmata. Sed & fomentum adhibeatur incumbente cataplasmate, ex uesica magna & oleo calido semiplena. Aut ex sale fricto, aut ex milio in sacculis. Sed & cataplasmata in saccos coniecta imponantur, ut fomentū citra inquinamentū fiat, & præsertim si capiti id imponere oportet. Vitandæ autem sunt assiduæ irrigationes capitis. Caput enim inde repletur. Occupet cataplasma & irrigatio, ceruicem & maxillas ac totam spinam usq; ad lumbos. Inspergatur irrigationibus castorium. Et cucurbitæ cum scarificatione locis affectis omnibus affigantur. Temporis autem successu etiam folia ex oleo assumantur moderatè, bis aut ter in die, ita ut quinta olei pars ad ignem calefiat, reliquū in solium mittatur. Domus autem calida apparetur. In potu conueniunt optimum apomeli, & radicis silphij decoctum, & ipsa trita, & hyssopi decoctum, & succi cyrenaici magnitudo erui deuorata, & myrrha troglodytica magnitudine fabæ. Ex omnibus autem minimè offendit, & maximè efficax est castorium tritum datum cochlearij mensura. Post hæc commodant sedis illitiones ex ruta & opopanace. Auxiliatur & oleum infusum rutacei cum terebinthina. Danda est ipsis & Archigenis hiera drachm. II. pondere cum pari castorio, cum ptisanæ succo ac melle. Deinde quædā ex alijs dentur, & ipsum castorium per se.

De capitis dolore distinctiones. Ex Galeno. Cap. XL

Qui citra distinctionē doloris capitis auxilia descripserunt, maius detrimentum quàm emolumentum his qui eis fidem habuerunt, attulerunt. Neq; enim omnes ob unam affectionē caput dolent. Sed tum ipsæ affectiones plures sunt, tum curatio ipsarum singularum propria existit. Vna enim affectio est iuxta intemperiem simplicem citra humorum complexum: Alia iuxta humorū qualitatem: Tertia uero multitudinem tantum ipsorum humorum contingit: Quarta quum multitudo hæc transitus humorum ac uaporū obturarit. Et ad has adhuc alia, quum ob imbecillitatē in aliquibus capitis partibus spiritus flatuosus innascitur. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem ac frigiditatem. Moderati uero iuxta siccitatem. Ad humiditates autem nullus consequitur dolor. Eodem modo quum ob redundantes humores, siue iuxta omnes capitis partes, siue iuxta unam quancunq; tandem dolor contigerit, uehementior quidem ob calidos ac frigidos: moderatior autem ob resiccantes citra caliditatē aut frigiditatē manifestam oboritur. Humectantes autem penitus nullum dolorem inducunt, quantum ad qualitatem ipsorum attinet. Nam ob multitudinē, citra quidem obturationē, grauant caput. Cum obturatione uero dolores inducunt. Si uero multitudo mordacē qualitatem habuerit, dolorem augebit. At uero spiritus flatuosus & uaporosus distentionem efficit citra mordacitatem.

De do-

De dolore capitis, ex ardore aut caliditate oborto. Cap. XLI

Capitis dolores ex ardore solis, aut caliditate obortos sanant quæ frigefaciendi uim habent, citra manifestã adstrictionem. Optima uero ex ipsis sunt quæ essentiam tenuiorẽ habent. Quapropter nihil melius est ab initio quàm optimum rosaceum frigidissimũ factum, & sincipiti affusum. Sit autem rosaceum eo anno factum ex oleo omphacino, citra salis ammixtionẽ. Proximum à rosaceo locum habet chamæmelinũ, ubi moderatã frigiditatẽ inducere uolumus. Quum enim uehementer frigefacere uoluerimus, semperuiui succum ammiscere conuenit, aut polygoni, aut lactucæ, aut uuæ acerbæ, aut portulacæ, aut pampinorum uitis, aut psyllij, aut intybi. Papaueris autem & mandragoræ succus uehementer frigefacit. Quapropter nociuus est. Cæterum Erasistratus maximum præseruatiuum in calidioribus habitibus esse dicit, ubi quis in sole uersaturus sit, si spongiam latam, densam, aqua imbutã, & probè expressam capiti imponat. At si dolorosa caliditas in capite inualescat, unà cum spiritu flatuoso, ab initio quidem curatione per repulsoria utendum est, quæ ex adstringentibus ac frigefacientibus contingit. Postea uero ex mitigatorijs ac concoctorijs medicamentis aliquid ad repulsoria ammiscere oportet. Deinde etiam ex discussorijs quippiã addendum, paulatim detractis pharmacis quæ repellunt.

De dolore capitis in febribus. Cap. XLII

In capitis doloribus in febribus coincidentibus, uena secanda est in prima aut secunda remissione, si nihil impedierit, & præsertim in bono habitu præditis ac multo sanguine refertis. Animaduertendũ est autem, ne ob exhalationes ex uentre fiant, aut propter aluum suppressam. Si uero posterius post septimã irruant, præeuacuata memorabiliter per clysterem aluo, cucurbitæ occipitio aut ceruici affigantur. Et caput ex olei irrigationibus mitigetur, rosacei quidem, in calidioribus, & hora æstatis, cum modico aceto, chamæmelini uero uim, non ualde calidis. Anethini autem in frigidioribus habitibus, & in hyeme, quinta aceti parte addita. Frons uero illinenda est ex cypheos confectione in frigidioribus. Croco magmate autem in calidioribus. Porrò medelæ doloris capitis ex febrium magnitudine oborti, in febrium tractatione suprà descriptæ sunt.

Ad capitis dolorem ex ebrietate & meri potu. Cap. XLIII

Vina temperie calida maximè generant capitis dolorem, ut quę omnino quidem uaporibus caput replent, aliquando uero etiam humoribus calidis. Proinde opus est multitudinem quidem euacuare, caliditatem uero frigefacere. Rosaceum igitur aut tale quoddam non ualde frigidum satis est capiti adhibere. Somnum item ac quietem. Et ubi talia per totum diem fuerint adhibita, in uesperam lauare oportet, & boni succi cibis nutrire, non tamen calefacientibus. Qualis est ptisanæ aut alicæ succus, & panis ex aqua, & oua sorbilia sine garo, & lactucæ feruefactæ. In potu omnino utendũ est aqua. Post omnẽ uero cibum, parum dandum est de malo punico, aut piro, aut pomo, aut uua passa. Sequenti uero die lauetur, & boni succi cibo nutriatur. Et uinum tenue album modicum detur. Cæterum præsumpta ebrietatem arcent hæc. Amygdalæ amaræ quinque aut septem à ieiuno comestæ. Vinum absinthites aut myrteum præsumptum. Et ipsæ myrti baccæ præsumptę. Brassicæ cauliculi præcomesti. Ebrietatẽ autem extinguunt postea ingesta, centaurij tenuis decoctum, ceruinum cornu, uerbenacæ rectæ semen cum aqua.

Perfri-

Perfrigerati capitis medelæ. Cap. XLIIII

In capite recens frigefacto, rutaceo oleo calido sinciput irrigare oportet. Si uehementiore caliditate opus habuerit, parum euphorbij oleo injiciatur, aut ungentum irinum illinatur, aut amaracinum, aut laurinum, aut serpillinum, aut nardinum. Frons quoque talibus inungatur, & narium ac aurium meatus illinantur.

De capitis dolore à stomacho. Cap. XLV

Quidam etiamsi modicus in uentre, & maximè circa os ipsius, humor acris fuerit collectus, statim caput dolent, humoribus in uentre prauos uapores ad caput mittentibus, ut aliquibus ipsorum suffusis similia symptomata accidant & exhalationibus, si non cibum ingesserint. Et propterea famem ferentes læduntur. Augescit enim ipsis huiusmodi humorũ maligitas propter inediã. Oportet itaq; sic uexatos sanare, ita ut nihil capiti adhibeamus, uerum quàm citissimè molestos uẽtris humores euacuemus, aqua tepida exhibita in potu, & immissis pennis uomitu proritato, deinde uero post modicũ interstitiũ cibus boni succi & stomacho cõmodus detur, si fieri potest lotis post uomitũ: Sin minus, ante balneũ. Atque hic tantus sit ut ne lædantur dum lauantur. A cœna uero parum bibant, & sequenti die mane absinthio & eadem diæta utantur. Et de cætero quotidie circa horam tertiam aut quartam modicum panem accipiant cum oliuis albis, aut cum uua passa, aut aliquo huiuscemodi, per experientiã reperto, eo quod singulis optimum est. Aliud enim alij optimum est, iuxta naturæ proprietatem. Interpositis autem horis duabus balneum petunt. Pessima porrò affectio est, ubi uitiosis humoribus in uentris tunicis absorptis, aut ineluibiliter infartis, nauseæ ac lancinationes inducuntur. Quibus optimũ auxilium est aloë pharmacũ, quod aloës quidem habet drachmas centum, reliquorum uero quæ recipit singulorũ drach. VI. croci uero drach. IIII. aut minus, crocus enim caput percellit. Datur ipsis ex hoc pharmaco drach. I. cum aquæ cyathis duobus. Cauenda autem sunt in omnibus, & præsertim his, edulia natura capitis dolorem inducentia.

Quæ ex natura capitis dolorem inducant. Cap. XLVI

Non solum in his qui caput per stomachi consensum dolent, sed etiã in omnibus capitis affectionibus, uitanda sunt quę natura capitis dolorẽ inducunt. Sunt autem hæc uiticis semen, absinthij succus, lactis potus, glandes quercinæ comestæ, oliuæ nigræ, memecyla, eruum. Hoc etiã articulos exoluit. Amplius autem lędunt myrrha, thus, hederæ corymbi. Mentem uero perturbant lentisci fructus, crocus, peucedanum, cyclaminos sicca cum uino pota, styrax modicus quidem potus, tristitiam discutit, multus autem, turbulentos somnos facit.

Ad dolorem capitis ob plagam. Cap. XLVII

Si uulnus ob plagam factã fuerit, glutinatorijs & inflammationẽ arcentibus pharmacis utendũ est, postquã ulceris labia fibulis impositis constrinxerimus. Si uero usq; ad pelliculã os caluæ ambientẽ plaga penetret, diducta pellicula caluariam ambiente, osseq; conscalpto, iuxta concornationis modum curare oportet. Contingit autem non parũ sæpe, in casu præsertim ex sublimi facto, ut quædam partes circa cerebrũ aut membranas eius abrumpantur, quando sanè etiam periculum uehementius & acutius imminet. Optimũ itaq; fuerit in his, nisi ætas prohibeat, & nisi uitalis facultas debilis appareat, à uenæ sectione curationis initium facere. Quod si aliquid uenæ sectionem impediat, aluum per clysterem euacuabimus, reuulsionis simul ac euacuationis gratia. Deinde auxilijs ad inflammationes commodis utemur. At uero membranam cerebri sauciatam, inquit

quit Archigenes, probè glutinat calaminthæ succus infusus, & farina milij arida inspersa. Deinde butyrum, & rosaceum, & adeps suillus insulsus uetus, simul mixta & tepefacta infusa.

De cephalæa, Galeni. Cap. XLVIII

Cephalæa inueteratus & ægrè cedens capitis dolor appellatur, qui ex facili occasione maximas exacerbationes habet, adeò ut neq; strepitus, neq; uocem uehementiorem, neq; lumen splendidũ, neq; uini potum, neq; odoramenta caput replentia tolerare possint, neq; item motum. Sed in quiete ac tenebris ob dolorũ magnitudinẽ decumbere uelint, nam uelut à malleo sibi pertundi uidenť: quidã uero uelut cõtundantur aut distendantur & quæ circa caput sunt sentiunt. Non paucis autem usq; ad oculorũ radices, dolor progreditur. Habet autem hęc affectio aliquando continuos dolores, aliquando exacerbationes & interualla, siue ordinata, siue inordinata. Intermittũt enim aliquando eiusmodi exacerbationes, uelut in comitiali morbo correptis, interceditq; tempus aliquod quod omnino accusari non potest. Manifestũ igitur est hanc affectionẽ consimilem aptitudinẽ capitis, ut facilè lædatur, uelut in cephalalgicis habere. Verum ad maiorẽ debilitatem deueniunt in hac affectæ capitis partes. Et quidam ex eis cerebri membranas dolitant. Quidam uero membranã tantum caluariã ambientẽ. Dolores igitur cum grauitate, humorum multitudinẽ indicant, cum mordacitate uero aut humorũ aut uaporum acredinem. Cum pulsu autem inflammationẽ. Cum tensione uero, siquidem citra grauitatẽ ac pulsum fiat, flatus tenuis & uentosi multitudinem demonstrãt. Si uero cum pulsu, membranosi corporis inflammationẽ. Si uero cum grauitate distentio fiat, humorũ multitudinẽ intra membranas contentam. Et dolores quidem in superficie hærentes, membranæ os caluæ ambientis affectionẽ significant. Qui uero in profundo sunt cerebri membranarũ. Quibus enim affectio inter caluariã est, his dolores usq; ad oculorum radices procedunt, eo quod oculorũ tunicæ ex cerebri membranis ortũ habeant. Siquidẽ igitur humorũ aut uaporũ multitudinẽ repereris causam, siquidẽ propter totius corporis repletionẽ facta est, uniuerso corpore euacuato capitis dolorẽ sanabis. Si uero uelut debile existẽs caput, ad se sublatos humores ac uapores susceptet, materiam reuellere oportet in totum corpus, atq; ita particulæ mederi. Per clysteres itaque reuulsio fit, & ligaturis extremitatum, & pluribus infernarum partium confrictionibus. Interdum etiam sanguinis detractione. Caput autem curabis, quando quidem reuulsorijs uti oportet, per repulsorias irrigationes. Post totius uero corporis euacuationem iam caput euacuantibus ac discussorijs uteris. Deinde his quæ corroborare possunt. Repellit igitur oleum omphacinum, & rosaceũ per se, & cum aceto, & quod ex papaueris capitibus, & oleæ teneris germinibus, & hederę cacuminibus, ac menta uiridi apparatur. Adhibeantur autem remedia tepida quidem, ubi frigidior & crudior fuerit humorũ multitudo. Frigida uero, ubi calidior & biliosior extiterit. Discutit autem oleum dulcissimũ calidum, & hoc magis inueteratum, item sicyonium. Si uero crassior fuerit humorum multitudo, spondylium aut serpillum, aut pulegij comam, aut calamintham, aut mentam oleo incoquens, multitudinem euacuabis. Eadem hæc etiam robur parti addunt. Quapropter usque ad perfectam curationem eis uti conuenit. Omnium porrò maximè discutit, & mirificè corroborat, uerbenaca recta, præsertim uiridis. Imò etiam arida cum radicibus, & simul cum serpillo, oleo incocta. Conijcienda etiam ad ea crocodiliadis maximæ circa aquas nascentis radix. Quin & ipsam per se uerbenacam, si oleo incoxeris, caputq; inde rigaue-

rigaueris, omni capitis dolori antiquo, ex frigiditate aut ex crassis humoribus oborto medeberis. Maximè etiam prosunt sub aquario uase nascentes aselli, millepedæ appellati, si cum oleo coquantur.

De hemicrania. Ex Galeno. Cap. XLIX

Affectio dolorosa iuxta dimidiam capitis partem contingit, quam hemicraniam appellant, & ut plurimum per circuitum exacerbatur. Fit autem propter influxum uaporum aut humorum, siue multorũ, siue calidorum, siue frigidorũ. Et aliquibus contingit ut extra caluariam doloris sensum perceptent. Quibusdã autem in capitis profunditatem penetrat. Aliqui uero temporũ musculos uehementer dolent. Dinotiones autem ex his quæ de cephalæa dicta sunt fiant. Proinde purgare ipsos oportet, aut prius uenam secare, atq; sic localibus auxilijs uti, ita ut quis tum per digitos suæ manus, tum per lintea, dimidiam frontis partem, & maximè circa temporũ musculum, confricando excalfaciat, ante exacerbationis tempus hoc faciens. Post exacerbationẽ uero hemicranicis appellatis pharmacis utendum est, siquidem multa caliditas in doloribus percipiatur, his quę refrigerans quippiam habent. non præsente uero caliditate, his quæ multum calefaciunt. Vtrisq; uero aliquid ex his quæ robur addunt misceatur, quod adstringentem habeat facultatem. Optimum porrò est ungentũ quod habet euphorbij unc. I. ceræ quadrantem, olei dulcissimi lib. I. Ex hoc dimidiam frontis partem unà cum temporum musculo illine. Cõmodissimum est ad frigidas affectiones, ut sæpe ex unico eius usu ante balneum, dolor cessarit. Sic autem affectis prodest etiam in aurem infusum oleum tepidum, modico euphorbio adiecto. Satis est enim si ad libram olei, drachm. IIII. euphorbij addantur. Cæterum naturali quadam ratione aut potentia, euphorbium ad hemicranicos facit sic adhibitũ. Terito ipsum cum aceto, & si quidem dextrũ tempus dolet, illinito sinistrũ: si uero sinistrũ dolet, illinito dextrum. & celerrimè sanat dolorem. Item intestina terrę terito, & dolens tempus illinito, mirificè faciunt. Similiter utere carne cochlearũ. Vtere etiam paulò post describendis cõmunibus omnis doloris capitis auxilijs.

Communis curatio cephalæę & hemicraniæ. Ex Archigene & Galeno. Cap. L

Inueterata & ægrè solubili cephalæa aut hemicrania existente, principium curationis à uenæ sectione, aut purgatione facere conuenit, aluo prius per clysterem euacuata. Manifestum est autem quod multo sanguine refertis uenam secare oportet. Vitiatis autem humoribus referti, purgandi sunt. Et deinde irrigationibus cõmodis utendum est. Et à naribus sanguis detrahendus. Deinde pituitã per os ducentibus, & his quæ naribus induntur utendum. Postea raso capiti illinendum est id quod ex scammonia & peucedano ac aloẽ constat. Epithema uero conuenit ex amygdalis amaris, & thure ac myrrha. Emplastra uero ex agarico, & quod ex scilla constat, & nigrum ex cucumere syluestri, conueniunt pustulas locis inducentia, & quæ in profundo sunt ad superficiem trasnferentia. Non incongruum est etiam malagma ex baccis lauri. Nos autem utimur cataplasmate ex cantharidibus, & mirificè facit, dum per longum tempus ulcuscula ab hoc pharmaco fientia sanie manant. Oportet autem munitam esse uesicam per lactis potum ac irrigationes, eo quod facilè ab ungentis ex cantharide lædatur. Perseuerante uero affectione, secandæ sunt arteriæ circa aures, & præsertim quę in temporibus sunt. Quidam etiam ustione profunda usi sunt in cephalæa, qui hoc solum cauerunt ne quis musculus sub cauteriũ caderet. Adhibentur autem cauteria nucleoformia, ubi magis dolor hęret. Et licet usq; ad os urere quo squamæ di-

mæ diſcedant. Barbari uero luniformem diuiſionem faciunt circa anteriorē capitis partem, ſupra frontem, à ſiniſtra aure uſque ad dexteram, pelliculam caluam ambientem exoluentes, & capitis os deradentes, caput tamen munientes. Et non poteſt temere aſſumpta eſſe uideri his qui mali difficilem tractationem nouerunt, propter quàm neque talia auxilia maiora quàm opus eſt exiſtunt. Veratrum autem non minus cauterijs prodeſt, imò etiam magis. Inducēdi igitur ſunt prius per uomitū à raphanis: Deinde dandū eſt ueratrū. Ego uero tum his, tum comitialibus, ueratri albi bulbum tritum & in puluerem redactū exhibui drachmę unius pondere, uelut in Sermone de purgatorijs dictum eſt. Purgantur enim hinc efficaciter cum ualde multa excretione. Deinde interpoſitis quibuſdam diebus de ſurculis exhibeo drach. II. Amplius enim hinc lancinantur quàm excernunt. Et rurſus tertiò ſimiliter præbeo. Nam ad affectionem iam firmatam, & in ipſis ut ita dicam oſſibus fixam, non eſt alius efficacior modus. Poſt hæc reparatis uiribus infrà purgamus, per interualla quędam per noſtram hieram, quo illuc repere cogamus materiam ſurſum uergentem. Vitare autem oportet frigiditatem, ardorē, laſſitudinem tum reliqui corporis, tum ipſius capitis, per uiſum, auditum, olfactum & guſtum, & præcipuè tactū. Vitanda ſunt etiam acriora edulia, uelut ceparum, alliorum, & ſimilium: Item ea quæ inflant, & quæ difficulter tranſeunt. uelut ſunt caſei, lac, fungi, tubera, bulbi, rapa. Eligantur autem uentri commoda & quæ facile concoquuntur, friabilia, non pinguia, non uiroſa, ſtomacho grata, urinam cientia. Fugiendum eſt etiam mel & omnia dulcia. Vinum uero album & tenue ſit, et non ualde uetus, neq; ualde odorum, & copia moderatum. At uero ſtœchadem herbam coctam cum aqua, aut aqua mulſa, in omni capitis dolore, uelut ſolum & maximum remedium exhibeto. Aliud ad omnem capitis dolorem. Os cerui uſtū & tritum cum roſaceo dolenti loco illinito. Aut ocimum tritum imponito. Aut mentam cum aceto tritam bis in die illinito. Aut rumicem ſylueſtrē & gallas ſimul tritas temporibus ac frōti illinito, & eueſtigiò ſanabis. Aliud. Stercus hirundinum antequàm in terram cadat, unà cum luto quod in nido reperitur, aceto in ligneo uaſe madefacito ac illinito. Aliud. Pilulas caprini ſtercoris tritas illinito ac alligato, atq; hoc mane ac ueſperi facito, & ſanabis. Aut naſturtium torrefactum cum aceto & roſaceo terito, & cerati craſſitudine imponito, & citiſſimè medeberis. Aut inteſtina terræ trita illine. Aut cochlearum carnis cinerem, ſtercus bubulum, thus, æqualibus portionibus cum aceto trita illine. Quidam uero ex noſtris præceptoribus, inquit Galenus, hoc utebantur ad hemicranias, piperis drach. II. crocomagmatis drach. II. euphorbij recentis drachmę dimidium. Si uero uetus fuerit, drachmā unam, ſtercoris columbarum in agris degentium drachmæ dimidium, atramenti ſcriptorij boni drachmæ dimidium. Terito cum acerrimo aceto, & illinito temporis muſculū & dimidium frontis, ac totam affectam partem. Crocomagmatis præparatio. Croci drach. centum, myrrhæ troglodyticæ drach. quinquaginta, roſarum ſiccarum drach. quinquaginta, amyli recentis drach. quinquaginta, gummi drach. quinquaginta. Teruntur cum uino. Ad capitis dolorem temporibus illinitur. Miſcetur etiam in præparationes aliorum pharmacorum. Aliud quod non ſolum hemicranicis commodat, ſed etiam omni inueterato capitis dolori, illitum. In dolore quidem capitis, à tempore ad tempus per totam frontem, in hemicranijs uero dimidiæ parti affectæ. Croci drach. XV. atramenti ſutorij drach. X. aluminis drach. III. myrrhæ drach. IIII. opij, omphacij ſicci,

chalcitidis crudæ,ſingulorum drach.III.gummi drach. XV. Cum uino faler no uelut collyrium terito,& paſtillos formato. Et uſus tempore cum poſca, aut aceto meraco illine. Aliud. Scammoniæ drach.VI.croci drach.II. comæ he deræ drach.VI.ſulphuris uiui drach.IIII.aniſi drach. VIII.ſeminis apij drach. VIII. diligenter terito & cum ocymi ſucco paſtillos efformato. Hoc multo roſa ceo dilutum irrigatio fit capitis lethargicis commoda. Verum in capitis dolore cum aceto adhibetur. Aliud pharmacum non ſolum in his commodum,ſed etiam ad uertiginoſos faciens. Radicis peucedani drach. IIII. iridis myricæ drach.II.æruginis,acori,ſingulorum drach.I.ſpondylij drach.IIII.piperis nigri drach.II.et dimidiam,ſerpilli drach.IIII.myrrhę drach.II.caſtorij drach.II.et di midiam, baccas lauri. XXXV. rutæ uiridis drach. VIII. mentæ uiridis drach. IIII.opij drach.I. Vino excipe & forma paſtillos. Vſus autem tempore, ace to & roſaceo dilutos illine. Sed & cerato roſaceo excepti fronti imponuntur, uelut malagma. Paſtillus qui non ſolum hemicranicis prodeſt, ſed etiam iſchiadicis. Thapſiæ drach. III. euphorbij drach. IIII. ſucci medici drach. III. myrrhæ drach.I. opopanacis drach .I. Contuſa ſimul ac trita cum uino effor ma,& utere cum aceto. Alius. Radicis peucedani drach.IIII. croci drach. I.myrrhæ drach.IIII.opij drach.I. Cum aceto formato paſtillos, & utere cum aceto in irritationibus. Eueſtigiò ſoluit dolores. Alius ad omnem capitis do lorem & hemicraniam, per multam experientiam cognitus. Succi abſinthij, ſucci hederæ,ſtercoris caprini, cochlearum unà cum teſtis exuſtarum, chartæ uſtæ,baccarum lauri,bulborum,thuris,euphorbij, atramenti ſcriptorij croco magmatis, gallarum, foliorum raphani, uitellorum oui, ſucci maluæ, æquales portiones terito cum aceto,ac formato paſtillos,ac utere cum aceto.

Epithemata ad capitis dolorem. Cap. LI

Amygdalarum amararum,floris uiticis, radicis peucedani, mentæ uiridis, uirgultorum rutæ,baccarum lauri,ſerpilli,ſpondylij,caſtorij, ſingulorum unc. I.roſarum ſiccarum ſextantem. Diſſoluito cum aceto,et excipe cerato roſaceo, Deinde in linteum infarta,deraſis capillis, toti capiti imponito, & per faſciam deligata uſq; in ſequentem diem ſeruato,& rurſus exoluito,ac renouata impo nito. Aliud malagma, ad omnem capitis dolorem. Aeruginis drach. IIII. æris uſti drach.IIII.ſquamæ ferri ſtomomatis appellati drach.II. terræ cimoliæ drach.IIII.chalcitidis crudæ drach.IIII.pumicis crudi drach. III. terebinthinæ unc.I.ceræ ſeptuncem,olei ueteris quincuncem. Aridis leuiſſime tritis liqua bilia liquefacta affunde, & emollito ac utitor. Si uero durius eſſe uideatur, oleo amygdalino emolli,& utere uelut dictum eſt. Facit etiam fronti ac tempo ribus impoſitum. Facit quoq; mirifice emplaſtrum nigrum Archigenis corio inductum,& dolenti tempori impoſitum. Eueſtigiò enim ſoluit dolores. Ha betur autem inter auxilia ad orthopnoicos deſcripta Sermonis octaui capite quinquageſimo ſeptimo.

Quæ naribus indita caput purgant. Cap. LII

Quod ſi neceſſitas poſtularit etiam per nares caput purgare oportet, poſt to tius corporis euacuationem, anagallidis ſucco naribus infuſo, aut cyclamini, Aut ipſa cyclamini radice inſufflata. Aut elaterio cum lacte infuſo. Cæterũ pharmaco parabili ſæpe uſus ſum nigella pridie in acri aceto macerata, & dein de cum aceto trita, ac naribus infuſa. Facit etiam ad narium obturatio nem. Aliud. Hederæ ſuccus aut calaminthæ, per narifuſorium inſtru mentum naribus infuſus, multum mucum ducit. Aliud. Nucleum ſpecilli in aquam

in aquam tingito, & eo atramentum sutorium leuissimè tritum excipito, & nares penitissimè indito. Hoc multum purgat, & dolores euestigio leuat. Aut atramentũ sutorium lacte tritum infundito. Purgat maximè ictericos. Aliud.

Nigellæ tritæ drach. VIII. spumę nitri drach. I. salis ammoniaci drach. I. oleo ueteri aut irino, aut cyprino dilue, & tomentum specillo obuolutum medicamento immerge, & ex eo nares assiduè illine. Et defluet quicquid caput infestat. Habeat autem pharmacũ compagem cerati liquidioris, & seruetur in cornea pyxide. Aliquãdo pro spuma nitri elateriũ adijcio, & facit ad diuturnas lippitudines, ac morbum comitialem. Ducit enim multam humiditatem.

Aliud citra molestiam purgans, & confestim dolorem eximens. Cyclamini siccæ drach. VIII. iridis siccæ drach. II. nitri rubri drach. I. Ego uero elateriũ pro nitro adieci, & probè trita per stipulam insufflaui, sursumq; attrahere iussi, & postea deorsum inclinari, ut collectus humor deflueret. Sed & per sternutatoria caput concutere oportet, quę describentur in Sermone hoc inferius ubi de narium affectionibus agemus.

Apophlegmatismi pituitam per os à capite detrahentes. Cap. LIII

Nitri semissem, staphidis syluestris quadrãtem, anisi trientem, foliorum lauri uiridium sextantem, uuarum passarum uinaceis exemptis quantum satis his excipiendis. Ex hoc commanducandum præbe pro una uice quadrantem, & commansa exspuere iube. Aliud quod commansum, caput purgat. Pyrethri, piperis, hyssopi, staphidis syluestris, singulorum ęquales portiones uuarum passarum carne excipe, & manducanda præbe. Verum post horum usum, sale ac melle recurentur. Aliud caput purgans, quod neque caput dolere permittit, neque oculorum caliginem fieri. Prodest & auribus & dentibus. Et qui per tẽpus ipso utitur, in nullam ex his affectionibus incidet. Est autem optimũ. Sampsuchi sicci, iridis illyricę, pyrethri, hyssopi, nitri, piperis, seminis apij, radicis panacis, staphidis syluestris, singulorum drach. IIII. Si uero uim eius intendere uoles, adijce etiam myrrhæ drach. IIII. Singula primum seorsim, deinde simul terito cum aqua, & formato pastillos, pauco melle ammixto. Vsus autem tempore, melle & aqua diluito, ac pro gargarismate utitor. Aut oleo cyprino aut irino, aut ueteri ammixto naribus infundito.

Smegmata & puluilli inspersiles caput densantes. Cap. LIIII

Smegma densans caput, nitri Bernicarij semissem, baccarum lauri, sinapis, sampsuchi, singulorum sextantem, cyperi unc. I. fecis uini ustæ unc. I. Hoc smegmate in balneo illito defricetur. Oculis autem linteum multiplex aut spõgia prætendatur. Aliud. Nitri assati lib. I. baccarum lauri lib. II. staphidis syluestris, sinapis singulorum lib. I. radicis cucumeris syluestris semissem: Vtere uelut dictum est in inueteratis affectionibus. Smegma capitis, faciens ad destillationes & aquosam capitis affectionem, experimento constans. Nitri assati uino extincti semissem, iridis, aristolochiæ, helenij, singulorum unc. I. aceti mulsi quantum satis est. Contusa ac cribrata aceto mulso permisceto, & præraso sincipiti ante balneum illinito, & breui tempore sinito, ac affricato. Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum fluxionem, experimento constans. Helenij, myrrhæ, calami aromatici, farinæ lupinorum, farinę erui, sulphuris uiui, spumę nitri, æquales portiones ptisanę succo excipe, et pastillos forma. Vsu uero postulante, ptisanæ succo dilutis utere. Hoc smegma in balneo sincipiti, inspergere oportet, capillis antea inter se disparatis, ut corpori

auxilium adhæreat, præcipereq́ ut os claudatur, quo per nares calidum aërẽ uehementer attrahentes subiectam materiam citius transmittant. Sapo constantini resiccans fluxiones. Balaustiorum sextãtem, myrrhæ, sandarachæ, spicæ nardi, singulorum sextantem, costi, aloës, gallarum, thuris, malicorij, foliorum rosarum, sarcocollę, singulorum quadrantem, saponis gallici lib. I. decocti lupinorum amarorum sextarium. I. Arida contundito ac cribrato, & cum liquidis conterito, sapone adiecto, & pastillos formato ac utitor, ubi opus fuerit diluens quantum satis est cum uino, & illinens ante balneum sincipiti pręraso. Deinde paulò post affricans & abluens. Sapo Andreæ comitis ualde celebris: Floris iunci odorati, casiæ, cyperi, amomi, folij malabathri, costi, singulorum unc. I. gallarum sesquiunciam, nardi celticæ, aluminis, iridis, fecis uini antiqui ustæ, gypsi usti, nitri, singulorum scrupul. XII. rosarum siccarum scrupul. VIII. salis scrup. VIII. testarum purpurarum ustarum, quadrantem, saponis gallici lib. I. lupinorum decocto trita accipe ac utere. Xeromyron, hoc est unguentum siccum ad capitis fluxione laborantis curationem minimè uanum. Iridis helenij, floris iunci odorati, singulorum lib. I. rosarum siccarum quadrantem, amomi, costi folij, gallarum singulorum semissem. Vtere post balneum, præillito capite ex uino austero, & tunc insperge. Aliud optimum. Iridis quadrãtem, gallarum unc. I. casiæ, costi, folij, spicæ nardi, balaustiorum, rosarum siccarum, carpobalsami, singulorum sextantem, myrrhæ drach. IIII. Contundito ac cribrato, & pręillito capite ex uino austero inspergito, maximè post balneũ.
Alius puluis inspersilis Theodosij, caput resiccans. Gallarum, balaustiorũ, singulorum trientem, cyperi sextantem, spicæ nardi, folij, corticis thuris, corticis pinus, nardi celticæ, singulorum unc. I. iridis sesquiunciam. Contusis ac cribratis utere. Alius ualde bonus. Iridis quadrantem, gallarum, rosarum siccarum, singulorum sextantem, aluminis unc. I. Vtere uelut dictum in capite calidiore. Alius puluis ad caput humidum, à quo tum oculi, tum aliæ partes fluxione infestantur. Radicis pæoniæ unciam. I. aluminis scissi unc. I. baccarum lauri drach. IIII. cyperi sextantem, nardi celticæ semissem, contusa cribrata insperge. Hoc ego sæpe expertus sum. Puluis caput corroborans, facit & ad eos qui oculos assidua fluxione loborantes habent. Florum mali punici satiui unciam. I. gallarum unciam. I. cyperi, iridis, helenij, singulorum trientem, seminis rutæ syluestris, quod Harmala & Besasa uocant, sextantem. radicis chamæleonis nigri sextantem, carpobalsami unc. I. floris iunci odorati sextantem, aristolochiæ, rosarum siccarum, myrti siccæ, nardi celticæ, singulorum unciam. I. xylobalsami sextantem, amomi, malicorij, staphidis syluestris singulorum unc. I. contusis cribratis utere. Aliud smegma resiccans omnigenas fluxiones, & præsertim acres, & subcrassas, multo experimento comprobatum. Milij quadrantem, ladani sextantem, floris iunci odorati sesquiunciam, seminis rosarum sicci sesquiunciam. aluminis liquidi sextantem, spicæ nardi unc. I. sinapis sextantem, iridis, acaciæ, piperis, staphidis syluestris, singulorum sextantem, costi, folij, pyrethri, singulorum unc. I. calami, musci quem sphagnum siue hypnon uocant, singulorum sesquiunciam. nitri rubri lib. II. Nitrum urito & aceto mulso extinguito, & ad reliqua trita ammisceto, ac utitor ita ut sincipiti inspergas, & paulatim affrices.

De Alopecia. Cap. LV

Quẽadmodũ plãtæ aliquę ob humoris inopiã resiccatę corrũpuntur: Aliquę uero ob humoris alieni ab ipsarũ natura attractionẽ. Eodẽ modo & capilli, aut propter

propter humorum ex quibus nutriri consueuerunt inopiam, aut propter eorũdem uitiationem corrumpi solent. Et propter inopiam quidem humorum, caluicies contingit: Propter uitiatos uero humores alopecia & ophiasis, unum quidem ambæ secundum morbosam affectionem malum, nomina uero iuxta figuram habentes diuersa. Serpenti enim similis læsa capitis pars in ophiasi apparet. Alopecia autem sic appelata est, quoniã uulpibus frequenter accidit hæc affectio, uelut tradunt. Humorum igitur prauorum redundantia caussa est affectionis. Quales autem sint hi, ex colore cutis capitis cognosces. Si enim albidior est, pituitam: Si nigrior, bilem atram: Si pallidior, bilem flauam significat. Et sane redundantes uitiatos humores euacuare oportet, aut per pilulas ex aloë & colocynthide, aut per Galeni hieram ex colocynthide. Siquidem atræ bilis humor redundauerit, ueratro nigro ad ipsam ammixto. Si uero amara bilis, scammonia: Si pituita, ipsa per seipsam detur: Post totius corporis purgationem, pituitam per os ducere melius est, atq; ita localibus auxilijs uti. Hæc autẽ discussoria uitiati humoris esse oportet, & essentiæ tenuiũ partiũ. Si uero supra hoc quod discutit uitiosos humores, aptũ fuerit pharmacũ ad bonum sanguinẽ attrahendum, optimũ sanè tale fuerit. Porrò præraso capite locũ linteo cõfricare oportet, ac cõsiderare. Si enim post modicã frictionẽ pars rubescit, affectionẽ sanatu facilẽ putato. Si uero post multã frictionem rubescit, sanatu difficilem. Deinde Thapsiam recentem tritã, uiribus ipsius larga aquæ ammixtione exolutis, illinere. Considerare aũt oportet post thapsiæ illitionẽ, num ob uehementiã ultra quàm cõuenit cutẽ rubefecerit. Hoc manifestũ erit, si flauior colore euaserit. Periculũ est enim ne exuratur cutis, si nos sæpe ipsa utamur. Proinde aut ad aliud mollius trãsire oportet. Aut si ipsa uti uelimus, uim ipsius exoluere, per cerati aut adipis ammixtionem: Animaduertas aũt ne alopecia ulceretur, quod si fiat, anserino adipe aut alio quodã tenuiũ partiũ illine. Adhibeantur aũt hæc auxilia in aëre calido, citra aurã frigidã in sole, hyeme uero in balneo. Ex reliquis porrò pharmacis huiuscemodi affectionibus cõuenientib. calidissimũ est euphorbiũ: Minus aũt ipso calida est thapsia, post thapsiã uero sinapi, & nasturtiũ, iuxta aliũ aũt modum adarce: Deinde nitrũ Berenicariũ, et sulphur, & spuma nitri, & utrũq; ueratrũ, & erucæ semen, & oleũ laurinũ, & alcyoniũ utrũq;, ustũ & nõ ustũ, & pix, & cedria, & radices calami sepiarij, & cortex, ambo usta. Et murinũ stercus, & anserinus adeps, & maximè ursinus ac hyenæ. Et amygdalæ amaræ totæ ustæ, & uiperæ, pellis ac caput ustũ. Et fortibus quidẽ ex his ceratũ liquidum ammisce: Imbelliora uero oleo laurino aut pice liquida excipe. Et diuturnas ac ęgre curabiles affectiões, per fortia curato, incipientes uero & curatu faciles, per debiliora. Critonis medicamenta ad alopecias. Pilorũ ursi ustorũ, radicum calami ustarũ, adianti usti, foliorum fici ustorũ, panniculi Cilicij usti, singulorũ ęquales partes adipe ursino & cedria excipe. Vsus aũt tempore, loco foto & per fici folia cõfricto, ac per nitrũ detersо, pharmacũ illine. Archigenis ad alopecias. Verbenacã rectã in sole cum aceto tritã, loco prius per nitrũ præparato illine, & rarũ linteum superimpone, hoc præmadefacto loco tollendum est. Aliud. Alcyoniũ clarius ad lucernã exurito, & opobalsamo nõ adulterato extinguito, & cum eodẽ tritum illinito. Adhæret enim in totũ, & nõ discedit donec pili fuerint exorti. Aliud. Equinos dentes exure, ac utere cum aceto. Ad diuturnas aũt alopecias egregiè facit thapsiæ succus cerato exceptus, ac loco impositus, ut nihil aliud facere satagas. Decedit enim summa superficies, & sinies effluit, & pili sua sponte enascũtur.

Aliud. Squamam ferri ſtomomatis diu cum aceto in ſole tere, & modico oleo addito illine. Aliud, ad alopecias & pilorum defluuium ac uitiligines, inueteratas. Buccina uſta cum oleo ueteri terito, ad ſtrigmentitiam craſſitudinem, & præraſo ac confricto loco illine. Inſigne hoc eſt. Aliud Aſclepiadis. Spumæ nitri partes II. ſalis ammoniaci partem I. hæc uſta & cum acerrimo aceto ad ſtrigmentitiam craſſitudinem trita, illine & affrica, donec pharmacum in profundum penetret, alopecia prius leuiter conſcalpta ut locus pilis cõmodè denſetur. & hoc bis per diem facimus. Aliud. Marrubium uiride tritum illine. Aliud. Perdicij herbæ uiridis folijs locum aſſidue confrica.

Aliud. Sphœritidis, hoc eſt cupreſſi folia trita cum aceto adhibe. Aliud.

Herinaceorum marinorum teſtas uſtas cum melle illine. Aliud. Herinacei terreſtris pellem, aut caput uſtum, adhibe cum melle. Aliud. Alcyonij drachmas II. ſulphuris uiui drachmam I. muſcarum toſtarum ut reſiccentur, cyathos II. Muſcas per ſe terito, alcyonium uero urito, & ſulphur uſtum & contuſum ac cribratum cum aqua contere, & fel ſuillum & acetum paulatim ſiccis affunde donec ſtrigmen toſtum fiat. Deinde axungiam à rotis curruum deraſam, & in manu emollitam, ut emplaſti forma fiat, ammiſceto, & præraſis ac confrictis confidenter, uelut optimum, illine. Aliud.

Herinacij terreſtris uſti cinis pice liquida exceptus, alopecias remouet.

Aliud. Sorani, quo etiam Archigenes uſus eſt, & id uehementer laudat. Alopeciam præſcalptam & confrictam, deinde in ſuperficie ſcarificatam, ceparum aut raphanorum cortice trito intege, addito melle. Aut cum his confrica, & naſturtij ſemen, & muſcerdas, & piper, & ueratrum album, æquis portionibus cum aceto illine. Eſt enim ualde inſigne. Aliud Archigenis. Rhois culinarij drachmas. IIII. ſinapis drachm. II. cum aceto illine. Aliud. Cantharides uſtas, & tritas cum melle affrica. Aliud. Corij noui partem lanuginoſam, in æreo uaſe uſtam, cum oleo antiquo, aut melle, aut aceto tere ac illine. Citò pilos producit. Aliud.

Cyclamini radicem uiridem tritam illine. Aut ſiccam uſtam adhibe.

Aliud. Felis ſtercore cum ſinapi ac pipere, addito aceto utere. Aliud.

Allium uſtum cum roſaceo illine. Aut betæ radicem eodem modo.

Aliud. Vngulas aſini uſtas, aſphodeli radicem uſtam, alcyonium, nitrum, æquis portionibus oleo ueteri excipe, ac utere. Aliud. Herinaceorum marinorum cum teſtis exuſtorum drach. II. muſcerdæ drachmam. I. aceto dilue ac illine loco præfricto. Aliud. Alcyonij uſti, cornu ceruini uſti, cyperi uſti ex toto, æquis portionibus utere cum aceto. Aut abrotonum uſtum cum oleo uetuſtiſſimo adhibe. Ad alopecias & caluiciem ac pilorum raritatem ægre curabilem, in capite, in mento, & in ſupercilijs. Pilorum urſi unciam. I. radicis calami quadrantem, filicis cum radice quadrantem, caſtanearum hiſpidi corticis, quadrantem. lanarum ſuccidarum pinguiſſimarum ſexuncem, capita muſcarum XXX. muſcas quinque ſine capitibus. Omnia in nouam ollam conjecta, in furnum ponito ut exurantur. Deinde cinerem terito. Habeas autem in uino Aminæo prius trita, ladani unciam. I. folij malabathri unc. I. myrrhæ ſextantem. Et adijciatur his olei ueteris ſextans, olei cedrini uncia. I. atque ita aridis inſperſis excipe. Deinde ubi linteolo alopeciam perfricueris, & leui ſcarificatione uſus fueris: Aut cepa, aut ſcilla, aut fici folijs exſcalpſeris, pharmacum ipſum illitum affrica. De cætero uero lo-

tum

tum rigido ac aspero linteo confricato, & hoc modo illinendo usque duos menses progreditor. Quod si amplius in hac curatione perseueraris, etiam caluiciem persanabis. Aliud Oribasij. Muscerdarum unciam. I. stercoris cameli exusti, ordei usti, singulorum pugillum unum, foliorum lauri ustorum manipulum unum, excipe sorde ab axibus derasa, hoc est, qui à rotis curuum deraditur.

De defluuio capillorum. Cap. LVI

Est & alia capillorum affectio, quæ ex raritate cutis, & penuria essentiæ pilos generantis consequitur. Quapropter etiam curatio hoc modo læsorum, non eundem scopum cum alopecijs habet. In alopecijs enim scopus est, ut uitiatus humor consumatur. In his uero, ut habitus capitis corroboretur, & boni succi allatio procuretur, & cutis densitas ac raritas moderata reuocetur. Solet autem hæc circa pilos affectio plerumque his qui ægrotarunt accidere. Raro uero etiam citra morbum. Et plurimi ægrotantes citra pharmacum, per reficientem corpus uictum breui sanati sunt. Quare pharmaca in ipsis sint quæ moderatè cutem densant, unà cum hoc ut non perfrigerent ipsam. Quæ enim ualde adstringunt, omnino etiam frigefaciunt, & alimenti affluxum repellunt. Vnde etiam amplius pili defluunt. Quapropter moderatè adstringentia ammiscere oportet humectantibus pharmacis, quale est ladanum, & oleum lentiscinum, quæ ex natura sua adstringunt & moderatè calefaciunt. Itaque neque expertus sum, neque mente concipere possum, aliud præstantius fore medicamentum ad defluos pilos, eo quod ex ladano & lentiscino oleo paratur. Si uero non affuerit lentiscinum, crudo & immaturo oleo utendum est. Illud autem manifestum est, quod raso capiti pharmacum crassius adhibere oportet. Verum ad cutem detonso, liquidius. Quod si magnum fuerit pilorum defluuium, & coniectes magnam cutis capitis raritatem factam esse, oleum myrteum pro lentiscino, ad ladanum ammiscebis. Potes & ungentum nardinum ammiscere in ætate frigida, & tempore hyemali. Commodum est etiam ad hæc pharmacum, ungentum illud diuitum fœminarum, spicatum appellatum, & quod Salca appellatur. Quare his uel solis diuites uti iubeto. Cleopatra porrò inquit, ad defluos pilos utere hoc. Terram cimoliam solidissimam in uino austero macerato, addito mororum succo tanto quantum combibere potest, & semen hyosciami tenuissimè sufficiente mensura adijcito, terito, ac pastillos formato, eosque in umbra siccatos in fictili nouo reponito. Vsu uero expetente, aqua dilutos affricari iubeto. Deinde resiccatos eluito, & per dies quinque rursus illinito. Vtere hoc in capitibus calidioribus. Facit etiam ad faciei ac colli impetigines. Aliud ad defluos pilos. Verbenacam rectam uiridem unà cum radicibus in oleum omphacinum coniectam per plures dies insolato, & oleo excolato utitor quotidie pro communi. Si uero non affuerit uiridis herba, siccam unà cum radicibus contusam ac cribratam oleo ammisce, ut strigmentiam spissitudinem accipiat, & ubi per aliquot dies siueris, utere. Et minimè uanum medicamentum comperies. Aliud ad pilos ex morbo defluentes. Chamæleonis nigri radices uino coctas crassius capiti illine. Aliud. Sambucum ustum, & cerato liquidissimo exceptum illine. Auget hoc pilos, & cutem densat, & defluere non permittit. Sed & narcissinum ungentum illitum pilos defluere

non sinit. Aliud. Ladanum & rosas in uino ueteri terito ac illinito. Conseruat enim pilos, eosdemque nigros facit. Aliud conseruans pilos: Idem etiam nigrefacit. Myrti baccarum nigrarum sextar. I. uirgultorum myrti sextar. I. seminis apij sextar. I. adianti sextarij dimidium, ladani tantundem, uini nigri sextarios. V. Coquito ad perfectam dissolutionem. Et ubi tertia pars restat, adijcito olei omphacini aut alicuius ungenti sextar. II. ac rursus coquito. Postquàm autem bis aut ter ebullierit, expressum ac excolatum humorem diligenter reponito. Vsu uero expetente, in prærasis omnino utitor, bis per diem illinens ex eo capillos. Cæterum in pueris pulchros ac densos pilos facit, nucis testa usta ac uino trita, & illita. Aliud. Loti arboris folia trita illinito.

Ad supercilia pilis denudata. Cap. LVII

Vt ne defluant pili neque à superciliјs, neque alia corporis parte, melanthum ustum & cum aqua tritum impone, ubi pilos emergere uolueris, præsertim uero in superciliјs. Aliud. Apes plurimas ustas ac oleo ammixtas illine animaduersione habita ne alium locũ contingas, ubi pilos enasci nõ oportet. Aliud. Adamantem lapidem cum aqua tritum illine, quod si albos producere uoles pilos, cum aceto eundem terito.

Tingentia ac nigrefacientia capillos. Cap. LVIII

Medicamenta quæ albos pilos tingunt ac nigrefaciunt, ex austeris ac acerbis composita magnopere lædunt. Non enim solum in superficie, sed etiam in profundo cutem alterant, usque ad locum radicum pilorum. Detrimentum uero fœminis utentibus illic accidit, aliquando ad morbum comitialem, aut syderationem, aut ueternum, aut soporem profundiorem: Aliquando uero etiam destillationibus ęgre solubilibus corripiuntur, ut tabes cõsequatur. Et scio multas fœminas mortuas esse, ex perfrigeratione à talibus pharmacis inducta. Magis autem læduntur quæ frigidius temperamentum habent. Cæterum quæ citra læsionem adstringentium pilos nigrefacere uolunt, cedria illinantur. Illinantur autem tribus uel quatuor horis ante balneum. Deinde lotæ confricentur. Oportet autem ipsam citra olei ammixtionem adhibere, in capitibus uehementi resiccatione ac calefactione indigentibus. In aliјs uero oleum ammiscendum est. Nam unà cum hoc quod consumit humiditates, etiam pilos nigrefacit, & defluos corrigit, & nõ defluos habitiores efficit. Idem facit & pix liquida cum oleo adhibita. At uero Archigenes pilos nigrefacientia sic describit. Radicis capparis corticem cum lacte asinino ad tertias coquito, & trita in noctem imponito, pilis antea confrictis. Aliud. Radicis ilicis corticem aqua coquito donec mollis euadat, & imponito. Aquam uero cocturæ affricato. Aliud. Quod intrinsecus in anemona nigrum est, cum oleo myrteo tritum illinito. Aliud. Corticis salicis succum cum oleo affrica, summe denigrat. Aliud. Lapis Alabandicus siue Alabandinus uocatus, colore subnigricans cum fuluedine ac pelluciditate, quo mulieres ad ornatum utuntur, tritus et cum uino nigro ac oleo omphacino affrictus, superficiem pilorum nigrefacit. Aliud. Malum punicum uiride immaturum accipe, & collum eius diligenter resera, quo id quod amputatum est, congruum operculum fiat. Deinde eiectis granis, & tenuibus membranis intus relictis, in uacuum mali calicem sesami illoti drach. IIII. inijce, & thuris tantundem, utrisque uicissim locatis donec impleatur. & tunc proprium operculum impone, & luto aut fermento triticeo oblíne, & in clibano torre. Postea uero lutum aut fermentum adime, ipsum uero malum punicum leuissimè tere, & in uitreo uase

uase repone. Deinde præfricto ac resiccato capite modicum de pharmaco ad paucum oleum ammisce, ac pilos illine. Et hoc quinquies repete, hoc etiam crispos ipsos facit. Quidam pro sesamo ac thure, nigellæ ac gallarum contusarum, singulorum drach. IIII. in mali punici calicem conijciunt. Aliud quod pilos denigrat, ac crispos facit. Oportet autem per terram cimoliam pilos confricare, & tunc tingere. Præstat quoque caput prærasum esse, & crassiore medicamento illinere, uitata fronte & omnibus uicinis partibus. In multis celebre factum est, & est ualde necessarium. Sulphuris fullonici, atramenti sutorij, gallarum, calcis uiuæ, spumæ argenti, singulorum sextãtem, ferruginis unc. I. Singula seorsim terito, & cum aqua ad ungenti formam reducito, ac confidenter utitor nihil ueritus calcem. Non enim urit, eo quod uis ipsius à reliquis est oppressa. Hoc & ligna & cornua et lanas tingit. Aliud efficax experimento cognitum. Denigrat pilos ad miraculum usq;. Foliorum fici nigræ, foliorum uitis nigræ, foliorũ mori, singulorũ lib. I. Omnia in aqua pluuiali per diem unum macera, deinde diligenter coque, & prærasis pilis impone. Aut si hoc nolueris radicibus pilorum liquidius illine. Aliud quod pilos nigrefacit. Ladani, gallarum, amygdalarum amararũ depurgatarum, fecis uini, foliorum adianti, singulorum sexuncem, uini è uinaceis expressi (quod loram uocant) sextar. III. Omnia in uas æreum stanno obductum conijce, & ad tertias coque. Deinde excola, & in alio uase paruo ad mellis consistentiam coque & ad hæc ungenti Mendesij, aut alterius huiuscemodi, parem mensuram adde, & conquassata repone, & hoc quotidie utere. Sit autem plumbum potius quàm stamnum, id metallum quo æneum uas obducitur. Aliud quod à canis præseruat. Colocynthidem syluestrem perforato, & interna probe repurgato. Deinde ipsam oleo expleto, & integrum hyosciami albi semen adijcito, & per diem unam sinito. Et hoc per annum semel commode illinito. Aliud barbam nigrefaciens. Recrementum ferri & plumbum in aceto coquito, donec tertia pars restiterit, & illinito, atq; ab oleo penitus abstineto.

Vt fului pili fiant. Cap. LIX

Fuluos pilos faciunt lupini crudi, & nitrum cum aqua illitum, loti arboris ramentorum decoctum. Ligustri folia trita cum herbæ lanariæ succo imposita. Fex uini ueteris usta, & cum oleo balanino trita, ut iustam spissitudinem habeat. Hoc ubi dormitum ire uoles illine, & mane flaui erunt.

Vt albi pili fiant. Cap. LX

Hirundinis fimum cum felle taurino tritum illine, & albi euadent. Aliud. Verbasci albi florem urito, & aceto extinguito, & ad smegma ammixto utitor.

Vt crispi pili fiant. Cap. LXI

Spumam salis cum myrrha affricandam præbe. Aliud. Carpasi succum illine, & manebũt crispi ac nigri. Aliud. Asphodeli radices urito, et tritis cũ uino utitor. Aliud. Semen lini uino maceratum modicè coquito ac excolato, & ad succum oui candidum ammisceto, & ex eo uesperi pilos confricato ac caput obligato. Postera uero die in balneo abluito, & hoc sæpe facito. Verum in his qui caput habent quod facile perfrigeratur, in balneo illinito, & illa die non abluito. Aliud celebre. Nucem pineam integram uiridem bonam unam, iridis scrupu. XII. myrti unc. I. baccarum myrti unc. I. polytrichi sesquiunciam, ladani sextantem, gallarum unciam I. mastiches æthiopicę

æthiopicæ unc. I. pampinorum uitis sextantem, lachrymæ palmæ arboris scrup. XII. adipis ursini scrup. XII. seminis betæ scrup. XII. rhois coriarij scrup. VI. aluminis scissi scrup. VI. olei omphacini sextar. III. succi artemisiæ, succi serapiadis tritesticularis, succi polytrichi, succi asphodeli, succi anagallidos, singulorum quadrantem. Misce ac utere.

De his quæ pilos corrumpunt. Cap. LXII

Eorum quæ pilos corrumpunt tres sunt differentiæ. Nam quædam propriè psilothra appellantur, quædam attenuatoria, quædam omnino ipsos extirpantia. Quæ igitur ipsos penitus extirpant, periculosi usus sunt. Aliquādo enim non solum illitas partes corporis, de cætero penitus depiles reddunt, sed & usque ad caput & mentum, superciliaq́ ac palpebras, nuditas pilorum procedit. At uero attenuatoria & psilothra minimè periculosum usum habent.

Quæ pilos extirpant. Cap. LXIII

Pilos penitus extirpare dicitur thynni hepar putrefactum, ranarum in arundinetis degentium sanies, testudinis marinæ sanguis, uitis albæ lachryma, lachryma hederæ, itemq́ bryoniæ, scolopendra marina, stellæ marinæ. His ammiscetur nitrum, amurca & cedria, & oleum quod insulsum appellatur: Item Alcyonia et sandaracha, & his similia. Aliud. Vrticæ syluestris semen cum oleo tritum fortiter affrica, & defluent pili. Tardius autem circa pubem puerorum pilos enasci facit, aliquando uero etiā eos qui sunt, extirpat, uitis lachryma cum oleo illita, & humor qui ex uiridi sarmento dum uritur exudat. Aliud. Succi tithymali characitæ cyathum. I. uini & olei singulorum cyathum. I. misce, & illine in balneo: Et ubi modicum sudaueris, & deinde per strigilem confricueris reperies pilos in strigile. Qui uero post dies quadraginta exorientur, lanuginosi erunt. Aliud. Asellorum sub hydrijs stabulantium drachmæ XII. sandarachę drach. IIII. calcis uiuæ drach. VIII. auripigmēti drach. VIII. lixiuij ex ligni ficulnei cinere excolati heminas. II. aceti cochlearium. II. Omnia unita in olla coquito, donec experimentum tibi facienti, illita pilos tollunt: Et utere in balneo uelut dictum est. Aliud. Buglossi & semperuiui succum, æquis portionibus cum stercore hircino terito, & uitrea tabella excepta densari sinito, ac utitor in balneo. Aliud. Bulbum hyacinthi purpureos flores habentis cum thure & amygdalis amaris terito, & oleo affuso unito, & in balneo ungito ex hoc: item que citra balneum quotidie, & paulatim pili corrumpentur.

Psilothra pilorum. Cap. LXIIII

Ex his quæ pilis denudant, & psilothra appellantur, utile est lixiuium, & auripigmentum, & sandaracha, & calx uiua. Manifestum est autem uehementiam ipsorum frangi, debiliorum & liquidorum ammixtione, ptisanæ inquam aut oryzæ succi. Crito itaq́ tale psilothrum in libris de ornatu describit. Calcis uiuæ partes. II. auripigmenti partem. I. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua calida aut ptisanæ succo affuso terito, & ubi nigra facta fuerint, in balneo illini iubeto. Hoc statim corpus glabrum facit, et pilis enascens tenuis emergit. Aliud. Oryzam, fabas, cicer, ptisanam, simul in aqua coquito, & ad hoc decoctum primum calcem ammisceto sufficientem, & pro ut moris est agitato: Et ubi dissoluta fuerit, auripigmenti unc. I. inspergito, unito, & myrrhæ tenuissimè tritæ unc. I. mastiches unc. I. punicis torrefacti drach. IIII. opobalsami cochlearia. II adijcito. Aliud. Sandaracham cum hyoscyami succo tritam illine. Aliud. Fructus fici syluestris sexuncem, & foliorum eius

eius sexuncem, herinacium terrestrem integrum uiuum, succi aconiti, hoc est, iridis syluestris lib. I. ueratri nigri lib. I. fecis uini ustæ lib. I. caricarum pinguium nigrarum, lib. I. auripigmenti auricoloris trientem, costi trientem, casiæ trientem, carpobalsami trientem, olei sextar. I. Omnia contusa cum herinacio terrestri uiuo, in duplici uase cum aqua coquito: Sint autem aquæ marinæ lib. V. donec aqua fuerit consumpta. Et ab igne ablata per triduum sinito, & ubi sedata fuerint excolato, ac utere oleo in prima balnei domo antequàm sudare incipiunt.

Quæ pilos attenuant. Cap. LXV

His quæ pilos attenuant uti poterit medicus, in his qui duros ac magnos pilos habent. Sunt autem talia extersoriæ & attenuatoriæ facultatis. Quemadmodũ aũt in omnibus alijs medicamẽtis differentia secũdum excessum & defectũ est, ita etiã in extersorijs. Ordei itaq; farina & fabarum, & erui, spumaq; nitri ac nitrum, moderatiorem uim habent. Quæ uero his fortiora sunt, in his qui duros ac magnos pilos habent conueniunt. Quale est nitrum ustum, & nitri spuma & aphrolitrum, & testæ calainæ. Item sepiæ testa usta ac non usta, & fictilium ac clibani testæ, & pumex ustus ac non ustus, & muricum ac purpurarum ac reliquorum ostreorum testæ, alcymiaq; ac herbæ lanariæ radix. Veratrum item utrumque, & bryoniæ radix ac dracunculi, aristolochiaq; ac panacis radix, & canchry ac huiuscemodi. Quod si odorata hæc facere uolueris, cyperum & melilotum, & rosas siccas, & iũci odorati florem & iridem, & melissophyllum, ammiscebis. Diuitibus uero nardum celticam & indicam, amomum, folium malabathri, myrrham & costum. Attenuat etiam pilos cinis sarmentorum uitis, & ficulneus, & ex tithymalis, tritus & in balneo affrictus. Et ab exustis uinaceis cinis, & alumen scissum, & stercus caninum siccũ. Aliud smegma illustrans cutem, et pilos lanuginosos faciens, ualde bonum. Mora crudissima cum terra cimolia ac nitro, æquis portionibus trita adseruato, ac utitor.

Puluillus attenuans pilos in balneo, multo experimento cõstans. Punicis costi, testarum sepiæ ustarum, nitri, cimoliæ, æquis portionibus utere confidenter. Alius. Testarũ purpurarũ ustarũ sextãtem, alcyonij sextantem, nitri bessem, cimoliæ bessem, punicis unc. I. omnia tosta terito, & utitor in balneo, ac miraberis. Alius, quo usi sumus in cubicularia. Calcis uiuæ ex marmore factæ lib. I. auripigmenti unc. I. staphidis syluestris, cimoliæ testarum sepiæ, radicis bryoniæ siccæ, aluminis scissi, singulorum drach. IIII. cerusæ unc. I. sampsuchi, aloẽs, ueratri nigri, singulorũ scrup. VI. Contusis ac cribratis utere, inijciẽs ex eo in familiare psilothrũ drach. IIII. & ouorũ cãdida, III. Deinde psilothrũ ablue, & rursus siccum affrica, & quotidie in balneo hoc utantur. Aliud smegma attenuatorium, & lanuginem producens. Farinæ fabarum, pumicis, similaginis, spumæ nitri albæ, singulorum chœnices atticas. II. fœniculi cum ptisana cocti, & postea aceto mulso eloti ac siccati, tusiq; ac cribrati chœnices. II. saponis gallici lib. II. Saponem reliquis antea tritis ammisce, ac manibus subige, & utere.

De furfuribus siue porregine. Cap. LXVI

Quibusdã se scalpẽtibus, furfuribus similia sæpe ex capitis cute decidũt. Cõtingit aũt hęc affectio à uitiosis serosis humoribus, quos cõsumere scopus est in eius curatiõe. Itaq; discussoria ac extersoria adhibẽda sunt pharmaca, ubi ꝑ purgatoriũ medicamentũ prius totũ corpus euacuauerimus, si uitiatis humoribus fuerit refertũ. Quidã etiã aliqua adstringẽtia ad discussoria ammiscuerũt, quo ꝑ

ipſa affecta pars corroboretur, ut ne facile in ſeipſam ſuſcipiat influẽtes ſeroſos humores, ſed reſiſtat eosq́ repellat, ueluti eſt ſutorium atramentum, & ſimilia.

Deterget itaque furfures in capite: Cimolia cum betæ ſucco aut fœnigræci, aut utriſq́ ſimul ammixtis. Aliud. Fabam unà cum cortice molito, & cum betæ ſucco utitor. Aliud. Furfurum dimidiam chœnicem in aquæ ſextar. I. macerato, deinde diu manibus terito, & ſuccum excolato, & ad ipſum aceti heminam dimidiam addito, & ad ſpiſſitudinem coquito, et ſic affricato. Deinde betæ, aut fœnigræci, aut lupinorum decocto abluito. Aliud. Terræ cimoliæ, ſulphuris uiui, æquales portiones terito cum aceto, & affrica in balneo, & calida aqua ablue, & illine non ſolum in balneo, ſed etiam citra balneum.

Aliud. Spumæ argenti, olei rutacei, aceti, pares portiones terito & illinito. Hoc multo experimento conſtat. Aliud. Cucumeris ſylueſtris radicẽ coquito, & decocto utitor. Archigenes de medicamento ex bryonia dicit, præ omnibus inquit, hoc tibi paretur. Si igitur iuxta pondus præparare uoles, ſic facito. Cimoliæ ſexuncem, nitri quincuncem, farinæ fabaceæ quadrantem, corticis aridi radicis cucumeris ſylueſtris ſextantem, bryoniæ ſextantem, farinę ordeaceæ ac lupinorum, ſingulorum unc. I. Aliud. Cimoliæ lib. II. nitri, bryoniæ, corticis radicis cucumeris ſylueſtris ſicci, farinæ fabarum ſingulorum lib. I. farinę ordeaceæ ac lupinorum, ſingulorum ſextarij dimidium. Singula ſeorſim leuiſſimè terito, menſurato ac unitis utitor in balneo. Archigenes dicit, ad furfures farinam fœni græci, & nitrum, & cimoliam, cum betæ ſucco affrica, & fel bubulum aut ſuillum addito aceto illine. Deinde poſt horam ablue, & atramento ſutorio ac nitro cum modico oleo tritis illine. Aut cuminum, & myrobalanum, & fabaceam farinam, æquis portionibus cum aqua lixiuij terito, & affricato. Aut amygdalas amaras decorticatas, cum aqua aut aceto tritas affrica. Poſtquàm uero reſiccati fuerint pili, calida aqua ablue.

Aut maluam ſylueſtrem in aqua marina donec decima pars ſuperſit terito & affricato. Aut nitrum & pumicem, & fecem uini, pari portione cum aqua calida affrica. Aut ſpumam nitri, & atramentum ſutorium, æquis partibus cum uino adhibe, ter aut quater in menſe. Hoc adeò efficax eſt, ut nihil reliquum faciat. Aliud. Thus tritum cum aceto illine. Aut ſcorpiuri ſuccum illine. Aut ſcillam aſſato, & ubi mollis facta fuerit, expreſſum ſuccum oleo ammixto illine. Victus ſit flatus exors, nihil ex craſſo humore præditis habens, uelut ſunt tubera, fungi, bulbi, legumina, & carnes bubulæ ac ſimiles. Sin autem quæ ingeruntur uentri commoda, concoctu facilia, & mel cibis adiatur. Ad intinctus confert acetum cum ſapa. Condimentum ſit cuminum, apium, fœniculum, aliorum parcus ſit uſus. Et maximè ab omnibus bellarijs abſtinendum eſt. Vinum utile eſt tenue & album. Iucunditatis tamen gratia etiam uinum dulce & uinum mulſum permittitur. Ex fructibus uua arefacta optima eſt, deinde ficus ante cibũ. Poſtea malum punicum poſt omnem cibũ. Et amygdalæ uirides cõmodæ ſunt ante cibũ. Et bonę concoctionis potiſſima ratio habenda eſt. Deãbulationes lenes plurimæ mane ac ueſperi optimę ſunt. frigidæ lotio balneis præſtat. Verũ in calida ſe lauanti incommoda eſt multa in aẽre cõuerſatio. Et capitis perfuſio ſolijs melior eſt. Et poſt hęc large per frigidã refrigera. Dormire ad ſatietatẽ commodũ eſt. Ab ira et indignatiõe, inſolatione q́ ac uehementi frigore abſtineant, itemq́ ab omnibus quæ caput replent.

De morbo pediculari. Cap. LXVII

Pediculorũ generatio ꝗbuſdã aceruatim in capite cõtingit, multis humorib. moderatè

moderatè calidis in profundo cutis collectis, ubi etiam pediculos generari contingit, non in superficie cutis, in qua furfures cõsistunt. Itaq; pharmaca ipsorum necessarium est siccantia esse, & quæ magis ex profundo attrahere ac euacuare possunt. Lupinos igitur in aqua coquito, & decoctũ ipsorum affricare iubeto. Aut myricę decocto, aut aqua marina, aut muria meraca cum aceto perfundito. Aut hederæ succũ melle mixtum illinito. Aut perdicij succum, dormitũ eunti illinito. Aliud ad pediculos capitis, ac totius corporis. Ligustri florem cum uino tritum, capiti ac toti corpori affrica, ubi dormitũ ire uolet. Aut staphidis syluestris partes II. sandarachæ & nitri, utriusq; partẽ I. adhibe cum aceto. Aut rhoëm culinariũ cum oleo tritum illine. Aut alumine cum oleo trito utere. Aut ueratrũ album, & staphidem syluestrẽ, ac nitrũ, æquis portionibus cum oleo trita, in balneo adhibe. Aut rumicis syluestris radice cum oleo in balneo utere. Aut modico pipere cum multo oleo utere. Aut oleum laurinũ aut raphaninũ illine. Si uero pili denudati sunt, staphide syluestri cum aceto & oleo utere. Aut alumine liquido cum oleo. Prodest item ipsis potus allij drachmarum duarum, cum origani triti drachma una ex aqua mulsa.

De achoribus & reliquis pustulis capitis. Cap. LXVIII

Vlcusculũ quod achor Græcis appellatur, in capitis cute consistit, tenuia foramina habens, per quæ tenuis sanies effluit mediocriter uiscosa. Similis autem est ipsi alia affectio, quæ Cerion, hoc est, fauus appellatur. Quæ quia foramina maiora habet, humores melli similes continentia Meliceris uocatur, hoc est, fauus mellis. Proinde scopus in his est ut humores affectionem facientes euacuemus. Si uero adhuc influxerint, ut prius influxionẽ impediamus, euacuato primum corpore per purgatorium medicamentũ, initio sumpto à uenæ sectione, si æger ferre potest. Deinde purgatorio utimur sero lactis præparato ex aqua mulsa, ammixtis ad ipsum epithymi drachm. III. Relata est autem seri præparatio Sermonis secundi capite nonagesimo sexto. Si uero intempestiuus est lactis usus, colocynthidem perfectam accipe, & semen eijce, & in ipsam tomentum siue pulpam adhuc habentem, sapam aut uinum mulsum infunde, & per diem ac noctem macerari sine, & postea calefactum exhibe. Deinde uero etiam caput purgandum est per ea quæ naribus induntur, & quæ per os pituitam extrahunt. Conueniunt autem ipsis secantia & discussoria medicamenta, eò quod uiscosus est humor qui affectionem generat. At uero incipientes achoras, ubi totum corpus superfluitatibus caruerit, per adstringentia ac repellentia curabis. Talia autem sunt myrti, & pini cortex, & rubi folia imposita, plantago imposita, oleæ syluestris succus affrictus, salicis folia & flos imposita, similiter polygonũ. Quædam uero prohibent ne achores augescant, simul reprimentia quod influit, simulq; concoquentia ac discutientia quod iam continetur, ut quæ mixtas uires habent, quibus sanè post principium uti oportet. Tale est oleum myrteum & rosaceum & lentiscinum, rubi succus cum oleo, portulacæ succus cum oleo, ladanum cum uino illitum, ligustrum & lentes. Quædam uero antiquis & moderatis auxiliantur, discutientia & extergentia citra sensibilem caliditatẽ, non tamen aliquid irritans habentia. Quibus utendum est maximè ubi dolor aliquis cum achoribus affuerit. Sed & in his à debilioribus initium facere conuenit. Cimolia igitur ad hanc rem apta est, & Cretica ac Samia terra, pompholyx itẽ ac spodiũ, & spuma argenti & Cadmia tenera, & adiantum cum rosaceo illitum, & fœni græci decoctum affrictum, & malua trita cum loliacea farina imposita. Aut melilotum cum farina fœni græci ex uino impositũ. Item cicerum decoctum, &

ipſum cicer coctum impoſitũ, nuces rancidæ cõmanſæ ac illitæ, quod ſi his nihil effeceris, ſiccum ex charta pharmacũ illine cum aceto. Si uero acrius tibi uideatur ſpumam argenti pari portione adde. Si uero non affuerit ſiccum pharmacũ ex charta, chartam ure, & cinerem eius aceto ſubige ac utere in his qui durã carnem habent. Quædam porrò uehementẽ adeò uim habent, ut ualde craſſos ac uiſcoſos humores euacuare poſſint, ipſosq; diſſoluere achoras, etiamſi iam in ſcirrhum indurati fuerint. Talia ſunt chalcitis, fex uini uſta, ſandaracha, & calx. Acetum autem fortiſſimum eſt omni tempore ad achoras, & diſcutiens & repellens. Sit autem acerrimũ. Diſcutit etiam optimè lilij radix affricta, & thus cum aqua & nitro, & lupinorum amarorum decoctum affrictum, & cucumeris ſyluestris radix cocta, & fici folia cum aceto trita, bulbi cum nitro affricti, rutæ folia imposita, farina fœni græci cum nitro affricta, thus cum aceto illitum, malicorium cum laurino oleo illitum, allium cum cauliculo uſtum, ac cinere cum oleo illito. Hoc ualde bonum eſt. Aliud. Mulier quædã nuces regias mandebat, & puero achoras habenti imponebat, & ſanatus eſt. Aliud. Radices anchuſæ uſtas, ac cum oleo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinẽ tritas, illine cum penna, & ſanabis. Aliud. Thymum urito, & cinerẽ cum uino & oleo ſubactũ illinito. Aliud. Cneſtrum quam in Alexandria liparona uocãt urito, & cinerem cum uino tritum illinito.

Aliud. Buccinarũ uſtarum cinerem cum aqua adhibeto. Eſt hoc ſalutare pharmacum non ſolum ad achoras, ſed etiam ad omnem papularũ eruptionẽ. Quod ſi incideris in achoras inflãmatos & dolentes, dolorẽ prius liquido medicamẽto cõcoctorio mollienteq; ac leni mitigabis, quale eſt parhygrũ, & omnia ad ſedem parata, & quæ ad carcinomata deſcripta ſunt. Farinã itaq; fabaceã uino madefactam ac tritam, ut emplaſtri formã acquirat imponito. Facit & ad feruentiora & agreſtia in capite puſtularũ genera. Aliud ad maximos & inflãmatos dolores, leniens, dolorẽ eximens ac percurãs. Collyriũ quod aſter appellatur, aut aliquod ex Libianis appellatis, aut conſimile quoddam cum modico hyoſcyami ſucco trito, & adiecta ſapa ac roſaceo illinito. Alia pinguis compoſitio, ad achoras, puſtulas, papulas feruidas, intertrigines. Eſt & ad ſedem bona. Spumæ argenti drachm. VIII. foliorum rutæ tenerorum drach. XXV. Aceto dilue, & roſaceo aut myrteo excepta pennis illine. Hoc magno experimento nobis cõſtat. Alia ſimilis. Spumæ argenti drach. IIII. ceruſæ drach. VI. ſulphuris uiui drac. IIII. ceræ drach. IIII. roſacei aut myrtei quantum ſatis eſt, ut liquidi cerati ſpiſſitudinem accipiat. Liquida ſiccis affunde, & unitis utere. Hæc ad totius corporis puſtulas cõmoda eſt. Alia ad humidos achoras. Ladani drachm. VIII. ceruſæ tantundem, ſulphuris uiui drach. VIII. utere cum uino & myrteo oleo. Aliud pharmacum. Ladani, baccarum myrti nigrarum, ſpumę argenti, ſulphuris uiui, ſeminis hyoſcyami, malicorij, æquas portiones terito, & uino ac myrteo, aut roſaceo oleo affuſo utitor. Aliud ad feruidas, ſanioſas & impetiginoſas papulas. Verbenacæ ſupinæ drachm. VIII. acaciæ drach. VIII. myrrhæ drach. II. uino auſtero trita illine. Aliud. Facit & ad eas quę in mento ſunt. Baccarũ myrti, malicorij, atramenti ſutorij, ſpumæ argenti, æquales partes tritas cum uino & oleo myrteo adhibe. Emplaſtrum ad achoras uetuſtiſſimos. Reſinæ pinus ſiccæ, ceræ, & adipis ſuilli, aut bubuli, æquas portiones ſimul liquatas in aquam excolato, & diutius manibus emollitis utitor. Aliud. Quo uſus eſt Aegyptius in Palladio Magiſtriano in Alexandria, ubi medicorum auxilia fruſtra tentaſſet. Colophoniæ ſemiſſem, ammoniaci thymiamatis ſextantẽ, galbani ſcrup. IIII. opopanacis ſcrup. III. olei drach. IIII. maſtiches, ceræ, ſingulorũ unc. I. reſinæ pinus lignoſæ drach.

drach. IIII. æruginis scrup. IIII. Quod si magna affuerit acrimonia, æruginẽ ne adijcias. Hoc abscessus discutit, & iam ruptos euacuat ac sanat.

Ad capitis scabriciem. Cap. LXIX

Rutam & alumen terito cum melle, & prærasis pilis illine. Aliud. Sulphur uiuum & staphidem syluestrem terito, & picis sero ammixto illinito.

Ad parua & densa ac rubicunda capitis ulcuscula. Cap. LXX

In paruis ac densis & rubicundis capitis ulcusculis, mammarum papillis similibus, à quibus etiam sanies effluit, caput radito, & semen lini tritum ac melle subactum imponito. Aut conchylium urito, & cum aqua tritum imponito. Aut emplastrum e lolio imponito. Et ubi euacuati fuerint humores hoc sublato myrsinatum appellatũ imponito. Cæterum ad rubicundas papulas in capite, cerussam cum laurino illine. Aut pini corticem cum cerato. Aut testam clibani cum aceto aut uino. Aut betam coctam impone. Aut betæ succum ad ceratum rosaceum quantum eius admittit adijce & impone.

Resiccantia & cicatricem inducentia achoribus. Cap. LXXI

Spumæ argenti drach. XXI. calcis uiuæ tantundem, aceti unc. I. rosacei tantundem, utere. Aliud ualde bonum, quod humida ulcera resiccat, & cicatrice includit. Spumę argenti, cerussæ, ordei usti, æquales partes cum rosaceo aut myrteo illine. Emplastrum melinum, resiccans omnem fluxionẽ, & cicatricem inducens, præsertim in antiquis ulceribus. Spumæ argenti, cerusæ, salis fossilis, singulorum lib. I. aluminis scissi semissem, atramenti sutorij semissem, olei lib. II. aceti sextar. I. oleum, spumam argenti, & salem, ac cerusam coquito, singula per se & simul leuissimè trita. Vbi uero non amplius inquinauerint, alumen & atramentũ aceto diluta, ad pharmacũ ab igne ablatũ & aliquo modo frigefactũ paulatim adijcito, unito, & in mortarium diffundito, & probè mollito, utitor.

Smegmata ad achoras, furfures, asperitates, ac scabriciem. Cap. LXXII

Quod si in declinatione fuerit affectio, & omnino ad cicatricem uergat, ad totam affectionem eradicandam huiusmodi smegmatis in balneo utendum est. Terræ Cimoliæ lib. II. nitri rubri tantundem, myrobalani lib. I. myrrhæ, iridis, piperis, singulorum unc. I. nardi celticę, costi, casiæ, singulorum unc. I. contundito, cribrato, ac utitor in balneo.

De aurium affectionibus. Cap. LXXIII

Aurium dolores fiunt, tum ob frigiditatem à uentis inductam, aut à frigidis aquis, aut ijsdem medicatis, in quibus homines se lauant: tum ob inflammationem cutis in meatu, aut nerui auditorij in profundo. Fit etiam dolor propter spiritum flatuosum, qui transitum non habet.

Ad dolores ex frigiditate. Cap. LXXIIII

Dolores itaqꝫ à sola frigiditate obortos, calefacientia quàm celerrimè curant. Cepa igitur aut allium in oleo feruefactũ frigidates omnes sanat. Ego uero euphorbio modico ad multum oleum ammixto utor. Aut pipere exactissimè trito cum uino & oleo. Prodest & amaracinum, & optimum nardinum, & laurinũ. Sed & ruta in oleo dulcissimo cocta magnificè facit.

Ad dolores ex aqua medicata. Cap. LXXV

Quum medicata aqua circa auditoriũ meatum continetur, oleum assiduè infundere conuenit, ita ut aurem eluamus, & per mollem lanam detergeamus, & deinde rursus infundamus. Magnopere uero ipsos mitigat oui candidũ cum lacte muliebri tepidum infusum. Omnia enim quæ adhibentur moderatè calida sunt. Prodest ipsis & anserinus adeps. Sed & exuctio per os aquam attrahit.

Aut per arundinem, uelut per aquæfuſorium inſtrumentum (ſiphonem Græci dicunt) exuctione facta, ceparum ſuccum cum anſerino adipe inſtilla. Valde enim mitigat. Si uero quis uno pede auri affectæ proximo exiliat, inclinans quodammodo ſeipſum, aquam facilè excernit.

Ad dolores aurium ob humorum craſſitudinẽ. Cap. LXXVI

Si dolor auris cum capitis grauitate obortus fuerit, craſſi & pituitoſi humores cauſa doloris exiſtunt. Dinotio autem ex prægreſſa diæta tibi continget. Nitrũ igitur ac ſpumam nitri auricularibus pharmacis miſcebis. Veratrũ item album ac nigrum, & amygdalas amaras, & ex ariſtolochijs eam quæ ad manum eſt, & cucumeris ſylueſtris ac bryoniæ radicem, & centaurij magni radicem, & parui comam, & iridem, & caſſiam. Et in ſumma, omnia amara citra mordacitatem ac moleſtiam meatus purgant, & extergent, & craſſos humores impactos ſecant.

Ad aurium ſordes. Cap. LXXVII

Ad aurium ſordes ungentum nardinum tepidum inſtilla, & ſequenti die per ſpecilli concauum eas quæ expoſitę magis ſunt expurga, & rurſus nardinum infunde. Si uero locus durus fuerit, aut etiam ſordes duræ, nitrum torrefactum ac leuiſſimè tritum in aurem inſperge, & acetum calidum inſtilla, & apposita lana pernoctare ſinè. Poſtera uero die, aqua & oleo calefactis elue.

De ſonitu aurium. Cap. LXXVIII

Sonitus in auribus plerunque ex flatuoſo ſpiritu generantur. Fiunt etiam aliquando ob ſenſus auditus ſubtilitatem, ex euaporationibus. Dinotio contingit tibi primum ex temperatura & habitu hominis. Deinde etiam ex omni prægreſſa diæta. Sed & ex eo quod aut paulatim, aut aceruatim fit ſonitus, inuenire datur affectionem. Quin & ex eo quod hoc ſonitus accidens aut per interualla redit, aut perpetuò permanet, affectio cognoſcitur. Exacta uero dinotio hæc à te fiat. Si enim quis putet à ſpiritu flatuoſo exitum non habente, ſonitum fieri, & ſecantia ac attenuantia adhibeat, & nihil proficiat unà cum hoc quod etiam his quæ pituitam per os ducunt utatur. Tunc ſanè ob auditus ſubtilitatem, ſonitum fieri coniectet. Ego uero in talibus ammiſceo ex his quæ ſenſum ſtupefaciunt, uelut eſt mandragoræ ſuccus, & opium pauciſſimum. Aut oleum in quo inteſtina terræ cocta ſunt infundo. At uero ad ſonitus ob flatuoſum ſpiritum generatos, talia commoda ſunt. Apollonij ad ſonitus ac bombos & ſibilos derepente fientes. Acetum acerrimum calefactum inſtilla. Aut acetum cum roſaceo calefactũ inſtilla. Si uero perſeuerarint, cuminum, rutam, anethum & nigellam, cum aceto coquito, & roſaceo adiecto utitor. Aut colocynthidis medullam in oleo coquito, & oleum infundito. Si uero adhuc remanet ampliori tempore, omnibus amaris & acribus, & attenuatorijs ac diſcuſſorijs utere, quæ paulò antea deſcripta ſunt ad eos qui ob humorum craſſitudinem aures dolent, ita ut ſingula cum aceto coquas, & mel addas. Facit autem ad inueteratos ſonitus, caſtoriũ & ſpica nardi, æquis portionibus cum aceto & roſaceo. Aliud ad ſonitus diuturnos. Herbæ lanariæ, croci, caſtorij, ueratri albi, æquales partes tere cum aceto, & informa paſtillos, & utere cum uino. Cæterum ad ſonitus ex morbo, fomento per abſinthij decoctum adhibito, acetum cum roſaceo infunde, aut raphani ſuccũ cum roſaceo. Aut aloẽm optimã cum uino mulſo. Si uero adhuc perſeuerarint, ueratro nigro cum aceto cocto utere.

Ad auditus difficultatem ac ſurditates. Cap. LXXIX

Qui difficulter audiunt, per hieram ex aloë, aut per catapotia ex colocynthide purgandi ſunt, & pituita per os detrahenda eſt, & caput omni modo reſiccandum ac

dum ac corroborandum. Vtendum eſt & attenuatoria diæta. In ipſam uero au-
rem immittenda ſunt pharmaca quæ findunt ac ſecant, & attenuant uiſcoſos ac
craſſos humores. Quorum ſylua iam antea relata eſt in his qui ob humorũ craſ-
ſitudinem aures dolent. Fomenta ad grauem auditũ, Apollonij. Ad audiendi
difficultatẽ derepente obortam, & ex capitis dolore, abſinthiũ cum aqua in olla
coctum per arundinẽ pro fomento adhibe, ita ut alterã arundinis partem cauita-
ti auris adaptes, alterã uero foramini operculi ollæ inſeras, quo uapor qui exha-
lat ad auditoriũ meatum allabatur. Aliud. Baccas lauri aut folia in aqua coqui
to & ſimiliter utere, aut origanũ, aut hyſſopũ eodem modo, aut aquã marinam
cum aceto ſimiliter. Eſt & hoc optimũ, urinã tauri, aut bouis, tertia aceti parte ad
dita, pro fomento adhibeto. Item myrtũ contuſum ſimiliter coctũ adhibeto. At
uero circulũ ex lana auri circundare oportet, ut ne loci uicini amburant. Elotio-
nes porrò his cõueniunt, acetum acre albũ, cum pari aquæ menſura, & nitro le-
uiſſimè trito calefactũ infunde per multos dies. Et poſtea aqua calida elue, atq; ſic
ſubſcripta infunde. Quæ auribus in auditus grauitate infundantur. Porri ſuc
cum irino ungento ammixto infunde. Veratri nigri radicẽ cum aceto tritam, &
melle exceptã, in aurem inde, & per dies quinq; ſine. Capræ recens mactatæ cor
nu urina eiuſdẽ exple, ea maximè quæ in ueſica ipſius reperitur, aut alia aſſerua-
ta, & cornu in fumum ad dies nouem ſuſpende, ac utere. Clauos caligarum uete
rum numero centum, in uino Aminæo ad dies ſeptẽ macerato, & donec ſepties
ebulliant coquito, excolato, & adſeruato, & uſus tempore quantũ ſatis eſt cale-
factum infundito. Hoc uſus ego ſurdũ curaui. Aliud. Aſphodeli radicẽ in oleo
coctã adhibe. Hoc etiam inueteratã audiendi difficultatẽ ſanat. Optimus eſt etiã
cucumeris ſylueſtris radicũ aut foliorũ ſuccus cum aceto infuſus. Aut capræ uri-
nam & fel eiuſdẽ ſimul calefacta infunde. Aut caſtoriũ cum baccis lauri & aceto.
Aut ueratrũ nigrum cum aceto terito, & melle diutius cocto excipito, & collyria
ad glandis figurã formato, & in meatũ indita per triduũ ſinito. Aliud. Naſtur
tij ſeminis quantũ ſatis eſt, & nitri parum, ficus pinguis carne granulis exemptis
excipe, & collyria meatui auris congrua efforma ac inde, & per triduum ſine.
Hoc ſordes multas ducit, & ſtatim alleuat. Aliquando uero pro naſturtio ſina-
pi coniÿcimus. Vtere hoc etiam ad aurium ſordes. Multum quoq; opitulatur ad
auditus grauitatem ſpongia in tenues partes conciſa ac intorta & melle imbu-
ta meatui indita. Idem cõmodum eſt ad enaſcentem in auditorio meatu ſuper-
fluam carnem. Aliud. Omnis piſcis fel infuſum prodeſt, item perdicis, & ca-
præ. Aliud. Fel tauri cum anguis ſenecta tritiſſima aceto exceptum, & mea-
tui inditum, grauem auditum ſoluit. Quidam cum roſaceo indunt. Aquæ uero
fomentum adhibere oportet. Aliud. Saluiæ ſuccum cum oleo omphacino in
aurem inſtilla. Vtere, eſt ualde cõmodum. Aliud. Herinacei terreſtris fel cum
oleo infunde. Aliud. Veratri albi drach. IIII. caſtorij drach. I. ſpumæ nitri dra-
chmam I. infunde cum aceto, & utere uelut optimo. Vtere etiã paſtillo ex amy-
gdalis amaris cum aceto mulſo. Deſcriptus eſt ad aures purulentas.

Ad aurium inflammationes. Cap. LXXX

Moderatas & nõ pulſantes inflãmationes ſanat roſaceũ cum aceto tepefactũ.
Et glaucium in cote medica tritum cum uino dulci ac modico aceto. Si uero ue
hementior fuerit inflammatio, dolores quidem mitigat, tenue, ac candidum oui
cum lacte muliebri tepidũ infuſum. Optimum uero ad ipſos pharmacũ eſt nar-
dinũ ungentũ, cum modico medicamento Baſilico appellato, aut cum adipe an
ſerino, aut phaſianino. Vbi uero magnus eſt dolor, neceſſe eſt ſtupefacientibus

 ſenſum

sensum uti, ita ut ad lac muliebre, & oui candidum, modicũ opij ammisceamus. Ammiscendũ est & castoriũ, ad uehementiores dolores pari mensura, ad leuiores dupla proportione. Nos aũt opium & castoriũ cum sapa probè conterimus, & tepefacta infundimus. Oportet autem omnino non cõtingere auditoriũ meatum tempore doloris. Et fomentũ adhibere per auricularium specillum, lana mollissima circũdatum, ita ut lanam tepido Basilico medicamento, cum nardino aut alio ex his quæ infundunt tingamus, & ad principiũ auditorij meatus indamus, & pharmacũ in profundũ destillare sinamus. Et hoc assiduè facere oportet. Postquam uero repletus est meatus, lanã supernè obdito. Quod si æstas fuerit, & multæ caliditatis sensus ægrum circa inflammatã aurem uexarit, fomentũ per rosaceum bonũ fiat. Mitigat porrò ferventes inflãmationes tepida cum rosaceo instillata, auriculæ muris succus, & polygoni, & portulacæ, & ramentorũ cucurbitę succus. Item aranei cum rosaceo cocti, & aselli sub hydrijs stabulãtes similiter, & intestina terræ eodem modo. Et blattæ domesticæ interanea cum rosaceo. Et oleum amygdalinũ ac hyoscyaminum. Medicamentũ auriculare è succis, ad inflammationes quæ ægrè transmutantur: citò enim ipsas suppurat. Succi ramentorum cucurbitæ, succi calami, succi perdicij, succi brassicæ, singulorum cyathum unum, nitri tosti, myrrhæ, croci, singulorum drach. IIII, ungenti nardini unc. I, aluminis liquidi unc. I, aceti scillitici sextantem, mellis optimi lib. I, excipe & repone in uitreo uase. Et usu postulãte, cum nardino aut rosaceo diluto utere.

Aliud, ad diuturnas & ægrè transmutabiles inflammationes. Galbani drach. VII. seui taurini drach. IIII. cerę, colophoniæ, saponis, singulorum drach. III. picis drach. I. Colophoniam, picem, seuum liquefacito, & galbanum cum cera præmollitum adijcito, & deinde etiam saponem, & excolatis utitor, ita ut in cote cum aqua aut oleo aliquo diluas. Ad maximos dolores. Aloëm optimã uino mulso dilutã instilla, aut lanas succidas aceto feruefacto, & instillato, insuperq́ ipsam lanam in aurem indito. Quod si mitius facere uelis, cum aceto aut sapa coquito.

Ad aures absq; ulceratione humectas, quę uelut exudant, & serosum humorem excludunt. Cap. LXXXI

Misy in linteolum illigatum, & prunis obrutum, exurito & unà cum exusto linteolo terito, & per arundinem insufflato. Aut gallas terito, & linteo illigatas exurito, ac similiter utitor. Aut alumẽ in testa exustum, & oleo præaffuso tritum insufflato. Porrò postquam penitus sedata fuerit inflammatio, castorium cum oleo infundatur, quo detrimentum ex afflictione soluatur.

Ad ulcera in meatu auris. Cap. LXXXII

Recentia quidem ulcera glaucium curat solum cum aceto tritum, & omnia ex ipso collyria, & quæ ex croco, itemq́ ex rosis fiunt & appellationem habent. Curat etiam eadem collyrium Damocratis ex myrrha. Quæ uero purè manant citra dolorem, & moderatè hoc patiuntur, per eadem curantur. Quæ uero fortiter purè manant, per pastillos. Qualis est Andronis & præsertim Musæ, cum sapa & modico aceto infusus. Quod si etiam hæc superentur, recrementum ferri cum acerrimo aceto, in caniculari æstu ad solem terito, & pastillos efformato, & utere cum aceto. Si uero non est canicularis æstus, recrementum ferri leuissimè tritum cum aceto ad prunas coquito donec resiccetur, & utere cum aceto. Aurium elotiones. Cæterum Apollonius ad aurium ulcerationes talia scribit. Vino mulso calido frequenter ipsas elue. Aut myrtum cum uino coquito ac utitor. Si uero fœtidũ fuerit quod prodit, malicoriũ & lentem cum uino coquito, & tepidum infundito. Post elotiones autem cõueniunt ad infundendũ, fel bubulum, & maximè

ximè porcinũ, in malicorio tepefactũ instilla. Idem facit & caprinũ fel, & omnis piscis fel rosaceo ammixto. Aliud optimum. Alumen scissum tritum, cum sapa & aceto in feruenti cinere coquito ad mellis spissitudinem ac utitor. Facit etiam omne alumen cum polygoni succo, & Erasistrati Panchrestos appellata ab omnimoda utilitate, liquida. Habetur autem inter ocularia medicamenta.

Aliud. Aluminis scissi, croci, gallarum, æquis portionibus utere cum uino. Auricularis compositio ad dolores magnos, & pus album. Amygdalas amaras decorticatas, VIII, spumæ nitri albæ drach. III. thuris drach. III, opij drachmas tres, croci drach. IIII, galbani drach. II, myrrhę drach. I, aceto trita excipe, & forma pastillos ac utere, si dolor adest, cum rosaceo. Si pure manant, cum uino mulso, aut aceto aut sapa. Si uero auditus grauitas affuerit, cum aceto. Ad diuturnas ulcerationes, Aloës, thuris, myrrhæ, singulorũ drach. IIII. misyos drach. II, efforma cum aceto, & utere resolutis cum aceto aut rosaceo.

Ad corruptiones ac fœtores aurium. Cap. LXXXIII

Malicorij & lentis decocto elue uelut prædictum est, & utere subscriptis. Aluminis scissi libram unam, atramenti sutorij drach. VIII, myrrhæ drach. VIII. crocomagmatis drach. VIII, uini dulcis myrtei sextar. III. Alumen cum uino coquito, & ubi ad compagem redactum fuerit, reliqua prius trita cum aceto adijcito, & unitis utitor cum sapa & aceto. Aliud, ad purulentas & graueolentes aures. Vrsi fel instilla, si uero aridum fuerit, cum aceto & sapa diluto utere. Summè enim prodest. Aegyptium pharmacum ad omnes relatas affectiones, etiamsi fuerint congenitæ. Amygdalarũ amararum drach. II. piperis albi drach. II. fabarum Aegyptiarũ internam partem drach. II pondere. croci, myrrhę, opij, thuris, castorij, singulorũ drach. II, omphacij drac. IIII, atramenti sutorij drach. IIII, spumæ nitri drach. II. Terito cum aceto in quo malicorium coctum est, & excipe ad strigmentitiã spissitudinem. Vsus autem tempore quantum satis est de hoc pharmaco accipe, & nardino ungento dilutum instilla.

Ad superexcrescentes in aurium ulceribus carnes, Heraclidæ Tarentini. Cap. LXXXIIII

Aeruginis drach. VIII, squamæ æris drach. IIII, mellis heminæ dimidium, hoc est dodrantem. Arida trita melle excipe, ac coque ut rubicundum pharmacum euadat, & utere super eminentem locum hoc ponens. Aliud. Aeruginis drachmas quatuor, atramenti sutorij drach. IIII. succi marrubij cyathos tres, mellis quantum satis est, præpara & utere uelut dictum est. Aliud Apollonij Memphitæ. Deprimit omnem superexcrescentẽ carnem, citra dolorem. Aluminis scissi drach. IIII. misyos usti drach. IIII. æruginis drach. II. lemnij sigilli drach. II. gummi drach. II. (alij singulorum tot uncias pro drachmis habent.) Terito cum aceto, & formato pastillos, ac utitor cum uino aut aqua. Deprimit & cicatricem inducit. Facit & ad nares exulceratas.

Ad uermes in auribus. Cap. LXXXV

Vermes in auribus aut generatos, aut extrinsecus illapsos, amara & acria in summa occidunt, uelut sunt, capparis foliũ aut succus, cedria, urina humana uetus, singula cũ melle: aut aristolochiã tritã insuffla: aut calaminthę succũ infunde. Aut ueratrũ album cum uino: aut colocynthidis decoctũ, aut centaurij, aut absinthij, aut polij cũ uino: aut scordij, aut marrubij succũ, aut elateriũ cum aceto. Facit & maluæ hortensis aut syluestris succus: maximè in his quę sunt inflammatę.

Ad sanguinis ex auribus eruptiones. Cap. LXXXVI

Ad sanguinis ex auribus eruptiones, ut ne in grumos coëat, porri succum &

acetum mixta infunde, & ſanguinem ſiſtet, & grumos diſſoluit. Aut malum punicum in aceto coctum infunde. Aut gallum in aceto coquito & excolato, & rubi ſuccum miſceto ac infundito. Aut polygoni ſuccum cum modico aceto, aut acaciam, aut amurcam, aut lycium cum aceto inſtillato.

De calculis aut aliijs corpuſculis in aurem illapſis. Cap. LXXXVII

Si calculus, aut faba, aut conſimile quid in meatum auris illapſum fuerit, elue. Aut ſpecillum lana obuolutum reſina tinge, & extrahe. Aut per glutinoſum aliquod pharmacum aut dropacem idem facito. Quod ſi non ſucceſſerit, ſternutatorium naribus inde, & os obtura ac nares. Nam iuxta contingentem ſpiritus extenſionem id quod incidit efflatur. Hoc autem aſſidue fiat donec exciderit. Si uero intus manſerit, auris inflammata cōuulſiones inducit. Optime uero eorū quæ illapſa ſunt eiectionem adiuuat concuſſio, ita ut ſi puer fuerit pede teneatur, & cum cōcuſſione in caput eleuetur. Si uero perfectę ætatis quiſpiam ita fuerit affectus, ipſum in tabulam ſecundū affectam aurem reclinatū, caput ad tabulam firmare iubeto: Deinde leuata tabulæ circa caput parte deferri ſinito, idq; ſępe repetito. Mouebit̃ enim quod incidit, & ad expeditiores meatus partes progredietur, atq; ita anguſta & cōcaua ſpecilli parte immiſſa ſcite extrahito. Si uero faba aut cōſimile quid in aurem illapſum, in ea maneat, madefactūq; ac tumefactū dolores inducat, impoſſibile eſt ipſum integrū eximere. Quare per ſpecilli concauū induſtriė partiri ac diuidere ipſum oportet, atq; ſic particulatim extrahere. Deinde ſapam aut uinū dulce calidū infundere ac lenire meatū ex lancinatione offenſum.

Ad affectiones aurium extra meatū. Cap. LXXXVIII

Foramina in pulpis aurium in pueris inflammata, oleo quod in ærea lucerna æruginem cōtraxit, aſſiduė illine, & ſanabis. Ad contuſas aūt aures, myrrham, mannam thuris, terram nigram, qua quidam pro ſmegmate utuntur, cum aceto ad cerati ſpiſſitudinē unita imponito, & nequaquā amplius irritato. Aliud. Sulphur uiuū, myrrham, thus, cum pice liquida in ſplenio imponito. Philagrij ad contuſas aures. Mannā thuris aut ipſum thus, & aloëm, cū uino & roſaceo terito & imponito, his etiam cochleas paruas integras tritas, ſi haberi poſſunt, addito. Aliud. Inteſtina terræ cum modica terra ex qua accepta ſunt, tere & impone. In quibus uero fractæ ſunt aures, intrinſecam expeditiorem concauitatem cartilagineam figulina terra expleto, & reſiccari ſinito, ac ſolanum cum ceruſa illinito, donec in integrum reſtituantur. Si uero inflammatio ad contuſionem acceſſerit, meatui quidem butyrum tepidum, aut adipem anſerinū, aut gallinaceum inſtilla. Aut etiam ocymi ſuccum cum aliquo ex relatis adipe. Forinſecus uero ceruſam cum ſolani, aut polygoni, aut coriandri ſucco illine. Aut putamen mali punici dulcis in uino coctum ac tritum obline. Aut glaucio utere. Emplaſtrum autem hoc adhibeto. Sandycis lib. I. olei lib. I. aquæ ſemiſſem. Coquito ſimul donec non amplius inquinent, & utere.

De parotidibus. Cap. LXXXIX

Parotides ex genere ſunt inflammationum. Fiunt autem glandulis circa aures affectis. Non tamen utimur in ipſis, uelut in aliijs partibus inflammatis, in principio repellentibus. Imò uice uerſa attractorijs utimur, affligentem humorem ex profundo ad cutem attrahere conātes, & naturæ opem ferre, quæ per humorum ex loco in locum, impetuoſum illapſum, febres curat. At uero quum uehementi impetu fluxus illabit̃, nihil nos curioſius agentes, omnia naturæ permittimus. Si enim aut cucurbitam, aut pharmacū quoddam humores ex profundo ad cutem attrahens adhibuerimus, uehemens dolor hominem occupat, ut

ut ex ipſo & uigiliæ ſuccedant, & febres intendantur, ac uires exoluantur. Mitigare igitur tunc potius conuenit, & non humorum influxui opitulari, per cataplaſmatum maximè lenientium uſum, quæ ad hoc quod moderatè humectã habent caliditatẽ, per quam mitigare dolores ualent, etiã influentes humores concoquere poſſunt ac ſuppurare. Vbi uero ſuppurati fuerint, diſcutere ipſos aggrediemur. Si uero duricia cum dolore apparuerit, emollientia ad attractoria miſcebimus. Proinde ubi uehemens dolor obtinet, & humores adhuc influunt, butyro utemur locum aſſiduè illinentes, aut adipe ſuillo, aut butyrum & adipem ſimul liquefaciemus, & modica cera adiecta, ut mollius ceratum fiat imponemus. At uero moderatas parotidas, in quibus neque multa copia influit, neque dolor uehemens adeſt, neque ſuppuratio expectatur, facilè curabimus per fomenta ex muria, & cataplaſmata ac pharmaca diſcuſſoria. Quale eſt Mnaſææ emplaſtrum, & emplaſtrum ex ſuccis, & his adhuc magis ea quæ molliora ſunt & ceratiformia, ex butyro & œſypo parata, quæ aſſumunt oſtrea uſta, aut buccina, aut purpuras. Quale eſt & hoc. Adipis anſerini ueteris inſulſi ſexuncem, butyri unciam unam ceræ ſextantem, oſtreorum uſtorum tritorum ſextantem. Liquabilibus liquatis oſtrea inſperge, & unitis utere confidenter. eſt enim efficaciſſimum hoc. Aliud ualde bonum. Apochymatis ſexuncem, picis beſſem, ceræ quadrantem, colophoniæ ſextantem, adipis uitulini ſeſquiunciam, bituminis ſextantem. Reliqua liquato ac excolato. Bitumen uero cum modico aceto terito, & liquata ad ipſum affundito, & emollitis utitor. Quin & in induratis iam ac diuturnis parotidibus, buccina uſta & omnia oſtrea adipi, ueteri porcino liquato ammixta uelut dictum eſt, citra omnem moleſtiam diſcutiunt omnes diuturnas ac induratas inflammationes. Quapropter utendum eſt in durioribus parotidibus albo emplaſtro ex buccinis, quod Ariobarzanium appellatur, & eo quod Dionyſia appellatur, & ex miſy paratur. Deſcribentur ea in Sermone de emplaſtris, Ego uero ſoleo parotidas puerorum & mulierum ſolo butyro curare.

De narium affectionibus. Cap. XC

Ex genere tumorum præter naturam polypi in naribus generantur. E genere uero ulcerum ozænæ. De excretionibus autem præter naturam ſunt ſanguinis eruptiones. Ozænæ itaq; ex acrium & putredinoſorũ humorum in fluxu fiunt. Nam ſi ſolum acres fuerint, incurabilia ulcera facere ſolent, non tamen graueolentia. At polypus appellatus, polypi marini carni iuxtà eſſentiæ proprietate, & colore & cõpage ſimilis, ex craſſis & uiſcoſis humoribus generatur. Cęterum curatio utriſq; cõmunis eſt, ozænæ & polypo, ut primum caput reſiccetur ac corroboretur. Manifeſtum eſt enim quod uitioſorum humorũ redundantia naribus ex capite influit. Quomodo uero caput roborare oportet, iam dictum eſt, ubi de capitis dolore egimus, ubi diuerſa ſmegmata & epithemata deſcripſimus, quæ ſincipiti ac toto capiti præraſo imponuntur. Verum ad iam præſcripta optimè ad ipſos facit emplaſtrum ex anemona capiti impoſitum. Itemq; hoc: Myrrhæ unc. I. thuris unc. I. cochleas integras V. ouorum candida II. Omnia in mortario contuſa ac mixta illinito, linteo capiti ſuperimpoſito, & ſinito per dies IX. Atq; ita poſtea localibus auxilijs utere.

Ozænarum curatio. Cap. XCI

Poſtquã itaq; per prædicta caput corroboratũ præparaueris, ad naſi curationẽ procedes, ſcopum propoſitũ habens in ozęnis, ut affectam partem per pharmaca mixtam uim habentia reſicces, repellentia uidelicet ac diſcuſſoria. Repellunt

igitur

igitur austera & acerba, quæ in communi adstringentia appellantur. Discutiunt autem siccam & calidam uim habentia. Archigenes autem ad dolores in naribus & ozænas talia describit. Calaminthæ succum infunde. Aut ipsam siccam tritam insuffla per arundinem. Aut erucæ succum assiduè infunde. Aut mel in nasum stillato, & per sternutatorium concussione facta, tectoria ulceri obducta excutito. Deinde ueratrum album cum multo nasturtij semine naribus attrahere iubeto, & postea amurcam cum melle illinito. Aut ranunculi succum cum alumine liquido in nasum instillato, & attrahere iubeto, atque hoc facito donec persanaueris. Si uero antiqua fuerit affectio, etiam acetum acerrimum ammisceto. Meatus autem nasi ex hoc illinito. Spicamnardi & misy, æquis portionibus trita cum uino austero ad strigmentitiam spissitudinem illine, & lana obtura. Optime uero facit ad ozænas atramentum sutorium melle cocto exceptum, & chalcitis eodem modo, & ærugo, & squama æris, & floridum medicamentum ori destinatum. Et hoc, chalcitidis crudæ drach. XII. cadmiæ drach. VIII. terito cum aceto ad multos dies sub caniculæ feruore, & exsiccato utere cum uino ipsum diluens, aut siccum insufflans. Aliud. Mysios, chalcitidis, myrrhæ, singulorum drach. IIII. attramenti sutorij drach. IIII. aluminis scissi, gallarum, squamæ æris, singulorum drach. IIII. aluminis rotundi drach. II. thuris drach. I. aceti lib. I. Omnia trita simul coquito in æneo uase, & ubi ad mellis compagem redacta fuerint ablatis utere, linamento intincto & naribus penitissime indito. Siccus puluillus ad ozænas. Fructus ericæ, myrrhæ, nitri, malicorij, singulorum drach. IIII. croci, costi, singulorum drach. II. trita insuffla. Alius. Aluminis scissi, myrrhæ, singulorum drach. IIII. sandarachæ, rhois culinarij, salis ammoniaci, croci, costi singulorum drach. II. trita insuffla, naribus prius uino mulso collutis. Aliud Theodori ad graueolentiam narium. Amomi, myrrhæ, casiæ, rosarum siccarum, æquales partes tritas cum ungento nardino dilue ac utere. Aliud. Myrrhæ, casiæ, rosarum, singulorum æquales portiones contusas ac cribratas melle excipe, & mane ac uesperi illine donec malum cesset. Aliud. Hedychroo cum uino mulso trito utere. Aliud, Iucundum appellatum. Myrrhæ drach. IIII. casiæ drach. IIII. floris iunci odorati drach. IIII. rosarum siccarum drach. I. terito cum uino mulso ueteri, reponito ac utitor illinens ex eo nares. Aliud. Cyperi quadrantem, sandarachæ, aluminis scissi, myrrhæ, croci, singulorum unc. I. aridum insuffla. Aliud Apollonij ad polypos. Veratrum & origanum trita insuffla.

Aliud. Veratrum nigrum & sandaracham, æquis portionibus cum oleo terito, & lana excepta naribus indito. Aliud. Atramentum sutorium, æruginem, laser, æquis portionibus, cum oleo illine naribus per specillum lana obuolutum, ad dies nouem. Deinde uolsella trahe ac exime. Aliud ad ozænas quo assidue utor. Ad pastillum Musæ adijce chalcitidis drach. VI. aliquando etiam XII. & ueratri albi drach. II. Vtereque cum uino mulso. Aliud. Auripigmentum tritum per specillum large admoue. Vbi uero intumuerit & eminuerit, ueratro nigro arido trito moderato utere, & in septem diebus ut plurimũ nasus uacuus redditur. Deinde diphryge trito cum melle expurga. Aut auripigmentum, calcem, & ueratrum album trita cum melle adhibe. Aliud celebre. Myrrhæ drach. III. chalcitidis drach. IIII. casiæ drach. III. spicæ nardi drach. II. mysios drach. II. uerathri albi drach. I. Vtere sicco, & cum uino mulso. Aliud bonum. Misyos torrefacti drac. VIII. iridis drac. IIII. croci drach. I. excipe melle ac illine.

Aliud. Aluminis scissi unc. I. myrrhę unc. I. thuris sesquianciã. muscij herbæ quæ

quæ & dorcadias appellatur drach. IIII. æruginis drach. II. salis ammoniaci scru. IIII. terebinthinæ unc. I. mellis trientem, aceti quantum satis est. Aliud, facit & ad polypos. Aëris usti, squamæ ferri stomomatis, aluminis scissi, singul. unc. I. myrrhę unc. I. thuris sesquiunciam, aristolochiæ, uerbenacę rectæ, squamæ æris, æruginis, singulorum unc. I. aut omnium æquas portiones, adhibe aliquando uino diluta, & per linamentum inde. Aliquando uero cum cōpositione ex moris, aliquando cum melle. Aliquando etiam siccum insuffla, aquam in ore contine re iubens. Aliud cuius utilitatem ne contempseris. Centaurij tenuis usti, polij usti, chamæmali usti, singulorum drach. VIII. æruginis, squamæ æris ustæ, radicis cyclamini siccæ, myrrhę, aloës, malicorij, singulorum drach. IIII. tritis utere prout uoles. Aliud ad ozænas, & erosiones, & nomas, & crassitudinem, & omnia narium uitia: Succi foliorum uitis albæ quadrantem, mannæ thuris, atramenti sutorij, chalcitidis, aristolochiæ, singulorū drach. III. terito & siccato ac insufflato. Pastillus ad ozænas Cyri Archiatri Edessæ. Cadmiæ ter ustæ ac uino extinctæ, plumbaginis, plumbi usti, spumæ argenti, spicæ nardi, thuris, foliorum cupressi, herbæ sabinæ, gallarū, Lycij indici, gummi, singulorum drach. IIII. cerusæ, glaucij, folij, balaustiorum, floris iunci odorati, malicorij, aloës, acaciæ, singulorum scrup. VIII. florum rosarum & foliorum, singulorum scrup. VI. contusa & cribrata terito cum aceto, & formato pastillos, ac utere cum uino, aut sapa.

Polyporum curatio. Cap. XCII

Iam antea dictū est quod ex crassis ac uiscosis humoribus polypus generatur, & propterea mixta materia opus habet, adstringente & secāte, & discutiente, ac siccante. Quorum sylua talis est. Aluminis scissi, myrrhæ, sandarachæ, singulorum drach. IIII. atramenti sutorij usti drach. I. gallarū drac. I. tritis utere, ubi prius nares uino odorato elueris, ita ut postea per specilli nucleū illinas. Vtere etiam his quæ ad ozænas præscripta sunt. Aliud. Soreos drach. II. chalcitidis tostæ drach. II. fructus myricæ drach. I. croci drach. I. myrrhæ drach. I. trita insufflato uelut dictum est. Aliud. Chalcitidis tostæ drach. II. misyos drach. II. atramenti sutorij usti drach. II. amomi drach. I. myrrhæ drach. IIII. croci drach. I. terito & utitor siccis. Aliud mirabile. Soreos quadrantem, aluminis scissi quadrantem, gallarum sextantem, myrrhæ sextantem, utere sicco. Aliud ad polypos, ozænas, ægilopas, & quæ citra sectionem ac ustionem remouere uoles. Disparat etiam ossa corrupta. Ramentorum æris rubri unc. I. salis ammoniaci sextantem, aluminis rotundi quadrantem, aceti acerrimi heminas. VI. Arida trita adiecto aceto æris rubri uase excipe, & ad solem expone ac pistillo æneo sub caniculari æstu agita, donec resiccentur. Deinde trita uase fictili reconde. Vsus autem tempore aquam in ore teneri iube, & per arundinem naribus insuffla. Ad polypos & ozænas. Sinapi tritum aquæ misceto, ac subigito, & collyria glandiformia formato. Deinde gracile linteolum sinapi obducito, quo ipsum extrahere possis ubi uoles, & naribus indito, principio lintei foris relicto, & totam diem finito, & excidet polypus. Aliud ad polypos & ozænas ac superexcrescentem carnem. Aluminis scissi scrup. IX. aluminis rotundi scrup. VI. atramenti sutorij scrup. VI. chalcitidis scrup. XVIII. myrrhæ scrup. XVIII. squamæ æris scrup. IX. thuris scrup. IIII. gallarum scrup. XII. contusa cribrata terito cum aceto uelut collyrium, & formato pastillos. Vsu uero postulante, quantum satis est cum melle contere, & linamentum, intinge, ac naribus inde, & ad diem unam sine. Altera uero extrahe, & sequetur polypus, quod plerunque fieri solet. Aliud Oribasij.

Squa-

Squamæ æris drach. VIII. ſandarachæ drach. IIII. æris drach. VI. ueratri nigri drach. II. Siccum hoc inſufflato, & uelut optimo utitor. Nam in diebus decem manifeſtam utilitatem declarat. Nechepſos rex ad carnem in naribus enatam. Squamam æris, & ſquamam ferri, ac alumen ſciſſum, æquis portionibus terito ac inſufflato, aut per ſpecillum adhibeto, aut in linamento utitor. Aſclepiadæ ad polypos. Atramenti ſutorij drach. I. diphrygis uſti drach. II. calcis uiuæ drach. II. ſandarachæ drach. II. ſicca adhibe. Aut linamentum intortum aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. Aliud quo Antipater uſus eſt. Atramenti ſutorij, ſandarachæ, æquales partes tritas inſuffla, & per ſpecillum admoue. Aliud. Atramenti ſutorij uſti drach. IIII. rubicæ ſinopicæ drach. I. trita inſuffla. Naturale Apollonij ad polypos. Nycticoracem iugulato, & calido ipſius ſanguine polypum illinito: Reliquum uero in ſole ſiccato ac reponito, & aridum tritum inſpergito. Aliud eiuſdem ad exulceratos polypos, & ad ozænas. Dracunculi radicem aridam tritam inſperge, facit & ſuccus ipſius illitus. Aut cupreſſi folia, aut pilulæ ficus carne exceptæ. Facit & ſaluia impoſita. Et laſer cum atramenti ſutorij, aut æruginis pari portione. Galenus autem ad polypos inquit & ozænas comperi egregiè facere ſubſcripta. Primum quidem id quod ex malis punicis paratur. Sint autem æquali numero ac magnitudine ex tribus generibus accepta, de auſteris, de dulcibus, & de acidis. Oportet autem ipſa recentia matura contundere, ipſaq́ꝫ tota confringere exactè, quo ſuccus ex ipſis exprimi poſſit. Quem modicè coctum reponimus in ſtanneo uaſe. Quod uero reſtat ſolidum & craſſum, diligenter in mortario tundito, & ualde bene in pila terito, ac collyria formato, oblonga, & craſſitudine & longitudine differentia, eaq́ꝫ ſiccato. Et uſus tempore congruum ex his collyrium in naſi meatum inde, in quo polypus exiſtit. Nam citra mordacitatem & conſenſum tollit polypū longiori tempore. Si uero humidior & mollior polypus tibi uideatur, amplius accipies de auſteris punicis malis: Si uero durior, de acidis. Quandoquidem autem moleſtum eſt ſemper collyrium ferre, conuenit ab eius uſu interquieſcere, & interim dum collyrium non adhibetur, ſucco expreſſo uti, & ex ipſo internas oris partes illinere, hiante ægro, eo maximè loco quo naſus ad palatum perforatus eſt, atq́ꝫ hoc per pennam, aut lanam ſpecillo obuolutam. Cæterum ex ſiccis pharmacis noui aliquando diphryge polypum conſumptum. Conuenit in ipſis quoq́ꝫ prædictum collyrium ex malis punicis ſiccum, leuiſſimè tritum ac inſufflatum. Aut per ſpecilli nucleum naribus inditum. Omnia autem hæc aſſidue facere oportet, ut nunquam deſit medicamentum loco affecto. Facile enim ab influente humiditate eluitur. Philagrij. At in eunuchis & molle corpus habentibus, & propterea nullam mordacitatem ferentibus, roſas ſiccas leuiſſimè tritas adhibe. mirifice enim proſunt mollibus & humidis corporibus. Nam pleraque quæ efficaciter polypos eximunt, exacerbant quodam modo ubi ſcopum non contigerint. At uero in diuite quodam qui odoratum pharmacum expetebat ad ozænæ curationem, paſtillo hedychroo uſus ſum, ſubegiq́ꝫ ipſum cum uino ueteri odorato. Et mirum eſt quàm breui affectio curata eſt. Relata eſt autem huius præparatio in theriaces deſcriptione.

Ad ulcera in naribus. Cap. XCIII

Vlcera in meatibus naſi ſimpliciora ſemper curaui per paſtillos Andronij, & Paſionis, & Polyidæ, & Muſæ, & Bithynum appellatum, aliquando uino dulci ipſos exoluens, aliquando auſtero. Et quandoq́ꝫ per acetum uinoſum aut acre, ita ut ab affectionum ſymptomatis, pharmacorum uſum inueniamus. Archigenes

genes autem pinguibus emplastris eiusmodi ad ipsa usus est. Plumbi recrementum tritum, cum uino ueteri ac myrteo oleo, æquis partibus in fictili uase coquito ad prunas, semperq; agitato. Et ubi strigmentosum factum fuerit, pharmacum, ablatum in pyxide plumbea seruato. Oribasij ad narium ulcera. Spumæ argenti drach. VI. cerusæ drach. VI. plumbi usti & loti drach. IIII. myrrhæ, aloës, singulorum drach. II. gallarum drach. I. uino & myrteo oleo dilutis utere. Facit etiam ad sedis uitia. Aliud Oribasij. Atramenti sutorij drach. VII. aluminis scissi drach. VI. gallarum drach. III. malicorij drach. III. Ex uino aut aceto terito. Aliud eiusdem, ad simpliciora in meatibus nasi ulcera. Spumæ argenti drach. VI. cerusæ drach. VIII. malicorij drach. IIII. aluminis scissi drach. IIII. terito cum uino & affuso oleo myrteo, in plumbeo uase seruato ac utitor. Optime faciunt ad eadem: Asteris collyria, & Libiana appellata, & præsertim Cleonis ac similia, cum uino & oleo myrteo diluta.

Ad sanguinis è naribus eruptionem. Cap. XCIIII

Sanguinis è naribus eruptionem sistit foliorum urticæ succus per linamentum inditus. Et ipsa folia trita fronti imposita. Item chalcitis arida trita linamento excepta ac indita. Oportet autem linamentum lucernarium frigida aqua tinctum in chalcitide obuoluere. Sistit & lysimachij herbæ succus, & anthyllidis. Et ferulæ pars lanuginosa cum aceto indita. Thus cum polygoni aut porri succo, asinini stercoris recentis succus, cum porri succo, & aceto per linamentum inditus. Aut stercus idem ustum insuffla. Aut spongiam nouam pice liquida imbutam inde. Aut hippureos succum, aut ipsam herbam tritam inde, & fronti impone. Aut saluiæ folia trita adhibe. Aut ouorum testas urito ac terito, & de his duas partes sumito, & de galla omphacitide partem unam, & linamēto aqua aut aceto tincto excepta indito. Frontem uero bulbis tritis cū porri succo aut aceto integito. Aut gypsum oui candido subactum fronti ac naribus imponito. Magis autem facit lapis specularis translucidus cum aceto. Aliud. Cochlearum carnes cum aceto tritas adhibeto. Aut cochleas ustas ac tritas, fronti ac naso cum aceto imponito. Apollonius autem inquit, cochlearum carnes cum thure tritas naribus indito, & sanguis sistetur. Iisdem etiam frontem intege. Aut siccum ex anemona pharmacum emplastri forma fronti impone. Aut emplastrum ex salicibus. Optimum autem est hoc, ex cuius usu sæpe laudem assequutus sum. Lapidem molarem feruefactum ac ignitum acerrimo aceto extingue, & uaporem naribus admoue, ac sistetur. Commodum est & per spongias frontem frigefacere, & caput in sublime leuare, & manuum iuncturas inguinaq; ac genua deligare. Apollonius porrò ait, pedis è directo naris unde sanguis erumpit, magnum digitum ligato, & multum ac ægrè sisti se sinentem sanguinis lationem sedabis. Commodum est etiam cera aures obturare, & in ore aquam pluuiam frigidam continere. Sed & cucurbitam occipiti affige cum scarificatione. Et circa uiscera magnam cucurbitam adhibe, si dextra pars sanguine manarit ad hepar: Si sinistra, ad splenem. Aliquando etiam uenam secare cogimur. Summe uero facit hoc. Rhoidarij & ochræ æquales partes cum aceto in oppositam nari aurem instilla. Nimirum si dexter nasi meatus sanguinem fundit, in sinistram aurem: si sinister, in dextram. Sed & quæ ad sanguinē spuentes describentur potanda præbe.

Quomodo sanguis è naribus eliciatur. Cap. XCV

Mentam tritam melle exceptam ad collyrij formam redige, ac naribus inde. Aut rubiæ radicem leuissime tritam oleo subige, & naribus penitissimè illine.

Aut graminis florem, aut summam eius asperiorem partem naribus inde, & obtorque donec sanguis erumpat.

De narium obturatione, & odoratus oblæsione, Galeni. Cap. XCVI

Oculis & linguæ ac uniuerso corpori sensum ac motum suppeditat cerebrũ per neruos. Verum odoratus sensus intra caluariam est in anterioribus cerebri uentriculis uaporosum quendam spiritum habentibus. Cæterum necessarium est prius nosse quomodo nasus constructus est, & quæ corpora meatibus ipsius cohærent. Quum itaq; nasus habeat medium interseptum, & duos memorabiles meatus, qui sanè apparent, unus in singulis naribus, nosse oportet supra nasi partes utrunq; ipsorum dextrum ac sinistrum bifariam findi. Et altera quidem pars ad internam oris partem circa palatum uergit: Altera uero recta uelut ab initio ferebatur, ad ipsum cerebrum ascendit. Sunt autem in cerebro duæ propagines oblongæ ac cauæ, principium quidem ex anterioribus uentriculis habentes, progredientes autem ad illam caluariæ partem, unde nasus initium habet. Iuxta hanc uero partem etiam ossa coliformia sita sunt, per quæ inspiratio & exspiratio iuxta cerebrum contingit, & superfluitates in ipso expurgantur. Sed & crassa cerebri membrana, qua parte coliformia ossa contingit, tenuibus cauernis perforata est. Et per hanc sanè primam excolantur crassiores cerebri superfluitates, quas mucum appellamus. Et hæ deferuntur, primũ quidem ipsam membranam penetrant, postea uero per coliformia ossa excolatur, atque sic in nasi meatus incidunt. At in transgressu per hos meatus, aliquando pars aliqua ex his quæ deferuntur, præterfluit in os, per prædicta foramina ex naso in palatum, & præsertim ubi fuerit mucus ille uiscosus ac crassus. Reliquũ autem quod defertur, per nares euacuatur. Adiuuamus autem excretiones per os ex palato, per screatum. Excretionem autem ex naso, per uiolentioris efflationis ac sternutatoriorum usum. Respirationis equidem ac olfactus gratia facta sunt foramina cerebri in nares. Vtitur autem ipsis natura ad retrimentorum cerebri purgationem. Proinde odoratus læsio non in meatibus nasi est. Sed aut anterioribus cerebri uentriculis ad intemperiem perductis, aut meatibus in ossibus colatorijs obturatis, muco ac destillatione ut plurimum prægressis, aut his partibus perfrigeratis uel humectatis. Nam & aër qui palàm per inspirationes attrahitur, tum nares aliquando perfrigerat, tum uicinas ac contiguas partes, & hoc maximè ubi ambiens nos aër frigidus factus est. Archigenis. Primum igitur conuenit eos qui olfaciendi facultatem læsam habent, aut colatorios meatus obturatos, in siccioribus locis diuersari, quales maximè sunt maritimi, & gymnasijs pro uiribus uti, itemq; unctionibus singulis diebus, ita ut erectum habeant collum, & per alios confricentur. Caput quoque pectine perfricare oportet, & nitro detergere in balneo, & aqua marina calida abluere, ac caput perfundere, marina calida affusa. Deinde etiam aquæ frigidæ modicè immergere in egressu. Optimũ est & in marina aqua assiduè natare. Vtendum est & medicamentis quæ naribus indita caput purgant. Cæterum tota uictus ratio attenuatoriæ sit facultatis. Quare etiam acrium rerum esus ex interuallis adhibeatur. Domus in qua degunt moderatè calida sit, pro temporis anni ratione. Somnus diuturnus incommodus est ipsis. Dum autem dormiunt, ceruicalia sublimia habeant, & in latus reclinentur, & non secundum affectam partem, uelut si contingat unum ex colatorijs meatibus esse obturatum. Quotidiana itaque uictus ratio talis sit. Claro autem instante aëre, primum uentrem expurgare tenta, per Archigenis ex colocyn-

locynthide hieram. Deinde hirudines sublimiori nasi parti adhibe, & multum sanguinem trahere sine. Post tertium autem diem, splenio ab intermedio superciliorum usque ad malam, obturatam nasi partem integè, sit autem factum ex emplastris discussoriam uim habentibus. Quale est melinum Serapionis, & emplastrum Icesij, & nigrum Archigenis, & quod ex tithymali succo paratur, & quod ex scilla, ac consimilia. Horum autem usus non fiat infra quindecim dies. Post hæc picra ex aloë assiduè uenter subducatur. Commodus est enim frequentior ipsius usus. Postea pituitam per os ducentibus utendum est, ex staphide syluestri ac mastiche. Postquam autem sufficiens euacuatio per os facta est, emplastro ex agarico, aut ex canchry, aut malagmate ex baccis lauri, aut aliquo consimili nasus integatur, & frons usque cutis rubificationem. Solent enim talia mucosam humiditatem per cutem attrahere. Postea uero sternutatorio utendum est, primum simpliciore, deinde efficaciore, quale est ueratrum album leuissimè tritum. Tertia deinde aut quarta die à sternutatorij usu, radendum est caput, & sinapismus adhibendus usque ad frontem. Deinde lauentur. Et post multos rursus dies, si opus fuerit, rursus caput per narifusorium instrumentum purgetur. Sit autem efficax medicamentum quod adhibetur. Quale est elaterium cum lacte, aut cyclamini succus. Aut ipsam cyclaminum siccam tritam insuffla. Aut cucumeris syluestris radicem. Aut nigellam tusam ac cribratam, & oleo uetussimo addito probè tritam, per nares infunde, & pharmacum per respirationem uehementius attrahere iube. Aquam autem ægro in ore tenendam exhibe. Hoc ego usus sum in quodam adolescente, qui ex muco ac destillatione diuturna olfactus sensum læsum habuit, & ubi consequenter per triduum hoc auxilio usus esset, magnopere auxilium percipiebat. Quarta uero die attracto uehementius per inspirationem pharmaco, fortem mordacitatem in profundo capitis sentiebat, & quum hæc paulatim imminueretur, postera die penitus cōualuit. Vtiliter etiam nigella assumitur cum aceto. Conuenit autem post horum usum, post triduum uidelicet, sinapismum fronti adhibere, facieiq́ ac naso, & postea lauare. Sed & odoramenta assiduè adhibeantur odorata hæc. Narcissus, sisymbrium, serpillum, lilij folia, uiolæ, menta, polium, ruta syluestris, & thymbra. Omnium uero utilissimum est castorium aceto dilutum. Quin & potum castorium tritum cum aquæ mulsæ cyathis tribus, præ multis auxilijs proderit. Efficacius autem redditur, aceti scillitici cyatho dimidio addito. At uero acetum scillinum quotidie à ieiunis trium cochleariorum mensura acceptum, utilissimum ipsis existit. Cæterum post has omnes lancinationes, si adhuc affectio aliquo auxilio opus habet, adhibendus est etiam à raphanis uomitus, ita ut ipsi concisi aceto mulso aut garo madescant. Sequenti uero à uomitu die, æger absinthij decoctū bibat, aut pulegij. Et post hoc imponendum est naso emplastrum ex scilla, cuius experientiam feci, relinquendumq́ aliquo tempore ut uaros in loco excitet, & strigmentosam humiditatem extrahat. Habetur autem hoc emplastrum in Sermonis de emplastris tractatu. Atq́ hæc omnia etiam bis ac ter & sæpius adhibenda sunt, ad pertinaciores affectiones.

De sternutatorijs. Hippocratis. Cap. XCVII

Sternutatio fit calefacto cerebro, aut humectato eo quod in capite uacuum est. Aër itaq́ intus existens erumpit, sonitus autem fit, quoniam per uacuum & angustum spiritus transit. Consideremus autem quomodo sternutationes capitis grauitatem sanant. Fiunt equidem sternutationes, maximis inspirationibus prægressis, & efflatione celerrimè sequente. Appello autem efflationem, acer-

uatam exspirationem. Habet enim cerebrum duas has facultates, per quarum alteram superfluitates in anterioribus uentriculis excernit ad seipsum cõtractas. Per alteram uero alas nasi expandit, & spiritum attrahit. Quum itaque à spiritu grauatur, tunc ipsum excernit per contractionem sui. Si uero obturatis in naribus uijs, impeditur excernere grauantem spiritum, aut mucum. Tunc uiolento motu ad sternutationem procedit, depellere conans ea quæ meatus obturant. Vnde sternutationes capitis grauitatem, uelut dictum est sanant. Imò etiam affectiones quasdam circa cerebrum consistentes. Quales maximè sunt, lethargus, & profundi sopores, ac consimiles. Tales enim per sternutatoria maximè curantur. Sed & ad solem respicientes ad sternutationem irritamur, diffusis uelut arbitror à caliditate crassis cerebri spiritibus. Extrudunt autem sternutationes etiã mucos ex cerebro crassos ac uiscosos, per uehementem spiritus impetum, etiam hos foras coëijcientes. Porrò sternutationem mouet, ueratrum album, herba lanaria, piper, castorium, cyclaminum, euphorbium, nitrum, herba ptarmica, hoc est, sternutatoria appellata, cuminum, singula seorsim ac simul leuissimè trita & admota. Non autem hæc insufflare oportet, sed motam pyxidem naribus admouere, aut per specilli nucleum naribus penitissimè indere. Et simplicia quidem sunt hæc. Sunt & composita ex ipsis adeò conflata, quale est hoc: Sternutatorium Heraclidæ Tarentini. Cumini Aethiopici, piperis, herbæ lanariæ, castorij, singulorũ æquas portiones, contusas ac cribratas in æream pyxidem repone. Vsus autem tempore agitatam pyxidem aperi & naribus adhibe. Aut per specillum penitissimè inde. Aliud. Piperis, ueratri albi, herbæ lanariæ, euphorbij, castorij, succi cyclamini sicci, æquis partibus utere uelut dictum est. Aliud ad diuturnos capitis dolores, uertiginem, capitis grauitatem, & comitialem. Veratri albi drach. IIII. nitri rubri, herbæ lanariæ, castorij, piperis, singulorum drachmam unam, utere uelut dictum est.

Ad sedandas redundantes sternutationes. Cap. XCVIII

Redundantes sternutationes sedant ea quæ etiam grauedinem sanant, oleum rosaceum naribus infusum, & oleum dulce, & ungentum nardinum. Olfactu uero sedant sternutationem, anisum, ocymi festucæ siccæ tusæ, nigella sicca trita. Aut thymũ fermento oblitum, & cinere obrutũ, & ubi tostus est, tritum adhibe. Singula uero hæc raro linteolo illigata olfacienda dato. Sedat sternutationes & grauedinem, etiam myrrha per se, uel cum thure & uino odorato trita, illitis hinc naribus. Facit & menta, & hedychroon, & cyphi. Sed & aqua tepida fronti aspersa sternutationes sedat. Quin & si ab utraq; nasi parte, iuxta magnos oculorum angulos uenas sitas digitis compresseris, sternutationem sedabis. At uero Apollonius naturale auxilium prodit ad hoc, ut pueri non sternutent. Ciconiæ inquit, pennæ in domo habeantur, & impossibile est ut sternutent.

SEXTI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN SEPTIMO AEtij Sermone habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, SIVE QVATERNIONIS SECVNDI, SERmo Tertius, & ex ordine Septimus.

De morbis oculorum.

DE NATVRA OCVLORVM. Cap. I

CVRATIO circa oculos uaria est & diuersa. Nam & ipsa particula, oculus inquam, non simplex est, sed compositionem sortitus est ad suam essentiam constituendã, tunicis nimirum & humoribus, insuperq́ palpebris ornatus. Natura enim neruos à cerebro ad oculorum regiones descendentes, uisiuos uidelicet, & partem duarum membranarũ cerebrũ complectentiũ, quæ cum ipsis neruis excurrit, augens & uelut dilatans, tunicis oculorũ originem essentiæ largita est, ut quæ omniũ intimam tunicam retiformem appellatã, ex neruo uisiuo construxit. Acinoformẽ uero tunicam huic præpositã, ex tenui membrana produxit. Similis est enim acino uuę, & figura, & colore, & rotundiore foramine perforata est iuxta pupillã. At uero tunica quæ ambabus his forinsecus prætenditur corniformis uocata, ex crassa membrana originẽ habet. Quæ uero his omnibus foris obducta est, alba illa quam agnatã appellamus, ex pellicula forinsecus ossi capitis circũsita, quæ circumossalis & circũcalualis appellatur generationem habet, ex propaginibus corporũ oculo circundatorũ. Cæterũ humores in oculo tres sunt: Intimus omniũ est qui in cauitate retiformis tunicæ continetũ, uitriformis dictus: similis est enim & colore, & substantia uitro fuso. Exterius aũt ab hoc situs est ad finem retiformis tunicæ, humor glacialis siue crystallinus, qui etiam discoformis & lentiformis appellatur: similis est enim colore quidẽ glaciei, figura uero lenti, aut disco. Forinsecus aũt circunfusus est, ouatus siue ouiformis humor: similis est eñ colore & substantia, humori albo ac tenui in ouis. Omniũ igitr intimus humor uitriformis, ad hoc ut glacialẽ alat cõstructus est. qui uero forinsecus ipsi circunfusus est ouiformis, ad hoc ut hunc humectet factus est, & ad hoc ut ipsum à solis splendore iniuria affici nõ permittat. Palpebras porrò cõstituit tunica agnata: ex his aũt singula è naturali statu emota, oculũ ęgrotare faciũt.

Quot & quæ affectiones circa singulas oculi partes fiunt. Cap. II

Quæ propriè dicuntur lippitudines, & chemoses, & perturbationes, & tumores, & suffusiones ex plaga, & pterygia, affectiones sunt tunicæ agnatæ. Eadem etiam ulceratur, & carbunculo infestatur, & cancerosam affectionem habet. At lippitudo dura & lippitudo sicca, cõmunes affectiones sunt palpebrarũ, & ipsius oculi. Cæterum circa externã palpebrarũ superficiẽ, pustulę aquosæ, melicerides & steatomata. Verũ ex his quæ circa internã palpebrarũ consistunt, est densitas, asperitudines, sycoses, grandines, calculi, concretio, conclusio. Et lagophthalmi appellantur, quibus superna palpebra reuulsa est, ut oculum cõtegere non possit. Ectropij uero quibus inferna palpebra euersa est. Sed & mutilationes & corrosiones & ulcerationes in palpebris cõsistunt. Circa palpebræ uero extremitatem fit trichiasis. hoc est, pili pungentes, & defluuiũ pilorum, quod madarosis & ptilosis dicitur. Fit & morbus pedicularis, ac porrigo, & paruus instar ordei abscessus. Sed & Milphosis, id est, pilorum nuditas, affectio est extremitatis palpebræ. Rubicunda enim his est palpebræ ala, colore miltum, hoc est, minium

referens unde etiam Miltosis uitiũ appellatur. At uero anguli afficiuntur quidẽ etiam in Aegilopis,,sed non soli. Carunculæ autem naturalis supra iustum modum incrementum, & eiusdem decrementum, solorum angulorum affectiones sunt. Porrò circa tunicam corniformẽ, consistit caligo, nubecula, argemon, epicauma, cœloma, bothrium, ruptio, prolapsio, unguis, pus, pustulæ, carbunculi, canceratæ affectiones. At circa acinoformem tunicam fiunt, prolapsio, myocephala, staphylomata, pupillæ dilatatio, quæ mydriasis & platycoria appellatur, tabes, confusio, pupillæ distractiones. Suffusio uero circa ipsum foramen acinoformis siue uniformis tunicæ consistit, hoc est, iuxta pupillam. Sed & ouiformis humor amplior seipso factus, aut crassior, exactum uisum impedit. Quin & imminutus idem humorem crystallinum resiccat. Quæ uero glaucedo appellatur, siccitas est uehemens humoris crystallini. Obscuratio autem obturatio est nerui uisiui, ut omnino non uideat, qui sic affectus est, pura tamẽ apparente pupilla. Læsos etiam oculos habent, citra hoc ut aliquid mali appareat circa oculos qui nyctilopes appellantur. Totorum uero oculorum manifesta læsio est, quæ expressio uocatur. Est autem prominentia oculi uelut extrà positi. Cæterum curationis tractationem à simplicioribus & superficialibus morbis in oculis incipiendam putamus.

Perturbationis oculorum curatio. Cap. III

Perturbationes oculorũ à fumo factas, & ardore, aut puluere, aut alio cõsimili, facilè curabis, si iusseris ægrũ à lædente causa discedere, uelut sole aut fumo, aut alio simili. Deinde oculos lauare, primum aqua tepida dulci, postea etiam frigida. Iubendus est etiam splendorem auersari, & oculos claudere. Ex his enim sedatur malum, nulla alia re adhibita, sed solum indigentiore uictu. Si uero ex ardore obortę sunt perturbationes, ampliore potu utendũ est. Si enim somnus successerit profundior etiam lippitudo formidata cõcoquetur. quare neq; à balneis abstinendũ est. Verum diæta exquisitiore utendũ. Perseuerante uero affectione quiescere oportet, & palpebras illinere collyrijs ex croco, aut rosis, & maximè collyrio Nili ex rosis. Granas autem, & glutinationes noctu circa oculos fientes, expurgat & probè iuuat posca aquosissima, & ipsa aqua per se frigida affusa. Et aliquod ex siccis delachrymatiuis appellatis, præsertim quod croceũ procatalepticum, hoc est, præoccupatiuum, siue perseueratiuum, appellatur.

Inflammationis oculorũ superficialis curatio. Cap. IIII

Quod si inflammatio superficialis fiat in tunica agnata, & dolor uehemens non adsit, repulsoria in ipsis adhibenda sunt collyria, ita ut uehementiã mordacitatis ipsorum, per oui ammixtionem mitigemus. Plerunq; enim tenuis oui liquor cum collyrijs Monohemeris, hoc est, diarijs appellatis, sufficit ad curandas superficiales & incipientes lippitudines, citra magnam inflammationẽ, & uehementem dolorem. Sæpe enim ita inflammationes mitigauit, ut homo ad uesperam balneo usus sit, & postridie collyrio nardino ad restitutionem in integrum, & corroborationẽ se illeuerit. Ammiscetur autem ad collyrium nardinum circa primam illitionẽ, minimũ quiddam ex repulsorijs, circa secundã adhuc minus. In quibus igitur collyrijs dominanẽ adstringentia, plurimũ liquorem oui esse oportet, modicũ uero collyrij. In quibus autem pręualent cõcoctoria, uelut est nardinũ, ea crassius adhibenda sunt. Fomentũ adhibendũ est his per spongiã, si moderatus est dolor, semel aut bis: Si uehementior, melius est uel quinq; uicibus eo uti, animaduersione tamẽ habita ad oculi qui curaẽ sensus subtilitatẽ aut hebetudinem: Quicunq; enim oculi secundũ naturã uenas amplas habent, & sanguine plenas,

plenus, itemq; qui glauci ſunt, omnino non ferunt collyriorum adſtrictionem. Quare aquoſiora in his collyria adhibere oportet.

De inflammatione ob plenitudinē, & chemoſi oculorũ. Cap. V

Si plenitudo in toto corpore ſubiecta eſt, & inflãmatio in oculis magna fit, & dolor uehemens adeſt, non amplius ſufficit collyriorũ uſus ad talem affectionē. Vario itaq; opus habemus in his medicationis ductu. Et oportet prima ac maxima auxilia adhibere. Quorũ etiam Hippocrates in aphoriſmis meminit, ubi ait: Dolores oculorũ ſoluit meri potus, aut balneum, aut fomentũ, aut medicamentum purgatoriũ, aut uenæ ſectio. At non eidem homini omnia auxilia hæc adhiberi iubet. Sed alij uenæ ſectionem, alij purgatoriũ pharmacum: alij fomentum, alij balneum, alij uini potum. Itaq; à balneo initium faciamus.

De balneis. Cap. VI

Balneũ conuenit his quibus inflãmatio tumida in oculis eſt. Eſt autem tumor mole quidē laxus, ſed ad tactum frigidior, & colore albus, & qui influit fluxus, minus mordax eſt, & minus calidus. Imò neq; chemoſis in ipſo oculo ſubrubra eſt, neq; diſtenta. Hæc autem affectio magis in ſenili ætate contingit, & plerunq; hyemis tempore, & magis fœminis pinguibus: Et ut compendio dicam, omnibus frigidum ac pituitoſum cerebrũ habentibus, inflammatio tumida contingit. Quum itaq; omnia relata ſigna uideris, confidenter balneũ aſſumito: adeò enim ægrũ leuat, ut alio auxilio non habeat opus. Oportet autem magis in aëre morã trahere, & oculos plurimũ fouere ſicciore fomento per ſpongias multũ expreſſas. Quod ubi feceris, palàm percipies tumorem in calido aëre diſparuiſſe, & interim ægros penitus ab affectione liberatos. Si uero quid ad perfectam curationem defuerit, nardinum collyriũ in balneũ ituro inſtillato. At ſi moderatus apparuerit dolor, etiam craſſius collyriũ adhibebis, præcalefactũ uidelicet in cote, ita ut loto, uelut dictum eſt, & è balneo egreſſo, humiditatem diligenter per ſpongiã detergeas, & ſic idem collyrium, illinas, obſeruans ne quid ex ipſo in oculum præterlabatur. Solet enim magnum damnum excitare. Quare neq; ſudantibus illinendum eſt. Fit enim in balneo humorum diffuſio, & præterlapſum collyriũ mordacitate quadam inducta, materias facilè ad oculum trahit, & duplicat inflammationes. Si uero relata affectio durabilior fiat, & fluxionis eſſentia, ad frigiditatem magis ducatur, tunc ſmegmata capitis in balneo adhibenda ſunt, & pulueres inſperſiles poſt balneum. Et primum quidem ſimplicibus uti oportebit. Si uero cauſa perſeuerarit, etiam ad compoſita tranſeundũ eſt, quorum ſylua talis eſt. Baccæ lauri, nitrum toſtum uino extinctum, ſampſuchus, fex uini uſta, & ſimilia. Puluiſculi uero mulieribus præſertim conſueti adhibendi ſunt, qualis ſunt ex iride, & apij ſemine, & cupreſſi pilulis, & ungentis ſiccis appellatis. Oportet autem non immodicè calida eſſe, neq; acria quæ adhibentur, ſed leniter calida, & habere, ad adſtrictionē ammixtam. Horum uero compoſitiones iam relatæ ſunt in præcedenti ſermone. Smegmata igitur in balneo inijcere oportet ſincipiti, pilis prius inter ſe diſparatis, quo auxiliũ corpus cõtingat, percipiendumq; ut in balneo os claudant, quo calido aëre uehemẽter per nares attracto, ſubiectã materiã citius tranſmutent. Poſt balneũ autem deterſis capillis, puluiſculi inſpergant, uelut dictũ eſt. Et de balneis quidem hactenus. Conſequenter etiã de uini potu.

De uini potu. Cap. VII

Vinum attenuat, & incraſſatos humores tranſmutat. Et ſæpe per accidens aliquod horum euacuationem facit. Conuenit autem eſſe uinum colore fuluum, & ſubſtantia tenue, & non uetus, neq; uehementer adſtringens. Dandũ eſt aũt

uinum

uinum his maximè qui ipsi adsueti sunt, & qui siccam ac frigidam intemperiem
magis prædominantē habent. Videtur enim societatem quandam ad balneum
habere uinum ipsum. Quū igitur euacuatione ac transmutatione humorū opus
fuerit, balneum assumendū est. Quum autem transmutatione, & renutritione, ac
humectatione & calefactione, moderataq; euacuatione, uino opus habemus: mi
scere igitur uinū oportet aqua calida non multa. Sit etiā meracius quàm pro con
sueta temperatura. Sit & aqua quæ adijcitur purissima, & fumi ac odoris exors,
& ualde feruida, quo etiam seipsa tenuior euadat, & sufficiat ad amplioris uini
temperaturam. Sit & poculum in quo exhibetur amplius, & conetur æger ocu-
los inter potandum aperire. Sic enim exoluta obstructione, & multa naturali ac
saluberrima lachryma influente, à dolore liberabitur. Statim enim laxantur pal-
pebræ, & seipsis magis mobiles fiunt, ac leuiores. Illud uero considerare oportet,
an ne caput hominis facilè lædatur, talium enim caput facilè læditur ex uini po-
tu. Cæterum ad reliquias affectionis oculi, collyrio uti oportet, primum leni ac
dulci instillato, ad accessoriam perturbationem curandam. Et ubi oculi in quie-
to statu fuerint, & à feruore inflammationis liberati, tunc repulsorium collyrium
adhibeatur, quale est quod Hermolaus appellatur, & cōsimilia sistentia appel-
lata. Dum enim rubor adest, & inflammatio, adstringentibus collyrijs uti non
oportet. Conclusis enim per adstrictionem materiæ reliquijs, dolorem maiorem
faciunt. Et de uini potu hactenus. Dicendum & de uenæ sectione.

De uenæ sectione. Cap. VIII

Adhibenda est uenæ sectio, si nihil ex sæpe relatis impedierit, in dolore oculo-
rum, in his quibus multa oculorum distentio est, & multus rubor, & ad contactū
resultus, & ardor, & lachryma multa ac calida, & chemosis iuxta corniformē &
agnatam tunicā, ut à uehementi inflammatione palpebræ euertantur, ut uix ocu
los operiant, & subrubra apparet tunica agnata, & maiori tumore prædita est, &
totum corpus sanguine repletum. Secanda est autem potius superna in cubi-
to uena, humeralis appellata, faciendaq; est maior sectio, ad hoc ut crassior san-
guis euacuetur, ueloxq; animi deliquiū succedat, quo dolor eximatur, & inflam
mationis feruor extinguatur. Euacuatio autem toto corpore, collyrijs & reliqua
curatione, reliquiæ affectionis percurentur. Vtendum est autem collyrijs, qua-
lia sunt cygnaria, & Libiana, ita ut aquosiora calida instillemus. Fomento in his
non ualde adhibenda sunt, sed per spongiam ex aqua tepida leniter detersio fiat.
Alimenta danda sunt lenia, facilia, concoctu & ad digerendum, uentri com-
moda, urinam cientia, nihil acre & salsum habentia aut crassi humoris aut ægrè
concoctile. Post inflammationis depulsionem, nardinum aquosius instillan-
dum est usq; ad perfectam sanitatem. Et uenæ quidem sectionis hactenus men-
tio facta sit. Transeundum est hinc ad purgationem.

De purgatione. Cap. IX

Si neq; ætas, neq; anni tempus, neq; stomachi imprimis debilitas, aut alterius
cuiusdam uisceris, neq; aliud quoddam maximum impedimentū fuerit, purga-
tio assumenda est, in his quibus tenuis & multa lachryma defertur, aut salsa, aut
acris, aut frigida. Et uniuersum corpus uitiatis humoribus refertum, & caput su-
perfluitatibus redundans, & aluus assiduè suppressa, & copiam ex hoc malarum
superfluitatum congregans. Et ad hæc uehemens doloris uexatio adest. Nam
in uenæ sectione plenitudinem totius corporis suspectā habemus. In purgatio-
ne uero uitiosos humores auersamur. Purgatoriorū autem natura non una est,
sed plures. Iuxta redundantē enim & affligentem humorē, pharmacorū materia
euariat.

euariat. Siquidem igitur aluus aſſiduè fuerit ſuppreſſa, aloë ipſis exhibenda eſt, cum braſſicæ ſucco trita, & in catapotia redacta. Si uero pituita magis redundarit aquoſa, exhibe pharmacum ex euphorbio, pipere, & ſale ammoniaco pręparatum. Si uero bilis abundarit, picram ex aloë dato, ſcammoniæ leuiſſimè tritæ duobus ſcrupulis, aut minus additis, pro uirium ratione. Si autem atræ bilis humor dominatur, addantur ad picræ doſim, epithymi ſcrup. VI. & ſcammonię obol. III. Cæterum poſt ſufficientem per purgatorium euacuationem, ſi quidem ſimplex & ſine uulnere fuerit affectio, adſtringentibus collyrijs utendũ eſt: quale eſt Hermolaus, & ſimilia. Et hæc per inſtillationẽ adhibenda ſunt. Si uero uulneratus fuerit oculus, teneris utendum eſt. Qualia ſunt cygnaria, & libiana. Iam igitur Aphoriſmi Hippocratis ſcopus, quantum in præſens opus eſt, relatus eſt, hoc eſt, quomodo ad maximos dolores ac inflãmationes citò inſtare ac reniti oportet. Quandoquidẽ uero in multis maxima auxilia relinquuntur, uenæ ſectio maximè & purgatio: conſiderandũ ſanè eſt quomodo tales tractare oportet. Proinde cum uniuerſalibus iam relatis ſignis, etiam peculiaria quædam circa oculum ſigna uidere eſt, totum morbũ redarguentia ac indicantia. Gramæ itaq; & lachrymæ apparent, aliquando glutinoſæ ac craſſæ, aliquando tenues & citò deſtillãtes. Et aliâs ſalſæ aliâs acres, aliâs mordaces. Et quandoq; calidę quandoq; frigidæ. Grama itaq; ſtatim in principio lippitudinis apparens, magis cruditatis ſignum eſt, & diuturnã lippitudinem fore ſignificat. Oportet itaq; in talibus leniter curationem facere per dulcia collyria inſtillata, & reliquũ conſimilem ductum, quo temporis progreſſu concoctio uere fiat. Nam repulſoria collyria, quum ſint ferè uiribus frigidiora, obſtructionẽ & corporum condenſationẽ faciunt, & dum humorũ materias cõcludunt, maximas inflammationes ac graues dolores inducunt. Aliquando etiam ruptionem tunicæ corniformis faciunt, propter humorũ diſtentionem, & maximè ubi rubor adeſt, & inflammatio, & materiæ multitudo in oculis ſubiecta eſt. talia uero collyria ſunt quę ex uberiore opio & acacia præparantur. Quale eſt quod Antoninus, & quod Hermolaus appellatur. Et quæ Pelaria appellantur, & his ſimilia. Quidam enim collyrio Antonino amplius uſi, unà cum dolorũ augmento, etiã uim uiſiuam iniuria affecerunt. Nam per immodicã perfrigerationem, portulacæ mortificationẽ magis induxerunt.

De fomento. Cap. X

Fomento utendum eſt multò, maximè ſi in principio craſſiſſimæ gramæ apparuerint, quo ipſę extenuentur. A balneis autem penitus abſtinendum eſt. Aliquando etiam à uino. Tibi exhibendi ſunt modici, uentri commodi, ac attenuantes. Quod ſi duriorem aluum habuerint, per betarum ac furfurum decoctum eluatur, cum melle ac ſale. Os autem per pharmacum ex moris illinatur, ad materiæ euacuationem. Aut per collutionem aliquam pituita per os detrahatur: pleriq; enim maxillares muſculos læſioni obnoxios habentes, manducationem ægre ferunt. Poſtea uero uelut dictum eſt, ſimplicia collyria infundantur. Et ſi quidem calida fuerit affectio, Libianis collyrijs utendũ eſt. Quale eſt quod à nobis ad huiuſmodi affectiones experientia cognitum eſt, & in Herætomis reperitur, & ab ipſo Tephrum appellatum eſt, pompholygemq; non habet. Vnde etiam nos deſcriptionem ipſius delegimus. Nam pompholyx rara inuenitur, & facilè adulteratur. Optima eſt autem pompholyx colore non alba, ſed magis ad liuedinem uergens. Signum optimæ eſt, ſi in prunas inſperſa, auricolorem ignis ſpeciem efficit. Vtendum eſt igitur collyrio Tephro appellato, ad lippitudinem à calido humore obortam. Si uero non affuerit hoc, alio quodam ex

Libianis appellatis utendum est, aut cygnario. At si inflammatio affuerit, cum lachrymæ calidæ influxu, hecatontarchium collyrium aquosius instillare conducit, si non ulceratus fuerit oculus. Et si quidem inflammatio prædominatur, addenda sunt ad hecatontarchiũ quædam non adstringentia collyria. Si uero influxus magis præualet, ipsum per seipsum aquosius infundatur. Omnibus autem præstat, in quibus gramæ crassæ sunt ac uiscosæ, id quod ex uino paratur, & Isotheum inscribitur, cum albumine oui infusum, atq; hoc aquosius, ut coloretur solum ouum ex collyrio. Citissimam enim opem affert citra aliud auxiliũ. Post collyriorum usum, si puncturam aliquam aut mordacitatem, aut caliditatem perceperit, solum albumen oui calefactũ infundatur. Nam lachryma ex supernis partibus delata, apud palpebram colligitur, & arenæ imaginationẽ exhibet. Et quidam Medici fidem habentes his quæ ab ægro dicuntur, uelut sit aliquid sub palpebra arenæ, inuersam palpebrã spongia detergent. Et uidentur sibi in præsens quidem ęgrum ab omni suspicione liberare. Verum maximũ detrimentũ in posterum ipsi inducunt. Dum enim exasperant palpebrã, pungitiuum dolorẽ conduplicant. Proinde his quæ ab ægris dicuntur non ualde attendere oportet. Doloribus enim perturbati, ignorãt id quod ipsos lædit. Conuenit igitur post collyrij usum, largo fomento uti: hinc enim lachrymę influxus dissoluetur. Deinde solum oui candidum præcalefactũ infundere. Statim enim à punctura liberantur. Rarefacit enim albumen oui meatus & per uiscositatem facilè euacuat, lachrymã & meatus obducit, ac humorũ acrimoniã contemperat, & ipsorum tenuitatẽ ad iustam spissitudinẽ transmutat. Et in summa, siue punctura infestarit, siue non, infundendũ est oui candidũ per seipsum, post collyriorum usum. Omnem enim morbosam putredinẽ deterget. Nam collyriorum essentia quomodocunq; tenuis fuerit, tunicis tamen oculorũ ac palpebris insidens, aspretudinẽ quandam inducit, quæ ubi oculum contigerit minimè bona censenda est. Quidam porrò dolorem obtundere uolentes, & caliditatem & acrimoniã edulcare, lac pro ouo infundunt. Decipiũt autem seipsos ex ignorantia, pro paruo solatio, diuturnam affectionem ægro propinantes. Idem enim faciunt quod hi qui uulneri pinguia adhibent, & carnem superexcrescentẽ augent. Sed & quum lac facilè alteretur, à caliditate in oculo præter naturam acrius euadit. Et de calida quidem lippitudine hactenus. Consequentur etiam de frigida dicendum est.

De frigida oculorum intemperie. Cap. XI

In frigida oculorum intemperie minus quàm in calida dolores fiunt. Tardius aũt curantur, & si successerit in his inflammatio, tumida fit & colore uelut plumbea. Plerunq; autem oculus his non ualde perturbatus est, neq; rubicundus. Lachryma uero ipsis destillat per paruum angulum, aliquando etiam per magnum modica ac frigidissima. Progressũ uero temporis etiam palpebræ inflammantur, & puncturæ consequuntur. Conflatur hæc affectio humoribus pituitosis ac frigidis in capite redundantibus. Aliquãdo etiam ex mora in aëre frigido, & maximè post balneũ. His igitur tempestiuè præeuacuatis per clysterem balneũ adhibeatur. Sed & uinum dandum est, uelut paulò antè in aphorismo Hippocratis dictum est. Infundendũ est autem ipsis incipiente lippitudine collyrium nardinum Zoili ad aquosiorem compagem dilutum. Et quantum lachrymæ imminuuntur, tantum collyrij compages inspissetur. Sitq; tibi hic uniuersalis scopus curationis oculorum, ut pro decremento influentiũ humorum, crassefacias compagem collyriorum quæ adhibentur. Declinante uero lippitudine nardinũ collyrium aqua dilutum per specilli nucleum palpebræ sublinatur.

De ocu-

De oculorum inflatione. Ex Demosthene. Cap. XII

Inflari oculum dicunt, quum absq; manifesta causa intumescens, decoloratior & pituitosior ac fortiter pruriginosus fit cum fluxione. Contingit autem hoc plerunq; senioribus, pruritu ab angulo ad nasum incipiente, uelut si quis à musca aut culice sit commorsus. Frequens est hæc affectio in æstate. Curatur spongiæ fotu. Deinde palpebrã intrinsecus subline melle per se, & cum croco trito. Commodat & liquida Erasistrati panchrestos. Illinendæ sunt & palpebræ forinsecus cum melle. Conducit & euacuare aluum. Deinde etiam lauare, & temperata calida aqua caput perfundere. Et post balneum dare uinum. At si pruritus uehemens est, & ætas ac reliqua permiserint, & nihil aliud obstiterit, uena secanda est in cubito, aut aluus purganda. Prodest & aqua marina affusa præsertim hyeme.

De tumore oculorum. Cap. XIII

Tumere oculum dicunt, ubi palbebrã forinsecus eleuari contigit, decoloratioremq; esse ac grauiorẽ, & ægrè mobilẽ. Itemq; dum pallidior apparet. Aliquando etiam album palpebrę aliquantulũ excedit nigrum. Est aũt tumor laxus forinsecus circa palpebrã obortus, qui digito compressus citò cedit, & citò rursus repletur. Est & utplurimum citra dolorem, & concolor naturali habitui. Fit autem plerunq; à fluxione aquosa. Curandi porrò sunt tumores qui circa solas palpebras forinsecus sunt, citra oculi consensum, præeuacuata per clysterem aluo, solis illitionibus, præmissis fomentis per spongiam. Laxi uero tumores & concolores, præeuacuata similiter aluo, & præmissis fomentis, melle illinantur intrinsecus palpebræ sublito. Prodest & Erasistrati liquida illita. Vtendum etiam ad ipsos apophlegmatismis ex melle cocto, uua passa, thymo & pulegio. Acriora uero uitãda sunt, uelut est staphis syluestris, & similia. In quibus autem oculus condolet palpebræ, præeuacuata aluo, & inedia imperata, spongiæ fomentum adhibeatur. Aliquando etiam faciei perfusione utendum est, & præsertim ubi pruritus consequitur. Deinde absinthium aut hyssopum tritum supernè illinatur cum melle. Si uero corpus debile fuerit, lentem coquito, & per colum culinarium, aut cribrum, aut rarum panniculum seu linteum excolato, & ammixto melle expressum liquorem illinito. Quod si æstas fuerit, crocum cum uino mulso illine, aut cum coriandri, aut solani, aut intubi succo. Facit & glaucium. Oculus uero Erasistrati liquida sublinatur, aut aliquo alio medicamento quod plurimam humiditatem ex oculis ducere potest.

De tumore indurato. Cap. XIIII

Fiunt etiam indurati tumores forinsecus circa oculum, plerunq; renitentes ad contactum ac duri, progredientes usq; ad malas & supercilia. Hoc autem maximè contingit ex carbunculosis affectionibus, & diuturnis lippitudinibus præcipuè in mulieribus. Oportet igitur ubi palpebræ simul intrinsecus fuerint crassefactæ, ipsas euertere, & collyrijs exasperationi destinatis confricare. Si uero forinsecus solum fuerit affectio, nequaquã oculus sublinatur. Sed frictio totius corporis & induratæ partis adhibeatur. Post hæc imperandũ est ut oculos claudant, quo interim diutius confricentur. Deinde subscriptum collyrium oculis illinatur. Thuris drach. VI. gummi drach. VI. aluminis scissi drach. I. malicorij drach. I. Trita ex aqua illine, & siccari permitte. Ad uesperam autem linteum molle & lana superligetur. Imò etiam interdiu, si fuerint. Deambulatione utendũ est multa & lenta. Vitanda sunt balnea, sol, & reliqua calfactoria, legumina item & bellaria. Ira etiam & detentio spiritus, & uomitus, & coitus tollatur.

Vlcerum in oculis cõmunis curatio, Seueri. Cap. XV

Exulceratur oculus aliquando extrinsecus aliqua re illabente. Aliquando ex humorũ influxu, aut erosione tunicæ agnatæ, siue corniformis, aut palpebrarũ, aut angulorũ. Curanda autem sunt in cõmuni omnia in oculis quomodocunq; fientia ulcera, uniuerso corpori prę omnibus prouidentia adhibita, quo id quod redundat in habitu tollatur, per uenæ sectionẽ, aut purgationẽ, aut clysterem. Si uero rei circunstantia omnibus his opus habuerit, omnibus utendũ est. Dięta uero cõstituenda est contraria afflictioni, ita ut tenuem humorẽ inspissemus, crassum aũt attenuemus, & uiscosum secemus, corruptorũ & acriũ temperamentũ inducentes, & undiq; naturale temperamentũ ægro exquirentes. Aluus aũt faciẽ solubilis semper per cibos reddaẽ. Et fricatio multa internarũ partiũ fiat. Vtendum & deambulationibus pluribus lentis, & aquæ potu. Et balneũ rarissimè adhibendũ. Collyria uero tenera ulcerato oculo infundanẽ. Quale est quod Aster appellatur, cõmodissimum ad ulcera medicamentũ. Sed & alba cygnaria à colore appellata, & præsertim quæ ex fœnigræci succo paranẽ. Si uero sordidũ fuerit ulcus, cum fœnigræci succo collyria diluere oportet, & sic infundere. Viscositas enim ipsius facilè remouet sordes. Possidet aũt cum uiscositate etiam laxatoriã facultatẽ. Quare sæpe in ulceribus ipso solo fœnigræci succo usi perfecimus quod opus fuit. Si uero multa fuerit sordes, ad fœnigręci succũ parũ mellis addere conuenit. Oportet aũt fœnũgræcũ exactissimè purgare, & sæpe abluere, ac pura dulci aqua madefacere in fictili uase probè torrefacto: (uitare enim cõuenit æneum uas ad eius cocturã) postera uero die diffusa aqua, aliam purã adijcere, & ad lentum ignem fumũ nõ edentẽ coquere. Reijciatur aũt primũ & secundũ decoctũ, quo omnis amaritudo excludaẽ. Deinde purissima aqua affusa, & olla probè operta, coquito ad cõpagem mellis liquidioris. Postea per linteum excolato, fœno græco non expresso, sed succo sponte defluente cõtentus, utere uelut dictũ est. Cæterũ decoctũ hoc usq; ad secundã, aut ad summũ tertiã diem seruare oportet. Inueteratũ enim acrius euadit. Postquã autem pura facta sunt ulcera, à fœnigræci succo abstinendũ est. Et si profundiora fuerint ulcera, libiano utendũ, aut potius collyrio ex thure. Vbi uero incarnata fuerint ulcera & explanata, aut etiam adhuc paulò profundiora, adhibenda sunt collyria quæ cicatricẽ inducere possunt, quale est Cleonis. Et de cõmuni quidem ulcerũ curatione sufficiunt relata. Cõsequens est ut dicamus quomodo ad singulas affectiones instare oportet. Et primum dicendum est de ulceribus ab extrinsecus illabentibus obortis.

De illabentibus in oculum animalculis, aut paleis, aut arena. Demosthenis. Cap. XVI

Si in oculũ inciderit culex, aut aliud quoddã animalculũ, altero oculo clauso, & affecto aperto, animalculũ sua sponte prodibit. Si uero palea, aut arena, aut tale quid inciderit, tunc etiã idem facere tenta. Si uero permanserit, digito eximeẽ. Aut potius aquã, aut lac, aut aquã mulsam instilla. Si aũt amplius oculo adhæserit, per pharmacũ quoddam non inquinans, & non acre eripe, quale est quod ex melle paratur.

De calce uiua in oculũ illapsa. Cap. XVII

Si calx uiua in oculũ inciderit, aqua quidẽ & lac infusa attrahunt & exurunt. Verũ albumen oui infusum, uim ustoriã calcis obtundit, & eo adhuc magis oleũ rosaceũ.

De ulcerationibus ab igne. Cap. XVIII

Quæ ab igne fiunt ulcera, duriores crustas faciunt. Quapropter frequentius humectentur lacte infuso cum albumine oui, Collyrijs autem utendum est ex libio, & quod Cleoni inscribitur.

De his quæ oculo infiguntur. Cap. XIX

Si in oculum infixus fuerit aculeus, aut officulum, forcipe extrahatur, atq; hoc attentè in directũ ne frangatur. Si uero nihil eminuerit, sed æquale corpori fuerit, specilla duo accipito, & nucleis ipsorum utrinq; admotis, oculum comprimito, ut quod infixum est in medio consistat. Vbi uero prominuerit, uolsella extrahatur. Deinde turturis aut columbæ sanguis infundatur, aut albumen oui. Si uero statim eximi nõ poterit, oculis infusis & cataplasmatis ad inflãmationes cõgruis curetur. Nam post dies aliquot suppurata punctura, id quod infixũ est emerget.

De sugillatione. Cap. XX

Sugillatio dicitur quum ex plaga quadã, ruptis aut cõtusis uasis in oculorũ tunicis sanguis sub tunicã subierit, & statim quidem cruentus color oculi fuerit, postea uero liuidus. Sic affectos curare oportet cõmuni prædicta ulcerũ curatione, per uenæ sectionẽ, aut purgationẽ, & quæ consequunt, infuso candido oui tepido, aut sanguine turturis uel columbæ. Supernè uero imponẽda est lana uino & rosaceo ac ouo imbuta, & deligatio leuis adhibenda. Postera die oculus sępe foueatur per spongiam cum absinthij aut hyssopi decocto, forinsecus autem lana imponatur. Quum uero oculus ab inflammatione liber factus fuerit, melle, aut Erasistrati liquida illinatur, aut collyrio aromatico. Bene facit & solani succus cũ melle infusus. Et thus suffitum cum pari bitumine. Cæterum ad inueteratas sugillationes probè facit hoc. In æris rubri uas pueri incorrupti urinam mittito, & æreo pistillo in sole ad multos dies terito, ut multum succum remittat, & siccatũ melle excipito, ac utitor. Apollonius autem Memphites ad sugillationes ac uibices, tale collyrium prodit. Lapidis hæmatitæ, sanguinis asinini de corde siccati in sole, æquales portiones cum urina pueri incorrupti tere, & cardamines iberidis appellatæ succũ adijce ac simul tere, & infunde. Aut collyria ex his efforma, & usus tempore cũ muria instilla. Aliud. Lapidis hæmatitæ drach. IIII. sanguinis columbæ sicci drac. IIII. sanguinis asinini drac. IIII. gũmi drac. II. terito ac utitor uelut dictũ est.

De puncturis oculorum. Cap. XXI

Omnes puncturę in oculo, quales à stilo aut aliqua cõsimili re fiunt, post communem prædictam curationem, sanguine turturis aut columbæ statim ab initio irrigato, aut oui candido. Et ab initio quidem uitanda sunt fomenta & cataplasmata calida. Post quartam uero aut tertiã diem, toto corpore præeuacuato, spongijs foueto, & cataplasmata ad inflammationes destinata imponito. Collyria uero adhibeantur leuissima, etiã si impura appareant ulcera. Vtendũ igitur est spodiaco, & tephro, & astere, ac similibus. Facit & collyrium Nili ex rosis aquosum cum ouo instillatum.

De uulneribus profundioribus. Cap. XXII

Quum profundius & maius factum fuerit in oculo uulnus, ut periculum sit ne effluant ex oculo humores, animaduertendum est ne inflammatio succedat, & febris subsequatur. Præ omnibus igitur uenæ sectione utendum est, si uires sustineant, nullum est enim efficacius auxilium ab initio. Si uero uenæ sectio relinquatur, purgatorio idoneo utamur, sin minus, clysteribus aluum subducentibus euacuatio fiat. In oculum uero calidum oui instilletur. Et cataplasma adhibeatur ex ouo simul contuso uitello, cum rosaceo & uino, ita ut leniter tepefactum & lana exceptũ imponatur. Sequentibus diebus fomentũ fiat ex decocto rosarũ aut meliloti, & infundatur lac muliebre cum ouo tepidũ. Cataplasmata adhibeantur ad inflãmationes descripta, & maximè id quod ex capitibus papaueris, meliloto, croco, & pane parat. Illinenda est etiã frons ac tempora modico apio cũ croco.

Sint autem leuia cataplasmata, & superna palpebra sola ex his integatur, quo aperiri possit oculus, & lachrymas influentes excernere. Oculus quoq; leuiter deligetur. Si uero aliqui cataplasmata ferre non possint, his palpebræ, ac tempora, & frons collyrio Nili ex rosis illinantur: Si uero uehementiores fiunt dolores, caput pilis denudetur, & cucurbita occipiti ac uertici affigatur. Et in noctem quædam dolorem eximentia in potu exhibeantur. Circa quartam uero aut septimã diem Nili collyrium ex rosis instilletur aquosissimũ usq; ad perfectam curationẽ. Cibus dandus est sorbilis, boni succi, uentri cõmodus: oportet enim uentrẽ semper probè solubilem esse. A uino uero abstinendũ est usq; ad declinationem. Cauenda sunt autem & quæ caput replent, & fluxionem irritant.

De ouiformis humoris excretione. Cap. XXIII

Si puncto oculo ouiformis humor excernatur, ut etiã oculus aliquantulũ contrahatur, reliqua quidẽ similiter, uelut dictũ est fiant, ut ne inflammatio succedat. Verũ post inflãmationis ac ulcerationis declinationẽ, balneũ conducet, & uinũ tenue moderatũ. Et cibus boni succi, quo humor probè renutriatur ac rursus expleatur.

De oculi prolapsu. Cap. XXIIII

Prolapsus totius oculi, ex uiolenta quadam capitis plaga contingit, aut ex ulceribus carbunculosis, aut internis uasis ac pelliculis, quibus adhæret oculus, ruptis aut laxatis. Procidit enim quibusdã totus oculus foras, ut à palpebris contegi non possit. Aliquando etiã usq; ad malas & supercilia procidit. Atq; hoc maximè contingit ex casu ab alto loco, aut ex plagis capitis uiolentis. Periculosa est aũt affectio. Itaq; curatio statim adhibenda est, per uenæ sectionẽ, aut purgationem. Sed & reliqua adhibeanť quæ relata sunt in cõmuni ulcerũ curatione. Contrahendus est cibus, & postea in ouo & rosaceo ac uino simul cõtusis lanã imbue & impone. Deinde uero cataplasma ex meliloto & papaueris capitibus adhibe, cui addita sunt hyoscyami folia cũ pane aut psyllio modicè madefacto. Assiduè uero alterentur cataplasmata, ut ne calefactę partes suppurenť. Sequentibus diebus remittente inflãmatione, cucurbita occipiti cũ scarificatione affigatur. Præsente uero inflãmatione, cucurbitę sunt ineptę. Assiduè aũt ouũ & lac tepida instillenť. Remittente uero inflãmatione, collyrio Nili ex rosis cũ ouo utendũ est. Aut etiã mellis fumi exortis parũ ipsi ammiscendũ, ad saniẽ excernendã. Simul aũt sub palpebrã subijciendus est specilli nucleus, ut ne cõcretio aliqua fiat. quod si prolapsus magnus factus fuerit, & nulla spes est ut uisus restituatur, cataplasmatis suppuratorijs utendum est, qualia sunt quæ ex polline fiunt. Sed & lentem cum melle imponere oportet. Et inflammatione declinante balneũ petendũ est.

De ulcerationibus superficialibus, ex humorum influxu obortis nubecula, caligine, epicaumate & encaumate. Cap. XXV

Quæ ex humorũ influxu fiunt superficiales ulcerationes, diuersimodè nominantur: caligo enim est ulcus superficiale in nigro oculi factũ, consimile caliginoso aëri colore cæruleo, quod multũ locum nigri occupat. Quũ uero in pupilla factum fuerit, non facilè ægri uident. Nubecula autem uocatur profundius ac minus caligine ulcus in nigro, & est colore albius. Epicauma uero dicitur, quum nigrum oculi in superficie exasperatũ, inustum fuerit, & colorem cinereũ prę se tulerit. Encauma uero est ulcus utplurimũ ex febre fiens, cum crusta impura, in nigro aut albo. Et in nigro dum fit in profundo, plerunq; in purgatione, maiore tunicarum corrosione contingente, humores paulatim foras effunduntur, & totus oculus effluit. Has igitur superficialissimas ulcerationes, cum febre aut sine febre fientes sanare oportet, aluo per clysterem præeuacuata, ita ut collyrium Nili ex

rosis aquosius instillemus, & in ipsis interuallis infusionis collyrij, lac infundamus. Præteritis deinde aliquot diebus, ammiscendum est ad Nili collyriũ, chiacum appellatum Apollonij, aut aromaticũ. Deinde uero etiam meracis his utendum. Citò enim cicatrices, easq; tenues & ferè non apparentes inducunt.

De argemo. Cap. XXVI

Argemũ est ulcusculum circa iridis circulum factũ, partem albi, & partem nigri occupans, & album apparens. Quum igitur profundius & sordidũ factũ fuerit circa iridis circulũ, & citius repurgatũ, aliquando procidit tunica uuiformis. Quapropter meatus obducẽtibus pharmacis in ipsis à principio utendũ est, quo ulcera ab inflammatione liberentur, & tunica oculi subnutrita crustam reijciat.

De fossulis & concauis ulcerum generibus. Cap. XXVII

Fossulæ appellant quum in nigro fiunt caua, angusta, & pura ulcera, punctuis similia. Concaua uero uocantur, rotunda & ampliora fossulis ulcera, & minus profunda. Nõ igitur ipsa purgare oportet per acria collyria, sed potius per mitia renutrire, & maximè ea quæ fossulę appellantur. Concaua uero diuturna primũ leniter detergentibus curabimus, & deinde ad renutrientia transibimus, qualia sunt quæ ex thure fiunt. Vbi uero explanata fuerint, aut etiã adhuc cauiora sunt, Cleonis collyrio utendum est. Si uero sordes multæ ulceribus insitę fuerint aqua mulsa infundatur. Nos autem ad fœnigræci decoctũ paratum uelut antea dictũ est, modicũ mellis ammiscuimus, & citius rem quæsitã assequuti sumus. Vtimur etiam in cauis ac sordidis ulceribus collyrio Theodotij Seueri aquosiore cum ouo, & citra omnem dolorem repurgat, & celerrimè ad cicatricẽ perducit. Meminisse uero etiam in his oportet prædictæ communis ulcerum curationis.

De suppuratione, aut ungue. Cap. XXVIII

Suppurationes in ulceribus fientes diuersas appellationes habent. Vnguis enim dicitur quum à profundiore ulcere pus defluẽs, & inter tunicas illapsum, & in circulo iridis figuratũ, similem ungui resecto imaginem præ se fert. Ampliore uero pure collecto, & dimidiũ nigri occupante, aut per totam corneã tunicã pellucente, suppuratum esse oculum dicimus. Fiunt autem hæc etiam circa exulcerationem, dolore capitis, aut lippitudine prægressa. Contingunt etiã inflammatione prægressa, propter ampliorẽ humorum repletionẽ diruptis quibusdã uasis, & sanguine ex ipsis profuso suppurato. Consequitur autem ad suppurationẽ dolor uehemens pulsatorius, & rubor circa oculum totum, & temporum dolor. Curatio facienda est ab initio reiectis fomentis, per alui per clysterem euacuationem. Deinde per uenæ supernæ in cubito sectionem. Ita ut postea etiam uenam circa magnũ oculi angulũ secemus, citra colli ligationẽ, aliàs fieri solitã. Sed & cucurbitã occipiti affigemus, aut hirudines temporibus. Deinde collyrijs ad inflammationes destinatis utendũ est, & maximè Nili ex rosis, cum ouo aut lacte aquosius instillato. Post tertiã uero diem fomentũ per spongiam adhibendũ est, moderatè primum, deinde paulatim semper facta maiore accessione. Et collyria quidẽ meatus obstruentia uitanda sunt. Vtendũ autẽ discussorijs ac lenientibus, maximè chiaco Apollonij, & similibus ex myrrha paratis, quæ diasmyrna appellantur: Quę enim uehementer discutiũt ac resiccant, statim quidẽ multã tenuioris euacuationẽ faciunt. Quod uero reliquũ est & crassius condensat, & ut ægrè dissolui possit resiccat. Galeni. Medicus quidã apud nos expertissimus ophthalmicus, etiã capitis concussione multos sanauit. Et locabat quidẽ ipsos in sella erectos, & utrunq; à lateribus caput appræhendebat, atq; ita cõcutiebat, ut nos manifestè uideremus pus deorsum ferri, & infrà manere, propter grauitatem uidelicet.

cet. Quũ igitur in ſuperficie fuerit pus & ulceri contiguũ, dum purgaẽ ulcus om
nino etiã in uaporẽ exhalat pus: quũ uero ulcus ſuperficiariũ fuerit, & ſuperius.
Pus aũt amplius, & in profundo inferius ulcere, & à pharmacis non excolatur,
oculũ ſub pure perpungere oportet, acu obliquè circa iridẽ & coronã appellatã
immiſſo, & pus excernere. Atq; hanc chirurgiã locis non inflãmatis adhibere o-
portet. ſuppurationes aũt in albo tunicæ agnatę fientes, ſcalpro uenę ſectorio ex
inferna parte diuidito, & tunicã agnatã leniter ſubexcoriato. Cęterũ poſt humo-
ris euacuationẽ, in utriſq; oui candidũ inſtillato. Deinde integrũ ouũ cum uino
mulſo cõquaſſato, & molli lana exceptã oculo ſuperponito ac deligato. Poſtera
uero die fomento ex aqua calida per ſpongiã adhibito, & ouo infuſo, rurſus prę
dictum lanæ hapſum imponito, & poſt triduũ collyrio Dionis illinito, aut quo-
piam ex his quę ad perpunctiones adhibenẽ. Eſt aũt Dionis collyriũ hoc. Spodij
drac. III. thuris, ſquamę æris, myrrhę, acacię, ſpicænardi, opij, ſing. drac. I. gummi
drac. VI. excipe aqua pluuiali. Vſu uero expetente infunde cum candido oui, &
prędictũ lanę hapſum ſuperpone. Si uero poſtquã inflãmatio ceſſauit, caro ex di
uiſione prominuerit, prædictũ collyriũ cũ lacte dilutũ illine. Probè etiã deprimit
& repurgat chiacũ Apollonij.

De puſtulis. Cap. XXIX.

Puſtulę fiunt & in albo, & in palpebris. Plerunq; uero circa corniformẽ tuni-
cam. Et *aliæ in ſuperficie fiunt, aliæ in* profundo: cõſtat *enim tunica* corniformis
ex quatuor uelut membranoſis corpuſculis, denſiſſimis ac fortiſſimis. Aliquãdo
igitur ſub prima membrana puſtulã fieri cõtingit, quando etiam colorẽ nigriorẽ
præ ſe fert. Aliquãdo ſub ſecunda aut tertia cõſiſtit, quando ſanè etiã albidior pu-
ſtulæ color fit, eo quod in profundo tunicæ corniformis occultaẽ: naturalis enim
puſtulæ color niger eſt. Tunica uero corniformis alba eſt, & cornibus ſimilima.
In quantũ igitur in profundo corniformis tunicæ puſtula occultaẽ, in tantũ colo
rem aſſimilat, & maiorẽ dolorẽ inducit, & moleſtior eſt. Nam ſiue ob plenitudi-
nem rupta fuerit puſtula, ſiue ab acrimonia corroſa, ut tunica ulcereẽ, facilis cura-
tu eſt ſuperficiaria ulceratio. Difficilis autem profunda. Periculũ eſt enim ne re-
liquum corniformis in profundo tenue exiſtens rumpatur, & uuiformis proci-
dat, ac effluãt oculi humores. Præſertim ſi iuxta pupillam ruptio fiat. Facta enim
iuxta pupillam ruptione, etiamſi pro more ægri, tamen aliud quid graue conſe-
quitur. Nam inducta ulceribus cicatrice, homo non uidebit, propter inductas ci-
catrices. Quandoquidẽ uero aliquãdo etiam ob corniformis corroſionẽ uuifor-
mis tunica procidit, & ſuperficialis puſtulæ imaginationẽ facit, operæpretiũ eſt
de his exactius diſtinguere. Puſtula itaq; ſuperficialis, ſimiliter undiq; nigra eſt,
non tamen nigredine exactè ſaturata. At in uuiformi tunica pars quæ procidit,
aut nigra eſt, aut cærulea. Quod uero maximũ ſignum eſt, fundum prolapſę uui-
formis per circulum reperies album. Alba eſt enim colore corniformis tunica,
qua rupta uuiformis procidit. Sed & pupillę magnitudo imminuiẽ in uuiformis
prolapſu, aut ſanè omnino euariat ſecundũ figurã: non enim pupilla exactè con-
ſeruat rotundã figurã in prolapſu, ſed iuxta partẽ quandã uelut diuulſa apparet.
Proinde relatis ſignis diligenter intendere oportet, & affectiones inter ſe diſtin-
guere. Nam iuxta affectionũ differentias etiã curationẽ uariare oportet. In pro-
lapſu enim uuiformis, magis adſtringentib. ac repulſorijs utimur. In puſtulis ue-
ro his quæ leniter diſcutiunt. Curandę igiẽ ſunt puſtulæ ita ut caueamus primum
multiloquiũ, ſternutationes, iras, ſpiritus, detentiones, clarũ ſplendorem, deinde
contrahendus eſt etiã potus ac cibus, & ad alui euacuationẽ acri clyſtere utendũ
eſt. Tentandũ quoq; ut lacte aluus ſoluatur, in quibus id neq; aceſſit, neq; in ni-
dorem

dorem uertitur, neq; uomitu reijcitur. In talibus enim uitandum est lac, & utendum gallinæ iure, aut cnici succo, aut aloë, aut per simplicius quoddam aluus soluenda. Vitanda sunt etiam uehementiora purgatiua, & maximè quæ stomacho sunt magis infesta. Deligationes autem & multos lanæ hapsos in his reprobamus. Valde enim nocent non solum in his, sed etiam in omni lippitudine, ex humorum acrimonia facta. Cataplasmata igitur adhibere oportet, ubi inflammatio affuerit, maximè in principio, leuia quidem, sed lata. Sunt enim cataplasmata tenuibus ac mollibus linteolis illinenda, & super totum oculum imponenda, supercilio ac mala & tempore simul comprehenso, & sinenda, quàm diu fuerint madida. Postquam uero siccata fuerint, tollenda & alia imponenda. Adhibeantur ea quæ ad inflammationes cōgruunt, uelut est tenue ouorum, & uitelli ouorum triti cum croco ac modico opio, moderatoq; passo ac pane. Conueniunt etiam adstringentia, uelut sunt mala cydonia cocta, aut malicorium in aqua coctum. Verum uitandū est, uelut dixi, ne oculum in his diutius deligetur: est enim nocentissimū hoc. Mitigata uero inflammatione, etiam ab emplastris abstinendum est, propter grauitatem. Collyria uero in principio conueniunt, Nili ex rosis, cum lacte dilutum & infusum. Proficiente autem curatione, adhibendū est id quod ex thure, myrrha, ac croco paratur. Postea etiam nardina. Forinsecus aūt illinendæ sunt palpebræ collyrio Nili ex rosis, frons uero acacia & hypocisthide, cum croco & modico opio. Fomenta ab initio tepida adhibeantur. Nam intenta à principio inflāmationes exacerbant. Postea uero caliditatē intendere oportet. Deambulationes & alij motus ab initio non cōueniunt. Balnea uero & reliqua uaporatoria fomenta post principiū. A uino abstinere oportet per omnē curationem, & aqua calida in potu uti, & cibos molles ac facilè cōcoctiles accipere. Fugienda est in his sanguinis ex fronte aut uenis angularibus detractio: procidit enim oculus, & maximè si inflāmatio simul affuerit, aut profundior exulceratio.

De carbunculis in palpebris. Seueri. Cap. XXX

Quandoquidē carbunculi sunt ex genere pustularū, & fiunt hi quoq; aliquando in palpebris, oculumq; ad maximū consensum perducunt, age & ad hos pauca auxilia proferamus, dinotiones ipsorum primum exponentes, quum sint etiā alij quidam abscessus palpebrarū, qui imperitis carbunculi uideri possint. Nam & ordeolum tuberculū, & pani, & uari circa palpebras fiunt, sed cū tumore quodam hæc, & ferè citra inflammationē, & non cum uehementi dolore. Carbunculi uero ruborē ab initio habent, ut oculū sibi peruri putent, tumorē uero aut eminentiā non statim inducunt. Nam ob immodicā caliditatē, uelut ruptionē quandam carbunculus sustinet, & quod effluit ex ipso quū sit acre ac mordax, superficiem quidem carbunculi resiccat, & crustam inducit, uicinis uero lotis morbum inserit. Consequitur igitur ad ipsos fortis inflammatio, tum ipsius oculi, tum partium circunsitarum, & maximè glandularū circa aures, ut quandoq; magnarum ulcerationū, & ruptionū oculi causa fiunt, insuperq; prolapsuū, & nuditatis palpebrarum. Et cicatrices à carbunculis crassæ fiunt, & assiduè ulcerantur. Et in reliquo quidē corpore sanguis qui effluit ex carbunculis niger reperitur, propter superassationē. In oculis autem sanguis non omnino ex carbunculis manat, eo quod neq; redundet in oculo sanguis. Vnde plerunq; etiam albi colore sunt carbunculi in palpebris. Et si quidē emotio affectionis cita cōtigerit per conuenientem curationē, carbunculus penitus disparet, si uero durauerit, & ęgrè discuti poterit, necessariò locus nigrescit. Proinde incipientibus carbunculis non statim ad cataplasmata & illitiones progredi oportet, sed per clysterem primum aluum

euacuare. Deinde lacte moderatè cocto purgare. In sanguineis corporibus etiã
uena secanda est. Postea per spongias fomentum adhibendum, primum ex sim
plicioribus. Adstringentibus enim & frigefacientibus, & aliquando etiam resic
cantibus pharmacis usi, hos sanabimus. In principio igitur quũ feruor adest, hu
morem extinguere conantes, coriandro trito ruborẽ oculi illinimus. Et solanum
cum passo tritũ & carbunculo adhibitũ, statim ipsum abolet. Atq; hic ductus in
principijs magnopere prodest. At frigefacientia cataplasmata oculo in carbun
culis adhibita, repellunt quidẽ id quod influit carbunculo, & externas inflãma
tiones sedant, uerum periculũ est ne in ipsum oculũ impetũ faciat: hoc enim sola
num aliquãdo perpetrauit. Adhibitũ enim cum passo statim quidẽ tumorẽ abo
leuit, oculus aũt hinc repletus est. Cęterũ carbunculos iam depascentes uariè cu
rare oportet. Nam quod defluit acre ac mordax existit, ut etiã uicinos locos depa
scatur, & periculũ sit ne oculus lædat: solet enim erosio his contingere. Cõuenit
igit spongia detergere, & oculũ moderatè perfundere, rosarũ, aut rubi, aut pam
pinorum uitis decocto. Sit aũt tepidius decoctũ, aut potius lactei teporis. Quod
si etiã sordidi fiant loci, ex eo quod nome depascens præualuit: (sæpe enim etiã
palpebræ excidunt) ad huiusmodi fluxiones etiã hypocisthidis succũ aquæ am
miscemus, & myrtũ & acaciã passo diluta locis illinimus. Oportet enim pro cor
poris curãdi ratione, etiã materias eligere maximè medias. Valde enim efficacia
pharmaca loci non sustinent, qualis est ærugo, & similia. Per mordacitatẽ enim
etiamsi salutis spem habeat oculus, hac quoq; priuat: neruosę enim partes & præ
sertim carnibus denudatæ, à uehementer mordacibus læduntur, ut etiam cariẽ in
ducant. Malicoriũ itaq; ex malis punicis acidis cum lenticula feruefacimus, & de
rasa interna parte, cũ modico melle terimus, & ex eius usu magnopere profeci
mus: celerem enim purgationẽ facit, & humores qui oculis inferunt, quodãmo
do supprimit. Nam pinguia nomas augent. Aucta uero noma, in uino malico
rium coquere oportet, & per se citra lenticulam imponere. Crustas autem ma
gis malicoriũ coctum tritum cum melle impositũ resoluit. Sunt & cõposita phar
maca carbunculus cõuenientissima. In principijs enim feruorũ, pastillus ex ha
licacabis illitus excellenter extinguit. Frigefacit enim & resiccat moderatè: Si ue
ro contrahere oportet carnem superexcrescentẽ, Musæ pastillum aridũ tritũ ad
hibemus. Si uero incarnatione opus est, ipsum Musæ pastillũ cum sapa dissolutũ
illinimus. At si cicatricẽ inducere intendimus, rursus pastillum ex halicacabis as
sumimus. Apollonius autem ait: Ad carbunculos oculorum hoc pharmaco utie
mur. Spodij drach. IIII, lapidis scissilis drach. II, croci obol. III, myrrhæ paulu
lum torrefactæ obol. III. Terito cum uino odorato donec arescant, & passi cre
tici, aut alterius non acris heminam ammisce, cõtere, excipe ac subline. Disparat
crustas, & purgat ulcera, siue extra palpebras affectio fuerit, siue intrinsecus in
profundo. Facit & ad fluxionem ac inflammationes. Si uero dolor oculum ue
xarit, hoc collyrium illine, & e uestigiò sistet nomen. Recrementi plumbi triti lo
ti & exsiccati drach. IIII, spicæ nardi drach. I, gummi drach. II, foliorum oleę cen
tum uiginti succũ. Succum aquæ hemina ad folia adiecta exprimito, excolatoq;
& ad reliqua conterenda utitor. Facit & collyriũ Nili ex rosis cum ouo infusum,
Maximè uero Nardinũ candido inscriptum, per submissionẽ palpebræ sublitũ,
usq; ad perfectã curationẽ: oportet enim ubi pura facta sunt ulcera, fomento præ
misso, specilli nucleũ lacte tingere, & palpebris submittere, atq; angulos inter se
disparare, ne distorta concretio fiat. Et ob hoc neq; oculũ deligare oportet, maxi
mè post ulcerũ purgationẽ. Nam circa principia si inflãmationes maximæ & di
stentio

stentiones fuerint, lenticulæ coctæ cataplasma cũ pane imponere cogimur. Sed & psyllium impositum inflmationes mitigat. In doloribus enim aliarum oculi inflammationũ adhibitũ, somnum inducit. Sint autem leuissima cataplasmata. Sed neq; diu in cataplasmatũ usu perseuerare oportet. Augent enim putrefactionem, & oculũ magnopere lædunt, uelut etiam in pustulis prædictũ est. Postquã igitur aliquantulum mitigauimus inflammationes, statim à cataplasmatis, tum in carbunculis tum in pustulis abstinebimus. At uero in locis circa aures per consensum inflammatis, splenium ex cerato butyrino imponito.

De canceratis oculorum ulceribus. Cap. XXXI

Vlcuscula in nigro oculi fientia, cicatricem non recipientia, parua, dolorosa, parua uasa habentia uaricosa, cancerata dicuntur. Et aliquando quum cicatricẽ accepisse putantur, resoluuntur citra manifestã causam. Fiunt autem in his punctorij discursus usq; ad tempora. Et consequitur in ipsis fluxio humoris moderatè acris ac tenuis. Et album in oculo itemq; nigrũ, semper rubicundũ est. Et auersantur cibum. Augentur autem ipsis uehementer dolores, illitis acrioribus medicamentis. Contingit hæc affectio maximè senioribus, ex diuturnis lippitudinibus. Et fœminis quibus menses defecerunt. Curatio porrò adhibenda est, habita totius corporis cura, cum prædictione quod fieri nõ possit ut perfectè sanentur, sed fieri posse ut mitigentur, primum per conuenientem diætam: Deinde etiam per pharmaca dolores lenire potentia. Diæta igitur huiusmodi sit. Postquã à lecto surrexerunt, corpus moderatè illinant oleo dulci. Caput autem modico rosaceo aut omphacino. Et uiridi sindone oculo prætenta, deambulare iubeto in tenebroso ac non uentoso loco, cum silentio & absq; alia distentione, ita ut neq; caput agitent, quantũ eius fieri potest. Postquã autem ampliore & lenta deambulatione usi fuerint, ad domiciliũ tenebrosum, & non ualde lucidũ se recipiant, & rursus ab alio corpus ipsorum illinatur, excepto capite, confrictis maximè lumbis ac infernis partibus. Postea uero lactis moderatè cocti, remota cõcretione sit perstante, heminę mensurã accipiant. Nam acrimonias quæ affluunt hebetat, & aluum facilè solubilem facit. Si uero ineptus sit ad lactis potum, pollinẽ polentæ passo moderatè calido diluto inspergito, & sorbendũ dato: Postea si fame uexentur, duobus ouis sorbilibus utantur, & somnũ diurnum uitent. Circa decimã autem horam confricti assumant panem purum, cum obsonio quodam uiscosum quippiam habente, uelut sunt oua sorbilia, cerebellũ porcinũ duabus aquis coctum. Ex piscibus muræna, torpedo, glaucicus. Ex oleribus malua, atriplex, lactuca. Assumenda etiam alica ac oryza, & laganum in gallinæ iusculo coctum, & pedes suilli ac tali probè cocti. Omnia uero sint moderata. Vinum bibant & tenue subadstringens, & ipsum moderatum. Ab omnibus autem salsamentis & leguminibus penitus abstineant. Item à balneo, nisi necessarium hoc fuerit, aut lassitudinis gratia, aut tardę cõcoctionis. Atq; tunc tardandum in ipso est, sed citò exeundum. Dolore uerò & fluxione oborta illinantur pharmaca lenia ad pura ulcera conuenientia, uelut est spodiacum, & collyrium Cleonis, & similia. In oculum autem assiduè infundendum est ouum, aut lac muliebre tepidum. Mitigat etiam lentis decoctũ infusum, aut plantaginis, aut portulaca. Verum ad temporum dolores utendũ est collyrio Nili ex rosis. Si uero ad uehementes inflammationes cataplasmatis uti cogamur, cataplasmate ex papaueris capitibus utendum est leuissimo. Antea enim dictum est quod fugere oportet cataplasmata in oculis calidam affectionem habentibus. Ammiscendum est autem cataplasmati ex papaueris capitibus, in his & crocus, & lac muliebre.

De ma-

De malignis oculorum ulceribus. Cap. XXXII

Fiunt & alia maligna ulcera, partim à magno angulo initium sumentia, partim à nigro, partim ab albo, & oculum citò corrodunt, & præsertim in corporibus uitiosis humoribus refertis & quæ acrium rerum esu usta sunt. Sanies etiam ab ulcere manat multa ac graueolens, & sequuntur dolores uehementes ac febres. Sæpe etiam alui fluxus. Depascuntur etiã aliquando ulcera uicinos oculis locos. Curandę uero sunt etiã huiusmodi nomæ, per prædictæ diætæ usum. Veruntamen eiusmodi exhibenda sunt quæ aluum non soluunt. Vnde in his magis uolucrium genere utendum est, maximè montanarum. In oculum uero infundendum est lac, aut ouum, & prædicta collyria. Si uero nome transgressa fuerit oculos, curatio ita fiat. Pompholygem optimè lotam, ex muliebri lacte illinere oportet, & superimponere, sanie prius per aquam elota, deinde per lac. Facit similiter & cerusa lota ac siccata, & cum lacte adhibita. Et plumbi lotura sicca, quæ confricto plumbeo mortario cum plumbeo pistillo colligitur. Facit & plumbi recrementum lotum, & amylum. Singula cum lacte muliebri. Cataplasmata uero si coacti fuerimus adhibere, mala cydonia cocta adhibeantur, aut rosæ uirides, aut siccæ uino maceratæ, polygonum item ac solanum, & semperuiuum, & seris cum polentę polline. Si uero uasa in fronte ac temporibus fuerint eleuata, etiam sectionis uasorum rationem habere oportet.

De myocephalis. Cap. XXXIII

Quũ ulcera quæ propter erosionem aut ruptionẽ corniformis tunicæ fiunt, profunda euadunt, pars acinoformis tunicæ procidit, & quod prolapsum est nigrum aut cæruleum apparet. In circuitu uero circa fundum eius partis quę procidit, labia corrosę corniformis tunicæ alba apparent. Et si adhuc magis pars prolapsa durauerit, labia ruptionis tunicæ corniformis callosiora facta adhuc magis alba apparent. Diuulsa est autem omnino in uuiformis siue acinoformis tunicę prolapsu pupilla ipsa, ut omnino non appareat, aut & situ & figura immutata. Et per hęc discriminatur myocephalon à pustula. Dicitur autem myocephalon, quoniam figura simile est capiti muscæ. Repulsorijs autem & adstringentibus opus habet pharmacis, qualia sunt maximè quæ ex uino fiunt. Est autem & hoc celebre ad ipsum: Cadmiæ, æris, chalcitidis crudæ, singulorũ unc. I. æruginis drachm. IIII. myrrhæ troglodyticæ drach. II. & dimidiam, croci drachm. III. salis ammoniaci drach. IIII. gummi drach. IIII. Excipe uino ueteri adstringente. Aliud, ad pterygia, carnis incrementum iuxta magnum oculi angulum, asperitudines. Exterit etiam cicatrices. In alio exemplari reperi, etiam staphylomata facere. Misyos crudi drach. XII. cum aquæ cochleario terito, deinde croci leuissimè triti drach. XX. adijcito, ac rursus terito, & additis myrrhæ drach. IIII. excipito ac utitor. Post illitionem uero ex ipso factam, spongiam teneram imponito ac deligato. Aliud bonum. Facit & ad data staphylomata. Misyos crudi sextantẽ, croci unc. I. gummi unc. I. tere cum uino & utere. Mirificè etiã facit in ipsis theodotiũ Seueri, & si quidẽ inflammatio non affuerit crassius illine, si uero affuerit, cum ouo infunde. Adhibeatr ipsis quoq; cõueniens deligatio. Et inflammatis cataplasma ex papaueris capitibus impones. Aut psyllium aqua calida madefactũ. Collyrium Hori faciens ad myocephala cum Theodotio. Facit & ad diuturnas tenues fluxiones. Cadmiæ, squamæ æris, croci singulorum drac. VIII. opij drach. XII. misyos usti, myrrhæ, acaciæ, gummi, singulorum drach. IIII. Excipe aqua.

De staphylomate. Cap. XXXIIII

Differentię staphylomatũ plures sunt: Nam & causæ affectionis uarię sunt, plerunq;

runcq tamen quomodocunq factum fuerit staphyloma uisum destruit. Appellatur autem staphyloma, quum corniformis tunica fuerit eleuata, & eminentiam acino uuæ similem fecerit. Fit autem aliquando humoribus sub aliquam corniformis tunicæ striam collectis, à quibus humoribus coactam corniformē tunicā sustinere contingit ac eleuari & incuruari, facereq staphyloma citra ruptionem. Fit hoc etiam ex pustula quadam inter strias corniformis tunicæ satis profundè consistente, quæ tunicam eleuauit, non tamen rupit. Appellant etiam staphyloma quam ob corniformis tunicę rupturam, magnus uniformis tunicę prolapsus factus fuerit. Differt hoc à primo, quoniam in illo eleuatio sola est tunicæ corniformis, unde etiam tota moles albidior apparet. In hoc uero ruptura quoq facta est tunicæ corniformis, & quod prolapsum est cæruleum aut nigrum apparet. Quum autem maximum factum fuerit staphyloma, ut extra palpebras transgrediatur, & induretur, ita ut ipsa corniformis circumcirca callosa facta sit, & talem affectionē constringat, clauus appellatur, quoniā per omnia claui capiti similis existit. Hæc igitur affectio quomodocunq fiat, duobus malis subiacet, uisus uidelicet detrimento, & figuræ deformitati. Et sic quidem affectū oculum ad naturalem statum reducere, impossibile est arti. Figuræ uero deformitati consiliū contingere potest, maximè per chirurgiam. Quęcunq igitur staphylomata recentia sunt, & propter inflammationē eleuatæ sunt tunicæ, curanda sunt, cataplasmatū ad inflāmationes descriptorū usu, & simili quoq diæta. In quibus autem sub corniformis strias humores aliqui collecti eleuationē fecerunt, si dolor affuerit, semē lini cum fœnogræco ex aqua mulsa cocta imponemus. Declinantibus uero doloribus, farinam fabaceā cum rosis aut semine lini ex aqua impone. Aut rubi folia, aut bryoniæ botros immaturos, cū butyro & terebinthina, æqualibus portionibus impone, & deliga. Ad dolores uero cōuenit etiā solani succus cum lacte muliebri infusus. Collyriū aūt ad non inflammata staphylomata cōmodum hoc est. Alcyonij drac. IIII. salis ammoniaci unc. I. spumæ nitri drac. I. lachrymę oleę syluestris drach. I. gummi sextantē. Excipe aqua. At Theodotiū Seueri brassicę succo dilutū, & crassius oculo adhibitū, unà cum spongię deligatione, molē dissipat, si nō diuturna fuerit affectio. Cæterū ægrè curantur staphylomata quę ampliorē fundū habent, & quæ uenas sanguine plenas habēt. Incurabilia aūt sunt eminentia, & colore uaria, & temporū dolores inducentia. His sanè nihil aliud adhibendum est, quàm ea quæ dolores mitigare possunt, quæ in malignis ulceribus iam antè relata sunt.

Staphylomatum chirurgia. Cap. XXXV

In staphylomatis quæ angustum habent, & non maligna sunt, commoda est actio secundum constrictionem appellata, cuius hic est modus. Duas acus accipere oportet filum duplex intortum habentes ęquali prorsus longitudine. Deinde hominē ad pedes tuos collocato, capite ipsius reflexo, ita ut occiput ipsius genibus tuis innitatur. Et deinde disparatis palpebris, per mediū staphylomatis fundum, ex supernis deorsum acū transmittito. Sit aūt non ualde crassa, neq oblonga. deinde dum detinet oculus ab acu transmissa, alterā acū duplex filū habentē similiter transmittito à paruo angulo ad magnū, per mediū itidē staphylomatis fundū, quo figura duarū acuū transmissarū cruciformis fiat, aut literæ græcæ X. similis. Nam quū paulò obliquior facta fuerit transmissio, facilius acus extrahuntur. Deinde incisis duplicatorū filorū principijs, superna duo principia, superno acus principio subijciētes, inferna uero inferno, strennuè cōstringimus. similiter aūt & obliquè acus principia cōstringimus, optima uero cōstrictio fit, rectis principijs ad obliqua ductis, & hoc modo colligatis. Deinde apicē staphylomatis resecа-

ſecamus, ſolo fundo ipſius relicto gratia filorũ, ut ne elapſis ipſis humores oculi effundantur, & oculus cauior fiat. Cur autem ſtaphyloma excindimus? primũ quidem compendiariæ curationis gratia. Citius enim fila excidunt, & ulceratio curatur. Deinde etiam minori dolore æger affligitur per totum curationis tempus, quum & corpora tranſpirent, & neq; magna inflãmatio conſequatur. Poſt reſectionem uero apicis ſtaphylomatis, acus extrahere oportet, filis uelut dictum eſt conſtrictis, & tunc lac infundere, aut oui candidum. Supernè uero oculo imponatur ouum cum roſaceo ac modico uino concuſſum, & molli lana exceptũ. Imponatur etiã tempori alius lanæ hapſus ijſdem imbutus. Et facta deligatione, æger in quiete ſeruetur. Poſtera die fomentũ fiat per ſpongias probè expreſſas, & lacte infuſo, lana ouo imbuta imponatũ & deligetur. Atq; hoc faciendũ eſt per plures dies, donec fila excidant. Elapſis aũt filis illinantur tenera ad ulcera deſcripta, ut pura exulceratio fiat. Deinde cicatricem inducentibus utendum eſt.

De ulceribus cicatrice indigentibus. Cap. XXXVI

Purgatis oculorũ ulceribus, & expletione indigentibus, animaduertere oportet ut ne carne redundent, ſed aliquanto cauius ad cicatricem perueniant, præſertim ſi in pupilla fuerit ulcus. Nam ſupereminentes cicatrices uiſum impediũt, & deformitatẽ afferunt, & dum ex palpebris punguntur, fluxiones inducũt. Quæ uero aliquantulũ cauæ ſunt, melius apparent ac ſplendorẽ excipiunt, & decoræ ſi fuerint partim concolores. Tales aũt cõſequuntur, ſi à mollibus & meatus obſtruentibus pharmacis, compendiò ad cicatricẽ inducentia tranſeamus. Præſtat autem ſi aliquãdo clandeſtinè caro ſuperexcreuit, citò reprimere ac eminentias attenuare, & ſic cicatricẽ inducere. Vitanda autem ſunt tingentia cicatrices pharmaca, & maximè ſi iuxta pupillam fuerit ulcus: dũ enim denigrantur impediunt uiſum. Sed & deligationes oculorũ in ulcerationibus uitandæ ſunt, quibus alij qui utuntur uolentes humiliare cicatrices. Deligatus enim exulceratus oculus, & immobilis factus, ſæpe palpebris agnaſcunũ. Porrò ulcera ad cicatricẽ perducta diligenter notare oportet. Quidam enim decipiuntur, & cauiores factas cicatrices, caua ulcera eſſe putantes, mollia & replentia collyria illinunt. Deinde contingit locos quidẽ non impleri, uerum tunicas ex hoc craſſas fieri. Quum itaq; ſuperficiem ulceris claram factã uideris, & albam ac leuem. Et album oculi naturalem colorẽ recepiſſe, & totum oculum à fluxione liberatum, ſcito ceſſiſſe iam ulcus, & cicatricem inductam eſſe. Eſt autem optimum collyrium quo uſi ſumus in puris ulceribus & cicatrice indigentibus, quod Cleoni inſcribitur.

De cicatricibus & albuginibus. Cap. XXXVII

Omnes cicatrices in nigro oculi albæ apparent. Denſata enim corniformi tunica ſubiectus ipſi cæruleus color non tranſlucet. Maximè tamen ſupereminentes albeſcunt. Aequales aũt minus ſunt albę. Cauiores uero quodãmodo cõcolores ſunt nigro. Quę uero adſtringentibus pharmacis uſq; ad inductã cicatricem curantur, magis obſcuranũ, eo quod pelliculæ per adſtrictionẽ multũ denſantur. At uero calloſas ac diuturnas & craſſas cicatrices curare nõ oportet. Neceſſe eſt enim in talibus, collyrijs ualde acribus uti, & à uehementi mordacitate aliæ oculi partes ulcerabunũ. Si uero etiã ſuffuſio aut glaucedo affuerit, uanũ eſt cicatrices extergere. Oportet aũt eum qui cicatricẽ exterere uelit, per uictũ corpus accommodare, quo moderata materia & boni ſucci, in toto corpore adſit. Itaq; ab omnibus acribus abſtinere oportet, ſalſisq; ac craſſi ſucci cibis. Et à multo uino. Et bonæ concoctionis maximè curam gerere, & moderatè boni ſucci edulijs uti. A balneo uero curationis tempore abſtinendũ eſt. Illitio aũt facienda eſt ante cibũ, ubi

ubi probe concoxit, & capite ac toto corpore leuis est, uentris onere prius depo sito, & non statim à lecto ad illitionem transeundum, neq; ante cœnam. Vitanda sunt excoriantia cicatrices pharmaca. Quidam enim illinentes ipsas acribus medicamentis, & excoriantes, ac candida ramenta per spongias detrahentes, ea in coticulis nigris circumferentes ostentant. Deinde illinunt aliquod medicamentum quod tingere potest. Verum fluxionibus succedentibus ex pharmacorum acrimonia, itemq; inflammationibus, & aliquando resolutis cicatricibus, ulcera magis profunda fiunt. Deinde cogantur rursus adstringentibus ac meatus obstruentibus collyrijs uti, et cicatrices magis crassas faciunt.

Materia attenuans cicatrices & albugines. Galeni Cap. XXXVIII

Proinde in his quæ attenuari possunt, utendum est pharmacis moderatè extergentibus. Extersoria autem nõ minima facultate, participat æs ustum, & squama æris, & flos eiusdẽ, & chalcitis usta. Si uero lota fuerint talia, extersoria quidem adhuc manent. Tanto uero imbecilliora actionibus fiunt, quanto etiam leuiora. Securius est autem leuioribus uti. At fortiora his sunt, Misy, & ærugo. Quare etiam ad sycoses & callos conueniunt si ammiscentur. Quidam his adijciunt etiam gallas, pharmacum uehementer adstringens. Sed uehementius est adstrictione simulq; acrimonia atramentum sutorium. Multò uero moderatius euadit ustum ac lotũ. Eiusdem materiæ est & squama ferri stomomatis. Quæcũque igitur ex adstringentibus multum terream compagem habẽt, aspritudines sycosesq; ac callos eliquant, uelut sunt Misy, & ærugo, & similia. Quæ uero ex succorum genere sunt, uelut omphacium & hypocistis, glauciumq; & acacia, in sublitionibus facile cum lachryma eluuntur. Citra mordacitatem autem extergent, cornu cerui ustum, & cornua caprarum. At thus tardissimæ particeps est extergendi facultatis, eximitq; dolorem ac concoquit. Prædictorum uero animalium cornua,, extersoria quidem sunt, sed neq; uim eximendi dolorem, neq; concoctoriam habent, quum frigidæ ac siccæ sint temperaturæ. Thuris autem cortex adstringit quidem & ipse non instrennuè, sed multum omnibus prædictis inferior est. Thuris uero inter onera confracti pollen, quod mannam dicũt, differt à thure, eo quod modicam adstrictionem assumpsit. Parua enim quædã corticis segmenta ipsi ammixta reperiuntur. Habet & armenium appellatum uim extergendi,, quo uidelicet utuntur pictores. Item atramentum indicum, & propterea ulceribus non inflammatis citra molestiam adhibetur. At aloẽ mixtæ facultatis est, uelut etiam rosa. Habet enim amarum quiddam, quod extergit. Habet & adstringens quiddam, quo cõtrahit ulcera & ad cicatricem ducit. Sal uero ammoniacus, & lapis Asius, & flos ipsius, fortissima sunt pharmaca. Quare etiam ad scabras oculorum affectiones conueniunt. Cæterum ex aromaticis commodè his miscentur, casia & malabathrum, ac amomum, discussoria quidẽ facultate prædita, uerum etiam adstrictione participantia. Nam in communi de omnibus extersorijs medicamentis nosse oportet, quæ moderata sunt, & quæ sycoses ac collas consumunt, ea omnia etiam ad cicatrices crassas conueniunt.

Auxilia ad cicatrices & albugines Cap. XXXIX

Ad albugines dracunculi semen habentis occultatum in terra simile piperi, idipsum semen accipe, & tritum cum melle illine. Aliud, ad cicatrices & hebetudinem uisus. Seminis rutæ scrup. II. armeniaci scrup. VIII. salis ammoniaci scrup. III. ammoniaci thymiamatis scrup. III. utere sicco. Aliud. Cicatrices recentes exterit citra omnem molestiam, lac equinum cum modico melle assiduè illitum: Aut anethi florem purpurascentem cum modica aqua terito, & per

linteum excolato, ac succum oculo bis in die instillato. Et postea cucumeris hortensis semen commande, & expressum per linteolum succum in oculum instilla, & hoc assiduè facito. Aliud ad albugines. Sideritidis herbæ fructum leuissime tritum insuffla. Deinde cõpræhensum manu oculum, frigida aqua paululũ prolue. Exterget etiã generose: Alcyonium milesiũ cum melle. Ammoniacum thymiama tritũ cum uino & melle. Quod si puero paruo albugo facta fuerit in oculo: Mater pueri ammoniacũ cõmandet, & in pueri oculum sufflet. Facit & Anemones radix bulbiformis leuissimè trita illita. Et anagallidis cęruleũ florem habẽtis succus cũ melle. Aliud Capnij Chelidonij appellati succus cum melle. Nitrum cũ oleo ueteri, mentę succus mirifice facit. Columbæ fimus in cote cum aqua dilutus præter opinionẽ facit. Itẽ felis fel illitũ. Aliud ad albugines certũ. Butyrũ liquefactũ solũ illine, summe prodest, & utere. De hoc plura promittere nõ oportet, omnẽ enim promissionẽ uincit. Aliud optimũ, Lac muliebre, melãteriam ex clauis uetustis ac aceto paratã, mel bonũ, hæc tria æquis portionibus simul mixta et excolata adhibe uelut diuinũ pharmacũ. Aliud. Rumicis hortẽsis & plãtaginis semen in testa exurito, & cinerem exactè terito, ac utitor. Aliud. Crocũ, piper, æquali põdere lenissimè trita, cũ felis felle in collyria redigito, ac utitor. Aliud. Pullorum hirundinũ capita detracta in olla exurito ac terito, & in corneo uase reponito, ac utitor. Est enim utilissimũ auxiliũ etiã ad percussos oculos illitũ. Aliud. Lapidẽ sarcophagũ appellatũ, ex quo loculos defunctorum magnos faciũt, tundito, cribrato, & cũ sputo ipsius ægri præsertim ieiuni terito, ac cõfidenter illinito. Aliud. Vitulæ fel heminę mensura ad ignẽ modice coquito, & optimi mellis parem mensurã adijcito, & myrrhæ drac. II. croci drac. II. simul terito, ac rursus in æneo uase sufficienter coquito, & in pyxidem æreã reponito, ac utitor. Aliud. Lapidis magnetis uiui, lapidis ophitæ, stibij, æquas portiões tusas, cribratas, ac rursus ꝓbè tritas, nicteridis herbę succo ac optimo melle addito, illine per specillũ ex lapide sarcophago factũ. Aliud. Galbanũ cũ melle liquefactum ac simul tritum adhibeto. Aliud collyriũ, tollit albugines mirificè ac citò. Squamæ ferri stomomatis drach. II. aluminis scissi drach. II. gummi uermiculati drac. III. terito ex aqua, & formatis collyrijs utitor. Aliud. Rhãni succũ, si fieri potest de semine, sin minus, de folijs, sextãtẽ, ammoniaci thymiamatis unc. I. testarũ sepiæ unc. I. mellis attici sextantẽ. Trita excipe ac utere. Quidã solũ ammoniacum cũ rhãni succo terentes illinunt. Ipse uero succus per se illitus cicatrices tingit. Archigenis collyriũ ad albugines, quod ex una illitione plurimã albuginis partẽ tollit. Summe etiã facit ad omnẽ periculosam ac diuturnã lippitudinẽ. Cochlearum ustarũ drac. III. æris usti drac. IIII. squamæ æris drac. VI. squamæ ferri stomomatis drach. XII. æruginis drach. VI. lapidis scissi drac. I. aloës drach. I. omphacij sicci drach. II. lycij indici drach. IIII. chalcitidis drac. III. myrrhæ drac. III. thuris drach. III. corticis thuris drach. II. croci drach. II. crocomagmatis drac. II. spicæ nardi drach. III. cytinorum drach. II. gummi drach. VIII. terito cum aqua, & formato collyria, ac utere cum aqua. Quod si aridũ facere uoles, trito collyrio utere sicco. Facit & harmatium collyriũ, & præscriptũ ad myocephala ex uino, & his similia. Probè etiam facit ad cicatrices, inquit Apollonius, collyrium pepiesmenon, id est pressum appellatum, quæ omnia in tractatu de multi usus collyriorum cõpositione describent. At uero theodotiũ Seueri cum aqua crassum illitum, ad tantã tenuitatem perducit cicatrices, ut sensu cognosci nõ possint. Optimum aũt in ipsis est siccum collyriũ Alexandro regi inscriptũ ex croco, spica celtica, & terra ampelitide paratum. Habetur aũt inter sicca multi usus collyria.

Albuginum tincturæ. Cap. XL

Iam antè dictum est quod abstinere oportet à pharmacis cicatrices tingentibus. Verum ut ne ignorentur ea quæ hoc facere possunt, etiam horum mentio facienda est. Gallam inquit tritam repositam habe, & usus tempore nucleum specilli calefacito, & eo de pharmaco excipito, ac albugini admoueto. Postea uero atramentum sutorium aqua dilutum adhibeto. Aliud. Malicorium tritum admoueto, & postea atramentum sutorium cum aqua tritum. Aliud. Mali punici dulcis carnem tritam modica aqua adstillata, & leuissimam factam reponito. Et usus tempore, ubi hanc sæpe affricueris, & præadstrinxeris, hyoscyami succum illinito, ad dies XV. hoc & tingit albugines, & dissipat, multoties illitum.

Aliud. Facit et ad glaucos oculos. Misy cum aqua tritum in collyria redigito. Similiter autem aliud collyrium ex galla formato. Vsus autem tempore, ubi per collyrium ex galla præadstrinxeris, collyrium ex misy illinito. Aliud siccum. Gallæ drach. I. acaciæ drach. I. atramenti sutorij drach. II. Vtere. Aliud collyrium. Florum mali punicæ, atramẽti sutorij, acaciæ, gummi, singulorũ dra. IIII. stibij drach. IIII. gallarum drach. II. Aqua excipe. Si uero flores punicæ nõ affuerint, id quod in ipsis malis inter grana membranæ speciem præfert inijce.

Ad glaucos oculos, ut nigras habeant pupillas. Cap. XLI

Malicorij punici dulcis succum infunde. Deinde interstitio facto hyoscyami ceruleum florem cum uino tritum instilla, aut hyoscyami succum. Oportet autẽ debito tempore flores colligere ac reponere. Aliud. Acaciæ fructum, & parum gallarum diligenter tere, et anemones succo excipe, ut mellis crassitudo fiat. Deinde liquorem per linteum diligenter exprime, ac repone, & utere uelut dictum est. Aliud. Concumeris syluestris succum illine. Hic mulieres glaucoculas oculis nigricantibus facit. Aliud: Hyoscyami cæruleum florem in umbra siccato ac reponito. Vsus autem tempore florem uino austero dilutum prælllinito: Et postea ipsum florem leuiter tritum per se illinito. Hoc uim suam statim declarat.

De puerorum curatione. Seueri. Cap. XLII

Ingens gramarum copia in oculis puerorum reperitur, & inflantur plerũq; horum palpebræ à materiæ multitudine. Sunt enim pueri natura humidiores ac calidiores. Itaq; horum collyria perfrigeratoria sunt, et aliquo modo resiccatoria, participantia etiam non modica adstrictione, quo sordium copiam influentem repellere possint. Ad tantam enim adstringendi facultatem progressa sunt puerilia collyria, ut etiam aspritudines tollant. Hebetatur enim in pueris collyriorũ acrimonia à locali humiditate, & gramarum multitudine. Sed & per allabentiũ humorum copiã, propter ploratũ fientẽ, collyria eluuntur. Est aũt nobis experiẽtia cognitũ in ipsis primariũ et mirabile collyriũ, q̃d recipit lapidis scissi dra. XX. lapidis hæmatitæ drach. XX. æruginis drach. IIII. chalcitidis crudæ drach. IIII. æris usti drach. IIII. opij drach. VI. myrrhæ drach. VI. gummi drach. XVI. Hæc est collyrij compositio, ratione approbata, & experientia utilis cognita. Teritur ex aqua. Sed et aliud collyrium ad ipsos utile experientia constat, quod recipit: Lapidis scissi drach. XXIIII. Lapidis hæmatitæ drac. XXIIII. æris usti dra. VIII. ammoniaci thymiamatis drach. VIII. misyos usti drach. VIII. opij drach. IIII. seminis hyoscyami drac. IIII. gummi drach. VIII. Excipe aqua. Oportet autem & in his à principio ammiscere lenia collyria, atque sic paulatim ad efficacem auxiliorum facultatem progredi. Mirifice etiam ad ipsos facit theophilium collyrium, et quod Mono inscriptum est, quæ inter multi usus collyria habentur.

De aſpritudinibus, et denſitatibus, ſycoſiq́ ac callis, Seueri. Cap. XLIII

Quandoquidem ratio auxiliorũ cognationem reſpicit, & uelut inter ſe con- dependentes facultates reperit, admonet ſanè eadem ut nihil aliud ab ipſis in- terponamus. Proinde aſperitates quę etiam ab aliquibus denſitates uocantur, ex mala curatione ſæpe fiunt, dum medici diutius collyria inſtillant. Quemad- modum enim in externis uulneribus pinguium adhibitio, carnium quarumdã inutilium cauſa eſt: Sic etiam in præſenti fieri cogitare oportet. Sint autem et ex fluxione diuturna minime mordaci: Si enim acris eſſet, citius oculis damnũ in- duceret, quàm palpebris affectionem inſeminaret. Fit etiam aliquando non præ- greſſis fluxionibus, neq́ manifeſta cauſa præſente. Et ſunt huiuſmodi non ſimi- les his quæ ex fluxionibus fiunt. In illis enim dentiores & aſperiores ac cruentio- res euerſæ palpebræ apparẽt: In his uero uelut milij grana, aut erui parua ſemina uidere eſt, intra palpebras exurgẽtia. Eſtq́ hęc ſpecies reliquis curatu difficilior. Differunt tamen hæ inter ſe: Nã denſitas in ſuperficie eſt & cum rubore. Aſpri- tudo uero maiorem inæqualitatem ac eminẽtia habet, cum dolore ſimul ac gra- uitate. Ambæ autem oculos humectant. Quæ uero Sycoſis dicitur, altiores emi- nentias habet et uelut inciſas, & cui alij rei quàm ficui hianti ſimilis eſt? Calloſi- tas uero aſpritudo eſt diuturna, induratas & calloſas inæqualitates habens. Qui- dam igitur aſpritudines radere conantur, partim ferro, partim folijs fici. Eſt au- tem hic conatus nociuus. Amplius enim ipſas augent, & duras cicatrices indu- cunt, & aſſiduarum fluxionum autores fiunt, dum ſemper oculi ex ſuccedenti- bus durioribus cicatricibus pungũtur. Curare uero oportet aſpritudines, nullo ulcere circa oculum exiſtente, collyrijs ad pueros relatis, ita ut euerſis palpebris, ſi nõ inflammatæ fuerint, illinantur, & per ſpecilli nucleum diu affricentur. Qui enim cito ab affrictione deſiſtunt, denſant magis, et oculis fluxionem inducunt. Si uero permanſerit cauſa, efficacioribus uti conuenit. Quale eſt hoc. Teſtę ſe- piæ drach. VIII. punicis drach. VIII. rubricę ſinopicæ, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach. X. gummi drach. VIII. Excipe aqua. Ex huius uſu magnam laudem reperies. Statim enim ab illitione cuticulæ quædam in ſpongiæ admo- tione excidunt. Oportet autem poſt collyrij illitionem, aquam frigidam per ſpõ- giam adhibere. Eſt & aliud collyrium ad huiuſmodi affectiones, quod recipit cadmiæ dra. IIII. ſquamę æris drach. IIII. ſalis ammoniaci drach. IIII. opij dra. II. gummi drach. XII. Excipe aqua. Ego uero ſeueriano ſicco collyrio uſus profeci, cuius & tu experiẽtiã magiſtram habebis. Apollonius autem dicit, ad exaſpera- tas palpebras utẽdum eſt pharmacis, quibus etiã craſſiſſimas cicatrices depurga- mus. Quale eſt hoc. Aeris uſti drach. VIII. myrrhæ drach. I. ſquamæ æris drach. I. acaciæ drachm. II. cadmiæ drachm. II. ſpicæ nardi drachm. I. cinamomi drach. I. croci drachmam I. piperis grana XVI. hyperici drachmas III. ammoniaci thymia- matis drachmas tres, æruginis obolos duos, gummi drachmam unã, terito cum uino ueteri auſtero, & collyria formato, ac utitor. Aliud. Ad fluxiones antiquas, & palpebras denſas. Cadmiæ drach. XVI. æris uſti drachmas. IIII. ſe- minis hyoſcyami drachmã. I. opij drachmas. II. myrrhæ, fructus ericæ, acaciæ, ſingulorum dra. IIII. gummi drach. VIII. Omnia ſicca leuiſſime terito, & lac mu- liebre adijcito, ac ſimul trita in collyria efformato. Et ea ſimiliter lacte trita craſ- ſe illinito, adhibito prius fomento. Liquida compoſitio ad aſpritudines: Facit & ad oculos ſuppuratos. Chalcitidis uſtæ drachmas. III. croci drach. VIII. mellis drach. IX. Arida cũ aqua terito, et ubi probè ſiccata fuerint, mel ammiſceto ac uti- tor. Thophili liquida. Ad omnes ſicoſas eminẽtias, et omnẽ carnis extuberãtiã. Aeris

Aeris usti drach. II. misyos usti drach. I. myrrhæ, croci, omphacij, singulorũ dra. I. uini chij aut alterius adstringentis ueteris, odorati, unc. sedecim. mellis Attici dextantem. Sunt & alia collyria faciẽtia ad aspritudines. Quale est phœnix, & dionysus, & similia, quæ inter multi usus collyria describentur. Cæterum in quibus cum palpebrarum aspritudine, etiam tunicæ oculorum inflammatæ dolore uexantur, ammiscere oportet aliquid de extersorijs, ad propria inflammationi medicamenta: Qualia sunt collyria ex uino parata. Sedata uero oculorum inflammatione aspritudines exterere oportet. Verum in his qui ulcus habent cum fluxione mordaci, fieri non potest ut huiusmodi medicamento utamur. Corniformis enim amplius corrodetur, & uuiformis prolapsus maior fiet, & uehemẽs dolor hominem appræhendet. Augebitur autem et malignus fluxus. In his igitur collyrium huiuscemodi parare oportet. Pumicem leuissime tritum tragacantho aut gummi madefacto excipimus, & parua collaria formamus. Deinde euersis leuiter palpebris diutius affricamus. Et postea lac infundimus, & collyrijs ad pustulas ac ulcera destinatis utimur. Cessante uero in temporis progressu fluxione, ad acriora collyria transimus, ac cum ipsis palpebras uelut dictum est cõfricamus. Miscemus etiam ad ea quæ ulceribus conueniunt, collyria ex uino, paulatim augentes ipsorum mixturam, quo neq; palpebræ uexent tunicas oculorum, et ulcera pura facta impleantur ac cicatricem recipiant.

De oculorum debilitate. Demosthenis. Cap. XLIIII

Debiles oculi dicuntur, qui neq; album, neq; splendidum, neq; igneum uidere sustinent, sed ex quauis occasione uisum continent, & lachrymantur, præsertim inter legendum. Differunt autem hi à fluentibus propter carunculæ naturalis circa magnum angulum decrementum: fluentes enim hoc modo, etiam citra aliquam externam causam lachrymantur, hi uero occasione aliqua oblata. Curandi uero sunt deambulationibus, cursibus, exercitijs supernarum partium, cum frictione & spiritus detentione, capitisq; rasura, ac leui oculorum frictione post exercitia, & frigidę in caput perfusione. Vtendum est & aquæ potu, & uictus ratione media. Conducit et legere cum clamore, itemq; sic scribere. Si uero pharmacis opus fuerit, adstringẽtibus et perfrigerantibus ac meatus obstruentibus utemur.

De myopia. Cap. XLV

Myopes dicuntur qui ex natiuitate parua quidem prope uident, magna uero procul uidere non possunt. Et qui scripta admotis oculis legunt. Et alij quidem inæquales, alij æquales oculos habent. Incurabilis est autem talis affectio.

De Nyctalope. Cap. XLVI

Nictalopas uocant qui die quidem uident, occidente uero sole obscurius. Deinde noctu penitus nihil cernunt. Hoc autem magis fieri uidetur propter aliquam capitis debilitatem, et maxime uisiui spiritus crassitudinem, itemq; reliquorum oculi humorum ac tunicarum. Quibusdã uero contingit, ut noctu quidem melius uideant, interdiu autẽ deterius. Et si noctu luna appareat, nihil cernunt. Sed hoc rarũ est, illud aũt prius plurimis cõtingit. Curandi porrò sunt qui in nocte nõ uident: Si bono habitu præditi fuerint, uenæ cubiti sectione, itemq; ab angulis oculorũ: qui uero uitiosis humoribus redundãt, conueniẽti pharmaco purgẽtur. Postea post uniuersalẽ euacuationem utendũ est his quę pituitã per ós ducunt, & quæ per nares purgant, et sternutationes ciendæ. Narisusorium autem pharmacum ipsis commodum hoc fuerit. Piperis, staphidis syluestris, singulorum scrup. II. sinapis scrup. I. tundito ac cribrato, & radicum betæ succũ adijcito, ut mellis liquidi compages fiat, & contrita naribus infunde, ac attrahere iube.

Atq; hoc ad dies V. aut VII. facito. Vtere etiã alijs quæ in nares mittuntur, in Ser
mone de narium affectionibus præscriptis. Ante cibũ uero bibãt hyssopũ, origa
num, rutam. Diæta aũt attenuatoria sit ex toto. Si uero per hæc non successerit,
rursus purgatoriũ dandũ est, quale est hoc. Scãmoniæ obol. III. castorij obol. II.
salis obol. III. In debilioribus autẽ scammoniæ obol. II. inijce. Talis enim purga-
tio sępe euestigio ab affectione liberauit, aut multo meliorẽ dispositionẽ induxit.
Post paucos autẽ dies dandum est purgatoriũ pituitam et bilẽ ducens, quale est
hoc. Colocynthidis obol. II. scãmonię obol. IIII. salis obol. IIII. Excipe in catapo
tia sex, et medijs habitibus tria præbe, fortibus aũt omnia. Oculi uero illinantur
melle cocto, & ad continẽdũ liquorem immissum claudãtur. Aut oleo uetustissi-
mo similiter illinãtur. Aut aluminis scissi in testa exusti drach. II. salis ammoniaci
aut cappadocici dra. I. terito et cũ melle illinito, aut cũ lacte muliebri. Aut hyænę
fel cum melle. Vitandus tamẽ est frequentior acriorũ pharmacorũ usus. Assidue
uero utendũ est oleo uetustissimo. Putatur ipsis prodesse hepar hirci assatum, cũ
sale citra oleũ, calidissimũ comestũ. Quidã etiã destillante ex hepate dũ assatur sa
nie ipsos illinũt. Aliqui hepar coquũt, et oculos super elatũ uaporẽ detinẽtes, hoc
fomento utũtur. Auxiliat̃ etiam elateriũ ex interuallis cũ melle illitũ. Et perdicis
fel aut capræ syluestris, aut hirci. Buglossi etiã piscis fel illitũ ualde prodest. At ue
ro diæta tota attenuatoria sit. Et ab initio etiã à uino abstinendũ est. Et uitãda om
nia crassefaciẽtia. Cęterũ in his q noctu melius uidẽt, interdiu aũt deterius, nos cõ
iectamus spiritũ multũ attenuari, aut tunicas rarefieri, atq; ex hoc spiritũ dissipari,
ac uisum obscurari. Noctu uero crassefieri colligiq; ac sensum mouere. Et opor
tet in his robur oculis addere. Herophilus tamẽ uice uersa in libro de oculis dicit,
ad eos q in die nõ uident, gũmi, crocodili terrestris stercus, misy, hyęnæ fel, trita cũ
melle illinito bis in die, et ieiunis hirci hepar edendum prębe. Ego uero coniecto
hoc magis facere ad eos qui noctu non uident.

De hebetudine oculorum. Galeni. Cap. XLVII

Hebetudo oculorum est obscuritas uidendi, ob plurimas causas contingens.
Aut dum uisiuus spiritus incrassatur, aut dũ tunicæ densantur ac crassefiũt. Aut
dum humores in oculo crassi ac uiscosi fiunt. Cõtingit etiã his hebetudo qui diu-
turno morbo detenti fuerunt, et tristicia ingẽti. At in senibus unà cum hoc quod
crassi facti sunt humores, & tunicę, & spiritus uisiuus, etiam debilitas adest spiri-
tus uisiui, & imminutio multa, ac collapsio, & uelut corrugatio nerui uisiui ac tu
nicarum in oculo densatarũ ac crassefactarum. Nam dum imminuuntur humo
res in oculo senibus ipsis, & minus de spiritu ex supernis ad pupillã defertur, usq;
adeo rugosa fit sępe corniformis tunica, ut senes partim omnino nõ uideant, par
tim male et uix adhuc cernant. Corrugationes enim mutuo inter se incidũt, et tu
nica uelut conduplicatur, & aliã crassitudinẽ aduentitiã assumit. Porrò auxilia in
cõmuni ad hebetudinem, ex eadẽ materia componuntur, ex qua etiã in incipien
tibus suffusionibus, et partim in collyriorum formas effinguntur, partim liquida
sunt, quæ etiam induratis inflammationibus tunicarum conueniunt: partim sic-
ca. Horum compositiones in fine huius Sermonis habentur.

De obfuscatione oculorum. Demosthenis & Galeni. Cap. XLVIII

Obfuscatio est perfectũ ut plurimũ uidẽdi impedimentũ, citra manifestã circa
oculũ affectionẽ, pura uidelicet apparẽte pupilla. Et quibusdã paulatim affectio
conflat̃. alijs cõfertim incidit, ut minimũ aut semel in totũ nõ uideãt. Et obfuscatio
nis qdem paulatim cõflatę plures causæ sunt, de hebetudine iam relatæ. Eius ue-
ro

ro quæ confertim incidit, causa est obturatio nerui uisiui, crassis ac uiscosis humoribus cōfertim ipsis illapsis, aut eiusdē nerui resolutio. Præcedūt affectionē assiduæ cruditates, et meri potus, insolatio, capitis inustio ac ardor, aut perfrigeratio. Aut assidua lectio post cibū, aut balnea similiter assidua post cibū. Et uomitus intēpestiui, coitus immodicus ac intēpestiuus, spiritus detētio uiolēta, quēadmodū in tubicinibus cōtingit. Hæc enim et his similia, dū modicē fiūt, uisus hebetudinē efficiunt; dū uero immodicē, obfuscationē. Fit etiā aliquādo obfuscatio ob fortes capitis plagas, aut casus ex alto, resoluto quādoq; neruo uisiuo, aut rupto, aut quod omniū mitissimum est, humorū copia per uehementem concussionē illata, et uisiuum neruū obturante. In resolutionibus igitur nerui, tarde mouetur oculus, aut omnino non. Quum uero ex uiolenta plaga in caput facta, aut ex casu, à cerebri cōnexu ruptus fuerit neruus, primū quidem oculus prominentior fit, deinde cauatur & alimentū non sentit. Quum autem ob humorum crassorum aut uiscosorum copiam, neruus confertim obstructionem sustinuerit, absq; alia causa, necesse est capitis grauitatem consequi, maxime in profundo iuxta radices oculorum. Eos igitur quibus oculi confertim obfuscantur curare oportet, uena cubiti incisa, si plenitudine grauatus fuerit æger. Validissimū enim auxilium in ipsis est uenæ sectio. Deinde interpositis aliquot diebus, fasciam collo circundabimus ac constringemus, & postquàm frontis uenæ eleuatæ fuerint, rursus exoluemus, et hoc iterū atq; iterū faciemus: quo per spiritus motū, humores obturati uiolēter cōcutiantur. Postea eleuatas angulares uenas, ab utraq; nasi parte secare oportet, et fortem euacuationem facere. Ego enim ad tres heminas ex angularibus uenis aliquādo euacuaui. Post hæc cōfestim cucurbita occipitio affigēda est cū scarificatione. Contingit enim plerūq; statim incumbente adhuc cucurbita hominē respicere. Sed non oportet hoc auxilio cōtentum esse, uerū reparatis uiribus, post tertiam diem purgare. Deinde ad diętam deducere. At uero in his quibus paulatim per multū tēpus oculi obfuscantur, præmissa recta uictus ratione, à uenis angularibus euacuationē, uelut dictum est, faciemus. Et in his qui nō multo sanguine abundāt, statim ab initio ab angulis auferaē. Deinde cucurbita occipitio affigatur. Et postea purgatio fiat. Per diętā uero maxime aluū facile solubilē facito per cibos, bonæ cōcoctionis præ omnibus ratione habita, per aliquot autē dies danda est aloë deuoranda, terebinthina excepta in catapotia, facit & cnici succus cū melle. Vtendū est et exercitijs infernarum partiū, et deambulationibus pluribus in umbrosis locis. Vitandus est uini potus, et aquæ potio, uiriliter toleranda. Vitandus est etiā omnis cibus crassefaciens, & assiduus coitus, & capitis insolatio. Neq; uero balneū conuenit, neq; somnus diurnus, neq; uehementior à cibo motus, neq; legere aut scribere. Vitādæ sunt iræ, indignationes, & curæ pertinaces, et uehemētes perturbationes, ac timores, pręsertim post cibū, et assidui uomitus. Quotidie aūt proluenda est facies aqua frigida, præsertim pluuiali, et illinendum corpus per alios. Perseuerāte uero affectione, etiā per narisusoria caput purgetur, ita ut naribus infundamus quæ ad capitis dolorē dicta sunt. Vtendū est & pituitam per os detrahentibus ibidē relatis. At uero illitio oculorū, diuturna iā existente affectione, primū per simplicia fiat, ueluti per mel nō fumosum, aut oleū uetus: postea etiā cōpositis utēdū est. Nos aūt laudē assequuti sumus in ipsis ex Diacenteti collyrij usu, et liquida Aglaidæ cōpositione ad suffusiones destinata. Cōmune uero ad omnē obfuscationē ac hebetudinē hoc est. Videē aūt et ad mēbranarū crassitudines facere. Croci dra. I. myrrhę dra. I. piperis grana XV. spicę nardi obol. II. succi fœniculi dra. XVI. ammoniaci thymiamatis dra. I. mellis quincūcē.

Ad omnia leuissime trita fœniculi succum affunde, deinde tere ac reficca, & ammixto melle ænea pyxide excipe, ac utere. Ante illitionem uero, fomentum per spongiam in aqua calida marina tinctam oculis adhibendum est. Aliquando etiam tota facies in marinam tepidam immitenda est. Atque hæc quidem communia in omni obfuscatione. Cæterum his quibus ob coarctationem multorum aut crassorum humorum ad neruum delatorum, uisus impeditur, post uenæ sectionem, & cucurbitæ admotionem, & purgationem, caput sinapismo integendum est. Et postea etiam caustico pharmaco occiput exulcerandum. Et capitis ex aqua calida perfusione utendum. Præstat autem salsuginosam aut nitrosam esse aquam.

De resolutione oculorum. Cap. XLIX

Non solum neruus uisiuus, uelut prædictum est, sed etiam totus oculus aliquando resoluitur, aliquando cum reliqui corporis *dextris aut sinistris partibus resolutis*. Aliquando uero priuatim circa solam palpebrā fit resolutio. Aliquando uero etiā totus oculus resoluitur. Et siquidem palpebra fuerit resoluta, oculus semper conclusus est, & palpebra non sentit. Si uero totus oculus resolutus fuerit, motus ad dextram as sinistram, sursumque ac deorsum perficere non potest. Et siquis acrius pharmacum sublinat non percipit morsum. Si igitur palpebræ solius fuerit resolutio, præpurgato per aloëdaria uniuerso corpore, & post aquæ potus & frequentioris deambulationis, ac multæ infernarum partium frictionis usum, palpebra assiduè alumine scisso cū acri aceto illinatur, & collyrijs calidioribus, aut eo quod ex sandice constat. Quod si hinc non restituatur, sursum suere ipsum oportet. Totius autem oculi resolutiones ægrè curabiles sunt, maxime in ætate prouectis. Si uero ex natiuitate contigerit resolutio, impossibile est hanc corrigere. In quibus igitur salutis spes est, talis curatio facienda est præ omnibus: si bono habitu præditus fuerit, uena cubiti secetur: Deinde auus per clysterem eluatur. Postea purgatorio corpus euacuetur. Deinde pituitam per os ducentibus utendum. Deinde per ea quæ naribus induntur purgandum. Postea cucurbita occipitio affigenda cum scarificatione. Et hirudines temporibus admouendæ. Propinandum etiam castorium per se, & cum absinthio. Dandum & pulegium, hyssopum, ruta, cum aceto mulso ac sale. Postea caput castorio illinatur, cū rosaceo & aceto. Et ex eodē ungento, mollis lana imbuta, oculo clauso imponatur, cauendo ne in oculum instellet. Atque hæc curatio bis in die fiat. Palpebræ uero forinsecus & frons, castorio cum croco ex aceto illinantur. Mihi uero uidentur liquidæ ex castorio ac melle ad affectionem commodæ, quæ compositiones et sublinendæ & superlinendæ sunt. A uino uero, & carnoso multumque nutriente ac crassi succi cibo omni abstinendum est, et assumendi qui excretiones facile *solubiles faciūt*, ac humores attenuāt. In *primis* temporibus uitanda sunt etiā balnea, et uaporatoria, et insolationes. Vomitibus autem ex interuallis utendum *ieiunis à raphanis*, deligato oculo, & citra multam lancinationem.

De glaucedine. Cap. L

Glaucedo duobus modis dicitur. Glaucedo enim proprie mutatio est cristallini humoris ad glaucū colorem, siccitasque ac concretio. Altera autem glaucedinis species ex prægressa suffusione, fit humore iuxta pupillam uehementissime congelato ac resiccato. Et hęc species incurabilis est. At propriè dictam glaucedinem incipientem aliquando sanare datur, ex deambulatione pro uiribus, *& totius corporis frictione*, ac lauacris maxime capitis. Aestate uero etiam frigidæ lauacrum conuenit, & tonsura capitis ad cutem. Oculi uero solo oleo antiquo sublinantur.

De Suffusione. Ex Demosthene. Cap. LI

Suffusio est præterfusio humorum circa pupillam congelatorum, ut ubi perfecta fuerit, uisum impediat. Incipiente uero suffusione talia ægris accidunt. Velut culices parui caliginosa quædam oculis sępe obuersari uidentur. Et quidam ex ipsis piliformia uident, alij uelut lanarum filamenta, aut araneorum texturas. Quibusdam circa lucernas circuli apparent. Hæc aũt ubi apparuerint, aliquando pura pupilla apparet his qui negligentius considerant. Aliquãdo uero colorẽ maris refert. Augescẽte deinde affectione, augescunt etiã accidẽtia: perfecta uero eadem, homo non uidebit, pupillaq́ꝫ colorem ad albedinem mutat, & omnino non translucet. Plures autem sunt coloris species. Quędã enim suffusiones aërem assimilant, aliquæ uitrum referunt, aliæ albicantes sunt, aliæ ad cæruleum colorẽ magis mutantur, aliæ glaucescunt, quæ etiam incurabiles sunt. Curandi aũt sunt qui suffusione tentãtur, in principio sanguinis de cubito detractione. Et si nihil impedit, etiã clysteribus acrioribus, & purgatiõibus. Deinde quoqꝫ cucurbita occipitio affigẽda est cum scarificatione, & pituitã per os detrahentibus, ac narisusorijs, ex interuallis utendum. A uino uero abstinendũ est per totã curationem, & ab omnibus replentibus caput. Iteq́ꝫ à balneo, nisi quis lassitudinis ac tardæ concoctionis gratia ad lauandũ se cogatur. Et tunc omnino nõ in aëre balnei moretur, neqꝫ in solio morã trahat. Sed paululũ inscẽdat, & cito exeat. Diæta uero omnis sit attenuatoria. Medicamẽtis aũt utendũ est, primũ simplicibus, uelut melle, et oleo ueterij, ac fœniculi succo. Deinde etiam compositis liquidis ac siccis collyrijs, quæ paulò post describentur inter communia auxilia.

De midryasi, hoc est pupillæ dilatatione. Cap. LII

Pupillę dilatatio appellatur, quũ pupilla colore quidẽ nihil abalienat̃, multo uero latior quàm pro naturali modo euadit, ut aliquando ad iridis circulum accedat, & quãdoqꝫ in totũ uisum impediat. Aliquãdo tamẽ uident, uerum obscure, & quæ uidẽtur ab ipsis, omnia minora putãtur, diffuso uidelicet spiritu uisiuo. fit hæc affectio propter humorum allapsum, qui aut aceruatim, aut paulatim ferũtur, à quibus citra sensum uuiformis tunica distenditur, & pupilla amplius dilatatur. Est aũt affectio ualde ægre curabilis. Quũ enim mẽbranosa sit tunica uuiformis, ubi semel distẽta fuerit induratur, neqꝫ facile amplius cõtrahi potest. Accidit aũt affectio hęc magis pueris, propter tunicarũ debilitatẽ. Sunt et quæ ex natura nigros oculos habent, magnas etiã pupillas habẽt. Quapropter facile in hãc affectionem delabuntur. Curanda est aũt affectio, si nihil impedierit, uenæ sectione in cubito, aut purgatione. Si uero hoc fieri nõ poterit, angulares uenæ soluãtur. Deinde cucurbita occipitio affigatur. Vtendũ est & deãbulationibus lẽtis ac pluribus, in locis umbrosis. *Et omni modo conandum ut materia ad infernas partes* detrahatur. Quapropter in principio etiã clysteri utendũ est, & infernarũ partiũ frictione per alios. Post deambulationẽ *et inunctionẽ, facies aqua marina pro*luatur, hyeme tepida, æstate frigida. Tota etiã facies in aquã mittatur oculis per tempus quoddam apertis. Quod si marina nõ adsit, parum salis aquæ misceatur, aut posca aquosa assumatur. A *uino* abstinendũ est donec affectio fuerit soluta. Et tota diæta tenuior sit et uentri commoda. Balnei usus rarior sit, & tunc caput non ualde perfundatur. Pharmacis utendum est subadstringentibus, uelut rosa, croco, nardo, thuris cortice, pompholyge, spodio et acacia. Nã *ualde* acres pharmacorũ facultates, humorũ copiã attrahentes, distendũt mẽbranas, & latiorẽ pupillã efficiũt. Quapropter et quę uehemẽter adstringũt, uelut est chalcitis, misy: et quę amplius frigefaciũt, uelut cicuta, mẽbranas indurãt. Sed et amplius cõtra

here

here ac coarctare pupillam incommodum eſt. Nam hæc res pupillam ad tabem perducit.

De tabe pupillæ. Cap. LIII

Tabes pupillæ dicitur, quum anguſtior & hebetior facta fuerit. Hoc autem pleriſq; contingit ex periculoſis debilitatibus, aut ingenti capitis dolore. His autem maiora apparent quàm pro naturali modo, quæ ab ipſis uidentur, propter pupillæ anguſtiam. Curationem porrò in his contrariam midryaſi facere oportet, ita ut exerceamus ſupernas partes, humeros ac manus, cum ſpiritus detentione. Et caput ac faciem diligenter confricemus. Deinde oculos ſummis digitis. Facies etiam aqua calida proluatur. Et caput ungento quodam moderate calefacere potente illinatur, quale eſt irinum. Et modico facto interſtitio, oculi rarefaciente, & acriore, ac humiditatē attrahente pharmaco ſublinātur. Quale eſt hoc collyrium. Ammoniaci thymiamatis drach. I. crocomagmatis drach. IIII. croci drach. II. æruginis drach. IIII. Trita cum aqua efforma et utere. Facit et Eraſiſtrati liquida compoſitio. Victus ſit optimi ſucci & ſorbilis. Vinum fuluum & odorum. Somnus excipiat cibum. Sed et balnea conueniunt, & capitis ex aqua calida perfuſio.

De Macie oculi. Cap. LIIII

Oculus macer eſſe, & alimentum non ſentire dicitur, quum ex uehementi capitis dolore, aut in febribus acutis, paulatim humiliatur & cauatur, & in totū minor fit, & aliquanto obſcurior, & uiſum impedit. Cōtingit autem hoc ſæpe ex caluæ inciſione & perforatione. quando ſanè etiam ægrè curatur. Differt autem macies à tabe, quod tabes pupillam ſolam minorem facit: macies autem totū oculum minorem & humiliorem efficit. Curandi porrò ſunt ſic affecti, ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum circa oculos fomento. Lac quoq; tepidum ipſis infundendum, et ab omni collijrij adhibitione abſtinendū. Cibi dentur ipſis multum nutriētes et optimi ſucci. Vinum ſit fuluum & tenue. Vtendū eſt balneis, & capitis ex calida aqua perfuſione. Exercitijs item partium ſupernarum, & ſpiritus detentione.

De expreſſione oculorum. Cap. LV

Exprimuntur oculi aliquando ut prominentes permaneant. Et hoc contingit his qui ſtrangulantur, & in athleticis certaminibus, & fœminis quæ in partus doloribus amplius diſtenduntur. Aut ex fluxionibus plurimis, quæ aceruatim à capite defluxerunt. Qui igitur ex ſtrangulatione in hoc inciderunt, his uena cubiti ſecetur. Si uero aliâs craſſi humores influentes oculos impetiuerunt, purgentur ueratro nigro, aut ſcammonia. At expreſſiones oculorum in fœminis ex partus doloribus ſæpe cōtingentes, purgationes per locos muliebres ſoluūt. Quare has procurare oportet. In uiris aūt poſt uenæ ſectionē, aut purgationē, ſi permanſerit affectio, cucurbita occipitio affigatur, & aquæ potus exhibeatur, & cibi contrahantur. Oculo uero imponatur lana melle imbuta cum modico croco, et hapſus lanæ ſuperimponatur, & placida compreſſione deligetur. Conducit his etiā poſt principium, aqua marina frigida faciei affuſa, & intybi ſuccus, ac polygoni, & pſyllij cum opio illitus. Et quæcunque alia comprimere ac contrahere poſſunt.

De confuſione. Cap. LVI

Confuſio oculi plerumque ad uehementes plagas conſequitur. Sed et ex uniformis tunicæ inflammatione contingit, ruptis in ipſa uaſis. Pupilla uero colore turbida fit, & aut maior, aut minor ſeipſa euadit. Curandæ igitur ſunt confuſiones ex plaga, per uenæ in cubito ſectionem. Et totus oculus ſanguine recens mactati turturis, aut in illius penuria, colūbæ expleatur. Et mollis lana in ouo cū uino et roſaceo cōquaſſato madefacta imponatur ac deligetur. Et poſtera die

idem

idem fiat. Tertia uero fomentum adhibeaẽ, & lac instilleẽ. Postea ouorum assatorum uitelli imponanẽ, cum melle & croco trito, linteolo illiti. Quũ autem pupilla iam purgata fuerit, collyria ad antiquas affectiones destinata sublinanẽ, quale est aromaticum, & chiacum Apollonij, & similia. Facilior autem curatu est confusio in his quibus pupilla sola ampliatur, colore uero & figura simili permanet. Difficulter autem curatur in his quibus pupilla diuulsa est.

De his quæ in albo oculi nascuntur. Cap. LVII

Omnia quæ prę̨ter naturam in albo oculi nascuntur, quæ quidem doloris exortia sunt, in quibus pili sę̨pe exoriuntur, & quæ nõ ualde à naturali colore euariant, curabis hamo appræhendens ac extendens, & postea scalpro pterygijs destinato resecans. Deinde salem tenuem inspergens, & lanæ hapsum imponens ac deligãs, & reliquam curam adhibens uelut in pterygiorum resectione. Quæ uero subrubra, & tumida, ac uaricosa sunt, dolorificaq́; & aspera, & tẽpora per consensum afficiunt, ea omnia fugere oportet uelut maligna, & pericula ac oculorum prolapsus inducentia in chirurgia.

De pterygijs. Cap. LVIII

Pterygium, unguis latinis quibusdã uocatus, dicitur quũ album in oculo amplius augescit, aut carne superexcrescit, ex scabra quadã lippitudine, aut assiduis fluxionibus. Incipit aũt huius augmentum, sæpe quidẽ ab angulo magno appellato iuxta nasum: Rarius aũt à paruo: Et adhuc rarius generatur à supna aut inferna palpebra. Extenditurq́; usq; ad nigrũ. Quum uero maius factũ fuerit, etiã pupillã cõtingit, & uisum impedit. Facilia uero curatu sunt pterygia albicãtia, & angustũ fundum habentia. His uero cõtraria, ægre curanẽ. Nã subrubra post curationem chirurgicã, cariem ac dolores dimidiæ capitis partis inducunt, attamẽ post symptomatũ sublationem oculus liberaẽ. At pterygia in quibus etiã principia sunt suffusionis curare nõ oportet. His enim sublatis, citius suffusio cõflatur. Sed neq; crassa pterygia curãda sunt, & euersa, & eminentia, ac indurata, & quę tẽpora per cõsensum afficiũt. Sunt enim maligna & cãcerata. Quæ uero usq; ad pupillã ptingunt, & ppterea uisum impediunt, si tollãtur liberant quidẽ oculũ à fluxiõibus, cicatrix aũt quæ ex chirurgia iuxta pupillã succedit, nihilominus uisum impedit. Cę̨terũ ex pterygijs ea manu curare oportet, quæ aucta ad nigrũ se extendunt: Quæ uero parua & in albo sunt, ea conandum est ut pharmacia cõprimamus.

Pharmaca ad pterygia. Cap. LIX

Pterygia probe deprimit siccũ ad scabiẽ destinatũ, ex chalcitide & cadmia cõpositũ q̊d ad scabros angulos descriptũ est. Et theodotiũ collyriũ Seueri tritũ ac siccũ adhibitũ, & oĩa extersoria collyria, ad aspritudines & sycoses descripta, & quæ ad myocephala & staphylomata cõueniũt, maximè ex uino parata. Archigenes aũt ad pterygia inqt, atramẽti sutorij dra. II. salis ammoniaci dra. II. gũmi drac. I. terito ex aceto, & collyria formato ac utitor. Aliud celebre quod celerrimè ipsa cõsumit. Chalcitidis ustæ ut fulua euadat, drac. IIII. croci drach. I. tritis utere siccis. Aliud. experientia cognitum. Chalcitidis ustæ drac. XX. cadmiæ drac. X. squamę æris rubri drac. I. piperis drac. I. utere. Aliud. ex fundo tollẽs pterygia. Atramenti sutorij torrefacti drach. II. æris usti drach. I. siccum adhibe. Et post detractionem, collyrio ex rosis cura, aut ex croco collyrio. Aliud. Magnetem lapidem uiuum diligenter terito, & semel in die utitor. Aliud. Populi nigræ succum cum duplici melle illine. Aliud. Atramentum sutorium cum fellẽ suillo, æquali põdere trita illine. Aliud. Sepiæ testas ustas, cũ sale ammoniaco, æquis portionibus tere ac utere. Aliud. facit & ad sugillatiões & hebetudines.

lapidis

lapidis magnetis uiui drach. IIII. æruginis drach. I. minij Sinopici drach. IIII. ammoniaci thymiamatis drach. IIII. croci drach. II. Mellis quincuncem. Hoc etiam ad albugines facit. Aliud. Glaucium tundito, cribrato, & modica aqua terito, & sufficienti pompholygis cinere addito, collyria formato. Et utere cum aqua bis per diem. Aliud. Aes ustum cum pueri incorrupti urina terito ac utitor. Aliud. Squamæ æris rubri, nitri rubri, punicis, cimoliæ, singulorum drac. IIII. Terito ex aceto donec siccentur, & utere. Reponito autem in testaceo uase puro.

Chirurgia pterygiorum. Cap. LX

Ad pterygij uero sublationem ita chirurgiam aggredimur. Palpebras inter se disparamus, & hamulo circa medium pterygij transfixo, leuiter distendimus ut ne cuticula corniformis tunicæ eleuetur. Simul enim sublata maximas inflammationes inducit. Deinde acum accipimus, quæ filum & pilum equinum trãsmissum habet, & hanc distento per hamulum pterygio subijcimus. deinde deligatum per subiectum filum pterygium distendimus, filum leuiter sursum trahentes, & fili principium ministro industriè tenendum præbentes. Nos autem utraq; manu pilum tenentes, sursum ac deorsum ipsum commouemus, & pterygium subexcoriamus, initio à nigro facto usq; ad angulum. Deinde continuitate ipsius ad nigrum exoluta per pilum, & distenta per filum, scalpro ad pterygia destinato funditus auferimus pterygij partem iuxta angulum, palpebras & angulum cauentes. Quibus enim palpebræ simul inciduntur, his concretiones fiũt. Quibus autem funditus angulus resecatur, his naturalis eius loci carnis decrementum succedit. Si uero fundum pterygij fuerit relictum, regeneratur, si nõ pharmaco aliquo ex prædictis fuerit consumptum. Congruentis igitur modi coniecturam facere oportet. Quod si ægri formidolosi oculos aperire non fuerint ausi, hamulo supernæ palpebræ submisso, leniter ipsam extra distendimus, atq; sic uelut dictum est operamur. Post detractionem uero, muriam acriorem oculo infundimus, deinde lanam ouo imbutam imponimus, & oculum deligamus. Sequenti deinde die soluimus, & moderato fomento adhibito, album ac tenerum Seueri collyrium infundimus. Quarta uero collyrijs ad affectiones cõmodis utimur, de cætero uitantes tenera & incarnantia collyria. Sunt autem ad affectiones commoda, nardina & theodotia, & omnia ex uino fientia collyria.

De carnis in angulo magno incremento. Cap. LXI

Encanthidem uocant, quum magnus oculi angulus ad nasum auctus carne superexcreuit, id quod maximè in canibus contingit. Verum in hominibus redundat, qui in mari uersantur. Proinde si benignum fuerit hoc carnis incrementum, dolore uacat, & tenerum est ac laxum: Si uero malignum, durum erit & inæquale, & dolores punctorios inducet. Oportet autem benignum curare ac paruum pharmacis siccis, tum eo quod ex cadmia & chaltitide ad scabros angulos paratur, cum hoc ipso quod optimum est. Aluminis scissi, misyos torrefacti, atramenti sutorij, partes æquales. Hoc egregie consumit omne carnis angulorũ incrementum. Vtere etiam theodotio Seueri collyrio, sicco trito adhibito, & eo quod ad myocephala ex uino paratur.

Chirurgia incrementi carnis in angulo. Cap. LXII

At uero maius & malignum carnis in angulo incrementum, uolsella appræhensum resecare oportet. Si uero maior fuerit eminentia, acum duplex filum habentem transmittere ad fundum oportet, deinde filum constringere, & paruo interstitio facto, donec caro liuescat, scalpro auferre, & siccum scabiæ destinatũ adhibere: & hapsum lanæ aut conduplicatum linteum superimponere. Postera

uero

uero die fomentū adhibere. Et post tertiam mellis usu curam absoluere. Cauendum est autem ne unà cum carne præter naturam aucta, etiam ipsum angulum funditus tollamus, alioqui rhœas, hoc est naturalis carnis in angulo decrementum succedet.

De sanguinis ex angulis eruptione. Cap. LXIII.

Fit & sanguinis ab angulis eruptio, maxime pueris, ob assiduos eiulatus ac distentiones apertis circa palpebras uasis. Curandi autem sunt poscæ frigidæ aut aquæ frigidæ perfusione, tum super angulos, tum super caput facta. Infundendum etiam oui candidum per se, & cum aliquo collyrio ad tenues fluxiones conueniente. Vtendum & infernarum partium deligatura & cibo crassefaciente. In perfectis autem ætatibus cucurbita occipiti affigenda est cum scarificatione.

De concretione palpebrarum ac contractione Cap. LXIIII

Concrescunt & agglutinantur palpebræ ad album aut nigrum in oculo, aut inter se, ulceratione prægressa. Quum igitur ad album concretio palpebrarum facta fuerit, & oculi motus impeditur, affectionem hanc Ancylosim uocant, hoc est contractionem. Quæcunq; igitur concretiones iuxta angulum factæ sunt utriusq; palpebræ, eas hamulis distentas dissecare oportet, & linamēto indito dissparare. Et postea uelut communia ulcera curare. Quæcunq; uero concretiones factæ fuerint extremitatis palpebrarum ad oculi tunicas, eas cæco hamulo distēdere oportet, & scalpro pterygijs destinato concretionem exoluere, deinde carnis incrementum sicco aliquo deprimere, & ære leuissimè trito palpebras sublinere, & oculum usq; ad perfectam curationem indeligatum sinere.

De pediculis palpebrarum. Cap. LXV.

Pediculi generantur in palpebris lati, parui, multi, ex ingluuie, & illuuie ac mala diæta ortum habentes. Curatio igitur adhibenda est primū, ut pediculi diligenter expurgentur. Deinde aqua marina tepida affundatur. Et postea subscriptum pharmacum loco adhibeatur. Aluminis scissi drach. II. staphidis syluestris obol. I. piperis obol. II. æris usti drach. I. myrrhę obol. duos, lapidis scissi obolos tres, misyos torrefacti drach. I. terito ac utere sicco. Adhibenda præterea sunt balnea, & caput discutientibus ac corroborantibus cōfricandum. Et exercendæ infernæ partes, & uictu boni succi utendū. Similis autem curatio lendibus quoque palpebrarum adhibeatur.

De pilis pungentibus palpebrarum, & de duplici pilorum ordine, itemq; multiplici, quam phalangosim dicunt. Cap. LXVI

Pilorum pungentium in palpebris exortum, Trichiasim græci uocant, quam sanè sub pilis naturalibus in palpebris alij exorti, & intrò nuentes, tunicas pungunt, & oculorum fluxiones concitant. Dicitur etiam trichiasis, quum ipsæ palpebræ laxatæ sunt, aut ipsarum extremitas intrò nutat, ut pili non facile appareant, nisi quis distendat ac disparet palpebras. Vocant autem medici palpebræ laxationem phalangosim, aut casum. Pilorum uero subcretionem, duplicem pilorum ordinem, hoc est distichiasim. Fiunt autem hæ affectiones, & præsertim duplex ordo, ex multa humiditate. Quemadmodū enim in terra largitas aquarum plurimas herbas profert: Sic etiam in palpebris, maxime ubi influentes humores minime mordaces fuerint. Si enim id quod influit salsum fuerit, etiam naturales pilos reijciet. Perfecta igitur pilorum pungentium curatio, est consutio palpebrarum sursum uersus. Quandoquidem uero aliqui ob molliciem non audent seipsos chirurgiæ submittere, auxilium ferendum est ipsis quantum eius fieri potest. Veteres itaq; huiusmodi auxilia ad ipsos conscripserunt.

Pharmaca ut euulsi pili non renascantur. Cap. LXVII

Pungentes pilos euellito, & euersa palpebra, sanguinem ranarum recentem illinito, & frigefieri sinito. Aut cimicum sanguine similiter utitor. Aut chameleonem album urito, & cinerem sanguine ranarum excipito. Et usus tẽpore saliua diluito, & præeuulsis pilis loco illinito. Aliud. Succum Chelidonij herbę quæ etiam capnium dicitur, sufficiente gummi excipito, siccato, ac parua collyria formato, & utitor uelut prędictum est. Aliud. Cochlearum carnes cum uiridium ranarum in harundinibus degentium sanguine, aut herinacei terrestris cruore terito, & atramento scriptorio moderato adiecto siccari sinito. Et utere uelut dictum est, uitata pupilla. Aliud. Hirudines urito ac terito, & utitor assiduè pilis præeuulsis. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exusta, ac leuissimè trita, præeuulsis pilis inspergito. Aliud lacertam in olla exurito, & ad cinerem tritum par pondus sandarachæ adijcito ac utitor. Aliud bonum minimè molestum. Siliquas siccas non antiquas diffringito, & humorem qui in ipsarum cauitatibus uiscosior, modicus, ac melleus reperitur, specilli nucleo exceptũ, præeuulsis pilis loco illinito. Atque hoc assiduè facito. Summe autem facit inquit Archigenes, herinacei terrestris fel, & sanguis pari mensura, cum modico castorio. Castorium itaque leuissimè tritum sanguine ac felle excipito, & uelut piscium squamas formato. Vtere autem ita ut pilos radicitus euellas, deinde squamam unam saliua ex ore ieiuni dilutam euersæ palpebrę illinas, & ad dimidium horæ in loco detineas donec siccetur. Dolore quidem afficiuntur ægri, sed pili non amplius enascuntur. Aliud. Psyllium & cicutæ semen, ac cedriam, pari portione uespertilionis sanguine excipe, ac utere uelut dictum est, ne oculum contingas. Aliud. Linteum ex naui uetus accipe, & in lucernam pro funiculo lucernario inde, & lucerna ex oleo cyprino impleta, fuliginem in æreo uase collige, ac utere pilos euellens, & locum assiduè illinens. Et si renati fuerint, idem repetito. Aliud. Potamogitonis succum & artemisiæ succum, æquis partibus adhibeto. Aliud. Fel uituli, & castorium, & gummi, æquis portionibus citra aquam conterito, efformato ac utitor, præeuulsis pilis illinens ter in die, & comperies successum. Aliud. Porci masculi fel, & adipem eiusdem, in fictile uas nouum densissimum ac leuissimum mittito, & aceti acerrimi heminæ quartam partem, & olei aleni tantundem affundito, & denso linteo obligatum ad dies septem sinito, & postea diffusa in mortarium terito, & uelut ungentum excipito. Idem etiam in toto corpore probe facit. At uero Alenum oleum, amygdalinum oleum esse dicitur.

Agglutinatoria pilorum. Cap. LXVIII

Pilos in palpebris præter naturam introrsum refractos, glutinat mastiche per speci lum calidum admota, & sic pilis ad proprium ordinem refractis. Bitumen eodem modo. Glutinum similiter. Cochleæ glutinositas acu excepta. Hieracij succus. Medicamentorum agglutinatoriorum appellatorum liquor. Ammoniacũ thymiama. Cõpositum aũt hoc. Resinæ siccæ, picis siccæ, sulphuris uiui, bituminis, singulorũ drac. I. ceræ drachmæ dimidiũ. Liquata reponito. Et usus tẽpore specillum igne feruefacito, & pharmacũ contingito, ac eo pilos reglutinato.

De sutura palpebrarum sursum uersus. Cap. LXIX

Ad suturam palpebrarum sursum uersus faciendam, æger desideat ad sinistrã chirurgi partem, humilor ipso, ad splendidam lucem. Sunt autem ministri duo probè periti adstantes, alter retrorsum, alter à latere. Et chirurgus primũ per collyrium, aut superficiarias scarificationes, notet sufficienter quãtum in palpebra redundat

redūdat, & corrugatæ cutis resectionem, ut neq; plus neq; minus quàm oportet rescindatur. Si enim latius resecta fuerit, æger lagophthalmus euadit. Si uero angustius, rursus palpebra laxatur, & pili similiter pungūt. Notetur etiā circa medium palpebræ iuxta extremitatē locus superficiaria cæsura. Post factā uero notationem, euersa palpebra, subsectionē intrinsecus facimus ultra pilos præter naturam exortos, quo ipsi ad naturales foras tendāt. Aliquando uero in ipsos pilos preternaturales, si penitus insiti fuerint subsectionē facimus, ut succedēs cicatrix ipsos rursus enasci prohibeat. Nihil autē uetat etiā duas subsectiones facere, unā ultra pilos præter naturam exortos, quo extremitatis palpebræ fiat resiccatio. Alterā super ipsos præternaturales pilos. Sit autem profundior subsectio: Adiuuat enim refractionem & palpebræ leuitatē: & ab altero extremitatis siue marginis palpebræ termino usq; ad alterum procedat. Deinde linteola parua duplicata, figura triangulari imponanť, unum iuxta magnum angulum, alterum prope paruum. Super hæc autem litea minister qui retro adstat apices magnorum digitorum firmet, & uno impetu palpebrā distendat, imprimens digitum sub supercilio, quo æqualis palpebræ tensio fiat. Signum aūt sit tibi optimæ tensionis palpebræ, quū media nota propriū seruarit locum, hoc est circa medium fuerit reperta. Post distentionem uero, primum facienda est obliqua & ad ueru similitudinem sectio superficiaria inferne, ut ne ex superna influēs sanguis chirurgiā impediat. Sitq; hæc sectio propinqua palpebræ extremitati. Deinde superne luniformis sectio fiat. Initium autem & ipsa sumat ex infernis à magni anguli loco, & delata ad notam, rursus deorsum uergat ad paruum angulum. Sitq; etiam ipsa superficialior, ut ne musculi saucientur. Deinde minister qui à latere stat, palpebram distendat. Postea hamulus in circumscriptæ fasciolæ principium transfigatur, in sinistro oculo, ad paruum angulum, in dextro ad magnum. Distento autem hamulo per sinistram manum, fasciola scalpro ad hanc rem destinato subexcorietur, animaduersione habita ne si profundior excoriatio fiat, musculi uulnerentur, & incurabilem habeant palpebræ laxitatem. Post cutis autem excisionem, ad suturam sursum uersus ueniendum est. Et prima sutura media fiat. Deinde utrinque aliæ duæ, ut in totum quinque fiant suturæ. Post suturam, distenta palpebra propter uulnera, moderatum splenium glutinosum suturis sub supercilio impone. Super ipsas uero sectiones spleniola parua glutinatoriam & inflammationem arcentem uim habentia imponantur. Postea lana ouo imbuta toti oculo imponatur, ac deligetur. Quandoquidem uero augescens & acris ac salsa fluxio illota, pilos naturales reijcit, & palpebræ marginem duram efficit: pilis autem præter naturam subenatis etiam augmentum præbet: difficilisq; fit in his palpebræ euersio: conuenit acum robustum filum habentem, per mediam marginem palpebræ transmittere, & filum sursum trahere, atque sic per specillum palpebram pro ut moris euertere, & sectionem uelut dictum est, facere.

De sutura palpebrarum deorsum uersus Cap. LXX

Quod si inferna palpebra pilos pungentes produxerit, sutura deorsum uersus probatur. Et prius quoq; in his sufficiens laxatæ superfluæ cutis resectio notetur. Nam & hic latiore fasciola excisa, euersio contingit: angustiore uero, inutilis est chirurgia. Post factam notationem, lintea complicata uelut dictum est angulis imponantur, & palpebra distendatur. Postea minister digito malæ impresso, ipsam detrahat. Fiat autem prima sectio luniformis inferior. Deinde ad ueru similitudinem & obliqua appellata circa palpebræ marginem. Facienda

da est autem excoriatio, & sutura, uelut antea dictum, & reliqua eodem modo. Cæterum sola deorsum uersus sutura contenti sumus in inferna palpebra, uitata subsectione, ut ne palpebræ euersio contingat.

De euersione palpebræ. Demosthenis. Cap. LXXI

Palpebræ amplius euerti solent, ulceratione prægressa, & carne ipsarum supra aucta. Aliquando etiam à duriore cicatrice palpebra contrahitur ac euertitur. Contingit autem hoc magis circa infernas palpebras. Curanda uero sunt moderata carnis incrementa, arido subiecto. Aeris usti drachm. I. atramenti sutorij, misyos tosti, chalcitidis tostæ, singulorum drachm. I. Aliud. Aeris usti drachm. VIII. misyos torrefacti drachm. II. chalcitidis tostæ drachm. I. atramenti sutorij drach. I. Aliud. Ad inueteratas iam euersiones. Aeruginem in testa torrefactam terito, et per se adhibeto. Aut plumbi usti parē portionē ammisceto.

Chirurgia euersionis palpebrarum. Antyli. Cap. LXXII

Maiora uero carnis incrementa scalpro auferre oportet, deinde ære usto trito cōtingere, aut aloë cum māna thuris. Et sequenti die fomento adhibito similiter curare. Tertia uero die post fomentum melle utendū est usq; ad perfectā curationem. Si uero maior fuerit euersio, sic chirurgia facienda est. Ex interna palpebræ parte duæ sectiones fiant, literæ græcæ Λ. figurā habentes, ita ut angusta literæ Λ pars infernè sit ad malā, lata uero supernè ad palpebræ marginē. Deinde fasciola illa literæ Λ. figurā referens excindat, resecta simul etiā subiecta carne. Nō est enim chartilaginosa inferna palpebra. Cutis tamen indiuisa seruanda est. Deinde labia excisionis sutura cōtrahenda. Sufficiet enim una sutura iuxta partes marginis palpebrarum facta. Sic enim incuruata & eleuata palpebra, ad internas partes reuertetur. Si uero cicatrix ex aliqua causa extra palpebram facta, palpebram euerterit, tollenda quidem est, uelut dictum est, ex internis partibus palpebræ fasciola illa literæ Λ. figuram referens, nō profunda sectione facta, & labia sectionis uelut dictum est, per suturam cōtrahenda. Postea cicatrice forinsecus per hamum distenta, acum duplex filum habentem, sub totius cicatricis carnosam molem transmittimus, à paruo angulo initium facientes, & ad magnum ipsam acum ducentes. Deinde acu sic posita, filum utrisque ipsius partibus subijcimus, & per ipsum totā carnosam cicatricis molem distendimus. Et sic ipsius exsectionem facimus, tollentes simul cum carnosa mole, etiā infixam acum. Post chirurgiam autem, externā sectionem linamentis disparamus, et cōduplicato linteo ex frigida aqua imposito, deligatione utimur usq; ad tertiā, frigidam irrorantes, & linteum cōplicatum incumbere sinentes. Tertia uero die soluimus, & spongias ex aqua tepida adhibemus. Fomentum enim in his nō conducit. Cauere enim oportet, ne forte glutinatio intrinsecus nō succedat. Postq; uero exciderit suturę, corporibus glutinatis, de cætero impauidè fomentū adhibeat, ad hoc ut etiā cicatrix tenuior fiat, & oculus mitiget. Deinde repressiua collyria palpebræ intrinsecus sublinant. Externa uero sectio disparata seruet, p omnem curationē mollioribus pharmacis adhibitis. Cōtinget eñ ex intrinseco cutis incremēto, auxilium quoddā ut palpebra intrò uertat. Si uero ꝓpter carnis in angulo magno incrementū, facta fuerit palpebræ euersio, exciso eo incremēto, palpebra ad naturalē habitum reuertet. Cæterum illud nosse cōuenit, quod supernæ palpebræ euersio curabilis est. Sed & illa quæ ob infernæ palpebræ resolutionē cōtingit sanari non potest. Similiter & ea quæ propter resectionem latioris fasciolæ in suturis deorsum uersus contingit. Et quæ ob latam cicatricem fit, ulceratione uidelicet prægressa, quemadmodum in carbunculis contingit.

De

De lagophthalmis. Demosthenis. Cap. LXXIII

Lagophthalmi appellantur, in quibus superna palpebra reuulsa est, et apertus est oculus inter dormiendum, uelut in leporibus fieri solet. Contingit autem affectio aliquãdo ex sutura sursum uersus, palpebra plus iusto reuulsa, ut oculum contegere non possit, aliquando ulceratione spontanea prægressa, uelut in carbunculis. Curandi uero sunt hi luniformi sectione in totam cicatricem facta, ut superior sectionis circunferentia sursum tendat, apices autem deorsum ad margines palpebrarum spectent. Postea ramentis linteolorum sectio disparetur, & palpebra deorsum detrahatur, & æqualis naturali figuræ fiat. At uero in conuulsis palpebris qua parte contrahuntur, isthic sectio fiat, & palpebra similiter laxetur. Verum in curatione fugere oportet resiccantia medicamenta, & aquam mulsam. Adhibendum est autem emplastrum tetrapharmacum, & succo fœni græci perfundantur. Et in summa totus curationis ductus laxatorius ac impinguans in his assumatur.

De lippitudine dura. Demosthenis. Cap. LXXIIII

Lippitudo dura est, quum palpebræ duriores fuerint, & ipse oculus durior, & ad motum pigrior fuerit, dolensq; ac rubicundus, & præsertim quum post surrectionem ex somno, palpebræ difficulter aperiri possunt, & nulla humiditas euacuatur, gramæ uero in angulis consistunt paruæ, contortæ, subaridæ. Et quum ipsas palpebras euertere uolumus, non facile à nobis uerti possunt, ob duriciam.

De lippititudine sicca. Cap. LXXV.

Lippitudo sicca est, quũ subaribus factus fuerit oculus, & pruriginosus, & leniter dolens, citra duriciam palpebrarum.

De lippitudine scabra. Cap. LXXVI

Lippitudo scabra est, quũ anguli ulcerosi sunt, ac rubicũdi, & ualde pruriginosi, & palpebræ rubicundæ, & lachrymæ salsæ ac nitrosæ destillant.

Curatio lippitudinis duræ, siccæ, scabræ. Cap. LXXVII

Prædictarum affectionũ diligens cura habenda est. Neglectæ enim suffusionum, glaucedinis, et lippitudinis diuturnę, ulcerationũq; ac staphylomatum causa fiunt. Curãda itaq; est lippitudo sicca, cum reliqua corporis cura, etiam per ea quæ humiditatem ad oculos prouocãt, qualia sunt sicca pharmaca postea describenda, stratiotica appellata, & collyrium diacentetũ, ac similia. Dura uero lippitudo similiter curanda est, per pharmaca humiditatem excernere potentia, sublita Erasistrati liquida compositione ac similibus. Ad hæc etiam mollientibus ac humectantibus utendum est, uelut calidæ leniter temperatæ prolutione. Et fomentum per spongias assiduè adhibendum. Vitanda uero sunt pharmaca frigefacientia, meatus obstruentia, & agglutinatoria, et aquæ frigidæ affusio. Ex his enim oculus magis induratur. Si uero simul fuerit scabra ac dura lippitudo, (ex humorum enim acrimonia palpebræ indurari solent, ut anguli quidem erodantur & ulcerosi sint, oculus autem & palpebræ ægre moueantur & indurentur) in talibus præmisso spongiæ fomento, primum per siccum ad scabriciem paratum medicamentum, anguli contingantur. Et moderato tempore interposito, rursus spongia fomentum adhibeatur, & pharmacum humiditatem detrahere potens sublinatur. Quale est Erasistrati liquidum, & collyrium straticum, & diacentetum. Est autem compositio sicci ad scabros angulos medicamenti hæc. Chalcitidis crudæ drach. V. cadmiæ drach. V. Hæc trita in ollam induntur, quæ addito operculo, gypso oblinitur, & in uas acetum dilutum habens imponitur, ut olla forinsecus quidem mandefiat, non diffluat autem in ip-

sam humor, & sinitur ad dies VII. Deinde siccatur in sole, ac teritur. Aliud. Philoxeni siccum, Achariston appellatum, (eo quod digna ipsi gratia referri non possit) ad corrosos angulos, & scabras affectiones, & lippitudines siccas. Cadmiæ dra.II. chalcitidis crudę dra.I. aloës obol.II. ęruginis obol.II. piperis grana.X. florū rosarum drach.IIII. Tritis utere. Aliud. Ad scabrā lippitudinē. Cadmiæ drachm.I. æris usti drachm.I. spicæ nardi drach.I. piperis torrefacti obol.II. Terito cum aceto in sole, & siccato utere uelut probato. Aliud Menedis, ad corrosos angulos, facit ad delachrymationem. Spodij drachm. IIII. omphacij sicci drachm.II. spicæ nardi obol.III. piperis torrefacti grana XV. tritis utere. Aliud. Cadmiæ sextantem, salis ammoniaci sextantem, folij malabathri sextantem; piperis unc.I. utere. Aliud. Facit & ad carnis in angulo decrementum. Costi quadrantem, æris sextantem, fuliginis cedriæ unc.I. misce ac utere. Aliud. Ad scabras lippitudines, sycoses, putredines, & carnem superexcrescentem. Cadmiæ drachm.III. chalcitidis drach. VIII. piperis grana quinquaginta, spicæ nardi drach.I. Cadmiam & chalcitidem terito cum uino, & ubi siccata fuerint, nardum & piper leuissimè trita adijcito, & in puluillum redactis utitor. Aliud Capitonis ad lippitudinem siccam, & corrosos angulos, ac oculos humectos, & palpebras ficosas. Cadmiam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde melle Attico subactam in fictile uas mittimus, & operculo foramen habente imposito, eoq; luto oblito, uas rectum inter prunas locamus, ac uentilamus. Quum autem albidior factus fuerit uapor exhalans, sublatam ollam aperimus, et cadmiā uino uetere extinguimus. Deinde eius accipimus drach. VIII. æris usti drach. VIII. stibij drach. IIII. Et armenij si affuerit, drach. VIII. & hæc cōtusa ac cribrata, cum uino uelut collyrium terimus, & resiccatum tollimus ac utimur, per specilli nucleum sublinentes palpebras, mane ac uesperi. Nos autem cadmiam, & reliqua omnia simul adipe uiperę subacta torrefacimus, & postea uino extinctis siccatisq; ac tritis utimur. Aliud. Tomenti purpuræ ueræ drach. VIII. cadmię drach. XX. æris usti drach. X. lapidis hæmatitæ drach. X. Omnia trita ac melle subacta, uelut prædictum est torreto, & extinctis uino, ac tritis & arefactis utitor. Aliud. Archigenis, ad omnia prædicta. Amurcam coctam terito cum melle, & utere. Vtendum etiam collyrijs & siccis medicamentis, infra inter multi usus pharmaca describendis.

De defluuio pilorum palpebrarum, quod uitium & Madarosis, & Ptilosis, & Milphosis græcis dicitur. Cap. LXXVIII

Madarosis et ptilosis extremitatis siue marginis palpebrarum affectiones sunt. Et Madarosis quidem, ipsum solum pilorum defluuium est, ex acri fluxione obortum. In ptilosi uero et crassescunt & callescunt hæ partes, ut composita sit affectio ex madarosi & lippitudine dura. Quare etiam auxilia in hac similia sunt relatis ad illam. Optimum autem est ad ipsos pilos, siccum Philoxeni ad pruriginosos ac corroso angulos. Facit & ad uisus hebetudinem. Cadmiæ drachmas VIII. salis ammoniachi drachmas.II. croci dra.II. spicæ nardi dra.II. piperis albi drachmam.I. utere. Aliud stibium muliebre, facit ad corrosos angulos, ac ptilos. Stibij usti & lacte muliebri extincti drachmas. XIII. aloes, myrrhæ, spicæ nardi, singulorum drachm.II. ordei usti leuissime triti drachmas. IIII. utere sicco. Aliud. Ad ptilos & corrosas palpebras. Medullam bubulam ex anteriore dextro pede, cū fuligine terito ac utitor. fuliginem autem sic facito, Papyrum pro funiculo lucernario in lucernam inde, & oleo sesamino

mino repletum accende, & supra lucernam leue testaceum aut æneum uascu-lum pone, eoq; fuliginem excipe, & paulatim per prunam collige, ipsaq; cum medulla trita utere. Facit etiam egregie rituli coagulum. Aliud Sosandri, ad milphoses, & inueteratas affectiones. Facit etiam ad carnis in angulo incre-mentum: Cadmię, stibij, chalcitidis crudæ, misyos crudi, singulorum drach. VIII. Hæc contusa & melle subacta torre uelut dictum est, deinde uino extinctis ac tritis, adijce spicæ nardi drachm. II. croci torrefacti dra. II. piperis drachm. I. & simul contritis, utere. Cæterũ simplicia ad ptilos, & corrosas palpebras facientia hæc sunt: Amurca cocta, lyciũ indicum, armeniũ quo pictores utuntur: Nam cũ aqua illitum consumit uitiosos humores, & pilos naturales auget: Rubigo ferri ad multos dies in sole trita & cum uino ac myrrha in collyria redacta. Spodium ceparum succo exceptum.

De abscessu in palpebris. Demosthenis. Cap. LXXIX

Abscessus in palpebris internos, apice ipsorum inciso, et humoris expressio ne, curare oportet. Deinde muria infundatur, & lana ouo imbuta imposita deli-getur. Postera die fomentum adhibeatur, & mel sublinatur, & de cætero colly-rium repressum instilletur. Externos uero post sectionem & humoris euacuatio nem, impositis linteorum ramentis ex melle, & addita lana deligabimus. Qui-cunque uero abscessus palpebræ chartilaginem corruperint, si quidem extrin-secus fuerint, eos possibile est ouo, ac melle purgatos, capitali sicco medicamen-to incarnare. Si uero intrinsecus fuerint, euersa palpebra, & nudata chartilagi-nis parte derasa, æs leuissime tritum adhibeatur & supra palpebram ouum cum uino & rosaceo conquassatum imponatur. Postera die fomento adhibito æs le-uissimè tritum inspergatur, et rursus supra palpebram ouum ponatur. Tertia uero die mel palpebrę sublinatur. Et postea collyrium repressiuum adhibeatur.

De calculo palpebrarum. Cap. LXXX

Calculum in palpebris dicunt, quum euersis palpebris, tosis similia circa ipsas extiterint alba ac aspera, uarorum speciem præse ferentia. Eorum curam facere oportet euersis palpebris, & cute iuxta apicem tenui scalpro dissecta ita ut per specilli concauitatem tumorem molis collectæ exscalpamus. Deinde æsustũ tritũ adhibeamus. Et ouũ cũ uino & rosaceo in lana exceptũ imponamus ac deligemus. Postera uero die, eadem curatio repetatur. Tertia mel sublinatur. At uero in tosis forinsecus palpebris innascentibus, post dissectionem et scalptu ram, splenium emplastri tetrapharmaci imponito.

De grandine oculi. Cap. LXXXI

Grandine affici dicunt palpebras, quum euersis ipsis rotundæ quædam eminentiæ pellucidæ grandini similes apparent, quibus dissectis humor eua-cuatur similis candido oui. Curatio autem facienda est euersis palpebris, & inci-sione per scalprum facta, ita ut humore excreto subiectum aridum pharma-cum affricetur. Aëris usti drachmas II. squamæ æris drachm. I. sandarachæ drachmam I. æruginis, salis ammoniati, croci, singulorum drachmas III. myrrhæ obulos duos, utere tritis. Fiũt etiam aliquando extra palpebras grandines sub-duræ, fabis similes. Has si quis uiolentius contingat, dolores intentos inducit. Et quandoque animi exolutionem. Has aũt curare oportet cute iuxta apicẽ incisa, et scalptura per specillum concauum facta. Sanatur facile mellis & ramentorũ ex linteis impositione, & fomentis. Si uero pharmacis ad grandines uti uelis,

his utaris. Fici ſylueſtris groſſos coctos impone. Aut fici folia. Alia illitio optima. Pollinis tritici quadrantem, ſulphuris uiui unc. I. terito cum aqua, & formato paſtillos, ac utitor. Faciunt & ea quæ ad ordeola deſcripta ſunt.

De ordeolo ſiue præputiolo. Cap. LXXXII

Ordeolum aut præputiolũ uocant, quum in palpebris forinſecus iuxta pilos maximè ſuppuratum quoddã tuberculũ factũ fuerit, figura ordeo ſimile. Facile uero curatur nuclei ſpecilli calefacti fomento. Sed & ceræ albæ calidæ fomento id diſcuties. Aut de muſca capite abiecto, reliquo corpore ordeolum cõfrica. Aut galbanũ mollitũ modico intro addito impone. Aut cũ cera emollita parũ miſyos crudi cõmollito, ac imponito. Faciũt et ficus ſiccæ cũ uino mulſo coctæ, & cũ modico galbano tritæ. Aut ſagapenũ cum aceto tritũ illine. Facit etiam ad grandines. Fomentum uero loco adhibeatur per ſpongiã, & per panem calidũ. Poſt humoris excretionem mel illinatur. Deinde collyria ulceribus commoda.

De gãglijs, atheromatis, ſteatomatis, & meliceridib. palpebrarũ. Ca. LXXXIII

Fiunt aliquibus extra palpebras etiã hæ affectiones. Curantur autem ganglia ceratis & malagmatis ad ganglia deſcribendis, & aquæ calidæ affuſione. Eſt enim nerui cõtortio ganglium. Melicerides autem, & parua ſteatomata, ac atheromata, curantur aliquando uſtorio medicamento apici ipſorum impoſito, donec incumbens cutis in profundum cruſtam accipiat. Deinde poſt cruſtæ caſum, exſcalpta tunica humorem continente per ſpecilli cõcauitatem. Si uero tunica eximi non poſſit, per ſubiectum pharmacum eroſiuum conſumatur. Sandarachæ drach. II. arſenici drach. I. ſquamæ æris drachm. I. ueratri nigri drachm. I. elaterij drachm. II. chartæ in cinerem exuſtæ drach. II. utere cum roſaceo. Magna uero chirurgia curantur, quemadmodum in reliquo corpore ex fundo ablata, unà cũ tunica humorem continente. Deinde labia cutis per ſuturam contracta curentur, uelut in ſutura palpebrarum ſurſum uerſus fieri ſolet. Cauendum autem ne lata faſciola cutis in chirurgia auferatur, ut ne lagophthalmi fiant.

De uaricibus palpebrarum, & malignis agnatis eminẽtijs. Cap. LXXXIIII

Varices in palpebris ne cures: Sunt enim maligni: Neq; etiã agnatas eminentias in palpebris tumidas, dolentes & ſubrubras, & ad digitorũ cõpreſſionem in ſeipſas ſe contrahentes. Sunt enim etiam hæ malignæ ac incurabiles.

De Aegilope. Seueri. Cap. LXXXV

Aegilops abſceſſus eſt iuxta magnum angulũ. Eſt aũt affectio ęgre curabilis, propter corporum tenuitatẽ ſubiecto oſſe corrupto. Ob ſitus aũt uicinitatẽ etiã ipſi oculo dãnum infert aliquando, per naturale paruum iuxta angulũ foramẽ. Incipiente itaq; inflammatione, ſtatim in prima die conandum eſt ut repellatur, ipſo ſolo inflãmato loco illito ex collyrio Antonino, aut alio quodã uehementer repellente, ac ſtupefaciente. Solet enim hæc illitio id quod cõfluxit diſſipare. Si uero perſeuerarit inflammatio, tentandum eſt ut ſimiliter uelut aliæ inflammationes curentur, per diſcuſſoria medicamenta, quæ citra mordacitatem agunt. Coafficitur enim oculus ex acribus, & in ipſa affecta parte inflammatio augeſcit. Nos autem in inflammationibus nondum tranſmutatis, ex emplaſtri Barbari, aut Leænæ, aut Athenæ, aut ex ſalicibus, aut ex aceto & oleo parati uſu, abſceſſum diſcutimus ac reſiccamus. Aſclepiades autem ad ægilopas pharmaca talia conſcripſit. Succi illecebræ, quam quidam portulacã ſylueſtrem uocant, aut ſemperuiuum paruum, ſucci ſolani, ſingulorũ ſexuncem, thuris drachm. VIII. galbani ſexuncem, maſtiches quadrãtem, thus tritum cum ſuccis coquito et ubi diſſolutũ fuerit, galbanũ pręmollitũ adijcito. Maſtichen eñ improbamus.

Aliud

Aliud. Thuris drach. VIII. myrrhæ drac. VIII. ladani drac. I. ceræ drac. VIII. aluminis scissi drach. IIII. spumæ nitri drac. IIII. coaguli leporis drac. IIII. Tundito hoc pharmacum, & cum fece ungenti irini emollito. Si uero uictis discussorijs medicamentis inflãmatio suppurabitur, quàm celerrimè secare oportet, & humorem euacuare, ac subscriptis uti. Bdellij, myrrhæ, ladani, spumæ nitri, colophoniæ, singulorũ drach. IIII. cerę drac. X. ungenti irini quantũ satis est. Alij pro colophonia, oleæ folia trita habent. Et cum axungia ægilopi imponũt. Et sordes subalares ouium cũ axungia eodẽ modo. Aut ueratri nigri radicem madefactã impone. Aut perdiciũ herbã pro cataplasmate adhibe. Aut farinã erui cũ melle. Aut cinerẽ lignorum uitis aceto subactũ impone. Aut staphidẽ syluestrẽ & ammoniacum thymiama cũ melle impone. Aut alumen scissum cum terebinthina uelut splenium impone. Si uero ad angulũ repserit, ad superficiem autẽ omnino nõ processerit, tunc scalpro ad uenæ sectionem, aut pterygijs destinato, medium anguli corpus diducere oportet, et bonã carnem ex profundo producere. Deinde ipsam enatã carnem resiccare. Id quod continget si penitus nõ pinguia loco adhibuerimus. Quare sanè in principio post apertionẽ lenticula cocta, aut malicorio cũ melle utemur. Repurgato uero loco, & nascente iã carne, uitrum leuissimè tritũ, siccum inspergimus, & in eius usu perseueramus usq; ad absolutã curationem. Est enim admirandũ auxiliũ, cuius efficacia satis expendi nõ potest. Sed & alumen scissum leuissimè tritũ, et modica terebinthina exceptũ, ad emplastri formã, purgat & incarnat ac cicatricem tutò inducit. Oportet aũt & in ulceris cauitatem de pharmaco indere, & forinsecus paruum spleniũ ex ipso imponere. Profectò nos hoc curatiõis ductu usi, alio auxilio ad recentes ægilopas nõ indiguimus. At uero quæ ab antiquis ad hãc affectionem descripta sunt auxilia, huiusmodi sunt. Aegilopa curãt, si nõ per profundũ corruptũ fuerit os, chamæmeli folia cõmansa imposita. Aut maluæ folia cõmansa cum sale impone. Post apertionem uero ipsa malua trita utere usq; ad cicatricem inductã. Aut solanũ maxime halicacabũ, aut myrtum cõmansam impone. Aut œnanthes, aut auriculæ muris folia. Facit & ægilopis frumentacei succus cũ farina frumenti impositus. Et plantaginis folia mãducata ac imposita. Thus item & columbinũ stercus cõmiscentur ac imponuntur, & lapidescunt ac inhærent usq; ad inductã cicatricem. Aliud. Propolim, terebinthinã & thus, paribus portionibus splenio illita adhibe. Facit & siccum pharmacum ex eruo cum melle. Aliud. Fel porci fumo resiccatum terito, ac exulcerato ægilopi imponito. Aliud. Thus tritum pice liquida excipe, & emplastri forma impone. Incipientes enim ægilopas hoc pharmacum dissipat. Iã uero ruptos sanat, ulceri inditum, & superimpositum. Aliud ad ægilopas experientia cognitum. Itemq; ad strumas. Radicem lilij recentem ad emplastri formam terito, & imponito. Rumpit enim & repurgat & usq; ad perfectam curationem cicatrice includit.

De ustione Aegilopis. Cap. LXXXVI

At in quibus affectio diuturna os corrupit, aut ad angulum in fistulam abijt, cicatrice superficiei inducta, in his triangulari incumbentis carnis detractione facta & angusta sectionis parte ad angulum adaptata, & deinde spongia oculo imposita, cauteria ignita ipsi sectioni adhibemus, usq; ad os ad squamæ remotionem inurentes, ita ut etiam obliquas in ulceris cauitate partes, & maxime supernas inuramus. Si enim post primi cauterij admotionem spectaueris, apparebit tibi angustissima cauernula, quæ supernè ex obliquis humorem ulceri transmittit, uelut lachrymam. Quare oportet cauterium cauernulæ fortiter apprimere.

apprimere. Et ubi sufficiens facta fuerit ustio, lenticulam coctam cum melle adhibere. Elapsa uero crusta, & ulcere aliquo modo purgato, alumen scissum tritum terebinthina liquida exceptum modica, ut emplastri forma fiat, cauitati ulceris indimus, & splenium ex eodem factum, supra ulceris cauitatem imponimus. Celerrimè enim repurgat, incarnat, & cicatricem inducit. Probè etiam incarnat uitrum leuissimè tritum inspersum. Vtere, & probabis.

De anchilope. Cap. LXXXVII

Circa prædictum locum ubi ægilops fit, colligitur etiã lentus humor melleus aut pultaceus, plerunq; in tunica contentus, dolorem non inducens, paulatimq; augescens. Curatur aũt chirurgia, quemadmodum etiã reliqua circa corpus atheromata, ita ut superficies dissecet̃, & subexcorietur, & tunica humorem cõtinens funditus tollat̃. Post sublationem autem ipsius, quo secura curatio fiat, & affectio non regeneretur, cauterijs ignitis crustas loco inurimus: Et deinde lenticula cum melle curamus. Elapsa uero crusta, alumine cum terebinthina, uelut antea dictum est, usq; ad cicatricem inductam.

De carnis in angulo magno decremento. Cap. LXXXVIII

Carnis in angulo oculi magno imminutio ac decrementum fit, quum exulceratione, aut pterygij, aut incrementi carnis ablatione, totus angulus funditus fuerit sublatus, & allabentem lachrymam continere non poterit, sed ad malas defluit. Contingit hoc etiam aliquando ex male curatis ægylopis. Et uocatur hoc uitium græcis Rhoeas. Dicuntur autem etiã Rhoeades, qui ob assiduas fluxiones oculorum, semper lachrymant̃. Curandi uero sunt illi quibus angulus funditus sublatus est, adhibito pharmaco locos densare potente ac consolidare, quale est quod tephrum dicitur. Si uero callus fuerit, præirritare oportet per aliquod acrius medicamentum. Sed & chirurgia utendum est. Collum enim fascia circundata cõstringitur, & uas circa nasum notatur. Deinde uas illud scalpro biangulari dissecatur. Deinde spongia oculo imposita, cauterium loco apprimitur, non usq; ad os, sed ut cutis & sectio solum flammã sentiat. Sit autem cauterium triangulare. Postea lenticula cum melle adhibetur. Vbi uero pura facta sunt ulcera, oculus disparatus seruatur, donec angulus carne pura fuerit repletus, ut ne concretio fiat. Probè facit in ipsis etiã alumen cum terebinthina. At uero oculos præ diuturna lippitudine flentes, aut humectos, curare oportet præ omnibus aquæ potu, & parco cibo, exercitijsq; ac deambulationibus, & capitis frictiõe ac rasura, & frigidæ pfusione. Est & diæta optimi succi ac incrassante utendũ, et oculi sublinendi ex medicamẽtis meatus obstruentibus, frigefacientibusq; ac adstringentibus. Post aggressionẽ uero frigida aqua & posca oculi perluantur. Optimum aũt pharmacum ad hos experimento cõstans hoc est: Plãtaginis folia exsuccato & excolato, ipsumq; succum in fictili nouo ad solem exponito, & linteo tenui puro uelato, quotidieq; agitato, & resiccatũ tritũ reponito, & pro collyrio sicco utitor. Stibiũ ad anguli magni decrementũ Alexandri regis ualde bonum. Facit etiã ad ptilosim palpebrarum. Terræ ampelitidis, croci, nardi celticæ, æquales portiones tusas melle subigito, & in ollã missa, addito operculo foramẽ habente, eoq; oblito, prunis imponito, & nõ uẽtilato. Quũ aũt nõ amplius caliginosus uapor p foramina exhalarit, ab igne tollito ac frigefieri sinito. Deinde tusa, cribrata, ac trita in tenuissimum puluillum pro stibio abhibeto. Aliud. Stibium ad Rhoeadas. Aeris usti sesquiunciam, stibij sesquiunciam, croci unciam I. spicæ nardi unciam I. folij malabathri trientem, rosarum uiridium sesquiunciã. Reliqua leuissimè terito. Deinde rosas per se bene leuigatas aridis

aridis unito, & simul tritis donec siccentur utitor. Aliud stibium, multa experientia cognitum. Aeris, cadmiæ, stibij, singulorum sextantem, piperis grana XIIII. chareophylli unc. I. spōgiarum nouarum quadrantem, mellis quantū satis est. Aes, cadmiam, stibium, tusa sufficiente melle subigito. Deinde ipsa spōgia excepta in ollam mittito, oblinito, urito. Et ad cinerem exactissimè tritum piper & chareophyllum adijce, & tusis, cribratis rursus exactissimè tritis utere.

De his qui tempora inurunt. Cap. LXXXIX

Quidam barbaris legibus seruientes, in diuturnis oculorum fluxionibus, tempora inurunt, aut per pharmacum, aut per medullam lignorum nucis iuglādis, quod hyscas appellant. Quidam etiam ferrum candefaciunt & ustionem perficiunt. Ego itaq; eiusmodi affectionem ex temporum ustione conflatam uidi. Hi enim immodeste pharmaco usi, & ustione usq; ad profundum facta, unà cum alienis humoribus, etiam naturales consumpserunt, & ad extremā siccitatem oculum deduxerunt, & nō intelligebant se morbum incurabilē præparare. Quid enim aliud cōtigere poterat, quàm quod hic cōtigit? Primum dolor molestus & immodicus ardor. Quū igitur tentassemus per collyria obtundere dolores, amplius ægrū grauauimus. Liquidum enim collyriū oculo illitum, uelut arenulas quasdā producit, ab immodica caliditate torrefactū. Et quum rursus per ouum mitigare uellemus, rursus per caliditatē etiā ipsum crassefactū est, & uelut ad mēbranas quasdā redactum, quæ ægre ab oculis secedebāt. Sed & lacte usi sumus, & ipsum similiter inspissabatur, & in summa, uelut ab igne humores coacti inspissabant. Proinde multo labore insumpto, quum fœni græci succum instillassemus, moderatè dolorem mitigauimus. Nam et hic à morbo superabat. Postea uero rationem ducem sequuti, ad rosacei usum deuenimus, tepefaciētes hoc ac infundentes, ut etiam æger nobis absentibus, ipsius solius usu ab accedentibus alleuaretur. Quin & ad alia multa utile nobis uisum est rosaceum ad oculos. Si enim ex natura siccitas affuerit, ut ægre mobilis & penitus lachrymarum exors sit oculus, etiam his commodum est pro collyrio sublitum.

De arteriarum sectione. " Seueri. Cap. XC

In chirurgijs circa caput & frontem, unus generalissimus nobis scopus est, ut ægrum à fluxionis affectione liberemus. Verum priuatas & uelut particulares aggressiones facimus, propter uires, propter accidentia, propter locos, propter materiæ fluxionum qualitatem. Quum igitur arteriarum genus unum sit, loci uero diuersi, nunc de posterioribus expendemus. Hæ enim uelut principia quædam earum sunt, quæ circa superficiem capitis existunt. Conuenit igitur in magnis doloribus, cario, staphylomatis & prolapsibus, arterias in posterioribus capitis partibus secare. Statim enim utilitatem inde percipiunt ægri. Prærademdi autem sunt loci, & sic pulsus exacte per tactum notandus, & spatium dimetiendum ab auribus trium digitorum, ad caluam posteriorem apellatam. Couenit autem secare non obliquè, sed transuersim, usque ad os, & membranam caluam ambientem exactissimè radere, & sanguinis excretionem usque ad animi deliquium expectare, in quibus uidelicet uires robustæ sunt, & dolor uehemens. Sic enim sopies accidens symptoma. Deinde cuneolum sectioni parem indimus, & linamenta conuulsa plurimo cuneolo imponimus, & lanæ hapso posca imbuto pro linamentorum custode utimur. Deinde ligamento utimur sufficienter adstringentes, & ad frontem ambo principia ducentes ac deligantes. Postera die uino & oleo ligamentum rigamus, & non soluimus. Tertia die soluimus, & uibices moderatè proluimus, & os deradimus.

Et postea quocꝫ ossis rasura utimur, & hoc facimus, usqꝫ ad quatuor aut quinqꝫ dies, donec os sanguinem emiserit. Hoc enim signum est sufficientis rasuræ. Cæterum medicamẽtis quæ linamentis illinuntur utendum est in his, ex pumice & cera ac oleo paratis. Et postea cephalico sicco appellato ex eruo utendũ est. Sed & id quod à nobis præparatᷣ unicè ad hos facit. Statim enim post ossis rasurã impositũ, carnẽ producit. Accipit autẽ farinę triticeæ tenuissimę partes II. colophoniæ liquidissimæ partẽ I. Hoc ubi siccũ inspersum est linamentis & splenio, custos linamenti adhibendus est ex aliquo pharmaco è cerussa parato. Nã & ad cicatricẽ inducendã cõfert.

Cap. XCI

De caluariæ circũcisione.

Sed & caluariæ circuncisionem, periscyphismum græcis dictum, assumimus, in quibus diuturna & tenuis oculorum fluxio existit, & multa uasa fluxionem delegantia. Oportet igitur rasos locos notare, ut ne in coronalem suturam, aut temporum musculos, sectio fiat. Facienda autem est sectio paululum supra frontem transuersa initio à tempore ad tempus facto, ita ut membrana caluam ambiens simul dissecetur, & diligenter radatur. Deinde cuneolis sectioni inditis linamenta adhibemus, & reliqua consequenter facimus, uelut prædictum est in arteriarum sectione, assumpta ex uino & oleo irrigatione. A tertio die curatio suppuratoria fiat. Deinde ea quæ resiccationem promittit. Siquidem igitur à solo sincipite oculi fluxione infestantur, prędicta sectione contenti sumus. Si uero unà cum supernis uasis, etiam ex temporibus fluxio feratur, post factam relatã supernam sectionem, alias duas luniformes assumimus, unam ab utraqꝫ parte. Habeat autem principium, tum ea quæ è dextris fit, tum quæ à sinistris, à principijs transuersæ sectionis superne factæ, ita ut ex supernis ad tempora deferantur, usqꝫ ad medium frontis. Procedant autem luniformiter ad supercilia conuersæ, ut ne temporum masculos iniuria afficiãt. Sit autem figura trium harum sectionum similis literæ græcæ. π. ita tamen ut apices ad internas partes incuruatos habeat hoc modo ⟩⟨. Oportebit autem & hic cuneolos sectionis indere, & consequentia facere, uelut antea dictum est: Porrò dicunt Aethiopas à natiuitate frontem circuncidere, ut ne oculorum fluxione infestentur.

Cap. XCII

De frontis per submissum scalpellum excoriatione.

Frontis per submissum scalpellum excoriationem, hypospatismum græcis appellatum, assumunt qui deformitatem cicatricis maximę per circulum fientis in frontis circuncisione, deuitant. Verum hæc curatio imperfectior illa est. Vnde magis frontis circuncisione periscyphismo appellato utendum est, ita ut rei magis necessariæ curam habeamus.

Cap. XCIII

De uasorum sectione.

Vasorum sectionem assumimus uno oculo affecto, & in oculorum perpetuis lachrymis, & in hemicrania. Assumimus autem in his, quibus manifesta & eleuata sunt in fronte uasa. Vas uero atramento notamus, & summis utriusqꝫ manus digitis, frontis cutem ab utraqꝫ notæ parte eleuamus, & superficiariam sectionem in ipsam notam, ex directo uasis facimus. Et rursus paulatim subiacentes cuti membranas dissecamus, donec nudum uas apparuerit. Atqꝫ sic hamulis duobus transfixis labia sectionis eleuamus, et paulatim per scalprum subradentes, uas à circumsitis mẽbranis liberamus. Et cæco hamulo subiecto, uas ex profundo attollimus, & ita eleuato acum duplex filum habentem submittimus, & mox ablata acu filum dimittimus. Idem etiam in altero uasis termino facimus. Et postea uas perpungimus, & euacuationem fieri sinimus. Sufficienti uero sanguine euacuato, utrosqꝫ terminos uasis, per subiecta iam fila deligamus, & medi-

um

dium ipsius resecamus. atq; ita linamentis inditis, & hapso lanę ex aqua frigida imposito, deligatione utemur. Postera die uino & oleo irrigamus. Tertia uero exoluimus, & moderata perfusione facta, linamenta ex aqua mulsa indimus, donec exciderint fila. Et usq; ad perfectam incarnationem eadem utimur. Est enim bonum auxilium. At uero cicatricis inductionem per emplastrum meli num facimus, aut per id quod ex cadmia paratur. Leonides porrò, soleo inquit, ubi mixta est, fluxio, & à fronte, & à musculis temporum, iuxta paruos oculorum angulos temporibus uicinos, supra fines superciliorum, crustas inurere per cauteres nucleoformes, id uehementer cauens ut ne temporum musculos contingam. At in fluxionibus à sincipite, constringo collum, & uasa in fronte magis eleuata noto, & hæc ipsa prærasis pilis inuro. Illitio ualde celebris ad diuturnas fluxiones. Viperarum capita in olla probe exurito, & cinerem cum lupinorum amarorum decocto tritum temporibus illinito. Et miraberis de medicamenti efficacia.

De musculorum temporum cataplasmatis, agglutinatorijs, ac illitionibus. Seueri. Cap. XCIIII

Quandoquidem fluxiones ad oculos ex superincumbentibus locis suppeditantur: Nam hemicraneæ, & caries, & fluxiones capitis, dolores oculorum augent: operęprecium esse puto etiam ad hos pauca auxilia referre. Vtendum igitur est agglutinatorijs & illitionibus, uelut dictum est, in his quibus oculi fluxione infestantur, & in quibus uasa circa frontem ac tempora eleuata distendun tur. Nam si influxio non ex uasis circa frontem, & tempora, ac palpebras contingit, sed ex profundius sitis, agglutinationes & illitiones magis lædunt. Insuper autem si citra inflammationem, fluxiones oculorum fiunt, agglutinatoria ipsas cohibent. Si uero inflammatio affuerit, humores ex circumsitis locis ad inflammatos impulsos, per compressionem magis distendent. Itaq; agglutinatoria ex similagine & ouis ac thure composita uitanda sunt. Resiccata enim distendunt uasa, & fluxiones augent. Quæ uero mollia permanent, aut distentionem non efficiunt, & tum frigiditate, tum adstrictione, uasa deprimunt, his utendum est. Si igitur calida fuerit intemperies quæ lædit: Crocum, opiũ, myrrham, thus, ex aqua trita, & ad strigmentitiam spissitudinem redacta illinimus, & statim inducto somno, dolorem depellimus. Idem pręstant & fluuiatiles stratiotæ cum aloë contriti. Sed & polygonum cum mastiche tritum ac illitum, dolorem mitigat. Et mandragoræ cortex cum thure mirificè facit. Et mastiche cũ succo brassicæ illotæ trita mirificè resiccat. Item fabrorum fuligo, quam uulcaniam appellãt, leniter cum ouo subacta. Et calx uiua cum ouo in frigidis intẽperiebus. Et hirundinum stercus cum mastiche & oui candido.

Totius capitis illitiones. Seueri. Cap. XCV

Totum caput intemperie calida affectum, acacia cum uino trita illinendum est. Nam acetum in huiusmodi capitis illitionibus uitare oportet. Facit & Samia terra, cum plantaginis aut solani succo trita. Si uero frigidior fuerit causa, ut æger clare frigiditatem in capite sentiat, & lachrymas frigidas deferri contraria calidæ affectioni auxilia adhibenda sunt. Nasturtio enim cum ouo trito multũ profecimus. Et per erucæ semen cum aceto tritum idem effecimus. Sed & thapsia cum sinapi aceto trita, magnopere prodest. Et cochleæ Aphricanæ cum thure ex aceto tritæ, multam fluxionis illationem relidunt ac excindunt. Et hirundinum nidus cum stercore in ipso reperto, aceto subactus graues dimidij capitis dolores sanat. Et euphorbiũ cum aceto tritum. Vtere etiam smegma

tis & puluillis inspersilibus, supra ad diuturnum capitis dolorem descriptis.

Cataplasmata oculorum lippientium. Dioscoridis. Cap. XCVI

Cataplasmatis uice imposita mitigant oculorum inflammationes, folia rubi aut auriculæ muris, aut tribuli uiridis, aut portulacæ, aut semperuiui, aut polygoni, aut intybi, aut coriandri, aut cupressi. Aut hyoscyami folia trita. Aut cucurbitæ ramenta. Aut peponis caro. Aut calicum papaueris decoctũ affusum. Aut ipsi calices cocti triti impositi. Commodus est etiam panis aqua madidus tritus cum modico rosaceo impositus. Et ouum cum rosaceo ac uino conquassatũ, & hapso lanæ exceptum ac impositũ. Aut ouorũ assatorum uel coctorũ uitellos, cum modico croco, & opio phaseli magnitudine, ex sapa tere ac impone. Aliud Asclepiadę, ad maximos humorum influxus ac dolores. Rosarum siccarum drach. I. opij drach. I. croci drach. I. efforma in pastillos cum passo, & amso, in quo melilotũ coctum est. Et usus tempore ex ipsis terito cum passo, & ammixto pane imponito. Aliud ad maximos dolores ac uigilias. Psyllij semen in feruentẽ aquã coniectum, paululũ sinito. Et ubi dissolutum fuerit conquassato ut emplastri formã acquirat, & ex eo oculũ integito. Suauem enim somnũ inducit. Aliud Demosthenis, ad dolores & prolapsus oculorũ, egregiè facit. Calices papaueris in aqua mulso coquito, & ipsos quidem expressos abijcito, aquam mulsam aũt triticeo, aut ordeaceo polline ammixto imponito, modico etiã rosaceo adiecto. Aut polentæ florẽ, pro polline, aut panẽ puram accipito.

Cæterũ cataplasmata omnino tempora cõpræhendant, & supercilia cũ fronte. Solam autem supernam palpebram cataplasmate integimus, infernam non cõprimentes, quo aperiri oculus possit, & lachrymã illatam excernere. Assidue uero permutentur, & maximè æstate, ut ne feruefacta exacerbent. Ad cõtactum autem summè tepida apponantur, hyeme uero leniter calida.

Illitiones oculorum. Cap. XCVII

In uehementibus doloribus palpebras forinsecus illinere oportet, maximè quidem collyrio Nili ex rosis, aut aliquo dolorem eximente ex croco parato, aut croco trito cum modico papaueris succo, affuso lacte aut hyoscyami succo.

Alia illitio Asclepiadæ, ad doloris uexationes. Aloës, lycij indici, rosarum uiridium, croci, opij, myrrhæ, singulorum æquales portiones terito cum uino, & formato pastillos, ac siccato in umbra. Vsu uero expetente, passo dilue, & oculos ac tẽpora illine. Alia illitio repulsoria optima. Foliorũ mali siccorum tusorum ac cribratorũ lib. I. myrrhę sextantẽ, glaucij sextantẽ, gummi sexuncẽ. Excipe aqua. Illitio Asclepiadę mordax, e uestigiò fluxionẽ compescens. Facit & ad lippitudines scabras. Aeris usti drachm. IIII. croci drachm. IIII. piperis drach. II. opij drach. II. gummi drach. IIII. Excipe aqua. Hæc forinsecus illita maximos humorum illapsus relidit. Verum uitare oportet ne quid de pharmaco in oculum præterlabatur. Aliud phloginũ inscriptũ linimentũ. Aeris usti ac loti drach. XII. croci drach. VI. piperis drac. IIII. myrrhæ drac. III. opij drac. III. gummi drach. XII. Terito cum uino ueteri odorato adstringente. Alia illitio ex sandyce, ad perfrigerationes & resolutiones palpebrarum, quales contingunt & in his qui canino more conuelluntur. Facit etiam ad acuendum uisum ante balneum illita. Sandicis drach. XIIII. crocomagmatis drach. VI. piperis drach. IIII. gummi drach. VI. Excipe aqua. Aliqui adijciunt etiam opobalsami drach. IIII. & illinunt ad hebetudinem uisus.

De aridis collyrijs. Galeni. Cap. XCVIII

Ex aridis pharmacis quędã affectionẽ in oculis cõgregari prohibent, humorum ui-

rum uidelicet influxiones impedientia, ex quibus oculi affligi solent. Pręstantissimum autem ex his apparuit, & experientia iudicatum est, quod ego composui, inquit Galenus: & ob id apud multos in usu est, ac ferè per omnes gẽtes, quibus Romani imperant. Ac primum sanè ipsius compositionẽ scribã, quum præstãtius esse putem, nullis omnino affectionibus corripi, quàm eas quæ iam præoccuparunt sanare. Vtilissimum aũt est sanis oculis pharmacum. Vritur lapis phrygius in fabaceas magnitudines confractus. Eum uero in ollam nouam missum, deinde forinsecus luto oblita olla, addito operculo foramen habente, eoq; oblito, ollam prunis imponimus. Quum aũt lapis ignitus factus fuerit, tũc iam ollam in aliud uas purum euacuare oportet, & recenti butyro extinguere. Facta autem extinctione, rursus in eandem ollam missum, prunis adhibemus, ac uentilamus. Ignito uero lapide, ubi purum uaporem efferri uiderimus, rursus euacuatum extinguimus uino ueteri fuluo odorato. Deinde rursus missum in ollam lapidem, tertio urimus, & rursus extinguimus melle Attico non multo. Postremum aũt melle extinguitur, ut mellis qualitas in lapide permaneat. Cæterũ diebus trita ac præleuigata in promptu habere oportet, ita ut in tenuissimum puluerẽ redacta sint subscripta. Aeris usti unc. I. piperis albi unc. I. folij malabathri unciam. I. stibij drach. XII. His ammisce lapidis usti, tusi, cribrati ac triti lib. I. Et postquam omnia simul probe fuerint unita, & reponere medicamentum uoles, adijce opobalsami primarij drach. XII. Sit autem opobalsamũ tenue, et pellucenti compage, nõ crassum. Impedit enim crassitudo, ne siccum pharmacum euadat. Vtendum autem est ipso ad palpebras solas, inducto specillo citra tunicarũ oculi contactũ. Iubendusq; est homo cui hoc sublinitur palpebras apertas habere. Hoc itaq; à me cõpositum est, nõ permittens hominem qui ipso recte utatur, oculorũ lippitudine appræhendi. Stibium ornandis palpebris præseruatiuum, pueris maximè cõmodum. Stibij drach. XVI. plũbi usti ac loti drach. VIII. squamę æris drach. I. croci drach. I. florum rosarũ, myrrhæ, spicæ nardi, thuris, piperis, singulorũ drach. I. palmularũ ossa decem. Omnia in fictile uas coniecta diligenter torrefacito, deinde tusis ac tritis opobalsami primarij cõpage tenuioris cochlearia duo adijcito: Et tritis ac siccatis utitor.

Aliud Seueri, facit ad oculorum & palpebrarum pulchritudinẽ. Stibij quadrentem, purpuræ ueræ ustæ sextantẽ, spicæ nardi unc. I. Vtere. Stibium ornans palpebras. Stibij usti & loti drach. VIII. ossium palmularũ ustorũ drach. VIII. atramenti sutorij drach. II. nardi celticę drach. II. Vtere, constat experimẽto. Aliud, faciens ad decorẽ, angulos rarefactos ac humectos moderatè resiccans. Cornu ceruini usti, purpuræ ustæ, singulorũ drach. III. folij scylmatis unc. I. Vtere. Stibium optimũ ad tenuẽ fluxum, & corrosos angulos. Nutrit hoc etiã oculos debilitatos, in multis affectionibus cõprobatũ, & mirifice omnibus se opponẽs. Facit etiam ad ornatum. Inductum enim multo tempore in angulis permenet. Habet aũt hoc modo. Carnis purpuræ torrefactæ drach. IIII. succi anemones drach. VI. stibij usti & uino extincti drach. III. succi baccarũ sambuci drach. III. spinæ ægyptiæ drach. II. ordei usti drach. II. gallarum nigrarum drach. II. acaciæ drach. II. mororum rubi aridorum tusorum drach. III. costi tusi drach. III. folij tusi drach. IIII. Singula seorsim terito, & simul in uase plumbeo reponito, ac utitor. Aridum Danai, quod uelut res sacra in regia urbe uenditum est numismatis CXX. & cum multo labore ab eo impetratũ. Præseruat ab omni lippitudine, palpebris inductũ. Aeris usti unc. I. ungues siue onychas aromaticos ustos magnos tres. piperis grana XXI. ordei usti grana XXI. palmula-

rum oſſa uſta IX. æreas muſcas. XXI. folij ſcrup. IX. ſanguinis dracontij ſcrup.
IIII. Aes accipe quod ab ęreis uaſis deraditur, et in fictile uas miſſum, ac prunis
impoſitũ, ad triduũ ure, ita ut quotidie ter ipſum urina pueri incorrupti extin-
guas, & poſtremũ aqua dulci. Aereas aũt muſcas accipe ex locis ubi boues de-
gunt, aut ſi ibi non reperias, ex mortuis animalibus. Aliud palpebras ornãs,
pharmacum quod proſperè accõmodatur. Facit & ad diuturnas lippitudines.

Stibij uſti et uino extincti drach. III. plumbi uſti ac loti drach. VIII. fuliginis
thuris, ſpicæ nardi, myrrhæ toſtæ, croci toſti, ſquamæ æris, ſingulorum drach. I.
Tritis utere. Aridum ad angulos calidiores & rubicũdos ac exaſperatos: Se
ueri croci drach. IIII. cadmiæ lotæ drach. II. ceruſæ drach. I. Aliud Seueriani
ceruſſæ beſſem, cadmiæ trientem, ſalis ammoniaci ſextãtem, piperis ſextantẽ,
folij trientem. Aliud palpebras ornans, facit & ad lippitudinẽ ſiccam. Sanat
etiã omnem lippitudinẽ, poſt mitigatos dolores illitũ. Aeris uſti leuiſſimè triti
unc. I. cedriæ puræ trientem. Aes cum cedria ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinem te-
rito, & in arũdinem mittito, & hanc obturatã forinſecus totã luto ablinito, et in
clibano prunis obruito, & per diẽ ac noctem ſinito, & exemptã terito, & colly
rij Pelarij drach. XXIIII. adijcito, & croci drach. II. & folij ſcrupul. II. Et utitor.

Aliud ſiccum collyriũ celebret, reſiccans multas fluxiones, & uiſum acuẽs.
Optime quoq; attenuat cicatrices. Aeruginis unc. I. cadmiæ unc. I. chalcitidis
unc. I. ſtibij unc. I. mellis menſuram congruam. Omnia leuiſſimè trita, & mel-
le ſubacta, in ollã mittito, & addito operculo foramẽ habente, oblinito, ac urito
donec tenuis uapor progrediatur. Deinde exẽpto ac trito utere. Quod ſi ipſum
paululum mordax facere uolueris, poſt uſtionem adijce piperis grana. XXV.

Aliud aridũ ualde bonũ: Cadmiæ ſextantẽ, mellis ſextantẽ, æris uſti drach.
IIII. ſalis ammoniaci drach. II. piperis drach. IIII. ſpicæ nardi drach. II. Cadmiã
leuiſſimè tritã melle ſubige, ure, & uino auſtero extingue, & cum reliquis tere
ac utere. Eſt delachrymatiuũ. Facit et ad aſperas palpebras. Aliud ſiccum ad
lachrymantes oculos, & eos qui à longa lippitudine non probe ſanati ſunt. Eſt
etiam præoccupatiuũ. Cadmiæ drach. VIII. æris uſti drach. VIII. ſtibij drach.
IIII. Cadmiam cum ære in fruſtra craſſiora contuſam, & melle ſubactam in
olla exurito, uelut antea dictum eſt, & uino ueteri odorato extinguito, ac ſicca
to. Et deinde ſtibium per ſe uſtum in olla ammiſceto, & tuſis cribratis ac te-
nuiſſimè tritis utitor. Quidam etiam armeniaci drach. II. ammiſcent. Hoc ſiccũ
pharmacũ ſæpe cum uino, uelut collyriũ contriui, et ſiccato uſus ſum, inducens
ipſum palpebris mane et ueſperi. Aliquando aũt etiam ſtibij drach. VIII. inieci.

Aliud ſiccũ croceũ, procatalepticon, id eſt, pręſeruatiuũ. Aloẽs, croci, glauci,
ſarcocollæ, ſingulorum unc. I. leuiſſimè tritis utere. Aliud, quo utor, & affe-
ctiones illino. Siſtit fluxionẽ in una die, ſi denſe ac ſæpe illinatur. Facit etiã ad
ægilopas, & palpebras corroſas, & pilos pungentes in palpebris, poſt euulſos
pilos, pilorum locis illitum. Sarcocollæ, croci, glaucij flaui, aloẽs, chelidoniæ,
ſingul. unc. I. myrrhæ troglodyticæ drach. IIII Chelidoniã tuſam cribratã, reli
quis adijce, & cõtritis utere. Ego cũ aqua uelut collyriũ contero, & ſicco utor.

Aliud ſiccũ collyriũ celebre, uiſum acuẽs, inoffenſos cõſeruans oculos. Sti
bij ſcrup. IIII. fuliginis purpuræ ueræ, roſarũ ſiccarũ, ſingulorum ſcrup. II. croci
ſcrup. III. folij ſcrup. III. ſpicæ nardi ſcrup. III. Tritis utere. Fuliginẽ aũt ſic fa
cito. Lanam purpurę cedria tinctã incende, & pelui leuiſſimo, aut ęreo uaſe cõ
tege, & conflatã fuliginẽ penna collige, ac utere. Aridum albũ, uiſum acuẽs.
Facit ad pruritus, et uſtiones ex ſole, & lippitudines incipiẽtes ex frigiditate, an
te & poſt

te & post cibum. Cadmiæ drach. II. salis ammoniaci drach. I. piperis drach. II. aluminis scissi drach. II. folij drach. II. cerusæ oboli dimidium. Terito cum uino albo, & siccato utitor. Aliud siccũ acre. Cadmiæ drach. XXIIII. salis ammoniaci drach. II. spicę nardi drach. I. piperis albi drach. I. tritis utere. Aliud optimum. Cadmiæ drach. VIII. croci drach. II. salis ammoniaci drach. II. spicæ nardi drach. I. piperis albi drach. VI. Tritis utere. Aridum Seueriani. Cadmiæ ustæ & lotæ drach. VIII. salis ammoniaci drach. II. piperis albi drach. II. folij drach. I. cõtusis, cribratis, ac probe tritis utere. Aliud aridũ acre. Cadmiæ drach. VIII. testarum sepiæ sextantem, salis ammoniaci unc. I. piperis unc. I. folij unc. I. utere. constat experientia. Aliud aridũ uisum acuens, Oribasij. Radicis chelidoniæ sextantem, aloës sextantẽ, folij unc. I. piperis decorticati drac. IIII. ueratri albi drac. I. Vtere. Aridum Apollonij ad uisus hebetudinẽ. Cadmiæ drach. VIII. fecis uini ueteris siccæ ustæ drach. V. piperis albi drach. V. salis ammoniaci drach. X. sandarachæ drach. II. folij drach. II. nitri usti drach. III.

Aliud aridũ ad suffusiones & hebetudines. Viperã masculã totã uiuam in ollam mittito, & succi fœniculi cyathũ unum adijcito, et thuris non secti granum magnum addito. Deinde totã ollam forinsecus luto oblitam, urito donec in cinerem redigantur indita, teritoq; ac utitor hoc arido medicamento uelut celebri. Faciunt ei uiperæ capita usta, trita, & inducta. Aliud. Incomparabile.

Veratri albi & piperis, æquas portiones tusas ac tritas adhibe per triduũ, purgatione prius per uentrẽ facta, & pes os ac nares. Aridum ad incipientes suffusiones, glaucedines, & pellicularũ crassitiẽ. Cadmiæ drach. XXIIII. salis ammoniaci drach. X. sandarachę drach. IIII. ueratri albi drach. II. folij drach. II. utere. Ego si aliquando opus habeo arido collyrio ad præsentes affectiones cõmodo, hoc trito & in leuissimũ puluillum redacto utor. Aliud siccum acuẽs uisum, experientia cognitũ. Cadmiæ drach. VIII. folij drach. VIII. spicæ nardi, drach. II. piperis, croci, auripigmenti, salis ammoniaci, chelidoniæ, singulorum drach. II. artemisiæ, folij malabathri, singulorum drach. I. utere.

De liquidis collyrijs. Galeni. Cap. XCIX

Liquida ocularia medicamenta cõponuntur ex succis, & liquoribus, felleq; ac melle, & ammoniaco thymiamate, ita ut ammisceãtur ipsis etiã moderatora quædã, uerum uiribus nõ repugnantia, myrrha inquã, & thus, & crocus, & galbanũ, & quæcunq; alia huiuscemodi, quæ tunicas rarefacere, & crassitudinẽ humorũ ac spiritus attenuare possunt, & humiditatẽ præternaturalẽ discutere, & tunicis oculorũ per suum temperamentũ, robur præbere. Liquidũ acuens uisum. Succum ex malis punicis expressum, in uas fictile Atticum leuissimum ac densissimum mittito, & tenui linteo obligatum ad solem exponito, donec mellis crassitudinem acquirat, & parem mẽsuram mellis ad succũ adijcito, & fictili uase exceptum reponito. Inueteratum enim melius euadit. Quum aũt dormire uolueris, ex hoc leuiter oculos sublinito. Hoc pictoribus, & scriptoribus, & aurifusoribus ac senibus conuenit. Aliud. Ampullam uitreã oleo expleto, & iniectis fœniculi folijs teneris in solem exponito ad dies quadraginta. Et expresso fœniculo, oleo utitor. Aliud uisum acuens. Adipem uiperæ in uitream ampullã mittito, et ubi liquatus fuerit, specillũ in eo tingito, ac illinito. Hoc ualde cõmodũ est. Aliud uisum acuens. Colocynthidis semen tusum, cribratum, ac leuissime tritum cũ melle adhibeto. Experimẽto cõstat. Aliud ad uisum acuendũ, & ad suffusiones ac cicatrices oculorũ. Chamæleonis nigri radicẽ ustã, ac leuissimè tritã illinito. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerẽ

exure,& cinere trito cum melle utere. Ego hoc arido usus sum ad albugines.
Aliud ad inchoãtes suffusiones. Mel, oleũ uetus, et fœniculi succũ, ęquis portionibus misce ac utere. Aliud. Sagapeni drac. II. sumæ nitri drac. V. mellis lib. II. Aliud Demosthenis. Ego uero subscripto utor: Caucalidis succũ, coronopodis succũ, chamædryos succũ, æquis portionibus excolato, siccato, collyria formato, ac utitor. Si uero liquido uti uoles, cũ melle tritis utere. Aglaidę liquidũ ad principiũ suffusionis. Floris æris obol. V. piperis obol. V. croci drac. II. castorij drach. II. fellis galli drach. I. omphacij drach. III. & dimidiam, spicæ nardi obol. I. lapidis hæmatitæ obol. II. spumæ nitri obol. II. floris salis drachm. XXXII. opobalsami drac. XXXII. mellis quincuncem. Omnia trita in argenteo uase reponito. Erasistrati panchrestos liquida cõpositio, Ad inflationes pruriginosas, & lippitudinem scabram, aures purulentas, ulcera ægre recipientia cicatricem, cynãchen siue anginã, & ad nomas in ore ac pudendis. Aeris usti drach. II. myrrhæ drach. III. misyos tosti drach. III. piperis drach. I. croci sesquidrachmã, uini austeri ueteris cochlearia. III. passi cretici cochlearia. II. trita rursus terito cum uino, & ubi id combiberint, passum adijcito, & unita in æreo uase ad mollem ignem coquito, usq; ad mellis spissitudinem, & in ænea pyxide reponito. Alia liquida ex succo uerbenacæ. Facit ad hebetudinem uisus, pupillæ debilitatem & obfuscationem, facit et ad corrosos angulos, ad tenuem fluxum, & inchoantes suffusiones: Fellis capræ drac. VIII. mellis attici sexuncem, lycij indici drach. III. piperis drach. IIII. succi uerbenacæ rectæ deuncem, & sicci succi drach. VIII. piper tusum ac angustissimo cribro excretum, postea diu in mortario terito, et sicco succo adiecto, simul terito: Deinde etiam liquidum succum, et mox lyciũ addito. Et ubi leuigata fuerint, mel adijcito, & mox fel ipsum ut unita excipe ac utere. Quidam ipsam herbam, uerbenacam dico, tũdunt ac cribrãt, & drach. VIII. adijciunt. Si uero siccius medicamentum euadat, collyrium efformato ac utitor. Siccum cassij, ad uisum acuendum & ad glaucedines, antiquas lippitudines, uisus hebetudines, ac obscurationes. Fel taurinũ totum in æneã pyxidem euacuatum, ad dies X. sinito, deinde trita adijcito, croci, myrrhę, opobalsami, singul. drach. I. piperis grana. XX. mellis Attici duplũ fellis. Et omnia simul trita in uas æneum inijcito, & ad mollem cinerem ad mellis spissitudinem coquito, & in ænea pyxide reponito, ac utitor uelut bono. Simul enim ut illitum est, efficaciam suam declarabit. Alia liquida Bolæ inscripta, ad suffusiones. Fellis felis partem unam, mellis Attici duplum, succi hieracij parem mellis mensuram, misce & utere. Alia ad suffusiones celebris. Fellis coruorum recentium trientem, sagapeni persici drac. I. succi cyrenaici unc. I. opobalsami unc. I. mellis dodrantem. Alia ualde celebris, ex cuius usu successum habui. Fellis capræ drach. IIII. opobalsami drach. II. croci drach. II. spicæ nardi, casiæ, lachrymæ oleæ æthiopicæ, aluminis scissi, medullæ struthocameli, myrrhæ, singul. drach. I. mellis unc. XVIII. præparato diligenter, & reponito in pyxide æris cyprij, ac utere. Alia. Theriaces Andromachi drach. IIII. succi cyreniaci drach. VI. opobalsami drach. II. mellis non fumosi drach. V. Theriacam primum uino ueteri dulci dissolue, & opobalsamum ac mel adijce. Et utere. Alia liquida Apollonij, ualida compositio ad suffusiones. Sagapeni drach. II. succi cyrenaici obol. II. ueratri albi drach. IX. rutæ syluestris drach. I. spumæ nitri obol. IIII. mellis quadrantem. Alia. Omphacij drach. I. myrrhæ drach. I. salis ammoniaci drach. I. opobalsami, lachrymæ oleæ Aethiopicæ, ammoniaci thymiamatis, singulorũ drach. I. fellis hyænæ drach. II. Excipe

II. Excipe melle & utere. Alia. Fellis hyænæ, adipis uiperæ singulorum sesquidrachmam, croci drach. I. omphacij drach. I. opobalsami drachm. I. myrrhæ drach. III. & dimidiam. Mellis quantum satis est. Alia, ad suffusiones, etiã si fuerint diuturnæ. Lapidem Scythicum cum felle aspidis tritum illine. Breui liberat. Sit autem Aspis quæ Acontias appellatur. Fel eius reperitur ad dorsum hepati annexũ. Alia, ad omnem uisus hebetudinem ac suffusiones, facit etiã ad palpebras pungentes pilos producentes. Mellis sextantẽ, opobalsami drac. II. myrrhæ drach. II. succi cyrenaici drach. I. opopanacis drach. I. utere. Alia, ad suffusiones, ut æger intra quinq; dies uisum recipiat, adeò magnum ac admirandũ auxilium est. Facit etiam ad asperitates palpebrarum. Et raro quis tale habere potest: Adipis uiperæ, fellis galli albi, floris æris, succi rutæ syluestris, lactis canini, opobalsami, æquis portionibus tritis utere. Aliquando uero pro æris flore, atramentum sutorium conijcio. Alia liquida nigra. Ad hebetudines, & fluxiones, ac affectiones. Clauorum caligarum ueterum prelotorum ac probe siccatorũ librã. I. in sextar. I. aceti acerrimi mittito, & per dies quinq; sinito. Deinde in olla fictili aut ferrea, lento igne donec ter ebulliat coquito & excolato, & mellis despumati & colati lib. I. adijcito, & ad mollem ignem usq; ad strigmẽtitiam spissitudinem coquito, ramulis fortibus absinthij tribus simul colligatis agitando. Deinde ubi coactum fuerit medicamentum, atramenti sutorij leuissimè triti unc. I. inspergito, ac utitor per spicilli nucleum angulos inde contingens. Alia repellens fluxiones, & detergens oculorum tunicas. Attenuat etiam cicatrices, & forinsecus supernæ palpebræ illita repellit fluxiones, si statim ab initio illita fuerit. Melanteriȩ, uelut iam diximus de clauis, pręparatæ, & mellis parem mensuram, & succi fœnigræci tantundem, simul mixta & excolata, ad lentum ignem coquito, assidue agitando donec mellis compagem acceperint, & repositis utere. Cæterum fœnigræci succum præpara uelut dictum est in ulcerum oculorum tractatu. Sed & dum excolas fœnigræci succum, ne exprimas ipsum, sed sponte defluentem inijce. Si uero ubi paratum fuerit pharmacum & frigefactum, grumi in ipso fuerint, totũ paulatim in mortarium transfundito, & dissolutis grumis reponito ac utitor. Alia liquida, ad ficosas eminentias, & omnem carnis extuberantiam, & ad carnis in angulis incrementum, & ad incipientes lippitudines. Misyos tosti drach. VIII. myrrhȩ drach. II. mellis quod satis est. Alia. Misyos tosti drach. VI. atramenti sutorij drach. IIII. myrrhȩ drach. IIII. mellis quod satis est. Oribasij liquida ad suppuratos ex ulceratione. Atramenti sutorij drach. VIII. croci drach. VIII. myrrhæ drach. IIII. mellis lib. I. Alia liquida eiusdẽ. Mellis sextantẽ, opobalsami drach. II. succi cyrenaici sesquidrachmam, opopanacis sesquidrachmam. Ex eodem liquida Bassi, ad suppuratos oculos. Croci, aloës, myrrhæ, singulorum sesquiunciam, uini quadrantem, mellis sexuncem: Crocus teritur cum modico uino: Deinde aloë et myrrha, & ubi ad compagem redacta fuerint, inspissata melli adijciuntur, & unita reponuntur, in uitreo uase. Vtere hoc bis illinens in die, aut si res urgeat, etiam ter, & oculum deliga. Repurgat, incarnat, cicatricem inducit, usque ad finem illita. In plerisq; uero post repurgationem, ad collyria transimus, & maximè id quod inscriptum est Scutulare, capræ faciem præferens. Alia liquida experimento constans. Succi uerbenacæ recte, lycij indici, ęquales partes, hoc est, sing. unc. I. mellis tantundem. Alia liquida ex adipe uiperæ. Mirificè facit ad incipiẽtes suffusiones, & hebetudines oculorũ sanat. Succi rutæ, opobalsami, succi fœniculi, succi chelidoniæ circa

ſepes naſcentis,adipis uiperæ in duplici uaſe eliquati,mellis non fumoſi, ſingu
lorum æquas portiones ſimul mixtas per purũ linteum excolato,& utere cõfi-
denter,ita ut aliquando mellis ſeſquiunciam,& reliquorum unc.I.conijcias.

Collyria ex croco,& ex ſuccis diuerſa. Cap. C

Collyrium ex croco ad initiũ lippitudinũ.Glaucij drach.XXIIII.ſarcocol-
læ drach.XVI.croci drach.VIII.gummi drach.VIII.tragacanthæ drach.IIII.
Arida omnia trita ac leuiſſima facta,tragacantha madefacta excipe. Aut
ſic prępara.Sarcocollam aqua terito,deinde glauciũ cribratũ adijcito,ac rurſus
terito.Deinde crocũ ſiccum leuiſſimè tritum, & tragacanthã ſiccam in tenuiſſi
mũ puluillũ redactã,& gũmi ſimiliter inſperge,quo eadẽ die aut poſtera in col
lyria redigãtur.Nã collyria diu in mortario manentia nigreſcũt,et uires immu
tant.Vtere aũt ipſo,aquoſum infundẽs per ouũ, lippitudine incipiẽte. Incipiẽ
te uero declinatione craſſum inſtilla.Conſtãte aũt declinatione fiente, cũ aqua
illine. Aliud ex myrrha.Glaucij drac.XLVIII.ſarcocollæ drach.XLVIII.
croci drac.XXIIII.opij drac.VI.myrrhæ drac.VI.tragacãthæ drach.XLVIII.
lapidis hæmatitę drach.VI.gummi drach.XVI.Excipe aqua.Vſus eſt per ouũ.
Aliud Phoſphorus appellatũ,ad dolorẽ,& omnem inflammationẽ,& intẽ-
tos humorũ influxus.Glaucij drach.XXIIII.ſarcocollæ drach.VIII.croci dra.
VIII.opij drach.VIII.myrrhæ drach.VIII.miſyos uſti drach.VIII.gũmi drach.
XII.Excipe aqua. Aliud Euchrun à colore bono dictũ.Facit ad ea quę Pho
ſphorus.Cõmodat & aſperis palpebris.Eſt & pueris cõmodum. Glaucij drac.
LXIIII.ſarcocollæ drach.XXXII.croci drach.XXIIII.opij drach.VI.myrrhæ
drach.VI.hæmatitæ drach.VI.tragacanthæ drach.XVI.gũmi drach.XVI.Ex-
cipe aqua,& inſtilla in principio per ouũ. Aliud dolorem eximens ex ſuccis
ad omnem doloris uexationẽ.Somnũ inducit cõfeſtim.Glaucij drac.XLVIII.
ſarcocollæ drach.XVI.croci drach.VIII.opij drach.IIII.Lycij indici drachm.
IIII.ſucci roſarum drach.IIII.ſucci mandragoræ drach.IIII.ſucci hyoſcyami
drac.IIII.ſucci cicutæ drac.IIII.tragacãthæ drach.XVI.gũmi drach.XLVIII.
Excipe decocto meliloti.Componitur autem hoc modo.Accipe meliloti lib.I.
aquę pluuialis ſextar.VI.Coquito ad tertias,& excola liquorẽ ad pharmaci prę
parationem. Collyrium ex ſucco polygoni. Succi polygoni ſexuncem,ly-
cij indici drach.VI.aloẽs drach.IIII.myrrhæ drach.IIII.thuris drach.IIII.opij
drach.III.acaciæ nigræ primariæ drach.XII.Vini ueteris odorati quantum ſa
tis eſt.Facit ad omnes in oculis affectiones,reprimit fluxiões,& ſedat dolores.
Amat aũt balneum.Quare ubi illeuiſti,lauari iube.Facit & ad ulcera. Colly
rium ex ſucco Rhamij, ad chemoſes & dolores, de quo quidam magnopere
gloriantur.Aeris ſextantem,cadmiæ ſextantem,opij ſextantem,aloẽs ſcrupu.
XII.croci ſcrup.XII.acaciæ beſſem,gummi beſſem,ſucci fructus rhamni lib.I.
Aquæ quantũ ſatis eſt.Si uero abundas,ſuccũ fructus totum inijce, & gummi in
aqua macera. Collyrium è ſucco uerbenacæ, quod maximas humorum in-
fluxiones intra ſecundam illitionem exoluit.Croci drach.III.meliloti drach.
VI.glaucij drach.XII.opij ſcrup.III.amyli drach.IIII.gummi drach.I.terito,&
ſuccum uerbenacæ rectæ affundito,efformatoq́ ac utitor.Eſt & alia efficax cõ
poſitio,ut uix credi poſſit,facit ad lippitudinem,tumores laxos,& inflationes,
omnemq́ humorum influxionem, & deſperatas in oculis affectiones intra
triduum remouet.Croci drach.XIIII.amyli drach.XII.glauci drach.XVI.al-
buminis oui drachm.III.tragacanthi drachm.IIII.tere, & ſuccum uerbenacæ
rectæ affunde,efformaq́ ac utere.Collyrium ex ſucco fœniculi. Cadmię do
drantem,

drantem, stibij bessem, misyos crudi sexuncem, omphacij sesquiunciam, chalcitidis unc. I. croci sesquidrachmam, folij unc. I. succi fœniculi bessem. Et rursus aliud fœniculum cum aqua pluuiali decoquito, et cum eo decocto prędicta terito ac efformato. Hoc multi præparatum habent.

Collyria unius diei, monohemera appellata. Cap. CI

Collyria unius diei cum candido oui illita, plerumque statim ab initio lippitudines absque humorum multitudine factas curant. Reuera enim non parum sæpe hæc magnas inflammationes mitigauerunt, ut in uesperam quidem homo balneo usus sit, postera uero die collyrio nardino illitus fuerit ad instaurationẽ ac corroborationem. Ammiscetur autem ad nardinum in prima illitione, parũ quiddã de acribus ac sistentibus appellatis collyrijs. In secunda uero illitione, paulò amplius quiddã de ijsdẽ. Sufficiũt enim duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiũcula aliqua nõ multa ante balneũ, ad perfectã restitutionẽ. Collyria igitur unius diei, quæ priuatim feculenta nominantur, multam habent acaciã. Quędam uero aut omnino modicã, aut omnino non habent. Complectuntur autem in se, alia æris squamam, alia æs ustum modicum, cum multis alijs quæ moderatè adstringunt, & concoquunt ac discutiunt. Talia autem sunt, crocus, myrrha, lycium indicum. Sed & castorium ac thus citra adstrictionem concoquunt, simulque discutiunt. In quibus igitur adstringentia prædominantur, plurimum oui liquorem, & parum de pharmaco esse oportet, & præsertim si quid ex metallicis pharmacum in se complectatur. In quibus uero crocus, & myrrha, castoriumque ac thus, & lycium præualent, paulò crassiore pharmaco utendum est. Fomentum præterea omnino adhibendum est ipsis per spongiam, siquidem mediocris sit dolor, semel aut bis in die: Si uero uehementior dolor urgeat, præstat ter aut quater, & sæpius uti, in longis præsertim æstiuis diebus. Fiat aũt fomentũ per meliloti ac fœnigræci decoctum. Oportet tamen horũ collyriorum usum uitare, in quibus humorũ multitudo in toto corpore adest. Nam monohemera quum sint facultate frigida, obstructionem corporum, & densationem meatuum faciunt. Si uero materiæ multitudo in oculis fuerit, ruptionis corniformis tunicæ causa fiunt. Nos autem in recentibus lippitudinibus, Theodotio Seueri illito ex aqua, & spongia forinsecus oculo imposita ęgrum ab affectione liberauimus. Et plerunque balneo uti iubemus statim post primam illitionem. Cæterum Monohemera collyria hæc sunt.

Collyriũ Monomelum appellatum, eo quod ex unica specilli inductione, inquit, curat. Est autem multi usus. Facit ad diuturnas ac ægre solubiles affectiones, & maximè in quibus etiam palpebræ exasperatæ sunt, per subiectionem illitum. Oportet autem post illitionem diu claudere oculum. Facit etiam ad confusiones oculorum, & ad staphylomata. Est etiam pueris commodum. Vtere cum aqua diluto in his qui mordacitatẽ ferre possunt, in alijs cũ ouo. In omnibus aũt per subiectionem palpebrę subline. Si uero uehemens fuerit inflammatio, cum ouo infunde. Habet hoc modo. Cadmię drach. XXIIII. æris drach. XII. chalcitidis tostæ drach. XII. opij drach. XI. piperis grana. XXIIII. mellis sesquiunciam, gummi drach. XXIIII. Excipe aqua. Mel postremum adijcitur. Pelarium, quod in principijs aquosum cum aqua dilutum adhibetur. In uigore uero aquosum cum ouo. Ad diuturnas autem affectiones crassius cum ouo. Deinde sensim progressu facto, etiam aqua ad ouum ammiscetur. Ad finem uero ex aqua sola diluitur. In ulcerationibus tamen minus efficax est.

Cadmię drac. XVI. cerusę drac. XLVIII. acacię drach. XXIIII. opij drac. IIII. amyli;

amyli,tragacanthæ,gummi, ſingulorum drach.XII.æris uſti ſeſquidrachmam, myrrhæ drach. III. croci ſeſquidrach. Excipe aqua. Aliud pelarium Antoninus appellatum. Cadmiæ drach.XXIIII. ceruſæ drach.XXIIII. acaciæ,opij, ſingulorum drach. XVIII. gummi,tragacanthæ,amyli, ſingulorum drach.IX. myrrhæ drach.III.æris uſti ſeſquidrachmam. Excipe aqua. Hoc magis facit ad exulcerationes. Aliud pelarium,quod Comitem uiæ uocant. Cadmiæ quadrantem,ceruſæ quincuncem,pompholygis quadrantem, opij ſeſquiunciam, acaciæ,myrrhæ,gũmi,ſingulorum drach.VIII. tragacanthæ quadrantẽ, amyli ſexuncẽ,æris uſti drach. IIII. croci drach. IIII. Excipe aqua. Eſt aũt optimũ ad chemoſes,et reliquas lippitudines etiam in uigore,et ad omnes ulcerationes in quibus denſæ factę ſunt palpebræ. Repurgat enim et replet ac cicatricem inducit. Maximè uero hoc utor,ſi pro pompholyge,cadmia ter uſta ammixta fuerit.

Pelarium Edeſſenũ: Tragacãthæ,gũmi,acaciæ,amyli,ſarcocollæ, ſingulorũ drach.II.opij drach.IIII.ceruſæ drach.VIII.cadmiæ drach.XVI. Excipe aqua.

De collyrijs ſiſtentibus. Seueri. Cap. CII

Collyria quoq; quæ ſiſtentia appellantur,repulſoria ſunt. Siſtunt enim inordinatum fluxionis impetum. Et quædã ex ipſis Hermolai uocantur, quædam uero Hexacontarchia,ex eo,uelut puto,quod uniuerſus ipſorũ apparatus ſit ſexaginta drachmarum. Quædam autem Hecacontarchia. Multę uero ſunt etiã horum materiæ,ob quorũ copiam medicus indignatus,uelut in pelago uertigine affectus, à ſcopo aberrat. Oportet igitur omniũ facultates diſcernere, & ad unũ finem horũ efficacias adaptare. Noſſe enim oportet quod omnia ſiſtentia collyria frigefaciũt & adſtringũt,alia magis,alia minus. Sed & reſiccant aliquo modo. Proinde ad calidiores lippitudines,talia commodant,non tamen ſtatim à principio,priuſquàm concoctio apparuerit. Optimum uero et admirandum nobis uiſum eſt: Albũ Seueri collyrium,quod ex fœnigręci ſucco præparatur. At & cadmia,et ceruſa,ac tragacantha. Et quod poſt ipſum ſcriptum habetur. At ubi ad cõcoctionem perducta eſt affectio,rurſus ex multis ſiſtentibus commodum reperimus Hecatontarchium, & adhuc magis ipſo, id quod poſt ipſum ſcriptum habetur. Recipit autem Hecatontarchium: Aeris drach. XII.cadmiæ drach.XV.myrrhæ drach.IIII.acacię drach.XXXII.opij drach.IIII.gummi drach.XXXII. Quidam etiam croci drach.I. Excipe aqua. Hoc collyrium cõ aquoſum ad illitionem aſſumptum,ad complicatas affectiones commodum cõpertum eſt,in quibus eſt inflammatio, & diſtẽtio, & fluoris influxio. Attenuat enim palpebras, & ipſarum denſitates ac aſpritudines exæquat, cum aqua illitum. Sed & uiſus hebetudines ſiſtit, adſtringens ac uelut exprimens incũbentes oculo humores. In his tamen qui ſubtili oculorũ ſenſu præditi ſunt, cum oui candido collyrium diluere oportet. Si uero oui candidũ deſit, panem purũ nõ aridum,neq; multi ſalis participem,aqua maceramus, & aquã excolatã ad illitionẽ accipimus. Sin minus,farinã purã madefacimus excolamusq; ac cremore utimur. Conuenit aũt ut ne aceruatim auxiliorũ mutationes faciamus, neq; aliud illinamus, & aliud ſuperillinamus. Oculus enim à peregrina innouatione magis perturbatus iniuria afficitur. Itaq; hecatontarchio, uelut dictũ eſt,utẽdum eſt ad complicatas affectiones,ita ut aquoſum ipſum faciamus in uſu. Hic ẽm eſt admirãdus ipſius ductus. Eſt & aliud collyriũ ſiſtens,ex eadẽ materia cõſtans,ſed diſſonantiã ſolũ in appõderatione habẽs. Excedit aũt præcedẽs in ſua actione. Vidimus enim operũ ipſius euẽtũ. Sed et hoc à uulgo medicorum ignorat. Accipit aut, Aẽris uſti quadrantẽ,cadmię quadrantẽ,opij,myrrhę,ſingulorum

gulorum drach. IIII. acaciç, gummi, singulorum septuncem & unciæ dimidiū. Excipe aqua. Hoc collyrium inenarrabilem quandam uim habet, & tempestiue adhibitum, desperatas affectiones sanat, & graues dolores mitigat ac sedat. Tempus autem adhibitionis eius est lippitudinis uigor, quando concoctio facta fuerit, & gramæ in oculo conspectæ, & uelut subcruentum quiddã in oculo apparuerit. Siue enim chemosis fuerit id quod affligit, siue palpebrarum inflammatio, congruum est ipsis hoc auxilium. Tantam enim quietem ex eius usu ægri consequuntur, ut quum antea diu uigilias tolerarint, statim ab illitione somnum assequantur. Confidenter igitur ad pharmacum accurre, considerans num tenuis lachryma post collyrij illitionem defluat. Habebis enim & in hoc successus signum, si omnino non post illitionem lachryma defluat. In quibus enim ex prima illitione lachryma sistitur, sed inadstricti permanent, & uelut somnus succedit, in his statim sanitas expectanda est, ut non opus sit secunda illitione. Si uero adstrictio fiat in prima illitione, infundendum est ipsis oui candidum per se moderatè calefactum. Verum in secunda illitione aut tertia, ab eo symptomatis accidente liberabuntur. Primum enim oculus uelut re peregrina offensus, mordetur: Deinde uelut adsuetus, magis delectatur. Pruritus enim modicus ipsis oboritur cum quadã uoluptate. Atque hoc est signum successus. Nam corpora in profundo liberata, causas ad superficiem propellunt. Præcipiendum est autem, ut quibus illitum est pharmacum, oculos ne aperiant ante collyrij concoctionem. Commoti enim meatus rarefiunt, et collyrium ad profundũ condescendens, mordacitatẽ inducit. Post concoctionem autem collyrij spongias adhibere oportet, non magno facto fomento, & ipsum collyrium aquosius illinere. Distenditur enim palpebra in crassioribus illitionibus, ut ægre ferat æger, & palpebræ grauentur. In principio igitur cũ ouo illinatur aquosius dilutũ. (At uero coactio eius fiat in feruida cote, calefactum enim crassius seipso euadit) Nam sic adhibitum in dolore admirandũ collyriũ compertũ est. Etenim ex hoc ductu etiã paruam in ipso apparentẽ adstrictionẽ penitus excludimus. In uigore uero itidẽ cum aqua adhibeatur. In declinatione aũt cum aqua, & sub palpebrã illinatur. Etiamsi enim densitas relicta fuerit, & hanc itidẽ sanat. Magnopere quoq; pueris cõfert. Curat enim etiã horum ardores. Possemus porrò plura auxilia recensendo, maiorẽ legẽtibus difficultatẽ parere, uerũ quũ paruo labore susceperimus, imò potius experientia inuenerimus præscripta collyria, efficacias ipsorũ simul cũ præparationis modo candide exposuimus. Collyrium sistens ex oleo. Oribasij. Cadmiæ ustæ & lotæ drach. XL. æris usti & loti drach. VIII. opij, myrrhæ, singulorũ drach. X. acaciç drach. centum, gummi drach. centum uiginti. Terito ex aqua, & ad excipiendum adijce olei omphacini quadrantem, & drach. III. Adhibetur in principio aquosum cũ ouo. Aliud ex oleo, uelut expertus sum. facit ad principia lippitudinis, & fluxiones, & ueteres affectiones, & ad corrosas palpebras. Cadmiæ drach. XXIIII. çris drach. XXIIII. myrrhç drach. VI. opij drach. I. acaciç, gũmi, singul. drach. XLVIII. olei omphacini sextantẽ. Terito cũ aqua. Collyrium Scutulare appellatum, capræ faciem præferens, & sistendi uim habẽs, in principio quidem cum ouo crassum, & ad declinationes similiter. Ad uigores autem aquosum. Facit mirifice ad suppuratos oculos, & sordida ulcera paulatim repurgat, & dolorem euestigio eximit. Cadmiæ sesquiunciam, æris sesquiunciam, croci drachmas IIII. aloës bessem, lycij indici sextantem, acaciæ sexuncẽ, opij sesquiunciã, myrrhæ drach. IIII. tragacãthç unc. I. gũmi sexuncẽ.

Hermolaus

Hermolaus paruus. Cadmiæ unc.I. croci drachm.IIII.myrrhæ drach.IIII. aloës drachm.VIII. acaciæ drach.VIII. gummi drachm.XX.Excipe aqua. Vtere hoc ammixto alijs collyrijs lenibus, & infunde in principio cũ ouo. Hermolaus magnus.Facit ad prædicta multò melius. Cadmiæ bessem,spicę nardi sesquiunciam,æris sesquiunciam,croci trientem,aloës bessem,lycij indici sextantem,acaciæ sexuncem,opij trientem,myrrhæ trientem,tragacanthæ unc.I.gummi sexuncem. Excipe aqua. Collyrium Olympionici. Facit ad maximas doloris uexationes,& chemoses,& in summa est ex collyrijs prosperi successus,statim enim liberat. Cadmiæ lotæ drachm.VIII.stibij loti drach.VIII. aloës drach.VIII.myrrhæ drach.IIII. croci drach.IIII.opij drach.IIII.gummi drach.VIII. Excipe aqua.Vsus est cum ouo.Temperatura uero crassior sit. Ego pompholygis drachm.IIII.& thuris drachm.IIII.adijcio. Collyrium Ericerum Achariston appellatum, ab erica,& dignæ gratiæ desperatione.Facit ad maximas humorum influxiones. Ex huius usu in Aegyptum successum sentiunt,pręsertim in agrestioribus corporibus. Cadmiæ drachm.XVI. æris usti ac loti drachm.VIII. opij drach.IIII. seminis ericæ drach.IIII. acaciæ drach.VIII.myrrhæ drach.IIII.gummi drach.XVI. Terito cum aqua & excipe. Vsus est cum lacte muliebri.Temperatura sit media. Vbi uero circa oculos affectio est,à collyrio abstinere oportet. Ego porrò hoc usus sum.Cadmię drachm.XVI. æris usti loti drachmas.IIII. seminis ericæ drach.II. opij drach.II.myrrhæ drachmam I. acaciæ drach.I. gummi drach.VIII. Excipe aqua. Vsus in principijs sit aquosus, & lauato. In declinationibus autem crassum cum ouo illine. Aliud Ericerum, quod cum magno labore accepi, uelut magnum donum. Facit ad prædicta multò melius.Et ad asperas palpebras.Et ad ipsorum debilitatem.Si non prius mercedem acceperis,ne illinas. Cadmiæ drach.VIII.æris usti drach.IIII.chalcitidis crudæ drach.VIII.aloës drach.VI. opij drach.IIII. croci drach.IIII.seminis ericæ drach.IIII. acaciæ drachm.XII. gummi drach.XII.Excipe aqua. Aliud Ericerum celebre, quod appellatur fissum Achariston, eo quod digna gratia ipsi rependi non potest. Facit ad fluxiones antiquas,& dolores maximos qui sunt citra ulcerationem, ab initio usq; ad finem cum aqua cohibet diuturnos fluxus in ulcerationibus aquosum cum ouo. Aspritudines autem attenuat cum aqua, & albugines deterit,& diuturnas uisus turbationes sanat:Et post sublata pterygia commodum est. Attenuat enim pelliculas, & cicatrices planas efficit. Valde utile est in suffusis post perpunctionem. Per lenem enim adstrictionem,robur oculo addit. Est etiam pueris commodum. Cadmiæ drach.XVI. æris drach.IIII. seminis ericæ, opij myrrhæ, singulorum drach.VIII. acaciæ drach.IIII. gummi drachm.VIII.

Huius equidem periculum ego non feci. Quæ uero de ipso dicta sunt, præstat id quod ipsum præcedit.

De lenibus collyrijs. Galeni. Cap. CIII

Ex collyrijs lenibus appellatis quædam terream essentiam habent citra frigiditatem aut caliditatem manifestam,in medio quodammodo horum consistentia. Et ex his ipsis aliqua, modica frigiditate aut caliditate participant. Aliqua uero omnino nullam talem uim præ se ferunt. Totum itaque genus ipsorum obstruendi uim habet, contrariam his quæ ab obturatione liberant. Qualis est Samius aster appellatus. qui tenuiorum partium est quàm terra simpliciter samia nominata. Et pompholyx lota, & cinis ipsius lotus. Et cadmia usta ac lota. Huic autem parum quiddam facultatis extersoriæ adest,siue post ustionem, siue

siue sine hac lauetur. Pompholyx autem & spodium modicam adstringēdi uim habent, quemadmodum etiam ustum ac lotum plumbum. Est enim mordacitatis exors, habet autem & adstrictionis quippiam. Est & amylum lene, & cerussa lota, uicina est facultati plumbi usti ac loti. Lene est item fœnigræci decoctum. Et quod in ouis est album ac tenue. Et lac boni succi in horum genere esse putandum est, itemq́ gummi ac tragocanthã. At stibium non lotum quidem, fortem adstringendi uim ostendit. lotum autem exoluitur, ut prope mordacitatis exors euadat. Alterum porrò genus est eorum quæ paruam habent mordacitatem, ex eo quod ammixta sunt ipsis quædam ex modicè adstringentibus: qualia sunt rosæ & thus, quum modicam quidem adstrictionem habeant rosæ, & parum de extersoria facultate ipsum thus. Quum autem moderatè calidum sit thus, ob id quandam concoquendi ac dolores eximendi uim habet. Ex eodem uero genere cum ipso, in concoquendo ac moderatè discutiendo, putandus est crocus, & myrrha, quæ inter se differunt, eo quod crocus moderatè adstringit, myrrha uero citra adstrictionem discutit, & humiditates non instrennuè resiccat. Adhibentur igitur à medicis lenissima ad affectiones ægrius curabiles, in quibus ulcus est aut solum, aut cum tunicæ corniformis corrosione, & uuiformis prolapsu, sanie mordacissima effluente. In his enim nullum aliud pharmacum conuenire uidetur. Quum adstringentia quidem effluentē saniem detineant, & propter hoc ex mordacitate dolorem augeant. Acria uero affectionem intendant. Laxatoriorũ autem ac discussoriorum pharmacorũ facultas, euacuare quidem potest quod generatur, neq; autem ulceratum renutrire, aut cicatricem inducere, neq; quod prolapsum est reprimere ac concludere. Quemadmodũ neq; concoctoriorum facultas, etiamsi cõcoquere affectiones non parum possit. Quid uero dicere amplius opus est de pharmacis acidas aut amaras uires habentibus, quod huiusmodi affectiones mordent ac exacerbant? Ad maiorem autem malignitatem procedunt, quæ nitrosam ac salsam uim habent. Ad has igitur affectiones conuenire uidetur relatorum lenium pharmacorum genus, quod citra mordacitatē curare potest ulcera cum acri fluxione, per multum tempus uitiatos humores in affecta parte consumens ac resiccans, qui sanè uitiati humores bonum sanguinem locis influentem corrumpunt. Vocantur autem talia collyria à Medicis Libyana & Cygni, adhibentq́ ipsa oculis trita cũ lacte mulieris boni succi, eo quod uitare cupiunt obstructoriam uim ouorum. Quum enim serosa quædam extersoria pars in lacte contineatur, usus ipsius cõgruus fit ad propositam curationē. Vlcera enim quæ impletione indigent, extersorijs citra mordacitatem opus habent. Si uero non affuerit tale lac, per fœnigræci decoctũ talia collyria terere præstat, quum etiam ipsum aliquam extersoriã uim habeat. Proinde quæ spodiaca ac tephrica collyria, à cinere & spodio appellantur, cõmunem habēt uim leniendi ac frigefaciendi, & moderatè mordacitatis exortem.

De leuibus ac albis collyrijs. Cap. CIIII

Aliud porrò est album collyrium, quod multos latet, ob præparationis utilitatem, putatumq́ est à plerisq; hoc nihil posse. Magnam uero ex hoc utilitatē percepi ad propositam affectionē. Egregiè itaq; facit ad omnem calidam lippitudinem. Efficax est etiã ad pruriginosas ac corrosas palpebras. Nos enim sępe multis perpetratis in tali intemperie, nullũ successum habuimus. serò autem aliquando huius copiam adepti, magnam uim comperimus in ipso, in ægrè curabili ac ferè incurabili affectione. In tantum enim mitigatus est æger, ut ex deo esse collyrium diceret. Sed & ad suppuratos oculos eximiè facit. Resiccat enim humo-

rem ipſorum citra mordacitatē in breui tempore, & oculum inperturbatū conſeruat. Curat etiam compendiò rubores ſub paruis angulis in albo oculi fientes. Adeſt autem ipſis iuxta medium, uelut puſtula quædā, à qua etiam totus rubor contig t. In prædictis igitur affectionibus, inter quas etiā ulceratione̅ poſuimus, eximiè facit, ut neq; fœnogræco opus habeamus. Nam & hoc in collyrij compoſitionem recipitur. Vtimur autem ipſo aliâs aliter, in doloris uexatione, cum oui candido: ſic enim ipſum ſtatim mitigat. In quibus autem dolor non præualet, palpebræ uero craſſefactæ ſunt, etiam cum aqua infundimus. Aliquando etiam illinimus. Et in ſumma ad omne lippitudinis principiū, reliquam collyriorū materiam ſuperfluā ducimus. Excedit enim ui ſua omnia eiuſdē generis. Eſt enim lenius ac doloris magis mitigatiuū quàm alia: alia enim opiū recipiētia & amylū, & quandoq; etiam myrrhā, adſtrictione̅ aliquam inducunt. Hoc aūt collyriū ab his liberū eſt, nam croceū excedit in efficacia, & ad feruores ac ardores palpebrarum facit. Et ad ſolis æſtus. Sed & tenues ac acres fluxiones obtundit cum aqua illitum, aliquādo & cum roſarū decocto. Et glaucos oculos habentes, & eos qui prominentē habent cryſtallini humoris ſitum, bene illuſtrat aquoſum infuſum. Et in quibus oculorum natura non fert adſtrictionem, his omnibus optimū eſt auxilium. Compoſitio autem collyrij hæc eſt. Ceruſę lib. I. cadmiæ ſemiſſem, tragacanthæ quadrantem. Præparatur hoc modo: Cadmiam racemoſam prunis ignitis obruimus, & flammā uentilando excitamus. Et ubi ignita fuerit cadmia, ablatam lacte aſinino extinguimus. Deinde rurſus prunis ipſam obruimus, & ignitam rurſus lacte extinguimus. Et tertio idem fecimus. Deinde tundimus & anguſto cribro excernimus, & in profundum quoddam mortarium coniectam, aqua fontana pura affuſa terimus. Et poſtea deſidere ſinentes, per aquæ fuſoriū inſtrumentum, aquam unà cum ſuperſtante concretione extrahimus, & rurſus aliam puram aquam infundimus, & ubi ſatis contriuimus, & rurſus deſidere ſiuimus, rurſus aquam per idem inſtrumentum extrahimus. Et hoc ſæpe facimus, donec non amplius concretio aquæ ſuperſtat. Poſtea uero cadmiam exactè ſiccamus, & ſemiſſem ſiue ſexuncem apponderamus, ipſamq; in mortarium collyriacum coniectam, aqua pluuiali puriſſima affuſa, exactiſſimè terimus, ut nulla aſperitas linguæ occurrat. Atq; ſic ad ceruſſam indicto modo ablutam, cadmiā adijcimus, & ipſa ad dies XV. cum aqua pluuiali conterimus. Et tunc tragacantham ac lucidiſſimam accipimus, eamq; lotam, & reiecto quod in ipſa eſt arenoſo, in fœnigræci decocto maceramus, & per diem ac noctem ſolum macerari ſinimus. Plurimum autem inijcere oportet de fœnigræci ſucco, præparato uelut dictum eſt in principio huius Sermonis capite decimo quinto. Nam à tragacantha, uelut à ſpongia, abſorbetur. Poſtera igitur die in mortario puro paulatim tragacantham leuigamus, & alia prius trita in mortarium adijcimus, & probè permixta patinis uitreis excipimus, & tenui linteo contecta, in locum humiditatis exortem, ubi uentus ſpirat, reponimus. Dehiſcit enim collyrium, & efformationem moratur, ſi in humido depoſitum fuerit loco. Non enim tantum temporis poſtulat ad contritionem, quantum ad efformationem. Eſt itaq; hæc collyrij præparatio. Et poteris ex hac methodo, ad eiuſdem generis materias tranſire. Talia autem ſunt libyana, & tephra ac ſpodiaca appellata, itemq; cygnaria, & alba quę ex roſis, & quæ ex coriandri ſucco præparantur. Quibus omnibus præferendū compertū eſt propoſitū collyrium. Optimū uero experientia indicatū eſt & hoc. Cadmiæ uſtæ ac lotæ uelut dictū eſt trientē, ceruſæ ſimiliter lotæ unc. XVI. amyli recentis unc. XVI. opij dra. IIII. tragacanthæ trientē; reliqua cū aqua terito. Tragacan-

gacantham autem fœnigræci ſucco diligenter uelut dictum eſt præparato, macerato. Amylum uero neq; acidum ſit, neq; graueolens. Aliud Nilamnon appellatum, tenerum, dolorem eximens, ſtupefactiuũ, ex genere cygnariorum. Facit & ad ulcerationes, poſt primum uigorem dolore præſente craſſum illitum. Ceruſſæ lotæ ſexuncem, cadmiæ uſtæ & lotæ trientẽ, pompholygis per linteum lotæ ſextantẽ, opij ſextantẽ, tragacanthę ſextantẽ, gummi ſextantẽ. Excipe aqua.

Aliud collyrium Aſclepiadæ dolorem eximens, facit ad fluxionẽ omnis generis, ulcera, doloris uexationes, puſtulas, prolapſus, chemoſes, affectiones omnis generis. Ceruſę lotæ drach. VIII. terræ Samiæ drach. VIII. cineris pompholygis lotæ drach. II. tragacanthæ drach. II. opij drach. II. gummi drach. IIII. Excipe aqua. Vſus eſt cum ouo. Aliud Athanaſia appellatum. Cadmiæ uſtæ & lacte aſinino extinctæ, ac lotæ lib. I. opij quadrantem, ceruſſę lib. I. ſucci mandragoræ lib. I. amyli ordeacei lib. I. Tere cum aqua, & ad efformationẽ adijce ouorum recentium albumina, quantum ſatis eſt. Collyriũ Cygnus reginę, ad maximos dolores ac affectiones: Cadmiæ lotæ dra. XVI. ceruſſæ lotę drach. VIII. acacię flauæ drach. II. opij flaui drach. II. tragacanthæ drach. II. gummi albi drach. II. amyli drach. II. Terito cum aqua. Et amylum poſtremum inſperge. Nam ſi moram traxerit in mortario, aceſcit, & collyriũ acre facit. Ad excipiendũ uero adijce ouorum recentiũ quatuor candidum. Collyrium Bolæ, mitigat & concoquit omnem inflammationẽ. Ceruſæ toſtæ drac. XXXII. croci drach. III. opij drachmas quatuor, amyli recentis drach. VIII. gummi drach. XXXII. Excipe aqua. Aliud collyrium ex ſpuma argenti quod Auguſtũ uocant. Spumæ argenti uſtæ ac lotæ ſextantem, pompholygis lotę unc. I. cadmię uſtæ ac lotę ſextantem, amyli ſextantem, gummi ſextantem, tragacanthæ unc. I. Excipe aqua. Hoc maximẽ & dolores eximit, & fluxiones intercipit, & oculum imperturbatum ſeruat.

Collyria libyana & tephra ac ſpodiaca. Cap. CV

Collyrium libyanum Aſclepiadæ. Ad puſtulas, epicaumata, ruptiones, cœlomata, oculos ſuppuratos, chemoſes, ſtaphylomata, doloris uexationes, & affectiones. Deterit etiam cicatrices. Cadmiæ uſtę ac lotę drach. XVI. ceruſſæ uſtæ ac lotæ drach. XVI. ſtibij uſti ac loti drach. XII. amyli drac. XII. cineris pompholygis drach. VIII. plumbi uſti ac loti drach. VIII. tragacanthæ drach. VIII. opij dra. II. gummi dra. VI. Et ad excipiendũ ouorũ candida VIII. Oribaſij in exuperabile, collyriũ inquit, Philumeni tenerum libyanũ, ad ſuppuratos oculos, in uigore, ulcera, dolores, chemoſes. Cadmię, ceruſſæ, pompholygis ſing. dra. XVI. ſtibij drachmas duodecim, amyli drac. XII. plumbi uſti, terrę Samię, tragacanthę, ſingul. drach. VIII. gummi drach. VI. myrrhę drac. II. opij dra. II. Excipe aqua. Vſus eſt cum lacte muliebri, aut cum ouo. Aliud lybianum Oribaſij. Ad principia, & ulcerationes. Cadmię uſtę & lotę drach. XII. amyli drach. XII. plumbi uſti & loti drach. VIII. ceruſſæ lotæ drach. VIII. tragacanthę drach. XVI. gummi drachm. XIIII. ſtibij uſti ac loti drac. XII. terrę Samię, pompholygis lotę, ſing. drac. VIII. myrrhę drac. II. opij drac. II. Excipe aqua. Aliud collyriũ, After Magni, quod præparari ſolet. Cadmię lotę dra. XXXII. plumbi uſti ac loti drac. XXXVI. ceruſę lotę dra. XXXII. ſtibij uſti ac loti dra. XXIIII. pompholygis lotę dra. XXXII. thuris drac. VIII. terræ quæ aſter appellatur drac. VIII. myrrhæ, opij, ſing. dra. IIII. tragacanthæ, gummi, ſing. dra. XVI. amyli dra. XXXVI. Excipe aqua. Aſclepiadæ, aſter inexuperabilis, dolorẽ eximens. Facit ad doloris uexationes, puſtulas, ſtaphylomata, ulcera ſordida & ſerpentia, facit ad inueteratas affectiones. Et cicatrices exterit. Cadmiæ uſtæ ac lotæ drach. XVI. ſtibij uſti drach. XII. cineris

pomphołygis lotæ drach. VIII. myrrhæ drach. II. opij, drachm. II. tragacanthæ drach. VIII. gummi drach. VI. Excipe aqua. Aliud collyrium Vranium, uelut Oribasius habet, ad ulcera, pustulas, ruptiones, inustiones, prolapsus, staphylomata, oculos suppuratos, corrosiones, nomas, carbunculos, & ad omnes malignas affectiones. Maximè conuenit ad ruborem ac glaucedinem oculorum. In principijs aquosius infunditur. Quum autem tenuis fuerit & mordax & feruida fluxio, utere cum lacte. Vbi uero crassam fluxionem dissoluere uolueris, cum aqua. Cadmiæ ustæ ac lotæ sextantem, squamæ æris lotæ trientē, terræ Samiæ ustæ ac lotæ sextantē, cineris pompholygis lotæ unc. I. opij dra. VI. gummi trientem, stibij loti sextantem. Excipe aqua, & utere cōfidenter. Collyriū Spodiacū Demosthenis. Facit ad inflammationes & fluxiones, cadmiæ drachm. XXIIII. stibij loti drac. VII. cerusæ lotæ drac. XXIIII. terræ Asteris dra. VI. thuris drach. IIII. opij drach. VI. gummi drac. V. Terito cum succo foliorum oleę. Succum autem sic facito. Tenera oleę folia lauato, deinde in pila tundito moderata aqua affusa, ut sufficientem succum remittant, deinde exprimito, & per linteum purum excolato, ac utitor. Aliud Spodiacum admirandū, tenerum, faciens ad fluxiones & epiphoras humorū impetuosas, ulcera, inustiones, pustulas. Cadmiæ ustæ ac lotæ drach. VIII. stibij usti ac loti drach. II. terræ Asteris drach. IIII. opij dra. II. gummi dra. II. Excipe aqua. Collyriū Tephron, inspissat ac adglutinat tenues fluxiones uelut præcedens. Optimū uero est hoc ad calidas fluxiones. Cadmiæ ustæ ac lotę drac. XXV. stibij loti dra. VIII. terrę Samiæ dra. VI. cerussæ, drac. VI. opij dra. V. gummi drac. VIII. ouorū recentiū albumina sex. Excipe aqua. Collyrium Philagrij penitus lene. Obfuscat enim fluxionum mordacitatē. Quapropter confidenter ipso utendum est in acribus ac tenuibus fluxionibus. Obtundit enim has & resiccat. Hoc Syricum aut Sandycem appellant. Pompholygis lotæ dra. XXV. cerussæ ustę ac lotæ drach. XXV. terræ Asteris, plumbi usti ac loti, singul. dra. XXV. gummi albi dra. XL. aquæ pluuialis purissimæ non olentis quod satis est. Singula seorsim usta lota, siccata, ponderata, adijcito ac terito. Et in fine gummi addito, deinde amylum. Aliud eiusdem, ad ulcerum repletionē, præsertim malignorū. Cadmiæ ustæ ac lotæ, drac. XXV. pompholygis lotæ dra. XXV. tragacanthæ drach. X. Excipe aqua.

Collyria ex thure. Cap. CVI

Collyrium ex thure ad fluxiones, & chemoses, & caua ulcera. Cadmiæ drach. VIII. thuris drach. VIII. cerussæ drach. XL. opij drach. VI. terræ Asteris drac. VI. gummi drac. VI. Excipe aqua. Vsus est cum ouo. Aliud Delicatum inscriptū, Ad inustiones, pustulas, chemoses, præsertim in his qui nullam omnino mordacitatem ferre possunt. Cadmiæ, lotæ drach. VIII. cerusæ lotæ drach. XLVIII. thuris drach. VIII. opij dra. VI. amyli drach. VIII. gummi drach. XVI. Excipe aqua. Vsus est cum ouo.

Collyrium Cleonis. Cap. CVII

Collyrium Cleonis uelut Demosthenes habet, ad ulcera pura & iam cicatrice indigentia, ex cuius usu nos ualde laudati sumus. Nam profundissima ulcera & pura celerrimè replet, & compendiò ad cicatricem perducit, tenuibus & obscuris cicatricibus relictis, & ulcera absq; inflammatione conseruat. Habet hoc modo. Spodij loti drach. IIII. plumbi usti ac loti drach. IIII. squamæ ferri stomomatis lotæ drachm. I. gummi drachm. II. Excipe aqua. Et utere cum lacte aut ouo. Vtimur autē ipso, inquit Apollonius in profundiore ulceratione, cum cremore tragacanthæ aquoso. Quidā croci sesquidrachmā inijciunt, & pro spodio pompholygis

pholygis, cadmiam ter ustam accipiunt. Est autem lene quidem & mordacitatis exors, uerum graue. Quare nunquam crasso ipso utendum est, sed aquoso.

Collyria ex rosis uiridia ac alba. Cap. CVIII

Collyrium Nili ex rosis, ad dolores, fluxionē tenuē ac multam, pustulas, prolapsus, & ulcera sordida, & palpebras asperas. Rosarum uiridium resectis unguibus drach. XXIIII. croci corycij drach. XII. opij drach. I. spicæ nardi drachm. I. gummi drac. VI. Excipe aqua. Vsus est cum ouo. Temperatura sit liquosissima. Quidam etiam ad confusiones & pupillæ dilatationē ipso utuntur. Collyrium ex rosis Diagoræ, quod Magnum appellatur, aut uiride ex septuaginta duabus rosarū drachmis. Ad chemoses, & doloris uexationes, pustulas, epicaumata, siue inustiones, staphylomata, prolapsus, oculos suppuratos, fluxiones antiquas, lippitudines inueteratas, & affectiones ægrè curabiles. Rosarū uiridium exunguiū drach. LXXII. cadmiæ lotæ drac. XXIIII. croci dra. VI. stibij drac. VI. æruginis dra. II. spicæ nardi drach. II. opij dra. III. myrrhæ drac. III. gummi dra. XXIIII. squamæ æris drach. II. Excipe aqua. Collyrium quo usus est Florus in Drusi matre, quæ parū abfuit ut ab alijs Medicis excæcata fuisset. Acacię dra. XLVIII. rosarum siccarum drach. XLVIII. meliloti drach. XLVIII. spodij pompholygis drach. XXIIII. croci drach. XXIIII. malorum mandragoræ drachm. XII. seminis hyoscyami drach. VI. opij drach. VI. myrrhæ drach. IIII. æris usti drach. IIII. gummi drach. XL. Vini falerni heminas III. aquę pluuiæ heminas III. Aquam & uinum misceto. Et in hæc rosas, melilotum, hyoscyami semen, & mandragoræ mala, aut si hæc non adsint, corticem inijcito, & ad triduum macerari sinito. Deinde expresso liquore ad pharmaci compositionem utitor. Vtere hoc uelut probatissimo. Aliud Philagrij ex rosis, ad inflammationes congruum si suprà relato leni Philagrij collyrio fuerit ammixtum. Rosarum uiridium exunguium drac. LXXX. æris usti drac. XXXII. Tere cum uino odorato ueteri adstringente, & utere. Collyrium album ex rosis nostrum inquit Oribasius, ad uigores & ulcera, & oculos suppuratos, inustiones crustas, & ulcerum sordes. Cadmiæ ustæ ac lotæ, stibij usti ac loti, rosarum recentium exunguium, singulorum drac. XVI. cerusæ lotæ drach. VIII. croci drac. VIII. opij drach. IIII. gummi dra. XVI. Excipe aqua. Vsus est cum ouo aut lacte. In declinatione cum aqua. Aliud eiusdem. Facit ad uigores. Cadmiæ ustæ ac lotæ, drac. XVI. rosarum recentium exunguium drach. VIII. opij drach. IIII. lactis drach. IIII. gummi drach. IIII. tragacanthæ drach. III. amyli drach. IIII. Aliqui etiam samij Asteris drac. II. Collyrium ex rosis album, quod cum hyoscyami succo præparatur. Cerusæ uncias XXV. croci quincuncem, opij lib. I. myrrhę quincuncē, rosarum uiridium exunguium lib. I. cadmiæ ustæ ac lotę bessem, gummi libr. I. Cadmiam, crocum, rosas cum aqua terito. Deinde cerusam adijcito. Succos autem & gummi, in hyoscyami succo macerato, & efformato. Vtere ad tenuissimas ac acres fluxiones, & in his quæ sunt cum ulceratione: generose repellit. Collyriū uiride ex Galbano. Ad doloris uexationes & affectiones ueteres. Cadmiæ lotæ dra. VIII. spodij loti drach. VIII. æris usti ac loti dra. VIII. opij drach. VIII. galbani drac. VIII. myrrhæ drach. VIII. gummi drach. VIII. Excipe aqua. Quidam spodium non adijciunt.

Collyria diasmyrna, & chiaca appellata ex uino. Cap. CIX

Collyriū diasmyrnum odoratum Synerotis, pharmacū accommodatū ad inueteratas affectiones. Facit & ad rhœadas, hoc est, angulos antrosos, siue carnis in angulo magno decrementū & ad ægilopas. Cadmiæ lotæ dra. XXVIII. lapidis hæmatitæ loti drach. XXVIII. spodij pompholygis drac. XXIIII. myrrhæ

drach.XLVIII.croci drachm.XIIII.opij drachmas VIII.piperis grana XXX.
gummi drach.VI.Terito cum uino ueteri adſtringente. Vſus eſt cum ouo in re-
centibus affectionibus. Temperatura ſit aquoſa. Aliud Aſclepiadeũ Paccij.
Ad doloris uexationes, fluxum tenuem & multum, inuſtiones, puſtulas, pellicu-
larum eminentias, aſpritudines, diuturnas affectiones, & eos qui à multis illitio-
nibus læſi ſunt, confeſtim opitulatur. Cadmiæ lotæ drach. XII. æris uſti dra. XII.
croci drach. XII. ſquamæ æris lotæ drac. XII. myrrhæ drach. IIII. lapidis hæma-
titæ drach. IIII. ſpicæ nardi drach. IIII. piperis grana XXIIII. roſarum ſiccarum
drach. IIII. opij dra. IIII. gummi drach. XII. Terito cum uino ueteri odorato ad-
ſtringente. Vſus eſt cum ouo. Temperatura uero aquoſa. Collyriũ Iſophoton,
hoc eſt, uiro par, ab aliquibus autem Iſotheon, hoc eſt, deo par appellatum. Fa-
cit ad oculos ſuppuratos, & ulcera impura, ac caua, & fluxionum principia, præ-
ſertim in corporibus repletis, in quibus gramarum copia craſſiſſimarũ in oculis
reperitur. Eſt & pueris cõmodum, & ad aſpritudines bonum. Cadmię dra. VIII.
æris uſti drac. IIII. roſarum ſiccarũ drach. IIII. croci drach. I. folij drach. I. lapidis
ſciſſi drach. I. myrrhæ drach. I. gummi drach. VI. Tere cum uino uetere odorato
adſtringente, & utere in omnibus prædictis cum ouo aquoſius per ſe infundens.
Poſt perfectam uero reſtitutionem cum ouo dilutum illine per ſubiectionem,
& lauato. Si uero adſtringantur poſt illitionem, candidum oui infunde. Verum
ad attenuandas cicatrices, cum ouo aquoſius illine. Quidam etiam piperis gra-
na nouem ſcripturæ adijciunt. Nos autem in his piper reijcimus. Collyrium
Dionyſus. Facit ad myocephala, aſpritudines, fluxiones, hebetudines. Maximè
autem facit ad fluxiones inueteratas. Cadmiæ drach. XIII. æris drach. V. lapi-
dis ſciſſi drac. III. lapidis hæmatitę dra. IIII. caſiæ dra. I. aloës drac. II. croci dra. II.
ſpicæ nardi drac. III. folij drach. II. lycij drach. I. piperis grana XXI. opij drach. I.
myrrhæ drach. IIII. acacię drach. II. gummi drach. VI. Tere cum uino Chio, aut
alio auſtero ueteri, & utere uelut efficaciſſimo, etiam ad oculos purulentos, &
aſpritudines, in principijs cum ouo, deinde cum aqua. Efficacia eius ſuperat o-
mnem pollicitationem. Collyrium Chiacum. Ex Demoſthene, inquit Apol-
lonius, & ad pura ulcera & proſerpentia, & eminentias, & ueteres affectiones,
aſperas palpebras, ſycoſes, euerſiones, clauos, ſtaphylomata, omnes doloris ue-
xationes, lippitudines ſcabras. Facit etiam cicatrices obſcuras, & recentes ac craſ-
ſas cicatrices attenuat. Oportet autem modò craſſum, modò mediũ, modò aquo-
ſiſſimũ ſublinere. Et quandoq; ex interuallis, quandoq; aſſiduè. Facit ad carbun-
culos & ſuppurationes: pus enim percolat. Et in ſumma ad omnia oculorũ uitia
optimũ eſt. Spodij drach. III. æris uſti drach. II. croci drach. I. myrrhæ obol. IIII.
opij tantundem, piperis grana XII. gummi drach. I. Terito cum uino Chio, aut
alio auſtero uetere. Aliud Chiacũ Oribaſij. Ad ſtaphylomata & oculos puru-
lentos, ulcera pura & ſordida, & ad antiquas affectiones. Cadmiæ, rubricæ ſino-
picæ, gallæ omphacitidis, croci, roſarum recentium exunguiũ, gummi, ſingulo-
rum quadrantem, opij unc. I. Tere cum uino chio, aut alio auſtero uetere maris
exorte. In principijs ad cygnarium aut pelarium quoddam miſcetur. Cicatricẽ
quoq; optimè inducit cum aliquo horum, & per ſe. Fuſcum noſtrum inquit
Oribaſius. Ad oculos purulentos, & magnas affectiones, & omnem ulcerationẽ,
præſertim diuturnã: Roſarũ exunguiũ ſextantem, cadmię teneræ drac. XXIIII.
ceruſæ drach. XVI. opij drach. XXIIII. æruginis drac. XII. æris drach. I. feminis
ericæ drach. XII. ſtibij drac. VIII. myrrhæ drach. VI. ſpicæ nardi drach. IIII. croci
drac. IIII. acaciæ dra. IIII. nitri drach. IIII. lycij dra. IIII. aluminis ſciſſi drach. III.
chalcie-

chalcitidis ustæ drac.III.castorij drach.III.omphacij drach.II. gummi drachmas XXXIIII. Terito cum uino austero ueteri odorato, & utere aquoso, per fœni græci succum, aut ouum diluto. In progressu uero crassius adhibe. Collyrium Aromaticum, ex Demosthene. Ad inflammationes ex humorum crassorũ multitudine obortas. Attenuat breui ac diffundit, & discutit humores. Facit & ad impura ulcera. Pompholygis drachm. I. æris usti drach.II. myrrhæ drach.III. lapidis hæmatitæ drach.IIII. opij drach.IIII. piperis grana XVIII. croci drach.II. gummi drac.III. Tere cum uino chio, aut alio austero. Collyrium Scylacium inscriptum, ex semine hyoscyami. Facit ad chemoses, & affectiones fluidas diuturnas omnigenas. Facit etiam ad staphylomata, & repellit fluxiones. Primum cum ouo aquosum, deinde etiam solidum illitum cum ouo. Cadmiæ, æris usti, lapidis hæmatitę, chalcitidis ustæ, singulorum quadrantem, misyos sesquiunciam, ammoniaci thymiamatis sesquiunciam, myrrhę sesquiunciam, opij sesquiunciã, hyoscyami seminis unciam unam, aloës sexuncem, gummi sexuncẽ. Tere cum uino austero. Aliud collyrium mirificè faciens ad myocephala. Consumit etiam pterygia, & carnis in angulo magno incrementum deterit, itemq́ cicatrices. Est & ad aspritudines commodum. Cadmiæ unc. I. æris usti unc. I. chalcitidis crudæ unc. I. ęruginis rasæ drach. IIII. myrrhę sesquidrachmã, croci drach. II. salis ammoniaci drach. I. gummi drach. IIII. Terito cum uino austero. Collyrium Philagrij, de quo ita scribit: Tertium ab his est meum collyriũ, quod appellamus Præseruatiuũ, repellens in principio fluxiones, & roborare potens debiles & læsioni obnoxios oculos. Quare non solum in principijs lippitudinis, sed etiam sanis, præseruationis gratia ipsum adhibere oportet. Cytinorum, hoc est, florum mali punicæ, qui floribus anemones similes sunt, dra. XXV. acaciæ flauæ drac. XXXV. glaucij drac. XVI. aloës drac. V. myrrhæ troglitidis drach. III. atramenti Indici drach. VII. folij malabathri drac. I. omphacij sicci drach. III. gummi drach. V. opobalsami ad excipiendum drac. V. Terito cum uino uetere austero.

Collyrium ex Bdellio & Styrace concoctorium, Philagrij. Cuius multam experientiam habeo, non solum probè concoquentis, sed etiam læsiones ex frigore obortas citra inflammationem sanantis. Bdellij drach. VI. thuris masculi drachmas X. myrrhæ drach. X. sarcocollæ drach. V. castorij drach. II. galbani drachmas V. styracis drachm. V. croci drach. V. lycij drac. II. ammoniaci thymiamatis drach. II. gummi drach. II. Excipe aqua.

Collyria ad aspritudines, & extersoria. Cap. CX

Collyrium ad aspritudines Phœnix, appellatus. Facit & ad milphos, & diuturnas affectiones, & ad eos qui palpebras & angulos exacerbatos habent. Lapidis hæmatitæ usti ac loti drachm. XXXII. æris usti ac loti drach. XVI. lapidis scissi usti ac loti drach. XVI. æruginis drachmas sedecim. Cadmiæ racemosę drachmas IIII. opij drachmas sex, chalcitidis tostæ drachmas quatuor, gummi drachmas XVI. Excipe aqua. Collyrium ad aspritudines Mono inscriptum. Lapidis hæmatitæ sexuncem, lapidis scissi sexuncem, æris usti quadrantem. Cadmiæ lib. I. æruginis rasæ quadrantem, chalcitidis tostæ unciam unam, opij sextantem, gummi sextantem. Excipe aqua. Est & pueris commodissimũ. Collyrium Theophiliũ, ad pueros mirificũ, & aspritudinibus cõmodum. Cadmiæ lib. I. æris unc. XIIII. æruginis quadrantẽ, opij lib. I. gummi lib. I. Excipe aqua. Vsus est cũ ouo in principio aquosi. In declinatione uero cum ouo crassius illinito. Aliud collyriũ, Xyster à deradendo appellatũ. Facit ad albugines. Cicatrices attenuat, & oculum imperturbatum conseruat. Ammoniaci thymiamatis, minij sinopici,

ſingulorum quadrantē, ceruſſæ, gummi ſingulorum ſextantē, pumicis toſti unciam unam, excipe aqua. Collyrium aliud ad aſpritudines. Facit ad milphoſes, ulcera, foſſulas, ualde uetuſta uulnera, ſtaphylomata, myocephala. Lapidis hæmatitæ trientem, lapidis ſciſſi trientem, æris uſti trientem, cadmiæ ſextantem, æruginis ſextantem, chalcitidis uſtæ unc. I. opij trientem. Roſas uirides ſi affuerint, ſin minus, ſiccas, per diem ac noctem aqua macerato, & cum expreſſo ac excolato cremore terito. Aliud collyrium Xyſter appellatum, celebre ad aſpritudines. Pumicis uſti, oſtreorum uſtorum, miſyos uſti, gummi æquales portiones aqua excipe. Collyrium ad aſpritudines Eutonum, ab efficaciæ pertinacia uocatum. Ex Oribaſio. Aeris uſti drach. XXIIII. cadmiæ drach. XXIIII. æruginis drach. II. croci drach. III. opij drach. III. myrrhæ drach. III. gummi drachmas nouem. Excipe aqua. Egregiè facit ad aſperas palpebras ac calloſas, lippitudines ſcabras, euerſiones, fluxus diuturnos, citra ulcerationem, ammixto cygnario, aut collyrio ex croco, facit ad uigores. Sit autem quod ammiſcetur decima ipſius pars. In ſumma palpebras euertere non eſt opus, ſed ſimpliciter illinere. Hoc alij Harmation, id eſt, currum. Alij opiſthobares à grauitate. Nos autem Eutonum uocamus. Aliud eiuſdem, collyrium exterſorium inquit, Gryali, ad aſpritudines ex duobus lapidibus. Hæmatitę lapidis drac. XVIII. ſciſſi lapidis drach. XVIII. æris uſti drach. IX. cadmiæ drach. IX. æruginis drachm. IX. chalcitidis uſtæ drach. III. opij drach. VI. gummi drach. IX. Tere cum aqua & illine donec tolerarit æger, non confricans palpebras, necꝫ ſubijciens ſpecillum, ſed per ſpecilli nucleum explens oculum. Aliud eiuſdem, ad multas affectiones. Chalcitidis drach. XXVII. cadmiæ drach. XXII. æris uſti drach. XVI. lapidis hæmatitæ drach. XIII. croci drach. XVI. miſyos drach. XVI. myrrhæ drachmas ſedecim, opij drach. XIII. gummi drac. XIIII. Tere cū uino uetere. Collyrium ex oleę folijs. Facit ad diuturnas fluxiones. Deprimit etiam aſpritudines, & oculum corroborat. Syrici ſexuncem, æris quadrantē, opij trientem, gummi drach. VIII. Foliorum oleæ tenerorum à fibris depuratorum drach. VIII. Cum uino ſpathite teruntur folia exactè fibris exemptis, ita ut per ſe in mortario biduum probè teras, uinum paulatim irrorans. Quum autem leuiſſima facta fuerint, æs adijcito, & ſimul diu terito, & ſic uinum affundito. Si enim ab initio infuſum fuerit uinum, folia innatantia incontrita permanent. Contrito autem ære, ſyricum adijce, deinde opium, poſtea gummi, & efforma, ac utere ab initio infundens. In declinatione uero etiam illinens. Ego uero, uelut Demoſthenes iubet, folia in mortarium mitto, ac contundo, uino ſufficiente paulatim inſtillato, exprimoꝙ ac excolo, & cum uino excolato reliqua tero, retrimento foliorum reiecto. Collyrium Harmation, id eſt, Currus inſcriptum: Quo uſus eſt Ptolemæus rex. Exterit cicatrices. Acuit uiſum, & ad aſpritudines cōmodum eſt. Aeris uſti ac loti drach. VIII. ammoniaci thymiamatis drac. VIII. corticis thuris drach. VIII. gummi drach. VIII. Excipe aqua. Vſus eſt cum aqua. Quędam deſcriptiones habent etiam æruginis drach. II. Aliud ex lapide Hematite, ad uiſum acuendū, cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis dra. XXIIII. æris uſti ac loti dra. XXIIII. lapidis hæmatitæ drach. XXIIII. ęruginis dra. VIII. gummi drac. XXIIII. Excipe aqua. Exterſoriū Oribaſij. Facit in principijs, & ad chemoſes, aquoſum cum ouo infuſum. Cadmiæ drach. VIII. æris drachmas duodecim, croci drachm. III. myrrhæ drach. III. opij drach. VI. lapidis hæmatitæ drach. XVIII. lapidis ſciſſi drach. XVIII. chalcitidis toſtę drac. VI. ęruginis drac. XII. gummi drac. IX. Terito cum uino, & utere cum ouo. Collyriū exterſorium

Phila-

Philagrij per se adhibitum, & cum collyrio suprascripto Philagrij ex rosis. Aeruginis drach. VI. pumicis drach. XVI. testarum sepiæ drach. XVI. gummi drach. XXXII. His ego inquit adijcio, squamæ æris drac. XVI. ubi fortius ipsum efficere uoluero. Collyrium Rinema, hoc est lima inscriptum. Facit ad callosas affectiones, & cicatrices exterit. Facit etiã ad suffusiones. Cadmiæ dra. XLVIII. ammoniaci thymiamatis drac. XLVIII. opij drach. XVI. lapidis hæmatitæ drac. XXIIII. galbani drach. XVI. aloës drach. XVI. opopanacis drach. VIII. fellis taurini drach. VIII. salis ammoniaci drach. IIII. æruginis drach. XVI. myrrhæ drachmas XVI. gummi dra. XL. Excipe aqua. Temperatura sit aquosa. Collyriũ extersoriũ albuginum, per unam illitionẽ multam efficaciã ostendens. Facit ad pterygia, & carnis in angulo magno incrementũ. Est aũt collyrium lene & mordacitatis exors. Conchylij purpuræ carnis ustæ drachmas decem, æris usti drachmam unam, squamæ æris drach. II. æruginis drachm. VI. atramenti sutorij drach. III. aluminis scissi obolum unum, lapidis scissi drach. I. lapidis hæmatitæ drachmam unam, stercoris crocodili drachmã unam, lycij drach. I. succi omphacij sicci drach. V. chalcitidis obolos duos, myrrhæ drach. III. thuris masculi obolos duos, corticis thuris drachmam unam, florum mali punicæ drach. I. Excipe aqua. Collyrium Heliadæ, albugines tollens ualde citò, ut mireris. Lapidis armenij quo pictores utuntur, gypsi, atramenti sutorij, floris æris, æruginis, testarum sepiæ ustarum, ammoniaci thymiamatis, lapidis magnetis trahentis, lithospermi, gummi æqualibus portionibus utere, & excipe aqua. Aliud quod præparat Petrus Archiatros, & ipsi bonum testimonium præbet. Salis ammoniaci scrupulos sex, lapidis armeniaci scrupulos duodecim, seminis rhaphani scrupulum unum, seminis uiolæ albę scrup. VI. ammoniaci thymiamatis scrupulos nouem, gummi scru. XII. Excipe succo rutæ. Facit & ad suffusiones incipientes. Collyrium Pressum. De quo Apollonius dicit, optimum esse pharmacum ad cicatrices, & superexcrescentem carnem. Et ad asperas palpebras, & sycoses, & euersiones palpebrarũ: calculos item ac grandines, & induratas affectiones, & pterygia, & carnis in angulo magno incrementa, & lippitudines scabras, & pellicularũ crassitudines, & multæ ac crassæ fluxionis depurgationẽ. Sed & aquosum ac multũ fluxum cohibet: Consumit aũt & depurgat securè, attenuatq́ ac exterit sufficienter mordens. Verum oculum imperturbatũ seruat, iucundissimumq́ ac leuissimum est, & quod debet facit. Est autem hoc. Aeris usti ac loti obol. V. croci drachm. II. myrrhæ troglitidis obol. III. spicæ nardi obol. II. casiæ obolos tres, cinamomi obol. II. opij obol. II. piperis grana XV. gummi drach. I. uini Chij aut alterius austeri odorati quod satis est. Quod si ad hanc descriptionẽ spodij drach. IIII. addere uolueris, ad omnem fluxionem ac lippitudinem optimum euadet. Collyrium Isidori Memphitæ ad acuendũ uisum. Inungebam inquit, non uidentes, & incipiebant uidere. Appellatur Rhinariũ, id est, limula. Ego hoc præparaui. Ammoniaci thymiamatis drach. XVI. æruginis uermiculatæ drach. XII. testarum sepiæ quod molle est drach. VIII. sagapeni drach. VIII. opopanacis drachmas duas, succi cyrenaici drach. I. gummi drach. I. Omnibus aqua prætritis, succi fœniculi drach. XII. adijce, & mellis Attici drachm. XII. Et efforma collyrium ac utere. At uero quidam amicus ipsum nunc sic præparat. Ammoniaci thymiamatis unc. XV. æruginis rasæ deuncem, & drach. II. testarum sepiæ trientem, & uncię dimidium, sagapeni quadrantem & drachmas sex, opopanacis sextantem, succi cyrenaici sextantẽ. Excipe aqua. Gummi autẽ non recipit. Aliud, ad uisus hebetudinem, albugines, suffusiones, Harmatiũ, id est,

curru-

Currus appellatũ. Fellis hyænæ drac. IIII. ſpumę nitri drac. III. gummi drach. II. æruginis drach. III. ſagapeni drach. III. galbani drach. II. ammoniaci thymiamatis drach. II. baccarum lauri decorticatarum drach. LXX. ariſtolochiæ rotundæ drach. I. Excipe aqua. Collyrium ad incipientes ſuffuſiones, ut aqua etiam ex auribus fluat, uocatur Aureum. Sagapeni perſici puri drach. VIII. æruginis drachmas ſex, ammoniaci thymiamatis drach. II. gummi drach. II. Excipe aqua. Tere & utere aquoſum illinens, & intra quinq; dies efficaciã ſuam tibi cõprobabit: ſplendidã enim reddet pupillam ac clarã. Collyriũ Martiani, quo inquit, in meipſo uſus ſum ad imminentẽ mihi ſuffuſionẽ. Chelidonij capnitidis circa ſepes naſcentis, rutę, fœniculi, coriandri, herbas ſingulas per ſe exſuccato & excolato, & de ſucco uniuſcuiuſq; quadrantẽ conijcito, & opobalſami drach. IIII. mellis Attici drach. IIII. adijcito, ac terito, donec ſtrigmentitiam habuerint ſpiſſitudinẽ, & tunc ſucci conyzę tenuia folia habentis unciam unam addito, ac terito. Et ubi probè habuerint ad excipiendum, gummi puri tuſi ac cribrati quantum ſatis eſt pro tua uelut Medici coniectura adde quo collyrium fiat, efforma ac utere, ad incipientes ſuffuſiones cum uino. Ad hebetudines uiſus cum aqua, illitum autem ad ſolem locato. Collyrium Proteus. Cui nullum ſimile eſt ad initia ſuffuſionis, & ad omnem uiſus hebetudinem. Cicatrices etiam ac callos exterit. Cadmiæ drach. XL. ceruſæ drach. XL. piperis albi drach. I. ſucci cyrenaici drachmas octo, croci drachmas ſex, opij drachmas decem, ſagapeni drachm. XII. lachrymæ oleæ Aethiopicæ drachmas duodecim, auripigmenti drach. VIII. myrrhæ drach. XII. ammoniaci thymiamatis drach. VIII. gummi drach. VIII. opopanacis drach. XVI. opobalſami drach. XII. Excipe aqua pluuiali. Vſus eſt cum aqua. Collyrium Hermophili Thalaſſerum, hoc eſt, marinum, ad omnem hebetudinem accommodatum, & ad omnem incipientem ſuffuſionem. Eſtq; odoratiſſimum. Cadmię drach. XVI. æruginis drach. IIII. atramenti Indici drachmas ſedecim, piperis albi drach. VIII. ſucci Medici drach. IIII. opobalſami drachmas quatuor, gummi drach. XII. Excipe aqua, & utere cum aqua. Temperatura diuerſa eſt iuxta affectiones. Collyrium Indicum Regium inſcriptum. Facit ad principia ſuffuſionum, & omnem uiſus hebetudinem. Et cicatrices exterit. Cadmiæ uſtæ & lotæ lib. I. & trientem, atramenti Indici ſexuncem, ceruſſæ trientem, piperis albi ſexuncem, fel hyenæ integrum quantum eſt, fel ſcarorum piſcium decem, fel perdicum IIII. opij unciam unam, opobalſami ſextantẽ, opopanacis ſextantem, ſagapeni ſextantem, gummi lib. I. Excipe ſucco fœniculi.

Collyrium fuluum Panchreſton, ab omnimoda utilitate inſcriptum, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos, & intentos pruritus, & palpebras ficoſas, cadmiæ drac. LXXX. chalcitidis uſtæ drac. XL. piperis albi drac. XL. gummi drach. XL. Excipe aqua. Quidam adijciunt his etiam croci drach. XII. myrrhæ drach. XII. Collyrium pſoricum Ptolemæi, accõmodatum ad ſcabros ac corroſos angulos, & intentos pruritus, milphoſes, hebetudines: Pſorici drac. XL. ſandarachæ drach. XXX. chalcitidis uſtæ drach. XXVIII. croci drach. XXIIII. myrrhæ dra. XII. opij drach. IX. caſiæ dra. XII. piperis albi dra. XL. piperis nigri drach. XVII. omphacij drach. XVI. miſyos uſti dra. III. folij drac. I. gummi dra. XXXVI. Excipe aqua. Collyriũ Hygieni Aureũ, ad corroſos angulos, & ſcabras affectiones, ſandarachę drach. XXIIII. piperis albi grana XII. myrrhę dra. VI. croci dra. VI. gummi dra. XII. Excipe aqua, & utere cũ aqua. Collyriũ Diacenteton. Ex Demoſthene: Aeruginis obo. III. miſyos tantundẽ, ſucci papaueris tantundẽ, gummi drach. IIII. Excipe aqua. Facit ad prædictas affectiones, & ad uiſus

uiſus hebetudinē, & incipientes ſuffuſiones. Attenuat etiā cicatrices. Sit aūt calidum. Collyrij Stratiotę cōpoſitio hęc eſt. Cadmię drac. VIII. ceruſę drac. XVI. piperis albi drach. II. æruginis, opij, omphacij, ſing. drach. II. gummi drach. IIII. Facit etiam ad aſperas palpebras. Collyrium exterſoriū. Aeris uſti, croci, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum ſextantem, gummi unc. I. Excipe aqua. Facit ad oculos purulentos, argema, nubeculas, caligines. Ad aſpritudines uero cum melle. Collyriū celebre, priuatim ad cicatrices in oculis faciens. Facit etiā aduiſus hebetudines, aſpritudines & pterygia. Teſtarū ſepię, pumicis, ſquamę ęris, ammoniaci thymiamatis, æruginis, cornu ceruini uſti, ſing. lib. I. myrrhę ſextantem, thuris ſextantem, opij quadrantem, gummi beſſem, oſſium palmularum uſtorū dextantem, mellis ſextantem. Excipe aqua. Hoc præparabat Afer, & ualde ipſi confidebat. Nominabat autem ipſum Phœnicem nigrum, eo quod oſſium uſtorum palmularum, (quæ phœnices appellantur) dextantem recipit.

Collyria enſtacta, hoc eſt, inſtillatitia appellata. Cap. CXI

Collyrium inſtillatitiū Paccianum appellatū, cadmiæ drach. LXIIII. miſyos drach. XXXII. ſtibij drach. XXXII. atramenti ſutorij drac. XXXII. piperis albi drac. XXXII. æruginis drach. XVI. opij dra. XVI. opobalſami drach. XVI. gummi drac. LXIIII. Excipe aqua pluuiali. Facit ad acuendū uiſum, & callos exterit. Collyriū Aromaticum inſcriptū. Aeris uſti drach. XVI. æruginis dra. IIII. myrrhæ drach. IIII. ſpicæ nardi drach. II. piperis albi drach. IIII. opij drach. IIII. croci drach. IIII. opobalſami drach. II. gummi drach. IIII. Excipe aqua. Aliud inſtillatitium non perturbans, Oribaſij. Cadmię drach. XVI. ceruſæ drach. VIII. opij drach. III. opobalſami drach. III. ęruginis drac. II. omphacij drach. II. piperis albi drac. II. gummi drac. V. Aliud inſtillatitiū, uiſum acuens, cadmiæ uſtę & urina pueri extinctę dra. X. ſtibij drach. VI. atramenti ſutorij ſeſquidrach. æruginis ſeſquidrachmā, piperis drach. II. miſyos drach. II. opij drach. I. opobalſami drach. I. gummi drac. VI. Excipe aqua. Aliud nigrū, uiſum acuens. Facit & ad corroſos angulos. Stibij uſti ac loti drach. XL. acaciæ drach. XL. gummi dra. XL. cadmiæ drach. XVI. nardi celticæ drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. croci drach. VIII. omphacij drach. VI. opij drach. VI. Excipe aqua.

Collyria ex cornu ceruino. Cap. CXII

Collyrium Aſclepiadæ ex cornu ceruino. Ad ulcera, & puſtulas, & cicatrices exterit. Cornu ceruini uſti ac loti drach. IIII. plumbi uſti ac loti drachm. IIII. ſquamæ æris lotæ drach. II. thuris drach. IIII. opij drachmā unam, gummi drachmas quatuor. Excipe aqua. Aliud, ad calidiores affectiones, & acerrimas fluxiones cum ulceratione. Cornu ceruini uſti ac loti drac. XVI. ſpodij pompholygis lotæ drach. VIII. ſquamæ æris drach. II. croci drach. II. acaciæ drach. VIII. thuris drach. VIII. opij drach. II. myrrhæ drach. I. gummi drach. VIII. tragacanthæ dra. I. amyli drach. IIII. terito cum hyoſcyami cremore. Collyriū ex cornu ceruino, uelut Oribaſius habet, maximè quidem ad ulcerationes in uigore, clauoſq; ac ſtaphylomata, & huiuſmodi omnia, ut non ſimul ſint palpebræ denſatæ. Et ad ulcera ægrè recipientia cicatricem, & reſolutas cicatrices. Cadmię drachmas ſex, acaciæ drach. XL. ſtibij drach. XXXII. plumbi uſti ac loti drachmas octo, cornu ceruini uſti ac loti drach. VIII. gummi drachm. VIII. æris drachmas XVI. opij drachm. XVI. myrrhæ drachmas quatuor, thuris drachm. IIII. Excipe aqua. Vtere uera ad caua ulcera cum lacte ad ſordida, cum ſucco fœni græci.

Aliud collyriū è cornu cerui, efficaciſſimè exterit cicatrices in oculis, cū aqua illitum. Vtere etiam ad exulceratos oculos, cum ouo inſtillans. Aeris uſti ac loti

deun-

deuncem, & ſcrupul. VI. cornu ceruini uſti ac loti tantundem, ſtibij loti ſextantē, & unciæ dimidium, teſtarum ſepiæ trientem, & unciæ dimidium, æruginis ſextantem, ammoniaci thymiamatis ſextantem, & uncię dimidium. myrrhæ ſextantem, & unciæ dimidium, thuris ſextantem & unciæ dimidium. Opij ſextantem & unciæ dimidium, acaciæ quincuncem, & ſcrupul. XV. gummi deuncem. Excipe aqua.

Collyria Nardina & Theodotia. Cap. CXIII

Collyrium nardinum Zoili, ad ueteres lippitudines, & myocephala, & ulcera uetera ac ſtaphylomata. Cadmiæ drach. VIII. æris uſti drach. VIII. ſtibij drach. VIII. ceruſæ drach. IIII. caſtorij drach. IIII. ſpicæ nardi ſeſquidrachmā, aloës ſeſquidrachmam, folij, croci, chalcitidis toſtæ, atramenti ſutorij, lycij Indici, opij ſingulorum drach. I. myrrhæ drach. II. acaciæ drach. XX. gummi drach. XX. Excipe aqua. Collyrium nardinum Candidi leuiſſimum ac ualidiſſimè reſiccans. Facit ad myocephala & ſtaphylomata mirificè, & maximè glaucis oculis conuenit. Vtere etiam in his qui nullam omnino collyrij mordacitatem ſuſtinere poſſunt. Cadmiæ uſtæ & lotæ lib. I. ceruſſæ ſeptuncem, ſtibij loti ſextantem, croci trientem, myrrhę troglodyticæ trientem, aloës unc. I. acaciæ unc. I. opij ſextantē, ſpicæ nardi unc. I. gummi beſſem. Excipe aqua. Theodotiū nardinū. Cuius multam experientiā habemus in myocephalis, & diuturnis ulceribus oculorū, & confuſionibus. Maximum exterſorium eſt & uehementer corroborat debiles oculos. Cadmiæ lotæ, ſtibij loti, acaciæ, gummi, ſingulorum drach. XXV. roſarum ſiccarum depurgatarum drach. XII. æris uſti loti drach. VIII. myrrhę troglodyticæ drach. VIII. caſtorij, lycij indici, croci, folij, ſpicæ nardi, chalcitidis toſtę, ceruſſæ, glaucij, ſeminis ericæ, opij, gallarum omphacinarū, ſingulorum drach. II. Excipe aqua. Vtere in principijs cum ouo inſtillans. In declinationibus cum aqua. Collyrium Nicarium Zoili, ex lacte nardinum. Ad affectiones & fluxiones diuturnas, ulcera, foſſulas, myocephala, ſtaphylomata, ueteres lippitudines. Tingit etiam cicatrices, & ipſas inconſpicuas facit. Cadmiæ ter uſtæ & muliebri lacte extinctæ ac lotæ drachm. CVIII. ſtibij uſti ac muliebri lacte extincti ac loti drach. X. æris uſti & extincti ac loti drach. XXXVI. ceruſæ lotæ drach. XXIIII. myrrhæ drach. XII. opij drach. XII. ſpicæ nardi drach. III. aloës drach. III. acacię drach. CVIII. gummi drac. CVIII. Excipe aqua. Collyrium Hygidium, quod Et quidam Ammonij dixerunt. Facit ad incipientes ſuffuſiones, & inuſtiones. & ad ad omne ulcus, & oculos purulentos, confuſiones, chemoſes, prolapſus, & diuturna myocephala ſtaphylomata, ungues ulceris genus. Repurgat, replet, & ad cicatricem perducit. Eos uero qui ob aliquam cauſam, aut propter capitis aut oculi dolorem, dormire non poſſunt, præclarè ad ſomnum perducit, uelut ſomniferum medicamentū. Vtere cum ouo, aut lacte, aut aqua, temperatura ſit media aut craſſior, pro ſenſus ægrorum ſubtilitate. Habet autem hoc modo: Cadmiæ lotæ drach. XVI. ceruſæ lotæ drach. XVI. caſtorij drachm. VI. nardi indicæ drach. IIII. ſtibij loti drach. XL. æris uſti loti drach. XV. roſarum drach. XX. ſquamæ æris uſtę drach. V. aloës drach. VI. caſiæ drach. IIII. myrrhæ drac. VI. lycij indici drach. III. lapidis ſciſſi loti drach. IIII. & dimidiam, croci drach. VI. plumbi uſti ac loti drach. VIII. & dimidiam, opij drach. III. acaciæ drachm. XL. gummi drach. XL. Excipe aqua. Eſt ex ualde celebribus. Collyrium Indarium: Piperis drach. II. cadmiæ drach. IIII. coſti drach. I. ſtibij drach. VIII. gallarum drach. IIII. ſpicæ nardi drach. IIII. nardi drach. IIII. acaciæ drach. IIII. gummi dra. IIII. opobalſami drach. II. Excipe aqua. Facit ad uiſus hebetudinem. Exterit etiam cica-

cicatrices. Collyrium Theodotiũ Placianum. Facit ad maximos humorum illapsus, & doloris molestias. Liberat citra uenæ sectionem. Cadmiæ ustæ ac lotæ drach. VIII. æris usti ac loti drach. VIII. stibij loti drach. XVI. croci drach. III. castorij drach. IIII. æruginis drach. I. aloës drach. IIII. myrrhæ troglodyticæ drach. III. lycij Indici drachm. II. opij drach. II. acaciæ drach. XXIIII. gummi drach. XXIIII. Excipe aqua. Vsus est cum ouo. Temperatura sit crassior. Collyrium quod tumorem laxum palpebris inducit, appellatur Testamentũ Aurifabri. reliquit hoc moriens templo Ephesio dicatum, quo hi qui à Medicis relicti essent, in templo sanitatem consequerentur. Inuentum est autem ab Adriano Cæsare. Facit ad humorum illapsus, & aspritudines, & ad omnes desperatas affectiones, pustulas sanat, caua ulcera explanat, cicatrices inconspicuas facit, oculum imperturbatũ conseruat. Instillatur cum ouo aut lacte, prout necessitas expetit. Sit autem in omnibus dilutum aquosum. Optimũ est insuper ad acuendũ uisum. Habet hoc modo: Cadmiæ lotæ drach. VIII. stibij loti drach. XVI. spicæ nardi drac. IIII. myrrhæ troglodyticæ drach. II. croci drach. I. castorij drac. II. squamæ ferri stomomatis drach. IIII. æris usti ac loti drach. XII. æruginis drac. II. cerusæ drac. III. piperis, lycij Indici, opij, thuris, opobalsami, casiæ, sing. drach. II. lapidis scissi dra. IIII. æruginis uermiculatæ drach. III. atramenti sutorij drach. II. succi fœniculi drac. IIII. fellis capræ drach. IIII. gummi dra. VIII. Terito cum uino Aminæo aut Falerno, aut alio austero ueteri odorato. Collyrium Testamentũ, uelut habetur apud Asteriũ. Cadmiæ drac. LXX. stibij dra. LIIII. myrrhæ drach. V. & dimidiam, spicæ nardi drach. X. croci drac. X. castorij drach. VII. squamæ ferri stomomatis drach. XIII. folij drach. XIIII. æris usti drach. V. & dimidiã, piperis drach. VII. cerusæ drach. XIIII. lycij, thuris, casię, opobalsami, singulorum drac. XIIII. opij drach. VII. lapidis scissi drac. XIIII. æruginis uermiculatæ dra. VIII. atramenti sutorij drach. XIIII. gummi drach. LXX. succi fœniculi drach. XIIII. fellis caprini drach. XIIII. Terito cum uino Aminæo. Collyrium Theodotiũ Magnum. Cadmiæ lotæ bessem, æris loti bessem, stibij loti unc. XXV. rosarum siccarum, cerussæ, chalcitidis, gallarum, æruginis, lycij Indici, croci, aloës, spicæ nardi, myrrhę troglodyticę, ramentorum ebeni, castorij atramenti Indici, thuris, opij, sarcocollæ, pompholygis, singulorũ unc. I. cornu ceruini usti ac loti unc. I. acaciæ unc. XXV. gummi unc. XXV. Excipe aqua. Quidã uero etiam folij unciam unam adijciunt, & amomi unc. I. rosarum uero quadrantem, gummi ueto & acaciæ, singulorum unc. XXIIII. Reliqua autem eodem modo. Facit ad incipientes lippitudines, & exulcerationes omnes, & fluxum recentem, ac ueterem, inflammationes, carbunculos, oculos purulentos, nomas, puncturas, prolapsus, myocephala, staphylomata, palpebras asperas, & ad desperatas affectiones. Et ad ardores solis, aut calcis, aut pulueris, aut similis rei. Tollit etiam pterygia inflammata cum butyro. Ad ulcera uero cũ ouo adhibetur. Ad maligna autem cum lacte muliebri. Theodotiũ Seueri. Aliud quoddam collyriũ etiam apud nos reperitur, inquit Seuerus, à ueteri quodam descriptum. Et hoc quidẽ compositã materiam habet, uerum efficaciã diuersam. Nam omnibus simul relatis collyrijs cõmodius compertũ est. Quare etiam ipsius præparationẽ referre necessariũ puto, quum neq; omnibus hoc sit notum. Recipit aũt cadmiæ drach. XXIIII. æris usti drach. XII. stibij drach. XL. cerusæ drach. VIII. chalcitidis tostæ drach. IIII. misyos tosti drach. IIII. ramentorũ ebeni drach. II. nardi celticæ dra. IIII. folij drac. IIII. spicæ nardi drach. IIII. croci drach. IIII. castorij dra. VI. aloës drach. VIII. lycij Indici drach. IIII. rosarum siccarũ drach. IIII. gallarum drac. II.

opij drachmas duas, myrrhæ drach. VIII. acaciæ drach. XL. gummi uermicu-
lati drach. XL. Cadmiam prunis obruimus, & uentilamus, & ubi ignita facta fue
rit ablatam, lacte asinino extinguimus. Stibium uero in fictile uas cõiectum, ad-
dito operculo, foramen habente urimus, & similiter lacte extinguimus. Vsta ue-
ro singula per se tusa ac cribrata lauamus, & diligenter siccamus, & deinde pon
derata ad præparationem adijcimus. Cęterum gummi non contusum inspergi-
mus siccum, sed madefacimus: sic enim neq; lignosum quiddam, neque areno-
sum, cum ipso penetrabit dum excolatur, & optima coactio collyrij fiet. Quidã
ad relatam præparationem adijciunt etiam costi drach. VIII. Et magis ita cicatri
ces exterit inquit, & pterygia ac carnis in angulo incrementum consumit. Ve-
rum ad inflammationes & ulcera incommodus est costus. Huius igitur auxilij
actiones ac efficaciã dicere non est facilè. Audientes enim uix crediderint. Nam
desperatas affectiones ad naturalem statum rouocat. Et ut in summa dicam, om-
nia quæ Theodotijs appellatis ac nardinis, & his quę ex cornu ceruino parantur
adsunt, multò plus in hoc comperiuntur: in recentibus enim affectionibus eo il-
lito, & spongia oculo imposita, ægrum ab affectione liberauimus. In diuturnis
autem ac desperatis, partim instillantes, partim illinentes, scopũ attigimus. Nam
in facili solubilibus oculi affectionibus ipsum illinimus. In cauis autem & sordi-
dis ulceribus, diluto ipso utimur, cum ouo aut fœni græci succo. Quandoq; etiã
cum aqua mulsa. In myocephalis autem, crassius cum aqua sublinimus per sub-
iectionem. Sed & cicatrices similiter attenuamus. Ad tantam autem tenuitatem
perducit cicatrices, ut penitus non cognoscantur per sensum. Et in summa, ine-
narrabilem quandam uim possidet. Etenim in staphylomatis, brassicæ succo di-
lutum collyrium, & crassa copia oculo adhibitum, unà cum spongiæ deligatio-
ne, molem inconspicuam facit. Quin & carnis in angulo magno incrementum
consumere potest hoc collyrium tenuiter tritum, & in siccum puluillum reda-
ctum, itemq; pterygia attenuare. Sed & ad alia mirificum compertum est colly-
rium. Et nos quoq; permittimus posteris per experientiam deductis, ut auxilio
testimonium præbeant: iam enim quidã ad diuturna ulcera ac fistulas sedis ipso
usi, scopum attigerunt. Vnde non absurdum fuerit etiam ad polypos ac ozæ-
nas narium ipsum adhibere. Collyriũ ex succo fœniculi. Cadmiæ dodrantẽ,
stibij bessem, misyos crudi sexuncem, æruginis sexuncem, piperis quincuncem,
atramenti sutorij sesquiunciam, chalcitidis unc. I. croci sesquiunciam, folij unc. I.
omphacij sesquiunciã, spicæ nardi trientem & unciæ dimidium, opij quincuncẽ
& unciæ dimidiũ, opobalsami trientem, gummi sextantem, succi fœniculi
bessem. Et rursus aliud fœniculũ in aqua pluuiali decoquito, &
cum decocto illa terito ac efformato. Hoc à mul-
tis præparatur.

SEPTIMI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN OCTAVO AEtij Sermone continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBUS MEDICINAE, TETRABIBLI, SIVE QUATERNIONIS SECUNDI, Sermo Quartus, & ex ordine Octauus.

De faciei, oris, & tonsillarum affectionibus: Cui annexum est, De destillatione, & tussi, asperæ arteriæ, pulmonis, ac thoracis affectionibus.

AD SUPERCILIORUM ORNATUM. Cap. I.

QVANQVAM quod ad hanc rem attinet, iam ante à nobis dictum sit, ubi de defluuio capillorum capitis, Sermone sexto, mentionem fecimus, dicemus tamen & hic, non importunè, sed ut habet, paucis. Illitio augens superciliorum capillos, atque etiam aliarum corporis partium, eadem etiam eosdem nigros reddit. Nucum ponticarum interiora in uase figulino torrefacta contere, & pinguedine capræ syluestris excipe, atque cum hoc ipso partes inungi præcipe. Aliud. Adianti unciam unam, ladani sextantem, passi cretici heminam unam, contunde ac subige cum passo: deinde torre, ut dictum est, ac rursus cum pingui capræ syluestris, aut ursi contere, & utere. Potes & huc accommodare ea, quorum meminimus Semone sexto. Item ex armeniaco lapide de quo Sermone secundo capite duodecimo diximus, sicco trito supercilia insperge.

De hypopijs, hoc est, his quæ sub oculis fiunt suggillationibus. Cap. II

Quod hypopia sub oculis fiant, ipsum nomen indicat: siquidem hypopium Græcis hypophthalmium significat, quod Latinis, sub oculis sonat. Sunt autem hypopia ex genere suffusionum sanguinis in locum contusum: fiuntq; ex plaga, quum tenuibus sub cute uenulis contusis, sanguis per fissuras sub ipsam cutem, affatim effunditur, neque id uno loco. In grumos enim coit statim, & liuet locus, progressuq; temporis nigrescit. Quare medela occurrendum est, antequàm nigrescat, cura potissimum ad hoc adhibita, ut concretus sanguis discutiatur.

tur. Quod si tunicula quoque rumpatur uenularũ, ex quibus effunditur sanguis, miscendum est his quæ discutiendi uim obtinent, parum quiddam ex constringentibus. Nam si in principio sola discutientia exhibeantur, nõ tantum id quod effusum est discutient, sed per ipsas uenarum contusarũ fissuras amplius quiddã elicient ex sanguine in ipsis uenis contento. Quum uero in naturã suam redierint uenulæ, etiam citra admixtionẽ cõstringentium, ad discussoria transeundũ. Atque ego sane in principio utor Nili ex rosis collyrio, ex eo in aqua dissoluto, locum sugillatum illinens. Vtor autem pro fomento, decocto meliloti & fœnigræci. Deinde collyrium quoque in eodem decocto dissoluo, aut etiam in solo fœni græci decocto. Quod si reliquiæ quædam restiterint ipsius adfectionis, dissolutis ex myrrha collyrijs in fœni græci decocto, illino bis in die, prius tamen cum spongia in decocto madefacta loco foto. Idem præstat in principio, non præsente ex rosis collyrio, glauci[illegible]m illitum, & fex olei coquendo condensata. Inueteratum autem iam malum ex sandice collyria tollunt, & quæcunque præclare omnino discutiunt, qualia Dioscorides inter facile parabilia enumerauit. Ea enim quæ sub oculis fiunt sugillata, inquit, & liuores iam inueteratos tollunt, raphani cortex cum melle illitus, bryoniæ radix uino aut cerato excepta, bulbus cum uitello oui impositus, aqua marina calida pro fomento, aut muria uel salsugo, caseus antiquus cum decocto hyssopi impositus. statim autem tollit sepiæ testa cum aceto illita, sinapi cerato exceptũ, cucumeris syluestris radix cõtrita cum melle, lini semen contritum cum lacte. Critonis compositio. Ad liuores alte infixos, & ea quæ sub oculis fiunt sugillata, seminis uiticis albi drachmas tres, radicis herbæ lanariæ siue radiculæ drachmas tres, nitri rubri, corticis raphani, hyssopi, farinę fabarum, uniuscuiusque drachmas tres, myrobalani drachmas XL. cineris pulmonis agni exusti drachmas XL. bulborũ rubrorum drachmas XL. radicis thapsiæ aut succi drachmas quadraginta, corticis thuris drachmã unam: excipe cerato ex oleo rosaceo apparato, ac linteolo infartum impone. Oportet autem assidue amouere, cum cautione, ne locus exulceretur. Ego autem expertus sum, nucem pinguem, uetustate rancidam, certissimũ ad liuores remedium. Porrò reclinato ac supino remedia adhibere conuenit, ut adhæreant spatio horarum trium quàm optime contrita.

Circumlitiones præseruantes faciem, ne à sole aut uento exuratur. Cap. III

Circumlitio faciei, quę aurea appellatur: Lupinorũ siccorũ sextarios III. aquæ pluuialis sextarios XIIII. inijce in uas æreum, stanno obductum, sinasque madefieri per triduum: quarta autem die decoque ad prunas usqueque dissoluantur lupini: deinde per colum exprime liquorẽ, ac eum seorsim decoque, atque ubi cõdensatus fuerit, in uas uitreum repone. Vbi uero uti uelis, quantũ satis uidebitur accipe, & cum eo in modica aqua dissoluto faciem illine. Alia ualde laudata. Similaginẽ lotam & per pannũ percolatã sinas desidere, aquamque abijce, fecem autem cum albumine oui permisce donec mellis crassitiem accipiat, & cum hoc faciem obline uersaturus in sole: quum uero à sole recesseris, frigida multa ablue. Alia. Boni coloris faciẽ hæc reddit, atque item uniuersum corpus. Mastichen cum oleo omphacino dissolutã circumline: aliquãdo aũt & olei loco medullam ceruinam, aut uitulinã accipimus: aliquando ceratũ liquidum. Alia. Cupressi ac ilicis scobem in oleo decoctã oblini. Alia. Solani succum cum oleo illine. Alia. Nuces pineas cum modico aceto contere, adiecto melle sufficienti, ac oui crudi uitellis, atque hoc ipso faciem oblini: neque refert etiam si citra ace-

tum eo utaris. Alia. Hæc in æstate conuenit, faciem præseruans: tragacan-
thi, ammoniaci thymiamatis, costi contusi, cuiusque sextantem, aluminis liquidi
drachmas quatuor, thuris sextantem, amyli sexuncem, oua cruda recentia XIII,
mellis libras tres, mulsi sextarios tres. Tragacanthũ, ammoniacũ, & thus in mul-
so madefieri per noctem unam, in uase uitreo sinito: oua autem integra in acetũ
uetus & acre proiecta, per triduũ macerato: alumen uero optimè lauato: deinde
omnia simul in mortariũ fictile cõiecta ac diligenter cõmixta, melle cocto excipi
to, atq; utere, faciẽ ex eis oblinendo. Ante ingressum uero balinei, medicamen-
tum hoc tollatur, atq; id particulatim auellere conuenit leni tractu ex facie indu
ratum: deinde aqua tepida abluere, & spongia abstergere; quod ubi factum est,
manna thuris in albumine oui dissoluta, faciem illinito.

Vt ne rugosa fiat facies. Cap. IIII

Faciem corrugatã extendit medicamentũ hoc: cornu cerui non antiquum in
aqua decoque, donec succulentũ quid remittat: percola deinde ipsam aquam, et
cum ea farinam fabaceã subige, ac pastillos informa, eosq; in umbra exsicca. Vbi
autem usus postulauerit, quantum opus fuerit in aqua dulci dissolue, ut cerati li-
quidi crassitiem accipiat, & cum eo faciem oblinere iube, atq; quum adglutina-
tum fuerit, faciem aqua tepida abluere præcipe.

Ad faciei nigredines. Cap. V

Ad faciei nigredines his utendum est, iridis contritæ, farinæ ptissanæ, farinæ
fabaceæ, cuiusq; sextarium unum & dimidium, salis ammoniaci, cornu ceruini
usti, ammoniaci thymiamatis, cuiusq; sextantem, in aqua dissolue, & pastillos in-
forma, quos in umbra exsiccatos adserua, atque usus tempore, in aqua resolutos
ante balineum faciei illini. Aliud. Farinæ ptissanæ, thuris, iridis, farinę faba-
rum, farinæ erui, spumæ nitri, costi, cuiusq; chœnicis partem quartam, amygda-
las amaras XX, informa cum candido ouorũ & lacte asinino, exsicca in umbra,
ac utere ut dictum est.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia. Cap. VI

Quandoquidẽ post unguentorũ ablationem pleriq; faciem extergere conan-
tur, utendum ad hanc rem compositionibus infrà scriptis. Smegma illustriorẽ
reddens faciem. Amygdalas decorticatas XL, thuris, spumæ nitri, gummi cuius-
que drachmam unam, farinæ fabaceæ drachmas XII. excipe oui candido, & in
pastillos digere, quibus cum aqua solutis, passim tum in balineo, tum citra bali-
neum utaris. Aliud. Smegma faciei celebre & admirandum, quod & faciem
illustriorem reddit, & rugas expolit, asperitates pellit, incipientem elephantiasin
arcet, siquidem cum alijs remedijs adhibeatur: usus eius etiã reliquo corpori con
ueniens est. Mastiches, thuris, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque unciam
unam, tragacanthi sesquunciam, succi uuæ acerbę immaturæ dodrantem, semi-
nis peponis unà cum concluso in ipso humore dextantem, candidum ouorum
XXI, similaginis sextarios quinque: contunde omnia ac cum candido ouorum,
& humore peponis, succoq; uuæ acerbæ commisce, & in pastillos redige, ac ex-
sicca, post uero contusos ac attritos, in uase uitreo ad usum adserua. Smegma
faciei, quod simul & ipsam rubicundam reddit. Farinæ erui, fabarum, lupini,
ptissanæ, ciceris, bulborum narcissi, cuiusque sextarij Italici dimidium, similagi-
nis sextarium unum, contunde ac cribro tenuissimo excute: deinde oui candido
commixta, in pastillos digere, & in umbra desicca. Vsu uero expetente, quan-
tum libet accipe, & in aqua dissolue, atque à balneo utere. Aliud, faciem il-
lustrans, & uniuersum corpus: dissipat autem & rugas, & cutem depurgat.

Vitis albæ radicem delibra ac in ſole æſtiuo exſicca, deinde contuſæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe, iridis contuſæ tantundem, myrobalani ſiccæ decorticatæ tantundē, farinæ fabaceæ chœnicem unum: hæc in uino ueteri odorato ſubacta, in paſtillos digere, quos in umbra exſiccatos adſerua: & uſu expetente, contuſis & cribratis cum aqua utere. Aliud Cleopatræ reginæ, odoratum & precioſum. Coſti, myrrhæ troglodyticæ, iridis, ſpicæ nardi, amomi, folij malabathri, caſſiæ, floris iunci odorati, cuiuſq; unciam unam, myrobalani libras quatuor, ſpumæ nitri libram unam, contundito, cribrato, utitor. confert uniuerſo corpori. Aliud, efficax & odoriferum. Floris iunci odorati, iridis, cuiuſque drachmas duas, maſtiches drachmam unam, contere, & cum ſucco ptiſſanę craſſiſſimo paſtillos forma, & in umbra deſicca. Vbi uero uſus expetit, in aqua diſſolutos illinito, & poſt horæ ſpatium frigida abluito. Aliud, ſplendidam & erugatam reddens faciē, ac totum corpus: Farinæ fabaceæ Italicum modium unum, ſimilaginis Italicos ſextarios quatuor, trifolij contuſi ſextarios quatuor, myrobalani tantundem, iridis contuſæ tantundē, ammoniaci thymiamatis libram unam, coſti tantundem, candidum ouorum recentium crudorum ſexaginta, ſeminis peponis unà cum humore chœnicem unam, ſucci uuæ acerbæ tantundem, ſubige & informa paſtillos, quos ſufficienter in umbra exſiccatos à balneo illine. Præclarè facit & ad eas quæ in collo ſunt, & reliquo item corpore nigredines. Aliud, ad faciei nigredines, multo uſu exploratū. Thuris ſeſquunciam, ceruſæ probè lotæ, ſpumæ argenti in decocto cicerum alborū, ad ſolem frequenter ablutæ, amyli recentis, ſcobis marmoris albiſſimi, maſtiches puræ, ſpumę nitri albentis, teſtarum ſepiæ, ſingulorum unc. I. ſaponis Gallici uncias XII. candidum ouorum decem appara, & utere, ut dictum eſt. Aliud mirabile faciem depurgans & illuſtrans. Farinę fœni græci trientem, terrę Samię quę Aſter appellatur, quadrantē, amyli trientē, maſtiches, ſexuncem, medullæ ceruinę recentis ſexuncem, tragacanthi trientem. Tragacanthū in lacte muliebri aut aſinino macerato, ac cum eo diſſoluto, reliqua tenuiſſim trita in paſtillos digerito: quibus in umbra deſiccatis, ut prædictū eſt, utitor. Aliud ſmegma. Ricini ſeminis interioris drach. VIII. bulborū narciſſi ſiccorum ac decorticatorū drach. VIII. ſimilaginis drach. IIII. thuris drac. II. candidū ouorum VIII. appara ut dictum eſt, & utere. Sapo quo uſa eſt Pelagia patricia, ad faciem illuſtrandā. Saponis Gallici ſexuncem, ceruſæ ſextantē, maſtiches uncię dimidiū, medullę cerui unc. I. ſpumę nitri albę trientem, cerę albæ quadrantē. Pręmacera ſaponē in aqua in uitreo uaſe ad dies V. aqua pluuiali quotidie permutata, & ſapone excolato. Poſtea in ollam nouam immitte ſaponē, & ſexta die rurſus affuſa pluuiali aqua, ad lentas prunas decoque, donec ſapo diſſoluatur. Deinde cerā & medullam adde, & ad diſſoluta maſtichen & ſpumā nitri inſperge, olla amota, & aſſiduè per ſpathum commota. deinde etiam ceruſam modica aqua tritam adde, & medicamentū in teſtā miſſum contentè manu ſubige, & repoſito in uitreo uaſe utere uelut dictum eſt. Smegma ex Rufi libris, ad totius corporis erugationē. Ficus pinguiſſimas, uitis albæ radicem ſiccā delibratā, ſepiæ teſtam uſtam, farinā erui: unumquodque ſeorſim contunde: deinde etiam ſimul, & modico adſtillato melle, utere. Aliud ſmegma, quod uniuerſum corpus odore imbuit. Terræ cimoliæ beſſem, iridis tenuiſſimè tritæ drach. XXIIII. nardi Celticæ drach. XXIIII. cyperi, cardamomi, ſtyracis flaui & pinguis, cuiuſq; dra. XII. ſtyracē in uino ueteri odorato diſſolue, & in promptu habe: terram uero cimoliā in fictile uas coniectā carbonibus imone, atq; ubi ſatis canduerit ab igne, eam ad diſſolutū ſtyracem inijce, deinde re-

liqua ſicca tenuiſſimè trita inſperge, ac ſimul ſufficienter unita in paſtillos dige-
re, quibus in umbra exſiccatis, poſt uero tritis & cribratis utere.

Catapaſmata æſtiua, odorũ corpus reddentia. Ex Critone. Cap. VII

Quum ſudores corpus uexant, magna oboritur ex eis moleſtia, præſertim in
æſtate. Nam & ſordes multas inuehunt, & tetrum odorem de ſe præbent. Qua-
re ſubſcriptis remedijs uti conuenit, non ad mulieres tantum, ſed ad ipſos etiam
uiros. Non importunum enim eſſe puto & in hoc ſmegmatum tractatu harum
rerum mentionẽ facere. Catapaſma, hoc eſt, inſperſio totius corporis odorẽ bo
num efficiens, æſtiuum. Roſarum ſiccarum quadrantẽ, caſſiæ quadrantẽ, amo
mi, coſti, ſpicæ nardi, cuiuſq; drach. II. aluminis liquidi ſextantẽ, diſſolue in uino
ueteri odorato, & in paſtillos digere, quos in umbra exſiccatos uſu expetẽte con
tundito, ac cribrato, atq; in balneo inſpergendos exhibeto, ita ut diligenter per-
fricent, & cum frigida aqua abluant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cice-
rum ad ſolem inalbatę, amomi, caſſię, folij malabathri, coſti, ſpicę nardi, aluminis
liquidi, iridis, omnium par pondus, appara, & utere ut dictum eſt. Potes autem
præſcriptis catapaſmatis uti quocunq; tempore uelis. Aliud odorum & lene.
Roſarum uiridium & tamen ſiccarum drach. XL. myrrhæ troglodyticæ drach-
mas octo, iridis Illyricæ, ſpicæ nardi, caſſię, cuiuſq; drac. VIII. uino odorato ſubi-
ge, & paſtillos informa: quibus ubi uti uelis, cõtritis & cribratis corpus inſperge,
maximè à balneo. Aliud. Amomi, caſiæ, ſpicæ nardi, coſti, folij, myrrhę, ſingu-
lorum æquales portiones. Vini quod ſatis eſt, para ac utere uelut dictum eſt.

Aliud. Caſiæ, iridis, myrrhæ, aluminis optimi, pares portiones uino ſubige, &
paſtillos forma ac utere. Aliud. Iridis, ſpicæ nardi, floris iunci odorati, cuiuſq;
drach. IIII. amomi drach. II. myrrhæ drach. II. meliloti drachmas quinque, appa
ra & utere ſimiliter. Archigenes autem inquit: Ad omnes corporis tetros odo
res, atq; eos qui graſſoniæ à Græcis appellant, ante omnia conducunt exercitia,
inunctiones, ſiccæ fricationes, alui frequẽs ſubductio. Sunt etiã cibi ad deſtruen
dum hoc malum cõmodi, itẽq; illitiones. Cõueniunt itaq; oleũ roſaceũ, melinũ,
myrteum, iris ſicca per ſe in puluerem redacta & intrita. Aut, alumen liquidũ in
aqua uel uino dilue, & myrrham tenuiſſimè tritam admiſce, ac ad mellis craſſitu-
dinem redige, & ex eo collum, locos ſub alis, inguina, & reliquos exſudantes lo-
cos inunge. Aliud. Aluminis liquidi drach. IIII. myrrhæ drac. IIII. ſpumę ar-
genti lotæ drach. II. caſſiæ drach. I. contere, & cum eis ſub alis locos, intermedia
coxarum & inguina confrica: tollit enim eueſtigiò eorum fœtorẽ. Aliud. Caſ-
ſiæ drach. IIII. aluminis ſciſſilis drach. II. utere cum uino per ſe. Aliud. Ma-
ſtiches quadrantem, aluminis ſciſſilis unc. I. utere cum uino. Aliud. Myrrhæ
troglodyticæ, iridis illyricę, florum roſarum ſiccarum, æquales partes contunde,
& cribra, ac forma paſtillos cum uino, eoſq; in umbra ſicca, ubi uentus non ſpi-
rat. Deinde cõtuſos ac cribratos in pyxide repone coopertos, ut ne tranſpirent,
& utere à balneo inſpergens ac defricans locos leniter, atq; ita imbibi ſine, & po-
ſtea frigida ablue, & manet odor, de quo meritò mireris. Probè facit & alumen
cum uino, & crocomagma cũ myrrha. Et cupreſſi ramenta ac alumen cũ uino.

Potiones ad eos, qui tetrum habent corporis odorem. Cap. VIII.

His uero qui fœtentẽ habent corporis odorẽ, eiuſmodi potiones exhibere con
uenit. Cardui radicẽ in uino albo decoctã propina, & eijciẽt urinã craſſam & fœ
tentẽ. Aliud. Reſinã terebinthinã oliuæ magnitudine cũ pari melle decoque,
& quotidie deglutiendã exhibe, & uinum inſuper abſorbendũ. Aliud, Myrrhã

& serpyllum paribus partibus terito, & in pilulas formato, quarũ duas deuoran-
das dato, & uinum insuper absorbendũ. Hæc etiam ad oris graueolentiã faciunt.

Ad menti scabriciem, ex Galeno. Cap. IX

Fiunt & in mento aspredines ut plurimum seroso humore à capite destillan-
te, & præcedentibus furfuraceis in collo ac uicinis partibus squamis, aliquando
autem usque ad auditorios pertingit ac perreptat meatus. Estq́ omnino hæc af-
fectio dolorosa, pruritum inferens ac distendens corpus: quare subscriptis reme
dijs est subueniendum. Critonis. Amurcam ex oliua prius quàm exprima-
tur destillante, decoque quousque cogatur, eaq́ assiduè locos inunge. Aliud.
Myrrhæ unciam unam, ouorum crudorum uitellos quinque, myrrham cum la-
cte dilue, deinde adijce ei oua, eaq́ simul passo excipe, ac assiduè illini, & mirabe
ris effectum. Aliud pharmacũ efficax, quo multos hac affectione detentos li-
berauimus. Glaucij dra. XVI. gummi drachmas quatuor, lachrymæ oleę tantun
dem, dissolue, & ad strigmentitiam crassitudinem cum passo redige, atq́ assiduè
illine. Exulcerata autem cute & circundolente, sequentibus utendum. Pinguis
compositio ad faciei manantes & squamosas affectiones, ac asperitates, utilis etiã
existit sedi, conuenitq́ ambustis ab igne. Spumæ argenti unciam unam, ceræ
tyrrhenicæ trientem, ouorum assatorum uitellos tres, adipis anserini bene suba-
cti trientem: spumam argenti in farinã redige, ac adijce ei oua, deinde his simul
unitis infunde quantũ sufficit lactis, ut ad strigmentitiã crassitiẽ redigantͣ, postea
ceram liquefactã unà cum pingui, refrigeratãq́ ac crassam, conijce, ac simul cõ-
misce, atq́ in pyxide reconde. Vsu uero exigente, de eo quantum satis esse uide-
bitur accipe, ac cum rosaceo dilutum impone. Potes autem & sedis remedijs, &
quæ ad ambustos ab igne descripta sunt, consimiliter in hac affectione uti.

Ad faciei lentigines remedia, quibus etiam ad maculas à sole prouocatas, & ad uaros uti licet. Cap. X

Vitis albæ itemq́ nigræ radices cum oleo decoque, donec succulentæ reddan
tur. Tollit etiam tum lentigines tum uaros, oleum amygdalarũ cum cera, radix
lilij cum melle. Maximè omnium autem lentigines delet gummi & nitrũ æquali
pondere, melle permixta. Aliud. Brassicę semen aqua contritum illini, abster
so tamen & confricato prius loco. Vbi uero exaruerit atq́ cutis attollatur, prolue
aqua multa frigida, & illinito pingui anserino, aut medulla cerui, aut etiã cerato
ex aliquo huiusmodi apparato. Cauendũ aũt est, ne quis post excoriationẽ inci-
dat in ea quæ faciẽ offendere possunt, qualis est aër frigidus, aut uentus, aut pro-
lutio faciei. Aliud. Sandarachã attere cũ melle ad strigmẽti densitatẽ, & per dies
sex illinito, arefacta aũt cute atq́ eleuata, utere galbano cũ modico nitro & ace-
to dissoluto. Aliud, ad uibices ac lentigines: Columbę stercus cũ acri aceto tere
ac utere, & miraberis. Ad diuturnas aũt lentigines his utere. Radicis cucumeris
syluestris sextantẽ, cimoliæ unc. I. in puluerem redige ac repone. Vsu uero expe-
tente, quantũ suffecerit in aqua dilutũ illini. Aliud. Bulborũ depuratorũ unc. I.
thuris unc. I. contere, adiecto cochlearũ terrestriũ magnarũ cruore. Oportet au-
tem ipsas adhuc uiuas stilo pungere, atq́ id quod effluit muccosum, pharmaco
inijcere: quod ubi usus tempore dissolueris, melle exceptum inunge. Eundem
effectum præstat ari radix, sicca cum melle, & umbilici, ueneris radix, cerato li-
quido excepta ac illita. Smegmata ad lentigines in calli modum obdura-
tas. Quandoquidem contingit aliquando sublatis lentiginibus callosam red-
di cutem, ac uix curabilem fieri affectionem: utendum est post lentiginum ex-
coriationem huiusmodi smegmatis. Farina erui chœnicis Italici dimidium, fa-

rinæ

rinæ hordeaceę tantundem, ſcillæ aſſatę ſextantem, omnia in puluerem redacta, candido oui excipe, & in paſtillos redige, quos in umbra deſiccatos adſerua: uſu uero expetente cum aqua diſſolutos illinito, & poſt modicam temporis intercapedinem frigida abluere iubeto: aut cremore in quo furfur maceratus eſt, maximè ſi adeſt inflammatio. Aliud. Spumæ nitri drachmas octo, alcyonij drach. VIII. galbani drachmas octo, amygdalarum amararum delibratarum drachmas tres, melle excipe, ac illitum ſinas areſieri. Deinde iube faba dentibus contrita extergi, ac ablui aqua moderatè frigida: cautosq́ eſſe præcipe, ne aut à uento, aut à ſole lædantur.

De maculis à ſole prouocatis, quas Græci ἐφηλίδας uocant. ex Critone. Cap. XI

Fiunt etiam in facie maculæ, quas Græci ἐφηλίδας uocant, eo quod à ſole prouocentur, maximè circa malas & naſum: & apparent ſanè non in alto fixæ, ſed inſtar floſculorum productæ, quare leniter eas confrictas attollere oportet, ac ſinere areſieri, commonereq́ ut uno aliquo ex ſmegmatum genere extergantur. Diſcutiuntur enim ab illis, aut certè ita abſcedunt, ut digitis auelli queant. Verum non uiolenter id facere conuenit, ſed leniter & paulatim. Quod ſi adhuc inhæreant, nihilo leuiores redditæ, ſubſcriptis utendum eſt. Braſſica contrita, & illita, ad maculas à ſole productas, & lentigines, atque omnia alia quæ mediocri exterſione ac repurgatione indigent, utilis eſt. Similiter autem & ſepiæ teſtæ uſtæ, aut teſtæ purpurarum, ac buccinorum cum melle illitæ. Oportet autem has teſtas in crudam ollam coniectas in fornacem immittere ac aſſare.

Oribaſij ad maculas à ſole prouocatas, uarosq́ & uitiligines. Farinæ erui libras duas, ſeminis erucæ libram unam, amygdalarum amararum, cucumeris ſylueſtris radicis cuiuſq́ libram unam, in uino mulſo diſſoluta & contrita illini, ac poſt horæ ſpatium ſpongia abſterge. Aliud ualde admirabile. Cerę tyrrhenicę drach. XV. olei roſacei drachmas ſeptem & dimidiam, pinguis anſerini unciam unam, ſpumæ argenti lotæ & dealbatæ unciam unam, ceruſſę unc. I. gummi drachmas quatuor, mellis Attici unc. I. diſſolutis, illini faciem: & poſt ſpatium horarum ſex ſpongia deterge, ac laua cum ſapone. Aliud Oribaſij. Lupinos in lixiuio per triduum maceratos contere, & cum eis lentigines illini, donec auelli poſſint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritum modico adiecto melle inunge, & per horas tres inhærere ſine, aut ſtercus columbinũ linteolo exceptũ ac in puluerem exuſtũ, cum oleo contere, ac illine cõfidenter. Idem probè efficit myrobalanos contrita illita: itemq́ bulbus crudus per ſe uel cũ oui luteo & aceto aut melle. Exuſti autem bulbi unà cum alcyonio illiti depurgant lentigines: quod facit elateriũ quoq́ illitum, & caſſia cum melle, braſſicæ ſemen cum aceto, hederæ folia uino decocta, radix umbilici ueneris cum cerato liquido illita: aut cucumeris ſylueſtris radix: aut fici uirgulta in aceto decoque, ac cõtuſis utere: quod idem & uitiligines ſanat. Aut rubiã oleo contritã, aut coſtũ aqua cõtuſum, aut nitri ſpumam cerato liquidiore exceptã, aut lupinos crudos cũ lixiuio cochliariorũ decoctos & contuſos, cũ melle illini. Aliud. Radices narciſſi delibratas in aceto decoque, ac tere, iniecta farina erui ſufficiente, & paſtillos informa: quos in umbra exſiccatos, in uſum adſerua. Qui ubi poſtulauerit contritos cũ melle, ad ueſperã illine: mane aũt rurſus ablui præcipe. Aliud. Lilij bulbos quinq́ cõtere, & conijce ſpumæ nitri lib. I. deinde melle quantũ ſuffecerit cõmiſtum illini, uſquequo integrè curentũ, ut iam antea dictũ eſt. Aliud. Amygdalarũ amararũ partes II. melanthij torrefacti partem I, unumquodq́ ſeorſim cõtere, & cũ melle cõmiſce: illini-

illinito autem ad uesperã, maneq́ꝫ abluito cũ aqua dulci. Vtere autẽ uno aliquo
ex smegmatis superius ad faciei nigredines præscriptis: itemq́ꝫ his quæ sunt illis
uicina, ac similia. Vtile aũt est & hoc, præsertim si fuerint diuturnæ, buccina exu-
re, ac cũ melle contere, & ad uesperã illine: mane aũt ablui cum aqua dulci præci
pe. Aliud ad solares maculas, ualde pulchrũ. Oua integra in aceto macerato,
donec testa quàm tenerrima fiat, deinde superius perforato, ac extrahe ab eis can
didum: post uero iridis Illyricę tusæ ac cribratæ, & melanthij in tenuissimũ pulue
rem redacti, & thuris ęquas partes cũ eis conterito, adiectoq́ꝫ melle sufficienti, ut
dictũ est, utitor. Quod si adhuc perseuerauerit affectio, huiusmodi excoriatorijs
utendum erit. Excoriatoriũ macularum à sole prouocatar & lentiginũ. Me-
lanthij quadrantem, seminis ocymi quadrantem, radicis ari quadrantem, aqua
subigito & imponito, ac sinito adglutinari: post aliquantũ uero interstitiũ detra-
hito, atq́ꝫ aqua calida quàm plurima proluito. Aliud. Quod ad callosam faciẽ
conducit, siue per ætatem, siue per continuã pharmacorũ acriorũ excoriationẽ
calli sint cõtracti, seminis erucæ sexuncem, ammij, cardamomi, radicis ari, costi,
cuiusq́ꝫ quadrantẽ, contundito, cribrato, ac reponito. Vbi uero necessitas exigit,
quantũ satis uidebitur accipito, acetoq́ꝫ subactum imponito satis condensatũ:
quum uero adglutinatũ fuerit, acetum aut aquam per spongiam instillato. Facta
autem excoriatione, multam aquam calidã adfundito: à prolutione uero subie-
ctam mixturam panniculo laneo exceptam imponito. Cerussæ drach. VIII. spu
mæ argenti lotæ drach. IIII. adipis anserini sexuncem, medullæ ceruinæ sexun-
cem, œsypi medicamenti quadrantem, adipis suilli recentis quadrantem, olei se-
samini quantum sufficit. Oportet aũt fomentũ adhibere bis in die: eleuata autem
cute, sequens ceratũ est imponendũ. Adipis caprini à fibris depurati & loti lib.
II. olei susini sexuncem, olei rosacei, & amygdalini, cerę, mastiches, cornu cerui-
ni usti, salis ammoniaci, cuiusq́ꝫ unc. I. terræ cimoliæ trientẽ. Ea quę eliquari pos-
sunt liquefacito & percolato: deinde rursus ad carbones lentè decoquito, & ad ea
quæ sicca sunt in mortariũ adfundito, ac probè unitis utitor. De exulcerata
menti scabricie. Vtendũ est ad eam his, quæ paulò post in capite uidelicet de-
cimoquinto descripta sunt, ad manantes menti papularum eruptiones.

De stigmatis siue notis à uerbere illatis. Cap. XII.

Stigmata appellant, quæ in facie, aut alia quapiam corporis parte infliguntur,
notas, quales uidemus in manibus eorum qui militiam exercent. Atramento au
tem utuntur illi tali: lignorum spinæ Aegyptię & maximè corticis libram unam,
ęris usti sextantem, gallarum sextantem, atramenti sutorij unciam unam, cõtun-
dito ac cribrato, primumq́ꝫ æs ustum cum aceto terito, deinde & reliqua contrita
conijcito, affusisq́ꝫ aquæ quidem partibus duabus, succi uero porri parte una, &
probè unitis utitor. Oportet autem locis prius cum acubus punctis sanguinem
extrahere, & primum porri succo illinire, postea uero ipsum adhibere pharma-
cum. Porrò quibus eiusmodi stigmata extirpare penitus uolumus, illis subscri-
ptas mixturas adhibebimus. Calcis partem I. nitri assati partem I. cum lixiuio co
chliariorum terito, & nitro adsperso locum prius præparato & extergito: deinde
illinito continenter. Idem quoque ad uerrucas myrmecias dictas, efficax existit.
Aliud, quod stigmata tollit. Piperis drach. II. rutæ dra. IIII. auripigmenti drac.
IIII. contere, & adiecto melle, in pyxide figulina repone. Vbi uero usus expetit,
supra stigmata prius nitro confricta, resinã terebinthinã impone, uinculo adhibi
to in dies V. postera aũt die sexta solue, atq́ꝫ acu stigmata penetra, & cum spongia,
sanguinẽ exterge, salemq́ꝫ tenuissimũ in ipsas puncturas insperge: quem tamdiu,
inhæ-

inhærere ſinas, donec ſtadia decem quis curſu confecerit: deinde prædictũ pharmacum linteo exceptum impone, neq; ſoluas per dies quinq; : ſequenti uero ſexta ſolue, & ſtigmata ſcalpendo expoli, atq; ubi quod nigrum fuerit detraxeris, rurſus pharmacum ipſum illinito cum penna. Eruit enim in uiginti diebus citra magnam exulceratione̅, non relicto etiam ueſtigio cicatricis. Idem efficiũt mordendo erodentia medicamina in uulnerum tractatu deſcripta.

De uaris faciei, qui tum Ionthi, tum Acnæ Græcis uocantur. Cap. XIII

Solet circa faciei cuticulam tuberculum oboriri, paruum quidem, ſed durum, quod uari nomine appellatur. Id ſanè à craſſo humore producitur. Quare cura eius per ea quæ duriciem emolliunt, & tumorem diſcutiunt, medicamina perficitur: quorum ſyluam eiuſmodi tibi parabis. Lilij radicem tritam cum melle illinito, aut cyclamini radicem cum melle, aut narciſſi radicem cum melle, aut caſsiam cum myrrha & melle, aut plumbaginem cum aceto, aut pulegium tenuiſſimè tritum ac cerato exceptum impone. Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiuſque æquales partes ſimul permixtas illini, ac digito circumtere. Aliud. Sepiæ teſtæ uſtæ ſextantem, coſti ſextantem, myrobalani unciam unam, contere cum aqua & illini, areſactum uero rurſus humecta. Aliud. Coſtum contunde, & cribratum in tenuiſſimum puluiſculum redige, deinde cum felle caprino commixtum in cerati modum effinge, & cum eo uaros ad ueſperam illini: mane uero à ſomno, lacte qualecunq; adfuerit faciem abluere iube. Aliud. Alumen ſciſſile quàm tenuiſſimè contere, & reſina terebinthina exceptũ impone. Quum autem diu perſtiterint uari, his utendum erit, Saponis Gallici drach. IIII, ammoniaci thymiamatis drach. I, thuris drach. I, diſſoluito in aqua & ad cerati denſitatem reducito, ſicq; illinito, ac poſt horæ ſpatium ablui cum calida præcipito.

Aliud. Rhois culinarij, hiſſopi, pulegij, ſalis foſſilis, ſeminis ocymi, cuiuſque æquales partes, cerato roſaceo excipe ac utere. Aliud, quod ad eminentiores faciei affectiones, itemq; pruritus efficax eſt, necnon ad principiũ elephantiaſis. Gummi albi & nitri æquas portiones, acri aceto dilue & illini. Vbi uero exaruerint, ſubſcripta mixtura depurga. Saponis Gallici lib. I, ammoniaci, ſpumæ nitri, thuris, maſtiches, cuiuſq; quadrante̅ ſapone̅, & ammoniacũ in uaſe fictili cum aquę choenice una decoquito. Vbi uero diſſoluta fuerint, ſicca cõtrita ac anguſtiſſimo cribro excuſſa, inijcito: deinde transfer in pilam, probeq; cõtuſum uitreo uaſe recondito. Neceſſitate uero expetente faciem illinito, & poſt paruum interſtitium multa aqua abluito: prius leniter facie confricta. Hoc pharmaco ſemper ad uaros utere. Aliud ad uaros, celebre. Nitri rubri ſextantem, cimoliæ unciã unam, thuris drach. IIII, farinæ erui unciam unam. Vtere autem hoc modo: Accipe halcyoniũ, ac per ſe optimè contere, deinde iniecto oleo ſimul tere, & ex eo faciem ad ueſperam illini. Mane uero à ſomno præſcripta compoſitione exterge. Aliud ſmegma, quo per omnem curam uarorum uti conuenit. Farinæ fabarum, farinæ ſeſami, medullæ peponis ſiccæ, cuiuſque drach. IIII, contere & cum his exterge. Aliud. Nitrum cum myrrha tritum aqua permixtum exhibe, eoq; extergatur.

De ficoſis faciei tumoribus. Ex Galeno. Cap. XIIII

Eſt & hæc una aliqua ex menti affectionibus, in hoc differens à uaris, quod nõ ſolum craſſus exiſtit humor à quo producitur, ſed ſeroſa etiã tenuitate participat, ob quã & citius exulcerat̃, ſiquide̅ non ut cõuenit cures, & ſicciorib. etiamnũ indiget remedijs, quàm ea ſunt quę uaris adhibent̃. Oribaſius ad Euſtathiũ. Ficos appel-

appellant germina ulcerosa, rotunda, subdura, rubicunda, quæ consequitur etiã dolor. Nascuntur autem ut plurimum in capite, atque etiam reliquo corpore, de quibus Crito sic scripsit. Ad ficosas menti eminentias, Critonis. Spumæ argẽti drach. IIII. thuris drach. II. salis fossilis dra. II. sandarachæ drach. I. contrita simul impone. Aliud ualde præclarum. Elaterij drach. II. salis fossilis tantundem, chalcãti drach. II. sandarachæ drachmam unam, misce: & cum specilli instrumẽti, quod melam Græci appellant, extremo admota impone, prȩhumectato prius loco quo pharmacum melius insideat: post impositionem uero cataplasmate seminis lini aqua dissoluti superne cõtege. Aliud, Archigenis, ad capitis & mẽtificos. Calchãti assati, aluminis scissilis, glutinis, cuiusq; æquales partes, squamȩ æris duplum: glutinum in aceto maceratum dilue, & cum eo reliqua trita committe. Vbi uero uti uelis in aceto rursus dilue, ac ex eo ficosas eminentias inunge, & rasura tenuis linteoli contege. Inhæret autem pertinaciter, atq; citra cicatricẽ ficos depurgat. Vtor aũt & hoc ipso pharmaco ad callos fistularũ leniẽdos in collyria informato. Quod si humidi sint tumores nimirũ aqua efluente exeis, uelut à fonte, pura, subscriptis remedijs utendum erit. Pastillus ad ficosas menti eminentias. Reprimit autem omnes tumores qui accidunt illis, qui male cicatricem obduxerunt: quemadmodum uidemus in his, quibus palpebræ aut labia sunt consuta: Squamæ æris sextantem, misyos assati sextantem, auripigmenti sextantem, diphrygis drachmas tres, chalcitidis ustæ drachmas quatuor, æris usti drachmas quatuor, glutinis fabrilis drachmas quatuor: compone & utere ut dictum est in priore. Nam & ob eius usum, magnum nomen adeptus sum.

Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone. Cap. XV

Conferunt quidem & his plurima eorum quæ antea ad capitis ulcera manantia præscripta sunt. Proprie autem prosunt hæc: Spumȩ argenti, chalcanthi, mali corij, baccarum myrti, singulorum ȩquales partes cum uino et oleo myrteo tritas illinito. Aliud. Præclarum & hoc est: Verbenacæ supinæ drachmas octo, acaciæ drachmas octo, myrrhæ drachmas duas: cum uino tritis utere.

Aliud. myrrhæ unciam unam, thuris sextantem, acaciæ trientem, utere cũ uino. Aliud. Spumȩ argenti, ladani, baccarum myrti nigratum, seminis hyoscyami, mali corij, æqualibus partibus cum uino & oleo myrteo aut rosaceo permixtis utere. Aliud, quod & ad ea quæ instar faui melle manant ulcera, melicerides Græcis appellata, conducit: siue ea in mento, seu in capite existant: quæ à Syris appellantur Sanalia. Spumæ argenti & baccarum lauri, æquales partes cũ aceto ac oleo myrteo illinito. Experimentum enim bonum de se præbuit sæpe.

De impetiginosis tum menti, tum reliqui corporis tumoribus ex Galeno. Cap. XVI

Præterea & hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore, nimirum serosis & tenuibus acribusq; humoribus unà cum crassioribus permixtis: quapropter etiam facile in psoram & lepram transit. Indiget itaq; hȩc affectio pharmacis fortiter desiccantibus. Quod si uero in psoram aut lepram trãsierit, ad hoc quod desiccantia remedia adhibẽda sunt, necesse erit et repurgantibus uti. Itaq; Crito ita scripsit, ad eas quæ in mento prodeunt impetigines, lichenas appellatas: Affectio, inquit, est insuauissima, & pruritum inferens, & circumtensionem, & periculum non minus. Proserpit enim aliquando per uniuersam faciem, & oculos ipsos contingit. Quare diligentiori cura utendum erit, ubi ea quæ iam longo tempore perseuerarunt, ab his quæ recens prodierunt discreuerimus. Ad recentes igitur impetigines conueniunt hȩc: Perdicij herbæ folia continenter in lo

co confrica, aut thus, aut ammoniacū cum aceto terito, aut etiā cum perdicij ſucco, ac illinito. Aliud. Liquorem qui ex humidis oleæ lignis dum comburuntur effluit, illini. Idem facit quod ex braſſicę caule dum aduritur, deſtillat, illitum.

Aliud. Maluę agreſtis ſemen depuratum collige, contere, ac expreſſum inde ſuccum repone, eumq; aſſidue illine. Aliud. Portulacæ ſuccum continenter illinito. Aliud. Lachrymam ſylueſtris oleæ cum aqua diluito, & adiecto modico ſtyrace, unito ac imponito. Vbi uero iam diu durauerint impetigines, uiticis folia cum aceto trita illini, aut haſtulæ regiæ radicem in aceto decoctam & tritam adfrica. Aliud ad diuturnas impetigines. Chamæleonis nigri radicē in aceto decoque, cōtere, et illine. Verū quū ad diuturnas impetigines multa & uaria excogitata ſint remedia, particulatim de ſingulis dicam, initiū ſumēs à paſtillis. Paſtilli. Paſtillus ad impetigines in quacunq; corporis parte cōſiſtant: Alcyonij uſti drach. II. ſulphuris uiui, thuris, pyretri, ſpumę nitri, cuiuſque dra. II. chamæleonis nigri radicis dra. IIII. haſtulæ regiæ radicis dra. IIII. glutinis drachmas quatuor. Glutinum in aceto dilue, et cum eo reliqua excipe, deſicca, et utere cum aceto. Paſtillus ualde celebris. Foliorū fici ſiccorum dra. XII. chalcitidis crudæ dra. X. calcis uiuæ drachmas octo, miſyos crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, ſulphuris uiui drachmas octo, aceto ſubige, et cum aceto utere. Paſtillus ad impetigines. Qui & callos extirpat, & cicatrices ſupra opinionem: Thuris, teſtarum buccinorum uſtorum, fimi columbini, alcyonij, gummi, ſingulorum æquales partes contere cum lacte, & informa paſtillos, ac utere cum aceto. Paſtillus alius. Lachrymæ oleæ ſylueſtris drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, ſulphuris uiui, alcyonij, ſpumæ nitri, halicæ contuſæ & cribro excuſſę, cuiuſq; drachmas octo. halicam in acetum multum atque acerrimum coniectam tam diu decoque, donec uiſcoſa reddatur: reliqua uero cum ea ipſa commiſſa in paſtillos informa, ac cum aceto utere. Circumlitiones ad impetiginem. Ad impetigines maxime feras: Nitri, chalcitidis aſſatæ, ammonici thymiamatis, ſucci ſerapiadis tres teſticulos habentis, æquales partes contunde, & cum aceto illini: efficax eſt & ad humentes impetigines, atque ego ſanè uſus ſum, & ex animi ſententia ſucceſſit. Aliud. Stercoris dorcadis unciā unam, thuris unciam unam, contuſis utere cum aceto, ita ut cum nitri ſpuma impetiginem prius confrices, & miraberis. Aliud, quod & ad impetigines & uitiligines ac lepras ualde commodum exiſtit. Stercoris muris, chalcanthi, ſulphuris uiui, cuiuſq; beſſem, farinæ fabarum uncias XIIII. aceti ſextarios quatuor. Muſcerdam contunde, & cum aceto decoque: atque ubi bis aut ter efferbuerit, ſulphur inſperge & chalcanthum, animaduerſione habita, ne efferueant & effundantur: deinde ubi parum ſaltem concocta fuerint, etiam farinam fabaceam inijce, & ſimul ad ſtrigmenti craſſitiem decocta redige, & ablatis ac reconditis utere. Ad lepras quidem linteolo exceptum impone, ac poſt quintum tandem diem abſtrahe. Ad impetigines uero aceto diſſolutum continenter inunge. Illitio cocta, ad diuturnas impetigines, quæ citra exulcerationem eas ſummouet. Halicæ mola tritæ ac cribro quàm arctiſſimo excuſſæ, uncias quatuordecim, chalcitidis, cimoliæ, ſulphuris uiui, miſyos, cuiuſque ſextantem, ſpumæ nitri, aluminis ſciſſilis, alcyonij, radicis haſtulæ regiæ, thuris, lachrymæ oleæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiuſque unciam unam, aceti chœnicas tres. Alcyonium, haſtulam regiam cum aceto decoquito: atque ubi ad medietatem redactum fuerit, percolato. In colamento uero ammoniacum, thus, & reliqua ſicca diſſoluito: halicam uero in aceto quod ſupereſt deco-

decoquito: deinde reliquis adijcito, ac simul cõmissis utitor. Aliud ualde præclarum. Aceti acerrimi sextarios octo, farinæ hordeaceæ uncias uiginti quatuor, mannæ thuris uncias quatuordecim, radicis rumicis syluestris drachmas octo, radicis albuci drach. VIII. ueratri albi drach. X. alcyonij dra. X. cardamomi drachmam unã, terræ cimoliæ drachmas octodecim, glutinis drachmas XVI. spumæ nitri drachmas XVI. uirgultorum halicacabi uiridium fasciculum quantum manu comprehendere potes, appara & utere ut dictum est. Quod si hæc affectio diutius producatur extendaturq́ue, & in callos transeat, nihilominus his quæ dicta iam sunt utendum est: maxime uero congruum est quod sequitur. Misyos, myrrhæ, thuris, aluminis scissilis, cuiusque drachmas octo, aloës, sulphuris uiui, cuiusque drachmas quatuor: hæc cum passo ad strigmenti crassitudinem redige, & bis ac ter in die loco prius confricto, illine: foris autem conseruandi pharmaci gratia pelliculam uesicæ, aut ex ouo suprapone. Oribasij lichenicum pharmacum, facit idem etiam ad pruritus. Chalcanthi, sulphuris uiui, nitri, thuris, æqualibus portionibus utere: ad impetigines quidem, cum aceto: ad pruritus uero, cum uino. Aliud, quod impetigines in paucis arcet diebus, ualde commodum, quare præexigendam suadeo mercedem. Sulphuris drachmas octo, calcis drachmas octo, chalcitidis crudæ drachmas octo, thuris drachmas quatuor, misyos drachmas quatuor, foliorum capparis uiridium depuratorum drachmas duodecim, cum aceto tere, ac informa pastillos, & utere. Emplastrum liquidum, multi ad impetigines experimenti, cuius rei nuper adeò periculum feci. Picis siccæ, ceræ, resinæ colophoniæ, ueratri triti, olei, æquales partes. Per experientiam commendatum hoc tibi habe, propterea & mercedem præexige. Quandoquidem uero plurimi sunt, qui illitionum usum auersantur, maluntq́ue adhibere emplastra: utpote quæ neque per sudores obortos defluant, neque arefacta etiam cutem circumtendant, annectam & horum aliquot apparatus. Emplastrum ad impetigines, quod citra exulcerationem eas submouet. Ceræ, picis liquidæ, thuris, resinæ terebinthinæ, sulphuris uiui, cuiusque sexuncem. Quæ liquefieri possunt liquefacito, siccaq́ue cum eis committito. Aliud quod similiter citra exulcerationem opitulatur. Picis liquidæ libram unam, mannæ, sulphuris uiui, farinæ lupinorum, cuiusque unciam unam, galbani sextantem. Picem calefacito, & galbanum præmollitum adijcito: liquefactis uero, ac ab igne ablatis reliqua inspergito ac unito. Vtere autem hoc ut uehementer commodo. Aliud, quod citra exulcerationem auxiliatur. Chrysocollæ siccæ qua aurifabri utuntur, chalcitidis assatæ, misyos assati, squamæ æris, diphrygis, salis ammoniaci, terræ cimoliæ, cuiusque drachmas quatuor, æruginis drachmas duodecim, chalcanthi drachmas sex, lapidis asij, æris usti, utriusque drachmas sex, soreos drachmas quinque, aluminis liquidi drachmas quatuor, contunde omnia diligenter, & adiecto aceto sedulo in sole sub feruentis caniculæ æstu contere, donec ipsum pharmacum æruginem contrahat. Apparetur autem in alio quopiam mortario, thuris sextãs, myrrhæ sextans, aloës uncia una, ladani uncia una, opopanacis uncia una: hęc in aceto diluta & ad strigmentitiam crassitiem redacta, illis quæ antea in æruginem commutata sunt inijce, ac rursus contere, atque his omnibus aristolochiæ contusæ & cribratæ unciam unam adijce, & rursus tere. Quum uero omnia in formam emplastri redacta fuerint, liquescibilia liquefacito ac affundito. Sunt autem liquescibilia hæc, ceræ drachmas centum, terebinthinæ drachmas CC. galbani drachmas nouem, olei libram unam, emollita

in usum adseruato simul omnia. Hoc ipsum pharmacum duplici aspectu se uidentibus offert. Aliud, quod similiter ad dictas impetigines efficax est ut etiam ea quæ intus relinquūtur reprimere possit. Picis, bituminis, resinæ pinus, ceræ, sulphuris uiui, mannæ, æquas portiones, olei cyprini quantum sat fuerit: Liquescibilia liquefacito, & inspergito sicca: in tenui autem pellicula excepta imponito. Emplastrum aliud ad impetigines. Picis siccæ quadrantem, picis liquidæ unciam unam, salis unciam unam, resinæ colophoniæ, ceræ, sulphuris uiui, cuiusque unciam unam, nitri fului unciam unam, chalcitidis unciam unam, olei sextantem: utere. Excoriatoria impetiginum. Verum ubi iam affectio stabilis facta fuerit, & pharmacorum adhibitioni & molimini resistit: utendum erit excoriatorijs. Ea enim ex facili superficiem auellunt. Excoriatorium impetiginum, quo Pamphilus usus est Romæ: & plurimum sanè profecit, quum in urbe mentagra grassaretur, quæ impetigo fera existit. Squamæ æris drachmas octo, auripigmenti drachmas quatuor, sandarachæ drachmas quatuor, æris usti, ueratri albi, cantharidum, reiectis alis & pedibus, singulorum drachmam unam & dimidiam: unumquodque per se contere: deinde simul contusa cedria excipe, ac in densitatem strigmenticiā redacta, in pyxidem æris Cyprij repone. Vbi uero necessitas exigat, nitro ac modico aceto impetigine confricta, pharmacum hoc cum specillo lato, spathomelam Græci uocant, illine: atque ubi iam adfricueris, modicúmque temporis spatium intercesserit, cum specillo derade, ac rursus aliud illine: bisque ac ter eodem repetito: locos illitos cum pellicula uesicæ bouillæ, aut alterius cuiusdam animantis contege: post pelliculæ uero impositionem fasciola leuiter colligato, ac sinito pernoctescere, siquidem tamdiu sustineat: si uero non, ad horas aliquot, donec bullas exsuscitet sanie crassa & glutinosa repletas: quibus productis lauari iubebimus, atque remorari aliquandiu in balineo: & enim hoc ipsum curam adiuuare solet. Sit autem calidius ipsum balineum. Quod si prohibeat quid balineo uti, fomenti utendum est calida aqua multa: quæ ubi iam ad molestiam usque affusa fuerit, extergere conuenit, ac panem cum aqua mulsa subactum imponere. At ubi sordibus ulcera scatuerint, emplastrum uiride spleniolo exceptum adhibeto, modico itidem de excoriatorio præscripto admixto. Exclusa autem sanie, & nullo amplius tectorio ulceri incumbente, ex emplestro albo linteolum paruum illitum imponimus: eoque utimur donec omnino ad cicatricem perducatur, quotidie fomento adhibito, ac nouo spleniolo ex emplastro albo illito. Porrò ante admotionem excoriatoriorum, uicinas impetigini partes munire oportet pharmaco quopiam ex his quæ ab inflammatione locos tuentur, atque ita excoriatorium ad impetiginem solam adhibere. Excoriatorium ad mentagras, ut citra cicatricis uestigium ad sanitatem perducantur. Efficax est & ad alapecias ad solem uel ad ignem illitum. Vbi uero bulla producta fuerit, eam acu penetrare oportet, excluso autem humore, ceratis curare: cicatrice enim inducta, enascuntur pili. Atque ita quidem ad alopecias adhibetur. Ad impetigines uero utendum est eo modo qui prædictus est in excoriatorio primo. Pharmacum uero ipsum huiusmodi est: Sandarachæ, auripigmenti, squamæ æris, ueratri nigri, cuiusque drachmas duas, elaterij drachmas quatuor, uentrium cantharidum drachmam unam, excipe cedria. Vsus autem iam antè ostensus est. Emplastra uiridia post excoriatoria adhibenda. Post ipsum excoriatoriorū usum, subiecta uiridia emplastra adhibenda sunt: nimirum ad ulcerum ipsorum repurgationem. Viride emplastrum, quo Pamphilus usus est ad mentagram, post

eruptionem

eruptionem scilicet bullarum. Ceræ libram unam, resinæ pinus siccæ libras duas, æruginis quadrantem, olei ueteris bessem, aceti acerrimi quantum suffecerit. Aeruginem ad solem cum aceto conterito: liquescibilia liquefacito, & frigefacta, ac in mortarium coniecta simul unito. Aliud. Aeruginis drachmas II. mannæ drachmas IIII. galbani drachmas III. adipis uitulini drach. XII. ceræ drachmas octo, resinæ pinus drachmas octo, aceti quantum satis uidebitur, committe. Aliud, quod euchrun, hoc est, boni coloris, appellatur.

Aeris usti quadrantem, aluminis rotundi, æruginis, salis ammoniaci, mannæ, cuiusq; sextantem, ceræ libras duas, resinæ pinus siccæ libras duas, olei dextantem, aceti quantum ad sicca conterenda suffecerit. Emplastra alba ad cicatricem perducentia. Verum ubi iam per præscripta emplastra uiridia, ulcera ipsa repurgata uideris, utendum erit emplastris albis, quo absq; cicatricis uestigio ad sanitatem perducantur, quare neutiquam hæc reliquenda censeo, ut quæ ea multa ad tactum lenitate commitunt. Emplastrum album, quod aquosum appellatur. Hoc emplastro Magnus medicus usus est, post impetiginum excoriationem. Cerussæ, spumæ argenti, ceræ tyrrhenicæ, aquæ puræ, singulorum libram unam, olei omphacini libras duas. Spumam argenti, cerussam, & aquam simul contere, atq; ubi tenuissima facta fuerint, oleum guttatim instillatum simul contere, donec sufficienter fuerint counita: deinde in fictili uase ad ignem adhibe, ac continenter agita: quum uero aqua consumpta fuerit, inijce ceram: Atque hoc modo in mortarium infusa emollito, ac utere.

Aliud. Cerussæ libras duas, misyos crudi sextantem, terebinthinæ unciam unam, ceræ sexuncem, olei libras tres, aquę chœnicas duas: compone ut prędictum est, ac utere. Licebit etiam uti ceratis sedis, & quæ ad ambustos descripta sunt tenerioribus.

Ad molestum oris odorem. Cap. XVII

Ad grauem oris odorem, qui citra exulcerationem accidit: Irin in uino ueteri odorato maceratam, ad colluendum continuè exhibe, atque etiam in ore retinendam aliquandiu: aut myrrham in uino meraco dilutam colluendam præbe: aut acre acetum colluat quotidie, uespere dormitum iturus: mane uero spicæ nardi decoctum ore colluat, aut ipsam sub dentibus cōterat: aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat: aut rosarum floribus continuè confricato: aut fici syluestris radicem urito, & cinerem eius cum melle illinito: aut parum cyperi, aut floris iunci odorati contundito, & gingiuas continuè confricato: aut cimoliam cum sale terito et affricato. Aut ordeum cum sale, melle subactum & linteolo illigatum urito, & contritis utere: aut similaginem melle subactam ac exustam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiusq; unciam unam, iridis sextantem, floris iunci odorati sextantem: his simul contritis dentes fricato & uniuersum corpus. Bonum enim odorem facit, & dentes dealbat.

Aliud, ad fœtorem oris. Chalcitidis crudæ drachmas XII. ueratri albi drachmas octo, trita illine. Aliud. Chalcitidis drachmas XII. cadmiæ drachmas octo, in aceto tere, & per aliquot dies ad solem æstiuū expone, desiccatoq; utere. Vtile est & ad sanguinolentas gingiuas, itemq; putrescentes. Bibant autē & ipsi ea quæ præscripta sunt illis, à quibus per totum corpus teter odor transpirat, in hoc ipso Sermone, capite octauo. Aliud, ad crassitiem labiorum.

Prominet in plerisq; superius labrum, aliquando etiam inferius, ex defluxu uehementi à capite delato, ut præ densitate labrum intumescat, et ad sermonis prolationē præpediatur: ultra hoc, quod aliâs indecentia quadā faciem dehonestet.

Quare curabis hos aut incisa uena, aut purgatos per cõsuetas excretiones. Post hęc aũt adhibebis illitiones ac apophlegmatismos, quibus defluxus pituitæ à capite tollitur ac sedatur. Deinde illitionibus ad os descriptis illines palatum: quibus præmissis, porri succum cum oleo uetustissimo ad interna labiorũ illini, aut foliorum brassicæ succum unà cum oleo ad affectum labrum continue admoue: aut glaucium cum uino, aut cimoliam, aut Musæ pastillum, aut pastillum ex halicacabis cum uino.

Ad labiorum fissuras. Cap. XVIII

Oui internam pelliculam fissuris labiorum adglutina, aut quod pelliculæ similitudine, circa palmarum officula adhęret, aut araneorum à trabibus dependentium texturam maxime albam. Eas uero quæ in altum magis se extendunt fissuras, cum adipe anserino, aut caprino curabis, aut cũ medulla bouilla, aut ceruina, ita ut cũ semperuiuo atq; terebinthina unita, illinas. Aut gallã omphacinen tritam, terebinthina, aut œsypo, liquido, aut melle excipe, & impone. Aliud. Gallam et mastichen quàm tenuissime trita, œsypo, id est, lanæ succidę sordibus, in formam cerati redactis, excipe, ac utere. Aliud. Gallarum unciam unã, cadmiæ unciam unam, cerussæ quadrantem, contere cum rosaceo, & illine.

Aliud. Cyperi sextantem, gallarum unciam unam, aluminis scissilis drachmam unam, contere, ac siccum insperge. Aliud. Mastichen cum uino tritã & dilutam illine. Aliud. Fecem aceti ustam, myrteo aut rosaceo cerato exceptam, impone. Idem etiam ad magnas in extremis ac summis corporis partibus inflammationes conducit. Aliud. Testarũ ouorũ ustarum, gallæ, myrrhę, aluminis scissilis, singulorum æquales partes lanæ succidæ sordibus exceptas impone. Ad omnia labiorum ulcera, & ad ea quoq; quæ cacoëthe appellant.

Ostrea usta tenuissimè trita insperge. Ego autem & non usta contriui, eisq; usus sum, neq; male cessit. Aliud, ad fissuras labiorum. Musæ pastillum cũ sapa aut uino dilutum, satis crassum illinito. Optime prodest & id quod ex amur ca, ad ulcera oris quæ aphthas appellant, aparatur. Idemq; similia remedia efficiunt, quæ ad fissuras sunt descripta, atq; etiam pastillus ex halicacabis cum uino.

Ad tubercula in labris. Vtendum est & ad hæc præscriptis ceratorum formis, atq; etiam hoc ipso quod subieci: Radicis rumicis ustæ, nitri usti, terebinthinæ ustæ, singulorũ æquas portiones, cõtritas cerato excipe, & illine. Aliud. Adipem anserinum, melle ac solani succo mixto adhibe. Confrictis autem prius ulceribus, cum penna sæpe illini. Repurgat enim tubercula in internis labris oborta. Colluat autem ea & ante illinitionem & post eam, cum lacte.

De dentium affectionibus. Cap. XIX

Pars quædam ex tertia cõiugatione neruorum à cerebro utrinque delatorum, distribuitur quidem in pelliculam quæ ipsum os, & linguam, ac gingiuas complectitur ac ambit, sensum eis suppeditans. Ingenerat autem seipsam tum superiori, tum inferiori maxillæ iuuoluens, ac omnibus dentibus ad eorum radices substrata, ut ob hanc causam inter ossa soli dentes dolore afficiantur. Illi ipsi sanè nerui delatum ad se nutrimentum suscipientes: quod in ipso liquidius existit, sibi lucrifaciunt: quod autem siccius quàm conueniat existit, tanquam alienum à se abijciunt. Ea ipsa uero à neruis redundans superfluitas in concauitatibus locellorũ, in quibus ipsi dentes sunt infixi, aggregatur, paulatimq; tenacior ac densior seipsa facta, ob diuturnam isthic conuersationem, in ossium formam transmutatur. Atque hoc modo nutrimentum dentibus accedit. Itaque dentes hac nutricatione suscepta, usq; in senectutem augescunt. Vnde sanè in senibus ob

ob defectum connutrientis materiæ, attenuantur dentes, mobilesq́ue fiunt, ac excidunt. Cæterum quantum augeſcunt ipſi dentes, tantum ex attritione ciborum conſumuntur. Impoſſibile eſt autem citra nutricationem augeri. In uniuerſum itaque duabus affectionibus dentes ſunt obnoxij, & his quidem contrarijs: Indigentiæ uidelicet, & abundantiæ eius quod defertur ad eos alimenti. Indigentia ergo ſicciores & alimentum non ſentientes, atque ob id tenuiores eos efficit. Abundantia uero conſimilem in eis diſpoſitionem facit, ei quæ contingit in carnoſis partibus inflammationi. Huius igitur adfectionis cura iuxta eundem ſcopum fiet, quem propoſitum habent hi, qui inflammationibus medentur. Nimirum ut abundantia partim diſcutiendo, partim repellendo euacuetur. Eius uero quæ indigentia alimenti contingit, tenuitatis dentium nullum remedium exiſtit. Neceſſarium eſt enim laxari ac commoueri dentes, ubi compages eorum flaccidiores reddantur, quum non ſolum ipſi dentes, ſed & loculi eos continentes graciles fiant. Hæc igitur adfectio neceſſario accidit ſenibus, quibuſdam citius, alijs ſerius. Auxilio autem eis erunt pharmaca adſtringentia, quæ gingiuas confirment, et ad arctius complectendum dentes adiuuent. Qui uero facile exteruntur dentes, eos, ſiquidem id ex mollicie eorum contingat, duriores reddere conuenit, & affectionibus minus obnoxios, per auſtera uidelicet & acerba adhibita remedia.

Ad inflammatas gingiuas. Cap. XX

Gingiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimum remedium exiſtit oleum lentiſcinum conduplicato uaſculo calefactum, ac in ore retentum: Sit autem recens oleum, Nociuum enim exiſtit inueteratum. Repellit autem oleum lentiſcinum circa aſperitatem, & diſcutit abſq́ue mordacitate quibus maxime indigent inflammata. Atqui aſininũ lac in ore retentum, ubi maxime infeſtauerint dolores, eos mitigat, ac ex tempore ſedat. Et hoc quod ex uino ad tertiam uſque menſuræ partem decocto, apparatur, quod ſapam dicimus itemq́ue hepſema, & palmularum ſtillamentum ſimiliter ore retentum calidum uehementer lenit. Oportet autem aquam calidam ad palmarum ſtillamentum adfundere, quo craſſicies eius diluatur. Valet etiã ſemperuiui minoris decoctum per ſe, aut cum roſaceo melle: aut cum ſapa, aut palmarum ſtillamẽto in ore retentum. Conuenit etiam inflammatis gingiuis hyoſcyami ſuccus, aut decoctum per ſe calidum, aut cum ſapa ore retentum. Supra opinionem autem lenit ſuccus portulacæ. Infenſiſſimum uero inflammatis gingiuis eſt acetum, omniaq́ue acerba, et acria, & ſalſa.

Ad cruentas gingiuas. Cap. XXI

Cruentis uero ob bilis acredinem gingiuis, præter opinionem utilis eſt foliorum hyoſcyami ſuccus, aut decoctum cum ſapa, aut cum palmarum ſtillamento calidum ore retentum. Folijs autem ad manum non exiſtentibus radicem eius decoque cum paſſo, & retinendum exhibe decoctum. Vtile eſt & alumen ſciſſile cum myrto, ſi quàm tenuiſſimè trita adhibeantur. Vbi uero adſtrictas iam cognoueris gingiuas, colluendam ſapam calidam exhibeto. Aliud, Aſclepiadæ, ad cruentas gingiuas. Balauſtiorum, florum roſarum, ramorum myrti, ſingulorum æquales partes, cum poſca dilutiore decoquito, & liquorem inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentiſci, balauſtiorũ, radicis mali cotoneę, ſingulorũ æquale põdus in poſca decoctũ exhibeto. Epithema ad ſanguinem ex gingiuis erumpentem. Polentę partem unam, uinaceorũ uuæ tantundẽ, ſucci ſanguinariæ quantũ ſatis eſt, contere, & ad

et ad cerati craſſitiem redacta, impone ad ſanguinolentum locum, aut ſimul cum ſucco tamdiu tere donec areſiãt, atq; hoc modo trita inſperge. Aliud. Spongiam nouam ſiccam in ſanguine taurino madefactam in uaſe fictili exure, contere ac repone. Vbi uero uti uelis, cineris ipſius drachmas quatuor accipe, thuris drachmas duas, chalcitidis crudę drachmas duas, & ſimul trita inſperge.

Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ drach. IIII. æris drach. II. tritis utere. Calidas uero in ore inflammationes et gingiuas corroſas, in quibus ſalſæ cuiuſdam aut mordacis humiditatis ſenſus percipitur, magnopere iuuant dulcium aquarum balnea, quę ſuperfluitatem quidem per ſudores euacuant, ſanguinis uero acredinẽ obtundunt. Quare ſi nihil prohibuerit, bis ac ter lauãs, nõ lædes. Illinendum eſt autem caput oleo roſaceo cum aceto.

Ad excreſcentes gingiuas, putreſcenteſq́;, ac tumentes. Cap. XXII

Ad gingiuarum tumores, eaſdemq́; excreſcentes et putreſcentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta, oleũ ex immaturis oliuis expreſſum, oliuarum colymbadum muria, cedria cũ aceto, gallarum decoctũ, pruni folia ex aceto decocta, cytinorũ decoctũ, corticis mori aut etiã foliorũ eius decoctũ. Arida uero & trita, gingiuis admoueri cõmodè poſſunt hæc: radix ariſtolochiæ, plantaginis ſemen tritũ, bitumen tritũ, fœniculi radix uſta, pulegiũ uſtũ, diphryges, rubigo ferri, chalcanthum aſſatũ, gallæ, cytini, malicoriũ, balauſtia. Optime aũt prodeſt gingiuis à fluore affectis: aceti & mellis, cuiuſq; librã unã, aluminis ſextantẽ. Decoque ad conſumptionẽ aceti, & utere. Aliud. Aluminis ſciſſilis, myrrhæ & thuris ęquales partes cũ melle illine ac poſtea uino collue. Medetur aũt exeſis gingiuis et humore prægnantibus, lac aſininũ calidũ collutũ: foliorũ oliuæ decoctũ, aſpalathi decoctũ. Platani folia in aceto aut uino decocta. Sicca aũt adhiberi poſſunt, rubigo ferri, balauſtia, & cytini. Aliud ſiccũ: Quod ad putredines oris gingiuaſq́; depaſtas ac cruentatas efficax eſt: ad tonſillas etiã, ac glandulas & columnellam ſiccũ admouetur: ad quaſſatos uero dentes, aceto dilutũ detinetur in ore. Gallarũ quæ omphacitides appellãtur, aluminis ſciſſilis, æquales partes accipe, ac ut ualde efficaci utere. Siccũ floridũ, quod Græci antherõ appellãt. Cyperi dra. VIII. crocomagmatis, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, iridis, cuiuſq; dra. II. croci dra. I. ſandarachę dra. III. permixtis utere. Alius ſiccus puluis, floridus Oribaſij. Cyperi, croci, utriuſq; dra. II. aluminis ſciſſi, ſandarachę, iridis, gallæ, cytinorũ, ſingulorũ dra. IIII. floris roſarum, dra. VI. miſce ac utere. Ad putredens in ore. Foliorũ oleæ uſtorũ, radicis lactucæ, malicorij, ſingulorũ dra. I. coſti parũ, utere.

Ad corroſas & ab ulcere ſerpente infeſtatas gingiuas. Cap. XXIII.

His qui corroſas gingiuas habent cum tumore atq; etiam dolore, atque etiam quibus à ſerpente ulcere depaſcuntur, ſumme auxiliatur fomẽtum hoc. Specillo auriculario lanam innecte, ac in feruens oleum intinge, eamq́; donec exæquenter gingiuis adhibe, & quouſq; undiquaq; appareant albæ. Ita enim ulcus ſerpens ſiſtitur, atq; ex ſana carne id quod corroſum eſt connutritur. Poſt hæc autem utere adfrictorijs ad gingiuas deſcriptis. Proprie autem conuenit galla tenuiſſimè trita, acetabuli menſura, cum myrrha magnitudine fabæ, quibus tritis utere ſiccis. Præter opinionem autem ad corroſas, & quæ ſerpente ulcere infeſtantur gingiuas prodeſt id quod ex chalcitide & cadmia conſtat ſiccum. Sint autem chalcitidis crudæ drachmæ duæ, cadmiæ uncia una. Cadmia in aceto ad ſolem æſtiuũ aliquot diebus ſufficienter cõteratur: deinde adijciat̃ quoq; chalcitis & ſimiliter cum ea conteratur, adfuſo ſæpe aceto: poſt uero ambobus exſiccatis, tritis & cribratis: utere ſiccis, ſed cũ cautione, ne quid ex pharmaco hoc deglutiatur.

glutiatur. Præclarē facit etiam in serpente gingiuarum ulcere, id quod Heliocaes, hoc est, sole ustum appellatur siccum, constans ex calcis partibus duabus, auri pigmenti una & dimidia. Verū conterere oportet & hoc ipsum in aqua, sub exorientis caniculæ ardoribus, ita ut ter aqua diffundatur, & postea pharmacum desiccetur. Cauendum etiam, ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirandam etiā opem corrosis gingiuis affert, id quod ex charta usta constat siccum, siue per se solum, siue cū melle adhibeatur. Aliud, ad ulcera serpētia gingiuarū. Aluminis scissilis, florū rosarum, cuiusq; drach. II. salis fossilis drach. IIII. croci drach. I. utere sicco, aut cum melle cocto. Floridum ad gingiuarum abscessus, ac ulcera oris profunda ac crustosa. Aluminis scissilis, cyperi, cuiusq; drach. III. myrrhæ drach. VIII. sandarachæ drach. IIII. iridis drach. III. croci drach. unam. Aliud: Cyperi dra. III. sandarachæ dra. III. myrrhæ, croci, aluminis scissilis, iridis, cuiusq; dra. II. utere sicco, & cū melle. Denudatas aūt gingiuas carne implet pharmacū hoc. Seminis rosarū nō antiqui partes duas, calami odorati indici partem unā, siccū tritū adhibe. Aliud. Florū rosarū dra. IIII. calami dra. III. malicorij drach. II. aluminis scissi drach. I. Optime autem carnem gignit et hoc quod ex eruo constat, siccum capitale. Relatum est autem in his quæ uulneribus adhibentur remedijs.

Ad parulidas, hoc est, gingiuarum inflammationes. Cap. XXIIII

Parulis est inflammatio partis alicuius gingiuarum cum tumore, quæ ubi non dissoluitur, suppuratur. Quare in principio adiuuare oportet quo submittatur, per dissoluentes uidelicet collutiones, quales sunt succus ptisanæ, decoctum seminis lini, aqua mulsa calida, aut mulsum. Deinde siccis deprimenda est eminentia carnis. Conuenit autem eis hoc: Sulphuris uiui, piperis, aluminis scissilis, partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne ustum, aut etiam sori, si trita adhibeantur. Quod si suppuretur, ferro uenæ incisorio distractam & excisam linamento imposito disparato, aut cum linteoli rasura. Amant autē magis excisionem gingiuarum abscessus. Simpliciter enim incisi, in fistulam proficiunt. Post excisionem medicandum est ipsum hulcus per collutiones: & cauum quidem eius, eo quod ex eruo cōstat sicco capitali impleto: ubi uero ad æqualitatem peruenerit, eo quod floridum appellatur utitor.

De epulide, id est, excrescente gingiuarum carne. Cap. XXV

Epulis est excrescentia carnis ab inflammatione consequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre & uehementi dolore internarum mandibularum, ut neque os ægro aperire liceat, contingens. Primum itaque inflammationem soluere oportet per collutiones eam submittētes, qualis est aqua mulsa, succus ptisanæ, decoctum seminis lini. Proderit autem & totam maxillam cataplasmate ex semine lini & aqua mulsa integere. Vbi uero inflāmatio soluta fuerit, & hiare iam poterit infirmus, medicari oportet epulidem sicco deprimente: maxime eo quod iam in parulide dictum est, atque etiam eo quod ad serpentia gingiuarum ulcera descriptum est, ex chalcitide & cadmia. Imponenda est etiam rasura linteolorum. Vbi autem serius caro cōsumeretur, siccū quod carnem excedit apponatur: uelut est ærugo per se, aut cum æqualis ponderis galla, aut siccum quod appellatur flauum: deinde rursus rasuram lintei impone. Quod si adhuc morā traxerit epulis forcipe arepta, excindatur cum tenui scalpello, aut si mauis ensiculo paruo. Sequentibus uero diebus curetur hulcus per collutionem aquæ mulsæ, et per capitale siccū, rasura linteoli adimposita. Postremū florido sicco tota cura compleatur. Deprimit autē epulidas, galla per se, chalcitis

cruda

cruda & usta, sori ustum, alumen omne ustum, balaustia, squama æris in aceto ad solem aliquot diebus exposita, contrita, & rursus exiccata. Probe facit et hoc: aluminis scissilis drachmas II, gallarum drachmas quatuor, salis torrefacti drachmam unam. Vtere sicco.

De gingiuarum fistulis. Cap. XXVI

Gingiuarũ fistulas dissecare ac explanare conuenit, atque post incisionem curare hulcus eo modo quem paulo antè diximus. Vbi uero usque ad radices propinqui dentis fistula ipsa extenderetur, conandum est, ut quantum possibile sit, per fistularia collyria explanetur, et per siccum, quod flauum appellatur, melle exceptum curetur, et consimili modo id quod constat ex eruo postea adhibeatur. Quod si confusio & perturbatio ægri non comitetur aut potius libenter hoc ferat, priuabis eum dente affecto. Hocq; modo eruetur & fistula, & considet gingiua: atq; omnino facilis erit, ea quæ deinceps requiritur cura.

Cura dentium à calido morbo doloroso affectorum, ex Adamanto Sophista. Cap. XXVII

Gingiuis dolore affectis propter inflammationem aut corrosionem, conuenientia ad hanc rem remedia locis affectis nudis adhibenda sunt, quę sanè aut omnis mordacitatis expertia sint, aut mediocriter acerba, & terrei temperamenti. Vbi uero dentes solum patiuntur, aut cum eis simul concreti nerui & pelliculæ: tum ipsis curatiuis pharmacis, ea quæ tenuium partium in sua substantia existunt adijcimus, quo uis ipsorum in profundum perferatur. Et si quidem frigidus sit morbus, calida tenuium partium adnectimus. Si uero calidus, ea quæ refrigerare possunt, & simul tenuium partium existũt, commiscemus. Calida itaq; existente affectione, & uigente ætate, & temperamento calido, & regione, & aëris statu consimili, ad collutionem oris præparabimus, in aceto albo decoctam radicem halicacabi, semperuiuum minus, portulacam, perdicium, & glycyrrhizam. Quod si intolerabilis existat caloris sensus, utendum est hyoscyami folijs, aut semine papaueris hortensis, & semine lactucæ, decoctis in aceto albo. Si uero unà cum dentibus gingiuæ ipsæ doluerint & inflammatæ fuerint, acetum ut acutum & hostilem gladium deuita: suo enim acore gingiuas corrodit: maxime itaque consolatorium eis existit, lac asininum. Ego autem aliquando cuidam huiusmodi temperamenti existenti, & in hanc affectionem delapso, oleum rosaceum & myrteum in ore detinendum exhibui, et sanè uri sibi uidebatur hic homo, tanquam à face accenderetur. Niuem itaq; cum melle rosaceo miscui, & moderatè tepefeci, quo frigoris uehementia frangeretur, & ore detinendam exhibui, & à dolore liberaui. Maximum etiam auxilium affert, ea quæ ex papaueris capitibus apparatur antidotus soporifera, si tepida ore retineatur. Similiter et lac asininum assidue collutum: et sapa quoq; ore retenta. Optimum etiam remedium eis existit, pastillus qui ex seminibus cõstat soporifer, et cõsimiles, sapa subacti, et affecto loco obducti. Oportet aũt et caput madefacere ex rosaceo cũ modico aceto diluto: idemq; auribus instillare cũ aceto. Aut terrenos uermes oleo decoctos in propinquã aurẽ instilla. Aut millepedes sub aquario uase stabulãtes, quæ & aselli à Gręcis appellantur, eodẽ modo. Similiter et araneos, & blattę interanea oleo decocta in aurem infunde. Nutriantur aũt ex ptisana, halica, ouis, lactucis, et cucurbita, & quæcunque tandem his potestate sunt propinqua. A uino autem abstineant. Ad commanducandum uero exhibe sub dolentem maxime dentem, herbæ perdicij radicem, aut hyoscyamum: præsertim in balineo, ita ut contineat in orę succũ ex eo donec inde egrediatur. Suffire etiã conuenit ægro hyoscyami

mi semen, aut canis mortui dentem. Inde enim statim dolor sedatur. Eodem modo etiam terrenos uermes suffito.

Cura eorum quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur. Cap. XXVIII

Frigidus dentium morbus cognoscitur ex figura tum capitis tum reliqui corporis, & ex ea quæ præcessit diæta, itemq́ꝫ exercitio, ac reliquis quæ ad hunc ordinem referuntur. Medeberis autem diæta omni ad caliditatem ordinata. Sint itaqꝫ cibi, ptisana cum pulegio decocta aut cum ruta, aut cui post cocturam additum est piper, similiter & halica, olera, petroselinum, & similia. In potu exhibendum est uinum, modicum tamen, & mulsum, atqꝫ etiam quod appellant Cõditum. Sero uero ubi dormire uoluerit, confectionem ex calamintha cito penetrantem, aut potu, aut linctu deuorandam exhibe. Ad oris collutionem, in aceto decoquito origanum, calamintham, hyssopum, pulegium, dictamnum, satureia, tithymalli radicem, chamæleonis nigri radicem, uerbenacę rectæ radicem, eryngij radicem, uerbasci radicem, ueratri nigri & capparis radicem. Vnumquodque enim eorum aceto decoctum ac ore collutum dolores dentium sedat, qui à frigiditate sunt oborti. Ad eos uero quorum sensus citius afficitur, hęc cum posca decoquãtur. Porrò ex uino si decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in mense, præmuniunt ac conseruant eos qui frigidiore temperatura sunt ne dolore dentium adficiantur. Obseruatum est & pinguium lignorum, ueluti tedarum ac picearum, decoctum ipsis prodesse: contunduntur autem hæc ac cum caricis decoquuntur adfuso uino: collutum enim hoc ipsum dentium dolores mitigat. At uero & ipsas tedas contusas in oleo decoquere licebit, oleumq́ꝫ calidum in ore continere. Quinetiam ipsas tedas conquassatas solas ore detinere commodum existit, circa affectum maxime dentem. Succus etiam balsami in ore retentus, non paruam de se præbet commoditatem. Itemq́ꝫ castoreũ cum nardo auribus infusum. Quod si omnes ex æquo doleant dentes, in ingressu balnei cedriã in os coniectam usquequo egrediatur contineat, & dolore liber erit. Commodũ etiam erit manducandas et loco dolenti admouendas exhibere, radicem pyretri, radicem tithymalli, & ricini. Similiter autem & theriacen, aut Esdræ antidotum, sapa dilutum ore detinendũ exhibe. Præclarè facit & Philonis antidotus illita, & quæ appellatur Sotira. Suffito aũt canis mortui dentem ita ut fumus inde progressus ore excipiatur. Post uero ipsum dentẽ ustum, & modico aceto tritũ, calidum ore retinendum præbe, & dolore liber erit. Poteris & alcyonium suffire. Capitis uero cura imprimis habenda est. Ad id ergo huiusmodi inspersionẽ utaris: helenij quadrantem, iridis sextantem, aristolochiæ longæ unciam unam. Quod si fortiter infestauerint dolores, fomentum adhibe ex milio, aut eruo, aut tritico torrefacto cum baccis lauri, modico adiecto sale. Vt ne putrescant molares immobilesq́ꝫ conseruentur. Succi racemorũ uitis albæ libram unam et dimidiã, corticis radicis mori sexuncẽ, decoque ad dimidiũ, calidũq́ꝫ ore retinendũ per septẽ continuos dies exhibe. Qui enim hoc utitur nũquã dẽtis dolore afficietur. Collutio, proprie ad dentes ualẽs. Corticis radicis hyoscyami dra. VIII. pyretri drach. IIII. spicæ nardi drach. I. mellis dodrantem, aceti libras tres: decoque cum aceto in fictili nouo, & percola: deinde adiecto melle utere.

Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorum. Cap. XXIX

Affumamus aũt mox alium ęgrotum, qui uniuersam corporis mixturã: imprimis uero capitis, habeat humidiorẽ, uiuatq́ꝫ delicatius, et domũ habeat in humi-

liore

liore loco ſitam: inſtet autem tempeſtas humida, & hora uerna, quum adficitur. Quis'nam'ſanam mentem habens, his uiſis, non dixerit à ſuperabundante humore in hoc morbum eſſe productum? Etenim quum nerui qui ſe ad dentes inſerunt, permadeſcunt, laxioresq́ꝫ fiunt unà cum circumadhęrentibus corporibus, neceſſariò dentes mobiles fiunt: uerum multis hoc citra doloris ſenſum accidit. Sæpe enim iam diximus, humiditatem per ſe nõ ſolere dolores inferre. Et dictum quoqꝫ antea eſt, ob ætatem ſenilem quibuſdã dentes laxari, & quod pharmacis adſtringentibus gingiuas, ac denſantibus eaſdem, ſenes queãt iuuari. Porrò percuſſis etiam dentes laxantur, his maximopere prodeſt alumen ſciſſile, cum myrrtha troglodytica tritũ, ac inſperſum ad dolentem dentem, atqꝫ id ubertim et continuè facere oportet. Nam ipſum cõfirmat. Eos uero quibus ab humiditate uacillant, curare conuenit per diætam ad ſiccatẽ ordinatam, & cum diuturniore abſtinentia ciborum. Cibi itaqꝫ eis cõuenientes ſunt ſorbiles, halica, panis ex iure madidus, aut oryza, aut polenta cũ aqua mulſa. Neqꝫ male cõuenit eis milium et lenticula: piſces muria conditi: uolucres montanæ et ſicciores. Ex oleribus, braſſica, & ſimilia. In potu aqua exhibenda eſt, ſed nõ multa. Quod ſi cõcoctioni non officeret, aqua mulſa danda eſſet: itaqꝫ ſi hanc ferre nequeunt, ad aquã modicum uini addatur. Tempore autem adflictionis, fouere cõuenit locum cum milio & ſale. Collutiones exhibendę adſtringentes, et deſiccantes, aut ſalſæ, niſi gingiuę ſimul ſint affectæ. Quare gallas, quas omphacitidas appellant, ex acri aceto decoctas, & alumen aceto permixtũ exhibebimus: itemq́ꝫ ſpinæ Aegyptiæ ſemen, mali coriũ, myrti baccas, cytinos, balauſtia, oliuę folia, platani folia, cupreſſi pilulas, rumicis ſylueſtris radicem, lappæ radicem, folia rubi, & quæcunqꝫ alia acerbã in ſe qualitatem complectũtur: ita ut his cum aceto puro, aut etiam aqua mixto, aut uino, decoctis, os colluere præcipiamus, et in eo detinere adhibitum liquorẽ, ſenſui uidelicet ægri maxime gratũ & conuenientẽ. Iudicata etiam & perpenſa eorum quæ offerimus potentia. Nimirum plus'ne an minus exhibere oporteat, iuxta exuperantis humoris multitudinẽ. Ego aũt optimam ad collutionem oris expertus ſum, oliuarum muria conditarũ aquam, in quam uidelicet condiuntur. Etenim omnem oris humiditatẽ muria ipſa extergit: corporũ uero hiatum & laxitatem, oliuarum ſpiſſamentum coërcens corroborat & firmat. Aliquando etiam oliuarum albarum contuſarum & expreſſarum accepimus ſuccum, eoq́ꝫ cũ rutæ ſucco et melle permixto, confricauimus dentes: poſtea uero inſperſimus in dicam nardum cum pari pondere aluminis rotundi, & ſalis duplo adiecto. Optime quoqꝫ faciunt ad hanc rem illitiones acerbæ: uelut eſt confectio de moris oriualde conducens, maxime ſi alumen ſciſſile habeat adiectum, & ea quæ ex nucum ſucco apparatur eodem modo. Aut alumẽ ſciſſile, & miſy pari pondere ceundria excepta, in cerati liquidi denſitatem redige, & cum eis dentes illine, ac pituitam defluere permitte: deinde lacte aſinino calido mordacitatem eluant, aut uino dulci. Aut alumen, & myrrham troglodyticen inſpergito, aut cum aceto, aut melle illinito. Siccæ aũt inſperſiones ſemper eis ſunt conuenientes. Vltra hoc enim quod dentes commotos firmãt, etiam ex humiditate hiantes gingiuas committunt. Itaqꝫ ſpodium cyprium lotum, et exſiccatum inſpergens, os collui pręcipe ex aqua myrti aut rubi, aut alicuius cõſimilis decocti. Poſtea rurſus ſpodio inſperſo, quieſcere iube. Aut etiã rubiginẽ ferri ſiccam tritã admoue, aut ſori uſtũ.

Aliud, ad laxatos dentes & gingiuas humectas. Aluminis ſciſſilis in fictili uſti dra. VII. myrrhæ dra. IIII. gallarum, florum roſarum, iridis, ſingulorum drac. II. croci dra. I. utere. Aliud. Cornu cerui uſti dra. VIII. rhois culinarij dra. IIII. omphacij

phacij sicci drachmas II. balaustiorum drach. IIII. corticis pinus, myrrhæ, croci, singulorum drach. I. Aliud. Alumen rotundum cum duplo salis ponde re tritum, dentibus ob humiditatem labantibus inspergito. Aliud. Myrrhe, aluminis scissilis, amyli, pompholygis, ęquales portiones, siccę, tritæ, insper sæ, labantes dentes firmant. Aliud remedium, quod laxatis ac dolentibus dẽtibus præsentem fert opem. Aluminis scissilis sextantem, radicis struthij siccæ tritæ unciam unam. contritis simul affectum dentem adsperge, teneatq; donec saliua os impleatur: & tunc sanè ipsam expuat, & effundat, moxq; dolore liberabitur. Aliud, quod & dentes dealbat. Aluminis scissilis trientem, mastiches, unc. I. thuris drach. IIII. folij drach. IIII. Aliud, quod & firmat, & corroborat dentes. Aeruginis, aluminis scissilis, aut magis quod appellatur phorimon, minij, singulorum æquales partes: utere sicco, aut cum passo. Aliud. Florum rosarum, balaustiorum, myrrhæ, mastiches, cuiusq; unc. I. chalcitidis assæ, thuris masculi, corticis pinus, cuiusq; drach. IIII. salis ammoniaci unc. I. Vtere sicco. Aliud, quod & ad exulcerationes oris cõmodum est usurpare. Rubiginem ferri, aut ipsum ferrum multa rubigine oppletum, igni candefacito, & in aceto puro, aut cum aqua diluto, aut uino, in his quibus sensus facile læditur, extinguito, ac liquorem ipsum in quo extinctio facta est ore continendum exhibeto. Dentes enim firmat, & ulcera curat, præclarè etiam facit siccũ, quod floridum appellatur. Aliud, Galeni. Quo ego utor, inquit Galenus, polytrichi palearum ustarum sextarium unum: continet autem sextarius harum unc. XXVIII. aluminis scissilis quadrantem, aluminis rotundi quadrantem, spicæ nardi sextantem, folij unc. I. piperis unc. I. pyrethri drach. V. contusa et cribrata gingiuis usque ad dentium radices adhibeto. Vtile etiam existit his, thus cum pipere manducatum: itemq; rubus commanducata ac ricini radix. Prodest etiam Esdræ antidotus sapa diluta ac ore retenta, eodemq; modo theriace Andromachi. Quinetiam in uesperam potu accepta theriace magnificè auxiliatur. Scribit Archigenes, ut uerum & naturali modo ad labantes dentes accommodatum. Dentem, inquit, canis mortui in nomine eius, qui ægrè habet acceptũ, super prunas pone, uaporemq; inde prodeuntem æger aperto ore admittat, & firmabuntur ei dentes. Similiter autem & exustum canis dentem cum aceto calido tritum, ore retinendum exhibe. In his uero qui facile ab aceti sensu offenduntur præbe cum uino.

De dentibus lima atterendis. Cap. XXX.

Solent ferè dentes moti ac labantes reliquis esse prominentiores, maximè quum ex uerbere hanc affectionem incurrerint. Quare uisum est mihi eos lima atterendos esse, inquantum scilicet prę alijs prominent, ne in loquendo uel etiam manducando, eos qui obijciuntur, offendant. Adtestatur autem & experimentum ipsum, quantum sanè ego eius rei periculum feci. Ferream namque limulã ad hanc rem apparaui, quo citius ac efficacius res procederet. Nam multæ aggressiones cõcutiunt dentem, quiete opus habentem, si modo aliqua spes est, moti dentis firmandi. Sit autem caput ipsius limæ obtusum, forma nuclei, & quàm leuissimum. Itaq; aliquando quidem inæquales quædam dentiũ eminentiæ apparent, in quibus partes tantum aliquas lima atterere opus est. Aliquando autem æquali planicie extremitates prominent, quare ęquali etiam ac plana per limam attritione indigent. Oportet autem molle quoddam linteolũ gingiuis ipsis usq; ad dentium radicem adhibere. Deinde leniter sinistræ manus digitis appręhendere, cauteq;, ac citra offensionem limã adfricare: ne dum

limam tolerat, dens ipse cōcutiatur. Quod si omnino dolorem percipiat æger dum lima adhibetur, aut ob id quod uehementius digitis dentes apprehendantur, quiescere statim conuenit, interimq; collutiones, dolorem mitigantes, offerre: deinde rursus, ut dictum est, rem aggredi, & paulatim lima deterere. Atque hoc non prima saltem die bis aut ter conari, uerum & secunda repetere: ita ut ægro imperes, ut neq; sermone nimium utatur, neq; ullum aliquem duriorem cibum adsumat. Vtatur autem cibis sorbilibus, aut pane madefacto. Quod si citra laxitatem, quibusdam dentes præter morem augescant, eos similiter lima atterere oportet, ac collutiones eos cohibentes ac densantes offerre.

Cura dentium à siccitate dolore affectorum, ex Adamanto Sophista. Cap. XXXI

Quartus iam ex ordine subijciendus est ægrotus, qui uidelicet a sicca intemperie afficitur. Eam aūt efficiunt, autumnalis tempestatis cōstitutio imprimis, & uita erūnosa, tenui accedente diæta. Præterea regio sicca, & ambientis nos aëris status cōsimilis. Ad hæc accedit id quod nunc adest corporis ipsius temperamentum siccū, et maximè si caput eiusmodi sicca intēperie est affectum. Sitis aūt insidet semper, nisi adsit frigiditas unà cum siccitate. Minimum etiam sputi eijciunt sic adfecti. Et ob siccitatē dolor intolerabilis ferè eos concomitatur: austerorum & acerborū usus maximè cōtrarius eis existit. Quare cōfectio ex moris sæpe his uehementē dolorem induxit. Itaq; collutiones minimū adstringentes, & mediocriter humectantes apparare oportet: aquam calidā per se, aut furfurum decoctum, aut radicis dulcis, aut ptisanę succū, aut amylum cū sapa aqua calida diluta: lac per se, maxime asininum, maluę decoctū, & alia quęcunq; his sunt similia. Cibus aūt his conueniens est succus ptisanæ, micæ madefactæ, cucurbitæ, maluæ, oua sorbilia, & quæcunq; his prosunt qui humectatione indigent. Atq; hactenus quidē simplicium intemperierum curā ostendimus. Manifesta uero & hinc fit ea, quam cōpositæ requirunt: Nimirum ex dictorū mixtura cognobiles, & ex tēperatura ostensorum auxiliorū curam accipientes. Verū propter eos qui se nuper ad hanc disciplinā contulerunt & inexpertos adhuc, age paucis unius tantum compositæ intemperiei mentionem faciamus, quę ut manifestum exemplum ad reliquas cognoscendas statuetur.

Cura dentiū ob caliditatem & humiditatē dolore affectorū. XXXII

Sit sanè regio calida & humida, tempus aūt anni uernū, et aëris quoq; status calidus & humidus, qualis est austrinus. Cōtingat itaq; ęger, qui caput habeat, quod facile eiusmodi humiditate impleatur, cuiusq; coma plurima sit & subrufa, & totius corporis temperamentū calidum & humectum, & cōsimili quoq; utatur diæta. Quis aūt, qui saltem probatus medicus haberi uelit, in hoc calidū & humidum esse morbū non imaginetur? Medeberis igitur ita affecto bifariā. Si enim excessus naturæ cōtigerit iuxta qualitates tantū, scopus curationis dirigendus est ad alterationem solam: Si uero unà cum qualitatum excessu, & humorum multitudo adfuerit, palàm est primum oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in omni corporis intemperie memorem esse conducit. Eum uero qui à calido et humido morbo affectus est, de quo nūc dicere instituimus, per uenæ incisionē euacuare cōueniens est, utpote à sanguinis multitudine exagitatum. Calidus enim & humidus sanguis ipse existit. Incidere aūt oportet uenam cubiti superiorē, quæ Græcis humeralis appellatur: quæ si non contingat, eam quæ media existit. Quod si quid prohibeat uenæ incisionem facere, modico & tenui uictu superfluum & non necessarium detrahito

hito humorē. Atq; hoc modo etiam circa reliquas compoſitas intemperies ope
peraberis: ita ut eas quæ iuxta qualitatem tantum conſtiterint, alteres, et cōtra-
rijs qualitatibus permutes. Eas uero quæ cum ſubſtantia quadam cōſiſtunt, hu
more per conuenientes purgationes detracto euacues: niſi quid & in his pur-
gationem fieri præpediat. Reliqua autem quæ adferre oportet auxilia, ueluti
ſunt collutiones, & uictus conſtitutio, facile ex prædictis inuenire licet. Qui e-
nim formam tractandi ſimplices morbos cognouerit, in promptu habebit &
circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoſcitur autem affligens hu
mor, quum ex reliquis circa corpus ſignis, tum ex conſequenti dolore. Flauæ
namq; bili dolor pungitiuus comes exiſtit. Pituitam uero ſequitur unà cum fri
giditate diſtēſio locorum: & fece quidem ſanguinis ſiue atra bile affligente, ſen
ſus adeſt, uelut corpuſcula quædam in profundo confringantur: ubi uero æqua
liter omnes augeſcunt, multitudine eorum in corpore coaceruata, grauitas cō-
comitatur. Verum enimuero & ſapor ipſe influentis humoris ægro ſpecimen
ſui oſtendit. Aut enim amaritudinē, aut ſalſedinē, aut acedinē ſenſu perceptat.

Curatio eroſorum dentium, ex Galeno. Cap. XXXIII

Eroſiones & cauernæ dentium ex influxu acrium & erodentis maxime na
turæ humorum generantur: quemadmodum etiam ulcera in cute, citra aliquā
externam cauſam. Manifeſtum igitur hinc erit, quo modo ſanandi ſint eroſi dē
tes: nimirum per exſiccationem influentis uitioſi humoris, qui ſi paucus fuerit,
localia remedia ex deſiccantibus pharmacis conflata ſuffecerint: ſi uero multus
fuerit influens humor, totius capitis reſpectum habere conuenit: contingit au-
tem aliquando caput affici, ob reliquum corpus affectum, quare in his uniuerſi
corporis curam nos gerere oportet. Archigenes itaq; ad hos hæc remedia de-
ſcripſit: Sori reſina, terebinthina exceptum, denti circumlinito, atq; in cauernā
indito. Præclare facit & hoc: Sulphur uiuum lycio exceptum cauernæ impo-
ne, & prius depurgatum dentem per orbem ex eo intege: aut gallam tritam ly-
cio aut reſina terebinthina exceptam ad cauum intrude, ſimiliterq; depurgato
denti appone. In maximis uero dentium doloribus ſumme prodeſt hoc: Sene-
ctam anguium uſtam ac tritam cū oleo in mellis craſſitudinē redige, eodemq;
modo, ut dictum eſt, utere. Aut ſenectam ipſam non uſtam dentibus adfrica:
inde enim excident: aut melanthium torrefactum ac tritum cum oleo ſimiliter
adhibeto: aut melanthium torrefactum & acri aceto adfuſo tritum cauo denti
indito ac circumlinito. Siſtetur enim eroſio, neque quicquam addet ultra.

Aliud. Melanthij partem unam, allij dimidiam, & ſalis parum quiddam,
ſimul contrita circumponito. à dolore enim liberat. Proderit autem & ad ero
ſiones dentium uti ea quæ ſuprà ad motos dētes deſcripta eſt collutione, ex ſuc
co uidelicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritum &
melle cocto exceptum in cauernam impone, & præmundatum ſimiliter ex eo
integito dentem. Aliud. Thuris partem unā, atramenti ſutorij partes duas,
contere cum paſſo, donec cerati craſſitudo fiat: utere ut dictum eſt, & cito ſeda
bis dolorem. Aliud. Galbani partes duas, thuris partem unam, contere cū
paſſo ad cerati craſſitudinem: utere ut dixi, & eo ipſo die ſedabitur dolor.
Aliud. Alumen ſciſſile in caua intrude, & à dolore liberabit. Aliud. Fel
urſi indito, & ab eroſione liberabis. Aliud. Rhododaphnes uirgultū exu
ſtum & tritum, inſperge cauernis, & medeberis. Andromachi compoſitio,
ad dentes molares, quæ eadem hora dolores ſedat. Piperis, pyretri, ſucci tithy-
malli, galbani, ſingulorum ęquales partes, galbano exceptas, cauernis impone.

Aliud Asclepiadæ. Eo, inquit, usus adseruaui caua dentium citra dolorem. Gingiber in aceto mulso decoctum, & probè tritum, in caua imponito, similiterq; extrinsecus ad dentẽ admoueto. Præclarè etiã facit ex duobus piperis generibus composita antidotus, cauis indita: atq; etiam oleo amygdalino aut nardino aut rosaceo diluta, & in uicinam affecto denti auriculã instillata. Aliud.

Ego autem ad caua dentium cum dolore affecta, Esdræ Antidoto utor, quã sapa dilutam, & calefactam ore retinendam exhibeo. Mirum enim quàm dolores ea mitiget. uerum si ad manum non adsit, theriaca Andromachi eodẽ utor modo. Fomentum etiam affecto denti adhibere conuenit huiusmodi. Origani sicci ramulos feruente oleo imbutos ægro denti apprime. Aut ricini uirgulto similiter utere: aut staphida syluestrem scalpello probè adaptatam, ac affixã, itemq; pyretrũ adhibe similiter: aut ceram super affectum dentem pone, eaq; cum specilli extremo ignito apprime. Id enim continuè facere nõ ab re est. Est autem & hæc quædam fomenti species: primum optimè præmundato dente, hyoscyami semen suffito. exurgentemq; hinc fumum æger admittat infundibulo adhibito, ad affectum dentem: mirum in modum etiam erosiones dentium mitigat, canis mortui dens, quemadmodum & antè dixi, eodem modo suffitus & exustus in aceto tritus oreq; retentus. probè etiam auxiliantur uermes terreni suffiti. oleum quoq; in quo uermes terreni decocti sunt, in uicinã affecto dẽti aurem, tepidum infusum, dolorem uebementer lenit. Idem præstat blattæ domesticæ capite detracto adeps. cum rosaceo liquefactus ac auri instillatus. Eodem modo & hederæ albæ acinos quinq; cum rosaceo tritos & in punico cortice calfactos in aurem assiduè instilla. Auxiliatur etiam radicis hastulæ regiæ succus, itemq; nasturtij similiter instillatus. Prodest quoque in uicinam affecto denti narem infundere anagallidis ceruleæ succum, aut radicis betæ succum aut atramentum sutorium cum lacte. Apollonij. Cumini quantum tribus digitis appræhendere potes, myrrhæ, magnitudinem fabæ, interioris cucumeris syluestris, duplum cum lacte muliebri in collyria redige, eaq; in utramq; narem immitte: atq; ubi tamdiu hæserint, donec quinq; stadia quis cursu cõficere possit, extrahere iube, fortiterq; ipsum pharmacum emungere. Idem etiam ad aurium dolores eodem modo sumptum prodest.

Vt dens citra dolorem & absque ferro extrahatur. Cap. XXXIIII

Quod si dentem tollere animus sit citra dolorem, hocce pharmaco auferendus erit uehementer ad hanc rem cõgruente. Pyretrum acerrimo aceto in dies quadraginta conditum, deinde tritum, in usum adserua: qui ubi postulauerit, reliquos dentes cera præmunitos custodito: ipsum uero qui dolet circumcirca purgatum hoc pharmaco integito, & post horæ interstitium digitis extrahito, aut scalpello exigito. Aliud. Sori acerrimo aceto, ad dies decẽ, in sole æstiuo contritum ac exsiccatũ, præmundato denti imponito & excidet. Aliud.

Sandaracham eodem modo apparatam, imponito. Aliud. Sori & tithymalli succum galbano excepta depurgato prius denti apponito. Aut cucumeris syluestris radicem, ut pyretrum apparatam, eodem adhibe modo. Aliud. Aliud.

Grana cnidia trita ac galbano excepta, circumponito, & excidet.

Præclare facit lappæ herbæ radix feruenti cinere calfacta, et denti assiduè apposita pauca enim mora dentes tollit. Aliud. Cucurbitæ syluestris radicem per cauo impone, & dentem eruet. Aut ipsam cucurbitam tusam & cribratam per aliquot dies in aceto macerato, donec ad mellis spissitudinẽ redigatur: deinde in eo ipso pharmaco scalpro imbuto frequenter dentẽ circũradito, atq; os clau-

dree

dere parumper iubeto: deinde dentem digitis apprehensum trahe, et sequetur.
Aliud. Vermes terrenos in testa exustos, in cineremq́ redactos contere, & circumraso prius dẽti ubertim adsperge, & per diem ac noctem excidet sua sponte. Itaq; eo confidenter utere: ut mysterium enim celebratum est iam sæpe. Poteris autem & citra scalpelli rasionem inspergere, idemq́ opus patrabit.
Aliud. Corticem radicis mori teneriorem tritum, ad dentem quem erutum cupis, solum impone, & excidet. Aliud. Sori, gallam, staphida syluestrem, alumen scissum, sulphur uiuum, piper longum in puluerem redige, & adiecta cedria subige: deinde ceram modicam liquefactam adfunde, simulq́ committe. Vbi uero uti uelis ex hoc, quantum opus fuerit emollito, ac depurgato prius denti circũponito. Aliud. Erucam è brassica natã frequentius ad ipsum dentẽ adhibe, cadetq́ sua spõte. Eijcit etiã dentem syluestris oleæ lachryma cauo eius indita. Itemq́ rhus qua coria inficiũtur, & lachryma & succus syluestris fici, itemq́ tithymalli. Cauernã aũt supernè galbano aut cera obturato.

Smegmata uaria ad denigratos, liuentesq́ ac rarefactos dentes. Cap. XXXV

Liuent aliquando dentes per uniuersam ipsorum substantiam, non dissimile quiddam inflammationi patientes, ob influxum uidelicet uitiosorum humorum. Quare consimili cum his qui erosionem passi sunt, indigent curatione: nimirum per desiccantia pharmaca: suntq́ smegmata eis conuenientia. Apollonius itaq; ad denigratos dentes hæc præscribit: Sal fossile melle subactum in fictili uase torreto, ac tritum modica myrrha misceto, eoq́ dentes confricato.
Aliud. Pulegij ac salis æquales partes melle subige, ac aceto acerrimo adfuso exure. Aliud, quod gingiuas adstringit. Polentam aceto acerrimo subactam in olla exure, ac contere, cumq́ ea dentes confrica. Hoc enim & gingiuas ipsas coërcet. Aliud. Cõmuniter aũt ad omnes, eiusmodi dẽtifricijs utimur: radice aristolochiæ exusta, aut osse ceruino usto & trito, utere: nam & dentiũ doloribus medetur. Aliud. Cornu cerui ure, modicaq́ mastiche admixta utere. Aliud. Talos ouillos exure, ac contritis utere. Ad eadem pollẽt etiam buccina sale expleta & usta, pumex assatus & uino extinctus, sepiæ testa usta, cõchæ ustæ, cochlea terrestris usta cũ melle: his aũt singulis odoris cõmendandi gratia parum iridis illyricæ miscetur, aut floris iunci odorati, aut calami Indici, aut spicæ nardi. Optimè autem facit, inquit Archigenes, tum ad dentes à dolore præseruandos, tum ad gingiuarum erosionem, atq; etiam decorẽ dentium, pharmacum hoc: Lanas succidas linteolo illigatas ure, & salis torrefacti tertia earum parte admixta contere, & pro dentifricio utere. Aliud. Mel & salem in cerati formam contrita, linteoloq́ ligata exure, deinde parum iridis Illyricæ admisce, & dentes ex eo confrica. Aliud dentifricium. Sulphur uiuum tritum dentibus adfricato. Smegma Oribasij. Salis ammoniaci, cyperorum, iridis, singulorum æquales partes aliquandiu adfricato, postea uero gingiuas ex uino odorato colluito. Aliud smegma optimum. Pumicis trientem, testarũ sepiæ, quadrantẽ, mastiches, aluminis scissi, foliorũ malabathri, cuiusq; unc. I. Aliud. Pumicis usti quadrantẽ, testarum sepiæ quadrantem, cornu cerui usti sextantẽ, salis assati sextantẽ, spicæ nardi trientem, cyperorum unc. I. costi scrupul. IIII. Smegma pulchrum. Marmoris drach. IIII. foliorum malabathri, unc. I. amomi unc. I. cornu cerui usti sextantem, balaustiorum unc. I. iridis sesquunciã, mastiches drach. IIII. myrrhæ drach. VI. costi drachm. III. Bouis etiã talus ustus optime dentes extergit, motos firmat, affectos à do

lore liberat. Aliud dentifricium, quod oris odorem commendat, dentes dealbat, & ab erosione ac labefactatione custodit. Nitri, testarum sepiæ, myrrhæ troglodyticæ, æquales partes cõmitte, ac utere. Aliud optimũ. Aluminis scissi sosquũciam, mastiches unc. I. iridis unc. I. rosarũ calyces siccos unc. I. contritis utere, & aqua calida inde os collue. Aliud dentifriciũ. Buccinorum ustorum, salis torrefacti, testarum sepiæ ustarum, scobis marmoris prœconesij, singulorũ unc. I. costi scrupulos octo, cõtusis utere. Aliud, Timocratis, quod ad gingiuas humore prægnantes & cruentas: ad putredines, parulidas, hoc est, gingiuarum inflammationes, motos dentes, dolentesq́; : omnia item oris uitia prodest. Accipe perdicij herbæ foliorum teneriorum modium Italicum, salis albi & tenuis sextarium unum, mellis sextarium unum, contunde simul ac in massam molliorem redige, quam in ollam coniectam luto obtura: ita ut circa os operculi foramen relinquas, per quod cum uirga agitetur. tam diu autem super prunas positam torreto, quousq; fumus inde procedens purus uideatur. tum sanè ab igne ablatam frigefieri sinito: atque piperis longi drachm. IIII. accipito, piperis albi drach. V. piperis nigri drach. VI. pyretri drachm. VI. aluminis scissilis usti & cum uino austero extincti drachm. II. pumicis usti, myrrhæ, hyssopi, pulegij, seminis apij, singulorum drachm. II. mentæ siccæ drachm. III. iridis drachm. III. hæc omnia in sole prius exsiccata, cõtundito ac cribrato, ijsq́; quæ in olla usta sunt admisceto, ac utitor. In aliquibus uero, utpote in frigidis dentium affectionibus, hæc magis conueniunt, siue ex potu frigidæ, aut pomorum frigidorum comestione sint obortæ. Conueniunt etiam his qui à frigido humore afficiuntur, ubi prius per collutiones ac manducationes pituita sufficienter fuerit detracta.

De ancyloglossis & qui uix loqui possunt. Cap. XXXVI

Ancyloglossi quidam fiunt ex natiuitate, quidam uero ex aliqua affectione: Ex natiuitate fiunt, quum membranæ inferiores, quibus lingua innititur, duriores & mutilæ è natura sunt productæ. Ex affectione autem ancylosis & incuruatio linguæ contingit, præcedente ulcere, & cicatrice dura sub lingua relicta. Qui hoc modo affecti sunt difficulter loquuntur, quare etiam Mogilali à Græcis sunt appellati. Qui uero ex natura anciloglossi existunt, principio quidem tarde in sermonem prorumpunt, ubi uero loqui cœperint, citra obstaculũ et satis festinanter loquuntur. Impediuntur tamen in prolatione nominum aut uerborum, quorum aliâs difficilis pronunciatio existit, ueluti in quibus R, aut L, aut K, literæ, frequenter occurrunt: hos sanè adhibita manu per solam chirurgiam curare oportet. Ad eam itaque perficiendam ægrum desidere oportet, eiusq́; linguam sursum ad palatum attollere: & si quidem membranæ ipsæ curuitatis causa existant, incuruo uncino eas apprehensas & extensas exscindere, animaduersione habita ne simul subiacentes uenas dissecemus. Si uero cicatrix curuitatis causa fuerit, similiter uncino apprehensa extendatur, & quicquid durum adest, & quod cum naturali carne non consentit exscindatur. Ab opere autem patrato aqua frigida aut posca os colluant: postea inspergatur mãna thuris, imponanturq́; linamenta conuulsa: sequentibus uero diebus curetur ulcus collutione aquæ mulsæ, aut illitione unguenti Aegyptij, linamentis conuulsis simul impositis, ut per eorum interstitium cicatrix diducta, coalescat, neque rursus eadem cicatrix relinquatur.

Ad ranunculum sub lingua. Cap. XXXVII

Ad ranunculum sub lingua: est autem tumor earũ quæ sub lingua sunt partium.

tium, præcipuè uenarum: utendũ sanè iisdem remediis quæ ad aphthas oris ulcera describemus, maximè tamẽ his quæ sunt ex eis fortiora. Proprie autem eis prosunt etiam hæc: æruginis rasæ, chalcitidis, gallæ, æquales partes insperge. Cum passo potes etiam pro collutione usurpare. Aliud. Farinam erui cum melle, præfrictis locis, illine. Aut etiam gallam tritam cum melle, aut rosarum semen eodem modo. In corporibus autem molliori sensu præditis, rhoẽm rubrũ cum melle: aut rhois drach. VIII. florum rosarum drachm. IIII. croci drach. II. costi drach. II. misyos, æruginis, æquales partes, commisce, & cum his locos sub lingua confrica. Decoctum uero foliorum oleæ colluant assiduè. Aliud. Nuces iuglandes ueteres integras, unà cum cortice exustas contere, deinde piperis grana XII. adiice, thuris grana mediocria III. hæc cum melle sufficienti mixta illinito, & miraberis. Aliud. In inueteratis uero & perfectæ ætatis, eas quæ sub lingua sunt uenas dissecato. Extrinsecus uero mento adhibendum ex ouis pharmacum. Magis autem conuenit id quod Græci uocãt Sphærion. Aliud. Artemisiam maximè uiridem cum sale tritam ad locos sub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatam, desquamatam, ac tumentem & ad palatum ac gingiuas. Cap. XXXVIII

Glaucium in cote cum aqua dilue, eoq́ue locos illine, & eodem die sedabitur. Aliud, ualens etiam ad linguæ exulcerationem. Paliuri folia mandu-cent & expuant. Vbi uero lingua infletur, doloréque afficiantur eius partes uicinæ, similiter & mandibula, ita ut loquela præpediatur, folia oleæ tenera trita, & oleo perfusa, illinito, egregie enim auxiliantur. aut origanum passo decoctũ colluendũ exhibeto: aut pruni foliis cum melle tritis utere. Ad linguam uero, cui superficies instar squamarũ aut corticis decedit, optime facit, amurca æreo uase, donec cogatur, decocta, & illita. Ad linguam putrescentem, & ferè demortuam. Succum foliorum uitis albæ cum misy permixtum illinito: depurgat enim, & carne replet. Quidam etiam hic mel adiiciunt. Vt uero ad cicatricẽ perducatur, radicem uitis albę, cõtritam & cribratam insperge. Melius aũt erit eam melle permiscere, ne dissipetur. Ad linguę abscessus. Quod si abscessus in lingua fiat, furfures in aqua decoctos donec liquor lubricus fiat, percolato, et huic succo mel adiicito. Simulq́ue calidum ore detinendum exhibeto. Hoc autem sępe facere oportet. Aut enim abscessum discutiet, aut rumpet. A ruptura uero florido sicco utendum est.

Ad aphthas, hoc est oris ulcera, ex Galeno. Cap. XXXIX

Quæ in superficie oris fiunt ulcerationes, Græci aphthas appellant, habentes in se quiddam igneæ caliditatis: fiunt autem ut plurimum infantibus, quum uitiosum existit lac nutricis, aut aliàs puer non probè concoquit: facilè autem medelam recipiunt, utpote quæ ex his quæ mediocriter adstringunt, ut plurimum contingit. Aliquando tamen diuturniores existunt, ob temporis uidelicet tractum, indissolubili quodam marcore emergente, aut etiam ea quæ appellatur Nome, malo nimirum semper ulterius serpente. Fiunt etiam aliquando in his, qui ad perfectam ætatem peruenerunt, tum propter uitiosorum humorum ad os defluxum, tum propter acredinem eorum quæ bibuntur ac comeduntur. Cognitio omnium facilis est, utpote uisui ac tactui subiecta. Ad tactum quidem, calidiores quàm conuenit loci fiunt, tumoresq́ue excitantur. Visu uero cognoscuntur ob colorẽ. Quæ enim rubicundiores existunt,

ſtunt,ſanguinei humoris dominium indicant:flauiores,bilis amarulentæ: albi
diores,pituitæ.Liuentes uero et nigrefactæ,bilis atræ.Etenim qui iſta probè di
ſcreuerit,ſingulorũq́; ſimplicium uirtutem cognouerit, facile conſtituet modũ
utendi tum ſimplicibus tum compoſitis pharmacis: conſideratione ſimul ſuper
corporum naturis habita:num ne molles ſint,& humectæ: an duræ,& ſiccæ:
Siquidem fortioribus corporibus,fortiora etiam remedia ſunt adhibenda: im-
becillioribus autem molliora: infantibus itaq; conuenientia ſunt,ea quæ in ci-
bis eis offerunt mulieres ,uelut eſt lens cum modico pane , & medulla ceruina
aut uitulina. Oportet autem miſcere cibis aliquid ex malis acerbis,piriś que ac
meſpilis: aliquando etiam lactucæ quiddam & intubi,ac portulacæ cibo admi
ſcendum eſt,inflammata uidelicet ulceratione exiſtente. Quod ſi infans ipſe ci
bum capere nõ poſſit,nutricem eius huiuſmodi uictu curare oportet: necnon
ora infantium pharmacis conuenientibus, illinire. Si quidem enim ſubrubræ
infantiũ ulcerationes fuerint, à principio cum his quæ mediocriter adſtringũt
& refrigerant: conſequenter uero his,quę citra mordacitatem diſcutiunt. Si ue
ro ſubflauæ ulcerationes fuerint,ijſdem ſimiliter eſt utendum, uerum magis fri
gidis. Si uero ſubalbæ & pituitoſiores fuerint, extergẽtibus utendum eſt. Si aut
nigræ,his quæ generoſe diſcutiunt. Ad maiores uero pueros,pharmacis eiuſ-
dem generis facultate prędítis utaris,uiribus tantum ipſorum auctis ac exten-
ſis. Ad eos autem qui iam perfectæ ætatis exiſtunt,durioraq́; corpora habent,
efficacioribus remedijs utimur. Moderata itaq; remedia ad oris ulcerationes re
centes hæc ſunt. Omphacium in uino diſſolutum aut mulſo,rhus culinarius eo
dem modo. Pro infantibus in principio ſufficit flos roſarum , ipſæq; roſæ ſiccæ
cum mulſo,aut melle roſaceo. Inueterato autem iam malo , in minoribus qui-
dem pueris admirandam opem contulit hoc,inquit Aſclepiades. Remediũ
Aſclepiadæ. Gallas contuſas aqua decoque, & cum decocto percolato parẽ
menſuram mellis permiſce: rurſusq́; decoque,donec ad mellis craſſioris ſpiſſitu
dinem redigatur: eoq́; ut maximo remedio utere, ita ut locis illitum ſatis diu di
gitis adfrices,aut tomento lanæ purpureę digito circumuoluto locis apprimas.
In his uero qui perfectioris ætatis ſunt,durioraq́; corpora habẽt, in uniuerſum
ſatis mihi fuit crudo miſy uti , cum uino adſtringente: quod ſanè tum intendit,
tum remittit uires ſuas, iuxta uini uim aut magis aut minus adſtrictoriam, atq;
etiam ſecũdum quod denſior aut liquidior uini & miſyos mixtura apparatur.
Si uero ſordidum apparuerit ulcus , miſy cum uino mulſo tero. Alijs autem &
qui adhuc fortioribus indigent remedijs,ærugo & cum uino & cum mulſo uti
lis exiſtit. Neq; uero malũ pharmacum his chalcitis exiſtit cruda cum oleo tri-
ta. Illiniuntur autem ex his pharmacis,ſolæ particulæ oris affectæ. Quod ſi col
lutiones obtulerimus,ſiue mediocriter,ſiue intẽſe adſtringẽtes,ea cautione ute
mur,ut fortioribus corporib. fortiores,mollioribus imbecilliores exhibeamus.
Porrò ſi in putredinẽ aphtha uertatur,nõ cõuenit amplius aphthã,eam affecti
onem appellare. Neq; enim ea quæ aphthas ſanant pharmaca,his adhibemus,
ſed fortiora , qualia quædam in capite De cruſtis oris , paulò poſt dicentur.
Atqui ſi putreſcere incipiãt,maximè in infantibus, pręclarè facit præſcripta ex
decocto gallarũ & melle illitio,et anthera ſtomatica cum melle illita,et id quod
ex roſarum floribus conſtat: rhoë,croco,& coſto,quod ad columnellas inflam
matas deſcribetur, ſiccum pharmacum: oportet autem id illinire cum melle.
Nec minus egregiè facit centaureę minoris exuſtæ cinis illinitus cum melle,&
ſphęritis,hoc eſt,cupreſſus pilulas ferens,exuſta eodem modo. Proprie autem,
inquit

inquit Archigenes, facit cornu ceruinum ustum, tritum, & adfrictum. Ad aphthas autem quæ proserpunt summe efficax est, fœniculi radix usta, per se & cũ melle illita. Itemq́ꝫ amurca in æreo uase, donec in mellis crassitudinem cogatur decocta, ac illita. Aliud, quod & ad aphthas & ad reliqua oris ulcera conducit. Aluminis scissilis sextantẽ, gallarũ unc. I. cõterito, ac oleo subigito, aut digito in oleo madefacto siccum excipito, eoq́ꝫ exulceratos locos quàm plurimũ extergito. Detrahit enim cutẽ, asperitates tollit, ulceraq́ꝫ ad cicatricẽ perducit.

De gurgulionis affectionibus, ex Galeno. Cap. XL.

Gurgulionem quidam etiam columnellam appellant, uuæ uero nomine accipienda est quædam in eo affectio, quum scilicet uuæ acino simile, summum gurgulionis apparet. Lorum uero uocant aliam quandam eius affectionem, quum ex suffitu nimium ignitus gracilescit, & loro similis propendet. Verum hę adfectiones raro circa gurgulionem accidunt: inflammatur autem frequentissime. Euenit etiam aliquando, ut citra inflammationem nimium humectus laxior fiat: uelut in destillationibus continuis contingit: itaque inflammatione incipiente repellentibus pharmacis opus erit, quæ adstringentis facultatis esse oportet. Et si quidem moderatus fuerit humorum influxus, ea quæ moderatè adstringunt sunt adsumenda: ubi uero fortius inualuerit, acerba etiam sunt adiungenda. Collutiones igitur moderatæ sunt, ex palmis decoctis, aliquando in sola aqua, aliquando etiam adiecto modico melle. Similiter autem & ex rosis, radice dulci, pampinis uitis, rubis, iunco rotundo odorato, terebintho, rhãno, cypero, & siliquis. Itemq́ꝫ ex radice mori, hypocistideq́ꝫ & malis cotoneis, ac piris austeris. His autem fortiores existunt, myrti, & baccarum eius decoctum, & uirgultorum mollium ilicis, & uniuersi quercini generis, similiterq́ꝫ & glandium: itemq́ꝫ decoctum mespilorum & cornorum. Præclarissime autem omnium facit decoctum gallarum, rhois culinarij, eiusq́ꝫ quo coriorum infectores utuntur, spinæ Aegyptiæ, myricæ, aut ericæ seminis siue fructus, utriusq́ꝫ mali punici floris & putaminis. Horum unumquodq́ꝫ & singulatim & cum alijs decoctum in aqua, gargarisandum exhibere oportet. Mirum uero quantum eorum mixturæ, simplicium & immixtorũ usum excedunt. Vtilis est etiam affrictus cochlearij frigidissima aqua repleti, et posca frigida in balneo colluta. Conuenit quoq́ꝫ arida trita gurgulioni admouere: ita ut submisse & paulatim ad superiorem & extrinsecam regionem adferantur, & per cochleare aut specilli cõcauum supra linguã immittantur. Itaq́ꝫ ex aridis moderata sunt, rosæ siccæ, & flos earum, & prædictarum plantarum germina exsiccata, hypocisthis, rheon ponticum, lapis coriariorum quo calciamenta ut resplendeant expoliũt, à Græcis ageratos, uelut non senescens, appellatus: & is quoq́ꝫ qui samius aster appellatur, & omphaciũ siccũ. His imbecilliora sunt minorisq́ꝫ acrimoniæ, gũmi, tragacãthus, sarcocolla, & amylũ, quibus utendũ erit ubi gurgulio à nimiũ adstringẽtibus remedijs fuerit cõpressus, aut à mordẽtibus ac discussorijs irritatus. Fortiora prædictis sunt, lapis hæmatites, necnõ phrygius ustus, miniũ sinopicũ, & terra lẽnia, quæ appellatur sphragis, diphryges, fructus Aegyptiæ spinæ, rhus culinarius. Adstringũt enim hæc euidẽter, citra tamen exasperationẽ. Acerba aũt sunt, balaustia, & cytini, & malicoriũ, ac galla. Adstringũt etiã sufficienter omnia aluminis genera. Atq́ꝫ hæc quidẽ simplicia sunt huic loco cõuenientia. Ex quibus & cõposita fieri possunt, quũ uehemẽti molle et lene quoddã adiũgimus, aut discussorio quiddã adstringẽs admiscemus, iuxta tẽperaturam corporis cui medemur. Diuturnę aũt adfectiõi impossibile est per repellẽtia perfectũ

auxilium

auxilium adferre, maximè ubi ægroti corpus plurimo humore repletum, aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaq; sæpe in principio statim, aut paulò post omnino aliquid ex discutiẽtibus ad adstringentia adijcere cogimur. Si uero uehemens adfuerit dolor, etiam ea quæ eum mitigant adnectemus, atque quum multa omnino sint quę discussoriam uim obtinent, à mollioribus est incipiendum. Ab acribus enim inflammata exacerbantur. Ob eam igitur rem composita in usum uenerunt, tum ad reliquorum membrorum inflammationes, tum ad eas quæ fiunt in gurgulione, ueluti quum alumen miscemus cum iride Illyrica, aut thure, aut myrrha. Tu uero perspecta caloris in ipsa inflammatione magnitudine, consyderataq; influxus ad eam multitudine, atq; amplius in toto corpore humorum quãtitate ac copia perpensa, uel eorum quæ adstringunt, uel quæ discutiunt augebis mixturam. Optimum autem pharmacum ad inflammatos gurguliones, tum in principio, tum in uigore adhibitum existit hoc: rhois culinarij drach. VIII. florum rosarum drach. IIII. croci drach. II. costi drach. I. contusa & cribrata in uitro repone. Vsu uero expetente dimidium cochleare in duobus aquæ mulsæ aquosioris cyathis dissolutum ad gargarisandũ adsumatur. Vtilis est etiam eis pastillus ex croco, qui iris à quibusdam appelatur. Complectitur autem myrrhæ drach. VIII. aluminis liquidi drach. II. croci drach. VIII. dissoluitur in uino. Quidam etiam aloën adijciũt, quàm nos reprobamus. Hic itaq; pastillus fluidioribus, & magis humectis inflammationibus summe conuenit, dilutus in uino ac illitus. Miscetur etiam gargarismis. In corporibus durioribus prodest quoq; pastillus Musæ. Prodest etiam efficacissime pastillus Andronis, facit & id quod Asclepiades descripsit, lapidis agerati drac. IIII. floris lapidis asij drach. IIII. terræ samiæ drach. IIII. aluminis scissi drachm. II. croci torrefacti drach. II. gallarum drach. II. cõtritis utere. Hoc etiam nos usi sumus, inquit Galenus, optimumq; sæpe sumus experti: præter quàm quod statim à principio, & quum rubicundus & calidus existit inflammationis tumor, minime adhibendum uidetur. Vbi uero diutinum adest malũ, & corpus prius est euacuatum, semel tantum in usum assumptum, magnam statim ostendit utilitatem. Ad laxatam columnellam. Gallarum drach. XXXII. diphrygis drach. XII. illini cum melle. Aliud philosophi. Apparatur temporis necessitate instante. Inueteratum enim uires amittit. Nuces uirides accipe & exsiccato, & palmarum ossa, atq; de ipsis ubi uelis sufficienter exurito, & amborum æquales partes misceto, ac siccis tritis utitor. Sufficienter enim discussoria existunt. At uero quum in alijs adfectionibus, tum ad columnellas citra inflammationem laxatas, gallę omphacinę, salis ammoniaci, amborũ æquales partes, per cochleare admotæ, præter opinionẽ auxiliantur. Præclare facit & in his, cyrenaicus succus tritus adhibitus: qui si non adsit, ipsum laser. Aliud, ad columnellas laxatas. Mellis libram I. florum rosarum sexuncem, aluminis liquidi bessem, succi hypocystidos quadrantem. Alumen & mel simul decoquito, deinde reliqua trita adijcito, ac rursus paululum decoquito, eoq; utere aliquando aqua calida dissoluto, aliquando aqua mulsa ad gargarissandum, aliquando quoq; eius illitu ipsam columnellam reprimes ac eleuabis. Bonum hoc remediũ esse adstruit Galenus, eoq; uti iubet. Aliud, quod et colũnellas iam excidendas sanat: facit idẽ & ad ulcera gingiuas depascẽtia, omneq; oris ulcus serpens. Fructus spinæ Aegyptiæ, gallarum, fructus myricæ, balaustiorũ foliorum malabathri aluminis scissi, cassiæ, singulorum æquales partes. Vtere sicco.

Aliud, Asclepiadæ. Rosarum siccarum nõ madefactarum sextarium italicum.

licum

licum unum, nardi celticæ cũ radicibus ac circumsita ipsis terra, fasciculum manipularem unum: fimi columbini agrestis sicci ex ipsis nidis detracti drachmas III. myrrhæ drach. VIII. gallarum omphacitidum numero XLV. contusa & cribrata per arundinem insufflato, & per specilli cauum adhibeto. Aliud, siccũ ad ualde laxatas columnellas, itemq; tumentes. Piperis drac. I. myrrhæ drac. I. aluminis scissi drach. II. gallarum drach. II. contritis utere: euestigio enim eas firmant, ac resiccant. Aliud parabile, quod & ad laxatam & suffocantem columnellam ualet. Nitrum tritum digito excipe & adfrica, destillabit enim inde plurima pituita, eaq; cruenta & sanabitur. Aliud naturale, Philumeni. Picem liquidam accipe, eaq; extremum pollicis tui infice, alteraq; manu sincipitis capillos distende, ac picem illine. Recurret enim statim uua. Quod si quis omnino ab adflictione uuæ & tonsillarum securus esse uelit, quotidie per morborum interualla quum lauatur, & à calido lauacro egreditur, modicam frigidam aquam sorbendo deglutiat. Quod ipsum & ad tussim, & lateris dolorem, humidisq; stomachi uitijs multis utile fuit. Per ea itaq; quæ dicta sunt in naturam suam reducere gurgulionem oportet, omni conatu et molimine adhibito, neq; festinandum ad eius excisionem.

De ablatione columnellæ, ex Galeno. Cap. XLI

Quod si cõtinuè adfligat columnella, periculumq; sit ne suffocatio aut tabes inde inferatur: aut quum gracilis & loro similis fit, propterea quod alimentum nõ sentit, quod sanè aliquando accidere solet: aut quum resolutionem patitur: fit enim & hoc in aliquibus: tunc sanè refert utrum excidatur, an non. Optima eius auferendæ oportunitas existit, quum suffocatio urget, ut tum imminente periculo, ægroto auxiliũ feramus: itaq; quo manum cõmodius adferas, æger in splendenti & claro loco collocetur: & tunc quidem os eius diducatur: mox uero immisso forcipe producatur, ita ut uolsellam huic rei idoneã, iuxta medium ipsius columnellæ, aut magis adhuc inferius adhibeamus: atq; ita producta obtorqueatur. Obtorta enim uelut stupida efficitur, & uelut illaqueata curuatur ac liuescit, citra magnã sanguinis eruptionẽ. Quapropter immorari oportet aliquandiu, ac eam detinere quousq; æger tolerare possit: tuncq; auferre non supra forcipem incisione facta, sed ad eius fundũ. Quum enim pelliculis referta sit ipsa colũnella, et ob productionẽ cedat, prolixa sanè inspicientibus apparet. Vnde multi inexperti medici, siue per errorẽ, seu per ignorantiã altius incidentes, eam funditus auferunt, maximiq; incõmodi autores ægro existunt. Quare relinquere oportet fundũ eius circa palatum. Ab excisione aũt ægro offerenda est posca diluta, qua leniter os colluat. uehemens enim ipsius allabentis plaga, sanguinis eruptionẽ excitat. Quum aũt hinc morsum perceptat, aquã frigidam colluat, atque hæc uicissim fiant, donec sanguis sistatur. Sequentibus deinde diebus ex radicis dulcis & palmarum decocto gargarismus exhibeatur. Similiter & illitiones ad tonsillarum inflãmationes descriptæ. Porrò Galenus ait, ab excisione semper diphryge utor, donec cicatrix obducatur. Cicatricem enim tum huius mẽbri, tum reliquorũ omnium exulceratorũ probè cõstringit ac cõmittit.

De oris inflammationibus. Cap. XLII

Quum uniuersum corpus multitudine humorum redundat, aut unius tantũ alicuius noxij humoris multitudo in corpore augescit, conuenienter utimur incisione uenæ, aut purgatione, aut clysteri, & abstinentia ciborũ. Quod si neutrum horũ adfuerit ad localium auxiliorum opem statim confugimus: in principio quidẽ reprimendo per ea quæ adstringũt & frigefaciũt: Ex adstringentiũ

sylua

sylua est atramentum sutorium, & similia. Verum adeo fortibus, & quæ simul uim uenenosam complectuntur ac nociuam, minimè conuenit uti ad oris adfectiones sanandas, nisi magna cogente necessitate. Plurimum enim nocumentum infert, si quid ex his ad stomachum ac uentriculum fuerit delapsum, aut ad asperæ arteriæ extremum & pulmonem. Inest autem huiuscemodi remedijs & circa gustum insuauitas quædam, quæ quidem usus tempore molestiam infert, & permanet etiam totam diem. De fœminis quid attinet dicere? maximè opulentis, quę ob delicias in totum pharmacorum ad os descriptorum adfrictum ægrè ferunt. Iam & uiros quosdam uideas, qui non ob delicias solū, sed ex natura fastidientem stomachum habent, atq; huiusmodi pharmaca non ferunt. Itaque ea quæ ex stomaticis appellatis pharmacis, hoc est, quæ ori cōueniunt, mitiora existūt, crocum complectuntur, & myrrham, & alumen. Cæterum confectio ex moris, & malis punicis, & similes quædā, cum solo melle medentur, habentq; gustum amplius suauem. Quin & confectio ex succo nucum cum solo melle apparata suauem exhibet saporem. At uero succus mororum pro debiliore habendus est pharmaco. Fortius uero, et quod nulli inferius existit, est succus corticis nucum. Inter hæc medium tenet, quod ad uim adstrictoriam attinet, succus mororum nascentium in rubo. His singulis admiscere potes, siquidem uehementius efficere uelis pharmacum, succum uuæ acerbæ, nondum maturæ, pari pondere: aut si id non uideatur, eius dimidium. Andromachus conijcit, croci, myrrhæ, succi uuæ acerbæ immaturæ, aluminis scissi, singulorum drachmam unam.

Illitiones stomaticæ ori commodæ. Cap. XLIII

Confectio ex moris.

Confectio ex moris sic adparatur, quemadmodum docet Eras: Succi mororum heminas V. uini austeri heminam I. mellis heminam I. Succum unà cum uino decoquito, donec ad strigmentitiam crassitudinem redigatur: deinde adiecto melle rursus decoque, donec probè cogatur: deinde in pila eis admisce croci sesquidrachmam, myrrhæ sesquidrachmam, omphacij sicci sesquidrachmam. Optimum autem est omnibus oris illitionibus simul incoquere, radicis dulcis drach. VIII. ad eiusmodi sanè mensuram, qualem præscripsi. Est enim radix dulcis natura mitis, & ob id asperitatem ex astringentibus illatam lenire potens. Facit, inquit Eras, hæc confectio tum ad tōsillas, tum ad inflammationes oris, illita, & gargarismi modo colluta. Poteris autem succum mororū cum solo melle adparatum, in usum recondere, ob dulcedinem ori commendandam.

Confectio ex malis punicis, Galeni. Accipe mala punica in uigore perfecta, matura, & recentia, ita ut ex triplici eorum differentia, dulcium, acidorum & austerorum, æquales partes unà cum corticibus in mortarium coniectas, cōtundas, & ab eis succum exprimas: deinde confectionem adpares hoc modo. Conijce succi heminas V. mellis heminam I. radicis dulcis drach. VIII. Primum uero succum cum radice dulci decoquito, ac percolato, deinde adiecto melle simul coagmentato, & utitor. Hæc confectio commodius exhibetur his qui oris inflammationem patiuntur, habentq; simul stomachum fractum & qui cibum auersatur. Vtilis est etiam bibita ad alui adfectiones. Expedit aūt ei, uelutireliquis oris remedijs adijcere, in principio quidem ea quæ adstringūt, circa uigorem, ea quæ concoquunt, iuxta inclinationem, ea quæ discutiunt. Facit etiā ad oris ulcera, & quæ adpellantur Aphthæ. Confectio ex malis punicis, Asclepiadæ. Pharmacum ad os prosperè accōmodatum, quod etiam ad ulcera serpentia

pentia conducit: Succi mali punici Italicos sextarios VI. mellis librā I. croci drachmas IIII. myrrhæ dra. IIII. Succū per se satis diu decoquito: deinde adiecto melle rursus donec probe coagmētet, decoquito: postea in mortario crocū et myrrhā simul cōmittito, atq; hoc, ut maximo remedio, utitor. Remediū oris ex musio, Andromachi: quo inqt, ut pulcherrimo utor. Gallas numero XXX. ihois quo coria inficiunt chœnicē I. musti optimi ex uua aminea alba sextarios VI. gallas cōtusas unà cū rhoē per diē et noctē in musto macerato: deinde ad quartas decoquito, et per linteolū percolato: rursumq; succū donec mellis speciē accipiat, decoquito, & adiecta croci drach. I. aluminis scissi drach. I. myrrhæ drach. I. probè misceto & in usum recondito. Facit enim & ad aurium & sedis quoq; exulcerationes.

Confectio ex succo uuæ acerbæ, ex ferula medicamentario libro. Sorani. Illitio ad os adparata ex succo uuæ acerbę, incipientibus inflammationibus accommodata. Valet etiā ad humore prægnantes gingiuas, et ulcera pura tonsillarum. Succi uuæ acerbæ ad coagmentationē decocti sextariū I florum rosarum drach. XII. croci dra. IIII. mellis heminā I. adpara ut prædictū est. Eodem modo etiam adparatur confectio ex succo malorū cotoneorum, & pirorū, pirastrorūq; & mespilorum, ac mororū rubi, similiterq; ex aliorū pomorū succo, atq; item cornorū: nisi quod plus mellis iniicitur ad ea quæ magis adstringunt. Succus enim pirorū et reliquorum pomorū ac fructuū aliquando æqualē portionē mellis admittit. Eorū uero quæ plurimū adstingunt, ueluti est succus corni, aliquando duplum mellis suscipit. Confectio ex nucibus, Galeni. Fit etiam ex succo uiridium nucū pharmacum ori commodū, hoc modo. Extrinsecum corticem nucis uiridem, quo tinctores utuntur, in pilam coniectū contunde, succūq; expressum per linteolū excola: eiusq; heminas V. mellis heminā I. & radicis dulcis dra. VIII. hoc modo cōmitte. Succum unà cū radice dulci usquequo cogatur decoque, & percola: deinde adiecto melle simul decoque rursus, ac utere iuxta eam quā describemus methodū. Est itaq; pharmacum ex nucibus omniū efficacissimū. Verum stomacho utilissimum existit id quod ex malis punicis est confectum.

Summaria doctrina de usu omnium illitionum ad os adparatarum. Cap. XLIIII

In principio inflammationū, omnibus oris remediis utiliter quiddam admiscetur ex his quæ restrictoriæ facultatis existunt ac repellūt. Quapropter commodum est solū succū cū melle adparare ac reponere: Sunt aūt restringētia parabilia quæ in principio miscere cōuenit: rosæ, flos earū, baccæ myrti, myrtus ipsa, lentiscus, rubus, omphaciū. Post hæc cytini & balaustia, mali punici cortices, gallæ, fructus spinæ ægyptiæ, omnia aluminis genera, rhus tū culinarius, tū quo coria inficiuntur: horū unumquodq; aqua decoquitur donec probè cogatur, atq; ita percolatū decoctum illitionibus cōmiscetur. Optimus est etiā mali punici succus in principo ammistus. Frangēda aūt sunt ipsa mala ac contūdenda in mortario unà cū corticibus suis. Deinde exprimēda ac percolanda decoquendaq; donec in totū cogantur, atq; sic in præsentes illitiones ex eis ammiscendū est. Quod si sumptuosius adparare uelis pharmacū, nempe diuitibus utendum, adiicies corticem cassiæ, indicam nardū aut celticam, aut folium malabathri. Post principium autem ubi constiterit influxus, sufficit confectio ex moris, croco modico ac myrrha adiecto, ad inflammationis concoctionem. Quum uero ad uigorem peruenerint inflammationes, parum utendum est illitionibus oris. Verum collutionibus & gargarismis mitioribus inflammationem concoquere oportet, uelut est ea quæ ex furfuribus fit, & radice dulci. Aliquando etiam remedium

oris ipſum decoctum ex caricis conſtans gargariſſandũ exhibere conuenit aqua
mulſa permixtũ, aut ſapa calefacta, aut cum ſola aqua calida, non præſente melle
aut ſapa. Optimũ cenſetur circa inflammationũ uigorem oleum lentiſcinũ con-
duplicato uaſculo calefactũ et ore retentum: uerũ cauendum ne ſit inueteratum.
Vbi uero iam cõcocta fuerit inflammatio, & dolorũ uehementia quieuerit: tum
ſane & diſcuſſoria ad oris remedia admiſcemus, cuius generis ſunt, hyſſopũ, pu-
legiũ, thymus, calamintha, thymbra, mẽta, in ſapa, aut aqua mulſa decocta et per-
colata, ita ut ex decocto cuiuſcũque tandẽ iſtorũ oris remediũ permiſceatur. Ex pa-
rabilibus diſcuſſorijs eſt decoctũ caricarum ad mellis ſpiſſitudinẽ redactũ. Nam
ſingula prædicta efficaciora fiunt, ſi diutius coquãtur. Fortius aũt prædictis exi-
ſtit ſpuma nitri, & nitrũ ipſum maxime Bernicarium uſtum, atque nitro adhuc
potentius eſt ſulphur uiuũ. Porrò ad diuturnas & obduratas inflãmationes adhi-
benda ſunt ea quæ præclarius diſcutere poſſunt: contuſa uidelicet ac cribrata, de
quorũ numero hæc ſunt. Si diuites exiſtant ægri, coſtus, & amomũ, & quod ap-
pellatur macer, perquã calidũ & adſtringens: et ſuccus ſanè cyrenaicus ad diſcuſ-
ſionem obduratarũ inflammationũ aptiſſimus, aut aliquis eorũ qui ei ſucceſſe-
runt, uelut eſt laſer. Pauperibus aũt pro ſumptuoſis illis pharmacis adijcere con-
uenit dictamnũ, aut acorũ, aut meon, aut pyretrũ, aut parũ cardamomi, aut ſina-
pis. Sit autem pondus ſingulorum quæ adijciuntur, iuxta eam quam in princi-
pio diximus apponderationem. Nimirum ut ad libras quinque ſucci, una mellis
adijciatur, & annexorum ſint drachmæ quatuor uel quinque.

De tonſillarum inflammationibus, ex libris Philumeni. Cap. XLV

Tonſillæ frequẽtiſſime inflammationẽ incurrunt: calidi enim & humidi ſunt
earũ loci. Verũ hac adfectione magis arripiuntur hi qui plurimo ſanguine abun-
dant: & pueri, utpote mixturã habentes tenerã et multo cibo ſe explẽtes: et infan-
tes adhuc lactẽtes ex hauſtu lactis id malũ cõtrahentes. Infertur aũt hæc adfectio
plerũque à nimia meri potione, & à multa ac auidiore deuoratione ciborũ, maxi-
me acriũ et aſperorũ: acciditque ita adfectis difficultas trãſglutiẽdi, et dolor aliquã-
do etiã febris. Incipiẽte itaque inflãmatione, cibum ſubtrahere oportet, et aquę po-
tum exhibere, præſertim febre ſimul irruẽte. Exhibẽdi etiã gargariſmi adſtringẽ-
tes & repellentes, uelut eſt lẽticulę decoctũ, cum roſis, myxis, et palmis: reliquaque
quæ in principio inflãmati gurgulionis adſumũtur. Cauendũ aũt ne mel in prin-
cipio ad gargariſmos cõijciamus, ne per acrimoniã malũ irritemus. Verum quũ
uehemẽtius adfectio ipſa inualeſcit, et periculũ ſuffocatiõis ſuſpectũ eſt, uena cu-
biti incidenda eſt, repetita ſanguinis detractione: maxime ſi iuuenis ſit æger, &
multo ſanguine abũdet. cibi aũt offerendi ſunt ſorbiles et uentri cõmodi: quod ſi
uenter nõ probè egerat, inijciẽdus eſt clyſter: infantiũ uero uentres glãde immiſ-
ſa, et ſedis illitionibus irritare oportet. Poſt euacuationẽ gargariſſent decoctionẽ
furfurũ calidã, aut ptiſſanæ ſuccũ, in quo decoctę ſunt uuæ paſſæ, aut ſapã tepefa-
ctam, aut decoctũ radicis dulcis, aut paſſum cũ decocto ficuũ et hyſſopi. Hęc oĩa
tepida exhibẽda ſunt: frigus enim nõ tolerãt inflãmata, ſicut neque plurimũ calo-
rem. multũ aũt proderit oleum amygdalinũ auribus infuſum. Extrinſecus leniter
fouere cõuenit ſpongijs expreſſis, et cataplaſmata quoque imponenda ſunt ex fari-
na ordei aut ſemine lini, aut fœni græci, aut his ſimul mixtis. Remittente autem
iam inflãmatione & decreſcente, mel in gargariſmos admiſcere conuenit: quod
in principio & in augmento minime facere oportebat: quo tempore etiam ca-
lidiores gargariſmi proſunt. Extrinſecus autem lana mollis oleo tincta collo
circumponenda. Quod ſi ex uſu acriorũ collutionum aut illitionum inflamma-
tio exaſperetur, & mordacitas inde accidat, leniores gargariſmi colluendi ſunt,
quæ-

quales sunt, succus ptisanæ, aut halicę, et micarũ siliginearum cremores, qui tepidissimi offerantur: lac etiã tepidum gargarissandũ. Remittente aũt inflammatione & dolore, prædicta oris remedia sunt illinenda, immisso digito medio, ita ut cum leni adhibita illitione partes tonsillarum, quę intumuerũt, comprimantur, quo contentam in se materiam excludant. Verũtamen non uiolenter comprimere oportet, quemadmodum quidam faciunt, qui autores ob id fiunt, quo inflammatio amplius augeatur. Si tamen obtigerit aliquis ab eiusmodi curatione lesus, contenti erimus exhibitione gargarismatum lenientium, nihil illinentes. Permanẽte uero ac immorante diutius inflammatione, atq; ubi tõsillæ ipsæ subrubri coloris fuerint, neq; melius à prędictorum remediorum admotione habuerint, permutationẽ in pus expectare oportet: cito enim tonsillæ abscedũt. Abscessu aũt facto, inflãmationis signa augescũt, et exacerbationes ad uesperã fiunt fortiores, cum horrore & inæqualitate: aliquando etiã cum febre. Quare ubi suppurationẽ futurã speramus, coadiuuare oportet ut quàm citissimè fiat. Sint aũt gargarismi eis exhibendi calidiores, uelut aqua mulsa calida, & decoctũ caricarũ ac hyssopi. Verũ ad molliendos et maturandos tõsillarũ abscessus, maximopere auxiliatur unguentum quod appellatur ægyptiacũ, quod ex resina terebinthina, & melle et oleo dulcissimo adparatur: & extrinsecus cataplasma impositũ ex ordeacea farina & fœno græco cum decocto caricarũ & altheæ ac melle. Quũ aũt pus perfectũ fuerit, dolores minuunt, et inflammationis tumor mollior redditus digito cedit: tunc sanè acriores collutiones exhibendæ sunt, atq; prædictę quoq; oris illitiones. In cibo accipiãt frusta panis aqua macerata quàm maxima, et reliqua similiter quę eis pro cibo offerũtur aceruatim ingerãt. Vehemẽtiore enim ex his circa tonsillas obuolutione facta, cõsimili modo tumores adficiũtur, ueluti sectionem sustinerent. A ruptura aũt aqua mulsa gargarissanda per se, postea etiã admixta lenticula & rosis, atq; his sanè immorandũ est, donec penitus ad cicatricẽ perducatur. Neq; uetat sæpe adijcere quiddã ex prędictis oris remedijs. Quod si ruptura eis serius cõtingat, ob soliditatẽ uidelicet corpusculorũ incumbentiũ, inferatq; inflãmatio ipsa dolorẽ, diducere abscessum cõuenit ad proliciendã puris excretionem. Leonidæ. Itaq; si perfectæ ætatis sit æger, eum desidere facito, postea diducto ore linguã cum specillo lato, aut instrumento linguæ deprimendæ apto, deprimito, ipsumq; abscessum cum scalpello aut acicula penetrante diducito. Si uero puer sit æger, caput eius intra genua eius qui manũ admolitur cõtineatur. Deinde facta abscessus dissectione caput eius inclinetur ad humoris cõmodiorẽ exclusionẽ. Ab opere aũt patrato aquã lactei teporis frequẽter colluãt. Post multam aũt intercapedinẽ ab opere patrato, & insequẽtibus deinde diebus aquam mulsam gargarissent: adhibeaturq; eis unguentũ ad exulceratas tonsillas cõueniens: quale est quod ægyptiũ croceum adpellatur, et quæ ei similia existũt. Est autem ægyptium hoc. Vnguentum ægyptium croceum. Croci dra. III. mellis sesquilibram, olei rosacei sextantem, succi fœni græci & seminis lini decocti quadrantem. Crocum in succo dissolue: deinde oleo adiecto, ea simul commisce, & mel prius despumatum conijce, & permixtis utere.

De crustosis & pestilentibus tonsillarum ulceribus. Cap. XLVI

Crustosa & pestilentia tonsillarũ ulcera ut plurimum nullo præcedente tonsillarum fluxu incipiunt, aliquando aũt à consuetis fieri inflammationibus, maxime efferatis perficiuntur. Fiunt autem frequentissime pueris, atq; etiam ætate iam perfectis, maxime his qui uitiosis humoribus abundant, in his quæ uere cõtingere solẽt pestilentibus cõstitutionibus. In pueris uero oris ulcere, quod aph-

tham uocant,pręcedente omnino perficiũtur. Sunt aũt partim alba, maculis similia, partim cinereo colore, aut similia crustis, quæ ferro inurũtur. accidit autẽ ęgris siccitas in trãsglutiẽdo, & suffocatio coaceruatim incidit, maxime quũ rubor subeat mentũ: aut ubi hæc acrimonia præterierit. Nome quæ depascitur, locos excipit, succeditq́ȝ unà putrefactio. Archigenis. Festinanter itaqȝ auxiliũ adferre oportet, his qui sunt ætatis perfectę, atqȝ cõfidenter uenã brachij incidere, siquidẽ nihil sit quod id fieri prohibeat. Multæ em̃ uirgines circa uigoris ætatem mensiũ purgationẽ appetentes, hac affectione apprehẽduntur, quæ præcipuæ uenæ incisione opus habẽt. Incidendę aũt sunt in eis tali uenę, et unica sanguinis detractione facta euacuandæ, non aũt ad usqȝ animi defectionem. Deinde glandulis et sedis illitionibus ac clysteribus utendũ erit: itẽq́ȝ cucurbitulis iuxta lumbos, ac colligationibus extremitatũ, atqȝ omnibus modis conandũ est ut diuersio ab affectis partibus fiat. Postea etiã gargarismis uti cõuenit: uelut est lenticulæ decoctũ, & myxarum ac palmarũ cum melle & ptisanę succo: deinde furfurũ decoctum in decoquendo uiscosum factũ, adiecto melle. Potest etiã remediũ oris ex moris, et maxime id quod ex malis punicis cõstat, colluendũ exhiberi, hydromelite permixtũ. Philumeni. Infarcitur aũt hydromeliti & costus et iris, ac aristolochia, et similia post principiũ. Probe aũt facit id quod ad columnellas præscriptũ est, siccum pharmacũ ex rhoë, flore rosarũ, crocoq́ȝ & costo. *Foliorum etiã glaucij siccorũ decoctum optime facit*, quanquã gustus uehemẽter amari existat. Ego aũt et glaucij succo, cuius ad collyria usus existit, in aqua mellis meraciore diluto, pro gargarismate utor, aut etiã cum iridis decocto. At uero *fruticis ipsius sicci, glaucij inquã*, contusi & cribrati optimus usus existit si insuffletur. Conandũ aũt est in uniuersum ne digitũ quidẽ locis admoueamus, aut leni saltẽ tactu manũ admoliamur. Et em̃ inscij ad quos maxime in rebus dubijs homines confugiũt, uehementius illinunt, simulq́ȝ inflãmatum locũ cõprimũt, simulq́ȝ crustã detrahunt: quod minime facere conuenit prius quàm eleuatam, & uix innitentẽ crustam cõspiciamus. Quod si enim adhærentẽ adhuc crustam auellere aggrediamur, ulcerationes magis in profundũ procedũt, et inflãmationes cõsequunt, augenturq́ȝ dolores, et in ulcera serpẽtia proficiũt. Itaqȝ sicca quidẽ remedia insufflare cõuenit: liquida uero cũ pinnula illinire, ita ut quantũ licuerit quàm *penitissime pinnulã immittamus*. Vtendũ est etiã compositione ex semine rutæ syluestris ad anginã descripta et ea quæ ex ustis hirũdinibus cõstat, ita ut cũ melle liquefactas illinamus, & cũ hydromelite permixtas colluendas exhibeamus. Profuit etiã aliquibus aristolochia, et iris, & chalcitis adhibita cũ melle. Aliquando etiã Andronis et Musę pastilli. Mirabiliter aũt crustas aufert caninũ recrementũ melle illitũ, & ustarũ hirundinũ cinis, & centaureę minoris ustæ cinis cũ melle, & cochlearũ terrestriũ maxime nudarũ ustarum cinis cum melle. His uero de quibus medici desperarũt, fel crocodili exiccatum et tritũ ad crustã insperge, aut illine cũ melle. Oportet aũt post irritatiões à pharmacis eiusmodi factas, lenire cũ radicis dulcis decocto, et qui ex uino scybelite, mastiche chia, myrrha & croco constat gargarismo, deinde cũ amylo & tragacantho. Cohibito aũt iam ulcere pascẽte, lac gargarissandũ, samia terra permixtum: et febriũ quoqȝ curã habere cõuenit: uehemẽtes enim incidere solent: atqȝ in repurgandis explanandisq́ȝ ulceribus maxime sollicitũ esse: cõuulsionẽ enim infantes plurimi passi sunt in ulcerũ repurgatione: aliqui uero uia transglutiendi exiccata, sunt strangulati. Sunt etiã quibus corrodũtur gurguliones, atqȝ *ubi diutius perstiterint ulcerationes*, & *in profundum proserpserint*, cicatrice

trice iam inducta, astrictiorem uocē edunt, reflectiturq; ipsis potus in ipsas nares. Nam & ego puellam noui quæ post quadragesimū tandem diem consumpta est, quū se iam à morbo recolligeret. Verū ad septimū usq; diem plurimi periclitantur. Vbi uero inflammationes & ulcera serpentia semper amplius extendantur, forinsecus fomentū adhibere oportet, & cataplasmatis cōmunibus uti, cum cautione ne refrigeremus. Feliciter enim res procederet si intrinsecus detentam materiam extra queant transferre. Contegantur itaq; semper post cataplasmata, partes circa mentū, cum nardino & cyprino cerato, cū circumpositione lanarū mollium. Vbi aūt crustæ solutę fuerint, et ulcera ipsa mundata, antheris, hoc est, floridis remedijs utendū est. Sanant enim in totū ulcerationes ipsas, tum siccæ adhibitæ, tum illitæ cū melle. Sunt aūt crustarū tum oris, tum tonsillarum, cōposita pharmaca huiuscemodi. Asclepiadæ illitio ad exulceratas inflāmationes. Florū rosarū dra. VIII. croci dra. IIII. balaustiorū dra. I. myrrhæ dra. I. nucū pinearū repurgatarū dra. III. Subactis melle ad illitionē utere. Asclepiadę, ad oris putredines. Rhois culinarij dra. IIII. acacię dra. I. omphacij dra. I. medullæ ceruinæ aut uitulinæ dra. IIII. in uino dulci diluta, melle despumato excipe, & ad illitionem utere. Andromachi remediū oris odoratū ac tenerū, ad inflammationes ac crustas optimum. Nucum pinearum depuratarū drach. III. amyli dra. II. aluminis scissilis dra. I. florū rosarum dra. I. croci dra. I. mellis quantum suffecerit. Aliud, ad omnes tum oris tum tonsillarū adfectiones. Rhois culinarij dra. IIII. florum rosarū dra. I. croci dra. I. costi dra. I. illine cū melle, aut cum aqua mellis gargarissandū exhibe. Critonis ad crustas. Misy assatum aut crudum illine cum melle: statim enim eas tollit. Sint aūt misyos dra. III. et libra una mellis, quo modo etiam uti poteris chalcitide. Archigenes aūt inquit: Ad crustas optime conuenit stercus caninū cum melle: quod tum optimū erit, quū ossibus canes fuerint nutriti. Magnopere enim auxiliatur, neq; odium sui inducit in cibo oblatum. Licebit etiā uti plurimis eorum quæ ad anginam descripta sunt auxiliorum. Aliud Archigenis, ad crustas in ore. Hirundinū ustarum et stercoris humani ęquale pondus cum melle illine. Accipiendum est stercus nō quodcūq; obtigerit, uerum puerum biduo prænutrire oportet pane & lupinis, ac uino modico, atq; deinde tertia die stercus eius accipere & exiccare, atq; repositum seruare. Vsu uero expetente contrito uti. Efficax enim & ad anginas existit. Experti etiā sumus, inquit Galenus, pharmaca à Sorano descripta præclare facere, quę sanè ille iuxta dictionū seriem descripsit. Remediū ad crustas oris, cōferens et ad gingiuas humore prægnantes et graueolentes. Misyos usti dra. VIII. iridis illyricæ dra. IIII. croci dra. I. in puluerē redige, ac pyxide lignea repone. Vtere aūt per se uel cum melle. Florida cōpositio, ad prædicta similiter efficax. Iridis illyricæ dra. IIII. sandarachæ dra. IIII. cyperi drach. IIII. aluminis scissi dra. II. myrrhę dra. II. crocomagmatis dra. II. in pulueres redige ac utere. Quidam etiam flores rosarum, et gallas adijciunt, singulorum dra. II. Vtere autem ad putrefacta, et ad abscessus gingiuarum sicco: ad crustas uero cum melle. Philagrij, ad oris errosiones. Seminis lentisci nondum denigrati drac. IIII. gallarum dra. IIII. costi dra. I. folij dra. I. utere. Theodori, ad tonsillarum ulcera, gingiuarūq; et pudendorū, ad putrefacta & carbunculos. Aluminis scissilis, sandarachæ, myrrhæ troglodyticæ, singulorum æquale pondus accipe, ac utere sicco. Hermi, ad omnes oris adfectiones, ab ulcere quod aphtha adpellatur usq; ad crustas & carcinomata. Ericę semen tritum, succo hyoscyami excipe, & utere cum melle. Aliud, ad ulcera quæ serpunt in ore, gingiuis, ac lingua.

gua. Misy cum succo foliorũ uitis albæ, quã bryoniam adpellant, dilue, & con-
iecto simul melle tere, ac ad illitionẽ utere. diuinitus extergit ac repurgat. Vbi
uero repurgata fuerint et carne expleta, bryoniæ radicem cõtusam et in pulue
rem redactã adhibe. Ea eñ ad cicatricẽ perducit. Aliud eiusdẽ, ad oris putrefa
ctiones, ulcerationes, & ulcera quæ serpũt. Foliorum uitis albæ quadrantem,
aluminis scissilis trientẽ, misyos crudi dra. IIII. atramenti sutorij dra. II. contere
quousq; arida fiant, et in puluerem redactis utere siccis. Repurgat, explet, repri
mit illatũ fluxum. Ego uero pręcedens expertus sum. Collutione aũt utendum
est ad oĩa oris ulcera, & ea quæ serpũt putrefactionesq;, et gingiuas denigratas.
Verbenacæ rectæ decocto ex uino, quod calidũ ore retinendum exhibe. Ali
ud diuinum remedium. Oleæ uiridis folia aqua decocta colluenda exhibe.

De angina, & eius speciebus, ex Galeno. Cap. XLVII

Anginæ quatuor differentiæ existũt. Vna, quũ fauces fuerint inflãmatæ: fau
ces aũt pharinga Gręcis adpellatã, uoco intra os locũ, ubi tũ stomachi, tũ asperę
arterię extrema cõueniũt. Altera, quũ neq; circa oris regionẽ, neq; iuxta fauces,
imò nec forinsecus, quicquã adparet inflãmatũ: & tamẽ suffocationis sensus infe
stat ægrũ iuxta asperæ arteriæ extremũ. Tertia, quũ exterior gutturis regio unà
cum interna fuerit inflãmata iuxta mentum. Ad hęc autem et circa ceruicẽ quę
dam adfectio oboriri solet, ex luxatione & dicessu cuiusdã in collo uerticuli in
anteriorẽ regionem: unde cauus adparet locus, et quũ extra attingitur, dolore
adficitur: quod cõtingit ob distracta intrò uerticula, & consistentẽ circa muscu
los fauciũ aut extremitatis arteriæ inflãmationẽ. Hæc aũt species propriè cynã
che à ueteribus est adpellata. Lingua enim à luxato uerticulo, iuxta radicẽ suam
impulsa, ex proprijs locis excedit, et difficultas magis circa respirationẽ infestat,
unde coguntur aperto ore semper hiare, atq; aërem adtrahere. Omnes aũt præ-
dictæ adfectiones cõmunem habent difficultatẽ transglutiendi: ita tamen ut in
alia plus, in alia minus hoc malũ augescat. Accidit etiã eis potũ adsumptum ad
nares reflecti. Atq; hę sanè sunt adfectiones: curatio aũt earum in paucis uariat.

Aretæus aũt inquit, Anginæ caussæ multæ existunt, maxime aũt frigiditas
magis quàm ardores, & plagæ, & ossa ex piscibus ad tonsillas impacta, & potus
frigidę, ebrietas, nimia satietas, & quæ spiratione attrahuntur mala. Archige-
nes aũt ait: Occultæ anginæ caussam esse in quibusdã, neruos qui ad stomachũ
deferuntur, dum male adficiuntur, & post inferioribus mẽbris pulmoni inquã
& cordi respirandi principiũ inflammant. Arterijs uero quæ carotides adpellã
tur, itemq; alijs adiacentibus inde inflãmationem transmittunt. At uero quod
hi qui sic adficiuntur nõ fiant attoniti, inde est quod huius adfectionis caussa in
temperies sola existit, nõ etiã coartatio locorũ. Conueniũt igitur, inquit Archi
genes, eis ea quæ uomitoriã uim obtinent, uelut est elateriũ, & squama æris illi-
ta cum melle. Ego aũt, inquit, ab occulta angina præhensos ex sinapis gargaris-
mo releuo, moxq; in balneũ induco, atq; ita multos à periculo liberaui, quibus
adfecta particula, obliuioni tradita fuit, per distributionem uidelicet in uniuer
sum corpus sanatos. Aretæus aũt inquit: Cucurbita accipiatur, primumq; infra
umbilicum adhibeatur, mox ad latera deorsumq; & scapulas, ita ut assiduè à lo
co uno ad alterũ transferatur, & in admotione ex supernis locis deorsum traha
tur. Quod si uehementer urgeat suffocatio, sinapi aqua tritũ et uili pãnicalo ex-
ceptum pectori impone. Ad delingendũ uero conueniũt eis: sinapi, nitrũ, hys-
sopum, scilla assa, sulphur uiuũ, omnia paribus portionibus cũ mellis cochleario
permixta delingẽda exhibe. Archigenes. In principio igitur cõpendiarium
& præ-

& præceps auxilium omnis angina requirit, quandoquidẽ aũt ferè iuuenibus
accidit, eueſtigio cubiti uenã eis incidere oportet, niſi quiddã maioris periculi
impediat: auferre aũt ſanguinẽ parce, non uſquequo animi defectio ſequat: citi
us enim hi animo linquuntur, et aliâs ſanè ex refrigerationib. et animi defectio
ne perfacile materia à faucibus ad pulmonẽ defertur, & ineuitabile periculũ in
fert. Curandũ etiam ut modica fiat diductio uenæ. Nã quũ in alijs, tum in ma-
gnis uenæ diductionibus aceruatim animi defectus irruit: neq; tamẽ anguſtio
rem facere uenæ inciſionem conuenit, ne ſanguis uelut percoletur, & craſſior
eius pars intus remaneat, quæ cauſſa huius adfectionis exiſtit. Vtilis eſt autem
eis repetita detractio in ſequenti die, niſi præpediat ægri timor, aut animi deli-
quium. Quod ſi quid uenæ inciſionem fieri prohibeat, per clyſterem infunden
dum eſt centaureæ, abſinthij, calaminthæ, & ariſtolochiæ decoctum, admixto
melle et plurimo nitro: poſtea etiã purgatiua danda, quę magis pituitam ducũt:
conuenientiſſimum autem aliquando in angina eſſe uidetur, elaterium: uerum
non oportet niſi cum ſero lactis & cnico in ſero cocto ipſum propinare. Con-
uenirent etiam eis ex aloë & colocynthide catapotia, ſi modo queant ea deglu
tire. Si uero cõfidentior contingat medicus, bonum eſt et hieræ Archigenis ex
colocynthide drac. tres, cum aliqua ex prædictis decoctione per clyſterem in-
fundere, ubi prius aliquo ſtercorũ eductiuo euacuauerit. Poſt uniuerſales aũt
euacuationes, cucurbitas, adponere oportet, et ſiquidem tumor circa maxillas,
aut ſub mento perſiſtat, in ipſum tumorẽ, & cum ſcarificatione plurimum ſan-
guinem extrahere, ſaleq; reſpergere ſciſſuras, et cõfricare. quod ſi nullus extrin
ſecus tumor adpareat, ueluti fieri ſolet in ea quæ occulta adpellat cynanche, re-
tro ſub colli neruo infigẽda erit cucurbita iuxta primũ uerticulũ, et cõſtanti ad-
tractione utendũ, & frequentius cucurbita auellenda. Ea enim inſtantia factis
uertebratũ diſceſſibus, ac luxationibus probe ſe opponit. Deinde ubi pauliſper
à reliquorum remediorum adhibitione quieueris, cataplaſmatis utendum, tum
eadem die, tum etiam in ſequenti. Maiorem uero ſpem in ſequentibus diebus
in illitionibus & gargariſmis reponere conuenit. Itaq; ubi initiũ ſit cum multa
inflammatione, ea quæ leniter adſtringunt offerenda ſunt primũ: uelut eſt roſa
rum, lentium, palmarumq; decoctum, flos roſarum ex hydromelite, rhus cum
hydromelite decoctus, & decoctum myxarum. Quod ſi excoriatio contingat
corpuſculorum, panis cremor exhibendus eſt calidus, aut furfurum decoctum
colluant, aut etiam lac ſolum. Ego autem, inquit Archigenes, ſiccum pharma-
cum in promptu habeo. Ex rhois culinarij drachmas VIII. florum roſarum
drachmas IIII. coſti autem & croci, cuiuſq; drachmas II. Ex quo ſanè in aquam
mulſam inſpergo, & in gargariſmate utor, atq; inflammationes et ulcerationes
tonſillarum facillime ſano, etiamſi contingant quibus illæ ad ſummum progreſ
ſum minentur. Quin & illitiones manſuetiores inflammatis cõmodæ ſunt, ue
lut eſt ea quæ ex moris coſtat, & rhois culinarij cremor in hydromeliti coctus
donec cogatur. Oportet autem præmacerare ſufficienter rhoëm ipſum, do-
nec abunde aqua mulſa ex eo colorem accipiat, & in ſapore uim eius repræ-
ſentet. Probe etiam facit mali punici integri unà cum corticibus fracti ac con
tuſi ſuccus melle permixtus: ita ut ad ſucci partes tres una mellis conijciatur, &
donec cogatur decoquatur, ac illinatur. Quod ſi ad nullum dictorum reme-
diorum malum cedat, ſed ſemper multitudo humorum augeſcat, uenæ ſub
lingua incidendæ ſunt, aut quæ ſunt in fronte, aut etiam circa magnos angulos
oculorũ: forinſecus aũt aſſidue lanæ circum collum ponantur oleo calido made

factæ,aut ceratũ ex oleo cyprino adparatum adhibeatur ,aut ſi malis ex gleuci-
no ſiue muſteo. Quod ſi diutius moram traxerit,abſceſſum expectare oportet,
& tum ſanè conuenientius erit ficuum doco˜tũ ad colluendũ:multoq; magis ſi
hyſſopum ei coniiciatur . Neq; uero incõmodus fuerit in his qui aliquo modo
ſunt exulcerati,crocus cũ aqua mulſa,& decoctũ radicis dulcis . In uigore autẽ
omniũ utiliſſimus exiſtit ſuccus ptiſanæ aut halicæ ore collutus:nam et à multis
minis liberat,& abſceſſus metũ eximit cõfeſtim. Qui ſi nõ adſit,furfures probe
cocti ei ſuccedere poſſunt Atq; hęc quidẽ his cõueniũt. At in angina ſiue inflã-
matione ac ulcere,ubi ſola multitudine ægri obturati periclitãtur,in his quæ a-
criora ſunt periculũ eſt faciendũ. Sunt enim tunc etiã in principio cõuenientio-
ra,poſt uniuerſales tamen euacuationes: itaq; hydromeli meracius profuerit,ſi
cũ eo hyſſopũ aut origanũ decoquat. Si uero in ſuperiorib. partib. aut iuxta fau-
ces malũ perſiſtet, ſinapi tritũ cũ aqua mulſa et percolatũ gargariſſandũ exhibe-
bimus. Cõuenit etiã caſſiæ decoctũ,& iridis,& radicis panacis,gentianæ,cen-
taureæ,ariſtolochiæ,agarici,& radicis cucumeris agreſtis: unũquodq; aũt cum
hydromelite ſatis diu decoquatur,donec ſucculentũ reddatur. Vſus ſum etiã in
occulta angina ex ſinapi gargariſmo , & ſæpe à periculo ægros liberaui. Illitio
aũt his ualde conueniens,his inquã, qui citra exulceratione angina patiuntur,
eſt ea quæ ex ſemine rutę ſylueſtris adparatur: & quæ ex uſtis hirũdinibus con-
ſtat: quarũ adparatũ paulo poſt unà cũ aliis remediis deſcribã. Iuuantur etiã ſo-
tu uaporis intra os accepto,hoc modo. Origanũ,hyſſopum,ſatureiã,fœniculi ſe-
men,cũ aceto plurimo et nitro feruefacito,in olla diligenter operta,operculo fo-
ramen habẽte in medio,deinde arũdine ori ægri et foramini adaptata, ſinas fo-
ueri. Si uero ex feruore arũdinis os aduratur, ouũ uacuum paruũ utrinq; perfo-
ratum ore cõtineant,et per ipſum arundo immittat. Mollius aũt fomentum fue-
rit,ſi pro aceto poſcã affuderis,aut aquã. Cæterũ magis lancinantia offerre illis
oportet,quo rurſus inſurgat caro,& tranſmutare queat eam quam in profundo
pertullit coarctationẽ. In dubiũ enim ſæpe uenit et ferè deſperationẽ præ ferita-
te morbus,ut et odioſa exhibere quibuſdã neceſſarium fuerit: ſiquidẽ humano
ſtercore quoſdã uſos eſſe cõſtat pro illitione, et magnũ ſanè commodũ repere-
runt. Alii aũt recenti uſi ſunt,alii uero exiccato et trito, ita ut cũ nardo uel myr-
rha id permiſcentes fœtorem celarẽt. Ab acrioribus aũt et his quæ dilaniantem
uim obtinent,ad mediocria eſt trãſeundũ: uelut eſt Andronis paſtillus,et ſimi-
lia. Vtilia etiã his ſunt,ea quæ uomitoriã uim obtinẽt, maxime illis quibus gra-
uitatis ſenſus circa uentrẽ hæret. Archigenis remediũ,quo utor,inquit,ad oc-
cultas anginas: mirabiliter etiã cõducit anheloſis. Elaterii oboli dimidiũ,ſpumę
nitri obolos tres,ſinapis dra. I. contere cum aqua et informa. Mouet aũt uomitũ
elateriũ cum oleo aut melle tritũ et penitiſſime illitũ. Multo aũt efficacius id prę-
ſtat,ſi ſquama eris ei cõmiſceatur,aut ipſum æs uſtũ, oleo cyprino tritũ & illitũ.
Probe etiã facit fel tauri illitũ, et nitrũ cũ aceto mulſo potatũ,et cẽtaureæ ſuccus
cũ melle,et aſelli ſub aquario ſtabulantes uaſe cũ melle delincti. Quidã naſturtii
ſemen tritũ bibendũ exhibuerũt quãtũ cochleari accipi poteſt cum aqua mulſa.
Nec ita lõge poſt pituitã uomuerũt illi craſſiſſimã & tenacẽ,ſtatimq; à plurimis
moleſtiis ſunt liberati. Aliud. Stercoris gallinacei albi,et colore ceruſam referẽ-
tis,bonã copiam exiccatã & repoſitã adſerua. Vbi uero uſus poſtulat,quantum
cochleari accipi poteſt,in aqua,aut aqua mulſa dilutũ propina. Etenim deſpera-
tos etiã ſanat: quod ſi bibere nequeant,tritũ cum melle quàm penitiſſime illini.

Aliud, ad idem. Cẽtaureæ dra. VIII. nitri dra. VIII. ſalis cõmunis dra. VIII. con-

tere & repone siccũ. Vsu uero exigente melle imbue, & cum pinnula illine, aut quomodo uidebitur utere confidenter. Nam periculũ eius factum est. Aliud. Absinthiũ contusum & cribratũ, adiecto nitro trito, illine cum melle. Aliud Elaterium cum felle taurino & melle contritum illine. Compositio ex semine rutæ syluestris ori cõmoda, Andromachi. Ad anginas & desperatos, inquit, hac utor. Summe etiã prodest stomachicis, & ad tormina intestinorum, fabæ magnitudine exhibita ex frigida: Seminis anisi, seminis apij, floris iunci odorati, ammij, aluminis scissi, iridis illyricæ, seminis rutæ syluestris, quod quidã harmala, alij besasa adpellant, cinamomi, myrrhæ troglodyticæ, aristolochiæ longę, singulorum unciam unã, cassiæ, crocomagmatis, rosarũ siccarũ, cuiusq; unc. I. costi quadrantem, cineris hirundinũ recens ustarũ quadrantẽ, croci sesquiunciã, spicæ nardi dra. IIII. amomi dra. IIII. gallas omphacitidas numero octo, cõtere et melle excipe ac utere. In principio quidẽ pharmacũ hoc cũ decoctione aliqua mediocriter adstringẽte, quales sæpe diximus, dilue. Iuxta uigorẽ uero cũ ptisanę succo. Iuxta remissionẽ aũt et declinationẽ melle, aut hydromelite, aut uino mulso. In ueterata aũt & uelut indurata inflãmatione, aceto mulso. Philagrius aũt inqt, Aliquando post prædictas uniuersi corporis euacuationes, et adhibitiones cucurbitularum, et incisionẽ uenarũ sub lingua, miscemus etiã alia quædã ad præscriptũ pharmacũ, quæ partim quidẽ irruentẽ fluxũ restringunt, partim aũt omnia quæ iam insidẽt discutiũt. Cõijciũtur aũt ex rutæ cõpositione dra. VIII. gallæ omphacitidis dra. VIII. et stercoris canini albi, ac humani stercoris sicci, cuiusq; dra. VIII. Verũ quemadmodũ et antè dictũ est, stercus canũ accipere oportet eorũ, qui antea per biduũ ossibus sunt nutriti: humanũ uero ex puero biduò pane & lupinis nutrito. Vomitoriũ Marciani, quod et ad opertas et manifestas anginas prodest: præexige, inquit, mercedẽ. Ęris usti dra. XII. atramẽti sutorij dra. XII. myrrhæ dra. I. elaterij dra. I. spumæ nitri dra. I. fellis taurini dra. IIII. excipe melle & cũ pinnula quàm penitissime illine. Archigenes aũt inqt: Stercus humanũ quale prędiximus accipe et exicca, ac in uili panniculo ligatũ exure, atq; cũ aqua mulsa dilutũ propina. Est enim remediũ eorũ, qui iam suffocantur. Antonius uero Musa inquit: Stercus caninũ quale prædiximus accipe et exicca, cõtusoq; et cribrato utere ad anginas cũ melle, quàm penitissimè illinens, ut trãsglutire possint. Eo eñ nullum potentius pharmacum noui, inquit Galenus, neq; ex angina laborantibus, neq; ad magnas tonsillarũ inflãmationes, neq; ad glandularũ tuberculorũq; gutturis suffocationes iã periculum minantes, probè facit etiã cum aceto mulso & pice liquida illitum caninũ stercus. Summe etiã auxiliatur ad anginas, cõfectio ex ustis hirũdinibus, cuius cõpositio hæc est. Cõpositio ex hirundinibus ustis. Cineris hirundinũ syluestriũ ustarũ dra. VIII. croci dra. II. spicæ nardi dra. I. excipe melle, et permisce hoc modo ubi iã incubuerint adfectiões. Oportet aũt exurere hirũdines hoc modo: Pullos hirundinum uiuos nõ deplumes, addito congruentis modi sale in fictile uas cõijcimus, idq; obturatũ super prunas ponimus, donec puluis et cinis fiat, quo cõtrito utimur Aliud, ex hirũdinibus, itidẽ ualens ad angiuas. Hirundinũ ustarũ numero undecim, succi myrti uiridis cyathos duodecim, myrrhę obolos. III. mellis cyathos. II. hirundinũ pullos exure et cõtere, deinde omnibus simul mixtis utere. Aliud cuius experimentum constat. Folij, costi, careophylli, piperis, cuiusq; unc. I. sandarachæ trientem, excipe melle despumato, & illine. Aliud. Cochleas nudas citra testã in hortis repertas in ollula exure ac cõtere, cinereq; melle excepto utere. Est enim eiusmodi remediũ, quod pręsentẽ opem affert

affert. Simili modo etiã cancrocum ustorũ cinere utendũ est cum melle: & decoctum quoq; cancrocũ ore collutũ utile existit. Ego aũt cancrum in aquę hemina tritũ percolo, ipsamq; aquã calefactam gargarissandã exhibeo: crassa enim educit multa, & releuatur cõfestim æger. Aliud. Centaureã minorem siccatã exure, cineremq; illine cũ melle. Aliud. Maxillæ porcelli ustæ unciã I. stercoris canini albi drach. IIII. malicorij unc. I. gallarũ unciam unã, costi dra. IIII. piperis torrefacti scrupulos sex, misce cum melle, ac utere. Valde aũt magna sollicitudine ac cõtentione opus est etiã tum quũ malum remittere uidetur: & enim ea quę iam ex profundo corporum circa fauces adtracta sunt, ex improuiso in pulmonem transferuntur, si negligantur, atq; ita repentina mors ægro infertur.

De glandulis. Cap. XLVIII.

Omnibus hominibus carunculæ quædã exiguę naturales iuxta utrasq; tonsillas extant, antiades Græcis, Latinis glandulæ appellatæ, quæ quũ naturalẽ modum seruant, nihil molesti inferunt. Verũ ubi iuxta affectionis proprietatem augescant, et modi maioris quàm secundũ naturam suã fiant, tunc sanè & trãsglutionis & spirationis difficilis causæ existunt. Consistũt aũt ferè in totũ citra inflãmationem, & paulatim etiam augescunt. Aliquando autem & inflammationem patiuntur. Diducto itaq; ore manifeste adparent glandularum tumores maiores, citra quidem inflammationem tonsillarum corpusculis concolores. Inflammatæ uero rubicundæ & inferentes dolorem. Quare quum inflammatio affuerit, gargarismis & illitionibus ad tonsillas inflammatas descriptis est utendum. Quũ uero citra inflammationem consistunt, conari oportet ut per commoda pharmaca paulatim deprimantur, & per admoti digiti compressionem. Remedia autem ad glandulas absq; inflammatione auctas, talia cõueniunt. Gallæ omphacitidis, salis ammoniaci, aluminis scissi, cuiusq; unciã I. adhibe siccum.

Aliud. Myrrhæ sextantem, gallarũ drac. VIII. misyos drach. II. salis torrefacti drach. II. utere sicco. Aliud. Gallarũ, misyos, myrrhæ, aluminis liquidi, ęquales partes accipe, & siccis utere, uel cum melle. Aliud, Asclepiadæ. Remedium ad glandulas accommodatum: gallarum omphacinarũ dra. IIII. diphrygis dra. I. myrrhæ drac. III. croci dra. III. mellis quantũ suffecerit. Hoc pharmacum citra ulceratione glandulas reprimit. Aliud, Apolloniadæ. Diphrygis dra. II. chalcitidis assatæ drach. II. gallarũ dra. I. croci dra. I. myrrhæ drach. I. excipe melle & utere. Chirurgia. Verũ si pharmaca uincantur, excindere glandulas oportet. Quod ut commodius fiat, æger in claro & splendido loco collocetur, et diducto ore unaquęq; glãdula uncino producatur et excindatur: exciditur aũt ex ea id q̃d supereminet, iuxta mediũ eius, quod pręter naturam excreuit. qui eñ dum omnẽ quę pręter naturã accreuit carnẽ excindũt, etiã naturalẽ carnẽ ex fundo auferunt, periculosę sanguinis eruptionis autores fiũt. Post excisionẽ aũt posca frigida colluẽda detur, ad sanguinis uidelicet inhibitionẽ, et post eã frigidissima aqua. Postquã aũt sanguinis eruptio cõstiterit, satis longa intercapedine tẽporis facta, aqua mulsa tepida exhibeatur. Sequẽtibus uero diebus etiã cum ea illitiones adferantur, quales sunt ad ulceratas tonsillas descriptæ. Raro autem quando uidelicet ulcera eminentoria adparent, florido sicco ipsas tonsillas attingimus. Per hoc enim eminentiæ deprimuntur, & cicatricis inductio perficitur.

De suffocatorum reuocatione. Cap. XLIX.

Reuocãtur aliquãdo suffocati ac strangulati, aceto ori infuso cũ pipere, & semine urticæ, uerũ difficulter tractari possunt ut admittãt: cogere itaq; oportet ac ori infundere, ad uomitionẽq; irritare. Rubore aũt circa collũ dissoluto, statim respiciunt

spiciunt ac relaxantur : quare oleo multo calido & lana, aut cerato, collum assidue circũ circa est amplectendum. Similiter etiam naufragos reuocare oportet, siquidẽ respiratio adhuc in eis seruetur. prius aũt in caput ipsos suspendere conuenit, ac cogere quo absorptã aquam euomãt, siue pinnularũ, seu digitorũ irritatione: forinsecus uero manuum impositione iuuare oportet uentris firmitatem.

De deuoratis ac fixis in tonsillas spinis, atq; his quæ in asperam arteriam delabuntur. Cap. L

Si in asperæ arteriæ extremum, atq; ipsam adeo asperam arteriam, aliquid eorum quæ deglutiuntur præterlapsum fuerit, tussis prouocanda est, per acetosam aliquã qualitatem: & sternutatoriũ quoq; naribus admouendũ. Ex uehemẽti enim agitatione, & instantia, & spiritu simul cum uiolentia quadã expulsionẽ adiuuante, eiusmodi consueuerunt excerni. Si uero iuxta tonsillas, aut iuxta principium stomachi seu gulæ spinæ aut ossa fuerint infixa, ita ut oculis subiaceant, atq; plurima sui parte extra tonsillas promineant, uolsella apprehensa extrahere oportet. Quũ uero in inferioribus gulæ locis quid adhæserit, hoc modo educatur: Spongiam paruã resina terebinthina madefactam, aut carunculam crudam recentem incisam, unà cũ filo ualido ipsi alligato, deglutire coge, & mox comprehensam per alligatum filum rursus extrahe, hoc enim modo sæpe etiam id quod infixum fuit, simul extrahi consueuit. Conuenit etiam panis recentis interioris buccellas deglutiendas exhibere citra commanducationem : aut caricam aliquantisper circummanducatam, non tamen penitus dissolutam. Quum autem ad fundum usq; ipsorum corporum penetrarit, neq; extrahi potuerit, aqua mulsa gargarissanda exhibeatur, & cibi sorbiles, uelut ptisana cum melle, aut halica similiter : aut micæ aqua mulsa calida maceratæ offerantur, forinsecus uero ceruici atq; uniuerso collo lanam oleo calido imbutam imponere oportet : similiterq; cataplamate calido laxante ac deprimente collum contegere cõuenit: uelut est id quod ex semine lini cum aqua mulsa adparatur. Hoc enim ductu tum locus ipse suppuratur, tum spina commota, simul cum his quæ deglutiuntur, deducitur.

Aliud. Ad eductionem eorum quæ in tonsillas deuorata sunt, statim te ad ægrum desidentem conuerte, ipsumq; tibi attendere iube: ac dic, Egredere os, si tamen os, aut festuca, aut quicquid tandem existis : Quemadmodum Iesus Christus ex sepulchro Lazarum eduxit, & quemadmodum Ionam ex ceto. Atq; adprehenso ægri gutture dic: Blasius martyr & seruus Christi dicit, Aut ascende aut descende.

De arteriarum pharmacis. Cap. LI

Asperæ arteriæ extremum & subiacentem ipsi asperam arteriam, cum suis proprijs musculis, pellicula quædam fortiter complectitur & ambit. Quãdo igitur adfectio aliqua, siue iuxta eam ipsam pelliculã, aut circa extremi ipsius arteriæ musculos contingit: remedia quæ uim medẽdi eam obtinent arteriaca cõmuniter adpellãtur. Afficitur aũt pellicula hæc aut ob nimiã humectationẽ, aut asperitatẽ, aut ulcerationẽ. Vocis enim nocumenta, uidelicet eius interceptio, hoc est nõ posse loqui, & raucitas in loquendo, ad plures causas cõsequuntur : aliquãdo quidẽ propter diuturnos ex capite defluxus, aliquãdo uero propter suppurationem thoracis & tabem. Ex uociferatione etiã magna & plurima raucedo uocis oboritur, & ob frigidi & insueti flatus inspirationẽ, & ob plurimã ac insuetã potionem uini meraciorẽ. Verũ hæ affectiones magnitudine inuicem distant. Etenim uehementius humectis uocis instrumentis, uocis interceptio contingit: mediocrius autem rigatis, uox raucosa perficitur. Itaq; qui ex uehementi clamore, amplius uoce uexantur, consimile quiddam patiuntur his, qui reliquis corporis

par-

particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiuntur. Nam & pellicula quæ arte-
riæ extremum atque ipsam asperam arteriam ambit, per magnas uociferationes
extrà prolato spiritu perculsa, inflãmat. Et iuxta arteriæ extremũ, ultra hanc pla-
gam, musculorũ ipsum mouentiũ actio offensa, maiorem adfectionẽ operatur.
Musculi enim illi uocẽ operantes, ob magnas uociferationes, nõ solum ab erum-
pente spiritu perculsi læduntur: uerum etiam superextensi uehementer, maxi-
mam sustinent lassitudinem. Curatio autem horum coincidit cum his, qui alias
particulas corporis habent fatigatas. Balneum enim dulcium & bene temperata-
rum aquarum magnopere iuuat omnes phonascos Græcis appellatos, qui uo-
cis exercitio magno utuntur: citharœdos inquã, & præcones, & tragœdos, quũ
contendendo oblæserint uocem. Quemadmodum aũt oleum forinsecus illitũ
omne corpus à fatigatione refocillat: sic & cibi mordacitate carentes & deprimẽ-
tes ac laxantes, tum affectam arteriæ pelliculam, tum ipsos musculos, & pharma-
ca arteriaca uim obstruendi meatus habentia, iuuãt. Quum igitur afflictiones ac
lassitudines uelut distendẽtes circa extremi ipsius arteriæ musculos, & ipsam pel-
liculam generantur: in principio quidem lenissima edulia conueniunt: pharma-
ca uero obstructoriam meatuum uim habentia. Sedata autẽ inflammatione ali-
quod ex modice repurgãtibus est adhibendum: deinde rursum aliud, sed priore
præstantius, ut paulatim ad medium repurgantium perueniatur: deinde ab hoc
adhuc fortius discussorium adhibeatur, ut hoc modo semper ad uehementius
progressus fiat, quãdo uidelicet diutius ueluti indurata adfectio in uocalibus or-
ganis perstiterit. Primi itaque ordinis erit tragacanthus, & gummi, & aster sami-
us, amylumq́, & ex halica ac trago probe decoctis sorbitio: lac etiam conueni-
ens est, & dulciarij panes, oua sorbilia, & nuces pineæ madefactæ, sesama, & sa-
pa quæ sireon quoque & hepsema adpellatur. Hæc itaque inflammatis affectio-
nibus circa arteriam arteriæq́ extremum conueniunt: quibus utendum donec
moderatior inflammatio fiat. A uini autem potu abstineant hoc tempore in to-
tum. Postquàm autem inflammatio moderatior reddita est, passum theræum ex-
hibendum est, & sapa: butyrum quoque conueniens est, & amygdalæ unà cum
sorbitionibus decoctæ, lac item ac mel diutius cocta, amylo ipsis iniecto, quod si
non adsit, panis siligineus siccus cõtusus & cribro excussus, lacti dũ coquitur in-
farciendus est. Manifestũ itaq; est, quod per huiusmodi uictũ, tum pellicularum,
tum musculorũ circa arteriæ extremum atq; ipsam arteriã, inflammatio sedatur.
Relinquitur aũt humiditas multa, propter quã impossibile est uocem esse clarã,
nisi rursus edulijs utantur & pharmacis mordacitate carentibus & repurganti-
bus, uelut est, faba elixata, & ptisana, & semen lini torrefactum. Hæc enim medi-
um obtinent, inter ea quæ mediocri ui prædita sunt, & ea quæ meatus obstruũt
pharmaca. His aũt amplius repurgat resina terebinthina, & thus cum despuma-
to melle, amygdalæ amarę, brassicaq́ et probe decocti porri. His uero adhuc for-
tiora sunt, farina erui, hormini semẽ, iridis radix & panacis. Omnibus autẽ præ-
dictis maxime mollibus, passum creticũ, deinde theræũ et scybelites cõuenienter
miscentur: sapa quoq; quã sireon & hepsema uocãt, ex musto ad tertiam partem
mensuræ decocto adparata, omniũ maxime meatus obstruit, citra etiã mordaci-
tatem meatus lenit. Quod uero ex caricis adparatur decoctũ ad mellis spissitudi-
nem, magis discutit ac repurgat. Omniũ itaq; simpliciũ pharmacorũ uires nosse
oportet, eum qui aliquod cõpositum est facturus. Qui enim eas nouerit, etiã eis
quæ ab alijs composita sunt rectè utetur, maximè quũ indefinitè fuerint descri-
pta. His igitur pręexplicatis, arteriacas cõpositiones à ueteribus descriptas subne-
ctemus,

ctemus. Arteriaca ad uocis asperitates, in principijs exhibita lenissima: gummi drach. II. tragacanthi drach. I. sapæ sextarium I. Gummi & tragacanthū contusa & cribrata, cum sapa contere donec dissoluantur: deinde super prunas fumum non emittentes decoque, donec non inquinent testæ instillata. Exhibe autem ex ea sub lingua tenendū. Alia arteriaca. Gummi quincuncē, passi sextarium I. mellis lib. I. Gummi modica aqua dilue, & ad reliqua coniectum super prunas non fumantes decoque, ut prædictum est. Ante somnum uero delingendum exhibe. Antonij Musæ, ad uocis interceptiones. Brassicæ uiridis cauliculos depurgatos manducandos exhibe, & quod instar palearum exuccum est expuere iube: succum autē ipsum deglutire. Aliud. Succi eryngij aqua decocti heminam I. succi ficuum aqua decoctarum tantundem, gummi leuissimè triti drach. VIII. decoque simul diligenter, donec ad arteriacæ crassitudinem redigatur, & delingendum exhibe ex eo ante somnum usque ad cyathi mensuram. Alia arteriaca, ad asperitates, raucitates, tussesque & sputum sanguinolentum. Amygdalarū amararū decorticatarū numero XXV. seminis lini torrefacti drachmas IIII. tragacanthi drach. II. oui in fermento assati uitellum, tragacanthum in modica aqua maceratam, unà cum reliquis omnibus passo excipe. Si uero sonus uocis sit fractus, mel pro passo ammisce, maximè si ex pectore aliquid educi oportet. Aliud. Brassicæ succum cum melle decoctum delingendum præbe, & confestim auxiliabitur.

Ad inueteratas affectiones uariæ arteriacæ. Cap. LII

Oribasij, ad asperitates & suppressam uocem.

Croci drach. VII. radicis dulcis, spicæ nardi, cuiusque drach. IIII. myrrhæ drachmas III. thuris drachm. III. seminis hyoscyami drach. I. mellis despumati unc. VI. piperis albi grana L. exhibe sub lingua tenendam magnitudine fabę. Alia arteriaca sub lingua tenenda, ad suppressam uocem, raucosos & cruenta reiectantes. Tragacanthi drach. VI. gummi drach. VI. myrrhæ drach. II. obolos II. thuris sesquidrachmam, piperis albi grana XX. croci drach. I. succi radicis dulcis drachmas VI. carnis phœnicobalanorū numero III. passi cretici quantum satis est. Gummi & tragacanthus contusa & cribrata passo macerantur cum radicis dulcis succo: quod si non adsit succus, radicem tusam, & donec cogatur decoctam conijcimus quadruplici pondere. Alia arteriaca, quæ etiam ad tussim prodest. Seminis lini contusi & cribrati, uuarum passarum pinguiū sine uinaceis nucum pinearum tostarum, nucum auellanarū mundatarum, ęquales partes in farinam redactas melle cocto sufficienti excipe, & cochleare exhibe ante somnū. Eclegma, quo utimur. Vini scybelitæ sextariū I. gummi sexuncē, mellis dodrantem. Gummi pauca aqua præmacera, deinde omnia simul cōtrita in diplomate decoque, ac utere. Aliud, Charixeni. Succi radicis dulcis dra. VI. tragacanthi drac. VI. croci drac. II. myrrhæ, thuris, cuiusque drach. I. spicæ nardi dra. I. passi protropi chœnices III. decoque donec in mellis modū cogantur, siccis probè cōmixtis, ac utere. Eadē enim potestate ualet qua & sequens. Aliud, sub lingua tenendū ad suppressam uocem, ac reliquas circa arteriā affectiones. Tragacanthi drac. XII. gummi dra. XII. myrrhæ dra. III. thuris dra. III. carnis phœnicobalanorū numero VI. radicis dulcis drach. VI. passi protropi aut theræi quantū excipiendis his satis est. Sit autem passum ipsum præcoctum ad mellis crassitudinem. Exhibe fabę Aegyptiæ magnitudine sub lingua detinendum, & dissolutum deglutiendum. Alia arteriaca, faciens ad uocem fractam, raucosam, & suppressam, inflammationes tonsillarum: utilis est phonascis & ante & post certamen exhibita: iuuat refrige-

frigeratos: prodeſt ueteri & recenti tuſſi, ſpuentibus ſanguinẽ, & ſurſum reie-
ctantibus, & cœliacis: conducit etiã ad anhelitus fœtorẽ. Croci dra. III. myr
rhæ dra. I. ſucci radicis dulcis drac. I. paſſi cretici ſextarios III. paſſum ad tertias
decoque & cum eo prędicta excipe ac utere. Aliud, ad ulceratã arteriã, Chari
xeni: cõuenit etiã phonaſcis, hoc eſt, qui uocis exercitio utuntur, ante certamẽ
& poſt exhibita: facit & ad circũdolentes oculos, extrà impoſita lana ex eo ma
defacta, & ad interaneorum adfectiones delincta. Gummi drach. XII. traga-
canthi drach. XII. thuris drach. III. myrrhæ drach. III. croci drach. II. ſucci hy-
pociſtidis drach. II. paſſi ſcybelitæ ſextarium unum. Gummi & tragacanthum
contundito & cribrato unumquodq; ſeorſim & cum modico paſſo diluito, re-
liqua uero fracta & præmacerata ſimiliter cum modico paſſo conterito. Crocũ
uero in raro laneo panno ligatum, in ollam appendito, in qua reliqua coniecta
ac aſſiduè agitata decoquuntur: deinde extracto croco, & probè contrito, re-
liqua omnia in pilam coniјciantur, & ut cocta ſunt cum croco uniantur, & uti-
tor. Alia arteriaca, ex cuius uſu ſępe magnam laudem adſequutus ſum. Nu-
ces pineas ſexaginta, amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnem phœ
nicobalanorũ ſex, ſucci radicis dulcis ſcrupulos XII. croci ſcrupulum I. myrrhę
ſcrup. I. tragacanthi ſcrupulos VI. paſſi cretici quantum ſufficit. Quibus uero e-
ductione ex pectore opus fuerit, mel & ſapam adde. Alia, Andromachi.
Pinguedinis gallinæ recentis quadrantẽ, mellis heminam I. decoque ſimul, &
cum rutæ ramulis agita donec cogatur. Exhibe eam ieiunis, & poſt cibum, &
ad noctem. Sorbitio ad ſuppreſſum ſonum, maximè ab humore: conuenit e-
tiam phonaſcis. Porros in aqua ad tertias decoque, atque ipſos quidem abiјce,
aquæ uero halicæ ſuccum ammiſce, & mel, & ouorum lutea III. quæ ubi com-
miſcueris ad tertias decoque, & excola: deinde adfuſa ſapæ optimæ ſextario u-
no, rurſus donec cogantur decoque, ac ramulis anethi circumagita. Da ex ea
mane & ueſperi cochleare unum. Arteriaca neceſſaria, phonaſcis commo-
da: expertus ſum etiam eius ualorem ad rauceſcentes ob humiditatem pluri-
mam. Coſti, foliј, ſpicæ nardi, amomi, piperis, caſſiæ, maſtiches, cuiuſque dra-
chmas quinque, opiј drachm. II. mellis & ſucci mororum æqualiter mixtorum
quantum ſatis fuerit. Excipe pharmacum cum eis quo uiſcoſa coactio redda-
tur, & utere. Exhibe ſub lingua tenendum magnitudine nucis auellanæ: caue-
to ne nimis ſolidum facias, ut facilius ſub lingua liqueſcat. Alia arteriaca, ad
affectiones aſperæ arteriæ, & pulmonis, ad reiectantes ſanguinem, & omnia
uitia manifeſta: maximè uero prodeſt crebrum & rectum anhelitum ducenti-
bus. Scillæ depurgatæ coctæ drachmas ſex, ſeminis lini drach. II. ſeminis urticę
drachmas duas, ſucci uerbenacæ exiccati drach. II. thymi drachmam unam, fa
rinæ erui drac. II. puleгiј, iridis, betonicę, aniſi, naſturtiј, apiј, ſeminis fœniculi,
ſeminis anethi, piperis, fœni gręci, cuiuſq; dra. I. excipe melle attico: exhibe ma
ne & ueſperi quantum cochleari accipi poteſt. Alia, ad arteriæ adfectiones,
& pulmonis ulcera, reiectiones puris & ſanguinis, deſtillationes ad pectus, &
ad eductionem eorum quæ in pulmone coaceruata ſunt ualde efficax. Reſinæ
terebinthinæ, croci, thuris, myrrhæ troglodyticæ, terræ quæ Aſter appellatur, ci
namomi, nucum pinearum purgatarum, radicis dulcis, ſing. drach. IIII. amo-
mi, tragacanthi, carnis palmarum pinguium, cuiuſq; drach. III. ſpicæ nardi dra
chmas duas, caſſiæ drachm. II. coſti drachmam unam, galbani depurati obolos
quatuor, mellis attici libras ſex. Mel & terebinthinam in diplomate decoque,
atque ubi condenſari cœperint, galbanum præmollitum ammiſce, ac donec
non

non inquinarint amplius decoque, deinde agitãdo frigefacito, & cum reliquis contusis in pila permisceto. Vsus eius est sub lingua detentæ. Alia, quę similiter ad omnia prædicta efficax est. Spicæ nardi drach. IIII. croci drach. I. piperis grana triginta, radicis dulcis dra. I. nucum pinearũ depurgatarũ numero C. styracis dra. II. balaustiorũ dra. III. tragacanthi dra. I. cinamomi drach. I. amomi dra. I. thuris drach. I. mellis sesquilibrã, aut passi cretici heminas VIII. passum in duplici uasculo siue diplomate coquitur ad mellis spissitudinem, & ad reliqua arida in pila trita affunditur. Tragacanthus autem tunditur, cribratur, & diluitur unà cum styrace in uino modico dulci, atq; ita ammiscetur, exhibe ex eo cochleariũ unum. Expertus enim sum ambo hęc adscripta magna celebritate probari. Cõpositio ex capitibus papaueris uaria. Capita papaueris centum & uiginti in aquæ sextarios III. coniecta, ad dies quinq; macerato, deinde ad tertias decoquito, & abiectis capitibus ad aquã mellis sextarium I. ammisceto, quibus simul ad spissitudinẽ mellis decoctis, ita ut non diffluant, croci, myrrhæ, acaciæ, succi hypocisthidis sing. drach. I. infarcito, & ante somnum delingendum exhibeto. Prodest reiectantibus sanguinem, cœliacis ac dysentericis. Ego autem ad huiusmodi ex capitibus papaueris cõpositionem, quãdo scilicet ad lib. I. aquæ, decem papaueris capita inijciuntur, prædicta cõmisceo, & pro pharmaco fluxiones sistente ac repressiuo utor. Alia, ex libris Asclepiadę, panacea Mithridatis. His qui uocis exercitio utuntur ante & post certamen utilis, facit ad glandularum inflãmationes, columnellam laxatã, & ad gingiuas humore turgentes, & ulcera serpentia oris, ad motos dentes, & destillationem, tussim ueterem & recentem sanguinem spuentes ac sursum reiectantes. Vtor ea aliquando citra admixtionem, aliquãdo autem passo aut scybelite uino, aut aqua calida diluta. Etenim ad tonsillarum inflãmationes atq; consimiles adfectiones utendũ est pharmaco hoc diluto: ad eas uero quæ in profundo hærent, immixto & puro. Verum compositio ipsa hoc modo habet. Radices filicis quàm crassissimæ diligenter lauantur, donec terrenæ sordes in totum discedant, deinde refrigerantur, in frusta digitali magnitudine dissectæ: ex quibus lib. III. accipimus, & capita papaueris agrestis mediocria centum & quinquaginta, radicis symphyti depuratæ, corticis radicis mandragoræ, rhei pontici, rosarum siccarum, iridis illyricæ, radicis dulcis, balaustiorum, singulorum quadrantem, cassię trientem, nardi celticæ sesquunciã, aquæ pluuialis sextarios quindecim. Omnia prædicta crasso modo contunduntur, & per triduũ madescunt, deinde sequẽti die in diplomate ad tertias decoquuntur, exprimuntur & percolantur: in huius autẽ decocti parte, subscripta per diem & noctem maceramus. Sunt autem gummi puri lib. I. tragacanthi pellucidi lib. I. myrrhæ troglodyticæ sextans, succi radicis dulcis sextans, croci sextans, succi hypocisthidis sextans, mastiches unc. I. Sequenti deinde die diligenter & paulatim hæc trita diluimus, & quod superest ex ipso decocto ac expresso liquore, paulatim adijcimus. Et postea uinum scibelites, aut therẹum, aut aliud dulcissimum, sextariorum XXIIII. mensura in uas fictile diffusum decoquimus, donec ad mellis crassitudinem redigatur: deinde adiectis etiam tritis omnibus, rursus ad coactionem decoquimus, & ablatis utimur. Datur ex hac quantum cochleari excipi potest. Compositio ex capitibus papaueris, ad tusses humidas, dolore adfectã arteriam, & fauces, & ad destillationes à capite ad pectus: utilis est etiam ad uigilias: Capita papaueris Thebaici mediocria unà cum ipso semine decem, aquæ pluuialis sextarium unum, radicis dulcis parum quiddam, per diem unum pręmacerato, deinde do-

nec flaccida tactu fiant capita, decoquito, exprimito & percolato, ac ad decoctum dimidium eius mellis adijcito, & rursus super prunas ad mellis crassitudinem decoquito, ac utitor. Accuratior huius antidoti adparatus, atq; etiam partim usus prædictus est Sermone quinto de proprijs ægrorum potionibus, loco. Quod si magis adstringens alui profluuiorum facere uelis, & sanguinem spuentibus commodum, succi rhois rubri drachmas duas adijce, & acaciæ drachmas duas, hæc autem in passo diluta, tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam conijce, & parumper feruefieri sine, ac utere, cochleariū exhibens ante somnum.

De destillatione siue catarrho, & nariū muco, ex Galeno. Cap. LIII

Destillationis & muci caussa est cerebrum, quod quidem à frigore ad frigidā intemperiē deducitur, ab æstu uero calefit & repletur. Vinum quoq; ultra modum potatū caput replet, & balnea calidiora, & largior perfusio capitis ex aqua calida, maximè si aliâs calidius caput existat: & cibus sanè qui in uētre incoctus perseuerat, neq; infrà excernitur, in caput impetū facit. Repletū itaq; caput rursus ad subiecta membra humores demittit: & siquidē ad nares hoc ipsum excrementum defluat, Coryzan siue mucum adpellare consueuerunt, & Latini amplius grauedinē: si uero ad gurgulionē, morbum Vuam appellatum generat. Est autem affectio circa gurgulionē consistens, aut aliâs ipsum gurgulionē tumidum facit. Promptissima itaq; est ad nares & ad os defluxus delatio, quamuis aliquibus etiā ad oculos, aliquando & ad aures deferatur. Atqui delationem ad os etiā stomachus siue gula excipit, & aspera arteria, atque ipsum adeò arteriæ extremum. Quod sanè extremū, ob ipsum ad se delatum à capite defluxum superhumectatū: in principio raucosam uocem producit, & progressu temporis etiā paruā. Quod si amplius augescat malum, uox ipsa in totum perditur. Nam ipsa aspera arteria unà cū suo extremo permadescit. At si acrior fluxus ipse existat, non tantum uocis damnū prędictæ particulę patiuntur, sed grauissima etiā erosio accedit, talis naturæ, quales circa cutem accidere sæpe uidemus citra ullā externā caussam, eoq; modo etiā pulmo ipsis exulceratur, uocaturq; hæc affectio tabes. Quod si ad gulam & in uentriculum fluxus deferatur, siquidem frigidus existat, in frigidā intemperiē corpora perducit, calidus uero in intemperiem calidā: exulcerat etiā ea temporis progressu, in principio uero appetitioni nocet & concoctioni. Si itaq; frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates, ac ructus acidos efficit. Si uero calidus fuerit, in corruptionem adiget cibos, unde nidorosę, aut fœtentes, aut acidę eructationes producentur, aut etiā alterius cuiusdā quæ nominari non potest, aut etiā nomen habentis qualitatis. Vbi uero altius penetrarit nocumentum, etiā intestinum ieiunum adficit, & ad colum usq; pertingit, atq; ad mesenterij uenarum uasa, per quæ ad hepar distributio atq; digestio alimenti cōtingit, aliquibus itaq; deiectio appetitus accidit, aliquibus uero appetitiones præter naturā, quas adpellāt caninas, aut etiā uitiosorum ciborū concupiscentia, qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infestatis contingere consueuit. Manifestum autem est & gurgulionem & tonsillas adfici. Quin & parulides & glandulæ, & dentium erosiones, ulcerationesq; & putredines oris, ad serosas ex capite in ipsum os destillationes sequuntur. Cæterum uulgus Medicorum aut gurgulionem resecat, aut pharmaca exhibet quæ per asperam arteriā sputi eiectione in pulmonem dilapsa educant. Alij uero uentris curam gerunt, quemadmodum alij dentium, & oris, aut etiam affectionum in naribus, aut oculis, aut auribus curam moliuntur. Principium

cipium inuentionis Galeni. Melius autem erat, mea quidem opinione, uelut fontem malorum excindere ſanato uidelicet capite, quod ſi impoſſibile ſit facere, ob uehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti conſulere oportet, indicatione ex figura ipſius accepta quomodo ei ſubueniri poſſit: non enim mox, ueluti aliqui Medici omnibus capitibus ſemper ex thapſia & ſinapi cataplaſmata adhibent, ſic & te facere uolo. Etenim ſi à calida intemperie caput uexatur, omnia calida pharmaca nociua exiſtunt. Oportet itaq; ipſos balneis multis calidis potabiliũ & dulcium aquarum conſolari, ſimulq; generatos in capite uapores calidos diſcutere, & temperaturã omnem in melius mutare. Nociuus aũt eſt eis uſus aquarũ natura ſua calidarũ. Quæcunq; enim ſulphurulentæ ſunt & bitumen olent ob caliditatem ſuam contrariæ ſunt capitibus natura calidis. Quę uero aluminoſæ, coarctatione ſua caput offendunt: uerũ calidas dulces nõ adpellamus ſua natura calidas: neq; enim inuenire eſt quæ ſuapte natura calidæ exiſtant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui uero caput uehementer calidum & peruſtũ habent, & ob id aſſiduè à deſtillationibus uexãtur, his melius eſt hora æſtiua ex roſaceo ungi, ex ſolis roſis & omphacino oleo citra ſpiſſamentorũ adiectionem adparato. Quędã aũt capita propter calidiorem arteriarũ temperaturã tum uertigine, tum dolore adphræhenduntur: in quibus etiã arteriarũ inciſione utimur. Quare conſiderare oportet præcedentem deſtillationis cauſam, & præhabitã diætã, atq; ita remedia cõtraria afferre: in uniuerſum aũt pauco cibo & quiete utendum eſt, uitato etiam frigore & calore: ſi uero cibi incocti amplius in uentre innatent, ad uomitũ æger eſt inhortandus. Philumeni. Valde utile eſt his qui deſtillationẽ patiuntur, ſi eorũ plantæ pedis cum pice in oleo plurimo diſſoluta cõſtanter fricentur, ex eademq; inguina & ſedes perungantur, nares uero ex thure & myrrha cum uino & oleo cõtritis, ac ad mellis craſſitudinẽ redactis illinantur, & unguentũ irinum ſimul naribus inſtilletur. Melanthium etiã torrefactũ linteolo illigatũ odorent, aut hedychroon manibus teneant & aſſiduè odorent, aut cyphi eodẽ modo. Conuenit etiã inflammationẽ arcentia emplaſtra fronti imponere, uelut eſt Iceſiæ, & emplaſtrũ oxerum adpellatũ, itemq; barbarũ cruentis uulnerib. deſtinatũ, & athena. Gargariſſent aũt aſſiduè paſſum ſcybelites, aut ſapã calidã: ſorbitionibus uero utantur decocto hyſſopi, ficuum & nucum pinearum, atq; iridis, item halica ex paſſo decocta. Si uero ab his nihil leniatur deſtillatio, neque tamen amplius augeſcat, ſed eodem modo ad plures dies perſiſtat, præſentiſſimũ auxilium capitis irroratio exiſtit, maximè in æſtate, & capitis temperatura calidiore. Oportet aũt in balneis ex alto frigida aqua delabente caput ſubdere, ut uiolentum inde ſuſtineat inſultum: eueſtigiò enim denſitatem diſſoluit. Animaduerſionẽ tamen habere oportet, an thorax inde facilè offendi poſſit: cõſueuit enim promptè à capite frigidatẽ tranſſumere ac fortiſſimas uexationes perferre. Porrò diuturnas deſtillationes fortis clyſter ſanat, aut uomitus à raphanis ieiunis factus, aut purgatio exuberãtis humoris, & irrigatio capitis ex unguẽto irino, aut optimo nardino. His uero qui continua & inueterata iam deſtillatione adficiũtur, caput radere oportet, & factis ſcarificationib. bituminoſa emplaſtra imponere: pharmacis autẽ deglutitijs utendũ huiuſcemodi. Eclegma ad deſtillationẽ. Mellis ſextantem, butyri recentis un. I. decoque, & in duas partes diuiſum delingendũ exhibe, his qui eductione opus habent. Manducatio ad eandem. Semen hormini, ſemen papaueris nigri, ſemen lini torrefactum æquis portionibus contunde, & cribro excute, melleq; cocto excepta cõman-

ducandam mane exhibe. Probè etiam ad destillationes facit antidotus ex capitibus papaueris soporifera, ante somnum exhibita: etenim somnum dulcem infert, & reprimit influxum. Eius adparatus paulo antè inter arteriacas compositiones dictus est, & in quinto similiter Sermone de proprijs ægrorum potionibus loco. Catapotiũ ualde celebre ac dolorem leuans. Styracis dra. VI. myrrhæ drac. I. & dimidiam, terebinthinæ drac. II. opopanacis drac. II. iridis dra. II. piperis albi, spicę nardi, nitri, seminis hyoscyami, opij, cuiusq; drac. I. arida contundito ac cribrato, reliqua uero in pila citra liquoris admixtionem contusa simul committito, & grana in erui magnitudinem informata ante somnum deglutienda exhibeto, neq; quicquam ultra sorbitionis admittito. Dantur ad summum grana IIII. medium III. minimum II. Aliud. quod etiam dolorem leuans, tum tussi, tum destillationi opitulatur. Styracis, drach. IIII. myrrhę drachmam unam, opij drach. I. galbani drac. I. contunde in pila, & sapa affusa subige, & catapotia erui magnitudine informa, quorum similiter ad summum IIII. exhibe, medium III. minimum II. absorbeant etiam insuper passi calidi diluti cyathos duos. Asclepiadæ remedium. Pyrethri, costi, utriusq; drach. II. piperis albi drach. I. contusa & cribrata repone. Vsu uero expetente apprehensis naribus pharmacum adtrahere præcipe. Aliud. Piperis drach. II. seminis urticę drach. II. croci, myrrhæ, costi, cuiusque drach. I. Vtere ut dictum est. Caseus autem tener & recens comestus utilis est, & cauliculi brassicæ crudi à ieiunis comesti, similiter & brassica delicatior cocta & comesta. Qui uero calidiori præditi sunt temperatura, lactucæ cauliculos parumper feruefactos comedant, in posca uero ipsos intingant.

De tussi. Cap. LIIII

Tussis causæ uariæ sunt. Nam & humor à capite ad asperam arteriã destillans tussim efficit, & asperitas sola pelliculæ asperã arteriã intrinsecus ambientis tussim irritat: qui præterlabuntur etiam cibi ac potus tussim mouent, & lumbrici stomachum infestantes, tussiculas paruas excitant: & acris humor stomachum perturbans, ac irritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens, imaginariam tussim producit, quemadmodum etiam in his qui stomachi morsum sentiunt, & saliuæ ad eum influxu uexantur, euenire solet, quum nihil molesti iuxta asperam arteriã obuersetur. Intemperies quoq; frigida respirationis instrumentorũ, tussis causa existit: uerum hi moderatè ac minimè uiolenter tussiunt, adeò ut non solũ per spiritus compressionẽ, retinere queant & impedire tussim, sed sanare etiam sæpissimè, per respirationis inhibitionẽ frigefactas particulas calefaciendo. Signum autem ob solam intemperiem frigidã tussientium est, si per crebras inspirationes irritentur, frigiditate uidelicet exinde intensiore facta & aucta. Quando igitur hi leniter inspirant ac aërem adtrahunt, & in calida domo uersantur, parum uel omnino nihil tussiunt. Quæ uero cum titillatione partium, ab utraq; palati parte contingunt tusses, palàm ostendunt defluxum à capite ad asperã arteriam deferri, itemq; ad pulmonem. quod si nihil expuant sic adfecti, tenuem esse defluxum indicat, qui expulsione spiritus dissectus, prę tenuitate sua rursus fluxum reflectit, id uero ex humore per sputum reiecto manifestè apparet: crassiorẽ enim priore habet compagem, etiã si sit à spiritus impulsione reiectum. Manifestum autem est, quod humor in pulmone & thorace detentus, in morbo laterali, inflãmatione pulmonis, & tabe, maxima tussis causa existit. Medemur autem tussi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitibus inspissantes, aut per alterius cuiusdã pharmaci dolorem leuantis

tis usum, & per cibos boni succi. Si uero crassus aut uiscosus fuerit affligens humor, per ea quæ extenuant & discindunt medebimur. Instrumentorũ autem respirandi frigiditatem per calefacientia emendamus. Quæ uero ab asperitate fit, per lenientia & mordacitatẽ arcentia sanatur, qualia sunt ex arteriacis cõpositionibus simpliciora. His itaq; præexplicatis, ea quæ à ueteribus descripta sunt ad tussim remedia subnectemus. Nos uero ad præscriptã methodum animum conuertentes, atq; uniuscuiusq; simplicium pharmacorũ uires edocti, facilè ad quamcunq; affectionẽ conuenientia remedia afferemus, etiã si à priscis indefinitè sint descripta. Remedia autem hæc sunt. Styrax, nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tusses sedat ac destillationes. Vtilis est etiã ad raucedinẽ. Aliud. Ficus siccas pingues in uino dulci meraco madefactas, unà cum uino deuorandas exhibe, hoc tusses mitigat. Terebinthinã & mel coctum delingenda præbe, & uinum dulce dilutum insuper absorbendum: hoc enim attenuat, & educit. Aliud. Filicem contusam & cribratam passo instar polentæ insperge, & absorbendam exhibe. Prodest etiam sanguinem reiectantibus. Aliud, quod ad tusses noctu molestiam exhibentes conducit. Mentæ ramulos tres tritos, affuso aceti cochleari, ante somnum absorbendos præbe. Adiuuat concoctionem, stomacho utile est, & crassitiem discindit. Aliud. Nucum pinearum torrefactarum, amyli, radicis dulcis, seminis urticæ, seminis lini, cuiusque sextantem, iridis, piperis, hyssopi, seminis nasturtij, amygdalarum amararum, singulorum unciam unã. Excipe melle probè despumato, & præbe ex eo cochlearium mediocre. Compositio ex marrubio ad tussim. Marrubij sextantem, hyssopi unciam I, iridis drac. IIII, pulegij drach. IIII, calaminthæ montanæ dra. IIII, bulborum scillæ scrup. VI, nucem unam pineam bonam & integrã, caricas pingues V, aquæ sextariũ unum & dimidiũ, mellis heminã unam, utere. Eclegma tussientibus aptum. Nucum pinearum repurgatarum drach. XII, palmarum pinguium dra. XVIII, iridis dra. XII, seminis lini torrefacti drac. VIII, tragacanthi drach. XII, amygdalarum dulcium delibratarũ drac. XVI, mellis despumati quantum sufficit. Tragacanthum in uino dulci modico maceratam & dilutam, primum cum despumato melle decoquito, atq; ubi semel ebullierit, reliquis in mortario probè contritis affundito, & utitor, coeleariũ exhibens mane & uespere de digito delingendum. Mellis enim tantum adijcere oportet, ut delingibile pharmacum fiat. Aliud eclegma ad tusses recentes. Vini dulcis ueteris sextarium unum, mellis attici libram unam, decoque, cum rutæ ramulis assiduè agitando, exhibe ex eo mystri I. mensura. Est etiam utile stomacho. Alia remedia ad tussim conducentia. Coptarium, hoc est, placentula, tussi accommodata. Seminis lini contusi & cribrati, uuæ passæ pinguis & exacinatæ, cuiusque sextarium Italicum unum, nucum pinearum torrefactarum, nucum auellanarum repurgatarum, singulorum sextarium dimidium, piperis sextantem, myrrhæ unciam unam, croci unciam unam, mellis sextarios quatuor. Semen lini contusum cum melle decoquito, atque ubi coactum fuerit & inspissatum, reliqua optimè contrita ammisceto, & simul unito. Exhibe ex eo magnitudine nucis auellanæ. Ad tussim inueteratã remedium optimũ. Cumini, piperis, seminis urticæ, cuiusq; unc. I. mellis despumati sextariũ I. contrita cum melle subigito, ac parumper feruefacito, reponito, ac utitor ex eo præbens cochleariũ delingendũ. Aliud admirabile. Piperis, pulegij, hyssopi, calaminthæ cuiusque sextantem, petroselini unc. I. mellis despumati sextariũ I. da cochlearium. Aliud simplicius bonum. Mellis quadrantem, butyri recentis

quadrantem, cumini quàm tenuissimè triti drach. IIII. Melli prius despumato butyrum ammisce, & simul calefactis cuminum insperge, & paulatim delingendum cochlearium unum exhibe. Aliud, ad tusses pituitã repurgãs. Hyssopi un. I. pulegij sextantem, iridis, sinapis, seminis nasturtij, anisi, piperis, singulorum un. I. tusa ac cribrata, melle despumato sufficienti excipe & cochlearium exhibe. Hyemis autẽ tempore, & febre non infestante accepturum: piperis sextantem adijce, & pro aniso, fœniculum aut cuminum, & pro nasturtio sinapi, ut sit sinapis sextans siue unciæ duæ. Aliud, ad diuturnas tusses. Comæ hyssopi, pulegij, de superiore anno, ammij, piperis, erui rufi decorticati, iridis cuiusque sexuncem, spicæ nardi dra. IIII. terebinthinæ trientem, butyri recentis sextantem, mellis despumati sextarios II. Butyrum & terebinthinã cum melle liquefacito, ac reliquis unito: utere exhibito cochleari paruo. Aliud, thoracis affectionibus cõmodum. Lomenti fabacei fricti ac tenuissimè triti septuncẽ, seminis lini septuncem, iridis contritæ quadrantẽ, nucum pinearũ torrefactarũ dra. II. pulegij triti dra. II. seminis urticę dra. I. piperis dra. IIII. mellis despumati chœnicem I. Melli despumato lomentũ insperge ac parumper decoque: deinde reliquis in mortario ammixtis utere. Aliud, Acholij. Hyssopi, pulegij, ammij, piperis, erui rufi, iridis, cuiusque dra. VI. terebinthinæ drach. IIII. spicæ nardi dra. III. butyri recentis sextantem, mellis despumati sesquilibrã, utere. Aliud, ad tussim ex styrace. Amomi sextantem, cassię sextantem, styracis sesquunciã, spicæ nardi sesquunciã, croci unc. I. piperis unc. I. mellis despumati sextarium I. exhibe cochleariũ. Ad tussim siccã. Siccam tussim sanant etiã paulo antè præscripta pharmaca. Aliquãdo aũt & aquæ feruefactę sorbitio. Qui eñ ob pituitę crassitudinẽ nihil educere possunt, ab humectãtibus plus emolumenti sentiũt: maximè eo quod quodammodo si simul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis dolorem leuantibus & simul conferentibus tussi. Cap. LVI

Hocce pharmacorũ dolorem leuantiũ genus, hi qui ante ætatem nostrã fuerunt, cõposuerunt, tussientibus & sanguinẽ reiectantibus præcipuè cõducens, atque etiã his, qui ultra has affectiones tabescunt: itemque ad alios dolores & affectiones quæcunque circa pulmonẽ & pectus, ac asperã arteriã, reliquaque interiora membra consistunt, pręterquã quæ propriè colicæ appellantur. Differunt enim hæc à colicis similiter anodynis, hoc est, dolorẽ leuantibus appellatis, tum aromatum & odoratorũ seminum, tum eorũ quæ urinã cient admixtione. Colicę autem facultates ac compositiones his uehementiores sunt, excellentẽ uim stupefactoriã complexæ, ob multitudinem uidelicet eorum quæ refrigerantis naturę existunt, uelut est hyoscyami semen, & cicutę, papaueris succus, & mandragoræ cortex: quibus sanè ad colicos necessariò ob doloris magnitudinem utimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui styracem & crocum ammiscuerunt: aliqui autem calefacientia: alij etiã aromatica, & cum pauca ui adstrictoria exsiccantia: quidã etiam nobis familiaria, uelut anisum, apium, fœniculum, daucum, & seseli, quæ uehementiũ pharmacorum uires & iniucunditatem obtundunt, ampliusque urinã expellũt: quidã etiam ea quæ asperitates leniunt addidere, uelut est tragacanthus & radix dulcis, ac uinum dulce. Quæcunque autẽ ex eis de pharmacis stuporẽ inducentibus, minus participant: ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à ueteribus cõposita doloris leuamenta huiuscemodi.

Catapotium. Pharmacum ad tussim accommodatum, inueterata maximè existente affectione. Efficax est ad diuturnã destillationem, dolorẽ capitis diffi-

culter ſpirantes, & inflãmationes pulmonis, ad ueſicæ quoq; ac uuluę affectio-
nes, inſcribitur Panacea, ab alijs etiã Stichus. Myrrhæ, opij, piperis, ſtyracis,
caſtorei, galbani, æquales partes cum ſapa dulci ſubige, & in catapotij figuram
redige, ac ciceris magnitudine exhibe: abſorbeat autem à ſumptione aquæ
mulſæ cyathos duos. Harmonia. Aliud pharmacum uehementer efficax
quod harmoniæ adpellatione inſcribitur: ualet ad deſtillationes, & inexupera-
bilem defluxum. Styracis, caſtorei, piperis, cardamomi, cuiuſq; drach. III. opij,
myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, cuiuſq; drac. IIII. paſſo probè cocto excipe, &
catapotia ciceris magnitudine informa, & ante ſomnum præbe deuoranda.
Alia cõfectio, ad tuſſes diuturnas egregiè & cõcinnè ualens: itemq; ad humen-
tes & ob humoris craſſitudinẽ diu durantes, quæ Symphonos adpellatur, & fe-
brem optimè ſedat. Ea omnes ueteres celebres uſi ſunt. Piperis, opij, cardamo
mi, cuiuſq; drac. I. croci, ſulphuris uiui, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, cuiuſq;
dra. IIII. mellis cocti cochlearia III. Hoc enim modo nos apparamus: uerum
ſunt qui gentianæ, & dauci, cuiuſq; drac. II. ammiſcent. Alia, ad tuſſim & ta-
bem Iſoſtathmos appellata. Folij, petroſelini, hyſſopi, roſarum ſiccarum, aniſi,
opij, croci, coſti, ſeminis hyoſcyami, myrrhæ troglodyticæ, ſpicæ nardi, iridis,
æquales partes cum melle ſufficienti ſubige, datur fabę magnitudine ad noctẽ.
Alia, iſotheos adpellata, ad tuſſim, tabẽ, omnes morbos internos, & certo cir-
cuitu affligentes affectiones. Spicæ nardi dra. II. myrrhæ dra. I. croci, coſti, pipe
ris albi, cuiuſq; drach. I. galbani dra. I. ficis opobalſami, cinamomi, mandragoræ
ſucci ſicci, caſtorei, cuiuſq; dra. II. ſeminis dauci ſeſquidrach. caſiæ ſeſquidrach.
mellis deſpumati quantũ ſatis erit. Facit ad dolorẽ ſtomachi, iecoris, pulmonis,
oculorum, ſanguinis reiectationẽ, abſceſſus dyſentericos, uoluolum, renum ac
coxendicũ affectiones, difficulter ſpirantes, dolores laterum, unicè tamen ilio-
rum ac pręcordiorum, profluuiũ muliebre, & muliebres ſuffocationes. Prodeſt
contra lethalia uenena ante & poſt cibum ſumpta, & ad omnem ſanguinis eru
ptionem cum frigida, ad uiperæ & phalangij morſus in uini cyathis III. quar-
tanarijs ante febris acceſſionem dantur ex ea oboli II. cum uini cyathis II. ſed
præloto tamen antea ægro. Sanat ægrè ſpirantes, & qui niſi erecti ſpiritum du-
cere non poſſunt, & anhelosos, etiã ſi iam ad multos annos affectio durauit. Sa
nat quoq; antiquas à capite ad pectus defluxiones.

De ſuffitionibus. Cap. LVI

Quanquam antea ſufficientiſſimè de ſuffitionibus dictum ſit, in Sermone
De clyſteribus & euacuantibus, ac alijs quæ ægris offeruntur, qui ſanè tertius
huius operis fuit, dicetur tamen nunc quoque ſed paucis. Paſtillus ſuffumi-
gabilis tuſſientibus & orthopnoicis commodus. Abrotoni, ſandarachę, ſina-
pis, cardamomi, æquales partes contundito & cribrato, & cum aqua in paſtil-
los redigito ac ſuffito, ita ut æger ore fumum ſuſcipiat. Alius paſtillus.
Sandarachæ ſextantem, terebinthinæ ſextantem, coſti ſcrupulos ſex, folij ſcru-
pulos VI. maſtiches ſcrup. VI. laſeris ſcrupulos III. piperis grana XL. redige in
paſtillos ac utere eodem modo. Alius. Caſtorei, ſandarachæ, galbani, ſul-
phuris uiui, colophonię, propolis, terebinthinę, maſtiches, croci, chamæleuces
æquales portiones, cum aqua in collyria redige, & ipſa per infundibulum ſuffi-
to. Si uero non adſit chamæleuce, his conyzam paruam aut capparis corticem
adijce. Aliud bonum ſuffumigium, per experientiam à nobis inuentum,
quatuor ſpeciebus conſtans. Styracis, terebinthinæ, ſandarachæ, maſtiches,
æquales partes excipe, ac ſimiliter utere. Creditur anheloſos & purulentos
ſana-

ſanare: itemq́ tuſſim & laterum adfectiones, quemadmodũ etiam ea quę paulo antè hic ſunt præſcripta, atq́ ea quoq́ quæ tradidimus in tertio Sermone.

Epithema ad tuſſim optimum, ex ſertula campana. Samſuci, ſertulæ campanæ, praſij, iridis, cuiuſque ſextantem, myrrhæ unc. I. thuris quadrantem, reſinæ pinus lib. I. olei irini lib. I. utere.

De orthopnoicis, anhelosis, ac ægrè ſpiritum ducentibus. Ex Galeno. Cap. LVII

Qui frequenter reſpirãt citra febrem, quemadmodũ ſolent à uehementi curſu fatigati, eos aſthmaticos, hoc eſt, anheloſos, Medici uocare cõſueuerunt, ab accidente uidelicet, hoc eſt, anhelando: eoſdem etiã ab altero accidente orthopnoicos adpellant: deſident enim ac pectus erectum habere uidentur, ob timorem ne ſuffocentur, & ſtratum quoque iuxta ſuperiores partes, ad quas pectus ipſum reclinatur, erectius ſibi adparant, ne dormientes ſtrangulentur. Inſpiratio enim minor ipſis cõtingit, quàm reſpirationis frequentia expoſtulat, quamuis pectus plurimũ ipſis diducatur. Ex quo manifeſtũ fit, coarctationẽ locorum præter naturã intrinſecus adeſſe, cuius etiã manifeſtè ægri ſenſum perceptant. Fit aũt coarctatio locorũ inſpirationis, quum aut craſſorum & tenaciũ humorũ multitudo pulmonis bronchia obſtruxit, aut tumor quiſpiã abſceſſui ſimilis in ipſo conſiſtat. Similiter autem difficulter ſpirant, qui aſperam arteriã à multa deſtillatione habent repletã, aut quadam defluxione ex uicinis locis aceruatim in ipſas arterias delabente. Diſtinguuntur autẽ inter ſe hæ affectiones: nempe quod deſtillatio etiã ſanis ex manifeſta cauſſa repente accidit, in totum ferè citra febrem concomitantibus, etiã proprijs deſtillationis ſignis. Si uero tumor abſceſſui ſimilis in pulmone fiat, neceſſariò febris cõſequitur, neq́ ita diu poſt, inflãmatione in pus tranſmutata, pus reijcitur cum tuſſi. Si aũt crudũ tuberculum gignatur, uelut Antipatro Medico contigit, iuxta leues pulmonis arterias, hi neq́ grauitatẽ magnã ſentiunt, neq́ ab orthopnœa in tantũ infeſtantur. Qui uero propriè orthopnoici & difficulter ſpirantes adpellantur, in totum febrem non habent: grauitatis aũt ſenſus eis contingit, neq́ quippiã purulentũ per ſputum reiectant. Porrò curatio prædictarũ affectionum quiddã cõmune habet, quiddã etiam cuiq́ proprium. Cõmune quidem ut ſuperflua ſubſtantia humoris has affectiones generantis conſumatur, & expendatur. Proprium uero ut ſi à craſſis & tenacibus humoribus fiant, per extenuantia & inciſiua pharmaca conſumptio fiat: ſi uero à tumoribus abſceſſui ſimilibus affectiones fiant, per extenuantia & deſiccantia conſumantur: quæ curatio omnibus in profundo corporis abſceſſibus cõmunis exiſtit. Vini aũt potio ambabus cõuenit, tenuis ſaltem temperaturæ, in uniuerſum aũt paucus potus cõuenit, quibus abſceſſus alicubi adeſt, multus uero, quibus bronchia tenacibus & craſſis humorib. ſunt obſtructa. Etenim repurgantia hos humores pharmaca neceſſariò tuſſes commouent, uerum non facilè per ſputum reijcitur ob craſſitudinẽ id quod repurgatum eſt, humectatione igitur multa indiget, quo facilius efferatur: & ob id ſanè largior potus anheloſis eſt exhibendus. Pharmaca uero eis conueniunt incidentia citra uehementẽ calefactionẽ. Craſſi enim & tenaces humores à uehementi calore uiſcoſiores redduntur, glutinoſiq́, & ut difficulter auelli poſſint: quapropter maximè prodeſt eis acetũ ſcillinũ, & ipſa quoq́ ſcilla aſſa cũ melle trita & delincta, & acetum mulſum ex ea adparatũ. Maximũ autem remedium inquit Archigenes, purgatio frequentior exiſtit per pharmaca fortiora: & uomitus à radicibus, per interualla ſuſcepti. Cataplaſmata uero ex ficubus & ordeacea

acea farina: magis uero ex loliacea habente reſinā & mel ac cerā ammixta, in-
farciri poteſt etiam ei iris & manna. Malagmata autem conueniunt, quæcunq;
exulcerant cutem & attrahunt ſaniem, quale eſt Ciſſophontis, & quod conſtat
ex baccis lauri, & quod ex ſemine roſmarini conſtat, & emplaſtrū ex herbis, &
quod iceſium adpellatur, itemq; quod uocatur Thraſeæ. Quod uero cyzicenū
emplaſtrū dicitur, ſi irini cerati æqualem ſibi portionē aſſumat & uniuerſo pe-
ctori imponatur, humiditates conſumit, & habitum corroborat. Omnium aūt
conuenientiſſimū huic affectioni hocce eſt, inquit Archigenes. Emplaſtrum
nigrum Archigenis. Ceræ lib. I. reſinæ pinus ſiccæ lib. I. iridis ſeſquilibrā, bitu-
minis lib. I. picis lib. I. æruginis unc. I. myrrhæ ſexuncē, thuris ſexuncē, radicis
cucumeris ſylueſtris, centaureæ, lapidis aſij, ſtyracis, cuiuſq; ſextentem, miſyos
crudi ſeſquiunciā, chalcitidis crudę ſeſquiunciā, ſalis ammoniaci un. I. galbani,
terræ cimoliæ, terræ ampelitidis, cuiuſq; un. I. olei lib. II. aceti lib. I. aut ut ego ſo
leo lib. II. ſtyracem cum modico oleo liquefactū in mortario probè contere, me-
tallica uero cum aceto diſſolue, herbas autē contunde & cribro excute, liquefa-
ctis uero quę eliquari poſſunt, & percolatis, ac ab igne ablatis, cōtrita adijce, at-
que herbas inſperge, omnibus aūt ſimul unitis & emollitis utere. Hoc ſanè mul-
tos occultos abſceſſus diſcutit, & in uaporē reſoluit, alios autē aperit, quicunq;
autem iam rupti ſunt, & fluidi tamen adhuc permanent, eos mirabiliter exſic-
cat: eiuſmodi enim pharmacis uix aliud præſtantius reperiri poſſit. Cōueniens
eſt etiā prædictis affectionibus Amythaonis epithema, atq; eo adhuc magis Po-
lyarchion, maximè tempore coarctationis locorū. Pectus uero cum urticis cō-
fricetur ac cædatur, ac ſcilla decorticata fricetur, deinde louacro ac oleo calido
loci rubefacti curentur: aſſiduè autē lenioribus ſolutiuis aluum emollire opor-
tet, quale eſt, cnici acetabula duo optimè contuſa, & cum ſero lactis decocta, ita
ut percolatum ſerum, & modico melle permixtum bibatur. utendum eſt etiam
ex thymo, laſere, & pipere ſalis confectionibus, quibus addita eſt ſcammonia,
aut etiā his quæ fiunt ex roſmarino. Ego uero etiā herbæ ſabinæ optimū uſum
expertus ſum, ſi per ſeipſam drach. pondere trita ſumatur, & ſequenti die dua-
rum drachmarū pondere, tertia trium. In aliquibus autem & quarta die uſq; ad
quartā drachmā pondus auxi. Quod ſi bene procedat purgatio, ſimulq; cruen-
ta educat, non eſt quem non melius ſpirantem in poſterū reddat. Porrò interie-
ctis duobus aut tribus diebus, abſinthium potandum exhibui, maximè ſi ſto-
macho æger langueat, quod ſi non contingat ſtomachum languefieri, irim bi-
bendam dedi, aut abrotonū, aut caſtorium ex aceto mulſo. Mirum in modum
autem efficax eſt, quod ex elaterio conſtat & octaobolon appellatur. Elaterij
æreolos II. ſpumæ nitri obolos III. ſinapis drac. I. hæc in aqua diluta in octo ca-
tapotia informo: maneq; duo, tantundemq; ueſperi exhibeo. Purgat enim ci-
tra moleſtiā ſupernè, aliquandiu quidem permanens & ſoluens. His uero qui
robuſtiores ſunt, poſt trium dierū ſpatiū rurſus exhibeo. Atqui quę ex colocyn-
thide conſtat hiera noſtra, hoc eſt, Archigenis, aſſiduè præbita mitiorem ſpiran-
di difficultatem correxit ſæpiſſimè, atq; id breui & perfectè. Verum ſi magis in
profundo hæſerit, auxiliatur cum aceto mulſo ſcillitico potata. Aliud, ad diſ-
ficulter ſpirantes, qui etiam aſthmatici adpellantur. Ariſtolochiæ clematitidis,
abrotoni, ſulphuris uiui, ſeminis rutæ agreſtis, cacuminum thymi, ammoniaci
thymiamatis, æquales partes cū aceto tritas in paſtillos redige, & ex eis obolos
III. exhibe cum aceto mulſo ad triduum. Alia remedia aſthmaticis cōmoda,
ex Aſclepiade & Dioſcoride. Ariſtolochia rotunda cum aqua bibita, anhelo-

ſis au-

ſis auxiliatur: item centaureæ maioris radix, & minoris ſuccus: & ſtœchas trita ac
cum aqua potata, & ſphondylij ſemen, & calaminthæ montanæ coma, & hyſſo-
pum, & iris, ac melanthum, & radicula & uitis alba. item aſellos, qui & millepe-
dæ appellantur, ſub aquario uaſe ſtabulantes, ſextarij menſura in fictile uas con-
iectos, ad carbones ignitos torrefacito, atq; ubi inalbuerint terito, ac melle exce-
ptos cocto, ante & poſt cibum duorum cochleariorũ menſura delingendos ex-
hibeto. Aliud. Scillæ crudæ ſuccum exprime, & cum eiuſdẽ menſuræ mel-
le permixtum ad prunas decoque, eiusq; cochlearia duo delingenda præbe an-
te & poſt cibum. Summè autem hoc prodeſt, euidensq; eius rei periculum feci,
inquit Archigenes. Aliud, Archigenis. Radicis centaureæ maioris drach-
mas VI. petroſelini drach. VI. ammoniaci thymiamatis drach. III. ſulphuris uiui,
bituminis, cardamomi, radicis panacis, ſeminis urticæ, iridis Illyricæ, cuiuſque
drach. II. thuris, myrrhæ, caſtorei, nitri, ſagapeni, abrotoni, polij, chamæpityos,
ſaluiæ, cuiuſq; drach. I. piperis albi drach. III. Hæc omnia trita cum melle miſcen-
tur deſpumato, dantur ex hoc oboli IIII. Etenim aſſiduè potatum hoc, quibuſ-
dam perfectè medetur, citra moleſtiã autem efficax exiſtit, dato hoc cum hydro-
melitis calidi cyathis IIII. Aliud, quo etiam ego utor, ad multos uſus commo-
dum. Scillam fuluam manum magnitudine ſua implentem, fermento obdu-
ctam, in furnum conijcio ut quàm optimè aſſetur, deinde ubi molliſſima facta
fuerit, ſuperficie eius exuſta reiecta, reliquum optimè contero, atq; ei quantum
trimembri ſectione facta, duæ aſſatæ ſcillæ partes ponderant, tantum farinæ er-
ui albi adijcio, & ammoniaci thymiamatis drach. IIII. radicis panacis drach. IIII.
iridis, & abrotoni, & acori, cuiuſq; drach. II. piperis grana XX. hæc omnia ſimul
trita & unita in orbiculos digero pondere ſeſquiobolares: ex eis autem drach. I.
aut etiam obolos tres, aut duos, cum tribus cyathis lactis aſinini recens mulcti,
aut aquæ mulſæ exhibeo. Pueris uero tantum unum orbiculum præbeo. Aluũ
hæc menſura mouet: quod ſi hac amplius quiddam exhibeas, & urinam cies, &
compactã ac inſtantem mali irritationem diſſolues: etenim & comitiales ſanat,
& uuluam ſtrangulatã, & lumborum languidos dolores, & febres debiles ac per
circuitum repetentes. Cum aceto menſes ducit per craſſitudinem ſuppreſſos, ad
quos conſequuntur uertigines, interceptiones uocis, contractiones, dolores arti-
culorum, pigricies, & ſpirandi difficultas. Eueſtigiò enim ſanguinem euellit, &
ab omnibus moleſtijs liberat: quare tenuitatem huius pharmaci ne contemnas,
ſed abundantem uirium eius ſupellectilem, quaſi per manus à maioribus tradi-
tam aſſumas. Alia potio ad ſuſpirioſos. Polij, abrotoni, caſtorei, chamæpi-
tyos, ammoniaci thymiamatis, æquales partes melle excipe, & fabæ magnitudi-
ne exhibe. Quidam ſpumæ nitri albi cochleare, in aquæ mulſæ cyathis tribus ex-
hibuerunt. Aut hoc modo. Spumæ nitri drach. IX. piperis drach. I. laſeris dra-
chmam unam, da cochleare cum aqua calida. Alia. Caſtorei drachm. VIII.
ammoniaci thymiamatis drac. VIII. piperis grana XL. excipe paſſo, & fabæ ma-
gnitudine præbe in aqua mulſa. Alia. Abrotoni drach. II. radicis bryoniæ
drach. VIII. rutæ hortenſis drac. VIII. caſtorei drachmas quatuor, artemiſię dra-
chmas IIII. epithymi drach. IIII. dantur ex ea ſcrupulus unus & dimidius cum
aceti mulſi cyatho I. Alia. Iridis drach. VIII. ammoniaci thymiamatis drach-
mas IIII. datur drach. I. cum hydromelitis cyathis tribus. Alia. Herbæ ſabi-
næ, his qui integra ætate conſiſtunt, ſcrup. VI. alijs uero ſcrup. III. butyri ſcrupu-
los XII. mellis ſextantem. Præbe delingendam ad dies III. & intermiſſione per
triduum facta rurſus præbe. Paſtillus doloris leuamentũ orthopnoicis & ægrè
ſpiran-

ſpirantibus præbens. Opij drachm.I.ſulphuris uiui,plantaginis, ſeminis hyo-ſcyami,ſucci radicis dulcis,ſtyracis,myrrhę,thuris,terebinthinæ, cuiuſq; drac. II.croci drachm.I.cum uino maris experte contere,ac in paſtillos trium ſcrupulorum digere, quos bibendos exhibe. Porrò ſi radicis dulcis ſuccus non adſit, ipſam radicem fractam ac tuſam ſatis diu decoquito,atq; hoc totum cum decocto eius committito. Alius,Andromachi, ad idem. Scillæ aſſatæ, ſulphuris uiui,bituminis,æquales partes,melanthij drachm.II. caſtorei drach.II.aniſi obol.IIII.cum aqua paſtillos informa trium aut quatuor ſcrupulorum: exhibe ante ſomnum,cum aquæ calidæ cyathis duobus. Catapotium, ſuſpirioſis dolorem leuans. Rutæ uiridis ſextantem, ſtyracis ſextantem,terebinthinæ ſextãtem,opij drach.IIII.ex his catapotia ſiliquæ pondere ſingula informa, triaq; ante ſomnum exhibe deuoranda, à ſumptione autem ebibant aquæ calidæ cyathos duos. Remedium pulchrum Philagrij,ad anheloſos. Radicum ſymphyti in petris naſcentis,radicis centaureæ maioris,iridis illyricæ, ſingulorum ſextantem:aquæ ſextarium I.radices fractas per biduum in aqua macerato,deinde ad tertias decoquito,& percolato,& tantundem mellis decocto adijcito,rurſumq; donec cogatur decoquito:deinde rhei pontici contuſi ac cribrati unc.I.inſpergito ac unito.Exhibe circa primam horã diei cochlearia duo. Quod ſi non adſit rheon, centaureæ maioris radicem contuſam & cribratam unciæ pondere inijce,aut eodem modo radicem ſymphyti. Hocce pharmacũ pulmoni & thoraci firmitatem & robur præbet,ſimulq; humores ad eum delatos repurgat,deſiccat,et expellit. Aliud,ad orthopnoicos. Boli armenię drach.I.cum uino diluto bibendam præbe.Ad tuſſes autem inde ſequentes antidotum,Iſotheum appellatam,paulò ante inter tuſſis remedia deſcriptam,exhibe ante ſomnum nucis auellanæ magnitudine cum aqua mulſa.Aſſiduus enim huius antidoti uſus in totum ab hac affectione liberat,etiam ſi fuerit inueterata: confidenter itaq; ea utaris.Quod ſi non adſit,pæoniæ antidotum præbe:quæ ipſa quoq; ſi haberi non põſſit,eam quæ zopyrios appellatur, quarum deſcriptiones in ſermone De colicis,habentur. Suffitiones etiam eis ſunt commodiſſimæ:de his in tertio Sermone pleniſſime dictum eſt,& paulò ante inter remedia tuſſis.In earum autem uſu undiquaq; ſtragulis contegantur atq; ore ſedulo hiantes fumum fortiter admittant: mucus enim & lachrymæ multæ ſputumq; ubertim ducuntur,& per uehementem tuſſim pituita uiſcoſa ex profundo effertur.Verum quod latere te nolim,antequam ad eiuſmodi rerum ac lancinationum adhibitionem perueniatur,uentrẽ ſubducere oportet uel per clyſterem,uel pharmacum ſolutiuum.Proſunt etiam ſuſpirioſis fricationes pectoris,ex pumice cum nitro,fece uini uſta,cum flore iunci odorati. Cuius generis & hoc eſt.Auripigmenti,pumicis,ſpumę nitri,cuiuſq; unc.I.alcyonij ſextantẽ. hæc contuſa & cribrata cum unguento aliquo calorifico commiſceto,pectuſq; & dorſum donec igneſcant confricato,ex frequenti enim huiuſmodi perfrictionis adhibitione ſpirandi difficultatem,et tuſſim,omnemq; purulentam pectoris affectionem propulſabis.Cæterum inueterato malo,& medicina omni fruſtra adhibita,ad uſtionem confugiendum erit:itaq; iuxta medium commiſſurę clauicularum,utrinq; una cruſta inuratur,cum cautione tamen admotis manibus & diſtenta cute,ne aſpera arteria oblædatur. Deinde aliæ duæ paruæ iuxta carotidas colli arterias infligendæ paululum ſub mento utrinq; una,incumbentis cutis tantum peruſtione facta. Infligendæ autem adhuc aliæ duæ ſub mamillas,inter tertiam ac quartam coſtam: rurſumq; aliæ duæ retrorſum ver-

ſus inter quintam ac ſextã coſtas. In medio etiam pectore unam inurere oportet: & iuxta principiũ oſſis pectoris (quod à capitis gladij ſimilitudine Xiphoides Græcis appellatur) ſupra os ipſius uentris, unã ſimili modo. Et adhuc alias duas inter octauam & nonam coſtam, utrinq; unam. Tres etiam retro inurendæ ſunt cruſtæ, una iuxta medium dorſi, reliquæ duæ ab utraque uertebrarum parte, paululum infra mediam cruſtã. Omnes autem infra collum inuſtas, mediocriter latas eſſe conuenit, neque ualde in ſuperficie conſiſtentes, neque rurſus nimium profundas. Vlcera autem cruſtarum ſatis multo tempore fluida permittere oportet.

De cordis tremoribus, ex Galeno. Cap. LVIII

Cordis tremor ſiue palpitatio, multis tum adoleſcentibus, tũ ſenibus inculpatè ſanis accidiſſe uiſus eſt. Dolent autem caput ita affecti, citra aliquam alteram externam cauſſam: atq; omnes hi ex uenæ inciſione opem ſenſerũt: aliqui etiam ex eis in totum ab hac acceſſione ſunt liberati, per extenuatoriam diætã & pharmaca conſimilia, poſt uenæ inciſionem adhibita. Noui autem & ego quendam qui ſingulis annis, ueris tempore, tremoris acceſſione afficiebatur. Hunc ubi expertus eſſem per triennium ex uenę ſectione iuuari: in quarto per uenæ ſectionem euaſit, antequàm hoc malo apprehenderetur: atq; hoc modo pluribus deinceps is agebat annis, conſentanea ſimul utens diæta: ueruntamen & is quoq; ante ſenectutem fato functus eſt, quemadmodũ alij omnes. Aliqui quidem in febribus acutis cõprehenſim animo deſtituti, ſimiliter mortui ſunt: aliqui uero etiam citra animi deliquium, ſtuporis attoniti modo affecti, repente uitam cum morte commutarunt. Plures autem hac affectione laborantes ad ætatem peruenerunt, minorem quidem annis quinquaginta, quadrageſimum tamen ætatis annum exceſſerunt.

De ſanguinis reiectatione, ex Galeno. Cap. LIX

Sanguis qui ex pectore & pulmone, aut aſpera arteria educitur, omnino cum tuſſi reijcitur. Si uero ex locis circa fauces aut gurgulionem ſanguis feratur, per excreationes excernitur. Si uero ex aliquo loco oris aut gingiuarũ, ſimpliciter expuitur. Aliquando autem à capite aut partibus gurgulionis delatus ſanguis, ad aſperæ arteriæ extremum incidit, et tuſſim commouet, imaginationemq; facit uelut ex pectore educatur. Itaque ſi quis pluribus ex ordine diebus ſanguinem excreet & emungat, neq; capitis dolore, aut grauitate aliqua quæ etiamnum adſit, antegreſſis, neq; plaga iſthic illata: conſiderare oportet diligenter omnem narium meatum, atq; etiam oris locum illum ubi nares ad palatum ſunt perforatæ. Contingit enim aliquãdo hæc acceſſio, hirudine ad locum hũc affixa. Cęterum aliqui per uomitum citra tuſſim ſanguinẽ ex uentre reiectant, aut ex uenis adiacentibus in ipſum delatũ, aut hirudine deuorata. Verum ſanguis uenarum ex hepate aut ſplene in uentrem delatus grumoſus eſt, niger que euomitur: qui uero ex hirudinis præſentia procedit, tenuis eſt & ſanioſus, ſiue ex uentre, ſiue ex naribus, ſiue ex ſtomacho proferatur. Atqui & localis dolor qui concomitatur, affectam particulam oſtẽdet. Si enim ex ſtomacho eductio fiet, non magna ſanguinis eruptio continget: graciles enim ſunt ſtomachi uenæ. Sed & cum nauſea ac uomitu ſanguis effertur, & in deglutiendo mordacitas percipietur, maximè ſi adſtringentia aut acria deglutiantur: ſi uero ex uentre educatur nauſeæ plurimæ comitantur & uomitus, & ſi à cibo ſumpto eductio cõtingat, ſanguis cibis permixtus efferetur. aliquando etiã pituita ac bilis ſimul euomentur. Si uero ex hepate & ſplene ſanguis in uentrem deferatur, aderit tu-

rit tumor. Si uero ex pectore & pulmone, aut aspera arteria sanguis expuatur, impossibile est eum citra tussim per sputum reijci. Fit autem sanguinis eductio ex pectore, aut ob uenæ rupturam, aut oris uenarum apertionem, aut ob corrosionem. Venarum itaq; pulmonis rupturæ cognoscuntur ex eo, quod post aliquam præcedentem caussam manifestam, statim sanguinis eductio cōsequitur. Præcedentem autem caussam dico, delapsionem ex alto, aut si grauius aliquod corpus pectori inciderit. Aliquibus autem ob clamorem magnum quomodocunq; editum uasis uenarum ruptura accidit: & citra manifestam externam caussam copia sanguinis cum crudo ac flatuoso spiritu, distendens pulmonis uasa, rupturam efficit. Cæterum ob sanguinis multitudinē factæ rupturę cognitionē exhibet sanguinis effusio repēte & coaceruatim facta. Magna enim pulmonis uasa existunt, ac arteriarum speciem habentia: sanguis aūt in eis tenuis & calidus est, perq; saltum spiritus ui ac impetu excernitur. De uenarum apertione. Venarum autem ora aperiuntur, siquidem dispositiones præcesserint calidæ: ueluti si calidis balneis plurimis usus sit homo, habitetq; in calida regione, consimili existente maximè anni tempore, cibis quoq; & potionibus calidis utatur. Etenim multitudo sanguinis calida existens, uenarum pulmoni incumbentium ora aperit & dilatat, atq; hoc modo coaceruata effusio cōtingit. De uenarum corrosione. Quibus uero ex corrosione uenarū pulmonis sanguinis euacuatio contingit, his per interualla modica sigillatim cum tussi expuitur. Ipsa autem uasorum corrosio ex acribus contingit humoribus, siue à capite in pulmonem delabentibus, seu in ipso pulmone generatis. Possibile est etiam propter corrosionem, coaceruatam sanguinis eductionem cum tussi fieri. Quum enim præcedenti tempore per modica interualla sigillatim, ut dictum est, & cum tussi sanguinem expuerit quispiam: & post sequentibus diebus neq; casus, neq; alia quædam externa uiolenta caussa acciderit, & tamen sanguinis eruptio multa prodierit, magnam corrosionem factam esse ostēdit. Multi autē hoc modo affecti particulas pulmonis simul cum sanguine extulerūt, aut tectoria ulceribus obducta. Impossibile itaq; est latere eductionē propter corrosionem uenarum factam. Quare diligentem animaduersionem habere conuenit, num ne spumosus sit sanguis: nam & hoc firmissimum signum eductionis ex pulmone existit: deinde num ne bronchij particula quędam, aut tuniculæ arteriæ seu uenæ simul efferatur. Horū enim nihil apparet in his, qui ex succingente thoracem membrana sanguinem spuendo educunt. Maximū etiam signum elationis ex pulmone est, si omnino citra dolorem effertur.

De eductione sanguinis ex alijs pectoris partibus. Sanguis autem qui ex alijs pectoris partibus educitur, nigrior est, et iam in grumos coactus, cū tussi etiam & dolore reijcitur particulæ affectæ, ac fœtidum odorem de se præbet: aliquādo et pure ammixto effertur. Verum hoc signū cōmune est. Si uero iuxta asperā arteriā ulceratio fiat, paucissimus sanguis expuitur, paucissimo omnino pure permixtus, doloris autem sensum iuxta exulceratam arteriæ partem æger perceptat. De sanguinis à capite eductione. Si uero à capite sanguis deferatur, siquidem plurimus sit, plurima adest capitis grauitas aut dolor: si paucus, pauca, aurium sonitus iuxta proportionem affectionis, rubor faciei: uenæ frontis emicant, & uertigines accedunt. caussa aūt ista præcedens manifesta est, nimirum plaga, aut frigiditas, aut calor aut ebrietas. Vini enim potatio larga cumulatim caput replet, & cumulatim etiā ex rupto uenæ uase effundit. In parua autem ebrietate, modicum adest sanguinis sputū, & consueta fieri per

nares ſanguinis excretio cohibetur: aliquãdo etiam ad palatum cõuerſa, imaginationẽ exhibet, ueluti ex pectore ſanguis ipſe educatur. Si itaq; à capite ſanguis deferatur, titillatio palati accidit, & frequens excreatio, atq; hoc modo expuunt: irritantur enim ad tuſſim, & tamen nõ ualde tuſſiunt. Si aũt à palato ad aſperam arteriã deſtillat, tum tuſſiunt, & quod delapſum eſt educunt: & ob id quidam decepti, ex pectore eductionem fieri autumant. Defluit aũt aliquando à capite per gulam ſeu ſtomachum in uentrem, uomitu'q; reijcitur, atq; ob id putatur à ſtomacho prodire. Habet autem & ſuam figuram ſanguis à capite delapſus. Eſt enim non adeò craſſus, colore nigro, leuis, æqualis, immixtus, altero uidelicet aliquo, pure uel pituita, & cum excreatione ſtatim ſe in linguam infert rotundus, facile'q; reijcitur per ſputum. Si uerõ palatum cõſideraueris, denſius atq; uelut exulceratum ipſum inuenies, & ut plurimũ ſanguinolentũ, propter deſtillantẽ ad ipſum à capite ſanguinẽ. Curatio aũt his qui ſanguinem à capite educunt, ſufficit ſimplicior & exigua. Adſtringentia enim per collutiones palato adhibita frigida ſufficiũt: nam à calidis & rarefacientibus collutionibus plus ſanguinis erumpit: quare ſignum id eſt adeò à capite prodeũtis eductionis. Si itaq; à capite feratur, multum'q; ſit quod defertur, euacuatione opus erit. Quare citius per nares aut per uenæ alicuius inciſionem euacuare oportet, ne per negligentiam conſuetudo fiat ſanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt. Cap. LX

Qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt, his uenam incidere oportet ſtatim in principio, acri ſimul clyſtere adhibito & euacuata aluo: deinde confrictis quàm plurimum manibus, brachijs'q; ac cruribus per pharmacũ calefactorium ac extenuatorium, extremæ eorum partes colligentur: poſtea uero capiti raſo pharmacum ex ſtercore ſylueſtrium columbarum impone, & poſt horarũ trium interſtitium in balneum deducito, citra'q; capitis cum pinguedine contactum lauato: poſt uero capite mediocri pileo contecto, ſorbitione multa ex ſolis auſteris pomis connutrito: deinde dormire uolenti, theriacen Andromachi ex uiperis recens adparatam exhibeto. Sequenti autem die omnibus corporis partibus capite tantum excepto, confrictis, in quiete adſeruato, rurſus'q; in ueſperam theriacẽ exhibeto. Quo ſi ex his deſtillatio ſiſtatur, tertia die mane mel parum coctum præbeto, quieſcere'q; ſinito, ac totum corpus defricato. In cibo exhibe ptiſanæ ſuccum, modicum'q; panem madefactum. Quarta autẽ die mane poſt acceptum ex uiperis pharmacum, rurſus plurimum mellis præbeto, capiti ſimul pharmaco ex ſtercore columbino impoſito. Deinde lotis & mediocriter nutritis, quinta die ea quæ humores qui in pulmonem defluxerunt, uehemẽter repurgare queant exhibeto. Poſt uero per interualla ad caput cerato ex thapſia apparato utaris. Vniuerſam autem curationem renutriendo ac refocillando corpori deſtinatam impendito.

De his qui ob frigiditatem organorum reſpirationis ſanguinem expuunt, ex Galeno. Cap. LXI

Qui uero ob frigiditatem membrorum reſpirationis, ruptis pulmonis uenis, ſanguinem expuunt, his eueſtigiò uenam ſecare conuenit, ſecundaria facta detractione eadem die, & poſtridie ſimiliter, uidelicet ut paulatim euacuationem faciamus, & ut ad contrarium diuerſio fiat, quam antiſpaſin Græci appellant. Eius enim gratia uenæ ſectio adhibetur. Deinde fricatione extremarum partium, & ut dictum eſt, ligatione facta, in ueſperam ex ſeminibus paſtillum exhibeto. Sequenti uero die poſt repetitã ſanguinis detractionem, uniuerſo pectori cera-

ri ceratum ex thapsia imponito: quod in uesperam rursus ne ulterius quàm cõuenit calefaciat, detrahito, atq; iterum pastillos ex seminibus dato. Tertia autẽ die ex thapsia ceratum ad horas circiter tres rursus imponito, hominemq; lauato. Cibum autem prębe primis diebus sorbitionem, tertia autem ad succum ptisanæ, pisces qui facilè concoquuntur probeq; conditi sunt adde: ante somnum etiam rursus pastillum ex seminibus exhibe. Nam & somnum conciliat, & dolores leuat, & exiccat. Inflammatione autem ruptarum uenarum sedata, & particulis ad bonam temperiem redactis, ea quæ thoracem repurgant præbe, adhibito simul usu theriaces ex uiperis apparatæ. Deinde etiam lactis potu alijsq; cibis utaris. Hoc modo sanè eos qui se mox eodem die medicandos exhibent poteris curare, non tamen similiter qui post duos aut tres obueniunt dies. Aliqui enim eorum immedicabile ulcus habent, maximè qui per uitiosos humores erosionem sunt passi. Quorum aliquibus sputum ipsum salsuginis aut muriæ saporem exhibere referunt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunq; tandem modum ex pulmone sanguinem reiectant. Cap. LXII

Difficiliorem autem curam ulcera in pulmone consistentia habent: conari itaq; oportet, quemadmodum nos fecimus, ita ut ęgro pręcipiamus, ne respiret ualde, & ut sileat semper. Incidere autem statim uenã oportet in cubito internam, ac sanguinis detractionem reiterare, bis aut etiam ter, paulatim, gratia diuertendi. Non enim euacuatione indigent tales, nimirũ ab affectione ipsa euacuati. Quapropter etiam fricationibus utantur, aut etiam totius corporis membrorum cum latis linteolis cõstrictione. Posteaquàm uero hæc exacta fuerint, primum quidem poscam dilutam & tepidam bibendam exhibere conuenit: ut si quis sanguinis grumus in uiscere hæreat inde dissolutus ejciatur, neq; quicquam obstat bis & ter in tribus horis hãc potionem iterare. Post hæc aũt pharmaca inductoria & obstruendi meatus uim habentia, simulq; adstringentia exhibeantur, aut ex posca diluta in prima sanè die, aut ex decocto malorũ, aut baccarum myrti, aut alterius cuiusdam adstringentis. In uesperam uero rursus exhibendum est pharmacum: abstineatq; æger ab omni cibo, si uirium robur adsit: sin minus, satis erit sorbitionem præbere. Optimum autem est & secũda die rursus parum sanguinis detrahere ex eadem quæ prius incisa est cubiti uena, si modo uires ad id tolerandum sufficiant. Cibis etiam & pharmacis similiter utẽdum usq; ad diem quartum, pectore in orbem madefacto, æstate quidem ex uino, oleoq; melino & rosaceo, hyeme uero ex unguẽto nardino. Si uero emplastris uti uelis, optimum pharmacum nostrum Barbarum appellatum habebis. Conducũt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata, & maxime quod ex salicibus, & quod ex lolijs constat. Maximũ enim hoc est, cui diligenter attẽdere animũ oportet, ac mox facta uasorum ruptura inde remedium offerre incipere, quo cruentũ adhuc uulnus concrescat, prius quàm inflammatio apprehendat: etenim si inflammatio præuenerit, parum spei est ad huiusmodi uulneris conglutinationem, quippe quę se in multum tempus extendit. Eluere enim oportet, tum pus, tum serosum sanguinem ipsius ulceris postea quàm inflãmatio fuerit soluta: reliquam autem curam quemadmodũ ad tabidos fieri solet ordinare. Ex Archigene. Porrò si à stomacho aut uentre sanguinis reiectiones cum uomitu procedant, uena incidẽda est in cubito superior, humeralis appellata, etiam si ex hepate in ipsum uentrem deferatur. Si uero à splene sanguis feratur, quod ex tumore circa splenem considente cognosces, incisa uena quæ

inter paruum & anularem digitum in ſiniſtra manu eſt, probe ac proprie auxi
liaberis. Cæterum & cibos & potus magis adſtringentes dare conuenit his, qui
ex uentre per uomitum, citra tuſſim ſanguinem reiectant, non tamen uehemē
ter & actu frigidos: Ex uehementi enim frigiditate plagæ inferuntur: Quare
ſuffecerit, ſi non calidi exiſtāt, neq; nimiam humectationem inferant. fontana
igitur aqua, nō ualde frigida, neq; multa, in potu exhibeatur: Et cibi pauci ſimi
liter mediocriter frigidi, ac naturæ quoq; adſtringentis.

Communes methodi exhibendorum auxiliorum, in ſingulis reie-
ctationis ſanguinis ſpeciebus poſt ſanguinis inhi
bitionem. *Cap.* LXIII

Ex Galeno. Primum periculum in reiectatione ſanguinis, eſt ne ultra mo
dum eius euacuatio fiat. Curatio autem poſt eius cohibitionem eiuſmodi exi
ſtit. *Reiectatio quidem ſanguinis quę ob apertionē fit uenarum*, per obturatio
nem occluſionemq; dilatati oris ipſius uenæ curatur: quæ uero ob uenæ ruptu
ram fit, per conglutinationem ſanatur: quæ ob corroſionem, per renutricatio-
nem, & ea quæ carne implent corroſa. Obturatur quidem dilatatum & aper-
tum os uenæ ab adſtringētibus. Conglutinatur autem rupta uena ab ijſdem, &
quæcunque in compoſitione eis ammixta citra mordacitatem deſiccant, ac
glutinoſum quiddam in ſe complectuntur, uelut eſt lemnia terra, & quę ſamius
aſter appellatur, & his ſimilia. Renutritur autem corroſum à cibis boni ſucci, &
pharmacis carne explentibus, ſiue ſarcoticis à græcis appellatis. Conueniunt
igitur adſtringentia eis qui non tuſſiunt, qui corpus boni ſucci habent, & qui
ob apertionem oris uenarum, aut rupturam ſanguinem reiectant. Adſtringit
autem optime acetum, & portulaca comeſta: ſuccus autem eius bibitus effica-
cior exiſtit: plantaginis ſuccus cyathis tribus, aut ſanguinarię ſuccus eodē mo-
do: Succus uuæ acerbæ in ſole probe deſiccatus drachma una, rhois aut gallæ
decoctū cyathi menſura, cortex glandis maxime caſtaneæ drachma una, radi-
cis rubi decoctum menſura cyathorum trium, mora rubi, & flos, balauſtiorum
drachma una, acacia & hypociſthis eodem modo. Vinacea cochlearij menſu-
ra, ſimiliter lapathi acuti ſemen. Efficacius autem operatur radicis althææ de-
coctum, radicis ſymphyti decoctum, atque ipſa quoque ſicca trita potui inſper
ſa, centaureæ radicis drachmæ duæ, quas febricitantibus cum aqua, febre ca-
rentibus cum uino exhibebis: lapidis hæmatitæ drachma una cum mali punici
ſucco, aut corallij lapidis eodē modo, radix equiſeti. Mora ualde cruda & imma
tura. Forinſecus autem pectori irrigatio adhibenda ex uino adſtringente cum
oleo roſaceo aut myrteo. Si uero multa ſanguinis eruptio fiat, maxime in æſta-
te, & citra tuſſim eius reiectiones contingant, neque debilis ſit æger, ſed robu-
ſtus & carnoſus: Acetum pro uino adhibendum eſt, non in ſordidis amplius la
nis ſed ſpongijs exceptum, faſciaq; lata æger conuinciendus. Aliquando autē
acaciam, aloën, aut omphacium aceto permiſcere conuenit, & cutem ex oleo
myrteo præillinire, ne mordacitas ex irrigatiōe ſuccedat. aut etiam Emplaſtrū
Barbarum, aut ex ſalicibus, aut aliud ſimile impone. Quod ſi æger ferre ne-
queat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem & moleſtiam, neque tole-
ret item emplaſtrorum incommoditatem, huiuſmodi cataplaſma eſt admouen
dum: ex palmis uidelicet & acacia, alumine, malicorio in puluerē redacto, ſym
phyto, polenta aut lentium farina apparatum. Si uero neque cataplaſmatum
grauitatem ferre queat, neque calfieri ſuſtineat, illitionibus utendum. Loti ita-
que aut meſpili corticem, & rhoēm culinarium, paucaq; rhamni, aut ſanguina
riæ folia

riæ folia in aceto decoquito: deinde in eo decocto aloës succum, aut acaciæ, aut omphacij, paucumque gummi diluito, & pectus ac dorsum ex eo illinito: atque ubi exsiccatum fuerit, rursus inungito, quo crassitudinem accipiat illitio seu unguentum, & ne denudati frigore circumueniantur. Illa uero hora qua arescit illitũ, ab ægro multus aër est arcendus. Quod si inflammationes succedentes febres inferant: solent enim uehementer acutæ irruere & periculosæ, aliquando etiam lenes & obtusæ, quum uidelicet in tabem sunt transituræ: tum omnis ueluti in febribus est ordinanda diæta: non tamen aceruatim, sed quiete & paulatim: ut ne rursus rumpãtur conglutinata, abstinendum à uino & sorbitionibus ammiscenda quę leniter adstringunt, uelut sunt palmæ, & similia. Cataplasmate utendũ pane calido, deinde semine lini. Vbi uero perseueret malum, omnia ut ad tabidos facienda. Exsiccatoriam porrò citra mordacitatem uim obtinet succus ocymi, qui si aceto commisceatur conuenientior fiet, & est quoque nobis in usu familiaris, citraque formidinem eum porrexeris. Adstringit autem & desiccat simul, rheon ponticum. Assumere autem oportet hanc ipsam ponticam radicem ad recentes ac inueteratas sanguinis reiectationes, & ad pectoris fluxiones, in principio quidem ex posca decoctam. Si uero per circuitus redierit reiectatio, omnino parum quiddã bibendum præbe cũ aqua. Quum uero asperitas & tussis molestiam intulerint, passo cretico decoctam, deinde contritã prębe. Magis autem desiccat arefacta in potum inspersa. Exsiccat etiam citra mordacitatem, samius aster, & minium sinopicum, & terra lemnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam & præclare omnino desiccat bolus armeniacus, ut nihil eo hac parte præstet: eius itaque drachm. I. exhibere potes cum aqua confidenter. Exsiccat etiam coagulum hœdi, cerui uero magis inspissat. Quod si stomachus æger sit, semel exhibe quod adstringit, et semel quod desiccat. Aliquando autem mane adstrictorium damus, circa sextã autem horam desiccatorium: in uesperam uero quod inspissat. Quando uero inspissantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi, ac tragacãthus, quodlibet per se, atque etiam inuicem permixta. Simplicia ad sanguinem reijcientes pharmaca. Huius generis iuspissantiũ uidelicet, est & gluten piscium, & symphytum manducatũ ac deuoratum. Cibos etiã eiusdem cum prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum his qui propter apertionem uenarum, tum qui ex stomacho sanguinem reijciunt: nimirum adstringentes, uelut est halica ex posca, aut micæ panis eodem modo, aut oryza, oua mollia, rhoẽm culinariũ tenuissime tritum infarctum habentia, plantago cocta, intubum, lens cum prædictis condita, aut lapathum acutum: in quibus uero inspissante materia magis opus est: lac coctũ refrigeratur, daturque tum ob corrosionem, tum à stomacho sanguinem educentibus. Hi enim adstringente materia & carnis expletione opus habent: aliquando autem lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. Cauere enim oportet immodicum eius usum, neque statim post eius admixtionem lac ipsum exhibere, sed post aliquantulam dilationem: ualde enim in uentre cõcretum mortem inferre consueuit. Conducit etiã palmas cum halica decoquere aut cum similagine. Inspissant autem simulque adstringũt oua crassiora rhoẽ infarcta, maxime si sint assata, lens cũ ptisana decocta, miliũ coctũ. Fugienda aũt in omnibus uehemẽter adstringentia, & excellẽter inspissantia. Eligẽda uero simpliciora & minus molesta ex uniuerso genere eorum quæ sunt prędicta. De cõpositis ad sanguinem reijciẽtes pharmacis, Galeni. Iuxta primam quidem rationem ex adstringentibus & desiccantibus ac in-

ſpiſſantibus pharmaca componuntur ad curationem reiectionis ſanguinis conuenientia. Quum uero adſtrictoria, & tenacia ac deſiccantia, uias præcludant, & difficulter per corpora digerantur, ui quadam opus habent præparante ac aperiente eis uias ipſas: & ob hoc ipſum calida & tenuium partiũ eiuſmodi pharmacis miſcentur, quæ iuxta omnem ipſorum conſiderationem contraria ſunt ſanguinis ſiſtendæ reiectioni. Miſcentur etiam eis ſtuporem inducentia, quo profundiorem ſomnum inducãt: quæ ſanè commodiſſima ſunt his qui à tuſſe lancinantur omnibus, maxime tamen qui ſimul ſanguinem reiectant. Hi igitur ſcopi ſunt compoſitionis pharmacorum ad ſanguinis reiectionẽ conuenientium: quæ uero per experientiam cognita ſunt à priſcis medicis compoſita pharmaca deinceps dicentur. Potio hæmoptoicis commoda. Lapidis corallij, terræ ſamiæ quæ aſter appellatur, ſuccini, maſtiches, cuiuſq; drach. VI. amyli, thuris, gummis, cuiuſq; drach. IIII. Exhibe cochlearium unum ſiccũ cum poſca, aut cum aliqua prędictarum decoctionum. Alia potio. Terrę ſamiæ aſteris, lapidis agerati, terræ lemniæ, æquales omnium partes accipe, & ex eis cochlearium unum prębe cum cyathis duobus decoctionis plantaginis.

Alia. Terræ lemniæ drach. XVI. terræ aſteris drach. VIII. ſarcocollæ drac. IIII. gummis drach. II. præbe cochlearium cum decocti palmarum cyathis duobus. Sit autem decoctum ipſum craſſum. Alia, Andromachi. Corallij torrefacti drach. I. thuris obol. IIII. acaciæ drachm. I. balauſtiorum obolos V. gummis obol. II. candidum ouorum duorum. Huius quartam partem cũ aquæ cyatho uno & dimidio exhibe. Alia, Aſclepiadæ. Radicis ſanguinariæ manipulum, radicis ſymphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ ſextarios III. decoque ad tertias, & expreſſi, ac percolati liquoris cyathum unum præbe, & ad ſingulas exhibitiones gummis triti drachm. I. conijce. Alia, ualde præſtans, cui teſtimonium præbeo. Thuris, terræ aſteris, cuiuſq; drach. VIII. croci drachm. I. amyli drachm. I. ſucci plantaginis ſicci drach. I. contuſorum & cribratorum cochleare unum dato cum poſca. Alia, per experientiam. Corallij drachmas octo, thuris drachm. VIII. dato cochlearium cum uino myrtitæ diluto. Eadem etiam ad fluxum muliebrem efficax eſt. Paſtillus ex electro. Præclare facit ad hæmoptoicos undecunque ſanguis efferatur, ad tuſſim ueterem & recentem, tabidos, cruenta reiectantes, ſuppurationẽ pectoris, tormina inteſtinorum, ueſicæ fluxiones, & ad inflatos: eſt etiam aurium affectionibus commodus. Pſyllij drachmas quadragintaquinque, ramentorum electri, iridis, maſtiches, croci, cuiuſque drachmas quatuor, opij drachmas quindecim. Pſyllium in aquæ calidæ ſextarios tres coniectum, parumper macerato: atque ubi uiſcoſum ac lubricum factum fuerit, liquorem inde exprimito, eoq; præſcripta diluito: terito, ac paſtillos informato. Ex his obolos tres cubitum ituris exhibeto. Paſtillus Doſithei, ualde celeber.

Virgultorum rubi ſextantem, radicis ſymphyti, fructus ſpinæ ægyptiæ, ſucci hypociſthidis, lycij, opij, thuris, rhei pontici, terræ aſteris, ſingulorum ſextantem, rhois culinarij quadrantem, roſarum ſiccarum drachmas quatuor, baccarum myrti quincuncem, croci, terræ lemniæ, corticis qui macer appellatur, cuiuſque drachmas duas. Excipe ſucco plantaginis, aut uino ſcybelite, & informa paſtillos. Eos cum decocto ſymphyti aut ſanguinariæ exhibeto.

Alius paſtillus, ex cuius uſu magnam nominis famam ſum adeptus.

Terræ aſteris quadrantem, amyli recentis quincuncem, tragacanthi, ſeſquiunciam, gummis quadrantem, glutinis piſcium unc. I. aceti quãtum ſuffecerit.

Gluten

Gluten more eorum qui arcus faciunt dissoluito, per triduum in sufficienti ace
to maceratum, quarta deinde die exemptis ex eo pelliculis repurgatum paula-
tim tolle, & in mortario cum pistillo contunde, & quam diligẽtissime dissolue,
aut super calidum cinerem pone. Difficulter enim solubile existit. Vbi uero so
lutum fuerit, rursus in ære, aut ferro, aut ut dictum est, cinere calido cum aceto
decoque, et sufficienti tempore assidue agita, ut quàm crassissimum fiat, deinde
in mortarium coniectum satis diutere. Atq; unum quodq; prædictorum per
se contusum ac cribratum in promptu habens, maximè tamen tragacanthum,
in mortarium ad dissolutum gluten insperge, omniaq; diligenter unita uitreis
lancibus solidis excipe & exicca, pastillosq; informa mediocres. Durant autem
aliquandiu donec formentur. Eos cum posca exhibe, & utere ualde confiden-
ter. Pastillus ex Corallio, qui nunc celebris & in usu apud omnes empiri-
cos existit. Terræ asteris, balaustiorum, corallij, succi hypocisthidis, acaciæ,
myrrhæ, rhei pontici, dauci, omphacij, tragacanthi, cuiusq; unc. I. thuris sextan
tem, opij drach. IIII. amyli scrupul. VI. aluminis scissi scrupul. XII. terræ lemniæ
scrup. VI. rhois rubri quadrantem, radicis dulcis sexuncem, symphyti radicis tri
entem, gummis scrupul. XVIII. croci scrup. VI. fructus spinæ ægyptiæ drachm.
IIII. Digere in pastillos cum succo plantaginis, aut uino austero uetere, & exhi
be ante somnum obol. III. cum posca. Facit etiam ad tormina intestinorum.
Pastillus ex ægyptia spina, quo plurimum utor. Pharmacum Clidion
appellatum, quod prospere omnibus sanguinem reijcientibus conducit: itẽq;
cœliacis, intestinorum torminibus, & stomachi fluxionibus. cytinorum, fru-
ctus spinæ ægyptiæ, balaustiorum, acaciæ, succi hypocisthidis, singulorũ drac.
VI. lycij, rhei pontici, opij, cuiusq; drachm. IIII. myrrhæ drach. III. Contusa &
cribrata diligẽter baccarum myrti aut rosarum decocto excipito, aut uino myr
tite, & in pastillos redigito, & iuxta cuiusque uires cum rosarum, aut baccarum
myrti, aut pampinorum uitis, aut palmarum decocto exhibeto, aut cum frigi-
da aqua. Quod si lycio, non abundes, hoc modo apparare potes. Rhus, qua co-
riorum tinctores utuntur in quadrupla aquæ portione ad triduũ maceratur,
uirga frequenter agitata: quarta autem die decoquitur usq; quo aqua ipsa rhois
comam exæquet. Et tunc quidem rhus expressa abijcitur: aqua uero percola-
ta, donec in mellis spissitudinem cogatur decoquitur, atq; ita pharmacis adijci-
tur. Quum uero bibendum præbes hoc prædictum pharmacum, spongias po-
sca madefactas stomacho aut pectori impone: atque ubi restiterit sanguis, pe-
ctus aut locos fluxione laborantes ex omphacio in aceto diluto & aliquantu-
lum tepefacto inunge. Conuenit etiam sanguinem reijcientibus pastillus Phi-
lippi, qui in tractatu De intestinorum torminibus describetur. Potio ad
sanguinem reiectantes. Succi saluiæ cyathos II. mellis unciam unam, exhi-
be ieiunis in potu, & euestigio sanguinem sistes. Quæ grumos sanguinis
concretos dissoluant. Sanguinem in grumos concretum lixiuium ex cinere
fici, & uitis, & quercinum dissoluit, similiter etiã thymus & satureia, cum ace-
to. Coagulum leporis aut hœdi, ciceris magnitudine ex aceto: Itaque mox ubi
quis ex alto ceciderit ac sanguinẽ reiecerit lixiuiũ per se bibendũ exhibeto, aut
cũ modico aceto.

De asperæ arteriæ ulceribus. Cap. LXIIII.

Quæcunque in aspera arteria ulcera fiunt, iuxta pelliculam eam intus am-
bientem, & maximè prope eius extremum, aut in ipsa adeò arteriæ extremita
te, sanabilia omnino existũt: Et nos nõ paucos hoc modo affectos curauimus.
Reijciunt aũt hi per sputum purulenta pauca ac cruẽta, aliquando etiã tectoria
quædam

quædam ulceri obducta, sensusq́ doloris ab eis manifeste percipitur iuxta ex ulceratum locum. Hos itaq; in quiete adseruare oportet supinos reclinatos, atq; ijs quæ capiti subijciuntur sublimius instratis. Admonere etiam ut quantũ possibile sit renitantur, & Ne tussiant: Deinde forinsecus loco affecto desiccantia imponere. Veluti sunt Emplastra Barbarũ, Ex salicibus, & ex lolijs adpellata, ac eis similia. Pharmaca autem eis exhibenda sunt, quæ supra ad ulcera inter arteriaca, & ad pectore suppuratos sunt descripta: Quæ etiam sub lingua detinere conuenit, ut paulatim liquefacta in asperam arteriam delabantur: Tum uero maxime obniti & non tussire. In potu autem exhibendum est lac quotidie recens mulctum ab adstante adhuc animali: adijciendum etiam mellis quiddam his qui lac difficulter concoquunt, & quibus in casei modum in uentre concrescit.

De pectore suppuratis. ex Archigene. Cap. LXV

Empyici, hoc est pectore suppurati uocantur, quibus abscessus in succingente costas intrinsecus membrana, aut in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus est, & in uacuum pectoris locum effusus, inter pulmonem & mẽbranam costas succingentem. Qui si non quàm citissime per sputum reijciatur, Tabidi fiunt. febricitant autem pectore suppurati indesinẽter hecticen, hoc est habitualem febrem. Rumpuntur autem suppurationes, aliquę quidem sursum uersus, aliquæ uero deorsum. Quæ deorsum rumpuntur, in aluum & intestina ac uesicam transfunduntur, per uasa quædam transmissione ad ea membra facta. Quæcunq; uero sursum rumpuntur in uacuum uidelicet thoracis locum, periculosiores existunt. Cognosces autem suppuratos hoc modo. Quum lateris dolor præcesserit, deinde uehementes febres quieuerint, & ex magna parte quoq; dolor, grauitatis aũt sensus remãserit intus in lateribus in profundo thoracis, simulq́ transfluere aliquid appareat, iuxta multiplices reclinationis permutationes, & maximè quum ab uno latere in alterum decumbunt: tunc sanè multitudo puris manifestatur, & fluctuationis cuiusdam sonitus sæpe sensibiliter in reclinationibus ipsorũ auditur. Cognoscitur itaq; suppuratio facta tum ex prædictis, tum quod nihil relatu dignum per sputum reiectarunt in eo qui præcessit uehementi lateris dolore. Nouimus autem quosdam citra febrem suppuratos, ex seroso aut pituitoso humore ex reliquo corpore in uacuum thoracis delapso, isthicq́; putrefacto. Itaque quibus ex gymnasiorum exercitijs, aut ex casu aliquo sæpe sensibilis cõuulsio facta est, quæ dolorẽ circa profundũ thoracis intulit, Nitrum, acetũ, et oleum cyprinũ conijciantur, his addatur Rosmarini semẽ, Canchry appellatum large probeq́; cõtritum, aut pyrethrum eius loco, seu staphis syluestris: hæc simul calefiant, deinde excolata ipsis locis ex lana succida repletis irrorentur, aut cum lana imponantur. Vtilis enim hæc irrigatio existit, sæpeq́; sola malũ omne discussit. In quibus aũt inflãmatio pręcessit, ultro uenã cubiti incidere oportet, si nihil prohibeat, & mediocriter euacuare, ut alleuatio tantũ aliqua cõtingat. Nutrire uero ex ptisanæ succo et aqua mulsa, excretioni cõsulendo, et in quiete diligẽter custodiendo. Ac primũ quidẽ ex oleo pingui irrigationes lana cõuoluta exceptæ ac impositę cõducunt. Quod si febris absit passum etiã moderatũ cum multo oleo cõmisceatur lanaq́; sucida excipiat. Hæc enim irrigatio in his qui febre carẽt usq; ad tertiã sufficiet diẽ. Si uero febres simul adsint, et ruptura cõsequatur ipsius puris: Rutaceo aut anethino oleo fœniculũ aut flos cypri madescãt: Aut quod magis ad hãc rẽ cõueniet, ipsi oleo incoquãtur, cũ radice maluæ. Coneniẽtius est aũt oleũ cyprinũ, cũ spissamentis

ſamentis apparatũ. Hæc autẽ calefacta & lana molli excepta imponantur. Poſt hæc autem cataplaſmata adhibere conuenit ad febres quidem ſedandas, ex pane in aqua mulſa decocto, uiridi apio, aut fœniculo, ſimul decoctioni iniecto, aut apij aut fœniculi ſemine inſperſo. Commodius autem ad hæc butyrum pro oleo adijcitur. Deinde cataplaſma quoque ex ſemine lini adhibeatur: quod ſi maius malum ſit, etiam fœnum græcum addatur. Quod ſi frigiditas ſuppurationis cauſſam præbuit, irionis etiã ſemen cataplaſmatis indatur. Tardantibus autẽ ſuppurationibus, ordeaceæ farinæ caricas coctas addere oportet, & althææ radicem, terebinthinamq́ꝫ reſinam ac ſtercus columbinum. Fit etiam ad tardãtes rupturas utile cataplaſma ex ſolo ſtercore caprino, quod & collectionẽ maturat & diſcutit. Optimum etiam diſcuſſorium eſt ex lolijs cataplaſma ſi bitumine permiſceatur. Ablatis autem cataplaſmatis, ceratis affectæ partes contegantur ex butyro apparatis, & habentibus quoqꝫ admixtam irin, parum de baccis lauri, & rutam. Etenim ad hoc quod à frigore tutantur, adiuuant etiam reiectationem. Tempore reiectionis congruit emplaſtrum ex ſuccis conſtans, & mnaſeæ, & ſimpliciora melina, poſtea uero iceſij & quod ex lolijs apparatur. Si uero fluxus timor immineat, id quod Thraſeæ appellatur erit aptũ. Ego uero aſſiduè eo quod ex ſyluestri cucumere conſtat utor, omnium enim efficaciſſimum exiſtit. præſcriptum autem hoc eſt in anheloſorum tractatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionem quocunqꝫ repere cognoſcatur. Quod ſi ad aluum proreptet, magis emollientia ſint ea quæ offeruntur: ſi uero ad ueſicam ſerpat, ea quæ urinam magis cient adhibenda. Si uero per tuſſim puris repurgatio fiat, nihil conuenientius aut familiarius exhiberi poteſt quàm ptiſana optimo melle permixta. Cæterum ea quæ urinam cient cibis commode ammiſcentur, undecunqꝫ tandem puris excretio contingat. Commoda eſt etiam faba cocta in omni ſuppuratorum differentia exhibita, ſi ei parum ex ſeminibus erui maceratis, et duplici ex aqua decoctione dulcoratis adijciatur. Allij comeſtio quoque utilis ad repurgationẽ exiſtit. Inter potionũ genera ſimpliciſſima eſt aqua mulſa cum iride & plurima radice dulci decocta, utilis eſt et radicis dulcis ſuccus commanducatus & cum ammixto ſeſamo temperatus. Conuenit etiã hyſſopum aqua mulſa decoctum. Eclegma autem prodeſt hoc, Nucum pinearũ tum quæ pityides, tum quæ ſtrobili appellantur, amygdalarum amararum, ſeminis lini, amyli recentis, æquales partes, mellis quantum ſuffecerit. Optimum autẽ eſt & piperis parum ac ſeminis irionis addere. Quod ſi tuſſis infeſtet, butyrũ recens tepidũ cum melle tepefactũ delingendum præbe. Aliud eclegma. Internos abſceſſus repurgans, ut etiã pelliculas maximas educat. Cardamomi, drach. VIII. ſagapeni, drach. IIII. myrrhæ, drach. IIII. opij drach. II. caſtorei drach. II. piperis, drach. I. cũ aqua in paſtillos duorũ obolorũ pondere redige, et cum aqua calida paſtillum unum pro una uice exhibe. Theſpiana ad internos abſceſſus. Seminis apij, drach. III. opij, drach. III. melanthij, drach. III. caſtorei, drach. II. ſeminis dauci, iridis, ſinapis, cuiuſqꝫ drac. VII. excipe melle cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua. Eclegma ex eruo. Suppuratis commodum. Erui madefacti & inde torrefacti, decorticatiqꝫ & in farinam redacti, drach. VIII. nucum pinearum drach. VIII. amyli, drach. VI. piperis, drach. V. ſucci rutæ, drach. I. mellis cocti quantum ſuffecerit. Eclegma magnum ex marrubio. Spicæ nardi, piperis, ſucci marrubij, cuiuſqꝫ unc. I. mellis, libras. III. uini ueteris dulcis, libras II. Succum cum uino & melle decoque. atqꝫ ubi ea coacta fuerint, ſicca cõtuſa & cribrata inſperge, ac ſimul unitis utere.

Aliud.

Aliud. Amomi,ſextantem, caſiæ,quadrantem,ſtyracis calamitæ,ſeſquiunciam,ſpicę nardi,ſeſquiunciam.croci,unc.I.piperis unc.I.naſturtij,drachm.IIII.thuris,drach.IIII.mellis libras III.utere ut optimo. Antidotus Panchreſtus ab omnimoda utilitate appellata. Conducit tuſſi antiquæ,ſuppuratis,orthopnoicis,tabidis, præcordiorum diſtenſionibus,& omni inflationi. Mouet menſes fœminarum,& quæ ex abortu aut partu relinquuntur,ſecundas etiam ac partus educit, Et ueſicæ abolet affectiones. Terebinthinę,drach.VIII.ſtyracis,drach.VI.myrrhæ,drach. V. croci,iridis, galbani, cuiuſq; drach. IIII. ſeminis hyoſcyami, corticis mandragoræ,irionis torrefacti,opopanacis, cuiuſque drach.II.piperis,drach.I. ſpumæ nitri drach.I. cũ paſſo coge in paſtillos,ex quibus obolos II. cum aquæ mulſæ cyathis III. præbe. Alia antidotus Ariſtarchi,Paulina appellata. Vim habet admirandam.Prodeſt tuſſientibus, reiectantibus ſanguinem,tabidis,ſuppuratis,pulmonis abſceſſibus,conuulſionibus, & rupturis:ad ſtomachi ſubuerſiones, bilis per uomitum ac ſeceſſum eruptionẽ, cœliacos,dyſentericos,ueſicæ affectiones,uteri ſtrãgulationes, & ad febres per circuitum repetentes, una hora ante exacerbationem exhibita. Facit & ad malum habitum corporis,& ad eos qui alimentũ non ſentiũt,ad exitialia pharmaca,& uenenatorum morſus. Habet autem hoc modo: Cinamomi,coſti, galbani, caſtorei,opij, piperis nigri & longi,ſtyracis,ſingulorũ unc.I.mellis ſextariũ I. Sicca contundito ac cribrato : galbanum autem cum modico melle decoquito ac excolato: deinde omnia ſimul unita in uaſe uitreo reponito, ac fabæ ægyptiæ magnitudine exhibeto cum aquæ mulſæ cyathis duobus, irrorato de pollice modico aceto. Vtere etiam his quæ ad tabidos deſcribemus. Exhibe quoq; confidenter antidotum Iſotheum appellatam, ad tuſſientes ſuprà præſcriptam. Licebit et pęonia appellata antidoto uti,quę in Sermone tertio et decimo cum alijs multi uſus antidotis deſcribetur. Farinas quoque apparare conuenit ex eruis albis madefactis primum, deinde reſiccatis ac decorticatis & mola tritis. Hæc enim farina & lacti dum decoquitur adijcitur, ammixto etiam melle, & uehementer commoda redditur. Admiſcetur etiam alijs ſorbitionibus: & eclegmata ad difficulter purulenta reijcientes apparata, ex hac confiunt. Commodum eſt autem & amygdalas amaras delibratas ſorbitionibus infarcire. Facilem autem puris reiectionem facit porrum capitatum cum ſorbitionibus decoctum, atque etiam per ſe aquæ incoctum, & in cibo acceptum. In potu aqua offeratur probe cocta: ſi uero uino opus habeat, theræum detur aut aliud dulce paucum. Ab aceto autem & omni alio uinoſo genere, & ab aqua quoq; frigida abſtineant. Tempore uero quo cicatrix obducitur, uinum ſcyllinum utile eſt præpotatum, aut abſinthites & œnanthinum in uomentibus & purgatis per ueſicam : hyſſopites uero & ſcyllinum, his qui per tuſſim : pulegiatum, qui per aluum purgantur: maximè ſi nigricantia ſubeant unà cum purulentis, aut grumoſæ quædam coactiones. Quoniam autem per interualla colligi ſolent & rumpi quoque ſuppurationes, curam adhibere conuenit ne poſt factam earum curationem recurrant: id fieri poteſt per lactis potationem, & hieræ ex colocynthide conſtantis purgationem. poſt etiam dropaces locis adhibeantur, & ſmegmata ſeu exterſoria acriora cutem rubefacere potentia, & epithemata eiuſdem uſus, uelut eſt id quod ex euphorbio fit : item quod ex baccis lauri. Aſſumendæ etiam arenæ ingeſtiones: & acrium ciborum comeſtio utilis eis exiſtit per interſtitia adhibita, maximè uero alliorum coctorum. Multos autem ſuppuratos poſt cicatricis obductionem illæſos conſeruauimus

per

per salsamentorum comestionem. Assidue etiam acetum mulsum præbendũ est, sit aũt ex scylla apparatũ. pectus quoq; assiduè ex abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ & hyssopi alijsq; consimilibus decoctionibus frequenter potatis. Quod si sæpe puris collectio contingat, securius est crustas per cauteria pectori in orbem inurere, quẽadmodum in anhelosis est prædictum.

De peripneumonicis. Cap. LXVI

Peripneumonia inflãmatio est pulmonis, cum febre acuta. Cõsequitur aũt affectos thoracis grauitas absq; dolore. Quod si pelliculæ ipsius, quæ cum thorace secundũ longitudinem ipsius sunt cõnexæ, sint inflammatæ, etiã dolorem percipiunt, & spirandi difficultas simul irruit, & surrecti sedere uolunt. Pulmo enim cordi incumbens suffocationem infert. Rubicunda eis est facies & maxime malæ, nasus in summo fit simus, uenæ tẽporum eleuant, prostratus est appetitus, respiratio calida, linguæ siccitas, aquæ frigidę, magis aũt aëris frigidi cõcupiscentia, tussis sicca. Si uero quid efferatur, spumosum est ac biliosum, et aliquãdo cruentũ & floridũ uehementer, quod etiã pessimæ significationis existit. & siquidem mortale malũ fuerit, uigiliæ amplius aderũt, aut somni breues stuporem ac delyriũ inducentes: et imaginatione mentẽ uicissim perturbante nõ sentiũt ualde præsentia mala: extremitates frigidæ, ungues liuidi incuruant, quarta aut summũ septima die hi moriuntur. Verũ si ad salutẽ permutetur morbus, sanguinis eruptio ex naribus abundãter sequit, aut alui exturbatio multis exeuntibus biliosis et spumosis humorib. Aliquando aũt inflammatione in pus cõmutata, per uentrẽ aut urinã pus excernitur, statimq; ab omni molestia liberantur. Quod si in pulmonẽ iriuperit aceruatim, aut suffocat, aut cum grauibus accessionibus in tabẽ permutatur. Itaq; si nihil obstiterit, statim uena secãda est in cubito, & si sustinuerint uires ex utroq; brachio sanguis extrahendus. Primum quidẽ modicus et non usq; animi defectionẽ, ut uidelicet adseruetur ad repetẽdam detractionem. Si uero quid prohibeat fieri uenæ incisionem, acri clystere subluere oportet ex decocto hyssopi, & colocynthide, & ruta melleq; ac oleo plurimo, iniecto etiã nitro ac sale. Eorum uero quibus uena incisa est, sedẽ illinire oportet his quę flatus educunt & secessum irritant: ueluti est mel cũ cymino et ruta, ac modico nitro. Post uniuersales autẽ euacuationes peripneumonicis aqua mulsa in potu exhibenda est, in qua dococtum sit hyssopũ, aut iris sicca trita, mẽsura duorum cochleariũ aquæ mulsæ inspergenda. Quod si suffocatio urgeat, etiam nitrum inspergere cõuenit ad decoctionem hyssopi. Cibus sit extenuatorius, ptisana cum origano aut hyssopo decocta, aut modico pipere trito ad eius succum insperso. Aliquando aũt sal pro nitro cõijciendus est, prout expedierit, et sustinuerint uires. Porrum etiã capitatum bis coctũ prębeatur, et halica cocta ex aqua mulsa: quę omnia inflationis sint expertia. Potus exiguus sit quantitate: humiditas enim noxia pulmoni existit. Sub lingua autem detinendum præbe mel in pastillos redactum, cui in decoquendo inspersa sint hyssopum & calamintha quàm tenuissimè trita. Vti quoque conueniet eclegmatis quæ in pleuriticis describentur: atq; uniuersa diæta eorũ qui à peripneumonia cõualescunt, eadem sit quæ pleuriticorum et suppuratorum. Pectus uero lanis cooperiatur cum oleo et nitro. Conueniet etiam cerato contegere tum pectus, tum latera, ex oleo rutaceo aut cyprino apparato, quod habeat simul iridem sic cam tritam inspersam, aut epithema ex cera, & terebinthina, medulla ceruina, œsypo liquido, butyro, et iride tenuissime trita imponatur. Sint autem horum partes æquales.

De phthisicis seu tabidis. Ex Galeno. Cap. LXVII

Phthisis proprie est exulceratio pulmonis, ad sanguinis sputitiones consequens, quum uidelicet sanguinis eruptione suppressa, ulcus nõ fuerit conglutinatũ, neq; cicatrix inducta cõsequitur etiam phthisis in suppuratis & peripneumonicis, aliquando etiã in adfectionibus pleuriticis: difficilime autem curantur ulcera pulmonis, propterea quod citra tussim nõ repurgantur: tussientibus autem mutuo ulcus dirumpitur, ipsisq; quasi per circulum reuoluuntur mala. lancinatis namq; à tussi inflammatis, altera rursus maturatione inflãmatio opus habet, rursusq; periculose per tussim pus repurgare necesse erit: quare ex omnibus difficilis curatio ipsis subornatur, quod neq; pharmacorũ uires ulcus pertingere ualeant, prius quàm in uentre permutẽtur: et quod iuxta respirationes pulmo semper mouetur, & tussiendo lancinatur. Progressu uero temporis cartilagines quoq; asperæ in pulmone arteriæ aduruntur: quemadmodum in externis ulceribus ossa, quę scalpturam ad squammularum discessum ac detractionẽ non admittunt. Diuturna aũt pulmonis ulcera etiamsi aliquando curentur, callosas tamen & fistulosas reliquias post se in ipso pulmone relinquunt, quæ temporis progressu ex leui occasione facile refricantur: unde contingit aliquando & tectorium ulceri obductum, & modicas sanguinis guttas unà cum alijs quæ inde per sputum reijciũtur, efferri: ut alio planè principio opus sit ad ulceris curationem. Notæ aũt quæ ex sputo sumuntur, in tractatu de febribus sunt præscriptæ, nimirũ quinto huius operis sermone: unde superfluum existimo hic de eis uerba facere. Medicari itaq; pulmonis ulceribus oportet, eo apparatu quo facile sursum efferãtur humores, cura simul adhibita ne alij cõgregentur. Itaq; cataplasmata in principio assumẽda sunt, ex semine lini & tenuissimo polline, cũ decoctione fœnigræci & althææ, oleoq; & melle: ammisceri possunt etiã ipsis althææ folia trita. Adhibeantur aũt hæc omnia statim post exacerbationum remissionem. Post temporis deinde intercapedinem, ad cerata transeũdum ex butyro et oleo laurino ac cera apparata. Repurgationis aũt tempore, epithemate utendũ est, ex terebinthina, et oleo cyprino, et butyro, et ex medulla ceruina, ac adipe taurino, iridisq; farina, & œsypo, hoc est lanæ succidæ sordibus, æqualibus omniũ partibus cõmistis. Post etiã emplastro Mnaseæ, aut aliquo ex simplicioribus melinis utendum. Locis aũt fluxione laborantibus, id quod ex salicibus constat adhibendũ, quod etiã, exsiccationis tempore conueniens existit. Sicut & hoc quod ex syluestri cucumere apparatur supra ad anhelosos descriptum, & quod ex lolijs fit eodem modo. Ne aũt cutis ipsa distendatur primum locum ipsum inungito, atq; ita glutinosa pharmaca imponito: sic enim facilius auellũtur. Optimum autem ad eos malagma tempore quo cicatrix obducitur, hoc est. Ceræ libram I. picis libram I. uisci quercini unc. I. ammoniaci thymiamatis trientem, gallæ, hypocisthidis, aluminis scissilis, acaciæ, malicorij, seminis apij, rhois culinarij, cuiusq; unciam I. olei myrtini aut rosacei trientem. In hyeme aũt paulo plus. Sicca cũ succis in aceto, cõtere, liquefactisq; quæ eliquari possunt & ab igne ablatis uiscum inijce: ad quod deinde liquefactum in cacabo etiam reliqua trita cõijce, ac simul unita in pilam transfunde, & emollitis utere. Inter pharmaca uero potabilia simplicissimũ est aqua mulsa per se, & cum amylo, aut iride & radice dulci in ea decoctis. Omniũ aũt conuenientissimum phthisicis est lac asininum potatum: quod si non adsit, bubulum, aut caprinum: & cancri crudi triti cum lacte potati, aut cocti in cibo sumpti, assidue iure eorum insuper absorpto. Conuenit etiã eis adeps ceruinus recẽs in sorbitionibus eliquatus.

eliquatus. Quod si molesta tussis incubuerit, thymus tritus et hyssopũ melle cocto excipiuntur & sub lingua tenenda exhibentur. Congruit etiã butyrum recens cũ mellis & terebinthinæ æqualibus partibus decoctis. In his uero qui tolerare possunt plus butyri accipiatur, si tamen recens existat: optime enim repurgat. De hac itaq; mixtura cochleariũ unum ieiunis detur. Bonũ est et amygdalas, amaras maxime cum ptisana decoquere: & porrum capitatum cum ptisana aut altera sorbitione decoctum, aut etiam per se bis coctum accipere. Vinũ autem theræum & scybelites præbeatur, mediocri tamen ualde mensura. Eclegma uero phthisicis cõgruum tale est. Mellis optimi libram I. uuarum passarum pinguium exacinatarũ sextantem, croci, iridis, seminis hyoscyami, tragacanthi, cuiusq; dra. IIII. styracis flaui unc. I. nucum pinearum dra. VI. amyli unc. I. Exhibe ex eo cochlearium ieiunis. Tragacanthus in uino dulci modico teritur: styrax uero in pila dissoluitur reliquis coniectis ac permixtis. Aliud. Fœniculi succum cum pari melle decoquito, et ad sextarij mensuram croci dra. I. rhei pontici drach. II. aliquando etiam hypocisthidis dra. I. adijcito. Quod si iuxta asperæ arteriæ extremum asperitas adsit, conijce & radicis dulcis tritæ dra. II. detur cochlearis mensura à cibo. Aliud. Scillam optime assato, eiusq; medium siue medullam terito, & ad unam scillæ sex mellis partes conijcito, & ieiunis inde cochlearis exhibeto. Aliud eclegma celebre. Marrubij, hyssopi, iridis radicis dulcis, pulegij, dictamni, saluiæ, caricarũ, palmularum passarum, singulorũ unc. I. crassius cõtudito, ac in aquæ sextarijs tribus ad triduum madefacito: deinde ad tertias decoquito ac percolato, mellisq; libra una adiecta, rursus donec cogatur decoquito, & post farinę orobi scrupulos XII. terebinthinæ unciã. I. amyli dra. IIII. mastiches tritæ dra. IIII. tragacanthi unc. I. adijcito Tragacanthũ primum in modico decocti madefactum cõterito: deinde adiectis ei reliquis siccis, etiã ea quæ decocta sunt affundito, simulq; coactis utitor, exhibito ieiunis cochleari. Licebit & ante somnum exhibere. experimento eius utilitas cognita est. Aliud, ad phthisicos fluxioneq; thoracis laborantes. Seminis cucumeris satiui desquamati drac. VIII. amygdalarum delibratarum drac. IIII. seminis lini dra. II. seminis papaueris albi drac. II. Contusa et cribrata cum tragacanthi cremore cogito, et in pastillos digerito. Iuxta uirium autem tolerantiam alijs drachmam unam alijs obolos. II. præbeto: eis qui febre carent, cum uino dulci & myrti cremore: febricitãtibus uero, cũ cremore solo. Aliud, quod & ad phthisicos & suppuratos præclare facit. Farinam erui albi succo scillæ subactã exiccato: aut scillam assatam ac tritam, farinaq; erui subactam eodem modo exarescere sinito. Vsu autem expetente, pastillos ipsos exiccatos cõtundito ac cribrato, melleq; permixtos cochlearis mensura ieiunis dato. Optime enim repurgat. Aliud, multo usu cognitum, citra molestiam repurgans. Farinæ erui unc. I. hyssopi quadrantem, seminis urticæ quadrantem, iridis unciam. I. mellis quantum suffecerit. exhibe ieiunis cochleare, ac confidenter utere. Aliud, experimento cognitũ, quod ad phthisicos & suppuratos facit: magis tamen frigidis tẽperaturis conducit. Iridis illyricę sextantem, farinę erui albi sextãtem, hyssopi, pulegij fumo non siccati, seminis urticæ, cuiusq; dra. VIII. piperis dra. XII. Excipe melle, ac præbe cochlearia duo: mane unum, alterum ad uesperam. Potes & catapotia inde formare, atq; alternis diebus exhibere. Aliud, phthisicis & tussi ueteri aptum. Cardamomi torrefacti dra. XVI. thuris, galbani, iridis, piperis, cuiusque drachmas quatuor, cassiæ, croci, myrrhæ, cuiusque drachmas tres, opij drachmam I. contundito, ac cribrato: & cum aquæ cyathis tribus, ac passi

duobus, cochleare unum, aliquando etiã duo præbeto. Licebit etiam pastillos inde formare cum passo. Aliud coptarium, siue placenta, ad phthisin, ex eclegmatum materia apparata. Ex amygdalis uidelicet amaris decorticatis, nucibus pineis recentibus, propter oleaginosum in eis saporem aqua præmaceratis: semine lini, amylo recenti. Hoc modo. Nucum pinearum quæ pityides appellantur sextarium I. seminis lini sextarij quartam partem, amyli, quincũcem, piperis drach. I. mellis boni cocti & despumati quantum satis erit. In his qui caput quod facile oblæditur habent, pityidas uitare oportet: procꝫ eis, semẽ urticę conijcere. Eclegma ex orobis apparatum Dionysio prætori. Erui albi torrefacti & desquamati ac triti unc. I. costi trientem, croci sextantem, iridis unc. I. nucum pinearum unc. I. piperis grana L. seminis lini, uuarum passarum à uinaceis depuratarum, terebinthinæ, singulorum unc. I. butyri drach. IIII. mellis quantum his cogendis satis erit. Summe hoc phthisicis auxiliatur. Antidotus ex orobo, ualde celebris, ad phthisicos, suppuratos, & inueteratam tussim: optime repurgat, & cicatricem obducit. Amygdalarum amararum delibratarum sextantẽ, farinæ erui trientẽ, hyssopi triẽtem, iridis trientẽ, amyli sextantẽ, piperis, panacis radicis, croci, cuiuscꝫ scrupulos VI. succi omphacij exiccati dra. IIII. nucũ pinearum torrefactarũ sextantem, mellis despumati libram unam, aceti unciam unam. Farina erui in aceto per diem unum maceretur, postea simul coactis omnibus, ex eis cochleare unum ieiunis præbeatur. Alia antidotus ad phthisicos, quæ etiã ad omnẽ tussim inueteratã conducit. Amygdalarũ amararum decorticatarũ sextantem, seminis urticæ torrefacti dra. IIII. succi radicis dulcis sicci, radicis symphyti, cuiuscꝫ sextantem, terræ asteris, nucũ pinearum torrefactarũ, seminis lini torrefacti, sesami, uuarũ passarũ à uinaceis depuratarũ, singul. sesquunciã, farinæ erui albi sextantẽ, iridis unc. I. terrę lẽniæ unc. I. sapę & mellis quantũ suffecerit ad eorũ coactionẽ. Exhibe ieiunis cochlearis mẽsura: aliquãdo etiã ante somnũ. Vtere et uaria ex capitibus papaueris cõpositione, supra ad destillationes descripta, exhibẽs ex ea ante somnũ. Vtere & his quę ad suppuratos sunt descripta, itẽ arteriacis remedijs suprà præscriptis. Cõuenientissima etiã eis est cõfectio isotheos appellata, ad tussim descripta: & antidotus pæonia, quæ in Sermone XIII. cũ alijs multę utilitatis antidotis, est relata: ea cõfidenter utaris. Prodest & Mithridatis cõfectio, & quæ Esdræ inscribitur miro modo: itẽ ex uiperis theriace Andromachi, per interualla exhibita: quę omnes in tertio et decimo Sermone sunt descriptę. Vltra opinionem aũt efficax est, bolus armeniacus drachmæ pondere ex uino tenui albo. Catapotion phthisicis ualde commodũ & bonum, cui nullũ comparari potest: faciens ad omnem tussim inueteratam, & purulentas reiectationes: quod in tribus diebus utilitatẽ suam demõstrat. Styracis flaui, piperis albi, myrrhæ troglodyticæ, castorei, galbani puri, opij achaici aut asiani, omnium æquales partes, cum galbano & styrace subige, ac catapotia informa erui magnitudine, quorum tria aut V. ante somnum exhibe deuoranda: calida aqua insuper ad sorbendum data, & admirandam uim uidebis. Porrò diutius perseuerante malo, ac iam inueterato, cauteria admouere oportet, pectore in orbem inusto, quemadmodum in suspiriosorum prædiximus curatione.

De pleuritide, siue laterũ morbo. Cap. LXVIII

Pleuritis exquisita & propria, inflammatio est membranæ intrinsecus latera succingentis, dolorem pungitiuum uehementer inferens cum acutissima febre. Consequitur hac affectos spirandi difficultas, & tussis aliquando quidem sicca:

ficca: aliquãdo uero cũ reiectatione, ac primũ quidẽ cruentorum: inflãmatione uero matura facta, purulentorum: pulsus adest durus, & secantis quippiam modo habens. Si itaq; dolor circa mammas innititur ac usq; ad clauiculam se extendit, citra dilationem cõfidenter uena secanda est. Si uero deorsum ad præcordia uergat dolor, corpus purgandum. Quod si mediocris infestet dolor, & non gungitiuus: neq; adsit tussis, neq; febris acuta, non opus est magna remedia adhibere. Clyster enim efficacior eis primum infunditur, deinde euacuatione aliquod operæ precium faciente, adhibetur etiam irrigatio ac fomentatio lateris affecti: item sacculi ex furfuribus et pulegio ac menta impleti: & diæta extenuatoriam uim habens. Archigenes. In his uero qui acuto morbo, ut diximus, infestantur: siquidẽ circa mammas ac clauiculã hęreat dolor: uenã incidere oportet, ut dictũ est, in brachio, non eo quod rectà ab inflãmato latere procedit, sed opposito. Sanguinis autem multitudo extrahatur non usq; ad animi deliquiũ, periculum enim ne in peripneumoniã morbus permutetur: siquidem refrigerato ualde corpore, pulmo rarus & calidus existens laterię uicinus prompte et facilime morbũ susceptat. Itaq; modicũ extrahere oportet, & post sufficientem temporis intercapedinem, rursus repetita incisione modicũ auferre. Quod si animi defectionem timeamus usq; in sequentẽ diem eius repetita ablatio differẽda erit. Deinde clyster aluo adhibeatur, si non ut cõuenit, feratur. Clysteri aũt confidenter uti oportet ex oleo rutaceo, eliquatis in eo terebinthina & butyro: deinde forinsecus latus ex oleo calido fouere in quo ruta, anethũ, flos cyperi decocta sunt. Lanã item sulphuratã, aut ipsum sulphur inspersum habentem, adhibe calido oleo imbutã, ita ut insperso modico thymo trito imponatur, leniterq; ac prouide colligetur atq; hac sanè irrigatione utendũ est ad tertiam usq; diem: quarta deinde cataplasma adhibeatur ex polline ac lini semine, melleq; ac oleo rutaceo: sitq; uehemẽter leue ipsum cataplasma. Quod si liquidior reiectio exi stat, farina etiã lolij, & seminis irionis ammiscẽda, aut fœnũ græcum ac nitrum inspergẽdum. Si uero repurgamẽto liquido prodeũte adhuc perseueret dolor: suppuratum fieri hominẽ spes est. Quare sinapi etiã in cataplasmata commiscẽdum, & nasturtij semen, ac rosmarini semen canchry appellatũ, itemq; pyretrũ: aut farinã lolij, ceræ, & bitumini, cum oleo eliquatis permixtã impone. Cura etiam adhibenda est ut calida permaneãt cataplasmata: quod hoc modo fieri potest. Oleo calido uesicam bubulam semiplenam redde, eamq; frequenter cataplasmati admoue. Post septimum aũt diem, si eodem modo dolor persistat, cucurbita lateri affigenda est, & cutis scarificanda. Manifestissima enim in pleuriticis utilitas ex cucurbitulæ appositione apparet. uulnuscula aũt scarificati loci sale aut nitro inspergenda, siquidem sustinere queant: in alijs uero linteolũ oleo madefactum ac sale conspersum imponatur. Sequenti deinde à scarificatione die optimum est rursus cucurbitã affigere, quo sanguinis saniosus ex impactis uulnusculis extrahatur. Hæc enim detractio priore commodior existit: non enim sanguis sed sanies in secunda detractione aufertur. Tertia uero die post sanguinis detractionẽ, ceratum cyprinum aut rutaceũ tum pertusæ cuti, tum uniuerso lateri imponendum: neq; unquã affectus locus nudus relinquendus, quod si permutati in pus humoris signa appareant, & non per exhalationem discutiatur, coadiuuare permutationẽ oportet, althæa et caricis in complexum cataplasmatum cõiectis. Post uero etiã epithematis utendũ: reiectionis maxime tẽpore, huiusmodi mixtura apparatis. Butyri, terebinthinæ, œsypi, id est ex lanę succidæ sordibus pharmaci, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omniũ æquales

partes cōĳce, modico oleo cyprino aut rutaceo ammiſto. Optimũ eſt etiam ſul phur tenuiſſime tritũ cerato liquefacto inſpergere. Admirabiliter quoqꝫ eis au xiliatur braſſicæ radix ſicca unà cũ cauliculis exuſta, cinere eius axungia uete ri ſuilla ſufficiente excepto, ita ut ne perfluat in corpus, ipſumqꝫ inquinet. Præ clare enim diſcutit, & mitigat dolores. Probe etiã auxiliantur braſſicæ itēqꝫ cu preſſi folia tenera trita & cum axungia impoſita, aut marrubiũ eodem modo, aut cinis ſarmentorum, aut ficus pingues cum pari axungia cōmixtę. Eundem uſum præſtat ſtercus caprinum cum axũgia impoſitũ. Aliud epithema, pleu riticis ualde cōmodum. Opopanacis unc. I. foliorum rutæ ſextantem, olei cy prini librã I. ceræ ſexuncem, terebinthinæ ſexuncẽ, galbani ſeſquiunciã. Opo panax in oleo cyprino diſſoluitur: galbanum aũt cum rutæ folĳs cōteritur: quę uero eliquari poſſunt, liquefiunt, & refrigerata tritis ammiſcẽtur. Aliud, expe rimento cognitũ. Rutæ ſextantẽ, ſulphuris uiui unc. I. nitri ſeſquunciã, adipis ſuilli trientem, ceræ ſexuncem, olei cyprini, ſexuncẽ, butyri, œſipi liquidi, utri uſqꝫ ſextantẽ, terebinthinæ unc. I. Aliud epithema ad pleuriticos, in quibus dolor diu perſeuerat. Ceræ, reſinæ pini, picis, baccarũ lauri decorticatarum, ſin gulorũ libram unã, ammoniaci thymiamatis ſexuncem, galbani trientẽ, pyre tri ſextantem, æruginis unc. I. nitri ſextantẽ, euphorbĳ unc. I. alĳ tantum dimi diã accipiunt: olei laurini aut communis antiqui trientẽ. Appara et utere. Ru befacit cutem, & grauitatem leuiorem facit. Epithema fœtidum, pleuriticis commodum. Reſinæ pini libram I. ceræ ſexuncem, rutæ uiridis trientem, olei cyprini ſexuncẽ, ſulphuris uiui, opopanacis, ſagapeni, galbani, cuiuſqꝫ drach mas IIII. De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici in principio quidẽ aquæ mulſæ, in qua ruta eſt decocta, poſt etiã hyſſopum, aut ca laminthe, aut origanũ, aut iris, aut radix ariſtolochiæ. Alia, eueſtigio auxiliat.

Radicis phu faſciculũ in tribus aquæ ſextarĳs decoquito: & expreſſo liquo re ad ſextarium unum, mellis trientẽ conĳcito, rurſusqꝫ decoquito, ac cyathos tres ante cibum exhibeto. Alia. Chamepityos manipulum in tribus aquæ ſex tarĳs appara, & utere, ut dictum eſt. Alia. Stœchadis tenuiſſime tritæ dra. I. ex hibe ex aqua mulſa, aut ſimili modo chamædryn, aut chamæpityos modo appa ratam præbe in potu. Prodeſt et dracũculi radix cocta in cibo ſumpta, aut ari ra dix eodem modo. Sub lingua uero teſſellas ex melle cocto eliquantes deuorẽt. Eclegma aũt eis conueniens hoc eſt. Eclegma ad pleuriticos. Seminis urticæ, ſeminis lini, nucum pinearũ, amyli, ſingulorũ cyathum unum, amygdala ama ra decoticata XXV. piperis grana quinquaginta. Nuces pineas ac lini ſemẽ pa rumper torreto, deinde alia trita ac cribrata ſimul cum his melle deſpumato ſuf ficienti excipito, et ieiunis cochleare unum exhibeto. Aliud. Butyrũ recens cum pari mellis menſura decoquito, ac inde cochleare præbeto. In pleuritide uero diuturna exhibe ſeminis balſami dra. I. ex aqua mulſa, aut etiam gentianę dra. I. radicis cẽtaureę maioris dra. II. ex uino, aut radicis ſymphyti ex aqua mul ſa. Quod ſi liqda et cruda reiectet, cōuenit hoc: myrrhę troglodyticę dra. II. cro ci dra. I. piperis grana XV. mellis deſpumati lib. I. cogito ſimul, ac inde cochlea re dimidiũ præbeto. Oribaſĳ antidotus ad pleuriticos et omnes pectoris fluxio nes. Seminis roſmarini, opopanacis, ſagapeni, caſtorĳ, aniſi, ſeſelis, cuiuſqꝫ dra. VIII. myrrhæ, opĳ, cuiuſqꝫ dra. IIII. butiminis dra. III. et dimidiã, piperis dra. II. thuris ſeſquidrach. Vtere, araci magnitudine exhibẽs cũ hydromelitis cyathis tribus. Antidotus alia pleuriticis ualde cōmoda. Baccarũ lauri dra. VIII. ſemi nis rutæ ſylueſtris dra. VIII. ariſtolochiæ longæ dra. VI. myrrhę dra. IIII. gentia

næ

næ dra.IIII.mellis despumati lib.I. Dat̃ nucis ponticæ magnitudine, aut fabæ, aut araci. Prodest suppuratis, cõuulsis, itẽq; ruptis. Cæterũ et antidotus quæ ex quatuor reb. appellat̃ præclare facit. habet aũt hoc modo: Gẽtianę, myrrhę, aristolochię, baccarũ lauri, ęquales partes melle cocto excipe, & fabæ magnitudine prębe: his q febre carẽt ex uini cyathis III: febricitantib. uero cũ aqua mulsa. Efficax est ad cõuulsiões, rupturas, orthopnœã, tormina interaneorũ, et morbũ regiũ, et eos qui uenenũ hauserũt: resistit etiã serpẽtiũ uenenis potata: prestat idẽ & ad morsus locũ imposita. Quidã eam mysteriũ appellant. Alia antidotus ad pleuriticos pharmacũ accommodatũ. Extrahit mẽses & partus & quæ à partu relinquuntur secundas. Dictãni, sagapeni, opopanacis, trisaginis, cuiusq; drac. IIII. myrrhæ, seminis rutæ syluestris, herbæ sabinæ, comæ centaureæ minoris, piperis, cuiusq; dra. VIII. radicis gentianæ dra. VI. baccarũ lauri dra. XVI. aristolochię rotundæ dra. II. mellis despumati quantũ cogendis his satis est. Datur nucis auellanę magnitudine cũ hydromelitis cyatho uno. cibi porrò pleuriticis exhibendi sunt sorbiles qui in principio uentrẽ subducant: uelut est ptisanæ succus cum melle, citra salem aut alterius rei admistionem. Post hæc etiam non colata integra ptisana exhibenda: deinde micæ quoque ex aqua mulsa. quod si à melle abhorreat æger, oleum optimum in principio ptisanæ affundes, decoquesq; simul capitatum porrum, deinde modico sale condies, & exhibebis. Remittente uero ac declinante iam malo, in petrosis aquis degentes pisces exhibendi, & columbæ, omnisq; diæta tenuis constituenda. Aluus autem assidue subducatur, in maximis præsertim doloribus: sed tamen cauendum ne fortiora solutiua exhibeantur. Mastichen itaque tenuissime conterito, eiusq; scrupulos nouem cum aqua tepida, aut lactei teporis aqua præbeto. Soluitur enim à calida aluus. Vbi uero hanc potionem obtuleris, amygdalas amaras decorticatas uiginti in promptu habe: easq; tritas cum pauco melle delingẽdas præbe, aquam etiam calidam modicam insuper bibendam. Profectu autem ex his consequente, etiam cum subscripta Asclepiadæ hiera purgabis, quo omnes morbi reliquiæ extergantur: quæ enim relinquuntur à morbis recidiuas facere consueuerunt: & nõ pura corpora quo plus nutries, eo amplius lædes. Hiera Asclepiadę, quę omnes abscessus in profunda corporis parte cõsistentes unà cum tuniculis ipsorum educit, phthisicis ac pleuriticis commoda: facit et ad eos qui assidue reuomunt cibum. Colocynthidis medullæ dra. XXXII. marrubij, stœchadis, trisaginis, cuiusq; drach. XIIII. myrrhę, spicę nardi, piperis longi, floris iunci odorati, cassiæ, cinamomi, cuiusq; dra. III. croci dra. IIII. radicis centaureæ maioris drac. IIII. galbani drac. IIII. Excipe melle cocto, & pleuriticis duarum nucum ponticarum magnitudine exhibe ex aquæ mulsæ cyatho I. phthisicis uero & suppuratis unius tantum nucis magnitudine itidem ex aqua mulsa.

De ea quæ pleuritis esse putatur, quum tamen non sit. Cap. LXVIII

Ex cruditatibus plurimis, et cibis humoris crassi ac pituitosis, ueluti sunt bulbi, ac fungi, & consimiles: crudi humores uiscosiq; & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente se in uacuum thoracis locum ingerunt, aut in ipsum etiã pulmonem. Multitudine itaq; sua succingentem latera intrinsecus pelliculam distendentes inferunt dolores: ut imaginatio factæ inflãmationis inexpertis exhibeatur: quin etiam uias spiritus intercipientes, uehementem spirandi difficultatẽ inducunt. Vnde quidã medici errore seducti, uena cubiti incisa, multoq; sanguine euacuato, mortis caussam ægris præbuerunt. Quare interrogare

gare oportet, num eo cuius mentionem feci, usi sint cibo, diligenterq́ perdisce
re formam ipsius respirationis, cõtingere etiã pulsus, & tactu explorare caloris
qualitatẽ. Etem̃ in his non ob dolorẽ respiratio ut plurimũ intercipitur, sed quod
uiæ spiritus sunt obturatæ, et respirationis forma uelut laqueo collo circundato
contingit. Supini autem ferè in totum decumbunt semper, præ impotentia eti-
am, neq; probe loqui ualentes. Vt plurimum uero non febricitant hi: aliquan-
do & frigidius solito corpus eorum inuenitur. Quod si febre afficiantur ali-
quando, debilissima ipsis febricula existit, minimeq́ sunt siticulosi: & quod ad
hæc uel maximum signum est, pulsus difficulter mouetur, minimus & tardissi-
mus præter solitum morem existens. Horum itaq; curatione suscepta, calefaci-
entia, incisiua, & repurgantia intrinsecus & extrinsecus offeremus: et primum
quidem à simplicioribus incipiemus. Clysteri ergo consueto aluum à stercori-
bus repurgabimus: deinde etiam efficaciori utemur ex decoctione calamin-
thæ, aliquãdo centaureæ, melleq́ plurimo ac nitro et oleo. Colocynthis autem
in his quod ualde stomacho aduersetur deuitanda. Post alui euacuationem ru-
tam & anethum in oleo decoquemus, & ex eis quàm plurimum fouebimus af-
fectos locos: lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquã
mulsam, in qua hyssopũ, aut pulegiũ, iris, caricæ plurimæ sint decocta. Succum
etiam ptisanæ tenuissimũ exhibebimus cum melle, quo inde uẽter leniter sub-
ducatur. Eclegma aũt ipsis commodũ huiusmodi est. Seminis urticæ, hysso-
pi, iridis, nucum pinearum, amygdalarũ amararum, singulorum æquales par-
tes, modico pipere adiecto, optimo melle despumato excipe, ac inde ad sum-
mum cochleariũ unum ieiunis prębe: deinde interstitio facto, exhibe aquã mul
sam, ut dictũ est, ac post horas duas succum ptisanæ: tertia deinde die ex farina
ordei, ac semine lini, multoq́ fœno gręco cataplasma imponatur: adijciamus e-
tiam sinapi tritum, & lauri baccas, ac parum nitri, & ex liquidis oleum rutaceũ,
aut cyprinũ, aut anethinum. Apparandum aũt est eo modo, ut thoracem & co-
stas comprehendat. Ablato aũt cataplasmate, thorax cerato ex butyro & tere-
binthina, œsypoq́ liquido, & cera, taurino adipe, ac iride, æqualibus portioni-
bus acceptis contegatur. Aliquando etiam ex medulla ceruina & oleo cypri-
no. Sulphur quoq; uiuum cerato liquefacto infarciendũ. Stomacho uero lanã
conuolutam, unguento nardino ac modico uino madefactã imponemus, eiq́
incumbere semper sinemus. In his uero quibus suffocationis periculum immi-
net, uomitorijs ad anginam descriptis confidenter utemur, et maxime eo quod
ex elaterio, sinapi ac nitro constat, primum quidem ipsum cum oleo & pau-
co melle quàm penitissimè illinendo: deinde etiã bibendum, quemadmodum
illic diximus exhibebimus. Assidue etiam aquam mulsam absorbendam præ-
bebimus, in qua hyssopum est decoctum. Porrò humoribus dissolutis reiectare
eos incipient, & tussis in eis augescet: quare antidotum isotheum appellatam
tunc eis ante somnum exhibebimus, nucis auellanę magnitudine ex aqua mul
sa. Somnũ enim dulcèm infert, & humores quo facile sursum efferantur præpa
rat, ac tussim sedat, doloresq́ dispergit. Est aũt suprà ad tussim descripta. Quan-
do uero etiã uenter eis non bene excernit, mastiche tenuissime trita scrupulorũ
nouẽ pondere cũ aqua tepida aut lactei teporis bibẽda offerat̃, deinde amygda
læ amaræ decorticatæ tritæ ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida
post eorum sumptionem absorbenda. Feliciter autem procedente curatione et
columbarũ pullos in cibo offeremus, cũ porro capitato cocto, anethoq́ et oleo,
modico sale & pipere adiecto. Vinũ bibant fuluum, uetus, mediocri mensura.

Atqui eclegma prædictum ex semine uidelicet urticæ quotidie ieiunis præbebimus. Ante somnum uero isotheum antidotum alternis aut singulis diebus, donec ab omnibus molestijs ęgri liberentur. Ceratum autem quod pectori adhibetur singulis diebus renouetur. Et si quidē uenter adstrictus sit, mastiche cū amygdalis & melle præbeatur. Eclegma Galeni, ad diuturnum pectoris dolorem citra febrem. Fœnum græcum aqua macerato, deinde decoquito et prima aqua diffusa, et palmarum pinguinū carne adiecta rursus coquito, ac exprimito succum: quem deinde melle largius permixtum rursus ad prunas decoquito, donec ad mediocrem spissitudinem redigatur: & ex hoc multo ante reliquum cibum tempore delingendum exhibeto.

OCTAVI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN NONO AEtij Sermone habentur.

Cura

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, siue Quaternionis Tertij, Sermo Primus, & ex ordine Nonus. Per IANVM CORNARIVM Medium Physicum, latine conscriptus.

De stomachi, alui, ac interaneorum affectionibus.

DE CARDIACIS. CAP. I

VOMODO eos qui cardiaci appellãtur curare oportet, aut eos etiam qui aliter ob stomachi afflictionem animo linquuntur, iam absolutissime prædictum est in quinto huius tractationis sermone, ubi ad febrium curam hæc annexuimus. Nunc uero quum affectionem stomachi ac alui remedia oportune ex ordine describemus, necessariũ uisum est & hic paucis eorum mentionem facere. Cognoscemus igitur eos qui cardiaci dicuntur, quum acuta febri & maxime æstuosa affliguntur hoc modo. Pulsum si inuenero densum & obscurum, & extremarum partium frigiditatem, sudores circa faciem et ad pectus usq; glutinosos, & odorem corporis terrestrem nares percellentem, & pulsus circa ipsum cor uehementiores & magnos: & ad hæc accedant desperatio, angor animi, & corporis iactatio. Hoc modo affectum, cardiacũ esse dico. Os uero uentris primum est quod in ipsis afficitur, per consensum uehementer oblædens cor ipsum, propter uicinitatem. Porrò ueteres os uentris cordis appellatione Cardian uocarunt, ab accessionibus nimirum quæ ex eo accidunt & inferuntur. Aeris itaque frigidi admissione & uentilatione eis auxiliari oportet. Spongia igitur ex posca frigida imbuta, facies permadescat, & aqua lactei tepo ris paulatim absorbenda præbeatur. Odoramenta autem uaria offerantur, malum cotoneum, pulegium, cucumer, & similia. Stragula eis incumbentia tollantur: operimenta uero quibus conteguntur mollia sint, & usu priore detrita: pauimentum irroretur, ac folijs consternatur myrti, platani, ac quercus, maxime uero uitis, atq; ipsis etiã rosis. Solem aũt domus in qua decumbit non admittat, sitq; minime alta, sed depressior, et nõ ualde lucida. Exudantibus uero partibus myrtus sicca trita inspergatur, aut cimolia, aut œnanthæ, aut ordeum: imprimis uero collo & thoraci, & locis sub alis ac inguinibus ea sunt adhibenda. Eodem modo axiliatur malicorium cum manna inspersum: aut galla per se, & cum sulphure uiuo: aut samia terra admixtũ habens gummi. Illinuntur etiã ad coërcendos sudores, oleum myrteum, œnanthinum, rosaceum, melinum, et lẽtiscinum. Circumlita autem sudores cohibent, manna & amylum candido oui excepta, aut bulbus albus, & piper, ac urticæ semen, & gummi, modico cerato myrteo excepta

excepta, aut oui candido ſubacta, quæ ſanè craſſius inungere conuenit: adglutinantur enim & exareſcunt, & potiſſima in eis ſpes conſiſtit naturalis caloris reexuſcitandi. Neq; uero pinguefactæ cuti huiuſmodi inunctiones ſunt adhibendæ; uerũ linteolo probe prius exterſæ inũgantur, neq; mox ubi calor apparere incipit auferãtur, ſed poſtquã ſufficienter extremæ corporis partes fuerint cõcalefactæ, quod ubi contigerit ſtatim tollantur, et thorax cooperiatur, atq; ſicubi uaroſum quippiã aut ulceroſum ex inunctionis aduſtione circa thoracẽ appareat, blande tractetur, ac aliquo ex his quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt, pharmaco locus curet. maxime uero conueniet id quod ex hordeo cõſtat. Extremæ uero corporis partes, ſiue ad genua uſq; et cubitos, ſiue uſq; ad locum ſub alis & inguina ſint refrigeratæ, fece uſta & ſulphure uiuo conſpergendæ, aut pyretro, aut piperide, aut bulbis tritis cum pipere illinendę à brachijs uſq; ad digitos, et à fœmore uſq; ad extremos pedes, gracilibus linteolis ſimul circũpoſitis. Idem preſtat ſinapi & pyretrum, ac adarce. Porrò mollibus corporibus ſufficit aliquando oleum ſicyonium aut gleucinum illitũ, cum multa fricatione ac concalefactione partium extremarum: quanquam nihil uetet piperis ac ceræ modicum his ammiſcere, quo ſpiſſiora fiant & melius adhęreſcant. Faſciculus quoq; ex lana pura in oleo calido madefactus incumbat ſemper circa ueſicæ regionem. Capitis fomenta frigida ſint, qualia ad phreniticos ſunt deſcripta: frõs ſpongia ne madefiat, ſed ex acacia, galla, terra ſamia, ac ſylueſtris punici flore illinatur. Optime facit etiam omphacium, & gummi: uerum unumquodque eorum ex roſarum decocto aut ſucco, aut aliquo conſimili diluatur prius & deinde illinatur. Quod ſi quis ſanitatis tempore nimium repletus exiſtat, & ſtercora antiqua recto inteſtino inſideant: tunc ſanè clyſteri ſimpliciore euacuare oportet: ex ſucco ptiſanæ, & modico melle, pauciſſimoq; ſale & oleo quoq; modico adiecto. Illinenda eſt etiam ſingulis diebus ſedes ipſa ex cumino, ruta & nitro, cum modico melle commiſtis, ob inflationum uidelicet eductionem. Si uero nulla ſtercora in inteſtino recto ſubſideant: neq; aliâs etiam excrementorum multitudo inſit inteſtinis: ægri autem cibum non ſentiant & tabeſcant, ptiſanæ ſuccum aut halicæ per clyſterem infundere oportet tepefactum, cõquaſſato cum eo ouo crudo. Vltra hoc enim quod ea quæ ſtomachum inferne moleſtia afficiunt, euocat & educit, etiam alimentum, optime corpori ſufficit ex languore ob non acceptum cibum miſere affecto. Auxiliãtur item cardiacis cataplaſmatis modo, ſtomacho ac ſiniſtræ mammæ impoſita, folia rubi cum pane, aut myrti folia, ipſæq; myrti baccæ, aut pampini uitis, aut plantago cum pane, aut mala cotonea & palmæ, aut intubus cerato exceptus. Imbecillioribus polentam cum palmis imponere ſufficiet. aut palmas uino madefactas unciæ unius menſura contere: deinde adiectis aloẽs drachmis quatuor, maſtiches drachmas quatuor ſimul tere, & affuſo eliquatæ ceræ ſextante, & olei, ſiquidem hyems ſit, neque multus caloris ſenſus ægrum contingat, nardini: in æſtate uero roſacei, aut melini, triente ſimul miſce ac utere eodem modo. Quod ſi ex uiſceribus quoddam inflammatum ſit, panem cum modico uino & melle decoctum impone: admixtis in his qui imbecilliores ſunt malis repurgatis aut œnanthe. Reprimit autem ſudores ſtomachumq; & cor ipſum firmitatis autorem placat ac cohibet cataplaſma ex palmis, & œnanthe, & acacia, roſis alumine, hypociſthide et rhoe rubro: ita impoſitũ ut ſiniſtrã mammam atq; ipſum uentrem complectatur: ſit etiã tactu molle & leue, ac aſſidue permutetur. Reuocato autem ex acceſſione ægro, ſi loci quidam circa præcordia ſint inflãmati

mati, prouidere oportet ut per cõmunia cataplasmata ab inflammatione libe-
rentur. Cibi offerẽdi, panis ex aqua frigida, aut ex uino albo & tenui frigidoq;
ac diluto: pedes suilli, taliq;, & rostra: ex uolucribus macræ et non fœtidæ, in pti
sanæ decoctione eliquatæ, aut etiam per se. Frigida autem hæc exhibeantur, si
caloris sensus circa stomachum sit, & æger inflammatione nõ uexetur. Alijs ca
lida exhibenda, similiter autem & potus calidus dandus, uinum tenue, album,
dilutum: immodicam autem uini exhibiti multitudinem pulsus ægroti osten-
det. Eo usque enim exhibendum est uinum, donec pulsus subtremulus esse desi
nat, & robustior fiat.

De his quibus atra bile stomachus infestatur. Cap. II

Ex Herodoto. Quibus stomachus ab atra bile in febribus uexatur, similes ac
cessiones cardiacis patiuntur. Accedũt autem ad hæc, fortis stomachi morsus,
cũ eius exolutione, et capitis uertigine, ac frigido sudore, paruusq; & obscurus
adest pulsus, progressu uero temporis augetur morsus, atque hinc in dolorẽ qui
difficulter leniri potest, transit. Cæterum manifeste apparens flauæ bilis uomi-
tus has accessiones leuiores reddit, atræ autem bilis soluit. Vomunt autem ferè
in totum hoc modo affecti *pituitam acidam in uentre* coaceruatam ex assidua
cruditate, propter uentris ipsius debilitatem. Qui uero citra febrem ab atra *bile*
stomacho *infestantur, his accedit* tempore quo humor ipse generatur & produ
citur, tristicia, & somnus cum accessione imaginationum alienarum, contra-
ctioq; & dolor poplitũ ac surarum. Acutius quàm antè consueuerunt, cernũt,
& deiectũ habent appetitum: *ructus autẽ & excreationes* fœtidas & pisces o-
lentes. Coaceruata uero bile cum multa desperatione intolerabiliter igne-
scunt, ut omnia eis membra ardere uideantur: in primis autem stomachus, ue-
lut à palis igne candefactis pungatur, afficitur. Sudores animi deliquium indu-
centes per omne corpus destillant: & ferè semper sputi influentis reiectione ue
xantur, quum morsum sentiunt, multamq; habent uomendi cupiditatem. Et a-
liquando *quidem frustra lancinãtur, quandoq; autem pauca quædã* biliosa aut
acidam pituitam, quæ in uentrem defluxerunt euomunt, modicoq; tempore à
malo leuati, rursus idẽ patiuntur, atq; *in* uniuersum his qui ueratrum sumpserũt
similes existunt. Pulsus aũt aliquando densiores, aliquãdo etiam rariores & mi
nores fiunt. plurimum uigiles permanent, & siquidem dormierint cum pertur
batione æstituosiores exurgunt, ebulliente ut uerisimile est delato *in* uentrem
humore. Sæpe etiã acceptum cibum unà cum atræ *bilis* humore euomũt: ferè
in totũ enim post duas ab accepto cibo horas accessione apprehendũtur, maxi
me quũ acrem aliquẽ aut salsum cibum aut potũ ingesserunt. Excrementa alui
retinentur, aut præter naturã incocta excernuntur. Effertur autem aliquando
& bilis inferne per aluum, atque adiuuat affectionis declinationem. *Aliqui* au
tem ob retentam bilem, etiam atræ *bilis affectionibus, & delyrijs* mentem alie-
nantibus sunt apprehensi. Quod si contingat, siue febris adsit, siue non: *siqui-
dem iuuenes sint sanguineq;* abundent, & reliqui numeri ad uenę *in*cisionẽ re
quisiti adsint: uena secanda est, repetita sanguinis *detra*ctione, et hoc tamen per
*in*fusum clystetris corpore prius euacuato. Atqui ad amini usque deliquium id
*facere non oportet, propter sto*machi *imbecillitatem*. Colligandæ aũt adstricte
extremæ corporis partes, & ad paucum cibum ægri cogendi, stomachus uero
lanis succidis fouendus est ex aceto plurimo, modicoq; rosaceo, aut melino, aut
lentiscino. Quod *si amplius permaneat* stomachi *imbecillitas*, ex rosarum succo
foueantur, siue intubi aut portulacæ cum rosaceo: adstringentia etiam & leniẽ
tia

tia cataplasmata imponantur. Qui uero unà cum morsu circa uentrẽ ac intesti na inflantur, ijs conuenientissimũ est acre acetũ, in quo pulegium est decoctũ, & cuminum calidum forinsecus uentri per spongiã impositum. Dolore uero perseuerante, alumen liquidum cum atramento sutorio trito, & aloë, melle excepta imponito, & alumine in acetum cõiecto & calefacto, stomachũ per spongias foueto: aut aluminis ac aloës æquales partes cerato myrteo exceptas ad os uentris apponito, aut hederæ folijs in uino decoctis uentrem integito, aut plantagine cum sale trita, aut marrubio cum pane & rosaceo subacto, aut bulbis rufis cum pari pondere aluminis cooperito. Optimũ enim hoc est, inueterato malo remedium: quin & bulbi ipsi cum nitro triti & impositi celerẽ curationẽ prestant. Optimè etiam conducit eis gregarij bouis stercus aridum uino decoctũ & impositum. Epithema quoq; ex seminibus adhibendũ: item bulbi cum stercore bouis ac nitro permixti. Ex Dioscoride. Cõuenientissimũ omnium his qui atram bilem generant, inflatisq;, & morsum sentientibus pulegij decoctum existit potatum, aut aqua in qua ferrum est extinctum: item intubi succus potatus: bibant autem aquam, eamq; calidam. Si uero plurimi caloris sensum percipiant, frigida danda, sed modica, & *maxime tempore exacerbationũ*. Aestuantibus enim & in anxietate existẽtibus, omniq; miseria afflictis, frigida ad absorbendum cõcedenda, per interualla tamen, & *non ultra cyathi mensuram*. Nõ enim humectatione opus habent, sed refrigerationis tantum gratia, frigida permittitur, & ut melior intrinsecus temperatura fiat. Vtilis est ipsis & mentæ succus cum succo mali punici dulcis. Quod si aquam bibere nõ possint, parum uini aquosi cõcedendum est *inter cibos*, calida aqua probè diluti. Cibus maxima ex parte sit frumentaceus & optimi succi in omnibus: simplicior aũt & qui facilius cõcoqui ac cõmutari possit in febricitantibus. His uero qui febre carẽt adijci possunt ex oleribus, lactucæ cauliculi ac maluæ, pisces petrosis aquis degentes, & ex uolucrũ genere, nõ graue olentes, macræ & montanæ: ex ostreis quæ testa integuntur, *herinacei recentes. A salsis uero & acribus in totũ abstineant*. Molestas aũt mordacitates & nauseas, hausta plurima tepida aqua per uomitũ soluant. Si uero id nõ bene tolerent, *quiescere iubeto, & extensæ manus palma* stomachũ, foueto: quo delatũ ad ipsum biliosum infernè per aluũ excernatur. Quod si uenæ incisionẽ non faciamus, secunda ac tertia die per clysterem euacuandum est, & modico cibo ęger cõnutriendus, *deinde in potu exhibendum* pulegij decoctũ *ieiunis, reliquaq;* supra dicta. Fomentũ etiã ex aceto adhibendum, & cataplasma ex stercore bubulo ammixtis bulbis & nitro. Porrò postq; febris cessauerit, aut ubi etiã in totum nõ *febricitauerint: & tamen diutius malum molestia afflixerit, & irritationes* per longa interualla repetiuerint, purgandum est corpus ex hiera Archigenis, aut Rufi. Qui uero sputi *multitudine stomacho* uexantur, *his conyza arida maximè tenuis* mandu cãda, aut pulegiũ, & mastiche chia ex aqua potanda. Exhibendũ est etiã lac in potu ijsdem quemadmodum in proprio capite de ipsis ex professo est ostensum. *His uero qui stomachum* ualde exolutũ habent *serum lactis* per acetũ mulsum f. ſſ. exhibeatur, ita ut ad primum seri haustum epithymi tenuissimè triti scrup. IX. & scammoniæ obolum I. aut II. iuxta uirium tolerantiã inspergamus. *Deinde* serum ipsum per interualla paulatim bibant, sitq; eius potati mensura ad minimum quinque cyathorum. Bonum est & cucurbitulam ad dorsum affigere, aliquando etiam ad stomachi regionem, & scarificatione facta, sufficientem sanguinem ex fissuris extrahere. Quo uero penitus affectio hæc destruatur, quotidie horam u-

nam ante ciborum ſumptionẽ exerceantur, ac frigida lauentur, maximè in ma
ri, & arena ſub caniculæ ardoribus obruantur. Abſtineant autem ab omnibus
atrã bilem generãtibus, maximè carnibus bubulis, uino nigro, braſſicaq́ꝫ & len
te. Diligentiſſimè autem de ipſorum diæta in ſexto Sermone, ubi de atra bile af
fectis egimus, eſt prædictum. Quod ſi inflatio eis augeſcat, rutã & cuminum in
oleo decoquemus: indeq́ꝫ uentrem quàm plurimum irrigabimus, ex eodemq́ꝫ
oleo quincuncem per clyſterẽ infundemus, ſi tamen clyſteri ſtercorum educti-
uo prius ipſos euacuauerimus, in quo decocta ſint ruta & cuminum. Deinde
ſplenium magnum aluo ac uiſceribus imponendum ex epithemate quod ex ſe
minibus cõſtat. In cibo uero ſuccus ptiſanæ detur, qui ex aceto, melle, cumino,
& aniſo ſit condîtus. poſt etiã gallina iiſdem condimentis apparata exhibeatur,
potus uero ſit uinum rufum mediocri menſura.

Ad eos qui flauam bilem euomunt. Cap. III

Ex libris Philumeni. Qui flauã bilem euomunt, ſiue in febribus, ſiue citra
febres id contingat, eis conueniunt ea quæ ad nauſeã, ac nimiã ſtomachi hume
ctationem deſcribentur. Quare omnibus ad illos deſcriptis odoramentis, man
ducatoriiſq́ꝫ & fomentis utantur. Decubitus autem eorum, à cibo præſertim
& potu ſupinus adornetur, & ſpongia ex poſca imbuta ad os uentris impona-
tur, maximè ſi non uilis & contemptibilis ſit dolor. Fricatio etiã & conſtrictio
iuncturarum manuum ubi pulſum exploramus adhibeatur, & reliquarum ſi-
militer extremarum corporis partium. Cataplaſmata autem ex palmis, malico
rio, & ſimilibus accipiantur, quę ex uino quidem aut poſca ſint decocta cum pa
ne autem & acacia, & hypociſtide permixta ac contrita: quin & rhus & ſylue-
ſtris punici mali flores cõmodè cataplaſmati admiſcentur. Atq́ꝫ uniuerſi corpo
ris curatio ex oleo fiat, modico nitro ammixto, quo ſudorẽ ex cute eliciamus,
& fluores transferamus: & ob id etiã alui per inferna excretio plus quàm opor
tet facta uomitus deſiccat, quare ex abſinthio & aloë portionem conuenienter
exhibebis. At uero affectione diutius perſeuerãte, ſi ægri uires nõ repugnent,
etiam hieræ catapotia ex colocynthide ab Archigene deſcripta apparabimus,
deq́ꝫ eis minimum drach. I. ſummum III. dabimus. Et ſi nihil obſtet cataplaſma
te ex ſinapi præcordia rubefaciemus. Præclarè enim ſenſum ipſum ad cutem
transfert. Verum hæc diuturnæ affectioni remedia conueniunt. Tempore au-
tem exacerbationis & circa acceſſionis acumen, cucurbitula plurimum auxilia
tur cum multa flamma ori uentris affixa, fortiterq́ꝫ abſtracta, rurſusq́ꝫ ſecundo
ac tertio adglutinata. Cibos quales uomentibus ſolemus exhibebimus, ſæpe &
paulatim ſumẽdos, & quotienſcũq́ꝫ reuomuerint acceptos, toties alios poſt mo-
dicum interuallũ offeremus. Ante cibum aquã tepidã dabimus, & uomere co-
gemus: bilioſo enim humore circũ circa adhærente unà cum aqua reiecto, ſto-
machus elotus ac leuior redditus ſtatim retinet oblatum ſibi cibum. Mitigat au
tem dolores & ſtomachi morſus portulacæ ſuccus tum per ſe, tum cum unguen
to nardino aut melino mixtus. Qui uero ſtomachũ habent uehemẽter exuſtũ,
eis utile eſt lapathi acuti ſemen, trium obolorum pondere ex aqua: aut maſti-
ches tenuiſſimè tritæ cochleare bibendum præbe ieiunis ex aqua. Maximè om
nium aũt morſus ſedat lac aſininum: aut ſi hoc non adſit, bubulum recens mul-
ctum potatũ, abſq́ꝫ dilatione enim auxiliatur: ſi uero neq́ꝫ hoc adſit calidũ, quar
tam eius partẽ aquæ addere oportet, & feruefactũ bibendũ præbere. In balneũ
quoq́ꝫ & ad uini potationẽ celerius ducendi ſunt qui bilem uomunt, quo uideli
cet ad cutem materiã transferamus. Cæterũ & uinũ ſubadſtringens firmitatem
corpo-

corporibus addit, ac cibos retinere cogit. Vtendũ eſt etiã aliquando ceratis ex lentiſcino aut œnanthino oleo, admixtis abſinthio, aut aloë, aut galla, aut œnanthe.

Ad eos qui ſtomacho exuruntur, & ſiticuloſi ſunt. Cap. IIII

Sitis fit aut ob penuriã humiditatis, aut abundantiã caliditatis: ſiccitatis remedium eſt ſomnus, caliditatis uigiliæ. Verum his qui ob multi uini potum ſitiũt, frigida aqua potata auxiliatur. Quibus autem longo iam tempore ſtomachus æſtuat, eis auxiliatur, ſimulq; ſitim ſedat, radicis dulcis ſuccus potatus, atq; ipſa etiã radix ex aqua, pampinorum uitis cremor, & portulacæ ſuccus. Ab imbecillitate aũt uires recolligentibus ſitim ſedant, ficus ſiccæ cibo acceptæ, & ſymphytum in petris naſcens cõmanducatum. In cataplaſmatis uero ad ſtomachi ardores conducunt, ſanguinaria, intubum, ſonchus, apium hortenſe, pampini uitis, portulaca, unumquodq; cũ polenta aut pane. Qui in ſuperficie uruntur, his ramentorũ cucurbitæ ſuccus opitulatur cum roſaceo, aut omphacij ſucco. Sitim autem quæ in febribus oboritur, lenire ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo, aut roſaceo, ex alto nimirũ ſincipite irrorato. Sitim etiã adimit ſtomacho exuſtis cucumeris ſemen cõmanducatum, decorticatũ uero & tritum, ex aqua potatũ ualde ijſdem auxiliatur. Eodẽ modo prodeſt lactucæ ſemen manducatum & potatũ: item ſemen portulacæ. Aliud adipſon, ſitim optimè tollens. Cucumeris ſatiui ſeminis decorticati dra. VIII. tragacanthi dra. IIII. tragacanthum contundito & cribrato, ſemen uero conterito, eisq; ouorum crudorũ recentium candida adijcito, & ſimul omnibus contritis catapotia informato, ac in umbra exiccato. Ex his deinde unum ſub lingua detinendũ præbeto, ut paulatim diſſolutũ deglutiatur. Aliud adipſon, ad ſtomachi nimiã humectationem commodum, in his præſertim quibus humida & calida diſpoſitio adeſt. Roſarum uiridium unguibus earum reſectis drach. VI. radicis dulcis drac. IIII. ſpicæ nardi drach. IIII. excipe uino dulci, & redige in catapotiorum formã, indeq; ciceris magnitudine ſub lingua detinendum præbe, refrigerat, & firmitatem addit. Aliud. Seminis cucumeris, ſeminis portulacæ uiridis, tragacanthi, cuiuſq; drac. IIII. radicis dulcis drach. II. Excipe portulacæ ſucco, & in catapotia redige magnitudine fabæ, & utere uno pro uice ſub linguã exhibito. Abſorbeant etiam malorum cotoneorum cremorem, aut pirorum, aut omphacij ſuccum cum aqua. Aliud adipſon. Seminis portulacæ uiridis, ſeminis peponis, ſucci radicis dulcis, tragacanthi, ſingulorum ęquales partes, aqua ſubigito, & ad fabæ magnitudinem reducito, ac utitor.

De ſingultu. Cap. V

Singultus acceſſio ſtomacho accidere ſolet ob repletionem, aut euacuationẽ, aut frigiditatẽ: aliquando etiã ob humorũ acrium & medicata qualitate præditorum mordacitatẽ, quos ubi uomitu reiecerint, ſtatim à plurimo ſingultu liberantur. Quin & hi qui pharmacũ ex tribus piperis generib. biberunt, aut ipſum adeo piper, ſi ſtatim uinũ à ſumptione eorũ ingeſſerint, omnino ſingultiunt. Cibus quoq; in mordacẽ qualitatẽ corruptus aliquos ſingultire facit, & oris uentris frigiditas ſingultũ inducit, maximè uero omniũ pueris frequẽtes ſingultus accidũt ob ſtomachi frigiditatẽ, & alimenti corruptionẽ. Fit etiã in febribus ſingultus, ſtomacho præſertim aut aliquo alio uiſcere inflãmato. Frigiditate itaq; ſingultũ præcedente, oleũ lana exceptũ ſtomacho imponendũ, in quo ruta, cuminum, & abſinthium ſint decocta. In potu etiã ruta cum uino exhibenda, aut apiũ in aqua mulſa decoctũ, aut cuminũ tritum, aut calaminthe, aut aſarum, aut pulegiũ, aut dictamnũ, aut celtica nardus, quodlibet eorum per ſe aut ſimul mi-

xta. Vtile est & acetum scyllinum sorbillando acceptum. Castorium autem eis
qui integræ sunt ætatis, tum ob frigiditatem singultientibus, tum ob humo-
rum multitudinem similiter affectis, drachmę pondere ex posca dandum: quin
& stomacho forinsecus impositum utrisq; cõmodum existit cum oleo sicyonio
aut antiquo. Quando uero ex repletione singultus oboritur, quomodo in totũ
frequentissimè consistit, uiolento motu opus habet. Vomitus itaq; remedio fue
rit, & extremarũ partium adstrictio, compressio spiritus, uociferatio concinna,
cum plurimo clamore, deambulatio longa & concitata, gestatio atq; adhuc ma
gis equitatio, cucurbitulæ cum plurima flamma pectori, stomacho, & dorso af-
fixæ: sternutatio etiã cõuenienter prouocatur, eis qui ob humorũ multitudinẽ
singultiunt. Singultui aũt ex euacuatione oborto maximè cõtraria sternutatio
existit: sanantur aũt hi per alimenti cõuenientis assumptionẽ, & per ea quę de-
fectum explent. Singultus in altiore sopore, aut animi deliquio, aut tetanis ob-
ortus, mortem nõ longè abesse præsagit. Cæterũ & his aquã mulsam assiduè bi
bendam exhibere cõuenit, aut aquam purã mediocriter feruefactã. Conducit
& castoriũ ex aqua mulsa potatũ pondere trium obolorũ. In his uero qui à ma-
lo uicti sunt præclara remedia recusanda sunt. Porrò mordacitate singultũ pro
ducente, primum sufficiens remediũ uomitum ipsum reperiemus: deinde etiã
sensus stupefactionẽ, & morsum inferentium alterationẽ ac discussionẽ. Stupe
fiunt itaq; sensus per refrigerantia. Alteratur aũt mordacitas per obtundentia.
Eiusmodi mixtæ facultatis subiectũ pharmacũ existit, & quæ ei assimilari pos-
sunt. Habet autem hoc modo. Asclepiadæ pharmacum, ad eos qui stomacho
exuruntur, & ad uehementes singultus, uoluulosasq; stomachi affectiones. Co
sti, spicæ nardi, chrysobalani, croci, rosarum uiridium, mastiches, cuiusq; drach
mas IIII. asari, aloës, cuiusq; drach. II. opij drach. I. subige cum psyllij cremore,
& digere in pastillos, quorum tres pro uice dato. Ego uero chrysobalano repro
bata, pastillo qui aster appellatur ad hos utor, qui paulò mox ad stomachi sub-
uersiones describetur. Obtundit autem mordacitatem, & ex ea obortũ singul-
tum sedat, intubi succus potatus, cucumeris semen decorticatum tritumq; bibi-
tum: lactucæ semen eodem modo, item portulacę succus potatus, ipsaq; portu-
laca in cibo sumpta: myxarum decoctum in potu acceptum: maximè omnium
tamen præstat lac recens mulctum potatum.

De bulimo, id est, ingenti fame. Cap. VI

Bulimos ex stomachi frigiditate oboritur, indigentiaq; ac uirium imbecilli-
tate, & ab externo frigore ferè in totum initium capit. Vox ipsa Græca est, & à
Latinis magna fames interpretatur. Fames enim in principio multa adest, quæ
tamen non usquequaq; perdurat. Nam postea repente animo linquuntur, cum
extremarum partium refrigeratione, & spiritus defectione. Et sanè quidã in lo
cis desertis, aut in balneo in malum istud collapsi, ex instanti perierunt, auxilij
facultate destituti. Peregrinationes aũt & itinera longa, maximè per niuem fa-
cta, affectionẽ hanc inducunt. Eos itaq; qui in itinere, aut aliâs fame magna ci-
tra febrẽ infestãtur, refouebimus ac reuocabimus aceto aut pulegio ad odoran
dum exhibito, aut terra quęcunq; tandem obtigerit aceto cõspersa: item pomis
ac alijs qui inueniri possunt fructibus. Auxiliat̃ & panis recens naribus admo-
motus, & caseus boni odoris, caro suilla assata aut cocta: & in uniuersum omne
quod ualde nutrit, maximè uero quod nidorosum ac probè conditũ habet odo
rem: his enim ut plurimũ multi refocillantur. Cæterũ & extremæ eorũ partes fa
scijs cõstringendæ sunt, manuumq; ac pedũ summitates calidæ aquę feruẽti ori

impo-

imponendæ, & ipsi quoque stimulatis eorum maxillis, crinibusque ac auribus uellicatis excitandi. Reuocatis aūt ab exolutione panē ex uino diluto offeremus, aut aliud quiddā eorum quæ aceruatim uires reparare possunt, uelut sunt, oua sorbilia, halica cum uino. Compendiosissimū enim auxiliū ex cibo sperare possunt, quem etiā si oblatum acceptare non possint, ori indere oportet uiolenter, cogereque ut ipsum transglutiant. Euestigio enim & à fame & ab animi deliquio liberantur, & celeriter excitantur. Accedit etiā in febribus, raro tamen, neque cito, uerum circa uigorē ac declinationē. Si itaque remissionis exacerbationū febrilium tempus, eius accessio irruat, aut circa exacerbationis declinationē, intrepide eis cibi sunt offerendi. Si uero in principio accessionis febrilis, aut in uigore apparuerit, per prædicta odoramēta conabimur eos primū reuocare, maxime per ea quæ frumentacei generis existunt: uelut est, polenta aqua madefacta, aut posca, aut panis calidus uaporē adhuc emittens. Fricatio etiā extremarum partium adhibeatur, & cataplasmata ex palmis, aut malis cotoneis, aut polenta, in uino diluto decoctis, atque hæc usque ad remissionē facere oportet, ut oportune cibum offeramus. Quod si ex his nihilo melius habeant, audendū est per ciborū ingestionem auxilium adferre. farinæ itaque crassioris cochleare unum ex aqua mulsa, quæ lactis speciem ac teporem in tactu de se præbet exhibeto. Buccellas item unam atque alterā uino madefactas. His enim refocillati ac respicientes, ex improuiso deinceps usque ad remissionis tempus perueniunt, in quo tum corporis curationē, tum sufficientē ordinabimus cibū. Vitabimus aūt omnino in his qui hac affectione sunt apprehensi, longiorē cibi dilationem ac inediā, & ne alternis tantum diebus cibum offeramus. Verum solerti ratiocinatione facta, singulis horis simplicissimū modicumque cibum dabimus. Assidui enim bulimi & exoluunt & in animi deliquia incidunt, quibus ægrè auxilium reperitur.

De animi deliquio. Ex Philumeno. Cap. VII

Animi deliquium siue in febribus, siue citra febres contingat ex præmanifesta causa, uelut est, plurima sanguinis aut uentris excretio, aut assidua surrectio, aut motus, aut dolor, aut timor: auxilium fert ex causarum ablatione, de quibus absolutissimè in febrium tractatu à nobis est prædictum, quinto uidelicet Sermone. Dicetur autem summatim & paucis etiā hoc loco de ijsdem. Frequentes igitur surrectiones eis prohibendæ sunt, & aceruatim facta euacuatio cohibenda, doloresque mitigandi: causæ etiam quæ timorem inducunt soluendę, siue forinsecus accedant, siue ex humoribus in corpore oboriantur. Extremæ corporis partes animi deliquijs irruentibus constringantur: cucurbitæ etiam aliquando tum posterioribus, tum anterioribus stomachi partibus affigantur, & in latus etiam apponantur. Caput autem agitatū leui manus impositione cum coarctatione etiam comprimatur. Odoramenta quoque offerantur, & aperto ori digitus aut penna immittatur, facies uero ac stomachus uehementissimè fricetur. Hoc enim modo præoccupati refocillantur, uiresque recolligunt, neque in periculum animi deliquij incurrunt. Reuocatis autem siquidem febre careant cyathi III, aut IIII, frigidæ aquæ in potu exhibendi, quam tamen paulatim & per interualla absorbeant, aut cremorem palmarum, uuarum passarum, malorum cotoneorum, rosatum, aut pampinorum, aut alicuius consimilis, aut uuæ acerbæ nondū maturæ succum cum frigida aqua. Aut mentæ ramulos tres tritos cum mali punici dulcis siue acidi succo præbeto absorbendos: aut polentam cum punici succo. Forinsecus autem stomacho ea imponenda sunt quæ suprà ad cardiacos & bilem uomentes sunt descripta.

De his qui in balneo animo linquuntur. Cap. VIII

Qui in balneo animo linquuntur, aut magis animo linqui incipiunt, eos celeriter educere oportet, neq; multa aquæ infusione humectare. Qui autem iam inciderunt, celerrimè exportandi sunt: & reliquum quidem corpus leui quopiam uelamine cooperiendũ, facies uero spongia frigida imbuta madefiat, aut frigida aspergatur, fricanda etiã facies, stomachusq; & pedes: os quoq; aperiendum pennarum aut digitorum immissione, omniq; modo conandum quo humor ipsius animi deliquij autor euomatur, aqua tepida ori instillata. Etsi enim nihil inde euomant, stomachus tamen irritatione firmatur quæ animi deliquiũ soluit: auxiliatur etiam ad oris apertionem auditoriorũ meatuum compressio, similiterq; ossium quæ à petræ duritia, lithoidea, hoc est, petrosa appellantur. Qui uero uilioris sunt conditionis etiam alapis sunt cædendi, capillorum quoque facta euulsione. Et uociferatio quidem unius, utilis est: multorum autem et simul edita, nocet. Cæterum à uehementi animi deliquio cõualescentibus, tum in calidam, tum in frigidam aquam demissiones, uelut mortis caussæ timendæ. Aut enim laxatis corporibus, calore discusso & resoluto pereunt: aut à frigiditate adstrictis, extinguuntur.

De stomachi imbecillitate, & supinitate, ac subuersione. Cap. IX
Ex Galeno.

Quæ supinitas stomachi appellatur, ex intemperie quacunq; tandem oboritur, nullis humoribus uitiatis. Oboritur etiã ex multitudine humorum, nulla tamen maligna qualitate accedente: stomachus enim à largo humore fortiter ma defactus, ad similitudinem amplitudinis totius uentris laxatur, adeò ut cibis obuolui, eosq; contegere non possit: & propterea circa ipsum humores supernatant, quos ubi uentriculus abrumpere omni impetu annititur, anxietatis accessionem perfert, ac prius quàm cibus præbeatur, extremæ imbecillitatis. Facilimè autem hæc affectio curatur, inter reliquas stomachi affectiones longo tempore perseuerantes. Opus uero habet pharmacis humorem desiccare ualentibus, cohibereq; ac adstringere laxatum corpus. Itaq; si in profundũ usq; humiditas extendatur, & crassa tenaxq; existat, pharmacũ miscere oportet extenuatorium & ueluti consumptiuũ, quale est acetũ & acetũ mulsum. Si uero eiusmodi humiditas non existat, neq; in profundum usq; corporũ extendatur, adstringentia sola ad curationem sufficiunt. Magnum autem signum ad cognoscendum, frigidàne sit an calida hæc affectio, sensus ægri præbet: siquidem aut nullam, aut aliquã sitim perceptet. Supinitates igitur stomachi ex uitiatis humoribus obortę picra curantur, quemadmodũ paulo pòst dicetur, utpote quę celerrimè uitiatum humorem repurgat. Subuersiones uero & nauseæ ex imbecillitate stomachi factæ, per intemperiei correctionem sanantur, & per incumbentis humiditatis desiccationẽ. Siquidem aũt calida affectio existat, catapotia adipsa & sitim tollentia exhibeanẽ, quę ad eos qui stomacho exuruntur sunt descripta, & maximè quod ex rosis, spica nardi, & radice dulci constat. Ad frigidiores uero & humectiores affectiones conueniunt subscripta. Asclepiadæ, ad stomachi subuersiones. Succi acinorum mali punici acidi sextarios III, succi mentę sextarium I, conijce in uas fictile, & decoque assiduè agitando, & ubi coacti fuerint ablatos recondito, & ante cibum mystrũ unum aut duo exhibeto. Aliud. Vuam acerbã immaturam arefactã, contusamq; & cribratã in promptu habe, & cochlearij mensura ex aquæ frigidæ cyathis duobus præbe. Aliud, quod calidioribus dispositionibus magis commodum est, sicut etiam præcedens: Mala

Mala punica matura & in uigore perfecta quinque aut sex numero, integra una cum putaminibus contunde, & infusis aquæ pluuialis sextarijs tribus usque quo ad tertias omnis liquor redactus fuerit decoque, exprime, ac percola, liquoremque expressum rursus per se decoque, donec ad mellis spissitudinem redigatur: ac inde cochleare unum aut duo exhibe: his qui febre carent cum uino, febricitantibus uero ex aqua. Aliud ualde bonum. Succo mali punici acidi, ac intubi, æqualibus portionibus permixtis, mentæ siccæ tenuissimè tritæ, parum quiddam insperge, & cyathi mensura bibendum præbe. Idem facit oxylapathi semen tritum ex aqua potatum: similiter & semen portulacæ. Vtere etiam confidenter ad stomachi subuersiones, amazonum pastillo, & eo qui aster appellatur, quorum compositionem paulo pòst in nauseæ tractatu describo. Vtere quoque cataplasmatis & epithematis, quæ mox post sermonem De nausea describentur.

De nausea. Ex Galeno. Cap. X

Nauseæ ex uitioso humore tum calido, tum frigido gignuntur. Qui in uentre continetur, aut in concauitate ipsius innatat, aut in tuniculis eius infartus instar uisci adhæret, atque ægrè auelli potest: aut serosior & medicatior existens in ipsis uentriculi tuniculis: uelut aqua in spongia, imbibitur. At qui eiusmodi humores ex uentris intemperie tum calida tum frigida aliquādo generantur. Aliquando aūt ex alijs partibus prius affectis in ipsum uentrem, uelut excrementa illarum confluunt, utpote ex hepate, aut splene, aut capite, aut ex uniuerso corpore. Quando igitur aliæ partes prius afficiuntur, omni modo uniuscuiusque propriæ accessiones cōcomitantur: & ipse æger primum affecti membri læsionem sentit: aut enim caloris sensus iuxta affectum membrum ipsi cōtingit, aut frigoris, aut grauitatis, aut etiam tactui nostro durum succumbit. Si uero uniuersum corpus uitiosis humoribus repletum est, idipsum ex colore, & eruptionibus papularum circa cutem cognoscitur, atque ex ipsa adeo urina. Quod si nihil horum adsit, certum est uentrem ipsum aliquo modo ægrotare. Si itaque cibi in uentre nidorosi fiunt, nullo huiusmodi cibo assumpto, uelut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta, aut alij consimiles, necesse est ratiocinari caussam calidā esse, quæ hoc in uentre operatur. Si uero acescunt in uentre cibi, nullo huiusmodi cibo sumpto, uelut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta, aut alij cōsimiles, necesse est cōsiderare frigidā causam esse, aut atræ bilis humorē uentrem infestantē. Manifesta aūt erit cognitio & scientia causæ, quam habes suspectā: frigidis enim pharmacis cibisque ac potibus statim adiutum hominē uidebis, siquidē calida disposito extiterit. Si uero frigida, calidis cibis & pharmacis iuuabitur, à frigidis uero læditur: cæterū & sitis ad calidā affectionē concomitatur: siti aūt ferè in totum carent, qui frigidā intemperiē habent, nisi salsa sit pituita. Atqui ex diligenti uomitus inspectione eiusmodi quoque cognoscunt affectiones. Si enim intemperie quadā uenter afficitur, assumptos cibos ad intemperiei naturā permutat, ut appareant uomitu redditi cibi, citra alicuius humoris complexū, in nidorē aut acorem permutationē suscepisse. Si uero humor quispiam uitiosus amplitudini uentris innatet, & cibū corrumpat, ipsi cibi manifestè eiusmodi humore madefacti apparent, & in illius naturam permutati. Quum uero cibi amplitudini uentris innatent, humorem ipsum affligentem producunt, qui ubi infartus, aut imbibitus, ut dictum est in uentris tuniculis fuerit, siquidem calidus sit, siticulosos facit, & ciborum inappetentiā inducit: si uero frigidus sit, ciborum appetentiam excitat, & sitim extinguit. Nauseæ aūt utrisque accedunt, & inanes uomendi irri-

di irritationes, quæ lancinant tantum & nullum humorem educunt. Prædictũ autem & antea est, quod si tenues humores & uenenosi existant, quos etiã Græci ἰχῶρας, hoc est, serosos appellant, per profundum solidorũ uentris corpusculorum procedũt, & uelut aqua in spongia imbibuntur. Si uero tenaces sint, circa internã uentris superficiem uisci modo adhærent. Serosi itaq; humores utpote tenuium partium existentes, non solum ante cibos, sed & post acceptũ cibum, uomitum inducunt, perpetuo nimirum motu uersati. Qui uero superficiei uentris infarti adhærent, ante cibũ magis inanes uomitiones mouent. Diligenter itaq; considerare oportet, num uentris tantum affectio hæc sit, aut alicuius alterius membri. Deinde qualis affectio existat, an calida, aut frigida, humidáue aut sicca. Et siquidem ex alia quadã parte, aut ex uniuerso corpore humores in uentrẽ confluant, priorem curã membri prius affecti habere oportet: ita tamen ut neq; uentrem ipsum negligamus. Qui enim primum affectã particulam curat, uelut fontem omniũ in uentrem influxionũ excindit. Ventre autem solo affecto, dispositionis in ipso qualitate cognita medebimur. Calidã itaq; intemperiem semper refrigerare oportet, in quocunq; tandem membro existat, frigidã autem calefacere: eodemq; modo humidã desiccare, & siccã humectare. Innatantes autem amplitudini uentris humores euacuare, siue per uomitũ, siue infernè per aluum cõmodius id fiat. Qui uero in tuniculis uentris infartus adhæret, aut imbibitus est uitiosus humor, per repurgantia ipsumq; incidentia ac euacuantia pharmaca est curandus. Intemperaturæ enim in humoribus consistentes pharmacis humores euacuantibus opus habent. Qui uero absq; uitiato humore, ab intemperie sola quacunq; tandem, maximè tamen calida & sicca infestantur, in tabem omnino perueniunt, pharmaco euacuante purgati, etiã si exhibitum pharmacum imbecillius existat: quale est ex aloë picrum appellatũ. Quo modo igitur unãquamq; intemperiem, siue simplicem, siue mixtã curare oportet: iam prædictũ est in quarto huius tractationis Sermone: dicetur tamen oportunè & hic de eadem re, sed paucis. De intemperie frigida. His itaq; qui ex frigida intemperie afficiuntur pharmacum ex tribus piperis generibus cõmodum existit, aut quod ex calamintha constat, aut aliud quoddã consimile, ex uino tenui aut aqua potatũ. Forinsecus aũt stomacho mastichen chian, unguento nardino dilutã & tritam, purpureaq; exceptã lana imponito. Vinũ uero exhibendũ est rufum, subadstringens & uetustius, & consimiles etiã cibi.

De intemperatura calida. His uero qui à calida intemperatura afficiuntur cũ mediocriter adstringentibus & refrigerantibus forinsecus stomacho ac uentri adhibitis, medeberis, ita ut quanto magis calor excellat, eo amplius refrigerantia adaugeas. Cibũ aũt exhibebis halicã ex uino albo & tenui, & subadstringente: ex uolucribus, macras & nõ fœtidas, ac quæ his cõsimiles existunt. Si aũt humor tenuis biliosus aut serosus in uentris amplitudine contineatur, tenuissimo ptisanæ succo exhibito uomere cogimus, digitis aut pinnis immissis. Aut aloës dra. I. cum aqua tritã potandã damus: calidorũ enim in uentre humorũ optimũ pharmacũ est aloë, & in una sæpe die stomachicos sanet: si uero pituitosi aut uiscosi & crassi humores amplitudini uentris innatent, aceto mulso utendũ est, in quo ex incidentibus, ac repurgantibus, mediocriterq; calefacientibus quędam sunt decocta: his uero quibus uitiosus humor intrinsecus circa superficiẽ uẽtris infartus adheret, ut ęgrè auelli possit, ex aloë picra appellata cõpositio utilis existit, quæ uiscosum humorẽ repurgare cõsueuit, crassumq; extenuare, per uires eorũ quæ cũ aloë sunt cõmixta: quod si serosa humiditas tuniculis uentris sit imbibi-

bibita, quæ ut prædictum est, non solum ante cibum, sed post acceptum etiā uomitus mouet, primum Amazonū pastillus conuenienter exhibetur, qui picræ est subscriptus. Mediocriter eñ per hunc uomitibus prohibitis, deinde ex aloë picra appellata utimur. Cuius cōpositio hæc est: Aloës drac. C. xylobalsami, masticheś, croci, spicæ nardi, asari, cinamomi, cuiusq; drach. VI. contere & repone arida, & exhibe perfecto pondere scrupulorum XII. ex aquæ frigidæ aut calidæ cyathis XII. Andromachus ad prædicta etiā floris iunci odorati drac. VI. adijcit: & aloën lotā conijcere iubet. Verum quod cognoscere operęprecium est, ad uentris subductionem illota aloë cōuenientior existit: quę enim lota est, multum à medicamentaria facultate deponit: quam cōfidentius etiā exhibere quis possit, eis qui non ualde febricitant, & quibus firmitatē uentri addere uolumus. Quare scire oportet ex uitiatis humoribus affectiones circa stomachū & uentrem, per pharmaca ex aloë utiliter subduci & euacuari posse: quæ in maximā perniciē perueniunt per adstringentiū eduliorū, potionum, ac pharmacorū exhibitionē. Asclepiades aūt picrā eodem quo Themison modo apparare iubet. Habet autem hoc modo: Aloës dra. C. mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinamomi, cuiusq; un. I. & pro xylobalsamo carpobalsami unc. I. contundito ac per angustissimū cribrum excutito, siccumq; ne in aërem transpiret adseruato, & drac. I. tantum ex frigida prębeto, nisi menses ciere uelis, nam tum præstat præbere ex uino. Educit menstrua fœminarū: facit & ad uuluæ affectiones: propriè aūt ad stomachi subuersiones: conducit hepaticis, affectionibus renum atq; omnino admirandā potentiā habet. Ad refrigeratos autem & qui pituitā crassam & uiscosam in uentre habent, subiectum pharmacum cōmodum existit. Calefacit enim & extenuat ac dissecat crassiciem, uiscositatemq; repurgat. Habet aūt hoc modo: Corticis radicis fœniculi uiridis sexuncē, aceti sesquisextariū, aloës quadrantem. Cortex cum aceto ad tertias decoquitur: deinde percolato aceto mellis attici unc. XV. adijcimus, & ad mellis crassitudinem coquendo redigimus, & contritæ in mortario aloë paulatim hoc ipsum acetum mulsum coctū affundimus: postea uero simul unita tollimus, ac utimur. Datur ad summū mensura cochleariorum trium. Alia compositio quæ dulcis appellatur. Aloës septuncem, iridis sextantem, mastiches sesquunciam, nardi celticæ unciam unam, piperis drachmas quatuor, myrrhę drachmas quatuor, aceti chœnices septem, cyathos septem, mellis libras tres, sextarium unum, corticis radicum fœniculi libras tres. Corticem fœniculi in aceto præmaceratum ad tertias decoque & percola, residuoq; aceto mel adijce, ac rursus decoque usquequo probè cogatur, deinde sicca in mortario simul ammisce, & cochlearium unum exhibe. Conducit frigidioribus temperaturis, & aluum pituitosiorem mediocriter soluit, & caput leuius reddit. Amazonum pastillus. Facit ad uoluulosas stomachi subuersiones. Voluulosas autem fortes stomachi subuersiones appello, quemadmodum enim in uoluulis uomitus cum uehementi contentione fiunt, & stercora reuomunt: ita etiam alios uomitus concitatos uoluulosos appellare possumus. Consequuntur autem huiusmodi uomitus ubi magna molestia affectis membris à serosis medicatisq; ac uenenosis humoribus est illata: & si aliquo modo imbecillior fuerit uēter, geminat̄ malum ex mordacitate. Quapropter ita instruenda curatio est, ut simul odoras qualitates affectis membris offeramus: quales sunt aromatum quorundam & seminum in ciborum usum uenientium: uelut est anisum, & apium, & similia. Quemadmodum enim graueolentia omnia stomachum subuertere consueuerunt: sic odora corroborant,

rant, maximè quæ nobis ſunt familiaria & in cibo accipiuntur. In quibus itaqꝫ
coniectamus ſeroſos humores in uentris tuniculas imbibitos eſſe, his hoc phar
macum magis conueniet. Quibus uero circa ſuperficiem uentris tunicularum
infarti adhærent, eis picra utilius exhibetur. Quod ſi exhibitã picrã reuomant,
coniectare oportet mixtã eſſe affectionem, & tum tuniculis imbibitos, tum ſu-
perficiei infartos humores, in uentre abundare, quare utile fuerit paſtillum pr̨
bibendum exbibere, ut mediocriter uomitũ prohibeat: deinde aũt pharmaco
picro uti. Eſt aũt paſtilli cõpoſitio hæc: Seminis apij drac. VI. aniſi dra. VI. com̨
abſinthij dra. IIII. myrrhæ drach. II. piperis drach. II. opij drac. II. caſtorij dra. II.
cinamomi drach. VI. in paſtillos redigito, & ad ſummum drac. I. exhibeto. Ego
uero, inquit Galenus, præſcriptum pharmacũ citra myrrhæ admixtionem ap-
parare cõſueui, ob medicamentariã eius uim, piperis pro eo conijciens dra. II.
ita ut in uniuerſum piperis drach. IIII. accipiantur. Datur ſtomachicis ex uini
diluti cyathis III. Cholericis autem ſiue bilem effundentibus ex aqua frigida.
His autem qui cibum reuomunt, ſiquidem ſiticuloſi fuerint, & caloris ſenſus
eos circa os uentris infeſtet, & ſanitatis tempore frigidam bibere ſint adſueti,
ſimiliter ex frigida præbe: ſi uero non ita habeat, ex calida. Cœliacis, & ad inte-
ſtinorum tormina ex decocto myrti, ſplenicis cum aceti mulſi cyathis tribus.

Aſclepiadæ paſtillus inexuperabilis, aſter appellatus. Pharmacũ quod pro-
ſperè accõmodatur, dolorem leuans, ſomnum inducens, multæ omnino utilita
tis: etenim morbos circa ſtomachũ mirabiliter ſanat, acidos ructus & difficilem
concoctionẽ aufert, inteſtinorũ tormina, & uoluulos, inflationesqꝫ curat. Pro-
deſt hic paſtillus ad capitis dolores potatus, & aceto dilutus forinſecus fronti il-
litus. Ad dolores aurium facit perdicij ſucco liquefactus: facit & ad dentium do
lorem tritus & galbano exceptus, aut fici ſucco, & cauern̨ inditus. Ad oculorũ
affectiones & fluxionũ impreſſione paſſo diluitur, & lana ex eo irrigata impo-
nitur. In tonſillarũ affectionibus tepefactus ac dilutus ex aqua mulſa præbetur
gargariſſandus. Vtilis eſt ad omnẽ ſanguinis fluxum uino myrtite diſſolutus.
Ad deſtillationẽ inueteratasqꝫ & recentes tuſſis affectiones, uino ſcybelite aut
thereo eliquatus. Prodeſt ſuppuratis, & phthiſicis marrubij decocto liquefa-
ctus, prodeſt dyſentericis, cholericis, & ſanguinẽ reiectantibus, ſanguinariæ
ſucco dilutus, prodeſt ad omnium reptiliũ plagas ex rutæ decocto potatus. Sol-
uit per circuitũ repetentes febriles acceſſiones, ſi duabus horis ante aduentantẽ
febrem ex uini diluti cyathis III. exhibeatur. Fœminarũ menſes ciet artemiſiæ
ſucco dilutus ac potatus, facit & ad ueſicæ affectiones uino mulſo ſolutus, quo
modo & ad uuluæ ſtrangulationes prodeſt potatus, facit ad articulorũ dolores
& podagrã gentianæ decocto diſſolutus ac potatus. Compoſitio autẽ eius hoc
modo habet: Caſtorei, opij, myrrhæ, cuiusqꝫ drac. IIII. ſpicæ nardi, caſſiæ, ter-
ræ lemniæ, corticis mandragoræ, cuiusqꝫ drac. IIII. croci dra. VI. dauci, ſtyracis,
aniſi, ſeſeleos, ſeminis hyoſcyami, cuiusqꝫ dra. VIII. myrrhã, ſtyracem & opium
in uino odorato diſſolue: reliqua autem contuſa & cribrata inſperge, ac ſimul
unita in paſtillos redige, ciceris magnitudinẽ æquantes, quibus in umbra deſic
catis utere. Et de pharmacis quidem quæ in potum ſumuntur hactenus. De-
cubitus autẽ ſurſum uergens in omnibus quomodocunqꝫ nauſeantibus & uo-
mentibus adornetur, in conuenienti & affectioni contraria domo. Quæ frigi-
da quidem ſit, affectione exiſtente calida. Contrà uero calida, ubi frigida affe-
ctio exiſtat. Extremæ corporis partes fricentur, manibusqꝫ calefactis palpen-
tur, quin & uiolentius adſtringãtur, deinde pedes & manus in aquã ſolito cali-
diorem

diorem demittantur. Odoramenta autē admoueantur naribus olfacienda boni odoris: uelut rosæ, mala cotonea, pulegium, menta, malabathrū, ſpica nardi. Caput uero fomento olei dulcis frequentius irrigetur: in calidioribus uero ex rosaceo. Stomachus abſinthij cremore irrigetur, roſaceo in calidioribus ammixto: nardino autem in frigidioribus, apio inſuper, aut cumino, aut petroſelino adiuncto. Ex quibus ſi nullum cōmodum ſentiatur ad cataplaſmata ex palmis tranſeundum, quæ paulo pòſt dicentur. Conueniunt etiā ea quæ aloën, abſinthium, & mala cotonea accipiunt, & aliquādo quoque alumen. Idem præſtant & cerata ex his apparata. Si uero inflāmatio circa præcordia exiſtat, communia cataplaſmata adhibeantur. His qui ſtomacho exuruntur, frigida etiam aqua quàm plurimum decocta, deinde rurſus refrigerata abſorbenda præbeatur, ita ut cyathi unius menſura, aut duorum, aut etiam trium, paulatim tamen abſorbeatur. Colluta etiam & in ore retenta, nauſeas tollit, his quibus propter obſtaculum aliquod potus eius negatur. Eodem modo aſſumitur poſca diluta. Portulaca etiā cōmanducata, & oſſa myxarum, & cucumeris ſemē cochlearij menſura mirabiliter prodeſt. Porrò affectione diutius permanente, & cibis pre morbo non retentis: cucurbita ad os uentris cum plurima flamma affigatur, donec locus rubefiat, atque ipſa adhuc affixa cibus præbeatur. Ad quotidianas autem nauſeas, & aceſcentem cibum, ac uomitus: coriandri ſemen tenuiſſimè tritum, cochlearij menſura, ueluti farinā aquæ inſperſum bibendum præbe, aut maſtiches cochleare ex frigida aqua, aut lactucæ albæ ſemen cochlearij menſura ex aqua, præbe his qui ſtomacho exuruntur.

Cataplaſmata & epithemata ad nauſeas & uomitus. Cap. XI

Cataplaſmata ad eos qui cibum non retinent, quos ueteres propriè ſtomachicos appellauerunt. Farina fœni græci, & maluæ ſemen aridū tritum, melli commiſceatur. Si uero præ duritie contundi non poſſit, maluæ ſemen, ipſum decoctum & tritum modico oleo adiecto in malagmatis formā reducito, & utitor.

Aliud. Lolij & irionis farinā ſubige cum melle, & pro oleo liquidā picem ammiſce. Ceratum autem conuenit ex olei irini fece, ceraque ac modico caſtorio.

Aliud ceratū. Ceræ quadrantē, olei irini ſexuncē, galbani unc. I. opopanacis dra. IIII. caſtorij dra. IIII. Opopanax aceto teritur. Manifeſtū eſt aūt talia in frigidis diſpoſitionibus adhiberi. Cæterū epithemata hæc ad prædictas affectiones per experientiā, ut Galenus inquit, conducunt: non modo eorum qui ea deſcripſerunt, uerum noſtro quoque iudicio comprobata. Aſclepiadæ epithema ad ſtomachi ſubuerſiones & choleras, ſiue bilis effuſiones. Oenanthes, croci, florum roſarum, ſertulæ campanæ, maſtiches, ſingulorum drach. VIII. cum paſſis palmis ſubige, modico roſaceo affuſo, & ueſtis detritæ panniculo excipe, ſtomachoque, ac uentri impone. Aliud. Oenanthes, omphacij, florum roſarum, maſtiches, ſingulorū dra. IIII. aloës, aluminis ſciſſi, utriuſque dra. IIII. uini dulcis myrtei quod ſatis eſt. Trita excipe palmis paſſis, & utere. Aliud epithema, ad ſtomachi imbecillitatē, & dolorē, & ad eos qui cibum retinere non poſſunt. Palmarū paſſarū ſexuncē, œnanthes unc. I. thuris un. I. maſtiches unc. I. ceræ lib. I. unguenti nardini aromatis inſpiſſati libr. II. uini quantū ſufficit. Palmas in uino ueteri maceratas optimè cōtere: deinde maſtichen & thus unumquodque per ſe optimè tritum adijce, ac rurſus ſimul tere. Liquefacte autem cum unguento nardino cere œnanthen tenuiſſimè tritam inſperge, ſimulque unita et refrigerata ad reliqua in mortarium conijce, & probè remollitis utere. Aliud epithema, ad ſtomachi ſubuerſiones, & circa ipſum uexationes, facit & ad particu-

ticulares inflammationes. Oenanthes beſſem, croci, roſarũ ſiccarum, ſertulæ
campanę, maſtiches, ramentorũ electri, ſin. dra. IIII. carnis phœnicobalanorũ
quadrantem, uini myrtitæ quantum ſufficit. Arida contunde & per anguſtiſ-
ſimum cribrum excute, & uino myrtitę diluta ad cerati craſſitudinem redige:
deinde palmarum carnem adijce, ſimulꝗ contunde, & cerato ex oleo roſaceo
apparato excipe. Poſt uero linteolo infartum ad os uentris impone. Prodeſt e-
tiam oculorum inflammationi.

De cholera, ſeu bilis effuſione. Cap. XII

Cholera appellatur quum ob multas cruditates uomitus bilioſus & nidoro-
ſus & acidus oboritur, ad plures horas continuè perſeuerans, & uenter infernè
eadem excernit: ſequiturꝗ ſitis, & exudatio, & impeditus pulſus, muſculorũꝗ
manuum ac pedum, maximè uero ſurarum contractio & tenſio. Si quis igitur
mox in principio, aut coaceruatim, ea quæ efferuntur cohibere aggrediatur, is
maioris mali autor erit: inutilia enim quum ſint, euacuatione opus habẽt, qua-
re conuenit ſi non ſponte ferantur, oportunè irritare, aqua tepida exhibita, ac
ęgro uomere iuſſo: aqua enim mulſa mordacitatẽ operatur, torſionesꝗ auget:
aqua uero oleo mixta, auget fluxiones. quare aqua tepida potata uomant, quo
tieſcunꝗ quidẽ cibis nimium fuerint expleti, prius quàm illi corrumpantur. Ad
iuuare etiã oportet per ſedem excretionẽ: alienũ enim uelut uenenũ inſidens,
& uentrem ac inteſtina rodit, & humores ex uniuerſo corpore adtrahit. Per uo
mitus itaꝗ oportunã prouocationẽ, uomitus ipſe ſoluitur & ceſſat. Quum uero
humorũ excretio quieuerit: colliquamenti aũt & tabefactionis ſigna in excre-
mentis ipſis appareãt, ueluti ſi ſint raſuræ ſimilia, ſtrigmentitiaꝗ & mucoſa, &
gracilitas per ambitum corporis fiat, & maximè ſi uenter conſidat & adſtringa
tur pulſusꝗ imminuatur ac præter modum cõdenſetur, tunc ſanè uentrem co-
operire & fouere oportet, membraꝗ & artus ac muſculoſos ſimiliter locos, o-
leo multo calido impinguare, & uinculis adſtringere extremas corporis par-
tes. cataplaſma quoꝗ uentri imponendum ex palmis & œnanthe, quibus hy-
pociſthis, & acacia, & rhus ruber, & malicorium ſint ammixta. In potu uero fri
gida aqua cyathi menſura præbeatur abſorbenda: cauendum tamen ne nimiũ
frigida exiſtat. Aceruatim enim exhibita reuomitur: & quæ ualde frigida eſt,
aliquando innatum calorem ſtupore ſuo extremè offendit, aut inflãmationem
ſtomachi aut uiſceris alicuius efficit. Inſpergantur autem aliquando aquæ ſor-
bendæ pampini uitis, aut mali punici ſuccus modicus inſtilletur. Si uero & hoc
reuomat, craſſa etiam ſorbitio ipſa facienda eſt, per micarum intritionẽ, & per
cochleare exhibenda. Etenim ſi aceruatim deuoretur, aut reuomitur, aut infrà
detrahitur. Annitendum eſt etiã ut priore ſorbitione uomitu reiecta, rurſus al-
tera exhibeatur: dandus item mali punici ſuccus cum mentæ ſucco abſorben-
dus, micis minutiſſimè tritis adiectis. Sit autem acidi mali punici ſuccus, & mul
ta quantitate mentæ ſuccum excedat. Quod ſi acriora ſint ea quæ excernun-
tur: cucumeris ſemen maceratum, deſquamatũ & tritum ex aquæ cyathis III.
præbeatur: datur etiã utiliter cum amylo. Poſt uero ſomnus procurandus, &
quies omni modo. At uero ubi intolerabilis effuſio exiſtat, & pulſus emollia-
tur, apprehendatꝗ frigiditas & exudatio, aliquãdo etiam ſingultus, ad uinum
tranſeundum eſt mediocriter adſtringens, neꝗ uiribus ualidum, & quod dulce
quidẽ ſit, non aũt odorum. Interant autem in ipſum micas, aut halicã inijciant,
ſi fieri poſſit, calidum, ſi uero non, frigidũ: atꝗ ita paulatim & per interualla co-
chleare abſorbeant. Sitim uero arcet polenta tenuis ſine ſale uino diluto inſper
ſa &

sa & absorpta. Vini multitudo uitanda est, ac omni arte conandum ut ipsos sopiamus, ex rosis ac myrto domus pauimento constrato. Odoramenta quoque naribus admoueantur, mala cotonea, & similia. Reliqua autē omnia eo modo adhibeantur, quo supra in æstuantibus febribus est prædictum. Illitiones etiam soporiferæ circa frontem assumantur. Aluo autem adhuc egerente, amylum cum decoctione capitum papaueris per clysterem infundatur: simul enim & cohibet & refrigerat, & somnum inducit. Ad uomitus uero coërcendos commanducare conuenit, succumque deuorare, mespilorum, malorum cotoneorum, pyrorum crustuminorum, & uuæ, maxime quæ uinaceis interpositis seruatur, & pensilem quoque unà cum uinaceis expedit manducare. Ad contractiones autem in musculis factas, uestis detritæ panniculi oleo calido madefacti conueniunt, contractis musculis impositi: & cerata humida aliquando castorium accipientia, & ex sicyonio aut irino oleo facta. Quibusdam eorum etiam maxillares musculi dolent: quos quum lana operire non sit facile (Est enim iniucundum, & sudor quoque inde elicitur) illitionibus leniter factis molliores reddere oportet. In cibo exhibendi sunt pedes suilli cocti, pulli columbini & gallinarum, perdices, palumbi, turdi, & consimiles his existentes. Asclepiades autem cholericis eiusmodi electum planè remedium describit, inutilibus tamen omnibus prius sufficienter euacuatis. Baccarum myrti nigrarum exacinatarum italicum sextarium unum, florum rosarum tantundem, carnis palmarum numero uiginti, aquæ potabilis sextarios sex, decoque ad tertias, & expressum ac percolatum liquorem rursus per se decoque, donec ad sextarium unum redigatur: cui deinde passi myrtitæ sextarium unum affunde, rursusque decoque donec ad mellis crassitudinem cogatur, & utere. Datur ante & post cibum cochlearij mensura. Vtere etiā ad hos potionibus & epithematibus ad stomachi subuersiones præscriptis.

De stomachi adstrictione. Cap. XIII

Oboritur aliquibus post cibum acceptū, circa cōcoctionis & digestionis tempus, stomachi adstrictio itemque alui. æstuat autē uniuersum corpus, maxime uero manuum ac pedū extremitates: & facies ipsa rubescit: pulsus autē in densitatem permutatur. Hos multi etiam febricitare existimāt. Nocumentū aūt omne circa digerendi alimenti difficultatem cōtingit: consistit enim ut plurimū in aridis & condensatā habentibus carnem, spiritu circa uias concluso & coarctato: utpote qui per uapores ab alimento prodeuntes inspissatur, & ob id quod non effletur immodice concalescit. Curantur autem hi in principio quidem constrictione & colligatione extremarum corporis partium, fricationeque brachiorum, cruriumque ac coxarum: sæpe etiam extremitatum compressione, ita ut præcipiamus ipsis ut desideant, & decubitus quoque formam erectiorem faciant. Quosdam & lecticа gestare expedit, donec alimentum omnino subductum digeratur. Ante augmenti tempus diligentiore totius corporis curatione utendum est, studio adhibito ut carnem mollem & humectam reddamus. Vtilis itaque eis tunc ex oleo inunctio existit parum nitri habens admixtum. Inclinante autem morbo & uigore præterito: aquæ infusio ad manus pedesque lauandos commoda est, quo tempore aliquando & calidæ plurimum potum non improbo: nos enim remittente morbo, & paulo longioribus existentibus interuallis, plurimos ante cibum lauimus, & uehementer iuuimus. Perfectiore autem declinatione apparente, etiam uinum exhibendum est, quo tota affectio corrigatur. Cibi autem sint facile digestibiles, & quibus concoquendis corpus sufficit: quos diuidere etiam conuenit, maxime si bis cibum sumere sint adsueti. Quod si in uisceris in-

flammatione, adstrictionis stomachi accessio contingat, illam ipsam prius curatione aggredi ac demoliri oportet, per fomentorum & cataplasmatum adhibitionem. Cęterum hæc ipsa adstrictionis stomachi accessio frequentius in eis apparet, qui hepar præter naturam dispositum habent.

De humoribus à capite in uentrem destillantibus: ex Galeno. Cap. XIIII

Capite ex intẽperie affecto ut multa generat superuacanea recrementa, omnibus subiectis organis inde nocumentũ infertur, recrementis uidelicet ad ipsa delatis, & promptissima quidẽ ad os et ad nares delatio existit, deferuntur aũt et ad thoracẽ, aliquibus etiã ad aures. Delationẽ aũt ad os, stomachus excipit atq; aspera arteria. De aliorũ sanè membrorum nocumento, iam prædictũ est. Quũ uero ad stomachum fluxus deferatur, & frigidus existat, ad frigidã intemperiẽ corpora perducit, calidus contrà in calidam: hic exulcerat quoq; temporis progressu: in principio uero appetitui nocet & concoctioni. Si igitur frigidus fuerit defluxus, tardas cõcoctiones & cruditates efficit: si uero corruptus, in corruptionem adiget cibos: unde nidorosæ, aut fœtidæ, aut acidæ eructationes producentur, aut etiã alterius cuiusdã quæ nominari non potest, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi uero altius descenderit nocumentum, etiã intestinum ieiunum afficit, & ad colum usq; pertingit, atq; ad uenarũ mesenterij uasa, per quæ ad hepar ipsum alimẽti distributio cõtingit. Et quibusdã quidem deiectio appetitionis accedit: aliquibus uero appetitiones rerũ præter naturam, quas appellant caninas, aut etiã ciborum uitiosorũ concupiscentiæ. Optimũ itaq; est in his uelut fontem malorũ excindere: capitis uidelicet sanitati prospiciendo: aut si hoc impossibile sit facere, ob uehementiã naturalis intemperiei: omnino tamen eius saluti cõsulere oportet: indicatione ex figura eius accepta, quomodo ei subueniri possit: non enim quemadmodũ aliqui medici, qui ad omnes diuturnas capitis affectiones semper ex thapsia & sinapi cataplasma imponunt, sic & te facere uolo. Lauacris itaq; multis calidis potabilium & dulciũ aquarum consolari eos oportet, discussis simul calidis in capite uaporibus, & omni temperamẽto melius permutato. Nociuus aũt est eis usus aquarũ natura sua calidarum: quæcunq; enim ex eis sulphurulentæ sunt, ac bituminosæ, ob caliditatem suam capitibus natura calidis aduersantur. Quę uero aluminosę, coarctatione sua caput offendũt. Solis itaq; dulcibus aquis citra læsionẽ uti poterint. Quicũq; uero ualde calidum ac perustũ habent caput, his melius est ut æstatis tẽpore ungantur optimo rosaceo, ex solis rosis ac oleo omphacino præparato. Aliquãdo uero caput euaporationes calidas ex uẽtre suscipiens, dolore ac intemporie afficitur. Et propterea uentris curã habere oportet, ipsiq; robur indere, ut biliosus humor aut omnino nõ cõfluat in ipsum, aut quàm celerrime euacuet, atq; hoc per absinthij, et picræ ex aloẽ cõpositionis potũ. At uero quæ forinsecus adhibentur uentri in his ungẽta, moderate sint adstringẽtia. Tale aũt est æstate melinũ, hyeme uero nardinũ. Aut mulierũ ungenta, quę foliata et spicata apppellãt. Nam et ipsa calefaciunt ac roborant uentrẽ. Vere aũt idoneũ est mastichinũ. Quod si non solũ caput calidos serosos humores ad uentris locos demittat, sed etiã ipse uenter propriã intemperiẽ calidamhabeat, refrigerãtibus edulijs ac potibus et illitionibus semper uti conuenit, ita ut plus aut minus permutatio saltẽ in his fiat. Similiter aũt etiã ubi ambæ partes, uenter uidelicet ac caput, frigidã habuerint intemperiem, calidis quidẽ edulijs ac potibus et illitionibus uti oportet, uerum uires ipsorũ permutare, iuxta anni tempora tẽperamento ipsorum aucto,

aut remiſſo. Cæterum grauis mixtura eſt, quũ aut in uentrem calidũ defluxerunt ex capite frigidi ac pituitoſi humores, aut in frigidũ calidi. Intractabilior eſt aũt ea, in qua in calidum uentrẽ pituitoſi ac frigidi humores deferunt. Peſſima uero ubi cum his etiã uenter ſupprimit. Corrũpuntur enim humores in uentre morã trahentes, ut & mordeãt ipſum, & uitioſos uapores ad caput remittãt. Etenim pituita in uentrẽ defluens calefacientibus ac attenuantibus opus habet. Os aũt uentris ubi natura calidũ fuerit, à calefacientibus. Quare conari oportet in his, ut pituitã in uentrẽ defluentẽ, per ea quæ nõ ualde calfaciunt ſecemus. Quale eſt acetum mulſum ſimplex, cuius præparationem inter cõcoctoria referemus. Quum uero pituitoſus humor à capite in frigidum natura uentrem defluxerit, huius affectionis medela facilis eſt, ſi mane ſimplex pharmacum ex tribus piperis generibus conſtans ſumatur. Sed & ſolum piper exactè tritum, aquæ ammixtum bibere licet. At uero abſinthij potus ita affectus ualde aduerſatur. Pituitoſum enim humorem ipſorum uentri infarcit. Sed neque aloë ſola per ſeipſam his prodeſt. Bilioſi enim humoris attractoriam uim habet, non pituitoſi. Et propterea bene inuenta eſt compoſitio picra appellata, quæ propter aliorum acrium ac calidorum ammixtionem, craſſos ac uiſcoſos humores ſecat. Verum fieri non poteſt ut quis hac aſſidue utatur, quẽadmodum ea quæ ex tribus piperis generibus cõſtat, & ſimiliter quæ ex calamintha. Etenim ſi omni hora etiã his utatur, qui frigida uentris intemperie laborat, nullum amplius nocumentum experietur.

Diæta conueniens his qui ſtomachum habent diſſolutum, aluum autem adſtrictam Cap. XV

Grauis & ægre tractabilis cõplexus, huiuſmodi corporis apparatus ac diſpoſitio exiſtit, in quo diſſolutũ & nauſeabundũ eſt os uentris, quod ſtomachi quoq; appellatione uenit: aluus uero eſt adſtricta: quęcunq; enim ipſam ad egerendum impellunt, ea omnia ſtomachum ſubuertunt, utq; & in eo cibi innatent, & nauſeabundus ſit efficiunt, ad quæ neceſſario conſequitur, cibum quoq; non probe concoqui. Si uero rurſus ea quæ ſtomacho grata ſunt edulia eis exhibueris, ad tres aut quatuor dies aluus inde adſtringitur. His igitur in tempore diæta conſtituenda eſt, ac in principio quidem exhibenda ſunt olera ex oleo & garo condita, & alia quæ uentrem emollire conſueuerunt. Poſtquàm uero ſufficiens nutrimentum ingeſſerint, ad extremum aliquid eorum quæ ſtomachum corroborãt, accipiant: uelut ſunt poma & pyra, & aliqua mali punici genera, quæ citra acorem adſtringunt. Ipſe autem homo affectus, omnibus his partim experimento cognitis, quodcunq; tandem minime nociuum & iucundiſſimum repererit, eo deinde utatur: neque tamen multum ex ſingulis horum generibus acceptandum eſt, ſed quantum imbecillitati ſtomachi curandæ ſuffecerit. Facile enim ſolubilis aluus ita adfectis fit, quando, ut dictum eſt, à cæteris cibis aliquid eorum quæ ſtomachum adſtringunt comederint. His enim os ſtomachi corroboratum, ea quæ uentri innatant deorſum propellit.

De ſtomachi inflammatione. Cap. XVI

Os uentris, quemadmodum & ipſum hepar, eorum quæ adſtringunt complexu ſemper quidem opus habent, multo maxime uero ubi fuerint inflammata. Si enim per laxantem diætam ac ductum, citra eorum quæ corroborant admixtionem curentur, periculum uitæ incurrunt. Medici namque qui laxante diæta in eis utuntur, uelut eſt oleum dulce per ſe, animi deliquij ipſis autores exiſtunt: neque enim ullum noui ſtomachicum aut hepaticum, qui in eiuſmodi medicũ inciderit, ſeruatum. Oportet itaque ſiue oleum ſit, quo inflammationem patien-

tes fouentur, siue cataplasma ipsis imponatur: semper aliquid ex adstringentibus amiscere: uelut est unguentum nardinũ, aut melinum, aut ipsum malũ cotoneum in oleo decoquere, mastiche simul ammixta. Geratũ aũt quo assidue in stomachi inflãmatione utor, hoc est. Cerę tyrrhenicæ unciam unã, unguẽti nardini tantundem, uel quantũ sufficit, aloës dra. I. mastiches dra. I. Quod si maiori adstrictione indigeant, tanta nimirũ imbecillitate & dissolutione existente, ut neq; cibos continere possint, omphacij succi sicci dra. I. aut succi absinthij tantũdem est ammiscendũ: aliquando etiam ambos addere oportet, & tertium quod ipsis conuenit, hypocisthidis succus existit, & œnanthes, & rhois rubri succus, iuxta eam quæ adest uidelicet dispositionem. Cerati autem amplitudinem augere oportet iuxta proportionem & mensuram reliquorum pharmacorum: ueluti si quatuor drachmæ aliarũ rerum congregentur, cerati nardini uncias quatuor esse conuenit, duas quidem cerę, duas reliquas unguenti nardini. Quod si durius adhuc pharmacum ipsum appareat, apponendum est unguenti nardini quantum omnino satis erit. Aliud ceratum. Cerę trientem, rosacei unci. X. gallarum, aluminis scissi, aloës, florũ rosarum, mastiches, singulorum dra. I. Vtere in his qui uehementi adstrictione opus habent. Cataplasmata autem inflammatis conuenientia, fiunt ex hordeo & semine lini, mellæq; et unguento nardino, modicoq; uino, adiecta mastiche et absinthij coma. Ad diuturnas autem inflammationes & iam induratas, magis uaria pharmaca adhibere oportet: quæ & emollientium generis & discussoriorum existunt: ueluti est quod fit ex sertula campana, seu meliloto. Compositio autem eius multorum modorum est, propterea quod omnibus iuxta præcordia inflammatis conducat: magnaq; differentia eius sub alia atq; alia forma apparati existat: alius enim apparatus circa stomachum inflammationibus, alius inflammato hepati, aut spleni utilior extat. Epithema stomachi, quod Philagrius composuit, & frequenter apparatur. Ceræ quadrantem, œnanthes unc. I. aloës sextantem, mastiches sextantem, ammoniaci thymiamatis, bdellij, cuiusq; unciam I. adipis anserini trientem, styracis unc. I. œsypi bessem, olei rosacei libras II. uini quantũ sufficit. Stomachicũ contusum: Andreæ Comitis. Cypheos, styracis, terebinthinæ, cuiusq; quadrãtem, bdellij, aloës, mastiches, cardamomi, cuiusq; sextantem, comę absinthij unciam. I. propolis trientem, ammoniaci thymiamatis sexuncem, ceræ unc. X. cõtunde et utere. Ceratum emolliẽs et relaxans ad induratas inflammationes. Olei sestariũ. I. aquę cyathũ. I. adipis suilli recentis sexuncẽ, cerę trientẽ, chamæmeli quadrantẽ scillæ quadrantẽ, anchusæ sesquiũciã Epithema ex meliloto: Oribasij. Meliloti bessem, ammoniaci thymiamatos quadrantẽ, bdellij quadrãtem, myrobalanorum sextantem, œnanthes sextantem, cardamomi unc. I. croci, cyperi, iridis, myrrhæ, zingiberis, aloës, amomi, spicę celticę, cassiæ, cuiusq; unc. I. cerę libram I. terebinthinæ unc. XVI. melini, aut nardini, aut rosacei lib. I. Aliquando & succi balsami sextantem, thuris unc. I. Arida contusa & cribrata cum modico uino in pila conterito: reliqua uero in uino diluito, & liquefactis quæ liquescere possunt, affusisq;, omnia simul unito ac utior. Aliud ex meliloto, ad omnem præcordiorum induratam inflammationem, & ad colicos ac dysentericos, quod et in Alexandria apparare cõsueuerunt, quo uti soleo, hoc est: Meliloti, cyperorum, myrrhę, nardi celticæ, cuiusq; unci. I. croci dra. VIII. cardamomi drach. VIII. cypheos dra. XVI. ammoniaci thymiamatis drac. XL. terebinthinæ drachmas LXXX. ceræ drachmas. CLX. olei cyprini drachmas CXX. uini quantum sufficit. Epithema ex mastiche. Terebinthinę dodrantem,

ceræ unc.XVIII.maſtiches dodrantem,adipis taurini dodrantem,mellis lib.II.
roſacei libras II.Epithema aliud,ad induratas ſtomachi inflammationes, & ad
omnem duriciem, ac diuturnam in ipſo affectionem: in ſenibus præſertim &
qui uergentis ſunt ætatis,experimento clarum. Colophoniæ pellucidæ ſextan
tem,ceræ puræ unc.I. maſtiches purę unc.I.olei communis,cochleare I.tãtum.
Omnia depurata in ollam coniecta ſuper carbones liquefacito, aſſidue agitan-
do, donec exploratum habueris quod in frigidam aquam deſtillata in paſtilli
modum emollire ac cogere poſſis. Vtere,non contempta ipſius uilitate. Epi-
thema ſtomachicũ ualde celebre,ad ſtomachi inflãmationes et duricias,itemq́;
debilitatẽ. Micarũ ſiliginearum quadrãtẽ,carnis palmarũ pinguium unc.I.me
liloti unc.I.comę abſinthij dra.IIII.maſtiches unc.I.aloẽs dra.IIII adipis anſe-
rini recentis ſextantem,cerę quincuncem,olei amari præ immaturitate acerbi
ſexuncem,ſtyracis unc.I.pilularum chamæmeli unc.I.Palmas, melilotum,cha
mæmela,ad ueſperam in ſapam maceranda conijcito,et ſequenti die lento igni
decoquito,exprimito & percolato,atq; in decocto micas maceratas rurſus per-
coquito ac conterito: ſtyracem uero per ſe cum pauco oleo liquefacito, atq; ita
ſolutum micis tritis ammiſceto,& ceratum affundito: poſt uero liquefactis quę
liquefieri poſſunt,aridisq́; inſperſis ſimul omnia in mortariũ diffundito,ac ſub-
actis & ſimul unitis utitor. Ante pharmaci impoſitionem ſtomachum ex oleo
& modico uino irrigato,in quibus abſinthium ſit decoctũ.Emplaſtrum ex mi-
cis emolliens,relaxans,ac diffundens:facit ad inflammationes in quocunq; tã-
dem loco induratas,emolliens,& diſcutiens,ac firmitatem addens.Radicis al-
theæ lib.II.phœnicobalanorum lib.II.fœni græci lib.I.ſeminis lini lib.I.chamę
melorum,melilotorum,ſingulorum ſexuncem,uini ueteris odorati adſtringen
tis ſextarios octo,ſpumæ argenti,ceruſæ,colophoniæ, cuiuſq; lib.II.ceræ lib.I.
therebinthinæ lib.I.olei ueteris lib.II.aquæ lib.II.panis ſiliginei aridi contuſi et
cribrati lib.V.Herbæ uino præmaceratæ,deinde decoctæ exſuccantur, in ſuc-
co uero panis contuſus & cribratus maceratur.Sequenti deinde die ſpuma ar-
genti & ceruſa in aqua teruntur, & adiecto eis oleo, donec non amplius ma-
nus inquinent, decoquuntur, eisq́; liquefacta inijciuntur: atq; ab igne ablatis,
fermentata panis farina emollita paulatim ammiſcetur, aſſidue tamen omni-
bus cum ſpathula agitatis: & poſt in mortarium coniectis, ibiq́; primum piſtil-
lo, poſt etiam manibus fortiter emollitis utitor. Epithema Nilei, ad indura-
tas tum ſtomachi,tum hepatis inflammationes.Ceræ lib.I.croci drach.IIII.am
moniaci thymiamatis ſextantem,roſacei aut nardini lib.I. Crocum & ammo-
niacum aceto trita diluito: ceratum autem liquefactum & refrigeratum eis af-
fundito,ac counitis utitor.

De ſtomacho exulcerato. Cap. XVII

Vlcere in ſtomacho aut uentre exiſtẽte,omnium acrium rerum comeſtione
abſtinere oportet:ſucco autem ptiſanæ,aut halicæ uti modico ammixto melle,
quo per ipſum ulcera repurgenter & extergantur.In cibis enim exhibere opor
tet, aliquando quidem ea quæ ulcera repurgant, aliquando autem & quæ do-
lores mitigant, & mordacitatem obtundunt. Poſt repurgationem uero quæ
carne explẽt, deinde quæ ad cicatricẽ perducunt: uelut ſunt ea quæ adſtringũt.
Forinſecus aũt epithemata his cõueniunt ex palmis, & malis cotoneis, ac po-
lenta. Ceratum uero imponendum ex melino aut roſaceo, ammoniaco thy-
miamate,& thure ammixto. Epithema autem eis conuenit Nilei.Et tempore
inductionis cicatricis emplaſtrum ex ſalicibus, & quod Iceſeum appellatur.

De his qui à stomacho, commitialis morbi modo, conuelluntur. Cap. XVIII

Quidam homines ubi diutius ieiuni permanserint, præsertim quum tristitia interim affecti, aut ira concitati, aut curis anxie torti fuerint, comitialis morbi accessione comprehenduntur, & concidunt conuulsi. Plures aũt eorum qui hoc modo afficiũtur, gracilis habitus sunt, et assidue bilis in stomacho ipsis effervescit. His sanè stomachus subtiliore sensu præditus existens, & cerebrũ per cõsensum affectũ, uniuersum corpus cõuulsionis modo lancinat. Commune aũt consilium omnibus hominibus medicinæ quidem ignaris, ratiocinatione aũt nõ inexercitatis subijciã: ne quemadmodũ pleriq; è uulgo homines rationis expertium animaliũ more uiuant, eorũq; modo se habeant: uerũ per experientiã iudicẽt: qui cibi ac potus eis noceant: item quales ac quanti officiant motus. Similiter aũt & circa rei uenereæ usum obseruẽt, num innocuus eis existat: an cõtrà nociuus, multos enim noui, qui ex rei uenereæ usu maximũ periculũ incurrerunt. Oportet itaq; hos ipsos bonã & exquisitã concoctionẽ sibi prouidere: & tertia aut quarta diei hora panẽ diligenter apparatũ accipere, solũ quidem, si non siticulosi existant: siti uero urgente, ex uino diluto mediocriter adstringẽte & albo. Hæc enim uentrẽ corroborant, et caput non percellunt, quemadmodum fortia facere consueuerunt. Exhibere etiam eis oportet ex aloé pharmacum, bis aut ter in anno. A superfluis enim recrementis totum uentrem repurgat, & ad propria munia obeunda efficaciter corroborat. Vidi autem & alios in ore uentris commitalis morbi modo conuulsos, quum uehementi cruditate laborassent, aut uino multo meraciore se ingurgitassent, aut intempestiuius re uenerea fuissent usi. Quosdam etiã in febribus uidi repente conuulsos: qui bilioso uomitu succedente, e uestigio ab omnibus afflictionibus sunt liberati. Quidam aũt ex ita affectis fusca uomuerunt: quidã uero porri succo consimilia: quidam à multitudine uitiosorũ ciborum aggrauati, sensus ac motus priuati munere, à sopore grauissimo sunt apprehẽsi ac detensi, quousq; ea quæ os uẽtris compresserant omnia euomuerunt. Multis uero non insomnia modò, sed & somni perturbantes, & deliria, ob uitiosum humorem in ore uentris congregatum, accesserunt. De inflatiuo autem & præcordiali appellato morbo, nullus est qui non uerba fecerit, quomodo uidelicet tristes, & desperantes, & mœsto adspectu reddat, & (ut in uniuersum dicam) nulla re ab ijs qui atra bile afficiuntur differentes aut inferiores. Apparet autem & hos uehementius post cruditates prædictis accessionibus apprehendi: plerique autem ex ipsis splenetici sunt, quę res facit ut æstimemus et quendam ex splene confluere in uentrem uitiosum ac serosum humorem. Curatio uero his conuenit eadem, quæ ad affectos ab atrę bilis delirijs est prædicta, in eo quo de capitis affectionibus egimus Sermone. Item ea quę paulo ante est descripta, de his quibus atra bile stomachus infestatur, & qui uentrem habent inflatum.

Viridis iaspidis usus: Galeni. Cap. XIX

Viridis iaspis lapis stomacho, qui & os uentris appellatur, utilis existit pro amuleto appensus, cuius rei multum experimentum fecimus. Oportet autem filo innexos ex collo suspendere, eo modo ut lapides os uentris contingant.

De appetitus perditione. Cap. XX

Ventrem natura promptuarium creauit, ueluti terram plantis: dedit & indigentiæ

digentiæ sensum, cuius impetu animalia ad cibum ac potum concitata, ijs se ex pleant: & uocatur quidem eiusmodi expletionis desyderium, Appetitus. Cōtingit autem ob indigentiæ sensum, quum uenæ ex cibis in uentre ad se adtrahunt, uelut emulgentes & exugentes: quam exuctionem quum uenter ferre non possit, sed inde ueluti diuellatur, huius angoris remedium cibum exquirit. Itaq; exuctionis sensus, ipsa fames existit, & Appetitus appellatur Naturale opus, non animale existens. Huiusmodi autem appetitum Euacuatio præcedit: & contingunt sanè quinque accessiones ordine mutuo seipsas consequentes: Quarum prima, Euacuatio est: secunda, Appetitus naturalis membrorum euacuatorum: deinde, per uenas ex uētre Exuctio: post, Exuctionis sensus: & quinta, Appetitus animalis, qui omnium postremus existit. Itaque appetitus perditio contingit, aut ob sensus exuctionis uenarum perditionem, aut quod exuctio non fiat, aut quod corpus non euacuetur. Contingit autem sæpe etiam ob immoderatā uentris & intestinorum fluxionem, & ob biliosi humoris in uentrem delationem, tenacisq; & acris, ac porri speciem habentis: & ob pharmaci potionem: & ob sanguinis immoderatam detractionem: & in continuis ac uehementibus febribus, stomachiq; & uentris inflammatione, item hepatis, uesicæ & uuluæ. Contingit etiam in colica & uoluulosa affectione. Maxima autem quod quis non esuriat caussa caliditas existit, quæ solida corpora laxando exoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit: humida autem diffundit, atque amplius extendit. A plurimis etiam alijs caussis appetitus perditio contingit. Itaque si iuxta principium morborum accesserit, aut iuxta uigorem, quum uires adhuc sustinere possunt, nihil molestiarum infert: modico enim alimento ægri opus habent. Si uero in declinatione totius morbi appetitus perditio accedat, aut in diuturna imbecillitate, aut uiribus debilitatis, aut ex immodica euacuatione, periculo non uacat. Augetur autem affectio hæc & ab ætate. Incommode enim hoc malo pueri afficiuntur, utpote qui natura uoraces sunt, & assiduo fomite opus habent. Quare magnus præter naturam excessus significatur, si pueri appetitus perditione fuerint affecti. Siquidem igitur ex uitiatorum humorum præsentia, appetitus perditio contingat: antequam aliam curam adhibeamus, delatos in uentrem humores, uomitu reijciendos præordinabimus. Quod si ægre uomant, sorbitiones exhibere oportet, quæ eiusmodi humores infernè expellere cōsueuerunt. Deinde per ea quæ ad hanc rem commoda sunt, corpora ad bonum perducemus temperamentum. Si uero ex uirium imbecillitate appetitus perditio accedat, consyderare oportet qualis intemperies uires exoluit: & per contraria eam ipsam corrigere. Si uero ob inflammationem, aut obturationem alicuius alterius membri, appetitus perditio concomitetur, tum & illius habere curam conuenit. Conandum est etiam ut per odoramenta appetitum reuocemus: per polentā uidelicet posca madefactā, aut uino odoro diluto, aut malorū cotoneorū decocto, aut pyrorū, aut cucumerū uiridiū maturorū cremore. Inunctione item leni & non nimiū sedula idē conabimur, ac moderata corporis fricatione, atq; etiā pedum ac manuū palpatione ac contrectatione accuratiore. Insessus etiā lumbos ac pectinē amplectentes adhibendi sunt, & aquæ affusiones, ac gargarissationes: absorbitiones quoq; aquæ frigidæ modicæ & dulcis. Ab istis enim moliminibus sæpe ad accipiendos cibos profecerunt, quin & digitorum in os immissione stomachus lancinatus sæpe ad accipiendos cibos est conuersus, quare hoc ipsum tum ante curationem, tum post eam est faciendū, euomuntur enim aliquando biliosa aut

pituitosa quædam, quę perditi appetitus in quibusdã sunt caussa, atq; ita ab hac accessione eos liberabis. Cibi apparentur plures & uarij ac optimo apparatu, et ultra dulcedinem etiam illicientes & appetitũ irritantes: frumentacei in primis generis, ac multi alimenti: uelut est halica ex decocto palmarum, aut prunorũ damascenorum lota, aut ex aqua mulsa diluta præparata, oua sorbilia, panis ex calida aqua lotus, aut si ita adsueti fuerint, frigida. Diuitibus autem, gallorum testes exhibendi sunt, & ex uolucribus non gaueolentes, & macræ ac montanæ, pedes suilli in decoctione plurimum eliquati. Eiusmodi enim cibos si gustauerint tantum, sufficiens alimentum deinde corpori offerendum est. Omnia autem quæ exhibentur eiusmodi esse conuenit, ut facile deuorari possint, quæ enim multa commanducatione indigent, iniucunditatem quandam afferunt, & appetitum auertunt. In his uero qui iam prompti sunt, cupidiq; cibum accipiendi, coniectare oportet ne sufficientem mensuram excedamus. Considerare etiam oportet, num ob naturalem infirmitatem, an consuetorum ciborum cupiditatem simulent appetitus perditionem: quod si ita contigerit, quantum in nobis est, grauiter obiurgatos admonebimus, ne utilibus negligant obtemperare. Quod si non obtemperent, sed præ alimenti negligentia contabescant, uicissim contemnere ac negligere eos oportet, ac cibum parũ deteriorem exhibere: postq; primos affectionis dies, cataplasma ex palmis, malis, œnanthe, absinthio, & aloë stomacho imponere: licebit & ceratis uti ex eadem materia apparatis.

De appetitu canino. Cap. XXI

Contraria appetitus perditioni affectio est, quæ caninus appetitus appellatur: plures enim cibos appetunt, atq; quum appetitum cohibere nequeant, in ingerendis nimijs cibis modum excedunt: deinde multitudine eorũ aggrauati, & assumptos citra nocumentum ferre non potentes, ad uomitum diuertunt: deinde rursus cibo se explentes, rursus ad uomitum reuertuntur, quemadmodum canes, ex hoc autem aliquando & ad uomendi consuetudinem delabuntur. Sæpeq; etiã alijs affectionibus obnoxij fiũt, cœliacis uidelicet & dysentericis, atq; aquę inter cutẽ: propterea quod prius quàm priores cibi sint cõcocti, alios ingerant. Quod si huius accessionis caussa humor quispiam uitiatus et acidus existat, qui os uentris mordeat et irritet, appetitumq; excitet: frigidus enim humor uitiatus exuctioni consimilem mordacitatẽ infert, ciborũq; appetitionem exuscitat, & affectionis naturalis, quæ fames appellatũ, modo corpora ipsa uacua reddit, tuniculis eorũ coactis & adstrictis: quapropter & egestiones multæ ex ipsorum uentribus procedũt, crudis existẽtibus nimirũ cibis, aut semicoctis. Itaq; ubi cognouerimus ab humoribus pituitosis & acidis fieri hanc affectionem, qui in ipsum os uentris impacti, ac uelut aqua in spongiam imbibiti, cogantq; & irritent & ad appetitum exuscitent, picrum appellatum pharmacum conuenienter exhibebimus, quod non tantum calefacere potest, sed dissecare, ac repurgare, extrahereq; ex profundo oris uentris imbibitũ humorem, et per aluũ inferne euacuare, quin & robur uentri addit, ut ne facile nociuum humorem susceptet. Exhibeatur aũt pondere drachmarum quatuor ex uino cum aqua calida diluto: si uero puer hac affectione laboret, & ob amaritudinem bibere nequeat, si quidem possibile fuerit, in catapotia drach. duas huius pharmaci digeremus, melleq; forinsecus oblinentes deuoranda dabimus cum ouis sorbilibus aut ptisanæ succo: quod si neq; sic tolerare queant, ea quæ dissecare et repurgare calefacereq; possunt in cibis annectemus: ueluti sunt allia, porri, thymus, satureia, origanum, pulegium, & quæ his similia existunt. Potum aũt præbebimus

bebimus ante cibum multum ac aceruatim bibendum, calidum sane aut certe tepidiorem. Sorbitiones item appetitum destruẽtes, ueluti sunt pultes cum melle multo & oleo plurimo, aut adipe anserino, gallinaceo aut suillo, ex oleribus conuenit malua: cerebella item & pinguiores uolucrium partes, pisciumq; eodem modo, & omnino quæ appetitum auertunt, ac satietatem inducũt, & quæ magno cumulo accepta, modicè alunt. Ammiscere etiam cõuenit panibus dũ fermentantur acriora et urinam cientia: similiter et uino quod in potu sumunt, uelut est cuminum, anisum, petroselinum, & quæ eius generis existunt: ad uinum etiam piper & mel & spica nardi ultra ea quæ dicta sunt, cõijciantur. Panis uero nõ sit recens, neq; ualde bene fermentatus. Vinum uero quod bibunt colore fuluum, substantia tenue, odorumq; & nõ ualde uetustũ, quod tum ieiunis, tum sumpto cibo plurimũ præbeatur, quantũ uidelicet bibere possint. Ventrem enim excalfacit, & humorum destruit acorem, ut sæpe solum suffecerit cũ pinguibus & oleosis cibis ad perfectam curationem. Abstinere autem oportet ab omnibus acidis ac adstringẽtibus cibis ac potibus, maxime uero à fructibus. Bellaria eorum sint pistacia, amygdalę, nuces pineæ, colymbades etiã oliuæ ex hibendæ ex melle. Conandum est etiam, ut lac ipsis exhibeamus, tum per se, tũ cum passo aut melle: ita tamen ut obseruemus ac uitemus in eis, quibus in stomacho acescere consueuit: in his enim maius nocumentum quàm utilitas consequetur. Probe uero concoctum non solum appetitum obtũdit, sed & aluum obturatam emollit, fluxionesq; eius sistit, apparandæ etiam ex ipso lacte potiones & placentæ, ueluti sunt dulciaria & oryza. Viscera uero cataplasmate hordeaceæ farinę contegere utilissimum existit. Lauare autem per interualla oportet, cuticulamq; ipsorum large pinguefacere.

De canino appetitu, qui ex immodica transpiratione, ac cutis exolutione contingit. Cap. XXII

Est et alia canini appetitus species, quum uniuersum corpus rarius existẽs, & per obscuram respirationem exhaustum, præter modum in assidua alimenti indigentia cõstituitur. Contingit aũt id, aut ex facultatis retentiuæ in toto corpore imbecillitate, quæ cibis dominari nõ potest: aut ob plurimi caloris fortitudinem, qui instar ignis cibos consumit, & cutẽ rarefacit, ac exhalationẽ efficit. His sane uẽtris egestiones lõge pauciores procedũt, quàm pro eorũ quę ingerũtur modo ac proportione. Et stercora quæ egerũt, existunt sicciora. Itaq; pharmacũ ex aloẽ eis infensissimũ existit, item extenuatorij generis & discindentes tum potiones, tũ cibi. Cutem em̃ magis rarefaciunt, exhalationẽ mouent, ac appetitum augẽt. Quare eorũ qui hoc modo affecti sunt, cutẽ condensare ac spissiorem reddere melius est, cũ oleo quopiã ex immaturis oliuis expresso, in quo myrtus, aut rosę, aut eius generis quippiã ad lentũ ignem sint decocta, admixto etiam alumine scisso in aceto acerrimo prius trito, intantũ ut ad strigmẽtitiam formam unguentum reduci possit. Abstineant aũt à balneis calidis, consimiliq; aëræ, ac uini potu, & ab omnibus quæ tum extrinsecus, tum intrinsecus calefacere possunt. Ducantur ad lauacra frigida, siquidẽ nihil id fieri prohibeat: utpote corporis gracilitas, aut membrum aliquod refrigeratũ, thorax nimirum, aut aliud quoddam. Cibi eis exhibendi sunt stabiles, & ægre corruptibiles. Eius generis cochleæ existunt, & totum ostreorum quæ testis integuntur genus, si ex duarum aquarum reiterata decoctione apparentur: & polypi eodem modo. Carnes suillæ in uigore existentes, maxime uero uentres & uuluæ. Bubulæ quoque pinguiores, & omnia simpliciter pinguia, & quæ uentri innatant, tar-

deq;

deq; concoquuntur, ac digeruntur. Ex ouis, ea quæ coquendo ſunt indurata, aut ſartagine fricta. Et ſimilago abſque melle ex pinguibus iuſculis apparata, ſimiliter & dulciarij panes, & oryza, & panes non fermentati. Iuxta proportionem autem quantum acceſſio imminuitur, tantum ex craſſi humoris cibis eſt detrahendum, & ex adſtringentibus forinſecus admtois imminuendum. Aliquando enim ſedata uehementis apetitus acceſſione, in aliud grauius malum tranſitio contingit: nimirum quum corpus ex crudis & craſſis humoribus repletur.

De uitioſo apetitu: ex Galeno. Cap. XXIII

Vitioſas ciborũ qualitates concupiſcunt, qui in tuniculis uẽtris ſuperfluum uitioſum recrementũ imbibitum habent: id aũt maxime mulierculis uitioſo humore repletis euenire ſolet, quum uterum ferunt, & uocatur hæc affectio pica. Concupiſcunt aũt in ea maxime quidem acida & acerba, aliquando etiã acria, quandoq; etiã terram, aut teſtas, aut extinctos carbones, aut alios quoſdam abſurdos cibos: atq; hoc affectu plures ex ipſis infeſtantur uſque ad ſecundum aut tertium menſem completum: in quarto uero quieſcere incipit malum, partim quidem uitioſo humore per uomitum euacuato, partim uero concocto & per tempus cõſumpto, utpote quũ mulier modico cibo uſa ſit, propter appetitus ab edulijs nutrientibus auerſionem, quin et fœtus in utero auctus plurimũ aliemẽti ad ſe trahit, adducto ſimul cum ſanguine et uitiato humore. Porrò idem affectus uiros quoq; infeſtat, quũ et ipſis uitiatus humor quiſpiã ad os uentris fuerit delapſus. Conueniens autem eis remedium, Amazonum paſtillus potatus exiſtit: poſt uero etiam ex aloë cõfectio picra appellata. Euacuato autem plurimo uitioſo humore, exhibẽdus eſt eis mali punici dulcis ſuccus, menta ſicca inſperſa, aut aliud quippiam eius generis, quod eſt ad ſtomachi ſubuerſiones ac nauſeas præſcriptum. Conueniunt etiam muria conditę oliuæ albæ, & quæ colymbades appellantur. Item amygdalæ amaræ à ieiunis acceptæ, & antidoti ad lethalia pharmaca aptæ. Quomodo uero à pica appellato morbo mulieres infeſtatas curare oporteat, in muliebribus remedijs dicetur.

De cruditate: Galeni. Cap. XXIIII

Concoctio, eſt iuxta qualitatem permutatio, quæ nutrire poteſt. Contingit autem à uentre ſibijpſi cibos aſſimilãte: quapropter manifeſtum eſt, quod circa permutationem, offenſæ concoctionis acceſſio continget, ſi itaq; cibi in totum non permutentur, cruditas ea acceſſio appellatur, & eſt perditio & perfecta priuatio actionis, ſi uero permutentur quidem cibi, uerum non ut oportebat, uitiatam ſignificat concoctionem, non autem ut antea eius priuationem, aut enim tardat, & nunquam propriã tranſmutationem ſuſcipit, & difficilis concoctio appellatur: aut cibos omnino corrumpit, ac tranſmutat in alienam qualitatem. Atque hæ quidem concoctionis offenſiones exiſtunt. Cauſſæ autem ipſarum ſunt intemperies uentris, inflammationes, ſcirrhi, abſceſſus, & quæcunque eius generis exiſtunt. Aliquando autem uentre nihil male affecto cibi crudi permanẽt, aut propter immoderatam ciborum ac potuum ingeſtionem, aut ob uitioſam ipſorum ciborum qualitatem, aut ex intempeſtiua, aut etiam inordinata ſumptione, aut ob recrementum uitioſum, aut ob uigilias. Cæterum ex uitioſis ciborũ qualitatibus, & recrementis quæ iuxta uentrem conſiſtunt, cum corruptione cruditas oboritur: aliquando et ex inordinata ſumptione, ſi quidem poma, aut mala punica, aut aliquid aliud tale primum comederint, deinde

olera

olera assumant ex oleo & garo, aut etiam alia quæ uentrem emollire consueuerunt. Intempestiuã autem acceptionem appello, si prius quàm prior probe subierit cibus, prandeant, aut etiam præter consuetam horam. Corruptiones autem fiunt, nidorosæ quidem in calidioribus & biliosioribus: accidæ uero in frigidioribus natura et magis pituitosis. Eodẽ modo et de excremẽtis quæ in uẽtre præexistunt iudicandum erit: quæcũq; enim ex eis pituitosa & frigida sunt, acidas corruptiones efficiunt: quæ uero calida & amara bile mixta, nidorosas. Ipse quoq; uentriculus aliquo modo affectus, siquidem frigidus morbus existat, acidas permutationes facit, calidus uero nidorosas. Tardas autem concoctiones, cibi difficulter corruptibiles faciunt, & si ultra quàm uires tolerant sumuntur, itemq; uigiliæ. Quum uero citra corruptionem perfecta cruditas oboritur, ut quales accepti sunt cibi, tales permaneant iuxta omnem suam qualitatem, ex hoc cognoscere datur uictum esse uentriculum, aut ab immoderata ciborum multitudine, aut per uehementem refrigerationem insiti caloris. Vt nequis igitur in cruditatem incidat, cautione in omnibus prædictis est utendum, ut neq; in multitudine, neq; in qualitate eorum quæ in cibo accipiũtur, neq; in acceptionis oportunitate neq; in ordine delinquat: & ut quæcunq; concoquere ualeat, ea tantũ ingerat, & non quæ appetitus expostulat: mẽsuræ enim maxime omniũ diligentem respectũ habere oportet, appetitũq; refrenare, & neq; plus quàm uires tolerant accipere, neq; quæ natura difficulter cõcoquuntur, uelutí sunt carnes natura duræ: natura aũt dico, uelut carnes bubulæ, & consimiles: ætate uero, si mactata animalia seniora existant. Cauendũ est etiam à partibus carniũ multi nutrimenti existentibus, & pinguibus salisq; condimẽto seruatis, ac uetustis. Ex oleribus, quæ igneæ sunt naturæ, ualdeq; frigida: item quæ inflationẽ pariũt, incõmoda existunt. Ex piscibus, qui duras carnes habẽt, et repositione arefacti. Abstineãt quoq; à cibis corruptis & fœtidis ac graueolentibus. Vitent fructus dulces aut flatus generantes & immaturos: bellaria quę difficulter concoquuntur & oleaginosa, & quæ ægræ diuidi possunt, uelut est sesamum, quod commanducationem ob paruitatem suam effugit. Non minus autem uitandi cibi peregrini & inconsueti ac medicamentariam uim habentes, quales frequenter placentis ac panibus immiscentur. Iuxta tempus aũt accipiendi cibi neq; impetuose, neq; aceruatim, neq; solidis partibus aut absque commanducatione eos ingerere oportet: neq; etiam potus cibum interpellet: id enim unitionem ciborum impedit, singulosq; uentri innatare facit. Ex condimẽtis uero oxyporon quoddam quod cito penetrat assumere non incommodum neque iniucundum existit: maxime uero huiuscemodi. Caroi drachmas XVI. fœniculi drachmas sex, seminis apij drachmas octo, ligustici drachmas octo, ammij drachmas octo, piperis drachmas decem: aliqui autem et zingiberis drachm. tres, in frigidioribus temperaturis, omnia melle excipiantur, & cũ carnibus ac piscibus exhibeantur. Melius autem est cum cibo & piper, maxime longum exhibere, in his qui magis pituita abundant: uentosi enim flatus crassitudinem dissoluit: & quæ circa procordia consistunt, inferne ad aluum propellit. cõctionem etiam omnium maxime piper adiuuat, quod si fortè non adsit, albo utendum erit: quod si neque hoc adsit, nigro. Vtendum etiam alijs cõcoctionem iuuantibus pharmacis, quæ ad finem huius capitis sunt subiecta. Post acceptum cibum uexationes inæquales ac cõturbantes uitandæ, item æstus & refrigeratio: hæc enim concoctioni ciborum resistunt. Adiuuant autem eandem fricatio pedum, calidius contuberniũ, et calefactio præcordiorũ. Quod si grauitas

tas adsit circa uentrem, & ex ea molestia quædam in uniuersum corpus diffun-
datur, expassa manu os uentris apprehendendum est, aut puerulus carnosus
admouendus. Ex his enim sępe alimentum corruptioni proximum est conser-
uatum. Cæterum quum ructus iniucundus proueniens manifeste corruptionē
factam indicat, citra cunctationem ad uomitū ueniendum est, atq; aqua tepida
ingesta, omnia corrupta ad excretionem cogenda. si enim in uentre permanse-
rint, & torsionum, & dolorum, & grauitatis capitis caussa existunt: aliquando
autem bilis superne ac inferne effusionem, aut profluuium uentris, aut etiam fe-
bres inducunt. Quare eos qui difficili cōcoctione adprehendi solent, longo an-
tè tempore adsuefaciemus ut facile uomant: cōmodissimus enim in plurimis pe-
riculis uomitus existit. Quod si quis natura difficulter uomat, aut ob aliquam a-
liam incōmoditatem uomere impediatur, omni modo conandum est ut cibus
subeat, & ex præcordijs deducatur. Ad hęc erectior decubitus apparetur, ut ea
quæ capiti subijciuntur sublimius insternantur, & reclinatio ipsa in sinistrū la-
tus fiat: atq; si quis uigilijs infestetur, citra corporis uexationē permaneat, ean-
demq; decubitus formā obseruet: frequentes enim agitationes cibos perturbāt,
intestinaq; inflata reddunt, flatus autē cibum sursum uergere facit. Si uero quis
ob nullam causam male dispositus sit ad frigidæ potum, non inconueniens erit
cyathum unum aquæ frigidæ puræ absorbere: corroboratus enim inde uenter
celerrime quæ in ipso hærent extrudit, & ad subiectas partes demittit. Sequen-
ti deinde die in quiete æger asseruetur, fricationeq; pedū utatur, & præcordio-
rum concalefactione, donec murmura & flatus circa intestinum rectum eru-
perint, eructationesq; cum qualitate mãsuetiori recurrerint: et tunc sanè exur-
gere conuenit, primumq; aluus ea quæ corrupta sunt egerat: deinde ad deam-
bulationem moderatam æger procedat, atq; otium agat, propter commotos ua-
pores ex corruptione in caput delatos. Post hæc autē ad quotidianas actiones
mens applicanda est citra perturbationem ac indignationem: deinde rursus uē-
ter cogendus est ad eorum quæ reliqua sunt excretionem. postea quiescere
iubebimus, atq; aqua calidiore pedes perfundere ac fouere: frigida uero pura fa-
cie proluta, in lecto quiescere omnibus conatibus somnum illiciendo. post quē
modica deambulatio, deinde balneum suscipiatur, quod calidius solito existat:
cæterum refectis prius uiribus lauetur, corporeq; nitro consperso exudet, atq;
hoc modo in calidius solium descendat: deinde etiam in frigidum insiliens, lar-
giore oleo uniuersum corpus pinguefaciat. Cōmodissimum est etiam aqua ca-
lida in balneo hausta uomere: uelut abluendo ea quæ in stomacho desident bi-
liosa aut pituitosa. absinthij quoq; prælibatio à balneo quod conuenit facit, &
aliena uentri adhærentia extergit. A lauacro cibum capere conuenit modera-
tum, & cui concoquendo corpus sufficit. dabimus itaq; herinaceos marinos re-
centes, aut cancros fluuiatiles, ita ut ab eorum acceptione, maluam aut oua sor-
bilia, aut pisces in petrosis aquis degentes adsumant, & ex uolucribus non gra-
ueolentes & macras. A reliquis autem carnibus abstineant, & à leguminibus
ac cepis, salsamentisq;, & quæ eius generis existunt. A bellarijs item, & omnis
generis placentis, & à fructibus dulcibus ac facile acescentibus in uentre, his e-
nim omnibus concoquendis ęgre sufficit uenter, ampliusq; inflantis naturæ ea
ipsa existunt. Non solum autem qualitates eorum quæ in cibo exhibentur per
mutatas esse conuenit: sed etiam multitudinis adhibere modum. ea enim quæ
facile concoquuntur his quæ nō concoquūtur paria fiunt, si prætet modum in-
gerantur. Deinde uero somnus imperturbatus, & æqualis procuretur, illito uē-
tre

tre ex unguento nardino. Pharmacū concoctionē adiuuans, ex malis cotoneis: Galeni. Pharmacū ex malis cotoneis cōueniens est apparando appetitui in his qui eum perdiderunt, cōuenit & cōcoctioni, in his qui non probè concoquunt cibū, & ut summatim dicam, uentrem robustiorē reddit, eisq; qui debile habent hepar, utile existit. Manifestum aūt esse arbitror, quod ieiunis exhibere hoc oporteat, mystri mediocris mensura, quanquā nihil offendat, etiā si quis à cibo ipsum acceptet. Recte etiam exhibetur, si pranso atq; inde cœnare uolenti præsumendū detur. Oportunè uero duabus ante cibum horis datur. Apparatur autē hoc modo: Ex malis cotoneis maiora iucundioraq; & minus acerba, quę uidelicet struthia appellantur, eligito, expressisq; eorū succi sextarios Romanos duos accipito, ac mellis quàm optimi parē mensurā ammisceto: aceti uero sesquisextariū affundito, hisq; simul ad prunas ardentes moderatè decoctis ac despumatis, zingiberis quadrantem, piperis sextantem adijcito: atq; hoc modo rursus ad ardentes prunas, donec ad mellis crassitudinem perueniant, decoquito. Quod si magis adstringens ipsum facere uelis, etiam ex carne malorum cotoneorū appara. His uero qui intemperie uentris calida afficiuntur, & qui quomodocunq; tandem bile sunt referti, magis cōuenit, zingibere & pipere detractis, succum malorum cum aceto ac melle solo decoctum præscripta cōmensuratione exhibere. Quando uero mediæ temperaturæ fuerit uenter, ut neq; biliosa neq; pituitosa in eo aggregentur recrementa, dimidium prædictæ cōmensurationis tum piperis, tum zingiberis radicis inijcere expediet, ita ut piperis quidem uncia I. zingiberis uero sesquiuncia cōijciatur. Si uero frigidioris temperamenti fuerit uenter, zingiberis triens, piperis quadrans, aut unc. II. S. ammisceatur. Licebit etiam iuxta mediam cōmensurationē apparare, atq; ubi opus fuerit usus tempore reliquum adijcere. Pharmacū concoctionē adiuuans, Diospoliticum appellatum. Cōuenientior autē diospolitici pharmaci usus erit, in his præsertim qui assiduè inflantur. Duplex autem compositio eius existit: aliquando quidem æqualibus omnium partibus coniectis, cumini uidelicet & piperis rutæq; & nitri: hoc enim modo magis aluum subducit. Aliquando autem reliqua singula inter se pari pondere miscentur: nitri uero dimidium aut quarta pars adijcitur. Præstat cuminum cōiectum æthiopicū esse, piper autem longum aut album. Cuminum in acerrimo aceto maceretur, deinde moderatè torreatur. Sint & rutæ folia præarefacta. Recentia enim superfluo humore abundant. His autem omnibus tenuissimè tritis, mel despumatum sufficienti mensura ammiscetur. Aliquando tamen sola hæc citra mellis admixtionem trita & exsiccata, repositaq; adseruantur, ac ptisanæ succo insperguntur, aut alijs etiam cibarijs, quibuscunq; tandem maximè conuenire uidentur. Ammiscetur etiam ipsum mel usus tempore, exhibeturq; inde cochlearij mediocris mensura ante cibum. Porrò peregrinationis tempore præstat ipsum pharmacum aceto subactum in pastillos redigere, atque usu expetente similiter cum melle exhibere. Crasso autem modo contundere oportet ea quæ ad huiusmodi pharmacorum compositionem conijciuntur, ea gratia ut ita uenter melius inde subducatur: tenuissimè enim trita & in puluerem redacta, ad emolliendā aluum inepta redduntur. Cæterum urinam non modicā cient. Crassiora uero iuxta uentrem persistunt, quum angusta uenarum ora penetrare non possint. Pharmacum ex tribus piperis generibus: Galeni. Hoc aūt modo dispositis, frigidū uidelicet & pituitosum habitū nactis ac inflatis, ex tribus piperis generibus pharmacum conueniens existit, siquidem non nimis medicato ac uario modo ap-

paretur, quemadmodum multi id conficere solent: ut satis operosum sit eis, qui hoc accipiunt, ea quę ad eius compositionem ingrediuntur concoquere, uelut est ammium, & seseli, & ligusticum, & quæ eius generis existunt. Talia itaq; ex pharmaco hoc sunt adimenda, ampliusq; & helenium, spicaq; nardi, & cassia. In promptu autem duplicem eius apparatum habere conuenit, quemadmodũ nos sumus consueti. Alterum quidem simplicẽ, his qui nõ concoquunt conuenientem, & qui recenti circa uentrem frigore, aut pituitoso humore adfligun-tur. Alterum medicamentariũ, quo maximè in defluxionibus à capite ad thoracem utimur. Simplex igitur quo etiã ad crudos humores, circa primas & magnas uenas consistentes utimur, hoc modo habet. Ad quinquaginta drachmas uniuscuiusque trium piperis specierum, sufficit ammiscere anisi, cacuminum thymi, & zingiberis, singulorum drachmas octo, atque hoc sanè simplicius existit pharmacum: quanquam adhuc simplicius apparari possit, si citra zingiberis admixtionem paretur. Alterum autem ex ijsdem constat: uerum ad quinquaginta uniuscuiusq; trium piperis specierum drachmas, singulorũ ex his tribus, aniso uidelicet, cacuminibus thymi, & zingibere drach. XVI. conijcimus.

Pharmacum ex calamintha oxyporon, hoc est, citò penetrans, quod polyetes, id est, annosum, appellatur. Prædictorum quidem igitur pharmacorum caliditas circa primas uenas extinguitur, minime per uniuersum corpus se diffundens: quemadmodũ id quod ex calamintha constat, solet, & ei similia. Neque enim uolumus ea quæ cum cibo cõcoctionis gratia exhibemus, in uniuersum corpus diffundi, sed tantum concoctionem ciborum in uentre adiuuare, itemq; humorum crudorum in primis ac magnis uenis contentorum. Quare quemadmodũ in Diospolitico pharmaco dictum est, non nimis in puluerem redigere oportet ea quæ ad concoctionem solam adiuuandã apparantur. Hoc uero pharmacum in uniuersum corpus usq; ad cutem ipsam digeritur ac distribuitur: quare ijs ipsum exhibere conuenit, quibus crudorum humorum multitudo in solidis animalis partibus consistit. In talibus enim, omnium quæ ego noui optimum, id quod ex calamintha constat, existit. Attenuat enim crassa & uiscosa: discutitq; ea similiter, urinamq; & menses ciet. Compositio autem eius talis est. Calaminthæ montanæ, seminis petroselini, pulegij, seselis, cuiusq; dra. XII. seminis apij, cacuminum thymi, sing. drach. IIII. ligustici drach. XVI. piperis drach. XLVIII. mellis despumati quantum suffecerit. Aliqui & zingiberis unciam unam adijciunt. Iucundissimũ autem est quod plurimum mellis ammixtum habet. His uero qui dulcia auersantur, & à mellis usu abhorrent, parũ in compositione ammisceatur. Quidam tamen mellis libras IIII. & dimidiam ammiscent. Potest & absq; melle siccum adseruari, eodemq; ut reliqua modo salibus cõmisceri, edulijsq; ac liquamentis inspergi. A cibo uero nunquã, neq; hoc, neq; aliud quoddam pharmacum, quod uehementem penetrationem facit, accipiatur: distribuitur enim ac digeritur simul cum ipso aliquid crudorum ciborum, & obturationẽ operatur. Vsus eius conuenit post matutinã fricationem, duabus ante exercitium balneumq; horis. Aceti mulsi apparatus ac usus: Galeni. Pituitosis in uentre humoribus etiã acetum mulsum conuenit, quod hoc modo apparare oportet. Melle optimo ad prunas decocto ac despumato, dimidia eius mensura acetum affunditur, atq; ita rursus ad prunas decoquitur, quo ipsorum qualitates optimè permisceantur, & ne appareat gustantibus aceti acor. Ad eos uero qui aceti multitudinẽ auersantur, hoc modo apparato. Aceti pars una accipiatur, despumati mellis duæ, & aquæ partes quatuor.

Quod

Quod si fortius facere uelis,tantum aceti,quantum mellis conijcies,& absque aqua apparabis. Pręstat autem iuxta sensum eorum qui accepturi sunt mixturæ congruentē modum iudicare,non uero secundum quod nostri sensus perceptant. Quod enim naturę accipientis familiarissimū est,id iucundissimū existit,& ob id etiā utile & accōmodatum. Nocentissimū autem contrà est, quod minimè iucundum. Cęterum usus tempore aqua calida mixtum,uelut uinum exhibendum est,prout ægro iucundius uisum fuerit. Pharmacum ex malo citrio,tardè concoquentibus cōmodum. Carnis mali citrij lib.I.hyssopi,rutę, origani,cuiusq; fasciculum exiguū,aceti heminas III. per quinque dies ac noctes aceto macerata ad tertias decoquito, & expressa reijcito : ad acetum uero mellis sextarium I.ammisceto,rursumq; ad mellis crassitudinē decoquito,dein de asari,mei, piperis, cuiusq; sextantē inspergito. Mane & uespere exhibetur.

Pharmacum ex uino scybelite: Archigenis. Vini scybelite sextarios IIII. succi rutæ sextarium I.sisonis,piperis,cuiusq; unc.I.zingiberis sextantem,petroselini unc.I. mellis sextarium I. Liquida ad compagem crassam decoquito, aridaq; inspergito,ac cochleariū unum aut alterū exhibeto. Efficax est ad tardas concoctiones,ac inflationes,itemq; colicos. Vinum autem scybelites est, quod sua sponte ex passis uuis destillat, utpote uinum ultro effundentibus uuis. Sales Iamblichi. Salis ammoniaci libram unam, salis cappadocici sexuncem,piperis quadrantem,zingiberis quadrantem,seminis cnici scrupulos XVIII.seminis erucæ scrupulos XVI.ammij scrupulos XVIII.hyssopi scrupulos XVIII.silphij scrupulum I.cacuminum thymi,phylli,seminis apij,petroselini,cuiusq; scrupulos XVIII.origani unc.I. Contundito ac cribrato, indeq; dimidium cochlearium, cum ouis sorbilibus, aut cum ptisana ieiunis exhibeto,potes &cum carnium aut piscium liquamento exhibere,aut quomodocunque tandem uelis. Huius medicamenti auxiliarem facultatē nemo pro dignitate laudare potest. Quare ut breuiter dicam,ad frigidiores temperaturas non reperias aliud pharmacum,quod conuenientius crudos humores concoquat: unde & colicis prodest, uentrem citra molestiam mediocriter mouens. Sales Poletis,aluum emollientes,pituitā à capite dissoluentes,per palatum transspirantes,reliquasq; distentiones attenuantes. Salis torrefacti splendidissimi drachmas CXLIIII. floris chamæmeli aridi & contusi trientem, conyzæ tenuis trientem,calaminthæ montanæ trientem,radicis eryngij montani,origani,cuiusq; trientem,silphij trientem,piperis trientē. Cōtusis & cribratis utere.

Sal dodecatheos,hoc est duodecumanus,seu duodenarius. Hyssopi trientem,pulegij quadrantem, cumini sextantē,ammij unc.I. salis torrefacti uncias triginta. Contudito & cribrato, proq; quotidiano sale, utcunq; placet,utitor. Qui enim eo assiduè utitur,nullis morbis per omne uitæ tēpus infestatur. Pręcipuè tamen caput alleuat,& uisum acuit,pituitāq; in thorace congregari non sinit: concoctionē bonam operatur,&mesaraicas maximè uenas ab obturatione liberat,& renes repurgat. Quidam & origani sextantem adijciunt. Ego uero semper spicæ nardi unc.I.annecto. In hyeme amplius piperis unciam I.addo. Ad eos quibus alimentum in uentre acescit,utiliter hoc remedium adhibetur. Piperis drach.IIII.seminis anethi drach.I. cumini drach.IIII.contere,ac exhibe cochlearium ante somnum ex uino diluto. Embamma optimū ad intinctus, concoctionem adiuuans. Cumini,piperis,foliorum rutæ,mentæ uiridis,anethi uiridis,cuiusq; drach.IIII. pulegij sesquidrachmā,salis unc.I. gari albi cochleare I. mellis cochleare I. Vtere, ualde enim cōmodum existit.

Posca, concoctioni ualde cõmoda: Cyrilli Archiepiscopi. Pulegij, seminis fœniculi, seminis apij, cuiusque scrupulos sex, caroi, sesquiscrupulum, seminis coriandri sesquiscrupulum, baccam lauri unam, cyperi, folij malabathri, costi, cuiusq; scrup. I. salis sexuncem, aceti sextarium I. Sicca contundito & cribrato, acetoq; ammixta ad paucas horas macerato, ac utitor.

De crapula, Philumeni. Cap. XXV

Cruditates ex uino multo obortas, crapulas appellamus, easq; consimili methodo tractamus, quali ad difficultatem concoctionis præscripta uti solemus. Itaq; his qui ad frigidæ potum adsueuerunt, aliasq; stomachum habent æstuosum ac exustum: aquæ frigidæ puræ cyathi duo aut tres per interualla ad absorbendum exhibendi sunt. post uero per somnum meridianum turbationibus depulsis, confestim eos in balneum inducemus, prolixioreq; exudatione procurata, ab aquæ tepidæ haustu ipsos uomitum facere cogemus, aut digitorum tantum immissione eundem lacessemus. Deinde prædictos cibos exhibebimus, dilutiore ac pauciore addito potu, donec caput à grauitate liberetur. Statim uero à principio caput ex olei omphacini fomento irrigetur. Sequenti autem die bonæ concoctioni consulatur. Optimum autem fuerit, si quis uinum absinthites ad plures dies à balneo præbibat, itemq; post matutinas deambulationes. Prodest & acetũ scillinum absorbere, I. mystri mensura: deinde in quiete breui sane tempore degere, atq; ita ad reliqua facienda procedere, quemadmodum in capite De cruditate est prædictum.

Quæ cura aluo adstrictæ adhibenda: Galeni. Cap. XXVI

Recrementorum iuxta uentrem retentio, aut propter acceptos cibos ac potus cõtingit, aut propter uentrem ac intestina. Et propter cibos quidem, aut ob ciborum ac potuum acceptorum tum qualitatẽ, tum quantitatem, aut propter ordinem, & utendi modum contingit. Ob qualitatem quidem, si acerba & austera ac sicca temperatura & commixtione constent, ea quæ accipiuntur. Ob quantitatem uero, si plura aut pauciora & citra conuenientẽ exhibeantur mensuram. Circa ordinem autem retentio excrementorũ contingit, si arida & acerba prius, humentia uero pinguiaq; & dulcia postea ingerantur. Circa modum uero utendi, si bis cibum accipere cõueniat, & semel omnem assumat. Quę uero circa uentrem ac intestina consistit recrementorum retentionis caussa, ea & ex natura ipsorum, & ob acquisititiã contingit dispositionẽ. Caussæ itaq; circa naturam ipsorum sunt uitiosæ corporum constitutiones. Octo autem existunt uentris acquisititiæ intemperaturæ. Quatuor quidẽ simplices, caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas: reliquæ quatuor commixtæ, caliditas simul cum humiditate, caliditas cum siccitate, frigiditas mixta humiditate, frigiditas mixta siccitate. Oportet autem unamquanq; intemperiem in eam magnitudinẽ excedere, ut euidenter excretiuã facultatem imbecilliorem reddat, aut in uentre solo, aut in gracilibus intestinis, aut etiam crassis, aut simul in omnibus prędictis, quemadmodum in uoluulis fieri consueuit. Ad hæc amplius & in febribus aliquando aluus adstringitur, ob acrimoniã uidelicet resiccantibus & consumentibus humores: aliquando autem materia ad alios locos diuersa, perq; illos ipsos exclusa. Sudoribus enim multis per cutem exclusis aluus coarctatur, & stomacho ex fluxione affecto stercus cohiberi contingit: propter inflammationem item intestino recto uicinã, ipsumq; deprimentem, uelut est uesicæ, aut uuluæ, & propter ulceratione aut dolorem circa eas partes obortã, excrementa recurrunt. In his uero qui à morbo uires recolligunt, uenter cohibetur, propterea

pterea quod plurima digestio ciborũ in corpus fiat, & ob id exiguum & aridũ, & quod difficulter excerni potest, stercus relinquitur. Ad hæc etiã uenter adstringitur ob flauæ bilis cohibitionẽ, quæ ad intestina delabi consueuit: ea ipsa enim in animali, quod secundum naturã habet, confluens intestina mordet & irritat, & ad excretionẽ excitat recrementorum. Quapropter etiã semper cibo uacuum ieiunum intestinũ reperitur, in quod procedit meatus, qui ex bilis susceptrice uesica bilẽ ad intestina deducit, atq; ob has sanè causas uenter adstringitur. Cõmune autem in omnibus præceptum est, ut causæ noxam inferenti contrariã curationem opponamus. Propriũ uero ut secundum singulas causas cuiq; quotidie contraria remedia exhibeamus. Et siquidem ex pauciorũ ciborum acceptione homo aluum habeat adstrictam, plures simulq; humidiores ei offerantur: si uero siccioribus sit usus, humidiores quidem dentur, non autem multi. Si uero austeri & acerbi cibi retentionis fuerint causæ, dulces & pingues exhibeantur. Si uero ob permutatum ordinem adstrictio fiat, in eum qui conuenit, reducatur. Si uero semel cibum accipiendo, quum bis id facere oportuerit, uenter cohibeatur: non solum bis, sed & sæpius conuenientes cibi dentur. Eodem etiã modo recentes intemperaturæ per contraria curentur: ita ut exiccata corpora humectemus, humecta uero resiccemus, & calefacta quidem refrigeremus, refrigerata uero calefaciamus, atq; in coniugatis siue mixtis qualitatibus eadem iuxta proportionẽ faciamus. Cohibita autem quæ ad intestina defluere consueuit bile, aut ob crassitudinẽ, aut ob biliosorum meatuũ obturationem: extenuatoria diæta utendũ est. Similiter aũt omni conatu instare & reniti oportet, ad reliquas alui adstrictæ causas tollendas, atq; uiscerum quidẽ inflammationem soluemus, ubi per ipsam cohibitio contingat, materias uero ad intestina conuersas deducemus, siquidem aliò proreptent: qua aũt medicinali materia id fieri possit, in simpliciũ pharmacorũ Sermone est prædictũ in principio huius tractationis, atq; in eo qui hunc sequitur De purgantibus pharmacis inscripto. Cõmunis autem omnis quomodocunq; euenerit, adstrictionis alui curatio talis est. Ex decubitus figuris erectior eis conuenit, & ad sinistrũ latus reclinatio. Et silentium quidem ac quies uentrem cohibẽt, motus autem & deambulatio impellunt. Paucus potus, & non prępotare, neq; inter medios cibos potum accipere, uentrẽ resiccant: præpotatio uero & multa potio stercora humectant. Somnus cõcoquit, & recremẽta fluida facit: uigiliæ uero materias distrahunt, & suspensas tenent. Plurimũ autem ciborũ qualitates possunt, quare eas quæ uentri gratæ sunt exhibere oportet, quanquã omnino melius fuerit absinthij succum dare, aut ex aloë catapotia deuoranda. Quibus si nihil proficimus, durisq; adhuc stercoribus insidentibus, & lumbis aggrauatis, circũtensoq; & inflato uentre superiore, humectantibus immorari cibis absurdũ. Sæpe enim lapidis modo recrementa indurantur, & in intestino recto condensantur, quare accepti cibi stomachũ quidem & uentrẽ humectant & effœminant, ad intestinũ uero rectum peruenire non possunt: ut inde aliæ quædã molestiæ consequantur. Melius igitur in istis fuerit aluo ptisanæ succum per clysterẽ infundere, ammixto oleo & melle, aut maluæ aut fœni græci uel furfurum decoctum similiter cum oleo & melle: utendũ etiam glandibus ac illitionibus sedis. Alumen autem liquidũ melle tritum donec indurescat decoquitur, ex eoq; sedes illinitur, & facilè quidẽ plurima stercora prolectat, quanquã inde aliquandiu dolore afficiantur. Optimè autem facit & cyclamini succus cũ melle illitus, & in tomento quoq; appositus. Mercurialis etiam uiridis contrita, & ad glan-

dis modum redacta, exſiccatur & ſupponitur, ualdeq́ cōmoda exiſtit. Alia glans, purgatoriā uim habens. Comæ abſinthij contuſæ ac cribratę drac. IIII. nitri drach. IIII. elaterij drach. I. melle cocto excipito, glandesq́ informato ac ſubindito: fomento tamen prius ad locum adhibito. De his autem abſolutiſſimè in tertio huius tractationis Sermone eſt prædictum, ubi etiam pharmaca purgantia quæ circa umbilicū illinuntur, deſcripſimus, eorumq́ etiam quę per os exhibentur ac uentrem emolliunt, tum ſimpliciū, tum mixtorū remediorū mentionē fecimus, quare ſuperfluū exiſtimo hic de eis producere ſermonem.

Abſinthati emollientis utilis apparatus. Coſti un. I. ſpicæ nardi ſcrupulos IIII. folij ſcrupulos IIII. maſtiches ſcrupulos II. mellis ſextarios duos, uini ſextarios decem. Abſinthatum bonum, emolliens, & dulce. Siſonos unciam unam, floris iunci odorati ſcrupulos VI. maſtiches ſcrupulos duodecim, folij ſcrupulos II. ſpicæ nardi ſcrupulos duos, mellis ſextarium unum, uini ſextarios quinque. Abſinthatum amarum pituitoſis magis conueniens. Agarici, folij, amomi, ſpicæ nardi, caſſiæ, cuiuſque ſcrupulos tres, coſti ſcrupulos II. roſarum ſiccarum ſcrupulos II. aloës ſcrupulos VII. maſtiches ſcrupulos duodecim, mellis ſextariū I. uini ſextarios V. Aliud, atra bile abundantibus, & pituitoſis ſimiliter commodum. Folij ſcrupulos VI. ſpicæ nardi ſcrupulos ſex, agarici ſcrupulos quatuor, epithymi ſcrupulos XII. maſtiches ſcrupulos XII. aloës ſcrupulos quinque, mellis ſextariū unum, uini ſextarios V. Aliud optimum. Folij, ſpicæ nardi, caſſiæ, amomi, cuiuſque ſcrupulos IIII. coſti ſcrupulos IIII. agarici ſcrupulos IIII. maſtiches ſcrupulos IX. aloës ſcrupulos XII. mellis ſextarium I. uini ſextarios quinque.

De inflatione: Galeni. Cap. XXVII

Inflationis principium cibus male concoctus exiſtit. Cōtingit autem flatuū generatio in uentre, ex humorib. in ipſo pituitoſis, aut ex cibis in uapores per mediocrem caliditatem reſolutis. Perfecta enim frigiditas nullum omnino uaporem efficit, propterea quod neq́ omnino attenuat, neq́ conſumit, neq́ diſſoluit etiā ipſum cibum: uehemens autē caliditas cibum attenuat, ſi flatuoſa natura exiſtat, & tunc ſanè nebuloſus flatus generatur, uerum paucus, adeò ut per unum aut alterum ructum euacuetur. Mediocris uero caliditas minoris efficaciæ exiſtens, cibos quidem diſſoluit, non autem perfectè conſumit: unde ſanè flatus generatio contingit. Vna autem eademq́ ratione quemadmodum extrinſecus frigidiſſimæ & aquilonares in hyeme conſtitutiones, & calidiſſimæ æſtatis tempore conſiſtentes, purum aërem reddunt: quæ uero inter has mediæ exiſtunt, nebulas gignunt: ſic eodem planè modo, in animalium corporibus, neque in extrema caloris debilitate, neque quum uehementer calor inualeſcit, ſed quum inter hos exceſſus medio modo habet, flatuoſum recrementum generatur, atque hoc ipſum ubi per ſtomachum excluditur, ructus operatur: per ſedem uero aut ſtrepentem, aut abſque ſtrepitu flatum. Quum uero neque per os, neque per ſedem excernitur, inflationem appellatam producit.

Archigenis. Accedit affectis ſtomachi grauitas & diſtentio, multosq́ fallit tanquā in ipſum ſolum dolor innitatur: etenim malum ipſum aliquando quidē iuxta totū pectus, aliquando uero retro iuxta collum ac dorſum, atq́ ipſa uertibula irruit: ſæpe aūt & utrinq́ occupatos tenet: aliquando autem & tumorem circa os uentris efficit, ructusq́ inanes fiunt modicè alleuantes, inhibitioq́ flatuum qui per aluum excerni cōſueuerunt. Succumbit aūt & tumor ipſe iuxta uentrē, ad manuum impoſitiones ſublaxus cedens. Quibuſdā eorum & dolores

res accidunt, & appetitus perditiones, ac capitis dolor: si uero ante perfectam restitutionem cibum accipiant, amplius membra ipsa inflantur, & cum dolore amplius distenduntur, qui sæpe ad clauiculam usque defertur ipsasq́ scapulas ac uniuersam spinam, ultra hoc quod & ructus cohibentur: ut aliqui iam non dissimile quiddã suffocationi se perpeti æstimarint. Leuantur autem alimento infernè subeunte, & flatibus siue per ructus siue per intestina exclusis. Eos igitur qui non ita diu antè cibum sumpserunt, primum uomere præcipe: deinde uero fouere oportet cum lana in fasciculum conuoluta & leuiter calido oleo madefacta. Si uero dolor urgeat, fomentum fiat per uesicam bubulam aqua & oleo calidis semiplenam. Glandes quoque confidenter & citra dilationem supponendæ sunt, ex rebus flatus prolectantibus informatæ, uelut est rutæ semen & cuminum æquali pondere cum melle cocto, ac modico nitro coacta. Inedia etiam affectioni necessaria existit, per unam quoque atq; alteram horam tempore irritationis, irrigationes ex oleo conueniunt, in quo absinthium, ruta, & anethum sint decocta. Lanæ uero conuolutæ cuminum tritum, aut apij semen, aut sisonis magis inspergatur. Deinde & cucurbitę adsumantur inanes multæ, & cum multa etiam flamma admotæ. Perseuerante autem diutius affectione, cataplasmata ex semine lini, ordeaceaq́ & loliacea farina imponant: ex cumino etiã trito, semineq́ anethi, aut apij aut fœniculi, aut chamælæę, aut tragorigani, aut centaureæ coma, aut eryngij semine, uel radice: ex hydromelite etiã & oleo in quo ruta, baccæ lauri, & melanthiũ sint decocta. Ammiscendũ est & bitumen, oleumq́ laurinum. Si uero inflãmatio unà cum inflatione adest, pro calefacientibus ea quę relaxant ammiscere oportet, uelut est anethũ oleo incoctũ ammixto adipe gallinaceo aut anserino. Cibus uero frumentacei generis sit & paucus: post multum etiã assumpti cibi tempus, potus tandem præbeatur: à cibo fricationes extremarũ corporis partium adhibeantur. Aluus uero tum per cibos, tum per aloën subducatur. Cerata etiã imponãtur ex oleo apparata, *in quo cucumeris syluestris radix sit incocta.* Ad finem uero malagmatis utendum, quæ ex seminibus aut lauri baccis constant.

Marciani irrigatio siue fomentũ, ad eos qui ex morbo circa septum transuersum inflationẽ habent, & murmura circa interiora, aut quibus uiscera inflammata sunt, aut inflantur. Rutæ uiridis trientẽ, fœni gręci sexuncẽ, meliloti trientem, absinthij trientẽ. fœnum græcũ in pauca aqua diem unum præmacerato: deinde reliquis ei adiectis, atq; olei sextarijs III. affusis, ad non fumantẽ ignem decoquito, percolatoq́, ac in eo lanam conuolutã quàm plurimũ madefacito. Si uero dolor intendatur, in solium ex oleo apparatũ eos imponemus, si tamen nihil id fieri præpediat, althææ itaque radicem, lauri folia, fœnum græcum, pulegium, rutam, in aqua decoquemus, & oleo ad decoctum affuso, eos inscendere faciemus: quod ubi feliciter processerit, cibum accipiant, panem ex aqua, & pisces teneras carnes habentes. Qui uero se iam recolligunt, diæta restituendis uiribus apta utantur: sinapismisq́ & cucurbitulis cum multa flamma post exercitia admotis, uomant. Si uero fixa perseuerauerit accessio ipsa, tempore exacerbationis cataplasma ex sinapi imponendũ est, & paulo post aloës drachma una propinanda, aut smyrnij semen ex uino. Aristolochia autem longa siue rotunda drachmæ pondere potata flatum dissoluit, & tarde concoquentes iuuat: quod & calaminthæ decoctum, aut etiam polium decoctum cum melle modico & paucissimo pipere tenuissimè trito, facit. Ouillus autem talus ustus & potatus torminibus ac inflationibus medetur. Aut rhamni folia ui-

ridia trita in pastillos redige, eosq́ꝫ in umbra exsiccatos drachmæ pondere ex-
hibe: non febrientibus, cum uino diluto, febrientibus uero, cum hydromelite.
Facit & ad uoluulosas affectiones, omnesq́ꝫ inflatiuos dolores miro modo: per
ructus enim ac flatus infernè prodeuntes discusso & resoluto malo sani fiunt,
inquit Dioscorides. Vtile etiam eis castorium ex posca bibitum existit, drach-
mæ pondere acceptum. Idem quoqꝫ forinsecus cum oleo sicyonio impositum,
etiam si cum torminibus & inflationibus prædictæ affectiones cõtigerint, eas
sanat. Acetum uero scillinũ tum ante, tum post cibum absorbeant, aut ante so-
mnum. Apparatur autem simplicissimè hoc modo. Scillæ repurgatæ & dissolu
tæ libras V. aceti sextarios XLVIII. sub caniculæ ardoribus ad dies quadragin-
ta insolato, ac utitor. Oxyporion etiam quod cito penetrat eis conueniens est
huiuscemodi. Foliorum rutæ drach. XXXII. cumini drach. XIII. ligustici, ca-
roi, seminis apij, piperis, zingiberis, helenij, nitri, cuiusqꝫ drach. VIII. exhibe co
chlearium quomodocunqꝫ uelis congruenter. Exhiberi etiã potest ad noctem
ex tribus piperis generibus pharmacum, erui magnitudine: robustioribus ue-
ro, Aegyptiæ fabæ. Aluo autem adstricta citra dilationẽ clyster infundendus:
balneo uero ex interuallis utendum est tempore remissionis. Pręfricent autem
istis tum dorsum, tum stomachum, conspergantq́ꝫ nitro assato: folijs etiam cali-
dioribus utantur, & à balneo cibus detur, minimè inflans, & post omnẽ cibum
uinum meracius exhibendum. Cibus autem ipsorum diuidatur, ita ut in pran
dio tertiam, in cœna uero reliquas duas accipiant partes. Fructuum uero atqꝫ
olerum humidorum esum semper habeant suspectum. Multum autem potum
tanquam infestissimum hostem deuitent.

De uoluulo: Archigenis. Cap. XXVIII

Voluulus, adfectio est intestinorum, letalem dolorem inferens, causa adfe-
ctionis, continua ciborum corruptio existit, præsertim si multi accipiantur, ua
rijq́ꝫ, & ad quos non adsueuimus, & maximè ex pinguibus carnibus. Oboritur
etiam ex plagis quibusdam, & frigore uehementi, & ex aceruata frigidæ potio
ne, maximè si ab exudantibus accipiatur. Contingit & his quibus intestinum
in scrotum unà cum stercore delapsum est: indeq́ꝫ uiolenter retrusum, ex eoq́ꝫ
inflammatum existit. Fit etiam ob ueneni potionem, & ob induratum stercus
circa tenuia intestina impactum, in uno loco dolore innitente circa tenuia ui-
delicet intestina, ut admota manu durities tactui succumbat, quam adfectionẽ
chordapsum ueteres uocarunt, hoc est, intestinorum emollitionem. Et multi sa
nè ex dolore statim intereunt. Alijs uero inflammatio suppuratur, rursumq́ꝫ in
testinum ipsum denigratum ac putrefactũ excidit, eoq́ꝫ modo deficiunt. Fami
liaris autẽ hæc adfectio ætati puerili est, euadunt tamen naturalis beneficio hu
miditatis. Senibus uero non ualde familiaris est: si tamen ipsi hanc adfectionẽ
incidant, ferè nunquã conualescunt. Accedit ægris dolor circũuolutus, stoma-
chi nimia humectatio, exolutio, ructus inanes nihil alleuantes, murmura inte
stinorum cohibitio perfecta stercoris & flatuũ. Si uero intendatur adfectio, o-
mnia sursum feruntur, ob idq́ꝫ & uomitus pituitæ ac bilis accedũt, frigiditas to-
tius corporis, dolorq́ꝫ, plurimis etiã spirandi difficultas. Morituris aũt amplius
sudor frigidus, urinę difficultas, podex ita adstrictus, ut neqꝫ specilli extremum
suscipere possit: aliquando & stercus uomitu reijcitur. Siquidem igitur cibus
crudus uentri insidere uideatur, aqua mulsa cum nitro exhibita uomere coge-
mus: deinde rursum aquam calidam puram dabimus. ut mordacitas obtunda-
tur. Si uero nihil crudorum ciborum in uentre contineatur, omni conatu eni-
tendum

tendum est, quo tum flatus tum stercora infrà trahantur: idq; per glandes illitionesq;, & clysteres, magna diligentia in singulis adhibita perficiendũ. Glandes itaq; conueniunt ex semine rutæ & nitro, cuminoq; ac melle. Valent etiam quæ ex brassicæ cauliculis apparantur cum melle cocto: ex profundo enim attrahunt. Cæterũ glandulas longiusculas facere oportet, quæ adstrictiorem internam ani partem sphinctere Græcis appellatam, transire queant, quibus appositis, podex per spongias calidas foueatur, quibus sanè cyclamini succus utilissimè excipitur, quanquã cum melle etiam ac nitro idem illitus efficaciter opitulatur. Idem facit centaurea cum melle & nitro: uerũ in his conandũ ut quàm penitissimè illinantur. Per clysterem autem oleum infundatur, in quo cuminũ, ruta, althææ radix aut folia, fœnum græcum, centaurea, cucumeris syluestris radix, sint decocta: adijciatur autem & butyrum, & resina terebinthina, ut inde crassitudo infuso ipsi accedat, per ampliorem etiam fistulam largius infundatur, iuxta corporum rationem aliquando usq; ad duarum heminarum mensuram. Quin & clysteres ex prædictis apparentur. Probè facit & syluestris cucumeris radix contusa, & in aqua satis diu decocta absinthio adiecto: siquidem ad decoctum ipsum mel & nitrum, oleumq; ammisceantur. Si uero stercus durius intestinis insidere coniectamus, aut inflammationis obstructio adsit, althæam ac fœnum grecum cum caricis decoquemus, butyroq; & anethino oleo plurimo ad decoctũ adiecto, per clysterẽ inijciemus, & quamdiu quidẽ queãt, retinere præcipiemus. Optimum autem infusum hocce est. Bituminis drac. IIII. nitri drach. I. aloẽs unc. I. olei rutacei dodrantem. Cõmodum est etiam cuminum, rutam aut absinthiũ cum oleo coquere, deinde percolato modicum salis inijcere, aut opopanacis drach. I. aut galbani drach. IIII. Prosunt & caricę ac ruta in oleo decocta. Eiusmodi autem infusa ante cibum infundere oportet, & maximè quod ex asphalto apparatur: urgente uero malo etiam à cibo. In soliũ etiam aqua & oleo refertum desidere eos conuenit: in aqua uero althæa, ruta, & conyza decoquantur. Fomenta quoq; adhibenda sunt ex furfuribus, & per pyriateria phacota, id est, uaporatoria uasa lẽticulata, & per uesicas bubulas ex oleo semiplenas. Conueniunt etiam fomenta ex lanis oleo madefactis, in quo cuminum, anethum, ruta, conyza maximè parua & nasturtium sint decocta. Cuminum quoq; per se tritum uentri inspergendum est, deinde lana imponenda. Conuenit enim ab irrigationibus incipere, ipsisq; etiam inter cataplasmata uti. Cataplasmata uero ex melle sint apparata, aut hydromelite meraciore: assumant autem semen lini, fœnum græcum, pollinem hordeaceum, loliaceam farinam, & fabarum. Infarciendum est etiam ipsis plurimum rutæ & cumini, anethiq; semẽ aut apij, aut rutę semen siccũ: inspergantur aũt hæc crassa, & post impositionẽ calefiant, posteaq; assiduè permutentur. Post hæc cucurbitæ affigantur, primum quidem ad remotos locos, inanes: deinde ad ipsos etiã dolore affectos, scarificationesq; profundiores fiant, saleq; impacta uulnuscula conspergantur, quibus postquã cicatrix fuerit obducta, malagmate ex seminibus utendum, aut eo quod ex lauri baccis constat. Potus eis conueniens est anethi decoctum. Est enim usitatum & accõmodum. A potu panem in aquã feruentem conijce, eiusq; frusta calida confestim edenda præbe. Hoc enim modo seruabitur, etiam si iam instet ei suffocationis periculum. Oribasius autem inquit: Anethum in aqua & oleo decoquatur, atq; ita bibatur, deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeantur. Mirum in modum enim inde iuuantur, inquit, etiam si iam stercus uomant. Ruta etiam ac cuminũ trita & potui inspersa com

moda

moda existunt, & sinapis arida trita inspersa. Cōmodum est etiã maluæ semen tritum ac potui inspersum. Balsamum quoque non adulteratum, in potu utile existit. Alius potus. Bituminis drachmas quatuor, cum modico nitri con tere, & ex aqua bibenda confidenter præbe. Alius. Radicis panacis drac. II. nitri drach. I. cumini drachmas II. excipe melle, & nucis ponticæ magnitudine ex aqua calida præbe. Alius. Castorij, anisi, piperis, cuiusque æquales partes commisce, atq; inde sesquidrachmã ex aceto mulso præbe. Asclepiadæ potus, qui & recrementa multa soluit. Elaterium sufficienti terebinthina exceptum, in catapotiaq; redactum, deglutiendum præbe, aquamq; insuper bibendam. Aliud ad uoluulum remedium, quod uentrem soluit: confert etiam anhelosis, splenicis, aquæ inter cutem, ex lapide laborantibus, urinæ difficultati, paralyticis, tremoribus, comitialibus, uuluæ strangulationi, menses q; ducit. Medullæ scillæ crudæ, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusq; drach. L. galbani drach. XXV. opopanacis drachmas XII. Scillam seorsim con tere, deinde ammoniacum cum acerrimo aceto tere: postea etiam galbanum & opopanaca, simulq; mixta omnia in catapotia redigẽ: ex quibus drachmam unam deuorandam præbe, & uinum dilutum insuper bibendum, aut aquam mulsam, aut acetum mulsum. sit autem liquoris mensura cyathorum quatuor. Concoctionem adiuuat, si ante cibum deuoretur, ultra hoc quod aluum facilimè soluit. Feliciter usi sumus, inquit Archigenes, ad uoluulos absque inflammatione, hiera nostra ex colocynthide pondere drachmarum duarum, aliquando etiam trium in catapotia redacto. Aut enim uomitu reijcitur ipsum pharmacum cum multa bile ac pituita, aut infra ad intestinum progressum omnes caussas adfectionem operantes secum subducit. Doloribus uero perseuerantibus, & maximè quibus infusi clysteres non infra rursus prodeunt, etiam ea quæ dolorem leuant exhibenda, itemq; conuenientes antidoti ante somnũ. Communissima igitur & optima, ea quæ ex piperibus constat, & Andromachi ex uiperis theriaca existit, post eam uero quę Mithridati nomen debet. Propriè autem in his colicæ antidoti faciunt, qualis est uel in primis quæ zopyrios, & quæ Pæonia appellatur, quarum descriptiones in XIII. Sermone continentur. Si uero à uenenoso pharmaco quis in uoluulum incidat, aquam tepidam multam bibendã dabimus uomereq; cogemus, deinde oleum calidum in potu dandum, aut pinguia iuscula, ut rursum uomant ex moderato eorũ potu. deinde ita parumper quiescant, & statim postea theriacen accipiant cum uino dissolutam. Cibi eis exhibeãtur boni succi: aluus uero lacte scisso euacuanda. In eo autem uoluuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in quo in uno loco dolor innititur, ut admota manu durities & tumor tactui succũbat, circa tenuia uidelicet intestina, subitũ periculum instat, ut plurimũ tertiam aut quartã horam non excedens: quando uero ad suppurationẽ inflammatio uergit, aut longior remoratio cõtingit, neq; ea ferè citra periculũ existit, quanquã sint qui ex eis sunt seruati. Venæ igitur sectio ante localia remedia assumenda est, deinde cucurbita, & reliqua cura quemadmodũ in inflãmatione fiat. Danda uero & his assiduè ex uiperis theriaca ciceris parui magnitudine ex aqua calida infusum etiam immittendũ ex his quæ inflammationibus cõducunt, uelut est fœni græci & maluæ decoctũ, cum oleo & butyro. In potu exhibeatur rosmarini decoctum, florisq; iunci odorati, mei, fœniculi, & maximè omniũ anethi. Probè etiam ad eos facit, foliorũ rhamni uiridium tritorum, & in pastillos redactorũ, exiccatorumq; dra. I. ex calida aqua exhibita. porrò ex cõuulsione aut ruptura

obortos

obortos uoluulos uenæ sectione curare oportet, locosq; ubi dolor insignitur profundioribus fissuris impactis scarificare & diducere, lanisq; succidis irrigare: antidotos etiã dolorem leuantes bibendos præbere, uerum clysteres omnino deuitare. Si uero uoluulus propter intestini in scrotũ delapsionẽ contingit, cõfestim tentandũ est, ut decubitu sursum uersus uergente adornato, delapsum intestinum ad inguinum partes retrudatur, atq; post leniter citra uiolentiã ac compressionẽ, ligamento adhibito contineatur. Si uero iam ex compressione inflammatio oborta sit, torminaq; ac inflationes accedant, etiã hos ipsos uenæ sectione curandos censeo, in inediaq; ad tertium usq; diem seruandos. In principio uero lanis succidis ex uino & oleo madefactis irrigandos: adhibito postea etiam cataplasmate crudæ hordeaceæ farinæ. Aliquando autem & inflamatæ partes cõmodè per ambitum scarificantur, per althææ quoq; ac fœni græci decoctum & oleum utiliter irrorantur ac adsperguntur.

De his qui ab acri humore coli dolore infestantur: Galeni. Cap. XXIX

Quibus in colo & intestinis acris & mordax insidet humor, hi à calidis cibis ac pharmacis itemq; infusis læduntur, & à cibis abstinentes magis irritantur. Melius autem habent ex temperamentũ inducentium & mordacitate carentium usu. Tenues enim & acres humores uehementissimũ inferunt dolorem, aliquando uero & cõuulsiones, maximè ubi circa os uentris fuerint aggregati. Accedunt quandoq; & animi deliquia, & humiditates sudoris frigidæ. Hoc itaq; modo affecti, calida potata ac uomitu reiecta, biliosum humorẽ excernunt, quiq; etiã æruginì aliquando in colore similis existit. hic quidẽ igitur humor ubi in uentre constiterit, mordens, & animi deliquia inferens, per uomitũ expurgare ipsum oportet. Vbi uero in intestinis aggregetur, per sedem infundere conuenit ea quæ humores eluere atq; citra mordacitatẽ repurgare possunt, cuiusmodi est ptisanæ succus. Cibi uero boni succi & qui non facilè corrumpantur eis exhibendi, attenuantibus & calefacientibus uitatis. Oportet enim infestantem humorẽ aut euacuare, aut temperare. Exempli uero gratia mentionẽ faciam quorundã à nobis curatorum. Quidã etenim quadraginta annorum, qui colicus esse putabatur, à perfusionibus & fomentis, cataplasmatisq; & acrioribus infusis non modo nõ iuuabatur, uerũ & magis exacerbabatur, & ubi mel cum pipere accepisset, extremũ dolorem incurrit, & ubi fœni græci succũ cum melle sumpsisset, plurimũ fuit irritatus. Coniectationẽ igitur feci, mordaces in ipsis intestinorum tunicis imbibitos esse humores: non facilè corruptibiles ei exhibui cibos: deinde ubi uidissem eum minus à dolore infestari, uitiati humoris purgatione ei opus esse cognoui: cæterum pharmaco ex aloë amaro hominem aceruatim purgare minimè ausus fui: nimirum ob dolorem ac indigentiã, temporisq; diuturnitatẽ uiribus attenuatis, per interualla itaq; mediocria paulatim purgatione per picram ex aloë facta, in paucis diebus ipsum perfectè sanaui, nullo altero remedio admoto. Alter quidã adolescens non paululũ antea à colicis doloribus uexatus, accepta scamonia purgatus est: quumq; pro ratione accepti satis multũ fuisset euacuatus, illa maximè membra quæ prius habuit imbecillia morsu infestata sensit, ut inde quasi fluidã quandã & dolorosam circa intestina haberet affectionẽ. Itaq; & hunc curaui, colica remedia reijcere iussum, & ex halica cũ aqua calida decocta nutriri, granis mali punici simul incoctis. Quumq; totã noctẽ absq; dolore dormijsset, mane exhibuimus ei rhois succũ dilutiorẽ bibendũ: ut si qua ulcerosa adfectio circa intestinũ esset oborta,

eam adstringeret, siue quippiam ex superioribus partibus ad affectam influe-
ret, idipsum repelleret. In prandio etiam halica similiter cum mali punici aci-
nis & aqua decocta uti iussimus. In uesperam uero panem ex uino quopiam
austero ac ueteri madefactum dedimus. Concessimus etiam ut ex austeris fru-
ctibus pro libitu, modicè tamen, caperet. Tertia autem die quum eodem mo-
do fuisset refectus, in quarta hausta theriaca perfectè sanus euasit. Alium
autem quendam similiter affectum æstatis tempore quum plurimum sitiret,
eodem uictu curauimus, ampliúsque frigidum potum ei indulsimus. Cæ-
terum euacuato humore, & remanente adhuc dolore, ad stupefacientium u-
sum confugere oportet. In huiusmodi enim affectionibus non solum quod
sensum stupefacit, sed & quæ humores tenues inspissant, caloremq; refrigerant
maximè opitulantur.

De his qui à frigidis & pituitosis humoribus coli dolore infestantur. Cap. XXX

Quum uero crassi & lenti fuerint humores, qui doloris caussa existunt, ne-
quaquam stupefacientia erunt offerenda: etenim alleuantur quidem ex eorum
usu, ob sensus uidelicet stupefactionem, uerum rursus peius inde habent, quod
amplius per ipsa humores inspissentur, & difficulter omnino excerni possint.
Atqui nauseæ unà cum uomitibus magnæq; & frequentiores illis oboriuntur.
Vomuntur autẽ pituitosa & corrupta, retinentur excrementa adeo ut ne flatus
quidem excernatur, neq; ructus etiam procedat. Sæpe enim ueluti sursum re-
uoluitur dolor, ac plurimum occupat locum: aliquando uero ex loco ad locum
digressus uehementius augetur. Manifesta uero cognitio coli affecti est, quan-
do aliquando quidem altius dolor infestat, quàm pro renum situ, aliquando au-
tem longe inferius: si enim iuxta renũ situm dolor innitatur, atq; id in uno loco
cum dolore ac grauitate, renum affectionem eam esse censendum est. Conside-
randę autem ad hæc urinę: aquosæ enim & purę in principio à nephriticis min-
guntur: quemadmodũ in sequenti tempore subsidentiã habentes asperã, dein-
de exquisitè arenosam. In colicis uero etiam si egerat aliquando uenter, tamen
flatuosiora excernit: sæpeq; stercora aquæ inuehuntur boum stercoribus com-
page non absimilia. Contingit etiam quandoque humorem aliquem frigidum
cum ipsis excerni, quo facto cõfestim melius habent. Per fomenta autem & ca-
taplasmata nephritici quidẽ doloris mitigationẽ accipiunt, laxatis uidelicet iu-
xta obstructũ lapidem corporibus. Colici uero parumper quidem uidentur mi-
tiores redditi: paulo pòst uero uehementius intenduntur eis dolores, diffusis ui-
delicet per adhibitarum fomentationum calorem humoribus, generatisq; flati-
bus, qui plurimam distentionem operantur. Quomodo igitur oportet dolores
ex frigidis in intestinis humoribus obortos curare, ita ut neq; uehementibus ir-
rigationibus, neq; cataplasmatis calefiant: A calefacientibus enim diffundun-
tur & inflantur omnes frigidi ac crassi humores, qui intestina distendendo au-
gent dolores. Conuenit itaq; ipsos dissecare & concoquere citra uehementem
calorem, & per minimè inflantiũ usum. In exacerbationibus igitur consimilis
colicorum cura fieri debet, qualis ad uoluulosos est prædicta, irrigationes uide-
licet ex oleo rutaceo & sicyonio & anethino, inediæq; & fomenta ac cataplas-
mata, infusa item & glandium admotiones, illitionesq; sedis. Vomitus uero
ante cœnam, si quis facilè uomat, præ omnibus auxiliatur. Vbi uero malum
ipsum producitur ad plures dies, insessio in solium ex oleo repletum adsumen-
da est: aut si hoc fieri non potest, ex aqua & oleo repleatur, in quibus althæa,
pule-

pulegium, ac lauri folia, similiaq; sint decocta. Fomentum uero siue uaporatorium adhibeatur ex furfuribus & milio, & cataplasmata quoque ad uoluulosos prædicta. Post dies uero septem purgatio ex hiera Archigenis suscipiatur. Licebit tamen & nō purgare, uerum ab acrium ciborum esu inchoare. Quando uero allium ipsum omnium minimè inflat, nisi febris adsit confidenter ipsum afferemus. Sitis autem sequitur acrium rerum comestionem. Præalleuetur itaque præcedente uictu æger, ubi ad acrium rerum esum procedere uolet: aquaq; potu utatur. Flatu autem uentoso infestante, egregium remediū cucurbita sæpius affixa, cum largiore flamma existit: ut incantationi similem effectum præstare uideatur, & in quacunq; corporis parte apponatur, confestim à dolore liberare ac perfecte sanare cognoscatur. Quod si humor quoq; unà cum flatu adfuerit, e uestigio quidem à dolore leuantur. mox uero rursus redeunt dolores maximè ubi quippiam peccati circa diætam fuerit admissum: aut si plus quàm oportuit, calefecerint ipsa membra. Maximum autem signū & hoc tibi fuerit ad affectionis cognitionem. Ne calefacito itaque manifeste, sed diæta attenuatoria utaris. Oportet autem & ante infusorum usum, cucurbitam dolētibus locis adhibere: indeq; oleo rutaceo, & huiusmodi cunctis iusufis uti. Multi uero accepto clystere uehementer dolent, & uitreo humore excreto statim liberātur. Febre autem ut plurimum carent, sitiq; in totum non infestantur. Nascuntur et in colo lapides, sed raro: quare oportet eos urinam cientibus, & stomacho gratis uti, sanitatisq; tempore etiam uenam secare, & catapotijs ex aloë gratia præseruandi uti. Quandoquidem autem colum ipsum in quibusdam, debilitatum ex leui occasione, & per interualla quædam dolores inferre consueuit: melius utique fuerit exquisitiore diæta uti, & curam quoque adfectioni conuenientē subornare. Qua de caussa ubi à somno surrexerit æger, uentrem exonerare tentet: deinde ad deambulationem procedat. Deambulet autem & hyemis tempore, nisi frigidior sit aër, aut ipsius debilitas hoc non permittat: idq; faciat in loco subdio, aëri exposito, & patenti: primum quidem lentius, post uero concitatius. Quiescatq; ubi crura incaluerint fuerintq; delassata. Deinde domū reuersus bibat aliquod pharmacum affectioni conueniens, modiceq; quiescat: & ubi quotidianæ alicui ac consuetæ actioni uacauerit, per horam equo uehatur, assiduè ei insidendo: quod si facere non possit, in curru: si autem imbecillior sit, per nauigium. Iacens enim uectari poterit, quum omne corpus unà cum nauigio cōmoueatur. Post uero ubi molestiam ex uectatione obortam modica deambulatiuncula excluserit, leniter exclamet, aut concinne cum uociferatione procedendo legat: deinde rursus modicè quiescens ad inunctionem ac fricationem exuatur. Exercitatione itaque facta, & cura admota cibum accipiat circa sextā horam, ut & ad cœnam sufficiens interstitium fiat. partiatur autem cibos, maioremq; eorum partem in cœna assumat. Vtilissima enim colicis ciborum partitio existit: præpotato igitur absinthite uino, panem in clibano coctum recentē probe apparatum accipiat cum oliuis colymbadibus muria cōditis, aut paucis uuæ pensilis acinis, aut ficis uiridibus tribus aut quatuor: deinde à potu, nisi ualde urgeatur, abstineat. Si uero siticulosus sit, modico potu uehementiæ sitis medeatur: otioq; & iucunda animi uoluptate fruatur. Deinde per circuitum affectione repetente, deambulet: ciboq; probe disposito, ad cœnam accedat. In cœna si siticulosus sit, modicum præbibat, & post paruum interstitiū cœnet: ex uarijs quidem pauca, et cōmoditatibus abunde referta. Potus mediū cibum nō dirimat, sed post ipsum reseruetur, qui sufficit etiā potus exhibeatur. multa enim

potatio inconueniens affectioni exiſtit. Non longo deinde à cœna interuallo
facto, ad ſomnum diuertat: & ſi quidem noctu ſitis urgeat, ei parce medeatur,
aqua paulatim abſorpta. Atque de quotidiana quidem diætæ ordinatione ha-
ctenus. Cæterum paucis ſubnectam etiam commodos adfectioni cibos, potio
nesq; & pharmaca. In uniuerſum igitur omnia quę colicis exhibentur attenua
toriæ ſint diætæ. Panis itaque neq; ſit aridus, neque calidus, in clibano coctus,
aut ſi is non adſit, in furno. Olera autem cruda quidem non ſunt danda, cocta
uero conueniunt, cichorium, intubum, rarius autem cauliculi lactucæ, cucurbi
ta in calido cinere aſſata, cocta enim ſtomachum lædit, malua cocta: uerum ni-
hil horum abſque pane exhibendum. Dandæ etiã colymbades oliuæ cum ace-
to mulſo ac ruta præparatæ. Ab alijs uero abſtinendum. Legumina omnia per
ſe quidẽ affectioni incõmoda ſunt. Verum uarietatis gratia aliquantũ adſuma-
tur lenticula cum beta colliquata, optimeq; contrita, aut cum ptiſana: aut faba
cum ptiſana diligenter ſubacta. Cæterum rarum leguminum uſum probo, pti-
ſana excepta: commoda enim hæc eſt, lapatho cum ea colliquato. Conuenit e-
tiam ſalſamentum piſcium petroſis locis degentium: itemq; limaria non inue-
terata, nec muria condita. Pipere autem & ruta cum aceto mulſo condita exhi
beantur. Ex carnibus conueniunt in primis uolucrium, ſecundo loco piſcium
numerantur, tertium ordinem terreſtrium carnes habent. In unoquoq; genere
omnia inconſueta reprobanda. Inter ea uero quæ pro conſuetudine in cibũ no
ſtrum accipimus, uitanda ſunt dura, ſiue natura, ſiue ætate talia exiſtant: item
quæ neruoſam ac fibris refertam habent carnẽ, graueolẽtiaq; ac fœtida, & quæ
aliàs mali ſunt ſucci, aut grauioris qualitatis, & pinguia, atq; ea etiam quę omni
no macra ſunt & infirma, & quæcunq; præ humiditatis multitudine diffluunt.
Quapropter ex piſcibus, hi qui in fluminibus & ſtagnis degũt uitandi ſunt. Ex
marinis autem, qui in petris degunt, his qui intra pelagi profundum uerſantur
ſunt præferendi. Qui tamen in profundo maris degunt, littoreis præſtant: & lit
torei rurſum, potiores ſunt his qui in marinis paludibus nutriuntur, etiamq; his
qui in magnarum urbium ſtagnis uictum quærunt. Eligendi autem ſunt maxi
me lupi & aſelli mediocri magnitudine: ſcari autem & turdi ac gobij tenerrimi
quidem ſunt, & facillime ſecedunt: alimentum autem paucum, roburq; corpo-
ri addunt. Scaros autem hic non magnos intelligere oportet. Mulli aũt & ſcor-
pij & paſſeres, nutrimenti quidem ac roboris gratia omniũ gratiſſimi exiſtunt
grauiorem autem omnem habitum reddunt, ut ob eam cauſſam frequentiorẽ
eorum uſum uitare oporteat. Murenas autem & loligines, ſepiasq; & polypo-
das, omniaq; ſimpliciter mollia, ut quæ difficulter cõcoquantur, inflationes pa
riant, noxios humores generent, cenſeo reprobanda. Ex his uero quæ teſta in-
teguntur, ſquilla omnium minime noxia exiſtit: cancer turbationem inducit:
gammaro autem ſiue aſtaco pro uoluptate fruatur. Ex oſtreorum porrò gene-
re, purpuræ, & buccina reliquis præferenda: deinde pelorides præſtant: poſtea
herinacei recẽtes: deinde quæ propriè oſtrea appellãtur: reliqua uero relinquẽ
da. Ex uolucriũ genere, gallinę omnibus præſtãtiores. ſint aũt feræ, & in mon-
tanis altæ, deinde perdices, & palũbi, debilis nutrimenti gratia exhibẽdi, turtu-
resq; feri ac per agros nutriti et columbæ: Fugienda omnia uolucrium genera,
quæ in aquis degũt, tanquam graueolentia, & quæ ſuperfluitatibus multis abũ
dent. Ex quadrupedum animantium genere præſtant carnes ſuillæ, tum cõco
ctionis & alimẽti roborisq;, quod inde corpori accedit, gratia, tum quod facile
ſecernãtur. ſecundo loco hœdinæ habendæ: reliquæ uero domeſticæ fugiẽdæ.
Ex ſyl-

Ex syluestribus & feris paucæ, uarietatis tantum gratia dentur. Omnes autem carnes quas exhibere uelis, ad duas dies promptas & paratas habere oportet, in hyeme præsertim, ut friabiles reddantur: ex aqua etiam omnes coquantur. quæ enim in sartagine fricta sunt, quantum fieri potest uitentur. Cauendum etiam à uisceribus omnibus, sunt enim frigida, & turbationem mouent: difficulter concoquuntur: grauiaque sunt, et saniosa, ac fœtida, nimiasque humectationes ac nauseas producunt: maxime tamen omnium cerebrum. Pulmo sanè hœdinus bis assatus, ac in cibo acceptus superabundans alimentum subtrahere uidetur. Qui uero eum lacte replent, deindeque coquunt, aut assant, uoluptatis gratia non utilitatis respectu id faciunt: multoque magis qui eum frustatim concisum in sartagine torrent. Sale cōditi arietis pulmo maxime uetusti, difficulter & grauiter à uentre exuperatur. Cochleæ autem terrestres succulentæ in cibo sumptæ, obluctari & sese opponere colicæ affectioni uidentur. In liquamentis & cōdimentis conueniunt, cuminum, menta, ruta, sison, fœniculum, origanum, ammium, thymum, piper, zingiber, daucus, succus silphij, acetum, mel, garum, uinum. Pyrethrum uero & ligusticum, ac helenium, similiaque magis medicamentaria ui prędita sunt: & ob id in quotidiano usu ac diæta uitanda. In uniuersum autem, ut summatim dicam, unius coniectationem facere oportet, ut scilicet accepti cibi optime concoquātur. Particulatim uero, ut ne siccitas excrementa apprehēdat, neque fatigetur uenter in multis cibis cōficiendis: ne uēter ciborū qualitatibus obluctetur, ueluti si ægre eas conficiat, & nimiam humectationem ei inferant, ne noxij humores generētur, neque in uētre, neque in uniuerso corpore. Omnia enim inutilia recrementa ex leui occasione ad affectū ac infirmum mēbrum detruduntur. Quare uitare cōuenit omnia dulciaria & placentas: plurima etiam ex bellarijs ac fructibus: iucunditatis tamen & gratificādi stomacho gratia, uua alba dulcis præ ariditate corrugata cum pane præbeatur: ficusque maturæ cuticula auulsa: uua etiam uinaceis exemptis. Reliqua uero omnino sunt fugienda. Vinum sit subadstringēs, album, tenue, pellucidū, mediocri ætate, tēperatura dilutiore, modiceque bibatur. Quod si sitis à cibo accedat, aqua calida præbeatur. Infensissima enim ipsis frigida existit. Dulces autem prælibationes ex uino & melle apparatæ, propomata Græcis appellatæ, eò quod ante cibos biberentur, omnes deuitandæ. Atque hoc sanè modo ea quę ad colicorum diætā pertinent, dijudicantur. Colicum remedium ex stœchade, nephriticis commodum. Hoc omnes ueteres interiorum membrorum affectiones curauimus. Datur autem ex ordine diebus XXX. & perfectè ab omnibus affectionibus liberat. Stœchadis drach. XVIII. radicis panacis drach. V. agarici drach. II. cinamomi, myrrhæ, seminis brassicæ syluestris, iridis, mandragoræ, hyoscyami albi seminis, costi, nardi cretici quod phu appellāt, spicæ nardi, piperis, opij, cuiusque drach. XII. (Accipio autem piper longum) mei drach. XVIII. seminis cicutæ drach. XXIIII. dauci drach. VIII. Contusa excipe melle despumato, ac exhibe robustis scrup. II. reliquis, obol. III. febre carentibus, ex uino mulso: febrientibus, ex aqua. Infusum quoque nucis ponticæ magnitudine cum oleo in quo fœnum græcum & ruta cocta sunt, colicorum dolores sedat.

Pharmaca ad colicos. Cap. XXXI

Conuenientissimum ad colicos pharmacū uinum absinthites existit, si prælibatione à balneo aut exercitio opus habent: estque etiā non sitientibus ualde cōmodum, si laxiore ac debiliore apprehendente aluo, cyathi temperati mensura ante aridorum ciborum comestionem accipiatur. Apparatur autem uinū ab-

sinthites, & pro occasione, uirgis recentis & pleni absinthij quindecim numero, per diem ac noctem in fictili uase uini tenuis & adstringẽtis mediocriter uetusti maceratis: mensura autem uini sit sextariorum trium. Decoctum etiã herbæ ipsius, ubi semel tantum ebullierit, pari modo ad uinum quod aliàs pro consuetudine bibunt, admixtũ, utiliter à balneo ac exercitio præbetur. Melius autem est quod ubi otium sit sic præparatur. Selibra absinthij in amphoram uini optimi recentis, quod mustum appellamus, conijcitur, oblinitur, in eaq; permittitur, donec mustum cessauerit feruere: deinde absinthiũ quidem abijcitur: uinum uero reponitur ac inueterascit. Habet autem omnino amphora sextarios octo & quadraginta. Vinum absinthites aluum corroborat potenter, & quicquid lubricum inferne in aluo ac intestinis hæret, citra animaduersionem detergit: bilis generationẽ præpedit: flatusq;, alios quidẽ depellit, alios uero auertit: quodamq; modo spiritum dispensationi præfectum defecat. Aloë etiã optima trium drachmarum pondere deuorata aptissima est, ubi non pro ratione ciborum egestio excrementorum fiat. Quemadmodum autem optima aloë etiã sola sanitati restituere potest: ita uitiosa medicamentaria superfluitate uentrem replet. Intercidentes uero obiter inflationes syluestre cuminum, quod & æthiopicum appellant: cochlearij mensura ex aquę calidæ cyathis duobus aut tribus potatũ dissoluit: aut sison simili modo: aut rutæ ramuli in aqua ipsa feruefacti. Castorium etiam assidue potatum totius affectionis apparatum demolitur, omnibusq; medicamentis præstare repertum est: datur eius drachma una in tribus cyathis optimæ aquæ mulsæ. Lupi autem stercus maxime album ex aqua, aut uino albo & tenui summe colicis auxiliatur, inquit Galenus: non solum in accessionibus & irritationibus, sed tempore etiam interualli. Aut enim perfecte morbum sedat, aut ita præparat, ut ad tempus aliquanto mitius adfligat. Melius autem stercus censetur, quod non in terram delapsum reperimus, uerum in fruticem aut herbam excretum. Ossa quoq; in ipso stercore inueniũtur, quæ ipsius animalis concoctionem effugerunt, quæ si trita bibãtur, magnopere colicis auxiliantur: quare mundioribus hominibus repurgatiora exhibenda sunt cum sale ac modico pipere mixta, aut alio quopiam ad commendationem odoris. Mirum in modum etiã manifeste colicos iuuat, instar amuleti alligatum ilijs ægroti idem lupi stercus: oportet autem filum quo amuletum colligatur ex oue à lupo discerpta sumere, cum stercoreq; ipso in pelle ceruina excepto, ac filo colligato, ilia præcingere. Si uero non suppetet lana ex ouicula à lupo discerpta, ligamẽtum ex ceruina itidem pelle accipere oportet. Corydus item passerculus, qui & corydalus, hoc est galerita, appellatur, simplici iure coctus, assidueq; unà cum iure acceptus, summopere colicis prodest. Vtilitatẽ enim ex eo expertus sum, inquit Galenus. Cæterum passerculis, quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris & cauernis appellant, similis est, qui sanè circa urbium muros uersantur ac degũt: uerum his maior est corydalus ipse: habetq; in capite ueluti cristam siue galeam ex pennis sponte naturæ enatam, & circa uias reperitur hyemis præsertim tempore. Aliud. Talum suillum ustum & tritum, totum ex aqua bibendum præbe. Aliud. Thymi cacumina in aqua ad tertias decoquito, & ad percolatum decoctum mel despumatum adijcito, bibendumq; prębeto. Aliud. Radices uerbenacę rectę tenuiter concisas in aqua ad tertias decoquito, ieiunisq; per quinq; dies bibendum decoctum hoc præbeto: & colicis medeberis. Vtere, est enim experimento cognitum. Aliud. Hoc itidem experimento constat, eoq; ipse liberatus sum. Mentam uiridem aliquandiu decoquito,

coquito, decoctumq́ꝫ bibendum ad dies tres exhibeto, & nunquam dolore adficietur. Cauendum autem ne olla in qua mentam decoquis per tres dies terrã contingat. Remedium uero hoc eiusmodi est, ut præsentẽ opem ferat: estq́ꝫ multo usu cognitum. Lauri etiam teneriora uirgulta arefacta comedenda præbe per tres dies, quibus mentæ decoctum potant. Aliud mirabile. Marrubium in uino mulso decoctum bibendum præbe. Liberabiturq́ꝫ æger à dolore, neq́ꝫ unquam postea incidet in affectionem. Aliud. Rhamni folia uiridia trita in pastillos informa, & exsicca: drachmamq́ꝫ unam inde exhibe febre carentibus, cum uino: febrientibus uero cum hydromelite. Facit & ad uoluulosos, omnemq́ꝫ dolorem flatuosum miro modo. Per ructus enim ac flatus exoluti à malo, sani fiunt. Aliud. Rhamni succum poculi mediocris mensura tantundemq́ꝫ passi cretici misceto: dumq́ꝫ in solium in balneo descendit bibendum præbeto: plurimumq́ꝫ tolerare id iubeto. In frigidæ autem aquæ soliũ nequaquam conscendat. Experimento cognitum est. Ex apparatis uero pharmacis hocce nobis familiare est, inquit Archigenes. Castorium & ammium tenuissime trita duorum cochlearium mensura præbe ex aqua mulsa. Secundum uero locum hoc habet. Castorei drach. III. ammij, seminis apij, fœniculi, cuiusque drach. I. exhibe eo modo quo præcedens. Aliquando autem pro apio panacis radicem adijciens præbeo, assequorq́ꝫ rite quod uolo. Præstabile est & hoc. Anisi, castorij, ęquales partes misceto, indeq́ꝫ drac. I. ex uino mulso exhibeto. Aliud. Gladiolum unà cum radice exsiccatã, contusam, & cribratam cum piperis granis undecim bibendã præbe, diuturno malo hoc medetur. Cæterũ duo efficacissima ex multis omnino coli pharmacis usus approbatione præstantia, inquit Archigenes, unicuiq́ꝫ cõmunicabo. Sagapeni, piperis, galbani, pyrethri, croci, spondylij, myrrhę, cuiusq́ꝫ drach. I. radicis panacis drac. VIII. excipe melle, & ad cerati crassitudinem redige. Vbi uero usus expetat manipulum I. chamæleuces aut chamæpityos in uino optimo, leui, anniculo heminarum quindecim mensura, usque ad tertias decoque. In hemina deinde decocti una, ex pharmaco ad fabæ magnitudinem dissolue: idq́ꝫ semel primo mense bibendũ præbe: secundo deinde mense bis: & tertio ter: atq́ꝫ hoc modo usquequo quinquies exhibueris, secundum menses auctione facta procedes: nisi alui ramenta inde succedant, ea enim leniter detrahere hoc pharmacum consueuit. Alterum uero ad dissoluendas accessiones, ualde efficax existit. Myrrhæ stactæ, opopanacis, succi cyrenaici, croci, pyrethri, galbani, sagapeni, cuiusque drach. VIII. olei picini drach. I. mellis despumati quantum suffecerit, ut ad cerati spissitudinẽ redigatur. Ex hoc pharmaco drachma una, in tribus cyathis passi cretici diluti calidi liquefacta exhibetur. Neq́ꝫ uereor hęc etiam in accessionibus, nisi ex cruditate laboret æger, præbere, atq́ꝫ etiam in interstitijs per aliquas dies ex his affectionem expugnare ualdeq́ꝫ mihi ex sentẽtia res procedit. Theriace porrò Andromachi ex uiperis constans interualli tempore assidue accepta, prohibuit ne facile ab accessionis irritatione rursus impeterentur. Antidotus Zopyrios appellata, præsens auxiliũ in debilibus doloribus existit: facit ad colicos & alui inflationes, & incipientes aquæ inter cutem suffusiones, maxime eã quæ tympanites appellatur: ualet etiã ad iocineris affectiões: prodestq́ꝫ his qui uenenũ hauserũt. Myrrhæ troglodyticæ drac. V. spicæ nardi drach. V. croci drac. IIII. floris iũci odorati drac. IIII. & dimidiã, cassiæ drac. IIII. cinamomi drac. III. thuris drach. I. piperis albi sesquidrachmã, costi drac. I. Excipe melle despumato, ac nucis põticæ magnitudine præbe ex uini mulsi, aut passi ueteris

cyathis duobus, aut ex aqua. Exhibeatur etiam in colica diuturna, habita tamē
prius corporis cura, paulum ante horam cibi sumēdi, ad dies ex ordine quin-
decim: deinde ubi ab eius exhibitione per quinq; dies quieueris, rursus exhibe
ad dies decem: iterumq; post multorum dierum intercapedinem, parum præ-
be, donec ea amplius opus non habeat æger. At qui propria sua efficacia cor-
pus se melius repræsentaturum promittit, tum carne, tum colore, tum sensu, tū
firmitate. Archigenes porrò Zopyrium antidotum sic parare iubet. Spicæ nar
di drach. VI. floris iunci odorati drac. V. myrrhæ drach. V. croci drac. IIII, cassiæ
drach. IIII. cinamomi drach. III. piperis drac. VI. costi obolum, thuris obolum.
Cæterum præter opinionem colicis conueniens antidotus est, quæ pæonia ap
pellatur. In ipsis enim uehemētibus accessionum irritationibus ante somnum
exhibita compescuit dolores, somnumq; dulcem simul produxit, ac morbū dis
soluit. Quidam etiam ipsam cum oleo infundentes scopum attigerunt. Descri-
pta autem habetur in tertiodecimo De theriacis Sermōe huius uidelicet tracta
tus: quare ea ipsa censeo confidenter esse utendum. Aliud ualde bonum oxy
porium, cito penetrans, tum colicis, tum inflatis commodum. Cumini trien
tem, piperis albi, cacuminum thymi, foliorum rutæ, nitri, singulorum unc. I. cō
tere cum aceto, ac redige in pastillos pondere unius aut duarum drachmarum.
Exhibe iuxta cuiusq; uires cum aqua calida. Aliud. Sisonis, cassiæ, foliorū
lauri in umbra exiccatorum, singulorum drach. VIII. petroselini drachm. IIII.
spumæ nitri albæ drach. V. excipe melle, ac utere. Aut cochleare eius sicci ex a-
qua mulsa, in qua ruta decocta est, prębe. Aliud. Cumini sylluestris cochle
aria III. seminis coriandri, fœniculi, anisi, apij, seminis rutæ, cuiusq; cochleare
I. piperis grana IX. uini sextarium I. Hæc tenuissime contrita uino permisce,
& quotidie cyathum unum bibendum cum aquæ cyathis tribus præbe. A po-
tu autem ęger deambulet, & probe concoctionem iuuabit. Poteris & ipsum ui
num calefactum præbere. Aliud Asclepiadæ, quod ab omni affectione peni
tus liberat. Corticis salicis uiridis drac. V. zingiberis drach. IIII. piperis drac.
II. palmas passas III. rutæ uiridis ramulos V. aquæ pluuialis sextarios III. Om-
nia simul ad tertias decoquito, atq; ad horas siue dies tres pro qualibet uice cya
thos duos exhibeto: et post triginta dierum spatium idem rursus facito. quo per
anni spatium unius, triginta & sex potiones contingant. Hoc enim pharmacū
potatum hoc modo totam affectionem aufert. Aliud. Cornu cerui recens
enati adhuc capillis obsiti, tenerrimiq; ac usti, cochlearia maioris modi III. pi-
peris albi grana IX. myrrhæ parum quid, ad commendandum odorem, Conte
re omnia, eisq; cochlearum terrestrium magnarū unà cum testis suis tritarum,
quantum uisum fuerit adijce: omniaq; simul trita, & uino falerno mari mixto
trium cyathorum mensura permixta, & ad mites prunas in uase fictili calefa-
cta, ac sedulo, ne quid in fundo resideat, agitata, præbe bibenda, ita ut nihil reli
qui maneat: atq; id maxime tempore accessionis, et ieiuno adhuc ægro fiat. De
inde uero cibum qui facile conficitur præbe, atq; hoc ex ordine ad dies tres ex-
hibe. His uero qui cochleas sumere nō possunt, reliqua præbe sicca cum uino.

Potio ad colicos, quæ etiā inflatis, & difficulter cōcoquentibus, uolulosisq;
est accōmodata. Absinthij, pulegij, piperis albi, cumini sylluestris, baccarum
lauri decorticatarū, omniū æquales partes exiccatas ac tritas, cochlearij mensu
ra præbe ex aqua calida. Vtereq; eo confidenter. Aliud colicum remedium
per experiētiam receptū. Baccas lauri IX. piperis grana VII. opopanaca ma
gnitudine ciceris. cōijce in aquę cyathos III. totūq; simul feruefactū bibendum
præbe,

præbe, quiescatq́ inde æger, & perfecte sanitati restituetur. Oportet autem, inquit Galenus, ad uiros masculi, ad fœminas muliebris sexus herinacei internã membranã accipere, exiccareq́ ac contundere: eiusq́ partes tres prædictis ammiscere. Aliud, ad colicos præclarũ. Colocynthida maximam non solum ferro perforatam, sed & semine eiecto euacuatã, ita tamen ut id quod instar tomẽti in ea est relinquas, uino ueteri dulci quantũ eius capere potest exple, eaq́ per noctẽ integrã repone: mane uero uinũ ipsum per panniculũ diligenter exprime, ac percola, ut nihil ex medulla eius in ipso potu residuũ maneat: uinũq́ ipsum calefactum bibendum præbe, quo facto æger deambulet & liberabitur.

De antidotis dolorem leuantibus, infusisq́ colicis accommodatis: Galeni. Cap. XXXII

Pharmacis dolorem leuantibus, medici uti consueuerunt, ubi magnus adest dolor, aut uigiliæ, aut ne ob uiolentam tussim lancinentur ægri, uelut in sanguinis reiectatioe, & destillationibus à capite cõtingere solet. Verũ in illis mediocria exhibere solemus: quales sunt ex seminibus constantes tussi accõmodatæ facultates, quæ & ipsæ omnino aliquid ex soporẽ inducentibus pharmacis admixtum habent: uerum modicum id est inter multa adeo semina, quæ & boni odoris sunt, tenuiumq́ partium, & urinam cient: cuminum dico, daucumq́ & anisum, & quæ his similia existunt. Cæterum quæ ad colicos apparantur pharmaca dolorẽ leuantia eiusdẽ quidem generis cum illis sunt, uerum longe maiori facultate prædita, atq́ id ob magnitudinẽ in eis doloris. Opium igitur fortissimum est stupefactiuum: ammiscere autem ei oportet, ea quæ aut dolorosam affectionem concoquere possunt, aut humores ab ipso factos discutere, aut secare & attenuare, aut secundum totam ipsorum substantiam permutare. Scopus enim nobis in his est, primũ quidem ut sensum stupidum reddamus, deinde ut nihil in posterum ex stupefactiuo pharmaco relinquamus, quod mẽbro nocumẽtum inferre possit. Amplius autem ut, quod maximum est, affectioni opitulemur. Ad hæc itaq́ respectu habito, uidetur mihi debito modo & iuxta rationem propositum componere pharmacum: ex hyoscyami quidẽ et opij permixtione, quicunq́ altiorẽ somnum ac soporẽ, sensitiuæq́ facultatis stuporẽ inducere uelit: quo uero citius digeratur, omneq́ profunditatem affectorũ corporũ penetret, calefacientia ammiscere oportet, piper uidelicet ac euphorbium & pyrethrũ, quæ nociuos humores discutere possunt, & repurgare uiscosos, secareq́ crassos: & flatus uentosos attenuare, concoquereq́ & euacuare. Neq́ uero parum concoctoriæ facultatis frigidorum præsertim humorũ in indica nardo existit: quemadmodum autem ex aromaticis nardum coniecit Philo, sic & hi qui ei successerunt, alij aliud adiecerunt: florem iunci odorati, cassiam, amomum, ac costum. Quemadmodum aũt rursus crocum conijcit Philo concoctorium pharmacũ ad humorẽ & affectionẽ cruda: ita alij myrrhamq́ & castoriũ ammiscuerunt: plurimiq́ ex ipsis, neque id male, etiam familiaria nobis semina, apij uidelicet & cumini, anisiq́, ac dauci, & petroselini, & quæcunque eius generis existunt, adiecerunt, quo uidelicet amarorum pharmacorum iniucunditatem lenirent, ad digestionemq́ & urinæ expulsionem totum pharmacum impellerent atque inhortarentur. Si uero uaporum aut humorum crassitudinẽ attenuare oporteat, et hoc ipsum per ea contingit. Prima itaq́, ut apparet, ex omnibus uetustioribus præclara Philonis antidotus existit, de qua ipse hęc scribit. Philonis antidotus. Philonis Tharsensis medici magnum mortalibus inuentum ad multarum affectionum dolores, siue colum quis doleat se-

mel datum,siue iecur,siue etiam urinæ difficultas,aut calcularis morbus,aut orthopnœa,aut tabes infestet. Sanat & conuulsionem & pleuritidem, ac sanguinis reiectationem,aduersusq; mortem se opponit,omnes uiscerum dolores sedat,tussimq; & suffocationem,singultumq; & destillationem. Hanc etiam Andromachus in suos commentarios retulit,hoc modo de ea scribens. Colica antidotus admirabilis,qua utor & ad uolulosos,& ad eos qui stercora per uomitum reijciunt in maximis doloribus: datur magnitudine fabæ ex cyathis tribus aut quatuor aquæ frigidæ. Compositio autem hoc modo habet. Piperis albi drach. XL. opij drach. XX. croci drach. X. seminis hyoscyami albi drach. XL. spicæ nardi, euphorbij, pyrethri, cuiusque drach. II. excipe melle cocto,ac utere.

Alia antidotus colica, Nicostrati Isotheos appellata, duobus talentis empta, faciẽs ad stomachicos qui cibũ continere non possunt, oculorũ affectiones, & magnas uexationes,& dolores uuluæ, ex hydromelite in quo ruta sit incocta. Croci sesquidrachmam,myrrhæ drach. II. spicæ nardi drac. II. costi, piperis albi, piperis longi, galbani, cuiusq; drach. I. cinamomi, succi mandragoræ, castorij, cuiusq; drach. II. seminis dauci sesquidrachmam, alij drachm. III. & dimidiam eius conijciunt, opobalsami drachm. IIII. sagapeni drachm. II. cassiæ drachm. IIII. excipe melle despumato, & fabæ magnitudine præbe.

Quæ colicis infundantur, & per anum subdantur. Cap. XXXIII

Huius generis sunt etiam, quæ sedi applicantur, quæq; ad leuandum dolorem per anum, tum subduntur, tum infunduntur. Opium itaq; ex genere eorũ est, quæ fortiter sensum stupidum reddunt, ac somnum soporiferum inducunt. Atq; hec facit tum per se solũ, tum cum pari castorio in sapa aut oleo rutaceo imbutum, tomentóque exceptum, & ano inditum. Miscere enim hæc pharmaca oportet quopiam uires ipsius opij mitigante, nocumentumq; quod inde membris infertur impediente, ampliusq; affectionem iuuante. Aliud, quod subditur colicis, ad dolorem leuãdum. Castorij, croci, opij, myrrhæ, styracis, æquales partes in collyria longa redige cum aqua, & utere. Infusum ad colicos mirabile. Cedriæ quadrantem, picis liquidæ semissem, castorij sesquiunciã, opij sesquiunciam, piperis grana LX. unito cum digito medio, uel eo qui index appellatur, usq; ad primam flexuram uncto, & simul cum olei rutacei cyatho I. in quinato, ammixtaq; butyri unc. I. terebinthinæ sesquiuncia, tepefactum per fistulam ampliorem infundito: subsidet enim & dehiscit, ac ab unione discedit.

Aliud infusum, quod ante somnum acceptum, somnum conciliat, dolorem lenit, concoctionemq; probe iuuat: Succi absinthij drachm. IIII. opij drach. IIII. aloës drach. XII. picis liquidæ unc. I. cedriæ unc. I. myrrhæ unciam unam, centaureæ drach. IIII. castorij drach. X. costi drachm. VI. masticheS unc. I. foliorum rutæ unciam unam, styracis unc. I. mellis & terebinthinæ liquidæ quantum ad coactionem sufficit, quo ad mellis crassitudinem redigatur. Vsu uero expetente ex pharmaco hoc drachmas plus minus quatuor, iuxta ægri uires ac ætatem, in diplomate cum oleo cyprino, gleucino, anethino, telino, in quibus cuminum contusum coctum est dissolue, modicumque butyrum ammisce. Et ubi aluum per clysterem stercoris eductiuum prius euacuaueris, deindeq; laueris, & cibum exhibueris: ac caput ex anethino aut omphacino illeueris, ante somnum infunde. Vtere. experimento enim constat. Aliud, quod inferne infunditur, quo ego usus magnũ nomen assequutus sum. Castorij drac. IIII. croci sextantẽ, alij tamen drac. II. tantũ habẽt, opij trientẽ, myrrhæ drachm.

drach. IIII. succi rutæ drach. II. nitri rubri drach. II. quidam uero pro nitro spicã nardi scribunt, excipe melle despumato cocto. Vsus uero tempore nucis auellanæ paruæ magnitudine, aut fabæ tantum accipe, ac in uini mensura unà dissolue, affusaq́ olei rutacei mensura una, ut uidelicet duæ mensuræ sint in totũ: permisce, ac præloto ægro, ante somnum infunde. Cæterum præscriptas ad dolorem leuandum antidotos & infusiones uitare oportet, ne in nimis assiduum usum conuertamus: sedant enim cõfestim dolores, caussas uero intus reseruãt: & aut paulo post animi deliquium inferunt, & mortem, aut diuturnas & indissolubiles affectiones reddunt. Aliud infusum mirabile. Butyri quincuncem, adipis anserini, adipis gallinacei, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, cuiusq́ sextantem, adipis ursini unc. I. cumini, foliorum rutæ, castorij, cuiusq́ quadrantem, euphorbij recẽtis drach. VI. opobalsami septuncem, nardi celticæ trientẽ, unguẽti nardini lib. II. olei rutacei sextarios IIII. Vtere hoc ipso in uehementibus doloribus: euacuatione tamen prius per clysterem facta, & post horæ spatium mensuram unam mediocris poculi tepefactam infunde, quiescereq́ iube, ac aliquandiu pharmacum retinere: atque ita diuinam eius uidebis facultatem.

Aliud infusum, quod etiam caussas euacuat, ac dolorem leuat, facit & ad diuturnam renum affectionem, & ad calculosos, eosq́ qui inuoluntariè urinã eijciunt: Allij capita magna tria, rutę uiridis manipulares fasciculos duos, olei dulcis lib. IIII. Allia decorticato, & cum ruta ac oleo donec torrefiãt coquito, atq́ id ad prunas fumũ non emittentes facito, ac deinde percolato, ad oleũq́ butyri lib. I. affundito, picis liquidæ sextarij italici quartam partem, cedriæ tantundem: unito, ac in uitreo uase recondito. Vsu autem expetente, sextantem inde, aut minus iuxta ægri uires accipito, oleoq́ & uino pari mensura acceptis, ita ut totum hemina una fiat, cõmisceto, tepefactumq́ infundito. Aliud infusum. Olei cyprini lib. V. castorij sexuncem, antidoti regiæ quæ etiam tetrapharmacum appellatur, sexuncem: emplastri ex succis sexuncem, terebinthinę sexuncem, butyri sexuncem, baccas lauri centum & unam, baccas allij magnas quinquaginta unam, cumini lati unciam unam, rutæ manipulum unum. Baccas lauri & allia mundato: latum uero cuminum & rutam in pila tundito, & in hemina una uini ueteris dulcis macerato. Sequenti uero die affuso oleo & butyro, in diplomate decoquito, percolato, ac reliqua ammisceto, pariterq́ castorium cum oleo tritum. Vtitor. Vbi uero usus postulauerit, pharmaci huius sextantem accipito, & adipis anserini liquefacti itidem sextantem ammisceto, tepefactumq́ inijcito. Infusum colicum admirandum. Fœni gręci ac lini seminis æquales partes, quantum satis uidebitur accipito, & in aqua præmaceratà decoquito, atq́ ubi succus inde prodierit, quantum ad usum satis uidebitur percolato, ac in eo ipso quod percolaueris lanas succidas eluito, expressis que lanis, ad aquam salem & oleum moderate adijcito, simul que unito, ac tepefacta infundito.

Cataplasma colicum: ex libris Seueri. Cap. XXXIIII

Farinæ cicerum nigrorum, seminis brassicæ, farinæ fœni græci, singulorum æquales partes decoque cum melle, oleoq́ cyprino, modico uino affuso. Est & alterum admirabile remedium, cuius efficaciam experimentum ipsum approbauit. Accipit autem fœni græci partes II. baccarum lauri contusarum, mastiches chiæ, & terebinthinæ, singulorũ partem unam. Coquitur cum uino & melle. Epithema colicis, inflatis. Silphium plurimũ cerato cyprino excipe, & impone. Ego uero, inquit Archigenes, etiã castorij paululũ admisceo,

efficaciusq; redditur ad ſtomachi præſertim inflationes. Aliud epithema ad colicos, inflatos, coxendicum dolores, pleuriticos, ac ſtomachicos, & diuturnũ uomitum cibi: attrahit etiam, ac duritias emollit. Ceræ, picis, reſinę pinus, adipis taurini, baccarum lauri: ſingulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani quadrantem, piperis ſeſquiunciam. Aliqui etiam canchryos quadrantem, ammij q; tantundem conijciunt. Aliud. Ceræ libras II. celtici nardi, floris iunci odorati, caſſiæ, cyperi, cuiuſq; ſextantem, colophoniæ libras II. terebinthinæ ſeſquilibram, thuris, pyrethri, cuiuſq; ſeſquunciam, euphorbij unc. I. coſti drach. XXX. unguenti irini quãtum ſuffecerit. Arida in uino rigata ac exſiccata contundito & cribrato, atq; ita liquefactis inſpergito. Ad finem etiã opobalſami ſextantem aut quadrantem ammiſceto. Facit quæcũq; etiam polyarchion: maxime tamen inflatis conducit. Vtendum quoq; ad colicos paulo mox ſubſcripto polyarchio appellato, atq; eo quod ex baccis lauri cõſtat, quod ad hydropicos deſcribetur, & ſi qua his ſimilia exiſtunt. Propriè autem colicis conuenit, inflammatisq; & inflatis, quod in epiſtolis Archigenis refertur, ex ſeminibus conſtans. Ceræ drachmas centum, terebinthinæ dra. L. ammoniaci thymiamatis drach. L. opopanacis, iridis illyricæ, aniſi, meliloti, nitri, adipis taurini, fœni græci, ſeminis apij, cuiuſq; drach. XXV. mellis ſexuncem, aceti cyathos duos. Arida contundito & cribrato, ammoniacum autem in aceto mulſo per noctem unam maceratum reponito, poſtera die liqueſcibilia feruefacito, in mortarioq; cum piſtillo tuſa commiſceto. Hoc epithema hoc modo purum citra aliarum rerum admixtionem impoſitum, cutem exaſperat, eisq; qui uitioſis humoribus amplius abundant ſerpiginoſum pruritum excitat: quare in his qui teneriores carnes habent, ex cerato roſaceo quantum tibi ſatis uidebitur pro curandi corporis ratione, ammiſceto. Dropax etiam aſſiduè ſuper omnem uentris amplitudinem inijciatur, atq; etiam ſuper dorſum. Componatur autem is ex pice & reſina, modica cera, ſulphure, bitumine, mãna, nitro, adarce. Intenditur autem uſus eius ſi calidiori & non pinguefactæ cuticulę admoueatur, atq; etiam inter exercitia incumbere ſinatur. Aliquando etiam balneum ſuſcipiatur, ex nitro aſſato toto corpore large conſperſo. Huiuſmodi enim dropacis uſus uiolẽtius adfectionẽ deſtruit, ſicut & ſinapiſmus & thapſię uſus multis qui antea exquiſita diæta ſunt uſi, & per aluũ, ſiquidẽ adſtricta fuerit, ſunt euacuati, affectionem omnem excidit. Porrò dropacum & ſinapiſmorum apparatus in tertio Sermone ſunt deſcripti. Aliud, Archigenis, uile quidem, uerum ob efficacem ipſius lenitatem in precio habendum. Picis liquidæ libras II. ceræ ſexuncem, ſulphuris uiui, nitri, aluminis ſciſſilis, cuiuſq; quadrantem. Ad picem liquidam pręcoctam uſquequo non amplius inquinet manus, ceram inijcito, qua liquefacta ab igne tollito, aridaq; tenuiſſime trita inſpergito, unito, emollito, ac utitor. Flatus inferne educit, cutem uellicando iuncunde afficit, ac per omnia colicis auxiliatur. Prodeſt etiam coxendicum doloribus, & articulis refrigeratis, lieniq; indurato. Epithema ex baccis lauri, ad colicos. Ceræ, colophoniæ, picis ſiccæ, ſpumæ nitri albi, ammoniaci, cuiuſq; dextantem, baccarum lauri decorticatarum ſeſquilibram, piperis ſextantem & unciæ dimidium, ammij, canchryos, iridis, cuiuſque ſeſquiunciam, galbani ſeſquiunciam, unguenti irini libram unam. Quod ſi canchrys non adſit, pyrethrum cõijce, & liquefacta cum ſiccis permiſce. Hoc etiam approbat Oribaſius. Polyarchion, quod in Alexandria præparatur. Caſſiæ, amomi, roſarum, cyperi, cardamomi, ſpicæ nardi, nardi celticæ, folij, iridis, œnanthes, compoſi

compositionis hedychroi, mastiches, croci, meliloti, succi absinthij, ammoniaci thymiamatis, aloës, bdellij, myrrhæ, cuiusque unc. I. xylocinamomi, piperis cõmunis, helenij, styracis, cypheos, thuris, cuiusq; sesquiunciã. Succos cum aridis committito, ammisceto'q; xylobalsami scrup. XII. floris iunci odorati scrupulos XII. terebinthinæ sexuncẽ, unguenti nardini bessem, rosacei lib. I. hederæ unc. XVI. opobalsami sextantẽ. Succulenta uino diluta terito. Polyarchion, quod dialemma, id est intermissio, appellatur: quod ipsum & in Alexandria præparatur. Castorij unc. I. piperis longi sesquiunciam, myrrhæ, opobalsami, hedychroi, foliorũ malabathri, cassię, radicis panacis, spicę nardi, cuiusq; quadrantẽ, costi sextantẽ, amomi sextantem, cinamomi sesquiunciã, aut pro eo cassię quadrantẽ, floris iunci odorati trientẽ, croci sextantẽ, cyperi, cardamomi, iridis, aristolochiæ lõgæ, aristolochiæ rotundæ cuiusq; sextãtem, pyretrhi trientẽ, ammoniaci thymiamatis quadrãtem, aloës quadrantem, ceræ lib. IIII. terebinthinæ lib. IIII. resinæ trientem, unguenti nardini lib. III. quidam etiam styracis sextantem addunt. uini uero quantum omnino sufficit. Polyarchion multo experimento cognitum, quo confidenter ad omnes diuturnos frigidiores, præsertim circa uiscera morbos utaris: ego sanè eius usu semper clarus euasi. Styracis pinguis dextantem, foliorum malabathri sextantem unciam'que dimidiam, malorum cotoneorum repurgatorum uncias XV. masuaphij uncias duas & dimidiam, spicæ nardi, croci, cuiusq; sextantem dimidiam'q; unciam, micarũ purarum dextãtem, cypheos dextantem, œnãthes quincuncem, carpobalsami sesquunciam, comæ absinthij unc. II. & dimidiam, mastiches unc. II. & dimidiam, careophylli unc. I. scrupulos VI. ammoniaci thymiamatis unc. XX. colophoniæ unc. XVI. opobalsami unc. XII. & dimidiam, olei gleucini deuncem, nardini dextantem, melini unc. XX. propolis dextantem, rosacei sextantem unciam'q; dimidiam, mellis cochlearia uiginti, terebinthinæ chiæ unc. XX. ceræ unc. XV. uini spathitæ quantum sufficit ad reliqua cum eo conterenda, & ad rigandas micas. Arida quidem omnia contundito & cribrato, mala uero cotonea concisa cum uino spathite coquito, ac per se terito, deinde ammoniacũ & mastichen cum uino conterito. Styracem uero cum opobalsamo in altero mortario dissoluito, atq; omnia trita ac dissoluta simul unito, liquefactis'q; quę liquefieri possunt, & ab igne ablatis arida infarcito, ac donec refrigerentur agitato: deinde'q; ad ea quę in mortario trita sunt adijcito, ac unito, adiecto etiam simul melle. post uero emollito ac optime subacto, tanquam ualde probato utitor.

Aliud epithema præter opinionem efficax ad omnes præcordiorum uetustissimas etiam affectiones, præsertim in stomacho ac uentre. Quibusdam etiã quibus aqua inter cutem iam suffundi incepit, profuit. Duritias enim in stomacho unice dissoluit, supra hoc quod uisceribus robur & firmitatem addit.

Compositio hoc modo habet. Resinæ pinus libras XX. ceræ libras quinq;, terebinthinæ deunces duas, olei lentiscini uncias XVI. gleucini uncias XVI. thuris quincuncem, ladani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, nardi celticæ, succi absinthij, mastiches, bdellij, cassiæ, cuiusque quincuncem, cardamomi, floris iunci odorati, iridis, balaustiorum, singulorum trientem, carpobalsami quadrantem, careophylli quadrantem, herbæ sabinæ quadrantem, stactæ albæ quadrantem, piperis sextantem, suffimentorum subscriptorum libras IIII. œnantharij quantum sufficit. Suffimentorum uero quæ ad huius epithematis compositionem conijciuntur, apparatus hic est. Liliorum alborum depuratorum lib. II. styracis pinguis libras duas & dimidiam, folij libr. I. careophylli

phylli trientem, costi trientem, spicæ nardi trientem, mastiches quincuncem, amomi sexuncem, onychum aromaticorum ustorum & extinctorum, opobalsami, singulorum bessem, carpobalsami sexuncem. Apparato ac redigito in pastillos, eisq; ad præscriptam compositionem utaris.

Quomodo aluum fluxione laborantem curare oporteat: ex libris Philumeni. Cap. XXXV

Aluus tum in febribus, tum citra febres, fluxione laborat, maiori uero difficultate eorum qui febricitant cura perficitur, coniecturaq; exquisitiore opus habet. In principio enim aliena à natura salubriter euacuare consueuit, ipsa uidelicet natura undiquaque ad superfluum & incommodum reijciendum cogẽte, quemadmodum in febrilibus morbis frequenter fieri uidemus. Conuenit itaque rebus sic stantibus, aut usquequo natura omnem curam suam impenderit expectare, aut ipsius etiam motus adiuuare. Etenim obluctari & excretionis cohibitionem moliri, maiorem morbum facit: siquidem quæ cohibentur sursum perlata dolores capitis, aut phrenitidas, aut lethargos, aut parotidas inferunt planè perniciosos. Quare in principio ea quæ in corporis commoditatem utiliter excernũtur, minime inhibere oportet. Postquam uero iam diutius perseuerauerint fluxiones, non solum superflua euacuantes, uerum habitum ueluti colliquantes, uiresq; consumentes: tunc sanè resistere eis oportet, tũ per ea quæ per os sumuntur, tum quæ per annum infunduntur, atq; ea quæ forinsecus imponuntur. Si itaq; biliosa pura recrementa prodierint, in magis salubria permutare ipsa oportet, non tamen per cohibitionẽ eos curare. Biliosum enim tum in uentre, tum in ieiuno intestino aggregatum, atq; post coaceruationem retentum maximopere lædet: nam & stomachum subuertit, & uisceribus inflãmationes infert, & sitim accendit, & febres instaurat, omnesq; prædictas affectiones in capite efficit, atq; in totum grauiorem affectionem reddit. Lac igitur in tali incommoditate bubulum aut caprinum tepidum, recẽs mulctum ac potatum auxiliatur, aut ad ignem decoctum, assidueq; agitatum, donec ad tertias sit reductum: quod ipsum & per fluuiales silices, ferriq; laminas igni candefactas ac in lacte extinctas fieri potest. Cęterum in decoquendo superstantem cõcretionem siue spumam mystro aut pinna auferre oportet. Hoc enim nullum compendiosius remedium ad fluxiones biliosas reperire possis. Quandoquidem autem febricitantibus lac ipsum in nidorem aut etiã acorem conuerti consueuit, maiusq; nocumentum quàm commoditatem inferre: tunc sanè in præsens ipsum exhibere uitabimus: aquæ uero quarta parte ad lac ipsum affusa, decoctionem faciemus donec dimidium totius consumatur, atq; hoc modo exhibebimus. Et hæc quidem ab biliosas fluxiones sufficiant: ad alias uero ubi sufficiens iam euacuatio sit facta, fluxioq; ipsa adhuc perseueret, irrigationes adhibeantur ex oleo omphacino, aut rosaceo, aut melino cum uino: efficacius autẽ his myrteum est, si uehemẽtiori indigeat adstrictione, tertia aut quarta uini parte ei admixta. Quod si robustiora corpora contingant, gallæ, malicorium, cupressi pilulæ, in ipsa irrigatione incoquantur. Cuminum etiam tritum lanæ cõuolutæ infarciatur, & apij similiter semen pari pondere: urinã enim irritat, fluxionesq; ad intestina eò diuertit. Cæterum & sedes ipsa ex decocto quopiam prædictorum adstringentium foueatur. Perseuerante autem adhuc fluxione, etiam cataplasmatis ex palmis & acacia & alumine erit utendum: ceratis item ex oleo myrteo apparatis. Conueniunt quoque emplastra ex eadem materia apparata. Parabile uero & efficax hocce est. Mora præ immaturitate acer-

acerbiora,& albicantia, septem accipe, probeq́ contere: deinde ceratum ex oleo omphacino apparatum, ita ut ceræ in eo uncia sit, olei uero sextans, adijce, uni, & utere. Idem faciunt cruda mora exsiccata cum ouo trita ac illita. Porrò inueteratæ iam affectioni epithema ex œnanthe conuenit: & ex micis emplastrum in stomachicis descriptum, quod spumam argenti & cerusam admixtam habet: item reliqua quę in sermone de cœliaca affectione describentur. In potu uerò accepta uentris fluxus, post sufficiẽtem inutilium euacuationem, sanant: capilli ueneris decoctum, paliuri folia, uinacei uuę triti, spica nardi, spinæ albæ radix, quin & cœliacis & stomachicis eadem opitulantur. Mora etiam immatura & adhuc acerba ad solem pluribus diebus desiccata, deinde trita & reposita, usuq́ expetente bibita, magnum pharmacum alui restrictiuum fiunt, ut ad diuturnas etiam cœliacas affectiones cõmode exhibeantur, aliasq́ omnes quę fluidæ existunt, atq́ etiam dysenterias. Contunduntur quoq́ & obsonijs admiscentur, quemadmodum rhus culinarius cõsueuit. Magis tamen aluũ cohibent rubi mora inmatura & acerba eodẽ modo exiccata, & in potu exhibita. Illitione autem optima ad fluidam aluum eiusmodi utaris. Acaciæ, mastiches, œnanthes, cuiusq́ æquales partes accipe, ac unũquodq́ per se cõtere, deindeq́ permisce, ac sicca adserua. Necessitate uero exigente ouo subacta aluo illinito, fasciculumq́ lanæ purpureæ imponito & obligato. Malo uero adhuc perdurante, etiam dorsum inde illinito.

Cura eorum qui ex debilitate alui fluxione laborant: ex libris Galeni. Cap. XXXVI

Vnum quodq́ membrum propria actione perfungitur, quum temperamentum suum iuxta naturam adseruat. Seruabitur autem temperamentum, si refrigeremus ubi ad caliditatem fuerit diuersum: contraq́, calefaciamus refrigeratum: humectemus uero exsiccatum, & rursus desiccemus humectũ. Iuxtaq́ eandem proportionem etiam tractemus eos, qui ex harum intemperierũ complexu & coniugatione afficiuntur. Oportet enim semper excessui contrarium opponere, usquequo ad moderationem, & in id quod iuxta naturam habet, membrum ipsum reducatur. Ratione igitur edoctus sum etiam octo differentias curationis imbecilli uentris esse. Calidæ intemperiei cura. Vidisti namq́ & tu ipse aliquos quidem per diem unam, quosdam autem ampliori spatio, frigidæ potu curatos: quorum aliquibus non solum recentem frigidam fontanam exhibui, sed etiam coctam & postea niue adobrutam & refrigeratam. Edulia etiam hoc modo refrigerata eos accipere, uidisti me concedentem: maxime si à plurima caliditate uexarentur. Dedi autem & lactis spumam similiter refrigeratam, & frigida iuxta ipsorum uires poma eodem modo refrigerata: ptisanam quoq́ citra salis aut alterius rei admixtionem probe coctam, aliaq́ eius generis infinita: unicum scopum refrigerandi propositum habens. Prohibui autem ne absinthium aut aliqua adstringentia contingerent. Frigidæ intemperiei cura. Alios autem ex frigida intemperie laborantes, similiter ab adstringentium usu prohibui, omnibus uero modis calefeci: uino ueteri facultatis plurimum calidæ exhibito: itemq́ cibis calefacientibus cum pipere. Humidæ intemperiei curatio. Quibusdam uero humidam uentris intẽperiem habentibus, medicationis scopum in exsiccando feci, dediq́ eis edulia ex natura sicca: carnes probe assatas, & paucum potum: omniumq́ adstringẽtium usus his conuenientissimus existit, in quibus enim humiditas multa ac uelut mador circa affectum membrum adest, citra tamen humorum uitiationẽ,

ita ut quantitatis tantum excessu adfligant, ac ueluti perstillãtem ipsum uentrẽ
reddant: in his commodissimus existit ciborum ac potuum, itemq; pharmaco-
rum adstringentium usus: exoluto nimirum ac languido tunc facto ægroto
membro. Cura uentris ob siccitatem immodice fluidi. Alium autem siccis-
simum iam factum, ut tabidis similimã figuram haberet, in cõtrarium omnino
habitum deductum curaui. Huic quum in principio exigua intemperie uexa-
retur, à siccitate uidelicet humectatione indigente, medici qui eum curandum
susceperant, absinthium bibendum dederunt: malaq; cotonea, ac similia in ci-
bo, extrinsecusq; similiter adstringentia adhibuerunt, atq; hoc modo totum ari-
dum hominem reddiderunt. Hunc ipsum nos curauimus uniuerso corpore ei-
us omnibus modis humectato. Qualis aũt est senectus in sanis, talis est sicca in-
temperies in ægris: ut etiam incurabilis existat, ubi perfectè compleatur. Perfe-
ctum autem complementum in hoc est, si solida substantia similarium corporũ
aridior fiat. Est autem & altera quædam siccitas eorum corporum, quæ ex sub-
stantia humore compacta constant, uelut est caro & pinguedo. Alia etiam ter-
tia siccitas est, quũ humiditas ex qua membra connutriuntur est deperdita. Cir-
cunfunditur autem ea ipsa humiditas circa omnes animãtis partes, instar roris
in ipsis dispersa, quam impossibile est ipsis membris apponere citra nutrimen-
tum: quare difficilima omnium huius affectionis cura existit. Alia autem sicci-
tas est, quæ circa paruas arterias ac uenas cuiq; membro proprias consistit: hæc
ipsa ob sanguinis penuriam contingit. Omnes uero has siccitatis species extre-
me offendunt austerorum ciborum ac potuum pharmacorumq; exhibitiones.
Cõsumunt enim etiã si quid in ipsis innati ac insiti humoris relinquatur, par-
tim quidem exhaurientes, partim uero exprimentes per meatus in interiorem
latitudinem alui, partim etiam ad alia membra depellentes. Curare igitur has
siccitates conuenit, tum conclusos meatus laxando, tum quod ad circũiacentes
partes depulsum est attrahendo, per humectantemq; cibum unumquodq; simi-
lare membrum propria humiditate replendo: quemadmodum nos arefactum
penitus à medicis hominem curauimus. Balneũ itaq; temperatissimum his con-
uenit: ita ut æger aliquandiu in temperata aqua moretur. Præstat autem prope
exteriores balnei fores calidæ solium locari: neq; enim aëre omnino ad ipsos in-
digemus. Oportet etiam gestando ipsum in balneũ inducere, atq; inde educe-
re. Deinde ex oleo antequàm induatur inungere. A balneo uero statim lac asi-
ninum recens mulctum exhibendum, asina in domum in qua decumbit æger
deducta: paucissimo enim tempore in ambiente aëre lac ipsum morari opor-
tet. Parum etiam mellis optimi tepidi lacti ammiscendũ, atq; ita usq; ad secun-
dum balneum quiescendũ. Postea uero mediocriter & accurate fricatũ, secun-
do lauabimus diligẽti coniectura, tum ex ructib. tum ex uentris tumore facta,
an exhibitus cibus sit rite confectus: modicum uero tempus à primo balneo us-
que ad secundum intercedat, horarum IIII. aut V. puto, maxime si tertiò etiã ip-
sum lauare uelis: id si non uelis, non refert etiam plurium. Lauabis aũt tertiò si
adsuetus sit balneis plurimis uti: & hoc sanè minime negligamus, quo à singu-
lis balneis priusquàm induatur, oleo eũ inungamus. Cęterũ si lactis usu delecte-
tur, etiam à secũdo balneo ipsum propinabimus: si uero non, ptisanã probe de-
coctam, aut halicam instar ptisanæ dococtã dabimus, indeq; statim rursus quie-
scere iussum, postea ad tertiũ balneum ducemus: aut cõtrà, ad cœnam si lauare
non uelit. Panis ei præparetur clibanites, purus, recens, probe assatus, fermen-
tum & salem mediocriter admixta habens. Pro obsonio sit piscium quispiã pe-
trosis

petrosis aquis degentiũ, aut asellus ex iure albo. Atqui & alæ & testiculi gallinaceorum lacte nutritorũ conueniunt: perdices item ac passeres montani ac molles carnes habentes. Verũ quæ in palustribus ac fluminibus degunt uitãda: omniaq; duras habẽtia carnes, et graueolentia, pinguiaq; & fibris referta: et ut summatim dicam, caput cibi sit ut bene nutriat, & facile concoquatur, minimeq; uiscosus sit, neq; superfluitatib. abũdet. In potu sumat uinum albũ colore, tenueq; substantia, & modice omnino adstringens, purũq; & parum aquæ ferens, quo nomine accipi uolo, id quod quũ temperatur modicã omnino aquæ admixtionem perferre potest. Scopus autem quantatis potus in hoc sit propositus, ut nũquàm uentriculo innatet, neq; fluctuationis aliquem sensum faciat. In cibis uero spectetur, ut quantum possibile sit, uentrem non grauent, celeriter concoquantur, et inflationem non pariant. Atq; hoc sanè modo maxima corporis siccitas curatur. Quũ uero mediocris siccitas existit, utpote quũ uires non extremè sunt collapsæ, pleniorem diætã sufficere expedit. Proponatur aũt siccitas similis quidem prędictę cum qua tamen frigiditas sit coniugata, intantum igitur prædictis ex calefacientium sylua miscebimus, quantũ membra fuerint refrigerata. Ponatur autem primũ mediocriter ipsa esse refrigerata, apponemus itaq; paulo antè dictis, in lactis quidẽ usu plus mellis: in uini uero usu, idẽ quidem genere dabimus, minus autẽ priore aquosum, et plurium annorum. Cæterum et edulia omnia calidiora exhibenda, nõ solum ex naturali temperatura, sed à recenti etiam qualitate. Ex unguento etiam nardino assidue uẽtrem inungemus ut nunquam aridus fiat: si uero nardinum non adsit, mastichino erit utendum. Sed et ipsam mastichen cum nardino unguento terere licebit, lanamq; purpuream ex eis imbutã uentri adhibere. Si uero frigiditas multa intẽperiei siccę copuletur, ut coget ferè ad uberius calefaciendum, primum quidem affectionem grauissimam esse scito, & quę difficulter corrigi potest, multaq; diligentia opus habet. Vbi uero ijsdẽ usi fuerimus, quæ ad mediocrem frigiditatem sunt descripta, speramus sanè quanquam longiori temporis tractu nos affectionem sanaturos: ita tamen ut à uehementer calefacientibus abstineamus. Demus autem amplius quiddã ex melle despumato unà cũ lacte, atq; etiã ipsum per se amplio ri modo: itemq; decoctum ac in pastillos redactum. Vinum uero uetustius eis eligendum. Optimum autẽ pharmacum in omnibus his quo frequenter picatores utuntur, existit. Eo itaq; uniuersum uẽtrem illinire oportet, atq; mox prius quàm refrigescat auellere: uerum hoc non sæpe in die, quorundam more, facere oportet: Discutit enim hoc modo, non uero bono sanguine membrum ipsum replet: nos autem non discutiendi gratia, sed ob sanguinem bonum ex uicinis partibus attrahendum, eius usum approbamus. Auxiliatur etiã omnibus his puellus carnosus dormientibus acclinatus, ita ut superiorem uentrem semper contingat. Quod si ex ordine multæ siccitati caliditas non ualde multa misceatur: in hac primam uictus rationem seruabimus: ita ut mel prorsum nõ gustent: uinum uero minime uetus accipiant, quod sit album et tenue, & ętate annum non excedat. Edulia etiam tepida exhibebimus quę lactosa, hoc est lactei temporis appellantur, si hyems adsit: in æstate uero, uelut aquæ fontanæ conueniũt edulia, quę nõ summè frigidæ sunt. Ventrẽ quoq; omphacino aut melino oleo illinemus. Si uero maior caliditas adsit, etiã dilutiorem uini temperaturã faciemus, frigidumq; dabimus, quemadmodũ fontana aqua in medio uere esse solet. Nosse tamen operæ pretium est febrium similem hanc affectionem esse, atq; si quis contentiosius eos refrigeret periculo non uacare.

De cœliaca affectione, Archigenis. Cap. XXXVII

Non omnis uentris fluxus cœliaca affectio proprie appellatur: neq; enim si cibi crudi & incocti infernè prodeunt, neque si corrupti ac in peregrinum habitum mutati sunt, cœliaca affectio uocatur: uerum tunc solum quum leuia & humecta excremẽta egeruntur: uentre præ imbecillitate ea digerere nequeunte. Sequitur autem ipsos assidua egestio, aliquando fœtida cum animi deliquij sensu, aliquando uero etiam sanguis flauus ac tenuis unà cum his quæ egeruntur destillat: & ob eam caussam cibũ auersantur, decoloresq; & uehemẽter graciles fiunt, corrugata insuper eorum uniuersa cute: & uenæ sanè quæ in uentrem deferuntur, liuescunt: et ad magnam omnino desperationem res deuenit, si morbus diutius duret, ægris ad conuenientem diætã pigrescentibus. Si itaq; morbus autumno incipiens ad hyemem usq; se extendat, difficilius omnino curatur. Caussæ autem affectionis sunt, assiduæ cibi corruptiones, & peregrinorum eduliorum ingestiones: amplius autem si frigiditas aut uehemens ardor insistat, similiter etiam plagæ uentrem lædunt: & in morbis quoq; longis, uenter male affectus adfectioni huic obnoxius fit. A medicinæ quoq; purgantis potione quidam cœliacam affectionem inciderunt. Nosse tamẽ oportet, quod aliquando quidem per circuitus malum hoc adfligit, temporibus quibusdam aluo restitante, quibusdam uero ordinate per certas horas fluente: aliquando uero incessanter apparet. Quin & hoc nosse oportet, quod sępe non solum permanet appetitus, uerum etiam amplius augescit: & ob id corruptionibus aceruatim perq; uices factis, omnia mala augescunt. Recente igitur morbo, diligenter inuestigandæ sunt ipsius caussæ, ut ab eis maxime nos adseruemus, siue igitur corruptiones pręcesserint, cauendum ne amplius fiant, simulq; uitiosi humores ex eis generati euacuandi: siue peregrinorum eduliorum ingestio caussa existat, ea ipsa auferre oportet: siue labor, aut fatigatio, aut aliud quippiam ex prædictis, ab eis similiter abstinendũ est, ægriq; in quiete adseruandi, atq; si ferre queant, in inedia, aut certe omnino modico cibi usu. Aliquando autem etiã larga potione utendum, ægerq; ad reuomendum cogendus, maxime si humores in uentre collectos perceptemus. Deinde attente exquisitæ diætæ insistendum, donec affectio in totum tollatur. Consistit autem exquisita diæta in electione qualitatis ciborum. Quod si tamen in principio difficilis appareat morbus, etiam reliquis præsidijs utendum. Primum igitur media inspicienda sunt, atq; si inflammatio, aut similis inflammationi dispositio circa uentrem reperiatur, cataplasmatis utendum est, quę ex professo inflammationẽ soluunt, ac fluxus retrahunt: qua in re, palmæ cõmode semini lini ammiscentur. Cæterum cataplasmata ipsa minime calida apponere oportet: sed tepida saltẽ: atq; si intendere eorum uim uelis, acaciæ quippiam & hypocisthidis, aut malorum cotoneorum, aut aluminis recte ammiscueris. Magnifice autem prosunt lentiscus & rubus simul cocta: acetum quoq; mulsum apposite in cataplasmatum cocturam assumitur. Summe uero commodam utriq; affectioni nouimus loliaceam farinam simul cum eis incoctam. Inflatione aũt plurima infestante, cuminum aceto mulso inspergimus, rutãq; & anethum. Manifestum est autem quod ad cataplasmatum retentionem, quo contentius inhæreant, etiam rosaceum adhibemus, ac parum uini: ampliusq; lentiscinum, aut œnãthinum, aut myrsininum. Oportet autem lana excepta ipsa imponere. Cæterum optimum ad ipsos tale cataplasma existit: Malis maxime cotoneis & palmis, absinthijq; coma in uino decoctis, uinum ipsum percolatur, ac sapæ creticæ tertia pars ei affunditur: deinde

deinde simul calefactis polẽta tenuis inspergitur, & absq; oleo decoquitur. Oleum uero quo uenter illinitur sit melinum. Post cataplasmata conueniẽt cerata ex myrsinino aut lentiscino oleo apparata: quæ tamẽ ex adstringentibus quędam habeant admixta, ex acacia dico, & quæ eius generis existunt. Aptissimũ etiam his ceratũ est ex oleo myrsinino apparatum, quod mora immatura ac acerba trita, parumq; sanguinariæ habet admixta. Porrò ubi diuturnũ fuerit malum etiam ad malagmata transeundum est: summopere uero concinnum eis uidetur, quod ex seminibus constat, & ad colicos est præscriptum: itemq; quod ex lauri baccis, quod ad aquam inter cutem describetur. Postea etiam adhibenda ea quę uehementer rubefaciunt cutem. Quod si adfectio adhuc intendatur, etiam dropaces adhibendi medicamentaria ui præcellentes, bitumenq; habentes & adarcen: post dropacem uero, morsum balneo secundum caliditatẽ mordaciore curare oportet: duabusq; post dropacis amotionem horis sinapismi adhibẽdi ex sinapi & caricis: ita ut modico tempore impositos sinamus, oleoq; inde ad locum circumfuso, ad balneum ducamus. Atq; id semel facere non sufficit, sed bis ac ter, neq; enim hoc ipso aliud efficacius remedium in prædicta corporis constitutione apparari potest: & ob hoc non multo tempore inhærere id oportet, ne loco nimium exusto, secunda & tertia huius præsidij admotio prohibeatur. Mirabiliter etiã uomitus efficaces sunt, tum à cœna, tum ieiunio facti, nimirum quæ corrupta sunt euacuantes, & quę ad intestina dilapsa sunt attrahentes & cõuerrentes, ac proprias uentris actiones reuocantes. Si uero liceret ab his ad eos qui à raphanis fiunt transire, maiore compendio affectio ipsa expugnaretur. Quidam etiam ueratri albi purgatione usi sunt: et si subiectæ uires eius auxilij sint capaces, præ omnib. huius usus eligatur. Ego uero ad cœliacos prius quàm uires extreme deficiant, purgatione humori cõuenienti utor. Aliquando aũt medicati quidam et acres, aut etiã serosi humores tuniculis uentris aut magis intestinorũ infarti aut imbibiti rodunt et irritant, atq; ex omni corpore humores ad locos circa uentrem & intestina aduocant, diuturnarũq; fluxionum caussa fiunt. Cæterũ ex egestis recrementis & ex cõsequentibus accessionibus, affligentis humoris speciẽ coniectare oportet, atq; ita cõuenientẽ exhibere purgationẽ. Præstabilius tamen est picræ ex aloẽ cõpositioni scammoniæ scrupulum I. aut amplius si uires tolerent, ammiscere, & cum aqua mulsa prębere. Quod si ex atra bile sit humor infestans, epithymũ adijcere oportet, & post affligentis humoris euacuationem, eis uti, quę affectis mẽbris firmitatem addere possunt: cuius generis sunt ex malo punico eclegmata, ad stomachi subuersiones descripta. Illud etiã notatu dignum, quod aliquib. fluxiones ex adstringentiũ usu oboriuntur: uẽtre nimirum ab ipsis læso propter imbecillitatem aut mollitiem sensus. Vtimur aũt, inquit Archigenes, ad alui fluxiones hiera mea, dra. II. ex ea exhibitis, ad eorũ quę in uentre ac intestinis insident detersionem, ut nullũ enim aliud hęc ipsa quàm rectissime emendat et corrigit, deinde theriaca utor. Vtor etiam, inquit, zopyrio mea ad colicos descripta, ad fabæ magnitudinem ex ea præbẽs cum duobus cyathis passi ueteris, aut aceti mulsi boni paulo antè horam cibi sumendi, ad dies ex ordine XV. deinde ubi ab eius exhibitione per V. dies quieuero, rursus exhibeo ad dies X. atq; hoc tãdiu facio donec nõ amplius opus habeat æger. Præstat etiã exhibere quæ ex duob. piperis generibus cõstat compositionẽ. Omnino igitur simplicia pharmaca & facile digestibiles cibos exhibere oportet debili existente aluo. Si uero febricitent etiam, eo magis adstringentiũ sylua erit uitãda. Quod si tamẽ prędicta remedia circa affe-

ctionis solutionē nihil efficiant, ustio adsumatur. Perurere aūt superiorem uentrem oportet, interuallis duorū digitorum mensu aut ampliorib. etiā factis ulcerationesq; seruare ad multū tempus ad fluxionū in uentre transitū ac deriuationem. Licet aūt & per pharmacū crustas infligere, si quis ignis admotionem formidet. Postremum quidem igitur locū inter prædicta remedia ustio habet, propter nimiam seueritatē: si quis tamen uirili animo præditus sit, prius quàm concidant uires, post præsidiorum firmitatem addentium usum, quodam modo ustione uti potest, quæ sola se affectionis difficultati opponere cōsueuit. Atq; huiusmodi quidem est quę forinsecus cœliacis adhibetur cura. Operęprecium est autem & per adstringentes potus auxilium ferre, ubi humiditas imbecillitatis caussa existat ac fluxionū. Plantaginis itaq; semen siccum tritum ac potatū præclare facit, tum per se, tum alijs etiam admixtis. Quidam etiam gallinarum uentriculis utuntur exiccatis ac tritis potui inspersis. Eandem efficaciam & struthocamelorum uentriculi habere creduntur. Proderit & lapathi semen tritum, maxime uero oxylapathi. Cornu item cerui tenerrimum ustum cum modica galla præbe bibendum: aut nucum iuglandium corticem quo tinctores utuntur, siccum tritum cochlearij mensura ex aqua præbe: aut quercinam glādem contusam ac cribratā cochlearij mēsura instar farinæ uino austero insperge, ac exhibe: aut cancri marini uel fluuiatilis testam ustam cochlearij mēsura præbe cū aqua: aut thuris granum fabæ magnitudine in uini nigri cyatho uno dissolutum, sanguinariæ succo pari mensura ammixto præbe, aut gummis albi uermiculati unciam unam tritam ex uini nigri cyathis tribus præbe: aut uuarum passarum uinaceos, siue etiam uuarum torrefactos, exhibe cum polenta aut canis stercus siccum, cum quodam odorato: aut plantaginem siccam contusam et cribratam dato: aut bituminis quantū satis esse existimas deglutiendum præbeto. Bonum est etiam corticis quercinæ glandis decoctum: itemq; pelliculæ decoctum, quæ sub cortice quercus reperitur. Castaneæ corticis decoctum, aspalathi decoctum, radicis pęoniæ decoctum, atque ipsa etiam radix sicca, trita, potui inspersa. Corticis loti arboris decoctum. Calicum item papaueris torrefactorum drachma una ante somnum cum uino diluto potata, quin & semen capitum papaueris tritum exhibitum egregie auxiliatur. Mirabiliter autem acerba & immatura mora prosunt sicca trita in potu exhibita: quemadmodum de alui fluxione est prædictum, eodem modo & rubi mora immatura & acerba exhibenda. Vtendum & simplicioribus ad dysentericos descriptis medicamentis, maxime his quæ ex pomis sunt adparata. Cōmoda sunt quoq; ea quæ urinam cient, fluxionem sæpe transferentia: uelut est, apium, fœniculum, anisum, adiantum, acorus, damasonij foliorum dra. I. & quę his potestate assimilātur. Ex compositis prodest pastillus Thrasyandri, & qui ex seminibus constat, ad dysentericos scripti. Pastillus item ex spina, & ex electro, ad sanguinem per sputum reijciētes descripti. Omnium uero maxime antidotus theriace ex uiperis cōstans prodest: multoq; adhuc magis quæ Esdræ inscribitur, efficaciter enim auxiliatur. Mirifice quoq; cœliacis conducit antidotus desposynos appellata: cuius cōpositio hæc est. Spicæ nardi, cinamomi, piperis, costi, hyscyami, croci, seminis papaueris, opij, omnia æquali pondere accipito, cōtundito et cribrato, ac cū melle unito. Datur ex ea duorū scrupulorū pondus ex uino. Oribasij, ad cœliacos. Baccarū myrti nigrarum cochleare unū & dimidium, rosarum siccarum, œnāthes, singulorum cochleariū dimidium, palmarū carne sufficienti excipe, & pastillos informa, ac exhibe drac. I. cum aqua, aut uino diluti

us

us temperato his qui febribus carent. Aliud, ad cœliacos. Lauri uirgulta
III. piperis grana XXIIII. cumini grana quinquaginta unum, contere, ac præ-
be febre carentibus cum uino, febricitātibus cum aqua, pro una autem uice hęc
in potu sumuntur. Cæterum simplicia et antidoti oportune ante cibum exhibē
tur: pastillus aūt dolorem leuans, ante somnum. Malagmate uero concocto-
rio in alui fluore per omnia, huiusmodi utaris. Bdellij ammoniaci thymiama-
tis, canchryos, cuiusq; sesquiunciam, opopanacis dra. VI. styracis dra. VI. myr-
rhæ sesquidrachmam, piperis grana centum & triginta, galbani dra. VII. tere-
binthinæ drac. VII. ceræ drach. tredecim & dimidiam, adipis suilli drach. XVI.
Siccissima conterito & cribrato: molliora uero in pila tundito, ac sicca insper-
gito: pila itemq; pistillo ex unguento irino illitis, ut molle ad tactum & glutino-
sum reddatur. Vermes autem terreni in testa ad cinerem exusti, & ieiunis cum
uino exhibiti, uentris fluxiones sistunt: eorum itaq; tres aut quinq; exhibeto.
Porrò cognitu dignissimū & hoc est: infinita scilicet remedia hoc nomine præ
dicata esse, quod aluum sistere possint: uerum seri profectus est omnium memi
nisse: & cauendum etiam ne nimium largus fiat eorum usus: quanquam pluri-
mi omnino morbi ab aceruata pharmacorum uicissitudine delentur, qui aliàs
non facile hominem relinquant, si diæta solum exquisita utatur. Vna aūt tutis-
sima & cōpendiosissima uia ad affectionis extirpationē diæta existit. Dieta
cœliacorū. Cœliacū oportet mox ubi à somno surrexerit, faciēq; proluerit, ad
deābulationē prodire, ita ut pro uiribus progrediat̃. Deinde fricationē simpli-
ciorem adhibere, parce uidelicet & minime cōtente fricando maxime uentrē.
oleo uero quo confricatur, canchry et pyretrum incoquātur, quo postea deter-
so, corpus ex oleo dulci impinguetur. Balneo aūt ut plurimum renunciamus,
aliquando tamen ad lassitudinis uel alicuius alterius rei medelā ipso utimur. In
balneo uero smegmate quopiā utatur, quod cutem lancinare ac pertundere po-
test, uelut est nitrum assatum, fex uini usta, et quæ eius generis existunt. Ab in-
unctionibus & balneo prandendū est: perspiciendum uero si quicquam aliud
ut cibum diuidamus. Duas itaq; tertias partes cibi in cœnā reseruet, atq; ipsum
etiam qui in prandio exhibetur panē dimidiatum per se sumat: reliquum uero
cum obsonio simplici. Frumentaceum enim alimentum naturæ homini maxi
me conuenientis existit. Oleribus autem raro uescatur: inflationes enim pa-
riunt, minime apti sunt etiam omnes arborum fructus, insuauibus humo-
ribus uentrem & stomachum replentes. Cæterum à prandio deambulatio-
nibus indulgendum, & animi aliqua laxamenta adhibenda, somni enim
diurni nocentissimi sunt, nisi lassationis sensus adsit, aut nox uigilata præ-
cessit: uesperi autem à cœna dormiat. Ex frumentaceis igitur conueniunt pa-
nis clibanites, halica, oryza: uerum sorbitiones ex milio non probo, quum
concoctu difficiles & uitiosos humores milium producat. Ex leguminibus
non inepta est lenticula assata, & cum plantagine cocta: utile est & palmas
sorbitionibus incoquere, maláque cotonea, eisqūe simili ui prædita. Ex o-
leribus brassica eligatur duabus aquis decocta, cum oleo ac modico garo: pau-
cissimóque aceto: intubus item coctus & cichorium, pastinacáque ualde ex-
cocta cum simplici liquamento. Varietatis autem gratia eis etiam carnes ex-
hibendæ, ex gallinis, columbis, aut passerculis montanis, ex pedestribus etiā
tenerrimæ & friabiliores coctæ omnes, concoctis simul quibusdam fructibus,
aut pomis, aut myrti baccis. Bellaria modice præbenda, uelut sunt amygda
læ, palmæ, nuces, atq; ea uoluptatis gratia tantū ac dulcoris degustāda. Fructus

sint minime inflantes: uua modica pensilis: in pomis ac piris similibusq; medio critas seruãda, atq; hi ipsi cum pane exhibendi. Vinũ conuenit subadstringens. Omnis autem liquor qui in potu exhibetur paucus sit, & post omnem cibũ præbeatur. Multus enim potus uentris fluxionibus insensissimus existit. Nosse tamen oportet quod in his qui cum mordacitate fluxionibus infestantur, optime facit lactis potus: ita ut in principio calidum ac recens mulctum detur: postea uero ad medietatem decoctum aut etiam ad tertias quemadmodum in alui profluuio est prædictum. Hoc enim modo exhibitũ simul sistit ac temperat fluxiones. Cæterum in quibus lac ipsum in nidorosam aut acidam qualitatem permutatur, quartam partem aquæ affundito, prædictóque modo decoquito, ac exhibeto.

De colliquatione. Cap. XXXVIII

Quum uero per uentrem quiddam excernitur, quod non ab accepto cibo aut potu prodit, sed ab humoribus ex corpore in uentrem defluentibus, assimilaturq; ei quæ tum per uomitum reijcitur, tum infernè procedit, flauę bili: differt autem ab ea tum graueolentia, tum quod flauius quodam modo excrementum apparet, strigmentitiamq; crassitudinem habet, aliquando uero & oleosum aut adiposum existit: Colliquatio morbus is & syntexis uocatur. Resoluens enim compacta substantia pinguedinis ac carnis ab ardenti febre resoluitur & colliquatur. Diutius uero perseuerante malo, ex ipsis etiam solidis partibus aliquid colliquescit. In qua pessima febricula frigidæ purissimæ frequẽs potus remedio existit: eiusdem etiam qualitatis cataplasmata & epithemata ad pectus & præcordia adhibere oportet: cibi quoque refrigerantes exhibendi: reliquaq; quemadmodum in ęstuantibus, ac in habitum conuersis febribus dictũ est, facienda. Quod si in uiscerum inflammatione hoc contingat, ualde periculosa adfectio est, & cum prædictione remedijs prædictis uti oportet. Porrò si acre sit ac mordax quod excernitur, intestinaq; inde ignescant, mordacitatem lenire oportet per infusiones, ubi urgeat malum, nullo exacerbationum respectu habito, prꝫter quàm circa initium accessionis. Infundatur aũt succus oryzę ad tactũ tepidioris, itemq; lac tepens. Si uero mordacitas cum tormine contingat, ptisanæ succus infundendus est cum ouis crudis ac conquassatis: admixto rosaceo, aliquãdo uero bituminis etiã dra. I. ammiscenda. Quod si dolor adhuc parseueret, bis ac ter etiam prædicta infundantur. Conuenit quoq; his lac potatum, ad quod quarta aquę pars est affusa, quemadmodum dictum est, decoctione ad tertias facta.

De lumbricis: ex Herodoto. Cap. XXXIX

Lumbrici & in febribus, & citra febres nascuntur, tum multitudine, tum magnitudine, tum colore, tum tẽporibus etiã differẽtes. Circa initia enim morborum generati, substãtiam suam ex subiacente corruptione capiunt: circa uigorem uero ex malitia morbi: circa declinationem autem ex permutatione omnium in melius, qui sanè citius separantur: natura enim ipsos, reliquorum recrementorum instar, foras propellit. Censentur autem peiores ex ipsis maiores minoribus paucis multi, & albis rubri. Viuentes etiam mortuis deteriores. In infantibus autem & pueris, atque his qui ad pubertatem accendunt maxime abundant. Cæterum hoc malo affectos incredibilis morsus stomachi ac uentris concomitatur, tussiculæq; tenuissimæ ac frequenter irritantes, quum tamẽ nihil reijciatur. In somno tremũt, & præter rationem exurgunt. Quidã uero et linguã foras protrudũt, oculosq; claudũt, ac taciturni sunt, excitãtesq; moleste ferunt

ferunt, ob imbecillitatem uigilare nequeuntes. Quidam autem oculos ſangui-
ne ſuffuſos habent, & pulſum inæqualem, obſcurum, deficientem & recurren-
tem. Quibuſdam etiam appetitus perditio accedit. Pueris inſuper dum dormi-
unt manducatio linguæ, cum exertione, cui accedit conformatio oris in modũ
lactentium aut accipientium cibum: uerum hæc pauco tempore & per inter-
ualla fiunt. Aliqui uero infantes cum clamore præter rationem exurgũt, citoq;
rurſus collabuntur. Aliqui etiam dentibus frendent: quod contingere uериſimi
le eſt, animalculis attrahentibus cibum, mordentibusq; uentrem ac inteſtina.
Iam uero & ad ſtomachum quoſdam proceſſiſſe conſtat, nauſearumq; & mor-
ſuum fuiſſe cauſſas. Sæpe etiam per ſe ſurſum reiectantur: aliquando uero cum
pituitoſo quopiã humore. Quidam etiã infantes neglecti motu pulſus deſtituũ
tur, ac refrigerantur, atq; eorũ inſtar qui animo liquuntur, tenuẽ quendã ac fri-
gidum ſudorẽ exudant, & ut plurimũ liueſcunt. Contingit aũt aliquando faci-
em fieri rubicundam, maxime circa malas: uerum color hic rurſus in pallorem
ſolito maiorem tranſit. Alij aũt inſtar delirantium peregrina in ſomnis loquun
tur. Alij decubitũ tranſmutant continue dormientes, angoreq; uexantur, ex lo
coq; ad locum ſeſe uiciſſim proiectant. Verũ paucos omnino ex ipſis morſum
confiteri conſtat. Pleriq; enim in mentis inopia ac taciturnitate degunt. Porrò
qui à rotundis lumbricis infeſtantur, etiã cibũ auerſantur, & ſi quid acceperint
reuomunt, aut nauſeabundi uix deglutire poſſunt: febres in eos cum uehemẽ-
ti extremarum partium refrigeratione irruunt. Quibuſdam aũt uenter ad tym-
pani modum inflatur. Ex Hippocrate. Lumbrici circa aluum his ſignis de
prehenduntur: ſi ſomnolenti ſint non permittente morbo, & extremæ partes
frigidæ, & cordis ſiue oris uentriculi dolor, urinæ conturbatæ, & lingua hume
ctatur. Item qui animalculis in uentriculo abundant, ſputo replentur: & ſi tenu
is quiſpiam prodierit lumbriculus, amplius non ſpuunt. Quicunq; igitur in ore
uentriculi lũbricos habent, ferè in totum ipſos uomitu reiectant. Quibus uero
in inteſtinis inſunt, ipſos infernè excernunt. Omnes aũt nauſeabundi ſunt, uo-
muntq; quæcunq; acceperunt. His qui punguntur ſimiles ſunt: totoq; corpore
cõtrahuntur, et repente aceruatimq; mouẽtur, ac tormina accuſant, interaneo
rumq; dolores. Euaporationes quoq; ad caput delatę, uertigines inducũt. Quin
& diæta quæ pręceſſit, oſtendet tibi lumbricorũ generationem: ex craſſioribus
nimirum & quæ difficulter conficiuntur, et largius ingeſtis, & maxime frumẽ-
taceis, contingentem: quos item balneis à cibo uſos fuiſſe comperies. Cæterum
cura ipſorum, alia communis eſt, & cum ea quæ febricitantibus conuenit coin
cidens. Alia uero eis proprie conducit. Quum igitur ambigua adhuc affectio
exiſtit, & rationabilis quidem ſuſpicio adeſt, incerta tamen, neq; planè comper
ta: mitioribus ſanè remedijs uti oportet. Ab acrioribus enim febres magis exa-
cuuntur, ſi adfectionem falſò habuerimus ſuſpectam, ubi uero conſtans ac eui-
dens cognitio contigerit, ad tẽpora morbi animũ intendere oportet. Ad eos e-
nim qui circa primas horas naſcũtur, acrioribus remedijs eſt utendũ: & magis
utiq; ſi iuxta declinationẽ totius morbi adparuerint: eos uero qui uigente mor
bo apparẽt, mitius curabimus: atq; id eo magis, ſi inflãmationes & tenſiones ui
ſcerum cõcomitentur. His igitur cataplaſmata adhibeantur ex ſemine lini craſſio
re lupini farina, pari mẽſura admixta. In potu pueris ante cibũ myxarum deco
ctum ammixta menta præbeatur. Eis autem qui ad integram ætatem peruene
rũt, abſinthij aut abrotoni cremor. Vtriſq; uero etiã ſi febricitent, etſi trimeſtres
tantum infantes exiſtant: uermes terreni cum ſapa confidenter exhibeantur: ſi

uero

uero ſapam non admittant, cum hydromelite, aut ut libet, præbeto, nihil ueri-
tus, neq; uilitate contẽpta ſeptem numero dato. Quod ſi non nuda ſit ſuſpicio,
ſed certa deprehenſio lumbricorum, cataplaſma ex lupinorum farina, in hydro
melite decocta inponendum, cui aliquando etiã bryoniæ radix adijciatur. Vm
bilicus autẽ felle taurino expleatur, aut melãthio cum lacte muliebri trito, aut
abſinthio, aut abrotono, aut bryonia, pinguibus ficubus admixtis. Spina uero
uniuerſa ex medulla ceruina inungatur. In potu etiã his uermes terreni ſeptem
cocti ac triti cum ſapa prębeantur, aut ut libet alias tenuiſſime triti. Efficax eſtet
abrotonum, & ſantonicum, & abſinthium decoctum, unumquodq; aut cum
ficubus aut palmis exhibitum. Aliquando aũt hæc contuſa & cribrata, & cum
melle in catapotia redacta, deglutienda præbemus. Dari poteſt etiam chamæ-
melorum decoctum cum modico roſaceo, uehementer enim efficax exiſtit. E-
gregie quoq; facit cretica ſapa cum roſaceo potata. Aliud. Nuces pineas in
aqua calida macerato, teritoq;, ac roſacei cyathum unum affundito, & cum ui-
no optime temperato tribus horis bibendas præbeto. Inde enim enecati, tum
uomitu, tum seceſſu eijcientur. Cõmode quoq; in cibo ſumitur ſenetio uiridis,
ac barba hircina. Eoſdem etiam auriculæ muris ſuccus, & calaminthæ ac men-
tæ decoctum, citra moleſtiam educit, quod & braſſicæ ſemen ac petroſelini fa-
cere perhibentur. Superior aũt uenter cerato integatur ex abſinthio oleoq; cy-
prino adparato: aluo autẽ adſtrictæ glans immitenda præſertim pueris, quæ ſi
nihil profecerit, clyſter adhibendus morbi uigore remittente, ex abſinthij, aut
abrotoni, aut centaureæ decocto, cum melle ac nitro. Cæterum lumbricos, qui
circa uigores febriles naſcuntur, quosq; malignos appellamus, per ſimpliciora
remedia ſubducere conabimur. In cataplaſmata igitur abſinthiũ, abrotonum,
ac ſantonicum miſcebimus, aliquando etiã lupinum. Olei aũt omphacini pro-
pinabimus eis, qui facile id ferunt, cyathum unum. In ſorbitiones uero mellis
plurimum conijciendum: & ptiſanæ quoque oleum plurimum omphacinum
incoquendum, halicam item in myxarum decocto præbebimus tum per ſe,
tum cum aqua mulſa: præbibitiones uero ex oleo ſemper augebimus: multæ e-
nim cõmoditates exiſtunt. In uniuerſum enim omnia quę lumbricos educunt
aut per acredinem occidendo, aut per amaritiem ſubducendo, aut ad excretio-
nem irritando, aut per conſequentem ad ea quæ exhibentur lubricitatem, effi-
cacia cognoſcuntur. Extrahuntur enim ſimul, ut ueriſimile eſt, per ſorbitiones
lubricas uias reddentes, aut etiã per innominatam aliquam efficacem qualita-
tem. Viuentes equidem uicinas inteſtinorum partes adprehẽdunt: mortuæ ue-
ro unà cum ſtercore euacuãtur. Prodeunt aũt quædam adhuc uiuæ, uerum uer
tigine affectæ, & ſi ita dicere libeat, ſeminecatæ. Proſunt aũt et his uermes terre
ni. Porrò per pharmacorũ potiones enecatos lumbricos, citra dilationẽ per glã
dulas extrahere oportet: uitioſa em̃ ex ipſis exhalatio procedit, quæ & appetitũ
& digeſtionem lædit. Atqui ad nauſeas ex lumbricis obortas, lancinationesq;
ſtomachi, ſalis granum in ore detineant, deglutiantq; liquefactum. Acredo e-
nim ut apparet, eos ſtatim infra ſubſidere cogit. Oboriuntur aũt & in alui flu-
xione lumbrici: eos fluorem inſpiſſando, & concoctionem tum per cibos, tum
per cataplaſmata, in melius permutãdo, curare oportet. In quantũ enim fluxio-
nes inualeſcunt, tantũ etiam lumbricorum generatio augetur: uiciſſimq; fluxu
ceſſante, lubrici interquieſcunt: quare diligenter conabimur ut aluũ adſtringa-
mus, firmitatemq; ei adijciamus. Conijcienda itaq; in cataplaſmata aliâs ad flu-
xiones ſiſtendas cõcinnata, ea quæ ad lumbricos ſunt prædicta, & quæ fluores
non

non exacerbant: uelut est absinthium, abrotonum, santonicum: iamq; etiã malicorium, acacia, & balaustia, eisq; similia, cum cruda hordeacea farina. Cerata quoq; imponenda ex his apparata. Vtendum & prępotationibus, inter quas reliquis omnibus plantaginis succus est præferendus. Ad utramq; enim affectionem, ueluti dixi, efficax existit. Licebit autem et in hoc casu uermibus terrenis, quemadmodum antea dictum est, uti. Ceratum ad lumbricos. Farinę lupinorum, absinthij, farinæ hordeaceæ tenuissimę, cuiusq; drach. VII. fellis taurini unc. I. scobis cornu ceruini drach. IIII. ceræ quadrantem uncięq; dimidium, olei secundarij sexuncem.

De lato lumbrico. Cap. XL

Lumbricus qui latus appellatur, in his qui febre carent abundat, & in longis ac diuturnis enascitur morbis. Est autẽ latus lumbricus, si ita dicere libeat, permutatio pelliculæ intrinsecus tenuia intestina ambientis, in corpus quoddã uiuum, quod continuos stomachi morsus infert, & ad cibos incorrigibilem appetitum: cæterũ ea quæ accipiuntur non succenturiata digeruntur, sed cito excernuntur. Consequitur affectos corporis gracilitas, & imbecillitas cum tarditate, assiduusq; famis sensus. Quod enim uiuificatũ est in intestinis, ubi recẽs ex hibitum cibum cõsumpsit, postea ipsa solida corpora arrodit. Minime uero fallax signum erit, si cum recrementis quædam cucurbitæ semini similia excernãtur. Porrò cura penitus cum præcedenti cõcordat: præpotationes enim conueniunt amaræ & acres: allij item comestiones. Aut enim integræ excernuntur, ut incredibilẽ magnitudinis de se prębeant adspectũ: aut etiã prodeũt in partes concisæ. Et semel sanè exolutæ non amplius secundario congregantur. In potu igitur etiam his uermes terrenes, ut dictum est, exhibebimus. Proprie aũt ad ipsas auriculæ muris succus facit, duorum cyathorum mensura, cum uno zythi cyatho potatus: celerrime namq; ipsos educit. Aliud, ad latos lumbricos, quos cærias, hoc est institas, uernacula uoce appellant. Nitri, cardamomi seminis, piperis, singulorum æquales partes commisceto, & coclearij mensuram inde præbeto: confestim enim educit. Aliud. Corticis radicis mali punicæ acidæ in suprema parte delibrati, piperis, cuiusq; drachm. quatuor, cardamomi dra. sex, marrubij dra. duas, mellis despumati quantum sufficit, præbe ex eo cochlearium post allij comestionem.

De ascaridibus. Cap. XLI

Ascarides etiam lumbricorum species sunt, circa extremas intestini recti, ac primam internam adstrictiorẽ ani partem, sphincterem Gręcis appellatam, consistentes, uehementemq; pruritum his locis inferentes. Et pueri quidem assidue ad egerendum irritantur, à contraria uero instantia, et aduersus eas contentione, ac ut plurimum ab excretione melius habent. Qui uero ad integram ætatem peruenerunt caussarum molestiam inferentium animaduersionem habentes, digitos in anum immittunt, ac procidentes educunt: quin & ignitis lapidibus, aut littoreis calculis à sole perustis fouendo, mordaces pruritus leniũt. Cæterum quum quidam præ pusillanimitate nihil horum auxiliorum admittant, minime malum ipsum negligere oportet, sed citra dilationem curare, atq; his qui falsi diuersum sentiunt caussas indicare, ac curandi uiam demonstrare. Porrò caussæ huius accessorij mali, cibi sunt, & frigiditates, alimẽtiq; corruptiones, quas præstat prius uitare. Huius uero signa potissimũ ex recremẽtorũ graueolẽtia sumunt. Postea pueri quidẽ acri muria infusa sunt euacuãdi, aut absinthij decocto oleo ammixto. Calidiorẽ quoq; sublutionem esse conuenit, à qua

ubi

ubi prodierint recrementa, affecti loci illinendi, ex simplicibus quidem acacia & hypocisthidis succo, rhoisq; succo cum alumine liquido. Compositis uero Andronij pastillo, & sphragide polyidæ inscripta, & lanæ succidæ pastillo, ac quæ his similia existunt. Coacta enim ab adstringentibus caro corroboratur, aptitudineq; ad animalculorum generationem amittit, atq; ascaridas ipsas ex- cludit. Perfectiores etiam ætate similiter euacuandi acrioribus ac calidioribus infusis, uelut est muria & centaureæ decoctum: deinde cedria eis infundenda: ad quam rem corneam fistulam undiquaq; perforatam apparare oportet, circa fundum amplam, ac magnitudine locis conuenientem, quam ultra adstrictio- rem ani partem inditam cedria explemus, ita ut cedrię immissio palàm tum per amplitudinem, tum per transuersa, undiquaq; contingat: post uero quiescere iubemus, sæpe eundem curationis modum repetentes. Aliud, quod & pue- ris & qui perfectæ sunt ætatis conuenientissimum & efficacissimum existit.

Carnem ueterem salitam, pinguedine derasa, sublongam & rotundam for- mabimus, atq; ita adaptatam podici atque adstrictiori ani parti intrudemus, li gamentoq; adhibito, quam diu sustinere possint, inditam sinemus: deinde sol- uemus, prædictaq; infundemus atq; illinemus: idem etiam remedium sæpe re- petemus. Cibi uero frumentacei generis, boni succi, ac qui facile concoquun- tur, præbeantur.

De abscessu in intestinis. Cap. XLII

Oboritur aliquãdo abscessus in intestinis, ad cuius eruptionem eliquatio- nes aquosi puris cõsequuntur: quare ignari ac inexperti hoc uiso decipiuntur dysenteriam hanc affectionem esse putantes: & sanè ut uerum fatear, si post e- ruptionem diuturna sit exulceratio & perseueret, eo modo quo dysenteria cu- ratur, uerum in principio neutiquam consimili curatione subducitur. Vnde e- tiam quosdam ægrotos periclitatos esse cõstat, male ab indoctis medicis tracta tos, qui statim in principio dysentericas infusiones adhibuerunt. Pro uiribus itaque affectiones hæ inter se distinguantur. Iudicatu enim faciles existunt. In abscessu enim semper dolor pulsatilis præcedit iuxta affectum locum innitens, neq; morsus, neq; decursus adsunt, quales in dysentericis præcedere consueue runt. Deinde mutatione in suppurationem incipiente, rigores inęquales con- sequuntur, febresq; circa uesperam maxime irruentes: postea ubi perfecta hu- midi mutatio fuerit facta, omnes molestię minores fiunt, uehementesq; dolo- res remittunt: deinceps eruptionis tẽpore accedente, rursus dolores intendun tur, aliquãdo aũt perfecta uentris adstrictio adest. Post eruptionẽ uero humor, qualẽ prædiximus, excernitur, quũ nihil tale in dysentericis oboriatur. Catapla smatis igitur ad eos uti oportet ex semine lini, adstringẽtibus aliquod simul am mixtis: ueluti sunt palmæ, mala cotonea, & similia. Atq; ne fluxus augescat in fusis utẽdum erit, ex ptisanę succo aut halicę cum quodam mediocriter adstrin gente. Vehementem enim adstrictionẽ in his facere ueremur. A cataplasma- tis uero ac prędictis infusis inflammationem mitigamus. Et siquidem eruptio nem suspectam habeamus, epithematis utimur quæ eam adiuuant, altheam ni mirum ac caricas, fimumq; columbinum admiscentes: si uero discuti posse ac euanescere inflammationem speramus, ea quę discutere ac digerere prædicã tur epithemata adhibemus. Qua in re egregie facit emplastrũ anicetum, hoc est insuperabile appellatum. Si uero eruptio obuiam ueniat, infusis utendum, primum quidem ptisanæ succo: cui deinde modicum mellis, ad ulcerum repur gationem, est ammiscendum. Quod si sordidiora recrementa appareant, etiã lenticulæ

lenticulæ decoctum ac malicorij, ad ptisanæ succum & mel affundatur. Repurgatis deinde ulceribus à melle abstinendum, parum uero quiddam ex pastillo de halicacabo ad infusum conijciendū, quo ulcera ad cicatricem perducantur. Post hæc autem prospiciendū, ut corpora instauratione suscepta, subsidant ac molliora reddantur: sæpe enim identidem humoris collectiones fieri consueuerunt. Quod si uero sinus quispiam relinquatur, rursus eadem quæ prædicta sunt adhibeantur: si uero ea quæ ex ulceribus promanant serpendo depascant, ad ea quæ ad dysentericos in principio conueniunt, tr nseundum.

De dysenteria, hoc est, torminibus intestinorum: ex Archigene. Cap. XLIII

Dysenteria propriè, exulceratio est intestinorum serpendo depascens, ab externis causis producta, ueluti frigiditate, ardore, uenenatorum pharmacorum potu, & quæ his similia existūt. Iam uero & à cruditatibus, peregrinorumq; & acrium ciborum acceptione: ab aliqua item acrium humorum impressione, ei consimili quæ circa externam cutis superficiem contingit, à qua papulæ quædam feruidę ac exulcerationes perficiuntur. Primum uero egestio malum auspicatur cum rugitibus subpinguibus ac biliosis, pingui nimirum quod intrinsecus intestinis adhæret paulatim circumliquefacto, & quibusdā quidem cum torminibus, quibusdam absq; his excretiones contingunt. Quum uero superficies intestinorū perfectè fuerit denudata, exulceratioq; supernè consistit, sequlenta ac cruenta biliosaq; excernuntur. Vbi autem altius penetrarit ulceratio, etiam sordes pelliculas admixtas habentes expelluntur, & si non celeriter cohibeatur, compendiò uicinos locos depascitur: saniosa uero quædam excernuntur, qualia ab occisorum corporibus defluere consueuerunt. Atq; hæc sanè est quodammodo acuta dysenteria. Si igitur ab acribus cibis, aut à flaua bile dysenteria oboriatur, ferè in totum ipsam curamus. Si uerò ab atra bile initiū sumat, si quidem ratione iudicationis febrilium morborum atra bilis excernatur, transituq; suo intestinum distendat, etiam hanc curare non desperamus. Si uero sua sponte, nullo præcedente febrili morbo, neq; concoctione bona apparente, atra bilis excernatur, immedicabilis dysenteria ex ea oborta existit, nihilq; à cancro e xulcerato differt: estq; omnino lethalis. Consueuerunt etiā exulcerationes aliquę diutius perseuerare, serpendo nequaquam depascentes, uerum cauis ulceribus forinsecus consistentibus similes, quibus cicatrix tardè inducitur, labris nimirum ulceris in callum induratis, in huiusmodi etiam infusa infeliciter adhibentur. Atqui in plerisq; dysentericis tenesmus præcedere uidetur. Est autem tenesmus egerendi promptitudo quæ differri ac deuitari non potest. Nosse tamen oportet quod aliquando quidem aliqua sui parte intestinum rectum in dysentericis exulceratur: aliquando uero totum, & cum ipso etiam superiora. Si quidem igitur circa colum, hoc est, circa intestina crassa ulceratio contingat, stercora quæ egeruntur multa sunt, & coaceruata, & cum flatibus prodeunt, aliquando etiam spumosa. Pinguia quoque & cruenta recrementis ammixta adparent, inexplebilisq; edendi appetitus oboritur. Tenuibus autem intestinis exulceratis, dolores circa umbilicum consistunt, biliosaq; & porri colorem habentia, atq; omnino uariegata, stercori commixta plurimū excernuntur, citra tamen ramentorum complexum, cum torminibus & mordacitate, desperationeq; ac exolutione, ut non procul ab animi deliquio ægri absint, à sitiq; infestātur, & febricitant, stercus quoq; crudius ab eis prodit. Exulceratur autem, uerum raro, & ieiunum intestinum. quod si contingat, ege-

ſtiones crudiores apparent, ſanguinem nigriorem uehementer implicatũ habentes, bilemq́; abunde flauam, ſitis multa itemq́; nauſeæ affligunt: uomunt etiam aliquando, ac cibos auerſantur, dolor quoq; uehemens ſupra umbilicum conſidet, quandoq; & febres malignæ oboriuntur. Atq; ita adfecti decolores fiunt, & ad animi deliquiũ uſq; exudant: uires etiã ipſorum cito deficiunt, neq; procul ab interitu abſunt. Antylus aũt ſcribit. Tunc equidẽ ieiunum inteſtinum exulceratũ eſſe putamus, quum ſanguis qui cum recrementis egeritur, niger ac uetuſtus apparet: neceſſe eſt enim huiuſmodi, in omnibus infra ieiunum ſitis inteſtinis decoctũ excerni. Pituitoſa etiã ac ſubpinguia ſimul excernunt: pituita enim, inquit, in ieiuno abundat, ipſumq́; etiã adipoſum exiſtit: bilioſa item abundanter in his excernunt, ſitisq́; infeſtat, utpote uentriculo ob uicinitatem ex affectione inteſtini ieiuni cõcalefacto: quapropter & febriunt & dolent. Cæterũ tenui inteſtino exulcerato, egeſtiones minus quidẽ bilioſæ ac pituitoſæ ſunt: neq; enim pituita, nec pinguedo in hoc uelut in ieiuno abundat, ſubcruenta aũt magis & raſuræ ſimilia excernunt. Quæ enim deferuntur, pelliculas inteſtini in ſuperficie radunt, quamobrem ſanguis etiã in eis minus niger adparet. Si uero circa colum exulceratio fiat, recremẽta multa erunt, & flatu comitante coaceruata, & aliquãdo ſpumoſa, quod uero cruentũ in ipſis prodit, flauum erit: cibum plurimũ expetent, crudioraq́; egerent: minus etiã à ſiti infeſtabuntur, & non multum febriunt, niſi magnũ ſit ulcus, aut malignũ, & ſi febricitare eos cõtingat, difficilius alijs febrẽ ſummouent & excludunt. Magnã autem cauſam ſubeſſe oportet, ſi febris ex colo accendatur. Quod ſi rectum inteſtinum ſit exulceratũ, cõcocta erunt recrementa & ſanguis floridus, et ſordes plurimæ excrementis ammixtæ: teneſmi etiã aderunt uiolenti, ſępiusq́; ad excretionem incitantur, quum tamen nihil excernãt: neq; ualde eſuriunt, neq; ſitiunt, neq; febriunt, niſi ulcus ſit canceroſum. Porrò primũ periculum ex ulcere ſerpente ac depaſcẽte dyſentericis impendet: ſecundũ uero ex ſanguinis eruptione, tertium aũt ex fluxu à locis ab imbecillitate affectis cõſequenti. Cęterũ ab ulcere ſerpente ac depaſcente pueros magis opprimi adparet, uſq; ad ætatis uigorẽ calidum, namq; & humidũ huic ætati corpus eſt, quare ad putreſcentes morbos perferendos magis ſunt parati. A ſanguinis autẽ eruptione, magis hi qui in ætatis uigore cõſiſtunt, infeſtantur, & qui à natura multo ſanguine abundant. A fluxionibus autẽ ſeniores amplius læduntur, & qui malo corporis habitu ſunt præditi. At uero ubi ulcus proſerpturũ eſt dolor cõcomitatur. Acria enim et liquida cum torminibus recrementa egeruntur: deinde & odoribus & coloribus uariata unà cũ mordacitate. Febres uero quoq; prauæ accedunt, inediæq́; ac corporis iactationes cõſequuntur: æſtus item cõtinuus ac ſitis. Iam uero ulcere ſerpendo ac depaſcẽdo in peius procedente, ramenta excernẽtur: feculentaq́; multa ac nigra efferentur, & ſordes magnæ inteſtina ambientiũ pellicularum, ſi in craſſis inteſtinis exulceratio conſiſtat. Quum autem ſanguinis eruptio futura eſt, exolutio totius corporis, animi deliquio ſimilis præcedit, ac grauitas loci. Ea uero quæ egeruntur lenta ſunt ac uiſcoſa, deinde cruenta. Postremum etiam grumi multi excernuntur, primum quidem flaui, ad finem uero nigri & graueolentes. Manifeſtũ autem eſt quod uires quoq; eorum ſubuertentur, ſudoresq́; effundentur: aliquando autem & conuulſiones ad plurimam euacuationem conſequuntur. Atqui fluxione laborantes, curationis tempore compacta ſtercora excernent, deinde non longè poſt ulceris tectorium ſplendidum unà cum ſtercore effertur. Modicè namq; ab infuſis fluxus ſiſtitur, dein

de pau-

de paulo post ulceratio excoriatur. Cæterũ si alicubi certe in intestino recto ac colo cõsistens dysenteria facilè curabilis existit: quæ uero in tenuibus intestinis hęret, difficulter curat̃, maximè uero in ieiuno. Iam uero & hæ quę post abscessuum eruptiones fiũt dysenterię, graues sunt, propterea quod uires deiectę iam sint per coincidentes inflammationibus febres ac dolores. Graues sunt quoq; quæ cum uehementi inflãmatione oboriuntur, quæq; cum febri ac perditione appetitus. Pessimę uero dysenterię sunt, in quibus quæ excernũtur porri adspectum habent, suntq; nigra, plurima, uaria, graueolentia, & quæ unà cum excrementis sordes pelliculis magnis commistis excernunt. Veruntamen & mulieres, quàm uiri, senes & pueri, quàm iuuenes & in ætatis uigore cõsistentes, difficilius curam accipiunt. His prædefinitis à tenesmi affectione curam dysenteriæ incipiemus, quum plerisq; inde dysenteria initium sumat.

De tenesmi cura. Cap. XLIII

Quemadmodum iam prædictum est, in plerisq; dysentericis tenesmus præcedit. Est autem adfectio hæc ad excernendum promptitudo, quæ differri ac deuitari non potest, nihil tamen præter quàm pauca cruentum adspectum habentia propellens, & post ea quædam mucosa. Vbi uero stercus fuerit excretum, ægri alleuantur. Iam uero & inflammationem cum laxo tumore, ex continuis distentionibus circa locum obortam esse constat, quæ stercoris insidentis suspicionem præbet, quod exitum quærat. Cæterũ recrementa in ipsis concocta & cõpacta ferè in totum excernuntur, pauco sanguine post recrementa destillante, stercori minimè admixto. In principio igitur si grauis distentionis sensus circa imum uentrem fiat, & maximè circa dextram partem, coniectare oportet stercorũ multitudinem in cæco intestino insitam esse, quam furfurum ac fœni græci decocto infuso eluere oportet, melle oleoq; ac modico nitro ammixto. Quod si huiusmodi nihil apparuerit, statim in principio ex oleo myrsino aut rosaceo, cum uino & cumino, pectinem, inguinaq;, ac inter anum & scrotum intercapedinẽ, perinæon Græcis appellatam fouere ac irrigare oportet. Deinde lac caprinum recens mulctum heminę mensura, & nequaquã minus præbendum: uerum non aceruatim, sed sigillatim partitum. Sequenti deinde die lac ipsum ad dimidium decoquatur, ablato eo quod in decoctione concretum superstat, atque ita exhibeatur. Si uero pituita sit quæ ægrũ infestet, aut præcesserit frigus, rutam in uino albo decoquito, atq; uinum ipsum calidũ meracum bibendum dato, ac assiduè bitumen, picem siccam, coriandri semen & cyperum suffito: undiquaq; autem ægro cõtecto suffimentũ supponatur. Est autem & pastillus suffumigabilis ad tenesmos ac intestinorum dolores approbatus: hic. Picis siccæ sextantẽ, bituminis unc. I. sulphuris uiui un. I. bitumen ac picem cum modico aceto liquato, sulphur autem uiuum tenuissimè tritum adijcito, hisq; simul unitis pastillos informato. Vsu uero expetente in calidum cinerem coniectos suffito. Bitumen autem in refrigeratis, etiam cum ptisanæ succo infundito. Glande quoq; supposititia in eis huiuscemodi utendum est. Oleo raphanino si adsit, aut cõmuni, si non illud haberi queat, allia decoquito ac conformato: deinde ladanum & ceram paulatim adijcito, quibus liquefactis & ab igne ablatis, modicum lycij addito, unito, ac tomento excipito, sediq; quàm penitissimè indito. Ad imum uero uentrem ac lumbos hoc adhibeto. Ladanum & styracem unguento nardino, oleoq; suffumigabili appellato dissoluito, ac lana exceptum imponito, ac colligato. Efficacissima autem sunt in tenesmi affectione fomenta sedi admota. Gallas igitur in aceto decoctas cum spongia ad-

hibeto, aut glomis texturæ gynæciorum per ſucceſſionem foueto. Efficax eſt & malicorium ſimiliter decoctum, myrtiq; baccæ, ac rubus, quæq; his ſimilia exiſtunt. Furfures quoq; in aceto decocti, ac feruenti ligamento excepti, commodè ſedi adhibentur. Inſeſſiones etiam ex prædictis utiliter ſuſcipiuntur. Verum cui per noſtram experientiam cognito teſtimonium meritò præbemus tale eſt. Later perquàm uetuſtus & à fumo denigratus unà cum contentis in eo paleis tunditur: deinde feruenti aceto ſubactus, linteoloq; illigatus ſedi ſubditur. Hæc autem ſtatim ab excretione admoueantur, & maximè ſi dolor infeſtet. Iuuantur etiam per ſpongitidem herbã ſede exterſa. Si uero exulcerationis principium oboriatur, inflammatioq; adſit, ptiſanæ ſuccus infundatur, paucis roſis ſimul cum eo decoctis. Quod ſi acria ſint quæ efferuntur, lac tepidum infundatur. Vehementiori autem inflammatione infeſtante, oleum roſaceum leniter calidum infuſum ac pluribus horis detentum, doloris uexationem diſſoluit. Si uer laxius inteſtinum rectum fiat, lentium ac malicorij decoctum infundatur. Similiter autem & ſi exulcerationis principium adſit. Si uero uigiliæ unà cum dolore conſequantur, ſedi collyrium ſoporiferũ ſubdetur, quod ad dyſenterias eſt deſcriptũ. In eis autem quibus iam ulcus ſerpendo depaſcitur, ſubiecta ad dyſentericos cura utemur. Epithema dyſentericis. Croci, myrrhæ troglodyticæ, cyphij, maſtiches, ſucci abſinthij, aloës, palmarũ, acaciæ, maſucha, ladani, malorum cotoneorũ, cumini torrefacti, candidi ouorum aſſati, panis uſti & in uino macerati, olei melini aut roſacei.

Cura dyſentericorum. Cap. XLV

Principium curationis dyſentericorum à quiete & modico cibo fiat, undecunq; tandem fluor procedat, & mediæ corporis partes lana oleo modico dulci imbuta cõtegantur. Vehementi autem mordacitate infeſtante, rutaceum ſit oleum, & cuminum tritum lanæ conuolutæ inſpergatur, maximè ubi inflationes & tormina affligant. Quod ſi hæc augeſcant & intendantur, ad cataplaſmata confugiendũ erit, & hoc maximè ſi inflammationis ſenſus percipiatur. Multis enim non dolorum tantum, uerum etiam totius mali obliteratione cataplaſmatum cõmoditas induxit. Adparentur autem hæc ex polline in poſca uſque quo cogatur decocto: quem deinde linteolo complicato illigatum totis ilijs impones: fluorem enim ipſum cocoquit, quandoq; autem & palmas, malaq; cotonea, ac malicorium cum aceto cocta ammiſcemus: quod ſi ardor adſit, ſymphyti radicem tritam, aut ſolanum, aut perdicium, aut plantaginem adijcimus. Stomacho uero imbecilli & exoluto, polentam cum œnanthe, aloëq; & omphacio annectemus: inflatione autem ſimul infeſtante, aniſi, fœniculi, apij, ac irionis ſemen addimus: & ſi lumbrici ſimul cum recrementis excernantur, melanthium, aut cornu ceruini ramenta, aut adeps ceruinus, aut coriandri ſemen nõ incommodè admiſcentur: quod ſi dolor uehemens adſit, prædicta cum lini ſemine commiſceantur, & aceto mulſo decoquantur. Si uero ſanguis multus efferatur, acacia, hypociſthis, & alumen cum palmis ac malicorio decoctis & tritis aptè concinnantur: ſi autem liquida & cruda prodeant, quod eis qui uires debilitatas habent euenire ſolet, mel coctum per ſe, aut polenta ammixta, pelle exceptum imponitur. Aliquando autem & opij parum, aut hyoſcyami ſemen, hypociſthidemq; & acaciam ac myrrham, apijq; ſemen ſatis largum, itemq; fœniculi & aniſi inſpergitur. Quod ſi frigoris ſenſus adſit, pellem agninam leuem liquida pice imbuito, calefactamq; aluo imponito. Ego uero, inquit Archigenes, ſuperioribus quidem inteſtinis adfectis, paſtillum aliquem ex eorum genere

nere qui supernè per os exhibentur dissoluo ac melle probè cocto, aut palmarũ pinguium carne exceptum impono. Neq; enim impensæ parcendũ est in his qui de uita periclitantur. Inferioribus autem intestinis adfectis, ac mucosis multis infernè prodeuntibus, et eiusmodi etiam occupante madore: ex pastillis qui infernè per anum infunduntur, tres aut quatuor palmarum carne exceptos impono, semperq; mihi iuxta uotum res acta succedit. Mirificè etiam emplastra quæ cruentis uulneribus adaptata sunt, conducunt, postquàm quieuerint inflammationes, uentri ac lumbis totis usq; ad dorsum imposita: qualia sunt Barbara appellata, & quę ad fracturas apparantur, uelut est quod Isis uocatur. Atq; de his quidem quæ forinsecus imponuntur hactenus. Dicendum autem deinceps de his quę intra corpus assumuntur. In principio igitur post tertiam diem permittentibus febribus, lacte recens mulcto adhuc calido utendum est, melle tepido ei ammixto, atq; in eius usu ad tres dies perseuerandũ, quantũ nutriendo corpori suffecerit exhibendo: sequentibus deinde diebus melle adempto, et modica aqua (quartę nimirũ lactis partis mensura) affusa, paulum decoquimus ac exhibemus. Deinde post alias tres dies ad dimidium decoquimus, & post alias tres, ad tertias, similiter per tres dies, atq; ita eis præbemus. Primum enim lac depurgat, simul ea quæ in corpore sunt contemperando: postremum uero aluum sistit. Non scio enim an aliunde grauior molestia dysentericis oboriatur, quàm ex eorum quæ egeruntur acredine contingit. Oportet autem insuper & panem madefactum à lactis acceptione offerre. Pultes etiam ex lacte apparatæ, tum pharmacum, tum nutrimentum, optimum præbent: uelut est oryza cum lacte, dulciarij panes, amylum, & oua lacti commista. Quod si adhuc fluxus perseuerat: inde ad eorum quæ aluum sistunt syluam transeundum est. Ex quorum genere, alia quidem influentes humores obducunt & inspissant: alia uero, corpora plus iusto rarefacta & laxata adstringunt, alia aũt resiccant. Pultes igitur ex halica apparentur: nam hæ & probè nutriunt, & aliquo modo obducunt. Condiantur autem paucissimo sale, ac modico oleo & anetho, aut pro oleo magis adipe gallinaceo, aut anserino recenti. Quæ uero ex oryza eodem planè modo parantur, præcedentibus magis resiccant. His autem adhuc amplius quæ ex milio fiunt. Quę autem ex rhoë apparantur pultes, magis adstringunt. Ego uero, inquit Archigenes, eas hoc modo adorno. Rhoëm culinarium in aqua pluuia per noctem macero, deinde diligenter expressum aquę committo. Farris apparatus: ex Archigene. Quod uero Latinè in regionibus Romę uicinis far apellant, hoc modo apparatur. Frumentum modico tempore aqua madefacito, indéq; extractum ac in pilam coniectum, uelut ptisanam à cortice repurgato. Vbi uero corticem exuerit, tollito atque in sole siccato: deinde manibus tritũ donec penitus à cortice fuerit mundatũ, crassissimè molito, ita ut granum unum in quatuor aut quinq; partes redigatur, & siccum adseruato. Vsus autem tempore halicæ modo coquitur & à sanis in cibo sumitur. Pro ægris uero uariè apparatur, & epithematis quoque ammiscetur. Quidam spicas frumenti adhuc uirides tollunt, ex ipsisq; far concinnant, quo modo & suauius & iucundius redditur. Far quod clusinum appellatur. Porrò frumentum ipsum rursus madefactum, manibus sedulò confrico, atque ita percolatum ipsius succum coquo, anethi ramulis assiduè agitando: coit autem celerrimè uelut glutinum quo ad librorum compactionem utimur: quo facto ipsum sale, ac paucissimo oleo siue adipe cõdio, fitq; hoc modo non solum cõmodum, sed etiam iucundũ. Apparatur autem puls ex siccis item panibus,

quos aliquando quidem posca, aliquando uero palmarum, aut malorum coto-
neorum, aut pirorum, aut siliquarum, aut rhois, ut dixi, cremore contusos co-
quo, eisq; aliquando ex fauo albo ac optimi mellis pleno aliquid admisceo. Ex
adstringentiũ numero lenticula quoq; proditur, quæ probè assata cum planta-
gine aut malis punicis cõtusis decoquatur, acetoq; ac modico oleo condiatur.
Vtiliter etiã lenticulę far clusinum ammiscetur. Olera quidem non ualde pro-
bo, decentẽ tamen eorũ degustationẽ non prohibeo, uelut seridis coctæ, plan-
taginis, brassicæ bis coctæ, ad quam post primã atq; item secundã decoctionẽ
aqua diffusa, poscam feruentem affundimus, rursusq; donec liquescát decoqui
mus. Intubum quoq; ac sisarum cum liquamento simplici exhibemus. Damus
& ouorum assatorũ lutea tantum cum modico aceto ac rhoë, paucissimo oleo
ammixto. Carnes autem dysentericis non ualde cõmodæ existunt, dandæ ta-
men eis qui diuturno malo uexantur. Ex his uolucriũ eligendæ, deinde sylue-
strium ferarũ: uerum ex his omnibus facilè solubiles & non graueolentes, tene
ramq; carnẽ habentes ac adstringentẽ, reliquis præferendæ, uelut est inter uo-
lucres perdix, palumbes, et similes. Ex pedestrib. uero carnes dorcadis, capreę,
ac leporis. Ex marinis, aselli, percæ, loliginis ac mulli: singulæ uero in posca e-
bulliant, myrti baccis cum eis incoctis, deinde assatæ cum familiaribus edulijs
præbeantur. Fructibus quoq; parce utantur: si tamen stomachus langueat, pi-
rum coctum, aut cotoneum malum concedemus, aut uuam quæ in cado, siue
olla, aut etiam interpositis uinaceis adseruatur: mespila item ac punicum ma-
lum. In potu à principio quidem aqua pluuia quæ non sit ex domibus plumbo
intectis delapsa, utendum est. Talis enim aqua potata etiam sanis dysenteriam
propinat. quod si pluuia optima non adsit, fontana utemur: puteorũ aqua sem-
per deuitata, utpote quæ subsalsa est, ac uentrem perturbat. Cum aqua autem
fructus adstringentes coquere oportet, maximè uero acinos. Post uero ubi ui-
res fuerint deiectæ, etiam uinum præbendum, quo stomachi sanitas firmetur:
sit autem uinum adstringens, & non ualde uetustum. Ante cibum uero corpus
inunctionibus, & faciei prolutione, similibusq; curetur, quæ in febrium tracta
tu sunt relata. Atq; hactenus quidem de diæta. Iam uero ad remedia quæ infer
nè adhibentur transeundum. Magnis igitur intestinis affectis etiam infusa ad-
hibeantur: & siquidem tenesmus infestet, ptisanæ succus infundatur, adipe ca-
prino aut hircino admixto. Vbi uero corpora excoriationẽ incurrant, halicæ
aut oryzæ succus magis appositus erit: triticea etiam ptisana ad tenesmos ac ex
coriationes accommodata censetur. Aliquando in uehementi tenesmi ad ege
rendum promptitudine, muriæ usu ægrum ab omni dolore liberauimus. suffi-
ciunt autem ex ea drachmæ sex, heminæ uni calidæ aquæ illiquatę: si uero suc
co alicui eam ammiscueris drach. VIII. inijcito. Præstantius tamen oliuarũ al-
barum muria conditarum liquamen censetur, tepidum heminę mensura infu
sum, & sanè per assiduum eius in tenesmi cura usum optimè successit. Si uero
ex ueteri chirurgię perpessione, aut aliâs subtiliore sensu prædita existant cir-
ca sedem ægroti loca, anus assiduè & maximè ante acrium aut adstringentium
pharmacorũ infusionem, adipe anserino aut suillo perungatur, & fistula quoq;
clysteris crassius illita immittatur. Cæterum post distentionum exolutionem,
asperitates quæ circa intestinum sunt, quę quidem mediocriores, per muriam
resiccantur: quę uero relinquuntur succis magis adstringentibus curantur: ue
luti gallę in uino decoctę, aut tritę & uino inspersę, malicorij item ac corticis pi
nus, & baccarum myrti nigrarum. Quod si ardor consequatur, oua cruda duo

cum uino modico, ac largo rosaceo conquassata infunduntur. Qui uero caput quod facilè adficitur habent, in his seminis lini succum recusamus, utpote caput replentem. Portulacam autem cum ptisana (si possibile est) decoctam, aut cum aqua: si id fieri non queat, succo eius cum rosaceo & ouis crudis permixto infundimus, in his præsertim qui ardoris adfectionē circa intestina habent, aut qui aliâs à calidorum infusorum ardore sunt læsi: ex rosaceo uero quarta ipsius succi pars sumatur. Mirificè etiam seminis lini succus facit, cum candidis ouorum, & lacte asinino sesquicochlearij mensura, permixtus; pro quo si non adsit, bubulum accipere non incōmodum erit. Porrò inflammationibus erysipelatis, ciborum ac potuum citra mordacitatē adstringentium usus conueniens existit. Infusa uero eis conueniunt, plantaginis succus, malicorij, perdicij, portulacæ, semperuiui; uerum singulis acaciæ aut hypocysthidis succum admiscere oportet. Efficacius autem in erysipelatis glaucium infunditur cum aliquo ex prædictis succis, aut Andronis pastillus, aut Musæ inscriptus. Quod si sanguis destillet, sanguinariæ succo utendū aut plantaginis cum acacia, hypocisthide, aut balaustio. Si uero sanguinis impetus uehementer urgeat, quemadmodum etiā si maxima inflāmatio subest, præsertim in his qui plurimo sanguine abundant, uena incidenda, si uires non resistant, & maximè in quibus consueta sanguinis excretio cohibetur. Auferre aūt oportet neq; multum neq; coaceruatū, ab utroq; enim uenter cōturbatur. Omniū uero maximè cauebimus ne animi deliquiū fiat, quare desidenti etiā dysenterico uenam secabimus; hac enim desidentes forma dum secatur uena, minus reliquis animo linquuntur. Secare aūt oportet in dextro cubito uenam humeralem appellatā: neq; enim similiter hac uena incisa, uires labefactantur, & insensibiliter quodammodo furtimq; sanguis aufertur. Quod si hæc non appareat, necessariò mediā secamus. Inferiorē autem incidere ob subiacentem arteriā uitandum: cęterum fissurā omnino tenuissimam infligemus: non enim ob multitudinē sanguinis euacuandā sectionem facimus, sed ut materiā quasi per riuos transferamus. Paucus aūt sanguis etiā multo tempore emissus, inflammationē mitigat, & sanguinis ad intestina delationē reuellit, innatumq; calorē sensim refrigerans, somnum magis quàm animi deliquiū inducit. Est autem optimū dysentericis remedium somnus. Si uero quid uenæ incisionē fieri prohibeat, ex eorum quæ sanguinē sistunt ammixtione infusionē facio. Qua in re lanarum succidarū cinis optimè facit, aut ex spongia noua usta. Spongiā autem ipsam liquida pice imbuere oportet aut sanguine taurino, cineremq; eius in olla exustæ in aliquē ex prędictis succis inspergere, atq; hoc modo infundere. Succi autē in his ad infusiones apti sunt, ex plantagine, sanguinaria, ac similibus. Quin & linteolū alumine liquido imbutum, deinde ustū, præclarè sanguinis eruptiones sistit. Summè aūt conducentē cognouimus asinini stercoris succū, maximè si à pastura prodeat animal montana & adstringente: quod si non sufficit ipse succus, stercus plantaginis succo madefacito, exprimito ac infundito. Adhibeantur aūt simul & epithemata, & quæ per os accepta sanguinē sistunt, & qui sanguinē spuentibus cōmodi sunt pastilli. Præter opinionem uero eis prosunt, maceris cortex, & mali punici flores, æquali pondere contusa & cribrata, si inde scrupuli duo cum uino adstringente propinentur. In his etiam frigida, citra offensionem tamen, infusa apparentur. In reliquis uero dysentericis tepidiora, aut leniter calida. Vlceribus enim frigidum infestum est, nisi sanguinis eruptio simul adsit. Si uero exulceratio absque fluxione relinquatur, plura ne infundantur, quàm lac bubulum,

aut caprinum, cui lycij drachmæ tres sint ammixtæ: optimè faciunt & terræ sa-
miæ drachmæ IIII, aut amyli drach. IIII, cum plumbi usti drachmis II, triticeæ
ptisanæ ammixtæ ac infusæ. Aut cerusæ drach. II, cum succo inijcio, ægerq; sa
natur. ubi uero fluxione adficiatur & nimium humecta sit exulceratio, charta
usta, aut lentiscus usta, aut cinis pompholygis, aut aridum ex charta constans
pharmacum, similiaq; cum succo plantaginis infusa, aut etiam cum altero con
simili succo, ægrum à malo adseruãt. Quod si uehementior sit fluxus & hume-
ctatio exulcerationis, ea quę à callis indurata corpora leuigare ac à callis libera
re possunt adsumantur: itemq; ea quæ humecta resiccare & exurere, exolutaq;
adstringere possunt: uelut est sabinæ herbæ decoctum, item saluiæ, polij, acpi-
lularum cupressi, ex pastillis uero Musæ inscriptus, & qui ex lanis succidis ustis
constat, & consimiles. In potu uero Thrasyandri pastillus, & qui croceus appel
latur, consimilesq; qui supernè per os sumuntur, præbeantur. Cibi etiam ma-
gis resiccantes eis exhibendi. Si uero serpendo depascant ulcera ipsa, si quidẽ
in intestino ieiuno consistant, paruam omnino salutis spem promittunt. Si ue-
ro circa tenuia intestina fiant, minus graue malum est, attamen periculo non
uacat. Si autem in colo fiant, ut plurimum sanabilia existunt. Verum quemad
modum in externis ulcerib. depascentibus: ita & in his statim in principio, ubi
depastio apparuerit, crustas inducentia & exurere ualentia adhibere oportet: si
enim ad magnitudinẽ peruenerit exulceratio, inutilis horum usus fuerit, cæte-
rum ulcera circa ieiunũ ac tenuia intestina, per potiones curantur, ea uero quę
crustas inducũt in potu accipi non possunt: quare sorbitiones & eclegmata ex-
tergere ac repurgare potentia, his sunt exhibenda: estq; ptisanæ succus cũ mel-
le absorptus his aptus, atq; ipsum adeô mel per se induratum, & in decoquendo
in pastillum coactum, quod comestum ulcera potenter repurgat. Sorbitiones
item ex eruo apparatæ, cõuenientissimæ sunt eis qui in superioribus partibus
ulcus depascens habent. Apparantur autem hoc modo. Eruum in aqua calida
sępe permutata ad horas octo madescere sinitur, deinde donec testam omnem
abiecerit, manibus in aqua confricatur: post uero coquitur, & prima itemq; se-
cunda, tertiaq; & quarta aqua diffusa, semper ubi prius decoctum diffunditur,
rursus alia aqua feruens affunditur, quæ ubi post quartam tandem decoctionẽ
fuerit diffusa: acetum mulsum ad ipsum sufficienter infundatur, & cum quintæ
aquæ affusione ad cõpagem succi ptisanæ decoquendo reducatur, atq; hoc mo
do absorbeatur. Halica etiã cum lacte bubulo decocta nõ incõmoda efficitur.
Maximè uero omnium prodest eis lac bubulum recens mulctum ac potatum.
Quicquid uero tandem eis datur, ualde modicũ sit. Hi enim præ alijs dysente-
ricis pauco cibo indigent, sitiq; uexantur. Pharmaci aũt loco exhibeãtur quæ-
cunq; aristolochia rotunda participant, radiceq; panacis, ac iridis, alumine scis-
sili, moris, & mali punici flore. A uino uero abstineãt, depastionẽ enim dilatat.
Quod si circa intestina crassa ulcus serpendo depascens cõsistat, ea quæ per se-
dem infusa crustas inducũt, adhibeantur: cuius generis sunt pastilli Faustini, &
consimiles, & maximè qui Nymphodoto est inscriptus, quo etiã nos utimur:
item qui ex thallia, id est, oleæ ramulis constat, quorum omnium cõpositiones
paulo pòst dicemus. Cæterum cum attentione crustam inducentibus uti opor-
tet, excellentem ipsorum facultatem reuerendo. Porrò cancerosa & maligna,
quæ cacoëthe Græci appellant, intestinorũ ulcera ferè in totum incurabilia exi
stunt, neque tamen citra auxilium relinquere oportet, sed uehementes dolo-
res mitigare: optimum autem & his est asininum lac recens mulctum pota-
tum,

tum: si quis enim eius usum sustinere possit, nullumq; aliud nutrimentum accipiat, plurimã salutis recuperandæ spem habebit. bonum est & bubulum ac caprinum recens mulctũ, si illud non adsit, bonũ est & scissile lac cum amylo. Præbeantur autem eis & oua cruda, ac iuscula gallinarum & perdicum. Succi etiã præbeantur omnes qui facultate obtundendi dolores præstant: infusa quoque eiusdem generis sint: pharmaca item his cõueniunt omnia, quæ ad dysentericos à uenenatorum acceptione factos, conducunt. Cæterum irrigationibus & cataplasmatis neque curantur cancerosa & maligna ulcera, neq; mitiora fiunt. Vtere autem & ad eos infusis ad cancerosam uuluam describendis, & pharmaco ad cancros mammarum, ex uino adriano & rhoë qua coria tinguntur, apparato. Porrò si à uenenati pharmaci potione, ubi mortis periculum fuerit deuitatum, dysenteria oboriretur, his quæ à uenenorum potu conueniunt erit utendum. Triplicis autem modi remedijs in his qui uenenum biberunt utimur, uomitorijs uidelicet, & obtundentibus atq; extinguentibus: in quorum numero etiam acria cõprehenduntur. Vomitoria itaq; remedia mox à ueneni potu sunt accepta. Extinguentia uero quæ acria sunt, tanquã ulceribus minimè conuenientia, recusamus. Alterum igitur tantum genus extinguentiũ, hoc est, aromatica adsumemus: itemq; ea quæ obtundendi uim habent. Ex cibis itaq; conueniunt ptisanę succus, aut halicæ succus cum anetho decoctus, aut palmis aut mali punici acinis. Item radicis dulcis succus: cum his etiã tum gallinę, tum perdices decoqui possunt donec eliquescant: cerebella item ac pedes eliquata præbeantur, & sorbitiones ex amylo & lacte, quibus anserinus aut gallinaceus adeps est ammixtus. Ex pharmacis autem eis cõducunt quæ de uenenis referentur in tertiodecio Sermone. In potu uinum non inconueniens est tenue & album, nisi febris aut inflãmatio adsit. Cæterum cataplasmata & fomenta in eis quibus ex bilis acredine dysenteria oborta est, uitabimus. Quod enim leue & bene succulentum in intestinis est, id distrahunt ac diripiunt: quod uero nulli usui est, & mordax, in ipsis relinquunt.

Cura eorum qui aurum, aut æs, aut tale quippiam deglutiuerunt. Cap. XLVI

Si quis auro, aut ære, aut ferro, aut aliquo alio huius generis deglutito, sanguinem per uentrẽ egerat, maluæ aut seminis lini succo multo, in potu exhibito, lapsum facies deglutiti, supra hoc quod & in intestinis obortam lenies asperitatẽ. Ego uero, inquit Antylus, quum quidã per iocum anulum aureũ deuorasset, & ramentosa ac cruenta infernè egereret, ob sculpturæ uidelicet asperitatẽ: in ipso enim auro capitellum inerat asperè concinnatum: non sum immoratus his quæ lubricas uias reddunt, sed confidenti animo ad ea quæ fortiter purgant pharmaca sum progressus: quare contigit unà cum recrementis anulum excidere: quo facto, homo ipse ex ptisanæ succo, ac sorbilibus ouis nutritus, tertia die sanus euasit.

Communia remedia dysentericorum quæ superne exhibentur. Cap. XLVII

Porrò ubi memor fueris remediorũ iam antè in unaquaq; dysenteriæ specie dictorum, expeditè inuenies, iuxta eundẽ planè modum, quomodo & cõmunibus remedijs, quæ nunc dicenda supersunt, utaris. Commixta enim reperies hic remedia omnia simpliciter scripta quæ dysentericis cõueniunt: nimirũ adstringentia, obtundentia & resiccantia. Et simplicia quidẽ quæ tum dysentericis, tum cœliacis in potu dantur: alia quidem adstringendo, & firmitatẽ addendo, hu-

do,humoresq́ inſpiſſando,uentrem cohibent,alia autem obtundendo, alia etiam urinam ciendo,ac fluxionẽ transferendo. Quę itaq; urinã cient omnibus ſunt manifeſta,& ſæpe in hoc opere deſcripta,quibus etiã hic uti oportet. Quæ uero adſtringunt cõmoda eis hæc ſunt:lapathi ſylueſtris maximè ſemen, alterius aũt lapathi tum ſemen tum radix,trita aquæ inſperſa ac potata,ſiliquæ aridæ comeſtæ, rhus culinarius,gallæ,ſpinæ Aegyptiæ ſemen,malicorium aridũ tritum,rubi radix,unumquodq; eorum cum aqua ad tertias decoctum,aut tritum potui inſperſum,ladanum cum uino auſtero,acaciæ ſuccus,hypociſthidis ſuccus,lyſimachia,balauſtiũ,ſideritidis heracleæ folia & radix,ſalicis folia,ſymphyti radix & folia & ſemen,rheon ponticum,althææ radix,gnaphalium cum uino auſtero,hippuridis ſuccus cũ paſſo,loti arboris baccę,et ligni lotini ſcobs, potui inſperſa & potata præclarè faciunt, cortex thuris tritus potatus, lemnia terra quæ ſphragis appellatur,minium ſinopicum,œnanthe polentæ modo potata,holoſchœni iunci fructus torrefactus,uerbaſci radicis drach.II. mora acerba in ſole deſiccata ac trita liquori potãdo atq; obſonijs inſperſa,mora rubi acerba ſimiliter exhibita:acini uuæ, ac uuarum paſſarum tum aridi triti,tum in cinerem exuſti,plantaginis ſemẽ aridum tritum,ſimiliter folia & radix, maceris cortex. Ex eorum autem numero quę aliquo modo adſtringunt,uerum magis obtundunt,eſt aſter ſamius,& amylum. Obtundit autem tragacanthus & gummi. Reſiccat coagulum leporis ex aqua, cornu ceruinum uſtum, herinaceorũ teſtæ uſtæ,itemq́ oſtreorum,& cancrorum maximè fluuialium,atq; etiam marinorum teſtæ uſtæ ac tritæ:egregiè facit & ſaluiæ decoctum.

Compoſita pharmaca quæ ſupernè exhibentur. Cap. XLVIII

Vinum uetus adſtringens ad tertias decoquito,melliſq́ optimi æquale pondus adijcito,rurſusq́ donec in compagem cogatur coquito,& ante cibum myſtri menſura exhibeto. Aliud Aſclepiadæ. Ouum recens in uas quoddam euacuamus,putamineq́ eius mel optimũ ac uinum uetus adſtringens, malicoriumq́ tenuiſſimè tritum demetimur,piperiſq́ granis X. adiectis,hæc ſimul in ſartagine torremus,atq; tertiã inde partem ieiunis cum pane præbemus. Summè etiam prodeſſe quod ſequitur ſcimus. corticis thuris, ſeminis plantaginis, ęquales partes tritas,uino diluto ad trium cochleariorũ menſuram inſperge,ac ante cibum exhibe. Caninum etiã ſtercus album,tritum,lacti ſciſſili & per ſilices decocto inſperſum,ſummè dyſentericis auxiliatũ, ſi lac ipſum in cibo ſumatur. Cæterũ canem ipſum per pręcedens triduum,nullo alio cibo quàm oſſium comeſtione nutrire oportet. Aliud ualde approbatum, cuius uſu ſcimus multos à morbo liberatos. Gallarũ tenuiſſimè tritarum,piperis,rhois culinarij,malicorij tenuiſſimè triti,ſingulorũ æquales partes miſce, ac cũ uitellis oui ſubige, & in mali punici uacuã teſtam conijce,ex eodemq́ ſumpto putamine os teſtæ contege:deinde totã mali teſtam fermento forinſecus oblini,& ad prunas aſſa: poſt uero ex hac ipſa mali punici teſta repurgata cochleariũ ante cibum edendum præbe. Aliud quod & cœliacis prodeſt. Baccarum myrti nigrarum cochlearia III. aniſi,roſarum ſiccarum,œnanthes, acaciæ,ſingulorũ cochleare unum. Palmarum carne ſubige, ac drachmã unam præbe. Si œnanthe haberi non poteſt,uuas immaturas ſiccatas cõijce. Aliud Marciani, ad eos qui neque potum,neq; cibum accipiunt,ſed pro deſperatis habentur. Baccarũ myrti albarum quincuncem , malorum cotoneorum mediocrium ac pulchrorum numero duo,aquæ ſextarios III. ſcobis corticis arboris loti ſextantem & unciæ dimidium. Decoquito ſimul donec ſextarij duo reliqui ſuperſint, ac quantum poſſint

possint bibendũ præbe, idemq́ etiam per clysterem infundito. Eiusdem facultatis est loti scobes potatus, atq; amplius adhuc eo præstat eius decoctũ. Quod si lotus non adsit, cortice pini utaris. Aliud Marciani. Aloës ad carbonum formam exustæ unciam I. malicorij usti unciam I. seminis lini usti unciam I. contere & præbe cochlearia duo, his qui febre carent cum uino antiquo. Ego uero, inquit Marcianus, quotiescunque hoc exhibeo, duorum terrestrium herinaceorum membranam internam, quæ cibum complectitur desquamatam adijcio. Quare hanc membranam illotam accipito, siccato, ac adseruato. Per se enim huiusmodi pelliculę potatæ uentris fluxiones sistunt. Aliud Marciani, cuius utilitatẽ ne cõtemnas: seminis anethi, apij, fœniculi mõtani, piperis, sing. un. I. in testaceã pilam cõijcito, atq; ubi probè cõtriueris, herinaceorũ terrestriũ internã membranã illotam, ac per se cõtusam & cribratã unc. I. pondere immisceto. Deinde uinum purum uetus quantũ satis uidebitur, in nouum uasculum infundito, & laminã ignitam ex ferro quod stomoma uocant, nõ minorem libra in uino extinguito, & adiectis aridorum drachmis duabus bibendum præbeto. Tantum enim ad summum datur, atq; hoc medicamine multos ille desperatos seruauit. Aliud multa experientia cognitum. Cochlearũ terrestrium maximè montanarum, ustarum, carnem trium drachmarum pondere accipito, piperis scrupulos VIII. simul cum æreo pistillo in puluerem redigito, & uini ueteris sexuncem, tantundemq́ gari affundito, ac simul unita omnia in tres partes diuidito, & per tres horas exhibeto. Oribasius autem sic: cochlearum unà cum testis exustarum unc. I. alij trientem habent, gallæ sextantem, piperis unc. I. in puluillum redige, ac obsonijs insperge, aut cum aqua, aut uino albo tenui præbe. Præclare auxiliatur hoc dysentericis, quibus ulcus nondũ est putrefactum. Aliud Marciani, quod Phemus appellatur. Myrrhæ, opij, balaustij, rhois rubri, cuiusque unciam unam, anisi sesquunciam, spinæ Aegyptię quadrantem, lentisci quadrantem. Cum decocto corticis lotini ligni subigito, & nucis ponticæ magnitudine præbeto, cum lotini corticis decocto: quod si lotinus non adsit, mespilino pro eo utaris. Catapotium dysentericum ualde pulchrum, Asclepiadæ. Radicis symphyti, seminis ericæ, malicorij, gallarum æquales partes subige, & in catapotia digere, ex quibus obolos tres cum uino aut aqua deuorandos præbe. Aliud eiusdem. Gallarum drachmas quatuor, opij asiani drachmas duas, petroselini drachmam unam, aqua subigito & catapotia formato, exq́ eis ad ciceris magnitudinem præbeto, aut quantum uires tolerare possint. Aliud. Thuris, acaciæ, opij, gallæ, æquale pondus singulatim cum succo intyborum subige: indeq́ ad ciceris magnitudinem aut pro uirium tolerantia præbe. Aliud. Florum rosarũ, opij, acaciæ, gummi, succi hypocisthidis, cuiusq; trientem, seminis & succi plantaginis, cuiusque sextantẽ, succi rosarum un. I. In catapotia redigito, ex quibus obolos tres dato.

Pastillus ex seminibus, qui in Alexandria præparatur. Anisi unc. I. fœniculi unc. I. seminis hyoscyami, quadrantem, seminis apij quadrantem, alij tantum drach. III. habent, opij unc. I. dauci unc. I. aqua subigito. Oribasius autem hoc modo. Anisi, ammij, fœniculi seminis, apij seminis cuiusque drachmas tres, petroselini drach. II. opij drachmas duas. Valet cœliacis, dysentericis, cholericis, & tussientibus. Pastillus trigonus, hoc est, triangularis appellatus. Seminis apij sextantem, seminis hyoscyami unc. I. opij unciam unam, anisi unciam I. aqua subigito. Aliud Andromachi, ad cœliacos & dysentericos. Rhois culinarij drac. IIII. piperis drac. IIII. myrrhæ, croci, acaciæ, scobis

corticis loti, ammij, cuiusq; drach. II, spicæ nardi, lycij, gallarum, succi hypoci-
sthidis, opij, aloës, anisi, cuiusq; drach. I. cum rubi succo subigito, & ante somnũ
III. obolorũ pondus ex aqua præbeto: non febrientibus ex uino frigido. Pa
stillus Philippi, ad diuturnas dysentericorum affectiones leuans dolorem, & bi
bitur & infunditur, & forinsecus quoq; imponitur, melle cocto aut palmis pas-
sis subactus. Acaciæ, balaustiorũ, hypocisthidis, rhois rubri, opij, thuris, myr
rhæ, croci, gallarum, lycij, aloës, rhei pontici, baccarum myrti nigrarum, mali-
corij, singulorum drach. IIII. uino ueteri adstringente subacta in pastillos dige
re, & non febrientibus obolos III. ex uino præbe, febricitantibus uero ex hy-
dromelite. Ego autem hoc pastillo utor & feliciter mihi succedit, omnibus qui-
dem prædictis ad eius compositionem adiectis, præter thus & rhoëm. Ad hæc
autem omphacij, floris mali punici, cassiæ, castorij, aluminis scissilis, rosarum re
purgatarum & siccarũ, singulorũ æquale pondus addo. Catapotiũ bonum.
Abrotoni sextantem, sarcocollæ unc. I. gummi parum, ut ex eo cogi ac forma-
ri possint. Catapotia ciceris magnitudine formato, & ieiunis unum deuoran-
dum præbeto, similiter unam ante somnum. Aliud Oribasij, ad dysenteri-
cos & hæmoptoicos, fluxumq; muliebrem. Succi hypocisthidis, terræ samiæ,
gallæ omphacinæ, acaciæ rustæ, cuiusq; drach. VIII. cum aqua pluuiali subige,
& pastillos forma, ac utere. Ad dysentericos quidem in potu exhibitis, ac per
clysterem cum succo oryzæ, aut lentis, aut aliquo consimili, infusis. Ad hæmo-
ptoicos uero, cum aquæ frigidæ sesquicyatho eius drach. I. Ad fluxum autem
muliebrem, cum succo solani, aut sanguinariæ, aut plantaginis lana exceptos
subde. Aliud parabile. Alumen liquidum tritum cum ouo absorbendum
præbe, & rursus aqua calida dilutum bibendum exhibe, & admiraberis. Sedat
diuturnas dysenterias, & in quibus cruenta excernuntur. Aliud. Pumi-
cem in tenuissimum puluerem redactum, cum ouis sorbilibus, cochlearij men
sura præbe, & miraberis. Aliud exquisitum. Fici folia arida contusa co-
chlearij mensura cum uino austero dato. Aliud. Macer, mali punici flo-
rem, æquali pondere contunde, & ex eis scrupulos duos cum uino adstringen
te præbe. Valde cõmodum hoc est in his qui cruenta egerunt. Pastillus ad dy
sentericos & cœliacos. Anisi, seminis apij, ammij, balaustiorum, succi hypo-
cisthidis, seminis hyoscyami albi, singulorum drach. VIII. opij drac. IIII. Exci-
pe his qui integræ sunt ætatis drac. I. cum aquæ calidæ cyathis tribus. Polyi-
dæ Sphragis, cœliacis, dysentericis, quartanarijs, & oculorum fluxionibus con
ducens: dolorem enim adimit & resiccat. Hyoscyami albi seminis drach. IIII.
seminis apij drach. IIII. anisi drac. II. opij drac. I. contere cum aqua, & informa
pastillos obolares: ex quibus unum cum aqua frigida præbeto.

Quæ infernè dysentericis infundantur. Cap. XLIX

Pastillus Nymphodoti, ad dysentericos, & ulcera depascendo serpentia om-
nibus præstantior, quemadmodum experti sumus, inquit Archigenes: com-
positus quidem ut Faustinus, dissonans autem in auripigmenti apponderatio
ne: opere uero longè efficacior eo, cognitus. Cuius compositio hæc est. Char-
tæ ustæ drach. XXX. auripigmenti drach. VIII. calcis uiuæ drachmas X. san-
darachæ drachmas VI. uini austeri sextarios III. Vinum ipsum per se coqui-
tur, donec tertia pars reliqua fiat cum qua arida in mortario teruntur, donec
in compagem terendo redigantur, ex quibus deinde pastilli dra. IIII. aut trium
siue duarum etiam formantur, quorum usus iuxta ægri uires adhibetur; cum
uino autem & aqua infunduntur, ita ut cum aqua lenticula, rosæ siccæ, ac cor-

tex loti decoquantur: cum uino uero baccæ myrti, ut ex utrisq; heminæ mensura supersit. In uniuersum autem, non solum in huius pastilli, uerum omnium qui crustas inducunt usu, stomachum hora una ante eorum exhibitionem, ex oleo myrteo ac uino ueteri irrigare oportet, itemq; caput ex oleo largo. Quæ enim crustas inducunt, si infundantur, & stomachum & caput offendere consueuerunt. Ante infusionem autem frusta panis duo aut tria ægro exhibenda, ex aqua frigida aut lactei teporis, si uehemẽs adsit febris: aut uino diluto, si parua fuerit febris & nullius pensi, pane madefacto. Quod si ab infusione stomachus exuratur aut subuertatur, aquæ frigidæ cyathi tres cõfidenter in potu præbeantur, exhibendus & lactucæ caulis cum pane & aceto: oliuæ item albæ ex aceto. Cęterum his qui statim ubi infunditur pharmacum, rursus reijciunt, imò penitus infusum retinere nequeunt, muriam pręinfundere oportet: aliquando etiam salis ammoniaci cochleare I. aut amplius tritum, pharmaco est ammiscendum, nullo habito mordacitatis respectu. Vtilitas enim omnem dolorem exuperans inde procedet. Vtimur autem frequenter oliuarum albarũ muria conditarum liquamine, hemina nimirum una ex eo infusa, semihoræq; interstitio facto, aut paulo diutiore, pastillum ipsum cõsequenter infundentes, quo modo facilè ipsum continent. Et pharmacũ sanè magis efficax fit ubi nuda ulcera contigerit. Si uero neq; sic continuerit, iterum atq; iterum infundito: munitum est enim pharmacũ ne crustas inurat. Porrò ubi efficacius fuerit pharmacum & uicerit affectionẽ, multa cum ipso mucosa ramenta prodibunt, & à multis molestijs, ęgerendiq; promptitudine distentionibusq; liberabit. Infusum autẽ ipsum non ultra duas horas retinendum est, neq; infra unius horæ spatium. Atq; hic canon uniuersalis tibi in omni crustas inducente infuso proponatur, unà cum hoc quod & stomachus & caput sit præmunitum. Ante infusionem etiã anus ex oleo dulci illinatur, maximè uero adipe quopiam ipsa fistula crassius perlinatur. Post infusionem cum spongijs aut glomis decocto quopiam adstringenti imbutis, sedes foueatur: adiuuat enim hoc ipsum infusi retentionem. Mirabiliter etiam prodest Andronis pastillus duarum aut unius drachmæ pondere infusus.

Pastillus ad dysentericos, cuius multam experientiam habemus, admirabilis enim in ulceribus serpendo depascentibus existit, non solum dysentericis, sed oris etiam gingiuarum, & ad omnem nomen serpentem. Calcis, auripigmenti, chartæ ustæ, squamæ æris, æquales omnium partes ramulorum oleæ decocto seu succo subigito ac utitor cum oryzæ succo. Exuccatur autem olea hoc modo. Ramulos oleæ contundito, eisq; congruentis mensurę aquam affundito, atque donec quater efferbuerit decoquito, expressoq; succo utitor.

Faustini insignes pastilli: quorum alter constat ex chartæ ustæ drachmis XXX. calcis drach. XXV. auripigmenti dra. XII. sandarachæ drach. VI. Infunditur duarum drachmarum pondere cum rhois & baccarum myrti decocto. Si uero diuturna sit affectio, salis etiam drach. II. adijciuntur. Alter uero constat ex calcis drachmis decem, sandarachæ drach. VI. auripigmenti drachmis octo, chartæ ustæ drachmis triginta, hæc in pastillos redigito, ac utitor, quemadmodum in Nymphodoti pastillo est prædictum. Alter adhuc pastillus Faustinus, qui in Alexandria præparatur. Auripigmenti trientem, sandarachæ trientem, calcis uncias duodecim, acaciæ uncias XII. subige cum uino.

Pastillus Philadelphus, ad dysenterias, & sanguinis eruptiones, & omnes nomas. Sandarachæ, auripigmenti, cuiusque quadrantem, calcis sexuncem, acaciæ sexuncem. Excipe plantaginis succo, aut uino austero, & pastil-

los drachmarum quatuor, aut trium, aut duarum informa, atque pro ægri uiribus infunde cum uino myrtite. Eras autem hoc modo ipſum præparat. Auripigmenti beſſem, acaciæ trientem, calcis trientem. Paſtillus alius, dyſentericis commodus, qui eueſtigiò aluum ſiſtit, quod multo experimento conſtat. Bituminis, auripigmenti, ſandarachæ, aluminis ſciſſilis, ſquamæ æris, cuiuſque drachmas quatuor, chartæ uſtæ drach. X. calcis drach. VIII. ſucci hypociſthidis drach. III. balauſtiorum drach. III. opij drach. II. Cum uino myrtite ſubige, ac utere ueluti in Nymphodoti paſtillo prædixi. Paſtillus ex ſubere appellatus, quo ueluti præter opinionem admirando utor. Gallæ uſtæ, chartæ uſtæ, ſuberis ex uaſe uini ueteri accepti ac uſti, panis aridi uſti, ſingulorum drach. XV. auripigmenti drach. XX. ſandarachæ drach. X. calcis uiuæ drac. X. acaciæ drach. V. ceruſæ drach. V. ſpumæ argenti drach. III. omphacij drach. III. fecis uini uſtæ drac. V. Cum uino adſtringente ſubige & informa paſtillos drachmarũ IIII. & III. & II. In principio autem hos cum plantaginis aut ſanguinariæ, aut perdicij ſucco infundito: aut cum aqua tepida, ſi hæc non adſint: ſi uero morbus fortis ſit & in uigore conſiſtat, cum fœni græci aut lini ſeminis decocto infundito: in declinatione autem cum myrti & rubi decocto ex uino. Et in pueris quidem cyathorum duorum menſura: in fœminis, trium: in uiris uero qui ad perfectam ætatem acceſſerunt, quatuor infundatur. Paſtillus Aſclepiadæ, dolorem ſummouens, ſomnumq́ inducens. Diuturnis dyſentericis adfectionibus eueſtigiò auxiliatur, ſi abſit febris. Chartæ uſtæ drachm. III. auripigmenti, ſandarachæ, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi, omphacij, lycij, acaciæ, ſucci hypociſthidis, calcis uiuæ cuiuſque drach. V. opij drach. II. croci drach. II. Vino myrtite excipe & in paſtillos redige, quatuor & trium & duarum etiam drachmarum. Iuxta ægri uires cum paſſi cretici cyathis VI. his qui integræ ſunt ætatis infundito. Paſtillus alius dyſentericus. Auripigmenti ſextantem, ſandarachæ quadrantem, ſquamæ æris unciam I. calcis trientẽ, aluminis ſciſſilis ſextantem, chartæ uſtæ quincuncem, omphacij ſextantem, acaciæ ſextantẽ, ſucci hypociſthidis ſextantem, thuris unciam I. opij quadrantẽ. Vino myrtite aut aliquo alio auſtero excepta ſubigito. Quod ſi quis infuſum non cõtineat, ſed ſtatim ipſum reiectet, omnino morti propinquum iudicato, quemadmodũ ſæpe iam ſum expertus. Infundito autem ex eo uelut ex præcedente drach. I. tantum. Paſtillus, thronus Marcellius appellatus. Auripigmenti quadrantem, ſandarachæ trientem, lentiſci trientem, balauſtiorum quadrantem, alij ſextantem habent, opij ſextantem, calcis beſſem, omphacij ſextantem, ſucci hypociſthidis quadrantem. Vino auſtero ſubige, & utere ut paſtillo Nymphodoti. Paſtillus, Lycos appellatus, ad dyſentericos. Sandarachæ drachmas ſex, auripigmenti drach. XII. calcis uiuæ drach. X. æris uſti drach. XX. acaciæ drach. VI. cadmiæ drach. XII. chalcitidis crudæ drach. XII. rhois culinarij aut quo coriarij utuntur drach. III. ſucci hypociſthidis drach. III. baccarum myrti nigrarum recentium drach. VI. ſoreos drach. I. miſyos crudi drach. I. gallæ drachmas VIII. omphacij drach. I. lycij drach. VIII. Vino myrtite ſubigito, affuſo etiam plantaginis ſucco, & paſtillos drachmarũ IIII. & III. & II. formato: cum uino uero adſtringenti infundito, ægri habita cura, uelut in Nymphodoti paſtillo eſt prædictum. Paſtillus magnus, dyſentericos præclarè & feliciter iuuans, etiam ſi extremè ſint affecti ac deſperati, utpote in quibus carnoſæ & feculentæ prodeunt egeſtiones. Infunditur autem cum ſucco oryzæ, ita ut adeps hircinus & myrtus cum ipſo decoquantur. Cęterũ in his qui retinere non poſſunt,

sunt, muria oliuarum albarum præmittenda, & post horæ interstitium pastillus infundēdus, stomacho & capite præmunitis, uelut in Nymphodoti pastillo est prædictum, anus item ab infusione fomentis integatur. Prodest etiam ad caua ac profunda crustosaq; ulcera, itemq; nomas pudendorum. Verum in dysentericis præstat, ut cum reliquis prædictis remedijs, manus ægri latis & longioribus fascijs cōstringantur, supernè ex humeris exordio facto, & in summos usq; digitos ligamento protenso: non parum enim hoc ipsum ad fluxus repressionem facit. Porrò ipsius pastilli compositio hoc modo habet. Balaustiorū recentium, malicorij, rhois quo coria tinguntur, phyllorum, singulorum drachmas IIII. isatidis tinctoriæ drach. III. alij dra. VI. habent, spinæ Aegyptiæ drachmas IIII. seminis hyoscyami drach. III. farinæ lentium drac. VIII. suberis ex uase uini ueteri accepti ac usti drach. IIII. gallæ omphacinæ à teredinibus non corrosæ drach. IIII. rosarum siccarum drach. VI. floris recentis rosarum drachmas sex, croci drach. IIII. myrrhæ drach. VIII. lycij drach. VIII. bituminis drachmas sex, picis siccæ drachmas sex, acaciæ drachmas octo, hypocisthidis drachmas octo, gummi drach. XXXII. thuris masculi drach. VIII. omphacij succi sicci drach. IIII. opij drach. II. amyli drach. II. solearum ueterum ustarum drachmas quatuor, cornu cerui usti drac. IIII. ossiculorum oliuarum ustorum, ossiculorum palmarum ustorum, fecis uini ustæ, spongiarū nouarum liquida pice & cedria imbutarum ac ustarum, ostreorum ustorum, æris usti, squamę æris, sing. drac. III. lapidis gagatæ, coralli, rubiginis ferri, aut scoriæ, cuiusq; drac. IIII. aluminis scissilis in testa exusti drach. II. aluminis quo tinctores coriorum utuntur drach. II. auripigmenti drachm. III. chalcitidis crudæ drach. III. sandarachæ drach. III. gypsi loti drach. III. calcis uiuæ drach. III. minij sinopici sesquidrachmam, atramenti communis drach. II. diphrygis drac. II. & dimidiam, spumæ argenti drach. II. & dimidiam, ochræ drachm. II. & dimidiam, atramenti Indici drach. II. & dimidiam, plumbi drach. III. cerusæ sesquidrachmam, terræ samiæ drach. III. terræ cimoliæ drach. II. pompholygis drachmas duas, succi mandragoræ & plantaginis quantum ad hæc suffecerit. Compositio quidem igitur pastilli hæc est, in qua totus ille simplicium pharmacorum cumulus, ex quinquaginta quinque rebus constat, præter herbarum ex aqua decoctionem, quæ ad huius pastilli subactionem accommodatur. Cæterum apparandi modus huiusmodi est. In pilam thebaicam primum æs, & æris squamam, & spumam argenti, calcem, lapidem gagaten, coralliuм, rubiginem ferri conijcito: ostrea etiam contusa & cribrata probè & contentè terantur, donec in puluillum redigantur: deinde adiecta chalcitide, sandaracha, auripigmento, cornu ceruino, oliuarumq; ac palmarum ossiculis, spongiaq; & alumine, rursus terito, affusis etiam spissamentis, quæ stymmata Græci appellant. Alumen autem hoc modo uritur. Alumen in ollulam nouam coniectum super prunas ponito, & ubi diffunditur ac liquescit tollito, & frigefieri sinito, & hoc modo tritum adijcito. His deinde tritis, minium, diphryges, atramentum indicum & commune, ochran, plumbum, terram samiam, cimoliam, cerusam, pompholygē, reliquaq; omnia metallica addito, & contentissimè sub caniculæ æstu conterito, donec ex spissamentis quartam aut quintam addideris partem. Postquam uero quodam modo ad collyrij formam fuerit redactum, arida contusa & arctissimo cribro excussa adijcito, ueteribus soleis simul cum aridis contusis: deinde additis spissamentis rursus similiter ut priora terito, sæpe instillatis spissamentis. Vbi autem trita inaruerint, in altero mortario primum crocum cum duobus

succis, mandragoræ uidelicet & plantaginis, terito: atque ubi tritum fuerit, reliqua adijcito, myrrham scilicet & thus, omphacium, acaciam, hypocisthidem, gummi, lycium, opium, picem, bitumen, & lentium farinam, quodlibet eorum prius per se aridum in tenuissimum puluerem redactum. Cæterum ubi optimè in mortario fuerint trita, duobus succis largè affusis, quo etiam ad aliorum exceptionem sufficiant: de cætero iam antè trita metallica sic arida terito ac admisceto: omnibusq; probè permixtis ac subactis, pastillos ad duarum magnarum fabarum magnitudinem formato, & utitor aliquando quidem cum oryzæ succo, aliquando uero cum uino, aut aliquo conueniente liquore. Ego uero ob mandragoræ uiridis succi inopiam, aridi succi drachmas quatuor addo. Porrò spissamenta cum quibus pastillum conteris, hoc modo apparato. Rubi, myrti, florum mali punici, radicis symphyti, radicis capparis, foliorum salicis, comæ cupressi, omnium æquales partes cum aqua coquito, & utitor. In his ipsis uero spissamentis, aut etiam alijs, spongiam aut glomos rigato, cumq; eis sedem foueto, assiduè quidem, maximè uero à pastilli infusione. *Siccum dysentericum.* Terræ lemniæ quæ sphragis appellatur, terræ asteris, amyli, gummi, thuris, æquales partes omnium in puluillum redactas, cochlearij mensura infundito, spissamentis etiam quibusdam adiectis. *Indus autem Medicus hoc utitur.* Terræ lemniæ quæ sphragis, buccinorum ustorum, thuris, singulorum æquales partes commisce, indeq; cochlearia duo cum lotini corticis decocto, aut pinus, aut mespili, infundito. *Quæ dysentericis subdantur. Glans quæ dysentericis subditur. Theosebij.* Opij drachmas XI. myrrhæ, castorij, croci, thuris, hypocisthidis, cuiusque drachmas sex, styracis drachmas tres, uino excipito. *Alia glans, siue collyrium.* Opij, croci, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum æquale pondus cum uino ueteri subige, & collyria drachmæ unius pondere informa, ex quorum usu & subditione diuinam efficaciam admiraberis. Optimè facit & ad dysentericos opobalsamum tomento exceptum & subditum. *Spissamenta, quæ dysentericis cataplasmatis uice imponuntur.* Florum mali punici, gallarum, malicorij, myrti siccæ, lentisci, mannæ, acaciæ siccę, æquales omnium partes in puluerem redigito: quem siccum adseruato ac utitor, ita ut usu expetente cum uino decoctum imponas: magis uero mitigatorium fiet, si sapa pro uino accipiatur. *Illitio, ad cœliacos & dysentericos.* Acaciæ quadrantem, gallæ, œnanthes, malicorij, balaustiorum, aloës, succi hypocisthidis, mastiches, aluminis rotundi, omphacij, singulorũ unciam unam, cum uino subigito, ac formato pastillos: quibus cum uino aut succo aliquo conuenienti utaris.

Epithemata dysenterica. Cap. L

Epithema dysentericis commodum, Marciani. Mala cotonea repurgata decem, in uino decoquito, diligenterq; terito, ac tritis aloës unciam unam, mannæ sextantem, myrrhæ siccæ tritæ quadrantem infarcito, deinde ceræ sextuncem, unguenti nardini libram unam addito. Ceratum ipsum liquefacito, & refrigerato, tritisq; adijcito, ac utitor. *Epithema ex œnanthe, Philumeni, stomachicis, & cœliacis dysentericisq; in principijs commodum.* Oenanthę siccæ drachmas XXVIII. gallæ, acaciæ, rosarum siccarum, omphacij, singulorum unciam unam, aluminis rotundi sextantem, aloës sextantem, rhois syriaci trientem, olei myrtei libram unam, ceræ libram I. picis libram I. Quidam uero singulorum libras duas accipiunt. Arida uino ueteri adstringente rigato, deinde liquescibilia adijcito, ac simul emollita excipito. Efficaciter auxiliatur ad in-

ad interaneorum fluxiones, & stomachi fastidia ac exolutiones, & ardores.
Aliud, per multam experientiam. Rosarum, œnanthes, acacię, gallæ, aluminis scissilis, singulorum quadrantem, aloës sexuncem, rhois culinarij libram unam, ceræ, picis, olei myrtei, cuiusque libram unam, uini quantum sufficit. Epithema ex lixiuio. Ammoniaci thymiamatis, nardi celtici, croci, cardamomi, bdellij, cyperorum, singulorum unciam I. lixiuij ex cinere lignorum uitis sesquiunciam, ceræ quadrantem, unguenti nardini sexuncem, uini quantum suffecerit. Apparatur autem & hoc modo. Croci unciam I. aloës quadrantem, styracis quadrantem, ceræ sextantem, lixiuij ex cinere lignorum uitis, unguenti nardini, cuiusque uncias XII. uini quod satis est. Illud superius apparaui, & præ œnanthes inopia, folia uitis conieci, in æstate quidem uiridia, in hyeme uero eiusdem uirgulta, reliquis siccis, contusis & cribratis. Epithema, Clidion appellatum: Cyrilli. Acacię, gallarum, thuris, aluminis scissilis, aloës, rhois culinarij, hypocisthidis, myrrhæ, balaustiorum, œnanthes, rosarum siccarum, singulorum unciam unam, ceræ dodrantem, picis, olei myrtei, cuiusque dodrantem, uini spathitæ quantum satis est. Ex libris Philumeni, epithema Mnaseæ, clidion appellatum, ad cœliacos & dysentericos. Gallæ omphacinæ, succi hypocisthidis, aluminis rotundi, acaciæ, rhois rubri, malicorij aridi, seminis apij, singulorum unciam I. uisci quercini drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis drach. IIII. picis siccæ drachmas XX. ceræ drachmas VIII. olei myrtei aut lentiscini drach. XX. gallas & malicorium contusa ac cribrata in uini cyathis nouem decoquito, assiduè agitando, donec tertia pars relinquatur: deinde in mortarium coniecta terito, ac reliqua similiter in puluerem redacta inspergito: ammoniacū uero aceto diluito, & uiscum cum modico oleo emollito, pici uero ac ceræ liquefactis cum residuo oleo, & ab igne ablatis, uiscum adijcito, ac unito, & simul tritis affundito, fortiterq; contundito, ac utitor.
Andromachi epithema, ad dysentericos & cœliacos. Seminis hyoscyami albi, seminis apij, cuiusque drach. IIII. anisi, floris rosarum, succi hypocisthidis, balaustij, rhois rubri, cuiusq; drach. II. opij drachmam unam, croci drachmam I. contere, ac uino myrtite excipe, informaq; pastillos, quos in umbra siccabis: usus uero tempore, ex eis quantum suffecerit contundes ac cribrabis, & subiges, linteoloq; infartum uentri impones. Dropaces. Dropax ex tertio libro placitorum Sorani. Resinę libram I. picis siccę lib. I. nitri, bituminis, sulphuris uiui, cuiusq; libras II. pyretri libras II. ueratri sextantem, olei heminā unam. Si uero efficacius reddere uelis, adijce & piperis trientem, adarcæ sextantem, staphidis syluestris sextantem. Alius dropax. Picis sexuncem, resinæ pinus torrefactæ sexuncem, myrrhæ, sulphuris uiui, nitri, cuiusque unciam unam, pyretri quadrantem, adarcæ unciam unam, euphorbij sextantem, alij drachmas duas tantum habent, adipis taurini sexuncem. Vtendum autem & ad hæc rubefacientib. cutem, phœnigmis à Græcis appellatis, itemq; sinapismis, in tertio Sermone descriptis, in declinatione præsertim dysenterię, quo totum malum penitus destruatur.

De lienteria, seu intestinorum leuore. Cap. LI

Lienteria, quemadmodum ipsum nomen indicat, leuor quispiam intestinorum est, qualis etiam forinsecus in corporis cuticula, ex cicatrice cōtingere solet. Oboritur autem frequenter, dysenteria magna præcedente, & ex profunda ulceratione, cicatrice densa & leui succedente: quæ deinde ob densitatem quidem suam, ciborum per corpus digestionem fieri non permittit, quum sane ue-

né uenarum ora sint ueluti obturata: uenarum inquam, quę alimentum ex intestinis ad se auellunt. Ob leuorem uero, cibum statim prius quàm permutationem & perfectam concoctionem admittat, dilabi sinit. Cæterum lienteria ipsa propriè ex permutantis cibos ac digerentis facultatis debilitate contingit, cuius signum est, quod cibi crudi & nihil immutati excernuntur, quæ ratio & ex hoc amplius corroboratur, quod non solum à dysenteria hæc affectio oboritur, sed & post frequentia uoluulosa tormina, & post longum profluuium uentris: aliquando etiam aqua inter cutem per uentrem euacuata, lienteria consequi solet. Ex quacunq; igitur causa lienteria orta sit, ægri cibum non sentiunt, & malum corporis habitum acquirunt, quod utrunque malum incorrigibile existit. Succedit enim ægris assidua excretio cruda, colore subalbida, inæqualis, & aquosissima, citra sanguinis ac bilis complexum. Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium concomitatur. Videtur autem bonum & amicum signum in eis ructus acidus esse. Indicat enim iucundi quippiam factum esse, & uentrem ac intestina nõ uelut inanima cibum sinere pertransire. Itaq; quum eiusmodi sit affectio, facilè est intelligere, quod uim retentiuam, ac concoctoriam facultatem tum uentris, tum intestinorum, omni modo refocillare oportet, quod sanè per ciborum conuenientium exhibitionem fieri potest, perq; diætam restituendis ac refocillandis uiribus aptam, & ut simpliciter loquar, eodem medicationis ductu utendum est, quem ad cœliacos & dysentericos habes præscriptum. Cæterum quod dignum indicatione hic uisum est nobis: acrium rerum comestiones frequentiores eis aptæ existunt, & maximè quibus cicatricem factam esse coniectamus: acrium enim rerum comestio uelut refricationem quandam cicatricum operatur: quin & insitum calorem reuiuificat, & concoquendi facultatem quodammodo refocillat. Porrò uomitus à cœna uentrem etiam in melius transmutant, & actionis suæ commonefaciunt: frequentes quoque dropacum admotiones ad manus ac crura, thoracemq; & uentrem, itemq; rubefacientia ex malagmatis & ex sinapi eis commodæ existunt. Potiones etiam quasdam ad dysentericos & cœliacos præscriptas lientericis præpotandas exhibere conuenit, quale & hoc catapotium existit. Catapotium dysentericum, maximè uero lientericis conueniens. Malicorij, myrrhæ, cuiusq; drachmas octo, aluminis scissilis drachmas quatuor, succi hypocisthidis drachmas quatuor, cum aqua catapotia ad erui magnitudinem ex his formato, indeq; quinq; aut septem iuxta ægri uires exhibeto.

NONI SERMONIS FINIS.

INDEX CAPITVM DECIMI AETII SERMONIS.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, siue Quaternionis Tertij sermo Secundus, & ex ordine Decimus.

De dispositionibus iocinoris ac lienis, eorundemq; affectionibus.

DE DEBILITATE IOCINORIS, ET HIS QVIBVS SANguis per uentrem defertur: Galeni. CAP. I

INTEMPERIES quidem causæ sunt, ex quibus iocinoris debilitas producitur, dispositiones autem diuersas in ipso faciunt: quum enim citra inflammationem aut scirrhum circa hepar, propter solam debilitatem, sanguinis effluxio contingit: tunc sane propriè hepaticos ipsos ægros appellant, quemadmodum cœliacos & stomachicos uocare consueuerunt, eos qui neque inflammationem, neque aliquem alium præter naturam tumorem in uisceribus habent. Calidæ itaque intemperies, tum eos qui prius adsunt humores, tum etiam hos qui per uenas mesenterij ad ipsum hepar deferuntur, adassant ac comburunt. Frigidæ uero intemperies, humorẽ, qui iam in ipso conti-

netur, craſſum & lentum ægreq; mobilem reddunt: eum uero qui defertur, pituitoſum ac crudum & ſemicoctũ. Cęterum ſicca intemperies, ſicciores & denſiores humores facit. Humida autem tenuiores & magis aquoſos. Itaq; ubi calida intemperies circa hepar conſtiterit, colliquationes fiunt, primum quidem humorum, deinde etiã carnoſæ ipſius hepatis ſubſtantiæ, bilisq; per uentrem euacuatur fœtens ac craſſa, abundeq; colorata, uelut in peſtilentibus febribus fieri ſolet. Vbi uero frigida intemperies affuerit, neq; aſſiduæ excretiones, neq; multæ fiunt. Diuturnum autẽ fit malum, & per dies aliquot aceruatim eis profluet uenter: cæterũ egeſta non ſimilẽ putorẽ habent his quæ per calorem ſunt colliquata, neq; colorem etiã, neq; cõpagem, ſed ſpeciẽ præ ſe ferunt ſanguinis putrefacti & in grumos congelati: & ſi quis diligenter inſpiciat, uelut limus & fex ſunt ſanguinis craſſioris: cõſimilia enim atræ bili colore apparent, quin & plures & iudicatu difficiles colores iuxta eandem diſpoſitionẽ in excrementis apparent. In ſicciore aũt intẽperie, recrementa adhuc ſicciora uidebunt, ęgriq; magis ſitient. In humida uero, humidiora & plura erunt recrementa, ſitisq; minus infeſtat. Quandocunq; igitur egeſta uideris loturæ carnis recens mactati animalis ſimilia, ueluti ſi quis cum aqua ſanguinẽ confudiſſet, certiſſimũ ſignũ debilitatis ipſius hepatis habebis: eodẽ modo ſi uelut fecem ſanguinis conſpexeris per ſedem excretã, hepaticum & hocce ſignũ eſſe ſcito. Si igitur ſanguis tenuis & ſeroſus deſtillat, ægri uiſceris ſignum iudicato: ſin uero uelut fex fuerit, ſupercalefacti & ſanguinẽ ſuperaſſantis: incipit enim aliquando etiã citra febrem in frigida ſcilicet intemperie ipſa adfectio, quo tempore tenue ſanguinis ſerum primum excernitur: temporis autem progreſſu, corrupto circa uiſcus ſanguine, leues febres accedunt, quarũ quum inexperti medici negligentes ſint, atq; ęgrum omnino febri carere putant, quum nihil per uentrẽ excretũ ſit, ipſum ægrũ lauant, cõceduntq; negligẽtiori diæta uti, atq; ita uenter rurſus corruptũ ſanguinẽ excernit. In huiuſmodi igitur affectionibus primus curationis ſcopus ſit, ut intemperiẽ ad contrariũ deducamus. Calidã enim diſpoſitionem ſemper refrigerare oportet, frigidam uero calefacere, ſimiliterq; humidã reſiccare, & ſiccam humectare. Cæterũ omnibus hepaticis remedijs, tum quæ peros ſumuntur, tum quæ forinſecus imponuntur, aliquid ex adſtringentibus ammiſcere oportet, quo firmitas uiſcerũ cõſeruetur. Atq; in ſtomachicis idem facere non ſimiliter cõducit, quum in ipſis adſtrictoria qualitas aliâs dominet. Fomenta *igitur in hepatis debilitate* cõuenientia ex oleo fiunt, *in* calida quidẽ affectione, ex chamęmelino, roſaceo, et lentiſcino, abſinthio, aut palmis, aut alio quo alio conſimili in oleo decoctis. In frigida uero diſpoſitione, ex unguento nardino, *cui thus & ſamſucus ſint infarta. In humida autem intemperie*, ijſdem oleis magis diſcutientia ac reſiccantia incoquenda: uelut eſt iris, cuminũ, acruta. In *ſicca demum* intemperie, balnea ſufficiunt dulcium aquarũ, & *humectãs* diæta cõmoda erit, cerata etiam atq; epithemata fomẽtis ſimilia ſint, ex palmis ſcilicet, malis cotoneis, ſtyrace, maſtiche, ac aloë: in frigidioribus etiam polyarchia conducunt, *ſimiliterq; in humidioribus*. Porrô in potu uti conueniet pleriſq; eorum quæ in hepatis inflammatione ſunt relata, ſiquidem calida intemperies fuerit: uelut eſt ſeridis ac intybi ſuccus, ſenecionis ſuccus aut decoctum, perdicij ſuccus, mel roſarũ, & *quæ his ſimilia exiſtunt*: quin & Philonis antidotus ſemel tantũ exhibita, omnẽ aliquando calidã hepatis intemperiẽ mirabiliter ſanauit, quod etiam Philo de ea teſtatũ reliquit. Vbi uero frigida in hepate intemperies fuerit, calefacientibus ac firmitatem addentibus utendũ eſt, uelut

eſt nar-

est nardi spica, capnium, quæ & chelidonia herba circa sepes enata, semen pelecini, & quę his similia existunt. Vtilissimũ & his nardinum unguentũ, quotidie mane cochlearij mensura ieiunis potatũ, & à cœna ante somnum eodẽ modo. In humida aũt intemperie, simpliciora ex eis quæ ab oppilatione liberãt, exhibenda, & quæ à proprietate totius substantię efficacia existunt, uelut est, lupinũ hepar, quod sanè diligenter tritum drachmæ unius pondere cum uino dulci aqua calida diluto præbetur. Hoc enim multiplici experimento cognitũ omnibus hepatis intemperiebus cõmodum existit: utpote proprietate totius substantiæ hanc efficaciam habens, non calefaciendo, aut refrigerando.

De oppilatione hepatis, in quibus plurima remedia. Cap. II

A flatibus nebulosis & cõcoctu difficilibus: aliquando aũt & à crassis humoribus uiscosisq́, in finibus uenarũ ex sima hepatis parte enatarum, per quas ex uentre ac intestinis alimẽti digestio ad hepar cõtingit, oppilationes fiunt. Consequitur aũt ad ipsas, grauitatis circa dextrum ilium cum dolore sensus, aliquando quidem obtusæ, aliquãdo uero uehementis, & quandoq; quidẽ absq; febre, quandoq; cum febre. Crassa enim & uiscosa ac multa, omnino amplius reliquis oppilant, & maximè si ægri à cibo uehementiori motu utantur: si uero acria sint & multa quę in cibo sumunt, dolor ex oppilatione uehementior fit, quum obturata corpora simul & tensionem perferant, simulq́; pungantur. Cæterum quum uaporosi & crassi flatus multitudo coaceruetur, quæ exitum non habet, non grauitatis solum, sed & distentionis sensus oboritur. Quare attenuantium & oppilationẽ dissoluentium quàm celerrimus requiritur usus: oppilatio enim inueterata non tantum in hepate, sed in omni membro putrefactionẽ operatur, febremq́; accendit. Præclarè autem & citra molestiã ab oppilatione liberat, simulq́; firmitatẽ tum hepati, tum stomacho addit, pelecini qui in frumentis nascitur semen, tritum cochlearij mensura, cum uino aut aqua mulsa in potu acceptum, capniũ item, quod & chelidoniæ nomen inuenit, succo eius expresso & desiccato: reponitur aũt is in pastillos redactus, & semel quidem exhibitus dolorem omnem adimit: ter autem præbitus, in totum ab affectione liberat, ultra hoc quod & firmitatẽ uisceribus addit: decoctum quoq; huius herbæ potatum similem efficaciam habet, etiam si ualde febricitent ægri: aliquando autẽ herba ipsa exiccatur, contusaq́; & cribrata cochlearij mensura exhibetur. Aliud.

Lupi hepar siccum drachmæ pondere, cum piperis granis IX. ac myrrhæ magnitudine fabæ, in passo calido datum, confestim auxiliatur. Aestatis aũt tempore, alternis diebus, ter potandum præbeto. Liberat ab oppilatione etiã eupatorium, simulq́; firmitatem addit, similiter quoq; stœchas, tum cocta, tum sicca tritaq́; data: plantaginis item radix, & semẽ, foliaq́; sicca trita, siue per se unumquodq;, siue simul exhibeãtur. Lauri cortex tritus potatus, spica nardi, fructus pistacij, amygdalæ amaræ, anthemis siue chamæmelum, anagallidis quę cæruleum florem habet, succus, radicis acori, eryngij, radicis dulcis decoctum urinã ciet, & aluũ emollit. Radix dracunculi uiscera omnia repurgat, crassosq́; & instar uisci tenaces attenuat humores. Filicis succus cochlearij mensura ex aqua mulsa potatus, hepar repurgat, oraq́; meatuum ac uenarum aperit, citra manifestam calefactionẽ. Præscriptũ autem iam antè est de his quæ tum simas, tum gibbosas, hepatis partes ab oppilatione uendicant, *in tertio nimirũ* Sermone.

Catapotium hepatis oppilationem remouens. Radicis chamæpityos drachmas IIII, radicis cichorij dra. IIII, cõtundito, ac melle cocto excipito, nucisq;

pon-

ponticæ magnitudine præbeto : aquæ etiam calidæ cyathos tres ab eius exhibitione absorbendos dato. Cæterum non modo radices horum hepaticis opitulantur, sed & succus & decoctum. Pastillus hepaticus, ex amygdalis amaris. Seminis anisi, apij, asari, amygdalarum amararum decorticatarũ, comæ absinthij, singulorum drach. IIII. apparato, & cum aqua pastillos formato, ex quibus drach. I. febre carentibus cum uini diluti cyathis III. prębeto: febricitantibus autem, cum aqua mulsa. Vrinam ciet, & placidè calefacit. Aliud hepaticum ualde cõmodum. Seminis pelecini, capnij, costi, cuiusq; drac. V. contundito ac cribrato, & cochleare I. ex aqua mulsa dato. Præclarè enim summouet oppilationem. Aliud hepaticum pulchrum, cuius uilitatem ne contemnas.

Lenticulam torrefactam ac probè tritam cochlearij mensura ex uino bibendam præbe. Cõmodum est hoc & lieni, ex posca, aut aceto mulso. Aliud, experimento constans. Comæ absinthij, piperis, costi, cassiæ, radicis gentianæ, amygdalarum amararũ, singulorum unc. I. fœni græci sextantem, seminis pelecini sextantem. Exhibeto cochlearium quomodocunque uelis. Aliud, ad hepatis oppilationem. Cacani scrupulos duos, alij octo habent, costi scrupulos sex, spicæ nardi, *iridis*, phylli, *lupinorũ* siccorum, baccarum lauri, fœni græci, rhei pontici, singulorum scrupulos sex, piperis, phu, asari, cuiusq; drachmas quatuor, quod si picis siccæ scrupulos tres ammiscueris, efficacius operatur.

Aliud simplicius, quo assiduè utimur, ualde admirandum. Cacani sextantem, fœni græci sesquunciam, piperis unciam unam, cyperi unciam unam, costi *unciam unam*: contundito & *cribrato*, ac cochlearium unum cum condito præbeto. decumbat autem æger super affectam partem. Aliud. Potamogetonis sicci drach. II. comæ absinthij drachm. I. croci, costi, *spicæ nardi*, cuiusque drachmas duas, amomi drachmam I. datur cochlearij mensura aridum.

Aliud. Piperis drach. IIII. dorcadiadis herbæ, quæ & muscij appellationem habet unc. I. *costi trientem*, alij drac. IIII. contundito, cribrato, & cochlearium in potu exhibeto. Aliud Philagrij. Rhei pontici unc. I. castorij scrupulos tres, farinæ lupini scrupulos III. piperis grana VII. contundito, cribrato, & mane cochlearium unum præbeto ex condito.

De hepatis inflammatione, & cognoscendo utrum hepar, an musculi eius sint inflammati. Cap. III

Galeni. Hepar consimiliter ut splen & inflammatur & abscessu suppuratur, uerum raro scirrho, hoc est, abscessu duro afficitur. Inflãmato itaq; hepate, dextri ilij tumor consequitur, & maximè si gibbosa parte inflammatũ fuerit, facilius per tactũ cognoscitur tumor, grauitasq; coincidit ilium totum distrahens, & dolor in dextram usq; clauiculam ac scapulam pertingit, ut conuelli penitus æger uideatur : linguæ color in principio quidem rubicundior fit, postea uero denigrescit : appetitus deiectio, fastidiumq; cibi uehemẽs, & implacabilis sitis: uomitus quibusdã contingit bilis puræ atq; etiam uitellinæ, post autem & æruginosæ: aluus autem ipsis est adstricta, si sanè cum uisceris debilitate inflammatio est oborta, febris adest acuta inæqualis, quæ plerunq; ad uesperam & noctẽ exacerbatur: sequitur & spirandi difficultas, tussiculæq; paruæ, ut plurimũ siccæ, per quas nihil omnino reiectatur. Aliquando autẽ per uomitus biliosa pauca quædã reiectantur, quæ res plerosq; decepit, qui ex pleuritide hanc eductionem fieri putauerunt. Cæterũ & costæ nothę utplurimum cõdolitant, & color corporis subuertitur in arquati morbi speciem permutatus : singultus quoque conse-

consequuntur. Accessionis autem tempore quidam delirio apprehendūtur, & acre lotium excernunt: & sanè inflammationes quę iuxta simā hepatis partem cōtingunt, plus fastidij, & nauseæ, & uomitus biliosos, ac uehementē sitim inducunt: quæ uero in gibba parte fiunt, dolores circa respirationem intendunt, tussiculasq; irritant, clauiculamq; magis cum dolore conuellunt. Quandoquidem autem musculis hepati incumbentibus inflammatis, quidā decepti hepatis eam inflammationē esse suspicantur, necessarium fuerit distinguere inter se has affectiones. Hepate etenim inflammato, tumor secundum lineamenta rotundus, figura uidelicet ipsius hepatis, succumbit, quiq; ad corporis decubitum simul conformatur: maior enim apparet corpore ad sinistrum latus reclinato: minor aūt rursus ad dextrum deuoluto: nimirum hepate sub nothas costas cedente, neq; uisui, neq; tactui similiter succumbente. amplius autem in hepatis inflāmatione, incumbens cuticula, naturali modo habere cōspicitur, musculis autem inflammatis, cutis circūtenditur, ut si quis digitis apprehensam attrahere uelit, ea minimè sequatur. Proprijssimè autē tactus discernet siue in alto, siue in superficie inflammatio ipsa cōsistat. Porrò hepate inflammato, sanguinis detractionem experiri oportet à cubito, si nihil id fieri præpediat. Incidenda autem in dextro cubito uena interna, ita ut substratam arteriam obseruemus, quę si non appareat, media: si uero neq; ipsa appareat, superior. Multitudinem autem extrahendi sanguinis, ex corporis reperies qualitate, ætateq; & natura, horaq; temporis, ac regione, ampliusq; ex uiribus ægri: quæ si id ferre queant, semel quantum satis est, detrahendum, si uero non, per uices partitum. Cęterum incisio ipsa oportunè in prima & secunda die cōtingit: si uero urgeant dolores & adsint uires, etiā septima uenæ incisionē facimus, qua facta post modicū interuallum, simplici clystere euacuamus, maximè si non sponte egerat aluus. Sequenti à uenæ sectione die, cucurbitæ cum scarificatione affigendæ, rursumq; post unam diem cucurbita apponenda: non pauci enim à secunda earum adhibitione opem senserunt magis quàm à priore. At uero ante uenæ incisionē & post eam, fomentis utendū est ex lanis succidis oleo imbutis & impositis: cōuenit & ex passo cretico fomentū cū rosaceo aut lentiscino aut melino aut œnanthino. Optimū aūt fomentū hocce est. Chamęmeli, anethi humidi, si adest, rutę uiridis, seminis lini, cuiusq; unc. I. calicum papaueris numero X. olei sextariū I. semen lini contusum in linteolo colligato, & cum alijs in cacabum coniectū ad prunas decoquito donec uires suas distribuat, deinde olla in feruēti cinere collocata, ex ea multo tempore cōfidenter foueto. post fomentorū irrigationes cataplasmatis uti oportet, ex semine lini & fœni græci, farinaq; hordeacea aut triticea, his uel omnibus uel uno aliquo ex eis, aut quibusdā in aqua mulsa decoctis, ammiscendū etiam absinthiū & mastiche ac melilotū. Quod si uehementior sit ardor, etiam ea quæ astringunt sunt ammiscenda, uelut sunt mala cotonea. Oleū uero quod additur rosaceū sit, aut melinū, aut lentiscinū. Si uero feruor adhuc perseueret, cotonea mala cum polenta imponenda. Remittente aūt uehementi calore ficus optimas & althææ radicē decoquito, & decocto eorum semen lini, farinasq; hordei, fœni græci, ac lolij infarcito: quod si durior inflammatio succumbat, etiam chamæleonem aut chamæpityn, aut polium, aut asarum, aut daucum, eryngijq; tum semē, tum radicē ammiscere oportet, aliquando autem & ficus cum althęa decoctæ ac tritæ cataplasmati cōnectuntur. Cæterum calidius & magis emolliens reddideris cataplasma, si terebinthinæ, aut resinæ pinus, aut picis quadrantē addas. Brassicę autem crudæ folia cum melle

trita

trita ac imposita, omnes induratas inflammationes dissoluunt. Hinc ad cerata transeundũ ex oleo cyprino aut glaucino apparata, althææ radicibus simul admixtis. Vtendum etiam ex palmis cerato, hepatis inflãmationibus summè accommodato, maximè si stomachus per consensum simul sit affectus, & costæ coafflictæ. Habet autem hoc modo. Palmas interiore medulla exempta, diligenter contundito, ac cum pari cerato rosaceo in mortario probè cõmittito, ac unito, affusoq́ modico oleo rosaceo imponito. Aut myrrhã in uino ueteri adstringente maceratam, palmis ammisceto, & panniculo uestis detritæ excepta imponito. A ceratis ad epithemata ex styrace, & ex meliloto, & ea quæ polyarchia appellantur, & iam ante ad colicos & stomachicos descripta sunt, transeundum. Compositio autem epithematis ex styrace hæc est. Styracis pinguis, carnis palmarum, costi, mastiches, cassiæ, singulorum trientem, sampsuci sextantem, croci semunciam, uuæ passæ semunciam, ceræ sexuncem, unguenti nardini bessem. Porrò in inflammatione hepatis ubi magni circumstent dolores, etiam pharmaca dolorem leuantia in potu eis exhibere conuenit, ita tamen ut assiduum eorum usum deuitemus: simplicibus autem potionibus frequentius utendum: senecionis itaque decoctum tanquam maximè commodum, aut succi radicis dulcis obolos duos cum aqua calida exhibeto. Aliud. Picridis seridis, aut intybi succi cyathum unum cum aquæ calidæ cyathis tribus præbeto, mellis etiam cochlearijs duobus affusis. Ad hoc enim quod refrigerat, ac firmitatem uisceri addit, etiam ora uenarum hepatis repurgat, neq́ tamen frigidas intemperies magnopere lædit. Potest autem seridum ac intyborũ substantia hepati cõmodare, tum si sine humorum, aut serosi ac uitiati sanguinis complexu, intemperies in ipso fiat, tum si humiditatis cuiuscũq́ tandẽ adsit cum intemperie complexus: mellis uero ammixtio humiditatem per urinam excludit. Quapropter etiam exiccata ac cõtusa utiliter potui insperguntur, eorum quoq́ decoctum potatum magnam cõmoditatem præbet. Quod si nõ infestet calida aliqua intemperies, sed obturatione tantum uiscus ipsum uexetur, ex uino albo, tenui, ac uetusto, cum aliquo urinas ciente pharmaco, potata magnificè auxiliantur. Magni etiam pretij in hepatis inflammatione capnij herbæ, quæ etiã chelidonia appellatur, succus habetur aut eius decoctum. Auxiliatur & præscriptus ex amygdalis amaris pastillus, nisi penitus magna caliditas adsit. Aliud. Cochlearum terrestrium carnem optimè conterito, & uini nigri cyathos tres affundito, calefacito, ac bibendum præbeto. Cæterum hæc iuxta omnem suam substantiam efficacia existunt, quale est hepar lupinum, cuius rei magnum periculum fecimus, inquit Galenus, usus autem eius idem qui cochlearum existit: optimè enim cõteritur, & drachm. I. cum uino aliquo dulci præbetur. Hæc enim pharmaca omnibus hepatis intemperiebus conuenire uidentur, quum neq́ calidas neque frigidas intemperies lædant: febrientibus tamen lupi hepar melius ex aqua, aut seridis succo, aut aliquo consimili exhibetur. Epithema ex styrace. Costi unc. I. croci, thuris, aloës, ammoniaci thymiamatis, mastiches, styracis flaui, spicæ nardi, cuiusq́ drach. IIII. terebinthinæ unc. I. opobalsami drach. IIII. ceræ trientem. Vtere.

De hepatis abscessu: Archigenis. Cap. IIII

Quod si inflammatio ad permutationem aptè se habeat, hoc est, principium permutationis ad suppurationem iam suscepit, omnes prędictæ de inflammatione accessiones augebuntur: dolores (inquam) & febres, & deliriũ, anxietas, desperatio, cibi fastidium, & displicentia maximè ab eius acceptione. A rigoribus

bus autem ferè in totum febriles accessiones initium sumunt, præsertim si ad uesperam exacerbationes fiãt. Adiuuare igitur permutationem ac puris eruptionem oportet, ut quàm celerrime fiat, ne maiora inde corpora corrũpantur, per usum uidelicet cataplasmatũ ex semine lini, aut hordeacea & fœni græci farina apparatorũ, admixtis etiã resina, manna, pice, altheæ radice, stercore colũbino, stercore caprino, caricis, et quę his similia existũt: fomẽtis aũt utendũ ex cruda hordeacea farina, & spongijs decocto absinthij, abrotoni, cẽtaureæ, similibusq; imbutis ac expressis: neq; uero inconuenienter emplastra quæ puris permutationẽ iuuare queũt, adhibentur. Quum aũt perfecta suppuratio fuerit, dolores remittent, omnesq; accessiones mitiores apparebunt: cæterum rupturæ tempore dolor rursum magis augescet, quare etiam tunc rupturam adiuuare oportet, per cataplasmatum ad superficiem attrahentium ac subadstringentium usum, & per potiones calorificas: quales sunt quæ ex pipere & zingibere ac myrrha apparãtur. Porrò post eruptionem, aliquando quidem per aluũ, aliquando per urinas, puris transsumptio contingit. Quidam etiam per os, puris eductionem factam tradiderunt: uerum periculosior alijs per os transmissio existit: id uero quod excernitur nigrũ est, quãquam et album reperiatur, quod sanè salutare iudicatur. Aliquando aũt humor qui ex abscessu promanat, inter pelliculã uentrẽ ac intestina amplectentem, peritonæon Græcis dictam, atq; ipsa intestina colligitur: et facile sanè curatur, si quis diducta citissime cuticula humorẽ ipsum excludat, ea maxime parte qua tumor attollitur: aliquando aũt rursus post factam isthic collectionem, transsumptio per intestina contingit. Cæterũ in his quibus tumor foras prominet, sectionem obliquam supra inguen infligere oportet, ac per eam ipsam humorem euacuare, atq; etiam ulcus ipsum eluere, et pharmaca liquefacta inijcere, donec perfecte curetur. Neq; uero negligendũ, quo & hepati post factam abscessus rupturam, remedia auxiliaria adhibeantur. Primum quidẽ igitur emplastra emolliẽtia imponantur, deinde etiam resiccantia, quale est quod Icesium appellatur, quodq; ex salicibus constat, & quæ his similia existunt. Si itaq; per urinas puris trãsumptio fiat, consimilibus epithematibus utẽdum est circa totũ ile, & iuxta pubẽ, & tum per cibos, tũ per pharmaca urinãcientia, repurgatio eius adiuuanda. Pepones igitur in cibo eis conueniunt, & cucumeres cocti, pastinacaq; & sion. Ex pharmacis uero, meon & asarũ, spica, casia, cinamomũ. Sunt & cõposita quę hucpertinent, quorũ cõpositiones paulo post dicemus. Per interualla autem etiam humores ipsos dulcorare oportet, uini scybelitę, therei, ac protropi, similiumq; potu. Commoda est etiam ipsis potatio lactis. Si uero per sedem humoris transmissio cõtingat, epithemata quidem eiusdem materiæ approbamus: uerum prospiciendum est, ne aluus cohibeatur, neq; etiã amplius humectetur: nam hoc ipsum tum per cibos, tum per pharmaca, ac epithemata fieri potest. Vtimur autẽ & ad hos infusis per clysteres, quo intestina illæsa conseruemus: ad quam rem ptisanæ, ac tragi, & oryzæ succi appositi existunt. Quod si tamen per os puris eductio fiat, maximam ad hoc curam adhibere oportet, ut humores prius euacuentur: deinde cibus præbendus adstringens & stomacho gratus. Vtendũ & uino tenui & odoro. Ventri uero epithemata ex palmis apparata, atq; ex œnanthe, ac eis similia imponenda, de quibus in stomachicorum ac dysentericorũ tractatu est prędictum.

Ad hepaticos. Folij malabathri, careophylli, spicæ nardi, costi, piperis, lupinorum siccorum, singulorum unciam I. contundito, cribrato, ac scrupulos IIII. præbeto cum uino. Aliud Philosophi: hepatis, inquit, abscessus discutit.

Radicis graminis decoctum bis in die potatum, ſimiliter & fœniculi radicum decoctum, & dauci. Myrrham item & picem ſiccam contundito ac cribrato, præillitoq; hepati ex oleo cyprino, inſpergito, & lanam puram oleo cyprino calido imbutam ſuperponito, uehementer prodeſt hoc: utere confidenter.

Cura hepatis exulcerati: Archigenis. Cap. V

Si exulceratio ex abſceſſu circa hepar relinquatur, aut illic ex acribus humoribus ac erodentibus fiat, colliquatio hæc adfectio appellata eſt. In his ſanè uenter cruenta, & putrefacta, ac ſanioſa excernit: atq; omnino conſimilia ex hepatis ulceribus promanare ſolent, his quæ à mortuorum corporibus deſtillant: quare quidam inexperti decepti, dyſenteriam hanc affectionem eſſe putauerunt. Ructus aũt fœtidi conſequuntur, et à ciborũ acceptione grauitas præcordiorum: & pulſus eis eſt depreſſus ac denſus, fiuntq; ægri amarulẽti et iracundi: dolor circa locũ fit ulceroſus, uſq; ad clauiculã ipſam pertingẽs: multis aũt unà cũ uentris recremẽtis etiã lotium excernitur ſanioſum ſandarachæ colore: non parũ uero frequenter ea quæ in urinis cõtinentur aquæ inter cutẽ ſignificationem portendunt. Cæterum omniũ periculoſiſſima eſt hæc affectio, & modica omnino ægris eſt ſpes ſalutis: & tamen nihilo minus aggrediẽda eſt eorũ cura, cõſimilibus remedijs, eis quæ paulo antè dicta ſunt etiã his adhibitis, epithematibusq; ex materia leniter adſtringente, ſimilibusq; fomentis. Liquoribus autẽ tum qui ad fomenta, tũ qui in cataplaſmata adſumuntur, cortex pinus, palmęq; ac cyperi, ſimiliaq; ſunt incoquenda, proprie aũt ulcera repurgat lac ſciſſile ſæpe acceptũ: cui aliquando parũ mellis addere nõ ab re eſt. Poſt repurgationẽ citiſſime ad ea quæ carne replent feſtinandũ: præſtant aũt id cibi moderati & boni ſucci, ac geſtationes: quod ſi moleſtiæ id fieri permittant, etiã exercitamenta cõueniunt & uinũ. Poſt cataplaſmata uero, cerata & emplaſtra apta erunt, quorũ ſæpe in præcedentibus fecimus mentionẽ. Plurima præterea pharmaca quę ulceribus cõueniunt in potu ſumuntur. Quale & hoc eſt. Andromachi ad hepaticos cõpoſitio, cyphoides appellata: quę etiam ad oĩa thoracis uitia cõducit.

Vuarũ paſſarum carnis dra. XXV. croci dra. I. calami indici dra. II. bdellij dra. II. & dimidiã, cinamomi dra. X. caſſię dra. X. floris iunci odorati dra. II. & dimidiã, myrrhæ dra. IIII. terebinthinæ dra. IIII. ſcobis aſpalathi dra. II. ſpicę nardi drach. III. mellis dra. XVI. uini dulcis quantũ ſufficit. Adſtringit mediocriter et reſiccat ac diſcutit ſeroſos ac uitiatos humores, inquit Galenus, corrigit maliciam humorum, & putrefactioni ſe opponit, intemperies ſanat, extergit ac mũdos facit, apperitq; meatus, cit urinam, atq; ea propter internas ulcerationes curare conſueuit, & eos qui hepatici appellãtur. Sunt aũt hepatici proprie, qui ob hepatis debilitatem per ſedẽ cruenta liquidiora excernũt, quales ſunt loturę carnium animalium recẽs mactatorum, quos ipſos ignarum uulgus dyſentericos eſſe putat. Alia cyphoides Andromachi: facit & ad tuſſes, & ad liquidorũ per os reiectationes. Croci, cinamomi, myrrhæ, cuiuſq; dra. I. bdellij dra. IIII. aſpalathi obolos IIII. floris iunci odorati dra. III. calami indici dra. II. caſſię dra. I. ſpicæ nardi dra. I. terebinthinæ dra. XVI. mellis heminam dimidiã, uuarum paſſarum pinguiũ numero CLX. carne earum optime mundata, uini ueteris adſtringentis, quantũ ad uuas paſſas, bdellium ac myrrhã maceranda ac cõterenda ſatis eſt. Mel aũt prius deſpumato, in eoq; reſinã liquefacito: & cum reliquis committito ac utitor, aliquando quidẽ inſtar eclegmatis ad nucis ponticæ magnitudinem aut amplius exhibeto: aliquando uero aqua mulſa dilutũ bibendũ præbeto. Inuenies & inter arteriaca remedia, ad tuſſientes item & phthiſicos pharmaca

maca plurima his similia, quibus ipsis & ad ulceratum hepar uti oportet: prodeunt etiam ea quæ ad renum ac uesicæ ulcera sunt descripta. Alia cyphoides, qua usus est comes Andreas, & Menas chirurgus. Croci dra. IIII. calami drach. VI. bdellij drach. II. & dimidiam, cassiæ scrupulos IIII. spicæ nardi sesqui drachmam, floris iunci odorati scrupulos II. & dimidium, myrrhæ dra. IIII. terebinthinæ drach. IIII. aspalathi scrupulum unum, mellis sextantem, carnis uuarum passarum quadrantem, uini quantum ad hæc satis erit.

De hepate in scirrhum indurato: Galeni. Cap. VI

Non solum aūt à prædictis affectionibus apprehēditur hepar, sed & in scirrhum induratur, inflammatione uidelicet præcedente. Manifestiorem aūt cognitionem hepar induratū ex hoc habet, quod tumor circa ipsum scirrhū multo durior quàm in inflammatione existit, multo etiam minore dolore uexatur. In huiusmodi quoq; dispositionibus corpuscula hepati insita attenuantur. Cæterum temporis progressu, maiore tumore circa scirrhum facto, difficulter eius cognitio per tactum cognoscitur, propterea quod iam aquæ inter cutem suffusio sit consequuta: unde his qui negligentius notas perscrutantur, tumor ad tactum laxus succumbit: color aūt uniuersi corporis in nigredinem pallore permistam cōmutatur, uēter & pedes intumescunt, supernæ corporis partes gracilescunt, & corpus ipsum tepescit: aliquādo aūt aluus multa & tenuia excernit: urinæ uero à principio quidē multæ, uerū ubi iam ad aquam inter cutem dilapsi sunt omnino paucę. Porrò incipientem hepatis scirrhū sæpe curauimus ipsi: eum uero qui tēporis diuturnitate est extēsus, neq; ipse curaui, neq; aliū quempiam qui curare eū posset uidi: in totum enim sic affectis aqua inter cutē accedit, & in longiori tempore corumpuntur. Itaq; ad prædicta de inflāmatione cataplasmata & fomenta, fortiora quædā (inquit Archigenes) sunt annectenda. Constant aūt ea quæ inflāmatis adhibentur ex absinthij coma, nardoq; tum indica, tum celtica, croco, œnanthe, unguento nardino, lentiscino, et mastichino. His igitur althææ radicem ammiscere oportet, & stercus caprinū, ammoniacū thymiama, bdellium, medullasq; & adipes: hæc enim incipiētem in hepate scirrhum, conuenienti simul adhibita diæta, sæpe curauerunt. Post fomenta aūt & cataplasmata, cucurbitæ hepati affigendæ cum scarificatione, & emplastra adhibenda: primum quidem simpliciora, uelut est Mnaseæ, & quod ex succis cōstat, deinde etiam fortiora, uelut est melinū Serapionis, & quę huic similia existunt. Post emplastra malagmatis utendum, ex baccis lauri, aut eo quod polyarchion appellatur, & similibus, quorū aliqua in colicis præscripta sunt: aliqua uero in splenicis & arthriticis referentur. Quod si neq; sic proficias, hirudines admouendæ: plurimū enim momenti habet ad curationem, sanguis earum suctu extractus. Commodus est eis & dropax & sinapismus: si uero neq; hoc modo res succedat, ustio per frequentia interualla adhibeatur: ita ut aut per ferrū, aut per pharmacū crustæ infligātur, & post earū casum, ulcera multo tempore fluere sinamus. cōferunt etiā potiones conuenientium pharmacorū, uelut est zopyrios ad colicos præscripta, & quæ eupatorium habent admixtum. Cōplectuntur & urinam cientes antidoti aliquā in se commoditatem: uelut est quæ Bestiana uocatur. Scirrho enim induratæ particulæ, ob crassos & uiscosos humores in solidis corporibus imbibitos, necessario frigidam habent dispositionem, quare & calefacientibus simul & tenuium partium pharmacis opus habent: uerū his, quemadmodum dictum est, emollientia sunt præmittēda. Si enim uehemēter calida, antequam scirrho indurata corpora præmollescant, exhibeantur, sta

tim quidem manifestam diminutionẽ fecisse apparẽt, uerum immedicabile fit quod relinquitur, utpote nimium resiccatum. Quapropter facile est cõiectare in hepatis scirrho necessariam esse emollientium admixtionẽ. Simplicia igitur quæ ad hepar induratũ bibuntur sunt: anagallidis quę cæruleum florem habet succus exiccatus, itemq́ꝫ liquidus ex aqua mulsa, in moderatis autem febribus, ex aceto mulso: & scillæ assatæ medullæ oboli III. seminis uiticis torrefacti dra. I. radix eupatorij, radix dracunculi, cortex radicis lauri. Aliud, quo Aegyptius curatus est, quum iam aquam inter cutem incidere promptus esset: Herbæ sabinæ, picis siccæ, quæ in fundo doliorum uini reperitur, eorum præsertim in quibus uinum dulce uetustatẽ est adeptum, utriusq́ꝫ æquales partes singulatim contundito & cribrato, atq́ꝫ ex ambobus pariter cochlearij mensuram cum uino diluto præbeto. Aliud. Croci, spicæ nardi, cassiæ, cuiusq́ꝫ drac. II. costi, floris iunci odorati, cinamomi, myrrhæ stactes cuiusq́ꝫ dra. I. mellis despumati drach. XXV. Ex hoc drac. I. cum uino mulso præbe. Optimum est hoc pharmacũ in incipientib. duris scirrhi dispositionibus, cuius rei plurimũ periculũ feci.
Aliud, ad omnes inueteratas hepatis affectiones, atq́ꝫ ipsum etiã scirrhũ. Picis siccæ, costi, piperis, æquales partes contundito & cribrato, & ex eis cochleariũ præbeto. Aliud. Myrrham troglodyticen optimam, & piper, pari põdere tundito: indeq́ꝫ scrupulũ unum cum uino meraco ueteri calefacto, ad dies tres aut quinq́ꝫ exhibeto. Oribasij ad hepaticos. Glaucij dra. IIII. aloës dra. II. hæc arida conterito, & cochlearij mensura statim à balineo exhibeto: febre carentibus cũ uino diluto, febrientibus aũt cum aqua mulsa. Aliud Oribasij, ad diuturnas hepatis affectiones, et circa sima ipsius dispositiones, in quibus tũ stomachus tum uenter simul affecti sunt. Comæ pinus uiridis decoctum ad tertias redactum, cyathorum trium aut quatuor mensura præbe. Quin et siccæ comæ dra. I. in potu exhibita, simili efficacia præstat. Verũ ad multos hæc exhibẽda sunt dies. Aliud, Oribasij. Chamępityos, petroselini, cuiusq́ꝫ dra. VIII. baccarum lauri, piperis, costi, singulorum drac. IIII. cyperi, fœni gręci, cuiusq́ꝫ dra. II. præbe cochlearium ex aqua mulsa. Aliud. Anisi, gentianæ, amygdalarũ amararum, absinthij, æquas portiones permisce: indeq́ꝫ cochlearium ex calida præbe. Aliud. Thuris unciam unam, ammij, acori, cuiusq́ꝫ drachmas quatuor, præbe cochlearium ex aqua mulsa. Oribasij antidotus hepatica. Cassiæ drachmas octo, aloës, costi, corticis pinus, cuiusque drachmas quatuor, glycyrrhizes siccæ drachmas octo, spicæ nardi, croci, anisi, hyssopi, rhei pontici, cuiusque drachmas duas, mellis sesquilibram. Mel decoque ac reliqua eo excipe, & nucis auellanæ magnitudine præbe. Aliud Oribasij, ad hepaticos, ictericos, splenicos, & præcordia eleuata. Croci drachmas decem, floris iunci odorati drachmas quatuor, cassiæ drachmas duas, spicæ nardi drachmas octo, myrrhæ, cinamomi, costi, cuiusque drachmam unam, mellis cocti quantum his excipiendis sufficit. Præbe ad fabæ ægyptiæ magnitudinem cum uini mulsi cyathis tribus. Facit & ad thoracis dolores, atq́ꝫ eos qui plumbeum colorem habẽt. Aliud hepaticum pulchrum. Seminis pelecini, capnij herbę, costi, æquale pondus contundito ac cribrato, et drachmam unam ex aqua mulsa præbeto. Aliud. Fœni græci unciam unam, trixaginis sextantem et unciam dimidiam, costi albi quincuncem, petroselini quincuncem, eupatorij quincuncem, mellis despumati quantum satis est. Datur sesquidrachmæ põdere. Eius utilitas experimento constat. Aliud. Castorij, costi, cyperi, amomi, cuiusque drachmas octo, piperis drachmas quatuor, petroselini drachmas quatuor

quatuor. Datur cochlearij mensura. Aliud, ad diuturnam uexationem & duriciem. Costi, fœni græci, piperis, foliorum rutæ uiridis, picis siccæ, æquales partes commisce, indéque cochlearium cum aqua mulsa aut uino præbe. Aliud. Ammoniaci thymiamatis drachmas triginta duas, croci drachmas quatuor. Crocum tundito, cribrato, & cum aqua diluito: deinde ammoniacum adijcito, simulq; terito, ac in pastillos redigito, ex quibus alijs drachmam unam, alijs duas, præbeto. Aliud. Ammoniaci thymiamatis, costi, polij, fœni græci, æquale pondus misceto: indeq; cochlearium siccum cum aqua mulsa dato. Aliud. Ammoniaci in tenuissimum puluerem redacti cochleariū unum, mastiches grana decem, præbe ex aqua mulsa, & admiraberis. Efficax est ad hepaticos iam desperatos. Aliud, Asclepiadæ: quo utimur, inquit Philagrius: quod ad hepar scirrho induratum, atque etiam oppilatione obturatum, prospero successu accomodatur, ad aquæ inter cutem quoque suffusiones incipientes, & ad alias internas affectiones, citra tussim contingentes, optime facit. Habet autem hoc modo. Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubij, petroselini, radicis scolopendriæ, radicis panacis, terræ lemniæ quæ sphragis appellatur, sisonis, rubiæ, seminis brassicæ, radicis eryngij, baccarum iuniperi, seminis fraxini, trixaginis, seminis dauci, dictamni, cestri siue betonicæ, singulorum drachmas octo, fellis ursi sicci, sinapis, seminis cucumeris, aristolochiæ, piperis, spicæ nardi, costi, seminis erucæ, singulorum drachmas octo, hoc est omnium æquale pondus, echij, eupatorij, polij, cuiusque similiter drachmas octo. Quidam etiam lupini hepatis, ac helenij tantundem adiecerunt, quod & nos facere solemus. Oribasius autem neque fraxini semen, neque betonicam, neque trixaginem, neque dictamnum, neque daucum adscripsit. Mellis quantum his omnibus excipiendis sufficit. Datur ad nucis auellanæ magnitudinem cum passi cyathis duobus. Pharmacum hoc experimento cognitum est. Semen autem fraxini, arboris est ex qua fraxinea ligna quocunque in opere apta ac operæ obedientissima cæduntur. Epithema ex melilotis ad hepaticos. Meliloti sextantem, croci unciam unam, ammoniaci thymiamatis librā I. ceræ lib. I. terebinthinæ trientem, cyprini, aut nardini, aut gleucini unguenti plus minus quincuncem. Ammoniacum & crocum in aceto dissolue. Porrò in diæta totum situm esse existimandum est, siquidem omnis diuturnus morbus maiorē ex diæta opem sentit. Quare cibi qui facile concoquuntur, eis exhibendi sunt, quiq; & incisoriam uim & repurgantē complectuntur. Neque uero ineptæ eis acrium rerum commestiones sunt si per interualla, & post exercitia ac gestationes sumuntur. Cæterum pro ratione motuum & exercitiorum, tum quantitatem, tum qualitatem ciborum augere oportet. Vinum eis conuenit tenue, odorum, moderata quantitate acceptum. Dulcia enim omnia nocentissima sunt hepati affecto. Vitandum & uinū mulsum, fructusq; ac bellaria omnia, præter amygdalas & pistacia: ex his enim moderate à reliquis cibis accipiendum. Vitanda etiam crassa et uiscosa edulia, atq; ea quæ difficulter concoquuntur.

De lienis affectionibus cognoscendis: ex libris Philagrij. Cap. VII

Quibuscunque sub sinistro ilio dolor, aut distēsio, aut grauitas, aut tumor subiacet, & dum conuertuntur, uelut aliquid ex illis locis conuellatur, imaginatio contingit, his lien affectus est. Quemadmodum autem reliqua corporis membra iuxta octo intemperierum genera affliguntur, ita & splen afficitur:

uerum frequentiſſime frigidam & humidam ſuſtinet intemperiem, ex conſi-
mili maxime diæta, atque ex his quæ uoluptatis gratia accipiuntur, ueluti ſunt
craſſi ſucci placentæ, itemq́; potiones. In his igitur omnibus calor tempore de-
bilitatur. Subſtantia enim ſplenis laxa & rara eſt, promptiſſimaq́; ad ſuſcipien-
dum craſſiorem humorem: etenim fecem ac uelut limum ſanguinis ex hepa-
te ad ſeſe trahit, hoc modo ſanguinem repurgans, ex qua fece confecta & atte-
nuata per maximas in ipſo arterias ſeipſum nutrit. Signum autem certum &
compendioſum intemperiei in ſplene, ea quæ eduntur ac bibuntur exhibent,
& quæ forinſecus cuticulæ iuxta ſiniſtrum ilium accedunt. Si enim frigida
intemperies iuxta ipſum fuerit oborta, omnis cibus & potus qui efficaciter
refrigerare poteſt, facile & manifeſte ſplenem lædit: pallium item frigidum
extrinſecus admotum, maxime ſi in frigida aëris conſtitutione amiciantur,
uentus etiam & aqua frigida tum in lauando, tum aliàs quoque adhibita, frigi-
dam arguit ſplenis intemperiem. Eam uero ipſam intemperiem omnia calida
conſolantur. Quod ſi calida fuerit ſplenis intemperies, à nullis quæ in cibo aut
potu exhibentur, aut etiam forinſecus accedunt, dolorem perfert: & ſiquidem
caliditas augeſcat, non ſolum nihil tumori apponitur, ſed & contractionem
amplius ſuſtinet, præſertim ſi exurens ſimul adſit febris. Cæterum & cibi & po-
tus calefacientes, & quæ extrinſecus corpori calorem addunt, calidas etiam in-
temperies augent & exacerbant. Solatio autem ſunt eis omnia refrigerantia.
Si enim hi qui calidam habent diſpoſitionem per interualla frigidæ potu utan-
tur, ſtatim ſplen corroboratur, & minuitur, ægrumq́; melius ſpirantem reddit:
& uenter aliquando ex frigidæ potu flauam bilem profundit. Atqui triſtitia
adfectis, aut ira concitatis ſplen dolet, ſi calidam habeant intemperiem. Simili-
ter etiam ſiccæ intemperiei in ſplene ſigna colligere oportet, maxime quum
pro magnitudine propriæ naturæ non eminet. Ea item quæ forinſecus cor-
pori adueniunt, atque intra ipſum deuorantur ſi arefaciendi facultate prædita
ſunt, ſplenem exiccant, quemadmodum etiam reliqua animalis membra deſic-
care conſueuerunt. Qui enim laborioſam uitam degit, aſſiduèq́; circa marinas
aquas uerſatur, aut bituminoſas, aut aluminoſas, aut ſulphurulẽtas, quiq́; phar-
maca aſſumit hanc habentia naturam, facillime exiccatur. Porrò ubi humida af-
fectione ſplen fuerit detentus, atq́; ea amplius inualuerit, in tantum eius incre-
mentum facit, ut etiam uentrem pertingat ac hepar. Conſueuit autem humida
diſpoſitio circa ipſum conſiſtere ab immodice humectantibus, diæta, & exer-
citio, aëreq́; & locis. Oboriri ſolet & his qui circa paluſtres regiones frequen-
ter uerſantur. Amplius autem & humidus morbus præcedens, hanc adfectio-
nem producit: aquæ item largior potus, & holera humectandi ui prædita. Spe-
cies quoque doloris unà cum prædictis ſignis infeſtantem intemperiem de-
monſtrabit. In calida enim & frigida intemperie dolent. Minus uero, aut ni-
hil omnino, in humida: minimum uero in ſicca. At uero ex prædictis conie-
cturam facere licet compoſitarum in ipſo ſplene intemperierum. Ferè enim in
totum ubi calida intemperies fuerit intenſa, ſicca eam conſequitur: & ad frigi-
dam inueteratam humida concomitatur. Quandoquidem autem & humores
in ſplenem confluentes, tumores producunt: eorum quoque diligentem con-
ſiderationem facere oportet, quales nam ſint tandem, atque id non ſolum ex
prædictis iam diſpoſitionibus eſt faciendum, ſed ex his quæ iam dicentur. Bili-
oſo enim fluore exiſtente, uniuerſum corpus calidius apparebit, etiam ſi non
adſit febris, oculiq́; & urinæ per bilem coloratæ: ſiccitatem ſemper accuſabit
æger.

æger, & de siti conqueretur ac bili os infestante, cibum fastidit, & uigilijs infestatur, & frigidam desiderat unà cum hoc quod linguam subflauam habet: exacerbationes tertianæ fient: suntq; ipsi ægri moribus iracundi, & qui præcipitanter excandescant. Si uero atræ bilis sit fluor, materiæ ipsius atræ bilis scilicet, color tum in lingua, tum in reliquo toto corpore apparebit: & appetentia aderit ciborum: mœstiq; ac subtristes ægri sunt, reliquaq; atræ bilis signa eis adsunt: exacerbationes uero quarto quoque die affligent. At uero ubi pituitosus humor in splenem deferatur, consimilis pituitosis aderit color, ægriq; minime sitient, & cibum appetent, nisi salsa fuerit pituita: tunc enim cibum fastidiunt ægri, poculorumq; magis sunt appetentes: quin & coloris cutis nitentis species demõstrabit tibi pituitosum esse humorem: & quod singulis diebus exacerbatur, urinæ quoq; pituitosæ sunt: ipsi uero ægri secundum mores pigri sunt & segnes. Quidam uero ex eis qui frigidam affectionem habent, magnum & durum splenem acquirunt, atq; ubi parum saltem consuetam edendi horam fuerint transgressi, & impasti manserint, dolore afficiuntur, propterea quod neq; plenum, neq; firmantẽ, neq; sustentantẽ ipsum habeāt uentrẽ, quiq; amplius ob inediā refrigeratur, & cõcalefactione opus habet. Quod si sanguineus existat in splenẽ confluens humor, possibile est ipsum colorẽ tum iuxta linguā tũ circa cutẽ permutari: inter appetentiā autẽ ciborum & fastidiũ medio quodā modo habẽt ęgri: reliquisq; magis languent, etiā si non parẽ uisceris tumorẽ habeant. Venæ autem uniuersi corporis, sanguine plenæ apparent, & urinæ subfuluæ.

Intemperierum splenis cura. Cap. VIII

In uniuersum quidem igitur splenis intemperies ferè citra tumorem fiunt: eas autem tum per cibos ac potus, tum per simplicissima pharmaca ac fomentorum irrigationes, quæ intemperiei contraria sint, corrigere oportet. Calidæ intemperiei cura. Calidam itaq; intemperiem curabis per irrigationis usum ex rosaceo, aut melino, & per simplicia ex his composita cerata. Amplius autẽ & per uuæ acerbæ immaturæ succum & portulacam & pampinos uitis, ac con similia. Cibis uero & potibus utendum, quibus calida intemperies castigatior reddatur: lauacris etiā temperatarũ aquarũ. Quod si pharmacorũ usu opus sit, rumicis acuti semen in potu exhibeat, aut radicũ aut foliorũ eius decoctũ: aut plātaginis, similiterq; limonij, quod cynoglossum appellat decoctũ. Sũt aũt hęc in posca diluta coquenda. Frigidæ intemperiei cura. Frigidas in splene intẽperies sanant irrigationes, & unguenta, ac cerata, itemq; epithemata, quę moderata calefaciẽdi facultate prædita existũt: uelut est unguentum nardinũ et cyprinum ac gleucinũ, et cerata ex eis cõflata. Poteris & epithema pentamœron appellatũ, cũ modica cera liquefactũ adhibere. A balineis in principio abstinẽdum, nisi quid obstet: cibi & potus moderate calefacientes exhibendi. Quod si medicamẽtis opus sit, cõuenit eis calaminthæ, pulegij, scordij, trifolij, uiticis, ac similiũ decoctũ. Exhibẽda etiā rumicis acuti radix, aut semẽ. Humidæ intẽperiei medela. In humida splenis intemperie optimum pharmacum habebis salis florem, siue per se solum, siue cum aliquo simplici cerato imponere uelis. Solus enim calefactus & aliqua uesica exceptus, spleni adhibetur. In epithemata quoque ammiscetur quemadmodũ est prædictum. Quin & salsugo & spuma salis, cum cerato aliquo ac modico aceto permixta, commodum pharmacum erunt ad humecti splenis affectionem. Proderit & quinquefolij radix, & plantago sicca, et alumẽ scissile in testa exustum. Poteris etiam ex plantaginis folijs, radicibusq; quinquefolij, & spuma ac flore salis, pari uel impari

modo permixtis,ſufficienti affuſo aceto , & pice ſicca in poſca liquefacta, exceptis,cera item alba , ammoniacoq́ thymiamate , ac modico roſaceo ammixtis, pharmacum uſui reſeruare.Melius autem cōpoſitionem facies,ſi & ſalicis ſuccum addas,hic enim cũ uno aut altero ex prædictis permixtus, efficacius pharmacum reddet.Eius autem collectio facile contingit. Lachrymam enim arbor inciſa emittit.Conuenientiſſimæ autem his ſunt fricationes,quæ diſcutiendi facultatem habent. Siccæ intemperiei remedia. Siccam ſplenis intemperiẽ balineum dulcium & calidarum aquarum curat:inunctio item ex oleo dulci. Cibi citra refrigerationem humectantes, uelut eſt ptiſanæ ſuccus , & poſt eum qui ex halica eſt acceptus.Irrigationes forinſecus proſunt ex roſaceo, & cerata itidem ex eo apparata.

De ſplenis inflatione. Cap. IX

Quum inflatio circa ſplenem eſt,tumor loci conſequitur qui impoſita manu ad tactum cedit,& diſtenſionem loci infert. Verum inflatio ipſa aut in uentre oborta ad ſplenem transfertur , aut in ipſo adeo ſplene generatur. Ventoſa igitur flatus generatio ex frigiditate membrorum ipſum producentium contingit.Quare tum uentrem,tum ſplenem concalefacere oportet,pręſertim his quibus utrumq; membrum eſt affectum: atq; id tum his quæ forinſecus imponuntur,tum cibis ac pharmacis quæ intra corpus deuorantur, perficiendũ eſt. Ventri itaq; auxiliabimur,ſiquidem per conſenſum ſit affectus , dioſpoliticam confectionem exhibendo,atq; etiã alias quę huic ſimiles exiſtũt.Panis uero ac edulia,uinumq́ quod in potu ſumit,ex petroſelino,aniſo,cumino,ac ſiſone,ſimilibusq́ cōſpergenda ſunt. Foris autem epithema ex ſeminibus quod paulo poſt referetur imponendũ.Hæc enim pariter utriq; uiſceri auxiliantur.Proprie aũt inflationes ſplenis diſſoluere ſolent,tum ea quæ iam dicta ſunt , tum uiticis ſemen torrefactum,& melãthium,ſerpillumq́ & thymus,pulegium,origanum, rutæ ſemen. Pelecini autem ſemen & ſtomacho gratiſſimum , & omnibus uiſceribus aptiſſimum eſt: ſimiliter & rheon ponticum, & ſcordium. Hæc enim unà cum hoc quod ſtomachum repurgant , ètiam hepati proſunt, neq; ſtomacho moleſtiam inferunt, cæterum unumquodq; horum & per ſe , & alijs commixtum exhiberi poteſt,in poſca decoctum , aliquando autem & mel eis adijciendum. Porrò quæ his fortiora ſunt , ea uitare oportet in his in quibus uenter per conſenſum cum ſplene eſt affectus , maxime ſi inflatio ſola infeſtet:quæ enim his præſtantiora ſunt , ſpleni in ſcirrhum indurato conueniunt, ubi uero ſolus ſplen infletur præter uentris læſionem, epithema ex ſeminibus in principio eſt imponendum.Poſtquàm autem flatus craſſities fuerit attenuata,ammiſcenda ſunt ei ea quæ noxam depellere poſſunt,qualia ſunt epithemata ex alumine & ſulphure apparata , quorum compoſitiones paulo poſt dicentur , ubi de ſplenis in ſcirrhum indurati tractabimus cura. Epithema ex ſeminibus: Aſclepiadæ. Epithema quod Aſclepiades ex ſeminibus compoſuit, hoc eſt,quod ad aquam inter cutem proſperè accommodatum pharmacum exiſtit, & ad omnẽ inflationem conducit. Cardamomi, meliloti, herbæ ſabinæ,baccarũ lauri,nardi celtici,ſamſuci,iridis, radicis panacis,radicis cyperi,nitri, caſſiæ, fœni græci,ſeminis apij,aniſi,thuris, ſingulorum drachmas XXV.ſtyracis quadrantem,myrrhæ quadrantem, terebinthinæ libras II. ceræ libras II.ammoniaci thymiamatis lib.I.mellis optimi lib.I.olei cyprini lib.I.uini quantum ſatis eſt. Facit & ad ſtomachi & ſplenis inflationes,itemq́ hepatis : eſtq́ omnino pharmacum magni faciendum.

De

De splenis inflammatione. Cap. X

In splenis inflãmatione uenæ incisio adhibeatur, si nihil id fieri uetet: uenter etiam per clysterem assidue eluatur, & maxime si uenæ incidendæ medela relinquatur. Quocunq; aũt tempore siue per uenã incisam siue per clysterẽ euacuamus, semper aliquid adstringendi facultate præditũ spleni imponemus, in principio præsertim, quum differimus euacuationem: quo id quod influit reprimatur, & quod influxione sua præuenit, à loco depellatur: atqui & ad splenis firmitatem conseruandam utilis adstringentium sylua existit: quæ quidem robusta sint, ubi fluoris impetus fortis cõtingit: moderata uero, ubi mediocris. Cognosces aũt irruentis humoris magnitudinem, ex magnitudine & uelocitate generationis ipsius inflammationis. Itaq; si moderata fuerit inflammatio splenis, uinum uetus ac austerum tenuiumq; partium oleo dulci permixtum et lana succida exceptum imponemus. Si uero maior sit caliditas, rosaceum sit oleum, aut lentiscinum: quæ si non adsint, oliuæ folia, aut rubi, aut mali arboris in oleo decoquantur, atq; ipsa etiam mala, in decoctione etiam quædam tenuium partium addantur, uelut est absinthium & pulegium. Quod si forti impetu fluxus feratur, acetum pro uino affundẽdum est. Post irrigationes ad cataplasmata transeundum. In quorum compositionem hordeacea & loliacea farina assumantur, cum posca et mellis ac olei paucissima omnino mensura, in quibus absinthium ac pulegium sint decocta: aliquando & myrobalani infarciendi. Optimum & hoc est. Hordeaceam farinam & salicis folia cum aceto imponito, adipe caprino in aceto colliquato: uerum melius redditur cataplasma si caricæ adijciantur. Optimũ autem est & ex lini semine cataplasma, maxime ubi affuerit dolor. Accipitur autem seminis lini pars una, farinę loliaceæ pars una, adipis taurini in aceto & sapa liquefacti, cuiq; deinde oleum cyprinum sit affusum, quantum his subigendis satis est. Cæterum cauendum ne locus post irrigationes & cataplasmata denudetur, sed ubi hæc fuerint ablata, mox ceratum ex cyprino aut nardino unguento imponatur. Cõmodum est autem feruentibus inflammationibus Nilei aut Nili epithema, cum cerato chamæmelino & aceto emollitum: idoneum est etiam Philagrij stomachicum epithema: sunt autem ea integra ad stomachicos descripta. utimur autem aliquando, ob cataplasmatum penuriam, ad splenem inflammatum, furfuribus in uino, aut posca & oleo decoctis: quibus etiam absinthium, & pulegium, aut thymum, aut origanum, aut lauri folia, aut artemisiam, et reliqua incidendi ac attenuandi ui prædita adijcimus: non feruente uidelicet inflammatione, & corpore præeuacuato. Si enim corpore non euacuato, quis calidioribus utatur, ipse sibi scirrhi autor fiet. Quod si ad permutationem in suppurationem ipsa splenis inflammatio repat, quod tamen raro contingit, adiuuare eam oportet, ne plura corpora putrefiant, per cataplasmata uidelicet quæ pus producunt: de quibus in hepatis abscessu manifeste est prædictum: hepar enim frequentissime abscessum perfert ac exulceratur. Quare ex his quæ de hepate diximus, ad splenis curationem exempla transsumes.

Cura splenis in scirrhum indurati: Galeni. Cap. XI

Iam antea prædictũ est splenẽ quàm celerrime solere in scirrhũ indurari, sanguine circa splenitides in ipso uenas obturato, ut neq; excerni, neque digeri ob crassitiẽ facile possit. Quare attenuantiũ pharmacorum usu opus habet, citra tamen manifestam caliditatem: ne uehementius inspissetur crassus humor in eo obturatus. Amiscẽdum est autem eis quippiam ex adstringentibus et austeris,

quo ipſius actio & robur conſeruetur. Si enim præ debilitate feculentum & atræ bilis humorem, ex hepate, quemadmodum conſueuit, non attraxerit, uitioſum humorem uniuerſo corpori affricabit. Immedicabilia enim ulcera hoc modo affecti habebunt, et maxime circa crura, & colorem corporis uitiatum ad nigredinem uergentem. Diutius autem durante malo etiam aquam inter cutem incurrunt. Ob id igitur in ipſo ſplene naturalem firmitatem cuſtodire oportet, quo conueniens ſibi alimẽtum attrahat, & ſanguinem repurget, ſuperfluaq; in ipſo generata retrimenta ad uentrem demittere queat, quæ poſtea cum ciborũ recrementis excernuntur. Ad hanc itaq; rem amara ipſi ſpleni offerimus, quibus aliquando ex auſteris quippiam ammiſcemus. Amara quidem ut humoris craſſitiem ſecent ac repurgent: auſtera autem ut robur & firmitatem eius cõſeruent. Quale uero pharmacum hepati eſt abſinthium, tale exiſtit ſpleni capparis cortex. Et quale eſt hepati eupatorium, tale ſpleni eſt ſcolopendrium. Similibus enim ſecundum genus pharmacis utraq; uiſcera opus habent. Verum ſplen tanto fortioribus indiget, quanto craſſiore utitur alimento. Cæterum à ueteribus plurima potabilia pharmaca ad induratum lienem ſunt deſcripta. In curando autem animaduerſionem habere oportet, num curandi ægri uniuerſum corpus frigidius ſit, an calidius, num humidius, an ſiccius. Eis igitur qui corpora natura habent calidiora, citra moleſtiam myricæ folia dantur, uirgultaq; & radix: ſcolopendrium item, & rumicis ſylueſtris, maxime uero acuti ſemen, foliaq; & radix: optime autem facit radicis uiridis contuſæ ſuccus cyathi unius menſura potatus. Probe facit & lycapſos, quæ & anchuſa appellatur: danda autem radicis eius drachma una, aut cacumina hederæ tria, aut folia eius, uel etiam radix: item polytrichon, & capnij, quod chelidonium uocatur, decoctum ad tertias redactum, folia ſalicis & cortex, itemq; radix limonij, quod & cynogloſſum uocatur: folia & radix, & ſemen quoque pelecini. Hæc enim neq; uehementem in ſe habent caliditatem, neque ſi calidior temperatura adſit, ei moleſtiam inferre ſolent: quapropter his tum ad prædictos, tum ad reliquos utendum in principio adfectionis: à mitioribus enim auſpicari oportet. His autem efficaciora ſunt, quæ inueteratis ſcirrhis conducunt, & corporibus agreſtiorib. et qui oẽm corporis habitũ habent frigidiorẽ: trixago, gentianę radix, calamintha, pulegium, & cyclamini radix, ſcordium, trifolij bitumen olentis ſemen, hyperici coma, acori, aſari & eryngij radix, uiticis ſemen torrefactum, centaureæ maxime minoris ſuccus etiamſi ſit exiccatus, chamæpitys, polium, lonchitidis radix, anagallidis quæ cæruleum habet florem ſuccus, glycyſides aut pæoniæ, itemq; dracunculi radix tum uiridis tum ſicca. Aliud. Caroi ex terra ſuſcepti, radicis rubiæ, bryoniæ, ammoniaci thymiamatis, cuiuſq; drachmam unã. horum unumquodq; aliquando tritum ex poſca datur, aliquando autem decoctum eorum præbetur: quod ſi ſicca dare uelis, ſufficit drach. plus minus unam exhibere. Conducit item hoc. Ammoniaci thymiamatis ſextantem, caſtorij unciam I. conterito, et drachmam I. ex poſca aut aceto mulſo præbeto. Aliud.

Scillæ aſſatæ drac. I. corticis radicis capparis drach. I. præbe ex poſca, uel aceto mulſo. Mouet enim craſſos & uiſcoſos humores, inquit Archigenes: aliquãdo & cruenta non per urinas tantum, ſed & per uentrem educit. Aliud. Thuris obolos duos, ſeminis fœniculi cochlearium unum, præbe ex uino. Aliud Marciani, præſens remedium: quod etiamſi ſit induratus, citra dolorem ipſum laxiorem reddit, ut neq; ſignificationem, neque etiam ſuſpicionem ſuffuſionis aquæ inter cutem relinquat. Seminis uiticis cõtuſi & cribrati per anguſtiſſimũ

cribellũ dra. V. his qui perfectæ sunt ætatis ex posca bibẽdas præbe. Aliud eius dem, ad splenem & hepar indurata, & principium aquæ inter cutem, et ad alui, & intestinorum, ac stomachi inflationem, simplex & periculo uacans. Bryoniæ radicem contusam & cribratam, repositam, ab aëre & uento intactam ne quid inde transspiret, adserua, & pro uiribus ægri præbe. Perfecta mẽsura exhibitionis est cochlearium unum, hydropicis quidem et splenicis ex posca: hepaticis ex hydromelite aut uini dulcis cyathis tribus. Pastillus ad splenicos, Asclepiadæ: liquefacit splenem, ut multo experimento constat. Seminis ericæ dra. VIII. piperis albi drac. IIII. spicę nardi drac. IIII. ammoniaci thymiamatis dra. IIII. scolopendrij dra. II. costi dra. II. cum aceto scillitico subigito, & dra. I. cũ aceto mulso aut posca præbeto. Conuenientissimum aũt spleni in scirrhum indurato remedium existit ferrum aqua, aut uino, aut posca extinctum. Ea ipsa enim aqua, aut uinum, aut posca in principio exhibita iucũda & utilissima existunt, & per plures ex ordine dies dantur. Itaq; febrientibus aquam, aut poscã dilutam præbeto: eis uero qui teneram carnem habent ac febre carent, uinum. Sit autem ferrum quod in ipsis extinguitur stomoma. Ipsius autem stomomatis ferri squama, (quam in fabrilibus officinis ferrum dum ignitur & malleo tunditur, abijcit) postea agrestioribus hominibus utiliter exhibetur. Præclarè enim hæc splenem liquefacit, utpote quæ consumendi facultatem præstat, quare alia rum rerũ cõplexu opus habet, ne inde stomachus male afficiatur. In calidiorib. igitur temperaturis, pelecini semen ei ammiscere cõuenit: aut si id nõ adsit, scolopendrium: aut si neq; hoc haberi possit, absinthij comam, aut rumicis acuti radicem aut semen. In frigidioribus autem temperaturis, ad squamam ipsam, cassiam, aut amomum, costum, anisum, aut serpillum montanum, & similia addere oportet. Quanquam tum in his, tum in omnibus pelecini semen maxime cõueniat. Omnia autem nunc dicta, itemq; ea quæ paulo antè sunt relata simplicia pharmaca, in principio cum posca diluta coquantur, postea uero etiam meraciore. Progressu uero temporis etiam ipsa contusa & cribrata cum aceto aut aceto mulso exhibentur. Verum certam unicuiusque horum mensuram definire difficile & periculosum est, quum diuersæ eorum qui ea accipiunt sint naturæ: quare in principio parum quid ex unoquoque exhibendum, & pro ratione deinde exhibitionis mensura augenda, iuxta ipsius pharmaci, atque etiam ægri uires. Omnia igitur prædicta quomodocunque tandem potata, aut semel saltem deglutita permanere solent: uerum glans unguentariorum, quam myrobalanon appellant, nisi cũ posca bibatur, facile uomitu reijcitur. Licet igitur singulis prædictis simplicibus pharmacis per se uti, & duo item uel tria aut quatuor, permixta æqualiter uel inæqualiter præbere. Ex compositis autem ferè pulcherrimum est, id quod ex ossibus constat, ad podagricos descriptum Philagrij pharmacum. Efficax enim reperies ipsum, inquit Philagrius, & conuenientissimum ad omnia splenis uitia, præsertim cum tumore magno & duritia oborta. Sẽsibiliter enim huiusmodi affectionibus auxiliatur: utpote quod ui sua emollit & cõcoquit, ampliusq; diffundit & purgat, ultra hoc quod paulatim discutit & resiccat. Est aũt tum gustui, tum odoratui suauissimũ, maxime si plurimo despumato melle mixtum, delingẽdum prębeatur. Secundo aũt loco inter ea quę ego noui est & hoc, inquit Philagrius, ipso sanè usu probatum. Corticis radicis capparis drachm. VI. foliorum myricę drachm. VI. squamæ stomomatis ferri drachmas VI. myrobalani drach. X. aut VI. ammoniaci thymiamatis drachmas VIII. seminis pelecini drach. V. stœchadis drach. III. comæ absinthij drach. III.

scolopendrij

ſcolopẽdrij drach.X.Excipe aceto et informa paſtillos,ac exhibe drach.I.ex po
ſca aut aceto mulſo aut uino. Hoc itaqꝫ robuſtum eſt pharmacum, ut etiam ad
duriora corpora quadret. Aliud eo imbecillius tale eſt. Pulegij drach.XII.
radicis rumicis acuti drach.VI.ſeminis eiuſdem drach.VI.capnij iuxta ſepes na
ſcentis ſicci drach.VI.pelecini drach.III.ſcolopendrij dra.III.ſpicæ nardi drac.
II.rhei pontici drach.I.corticis capparis drach.II. Excipe aceto ac redige in pa
ſtillos,exhibeq́ꝫ drach.I.quemadmodum in præcedenti dictum eſt. Paſtillus
ad ſplenicos, ſplenem liquefaciens: Aſclepiadæ. Seminis ericæ drach.IIII.
piperis,ammoniaci thymiamatis,ſpicæ nardi,cuiuſqꝫ drach.II. Quidam etiam
coſti drach.II.& ſcolopendrij drach.II. Arida contundito & cribrato, ammo-
niacum in aceto diſoluito, ac ſimul in paſtillos digerito: ex quibus drachmam
unam cum aceti mulſi cyathis III. propinato. Qui huius pharmaci compoſi-
tionem docuit, per triduum hoc ſuis catulo ſe exhibuiſſe dixit: poſtea ubi ca-
tulum diſſecuiſſet, ipſum ſine ſplene repertum. Aliud, ad ſpleneticos & hy
dropicos,quod optime urinam ciet, & uentrem emollit: Archigenis. Scillã
magnam luto oblitam aſſato, deinde repurgatę internę libras II.accipito,dauci
unc.I.aniſi,ſeſelis,radicis panacis,iridis,cuiuſqꝫ unc.I. ſeminis urticæ ſextantẽ,
cedridum,hoc eſt,fructuum cedri ſextantem,myrrhę dra.IIII.farinæ erui unc.
XVI.cum uino informa paſtillos, & præbe drach.I.cum aceti mulſi cyathis III.

Aliud. Radicis panacis,ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis,
radiculæ,ſcillæ aſſatæ internæ, æquales omniũ partes committe,& obolos tres
aut quatuor præbe: cõducit anhelоſis & hydropicis. Paſtillus ſummæ utilita
tis. Cacuminum hederæ nigræ drach.IX.ſpicæ nardi drac.V. ſeminis rutæ ſyl-
ueſtris drachm.IIII.caſtorij drachm.I.iridis drachm.VI.Cum ſucco uerbenacæ
rectę,paſtillos informato,& per quinqꝫ dies mane drachmam unam ieiunis ex
uino ueteri præbeto. Mouet urinas cruentas. Atqꝫ hactenus quidem de phar-
macis potabilibus. Cæterum ad ſplenem in ſcirrhum induratum etiam ſangui
nis detractionem commodam eſſe ſcimus, quæ inter paruum ſiniſtræ manus
digitum,& eum qui medio proximus eſt, ſit facta. Quidam autem uenam re-
tro ſiniſtram auriculam ſitam diducunt, inquit Archigenes, & ex profluente
inde ſanguine ſplenem illinunt,ac magnum commodum ſentiunt.Idem etiam
hepate affecto faciunt, incidẽtes retro auriculam dexterã uenam. Quare neqꝫ
abſurdum fuerit etiam his auxilijs uti: animaduerſione tamen habita ne arte-
riam pro uena diſſecemus. Nos autem in his qui multo ſanguine abundant,in
feriorem in ſiniſtro cubito uenam ſecare conſueuimus, uerum & hic cauendũ
ne ſubiacentem arteriam ſimul diſſecemus. A uenæ inciſione, etiam cucurbi-
tulæ ſpleni affigendæ ſæpe & cum ſcarificatione,extrahendusq́ꝫ per ipſas pluri
mus ſanguis: quin & hirudines ſumma commoditate in ipſum ſplenis locum
affiguntur. Loci etiam amplius per ſpongiam acida muria imbutam fouendi,
furfuribus quoqꝫ in aceto decoctis,abſinthij coma,ac pulegio,& lauri folijs, ſi-
milibusq́ꝫ adiectis. Quidam autem lapidem molarem aut gagatem longitudi-
ne octo digitorum,& latitudine ſex digitorum,ſecundum craſſitudinem leuẽ,
igniunt & aceto adſpergunt, panniculoq́ꝫ in aceto calido madefacto circum-
poſito, locis imponunt,& quàm diu calidus ſit incumbere ſinunt,atqꝫ huic fo-
mento teſtimonium præbent, inquit Archigenes, tanquam quod inſenſibili-
ter deprimat tumorem.Poſt fomenta ad cataplaſmata tranſeundum, ex farina
ordei ac lolij, abſinthij coma,myrobalano & althææ radice,cum aceto mulſo.
Aut panem aridum cum capparis cortice, & myrobalano contuſum, cribratũ
& cum

& cum aceto mulſo decoctum imponito. Optime facit & ſtercus caprinum cum farina ordeacea ex poſca cataplaſmate impoſitum. Lupinorum item farina ex poſca, & fabarum eodem modo. Cinis quoq; ex officina fabrili, & bryoniæ radix cum caricis, aceto, & cyclamino, eodem modo. Braſſica etiam ſylueſtris cum melle impoſita auxiliatur. Similiter & folia iſatidis, & marrubiũ cum ordeacea farina ex poſca. Cardamomum cum caricis. Cyclaminus cum caricis ex aceto decocta. Cataplaſma optimum. Fœnigræci trientem, farinæ ordeaceæ quadrantem, cardamomi unc. I. caricarum pinguium lib. I. uerbenacæ herbæ unc. I. ficus in aceto acerrimo macerato, fortiterq; in mortario contundito, reliquisq; adiectis ac ſimul unitis utitor. Optimum cataplaſma & hoc eſt. Seminis raphani partes II. foliorum ſalicis partem I. farinæ araci partes II. ſeminis paſtinacæ partes II. in aceto cũ pari ſapæ mẽſura decoquãtur. Aliud, ad inueteratum malum, & corpora dura. Corticis radicis capparis, radicis ſtruthij, ſinapis recentis, omnium æquales partes, farinæ tritici duplum ad omniũ trium menſuram. Vtere ueluti prædictis Aliud præclarũ ad duritias. Stercus gallinarum album, ſiccum, contuſum, ac cribratum cum aceto mulſo decoquito, confidenterq; imponito. Vnguentum optimum. Ammoniaci thymiamatis, thuris, foliorum rutæ uiridium, ſing. ęquales partes cum aceto contere, & quàm craſſiſſime illita exiccari permitte. Aliud, quod antea quàm medeatur non abſcedit. Ammoniaci ſtaterem I. thuris ſtaterem I. piperis ſtaterẽ I. Ammoniacum cum aceto contere, eodemq; etiam reliqua modo. Aliud. Ammoniaci ſtaterem I. acaciæ ſtateres II. aloës ſtaterem I. thuris ſtateres II. Apparatur aũt hoc modo. Ammoniacum & aloën ac thus in aceto macerato, acaciam aũt contundito, cribrato ac prædicta cõtrita omnia ammiſceto. Crocomagma etiã utiliter cum aceto illinitur: ſæpe enim nõ abſcedit priuſquã medeatur. Cęterũ epithematum medelę magis fidendũ. Pleraq; enim eorũ quæ in medicamentarijs libris referuntur ex alumine & ſulphure compoſita, pręIdominantem habent adſtrictoriã facultatem. Quare in eis animaduerſionẽ habere oportet, non modo ſimpliciter facultatis eorũ pharmacorũ quæ ammiſcentur: uerũ etiã quantitatis ipſius mixturæ. Etenim in plagis quæ flatuoſum habent tumorem, & maxime in quibus tumor laxus eſt, nihil peccaris etiã ſi plurimũ ex aluminoſis adieceris. In tumorib. uero in ſcirrhũ induratis emollientẽ & diſcuſſoriam facultatẽ præcellere oportet, quib. parum quiddã ex adſtringẽte ſit admixtum. Vnum igitur ex ſimplicibus & naturalib. ac nulla arte apparatis, diſcuſſoriæ & adſtringentis ſimul eſt facultatis, ipſe uidelicet ſalis flos, qui ſplenẽ in ſcirrhum induratum ſanat, inquit Galenus, calidus in ueſicã bubulam coniectus, & forinſecus impoſitus. Oportet igitur medicũ ad affectionẽ reſpicere, & pro eius ratione tum addere, tum adimere ex eis quæ in epithematũ cõpoſitionem cõijciũtur, ueluti exempli gratia, ſi duriciem emollire uelit, ammoniacũ et bdellium pingue, ac ſtyracem optimũ æqualiter unicuiuſq; dra. III. ammiſcere debet. Si uero craſſos humores diſſecare uelit, opopanacis et coſti tantundem addet. Quum aũt humores diffunduntur, etiã diſcuſſoria ac digerentia ſunt ammiſcenda: aut ſtercus caprinũ in aceto dilutũ addendum. Hoc enim & craſſitudinem diſſecat, & ſimul diſcutiendi uim habet. Quod ſi diſcutere tantũ uelit, humoribus uidelicet antea ſufficienter attenuatis, nitrũ pro ſtercore caprino ammiſcebit. Capparis aũt cortex ammixtus ultra hoc quod diſſecat et repurgat, etiam ſplenẽ corroborat. Habito igiť ad ea quæ ubilibet accidunt reſpectu, aut emollientia augebis, aut attenuantia, aut etiã ea quæ diſcutiũt & robur addunt.

Optimum aũt epithema emolliens & discussorium hocce est. Ceræ quadran
tem, propolis sextantem, galbani dra. IIII. opopanacis dra. IIII. Vtere: contun-
ditur hoc pharmacum, & strumas recentes, omnemq; duriciem recens obortã
dissoluit. Aliud malagma Asclepiadæ, quod articulos incuruatos relaxat.

Bdellij pinguis, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusq; drac.
XVI. opopanacis, galbani, thuris, canchryos, styracis, cuiusq; dra. VIII. piperis
grana CLX. ceræ dra. XLVIII. fecis olei irini sextantem ac unciæ dimidiũ, uini
quantũ satis est. Arida contundito, & cribrato. Ammoniacũ, opopanaca, thus,
bdelliũ in uino dissoluito, liquescibilibus aũt liquefactis, adfusis, ac simul emol-
litis utitor. Extreme emolliendi facultate præstat hoc, inquit Galenus. neq; ẽm
aliud magis eo emolliẽs repereris: quod si irini olei inopia sit, cyprino aut sicyo
nio eius loco utor. Aliud malagma Amythaonis, ad præcordiorum disten-
siones: conducit & articulis qui difficulter mouentur, omnemq; duriciẽ dissol-
uit, & priore quidem minus emollit, magis aũt digerit ac discutit. Composi-
tio sic habet. Ammoniaci thymiamatis dra. XXXVI. cerę dra. XXXVI. tere
binthinæ dra. VIII. bdellij dra. VIII. myrrhæ dra. IIII. thuris drach. IIII. galbani
drach. VIII. olei cyprini sexuncem. Myrrham, bdellium, thus, uino præmacera
ta conterito: ammoniacum in aceto dissoluito: liquescibilia autem liquefacito,
affundito, ac utitor. Aliud prædicto longe efficacius, & fortius, inquit Phila
grius: discindit enim & attenuat inspissatos humores, & uiscosos repurgat.

Habet autem hoc modo. Malagma Asclepiadæ. Ammoniaci thymia-
matis sexuncem, galbani, myrrhæ, cuiusq; sextantem, ceræ sesquilibram, thuris
quadrantem, opopanacis quadrantem, radicis panacis sexuncem, propolis qua
drantem, aceti sextarios II. stercoris capræ quadrantem. Ammoniacum cum
aceto terito, deinde etiam thus, galbanum, opopanaca, & myrrham. Propolin
autem cum modica cera in mortario tundito: ceram uero cum olei triente lique
facito paulatim donec cogatur decoquendo, & deinde propoli adiecta, ab ig-
ne tollito, percolato, ac frigefieri sinito, perpollitaq; tritis adijcito, unito, ac uti-
tor. Cæterum epithema quod ego composui, inquit Philagrius, optimũ ad diu-
turnas & frigidiores affectiones existit. Myrobalani dra. XLVIII. ammoniaci
thymiamatis dra. XLVIII. bdellij dra. XLVIII. scythicum uero bdellium maxi-
me probo, corticis radicis capparis dra. XLVIII. mannæ dra. XXIIII. opopana-
cis dra. VIII. styracis dra. IIII. uisci drac. XII. ceræ drach. XXIIII. floris salis dra.
XLVIII. Ammoniacum cum salis flore dissolue: capparin uero, myrobalanũ ac
mannam cum aceto: reliqua autem iuxta ignem emollito & in mortario tundi
to, & tria eis adijcito, unito, ac utitor. Hoc pharmacum splenem consumit.

Aliud. Verbenacam uiridem cum manna terito, atq; axungia suilla uete
ri excepta imponito. Dura enim corpora & diuturno malo affecta quàm maxi
me inde iuuantur: reliqua uero integre sanat. Prodest etiã uerbenaca per se im
posita, itẽq; trixago. Aliud epithema Asclepiadæ, ad splenicos. cõsumit tumo
res. Foliorũ sambuci tenerorum lib. III. aloẽs pinguis lib. I. cum aceto terito ac
lenito, linteoloq; excepta imponito. Verum si malum recens est, uniuscuiusq;
par pondus conijcito. Aliud. Seminis ericæ libram I. galbani lib. I. Semen
contusum & cribro excussum galbano excipito, rursumq; tundito olei irini fe-
ce addita, quo malagmatis formã acquirat, et linteolo inditũ imponito. Vniuer
so aũt uiscere, recrementisq; eius, atq; meatib. oportunis, per emolliẽtia, repur
gãtia, dissecantia, attenuantiaq; et diffundentia humores, ampliusq; etiã per ea
quæ uias dilatant, tum in potu accepta, tum foris imposita pręparatis, efficacius

euacuare potẽtibus est utendum, ac primum quidem simplicioribus, postea uero etiam fortioribus, ueluti exempli gratia: primum quidem epithymi drachmas IIII. cum seri lactis heminis V. præbeto. Dato autem eas epithymi drachmas IIII. tenuissime tritas cum modico sero, atq; ubi uenter operari inceperit, serum per se paulatim absorbendum exhibeto. Cæterum post aliquot dierum interstitium, ubi uires recollegerint, hieram Archigenis ex colocynthide præbeto, aut quæ Iusti appellatur. Post horum autem omnium usum, farinæ tenuissimæ radicis cyclamini siccæ drach. III. aut IIII. ex aqua mulsa dato, atque quo sudorum exclusionem iuues ægrum uelamentis contegito, & in lecto con calefacito. Epithemata discussoria & resiccantia. Postquam corpus fuerit repurgatum, epithematis quæ digerere siue discutere & resiccare possunt, utendum. qualia sunt quæ ex auripigmento & alumine componuntur: ex quorum numero est etiam id quo ego, inquit Philagrius, utor. Ceræ tyrrhenicæ drach. XCIII. resinæ pinus siccæ drach. XCVI. resinæ pinus liquidæ drachmas XCVI. auripigmenti drach. XVI. aluminis scissilis drach. XII. Metallica terito, & liquescibilia cum modico oleo liquefacito, ac refrigeratis sicca adijcito, unito, & utitor. Aliud aurei coloris. Asclepiadæ. ualde pulchrum. Ceræ libras duas, resinæ pinus siccæ libras duas, auripigmenti sextantem, aluminis scissilis sextantem, calcis uiuæ unciam unam, olei cyprini uncias sedecim, aceti uncias sedecim. Aliud, ad splenicos & hepaticos. Aluminis liquidi, sulphuris uiui, nitri, ammoniaci thymiamatis, mannæ, radicis capparis corticis, singulorum sexuncem, picis libram unam, resinæ pinus siccæ libram unam, olei cyprini sexuncem, aceti quantum sufficit. Aliud epithema hepaticum, Ipoterium appellatum. Resinæ pinus siccæ libram unam, ceræ libras duas, picis libras duas, aluminis liquidi, nitri, sulphuris uiui, mannæ, cuiusq; libram unam, aloës sexuncem, pyretri, aristolochiæ longæ, bdellij, ammoniaci thymiamatis, amomi, uisci, cardamomi, olei, cuiusque quadrantem, aceti sesquisextariũ. Ammoniacum, alumẽ, sulphur, nitrum, cum aceto diluta terito: reliqua uero arida quidem contundito, ac tritis admisceto: liquescibilia autem liquefacito, atq; reliqua cum eis excipito. Optime faciunt & ex caprino stercore apparata: item plurima eorum quæ ad hydropicos sunt descripta: & Machærionis emplastrum, & emplastrum ex rumice, quæ in decimo quinto Sermone referentur. Phœnigmi, cutem rubefacientes. Efficaciter aũt in ipsis phœnigmi auxiliantur, tum qui ex sinapi apparantur, tum qui eis consimiles existunt. Cæterum copore prius à superfluis humoribus euacuato, eos adhibere oportet. Pulcherrimus autẽ phœnigmus talis est. Phœnigmus Asclepiadæ authemeros, quasi eodem die auxilians inscriptus: qui sanè ab uniuersa affectione liberat. Pyretri drach. octo, myrobalani, cardamomi, seminis urticæ, piperis, cuiusq; drach. octo, sinapis trientem. Omnia conterito, & aceto subigito, & tepefacta ex interuallo per horas tres imponito, si saltem tam diu sustinere possit: deinde ablato pharmaco lauari præcipito, in feruentioris solij desessu. A balineo autem cerato ex rosaceo apparato utendum. Alius. Lepidij folia trita cataplasmatis modo imponito, atque ubi morsum sentiunt, in balneum inducito, & ablato pharmaco, in feruentem aquam immittito & perfundito. Difficulter enim ferunt nimiam mordacitatem. Sani autem exeunt, inquit Archigenes. Idem remedium & ad coxendicum dolores efficacissimum reperitur. Summe etiam auxiliantur myrobalani cortices & nitrum. Nitrum per se terito, & parum aceti ammisceto, deinde resinam ac ceram cum pauco oleo liquefacito, affundito, emollito,

ac utitor. Cæterum quod operæprecium est cognosse, fortia pharmaca non nisi corpore prius à superfluis humoribus repurgato, & probe concoquente, adhibere oportet. Smegmata, siue repurgatoria. Oportet autem locũ ipsum sensim ad phœnigmorum rubefacientium tolerantiam irritare, quod per repurgatoria smegmata commode fieri potest. Componantur autem smegmata ex staphide syluestri, pyretro, pipere, ac alcyonio, pari uel impari modo prout uidebitur coniectis. Quod si teneram carnem habeat ęger, iridis, et cyperi, & herbæ sabinæ aliquid his ammiscebis: aut farinam aliquam, ueluti erui, aut fabarũ, aut cicerum. Quod si etiam odoratum reddere uelis pharmacum, cassiæ quippiam & phylli ac amomi adde. Si uero durius contingat curandum corpus, ex pumice addes, atque adarce. Postremum autem phœnigmis ex sinapi consimilibúsque uteris: corpore prius uniuerso à superfluis humoribus repurgato: ne uidelicet uehementia caloris alia adtrahat recrementa, durioremꝙ reddat ipsum locum.

De splenicorum ustione. Cap. XII

Quod si prædicta auxilia irrita sint, inefficaciterꝙ adhibeantur, ad ustionis patrociniũ confugere oportet: ita ut uel per cauteria, uel pharmaca crustas inuramus, & multo tempore saniem effluere sinamus: corpore tamen prius per uenæ incisionem, & purgationẽ euacuato. Etenim quum ferè in totum uitiatis humoribus splenici sint referti, & non præeuacuetur uniuersum corpus, maligna ulcera ex crustis fieri consueuerunt.

Diæta splenicorum. Cap. XIII

Porrò diæta ipsorumsplenicorum tempore inflãmationis simplex sit & quę facile concoquatur: uelut est halica lota, & ptisanæ succus, panis madefactus. Si uero inflãmatio diutius remoretur, etiam auicularũ carnes eis concedendę & pisces petrosis aquis degentes. Vbi uero scirrhus sit perfectus, diæta attenuatoria exhibeatur, & acrium rerum comestiones per interualla. Proprie aũt splenicis cõuenit capparis comesta ex aceto mulso. Vinũ sit non ualde uetus, quod aqua permisceatur, in qua ferrum sæpe ignitum sit extinctum. Plurimum autẽ fiduciæ in exercitamentis ponendũ, quibus ante cibum uti conuenit, corpore superfluitatibus non abundante. Ex eorum aũt genere ex superabundanti faciunt deambulationes & cursus: & noui sanè aliquos, qui ex his solis ab omni affectione sint liberati: gestationes etiam omnes conueniunt, proprie aũt quæ fit in equo. Manifestum autem est quod uociferationes quoꝙ oportunæ et in tempore assumptæ eis summe opitulantur.

Cura eorum in quibus splen frigida, uenter uero calida affectione laborat. Cap. XIIII

Cognitu uero necessarium est, quod in aliquibus splen frigidã intemperiem habet, & ob id calefacientibus opus habet: uenter aũt bile agitatur, & contrariã spleni sustinet intemperiem: aut etiam citra priuatam affectionẽ, ex meatu qui bilem susceptat, flauam bilem assumit: & absꝙ hoc etiam, sæpe ob ægram concoctionem & ciborum in uentre corruptionem splen afficitur: etenim aliquando quum frigiditatis sensus cum grauitate circa splenem percipitur, uenter biliosum uomitũ reiectat: tunc equidẽ difficilis cura nobis instat, & quæ difficulter procedit: nimirũ splene caloris fotũ expetente: uentre aũt atꝙ etiam uniuerso corpore refrigeratiõe indigente, atꝙ id uno & eodem tempore. Quo igitur quantũ possibile est utriusꝙ membri affecti effugiãt lęsionẽ, pro uiribus conabimur ut eos à tristitia & cura, iraꝙ́ et uehementib. motibus, multa item inedia ac

cibi auersatione auocemus simulq; per ea quæ citra molestiam purgant pharmaca biliosum humorem euacuemus. Os uero uentris firmemus ac corroboremus, ne quid eorum quæ ex reliquo corpore ad ipsum influunt, suscipiat. Cæterum corroboratio ipsius per ea quæ difficulter corrumpuntur, contingit, de quibus in secũdo mentionẽ fecimus Sermone. Suffecerit autem ipsis exhibitio modici panis cum oliuis albis aut colymbadibus appellatis, citra potum, si balneum & prandium differant, ne bilis efferatur. Melius autem est si priusquàm bilis efferatur ieiuni lauent. In prandio cibi eis præbeantur tum quantitatis tũ qualitatis moderatæ: uerum ut splen illæsus permaneat, conuenit primum boni succi & actu calidos præbere, ac deinde postremum tum actu, tum potentia frigida porrigere, ueluti lactucam & frigidum potum, ac similia: non frigida enim frigidis præsubstrata splenem illæsum ab his quæ postea ingeruntur frigidis, conseruant, ex quibus os uentris corroboratur, & calida ipsius intemperies corrigitur. Optimum igitur fuerit postremum omnium mala punica, aut etiam alia, aut pira, aut quædam quæ stomacho grata sunt acceptare: atq; eodem omnino modo etiam cœnam instituere. Conuenit etiam per ea quæ forinsecus imponuntur hoc modo affectis opitulari. Refrigerant autem uentrem citra nocumentum forinsecus imposita, oleum melinum & rosaceum: cerata item ex ijsdem apparata, modica mastiche ammixta, aliquando etiam oleo addito omphacino. Calidus itaq; uenter per prædicta lenitur. Ad splenem autem calefacientia adhibenda sunt, qualia sunt epithemata polyarchia appellata.

Cura splenicorum quos tussis infestat. Cap. XV

Quod si tussicula splenicum infestet, sintq; eiusdem generis adfectiones circa utraq; uiscera, ueluti si contingat & splenem & pulmonem eodem tempore crassis ac uiscosis humoribus, aut aliquo alio frigido morbo detineri, tunc sanè podagricum pharmacum ex ossibus constans, uehementer utile tum spleni, tũ eo modo tussientibus existit, & antidoti quæ ei similes habentur. Si quidem igitur similes contigerint affectiones, similia remedia adhibere oportet: ubi uero diuersæ erunt affectiones, diuersis pharmacis utẽdum est: utpote si splen à crassis & uiscosis humoribus, & frigidis liquoribus adficiatur: tussis autem à tenui & acri destillatione contingat, si modo possibile fuerit, & destillatio non urgeat uehementer, à pharmacis fluxum cõdensantibus abstinere conducit, ueluti est quod ex papaueris calicibus constat, itemq; ex seminibus pastillus, & quæ his similia existunt. Vehementiore autem & acriore existente destillatione, et quę periculum exulcerationis pulmonis minetur, utendum quidem ex papaueris calicibus confectione, uerum spleni epithemata attenuatoria imponantur, atqui nisi magna impendat necessitas, ea quæ stupefaciunt uitanda, capiti autem aliquis ex seminibus pastillus cum aceto rosaceo ad strigmentitiam crassitudinem redactus imponatur: præstat autem ex ipsis in hoc præsertim usu, hi qui crocei appellantur. Cum aceto enim & rosaceo oleo triti, & ad strigmenti spissitudinem redacti, lanaq; conuoluta excepti, ac sincipiti impositi tenuitatem destillationis inspissant, simulq; exurentem & acrem in capite qualitatem refrigerant, tusses sedant, & somnum suauem inducunt. Post hæc autem theriace per opium recens apparata in potu accepta, tussientibus quibus simul splen affectus est, auxiliatur.

Cura eorum quibus splen in magnitudinem excreuit, simulq; durus existit. Cap. XVI

Quidam ex splenicis immodice auctũ splenem habent, ut non solum hepar

& inguina contingat, sed & ob soliditatē attollatur, uitalesq; cordis uires maxi
mopere lædat, ac imbecillitatē inducat, utq; ex eo uniuersum refrigeretur cor-
pus, ipsumq; adeo hepar tenuissimum & aquosissimum in ipsis fiat & eiusmodi
quoq; sanguis. Horum sanè qui hoc modo sunt affecti curam recusare oportet:
quod si cogamur tamen, à dubijs & hebetibus remedijs auspicabimur, periculo
eis incumbente prædicto. Verum neq; intra corpus sumendum, neq; forinse-
cus adhibendum, ullum aliquod uehemens pharmacum offeremus: neq; eua-
cuationem etiam coaceruatim faciemus, sed paulatim et per simpliciorum me-
dicaminum usum. Cæterum tum per os exhibitis, tum foris admotis, & quan-
tum possibile fuerit conuenienti diæta, uirium imbecillitate refocillata, si in me
lius proficere ipsos uidemus, fortioribus omnino remedijs utemur, ita tamen
ut sensim aucta ipsa apponamus.

De ictero, seu morbo arquato: ex libris Ruffi & Galeni. Cap. XVII

Icterus à similitudine ad animalculum, quod ictis, id est, uiuerra appellatur,
nominatus est: est autem mustela syluestris, quæ auricolores oculos habet. Ve-
rum icterus morbus biliosi humoris circum corpus effusio est, ob secernentis
eum facultatis debilitatem, quę eum segregare et ad proprios excretionis locos
demittere non ualet. Errare autem eos credendum est qui hepatis affectionem
in omnibus ictericis adesse putauerunt. Conspicitur enim sæpe quum hepar
nihil male est affectum, flauæ bilis ad cutem effusio facta in iudicationibus mor
borum. Conspicitur etiam citra febrem aliquando sanguis in bilem exagitatus
per corruptionem uidelicet aliquam peregrinam: qualis quoq; à uenenatarum
bestiarum morsibus contingere consueuit: etenim quū quispiam à uipera mor
sus esset, uniuersum corpus prasini siue porracei coloris habuit, & quū assidue
theriacem bibisset, celerrime sanatus est: quare nihil mirum est: talem aliquan-
do contingere humorū in corpore per mutationem, ut uniuersum corpus icte-
ricum colorem assumat. Quin & fieri potest ut propter naturalis temperiei ip-
sius hepatis mutationem, eiusmodi humorum corruptio contingat, ut aliquan
do herbis pallore albicantibus totum corpus manifeste assimiletur, aliquando
etiam plumbi colorem induat. Quemadmodum etiam eiusmodi colores nigri
cantiores fiunt, si ob splenem quàm si ob hepar affectum contingant. Splene sci
licet ad attrahendum ad se ex hepate atræ bilis humorem, & ad repurgandum
sanguinem pro more suo debilitato. Fit autem aliquando icterus ob imbecil-
litatem uesicę bilis susceptricis, quæ biliosum humorem, ueluti consueuit, in se-
se ex hepate non attrahit, & ob id impurum sanguinem relinquit. Possibile est
etiam eam nimis repleri, aut repletam propter repletionis multitudinem non
posse euacuari: Aliquando autem & propter obturationem aut debilitatem ue
narum, quarum ora ex ipsa ad hepar deferuntur, biliosum humorem non ad-
trahit. Quare in ictericis affectionibus recrementorum figura necessario con-
sideratur, quum in aliquibus multum colorata per flauam bilem appareant re-
crementa, quemadmodum etiam in alijs urinæ. In quibus enim ratione iudica
tionis bonæ in febribus, biliosus humor ad cutem prorumpit, his & recremēta
& urinæ naturali modo se habere uidebuntur. Quibuscunq; uero citra febrem,
unà cum grauitatis alicuius aut doloris sensu circa dextrum ilium, arquatus cō
tigit, in his uesicæ bilis susceptricis obturationem factam esse putandum est.
Quibus autem neq; grauitatis neq; doloris sensus circa ilium adest, in his sple-
nem uitiati humoris caussam esse iudicabimus: Si autem neq; dolor neq; graui
tas circa

tas circa ilia infestet, neq; febris præcessit, & tamen sanguis in uniuerso corpore in bilem mutetur, atq; ita arquatus contingat, his pruriginosior cutis fiet & magis etiam arescet. In quibus uero atræ bilis humor unà cum sanguine ad cutem est delatus, hi omnino grauius afficiuntur. Consequitur enim ipsos tristitia præter rationem, & mordacitas eorum quæ circa uentrem sunt, difficultasq; spirandi, & cibos auersantur, & nigra lotia excernunt. Aliquando autem & per interualla quædam corpora ipsorum tepescunt: stercora uero chalcanti colorem referunt, & aluus magis his resiccatur. Cæterum eos qui ex pallida bile arquatum contrahunt: nulla mordacitas eorum quæ circa uentrem sunt consequitur, neq; etiam in tantum auersantur cibos: sed obtusior tamen aliquãdo fit in eis ciborum appetitus. & stercora quidem albida egeruntur, urinę aũt crocei coloris, turbatæ tamen & tenebras referentes permanent. Communiter autem omnibus ictericis pigricies & tumor grauans ad motum corporis contingit, & ad dulces cibos animum habent alienatum: amaros uero non admodum auersantur, et uarijs imaginationibus uexantur. Pruritus etiam uniuersi corporis comitatur, & difficulter exudant. Porrò alba oculorum & partes faciei temporib. propinquæ, itemq; malæ pallorem ostendunt: uenæ etiam sub lingua repletæ reperiuntur, & abundantem humorem significant.

Cura arquati. Cap. XVIII

Arquati igitur qui ratione bonæ iudicationis febribus perfecte solutis fiunt, facillime sedantur: si ægri lauacris aquarum dulcium utantur, ac olei dicussorij perfrictione, omnibusq; quæ rarefaciunt cutem: qualia sunt oleum chamæmelinum, anethinum, irinum, gleucinum, amaracinum & rosmarinus herba oleo incocta ipsum plurimum discussorium facit. Diætam quoq; uniuersam humectiorem in his constituere oportet, & ut mediocriter humorum crassitudinem attenuare possit. In reliquis aũt ictericis duo maxima remedia principatũ obtinent, sectio uenæ, & purgatio. In quib. igitur multitudo sanguinis unà cum bile in toto corpore abũdat, et quos circa hepar aut splenẽ dolor aut distensio infestat, nihil uenæ incisiõe cõmodius fieri potest, si nulla alia re id facere præpediaris, particulatim autem & per uices sanguis est detrahendus, ne per coacervatam euacuatiõem uires ęgri prosternantur: neq; uero inepte clyster adhibetur, si uenæ sectio impediatur. A uenæ aũt incisione etiã commode clyster assumitur, qui propter stercorum euacuationẽ spirandi facilitatem inducit, intestinaq; irritando ac mordendo, humores ad cutis superficiem delatos, ad ipsa retrahit & reuellit. Purgationes aũt magis propriæ & familiares huic morbo existunt, inquit Rufus. Cæterum edulijs ac potionibus itemq; pharmacis, humores prius attenuare oportet, obturatiõesq; deoppilare, atq; deinde pharmacum exhibere quod flauã aut nigram bilem ducit. Sint aũt purgationes ictericis exhibendæ fortiores: ob uentris enim siccitatẽ, imbecilliores, inefficaces in ipsis cognoscuntur: quare in principio purgare non oportet, priusquàm per deoppilantia bilis attenuetur, & quodam modo ad intestina reducatur, maximi namq; mali caussam, purgationes in principio datæ præbuerunt. Itaque conuenit primum deoppilantibus mox dicendis uti, atque ubi attenuatio humorum ac deoppillatio fuerit facta, tum demum conueniens, & forte (ut dixi) pharmacum purgatiuum est exhibendum. Quod si primo purgatiuo pharmaco nihil proficias, rursus forte aliquod deoppillatorium pharmacum bibendum præbe, & post triduum rursus uiolentius pro secunda uice purgato inquit Rufus, ut etiam ad finem purgationis unà cum uehementissima mordacitate

bilis excernatur, quæ cærulea magis ſit quàm flaua. Ego itaque euphorbium,
epithymum, aloën, petroſelinum, & dauci ſemen miſceo, ac ictericos purgo.
Optime etiam ipſos purgat hoc. Piperis longi ſcrupulos nouem, piperis nigri
ſcrupulos quinque, ſcammoniæ ſcrupulos ſex, ammij ſcrupulos quatuor, ſemi-
nis fœniculi ſeſquiſcrupulũ, ſeminis apij ſcrup. II. et dimidium, caroi ſcrup. IIII.
aniſi ſcrup. III. mellis quantum ſatis eſt, quo ad ſtrigmentitiam craſſitudinem re
digatur. Datur nucis ponticæ magnitudine cum cochleari aceti albi & aquæ ca
lidæ tantundem. In melancholicis autem ad prædictum dimenſum farinæ epi-
thymi ſcrup. III. addere oportet. Vehementer commodum & hoc eſt. Colocyn
thidem magnam ſuperne perforato, eiectoq́ꝫ ſemine, id quod inſtar tomenti in
ea eſt ſinito, ac uinum uetus dulce infundito, et pernoctare in ea permittito: ma
ne uero per panniculum detritæ ueſtis diligenter percolato, & uinum calefa-
ctum his qui flaua biie abundant bibendum præbeto. Ad melancholicos au-
tem epithymi ſcrupuli ſex in uino dulci præcoquantur, id ipſumq́ꝫ uinum colo
cynthidi infundatur, ac ut dictum eſt, bibendum præbeatur. Cyclamini quoq́ꝫ
radix trita potata, poſt deoppilantia remedia, aptiſſima eſt ad uiſcera repurgan
da, & ad bilem in uniuerſa cute excludendam per ſudorem: quare poſt eius po
tionem, ſudorum excluſionem per uelamenta ac concalefactionem in lecto iu
uare oportet. Dantur autem ad ſummum ex ea drachmæ quatuor ex aqua mul
ſa. Quod ſi inflammatio circa partem aliquam uiſcerum ſubiaceat, primum ir-
rigationibus & cataplaſmatis utendum eſt, & poſt ea ceratis & epithematis ad
uiſcerum inflammationem præſcriptis. Præſtat autem farinę ammiſcere roſma
rinum herbam, florem iunci odorati, abſinthium, artemiſiam, abrotonum, ru-
tam, cardamomum, chamæpityn, ſcordium, polium, ac chamædryn. Hęc enim
ſingula ammixta urinam cient, quod morbo maxime conducit, & uiſceribus
inflammatis prodeſt. Cucurbitulis etiam utendum, hepate quidem affecto ina
nibus, & aliquando cum ſcarificatione: ſplene autem adfecto omnino cum ſca-
rificatione: inanes enim ſplenem nihil iuuant. Pharmaca autem quæ in potu
accepta ab obturatione ictericos liberãt, maxima ex parte urinam cient, uelut
eſt apij decoctum, & adianti, ac ſimilia: Vtilis eſt & abſinthij cremor per ſe, &
cum nardo indica, ac iunci rotundi odorati flore. Item pulegij decoctum, & ca
laminthes & uerbenacæ rectæ ac oxallidis. Eſt autem oxallis rumex acri ſapo-
re, fuluis ramulis & folijs, caule quadrangulari eoq́ꝫ ſemine referto, pallida radi
ce: hæc ſanè per ſe comeſta, & radicis decoctum ad tertias redactum ac pota-
tum celerrime auxiliatur. Prodeſt etiam rumex ſatiuus, & anchuſæ radix, ru-
biæ radix, chamæpityos, roſmarini, & ariſtolochiæ. Mirifice etiam prodeſt, ſer
pillum, hypericum, & eius generis plurima alia. Singula hæc in aqua ad tertias
decocta cum uino dulci bibenda præbeto, aut contundito & cribrato, ac ſingu
lorum drach. I. dato. Præclare quoque facit corticis raphani ſuccus, uino mera-
co dulci permixtus aut uino mulſo: ita ut ſucci cyathi duo, uni uini cyatho con
temperentur. Datur item ualde commode cichorij et ſeridis ſuccus, febrientib.
quidem per ſe, febre carentibus cum uino: braſſicę item ſuccus eodem modo, et
cornu ceruini ramenta cochlearij menſura, petroſelinum, aniſum, aſarum, rhe
on: commodiſſimum autem eſt chamæmelon quæ & leucanthemos adpella-
tur, itemq́ꝫ buphthalmum. Aliud multi experimenti. Spumæ nitri albæ
drachm. duas, in uino ueteri dulci macerato trium cyathorum menſura, et per
totam noctem ſub diuo ponito, & ad triduum aut quatriduum bibendum præ
beto. Aliud præter opinionem. Vermes terrenos coctos ac cum myrrha
troglo-

troglodytica tritos, in fabæ magnitudinem ex passo aut uino mulso dato, & postera die icterum per lotium eijcient. Idem faciunt & absq; myrrha dati. Exhibeto hoc ad triduũ, ac utere cõfidenter. Pastillus ictericus, qui ictericis, & hepaticis mirabiliter cõducit. Amygdalarũ amararũ repurgatarũ dra. IIII. anisi, comæ absinthij, cuiusq; dra. II. spicæ nardi dra. I. asari dra. I. contundito & cribrato reliqua, amygdalas autẽ cum aqua terito, & pastillos informato: ex quibus dra. I. febre carentibus ex uini mulsi cyathis III. præbeto. Cæterum pharmaca quæ in potu accipiuntur omnia si fieri potest, in balneo exhibeantur, ubi ægri in calidum lauacrum conscendere parant. Plurimum autem diætæ uirium refocillatrici intentum esse oportet, per quam uis discretiua reparatur, & si quod membrum læsum sit corroboratur, ac præsens coloris corruptio repurgatur: quapropter conueniunt exercitamenta, & gestationes, et inunctiones ac exudationes ita ut ad pyriateria, hoc est, uaporatoria sicca, & ad solem, & in balneis quoq;, corpus nitri puluere usti, ac uini fece arida ustaq; ac tenuissime trita defricemus. Optimum aũt & serpyllum et thus pari modo cum oleo illita. Rosmarinus item herba in oleo decocta, si oleum illinatur prodest. Cibi aũt omnes incisorij sint & attenuatorij, & quicunq; inter attenuatoria edulia prædicti sunt in secundo Sermone: ex uolucrum quidem genere, mõtanæ: ex piscibus uero, qui petrosis aquis degunt: ex ostreis, herinacei recentes. Olera uero sint quę magis urinam cient, pręsertim seris, intyba, asparagi palustres, smyrnium, carduus, eryngium; ex satiuis autem conuenit brassica & asparagus eius, raphani, allia cruda & cocta. Carnes autem ferinæ mansuetis magis sunt aptæ: pro liquamine seu embãmate, ualet acetum in quo scilla & aristolochia sint macerata. A fructibus abstinendum. Bellaria sint amygdalæ, sed modice sumantur, & cicer modicum torrefactum. Ex leguminibus cicer assatum, & maxime decoctum ipsorum assidue potatum. Ieiuni autem citrium comedant repurgatum. Vinum conuenit album & subadstringens, neq; ualde uetustum: ubiq; autem mediocritas optima censetur. Quod si quippiã ex ictero circa faciem & oculos relinquatur, urinæ autem appareant puræ, aluusq; consueto more egerat, & appetitus in nulla re obstet, neq; infestet sitis: & ut compendio dicam, quum omnes prædictæ accessiones fuerint sedatæ, & tamen circa oculos uitiatus color relinquatur: nar rium infusis utendum: fortissimum autem omnium est elaterium cum lacte muliebri infusum, facit & cyclamini succus, & melanthium cum aceto: debilior his est anagallidis succus, & succus radicis betæ. Depurgat autem cyclaminus crassissimum mucum: elaterium autem pituitam & bilem. Omnium autem efficacissimum ad eos reperi atramentum sutorium lacte muliebri dissolutum ac naribus infusum: inde enim bilem large ex naribus destillantem uidebis. Oportet aũt poscam probe dilutam in ore detinere dum infunditur hocce pharmacum. Præstat tamen primum cyclaminum infundi, quo crassa per eam euacuentur, et postea ipsum sutorium atramentum.

De malo corporis habitu: Archigenis. Cap. XIX

Quum corporis habitus in aquositatem diffunditur, cachexia, id est, malus habitus à Græcis appellatur, in quo uniuersa corporis miscella laxior fit ac emollescit, quod maxime ex somno inæqualiter contingente fit manifestum: corpúsque ipsum totum cum uirore albicans redditur ac inualidum, ita ut crura inter eundum uacillent, & in principio quidem concoctiones impediuntur manente etiamdum appetitu: postea uero & fastidium accedit: & respiratio ipsis fit rara ac debilis, quæ motibus & actionibus condensatur. Aluus etiam

inæqualia

inæqualia recrementa excernit. Hæc affectio ut plurimum ex longo morbo
congregatur: iam uero & ex uiſcere quopiam in ſcirrhum indurato conſequi-
tur, maxime hepate & ſplene: neq; raro in dyſenteria diuturna et affectionibus
cœliacis contingit, ob conſuetam item aliquam cohibitam excretionem. Capi
untur aũt hac adfectione maxime ſenes, qui etiã maxime liberãtur: imo et pue
ri, qui facile pereunt, propter uitalis firmitatis debilitatem, & quod ob cutis ra-
ritatem ſucci in eis facile transſpirãt. At uero qui in uigore ſunt, raro incidunt,
& facile ſe inde extricant. Quod ſi diutius adſit malum in aquam inter cutem
tranſit. Quod uero ad curam attinet, ſiquidem ex conſuetæ excretionis cohibi
tione affectio contingat, admonere ac irritare eã ipſam excretionem oportet.
Aut uenam incidere in cubito, ſi nihil ſit quod id fieri præpediat, paulatim ac
partitis uicibus per triduum ſanguinem detrahendo. Si uero uenæ inciſio im-
pediatur, conuenienti medicina depurgante ipſos purgare oportet, et maxime
ex hiera Archigenis ex colocynthide apparata. Quod ſi hepar ſit adfectum aut
aliquod aliud ex uiſceribus, medelam adhibere his ipſis conuenit, per auxilia
ad ſingula ipſorum ſupra præſcripta. A localibus autem remedijs, ad diætam ui
ribus reparandis aptam tranſeundum, per quam ſpes eſt eos qui huic malo ſunt
impliciti ad reſtitutionem in integrum peruenturos. Diæta autem qua uires re
focillantur in moderatis deambulationibus conſiſtit, geſtationibus, uocifera-
tionibus, & defricationibus ſiccis per linteola ex lino crudo, deinde per inun-
ctionem ex oleo, cui quædam quæ humorem reſiccant ſint infarta, ueluti ſunt
nitrum & ſales. Poſtea uero & exercitamenta moderata conducunt. Ad laſſitu
dinis autem curationem balneum per interualla quædam adhibeatur: quod ſi
quis ad frigidæ lauacrum adſuefieri poſſit, compendio ad omnem mali curatio
nem peruenerit. Aquæ item quædã naturales calidæ robori ac uirib. reparan-
dis conduxerint, quales ſunt aluminoſæ, ſulphurulentæ, ac nitroſæ. Mirabili-
ter autem ipſos iuuat aſſidua abſinthij preparatio & adhibiti dropaces. Cibi eo
rum ſint ſimplices, & qui facile concoqui poſſint, parum conditi olerum uideli
cet gratia: ſi quidem opus ſit per ipſa urinam ciere, & aluum ſubmollire. Vi-
num conuenit eis album, tenue, odorum. Bellaria omnia uitent, omnia item ni
doroſa, & graueolentia: humoris craſſi, & uiſcoſa, & quæ difficulter concoquũ
tur à cibis eorum ſint aliena.

De hydrope, ſiue aqua inter cutem. Cap. XX

Hydropis differentiæ tres ſunt: alius enim aſcites, ab utre appellatur: alius
tympanites, à tympano: & tertius ſarcites, aut iuxta carnem, hoc eſt, ſubtercus, à
Græcis etiam leucophlegmatias nominatus. Aſcites igitur fit, quum inter pelli
culam peritonæum appellatam, et inteſtina plurima aquoſi humoris collectio
contingit, ut uere utris modo pellicula ipſa repleta eſſe uideatur: aliquãdo uero
ubi peius habent ægri uſq; ad fœmora tumor producitur, quando ſanè aſcitæ et
ſarcitæ hydropis complexus factus apparet: unde aliquando quidem pedes in-
flantur, aliquando naturali modo habent. Tympanites uero flatus aëre repleti
ac ſuperflui plurimam collectionem in iiſdem uentri incumbẽtibus locis facit,
ut in principio ſola inflatio eſſe uideatur: poſtea tamen flatus inſpiſſatur, & ue-
luti nubilus redditur, atq; ita unà cum flatu, quaſi nebuloſus humor conſiſtit ac
congregatur. Infert autem tympanites multam circumtenſionem, atq; in ipſo
etiam uſq; ad fœmora & pedes tumor procedit. Porrò ſarcites per omnẽ corpo
ris coagmẽtationem ac miſcellam humorem diſſeminat, ut inſtar ſpongiarum
aut papyri uniuerſa caro permadefacta appareat: atq; ob id totũ corpus ſimili-
ter ut

ter ut ilia intumescit, ac mortuo simile euadit. Cõmuniter autẽ omnis hydrops spirandi difficultatem, & tumorem, & grauitatem, & uitiatum colorem inducit, ex uirore nimirum albicantibus ægris: fastidiunt etiam cibum, potum autem largiorẽ plurimi appetunt, maxime qui ex ascite laborant. Etenim humor qui in locis detinetur salsus est & putrefactus, quare & sitis & febris augescit: fere enim in totum plurimi ex hydropicis febriunt. Consequitur autem aqua intercus omnes morbos qui habitum corrumpunt: una est enim ad hydropẽ aptitudo, coagmentatæ corporis miscellæ demolitio & ruina. Contingit autẽ hæc aut ob superexcellentem hepatis frigiditatem, aut ob aliqua alia membra uehementer refrigerata, quæ hepar in eandem dispositionem deducere ualent: citra enim hepatis refrigerationem impossibile est aquam cõgelari et aliquem in hydropem incidere. Coafficitur aũt hepar spleni refrigerato, aluoq; & intestinis, maxime his quæ iuxta ieiunũ intestinum sunt, pulmoniq; & renibus, ac septo transuerso. Congregatur etiam ex immodica hæmorrhoidum euacuatiõe, aut ex fluxu muliebri, aut ob menstruorum retentionem, aut ob aliam quandam magnam uuluæ affectionem. In his enim omnibus nullum præter naturam tumorem hepar habere conspicitur, & tamẽ aquæ inter cutem morbo corpus apprehenditur, ex sola refrigeratione hepate in his in principio affecto: post uero aliquãdo et durũ fit, quod palàm in illis uidere est, qui ex intempestiua frigidæ aquæ potiõe hepar aceruatim refrigeratũ habent, ut statim aquæ suffusionẽ operetur, priusq; ipsum in scirrhosum tumorẽ eleuetur. His aũt qui ex frigidæ potu aquam inter cutem incurrerunt, uehementes ciborum appetitiones fiunt, propter oris ipsius uẽtris frigiditatem. Multi aũt & à podagra & coxendicũ dolore uexati, aquã inter cutem inciderunt. Frequentissime aũt eos qui cibum nõ sentiunt, & malo corporis habitu præditi sunt, itemq; ab arquato infestatos, hydrops consequitur, cœliacã item affectionẽ & dysenteriã. Nouimus etiã quosdam qui ex recta spiratione quàm orthopnœan uocant, in aquã inter cutẽ sunt deducti. Cęterũ huic affectioni nõ minus fœminæ quàm uiri fiũt obnoxij: pueri uero ut plurimũ ab hydrope sarcite apprehendũtur. Est aũt tympanites omnino periculosus, minus eo ascites: adhibetur enim in eo pertusio siue punctio, quã paracẽtesin Græci appellãt, et reliquis quoq; remedijs promptius quàm ille obedit. Sarcites quoq; aliquando curabilis fit per ea quæ cuti adhibentur humorem detrahẽtia ac resiccantia pharmaca. Omnes aũt inueterati hydropes et qui iam habitũ corrumpunt, sunt periculosi. Fiunt etiã aliquando bullę inter peritonęum pelliculam & intestina, figura uesicæ similes et serosum humorẽ continentes: hæ ipsæ sanè per fluctuationes quasdam inæquales deprehenduntur: nimirum proprium locum secũdum lineamenta quędam distributum ac uelut circumscriptum, ipso humore tenente.

Ascitæ ac tympanitæ hydropis cura. Cap. XXI

Quum itaque difficilis sit, quemadmodum prædictum est, aquosæ affectionis cura, plurimo artis auxilio opus habet: in his igitur qui febricitant hydropicis febre intermittente curam faciemus: itaque cataplasmata ex farina ordeacea, altheáque ac caricis ipsis adhibebimus, ita ut in tympanite quidem magis ex seminibus flatus discutientibus commisceamus: in ascite uero magis ea quæ euacuant humorem. Cæterumpost principium efficaciora sunt cataplasmata quæ pro ordeacea, fabaceam farinam suscipiũt, itemq; eruinã, cuiusq; parem mensuram, coquuntur autem cum muria aut aceto mulso. Pręstat etiam

loliacea farina cum caricis, & absinthio, hyssopoq; & origano ex aceto mulso: item bulbi cum melle: aut armentariæ bouis stercus ex posca siue aceto mulso: habeat autem quartam partem sulphuris uiui inspersam, admirandum hoc est, ac minime prætereundum. Valet & caprinũ stercus in pueri incorrupti, & uenerem nondum experti urina impositum: humorem enim per uentrem euacuat. Valet & lupini farina, aut hederæ folia trita & uino decocta: aut ficuum partes duæ cum cupressi coma, & nitro: aut lens palustris in figulino uase desiccata, trita & imposita: aut cochleæ crudæ cum carne sua tritæ impositæ, non enim priusquàm humor desiccetur discedunt: aut alumen plurimũ sæuo caprino exceptum impone: aut caricas, nitrũ, castorium, marrubiũ, aut filicem in pila cõtundito, et raphanos donec colliquescant coquito, deinde simul terito, et farina ordeacea adiecta, cataplasmatis modo imponito. Cataplasma optimum ad asciten. Lathyridum partes III. squamæ æris partẽ I. radicis chamæleonis partes III. coquantur in aceto mulso in quo adeps taurinus sit præliquatus.

Aliud optimum ad asciten. Stercoris columbini partem I. stercoris caprini tantundem, buphthalmi herbę tantundem aut leucanthemi, hæc tusa in acerrimo aceto ac melle coquãtur. Aliud Salis fossilis partem I. salis cappadocici partem unam, lathyridum contusarum partes tres, coquantur simul aqua marina aut sulphurulenta. Optimum est hoc pharmacum. Sensibiliter enim uidebis materiam euacuatam, & tumorem discussum. Aliud. Rhois quo tinctores coriorum utuntur sextarium I. pollinis frumentacei aut loliacei aut farinæ fabaceæ sextarium I. thuris quadrantem, aluminis scissi quadrantem, imponito cum aceto mulso hydropicis, splenicis, dysentericis, ac cœliacis. Aliud. Radicis cucumeris agrestis unc. XVI. ficuum pinguiũ unc. XVI. radicis altheæ unc. XVI. Radicem unamquamq; per se tundito ac cribrato: ficus uero cum uino coquito, ac probe terito, siccaq; trita inspergito. Vtitor, per aluum enim humorem educit. Aliud. Elaterij, staphidis syluestris, succi hyssopi, fellis taurini, ficuum. Omnia in mortario tundito, subigito ac utitor. Poteris et prædicta in secundo Sermone cura uti, de diuersis uidelicet terræ differentijs. Cataplasmata, quæ magis ad tympaniten faciunt. Farinæ fœnigræci, farinæ ordeaceæ, uirgultorum rubi, comæ absinthij, foliorum rutę, seminis apij, cumini, siso nis aut ligustici, mellis, & uini, & olei. Aliud, ad hydropicos inflatos.

Panis contusi sextarium unum cumini sextarij quartam partem, samsuci quadrãtem, pyretri sextantem, euphorbij unciam unam. Cum uino mulso uniuersam spinam & aluum usq; ad mamillas & pudenda contegito, alternisq; diebus soluito, atq; id quinquies aut sexies facito. Ego pro euphorbio struthion cõieci. Vnguentum Apollonij. Stercus accipitris cum syluestris brassicæ succo assidue illinito, mirifice facit: uerum melius fuerit si aquilæ stercus ammisceris. Aliud. Laterem diligentissime instar uasis figulini assatum cum hyoscyami aut plantaginis succo terito, & quàm crassissime ad solem frequenter illinito. Vnguentum ad hydropicos. Radicis cucumeris syluestris, radicis bryoniæ, utriusq; libras duas, staphidis syluestris sexuncẽ, nitri sexuncem, olei libram unam, aquæ marinæ sextarium unum. Quod si non adsit aqua marina, pro ea muriam conijcito, resinæ à nauibus unà cum cera derasæ, apochyma Græci appellant, libras tres. Radices tenuiter contundito, nitrum & staphidem terito & per triduum madefacito, deinde usque ad aquæ consumptionem coquito, percolato, & apochyma adijcito, quo liquefacto utitor, ex eo sæpe illinens tumorem.

Epithe

Epithemata hydropica. Cap. XXII

Asclepiadæ. Epithema hydropicis ualde commodum, quod adiacentem humorem absorbet: quo etiam priuatim, inquit Archigenes, utor. Farris clusini appellati mola triti sextarios duos, floris lapidis asij sextariũ unum, alij autem duos habent, mannæ sextarium unum, diligenter terito, & adipe suillo ueteri probe subacto, & per noctem in uino macerato excipito. Eius autem quantitas tanta sit, quanta ad hoc ut ad tactum molle reddatur pharmacum suffecerit. Aliud. Seminis rutæ syluestris, quod besasa & harmala quidam appellant, contusi & cribrati sextarium unum, mannæ sextarij dimidium, adipis suilli ueteris quantum sufficit, ut prædictum est apparato. Aliud, cui testimoniũ præbet Oribasius. Fœni græci trientem, farinæ ordeaceæ quadrantẽ, stercoris columbini trientem, resinæ pinus siccæ lib. I. picis libram unã, ceræ lib. I. axungiæ ueteris libras duas: quę eliquari possunt eliquato, et ad alia in mortario cõtusa & cum aceto trita adfundito. Aliud ex farinis epithema. Picis siccæ libras duas, resinæ pinus libras quatuor, ceræ libras tres, olei ueteris libram I. farinæ tritici, ordei, fœni græci, baccarum lauri, anisi, salis, farinæ radicis chamæleonis nigræ, singulorum bessem, uini austeri sextarium unum, apparato ut prædictum est, ac utitor. Facit & ad hepaticas dispositiones. Ego autem, inquit Asclepiades, & chamelææ quadrantem adieci, & pro triticea farina, irinam admiscui. Pharmacum, quod omnẽ tumorem generose resiccat. Cimolię quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrantem, salis unciam I. resinæ à nauibus cum cera derasæ drach. centum & sexaginta, farinæ fœni græci drachmas uiginti, foliorum brassicę uiridium quincũcem. Liquefacta reliquis tritis in mortario adfunde. Aliud epithema ualde pulchrum. Stercoris caprini sextantem, stercoris bubuli sextantem, stercoris columbini sextantem, farinæ fabaceæ sexuncem, calaminthæ, salis nitri, seminis apij, seminis daucis, seminis fœniculi, cumini, cuiusq; unc. I. panis aridi quadrantem, mellis sexuncẽ, terebinthinæ quadrantem. Vtitor. Epithema ex stercore caprino ad hydropicos, qui hepar induratum habent apparatum. Olei cyprini, aut si hoc non adsit uetustissimi lib. III. ceræ lib. II. & dimidiam, stercoris caprini bessem, baccarum lauri decorticatarũ bessem, irridis bessem, terebinthinæ lib. I. sinapis, nitri, cyperi, pyretri, seminis raphani, corticis radicis capparis, cuiusq; quadrantem, medullæ colocynthidis unciam unam, fœni græci unciam unam. Aliquãdo quidem arida liquefactis insperguntur: aliquando uero aceto prius subigũtur. Ego autem, inquit Asclepiades, colocynthidis sextantem adijcio. Quod si aluus fluat, omnino colocynthidem amoueto: stercus autem caprinum siquidem aridum sit, tunditur & cribratur: molle autem & recens aceto dilutum teritur. Malagma, quo Eras usus est: quod imponendum est: neque prius amouendum quàm sua sponte decidat. Visci lib. I. lapidis asij sexuncem, calcis uiuæ quadrantem, olei cedrini libr. I. Viscum et oleum ad calidum ac feruentem cinerem coquito, inspersisq; aridis tritis, remollito ac utitor. Aliud. Caricarum pinguiũ lib. VI. aut III. spumæ nitri lib. I. origani lib. I. sulphuris uiui quadrantem, cochlearum aphricanarum libram unam. Arida contundito & cribrato, ac ficis cum carne cochlearum contusis excipito, & melle cocto sufficiẽti adiecto utitor in linteolum infartis. Aliud. Radicũ brassicæ tenuissime tritarum libram unam, calcis uiuæ lotæ libram I. elaterij quadrãtem, axungię ueteris libras tres. Ad formam malagmatis reducito, et in linteolum infarcico, ac per omnem aluum imponito, alternisq; diebus soluito. Vrinam prolicit.

Malagma ipoterium Inscriptum: pharmacum accõmodatum, ac prosperi suc-
cessus, cuius periculum feci, inquit Philagrius, in hydropicis, splenicis, & affectio-
nibus inueteratis: deprimit enim tumorem. Resinæ pinus torrefactæ lib. IIII.
ceræ lib. II. picis lib. II. aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris uiui, mannæ, cuiusq;
libram unam, aloës sexuncem, pyretri, aristolochiæ, ammoniaci, bdellij, amomi,
cardamomi, uisci probe subacti, myrrhæ, radicis cucumeris syluestris, succi syco-
mororũ, cuiusq; quadrantẽ, olei libras tres, aceti sesquisextariũ. Quemadmodũ
moris est apparato. Arida aceto diluuntur. Malagma ex baccis lauri aridis, ad
hydropicos et splenicos, omnem duritiã dissoluit, abscessus in profundo sitos ab-
sorbet. Ceræ, resinæ pinus, picis brutiæ siccæ, nitri rubri, baccarũ lauri aridarũ,
ammoniaci thymiamatis, adipis uitulini probe subacti, singulorũ lib. unã. Arida
cõtundito, ac per tenuissimũ cribrũ excutito: quæ uero eliquari possunt liquefa-
cito, eisq; arida inspergito ac unito, deindeq; ammoniaco cũ aceto dissoluto af-
fundito. Ego etiã nitrum cũ aceto dissoluo. Emplastrũ Tonsoris appellatũ, ad
splenicos & hydropicos. Hoc tonsor ex Bithynia usus, multos à coxendicũ do-
lore in totũ liberauit. Picis siccæ lib. IIII. ceræ lib. II. resinæ pinus lib. I. farinæ
fœni græci, pollinis radicis herbæ chamæleonis nigræ, cuiusq; bessem, cumini te-
nuissime triti trientem. Apparato, & ut dictũ est utitor. Emplastrũ pardalis ap-
pellatũ: Andreæ. Pharmacũ inueteratis hydropicis prospere accommodatum.

Grani cnidij depurati, rhois rubri, spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ
tenuis maxime corticis, radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, cuiusq; drach.
III. piperis cõmunis, piperis longi, ammoniaci thymiamatis, iridis, bdellij, thuris,
cardamomi, xylobalsami, cassiæ, myrrhæ, amomi, adipis taurini, adipis caprini
resinæ pinus siccæ, cuiusq; drach. X. ceræ sesquilibrã. Visci probe subacti sextan-
tem, unguenti irini aut potius fecis sexuncẽ, succi sycomororũ sextantẽ si haberi
possit. Cerã, resinã, adipem caprinũ, liquefacito, refrigerato, & cerati modo leui-
gata ac cõtecta asseruato. Bdelliũ autem & ammoniacũ & succi sycomororum
sextantem, præcedenti die in uini quincunce macerato, sequentiq; in sole terito,
et cõiecto in mortariũ cerato bdelliũ et reliqua cũ eo adijcito et diligenter tũdito,
deinde arida trita paulatim addito. & per biduũ tusa in densam pellẽ recondito,
ne quid inde transspiret. Quidam autem hyssopi drach. IIII. addunt, & irinũ lar-
gius affundunt, quo modo usus est Eras Cappadox & Asclepiades. Facit ad mul-
tas & uarias affectiones, facit ad hepaticos, splenicos, suppuratos, & arthriticos,
podagricos qui à calefactorijs iuuantur, è coxendicum dolore laborantes, pleu-
riticos, præcordiorum affectiones, & omnia quæ concalefactione opus habent.
Vtere & ad strumosos, emplastro ad strumæ magnitudinem facto & imposito:
suppurat enim, perforat, rumpit, eademq; attrahit, & cicatricem inducit. Cõducit
& ad ossa contrita, educit spinas, & omnia in profundo fixa: facit & ad suppura-
tos præclare, & ad omnes duritias internas. Inflammationes autem internas ea-
dem die soluit. Vtitor & ad tubercula, dissoluit & cancerata & panos. prodest cõ-
uulsis & à scorpio percussis: summe autem hydropicis cõfert. Quod si & ad las-
situdinem neruorum adq; dolorem leniendum uti uelis, ad unam emplastri par-
tem, irinum, nardinum, cyprinum, susinum, butyrum, lentiscinum, adipem, œsy-
pum, mel, singulorum æquales partes misceto, & ad solidi strigmenti crassitudi-
nem redigito, ac utitor. Epithema hydropicis, splenicis: abscessus & furuncu-
los sanat: humores in profundo & in articulis resiccat: hydrocephalis, hoc est qui-
bus aquosus humor in capite consistit, itemq; herniæ quæ hydrocele appellatur,
pro glutino existit. prodest & hemicraniæ, tubercula quoq; atheromata ac stea-
tomata

tomata Græcis à ſpicarum, ſiue ut alij uolunt, pulticulæ, itemq́ pinguitudinis
in ſe complexu appellata, curat. Nitri, chalcanthi, ſalis, ſpumæ nitri, cuiuſque
quadrantem, ceruſæ ſeptuncem, ceræ ſeptuncem, olei lib. I. in ęſtate aũt dextan
tem. Oleum cum ceruſa donec non inquinet amplius coquito, ceramq́ eis ad-
ijcito: qua liquefacta, reliqua in mortario terito, ac ad mellis compagem redigi
to: eiſq́ cocta infundito, ac utitor. Eſt enim experimento cognitum.

Malagmata quæ euacuant humorem: ex libris
Aſclepiadæ. Cap. XXIII

Grani cnidij repurgati drach. X. medullæ colocynthidis drach. VIII. ſucci
cyclamini ſicci drachm. XVI. ſcãmoniæ, elaterij, piperis albi, myrrhæ, cuiuſque
drachmas IIII. polypodij drach. VIII. abſinthij drach. XVI. amurcæ drac. XVI.
fellis taurini drach. XVI. ſagapeni drach. VIII. cerati cyprini quantum his exci-
piendis ſatis eſt. Sufficiunt autem ceræ dextans, olei cyprini unciæ XVIII. hæc
linteolo infarta pectini ac lumbis imponito, ita ut os uentris cuſtodias illæſum.
Summe prodeſt, inquit Archigenes, adeo ut quidam hoc ſolo ſe hydropicos ſa
naturos confidant. Aliud, quod largè cit urinam, totiq́ affectioni opitulatur.
Radicis cucumeris ſylueſtris, radicis chamęleonis, ariſtolochiæ longæ, corti
cis radicis rubi ſicci, ſingulorum libram unam, æruginis uermiculatæ, recremẽ
ti plũbi, aluminis ſciſſi, ſeminis apij, ſulphuris, acori, aſari, petroſelini, nardi celti
cæ, cardamomi, ſingulorũ trientem, ceræ libras duas, terebinthinæ liquidæ, pi-
cis brutiæ, adipis taurini, cuiuſq́ libram unam apparato, & imponito ut prædi
ctum eſt. Aliud. Veratri nigri, nitri, piperis, fellis taurini, ſingulorũ æ-
quale pondus melle cocto excipe, & utere ut dictum eſt.

Epithemata, quæ poſt euacuatos humores adhibita
pro glutino ſunt. Cap. XXIIII

Mellis libras duas, myrrhæ ſextantem, thuris unciam unam. Mel uſq́ quo
uiſcoſum fiat decoquito: eiq́ myrrham ac thus tenuiſſime trita adijcito, ſimulq́
ſubigito, & ſpongiæ nouæ infarta per omnem aluum imponito, colligatoq́, cu
te quodammodo conſtricta, & tertio die ſoluito. Aliud. Thuris dra. VIII.
gummi dra. octo, roſmarini herbæ exiccatę drac. decem, mellis libras duas, ap-
parato, ut dictum eſt: ſimiliterq́ utitor poſt euacuatos humores. Aliud epi-
thema, quod poſt humorum euacuationem, toti affectioni ſe opponit. Lapidis
aſij ſextantem, farris mola triti unciam unam, thuris trientem, chamæleæ con-
tuſæ & cribratæ drachmas quatuor, adipis ſuilli ueteris quantum ſufficit. Vte-
re ut dictum eſt. Emplaſtrum Magus appellatum: quod quidam etiam He-
pheſtiadis nomine inſigniunt: facit ad ſinus, & fiſtulas conglutinat ac reſiccat
præter opinionem. Egregium cenſetur & ad hydropicos & ad herniam hydro
celen appellatam. Spumæ argenti ſexuncem, lateris furno aſſati ſeſquilibrã,
ſcoriæ argenti, quæ helcyſma Græcis appellatur libram unam, olei libras tres,
ceræ ſeſquilibram, ſucci coriandri ſeſquiſextarium, alij ſextarij dimidium acci-
piunt. Oleum, ſpumam argenti, helcyſma & laterem tenuiſſime tritum, itemq́
ſuccum, donec amplius non inquinet decoquito, deinde ceram liquefacito, &
percolatã adijcito, ac unitis utitor. Quæ difficulter aliâs ſanãtur ad cicatricẽ per
ducit. Pręſtat aũt arida prius cõtundi, et cũ ſucco in mortario teri, ac deinde de-
coqui. Quidã aũt pro cera, pentatheton pharmacũ coniecerũt, & ad hydropi-
cos uſi humorẽ reſiccarunt. Epithematis igitur perſeuerantius & prõptius uti-
mur, ſi abſit febris: quod ſi febres ſint coniunctæ, per interualla quędã aſſumũ-
tur. Cæterum ad tumores crurium hydropicorum, panem madefacere opor-

tet,tererecꝫ, ac ſale tenuiſſime trito ammixto, illinire, ac quatuor horis ſinere. Quod ſi aquoſus humor defluat, ſpongia mundare,ac panniculo ueſtis detritę extergere,oleocꝫ myrteo,aut melino,aut lentiſcino inungere.

Aquam ducentia remedia,hydropicis ualde commoda. Cap. XXV

Smilacis quæ iuxta aquas in ſepibus reperitur,ac ſiliquas producit quemadmodum hortenſis ſmilax, quæ lobia appellatur,huius foliorum ſuccum ſextarij unius menſura accipe,& ad tertias decoque,indecꝫ cyathum unum bibendum præbe. Aliud. Smilacem accipe & donec flacceſcat in aqua decoque, deinde unà cum decocto folia ipſa tere uſquequo ſuccus inde exprimatur:et ex eo cyathum quotidie bibendum præbe donec ſanetur : in his autem qui perfectæ ſunt ætatis plus omnino exhibendum eſt. Aliud,quod aquam ducit.

Seminis cnici drachm.IIII.aloës unciam unam, grani cnidij ſcrupulos VI. ſcammoniæ ſcrup. tres, cum ſucco ſcorpiuri cæruleum colorem habentis catapotia informato,& ex eis his qui iam primum inciderunt ſcrupulos III.exhibeto:quibus autem in tumorem malum proceſſit,ſcrupulos VI.ieiunis.

Quæ ad ciendam urinam hydropicis bibuntur. Cap. XXVI

Porrò toto curationis tempore, aliquo iſtorum potuum utendum erit. Cancri fluuialis decorticati interioris exiccati, manibus, ac pedibus, auulſis lib.I.aſari lib.I.In aqua permiſce ex ipſo flumine unde cancri ſunt extracti, ac bibendum præbe:aliquando pro aſaro,opobalſami par pondus conijcitur.

Aliud.Corallij drachmam unam,aluminis ſciſſi drachmam unam, cum calaminthę ſucco aut decocto in paſtillos digerito,et ex ipſis obolum unum,cum calaminthæ decocto bibendum præbeto.Summe (inquit Archigenes) & nephriticis conducit. Laueris item decoctum exhibeto, idemcꝫ lauer edendum dato,aut trifolij bitumen olentis drachmam unam, ex uino, aut iunci odorati, aut nardi,aut aſari,aut phu,aut mei decoctum,aut corticis radicis ari,aut ipſius radicis drachmam unam,ex uino,aut ſeminis uiticis drachmam unam, ex uino, aut radicis bryoniæ conciſæ decoctum , aut anagallidis cęruleæ ſuccum per ſe, aut arnogloſſum ab aridorum ciborum comeſtione quotidie paucum comedendum præbe, ita ut inde reliquo cibo utatur : aut ſeminis hyperici drachmam unam, ex uino, aut cicerum decoctum, aut ſcillinũ acetum aſſidue ſorbeant. Etenim ex eorum numero quæ citra grauitatem urinam ciet, eſt ſcilla aſſata delincta ex melle:aut ſcillam aſſatam terito,eicꝫ farinæ erui albi par põdus ammiſceto,ſiccato,ac drachm.I. ex uino dato:aut polium,aut ſamſuchum ex uino decocta bibenda præbe. Egregie etiam commodam myurum herbã perhibent, quæ folia alimo ſimilia habet, uerum per terram ſtrata eſt, ac uelut corymbos in ſummo oblongos habet:hanc itacꝫ decoctam aſſidue bibendam præbeto, experimento conſtat. Aut herinacium terreſtrem excoriato, eiuſcꝫ carnem in ſole exiccato, ac drachmam unam ex uino tritam præbeto. Præter opinionem etiam faciunt uermes terreni cocti triti ex uino potati. Eſt & compoſitum pharmacum quod urinam ciet ipſis conuenientiſſimum, hocce:Carpobalſami,ſpicæ nardi,caſſiæ,cumini,radicis dulcis, hyperici, floris iunci odorati,aſari,amomi,dauci,ſmyrnij,petroſelini, calami aromatici, piperis, ſeſelis, ſpondylij,omnium æquale pondus.Conducit etiam unumquodque per ſe.

Orybaſij pharmacum aquam ducens. Salis ammoniaci drachmam unã, maſtiches drachmas duas,euphorbij drachmam unam.Hæc pro una uice dãtur:eſt autem ex fortiſſimis remedijs. Potiones aquam ducentes, ex Aſclepiade.

piade. Cæterum per interualla longiora uti conuenit pharmacis aquam du-
centibus, nam incommodus est assiduus eorum usus, utpote qui uires ipsas dis-
soluit. Similiter autem & his quæ urinam cient per modica interstitia utendum
est. Ducunt autem aquam, quemadmodum, conuenit inter Eran, Dioscoridem,
Asclepiadem, & Archigenem hæc. Radicis struthij decoctum, polypodij de-
coctum, corticem radicis tithymalli characitæ appellati contusum & cribratum
scrupulorum quatuor pondere in uino per integram noctem macerato, ac ma-
ne uinum ipsum bibendum præbeto: euestigio enim aquam educit. Aliud.
Radicis cucumeris syluestris contusæ & cribratæ obolos duos in uino adstrin
gente per triduum macerato, ac per dies tres ex ordine præbeto, factoq; intersti-
tio rursus eodem modo, dato quousq; tumor demittatur. Inde enim aquositas le
niter secedit: neque stomachum hoc lædit, & uires conseruat. Aliud, quod
multam aquam per aluum ducit. Ex solano hortensi succum exprimito, &
quotidie donec perfecte curentur cyathum unum bibendum præbeto. Aliud.
Salis fossilis melle subacti & assati drachmas duas, piperis longi drachmas II.
conterito, & cum succo ptisanæ totum præbeto. Hæc enim est perfectum dimen
sum. Aliud. Radicis umbilici ueneris drachmam unam, scillæ repurgatæ
drachmam unam, contere, & cum uini mulsi cyathis duobus per horam pro una
uice ieiunis bibendum præbe. Aliud. Euphorbij drachmam unam, salis
communis drachmas tres, castorij drachmas quatuor, alij drachmam unam ha-
bent, contundito & cribrato, dimidiumq; ex aqua calida exhibeto. Aliud.
Chamelææ, petroselini, piperis, æquales partes omnium contundito, & co-
chlearium ex aqua calida dato. Eclegma ad hydropicos. Seminis ricini ex
herba quæ cici appellatur depurati numero grana triginta quinque, spumæ nitri
cochlearia duo, probe contrita melle excipito, atque id totum delingẽdum præ-
beto, & aquæ mulsæ calidæ cyathos tres, ab eius sumptione bibendos porrigito.
Euacuat adhærentem humorem citra læsionem: & purgat aliquando usque ad
dies aliquot. Oportet autem ante eius sumptionem commoda diæta uti.
Aliud inexuperabile. Grani cnidij repurgati drachmas quatuor, lathyri-
dum mundatarum dra. quatuor, euphorbij dra. duas, aloës dra. II. gummi dra-
chmas tres, aqua subigito, & catapotia erui magnitudine formato, ac perfectis
ætate septem præbeto, & uini meri immixti cyathos quatuor inde bibendos da-
to. Reliquis autem iuxta uirium tolerantiam exhibendum. Aliud Xystici,
siue Speculatoris, ex cuius solius usu sanabatur. Grani cnidij repurgati dra-
chmas octo, probe conterito, squamæ æris drachmas sex, lapidis magnetis dra-
chmas sex, seminis ricini drachmas quatuor, succi scillæ mundatæ cyathos duos,
mellis cyathos duos. Succum & mel usquequo cogatur coquito, ac reliquis ad-
iectis catapotia ciceris magnitudine formato, eaq; pro uiribus exhibeto: ita ut
aqua mulsa ab eorum sumptione bibatur. Pueris autem unicum tantum præ-
bitum sufficit. Aliud. Aeris usti drachmam unam, foliorum rutæ dra-
chmam unam, stercoris columbini drachm. unam, salis communis parum. Hoc
totum cum dimidia hemina uini tenuis præbeto. Aliud potabile, lagenium
appellatum, commodum his quibus uenter plurimum tumet, & reliquum cor-
pus molle est & laxum. Radicis bryoniæ repurgatæ drachm. XX. myrrhæ
drachmas octo, cumini æthiopici drach. VI. anisi drach. VI. seminis capparis dra-
chmas sex, uini adstringentis sextarios II. passi cretici sextarios IIII. Radicem
bryoniæ cum reliquis in mortarium conijcito, atq; citra myrrhæ admixtionem
tundito, omniaq; in uas uitreum recondita affusis liquoribus macerato, & post

septimum diem percolato, ac myrrhã simul dissoluito: indeq; cyathos quatuor ante cibum exhibeto, & rursum interiecta die cyathos quinq; præbeto: ac rursus interposita die, cyathos sex offerito, atq; deinde rursus carnem ferinam assatam edendam dato, & uinum austerum meracius in potu. Aliud pharmacum, quod prospere accõmodatur, & aquam multam per sedem educit, optime etiam cit urinam: Grani cnidij depurati drachmas quatuor, radicis bryoniæ drachm. quatuor, scillæ crudæ mundatæ drac. X. cumini æthiopici dra. III. lathyridum drachmas II. myrrhæ drach. IIII. uini adstringentis sextarios. III. Arida tusa per dies septem macerato, ita ut quotidie bene circumagites: deinde percolato, ac dissoluta myrrha, prima die cyathos tres præbeto, secunda duos, tertia unum. Facta autem purgatione, uirium refocillatrice diæta utitor.

Aliud, urinam ciens, aromaticum, Crunion à torrentis similitudine appellatum, quo usus est Eras & Asclepiades. Oportet autẽ purgatiuo quod ei præscriptum est præpurgare, atque ita ipsum quod urinam ciet pharmacum exhibere. Purgatiuum autem quod præexhibetur hoc est. Succi tithymalli recentis cyathos II. aloës drachmas. IIII. Aloëm in succo dissoluito, & in catapotia magnitudine ciceris redigito, indeq; duo, aut pro uiribus dato. Porrò ubi probe purgaris, ipsam urinam ciens pharmacum propinabis, cibo bis aut ter per diem exhibito. Cum animaduersione autem utaris, & ubi urinam profluam uideris, ne amplius dederis: quod si non feceris, urinam cohibere nequibis. Compositio ipsa hæc est. Seminis apij drach. XI. myrrhæ drachmas VII. dauci drach. VII. croci drachmas VII. mei drachmas VII. phu drachmas VII. acori drac. IIII. floris iunci odorati drach. IIII. seminis fœniculi drach. IIII. aut VI. asari dra. VI. spicæ nardi, cassiæ, cinamomi, seselis, sabinæ, singulorum sesquidrachmam. Excipe uino odorato, & pastillos, quosdam triobolares, quosdam diobolares, alios etiam unius oboli pondere formato, eosq; pro uiribus præbeto. Facit & ad calculo laborantes cum uini diluti cyathis tribus. Aliud, urinam ciens. Seminis fœniculi, cardamomi, radicis eryngij, corticis radicis capparis, cuiusq; drachmam unam, stercoris columbini cochlearia duo, contere, & cum aqua catapotia ciceris magnitudine informa, & V. ex eis quotidie præbe. Potus hydropicis commodus experimento constans, qui tum per urinas, tum per uentrem euacuat. Caroi scrupulos uiginti septem, fœniculi uncias tredecim & dimidiam, anisi scrupulos XIII. & dimidium, cumini lati scrupulos V. mei sesquiscrupulum, iridis siliquas tres, mellis sesquilibram, uini libras sex, exhibe mensuram mediocrẽ ieiunis in insessu solij balnei præcalefactam: est & suaue gustui.

Alius potus ciens urinam, ex cuius usu insignem uirum tympanite detentum, seruatum uidimus, etiam si à multis medicis iam esset detritus. Ammoniaci thymiamatis sextantem, radicis herbæ lonchitidis sextantem, petroselini sesquiunciam, calami indici, costi, cinamomi, spicæ nardi, piperis longi, myrrhæ stactes singulorum unciam unam, seminis rutæ quadrantem, phu drachmas quatuor, styracis drachmas quatuor, phylli quadrantem, mellis despumati quantum sufficit. Excipe melle, & fabæ ægyptiæ magnitudine præbe, cum calidæ aquæ cyathis tribus. Aliud ualde commodum, ducit urinam multam, & ad lumborum dolores facit, itemq; eos quibus pituita in uniuerso corpore abundat, ad pleuriticos, peripneumoniacos, quartanarios, articulorum morbum, ac tetanicos, quibusdam cum uino, aliquibus cum aceto mulso, alijs uero cũ aqua mulsa. Habet aũt hoc modo. Aristolochiæ, myrrhæ, absinthij, abrotoni maxime seminis, iridis, canchryos, singulorum drach. IIII. anisi, cedridum, radicis

radicis panacis, pyretri, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, singulorum drach. I. cumini drach. II. & obolum I. Digerito in pastillos, quorum aliqui tres, aliqui duos, aliqui unum obolum habeant: eosq; pro uiribus exhibeto. Oribasij, ad hydropicos. Amara ex aceto mulso confectio, paulatim euacuat, nihil ex uiribus subuertens: est aũt in stomachicis relata. Aliud urinam ciens, Oribasij. Aluminis liquidi ad fabæ magnitudinem in aqua dissolue, & per linteum excolatum bibendum præbe. Aliud. Opobalsami, spicæ nardi, carpobalsami, cassiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iunci odorati, asari, amomi, dauci, seminis smyrnij, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spõdylij aut umbilici ueneris, omnium æquale pondus, præbe cochlearium cum uino mulso. Conducit etiam unũquodq; per se. Pessus siue talus ad hydropicas mulieres. Anisi, cumini, cardamomi, nitri, aristolochiæ, pulegij, fœni græci, medullæ ficus, omnium æquales partes cum uino subige ac utere.

Cura post euacuationes. Cap. XXVII

Post auxilia quæ humores euacuant, ligamentis ægrum mplecti & constringere oportet, ab extremis autem partibus incipiamus, ac ligamentorum distributionem ad supernas partes faciamus: ita ut sępe super ipsa ligamenta spongias posca imbutas imponamus iuxta tumefactas maxime partes. Ventri uero uniuerso quædam ex præscriptis epithematis imponantur, quæ post euacuatũ humorem adhibentur. Reliquum diætæ concredendum: quæ sanè in moderatis deambulationibus sita est, exercitationibusq;, ac fricationibus. Adhibeantur aũt & inunctiones & exercitamenta: si sol adsit, in sole, capite tamen uelato: sin frigus sit, in domibus per subiectũ ignem concalefactis, aut iuxta ignem: obuoluendi etiam ægri in pellibus sole ustis, aut in arenã defodiendi. Post exercitia extergantur, aliquãdo etiam lauentur propter fatigationem: in balneo aũt siue inspersione, siue confricatione huiusmodi utantur. Samsuci, nitri, cumini, melanthij, seminis rutę syluestris, singulorũ unciam I. foliorum rhododaphnes siccorum, sextantem. Vtendum quoq; in sole luti oblitione, quemadmodum prædictum est in secundo De terrarum differentijs Sermone. Porrò quum res feliciter processerit, & tumor fuerit imminutus, & uires aliquantulum in integrum restitutæ, præ omnibus ex frigida lauatio fiat. Neq; uero balneæ sponte naturæ calidæ inepte hoc tempore ipsis exhibentur: ab extersione autem cibi offerendi: qui sanè communes sint cum his qui post hydropis supter cutem curam describentur.

Cura hydropis qui proprie subtercus appellatur. Cap. XXVIII

Hydrops subtercus, qui aliquibus etiã leucophlegmatias appellatur, maximam curandi rationem in insolationibus habet: itaq; tumefactæ partes ad solem exponãtur, capite saltẽ uelato, cauendo etiã ne tumor uehementius supercalefiat. Si enim corpus supercalescat, febres accedunt, unaq; cum ipsarũ febriũ generatione tumores duplicãtur, atq; id multo magis quũ febres remittãt, ac tumor refrigerationem capiat. Vtendum igitur fricatione prima quidem die per modicum oleum moderate ac molliter facta: in progressu aũt & sicca & multa & cum intensione magis appressa: deinde etiam per lintea asperiora. Oleum autem quod ad inunctionem apparatur, scillam mediocri magnitudine ad tres olei sextarios habeat incoctam, aut canchryos uncia una ad heminã olei addatur, et facta percolatione utitor. Ab inunctione aũt exercitijs utantur ac pro uiribus currant: indeq; sudorem per lintea asperiora extergant, & post hoc oleo dulci ungãtur. Cæterum post dies aliquot nitro tenuissime trito per uniuersum

corpus large conſpergantur, ſuſtineantq́ ex eius morſu exudationem, deinde rurſum ſudorem extergant ac oleo dulci ungantur. Optime autem facit & fricatio ex ſale in aqua aut oleo trito donec uiſcoſum reddatur, ſi cũ eo in ſole aut iuxta ignem fricentur. Valde enim celeriter & ſudores elicit plurimos, & carnem cogit, ſiue in ſole, ſiue iuxta ignem defricentur, modo caput habeant probe contectum. Vtendum & in puluere uolutationibus, ſi aut cimolia tenuiſſime trita ſubſternatur, aut ſuper aſium lapidẽ deuoluãtur. Aliquando aũt & arena probe à ſole ignita, aut pellibus ſimiliter à ſole feruefactis ægrũ occulere oportet, capite tantũ uelato, & facie cum ſpongia aſſidue exterſa. Poſt hæc autẽ aqua marina, aut etiã aluminoſa aut ſulphurulenta lauetur. Aliquibus enim qui ad huiuſmodi lauacra adſueuerunt, ea ipſa tum ad deterendũ morbum, tum ad habitũ ualentiorem reddendum ſuffecerunt. Adhibenda etiam his oblitio ex luto, ueluti prædictum eſt in ſecundo De terrarum differentijs Sermone.

Cataplaſmata ex libris Aſclepiadæ. Cap. XXIX

Optime conuenit & his cataplaſmatum admolitio, eorum præſertim quæ reſiccare ſimul & uiſceribus firmitatem addere poſſunt, pueris maxime ac alijs qui mollem carnem habent: qualia ſunt ex malis cotoneis, myrti baccis, pampinis uitis, malicorio, ac lenticula decocta, aliquando quidem per ſe, aliquãdo inuicem permixtis. Efficaciſſima ſunt etiam corna exacinata tenuiter trita: item rhus culinarius cum polentæ flore, & quæ eis ſimilia exiſtunt, & alumen ſanè cum duabus adipis caprini partibus ſubactũ. Neq́ uero incõueniens ruta ipſa cenſetur ſi per interualla adhibeatur, neq́ bulbi cũ melle triti. Plurimũ etiam cohibent ac adſtringunt tumorẽ origanus, aut thyma, aut abſinthiũ, aut hyſſopũ, aut nitrũ cum caricis diligenter trita: aliquando hæc ipſa loliaceæ farinæ in poſca decoctæ permixta adhibentur. Stercus item bubulũ conuenienter reſiccatum, non inepte cum poſca aut aceto mulſo imponitur infarcta ſulphuris quarta parte. Caſeus quoq́ recens multum coaguli habens, optime ad omnes tumẽtes partes impoſitus facit. Similiter & cochleæ crudæ tritæ & impoſitæ: adglutinantur enim neq́ diſcedũt priuſquàm uniuerſus humor reſiccetur: fermentũ etiam ſale multo permixtũ cõmode locis adhibetur, aut panis cum puluere hyſſopi: aut fabacea farina aqua marina & melle cocta, pari abſinthij modo adiecto: aut farinam halicæ fermentato, & cum raphani emollito cortice imponito: aut lentem paluſtrem in figulino uaſe ſiccato, ac terito, & cum prædictis cataplaſmatis uice imponito. Porrò ex eorum quæ tumores cohibent numerò, eſt & id quod byne appellatur: eſt autem ordeum madefactum, quod germen emiſit, & deinde unà cum enatis ligulis toſtum eſt: ſi tritũ pro cataplaſmate imponatur. In principio igitur adſtringentibus cataplaſmatis utendum eſt, deinde paulatim ad reſiccantia tranſeundum, poſtremum etiam ea quæ firmitatem addunt adijcienda. Cæterum omnia impinguantia & reſinoſa cerata ac malagmata ſimiliáque uitanda ſunt, ueluti quæ inflent & tumores diſtendant. Aſſidue autem & crura, & manus, aliæqúe tumefactæ partes in ſole aut iuxta ignem, ex his inungantur. Sulphuris uiui, thuris, aluminis ſciſſi, æquales ſingulorum partes aceto contere, ac utere. Experiri etiam Herodoti remedium conuenit, neque enim minus quàm ipſa fricatio auxiliari poteſt: ueſicis itaque bubulis aut etiam alijs magnis omnino, ac probe inflatis, & uacuis, tumentes locos pulſato, atque id autoritate tum Archigenis, tum Herodoti facito: inde enim citra moleſtiam caro condenſatur, neque dolore, neque repercuſſione duriore reſultante.

Chirurgia hydropis ſubter cutem. Cap. XXX

Omnibus prædictis efficacius auxilium in hac hydropis ſpecie chirurgia præſtat, Aſclepiade autore. Fiſſuras aũt circa internũ talum infligere oportet in loco quatuor digitorũ ſpatio ſupra talũ eminẽte, ea profunditate, qua quis in uenæ ſectione utatur. Pauco enim ſanguine in principio euacuato, per reliquum tẽpus indeſinenter aquoſitatis excretio procedit, citra omnem inflãmationem, ut neq; claudi fiſſura poſſit, niſi humore omni ante expenſo, & homine gracili relicto, atq; id cito cõtingit, nulla inflãmatione ſciſſurã occupãte, ſed ipſa in quadam cõgruenti temperie permanẽte, quo omne alienũ per ipſam excoletur, et ut nullo opus ſit extrinſeco pharmaco. Præterea periculũ hic nullum uerendũ eſt, uelut in hydropis aſcitæ pertuſione: non eni m coaceruatim quemadmodũ illi euacuantur, at uero ſi quis uelit, excretione plurima facta, eam cohibere, nihil uetuerit ipſas in talis fiſſuras linamentis obturare, ligamentisq; cõſtringere, atq; ubi rurſus prodire quid uelimus, laxatis ligamẽtis, & ablatis linamentis, geſtatoq; ac moto ægro, excretionẽ irritare.. Leonides aũt inquit, Quod ſi excretio fiſſuræ ſupra talos tardius prodeat, neceſſe eſt etiam alias corporis partes findendo diducere: ueluti ſcrotum tumefactum, fœmora, pudenda, locus ſupra manuũ iuncturas. Quidã enim uulnuſculis pluribus ac altioribus incuſſis, plurimam aquoſam ſubſtantiam exhauſerunt. Et Hipocrates ſanè non ſupra talos adhibet chirurgiã, ſed iuxta ſcrotum & fœmora uulnuſcula infligere iubet, eaq; ſale maxime confricare: hic enim modus paulatim & inceſſanter humorẽ educit, & ualde celerẽ compreſſionem tumores ipſos recipere, ipſe tradit. Porrò ſi aliquibus excretionẽ amplius mouere uelimus, poſt impacta uulnuſcula, & talorũ lancinàtiones, eos ipſos pro deambulatione, ferculo geſtamus aut lectica ſublimes circumuectamus. Cæterum Archigenes ita prodit, Non ſunt audiendi, inquit, qui per huiuſmodi lancinationes nihil excerni dicunt, quin potius cum fiducia hæ ipſæ incutiendæ: nam et nos, inquit, his cutis fiſſuris ſumus uſi, & per ipſas quàm plurimum excluſimus humorem, ut & fœmora, & ſuræ, & ſuperior uenter euidenter ſint demiſſa ac compreſſa.

Reliqua prædictorum cura. Cap. XXXI

Maximum hydropis ſubter cutem auxilium uomitus præſtant, quod ipſum difficile eſt in ętate puerili adhibere, propterea quod non facile ut id admittant perſuaderi poſſunt: quare uarias excogitabimus artes, quibus uomitũ concitemus: tonſillas uidelicet pinnulis aut digitis oleo illitis irritãdo: aut ficus aſſata oleo imbuta & piperis puluere cõſperſa, poſt deambulationes à ſomno exhibeatur. Butyrũ etiam cum melle guſtandũ prębeatur: aut raphanus coctus adipoſe cõditus detur, aut ſalſamentũ pingue cum oleo multo offeratur, aliquãdo etiã aceto ammixto. Sunt et alia plurima quæ uomitũ mouent, relata in tertio Sermone. Amplius autem tum uentrem, tum inteſtina ligamentis adſtringant, itidemq; omnem cutis coërceant tumorem. Fiant autem ligationes ab extremis partibus incipiendo, & ad ſupernas procedendo. Vinciendæ etiam partes, manus uidelicet & pedes, oleo cyprino prius illinantur: ſpongiæ item imponantur latæ ab acida muria optime expreſſæ: poteſt & iuncus odoratus, aut roſmarinus, aut pulegium, aut calaminthe, & maxime omnium abſinthium in ipſo aceto decoqui. Poſt uero ligamenta ipſis ſpongijs circumdentur. A uomitu proſpiciendum ut inferior aluus inclinationem ad uomendum permutet: ueteri ſalſamẽto crudo ante cibũ reliquũ accepto. Mercurialis item cocta ſaleq; ac oleo codita in uino tincta ſumatur: aut decocti ipſius ſeſquicyathũ cum

ſale

sale dato: quędam etiã in ascite dicta his exhibeto. Præbẽda et quæ urinã cient, uelut est daucus, seseli, cardamomum, radicum asparagi decoctum, trixaginis, radicis trifolij decoctum, aut ipsius radicis drac. I. ex uini cyathi III. radix eryngij sicca cum uino, item decoctum eius in potu acceptum, seminis uiticis drachma una. Commode etiam seminis hyacinthi bulbi drachma una cum uini cyathis tribus potatur: urinam enim ducit. Quidam aũt hyacinthi flore coria tingunt. Inter omnia autem pharmaca quæ omnibus hydropicis, maxime tamen eis qui subtercutaneo dicto laborant, exhibentur: præstantissimi sales theriaci censentur tum cibis ammixti, tum in liquamenta additi eorum qui ad perfectã ætatem peruenerunt. Eorum autem apparatum in XIII. reperies Sermone.

Communis diæta omnium hydropicorum: Archigenis. Cap. XXXII

Post quotidiana exercitia communis omnibus hydropicis dięta hæc sit. Ab aridarum rerum comestione initium faciemus: quod si tamen intensa sitis instet, parum quid delibandum dabimus solatij tantum gratia, & leniendæ sitis. Sit autem uniuersus cibus facilis concoctu & sufficienter coactus: exolutus enim aptus est ut in aquositatem commutetur: sit itaq; panis optimus clibanites, qui salem, ammium, & fœniculum habeat admixtum, conueniunt etiam cochleæ assatæ, oua assata, & auiculæ sicciores, uelut perdices, coturnices, turtures. Ex terrestribus, lepus, capra syluestris, dorcades. Ex mansuetis, extremę suum partes: ex aquatilibus, cancri, locustæ, herinacei recentes, squillæ: Olerũ rarus sit usus: quæ uero ex eis exhibentur acriora sint, & magis syluestria, uelut est coronopus, eryngiũ, pastinaca, porri capitati, allia cocta. A leguminibus uero abstineant in totum. Pro liquamine utantur aceto cum pipere & lasere, aut quibusdam ex oxyporis cito penetrantibus ad colicos descriptis. Sales sint ex rosmarino, fœniculo, hyssopo, silphio, ligustico, & apij semine compositi. In potu tantum præbendum quantũ ad infringendam aliquo modo sitim sufficit: incommodus est enim eis plurimus potus. Porrò maximam ciborum partem in cœna accipiant: omnes autem placentas ex similagine & passo apparatas uitent, plurimos itidem fructus & secundas mensas. Concedendæ tamen palmulæ, nuces, amygdalæ, uua pensilis, mala punica, pira cocta, ac caricæ, oĩa moderate, neq; omnia quotidie. Vinum aũt sit tenue, et quod ciet urinã. Dulcia uero uina & uinum mulsum uitanda. Lectus non ualde mollis sit, præsertim his qui hydrope subter cutem laborant: substernantur autem arundinum folia, & herbæ resiccantes, uelut est uitex, pulegium, calaminthe, & similia. Mirum est enim quantum huiusmodi per somnum resiccent, ut constet iam quosdã frumẽti aceruis obuolutos et absconditos à somno surrexisse firmos ac resiccatos. Opercula etiam ipsa quibus tegũtur, apparentur duriora. Moderata autem sit & probe temperata ipsa domus secundum anni tempus.

DECIMI SERMONIS FINIS.

INDEX CAPITUM UNDECIMI AETII SERMONIS.

Diæta

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, siue Quaternionis Tertij sermo tertius, & ex ordine Vndecimus.

De Renum & uesicæ affectionibus: Et de priapismo, ac seminis profluuio, rebusq; uenereis.

DE DIABETE, HOC EST PROFLVVIO VRINAE. CAP. I

DIABETES diuturna est affectio circa renes cõsistens, multũ potum inducens unà cum hoc quod quicquid bibitur, simul ut acceptum est per urinam reijcitur. Quidã autem affectionem hanc hydropem, siue hyderum, & siphonem à fusorij instrumenti similitudine appellant, alij urinæ leuitatem uocant, alij dipsacon ab inexplebili siti appellauere. Cõcomitatur ægros pertinax sitis, neq; ulla satietas ex alicuius liquoris exhibitione contingit. Aliquando & sitis supra sitim inexplebiliter ægros urget, hoc est, ut assidue potum assumere cogantur, neq; tamen satiantur, propterea quod citissime per lotium expellitur potatum. Cæterum proprius renum affectus diabetes existit, qui uidelicet

delicet immoderate humorem appetunt, ipſumq́ propter debilitatem retenti-
uæ in eis facultatis cõtinere non poſſunt. Quẽadmodũ enim in appetitionibus
caninis, & in quibuſdam lienterijs uehementiſſimę quidem appetentiæ obori
untur, quæ multos cibos, eosq́ affatim accipere cogunt: uerũ nihil ferè ex acce
ptis retinetur: ſed in caninis quidem appetitionibus ob grauitatem reuomun-
tur: in lienterijs uero tum ob grauitatem, tum ob præſentem retẽtiuæ facultatis
infirmitatem, inferne cruda excernuntur: Eodem modo etiam in renibus ue-
hementiſſima ſeroſi humoris appetentia contingit, propter debilitatem autem
retentiuæ in eis potentiæ, eum ipſum humorem aceruatim in ueſicam excer-
nunt. Aretæus etiam hæc addit, Viſcera ipſis uri uidentur, anxij ſunt ac animo
dubij, & non longe pòſt moriũtur: igne amplius ardere ſe putant, acceditq́ ſitis
& mictio feſtina: ſed quamuis aliquando parumper urinam retineant, intume
ſcunt lumbi, teſtes, & coxæ: quod ſi adhuc amplius mordens caliditas in uiſce-
ribus augeatur, ſuperior uenter corrugatur, & uenæ in ipſo eleuantur, uniuer
ſum habitum gracilem habẽt, & tabes totius corporis grauis accedit. Porrò alij
ſunt qui non mingant, neq́ ex eis aliâs potatum trãſſpirat. Quare ob potus in-
ſatietatem, & humoris inundationẽ, & ueſicæ circũtenſionẽ, aceruatim uen-
tre rumpuntur. Cæterum humores uitioſi in ipſo renum corpore imbibiti, affe
ctionem ipſam inducunt. Scopus igitur in curationibus nobis ſit, ut humorum
acredinem deleamus, ſanguinẽq́ ac cum eo permixtũ ſeroſum humorem ad
motum tardiorem reddamus, & renum intemperiem reuocemus. Archige-
nis. Itaq́ mox ubi occeperit malum, nondum ad perfectionẽ progreſſum, opti
mum eſt cubiti ſecare uenam, & moderate ſanguinem auferre. Vtendum etiã
mediocriter urinam cientibus, quæ uitiatum in renes imbibitum humorem re
purgare poſſunt. Quod ſi uero inueteratũ ſit malum, neq́ uenæ ſectio aſſuma
tur, neq́ quicquã quod urinã cit exhibeatur. Cõcidunt enim in inueteratis ui-
res, & ex uenæ inciſione totũ corpus acrius redditur, & urinam cientia in ipſis
multiplicant malum. Maximũ aũt remedium huic affectioni, ut ſtatim potatũ
reuomatur. Sit aũt perquàm frigidus ipſe potus, reliqua item diæta cõuenit uti
frigidiore: quare olera refrigerãtia minimeq́ urinã cientia in cibo proſunt, pro
ſorbitione aũt ptiſanæ ſuccus frigidus probatur. Materia etiã ipſa ad exudatio
nem diuertenda. Optima uero, inquit Aretæus, eſt in dolio facta euaporatio,
ad exudandũ, eo modo ut caput extra dolium promineat: frigidumq́ aërem at
trahat, reliquũ uero corpus omne calefiat. De cætero uelut æſtuantem febrem,
cauſon Græci appellant, curare oportet, quo celerrime ſitis extinguatur. polẽ
tæ itaq́ florem aceto & roſaceo ſubactum cataplaſmatis modo præcordijs im-
ponito, uitis item folia tenera trita, aut umbilici ueneris, aut portulacæ, aut ſeri
dis, & quęcũq́ alia cõſimilia: præbibendũ etiam ſanguinariæ ſuccũ ex uino ni
gro aſſidue præbeto. Symphytum item & palmarũ cremorem, baccorũq́ myr
ti & pirorũ. Vermes quoq́ terrenos coctos ex aliquo prædictorũ ſuccorũ. Ci-
bi exhibeantur boni ſucci, mordacitate carentes, & qui acredinem obtundere
poſſunt, uelut ſunt oua ſorbilia, & ſimilago, & halica ad ſorbitionis formam ap
parata, carnes porcinę macræ probe coctę. Vinũ ſit rufum, craſſius, frigida am
plius dilutũ, ad ſalſuginoſorum humorũ prolutionem, qui ſitim inducũt. Vinũ
enim corporis miſcellã ad dulcorem permutat: neq́ uero incõmodè exhibetur
eis caſeus recens cõpactus citra ſalẽ, & lac per ſilices aut ferrum ignitũ ſciſſum,
ſeroſo humore adẽpto. Porrò ſi prædicta auxilia fruſtra adhibeãtur, affectioq́
ipſa augeſcat: non abſurdũ fuerit etiã ſtuporem inducentibus uti, ita ut ſopori-
ferum

ferum antidotum ex papauerum capitibus apparatam exhibeamus, aut aliquem ex dolores leuantibus pastillis, infuso etiam soporifero utendum, uelut est opium erui magnitudine cum pari modo castorij, aut etiam maiore: hæc in passo cretico dissoluantur: non ut in colicis fieri solet, cum oleo rutaceo: refrigerare enim in his præsumimus. Infunditur etiam utiliter oleum in quo uermes terreni sunt decocti. Forinsecus autem retro ad lumbos & ad pectinem illitiones & cataplasmata refrigerantia adhibenda, qualia sunt quæ ex lactuca, umbilico ueneris, lenticula palustri, perdicio, & similibus apparantur. Cerata etiam his locis ex rosaceo adornata imponenda, aut ex chamæmelino quibusdam ex prædictis succis ammixtis. In quibus autem ueheměter stupefacere sensum intendimus, etiam mandragoræ succum in cerata ammiscemus, foliorū item papaueris succum, & similia. Per interualla autem quædam, etiam antidoti ad lethalia uenena destinatæ exhibeantur, & maxime theriace ex uiperis constans Andromachi inuento, recens apparata, & ea quæ Esdræ inscribitur.

De renum cruentam urinam excernentium debilitate: ex libris Rufi. Cap. II

Renū porrò & alia affectio est, in qua tenue sanguinis serū mingitur, quod ipsum itidem propter renum debilitatem contingit, quemadmodum in hepate fieri solere diximus, atq; propter amplitudinem osculorum ex uena caua urinā ad renes excolantium. Quum enim ampliores meatus sint, quiddam etiam ex sanguine uenæ laxatum emittūt, aliaq; itidem crassa: adeo ut postquam ea quæ micta sunt constiterint, subsidentia quædā in uase reperiantur, & superne quędam concreta, marinum maxime pulmonem similitudine referentia. Concocto igitur cibo & in uenas distributo, qualia dicta sunt minguntur: recens autē ingesto & crudo adhuc cibo, pura & aquosa, quæ nihil subsidens habent, per lotium eijciuntur. Nihil uero dolitant, aut omnino parum, & eiecto lotio leuati melius habent. Extenuantur autem & emaciantur temporis progressu omnes, & magis adhuc hi qui plus sanguinis mictu excernunt. A principio itaq; cōuenit his quies, & cibi adstringentes, & uinum nigrum in potu. Ab his quæ urinā cient, & à coitu omnino abstinendum. In potu autem hæmoptoica pharmaca exhibenda, maxime uero sanguinariæ succus, & radicis symphyti decoctum, & tragacanthus in uino nigro macerata. Sistit uero sanguinis ex renibus eruptiones stratiotæ aquis innatantis succus potatus, & radicis magnæ crocodiliadis iuxta aquas nascentis, quam Syri orophen appellant, decoctum, pęoniæ siue glycysides grana fulua XII. ex uino. Cornu ceruini usti drachma una ex uino, folia salicis trita cū uino, lysimachij succus, lapidis hæmatitæ drachma una, ramentorum loti arboris cremor, radicis spinæ albæ decoctum, & similia, quæ in sermone de hæmoptoicis sunt prædicta: Forinsecus autē renibus & lumbis imponuntur ea quæ ad muliebrem fluxū describētur epithemata, item ea quæ ad sanguinis per sputum reiectiones sunt descripta: & quæcunque unà cum eo quod adstringunt & resiccant, etiā robur addere possunt: qualia sunt rubi folia, & glandes, & myrti ac quercus folia, itemq; myrti baccæ, malicorium & balaustia, & perdicij folia, & similia palmis passis excepta, & imposita. Post hæc habitus cibarijs, lacte ac auicularum carnibus, suillis etiam ac macris reficiēdus est, quo uniuersum corpus ad pristinas uires reducatur, & renes corroborati proprium obeant munus. Est autem proprium renum munus, serosum humorem à sanguine secernere & excolare.

De his qui per circuitum quendam sanguinem mingunt.
Archigenis. Cap. III

Quidam per circuitus quosdam sanguinem è renibus excernunt, simili modo ut ex hæmorrhoidibus in sede fieri consueuit: & in principio quidem propterea quod citra ullum aliquem dolorem excernitur, nihil in totum mali formidant ęgri: ubi uero diuturnior fuerit affectio, & aliquando cohibeatur quod pro more excerni consueuit, grauitatem inducit, aliorumq; pessimorum morborum caussa existit, sanguine nimirum ad alias particulas dilabente. articulares enim affectiones in aliquibus ex cohibitione accidunt, aut uertigines, aut deliria ex atra bile, & insaniæ, aut oculorum cæcitates, qualia etiam mala hæmorrhoidibus cohibitis contingunt: ut plurimum uero in malum habitum corporis et hydropem delabendi aptitudo inde oboritur. Manifestum autē fit sanguinem è renibus excerni, quod ipsi ægri excreti sanguinis transitum iuxta renum locum sæpe sensu percipiunt, & maxime quum urinæ ammixtus sanguis reperitur. Contingit affectio hæc magis in ætate uigoris, præsertim iuuenibus qui licētius rebus uenereis utuntur. Quidam autem sanguinem ex renibus excernunt, propter uenæ rupturam in renibus factam. Quemadmodum contingit his qui graue onus leuarunt, aut ualde saltarunt, aut ex alto ceciderunt, aut aliud quippiam tale uiolentum pertulerunt. Aliquando autē & ob acres ex supernis defluentes humores erosio uenarum contingit. Conandum igitur statim in principio ut sanguinis impetus cohibeatur præsertim in his qui eum secundum circuitum excernūt. Si enim ab exercitatione, ut dictum est, excretio contingit non tuto cohibetur: itaq; uenæ sectio in cubito commoda fuerit his qui per circuitum sanguinem excernunt, paulo ante circuitum adhibita. eis uero quibus ob ruptam uenam promanat, statim in principio. Cæterum sanguinis detractionem partiri melius erit, ut paulatim eius reuulsio ac diuersio fiat. Loci autem circa renes spongijs posca imbutis cooperiantur, aut lanis succidis cum rosaceo & aceto. Post hæc & emplastra imponenda cruentis uulneribus glutinandis apta. Commode etiam cucurbita adhibetur, præsertim si suspicio sit inflammationem adesse in his, qui ob uenę rupturam sanguinem mingunt. Conueniunt itē potiones hęmoptoicis aptę. Porrò ubi sanguinis excretio cessauerit, diæta utendum est unde non multus sanguis gignatur, maxime in his qui per circuitum excreuerunt, & supernæ corporis partes assidue exercendæ. In his uero qui ob uenam ruptam sanguinem mingunt, si exulceratio in locis relinquatur, ipsam post sanguinis suppressionem, curabimus per ea quę in loco de exulceratione dicentur. Emplastrum renale. Ceræ sesquiunciam, croci staterem unum, uitellorum ouorum numero duo, palmarum numero decem, aceti & rosacei quantum satis est.

De calculosis renibus: Archigenis & Philagrij. Cap. IIII

Renum calculis homines prouectę ætatis magis quàm pueri apprehenduntur: quemadmodum uesicæ calculis pueri frequentius quàm ætate prouecti. Caussæ autem generationis horum calculorum assiduæ existunt cruditates, unde materiæ incoctæ ac crudæ multitudo cōgregatur, & ardor circa renes & uesicam exoritur, qui humores adassans eos cogit, & in lapidem indurat, ad modum toforum qui in aquis reperiuntur, quæ in æreis præsertim balneorum uasis coquuntur. Consistunt autem lapides in renibus iuxta uentriculos ipsorum aut parui, aut maiores: & aliquando quidem pauciores, aliquando autem plures: & magnitudine, & forma, & colore, & asperitate, & multitudine inter se diffe-

se differentes: nigri enim & subalbidi & pallidi reperiuntur. Ex eorum numero rotundi & leues facile excernuntur, non item qui alia quacunque forma præditi sunt, maxime tamen oblongi & asperi difficulter excernuntur. Accedit ægris loci dolor, tumore nusquam foris apparente, nisi inflammatio per lapillos producatur: spina ęgre flecti potest, & totum corpus ad motum pigrum est: crura torpent, & maxime crus reni affecto propinquum. Vrinæ circa obturationis principium paucæ, aquosæ minguntur: postea uero perfecta earum suppressio contingit, aluusque nihil excernit, uerum promptitudines multas ad egerendum facit. Excernitur autem aliquando sanguis propter uiolentiam calculorum, præsertim asperiorum. Cæterum ubi lapis ex renibus fuerit emotus, & ad uesicam delatus, urinæ multæ prodeunt arenosam subsidentiam habentes, & aluus similiter large egerit. Sensum autem æger percipit, ueluti calculo à renibus ad uesicam transeunte.

Cura renum calculosorum. Cap. V

Qvum lapis in renibus fuerit obturatus, & uehementissimos intulerit dolores, sanguinis etiam multitudo periculum minitantis materias ad tensione affectam partem aduocat, ob acutos uidelicet dolores. Vena igitur cubiti propinquæ manus in corpore ex repletione affecto secanda est: uerum multo minus euacuandum est quàm ipsa repletionis copia expostulat: neque enim futurum speramus ut omnino cito è renibus excidat lapis, præsertim si magnus existat: quare seruare oportet sanguinem in eam quæ cum tempore futura est in corpore expensam. Itaque qui sanguinis multitudinem congregarunt, eis uenæ sectio commoda existit: qui uero uitioso humore abundant, eis purgatio apta est, quæ abundanti humori conueniens erit, neque omittenda hæc est, nisi aliud quidpiam id fieri prohibeat. Post sanguinem euacuatum aut expurgatum humorem, communis ad omnes calculosos curatio quam infra subiecimus adhibenda. Doloribus igitur repente aut paulatim irruentibus, & per arenularum cum urinis excretionem auctis: deindeque aquosis urinis excretis, & prædictis signis consequentibus ęgri aluo per clysterem infundere oportet furfurum decoctum caricarumque ac fœni græci & aristolochiæ: & siquidem decenter euacuentur, sinere: si uero non, etiam bis aut tertiùm infundere, atque id maxime si uenæ sectæ aut purgationis auxilium sit relictum. Cæterum ubi sufficienter excreuerit uenter, quædam infundere oportet, quæ corpusculorum circum lapidem sitorũ inflammationes lenire & laxare possunt: id ipsum uero oleũ anethinũ facere poterit, adipe gallinaceo recenti in eo eliquato, & maxime anserino, & phasiani, aut etiam butyro: quæ si non adsint, etiam fœnum græcum & altheæ radicem oleo decocta infundemus. Insessiones item in balneis assumendæ, ex decocto fœni græci, altheæ, anethi, artemisiæ, caricarum, & oleo. Maxime uero assumendæ sunt insessiones in balneis & post hoc statim ægri in solium tepidius demittendi, atque id assidue facere non ab re est. Fomenta quoque locis admota commodant ex furfuribus, præsertim in prædictis decoctionibus incoctis. Post fomenta conueniunt cataplasmata ex farina tritici, cum semine lini & fœni græci, melleque & oleo anethino aut gleucino, ita ut in decoquendo etiam altheæ radicem contusam & cribratam cataplasmati inferciamus: in fine autem cocturæ terebinthina quoque iniiciatur. Optimum etiam cataplasma fit ex lupinorum farina in passo cocta, peucedani radice quàm tenuissime trita, & chamæmelo in puluerem redacto ad farinam lupinorum ammixtis. Bonum est & panem passo decoctum circa lumbos & uentrem impo-

nere, neque tamen abſurdum foret eadem cataplaſmata ueſicæ ac pectini adhi
bere. Oportet autem coaceruatim alia ſuper alia cataplaſmata adferre, priuſ
quàm primum frigeſcat: aut ſi id non libeat, calefactorio alio extrà contegere:
ne refrigerentur: id quod commode fieri poteſt per ſaccellos, aut alia uaporato
ria cataplaſmati impoſita. Multis enim ad lapidis per urinam eiectionem hæc
ſola ſuffecerunt: uerum tu etiam ea quæ urinam cient præbibenda dato. Vri-
nam autem multam ducit, mei athamantici, phu pontici, acori, graminis & nar
di decoctum, calami aromatici, ammij, dauci, oreoſelini, hyperici, roſmarini,
aſari, radicis aſphodeli, radicis bryoniæ decoctum, coccus item tinctorius. Ex
his ſingula eisq; ſimilia tum per ſe, tum inuicem permixta data, urinam manife
ſte mouent. Craſſa autem lotia ducit, radicis cardui decoctum, radicis rubiæ fa
rina potata, radicis capparis cortex, & ſimilia. Exuſcitat autem facultates ad ex
cretionem irritando, allium, chamædaphne, aſparagi uitis albæ, aſparagus, ter-
tium ſcillæ decoctum, primo ac ſecundo diffuſo. Deducunt autem ad renes ea
quæ calculos confringunt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Cæterũ
lapides ipſos in renibus confringunt ac atterunt, ſion, adiantum, bdellium, uiti
cis ſemen, oxymyrſines radix, radicis lauri cortex, paliuri ſemen, tribuli deco-
ctum, ſarxiphagi, betonicæ, radicis graminis, damaſonij radicis, ciceris iuſcu-
lum, radix cyperi, lithoſpermon, tecolithon à liquefaciendo lapidem dictum,
lappæ quæ philanthropos & xanthium dicitur ſemen quod in ſpinoſis pilulis
reperitur, & lithoſpermo aſſimilatur: aſparagi paluſtris radices, uitrum combu
ſtum tritum, altheæ ſemen & radix, rumicis domeſtici radix, pruni arboris gũ-
mi, ex ſpongijs marinis lapilli, uermes terreni cocti: horum ſingula partim de-
cocta, partim tenuiſſime trita, præbeto bibenda. Sunt & compoſita plurima la
pidem frangentia, ex quorum numero utiliora in cura calculoſæ ueſicæ ſubiun
gam. Porrò ea quæ urinam cient ac lapidem frangunt, tunc exhibere conue-
nit quum uehementes dolores remittunt. Tranſmoto enim lapide & ex ſede
agitato dolores quieſcunt. Quod ſi obfirmati ſint lapides, plurimus potus uitan
dus, itemq; ea quæ urinam ducunt. fomentis autem & cataplaſmatis ac inſeſſio
nibus membra relaxanda, & uenter per infuſa ac inſeſſus euacuandus, ne ure-
teres meatus urinam ex renibus ad ueſicam tranſmittentes comprimantur.
Poſt hæc autem doloribus aliquantulum lenitis, etiam cucurbitæ utiliter ipſis
adhibentur & præſertim preſſius affixæ, inflammatione uidelicet id non impe
diente. Adeo enim coaceruatim tranſmouent ſæpe cucurbitæ ipſos lapides, ut
repente dolores ſupprimant, lapide nimirum in ueſicæ amplitudinem tranſue-
cto: quapropter in principio ſuperne à rene cucurbitæ ſunt affigendæ & ad in-
guina adtrahendę oblique ſecundum meatuum qui ureteres appellãtur ſitum.
Cæterum ſi calidius ſit ægri corpus, ſitiſq; uehementer infeſtet: ſit autem uni-
uerſum corpus iam per uenæ ſectionem, aut purgationem, & efficaciſſimos cly
ſteres præeuacuatum, ac nulla ſuperfluitate abundet, ſi quidem conſueti fue-
rint ad frigidæ potum, & nullum ex uiſceribus debile exiſtat, frigidam aquam
frequenter & aceruatim ægro bibendam exhibuimus, & confeſtim corrobora
tis renibus, obturatum in ipſis lapidem expulerunt. In repletis autem corpori-
bus & abundantibus ſuperfluitatibus, & in his qui uiſcera debilia habent, uita-
re oportet frigidæ potum. Sæpe autem delati ex renibus in ueſicam lapides, &
præ magnitudine circa collum ueſicæ detenti, in extremum periculum ægrum
deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quod urinam excernere non
permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet, ita ut ſupini ſi-
tuen-

tuentur, & longe altiores coxarum uertebras habeant: deinde multiformiter eos commouere, quo omnibus machinamentis adhibitis lapidem ex ipso uesicæ meatu excidere faciamus: post uero ægros iubere ut alacriter urinam eijciant, et eiecto lotio sinere: at uero ubi lapis nō fuerit euacuatus, rursus mouere, atq; hoc ipsum sæpe repetere. Quod si non euacuetur, catheter instrumentum prolectandæ urinæ aptum immittatur, quod pro ægri ætate cōgruenter sit moderatum: eoq; humor educatur: post uero per potiones lapidem in amplitudine uesicæ existentem confringere ualentes, lapis ipse atteratur. Si uero ex uesica quidem excidat calculus, iuxta medium autem meatuum ipsius pudendi obfirmetur, & uulnerando exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddā ex prędictis urinam ducentibus plurimum exhibendum est, iubendusq; æger ut multam urinam congreget, eamq; postea emingat ac diligentius expellat: ita enim detractus lapis celeriter excidere consueuit. Noui autem, inquit Philagrius, quendam in quo quidem aliâs lapis fuit progressus, non penitius autem quàm in summo pudendo fortiter obturatus, & parum abfuit quin homo periret, propter urinæ suppressionem, & maximum dolorem. Angusta igitur uolsella ipsum lapidem extrahere non potuimus, quare sensim & quiete agitauimus perquàm tenui auriculario specillo. quum uero neq; hoc modo eum extrahere possemus, secare statuimus, uulnusculo supernè iuxta glandis magnitudinem incusso. Inferne enim secare non expedit, quandoquidem ferè semper in fistulam proficit, ac postea per ipsam fissuram urina excernitur. Porrò ubi per urinam prodierit lapis, lac asininum melle modico mixtum præbeatur, & reliqua etiam diæta commodior, ueluti ad ulcera fieri consueuit, constituatur, ob uexationem uidelicet in locis ex lapide factam. Inde uero præseruare hominem oportet, ne rursus renes lapide infestentur: Smegma Archigenis, ad uesicam & renes affectos ut arenam per lotium excernant, quo in balneis sudans utaris. Piperis, calcis uiuæ, sinapis, fecis uini ustæ, staphidis syluestris, nitri, adarces, pumicis, aluminis scissi, sulphuris uiui, æqualibus partibus utere. Ex oleo præillitis locis.

Diæta præseruans ne lapides renascantur. Cap. VI

Maximi ad lapidis generationem præcauendam momenti, moderatus cibus & bonæ concoctiones existunt: satietates enim & cruditates non solum exasperant morbum, sed etiam quum non sit generant. quare ægros admonere oportet, ut à cœna sæpe uomant, & absinthium assidue bibant, et per tempus certum conuenienti temperaturæ ipsorum purgatiuo pharmaco se per uentrē purgent. Cibos autem deligant è quibus neq; satietates neq; cruditates contingant: urinam etiam cientibus utantur: pastinacam indies edentes ualde percoctam, & fœniculū, sion, carduū, pulegium, calaminthen. Et ex marinis herinacios recētes, strombos, locustas, gāmaros, & cancros fluuiatiles: atq; hæc quidē quotidiana sint, per plures autem dies radicis eryngij decoctum bibant, similiterq; trixaginis, & dictamni, ac radicis tribuli, reliquaq; pharmaca lapidem atterentia partim iam prædicta, partim dicenda. Oportet autē ipsam etiam aquā per omnem uictum purissimam esse & percolatam: uinum item tenue, album, urinam ciens: exercitamentis uero utendum est mediocribus, & fricationibus in balneis ex nitro assato, et fece uini usta, ac pumice: psilothris item assidue utātur, ac reliqua adseruante diæta, quæ in calculosæ uesicæ loco dicetur.

Vnguentum renale: Oribasij. Cap. VII

Cyprini lib. III. ceræ lib. II. terebinthinæ lib. I. unguenti amaracini & laurini

cuiuſq; lib. I. centaureę, caſtorij, ſatyrij, myrrhę, piperis, euphorbij, cuiuſq; quadrãtem: cyperi, pyretri, pulegij, cuiuſq; unciam I. ſubige, & in fine etiam opobalſami trientem ammiſce. Quidam euphorbij ſeſquunciam tantum adijciũt.

Aliud malagma: hoc exquiſitum eſt ad eos quibus renes aut ueſica lapide laborant, inquit Archigenes: neq; reperias aliud his affectionibus cõuenientius.

Picis liquidæ, italicas heminas duas & dimidiam, ceræ, reſinę pinus, ſulphuris uiui, cuiuſque ſeſquilibram, nitri ſeſquilibram, pyretri ſexuncem, fecis uini uſtæ lib. II. naſturtij, italicum ſextarium I. ſtaphidis ſylueſtris ſextarium unum, galbani ſexuncem. Liqueſcibilibus liquefactis arida trita infarcito.

Emplaſtrum renale: facit ad colicos & coxendices: eſt autem Aſclepiadæ.

Ceræ trientem, ſtyracis ſeſquunciam, aloës ſeſquunciam, croci, pyretri, opopanacis, galbani, thuris, cuiuſq; unc. I. ammoniaci thymiamatis ſextantem, olei ueteris trientem. Apparatum ac pro more ſubactum confidenter uſurpato, et miraberis, inquit Aſclepiades. Aliquando uero olei tantum ſextantem conijcimus.

Diæta eorum quibus renes è lapide laborant, reliqui uero totius corporis habitus gracilis eſt: Philagrij. Cap. VIII

Maligna corporis conſtitutio eſt in qua renes quidem lapidem generant, uniuerſi uero corporis natura gracilis exiſtit. Etenim quum lapide laborantes pharmacis & uictu indigeant attenuatorijs, hæc ipſa gracilibus corporibus maxime contraria exiſtunt. Noui enim quendam qui ob renum ex lapide affectionem huiuſmodi dięta uſus, proprios digitos ægre mobiles, obtuſiq; ſenſus, & ueluti ſtrepentes ac exarefactos ſenſit: Medici autem ipſi familiares refrigeratos digitos ipſius rati, & reſolutionẽ, quam paralyſin Græci uocãt, meditari, pharmaca ex euphorbio & adarce adhibuerũt: quorũ uſu affectio multo peior reddita eſt, & acceſſiones ſemper ad ſuperiores partes progreſſæ ſunt, unaq; uehementiſſimos dolores intulerũt. Poſt uero ubi æger me acceſſiſſet, inquit Philagrius, & quæ contigerant circa ipſum declaraſſet, auxilium meum implorabat. quare diætam ei inueni per quam citra omnem renum læſionem uniuerſam corporis ſiccitatem ſanauit. Ptiſanæ igitur ſuccum excogitaui, & ex piſcibus in petroſis aquis degentes, itemq; maritimos, & quæcunq; alia nihil uiſcoſum habentia. Simili modo & ex uolucrum genere quæcunq; conſimilem habent carnem, ueluti ſunt perdices montanæ, attagenæ, ſturni, turdi, & merulæ, & deinceps columbæ in turribus habitantes, & paſſerculi itidem in turribus nidos ſtruentes ac habitantes, deinde etiam gallinæ in altioribus locis connutritæ. A lacte autem reliquorum quidem animaliũ abſtinere iuſſimus, ſolo uero aſinino uti indulſimus, & ut compendio dicam, media inter ea quæ impinguãt & attenuant eſſe oportet, quæ his ciborum loco exhibentur.

De calculoſa ueſica. Cap. IX

Generantur etiã in ueſica lapides, pueris frequẽtius quàm ætate prouectis. uoraces enim pueri ſunt, & perpetui motus, & cibis utcunq; oblatis & nociuis utuntur, & neq; horam cibũ capiendi ſeruant ordinatã: quinetiam prius quàm prior aſſumptus cibus cõcoquatur aliũ ingerunt: & quũ uehemẽtius à cibo moueantur, crudus & incoctus in uenas cibus diſtribuitur. Mollia aũt ſunt ipſorũ corpora, & quæ facile cedant, eiuſq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt. quum uero craſſiſſima lotia in ueſicę amplitudinẽ perferantur, ibidẽ ueluti uini fex, & limus aquæ ſubſiſtunt, ac poſtea ex loci caliditate deſiccata lapideſcunt. Cæterum aquæ impuræ, & multo limo refertæ, itemq; duriores & uehementer frigidæ, lapidum generationem adiuuant. Lapides igitur in ueſica obor-

ea obortos in principio subiectis pharmacis subducere conabimur.

Pharmaca, lapides uesicæ atterentia, itemq; urinam ducentia. Cap. X

Sunt & pharmaca quæ lapides in uesica atterunt: porri semẽ, fœniculi syluestris radix, artemisia, chamæmelũ, amaracus, altheæ radix & semẽ, carpobalsamũ, sion quod circa aquas nascit, graminis radix, adiantũ, phileterij radix, smyrnij semẽ, oxymyrsines radix & semen, rumicis radix, pæoniæ grana fulua comesta, umbilici ueneris radix, leucãthemum, lapides spongiarũ, amomũ, tecolithon, lithospermon, scolopendra herba, lapis qui ab ægris per lotiũ eiectus est tritus ac potatus, lappæ herbæ quæ xanthiũ & philanthropos dicitur, semẽ: uermes terreni recẽtes cocti triti cũ uino, aut cõdito, aut alio quopiã potu, ex uino et melle, propomatis nomine Græcis appellato, paliuri semẽ, amomũ, q̃d ipsum & aquas lapidẽ gignẽtes depurgat, si cũ ipso amygdalæ amaræ gũmi coquatur: uitis lachryma, pruni arboris lachryma, hoc est gummi, radiculæ radix cũ panacis radice & capparis cortice similiter lapidẽ per urinam eijcere facit: thuris granum cũ uino mulso, abrotoni semen cum piperis pari modo ex uino. Horum unumquodq; cum uino albo datur decoctũ, aut siccũ inspersum, aut cum melle, aut cum quopiã ex uino & melle potu. Danda etiam in potu ea quæ urinam cient: eis quidẽ qui calidiore habitu præditi sunt, cucumeris semen, apij, petroselini, hyacinthi bulbi semẽ, uiolæ albę semen, croci radix, & similia quæ ad calculosos renes sunt prædicta. eis uero qui temperiem corporis frigidiorem habent, his calidiora præbeto: quale est meon, phu, acorus, carpobalsamũ, iris, & similia in renũ affectionibus prædicta. Oribasij, ad calculosos renes & uesicam. Herbæ prosopidis quam scordiã appellãt, & Romana lingua personatam, est aũt folio lato, similis symphyto, huius unc. I. piperis drach. I. iridis unc. I. tritam in uitro reponito. Datur inde cochlearij pleni mensura cũ hydromelite: datur autẽ quarto quoq; die. Aliud Oribasij. Corticis radicis uerbasci decoctum large per dies quinq; bibendum ex ordine præbe, & interiectis decem diebus, rursus per quinque præbe.

Communia remedia uesicæ & renum calculosorum. Cap. XI

Acetum mulsum aqua temperatũ omnibus è calculo siue renum siue uesicæ laborantibus exhibendum est, qualicunque tandem temperie præditi sunt, & qualemcunque sanguinem gignant: acetum item scillinum. Carduus etiam frequenter eis exhibendus est. Oportet autẽ radices eius recens è terra extractas, si tempus ita ferat, aut aridas iuxta aliud anni tempus, in uino albo substantia tenui decoquere, & largius eam potionem offerre. Crassæ enim urinæ copiosam multitudinem ducit, tum ex omnibus uenis, tum ex calculosis partibus detractam. Carduus igitur secundum totius substantiæ suæ proprietatem, & pro priuati temperamenti facultate, uim crassos humores detrahendi habet. Oribasij. Commodæ sunt etiam calculosis, cicadæ aridæ tritæ potu inspersæ tum per se, tum cum nardi spica. congruenter autem miscetur ad cicadas duas & dimidiam, nardi drac. I. Dato ex eis per dies nouem: primum, cochlearium unũ, deinde II. postea III. deinde rursus II. & post I. hoc modo progrediendo, donec nouem ex ordine potiones fiant, I. II. III. II. I. II. III. II. I. De passerculo. Sunt & alia quæ aliam naturam habent, & per hanc ipsam prædicta efficacia prædita sunt: quali sanè præstat passer troglodytes appellatus: est autem passerculus minimus iuxta sepes & muros uictum quæritans, estque hoc animalculum omnium auicularum minimum, ea excepta quæ regulus appella-

 tur: simi

tur: similis est autem regulo in multis, præterquàm quod in fronte auricolo-
res pennas non habet. est etiam troglodytes passer regulo paulo maior & ni-
grior, caudamq́ꝫ semper subrectã & albo colore retro interpunctam habet: ma
gis item garrulus quàm regulus est, & sanè iuxta summum alæ lineamentum
cinerei amplius coloris. breues item uolatus facit: naturalem autem uim omni-
no admiratione dignam habet. Itaqꝫ sale conditus & crudus in cibo acceptus,
morbum perfecte sanat: & noui adeo quosdam ob eius usum nunquã amplius
ab affectione uexatos. Conditur autem optime pennis euulsis, atqꝫ inde largo
sale adobrutus, & postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfe-
cte sedat. Melius autem est etiam aliter ipsos edere si plures contigerint, coctos
nimirum, eius præsertim generis quod per hyemem ubiqꝫ apparet. Exhibetur
autem & alio modo. Passerculus non deplumis in ollulam conijcitur, ac dein-
de operculo addito uritur, animaduersione assidua habita, ne fallaris quum in
cinerem sit redactus, & in aërem exhalans per exustionem totus consumatur:
consueuit enim hoc contingere tum ipsi, tum alijs quæ urũtur: quapropter præ
stat ollæ operculum non oblinire, ut per interualla quędam operculo adempto
ustionis modum intueamur. Exhibendus est autem semel omnis unius passer-
culi usti cinis per se, aut modico phyllo & pipere ammixto, quo saporis iucun-
ditate ori commendetur. Vstus itaqꝫ passerculus peregre proficiscentibus com
modus est, licetq́ꝫ melle cocto exceptum in promptu habere. Melior autem mi
hi uidetur cõdiendi modus, atqꝫ adhuc dictis pręstantior, si quis præeuulsis pen
nis uiuum passerculum sale adobruat. quod & ego facio, inquit Philagrius. Ar
bitror enim & sanguinis naturam quiddam in se complecti, quod minime uul
gariter prosit: cui amplius stercoris efficacia accedit, quam exustione debiliorẽ
reddi planè credo. Proderit etiam eis qui abundant assatos edere integros, ita
ut nihil ex eis præter pennas abijciant. Atqꝫ hæc quidem sunt quæ secundum
proprietatem totius substantiæ efficacia existunt. Cęterum non minus genero
se etiam compositæ facultates calculi affectionem in renibus & uesica deterũt:
prius autem quàm ad eas progrediar, unius simplicis pharmaci mentionem fa-
ciam ualde celebris, quod perfectam affectionis destructionem promittit, &
quodam modo ad ea quæ ex proprietate totius substantiæ operationem faciũt
accedere uidetur. Habet autem hoc modo. Pharmacum simplex ad calculo
sos, cui Marcianus testimonium præbet, medicus Apher. Leporis pellem in
ollulam conijce, & in furnum demitte, atqꝫ ubi usta fuerit ut probe conteri pos-
sit, acceptam tere, & ex ipsa cochlearium unum cum uino ieiunis in solij calidę
aquæ inscensu præbe. Si uero uelis experimentum pharmaci ipsius accipere,
ex eo in uinum cõijce, & in uinum item lapidem ex flumine acceptum inijce,
& contectum per paucas horas sine, & in grumos lapis dissoluetur. Presby-
teri Indi pharmacum ad calculosos, quod itidem externum lapidem in gru-
mos resoluere posse quidam aiunt, quemadmodum id quod præcedit. Aco-
ri, phu, hyperici, cuiusqꝫ drachmas sex, seminis porri drachmas XII. spicæ nar-
di drachmas decem, cassiæ, lithospermi, cyperi, cuiusqꝫ drachmas XXV. exci-
pe melle. Datur magnitudine fabæ. Aliud, quod lapidem celerrime per
urinam expellit. Alliorum unguiculos siue nucleos septem, piperis gra-
na nouem, contere simul quàm tenuissime, & cum uino albo ueteri ad-
stringente, pro una uice in balneo bibendum præbe, ubi ad calidum eius
locum fuerit ingressus. A dolore quidem hoc ægrum liberat: aliquando au-
tem & lapidem post unicam potionem exigit. Oribasij nephriticis.
Acori,

Acori, mei, phu, asari, sarxiphagi, piperis nigri, seminis rutæ, betonicæ, spicę nardi, piperis albi, singulorum æquales partes accipe: & ex eis siccis cochlearium cum uino adstringente aut aqua præbe. Aliud, Oribasij ad affectionē renum, quod & somnum inducit. Anisi, apij, petroselini, spicæ nardi, piperis albi, nigri, & longi, singulorum drachmas decem, cinamomi drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, opij drachmas quatuor, castorij, sisonis, dauci, cuiusq; drachmas duas, seminis hyoscyami sesquidrachmam, sarxiphagi, rhei, betonicæ, cassiæ, cumini, seminis cucumeris decorticati, cuiusque drachmam I. excipe melle, & nucis ponticæ magnitudine præbe ex aqua calida. Facit & ad ulcera. Aliud eiusdem celebre. Piperis nigri, albi, longi, sarxiphagi, betonicæ, petroselini, asari, nardi celticæ, spicæ nardi, omnium æquales partes misce. Dato drach. I. cum condito calido temperatam.

De hircino sanguine. Cap. XII

Sanguis hircinus tum ad nephriticos, tum ad calculosos pręsens remediū: nam & præexistentes lapides soluit, atq; ita per lotium excerni eos facit, ut etiā alij amplius non gignantur: præterea & dolorem sedat. Colligitur autem hircinus sanguis hoc modo. Quum uua maturescere cœperit, ollam nouam accipito, & infusa in ipsam aqua, donec terreum deposuerit olla coquito: & accepto ē grege hirco ætate matura, plus minus quatuor annorum, eum mactato, eiusq; sanguinem medium olla excipito, ita ut eum qui primum effluxit, itemq; postremum penitus relinquas: medium autem inspissari sinito, et in olla situm per acutam arundinem in multa frusta dissecato: indeq; reticulo denso, aut linteolo raro, aut cribro arctiore contectum sub dio exponito ut insoletur & roscidus fiat, cauendo ne hymbre commadescat: porrò ubi exiccatus fuerit eum diligenter terito & in pyxide adseruato, & remittente malo cochlearium plenum cum passo cretico exhibeto. Cognominatur autem pharmacum hoc Theu chir, hoc est manus Dei. Huius & nos, inquit Philagrius, in breui tempore non aspernādum periculum fecimus. Aliquando autem odoris commendandi gratia parum folij, aut amomi, aut similium ammiscemus. Ego, inquit, hoc pharmacum cum troglodyte passerculo permixtum, cuidam penitus nihil lotij eijcienti post magnos dolores exhibui, & permagnum lapidem attritum ab eo expuli. Antidotus Iuliani diaconi, cuius frequens periculum meo tempore fecit: calculos enim & in renibus & in uesica confringit, & paulatim per lotium expellit: facit ad comitiales probe: ducit menses ob densitatem aut frigiditatem restrictos.

Ossium ceruinorum ustorum quadrantem, castorij, piperis albi, agarici, acori, ammij, cassiæ, amomi, sarxiphagi, corticis capparis, radicis panacis, calaminthæ, coaguli leporini, serpilli, petroselini, singulorum unc. I. mellis quātum sufficit. Datur nucis ponticæ magnitudine: ad renum affectionem & menstrua purgamenta: cum uino mulso: ad comitiales, cum frigida aqua: ad bestias uirus eiectantes, cum uino. Antidotus ex hircino sanguine. Componitur ex hircino sanguine antidotus huiusmodi. Sisonis scrupulos XII. spicæ nardi scrupul. XII. piperis communis scrup. XII. piperis longi scrupulos XII. cumini æthiopici scrupulos VI. petroselini, dauci, rhei pōtici, croci, caroi, ligustici, myrrhæ, acori, cuiusque scrup. XII. sanguinis hircini exiccati ueluti prædictum est scrupulos XXXVI. mellis despumati quantum satis est. Datur auellanæ nucis magnitudine condito calido temperata: datur autem in balneo in calidi solij inscensu. Alia, Archigenis: celebre & clarum est, inquit, ad calculosos &

ſos & hoc quo utor: hac antidoto inquit, uſus eſt etiam Philotimus & Iuſtinus.
Spicæ nardi drachmas decem, croci drachmas octo, myrrhæ drachmas quinque, caſtorij drachmas quatuor & obolos totidem, caſſiæ, floris iunci odorati, cinamomi, cuiuſque drachmas quatuor, alij drachmam unam tantum habent, coſti drachmas duas, ſcordij, polij, cuiuſque drachmas tres, aſari drachmam unam & obolos quatuor, mei drachmam unam, piperis albi & longi, dauci, petroſelini, opobalſami, roſarũ ſiccarum, ſingulorum drachmam unam, carpobalſami obolos quatuor. quidam etiam ſanguinis anatis fœminæ drachmas duas, & ſucci radicis dulcis drachmas duas addunt. Excipe melle deſpumato, & fabæ magnitudine præbe cum uini mulſi diluti cyathis duobus, aut aqua calida. hanc etiam Oribaſius commendat.

Antidoti uariæ ad calculoſos. Cap. XIII

Archigenis. Spicæ nardi, ſeminis apij, dauci, cuiuſque drachm. quatuor, aluminis ſciſſi drachmam unam, cinamomi, caſſiæ, floris iunci odorati, cuiuſque drachmam unam, croci obolos tres, myrrhæ tantundem. Trita cum uino œnanthite ſubige, & cum uino mulſo obolum unum præbe. Præclarum inquit, huius pharmaci experimentum feci, neque præſtantius aliud reperias, neque ad huiuſmodi affectionem deſtruendam, neque ad lapidis coactionem prohibendam, neque ad iam compacti attritionem, neque ad defecationem, neque ad eductionem & repurgationem limoſæ in urinis fecis: coadiuuante præſertim diæta, quæ potiſſima præſeruatiuæ facultatis pars eſt exiſtimanda.

Philagrij pharmacum ex damaſonio conſtans, quod ſecundi ordinis eſſe dicit. Damaſonij drachmas decem, ſeminis dauci drach. ſex, radicis dauci drachm. ſex, radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis, cinamomi, cuiuſque drachmas ſex, caſſiæ drachmas octo, betonicæ, piperis, cuiuſque drachmas octo, nardi celticæ, iridis, acori, aſari, ſeminis fœniculi, petroſelini, cardamomi, ſpicæ nardi, cyperi, coſti, ſarxiphagi, ſeminis apij, myrrhæ, ſeſelis, radicis panacis, zingiberis, piperis albi, cuiuſque drachmas quatuor, lapidis ſyrici maſculi drachmas ſedecim, lapidis fœminæ drachmas ſedecim, ſeminis ſmyrnij, lincurij quod ſuccinum itemq́ electrum appellant, cuiuſque drachm. XVI. ſeminis erucæ drachm. XVI. mellis quantum ſufficit. datur nucis ponticæ magnitudine cum radicis aſparagi paluſtris decocto, aut floris iũci odorati, aut radicis dulcis. Datur à balneo. Aliud Philagrij, ex damaſonio pharmacum, quod tertij ordinis eſſe ait in lapide atterendo. Facit & ad renum affectiones.

Damaſonij drachm. XXIIII. ſeminis dauci, radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis, caſſiæ, nardi celticæ, cuiuſque drachm. VI. alij drachmas XVI. habent, iridis, mei, aſari, fœniculi, cardamomi, cyperi, petroſelini, coſti, ſeminis apij, myrrhæ, croci, cuiuſque drachmas II. ſeſelis drachmas IIII. radicis panacis drachm. IIII. quidam & zingiberis drach. IIII. & piperis item drachm. IIII. addunt, mellis attici quantum ſatis eſt, excipe & utere quemadmodum prædictũ eſt. Oribaſij, ex libris ad Euſtathium, antidotus Xenophili. Facit ad ueſicam & renes calculoſos & exulceratos. Atterit enim lapillos, & ulcera ſanat.

Caſſiæ unciam unam, ſarxiphagi trientem, betonicæ, cyperi, petroſelini, coſti, tribuli, ſeminis uiticis, lithoſpermi torrefacti, cuiuſque ſextantem, ſeminis apij ſeſquiunciam, phylli, ſpicæ nardi, aſari, dictamni, baccarum lauri, ſeminis ocymi, ſingulorum unciam unam, zingiberis drachm. IIII. nucum pinearum quas ſtrobilos Græci uocant ſexuncem, mellis lib. II. in balneo exhibeto, aut ante balneum ex uino mulſo aut paſſo chryſatico magnitudine fabæ.

fabæ. Andromachi antidotus ad calculosos, quæ paulatim confringit & extrudit lapides, donec uesicam perpurget, & pellucidum lotium procedat: & quod maximum est, ita persanat, ut nec in posterum ginantur. Habet autem hoc modo. Seminis dauci, anisi, seminis cucumeris decorticati, seminis apij, petroselini, myrrhæ, cuiusque sesquidrachmam, cassiæ, cinamomi, nardi celticæ, cuiusque drachm. I. trita aqua subigito, & ad paruorum lupinorum formam redigito: ieiunis autem quotidie per dies triginta cum aquæ cyathis tribus exhibeto. Cæterum ad huius pharmaci apparatum religiose, inquit, accedendū est: in lignea enim pila, & pistillo item ligneo hęc contundenda sunt: oportetque amplius eum qui hæc contundat neque annulum ferreum gestare, neque calciamenta clauis ferreis transfixa, atque id ut mysterium habe. Asclepiadæ ad calculosos compositio. Carpobalsami, lapidis qui in spongijs reperitur, pulegij sicci, seminis maluæ syluestris sicci, singulorum æquales partes contusas & cribratas reponito, indeque cochlearium unum cum uini diluti cyathis tribus prębeto.

Alia compositio celebris. Electri siue succini unc. I. lapidum qui in spongijs reperiuntur unciam unam, sarxiphagi unc. I. Dantur ex ea scrupuli duo quomodocunque uelis. Pharmacum ex cardamino ligno ualde celebre.

Spicæ nardi, piperis, hyssopi, tecolithi, cuiusque unc. I. piperis albi scrupulos XVIII. cassiæ scrupul. IX. helenij siue inulæ scrupulos V. scobis eboris scrupulos XII. ligni cardamini scrupulos XII. mellis quantum sufficit. dantur ex eo oboli tres cum condito, aut aqua mulsa. Aliud laudatum. Seminis brassicæ drachmas VI. cyperorum, petroselini, electri, piperis singulorum unciam unam, mellis quantum satis est. datur nucis ponticæ magnitudine cum condito febre carentibus, aut cum aqua mulsa. Aliud. Cucurbitam aridam exure, & cineris cochlearium unum, ut uelis bibendum præbe: aut catapotia ex cinere formato ac exhibeto, & celerrime per lotium calculum extrudet. Aliud, quod calidioribus pręcipue conducit. Ex portulaca succum exprimito, eūque resiccatum in catapotia redigito, & drachmam I. exhibeto, ad miraculum usque lapidem per urinam expellit. Aliud. Cancros III. aut V. aut VII. impari solum numero sub testa uiuos exure, & contriti eorum cineris cochlearium I. cum condito præbe: eoque calculosos renes sanabis. Aliud. Phu aqua ferue factum bibendum præbe, omnesque lapides educet: quod si Mithridatis compositione abūdes, eam quæ scincos admixtos habet, unà cum decocto prębe. Experimento constat: utere. Conditum Oribasij. Vini sextarios duodecim, mellis sextarios duos, piperis sesquiunciam, sarxiphagi, betonicæ, mei, phu, spicæ nardi, petroselini, cassiæ, cuiusque sextantem. Aliud conditum, ad uesicæ lapides accommodatum. Sarxiphagi, spicæ nardi, cuiusque drachm. IIII. piperis unciam I. carpesiæ, zingiberis, mei, asari, cassiæ, sisonis, petroselini, acori, dauci, singulorum drachm. IIII. mellis sextarium unum, uini sextarios IIII. aut V.

Aliud renale. Spicæ nardi, phu, sarxiphagi, betonicæ, asari, lithospermi, petroselini, cuiusque unciam unam, costi unciæ dimidium. Ex hoc arido cochlearium unum in conditum mitte, idque æger hora ante prandium bibat, lapides atterit, & per urinam expellit, neque amplius cogi lapidem permittit.

Aliud Oribasij conditum renale: facit enim ad inueteratos renum dolores, & ad difficultatem emittendi urinam ex uesica, ad strangulationem item ac urinæ suppressionem, ad eorundem etiam membrorum frigiditatem: callosas durities extrudit, lapides confringit, & ad alias affectiones eodem modo probè facit. Sarxiphagi drachmas duas, betonicæ drachmam

unam,

unam, petroſelini ſcrupul. VI. ſpicæ nardi ſcrup. III. phylli ſcrupul. III. rhei ſcru-
pulos III. irionis ſcrupul. VI. piperis ſcrupulos XII. mellis ſextarium unum, ui-
ni boni ſextar. IIII. Aliud pharmacũ renale. Zador, id eſt, zeduariæ, ga-
langæ, liguſtici, ſeſelis, cardamomi, piperis longi, piperis albi, cinamomi, zingi-
beris, ſeminis ſmyrnij, careophylli, phylli, ſtachyos, myrobalani, phu, coſti, ſcor-
dij, ſilphij ſiue laſerpitij, rhei barbarici, pæoniæ: alij etiam arboris nucis uiſcum
& paliuri ſemen, itemq́ſ ſarxiphagum ac caſſiam addunt. Ex his ſingulis ſtate-
res duos commiſceto. Datur cum condito aut uino uetere ad balneum ituris, et
ſine balneo, ueſperi ſimiliterq́ſ mane. Abſinthaton renale, ualde bonum.

Petroſelini unc. I. ſarxiphagi ſcrupul. XII. betonicæ ſcrupulos XII. ſeminis
irionis ſeſquiunciam, ſpicæ nardi ſcrupul. VI. phylli ſcrup. VI. rhei pontici ſcru-
pulos VI. calami aromatici ſcrupulos quinq́ſ, dictamni ſcrupulos III. mellis ſe-
xtarium unum, uini ſextarios quinq́ſ. præbe mediocris poculi mẽſura ieiunis.

Pharmacum lapides in renibus atterens, adeo ut in una die commoditatem
ſuam oſtendat. Abrotoni drachm. VIII. croci drach. VIII. herbæ anthyllidis
drachm. XVI. foliorum rutæ uiridium drachmas XXXII. Probe contrita in
paſtillos digerito, & ex eis drach. I. cum aceto mulſo præbeto. Vtere ipſo, in-
quit, aſſidue: mirum enim quanta utilitate præſtet.

Cura eorum in quibus lapis atteri non poteſt, neq́ſ item per lotium excerni. Cap. XIIII.

Quod ſi ueſicæ lapides per lotium excerni non queant, ſed in meatu ſint
obturati, & urinæ ſuppreſſionem inducant: ægrum ſupinum decumbere, uelu-
ti dictum eſt oportet, ita ut coxarum partes magis ſurſum uergant: indeq́ſ huc
atq́ſ illuc multiformiter cõmouere, quo ex meatu excidat, poſt uero ita adhuc
ſupinum & poſitu ſurſum uergentem mingere iubere. ſi uero neq́ſ ſic excerne-
re poſſit, per catheterem inſtrumentum urinam prolectare. Quod ſi ob lapidis
aſperitatem ueſica incidatur, & ex hoc ſubcruenta mingant, aliquãdo uero pu-
rulenta, et ſubmucida, illis ipſis ſiue mingant ſiue non mingant plus quàm alijs
dolorum adeſt. cæterum in potu exhibenda ſunt his pharmaca quæ lapidem at-
terere prædicantur, & ulcera ipſa ſanant. quibus uero ulcera nondum ſunt ob-
orta, lapides autem in ueſica detinentur, hi pellucida & tenuia ac aquoſa min-
gunt: quin & arenam ſubſidentem urinæ habent, & in lotij eiectione dolores
augeſcunt. Quod ſi neq́ſ per hęc adhibita pharmaca lapis in ueſica atteri poſſit,
ad ſectionem trãſeundum quæ pro more infernè fiat, atq́ſ ita lapis ſubtrahatur
& fiſſura quàm diligentiſſime carne repleatur, cicatrixq́ſ inducatur, ne fiſtula
per ſucceſſum oboriatur.

Diæta poſt exactos lapides, adſeruans ne alij renaſcantur, & de affli-
gentis humoris cognitione ex lapidis colore. Cap. XV

Poſt exactum lapidem, & cicatricem ulceri obductam diæta conſtituenda
eſt, ne eos renaſci contingat. Coniectura etiam faciẽda tum ex alijs tum ex exa-
cti lapidis colore, cuius humoris materia in corpore abundet, ex qua adeo la-
pides cogantur. alij namq́ſ ſubalbidi apparent, atq́ſ hi pituitoſiorem humorem
oſtendunt: alij uero pallidi ſunt, & bilem abundare demonſtrant: alij autem co-
loris teſtacei ſunt, ob ſuperaſſatam uidelicet à plurimo calore bilem: alij nigri,
qui atrę bilis humorem exuperantem declarant. Omnes igitur quomodocun-
que calculoſi à cœna aſſidue uomant, neq́ſ quicquam feruens in cibo ſumant,
quod renes & ueſicam excalfacere poſſit. Cauere autem conuenit cibaria ſub-
ſtantiæ duræ, & quæ ægre manducatione atteruntur: itemq́ſ ea quæ multam
ſubſtantiam

substantiam habent, plurimumque similiter nutriunt, & quæ aceruatim digerun tur antequàm perfectè concoquantur: grauis item qualitatis, & quæ difficulter cōmutantur, ac supernatant, & ægrè per aluum subeunt, ac inflant: item quæ meatus obstruunt, aut aliâs diutius in corporibus insident: ex huiusmodi enim cibis uenter labore fatigatus, ipsos aut crudos aut semicoctos ad hepar & renes digerit, atque ita quod crudum cumulatim allatum est, ineptè præterque naturam excolatur, & cum tumultu ad renes progressum, statim coactum inspissatur ac restitat. Quare omne lac præter asininum eis incommodum existit: hoc enim inquit Archigenes, & substantia tenuissimum est, & facultatis facillimè dissol uentis, igitur mirabiliter articulorum tumores & nodos (quos & callosæ duri ciei modum ex uitiosi lactis usu pueri sustinere coguntur) leuigat & delet, un de admonendum duxi, ut ipsum calculosis assiduè heminæ mensura exhibea tur, post matutinas deambulationes, atque id adseruandi à lapidis generatione gratia præ omnibus alijs fiat. Potus aliâs sit aqua calida, fontana, pura, defeca ta, leuis. Vinum autem tenue, urinam ciens, non ualde uetus. Dulcia enim ui na calculosis sunt nociua. Porrò ut compendiò dicam: omnis diæta in frigidio re temperatura præditis, exquisitè attenuatoria sit: in calidioribus uero, inter attenuatoria & impinguantia media. satietatem uero præ omnibus alijs uitare oportet, dulcium præsertim & ex caseo conflatorum ciborum: unde & crudita tem infestissimam eis censere oportet: in quam si quando incidant, impastos & absque cibo manere decet. Frigora quidem magis quàm æstus cauenda. In tem peratis uero locis degant in quibus anni tempora & horæ nimio feruore non infestent. Assumantur etiā ociosæ deambulationes, & exercitia moderata, seg nities enim & ocium eis nocent. Cæterū uentrem semper probè laxum habe re oportet: hic enim si bene subierit, puriora lotia prodibunt. Vnguentis utan tur quæ locos defendere queant, ne facilè grauius oblædantur: epithemata etiā cutem rubefacientia, itemque lancinantia, dropacesque & sinapismi adhibeantur. Malagma autem exquisitum hoc est, neque facilè reperias aliud, inquit Archige nes, ad huiusmodi affectiones magis accōmodatū. Picis liquidæ heminas II. & dimidiam, ceræ sesquilibram, resinæ pinus sesquilibram, sulphuris uiui ses quilibram, staphidis agrestis bessem, galbani sexuncem. Liquescibilia eliquan tur, & inspersis aridis tritis, simul optimè subacta & unita imponuntur. Varo sa asperitas ex hoc inducta mucum plurimum ducit, & pruritum non malum facit, adeò etiam ut uolupe sit si per resolutionem refrigeretur. Quod si aliquan do leuis molestia inde oboriatur, cerato eam lenire oportet per unam diem, ac deinde rursus eadem imponere. Conuenientissimū etiam renibus est, si super uentris locum idem malagma imponatur. Sinapismi item calculosis apti sunt, & naturalium aquarum usus: lauent autem non sæpe, ungantur autē frequen ter. Curiose etiam temporis oportunitas dispicienda est, ut uenam secemus, siquidem sanguis abundare uideatur, aut ut purgationibus conuenientibus utamur in eis quibus uitiosi humores coaceruantur. Bibant autem & ea quæ urinam cient per interualla quædam tum simplicia, tum composita præscripta: in huiusmodi enim omnibus quicquid modicè relictum est, facilè ad debitam commutationem deuenit. Aiunt autem quidam terram ex latere ueteri tritam cum uermibus terrenis, & pectini crassius illitam, præparare ut lapis in uesica aut renibus per lotium eijciatur.

De renum inflammatione: Rufi. Cap. XVI.

Ob plurimas causas renes inflammantur. nam & humores corrupti, & pla-

 gæ, &

gæ, & attritiones, & pharmacorum potiones inflammationẽ generant, & præsertim equitationes continuæ & uehementes. Accedit ægris dolor pulsatilis retro iuxta primum dorsi uerticulum, paululum supra spurias costas. distendit autem dolor sursum usque ad hepar, præsertim dextro rene affecto, deorsum uero usq; ad uesicam & pudendum, lumbosq; & coxendices, pectinem item ac femora. consequitur etiam stupor propinqui cruris, & neq; rectà erigi possunt, neque pedibus ingredi, & siue sternutatio, siue aliqua alia concussio irruat, uehementi dolore lancinantur. frigent eorum extrema, & magis suræ ac pedes: adest urinæ emittendæ difficultas, minguntq; assiduè ac laboriose, in principio quidem tenuia & aquosa, in quibus nihil subsidet, inflammatione uero in peius proficiẽte, rubicundiora, deinde etiam crassa & mucosa, adsuntq; febres uehementes. Quod si adhuc amplius inflammatio augescat, hęc omnia itidem fiunt uehementiora. His accedit nausea, & stomachi morsus, & uomitus bilis. Quidam autem ipsorum usq; ad animi deliquium anguntur & exudant. Sistitur ipsis uenter adeò ut inflentur, & assiduè ructus emittãt. Sequitur fastidium uehemens, et quibusdam continuę fiunt exacerbationes: quibusdam uero per interualla, in uniuersum autem uentris egestio, & urinæ multa excretio dolores ipsos præcedunt. Noui autem ego quendam, qui post uehementem uexationem animo linquebatur multumq; exudabat: ubi autem restitutus sibi animum recepisset, simul ab omnibus molestijs liber euasit. Renes igitur inflammatos hoc modo curare oportet. Aegrum in lecto mollissimo decumbere oportet, ac primo die à cibo abstinere, non tamen in multos dies inediam extendere. Vrinæ enim puriores & acriores per inediam redditæ, uehementissimos morsus infligunt: itaq; in principio sorbitionibus tenuibus morsus lenientibus connutrire oportet, & aquæ calidę potu. Aquã uero mulsam in principio non laudo, priusquàm concoctæ & consumptæ fuerint inflammationes: neq; item eorum quæ urinam cient usum: oblædunt enim mordaces humores inflammatis partibus inducendo, neq; etiam purgatiuum pharmacum exhibendum, ueluti quidam consueuerunt. Per clysterem autem maluæ decoctum, aut seminis lini, & fœni græci, cum oleo infundendum, ammixto etiam melle, aut ptisanæ succus cum oleo & melle. Cæterum copia non multa infundatur, ne repleta intestina comprimant renes: ubi uero stercora prodierint, & intestinum fuerit euacuatũ, oleum injciatur anethinum aut gleucinũ cum butyro, eliquatis in his adipibus quibusdã, anserino uidelicet aut gallinaceo, aut medulla ceruina. Subeunte aũt uentre, incumbentẽ lanam ex oleo calido assiduè rigare oportet: melius tamen fuerit si anethum, ruta, althea, & artemisia, oleo sint incocta. Porrò si adhuc maiori acumine renes affligantur, & uehementior exurgat dolor, uenam cubiti secare conuenit, sanguinis detractione repetita, & si post id auxilij aliquid ex inflammatione relinquatur, ad cataplasmata procedendum, primum quidem ex farina in aqua mulsa cocta, aut ex semine lini, postea etiam ex chamæpity, polio, abrotono, trixagine, asaro, iunci odorati flore ammiscendũ, atq; tum non amplius in aqua mulsa cataplasmata coquenda sunt, sed in passo. Mixturæ autẽ modus sit, ut ad farinæ partes IIII. quorundam ex prædictis pharmacis partes II. cõmisceantur. Bonum est & hoc cataplasma. Galbani, terebinthinæ, farinę erui, cuiusq; drachmas quinquaginta, iridis drachmas IIII. cerati ex gleucino, aut amaracino, aut irino, aut cyprino, aut aliquo consimili oleo apparati libram unam, farinæ triticeæ sextantem, passi cretici quantũ satis est. Apparato ac supra ilia ac lumbos imponito. Facit idem

ad ue-

ad uesicam inflammatam si pectini imponatur. Quod si per cataplasmata dolor non leniretur, cucurbita lumbis ac ilijs est adhibenda, & fissuris impactis plurimus sanguis attrahendus, deinde spongiarum fotu utendum, & in calidam aquam desidendum, in qua calamus aromaticus, chamæmelum, flos iunci odorati, semen lini, anethum, maluæ syluestris radices sint incocta. Prius autem & uesica ingens aqua & oleo semiplena ipsis locis imponatur, fomentis etiam pinguioribus admotis, postq; etiam ceratis: quin & malagmata amplius imponenda, cerata quidem conueniunt ex cyprino aut irino apparata: malagmata autem odoratissima sint, qualia sunt hepatica ex styrace conflata. Cæterum dolore affligente bibenda sunt pharmaca quæ dolorem leuant: eiusmodi sanè. Calicis papaueris tosti oboli dimidium, styracis tantundem, thuris obolum unum, seminis cucumeris grana uiginti, seminis apij quantum tribus digitis comprehendi potest, opij ad erui magnitudinem. Hæc omnia quàm tenuissimè terito, ac cum aqua dulci permixta pro uice una exhibeto. Statim enim quiescet dolor, & obdormiet æger. Conferunt item consimiles pastilli dolorem leuantes. At uero ubi perfectè cōcoctæ fuerint inflammationes, & quieuerint dolores, tunc etiam per urinam cientia purgādum: ueluti sunt acorum, meon, phu, petroselinum, gramen, cassia, chamępitys, polium. Horum unumquodq; ex aqua coquendum est, & cum uino & melle bibendum. Cibi autem post concoctas & cōsumptas inflammationes exhibendi, sunt panis optimus, maximè clibanites, ex uolucribus, montanæ: ex marinis, herinacei recentes: ex oleribus, fœniculum, apium, daucus, et syluestria omnia, & cucumis coctus. Hæc enim optimè urinā prolectant: maximè uero id præstant pastinacæ probè percoctæ, & crithma, & scandix, & gingidia. A concoctis inflammationibus urinæ his prodeunt multæ & crassæ, & in quibus bonum est quod subsidet, atq; hæ ipsæ maximè iudicant ac secernunt morbum: aquosę autem mictiones & puræ ac pellucentes, ægrè morbum secerni indicant.

De duricie renum. Cap. XVII

Quæcunq; duricies circa renes oboriantur, dolores quidem non amplius inferunt: ęgris autem ex uacuo uentris loco ueluti quippiam pendere uidetur, et stupor adest coxendicum, & impotentia crurium, minguntq; pauca, & reliquo corporis habitu aqua inter cutem laborantibus maximè similes existunt. Quidam etiam temporis progressu manifestè hydropem incurrunt, ueluti etiam ab alijs uisceribus induratis contingit. Hos itaq; ceratis & malagmatis, itemq; fricationibus ac pinguibus fomētis remollire oportet, & urinam ducentia eis exhibere. Ventrem item ex altheæ, fœni græci, & caricarum decocto subluere, melle & nitro ac oleo ijsdem adiectis. Ad noctem item infusa per clysterē conueniunt, oleum anethinum cum butyro & adipe anserino.

De suppuratis renibus: Rufi. Cap. XVIII

Quibuscunq; renum inflammationes ad puris permutationem uertuntur, his omnes in renibus inflammatis prædictę accessiones extendentur, & febres cum horrore irruent, atque id maximè circa uesperam. Iam uero & tumor quodammodo circa ilia apparet, & uehementis caloris sensus ipsos circa renes affligit: minguntq; ruffa & pura. Vbi uero suppuratio fuerit perfecta, tunc & febrium & dolorum accessiones minores contingent, & grauitatis sensus magis circa affectum renem infestat: tempore rupturæ magis exacerbantur, ad quam etiam humorum excretio cum ipsis urinis consequitur, inuehuntur & sordes quædam ex substantia renum elotæ, ut plurimum enim ad uesicam ex renibus

erumpens pus defertur, quod ſanè conducibile putandũ eſt. Aliquando autem & ad inteſtina eruptio deuoluitur, & per ſedem pus euacuatur. Quibuſdã uero neq; in totũ ſuppurata erumpunt, ſed circa renes per multũ tempus conſiſtunt, donec cautere adhibito aut alio modo forinſecus apertionẽ & eductionẽ moliaris. Igitur poſtquã abſceſſus ſigna apparuerint, quàm celerrimè adiuuare oportet tum ſuppurationem, tum puris eruptionem. Qua in re ſpongiæ aqua & oleo, itemq; furfuribus imbutæ aſſiduè proderũt fotus gratia admotæ. eundem uſum etiã cataplaſmata præbent, ex farina ordeacea cum ficuum & altheæ ex aqua mulſa decocto, aut ex cretico paſſo. Bonũ eſt & ipſas ficus ammiſcere tritas, & abſinthij comam contuſam, aut chamelæam, aut irin, & bryoniam: addatur & terebinthina, pix, manna thuris, thus ipſum, columbæ ſtercus, polium, & quæ ſimilia his exiſtunt, & ſimpliciter omnia adhibeantur quæ in hepatis abſceſſu ſuprà approbauimus. In malignis & putreſcentibus humoribus, quos ex febrium acrimonia cognoſces, etiam roſæ in cataplaſmata cõmiſcendæ, & myrti baccæ, eruiq; ac lentis farinæ. Hæc enim eiſq; ſimilia humorũ putrefactionẽ ſiſtunt. Poſt hęc emplaſtris utendũ quæ pus permutare poſſunt, quemadmodũ in hepaticis eſt prædictũ. Quod ſi ruptura moretur, acriori infuſo aluus eſt ſubluenda, ueluti ueratri nigri cremore, raphani item & alliorum ac cucumeris ſylueſtris radicis cremore. Macerare autẽ hæc in aqua maris aut ſalſugine uel muria oportet, parumq; olei ammiſcere, quo infuſa lubrica reddantur. Hæc ſanè per clyſterem infundenda, iubendiq; ægri quo plurimo tempore apud ſe detineant: conſueuerunt enim ſæpe ipſam ſuppurationẽ dirumpere, unà cum hoc quod uentrẽ emollire ſolent. Si uero uehementiores ſunt dolores, ptiſanæ ſuccus infundatur & lac recens mulctum: inſeſſus quoq; in aquam & oleum apparetur. In potu leniora urinã ducentia exhibeantur, ueluti cucumeris ſemen decorticatum ex aqua mulſa, palmulis in ipſa incoctis. Danda etiam iris cum melle deſpumato delingenda, aut ipſum mel in decoquendo in paſtillum redactũ. Remorantem item rupturam iuuat cuminum cum paſſo, ruta cum uino mulſo. Si uero ex habitu corporis & doloribus languidioribus coniecturã facias, ob craſſiciem pus ipſum non excerni, fœniculi decoctum in potu dato, & chamæpityos, pulegijq; & origani. Poſt rupturam autem carunculæ paruæ oblongæ cum urina excernuntur: & ſiquidem maligna fuerint ulcera, humores fœtidi, liuidi & mucoſi: ſi uero benigna fuerint, etiam pus ipſum album, & æquale, & leue, abſq; odore graui, & paucũ reperietur. Lac itaq; cum melle poſt puris eruptionem eis prębendum: & primum quidem aſininum aut equinum, ad ulcera enim repurganda cõducit. quum uero repurgatione amplius opus non habent, & morſus fiunt obtuſiores, indigetq; æger nutrimento, tunc etiam bubulum lac eis exhibendũ II. & III. heminarũ menſura. Amplius autem omne lac recens mulctum calidum præbendum eſt, animali in domum ubi æger decumbit deducto: hoc & aliorum internorum ulcerum optimum eſt pharmacũ, & graui puri maximè amicum, & corpus probè nutrit. Porrò ad uires refocillandas ac reſtituendas, ægrum decumbentem molliter fricare ſingulis diebus mane conuenit, & primum bubulo lacte nutrire: poſtquàm uero concoxerit lac, ſorbitionem ex ptiſana apparatam præbere, aut amylum, aut ſimilaginem lotam cum lacte coctam. dandum & lac ouis permixtum, & iuſculum gallinæ pingue. Ex oleribus cõueniunt, malua, ſeris, rumex, portulaca, aſparagus paluſtris, cucumis, lactuca, omnia cocta, neq; quicquam crudum uorent. Hæc ſanè morſus obtundunt. Cęterum ſuccedentes repletiones uomitu euacuare oportet,

tet. Vt uero facile uomant, cucumeris semen tritum ex passo eis præbeatur: aut ptisanæ succus cum passo. Oleo autem cyprino præsertim illinantur pennæ, quibus item ad uomitum irritentur. Non solum autem ad repletiones uomitus laudo, uerum si quis omni mense audenter uomat, forte & renum ulcus, & quicquid inde mali accedere possit, dissoluat. Reliqua diæta eadem sit cum ea quæ postea ad uesicæ ulcera dicetur. Ex his uero quæ urinam ducunt simpliciora iam sepe dicta itemq; dicenda, ad repurganda renum ulcera bibantur. Quum uero munda fuerint ulcera, quod inde tibi palàm fiet, si neque tectorium etiam ulceri obductum cum urinis excretum appareat, neque etiam pus excretum sit feculentum, sed subalbum, & leue, & æquale, & paucum: tunc sanè pro emplastris malagmata assumenda sunt: id quod ex seminibus constat: item quod ex baccis lauri: & quod Apollophanium inscribitur: & omnia quæ cutem rubefacere possunt, quale est id quod ad calculi affectionem est præscriptum. Pro his uero quæ urinam cient resiccantia adhibeantur: quare cibus ipse adstringens sit, & pharmaca quæ corpora cogant. Conferunt etiam dropaces, & sinapismi, & naturalium aquarum calidarum & frigidarum usus. Porrò ad inueterata renum ulcera, pharmaca sunt assumenda quæ ad exulceratam uesicam describentur. Atqui nosse oportet omnem exulcerationem, & uesicæ, & renum, ægre curabilem esse, præsertim quæ ex erosione sit oborta, adeoq; paucos nouimus qui ab ea perfecte sint liberati: si uero extra suppuratio uertatur, inflammatio magis tumescit, & ad manum & ad oculum magis euidenter exposita est. His merito medici manum admoliuntur ubi maxime tumor attollitur, curamq; adhibent quæ ad communia & caua ulcera requiritur: non ignorandum tamen ea in fistulam abire solere, quare diligentiori omnino indigent tractatione.

De disuria, id est, emittendi urinam difficultate: & stranguria, hoc est, stillicidio urinæ. CAP. XIX

Disuria dicitur, quum meiere æger cupit, & cum ui urinæ excernuntur. Stranguria autem appellatur, quum paulatim & guttatim urinæ destillant, & assiduam ad mingendum irritationem faciunt. Hæc autem contingunt aut ob acrimoniam urinæ, aut ob exulcerationem uesicæ, aut ob uesicæ debilitatem: aliquando autem & affectis renibus aut hepate, quum abscessus rumpitur, & pus per uesicam excernitur, assiduam irritationem ad minctionem propter acredinem suam inducit, ex intemperie etiam quadam ægra uesica in propria læditur actione. necessarium igitur est scire causas quæ stranguriam & disuriam præcesserunt, atque ad ipsas remedia adornare. Si igitur frigiditas has affectiones præcessit, oleo rutaceo calido pectinem fouere oportet, ægrumq; in samsuci aut rutæ decoctum desidere, ac imum uentrem contegere ac calfacere: aliquando & per sedem oleum rutaceum calidum infundere, & cibis urinam cientibus uti quæ concalfacere possint: aromatum etiam decoctiones in potu exhibere. Potest etiam præberi in potu theriace cum passo aut uino mulso. Sin uero biliosiores sint urinæ, & mordacitas circa uesicam contingat, ac urinæ stillicidium inducat: tum sanè exuperantem uitiosum humorem quàm celerrime purgare oportet, & cibis temperamentum inducentibus uti, ita ut ab omnibus acribus ac salsis abstineamus: in potu autem plurima aqua calida dulcis exhibenda, ægerq; assidue ad mictionem cogendus: si enim acre recrementum diutius in uesica moretur, partes ipsas corrodit & exulcerat. Conueniet igitur continuis fomentis uti, & amylum cum lacte decoctum, itemq; cum palmarum decocto absorbendum præbere. Vinum autem dulcius præbeatur. Optimum est &

ipſum lac calidum potatum. Quod ſi acrimonia adhuc augeatur, etiam per colem lac ipſum cum amylo in ueſicam inijciatur, & paſtillus ex phyſſalide conſtans in potu ſumatur. Porrò ſi aliud membrum ſit affectũ, & idipſum per ueſicam expurgetur, manifeſtum eſt illi priorem curam deberi, ita tamen ut neq; ueſicam negligamus.

De difficultate emittendi urinam in febribus. Cap. XX

Philumeni: Fit & in febrium malignarum principio urinæ emittendę difficultas, ut & inde ueſica affligatur, & paulatim cum dolore urinam emittat: neque uero ſola moleſtia hæc eſt, ſed & ſignum totius neruoſæ partis affectæ. Ad imum uentrem igitur & pectinẽ, inguinaq; & coxendices, lana pura oleo dulci imbuta, in quo ruta, anethum, aut oleum ſicyoniũ ſint decocta, imponatur, lanæq; amplius cuminũ quàm tenuiſſimè tritum infarciatur, & ſi aluus eis ſit adſtricta fœni græci & maluæ decoctiones infundantur. Inſeſſiones etiam aſſumantur uſq; ad umbilicũ & lumbos totos, ex artemiſiæ, fœni græci, rutæ, pulegij, & maximè ſamſuci decocto, oleo itidẽ ammixto. Quod ſi acceſſiones urgeant, etiã uenæ ſectio adhibenda eſt, & diæta exquiſita, quæ maxima parte ex ſorbitionibus conſtet. Vtimur itaq; halica lota cũ anetho in aqua mulſa deſpumata cocta, aut pane loto, aut ſorbilibus ouis. Poſt hęc & malua cõuenit, friabilis cocta, & porrũ capitatũ in tribus aquis decoctũ, & tenerrimi piſces. Poſt fomenta uero, cataplaſmata adhibeantur ex eadẽ materia apparata. Vrgentibus autem doloribus, cucurbitæ cum ſcarificatione ad imum uentrem affigantur. Ceratum uero ad has affectiones conuenientiſſimũ hoc eſt: Maluæ ſyluestris radices in oleo ſicyonio cum modica aqua coquũtur, donec aridæ fiant, & ipſæ quidem abijciuntur, oleum autem cum rutæ ſucco permiſcetur, ut quarta olei pars de ſucco rutæ addatur: hiſq; amplius cera ſufficiens & parum caſtorij adijcitur. Cæterum potus ita affectis cõmodus eſt cucumeris ſatiui ſemẽ, quod præmaceratum decorticatur, deinde tritum cochlearium II. menſura ex aquæ cyathis III. præbetur. Lotium enim citra moleſtiam ducit, & dolores circum locos infeſtantes eueſtigiò diſſoluit. A reliquis autem quæ urinã cient quamdiu febres perſtiterint in totum abſtinendum eſt. Moti enim ex febrili calore totius corporis humores, per ea quæ efficacius urinam cient, ad ueſicam prius afflictam deducuntur.

De iſchuria, hoc eſt, urinæ ſuppreſſione. Cap. XXI

Iſchuriæ, hoc eſt, urinæ ſuppreſſæ affectionẽ, etiam ipſum nomen declarat: ægris enim in totum urina ſupprimitur ac cohibetur. Atq; id aliquando ob imbecillitatem contingit, ueſica ea quæ in ipſa cõtinentur arctè complecti ac exprimere non potente, aliquãdo autem & inferiore meatu à craſſis humoribus obturato, aut lapide obſtructo, quandoq; autem ob inflammationem aut talem quempiam tumorem meatum anguſtum reddentem, & perfectè obturantem. Sanguis etiam in grumos concretus in ueſica, ſuppreſſæ urinæ cauſa exiſtit: pus item craſſum per ipſam ueſicam à renibus, aut hepate, aut alio quopiã inferiore membro excretum, urinæ ſuppreſſionẽ operatur. Accidit & ſanis ſæpe urinam ipſorum cohiberi, aut ob negotiorum importunitatẽ, aut in concionibus, aut foro iudiciario, aut ſomnis, ſi diutius continuerint mictionem. Afficitur enim in his comprehenſiua & urinam obuoluens ueſicæ uis, ex immodica uidelicet repletione & tenſione: imò quantum amplitudo ipſius ueſicæ expleta circumtenditur, tanto anguſtior ſeipſo fit meatus. Vrinã igitur ob inflammationem ſuppreſſam uenæ ſectione curabimus, fomentis item ac cataplaſma-

tis aliisq́ remedijs adhibitis, quæ iam sæpe ad inflammata sunt prædicta, & in sequentibus describentur. Si uero sanguinis eruptio præcesserit, coniectare oportet sanguinis grumos suppressæ urinæ causam esse: hi itaque dissoluendi sunt eo modo, qui de eruptione sanguinis ex uesica dicetur, quod si lapis sit qui urinã supprimat, & hunc ex loco excutere ac dimouere oportet, quemadmodum de calculosis est prædictum. Si uero crassi humores in causa sint, fomentis & insessionibus ac cataplasmatis cura concredenda est: ab his uero quæ urinam cient in totum abstinendum, ueluti in loco de difficultate emittendi urinã in febribus est relatum. Quibus uero citra inflammationẽ & eruptionem sanguinis, aut aliam quandam ex prædictis causam, urinæ excretio supprimitur, propter ægrum uesicæ sensum contigit id scilicet, quapropter irritando submonere, ac excitare eius actionẽ oportet, & per insessus auxiliari, nitroq́ ad meatum admoto, aut nitri spuma, aut cimicibus cõtritis. Quod si ita non procedat, ad catheterum usum confugiendum, perq́ hoc ipsum instrumentũ immissum urinæ prolectandæ. Vrinam ducentia nequaquã bibant, ne multitudine eius uesica distendatur. In sanis autem, quum ut dictum est ob negotiorum importunitatem lotium diutius retentum uesicam debilem reddat, auxiliari oportet ipsi, ambabus manibus supra imum uentrem admotis, ac urina lentè expressa.

Ad urinam ægrè prodeuntẽ. Cucurbitæ semen præmundatũ aqua macerato, quum uero emollitum fuerit, sufficienter aqua affusa terito, percolato, ac succum bibendum præbeto. Vtere, experimento constat.

De scabiosa uesica. Cap. XXII

Quibus uesica scabit, his pruritus tum imi uentris, tum pectinis succedit, inq́ urinis asperæ & furfuraceæ subsidentiæ deferuntur: progrediente uero morbo, uesica exulceratur, accessionesq́ ad ulcera præscriptæ inducuntur. Nosse igitur operepretium est quod non penitus curabile sit malum, conandum tamen ut pro uiribus leniatur. A mordacibus igitur & quæ humores acriores ac falsiores reddunt abstinendũ. Exhibenda autem uina dulcia & lac & gallinæ aut hœdorum aut agnellorum carnium iuscula, palmarumq́ cremor, similago item & amylum, ac sorbitiones ex his apparatæ, pisces molles carne & omnes coctos: & ex oleribus quæcunq́ urinam quidem subducunt, nihil uero mordax in se habent, uelut est pastinaca probè cocta, crithma, fœniculum, apium, hipposelinum, asparagus, cucumis, & quæcunq́ eius generis existunt: nam & urinam agentibus mitioribus tamen, uesicam subpurgare oportet: periculum enim est ne fortioribus exulceretur, quod omnino peius extat. Vrinam itaque commodè cient cancri, & pinæ conchæ, & herinacei marini recentes, & herinacei terrestris caro exiccata & drachmæ pondere potu accepta. Neq́ minus cõmodæ cicadæ censendæ, & uermes terreni tres ex passo potati. Non inconueniens item fœni græci succum cum melle sorbere: idipsum enim & intestini morsus obtundit, & si ad uesicam procedat scabiem eius mitigat. idem etiam tragacanthus facit. iucundus est item baccarum myrti cremor cum uino potatus, aut mali cotonei cremor, aut cuiuscunq́ alterius adstringẽtis fructus. Hæc autem adstringentia, inquam, pruritus quidem mitigant, affectionem uero nõ sanant. Dięta porrò optimi succi sit, & per aliquot dies uomant. Sero autem lactis aluus subducatur. Mediocribus etiam exercitijs moderatè utantur.

Aliud, quod cõfestim auxiliatur. Serpillũ cum cicere satis diu coquito, percolatumq́ decoctũ bibendũ præbeto. Oribasij, ad ægrè meientes. Amomi, cardamomi, floris iunci odorati, cuiusq́ dra. VI. costi, castorij, myrrhæ, cuiusq́

drach. III. cassiæ drach. I. mellis quantum satis est, datur fabæ Aegyptiæ magnitudine cum uino temperatum. Aliud eiusdem. Petroselini, baccarum myrti nigrarum, singulorum drach. XVI. seminis apij drachm. XXXII. ammij drach. VIII. nardi celtici drac. IIII. myrrhæ drach. II. mellis quantum sufficit, datur drach. I. ex aqua mulsa, aut uino diluto cyathorum III. mensura.

Simplicia remedia ad suppressam ac ægrè prodeuntem urinam, si aut eius multitudo aut crassities in causa sit. Cap. XXIII

Vrinam difficulter prodeuntem & suppressam, uiscera herinacei terrestris sanant exiccata ac suffita ægro undiquaque probè contecto. Oportet autem ipsa sale condire ac exiccare. Quin & in potu accepta sicca trita quantum tribus digitis apprehendi potest ex uino multas urinas cient: carnis item herinacei in sole exiccati drach. I. ex uino datur, & urinam multam citra molestiam educit. Aliud. Aselli qui & millepedæ sub aquario stabulantes uase, egregiè difficultatem emittendi urinam soluunt, si duo aut tres in modico garo coquantur, ipsumque garum cum aquæ cyathis duobus bibatur. Aliud. Vermes terrenos tres aut quinque tritos ex uino mulso aut aqua mulsa præbeto: citò enim urinam ducunt. Forinsecus autem artemisiæ folia cum myrrha trita pectini illini, itemque imo uentri, & lotium prodibit. Aliud. Perdicium herbam terito, & affuso oleo feruefacito, atque ita uesicæ imponito. Eandẽ item herbam cum oleo coquito, ipsaque proiecta lanã oleo imbuito ac imponito. Aut peponis pulcherrimi pelliculam cum modica ipsius carne imo uentri imponito & colligato, & prodibit urina. Si uero arida sit pellicula, ipsam in aqua macerato, & imponito, ac colligato. Insessus etiam eis ex samsuci maximè decocto apparentur, aut si id non adsit, ex decocto rutæ artemisiæ & altheæ.

De dissoluta per paralysim uesica. Cap. XXIIII

Ex his qui paralysi exolutam uesicam habent, alij quidem præter uoluntatem urinam emittunt, & quanto plus id eis contingit, eo minus periculo sunt obnoxij: alij autem lotium non excernunt, sed eo suppresso uesica & lumbi eis distenduntur similiterque pecten: fœmora autẽ tumefacta habent, & quum non eijciant lotium subiecta membra mortificantur, neque ita longè pòst moriuntur. Quum igitur lædi contigerit neruos qui ex spinali medulla ad musculum uesicæ collum claudentẽ deferuntur, exoluto musculo, inuoluntaria urinæ excretio contingit. Si uero proprij uesicæ nerui fuerint affecti: nerui aut musculi qui ceruicẽ uesicę cõplectuntur uires suas conseruantes in actione sua ualidi sunt, urina ipsa cohibetur. Cæterum quum cuidam ob casum spina in anteriorẽ partem esset luxata, & inflammatio successisset, tertia die urinæ suppressio ei accessit: curauimus autem ipsum, inquit Galenus, ueluti contra inflammationem renitentes. Alius autem quum cecidisset, uertebris retro inuersis & luxatis, præter uoluntatem urina ab eo prodijt, citra tamen uesicę dolorem, ex quo coniecturam fecimus neruum esse læsum musculi eius qui uesicã claudit, & propterea medelam spinali medullæ adhibuimus, affectis inquam, uertebris. His igitur quibus citra casum urina supprimitur, hoc modo auxiliari oportet. Insessus assidui in fœni græci, seminis lini, altheæ, rutæ, ac artemisiæ decoctũ cum oleo eis apparentur, & loci ex oleo calido rutaceo, aut sicyonio, aut gleucino sæpe per diem & noctem, & maximè post insessus irrigentur & perfundantur: cucurbitæ etiam locis affigendæ, & cataplasmata imponenda ex cruda ordeacea farina, ex uinoque dulci & uino mulso. In aluum autem per clysterem infunditur centaureæ, & radicis cucumeris agrestis decoctum, addito oleo rutaceo & mel-

& melle. Post sublutam uero aluum oleum rutaceum sicyonio ammixto infundendum, adiecto aliquando etiam modico castorio. Vnguenta item & medicamenta illitu lassos neruos reficientia, acopa Græci uocant, & supra resolutiones sunt descripta, tum spinæ, tum imo uentri adhibenda. Castoriũ itemq; theriace in potu propinanda. Modicus autem eis conuenit potus & uomitus qui pituitam educunt. Post euacuationes sinapismi, tum pectini, tum lumbis commodi sunt. A quibus cerata quæ partes mitigent, & malagmata odora imponantur. Porrò urinæ suppressionem quæ ob sauciatam spinam, aut casum, aut uertebræ luxationem, aut ob lethales accessionum concursus, suborta est, impossibile est curare, quare cautè remedia adhibere oportet. Cæterũ eos qui præter uoluntatem urinam emittunt curare conuenit roborando per mordacia cataplasmata, & malagmata, & per rubefacientia ex sinapi apparata, & arenæ à sole feruefactę iniectione, aquisq; naturalibus, primum quidem calidis, postea etiam frigidis & maximè sulphurulentis & bituminosis. Exercendæ etiam ac perfricandæ partes, ueluti in loco de resolutione est prædictum. Vrinã autem ducentia nequaquam exhibeantur. Diæta uero calidior & siccior sit, nisi acriores ac mordaciores appareant urinæ.

Ad eos qui se in somno permingunt. Cap. XXV

Affectio hæc pueris maximè contingit: ad eam Archigenes hæc descripsit. Pulmo hœdi moderatè assatus, & citra panem largè ad triduum in cibo acceptus, eos qui lectos commingunt corrigit. Aliud. Leporis cerebellum siccum potatum ex uino lectos permingentes sanat. Aliud. Testiculum leporis siccum in uinum radito, & bibendum dato. Quidam autem leporis cerebrum in uesicam porcinam coniectum & assatum, unà cum uesica edendum prębent. Etenim ipsa porcina uesica per se usta, & in potu exhibita, iuuat. Simili modo & ouilla uesica facit: cinerẽ itaq; eius ex posca præbeto. Aliud. Adipem anserinum drachmę pondere, cum coagulo leporino oboli pondere, & cum polenta subigito, & reclinatis in lectũ præbeto. Aliud. Linguæ anserinæ coctæ per triduum exhibitæ affectionẽ sanant. Quidam assatas præbent. Aliud item Archigenis. Myrrhæ, calaminthæ, cuiusque obolum I. terito, & cum uino odoro ante cœnã bibenda præbeto. Aliud eiusdem. Raphanidem marinam contusam urito, eiusq; cinerem totum bibendum præbeto. Aliud. Rutæ præsertim syluestris semen torrefactum duarum drachmarum pondere bibendum præbe. Aliud. Castorij drach. I. in potu præbe. Quod si acriores & mordaciores sint urinæ, lactucæ seminis drachm. I. bibendam dato. Aliud. Galli guttur ustum ac tritum cum aqua tepida ieiunis bibendum porrige. Aliud. Gnaphaliũ aut anthyllin herbas quibus pro tomento & strato usus est æger, easq; perminxit, siccato, urito, & cum potu exhibeto. Cæterum in somno pudendum illinant ex cimolia cum perdicij succo. Circumligent etiam fœmora infra inguina, quatuor digitorum distantia, atq; hoc per uiticis uirgas. Porrò ubi sitierint, omnino amplius dormiant: multus enim potus affectioni incõmodus existit. Atqui si diuturnum & inueteratũ sit malum, uelut eos qui præter uoluntatem ob resolutionẽ uesicæ urinam emittunt curato. Differunt autem hi ab illis, in eo quod his per somnum saltem hęc accessio cõtingit: illi uero quibus ob musculi colli uesicæ resolutionem hoc accidit, etiam dum uigilant eodem modo afficiuntur.

De inflammatione uesicæ: Rufi. Cap. XXVI

Morborum qui circa uesicam oboriuntur grauissimus & maximè mortalis inflam-

inflammatio existit. Consequuntur autem ægros cõmunia inflammationis signa. Febri acuta infestantur, & uigilant, & delirantes aliena loquuntur, & uomunt biliosa pura, & lotium eijcere non possunt: durus fit pecten & pubes cum uehementi dolore, & egerendi appetentiæ uelut in tenesmo fieri solent: quod uero egeritur tenue est, & subsidentiam non habet. aliquando & inflationes sequuntur, & aluus adstricta est, intestino recto ab inflammatione uesicæ compresso. His itaq; si nihil aliud prohibeat uenam citra cunctationem in principio morbi secato, & pauco cibo adseruato, & aquę potu, locos uero oleo in quo anethum, semen lini, aliquãdo etiam ruta & althea incocta sint irrigato. In decoctum item seminis lini & fœni græci insidere facito, odorato aliquo semine, ueluti petroselino, dauco, aniso, simul incocto. Admoneaturq; æger quo in aqua decocti desidens mingat: uesica enim non satis robusta est ad amplectendam & expellendam urinam, igitur ipsum ægrum aut aliquem ex adstantibus scitè ac placidè pectinem premere oportet, neq; id ultra modum ne dolor inde intendatur. Est autem inuentum hoc Philumeni, qui hominem hoc modo à se tractatum urinam eiecisse testatur. Cæterũ primum omnium aluus leni infuso subluatur, & post stercorum eductionem, oleum quo suprà ad irrigationem usus es, in intestinum solatij & leniendi doloris gratia inijciatur. Præstat autem & papaueris calicem simul cum oleo incoquere, & adipem anserinum aut gallinaceum recentem in ipso oleo eliquatum simul infundere. Ego uero, inquit Rufus, uehementioribus existentibus doloribus opium magnitudine erui cum modica myrrha & croco lanæ illitum, in podicem indidi, & statim dolores quieuerunt, confestimq; æger obdormijt. Post clysterem & infusa, infessusq; & irrigationes, etiam cataplasmatis utendum ex cruda ordeacea farina, capitibus papaueris, & hyoscyami folijs, ac modico mandragoræ succo adiectis. Fomenta autem fiant per aquam & oleum in uesicis bubulis semiplenis admota, aut polentã calidam in sacculis aut detritæ uestis panniculis ligato, & pro fotu admoueto. Post cataplasmata, etiam cerata imponantur, ex œsypo, & cera, & sicyonio aut gleucino oleo cũ castorio apparata. Quod si neq; sic malì tumultus cesset, cucurbitam affigemus locis unà cum scarificatione. Cæterũ ubi euidens declinatio apparuerit, ad emplastra & malagmata transeundũ est. Porrò catheteris immissionem ad inflammatã uesicam in uiro quidem nõ probo: etenim quum laboriose immitti queat, dolores exacuit, & inflammationẽ auget. uerum mulieri ipsum adhibere nihil absurdum: breuis enim in ipsis urinæ meatus existit, & rectà situs, ut citra dolorem hoc molimen admittant. Si uero urinæ suppressæ periculum urgeat, necessariò ad catheteris usum confugimus, non quod affectionis molestiam tollat, sed ut urgentem urinæ suppressionem corrigat, & à præcipiti periculo liberet. Post urinæ prolectationem rursus ad eadem mitigatiua auxilia accedendũ, usquequo inflammatio soluatur, aut suppuretur. Solet autem sæpe repente inflammatio solui, erysipelate iuxta cutis superficiem oborto, & permanente, neq; rursus intrò recurrente: imò & lotio multo eiecto, sæpe id eadem iudicatione liberum hominem reliquit, nihilo minus tamen etiã si hęc appareant, ijsdem remedijs insistere oportet, quandoquidem ut plurimũ tensione aliqua facta ac oborta, continuæ exacerbationes fiunt, & mali constitutio diuturna. At uero ubi periculosæ accessiones cessarint, & morbi cõstitutio iam fuerit inueterata, ad unguenta quæ humores ex profundo euocant ac transferunt, metasyncritica Græci appellant, & ad malagmata transeundum est, quæ cutem rubefacere possunt.

De satv-

De sanguinis ex uesica eruptione, & de grumis eiusdem. Cap. XXVII

Est & alius acutus uesicæ morbus: rumpitur autem uena in ipsa, & partim quidem sanguinem foras mittit, partim uero intus condensatur. Sanguine autem condensato, & grumis coactis, æger animo linquitur & pallescit, pulsusq; paruos, obscuros, & densos habet, mœrore angitur, refrigeratur, ac uiribus destituitur. quum uero grumus aliquando in urinarum meatum inciderit, is etiã lotij excretionem supprimit. uerum omnino difficilioris curę censenda est eruptio ex erosione facta. Quare quàm celerrimè uelut etiã in alijs sanguinis eruptionibus auxilium ferre oportet, extremas partes constringendo, & pectinē ex spongijs posca imbutis irrigando. Quod si inflammationē suspectã habes, lanas succidas uino & rosaceo madidas imponito. Cæterum ob prædictũ periculum, compendiariã curam facere conuenit, & nequaquam rem differre: & siquidem nihil prohibeat, uenã secare partita sanguinis detractione, ut eo modo sæpe & paulatim sanguis detractus reuellat: ægri uero in decumbendo sursum uersus collocentur, & coxendicibus ipsorum leuandis & simul refrigerandis spongiæ posca imbutæ subdantur, aut pelles substernantur: summè aũt prosunt urgente malo cucurbitulæ ilijs ac lumbis affixæ. Post irrigationes autem cataplasmatis utendũ sanguinaria, rubo, plantagine, perdicio, mali punici floribus, lentisci & myrti folijs: horum unumquodq; cum polentæ flore pro cataplasmate imponendũ est, & frequenter priusquàm tepescat, altero imposito, auferendũ. Optimè etiã faciunt ex palmis, acacia & hypocisthide ac alumine apparata cataplasmata, & quæ his similia existunt. Summè autē cinis linteoli usti auxiliatur, si palmis ammisceatur, aut alicui ex epithematis infarciatur. Spongia item pice liquida imbuta, usta & epithematis ammixta mirificè sanguinis eruptiones sistit. Cæterum detritæ uestis panniculus ustus, et spongia usta, non solum forinsecus locis apposita, sed & cum plantaginis, aut sanguinariæ, aut herbæ sideritidis succo uesicæ imfusa, maximopere auxiliantur. Oportet autem infusi fistulam aliâs catheteri similem esse, uerũ ex summo utriculum aut uesicam adaptatam habere. Quandoq; & sedi hæc infusa prosunt. Insessus autem conueniunt ex consimili materia constructi: nam & posca & lentisci decoctum, itemq; rubi & similium eis conuenit. Danda autem & in potu pharmaca eductioni sanguinis apta tum simplicia, tum cõposita, ueluti sunt rheon ponticum tenuissimè tritũ, & loti arboris scobes & ramenta, præsertim corticis eiusdem, & glycysides aut pæoniæ grana rubra XII. terra samia, & lemnia, sphragis appellata, hippuris, centaureæ magnę radix, thuris cortex, & similia. Optimum uero & hoc est, quo Archigenes usus est. Ad sanguinem mingentes: Archigenis. Aluminis scissilis drac. I. gummi obolum I. tragacanthæ dra. II. in passo diluito, & in pastillos redigito, & ex eis obol. II. cũ passo præbeto. Ad sanguinis è uesica eruptionē: Asclepiadæ. Balaustij, acaciæ, succi hypocisthidis, cuiusq; dra. IIII. aluminis scissi dra. II. in pastillos cum aqua digerito, & obolos III. cũ uini myrtitæ cyathis III. exhibeto. Porrò quibus sanguis in uesica in grumos cogitur, primũ tentandum est ut pharmacis diffundatur, artemisia igitur in potu præbenda est, & elichrysum, & cyrenaicus succus, aut laser purum, aut conyza præsertim parua, absinthiũ, raphani semē, rubi succus, betę succus, leporis coagulũ, aut hœdi, unumquodq; cum aceto mulso. Ego aũt, inquit Galenus, pharmacum eis præbui bibendum quod lapidē confringit ex aceto mulso: imò ipsum per se acetum mulsum exhibui, & quibusdã ipsorum grumi dissoluti

ſoluti paulatim per lotium prodierunt. Quod ſi hoc modo nihil proficias, ſed urina ſupprimatur, neceſſitatem inducet catheteris adhibendi, per quem ubi urinas eduxerimus, rurſus prædicta in potu exhibemus præſtantia ad grumorum coactorum diſſolutionem, ſi uero neque ſic grumi diſſoluantur, intercapedinem inter anum & pudendum perinæon Græcis dictam infernè diſſecare oportet, quemadmodũ in calculoſa ueſica eſt prædictum, & eductis grumis de cætero uelut ad ſanguinis eruptionẽ ueſicæ opitulabimur. ubi uero ſanguinis eruptio ceſſarit, uelut alia ulcera curato. At uero ſanguinis ex cole eruptiones, epithemata colẽ refrigerantia, & quoddã ex prædictis infuſum ſanãt.

Quę tubercula in ueſica matureſcere oporteat. Cap. XXVIII

Optimum quidem eſt in principio conari quo tubercula diſſoluantur, ut ne in pus permutentur; ſi uero id citò fieri non poſſit, auxiliorum uſu ea matura facere oportet, quæ ſuprà renibus cataplaſmatis modo dixi imponenda, atque amplius adhuc naſturtio cum erui farina & melle, & columbino ſtercore cum caricis impoſito. Fomentis aũt & alijs remedijs utendum quemadmodũ iſthic eſt prædictum. Vt plurimum uero circa ueſicæ collum ſuppurantur, quapropter etiam urinæ ſtillicidium amplius inducunt. ſuppurantur & in uicinis ſedi locis, & magis recrementi egeſtionem impediunt. Suppurantur etiã circa pectinem utrinq;: uerum non difficilè eſt ea coniectare, tum loci dolore, tum grauitate, atq; ipſo adeò tactu: duriora enim & calidiora ſunt corpora quæ ſuppurationem incurrent. Ex tuberculis etiã quædam foras uertuntur ad ſedem, quędam quocunq; contigerit defluxus. Periculoſa igitur & hæc ſunt ac omnino lethalia, periculoſiora autem ſunt quæ intus rumpuntur.

De ueſicæ ulceribus: Rufi. Cap. XXIX

Si ueſica ſit exulcerata, aut propter abſceſſum, aut ob tuberculum quod præceſſit aut ex ruptura, aut ob fluxionis eroſionem, aut ob aliam quamcunq; cauſam: ægros dolor acutus ueſicæ omni quidem tempore comitatur, maximè uero tempore mictionis & excretionis puris, & ſiquidem ſordida fuerint ulcera, feculenta ſimul excernuntur, & mucoſa, & quæ craſſam ſubſidentiã ad modũ farinæ habent: aliquando autem & pelliculæ tenues ad modum foliorum & laminarum cum urina excernuntur. Si uero ſerpendo depaſcant ulcera, ſubcruenta excernuntur & ſanioſa ac fœtentia. Ad hæc accedunt urinæ emittendæ difficultas, & pudendi arrectio ac petulantia, & dolor non ſolum quũ urinæ meatus fuerit affectus, ſed & quum tale quippiam in profundo exiſtit. Cognoſcetur autem num in profundo, ſiue iuxta urinæ meatum ſit affectio, ex eo quod ſi in amplitudine ſua ueſica ſit affecta, dolor circa pubem conſequatur: Si uero iuxta collum ueſicæ ulcera conſiſtant, tempore mictionis tantum & maximè ubi mingere inceperint ac ceſſauerint, dolor ſentitur, atq; id amplius cõtingit ſi urinæ ſint acriores. Omnes quidem igitur aſſiduè decumbunt, & neq; erecti ſtare poſſunt, neque reclinati quieſcunt. ab indeſinente dolore, febribus, uigilijs, & colliquatione perimuntur: alij quidem citius, alij tardius. Dolores enim acuti ſunt & ulcera iniucunda, partim quod urina aſſiduè ea contingat, partim quod urina natura acris exiſtat, neq; quamuis plurima excernatur, uniuerſa ueſica euacuari poſſit: ſed ſemper ex urina quippiam in ipſa relinquitur, quod continuè ulcera contingit: ſemperq; ueſica lotio plena exiſtit. etenim quũ multitudo eius euacuatur ueſica contrahitur, & quod in ea relictum eſt quantumuis modicum, id ipſum omnes eius partes contingit, & quantum rurſus repletur, paulatim ſimul extenditur. Propter hoc ipſum itaq;, & quod neruoſa eſt,

insana-

insanabilia ut plurimum eius ulcera existunt: periculosiora autem sunt quæ ex erosione orta sunt, & modica spes est ea restaurandi. Attamen quum sæpe etiã præter expectationem quædam eueniant, cura est aggredienda, per quam si nihil aliud, certe accessorij dolores minuentur. Primum igitur persuadẽdus est æger ut decumbat, & in lecto quietem toleret, idq; maximè si febres simul adsint: deinde remedia febribus intermittentibus adhibenda. maximum uero hic fuerit lactis potus, neq; scio an post ullum aliud remedium secundo saltem loco id sit habendum: nam & asperitates lenit, & ulcerationes eluit, aliasq; affectionem extergit: reliqua uero diæta frugi sit & cõmoda, ut ne urina acris fiẽs, mordeat ac irritet ulcera. Per pharmaca etiam cõsolari ægrum oportet, quæ supernè pectinem amplectantur, & siquidem cum inflammatione exulceratio consistat, cataplasmata ex lini semine & fœno græco apta erunt, & reliqua quæ inflammationẽ soluere possunt: insessiones item & fomenta ex oleo & per spongias. quin & cerata imponenda ex œsypo, butyro, adipe anserino, & styrace apparata, & ceratum myrteum, quod pro cerusa, samiam terram, aut lemniam, sphragidem appellatam, aut minium sinopicum, aut diphryges habet ammixtum. Quod si loci uiolentius coarctentur, nardinum quidem sit ceratum. maluæ autem radices probè in aqua mulsa coctæ, deinde tritæ, in ceratum infarciantur, aut cerata ex meliloto & fœno græco similiter adhibeantur, aut quod tetrapharmacum, itemq; quod enneapharmacũ inscribitur. laxationem enim mali faciunt, uerum his omnibus aliquid satis amplum de styrace addendum. Porrò si exulceratio pascendo serpat, epithematis subadstringẽtibus utendum est, atq; his quidem calidis, ut ob calorem quidem partes circumdolitantes leniendo iuuent, ob potestatem autem ipsorum nomen uicinos locos apprehendere prohibeant. Sylua horum sæpe iam relata est, utpote in palmis, uuis passis, gallis, malicorio, alumine, acacia, hypocisthide, & similibus sita. ex his singula aut palmis excipiuntur, aut cataplasmatis ex loliacea farina. decoctio autem fit in posca. Vtendum etiam pharmaci per catheterẽ infusione, ita ut in inflammatis & exasperatis lac recens mulctum infundatur, aut rosaceum optimum recens tepefactum. Si uero nihil horum adsit, aqua dulcissima tepida assiduè infundenda, mordacitatis tempore instante: in intestinum quoq; per sedem ptisanæ succus infundendus est, & seminis lini succus, & cucumeris semẽ decorticatum tritum cum lacte, rosaceo oleo ad singula instillato. Cæterũ ubi clysterem adhibere uelis ei qui uesicam habeat affectam, non supinum ipsum decumbere oportet: non enim permittunt uesicæ infusum intrà transire, utpote induratæ & graues factæ, & intestino incumbentes, uerum in genua pronũ reclinare hominem oportet, atq; ita infusum adhibere. In hac enim situs figura uesicæ secedunt & intestinum laxant, quo infusum assumere possit. Frequenter autem & in aquam calidam desideant ægri, & in decoctiones relaxantes: nam hæc mitigant dolores. At uero ubi ulcera iam pascendo proserpant, per catheterem inijcienda sunt quę depastionem sistere possunt. Multa autem eius generis sunt, sed plurimis itemq; nobis familiare est, ex charta siccum pharmacum, quod cum rosaceo infundere oportet. Facit & Musæ pastillus, cum passo cretico tepidus infusus. Quod si uero sordida sint ulcera, pharmaca infundenda sunt, quę repurgandi uim habent: uelut est Epigoni chlora, siue uiridis compositio: item quæ Isis appellatur, multo rosaceo diluta, aut ea quę ex herbis constat, aut huiusmodi quæpiam alia. Si uero acrimonia consequatur & mordacitas, lac recens mulctum cum optimo amylo infundatur, aut pompholyx pluri-

bus aquis elota & exiccata, atque deinde cum lacte diluta, aut collyrium Aſter
inſcriptum, aut quod Cycnariũ appellatur: aut paſtillus ex phyſſalide, aut pan-
chreſtus, à cõmoditate dictus, qui ſomnum inducit. Quum uero repurgata fue-
rint ulcera, adiuuare oportet quo ad cicatricem perducantur, atq; id per inſeſ-
ſus adſtringentes & eiuſdem facultatis epithemata. Emplaſtrum igitur ex ouis
commodè ſuperponitur, & ex hordeo uſto, & ex cadmia, tripla eorum parte
cum cerato myrteo, aut roſaceo contemperata. Si uero magis fluxione affe-
ctio infeſtetur, poſt repurgationem ulcerum, emplaſtro ex ſalicibus, aut iceſij,
aut ex lolio utendum eſt, donec in totum ad cicatricẽ perducantur. Atqui noſ-
ſe operæ precium eſt quod in quibuſdam ob ſolidam cicatricem inductam, ſe-
minis meatus excæcantur, & uis generandi perditur: ita ut appetentiam qui-
dem habeant ad coëundum, nihil autem in totum ſeminis emittant, atque hæc
affectio penitus incurabilis exiſtit. Cæterum ſi ad multum tempus exulceratio
duret, quemadmodũ in pleriſq; fieri conſueuit, tunc ſanè & exacerbationes &
interualla ſiue remiſſiones ægros apprehendunt, quare in exacerbationibus
quidem cataplaſmata, & fomenta & irrigamenta leniendi uim habentia adhi-
beantur. remiſſionis uero tempore ductu ad deſtruendum malum apto uten-
dum eſt. Pecten igitur iuxta membranæ peritonæi appellatæ, locum per ma-
lagmatum ad hanc rem deſtinatorum impoſitionem rubefiat: ſunt autem hu-
ius facultatis, id quod ex lauri baccis conſtat, & epithema uiride appellatum, &
ſimilia, maximè uero quæ ad calculoſos renes ſunt præſcripta, quin & ſina-
piſmo utendum, & diæta uiribus reparandis apta eſt conſtituenda. Quod ſi
non manſueſcant, & diutius durent affectionis diſpoſitiones, cruſtas circa pe-
ctinem & peritonæum membranam infligere oportet, aut per pharmaca, aut
per ferrum, ſinereq; ut per multum tempus ulcera ſe per effluxionem repur-
gent. Neque uero ineptè pharmaca dolorem leuantia in potu exhibueris, ſi
uehementes inſtent dolores. Et ſanè quidam iam papaueris ſuccum erui ma-
gnitudine cum croco & myrrha lacte diſſolutis in podicem indiderunt, aut ce-
rato ex adipe anſerino apparato permixtum & lana exceptum eodem modo
intruſerunt, ſcimuſq; eos non uulgarem commoditatem inde conſequutos.
Aſſumantur etiam quæ per os exhibentur, ſiquidem urgeat urinæ emittendæ
difficultas: ueluti eſt papaueris albi toſti ſemen, quod drachmę pondere tritum
in tres cyathos decocti floris iunci odorati, aut calami indici, aut radicis dulcis
inſpergitur & exhibetur: his fortiora ſunt meon, phu, acorum, daucus. Pluri-
mum autem exulcerationis dolorem mitigat hoc. ſemẽ cucumeris granorum
triginta, nuces pineas duodecim, amygdalas amaras decorticatas quinq;, cro-
ci quantum ad colorandum ſatis eſt, quotidie ieiunus accipiat cum lacte recẽs
mulcto, aut paſſo protropo, aut uino, aut ſapa, quod ſi lenius reddere uelis, pro
nucibus pineis maluæ ſemen pari modo recte conieceris. minore item mole-
ſtia ab ægro procedet urina, ſi tragacanthus prædictis commiſceatur. Probè
autem exulceratiõnẽ iuuant uerbenacæ rectæ folia cum paſſo potata, in duo-
bus cyathis diſſoluta, quo facilè potu accipi poſſint. Ad urinæ difficultatem
quidem & ad ipſam exulceratiõnẽ pariter conueniunt, papaueris albi ſemen,
amylum, myrti baccæ nigræ, ſingulorum drachmæ quatuor, crocei oui aſſati
dimidium: unito & drach. I. ex paſſo dato. Quod ſi multum pus efferatur, feru-
læ uſtæ drach. I. ex paſſo diluto exhibita, ipſum repurgat. Deinde autem ſingu-
lis diebus cucumeris ſemẽ decorticatum, & crocum, obolorum II. pondere, &
nuces pineas pityidas appellatas deſquamatas V. & aniſi obolos III. ſimul tri-
ta cum

ta cum uino mulso ex calida aqua temperato, exhibeto. Cyphi item & cyphoides ad hepatis ulcerationes præscripta, in paucis adeò diebus uesicę ulcera persanare possunt. Ego autē, inquit Archigenes, ad uetera ulcera hoc usus sum, neque opus fuit mihi pharmaco magis uariegato. Trixaginis, chamæpityos, cuiusque drach. XXI. asari drach. VII. piperis albi drach. VII. cinamomi drach. I. quàm tenuissimè terito, & unita simul reponito. Ego, inquit, ex eo cochlearia II. cū passo diluto præbeo. Quū uero morsus cōtingit ulcerosus, amyli cochlearijs duobus, & seminis cucumeris granis XV. adiectis, quod uolui sum assequutus. Suffecerint quidem igitur uolentibus bona methodo remedijs uti, hęc à Rufo & Archigene præscripta pharmaca. Aponā tamē & alia cōsimilia itidem à ueteribus tradita. Sint autem præscripta eorum quæ describentur quod ad usum pertinet exempla. Andromachi, ad ulcera renum & uesicæ. Seminis lini, seminis papaueris albi, seminis cucumeris repurgati, tragacāthi, singulorū drach. II. amyli drach. IIII. cum aqua cōterito, & in pastillos nucis ponticæ magnitudine redigito: ex eisque drach. I. cum passo diluto dato. Asclepiades autem & Eras hoc modo apparant ad assiduos morsus, & sanguinis ex uesica eruptiones. Seminis lini torrefacti, seminis cucumeris repurgati, seminis papaueris albi, tragacanthi, cuiusque drach. VI. passi quantum satis est, apparato, & ponticę nucis magnitudine cum passi diluti cyathis II. prębeto. Ad sanguinis eruptiones, cum aqua dato. Oribasij, ad uesicæ ulcera. Prosunt & his quidē quæ ad renes affectos sunt descripta, propriè autem in potu accepta, portulacę succus cum passo, graminis decoctū, lac, uinum dulce, cupressi coma cum myrrha, erui magnitudine. Ad uesicæ dolores. Seminis lini cochlearium I. ex passo, sesamum, seminis hormini drach. I. oxyschœni semen, loti arboris bacca, seminis papaueris drac. I. cum aqua mulsa, floris cotoneorum decoctum. Eiusdem, ad renum & uesicæ exulcerationem. Nucum pinearū heminā italicam, physsalidas numero X. nuces iuglandes octo, alij X. habent, croci drachmas VIII. seminis rumicis drach. VIII. opij drach. III. seminis cucumeris decorticati drach. III. seminis apij drach. III. mellis cocti quantum satis est. Datur obolorum III. pondere. Aliud, Andromachi, ad uesicam exulceratam & urinæ emittendæ difficultatem. Nuces pineas XXX. amygdalas præmundatas ustas VIII. carnes palmarum XXXV. tragacanthi drachmas quatuor, succi radicis dulcis drach. II. croci obolum I. myrrhæ tantundem. Excipe passo, ac utere ut dictum est. Aliud, ad uesicæ ulcera & inflammationes. Nuces pineas XX. seminis cucumeris grana XX. amyli obolos III. spicę nardi drach. I. seminis apij drach. II. Spica & apiū in sextario aquæ uno coquuntur, deinde ad decoctū prædicta miscentur. dantur cyathi II. ad uehementes morsus calefacti. Aliud. Amyli drac. VIII. baccarū myrti nigrarum maturarū carunculæ drac. VIII. seminis papaueris drach. XVI. passi protropi quātum satis est, apparato, & nucis ponticæ magnitudine ex passo dato. Pastillus ex physsalidibus, ut tradit Eras, ualet ad renum & uesicæ affectiones, etiam si pus aut sanguis, aut corpuscula mucosa, aut fibris similia, aut crassa, per urinam exeant. Facit & ad scabiosas affectiones, & stillicidium urinæ, & ulcerationes ægrè cicatricem recipientes: idem & bibitur & in uesicam inijcitur. Granorū herbæ physsalidis numero XXV. sunt autem halicacabo similia, paulo tamen maiora: amygdalarum thasiarum decorticatarum, croci, nucum pinearum tostarum, seminis rumicis hortensis desquamati, singulorum drach. III. seminis cicutæ, opij, seminis fœniculi cuiusque drac. III. seminis hyoscyami albi, seminis

apij, cuiusque drach. VI. seminis cucumeris satiui desquamati drach. XII. Excipe passo, & dra. I. præbe febre carentibus, cum passi diluti cyathis III. febricitantibus cum aqua. Cæterum si uehementes fuerint dolores etiam ante somnũ præbe. Per catheterem item inijce. Vtere autem ut efficacissimo. Quidã etiam nucis ponticæ tostæ drac. III. addunt. Aliud, ad omnem renum & uesicæ exulcerationem, omnemque emittendi urinã difficultatẽ, & calculi affectionẽ. Portulacam exuccato, succumque resiccato, & in pastillos redigito, drachmamque I. cum aqua calida potandam præbeto. Pastillus ex tragematis siue bellarijs, ad renum & uesicæ exulcerationes. Vuarum passarum albarum mundatarum bessem, nucum pinearum sextantem, seminis cucumeris decorticati, baccarũ myrti exacinatarũ, amygdalarum amararum delibratarũ, aut dulcium, amyli, palmarũ pinguium, seminis apij, singulorum sextantem, seminis papaueris albi drach. IIII. tragacanthi, croci, radicis dulcis, cuiusque drach. IIII. myrrhæ dra. II. Redige in pastillos cum cretico passo. Exhibe drach. I. cum passi cyathis II.

Aliud, experimento constans, Olympij sophistæ, ad exulceratam uesicam.

Rhei pontici dra. IIII. seminis cucumeris decorticati drach. III. seminis hyoscyami drach. II. seminis maluæ drach. V. nucum pinearum tostarum drac. VI. seminis apij dra. I. amygdalas amaras delibratas LXX. cum sapa subige, & ponticæ nucis magnitudine præbe, cum passi diluti cyathis tribus. Asclepiadæ pharmacum accõmodatum, ex cuius usu multos renum affectione apprehensos in totum liberatos scimus. Oportet autem ad multos dies pharmaco hoc uti. Sanat etiam uesicæ affectiones: datur & calculosis, remedio est & colicis. Habet autem hoc modo. Nucum ponticarũ repurgatarum, amygdalarũ amararum mundatarum, seminis cucumeris depurati, seminis caroi, sing. drach. III. seminis papaueris albi, aut si non adsit, cicutæ drach. VI. croci, seminis maluæ, opij, cuiusque drach. VI. seminis hyoscyami albi dra. XII. seminis apij drac. XII. excipe melle cocto & informa pastillos, datoque obolos III. cum aquæ mulsæ cyathis tribus. Aliud, ad exulcerationes renum & uesicæ. Damasonij drachmas duas, palmarum drach. X. nucum pinearum drach. VIII. seminis cucumeris drach. IIII. anisi drach. II. amygdalarũ amararum drachmas II. croci drachmam unam, dato obolos VII. ieiunis cum passo diluto. Quod si damasoniũ non adsit, eryngium conieci. Vtere etiam Xenophili antidoto ad calculosos capite XIII. præscripta, & similibus quæ ad exulceratam uesicam itemque renes ualent, unà cum hoc quod arenulæ minguntur.

Diæta ex libris Archigenis. Cap. XXX

Vitet æger omnem delassationẽ, & longiorẽ ac efferuentem gestationem, maximè uero quæ fit in equo, uigiliasque & omnem uehementem concitationem, & econuerso perpetuum ocium, & balneorum assiduitatem: amplius autem & cruditates, & supra quàm conuenit repletiones, & ne quid crudum in cibo accipiat, & neque quod ægrè concoquitur, aut facilè corrumpitur, aut inflationes parit, sumat: maximè tamen uitet quę facilè acescunt, & quæ crassi humoris sunt, quæ urinã cient, quæ ægrè secernuntur, quæ difficulter infernè excernuntur, & quę amplius uentrem perturbant. item omnia acria & feruentia, & quæ accepta amplius adstringunt, & magis resiccant, & non nutriunt, & quę stomacho inimica sunt, & quęcunque bilem aut pituitã pręcipuè gignere possunt, quare & multus potus, & meracior potus, ac ieiunus potus, omnes incõmodi existunt, & uice uersa longa sitis, & inedia, & eduliorũ uarietates, & superflua condimenta, omne item nidorosum & graueolens & putridũ & crudũ præsertim olus

olus incõmodum. Hęc enim omnia tum renum tum uesicæ ulceribus inimica sunt, atqui siquando appetitui gratificari uelimus, lactucę cauliculos, aut serin, cruda & cocta minore offensione sumere possunt. A placentis uero & alijs pin guibus abstinere oportet, & à plerisq; bellarijs. Vua passa enim non incõmoda est, & nuces pineæ recentes duabus aquis maceratæ, & amygdalæ uirides quidem, maturæ tamen & probè mundatæ, siccæ uero non uetustæ, sed præmace ratæ & decorticatę, licet & pistaciũ sumere, melius quidem uiride, aut si id non adsit, madefactũ, minimè uero uetustũ. Thebaica autem palma caryotus qui os non habet, siue id à natura, siue arte ei cõtigit, acerbior est, & stomachi & renũ & uesicæ debilitati conuenit. Cæterum genera quidem reliquorũ tandem describantur: speciatim autem panis sit recens clibanites decenter apparatus. Ex uolucribus montanæ & tenerã carnem habentes & non antiquæ. Ex pedestribus cõuenientiores sunt hœdorũ extremitates. Ex aquatilibus ad renum & uesicæ ulcera magis congruunt, apua marina minima assiduè comesta, non inepti sunt etiã aselli parui, & qui gobij appellantur: extergunt item ulcera gammarus, locusta, & aliquantulũ etiam squilla, cancer aũt fluuialis uelut remediũ præbeatur, & herinacius recens familiariter permittatur: ex conchis uero & peloridibus parum quiddã uarietatis gratia detur. Pro liquamine aũt intinctus ac uoluptatis gratia acetũ modicum, & quàm minimũ gari albi & boni conceden dum. Parcè autem utendum est pipere & laseris succo, nasturtioq; & sinapi, ab eruca uero in totum abstinendũ, nam & uenerẽ excitat: coitus aũt omnibus renum & uesicę affectionibus infensissimus est, & maximè senibus ac natura imbecillioribus. Omnia porrò quæ in cibo sumunt, mediocris multitudinis sint, etiam si utilia esse ferantur. Aqua pluuia non corrupta omnino melior est: ex alijs uero quæ nullam omnino gustanti qualitatẽ exhibet, exquiratur. A frigidæ potu in totum abstinendũ: frigidum enim ulceribus inimicum. Balinei uero rarus sit usus: quo uero aliquando appetentię gratificemur, & lassitudinem refoueamus, permittatur. Cæterum naturales aquas experiri non inutile fuerit: aluminosas uidelicet, sulphurulentas, & consimiles, quales sunt albulæ, & lactei temperamenti atq; teporis. Frigida etiam lauare ac irritare commodissimum est: supra naturam enim ulcerationes ægrè sanabiles, tum externas tum internas destruit.

De albularum aquarum potu.

Conferent itaq; aquæ albulæ si adsint, & consimiles post matutinam deambulationẽ, trium heminarum mensura prima die potatæ, deinde usq; ad quinq; & sex heminas perueniendum. Ad hoc enim quod intestinum eluunt, aër etiam ipsarum fuliginosus uesicam ad doloris sensum percipiendum hebetat, & humoribus segregatis puriorem ac lucidiorem sanguinis uaporem reddit. quin & ipsæ aquæ ulcera utiliter repurgant, & cum uoluptate infrà subeunt, atq; adeo nihil ægro sanando efficacius deprehendere possis: hora autem calidior ad eas accipiendas apta est. Quod si non adsit huiusmodi aquarum qualitas, adsint autem aliæ nullam gustui qualitatem exhibentes, sed latè se ad gustum diffundentes, hæ ipsæ reliquis meliores sunt censendę, & proximo ab eis loco bituminosæ. Nitrosarum etiam si adsint & salsarum experimentum sumere prodest: maiorẽ enim quàm credi potest sępe ex his succedentẽ uidi effectum. Intercapedine autem & distantia à balneo facta, aridarum rerum comestio primum utilis est, nisi sitis simul adsit: tunc enim aqua calida modica sitis extinguenda est, aut aliquo uino dulciore. Adsit autem & œnanthites & myrtites uinum: nam ea post balnea & exercitia utiliter ad ulcera delabuntur.

De uesicæ fluxione, & his quæ capillorum forma exeunt cum urina. Archigenis. Cap. XXXI

Fit aliquando & fluxio circa uesicam, ut aliquando quidem mucosa, & folijs ac lamis similia, itemq; crassa excernantur, & aut crebro, aut post temporis moram lotia reddantur: aliquando autem aquosa & tenuia. Nouimus autē quosdam etiā pilos per lotium eiecisse, modo inuicem perplexos, modo simplices, & aliquando ualde longos, aliquando breues, atque eos omnes à fluxione productos. Hæc sanè Archigenes. Galenus autem de hoc ita inquit: Capillis similia etiam Hippocrates cum urina prodijsse uidit, & nos sanè uidimus quandoque palmi longitudine, quandoque etiam longiora aut breuiora: ex colore autem & compage persuasus sum, ex crasso & uiscoso humore calefacto & resiccato in uenis eos coactos esse: quare quum primum uidissem, per urinam cientia pharmaca medelam futuram speraui, atque ita ferè omnibus contigit. Cæterum quibus hæc affectio accidit, nulla renalis mali accessione, neq; antea neque postea sunt uexati, postquàm uidelicet per urinam ducentia pharmaca sunt curati. Archigenes autē ad hæc, inquit, fluxiones ex locis remouere oportet, uniuersiq; corporis habitū, maximè uero circa renes & uesicam locos uendicare atque corroborare.

De priapismo & satyriasi: Galeni. Cap. XXXII

Priapismus, tentigo est membri pudendi, & auctio in longum & spissum citra rei uenereę appetentiā, ex caliditate quadam acquisititia cum inflammatione quadam & dolore locorum cōsistens. Appellationē autem accepit priapismus à Priapo uidelicet Satyro: tale enim à natura habentem pudendū homines fingunt & pingunt. Fit autem affectio aut ob dilatata uenarum ac arteriarum in pudendo ora, aut flatu uaporoso iuxta antrosum neruum, ipsum inquam pudendum, oborto. Mihi autem, inquit Galenus, propter utrumque fieri uidetur, sæpius tamen ad dilatata uenarum ora consequi. Aliquando autem propter abstinentiam à rebus uenereis: quidam hac affectione apprehenduntur, atque hoc ipsum eis qui multo semine abundant, simulq; præter consuetudinem se abstinent, euenit, quum non per frequens & multum exercitium sanguinis abundantiam discusserint, maximè uero hoc illis contingit qui rebus quidem uenereis opus habent, in imaginationem autem ipsarum perueniunt per uisiones quæ ipsos in rerum unerearum recordationem impellere possunt. Cæterum dolores eis contingunt, quales tetanici habent, & hi qui reliquis membris distenduntur: inflatum enim & distentum pudendum conuulsionis modo afficitur, & ex præcipiti hoc modo affecti pereunt, nisi confestim eis auxilium feratur. quum uero moriuntur uentre inflantur, & frigidum exudant, id quod & eis euenit qui alijs conuulsionis modis perimuntur. Propter dolores igitur & inflammationes uenam secare statim à principio conuenit ab affectione prehensos, & in inedia adseruare usque ad dies tres, irrigareq; pectinem & coxendices unà cum pudendo ex lanis succidis uino & oleo imbutis: siti item premere, & aluum obturatam euacuare non acri nimium clysteri, ne inflammationes exacerbentur. Cibum autem exhibere frumentaceū paucum atque omnino nihil inflantē, & in aquæ potu continere. Quod si diutius duret affectio etiam cucurbitæ cum scarificatione affigendæ sunt: & si amplius sanguinis multitudo adiacere uideatur, hirudines adhibendę in ipsum locum: cataplasmata uero imponenda sunt ex cruda ordeacea farina. Optimum etiam fuerit aluum submollire per betæ & maluæ decoctum pauco mercurialis succo admi-

admixto. Concharũ item decoctum in potu exhibendũ: ab efficacioribus autem purgantibus pharmacis in totum abstinendũ. Cauenda etiam quæ urinæ ciendę facultatem habent. Vtendum autem cibis frumentacei generis qui leniter attenuare ualent, citra manifestam calefactionẽ. Lumbis uero quæ euidenter refrigerant imponenda, uelut est solanum, portulaca, hyoscyamus, & semperuiuum. Necessariò etiam coles & intercapedo inter anum & pudendũ ex aliquo leniter refrigerante illinitur, uelut est argenti spuma, cimolia, & cerusa, si aceto, aut posca, aut aqua sint diluta. Optimè autem facit in ipsis ceratum ex rosaceo optimo apparatum, & frigida aqua sæpe elutum, si tum pudendis, tum lumbis imponatur. Porrò in latus decumbere ipsos ex re est, & substernere ea quæ ad seminis profluuium dicentur: in potu amplius præbere quæ ad illos describentur. A spectaculis uero & narrationibus, ac cõmemoratione eorum quæ ad uenerem excitare queant, penitus sunt arcendi.

De seminis profluuio: Galeni. Cap. XXXIII.

Profluuium seminis excretio est eius præter uoluntatem, citra pudendi tentiginem. Nomen autem habet ex eo quod inuitis profluit semẽ. Fit autem affectio ipsa ob retentiuæ in uasis seminarijs facultatis imbecillitatem. Quemadmodum enim in his qui secundum naturam integris uiribus præstant, ea quæ in nutrimentum cedunt retinentur, & excrementa excernuntur: sic in his qui præter naturam habent, recrementa aliquando ob expulsiuæ facultatis infirmitatem retinentur, & ob retentiuæ debilitatem excernuntur, aut etiam ob aliquam aliam affectionẽ, quæ seminariorum uasorum partes eodem modo quo expulsiua secundum naturã facultas mouet: ueluti in comitialibus, & alijs uiolentioribus conuulsionibus contingit, aliquando etiã in his qui ex conuulsione moriuntur, ut uidelicet semen eis excernatur. Profluuiũ igitur seminis uasorum seminariorum affectio est, non pudendi, quæ dolorem quidem non ita ualde inferre solet, molestiam autem nõ uulgarem & pollutionem exhibet ob assiduum & inuitis cõtingentem seminis fluxum. Oboritur autem aliquando etiam ex seminariorum uasorum fluxione: quandoq; etiam satyriasi pręcedente profluuium seminis succedit, contingit autem affectio maximè pubertatem transgressis citra decimum quartum annum, imò alijs item ætatibus. Est autem semen quod profluit aquosum, tenue, citra appetentiam coëundi, & ut plurimum quidẽ citra sensum, quandoq; uero cum uoluptate quadam promanans. Corrumpitur affectis sensim uniuersum corpus ac gracilescit præsertim circa lumbos. Consequitur & debilitas multa non ob multitudinem seminis profluentis, sed ob locorum proprietatem. Non solum autem uiris, sed & mulierculis hoc accidit, & in fœminis sanè ægrè tollitur. Cæterum cura communis est cum ea quæ in omni fluxione adhibetur. Primum igitur in quiete, & pauco cibo, ac aquæ potu affectos adseruare oportet: deinde etiam lumbos & pubem contegere lanis uino & rosaceo, aut œnanthino, aut melino madefactis, neque uero ineptæ sunt spongiæ posca imbutæ. Sequentibus uero diebus cataplasmatis ex palmis, malis, acacia, hypocisthide, œnanthe, rhoẽ rubro, & similibus, insessibus item adstringentibus utendum est, ex lentisci, rubi, myrti, & similium in uino austero siue mero siue diluto decocto. Cibis autem utendum qui ægrè corrumpuntur, & difficulter permutantur, & resiccandi uim habent. Dandum etiã cum potu ac cibis uiticis ac cannabis semen præsertim tostum, rutæ item semen ac folia, lactucæ semen, & cauliculi, ac nymphææ radix. In

potu uero quotidie pro communi aqua, aqua in qua ferrum sæpe extinctum est præbeatur. Quidam uero corticem radicis halicacabi ex aqua eis bibendum præbuerunt, neque ineptum fuerit huius aliquando periculum facere. Antidotus etiam hæc magnæ celebritatis, tum ad hoc modo semen profundentes, tum ad assidua in somnis profluuia, cōmodè exhibetur. Seminis salicis drach. VII. calaminthæ drach. VI. seminis uiticis albæ drach. V. rutæ drach. IIII. seminis cicutæ drach. II. cum aqua in pastillos digerito, & ex eis ad ponticæ nucis magnitudinem cum poscæ cyathis tribus præbeto. Omnem uero acrium rerum esum, & multi uini potum, & olerum exhibitionem uitare oportet: diætam uero uniuersam resiccatoriam & adstringentem constituere. Post prima autem mox tempora ad unctiones & exercitatricem diætam transeundum, per quam totum corpus & præsertim affecta ad sanitatem perducantur, & plurimo quidem tempore circa unctiones immorandum: paucies uero lauandū, si aut lassitudini aut cruditati mederi uelimus. Bonum fuerit etiam, si nihil prohibuerit, ad frigidæ lauationem defugere, quæ omnem morbum ex fluxione obortum depellere consueuit, maxime si medicamentaria qualitate aqua prædita sit, uelut sunt in albulis aquæ, quæ etiam in potu acceptæ eis summè prosunt. sunt autem sapore subsalsō, & tactu lactei teporis. Conuenit item per interualla quædam, illitionibus & epithematis & malagmatis uti, quæ rubefacere & emollire possint, atq; ea quæ in profundo hærent ad superficiem transferre. Decubitus porrò frequenter in latus fiat, calaminthæ folijs, & rutæ ac uiticis substratis. Epithema autem in eis usu uenit hocce: Capillum ueneris multum, contundito & terito cum aceto, aut apij succo, aut seridis, aut psyllij, eoq; cochlearum carnes coctas excipito, et simul in linteolum infarta coxendicibus imponito. Vtendum uero & præscripto ad priapismum cerato, & his quæ paulo mox ad seminis in somno profluuia dicentur. Omnem autem de rebus uenereis cogitationem excludere oportet.

De seminis in somnis profluuio, Philagrij. Cap. XXXIIII

Semen in somnis profundere dicuntur, quicunq; dum dormiunt naturæ genitale semen emittunt: quod ipsum eis ut plurimū ob uitiati humoris materiā, aut materiæ multitudinē, aut ob partium seminalium robur contingit. Iam uero quidam & ob animi mœstitiam, aut inediam, per somnos præter consuetudinem semen excreuerunt: atq; id materiæ acrimonia irritati, non ob partiū seminaliū robur pertulerūt. Huiusmodi sanè qui uidelicet animo mœsti fuerunt, aut inediā diutius pertulerunt, in totum ferè nulla imaginatione præcedente, citra sensum etiam, in somnis profluit semen. Reliquis autem non solum cum pudendi intensione, sed etiam cum quadā proposita imaginatione, quæ in somnis occurrit, inordinatè semen profunditur. Cæterum pessimus corporis habitus hic est, quum semen multum & calidum aliqui generant, quod eos ad excretionem urget, atq; postquā per coitum eiecerint, exolutionē oris uentris patiuntur, & toto corpore exoluuntur, debilesq; fiunt & sicci, & tenues, & pallidi, oculos etiā cauos habent hoc modo affecti. Quod si à coitu uenereo abstineant propterea quod ita afficiantur, capite discruciantur itemq; stomacho, & æstu fastidioq; anguntur, nihilq; magnopere ex continentia iuuantur: contingit enim eis per somnum semen profundentibus cōsimilia perpeti offendicula qualia coëundo perpessi fuissent. Quidam uero ipsorū mordax, & calidum semen percipiunt in excernendo, ueluti ipsi confitentur. His igitur, inquit Galenus, consulere oportet, quo à cibis semen gignentibus abstineant: accipiant autem

tem non solum cibos, sed & pharmaca quæ semen extinguant: ueluti est uiticis semen tostum & perfrictum: folia item & flores uenerem cohibere creduntur, non comesta tantum, sed & in potu sumpta & substrata. Lentium uero decoctum etiam membri tentiginem remittere ac sedare aiunt. Portulaca comesta, & lactucę semen potatum, & nymphææ radix & semen in cibo accepta, semen refrigerando extinguunt: Ruta uero comesta calore suo semen coagulat & corrumpit. Calaminthem autem assiduè edentes generãdi potentia priuari dicuntur, id quod similiter & uiolæ albæ semen, & hederæ cacumina nigra tria faciunt. Cæterum aqua fabrorum ferrariorũ in qua ferrum sæpe extinctum est, assiduè potata, citra molestiam imminuit semen. Horum autem omnium sylua uniuersa in secundo huius tractationis præscripta est Sermone. Compositis porrò ad ipsos utor, tum his quæ ad seminis profluuiũ sunt præscripta, tum hoc ipso. Ammij grana VI. fœniculi tantundem, foliorum rutæ parum quiddam cum caricis pinguibus tribus, per mensem semel ędito, aut quotiescunq; uelis. Atqui assiduum eorum quæ uehementer refrigerant usum, tum in his quæ per os exhibentur, tum in eis quæ forinsecus apponunt, uitare oportet: ueluti sunt ea quæ ex papauere & mandragora apparantur unguenta. Illitiones autem à balneo adhibeantur ex mediocriter refrigerantibus. Sunt autem hæc: oleum ex crudis oliuis expressum quod omphacinum appellatur: rosaceum maximè quod ex omphacino est apparatum, & melinum. Componenda autem sunt aliquando unguenta compage crassiora, ne uidelicet facilè defluant. Compositio uero ipsorum est ex cera, & succo aliquo adstringente aut refrigerante commissis, hoc modo. Ceræ partem unam cum quadruplici oleo liquefacito, deinde in mortario cum manibus sufficienter emollito, & paulatim ex succo refrigerante quantum expedit instillato, unito, ac utitor. Succi uero ad hanc rem apti sunt, succus semperuiui, solani, umbilici ueneris, psyllij & sanguinariæ, tribuli, perdicij, nymphææ & portulacæ: uerum hæc succum non emittit, nisi ad eam contusam in pila, aliquis alius tenuis succus affundatur, uuæ præsertim immaturæ, & rosarum, qui sanè in æstate facilè parabiles sunt. Alij uero multi etiam alijs temporibus haberi possunt, ueluti lactucæ, seridis, stratiotæq; & lentium quæ in aquis nascuntur: semen lini etiam in aqua coctum, succum moderatè refrigerantem reddit: rhamni item foliorum succus, & quæ his similes existunt. Optimum etiam censetur laminam plumbeam lumbis supponere, tum eorum qui in somno, tum qui aliâs semen profundunt: multum enim refrigerare consueuit. In his uero qui plumbi duritiem ferre non possunt, consulere oportet, ut ex prædictis herbis quædam arefactæ substernantur, quibus etiam uiticis folia & modica ruta ac calaminthe commisceantur, maximè uero ipsæ rosæ. Prosunt enim hæc citra renum læsionem. Vehementes namq; refrigerationes eorum quæ lumbis subduntur, renes iniuria afficiunt. Ipsum etiam stratum pelliceum sit & non ualde molle. Decubitus porrò ut plurimum in latus fiat, uitata forma decubitus supina, ne lumborum arteriæ inde supercalfiant. Atq; hęc quidem cõmunis est omnium quibus semen in somnis profluit cura. Cæterum eos qui prædictum uitiosum corporis habitum & constitutionẽ habent, de illis dico, quibus ex coitus usu stomachus iniuria afficitur: illos, inquã, obseruare oportet quando maximè seminis multitudo, quæ excretionem expetat, congregata appareat: & tunc sanè in die quadam moderato ac boni succi cibo usi, à cœna quũ ad somnum uertuntur, coitu utantur: sequenti uero die quũ sufficienter dormierint, & à somno surrexerint, linteolo corpus perfricent,

donec

donec cutis quendam attrahat ruborem: deindeq; olei confricatione, & intritu moderatè utantur, & aliquantulo temporis spacio interiecto, panem bene fermentatum, clibanitem, purum, modicum ex uino diluto accipiant, atq; hoc modo ad consueta munia obeunda perueniant. Eo uero tempore quod inter olei intritum & panis exhibitionẽ intercedit, si locus adsit in uicinia aptus, in eo paulisper deambulet: si uero hyemis tempus instet, melius fuerit tamdiu intus deambulare. Abstineant autem à spectaculis & lectionibus quæ uenereæ rei usum in memoriã reuocare possunt. Et quotidie sanè hoc modo affecti exerceantur his exercitiorum generibus, quæ per supernas partes fiunt. At uero corroborationẽ stomachi ex esu panis cõmunem designamus in omni homine, cui bilis efferuescit, & qui stomachũ exolutum habet. Quare & hi circa horam tertiam diei modicum panem ex uino cum calida aqua diluto madefactũ accipiant, atq; ita ad consuetas operas prodeant.

De his qui re uenerea uti non possunt. Cap. XXXV

Qui re uenerea uti cupiunt, ignaua autem & impotentia membra habent, infernas corporis partes exerceant, inguinaq; & femora his confricent, pipere uidelicet, nitro, & euphorbio cum oleo, unguentisq; ex huiusmodi rerũ ammixtione apparatis: exempla autem cõponendi paulo pòst dicemus. Dormiat in mollibus lectis, legantq; quæ ad coitũ cohortantur, lectionibus item ac spectaculis eiusmodi assideant. Cæterum edulia & pharmaca ipsis cõueniunt calefacientia & inflantia, ueluti sunt, cicer, fabæ, halica, porri, bulbi, pastinacę radix & semen moderatè, nuces pineæ, ari radix cocta, colocasij radix cocta, itemq; dracunculi, urticæ semen, rapi semen, erucæ tum folia tum semen, maximè agrestis, costus & piper cum uino mulso, satyrium, sesamum, horminum, amygdalæ moderatè, anisum, polypodes & concharum genera omnia: perdicis item oua ad coitum excitant, & testiculus galli. Seminis uero multitudinem augent omnia bono succo prædita: testes uulpis sicci triti cochlearij mensura potati innocuam & minimè uanam membri tentiginem faciunt: partes etiam renes scinci amplectentes ad tentiginem pudendorum excitandam bibuntur. Orchis, herba est quæ testiculi appellationẽ habet, eius maior bulbus cum lacte potatus tentiginẽ ciet: minor uero cum aqua potatus, tentiginem remittit. Compositum tentiginem ciens, & faciens ad lãguorem membrorũ, ac resolutionem. Sinapis, radicis panacis, seminis erucæ cuiusq; dra. VIII. seminis cardamomi drac. IIII. piperis grana XX. redigito in pastillos cum erucæ succo, & dato drach. I. ieiunis cum uino ueteri adstringente. Aliud. Seminis hederæ nigræ, floris chamæmeli, seminis oxyschœni, cuiusq; drachm. IIII. seminis erucæ, piperis albi, sinapis, cuiusq; drach. I. pyretri drachm. IIII. excipe melle, & ad strigmentorum spissitudinem redige, præbe à balneo nucis ponticæ magnitudine. Aliud. Pudendum cerui aridum urito, & drachmam unam cum uino meraciore præbe. Experimento constat. Aliud, quo & ego utor. Seminis hormini, sesami, piperis, seminis erucæ, sinapis, nucum pinearum, caudę scinci, satyrij, floris iunci odorati, styracis, seminis porri, uuæ passæ, singulorum æquales partes, mellis quantum satis est: præbe drachm. I.

Aliud, quo etiam ipse utor. Salis communis torrefacti sesquisextariũ Italicum, hoc est, uncias XXXVI. seminis hormini scrupulos duodecim, spicæ nardi unciam unam, salis scinci unciam I. caudæ scinci drachmas quatuor, ammij scrupulos duodecim, satyrij sextãtem, piperis unciam unam, seminis cardamomi unciam unam, seminis fœniculi unciam unam, myrrhæ unciam I. seminis eru-

erucæ drachmas sex, ſeminis uerbenacæ ſupinæ aridi drachmas tres, ſeminis ſanguinariæ ſicci drach. II. nucum pinearum unciam unam, physſalidum drachmas IIII. ſeminis hyperici drach. IIII. contundito, cribrato, & ad ueſperam cochlearium quomodocunq; uelis exhibeto. Aliud uehementer efficax.

Myrrhæ, piperis, ſpicæ nardi, tragacanthi, cuiuſque drachmam I. thuris ſeſquidrachmam, croci drachmam I. ſtyracis, galbani, dauci, ſeminis hormini, cuiuſque drach. II. canchryos, ſeminis fœniculi, ſeminis lini, ſeminis urticæ, ſeſelis, cumini Aethiopici, aniſi, ſeminis erucæ, cuiuſque drachmas VI. erui albi toſti drach. VI. ſeminis apij drachmas III. ſeſami non loti drac. X. amygdalas amaras delibratas quindecim, amygdalas dulces triginta, nuces pineas centum, bulbos crudos magnos ſex, mellis quantum ſufficit, ut ad cerati craſſitiem redigatur. præbe drachmam I. ante cœnam, cum uino mulſo maximè, aut uino auſtero. Facit ad tentiginem, & ſuperabundantem rei uenereæ uſum ciendum, in ſenibus præſertim & debilitatis. Facit & ad liberorum, procreationẽ.

Vnguentum efficaciſſimum. Olei uetuſtiſſimi libram I. erucas in tithymallis repertas nonaginta ſex: erucas in æſtate dum in uigore eſt herba accipe, & in oleum coniectas ad ſolem per dies ſeptem expone, & poſtea oleo utere: ani & pudendi intercapedine, itemq; lumbis ex eo cõfricatis. Idem etiã pinus erucæ faciunt, & tentiginem uehementer cient. Oribaſij ſatyrica. Zingiberis, radicis ſatyrij ſuperioris, cuiuſq; dra. VIII. caudę ſcinci, mei, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, cuiuſque drach. IIII. ſeminis erucæ drac. III. cinamomi drach. III. hormini, piperis, ſeminis urticæ, cuiuſq; drach. II. floris iunci odorati drac. I. ſpicę nardi drach. I. ſanguinis hircini ſicci cochleariũ plenum, datur drachma I. cum uino, imbecillioribus uero cum lacte. Oribaſij, ad pudendi langorem ac reſolutionem, præſertim ſenum. Seminis erucæ drachm. II. cumini unc. I. portulacæ un. I. excipe melle, & mane ac ueſperi cochleariũ prębe. Porrò ad coitum concitat paſſer troglodytes appellatus, in cibo acceptus. Verum his, qui frequentius & ſuprà quàm conuenit inde coëunt, urinã capræ bibendam præbe. Oribaſij, tentiginem ciens. Piperis, petroſelini, nucum pinearum, ſcobis pudendi ceruini aridi, terebinthinę, æquales omnium partes melle excipe, & cum uino bibendas præbe. Aliud, Oribaſij. Stellionem uſtum quàm tenuiſſimè conterito, deinde oleum affundito, atq; ex eo magnũ dextri pedis digitum inungito, & coito: ubi uero à coitu ceſſare uelis digitum ipſum abluito. Aliud eiuſdem. Leporis coagulũ, aut leonis adipem pudendo illinito: deinde tria piperis genera cum tragacanthi ſucco teſticulis intercapedini inter anum & pudendũ, ac lumbis oblinito. Ex Rufi libris unguentum efficax tentiginem ciens. Myrrhæ drachmam unam, ſulphuris uiui drachmam unam, cnici interioris drachmã unam, pyretri obolos duos, melanthij drach. II. piperis grana XXX. grana cnidia depurata uiginti, contundito, & cum drachma una ſucci ſcillæ terito, ceræq; unciã unã, cum olei cicini beſſe colliquato: mellis item quadrantẽ adijcito. Vtitor. Poſt coitum uero cum linteolo loci diligenter extergantur. quidam uero hoc unguento ſedem illinunt.

Porrò Rufus etiam hæc addit. Facilè eſt, inquit, & hic remedium reperire, his qui uenere uti non poſſunt. Adoleſcens enim quiſpiam nos acceſſit, & ſe uehementer coitum appetere confeſſus eſt, uerum ubi commiſceretur ſemen emittere non poſſe, ſed flatus plurimos ſibi per ſedem erumpere. In hoc itaq; coniecturam feci, uaſorum ſeminariorum ſiccitatem adeſſe: quod ipſum etiam adepta ſanitas demonſtrauit. nam poſtquàm humida & boni ſucci diæta eſt

ta esset usus, semen emisit. Alius item adolescens domesticus minister, confessus est se, quando cum muliere rem haberet, semen effundere non posse: quum uero dormiret, plurimum ei semen prodire. Visum itaque mihi est, uasa eius seminaria propter multam unà cum frigiditate humiditatem, calfieri non posse: propterea quod caliditas in coëundo ad corporis superficiem diffunderetur. In somnis uero amplius calefieret, propterea quod somni interna calefaciunt, & refrigerant exteriora. Quare hunc ipsum infernas partes exercere iussi, atque id maximè per equitationem. Castorium etiam bibendum praebui, & diaetam omnem calidam & siccam constitui.

VNDECIMI SERMONIS FINIS.

INDEX CAPITVM DVODECIMI AETIJ Sermonis.

Cura

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, siue Quaternionis Tertij sermo quartus, & ex ordine Duodecimus.

De ischiadicis siue coxendicum dolore, deq; podagra et articulari morbo, quem Græci arthritidem appellant.

DE ISCHIADIS SIVE COXENDICVM DOLORE. CAP. I

Rchigenis. Ischiadici, hoc est ex coxendicum dolore affecti, propriè dicuntur quibus dolor circa iuncturam quandam uertebrarum innititur. Antecedit autem & quasi auspicatur hoc malum aliquando quidem uicinorum musculorum dolor, & maxime lumborum: aliquãdo uero ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam uero quãdoq; etiam cõtingit ut uertebri dolore ferè sublato, circa poplitem solum afflictio hæreat: alijs autem iuxta talum: quibusdam uero totum crus æqualiter dolore affligitur. multis item circa inguina dolor figitur, & tum sanè uesica ipsa molestiam transsumens, urinæ difficultatem inducit: & tunc maxime totum crus à coxendicibus usq; ad calcaneum dolorem perfert, & non solum si ipsum crus moueatur conuulsiones infert, uerum si etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Generant autem hanc affectionem assiduæ cruditates, et immodicus rei uenereæ usus: aliquando etiam deambulationes concitatiores, & hæmorrhoides suppressæ, & uomendi consuetudo intermissa, & purgationes menstruæ, aut etiam aliæ familiares excretiones impeditæ, & exercitiorum contemptus. Cõmunis quidem igitur ischiadicis, podagræ, et articulari morbo existit ualida alicuius humoris ubertas, quę affectum articulorum nexum occupat: quo impleto exporrecta neruosa corpuscula tensione affliguntur, atq; ex his oboritur dolor. Cæterum ad affligentis humoris cognitionem conferet diæta quę præcessit, & anni tempus, & aëris nos ambientis status, ætasq; et habitus, itemq; color corporis: amplius autem & doloris specimen, siue feruens & pungens, siue stupidum. Initium igitur curationis fiat ab affligẽtis humoris euacuatione, & siquidem humoribus ex æquo redundarit corpus, præ omnibus uenæ sectio adsumatur: deinde etiam purgatio: postea uero ea quæ dicentur pharmaca oportune et ordinate adhibeantur: ita ut in manibus quidem et pedibus pharmacis fluxum repellentibus utamur,

circa coxēdicum uero iuncturā id facere uitemus, quum enim hic cōnexus in
alto situs sit, sanguis ex uicinis et ambiētibus uenis ac musculis ad ipsum impel-
litur: quare lenitiuis in principio opus est pharmacis ad coxendicū dolorē, atq;
ea neq; omnino refrigerent, neq; fortiter calfaciant. Etenim quæ refrigerant,
ad connexum materias impellunt: quæ uero uehementer calefaciūt, aliam am
plius materiam ex adiacentibus partibus adtrahunt. A multitudine itaq; san-
guinis coxendicum dolorem obortum uenæ sectio curat, si primum cubiti ue-
nam secemus: deinde etiam eam quæ iuxta talos est, aut poplitem. In princi-
pio enim omnium inflammationum diuulsoriam uenę sectionem facere opor
tet, ueluti si pes sit inflammatus, ex uena è directo loci affecti sita sanguinē ex-
trahemus. In affectionibus uero iam inueteratis, maxime quidem ex ipsis lo-
cis affectis extrahemus: aut si id fieri non possit, ex uicinis. Post sanguinis uero
è cubito detractionem, à talo repetita sectione auferre oportet, secanda est aūt
interna uena iuxta talos sita: uiriliter enim imbecillis auxiliatur. Et scio, inquit
Galenus, coxendicum dolores in una die curatos per hanc ex cruribus euacua
tionem, maxime si non à frigiditate sint oborti, sed ex uasorum sanguinis circa
coxendicem repletione. In omni equidem coxendicum affectione, præcipue
tamen ea quæ humoribus ex ęquo redundantibus oboritur, si quis prius quàm
corpus euacuet, acribus pharmacis ad affectam particulā utatur, ægerrimè sa-
nabilem affectionem reddit, utpote multitudine ibidē insolubiliter cōdensata:
supra reliqua enim inspissatur & uiscosa redditur, & ob acrium pharmacorum
caliditatē & siccitatem nō dissimile quippiam assationi perpetitur. Ab euacua
tione igitur totius corporis, ut quæ maxima facultate ad huius affectionis curā
præstet, curandi initiū faciemus: & non solum à cruribus, sed & à cubito primū
sanguinem extrahemus. Sunt & uomitus ischiadicis cōmodi, atq; adhuc am-
plius quàm per uentrem euacuationes, nimirum retrahentes humores infrà re
pentes. Eos igitur in principio affectionis facere à cibo expedit. Inueterato ue-
ro malo etiam à pharmacorū uomitum cientiū acceptione, ita ut à mediocribus
incipiamus. Porrò quibus iam indissolubilis humorum coactio in ipso articu-
lo à medicis per immodicum acrium pharmacorum usum facta est, his cucur-
bita quàm maxima cum scarificatione locis affixa auxiliatur, & purgatio per
infusa efficaciora. Qui igitur iam dicta præ oculis habuerint, etiā præscriptis à
ueteribus medicis pharmacis iuxta methodū poterint uti. Itaq; post uenæ in cu
bito sectionē, & à talo item sanguinis detractionē, aut per purgatiuū euacua-
tionem, ubi uidelicet aluus leniori clysteri iniecto excreuerit obturata, irrigare
locos oportet, primum quidem ex oleo rutaceo, postea uero etiam efficacior ir-
rigatio adhibenda quæ sensim calfactet, & materias ex alto ad superficiem at-
trahere possit, qualis est quæ ex cyprino, aceto, nitro, & canchry constat: ita ut
octo quidem cyathi olei cyprini, quatuor uero acris aceti, duo aūt nitri, et unus
canchryos coniĳciantur, & donec ter aut quater efferueant coquātur: post ue-
ro expressus & in lanis succidis exceptus succus super affectos locos impona-
tur, uerum quotidie renouare hanc irrigationem oportet, et tribus uicibus hoc
fotu admoto profectus animaduersionem habeto. Multos enim, inquit Archi
genes, uidi qui nullo alio præsidio opus habuerunt, ego uero, inquit, post præ-
dicta etiam simpliciorem clysterē infundo, & sequenti die acriorem, atq; haud
scio an ullus tam degener coxendicum dolor reperiatur, qui huic præsidio nō
cedat: aut si aliquando ad primam adhibitionem nō cessit, post alterū eius usum
penitus excisus est. Apparatur autem acrior clyster hoc modo. Mellis sesquicya
thum

thum, olei tantūdem, aquæ cyathos II. nitri drach. VIII. terebinthinæ drac. IIII. hæc unita & calefacta infundito, & podici fomentum apponito, quo diutius infusum contineatur, nam sic magis operatur, ut plurimum uero mucosam humiditatem extrahere consueuit, aliquando autem & sanguinem, quando etiam maior commoditas resultat. Quod si adhuc affectio ipsa persistat, paucis diebus interpositis, non tamen ut prioris præsidij utilitatē demoliamur, rursus clysteri utemur pro simplici aqua, cētaureę decocto ad prædicta affuso, quo robustius pharmacum reddatur. Supra opinionem aūt ipsis commodat cucumeris syluestris radix in tenues partes concisa, deinde paululum cocta, atq; decocto eius cum solo melle infuso, citra omnem mordacitatem euacuat affligentem humorē. Optime etiam facit lupinorum amarorū decoctum cum pari oleo infusum. Sæpe enim, inquit Archigenes, hæc prædicta cura ad omnes ischiadicos mihi suffecit. Quod si tamen affectio adhuc remoretur, cucurbita quàm maxima cum plurima flamma locis affigatur, uulnusculis etiam altioribus per scarificationem impactis. Cæterum & reliquam curam referre operæ pretium existimo, ut nota sit si quando usus eius necessario expetatur. In omni enim tēpore plurima curationis principia constituenda, hoc enim modo facilius affectio destruetur, si assiduę præsidiorum permutationes fiant. Itaq; ubi rursus mederi cœperis, uomitib. uteris siue à cœna, siue à raphaniacceptione cōcitatis: deinde loci affecti & totū corpus in balneo per nitrū extergatur, post balneum aūt loci ex unguento per adarcem & euphorbium composito illinantur. Deinde rursus aliud medendi initium à purgatione facies. Solitus autem fui, inquit, purgatiuum ad ischiadicos assumere huiusmodi. Colocynthidas quotquot uelis accipito, & derasa ac proiecta medulla ipsas oleo optimo expleto, & totam noctē sinito, deinde oleo per se effuso, cum uacuo colocynthidis calice aquam una et dimidia olei mensura commensurato, ac in ollam fundito, atque cum ea ipsa communi aqua colocynthidas ipsas donec flaccescant coquito: & expressas ipsas quidem abijcito, liquorē autem excolato, & affuso ad ipsum oleo feruefacito, ac panis siliginei contusi & cribrati quantū satis erit inspergito, manibusq; satis diu emollito, ac pilulas ad nucis ponticæ magnitudinem formato, ex eisq; XXIIII. pilulas à balneo exhibeto. Si uero fortius reddere pharmacum uelis, ad hāc dosim ueratri nigri corticis tenuissime triti obolos tres, & scāmonię scrupulum unum adijcito. Possum autem idem de hoc præsidio quod suprà de clysteri dixi referre, quod uidelicet solum aliquando sufficit etiā eam quæ per multum tempus indurata est coxendicum affectionem extirpare, licet itaq; eo sæpe uti, multitudine tamen eius imminuta, & sanè moderatam eius multitudinem obseruauimus numerum XVIII. pilularum. Eis uero qui pilulas deuorare non possunt, colocynthidis cremorem exhibeto hoc modo. Colocynthidem quàm maximam perforato, & eiecto semine, relicto autem eo quod instar tomenti inest in totum, colocynthidem ex uino dulci ueteri expleto, et per totam noctem sinito, & cum desecto ex ea operculo cooperito. Mane uero excolatum per panniculum uinum, & tepefactum bibendum præbeto. Si uero parua fuerit colocynthis, duas pro una uino expleto & exhibeto. Quod si efficaciorē reddere uelis hunc cremorem, ueratri nigri obolos tres adijcito, & scammonię sesquiobolum. Cæterum per interualla quædam prædicto clysteri ex cucumetis uidelicet syluestris radice apparato, etiam ad ipsos utaris.

De herba iberide, quæ & cardamine appellatur, eiusq; sinapismo. Cap. II

Quod si uestigium quoddam affectionis relinquatur, herbæ iberidis quæ

& cardamine appellatur, radix assumenda est: etenim odorem & saporẽ ac figu-
ram cardami, hoc est, nasturtij, habet. Multa aũt ubiq; nascitur, maxime tamẽ cir-
ca uetera monumẽta murosq; & circa uias in incultis locis. folia aũt habet nastur-
tij uere quidẽ uirentia, & nasturtio multo maiora: lõgitudo uero caulis cubiti par
ui est aut paulò amplior: æstate florẽ lacteũ promit, & tunc sanè efficacissima cen-
setur: semen fert quàm minimũ, atq; idipsum per totum caulem enascitur. Radix
uero acerrimũ habet odorem, & maxime omniũ nasturtio similem. Hanc æstate
maxime recentem effodito (arida enim uires amittit) & diligenter tundito: tundi-
tur autem difficulter, & axungia ueteri modica excipito, ac iũcturæ coxæ & uni-
uerso cruri imponito, adalligato, ac incumbere sinito, mulieribus quidẽ nõ infra
duas horas, uiris autem per quatuor horarum spacium, si possibile sit id perferre.
excitat tumores cum ardore & rubore, ueluti sinapismus facere solet: post uero
in balneum inducito, nullo ungento aut smegmate eis illito. ubi uero modicum
exudauerint, in solium ob feruorem mordacius desidere iubeto, idq; fortiter
perferre cogito. morsum enim cum ardore in principio inferre consueuit: dein-
de educito. Fermè enim semper, quamuis ab alijs fuerint importati, sua sponte
pedibus ingredientes, exibunt. Verum à balneo ad oleum multum paucum ad-
modum uinum ammisceto, & conquassata illinito, ac humore cum aspero pan-
no deterso, crus ipsum cũ leuissimis lanis cooperito. Et sanè consueuit hoc ipsum
præsidium nullo alio inde auxilio opus habere. quod si tamen aliquando uesti-
gium affectionis relinquatur, uicenis horis siue diebus interpositis, rursus eodem
præsidio utaris. Atq; hic quidem sinapismi est modus. Cæterum pharmacum ip-
sum plures quàm sperare possis in se complectitur commoditates, & cum mino-
ri acrimonia eius usus perficitur. Hoc autem utendi modo etiam ad inueteratos
capitis dolores, omnesq; alios diuturnos dolores, quacunq; tãdem corporis par-
te constiterint: ad affectiones item ægre solubiles, & resolutiones persanandas
uti licebit. Ceratum ad ischiadicos: Archigenis. Porrò interiectis diebus
quibus ab exhibitione remediorum quiescis, ceratum locis imponatur huiusce-
modi. Opopanacis drachm. VIII. in aceti cyathis II. dissoluito, deinde ceræ trien-
tem, cum besse olei cyprini liquefacito, refrigeratoq; ac leuigato, & ad dissolutũ
opopanaca conijcito, unito, ac utitor.

Cap. III

De ustione.

Veteres, inquit Archigenes, etiam ustione in ischiadicis usi sunt, tum per cau-
teres ferreos igni candefactos, tum per struthij & aristolochiæ radices coxæ iun-
ctura in altum perusta, itemq; crure per interualla quædam, circa dolentes ma-
xime locos cautere admoto. Quidam uero alij ad propinquæ cruri affecto ma-
nus locum inter magnum digitum & indicem medium, circa infernum magni
digiti siue pollicis articulum, caprinum stercus feruens per forcipem imponunt,
stercoraq; uariant ac permutant, donec sensus ustionis ad locum affectum per-
feratur: tunc enim sufficientem ustionem esse dicunt. Dioscorides autem hanc
rem ita tradit. Caprinum, inquit, stercus feruefacito, & extenso magno manus
digito, cauum locum circa inferni articuli eiusdem digiti finem notato: deinde
locum ipsum ex oleo prælinito, & lana conuoluta oleo imbuta ad cauum locum
substrata, sigillatim caprinum feruefactum imponito, quousq; sensus per brachi-
um ad affectam coxam procedat. Antylus autem: nos, inquit, etiã huiusmodi
urendi modo utimur: stercus caprinum siccum feruefacimus, eoq; uentrem ma-
gni digiti affecti pedis perurimus paulo infra unguem usque ad os ipsum ustio-
ne penetrante. Hæc ipsa ustio extremas coxendicum affectiones, & quæ nulli
alij

alij præsidio cedunt, dissoluit. Cæterũ post ustiones porri folia cum sale trita, aut oliuas nigras cum sesamo illoto tritas, aut nucum interiora trita, ad locũ crusto sum imponito. Eis uero qui molles carnes habent, lac cum melle adhibeto. Tertio autẽ die ab ustione, lenticulam coctam cum melle donec crustę penitus excidant, cataplasmatis modo imponito: atq; deinde suppuratorio ductu utitor, ulceribus ad plures dies adseruatis, ne cicatrix eis obducatur. Nouimus, inquit Archigenes, plurimos qui ex prædictis ustionibus opem senserunt: uerum nobis, inquit, ad coxarum affectionis demolitionem prædicta remedia suffecerunt, itemq; malagmata quæ paulo post dicentur: apposuimus autem De ustione, ne uidelicet eius usus ignoraretur.

Cura affectionis exacerbatæ. Cap. IIII

Archigenis. Tempore porrò exacerbationis reliquæ partes fascijs circum ligandæ sunt, & diligenti fricatione contrectandæ: irrigationes item locos impinguantes, & per uices mutatæ, ex oleo sicyonio calido adhibeantur, & cum lana conuoluta contegantur. Cataplasmata autem ex semine lini ac fœnigræci affectis partibus imponantur. Maxime uero quæ ex loliacea farina apparantur, ac quædam calefacientia assumunt, & altheæ radicem. Mitigant etiam uehementes dolores ex oleo fomenta, & ex milio fricto, itemq; sale in sacculis calfacto. Potiones ad ischiadicos. Succus cyrenaicus exacerbationes diffundit, erui magnitudine potatus, aut deuoratus. Summe facit & castorij dra. I. cũ opopanacis obolis tribus. Alia potio ad ischiadicos. Farinę erui, anisi, fœniculi, singulorum parem mensuram conijcito, tundito & cribrato, obolosq; nouẽ in dimidia uini hemina dato. Multa crassa per urinam ducit. Vbi uero purũ prodire uideris lotium, ne amplius præbeto. Alia. Centaureæ minoris ramulos contundito & cribrato, ac ieiunis cochlearium ex aqua calida ad horas tres aut plures dato. Alia. Radicem rubiæ contundito, & cribrato, similiterq; præbeto, sanguinem per urinam educit, quotidie aũt bibentem lauato. Auxiliatur item irionis semen cum uino, & smyrnij semen eodẽ modo. Seminis nasturtij dra. I. cum uino: radicis capparis corticis drac. I. cum uino: radicis iridis tritæ dra. I. cum passo: ruta syluestris, & domestica, cum anisi decocto: symphyton in petris nascens, cum uino mulso decoctũ: radicis altheæ decoctũ, aut centaureæ minoris: ammoniaci thymiamatis dra. I. ex aqua mulsa: seminis hyperici dra. I. quod ipsum & stercora educit itemq; pituitã: Baccæ iuniperi ex uino: Bitumen pro catapotio deuoratũ: carpobalsamũ ex aqua mulsa. Cæterũ & potiones dolorem lenientes, itemq; soporiferę, ubi dolores restiterint, cõmode assumi possunt: maxime tamen omniũ antidotus quæ pæonia appellatur, in tertio decimo Sermone descripta. Ego aũt, inquit Archigenes, etiã in exacerbationibus prædicto clysteri usus sum, eo uidelicet qui ex terebinthina & nitro constat, & euidentem permutationem feci. Poteris aũt & cucumeris syluestris decocto in exacerbationibus uti. De reliqua diæta: Archigenis. Subiungemus aũt ex ordine & paucis reliquã curam. Prę omnibus igitur adhortor ut cõtentiones, & exquisitæ negociorũ incommoditates eis exhibeantur, nõ solũ à cibo accepto, sed etiã sumẽdi cibi tẽpore, diæta unctoria & impinguante cõstituta, quo similiter carnis incremento sit consultũ. Nam si hanc ueluti neruorum operculũ, acquisierint, tutum simul ad omnẽ externam caussam inuentũ habebimus, simulq; commodã exercitationẽ omni unctoria diæta potiorẽ apponemus. Vngantur aũt ab expertis & gymnasijs exerceantur. Minime enĩ molesti labores fient cum perito præexercitatore: et manus sanè exercitijs tritæ

commodiores sunt mollibus ad curationem. At uero significandum est etiam
quod ischiadici ab assiduis flexibus & deambulationibus, & moderato cursu
quàm cõmodissime opem ferre possint. Præcedat itaq; gestatio in equo, dein-
de naturaliũ aquarum usus, primum quidem calidarũ, deinde etiã frigidarum,
si enim ad frigidæ lauationem adsuescant, sola suffecerit ad incolumitatẽ acqui
rendam. Cæterum diæta tempore quidem exacerbationis sorbilis sit & modi
ca, per interualla uero solidior & reparandis uiribus magis accommodata, ha
beatq; acrium eduliorum comestiones quasdam per aliquotdies adiunctas. Eo
rum aũt syluam sæpe iam apposuimus, utpote quę nihil uiscosum, aut crassi suc
ci, aut ægre concoctile, aut quod difficulter digeritur, complectitur. Bonę uero
concoctioni imprimis consulant, non solum damni quod ex cruditatibus pro-
uenit ratione habita, sed & incrementi carnis, qua prę omnibus ischiadici opus
habent. Quin & qualitates eorum quæ ægre concoquũtur fugiendæ sunt, præ
sertim eorũ quæ urinam ducunt. Aluum aũt probe solutã habere expedit: pre-
muntur enim & aggrauantur articuli ubi ipsa fit adstricta. Neque uero assidue
profluat uenter. Nam id imbecilles reddit, & quod cum purgationis impetu à
toto corpore attractum est, idipsum uicinas partes replet. Contingit tamen e-
tiam aliquando à periculosa dysenteria oborta omnem coxarum molliciem ac
aptitudinem ad affectionem corrigi & emendari. Præstat etiam uomitus per
interualla siue à cibo accepto, siue à raphanis. Neque latet nos quosdam uera-
tro ad ischiadicos usos esse. Scimus item ueratrum efficaciter auxiliari: Verum
non suspicamur eius usu opus esse ad hanc affectionem, utpote quæ ab antè tra
dita cura extirpabitur. Cataplasma ischiadicum. Farinam lupinorum a-
marorum in aceto mulso aut posca decoctam imponito. Aliud. Calamin
then præsertim uiridem, aut si haberi nequeat, cum posca locis imponito, est e-
nim præsidium præclarum. Aliud, facit ad uehementes dolores. Papaue-
ris calices in aqua mulsa decoquito, ipsisq; proiectis farinam ordeaceam aquæ
mulsæ incoquito ac imponito. Aliud. Calices papaueris uirides terito, &
adspersa polentæ farina, in pastillos redigito, eosq; in umbra resiccato. Vsu ue-
ro expetente in sufficienti aceto dissolutos ac calefactos imponito. Aliud A-
sclepiadę, ischiadicis, podagricis, et articulorũ morbis euestigio auxiliatur. Fœ
num græcũ in fictile uas coniectũ & posca sufficiẽte affusa per integrã noctem
macerato: mane uero ad ignem appositum donec soluatur coquito: deinde in
mortario tritũ, & sufficienti melle affuso calefactũ, & linteolo exceptũ ad affe-
ctos locos apponito, & fasciola adalligatũ sinito, idq; per dies duos aut tres faci
to. Aliud. Radicis symphyti sexuncem rasam & in tenues partes concisam
in pilam testaceã conijcito & enixe terito, atq; ubi contrita fuerit, mannę qua
drantem, & ouorum recentium crudorum candida tria unà cum luteis adijci-
to, rursumq; enixe terito, & contritis lib. I. adipis suilli ueteris probe subacti ad-
dito, unito, ac linteolo excepta imponito. Euestigio dolores mitigat, & præser-
tim cum fluxione articulorum obortos. Aliud Asclepiadæ. Fœnigræci mo-
la triti, corticis radicis mandragoræ, mannæ, cuiusq; quadrantẽ, oua cruda re-
cẽtia X. radicis maluæ lib. I. radicis symphyti lib. I. carnis cochleæ terrestris se-
xuncem. Vt prædictum est apparato diligenter, & sublatũ reponito. Vsus ue-
ro tempore pharmaci partem unam, adipis suilli ueteris partes duas accipito.

Cap. V

Epithemata & malagmata ad ischiadicos.

Malagma, inquit Archigenes, quod ualde multo experimento nobis con-
stat,

stat, est subscriptum: uerum cucurbitam prius ad dolentes locos affigere oportet: ipsum autem malagma aliquandiu inhærere consueuit, quare expectabis eius utilitatem. Colophoniæ lib. I. baccarum lauri bessem, seminis raphani trientem, corticis capparis libram unam, picis aridæ libram unam, pyretri libram I. ceræ libras duas & dimidiam, fœnigræci bessem, iridis libram I. sinapis bessem, nitri libras duas. Nitrum cum aceti libris duabus terito: deinde reliqua arida inspergito, simulq; terito, affusisq; liquefactis, emollito, ac utitor. Hoc quidē igitur malagma eiusmodi est, quod malum penitus extirpat, cutem rubefacit, & materias ex alto ad superficiē educit, quo sanè in principio non oportet uti. Verum quod sequitur leuissimum est & multæ commoditatis, quoq; citra formidinē conuenit uti. Ceræ trientem, styracis sesquunciam, satyrij sesquunciam, aloës primariæ sesquunciam, ammoniaci thymiamatis sextantem, croci unciam unam, pyretri unciam I. opopanacis unciam unam, galbani unciam. I. thuris unciam unam, olei ueteris libras quatuor, aliquando autem sextātem solum in æstate: Apparato, & utitor. Præter opinionem etiam facit ad ischiadicos emplastrū pardalis appellatum, quod ad hydropicos inuenies descriptum.
Leæna emplastrum, malum penitus extirpans. Olei ueteris libras duas, plumbaginis, salis communis, terebinthinæ, singulorum libram unam, squamę æris quadrantem, æruginis, herbæ lanariæ radicis, chamæleonis nigri radicis, aristolochiæ, sinapis, singulorum sextantem, aliquando etiam canchryos unciam unam, aut pro eo pyretri tantudem. Auxiliatur etiam capiti ad hemicraniam impositum. Heræ, ad ischiadicos, hoc, inquit, usus sum ad Frōtinum statim ab exacerbationibus imposito. Ceræ drachmas centum, uisci drachmas sedecim, terebinthinæ drachmas uiginti quinque, galbani, myrrhæ, iridis, cuiusque drachmas sex, cedriæ heminæ dimidium, olei cyprini heminæ dimidium. Ceram, cedriam, cum cyprino oleo liquefacito: deinde resinam & galbanum adijcito, & ablatis ab igne statim uiscum adito, & ubi dissolutum fuerit irim inspergito & unito, & ad myrrham in mortario cum aceto tritam affundito. Quidam etiam nitri drachmas duas adiecerunt. Asclepiades autem ita inquit. Malagma quod ischiadicis statim post exacerbationum remissionem imponitur, facit ad ossa contrita ac omnem neruorum per consensum affectionem, omnemq; duriciem dissoluit: facit item ad alias inflammationes, comprimit & committit malignas cicatrices. Prodest luxatis & collisis, & ad omnes malignas mamillarum dispositiones. Est enim ualde generosum. Ceræ, terebinthinæ, uisci, galbani, myrrhæ, iridis siccæ, singulorum drachmas quadraginta octo, olei cyprini quantum sufficit. Galbanum cum cera in mortario contusum & emollitū cum cyprino liquefacimus, deinde ablatis ab igne uiscū inijcimus, & ubi dissolutum fuerit irim inspergimus, & ad myrrham cum aceto in mortario tritam affundimus. Commodant etiam ipsis emplastra ex sale: quale & hoc est. Salis drachmas centum, picis sexuncem, olei libras quatuor, cerusæ libras duas. Salem per se quàm tenuissime terito, similiter & cerusam, deinde oleum ad ipsa in mortariū affundito, & postquàm sufficienter triueris, excepta usquequo manus non inquinent coquito ad lentum ualde ignem, deinde picem liquefactam & percolatam inijcito, ac rursus ad cōpagem quæ manibus non adhæreat reducito, & utitor. Malagma ex silphio, ischiadicis ualde præclarum. Ammij drachmas duodecim, silphij, seminis rutæ syluestris, baccarum lauri repurgatarum, singulorum unc. I. medullæ colocynthidis drach. II. nitri, abrotoni, cardamomi, cuiusque drachmas quatuor, ceræ, adi

pis uitulini, ammoniaci thymiamatis, cuiuſq; ſeſquunciã. Arida liquefactis ab
igne ablatis inſperguntur, ſimulq́; in mortarium ad ammoniacum cum aceto
tritum infunduntur. Quidam uero ammoniacum cum cera liquefaciunt, & ad
cõpagem manus non inquinantem redigunt. Aliud malagma, quo Theo-
dorus proprium patrem curauit, quũ ob dolorem ſuſpicere non poſſet. Ceræ,
picis liquidæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe: liqueſcibilia liquefacito,
& ad alumen cum aceto tritum affundito, emollito, ac utitor. Aſclepiadæ, ad
iſchiadicos: facit & ad colicos: ſecureq́; in exacerbationibus exhibetur: ſcabiẽ
etiam quam pſoram Græci appellant, citra exulcerationem ſanat. Ceræ, picis
liquidæ, picis aridæ, cuiuſq; lib. I. ſulphuris uiui, aluminis ſciſſilis, nitri rubri, cu
iuſq; ſexũcẽ. Quæ eliquari poſſunt, eliquato, aridaq́; quàm tenuiſſime trita pau
latim adſpergito, ſimulq́; in mortario poſca madefacto cõmiſceto, emollito, ac
utitor. Quidã picem aridã & reſinam pinus, ac cerã, per ſingulos dextantes ſu-
munt, oleiq́; ſextantem addunt, ac reliqua, ueluti prædictũ eſt. Iſchiadicum
mirabile. Thuris, euphorbij, ammoniaci thymiamatis, pyretri, picis, cerę, ſin
gulorum quadrantem, reſinæ pinus aridæ ſexuncem, olei cyprini ſexũcem, fel
lis taurini quadrantem. Thus, euphorbium, ammoniacum, unumquodq;
per ſe quàm tenuiſſimas in partes unà cum felle terito: liqueſcibilia uero lique-
facito, & pyretrum inſpergito, eaq́; ad trita fundito, unitoq́;, ac utitor confiden
ter. Experimento conſtat. Melius autem apparatur ſi ammoniacum quàm te-
nuiſſime tritum liquefactis inſpergatur, atque eo eliquato thus tritum adijcia-
tur: euphorbium uero cum felle teratur. Vnguenta & acopa, quæ neruorum
laſſitudinem in iſchiadicis reficiunt. Ad coxendicum dolorem pæoniæ radi
cem in oleo ad triduum contuſam accipito, & quarta die paululum coctã illini
to. Cæterum præpurgandos eos ſcito, ex ſucci tithymalli guttis quinq; tantum
cum caricis acceptis, aut ex corticis tithymalli cremore. Corticem autem ipſum
contuſum & cribratum quatuor ſcrupulorum pondere in uino per integrã no
ctem macerato: mane uero excolatum uinum præbeto. Aliud. Nycteridẽ
herbam, quam, unguentum Helenes appellant, oleo decoquito, & per diem u-
nam in oleo manere ſinito, percolatoq́; & illinito. Aliud, multo experimento
conſtans. Herinaceum terreſtrem uiuum in oleum coniectum donec flacce
ſcat coquito: deinde eo extracto, farinæ adarces ſextantẽ oleo inijcito, & olei
cyprini unciã. I. Vtitor autem illito ex eo loco. Cæterum oleum ipſum in quo
herinaceus coquitur librarum duarum pondus eſto. Aliud iſchiadicũ, quod
iſotheon appellatur. Facit & ad reſolutiones, & ad omnem neruorum per con
ſenſum affectionem Caſtorij, opopanacis, euphorbij, œſypi liquidi, ammo-
niaci thymiamatis, galbani, terebinthinæ, ſingulorũ ſextantem, medullæ ceruí
næ trientem, ſtyracis unc. I. olei ſtyracini trientem, olei irini ſexuncem, piperis
unciam unam, ceræ libram unam, olei ſicyonij lib. I. olei ueteris libram unam.
Ammoniacum, galbanũ, opopanaca cum uino terito: liqueſcibilia uero eliqua
to, & ab igne ablata reliquis affundito, ac probe unito: ſtyracem uero in pila tũ
dito, ac paulatim ex pharmaco ei addito: ubi uero diſſolutus fuerit, cũ reliquis
unito, ac utitor. Acopon, ad iſchiadicos efficaciſſimum eſt, quod inter com
munia acopa poſt articularia remedia refertur, & Orcheſtæ inſcribitur: eo ita-
que confidenter utitor. Vtere, & ſimilibus acopis ac unguentis quæ iſthic
deſcribentur. Inſpergimen ad iſchiadicos in balneo. Inſpergimen iſchia-
dicum efficax. Farinam lupinorum in balneo inſpergito, & in exudatoria
tabella proſtratum ſudare facito. Aliud, facit & ad inueteratas affectiones.
Coſti,

Costi, piperis albi, pyretri, cuiusq; quadrantem, nitri unc. I. fecis uini ustæ lib. I. contusa in balneo inspergito. Aliud. Costi quadrantẽ, pyretri quadrãtem, nitri unciam unam, piperis albi, adarces, euphorbij, cuiusq; unciam unam, fecis uini ustæ libram unam, samsuci sexuncem, contundito, cribrato, ac in balneo utitor. Heræ, ad ischiadicos inspergimen lenitiuum doloris. Picis aridæ partes octo, sulphuris partem unã, terito ac misceto, & præloto ægro dum corpus adhuc calet inspergito, & cum charta cõtegito, atq; donec sua sponte deci dat sinito: nihil autem uetat ægrum lauare charta adhuc inhærente. Alia inspersio. Adarces, staphidis agrestis, canchryos, sinapis, cardamomi, piperis, euphorbij, sulphuris uiui, cuiusq; unciam unam, contundito, & cribrato: ægro uero inducto, & in secũda balnei domo reclinato, pallio prius ad tabellam substrato, ad dolentem locum inspergito, & contente adfricato: deinde in calidam desidere facito, & prolutum educito ac extergito, rursusq; insperginem inijcito & adfricato: postea uero dum adhuc calidum corpus habet, eiusmodi malagma imponito. Cineris caulium brassicæ ustorum quadrantem & unciæ dimidium, cineris lignorum ficulnorum agrestium ustorum tantũdem, picis aridæ libram unam, cineris lignorum uitis ustorum quadrãtem & unciæ dimidium, sulphuris uiui quadrantem, axungiæ libram unam. Liberabitur enim æger, atque id breui ab omni dolore, ut incantationi similis facultas uideri possit.

De podagra, & arthritide, siue articulorum morbo. Cap. VI

Podagrica & arthritica affectio eiusdem speciei inter se existunt. Differt autem podagra ab arthritide non toto genere, sed affectis locis. In omnibus enim debilitas est articulorum diuturna cum fluxione. Quæ quidem si in pedibus perficitur, Podagra appellatur, si uero in aliquo coxarum uertebro, Ischias, hoc est coxendicum morbus nominatur. Si uero in multis corporis articulis inniti tur, Arthritis, siue morbus articularis uocatur. Cõtingit autem aliquando ut repente irruat malum æqualiter per omnes articulos dispersum: quod ipsum euenire consueuit, his qui cõsueta exercitia coaceruatim relinquunt, & licentiore diæta utuntur: ut plurimum uero clanculum & paulatim fluxus irruere solet, alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor inuasit, alijs uero calcanei extremum, rursusq; alijs cauum pedis, aut ex calciamenti aut ex consimilis rei affrictu. Cæterum initio à pedibus sumpto, paulatim ad genua malum procedit, ad coxendicum item ac fœmorum iuncturas, deinde ad manus, singulis articulis particulatim affectis, quando sanè proprie, ueluti prædictum est, arthritis & articularis affectio appellatur. Qui uero extreme ab hac affectione ap prehenduntur, his & spinæ uertebræ & costarum iuncturæ & genæ dolent, aliquibus autem & iris siue corona pupillã oculi ambiens: neq; est aliqua ossium connexio, quæ ab hac affectione sit immunis.

Caussæ uniuersales. Cap. VII

Generant autem affectionẽ cruditates coaceruatæ, et ebrietates, atq; his adhuc amplius immoderatus rei uenereæ usus: iam uero & deambulationes concitatiores quàm pro more, & stationes diutius productæ, & familiares excretiones suppressæ, & consuetorum exercitiorum intermissiones. Vt plurimum uero aptitudines à parẽtibus in filios ac posteros trãsferũtur. In uniuersum uero amplius omnium crudorum humorum multitudo affectionis caussa existit. Quod humorũ multitudo affectionẽ inducit. Quãdo quidẽ igitur humorũ multitudo

multitudo in corpus digeritur, hicq; ipsi ad pedes deferuntur, & in ipsis partes omnes distendunt, inflammationesq; & dolores inferunt, manifestissimū sanè id existit. Nam & tumore attolluntur affectæ partes, & uenæ sanguinis in ipsis apparent repletæ, & euacuatis ipsis in naturalem habitum æger reducitur. Verum multitudo influēs nō in omnibus æqualis existit. Etenim alij ex caliditate ægrotant, alij ex frigiditate, atq; exinde etiam refrigerando, aut calefaciendo, aut resiccando opem sentiunt. Quā ob caussam membra fluore infestentur.

Posteaquā igitur humorum multitudo in corpore congesta, hominem molestia afficit, unumquodq; quidem membrū quod primum affectionem percepit, affligentem humorem à se repellit: eum ipsum uero suscipit aliquod ex uicinis membris ac subiectis. Itaq; quum fortiora membra eum depellant, & imbecilliora suscipiant, id adeo citra intermissionem contingit, donec id quod propellitur ad omnium debilissimum membrum peruenerit, & in ipso permanserit. Vna quidem igitur fluidarum affectionum generatio hæc est, membris uidelicet fortioribus superfluum demittentibus, suscipientibus autem imbecillioribus. Cæterum articuli ipsi ex assiduo motu debiliores redduntur.

Quare in quibusdam magnus sit morbus, in alijs uero paruus. Cap. VIII

Magnitudo morborum ex fluxionibus obortorū ad humorum influentium multitudinem consequitur. Si enim plures humores fuerint, maior etiam affectio contingit: si pauciores, minor. Cæterum multorum recrementorum influxus ob multas caussas accidit. Etenim & copiam humorum multam esse oportet, & uias latas per quas feruntur, & partem quæ à fluxu infestatur raram, & facultatem in ipsa debilem: & membrorū eum delegantium uires fortes, quo magna affectio fiat. Verum si paruus futurus est morbus, prædictis contraria omnia concurrere oportet.

Quare multo tempore aut pauco morbus duret. Cap. IX

Porrò ut multo tempore aut pauco morbus duret, etiā prædictæ sunt caussæ, tenacitasq; insuper & crassitudo humorum. Etenim sanguis multus & crassus, densa pellicula conclusus, & à uiribus debilibus segniter correctus, tempus auget & producit. Qui uero contrario modo habet, minuit et breuius facit. Cęterum & in alijs corporis affectionibus, siue in superficie sint, uelut erysipelatæ: siue sub cuticula, ut herpetes: siue in carnosis partibus, uelut inflammationes, recrementa ut plurimum feruntur. In podagricis autem & arthriticis appellatis, usq; ad iuncturas per altum repletio ex fluxione contingit, unà cū hoc quod nerui permadescunt & distenduntur, itemq; ligamenta & pelliculæ, omniaq; circum circa sita: atq; ob id sæpe usq; ad quadragesimū diem morbus extenditur. Etenim quū etiam cessauerit fluxus, neq; amplius ex supernis feratur, repletæ adhuc multo humore existentes iuncturę, eum ad circumsita membra delegant. At uero si tenuior sit fluxus celerrime ægri sanantur, nisi male omnino curentur. Quod si uero quis ex medicis ueram methodū ignorantibus per resoluentia semper omnes inflammationes curet, non in quadraginta tantum dies, sed & in quadringentos, & in omnem reliquam ægri uitam inflammationes extendet. A mala enim curatione podagricis pleraq; mala accidunt, maxime uero calli & artuū duricies, et articulorū curuitates ac cōtractiones, propter medicorū ignorantiam fiunt, qui neq; per uenæ sectionem, aut purgationem euacuant, neq; redūdantē in uniuerso corpore humorē, quiq; ad iuncturas defertur, et proinde articulorū morbos producit, per ea quæ moderate adstringāt repellunt.

repellunt. Quidam enim ex ipsis inflammationes immodice resoluũt, tum per aquæ & olei mixtionem, tum per cataplasmata ex cruda ordeacea farina apparata, attrahuntq; per cataplasmatum caliditatem humorum copiam ex subiectis locis. Quin & ob hanc ipsam inductam laxitatem, affectas partes debiliores, et ad recrementorum susceptionem aptiores reddunt.

Quæ sit incuruatorum articulorum causa. Cap. X

At uero alij medici immodice refrigerant, alij autem uehementer discutiũt. Ex quo sanè neruosas partes inspissari contingit, incuruariq; & distorqueri, ob redundantium uidelicet humorũ susceptionem. Contingit item callosas & calculosas coactiones in ipsis emergere, & neruos spontaneo motu se mouentes congelari, ligamenta item & neruos qui tendines appellantur, qui sanè aptissimi ad hoc perferendum censentur, propterea quod substantia ipsorum densa & solida existat.

Quæ causa generationis toforum in artubus. Cap. XI

Generatio quidem igitur toforum siue callorum in artubus induratorum, materiam quidem habet crassos humores, caussam autem efficientem, qualitatem calidam & siccam. Quemadmodum uidere est & in tofis: qui in æreis uasis ex limosæ aquæ incoctione generantur. At uero pharmaca quæ ualde refrigerant, si assidue adhibeantur nõ solum crassos humores congelant, sed & tenues. Quemadmodum uehementissimum frigus congelat aquam. Quæ uero aceruatim & immodice discutiũt, id quidem quod tenue in ipso fluxu est, euanescere faciũt: quod uero reliquũ est, inspissant et cõglutinãt: atq; id eo amplius si adhoc quod discutiunt: etiã immoderate calefactoriã habeant facultatẽ.

Quæ caussa sit cur inflammationes in podagricis non facile suppurentur. Cap. XII

Caussa cur podagricæ inflammationes non facile suppurentur, primum quidem est affectarum partium substãtia, tum natura, tum pro more ægre permutabilis existens. Ad hoc enim quod natura duræ sunt neruosæ partes, etiam tolerandi cura anguntur ea quæ molestiam inferre possunt, præsertim tamen pedum & manuum extrema, quin et carne nudatæ magis hę sunt partes minusq; calidæ & humectæ, & ob id etiam reliquis partibus frigidiores: imò & influentes in podagricis inflammationibus humores corruptioni minus sunt obnoxij, & pharmaca similiter adhibita inepta sunt ad putrefactionem ac suppurationem. Etenim alia ex eis refrigerant & repellunt, alia uero discutiunt, alia autem resiccant. Contingit tamen aliquando in quibusdam inflammationem aut suppurari, aut erodi. Quum enim crassus humor uehementer fuerit condensatus, & deinde non ita uehementer, sed moderate calefactus, necesse est ipsum suppurari. Acri uero & erosiuo humore influente, erosio contingit, quemadmodum & marcor in quibusdam succedit, irruente uidelicet in membrum humore qui putrefacere potest: quanquam raro hæc in podagricis contingant.

Quomodo ex inflammationibus & consequentibus accessionibus, siue symptomatis, adfligens humor cognoscatur. Cap. XIII

Quomodo quidem uniuersi corporis intemperiem cognoscere & curare oporteat, iam antè in quarto Sermone est præscriptum, huius uidelicet tractationis. Quomodo uero quis inflammationes in partibus inflammatis consistẽtes cognoscere possit, necessariũ & hic paucis referre. Apparet autem id ex eis

quæ

quæ accidunt & consequuntur: quæ si quidem frigida fuerint, frigefaciunt: calida uero calefaciunt: mixta autem mixtas etiam signorum species inducunt. Quo uero manifestior fiat hic sermo, quæ iam dixi, repetam, singulatimq; retractabo.

Sanguinei humoris influentis signa. Cap. XIIII

Humor sanguineus si multus fuerit, & circa summam caliditatem moderatus, repletionem efficit, & tumorem ingentem: non uenarum modo, sed totius membri affecti circa cutem: eumq; calidũ quidem moderate, uehementer aũt rubentem, pulsus aũt adest in alto inflammationis mediocris. Qui hoc modo sunt adfecti, neq; refrigerantia neq; calfactoria ualde præsidia adhiberi sustinent, & assidue ac cõtinue exacerbantur, quandoquidẽ assidue & æqualiter sanguinis allatio cõtingit, quanquã & per circuitũ quidã irritatione uexentur, quum non continue sanguis defertur, & exacerbationũ acccessiones omnino quotidie fiunt, uerum non ita durant ueluti hæ quæ ex pituita oboriuntur. Vrinæ uero eius qui sanguine redundant, fuluæ sunt, & mediocri crassitudine præditæ, aliquando etiam subsidentiam albam, aut nubem, aut tale quiddam in medio pendens quasi suspensum habentes. Quod si magis ad pituitã declinet sanguis, albiores & crassiores: aliquando uero et conturbatę reperientur urinæ, & multum est quod in eis subsidet. Venæ autem in his ampliore sanguine suscepto replentur, & in tumorem attolluntur. Aetas uero ab adolescentia usque ad ætatem uigoris apta fiet ad multitudinem sanguinis producẽdam. Edulia item boni succi & quæ maxime alunt: & exercitia moderata. Ex temporibus uero, uer, & regio temperata.

Biliosi fluxus signa. Cap. XV

Quod si uero biliosus sit fluxus, color cutis inflammati loci, aliquando quidem flauior quàm secundum naturam apparebit: aliquando uero rubore cum flauo permixto, quãdo uidelicet flaua bilis sanguini est permixta. Caliditas aũt uehementissima & feruentissima adest, quæ amplius refrigerantibus pharmacis gaudet. Qui enim ita habent, uehementer à refrigerantibus iuuantur medicamentis siue actu siue potentia talia existant. Exacerbationes uero his per tertium quenque diem mouentur, & præcipites quidem irruunt, citius uero uigorem remittunt, per uentrem enim & per urinam recremẽta superflua his euacuantur: per cutem etiam transspirant, utpote quæ tenuium partium existant. Lotia eorum subfulua sunt, & subflaua: quandoq; etiã acria, ut in mictione urinarium arrodant meatum. Curæ autem ingentes, & iræ, & uigiliæ, & illuuies multæ, & fatigationes, & diæta omnis bilem gignens & attenuatoria, ex acribus uidelicet & salsis eduliјs, huius humoris influxum præcedunt. Aetas uero & temperies corporis calida & sicca ad eum apta est. Hora autem siue anni tempus æstiuum: consimilis item regio.

Pituitosæ fluxionis signa. Cap. XVI

At uero si pituitosa sit fluxio, ad digitorũ appressionem cauus fit tumor sublaxus existens et moderatus, & color dolentis membri albus. Dolores uero aliquando quidẽ fortes, aliquando uero mediocres: & exacerbationes quotidie paulatim irruunt & augentur, & per plures horas durãt, & breuem intercapedinem habent: imò neque unquam integre remittunt. Aetas autem hoc modo amplius afficitur senilis, & temperamentum humidum & frigidum, & consimilis ambientis nos aëris status, et tempus hybernum. Aliquando autem & frigoris sensum in alto locorum affectorum ægri perceptant. Vita uero ociosa & socordia ad pituitosi humoris generationem plurimum conferunt. Edulia item

item refrigerantis & humectantis ac inspissantis facultatis, & balnea à cibo unde & urinæ crassissimæ ab eis prodeunt, & sæpe conturbatæ reperiuntur: Atque hæc quidem signa sunt pituitæ natura frigidæ prædominantis. Nam & hæc ipsa propriè pituita appellatur. Salsæ pituitæ signa. Cæterũ si salsæ pituitæ fuerit influxus: color membri affecti & tumor eodem modo habent, ueluti de pituita est prædictum. Pruritus autem maximus & mordacitas infestat locos. Vrinæ uero tum his tum prædictis, aliquando quidem tenues & aquosæ, aliquando uero crassum in eis est quod subsidet, suntque conturbatæ.

Bilis atræ influentis signa. Cap. XVII

Quod si ex atra bile sit fluxus, qui sanè potentia frigidus est & siccus, quod raro tamen contingit, frigoris sensus quandoque affectis adest, et corpora in profundo uelut atterantur aut scalpantur afficiuntur. Colores uero tumorum nigriores sunt, & circuitus exacerbationum per quartum quemque diem redeunt. Sunt autem exacerbationes tum magnitudine tum impetu mediocres. Aetas uero quæ magis hunc fluxum generat, est uigore inclinato, & uergente: temperies aũt frigida & sicca, & natura quidem superfluitates pituitosas generat, non autem atræ bilis. Quæ uero ex degenerante & mutata caliditate fit, flaua bile superassata & nigram generante oboritur. Præcedit porrò hunc fluxum diæta ex eduliis atrã bilem gignentibus, & lassitudines immodicæ. Regio autẽ ei apta est frigida & sicca. Tempus autumni, & cõsimilis aëris status. Vrinæ uero ut plurimum in principio tenues eis sunt & aquosæ propter obturationes: postea uero quàm secundum naturam atriores, & modicè crassæ, et quod subsidet in eis aliquando fuscum est, aliquando uero mixtum subcruentum uidelicet & fuscum reperitur.

Serosarum fluxionum signa. Cap. XVIII

Sin uero serosa recrementa influant, dolores non ita magnos inferunt, quemadmodum etiam neque fluxu infestatas partes in tumorem ualde excitant. Secundum speciem uero consimilia perficiunt, qualia humores solent, qui cum eis eiusdem generis existunt. Pituitoso enim sanguine demanante, serosa in ipsa pituita recrementa, consimiles quidem secundum speciem dolores inferunt, secundum magnitudinem uero multo minores. Vbi uero alii humores defluxerint, consimiles etiam illis serosæ ipsorum superfluitates inferunt dolores.

De his qui ex humorum complexu fluore infestantur. Cap. XIX

Nosse porrò operæ precium est, quod aliquãdo fluxus fluxui commiscetur, aut calidus frigido, aut uicissim frigidus calido, & secundum utriusque horum qualitatem exacerbationes fiunt, & continget quandoque ægrum bis in die exacerbationum accessionem sentire.

Diæta & cura podagricos præseruans. Cap. XX

Qualis quidem igitur diæta unicuique prædictarum temperierum conueniens sit, iam antè prædictum est in quarto huius tractationis Sermone: superfluum uero est eadem bis scribere. Cæterum ad ea quæ isthic relata sunt, uomitus in uniuersum ferè omnibus qui podagricam affectionem defugere uolunt, commodi sunt, præterquàm eis qui thoracem & caput, quæ facile læduntur habent. Quibuscunque igitur ex exercitiis, aut aliis quibuscunque motibus, recrementa in uentrem confluunt, his uomitus ante cibum prodest. Qui uero sanguinis copiam aggregarunt aut humores pituitosos, post acceptum cibum uo

 mant

mant per aliquot dies. Venus uero omnes podagricos extreme lædit, & præsertim si assidue aut intẽpestiue ea utãtur. Etenim uoluptas per se neruosorum corporum robur & firmitatẽ dissoluit, multo uero magis si cum uehementi motu perficiatur, & ob id membra affecta longe imbecilliora fiunt, & prompte ac expedite cõfluentia recrementa suscipiunt. Adhibetur tamen eius usus aliquãdo, propter consuetudinem uitiosam semine plurimum irritante, quum uidelicet multi & noxij fuerit humoris. Generatur aũt tale in naturis proprie multiseminis appellatis, & oportet sanè, quo molestiam eius uitemus, prohibere ne eius copia in seminarijs uasis generetur. Quomodo uero seminis generationem prohibere oporteat, iam prædictum est in eo qui hunc præcessit Sermone.

De olei & salis affrictu in podagricis. Cap. XXI

Operæpretium porrò est nosse, quod omnes qui se, ne in podagricam affectionẽ incidant, adseruare uolunt, & præsertim eos qui humecta & frigida natura sunt, magnifice iuuant sales cum oleo quàm tenuissime triti & affricti, non quidem tempore inflammationis & doloribus instantibus, sed quũ hæc remittunt: nisi uehementer sicca temperie ægri sint prædití. Omnibus enim qui hoc modo fricantur insitus calor augetur, & quod præter naturam est discutitur, recrementaq; consumuntur, & affecta membra fiunt robustiora, ac aduersus affectionem firmantur, minimeq; ei obnoxia redduntur, maxime si diligenter singulis diebus mane & uespere, ubi dolores, quemadmodum dictum est, remiserint, per omnem uitam hoc præsidio utantur. De quo sanè ausim confidenter pronunciare, inquit Philagrius, quod etiam solum sufficiat his, qui uel maxime circa diætam delinquunt, aut immodice refrigerantur, aut ægrotant ex labore, aut re uenerea nimium sunt usi, aut quemcunq; alium fortem excessum admiserunt: quare omnino postquam inflammationes quieuerint & dolores, eo utendum est.

Vniuersalis methodus curationis podagricorum. Cap. XXII

Itaq; prius dictis rursus in memoriam reuocatis, pronunciamus & membrorum debilitatem, & humorum copiam, primas causas omnium fluidarum affectionum esse, præcipue tamẽ podagræ & articularis morbi. Quare duplex etiã sanationis scopus nobis præfigetur. Euacuatio redundãtis humoris & corroboratio partiũ debilitatarum. Euacuatio itaq; fiet aut per uenæ sectionem, aut purgationem. Post uniuersalem aũt euacuationẽ, calidi quidem fluxus refrigeratione amant, frigidi uero calefactionẽ: humidi resiccari, sicci humectari gaudent. Et tenaces quidem ac uiscosos discindẽtibus et extergentibus curare conuenit, crassos uero tum eisdem, tum quæ amplius attenuatoriã uim habent, acres uero per ea quę mordacitatem obtundere possunt. Amplius aũt ea quæ assidue influunt, per repellentia prohibenda sunt, itemq; per ea quæ resiccant. Quæ uero per circuitum irritant, quum quidem influunt impedienda, quum uero non deferuntur, tum sanè ea quæ iam illata sunt euacuationem requirunt, ad quam itidem debilitatarum partium corroboratio accedat.

Cura eorum qui ex sanguinis copia ægrotant. Cap. XXIII

Quũ igitur sanguinei humoris fuerit influxus, & dolor mediocris qui neq; calore suo neq; frigore manifeste infestet, locus inflammatus pharmaco quidẽ fortiter adstringente, modice autem resiccante illinatur, eiusmodi autem est id quod ex acacia & utroq; ueratro apparatur. Abstineat autem æger ab omni cibo & motu, & uini etiam potu. Et si fluxionis impetus non ualde magnus fuerit, & pharmacum adhibitum cõmoditatem suam ostenderit, rursus, cum passo tenuis

tenuis substantiæ aut posca large dilutum quo strigmentosum reddatur, illinatur. Cæterum neq; aqua neq; oleum pedibus adhibeatur, sed & si illitum abluere oporteat, quo uidelicet aliud illinatur, posca mediocriter tepefacta abluatur, aut cum plantæ alicuius austeræ decocto, usq; quo id quod influxit sedetur. Cataplasma ob id etiam imponēdum ex malis maxime cotoneis, aut mespilis, sorbis, cornis, hippuri, sanguinaria, aut folijs quercus tenerioribus, singulis pane permixtis & uino ueteri maceratis. Idem uero ipsum & per alia quædā eiusdē materiæ existentia cōfieri potest. De quibus rursus postea sermonē repetemus. Porrò si sanguinis motus in uniuerso corpore uehementer inualuerit, utendū nihilominus prædictis pharmacis, ne uidelicet particula repleaт, et dolores fortes ac diuturnos inducat. Euacuetur aūt id quod ex sanguine redundat, quantum sanè id uires & affectio permittunt, & maxime si qui cōtinetur sanguis bene sit temperatus, et homo ipse ad sanguineas euacuationes sit adsuefactus. Cognosces uero sanguinis impetum, tum ex tumore præter naturam, tum ex doloris magnitudine & uelocitate. proportionabiliter enim tum ad copiam sanguinis, tum ad allationis eius modū, impetus ipse contingit. De sectione uenæ. Eos igitur qui multo sanguine abundāt necessario secta uena fortiter euacuabis, nō solū semel, sed iterū atq; iterū & pluries detractione paulatim repetita. Si eñ uenæ sectione omissa, repulsorijs pharmacis fueris cōfisus, magni malі autor eris. Ex ignobilibus enim mēbris ad principalia & uitæ necessaria sanguis repulsus, deinde in aliquod horū irruens, uelut in hepar, aut septū transuersum, aut thoracē, aut pulmonem, aut in ipsum deniq; cor, pro morbo mortē inducit. Quapropter maxime necessaria est sanguinis ac reliquorum humorum in sanguineis influxionibus euacuatio, præsertim in his qui sanguine redundant, itēq; reliquis humorū recrementis, ac lautiore diæta utuntur. In his enim antequā dolores oboriantur, uenam secare oportet, bis in anno sanguinē large detrahendo, & purgare quoq; eosdem, si licet modo per singulos menses. Cæterum in omnibus diei horis uenam secare conuenit his qui uehementibus doloribus sunt apprehensi, adeo ut etiam si quis pransus sit, nihil ueritus tamen uenam secare possit, atq; id maxime si ex uentris locis cibus ad intestina fuerit dilapsus. Vbi uero in uentre adhuc cibus detineatur, euacuatione prius per uomitum facta, ita paulatim sanguinem detrahes. Secanda est autem è directo cruris fluxione infestati uena præsertim in brachio inferna, ita tamen ut obseruemus in eius sectione subiectam ipsi arteriam. Si uero hæc nō appareat, media, ita ut et in hac obseruemus subiacentem neruum. Quod si uero manus dextra dolore infestetur uenam in dextro crure secamus, iuxta talos aut poplitem, aut plantam pedis: post sectam uero uenam si dolores adhuc perseuerent, & fortis tensio fit in affecto membro, sæpe in ipso inflammato crure uena incisa, & multo sanguine detracto, hominē ab omni dolore liberaui. Memini itaq;, inquit Philagrius, cuidam in quo humores æqualiter omnes & multus imprimis sanguis redundabat, bis sanguinem ex secta uena detractum, in quo manifeste cognoui quantam uim habeat uena è directo membri affecti secta. Quum enim dexter pes ei fluxione infestaretur, uena dextræ manus incisa, confestim à molestijs est liberatus: quumq; tribus interpositis diebus alterum item crus fluxus infestaret, uena sinistræ manus secta, similiter à dolore liber euasit. & quū inde pharmaco ex croco curaretur, perfectā sanitatem recepit. Verū hic quemadmodū prædictū est, multo sanguine redundabat, et uniuersum corporis habitum eiusmodi habebat, qui non facile posset exolui. In his uero qui contrariam

huic corporis dispositionem habent, parcè sanguinem detrahere oportet.

Quod eleuatas & incuruas uenas ex membris fluxione infestatis, ueluti in uaricibus, auferre oporteat. Cap. XXIIII

Operæpretium est, inquit Rufus, etiam alios auxiliorũ modos excogitare: Ego quidem igitur articulis pedum fluxu infestatis, laudo si quis uenas quæ ex supernis in pedes deferũtur excindat, ueluti uaricosa in suris excindi solẽt. Etenim partes hæ tempore præsertim inflammationũ apparent in tumorem eleuatæ, & uenæ circũ circa rubent, & sanguine repletæ cõspiciuntur, atq; qui ita affecti sunt, magis à dolore uruntur, & frigidis gaudent. Si igitur quis uenas ueluti in uaricibus excindat, multitudo sanguinis non amplius influere & inflãmationem facere, quemadmodũ antea consueuit potest, atq; id præsertim in sanguinea podagra conducet. In alijs uero articulis, utpote coxendicibus ac cubitibus & similibus fluxu infestatis uenæ non ualde apparent. Quod si contrà cõtingat, etiam in his eas quæ altius eleuatæ sunt excidere oportet.

De perustione in morbo articulari. Cap. XXV

Crustas igitur inurere oportet, aliquas quidem paulo altius loco fluore infestato, aliquas uero propius, atq; id cauterijs facere præstat, aut si id ęger ferre recuset, cum medicamentis. Longe autem pręstantior est cauteriorum usus, nam & citius & siccius perurunt. In uniuersum uero pedibus ex fluxu infestatis, loci circa utrumq; talum forinsecus & intrinsecus inurendi sunt, cauterijs iuxta magnas ibidem sitas uenas admotis, paulo altius supra talorũ locum. Inurendus item locus inter magnum pedis digitum & eum qui ei proximus est, medius, ubi sanè uenæ magis tumefactæ conspiciuntur, pręsertim ex eis maximæ. Quibusdam aũt & articulos ipsos perurere expedit, quum submucidi ualde conspiciuntur, priusquàm durities ad modum toforum in eis generetur. Sciendum tamen, inquit Rufus, quod in articulorum submucidorum perustione, ulcera ægre curabilia oboriũtur, uerum ubi cicatrices coaluerint maximum robur ipsis articulis præbent, ut non amplius ad suscipiendum influentia recrementa sint apti. Et de his quidem hactenus. Oportunum autem & iam reliquam curam post sanguinis euacuationem aptam describere.

Cura in fluxibus sanguineis post sanguinem euacuatum. Cap. XXVI

Post sanguinem euacuatum affectam partem aceto ueteri tenuium partium cum rosaceo rigare oportet, & præsertim si in alto hærere dolorum caussa uideatur. Etenim acetum propria sua tenuitate usq; in altum progressum, expeditam rosaceo uiam exhibet, quod natura sua dolores lenire potest. Cęterum si in superficie dolor consistat, per uini & olei usum magnopere iuueris, æstate quidẽ tepidorũ, hyeme uero calidorũ. Deinde etiam cataplasmatis utendũ quę inflammationes lenire possunt, citra hoc quod prouocent & prolectent fluxiones. Talia aũt sunt, farinæ fœni græci & hordei, fabarumq; & cicerũ tritæ uino coctæ, potest etiam aqua modica affundi, ubi uinum nimis forte extet. Quin et passo ac modico rosaceo unaquæq; ex prædictis farinis cocta dolorẽ mitigare consueuit. Oportet autem cataplasmata omnino semper calida esse: quod commode fieri potest, si assidue permutentur, & lana forinsecus contegantur. De pharmaco ex croco. Quum itaq; prædictis præsidijs adhibitis uehementes compescuerimus dolores, parum quiddam de pharmaco ex croco ammiscebimus & præsertim ad cataplasma ex fabis apparatum, ne uidelicet coaceruatim

tim transitus fiat: Deinde etiam amplius quid de pharmaco ammiscendum est. postremum uero pharmacum ipsum cum rosaceo dissolutum & ad bonam cõpagem redactũ imponemus: diffluit enim celerrime si liquidius fiat. Hoc itaque pharmaco sæpe post euacuatum sanguinem, doloribus ualde imminutis statim usus sum, loco prius ex aceto rosaceo perfuso: multam enim utilitatem & breui ostendit: quare ipso assidue ad podagricos utimur, utpote quod laude dignum experimentum nobis exhibuit, inquit Philagrius. in pluribus enim solum hoc suffecit ad perfectam curationem semper quidem cum rosaceo dissolutum, aliquando uero uino tenui & fuluo ammixto, quantum sanè eius conquassando & excipiendo pharmaco satis fuit. Cæterum hoc ipsum in his faciẽdum est, quibus adhuc aliquid ex fluxione ad inflammatum locum defertur. Quandoq; autem pro uino acetum addimus, maxime ubi tum quod infertur repellere uolumus, tum discutere iam in loco contentum. Passum etiam aliquãdo pro uino additum mollibus corporibus profuit. Verum enimuero & ad pastillum ex acacijs & ueratris apparatum, adiectum hoc pharmacum sæpe quod influit prohibendo, & quod adest euacuando, & membrum confortando, non parum iuuit. Solum item post sedatos dolores durius impositum robur partibus addit, ut adstricta & recrementorum influxui minime obnoxia, ac breui fortia reddantur. Hoc quidem igitur medicamento uarie & multiformiter usi sumus, multosq; iuuimus, tum instante dolore, tum etiam eo sedato. Habet enim repulsoriam uim paucam quidem illam propter acetum & crocum. Habet & concoctoriam & discussoriam ac moderate resiccantem, rursus ob crocum & galbani thurisq; & ammoniaci thymiamatis ammixtionem. Discussoria autẽ tum in his ipsis sita est facultas, tum in pice et aceto. Merito itaq; podagricis inflammationibus conuenientissimum censetur. Nam & fluxum moderate repellit, & calfaciendo sensim concoquit, & contentum discutit, & debilitatis membris firmitatem inducit. Compositio autem hoc modo habet.

Galbani drachmas XXXII. thuris drachmas XXXII. croci drachmas sedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas quadraginta octo, ceræ drachmas nonaginta octo, picis aridæ drachmas CCCCCLXXV. olei rosacei drachmas quadraginta octo, aceti albi acerrimi heminam unam. Ceram, picem, rosaceum lẽto igne liquefacta excolato: galbanum autem & crocum, ammoniacum, thus, cum aceto terito, & ad liquefacta & ab igne ablata in cacabum adijcito: unitáq; in mortarium quod modicam aquam frigidam habet, diffundito, & sufficiẽter emollita extrahito, ac quemadmodum prædictum est utitor. Hoc quidem modo Philagrius apparare pharmacum ipsum præcipit. Quidã uero post eum etiam opij unc. I. ad hanc compositionem adiecerunt, eoq; ad uehementes dolores sedandos usi sunt. Alij autem usus tempore instante parum quiddam opij addunt ad maximos cruciatus compescendos.

Pastillus ex acacijs & ueratris.

Porrò ex acacia & ueratris pharmacũ hocce est. Pastillus podagricus admirabilis ad podagricos & morbum articularem, inflammationesq; & omnia pruriginosa: in principio enim illitus manifestam utilitatem exhibet, ut eadem etiam die lotus æger deambulet. Vbi uero dolor in uigore est incommode adhibetur. Quidam enim in uigore affectionis eo usus, confestim quidẽ sibi inde iuuari uisus est: paulo uero post concalefacto & resiccato loco, à maximis doloribus æger apprehensus nos accersiuit, quare quum accessissemus & didicissemus factum, cognouimus quod membra in superficie posita contusionis modo affecta essent, tum ob inflammationem, tum ob exortam ex pharmaco ad-

ſtrictionem & diſtenſionem. Diſtenſæ autem erant & in profundo ſitæ partes ex cuticulæ exterioris ad interna impulſu. Abluto igitur prius cũ aqua calida illito paſtillo, cataplaſma ei imponi iuſſi ex aqua mulſa dilutiore apparatũ, & ex oleo modico dulciſſimo, fariniſq; fœnigræci & fabarũ, atq; hoc ipſum feci propter eam quæ ex ipſo pharmaco ei contigit oppilationemq; & conſtrictionẽ: quũ uero dolores eueſtigio eſſent ſedati à reſoluentibus diſceſſi: etenim cataplaſmata & irrigationes in fluidis diſpoſitionibus adhibitæ incurabilem reddunt morbum. Verum paſtilli ipſius compoſitio hoc modo habet. Acaciæ nigræ drachmas triginta duas, acaciæ flauæ tantundem, glutinis fabrilis pellucidi, aut quod magis expedit, glutinis piſcium drachmas triginta duas, ammoniaci thymiamatis drachmas ſedecim, glaucij drachmas ſedecim, aloës drachmas ſedecim, thuris maſculi drachmas octo, ueratri albi & nigri cuiuſque dra. VIII. Aceto ſcillitico trita cogito in paſtillos. Vſus uero tempore eoſdem in aceto eodem liquefactos illinito, & exiccare permittito, ægrumq; in balneũ demittito, & ubi inde redierit ſimiliter utitor. Totũ paſtilli pondus drachmarum centum & ſexaginta octo eſt, hoc eſt unciarum XXI. Hoc pharmacum podagricis inflammationibus inchoantibus conuenit, & ſolum ſufficit, ſi non multitudo fluxus redundet: & multo amplius, ſi per plumbi ſuccum fuerit diſſolutũ & liquefactum. Fit autem plumbi ſuccus hoc modo. In mortarium plumbeum ſuccum aliquẽ refrigerantem ſimul & adſtringentem inijcito, & cum piſtillo plũbeo in ſole donec craſſior reddatur terito, atq; ita iniectum paſtillum & contritum illinito. Sit aũt ſuccus ipſe plantaginis, aut oxylapathi, aut ſanguinariæ, aut uuæ acerbæ immaturæ, aut ſemperuiui, aut aliquarũ cõſimilium herbarũ, quæ & ipſæ commodę ſunt in principijs inflammationũ. Hoc ipſum itaq; pharmacum ex plumbi ſucco, non ſolũ in principijs & progreſſu, ſed & in uigore mali aliquando cõmodum exiſtit. Et Philagrius quidem hoc modo de paſtilli uſu ſcripſit. Quidã uero paſtilli ex croco ad dyſenteriã deſcripti, atq; huius ipſius pares partes aceto aut plumbi ſuccoterũt, etduabus ante balneum horis illinũt, atq; ubi lauerint à balneo rurſus ſimiliter illinunt, & egregium teſtimoniũ huic uſui præbent. Diæta eorũ qui ob ſanguineum fluxũ ægrotãt. Inflãmationes ex ſanguinis influxu obortas quemadmodũ dictum eſt curare oportet. Cæterum cibos eis exhibere oportet qui minus nutriũt, Quales ſunt holera, et ſpinoſæ plantæ: et ex uolucribus, montanæ: ex piſcibus uero, qui in petroſis aquis degunt. Aluum uero facile ſubeuntem habere oportet, & ſi quidem officio ſuo non ſua ſponte fungatur, ſimpliciori aliquo clyſteri ſeu infuſo eluatur.

Cura eorum qui neq; uenæ ſectionem, neq; purgationem ſuſtinere poſſunt. Cap. XXVII

Quandoquidem uero quidã adeo formidoloſi ſunt et mollicie fracti, ut neq; nomen uenę ſectionis aut purgationis audire ſuſtineant, non melius tantũ ſed & fortunatius eſt nullum talem cõtingere. Et tamẽ ſi ad curãdos eos cogamur, prædicere oportet diuturnos dolores eis affuturos, & uigilias, articulorũq; torturas & claudicationes, præſertim ſi craſſus & multus ſit ſanguinis influxus. Abſtinentia quidem igitur ciborum illis conſtituenda eſt, & clyſteres moderate fortes inijciendi, & pharmaca umbilicaria imponenda epomphalia Græcis appellata, quæ ſanè umbilico impoſita aluũ ducunt. Vtendum etiã his quę ſedi apponuntur glandulis uidelicet, uelut eſt cyclamini ſuccus, & elateriũ, & ſimilia, quorũ in tertio Sermone feci mentionem. Vtendũ & poſt aluũ exolutam, unguentis diſcuſſorijs, & fricationibus eiuſdem generis, & omnibus quæ ſuperfluum

perfluũ euacuare possunt ex locis fluxu infestatis. Etenim repulsoria, si nõ prius uniuerso corpore euacuato, assumantur, periculum inducunt. Cataplasmata igitur eis imponere oportet ex pane, fabaceaq; & fœnigræci, ac cicerum farina, cum aqua mulsa aut adipe suillo non ualde ueteri. Scarificationibus item iuxta affectũ locum utendũ. Irrigare aũt assidue oportet ex aqua & oleo, & aliquando cataplasmata ex lixiuio apparare, quo per erosam cutẽ, ueluti per riuos malum euehatur. Huiusmodi hominibus cõueniunt item ceratorũ formam habẽtia medicamenta, ex oleo sicyonio, nitroq; & cera apparata, quæ humorẽ ad locum delatum discutere possunt. Pharmacũ ex lixiuio & spuma nitri digerens ac exhauriens inspissatos humores, est autem pharmacum ipsis commodissimum & facile parabile: excitat bullas, & cutem erodit. Spumæ nitri albæ quã achelesiam appellant drachmas uigintiquinq;, terebinthinæ drachmas triginta sex, olei drachm. CCCCLXXX. lixiuij ficulnei, hoc est, exustis lignis et aqua extinctis, loturæ eorum percolatæ drachmas octoginta quatuor, ceræ drachmas CCXL. Oleum, ceram, terebinthinam, & lixiuium, hoc est aquam ipsam, ut prædixi, coquito, & quum pars maxima aquæ fuerit consumpta, spumã nitri prius tenuissime tritam adijcito, unito, ac utitor. Huiusmodi sanè sunt inflammationum podagricarum ex sanguine curationes.

De his qui ob bilis influxum ægrotant. Cap. XXVIII

Quod si uero inflammationes ob biliosum influxum fiant, tum & in his cõmunis scopus euacuationis adfligẽtis humoris existit. Fiant aũt euacuationes in principio, tum per uomitũ, tum per uentrẽ. Danda itaq; pharmaca bilẽ educentia, ex quorũ numero aliqua per utramq; uiã bilem exigunt, uelut est thlaspi: hoc enim acetabuli mensura potatum & superne & inferne purgat, atque tantum sanè de eo semine ad summum datur. Constat autem quod & purgatoria medicamenta ex scammonia apparata flauam exagitant & euacuant bilem: horum uero compositiones iam ante retulimus in tertio Sermone. Faciemus tamen & in hoc Sermone quorundam mentionem, sed paucorum et paulo post. Purgare igitur eos oportet confidenter, & secundaria uice si res ita postularit: confestim enim in euacuationibus subsistunt & sedantur. Quod si tamen neque hi purgari uelint, neque sustineant ob quamcunq; tandem caussam. Tum sanè & his quemadmodum dictum est, mederi conuenit per umbilicariorũ purgatiuorum impositionem, & per ea quæ sedi subduntur. Per infusum item aluus ipsorum eluatur. Et cataplasmata adhibeantur ex fabacea & hordeacea farina, adipe suillo recenti & insulso, tenuiq; chamæmeli farina ac aqua. At uero hæc ipsa posterius imponenda sunt: in principio autem usque ad uigorem ea quæ ex semperuiuo apparantur, & rosis uiridibus, perdicij herba, anchusa, sanguinaria, helxine, sideritide, portulaca, rumice acuto, atriplice, solano, plantagine, hyoscyamo, lenticula, & stratiote palustribus, blito, lactuca, seride, malua satiua, ramentis cucurbitæ, umbilico ueneris, flore uiolarum, mali punici corio. Horum unumquodque cum pane ex farina polentæ impositum dolorem tollit, & maxime psyllij semen aqua feruenti maceratum, et postquam succulentum factum fuerit, pro cataplasmate impositum. Vnguentum item ex plumbi succo ad sanguineas influxiones prescriptum his commodissimum existit. Commoda sunt & mala cum pane trita imposita, & quæ his sunt similia. Et cerata Hippiones & Ambrosiæ nomine insignita, & quæcunq; ex cera, chamæmelo, & rosaceo apparantur: adijcitur aũt succus quispiã ex pre

dictis refrigerantibus, & ouorum candidum, & aqua cum modico aceto, quorum compositiones paulo post subnectemus. Optimum autẽ pharmacum pro eis est ceratum ex rosaceo betæ succo quantũ satis est adiecto. Vidi etiam quendam hac affectione occupatum, qui immissis in frigidam aquam pedibus & aliquandiu in ea detentis preclaram opem tulit. Alium item uidi qui ostreorũ carnibus cum argenti spuma & uiridibus hyoscyami folijs ac oleo ueteri diligenter tritis utebatur, & tum illinendo eas, tum imponendo probe restitutus est. Licebit autem per ostreorum penuriam, carnibus concharum fluuialium uti. Atque hæc quidem conueniunt, si mediocris inflammatio & ardor adsit. Nam si magna fuerit ad erysipelatorum modum curationem instituemus. Cicutæ nimirum folijs & papaueris ac mandragoræ & hyoscyami adhibitis: quibusdãq; medicamentis compositis stuporem inducentibus, quæ ex papaueris succo & similibus constant. In horum tamen medicamentorum usu immodici caloris deletionem pro scopo habere oportet, quæ sæpe in una cõtingit hora: post quã statim stupefactiuo ablato, cataplasma ex fabacea farina, adipeq; & aqua imponatur. Etenim ubi ea quæ uehementer refrigerant diutius adhæserint, stuporẽ ægrumq; ac languidum sensum corpori inducunt. Quapropter quum in feruẽtibus doloribus fuerimus ad stupefacientium usum coacti, postea refouebimus partes per ea quæ calefacere possunt.

Parabilia remedia ad inflammationes non ualde feruentes. Cap. XXIX

Reliqua ex eorum numero quę facile parantur, quæq; doloribus non ualde magnis prosunt. Palmularum glandulæ sunt, & mali medicæ ramuli, citriũ autem ipsam appellant & aureum malum. Quin & fructus ipsius medulla sapore acris, pani aut pollini ammixta in cataplasmatis commodissima est. Quemadmodum etiam si oleo coquatur & cera sufficienti ad oleum adiecta pedibus imponatur. Commodũ est & symphytum per se pro cataplasmate impositum, & cum pane aut cerato permixtum. Et malicorium aceto incoctum, aut aridũ tritum cum pane subactum. His ergo utaris. Optimum autem cataplasma podagricum & hoc est. Cupressi uirgulta teneriora & pilulas in ollam coniecta cũ aqua marina donec flaccescant coquito. Deinde in mortariũ culinarium trãsumpta, ad cerati formam terendo redigito: & linteolo excepta, dolentibus locis imponito. Hoc cataplasmate quotidie ante somnum utitor, etiamsi non adsit dolor, per integrum annum. Nam perfecte ægrum sanat. Mirifice etiam facit cupressi decoctum, si ex eo æger sæpe perfundatur. Aliud. Cypri hoc est ligustri folia uiridia trita in pastillos digerito, usus uero tempore aceto dilutos illinito. Barbari autem Indi arida ipsa folia contusa & cribrata reponunt, usu uero expetente aqua feruenti subigunt, modico etiam aceto adsperso, aut rhois culinarij decocto, atque hoc modo inflammato loco imponunt, folijs ricini aut carpasi superstratis, aut si hæc haberi nequeant, brassicæ. Reperies autem mane cataplasma aqua plenum. Sensibilis enim discussio & exhaustio contingit, adeo ut æger exuctionem sensu perceptet, et maxime iuxta ungues. Vitiat tamen colorem, eum ad fuscedinem corrumpens, quapropter aliqui cerato liquido ungues prælinunt. Aliud cataplasma, quod eadem hora dolores sedat. Cerebrum porci cum amylo & rosaceo tritum, & panniculo infartum imponito, & confestim liberabitur æger, ut deambulare possit. Optime faciunt item maluæ aqua coctæ & tritæ impositæ, celerrime enim dolores sedant.

De stupefacientibus medicamentis. Cap. XXX

Composuerunt medici, quemadmodum prædictum est, ob excellentes dolores, aut etiam ob ægrorũ molliciem quos curare cogimur & neq; minimum dolorem tolerare possunt, medicamenta stupefacientia appellata. Hęc enim nequaquam affectiones ipsas in quibus dolores fiunt, curant: uerum stuporem & sensus hebetationem membris inducendo, quietem quandam doloribus obducunt, quapropter si ad huiusmodi pharmacorum usum, aut ob excellentem dolorum magnitudinem, aut ob immodicam caliditatem erysipelatis consimilẽ, cogamur, utemur quidẽ modice, quo feruor immodicus refrigeretur, aut sensus oblæsio deleatur. Ad hoc etiam animaduersione habita diligenti, ne quid post uehementis caloris et doloris extinctionem, ex stupefactiuo pharmaco in membro permaneat. Sunt aũt medicamenta stupefactiua huiuscemodi. Asclepiadæ epithema dolorem leuans, podagricis & articulari morbo commodum: usus eius est in ipsis exacerbationibus et excellentibus feruoribus inflammationum. Opij dra. IIII. croci dra. I. panis siliginei quantum satis est: unumquodq; per se lacte bubulo maceratum terito, & unita imponito. Aut hæc ipsa cum lacte trita cerato rosaceo excipimus & utimur. Aliud, quod confestim à doloribus liberat: oportet autem ante pharmaci impositionem ægrũ lauare, atq; ita extersis locis statim adhibere. Succi absinthij trientem, croci trientem, ceræ tãtundem, opij unc. I. irini sexuncem. Opium & crocum in passo diluito, & affuso cerato unito ac utitor. Asclepiadæ pastillus podagricus, dolorẽ leuans. Vsus eius competit tempore exacerbationũ. Aloës lib. I. centaureæ sextantẽ, thuris trientem, myrrhæ trientem, lapidis asij, opij, succi mandragoræ, styracis, aluminis scissi, cuiusq; sextantem: excipe ac subige passo & ad pastillorum formã reducito. Vsu uero expetente lacte dissolutos cum pinnulis illinito, supra illitum locum linteolo imposito passo imbuto.

Vnguenta recalfactoria quæ post stupefactiuorum usum adhibentur. Cap. XXXI

Quum itaq; stupefactiuis usq; ad feruoris inflammationũ deletionem fuerimus usi, post calefacere mẽbra conuenit cataplasmatis ex castorio & thapsia compositis: si enim hoc non fecerimus, debilia & intemperata reddita membra perpetuo fluori obnoxia reddemus, & quæ in actionibus facile offendentur: quapropter unam atq; alteram unguentorum recalfactoriorum compositionẽ apponam. Ex quorum numero & hæc est. Succi thapsiæ dra. VIII. piperis dra. XXIIII. adarces, canchryos, euphorbij recentis, cuiusq; dra. XXXII. Si uero recens euphorbium desit, duplum eius sume: staphidis syluestris dra. XII. pyretri drachmas XII. terebinthinæ drachmas XVI. ceræ drachmas XXIIII. olei cyprini libras VI. Altera, eiusdem usus. Pyretri, castorij, helenij, adarces, piperis, euphorbij, zingiberis, nitri, ceræ, singulorum drachmas VIII. irini quantum sufficit. Pro pauperibus autem satis faciunt, allia, thymus, origanum, satureia, sinapi, & similia.

Pharmaca & edulia eorum, qui flauæ bilis influxu infestantur. Cap. XXXII

Exhibenda est autem & cyclaminus à flauę bilis influxu infestatis. Huius enim radix quàm tenuissime trita cum aqua mulsa aut passo pota, biliosum humorem per sudores excludit. Dandæ aũt ex ea drachmæ quatuor corporibus magnis et robustis, reliquis uero pro uiriũ tolerantia. Adiuuare uero oportet sudorum exclusionem corpus calefaciẽdo & fricando, ita tamẽ ne affectos locos contingamus.

contingamus. Præbenda quocꝫ in potu ea quæ urinam cient, talia enim bilem per lotium euacuare cõsueuerunt: pastillus item ex seminibus soporifer, & qui à triangulari forma Trigonus appellatur, et consimiles, doloribus infestantibus commode à flaua bile affectis exhibentur. Nã et somnus alti soporis inde oboritur, & fluxiones ab ipsis resiccantur, atcꝫ id maxime si post corporis per purgatiuum euacuationem exhibeantur. Edulia aũt eis apta quæ refrigerant, non tamen humectant: humiditas enim auget fluxiones. Dandum item eis lactucę semen ob somnum conciliandum, & papaueris semen tum in cibo tum in potu. Mala etiam & sorba & mespila præbenda, & quæcuncꝫ ad hoc quod refrigerant, fluxus cohibent allationem. Cæterum à uino omnino exacerbationis tempore abstinendum est. Intercapedine autem pura reddita parum ex eo concedendum. Porrò inedia ab amara bile infestatos extreme lædit: nam bilem acriorem reddit.

Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant. Cap. XXXIII

Horum item curationem à pituitæ euacuatione principiũ sumere oportet. Euacuatur autem humor pituitosus per uomitus quidem, nihilominus tamen & inferne per uẽtrem. Vtilis est autem in hac affectione per inferna purgatio, siue iuxta manus siue iuxta pedes hæreat morbus, & multo adhuc magis si iuxta omnes corporis articulos fluxus fuerit dispersus, familiarior enim pituitę uia & minus periculosa per intestina existit. Si enim in superiorem uentrem uiolenter adtracta non euacuetur, periculum inducit. Quapropter tutius est ut ad infernam excretionem ducatur. Euacuata enim in una die morbi utcuncꝫ inueterati robur contundit, quare in podagra innatum ex pituitoso humore fluxũ, & mediocriter affligentem, & qui tum potentia tum actu calidis remedijs delectatur, purgare oportet. Ante purgationem uero modice adstringentibus utendum, atcꝫ id magis adeo circa initium fluxionũ. Atqui si euacuatio per purgationes fieri non possit, quæ sanè uel sola sæpe sufficit ad affectionem fluidarum curationem: tum inedia & fame utendum est ad plures dies, natura enim pituitosi eam bene tolerare possunt. Vtendum etiam confricationibus discussorijs ampliusćꝫ efficacioribus infusis, & pharmacis cientibus urinam. Cæterum quæ ratione nutrimẽti præbentur edulia, natura sicciora sint et minus nutriãt, ueluti est oryzæ succus & bromi, qui inter frumentacea refertur. Nuces iuglãdes paucæ, pistaciaćꝫ & nux thasia, & uuæ passæ, & capparis ex aceto mulso. Quandocꝫ etiã parui pisciculi in petrosis aquis coaliti, & passerculi mõtani assati præbeantur. Vinum aũt præbeatur quàm minimum interualli tempore, tenue, fuluũ & uetus. Cataplasmata aũt quę frigidis fluxionibus conueniunt imponenda. In principio quidem terebinthi folia uiridia et tenera cum adipe suillo recenti, & rosaceo, modica cera adiecta. Apta sunt ipsis et cupressi folia & pilulæ uino cocta. Et cyperi radices, & rhamni folia. Post principiũ uero pituitosis cõuenit ex eruo & lolio ac fœno Græco cataplasma. Quemadmodũ etiã ea quæ ex ciceribus constant, aristolochiæ radice trita ammixta, centaureaćꝫ & artemisia, abrotonićꝫ folijs et adianto, uitice, lauro, pulegio, samsuco, mẽta, brassica, gentiana, & pæonia, & bryoniæ radice ac fructu. Ex amaraci itẽ coma, & sisymbrio, serpyllo, filice, fœniculo, eruca, & reliquis quæ saporis acris, aut salsi, aut amari sunt, et maxime si dolores citra ardorẽ ex refrigeratiõis sensu sint oborti. Singula uero ex his cũ pane & adipe recentia pro cataplasmate imponito, quancꝫ nihil uetet unumquodcꝫ per se adhibere. Optimum est etiam fomen-

tum

tum ex passo mari mixto apparatum. At uero quinquefolij radicum & malicorij æqualibus partibus decoctis perfudi ac foui, inquit Archigenes, circundolentes partes. Imò & tritis ipsis magis inflammata loca cataplasmatis modo contexi, atque hoc ipsum multis uelut obluctans & resistens remedium dolores expulit, aliquibus autem ut pharmacum nulli inferius ipsos mitigauit, rarissime uero citra commoditatem apparuit. Mansuetissimum uero & hoc est.

Altheæ folia cocta trita tum per se, tum cum polline, aut ordeacea farina imponantur. Ceratum item ex radice eius, quæ hibiscũ appellatur, cocta in aqua mulsa trita, constet autem ceratum ex gleucino aut irino. Imponatur uero his qui tum uehementer calida, tum ualide frigida auersantur, mediocribus autem delectantur. Pharmacum porrò conueniens noui, inquit Philagrius, podagricis qui unà cum doloribus frigoris sensu percelluntur, id quod ex laurino componitur. Quum enim & alia eiusdem generis sint cum ipso, tantam tamen cõmoditatem à nullo exhibitam scio. Compositio autem hoc modo habet. Pharmacum ex oleo laurino. Cerę, adipis suilli ueteris, resinę pinus siccæ, terebinthinæ liquidæ, cuiusq; dra. XCVI. cyprini, laurini, œsypi, butyri, cuiusq; drach. XLVIII. galbani, medullę ceruinę, cuiusq; drach. XVI. Hoc quidem igitur medicamentum confestim à dolore liberat eos qui in dolore frigoris sensum percepitant. Admirandum etiam in his pharmacũ est, quod ex croco constat et galbano, supráq; ad sanguineũ influxum præscriptum est, & in omni tempore adhibetur. Sunt autem & alia pharmaca his apta. Quemadmodum ea quæ Myracopa appellantur, & quæ ex ipsis componuntur cerata, fiunt autem hæc commensurata & proportionata cera ad unguenta ipsa ammixta. Pharmacum ex metallicis. Optimum uero & ipsis pharmacum est ex metallicis ad sauciatos neruos à Galeno apparatum, cuius & nos admirabile periculum fecimus, inquit Philagrius. Quum enim partium quàm tenuissimarum sit, ad profundũ corpusculorum progreditur, & attenuat, & discutit. Commodum igitur existit in prædicta dispositione post sedatos dolores admotum, aut quum mediocres existunt, non solum enim discutit ut dictum est, sed & repellit. Compositio uero hæc est. Chalcitidis drachmas VIII. misyos drachmas XVI. Squamæ æris drachmas XXIIII. thuris drachmas XXIIII. galbani drachmas XII. colophoniæ drachmas XCVI. ceræ drachmas XCVI. olei drachmas CXXVIII. aceti acerrimi quãtum satis est. Metallica cum aceto in sole æstiuo terito ad plures omnino horas: Deinde thus adijcito, rursusq; diu terito, & liquescibilibus liquefactis, refrigeratis, & erasis admixtis unito ac utitor. Pharmacum ex uino & oleo, Galeni. Aliud pharmacum ex oleo & uino Galenicum, conueniens in declinationibus inflammationum, & post easdem omnibus podagricis. Spumæ argenti, drachmas XCVI. olei ueteris drachmas CXCII. ad podagricos uero sufficit si anniculum sit oleum, uini ueteris fului pellucidi atque leniter dulcis, drachmas CXCII. Coquito simul ad compagem manus non inquinantem. hic enim est optimus eius apparatus. Nam qui triplum olei accipit diutius coquitur & magis resiccans redditur. Porrò in his qui post dolores uehemens frigus percipiunt, aliud Galenicum pharmacum ex euphorbio ad sauciatos neruos descriptum conducit. At uero adhuc pharmacum podagricis commodum, tum in inflammationum remissione, tum post easdem existit, quod Aegyptium appellatur, & quod ex lanis succidis ustis apparatur. Habetur autem inter multæ commoditatis emplastra in XV. Sermone huius tractationis.

Cura

Cura eorum qui ex atræ bilis influxu ægrotant. Cap. XXXIIII

Dicatur aūt ex ordine & de atræ bilis influxionibus quæ & ipsæ omnino
uniuersali euacuatione præcedente opus habēt, hoc est uenæ sectione, aut pur
gatione. Quando quidē igitur ad atrā uergunt bilem, euacuatione per ea quæ
ipsam repurgant, quando uero ad sanguinē atrabile infectū declināt per uenę
sectionem. Si uero ambo hæc simul per totum hominē redundarint, non unū
aliquod ex prædictis adhibere suffecerit, sed præsecta uena, deinde depurga-
re cogimur, quod ipsum & in alijs affectionibus duplici euacuatione indigen-
tibus erit faciendum. Priusquàm igitur totum corpus euacuamus, atq; in ipso
etiam euacuationis tempore, dico sanè in principijs, repulsorijs et sensim simul
calefacientibus utendum est. Post euacuationem uero his quæ sensim caleface
re, & attenuare, & discutere possunt utemur. Sunt autem Repulsoria quidem
simulq́; leniter calefacientia, terebinthi folia & cupressi, cyperi radices, & simi
lia. Calfactoria autem simulq́; attenuatoria & discussoria, bryoniæ radix & cy
clamini, syluestrisq́; cucumeris, & raphani, lauri item folia mollia, & pastina-
cæ, & caucalidis, sinapis, nasturtij, conyzæ, brassicæ, iridisq́; & ocymi & alio
rum innumerorum folia. Ammiscenda autem sunt hæc pani aut cuipiam ex
prædictis iam sæpe farinis, & adipi anserino aut gallinaceo, butyroq́; & œsy-
po, atq; id maxime in humectis & mollibus corporibus quo leniora reddan-
tur. Quin & post huiusmodi pharmacorum impositionem, præscripto ex cro
co pharmaco, & eo quod ex metallicis constat uti cōuenit, ampliusq́; quod Ma
chærioni inscribitur, & quod Isis appellatur, similibusq́;, quorum compositio-
nes in XV. Sermone traditas reperies. Etenim huiusmodi pharmaca relictum
in membris humorem concoquunt, eundemq́; attenuant & discutiunt, ampli
usq́; membra debilitata corroborant. Commodissimum autem pharmacum
per interualla exacerbationum dolore non infestante, ad atræ bilis fluxiones
est Corax, quemadmodum etiam pastilli Andronius inquā, & Musæ, & qui
ex centaurea, itemq́; qui ex lanis succidis apparatur et consimiles in XIIII. Ser
mone descripti. illinuntur aūt cum uino dulci. Miscentur etiam ad præscriptū
ex croco pharmacum, & ad id quod ex metallicis constat, ita tamen ut parum
quid ex pastillis ad multam pharmaci partem commisceamus, ut uidelicet pa-
stilli XII. pars ad unam pharmaci partē addatur, hoc est ad pharmaci lib. I. pa-
stilli uncia una. Aliquando autem minus. Quum enim euacuare & discutere
uoluerimus, minus de pastillo adijcimus, corroborare autem & firmitatem
addere, plus. Quod si neq; perfecta neq; absq; dolore sint exacerbationū inter
ualla, panem uino maceratum & sufficienter emollitum ad prædicta medica-
menta per interualla ammiscere expedit. Præstans autem est & in his discusso-
ria fricationum species uniuersi corporis, præter affectas partes, tum per inter-
ualla, tum tempore exacerbationum uehementius & diutius facta, & maxi-
me si non fuerint præeuacuati.

De his qui ob tenuem fluxum ægrotant. Cap. XXXV

Si serosi sint humores qui ad articulos influunt, non paruum signum te-
nuitatis ipsorum est, quod neq; tumorem magnum habeant inflammationes,
neq; diutius durent, imò neq; molestiam aliquam in motibus perpetiuntur æ-
gri postquàm quieuerint inflammationes. Eorum igitur qui ob tenuem in-
fluxum ægrotant remedium quod eadem die opem eis fert purgatio est per ea
quæ serosos humores euacuare possunt facta. Fluxiones aūt quę non ita uali-
dum

dum dolorem inferunt, sæpe in solo irrigationum fotu substiterunt, ex oleo uidelicet rosaceo & uino dulci suppressæ, modica cera ammixta, ijsdemque lanis succidis exceptis, additur etiam aliquando nitri spuma. Quin & quod ex cote naxia ex ferri affrictu deteritur & in ea congregatur illitum iuuit: Et selinusia terra, & cretica, & samius aster, & lemnia, sphragis appellata, uino & posca, & aceto ac passo diluta, illita eodem modo profuerunt. At uero & caseus recens coactus impositus mediocres inflammationes etiam solus iuuat, & cum polenta, aut farina præsertim ordeacea. Habet enim in se non modo quid repulsorium, sed & discussorium, per quod & tenues fluxiones repellit, & humores in articulis euacuat. Lentisci etiam ramuli teneri & fructus, similiterque myrti & terebinthi, & pirorum, ac quercus, oleæ, punicæ, mespilorum, cerasi, pruni, rubi canini, & rubi, cuius etiam fructus & uirgulta idem operantur, & ut simpliciter dicam, quæcunque res in fructibus, & folijs, & succis, & radicibus aliquid amari, aut acris, aut salsi, aut nitrosi habent, simulque cum amaritudinis & acoris omniumque prædictorum moderata qualitate non adeo excellenti, adstringũt: hæ mediocres dolores ex fluxione obortos iuuant. Suffecit autem unà cũ his ad perfectam sæpe curam fames ipsa: Quemadmodum etiam clyster omnibus fere podagricis conuenire uidetur, & maxime in quibus uenter assidue cohibetur. Ruta etiam uiridis & pastinaca uiridis utiliter ipsis pro cataplasmate imponuntur, maxime quibus uenter cohibetur, ampliusque quibus pungitiui sunt dolores & inflantes. Ammiscere autem omnibus his expedit adipes, quandoque & polentas, & farinas quasdam, quæ haberi possunt: mel item ac passum, & rosaceum, quo humecta & liquida conseruemus. At uero si & fermentum modicum hoc tempore ammisceas nihil peccaris. Hoc igitur modo etiam plurima ex hortensibus tibi commoda fuerint, si ipsa iuxta prædictas qualitates iudicaris, amaram nimirum & salsam, acidamque & adstringentem atque acrem, quæ omnes sint mediocres. Inuenies autem aliquando & dulcem qualitatem unà cũ his permixtam in eadem etiam planta. Ea quoque quę in mari nascuntur plærũque talia sunt, utpote quæ Lactucæ appellantur. Sunt autem germina lata & oblonga ac uiridiora, tenuia & subrugosa, ac ueluti conduplicata ad littora maris per fluctus eiecta. præstantiores autem fiunt cum posca decoctæ. Viridia item quæ in fuco siue alga tinctoria ad radices sita sunt. Et ad hęc quæ in petris maris reperiuntur similitudine fungorum, reliquaque germina mollia commodant eodem modo. Omnia enim huiusmodi apte cõmiscentur adipibus ac farinis. Quin & torpedo tum marina tum fluuialis, iuxta alium quendam modũ, non in paruis solum sed in magnis quoque inflammationibus congruit. Naturali enim facultate quadam stuporẽ inducit & dolores è corporibus tollit. Quapropter ipsam uiuentem assidue admouere inflammatis locis oportet. Cocta item adhuc uiua in oleo, deindeque extracta, ac modica cera cum oleo eliquata, commodissimum pharmacum omnibus dolore afflictis podagricis redditur. Consimili efficacia uermes terreni appellati præstant, si in oleo coquantur, & cera postea in oleo liquescat.

De fluxionum inter se complexu. Cap. XXXVI

Quum itaque iam simplicium & immixtarum inter se fluxionum curatio sit relata, nulla difficultas amplius est, etiã mixtarum curam inuenire. Satis enim manifestum est quod ad humorum complexum, consequenter etiam curationes oporteat mixtas esse. Cognitiones autem mixtarum fluxionum ex prædictis simplicibus affectionibus sunt sumendæ.

Cura affectionum ex ſanguinis & bilis complexu. Cap. XXXVII

Si igitur ſanguineæ & bilioſæ affectiones concurrant, & propterea tumor magnus & ruber, & quodam modo flauus ac feruidus, membrũ fluxione infeſtatum apprehendat, & dolores nunquam remittentes incumbant, & exacerbatio uehemẽter quidem alternis & tertio quoq; die fiat, benignior autem ſingulis diebus: omnino ſanè manifeſtum puto, quod medicationis initium à uenæ ſectione primum fiet, conſequente exinde bilioſi humoris purgatione. Satis conſtat autem quod & euacuationum tempore repulſorijs utemur, quæ uidelicet frigidæ & adſtringentis ſunt facultatis: Et deinde primum mitigatorijs & refrigerantibus quidem utendum, non autem amplius adſtringentibus. Adſtrictio enim tumorem inſpiſſat ac cogit, ut ægre diſcuti & reſolui poſſit, ſi diutius ea utamur. poſtremum uero etiam his quæ concoquere & diſcutere tumorem poſſint utendum eſt. In principio igitur iuxta euacuationum, inquã, tempus, utile pharmacum eiuſmodi affectionibus eſt ex acacia & ueratris paſtillus in mortario plumbeo cum ſemperuiui, aut plantaginis, aut ſanguinariȩ, aut ſenecionis, aut umbilici ueneris, aut rumicis acuti, aut ſolani, aut uuæ acerbȩ, aut hyoſcyami, aut lactucæ ſucco dilutus. Atqui iuxta augmenta & uigores affectionũ, etiam ea quæ ad ſanguineas affectiones dicta ſunt, in cataplaſmata ammiſcere expedit, ſuccosq; item iam relatarum herbarum, & ipſas adeo herbas tritas. Poſtquam uero feruor inflammationis ceſſarit, concoquentibus cataplaſmatis & medicamentis utemur: parte etiam affecta uulnuſculis impactis ſcarificata, præſertim ſi appareat tumefacta.

Cura bilis ad pituitam permixtæ. Cap. XXXVIII

At uero ſi pituitoſi humores bilioſis fluxionibus ammiſceantur, ſiquidem unio & permixtio ipſorum eodem tempore hominem infeſtet miſcere etiã remedia oportet, eorumq; multitudinem purgare per ea quæ bilem ſimul & pituitam educere poſſunt: forinſecus autem cataplaſmata imponenda pari aut impari modo permixtis his quæ pituitoſum & bilioſum euacuant fluxum. Et pari quidẽ modo utraq; conijciemus, quũ affligentium humorum mixtura æqualis fuerit. Impari uero ſi alter humorũ redũdarit. Neq; uero obliuioni tradendũ quod aliqua ipſorũ in principio recte adhibentur. Aliqua uero iuxta mali progreſſum & uigorem. Quædam uero eo remittente & circa declinationem.

Cura humorum atræ bilis alijs permixtorum. Cap. XXXIX

Eadem etiam methodo uteris ſi atræ bilis fluxiones reliquis fuerint ammixtæ, tum iuxta exacerbationum circuitus, tum iuxta cõtinuitatem. Neq; enim ſolum ad affectionum complexus eſt reſpiciendum, ſed & num aſſidue & citra remiſſionem, an iuxta circuitum infeſtent. Primum quidẽ igitur & in illis euacuationibus conuenientibus utendum eſt: Deinde ubi quidem aſſidue infeſtarint, cataplaſmatis dolores ſedantibus uti expedit: Vbi uero per circuitum moueantur, inſtantibus quidẽ doloribus mitigatoria cura, per interualla uero corroboratoria membrorum utemur. Manifeſtum autem quod quæ magis feruẽt maiori refrigeratione opus habent: quæ minus, minori. Omnia tamen feruentia refrigerare oportet. Quæcunq; autem fluxiones prurigínoſæ fuerint, obtundentibus & diſcuſſorijs curabuntur. Quȩcunq; uero mordaces, obtundentibus ſolis. Et quæ in alto ſitȩ ſunt, per ea quæ tenuium partium exiſtunt, quȩ uero in ſuperficie, per ſimpliciora. Omnium autem horum ſyluam in fine ſecundi huius tractationis Sermonis præſcriptam habes.

Cura

Cura durorum tumorum qui post inflammationes relinquuntur. Cap. XL

Duri et reluctantes aliquando tumores post inflammationes relinquuntur, qui ex crassis humoribus generationem habent, in corporibus præsertim durioribus, & quæ ægre per discussoria exoluuntur, & male curatis. Huiusmodi enim non curati statim seipsis peiores fiunt ad uitæ actiones obeundas. Cæterum huiuscemodi tumores sedant, pharmacum Machærionis, & Piscatoris, & Aegyptium, & consimilia. de quibus dicetur XV. Sermone in pharmacorum multæ commoditatis relatione. Dicetur autem & hic ubi ex ordine de tumoribus qui ægre concoquuntur tractabimus. Sunt etiam parabilia pharmaca ad hanc affectionem si ruri uiuamus, satiuæ fici, & syluestris quoq; grossi cocti, triti & impositi, tum soli, tum cum quadam ex prædictis farina & adipe. Cyclamini item & cucumeris syluestris radix, & althea bis cocta, & caricæ pingues, adianton, auena, urtica, bryoniæ radix, bulbi anethi, abrotoni, buphthalmi, iridis folia, itemq; marrubij, ita ut singula prædicta cum uisco, pice, & sulphure uiuo permisceantur.

De tumorum crudorum & inconcoctilium cura. Cap. XLI

Crudi tumores ex materia albidiore ac lentiore congregantur, diuq; durãt, neq; concoquuntur, neq; discuti possunt. Quandoque uero primis quidem discussis loci statim fluxione infestantur, & inæquali magnitudine semper permanent tumores, & in quibusdam sanè penitus absq; dolore fiunt, in alijs uero dolore quodam comitante. Quandoquidem igitur diuturnos uideris tumores citra dolorem, per discussoria curato, diligenti animaduersione habita ne quid relinquatur induratum, quod incurabile aut ægre ualde curabile reddatur, & maxime ubi callosarum duricierũ generationem uideris in articulis futuram. Si igitur citra dolorem uideris crudos tumores, emolliẽtibus ad discussoria ammixtis curato, ne quid penitus induratum relinquatur. Si uero cum dolore contingant tumores, non modo discussorijs, sed etiam quæ unà cum hoc quod discutiunt, lenire possunt, expedit uti. Manifestum autem est quod si fluxus tenuis & modicus cum doloribus quibusdam deferatur, inde tumores post inflãmationum remissiones oboriãtur & infestent, atq; id maxime in his euenit qui delicatius uiuunt, aut frequenter lauantur, aut plus quàm oporteat inambulãt, uel etiam rebus uenereis utuntur. Oportet igitur in his ad tumefacta imponere pharmacum ex salicibus, ita ut adglutinari possit apparatum: aut quod ex aspidibus constat ad strumosos destinatũ, aut aliquod consimile: præsertim quũ sensus ægris adest iuxta coxendicem aut femur, tanquam aliquid ad inferiora deferatur: quumq; dicunt se affici uelut formicas repentes sentiant, doletq;, & iam refrigeratur, iam calescit membrũ. Quin & lauantes per smegmata ex adarce, alcyonio, & pipere defricare oportet. Adstringentia igitur sunt simulq; discussoria pharmaca, quibus necessario utimur ad crudos & dolẽtes tumores, ue lut symphytũ petræũ, terebinthi uirgulta, scolopendriũ uiride, cyperos, & similia de quibus sæpe dictum est, cum pane multo & rosaceo permixta, præsertim in his qui humido & albo corporis habitu sunt præditi. Ex compositis aũt conuenit eis pharmacũ ex succis quod cũ uino flauo & subadstringẽte est emollitum, & Galeni phœnicinũ cum multo rosaceo liquefactũ, & locis liquidius impositum. Cæterũ in tumoribus citra dolorẽ conueniunt adiantũ uiride, folia urticæ, altheę, chamæmelum, uua passa pinguis, sertula campana, melissophilon, lauer, citrij exterior cortex, & similia: Ad quæ singula cicerũ & lupinorum fa-

rinæ, & panis, & olei ueteris ac sicyonij, & adipis suilli ueteris, tantũ ammiscendum est, ut mollis ad tactum compositio reddatur, & morsum nullum ad membrum accedere permittat. Ex compositis autem pharmacis conueniunt his, id quod ex croco & galbano cõstat, & quod ex liquescibilibus apparatur ac mox referetur: Et Machærionis, & Piscatoris, cum cerato ex oleo Sicyonio aut aliquo cõsimili liquefacta. Atq; hæc quidem in mollioribus corporibus adhibentur. In durioribus aũt & quibus tumores nõ dolitant, conueniunt uiticis folia, præsertim arida, & amaracũ, amarãtum, ari & arisari radix, smyrnium, altheæ radix, elaphoboscum, ericæ folia, fœniculi folia, filix, sisymbrium, scandix, erucæ folia & sinapis uiridis. Composita autem cõueniunt tum prædicta citra cerati ammixtionem, tum Isis, & Aphrodite appellatæ, & alia infinita ijsdem uiribus prædita. Huiusmodi autem pharmaca unà cum hoc quod tumores exoluunt, etiam fluxiones naturę suæ aptitudine repellunt: Quod ipsum etiam probe faciunt cupressi pilulæ uirides cum uino coctæ, prędictorum leguminum farinis & suillo adipe ammixtis, quandoq; uero & lauri ramuli, & rubi folia, & similia ammiscentur. Efficaciora autem prædictis sunt, & agrestioribus corporibus ac tumoribus qui ægerrime cõcoquuntur conuenientissima, abrotonum, ammoniacum thymiama, anemonarum radices & hastulæ regiæ, bryoniæ radix, pulegium, dracunculi radix, bdellium, buphthalmum, gentianæ radix, & myrobalanus. His autem adhuc fortiora sunt capparis folia, glastum, betonica, cyclamini radix, brassicæ ustæ cinis, ruta, panaces uiride, peucedani radix, scilla, fici syluestris fructus, trifolium asphaltites, trixago, sulphur, pix. Addatur autem singulis prædictis panis & adeps, aut prædictorum leguminũ farinę, quandoq; etiam caricæ. In quibus omnibus scopum tibi propositum habeas, ut citra partis affectæ combustionem & afflictionem curam facias: quapropter etiam necessaria est prædictarum farinarum, itemq; adipum admixtio. Tantum autem commiscere ex eis oportet, quantum uehementem uniuscuiusq; uim obtundere uolumus. Ammiscendus autem est non solum adeps suillus, sed & caprinus, & uitulinus, & taurinus, ceruinus & anserinus: Medullæ item omnes ammiscendæ habito naturæ curandi corporis respectu. Et cochleæ unà cum testis tritæ, & sine alterius rei admixtione, aut caprino stercore cum aceto trito ammixto impositæ, tumores laxos & molles destruunt & adstringunt, qui sanè ex lentis & crassis humoribus oboriuntur. Porrò operæprecium duxi admonere, diligenti animaduersione opus esse, ne clàm te indurata aliqua tumoris pars relinquatur. quod sanè ubi uideris factum, his quæ fortiter emollire possunt uteris, respectu simul ad habitum corporis habito. Ex malagmatibus autem fortissimum est Leucio inscriptum ad articulos distortos.

Malagmata diuersa, in quibus etiã Lucij malagma est, ad articulorũ distortiones destinatum. Cap. XLII

Malagma Lucij ad articulos distortos inscriptum, facit ad thoracis affectiones & abscessus in profundo, ad neruos contractos, & articulos stupore occupatos. Latini distortiones & Græce ancylas appellamus. facit opisthotonicis, & ad omnem neruorum per consensum affectionem: Ad neruorum item lassitudinem acopon egregium est irino aut cyprino dissolutum. Bdellij, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusq; sextantem, opopanacis, galbani, canchryos, thuris, styracis, cuiusq; drach. VIII. piperis grana CLX. ceræ sexuncem, terebinthinæ sexuncem, fecis unguenti irini aut cyprini sextantem & unciæ dimidium, uini quantum sufficit. Ammoniacum, opopanaca, thus, terito cum

cum aceto, liquescibila uero liquefacito, & ab igne ablatis sicca inspergito: deinde etiam trita ipsis adijcito, & unita in mortarium diffundito, ac fortiter emollito, extractisq; utitor. Optimum est etiam eis ex pice brutia Galenicum pharmacum ad rabidi canis morsum descriptum. Habet autem hoc modo. Picis brutiæ libram I. opopanacis quadrantem, aceti acerrimi drach. I. apparato quemadmodũ de rabidi canis morsu prædictum est Sermone sexto. Aliud pharmacum ex liquescibilibus, Galenicum. Quod concoquit simul & attenuat tumores. Quo sanè in mollibus corporibus uel solo utendum. In durioribus uero ammiscendum est ei id quod ex metallicis cõstat ad sauciatos neruos destinatum, ita ut mixtura ubilibet iuxta corporum & affectionum naturam fiat. Habet autem hoc modo. Opopanacis, unc. I. terebinthinæ chiæ, unc. I. propolis teneræ, quadrantem. Si uero propolis tenera non sit, admiscebis terebinthinæ trientem: quod si neq; in totum propolis haberi possit, conijcito picis brutiæ sexuncem. Opopanaca in aceto albo contere. Hoc pharmacum prædictos tumores concoquit, & humores in alto sitos adtrahit, dissecat, & repurgat. Cæterum quod ex metallicis constat item Galenicum ad sauciatos neruos destinatum hoc modo habet. Chalcitidis, misyos, æruginis ustæ, cuiusq; drachm. VIII. colophoniæ bessem, squamæ æris drach. XXIIII. ceræ drach. XCVI. olei drach. CXXVIII. resinæ drach. XVI. galbani drach. XII. aceti quantum sufficit. Chalcitin, misy, æruginẽ, ęris squamã cum aceto in sole ęstiuo cõtere ad plures horas, & liquescibilibus liquefactis & affusis, uni, emolli, ac utere. Aliud Galenicum. Ad eos qui tenerũ corpus habent & neruis saucij sunt descriptum. Chalcitidis ustæ, misyos ustæ, cuiusq; drach. VIII. Squamę æris drach. XXXII. thuris drachm. XXXII. ceræ drach. XCVI. olei drach. CXXVIII. resinæ drach. XVI. galbani drach. XII. aceti quod satis est: Apparato ut dictum est. His itaq; pharmacis utemur per se ubi dolores ex profundo dissoluere uelimus. Miscebimus autem pharmacũ ex liquescibilibus constans ubi tumores fuerint obdurati. Malagma ad podagricos & articulorum morbos ualde generosum. Liberat à tota affectione, usus eius est per exacerbationum interualla. Ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. spumæ nitri sexuncem, floris lapidis asij sexuncem. Thuris sexuncem, olei cyprini lib. I. lixiuij coactiliariorum, siue pileariorum, quantum sufficit. Arida contundito, cribrato, & cum lixiuio ad liquidi cerati crassitudinẽ terito, & liquescibilia liquefacta tritis affundito, unito ac utitor. Aliud. Calcis uiuæ, thuris, cuiusq; drach. IIII. terebinthinę drach. IIII. ammoniaci thymiamatis drach. IIII. spumæ nitri drach. IIII. adipis taurini drach. VIII. floris lapidis asij drach. II. ceræ trientem, olei trientem. liquescibilia liquefacito & cum siccis unito ac utitor. Valde præclarum est. Resorbet collectiones circa articulos cõgregatas, & à doloribus uindicat. Aliud, quod in totum ab omni affectione liberat. Seminis cicutæ, comæ centaureæ, iridis illyricę, agarici, cardamomi, fœni græci, corticis radicis mandragoræ, singulorum sextantẽ, terebinthinæ lib. I. olei ueteris sexuncẽ, ungẽti syriaci, aut salca appellati, sexuncẽ. Terebinthinã cũ oleo ueteri modice coquito, deinde unguẽtum addito, & ablatis ab igne arida trita inspergito & unito, emollitaq; in uas ęreum aut stanneum reponito, uase tamẽ prius ex ungento malabathrino siue foliato illito. Hoc pharmacũ crassos & mucosos humores trahit per obscuros meatus. Aliud ad eos qui à natiuitate articularem morbum cõtraxerunt. Vtpote quibus genua, humeri, cubiti, & reliqui articuli dolitant. Ceræ, colophoniæ, resinæ pinus, cuiusq; sexuncem, terebinthines unc. I. fœni græci sicci cõtusi & cribrati trientẽ. Cyprini triẽ

tem aut quantum satis est. Eliquatis liquescibilibus fœnum græcũ insperge,
& utere. Aliud Ceratum ad articularem morbum pulchrum. Ceræ adipis
porcini, colophoniæ, resinæ pinus, cuiusq; lib. II. butyri lib. I. terebinthinæ lib. I.
galbani trientem, adipis taurini, lib. II. œsypi lib. I. Liquefac, percola & adserua.
Vsus uero tempore ungento nardino dissolue aut etiam gleucino, & linteolo
exceptum impone. Aliud ad articulorum morbum & podagricos. Vt præ
admiratione consterneris. Ceræ, drach. C. rosacei drach. CC. foliorum sideritidis
tenerorum drach. C. styracis drach. XX. thuris drach. VIII. nitri drach. VIII. mã-
næ drach. X. Liquefacta cum reliquis tritis unito, ac utitor. Sunt autem & alia
quàm plurima pharmaca quæ tumores tollere possunt post inflammatiões ad-
hibita: Maxime uero omnium quod ex aspidibus cõstat ad strumas descriptũ:
facit ad eos quibus laxi tumoris magnitudinem detrahere uolumus: Subuertit
enim quàm plurimum tumores laxos, itemq; duros eosq; simul diffundit. Con
stringit autem & condensat articulos præclare omnino si quod ex salicibus cõ-
stat ei ammisceatur. Ego autem, inquit Philagrius, penuria pharmacorũ ex me
tallicis præscriptorum, id quod ex salicibus apparatur ammiscui & maximope-
re profeci articulis inde constrictis, densatisq; ac corroboratis, obfirmato uide-
licet fluxionum humore prius euacuato. Licebit autem si quis ruri uiuat & præ
dictis pharmacis careat, ex adipe qui ad manum sit, & arida pice cum resina pi
nus, aut etiam alia resina quæ haberi possit, pharmacum in cerati formam appa
rare, ipsiq; chalcanthi quantum ubilibet recte habere uidebitur ammiscere: Sa
lem item ac mysi, auripigmentum, & similia: Quin & uiscum & irin, aristolo-
chias, pæoniam, peucedanum, gentianam, centauream, artemisiam, thymum,
origanum, nitrum, nitri spumam, thus, myrrham, styracẽ, propolin, mastichen,
ac alia innumera his consimilia licebit reperire, indeq; pharmaca tumores con
stringentia componere, quemadmodum nos fecimus non paucies cõmunibus
ad podagricos & articulorum morbos pharmacis inde apparatis. Philagrii
pharmacum ex nitro et oleo. Nitrum accipito friabile et nihil calculosum in
se habens, idq; ipsum quàm tenuissime terito, olei tantum ad ipsum in mortariũ
affundens quo trita simul ad mellis crassitudinem redigantur: atq; ubi satis diu
contriueris cacabo excepta, ad lentum ignem non fumantem coquito, assidue
agitãdo donec ad bonam compagem reducantur, animaduersione habita ne
liquidius pharmacum relinquatur, quod ubi contigerit, pharmacum penitus
liquidum euadit, & neque in posterum inspissatur, nisi multam aliam sustineat
coctionem, quæ uim eius sicciorem, & ob id affectis dolore membris inutilem
reddit. Probare autem eius compagem tempore coctionis oportet, ad testam
aridam ipsum destillando, testa non prius humectata, quemadmodum in aliis
pharmacis facere solemus. Resoluitur enim nitrum per aquæ contactum. Sit
aũt oleum quod nitro affunditur dulcissimũ, tenuium partium aut rosaceũ, aut
chamæmelinum, aut anethinum, aut uetus, aut cicinum, aut sicyonium. Quan
doq; etiam chamæmeli humidæ siue aridæ, aut iridis tenuissime tritæ, aut aristo
lochiæ, aut alicuius cõsimilis partem ammiscere prodest. Si quidem aũt repelle
re simul ac discutere uelimus, aut etiã calidos dolores curare, cũ rosaceo ipsum
pharmacũ coquemus, aceto quãdoq; in coctiõe aut modico passo affuso. Si ue
ro amplius discutere uelimus cum aliquo alio oleo coquemus, ammixtis etiam
quibusdã præscriptorum aridorũ, iuxta habitũ uidelicet curãdi corporis & cõ-
pagem ipsius tumoris. Hoc sanè pharmacũ dolores in alto obortos quàm celer
rime sanat, atq; id eo magis si nõ biliosum sit, neq; multũ calidum quod influit,

Necq uero solum podagricos dolores ex professo iuuat, uerumetiã eos qui tales non sunt, sed ex fluxionibus cõgregati & discussioni alias resistentes. Vtimur itacq ipso si post sedatas inflãmationes dolores in alto permaneãt. Pharmacũ ex urina Bordonis, hoc est, muli apparatum. Attrahit quidem hoc priore pręstantius. Conuenit autem magis crassis & crudis fluxionibus, præsertim si cum chamæmelo uiridi uel sola, uel cum adipe porcino recẽti, fuerint prius cataplasmatis modo contectæ: cum arida uero itidem eodẽ adipe ammixto, ampliusq farina fabacea, aqua & oleo ac modico passo adiectis. Quin & ipsa anthemis, quæ & chamæmelon dicitur, ualde calidos dolores & inflãmationes maximopere ex natura sua iuuat, statim post uigorem adhibita. Etenim cutem rarefacit & attenuat moderate, & biliosos humores transpirare facit, adeo ut huiusmodi inflammationes etiam sola, nihil ex attenuatorijs & incisorijs, ueluti est artemisia, & aristolochia, & calaminthe, & alia infinita, admixtum habens, curet. Hoc itacq pharmacũ ex argenti spuma & urina apparatum, de quo sanè sermonem institui, scio quosdam circa totius affectionis uigorem, non modo iuxta particulares exacerbationes, aliquando uero & augmenti tempore, ad dolentes locos pro cataplasmate imposuisse, humoresq forinsecus extraxisse, & tumores quidem maiores reddidisse, dolores tamen omnino sedasse ac extirpasse. Cæterum odor ipsius intolerabilis est eis qui tenero olfactus sensu prędití sunt. Compositio uero talis est. Vrinę muli masculi nõ castrati, sextarios Italicos IIII. spumæ argenti, lib. II. Spumam argenti tenuissime tritam in mortario habeto, eicq urinam affundito, ad solem uidelicet æstiuum expositæ paulatim urinam instillato, & postquam ad mellis spissitudinem peruenerit, urina scilicet consumpta, olei unc. XXIIII. addito, adipis porcini ueteris unc. XVI. & usq quo nõ amplius inquinarit manus coquito. Vsus uero tempore linteolo exceptum imponito. Oribasius autem axungiæ lib. I. coniecit, & medullæ ceruinæ nõ salsæ, bessem, & mellis, lib. III. reliqua uero eodem modo. Scribunt porrò quidã proprij muli urinã accipiendam esse. Resistit enim & obluctatur morbo ex natura sua hoc animal. Efficacius autem aiunt, reddetur si quis dum coquitur ipsa semel in cacabum expuat, & semel in terram. Atq hæc cum quibusdam barbaris nominibus inuenire licet adscripta, quæ sanè curiosam penitus habent scripturã, atq ob id superfluum & indecorum mihi uisum est, inquit Philagrius, ea adscribere. Etenim citra eorum nominum incentionem ac nomenclaturã, ipsum pharmacum apparatũ, eodem modo efficax est, sicut id quod cum nominibus præparatur. Hippione Philagrij. Hippione uero hoc modo apparatur. Anethi uiridis, unc. XVI. scillę recentis sexuncem, olei omphacini septuncem ac uncię dimidium, aquæ sextarios III. Anethum & scillam in aqua & oleo ad triduum macerato, deinde donec aqua consumatur coquito, & percolato oleo ceræ nouæ lib. II. adijcito medullæ ceruinæ libram I. aut si hæc non adsit, adipis ceruini libram unam. adparato & utitor.

Cerata podagrica. Cap. XLIII

Ceratum ex succo senecionis ualde pulchrum. Ceræ, libram unam, olei chamæmelini, dodrantem, adipis porcini recentis, sexuncem, croci, drachmas quatuor. Crocum cum succo senecionis terito, liquescibilia autem liquefacito, percolato, & succi quantum expedit paulatim instillato, fortiterque agitato, atque ubi refrixerint, ad crocum tritum adijcito, & subacta unito, ac utitor. Ceratum dolorem leuans, ad inflammationes in uigore constitutas. Appellatur autem Manus Asclepiadæ. Facit ad excellenter inflammata,

eadem hora liberans citra dilationē. Succi hastulæ regiæ, cyathos IIII. succiso
lani, cyath. IIII. succi buphthalmi, cyath. IIII. succi perdicij cyat. IIII. ceræ, butyri
recentis, axungiæ, medullę uitulinę, calcis uiuæ, cuiusq; quadrantē. terræ cimo
liæ, drach. XII. terræ samiæ, drac. XII. sandarachæ, drach. XII. nitri bernicarij,
spumę nitri, cuiusq; drac. XII. fecis uini ustę, drac. XII. glutinis chartarū, hoc est
pollinis cocti, drach. XII. olei boni lib. III. appara & utere. Aliud ad præ-
scripta item efficax. Ceræ, colophoniæ, adipis anserini, cerusæ, cuiusque
drach. XVI. picis drach. IIII. succi brassicæ, cyathi dimidium. succi fœni græci,
cyathi dimidium. succi seminis lini, cyathi dimidium. succi stratiotæ, cyathi di-
midiū. succi sertulæ campanæ, cyathi dimidium. lactis bubuli, cyathi dimidiū,
oua gallinarum numero IIII. olei, libras II. Ex his cerata duo facito, eaq; unà
cum eis quæ Aegyptia inscribuntur in promptu habeto, quæ pauci adeo homi
nes habent, apparato confidenter, nulliq; reuelato & plus quàm hominis no-
men assequeris. Podagricum aliud ceratum approbatissimum. Facit
ad inflammationes & dolores, etiam in principijs impositum celerrime sanat,
& neruos arefactos emollit, adeo ut quidam ei hanc facultatem inesse non cre-
dant, dissoluit & pedum nodosos tumores condylomata græcis appellata. Olei
cicini, lib. II. succi mandragoræ, drach. XXXII. succi artemisiæ, drach. XXIIII.
succi rumicis, drachm. XXIIII. resinæ pinus, drachmas XLVIII. terebinthinæ,
drach. XLVIII. adipis anserini, drach. XLVIII. succi rubi, drach. XVI. butyri re
centis drach. XLVIII. lycij indici drach. XXIIII. sanguinis hircini sicci drach.
XVI. lachrymæ hederæ drachmas XXXII. galbani drachmas XLVIII. opopa
nacis drachmas XXXII. Lycium & sanguinem hircinum & panacis succum
cum modico uino terito, & affusis succis, siquidem liquidi affuerint, aut siccis,
si illi haberi nequeant, unito. liquescibilia autem liquefacito eisq; trita adijcito,
& ad lentum ignem coquito spathula assidue agitando donec cogantur. Cæ-
terum ligna quæ ad coctionem eorum suburuntur arida uitis sarmenta esse o-
portet. Ceratum podagricum ex bryonia. Egregie facit ad omnes inflam
mationes & dolores articulorum. *Hac usus & in uigore & in remissione succes*
sum & gloriam reperi. Reperies enim inflammatas partes corrugaras & citra
dolorem. Frequenti experimento nobis cognitum est: nam multos eo seruaui
mus. Radicis cucumeris syluestris drachmas CCCCCLXVI. scillæ mundæ
drachmas CCCCLXXX. *radicis hastulæ regiæ drachmas* CXLIIII. *olei rapha-*
nini drachmas CCCCCCXCVII. ceræ drachmas CXLIIII. galbani *drachmas*
XLVIII. Herbas *omnes in aqua sufficienti per triduum madefacito, singulis*
diebus bis ipsas sensim agitando. Deinde affuso oleo, coquito donec oleum so-
lum relinquatur ad lentum omnino ignem, percolato deinde, & ceram ac gal
banum in mortario diligenter trita & emollita addito. Quibus omnibus po-
stremū liquefactis, & ab igne ablatis utitor ad omnes doloris affectiones. Hoc
etiam ad *uiscerum diuturnas inflammationes sum usus.* Ceratum in mul-
tis approbatum, ad inflammationes pedum, discutiens citra dolorem. Vtere eo
in uigoribus, & magis in declinationibus. Olei anethini quincuncē, chamæ
melini quincuncē, butyri quincuncē, adipis anserini quadrantē, farinæ lupino
rum sextantē & dimidiū unciæ. Liquefacito & agitando refrigerato, in morta
riūq; infundito, terito, & ouorū quinq; crocea singulatim injcito. Deinde & lu
pinorum farinā inspergito, unito, utitor. Ceratū Iacobi Psychristę, ad feruen
tes pedū inflāmationes Ceræ albæ sexuncē, rosacei recētis unc. XV. ouorum
quinq; candida, aquæ septuncem & unciæ dimidiū. Ceratum ad prunas lique-
facito

facito, & diligenter agitando refrigerato, deinde in mortarium fundito, & adiectis singulatim ouorũ candidis terito, postremum instillata sensim aqua omnia rite unito, & noua olla sufficienter prælota excipito, & infusa aqua pura sinito, quotidie aquam permutando.

Vnguenta, & acopa diuersa ad podagricos, articulorũ dolores, ischiadicos, membris exolutos, & trementes. Cap. XLIIII

Vnguentum Asclepiadæ. Facit podagricis, articulorum doloribus, & ad omnem neruorum per consensum affectionem. Vini ueteris sextarios duos, lanarum succidarum ex locis sub alis libram unam, spumæ nitri libram unam. Lanas succidas in uino per triduum madefacito, deinde expresso liquore, spumã nitri tenuissime tritam inijcito, dissoluitóque, ac olei libras duas addito, & conquassata in uitreum uas reponito, & utitor, quotidie agitans & ex eo illiniens locos affectos à somno, & ante balneum, & post balneum, & à cœna.

Aliud unguentum ex sale: podagricos à tota affectione liberat. Salis sordidi, hoc est ipsius terræ libram unam, aluminis scissi libram unam, fecis uini ueteris sextarium unum, floris lapidis asij trientem. Arida sigillatim unumquodque per se diligenter terito, deinde etiam fecem adijcito, simulq; terito, & ad trita demum olei ueteris sextarios duos affundito, conquassato, reponito, ac utitor. Quidam etiam mellis libram unam addunt. Aliud itidem, Asclepiadæ. Thuris quadrantem, ammoniaci thymiamatis, zingiberis, piperis, salis sordidi, floris lapidis asij, aluminis scissi, cuiusque unciam unam, galbani unciam unam, opopanacis sesquunciam, terebinthinæ quadrantem, olei cyprini, laurini, samsucini, & ceræ, singulorum sexuncem, aceti quantum satis est ad ea quæ dissoluere oportet. Vtere in frigidioribus. Aliud optimum. Spumam nitri albam cum oleo ueteri terito, eoq; locos affricato, & miraberis.

Aliud, Asclepiadæ. Vini ueteris sextarios tres, olei ueteris sextarios duos, uirgultorum lauri libram unam, foliorum tenerorum aut pilularum cupressi teneriorum libram unam, ceræ libram unam, galbani unciam unam, sanguinis testudinis terrestris satis largam copiam. Herbas in aceto macerato, deinde coquito, & ad decoctum liquefacta reliqua addito ac unito, & sanguinem testudinis recenti affuso conquassato, & utitor. Olei gleucini præparatio.

Oleum gleucinum dolores & lassitudines neruorum quàm maxime sedans. Habet enim uim calefactoriam relaxantem: facit ad affectiones uuluæ, & ad omnem neruorum per consensum affectionem. Facit ad rigores per circuitum repetentes, quotidianæ præsertim & quartanæ febris. Omni enim acopo præstantius est. Maxime autem facit ad eos qui tum retro tum ante distenduntur, opisthotonicos & emprosthotonicos Græcis appellatos, si calidum putis lanis exceptum locis imponatur. Compositio eius hoc modo habet.

Olei omphacini primarij libras CCL. uini falerni ueteris odorati sextarios quinquaginta italicos: musti ex uua aminæa, hoc est adstringente alba sextarios italicos centum quinquaginta, olei libras duodecim, aspalathi libras quinq;, spathæ unguentariæ quam palmam elaten appellant libras quinque, hedysari hoc est seminis pelecini sesquilibram, artemisiæ libras duas & semissem, cyperi libras duas & semissem, piperis sesquilibram, musci qui splanchnon & hypnon & bryon Græcis appellatur libras duas & semissem, xylobalsami libras duas & semissem, asari libras duas & semissem, cassiæ nigræ libras duas & semissem, carpobalsami, fœnigræci, cuiusq; lib. II. & semissem, foliorũ myrti aridorũ dextantem, rosmarini siccæ lib. V. calami aromatici libras quinque, iunci odorati floris

floris libras quinq;,thuris libras quinque, crocomagmatis primarij libras quin
que,nardi celtici libras quinq;,zingiberis libras tres, quidam uero libram unã
& quadrantem, ariſtolochiæ longæ libram unam & quadrantem,ſtyracis pin
guis libram unam & quadrantem, caſſiæ fuluæ libram unam & quadrantem,
ladani,ſeminis cardamomi,amomi,radicis panacis,meliloti,ſamſuci,cuiuſque
libram unam & quadrantem,bdellij ſeſquilibram,croci libram I. & beſſem,co
ſti libram uuam & beſſem,roſarum ſiccarum libram unam & quadrantem, o-
pobalſami uaſcula parua quinq;,hoc eſt beſſem, hoc eſt heminæ tertias partes
duas,unguenti malabathrini libram unam. Arida contundito, & rariore cri-
bro excutito,omniaq; uino ueteri macerato.Bdellium autem & ladanum præ
macerata in pila terito, & ad arida prius macerata adijcito. Sit autem uas un-
guentarium ſtanneum, quod diligenter opertum ad dies & noctes duas ſini-
to. Deinde unam flaccidam, ita ut nihil roris ei adhæreat accipito,ac pure ex-
primito,& ex acinis excolato,inq; aliud uas ſtanno illuſtratum ipſum muſtum
infundito. Sit autem magnum uas & capax: quo etiam ad ebullitionem muſti
locus amplus ſuperſit.Deinde omnia in ueteri uino macerata, itémque oleum
ipſum in muſtum inijcito, & ſpatha unguentaria bis per diem agitato. uerum
ſpatham diligenter detergere oportet,ne quod adhęret ei acidum factum phar
macum corrũpat.Cęterum uas ipſum operculo & pallijs pluribus ſuperne con
tegatur,& diligenter obligetur, ſupponaturq; uaſi circulus ex quacunq; mate-
ria qui ipſum ſuſtentet.Quum uero dies quindecim prætererint,amomum cõ
tuſum inijciatur, rurſumq; ut dictum eſt agitetur. Trigeſima autem die in di-
plomate coquito, atq; ubi ter uel quater efferbuerint ab igne ablatis ſtatim opo
balſamum indito, agitataq; & probe contecta tepefieri ſinito. Deinde totum
oleum teſta excipito:fecem autem,hoc eſt calida per ſportulas primum mani-
bus,poſtea etiam prælo exprimito,& abiectis rebus inſtar fœni exiccatis, un-
guentum per ſe curato:malabathrinum uidelicet unguentum in diplomate in
aqua calida prætepefactum ei adijcito,cum ſpatha agitato, & probe unito, &
per biduum conſiſtere ſinito,ac mundis teſtulis excipito: indeq; in uaſa uitrea
transferens reponito.Quidam etiam ammoniaci thymiamatis lib.I.& quadrã
tem adijciunt. Acopon ex abiete apparatum. Abietis ſemen maxime ma
turum circa Septembrem eſt menſem. Verum quocunq; anni tempore libue-
rit,ipſum ſemen oleo inijcere oportet:pręſtat tamen ſi prius contuſum inijcias,
& per dies quadraginta ſinas.Nos autem,inquit Galenus,etiam ad tres & qua
tuor menſes permiſimus macerari:deinde liquore ſeminis expreſſo,ipſum qui
dem ſemen abiecimus,oleum uero per linteolum excolauimus.Sit autem oleũ
dulciſſimum,& ad libras olei uiginti quinq;,ſeminis modius italicus unus inij-
ciatur.Itaq; ubi oleum ut dictum eſt,excolaueris,ac ſemen ſegregaueris, ceræ
libras IIII. terebinthinæ chiæ beſſem ei adijcito,& modice quo uniantur cale-
facito,excipito ac utitor. Hoc pharmacum cõuenientiſſimum eſt ad omnes
ſpontaneas laſſitudines, itemq; non ſpontaneas, & ad neruorum per conſen-
ſum affectiones. Eo uti conuenit ad eos qui iuxta carnem atq; omnem corpo-
ris molem crudos humores congregarunt, ſiue concoctione,ſiue diſcuſſione
opus habeant. Acopon ex populo nigra. Bonum eſt etiam acopum,quod
ex populi nigræ floribus componitur. Eſt'que huiuſmodi. Ad florum po-
puli nigræ iam iam prodeuntium modium unum, olei dulciſſimi libræ ui-
ginti inijciuntur. Melius tamen fuerit, ſi flos moderate contuſus oleo inijcia-
tur. Exponatur autem ad ſolem, & ſingulis diebus agitetur, & in domum
calidam

calidam deponatur. Post menses autem tres florem exprimito, ipsumq́ abijcito. Oleum uero ut acrimoniam arcens, & leniſſimum, & diſcuſſorium adſeruato: ueluti id quod ex abietis ſemine eſt apparatũ. At uero & terebinthinæ ſexuncem inijcere licet, aut minus, aliquando item parum ceræ. quidam enim maxime liquidorum medicaminum uſu gaudent, quidam uero craſſiorum. Hæc autem pharmaca crudos iuxta carnem & cutem humores diſcutere poſſunt, præſertim non ualde craſſos, neq́ uiſcoſos. Quod ſi quis confeſtim & neceſſitate moram omnem excludente apparare cogatur, ſemen ipſum in oleum conijcere oportet, & in diplomate coquere. Infundere autem ad oleum in decoquẽdo tantum aquæ aut uini quantum conſumi poteſt, ut tamen quadruplum aut quintuplum oleum extet. Oleum ſamſucinum. Samſucinum etiam oleum eodem modo apparatur. Conuenit autem tempore hyberno, & in regione frigida, & cõſtitutione aëris frigida. Poteſt & ad hoc ceræ & reſinæ quippiam addi, ſi corporibus ex eo illitis, diutius ipſum adhærere uelis. Acopon unguentum Marciaton. Vnguentum Marciaton præclarum ad articulorũ morbos & corporis languores ac reſolutiones. Styracis primarij flaui trientem, medullæ ceruinæ ſextantem, ceræ albiſſimæ quadrantem, maſtiches puræ quadrantem, terebinthinæ chiæ unc. I. œſypi unciam I. opobalſami unc. I. olei omphacini, unguenti nardini cuiuſque ſexuncem. Styracem in pila contunde, opobalſamo paulatim inſtillato, deinde liqueſcibilia liquefacito & percolato, eisq́ ſtyracem inijcito: quo liquefacto in mortariũ omnia transferto, & piſtillo donec quàm albiſſimum fiat terito, ac utitor. Vnguentum Orcheſtæ, ſiue Saltatoris, dolores remittens ac relaxans, iſchiadicis ac arthriticis commodum, multo experimento cognitum. Hoc Saltator quum gymnaſiorum conſuetudinem reliquiſſet, & in articularem morbum incidiſſet, uſus ſanatus eſt. Cuius item periculum in multis alijs factum eſt. Habet autem hoc modo.

Altheæ, ſeminis lini, fœnigræci, rutæ, fabæ, ſingulorum libr. II. Hæc in aqua madefacta, & tertio die pòſt cocta, ut quàm craſſiſſimus eorum liquor fiat, percolato: & ſucci quidem excolati lib. IIII. cõijcito, olei uero ueteris, medullæ ceruinæ, opobalſami, adipis anſerini, unguenti nardini, ſingulorum libras duas, ceræ colophoniæ, & reſinæ pinus, ſingulorum libras III. euphorbij, opopanacis, terebinthinæ, ſingulorum libr. I. caſtorei ſexuncem, addito, ac utitor confidenter. Pentamœron, hoc eſt quinquimembre unguentum. Styracis unciam unam, maſtiches ſextantem, ceræ albæ quadrantem, opobalſami trientẽ, unguenti nardini quincuncem. Ceram cum nardino ſuper prunas liquefacito, ſtyracem uero cum opobalſamo terito, & ad ceratum unà cum maſtiche inijcito. Liquefactaq́ percolato ac in mortario diligenter terito donec quàm albiſſima fiant. Vtitor. Decamœron, hoc eſt decumanum, Oribaſij. Spicæ nardi, folij, euphorbij, piperis, coſti, adarces, ſingulorum unciam unam, maſtiches ſeſquunciam, opobalſami quadrantem, ceræ ſexuncem, unguenti nardini libram unam. Alia uaria unguenta. Vnguentum ad morbum articularem, & omnem neruorum per conſenſum affectionem, approbatum.

Styracis pinguis unciam unam, ladani pinguis unciam unam, maſtiches unciam unam, ceræ ſextantem, olei ſicyonij quadrantem, adipis anſerini libram unam, utitor. Aliud mirabile. Aſphodeli radicem in ſuperficie deraſam accipito, & contuſam cum oleo ſufficiente coquito, percolato, & ad oleum modicum ſtyracis conijcito, quo eliquato ſycomori ſuccũ addito, & unitis utitor. pedes autem ſi inde illeueris confeſtim dolorem ſedabis.

Aliud

Aliud, per multam experientiam conſtans, celerrime dolores mitigans. Adi-
pis hircini recentis lib. II. heliotropij tria grana habentis foliorum uiridium li-
bram I. ouorum aſſatorum lutea quinque, roſacei optimi trientem. Vtere.

Aliud. Olei dulcis ſextarios quinqꝫ, fœnigræci ſextarios IIII. radicum al-
theæ, maxime uiridium, uerbenacæ foliorum, ſingulorum faſciculum mani-
pularem, galbani drach. IIII. fœnum græcum mundatum & lotum cum uerbe-
naca & althea ad biduum in aqua madefacito. tertia uero die infuſum oleum
ad lentum ignem coquito, aſſidueq́ꝫ agitato, ne fœnum græcum adhæreſcat ca-
cabo. poſtquàm uero herbæ omnem liquorem emiſerint, eas extrahito ac oleũ
percolato, ſeorſim uero cum modica olei parte galbanum præmollitum liquefa-
cito, percolato, & ad reliquum oleum adijcito. Vtitor ſenſim & quàm plurimũ
inungendo. facit ad omnem neruorum per conſenſum affectionem, & dolores
à frigore obortos. Aliud ad idem. Medullæ è medio ſcillæ quadrantem, ſe-
minis cucumeris ſylueſtris quadrantem, fœnigræci repurgati ſextarium italicũ
I. anethi uiridis ſexuncem, ſamſuci ſextarium italicum I. baccarum lauri ſexta-
rium I. ſertulæ campanæ lib. I. ceræ lib. I. bulborum cibariorum quadrantem,
adipis porcini recentis libr. X. uini ueteris odorati ſextarios VI. Omnia in uino
ad triduum præmacerato, & deinde adipe liquefacto ad macerata infuſo, om-
nia ad uini conſumptionem coquito, exprimito, ac percolato: & reliquis abie-
ctis, ceram ad adipem liquefacito ac ammiſceto: atqꝫ hoc ipſo, ut præter opinio-
nem præſtanti utitor. Smegma podagricum. Ceræ ſexuncem, colo-
phoniæ ſexuncem, ſucci ſeminis lini trientem, adipis anſerini ſextantem, tere-
binthinæ quadrantem & unciæ dimidium, olei omphacini dextantem, ammo-
niaci thymiamatis unciam unam, thuris quadrantem, lactis bubuli quadrantẽ
& unciæ dimidium, candida ouorum nouem. Ammoniacum, & thus, cum la-
cte & ſucco ſeminis lini terito, deinde candida ouorũ adijcito: liqueſcibilia au-
tem liquefacito & refrigerato, atqꝫ ad trita ammiſceto, & pyxide lignea excipi-
to. Vtitor autem tum pro emplaſtro, tum pro unguento. Vnguentum Caſti-
ni, ad podagricos & arthriticos, eo ſanauit quendam uniuerſo corpore langue-
factatum & exolutum, unice tamen articulorum morbo prodeſt. Adipis leo-
nini unc. I. adipis urſini lib. I. adipis equini lib. I. adipis uulpis lib. I. caſtorij ſextã-
tem, medullæ taurinæ ſexuncem, medullæ ceruinæ quadrantem, adipis ſtrutho-
cameli quadrantem, adipis phaſiani ſaginati quadrantem, euphorbij ſexuncẽ,
opopanacis trientẽ, maſtiches lib. I. ſtyracis trientem, myrrhæ trientem, thuris
ſexuncẽ, ammoniaci thymiamatis ſexuncẽ, heliotropij tria grana habẽtis un. I.
pæoniæ ſextantẽ, artemiſiæ unc. I. phylli ſextantẽ, nardi celticę ſextantem, radi-
cis altheæ cõtuſæ & cribratæ unc. I. rutæ uiridis drac. IIII. radicis cucumeris ſyl-
ueſtris unciam unam, hippuris herbę unciam unam, ariſtolochiæ drachm. IIII.
aloës libr. I. ſanguinis dracunculi libram unam, ceræ ſexuncẽ, colophoniæ ſex-
uncem, unguenti nardini libras octo, olei ſuffumigabilis libram unam, opobal-
ſami ſeptuncem. Arida quàm tenuiſſime trita in mortarium ad ſtyracem cum
opobalſamo & ruta tritum indito, unito, ac utitor ſedulo. Vnguentum ex
hedera, ad arthriticos, ac omnem muſculorum aut neruorum per cõſenſum af-
fectionem. Mirabiliter etiam iſchiadicis prodeſt. Fœni græci lib. I. baccarũ
lauri numero centũ, pilularũ cupreſſi numero XX. ſabinæ lib. I. roſmarini lib. I.
olei dulcis aut ueteris lib. I. ceræ lib. I. reſinæ pinus lib. I. terebinthinæ ſexuncẽ,
ſucci hederæ trientem, aquæ ſextar. III. Herbas in craſſiores partes contuſas ad
triduum in aqua macerato, deinde adiecto oleo ſufficienter coquito, & perco-
lato,

lato, liquescibiliaq; liquefacta adfundito. Hederæ autem succum cum aceto diluito. Refrigeratis deinde liquefactis omnia in mortarium diffundito, & quàm plurimum diligenter terito, reponito, ac utitor. Acopon ad molestias ex laboribus & fatigationibus obortas, facit & ad neruorũ per consensum affectiones, uehementer commodum est. Hoc utor, inquit Asclepiades ad fatigatos. Samsucini sextariũ I. rosmarini cõtusi sextariũ I. fœnigręci sextariũ I. cardamomi sextarij dimidium, sabinę sextarij dimidiũ, uini dulcis sextarios VI. olei optimi sextarios III. ceræ lib. II. Arida in uinum coniecta per triduum macerato, deinde affuso oleo ad prunas assiduè agitando coquito, & quum sæpe ebullierint percolato, ceramq; in eis eliquato, refrigerato, reponito ac utitor, quãdoq; quidem immixto, aliquando uero cum quodã unguento diluto & liquefacto.

Aliud arthriticum, Asclepiadæ: pharmacũ prosperi successus, Basso inscribitur: quo usus quum antea multo tempore paralyticus fuisset, ab illa affectione liberatus conualuit. Olei melini, olei cyprini, olei myrtei, cuiusq; trientẽ, olei ueteris sesquilibram, ceræ libram I. terebinthinæ sexuncem, galbani quadrantem, mannæ trientem, opopanacis sextantem, castorij sextantem, radicis bryoniæ trientem, æruginis sextantem, spumę nitri albæ trientem, piperis sextantẽ, pyretri sextantem, euphorbij sextantem, adipis hœdini sexuncem, aceti quantum satis est. Bryoniam & pyretrum cum aceto coquito & percolato, eoq; decocto arida terito, & reliqua liquefacta eis infundito ac unito. Vtitor aliquando immixto, aliquando liquefacto cum quopiam unguento. Anthi uiride acopon, ad podagricos & arthriticos multo experimento cognitũ, utere & ad ischiadicos cõfidenter. Phu sesquiunciã, mannæ sesquunciã, œsypi sesquunciam, ammoniaci thymiamatis sextantem, aluminis scissi drachm. V. æruginis dra. V. terebinthinæ quincuncem, spumæ nitri albæ trientẽ, opopanacis dra. V. galbani drach. II. medullæ ceruinæ drach. V. olei cyprini trientem, olei melini trientem, cerę quincuncem, mellis quincuncem, olei ueteris lib. I. Aeruginem, ammoniacũ, alumen, mannam, opopanaca, cum modico aceto tere, eisq; liquefacta affunde, ac utere ad omnes cum oleo melino eliquato: in inueteratis uero affectionibus etiam adarces & euphorbij, cuiusq; unc. I. adde. Aliud eiusdem. Opopanacis quadrantem & drach. IIII. terebinthinæ dra. IIII. ammoniaci thymiamatis scrupulos XV. œsypi scrupul. XVIII. æruginis scrup. XVI. propolis scrup. XV. aluminis scissi, ladani, aristolochiæ rotundæ, lachrymæ hederæ, singulorum scrup. VI. spumæ argenti scrup. III. salis ammoniaci scrup. II. camphoræ unc. I. colophoniæ quadrantẽ, ceræ quadrantem, olei quadrantem, utere cum unguento quopiam dissoluto. Aliud acopon unguentum ad paralyticos in principio. Olei gleucini, cyprini, irini, laurini, singulorũ libram unam, ceræ trientem, terebinthinę sextantem, œsypi sextantem, castorij unc. I. euphorbij drachm. IIII. ex hoc tum affectæ partes, tum eæ quæ facilè affectioni obnoxiæ fiunt illinuntur. Aliud acopon ad coxendicum morbum inueteratum, distortiones et resolutiones paralyticas. Est autem, inquit Asclepiades, ualde efficax. Olei ueteris libras II. irini sexuncem, styracini sexuncem, baccarum lauri sexuncem, terebinthinæ, euphorbij, ammoniaci thymiamatis, castorij, piperis, opopanacis, galbani, cuiusq; sextantẽ, medullæ ceruinę trientem, & drach. IIII. Liquescibilia liquefacito, & ad arida affundito, unito, ac utitor. Aliquando quidẽ immixto, quandoq; uero cum rosaceo aut alio quopiã unguẽto liquefacto. Arida uero uino teruntur. Vnguentũ ad opisthotonicos, & quibus canino more os distorquetur, ex melle apparatum. Olei irini, rosacei,

gleucini,cyprini, cuiuſq; ſexuncem,ceræ quadrantem, mellis unciam unam.
Aliud,ad eadem. Ceræ drachmas quinquaginta,terebinthinæ drachmas
XXV.œſypi,medullæ ceruinæ, galbani, ammoniaci thymiamatis, ſpumæ ni-
tri albæ,baccarum lauri aridarum,ſingulorum drachmas VI.olei ueteris ſexta
rios ſex,uini heminam unam.Vtitor. Vnguentum ad reſolutiones, ualde
pulchrum. Sphæritidis, hoc eſt, cupreſſi pilulas ferentis ſextantem, marru-
bij ſextantem,herbę caucalidis quæ bulborum figuram habet ſextantem,ſter-
corum cameli unciam unam, ampeloprasi unciam unam, eryngij unciam u-
nam,cyclamini unciam unam,bituminis unciam unam,peucedani drachmas
quatuor,terræ ampelitidis unciam unam, ſeminis apij, cyperi, lapidis gagatæ,
dictamni, cuiuſque unciam unam, ſulphuris drach.IIII. lactis aſinini ſextan-
tem,unguenti ſuſini quadrantem,medullæ cameli quadrantem,adipis aſinini
unciam unam,pilorum ex cauda ſimię drach.IIII.olei ueteris ſextantem,aceti
dodrantē.Apparatum reponito:uſus uero tempore cum unguento aliquo di-
luto utitor. Acopon Eræ Cappadocis,ad reſolutos, & in uniuerſum ad om
nem dolorem muſculorum & neruorum. Rutæ uiridis,pulegij, cyperi,fœ-
nigræci,mercurialis,marrubij,roſmarini,ariſtolochię,amygdalarū amararum
repurgatarum,ſingulorum libram unam,nitri ſextantem,iridis,terebinthinæ,
baccarum lauri,radicis cucumeris ſylueſtris,ammoniaci thymiamatis, ſabinæ
cuiuſque libras duas,myrti uiridis libras tres,foliorum lauri aridorū libras tres,
ueratri albi ſexuncem, ceræ libras duas,bdellij libras quatuor,uini cōgios qua
tuor,olei congios tres.Quæ contuſione opus habent craſſas in partes contun-
dito,ac modicam aquam,qua contuſa tantum humectentur,affundito,deinde
uinum & oleum adijcito, & per diem unum ſinito. Sequenti uero frequenter
agitando coquito ac percolato. Poſtremum ceram & terebinthinam addito,
itemq; bdellium in modico uino prius tritum. Acopon ex rubetis quod om
nem affectionem tollit. Radicis cucumeris agreſtis uiridis libras ſex, olei dul-
cis libras ſex,medullæ ceruinæ,terebinthinæ,ceræ,cuiuſq; ſexuncem,ranas ru
betas appellatas uiuas numero ſex. rubetas traiecto per pedis plantam filo in
oleum demiſſas donec flacceſcant coquimus: deinde extractis per plantas filo
traiectis ranis,ſylueſtris cucumeris radicem uiridem conciſam inijcimus, atq;
donec uires ſuas in oleum tranſmittat coquimus & excolamus:poſtremum li-
quefacta, itidem percolata, ad oleum addimus, & in uitro reponimus. Vtere
mane & ueſpere ad podagricos,arthriticos,iſchiadicos & reſolutos. Per huius
uſum nouimus homines à podagra & chiragra toto corpore diſtortos poſt la-
uacrum in tantum conualuiſſe, ut citra omnem offenſionem obambularent.
Quandoq; apparauimus,inquit Aſclepiades,hoc pharmacum additis ad hanc
deſcriptionem ſamſuci libra una,unguenti crocini libra una,opobalſami quà-
drante,ſanguine teſtudinum numero decem. Aliud, ad podagrā & articu-
larem morbum mirabile.Facit & ad diuturnum capitis dolorem,materiam ad
ſuperficiem ducens, & ad frontem ac ſinciput. Caniculam paruam probè
ſaginatam uiuam,& muſtelam uiuam in olei ſextarios nouem,ac butyri libras
tres,conijcito, atq; donec uieta fiant animalia coquito: deinde in percolatum
oleum calidum pedes aut manus per totam diem imponito. Galenus autem
ait.Quidam uulpeculas & hyænas oleo incoquunt,eoq; articulorum morbos
curant,atque alij quidem ipſas uiuas in maximum lebetem inijciunt: alij uero
mortuas,ac deinde unà cum oleo quàm diutiſſimè coquūt.Solia deinde ac ur-
nas ex oleo calido explent,atque deinde arthriticos inſcendere,ac multo tem-

pore

pore in eo morari iubent. Porrò oleum hoc maximè discussorium redditur, adeo ut etiam ad superficiem extrahat ea quæ in profundo corporum continentur, qua ex re magna commoditas consequitur. Quin & herinacei terrestres ui ui oleo incocti ipsum discussorium reddunt. Etenim oleum hoc dolores sedat, tum affectis articulis in ipsum demissis, tum etiam ijsdem ex eo illitis. Alia unguenta podagrica. Terram nigram, quę præsertim in lenticula reperitur, aut etiam aliam nigram cum aceto terito, ac illinito. Sedat dolores & inflammationes etiam in his qui multa prius experti nihil profecerunt. Aliud. Cypri folia uiridia trita in pastillos redigito, eosq; usu expetente cum aceto terito ac illinito. Aliud. Croci unciam unam, salis usti unciam unam, spumas nitri numero decem, oui luteum unius in spinæ decocto ad tertias redacto, terito. Aliud. Vitrum in aceto probè tritum confidenter illinito. Aliud. Alumen aceto tritum illinito. Aliud, quod ad genuum fluxionem solum profuit, multis antea frustra admotis. Marmor, hoc est, crustulam non ustam, contusam, & cum rosaceo tritam illinito. Ego autem scobem & ramenta marmoris lota & resiccata in promptu habui. Vsu uero expetente cum rosaceo trita adhibui. Aliud, ualde bonum. Tecolithi, glaucij, myrrhę, cuiusque unciam I, aloës drac. IIII. Terito, ac siccum adseruato. Vsu uero exigente, luteum oui & uinum austerũ ammisceto ac illinito, & si circumtendat cum solo uino adhibeto. Aliud. Aëtiten lapidem cum ouo ac modico rosaceo illinito. Aliud. Vrticæ semen & hirundinis nidum cum sapa terito ac illinito. Aliud mirabile, pro diuitibus. Mameram aqua macerato, deinde tritam illinito, & miraberis. Aliud, multa experientia cognitum, inueteratæ etiam affectioni accõmodatum. Stercoris ciconiæ quadrantem, cum pari axungia tritam illinito. Vtere, inquit, neq; cuipiã patefacito. Multos enim seruauit. Aliud. Caninũ stercus album cum aqua calida tritum, atq; ita tepefactum quàm crassissimè illinito, & folia oleris alicuius supra illitionẽ imponito.

Ad durities in artubus instar toforum. Cap. XLV

Est & hoc optimum pharmacum ad durities artuum in tofos coactas. Sunt præterea & alia quædam, maximè uero Galenicum, quod ex caseo componitur. Ac nostrum itidem ex huiuscemodi rebus apparatum, inquit Philagrius. Radicis peucedani drachmas II. ammoniaci thymiamatis drachmas II. myrrhæ drach. XXIIII. aristolochiæ drachmas VI. pumicis drachmas VI. castorij drachmas IIII. lanarum succidarum ustarum drachmas VIII. floris lapidis asij drachmas sex, si uero non adsit, salis ammoniaci usti drachmas sex, propolis teneræ drachmas sedecim, stercoris canini sicci drachmas sex, uisci drachmas sedecim, æruginis drachmas sedecim, squamæ æris drachmas XVI. atramenti sutorij drachmas sex, misyos drachmas sex, ceræ drachmas centum, resinæ pinus drachmas CL. picis drachmas CL. olei ueteris quantum sufficit, aceti quod satis est. Hoc quidem igitur nostrum pharmacum spissitudine auctum, & imminutum ac liquefactum prout probè habere uidebitur, iuxta curandorum corporum differentias, extrahit ac eijcit tofos in artubus coactos. Aliud Galenicum, quod omnibus ferè corporibus adhibitum congruit. Est autem tale: Caseus bubulus uetustissimus, adeò ut ob acrimoniam edi non possit, cum porcinæ carnis inueteratæ ac salsæ decocto teritur, & probè emollitus ad durities artuum imponitur. Est & aliud ab eodem compositum. Pinguedinis pernæ porcinæ ueteris libram unam, casei caprini uetustissimi libram I. adipis taurini libram unam, apochymatis, hoc est, resinæ cum cera ex nauigijs derasę

liquefactæ libram unam, medullæ ceruinæ bessem, hyssopi quadrantem, cyprini sexuncem, uini Aegyptij heminæ dimidium. Liquescibilia liquefacito, & reliqua ammisceto. Aliter apparatum emplastrum ex perna. Iusculi pernæ ueteris porcinæ libram unam, œsypi trientem, ammoniaci thymiamatis librã unam, medullæ ceruinæ septuncem, adipis taurini libram unam, ceræ sexuncem, apochymatis è nauibus derasi sesquilibram, cyprini libram unam, casei caprini ueteris libram unam, opopanacis unc. I. Aliud, ad tofos artuum. Granum cnidium desquamatum internum cum myrrha & aceto terito ac illinito, usque ad excessum mirabile est. Aliud, ad durities artuum muliebrium, & eorum qui teneras carnes habent, experimento cognitum. Cadmiam quàm tenuissimè tritam ac myrteo cerato exceptam imponito. Aliud. Spumam nitri cum oleo ueteri & modico croco ac aceto tritam illinito. Præstat tamen si nitri spuma cum croco & aceto teratur, & cũ cerato liquido illinatur. Aliud, ad tofos pedum, quod contentum perrumpit & euacuat eadem fermè hora, sanatque idem ut ne cicatrix quidem relinquatur. Mala mandragoræ accipito, semenque euacuato, ac tenuissimam squamam eis obductam detrahito, atque carnem ipsam probè terito. Et ceratum ex adipe suillo & cera factum adfundito, unito, ac utitor. Hæc tria pari pondere sumuntur, aut adipis plus additur. Utere, experimento constat. Aliud. Calcem uiuam, & nitrum, pari pondere axungia excipito ac imponito. Aliud. Dioscoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignem emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis saliua emollitum imponito, hoc est, manducando attritum adhibeto. Facit & sesamum non lotum tritum impositum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis. Cap. XLVI

Quum plurima sint & uaria medicamenta purgantia à nobis in tertio huius tractationis Sermone tradita: inde sanè repetere oportet quod cuique sit accommodatum. Propriè tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibentur.

Vniuersale ex hermodactylis, quo assiduè utor. Hermodactyli sicci recentis unciam I. anisi, cumini, piperis cõmunis, croci, piperis longi, seminis cnici interni cuiusque scrup. II. myrrhæ dra. I. euphorbij recentis scrup. IIII. mastiches scrup. VI. cassiæ scrup. I. moschi siliquam unam. Dantur ex eo scrupul. IIII. cum aqua mulsa, confestim minuit dolores. Quandoquidẽ autem huiuscemodi medicamenta fortem euacuationem facere non possunt: & quod ex ipsis intus relinquitur, condensatum & resiccatũ tofos in artubus generare consueuit: conuenit usus tempore ad singulos exhibitionis modos scammoniæ siliquas tres addere. In pituitosis uero lathyridas numero V. & agarici scrupul. I. Si uero humoribus redundet ęger, post dolores sublatos eum rursus cum hiera aut alio forti purgatiuo, temperamento corporis apto, purgato. Aliud purgatiuum podagricum, ad dolore affectos præclarum. Cassiæ scrup. I. euphorbij sesquiscrupulum, isij, hoc est, chamæleonis nigri scrup. IIII. radicis alypiadis, hoc est, chamelææ scrup. IIII. radicis pæoniæ scrupulos III. anisi, zingiberis, cumini, mastiches, floris cnici, piperis, cuiusque scrupul. VIII. hermodactyli sextantem. Dantur ex eo scrup. IIII. cum uino mulso. Antidotus purgatoria ex betonica finiens febrẽ. Facit summè ad podagricos, ter in mense data: facit ad elephanticos & hydropicos, maximè aqua subter cutem laborantes. Est ex ualde laudatis. Comæ absinthij drach. XXIIII. betonicæ drachmas XXIIII. seminis rutæ syluestris drach. XVI. centaureæ minoris drach. XVI. cassiæ dra. XXIIII. corticis

corticis ueratri nigri drachmas VIII. contundito, cribrato, ac cochlearis unius mensura dato ex aqua calida, animaduersione habita ne pharmacum ultra modum purget: est enim inexuperabile. Apud alios etiam laudatum reperi, si gentianæ & chamæpityos, ac aristolochię longæ, cuiusq; drachmæ VIII. addantur, chamædryos item drachmę XXIIII. Omnia, inquit, hæc melle excipio, indeq; ad summum cochlearium unum exhibeo.

Antidoti podagricæ. Cap. XLVII

Pharmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem sunt & uaria ac diuersa. Cognita itaq; à me ipsorum multitudine, tum eo quod tetrapharmacũ, à quatuor rebus ipsum constituentibus appellatur, tum quod ex hyperico cõstat, itemq; quod ex gentiana paratur, & similibus, quibus pro consuetudine Medici ad simpliciter podagricos utuntur: ipse sanè propriũ pharmacũ composui, inquit Philagrius, quale iudicaui sufficienter excalfacere posse, non tamen expers facultatis moderatè humectandi, & attenuandi crassos ac uiscosos humores, & quod pręclarè omnino potest excretionum uias dilatare, unà cum hoc quod uim subducendæ alui & mouendę urinæ complectitur. Quin & naturales actiones excitat, & transpirationẽ insensilem ac obscurã procurat. Compositio autem hæc est. Radicis pæoniæ recentis drach. I. croci cilicij drach. IIII. rhei pontici drachmas IIII. calaminthę montanæ, comæ saluiæ, cacuminum stœchadis, seminis thlaspeos, epithymi, centaureæ maioris radicis, cuiusq; drac. IIII. centaureæ minoris succi dra. IIII. succum accipito quum in summo uigore herba est ac floribus prægnans. iridis illyricæ, seminis rutæ syluestris, piperis longi, seminis anethi, cuiusq; drac. IIII. ligustici, seminis apij, petroselini macedonici, seselis massiliensis incorrupti, origani, cacuminum thymi, seminis trifolij bitumen olentis, seminis cardamomi medulla priuati, seminis dauci, piperis albi, cuiusq; drach. III. mei athamantici drach. II. asari drach. II. spicæ nardi, adianti, casiæ polypodij, thuris albi, galbani puri, terebinthinæ chiæ, bdellij scythici nigri, pinguis, ac resinosi, ammoniaci thymiamatis, cuiusq; drach. VI. radicis symphyti recentis siccæ, sabinæ, radicis rubiæ, helenij, agarici, herbæ scordij, seminis paliuri, sarxiphagi, betonicæ, radicis cyclamini siccæ, seminis uiticis tosti, cuiusq; drach. VIII. mastiches chię, radicis bryoniæ recentis siccæ, terræ lemniæ quæ sphragis appellatur, opobalsami, cuiusq; drach. XVI. succi peucedani, drac. XVI. qui si non adsit, conijcienda sagapeni drach. VIII. & radicis peucedani recentis siccæ drach. XVI. pastilli theriaci drach. XVI. habeant autem pastilli carnium partes duas, panis partem unam: compositio autem ipsorum in Sermone de theriaca dicta est: styracis siquidem adsit calamitæ, si uero non, flaui & pinguis drach. XXIIII. niger enim ut uitiosus reprobandus est: aristolochiæ rotundæ non rugosæ & plenæ drach. L. ossium ceruinorũ aut bubulorum ex suris recentium, & ut probè conteri queant, ustorum dra. L. mellis attici despumati quantum satis est, quo ad bonam eclegmatis compagem pharmacum reducatur. Arida omnia contundito & cribrato: mastichem autem & thus unumquodq; per se sensim, ne in latas crustulas abeant, terito & cribrato, deinde prædictum pondus ex eis expendito, & reliquis aridis tritis ammisceto. Bdellium autem & ammoniacum ac galbanum & peucedani succum aut sagapeni, in mortarium coniecta tundito, deinde ad ignem emollito, & postea cum modico melle liquefacito, & in pila optimè terito. Similiter autem & terebinthinam per se cum modico melle dissolutam ad reliqua in pilam conijcito. Styracem uero in mortario constan-

ter tundito, opobalſamo paulatim ad eum infuſo ac melle calido, deinde ſimi-
liter in pila terito. Expedit etiam cum modico melle ſtyracem liquefacere ac
deinde terere. Cæterum ubi hæc ſufficienter fuerint unita & diſſoluta, paula-
tim arida trita addito: melle itidem ſenſim affuſo. Ad finem uero centaureę ſuc
cum per ſe cum opobalſamo terito ac reliquis unito. His uero omnibus probè
cõmiſſis, mellis deſpumati tantum addatur quantum ſuffecerit ad pharmacum
delingibile futurum, & quo per dulcorem ægro cõmendetur. Quare ſi guſtu
pharmacum iudicaueris, nihil peccaris etiamſi piperis augeas modum. Noui
namq; ego ipſe quendam qui eo uſus plus ſibi de pipere ammiſcere iuſſit, itaq;
ammiſcui ſæpe tantum ex ipſo poſt reliquorum omnium mixturam, quantum
quiſq; pro guſtus ſui modo expetiuit. Satis uero manifeſtum eſt quod quando
quidem præſeruare aliquem à podagrico malo uelimus, tunc ſanè plurimum
piperis inijcere non ab re eſt, & præſertim in hyeme, & ſi humores frigidi fue-
rint ac diuturni. Porrò centaureæ ſuccus tempore ueris quum in uigore her
ba eſt ac florem fert, ex ea uiridi ac contuſa exprimitur, deinde percolatus, uſ
que ad mellis ſolidioris ſpiſſitudinem in ſole reſiccatur. Cæterum in com-
poſitione pharmaci, ſi is qui eo uſurus eſt amaris delectetur, amplius quàm dra
chmas quatuor ex ſucco centaureæ ammiſcere expedit, atque id maximè ſi di-
ſtortiones diſſoluere uelimus, ſi uero æger amara auerſetur, quatuor omnino
ſucci drachmas inijcere oportet. Ex hac uero antidoto ad eclegmatis cõpa-
gem redacta ad ſummum cochlearium I. exhibetur. Dupliciter inſuper phar-
macum hoc apparatur. Vno quidem modo paſtillis theriacis ut dictum eſt am
mixtis, itemq; oſſibus uſtis. Alio autem modo citra paſtillorum & oſſium
admixtionem præparatur. Licet etiam ſi quis uelit poſt ſufficientem mellis
mixturam, mel ipſum in duas ex æquo partes diuidere, deinde ad unam par-
tem, dimidium præſcripti ponderis, tum paſtillorum theriacorum, tum oſſium
uſtorum infarcire: eſt autem dimidia pars paſtillorum theriacorum drachma-
rum VIII. Oſſium uero uſtorum dimidia pars eſt drach. XXV. Quandoquidẽ
uero paſtillos theriacos impoſſibile eſt per ſe contundi, ſi non cum alijs aridis
tundantur, oportet eos quantum poſſibile eſt in mortario tundere, ac modico
uino ueteri dulci madefacere, deinde in pila terere ac cum largo melle diſſol-
uere atque demum ad reliquam mixturam diligenter coaptare. Cæterum
quum humectare oportet & mollire, attenuareq; & craſſa diſſecare, repurgare
item ac euacuare infartos humores, itemq; uias dilatare, nihil ex paſtillis theria
cis, neq; ex oſſium cinere ammiſcere oportet. Viperarum enim caro quàm ce-
lerrimè ad cutem ac ſuperficiem digeri ac diſtribui ſolet. Quapropter ubi recre
mentorum copia adfuerit, & uiæ fuerint obturatæ, minimè tuto uiperarũ caro
exhibetur: ſed poſtea quum coniectauerimus humores attenuatos eſſe, & dila
tatas uias. Oſſium uero ſubſtantia facultatem habet conſumendi ac reſiccandi,
adeò ut etiam ſola aſſiduè & oportunè exhibita inueteratum articularem mor
bum curet. Vt uero ne quid ex humoribus reſiccetur ac lapideſcat, incurabi-
leq; aut ægrè medicabile reddatur, tempore præſeruationis eam minimè miſce
bimus, ſed poſtea ſi ita uidebitur. Cõſumit enim & reſiccat humores in ipſis ar
ticulorũ iuncturis relictos. Forinſecus etiã quando diſcutere animus eſt, phar-
macum hoc oleo ueteri aut ſicyonio dilutũ maximopere profuit, maximè ſi ci-
tra oſſium additionem eſt apparatum. Tunc enim non modo diſcuſſoriã, ſed
etiam coactoriã facultatem acquirit. Quare eis qui non diſcuſſione ſolum, ſed
& exterarum corporis partium corroboratione opus habent, commodiſſimè
hoc

hoc modo adhibetur. Hoc pharmaco si & arthriticis & podagricis medebe-ris, minimè pœnitueris. Hepaticos item ex obturatione affectos, itemq; spleni cos curabis, & à uipera morsos & qui uenenum hauserunt, & comitiali morbo apprehensos, si eo oportunè utaris: quin & aliorũ morborum per ipsum cura-tionem fieri reperias sufficientẽ, de quibus sermonẽ producere minimè operæ preciũ existimo. Theriaca item ex uiperis, quæ Andromacho inscripta est, de qua plurima tradidit Galenus, utiliter exhibetur frigidioribus & magis hu-mectis corporibus, forinsecus etiam cõmodè illinitur cum oleo ueteri aut sicyo nio dissoluta, ut dictũ est. Sales quoq; Theriaci, & ex gentiana pastillus, & qui ex hyperico constat, & similia, his qui ex multo & crasso fluxu ægrotant utilia existunt. Verum his qui ex biliosa fluxione afficiuntur, & ut simpliciter dicam omnibus calidiori temperamento prçditis hæc ipsa nocentissima sunt, & quod suprà relatũ est nostrum pharmacũ. Ex horum enim pharmacorũ potu non so lum nihil opis ferunt hi qui calidiori temperatura præditi sunt, sed & resolutio nibus immedicabilibus apprehenduntur, sçpe nimiũ resiccati, & in uitiosos hu mores dilabuntur qui eos erodunt, & in quibus aliquando pessimè intereunt. Porrò in huiusmodi pharmacorũ usu etiam raritatem & densitatẽ curandi cor poris respicere oportet: ampliusq; & ætatẽ, & anni tempus, & regionẽ. Ad hçc itaq; respectu habito minus aut plus de eo dabis. neq; uero minus & ad magni tudinem aut paruitatem corporis respiciendum. De uiperarum esu. Vi-perarum esus omnibus podagricis & arthriticis plurimum cõmoditatis affert, quemadmodũ etiam anhelosis, & elephantiasi correptis: exigit enim per cu-tem omnia redundantia recrementa, siue calida siue frigida fuerint, quæ mor-bi ipsius sunt causa. Oportet autem crassa & uiscosa ex ipsis prius attenuare ac euacuare: quod ubi factum est, reliqua facilè per uiperarum esum euacuantur, nimirum ad cutem delata atq; exclusa. Quapropter etiam in sole ipsarum fera-rum comestionem facere iubet, utpote quod inde iuuentur, atq; ui caloris hu-morum delatio foras feratur: curandum tamen ne caput probè contegere ab æstu negligamus. Oportet autem recens captas esse uiperas, & iustæ magnitu-dinis, & non ex maritimis: tales enim siticulosæ existunt. Cæterum ex uipera ipsa tum caput tum caudam amputare oportet, itemq; interanea omnia abij-cere, ac ex tribus aquis lauare, deinde cum aqua & anetho maximè uiridi, & modi congruentis oleo coquere, & post sufficientem coctionem congruenti sale condire, ac uiperam ueluti anguillam comedendam exhibere. Porrò quidam ex harum comestione plurimum exudant, & pediculorum copiam generant. Omnes tamen qui eas comederunt maximè se alleuatos sentiunt. Quapropter his qui corpus recrementis exundans habent etiam bis ac ter in anno exhibere conducit: bis quidem ueris tempore, semel autem in autum-no. Quod si uero sint quibus corpus per insensibilem & obscuram transpira-tionem, aut etiam per sudores naturales euacuetur, his omnino uiperarum esu interdicemus. Periculosa enim fit huiusmodi ipsarum comestio propter im-modicam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine & de alijs an-tidotis. Antidotus ex quatuor rebus constans. Tetrapharmacum igi-tur ex quatuor rebus apparatum & à quibusdam Mysterium appellatum, ex gentiana componitur & aristolochia, baccis lauri, & myrrha, æquali pon-dere coniectis. Datur autem singulis diebus ex ea cochliarij dimidium ex aqua calida ad præseruationem. Prodest pituitosis: biliosos autem lædit. Antidotus ex hyperico. Antidotus ex hyperico à quibusdam hoc modo

descripta est. Antidotus sanans podagras, coxendicum morbum, & ut in uniuersum dicam, omnes juncturarum & articulorum morbis implicatos per annum potata. Firmat stomachum, & uisum acutiorẽ reddit, reliquosq; item sensus clariores & illustriores facit: euacuans leniter per urinam: unde etiam neq; aliud ullum membrum offensionem sensit. Neq; enim materiã ex affectis locis ad aliam corporis regionem depellit, quemadmodum epithemata forinsecus contrahentia & cohibentia facere solent: sed causas morborum tum per uesicę tum per alui locos expellit, atq; uniuersum corpus sanius reddit. Quare etiam comitiali correptis morbo auxiliatur in potu. Alios item à diuturnis & uehementer grauibus capitis doloribus liberauit, qui etiam de sanitate sua iam desperauerant. Splenem uero & hepar in scirrhum indurata moderatur ac demulcet. Articularem aũt morbum adeò efficaciter sanat, ut etiam duricies instar tosorum in articulis quibusdã per uim morbi coactas dissoluat. Compositio autem hoc modo habet: Trixaginis, dodrantẽ, centaureæ bessem, aristolochiæ rotundæ septuncem, radicis gentianæ sexuncem, comæ hyperici quincuncẽ, petroselini trientem, mei athamantici quadrantem, phu pontici sextantẽ, agarici sextantem. Mellis despumati lib. III. Hoc autẽ modo parato. Vnumquodque per se cõtundito & cribrato: deinde ponderata simul misceto, ac rursus cribrato quo accurata permixtio fiat. Deinde melli despumato ammisceto, ac pastillos formato pondere drachmæ I. atq; ex eis unũ pro uice exhibeto. Vsus eius est circa tertiam horam diei ubi uenter onus suum pro consuetudine deposuit: pharmacum uero ipsum cum aquæ calidæ sesquicyatho liquefacito. Oportet autẽ eum qui bibit: si nihil prohibeat, deambulare, quo ex motu euntis pharmacum inferna contingat. Porrò pharmacũ hoc aliâs quidem præclarè efficax est, utpote ex fortibus simplicibus compositum: amplius autem efficacius redditur per aristolochiam quæ natura sua articularibus morbis auxiliari solet, & duris corporibus imprimis prodest. Ex cancris autem pharmacum etiam mollibus corporibus conducit. Habet autem Antidoti ex cancris compositio hoc modo. Cancrorũ magnorum uiuorum ustorum in æreo uase, trientem, gentianæ incorruptę quincuncem. Thuris integri & non secti albi unc. I. Datur inde cochlearium unum. Ad cancrorum uero ex ustionẽ ligna uitis aduruntur.

Pharmacũ ex fluuialibus cancris ustis. Describam porrò & aliud pharmacũ corporibus recrementis abundantibus & mollibus conducens: est autem id quod à rabido cane morsis datur, cuius compositionem in Sermone de rabidi canis morsu tradidimus, huius inquam operis sexto. Adieci autem ego, inquit Philagrius, ad huius pharmaci apparatum, etiam petroselini drac. VIII. ut plurimum uero X. quo urinæ ciendæ uim acquirat. & multos sanè arthriticos iuuit, præsertim quibus tenerum & album corpus fuit, mediocris mystri mensura ex eo data aliquando ex aqua sola, aliquando ex aqua mulsa. Quin & melle despumato sæpe ipsum excepi, quo ualidum & citra transpirationem adseruarem, deinde uero ueluti prædictum est bibendum exhibui. Antidotus ex centaureis. Antidotus podagrica ex duobus centaureæ generibus est, ex uehementer laudatis & præter opinionẽ auxiliantibus, quod ipsum experientia testatur. Nam multos eius usu seruatos noui. Est enim adeò salutaris podagricis ut quosdam per XV. annos podagra correptos, eius usus ad iter pedibus faciendum præparauerit. Est autem stomacho grata, aluo conferens, & urinam ciens. Habet autem hoc modo. Centaureæ minoris comæ, centaureæ maioris radicis, trixaginis, gentianæ, aristolochiæ rotundæ, singulorum ęquale pondus,

dus, puta lib. I. contundito & cribrato, & drach. I. præbeto per dies XL. ex aqua calida. In sequentibus autem ex ordine anni diebus CCCXXV. drachmę dimidium eodem modo præbe. Alia antidotus podagrica usu cognita. Anisi, cumini Aethiopici, piperis cõmunis, piperis longi, seminis cnici interioris, cuiusq; dra. II. euphorbij drac. IIII. mastiches dra. VI. myrrhæ, drach. IIII. moschi, siliquam unam, caudę scinci unius extremum. Mellis quantum satis est. Datur nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulsa. Hac amicus quispiam usus, bis in hebdomade ex ipsa bibendũ præbuit, & affectos locos ex uiridi unguento Antho inscripto cum rosaceo aut melino singulis diebus illeuit, multosq; seruauit. Antidotus podagrica experimento constans, accipit̃ per annũ, Anastasij. Agarici unc. I. rhei un. I. petroselini sextantẽ, phu sesquunciã, gentianæ quadrantẽ, hyperici sextantem & unciæ dimidium, centaureæ unc. I. Aristolochiæ longæ sesquunciã, & rotundæ quadrantẽ & uncię dimidiũ, chamędryos trientẽ & unciæ dimidiũ, cinamomi un. I. folij unc. I. aloës primariæ unc. I. mei sextantẽ, aut spicæ nardi duplum. Alia antidotus podagrica experimento cognita, datur per annum. Doari Episcopi. Agarici unc. I. rhei Barbarici unc. I. petroselini sextantem, phu sesquunciam, gentianę quadrantem, hyperici sextantem & unciæ dimidium, centaureæ trientem, mei sextantem, aut spicæ nardi trientem.

Qui podagrici lauandi sint & quomodo. Cap. XLVIII

Manifestum quidem existimo quod post inflammationũ remissionem omnibus podagricis balneum cõmodissimum existit, quandoq; autem & in uigore utiliter adhibetur, si æger prurigine aut uigilijs uexetur, aut aliâs labore sit fatigatus. Lauare autem oportet tempore remissionis, ita ut spongias aceto & sale permixtis madefactas locis affectis circũponamus, ut à fluxione immunes permaneant. Amplius autem linteis siccis & plurimo nitro totum corpus perfricare, & ut aëri diutius immorentur iubere, & moderatè non solum calidam sed frigidam adhibere, & in ipsarum solijs desidere. Vtile autem est balneum natura siccioribus, & gracilibus, & colore nigrioribus, & qui à tumore in totum sunt liberati. In huiusmodi enim affecta particula nõ intumescit adeò magno tumore excitato, uerum distrahi, uelut à cane apprehensas, in profundo sitas corporis partes aiunt, & inopinabili tensione distendi. Et inhorrescunt sæpe, pellicula quæ os ambit à fluxione salsa aut acri & tenui ualde ac erodente uellicata. Hi à balneis opem ferunt, quapropter non semel tantum, sed iterum atq; iterum eos lauare oportet, & in aëre per omnia moderato, citra aliquã pinguedinem adhibitam immorari, hoc enim modo magis euacuabuntur. Deinde oleo dulci cum aqua conquassato illitos in aquam calidã demittere, & in eo aliquandiu morari præcipere. In frigidam uero minimè demittantur, nisi immodici caloris sensus infestet. Vt plurimũ uero tepida aut lactei temperamenti aqua perfundatur in prima balnei domo. Si uero cum tumore quodam non ualde magno post euacuationes suborto aliqui dolore uexentur, conueniet in aëre balnei reliquum corpus per sicca lintea usq; ad rubefactionem perfricare. Vtendum aũt & extersorijs smegmatis ex adarce, nitro, pipere, euphorbio, staphide agresti, æquali pondere cõiectis, apparatis. Atq; his quidem reliquũ corpus contentè defrictũ excitetur: pedes uero eorũ muria moderatè perfundendi sunt, & in calida aqua non morandũ, frigida uero ne contingenda quidem. Quod si balneum non adsit, eos qui ab acrioribus fluxionibus uellicantur, aqua dulcissima calida perfusos fouere oportet, & totum corpus ex oleo chamæmelino in ieiunio illinire: alios uero temperamento non calidos, & qui tamen

men tumorẽ habeant post euacuationes relictum, si balneũ non adsit, cucurbitulis admotis curabimus, initio à lumbis facto, sursum usq; ad scapulas progrediendo, fricabimus etiam per sicca linteola & per extersoria smegmata iam dicta. A talibus enim hi tum in balneo, tum citra balneũ opem sentiunt, quale & hoc est ex profundo humores euocans ac transferens, quod metasyncriticon Græci uocant. Eo itaq; in balneo utantur, aut si balneũ non admittãt, post exercitia ex eo defricenẽ, deinde spongijs extergatur id quod ex hac arida inspersione corporib. adhæret. Cõpositio eius hæc est. Nitri rubri li. I. sinapis sicci lib. II. sabinæ lib. II. ueratri albi lib. I. sulphuris uiui lib. I. Aliud Andreæ comitis. Nitri, ueratri nigri, piperis æqualibus partibus utere. Præter opinionẽ autem eis conducit Siccum Magnũ ipsis affectis locis in balneo inspersum. Estq; hoc. Recrementi siue scoriæ ferri, spumæ nitri albę, cuiusque æquales partes misce, & odoris gratia parum folij & costi adde. Siccum quod psilothro podagricorum inspergitur. Mastiches, thuris, lapidis asij, pumicis assati, alcyonij, staphidis agrestis, cimoliæ, ueratri albi, samsuci, spumę argenti, amyli, careophylli, spicæ nardi, cyperi, floris iunci odorati, buglossi, singul. lib. I. auripigmenti un. X. sandarachæ unc. X. saponis quantum satis est. Prædicta omnia, excepto auripigmento, sandaracha & sapone, contundito, cribrato, & sicca in promptu habeto. Vsus uero tempore calcis uiuæ unc. X. in oryzæ aut ptisanæ succo dissoluito, & auripigmenti unc. I. sandarachæ unc. I. saponis drach. IIII. & prædicti sicci cochlearia II. magna, omnia quàm tenuissimè trita inspergito, ac unito, eoq; pedes aut etiam alios locos fluxione infestatos illinito. Cæterum qui hoc sicco inspergimine utuntur hoc modo diætam suam instituant. Thoth, hoc est, septembri, lac & edant & bibant. Phaophi, hoc est, Octobri, allia edant. Athyr, hoc est, nouembri, in totum nõ lauent. Choiac, hoc est, decembri, brassicam ne edant. Tybi, i. ianuario, mane meracum bibant. Mechir, id est, februario, betã ne edant. Phamenoth, hoc est, martio, dulcia tum in cibo, tum in potu sumãt. Pharmuthi, id est, aprili, raphanum ne gustent. Pachon, id est, maio, polypum ne edant. Pauni, hoc est, iunio, mane frigidã aquam sumant. Epiphi, hoc est, iulio, à uenereis abstineant. Mesori, id est, Augusto, maluã ne edant. Siccũ Malloriani. Aluminis scissi sextantem, pumicis unc. I. terito & in uitro reponito. Vsu uero expetente, uino adstringente locos prælauato, & quodammodo extergito, ac siccum ipsum inspergito, tenerisq; manibus affricato, & siccari sinito. Rursusq; idem per diem octies facito, & toties similiter si possibile sit in nocte, & uidebis tumores quàm celerrimè discussos & resolutos. Ego utriusq; & aluminis & pumicis æquale pondus conieci, & magis sanè successit.

DVODECIMI SERMONIS FINIS.

INDEX CAPITVM DECIMI TERTII Aëtij Sermonis.

Quæ

Dere-

AETII

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI,

siue Quaternionis Quarti Sermo primus, & ex ordine Decimus tertius. Per IANVM CORNARIVM Medicum Physicum latinè conscriptus.

De noxiorum animalium morsu, & de bestijs uirus eiaculantibus.
Et de Elephantiasi, pruritu, scabie, alpho, lepra, leuce.
Et de antidotis multæ utilitatis.

DE HIS QVI AB HOMINE MORSI SVNT. Caput I

DE noxiorum animaliũ morsibus scribere auspicantes, initium ab his qui ab homine morsi sunt faciemus, ut Archigenes inquit. in his igitur quos homo momordit, loco ex oleo prælito, fœniculi radicem tritam cum melle cataplasmatis modo ulceri imponito usque quo repurgetur, deinde his quæ explere possunt utitor. Cuius generis & hocce est. Mellis, terebinthinæ, butyri, adipis anserini, medullæ cerui, aut si non adsit, uituli, æqualibus partibus liquefactis utitor. Si uero sinus statim in principio fiat, eum aqua mulsa diligenter eluito, & spongiam nouam Aphricanam melle cocto imbutam imponito, & ligamento quod ad sinus referetur obligato, ac tertio die soluito. Aut myrrham terebinthina exceptam ut malagma imponito. Aut æs tritum melle cocto exceptum ueluti collyrium indito, & postquam repurgaris conglutinato: uel ossa uitulina ad albedinem usta, & pice liquida siue cocto melle, aut utrisque ex æquo simul excepta, in sinum indito, uel mannam, aut ipsum adeò thus cum myrrha terito, et cum uino ac oleo imponito. Emplastra autem cruentis uulneribus destinata & adglutinatoria eis conueniunt. in expassis quidem & planis ulceribus, uiride ex atractylide. In sinibus uero cruentis emplastrum Piscatoris, ex aceto apparatum, & Athena, & Nigrum appellatum.

De his quos canis momordit. Cap. II

In his uero quos canis momordit statim acetum irrorato, & ex passa palma morsum percutito. Deinde nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destillato, & spongiam nouam posca aut aceto imbutam imponito, & ad tres dies obligato, ligamentoq́ superne ex posca aut aceto prout uisum fuerit madefacito. Egregiè enim auxiliatur. Post hæc uero ut commune ulcus curato. Aut perdicium herbam cum sale tritam imponito, quotidie eam alterando donec excidat crusta. Deinde ubi ad cicatricẽ perducere uolueris ipsam per se tritam imponito. Quod si magnus sit morsus quemadmodũ à magnis canibus infligi solet, præscripta in sexto Sermone methodo curato, ueluti eos qui à rabido cane sunt sauciati. Si uero cauus & angustus appareat morsus, in principio cum aceto, ut dictum est, irrorato. Deinde nitrũ itidem cũ aceto tritum ex alto superstillato, & anetho sicco usto morsum expleto, & linteolum conuolutum ex aceto madefactum indito, & obligato. Post triduum uero soluito & reperies morsum repurgatum. Idem facit & cuminum tritum morsui inditum. Postquam uero ulcera fuerint repurgata, prædicto pharmaco utere liquefacto ad

hominis morſum relato. Si uero inflammatio ſuccedat, lenticulam cum malicorio coctam & tritam imponito, aut rubi folia contrita. Aut panis medullam in betæ ſucco madefactam cum modico roſaceo pro cataplaſmate adhibeto. Ad uulnera uero iam ſuppurata erui farinam cum melle ſubigito & morſum expleto. Summè enim auxiliatur. Aut irin cum melle & linamentis indito, ac supernè lenticulam coctam tritam cum modico melle & roſaceo pauco imponito. Repurgatis uero iam ipſis cum prædicto liquido pharmaco expleto, ac deinde his quæ cicatricem inducere poſſunt, utitor. Emplaſtra autem ad demorſos à cane uel urſo aut ſimilibus animalibus ſtatim à principio commodè adhibentur ex ſale & ceruſa apparata. Etenim uenenoſum humorem in morſibus ex dentibus relictum expurgant, & calloſam ex impactis dentibus concretionem explanant.

Ad leonum, pantherarum, ac urſorum morſus. Cap. III

Horum animaliũ conſimiles ſunt morſus: nam robuſta ſunt hæc & unciunguia, implicantq́ quicquid contigerunt unguibus penetrantia, & corpora ipſa dilaniant. Perſeuerando autem in manducatione non ſolum carnes dilaniant, ſed & oſſa aliquando ad polentæ ſimilitudinem confringunt, indeq́ & uicini ſtimulis afficiuntur nerui. Satis uero manifeſtũ eſt, quod corpora quæ in eiuſmodi ac tantas calamitates inciderunt, non effugiunt periculum abalienationis: nam etſi maneant, putrefactionẽ ſuſcipiunt, & ulcera ſerpentia inducunt. Huiuſmodi igitur uulnera cum aceto elota & circumraſa, ſolutis item corporibus ac oſſibus extractis, emplaſtris integere oportet, & poſt ſuppurationem partium dilaniatarum, repurgantibus linamentis curare & cicatricem inducere, quemadmodũ in cõmunibus ulceribus ſolemus. Emplaſtra autem his conuenientia ſunt, id quod ex ſalibus conſtat, & ſimilia, cuiuſmodi etiam hoc eſt.

Aſclepiadæ pharmacũ, ad cruenta uulnera accõmodatum, & ad interciſos neruos & ad urſorũ ac leonũ morſus. Aeruginis raſæ dra. VIII. aluminis rotundi drach. VIII. ſquamæ æris drach. XII. mannæ, galbani, cuiuſq́ drach. XII. ceræ unc. XVI. reſinæ pinus aridæ unc. XXXII. olei lib. I. Arida & galbanum aceto terito & liqueſcibilia liquefacta adfundito. Aliud, emplaſtrũ Venatorum appellatum, admirabile. Radicis ſymphyti, comæ dictamni, iridis Illyricæ, atramenti indici, aluminis ſciſſi, miſyos, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiuſq́ ſextantem, ſalis cappadocici quincuncem, æris uſti trientem, ariſtolochiæ rotundæ, iridis aſtragalitidis, gallarum, roſarum ſiccarum, ſquamæ æris, ſingulorum unciam unam, æruginis quadrantem, picis ſeſquilibram, reſinæ pinus ſiccæ libras quatuor, olei trientem & dimidium unciæ unius. Metallica in aceto terito. Habeat autem & ceræ ſeſquilibrã. Quod ſi marcedo ſubſequatur & ulcus ſerpendo depaſcens, optimè facit ſubſcriptum uiride emplaſtrum, carnem arrodens, exeſt uſque ad os, & ſquamas eijcit, ac ulcus ſerpens compeſcit, & in uniuerſum utile eſt ad omnia inueterata eiuſmodi actionis, & maximè in quibus ueneni corruptio eſt, & corpora ſunt abalienata: quibus etiam immixtum pharmacum adhibere oportet. In alijs uero diſſolutum. Habet autem hoc modo. Spumæ argenti unc. I. ſquamæ æris unc. I. nitri, atramenti ſutorij, ſalis ammoniaci, æruginis, ſingulorum ſextantem, cyperi quadrantem, olei ſexuncem, aceti ſcillitici quantum ſufficit. Arida aceto terito ut ſtrigmentitiã ſpiſſitudinẽ acquirant, & liquefacta adfundito, & in uitro reponito, aceto acri affuſo, ut pharmaco ipſi innatet. Ad confectionem autem & præparationem

ſi ace-

si acetum scilliticum haberi non possit, scillam cum aceto coquito ac utitor.

De suum morsu. Cap. IIII

Quandoquidē uero & in uenationibus à syluestribus suibus læduntur quidam, operæpretium est & de his facere mentionem. Vulnera itaq; ab ipsis incussa grauia sunt, propterea quod non solum profunda, sed & magna existant: adglutinatorio autem medicationis ductu ea curare impossibile est. Nam unà cum cõtusione labia uulnerum discindunt, imò & adurunt. Mutuò enim dentium inter se attritu, ac ueluti ad cotem affrictu utuntur, ad uindictam eorum qui eis obueniunt currentes. Adusta itaque corpora crustam quandam iuxta uulnerum labia inducunt. Quare suppuratorium & non adglutinatorium curationis modum in eis adhibere oportet.

De his qui à fele morsi sunt. Cap. V

Omnia ferè quæ ad canis morsum dicta sunt, etiam à fele morsis conducunt. propriè autem eis conuenit: mel, terebinthina, oleum rosaceum, simul eliquato ac utitor. Aut centauream tritam cum melle imponito. Aut galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito & imponito.

De morsis à crocodilo. Cap. VI

Primum quidem eos quos crocodilus momordit quàm tutissimè custodire oportet, in domo conclusos fenestras non habente: etenim ob contrariã quandam affectionem ferè in totum syluestres maximè feles ad demorsos accedere cõsueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morsos à cane ac ad reliquos relata sunt conueniunt. Propriè autem humanum stercus & misy simul trita & imposita ad eos faciunt. Aut piscium garum, aut carnium salsarum iusculum morsui infunde, aut salem & myrrhã æquali pondere in acerrimo aceto quàm tenuissimè contere, & cerato excepta impone. Aliud. Stercoris hyænæ, drach. IIII. æruginis drach. IX. adipis anserini drachmas sex, galbani drachmã unam, cerę drach. VIII. olei drachmas XII. Aeruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. Quod si hyænę stercus non adsit, porcino utitor. Apollonius autem inquit, demorsos locos acri muria aut piscium garo perfusos ac fotos, adipe crocodili eliquato illinito, & linamentis inditis obligato. aut carnium salsarum pinguiores partes tusas indito, aut melanthium cum aceti fece tritum imponito. Hæc enim & ulcus serpens compescunt, & morsus euestigio ab inflammatione uindicant. Post hæc autem lenticulam coctam cum melle tritam cataplasmatis modo adhibeto. Erui uero farina cum melle subacta, aut iride cum melle morsum expleto. De cætero uero ulcera renutrito, & per communia auxilia ad cicatricem perducito.

De bestijs uirus eiaculantibus, & primum quibus artibus adhibitis uenenata animalia tollantur. Cap. VII

De uenenatis animalibus scripturi, primũ præsidia quædam indicabimus, quibus ea tollantur & perimantur. Perimuntur itaq; ex syluarũ ac materierum exustione, in quibus uitam degunt. Verum in his quæ intra domos reperiuntur, feruentẽ aquam in eorum lustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriã feruentem per instrumentũ fusorium, siphona Græci uocant, immittere. Vespis uero oleum infundatur, & assiduus fumus ipsarum tentorijs ac habitaculis obfundatur. Quę substrata ab omni uenenata bestia præseruent. Iuxta uias quidẽ igitur & in domibus ab omni uenenato animali pręseruant substrata: abrotonũ, conyza, dictamnũ, uitex, echion, calaminthe, solanum, hastula regia, saluia, peucedanũ, hypericũ, polium, samsucus, gentiana, origanus, ru-

ta syluestris, serpillum, laurus, pulegium, cupressi, aut cedri coma, aut ramenta, cardamomũ, lysimachion, melanthium, bitumen. his addatur & gagates lapis.

Suffitiones præseruantes, quæ incensæ uapore suo uenenatas bestias abigũt. Viticis folia, bitumen, castorium, melanthiũ, cornu ceruinum aut caprinũ, nasturtium, cardamomũ, galbanum, propolis, peucedanum, panax, opopanax, conyza, cupressi, aut cedri ramenta oleo imbuta, gagates lapis, sagapenum, polium, canchryos radix, filix, baccæ lauri, & similia graueolentia. Quum enim uenenata animalia omnia angustos habeant meatus, quàm celerrimè replentur, & ab huiusmodi odoribus obturantur ac suffocantur. Refertur etiam de stercore crocodili, quod per infundibulum suffitum, feras ipsas uenenosas ex latibulis suis exigat. Archigenes autem, ungulæ caprarum & pili, inquit, suffitu fugant bestias uenenosas: procul enim per ipsorum odorẽ relegantur. Stratonis suffumigium. Galbani, radicis canchryos, cornu cerui, melanthij, cuiusque unciam unam. Omnia terito, & in pastillos cum aceto redigito, atq; ubi uti uelis, oleo madefacito, ac incensa per mediam domum suffito, aut in ipsum ferarum latibulum per infundibulum uaporem immittito. Aliud suffimentum. Scorpios deturbans, & omne reptile ex ædibus exigens: galbani, sandarachæ, butyri, adipis caprini, æquales omnium partes in pilulas redigito, & ut dictum est suffito. Probè facit & pyretrum cum sulphure suffitum. Mirificè item Beronices suffimentum facit, quod in hoc ipso Sermone descriptum est, ubi ipsum cyphi etiam reperitur.

Illitiones præseruatiuæ. Cap. VIII

Illita autem ferarum accessum prohibent, eas'que fugant, altheæ semen & acetum cum oleo, baccæ lauri & galbanum oleo trita. Panacis semen & flos & succus cum oleo: uehementer efficax est oleum, in quo cedrina ligna uiridia incoquuntur. baccæ iuniperi cum oleo, conyza, peucedanum, silphium, saluia, hastula regia, abrotonum, galbanum. Horum unumquodque excellenter facit aceto & oleo dilutum, aut etiam quædam ex his, aut omnia mixta & illita. Aut castorium cum medulla ceruina & unguento narcissino illitum uehementer efficax est. Apollonius autem inquit: Qui ex syluestris rutæ succo oblinuntur, omnibus uenenatis bestijs manus admouẽt, & non mordentur. Dracunculi item succo manibus illitis qui uiperam tenuerit non mordebitur. Semen autem dracunculi aqua tritum & latibulis ferarum iniectum, ipsas in terram fugat. Probè facit & solani succus illitus. In uniuersum autem omnem feram cuiusq; earum adeps illitus fugat.

Quæ apposita uenenata animalia occidant, & de his quæ in edulia & potiones incidunt. Cap. IX

Venenatas bestias occidit galbanum cum spondylio & oleo appositũ. Cancri appositi scorpio, ipsum occidunt. Lychnis syluestris scorpios fugat: quod item facit pastinacę semen. Cæterum & aquarum quas in potu accipimus animaduersionem habere oportet. Non pauci enim perierunt ex quibusdam bestijs in edulia & aquas dum coquuntur collapsis, atq; id maximè in peregrinationibus euenire solet. Quapropter tunc culinæ procul ab arboribus extruendæ sunt, propter feras in eis latibula habentes. quin & salamandræ quandoque & erucæ calefactæ obsonijs incidunt. Præcipuè itaq; pinus & picea arbor fugienda: in his enim letales sunt erucæ. In obsonia quidem igitur dum coquuntur, illabi cõsueuerunt serpens & salamandra, & erucæ, in uinum uero uiperę. Com-

Communia remedia ad omnes uenenum eiaculantium ferarum plagas. Cap. X

Per prædicta quidem igitur præcauere oportet, ne in malignas bestias incidamus. Si uero contingat ab animante quopiam uenenum iaciente percuti, huiusmodi remedijs cõmuniter utemur. Si quidem leuior sit plaga aut morsus, posca calida eum proluemus, deinde uero locum ipsum exugemus. Verũ qui exucturus est, prius os oleo colluat, ne inde lædatur, atque ita ore ad morsum admoto exugat, & expuat uenenum. Cauere etiam oportet, ne exulceratam aliquam internã oris partem habeat exucturus. Post hæc uero cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur. Maximè autem ad hanc rem conducit, ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis, aut lignis uitis, qui si non adsint, eo qui haberi potest utendum est, diligentia ad hoc potissimum adhibita, ut inflammatio in loco excitetur, & materiæ ad morsum prouocentur. Quod si minus nobile sit membrum, & uehementior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & uicinos locos circumcirca impactis uulnusculis scarificato: attrahetur enim unà cum sanguinis & flatus attractione ipsius bestiæ uenenum. Deinde à tepidæ largæ haustu uomere iube: & sic deinceps pharmaca exhibe. Vigilans etiam æger adseruandus est, ac desidens per totum curationis tempus, donec euidentem remissionem acceperint molestiæ concomitantes. Venter item adstrictus citra dilationẽ per infusum eluatur, & uesicæ quoque cura habeatur, quo citra impedimentum lotium excernat. Optimè autem auxiliantur, si statim in principio post cucurbitas plagæ imponantur animalia parua discerpta, & adhuc intus calentia, uelut sunt gallinę, hœdi, agni, porcelli. uenenum enim exugunt, & dolores leniunt. Apta sunt etiam his cataplasmata dilaniantia, uelut sunt allia cum melle, cepæ cum sale, ruta cum melle, silphium tritum inspersum, laser, piscis salsus maximè uetustus, alliũ ustum, plantago cum sale, melissophilon, uirgulta fici cum melle, suillum recrementũ aceto coctum, calaminthe, stercus caprinum cum aceto. Summè autem facit ad omnem bestiæ uenenatæ plagam, præterquàm aspidis, calx uiua cum oleo & melle crassitudine cerati imposita. At uero & inurere morsus ipsos expedit usque ad crustæ productionem. Aut sinapi largum cum rumice acuto imponere, aut salem tritum liquida pice exceptum. Præter opinionem autem facit ex uiperis theriace Andromachi emplastri modo imposita. Emplastra uero ad omnem uenenosi animalis ictum conueniunt, ex dictamno apparatũ, omniaq́; quæ attrahendi uim habent, qualia sunt & quæ ex sale, & quæ ex chamæleonis radice constant, & aphroditæ appellata. Egregiè autem hoc auxiliatur. Spumę argenti libram unam, cerusæ libram I. resinæ pinus libram I. olei ueteris libras tres, ceræ sexuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani trientem. Cerusam, argenti spumam, & oleum coquito, donec non inquinent manus: deinde liquefacta adijcito, unito, & utitor reposito ad omnẽ morsum, & ad abscessus, & tubercula mamillarum, panos, sinus, fistulas, parotidas: ad miraculum enim usq; discutit ipsas. Vtitor & ad carbunculos. Arcet uehementer inflammationem, & raro citra magnam cõmoditatem & efficaciã adhibetur. Potiones cõmunes. In potu autem citra dilationẽ in omni uirulenti animalis morsu, theriace Andromachi præbeatur, aut Mithridatica, & consimiles cõpositiones. Ex simplicibus uero, uiticis semen cum uino tritum bibendum præbeto, rutæ syluestris semen cum uino similiter tritum dato, platani pilulas, poliũ, polemonij quod & philetærium appellatur drach. I. leporis coagulum aut cerui,

allium, trixaginem, dictamnum, saluiam, castorium, ex unoquoque dra. I. bryoniæ radicem drachmæ pondere: seminis trifolij bitumen olentis dra. I. Prodest & conyza & chamæpitys & scordium, cuiusque drach. I. ex uino. Auxiliantur autem omnino cancri fluuiales cocti aut assati comesti. Ranæ item elixæ & comestæ. Verum si qui earum esum auersentur, ranas donec uietæ reddantur coquito, & iusculum ipsum ignaris absorbendum præbeto.

De uespis & apibus. Cap. XI

Quod si quis ab apibus & uespis illæsus permanere uelit, eum maluæ folia cum oleo illita, & eruca siue bruchus cum oleo illitus adseruabũt. Quandoquidem uero quidam ab his clanculum percussi, ob dolorẽ perturbantur, putantque se à maligno aliquo animante petitos esse, necessariũ existimo prius ostendere quæ signa ad horum plagas comitentur. Hos itaque qui ab apibus punguntur, dolor ictus consequitur, & rubor loci, cum tumore partium in ambitu sitarum: stimulus autem omnino in percusso loco reperietur. Eadem etiã hos quos uespa pupugit concomitantur, sed intensiora: uerum stimulum uespa in percusso loco non relinquit. Auxilium autem utrique ferunt, luto aut stercore bubulo eis illito cum posca, aut maluæ folijs impositis cum posca, aut cimolia cum malua & posca, aut sesamo cum posca. Naturaliter autem opitulatur ueneranda & uiuifica crucis imago in sigillo ferreo exsculpta, & plagę appressa. Non enim permittit amplius inflammationem generari. In potu pręterea ipsis foliorum lauri tenerorum drach. II. cum uino austero præbeto.

Ad stellionis morsum. Cap. XII

Qui à stellione morsi sunt, assiduè & contentè dolitant, morsusque locum liuidum habent. Iuuantur autem euestigio si cæpe & allia cataplasmatis modo eis imponantur. Auxiliantur amplius eadem comesta, uino meraco post eorum acceptionem absorpto. Vtiliter etiam sesamum eis imponitur, aut melanthium aqua multa affatim affusa.

Ad salamandræ morsum, & lacertæ chalcidis. Cap. XIII

Quos salamandra percussit, eos dolor uehemens & crustæ productio consequitur. Adhibeatur autem eis cõmunis cura iam prædicta. Qui uero à lacerta chalcide appellata percussi sunt, eos tumor pellucidus consequitur, uelut nigrore in ambitu plagæ relucente. Consequitur autem & putrefactio. Curatio uero eadem illis accõmodanda est, quæ ad muris aranei morsum referetur.

De mure araneo. Cap. XIIII

Mus araneus colore quidem mustelæ similis est, magnitudine autem muri, unde & mygales apud Græcos obtinuit nomen. Os autem sublongum habet, & exiguam caudam. Dentes uero tenues, atque eos duplici ordine sitos in utraque maxilla, quo fit ut quatuor dentium ordines habeat. Qui igitur ab eo morsi sunt, his uulnera manifesta fiunt: quadrifido enim ordine uulnera cõspiciuntur. Et sanguis quidem primũ purus promanat, paulo pòst uero saniosus. Animal enim ipsum putrefactione occidit. Consueuerunt etiam bullæ insurgere, quas si quis dirumpat, carnem subiacentem feculentã uidebit, & fissuris dissipatam. Inflatio autem sequitur demorsos. Cæterum hoc animal frequentius ad testes insilire solet, eosque uerbere impetere non hominis solum, sed cuiusque etiã bruti animantis. Auxiliũ autem ferunt quum ob putrefactionẽ periclitantur, post prędicta cõmunia remedia adhibita, ab huiuscemodi rebus. Lauri foliorũ tenerorũ drach. I. aut II. cum uino tritas bibendas præbeto. Conueniunt etiam ipsis

ipsis omnia prædicta cõmunia remedia in potu accepta ex uino dulci. In pecoribus uero & iumentis illa ipsa cum aqua trita naribus infunde. Est enim ipsis præsens remediũ: unde etiam hominibus similiter in potu præbeto. Morsum porrò cum cumino integito & allio, putamine extrinseco non abiecto, eadem etiã cum oleo trita assiduè & diligenter locis circumsitis illinito. Si uero ruptæ fuerint bullæ, & ulcera oborta, acida muria prolue, & ordeum ustum tritum impone: uerũ non rumpentur, nisi prægnans fuerit mus araneus, qui morsum inflixit. Quod si exulcerentur, mali punici dulcis coriũ coctum tritum impone, ulceraq́ ex eodem decocto, aut magis myrti decocto, perfusa foue. Strato uero inquit: in muris aranei morsu locum scarificato, ac ipsum murẽ araneũ ustum cum aceto cataplasmatis uice imponito, aut sinapi tritũ itidem ex aceto. In potu uero panaca exhibeto, erucam, capparis corticẽ, gentianæ radicem, & uerbenacam rectam tum cum uino bibendã præbe, tum pro cataplasmate impone: maluæ item folia impone, & antidotos magnas bibendas exhibe.

Ad scolopendræ plagam. Cap. XV

His qui à scolopendra icti sunt, eadem remedia conueniunt quæ ad muris aranei morsum sunt prædicta, & sales cum liquida pice impositi: & cedria cum melle: & allium cum folijs fici, & cumino, eruoq́ ac uino. In potu uero etiam ea commodant, quæ à mure araneo morsis. Amplius autem & absinthium & menta cum uino.

Ad araneæ ictum. Cap. XVI

Est & araneæ genus, quod ictu continentes dolores inducit: rubor uero circa præcordia, & urinæ emittendæ difficultas ægros concomitatur: aliquando uero & suffocationes. Ab eo percussis rutam syluestrem, & uiticis albæ semen aut folia bibenda præbe. Allium etiam largè edendum, ac uinum insuper meracum absorbendum exhibeto.

De tetragnathis. Cap. XVII

Tetragnathus, species est phalangij subalbida, pedes scabros habens, & iuxta caput eminentias duas, unam rectam, alteram latam, ut existimes eum ora quidem habere duo, maxillas autem quatuor, & lineam per os æqualem. His qui ab eo percussi sunt, communiter quidem eadem accedunt quæ à scorpio percussis. Propriè autem in ipsis plaga contentè dolet, & percussus locus subalbicans est: tumor uero faciem & caput occupat, & percussæ partes usque ad articulos gracilescunt: cibum item ac alimentum non sentiunt membra, & post adeptam sanitatem uigiliæ intensæ succedunt. Opem autem ferunt ex calaminthæ potu, aut trifolij, rutæ, panacis, polij, & his quæ ad percussos à phalangio referentur.

De percussis à phalangio. Cap. XVIII

Phalangiorum genera quidem plura sunt: quæ uero apud eos qui de noxijs bestijs scripserunt referuntur, ut plurimũ sex numero existunt: unum quidẽ ex eis rhagium, alterum lupus, tertium formicariũ, quartum cranocolaptes, quintum sclerocephalon, sextum scolecium appellatũ. Ac primum quidem rhagiũ, id est, acineum, figura rotundũ est, colore uero nigrum, acini uuæ nigræ similitudine, unde etiam appellationẽ accepit. Et os quidem iuxta mediũ uentrem habet, pedes uero ex utraq́ parte quàm breuissimos. Alterum uero lupus appellatum muscas perdit, eisq́ pascitur: ac corpus quidem habet latum ac uolubile, partes uero circa collum ipsius incisæ sunt, amplius aũt & os eius eminentias tres habet. Tertium autem myrmeciũ, hoc est, formicariũ dictum, formi-

cæ maximæ assimilatur: colore est fuliginosum, corpus uero eius uelut astris quibusdam insignitum est, maximè circa dorsum. Quartum deinde cranocolaptes, sublongum est, & uiride, stimulumq; iuxta collum habet, atq; si in quem irruat, locos circa caput petit. Quintum sclerocephalum dictum, caput habet saxeum & obduratum: lineamenta uero per omne corpus similia animalibus illis, quę circumuolitant noctu lucernas. Sextum autem scolecium, siue uermicarium appellatum, sublongum est et submaculosum, maximè circa caput. Atque hæ quidem species phalangiorũ enumerantur, quas sanè obseruare oportet. Quæ uero percussos ab eis concomitantur, cõmunia sunt iuxta magnitudinem & paruitatem discreta. Morsus porrò tenuis est ut uix conspici possit, tumor autem liuidus, quibusdam etiam rubicundus: frigiditas adest circa genua & lumbos ac scapulas, quandoque uero totum corpus aggrauatur. amplius & dolor assiduus adest, tremor, pallor, uigiliæ: quibusdam uero pudendi tentigo, & circa caput pruritus, aliquando etiã circa suras, oculi humecti & lachrymantes ac caui, & uenter inæqualiter eleuatur. Intumescit autẽ uniuersum corpus, faciesq;, & maximè circa linguam partes ut impeditũ habeant sermonem, quibusdam uero & urinæ emittendæ difficultas adest cũ pudendi tentigine & dolore. Si uero minxerint, aquosæ ipsorũ sunt urinæ, quædam aranearũ textis similia in se habentes: & uomitus quoq; consimilis est: aliquando uero per lotiũ, & per uentrem talia excernuntur. Cæterum in calidam aquam demissi à dolore leuati sibi uidentur, pòst uero contentè dolent pudendũ. Senioribus uero pudendum plurimũ laxatur, ac minimè intenditur. Atq; hæc quidem cõmuniter ad omnium ictus sequuntur. Si uero cranocolaptes aliquem percusserit, caput magis dolet, & uertigines consequuntur, frigus continens, delirium, corporis iactatio, & stomachi puncturæ. Omnes autẽ à phalangijs percussi assiduis balneis iuuantur: plaga etiam ipsa ex trifolij bituminosi decocto cum oleo proluatur, totum uero corpus ex cerato liquidissimo pinguefiat. Iuuantur etiam fomento spongiarum in calido aceto tinctarum, & sæpe ad plagam adhibitarũ. Cataplasmata autem eis conueniunt, bulbi, sanguinaria, porrum, furfures aceto cocti, ordeacea farina folijs lauri cum ea in uino aut melle incoctis, ruta, grossi ficus, caprinũ stercus cum uino, samsucus cum aceto, syluestris ruta cum aceto, itemq; cyperus. Asclepiades autem hoc inquit, utere ualde laudato. Seminis rutæ syluestris, seminis erucæ, staphidis syluestris, canchryos, seminis uiticis, pilularum aut foliorũ cupressi, ęquales omnium partes aceto terito, & melle exceptas imponito. Idem & in potu acceptũ auxiliatur. Aliud laudatum, quod similiter & potatum & impositũ iuuat. Sulphuris uiui drach. IIII. galbani drach. IIII. succi cyrenaici dra. II. aut si non adsit, laseris drac. IIII. amygdalarum amararum repurgatarũ drach. II. in uino diluito, & melle excepta imponito. Bibendũ etiam, ut dictum est, præbeto. Amplius uero & cupressi folia aut pilulas tritas cum uini & olei hemina una à phalangio percussis dato. Aut anisum, aut daucum, aut cuminum, aut melanthiũ, aut piper, aut agaricum, singula drachmæ pondere præbeto. Aut ammij drach. II. aut iridis drach. I. aut hyperici drach. I. aut trifolij bituminosi quantum tribus digitis apprehendi potest. Conueniunt etiam lauri baccæ, scorpiuron, serpillum, silphium, calamintha, chamæpitys per se & cum ruta ac pipere, singula uero ex uino. Aut mentæ fasciculum posca meraciore coquito, & decocti cyathos II. præbeto. Idem & samsuci, & radicis spinæ albæ decoctũ, ac trixaginis & pulegij præstat. Lixiuium item & radicis hederæ succus cum aceto. Vtere etiã ad eos remedijs à scorpio

percussorum, & ex uiperis theriaca, & consimilibus. Asclepiadæ, ad percussos à phalangio: hac Chariton utebatur, & per hominum conuentus oberrans à phalangijs percussis auxilia promittebat. Seminis spondylij sicci, calaminthæ, æquale pondus simul terito, & ex uini cyathis II. præbeto atque id sæpe per diem facito. Aliud eiusdem. Succi cyrenaici, seminis dauci, mentæ siccæ, spicæ nardi, singulorũ æquale pondus coagmentato cum aceto, & dra. I. cum poscæ meracioris cyathis IIII. præbeto, & à potu ægrum in calidam aquã demittito. Quod si succus cyrenaicus non adsit, pro eo laser purum conijcito. Aliud ualde præclarum. Canchryos, seminis rutæ, piperis, myrrhæ, staphidis agrestis, singulorum drachmã unam, radicis cyperi drachmam I. coagmentato, & drac. I. cum uini odorati cyathis IIII. ac mellis cyatho I. exhibeto. Auxiliatur item eis allij esus, balneum, & uinum.

De his quos scorpio percussit. Cap. XIX

A scorpio percussos uehementissimus plagæ dolor consequitur, frigiditasque, ac tensio, & stupor, circaque plagam & totum corpus frigidus sudor, & his qui iuxta infernas partes percussi sunt, inguina excitantur, ac intumescunt, qui uero circa supernas, locus sub alis, & hæc quidem leuiter percussis adsunt. Validius autem ictis, ardor circa plagam adest, quemadmodum in ambustis, & uerrucarum instar formicarum eruptio, circa labra & totum corpus, ut grandine se impeti putent: facies distorquetur: sordes circa oculos adsunt glutinosæ, & lachrymæ uiscosæ: durities articulorum, anusque procidit cum egerendi cupiditate, spuma circa os est, & uomitus largus, singultus, conuulsiones opisthotonicis similes. His igitur serpillum, altheæ radicem, & elaphoboscum bibendum præbeto. Præter opinionem autem facit elaphoboscus tum uiridis comesta, tum sicca potata. Pastinacæ item syluestris semen & nuces ponticæ: hæ enim in zona gestatæ non permittunt aliquem à scorpio lædi. Aliud. Cochleam hortulanam maximè accipito, eamque unà cum testa tritam plagæ imponito, & confestim sedabis dolorem. Idem etiam uermes terreni facere dicuntur. Aliud. Cancrum fluuialem cum uino & lasere terito, ac bibendum dato. Aliud. Verbenacam rectam aut uiridem pro cataplasmate impone, aut siccam tritam bibendam præbe. Aliud. Cumini, melanthij, seminis uiticis, singulorũ par pondus tere, ac drach. I. inde ex uino exhibe. Poteris etiam omnibus cõmunibus auxilijs prædictis uti. Aliud, hoc & ad phalangij & scorpij ictum facit. Styracis drach. VI. sulphuris uiui drachmas sex, pyrethri drachmas IIII. seminis rutæ syluestris drachmas III. castorij drachmas duas, seminis erucæ drachmas duas, cum sanguine marinæ maximè testudinis subige, aut si nõ adsit, terrestris, & nucis ponticæ magnitudine præbe cum posca aut ex aceto. Alia antidotus, excellenter ad scorpij ictum conducens: quà etiam ad meipsum ægrè affectum usus sum, & seruatus. Habet autem hoc modo. Castorij, succi cyrenaici, piperis, cuiusque drach. IIII. costi, spicæ nardi, croci, succi centaureæ, cuiusque drach. II. mellis despumati quantum sufficit. Datur nucis ponticæ magnitudine. Datur autem à scorpio ictis cum uino diluto, ab aspide morsis cum aceto diluto. Detrahendi uim habet, adeò ut digestos etiã in membra ueneni succos eruat: & ob id etiam ad uuluæ strangulationem utiliter cum hydromelite exhibetur. Aliud. Aristolochiæ longæ, melanthij, radicis panacis, seminis rutæ syluestris, æquales omnium partes committe. Dantur inde dra. II. cum uini meraci hemina una. Optimè autem ad eos facit, similiterque ad phalangij morsum antidotus ex quatuor rebus ad podagricos

gricos deſcripta, ex ariſtolochia uidelicet, gentiana, myrrha, & baccis lauri. Da to etiam ſi abundes ex theriaca. Ad plagam autem ſcorpionē ipſum qui percuſſit, ſi inueniri queat, imponito. Aut ſtellionem diſſectum plagæ adhibeto. Calaminthe etiam quæ iuxta aquas naſcitur impoſita, confeſtim dolores remittit & tollit. Allium quoq; aut per ſe aut cum ſale tritum imponatur, aut ſylueſtris ruta, aut ſcorpiurus herba. Ego uero ſylueſtris rutę drachmam unam in aceto tero, & ceræ unciam unam, reſinæ pinus quadrantem liquefacio, & parum olei affundo, unio, ac impono. Et eſt mirabile pharmacum. Quin & ouillum ſtercus uino coctum & impoſitum, confeſtim dolore liberat. Vtere item præſcriptis communibus emplaſtris, & eo quod ex dictamno apparatur, & quæ ex ſalibus quæq; ex chamæleone conſtant.

De morſis ab aſpide. Cap. XX

Aſpidum apud ferarum ſcriptores tres ſpecies reperiuntur. Quædam enim ex eis terreſtres appellantur. Quædam uero Chelidoniæ & circa fluuiorum ripas, præſertim Nili, latibula habent. Aliæ uero Ptyades nominantur. Terreſtres quidem igitur maiores ſunt, & quandoq; uſq; ad quinque cubitorum longitudinem reperiuntur. Maximè uero Ptyades bicubitales ſunt. Chelidoniæ autem, cubito maiores reperiuntur, & colorē hirundini ſimilem habent. Ptyades uero cinereo ſunt colore uiridiq; & ad auri colorem declinante. Terreſtres uero ut plurimū & ipſę cinerei ſunt coloris, quanquā & ſubuirides reperiantur. Cæterum acceſſiones & ſigna communia ſunt in his quos aſpides momorderunt. Vulnera enim in demorſo loco ueluti ab acu puncta inueniuntur. Bina quidem ex maſculi morſu, ex fœmellæ uero quatuor, citra magnum dolorem à quibus nihil effluit, niſi uiolentum animal ſit quod morſum inflixit. Conſequitur autem ſtupor, pallor frontis, refrigeratio, aſſidui hiatus, palpebrarum nictationes, colli inclinatio, capitis grauitas, ſegnities, & collapſio in ſomnum profundū. Ad finem uero & conuulſio. Mors autem in tribus ad ſummū horis ex terreſtris morſu ſequitur. In chelidoniæ uero ictu præſentiſſima adeſt. Porrò his qui à ptyade cōſpuuntur, caligo oculorū ſuccedit, & cordis dolor, faciei tumor, ac auditus corruptio. Tardius autem mors cōſequitur. Auxilium autē ab aſpide morſi ferunt, & prẹſertim quos ptyas momordit, ex acerrimi aceti potu: dandum aūt eſt quouſq; aceti qualitatē circa dextram præcordiorū partem perceptent: hepar enim in morſis ab aſpide primum aiunt ſenſu priuari. Cæterum ad prænotionē an uicturus ſit percuſſus, centauream cum uino tritam bibendam præbeto: ſiquidem enim euomet pharmacum, morietur, ſi non, uiuet. Quo uero malignitas ueneni diſtributi & in corpus digeſti probè euomatur, allia trita cum zytho exhibeto, donec nauſeabundus reddatur. Aut opopanaca cum uino diluto dato, & confeſtim uomitionem operabitur. Numius autem inquit: Origanum uiridem aut aridam pro ægri uiribus cum uino dato. Poſt uomitum antidotis theriacis utendum & communibus remedijs prædictis. Vtiliter autem ad plagam imponuntur, poſt cucurbitarum adhibitionem & ſcarificationem, centaurea cum myrrha & modico opio. Rumex autem ſi cataplaſmatis modo imponatur, nihil lædetur. Præter opinionem uero auxiliatur theriace tum plagæ impoſita, tum potata. Proſunt autem & aſſiduæ excitationes cum euulſionibus & plagis, & uniuerſi corporis motus, & aqua marina calida pro fomento aſperſa.

De uiperæ maris & fœminæ morſu. Cap. XXI

Vipera fœmina colore quidem eſt ſubflauo, multis inſtar rotarum notis ex-

orna-

ornata, magnitudine cubitali, longiſſima uero palmos tres æquat. Caudã autem habet aceruatim in tenuitatem deſinentem, non paulatim imminutã, eſtq; omnino carne nuda cauda & aſpera. Oculi uero ſubrubri, & caput latius, & anguſtius collum. Ventrem autem ſinuoſiorem habet, & in greſſu ad ſummum caudæ nititur, ſenſim uero inambulat, & quatuor habet caninos dentes. Vipera uero mas eiuſdem eſt coloris: uerum caput anguſtius, & collum craſſius habet, & uniuerſum corpus tenuius, & quodammodo prolixius: greſſum autem supernè circa uentrẽ firmat, & alacrius mouetur: dentes autem caninos ſolum duos habet, paulatim uero cauda ei imminuta eſt, quemadmodum & reliquo ſerpentium generi, non aceruatim uelut in uipera fœmina dixi, & per hoc ſanè à fœmina differt. Reperiuntur igitur in eis quos uipera mas momordit uulnera in plaga bina: in his uero qui à fœmina demorſi ſunt uulnera quatuor. Primum autem ex eis excernitur ſanguis, deinde ſanies ſanguinolenta & oleoſa: adeſt tumor bilioſus, feruidus, bulloſus, ſubruber, deinde liuidus & denigratus & proſerpens. Os adeſt exſiccatum, ardor, exolutio, & frigidi horroris inſultus, aliquando & bilis uomitus, tormina, capitis grauitas, uertigo, pallor, ſingultus, febris, ſpiritus & anhelitus celer, color plumbeus, ſudor frigidus. Mors in horis ſeptem, aut ut longiſſimè abſit tertia die, in his qui non ſeruantur, & maximè his qui à uipera fœmina ſunt icti. Conuenit igitur priuſquã cruenta prodeant lotia, allij plurimũ edere, & uinum meracũ multum bibere, ac uomere. Efficaciſſimũ enim in eis remedium eſt allij eſus, ac meracior uini potio, inquit Archigenes: adeò ut ſi quis multum eius ſuſtineat uſum, itemq; meri potum, nullo alio auxilio habeat opus. Dato autem citra dilationem theriacen ex uiperis bibendam, eandemq; plagæ ſuperponito. Quin & ipſam uiperam excoriatam & coctã, capite ac cauda & interaneis uiſceribus omnibus reiectis, ueluti anguillam edendam præbeto. Caput autem amputatum diligenter per uolſellam teneto, & morſui imponito ea parte adhuc calente quę contigit collum: id enim extrahet uenenum. Aut quempiam qui ore plagam exugat adhibeto, qui, ut ſupra dictum eſt in communibus remedijs, os prius habeat ex oleo collutum. Aut gallinam diſſecato, & internè adhuc calentẽ morſui imponito, atq; hoc remedium frequenter ac aſſiduè repetito. Scarificare autem per ambitum oportet demorſum locũ & cucurbitas admouere. Poſtea uero fraxini folia tundito & exuccato, & ſuccum quidem in potu exhibeto, quod uero ab expreſſo ſucco reliquum eſt ad morſum imponito. Eſt autem fraxinus arbor ex qua fraxinea appellata ligna cæduntur: eſt enim ualde efficax ad uiperarũ morſus hęc arbor. Meliſſophylli item folia & ſuccus cum uino potatus & uulneri impoſitus euidens auxilium confert, etiam ſi iam moriatur æger. Aiunt autem ſi quis melanthij drachmas IIII. edat, non moriturum. Similiter etiam melaphrodites herba efficax eſt, & cancri fluuiales cum lacte triti & potati & plagæ adhibiti. Magnificè etiam proſunt ranæ coctæ comeſtæ, & iuſculum earum bibitum. Præſtat & naſturtium plurimũ edere, ac tritum quoq; cum uino bibendum exhibere. Facit autem mirabiliter teſtudinis ſanguis exſiccatus cum ſyluestri cumino potatus. Vtendum etiam omnibus cõmunibus remedijs ſuprà relatis: ſuperuacaneum autem fuerit eadem ſæpe ſcribendo repetere. Maximè uero utendum eſt Anchuſæ radice, & heliotropio cum uino. Dandus & hæmatites lapis. Auxiliantur & raphani largè in cibo accepti, deindeq; uomitu reiecti. Statim uero à uomitu theriace Andromachi exhibeatur. Poſt ſcarificationẽ et gallinarum impoſitionem plaga ex trifolij bituminoſi decocto calido per mul

tum

tum tempus proluatur ac foueatur. Nam ſi pauco id tempore facias, peius affliciuntur. Deinde porrum & panem cum ſale imponito, aut allium cum aceto, aut cinerem ipſius exuſtum, aut fraxini cinerem, aut alium quemuis cum aceto, aut haſtulæ regiæ folia, aut ſycomori folia cum pane, aut lauri folijs teneris coctis & cum oleo tritis locos intege prius quàm claudantur, aut caprinum ſtercus imponito cum uino. Aſclepiadæ epithema, ad uiperæ morſum. Sagapeni, piperis, laſeris maximè cyrenaici, opopanacis, cuiuſq; unciam unam, galbani ſextantem, ſulphuris uiui ſextantem. Succos aceto diſſoluito, & arida trita inſpergito, & ad emplaſtri formam redacta plagæ imponito. Forinſecus autem folijs fici aut urticæ contegito. Aliud. Centaureæ, ariſtolochiæ, radicis peucedani, æquales partes contundito, cribrato, & aceto ſubigito, adiectoq; galbano in emplaſtri formam reducito. Aliud. Canchryos, ſtaphidis ſylueſtris, ariſtolochiæ, radicis bryoniæ, ſingulorum partem unam, opopanacis partes duas. aceto ſubige, & utere ut dictum eſt. Vtendum & prædictis communibus cataplaſmatis & epithematis, maximè uero Andromachi theriaca. Aliud ualde bonum. Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe rurſus ſufficienter terito, idemq; rurſus modico ſale addito facito, & paſtillos informato, quibus in umbra exiccatis utitor, in potu quidem ex aqua mulſa, aut uino: in cataplaſmata uero cum lacte diſſoluito.

De dipſade. Cap. XXII

Dipſas à quibuſdam cauſus appellatur, eſtq; uiperæ ſpecies quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex craſſa in tenuem deſinens. Notas autem habet per omne corpus fuluas & nigras: caput uero anguſtius. Sequitur autem ab ea morſos, præter ea quæ de uipera dicta ſunt, & ſitis intolerabilis planè, adeò ut etiam ſi multus eis potus exhibeatur, ſitis non ſedetur. Et tamen neque per urinas, neque per uomitum, neque per ſudores quicquam excernitur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam ſitim exuſti, ſi potum non ſumant: aut ob multam expletionem diſtentus rumpitur uenter, uel infernè circa inguina uel circa imum uentrem, quemadmodum in hydropicis fieri conſueuit. Cæterum & his ueluti à uipera morſis auxiliamur: propriè autem in his potiones magis urinam cientes exhibeantur. Aluus item per infuſum eluatur, & oleo cum decoctionibus exhibito ad uomitum cogantur. Ad plagæ uero locum poſt exuctionem, & ſcarificationem, & cucurbitularum affixionem, & diſſectas gallinas, calcem uiuam cum oleo imponito, & emplaſtra adtractoria, & theriacen.

De hæmorrho & hæmorrhoide. Cap. XXIII

Animalia hæc colore quidem ſunt arenoſo, magnitudine autem tres palmos æquant, & in tenuem ac anguſta figura caudam paulatim deſinunt. Sunt autem igneo oculorum fulgore, rectaq; & tardè proreptant. Per corpus uero multis notis albis & nigris uariegata ſunt, & aſperioribus ſquamis obſita, quapropter dum ſerpunt ſonus auditur. Et fœmina quidem uentri incumbens per terram reptat, & greſſum infernè circa caudam firmat: mas uero circa uentrem in greſſu nititur, & collum in ſerpendo extendit. Conſequitur horum morſum color icti loci cruentus, mali coloris & nigricans: ex quo nihil in principio effluit, præterquàm paucum quippiam aquoſum. Stomachi adeſt dolor, & ſpirandi difficultas. Deinde ſanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipſius morſus. Et quicquid eſt in toto corpore cicatricum, id rumpitur & ſanguinem profundit: atque hæc quidem in maris hæmorrhi morſu contingunt. A fœminæ ue-

næ uero hæmorrhoidis morsu ad hæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuæ dentium, & unguiũ radices: & ut simpliciter dicam, per omne corpus sanguinem efferri contingit. Dentes præterea excidunt, & gingiuæ putresiunt. Horum porrò curam facere oportet, primum quidem sanguinis eruptioni obluctando ac resistẽdo per ea quæ aptè sanguinẽ sistere possunt, deinde cataplasmata plagæ imponendo ex folijs uitis coctis tritis cum melle, & portulacæ folijs cum polenta. Antea uero quàm cruenta prodeat urina, alliũ multum edant, & uinum multum dilutum bibant, & ad uomitum cogantur: deinde confestim theriace exhibeatur, & postea pisces multos, allijs tritis cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & uuam passam dulcem, & deinde uino diluto largè hausto uomant. Plaga uero aqua frigida proluatur. Vesica autem spongijs calidis foueatur.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & usus. Cap. XXIIII

Testudinem super ligneum aut fictile uas supinam reclinato, eiusq; caput statim amputato, & leuata ipsa sanguinem supposito uase excipito, & congelatum deinde per harundinem in multas partes secato, atque operculi uice cribrum uasi superponito, & ad solem locato, siccatum uero reponito, ac utitor ad uiperę morsum drachmis duabus exhibitis, ex poscę cyatho uno: sequẽti deinde die sicci sanguinis drach. IIII. cum aceti cyathis duobus dato: & tertia deinceps, sanguinis drach. VIII. ex aceti cyathis tribus.

De ammodite, aut cenchria. Cap. XXV

Ammodites magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur, neq; scribitur, colore uero arenosus, per corpus autem maculis nigris insignitur. Caudam autem habet præduram supernè discissam. A quibusdã uero cenchrias, hoc est, miliaris, ob caudæ instar milij duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quàm uipera habet, quumq; in multis alias ei similis sit, colore magis discerni potest, uipera enim subflaua est. Cæterum ab Ammodite percussos festina ut plurimũ mors sequitur. Qui uero breui non pereunt, his sanguis ex uulnere promanat, & uulnus intumescit, paulo pòst autem sanies effertur, sequiturq; capitis grauitas, & animi deliquium. Qui uero optimè dispositi sunt, in triduo intereunt, quanquam aliqui usque ad septimum diem durarint. Celerius uero mors adest his qui à fœmina sauciantur. Auxilium porrò & hi ferunt, primum quidem à communibus remedijs, utpote à cucurbitularum appositione cum scarificatione per ambitum uulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Propriè autem eis auxiliatur menta cum aqua mulsa potata, castorium, cassia, & artemisię succus cum aqua. Danda etiam in potu theriace, eadem quoq; plagę imponenda. Vtendum & emplastris attractorijs: postea uero cataplasmata, quæ ad nomas siue ulcera serpentia conducunt, imponenda.

De sepe. Cap. XXVI

Serpens qui seps appellatur, longitudine quidem duorum cubitorum reperitur, ex crasso autem in tenuem abit, rectà uero ac tardè proserpit: caput habet latum, os acutum: uniuersum autem corpus multis albis notis respersum. Cæterum his qui ab eo percussi sunt, ex uulnerib. manifestus sanguis excernitur, paulo pòst uero sanies graueolens, tumor & dolor languidus est: at affectæ partes putrefactæ dealbantur, ac totum corpus uitiligini (quæ alphos appellatur) simili colore inficitur: defluunt capilli toto corpore, atq; intra tres aut quatuor

dies pereunt. Porrò opem & hi sentiunt ex eisdem rebus quę in uiperæ & cerastæ & ammoditæ morsu relatæ sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & uinum bibendũ myrtites meracius. Conueniet item spongiam calido aceto imbutã morsui imponere, & ex butyro cum melle locum illinire, aut milium cum melle, aut paleas unà cum terra eis adhærente exustas illinito.

De cenchrite siue acontia. Cap. XXVII

Cenchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte, colore uiridi maxime iuxta aluum, ut milium colore referat: unde & cenchrias, hoc est, miliaris appellatur. Aiunt etiam hunc seipso fortiorem fieri, quum milium floret. Cæterum ubi se ad lædendum parat, extendit seipsum, ac ueluti iaculum uibratum corporibus inuolat, atque hoc modo uerberat. Ab huius morsu omnia quæ de uipera dicta sunt sequuntur, atque etiam grauiora, adeò ut etiam putrefactiones & carnium defluxus consequantur, ac grauior item mors succedat. Cæterũ remedia similiter eadem quæ ad uiperæ morsum his conducunt.

De ceraste. Cap. XXVIII

Cerastes magnitudine cubitalis est, longissimus cubitorum est duorum, corpore uero arenosus est, & iuxta caudam desquamatus: eminentias habet in capite duas, cornuum similitudine. Partes uero circa uentrem ex ordine squamis obsitę sunt, quapropter in serpendo sonum sibilo similem edit, per obliquũ autem non rectà proreptat. Cæterum percussis ab eo eleuatio ac tumor plagæ capitis claui similitudine insurgit, & sanies profluit uini colore aut nigricans, & maximè per ambitũ, uelut in cruentatis ac sugillatis aliâs fieri consueuit. Reliqua item quæ in uiperæ morsu dicta sunt, etiam his succedunt, cum intensione uehementiori. Vt plurimum uero usq; ad nonum diem supersunt. Remedia autem eadem quæ morsis à uipera conferunt.

De dryino. Cap. XXIX

Serpentes dryini appellati abundant magis iuxta Hellespontum, latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus, unde & si quis eum non uideat, fœtore loci cognoscatur. Est autem cubitorum duorum longitudine, & obesus, ac asperrimis squamis circa uniuersum corpus munitus. In his ipsis squamis muscæ pennis æreis latibula sua habere dicuntur, quę tandem ipsos serpentes occidunt. Adeò autem malignæ ac nocentis naturæ est, ut si quis eum calcet modo, illius pedes excoriet, & tumorem ingentem circa crura inducat. Et quod magis mirum uideri potest, aiunt etiam Medici curantis ægrum manus excoriari. Si quis autem, inquiunt, animal ipsum occidat, omnia quæ odorat ab eius fœtore corrupta putat. Porrò qui ab eo percutiuntur, his tumor insurgit nigricans, dolor uehemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, uomitus biliosus aut omnino uomitus simplex, urinę suppressio, tremor, interceptio uocis, stupor, scissura & mortificatio percussorum locorũ. Plurimi etiam intereunt. Porrò & hi ipsi quoque ex his quæ in uiperæ morsu dicta sunt, opem sentiunt, itemq; ex communibus remedijs iuxta consequentium accessionum proportionem adhibitis.

De amphisbæna & scytala. Cap. XXX

Animalia hæc inter se similia sunt: non enim ex crassis in caudam tenuem abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existunt, ut neq; cognoscant uidentes ea, iuxta utram partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphisbæna à scytala, in eo quod ex utraque parte progrediatur: unde & amphisbæna Græcis

Græcis est appellata. Galenus autem amphisbænam animal biceps esse dicit. De hac bestia ferunt, quod si fœmina uterum ferens ipsam transgrediatur, conceptum malè pariat ac abortiat. Cęterum ab utroque animante demorsis, contingit morsum obscurum esse, ac uix apparere, ueluti sunt muscarum punctu-ræ: quapropter etiamsi mordeant, nõ enecant tamen, uerum inflammationes inducunt, ueluti contingunt etiam ab apum ac uesparũ stimulis. Quare transferantur ad hos quoq; quæ de illis sunt relata, uerũ facultate intensiore. Aiunt autem scytalam chalcidicam eiusmodi accessiones sequi, quales à uipera morsos. Vnde & ijsdem remedijs ad eius morsum utendum, & ut compendiò dicam, ad omnem uenenatę feræ morsum: cuius speciei hic non reperis nomenclaturam, auxilia eadem quæ ad uiperæ morsum conducunt.

De parea & spathiuro. Cap. XXXI

Pareas serpens in Syriæ locis reperitur, colore autem alij quidẽ æs referunt, alij uero nigricant. Morsum aũt etiam si inflixerint non enecant: uerum quemadmodum amphisbæna & scytala, ita & hic plaga sua tantum inflammationẽ inducit. Quare ex ijsdem etiam curentur, & ex his quæ de chersydro referentur. Cæterum spathiurus in locis iuxta chalcidem magis inuenitur. Est autem animal ex crasso in caudam abiens tenuem: latum habens caput, ac mures comedens. Neq; uero hic morsu enecat, sed inflammationes tantũ inducit. Quapropter ab eis percussi itidem consimilibus remedijs curentur.

De peliade & elape. Cap. XXXII

Signa quidem horum animaliũ apud ueteres non sunt descripta, utpote quæ omnibus sunt manifesta. Contingit à peliade morsis dolor circa locum, & putrefactio, non periculosa tamen, & uexatio ac obfuscatio oculorum, ex ueneni nimirum ad ipsos distributione. Curantur autẽ succo ptisanæ cum oleo in potu exhibito, & oxylapathi decocto, & simplicioribus remedijs ad ictericos descriptis. Oculi uero lotio pueri uenerem nondum experti proluantur tum per se, tum muria ammixta. Caput item similiter ex eisdem perfundatur. Post purgationem deinde corporis opobalsamum cum melle illine, aut collyrium aliquod uisum acuens quod meatus rarefacere potest. Simul enim cum lachrymarum profusione & uenenum excernetur. Si uero dolor consequatur oculorũ, eum lenibus collyrijs mitigare oportet, quæ tamen nõ stupefactent. Elapis porrò morsum tormen uoluulosum consequitur. Aliàs cõmunibus auxilijs curantur. Maximè uero his quæ tormina leniunt, & urinam cient.

De basilisco. Cap. XXXIII

Hocce animal magnitudine est palmorum trium, subflauum & capite acuto. In capite autem eminentias tres habet. Vim uero super alia omnia reptilia maximam acquisiuit, ut nulla ex eis queant uel sibilum saltem ipsius sustinere. Quin & si quod ex reliquis animalibus uenenum iaculantibus ad cibum aut potum capiendum properet, & basilisci iuxta locum præsentiam persentiscat, retro cedit, necessarij etiam ad uitam nutrimenti negligens. Cæterum percussos ab eo totius corporis ardor comitatur, itemq; liuor: defluunt capilli è corpore confestim, & in instanti omnino tempore mors sequitur. Neque uero corpus ipsius mortui ullũ aliquod animal carniuorũ attingit: si uero fame coactum ipsum contingat, tum & ipsi ilico eodem loci mors instat. Aiunt autem quod conspectus modo, & sibilans auditus, eos qui ipsum audierunt, tollat, similiterque ab ipso conspectos. Quare uanum & superfluum duximus auxilia contra eum referre.

De draconibus. Cap. XXXIIII

Animal quidem hoc uenenum nõ iacit, attractione autem & ui sua enecat. Abundant quidem igitur dracones in Aethiopia & Lycia: colore autem differunt: alij enim nigri sunt, alij rufi, alij cinerei coloris: & rursus alij quidem cubitorum V. sunt, alij uero X. sunt & qui ad XXX. cubitos se extendant: quidam etiam maiores narrantur. Squamis autem obsiti sunt per totum corpus asperrimis: magnos oculos habent, & supra oculos praeminentias quasdam similitudine pellium flexibilium superciliorũ. In mento autem excrescentiã quandam habent, quam barbam appellant: maximè hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dentibus magnis similitudine syluestriũ suum, cum quibus etiam fracturas & collisiones corporum inferunt. Quare curationes ueluti ad mordentia animalia fiunt, non ut in his quæ uenenum iaciunt.

De chersydro. Cap. XXXV

Serpens hic chersydri appellationem inde habet, quod in principio quidem in aquosis degit locis, & hydrus appellatur ab ipsis aquis, hoc est, Natrix: postea uero siccos incolit locos, & ex compositione locorum, chersydri, id est, natricis terrestris nomen inuenit. In terra itaq; degens, chersydrus appellatur, & tum sanè seipso sæuior redditur. Equidem in humectis locis ex humido uictu exsatiatus, non purum uenenum habet: quum uero terrestris fit, maximè merum & nocentius id acquirit. Cęterum similitudine est aspidis terrestris paruę, præterquàm quod ceruicẽ non ita latam habet. Hoc enim insigne solum aspides præ his habent. Qui igitur ab his morsi sunt eis communiter eadem accedunt quæ in aliorum serpentium morsu: ueluti est tumor, continuus dolor arsiuus, liuidus locus & feculentus, uertigo oculorum, exolutio, uomitus biliosi fœtidi. Propriè autem motus totius corporis inordinatus, ut & per uentrẽ quędam inordinatè ferantur. Mors autem intra tres dies. Porrò ex cõmunibus remedijs etiam hi opem ferunt, & ex theriacis antidotis. Priuatim uero cupressi pilularum drach. I. & myrti baccarum itidem I. drac. terito, & cum melle rosaçeo aut uino mulso in potu exhibeto. Iuxta affectum autem locum calcem uiuam & similia cum oleo imponito.

De rana rubeta. Cap. XXXVI

Rubeta, ranæ species est, quæ palustris uitæ conditionem in terrestrẽ mutauit, unde & rubeta appellatur: hac autẽ mutatione, similiter ut chersydrus, ægrè curabilẽ afflictionẽ eis qui in eam inciderunt, inducit: est enim animal magnitudine nihilo minus testudine parua: exasperat autem & uibrat terga dum spiritu expletur, atq; ob idipsum audentius euadit. Ad lædendũ itaq; & manifestè insurgit, & saltibus interpositum spatium contrahit: rarò quidẽ morsum infligens, uerum anhelitum cõsueuit uehementer uirulentũ inducere, adeò ut etiã si anhelitu contingat tantũ, eos qui propè sunt lædat. Plura aũt de hoc animante historijs relata relinquimus, his tantum quæ cognitu utiliora iudicauimus, appositis. Cæterũ qui ab eis læsi sunt, his omne corpus intumescit, & diffinditur, ac citò omnino pereunt. Porrò quæ opem auxiliarem his ferre possunt, ex uniuersalibus & cõmunibus antidotis ac epithematis huc transferãtur, itemq; & reliquis quæ ad curationem pertinere uidebuntur.

De turture seu pastinaca marina. Cap. XXXVII

Qui à marina pastinaca percussi sunt, his uulneris locus manifestè apparet: sequitur autem dolor pertinax, & totius corporis stupor: acutum enim & firmum habet aculeum, quo uehementissima ui in altum impulso nerui sauciantur

ciantur. Quapropter in aliquibus mors derepente totum cōuellens corpus comitatur. Narrant quidam, si quis caudam pastinacæ quæ ictum intulit, auferat, & in arborem, maximè quercum, suspendat ac figat, ipsam quidem arborem arescere, ægrum autem sanari, atque id iuxta contrariæ affectionis & remedij rationem contingere. Cæterum auxilium ferunt percussi ab ea, ubi stupor & refrigeratio totius corporis consequatur, ex calidis illitionibus & consimilibus cataplasmatis. Propriè autem furfures aceto cocti & pro cataplasmate impositi eis auxiliantur, & ipsum adeò acetum affusum pro fotu ualde prodest. Magis autem conueniunt eis attractoria, & quæ tenuium partium sunt, ac calida: quo nimirum per attractoriam facultatem uenenum ex profundo attrahatur, & per calorem frigiditas mitigetur: & quæ tenuium sunt partium in altum prorepent. Ad hanc igitur rem in promptu habebis apta. Sulphur uiuum urina ueteri rigatum, marrubium, lauri folia, echium, radicem panacis, saluiam & similia, at uero si his careas, fermentum acidum cum liquida pice emollitum imponito: mirabiliter enim auxiliatur. Cum his concordat emplastrum Piscatoris, & ex bryonia pastillus tum impositus, tum ex uino calido diluto potatus, e uestigiò autem utilitatem suam demonstrat: describetur autem in fine huius Sermonis. Dato item & lauri decoctum, aut succum cyrenaicum erui quantitate cum myrrha magnitudine fabæ, ac modico pipere terito, ac dato cum uino: aut silphium, aut laser ex uino: aut succi fici guttas quinque cum tribus serpilli granis bibendas præbe.

De murena. Cap. XXXVIII

Morsis à murena eadem accidunt quæ morsis à uipera: quapropter etiam similia remedia eis adhibenda. Dato autem & fici succum cum serpillo, ut prædictum est.

De dracone marino. Cap. XXXIX

Ad marini draconis plagam, locum percussum cum plumbo fricato, ipsumque draconem dissectum plagæ imponito. Serpillum item tritum aut lenticulam coctam pro cataplasmate imponito. In potu uero absinthium cum uino diluto præbeto, aut saluiam cum passo. Mirè etiam his conducit ex bryonia & eruo pastillus cum uino potatus.

De scorpio marino. Cap. XL

Scorpij marini plagam sanat mullus dissectus & impositus, sulphur uiuum cum aceto illitum. Lauri baccæ tres tritæ in potu acceptæ.

De culicibus. Cap. XLI

Quandoquidem & hi hominum corpora lædunt, etiam de ipsis pauca dicemus. Culices fugantur cedrinorum lignorum scobe cum atramento sutorio suffito. Idem faciunt cupressi pilulæ, aut coma, aut ramenta: & uini fex sicca, & conyza, & bubulum stercus postquàm contraxerit nigrorem. Aut melanthium uel absinthium oleo coctum illine, et culices non appropinquabunt. Aut melanthium cum absinthio, aut cerusam cum atramento sutorio in bubulo stercore suffito.

De muscis. Cap. XLII

Muscas necat, ueratrum album tritum, lacti, aut aquæ mulsæ inspersum. Aliud. Semen hyoscyami, & ueratrum nigrum, & argenti spuma simul trita, & cum polenta irrigata & subacta, butyroque aut adipe nidorosa facta, & in massas coacta, & muscis exposita, ipsas occidunt.

Ad pulices. Cap. XLIII

Pulices necat rhododaphnes, aut cumini decoctum respersum. Idem & aqua marina facit.

Ad cimices. Cap. XLIIII

Vt ne cimices gignantur, chamæleonis nigri decoctum facit, si ex eo lectus proluatur. Deinde sutorium atramentũ cum felle tauri terito, ex eoq; lectum illinito. Aut etiam oleum per se, aut cum atramento sutorio inungito.

De uenenis. Cap. XLV

Ex animalibus exitiosa & letaliter corrumpentia, sunt cantharis, buprestis, salamandra, eruca pinorum, rana rubeta, lepus marinus, rana palustris muta, hirudines. Ex seminibus autem, hyoscyamum, coriandrum, cicuta, psylliũ. Ex succis, papaueris succus, opocarpasum, succus thapsiæ, elaterium, succus mandragoræ. Ex radicibus, thapsia, aconitum, ixias, ueratrum nigrum, agaricum, ephemeron. Ex oleribus autem, taxus, solanum furiosum, herba sardonia, papauer cornutum, ruta syluestris. In his etiam fungorum genera connumerantur. Ex animalibus uero, sanguis tauri, mel, Heraclea Ponti urbe natum, lac coagulatũ. Ex metallicis, gypsum, cerusa, calx, auripigmentum, sandaracha, spuma argenti, argentum uiuum. Ex his uero quæ nobis familiaria sunt, uinum multum aceruatim à balneo potum: similiter & aqua frigida aceruatim à balneo aut cursu ingesta.

Methodus præseruatiua, ne quis à uenenoso pharmaco lædatur. Cap. XLVI

Quod si quis uenenum habeat suspectum præcauere omnino oportet, prima cura ad hoc adhibita, ut corpus ita apparet, quo lęsioni ac ueneni impressioni minimè obnoxium reddatur: quam ad rem bona concoctio uel imprimis conducit. Cibi autem ea gratia sumendi sunt boni succi & magis carnosi: animaduersione habita, ne quod obsonium consuetum non referat colorem, aut odorem, aut gustum, aut qualitatem. multa enim uenena à prouidis & probè considerantibus facilè cognoscuntur. Qui igitur in potu aut cibo uenenũ suspectum habet, is signis certis quale sit id deprehendat. Ex odore namq; & amaritudine potus & cibi, opium cognoscatur. Ex colore autem cerusa, gypsum, calx. Ex his uero quæ in cibo & potu innatant, lac coagulatum, & recens mactati tauri sanguis. Ex fœtore autem & qualitate ac odore, rana rubeta, et lepus marinus. Quin & reliqua ex alijs quibusdam signis noscuntur, de quibus sigillatim amplius dicetur. Cæterum præseruantia sunt, quæ si quis ieiunus præsumat, & pòst sumere uenenum contingat, minimè ab ipso lædatur: suntq; huiusmodi. Calaminthe quotidie accepta ex natura sua omni letali pharmaco resistit: & si in ueneni suspicione exhibeatur, destruit iam acceptam exitiosam facultatem. Theodorus autem ita inquit: Antidotus quæ incorrupta manens omnia uenena uincit, hęc est. Nucum iuglandum unc. I. caricarum pinguium sextantem, sesami unc. I. unumquodq; per se tundito, deinde etiam simul pistillo ex oleo optimo madefacto, & pastillos nucis Ponticæ magnitudine formato, ex eisq; unum aut tres dato, & non cõtinget ipsum in uniuersum ullum aliquod letale pharmacum. Quidam etiam rutæ trientem ammiscent. Strato autem cõmune est, inquit, hoc præsidiũ ab omni exitioso pharmaco præseruans. Rutæ folia XX. nuces iuglandes II. caricas II. salis grumum I. Hæc ieiuno præsumenda dato, & à nullo letali pharmaco lædetur. Alia antidotus Asclepiadæ, ad exitialia uenena, quæ antè data adseruat: si uero ab accepto ueneno de-

tur, ipsum cognobile facit. Baccarũ iuniperi dra. II. terræ lemniæ quæ sphragis dicitur drac. II. contere, & melle aut oleo excipe. Vsu uero expetente ad nucis ponticæ magnitudinẽ ex aquæ mulsæ cyathis II. à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacũ si nulla letalis adsit uis sumptum manet, neq; per uomitum reijcitur. Si uero quippiam letale haustum sit, nauseam mouet, et uomere cogit, ut acceptum uenenum unà cum antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantum partem lemniæ terræ, ex iuniperi baccis conijciunt, & cum oleo omphacino subactis, similiter utuntur.

Quomodo cognoscantur qui uenenum sumpserunt. Cap. XLVII

Cognoscere autem & discernere oportet eos qui tale quippiam sumpserunt ex signis quæ coincidunt & consequuntur. Vbi enim in aliquem placidæ & bene compositæ prius mentis, & bonæ itidem habitudinis, accedente etiam iusta ciborum cõcoctione, statim & derepente uariæ accessiones irruant, præsertim ab accepto statim cibo aut potu, ueluti si accedat tussis, aut fœtida sanguinis per os reiectio, aut molesta & ægra lotij excretio, aut dolor in alto nitens, aut ardor iuuenilis & uehemens, aut sensus erosionis, aut stuporis perculsio, punctura item, tremor, singultus, contractio, eruptio bullarum, liuor, tumor, coarctatio, quarundam partium putrefactio, uomitus fœtidus & plenus, manifesta alicuius uenenosę qualitatis apparitio & demonstratio. Ex his omnibus si quid repente ab accepto cibo sano homini accidat: ueneno infectum esse hunc ipsum existimandum est.

Communia remedia & cura omnis ueneni. Cap. XLVIII

In his igitur qui ignari uenenum sumpserunt, aut quibus circumtectũ exhibitum est, cõmunibus remedijs est utendum. Itaq; ubi adhuc datum uenenum in uentre est, & ob id morsum & nauseã infert, aut etiã alias accessiones, euestigio ad uomitum infectus cogendus est, aut mox inde à ueneno uidelicet accepto, sua sponte, aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro, si oleum non adsit, cum aqua calida dato. Licebit & maluæ decoctũ exhibere cum oleo, aut fœni græci, aut seminis lini, aut furfurum, aut ptisanæ succum, aut seminis urticæ decoctũ: unumquodq; ex his oleo ammixto. A uomitu autẽ raphanos multos edendos dato, aut cũ aqua tepida tritos absorbendos: aut si hæc non adsint, nitrum cum aqua præbeto, rursumq; uomere iubeto. Post sufficientẽ uero uomitum communia remedia paulò mox dicenda in potu exhibeto. Dato etiam id quod ex iuniperi baccis & terra lemnia est præscriptum. Quod si uenenum antea ad intestina descenderit: & tormina circa umbilicum induxerit, clysteri efficacissimo aluum euacuare oportet, ex maluæ uidelicet, altheæ, fœni græci, furfurum, centaureæ, aristolochiæ, & similium decocto, melleq; & nitro largo, itemq; oleo ammixto. In cibo uero exhibeatur raphanus, & salsamentũ, alliaq; & cepæ. At in potu, uinum recens mari mixtum. Si uero in uesicã impetum fecerit uenenum, in aquam & oleum utere desessu, ita ut in aqua ipsa fœnũ græcum, ac lini semen, malua syluestris & satiua, ammiq; semen sint decocta. In potu etiam idem ammij semen præbendũ, aut apium, aut fœniculum, aut spicam nardi, & similia odorata & simpliciora urinam cientia. Si uero uesicã rodat uenenum, cucumeris semẽ desquamatum & tritum cochlearij mensura ex passo diluto præbeto. Similiter autem & si uentrem uehementer exurat, idem semen dato, ab omni calidiorum rerum adhibitione abstinendo: & his quæ ad cantharidem & buprestim referentur utendo. Cæterum ad cutem iam delato

ueneno, irrigationem adhibeto, & illitionem ex oleo modico calido, in oleum item aut aquam & oleum in solio desessum. Cibos autem facilè digestibiles & sorbitiones cum melle exhibeto: piscibus item recentibus teneris, & uolucribus facilè concoctilibus utitor. In potu deinde uinum album & rufum, uetus & quàm odoratissimum præbeto. Quod si ad caput decurrat uenenum, ut grauitas & sopor consequatur, primum quidem aluus per infusum ex fœni græci, seminis lini, altheæ & cucumeris syluestris maximè radicis decocto subducatur. Deinde sternutatorium ex struthio & pipere adhibeatur, & cyclamini succus, aut elaterij naribus infundatur: odoramenta item admoueantur castorium, & similia cum aceto diluta. Præterea & præseruantibus præsidijs utendum est, eoq́ quod ex nucibus & caricis constat, & quod ex iuniperi baccis ac lemnia sphragide apparatur, & theriaca Andromachi ex uiperis, & Mithridatis antidoto, & consimilibus. At uero si composita non adsint, parabilibus utaris, & cõmuniter ad omnia fermè uenena destinatis. Cõmuniter autem ad omnia letalia uenena facit irionis semen cum uino & oleo. Lemnia sphragis cum uino: egregiè enim & quàm celerrimè uomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis et ruta edat, aut hæc ipsa decoquito, & decocto accepto uomat. Porrò aut seminis lini, aut maluæ, aut fœni græci decoctum cum oleo sumat. Porrò ad accessiones quæ cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulso cum sale dato: item irionis semen, eryngij radicem, spicæ celticæ radicẽ, serpillum, bryoniæ radicem, castorium, porri succum, laser, sagapenum, opopanaca, succum cyrenaicum, rutæ syluestris semen. Polij etiam ac scordij & betonicæ, cuiusque drachmam unam cum uino aut aceto mulso.

Ad eos qui cantharidas hauserunt. Cap. XLIX

Qui cantharidas acceperunt in corpus, his statim uirus eorũ in nares distribuitur odore picis. Picis item aut cedriæ qualitas linguæ inferri uidetur. Sequitur autem & stomachi morsus, uentrisq́ ac renum, & maximè uesicæ. Quando q́ & sanguinis excretio per urinã & aluũ fortes morsus cõcomitatur. Vnde sanè locus circa os uentris uehementer dolet, adeò ut ipsum pectoris os, quod chondrum xiphoidea à capitis gladij figura Græci appellant, dolore affici putetur. Inflammatur aũt & dextrũ ilium: deinde urinę eijciendę difficultas, imò & suppressio consequitur. Amplius autem & uis uisiua oculorũ consumitur, delirantq́, & à loco in locum iactantur. Cæterum auxilium sentiunt, si quàm celerrimè uinum dulce eis præbeatur, nucleis pineis recentibus aqua calida præmaceratis ac probè tritis ei ammixtis, aut cucumeris semine decorticato similiter ammixto. Lac etiam assiduè cum melle modico primum exhibendum, postea & per se recens mulctum. Aliquando & adipem anserinũ aut gallinaceũ liquefactum potui adfundito, aut terræ samiæ drach. I. aut rosmarini drachm. I. ex aqua mulsa dato. Danda etiam iura pinguia porcina, aut ouilla aut anserina: carnes etiam agninæ, gallinarum, porcellorum recens natorum pingues ac probè coctæ, & cerebella porcina. amplius autem de iure absorbendum præbeatur, donec affectus ad uomitum concitetur. Bibat insuper uinum dulce tepidum plurimum dilutum, ubi biberit autem unumquodq́ uomitu reijciat, rursumq́ bibens uomat, idemq́ sæpe repetitis uicibus faciat. Post uomitũ uero lac recens mulctum, aut ptisanæ succus, uel halicæ, aut oryzæ, aut maluæ, aut seminis lini succus cum adipe anserino uel gallinaceo per clysterem infundatur. Quod si exolutiones & morsus oboriantur, lac bubulum recens mulctum assiduè bibendum & cito reuomendum exhibeto. Aut uitis germina cõtusa cum passo

passo diluto dato. At uero contrariæ affectionis ratione quantum nihil aliud his auxiliantur cantharidū alæ & pedes cum passo potata, & scorpij radix trita ex passo potata, quæ itidem optimè ad buprestim facit. Dandum & ex uiperarum theriaca parum quid, aut ex Mithridatis antidoto. Porrò ubi accessiones fuerint sedatæ, farina hordeacea cum aqua mulsa ilio imponatur, & uniuerso corpore ex oleo gleucino aut cyprino illito, æger in balneum deducatur, & in solio diutius moretur. Cibis autem facilè concoctilibus, & acrimoniam lenientibus multo tempore utatur. Vinis item dulcibus & lactis potu.

De bupresti. Cap. L

Buprestis species quidem est cantharidis, uerum uirosi tum gustus, tum odoris. Ab eius autem haustu uehemens stomachi & alui dolor consequitur. Intumescit item os uentris, uenterq; ipse ac totum corpus attollitur, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit, & lotium cohibetur. Cæterum eadem remedia quæ ad cantharidas dicta sunt, etiā ad buprestis sumptionē exhibentur. Propriè aūt post uomitum à iusculis pinguibus & passo concitatū, & post euacuationes per clysterē, ficus aridæ pingues in cibo cōueniunt, & decoctū ipsarum in potu cum uino. Cōmodissimum autē tum his, tum qui cantharidas acceperunt, est muliebre lac ex ipsis mamillis assiduè exuctum.

De eruca pini. Cap. LI

Eruca pinus potata, statim dolor circa os & palatum oboritur, & linguæ inflammatio fortis, & stomachi aluiq; ac intestinorū adflictio uehemēs, cum pruriginoso circa interna sensu. Ardor item per totū corpus, & stomachi fastidiū. Cæterū eadem his auxiliantur quæ ad cantharidas sunt relata. Propriè autem oleum melinum pro simplici oleo exhibitum, & uomitu reiectum.

De salamandra. Cap. LII

Salamandra animal simile est stellioni, asperius & scabrum magis quàm lacerta uenenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihil'que læditur dissecta & discedente ab ipso flamma. Si uero per tempus aliquod in igne immoretur, consumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem salamandræ acceptionem, inflammatio linguæ: mens impedita & turbata: tremor'que cum stupore quodam & exolutione. Quædam etiam corporis partes per ambitum liuescunt, adeò ut etiam decidant sæpius putrefactæ; primum equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ, postea nigræ cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda uero & his quæ in cantharide sunt relata, ut inde uomant. Propriè autem resinam pinus cum melle tritam delingendam præbe: aut etiam galbanum cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamæpityos decocto: aut urticæ folia lilijs incocta cum oleo. Præter opinionem autem eis auxiliatur ranarum iusculum, si eryngij radices in eo coquantur.

De lepore marino. Cap. LIII

Lepus marinus reperitur fermè in totum inter loligines, animal paruum, uirosum odorem habens. Concomitatur autem eos qui eum in corpus ingesserunt, sapor in ore similis piscibus uirosus: paulo uero pòst aluum dolitant, & color corporis ad arquati similitudinem permutatur, deinde plumbeus redditur, cum faciei tumore. Incenduntur autem pedis plantæ, & pudendum tumefactum cohibet urinæ effusionem: progrediente uero malo etiam cærulei coloris lotium emingunt, quandoq; etiam sanguinolentum. Deinde nauseabundi facti biliosa uomunt sanguine permixta, & piscium loturam olentia. Exu-

dant

dant item graueolentia,& omne piscis genus auersantur ac odio habet̃ præter cancrum. His igitur lac asininum recens mulctum cum passo assiduè præbeatur, aut si hoc non adsit, bubulum, aut maluæ decoctum. Indeq; confestim uomant, deinde radicis cyclamini tritæ drac. IIII. cum uino diluto dentur. Aut ueratri nigri drachmam unam, aut scammoniæ scrupuli duo cum bubulo lacte aut aqua mulsa. Aut mali punici acini, uel cedrides, hoc est, cedri fructus triti ex uino. Aut picem liquidam, aut cedriam modicam cum passo delingendam dato. Anseris item sanguinem adhuc calentem cum passo bibendum præbeto. Edat & cancros assiduè: piscem enim nullum admittit. Signum porrò salutis iudicabis, si piscem edere possit.

De rana rubeta. Cap. LIIII

Ranæ rubetæ duæ sunt species: Altera quidem surda est: altera uero non. Surda autem exitiosa censetur. Pascitur autem in arundinibus roris lictu uiuens, ex ea sanè uenenum apparatur. Quod qui acceperint febris comitatur, extremæ partes incenduntur, frequentiq; anhelatione ac difficili spiratione anguntur. Tumor autem sequitur corporis cum pallore buxeo intenso, fœtorq; oris & singultus. Quandoque etiam seminis inuoluntarium profluuium contingit. Cæterum facilè opem reperiunt, si post aquæ & olei uomitum, uinum meracum multum sumant, aut picem cum uino. Radicem etiam harundinum in quibus ranæ rubetæ pascuntur contusam ex uino bibendam dato, aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarum duarum ex uino. Aut marinæ testudinis sanguinem cum leporis coagulo & cumino ex uino præbeto. Porrò dolium insuper aut furnum igne feruefacito, igneq; extracto laterem imponito, & ægrum immitti, multumq; ac diu exudare iubeto. Cogatur autem et ad continentem inambulationem, cursumq; ac exercitationem, propter consistentum in ipsis stuporem. Vehementer enim efficax exercitatio in ipsis existit. Quotidie etiam lauetur.

De rana palustri. Cap. LV

Qui ranam palustrem acceperunt appetitione priuantur, sequiturq; oris humectatio, nausea, uomitus, & oris stomachi leuior morsus. Curantur autem uini multi potu cum omnibus quæ calfactoriã uim habent: uelut est cyrenaicus succus, laser, silphium, cuminum, piper & similia.

De hirudinibus. Cap. LVI

Hirudines cum aqua deuoratæ faucibus adhærent, aut iuxta quempiã stomachi locum, aut ipsi ori uentris, & primum quidem sensim exugunt sanguinem, expletæ autem his quæ deglutimus uiam obstruunt. Superexpletæ uero etiam sanguinem quem exuxerunt foras profundunt, ut imaginationem inducant tanquam sanguis ex internis locis reiectetur. Cęterum qui affectis contingit exuctionis sensus, is signum sit tibi hirudinem deglutitam esse. Excutit autem ipsas muria continuè & paulatim absorpta, atq; id eo magis si acida muria sit, & laser ei ammisceatur. Idem facit & nix aceto dissoluta & assiduè absorpta. Gargarisset insuper nitrum cum aqua, aut aquam marinam, aut atramentum sutorium cum aceto, aut sinapi, aut hyssopum, aut origanũ. Si uero inferne circa os uentris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato, pręter sutorium atramentum, utendum etiam his quæ aluum soluere possunt, aut medicamento purgatiuo. Cum excrementis enim exire cõsueuerunt. Nos autem per allij multi esum has eijcientes, nullo ex prædictis opus habemus. Quæ postremum gutturi affixę sunt hoc modo excutere oportet. Aegrum in solium calida

calida expletum usque ad collum immittito, & frigidissimam aquam ore tenendam exhibeto, eamque frequenter permutato. Egredietur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De ephemero. Cap. LVII

Qui ephemerum quod aliqui colchicum aut bulbum sylvestrem adpellant, in corpus adsumpserunt, hos pruritus totius corporis concomitatur, non dissimilis ei qui urticæ aut scillæ irritamentis lacessitus excitatur. Circa stomachũ insuper acrimoniam sentiunt & uruntur cum multa grauitate. Inualescente autem malo, per aluum cruentum quiddam ramentosam admixtionem habens effertur. His ueluti Salamandra accepta auxiliari oportet, per uomitus uidelicet assiduos & infusorum immissionem. Cæterum antequam inualescat uenenum, querci foliorum, aut glandium, aut malicorij decoctũ cum uino prębeto, aut origanum cum lixiuio, aut uuas passas pingues tritas cum lacte exhibeto. Mirabiliter autem auxiliatur lac bubulum recens mulctum assiduè potatũ, & in ore detentum, ut alio auxilio non sit opus.

De dorycnio aut solano furioso. Cap. LVIII

Dorycnio siue solano, ut alij appellauerunt, furioso potato, in gustu ueluti lactis quædam qualitas sentitur, singultus adest continuus, humectatio linguę, & sanguis aceruatim reijcitur, atque per aluum ramentosa quædam feruntur, quemadmodum in dysentericis fieri consueuit. Ante quàm uero quid tale consequatur, post uomitum & clysterem, aqua mulsa, aut lac asininum recens mulctum assiduè potatum auxiliatur, passum item tepidum cum aniso potatum & amygdalis amaris tribus: pectuscula etiam gallinarum probè cocta, & omne conchyliorum genus crudum & assatum in cibo acceptum, & locustæ & gammari, & iusculum ipsorum in potu.

De aconito. Cap. LIX

Aconitum uero quod quidam itim syluestrem appellant, statim dum potatur linguam edulcorat cum quadam adstrictione, deinde paulo pòst in lingua amarescit, & constrictio mandibularum concomitatur, & oris stomachi morsus, et laterum dolor, pectorisque grauitas ac pręcordiorum: materia enim quæpiam circa umbilicum innititur, & cum multis flatibus consequentibus corruptio contingit, grauatur item caput & tempora contremiscunt, oculi uero turbatiores fiunt & subcruenti ac lachrymas profundunt. Quod si diutius perseueret malum, etiam tremor ac concussio ac tumor totius corporis sequitur. Cæterum his post uomitus & infusa, origani potu succurrendum est, & rutæ, marrubij, absinthij, erucæ, abrotoni, chamelææ ac trixaginis cum uino. Aut coaguli ceruini, aut hœdi, aut leporis potu ex aceto. Aut ferri recremẽtũ, aut ipsum ferrum, aut aurum siue argentum, aut lapidem molarẽ omnia igne candefacta in uino extinguito, ipsumque uinum calidum bibendum præbeto, aut lixiuium cum uino dato. Aut pullum gallinaceum tenerum & pinguissimum coquito & decoquendo eliquato, donec ossa sola relinquantur, et iusculum per se uel cum uino bibendum exhibeto. facit & uitulinum pingue ius potatum & uomitu reiectum. Maximè uero propriè facit trixago potata & castorium, & iris ac ruta. Quanquam aliqui à nullo horum se auxilium sensisse asserant.

De melle quod in Heraclea ponti nascitur. Cap. LX

Hoc mel siue in potu siue in cibo acceptum easdem adflictiones infert quas aconitum: in Heraclea enim ponti urbe aconitũ gignitur, ex quo colligitur ibi dem

dem istud mellis genus. Conueniunt igitur eadem auxilia in aconito iam relata, & magis utiq; rutæ folia ex uino mulso potata.

De coriandro. Cap. LXI

Coriandrum potum ualidam & asperam uocem facit, & delirium furiosum, non dissimile illi quod ab ebrietate proficiscitur inducit, hoc accedente etiam quod turpia dictu infecti loquantur, & per omne corpus odor coriandri transspiret. Auxiliatur autem eis uomitus ex oleo irino, & uinum meracum cum per se, tum cum absinthio potatum. Oua item in unũ uasculum euacuata conquassata & tepefacta ex muriaq; absorpta, ius itidem pingue salsum tum anserinum, tum gallinaceum, passum etiam, & anisum in uino acido siue uappa sumptum.

De psyllio. Cap. LXII

Psyllion potatum totius corporis frigiditatẽ inducit, & stuporẽ cum exolutione & mœrore. Auxiliantur autem his eadem quæ coriandro hausto.

De cicuta. Cap. LXIII

Cicuta potata uertiginem & caliginem oculorum inducit, adeò ut neq; minimum cernere possint, singultum insuper ac mentis percussionem & frigiditatem: sequitur deinde suffocatio, & segnicies ac liuor, postremum conuulli spiritu in respiratione suppresso strangulantur. In principio igitur per uomitum ex aqua & oleo cicutam excutere oportet, quod uero ad intestinum delapsum est, per euacuationem expurgetur. Deinde tanquam ad maximum remedium ad passi meraci potum perueniendum, ita ut in interuallis meraci potus bubulum lac aut asininum recens mulctum, aut absinthium cum pipere in potu exhibeamus. Rutam item & castoriũ ac mentam cum uino. Aut amomi drach. I. aut styracis drach. I. cum semine urticæ ex uino. Aut lauri folia, aut silphiũ, aut laser, aut succum cyrenaicum, aut apij semen, aut iridis radicem, aut seseli massiliense, omnia ex uino dulci, aut nitrum cum aqua larga. Totum præterea corpus calefacere conducit & præsertim præcordia. Ad uehementiorem item motum, ac cursum æger cogatur.

De smilace seu taxo. Cap. LXIIII

Smilax quæ & Thymion, atq; apud Rhomanos taxus appellatur, potata frigus totius corporis & suffocationẽ inducit, & celerem omnino mortem. Cæterum remedia eadem quæ ad cicutæ haustum relata sunt, eis auxiliantur.

De succo carpasi. Cap. LXV

Carpasi succus potatus soporẽ grauiorem inducit & sensus hebetat absq; dolore, exudationem etiam facit & repentinam suffocationem cum exitiosæ saniei reiectatione. Opem uero sentiunt ex his quibus curantur qui cicutã hauserunt, & toxicum, atq; item ephemeron.

De herba Sardonia. Cap. LXVI

Herba quæ Sardonia appellatur, & ranunculi species est, potata furorem & conuulsiones inducit, malasq; contrahit, ut risus imaginem de se præbeat qui eam hausit, à qua dispositione etiam sardonius risus non admodum boni nominis adagio uulgò circumfertur. Est enim accessio grauis omnino quæ falsi risus prætextu præsentem & insperatam mortem inducit. Cæterum qui eam hauserunt, post uomitum, aquæ mulsæ ac lactis potu iuuantur, fotuq; ac irrigatione & pinguefactione totius corporis, per calefactoria unguenta. Immittendi etiam sunt in aquã & oleum calidum inungendiq; ac fricandi plurima post egressum ex solio perfricatione, in uniuersum enim uelut ad conuulsionem cu-

ram moliri oportet; castorio item cum passo & per se in potu dato, & si qua ei consimilia existunt.

De Hyoscyamo. Cap. LXVII

Hyoscyamus acceptus delirium quali ebrij obnoxij fiunt, inducit, & iactationem corporis cum distortione. his succedit exolutio animi deliquio similis, & oculorum rubor, pruritus, deinde tremor, suntque omnino deliri & putant se flagris corpore cædi. Cæterum facile curantur aquæ mulsæ largo & lactis potu si haberi possit, asinini. Id uero si non adsit caprinum aut bubulum exhibendũ. Facit autem & ad eos uinum salsum, & urticæ semen, similiter & folia cocta ex uino salso. sinapi præterea, & raphanus, nasturtium, cepe, & allia eis conueniũt unumquodque ex uino salso. At uero quiescere eos cõuenit ut uinum eo melius concoquatur. Auxiliatur etiam eis muliebris lactis exuctio.

De Mandragora. Cap. LXVIII

Mandragoræ radicem nemo latenter exhibere potest. etenim trita quidẽ liquida grauem quendam & nauseabundum odorem exhibet, & gustui etiam amarulenta est & iniucunda. Certa itidem copia & mensura ad lædendum exhibetur: de cætero uero molestias quidem facit, interitum autem serius inducit. Cæterum ex his qui radicem hanc hauserunt: alij quidem segnes et langui di tristesque ac exoluti fiunt, & refrigerati in grauem ueternosum soporem delabuntur, & si quis eos excitet uix audiunt, & excitati cito rursus recidũt: Alij uero calidi quidẽ minime fiunt, uerum mente perturbati tarde in obliuiosum soporem incidunt. Cura itaque adhuc perturbatis adhibenda est post uomitum, coriãdri semine aut pulegio tenuissime trito in potu cum aqua calida dato, aut his quæ uentrem inferne exoluere possunt. Eis uero qui graui sopore pressi sunt, post uomitum, origanum ex aqua frigida exhibendum est: ualde enim inde iuuantur. Dandum etiam absinthium in passo diluto. Caput uero ex aceto rosaceo irrigandum est ægro assidue excitato. Odoramenta etiam naribus admouenda, castorium, ruta, pulegium cum aceto. Porrò mandragorę mala perfectè matura à quibusdam comeduntur citra noxam, semine tamen reiecto: & si plura quàm oporteat edantur, plus somni quàm iuxta naturã conuenit inducunt. Immatura uero & crudiora & præsertim cum semine comesta, maximum periculum inferunt. Sequitur ab eorum acceptione ardor circa superficiem corporis. Lingua uero & os exiccantur usque eo, ut neque saliua hæ partes humectentur. Hiant semper, ore citra intermissionem aërem attrahentes. Et si non statim auxilium feratur, conuulsi pereunt. At uero si remedia afferantur, facile curabiles existunt. aquam nanque cum theriaca ex uiperis Andromachi potantes ab omnibus molestijs liberantur. Vehementer autem iuuantur in aqua frigida natatione, maxime si aliquandiu in ipsa immorentur.

De succo papaueris. Cap. LXIX

Quemadmodum de mandragoræ radice prædictum est, ita neque papaueris succum quispiam latenter sano homini exhibere possit, propter saporis proprietatem & amaritudinem ac graueolentiam odoris, & quod certa copia ad interitum inferendum exhibeatur. Quando igitur aliqui uoluntarie hoc pharmacum biberint, siue id manifestare noluerint, siue uolentes dicere non possint, per huiusmodi accessiones cognoscentur. Sequitur enim eos qui eum acceperunt in somnum grauem collapsio, cum frigiditate & pruritu intenso, ut aliquando ob ipsum excitentur, odorque opij per totum corpus effertur & exhalat. Inferior maxilla laxatur, tumescunt labra, irruit singultus, distorquetur nasus,

adeſt pallor, liuor unguium, præcordiorũ diuulſio, reſpiratio parua & frigida, & per interualla fiſſuræ ad finem etiam conuulſio. Auxiliatur autem his poſt uomitionem ex oleo, & acrioris clyſteris infuſionem, acetum mulſum potatum, & acetum calidum per ſe, & uinum uetus, ruſum, meracum, largum cum abſinthio & caſia, & nitrum cum aqua. Et origanus cum lixiuio, rutæ ſylueſtris ſemen, piper & caſtorium ex aceto mulſo, ſatureiæ & origani decoctum cum uino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidum ſolium immittere et fouere ob pruritum. poſt balneum autem pinguia iuſcula, et medulla ceruina exhibenda. Manifeſtum autẽ quod & his & omnibus qui etiam aliud uenenum ſumpſerunt dari debeat theriace tum ante tum poſt uomitum.

De toxico. Cap. LXX

Toxicum inde appellatum uidetur, quod Barbari ſagittas, quas toxeumata græci uocant, ex eo illinirent. Concomitatur autem eos qui toxicum biberunt labiorum & linguæ inflammatio, furor adeo uehemens ut ægri uarijs imaginationibus obuerſantibus coërceri non poſſint, atq; ob id adeo etiam ægre curentur, & raro aliquem ſeruari contingat. Vinculis igitur eos conſtringere oportet, & cogere ad paſſi cum roſaceo potum, & uomitum per immiſſionem pinnularum. Deinde iuſculum pulli gallinacei pinguis abſorbendum dato. Auxiliatur autem eis rapi ſemẽ potatum, magis proprie autem quinquefolij radix, et ſanguis hirci uel capræ, & cortex quercinus cum lacte tritus, & mala cotonea comeſta, aut decoctum ipſorum potatum, & pulegium potatum, amomumq; et carpobalſamum ex uino. Quod ſi quis periculum effugiat, multo tamen tempore in lecto decumbet: Stupidus autem & dubiæ ac uacillantis rationis perreliquum uitæ tempus manebit.

De his qui ixiam hauſerunt. Cap. LXXI

Ixia quæ & ulophonon appellatur potata ſaporem & odorem ocymo ſimilem habet, linguæ autem inflammationem fortem infert & furorem: recrementorum uias omnes obſtruit, murmuraq; ac rugitus inteſtinorum cum animi deliquio inducit, quum tamẽ interim nihil excernatur. Auxiliatur autem eis poſt largam uomitionem & uentris per clyſterem ſubductionem, abſinthij cremor cum uino multo aut aceto, aut aceto mulſo potatus, aut ſylueſtris rutæ ſemẽ, aut ſilphij radix, aut tragorigani decoctum cum aliquo ex prædictis, uel cum lacte. Aut reſinæ terebinthinæ & nardi & ſilphij cuiuſq; obol. I. ex uino. Aut caſtorij & rutæ & terebinthinæ ſingulorum drach. I.

De Chamæleone. Cap. LXXII

A chamæleonis potu, morſus uentris & linguæ tumor cum rugitibus inteſtinorum ſequitur, facies diſtorquetur, & uomitus ſpumoſus, & tremores, & concuſſiones, & totius corporis conuulſiones, ac uocis interceptio cõcomitantur. qui uero album chamæleonem hauſerunt etiam ſtrangulantur. Cæterum curantur ex his quæ ad fungos ſunt relata. Datur eis & thlaſpios & betæ ſuccus, et triticeæ ptiſanæ ſuccus ex paſſo, abſinthij cremor, & nitrum cum aceto mulſo. ubi uero uomuerint, lac recens mulctum ſępe exhibeto, & aluum cum lubricis infuſis eluito, uelut eſt fœni græci & altheę decoctum. Præcordijs etiam fomenta ac calfactoria adhibeto.

De fungis. Cap. LXXIII

Fungorum aliqui genere, aliqui copia noxij ſunt. inferunt autem ſuffocationes ſtrangulationibus non abſimiles, quibus confeſtim prius quàm penitus uincantur auxiliari oportet, per raphani aut rutæ foliorum largam comeſtionem

nem, Dandum & nitrum bibendum ex posca tepida aut aceto mulso, ita ut his liquoribus hyssopum, origanum, thymumque sint incocta, atque inde ad uomitũ cogantur. mirabiliter autem iuuantur lixiuij ex sarmentorum cinere excolati potu, atque eo amplius si ex pirastri ligno lixiuium sit factum, aceto ac nitro ad cinerem eius adiecto. syluestria uero pira, aut arboris ipsorum pirastri uidelicet, folia cum fungis cocta strangulandi uim ex eis tollunt, insuperque ab eorum acceptione, comesta, auxiliantur. Bibitur & commode aristolochiæ drach. I. aut absinthij ex uino, melissophilon cum nitro, radix panacis cum uino. Nasturtium item uiride edat aut semen bibat. Cæterum Philagrius gallinaceum stercus album inquit, tritum exhibemus ex posca aut aceto mulso, huius enim manifestum habemus experimentum quod ad fungorum strangulationes auxilietur. Oportet autem & acri infuso aluum euacuare. Quando uero quidam fungi à feris uenenum iaculantibus arrosi aut infecti, aut etiam in locis ubi eiusmodi bestiæ latibula sua habent, enati, non modo suffocationem inducunt, sed & intestina exulcerant, absinthij & ficuum decoctum large in potu exhibendum est, & origanum cum melle, indeque uomendum, deinde uero theriacen bibat, & in calidam aquam demittatur.

De sanguine tauri. Cap. LXXIIII

Sanguis tauri recens mactati potatus in aluo in grumos cogitur, ægramque spirationem inducit ac suffocationem: comprimit etiam os uentris & cõtinuas conuulsiones infert. Inuenitur autem horum lingua rubra & gingiuæ corrosę, & sanguinis grumi inter dentes. in his itaque uomitum uitamus, etenim grumi in ore uentris coadunati uomitum impediunt. Damus autem eis quęcunque grumos dissoluere possunt. grossos igitur ex fico maxime syluestri succi plenos cũ posca & nitro dato, aut fici succum eodem modo, aut lixiuium ex cinere lignorum fici, aut ramulos fici tritos cum nitro & posca præbeto, at uero syluestris fici fructus etiam siccus comestus euestigio grumos dissoluit. Datur & silphij radix utiliter ex aceto, & amarantum, & brassicæ semen, & conyzæ folia cum pipere & lixiuio. Aluus autem pinguibus & lubricis infusis eluatur.

De lacte in grumos coacto. Cap. LXXV

Lac coagulatum aut multum & aceruatim haustum, suffocationem aliquando infert in grumos coactum. Auxiliatur autem his coagulum omne, maxime uerò leporinũ ex aceto potatum. Etenim coagulũ recenti lacti iniectum ipsum cogit & inspissat, id uero quod iam coactum est, ex natura sua dissoluit. Datur eis & calaminthę uiridis succus, aut folia arida trita, & iuniperi baccæ. item ea quæ ad sanguinem in grumos densatum sunt prædicta. Vomitum uero etiam in his recusamus, neque quicquam omnino salsum exhibemus.

De Gypso. Cap. LXXVI

Gypsum potatum in lapidem induratur ac strangulationem inducit: quapropter eadem auxilia quæ ad fungos relata sunt huc transferre oportet, ita tamen ut in his pro oleo, maluæ, aut fœni græci, aut ficuũ decoctum exhibeamus, aut oleum cum aqua mulsa. His item eadem decocta per clysteres infundenda.

De Cerusa. Cap. LXXVII

Cerusa ob colorem suum latere nõ potest, accepta enim palatum inalbat, linguamque ac gingiuas, in quibus etiam pars aliqua cerusæ reperietur. Infert autẽ singultus & tusses, linguæque ac faucium ariditatem: frigescunt corporis extrema cum delirio & mentis perculsione, & difficili motu siue torpore. His porrò aqua mulsa exhibenda est, aut ficuum & maluæ decoctum, aut lac calidum, aut

ſeſamum tritum ex paſſo, aut lixiuium ex cinere ſarmentitio, aut oleum irinũ.
Omnibus enim oleum large ammiſcere oportet, ab uno quoq; uero uomant. fa
cit & ſcammonia cum aqua mulſa potata.

De argenti ſpuma. Cap. LXXVIII

Argenti ſpuma potata grauitatem ſtomachi inducit, aluiq; ac inteſtinorum,
cum torminibus uoluulosis intenſis, quæ citra umbilicum maxime innituntur.
Lotium ſupprimitur, corpus intumeſcit, liueſcit ac plumbi colorem induit, & ar
ticuli incenduntur, ac ardent. Ad finem uero et ſuffocatio ſequitur. Confert igi
tur poſt uomitum à decoctionibus lubricis factum, hormini ſemen, & myrrhæ
oboli tres ex uino, aut abſinthium, aut apij ſemẽ, aut hyſſopum, aut piper. Et co
lumbinum ſtercus cum uino & oleo, aut cum uino mulſo & oleo. Si uero ni
mium profluа ſit aluus, lauacra calida, & carnes ſuillæ pingues aſſatæ conueni
unt, & aquæ potus, & oleum ſimiliter in potu.

De Argento uiuo. Cap. LXXIX

Argentum uiuũ hydrargyros græcis appellatum potatum eadem infert quę
argenti ſpuma. Conſimilem etiam curam expoſtulat: Auxiliatur autem impri
mis lac aſininum recens mulctum potatum ac uomitu reiectum.

De calce, ſandaracha & auripigmento. Cap. LXXX

Calx, ſandaracha & auripigmentum potata dolorem uentris & inteſtinorũ
cum uehementi morſu inducunt. Iuuantur autem ſucci maluæ potu, aut ſemi
nis lini, aut oryzæ, aut halicæ pinguibus iuſculis potatis, aquaq; mulſa, & lacte
calido, ſi ea aſſiduo uomitu reiectent.

De thapſia, ueratro, elaterio & agarico. Cap. LXXXI

Ex his quæ homini ob commoditatem in uſum ueniunt, aliquando uero pe
ricula inducunt, eſt thapſia, ueratrum album & nigrum, elaterium, agaricum.
Quandoque enim & hæc ſuffocationem inferunt & purgationem ultra quàm
oportet: Agaricum uero in quibuſdam per aluum non ſubductum, tremorem
& reſolutionem produxit. Suffocationibus igitur, ueluti in fungis dictum eſt,
nos opponemus, aut uelut de albo ueratro relatum eſt in tertio Sermone. Pur
gationes autem ultra modum factas per ea quæ cohibere poſſunt ſedabimus,
& per ea itidem quæ firmitatem corpori addunt, de quibus ſimiliter in tertio
Sermone eſt prædictum.

De rutæ ſyluestris & melanthij nocumentis. Cap. LXXXII

Lubricorum & acrimoniam hebetantium decoctorum potu cum largo oleo
opus habent, qui ea hauſerunt.

De aceruato frigidæ aquæ potu. Cap. LXXXIII

Frigida aqua aceruatim pota, aut etiam uinum meracum, aut paſſum, à bal
neo maxime, aut curſu, aut concitatioribus exercitamentis morſus & dolores
inducunt. Verum in his ſtatim uenã ſecare oportet, & per clyſterem euacuare.

De Strangulatis. Cap. LXXXIIII

Strangulatis, adhuc tamen inſpirantibus & aërem attrahentibus ſternutato
rium naribus admotum auxiliatur, & uenæ in cubito ſectio. Piper aũt ex aceto
ſiue poſca bibendum dato, & ad uomitum cogito. coartatis deinde colli locis a
quam & oleum calidum adhibeto, aut anethinum calidum, aut adipem anſeri
num, lanis inſuper mollibus collum amplectendum eſt ac fouendum.

De his qui ex alto ceciderunt. Cap. LXXXV

Ex alto præcipitatis eueſtigio auxiliantur uitis ſarmenta aquæ incocta, ſi a
qua in potu ſumatur. Quod ſi æger potam aquam nõ ferat ſed uomitu reijciat,
morietur.

morietur. Si uero is qui cecidit, sanguinem exspuit, & uenarum ruptura sit suspecta, sarmenta ipsa urito & aqua restinguito, ipsamq; aquam percolatam bibendã dato, quo inde sanguinis grumi dissoluantur. at uero sarmentis non præsentibus cinerem quemcunq; pelluito, & lixiuio inde utitor.

De præseruantibus & præsagis animalibus. Cap. LXXXVI

Quando uero & præseruatiua quædam ac præsaga animalia descripta sunt ueteribus, quæ iuxta contrariæ affectionis rationem uenena produnt, ex his etiam magis probata eligemus atq; hic apponemus, quo uniuersus sermo huius tractationis perfectior fiat. Piso itaque in libro de animalibus ait: perdicem qui domi nostræ connutritur uociferari ac clamare circunplicareq;, ac lacerare cortem in qua perdices connutriuntur, ubi cognouerit medicamentum quodpiam intra ædes parari aut aliud uenenum. Menelbus autem, aquila inquit, intra ædes connutrita insilit & arcet eos qui talia moliuntur. Simonides uero pauonem tradit, cognito apparato medicamento, ad locum prodire & clamare, seq; expandere & medicamentum ex uasis dispergere, aut etiam effodere siquidem sit sub terram defossum. Aristodemus porrò ichneumonem domi nutritum medicamenta sub terram defossa præsagire scribit. Pherecydes autem narrat psittacum marem obseruare & arguere ac nominatim deferre eos qui talia faciunt, aut in domum important. Cæterum post præscripta uenena, etiam antidotos multi usus & commoditatis, experimentóque cognitas ex ordine subnectemus.

De theriaca ex uiperis Andromachi. Cap. LXXXVII

Ordiemur autem à theriaca Andromachi ex uiperis: Cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea scribit. Quum multa discordia sit circa theriaces descriptiones, nos Andromachi descriptione ut longe optima utimur, quæ etiam in regum usus apparatur. Fit autem apparatus eius hoc modo. primũ quidem scilliticos pastillos apparare oportet, propterea quod resiccatione per multos dies opus habent. Apparantur autem hoc modo.

Pastillorum scilliticorum præparatio. Cap. LXXXVIII

Scillam accipere oportet recentem, probe coaltam, rufam & non ualde magnam, eamq; non, ut quidam faciunt luto, sed fermento mundo integere, & in cacabos in quibus panes assantur inditã in furnum ut assetur immittere. Deinde extractã per ambitũ purgare, & acceptis internis partibus tenerioribus eas ipsas probe terere, & farinæ eruinæ ex eruo ruso recenti factæ, duas tertias scillæ partes inspergere, ita ut erui quidẽ libræ sint duæ, scillæ uero tres. Quanquã aliquando ex æquo ambo cõmisceantur. Hæc ipsa inquam, unire ac cõmittere oportet, indeq; paruos orbiculos formare, rosaceo oleo in his conformandis adhibito, deinde in umbra resiccare, atq; bis per singulos dies uersare.

Hedychroi confectio. Cap. LXXXIX

Ari, asari, amaraci, aspalathi, opobalsami, floris iunci odorati, calami aromatici, phu pontici, singulorum drach. X. xylobalsami, cinamomi, costi, cuiusque drac. XII. myrrhæ troglodyticæ, folij, spicæ nardi, croci, casiæ, cuiusq; drac. XXX. amomi drach. VII. mastiches drach. V. uini ueteris odorati dulcis quantum satis est. Arida contundito & cribrato, crocum uero cum uino in pila diligenter terito, deinde myrrha & mastiche adiectis ac probe tritis, opobalsamum adijcito, ac arida inspergito, simulq; commissis omnibus pastillos tenuiores formato, uino in his conformandis adhibito: ipsos deinde pastillos in umbra refrigerato, singulisq; diebus uersato.

Cap. xc

Pastillorum theriacorum præparatio.

Cæterũ pastillos theriacos hoc modo apparato. Viperas fœminas accipito,
non quocunq; tempore captas, sed desinente uere, nondum uero inchoata ęsta
te. si uero uer diutius hybernum sit, iuxta æstatis principium, non ita diu post
uergiliarum ortum. quæcunq; enim uiperæ prægnantes fiunt, eas uitare opor-
tet, neq; ad confectionem pastillorum adhibere. magis enim exasperatę seipsis
redduntur prægnantes. Ipsas igitur accipito quum in latibulis suis delitescere
cessant, & de cætero in locos sub diuo egrediuntur, & non adeo malignum ha
bent uenenum. intus enim delitescentia animalia, & calentis aëris ui minime
per cutis meatus resoluta, nocentiorem & magis exitiosam ueneni uim in se
coaceruant. Sunt autem animalia ipsa subflaua, ingentia, & agilia: oculos sub-
rubros habent, collum angustum, & latius caput, & caudam aceruatim in te-
nuitatem abeuntem ac carne penitus nudam, uentrem autem sinuosiorem ha-
bent, & gressum circa caudæ summum firmant, caudam ipsam non circunuo-
luẽtia, sed magis contorquentia, et lentius inambulantia. His enim signis fœmi
na à mare dinoscitur, insuperq; quod quatuor habet caninos dentes, quũ mas
tantum duos habeat, & angustius caput, ac crassius collum, & totum corpus te-
nuius, caudamq; paulatim in tenuem desinentem, non aceruatim ut fœmina,
neq; omnino carne nudatam. Cauere enim oportet ne mares uiperas in anti-
doti confectionem assumamus. Neq; uero minus etiam reliqua serpentium ge
nera uiperæ similia uitanda sunt. Similis est autem uiperæ maxime quidẽ am-
modytes, imò & hæmorrhus, & cenchrias, & seps. Quos omnes ex prædictis
in eorum tractatu signis dinoscere oportet, & præcipue ex colore. flauo enim
& subfuluo colore uipera est, alia uero genera arenosi sunt coloris, aut fusca,
aut nigricantia. Verum non oportet etiam prædicta de unoquoque signa alia
negligere. Has sanè uiperas prædicto tempore eadem die aut præcedente om-
nino captas accipito, ac primum quidem ipsarum capita ac caudas amputato,
in tantum sanè quantum uideris in eis carne nudatum. At uero non amputa-
tionis tantum respectum habere oportet, sed & num statim exanguia & immo
bilia ac omnino mortua animalia appareant: talia enim ut inutilia ad antidoti
compositionem censenda. Si uero prædictis partibus amputatis, motum quen
dam uideris in reliquo corpore superstitem, & animalia ipsa cruorem aliquan-
diu in se conseruent, hæc ipsa ut optima in antidoti confectionem sunt ammi-
scenda. Post hoc uero ipsorum pellem totam diligenter excoriato, adipéque ac
omnibus pectori insitis ut inutilibus reiectis, carnes ipsas ex duabus aut tribus
aquis lauato, posteáque in ollam puram iniicito, & congruentem aquæ mensu
ram affundito, ac anethi uiridis fasciculum addito, subiectis'que lignis uitis co-
quito. Quod si efferueat olla, solet enim assidue in decoquendo aqua ebullire
& ex olla effundi, quotiescunque hoc ipsum contigerit frigidam aquam irrora
to. Modum autem decoctionis sufficientem iudicabis, ubi carnes à spinis di-
scessisse uidebis, penitus'que separatas, ut ne quid ex ipsis spinis inhærens car-
nibus te fallat. Ad manum deinde peluim appositam habere oportet mundam,
& ex iusculo cocturæ aliquid continentem, atque in eam ipsam depuratas car-
nes iniicere. facile enim resiccantur, & proinde difficulter conteri possunt. At
uero ubi carnes ipsas puras feceris ac manibus diligenter expresseris, eas pon-
derato, & in pilam culinariam asperiorem coniicito, ac fortiter aliquandiu te-
rito, paulatimq; iusculum instillato. Vbi autem quàm tenuissime fuerint tritæ,
panis purissimi recentis aridi non ex ueteri farina apparati contusi & cribrati,

quartã carniũ partem addito, aliquãdo autem quintã solum: & rursus paulatim iusculi quod satis est affundito, ac in cõterendo quàm diligentissime unito: atq; ita pastillos mediocres tenues formato, modico opobalsamo in his formandis adhibito, eosq; deinde in umbra siccato in domus superiore cœnaculo, ad meridiem, aut omnino ad septentrionem sito. Versare autem ipsos assidue oportet quo ęqualiter resiccentur, & ne aliqua pars diutius humecta permanens, putrefactioni obnoxia fiat & periclitetur. Postquam uero sicciores fuerint facti, eos opobalsamo optimo oblinito, & in uitreo uase adseruato: ac quicquid pulueru lenti & albi ex eis per situm productum est post dies aliquot linteo extergito. perforantur enim si idipsum eis diutius adhærescat.

De reliquis quæ in antidotum conijciuntur. Cap. XCI

Cæterum simplicia pharmaca quæ cum tribus antea præparatis pastillis in antidoti confectionem conijciuntur hęc sunt. Pastillorum scilliticorum drach. XLVIII. pastillorum theriacorum, drachm. XXIIII. massæ hedychroi, drach. XXIIII. piperis nigri drachm. XXIIII. opij Thebaici recentis, drach. XXIIII. rosarum siccarum repurgatarum, drach. XII. scordij cretici, seminis buniadis agrestis, cuiusq; drach. XII. iridis illyricæ non corrosæ, drach. XII. agarici pontici albi, drach. XII. cinamomi, drach. XII. aut casiæ duplum: succi glycyrrhizæ sicci drach. XII. opobalsami optimi, drach. XII. myrrhæ troglodyticæ drac. VI. croci cilicij drach. VI. zingiberis non perforati, drach. VI. rhei pontici recentis, drac. VI. radicis quinquefolij, drach. VI. calaminthæ montanæ, drach. VI. comæ marrubij in uigore consistentis, drach. VI. cacuminum & foliorum stœchadis, drach. VI. petroselini macedonici, drach. VI. costi recentis, drach. VI. piperis albi, drac. VI. aut nigri loco eius drach. IX. piperis longi non corrosi, drach. VI. dictamni cretici, drac. VI. thuris masculi integri & in partes non cõminuti, drac. VI. floris iunci odorati, drach. VI. terebinthinæ chiæ, drachm. VI. casiæ fistulæ, drac. VI. spicæ nardi, drach. VI. radicis gentianæ, drach. IIII. comæ polij, drach. IIII. styracis calamitæ, drach. IIII. seselis massiliensis incorrupti, drach. IIII. seminis thlaspios, drach. IIII. seminis ammij, drach. IIII. comæ chamædryos drach. IIII. chamæpityos, drac. IIII. succi hypocysthidis sicci, drach. IIII. foliorum malabathri, drach. IIII. spicæ celticæ, drach. IIII. anisi helladici, drachm. IIII. mei athamantici, drach. IIII. seminis fœniculi, drach. IIII. lemniæ terræ quæ sphragis appellatur, drach. IIII. chalcitidis semiassatæ, drach. IIII. amomi racemi, drach. IIII. radicis acori, drach. IIII. phu pontici, drach. IIII. carpobalsami, drach. IIII. hyperici in uigore consistentis, drach. IIII. acacię liquidæ, drachm. IIII. gummi uermiculati, drachm. IIII. cardamomi drach. IIII. dauci cretici, drach. II. galbani puri, drach. II. opopanacis, drach. II. sagapeni persici, drach. II. bituminis iudaici, drach. II. comæ centaureæ minoris, drach. II. castorij, drachm. II. aristolochiæ tenuis, drach. II. uini ueteris dulcis quantum sufficit, mellis attici despumati libras X. aut quod satis est.

Modus conficiendi. Cap. XCII

Apparatur autem antidotus hoc modo. Sex drachmas casiæ, & alias etiam XXIIII. quæ cinamomi loco sunt coniectæ, per se tundito ac cribrato. deinde crocum primũ in pilam coniectum cum uino probe terito. atq; ubi quàm tenuissimus factus fuerit ei cribratam casiam addito, ac rursus infuso uino terito, ubi uero casia sufficienter fuerit trita lemniam terram cum uino modico in alia parua pila per se terito, & asphaltum siue bitumen similiter dissolutum ad crocum & casiam inijcito, ac rursus aliquandiu terito. Reliqua uero omnia

herbacei generis cum tribus pastillis & cum castoreo tundito & per tenuissimũ cribrum excutito, succulenta autem omnia, acaciam inquam, myrrham, opiũ, thus, hypocysthidis succũ, & glycyrrhizam, opopanaca, sagapenum, galbanũ & gummi contusa, in competenti uini mensura una die antè macerato. Styracem uero in pilam magnam ac amplam coniectum cum opobalsamo terito, & priuatim unito, deinde & præmacerata succulenta in pilam inijcito ac probe terito, atq; si opus fuerit uinum paulatim affundito, postquam autem & hæc sufficienter fuerint trita, styracem antea tritum, & casiam, & crocum & quæ cũ eis sunt adijcito & diligenter unito, Chalcitidis deinde bonæ sex uncẽ aut amplius in ollulam paruam nouam ampli oris inijcito, et supra carbones ardentes imponito, ac chalcitidem assidue cum pura rudicula agitato, Quum uero liquefieri cœperit & lutosam subsidentiam acquisierit, statim ab igne auferto, positáque in terram ollula quo uniatur diligenter agitato, coagmentatamq; paulisper sinito. Deinde ablato & abiecto eo quod in superficie siccius & rufum apparet, ex medio quod uiridius est & molle apparet accipito, ac quatuor drachmas põderato, easq; in mediã pilam inijcito, in qua reliqua prius trita habes, cum modicoq; uino in uno aliquo pilæ loco dissolutas, cum reliquis committito, ac modico addito melle despumato unito. Postquam uero chalcitis ad reliqua trita fuerit admixta, omniaq; nigrum acceperint colorem, tunc addito etiam terebinthinam cum modico melle prius dissolutam, Qua deinde ammixta, arida etiã cõtusa & cribrata adijcito, & reliquum item mellis paulatim ammisceto, postea cum magno pistillo omnibus quàm diligentissime unitis, antidotum ipsam in mortarium transfundito, & pistillis ligneis ex grauissimo ligno & politissimo fabrefactis, eam ad solem expositam in mortario tundito, deinde probe contectam sinito, & rursus post triduum aut quadriduum ad horas tres tundito, atq; id donec quadraginta transierint dies facito: deinde uasis uitreis modico melle despumato prius imbutis excipito, neq; uero uasa ualde expleto, sed locũ quendam quo transspirare pharmacum possit relinquito, probeq; contectum ac obligatum adseruato. Hæc quidem igitur omnia ad pharmaci uirtutem ac conseruationem sunt descripta. Vt autem nigrum fiat, non scio quomodo in consuetudinem uenerit, & sanè quisquis hunc colorem in eius apparatu non adsequitur, is irridetur, Modus uero adsequendi omnibus in promptu est. Nosse tamẽ operęprecium est ex colore pharmaci, uim ipsius minime permutari. Quod uero circa colorem pharmaci offendamus & delinquamus, ob chalcitidẽ est plus iusto ustam. si enim paruum superuratur rubicundiorem antidoti colorem reddit. Si uero amplius, non rubicundiorem, sed à naturali parum immutatum facit colorem. Per mensem porrò Antidotum ipsam uisitare oportet & rudicula munda agitare, ne id quod in superficie est & quod uasi contiguũ adhæret exarescat. Cæterum tempore ad concoctionem non modico opus habet, quo matura usui antidotus fiat, & iuste concoquatur. Vt plurimum uero per duodecim mensium tempus coadunatur, & concoquitur.

Post quantum tempus ea sit utendum. Cap. XCIII

Qui uero ipsa magis uigente & ualidiore uti uolunt, etiam post unum mensem ea utuntur, præsertim ad eos qui à uenenatis bestijs demorsi sunt, & à uenenosis pharmacis infecti, hi enim quum grauiore malo urgeantur, potentiore etiam ab antidoto auxilio opus habent.

Quanto tempore efficax sit. Cap. XCIIII

Est autem pharmacum ualidum inquit Galenus, usq; ad XXX. annũ in his affectionibus

affectionibus in quibus non tanta est nocentis causa. Quod si uero per tempus siccior fiat antidotus, eam in mortarium coniectam & pistillo tritam, optimo melle despumato affuso, rursus unire ac excipere oportet, atq; id quotiescunq; aridior facta fuerit faciendum est.

Modus probandi theriacen. Cap. XCV

Multi igitur ipsius potentiæ probandæ ac cognoscendæ gratia, aliquod purgatiuum pharmacum prius exhibent, deinde ab eius acceptione antidotum bibendam præbent, atq; hoc modo eius iudicationem per comparationem quandam faciunt. Si enim ualida & uigore efficax fuerit, purgationem fieri minime permittit, sua ui exuperans pharmaci purgatiui facultatem. Si uero æque purgetur homo ueluti si antidotum non accepisset, manifestum fit eam inualidam & exilem esse, ut quæ retinere non potuit purgatiui medicamenti fluxũ. Quidam uero papaueris succum duorum scrupulorum pondere aqua dissoluunt, eumq; cani aut gallinæ uel columbæ bibendum præbent. Deinde etiam confestim antidotum dissoluunt, ex eaq; nucis ponticæ magnitudinem ori animalis infundunt, neq; quicquam mali inde comitatur.

De exhibitionis mensura, & utendi modo, & in quibus conueniat morbis. Cap. XCVI

Cæterum facultatis eius mensura non eadem in omnibus hominibus existit. Sicut neque liquor idem est, in quo dissolutam ipsam exhibemus. In uenenatis namque pharmacis, aut uenenum iaculantis animalis plaga, nucis ponticæ magnitudine in uini cyathis tribus dissolutam bibendam præbemus. In alijs autem affectionibus tum mensura, tum liquore diuersimodè utimur: Secundum affectionum enim diuersitatem, etiam pharmacorum quantitatem competenter metimur, & conuenientem similiter liquorem eligimus. Non enim solum ad bestiarum morsus & uenena à natura sua auxiliatur, sed & ad alias magnas affectiones auxiliare pharmacum per usus experientiam à nobis inuentum est. Capitis igitur dolores diuturnos & uertigines sanat: Auditum grauem & uisum obtusum potu sedat, quandoque & gustus organum debilitatum emendat, & comitiali morbo auxiliari consueuit. Auxiliatur & suspiriosis & qui orthopnoici dicuntur ex aqua mulsa potata, dissecans & attenuans ac facile eductiles reddens coactos & uiscosos humores. commodat ueteri ac recenti tussi, & quibus pectoris aut laterum partes dolent, magnitudine fabæ, febre carentibus ex uino mulso, febricitantibus ex aqua mulsa. Conuenit & sanguinem per sputum reijcientibus siue ex pectore, siue è pulmone eductio fiat, siquidem recens sit elatio cum posca, inueterato autem malo ex aquæ cyathis tribus. præstiterit autem aquam ipsam radicis symphyti decoctum esse. Datur autem fabæ ægyptiæ magnitudo ad noctem & mane. Sæpe uero & stomachi uitia curauit, & fastidium eius, ciborumq; inappetentiam in eorum desyderium & appetentiam suauiter commutauit. Quin & uentriculi difficilem concoctionem & imbecillitatem corrigit, similiterq; & stomacho inflatos, & intestinis tortos, aut colum dolentes placat. Aliquando autem & cholericę affectioni præclare auxiliatur, corporis miscellam corroborans & plærasque cohibens fluxiones. Maxima uero eius efficacia in his qui ex oris stomachi morsu animo linquuntur. cardiacos græci appellant, apparet. præ multis enim & assiduis sudoribus corpore diffluente, & uiribus exoluto, quum ex uini potu sæpe nihil opis sentiant: Antidotus ipsa potu sudores sistit, & uires concidentes uelut erigit ac fortiores reddit. Lumbricorum etiam omne genus mirabiliter

ex inte

ex inteſtinis exigit: Et hepaticas omnesq; inueteratas affectiões ſæpe curat. Ar
quatum item morbũ ex aliqua hepatis affectione obortũ ſtrennue ſanat. Quan
doq; & induratos lienes liquefacit, ſordibus eorum & ſuperflua ſubſtantia pau
latim conſumptis, atq; hoc cum aceto mulſo data pręſtabilius facit. Deterit & la
pides renum, omnéque terrenum & ſordidũ ex illis repurgat cum decocto pe
troſelini, difficilem item mictionem ueſicæ compeſcit, & in ipſa ulcerationes
quandoq; perſanat. Laudatur & ob id quod omnem inſultum diuturni rigoris
& algorem tollat, bilisq; uomitum acceſſionis exacerbationũ tempore aliquan
do concomitantẽ ſedet: Maxime uero quartanis conducit ſi quis ea ingenioſe
utatur. Ego igitur, inquit Galenus, multos quartanarios hoc ductu uſus facilli
me liberaui. primum quidem eos per uomitum à cœna euacuaui: Deinde ſe
quenti die mane abſinthij cremorem exhibui, atq; ita duabus horis ante acceſ
ſionem antidotum ipſam dedi: & mirabiliter adeo ſæpe ſucceſſiſſe noui, ut con
feſtim nulla acceſſione qui accepiſſet impeteretur. Verum utendi tempus non
in principio morbi eſt, ſed quum perfecta concoctio in urinis apparet. Etenim
ſi in principio morborum ſiue ipſa, ſiue aliud pharmacum prębeatur, congemi
nat morbum. Datur & hydropicis cum ſiſari decocto & ſimilibus, & eam præ
ſertim quæ aqua inter cutem & Græcis leucophlegmatias appellatur, genero
ſe iuuare conſueuit, per totũ corpus digeſta & diſtributa, atq; undiquaq; ex car
nibus exprimens humorẽ. Quapropter etiã his qui malo corporis habitu prędi
ti ſunt optimum pharmacũ exiſtit, & elephantiaſim ſæpe curare ſolet, corrupti
onem corporis fieri prohibens: Et rigore neruorum conuulſis plurimum auxi
liatur: Et membrorum reſolutiones in potu accepta ſępe perſanauit. Credita eſt
& fœminis menſtruas purgationes ciere, & immortuos fœtus eijcere, quos na
tura propter debilitatem expellere non poteſt. Danda itaq; eis ex paſſo aut a
qua mulſa magnitudine fabæ, ruta tamen aut dictamno in prędictis liquoribus
decoctis. Podagra etiam affectis & articulorum omniũ fluxione infeſtatis opi
tulatur, maxime quum augmenti tempus præterierit, & ſtatus acuminis inſtite
rit. doloribus enim ſedatis per ea quæ eos mitigare poſſunt, antidotum in po
tu præbere oportet. Illatos enim fluores conſumit, & alios inferri impedit. Ma
xime autem profuerit ſi ſani adhuc ipſam accipiant. Superfluos enim humores
expendit & totam corporis miſcellam permutat: Multi igitur in principio po
dagræ per aſſiduum eius potum perfecte ab affectione ſunt liberati. Admira
ri porrò ſubit antidotum, quum ipſam nõ modo corpori medentem uidemus,
ſed & ipſum animum ſæpe ab affectibus male diſpoſitum iuuare potentem:
Ex atra bile enim obortos animi affectus ipſa ſedat: Etenim aſſidue exhibitum
pharmacum ex uenis & uicinis partibus atram bilem uelut exhaurit & conſu
mit, quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum uenenum: Quin & aquæ
formidinẽ peſſimum morbũ quo à cane morſi laborant, ſępe tollere conſueuit,
atq; ita mirifice tantorum malorũ concurſum impugnat. Cognita eſt præterea
nobis antidotus ut quæ in peſtilentibus conſtitutionibus peſte apprehenſis
unice auxiliari poteſt: Eos uero qui eam præbiberint peſtilenti affectione ap
prehendi prohibet: Ipſa enim uelut temperamentum quoddam & ſanam con
ſtitutionem corporibus inducit, redundantes humores conſumendo, & refri
geratas partes concalefaciendo, inſuper & innatam facultatem corroborans,
ad naturales actiones probe obeundas. Cæterum in peregrinando maxime cõ
ſulo ut ea utaris quum frigido exiſtente aëre per hyemem iter facis. Eſt enim ue
luti bonum uiſcerum indumẽtum, quod plurimam caliditatẽ ipſis exhibere po
teſt.

stet. De Mithridate sanè magno illo belli duce referunt, quod theriacem quidem non biberit, neque enim adhuc in usu erat: uerum ex alterius antidoti, quæ postea Mithridatica ab illo appellata est, usu, ita corpus apparauerit, ut nulla ueneni ui lædi posset, & quum etiam letale pharmacum accepisset, mori non posset. Quum enim ab hostibus uinceretur seipsum interficere urgebatur, quando plurimo ueneni haustu mortem sibi consciscere nequiuisset: Quapropter uocato quopiam ex amicis ei iugulum præbuit. Quare uides multæ mixturæ pharmaca multam etiam uim habere, quo corpora ex eorum usu corroborata, nullis ueneni affectionibus uel raro & difficulter admodum obnoxia reddantur, atque hac facultate uel imprimis theriacem præditam esse constat. Porrò tempus exhibitionis commodum est quum probe concoxerit, ipsam accepturus, neque ciborum copia sit oneratus. Bibat autem ieiunus, quo sufficiens temporis interuallum supersit ad ipsius pharmaci concoctionem. Anni præterea tempus simulque regionem inspicito, in quibus ipsum es exhibiturus. Aestate enim neque in totum dabis. Quapropter etiam eis qui in ætate uigoris sunt, & plurimum habent naturalem calorem, neque multum, neque sæpe pharmacum ipsum exhibere moneo: Quemadmodum contra eis qui iam uergente & adfecta ætate sunt, tum plurimum, tum sæpe cum aqua, quanquam potius cõsulam ut cum uino accipiatur. In pueris uero pharmaci exhibitionem omnino uitare oportet: Maior est enim pharmaci facultas quàm uires eorum tolerare possunt, & corpus sanè facile dissoluit, & insitum spiritum cito extinguit: Quemadmodum & lucernæ flammam oleum ipsum, si ignem superet, facile extinguit. Atque ego uere id narrare possum, inquit Galenus, puerum quendam ab intempestiuo antidoti usu exolutum esse. Omnem nanque ipsius habitum pharmacum ipsum dissoluit, & uẽtrem fluore cõmouit, atque ita noctu puer expirauit. Quod si aliquando calidiorem regionem inhabites, uitare oportet antidoti usum, sufficiente tibi illius loci aëris calore. Vnde neque hominibus qui sub primo solis ortu habitantes calidissimi sunt, & multum habent illius regionis calorem, antidotum theriacem conuenire puto.

Sales theriaci ex libris Marciani, cum quibus consentit Galenus. Cap. XCVII

Sales ex uiperis hoc modo apparantur. faciunt autem & ipsi ad omnia prædicta moderate, per assiduum usum commoditatem exhibentes: quanquam sint qui eorum auxiliarem potentiam penitus negent, per exustionem dissipari affirmantes ferarum facultatem. Ego uero dicere ausim, eandem quidem potentiam cum theriaca sales non habere, non tamen eorum uim per ignem perire, quum multa sint quæ per ignis familiaritatem meliora reddita conspiciantur, uelut est aurum, & calx, & similia. Viperæ enim integræ ustæ intensiorem & malignam uim per exustionem deponunt: Temperamentum autem auxiliare & symmetriam ab igne sumunt. Proprie autem in affectionibus cutis curandis sales commendantur, cuius generis sunt leuce, lepra, impetigo agrestis, elephantiasis, alphos, scabies agrestis, & raritas ac defluuium capillorum. huiusmodi enim cutis uitia confestim delent, & acria recrementa subter cutem redundantia optime discutiunt. Plærisque enim ex eorum esu sudor prolicitur, atque ita per exudationẽ corrupta substantia euacuatur, adeo ut quidam in principio pediculos excluserint intra XIIII. ad summũ dies: post hos enim nullus in corpore pedunculus apparet. Quidam uero pro pediculis sputa pituitosa reiectãt à salium reiectione initium faciẽtes, deinde paulo post etiam sputa repurgata si stuntur;

stuntur. Licet autem tum in prandio tum in cœna eis uti, cum quibuscunque edulijs eos accipere uelis, neque ultra ad eorum acceptionem prouocare opor tet. Tanta enim ipsis insita suauitas est, ut magis uoluptatis gratia eos confectos quis dicere possit, licet igitur usque ad III. cochlearia per diem ex eis sumere, maxime si cibus prius in uentre sit probe concoctus. Qui enim eos accipiunt concoquunt melius & cibi appetentiores fiunt, floridius etiam corpus habent, & sensus omnes uegetiores. Suffusiones igitur incipientes & nondum conge- latas egregie dissoluunt, neq; plane quis suffusionem incurrat qui eos quotidie accipiat. purgationes item lunares propter obturationem aliquam aut sangui- nis coactionem suppressas ciẽt. Iidem etiam largum & impetuosum mensium defluxum sistunt. Quisquis autem eos præsumpserit omnes uenenorum, & ui rus iaculantium bestiarum insidias euincet: neq; etiam quum infectus fuerit, & postea statim sales acceperit, periculum incurret, maxime si corporis sui tempe ramentum per horum salium usum multo tempore appararit ac ueluti condie- rit, quemadmodum Mithridatem fecisse dixi. Præstat & pestilenti constitutio- ne instante ad auxiliare hoc & mali depulsorium pharmacum confugere, præ- sertim si ei myricæ herbam ammiscueris. Morborum præterea omnium medi ci sales existunt, maxime tamen eorum qui in renibus consistunt: lapides enim in eis atterunt, & plane marcidos renes restituunt. uertigini uero & dolori ca- pitis inueterato, morboq; comitiali nulla alia cõsimilis medela exhiberi queat, si quis eos per integrum annum ex ordine large sumat. Noui & arquatos diu- turnos, & splenicos, ac colicos qui frequenter hanc affectionem inciderunt per eos sanatos, hydropem etiam maxime subter cutem per eorum usum resiccaui et ingentem famem, bulimon gręci dicũt, dissolui. Vt quis etiam per frigidum aërem iter faciens minus frigore lædatur, comesti faciunt. Rigores autem per circuitum repetentes diuturnos cohibent, & tusses humectas resiccãt. Tabidos uero iam mirabiliter ad bonam corporis habitudinẽ reduxerunt paulatim edu lijs adspersi: Exolutos autem à languore perfecte reuiuiscere faciunt. Scio nãq; plurimos membris penitus resolutos per ipsos sanatos. Ad podagram demum maxime incipientem, & omnino ad omnes articulari morbo affectos unicum hoc edulium constructum esse uidetur. Adhortor igitur eos qui à podagra libe rati sunt ut eis continue utantur. Quidam uero uiperas totas extendunt & sic- cant, posteaq; terunt ac eas in potu contra morbum articulorum exhibent. Cæ terum uix satis dignis uerbis assequi queas, quantũ diuturnas quartanas & de- liria ex atra bile oborta dilatent & remorẽtur, si ante accessiones & in interual lis quoq; sumantur. Enecant item omne lumbricorum genus. optimum est etiã per ipsos maxime crassiores, dentes confricare. Non enim albiores tantum eos reddunt, sed neq; dens postea laxior factus mouebitur, neq; erodetur, neq; stu- porem incurret. Extrahũt etiam per caput recrementorũ copiam, ac caput pur gant, & oculos leuiores reddunt. Apparantur aũt hoc modo. Viperas accipere oportet magnas, eiusmodi qualem prædiximus specie eodemq; tẽpore captas, numero quatuor, nõ ultra biduum postquam captæ sunt adseruatas: sed si fieri potest eadẽ qua captæ sunt die, easdem in ollam figulinã puram magnã conijce re oportet, statimq; supra ipsas pro sale ammoniaco, salem cõmunem lotum & exiccatũ inijcere. pręstiterit quidẽ ammoniacũ salem esse, si uero haberi nõ pos sit, cõmunis & albi italici modij dimidiũ, hoc est lib. X X. inijcito, atq; id non in meridie facito sed mane. Tunc eñ rigẽtes adhuc bestię ad motũ tardiores sunt. Quod si phagi etiam arboris ramulo uiperas cædas, ad motum ipsas tardiores reddes,

reddes, & mirabilem eis ſoporem induces. Eſt autem phagus ſpecies quercus. Quum igitur uelut dictum eſt, uiperas ſalibus grauaris & opreſſeris, paſtillos inſuper ad ſales adijce hoc modo apparatos. Radicis gentianæ, ſeſquilibrã, ariſtolochiæ rotundæ, ſeſquilibram, comæ centaureæ minoris lib. II. ſeminis cardamomi lib. II. marrubij, ſcordij, apij, chamædryos, ſeminis rutæ hortenſis, ſingulorum lib. I. Hæc omnia in craſſas partes cõtundito, & cum attico melle ſubacta in V. aut VII. paſtillos latiores, quo probe exuri queant, reducito. Hos equidem paſtillos eo quo dixi modo præparatos habens ad ſales uiperis uiuis iniectos imponito. Deinde ſcillas electas, magnitudine ſua manum explẽtes, recẽtes V. in tenues partes diſſectas paſtillis ſuperindito, aliumq́ꝫ dimidium modium Italicum hoc eſt XX. libras alias ſalis ſupra ſcillam & paſtillos inijcito, & deinde ollam operculo tria foramina habente obturato, eamq́ꝫ forinſecus totam luto figulino, ut ſi rumpatur nihil pereat, oblinito. Indeq́ꝫ ſenſim igni adhibeto paulatimq́ꝫ circumlitum lutum torreto, deinde aucta flamma per ficulneorũ aut uitis lignorum ollæ ſubiectorum exuſtionẽ, uaporem inde per foramina elatum obſeruato, primũ enim fumus multus caliginoſus & turbatus ualde exigens apparebit, ſignificationem perhibens quod ignis iam feras ipſas contingit. Quo tempore diligenter cauere iubeo, ne quid ex illo fumo per reſpirationem haurias, aëre nimirũ per ferarum exhalationem infecto, deinde ubi ceſſauerit uapor, & flammam quandam exilem per foramina conſpexeris egredientem, tunc ſanè quàm optime aſſatas putato, atq́ꝫ ita olla ab igne ablata, perq́ꝫ diẽ ac noctem refrigerata, uſta per apertam ollam eximito, & cum ſubſcriptis tundito. Sunt autem hæc. Seminis rutę ſylueſtris, dodrantem, hyſſopi dodrantem, nardi celticæ ſexuncem, ſtachyos ſexuncem. Eſt autem marrubio ſimilis non tamen ſpinoſa planta ſeu frutex, ſeminis fœniculi montani ſexuncem, petroſelini macedonici trientem, comæ origani dodrantem, ſeminis hormini toſti dodrantem, racemi amomi quadrantem, cacuminum thymi dodrantem. Foliorum malabathri trientem, carnium iuniperorum baccarum lib. II. ſeminis coriandri ſexuncem, piperis longi lib. II. radicis ſilphij uncias XVII. zingiberis non corroſi lib. II. ſeminis ſatyrij quadrantem. Quidam uero radicis ſatyrij cõijciunt ſexuncem, pulegij montani ſexuncem, ſeminis mentæ ſexuncem. Aut ſi haberi non poſſit, herbæ ſiccæ ſexuncem, tordylij et caſiæ cuiuſq́ꝫ quadrantẽ, ſeſelis maſſilienſis ſexuncem, cinamomi unc. I. Maximopere autem conandũ eſt ut craſſiora ueluti ſunt lignoſa omnia contundendo attenuentur, neq́ꝫ quicquã ex eis reijciatur. Tuſa aũt per anguſtiſſimũ cribrũ excutito, bis & ter per eadem cribella excutiẽdo, quo quàm optime uniãtur, atq́ꝫ ita omnia in uitreis uaſculis reponito, neq́ꝫ ſtatim utitor ſed poſt quadrageſimũ tandẽ diem. Inueteratum enim pharmacũ maiorem cõmoditatem de ſe prębet, maxime ſi extra omnem humiditatẽ ipſum ſiccum adſeruaris. Cæterũ colore non ualde nigreſcit. Ego uero inquit Galenus, beſtias ipſas non exuro, ſed paſtillos ex eis, quorum confectionẽ in theriaca docui, reliquis quæ cum beſtijs uruntur ammiſceo & ſimul exuro, quo eam quã in ſe habent amaritudinẽ per exuſtionẽ abijciant, tã tam aũt paſtillorum menſurã adijcio, quantã coniectura aſſequi poſſum quatuor numero uiperas habere, et ſanè ſales uere optimi euaſerũt, utpote qui neq́ꝫ ex uſtione cinereũ retulerint ſaporẽ, neq́ꝫ nigrũ colorem, ſed et ob qualitatem uſui gratiſſimi ſint facti, & qui uim qua eos proprie præſtare prædicaui efficaciorem haberent. Efficiunt autem quatuor uiperæ magnæ, paſtillorum ſiccorum ſextantem & unciæ dimidium. Atq́ꝫ hic quidem eſt totius confectionis ſa

liũ theriacorũ modus. Oportet aũt medicũ uarie ipsis uti; utpote si sanguinẽ spu-
entibus sales hos exhibiturus sit, radicis symphyti cõtusæ & cribratæ sextã par-
tẽ ad salis modũ addet, ueluti si quinq; cochlearijs pharmaci unã symphyti ad-
dat. In phthisicis aũt siue tabefactis & pectore suppuratis, iridis tenuissime tritę
aut dictãni sextã partẽ salis põderi adijciet. Hepaticis uero chamæpityn, splene-
ticis cyclamini radicẽ, aut capparis corticẽ, aut piperis addet sextã partẽ. Quod
si ad podagricos apparare uelis, dimidium præscripti põderis satyrij auferto, ui-
tando ne rabiosas & membra exoluentes in ipsis excites uoluptates. Cæterum
in renibus lapides quàm maxime atterunt sales, si carpobalsamum aut lithosper-
ma appellatum habuerint ammixtum. Si uero uim contra uenena intensiorem
facere uelis, in salium confectione scordium & marrubiũ duplicabis, insuperq;
anatum sanguinem siccum adijcies. Eis uero qui à rabido cane morsi sunt am-
plius conferent, si pæoniæ radicem addas aut cancros exustos. Opisthotonicis
autem qui retro neruis conuelluntur, maxime profuerunt, si castorij & opopa-
nacis parum habeant admixtum, in eis sanè qui id tolerare possunt. Visum por-
rò exacuit malabathri folium duplato pondere in confectione additum. Con-
coctionem uero ciborum iuuant si casiæ & costi eis sufficiens modus addatur.
Ad inflationes autem cuminũ adijcito. Vrinam amplius ciet dauci semen addi-
tum. Quartanas uero amplius soluunt si uerbenacam rectam, & eupatorium
& succum cyrenaicum, aut ipsum laser adsumant. Verum ut summatim dicam,
Omne quod commodum & habile noueris affecto membro, idipsum ad sales,
siue in ipsorum confectione, siue exhibitionis modo ammisceto. Quin & ama-
riores scio sales apparatos. Ex his enim quæ cum uiperis uruntur aristolochi-
am, & scordium, & cardamomum, & dimidium centaureæ detraho, eademq;
postea cum reliquis quę tunduntur misceo, imò & stœchadis parem scordij mẽ-
suram addo, atq; ita gustu amariores sales euaserunt, & in usu sanè ad multa mi-
hi commodiores sunt experti. Porrò cauendum est ne eos prægnantibus & ab
ubere lactantibus exhibeamus. Et ne pueris, ac temperamento calidioribus, &
præsertim tempore æstiuo, & regione calida, & qui acuta & sicca febre labo-
rant, eos quoquo modo præbeamus.

Antidotus Mithridatica. Cap. XCVIII

Hæc ut Antipater & Cleopater tradunt, ista capit, Myrrhæ drachmas VII.
obolos IIII. spicæ nardi tantundem, croci drachm. VII. obolos III. opij drachm.
IIII. obolos II. & dimidium, styracis drachm. V. castorij drachm. VI. obol. I. cina-
momi drachm. XVII. polij drach. V. scordij drac. XVII. zingiberis tantundem,
costi drachm. XVI. piperis albi drach. V. obol. I. piperis longi drach. XVI. sese-
lis incorrupti drachmas V. obol. II. petroselini drachmas XIIII. seminis dauci
drachm. XVI. casiæ drachm. XV. thuris drac. XVI. succi hypocisthidis drac. VI.
& sesquiobolum. nardi celtici dra. IIII. seminis fœniculi drac. IIII. folij malaba-
thri drach. IIII. acori incorrupti, phu, sagapeni, carpobalsami, hyperici, iridis il-
lyricæ, acaciæ, gummi, seminis cardamomi citra medullã, seminis pelecini, sin-
gulorum drachm. II. lemniæ sphragidis, confectionis cypheos, partium scin-
ci iuxta renes sitarum, singulorum drach. II. seminis thlaspios drac. XVI. gen-
tianæ dra. IIII. anisi drach. III. rosarum siccarum mundarum drachm. IIII. mei
drach. IIII. florum iunci odorati dra. VI. opopanacis drac. VI. galbani drac. VI.
obol. III. opobalsami drachmas VI. obol. III. aristolochias drachmam I. hyssopi
drac. III. marrubij drachm. I. chamæpityos drachm. III. rosmarini drach. V. te-
rebinthinæ chiæ drach. VI. obol. III. mellis attici despumati quantum sufficit.
Vinum

Vinum ne addas, sed prædissolutis melle calido succis, indeq; tritis ac adiecta terebinthina, inspergito sicca contusa & angustissimo cribro excussa. Vnitoq; et reponito omnia. Datur drachmæ pondere, aut ad summum siliquæ XXIIII. ex ea exhibentur.

Confectio Cypheos. Cap. XCIX

Cæterum Cypheos quæ in antidotum conijcitur descriptio hæc est. Vuæ passæ tenuis ac pinguissimæ detracta pellicula & uinaceis hoc est, ipsius carnis drachmas XXIIII. terebinthinæ ustæ drachm. XXIIII. myrrhæ drachm. XII. cinamomi drachm. IIII. floris iunci odorati drachm. XIIII. croci drac. I. bdellij drachm. VI. onychos, hoc est, unguis aromatici drachm. I. aspalathi drach. II. & dimidiam, spicæ nardi drachm. III. casiæ drac. III. cyperi drach. III. & dimidiā. baccarum iuniperi magnarum dra. III. & dimidiam, calami aromatici dra. IX. Mellis quantū satis est, uini odorati parū. Myrrham, bdellium, et terebinthinā ustam contere cum uino ut mellis crassitudinē induant: deinde uuā passam per se probe tritam adijce, simulq; tritis mellis sufficiētem modū infunde, ac reliqua insperge, pastillisq; inde formatis utere. Vritur autem terebinthina hoc modo. Terebinthinam conijce in ollam, & triplū aut etiā amplius aquæ infunde, et ad ignē adhibe, nihilq; omnino mouendo coque. ubi uero consumpta fuerit aqua et terebinthina attenuata ac inualida reddita, ut digitis confringi possit, eam tolle atq; in antidoti confectionem assume. Si uero insumpta aqua adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquā superfunde rursusq; ad ignē adhibe, donec friabilis reddatur. Datur aūt cyphi ipsum & per se commode his qui hepar aut pulmonem, aut rhenes, aut aliquod aliud uiscus exulceratū uel obturatū habēt.

De antidoti Mithridaticæ usu. Cap. C

Datur itaq; ad summum ex pręscripta antidoto Mithridatica nucis ponticę magnitudo. Eis uero qui ad integram ætatem peruenerunt græcæ fabæ. Augetur aūt & minuitur hæc magnitudo in medijs ætatibus. Atq; his quidē qui febre carent ex uino danda est, aut uino mulso, aut condito, siquidē hepar habeant obturatum, febricitantibus uero ex aqua, aut aqua mulsa. Facit enim ad antiquas stomachi fluxiones itemq; thoracis, & ad omnes inueteratas in profundo corporis exulcerationes aut abscessus: facit ad tabidos, & ad uentris inflationes. Et Cœliacis medetur. Emendat & reducit obtusum appetitum, & bonum colorem corpori addit. Frangit lapides, sanat urinæ difficultatem & atram bilē congregari uetat: fœtus immortuos expellit, & ad alias itē affectiones conueniens est. Acuit uisum eorum qui eam accipiūt, plurimam autem præsertim præsumpta uim habet, quod non permittat quempiam à letali ueneno lędi, qua gratia etiam à Mithridate composita est & appellata.

Antidotus Esdræ aut prophetæ Doctoris. Cap. CI

Amomi scrup. XII. floris iunci odorati drachmas IX. pyrethri drach. VI. croci scrupulos XXXVI. cinamomi scrupulos VI. aut casiæ duplū, myrrhæ troglodyticæ scrup. XII. styracis calamitæ scrupu. XVIII. petroselini scru. III. seminis dauci scrup. III. tragacanthi scrup. VI. succi hypocisthidis scru. IX. iridis illyricæ incorrosæ scrupulos XV. seminis fœniculi scrupulos VI. bdellij scrup. IX. thuris drachm. I. sulphuris uiui scrup. VI. seminis hyoscyami albi scrup. XXVII. casiæ scrup. IX. seminis papaueris scrup. XXX. spicæ nardi scrup. XII. seminis rutæ scrup. III. seminis ocymi scrup. III. rhois culinarij scrupulos LV. seminis anethi scrupulos VI. asari drach. I. seminis cardamomi reiecta medulla scrup. VI. opij scrupulos XXVII. euphorbij scrup. VI. piperis scrup. XXX. rosarum siccarum

scrupulos IX. folij, scrupulos XII. opobalsami scrupulos XXIIII. uentris mergi scrupulos VI. laccæ scrup. XII. lycij indici scrup. XII. cariophylli scrup. XII. stercoris reperti in aluo mergi scrup. VI. rhei pontici scrup. XII. mei athamantici scrup. VI. floris nerij scrup. IIII. & dimidium, terræ cimoliæ scrup. XII. succi artemisiæ scrup. uiginti. foliorũ seridis scrup. IX. spicæ celticæ scru. XII. rosarũ rhododaphnes scrup. VI. Alij etiã castorij scrup. XII. uerũ tu castorij scrup. III. cõijcito. costi scrup. duodecim, gentianę scrup. XII. cõfectionis hedychroi scrup. IX. anisi scrup. VI. sisonis scrup. XVIII. ammoniaci thymiamatis scrup. XII. Quandoque & foliorum citri scrup. duodecim, uini ueteris odorati quantũ satis est: Mellis despumati primarij libras V. uel VI. Apparatur autem hoc modo. Arida omnia cum croco & castorio ac hedychroo tundito & per angustissimum cribrum excutito. Opium uero, myrrham, hypocisthidem, bdellium, lycium, ammoniacum in uino macerato. Tragacanthum autem per se macerato. Sequenti deinde die rosas rhododaphnes & serin terito ac unito, & tragacantho similiter probe tritæ reliqua trita adijcito, & cum succo artemisiæ unito, mel quoq; despumatum & tepefactum sæpe instillato ne tragacanthus exarescat: Deinde & arida tusa inspergito, sufficienterq; unita probe contegito: in sequentibus uero diebus septem aut nouem in sole terito, & uasis uitreis excipito. Neque tamen uasa expleto, sed locum respirationi reliquum facito. Vsus eius est ad uenenum iaculantium animalium plagas, datur autem fabæ magnitudine ex uini cyathis duobus mane & ante somnum eodem modo. Illinitur & plagæ eamq; à periculo uindicat. Eis uero qui letale uenenum hauserunt post uomitus & ante, nucis ponticæ magnitudine datur, mane & ad somnum cum uino. Præsumpta etiam ueneno uim lædendi adimit. Ad capitis porrò dolorem eam in sapa dilutam fronti illinito. Dato & ad somnum phasioli magnitudine modica aqua & sapa dissolutam. Furiosis uero ante somnum datur fabæ magnitudine ex sapa diluta: dissoluitur etiam cum sapa, & toti fronti & inter supercilia illinitur, per omnem item foris nasum ante somnum. maxime enim somnum inducit. Cæterum ad oculorum inueteratas fluxiones sapa liquefactam ad frontem usque ad supercilia illinito. Ad molares dentes erosos, itemq; ad dentium dolores cum sapa liquefactam & calefactam ore detinendam præbe, & confestim quiescet dolor. Ad tussim uero diuturnam & spirandi difficultatem ac orthopnœam datur nucis ponticæ magnitudine non febricitantibus cum aqua frigida, febricitantibus cum aqua mulsa. Datur autem ex ordine per dies septem ante somnum. Ad tabidos uero subcruenta expuentes & eos qui abscessum internum habent, fabæ magnitudine dato cum sapa modica frigida aqua diluta. Dato autem ad plures dies mane & ante somnum, & sanabitur affectio quantumuis sit diuturna. utere igitur neque eam contemnito. Porrò ad diuturnos stomachi dolores ex frigiditate obortos cum sapæ cyathis tribus, magnitudinem fabæ dato ante somnum: si uero febricitent, cum aqua mulsa. Ad singultum uero ob repletionem aut frigiditatem datur fabę magnitudine ex aqua mulsa ante somnum. Ad hepatis obturationes fabæ magnitudine cum condito. Ad duricies uero cum aqua mulsa. Ad splenicos ex aceto mulso aut aceto mulso. Arquato infectis ex uino mulso, hydropicis ex aceto mulso aut uino mulso. illinito etiam cum antidoto tumefactas partes & tumorẽ resiccabit. è lapide laborantibus datur cum sapa: ad urinæ difficultatẽ cum apij decocto, aut petroselini aut aliquo consimili. Ad profluuium uentris & cœliacis & dysenteriæ maxime incipienti, nucis ponticæ magnitudine dato, mane & ad somnum ex uino, in febrientibus ex posca diluta confidenter utitor. Ad podagrã fabæ magnitudine

gnitudine præbeto cum aqua mulsa. Eliquatam etiã cũ sapa affectis locis illinito. Et siquidẽ principiũ fuerit affectionis, liberabitur ac euadet. Si uero diuturnũ fuerit malum magnopere iuuabitur. Ad coxendices affectos & reliquos articulos corporis fluxione infestatos, eam cum unguento aliquo, gleucino puta, aut irino, aut sicyonio eliquato, ac articulis illinito. Ad Elephantiasim in principio præsertim, imò & his qui iam malo oppressi sunt, nucis ponticæ magnitudine ex aqua mulsa bis per diem dato, eliquatam etiam cum uino toto corpori per nouem ex ordine dies in sole illinito, discedit enim paulatim à corpore cutis & ueluti squamulæ decidunt, & tota concretio & corporis miscella renouatur. Ad ægre parientes mulierculas ipsam per se ad imum uentrem illinito, & facile partus prodibit. Ad ulcera postremum maligna & diuturna in cutis superficie oborta, uestis detritæ panniculo exceptam imponito.

Antidotus pæonia. Cap. CII

Antidotus Pæonia uere pæonium pharmacum multo usu iudicatum & approbatum. Amomi, scru. XVIII, croci scrupulos XL, radicis pæoniæ scru. XII, seminis pæoniæ scrup. XII, piperis albi scru. IX, piperis cõmunis scru. XII, phylli scru. IX, euphorbij scrup. IX, spicæ nardi unc. I, rhei pontici scrup. XII, costi scru. XII, petroselini scrupulos XLII, opij scru. XV, seminis hyoscyami albi scru. XII, alij scrupulos, XVIII, habent, styracis primarij scru. IX, myrrhæ troglodyticæ scrup. XII, casiæ unc. I, pyretri scrup. XII, thuris scrup. XVIII, castorij scrup. VI, calaminthæ scru. IX, mellis despumati quod satis est, itemq; uini. Opiũ, myrrham, thus, cum uino terito: styracem uero cũ modico melle liquefactũ similiter probe terito, atq; eis unito: adiectisq; aridis tritis melle excipito ac utitor. Dantur ex ea siliquæ III, cum aqua calida ieiunis, frequenter etiam ante somnum prout res urget. Facit autem ad destillationes è capite, & tusses, purisq; reiectationes, tabidos, peripneumonicos, pleuriticos, præter opinionem enim thoracem extra periculum sistit, tum quod à destillationibus, tum quod ab ulcerationibus imminet, etiamsi sanguinem reiectent. Ad anginam uero uino mulso diluta utere assidue gargarissando, pinnulaq; etiã cũ melle illini. Ad colicos aũt & ex renum lapide affectos excellenter efficax existit. In exacerbationibus enim colicorum febre caretium exhibita euestigio dolores sedat. Si uero febriant remissiones febriles obseruato, atq; ita exhibeto. Frangit enim calculos, & ab urinæ difficultate liberat ea præsertim quæ ex crassis humoribus & propter obturationem est oborta. Infunditur etiã et maxime in ipsis colicis uehemẽtissimis urgentibus doloribus cum oleo rutaceo, & statim à periculo liberat. Longas aũt febres maxime quotidianã & quartanã facile soluit duabus ante accessionem horis data. Quin & ægros ad reficienda corpora optime paratos fecit. Datur aũt non in principio morborum, sed quũ perfecta concoctio apparuerit in urinis. Cæterum ad pestilentes & populariter grassantes morbos ex uitiato aëre obortos in corporibus summe auxiliatur, & in principio sanè data pestilentem prohibuit sæpe dispositionem. Præseruat etiam à dysenterijs & torminibus intestinorum. Inducit & somnos dolori minime obnoxios, neq; soporem ac stuporem infert, ueluti reliqua ad leuandos dolores apparata, uerũ somnum tamdiu detinet, quousq; pharmacum penetrarit, & causas dolorum dissoluerit. Et sanè multi ex ægris à somno surrexerunt adeo concoquendi facultate præstantes ut obliti sint an unquam aliquid à principio doluerint. Plura autem his & ultra promissa ei confidere potes. At uero si uisceris alicuius inflammatio adsit, cauere oportet ne exhibeamus eam priusquam inflammatio laxetur.

tur. Quod si tamen periculum maximum instet, id ipsum præfatus ac præteſtatus dato, quo ſucceſſuræ curationi per ipſam æger adſeruetur, eaq; tandem uictoriam obtineat morbi.

Antidotus aromatica optima, Galli. Cap. CIII

Facit ad omnes maxime tamen inueteratas circa os uentris, atq; ipſum adeo uentrem affectiones, & ad hepaticos. Eſt ſtomacho uehementer grata & efficax. Cinamomi drachmam unam, aut caſiæ duplum, amomi dextantem, ſpicæ nardi trientem, folij trientem, myrrhæ troglodyticæ drachmam unam, caſiæ beſſem, croci unc. I. floris iunci odorati unc. I. coſti unc. I. piperis ſexuncem, mellis attici deſpumati quantum ſatis eſt. Ego autem inquit cinamomi modum conduplico, meliorq; antidotus redditur. Datur nucis ponticæ magnitudine cum uino, aut uino mulſo, aut etiam cum aqua mulſa ſi adſit febris.

Antidotus ex duobus piperis generibus. Cap. CIIII

Antidotus ex duobus piperis generibus quemadmodum eam deſcribit Archigenes, leuans dolorem, finiens febrem, reſiccans & concoquens. Facit ad colicos. Hanc etiam Crito apparauit hoc modo. Croci drachmas ſex, caſiæ drach. tres, cinamomi drachmas duas, coſti drach. IIII. ſtyracis drach. VIII. piperis longi drach. IIII. piperis albi drachmas quatuor, galbani drach. IIII. myrrhæ drach. quatuor, quidam uero decem ſumunt, opij drachmas, tres caſtorij drachmas V. Succulenta cum uino uetere terito, reliqua uero contundito & cribrato ac tritis adſpergito, & mellis deſpumati quantum ſufficit adijcito, unitoq; ac adſeruato. Datur quibuſdam magnitudine fabæ, alijs magnitudine erui. Colicis uero à cibo præbeto cum uini auſteri cyatho uno. In affectionibus autem circa hepar & ueſicam ex paſſo dato. Tabidis & pectore ſuppuratis fluxioneq; infeſtatis ex aqua mulſa. Vtitor & ad quartanas & ad alios diuturnos & per circuitum repetentes rigores, duabus ante acceſſionem horis.

Antidotus Athanaſia Cap. CV

Athanaſia ut nunc apparatur, eſt autem Aegyptiorum inuentum. Croci, ſpicæ nardi, folij malabathri, coſti, fœni græci, glycyrrhizæ, radicis eupatorij, petroſelini, ſtyracis, caſiæ, opij, ſingulorum æquales partes, mellis quod ſatis eſt. Datur ad ſummum nucis auellanæ magnitudine, hepaticis quidem ſi non febriant cum uino mulſo, febrientibus uero cum aqua mulſa, datur ad dies ex ordine ſeptem. In angina cum melle delingendam dato, in affectionibus pulmonis & pleuriticis cum aqua mulſa. Stomachicis, & qui non concoquunt cibum cum poſca. In fluxionibus uero ſtomachi ac alui in catapotia informatam dato, quibus deglutitis aquam frigidam præbe bibendam. Ad exulceratam ueſicam & uuluã cum tepida aqua. In morbo arquato, hydrope, & rhenum morbo cũ uino mulſo exhibeto. Ad febres diuturnas per circuitum redeuntes ſumme auxiliatur ante acceſſionẽ accepta, his qui diuturna oculorũ fluxione laborant ad noctẽ dato, & frontem ex ea illinito. Hemoptoicis & dyſentericis ex poſca ante ſomnum exhibeto.

Oribaſij theriaca, qua Marcus Imperator uſus eſt, quæ ante & poſt infectionem ſumitur. Cap. CVI

Trifolij bitumen olentis ſeminis, rutæ ſylueſtris, farinæ erui rufi, ariſtolochiæ rotundæ, æquales omnium partes in paſtillos redige, & ex eis drachmam unam cum uino & oleo præbe. Alia confectio ualde bona. Farinæ erui rufi, drach. XLVIII. aniſi, ſeminis fœniculi, ammij, ſeminis apij, ſingulorum drachm. VIII. mei drachmas quatuor, ſeminis trifolij, opopanacis, ſerpilli, cuiuſque drachmas quatuor, cum uino redige in paſtillos, & cum uino ter præbe bibendos.

Oribaſij

Oribasij theriaca ex Bryonia. Cap. CVII

Theriaca ex bryonia ad uenenatorum animalium morsus et ueneni haustũ, ad morsos à uipera & à scorpio percussos. Radicis bryoniæ, opopanacis, iridis, rosmarini, opij, myrrhæ, singulorum drach. IIII. aristolochiæ dra. V. thuris dra. VI. seminis rutæ syluestris drach. VI. cumini drach. XVI. Alij tres tantum drac. habent, farinæ erui drac. XVI: Alij IIII. habent, cum uino pastillos informato, atque ter cum uino præbeto. Philonis antidotus ad colicos præscripta est. Isotheos antidotus ad tussim relata est.

Antidotus Hadriani. Cap. CVIII

Piperis drachm. XX. seminis hyoscyami albi drach. XX. opij drach. X. croci drach. V. spicæ nardi, euphorbij, amomi, pyretri, cyperi, cardamomi, folij, rutæ siccæ, casiæ, castorij, seminis dauci, myrrhæ, petroselini, cuiusque drac. I. rosarum siccarum sesquidrach. seminis apij sesquidrachmam, zingiberis drach. II. opobalsami drac. II. mellis quantum satis est. Datur ad summum nucis ponticæ magnitudine, minimum uero fabæ Aegyptiæ modo. Facit ad colicos ante somnũ data ex aqua calida: Stomachicis & qui reuomunt cibũ ex posca, in urinæ stillicidio ex aqua calida, hæmoptoicis ex posca, dysentericis eam in catapotia redigito, & ab eorum deglutitione modicã poscam absorbẽdam præbeto. Tabidis ad noctem cum hydromelite dato, aride uero tussientibus cum melle delingendã exhibeto. Morsis à phalangijs & uiperis cum uino mulso. Educit et menses cum uino mulso accepta in quo pulegium, aut calaminthe, aut ruta sint incocta. Colicis cum aqua mulsa datur.

Antidotus Acharistos, cui digna gratia referri non potest. Cap. CIX

Casiæ, myrrhæ, piperis albi, piperis nigri, castorij, galbani, styracis, croci, costi, opij, spicę nardi, singulorũ par pondus. Mellis quantũ satis est. Datur magnitudine fabæ. facit ad omnia diuturni temporis purulenta in thorace, & ad hepaticos cum aqua mulsa, & ad colicos eodem modo, ad splenicos cum aceto mulso. Reperias autem ipsam & ad alias plurimas affectiones approbatam.

Philagrij antidotus ex sulphure uiuo. Cap. CX

Febrem finit, hac inquit Philagrius, omnino utor ad diuturnos per circuitũ repetentes rigores. Sulphuris uiui, seminis hyoscyami albi, seminis cardamomi citra medullam, styracis, opij, myrrhę, cuiusque dra. VIII. costi drach. X. rutę dra. X. croci drach. IIII. casiæ dra. XI. piperis drach. XII. excipe melle attico despumato. Dato hora una ante impetum exacerbationis ex posca dilutiore calida, & post modicũ interstitium dormire iubeto. Somnũ enim inducit, atque omnes diuturnos febriũ insultus soluit. Verũ non conuenit eam prius exhibere quàm bona concoctio manifestissime ex urinis deprehendatur. Bene prospicere etiam oportet, quo is qui accepturus est redundantibus excrementis non sit onustus, et maxime si febres quotidianæ existant. Datur ad summum, quum adhuc in uigore est pharmacum, nucis ponticæ magnitudine.

Theriaca Democratis. Cap. CXI

Medetur hæc morsibus animantium uirus iaculãtium, uiperarum, cerastæ, aspidum, natricum terrestrium plagis, & paruarum bestiarum pũcturis itemque uesparum. Et marinæ turturis siue pastinacæ ac draconis ictibus, phalangiorũ itẽ & scorpionũ. Apparatur hoc modo. Iridis illyricæ, zingiberis, opopanacis, opij, herbę rosmarini, myrrhę troglodyticę, seminis trifolij bitumẽ olẽtis, cuiusque dra. VIII. aristolochiæ dra. XI. seminis rutæ syluestris dra. XII. radicis bryoniæ

aridæ albiſſimæ drac. XVI. ſerpilli, caſtorij, radicis eryngij, ſeminis apij, cumini æthiopici recentis, cuiuſq; dra. VI. Alij dra. XII. habent, farinæ erui rufi, drach. XXIIII. Omnia hæc contundito & cribrato, opopanaca uero cũ uino diſſoluito, eiq; arida inſpergito & in paſtillos reducito, & ex eis dra. I. cum uino ueteri meraco bibendam præbeto. Statim enim ut potatur commoditatem ſuam oſtẽdit, facit ad coli aut uentris inflationes ex aqua ter potatum, facit & ad eos qui intrinſecus aliqua parte dolent, citra manifeſtam cauſam.

Antidotus theodoretos ex anacardijs. Cap. CXII

Antidotus theodoretos, hoc eſt, diuinũ munus, ad totum hominẽ utilis eſt, facit ad uertiginẽ & omnes capitis affectiones, omniaq; pectoris uitia emendat, maxime uero ſuſpirioſis, orthopnoicis, tabidis, pleuriticis, hepaticis, ſplenicis, et quib. exaceſcit in uentre cibus, & omnib. diuturnis circa ſtomachũ & uentrem affectionibus prodeſt. His item qui ex longis morbis ſe ægre reficere poſſunt, & qui decolores ſunt, et quib. corpus in arquati colorẽ mutatur, et quibus aqua ſubter cutem effundi incipit, renum etiã affectionibus, & eis qui aſſiduo coli dolore affliguntur, auxiliatur: omnemq; habitũ corporis corroborat. Quin & febribus inordinate ueteraſcentibus, atq; etiam per certũ circuitũ redeuntibus ante acceſſionem data prodeſt. Mirabiliter utilis eſt mulierculis, quæ purgationis menſtruę ſtillicidio ac ſtrãgulatu uexãtur, & quę ab utero ſuffocãtur. Soluit etiam uentrem citra moleſtiam. Educit enim ea quæ iam longo tempore inteſtinis inhæſerunt, & ut ſemel dicam eſt diuinum donum. Huius enim uſu in omnibus ſenties ſucceſſum. Quod ſi quis uere & autumno præſertim, ſemel aut bis ea utatur, neq; circa diætam magnopere delinquat, nullis morbis obnoxius fiet. non ſolum enim præſentes affectiones ſedat, ſed quas etiam futuras timemus impedit. Habet autem hoc modo. Croci, caſiæ, phylli, ſpicæ nardi, mei, agarici, rhei pontici, floris iunci odorati, acori, epithymi, piperis, ſarxiphagi, iridis illyricę, cariophylli, carpobalſami, myrobalani interni, cuiuſque ſcrupulos IX. anacardiorum, ſcrupulos X. aloës ſcrupulos XXXVI. mellis deſpumati lib. III. Datur ad ſummum drachmarum IIII. pondere ex aqua mulſa, aut uino, aut uino mulſo, ſecundum quod cuiq; affectioni commodum fore putas. Cęterum ſi ſcammoniæ ſcrupulos IX. adſumpſerit, præter opinionem flauam bilem purgat. Si uero epithymi ſcrupulos IX. acceperit & ſcammoniæ ſcrupulum dimidium, atram bilem expurgat. Id quod multo adhuc efficacius præſtat, ſi pro epithymo ueratri nigri corticis drachmam unam aſſumat. In pituitoſis porrò utiliter ad eius exhibitionem colocynthidis medulla tuſa & tenuiſſime cribrata ammiſcetur.

Theodoretos aliter apparata. Cap. CXIII

Aloës drachmas LX. & ſiliquas LX. agarici drachmas XXIIII. croci drachmas VI. rhei pontici, drachmas VI. aſari drachmas IIII. coſti drachmas VIII. acori drachmas VI. cinamomi drachmas VI. xylobalſami drachmas IIII. ſpicæ nardi drachmas III. caſiæ drachmas. VI. mei drachm. II. chamædryos drachmas IIII. maſtiches drachmas. VI. piperis albi drachmas. IIII. mellis deſpumati quãtum ſufficit. Dantur ex ea ad ſummum drachm. IIII. ad emolliendum uentrem. Quod ſi quotidie ea ut antidoto uti uelis in aliqua ex prædictis affectionibus, nucis ponticæ aut ampliori magnitudine præbebis. Quidam uero & piperis nigri, & albi, & longi, ſingulorum drachmas II. addunt, item amomi, floris iunci odorati, zingiberis, cuiuſque drachmas duas, gentianæ inſuper drachmas duas aliqui adijciunt.

Theodoretos per acetum mulsum apparata. Cap. CXIIII

Facit hæc magis ad omnes capitis affectiones, & deliria ex atra bile oborta, itemq; insaniã, facit stomachicis & colicis, hepaticis, atq; amplius adhuc splenicis & hydropicis. Habet compositio hoc modo: Spicæ nardi, folij, croci, mei, casiæ, epithymi, floris iunci odorati, rhei pontici, myrobalani, cariophylli, cuiusque drach. IIII. aloës sextantem, carpobalsami scrupulos XVI. zingiberis scrupulos XVI. mastiches scrupulos IIII. iridis trientem, anacardiorum, scrupulos IIII. agarici scrupulos VIII. corticis radicis fœniculi lib. I. aceti acerrimi sesquisextarium, mellis sesquisextarium. Corticem prælotum in aceto per triduum macerato, deinde ut dimidium relinquatur coquito, percolato, & ad acetũ mel adijcito, rursusq; ad mellis spissitudinem coquito, atq; ubi tepuerit ad arida tenuissime trita in mortarium addito & diligenter unito, reponito ac utitor uelut in prioribus dictum est.

Picra siue amara per acetum mulsum apparata, Oribasij. Cap. CXV

Facit ad stomachicos, colicos, uuluæ strangulatus, hydropicos. Corticis radicis fœniculi lib. III. aceti acerrimi lib. VI. Radices in aceto ad tertias coquito, & percolato aceto mellis libras IIII. adijcito, & ad mellis spissitudinem coquendo redigito, refrigerato, & paulatim ad subscripta tenuissime trita in mortariũ addito. Sunt aũt hæc. Aloës bessem, iridis sextantem, mastiches unc. I. zingiberis, casiæ, nardi celticæ, helenij, singulorum unc. I. piperis drach. IIII. mei unc. I. aut si nõ adsit, nihil impedit. Datur cochlearij mensura cum aquę mulsę cyamis IIII. (Est id poculi genus & Aegyptio uocabulo ciborium appellatur) Ab acceptione etiam aquæ calidæ cyamos II. absorbeant.

Cyphi ex rebus XXXVI. Cap. CXVI

Thuris sexuncẽ, styracis pinguis lib. I. myrrhę trientem, folij quadrantẽ, costi trientẽ, amomi quadrãtẽ, spicę nardi quadrãtẽ, casię q. qadrãtẽ, sabinæ, cardamomi, ammoniaci thymiamatis, iridis, carpobalsami, singulorum sextantem, nardi celticæ, helenij, hypni, floris iunci odorati, aspalathi, cuiusq; unciam unam, mastiches, quadrantẽ, ladani, quadrantem, baccarũ iuniperi magnarum et paruarũ, bdellij, singulorũ sextantẽ, seselis unc. I. cyperi unc. I. croci trientẽ, seminis cupressi unc. I. Alij drach. I. habent, calami aromatici drac. IIII. rosas uirides numero quingentas, terebinthinæ depuratæ sesquunciam, caricarum pinguium sexuncem, palmarum pinguium quadrantem, carunculæ uuarum passarum quadrantem, nucum pinearum quadrantem, succi hastulæ regiæ unc. I. mellis sesquilibram, uini odorati quantum satis est. Arida contusa & cribrata cum liquidis excipito, palmis, caricis, uuis passis prius in mortario tusis, deinde mastichen tritam eis addito, & bdelliũ ac pineas nuces rosasq; & thus unumquodq; per se tritum. postea etiam styracẽ adijcito, & ladanum per se mortario contusa, deinde terebinthinam & mel adfundito, & arida infarcito. Ego uero thus, bdellium, myrrham, & ladanum cum uino tero, atq; ita ad tusa in mortarium conijcio, & pastillis inde formatis utor. Facit ad capitis dolorem fronti illitum cum aceto, similiter & ad oculorum lippitudinem cum uino. Ad hepatis et rhenum exulcerationes cum passo, ad obturationes eorundem cum uino mulso. Tussientibus, tabidis, orthopnoicis cum aqua mulsa. stomachicis, splenicis, ischiadicis cum aceto mulso. Ad tormina, lunaticos & morbum comitialem cum aqua calida. Datur drachmæ ponderæ.

Cyphi ex rebus XXVIII. Cap. CXVII

Aſpalathi,bdellij,helenij,ladani,ſtyracis, myrrhæ, cuiuſque drachmas VII. baccarum iuniperi magnarum L.paruarum itidem L.ſucci haſtulæ regiæ,trientem. Sabinæ,trientem,croci,ſextantem,coſti ſextantem,cardamomi,quincuncem, cyperorum, quincuncem, ſeminis cupreſſi,quadrãtem,nardi celtici,dextantem. Alij etiam caſię habent ſextantem,ſphagni ſiue hypni quincuncem,amomi ſextantem,ſpicæ nardi ſextantem,roſarum ſiccarum quadrantem,floris iunci odorati,ſextantem,nucum pinearum,quadrãtem, foliorum malabathri, quadrantem, caricarum lib .II. uuarum paſſarum pinguium ſextantem, terebinthinæ chiæ lib.I. palmularum pinguium carunculæ lib.I. mellis lib. V. uini, ſextarios II. Apparato & utitor ut dictum eſt. Etenim quæ ex huiuſmodi rebus adparantur ad prædicta optime faciunt.

Maſuaphij confectio. Cap: CXVIII

Croci quadrantem,ſtyracis unc.XXX.ladani unc.XXIIII.galbani quadrãtem,cariophylli ſexuncem, roſarum ſiccarum unc.XII.ſertulæ campanæ unc. XVIII.hypni,canalicula id parua eſt ex arbore quę damaſcenea dicitur,itemq; ea quæ Rhodacinea appellatur exorta, beſſem, malabathri ſexuncem,arnabo unc.XII.coſti,unguium aromaticorum,caſiæ,zacathij, ſingulorum ſexũcem, aſari quadrantem,carpobalſami unc.XXIIII.pilularum cupreſſi,quadrantem, foliorum lauri quadrantem, chachula quod canchryon eſt unc.I.amomi unc. XII.ſpicę nardi,gummi,cuiuſq; ſexuncem. Vini lib. VI. contere & ad formam quancunq; uelis redige.

Thymiama ſiue ſuffimentum Berenices. Cap. CXIX

Seminis uiticis,melanthij,cornu cerui,ſamſuci,baccarum lauri,abſinthij,ſulphuris uiui,bituminis Iudaici,ſaluiæ,radicis cyclamini,artemiſiæ,origani, rutæ ſyluestris,cumini,caſtorij,lapidis gagatæ,aniſi,conyzæ,roſmarini, buccinorum uſtorum,reſinæ,ſingulorum unciam unam,cedrię ſextantem,picis zacynthiæ pinguis lib.I. Quidam etiam radicis pæonię unc.I.ſed nos eam non admittimus. Omnia contuſa & cribrata,cedria,reſina,ac pice excipito, in paſtillosq; redigito ac utitor. Facit ad anginam potatum & ſuffitum.ita ut hiante ore ęger uaporem hauriat. Ad omnem uero uigiliarum ſpeciem uino liquefactum fronti illinito atq; ipſi forinſecus naſo : quin & intrinſecus nares ſublinito, & ſuper prunas proiectum ſuffito,& ſomnum ægro conciliabit. Facit & ad ozęnas ſordidum & fœtidũ narium ulcus,ipſis naribus ex eo illitis cum aceto. Fugat animalia uenenata muſcasq; & culices ſuffitu. Et ut quidam tradunt etiã immundos ſpiritus arcet. Porrò de pharmacis dolorem leuantibus ſcriptum eſt in præcedentibus quaternionibus,Sermonis noni Cap.XXXII.& octaui Cap.LV.

De Elephantiaſi.Ex lib.Archigenis. Cap. CXX

Elephantiaſis à quibuſdam leontiaſis,ab alijs ſatyriaſis appellatur. Elephantiaſis quidem à magnitudine & diuturnitate affectionis nomen accepit,imò et propter cutis aſperitatem quæ in quibuſdam ſuccedere conſueuit. Leontiaſis aũt appellatur quũ frons ęgrorũ cũ quodã tumore laxior redditur,ad ſimilitudinem pellis flexilis ſuperciliorum leonis. Satyriaſis uero dicitur propterea quod malæ faciei ijſdem cum rubore attolluntur, et muſculis maxillaribus ueluti conuulſionem patientibus,mentum ipſum dilatatur,quemadmodum etiam ridentibus euenire ſolet, ſimilitudine quadam ad picturas ſatyrorum : quin & alacritas uehemens ad coitum ipſis adeſt,quemadmodum & de ſatyris fertur. Eſt autem grauis morbus & propè ex eorum numero qui incurabiles exiſtunt, & grauis

& grauis quidem est ipsi ægro, intolerabilis aũt conspicientibus, utpote qui ipsum omnino auersantur, adeo ut & pleriq; ex necessariis & domesticis ægri ipsius conuersationem deuitent. Etenim suspitionem de se præbet malum tanquam sit contagiosum. Atq; ego sanè malum esse affirmo cum ipsis conuersari: inquinatur enim aër quem inspirando adtrahimus ex ulcerum fœtore, & ex uitiata spiritus exhalatione. Cæterum affectio ipsa non solum ob id grauis est, quod indissolubilem ferè habeat structuram & apparatum, sed quod principia generationis eius fermè sint ignota, quum enim circa superficiem iam uestigia eius apparent, tunc non gignitur, sed perficitur, intus à uisceribus initio facto, & progressu usq; ad cutem dilatato: quare non absimile est, tumentes eminentias etiam in internis oboriri. Apprehenduntur autem hac affectione uiri magis quàm fœminæ, atq; inter illos magis qui crassum et uiscosum ac atra bile redundantẽ sanguinem habent, & qui pituitam multam salsam aut acidam gignunt. Amplius uero & qui uictu crasso & ægre concoctili utuntur, & qui in otio degunt. Non minus uero his & qui multis exercitiis inordinate utuntur, & per hoc sanguinẽ inspissant. Itẽq; hi qui cibos assidue in uentre corrumpũt, quod uero ad ætatem attinet, pueri & iuuenes, maxime quo tempore pubescere incipiunt. Regio uero huius mali inductrix est tum quæ ualde calida est, tum quæ uehementer frigida est. Et altera quidem ob id quod sanguinem adasset: Altera quod frigore suo eundem congelet, & perspirationes prohibeat, ac insitum calorem suffocet. Consequitur eos qui obnoxii futuri sunt malo, segnicies, spiratio tarda, spirandi difficultas, motus difficilis, assidua constrictio alui, urinarum ueluti sunt iumentorum lotia excretio, respiratio grauis & fœtida, ructus continui, qui etiam ipsis ægris aliquid molestiæ addunt, appetitus nõ obtusi quidem neq; inflammati, impetus in uenerem intensus. Iam uero ubi ad cutem progressum fuerit malum, malæ primum crassiores fiũt & mentum, deinde rubescũt, non florido sed liuido rubore. Et sub lingua uenulæ uaricosæ fiunt ac nigrescunt: quod signum est etiam uiscera ipsa in simili constitutione esse, eiusmodi plane qualis in porcis quibusdam circa interna uidetur, quæ Grandinis nomine insignitur. Quãdoq; uero & per omne corpus eminentiæ apparent, & præsertim iuxta summam frontem ac mentum. Corpus præterea ipsorum magnum esse uidetur, & cuiusdã intolerabilis grauitatis sensus eis adest, unde neq; potu neq; cibo admodum suauiter delectantur. Pusillanimes fiunt ad omnia, neq; præ uitæ amore uitam relinquere & contemnere possunt, neq; affectionem ipsam generoso animo perferre. Verũ ueluti seipsos condemnantes se occultant, & notos homines uitant. Quidam porrò ex eis, ad modum eorum qui suffocantur aut strangulantur, maxime circa somnos afficiuntur. Quẽadmodum igitur perfecte à malo eiusq; diuturnitate uictis frustra manum admouemus, Ita et abstinere ab his qui iam affectione corripi et tentari uidentur, planè desperantium hominum est & malignorum. Humanum enim & plenũ beneuolentiæ signum est, in extremis etiam malis usq; ad experimentum, procedere ad difficultatem affectionis compescendam.

Cura Elephantiasi affectorum. Cap. CXXI

Qvum igitur quædam ex prædictis signa affectionis apparuerint, citra dilationem sanguis auferatur particulatim ex utroque cubito. Reuiuiscit enim inde aliquo modo insitus calor, ut sensibiliter corpus ipsum alleuetur. Habẽdus tamen est modus in euacuando. In multo enim inutili & uitiato sanguine parũ quiddam genuini sanguinis inest. Post sanguinis autem detractionem paucis dicbus

diebus interpositis aluus inferne subducatur. & primum quidem colocynthidis pulte utendum est, ex qua catapotia XVIII. nucum ponticarum magnitudine exhibeantur. Eius autem apparatus prædictus est in coxendicum morbi tractatu. Sequenti deinde die XII. catapotia præbeantur. Si uero ea accipere recusarit, per hieram nostram purgato. Mirabiliter autem eis conducit per mensem semel data. Post dies autem aliquot sero lactis scissi utendum, ex eoq; non minus tribus heminis, neq; ultra quinq; accipiendum. Sit autem lac asininum si haberi potest, ex quo serum ipsum sumitur. Ammiscendum est etiam ipsi ueratrum nigrū trium obolorum pondere, & scamoniæ scrupulus I. ita ut hæc ipsa cum modico sero ieiunis præbeamus, atq; deinde ipsum serum paulatim per se exhibeamus. Hac enim purgatione frequenter utendum esse censeo. Omnino namq; conandum est ut omnem corporis miscellam ab affectiōe occupatam liquefaciamus, aliamq; quandam ueluti ex integro regeneremus. Idipsum uero fiet si per interualla oportune purgationes adhibeantur, & cibi apponantur qui facile concoqui, & per corpus distribui possint. Post quorum acceptionem uomitus à cibo fiant, deinde etiam à raphanis à ieiunis, postea ad ueratrum perueniendum: ac primum quidem decoctum ueratri exhibendum est, deinde & bulbos ipsius contusos, & ad finem uirgas optimas ex eo præbebimus. Id uero quomodo fieri debeat, iam antea diligentissime traditum est in tertio huius tractationis Sermone. Post hæc autem uirium refocillatrice diæta utendum est. Ad os uentris & utrinq; ad uiscera cucurbita inanis affigatur. Et primo quidē circuitu auxiliorū hoc modo perfecto, rursus ad principiū reflectendū est. Et uenæ quidē sectio uitetur: ab hiera uero principiū purgandi sumatur, & reliqua cōsequenter facienda uelut prædictū est, ter & quater in anno eodē ductu repetito. Maligna enī & difficulter cedens affectio est, quapropter plurima cura opus est ne in peius euadat.

De his qui castrantur. Cap. CXXII

Nouimus quosdam audaciores qui sibiipsis testes ferro resecarunt: castratis enim non in peius malum ipsum procedet. Neq; enim temere reperias, inquit Archigenes, ullum aliquem castratum elephantiasi laborantem, neq; item facile mulierem: Quare etiam quidam ex confidentioribus Medicis manum admouerunt, & quotquot sanè ex eis ex sectione periculum euaserunt, per consequentis curationis usum perfecte ab hac maligna affectione liberati sunt. Noui etiam quendam qui ualde correptus esse existimabatur, à tali quopiam pharmaco curatum. Aceti optimi & cedriæ, singulorum cyamum I. succi brassicæ cyamum I. commisceto & ieiunis mane præbeto, deinde ad uesperam ordeaceum panem modicum exhibeto cum quopiam uolucrium leuiorum, & per solum hoc maximum curationis sperato successum. Vtere autem ipso per annum, semel in hebdomade ex eo præbens, quandoq; tamen bis, quanquam ad usum eius adsuefactis etiam rigidius procedendum sit, nimirum ad duplam pharmaci mensurā. Quum uero & ad comitialem morbū præclare faciat, eo sanè & ad ipsum utor, & præ omnibus aliis eius profectum laudo. Facit & brassicæ decoctum quotidie potatum quum ex cedria pharmacum non datur. Multi etiam sideritim herbam laudant: datur autem foliorum eius aridorum drach. I. ex uino austero. Noui & trifoliū herbam bitumen olentē probe huc facientem. Datur aūt & ipsa drachmæ pondere trita ex uini cyatho uno, aceti uno, mellis una, Eboris etiā & cornu ceruini ramēta cochlearii mensura sæpe ad prædictā mensuram ammiscentur, nā et per seipsum unumquodq; eorum potatū utilissimum existit. In regione Indorū elephantiasi affectos assidue per sedem eluere per urinæ asininæ infusionem heminæ

minæ mensura calefactæ consueuerunt. Crocodilum item terrestrem accipiũt eiusq; extremas partes amputant, ac interiora proiectant. deinde fermento obuolutum assant, deinde ablato fermento, & scabricie eius derasa, carnis ipsius drach. I. quotidie bibendum præbent, & magnum sanè testimonium de hoc remedio præbent. Præclare aũt succus cyrenaicus facit, erui magnitudine deuoratus, simul enim ut acceptus est per omne corpus diffusus uehitur. Aselli item sub aquario uase stabulantes, qui & millepedæ appellantur quinque aut sex numero cum hydromelitis cyamis III. triti potati præter opinionẽ tum his, tum suspiriosis, et omnibus suffocatione apprehensis auxiliantur. Multæ cõmoditatis est & scillæ semen trium obolorum pondere in cyatho mellis semicocti delinctum. Asperam enim arteriam à pituita repurgat, et coarctationem uiarum uocis probe dilatat. Similiter autem & pastillorum scilliticorum, qui in theriaces confectionem conijciuntur drachma una, exhibetur cum uino austero meraco trita. Ex calida autem datur. Theriaca porrò ex uiperis Andromachi compendium totius medicationis existit, si post purgationes per modica interualla præbeatur.

De uiperarum esu, & de pruritibus. Archigenis Cap. CXXIII

Mirabile elephantiasis remedium uiperarum esus existit, eas uero hoc modo apparatas edere oportet, primum quidem amputato capite & cauda, & detracta pelle, exemptisq; interioribus uisceribus omnibus caro aqua pura bis ac ter lota, in olla instar anguillarum coquitur, aqua quidem sufficiente affusa, et oleo modico cum anetho & porro. post sufficientem deinde cocturam, iusculum moderato sale condiatur, atq; ita ægro in sole desidenti exhibeatur, capite tamen probe uelato. Neq; uero semel tantum aut bis uiperas edere satis est, sed sæpe id fiat, quum extra periculum sit, & insuper commoditatem afferat. Sint autem uiperæ recens captæ, & ex humectioribus locis accipiantur. Nam quæ iuxta mare degunt, uehementer siticulosæ existunt. Vtimur & ad ipsos salibus theriacis eos quotidie pro liquamentis ad intinctus exhibentes unà cum obsonijs. Suntq; tum sapore, tum odore gratissimi. Quin & ex betonica antidotus ad podagricos præscripta utiliter purgans, etiã his commode exhibetur. Et ut in uniuersum dicam propter incidentes ipsis suffocationes, etiam ea quæ orthopnoicis præbentur, his utilia sunt, utpote quæ crassos humores non modo in thorace, sed & in toto corpore contentos secant & diducunt. At uero ob id quod ferinus est humor, ea quæ lumbricos enecant & expellunt etiam his danda sunt. Forinsecus porrò cuti psilothrum assidue per modica interualla in balneo adhibendum est, oculis probe cõmunitis ne quid ex psilothro in ipsos dilapsum eos lædat. Commode item facies ipsa ex eo illinitur, utpote quę maxime ab affectione sit correpta, multo etiam tempore in eius usu perseuerandum est, donec cutis ipsa rubefiat, nõ tamen exulceretur. Quapropter ex ptisanæ succo psilothrum apparetur. Vrsinus autem maxime aut uulpinus adeps, uel si hi haberi non possint, taurinus cum sarmentitio cinere emollitus, & cum lixiuio coctus probe attenuat eminentes tumores, hoc enim modo etiam sapo præparatur, quem in usum conuertere oportet si ursinus aut uulpinus adeps non adsit. Bona est & portulaca cum aceto trita, et semperuiuum minus quod Rhomani illecebram uocant, & Mercurialis decoctum tum per se, tum cum aridis quibusdam mixtum, & fici syluestris folia arida contusa & cribrata cum aceto illita, & in balneo affricta. Optime facit & decoctum ipsorum, & betæ & ocymo cum aceto tritis aut coctis dignam laudem tribues, si per eorum attritum fueris

 detersus.

deterſus. Myrobalanus item cum aceto præſtat: probe auxiliatur & alumen
cum ſale, & ſandaracha æquis partibus in uino & oleo maxime lentiſcino, aut
ſi non adſit, roſaceo tritis. Aridum quoqꝫ inſpergimen ad alphos ſiue uitiligi-
nem à nobis compoſitum liberaliter extergit & repurgat. Eſt autem hoc. Al-
cyonium, nitrum, ſulphur uiuum, myrti folia, & fici agreſtis folia ſicca, ſingula
pari menſura contundito & cribrato, deinde cum aceto trita oblinito, & in bal
neo affricato. Conuenit & alcyonium aſſatum cũ aceto tritum & affrictũ: teſtæ
item oſtreorum omnium uſtæ & cum pari melle ac modico aceto tritæ. Et ace-
ti fece arida uſta, cum ſulphure trita in exudatorio loco cõmode uteris. Amyg-
dalino autem oleo inungito, atque hoc modo corpus forinſecus illinito.

Oribaſij ſmegma ad elephantiaſin. Pumicis, teſtæ ſepiæ, nitri aſſati, gal-
læ, cimoliæ, cuiuſqꝫ ſextantem, gummi unciam unam, arida affrica. Aliud
optimum ſmegma. Nitri aſſati, pumicis uſti, teſtæ ſepiæ uſtæ, gallæ, cimoliæ,
cuiuſque ſextantem, gummi unciam unam, arido utere in balneo aut lauacro
& aqua marina ablue. Aliud efficax. Spumæ nitri albæ drachmas XX. ci
moliæ drachmas XII. melanthij drachmas II. radicis bryoniæ drachmas II. al-
cyonij drachmas VI. ſulphuris uiui drachmas IIII. radicis chamæleonis albi ſic
cæ drachmas IIII. trita in balneo inſpergito & affricato. Aliud ſmegma.

Ad omnem corporis pruritum et humoris atræ bilis fluxionem celebre. Ve
ratri albi unc. I. ueratri nigri unciam unam, baccarum lauri ſextantem, ceruſæ,
pumicis uſti, teſtarum ſepiæ uſtarum, pompholygis, rutæ uiridis, ſingulorum
trientem, ſulphuris uiui beſſem, ſpumæ nitri albæ beſſem, mellis beſſem, aloës
quæ in uentriculis afferri ſolet, beſſem, aceti quantum ſatis eſt. Vtere in balneo.

Remedium ad pſoras. Archigenis. Magni nominis eſt & ad elephantiaſi
laborantes, id quod ad pſoram feram à nobis priuatim eſt apparatum. Idip-
ſum hoc modo habet: Rumicis ſatiui, & rumicum acutorum radicum, faſcicu-
los manipulares duos in aceto coquito, deinde in mortario tuſis, ac poſtea eti-
am in pila tritis, acetum paulatim inſtillato id ipſum in quo decoctæ ſunt radi-
ces aut etiam aliud, atqꝫ deinde hæc ipſis infarcito. Nitri drachmas XLVIII.
ſulphuris uiui drachmas XXV. thuris drachmas XV. Omnia ad ſtrigmenti
craſſiciem reducta unito, ac æſtate quidem ad ſolem ſæpe illinito, hyeme uero
in balneo donec exudarint. Apparatur autem à nobis pharmacum ad elephã-
tiaſim ſumme congruum, huiuſcemodi. Rumicis ſatiui & rumicis acuti radicũ
faſciculos manipulares duos in aceto coquito, tundito, ac terito, ut prædictum
eſt. Deinde hæc quàm tenuiſſime trita eis infarcito. Alcyonij, lib. I. ſulphuris
uiui lib. I. ſpumæ nitri, beſſem, teſtarum cochlearum uſtarum trientem, radicis
chamæleonis nigri ſextantem. Omnia ſimul conteruntur, donec ad ſtrigmen-
ticiam ſpiſſitudinem redigantur: & illinuntur æſtate quidem ad ſolem ſæpe,
hyeme uero in balneo, donec exudent.

Illitiones ad tumentes corporis eminen-
tias. Cap. CXXIIII

Illinantur autem tumores in cute efferati & inflammati ex glaucij ſucco,
aut polij, aut lycij, aut hypociſthidis, aut aloës, & ſimilibus ſuccis. Aut halicæ
uel erui farina cum plantaginis, aut polygoni, aut perdicij, aut portulacæ, aut
braſſicæ ſucco diluta. Quod ſi cataplaſmatis opus habeant loci inflammati,
cum halica cruda polygoni, aut plantaginis, aut marrubij ſucco ammixto, con
tegantur. Poſtquam uero inflammationes mitigatæ & laxatæ remiſerint, her-
bæ ſerapiadis triteſticularis uiridis folia tenera aut ſemina probe terito, et ægrũ
ad

ad solem calidum locatum ad horas II. defricato, atq; ubi prodierit sudor uinũ meracum uetus odoratum bibendum præbeto, rursusq; herbã ipsam affricato. Deinde ipsum in aqua marina abluito, & hoc quotidie per dies aliquot facito, & reperies ad sanitatem cõsequendã successum. Optima est & hæc illitio Critonis. Ad tumentes eminentias, & ad faciei pruritus, ac principium elephantiasis. Gummi albi, spumæ nitri, thuris, sulphuris uiui, singulorum par pondus in aceto dissoluito, et ex probe penitus contritis pastillos formato, eosq; in umbra resiccato. Vsus uero tempore postulante aceto dilutos illinito. Vbi autem exaruerint subscripta confectione defricato. Est autem hæc. Saponis libram unam, ammoniaci thymiamatis libram unam, thuris, quadrantem, spumæ nitri albæ quadrantem, masticheѕ quadrantem. Ammoniacum cum aqua prius tritum, & sapone ei adiecto, in figulino uase coquito, duobus sextarijs aquæ affusis, atque ubi dissolutus fuerit, thus, mastichen, spumam nitri, unumquodq; per se tenuissime tritum & unitum adijcito. Deinde in mortarium translata & diligenter tusa in uitreum uas reponito ac utitor. Optime faciunt & hæc ad tumores non inflammatos illita. Ammoniacum thymiama ex aceto, aut marrubij succus & thus eodẽ modo, & uerbenaca recta, & fel capræ aut hirci, & flos æris cum melle, & caninum stercus cum aqua, & aloẽ cum thure ex aceto mulso potata & illita. Vtiliter illinitur & dictamni succus melle cocto & cedria permixtus, & sulphur uiuum cum liquida pice, aut sesamum, aut amygdalæ amaræ, aut chamæleonis nigri radix similiter cum liquida pice, & alcyonium cum cedria. Efficacissima uero est cedria cum phocæ adipe aut etiam ursino illita, ita ut simul eliquatis sulphur uiuum infarciatur. Valde efficax & hoc est. Si alumen liquidum linteolo illigatum, & ustum, deinde cum aceto acerrimo & brassicæ, aut ocymi succo tritum, illiniri præceperis. Aliud. Thuris, aluminis scissi, cuiusq; sextantem, sulphuris uiui, ramentorum plumbi, cuiusq; quantum satis est, unito & leuiter illinito, eminentijs ex pumice præfricatis. Aliud. Ammoniacum thymiama, & sulphur uiuum, & columbæ stercus, & uitrum tenuissime tritum, in aqua, aut uino, aut aceto terito, & prout commodum æstimaueris illinito. Aliud ualde efficax. Cedriæ, sesquilibram, aceti lib. II. foliorum cupressi lib. I. folia tusa ad biduum in aceto macerato, deinde excolato aceto, cyparissum probe terito, eiq; cedriam adijcito ac unito, & cum uulturis pennis ægro in sole locato illinito. Aliud. Efficacissima est & hæc illitio. Auripigm enti drachmas VI. thuris drachmas VIII. costi drachmas. II. calcis drachmas IIII. baccarum lauri sextantem, cedriæ drachmas IIII. Omnia teruntur, & cum foliorum populi albæ arboris decocto in coquendo inspissato illinuntur. Aliud ad faciei eminentes tumores præcipue conducens. Mastiches unc. I. myrrhæ drach. IIII. sulphuris uiui dra. IIII. olei omphacini quantum sufficit, utere. Mirabiliter autem prodest ad faciei tumentes eminentias, ex Milesia herba remedium. Tunduntur autem folia herbæ uiridia cum axungia ueteri et imponuntur. Et rubefiunt sanè inde plurimum partes quibus imposita sunt: contrahuntur autem facile pane imposito, aut cerato ex oleo amygdalino, rursusq; in naturalem suum colorem restituuntur. Postquam uero exæquatæ fuerint eminentiæ illitionem talem parato. Thuris unc. I. gummi albi unc. I. cimoliæ trientem. Vino ueteri aut aceto trita illini. Emplastrum quod & ipsum ad maiores & liuentes eminentias facit, inquit Archigenes. Terebinthinæ drach. X. radicis aristolochiæ drach. IIII. radicis capparis, ueratri albi, sulphuris uiui, lapidis pyritæ, cuiusq; drach. II. thuris dra. I. tere-

binthinam liquefacito, & ab igne ablatæ reliqua tenuissime trita infarcito. Optime facit et Andronis pastillus et Musę pastillus similiter illitus uterque. Maiores porrò tumores etiam emplastro aliquo discussorio cōtegātur: efficaciter eis auxiliatur emplastrū ex asellis ad meliceridas ulcera mellei humoris et strumas descriptum. Magis proprie autem hoc conuenit. Olei cicini lib. I. spumæ argenti drach. C. picis crudæ heminam I. ad lentū ignem assidue agitando coquito: atque ubi coacta fuerint, ab igne ablatis chamæleonis nigri radicem tenuissime tritam drach. X. pondere inspergito, & ex tithymalli succo parum. Aliud. Ceram & uiscum cum modico myrteo oleo liquefacito, & diphrygis triti quod satis est inspergito, ac utitor. Aliud. Radicis panacis drach. IIII. nitri drach. V. calcis drach. I. ceræ dra. II. adipis ursini sextantem. Liquefacta aridis affundito, & misceto. Cæterū nigras eminentias, aut ualde liuidas, cum scalpello lenibus uulnusculis impactis incidito, deinde splenio cruentis uulneribus destinato, & quod inflammationem arcere potest, integito, eius generis est emplastrum Barbarum appellatū, aut salem tenuissime tritum oleo subactum, et lanis succidis exceptum imponito, & postea radicem maluæ teneram cataplasmatis uice adhibeto. aut cerato ex diphryge cicatricem inducente utitor. Audendum autem in fortioribus corporibus, præsertim ubi prius corpori robur addideris, etiam excoriatorium ad impetiginem feram descriptum illinere, citra tamen cantharidum ammixtionem apparatum, quod ubi factum fuerit, & bullæ eruperint, eas uiridi Epigoni emplastro, quod Isis à quibusdam appellatur, integito, & per balneas curato: & tunc lac potandum præbeto. Vlcerationes autē obortas, cerato ex diphryge cicatricē obducente, aut melino cerato ex uino apparato, sanabis. Facit idem & ex pompholige ceratū, & quod ex cadmia apparatum appellatur. Quod si curationem difficulter accipiant, uelut chironia ulcera tractato. Si uero pascendo proserpant ulcera, corace pastillo ex aceto mulso apparato utitor, aut pastillo Andronis Aliud, ad uitiliginem quæ leuce dicitur, & ad psoras. Calx in uino aut rosaceo fermentata cum aqua illinitur, & post hoc ceratum rosaceum adhibetur. Aliud celebre ad elephātiasim. Atramēti sutorij partes IIII. aluminis scissi madefacti partes VI. luto fusco subigito, et ægro nudato ac præfoto, corpus eius illinito, deinde lauato, ac rursus eodē modo foueto, illinito, ac abluito, qd' ubi ter feceris cutē rosaceo inūgito, ægrūque per totā noctē cōtegito, et reperies sanū. Aliud, ad elephātiasi affectos, carcinomata, podagrā, articularē morbū, strumas, condylomata, & cōuulsiones neruorū.

Vulturis cerebrū unà cū capitis ossiculis & reliquis carnib. capitis accipito, et in uino dulci coquito, atque excolata quidē illa proijcito: cum iusculo uero ipso, euphorbij, croci, attramenti indici, piperis albi, castorij, myrrhæ, cuiusque sextantem coquito, & foliorum rubi, seminis satyrij, cuiusque quadrantē, picis quadrantem, succi mandragorę, cedriæ, cuiusque unc. I. fel tauri, aut caprę integrum, uermes ex lignis putrescentibus & marcidis numero tres, addito. Hæc sanè omnia in uini dulcis sextarijs nouem simul coquito. Hoc iuramento adstrictus accepi, ne cuipiam reuelarem. Hic apparatus ad illitionem in nouem dies sufficit, & eminentias ipsas exterit. Cæterum cum penna uulturis etiam illinatur.

Aliud, ad elephantiasim, abscessus, condylomata, strumas, eminentias corporis, tubercula, pingue quiddam in se collectum habentia Græcis inde steatomata appellata, unguium abscessus paronychias uocatos, & gutturis tumores qui bronchocelæ appellantur: ad omnes item malignas eminentias quacunque corporis parte, multo experimento cognitum. Vulturem uiuum accipito,

cipito, eumq́ in uini dulcis aut sapæ sextarijs nouem aut sex suffocato: aut uulturinum gallum eodem modo tractato, & à uespere usq; ad matutinum tẽpus ad uitis ligna coquito. Cæterum ægrum tenui uictu connutrito, sæpe etiam inediam perferre iubeto, & per subscriptum purgatiuum medicamentum purgato, perq́ dies septem ex marina aqua lauato. Postquàm uero uultur coctus fuerit ac excolatus, ossa ipsius contrita cum ægri sudore, præsertim qui à sole protectus est, cani edenda proijcito: massas uero septem inde formatas cani dato. Vulturem autem ipsum per triduum à uespere usq; ad matutinum tempus, ne ab aurora conspiciatur, coquito, atq; id similiter tertia die facito, probeq́ contectum omni die mane in domo tenebricosa reponito. Atq; ubi tandem ita percoctum ac excolatum habueris, ad iusculum in nocte, minime uero in die, sequentia addito. Salis fossilis algę siue fuci marini, in petris condensati trientem, alij unc. I. habent, galbani, opopanacis, cuiusq; sextantem, colophoniæ, picis, cuiusq; quadrantem, euphorbij, castorij, sanguinis capræ, cuiusq; trientem, ammoniaci thymiamatis, myrrhę, glutinis aceto dissoluti, picis liquidæ, singulorũ sexuncem, rutæ syluestris ramulos septem, catanancæ herbę scrupulos tres, amianti scrupulum unum, polypathij herbæ quę per contrariam affectionem luna desinente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, singulorum quadrantem, bituminis iudaici sextarium unũ, artemisiæ herbæ, chamæleonis herbæ, cuiusq; sextãtem. Hæc omnia cum iusculo ut dictum est apparato, probe trita committito et unito. Cæterum uulturem primum unà cum pennis usq; ad pedes excoriato, atq; ita in sapam coniectum suffocato. Pellem autem ipsam cum pennis myrrha conditam, & in fumum suspensam exsiccari sinito. Pedes uero in oleo coquito, & cum oleo podagricos, per uulturis etiam pennam, illinito. Neruos uero ad pedes podagrici pro amuleto appendito, et ab affectione eũ liberabis. Porrò purgatiuum cuius mentionem feci hocce est. Aloës unciæ dimidium, gari, aceti, parem mensuram unito, & octauam sextarij partem bibendam præbeto.

Ad condylomata in facie elephantiasi affectorum. Thus cum uino austero tritum pinnulis illinito. Illitio alia optima ad elephantiasi laborantes: facit & ad pruritus. Gummi, gallarum, singulorum drach. decem, pumicis drachmas uiginti: contundito & cribrato, ac utitor ut optimo. Aliud, etiam ad lepram. Veratri nigri, gummi, cuiusq; quadrantem, spumæ ptisanæ quantum sufficit: conijce in ollam, & coque donec succulenta fiant, ac tritis utere.

Diæta elephantiasi correptorum. Cap. CXXV

Diæta elephanticorum talis sit. A somno membra eorum plurimum & leniter manibus contrectentur, deinde aluus consueta recrementa deponat, & post hæc ipse æger sub diuo aut in porticu deambulet, mollibus calciamentis subligatis, conficiatq; deambulando usq; ad stadia triginta. Deinde cataplasma ei imponatur primum ex pane, aut faba cocta, aut ptisana, aut aliquo consimili illinatur, uerum ad unumquodq; prædictorũ citrij acidi succus ammisceatur si haberi possit, aut si desit, peponum aqua, & post modicum interstitium aqua pura large abluatur. Postea cerato rosaceo liquidiore facies superne leuiter illinatur. Deinde ubi gestationis genere aliquo fuerit uectus, rursus deambulet concitatior gressu. Postea uero potione aliqua ex prædictis accepta, quotidiano alicui & consueto muneri uacet. Circa quartam autem horam concitatiore gymnasio exerceatur, & deterso sudore, ursino aut uulpino adipe illinatur, qui si non adsint, caprinus aut taurinus, aut equinus, aut aliquis ex uolucrum genere, aut butyrum recens sumatur. Deinde cum fœnigræci aut ptisanæ suc-

co,qui parũ ammoniaci cum aceto liquefacti ammixtum habent,perfundatur,
atque ita lauacro quodam præſcripto utatur. Nociuum eſt enim affectioni ſi
quis non lauet.Per interualla autem pſilothro, ut dictũ eſt, defricetur, & quo-
dam ex prædictis ſmegmate quotidie expurgetur.Commoda ſunt etiam arida
fomenta,& poſt ſufficientem ex dictorum uſu exudationem,natationes in ma
ri,aut in ſulphurulentis & aluminoſis aquis, non extreme frigidis, quales ſunt
aquæ Albulæ in Italia uocatæ. Quod ſi tales non adſint, frigidæ lauacro aſſi-
due utatur, raroq; balneum petat, niſi pſilothri gratia,aut altera aliqua urgente
neceſſitate cogatur. Si uero quis ad frigidæ lauacrum cunctantior ſit, eum in
balnei aëre plurima aqua frigida perfundi commodius erit.Pręſtat item ſolium
ex decocto aliquo eorũ quæ adſtringũt apparare,plantaginis pręſertim,aut ru-
micis,aut perdicij.quanquã efficacius omnino cẽſeatur betæ decoctũ,cui ſanè
& ex aceto parum eſt affundendum.Extergatur etiam ueluti pręedictum eſt,in
balneis cum quopiam prædictorum ſmegmatum,& cum myrobalano aſſidue
ex aceto.Quibus deinde ablutis,ad acrimoniæ & mordacitatis curationem ex
oleo lentiſcino cum aceto & uino auſtero conquaſſato, aut ex oleo myrteo &
pari uino conquaſſatis illinatur.Licet etiam aliquando parum ammoniaci,aut
alumen rotundum in uino cõterere. Optimum eſt & butyrum recens illitum.
Poſt lotionem & exterſionem per tenera linteola,ad horæ dimidium quieſcat:
deinde aqua tepida hauſta ſponte uomat:aut ſi id facere nequeat,per immiſſio
nem digitorum. Poſtea modico interuallo temporis interpoſito, uinum ab-
ſinthites aut origanites bibat,non infra heminę menſuram,& paulo poſt cibus
ei apponatur. A uino in poſterum omnino abſtineat, paſſoq; & uino mulſo,
ab omniq; cibo difficulter concoctili,& maxime à frigidæ potu. Cæterum ci-
bi tempore purgationum qui facile ſecerni queant,ſumantur. Panis hordea-
ceus aut triticeus recens calidus. Ex oleribus beta,& porrum capitatum dua-
bus aquis edulcatum: lactucaq; & capparis ex aceto mulſo. Ex mari uero he-
rinacei recentes, oſtrea, pelorides, pectunculi,tellinæ cum beta coctæ, & ſal-
ſamentum uetus ex aceto mulſo. Vbi uero poſt purgationes refocillare, & ui-
res reſtaurare uelimus, acria auferenda ſunt, præter condimenta, quorum ut
urinam cientium uſus commodus eſt. Exhibendus eſt autem panis optime
præparatus, oua ſorbilia, halica lota, & lac cum melle. Omnia tamen cum pa-
ne.Ex oleribus,malua,rumex,ſiſarum,lactuca,ſeris, fœniculum,ficus coctæ,à
quorum acceptione parum aquæ calidæ bibat, in qua decocta ſint, quæ urinã
moderate cient. De cætero uero abſtineat,ut ne potet uſq; ad cœnam. Bis e-
nim cibum capere præſtat,quàm ſemel ſe explere:nam, ut dixi, etiam prandi-
um ipſum ſimpliciſſime paretur:cœnam magis uariam concedo.In cœnam eti
am duæ tertiæ panis partes reſeruentur. Præbeatur item in ea piſcis molli car-
ne non graueolens,coctus,ſimplici iuſculo apparatus & ex auiculis montanis,
extremæ partes & uentres, ex pedeſtribus, hœdorum carnes, & leporinæ &
dorcadum. Pro condimento & embammate ad intinctus, acetum ſcilliticum,
& ſales ſcillitici commodi ſunt. Ex leguminibus, ptiſana utiliſſima cenſetur.
Danda tamen & per interualla oryza, porrò in cocturam eius addito. Ex fru
ctibus cõueniunt,ficus electæ,uua arefacta, pirum coctum in aqua mulſa,ſimi
liter et cotonea:unumquodq; certo pro coniectura modo.A reliquis fructibus
omnino abſtineant.Ex dulciarijs mellitis, placentam dato ex amygdalis modi-
ce toſtis,& paucis pineis nucleis,& cnici ſemine contuſo & cribrato, ac modi-
co pipere apparatam. Ex bellarijs, parum ex caricis aridis concedito, & uuas
paſſas

passas pingues, amygdala tosta, pistacia, & terebinthos tostos, & cicer tostum, cnico cum eis torrefacto et muria adstillata. In potu aqua calida eis omnino cō uenientior est: sed uiribus restaurandis, uinum album et tenue, ac non ualde uetus in cœna post cibos detur: quàm minimum tamen potent, in sitis tantum explectionem. Reliquæ potiones ex uino & melle confectæ, propomata Græce peculiariter appellatæ, uitandæ. Acetum autem mulsum non incommode exhibetur tum ieiunis, tum inter cibos, si stomachus tolerare possit. Somnus porrò diurnus nociuus elephanticis est: nocturnus autem aptissimus. Post longum à cœna interstitium, deambulatio lenta ac sensim facta commoda est, quo cibi eo melius descendāt. Matutinarum uero excitationum sint studiosi. Coitus affectioni infestissimus est. Etenim non reperias ullum aliquem temere qui exectus ab elephantiasi apprehendatur, neque etiam facile mulierem. Fortè ob id quod ab utili ac bono humore seminis emissio prodeat, aut quod largior generatio ipsius in seminarijs locis ob materiæ spissitudinem contingat. Multo itaq; semine elephantiasi correpti abundant. Non tamen absurdum fuerit puerorum gignendorum gratia per rariora interualla coire: neq; enim in totum cō tagiosæ successiones ipsius affectionis in omnibus fiunt, præsertim si quis optime dispositus, ad uenerem incitetur. Quod si succedat curatio, etiam ad quotidiana uitæ munia obeunda demittantur, & longis peregrinationibus sanitati uberius consulant. Si uero nō succedat, procul à mari & urbibus segregentur.

De pruritu: Archigenis. Cap. CXXVI

In omnibus pruritibus uenæ sectione utendum est: si iuuenes sint, & multo sanguine redundent qui ex eo laborant, & nihil aliud impediat eam admittere: particulatim autem & paulatim eum detrahere oportet, & quandoque sequenti die sectione repetita rursus auferre: deinde restauratis uiribus, per purgatiuum pharmacum aluus subducatur. Lauandi sunt omnino quidem ieiuni, quandoque tamen ubi parum quiddam cibi acceperint, à concoctione autem secundario lauentur, ægre enim humectari potest malum. Radenda etiam pilis obsita, & cum maluæ syluestris aut satiuæ, aut betæ, aut fœni græci, aut sesami, aut furfurum decocto repurganda. Totum uero corpus ex farina fabacea, aut lupinorum, aut myrobalani conspergatur. Quod si diutius duret affectio, fomenta quidem & lotiones ex saluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegij, baccarum lauri, radicum cucumeris agrestis decocto adhibeantur: ex lixiuio item & muria acida. Corpus uero nitro tenuissime trito conspergatur, uini fece usta & arida adiecta. Aut cum hac mistura: Spumæ nitri albæ, sulphuris uiui, alcyonij usti, singulorum æquales partes committe & insperge. Si uero intensiorem uim eius facere uelis, etiam ueratrū album adde. Eaq; simul citra pinguiū ammixtionem corpori insperge. Aliud, bonū & mitius. Spumæ nitri libram unam, thuris lib. I. cimoliæ sexuncem Aliud. Atramenti sutorij, thuris, sulphuris uiui, nitri, æquales singulorum partes in uino terito, & in prima balnei domo illinito: deinde lauato, & cum uino et oleo inungito. Aliud, ad pruritum totius corporis. Plumbaginis, spumæ argenti, nitri, cimoliæ, iridis, chamæleonis nigri radicis, pumicis, aluminis, sulphuris uiui, samsuci, lapidis specularis usti, omnium æquales partes committito ac utitor in balneo. Aliud smegma ad pruritus. Nitri libram unam, pumicis usti libram unam, spumæ nitri sexuncem, ostreorum ustorum quadrantem, baccarum lauri, costi, nardi celticæ, singulorum sextantem, cyperi unc. I. folij mala bathri quantū uoles odoris cōciliādi gratia: cōtusis et cribratis utere in balneo.

Aliud, faciens & ad pſoras. Sulphuris, nitri, ſpumæ argẽti, pumicis uſti, cu-
mini, omnium parem modum ſume & utere. Inungendi ſunt & aceto ac oleo
in quibus ſtaphis ſylueſtris ſit contrita, pulegij item ac thuris æquis partibus
cum oleo & uino tritis. Frequentius uero cum cimolia in uino madefacta eos
expurga, aut cochleas terreſtres uſtas & tritas cum melle adfrica. Optimũ autẽ
eſt & hoc in balneo. Mellis partes duas, aluminis liquidi partem unam. Co-
quito ad permutationem aliquantulã, ac utitor primum in ſole, deinde in pri-
ma balnei domo: atq; ubi parum humectati fuerint, thus cum ſulphure uiuo, &
nitro, & gummi, æquali põdere trita arida corporibus eorum inſpergito. Cri-
tonis, ad pruritus uehementiores. Foliorũ lauri uiridium, faſciculum, ſalis pin
guis cyamum unũ, aceti ſextarium unũ, olei lib. III. Omnia ſimul coquito, atq;
ubi bis aut ter efferbuerint, ab igne auferto, & frigefieri ſinito, deinde oleum ſe-
gregatum inungito. Aliud, ad ægre tolerabiles pruritus. Fecis uini uſtæ, ni-
tri aſſati, cimoliæ, cuiuſq; lib. I. ſtaphidis ſylueſtris quincuncem, iridis trientem,
aceti ſextarios quatuor, olei lentiſcini ſextarios duos. Arida contuſa & cribra-
ta humidis excipito. Vſus eius eſt in ſole, aut in balneo. Aliud, Critonis. Ra
dicis rumicis, fœnigręci, gummi, ſingulorum drach. duodecim, ſulphuris uiui,
aluminis liquidi, cuiuſq; drac. IIII. myrobalani, cimoliæ, fecis uini uſtæ, cuiuſq;
dra. ſedecim, aceti ſextarios duos, olei ſextariũ unum. Cõmittito ac utere ut di-
ctum eſt. Efficax eſt & id quod ex rumicis radicibus ad elephantiaſim eſt præ-
ſcriptum. Probe facit etiã ad omnẽ pruritum, inquit, oleũ in quo rhododaphne
incocta ſit illitũ. Aliud, ad intolerabilem pruritum, & qui domari nõ poteſt.

Cæterũ quum neq; uenæ ſectio, neq; defricatio aliqua quicquam profuiſſet,
quidã ex huius remedij uſu malũ exuperarunt. Teſtudo terreſtris uiua in oleo
coquitur, & ex oleo corpus inungitur. Sedãt & pruritus ualde egregie, mori fo-
lia arida trita affricta, & portulaca trita per ſe, & perdiciũ, & apiũ cum ſulphure
uiuo & ſale. Quũ uero caliditas multa affuerit cũ pruritu, ptiſanæ ſuccus cõmo-
diſſimus eſt, tum per ſe, tum modico aceto ammixto. Quod ſi uehemẽter urge-
at afflictio, quædã ex prædictis ſmegmatis ad ptiſanæ ſuccũ ammiſceto. Vitan-
dæ aũt ſunt inſolationes, præſertim in æſtiuo ſole. Aqua autem marina maxi-
me frigida conuenientiſſima eſt pruritui. Quare tentandũ eſt ut æger bis & ter
in die probe perfrictus in ea natet: bis quidem ante prandium, ſemel uero cir-
ca ueſperam. Diæta boni ſucci et uentri commoda eligatur. Etſi aluus adſtricta
ſit, catapotia ex aloë ſex numero in erui magnitudinem formata poſt cœnam
præbe. Abſtineat æger ab omni acrium ciborum eſu, & ab omni ſalſo edulio,
& à cunctis oleribus crudis. Ad ſcabioſos pruritus. Cæterum ad pruritus
ſcabie perplexos, lac ſciſſum aſſidue adhibitum commodum eſt, & ſmegmata
omnia prædicta utiliter adhibentur. Priuatim aũt hæc. Myrrham cum aceto &
oleo tritam illinendã præbe donec exudent. Sinapi item et myrobalanum cum
aceto & oleo eodem modo. Aliud. Spumæ nitri, alcyonij uſti, ſulphuris,
ſingulorum ęquales partes tritas & linteolo exceptas in oleo madefacito, et de-
inde ex arido accipito, locoſq; donec erodantur defricato, atq; ita aqua ablui-
to. Aliud Ammoniaci ſalis, nitri aſſati, ſulphuris uiui, ſingulorum unciam
unam, myrti aridæ ſextantẽ. Vtere ſicco. Aliud celebre. Farina cicerum cũ
caprini ſtercoris pari modo utitor. Aliud ad pſoras, pruritus, uitiligines, & im-
petigines. Bituminis, ſulphuris uiui, thuris, buccinorũ uſtorum, ęquales partes
cum aceto & melle tritas adhibe. Optime facit & pulegium cum mannæ pului-
ſculo ex oleo & uino illitum. Vnguentum ad pſoras. Hederæ folia tener-
rima

rima & modicum salem cum uino & oleo trita illinito. Aliud. Oleum amygdalinum uinumq; ac butyrum conquassata illinito. Aliud. Aloës, cerusæ, spumæ argenti, iyrici, plumbaginis, glaucij, recrementi argenti, saponis constantini, singulorum æquales partes, aceti & rosacei, quantum satis est. Vtere in balneo. Aliud, ualde celebre. Nuces rancidas quindecim, sulphuris uiui quadrantem, gari pontici quantum usui opus fuerit: tritis utere in balneo. Aliud. Perdicium herbam cum sale & sulphure affricato. Aliud, experimento constans. Nuces rancidas quinquaginta, salis manus plenæ mẽsurã, sulphuris uiui unc. I. tritis utere in balneo ad defricationẽ, oleo non adhibito: atq; ubi exudarit, ægrũ in solium calida expletũ demittito, indeq; egressum rursus defricato, & statim rursus in solium demittito. Aliud præsens remediũ. Panis aridi, nucũ iuglandium rancidarũ, æquales partes, sulphuris uiui, paulo plus quàm pro panis mẽsura, optime terito uino austero affuso, donec ad strigmentorum spissitudinẽ redigantur, & absq; oleo in balneo affricanda præbeto. Aliud. Saponis gallici, nitri, pumicis, sulphuris uiui, perdicij herbæ, cuiusq; unc. I. adipis porcini recentis unc. XVIII. carpobalsami dra. IIII. Vtere in balneo. Vnguentũ optimum ad psoras. Picis sexuncẽ, ceræ quadrantẽ & unciæ dimidiũ, spumæ nitri sextantẽ, sulphuris uiui sextantẽ, olei myrtei quod satis est, ut ad strigmẽti solidioris crassitudinẽ redigat. Vtere in balneo. Aliud Pyretri dra. IIII. herbæ lanariæ dra. IIII. fœnigræci dra. VIII. contusa & cribrata reponito. Vsu uero expetente quantum tribus digitis apprehendi potest accipito, & cum aceto acerrimo conquassato: deinde rosaceo sufficienti addito una cum smegmatis illinito. Aliud Aluminis scissilis, spumæ nitri, sulphuris uiui, cuiusq; sextantẽ, staphidis syluestris sexuncẽ. Aceto & rosaceo diluta illinito. Aliud ad inueteratas psoras. Atramentũ sutorium cum lacte & rosaceo tritum illini, quidam uero cum adipe suillo utuntur. Aliud. Chalcitidis, misyos, æquale pondus, tritis cũ uino & rosaceo utitor. Aliud. Nitrũ assatũ, sulphur uiuum, alumen ustũ, æquis partibus cũ oleo circũlinito. Facit et centaurea arida trita adfricta, similiter & chamæpitys. Aliud. Raphani succũ cum ouo in balneo diligenter illinito, & in paucis diebus curabit ægrum, idem & rapi succus cum ouo probe facit. Aliud, ad psoras. Spumæ argenti trientẽ, oua integra quinq;, aceti lib. V. & dimidiam, olei myrteij sextariũ unum: trita illini. Aliud, ad psoras sanie fluentes & fœtidas. Mali punicæ ramulos teneriores aut folia tusa terito, aqua aut posca prout melius iudicaueris affusa: illine assidue, & miraberis. Aliud, ad psoras ægre curabiles, & principiũ elephantiasis. Serapiadis tritesticularis manus plenæ mensurã, radicis altheæ tantundẽ, hyoscyami uiridis tantundẽ, myrti uiridis tantundẽ, scillã unã mediocris magnitudinis aut paruas duas, olei sextarios tres, aceti sextarios tres, spumę argenti dodrantẽ, cerusæ trientẽ, croci sesquiunciã, candidum ouorũ decem. Spumã argenti, cerusam, & crocũ cum aceto terito, herbas uero cũ oleo & reliquo aceto coquito, percolato, ac tritis affundito & cãdida ouorũ addito, unito, utitor. Ego uero & perdiciadem herbam adieci, & in magnis affectionibus etiã chamæleonem, & rosmarinũ herbam. Aliud ad psoras, quo usus sum in elephantiasis principio. Nitri, aluminis, sulphuris uiui, ceræ, cuiusq; sextantem, picis trientem, olei in quo rhododaphnæ coctæ sint lib. I. Cęterũ ego sulphuris uiui sexuncẽ conieci, et pro arida pice liquidam indidi: & corpore ex his illito usq; ad miraculũ profeci. Verũ ubi iam ad cicatricẽ perducta essent ulcera, sulphuris sextantẽ, & picẽ aridam inieci. Ceratum ad psoras, ualde celebre. Colophoniæ unc. I. ceræ

unc.I.emplaſtri ex ſuccis ſeſquunciam, myrti quadrantem. Vſu expetente, ſiquidem pſoræ fuerint aſperiores ipſum ut habet adhibe. In exulceratis uero roſaceo liquefacito, ac utitor. Aliud, quo in exulceratis pſoris per omnia utimur.

Ceræ ſextantem, picis aridæ ſextantem, emplaſtri ex ſuccis quadrantem, roſacei trientem: liquefacito, ac utitor ueluti eo quod præter opinionem auxilietur. Cæterũ ſi diuturna ſit affectio, ſubſcriptis uteris: Epithema præclarum: facit & ad ulcera cicatricem difficulter recipientia. Aeruginis unciam unam, atramenti ſutorij unciam unam, cerę unciam unam, adipis porcini recentis ſextantem: liquefacta aridis committito & imponito, ac poſt triduũ ſoluito. Facta uero exulceratione, uelut igne ambuſta curato. Aliud epithema. Sandarachæ unciam unam, ammoniaci unciam unam: terito, et terebinthina excipito, ut emplaſtri accipiant formam, & præfricto loco, pellicula excepta imponito, ac poſt dies quinqꝫ ſoluito. Vbi uero tectorium ulceri fuerit inductum, eodem pharmaco donec tectorium excidat, utitor. Ad exulceratam autem cutẽ his quæ ambuſtis conueniunt utendum eſt: & maxime emplaſtro ex hordeo apparato. Porrò ubi in callum indurauerit affectio, magisqꝫ fuerit exacerbata, ſequentibus utendum erit. Epithema ad pſoras in callum obduratas, & ad leproſas diſpoſitiones, pharmacum proſpere accommodatum, nam & callos coërcet, & ex profundo extirpat, et ulcerationes ad cicatricẽ perducit: ſolũ enĩ ea quę præter naturam accreuerunt corpora contingit. Farinę lupinorum tenuiſſime tritorũ, ſylueſtriũ quidem malim ſi adſint, aut ſatiuorũ, ſi illi haberi nõ poſſint, uncias quatuordecim, farinæ loliaceæ ſeptuncẽ, nitri rubri ſexuncem, picis liquidæ italicum ſextariũ unum, aceti acerrimi italicum ſextarium unum, terebinthinæ beſſem, picem cum aceto coquito, & ubi unita fuerint terebinthinam adijcito, & ab igne ablata aliquo modo frigefieri ſinito, & inſperſis ac infartis farinis, aſſidue agitato, deinde ad ignem lentiſſimum admotum coquito indeſinenterqꝫ agitato donec pharmacũ à teſta in qua coquitur incipit ſeparari. Quo facto ipſum in mortarium tranſlatum & probe tritum reponito. Vſu uero exigente præfricto ex nitro loco, linteolo exceptum nouo & denſo imponito, ac poſt tertium diem ſoluito, et alia noua ſplenia cõcinnata imponito, atqꝫ id uſqꝫ ad perfectã ſanationem facito. Oportet aũt non modo hoc epithema, uerum etiam alia quæ ex aceto & pice cruda apparantur in loco ſub diuo apparare. Facile enim dehiſcunt & diſparantur. Heraclides in æreo uaſe coquendũ eſſe admonet, & terebinthinam poſtremam conijciendam. Oribaſij, ad ulceratas & feruidas in ſuris eruptiones. In balneis quidẽ myrobalanũ & ſulphur cum liquido cerato leuiter illinito: poſtquàm uero frigidæ aquæ ſoliũ inſcenderit, ex oleo myrteo cum uino inungito, aut ex roſaceo aut lentiſcino eodẽ modo. Potes & lentiſcino citra uinũ uti. Ad pſoram, Magiſtriani, ualde neceſſariũ. Rhododaphnes ramulos in oleo coqto, deinde nuces rancidas & ſulphur uiuum in mortario terito, infuſoqꝫ ad ea oleo ſimulqꝫ trito, locos in ſole illinito, & poſt horam lauato, & ſanabis. Aliud, præter opinionem ad pſoras faciens:

Ceruſæ, ſpumæ argenti, ſulphuris uiui, ceræ, ſingulorũ ſextantem, oua numero duo. Oua recentia in aceto per tres dies ac noctes macerato, deinde unà cũ putaminibus trita, reliquis probe tritis aridis ammiſceto, et ceram cum roſacei libris duabus et dimidia liquefactam cum eis committito, ac utitor in balneo pro unguento. Aliud ex ochra, ad pſoras commodũ. Spumæ argenti trientem, ceruſæ unc.I. ochræ ſextantem, cadmiæ unc.I. ceræ trientem, olei myrtei lib.II. arida cum uino terito, & liquefacta affundito, ac utitor.

Ad

Ad pruriginosas papularum eruptiones. Cap. CXXVII

Diphryges cum aceto illinito, & mori radicem ex aceto, plumbaginem, rubiginem ferri, misy, cyclamini radicem, omnia ex aceto: alumen omne melle coctum, rutam cum sale & oleo, cerusam & argenti spumam ex aceto, rutam cum cerato myrteo quadrupla parte. Aliud, ad psoras, humentes lichenes, pinguesq; & tumentes ac multo humore manantes, mirabile. Cadmiam uino & oleo tritam illinito. Ad omnem psoram ulceratam cum pruritu aut dolore, & ad ulcera capitis manantia, erysipelata, & herpetas. Plumbi usti, cadmiæ, plumbaginis, cuiusq; unciam unam, scoriæ argenti quæ & helcysina sesquunciam, spumæ argenti sesquunciam, uini & olei omphacini aut rosacei quantum sufficit. Vtere ad omne ulcus aut papulam in toto corpore. Præter opinionem enim facit, præsertim in infantibus. Aliud, ad psoram asperiorē & tubercula, optimum. Cadmiæ, cerusæ, sulphuris uiui, mastiches, cuiusque unciam I. ceræ quincuncem, rosacei dextantem. Vtere, locos ex eo integendo. In balneo autem ex pharmaco unciam I. & sapone sesquunciam misceto, ac illinenda dato.

Ad pustulas psydracas Græcis appellatas, & ad papulas ex feruore aut sudore obortas. Cap. CXXVIII

Fiunt in toto corpore pustulæ, dolorem inducentes citra saniei collectionē: Eas eczemata, ab ebulliente feruore Græci uulgo appellant. In his plumbago conuenit cum uino aut lentiscino oleo trita, aut cerusa cum uino & oleo myrteo: aut minium sinopicum cum adipe suillo recenti, aut misy assatum cum uino & rosaceo. Ad exulceratas pustulas. Vbi uero exulceratæ fuerint pustulæ, subscriptis utendum erit. Scoriam plumbi, & spumam argenti, pari pondere uino & oleo myrteo excepta illine. Aliud. Malicorij, spumæ argenti, atramenti sutorij, singulorum æquas partes, cum uino & rosaceo illine. Aliud. Baccarum myrti nigrarum, malicorij, attramenti sutorij, spumæ argenti lotæ, singulorum æquale pondus, cum uino & oleo myrteo illinito. Smegma, ad pustularum eruptiones. Farinæ fabarum, ptisanæ mola tritæ, radicis polygoni contusæ & cribratæ, terræ cimoliæ tostæ, singulorū dra. II. spumæ nitri albæ drac. I. thuris tenuissime triti tantundem. Vsus eius in balneo est. Ex eo autem quantum sufficere putaueris accipito, ac cum oui cādido subigito: deinde corpus ex eo circumlitum exsudare sinito. A balneo aūt ex rosaceo aut myrteo corpus illinito. Aliud smegma. Cimoliæ drach. II. farinæ erui drach. II. quod ex myrobalano contusa et expressa reliquum est tantundē, iridis tusæ drach. II. nitri drach. II. myrti siccæ tusæ drachmæ dimidiū: tritis utere ut dictum est. Aliud. Radicis hyoscyami contusæ drach. I. farinæ lupinorum drach. I. cimoliæ drachmæ dimidium, iridis drach. III. & dimidiam: tritis utere ut dictum est.

Oribasij, ad nigras cicatrices inalbandas. Cap. CXXIX

Spumæ argenti, mentæ, thuris, æquales omnium partes, cum melle utitor. Aliud. Stercoris crocodili drachmas decem, thuris drachmam unam, cerusæ drachmas duas: aut ex aqua, aut cum cerato cyprino mixta illinuntur. Aliud. columbinum stercus ex aqua illinito, ipsumq; cito abluito, ne exulcerationem inducat. Aliud. Cimoliæ, stercoris columbini, saponis, thuris, singulorum pares partes cum aceto illinito. Aliud. Hirundinis stercus ex aqua illinito. Aliud. Saponis, stercoris canini albi, ceræ, olei inalbati, æquales omnium partes committe ac utere. Aliud. Nitri, ammoniaci

thymia-

thymiamatis, myrrhæ, sulphuris uiui, singulorũ ęquas portiones in aceto albo
terito, aut uino & aqua trita modice illinito, ne exulceratio succedat. De impe
tigine, præscriptum est Sermone octauo. De herpete, & similibus, in Sermo
ne quarto decimo. De uerrucis, tum quæ myrmeciæ, à formicis, tum quæ thy
mi, à similitudine cacuminum thymi appellantur, item in decimo quarto Ser-
mone scribetur. Ad papulas autem infantium, in quarto Sermone tractata
sunt remedia.

Ad ulcerosas papularum eruptiones, tum in tibijs, tum in toto crure obortas. Cap. CXXX

In balneo ex myrobalano & sulphure cerato liquido exceptis leuiter illinã
tur, & in aquam leniter calidam demittantur: postquàm uero frigidæ aquæ so
lium inscenderint, loci ex myrteo oleo cum uino, aut rosaceo, aut lentiscino
cum uino inungantur. Lentiscino etiam per se utendum. Probe faciunt ad eas
& mali punici putamina uino cocta & trita, ac cerato modico liquidiore ex
myrteo aut rosaceo oleo apparato excepta, et illita. Facit & myrsinatum dictũ
pharmacum, & emplastrum ex hordeo cum largo rosaceo aut myrteo dilutũ
& illitum. Aliud. Valde commodum & hoc est, quod in adolescentulo
quopiam sumus experti, qui psoram multam inueteratam iam ac asperrimam
circum crura habebat, quæq; à genubus usq; ad pedum digitos procedebat.
Semen lini cum aqua contusum quàm crassissime illinito, & assidue tan-
quam uehementer approbato utitor. Aliud, ualde efficax. In quodam qui
asperrimam psoram circum crura habebat cognitum, in quo adeo affectio ip-
sa inualuerat, ut elephanticorum corporibus non absimilis esset: qui sanè in
paucis diebus sanatus est. Sulphur uiuum quàm tenuissime tritum, amurca
& oleo exceptum, in balneo ad defricationem exhibeto, & post balneũ ex eo-
dem illinatur.

Ad cicatrices nigras ex ulceribus relictas. Cap. CXXXI

Quandoquidem uero in profundorum ulcerum curationibus, cicatrices ni
græ conflantur, etiam de his dicere operæ pretium fuerit. Differunt autem ci
catrices à uitiligine nigra, quæ alphos appellatur, in hoc quod leue corpus ha-
bent. Vitiligo enim tum adspectui, tum tactui aspera subiacet. Ad nigras
itaq; cicatrices subscriptis utendum est. Plumbi usti, spumæ argenti, æqua-
les partes cum uino tritas, & in cerati crassitiem redactas, reponito. Vbi uero
usus expetit, uino & rosaceo liquefactas, & ad pinguis emplastri spissitudinẽ
deductas, illinito. Aliud. Sulphuris uiui, & myrobalani, æquas partes cũ
aqua illine, aut terebinthina exceptas, & uestis detritæ panniculo infartas im-
pone. Aliud Myrobalani unciam unam, stercoris columbini unciam u-
nam, melanthij sextantem, tritis utere pro smegmate, poteris & cum aceto illi
nere. Aliud. Myrobalanum, sulphur uiuum, alcyonium, cum aqua ad
strigmentorum spissitudinem redacta illinito. Aliud. Buccinorum usto-
rum sextantem, thuris unciam unam: illine cum aceto. Oribasij, ad cicatri-
ces nigras. Radicis cucumeris syluestris uiridis drachmas duodecim, adipis
suilli recentis drachmas quindecim, aluminis scissi drachmas duas, sulphuris
uiui, nitri, cuiusque drachmas duas. Aliud. Spumæ argenti, cerusę, æqua
les partes lotas terito, & cum oui candido illinito. Smegma, cicatrices inal-
bans. Cimoliæ, stercoris columbini, saponis, thuris, æquales omnium partes
cum aceto adfricato, & rursus ex eodem illinito. Aliud Veratri albi dra-
chmas duas, thuris drachmas duas, spumæ nitri drachmam unam, cimoliæ
drachmam

drachmam I. Vtere cum aceto. Aliud. Bryoniæ radicem concisam, in oleo donec succulenta reddatur coquito, & oleum ipsum assiduè illinito. Aliud. Erucæ semen cum felle bubulo, aut alio quod haberi possit, illinito. Aliud. Spumæ argenti sextantem, sulphuris uiui unciam unam, erucæ succo trita illini, ubi uero exaruerint, laua. A balneo uero ex sola argenti spuma cum erucæ succo illine. Aliud. Talum ouillum ustum cum uino terito, ac illinito. Pastillus ad cicatrices nigras in quacunque corporis parte. Cornu ceruini usti, buccinorum ustorum, spumæ argenti, cerusæ, thuris, alcyonij usti, singulorum unciam I. piperis sesquunciam, sulphuris uiui sesquunciam, gummi unciam I. cum uino pastillos, quemadmodum nosti, formato. Alius pastillus, per experientiam concolores cicatrices faciens. Lapidis pyritæ, comæ absinthij, lupinorum amarorum, pompholygis, cimoliæ, stercoris columbini, myrobalani, melanthij, æquales singulorum partes in pastillos cum aceto cogito, similiterque utitor. Ad cubitorum & coxendicum nigredines ex cinctura obortas. Alcyonium ustum, siquidem tenera cute præditus sit cum aqua: si uero duriorẽ cutem habeat, cum aceto statim à balneo illinito. Smegma idemque illitio, ad nigras in toto corpore cicatrices. Farinæ fabarum Italicam chœnicem unam, baccarum lauri drach. VIII. ueratri albi drac. VIII. myrobalani drach. IIII. spumæ nitri drach. IIII. contusa reponito. Vsu uero exigente, cum aqua illinito. Vtere & pro smegmate in balneo. Aliud. Farinæ erui, spumæ nitri albæ, radicis bryoniæ, alcyonij asperi, myrobalani, singulorum æquales partes committito, ac utitor, ut dictum est.

De uitiligine, seu alpho. Cap. CXXXII

Vitiliginum, quæ alphi Græcis dicuntur, generatio eiusdem speciei est cum leuce & lepra, non tamen omnino in profundo caro in eis affecta est, sed summa tantum cutis, & uelut squamulæ quædam uitiligines ipsæ affixæ inhærent, albæ quidem ex pituita, nigræ uero ex atræ bilis humore obortæ. Dictus est autem Græcis alphus, ex eo quod colorem cutis immutet: immutare enim apud ueteres, alphænein dicebatur. Ad albas igitur uitiligines & nigras communiter faciunt, folia fici, sulphur uiuum, alumen, æqualibus partibus cum aceto illita: quare eis ut præstantissimis utaris. Aliud, ad utraque. Calcem aqua multoties lotam in æstiuo sole desiccato: usus uero tempore cum aqua liquefactam dilutiorem illinito. Ad nigras uitiligines. Ad nigras uero uitiligines priuatim subscriptis utendum est. Veratri nigri, terræ cimoliæ, æquales partes aceto aut aqua dilutas, & ad strigmentitiam spissitudinem redactas in sole illinito, præfricto antea loco. Aliud. Radicis narcissi, seminis urticæ, cuiusque sextantem, nitri rubri unc. I. cum aceto illine. Aliud. Veratri nigri, nitri, æquis partibus ex aceto utere. Aliud. Cochleas terrestres ustas & cum melle tritas, post modicum temporis interuallum affricato. Ad inueteratas nigras uitiligines, & superficie iam in callum indurata, subscriptis utendum est. Radicis chamæleonis nigri dodrantem, sulphuris uiui sextantem, spumæ nitri unciam I. Vtere in aceto dissolutis illinendo ad solem. Aliud. Alcyonij sextantem, nitri sextantem, staphidis syluestris unc. I. sulphuris uiui unciam I. hæc arida adseruato, primumque psilothro utitor, & interiecta una die corpus in balneo humectum ex aridis conspergito, & sudorem ab eo excludet. Aliud. Alcyonij usti, spumæ nitri, sulphuris uiui, ueratri nigri, singulorum æquas partes cum aceto illinito, & cum eodem etiam in balneo defricando repurgato. Aliud odoratum efficacissimum. Veratri nigri drachmas

chmas VIII. iridis, ſpumæ nitri, coſti, cuiuſque drach. IIII. cum aceto illinito, & in balneo citra pinguitudinis ammixtionem affricato. Optimè facit & ad hæc, id quod ad albas uitiligines apparatur adiaptoton, ex eo quod citra opem non dilabatur, inſcriptum. Smegma ad nigras uitiligines. Radicem cucumeris ſylueſtris contuſam & cribratam affricandam exhibeto. Aliud. Foliorum fici in umbra deſiccatorum drach. VI. ſimilaginis drach. IIII. nitri drachmas VIII. alcyonij drach. VIII. contuſa, cribrata, reponito. Ante uſum autem ad ſolem exudare affectum oportet, deinde inſpergere, & ſinere exiccari, deinde citra olei ammixtionem defricare. Hoc in quinque diebus uitiligines curat. Aliud. Melanthij, ueratri albi, coſti, ſingulorum drach. IIII. nitri drachmas XII. Vtere in balneo citra pinguium admixtionem. Manifeſtum eſt autem, etiam ſi nullus dicam, quod prius ex hiera Galeni corpora purgare oporteat, aut ex colocynthide & aloë catapotijs. Deinde uero ſubſcriptis uti. Bulbos cum aceto tritos illinito. Poteris item purgatiuis ex ueratro nigro & epithymo uti. Ad uitiligines albas. Hos itidem prius cum Galeni hiera purgare oportet, aut per catapotia ex colocynthide & aloë formata, deinde ſequentibus uti. Dracunculi radicē, aut ari radicem, cum farina ordeacea ex aceto illinito. Aliud. Bulbos tritos cum aceto illinito. Aliud. Altheę ſemen cū aceto tritū illinito. Aliud. Bryoniæ radicem conciſam cum oleo decoquito, donec oleum inde ſucculentū reddatur, & aſſiduè illinito. Aliud. Baccarū lauri, cimoliæ, nitri, ęqualibus partibus utere cum aceto. Illine autem ad ſolem, & poſt paruum interſtitium aqua ablue. Aliud. Fœni græci trientem, ſpumæ nitri ſextantē, alcyonij uſti unc. I. cum aceto illinito. Eodem etiam pro ſmegmate in balneo utitor. Aliud ualde efficax. Alcyonij uſti, ſulphuris uiui, ueratri albi, ſpumæ nitri, æqualibus partibus in balneo ad defricandum utere: cum aceto item in ſole illine. Aliud adiaptoton, quod citra opem non dilabatur, appellatum. Radicis chamæleonis albi drach. VIII. alcyonij uſti, ſulphuris uiui, atramenti ſutorij, ſpumæ nitri, cardamomi, pyretri, foliorum fici ſylueſtris, aluminis liquidi, pulueris calcis uiuę, qui parietibus adhæret domus, in qua calx repoſita eſt, ſingul. drach. IIII. tere, & in ſole cum aceto illine, ægro prius in balneo ex eo defricto. Facit & ad uitiligines nigras. Aliud ad nigras ac albas uitiligines celeberrimum. Myrrhæ, ſulphuris uiui, ſpumæ nitri, ueratri albi, cuiuſque ſextantem, alcyonij uſti ſexuncem. Vtere confidenter pro ſmegmate in balneo: & in ſole item cum aceto illinito.

De leuce uitiligine altius inſidente, Galeni. Cap. CXXXIII

Pituitoſus & lentus ac uiſcoſus ſanguis, & affectorum locorum debilitas, cauſæ ſunt ob quas leuce generatur. Quum enim ex pituitoſo ſimulq́ue uiſcoſo ſanguine caro per multum tempus connutritur, facillimè leuce omnis per profundum ipſius pituitoſa oboritur, neque poteſt amplius delatum ad locum nutrimentum ad propriam naturam in rubedinem tranſmutare. Accedit his quod & ipſe qui ad locum influit ſanguis pituitoſus, ueluti prædictū eſt, exiſtit. Qualem igitur locuſta, aut cancer fluuialis, et ferè omnia exanguia oſtrea ex natura ſua carnem habent: talem habent & ex tranſmutatione ac in aliam ſpeciem degeneratione, hi qui leucis corripiuntur. Etenim hanc carnis affectionem ita appellant ab albo colore nomine accepto. Quum enim in pilo obſitis locis leuce oboritur, pilo locos ipſos non denudat, ſed canos omnino facit. Si uero loci piloſi glabri & pilis nudi reddantur, incurabilis leuce cenſetur. Ad leucas igitur ſubſcriptis remedijs utendum eſt. Fici ſylueſtris nigræ uirgultorum libr. I. rutæ

rutæ sexuncem, misyos unc.I. calcis uiuæ unciã I. aceti acerrimi quantum satis est. Contere obnixe & pastillos informa, eosq; in umbra resicca. Vsu uero exigente illine in sole, loco prius confricto: & si bullæ oboriantur, eas acicula penetrato, & ceratum imponito. Aliud. Fici nigræ uirgulta in aceto macerato, & quàm tenuissimè terito, eisq; spumæ nitri, sulphuris uiui, fructus myricæ, singulorum æquales partes ammisceto, & locum cum nitro prius defricato, indeq; in sole illinito, diligenter obseruans ne ulceratio ex eis consequatur.

Aliud. Fici nigræ folia uiridia in aceto macerato: sit autem aceti tantum ut ea superet & penitus contegat, deinde contusa & trita cum sufficiente calce uiua misceto, & locis prius extersis in sole illinito, usquequo lentigini similem imaginem ipsa leuce induat, atque deinde fici succum recentem supra istam illitionem inducito, ipsamq; leucem solam aliquandiu confricato, & ne uicinas partes exulceres obseruato. Egregiè enim auxiliatur. Aliud, ad leucen diuinum donum: facit & ad lepram. Sandaracham terito, eiq; nucum iuglandium uiridem testam adijcito, ac adfuso aceto, rursus simul probè terito, & loco prius deterso, in sole illinito. Quod si acre ægro appareat, paucum panem ammisceto, & assiduè lauato. Aliud, ex cuius usu sæpiculè laudem adeptus sum, citra exulceratione͂ medetur. Vsus sum eo in muliercula quadam quæ in fronte leucen habebat, & ualde egregiè uires suas declarauit. Seminis cardamomi sesquiunciã, atramenti sutorij sextante͂, sulphuris uiui dra. IIII. aluminis rotundi & scissi, cuiusq; drach. IIII. cum aceto diligenter terito, locoq; ex nitro & aceto præfricto, in sole illinito. In quibusdam sanè bullam quotiescunque illinitur producit, qua sublata lepram ipsam item tollit. Aliud, ad leucas & lepras. Nucum iuglandium immaturarum & adhuc acerbarum exteriorem corticem uiridem detrahito, & fici nigræ syluestris ramulos amputato, & ad hæc spumam argenti conijcito, ac cum aceto coquito, terito, & ad unguenti formam reducito, idq; ipsum in sole illinito. In decoquendo etiam hordei grana septem addito. Hinc enim sufficientis decoctionis signum habebis, ubi uidelicet hordei grana cocta uideris. Aliud, Archelai. Veratri nigri, radicis bryoniæ, radicis chamæleonis nigri, sulphuris uiui, atramenti sutorij, misyos, alcyonij, foliorum fici nigræ syluestris, singulorum æquales partes contusas per angustissimum cribrum excutito, deinde in mortarium conijcito, & aceto affuso diligenter terito, atque ubi ad liquidissimi cerati spissitudinem fuerint redacta, in pyxidem plumbeam recondito. Vsu autem expetente, loco prius cum nitro perfricto, ad solem liquidius pharmacum illinito. Summè etiam ad lepras conducit. Ad leucas quantumuis crassæ existant. Adarces, canchryos, sulphuris uiui, æquales partes: unumquodque per se priuatim contundito & cribrato, deinde simul cum aceto ad multos dies sufficienter in sole terito, & loco prius confricto non aceruatim illinito, sed dilutius, obseruans etiam in principio ne cutis exulceretur. In progressu uero temporis parum quid ex ueratro, tantundemq; ex gallis, ad tria prædicta ammisceto. Aliud.

Olus est in Syria folia habens seridis angusto folio præditæ. Vocatur autem lepidium, & cum lacte conditum, seruatur: cum radice uero eius lanæ tinguntur, & nigrum induunt colorem. Hoc ipsum olus tritum & impositum, cutem liuidam reddit & attollit, ut excoriatæ similis uideatur. Est autem radix eius alba, crassitudine digitali: ex qua in sole siccata corticem detrahere oportet, & per diem unum in acerrimo aceto macerare, deinde mane probè & constanter terere, affusso'que aceto sufficienti ad strigmentitiam crassitudinem redigere,

atque ita repositum adseruare. Vbi uero usus exegerit, locum nitro defrictum
paulisper transspirare sinito, atq; ita pharmacum ipsum ad calentissimũ solem
illinito, & quodammodo adfricato, deinde acetum paulatim ad illitum instil-
lato. Quum uero æger uellicationem ac morsum perceperit, eum ad toleran-
tiam inhortato. Bullæ namque succedent, quas acicula penetratas excoriare
oportet. Vbi itaque excoriatæ fuerint, siquidem adfectus locus excoriatus con
color appareat, ipsum ut secundum naturam habentem & restitutum sinito,
si uero non, rursus ad duos & tres dies idem pharmacũ illinito, donec omnino
perfectè uideris locum ipsum sanatum. Aliquibus uero ex hac curatione bul-
læ non erumpunt, uerum locus ipse excoriatur, hos itaque uelut igne ambusta
curare oportet. Aliud. Floris mali punici drachmas VIII, spumæ nitri
drach. V. alcyonij drach. III. sulphuris uiui drach. II. Vtere cum aceto. Est item
Siccum optimũ ad leucas, & inspergitur postquàm exciderint crustæ ex acri-
bus pharmacis obortæ. Cæterum ad cicatricem obducendam, & cicatrices re-
liquo corpori concolores reddendas, aceto excipe, & loco probè præfricto il-
line. Vbi uero bullæ emerserint, pharmacum ipsum cum melle cataplasmatis
modo impone. Efficacius autem fit si pro sulphure, ueratrum nigrum conijcia
tur. Smegmatis porrò ad leucen itemq; lepram plurimis ex præscriptis illitio-
nibus uti oportet. Præclarissimè autem ad ipsos Siccum magnum facit, quod
Indum inscriptum est, quo etiam ad elephantiasim, & omnem cutis scabri-
ciem: ad articularem item morbum, & membrorum resolutiones, & ad hydro-
picos uti conuenit. Salis ammoniaci, salis communis, salis cappadocici, sa-
lis amari, nitri assati, farinæ fabaceæ, pumicis usti, spumæ nitri, singulorum
trientem, ueratri albi, ueratri nigri, radicis struthij, radicis bryoniæ, cypero-
rum, aluminis liquidi, aluminis scissi, floris iunci odorati, gummi, iridis, lapidis
specularis usti, testarum sepiæ, seminis lini, costi, baccarũ lauri, farinę lupinorũ,
pulegij, thuris, seminis uiticis, singulorum sextantem, ostreorum ustorum, ra-
dicis dracunculi, fecis uini ustæ, pyretri, radicis chamæleonis nigri, sulphuris
uiui, staphidis syluestris, sinapis, radicis pæoniæ, samsuci, spicæ nardi, comæ
marrubij, fœni græci, grani cnidij, phylli, singulorum unc. I. radicis cucumeris
syluestris, cimoliæ, gallarum, singulorum scrupulos XVI.

De lepra Archigenis. Cap. CXXXIIII

Ex crasso ac uiscoso, & magis atræ bilis humore lepra generatur. Differt
autem lepra, à leuce & alpho utiliginis speciebus, in eo quod lepra aspera est ad
contactum, & pruritum locorum inducit. Cutis enim sola est quæ affecta est,
unde & excoriata cute, caro subiecta sana reperitur. In leuce uero, uelut dictũ
est, subiecta cuti caro tota per profundum transmutata est ad albidiorem colo-
rem, & superficies affecti loci leuissima est, & confricta citius rubescit, præser-
tim in his qui facilè curantur. At uero alphos in superficie hæret, & uelut
squamæ cuti affixus est. Cæterum à scabie differt lepra, quod in scabie qui-
dem furfuracea quædam cuti inhærentia apparent. In lepra uero quædam ue-
lut magnorum piscium squamæ. Differt autem lepra ab impetigine syluestri,
eo quod impetigo orbiculatius semper ad uicinos locos proserpit. Lepra uero
non ita eodem modo. Ad lepram igitur faciunt plurima ex his quæ præscri-
pta sunt ad leucen, peculiariter autem talia. Glutinis, saluiæ, lachrymæ oleæ
syluestris, singulorum drachmas VIII, corticis radicis capparis, gummi, singu-
lorum drachmas XVI. Vtere cum aceto illinens præfrictis in sole. Aliud.
Cardamomi, atramenti sutorij, aluminis rotundi, radicis chamæleonis nigri,

nitri assati, farinæ lolij, singulorum æquales partes, loco ex nitro præparato, medicamentum hoc in sole impone. Aliud. Atramenti sutorij drachmas duas, sulphuris uiui drach. II. cardamomi drachmas IIII. farinæ lolij, drachmas VIII. foliorum fici drach. VIII. carnis caricarum pinguium drach. VIII. Aceto trita impone, & alternis solue, ac rursus lotis impone. Aliud. Veratri nigri, sulphuris uiui, radicis bryoniæ, nitri, bituminis, foliorum fici, misyos, alcyonij usti, radicis chamæleonis nigri, atramenti sutorij, singulorum æquales partes. Vtere cum aceto ad præfrictos in sole. Aliud ad lepram experimento cognitum, tollit eam per dies quinque. Aeruginis drach. IIII. resinę pinus liquidæ drach. III. thuris recentis dra. II. Arida cum aceto terito, & adiecta resina liquata, præfrictis imponito, & alternis soluito, & reperies lepram splenio adhærentē. Deinde uero loco per poscam deterso ac cōfricto, ut cruentus fiat, rursus impone. At si exulceratio facta fuerit, per muriam & lenticulam cum melle depurga. Et postea per ceratum ad ambusta paratum curationē perfice. Aliud, ad lepras, ipsas excorians. Radicis chamæleonis nigri partem unam, succi thapsiæ partem unam, uentriū cantharidum, sulphuris, æquales singulorum partes pice liquida excipe, & loco illine, ubi prius ipsum probè confricueris. Postquàm uero bullæ ac pustulæ excitatę fuerint, lenticulam cum melle impone. Archigenis ad lepram, Magistriani. Arietis nigri adipem accipito, & locum ex eo assiduè inungito, & in paucis omnino diebus citra exulcerationem, eam tollit. Aliud. Seminis raphani drachmas quatuor, sandarachæ drachmas XVI. lupinorum aridorum decorticatorum, sulphuris uiui, singulorum drachmas XVI. gallarum omphacinarum, ueratri nigri, gummi, singulorum drachmas octo. Aceto excipe, & præfricto ex fici nigræ folijs loco, illine in sole. Cum eodem item in balneo citra olei ammixtionē Sicco, per dies nouem defricato. Critonis, ad lepram, ueluti Oribasius tradit. Farinæ lolij chœnicem Italicam unam, cardamomi drachmas IIII. spumæ nitri drachmas IIII. atramenti sutorij drachmas octo, radices hastulæ regiæ medias quatuor, terito omnia & misceto. Vsu uero expetente quantū satis uidebitur accipito, acetoq́ acerrimo coquito, & ubi ad cerati spissitudinem redegeris, crassius illinito, loco tamen prius ex nitro confricto: supernè uero linteolum obligato, idq́ tertio quoque die soluito, frigidaq́ abluito, ac rursus illinito. Aliud, ut Oribasius tradit, citra exulcerationem persanat. Radicis rumicis syluestris drachmas XXIIII. gummi drachmas XII. sulphuris uiui drachmas sex, myrrhæ drachmas IIII. gallarum drachmas IIII. Rumicis radices in aceto ad tertias decoquito, eisq́ tritis reliqua ammisceto, ac simul terito, ad finem uero etiam gummi addito. Vsus autem tempore loco prius ex nitro confricto, illinito: sequenti uero die lauato ac similiter curato. Vtere eo & ad impetigines ac psoras asperas ac scabras. Oribasij, ad leprosos. Succi radicis hastulæ regiæ sexuncem, sulphuris uiui drachmas quatuor, mannæ drachmas decem, nitri drachmas octo, illine cum aceto.

TERTII DECIMI SERMONIS finis.

Aëtij Sermonis.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, SIVE QVATERNIONIS QVARTI, Sermo secundus, & ex ordine Decimusquartus.

De sedis, pudendorum ac scroti affectionibus, & de simplicibus medicamentis quæ in emplastra coniiciuntur. Et de cruentis uulneribus & inflammationibus, abscessibusq́, ac ulceribus ueteribus.

DE AFFECTIONIBVS SEDIS. EX Galeno. Caput I

AFFECTIONES circa sedem ob multas causas difficulter curantur. Nam & ualde tenero sensu prædita pars est: sæpe uero dictum est tales partes facilè ab acrioribus ac austerioribus medicamentis irritari. Et ipse superfluitatum alimenti transitus, tum per se mordax est, tum ob id maximè quod simul cum ipsis pertransit bilis, & aliquando quidam serosi humores. Et ad hæc accedit, quod neque præfinitum est Medicis certum tempus ad medicamenta imponenda: sed aliquando etiam tempore non conuenien-

ti, ægri ad recrementorum excretionem progrediuntur. Quin & humiditas
ac caliditas locorum, ſiccantibus ſimul'que frigefacientibus opus habens, non
parum efficit ut ulcera ægrè curabilia fiant. Mordent enim adſtringentia, lo-
cus autem ferre non poteſt morſum, quum ſubtili ſenſu præditus exiſtat. Qua-
propter conueniunt ipſis medicamenta, quæ adſtringunt citra aſperitatem:
qualia maximè ſunt ex metallicis, ea quæ neque acria, neque acerba ualde
ſunt. Hæc enim lota, citra mordacitatem faciunt id quo opus eſt. Horum
igitur in ſumma memores, materiam experimento cognitam conſequenter
ſcriptam habete.

Cap. II

De inflammationibus ſedis.

Ad inflammationes ani, ſiue ex fiſſuris, ſiue ex tuberculis, ſiue ex ulcere
fuerint. Palmarum paſſarum ſextantem, panis ſiliginei unciam unam, croci
drachm. II. Palmas & micas panis ſapa præmaceratas terito ac illinito. Quum
autem inflammatio ceſſauerit, imminuto pane, palmulas & crocum auge, do-
nec curetur. Curata uero inflammatione, utere ſicco hoc ad ulcus. Ceruſæ &
ſyrici pares portiones ſiccas tritas inſperge. Facit hoc etiam ad tubercula con-
dylomata appellata. Medicamentum optimum ad ſedem, curat fiſſuras, &
tubercula conſumit, & dolorem confeſtim eximit. Sanat etiam ulcera depa-
ſcentia, ac maligna, & ægrè cicatricem accipientia. Deprimit præminentia,
& replet caua. Facit etiam ad tibiarum ulcera, & ea quæ dulcia appellantur
ſanat. Maſtiches, ceruſſæ, ſpumæ argenti, ſucci hyoſcyami, ſingulorum un-
ciam I. olei myrtei aut lentiſcini, quo ſtrigmentoſum pharmacum fiat. Quod
ſi etiam amplius quid de hyoſcyami ſucco conieceris, prodeſt. Reponitur in
plumbea pyxide. Medicamentum ad ſedem, Oribaſij. Olei myrtei, li-
bram unam, ceruſſæ trientem, thuris ſextantem. Ceruſam cum oleo myrteo
ad mellis compagem coctam, ad thus in mortario tritum affunde, & unitis u-
tere. Phicotyche Oribaſij emplaſtrum probatum. Thuris drachmas de-
cem, myrrhæ drachmas VII. opij drach. IIII. butyri drach. IIII. aluminis ſciſſi
drac. I. cadmiæ uſtæ ac lotæ, pompholygis, utriuſq; drach. VI. ceræ Tyrrheni-
cæ drachmas IIII. uitellorum ouorum aſſatorum, numero quatuor, adipis an-
ſerini drach. XVI. roſacei drachmas XVI. medullæ ceruinæ drach. XIIII. ce-
ruſæ drachmas XIIII. plumbi uſti & loti drachmas octo, lapidis hæmatitæ dra-
chmam unam, œſypi drachm. IIII. & dimidiam. Arida teruntur cum uino.

Ambroſia emplaſtrum Oribaſij. Ceræ, mellis, roſacei, ſpumæ argenti,
ceruſæ, adipis caprini, butyri recentis, ſingulorum quadrantem, thuris unciam
unam. Aliud emplaſtrum ſedis dolorem mitigans ac adimens. Spumæ
argenti, ceruſæ, ceræ, ſingulorum unciam I. roſacei ſexuncem, croci drac. IIII.
medullæ ceruinæ dra. IIII. amyli dra. IIII. meliloti un. I. terebinthinę drachmas
duas. Aliquando & ouorum aſſatorum uitellos duos aut tres. Spuma argenti
& ceruſſa lotæ ac ſiccatæ miſcentur, deinde teruntur paſſo cum meliloto, croco
& amylo. Emplaſtrum ſedis ex cerebellis, Andreæ. Adipis anſerini cura-
ti, ceræ, thuris, medullæ cerui, floris roſarum, pompholygis lotę, cadmię tenerę
lotæ, plumbi uſti loti, ſingulorum dra. IIII. ceruſæ dra. VIII. cerebellorũ gruum
drach. II. opij ſeſquidrachmã, œſypi drac. V. ſucci intybi cochlearium I. roſacei
ſexuncẽ, præpara & utere uelut dictum eſt. Ad inflammationẽ ignis ſacri in
ſede. Emplaſtri ex ſuccis lib. I. panis ſiliginei lib. I. croci un. I. opij drach. IIII.
roſacei lib. II. Crocus & opium paſſo macerantur, panis uero in aqua, & adipſa
trita

trita affunduntur liquida. facit etiã ad podagras, in calida intemperie ac fluxione biliosa. Ad eminentias protuberantes. De rumicis agrestis radice humida adhuc corticem detrahe, & ipsam radicem parum contusam ut ex proprio succo madescat, statim eminentiæ ipsi affrica post factam alui exonerationem, nimirum ubi aqua ablueris, & linteo deterseris humiditatem. Hoc decrescente luna fiat. Aliud optimum ad omnem sedis inflammationem. Malicorij sesquiunciam, meliloti unc. I. fœni græci cyathos II. Vini dulcis ueteris heminas quinque. Coquito ad tertias, & abiectis herbis, terito in uino cerusæ lotæ sextantem, pompholygis lotæ unc. I. thuris trientem, plumbi usti unciam I. Et liquefacito ceræ Tyrrhenicæ sextantem, olei myrtei quadrantem, rosacei quadrantem, butyri recentis insulsi sextantem, œsypi unciam I. medullæ ceruinæ unciam unam, adipis anserini trientem: hæc liquefacta, frigefacta ac erasa, ad trita adijcito, & intybi succum paulatim adstillato, & probè unitis utitor.
Aliud Andromachi, quo utor inquit. Rosarum uiridium, drachmas VII. capitum papaueris drachmas IIII. oua cruda integra duo, butyri recentis, œsypi, malicorij leuissimè triti, singul. drachm. XVI. mellis dodrantem, rosacei aut myrtei sexuncem, ceræ bessem. Aliud, quo utor ait. Cerusæ drach. V. spumæ argenti lotæ drach. V. thuris drach. VI. aluminis drach. III. croci obolos tres, uini & rosacei quantum satis est.

De fissuris sedis & de tuberculis. Cap. III

Tuberculum quod condyloma appellatur in sede fit, ruga a̓ iqua corporum in ano reduplicatorum insurgente, ac præter naturam intumescente. Quum enim sinuosus sit anus, rugas coagmentatas habet. Vbi uero amplius intumuerit ruga, tunc sanè fit condyloma. Et aliquando quidem citra inflammationem fit, & molle est. Quandoque uero cum inflammatione, & durum est ac dolorosum. At uero fissuræ ac rimæ in sede fiunt, quandoque in adstrictiori parte, siue musculo adstringente, quandoque uero in ano. Et aliquando ex influentium acrimonia consistunt. Aliquando autem propter condylomatum inflammationem ac distentionem, partes circumsitæ rupturam sustinent. Curationes autem primum quidem fiunt per medicamenta. Dilata uero curatione, dum & indurantur & callosæ fiunt affectiones, chirurgiam adhibere oportet, ita ut in condylomatis quidem æger commodè locetur, & ipsum condyloma uolsella distentum funditus excidatur. In fissuris autẽ, ut callosa rimæ labia deradantur; quo supina ac recens ulceratio fiat ad facilem curationem. Post chirurgiam consequens curatio primum est suppuratoria, deinde repurgatoria, postea ad cicatricem perducens. Quæ uero in principio adhibentur ipsis auxilia, talia sunt. Ad condylomata pharmacum, quod contrahit ac consumit ipsa. Misy assatum terebinthina liquida excipe, ut emplastri compagem habeat, & adhibito prius per aquam fomento impone. Vtere ue ut admirando. Aliud. Testas ouorum ustas ac tritas lauato, & siccatas inspergito. Aliud Lucij. Ad inflammationes sedis, & rimas, ac condylomata. Facit etiam ad rimas pudendorum inflammatas. Cerusæ quincuncem, spumæ argenti lotæ sextantem & unciæ dimidium, recrementi plumbi loti, aluminis scissi, thuris, singulorum sextantem. Hæc cum uino albo ueteri trita, ad ceratum myrteum ac rosaceum ammisceto ac utitor. Facit ad sordida ulcera sedis, maximè uero circa coronam glandis & præputium consistentia, quę neq; linamentis repurgantur, & à medicamentis ad depascentia ulcera destinatis exacerbantur. In summa uero persusiones in condylo-

dylomatis adſtringentes eſſe oportet, & medicamenta ipſorũ adſtrictione quadam participare debent. Aliud ad rimas in ſede inflammatas, & ad condylomata. Cadmiæ teneræ ter uſtæ ac lotæ, ceruſæ lotæ, ſpumæ argenti lotæ, ſingulorum ſextantẽ, cerę quadrantem, ouorum duorum aſſatorum uitellos, ſapę cyathũ I. roſacei cyathũ I. Vtere. Eſt ualde cõmodum etiã ad antiquata. Ad rimas inflammatas, morſuſq; ac feruores, quo ego ſemper uſus, nullo alio opus habui. Collyria aſteris aut thuris, aut aliquod conſimile, ſucco hyoſcyami & ſapa diluito, & roſaceo ſufficienti addito, quo ſtrigmentoſum pharmacũ fiat, ex hoc anum aſſiduè illinere iubeto. Et primum quidem dolores ſedat. Celerrimè uero etiam ulcera ſanat. Potes & ſpecies collyrij accipere, & cum hyoſcyami ſucco terere, ac paſtillos efformare. Et uſus tempore cum ſapa ac roſaceo diluere. Aliud Andromachi, quo utor, inquit, ad rimas ſedis, & condylomata inflammata. Lapidis hæmatitæ, ammoniaci thymiamatis, thuris, aluminis rotundi, ſingulorum drach. XII. In alio exemplari, ſextantem, gallarum, croci, ſingulorum drach. I. terebinthinæ drach. IIII. ceræ tyrrhenicæ drach. XII. roſacei drach. X. Vtere ad ſedem quidem cum roſaceo, ad uterum uero cum ungento Salca appellato. Aliud ad condylomata & rimas, quo melius non eſt. Aluminis ſciſſi drach. III. croci drach. IIII. ceruſæ drach. II. opobalſami drachm. I. thuris drach. IIII. aloës drach. I. œſypi drach. VIII. ceræ drac. VIII. liquabilia liquefacito, & ad arida trita affundito, ac unitis utitor. Ad rimas in ano ac pudendis. Reſinam pinus ſiccam cum roſaceo terito, donec ſtrigmentoſa fiat, & oui aſſati uitellum ammiſceto ac illinito. Ad rimas ſedis, inflammationeſq; ac condylomata, puluis ſiccus mitigans ac eximens dolorem. Rhoidarij, Syrici, ceruſſæ, ſpumæ argenti, æquales portiones ſiccas inſperge. Aliud. Foliorum hederæ ſiccorum cinerem cum uino & roſaceo in pila plumbea terere, ac utere. Aliud. Cineris raſurę linteorũ uſtæ, & amyli, æquales partes tere, & foliorum oleæ uiridium ſuccum miſce, ac illine. Aliud Maiæ ſiue obſtetricis ad fiſſuras & condylomata. Gallæ drac. VIII. plumbaginis dra. VIII. myrrhæ drach. IIII. ceruſæ drach. IIII. tritis utere. Prodeſt ad omnia. Paſtillus Aretæ Andromachi, pharmacum accommodatum ad rimas & condylomata, in maximis doloribus, citò liberat. Stibij, acacię, plumbi uſti & loti, ſingulorum drachmas XVI. cineris ſiue ſpodij pompholygis lotæ, drachm. VIII. Fructus ericæ, aluminis ſciſſilis, thuris, atramenti ſutorij, myrrhæ, opij, ſingulorum drachmas VIII. Vino terito uelut collyrium, & excipe ac forma in paſtillos, quos uſus tempore paſſo diluito. Paſtillus ad ſedem & omnia ani ulcera, rimas ac condylomata. Pompholygis lotæ, terræ ſamiæ, amyli, terræ lemniæ, aloës uſtę & lotæ, thuris, ſandicis, plumbi uſti & loti, radicis ſymphyti, centaureæ, ſingulorum ſextantem, croci, ſquamæ, æris, opij, tragacanthæ, ſingulorum ſeſquiunciam. Excipe uino, & utere ut uoles. Paſtillus ex ſolano halicacabo, uelut Heras prodit, qui ad rimas parari ſolet in ſede ac pudendo, & ad ulcera, condylomata, ad uerrucas thymos ac formicarias appellatas, & ad omnem eminentiam. Facit & ad puſtulas nocturnas, papulas, reduuias circa ungues & ignem ſacrum. Et ad aures purulentas, & labiorum ac plantarum fiſſuras. Spumæ argenti drachmas XXIIII. ceruſſæ drachmas duodecim, corticis radicis halicacabi ſicci drachmas VIII. atramenti ſutorij drachmas quatuor. Terito uelut collyrium cum aqua, & forma paſtillos ac utere, ad ualde inflammata cum lacte muliebri, ad ea quæ cicatrice opus habent cum uino.

Andromachus autem hunc paſtillum ſic præparat. Ceruſſæ libram unam, ſpumæ

spumæ argenti, corticis halicacabi, atramenti sutorij, rubricæ sinopidis, singulorum sextantem: in alio exemplari sexuncem: terito cum aceto ac formato pastillos. Medicamentum cicatricem inducens ulceribus in sede. Cadmiæ ustæ & uino extinctæ, sextantem, cerusæ lotæ unc. I. plumbi usti ac loti unc. I. ceræ unc. I. olei myrtei lib. I. Sicca cum uino terito ad dies sufficientes, & ceratum liquefactum ac refrigeratum adijcito ac utitor unitis. Aliud siccum, ad rimas præputij ac sedis, inducit cicatricem. Cadmiæ, cerusæ, thuris, æquales partes. Facit & ad alia ulcera mirabiliter. Aliud cicatricem inducens. Cadmiæ ter ustæ ac lotæ, plumbi usti ac loti, diphrygis, singulorũ unc. I. Vino trita excipe cerato habente ceræ quincuncem, terebinthinæ drac. XIIII. olei myrtei quincuncem. Et unita ac in massam coacta seruato. Vsus uero tempore, de pharmaco sextantem, ceræ trientem, olei myrtei quantum satis est accipe. Aliud siccum rimas ac ulcera ad cicatricem perducens. Seminis spinę Aegyptiæ sextantem, mastiches unc. I. Singula seorsim trita miscentur, & post sedatas inflammationes inspersa cicatricem inducunt. Aliud. Lapidis phrygij ter usti ac uino extincti, cadmiæ ustæ lotæ, cerusæ lotæ, aloës, thuris, singulorum drach. IIII. squamæ æris lotæ drach. II. diphrygis drachm. II. diligenter terere ac utere. Aliud. Fructus ericæ, gallarum, thuris acaciæ, pares portiones siccas insperge.

De thymis in sede ac reliquo corpore nascentibus, sycosiq; ac uerrucis formicarijs, itemq; clauis. Cap. IIII

Thymi appellationis originatio transsumpta est à cacuminibus eiusdem nominis herbæ in montibus nascentis. Thymi enim in corpore tuberculosæ sunt eminentiæ, asperę, subrubrę, oblongæ, præter naturam auctæ, sanguinem effundentes dum auferunť amplius quàm pro apparente magnitudine. Abundat autem hæc affectio circa sedem & pudenda ac media fœmora. Quandoq; etiam in facie consistit. Et quidam sanè parui sunt & uocantur thymi: aliqui uero magnitudine excedunt, & appellantur ficus: & aliqui mansueti sunt, aliqui uero maligni. Mansueti igitur thymi, carunculæ sunt paruæ quidem, uerum inæquales, obscuris eminentijs exasperatæ, albicantis coloris, aut subrubræ, & doloris expertes. Maligni uero thymi, duriores sunt & asperiores ac maiores, feculenti, ac liuidi coloris, dolorosiq; ac punctorium dolorem inducentes, & exacerbantur maximè ad manuum contactũ & medicamentorũ adhibitionem. Sunt autem omnes mansueti facilè curabiles, maligni uero incurabiles. Curantur autem aliquando hi, non locali exectione, sed cum ablatione totius partis in quo sunt. Ad thymos. Saluiam herbam siccam tusam cum pinguibus caricis præbe edendam, & disparebunt. Verum in pecoribus ordeum rori exponito, & eandem herbam inspergito, & edere sinito, ac miraberis. Ad eminentias. Soleas ueteramentarias humidas urito ac terito, & ulno præimbutas imponito. Aliud. Serpentis exuuium tritum carne caricarum reiectis granis excipito, & emplastri modo imponito. Si uero intra sedem fuerint, glandulam inde facito, subdito ac miraberis. Aliud. Caninũ stercus album ustum ac tritum & uino madefactum imponito. Cæterum uerruca acrochordon Græcis dicta, tuberculosa est eminentia. Nomen uero inde habet, quod similis est uertice suo resectæ chordæ iuxta extremitatẽ. At uerruca formicaria, tuberculosa ac callosa est eminentia, nigricantis coloris fundamentum latum habens, & ad cutem residens, ad contactum dolorem exhibens eiusmodi, qualis à morsu formicæ animalis contingit. Vnde etiam nomen habet,

bet. Verum in ablatione ſanguinem fundit, non pro apparentis magnitudinis
ratione. Clauus autem calloſa eſt eminentia, capiti claui aſſimilis, frequens au-
tem eſt circa manuum extremitates, & circa calcaneum. Appellant porrò etiã
in facie orientes magnas eminentias, ficus: à magnitudine impoſita appella-
tione. Proinde conandum eſt ut per pharmaca, tum manſuetos, tum mali-
gnos thymos curemus, ita ut manſuetis quidem, ea quæ conſumere ac contra-
here poſſunt adhibeamus. Malignis autem, ea quæ ad cancerata ulcera deſcri-
bentur, præſertim in mammis ac utero. At ubi uicta fuerint pharmaca & cu-
ratio protrahatur. Thymos quidem qui ſunt in muſculo ani adſtrictorio, uol-
ſella attractos radicitus excindere oportet, & ſiccum medicamentum ſangui-
nem ſiſtens inſpergere, quale eſt quod flauum appellatur. Et poſt chirurgiam,
pharmaca reſiccantia adhibere donec perfectè curentur. Nam unctuoſa cu-
ratio affectionem refricat. Si uero in partibus magis expoſitis fuerint thymi,
poſt exectionem quum magni fuerint ac multi uſtionem adhibere expedit ad
ſanguinem ſiſtendum, & regenerationem in poſterum prohibendam. Adhi-
bita igitur uſtione, curatio decernatur communis ad peruſta, primum uideli-
cet ea quæ cruſtas amouere poteſt, deinde repurgatoria, poſtea reſiccatoria.
Cruſtas autem remouere poſſunt in talibus, lac & mel per linamenta adhibita.
Quod ſi ſcalpello ſolum exciſi fuerint thymi, poſt exciſionem ſiccum ſangui-
nem ſiſtens adhibeatur, & reliquus curationis ductus reſiccans, uelut dictũ eſt.

Pharmaca conſumentia ac reſiccantia thymos, & uerrucas formicarias atq;
acrochordonas. Medicamenta quæ conſumunt ac reſiccant thymos, ſunt ea
quæ cõmuniter curant etiam reliquas uerrucas: Quale eſt hoc quod facit ad
thymos in ſede ac pudendo, aut in alio corporis loco obortos. Aluminis ſciſſi,
atramenti ſutorij uſti, glutinis, ſingulorum unc. I. ſquamę ęris ſextantem. Trita
glutine excipito cum aceto prædiſſoluto, illinito. Ad thymos in ſede, & du-
ra ac non inflammata condylomata, & ficus. Squamæ æris drachm. I. ſandara-
chæ drac. I. auripigmenti drach. I. aluminis ſciſſi drach. II. Terito per ſe ſingula
& cum roſaceo, & ad ſtrigmentitiam craſſitudinem redacta largè illinito, & ra-
ſuram linteoli imponito, atq; bis ſingulis diebus curato. At uero in alijs cor-
poris partibus aceto diluta illinito. Mirabiliter autẽ contrahit ac deprimit thy-
mos in ſede ac condylomata, & inflammata lenit, paſtillus ſuperiore capite de-
ſcriptus, Arete appellatus. Heraclidæ Tarentini ad uerrucas formicarias
inueteratas. Sulphuris uiui, ſandarachæ, atramenti ſutorij, ſingulorum æqua-
les partes, terito cum aceto, & paſtillos formato. Et uſus tempore aceto dilutos
illine. Nos autem appoſuimus his etiam elaterium pari portione, & ad formi-
carias atq; acutas uerrucas mirabiliter profuit. Verum in formicarijs primum
ſcalpello circumſcalpere oportet, atque ſic pharmacum illinere. Oribaſij ad
formicarias uerrucas & acrochordones. Chalcitidis drach. VI. ſandarachæ
drach. IIII. cadmiæ dra. X. cum aceto aſſiduè illine donec exciderint. Aliud
melinum ſiccum, geminæ mixturæ, heliocaës, hoc eſt, ſole uſtum appellatum.
calcis uiuæ partes duas, auripigmenti partem unam. Auripigmentum aqua
prius terito, & calcem adijcito, & in uaſe aqua repleto ſiccari ſinito. Hoc ubi
tertio feceris, in uas fictile procul ab omni humiditate deponito. Facit ad uer-
rucas formicarias & inſtar chordæ apicis acutas, pterygia, callos, nomas, & epu-
lidas. Aliud. Auripigmenti drachmas VIII. ſandarachæ drachmas ſex,
elaterij drachm. VIII. ſulphuris uiui drachmas VI. radicis chamæleonis nigri
drachmas IIII.. Aceto diluta cogito in paſtillos, & utere cum aceto. Verum in
formi-

formicaria uerruca basim prius circumscalpe, uelut dictum est. Aliud pharmacum accommodatum. Hoc usus sanaui thymos malignos. Blaterij drachm. VIII. auripigmenti tantundem, sulphuris uiui drach. VI. glutinis piscium drac. IIII. trita excipe glutino aceto prædissoluto. Et utere in alijs quidem locis cum aceto dissolutis. Ad sedem uero cum rosaceo. Quomodo uero gluten piscium dissoluere oporteat, dictum est in capite De sanguinem spuentibus, in pastillo qui gluten piscium recipit Sermone octauo. Ad Thymos ualde malignos, post exectionem & ustionem exorientes, uerrucas item formicarias, & instar apicis chordæ acutas. Pastillus pasionis. Squamæ æris drachmas XII. æris usti drachmas VIII. salis ammoniaci drachmas VIII. aluminis rotundi drach. VIII. thuris drach. XVI. Omnia terito excepto thure, ad multos dies aceto affuso in sole. Deinde thus adijce, ac rursus probe tere, & pastillos efforma, eosq́ assidue cum aceto illine, donec penitus exciderint. Ad eos uero qui in sede sunt cum passo diluito. Cæterum ficus ablatos, et thymos ac condylomata curat, et rursus generari non sinit, et iam extantes præclare tollit, cinis lignorum uitis cum aceto illitus, & cinis ex uinaceis ustis, cum aceto.

De Hæmorrhoidibus sedis. Cap. V

Hæmorrhois appellationis originationem habet à sanguinis fluxu. Est aũt uelut dilatatio localis in sede facta, uasis quibusdam isthic apertis, & progressu temporis callosioribus factis: Hæmorrhoidum uero aliæ sunt cæcæ, aliæ apertæ. Cæcæ sunt quæ omni tempore inflatę sunt, et nihil excernũt: Apertæ uero sunt quæ per tempora sanguinem effundunt. Hæc affectio malorum plurimorum causa hominibus existit. Nam & deformitatem, & miseram uitam hæmorrhoides inducunt. Multos uero etiam uita priuant. Et deformitatem quidem, propter coloris totius corporis uitiationem, ex euacuatione succedentẽ. Miseram uero uitam, propter corporis debilitatem. Quandoq́ autẽ et de uita periclitantur sic affecti, quum ob excedentem euacuationem perfrigeratum hepar, aquã inter cutem operatur. Conuenit igitur recta diæta ac uenæ sectione præmissa, hæmorrhoidum extirpationem moliri, et nullam penitus relinquere, quemadmodum quibusdam uisum fuit, possibile est enim incolumes euadere, optimumq́ curationis finẽ assequi, post hæmorrhoidum extirpationẽ, eos qui oportuno tempore uenæ sectione & conuenienti diæta semper utantur, quemadmodum Hippocrati placet. Inquit enim. Hæmorrhoidas sanãti inueteratas si non adseruetur, periculum est hydropem aut tabem succedere. Non enim uelut quidam opinantur, dixit, si nõ una fuerit seruata hęmorrhois ad sanguinis excretionẽ: Sed dixit: Si non adseruetur, hoc est, si non cõuenienti diæta utatur. Quod aũt sic uelit Hippocrates, ipsa aphorismi distinctio ostẽdit. Ait enim hic uir: Hæmorrhoidas inueteratas sananti. Est aũt Sanatio perfecta liberatio, & legitima curatio. Quare iuxta Hippocratem non oportet aliquã hęmorrhoidẽ relinquere, sed omnes exscindere, et post perfectam ipsarum curationem, per conuenientem uelut dictum est diætam, ad naturalem statum corpus curatũ reducere, incidereq́ cubiti uenã tempore oportuno, quo uidelicet coaceruatus in corpore sanguis euacuetur.

De Hæmorrhoidum chirurgia. Cap. VI

Aegrum itaq́ præparare oportet per modici cibi usum, et aquæ potũ, & ut plurimum etiam per clysteris infusum, tum prolectandi stercoris gratia, tum ut sedes irritata promptior ad euersionem fiat. Deinde adhibeatur Chirurgia quẽ admodum in tractatu De chirurgia ostensum est, ita ut singulæ hæmorrhoides

uncino diſtẽdantur, & baſis prius circumſcalpatur, & per uncinum obtorque-
antur. Deinde paruo interſtitio facto obligentur, & reſecentur. ipſa enim ob-
tortio adſtrictioni correſpondens, uaſa contrahit ut conſidant, quo poſt ex-
ciſionem ſedes minus ſanguinis effundat. Quapropter oportet unamquanq;
hæmorrhoidem hamulo diſtendere, deinde fundamentum circumſcalpere, po-
ſtea per hamulum obtorquere, & porrigere hamum tenendum miniſtro. Po-
ſtea uero etiam in alijs idem faciendum eſt. Poſtquàm uero omnes hamulis di-
ſtendimus, circumſcalptas funiculis obligabimus, & miniſtro tenendas dabi-
mus. Et tunc primum diſtentam primam excidimus, & reliquas conſequenter
ex ordine tollimus. Poſt exectionem uero, ſiccum ſanguinem ſiſtens appo-
nimus, & ſpongiam lino obligatam adhibemus, & fili principium foris relin-
quimus. Poſtea decernimus conſequentẽ curationem, per linamẽtorum im-
miſſionem, ſpongiarum appoſitionem, obligationem ſedi conuenientem. Cu-
ratio uero poſtea communis eſt. Securior itaq; & compendiaria curatio hæ-
morrhoidum eſt ipſa chirurgia. Quandoquidem uero quidam melius eſſe pu-
tant aſſidue purgari per hæmorrhoidas, uelut mulieres. Quidam uero ob timi-
ditatem, per medicamenta potius aliquas ex his aut omnes tolli cupiunt: conſe-
quenter ſubiungemus auxilia ad has conuenientia. Extractoria hæmor-
rhoidum. Quandoquidem pleræque hæmorrhoides opus habent extractio-
nè, ad faciliorem medicamentorum impoſitionem, neceſſariũ eſt et talia phar-
maca deſcribere. Cyclamini ſuccus illitus, & hæmorrhoidas irritat, & nõ ſinit
ipſas contrahi in chirurgia, et ſedem extrahit ac euertit. Magni pharmacum
accommodatũ, ad hæmorrhoidas extrahendas. Piperis ac nitri utriuſq; pares
partes terito, & ſedi adhibeto. Aliud. Succum cyclamini cum pari mellis mẽ-
ſura ad compagem mellis coquito. Probe facit. Aliud. Hoc uix prolaben-
tes hæmorrhoidas extrahit. Succi centaurij drach. II. aluminis liquidæ drac. II.
miſyos drach. I. ſtaphidis agreſtis drach. I. Excipe melle et illine ſedem. Aut la-
nam pharmaco imbutam in ſedem inde. Quum autem promptitudinẽ indu-
xerit, & ſedes prolapſa fuerit, & hæmorrhoides apparuerint, imponito ea quæ
ad hæmorrhoidum curationem deſcribentur. Quæ aperiant hæmorrhoi-
das. Aperiunt autem has, in his quibus ſanguinem per ipſas excerni uolu-
mus, amaracinum unguentum illitum, perdicij herbæ folia uiridia aſſidue
affricta, mercurialis trita & uelut glans immiſſa, fel bubulum per lanæ to-
mentum inditum. Siſtentia ſanguinis hæmorrhoidum fluxum. Sangui-
nem qui ex hæmorrhoidibus nimium euacuatur, ſiſtunt aloë impoſita, ſquama
ferri, plumbum uſtum cum poſca. Aliud, ſanguinem ſiſtens confeſtim. Aca-
ciæ fuluæ drach. IIII. plumbaginis drach. IIII. tragacanthi drachm. II. Singula
ſeorſim terito, & miſceto, & aqua ſubacta craſſius imponito. Si uero penitio-
res fuerint, in maſſam coacta indito. Aliud delens hæmorrhoidas & om-
nem ſanguinis eruptionem. Mororum crudiſſimorum ſiccorum ſeſquiunci-
am, chalcitidis ſeſquiunciam, lapidis molaris trientem, pennarum corui ſcrupu-
los XXI. Extremitates pennarum torreto ac terito, deinde omnia uino ſubacta
ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem redigito. Et in hæmorrhoidibus quidem indi-
to. In extrinſecis uero ſanguinis eruptionibus illinito, ac obligato. Aſclepia-
dæ prolutio hæmorrhoidum. Spinæ Aegyptiæ quincuncem, foliorum ſali-
cis, artemiſiæ, ſideritidis herbæ, ſingulorum trientem, in quatuor aquæ ſexta-
rijs coquito ad dimidias, & herbas quidem abijcitó, ad aquam uero decocti
ſiccum hoc ammiſceto. Melanterię à clauis drac. X. aluminis rotundi dra. VIII.
ſpumæ

spumæ argenti dra.IIII.gallarum dra.III. misyos dra.II.soreos drac.II. Siccum in decocto diluito,& cum eo septies in die perfundito,atq; hoc per triduū facito.Si uero reliquiæ quædam hæmorrhoidum restiterint, eas quarta die acu cō pungito. Et si quidem senserint, aut cruentatæ fuerint,decoctum illud similiter prodest,de sicco uero dimidiā partē misce.Prolutione uero facta,ipsum siccum pharmacū adhibe, ut exacte urantur,propter inflāmationē aūt forinsecus panem impone. Hoc cito urit. Ex cataplasmate uero intra septimū diem excidunt crustæ.Mirabiliter quoq; hęmorrhoidas hoc tollit.Cicutæ siccę dra.II.succi hyoscyami dra.IIII.aluminis dra.II.æris usti dra.II.rubricæ dra.I.cerato rosaceo excipe & impone, faciunt & mali punici acidi cortices sicci cum aceto impositi.Si uero penitiores fuerint, uelut glandem suppositițiam indito. Aliud ualde præclarum. Sandarachæ dra.VIII.auripigmenti dra. VIII.cum lixiuio diluta impone.ægro antea probe collocato.Mortificatur enim hæmorrhois,et decidit in semi hora resiccata,& à fundamento deuoluta. Verum circū hæmorrhoidas ceratum illinitur, et fit hoc in sole, aut apud ignem. Debet enim homo in eodem situ permanere,donec pharmacū abluatur. Aliud, ad hæmorrhoidas quod sedat etiā inflammationes ani. Et illæ mortificatæ resiccātur uelut uuæ passæ, & decidunt in septem diebus citra exulcerationem. Cæterum ad condylomata ac fistulas confert eaq; curat hoc.fecis uini siccæ ustæ quadrantem, misyos sextantem, aut pro misy, soreos sextantem. Vtere uelut optimo, fex aūt occulitur in prunas, & uritur donec albescat. Aliud. Stercus asini siccum accipito, & ex eo ollulam paruam impleto,& mannæ thuris drac.VIII. & tithymali sicci manipulum unum addito, & accenso stercore bubulo, ad carbonum speciem exurito, eaq; trita imponito, donec excidant. septima enim die citra inflammationem mortificatæ decidunt. Aliud mirabiliter exscindens hæmorrhoidas. Chalcitidis ustæ, misyos usti, atramenti sutorij usti, diphrygis,soreos, singulorum drachmas IIII. squamæ æris ustæ drachmas duas. Vtere ipso sicco,& instar testæ induratæ excident. Est hoc præclarum, & omnem carnis eminentiam contrahit. Aliud Hippocratis ad hęmorrhoidas admirandum.Gallarum sextantem,myrrhæ sextantem, aluminis scissi quadrantem,melanteriæ quadrantem.Contundito,cribrato,terito, ac utere sicco.Ego uero in penuria melanteriæ, sori adieci, et fecit mirabiliter.Nam intra paucos dies citra mordacitatem ac ulcerationem,hęmorrhoidas dissipat.Verum uino præeluere oportet,atq; sic inspergere.

Ad anum aut sedem procidentem. Cap. VII.

Nos per muriam,aut marinam aquam, prius anum fouere solemus prolapsum,& sæpe nullo alio auxilio opus habuimus.Aliquando uero salē tritum inspergimus, ægro commode ad hoc collocato, & sufficiens tempus expectamus,donec destillantes humiditates extrà processerint.Deinde abluta prolapsa recti intestini parte,illitionibus adstringentibus utimur,nimirum acacia,aut hypocysthide cum uino. Deinde anum retrudimus, & sequenti die insessionē paramus, aut infusum adstrictoriam uim habens, quale est uinum nigrū austerum, in quo decocta est myrtus,aut oleæ folia,aut malicorium. Cæterum in pueris adstringentium usum remittere oportet,& mitiora adhibere.Si uero res urgeat, etiam lumbis adstringentia imponemus cataplasmata ex palmulis ac malis cotoneis & similibus. Item sedi similia adhibebimus. Victus autem sit boni succi, & lactis potus decernatur. Et pultes ex lacte parentur, qualis est oryza cum lacte cocta,& similia. Vinum detur aquosius,pharmaca uero huic affe-

ctioni commoda sunt eiusmodi. Gallam coquito, & cum leuigata anum integito, & siquidem fortiore auxilio opus habes in uino cocturam facito, sin leniore, in aqua. Aliud. Corticis pinus drach. VIII. pilularum cupressi, drach. II. plumbaginis drach. II. prælauato cum uino adstringente et acerbo, & sicca trita inspergito. Aliud. Recrementi plumbi drach. VIII. thuris drach. II. prælue, & trita insperge. Aliud. Balaustiorum drachm. I. malicorij drach. II. seminis hyoscyami drachm. VIII. cerusæ drachm. VIII. myrrhæ drachm. II. plumbi loti drach. II. prælue & insperge. Aliud nostrum ad procidentem anum. Fructus ericæ, gallarum, acaciæ, cerussæ, succi hypocisthidis, corticis pini, myrrhæ, thuris, æquales partes siccas insperge, ubi uino austero sedem prius laueris. Aliud. Lentis ustæ, panis usti, farinæ erui, æquales partes imponito cum aceto & sapa. Aliud. Sedem uino prælauato, & picem aridam tritam inspergito, aut ollulas ustas tritas. Aliud. Cupressi decocto perfundito, & stercus caninum siccum inspergito, picem uero siccam, bitumen, & cyperum suffito. Aliud. Coriandri semen, & laser, trita cum uino illinito. Et torpedinem uiuam assidue apponito, & contrahet. Aliud. Bitumen et gallam æquis portionibus tritis siccis sedi inspergito. Valde præclarum hoc est.

De prolabentis sedis perustione. Leonidæ. Cap. VIII

Quum fluxus ægre curabilis apparuerit, & diæta nihil profecerit, neque medicamenta contulerint, structura mali iam inueterata, ad ustionem peruenire oportet. Quum enim alia intestina inter partes principales connumerentur, externa extremitas intestini recti principalis non est: Sed et dum uritur et secatur, nullum periculum inducit, uelut ipsa experientia testatur. Inurere autem conuenit per cauteria nucleoformia externam sedis partem extremam, ex moderatis interuallis. Sufficiens est enim ustio ad fluxionem superandam. Cicatrix autem solida succedens, anum in ambitu constringit, post ustionem uero, lac cum melle unito, & linamenta ex eo imbuta indito, ac obligato. Postquàm uero elapsæ fuerint crustæ, lentem cum melle imponito. Repurgatis autem ulceribus, utere emplastro ex ordeo, aut alijs cicatricem inducentibus, supra ad sedis affectiones præscriptis.

De abscessibus sedis. Leonidæ. Cap. IX

Inflammatione prægressa aliquando circa anum abscessus oritur. Quod ubi contingit, plura corpuscula putrescunt, propter locorum humiditatem ac largam caliditatem. Vnde necessarium est in chirurgia ablatione uti, & propterea facile in fistulam transire. Proinde in simplicioribus quidem abscessibus facilis est curatio. Verum in magnis affectionibus, ano orbiculatim amputato, plerumque dum cicatrix inducitur, podicis meatus constringitur, & obturatio contingit. Quapropter conducit inter curandum, primis curationis tẽporibus linamentũ parare, idque in tetrapharmaco, aut alio quodã ad curationem commodo, dissoluto intinctum indere in sedem. Tempore uero inducendæ cicatricis, canalem stanneum rotundum sedis meatui conuenientem immittere. Qui foris quidem sit amplus, uerum apposita parte in profundo sita rotundus ac leuis, habeatque in medio foramen, per quod flatus reddi possunt. Illinatur autem canalis ex medicamento cicatricem inducente, aut samia terra cum uino, aut cerusa, forinsecus autem splenium aut lana incumbat,

incumbat, et commoda obligatio fiat. At uero canalis ipse usq; ad perfectam curationem inditus sinatur.

De ulceribus sedis proserpentibus ac depascentibus. Cap. X

Fiunt aliquando in sede ulcera proserpentia et depascentia. Siquidem igitur nome depascens in adstrictorio musculo fiat, conari oportet ut per sedulam medicationem ad nomas pertinentem affectio curetur. Nam interiores ani partes, ipse inquam adstrictorius musculus, ne͏̄ uosus quum sit, neq; ustionem neq; sectionem sustinet, exciso enim musculo illo, conuulsio sequitur, & nimirum etiam carunculæ imminutio ac decrementum: Id quod inde nobis cognoscere datur, quod sæpe etiam non adhibita chirurgia, ab ipso depascente ulcere musculus ille consumitur, & carunculæ decrementum, Rœada græci uocant, cōsequitur. Vtendū igitur est auxilijs ad nomas descriptis, ita ut myrtorum ac malicorij & rubi decocto, ac similibus, assidue irrigemus, & primum quidem corporibus à natura alienis crustam inuramus, per faustinum appellatum pastillum aut consimiles. Deinde utamur eo qui ex usta charta constat, postea Isidem emplastrum cum multo rosaceo dissolutum per linamenta indamus, & sic reliqua deinceps consequentia faciamus. Cæterum phagedænico ulcere proserpendo exedente in ano existēte, audere aliquid oportet, et aliena à sanis excindere. Deinde ustionem adhibere. Quū enim carnosus sit podex, tales chirurgias facile sustinet, post chirurgiam autem, consequenter curatio, uelut aliorum ulcerum facienda. Si uero ustio adhibita fuerit, curare conuenit uelut in prolabente sede prædictum est.

De fistulis ani. Leonidæ. Cap. XI

Quandoquidem ex mala ulcerum curatione, & præcipue circa sedem, sæpe fistula succedit, consequenter etiam de his dicendum est. Proinde ægro in sella, aut alio quodam plano loco collocato, artifex à dextris magis ipsius ægri desidens chirurgiam perficiat. Conuenit aūt specillum accipere, & caput eius in medium fistulæ immittere, ipsumque propellere, quousque per inanem meatum progredietur. Deinde medium sinistræ manus digitum in sedem immittens, per ipsum specilli caput arripiat, postea reflectens specillum, & ambas fistulæ extremitates inter se adæquatas sinistra manu distendat, atque sic omnia corpuscula callosa per ambitum excindat, unico cōtactu, si id fieri potest. Si uero post sectionem apparuerit callus adhuc insidens circumscalpatur. Manifestus autem est callus, quum sit subalbidus ac renitens. Si uero etiam rugæ propinquæ apparuerint, uolsella extentæ resecentur ad ulcerū explanationem, et facilem deinceps curationem, post chirurgiam manna thuris sectionem implebimus, & linamentis inditis conuenienter deligabimus. Et consequenter communi aliorum ulcerum curatione utemur. Cæterum in his qui ob mollitiem aut timiditatem rogant nos ut per medicamenta curentur, primum conari oportet ut per pharmaca resiccantia ac fistulas claudentia curemus. Quæ si nihil effecerint, ad ea quæ callosa corpuscula erodere ac consumere possunt, transeundum est, quæ fistularia collyria appellantur: quorum præparationes in uniuersali de fistulis tractatu paulò post in hoc Sermone dicemus. At uero medicamenta quæ fistularum resiccationem promittunt, sunt emplastrum ex spuma argenti & aceto ac oleo paratum, & emplastrum sine cera, et fuluum Galeni, & harmonia, & ex salicibus, & ex lolio constans, & consimilia: facit

& hoc ad fiſtulas incipientes in ſede, rimaſq; ac condylomata, pæoniæ radicis
uſtæ quadrantem, bituminis Iudaici ſextantem, ſulphuris uiui unc. I. ceræ ſex-
tantem, olei myrtei quantum ſatis eſt. Aliud. Mala cotonea ad cinerem exuri
to, ac trita ſuperne ad oſculum fiſtulę imponito, & linamento indito, emplaſtrũ
ex uino & oleo, aut ſimile quoddam adhibeto ac deligato, & alternis diebus ſo
luito. Paſtillus ad fiſtulas ſedis. Chalcitidis uſtæ drach. VIII. ęris uſti drachm.
IIII. cadmiæ drach. IIII. cretæ terræ drach. IIII. pompholygis drach. III. Lycij
drach. III. aloẽs drac. II. croci drach. gummi dra. XVI. terito cum ſucco ſenecio
nis, aut ſerapidis tres teſticulos habentis, & formato paſtillos, et utitor ſiccis, &
cum aceto & cum cerato. Vtere etiam ad uniuerſales fiſtulas deſcribendis.

Ad intertrigines inter fœmora ex itinere obortas. Cap. XII

Chalcitis cũ aqua trita ac illita prodeſt. Et plũbago cum aceto aut uino. Et ſpu
ma argenti per ſe, & cum myrto ſicca trita. Aut alumen in teſta uſtum tritum
inſperge. Aut fici folia uſta ac trita cum oleo illine. Aut roſarum capita unà cũ
flore trita inſperge. Aliud quo utor ualde efficax, plũbaginis drac. VIII. gal-
larum dra. IIII. aluminis dra. I. myrrhæ dra. II. ſiccum hoc inſperge. Aliquando
uero cũ oleo myrteo illine. Ego uero uino ſemper prius lauo, & ſiccũ inſpergo.
Aliud, facit et ad papulas feruidas in fœmoribus ac ſub alis, ex ſudoribus obor
tas, præſertim in corpulentis hominibus. Syrici unc. I. fuci tinctorij unc. I. teſtæ
ex clibano antiquo ſextantem, prælauato et inſpergito, probe quidem facit, ue
rum lintea inficit, facit & ad ambuſta cum cerato.

De Thymis in pudendis. Leonidæ. Cap. XIII

Huius affectionis proprietatem in loco de thymis in ſede diximus, fiunt aũt
& hic thymi, aut in ſola glande, aut in cole, aut in præputio. Aliquãdo uero in
omnibus relatis locis. Antea uero dictum eſt, quod mãſueti facile curãtur. Ma-
ligni difficulter, et per affectæ partis ablationem ſanãtur. Quomodo aũt cogno
ſcere oporteat & manſuetos, & malignos, etiam relatum eſt. Siquidẽ igitur mã
ſueti fuerint thymi ac parui, per uolſellam diſtẽti excindantur, et aliquo ſangui
nem ſiſtente ac cruſtã inducente illinãtur, quale eſt ſiccũ flauum appellatũ, quo
per cruſtam, ſimile quiddam uſtioni efficiamus. Quũ uero multi fuerint et ma-
gni, tunc poſt excíſionem uſtio adhibeatur, ad ſanguinẽ ſiſtendũ, et affectos lo-
cos ad aliũ ſtatũ tranſmutandos, & thymorũ regenerationẽ prohibendã. Quũ
aũt totum præputiũ thymis fuerit refertũ, tum iuxta internã, tum circa externã
partẽ, difficile erit ipſum cõſeruare. Itaq; neceſſariũ erit quantũ eius fieri poteſt,
ad cutis pręputij ſectionẽ progredi. Quũ igitur uſtio poſt excíſionẽ adhibet, cu
ratio decernatur ad peruſta, relata in tractatu de prolabẽte ſede. Excíſis aũt thy
mis, & poſt excíſionẽ ſicco cruſtã inurente adhibito, poſt cruſtæ diſceſſum reli
qua curatio reſiccatoria fiat. Vnctuoſa enim pharmaca affectionem refricant.
Cæterum in his qui chirurgiam reijciunt, utendum eſt talibus medicamen-
tis. Medicamentum reſiccans thymos xeraphium appellatum. Chalcitidis
crudæ ſeſquiunciam, miſyos crudi ſeſquiunciã, ſquamæ æris ſextantẽ, aluminis
ſciſſi unc. I. Locũ cũ uino prius lauato, et ſiccũ inſpergito. Aliud. Gallam et a-
lumen trita inſpergito, & exareſcent. Vtere etiã ſi in alio corporis loco thymi
fiunt. Aliud, egregie tollẽs thymos et carnẽ excreſcentẽ in pudẽdis. Origanũ
et rutæ radicẽ, parib. partib. urito terito ac inſpergito. Vtere hoc uelut optimo.

De rimis in pudendis. Leonidæ. Cap. XIIII

Rimæ ac fiſſuræ in præputij ſummitate fiunt, quãdo anguſta ea exiſtens uio
lenter

lenter r educitur. Ruptis aūt corporibus, inflāmationes succedūt et dolores intenti. In principijs igitur, omnis rima dum recens est cruentatur, antiqua uero callosa fit, et rursus quum uiolenter disparatur, rupta rursus cruētatur, proinde ad curam festinare oportet. Vbi uero antiquatæ fuerint, & callosæ factæ curationem distulerint, nihil proficientibus medicamentis, cōfert cutem abducere, & callosa rimarum labia, supino scalpro quantum eius fieri potest, superficiaria sectione diducere. Resupinatæ enim & recentes factæ rimæ ac fissuræ, celerrime sanantur.

Medicamenta ad rimas & reliqua pudendorum ulcera. Cap. XV

Rimas medicamentis curare conandum est antea, citra chirurgiam, & utendum est plerisq; ad rimas sedis præscriptis, & præsertim eo quod Lucio inscribitur, facit enim & ad rimas in præputio, & ad ulcera sordida, & præcipue quū detrahi ac reduci non potest. Inijcitur autem cum oleo & uino per clysteriolū. Mirabiliter autem facit ad rimas in præputio & recentes, & inueteratas, urina quæ inter mingendum intra præputium ac glandem obiter suscipitur, & celerrime sanat, ut ne opus quidem sit alio auxilio. Aliud ad rimas præputij. Resinam frictam cum rosaceo terito donec strigmentitiam compagem accipiat, & ammixto oui assati uitello utere. Aliud, ad rimas & reliqua ulcera. Colocynthidem siccam urito ac terito, & cum rosarum flore utere. Idem facit & anethum ustum. Aliud. Ad præputij rimas, & glandis ulcera, repurgat & cicatricem inducit. Lapidis phrygij ter usti et extincti, primum butyro aut rosaceo, deinde melle, postea uino, sextantem, florum rosarum unc. I. malicorij unc. I. utere. Aliud. Ad rimas præputij & ani, & pudendi muliebris. Cerusæ, plumbaginis, gallarum, myrrhæ, æqualibus partibus utere siccis, aut cum uino & oleo. Aliud. Rimas & ulcera ad cicatricem perducens, & acrimonias obtundens. Cadmiæ teneræ ter ustæ sextantem, rosarum recentium detractis unguibus sexuncem. Cadmiam tundito ac cribrato, & cum rosis terito donec exarescat, & sicca inspergito, ubi prælaueris cum uino. Aliud ad pudenda et sedem. Lapidis phrygij ter usti ac extincti uelut dictum est, cerussæ lotæ, cadmiæ thuris, aloës, singulorum unc. I. squamæ æris drach. II. diphrygis drach. IIII. utere sicco. Aliud siccum, ad pudendorum rimas & ulcera spontanea. Aloës unc. I. florum rosarum sextantem, utere confidenter. Aliud ad eadem. Aloëm solam tritam inspergito. Si uero adstrinxerit, cadmiam ter ustā ammisceto. Mirabiliter efficax est. Aliud. Pastillum ex halicacabo lacte dilutum exhibeto. Habetur eius præparatio capite tertio, ubi De fissuris et tuberculis sedis tracto. Verum in his qui præputium reducere non possunt, lacte eundem diluito & tepidum per clysteriolum inijcito. Aliud. Ad spontaneas pustulas in pudendis, & maxime in his qui præputium reducere non possunt. Glaucium cum uino terito, & ubi prælaueris, per fistulam, pus attrahentem, tepidum inijcito.

Aliud lene incarnans & cicatricem inducens. Amylum per se tritum inspergito. Aliud. colophoniam tritam solam inspergito. Aliud. Colophoniam, thus, amylum, paribus portionibus inspergito. Aliud. Aloës primariæ, cerusæ, rosarum siccarum, æqualibus partibus tritis utere. Aliud. Collyrium ex thure tritum siccū insperge, aut cum uino dilutum per linamenta indito, aut cum lacte inijcito. facit et quod Aster appellatur, et quod Cleoni inscribitur, & similia. Oribasij ad præputij ac ani rimas. Inducit cicatricem. Cadmiæ lotæ, cerusæ, thuris, æqualibus portionibus, utere, facit & ad alia ulcera mirabiliter.

Ad inflammationes pudendorum. Cap. XVI

Inflammata pudenda rosarũ et meliloti decocto perfundito: Aut betæ folia siue semen tritum, in aqua feruefacito, & calido perfundito, facit ad eos qui præputium retrahere non possunt. Cataplasma uero adhibe ex pane cum palmulis sapa præmaceratis, cum modico rosaceo. Aut malicorium in uino coctum ac tritum cum pane ac modico rosaceo pro cataplasmate impone.

Ad Nomas in pudendis. Cap. XVII

Si ulcus depascens, nomen græci uocant, aut erosio fiat, laxa forinsecus apparet pars erodenda. Et si circumprematur, humorem tenuem subcruentum excernit, deinde feculentum. Cõuenit itaq; perfusionibus adstringentibus in his uti, ex decocto myrti, ruborum, oleæ syluestris, rosarum, malicorij, plantaginis, polygoni, pharmaca uero ad nomas cõmoda sunt, pastillus corax, id est coruus inscriptus. Habet autem sic. Gallarum sextantem, squamæ æris sesquiunciam, chalcitidis crudæ unc. I. thuris unc. I. terito in aceto ad sufficientes dies, et ad finem mellis quincuncem addito. Et ex olei myrtei lib. I. ac semisse, adipis taurini recentis besse, cæræ triente, terebinthinæ unc. I. ceratum effice, et in linamentis utere, & per fistulam puris attractoriam inijce, per rosaceum dissolutum. Et superne spongiam ex uino expressam impone, aut ceratum habens malicorium aut gallas. Aliud ex charta usta. Chartæ ustæ sesquiunciam, squamæ æris sesquiunciam, auripigmenti dra. VI. sulphuris uiui dra. VI. plumbi usti dra. III. Insperge siccum, aut melle & rosaceo dilutum per linamenta inde. Si uero præputium reducere non potest, plurimo rosaceo dilutum, & modico melle addito, inijce. Aliud siccum, quod sanauit quosdam iam secandos. Chartæ ustæ sextantem, gallarum sextantem. Vtere sicco.

Ad carbunculos pudendorum. Cap. XVIII

Spumæ argenti dra. IIII. cerusæ dra. II. thuris drach. I. Trita insperge, & rasuras linteorum impone. Aliud. Adipem caprinum cum uuis passis tritum impone uelut cataplasma. Hoc suppurat, & dolorem eximit, postea eundem adipem cum pice liquida unitum imponito. Aliud, pilulas stercoris caprini ustas cum melle imponito.

Ad interna in meatu urinæ ulcera. Cap. XIX

Lycij dra. II. myrrhæ dra. II. atramẽti sutorij dra. I. chalcitidis dra. I. omnia simul trita cum passi hemina una, & uini ueteris odorati cyatho uno, coquito donec uniantur, et reponito in plumbo. Vsus uero tempore rosaceo diluta inijce: facit et ad ulcera inter anum et testes. Ego autem cygnaria collyria cum lacte diluta per clysteriolum inijcio, & bonum testimonium ipsis præbeo.

Ad scabiosum scrotum & pruriginosum. Cap. XX

Contingit etiam circa scrotum assidue scabies & pruritus, ex influxu humorum acrium ulcerantium cutem. Et ubi quidem plures fuerint et acriores allati humores, cutem ipsam exulcerant. Si uero pauciores ac crassiores squamas generant, & pruritum inducunt. Curatio horum fit per congruam uictus rationem, & per medicamenta. Aliquando uero & raro, per chirurgiam. Itaque ab acrium esu abstinendum est, & præsertim ab oleribus mali succi. Quæ uero exhibentur bono succo prædita sint. Qualis est lactis potus assiduus, ptisana, halica, gallinarum oua, porcellorum extremitates & uentriculi. Vinum tenue dilutius & album. Ex localibus auxilijs, præsertim ubi squamæ ulceri adhærent, & dolor adest, conuenit cataplasma ex fabæ lomẽto, nã & dolorẽ mitigat, & ulcera repurgat. Sit aũt ex faba Aegyptia lomentum.

Idem facit sesamũ crudũ, et erui farina melle subacta et imposita. Repurgatiõe uero ulcerũ facta, prurituq́ lenito, ad cicatricẽ inducendã pergemus, probe aũt facit in his partibus, misy cum sulphure uiuo tritũ, & cerato myrteo exceptum. Conducit & plumbi recrementũ, & spuma argenti cum myrteo cerato. Et Emplastrum ex cadmia, & emplastrũ ex hordeo. Praeclare auxiliatur etiam scroto in superficie tumefacto, terra cimolia cum aqua diluta ac illita, quam illitã exarescere sines, & aqua tepida loco abluto, myrtum siccam tritam modica myrrha addita insperges. Inducta uero cicatrice, nullaq́ molestia nec pruritu uexante, curatio transacta est. At si scabie sanata, pruritus restat, aut augetur, aut scrotum humore destillat, Nitrum cum staphide agresti & alumine liquido, rosaceo & aceto dilutum, in balneo illinere iubemus. Et à balneo oui candidum cum melle imponere. Si uero uehemens & intolerabilis est scroti pruritus, fex aceti sicca cum uino madefacta adhibetur, eodem modo uelut praecedens medicamentum, illito etiam postea oui albumine. Quod si adhuc amplius uim eius augere uoles, ustam fecem accipies. Idem praestat alumen cum melle probe coctum, & reliqua quae ad pruritus retulimus.

De Testium ac scroti inflammatione, Leonidae. Cap. XXI

Quãdoq́ testes soli per se inflãmantur, quãdoq́ testibus nihil affectis, scrotũ inflammatum est. Aliquando uero testes unà cum scroto inflammantur. Sicut autem in alijs corporis partibus, ita etiam in his, uel ex humorum influxu, uel ictu, uel collisione inflammatio contingit. Proinde solo testiculo inflammato, scrotum colorẽ naturalem habet, ipse uero testis tumidior, duriorq́ ac amplior tactui occurrit. Adest dolor pulsatiuus usque ad renes pertingens. At si scrotum inflammatum est, tumor rubicundus in superficie est, renitens ad tactum ac dolens. Vtrisq́ uero inflammatis, testibus uidelicet & scroto, ex signorum augmento magnitudinem inflammationis iudicabimus. Proinde cibi parsimonia, et aquae potu per totũ curationis tẽpus utendum est. Et si inflãmatio uehemens fuerit, praesertim in iuuene sanguinẽ multũ habẽte, uena cubiti secãda est, si id fieri potest, sin minus, tali. Nã et hanc secare prodest, ubi sanguis non fuerit multus. At pro localibus auxilijs, si testes sunt inflãmati, et maxime ubi nerui à quibus pendent simul affecti fuerint: lanã oleo cõmuni aut anethino imbutã adhibebimus ac deligamus, probe facit et uerbenaca recta in oleo cocta modico uino addito, & scroto imposita, atq́ lana supilligata. Cataplasmatis uero ad inflãmationes soluẽdas idoneis utemur. E quorũ numero admirandũ est, ad testiũ praesertim inflãmationẽ, Cataplasma ex faba Aegyptia. Decorticatur aũt faba cocta, et cũ modico melle trita illinitur, praestat etiã ad testiũ ac scroti inflãmationes, cataplasma ex puro pane, quo ego assidue utor, quãdoq́ cũ oleo et aqua, quãdoq́ cũ mulsa. Egregie facit etiam id quod ex uuis passis cum cumino torrefacto ac trito, modico melle addito paratur, prodest et asphodili radix cũ polenta in uino cocta. Et lini semen in aqua mulsa coctũ. Et senecio cum polenta. Et cupressi folia per se, uel cum panis mica. Ceratum ad testium inflammationes efficax. Cerae, resinae pinus, olei anethini et narcissini, singulorum dextantem, cumini sexuncem, fimi asinini pilas tres, fimum arefactum terito et cribrato, & cumino ammisceto, deinde cum cerato liquefacto cõmittito ac imponito. Et lanam narcissino aut rosaceo oleo imbutam superilligato. Confert etiam emplastrum ex succis rosaceo dilutum, durante uero inflammatione, aqua marina calida affundenda est, & cerata adhibẽda inflammationes discutientia,

tientia: Qualia ſunt ad mamillas inflãmatas deſcripta. Quod ſi non ſoluatur inflammatio, ſed tranſmutetur, ſuppurationem cum cataplaſmatis adiuuare oportet, perſectoq; iam abſceſſu chirurgia adhibenda eſt, et communi curatione utẽdum. Si uero nome depaſcens acceſſerit, eadem curatione etiam hic utendum erit quã ſuperius ad ſedis nomas tradidimus. Oribaſij ad teſtiũ tumores laxos ac inflammationes. Olei lib. I. alij habent dextantem, plũbaginis, cumini, paſſularum ſine uinaceis, farinæ fabarum, ſingulorũ trientẽ, ceræ ſextantem, plũbaginem cũ oleo ad cõpagem coquito, deinde cerã cũ colophonię dra. VI. adijcito et ad perfrigerata paſſulas ac farinã ammiſceto, ac utitor. Aliquando tamẽ farinam ad liquefacta inijcio inquit, poſtquàm feruor ipſorũ quieuit. Aliud eiuſdem. Vuarũ paſſarum ſine uinaceis dra. XXV. cumini acetabulũ. I. reſinæ pinus quadrãtẽ, mellis quod ſatis eſt. Sanguinis porrò euacuatio efficaciſſimũ auxilium eſt ad teſtes inflammatos, inquit Oribaſius. Cęterum ad teſtium duricias, cucumeris ſylueſtris radicem terito ac cribrato, et in aqua mulſa coctam cum loliacea farina imponito. Aut lilij radicem uino coctam, & modico melle ſubactam imponito.

De Hernia aquoſa, Leonidæ. Cap. XXII.

Hernia aquoſa quandoq; ex occulta, quandoq; ex manifeſta cauſa contingit: Ex occulta quidem, quum aquoſus humor circa partes corpuſculorum, quę ſcrotum contexunt ac implicant, ſanguini ammixtus collectus fuerit. Ex manifeſta uero, quum ex plaga colliſis, aut fractis uaſis, ſanguis affluens ad aquoſam ſubſtantiam tranſmutatur. Vbi igitur ſponte conſtiterit aquoſus humor collectus, ſubflauus aut ſubpallidus is inuenitur. Vbi uero ex plaga, cruentam ac feculentam materiam reperies. Humor autem uel intra rubicundam teſticuli pelliculam conſiſtit, uel extra ipſam, inter eam & pelliculas adiacentes. Vel in propria pellicula uelut ueſica quadam continetur, atq; hoc genus herniam in tunica ſuperagnata uocamus. Aliquando uero duplex hernia oboritur, quum collectio & in rubicunda tunica, & in ſuperagnata conſiſtit. Siquidem igitur in pellicula rubicunda humor collectus fuerit, tumor unius coloris apparet ſine dolore, in principio dum adhuc parua eſt collectio, ad contactum cedens. Poſtea uero aucta collectione, teſticulus humore undique circundatus occultatur. At tumor in ambitu extentus ac renitens ad tactum, herniæ carnoſæ ſuſpicionem imperitis exhibet. poſſunt tamen tactu diſcerni. nam hernia carnoſa omnino renititur, ſed aquoſa digitis cedit. Si uero in ſuperagnata tunica humor colligatur, tumor ipſe ſiue magnus ſiue paruus fuerit, omnino circumſcribetur. At ſi ſimul quoq; in rubicũda tunica collectus fuerit, duo tumores depræhendentur, alter in ſuperagnata, alter in rubicunda pellicula. Quod ſi extra rubicundam pelliculam collectio fiat, teſticulus tactui occurrit. Cæterum ab hernia aquoſa differt hernia inteſtinorũ. Quoniam in aquoſa tumor eiuſdem penitus magnitudinis ſemper, & in quolibet corporis ſitu perſiſtit. Neque enim humores, uelut inteſtina transferuntur. Inguen præterea in hernia aquoſa ſecundum naturam ſe habet, qua nota uel maxime aquoſa, ab omenti hernia deſtinguitur. Nam in hernia omenti, ſemper in ſcroto omentum perſiſtit, neque unquàm transfertur, id quod etiam in aquoſa contingit. Verum in omenti hernia inguen rarefactum depræhenditur. Tutiſſima itaq; curatio herniarum chirurgia & uſtione perficitur, ſi peritus artifex contingat. Poteſt tamen etiam medicamento ſcrotum inuri, & conſumpto humore ac cicatrice

cicatrice inducta firmari. Ad hunc usum efficax hoc est. Radicis brassicæ ustæ cinerem, cum adipd suillo inueterato liquefacto ad emplastri formam adigito, et impositũ alligato, ægrumq́ quiescere sinito, & postridie soluto medicamento fomentum adhibeto, et rursus apponito, idq́ tamdiu repetito, donec ustio peracta fuerit. Emplastrum autem angustum & oblongum esse oportet, neq; plus quàm conuenit locus inuratur. Ita ut in magnis tumoribus quatuor digitorum longitudinem & pollicis latitudinem habeat. In paruis duorum digitorũ lõgitudinem, & auricularis digiti latitudinem exæquet. At uero ubi tunica per ustionem detecta est, scalpello eam diduces, exclusoq́ humore fistulare collyrium fissuræ indes, quo uicinæ partes erodantur. Deinde suppurante medicamento uteris, postea dilapsa crusta, repurgatoria ulcerum per linamenta immittes, postrema ad adstringentia progredieris, quale est emplastrũ barbatum appellatum. Poteris etiam pro brassicæ radice, medicamenta erodentia, septica Græcis appellata adhibere. De quibus sequenti Sermone agetur. Post humoris exclusionẽ, ne rursus collectio fiat, huiusmodi malagmatis uteris. Ceræ sesquilibram, picis dodrantẽ, ammoniaci thymiamatis lib. I. et dodrantẽ, aluminis liquidi sesquiunciã aut sextantem. Aliud Asclepiadæ, ad herniã aquosam accommodatum, quod peracta erosione, & humoris exclusione adhibitũ, persanat et omnem duriciam resoluit, picis aridæ lib. IIII. ceræ terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, galbani, thuris, singulorum lib. I. aceti sextarios III. olei cyprini quantũ satis est. Picem tritã cum aceti sesquisextario coquito: Deinde ammoniacum cũ modico aceto tritũ adijcito, & parum feruere sinito, postea cerã inijcito, eaq́ liquefacta, galbanũ ac thus aceto trita ammisceto, omniaq́ unita & ab igne ablata ad residuum aceti in mortarium mittito, & cyprino adstillato probe subigito, ac utitor. Præclare facit etiam emplastrum ex lolijs, quod Sermone decimo quinto inter Nigra habetur. Sunt etiam medicamenta quæ citra ustionem ac erosionem, humoris discussionem promittunt. Quale est hoc quod habet. Spumæ argenti drach. VI. salis fossicij, atramenti sutorij, singulorum drachm. X. cerusæ drachm. XIIII. terebinthinæ drachm. XI. olei libram unam. Spumam argenti, cerusam, sal cum oleo donec non inquinent coquito. Deinde atramentum sutorium cum aceto tritum addito, cauendo ne efferuescat, atque ubi parum ebullierit terebinthinam addito, & ab igne ablata in mortario subigito, & repositis utitor. Aliud, ad quæcunque sine scalpro curare uolueris. Ceræ, spumæ nitri, rubricæ sinopidis, nitri, singulorum sextantem, terebinthinæ, mannæ thuris, mastiches, singulorum drachmas XVIII. olei heminam I. aquæ marinæ siue muriæ sexuncem. Arida cum muria diluito, & liquefacta ammisceto, ac unitis utitor. Aliud Nasturtij. drachmas XXX. nitri drachmas. X. fimi columbini drachmas. VI. galbani, terebinthinæ singulorum drachmas XX. liquefacta cum aridis committito, ac utitor confidenter. Confert & phittacium inscriptum, quod Sermone decimoquinto inter emplastra mollientia ac discutientia habetur. Hoc ego ad hernias aquosas usus sum, & primum tumorem emolliuit & ualde compescuit, ac post paucos dies exudantibus testiculis plurimam aquam extraxit. Aliud ad herniam aquosam, ualde efficax. Carnium uuarum passarum, ammij, terebinthinę, singulorũ drach. VIII. nitri rubri drach. X. mellis optimi sextantem. Arida seorsim terito ac cribrato. Inde uuas passas probe contusas ammisceto ac unito, deinde mel cũ terebinthina modice coctũ addito, et ad emplastri formã adigito, et linteo excepta adhibeto, ac lata fasciola deligato, ægrũq́ quiescere iubeto, & à balneo ac

uehementi

uehementi motu abſtinere. Solues autē hoc alternis diebus, et ſpongia loc[illegible] fo-
uebis, ac rurſus impones. Vtere etiam emplaſtris diſcuſſorijs ac reſiccantibus
ad hydropicos ſuprà deſcriptis, et præcipue eo quod Veſtę nomine inſcribitur.

De Hernia inteſtinorum. Ex eodem. Cap. XXIII

Hernia inteſtinorum eſt inteſtini aliquando ad inguen, aliquando ad ſcro-
tum delapſus, qui multarum moleſtiarum autor eſt. Nam et deformitatem, &
miſerā uitā, & mortis periculū inducit, quando inteſtina duris recrementis di-
ſtenta, ad ſcrotū delata cōdenſantur. Inde enim tormina uoluuloſa, ac ſæpe in-
flāmationes ſuccedunt, ex quibus pernicies conſequitur. Generatur hoc malū
aut peritonæo membrana aluum ac inteſtina amplectente nimium extēta, aut
eadem rupta. Si ab extenſione fiat, primum quidem laxitas ad inguen procum
bit, & ſumma uentri incumbens pars conuellitur, ſimulq́ pili pubis reuulſi
conſpiciuntur. Verum poſtea tumore aucto ſcrotum uiolatur ac intumeſcit. Si
uero rupta fuerit peritonæi membrana, quæ ad inguen pertingit, inteſtinum
per rupturam delatum rubicundæ tunicæ innititur, & hæc tandem temporis
mora oppreſſa, etiam ipſa inferius prolabitur. Quod ſi plaga adeo uiolenta con
tigerit, ut ſimul et peritonæi membrana, & rubicunda tunica rumpantur,
tunc inteſtina repente nudo teſticulo occurrentia ad ſcrotum præcipitantur.
Cæterum noſſe expedit, inteſtinorum herniam qualiſcunque fuerit, ſemper a-
quoſa eſſe deteriorem. Quæ uero propter extentionem peritonæi membranæ
fit inteſtinorum hernia, difficilius ſanatur quàm quæ propter eiuſdem ruptu-
ram. Et ſanè inteſtinorum hernia extreme mala, ſola chirurgia curari poteſt,
eaq́ graui ac periculoſa.

De Hernia inguinis. Cap. XXIIII

Inguinis hernia propter peritonæi membranæ extenſionem facta, in princi
pio adſtringentibus appoſitis, aliquando curari poteſt. Tutior tamen eſt uſtio,
ſi peritus artifex contingat. Nunc autem quo pacto hoc malum medicamentis
adhibitis ac ligamentis ſiſtamus, ut ne in peius procedat oſtendemus, & ſimul
quomodo ſuccedentibus accidentibus ſit occurrendum. Proinde delapſo ad
ſcrotum inteſtino, & uoluuloſis torminibus diuexantibus, ſtatim conabimur,
decliui locato ægro, diductis cruribus inteſtina ſenſim ad inguen reducere, ac
reducta commodis ligamētis retinere. At ſi partes ſcroto uicinæ uehementib.
doloribus unà cum inflammatione uexētur, tormina item ac flatus adſint, tam-
diu differenda eſt reductio donec quieuerint. Et interim partes uicinas alternis
diebus, primum lana ſuccida oleo ac uino imbuta, deinde etiam illitionibus ri-
gabimus. Et dolentes partes circumſcarificabimus. Neglectæ enim ſæpe mor
tificantur. Declinante malo emplaſtra adhibebimus, quale eſt Mnaſeæ in-
ſcriptum, et alia huiuſmodi. Et ut ne recidat æger, aſſeruandi gratia perpetuis li
gamentis utatur. Presbyteri Emplaſtrum ad herniam inguinis. Thuris, myr
rhę, glaucij, opopanacis, ſarcocollæ, tragacanthę, gummi, glutinis taurini, gluti
nis piſcium, cinnabaris quo fabri ferrarij utuntur, carnis cochlearum terreſtriū,
ſingulorum ſexuncem, fecis uini adſtringentis ueteris quantum ſatis eſt. glu-
ten utrumq́ et quæ macerari poſſunt in uini fece macerato, atq́ aridis tritis
ammiſceto, & ad emplaſtri formam reducito, imponito, alligato, et quieſcere iu
beto, ac ſeptima die ſoluito. Ad inteſtina prolapſa. Symphyti libram unam,
mannæ thuris quadrantem, candidi ouorum recentium unà cum uitello, nu-
mero ſex. Symphytum tritum ac cribratum in fictile uas cōijcimus, eiq́ thuris
mannā ſiue pollinem unà cum ouis ſubactum addimus. Deinde ſuillo adipe
ueteri

ueteri adiecto ad emplastri formam redigimus, atque hoc intestino prius reducto adhibemus, & ligamento alligamus. Aliud. Folia et teneras cupressi pilulas impone et alliga. Et si sicca fuerint, in uino prius coque. Hoc auxilium inquit Galenus, omnibus corporibus nimio humore flaccidis confert. resiccat enim & corroborat. Decimo autem die id exoluere ac renouare oportet, ita ut ter repetatur, & puer interim per triginta hos dies in lecto decumbat, & cupressi decoctum bibat. Aliud celebre. Aloës, malicorij in uino nigro cocti, succi hypocisthidis, thuris, glutinis fabrilis, singulorum æquales portiones. Gluten in passo donec dissoluatur coquito, ac probe terito, & reliqua minutissime trita ammisceto, ac utitor uelut iam sæpe dictum est. Aliud. Balaustiorum sexuncem, thuris, aloës, rhois coriarij, glutinis fabrilis, corallorũ, singulorum quadrantem, malicorij, gallarum, singulorum lib. I. Gallas & malicoriũ in uino nigro è uinaceis expresso coquito, & postea in mortario terito, et ad trita reliqua cum polygoni succo dissoluta addito, et omnia melle cocto excipito, ac utitor uelut dictũ est. Emplastrum datum cuidam adolescenti ob herniæ intestinalis turpitudinẽ summe anxio, ex quo sanatus est. Resinæ siccæ, ammoniaci thymiamatis, bituminis, sulphuris uiui, æquales portiones. Liquabilia liquato, eisque ab igne ablatis sulphur adijcito, et in mortario ad emplastri formam redigito, adhibeto ac alligato. Oportet aũt splenium in quo adhibetur calfactũ apponere, neque frequenter amouere, sed sinere donec sponte decidat. Quidam pro ammoniaco picem, quidam alcyonium inijciunt. Aliud. Terebinthinę sesquunciam, cerę, thuris, myrrhę, glutinis piscium, carnis cochlearum, singulorum unc. I. Glutẽ per triduum aceto maceratur: Deinde in mortario teritur, et ad prunas eliquatur, rursusque teritur, et ad ipsum reliqua trita ammiscẽtur. Vtere præterea Iside inscripto emplastro, quod Sermone XV. inter emplastra multi usus habetur. Aliud Theodori, admirandum ad herniam intestinorũ, quod nos experti sumus, & cum multorum admiratione sanauimus. Curat magnas et diuturnas affectiones. Chartam in aqua frigida ad triduũ madefacito, et ubi humorem uelut spongia imbiberit, ex ea pilam facito, quam reducto prius intestino, inguini adhibeto ac alligato, neque ante tertium diem exoluito. Tertio enim die miraberis de efficacia ipsius. At uero ægro minime indicabis quid sit id medicaminis, sed chartam uel panniculo inuolues, uel atro colore tinges. Neque uero tu uilitatem rei despicias. Aliud, intestinorum hernias agglutinans. Chrysocollæ, glutinis piscium, lapidis gagatæ, rhois coriarij, acaciæ, symphyti, carnis cochlearum, singulorum sesquunciam, ammoniaci thymiamatis, lapidis pyritæ, lapidis magnetis, aluminis scissilis, thuris, sulphuris uiui, alcyonij, picis brutiæ, nitri, singulorum unc. I. Gluten piscium in uino nigro austero macerato, postea in pila terito, et ad prunas cum eodem uino eliquato, et rursus terito, & ad ipsum reliqua trita ammisceto, quo solidum emplastrum fiat, quod inguini adhibebis ac deligabis, ægroque quiescere iusso septima die solues. Verum ante adhibitionẽ locũ alicuius ualde adstringẽtis decocto rigato. Sunt qui prædicta myrteo cerato excipiũt. Ego uero acaciam, thus, ammoniacum, seorsim in uino macero ac tero, atque ad gluten piscium recte præparatum ammisceo. Deinde cochlearum carnibus tritis adiectis, itemque reliquis tritis, ad emplastri compagem redigo, quod crassissime inguini impono, & charta imposita deligo.

Aliud Oribasij, picis liquidæ, terebinthinæ siccæ, singulorum lib. I. uisci sexuncem, propolis trientem. Quidam etiam colophoniæ sextantẽ, galbani sextantem, picis & colophonię liquatis, terebinthinã, deinde galbanum et propo-

lim in mortario prius trita ammisceto, statimq́ꝫ ubi ab igne sustuleris, uiscũ adijcito, & rudicula agitato donec frigescat, facit ad strumas, meliceridas ulcera, et inflammatos sub alis tumores, & ad abscessus colli. Repurgat et agglutinat. Aiunt porrò Aëtiten lapidẽ gestatum ut inguen contingat, prohibere, ne intestinũ assidue delabat. Idẽ etiã tritus recte medicamẽtis quę imponũt ammiscet.

De Emplastrorum præparatione ac coctura, & quæ in ipsa conijciuntur. Galeni. Cap. XXV.

Emplastrorum cõpositionis multæ ac uariæ particulares diferẽtiæ sunt. Quędam enim ipsorum ad cruenta uulnera commoda sunt, itemq́ꝫ uulnera agglutinant, atqꝫ fracturis conueniunt, aliqua maturant, aliqua discutiũt, aliqua attrahunt, aliqua sinus explent, alia resiccant, alia cicatricem inducunt, alia leniunt, alia pinguia sunt. Quorum omnium uarietates uaria simplicium medicamentorum natura distinguit. Quapropter prius simplicium uires cognoscere oportet. Ita enim etiam compositorum facultates et causas, propter quas inter se differunt, dinoscemus, ut non solum singulorum naturas intelligamus, sed componendi quoqꝫ artẽ ediscamus: quo si forte liber in quo pharmacorum compositiones quibus utimur scriptas habemus, intercidat, ipsi consimilia deperditis componere possimus. Graue enim fuit id quod duobus medicis mihi notis contigit: Quorum alter ob huiusmodi scriptorum ammissionem mœrore contabuit, alter uero medicandi artem desiuit. Adest autem exercitatis, ad hoc quod pharmaca componere possunt, etiam iudicandi facultas de his quæ priores medici descripserunt, ut et his quæ ab illis scripta sunt commode uti possis, & his quæ ipse iuxta rectã methodum composuisti, præstat tamen his quæ longo experimento probata sunt uti, quàm noua usurpare. Sed uelut dixi necessitas aliquando nos cogit in peregrinationibus, ut noua quędam & experimento non cognita usurpemus. At uero si omnibus præter naturam affectionibus simplici medicina mederi possemus, cõpositis non opus haberemus. frequẽter enim ad certum quendam modum corpus calfacere uolentes, nullum simplex quod id facere possit reperimus. Nam medicamentũ curandæ affectioni correspõdere oportet. Quin & aliqua simplicia citra alterius mixturam in usum deduci non possunt. Velut quando medicamentum meatus obducens adhibere uolumus, nullum simplex ad hanc rem idoneum habemus. Neqꝫ enim bitumẽ, neqꝫ cera, neqꝫ resina, neqꝫ pix, neqꝫ propolis, nec ladanum, nec ærugo, nec cerussa, nec argenti spuma, nec alia metallica, talia sunt. Ideoq́ꝫ qui primo medicamenta emplastica & meatus obducentia excogitauerunt, cum oleo metallica coxerunt, & liquabilia eliquarunt. Deinde herbas siccas tritas ammiscuerunt. Contrà in aliquibus affectionibus, unico quidem simplici medicamento opus habemus, sed alia quædam illi miscemus, uel ad uirium ipsius uehementiam obtundendam, uel ad saporis asperitatem mitigandam, uelut quum ad purgantia medicamẽta, quicquàm ammiscemus ex his quæ stomacho grata sunt. Et ad dolorem sedantia, quædam uim ipsorum lenientia, uelut castoreum & cætera huiusmodi, ad opium & mandragoram. Tunc aũt maxima componendi pharmaca necessitas est, quum morbus contrarias facultates inter se requirit, uelut repellentes simul et extergentes, aut inspissantes & simul attenuantes, quale est quod ex papaueris capitibus ac melle paratur. papauer enim tenues destillationes à capite inspissat. Mel autem humores ad pectus iam delapsos, reiectu faciles facit. Necessariò præterea componuntur medicamenta, ut idem medicamentum habere possimus ad plures morbos congruum, uelut ad uirus eiaculantium

lantium bestiarum ictus, & ad uenenosas potiones. De Antidotis ergo & epithematis satis suprà tractatum est. Cæterum eorum quæ in emplastra iniiciuntur, quædam terrea sunt, ueluti metallica, & lapidum ac terræ species, fecesq; ac cineres & testę, quædam oleosa, quædam lachrymæ, quędam liquores, quędam succi, quædam liquabilia, quædam semina, quædam herbæ, quædam radices. Et rursus quædam qualitatis expertia, quædam acria, quædam adstringentia, quædam calfacientia, quædam extersoria, quædam maturantia, aliqua diffundentia, aliqua mollientia, aliqua discussoria, & innumeræ aliæ differentiæ reperiuntur.

Spuma igitur argenti exsiccat, extergit, calefacit ac refrigerat moderate, ad omnia æqualiter efficax. Hæc aliquando in oleo solo, aliquando aqua aut uino, aut aceto ammixto coquitur. Primo autem seorsim exactissime terenda est, deinde rursus cum oleo ad strigmentitiam compagem redigenda, atque ita assidue agitata ad lentum ignem coquenda. Intumescit primum ac bullas emittit, quum autem sufficienti cocturæ propinqua fuerit, colorem fecis induit. Mensuram uero cocturæ iustam recipit, quum tumor contractus fuerit, neq; amplius inquinat. Similes spumæ argenti uires plumbago habet, ad frigiditatem tantum magis progressa, nec pariter extergens. Eodem etiam modo coquitur, nisi quod in eius coctura non solum quæritur ut ne inquinet, sed ut colorem quoque ex igneo rubore, ad fuluum ac ualde floridum transmutet. Aes ustum adstrictionis & acrimoniæ particeps est, contrahit, cicatricem inducit, & ab inflammatione tutatur. Quum autem coquitur non statim in principio immittitur, sed emplastro iam semicocto. Mensuram cocturæ, nisi ualde modicum iniiciatur, color indicat, ut uidelicet exuberet, & fuluum emplastrum faciat. Squama æris carnem erodit, adstringit, & ualidius glutinat quàm æs, sed minus discutit. Coquitur sicut æs, & eodem tempore iniicitur, eandemq; cocturæ rationem habet. Nisi enim color eius exuberauerit & fuluum emplastrum effecerit, nondum ad iustam cocturam peruenit. Squama uero ferri, præsertim stomomatis, ampliori adstrictione participat, quapropter ad malefica ulcera illi præfertur. Eodem autem tempore iniicitur, & rutilum colorem inducit. Diphryges mixtas uires habet, adstrictoriam cum acrimonia. Quare ad putrida ac maligna ulcera utilis est. Et hoc medio cocturæ tempore iniicitur, bulliteq; donec color eius exuberet, neque amplius inquinet. Chalcitis adstrictione simul ac acrimonia participat, contrahit, attenuat, discutit, aperit, & amplius superioribus adstringit, ac minus mollit. Vsta uero tenuior euadit, & adstrictionem perdit. Coquitur sicut æs, citius tamen liquefit. Mensura cocturæ est, ut rubicundius, ac punicei coloris emplastrum faciat. Misy similes chalcitidi uires habet, tenuiorum tamen partium est, & ideo magis attenuat, discutit & aperit. Sed minus mollit ac adstringit. Ad finem uero cocturæ iniicitur, neque ullam mensuram exhibet. Sori quoque similes chalcitidi uires habet, nisi quod magis terreum ac crassum est, atque ideo magis adstringit. Iniicitur & ipsum medio cocturæ tempore, & tardius liquescit, & nisi quid prohibuerit, atrum colorem reddit. Flos æris tenuior est ære usto & squama æris, participat nonnihil abstersoria ui, ideoq; attenuat & agglutinat. Coquitur uelut de ære diximus.

Atramentum sutorium ex mixtis facultatibus constat. Valde enim adstringit, neque ingenerose calefacit. Præ omnibus itaque humidas carnes siccare, omnemq; humiditatem consumere cogereq; ac adstringere potest. Iniicitur medio cocturæ tempore, & liuidiorem emplastri colorem facit. Imò nisi alia obstiterint, atrum eius colorem faciet. Auripigmentum & sandaracha ambo

urendi facultatem habent. Magis igitur prædictis discutiunt, & usta tenuioris essentiæ sunt. Inijciuntur autem ad cocturæ finem. Plumbum ustum ex his quæ citra erosionem siccant, efficacissimum est ad maligna, chironiaq́ ac cancerosa ulcera, habetq́ per se, & cum alijs mixtum, facultatem inducendi cicatricem. Inijcitur medio cocturæ tempore. Cerussa meatus obducit, & moderate frigida est. Cocta uero siccior seipsa euadit. Hæc in emplastra alba, ad finem cocturæ inijcitur. Sic enim colorem conseruat, et magis inalbat. In nigra uero, aut melina statim in principio inditur. Aerugo æris acrimoniæ particeps est, discutiendi incidendiq́ ac consumendi omnem carnem uim habet, plurimo autem cerato ammixta exterget ac cicatricem inducit. Hæc in emplastra uiridia post cocturam inijcitur. In quibusdam uero ne inijcitur quidem in ollam, sed cum aceto in mortario teritur, & reliqua ad ipsam affunduntur. In melina uero emplastra medio cocturæ tempore inditur. At in ea quæ geminam faciem ac colorem præ se ferunt, statim à principio inijcitur. Dum enim coquitur ærugo primum melina, deinde bicolor, postremum fulua efficitur. Alumen omne uehementissimam habet adstringendi facultatem resiccatoriam & agglutinatoriam. Omnium autem tenuissimum est scissile. Inijcitur plerumque post cocturam, neque peculiarem cocturæ mensuram habet, color eius plerumque ad uiriditatem mutatur. Rubrica adstringit, resiccat, agglutinat, inijcitur in fine cocturę. Cadmia extersoriam uim habet, caliditate & adstrictione temperata. Vsta lota sine erosione exterget ac resiccat, pompholyx quoq́ lenissimũ pharmacum est, & malignis ac ulcerosis ulceribus congruum. Inijciuntur ambo in cocturæ principio. Sal mixtam facultatem habet extergendi ac adstringendi, magis tamen adstringit, & ualde resiccat. Nitrum autem extergendi incidendique ac exsiccandi uim habet. In attractorijs emplastris sal ipsi misceri solet. Et ambo medio cocturæ tempore induntur. Sulphur omne attractoriam uim habet, calidæqûe ac tenuis essentiæ est. Inijcitur in fine cocturæ. Nigrefacit enim emplastra. Atque hæc quidem metallica sunt quæ in emplastra inijciuntur. Terræ uero in ipsa induntur, samia, erethria, cimolia, ampelitis & lemnia. Ex lapidibus autem phrygius, asius, pyrites, hæmatites, magnes, achates, iaspis, gagates, cos. Horum uires superius exposuimus. Inijcitur et pumex, extergendi attenuandiq́ ac discutiendi uim habens. Testæ præterea conchiliorum ustæ ac crudæ, tanquàm attenuantes, extergentes, ac discutientes, et resiccantes, ad sinus glutinandos ammiscentur. Idem præstant & fictilium testæ, extersoriæ etiam ipsæ ac resiccantis facultatis. Inijcitur item calx tanquam præclare resiccans, & ad cicatricem perducens. Cinis uero præsertim sarmentorum sinus agglutinat, callósque exterit ac resiccat. Hæc omnia terrea in fine cocturæ inijciuntur. At uero in pinguia emplastra oleum recipientia, oleum statim à principio cum metallicis inijcere oportet. Si uero cum resina quadam, aut pice liquida emplastrum paretur, & oleum statim ab initio inieceris, incohærens faciet medicamentum. Quapropter ut compages fiat, resinas liquidas primum indere oportet, deinde in fine oleum supperaddere, atque ita rursus ad bonam compagem coquere. Reliquæ pinguedines, & præsertim adipes recentes tenerrimi, medio cocturæ tempore inijciuntur. Ex unguentis irinum quidem cocturam sustinet, cyprinum uero & rosaceum, minus ferunt, cętera omnino non tolerant. Quapropter hæc in fine cocturæ inijcies. Cera porrò calefacit & moderatè mollit, minusq́ glutinat uulnera cruenta. Nunquam

quam coquitur per se, ita enim uratur: Neque cum resina aut pice liquida, ita enim incompacta maneret: Sed inijcitur ad oleum purum, uel aliud cum metallicis coctum, aut ad resinam uel picem præcoctam. Resina omnis multò magis quàm cera calefacit, discutit, mollit, extrahit & aperit, ac cruenta uulnera glutinat. Et arida quidem resina post ceram inijcitur, liquida uero seorsim præ cæteris omnibus coquitur, nisi admodum fuerit modica. Pix uires omnes resinæ habet, sed ualidiores. Inijcitur præ alijs omnibus. Mensura cocturæ liquidæ est, ut cogatur. Siccæ uero, præsertim si cum aceto coquitur, ut non amplius bullas emittat, neque intumescat. Bitumen cruenta uulnera glutinat, & præclare calfacit ac resiccat, & sinus implet. Coquitur statim ab initio iniectum. Verum nō minute tritum id inijcere oportet, habet enim asperitates ficuum granis similes. Quare crassius contundendum est, & in aceto coquendum citra agitationem, donec non amplius bullas emittit. Agitatum enim in grumos cogitur. At si absque aceto coquendum est, oleo simul additum facile liquescit. Propolis calfacit, discutit, maturat, extergit & attrahit. Hāc præmollire oportet, atque ita coquere ab igne ablatis iniectam. Nullam enim ampliorem cocturam tolerat. Ammoniacū mollit, discutit, calfacit, putredinem educit, attrahit. Inijcitur medio cocturæ tempore. Et si quidem conteri ac cribrari potest, leuissimum insperges. Sin minus, cum liquore quopiam leuigatum immittes. Cum aceto quidem aut uino, si ad cruenta uulnera emplastrum paratur. Si uero ad fistulas aut strumas, penitus cum aceto. Si uero molle fuerit emplastrum, qualia sunt quæ ad sedem parantur, cum aqua, ita ut ad reliqua refrigerata infundas, ut ne efferuescant, ac rursus coquas. Opopanax magis calfacit quàm ammoniacum, discutit & resiccat. Inijcitur peracta coctura, qua penitus modica opus habet. Et hunc aceto aut uino prius terere oportet. Galbanum ualde calefacit, concoquit ac discutit. Cocturam autem penitus non tolerat. Itaque ablato ab igne medicamento probe mollitam inijcere oportet. Aut cum aceto uel uino ad strigmentitiam compagem dilutam reliquis ammiscere. Sagapenum uires habet galbano similes. Magis tamen discutit & attenuat. Inijcitur in fine aceto aut uino prius tritum, ita ut cum ablato ab igne emplastro emolliatur. Bdellium calfacit, discutit, attrahit, mollit. Inijcitur tritum post peractam cocturam. Si uero pingue fuerit, ac teri non possit, in mortario tusum cū emplastro emolliatur. Thus parum calfacit, præclare maturat, modice attrahit, & sinus glutinat pollin eius, similes uires habet, magis tamen adstringit. Quare medicamentis ad cruenta uulnera commode miscetur. Inijcitur utrumque in fine cocturæ. Myrrha calfacit, concoquit, attenuat, discutit, & exsiccat, facit ad uulnera cruenta. Inijcitur in fine cocturæ cum aliquo liquore qui emplastris miscetur contrita. Aloë ex uarijs facultatibus constat. Adstringit enim, calfacit, attenuat, discutit, sinus glutinat ac resiccat. Additur post omnem cocturam. Succus papaueris strenue perfrigerat, dolores ac inflammationes mitigat, & cruenta uulnera glutinat. Hic pridie in aqua modica maceratur, & in mortario teritur, atque sic emplastrum ad ipsum diffunditur.

Thapsia calefacit et rubificat cutem. Inijcitur postrema liquore quodam trita. At uero nulla herba, aut radix, aut semen, cocturam tolerat, celerrime enim torrefiunt. Teruntur igitur ac manent in mortario, & liquefacta reliqua ad ipsa diffunduntur. Aliquando tamen herbas aut radices præmaceratas, in oleo coquimus, & expressas abijcimus, & oleum ad medicamenta assumimus.

De cruentorum uulnerum curatione. Galeni. Cap. XXVI

Parua & ſuperficiaria uulnera, natura ſua ſponte nullius medicamenti indi-
ga ſanare ſolet, labia ſolum à nobis contrahantur, & ligamento circundentur,
ne pilus, aut arena, aut tale quid illabatur, et ulcus penitus coaleſcet. At ſi amplũ
fuerit uulnus, ut labia contrahi non poſſint, & ſanies cōgregetur, aut urgeat do
lor, tale uulnus ſola labiorum contractione agglutinari non poteſt, ſed per me-
dicamenta reſiccantia collectam ſaniem conſumere, & affluentem prohibere
oportet, talia uero ſunt agglutinatoria pharmaca inflammationem arcentia. Si
uero uulnus profundius fuerit & in ſuperficie anguſtius, ſcalpello incidatur, ut
æqualis amplitudo fiat, & inſinuati humores non putreſcant, neq; uicinas par
tes corrumpant, proinde qui cruenta uulnera glutinare uoluerit, hæc conſide-
ret, & præ omnibus grumos diligenter ex uulnere educat. Quantulacunq; e-
nim eorum pars in cauitate relicta in pus cōuertitur, & carnes ſubinde putreſa
cit. Educemus autem grumos ſpongiarum mollium aſſiduo fotu, atq; hę non in
omnibus ex aceto exprimãtur. Sed ſi uulnera ſine eruptione ſanguinis fuerint,
aqua ſolum foueantur, ita enim carnem nihil offendemus, quam adſtringens
acetum impedit ne cito coaleſcat. At uero profundiora uulnera penitiores &
difficulter extirpabiles grumos in ſe habentia, aceto rigabimus, quod ex ſpon-
gia uſq; ad fundum ipſorum exprimemus. Acetum enim ad diſſoluendos gru-
mos efficax eſt, per adſtrictoriam facultatem aperta uaſa occludens, allatio-
nemq; ſanguinis cohibens, quibus omnibus à principio intentum eſſe conue-
nit, etiamſi aliâs acetum obturando corpora, tardiorem faciat uulneris unio-
nem. Cæterum ſi in capite uulnus fuerit, ſupra relata membrana caluariam
ambiens conſideranda eſt, an illæſa aut ſimul pertuſa ſit: Si enim illæſa perman
ſerit, labia ſuturis protinus contrahes, & agglutinatorijs uteris: Si uero perfora
tam aut contuſam repereris, ad tutiorem curationem membranam diſſecabis,
& os diligenter derades, linamentaq; cōuulſa indes, & forinſecus ſplenium in-
flammationem arcens impones, & ſupra id lanam ſuccidam ſeu ſpongiam mol
liſſimam, uino aut aceto imbutam ac expreſſam, ſine oleo adhibebis, præcipue
ſi ſanguinis eruptio præceſſit, poſtea faſciolam lineam aceto rigatam ac expreſ-
ſam obligabis, uinculi capite in uulneris loco ſtatuto, quemadmodum in artu-
um fracturis fieri ſolet. Studio uero habendum eſt ut ligatura ſurſum uergat.
Verum cōſtrictionem eius moderatam eſſe conuenit. Nam uehementior do-
lorem excitat, laxior inutilis eſt, poſt tertiam diem uulnus fractura carens ſpon
gijs foueatur, deinde linamenta medicamento ſuppuratorio illita indantur, &
reliqua ſuppuratoria curatio adhibeatur, poſtea ad repurgandum ac incarnan
dum progreſſus fiat, quemadmodum paulò poſt de ulceribus indicabitur. por-
rò quoniam rupta caluariæ membrana, ubi uulnus negligitur, inflammatio cō
ſequitur, ſi in principio inflãmationis uoceris, protinus ſiccare uulnus conare,
& mēbranam diducere atq; os caluę deradere. uulnere enim diducto, inflãma
tio antequàm excandeſcat ſupprimitur: facta diſſectione linamenta indes, &
ad ea retinenda linteum uino et oleo imbutum, aut ſplenium inflammationem
arcens, forinſecus impones, & ſupra hoc lanam uino & oleo imbutam adhibe-
bis. Et deinde ad ſuppuratorium ductũ te conuertes. Si uero inflammationē
uehementem nactus fueris, deraſis capillis locum aqua moderate calida riga-
bis, & medicamenta adhibebis inflammationem ſedantia. Inflammatione ue-
ro ſedata, membrana caluam ambiens ſuppuratur, & uicinæ partes abſceſſum
patiuntur. Quapropter expedit ut diſſecetur uelut dictum eſt, & pus excerna-
tur, ac

tur, ac caluariæ os deradatur, & postea communis ulcerum curatio fiat. Si uero fractura in capite aut alio loco unà cum uulnere fuerit, emplastrum ad fracturas accommodatum imponatur. De eo uero partem quadrangularem resecare oportet, quo loco uulnus existit, aliudq́ꝫ paruum splenium uulneri imponere, quale diximus. Atqꝫ hoc paruum splenium quotidie tollendum est, & ulcus curandum, ac deligandum. Cæterum agglutinatoria medicamenta Sermone XV. scripta habentur.

De sauciatis neruis. Galeni. Cap. XXVII

Neruus uulneratus aut punctus, dolorem & inflammationem uehementissimã habet, propter sensus subtilitatem. Quapropter cutis uulnus inagglutinatum seruare oportet, quo per ipsum saniosi humores effluant. Vbi uero uulneris os latius fuerit, conari ut resiccantibus medicamentis labia ipsius committantur ac uniantur. At si per acum aut paxillum, aut tale quiddam, uulnus inflictum fuerit, & in altum progressum, id saltem studio habendum est, ne inflammatio sequatur. Essetqúe longe tutius ut cutis circa uulneris osculum dissecaretur, quo commodius in altum procederent uires medicamentorum. At uero si uires ualidæ fuerint, & nihil impedierit, uniuersum corpus per uenæ sectionem euacuetur. Seruandaq́ꝫ est in euacuando locorum affinitas, ut dextra manu sauciata, dexter malleolus siue talus, sinistra sinister incidatur: Et uice uersa dextro crure uulnerato subalaris uena dextræ manus, sinistro sinistræ, rectitudine seruata secetur. Si uero subalaris non apparuerit, mediam secabimus. Quod si corpus uitiosis humoribus repletum fuerit, purgatione per idoneum pharmacum utemur. Cæterum aqua calida quæ reliquis inflammationibus commodissima est, his infestissima existit. Ab humectantibus enim & calfacientibus putrefactio inducitur, præstat igitur neruos sauciatos oleo moderatè calido tenuiq́ꝫ ac nihil adstringente rigare, tale autem est dulcissimum, quod melius longe fuerit, si annos duos aut tres habuerit. Nerui enim sauciati curatio medicamentis opus habet, quæ tepidam caliditatem habent, ualde uero siccant, atque hoc citra molestiam, & quæ substantia tenuissima prædita sunt. Huiusmodi enim sola sine partium distensione ac mordacitate, saniem ex alto euocare possunt. Quapropter oleo in quo anethum & ruta decocta sunt calido perfundimus. Sæpe etiam ceratum ex Euphorbio, aut emplastrũ Anicetum, aut quoddam ex his quæ ad uulneratos neruos describẽtur, modico oleo liquatum adhibemus. Deinde emplastro aliquo ex prædictis imposito, lanam oleo calido imbutam extrinsecus illigamus, & per singulos dies bis aut ter soluimus. Et si longiores fuerint noctes, noctu quoque, præsertim ubi mordacitas uulnus irritet. Quod si neque mordacitas, neque dolor percipiatur, bis tantum in die, & circa uesperam semel soluemus. Et præterea alas ac collum oleo calido large rigabimus. Si uero neruus in crure sauciatus fuerit, inguina ac totam spinam & collum, oleo item calido ubertim perfundimus. At uero si neruorum uulnera à principio male fuerint curata, maxima inflammatio ac putrefactio sequi solet. Itaque farinam ordeaceam, aut fabarum, aut erui in lixiuio cum aceto mulso coctam imponere oportet. Est enim hoc cataplasma efficax ad ea quæ iam putrescunt. Si uero uehemens inflammatio cum maximo dolore infestauerit, farinam erui aut fabarum cum optima sapa, modico aceto addito coctam imponito, calido oleo prius affuso. Ceratum uero ex euphorbio ad neruos uulneratos, cuius paulò ante mentionẽ fecimus, hoc modo præparatur. Ceræ, terebinthinæ, olei, singulorum trientem, euphorbij recentis

 sextantem,

sextantem, aut biennalis quadrantem, aut prorsus antiqui trientem. Et si terebinthina defuerit, colophoniam pro ea accipito. Longe uero præstantius euadet medicamentum, si propolim pinguem ac recentem acceperit, ut sit terebinthinæ quadrans, propolis triens, ceræ unc. I. olei triens, euphorbij sextans. Deficiente uero euphorbio, sulphur, aut castorium, aut consimile quiddam calidum ac tenuium partiũ ammiscebis. Quodsi omnino ab exacta & media pharmacorum ad sauciatos neruos compage aberrandũ sit, pręstat ad molliorem cõpagem declinare, etiamsi ita paratum inquinet. optimum præterea ad eundem usum pharmacum est ex brutia pice & opopanace, quod etiam ad morsus canis rabidi facit, præcipue si corpora contingerint rabustiora. Nam in tenerioribus per ceratum ex oleo aliquo discussorio uires eius mitigare potes, quale est irinum, aut amaracinũ, aut opobalsamũ, aut oleum uetus. Egregie facit & Anicetum, quod Sermone XV. inter emollientia medicamenta habetur. Quin & ex metallicis constans pharmacũ, efficax est ad neruorũ punctiones. Habet id hoc modo. Chalcitidis crudæ dra. VIII. misyos crudi drach. XVI. squamæ æris dra. XXIIII. cerę dra. XCVI. olei dulcis aut ueteris, æstate quidẽ dra. CVIII. hyeme uero centũ. XX. thuris dra. XXIIII. terebinthinę dra. XVI. galbani dra. XII. aceti acerrimi & antiqui quantum satis est. Metallica ad solem æstiuum pluribus diebus terito, indeq; addito thure rursus conterito, & quę liquari possunt liquata affundito ac subigito. Hoc medicamẽtum uulneri appositũ inflãmationem arcet, uelut sæpe experti sumus. Admirandũ pręterea ad sauciatos neruos medicamẽtũ est quod è seneciõe paratur, et habet Seneciõis succi unc. XXIIII. olei antiqui, olei cyprini, olei dulcis, apochymatis siue picis è nauibus erasæ, singul. trientẽ, galbani, æruginis, singul. drach. IIII. terebinthinæ drach. VI. adipis ueteris dra. XI. ceræ dra. VIII. resinæ pinus siccæ dra. VI. Succum cũ oleis coquito donec propemodum consumatur. Aeruginẽ uero cum modico succo terito, & quæ liquari possunt liquato ac excolato, iniectaq; terebinthina cum decoctis unito, postremumq; omnia ad æruginem tritam diffundito ac subigito: facit ad maximas musculorum in uulneribus inflammationes. Et duricias ac recentes puerorum strumas dissoluit. Porrò qui sauciatos neruos habent, urgẽte necessitate post septimam, uel ubi dolor penitus quieuit, lauari possunt. Verũ lauandis medicamẽta uulneri indimus, & forinsecus multiplicia lintea oleo imbuta imponimus, & fasciam ex linteo obligamus: deinde ægro in solium descẽsuro, ligamenta multo oleo rigamus. Et post balneũ remotis omnibus quæ applicata fuerant, præscriptam curationem adhibemus. At si uulnus in manu fuerit, admoneatur æger, ne id calidæ siue frigidæ lauacro humectet. Oribasij ad priuatos sauciatorum neruorum abscessus, priuatos autem uocat, quando in proximis puncturæ locis abscessus parui & multi per certa interualla oriuntur. Ceræ, colophoniæ, butyri, singulorum libram unam, picis siccæ, mellis singulorum sexuncem, æruginis quadrantem, aceti quantum satis est ad æruginem conterendam ac dissoluendam.

Curatio neruorũ denudatorũ ac uulneratorũ in ulceribus. Cap. XXVIII.

Quod si neruus nõ fuerit pũctus, sed manifesta dissectione incisus, ita ut etiã cutis præposita sit dissecta, et appareat nudus neruus, secũdũ rectitudinẽ et nõ transuersim dissectus: relata ex euphorbio aut metallicis medicamẽta, minime adhibenda sunt. Abstinendũ etiã ab emplastro Aniceto et cæteris tãta acrimonia præditis. Nudus enim neruus uehementẽ ipsorum uim non feret, proinde calcem assumes lotam plurimo rosaceo dilutam. Sit autem calx in diebus canicularibus

cularibus ad solem aqua dulcissima sæpe elota ac resiccata. Bonū est et ex pompholyge medicamentum plurimo ac optimo rosaceo dilutum, pompholygem aūt itidem lauare uelut calcē oportet. Sed et cera in huiusmodi pharmaca recipiēda lauanda est. Per oēm enim denudati nerui curationē, resiccare citra mordacitatē intendimus, quare nihil acre uulneri admouendū est, subtilissimo enī sensu pditus est neruus, et tēperamēto frigidus, ac principalissimo principio cohærēs ac cōiunctus. Sed nec oleo tale ulcus rigandū est, sordidū enim inde euadit. Verum lana molli specillo obuoluta sanies detergenda, & ne arida lana uulnus cōtingat, sapa imbui potest, et ea expressa uulnus detergi, præterea medicamēta quæ adhibētur tepida esse oportet. Quę enim frigida apponūtur cōuulsionem inducunt. Ad neruos quoque denudatos emplastrum Aegyptium efficacissimum est, quod è succida lana paratur, & fuluum piscatoris, ambo rosaceo diluta & linamentis indita. Omnium autem præstantissimum est & nulli comparandum emplastrum Isis appellatum, optimo rosaceo dissolutum, & cum linamento tepidum ulceri inditum. Sedat enim dolores & sordida ulcera cito repurgat, incarnat, & ad cicatricem perducit. At ubi linamenta ulceri immiseris, forinsecus emplastrum è senecione si haberi potest, sin minus, anicetum adhibebis. Cæterum si uulnus nerui transuersum fuerit, maximum conuulsionis periculum imminet, inflammatione à dissectis fibris ad integras transeunte. Quod si integre fibræ conuulsæ fuerint, eadem curatio & his, & ulceri adhibetur, parcius tamen hinc ægro sanguis auferendus est, et diæta tenuis constituenda, & quies imperanda, & stratum mollissimum parandum, plurimum item oleum calidum inguinibus, spinæ, axillæ, collo, ac capiti affundendum est. Atq; hęc curatio communis ad omnia neruorum uulnera est.

De neruorum contusione. Cap. XXIX.

Contuso neruo si cutis simul contusa fuerit, & ulceratio fiat, farinam fabaceam cum aceto mulso, aut erui farinam cum sapa et modico aceto impones. Ambæ enim sunt efficaces. Quod si cum contusione dolor adsit picem liquidam ad fabaceæ farinæ cataplasma addes, et simul cocta calida adhibebis. Si uero maiori resiccatione opus habueris, parem mensurā farinæ erui ammiscebis, itemq; iridem illyricam, si adhuc fortius resiccare uolueris. Vniuersi uero corporis curatio eadem est cum ea quàm paulò antea præscripsimus. At si neruus fuerit contusus citra manifestā cutis contusionem, oleo calido discussorio, anethino aut rutaceo locus assidue perfundatur, et lana oleo imbuta adhibeatur. Reliqua uero curatio prędictis similis fiat. Porrò si totus neruus fuerit dissectus, nullum quidem periculum imminet. Verum pars mutila fit, præsertim si dissectus neruus magnus fuerit. Curatio uero eadem uelut ad alia ulcera adhibetur.

De glandularum inguinis inflammatione. Galeni. Cap. XXX

Quum glandulæ inguinis uniuerso corpore pleno, citra aliam manifestam causam, inflammatæ intumuerint, humores circa glandulas constipantur. Proinde nisi quid prohibeat, cubiti uenam secabimus, tantúmque sanguinis auferemus, quantum plenitudo ostenderit. Loco uero inflammato & ante sectionē uenæ, & in ipso sectionis tēpore, adstringentia ac repellētia medicamenta apponemus. Verum postea euacuato corpore, discutientibus ea quæ affluxerūt utemur. At si ulcus in crure fuerit, & per cōsensum glandulas inguinis afflixerit, quēadmodū in digitorū pedis offensa fieri solet, glādulā inflāmari incipientem

incipientē statim à principio lana oleo calido imbuta mitigabimus, nō adiecto sale, uelut aliqui faciunt. Sal enim tenuiores humores confertim discutiens, reliquū callosum, ægre curabile, & sæpe immedicabile relinquit, postquàm aūt inflāmationis feruor quieuit, mitigatoria relinquemus, & discussorijs utemur, quæ ad cerati compagem redacta glandulis imponi debent. Nam quæ duriora fuerint, eas partes distendunt, et rursus inflammationes irritant. Atq; hoc quidē modo glandulæ tractentur, ipsum uero crus statim à principio calfaciendū ac humectandū est, ita ut ulceri inflammationis causę cataplasma mitigatoriū, aut ceratum aliquod ad sedis affectiones paratū imponas, totumq; membrum lana oleo calido imbuta foueas, & ægro quietem imperes. Sedato autem ulcere, plerumq; etiā glandulæ doloris exortes fiūt. Egregie uero glādulis cōfert psyllium aqua calida madefactū, et pāniculo aut brassicę folio exceptū et impositū. Item ceratū ex butyro paratū, & quod ostrea usta recipit. Confert & dicussoriū emplastrū Dionysia appellatur, et quod è buccinis pręparatur, quorū omniū pręparationes Sermone XV. habentur. Vbi etiam ceratum è psyllio est, aut emplastrum si ita appellare malueris.

De quacunq; inflammatione, Eiusdem. Cap. XXXI

Omnis inflāmatio ob sanguinis affluxū, uel à manifesta,, uel ab occulta causa generatur. A manifesta, quādo ab offenso pede glandulę inflāmātur. Ab occulta, quando aliqua parte delegante, aut toto corpore trāsmittente, & affecta parte ob debilitatē recipiēte, humorū copia affluxerit, uelut supra de podagra ostēsum est. Sæpe uero etiā pars quæ inflāmatur ob morbosam aliquā et præter naturā caliditatē, materiā ad se trahit. Erit itaq; inflāmationis principiū, quum primū pars sanguinea materia replet̄. Augmentū uero quādo affluxus aliūde cessat, & qui inparte cōtinetur putrescere incipit. Atq; eo tēpore caloris præter naturā incrementū, & humorū diffusio, et partis distentio longe maior est quàm antea fuit. Vbi uero iam pus cōflatur, maximiq; dolores adsunt, inflāmatio in uigore est. Declinationem autem dicimus, quū allapsus humor discutitur, & tumor ac distentio minuitur, & dolores mitigātur. Inchoante itaque inflammatione, uictus ratio moderanda est, cibusq; contrahendus, & aquæ potus imperandus. Et si inflāmationis magnitudo sanguinis detractionē postulat, et ætas ac corporis habitus, & anni tempus non obstat, præsertim in hominibus sanguine abundantibus, post præstitutam uictus rationem, uenam secabimus, tantumq; euacuabimus, quantū plenitudo & inflammationis magnitudo, & ægri uires indicauerint. Verū in principio, & ante uenæ sectionem, et ipso sectionis tempore, inflammatæ parti cataplasmata repellentia adhibebimus. In augmento uero ex discussorijs aliqua ad repellentia ammiscebimus. At in uigore dum uehementissimi sunt dolores mitigatoria applicabimus, uelut in declinatione ea solum quæ discussoriā uim habent. Inchoantes itaq; inflāmationes repellūt glaucium, perdiciū, stratiotes in aquis nascens, plātago, polygonū et similia. Mitigant autem & dolori in uigore inflammationis commoda sunt, malua per se, & cum modico pane ac rosaceo imposita, præstat et melilotum passo coctum & cum pane impositū. Idē præstant, palmulæ in passo coctæ, & cū pane ac rosaceo subactæ impositæ. In declinatione uero agrestis malua pollet, et uuę passæ uinaceis exēptis, cū pane ac modico melle. Itē ordei farina cū melle aut oleo adhibita. Quod si locus affectus nimia materia turgeat, nō mox ad chirurgiā prorūpere oportet, uelut quidā faciūt, sed conari ut materia collecta p. pharmaca discussoria digerat̄. Quale est qđ è buccinis ustis cōstat Ariobarzaniū appellatū,

aut

aut Oribasij fuluum, aut quod Dionysias appellatur e misy paratum, & reliqua eius generis, quæ Sermone XV. habentur. At si residuũ ex inflammatione callosum factum fuerit, uehemẽtioribus medicamentis utendũ erit, ita ut singulis diebus bis quantum ea proficiant inspectemus.

De abscessibus. Cap. XXXII

Si inflãmationes producantur, & ad suppuratione conuertantur, adiuuare oportet ut q̃ celerrime trãsmutẽtur, proinde partẽ affectã altheæ ac ficuũ decocto rigabimus, & farinã ordei aut panẽ cum aqua et oleo imponemus. Quod si ægre suppuretur inflãmatio, hordeũ aut panẽ in pinguiũ caricarũ et altheæ decocto coctũ imponemus. At si adhuc diutius perstiterit, fimũ colũbinũ, et nitrũ, et terebinthinã adijciemus, peracta uero transmutatione in pus, locus aperiatur qua parte maxime eminet, ibi enim tenuissima est cutis. Et si pars aliqua suppurati loci, putrida uidebitur, ea necessario rescindenda est. Resectio aũt ad myrtei folij formã fiat, longa uidelicet et angusta, quod sane in axillis ac inguinum abscessibus faciendum est. In capite uero & huiusmodi locis simplici sectione utemur, qua facta thuris pollinem tenuissimum ulceris cauitati inspergemus, et linamenta conuulsa indemus. At uero ubi duæ aut tres sectiones factę fuerint, lemniscos immittere oportet, & postea linamentis conuulsis ulcus replere. Ad tutandum uero locum simplex linteolum uino et oleo imbutum obligabimus. Tertia deinde die ad suppuratorium curationis ductum cõuertemur, per tetrapharmacum & similia rosaceo diluta. Si uero post indita linamenta circumsitę partes adhuc fuerint inflammatæ, cataplasmata adhibebimus, & si nihil amplius urgeat, splenium sedandis inflammationibus aptum imponemus. Cæterum suppuratione facta repurgantibus utendum est, ex quorum numero præstat emplastrum Aegyptium, quod recipit terebinthinę liquidæ et mellis ac rosacei portiones æquales simul liquatas. Sed in robustioribus corporibus, ac impurioribus ulceribus, terebinthinæ ac mellis par mensura absq; oleo liquatur, & mirifice repurgat. Verum ad ulcera quæ difficulter repurgantur confert Aegyptium quod coctum appellatur, colore fuluum, cum ærugine rasa ac melle coctum, donec fuluum colorem susceperit. Sunt & alia huic similia, quæ ad fistulas paulò post referentur. Repurgatis ulceribus ad incarnantia transeundum est, quæ paulò inferius ad caua ulcera describemus. facta uero incarnatione, rhodio emplastro aut psaro committantur, & ubi explanata fuerint ad cicatricem perducantur, per sicca medicamenta quæ referentur ad ea quæ cicatrice opus habent. Suppuratoriũ abscessuũ, experimento constãs. Maluæ agrestis tritæ ac coctæ, farinę tritici, stercoris suilli, æquales partes in sapa coquito, ac imponito, & celerrime suppuratio cõtinget. Philosophi. Ad oẽs inflãmationes discutiẽdas, facit priuatim ad mamillas & glandulas inflãmatas. Adipis suilli sexuncem, albumina ouorum duorum, mel ad ouorũ mensuram, nitri sextantẽ, farinæ polentæ quantum satis est. Adipi liquefacto oua ammisceto & mel, deinde nitrum, postremum etiam polentæ farinam quantum ad emplastri compagem satis erit. Sunt qui ita præparent. Accipiunt oua unà cum uitellis undecim numero, farinæ polentæ libram unam, adipis suilli libram unam, mellis quantum sufficere putant. Nam discutere uolentes, uberius: sedare intendentes, parcius ammiscent. Quidam etiam nitrum addunt. Sed quod nitrum habet, magis discutit, quod non habet, magis sedat. Vtere præterea eo quod ex psyllij succo paratur. Ruptoriũ abscessuum. Nitrum et ammonia cum aceto subacta impone, quàm diu locum perrumpi uolueris. Quidam pro

ammoniaco

ammoniaco thus adijciunt. Abscessus autem etiam permutatos discutiunt, Ario barzanium ex buccinis constans, et quod dionysias appellatur, ambo in sequēti Sermone descripta. At quod Oribasiū refertur sic habet, lapidis pyritæ drac. XII. ammoniaci thymiamatis tantundem, farinæ fabarum drach. VI. terito ac cribrato et resina excipito. Sitq; resina, si haberi potest terebinthina, sin minus, liquida, quo emplastri forma fiat. Hoc uel discutiet, uel dirumpet, euacuabit, ad cicatricē perducet, et sanabit. Nec uero diutius antea præparandū est hoc pharmacum, cito enim exarescit. In decimo quinto Sermone etiam aliud discussorium, & aliqua ruptoria reperies. Oribasij Agyptium repurgans. Mellis despumati libram unam, aceti libras duas, squamæ æris unc. I. æruginis drach. IIII. Acetum et mel ad mellis compagem coquito, deinde reliqua ammisceto.

Aliud. Eiusdem, ulcera sordida probe repurgans. Amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis Phorimi appellati, æquales portiones. Aliud ad abscessus, discutiens aut rumpens, & sine dolore euacuans. Spumæ argenti, cerusæ, ammoniaci, singulorum libram unam, olei quantum satis est, resinæ pinus, propolis, opopanacis, singulorum sexuncem, castorei trientem, galbani, myrrhę, thuris, singulorum sextantem. Aceti quantum sufficit. Spumā argenti et cerusam cum aceto coquito, & terenda cum aceto terito, & quæ liquari possunt liquefacito, & ad cocta ammisceto, & tritis adijcito, refrigerato, ac subigito.

De cauis ulceribus non malignis. Et ratio curandorum ulcerum. Galeni. Cap. XXXIII

Cauum ulcus humidum ac sordidum est, et ideo pharmacis moderate siccātibus ac extergentibus opus habet. Sæpe uero à nobis dictum est, non omni naturæ eadem medicamenta conuenire, sed debiliori molliorię molliora, ualidiori ualidiora esse adhibenda. Neq; enim tolerat debilis natura potentiora, proinde quanto humidius fuerit corpus in quo est ulcus, tantū minus resiccantes medicinas postulat. Quare duobus ulceribus æquali humiditate præditis, alterum quod in sicciori temperatura est, maiorem resiccationē postulat. Alterū quod in humidiore ęst, minore resiccatione opus habet, quāto hæc natura alia humidior existit. Carnē enim quæ ad ulceris nutritionem distribuitur reliquo corpori similē esse oportet. Vbi igitur pristina caro siccior est, ibi noua quoq; superueniens siccior fieri debet. Meritò ergo resiccanda est, et quanto prior siccior fuerit, tanto ampliorem siccandi facultatē medicamentum habere debet. Et uice uersa, tanto minus resiccantia medicamenta conueniunt, quanto minus sicca prior fuerit caro. Thuris itaq; qualitas ad humani corporis naturā comparata, cum temperatis & medijs naturis consentit, humidiores autem paulo amplius resiccat, quemadmodum sanè etiam extreme siccis, aliquanto humidius existit. Si igitur diligenter obseruaris, comperies thus in humidioribus quidem naturis carnem producere. In sicc ioribus autem minime, sed potius suppurare. Thus ergo sicut moderate calidum est, ita ex omnibus incarnātibus appellatis minime siccat. At hordeacea & fabacea farina magis siccat quam thus, & nulla caliditate participat. Aristolochia uero et panax omnibus amplius in suo genere resiccant, & calidioris sunt naturæ. Medium uero inter hæc obtinent, farina erui et iris. Et huiusmodi omnia in primo ordine resiccantium ac extergentium locantur, & minoris ac maioris discrimine tantum inter se differunt, & quod alia uires quibus excellunt simplices habent, alia compositas. In libro uero De simplicibus medicamentis ostendimus pompholygem ustam & lotam, et cætera huiusmodi, uelut cadmiam & osteorum testas, ex eorum

esse

esse ordine quæ sine mordacitate siccant & incarnant. Præterea ad ulcera caua incarnanda emplastrũ uiride conducit, quale est quod Isis appellatur, multo rosaceo dilutum. Qui ergo recta uia medicandi procedet, ubi ęgri naturam considerauit, statim dinoscit quo medicamento ulcus indiget. Quum autem medicamentum incarnans adhibuerit, & nihil profecerit, sic quodammodo ad aliud transire oportet. Nam si ampliores sordes fuerint, & humidius ulcus, nosse debet quod medicamentũ minus quàm oportuit resiccauit, quapropter mellis ammixtione uires eius intendet. Si uero purum & humiditatis exors ulcus cõpererit, plus quàm debuit resiccauit, quare oleũ ammiscebit, & ceratũ liquidũ adhibebit. Atq; in his summa diligentia utendũ est: contingit enim aliquando ut à fortiore medicamẽto ulceris caro colliquetur, & sordidũ ac humidũ appareat ulcus, uelut ea quæ minus quàm oportuit sunt resiccata. Verũ hoc à peritis facile dinoscit: ulcus enim eliquatũ cauius seipso efficit, et labia protuberãtia habet, rubet item & inflammationẽ habet, & ęger sæpe manifeste mordacitatẽ percipit. Alterum aũt ulcus quod minus resiccatum est, tale nihil consequens habet.

Medicamenta quæ per linamenta induntur, ad suppurandum, repurgandum ac incarnandum. Cap. XXXIIII

Sunt & alia multa ad repurgandũ idonea, uelut lens, iris, marrubium, singula cum melle cocta, herinacei marini testa usta, narcissi radix cum rosaceo & melle. Basilicum uero tetrapharmacum, & quod ad Azaniten refertur, & Macedonicum, singula liquefacta suppurandi uim habent, & omnia Sermone XV. describentur. Sed & hoc mirificè suppurat, omnem quoq; duritiã citra dolorem emollit, & incarnat, & cauis ulceribus eximiè prodest. Ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis uitulini, anserini, bubuli, butyri recentis, mellis attici, olei rosacei, myrrhæ, sing. dra. VIII. Myrrha cum melle trita ad prunas coquitur, & reliqua liquata affunduntur ac uniuntur. Aliud Aegyptiũ, ad ulcera repurganda mirandũ. Mel cum pari terebinthinæ mensura, aut rosaceo, aut si neruosæ fuerint partes affectę butyro ad prunas colliquamus. Verũ in robustioribus corporibus, & sordidiorib. ulceribus, terebinthinã cum melle adhibemus. Vtere etiã eo quod ex melle, aceto, & liliorũ succo constat, quod Galenus ualde approbauit, cuius præparationẽ & utendi modum, in simplicium Sermone, capite De lilijs habes. His omnibus efficacius est quod aliqui Aegyptium uocant, sic habens. Aeruginis drach. IIII. squamę æris unc. I. aceti trientem, mellis dodrantẽ. Arida cum aceto terito, & adiecto melle ad prunas ad fuluum colorẽ coquito. Aliud aureũ uocatũ, antiqua & recentia uulnera repurgans & incarnans. Salis cõmunis, cerusæ, atramenti sutorij, spumę nitri albę, singulorũ quadrantẽ, aristolochiæ longæ & rotundæ, aluminis scissi, sing. un. I. Arida cũ aceto trita, cerę sextante & olei dodrante excipito: deinde usu expetente cum plurimo rosaceo ad olei spissitudinẽ diluito, & admiraberis. Idem capitis quoq; ossibus denudatis per linamenta inditur. Aliud caua ulcera replens. Adipis uitulini recentis, ceræ, terebinthinæ, sing. dra. IIII. rosacei dra. XVI. para & utere. Aliud Archigenis Nutrix appellatũ, ad cauitates explendas. Rosacei, terebinthinæ, mellis, singul. sextantẽ, cerusæ, butyri, sing. unc. I. para & utere. Quidam & thuris unc. I. addunt. Aliud ad caua & pura ulcera explenda, experimento constans. Rosacei trientem, ceræ sextantem, terebinthinæ, butyri, mellis, singu. unc. I. Omnibus ad calidum cinerem colliquatis ac simul unitis ad linamenta tingenda utere. Si uero sordida fuerint ulcera, repurgatis antea uel ut dictum est, adhibeto. Aliud. Cerussæ, spumæ argenti, pa-

res portiones uino odorato & oleo excipe, & per linamenta usque ad cicatricem inductam inde. Aliud, ad sordida, cicatricẽ non recipientia malignaq; ac callosa ulcera. Marrubij succum optimo melle exceptum inde. Aliud siccum maligna & profundissima ulcera explens. Farinæ erui dra. XXX. iridis drach. XX. spumæ argenti drac. XV. aristolochiæ longę tantundem, mannę thuris, terræ samiæ, sing. drach. X. squamæ æris, cadmiæ, singul. drac. XV. Hoc in sordidis largè, in puris parcissimè linamentis illinito. Exæquatis uero ulceribus & iam cicatrice indigentibus aridum specilli nucleo inspersum ulceri indito, & postea linamentum uino imbuto immittito.

De siccis repurgantibus ac incarnantibus, cephalicis appellatis. Galeni. Cap. XXXV

Sicca medicamenta quæ cephalica, hoc est, capitalia appellantur, omnibus quidem totius corporis, maximè tamen capitis ulceribus incarnandis conueniunt, præsertim ubi ossa in quacunq; parte fuerint denudata. Nam ad ossa denudata pinguium & eorum quæ ad tingenda linamenta parantur, usum uitamus, & siccis tantũ utimur. Quin & citra ossium denudationẽ, pinguia non ita frequenter in ulcerum curatione adhibemus. Sunt aũt sicca cephalica huiusce modi. Asclepiadis siccum cephalicum ad Xenocratem relatum, quo fistulas sanabat. Erui farinæ, trientem, iridis illyricæ sextantem, aristolochiæ tenuis, squamę æris, mannæ thuris, singul. unc. I. Misce ac utere. Quidam etiam radicis panaceæ unc. I. adijciunt. Et ex melle cocto oblongum quasi collyrium faciunt, quod in fistulam immittunt, & postea siccum inspergunt. Aliud siccum. Erui drach. XX. aristolochiæ tenuis drach. X. squamę æris, radicis uitis albæ, singul. drach. V. Vtere ad repurgandum cum melle, ad replendum sicco insperso. Aliud siccum optimum, tuniculas ulcerũ relictas consumens, callos rescindẽs, sordida ulcera purgans, caua replens. Squamę æris, resinæ pinus, singul. dra. XII. pumicis usti & uino extincti, iridis, aristolochiæ tenuis, silphij, singul. drach. VIII. thuris dra. IIII. Misce ac utere sicco, uel cum melle. Aliud siccum omne profundũ ulcus incarnans. Farinæ erui drac. XX. thuris drach. XVIII. fuci tinctorij, amyli, singul. drach. VIII. misce & utere. Aliud ad capitis ulcera replenda. Amyli, alicæ, thuris, lapidis specularis translucidi usti, singulorum unc. I. Aliud. Colophonia seorsim trita ulcus repleto, & citò sanabitur. Aliud. Colophoniæ, amyli, thuris, cerusæ, ęquales portiones para & utere siccis. Aliud admirandũ. Seueri ad ossa præcipuè capitis denudata, derasa ossi inspersum: celerrimè enim incarnat. pollinis tritici, colophonię tenuissimè tritæ, pares portiones præpara ac utere, & linamento indito, eius retinendi gratia emplastrũ quoddam molle cicatricẽ inducens impone. Aliud ad ulcera contrahenda. Misyos dra. IIII. gallarum, chalcitidis, atramenti sutorij, aluminis scissi, squamę æris, singul. unc. I. para & utere.

De ulceribus in quibus caro superexcrescit, & quæ depressione opus habent, & de medicamentis siccantibus, Galeni. Cap. XXXVI

Carnem in ulceribus superexcrescentẽ cõsumunt medicamenta fortiter siccantia. Qualis est flos asiæ petrę, & testacea omnia usta, & uterq; herinaceus cũ toto corpore exustus, & diphryges inspersum, & æris flos. Verũ ærugo omnia robore suo uincit. Siccũ Herculis. Squamæ æris, misyos, chalcitidis ustæ, atramẽti sutorij, aluminis scissi, ęquas portiones prepara & utere. Aliud Rhodium appellatũ, refertur ad Heram. Sistit item sanguinẽ. Gallarũ drach. IX. squamæ

squamę æris drac.V. atramenti sutorij drac.III. aluminis scissi dra.II. Gallas ex dimidio ustas uino austero extinguito, & reliquis tritis ammisceto. Quidã atramenti sutorij dra.V. squamę dra.III. conijciunt, & gallas omnes cõburunt. Rhodium inquit Heras, ad sanguinẽ sistendũ efficax est. Facit & ad sacros ignes, & ulcera proserpendo depascentia, ac nimio humore marcescentia contrahit ac cicatrice includit. Quidã hoc modo Rhodiũ cõficiunt, & ualde laudant. Chalcitidis crudę, misyos crudi, sing. dra.X. squamę ferri dra.XVI. gallarũ dra.VIII.

Siccũ Psarum appellatũ. Hoc largè inspersum cõtrahit ac deprimit parte adhibitum, ad cicatricem ducit. Chalcitidis crudæ lib.I. misyos crudi sexuncem, atramenti sutorij lib.I. æris usti sexuncem, squamę æris sexuncem, præpara & utere. Aliud utilissimũ deprimendi uim habens. Squamę æris drach.IIII. æruginis drach.I. Aliud. Squamę æris, calcis uiuæ, mannæ thuris, æquales partes præpara & utere. Facit ad ulcera maligna, & carnes fungis similes cum melle repurgat, & cum cerato replet. Aliud. Misyos drac.IIII. chalcitidis drac.II. gallarum drac.IIII. atramenti sutorij, aluminis scissi, squamę æris, singulorum drach.II. terito, & aperto ulcere cum specillo inspergito. Utere etiam ad maximas carnis superexcrescentias, his quæ ad sedis thymos descripta sunt. Aliud. Lanæ succidæ ustæ ac tritæ inspersæ carnes marcidas ac flaccidas consumunt. Idem faciunt balaustia ubertim inspersa.

De ulcerib. non malignis cicatrice indigentibus. Galeni. Ca. XXXVII

In ulceribus quæ cicatrice opus habent, caro quidẽ innato operimento munitur, sed cutis enasci non potest. Quapropter in summa carnis superficie simile quiddam cuti efficiendũ est. Quoniã uero cutis carne siccior est ac densior, si carnẽ siccabimus & adstringemus, cuti persimilem faciemus. Neq; uero satis est hoc docere, quod resiccantia & adstringentia adhibere oportet: nam & quę cruenta uulnera agglutinãt, siccantia sunt & adstringentia. Verũ in glutinandis uulneribus id tantũ quod influit resiccare conamur, quo pars affecta superfluitatibus careat: in cicatricibus uero inducendis, nõ solum influentẽ, uerum etiam contentũ in carnibus humorem consumere oportet. Itaq; medicamentũ quod cicatricẽ inducit longè siccius esse oportet, eo quod glutinat, quo non solum superfluũ consumat, sed naturalẽ quoq; humorẽ attingat. Hanc itaq; rem præstant, galla omphacitis, malicoriũ, spinę Aegyptię fructus, & quę citra mordacitatẽ uehemẽter adstringũt, qualis est myrtus. Testæ etiã & cadmia, & plumbum, singula usta & lota, citra mordacitatẽ siccãt, & ad cicatricẽ perducũt. Sed his ualentiora sunt, chalcitis, misy, alumẽ scissum. Et his adhuc potentius est æs ustũ. Omniũ aũt potentissima est squama ęris, quę usta lene medicamentũ efficitur ad antiqua ulcera cicatrice includenda. Illitio Tetanica, ab extendendo ac explanando appellata, cõsumens ac deprimẽs. Adipis suilli, ceræ, sing. un.I. terebinthinæ semunciã, nitri unc.I. fellis taurini semunciã, resinæ un.I. Omnia simul decocta ac excolata ubi tepuerint manibus subige ac utere. Quidã adijciunt atramenti sutorij drach.V. Et medicamento ab igne remoto aceti & saponis singulorum unciam I. adijciunt, ita ut hæc prius in alio uase simul sint contrita ac dissoluta. Obseruandum est ne pharmacum hoc in bulliendo effervescat, & assiduè agitandum donec ad compagem perueniat.

Sicca ulceribus nõ malignis cicatricẽ inducentia. Cap. XXXVIII

Siccũ quod cicatricẽ inducit. Ostreorũ ustorũ dra.XII. mannę thuris dra.VI. cadmię dra.IIII. præpara & utere. Aliud. Spumę argenti, cerussæ sing. dra.VIII. recremẽti plumbi, myrti siccæ, gallarũ omphacitidũ, sing. dra.IIII. para & utere.

utere. Aliud siccũ cicatricẽ inducens. Cadmię, cerusæ, mannę thuris, amy
li, æquales partes unito ac utitor. Aliud admirandũ. Cerusæ sextantẽ, amy
li unc. I. spumę argenti, thuris, rosacei, singul. sextantẽ, unito ac utitor. Incarnat
enim & ad cicatricẽ ducit. Aliud. Hoc etiã diuturna ad cicatricẽ perducit.
Corticis pinus dra. VI. cornu cerui usti dra. IIII. cerusæ dra. IIII. æruginis drac.
II. cadmiæ dra. VIII. mannæ thuris dra. VI. præpara & utere. Aliud. Aristo
lochiæ drac. VI. corticis pinus, pumicis usti & uino extincti, colophoniæ, sing.
drach. IIII. iridis drac. II. unito ac utere ad incarnandũ & cicatricẽ inducendã.
Aliud. Pumicis usti & uino extincti dra. VIII. mannę thuris, squamę æris, sin.
dra. IIII. præpara & utere. Aliud mirabile. Aluminis scissi dra. IIII. in aqua
dissoluito, & in eo diluto linteolũ tenue, uetus ac detritũ, purũ tingito, & in sole
siccato, atq; hoc usus tẽpore concisum ulceri indito. Verũ ad sedis ulcera & diu
turna alia, alumen in uino dissolues, et similiter facies: ad auriũ uero affectus, la
nam pro linteo accipies. Aliud plantaginẽ cum radicibus siccã terito & cri
brato, ac utere cõfidenter. Aliud. Cerusæ dra. VIII. gallarũ, myrti, recremen
ti plumbi, sing. dra. IIII. para & utere. Aliud. Ostrea usta, cerusam, cadmiã,
mannã thuris, paribus portionib. unito ac utitor. Aliud siccũ, ad caua & ma
ligna ulcera replẽda, expertus loquor. Farinę erui dra. X. iridis dra. XX. spumę
argenti dra. XV. mannæ thuris dra. XV. terræ samiæ dra. X. squamæ æris, aristo
lochiæ tenuis, cadmiæ, sing. drac. V. præpara & ad sordida ulcera largè, ad pura
parce adhibe, et hapsum lanę è uino expressum superimpone. Hoc & chironia
ulcera appellata ad cicatricẽ ducit. Aliud, quod etiã callos exterit. Chalciti
dis crudæ, spumę argenti, ladani, singul. dra. X. bituminis dra. VIII. ceræ dra. II.
olei myrtei lib. I. uini heminã I. Usu expetente spleniũ ex eo imponito, & lina
menta eo tincta indito. Aliud Andromachi. Spumę argenti drac. XXXII.
atramẽti sutorij dra. VIII. aluminis scissi dra. XII. ceræ dra. C. squamę æris drac.
VIII. bituminis, ladani, sing. drac. XXXII. olei myrtei lib. I. & quadrantẽ. Vini
ueteris adstringentis quantũ satis est: utere uelut prædicto. Aliud. Bitumi
nis, ladani, singul. drac. VIII. squamæ æris, myrti, spumæ argenti, singul. drach.
IIII. ceræ dra. XXIIII. olei myrtei drach. XXX. Et si hyems fuerit dra. XXXVI.
Vini quod satis est, præpara & utere uelut dictum est.

Emplastra quę nõ maligna ulcera cicatrice includũt. Cap. XXXIX.

Emplastrũ è Cadmia pręparatũ, rosaceo dilutũ repurgat ulcera, incarnatq; &
cicatrices cõcolores cuti efficit: pernionibus item ac fissuris, & ani affectionib.
medetur: habet aũt hoc modo: Chalcitidis ustæ lib. II. cadmiæ ustæ & uino ex
tinctæ lib. I. ceræ trientẽ, terebinthinæ lib. II. olei myrtei lib. III. chalcitidem &
cadmiã cum uino sufficienti diluito ac conterito, & reliqua liquata ammisceto
ac utitor. Aliud. Cadmię, chalcitidis ustę, sing. dra. XXV. cerę dra. XLVIII.
terebinthinę dra. XXIIII. olei myrtei lib. I. uini quod satis est, prępara & utere.
Aliud ad cicatrices inducendas efficacissimũ. Facit & ad igne ambusta mirifi
cè. Cerusæ, spumæ argenti, ordei usti, sing. unc. I. ceræ quadrantem, rosacei aut
myrtei olei bessem, cerusam & argenti spumã cum uino terito, cerã uero cum
oleo liquefacito, & ad medicamentũ ab igne ablatum, hordeũ ustum tritum ac
cribratũ inijcito atq; unito: & omnia frigefacta in mortariũ coniecta subigito
ac utitor. Aliud è ladano, ulcera antiqua ad cicatricẽ perducens. Spumæ ar
genti dra. C. picis dra. L. ladani dra. XXV. æruginis dra. VIII. æris usti dra. VIII.
squamæ æris drach. II. olei myrtei lib. VI. Argenti spumã cum oleo coquito, &
medio cocturæ tempore, æruginẽ, squamã, & æs adijcito, & coquito donec nõ
amplius

amplius inquinēt. Et postea picē liquefactā ac excolatā coctis ammisceto. His uero unitis & amplius nō inquinantibus, ac ab igne ammotis, deposito iam feruore, ladanū cum uino tritū addito, & perfrigerata in mortariū coniecta probè subigito, & ad maligna ulcera ac fistulas utitor. Aliud. Cadmię, chalcitidis, singul. trientē, cerę, colophonię, olei myrtei, sing. unc. I. uini quantum satis est. Aliud. Aeris usti & crudi, singul. sextantem, cadmię sexuncē, chalcitidis ustę sesquilibrā, ceræ lib. I. olei myrtei lib. II. uini quod satis est. Aliud emplastrum candidum, ad cicatricē perducens experimento cōstans, faciens ad tenera corpora, uelut sunt mulierum, eunuchorū ac puerorum. Cōuenit etiam ulceribus spontaneis. Spumæ argenti lib. I. & trientē, cerusæ lib. I. ceræ lib. I. & trientem, thuris & mannæ eius, singul. quincuncem, terebinthinæ unc. I. aquæ lib. I. olei myrtei lib. II. cerusam & argenti spumā in aqua coquito, & consumpta aqua, ac medicamento non amplius inquinante, cerā primum, deinde resinā addito, & ablato ab igne pharmaco thus ac mannam siue pollinem eius ammisceto.

De malignis & ægrè recipientibus cicatricē ulceribus. Cap. XL

Quemadmodū antea diximus, duplex scopus propositus est in curatione partium quibus nullus deprauatus habitus inest: alter repellendi quod influit: alter discutiendi quod in affecta parte impactū est, atq; hæc à contrarijs qualitatibus fiunt: nam quæcunq; adstringunt, repellere possunt quod influit: quę uero adtrahunt, discutiūt id quod in affecto loco continet. Adstringentia itaq; exasperant, & ob id dolorē inducūt, attrahentia uero & discutientia quum acria sint, loca ulcerata mordent. Quare cōtingit ut ex his quæ exasperāt, & mordent, superflua humiditas ad affectas partes illabatur, quam inflāmatio & erosio ulceris consequunt. Cæterū eius meminisse oportet, quod sæpe à nobis dictum est, quod corpora plena sanguine, aut uitiosis humoribus referta, & mollia ac subtili sensu prædita, ex mordacitate facilè inflāmantur. Mulieres aūt & pueri & eunuchi, itēq; uiri calore albidi & mulierosam uitā degentes, inter molles naturas numerant: proinde quantū eius fieri potest, medicamentorū materia peruestiganda est, quę citra mordacitatē ac dolorē ulcus resiccet, quam sanè nunq; inueniet medicus, nisi quid singula medicamenta adhibita peregerint, rectè expenderit. Itaq; cōsiderabit quantū humiditatis primū pharmacū ab ulcere desiccauit, aut si sordidū est, quantum sordiū detersit, idq; tertiū ac quartum expetietur, donec purū ac siccum ulcus apparuerit: quod ubi deprehendet ad aliud medicamentū, eiusdem quidem generis cum priore, sed debilius, se conuertet: fortiora enim repurgatis iam ulceribus morsum ac dolorē inferūt, & influxiones ac inflāmationes pariūt: talia igitur corpora exactè euacuare, & à superfluitatibus asseruare oportet. Alijs itaq; sanguis si redundet, detrahendus est, alijs purgatio uitiosi humoris & simul uenæ sectio cōuenit. Quibusdā uaricē excidere ex ulcere oportet: aliquibus iecur aut splenem curandā assumimus. Neq; uero malignis cruriū aut surarū ulceribus, ea curatio debet. Sed manuū quoq; ac reliquarū corporis partiū: nam cuidā adolescenti diuturnū ulcus ad radicem manus habenti, uenā ad ulcus supernè allatā excidi, atq; intra paucos dies hominem sanaui, qui per quinquenniū ea affectione laborauerat. Sunt quibus loca ulceri uicina scarificare oportet. Quibusdā uero labia ulceris callosa circūcidere. Si uero nihil ex his fecerimus, humiditatis ac sordiū quantitatē cōsiderabimus, & inde ad cōgruum medicamentū transibimus, ita ut diligenter expendamus, quæ siccādi quidē uim habent, non aūt extergendi: & quæ cōtrà extergent, non aūt fortiter siccant: suntq; in hoc etiā qualitatis singulorū gradus ex-

pendendi. Medicamentũ cicatricẽ inducens. Plumbi usti sexuncẽ, cadmiæ
trientẽ, æris sextantẽ, colophoniæ, olei myrtei, sing. lib. II. Vini ueteris odorati
quantũ satis est. Aliud. Cadmię, cerusæ, singul. trientẽ, ceræ, olei myrtei sin-
gulorũ sexuncẽ. Aliud. Cadmię, spumę argenti, cerusæ, sing. un. I. cerę trien-
tem, rosacei sexuncẽ. Aliud è Ladano. Squamę æris un. I. bituminis, terebin-
thinæ singul. dra. IIII. ceræ, ladani, singulorum quadrantem, olei myrtei qua-
drantem, at si hyems fuerit, amplius de oleo accipies. Ceram cum oleo & bitu-
mine liquefacito, & terebinthinam adijcito, deinde omnia ad squamam ac la-
danum prius trita ammisceto.

Simplicia medicamenta quæ citra mordacitatem resiccant ulcera maligna. Cap. XLI

Simplicia porrò medicamenta sine mordacitate & manifesta exasperatione
resiccantia ulcera, hæc sunt: Lemnia terra sigillum appellata moderatè resiccat.
Cadmia item sub caniculæ æstu cum uino trita ac siccata: ubi uero ulcera ualdè
sunt maligna, ex aceto terenda est. Vtranq; superat chalcitis usta, & uelut cad-
mia trita ac resiccata: nam cruda adeo efficax est, ut etiã crustas inurat. Huic si-
milis est ærugo usta: non usta enim sicut & chalcitis nimis efficax est, nisi quod
chalcitis simul adstringit. Atramentũ sutoriũ inter omnia metalla summè re-
siccat. Chalcitidi similia sunt misy & sori, maioris tantũ ac minoris ratione dif-
ferentia. Stibiũ magis quàm sori siccat & adstringit. Diphryges cõmodè siccat,
sed aliquantulũ mordax est. Omnia aluminis genera exactè siccandi uim ha-
bent, uehementerq; adstringunt: quapropter alumen solum per se ad huiusmo-
di usus adhibetur. Chrysocolla naturalis & artificialis eandẽ uim habẽt. Plum-
bum ustum sori ac stibio præstat, plumbi recrementũ, & squamma ferri præser-
tim stomomatis, plurimũ siccant. Aeris squama præter resiccandi uim etiã ex-
terget: quare ulcera præ omnibus repurgat, omnia tamen metalla prius lauare
oportet, deinde ulceribus admouere: ita enim mirificè siccare citra mordacita-
tem possunt. Siccant etiã buccinorum, purpurarũ, ostreorumq; testæ ustæ ac lo-
tę. Item translucidus lapis specularis mollia corpora citra mordacitatem siccat.
Idem facit nitrum ustum, & quod in æneis lebetibus balneorũ adhærescens ex
aquæ coctura reperitur: æquè enim siccat & adstringit. Præterea gallæ & mali
corium usta ac arida trita adhibita, malignis & ægrè recipientibus cicatricẽ ul-
ceribus commodissima sunt. Quin & capparis cortex tritus & siccus inspersus
maligno ac putrido ulceri cõmodus est. Polium item tenue siccãdi uim habet,
& caries lignorum unà cum extersoria facultate. Item peucedani & pastinacæ
præsertim agrestis radix & folia, scordium quoq; ac centaurea, & alia huiusce-
modi, uel priuatim per se, uel simul composita.

De usu relatorum medicamentorum. Cap. XLII

Necessariò uero talia ulcera uitioso humore referta, sordidissima existunt.
Quare ubi aliquod ex relatis simplex aut cõpositum siccum adhibituri sumus,
linteolo prius molli puro ac sicco ulcus extergemus, deinde medicamento ca-
uitatem explemus, & extrinsecus splenium ad ulcerum labia attenuanda im-
ponimus. Et linteolo supra splenium imposito ac ligato, spongiam ex frigida
aut uino expressam adhibemus, conamurq; ut per totum tempus spongia fri-
gida permaneat, quod facilè continget, si assiduè illi frigida instilletur, citra uin-
culi linteoli siue fasciæ obligatæ solutionem.

De ligamenti & curationis ratione. Cap. XLIII

Ligamentũ ulceri cõuenit quod ad fracturas usurpamus. Quod si unũ tan-
tum

tum fuerit ligamentū, principio ipsius ad superiorē ulceris partē locato obligabimus, siue sura, siue genu, siue talus, siue cubitus fuerit, pars ipsa affecta. At si duobus ligamentis uti malueris, uelut in fracturis fieri solet, primū ab ulcere ad superiorem regionē ducatur. Secundū uero initium sumat ab ulcere, & prius infrà obligeт, & postea sursum desinat, & ad eundem terminū cum primo ducatur: nam ad alia cōmoda etiam hoc accedet, quod ulcera ob rotunditatē coalescere nequeuntia oblonga reddenт. Solutio aūt non quotidie, sed alternis fiat, & à solutione aqua ulceri ne aspergatur, sed cum molli puro ac sicco linteolo sanies detergatur. Quod si partes ulceri uicinæ inflāmatæ appareāt, splenio latiore facto liquidum medicamentū illines, quale est phœnicinū emplastrū aut aliquod simile, ita ut hoc dissoluas uino adstringente, sitq; oleum quod adijcitur melinū aut myrteū. At si duricies circa uicinas ulceri partes apparuerit emplastrum phœnicinū oleo antiquo aut cicino dissolues. Tutiusq; fuerit superiori regioni aliquod repellēdi ui præditū adhibere, præsertim in crurū ulceribus, & his quæ eminentē uaricem habent: uena uero quæ amplior fuerit, & atræ bilis sanguinē habuerit excidenda est uelut diximus. Aliquando tamen eiusmodi uena excisa, ulcus quidē protinus coalescit ac sanū euadit. Sed qua parte uena recisa est, nouum malignū succedit, quod cicatricē respuit. Præstat igitur in talibus uires ægri perpendere, et à uenæ sectione auspicari, deinde pharmaco atrę bilis ac pituitę humorē educente purgare: nam & pituita aliquādo ad huiusmodi uarices confluit, atq; tunc uaricosam uenā resecare, multaq; sanguinis copia hinc educta, uaricis sectionē prius curare, quę ubi exactè coaluit, tunc demum maligni ulceris curationē aggredi, eo quem retulimus modo. Aluus porrò lactis sero in quo cnicus coctus est, aceti mulsi modica mensura addita assiduè emollienda est. Dabis aūt ex eo, ab hemina una usq; ad quinq; mensurā augēs, sic tamen ut æger per multos antea dies aquam biberit. Optimum item est & lac recens mulctum per se, uel cum aqua calida aut modico passo, ante cibum sumptum. Nam & humores contemperat, & uentrem eluit. Confert etiā aloēs drac. I. per interualla deuorata. Balnea uero minimè dulcia, sed sulphurea potius & bituminosa adhibenda sunt. Quod si æger illotus manere non possit citra totius corporis læsionem, lauandus est ulcere nequaquā denudato. Postremum ab omnibus edulijs ac potibus acribus & ægrè concoctilibus, ac uitiosos humores generantibus penitus abstinere oportet.

De emplastrorum cōpositione ad maligna ulcera. Cap. XLIIII

Quandoquidē in malignis ulcerib. quę difficulter cicatricē recipiūt, is scopus nobis propositus est, ut medicamento nō mordaci resiccemus, & oleū ac aqua maximè omniū humectant, ab utrisq; penituscauere oportet, ipsaq; neq; per se adhibere, neq; cum relatis siccis permiscere: cera igitur recēs pinguis & in sole subacta ac emollita, idonea est ad sicca medicamenta excipienda. Quod si caloris ex sole copia nō detur, cerā prope ignē molliemus, uel in feruentē aquā inijciemus: neq; enim illi omnino ammisceт aqua: at uero proportio miscendi huiusmodi est, ut si moderatū pharmacū esse uoleris, metallicorū quartā partem cerę misceas: si ualidius, tertiā. Neq; uero parua uarietas est pro corporū ratione, an'ne molliores aut duriores habeāt carnes: quare fieri nō potest, ut omnib. idem medicamentū cōueniat: itaq; his cōsideratis, ubi simpliciū facultates cognoueris, facilè iudicare poteris uniuscuiusq; cōpositi medicamenti facultatē, prout ab antiquis sunt descripta. Emplastrū admirandū, è sori cicatricē inducens, deploratis ulceribus opitulans, quę à multis frustra fuerunt tentata, cui fi-

dendum eſt uelut multo experimẽto cognito. Soreos dra. XXIIII. gallarũ dra. XXXII. aluminis ſciſſi, calcis uiuæ, malicorij, ſin. dra. XVI. thuris dra. XXXII. ceræ dra. CXX. adipis uitulini dra. CLX. olei antiqui lib. I. & ſi uitulinus adeps non affuerit, porcinus antiquus ſine ſale ammiſceatur: nam taurinus calidior eſt. arida terito & cribrato: deinde liquata ab igne remota ammiſceto: & omnibus probè unitis, alumen, thus, ſori, calcem, cum uino adſtringente trita adijcito, ac utitor. Ego, inquit Galenus, dum hoc medicamentũ prępararem, oleum & adipem quadraginta annorũ adieci, & ſemper mihi præter ſpem ſucceſſit ad maligna ac diuturna ulcera. Sunt aũt talia ulcera, à quibus pars affecta in deprauatum habitũ perducta adeò eſt, ut etiãſi probè coctus ſit ſanguis, qui ad ipſam alimenti gratia affertur, ipſum tranſmutet ac corrumpat, et ſi uitioſus ſit humor qui affluit, ab ipſo ſolo erodatur, etiamſi pars ipſa minimè eſſet affecta. Aliud ſplenium optimum. Plumbi uſti & loti trientẽ, cadmiæ ſeſquiunciã, æris uſti un. I. thuris ſeſquiunciã, aluminis ſciſſi un. I. æruginis ſextantẽ, cerę ſexuncem, olei myrtei lib. I. Aliud Galeni ad maligna & chironia. Ceræ, picis, bituminis ſing. lib. I. mannæ thuris, ceruſſæ, æruginis, ſingulorũ ſexuncem, malicorij, gallarũ, ſpinę Aegyptię fructus, iridis, ariſtolochiæ rotundę, atramenti ſutorij, ſingul. unc. I. ariſtolochiæ longæ, æris uſti, ſingulorũ ſextantẽ. Olei antiqui aut cicini lib. I. arida in aceto pluribus diebus terito, & liquabilia liquata affundito ac utitor. Aliud Oribaſij, ad efferata ulcera deprimenda ac contrahenda. Ochra attica uſta, trita, ſicca, utiliter adhibetur. Ego uero inquit, etiam cypria uſus ſum. Idem facit & chamæleonis nigri radix, & malicorium uſtum. Et ſupernè hapſus lanæ uino imbutus illigatur. Aliud Galeni fuluum. Spumæ argenti lib. III. olei cicini aut antiqui lib. III. aceti acerrimi lib. II. ſquamæ æris, chalcitidis, æruginis, ſingulorũ ſextantem. Spumam argenti cum oleo coquito, medioq; cocturæ tempore metallica ad æſtiuum ſolem multis diebus cum aceto trita adijcito, tamdiuq; ad ignem ſinito, donec nõ inquinarint. quum autem metallica adijcis, lebes ab igne tollatur, ne efferueſcant et ſuperfundantur. Sed et ſpumã argenti cum aceto & oleo decoquere licet, & medio cocturę tempore metallica addere, & ſimul ſinere ut ebulliãt donec nõ amplius inquinent. Hoc pharmacũ fiſtulas glutinat, & labia ulcerũ calloſa reſiccans unit ac cõmittit, ita ut nõ amplius diſparent ſi quis recta diæta utatur. Diuturna inſuper ulcera & cicatricẽ reſpuentia, chironia appellata per ſe adhibitũ, nullo antea puris ueſtigio apparente, maturat, et ſuppurat: at nõ quotidie, ſed alternis hoc ſoluendum eſt. quod ſi ſtomomatis ferri ſquamã addideris, longè præſtantius pharmacum euadet. Ego dum hoc præparabã, aliquando etiã diphrygis unc. I. adieci, aliquando chryſocollæ ſextantẽ. Sæpe etiã utrunq; ammiſcui. Atq; ita preparatum magna uulnera glutinat. Hactenus Galenus. Nunc uero hoc modo cõficitur. Spumæ argenti lib. III. olei antiqui libr. VI. aceti lib. II. æruginis, ſquamæ æris, chalcitidis, ſing. quadrantẽ, coquito ſicut dictũ eſt. Quidã diphrygis un. I. addũt, aſſeruntq; efficaciſſimè ſtrumas diſcutere. Aliud Galeni, ad chironia ulcera in mollibus corporib. Ceræ lib. I. ceruſæ beſſem, roſacei lib. I. ſalis ammoniaci trientẽ, ſquamę æris ſextantẽ, thuris, aluminis, æruginis, malicorij, calcis uiuæ, ſin. un. I. quę liquari poſſunt liquata ac frigefacta ad ſicca cũ uino trita miſceto. Aliud ad maligna & ſerpendo depaſcẽtia ulcera, pręſertim tibiarũ. Spumę argenti, maſtiches, adipis caprini, roſacei, ſingul. ſexuncẽ, ouorũ uitellos V. Argenti ſpumã cum roſaceo & adipe coquito, deinde maſtichen adijcito, & ad frigefacta ouorũ uitellos ammiſceto. Aliud ad maligna tibiarũ ulcera experimen-

mento cognitũ. Lupinos aridos ustos tritos largè inspergito, et hapsum lanę ex uino expressum superligato. Hoc repurgat, incarnat, & ad cicatricẽ perducit.

De ulceribus quæ post obductam cicatricem rursus rumpuntur. Cap. XLV

Quædã ulcera post receptã cicatricẽ non multo tempore interposito inflammantur ac refringuntur. Nam quum substratũ os malè sit affectum, uicina quidem caro cicatricem recipit, & exactè sana apparet. Verum postea sanie paulatim ex corrupto in alto osse affluente putrescit, & oborta inflãmatione cicatrix rumpitur. Quæ igitur horũ curatio instituenda est? nimirũ ut hactenus exiccemus, quatenus squama affecti ossis excidat: facile uero excident ossiũ squamæ, si papaueris syluestris et fici folia cum uino & polenta imposueris. Aut hyoscyami & atramenti sutorij pares portiones adhibueris: sed & peucedani radix trita citissimè ossium squamas disparat. Vtere etiã siccis capitalibus suprà descriptis: præsertim eo quod silphiũ recipit. Aliud siccum, ad chironia & cicatricẽ respuentia ulcera mirificũ. Squamæ æris, thuris, singulorũ sextantẽ, aluminis, salis ammoniaci, singul. trientem, malicorij, cerusæ, sing. un. I. utere sicco, uel si malueris cum cerato. Aliud. Pumicis multifori sexuncem, sulphuris uiui un. I. terito & cribrato ac utitor. Facit & pumex per se aridus tritus inspersus. Aliud, ad cicatricem inducendã diuturnis tibiarũ ac totius corporis ulceribus. Calcis uiuæ ac lotæ in aqua & siccatæ un. I. cimoliæ tantundẽ, cerę, terebinthinæ liquidæ, singulorũ sextantem, olei myrtei aut rosacei quadrantẽ: poteris & ostreorum ustorũ tritorum unc. I. addere. Ad sicca in mortario cum uino trita quæ liquari possunt liquata ammisceto ac unito. Hoc, itemq; reliqua omnia relata, & præcipuè quod è sori fit, chironijs ac malignis ulcerib. medentur. Eisdẽ quoq; priuatim cõmodant capparis radix trita inspersa, centaurea minor, scordium, caries lignorũ ueterum, pastinacæ radix, peucedani radix, malicorium, oleum in quo scillæ bulbus coctus est absq; linamentis cum penna illitum. Malicorium in uino coctũ & rosaceo cerato exceptũ: omnium uero efficacissima est theriaca Andromachi è uiperis rosaceo modico diluta, & emplastri modo apposita. Aliud. Sandaracham tenuissimè tritam ursino adipe exceptã imponito: aut ammoniacũ salem eodem modo præparatum, uel per se adhibeto.

Ad extremitatum ulcera. Cap. XLVI

Myrti baccas cũ uino coctas impone: uel peucedani radicẽ tritã: uel lignorũ ueterũ cariẽ insperge: aut brassicæ uel sabinæ folia cũ fœnigræci farina & aceto subacta impone: aut sideritidẽ melle exceptã adhibe: aut oleũ in quo scilla cocta est absq; linamentis cũ penna illine: ita enim ne musca quidẽ ulceri appropinquabit.

Ad callos extremarũ partium. Cap. XLVII

Brassicę folia cũ melle terito, & cerato ex sinopica rubrica præparato, excipito, & adhibeto. Aliud. Clibani antiqui testã cum uino austero terito, & cũ cerato ex ouis facto, aut cum medicamento ex pompholyge ad sedis affectiones parato, adhibeto.

Ad uermes in ulceribus. Cap. XLVIII

Vermes in ulceribus generatos enecant, plantago sicca, ligni ficulni cinis, calaminthę succus assiduè instillatus. Cerussæ, inquit Theodorus, & polij pares portiones cum pice liquida adhibe. Quidam pro cerusa absinthium scribunt. Aliud. Linamentum ex saliua hominis ieiuni illitum adhibeto. Hoc etiam aurium uermes necat, & cicatrices concolores facit.

Ad nomas & putredines ulcerum. Cap. XLIX

Nomæ, hoc est, proserpẽdo depascẽtia ac putrida ulcera appellant, quæ uicinas

nas partes erodunt & putrefaciunt. Et ſanè uehementiſſimis medicamentis opus habent. Et ſæpiſſimè uſtiones requirunt. Siccum optimũ, faciens ad nomas, putredines, polypos, uerrucas, thymos & formicarias appellatas, hæmorrhoidas, citra omnem mordacitatem. Miſyos crudi, chalcitidis crudæ, ſingul. dra. VIII. ochræ dra. III. ſandarachæ dra. IIII. calcis uiuæ drac. II. ſquamę æris, aluminis, ſingul. drach. II. diphrygis drach. IIII. Vnito ac utitor.

Sicca cruſtam inducentia, inter quæ etiam paſtilli multi uſus. Cap. L

Melinũ, cruſtas inducens & callos exterens, inſperſum, ſiue cum ſpecilli nucleo adhibitum, & leuiter ſaltem ulceris ſuperficiei inductum, ut inde coloretur modo, ulcera cõmittit ac ſanat quæ ægrè curantur. Chalcitidis crudæ drachmas VIII. cadmiæ drac. IIII. ieiuni hominis ſaliua excipito ac ſubigito, & in mortario operta mali cydonij colorem aſſumere ſinito, & cum piſtillo leuiter trita in umbra aſſiccato. Alij tamen aliter præparant, & à colore quem acquirit, fuſcum appellant. Sumunt enim chalcitidis drach. XII. cadmiæ drac. VIII. & ad caniculæ æſtum cum aceto terunt, atq; ita in umbra ſiccant. Aliud ſiccum, quod item ad ſolis feruorẽ paratur, & melinũ colorem habet. Calcis uiuæ ſextantẽ, auripigmenti un. I. Auripigmentũ cum aqua terito, & calcẽ addito, ac ſimul probè conterito, deinde in mortariũ aqua plenum conijcito ut ſubſideat, & ubi ſubſederint priore aqua diffuſa, nouã affundito ac diu uerſato, & rurſus ſubſidere ſinito, quo facto rurſus priore aqua diffuſa, nouã affundito, atq; idem tertio repetito. Poſtremũ uaſe aqua repleto ſinito, ac ſingulis diebus uerſato donec areſiat, & conſumpta aqua aliam affundito. Atq; hoc per dies XL. ſub canniculæ æſtu facito, & tandem pharmacũ ſiccatum in fictili uaſe in ſuperiore parte domus non humida ſeruato. Hoc citra mordacitatẽ cruſtas inducit, & ualde deprimit. Facit & ad gingiuas putridas, & epulidum eminentias deprimit, dentes inalbat. Poteſt quoque in mortario ſubactum in fictile transferri, atq; inſolari. Vtere Fauſtini quoq; paſtillo ac reliquis eiuſmodi ad dyſenteriam deſcriptis. Aliud. Ad totius corporis putredines & nomas. Calcis uiuæ, chalcitidis, ſingulorũ drach. II. auripigmenti drach. I. Hoc ad reduuias digitorum, & ad putredines adhibetur, partibus putridis ex eo inſperſis. Facit & ad carbunculos ſplenio reſinato exceptum. Confert fiſtulis melle exceptum coacto, & uelut collyrium inditum. Oribaſij, ad pudendorum nomas, præſertim meliceridas dictas. Gallarum, floris mali punici, ſatiui, itemq; ſylueſtris, ariſtolochiæ rotundæ, ſquamę æris, chalcitidis crudæ, ſingul. drach. VIII. atramenti ſutorij drach. VII. aluminis ſciſſi drach. IIII. malicorij drach. I. Adhibetur pudendo cum melle, quemadmodũ id quod ex charta præparatur. Facit ad nomas ualde profundas, ſicut etiam paſtillus Andronis. Cæterum medicamentum ex charta hoc eſt: Squamę æris, chartæ uſtæ, ſingulorum drachmas XXIIII. auripigmenti, ſulphuris uiui, ſingul. drac. XII. uel ut alij habent, XIIII. plumbi uſti drach. IIII. alij drach. VI. Charta primum teritur, deinde metallica leuiſſimè trita ammiſcent. Facit ad oris ac totius corporis putredines, ad humidiores quidem ſiccũ inſperſum, ad ſicciores roſaceo imbutũ. Additur aliquando & mellis modicũ. Ego uero plumbi dra. VI. adijcio. Siccum ad antiquas nomas, & ad gingiuas cruentas. Deprimit etiam carnem excreſcentẽ. Chalcitidis uſtæ drach. XL. miſyos drach. XXX. æris uſti drach. X. atramenti ſutorij drachmas VIII. ſandarachæ drac. V. auripigmenti drach. II. unito ac utitor. Aliud experimento conſtans. Rhois culinarij drac. X. ſquamę æris, aloës, foliorum olea-

oleastri siccorum, sing. drac. VIII. chalcitidis dra. V. auripigmenti, sandarachæ, aluminis scissi, salis tosti, singul. drac. IIII. malicorij sicci drach. VI. chrysocollæ factitiæ drach. IIII. rusci sicci drach. VIII. Trita, unito ac utitor. Aliud ad nomas & putredines, Oribasij. Salis fossilis drach. II. aluminis in fictili usti un. I. squamę æris, pumicis usti, sing. unc. I. Aliud eiusdem. Auripigmenti, squamæ æris, misyos, chalcitidis, portiones æquas præpara & utere. Aliud Pasiphilum uocatũ. Atramenti sutorij, sandarachæ, misyos, chalcitidis, pares portiones cõmittito. Siccum aureum appellatũ. Aufert ossa, reprimit influxiones, fistularum callos exterit, & contrahit sinus. In fistularum aũt & sinuũ cauitates per specillum lana obuolutũ inditur. Melantheriæ ac uetustis clauis derasæ dra. V. malicorij dra. XXV. aluminis scissi dra. III. atramenti sutorij, misyos, chalcitidis, æris usti, sing. dra. VIII. squamę æris dra. XVI. gallarũ dra. XV. Aceti quantum satis est. Oportet aũt aceto in uas æneum cõiecto clauos quotidie agitare, & deinde acetũ excolare: longè uero præstat quod in fundo residet. Aliud siccum. Ad nomas, defluxus, gingiuas, columnellas & pudenda. Ochræ sesquilibrã, croci lib. I. putaminũ ouorum ustorũ sexuncem, gallarũ sexuncem, tritis utere. Gallæ aũt sint omphacitides. Pastillus ad nomas commodus. Sabinę, myrrhę, sing. dra. III. soreos, misyos, cyprij, atramenti sutorij, thuris, aloës, sing. dra. II. terito cum uino & formato pastillos. Pastillus ad nomas & putredines, quo utor, inquit Oribasius, appellatur Asclepius siue Aesculap. us, & Cyriacus, hoc est, dominicus. Gallarũ dra. VIII. florũ mali punici, aristolochiæ rotundę, chalcitidis crudæ, cadmię, sing. dra. VI. iridis, squamæ æris, sing. dra. IIII. misyos crudi, atramenti sutorij, aluminis scissi, thuris nitri, singul. drac. III. Terito cum aceto ad dies sufficientes, & pastillos XX. formato. Eosq́ usus tempore aceto mulso dissolutos cerato excipito, hoc modo utens. Accipe pastillorum trientem, ceræ quadrantem, olei myrtei sexuncem, galbani trientem. Et pastillis aceto dissolutis ac tritis, liquata ammisceto. Atq; hoc quidẽ modo præparantur ad ignem sacrũ, panos & condylomata. Ad ozænas uero, carbunculos, & carnis excrescẽtias, pastilli sicci insperguntur, uel aceto mulso triti ac dissoluti. Pastillus Corax, id est, Coruus appellatus. Ad putridorũ ulcerũ præsertim pudendorũ nomas. Gallarũ sextantẽ, squamę æris sesquiunciã, chalcitidis crudæ, thuris, singulorũ quadrantẽ, ceræ trientẽ, terebinthinæ unc. I. adipis taurini bessem, olei myrtei dextantẽ. Arida cum aceto in sole ad sufficientes dies terito, & mellis sexuncẽ adijcito. Deinde cerato exceptis utitor. Hic pastillus citra ammixtionẽ per se adhibitus, omnibus nomis pręsertim siccioribus cõfert, & ubi nerui sunt denudati. Cũ æquali uero cerati portione, sordida ulcera exterget, cum uberiore cerato cicatricẽ inducit. Ego, inquit Asclepiades, sic præparaui: Squamę lib. I. gallarũ, adipis taurini, sing. dodrantẽ, chalcitidis, thuris, singulorũ sexuncẽ, cum aceto uelut collyria tero, & pastillos formo. Postea uero ex pastillis drac. XXII. aceto tero, & mellis dra. X. addo, & cerato quod habet olei myrtei, adipis taurini, singulorum dodrantẽ, ceræ sextantẽ, terebinthinæ trientẽ excipio. Pastillus è croco. Myrrhæ, malicorij, æruginis, aluminis scissi, singulorum sextantẽ, croci unc. I. aloës, squamæ æris, thuris, sing. unc. I. sulphuris uiui drach. IIII. mellis lib. I. cum uino adstringente terito. Facit ad nomas, putredines oris, & cuiuscunq; loci, dentes motos firmat, ulcera marcida & flaccida repurgat & adstringit, purulentas aures, sinus, fistulas, & carbunculos curat, squamas ossium resoluit, & incarnat. Est enim ualde cõmodus ad ossa carne uestienda. Confert etiam dysentericis, & adhibetur uel aridus, uel hoc modo

modo coctus. Mellis lib. III. aceti lib. I. paſtilli ſextans, ſimul ebulliant ad mellis
compagem. Si uero partibus molli ſenſu præditis adhibendus eſt, uino tantum
diluitur. Paſtillus ex plantis inſcriptus. Malicorij, foliorum myrti ſicco-
rum, teſtarum nucum iuglandium ſiccarum, fructus ſpinæ, ſingul. drach. VIII.
gallarum drach. IIII. ſalis foſſilis dra. VIII. omnia tunduntur, & cribrata aceto
ſubiguntur, & in uas fictile mittuntur, ac aſſantur. Deinde cū aceto teruntur, et
adijciuntur myrrhæ dra. IIII. thuris drac. II. & formantur paſtilli. Vſus horū eſt
cum aceto. Paſtillus ex lanis ſuccidis quem Leonidas ualde laudat. Lanę ſuc
cidæ uſtæ, ramentorū plumbi, ſquamæ æris, bituminis, ſingul. drach. X. alumi-
nis ſciſſi & rotundi, gallarum, malicorij, miſyos, thuris, chalcitidis, ſingulorum
drach. V. myrrhæ dra. II. amurcæ ſeſquiheminā. Terito cum aceto, & formato
paſtillos ac utitor. Paſtillus Bithynus. Ad nomas, fiſtulas, reduuias digito-
rum, carnem excreſcentem citra mordacitatē deprimit. Cum cerato autem fa-
cit ad ignem ſacrum & alia huiuſmodi. Malicorij, gallarū, ariſtolochiæ, chalciti
dis, cadmiæ, ſing. drac. VI. iridis, ſquamæ æris, ſing. drac. IIII. miſyos, atramenti
ſutorij, aluminis ſciſſi, ſingul. drach. III. nitri, thuris, ſing. dra. II. Sub canis æſtu
cum aceto terito, & paſtillos formato. Paſtillus Paſionis. Squamæ æris dra-
chmas XII. æris uſti, ſalis ammoniaci, aluminis, æruginis, thuris, ſing. dra. VIII.
Aeruginem cum ære, ſquama & alumine ſub ſole terito, & ad probe trita thus
addito, ſimulq́ꝫ terito ac paſtillos formato. Vſus eſt ex aceto. Polyidæ ſphra-
gis ſiue ſigillum, ut habet Aſclepiades. Aluminis ſciſſi dra. III. thuris drac. IIII.
myrrhæ, aloes, fellis taurini ſingul. drac. VIII. floris mali punici ſatiui drac. XII.
atramenti ſutorij drac. III. Excipe uino dulci & utere. Sigillum Coracinū.
Facit ad tonſillarū inflammationes, luxatā columnellam, & gingiuas humore
flaccidas. Facit & ad nomas, & affectiones ſedis. Ariſtolochię rotundę, florum
mali punici ſatiui, chalcitidis toſtæ, thuris, myrrhæ, atramenti ſutorij, crocoma
gmatis, aloēs, fellis taurini, æquales portiones paſſo excipe uelut dictum eſt.
Paſtillus Andronius. Ad ulcera fluida, inflammatas columnellas, tonſillarū
fluxiones, extrinſecus ſub mentum illitus. Facit & ad pterygia oculorum, &
glandularum circa inguina inflammationes incipientes, & ad ruptos inteſti-
norum abſceſſus, calloſq́ꝫ fiſtularum exterit. Florum mali punici ſatiui drac. X.
gallarum, ariſtolochiæ, ſingul. dra. VIII. aluminis ſciſſi, atramenti ſutorij, ſingu
lorum drac. IIII. alij II. tantum habent. myrrhę, aloēs, thuris, croci, ſingul. dra. I.
ſingula ſeorſim primum, deinde ſimul terito, & in paſtillos redigito. Infundi-
tur per clyſterem prout uires tolerarint ad ruptos inteſtinorum abſceſſus, ſi fe-
bris adſit cum aquæ cyathis VIII. ſi non, cum uino. Paſtillus Antonij Mu-
ſæ. Aluminis ſciſſi, aloēs, myrrhę, florum mali punici ſatiui, ſingul. drach. VI.
atramenti ſutorij drach. III. croci, crocomagmatis ſingulorū drach. III. Terito
è uino mulſo ex paſſo confecto, & paſtillos formato, quos in umbra exſicca-
bis. Heras quidem & nos ita præparamus. Aſclepiades autem hunc ad Ariſtar
chum Tarſenſem refert. Et cætera quidem ſimili modo componit. Verum atra
menti ſutorij drach. VI. accipit, & cum uino falerno paſtillos formare iubet.
Facit ad ulcera recentia ac uetera, putrida, marcida, efferata, phagedænica, ac
fiſtuloſa & quæ priuatim ceria appellantur. Ad ozænas diluitur cum uino. Ad
ſuppuratas aures cum ſapa & modico aceto. Ad condylomata item cum ſapa.
Ad ulcera genarum carbunculoſa ac maligna cum ſapa. Ad carnis excreſcen-
tias in naribus, ore, extremitatibus omnibus, uulua, pudendis, omnem emi-
nentiam compeſcit, & digitorum reduuias tollit, ulcera caua replet, ſinus & fi-
ſtulas

stulas melle dilutus ac cum lixiuio instillatus glutinat. Idem ad oris uitia gargarissatur. Quod si semel in mense fiat, neque dentes dolebunt, neq; aliquid incōmodi ori accidet. Facit & ad testium sacrum ignem, & articulorum inflammationes illitus. Et ad hæc omnia utitur eo Asclepiades. Quod si mollire discutereq; uolueris, quadruplum ammoniaci miscebis, & cum aceto ad mellis spissitudinem conteres, illinesq; & alligabis. Si uero emplastri formā malueris, quadruplum terebinthinæ ammiscebis, adiecto etiam oleo si durius pharmacū apparebit. mollit enim & cicatricem inducit, ac glutinat. Idem pastillus splenicis, hepaticis, ac dysentericis confert, & uiscerum ulcera sanat, & incipienti tabi auxiliatur. Dantur ex eo oboli tres cum familiari in singulis affectionibus potione. Per aliquot autē dies ducit urinas loturæ carnis similes. Itaq; ab eius usu desistendum non est ante sanitatem restitutam. Vino quoq; mulso & mali punici dulcis succus dilutus, & cum penna illitus anginis medetur. Verum interim dum illinitur nauseam excitat, & uomitum prouocat. Cæterum crocomagma quod in pastillū recipitur, & quo ad capitis dolores utimur, ita pręparatur: Croci drach. C. myrrhæ troglodyticæ, rosarum recentium resectis unguibus, amyli recentis, singulorum drach. CL. Cum uino ad collyrij formam terito, & pastillos formato. Porrò pastillus ex solano halicacabo, superius ad fissuras ac tubercula sedis descriptus est.

De sanguinis eruptione, & quæ crustam inurant, Rufi. Cap. LI

Quandoquidem pleraq; ex his quæ ad sanguinis eruptionem adhibemus, ad nomas quoq; usurpari solent, annectemus etiam de sanguinis eruptione tractationem. Ex ea enim præsens aliquando periculum incurrimus, exhibétque ea res imperitis negotium turbationemq; ac formidinem, ut ne medico quidē parua solicitudo impēdeat. Primum itaque nosse oportet, arterias ad sanguinis eruptionem magis quàm uenas paratas esse. Perpetuo enim pulsant, amplioresq; meatus ac solidiores tunicas habent, ut non facile cedant. Sanguis quoq; in ipsis contentus tenuior est & plurimo spiritu abundat. Quin & aliquādo obducta cicatrice cutis, & arteriæ fissura non obturata, sanguis sub cutem exilit, et efficitur tumor, quem aneurysma, hoc est, arteriæ dilatationem græci appellāt.

Ab arteria igitur aut à uena sanguis manat, uel osculis ipsarum apertis, uel tunica diuisa, uel per transudationem, ut ita dicam. Porrò tunica diuiditur, uel ex uulnere, uel ex contusione, uel ruptione, uel erosione. Oscula uero aperiuntur, aut ob multitudinem confertim ad osculum uasis prorumpentem, aut propter acrem qualitatem extrinsecus allabentem, aut propter uasis imbecillitatē. Transudatio uero aut persultatio fit, tunica quidem rarefacta, sanguine uero attenuato. Potest tamen aliquando etiā fieri paruarum uenularum osculis apertis. Si ergo ex uulnere, aut contusione, aut casu, aut clamore, ruptio cōtigit, causa iam præterijt. Si uero ex multitudine, fieri potest ut adhuc nunc etiā uas amplius rumpatur, quum efficiens causa adhuc maneat. In huiusmodi itaque affectione, multitudo quàm citissime euacuanda est. Deinde sanguis sistendus, postremo ulcus curandū. In quibus uero iam cessauit causa efficiens, protinus sanguis sistendus est, & deinceps ulcus curandum. At quo modo sanguinem sistemus? Nimirum ut ruptum adstringamus ac obturemus, & sanguinem aliò diuertamus. Obturabuntur autem labia uel digitis nostris, si in superficie ulcus fuerit, uel per deligationem, & per refrigerantium ac adstringentium pharmacorum adhibitionem. Nonnunquam & grumis concreti sanguinis uasis oscula occluduntur. Cæterū ex his quæ imponuntur, aliqua adstringunt, aliqua mea-

Xx tus

tus obducunt, aliqua crustas inurunt. Quæ itaq; meatus obstruũt, ad sanguinis
eruptionem adhibita, cito occludunt. Quæ uero crustã inurunt, crusta exciden
te ulcus cauũ faciunt, & sæpissime excidẽtibus crustis sanguinis eruptio curatu
difficilima sequitur. Quapropter eiusmodi medicamẽtis nõ nisi cogente neces
sitate utemur, ueluti si à putrida erosione sanguis erũpat. Tunc enim omni pu
trido exciso, tutius est uel cauterijs mali radicem exurere, uel crustã inurentia
adhibere, præsertim in pudendorũ ac sedis affectionibus. Nam tales partes ob
redundantem humiditatem, & acriũ recrementorum transitum facilime putre
scunt. Proinde in eligendis medicamentis quę crustam inducunt, non tantũ ca
liditatẽ, sed etiã adstrictionem considerabimus. Talia uero sunt, Misy, chalcitis,
atramentũ sutorium. Quæ enim ex calce uiua & auripigmento fiunt, uehemẽ
tiora quidẽ his sunt, sed crustæ inde inductæ cito excidunt, eo quod nulla adest
ipsis adstrictoria facultas. Quę uero ab adstringẽtibus inducũtur crustę, diutius
in corporibus persistunt: quę res nõ modicam cõmoditatem affert. Priusquam
enim excidãt, pręuenit incarnatio, ut caro medijs partibus innata, tanquã oper
culum quoddã uasis fiat. Et hac de causa nõ festinandũ est, uelut multi faciũt, ad
crustarum ablationẽ, ubi eruptionis sanguinis periculũ imminet. Sed in histan
tum affectionibus in quibus obputredinẽ cauteriũ adhibere coacti fuimus. Vo
catur aũt huiusmodi affectio Nome, quoniã ab affectis partibus proserpẽs, par
tes secundũ naturã se habẽtes depascitur, & semper aliquã ipsarum ulterius in
uadit. Medicus itaq; his cõsilijs instructus ad sanguinis eruptiones curandas ac
cedet, pro locorũ natura, & uenarum magnitudine remedia adhibendo. Et sta
tim quidem digitis osculum ulceris uasis apprehendat, leniter innitens ac citra
dolorem comprimens. Simul enim & sanguinẽ sistet, & grumum uulneri infi
get. Quod si uas unde sanguis manat in profundo etiã situm fuerit, exactius sa
nè hinc & sitũ ipsius, & magnitudinẽ didicerit, & utrum uena sit an arteria co
gnoscet. Postea uero immisso uncino extẽdat ac moderatè ipsum obtorqueat.
Si uero neq; sic sanguis sistatur, siquidẽ uena fuerit, conandũ est ut citra uincu
lum sanguinẽ supprimat, per aliquod sanguinẽ sistens medicamentũ. Optima
aũt ex his sunt quæ meatus obstruunt, cõposita ex resina fricta, & farinæ tritici
polline, ac gypso, & alijs huius generis. Si uero arteria fuerit, ex duobus alterũ
faciens, aut uinculum circundans, aut totũ uas pręcidens ac dissecans, sanguinẽ
sistes. Cogimur tamẽ aliquando etiã magnis uenis uinculũ obligare, atq; etiam
aliquãdo totas ipsas dissecare, transuersas uidelicet: quæ necessitas incũbet in
his quæ rectæ ex alto sursum ferũtur, & præsertim per angustiã aliquã aut prin
cipales partes. Sic enim utraq; pars utrinq; retrahitur, & ab incũbentibus corpo
ribus uulnus tegitur et occultatur. His aũt peractis incarnandũ uulnus est pri
usquam uinculũ uasis excidat. Nisi enim producta caro circumsitũ dissectæ ar
terię locũ pręmuniuerit, sed uacuus locus inuentus fuerit affectio sequetur quã
Aneurisma appellãt. Quapropter in his potius suadeo ut sanguinẽ sistentibus,
quæ meatus obstruũt utaris, quàm his quę crustã inurunt. Citius enim ac tutius
post illa uulnus incarnatur. Optimũ itaq; omniũ quæ ego noui medicamento-
rum est, quo etiã ad sanguinis è cerebri mẽbranis eruptionẽ tutius utemur, hoc
est: Thuris partes II. aloẽs partẽ I. cum oui candido ad mellis cõpagem subige,
& mollissimis leporis pilis excepta, uasi ac toti ulceri ubertim impone, & forin
secus fascia ex linteo deliga, ita ut primas quatuor aut quinq; eius obuolutiões
super ipsum uas quod sanguinẽ fundit facias, & hinc ad radicẽ eius procedas,
deinde alternis diebus soluas, & si quidẽ adhuc tutò adhęserit ulceri medicamẽ
tum

tum rursus aliud ipsi circumfundas, & linamentum prius ex pilis constans uelut madefacias, ac rursus uelut antea deliges. Si uero prius linamẽtum sua sponte exciderit, sensim per digitum uasis radicem comprimas, & hoc quidem leniter adimas, aliud autẽ apponas. Atq; eo curationis ductu uteris donec uas carne impletum fuerit, ægro in multa quiete seruato. At uero hoc medicamento uarie utimur, aliquãdo duplũ thuris ad aloẽm addentes, aliquando ambo ęquali pondere miscentes. Sed & mannam quandoq; pro thure ammiscui, ut quę uehementius adstringat. Illud porrò constat, in durioribus corporibus ea quæ magis adstringũt, & plus aloës habent adhibẽda esse. In mollibus, ea quæ plus thuris habent. Sed & ad sanguinis è cerebri membranis eruptionem, & ad uulnera in collo, usq; ad ipsas iugulares uenas, medicamento utimur quod plurimum thuris recipit. In his enim sanguinẽ citra uinculum sistit. Et quamuis multa sint quę meatus obstruunt medicamẽta, nullũ tamen æque incarnat. Optime etiam obstruunt meatus pharmaca ex pice torrefacta, & colophonia, & puluere molendini parietibus adhærente, & gũmi, & tragacantha ac similibus. Quandoq; etiam ex gypso præparata. Et symphyti quoq; radix ad hanc pręstantissima est. Maxime cõuenit, ut Medicus pharmaca sanguini sistendo idonea apud se præparata habeat, quo singulis oportune opem ferat. Tale est siccũ Philagrij ad sanguinẽ sistendum ex aloë & thure paratũ. Primum aũt digitis dissectæ partes cõmittantur ac cõprimantur donec cohæreant. tunc enim impactũ medicamentum sanguinis impetũ cohibet, qui amplius adhuc supprimetur, si leporis pilos molles sub uentre repertos ad impactũ medicamentũ apponemus, & ex eodẽ sicco superinspergemus. Atq; hoc ita sinendũ est, donec caro excreuerit uelut operculum sectioni obducta. Confert ad idẽ rhodium suprà inter deprimentia ac contrahentia relatũ. Cæterum quædã ex sanguinem sistentibus, uelut diximus, crustam iuducunt. Quædam cũ siccitate adstringũt, quædã explent & glutinant: quorũ aliqua magis parabilia referemus, quo ad singulas causas peculiare medicamentũ in promptu habeatur. Ex his igitur quæ crustã inurunt, citra mordacitatẽ & efficaciter sanguinẽ sistit, hoc. Sandarachæ, auripigmẽti, chalcitidis, calcis, singul. drach. IIII. Hoc Ammonius chirurgus utebatur. Eo uero adhuc efficacius est quod habet chalcitidis drach. VIII. atramenti sutorij drach. X. calcis uiuæ drach. VI. æris usti drach. VI. misyos, diphrygis singul. drachm. V.

Aliud celebre. Aluminis scissi, atramenti sutorij, gallarũ, singul. drach. VI. misyos drach. VIII. soreos drach. IIII. Hoc optime facit & ad nomas. Aliud ex erethria terra. Terræ erethrię aut cimolię, drac. VIII. squamæ æris, aluminis scissi, resinæ aridæ, thuris, myrrhæ, singul. drach. VIII. Aceti quantum satis est. Terito in sole ad cõpagem, & pastillos formato. Aliud. Spongiam nouam liquida pice imbutã bitumine trito insperso, in olla exurito. Deinde eius sextantem accipito, chalcitidis, misyos, singul. unc. I. At si mitius facere uolueris: Accipe spongiæ ita ustæ sextantẽ, plumbi usti & loti unc. I. stibij unc. I. Hoc crustam nõ inducit. Aliud cõfestim sistens sanguinis eruptionẽ. Chalcitidis drach. VIII. Thuris siue mannæ eius drach. XVI. resinæ ąridæ, gypsi recentis, singul. drach. VIII. Cætera trita ac cribrata in pyxide ærea seruato. Gypsum uero quo tempore medicamento miscendũ est, recens terito, & ammisceto. Aliud sanguinẽ sistens, citra crustæ inustionẽ. Misyos, succi polygoni sicci, singul. drach. XLII. aluminis scissi drach. XXI. Aridum aceto rigatũ spongia excipe, & ulceri appositũ deliga. Aliud Oribasij, facit ad pudendorũ & totius corporis nomas. Callos etiã exterit, & strumas sanat. Minij cũ oleo rosaceo subacti, sulphuris uiui, au

ripigmenti, sandarachę, calcis uiuæ, æquas portiones unito ac utitor. Aliud. Optimum ad sanguinis eruptiones, Galeni. Gypsum & tritici pollinem oui cã dido excipe, & cum leporis pilis impone. Aliud. Resinam pinus probe tritã uel per se, uel cum thuris polline adhibe. Qui ergo plura medicamenta expetit, multa in simplicium medicamentorum libris, & in tractatione de singularum partium morbis inueniet. Sed & quæ nunc recensui sufficere possunt. Omnia enim alia ex ijsdem pręparantur, & non longe uiribus inter se differunt, quędã fortiora, quædã debiliora sunt, ut cuiq; congruũ eligi possit. Etenim quum Eunuchus quidam in summitate manus ulcus haberet, idq; malignum euaderet, & circũ circa eroderet, & sanguis ex ipso manaret, medicamentum ex thure & aloë apposui albumine oui exceptum, et hoc magis auxit sanguinis eruptionẽ. Detracta itaq; aloë, thus ipsum per se cum ouo imposui, & neq; sic sanguis sisti potuit. Cognoui autẽ quod ex multa sensus subtilitate hoc pateretur. Quapropter linamenta posca dilutissima imbuta indidi, iussiq; tandem assiduè super linamenta instillare, atq; ita statim sanguinis eruptionẽ suppressi, neq; ab eodem medicamento usq; ad exactã incarnationẽ destiti. Aliud ad arteriã dissectã. Sal cõmune & equi aut asini fimum siccũ, pari portione cum lixiuio quercini cineris subactũ impone. Aliud. Porrum cum aceto tusum impone. Aliud. Cochleas cum domibus suis, tum paruas tum magnas, ustas tritas impone.

Exedentia & urentia medicamenta. Cap. LII

Erodentia et ustoria medicamenta ad columnellas adhibemus assidue destillantes ac laxatas, & ad callosas carnis excrescentias, ulceraq; cancerata & strumas, quas erodere uolumus. Item ad coxendicum et articularem morbum, affectiones splenis, pro cauterio. Præterea ad formicarias uerrucas, clauos, ficosos tumores, & alia huiuscemodi. Præcipua uero ipsorũ uis est ad carbunculosa & maligna ulcera. Adhibita enim nomas compescunt, & crustas exterunt. Erosiuum citra mordacitatem, Squamæ æris drach. IIII. sandarachæ drach. II. ueratri nigri, auripigmenti, singul. drach. I. pręstantius hoc euadet, si pro auripigmẽto aluminis scissi par pondus adieceris. Aliud. Squamæ æris, sandarachæ, auripigmenti, ueratri nigri, seminis urticæ tosti, æquales portiones cum rosaceo terito ac utitor. Aliud, citra omnem mordacitatem crustas in altum inducẽs. Squamæ æris, sandarachæ, singul. drach. III. ueratri nigri drach. I. Ad humida ulcera utere sicco. ad reliqua cum rosaceo. Oribasij erosiuum efficacissimum quo utor: Seminis urticæ, squamæ æris rubræ, sandarachæ, par pondus cum rosaceo terito ac utitor. Aliud. Sandarachæ, aluminis scissi, singul. drach. IIII. squamæ æris drach. II. auripigmenti drach. I. Et si quidem nome est, quę adstringi debet, siccum adhibeto. Si uero struma, aut canceratus tumor curandus est, rosaceo excipe, & quotidie bis impone. Ceratum ustorium, quo ad lippitudines utimur, temporibus adhibito donec rubefiant. facit & ad coxendices, statim enim sedat dolorẽ. Cantharidũ, atramenti sutorij, succi thapsiæ, allij, singul. unc. I. ceræ trientẽ, olei quincuncẽ. Aridis ex aceto tritis liquabilia liquata ammisceto. Et ubi locus rubicũdus factus fuerit, illinito ea quę ad ambusta ab igne præparantur. Aliud cauteriũ è uisco. Calcis uiuæ, fecis uini ustæ, sing. drach. IIII. uisci drach. II. nitri drach. I. Mitius hoc fiet, si calcis drach. III. solum acceperis, & saponis quantum satis est. At si desit sapo, lixiuij lib. I. ad tertias coquito, atq; hoc modo præparato. Arida leuissime trita, uisco ad ignẽ liquato excipies, & rudicula agitabis. Deinde ad frigefacta lixiuiũ paulatim instillabis, & emollies ut medicamentum strigmentitia spissitudine liquidius euadat. Quod in plũ

beapyxi

bea pyxide solidiore seruabis, & si resiccetur, lixiuium subinde instillabis. Hoc ad menti impetigines ad semihoræ spatium illinito, & postea loco per spongiam foto, albumen oui, aut emplastrum ex plumbagine, aut hordeo, paratum imponito. Hoc aliqui etiam ad coxendices, & splenis affectiones, ac articularem morbum utuntur, hoc modo applicantes. Linteolo cuidam detrito medicamentum aliquod glutinosum illinunt, & hoc rotundis foraminibus pertusum adhibent, foramina uertentes eò ubi inustionem facere uolunt: Atque isthic medicamentum ustorum ubertim imponunt, quo uidelicet pars requisita tantum inuratur. Tum brassicæ aut betæ folia superimponunt, & decem aut pluribus horis sinunt. Et ablato postea medicamento ad mitigatoria transeunt quæ ad ambusta parantur. Erosiuum incomparabile. Veratri nigri drach. III. squamæ æris rubræ drachm. XII. sandarachæ, auripigmenti, singulorum drachm. II. atramenti sutorij drachm. IIII. uentrium cantharidum drach. XII. Omnia lixiuio excipito. Cauterium ad columellas, Demosthenis. Calcis uiuæ drachm. IIII. fecis uini ustæ drach. II. Sit autem fex non uetusta, sed duorum mensium, nitri tosti drach. II. minij drach. I. Cum lixiuio ad mellis liquidioris spissitudinẽ terito, & bis aut ter ebullire sinito, donec cogatur. Deinde in plumbeam pyxidem recondito ne exarescat, & ea gratia subinde lixiuium instillato. Facit ad uerrucas cum alias, tum formicarias appellatas, reduuias digitorum, clauos pedum ac manuum, callos, cicatrices eminentes, & carbunculos. At uero post columellæ ustionem, oleum gargarissandum & in ore tenendum exhibeto. Tertia die transacta, ex aqua mulsa, aut lacte cum melle os eluatur, donec excidat crusta. Eodem modo etiam anthero, siue florido, aut phrygio medicamento uteris. In alijs uero corporis partibus ad locum inustum repurgandum, aluminis liquidi, amurcæ, mellis cocti, ęquales portiones misce et adhibe. Et post repurgata ulcera mitigatorijs medicamentis utere.

De sinibus. Galeni. Cap. LIII

Omnia sinuosa ulcera modo aqua mulsa, modo uino, modo uino mulso, modo aceto mulso eluimus. Ad extergendam enim saniem aqua mulsa præstat. Ad repurgandum uero & roborandum uinum mulsum confert. Ad glutinationem, uinum. Ad cruẽtum ac graueolentem humorem, acetum mulsum. At in diuturnis affectionibus incarnatione opus habentibus, medicamenta meatus obstruentia plurimo rosaceo diluta, per fistulam in directum perforatã, cui uesica alligata est, infundemus. In quem usum probe facit Machærionis emplastrum, & quod Isis, & quod Harmonia appellatur, & pleraq; nigra. Sed & hoc quod subijciemus probe facit. Primum enim sinus repurgat, deinde incarnat, postea glutinat. Corticem caprifici à teneris ramulis detractum in oleo coquito, & oleo excolato ceræ quantum satis est ammisceto, ut liquidum & infusile fiat medicamentum. De quo quantum satis esse uidebitur tepidum in sinũ infundes, & parato ex eodem solidiore cerato, id ipsum impones ac deligabis. Potes & forinsecus imponere emplastrum barbarum, & quę ex pice ac bitumine pręparantur, & quod ex salicibus conficitur, & quod è uino mulso, & quod ex spuma argenti, & Harmonia, & emplastrum Piscatoris, & melinum Pasionis. Ad eos tamen qui uicinas partes teneriores habent, magis conueniunt emplastra ex sale parata. Super emplastra uero spongia aceto mulso, aut posca, aut uino imbuta imponatur. Deligatio uero à fundo sinus incipiat, & ad osculum ulceris desinat. Et linteorũ obuolutiones citra dolorem quidem fundum sinus adstringant, sed inde paulatim remittantur, ac laxius ad osculum ulceris

connectãtur. Ita ut emplastrũ q̃d forinsecus sinui adhibitũ est, iuxta osculũ forpi
ce prę̨cidatur, quo sanies excerni possit, et aliud paruũ recisi loco imponatur ex
eodẽ medicamẽto, sit aũt laxius propter eandẽ saniei excretionẽ, & alternis die
bus auferat̃, relicto illo totũ sinũ ambiente. Deinde ubi sinũ agglutinatũ cogno
uerimus, ad cicatricẽ inducẽtia pergemus. An aũt probe glutinatus sit sinus in
ꝓfundo, ex pure efflūẽte cognoscemus, si modicũ efflux erit & cõcoctũ: Etsi in
ipso sinu neq; dolor, neq; tumor percipiat̃, sed cõtractus fuerit locus siccusq; ac
doloris exp̃s. Illitio ad sinus antiquos. Gallas omphacitidas ad duas horas oleo
macerato, & in fictile siue æneũ lebetẽ cõiectas cũ oleo coquito ad prunas, do-
nec nigrescãt et uelut torrefiãt. Deinde ex oleo eximito, ac frigefactarũ un. I. ac
cipito, et aluminis scissi, aloẽs, sing. un. I. addito, & radicũ altheæ siccarũ, artemi
siæ unicaulis siccę, sampsuchi, singu. sextantẽ adijcito, & singula seorsim terito,
ac cribrato, & postea mista simul seruato, & usu expetente, oui luteo excepta il
linito. At uero in ipso ulceris osculo paruũ emplastrũ impones ex pastillo qui ad
Iudæũ refertur. Idẽ medicamentũ facit ad fistulas, herniã aquosam, et podagrã.

De sinibus attritam cutem habentibus. Eiusdem. Cap. LIIII

Inflammationibus ad abscessum mutatis si serius incisio fiat, cõtingit aliquã
do ut cutis sinui incumbens tenuis, uelut detritum uestimentum reddatur, &
propterea huiusmodi ulcera detrita appellantur, quæ difficulter coalescunt ac
glutinantur, & præsertim si quis compage siccum medicamentum imponat.
Ab his enim magis adhuc cutis deteretur, & exarescet uelut pelles attritæ. Ad
ea igitur glutinanda utendum est medicamento, cõpage quidem liquido, facul
tate uero sicco. Quale est phœnicinum emplastrum Galeni, quod nos ad huius
modi affectiones præstare cognouimus, si ita paratum fuerit ut neq; ualde du-
rum sit, neq; adhuc inquinare desiuerit, ita enim præparatum & cruenta uulne
ra glutinat, & omnibus ulceribus cicatricem inducit. Ad sinus autẽ detritos ef-
ficacissimũ est, quod tenerũ est et cõpagem mollem habet, & cum oleo ueteri ac
uino moderate antiquo resolutum est. Nam sicut duriciã ad hos usus improba
mus: Ita molliciem minus fluidã reijcimus. Liquidum enim calido corpori in-
cumbens diffluit, & linteolum siccum relinquit, quod non solum nihil prodest,
sed etiam glutinandæ cuti obest. Sed & mel moderate coctum ad hanc sinuum
affectionem mirifice conducit: Cui myrrhã, uel aloẽn, uel thus probe trita, seor
sim singula, uel simul omnia inspergere prodest, præferam si linteolo illitũ mel
liquidius appareat. Expertus sum & centaurium tenue mirãdum pharmacũ ad
hos usus: Deinde symphytũ, & plantaginis folia cũ radicibus siccata. Conuenit
& rumicis radix, oleastri folia: Verbenaca supina cũ radicibus, uitis alba, iris,
dictamnũ, saluia, poliũ, sabina, cupressi folia, salicis succus. Et in teneris carnib.
erui farina. Quę omnia prius tũdenda ac cribrãda sunt. Et ex eis tunc melli am
miscendũ est quum coctũ ab igne aufertur, ita ut probe cũ eis agitatum mel do
nec tepidũ fiat, imponatur linteo inductũ.

De fistulis. Cap. LV

Quandoquidem sinus male curati in fistulas mutari solẽt, de his quoq; ex or
dine dicendũ est. Appellantur aũt fistulæ per translationẽ à fistulis harundinũ,
aut ex alia materia cõfectis. Nam in ipsis cauitas quædam est harundinum ca-
uitatibus similis, & sinus callosus inest, qui citra chirurgiam aut fortius pharma
cum rescindi nõ potest. Fistulis itaq; obliquis sub cutem extensis specilli nucleũ
immittimus, & eleuata cute totã longitudinem una sectiõe incidimus. Deinde
callos uelut fistularum causas, si in superficie fuerint, specillo deradimus: sin in
profundum penetrauerint, scalpello rescindimus. Nisi enim rescindantur, neq;
caro

caro produci, neq; ulcus coalescere poterit. At si fistula non fuerit obliqua, sed decliuis & ad profundũ uergens, fistulæ ambitũ resecamus, tantũ de carne circũsita auferentes, quo calli cõmode resecari possint. Si uero fistula in os desinat, ab osse denudato, squamã deradimus. Cæterũ fistulæ in os desinẽtes ampliores quidẽ nucleo specilli immisso ex renitentia deprehenduntur. In angustioribus uero apice specilli pertentamus, & durũ ac osseũ corpus occurrens cõtingimus ac sonum quendã percipimus, uelut assis ære percussi, qua arte nõ solum fistulã ossi contiguã esse, sed etiã an corruptũ aut illæsum sit dinoscimus. Inducto enim undiquaq; specillo, si tanquã à leui corpore ipsum semper lapsare percipimus, os incorruptũ est. Si uero specillũ aliquibus partibus inhæserit, inæqualitates ac asperitates subesse indiciũ est, & ex eo os corruptũ esse cõiectamus. At in fistulis quæ amplissima habent oscula, sæpe uisu os deprehendimus, ut cõiectura nõ sit opus. Si uero obliquæ fuerint, flexũq; aliquem uel plures habuerint, ut specilli apex progredi non possit, uirgulã plumbeã aut stanneã parabimus, qua iter pertentemus. Quũ enim flexilis ualde sit, ad fistulæ figurã facile se accõmodabit. Si uero propter nimiã obliquitatẽ, fistula nihil tale admiserit, ex humoris allati natura fistulę terminũ cognoscemus. Quod si fistula neruũ attigerit, ex dolore indicabitur, punctionis enim sensum exhibebit, aut stuporis. Deinde motus qui ab illo neruo perfici solet, deterior apparebit. Sed & in specilli contactu molestus sensus perceptus, indicationẽ faciet. Humor aũt inde allatus tenuior est, similis ei qui ab ossibus defluit, non quidẽ oleosus aut pinguis, sed saniosus & glutinosus. Eadem uero accidentia cõcomitantur fistulas ad musculos penetrãtes. In his aũt quæ carnes tantũ penetrant, crassiorẽ ac humectiorem saniem reperies. Quæ uero uenas occupãt, eadẽ accidentia habent quę ad neruos sunt relata, sed imbecilliora, dolores item ac puncturas. Verum nullus motus impedietur. Idem uero etiã de his dicendũ est quę ad arteriã pertingunt. At uero si fistula locũ erodẽte uena suberit, plurimus ac crassus sanguis effunditur: Si uero arteria, tenuis & flauus cũ multo spiritu ac stridore exilit. Atq; hactenus de fistularũ signis ac differentijs, deinceps aũt de medicamẽtis ad easdẽ conferentibus tractandũ est. Post callosarũ igitur partiũ resectionẽ, carnosis quidem partibus suppurandi ductũ adhibebimus, & desquamata ossa siccare conabimur. Basilicũ itaq; emplastrũ & reliqua huiusmodi inter suppurãtia medicamẽta habẽtur, sicut etiã quę capitalia appellantur desiccãdi uim habẽt. Linamẽta quoq; melle illita commode indũtur. Ad fistulas uero inchoãtes, nec adeò profundas, quarũ chirurgiã ægri penitus recusant, medicamẽta callos exterẽtia adhibebimus. Deinde remoto callo, curatiõe reliquis ulceribus cõmuni utemur. Collyriũ fistulare, ab antiquis fistulis callos exterẽs. Atramẽti sutorij, misyos, chalcitidis crudæ, æruginis, aluminis scissilis, rubricæ sinopicæ, gũmi æquales portiones aceto excipito. Quod si pro gũmi, thus adieceris, & duodecuplũ mellis ammiscueris, callosos sinus repurgat. At si uni eiusdẽ parti, octuplũ mellis adieceris, incarnat & ad cicatricẽ perducit. Aliud, faciẽs ad fistulas antiquas. Misyos, atramenti sutorij, aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones excipe aceto. Aliud siccum, callos fistularum exterens. Cadmiæ, chalcitidis crudæ, sandarachæ, gummi, singulorum quadrantem, æris usti, misyos crudi, singulorum sesquiunciam. Aliud xyraphium, hoc est, callos deradens: Ad capitis ac menti ficosas papulas faciens. Misyos, chalcitidis crudæ, singulorum drachm. II. aluminis scissi drachm. I. præpara, & eloto prius loco, medicamentum ubertim insperge, & postridie rursus eloto loco & calli ramento

ſpongia deterſo, nouum medicamentũ adhibeto, tamdiu hoc repetẽs donec to
tus callus fuerit deraſus. Et cauendum interim eſt ne olei contactu pars curan-
da inquinetur. Quod ſi ita uiſum fuerit, poteris ammoniaci thymiamatis drac.
I. aceto reſolutam ad ſeptem huius medicamenti drachmas ammiſcere, & colly
ria efformare. Aliud Collyrium fiſtulare. Chalcitidis crudæ, myſios crudi,
æruginis, ſoreos, atramenti ſutorij, ammoniaci thymiamatis, æquales portio-
nes aceto excipito. Aliud philoſophi: Braſſicæ radicem, cucurbitã ſiccatã, os
canini capitis, cerui cornu, ſimul exurito, & ad cinerem ipſorum origanum, &
ſtercus gallinaceum, utrũq; ſiccum ac tritum ammiſceto, & arida ſeruato. Vſu
uero expetente fiſtulæ oſculũ uino humectato, & ſiccũ large inſpergito, & lin-
teolo impoſito deligato. Hoc abſceſſus rumpit, & ſanat fiſtulas chirurgia non-
dum attactas. Aliud eiuſdẽ. Conchas cum teſtis exuſtas & tritas adhibe: Vel
carnes cochlearũ cum myrrha, thure et aloë, in fiſtulã inde, externiſq; impone.

Aliud fiſtulas mirifice reſiccans. Facit & ad ſeminis fluxum, capitis deſtilla-
tionem, aures contuſas, ac dyſenterias. Conſumit omnem humiditatem. Idem
pubi & lumbis impoſitum, muliebrem fluxum & hæmorrhoidas ſiſtit. Cochle
arum carnes cum domibus ſuis, bulbũ paruum, bitumen, aloẽn, thus, cum ace-
to terito ac utitor. Aliud ad fiſtulas optimum. Polygoni folia à ieiuno com-
manſa apponito, & uuas paſſas unà cum uinaceis tritas ſuperligato. Et ne contẽ
pſeris medicamenti uilitatem. Aliud ſiccum Magiſtriani, fiſtulas incarnans.
Chamæleonis nigri radicem, corticem pinus, thus maſculum, ariſtolochiam lõ
gã, ſingula paribus portionibus terito, & fiſtulæ aqua mulſa elotæ ſicca inſper-
gito. Aliud. Aloës ſextantem, radicis anchuſę unciam. I. Replet & incarnat.

Aliud. Scillam in olla uſtam ac tritam indito. Aliud præſentaneum, quod
Hercules appellatur. Idem etiam ægilopas radicitus tollit. Pridie uero papyrus
in fiſtulam indatur, deinde collyrium ad fiſtulæ ſiue papyri menſuram immitta
tur, & per triduum ſinatur, & in quarta fiſtulam prorſus ſanatam comperies.
Cadmiæ oſtracitidis drach. VI. æris uſti drach. V. miſyos toſti drach. IX. chalciti
dis crudæ drach. VIII. cantharidas numero ſeptem, libanotidis ſiccæ drac. I. her
modactyli radicem integram, gummi drach. X. excipe aceto & collyria forma
to. Sunt qui atramenti ſutorij & æruginis ſingul. drach. VI. adijciunt. Aliud
ad fiſtulas uſq; ad os pertingentes. Squamę æris, ęruginis, ammoniaci thymia-
matis, ſingulorum ęquas partes aceto ſubige & paſtillos efforma. Vſu expeten
te quantum ſatis eſt accipito, & ad ignem emollito, & collyria formato fiſtulæ
æqualia, eaq; indito. Aliud Oribaſij, Ad fiſtulas & uibices, à Dionyſio acce-
ptum. Foliorum lepidij herbæ in umbra ſiccatorum, floris cnici, mellis deſpu-
mati, terebinthinæ, æquales portiones. Arida cum aceto terito, & adiecto mo
dico roſaceo omnia, ſimul ad emplaſtri formam ſubigito. Poſtea fiſtulæ ex ace
to præfrictæ, lepidij folia ſicca trita inſpergito, & ſplenium ex medicamento il
litum ſuperimponito. Aliud experimento conſtans. Radicum liliorum
uſtorum cinere fiſtulam expleto, & callus exteretur, quo ſublato ſmilacem her
bam arundinibus ſe implicantem, flore candido, folijs hortenſi phaſelo ſimili-
bus accipito, eam´que ſiccam uſtam tritam fiſtulæ indito, & incarnabitur.

Aliud. Oleaſtri radicem uſtam terito, & ſiccam fiſtulæ uino calido auſtero
elotæ inſpergito, & callus excidet. Aliud fiſtulas incarnans. Lapidem tranſ
lucidum ſpecularem appellatum urito, ac tritum fiſtulæ inſpergito. Cæterum
poſt uſum eorũ quæ callos exterunt, collyrijs repurgãtibus utendũ eſt ex ęrugi
ne & melle cocto. Medicamẽtum ſinus repurgãs & incarnãs. Myrrhę, croci
ariſtolo-

aristolochiæ, rubricæ sinopicæ, singul. unc. I. Fel taurinum integrũ, mellis quadrantem. Fel cum melle coquito, deinde reliqua tenuissime trita ammisceto, & rursus coquito, & collyria formato. Aliud. Muscij herbæ quam & dorcadia dem uocant, misyos torrefacti, singul. drach. VIII. salis communis, aluminis scissi, æruginis, singul. drach. II. chalcitidis drach. X. nitri, terebinthinæ, sing. drac. IIII. mellis lib. III. aceti libr. I. Quæ teri possunt terito, & omnia melle excepta coquito, & collyria formato, quæ in sinus ac cauitates indes. Emplastrũ Oribasij ad sinus & fistulas, è cedria præparatum. discutit enim strumas, & ad elephantiasis tumores prodest. Ceræ, picis siccæ, singul. lib. I. colophoniæ bessem, cedriæ sexuncem, propolis trientem, uel ut alij habent sexuncem. Reliqua omnia donec non inquinent coquito, deinde propolim adijcito, unito ac utitor.

Aliud. Picis, ceræ, singul. lib. I. colophoniæ, cedriæ, singulorum sexuncẽ, coquito simul donec non amplius inquinent, & propolis sexuncẽ adijcito, et sublatis ab igne thuris, aloës, & aliquando myrrhæ, singul. unc. I. ammisceto. Emplastrum magus uel Hephæstias nuncupatum. Glutinat sinus & fistulas, & alia huiusmodi. Spumæ argenti lib. I. scoriæ argenti quæ helcysma græcis appellatur, lib. II. testæ clibani antiqui, ceræ, singul. lib. III. olei lib. VI. succi coriandri sextar. I. Simul coquito donec non amplius inquinẽt, deinde ceram adijcito, unito ac utitor. Idem hydropicis confert. Quidam ceræ nihil, quidam quadrantem saltem inijciunt. Alij uero ita præparãt. Testæ fictilium lib. II. plumbaginis lib. II. olei sextar. I. Sed hoc modo compagem non acquirit. Commodũ est fistulis etiã nigrũ è lolio præparatũ, & reliqua eius generis. Tutò etiã adhibetur quod ex argẽti spuma paratur, & quod ex aceto & oleo. Vtrũq; in proximo sermone habetur. cõmodat quoq; fuluũ Galeni quod ad maligna ulcera paulò ante descriptum est.

De Gangræna & sphacelo. Galeni. Cap. LVI

Gangrænam appellãt quãdo ob inflammationis magnitudinẽ, mortificatio partis imminet. et nisi celerrime succurratur, pars ita affecta facile mortificatur, & malũ ad contiguas partes proserpẽs singulis perniciem impertit. At ubi iam pars mortificata penitus sensum amisit, nõ amplius Gangręna, sed sphacelus, id est, Caries, malum appellatur. Accidit autem hæc affectio etiam ossibus, quum circumsita caro uitiosos humores generans, per hos illa perrigauerit ac putrefecerit. Proinde partem mortificatam celerrime resecare oportet, quatenus contingit uicinam. sanam, ita ut nihil prorsus putridi ac cariosi relinquatur: Deinde locum inurere, & postea sesamum cum melle, uel siccum capitale item cum melle adhibere, deinde panem exterius, uel farinã ordeaceã aqua & oleo subactam imponere: Sed & iris & panacis radix, & aristolochia ac eruum crustas tollunt, singula cum melle. Item Machærionis emplastrum, et Isis, cum rosaceo & melle diluta. Vbi uero crustæ exciderint, curationem reliquis ulceribus communem adhibeto. Cæterum priusquàm pars mortificatur, & affectio adhuc gangræna appellatur, sanguinem in loco affecto impactum, quantum eius fieri potest plurimum euacuabimus: propter quem sanè mortificatio contingit, quum arteriæ ob locorum angustiam distendi non possint: atque sic reliquo perspirationem exhibebimus. Aut igitur si uena magna fuerit in loco affecto, hac dissecta corruptum sanguinem euacuare oportet, & sæpe uelut uaricem uolsella correptum excindere: Aut totam cutem affectæ partis profundis sectionibus diuidere, aut uulnusculis altioribus incussis scarificare, & sanguinem effluere sinere, & postea imponere pharmacum ad putrescentia commodum. Talia uero sunt, farina erui aut lolij cum aceto mulso, uel

si has

ſi hæ nõ ſunt, fabacea. Quarum uires ſi intẽdere uolumus ſalem adijcimus, aut
aliquẽ paſtillum leuiſſime tritũ ad nomas ſuprà deſcriptũ, qualis eſt Andronis,
Palionis, & Muſæ, & noſter Aſclepius appellatus, quibus omnibus pro ægroti
corporis habitu uteris. Ruſticana enim & duriora natura, fortioribus medica-
mentis opus habent, molliora debilioribus. Proſunt etiam gangręnis nuces ue
teres, farina lolij cum raphano & ſale, & aliquando aceto. Vuæ paſſæ demptis
uinaceis cum raphani cortice, urticæ folia, raphani ſemẽ cum aceto, quæ etiam
cruſtas tollunt. Item lupinorum amarorum decoctũ affuſum. Aliud ad Gan
grenas. Sordes matulæ adhærentes illinito, & poſtea urina abluito. Nonnulli
cedriam ſordibus ammiſcẽt. Aliud. Plurimas lactucas exemptis fibris cũ lo-
liacea farina imponito. Aliqui iridis farinã accipiũt. Aliud. hoc & uitiligines
& alia huiuſmodi ſanat, & inflammationes mitigat. Herbam catanancen uri-
to, eiuſq; drach. VIII. cum gũmi drac. XVI. cũ aceto terito & imponito. Aliud.
Aeruginẽ, rubricã, alumẽ ſciſſile, paribus portionibus ex aceto trita adhibeto.

De canceratis tumoribus. Eiuſdem. Cap. LVII

Cancerati tumores ex atra bile craſſiore efferuente generantur, quæ ſi etiam
acrior fuerit, ulceratos tumores efficit. Quapropter huiuſmodi tumores inflam
mationibus acriores ſunt, citra tantã caliditatem, habentq; uenas plenas & cir-
cum circa extentas, ad ſimilitudinẽ pedum cancri animãtis. Quandoquidẽ ue-
ro è profundo inutilis ſanguinis multitudo attrahitur, ideo uaricoſę redduntur
uenæ, & inſanabilis morbus efficitur, quum ob nimiam craſſitudinem, humor
neque repelli, neque diſcuti, neq; per totius corporis purgationem leuari poſ
ſit. & leniora quidem medicamenta adhibita contemnit, ab acrioribus autẽ ir-
ritatur. Fieri tamen poteſt ut incipiẽtes cancros, prius quàm in affecta parte cõ
firmentur, augeri prohibeamus, atræ bilis humore euacuato. Primum itaq; mi
tioribus ad hoc utemur, quale eſt Epithymũ cum ſero lactis, deinde Hiera Ru
fi, quæ ueratrum pro uirium robore ammixtum habet. At ſolani ſuccus forin
ſecus illitus, ulceratum cancrum mirifice mitigat. Ex eo autem linteolum mol
le duplicatum madefactum imponendum eſt, & ſupra ipſum quoq; lana tene-
ra imponenda eodem ſucco imbuta, ſed & ipſe ſuccus aſſidue his ſuperfunden-
dus eſt, ut ne hæc exareſcant. Vtendum eſt & medicamento è pompholyge ad
cancros ulceratos. Sed & hoc quod ſubiungam, ad cancerata ac maligna pudẽ
dorum, ſcroti, ſedis, mamillarumq; affectiones, & ad ani ac muliebrium locorũ
rimas & tubercula efficax eſt. Oleum roſaceũ & hyoſcyami, aut ſolani, aut ſem
peruiuæ, aut umbilici ueneris, aut pſylij, aut uuæ acerbæ ſuccum, in plumbeo
mortario, cum plumbeo piſtillo ad ſtrigmentitiam compagem terito. Confert
& cancri uſti cinis cum cadmia lota inſperſus, uel cum cerato adhibitus. Idem
etiam gangrænis conducit. Aliud. Irionis ſemen cum melle ad emplaſtri for
mam terendo redactum adhibeto, & maligna ulcera in quacunq; corporis par
te cito ad cicatricem perducet. Idem facit & malicorium uſtum tritum inſper-
ſum. Aliud ad cancerata & maligna. Teſtudinem tereſtrem donec inalbeſcat
urito, & cinerem ad alia cum butyro, ad cancros uero ulceratos cum oleo dulci
ad emplaſtri formam ſubactũ, ſplenio illinito ac imponito. Repurgat enim, cõ-
ſtringit, & ad cicatricem perducit. Et prohibet ne malum reuertatur. Adhibe-
tur idem utiliter & gangrænis. Nec incommoda eſt Theriace Andromachi cũ
modico roſaceo diluta. Aeger porrò ptiſanę ſucco uberrime alatur, & lactis ſe-
ro. Et ex oleribus malua, atriplice, blito, & cucurbita. Piſcibus uero petroſis, &
uolucribus omnibus præterquàm paluſtribus.

De car.

De carbunculis. Ex eodem. Cap. LVIII

Carbunculi à sanguine atrabiliario efferuente, & ad partem aliquam irruente generantur, & sunt sanè ulcera crustosa, plerunque à pustula incipientia, aliquando etiam citra hanc. Pruritus certè in principio in parte affecta adest, deinde modo una pustula, modo plures tenues, uelut milij grana, insurgunt, quibus ruptis similiter crustosum ulcus succedit. Quod si etiam citra pustulas cutis excoriatur, semper tamen crustosum apparet ulcus, uelut ea quę à cauterijs fiunt, crusta iam cinereum, iam nigrum colorem habente, & fundo adhærente, & uelut clauo affixa, comitante etiam noma depascente. At reliqua caro circumsita uehementer inflãmatur, & nigra fit ac splẽdida instar bituminis & picis. Talis aũt est exquisitè atra bilis. Febris aũt ægrotos longe uehementior quàm igne sacro correptos inuadit. At uero carbũculi qui iuxta carnẽ consistunt cito abolẽtur. Qui uero in mẽbranis aut neruis fiunt, diutius permanẽt, et subiectos locos per cõsensum afficiunt. Nã qui caput occupant, ad collũ aut ceruicẽ, aut pectus, aut brachia, aut sub alas, cõsensum distribuũt. Qui uero pudenda inuadũt, crura & inguina simul afficiũt. Aliquæ uero partes etiã ad suppurationẽ ueniũt, quæ uidelicet magis expositæ sunt iniuriæ. Dolores insuper accedũt longe maiores quàm pro paruitatis ratiõe. Sępe etiã in repurgãdo ulcere, mẽbrana aut neruus putrefactus, medullæ speciẽ præ se ferens eximitur. Carbunculũ igitur ubi primũ erumperit, statim curare oportet, sanguine usque ad animi deliquiũ euacuato. Nisi enim uenæ sectionẽ quid prohibeat, à nullo auxilio maius emolumentũ cõsequitur. Post sectã uenam nõ inconueniens est locũ scarificare, uulnusculis profundioribus impactis, ob humoris crassitudinẽ. Deinde aluus eluenda est, tenuissimaque uictus ratio cum quiete & tranquillitate imperanda. Ad locum uero nihil uehementer repellens aut refrigerans adhibendum est. hinc enim maius dispendiũ quàm cõpendium sequetur. *Non tamen affluxus negligendus est, sed medica*menta adhibenda quę cũ moderata repulsione etiã discutiunt. Tale autẽ est ex plantagine et lenticula cocta cataplasma, cui addita est panis clibano cocti, neque nimis puri, neque sordidi medulla. In ipso uero carbunculi ambitu emplastra imponantur ad ambusta descripta. Super ipsum uero ulcus fortiora pharmaca imponemus, quale est, Andronis, aut Pasionis, aut Polyidæ pastillus. & reliqui huiusmodi ad nomas parati, cum passo ad mellis compagem diluti. Carbunculorum aũt crustas mirifice eximunt, & fluxionem ad locum sistunt, uerbenacę rectę folia cum adipe trita & apposita. Idem faciunt & cupressi folia ac tenera germina, & pilulę teneræ cũ polenta. Aliud. Gallinaceũ stercus siccũ cum axungia subactũ ipsi solum carbunculo imponito, & bene sperato. Aliud. Nitri & rutæ pares portiones cum aceto adhibeto. Aliud. *Fimi columbini, & seminis lini*, ęquales portiones cum melle imponito. Aliud. Silphiũ, rutã & nitrum, æquis portionibus cum melle soli carbunculo imponito. *Sæpe etiam* ero dẽtia aliqua suprà descripta ulceri imponimus, & per linamẽta indimus. In ambitu uero carbũculi lenticulã coctã circũponimus. Aliud ad carbũculos mirabile. Liliorum radicẽ recentem & humidam ad emplastri formam tritam imponito, & brassicæ folium ne exarescat superimponito, & admiraberis. Circũscarificat enim & crustas eximit, repurgat, replet, ad cicatricẽ perducit, ut ne uestigium quidẽ eius appareat. Aliud Oribasij, minime contemnendũ. Saponis partẽ unã, axungiæ tantundẽ, salis, cineris sarmentorũ uitis, aut lignorũ fici, singulorũ dimidiam partem, præpara & adhibe, & forinsecus panẽ illine. Aliud siccũ, ad carbũculos & nomas, Chalcitidis crudę, misyos crudi, atramẽti sutorij,

æris uſti, æquales portiones ſub ſole in aceto terito donec ſiccentur, & utere ſic
co. Miſy uero non uratur, ſed tantum torreatur. Siccum Oribaſij, ad carbun
culos, nomas, gãgrȩnas, ulcera antiqua & chironia. Et ad ſtrumas ac podagras.

Spumæ argenti libram I. olei antiqui ſeſquilibram, auripigmenti unc. I. Spu
mam argenti cum oleo coquito donec non inquinet, & ablatis ab igne auripi
gmentum adijcito, ac rurſus coquito donec nigreſcat. Deinde manibus refrige
ratum ſubigito, & utitor, ad ſtrumas quidẽ, tali quale eſt, ad alia uero cum oleo
diluto, quo linamentis illini poſſit. Aliud Maſſilienſis. Quod ſuæ ciuitati cõ
poſuit, quum in ipſa carbunculi ſæuirent, & multos occiderent. Bouis armen
tarij fimum ſiccum ac tritum ſeruato, uſu uero expetente aqua madefactum ſo
li carbunculo imponito, & linteum aqua humectum, aut cataplaſma è lenticu
la ſuperponito. Aliud. Chryſocollæ, nitri toſti, lapidis aſij, auripigmẽti, ſan
darachæ, miſyos torrefacti, chalcitidis, aluminis ſciſſi, diphrygis, ſingul. drach.
IIII. Terito & in æreo uaſe ſeruato. Vſus uero tempore, cum ſpecilli nucleo in
ipſum carbunculi ulcus indito, & uiride ſubſcriptum ſuperimponito. Empla
ſtrum uiride. Thuris, æruginis, ſingul. drach. I. ſquamæ æris, aluminis ſciſſi, ſalis
ammoniaci, ſingulorum obol. IIII. ceræ drach. VIII. reſinæ pinus ſiccæ drach.
XVI. olei lib. I. Arida ad ſolem in aceto terito, & reliqua liquata adijcito ac uti
tor. Aliud Aſclepiadæ. Nitri torrefacti, ſucci cyrenenſis, ſingul. drac. III. la
ſeris drach. IIII.S. ceræ, colophoniæ, olei, ſingulorum ſeſquiunciam, præpara &
adhibe. Carbunculi humorem reſiccat, & circũſitas partes ſcarificat. His autem
ſcarificatis utere hoc quod mox deſcribam: Nam poſt ſcarificationem carbun
culos à uicinis partibus radicitus euellit. Mali punici acidi recentis ac maturi
corticem, exemptis interioribus in aceto coquito, & flaccidum factum tritum
& ſuper linteolum ad emplaſtri formã extenſum adhibeto, aſſidueq; acetum ſu
perſtillato ne exareſcat. Idem etiã in paſtillos formari poteſt, & in umbra ſicca
ri, qui deinde uſu expetente aceto diluti adhibẽtur. Hoc ego frequẽter in prin
cipio uſus ſanitatẽ reſtitui. Cæterũ pudendorum carbunculos eodẽ modo cu
rabis, quem in oculorũ carbunculis retulimus. Confert & mel ammixta ſapa co
ctũ, & cum ſpecilli nucleo ſæpe præputio impoſitũ. Aliud Oribaſij ad carbũ
culos. Chalcitidis, atramenti ſutorij, ſingul. drah. VIII. ſpumæ nitri drach. I. cum
aqua tere & utere. Probe facit & ouillum ſtercus torrefactũ cum melle. Aliud.
Ad carbunculos, nomas, putredines oris, ſuppuratas aures, & digitorum redu
uias. Aluminis ſciſſi drach. VIII. chalcitidis drach. VI. ſandarachæ drach. III. ma
licorij, miſyos, atramenti ſutorij, nitri, omphacij ſicci, ſingul. drac. II. prȩpara &
utere arido uel cum melle, & lenticulam coctam cum pane ſuperimpone.

De eryſipelate, hoc eſt, igne ſacro, Galeni Cap. LIX

Flaua bilis tenuior & acrior facta, unà cum ſanguine ad aliquã corporis par
tẽ irruens, eryſipelas efficit, quod aut exulceratur, aut ſine ulcere exiſtit. Si itaq;
ſanguis dominiũ habuerit, inflãmatio ad eryſipelatis naturã uergens exoritur.
Si contrà bilis dominatur, eryſipelas ad inflammationem tendens appellatur.
Quod ſi neuter humor exceſſerit, affectio inter eryſipelas & inflammationem
media uocatur. At uero eryſipelatis tumor feruentior ac flauior quàm inflam
mationis percipitur, non tamen dolorem, neq; pulſum, neq; preſſionem, neque
tenſionẽ inflammationi æqualem inducit. Sæpe enim per cutem tantũ diffun
ditur, carnẽ nulla iniuria afficiens, atq; hoc eſt quod exacte Eryſipelas nomina
tur. Grauiora uero ſunt eryſipelata circa caput, quare niſi efficacibus auxilijs
opem feramus, partes tonſillarum per conſenſum afficiunt, inflãmantq; ac ſuf
focant.

focãt. Ea igiť uenæ ſectione curabimus ſi ſanguis redũdarit: Sin bilis, per medicamentũ bilẽ flauã expurgãs. Vtemur & infuſis efficacioribus. Et quod influit repellemus, et feruorẽ refrigerabimus, p ea quę humectãt ſimulq́ꝫ frigefaciũt. Sit aũt terminus refrigerandi, mutatio coloris. At uero id quod non exactè eryſipelas eſt, ſed quodammodo ad inflammationis naturam uergit, liuidam cutem facit, ſi plus æquo refrigeretur. Et niſi medicus deſtiterit à refrigerando, etiã denigrabit, præſertim ſi ſenile fuerit corpus quod curatur, ita ut eryſipelata ſic refrigerata, ne diſcuſſorijs quidẽ medicamentis diſcuti poſſint, ſed induratum quẽdam tumorem in parte relinquãt, proinde præſtat ab humectantibus ac refrigerantibus ad diſcuſſoria progredi, poſtquàm mutatus fuerit color, ante quàm niger aut liuidus appareat. Sunt aũt humectantia ac refrigerantia, citra manifeſtã adſtrictionem eryſipelatis cõmoda, ſolanum, ſemperuiuum, portulaca, umbilicus ueneris, pſyllium, lenticula paluſtris, hyoſcyamus, et glaucium: Et cerata ex frigida aqua præparata. Cera enim cũ oleo optimo, præſertim roſaceo uel omphacino liquatur, & ceratum liquidum fit, quod frigefactum in mortario aqua frigida paulatim inſtillata quantum imbibere poteſt, cum piſtillo teritur. Sit autem oleum duplum, aut quadruplũ ceræ reſpectu. Si uero tenuis & albi ac pellucidi aceti modicum affuderis, medicamentum refrigeratorium magis efficies, poteſt & ſuccus aliquis herbarum relatarum ammiſceri: paſtilli quoq́ꝫ ad eryſipelata præparati, non affectis modò partibus, ſed ſanis quoq́ꝫ uicinis adhibendi ſunt, & aſſidue permutandi, citiſſime enim reſiccantur ac uires amittunt, prioribus itaq́ꝫ per ſpongias ex tepida aqua expreſſas elotis, recentes adhibeantur. Paſtillus Andromachi. Quo utor inquit ad eryſipelata. Spumę argẽti lib. II. ceruſſæ lib. I. opij, ſulphuris uiui, croci, ſingulorũ quadrantẽ. Excipe paſſo et utere cum paſſo. Oribaſius aũt paſtillus inqt, ad eryſipelata admirãdus ita præparatur. Spumæ argẽti, ceruſę, croci, ſulphuris uiui, opij, ſingulorum quadrantẽ, paſſo excipito. Alius. Acacię dra. VIII. miſyos dra. IIII. thuris drac. IIII. opij drach. II. præpara & utere uelut dictum eſt. Ad ignes autem ſacros aceto dilue. Quidam etiam aloẽs drach. II. adijciunt. Cæterum ad eryſipelata faciei præſertim, hirundinis nidum tritum ac cribratum melle excipito, & cum penna illinito. cito enim diſcuties. At ſedata inflammatione, priuſquam pars liueſcat, diſcuſſoria adhibenda ſunt, & aqua calida affundenda, itéq́ꝫ marina ac muria. Cataplaſmatis etiam eædem ammiſceantur. confert & braſſica per ſe uel cũ polenta adhibita. aut mandragoræ radix cum pane et aceto. Aut terra figularis cum coriandri ſucco. Aut ceratum roſaceum paulò ante deſcriptum cum calce. Quod ſi liuor aut duricies partem affectam præoccuparit, ſcarificatio profundior fiat, & marina aqua aut muria affundatur, deinde uero cataplaſmata adhibeantur.

De Herpete. Ex eodem. Cap. LX

Si flaua bilis citra alterius humoris mixturã ſecreta iuxta partem aliquam cõſtiterit, Herpes appellatur affectio. Si quidem igitur craſſa fuerit cõpage, & magis acris, omnem cutem uſq́ꝫ ad ſubiectam carnem exulcerat, & uocatur Herpes exedens. Si uero tenuior fuerit, & minus acris, ſuperficiem ſolũ uelut inurit. Atq́ꝫ hæc ſpecies generis appellatiõem tulit, ſimpliciterq́ꝫ ac citra appoſitionẽ, Herpes uocatur. Eſt enim adhuc tertia herpetis ſpecies quæ Miliaris appellatur, eo quod puſtulas paruas & multas in ſuperficie cutis excitat, milio ſimiles. Oritur autem etiam ipſe à bile, uerum minus acri & calida quàm priores. Alij uero hunc pituitæ ad bilem flauam ammixtione fieri putant, proinde her-

petem curabimus recte, si præeuacuato uniuerso corpore, localia deinde medi-
camenta adhibuerimus. Qui uero cuti solidandæ statim à principio intentus
est, hanc quidem sanabit, uerum humorem affluentem non prohibebit, sed sem-
per prioribus ulceribus solidatis, contigua cutis rursus uelut prior in superficie
erodetur. Itaq; in herpetibus erodentibus, sero lactis cum scammonia exhibito,
totum corpus euacuabimus. In miliaribus uero pharmacum exhibebimus,
quod bilem simul ac pituitam educit. At uero partibus affectis non eadem quæ
erysipelatis adhibentur. Tametsi enim refrigeratione uelut erysipelata opus ha-
bent, nõ tamen item humectatione indigent. His itaq; medicamenta refrigeran-
tia ac simul resiccantia cũ adstrictione coueniunt, ita ut erodentibus quidẽ, & in
superficie hęrentibus, mitissima adhibeamus. miliaribus uero magis discussoria.
Quare neq; lactucã, neq; semperuiuũ, neq; quicq; aliud refrigerãs ac humectãs
adhibebimus. Sed in principio facta purgatione, pampinos uitis, rubiq; aut po-
lygoni, aut plãtaginis folia imponemus, postea uero his etiã lenticulã, & mel, &
polentã miscebimus. Illitiones uero ad herpetas cõmodę sunt, acacia cum aceto,
plãtaginis succus, glaucium passo dilutũ. Ad pustulosum uero herpetem plumbi
recremẽtum è uino austero tritũ illinitur, & folia betæ in uino cocta imponunt.

Aliud. Olei myrtei sexuncẽ, recremẽti plũbi trientem ceræ triẽtẽ. Recremẽtũ
dilue cũ uino, & liquata cera excipe, & illine. Aliud ad herpetas uehemẽter ero-
dentes. Lanæ succidæ mollis tædæ obuolutæ & ustæ dra. III. malicorij è punico
malo dulci, spumæ argenti, singulorum drach. VI. ceræ, adipis caprini, singulorũ
sesquiunciam, olei myrtei, trientem aut quincuncem. Præpara & utere. Ad her-
petem uero sub cute extantem, plumbi recrementũ cum succo polygoni tritum
illine. Aliud ad herpetas. Lanæ mollis succidæ tædæ obuolutæ & ustæ drac.
XII. S. recremẽti plumbi sesquiunciã, ceræ drach. XXV. adipis caprini depurati
& frigida loti drach. XXV. olei myrtei quincuncem, præpara & utere. Aliud.
ad herpetas pustulasq; superficiarias insigne medicamentum. Cornu caprinum
ustum cum aceto tritum illinito. Cornu uero urendum super flamma detineto,
exurgentesq; bullas excutito, & postea in mortario terito. Idem præstat etiam
cornu ouillum & præcipue arietinum. Potest idem cinis etiam cerato excipi.

Pastillus ad herpetas. Terræ cimoliæ, rubricæ sinopicæ, singulorũ drach. III.
misyos torrefacti, aluminis rotundi, corticis thuris, singulorum drach. VI. terito
ex aqua, & formato pastillos: Vtere uero cum aceto aut uino myrteo. Alius
pastillus. Misyos drach. VIII. salis fossilis drachm. IIII. gummi drachm. II. Terito
cum uino & formato pastillos, & utitor cum uino. Alius. Aluminis scissi, a-
tramenti sutorij, salis fossitij, singulorum drachm. II. Excipe aceto & utere cum
passo. Alius præclarus. Aluminis rotundi, chalcitidis, melanteriæ, soreos, sin-
gulorum drachmas duas, misyos, malicorij, acaciæ, singulorum drachm. IIII.
calcis uiuæ drachm. XVI. aceti sextar. I. Tere & forma pastillos, & utere cum a-
qua. Ego uero his omnibus fortioribus, & Andronio ac Musæ pastillo, & reli-
quis huiusmodi, ad affectiones diuturnas utor. Quum enim fortissimi sint ualde
resiccant. quapropter in principio lenioribus utendum est. Est & hoc medica-
mentum ad diuturnas affectiones mirabile. Nitri, chalcitidis, atramenti sutorij,
misyos, calcis, acaciæ, partes æquales aceto excipe, & utere cum aqua. Ceratum
ad herpetas excoriatos. Cerusæ, spumæ argenti, radicis anchusæ ustæ singulo-
rum drachm. II. pollinis thuris, aluminis scissi, singulorum drach. I. ceræ drachm.
XVI. adipis uituli drachm. centum, olei sexuncem, ouorum candidum duorum.
Arida cum uino tere, & liquatis reliquis ammisce. Aliud ad excoriatos herpe-
tas

tas. Cerussæ, spumæ argenti, radicis anchusæ crematæ, singulorum drach. IIII. aluminis scissi, misyos torrefacti, singulorum drachm. I. resinæ pinus drachm. VI. ceræ trientem, olei myrtei lib. I. & trientem, uini heminam unam. Arida cum uino tere, donec fuerit consumptũ, deinde cum liquatis cõmitte, & paratũ medicamentum linteolo inductum adhibe. Conuenit quoq; Emplastrum ex hordeo oleo dilutum ad eosdem herpetas, foueatur item ac rigetur locus assi due per spongiam ex uino, uel si id non liceat, ex aqua expressam. Et humiditas tenui linteo extergatur, & postea relata medicamenta adhibeantur. Neq; interim squamæ ab ulceribus detrahantur donec sponte excidant aut discedant: Neque splenium durum imponatur. Si uero depascendo proserpentia fuerint ulcera, cataplasma ex lenticula cum melle adhibeto. At si pura & nuda fuerint, & nome sedata, spumam argenti aut plumbaginem, cum uino tritam impone.

Ad Epinyctidas, hoc est, pustulas noctu erumpentes. Cap. LXI

Epinyctides ulcuscula sunt sponte erumpẽtia, pustulosa, subrubra, quibus ruptis sanies subcruenta effluit. Hæc interdiu non ualde infestant, noctu uero maiorem dolorem excitãt quàm pro ulceris magnitudine. His itaq; medẽtur brassicæ, uel solani, uel hyoscyami, uel rhamni folia, cum melle imposita, & plantago trita, et centaurium uiride, & uua passa cum ruta, & cucumeris satiui folia cum aqua, & sesamum cum aceto tritum. Egregie facit & calx cum oleo ad mellis compagem subacta, imposita, & laser cum aqua, desiccat enim absque mordacitate. Aut sulphuris uiui, & spumæ argenti pares portiones, cum aceto & oleo myrteo ad strigmentitiam formam tritas adhibe. Ego uero inquit Oribasius, oleum non admitto, et pro aceto potius cum uino tero. Lenticula item cocta, & emplastrum ex polline tritici, utiliter imponitur, postquàm uero epinyctis excoriata fuerit, emplastris liquidis utere, & caue ne acria, & acida, ac salsa adhibeas. Vitanda sunt item fomenta, balnea, & sol.

De Terminthо. Cap. LXII

Terminthus tuberculi species est. Incumbit autem ipsius pustula nigra superne ac inferne, qua rupta inferne desquamato similis apparet, hoc autem dissecto pus inuenitur. At uero curatio huius similis medelæ pustularum nocturnarum iam relatæ.

De papulis siue pustulis. Cap. LXIII

Papulæ quibusdam exoriuntur similes his quæ à feruida aqua ambustis emergunt, non tamen multum dolorem inducentes. Quibus ruptis subflaui humoris copia paulatim effluit, ad biduum aliquando ac triduum durans. Hæ fœminis quibus menstrua defecerunt, aut aliàs non recte profluunt, sæpe in cruribus oriri solent. Infantibus uero aliquando in toto corpore. Verum uiris rarissime accidunt. Quomodo uero infantium ulcera curare oporteat, iam antea sermone quarto ostensum est. In fœminis autem menses oportune ciere oportet. Virorum uero corpora congruo medicamento purgare. Vtrisque uero alimenta aluum emollientia exhibebimus, & urinas proliciemus. Acriáque ac salsa prohibebimus. Ipsas autem pustulas acu perforare oportet, & humorem excludere, & emplastrum è tritici polline adhibere. Euacuato uero humore, & non amplius effluente, id quod ex hordeo præparatur apponendum est.

Ad ambusta ab igne. Cap. LXIIII

Corpora ab igne aut feruida aqua ambusta, moderate extergentibus pharmacis opus habent, citra manifestam calfactionem aut refrigerationem. protinus itaq; ad pustularum bullas prohibendas, terra quæcunq; occurrerit, modò leuis sit, in teneris carnibus cum aqua, in durioribus cum posca illinatur, præstat tamen terra cimolia, si haberi potest. Ouum item crudum molli lana exceptum refrigerat & siccat citra mordacitatem & thus cum aqua tritum, & betæ folia contusa & cocta ac cum uino imposita. Et alumen omne cum aqua et oui candido. Facit et hoc mirifice. Aeruginis & spumę argenti pares portiones cũ uino et oleo tritas, cum penna illine. A manuũ enim cõtactu prorsus abstinere oportet, et tenue linteolũ superimponere. Quod si bullę emerserint, eas in principio ne rumpas, si uero durauerint, rumpe et ceratum impone. potest aũt pastillus præparari ac in hunc usum seruari. Aluminis dra. IIII. thuris drach. II. cum aqua terito, & pastillos formato, ac utitor cum posca. Alius. Cimoliæ sextantem, corticis thuris, misyos usti, singulorum drac. VI. rubricæ dra. III. cum aqua formato pastillos, & utere cum posca. Cæterum cunctari non oportet, sed statim terram quæcunq; ad manum fuerit cum aqua illinere, eamq́; postea tepida posca abluere, & quæ relata sunt adhibere, porrò ad ambusta iam pustulosa, Rhoëm et polentam aceto trita impone. Aut fel porci coctum. Aut hyoscyami uiridis succum assidue illine, & bullæ marcescent. Ex folijs quoque hyoscyami uiridibus pastillos forma, & in umbra exicca, & in hyemem reserua, quos usu expetente aqua dilue. Aut calcem uiuam cerato liquido exceptam, & linteo inductam impone. Aut myrrham uino tritam adhibe. Excoriatis uero & ulceratis, betæ folia in uino cocta ac trita illine. Aut ad ceratum rosaceum liquidum, betæ succum paulatim instilla, quantum imbibere potest. Sint autem olei partes tres, ceræ una, succi quantum satis est. Vtere & miraberis. Aliud, fimum columbinum panniculo lineo illigatũ exurito, cineremq́; cum uino tritum, aut cerato exceptum adhibeto. Aliud. Lupinorum madefactorum & coctorum, quales quotidie comeduntur, cortices in mortario tritos, unciæ pondere accipito, & cum ceræ sextante, ac olei quincunce colliquatis commisceto ac utitor. Sed & hoc ambusta cito ad cicatricem perducit. Cerussæ, spumæ argenti, hordei usti ac triti, singulorum unc. I. ceræ quadrantem, rosacei aut myrtei dodrantem. Hordeum ad ceratum liquidum ammisce, & postea spumam argenti ac cerussam in mortario cum uino tritas adijce.

Ad flagellatos. Cap. LXV

Pellem ouillam recens detractam & adhuc calentẽ flagellatis circunda, omninoq́; intra unius diei ac noctis spacium sanabit. Confert & brassicæ succus affusus. Est et hæc irrigatio inflammationi arcendæ commodissima. Olei partes III. aceti partem I. surculorum anethi fasciculum I. Acetum et oleum assidue per anethi fasciculum agitata coquuntur, ad aceti consumptionem. Deinde adijcitur cera, quanta satis est ad strigmentitiam compagem, potest autem ex hac irrigatione, etiam solidius ceratum præparari. Sed & Sphærium ad irrigationem efficax est, & reliqua quæ sequenti Sermone habentur emplastra, diluta uelut ibi ostendimus. At uero aurigæ ad ictus flagrorum utuntur calce trita cum ouis crudis soluta adiecto rosaceo cerato. Accipiunt autem calcis quadrantem, ceræ quadrantem, rosacei sextantem, oua cruda tria. Hoc medicamentum illinunt, & assidue renouant. Ad uibices uero flagellorum facit hoc, ceræ, terebinthinæ, spumæ argenti, butyri, thuris, mellis, æquales portiones

nes, loco prius foto impone, & quotidie permuta. Aliud Calcis uiuæ lotæ, ſucci ſolani, olei roſacei, pares portiones committe, illine, & linteolum ſuperimpone.

Ad deſquamata. Cap. LXVI

Deſquamata appellantur, quando ex lapſu aut uiolenta aliqua offenſa, cutis auulſa eſt. Hęc ab inflammatione tutatur: Rhus ruber cum melle illitus, ſideritidis folia trita, ſtratiotes herba in aquis naſcẽs cum aceto. Vtere et cerato ad intertrigines ſubſcripto, et cæteris huiuſmodi.

Ad Intertrigines. Cap. LXVII

Intertrigines ex calceamentorum attritu obortæ, dum dolorem excitant, pulmone ſuillo aut agnino calido appoſito mitigantur, & ab inflammatione aſſeruantur. Item calceamento ueteri uſto trito inſperſo. Aut ſuccida lana, aut mali punici ſatiui flore, ſingulis uſtis tritis inſperſis. Aut acacia cum aceto illita. His uero qui teneras carnes habent, emplaſtrum ex hordeo ad ambuſta deſcriptum, et alia huiuſmodi adhibeto. Sed & ad papularum eruptiones, intertriginesq́ ac ambuſta, efficaciſſimum eſt hoc. Recrementi plumbi quadrantem, ceræ trientem, adipis ſuilli recentis unc. I. olei myrtei lib. I. Ad cicatricem uero inducendam abſq́ adipe præpara. Vtere etiam emplaſtro è pſyllij ſucco, quod ſequenti Sermone habetur, ex ſpuma argenti, ceruſa, et amylo paratum.

Ad contuſa & ſugillata. Cap. LXVIII

Carne ab aliquo graui illapſo contuſa, & paruis in ea uenulis diſparatis, ſanguis per perſultationem profunditur, qui ſub cute collectus ſugillationẽ appellatam efficit. Scopus igitur eſt curationis, ut ſanguis ſub cute cõtentus diſcutiat, & hoc cito antequàm locus nigreſcat. In principio aũt aliquid ex adſtringẽtib. ad diſcuſſoria ammiſcẽdũ eſt, quẽadmodũ Sermone octauo ad faciei ſugillationes docuimus. Tunicæ enim uenarum contuſæ, opus habent ut denſentur ac firmentur, ne noua materia attracta ad locum allabatur, poſtea uero ſolis diſcuſſorijs utemur. Sed & in principio ſcarificamus ſugillata, atq́ ſic reliquam curationem facimus. Optime autem facit ad contuſa, citrij mali pars interna cum oleo illita. Aut linteum oleo cicino imbutum imponito, & miraberis.

De ruptione. Cap. LXIX

Ruptio non in fibroſis, ſed carnoſis muſculorum partibus ſoluta continuitas exiſtit, nunquam citra ſanguinis effuſionem cõtingens. Quæ à ſinu differt, eo quod nullum oſculum ad humorum effluxum uelut ſinus habet, proinde & in hac diſcuſſorijs utemur, ad ea quæ in rupto corpore continentur diſcutienda. Ad hoc aũt idonea ſunt medicamenta laſſitudinẽ eximentia, Acopa grecis appellata. Tale aũt eſt quod ex populo nigra paratur, itemq́ quod ex abiete, ac reliqua huiuſcemodi. Omnino uero ubi in profundiorib. partib. ruptiones fuerint, acriora ac magis incidentia pharmaca adhibere oportet. Atq́ ea de cauſa cucurbitę quoq́ adhiberi debent. Siquidem igitur ſtatim totus ſanguis effuſus, fuerit diſcuſſus, facile caro diducta coaleſcit. Si uero diutius perſeuerauerit, et ſordes ſubnutrita fuerit, ruptio de cætero coaleſcere non poteſt, labia ſolũ inter ſe cõponũtur, ut ex leui occaſione facile diſparẽtur, & intermedius locus humore quodam repleatur, fiatq́ quodam modo aſſidue ſanguinis effuſio, ſimilis ei quæ ab initio contigit.

De Vulſione. Cap. LXX

Vulſio fit fibris quibuſdã diſtractis, quę in membranis ac muſculis continentur. Et ſola mitigatione opus habet, ut doloris exors maneat. Neq́ eñ fieri poteſt ut huiuſmodi fibrę glutinẽtur, quũ è ſinuũ genere ſint, uelut etiã ruptiones.

Est & huius affectiõis similis uelut ruptionum prædictarum curatio, ex discus-
sorijs & citra molestiam siccantibus constans. Verum ad ruptiones ac uulsiões
in profundo factas, in pectore uidelicet aut intestinis. Aristolochia rotũda uti-
liter potatur, & si quicquam aliud commoda existit. Similiter etiam centaureæ
magnæ radix et succus. Itẽ rheon, costus, bdelliũ, singula cũ aceto mulso pota.

Ad luxatos articulos. Cap. LXXI

Luxationes ex lubrica præsertim emotione factas, mitigat lana succida, aut
spongia noua aceto & oleo imbuta ac imposita, ita ut quies imperetur, & deli-
gationes fiant ad ossium fracturas fieri solitæ, facit etiam ad easdem bulbus co-
ctus cũ melle, aut cerato liquido exceptus, & folia uiticis, et sal, ac nitrũ assatum
cũ cerato, aut symphytũ cũ cerato, et urticæ folia cũ sale, et heliotropiũ, scorpiu-
rum appellatum, & cinis sarmentorũ cum axungia ueteri. Sed nihil præstanti-
us est quàm emplastrũ quoddã apponere ex his quæ ad ossium fracturas paran-
tur, si eius copia detur.

Ad laxos articulos. Cap. LXXII

Laxos articulos contrahit ac firmat acaciæ succus aqua dilutus ac affusus. Et
spinæ Aegyptiæ fructus, rubi item ac myrti, & malicorij, ac foliorum quercus
decoctũ, & myrteum ac lentiscinum oleum assidue illitum. Et malicorium co-
ctum & cerato myrteo exceptum, aut per se uino coctum tritũ ac impositum.

Ad perniones. Cap. LXXIII

A pernionibus præseruat sal cũ melle tritũ, manibus ac pedibus assidue inde
perfrictis. Aliud, non modo præseruans, sed genitos etiã perniones curãs. Ci-
triorum magnorũ internã partem acidam, reiectis seminibus diligenter terito,
& cum adipe suillo uetusto ad cerati compagem redigito, & ad hyemis initium
quotidie illinẽs ex eo digitos, utitor. Aliud Oribasij. Sulphur uiuum cũ mel-
le cocto imponito. Aliud, facit etiam ad omnes feruidas eruptiones. Myrrhę
trientẽ, aluminis liquidi sextantẽ, aceti quantũ satis est, præpara et pernionib.
non ulceratis, ac pruriginosis feruidis eruptionibus imponito. Aliud. Succi
uuæ acerbæ lib. I. thuris dra. III. ceræ dra. XVI. coquito simul ad succi fermé cõ-
sumptionem, deinde in mortario subige ac utere. Aliud, ualde insigne ad re-
liquas quoq; inflammationes commodum. Cerussæ, spumæ argenti, aluminis
liquidi, singulorum lib. I. myrrhæ, thuris, singulorum quadrantem, ouorũ assa-
torum uitellos XVI. adipis suilli ueteris lib. I. Arida cum aceto terito in quo ma-
licoriũ decoctum est, & ubi strigmentitiam compagem habuerint adipem ad-
ijcito, ac simul probe subigito, & in plumbeo uase seruato. Vsu uero postulan-
te, rosaceo aut myrteo oleo diluito ac illinito. Aliud. Hyoscyami succus assi-
due illitus, eodẽ die inflãmationẽ ac dolorẽ sedat. Aliud. Alliũ in oleo torreto,
eoq; abiecto, & cera ad oleũ addita, ceratũ facito ac imponito. probe facit etiã
amurca illita, & rhus coriarius. Cæterũ irrigatiões circum perniones cõueni-
unt. Radicis cyclamini decoctũ item rhois coriarij, betæ, ac lupinorũ amaro-
rũ, marina aqua calida per se. Verũ rapi decoctũ reliquis oĩbus præstat. Aliud,
ad ulceratos perniões efficacissimũ. Ceratũ rosaceũ in magno rapo ad ollæ simi-
tudinẽ excauato, ad feruentem cinerẽ liquefacito, et adhibeto. Idẽ ceratũ etiã in
raphani radice liquefieri potest, faciunt & cancri fluuiatiles usti melle aut cera-
to excepti. Aliud. Vmbilicum ueneris & malicorium in uino coquito, & ce-
rato rosaceo excipito. Aliud. Rutæ, medullæ taurinæ, rosacei, æquas portio-
nes unito. Hoc etiam ad ulcera antiqua facit, & articulorum ossa denudata.

Aliud, perniones imminentes arcens. Atramẽti sutorij, florum mali punici
satiui, singulorum drachm. IIII. aluminis scissi drach. IIII. myrrhæ, thuris, sin-

gulorum drachm. II. ceræ drachm. IIII. adipis suilli drachm. VIII. olei myrtei quantum satis est. Aliud. Aluminis scissi drachm. X. spumæ argenti drach. IIII. myrrhæ drach. I. ouorum albumina duo. Vino & oleo myrteo excipe ac utere. Aliud. Aluminis rotundi drach. IIII. calcis uiuæ drach. II. ceræ unc. I. rosacei aut myrtei olei trientem, præpara ac utere. Idem & ad attritus facit.
Aliud. Spumæ argenti drachm. X. cerusæ drach. III. ceræ drach. XII. adipis suilli recentis drach. XX. ouorum assatorum uitellos duos, pollinis thuris drac. I. Spumam argenti, cerussam, & oua cum aceto terito, deinde ceratum adijcito, ac præparatum seruato. Vsus autem tempore cum rosaceo dilutum adhibeto.
Aliud perniones ac cicatricem ducens. Confert etiam ad papularum eruptiones, excoriatas intertrigines, & desquamata. Ceræ, adipis suilli, singulorum drach. VIII. spumæ argenti, corticis pinus, singulorum drach. XVI. mannæ thuris drach. VIII. rosacei quantum satis est. Quidam plumbaginem pro argenti spuma sumunt. Oribasij Hexapharmacum. Ad perniones ulceratos. olei omphacini, taurini adipis, succi hyoscyami, singulorum lib. I. spumę argenti sexuncem, colophoniæ trientem, mellis sexuncem.

Ad digitorum pterygia siue reduuias. Cap. LXXIIII

Ferruginem cum aceto illine. Aut aluminis, sandarachæ, calcis uiuę, diphrygis, æquales portiones impone, & linteolum uino imbutum ac mollem spongiam superimpone. Aliud. Squamæ æris, malicorij, caricarum leniter assatarum, æquales partes melle excipe, & loco prius ex spissamentorum adstringentium decocto rigato impone. Et quod de pterygio exarescit depurga.
Aliud cito resiccans ac curans. Soreos usti, thuris, singulorum drachm. II. æruginis rasæ drach. I. cum melle tere, & super ipsum pterygium impone, facit & ad reliqua horum locorũ ulcera maligna, nigredines et putredines. Oribasij zopyrios ad pterygia. Aluminis rotundi acetabulũ in fictili exurito, & ad tritum aceti cyathum, hoc est, sextantem ammisceto, & mellis quadrãtem, & hęc simul pterygijs imponito. Aliud bonum, cimoliæ tostæ drach. VIII. pumicis usti drach. IIII. æris usti, gallarum, singulorum drach. II. præpara & utere.
Aliud ad pterygia putrefacta, & ulcera pudendorum. Thuris drachmas quatuor, squamæ æris drachm. II. æruginis rasæ drachmas IIII. Mellis quadrantem, terito ad solem donec flauescant, & loco ex uino prærigato impone, & linteolum ex aqua expressum, ac spongiam superimpone. Ex huius usu magnũ successum habui. Aliud. Hoc per triduum citra mordacitatem sanat. Caricarum pinguium tostarum ut probe teri possint drachmas duas, misyos cyprij drachmas duas, squamæ æris drachmas duas, mellis quantum satis est, præpara & utere, ac miraberis. Ego uero squamam æris per se tritam adhibui, & linteolum è uino expressum superimposui. Oribasij ad pterygia, Gallarum, auripigmenti, atramenti sutorij, æquales portiones unito ac utitor. Aliud. Aeruginis dra. IIII. mannæ siue pollinis thuris, sulphuris uiui, sing. dra. II. Vtere etiã pastillo Musę uelut admirãdo, linteũq; è uino expressum superimpone. Aliud ad pterygia experimẽto cõstãs. Gallã nõ perforatã cũ carie ligni quercini tritã insperge.

Ad paronychias, id est, unguiũ abscessus. Cap. LXXV

Ad paronychias incipiẽtes priusq; suppurẽt, siue in manuũ siue pedũ digitis fuerint lanã ex aqua frigida inbutã imponito, aut p linteolũ ex aqua expressum assidue refrigerato. Aliud, thus et gallã cũ melle trita, simul aut seorsim imponito. Aliud, folia myrti trita inspergito, aut ceratũ myrteũ imponito. Aut sordes aurium assidue illinito et sanabis. At si fuerint inflãmatę, panẽ aqua madefactũ

cum roſaceo adhibeto: Aliud. Oliuæ folia tenera imponito. Aliud. Cadmiam tritam inſpergito. Oportet aũt carnem undiquaq; ab ungue diſparare, linamentis conuulſis, è linteo interpoſitis, & probe adhibita medicamẽta alligare, poteſt etiam Spodium ſimili modo inſpergi. Aliud ad paronychias exulceratas. Aeruginis, ſpumæ argẽti, ſing. dra. IIII. ſarcocollæ dra. I. terito & large inſpergito. Aut farinã erui adhibeto. Carnẽ item eodẽ modo uelut dictũ eſt diſparato, et linteũ ex uino expreſſum, itẽq; ſpõgiã uino imbutã ſuperimponito. Hoc ego ſępe uti ſoleo. Aliud quo utor. Nitri, ſquamę ęris, pumicis uſti, ſing. unc. I. cimoliæ quadrantẽ. Omnia cũ aceto & modico melle terito, & paſtillos formato. Vſus aũt tempore aqua diluito, et adhibeto linteo exceptum. Vtoretiam paſtillo inſigni, quem Iridem uocant, cum uino diluto, qui ſic præparatur. Aluminis liquidi drach. centũ, croci, myrrhæ, ſingulorum drac. VIII. Quidam etiam aloës drach. VIII. adijciunt. Subigito ac formato paſtillos, ac utitor cum uino, & linteum ex uino ſuperliga, prodeſt et Muſę paſtillus ac reliqui eius generis. At uero depaſcendo iam proſerpentes ſiſtes, auripigmẽto uſto trito ubertim inſperſo, & linteo è uino expreſſo ſuperimpoſito. Ego uero ſandaracham & auripigmentum, æquis portionibus ſimul trita adhibeo. Et ſi cicatricem inducere oportet, eadem terebinthina liquida excipio ac adhibeo. Quod ſi ſuppuratæ fuerint paronychiæ, primum ipſas perforabis, & humorem exprimes, et deinde lenticulam cum melle impones. Aut roſas uirides, aut ſiccas aqua madefactas, tritas adhibebis.

Ad contuſos ungues. Cap. LXXVI

Myrti et mali punicæ folia tenera impone. Aut felle tauri euacuato, in ipſam fellis ueſicam unguem indito, ac ſinito donec perfecte ſanetur. Aliud. Sal foſſile cum aqua et oleo tritum illinito. Eſt enim efficaciſſimum.

Ad ſubcruentos ungues. Cap. LXXVII

Picem ſiccam liquefacito, & cum farina mixtã apponito, præſtat tamẽ ſubcruentatum unguem in medio perforare, ac cruorẽ ſubterlapſum exprimere. Si enim perſtiterit, putreſcet, & ulceris difficulter curabilis cauſam exhibebit.

Ad motos ungues. Cap. LXXVIII

Vngues ex aliqua offenſa motos, & pungitiuo dolore affectos, caricæ cum melle tritæ mitigant. Quod ſi dimidium unguis exciderit: Nitrum aut ſalem cum pari fellis uitulini menſura miſce, adhibe, & ſanabis.

Ad ſcabros ac leproſos ungues. Cap. LXXIX

Adipem ouillum emollitum, & ſuper linteum extenſum adhibeto, ac tertia die ſoluito, & ſi mollem unguem repereris, deradito, & eundem rurſus imponito, & tertia die ſolutũ ſimiliter deradito. Atq; hoc tandiu facito, donec integra ſanitas accedat. Aliud, thus tritum adipe ouillo excipe, ac utere uelut dictũ eſt. Aliud ualde bonum. Alumen ſciſſum anſerino adipe excipe ac utere uelut dictum eſt. Aliud, ex cuius uſu ſucceſſum ſentio. Maſtichen chiam in aquam feruentem coniectam ac emollitam, ungui impone ac obliga, & tertia die ſolue, & deraſo ungue rurſus impone, atque hoc facito uſq; ad perfectam reſtitutionem. Aliud. Hordei farinam cum pice ad emplaſtri formam coquito ac imponito, uelut dictum eſt. Aliud. Gummi drachmas ſex, lachrymæ oleaſtri drachmas quatuor, atramenti ſutorij drachmas tres: Gummi & lachrymam aceto diluito, & adiecto atramento ſutorio in olla ad prunas ad comſpagem coquito, & deraſis unguibus apponito, & alligato, ac tertia die ſoluito, & ungue deraſo rurſus imponito, idq; tãdiu facito donec unguis excidat. Aliud.

Aliud. Auripigmentũ colore aureo, & sandaracham, ęquis portionibus pro be terito, & terebinthina ad emplastri formam excipito, et imponito, ubi prius per unũ atq; alterũ diem, farinã ordeaceam cum aceto et syluestris cucumeris ra dice tritã adhibueris. Tertia uero die similiter soluito, ac tandiu repetito, donec unguis excidat. Cauendũ est autem ne locus oleo attingatur. Aliud. Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, myrrhæ, thuris, singul. dra. II. farinæ lolij dra. VI. terebinthina excipito & adhibeto. Aliud. auferens ungues citra exulcerationem. Bituminis drach. II. sulphuris uiui, sandarachæ, auripigmenti, singul. drach. I. Excipe terebinthina & utere, ac per septimum diem solue, derasoq; un gue, rursus nouum impone, atq; ubi unguis exciderit, ceratum myrteũ, cui aliquid eiusdem medicamenti admixtum est applica. Aliud. Calcem uiuam cum oleo, aut mastichen cum opobalsamo imponito. Postquam autem morbus occalluit, & pręscripta medicamenta nihil proficiunt, excoriatoria nunc referẽ da statim adhibeantur. Excoriatorium leprosi unguis, callos, uerrucas et clauos auferens. Cantharidas numero XV. sulphuris uiui, chalcitidis, singulorum dra. I. allij depurgati nucleos IX. omnia probe trita terebinthina excipito. Vsus au tem tempore partes ungui uicinas miti aliquo medicamento munito, & excoriatorium hoc pelliculæ uesicæ bubulæ illitũ adhibeto, & postridie soluito, bullasq; exortas rumpito, & si subiacentibus locis sordes inhæserint, panem cum aqua mulsa aut lenticulã cũ melle illinito. Et deinde ulcera repurgata, cerato ex anserino adipe, thureq; ac cerato parato, curato. Aliud excoriatoriũ. Nasturtij, sinapis, sulphuris uiui, nigellæ, cantharidum, atramenti sutorij, æquales portiones ex aceto probe tritas terebinthina excipito, et uelut diximus utitor. Aliud Oribasij leprosos ungues exterens: Propolis, ceræ, bituminis, singul. dra. II. sulphuris uiui dra. I. præpara, & oleo ne inquinetur. Vsus aũt expetente, calefactum unguibus imponitur. Aliud eiusdem. Atramentũ sutorium & sulphur uiuum sufficiente uisco excipe, & corio inductum adhibe. Aliud. Picem liquidam, ceram, colophoniam, ammoniacum thymiama æqualiter misceto ac imponito. Aliud. Ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, sulphuris uiui, staphidis agrestis, nitri, singulorum drach. II. sandarachæ cantharidum, singulorum dra. I. cedriæ quantum satis est.

Ad reparandos ungues. Cap. LXXX

Myrrhæ drach. VIII. aluminis scissi drach. IIII. panis hordeacei sicci drach. I. excipe melle et impone. Aliud, ad ungues ægre orientes. Betę agrestis semẽ cum aceto tritum imponito. Aliud, polium cum adipe uitulino & terebinthina tritum adhibeto.

De anulis digitis impactis. Cap. LXXXI

Anuli aliquando digitis impinguntur, quum circulus ipsorum angustior, uiolenter illorũ partibus crassioribus fuerit adactus, atq; hoc tum maxime con tingit, quum homo cibo ac potu distentus, prona ac pendula manu sopitus decubuerit. Ita enim manuum extremitates longe magis intumescunt, quàm si erigantur. Aqua igitur & oleo, aut maluæ decocto, manus large perfundatur. Nam parca perfusio tumorem magis auget. Deinde anulus leuiter uersatus detrahatur. Quod si perfusio nihil effecerit, filum crassius contortum accipito, & alterum eius caput sub anulum ponito, & reliquum totum digito laxe circumligato, & postea caput fili anulo supposito sursum trahito, filo enim attracto, anulus deorsum procedet. Quod si neque sic successerit, specilli par tem latiorẽ sub anulum submittito, & anulũ utrinq; prope sigillum per spathã incidito,

incidito, & filo lineo utrinq; circundato anulum attrahito. Et consequenter lanam uino et oleo imbutam mitigandi gratia adhibeto.

Ad Clauos. Cap. LXXXII

Clauus rotundum est tuberculum, album, claui capiti simile, plerumq; in calcaneis ac plantis pedum enascens, et in gradiendo dolorem inducens, ad durioris alicuius rei occursum. Sed et in summis manuum digitis sæpissime oriri solet. Huius itaq; tollendi gratia sectionem & ustionem recusamus, quoniam hæ partes neruosæ sunt ac subtili sensu præditæ. Vtimur aũt ustorijs medicamẽtis huiusmodi. Cãtharidũ pectuscula XV. sulphuris uiui, chalcitidis crudę, ammij, singul. obolos III. Singul. seorsim terito, et pice liquida siue terebinthina ad emplastri formã excipito, atq; utitor hoc modo. Caput claui et circũsitum eius ambitũ deradito, et spleniũ inflãmationi arcẽdæ idoneũ, glutinosum, in medio excisum, quantũ claui totius ambitus patet, adhibeto, et tunc spleniũ ex relato medicamẽto, super ipsum clauũ, ad glutinosi splenij cæsurã imponito, et forinsecus charta integito, ac rursus aliud linteolũ custodiæ gratia superligato, atq; ita per biduũ aut triduũ, ęgrum quietum dimittito, idemq; sępe repetito, donec clauus à subiecta carne prorsus discesserit. Clauo uero sublato deraditur planta, et rursus adhibetur emplastrũ, donec ulcus fuerit explanatũ. Aliud. Deraso prius ac repurgato loco sicut diximus, succũ cyrenaicũ, uel si is desit, laser cũ nitro ficus pinguissimę carne uel terebinthina excipito ac imponito. Aliud. Lupinos crudos ustos melle excipe, & circũraso ac depurgato clauo impone. Aut gallinaceum stercus ustum melle exceptum. Aut nigellam cum aceto tritam, eodem modo adhibe. Aliud. Clauum circumcirca repurgato, & succum cyrenaicũ probe tritum, aut laser ubertim adhibeto, et deinde splenium è melle eodemq; succo illitum apponito. Hoc etiam ad strumas facit. Aliud. Repurgato clauo fabam fresam, aut lomentum fabaceum aceto coctum apponito. Idem ad cicatricem perducit. Aliud. Clauo repurgato atramentum sutorium leuissime tritum inspergito, & linteo alligato. Aliud, clauos è manibus ac pedibus tollẽs, fimum columbinum in acerrimo aceto ad cerati compagem coquito, & clauo repurgato imponito. Et per biduum aut triduum funditus tollet. Aut circumraso ac repurgato clauo, ex erodentibus medicamentis suprà relatis aliquod adhibeto. Aliud, clauos digitorum citra molestiam auferens. Mastichen nigrã Aegyptiam in aceto coquito, atq; ita calidam adhibeto.

Ad plantarum rimas. Cap. LXXXIII

In plantis quoq; rimæ oriuntur, gradientes magis infestantes. Planta igitur assidue scalpi debet, & hæc medicamenta adhiberi, picem liquidam ammixta cera, ita ut ceræ pars una sit, picis uero liquidæ duæ, illinito. Aliud. Scillæ medullam in oleo coquito, & cum terebinthina tritam imponito, aut etiam abiecta scilla, terebinthinam in oleo liquato ac utitor. Aliud. Cancrorum fluuiatilium ustorum cinerem cum melle subactum impone, uel oleo dissolutum rimis præscalptis instilla. Aliud. Malicorium aceto coctum per dies quinque imponito, indeq; purgatis calcem cum oleo adhibeto. Aliud. Cornu caprini usti cinerẽ liquida pice aut terebinthina excipito ac utitor. Aliud. Amurcæ in æneo uase ad mellis compagem coctæ cyathũ unum, aceti cyathũ unum, squamæ æris, pollinis thuris, singulorum drachm. II. lanæ succidæ teneræ manipulum unũ. Lanam tædæ obuolutam urito, ac reliquis aridis ammisceto. Amurcã uero cũ aceto ad mellis cõpagẽ coquito, & illis adijcito. Vtere hoc ad uulnera quidẽ cũ uino dissoluto, ad plãtarũ uero ac pudendorũ affectiões cũ passo.

passo. Aliud ad pedum rimas, porcinum adipem sale inueteratum calidum assidue instilla. Aliud. Spumam argenti, colophoniam, mel, oleū, æquis portionibus præparato. Hoc etiā ad reliqua caua ulcera facit. Aliud ad pedum rimas, quod labiorum quoq; duriciam emollit. Cerusę dra. II. spumæ argenti dra. X. myrrhæ dra. I. ouorum candida II. Vino odorato paulatim instillato terito ac utitor. Mihi uero etiam oleum adijciendum uidetur, ut pinguis compages fiat. Et ualde probo commune illud quod è melle paratur, et mellis, ceræ, olei, spumæ argenti, æquales portiones recipit. Nam hoc ad omnes pedum ac manuum exulcerationes facit, siue in uola, siue intra digitos fuerint, & præsertim si prope ungues extiterint. Ad calcaneorum præterea intertrigines ex calceamentorum attritu obortas, & ad attritus ex longo decubitu factos, quales sæpe in cubitis ac coxis uisuntur eorum qui diutino morbo laborauerunt. Hoc medicamento sæpe prospere usus sum. Neq; enim simile habet, præsertim ad os sacrum & fœmora ex longo decubitu attrita ac ulcerata. Aliud floridum, ad rimas. Calcis uiuæ dra. X. cerussæ dra. XX. ceræ dra. XXX. adipis suilli recentis septuncem, colophoniæ dodrantē, succi seminis lini cyathum unum, olei dulcis quincuncem. Cerusam et calcem cum succo terito, & ad ceratum frigefactum ammisceto, & loco prius repurgato adhibeto. Hoc prę omnibus teneram plantam efficit. Ad reliqua uero ulcera ob fœtorē improbatur. Aliud. Amurcæ, mellis despumati, singulorum dra. II. aluminis phorimi drach. I. Hoc etiam gingiuas purgat ac firmat.

De crurum ac reliquarum partium uaricibus. Cap. LXXXIIII

Varices appellantur uenæ dilatatæ, quæ aliquando circa testes, aliquando circa crura ampliantur. Sed qui in testibus fiunt, chirurgiam difficulter admittunt. Qui uero alibi consistunt, hoc modo curari solent: primum simplex sectio fit cutis uasi adiacentis, deinde uas ab ambientibus corpusculis separatum cęco uncino attrahitur, ac lineo funiculo superne deligatur, & nō aliter quàm in uenæ sectione fieri solet uas inciditur, et euacuato sanguine quantū opus esse uidetur, superior pars constringitur, et postea totum quod ampliatum fuerat amputatur, peracto opere sectio polline thuris impletur, & splenio ac linteo impo sito deligatur. Aeger autem quiescere iubetur, seruato accliui partis situ, ne si decliuis iaceat, humores ad ipsam confluant, postea curationis ductus ad puris generationem dirigitur, & reliqua cura ulceribus communis adhibetur. Atq; hęc compendiaria ac secura curatio est. Quidam uero ustionem malunt, & per lati digiti spacium cauteria uasis adhibent. Et ubi crusta exciderit, ulcusq; incarnatum ac cicatrix inducta fuerit, locum roborant. Alij uarices incipientes talibus medicamentis prohibere conantur. Emplastrum citra molestiam resiccans, etiamsi ulcera manantia in ipso uarice fuerint. Bituminis iudaici sesquilibram, olei uetustissimi bessem, terebinthinę liquidę septuncem, sulphuris uiui trientē. Bitumen ad cicerum magnitudinem crassius contusum, in oleo donec liquescat coquito, deinde adiecta terebinthina simul coquito, donec non amplius inquinent, & sublato ab igne medicamento sulphur tritum inspergito, atq; simul omnia in mortarium frigida aqua plenum inijcito, & probe subactis utitor.

De brachiorum ac crurum dracunculis. Leonidæ. Cap. LXXXV

Qui appellantur dracunculi lumbricis similes sunt, & aliquando magni, aliquādo parui reperiuntur, frequentius quidem in cruribus quandoq; uero & in musculosis brachiorū partibus consistentes. Nascūtur aūt hi in Aethiopia ac India in pueris præcipue, estq; ipsorū generatio nō dissimilis lūbricis latis uetris.

Sub

Sub cute enim mouentur nihil molestiæ afferentes, uerum temporis progressu circa dracunculi extremitatem locus suppuratur, & cutis aperitur, ac dracunculi caput exeritur. Quod si dracunculus attrahatur, uehementem dolorem inducit, præsertim si nimia tractus uiolentia fuerit ruptus. Nam quod relinquitur, molestissimos dolores infert, proinde ut ne recurrat animal, ualido filo brachiũ constringere oportet, & quotidie hoc moliri, ut dracunculus paulatim progrediens constrictione quidem intercludatur, nequaquam autẽ abrumpatur. Locus item aqua mulsa, & oleo in quo absinthium aut abrotonum coctum est, aut alio quodam ex his quæ ad alui lumbricos descripsimus, irrigandus est. Omnia tamen acria uitanda, propter periculum inflãmationis. Cataplasmata quoque laxatoria ac suppuratoria è farinis cum aqua mulsa & oleo præparata adhibeatur. Quod si dracunculus sponte progrediens facile extrahi poterit, nihil amplius faciendum est. Sin ad suppurationem uertetur, à cataplasmatis, & aquæ mulsæ ac olei rigatione non est discedendum. Nos uero emplastrum è baccis lauri, post cataplasmatum ablationem, imponere solemus, facta uero suppuratione, cutis per longitudinem dissecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis linamentis inditis disparetur, & reliqua curatio suppuratoria adhibeatur, *ita ut animali suppurato* & extracto, ulcus incarnetur & ad cicatricẽ perducatur.

QVARTI DECIMI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN DECIMO quinto Aëtij Sermone habentur.

Emplastrum

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE TETRABLI, SIVE QVATERNIONIS QVARTI, Sermo tertius, & ex ordine Decimusquintus.

De tumoribus laxis itemq; duris, & de strumis, & emplastrorum multi usus compositione.

DE TVMORIBVS LAXIS. CAP. I

QVEMADMODVM ab influxu bilioso erysipelas, hoc est, ignis sacer, ita à pituitoso tumor laxus, quē œdema Græci uocāt, generatur. Est aūt tumor hic citra dolorem, flatuosum spiritum cōtinens, uelut à uaporoso humore prognatus. Solent etiā aliter tumores laxi fieri, circa pedes præcipue, in hydrope, ac tabe, & malo corporis habitu, qui si digitis premātur, cauus locus fit. Et hi in quibusdā etiā faciem occupāt. Verū hi tumores accessio sunt aliarū affectionū, & nullā propriā ac præcipuā curā requirunt. Sufficit eñ ipsis frictio, aliquādo per aceтū ac oleum rosaceū permixta, aliquādo per oleū & salē, potest etiā sal ad acetū oleo rosaceo pmixtū adijci. At si ob pituitosi humoris influxū in parte aliqua laxus tumor consistit, spongia posca imbuta ac imposita, & leui adstrictione alligata, quæ ex infernis partibus initiū sumat, & in supernas desinat, affectionē quādoq; sedauit. Oportet aūt spongiā esse nouā, si uero talis nō adsit, expurgāda est nitro uel spuma nitri, & lixiuio. Quod si neq; sic tumor deprimatur, parū aluminis ad poscā adijcies. Aptū est & Tarsicū Ellychniū, aut aliud mollissimum, eodem humore imbutū ac impositum. Cōfert & glaucium, & collyrium ex eo paratū. Sordes item lucernarū aqua mulsa dilutæ utiliter adhibent. Cæterū diuturnos tumores laxos oleo pręillitos, & spōgia noua ex lixiuio superimposita uiolētius cōstrictos sanabis. Discutit item ac cōpescit laxos tumores terra omnis illita, & præsertim quæ in lentibus reperitur ad salē adhibita, uelut Sermone secūdo retulimus. Itē isatis hortensis ac satiua.

De inflatione. Cap. II

Flatuosus spiritus aliquādo sub cute, aliquādo sub pelliculis ossa, aut musculos ambientibus, colligit, & inflationē parit. Aliquādo etiā circa uiscera uentrēq; ac intestina coaceruat. Si itaq; uiscera inflata fuerint, satis cōstat ex uitioso uictu malū esse obortū. In musculis aūt cōtingit præcedente plerūq; cōtusione. Suntq; huiusmodi musculorū affectiones curatu difficiles, quoniā in omnes fermè musculi

partes flatuosus spiritus dispergitur, cōstringitq; ac intercludit ab ambientibus pelliculis, et plurimis alijs corpusculis usq; ad cutē prętēsis. Ad uētris ergo ac intestinorū et uiscerū inflatiōes, oleū tenue efficax est, in quo ruta aut cyminū, aut apij semē, et alia attenuātia ac calefaciētia coctū est, si aut irriget, aut per clysterē infundat. Magna etiā cucurbita circa umbilicū absq; scarificatiōe apposita, tam cito hominē à molestia liberat, ut admirabilis sit ea celeritas, & incātationi similis. At uero musculis ex cōtusione inflatis, ex calidorū et acriū usu partes exacerbātur, et auctis inde inflāmationib. musculi magis lædūtur, ac dolores intendūtur. Mixtas itaq; facultates habere oportet ea quę inflatis musculis adhibentur, præsertim si cōtusio fuerit aliquātulū inflāmata. Quapropter in principio mitigatoria augēda sunt. In declinatiōe uero discussoria. Neq; repente ab alteris ad altera trāseundūest, Sedpaulatim mitigatorijs detractis, discussoria augebimus. Mitigatoria uero in huiusmodi affectionib. sunt, sapa, & œsypus, modico oleo adiecto. Discussoria aūt acetū, nitrū, spuma nitri, et lixiuiū. Et in principio quidē solā sapam cū modico oleo, et aliquādo uino adhibemus, ut ne omnino repellēdi ui careat, et hęc omnia succida lana excepta. Quę si nō adsit, œsypū reliquis quacūq; lana exceptis ammiscemus, præ omnib. uero curandū est ut hęc calida permaneāt, neq; sinant donec frigefiant, forinsecus itaq; calida lana adhibeat, et ubi calorē eius æger amplius nō percipit, noua statim applicet. Mitigato aūt ægroto, acetū ac nitrū ammiscebimus, copia ipsorū paulatim aucta. At uero neglectas et antiquatas inflationes, primū lixiuio fouebimus, deinde emplastrum quoddā molliens ac discutiens imponemus. Quale est hoc. Strigmenta feruefacta excolato ut pura fiant et rursus in ollam mittito, et calcē uiuā uelut farinā tritā infarcito, ut lutosa cōpages medicamēti euadat, & utitor. Hoc uero adhuc efficacius est pharmacū ex sycomoris cōpositū. De tumorib. induratis. Cap. III

Indurati tumores laxis opponuntur. Laxorum enim nota est ut appressis digitis cedant et cauus locus fiat. Durorum uero tumor pertinax est, & ad tactum renitens, et ad sensus difficultatē inclinat, ut tandē hi loci in quib. est, sensus exortes fiant, et ad ossis duriciā perueniant, et nullā omnino curationē admittāt. Sed et pili in ipsis oriri soliti, minime nutriūtur, et exacte glabri fiunt. Duri itaq; tumores aliquando statim ab initio cōsistunt ac augentur. Aliquando uero à medicis inducuntur, qui inflāmationes ac erysipelata uehemēter perfrigerarūt ac adstrinxerunt, quū tamen transacto principio discussoria adhiberi debeant. At uero qui ex erysipelatis fiunt, cutis duriciā saltem præseferūt. Qui uero ex inflāmationibus succedunt, subiectas etiā carnes inuadunt, tanto profundius quanto inflammationes erysipelatis sunt profundiores. Inchoantibus ergo duricijs, et debilem aliquē sensum adhuc habentibus, medicamenta emollientia adhibebimus, quæ simul moderate etiam discutiunt, et talia sanè sunt quæ & molliendi ac diffundēdi uim habēt. Nā quæ uehemēter discutiūt, et sine mollitiōe statim euacuāt, manifeste quidē tumorē imminuūt, reliquias uero affectiōis incurabiles efficiūt. Discussis eñ tenuiorib. humorib. qđ exacte terreū ac solidū est ꝑtinaciter restitat, quapropter in hūc usum medicamēta adhibēda sunt, quę molliēdi simulq; discutiēdi uires habēt. primū igiť molliētib. utemur, deinde ad discussoria ꝓcedemus, eaq; molliētib. paulatim miscebimus. Cōsiderādus tamen est & curandi corporis habitus, et affectionis status quantum processerit. Hæc uero si recte consideraueris, coniecturalem quidem, non tamen penitus arte carentem, peritiam acquires. prima enim die statim mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia transacta, facile intelliges an augere aut remittere medicamenti uim oporteat, præstat autem tum ad hos usus, tum ad reliquos, si

rectam

rectā curationem peragere uelimus, opposita medicamenta, ualidissima uideli cet ac mitissima, preparata adseruare, quo pro affectionũ diuersitate diuersę mi xturę fieri possint. Ad duros itaq; tumores molliendos caprinus bubulúsque adeps cõmodus est. At sicut taurinus ac hircinus ualidiores sunt, ita hœdinus ac uitulinus imbecilliores, & suillus debilissimus. Sed his omnibus præstant ad di scutiendũ, non aũt molliẽdum, leoninus, pantherinus, hyęnæq; ac anseris. Gal linaceus aũt inter suillum ac anserinum medius est. At inter medullas prima est ceruina, deinde uitulina: Cæterum resinæ odoris nõ acris, his medicamẽtis am mixtæ uiscositatem exhibent, nec tamen molliendi uim auferunt. Cõmodissi ma uero omniũ resinarum est terebinthina, quæ chia appellatur, & laricis resi na, liquoris cõpage nihil ab illa differẽs. Deinceps uero pinea & abietina. Verum ficciores, qualis est resina pinus arida, physema priuatim appellata, nimiũ siccant. Et propterea ad emollientium medicamentorũ compositionem inutiles sunt, & terebinthina ac laricina eligendæ. Pix quoq; Brutia quum eiusdẽ fa cultatis sit, in eosdem usus recipi potest, sed aridiorẽ reprobamus, sicut etiã bitu men. Habet & mastiche chia uim emolliendi, Aegyptia uero mastiche nigra emollit quidem, sed magis siccat ac discutit. Thus insuper non expers est faculta tis molliendi, itemq; fœni græci semẽ, hoc enim coctũ mollire potest, quanquã thus quoq; in mollitorijs medicamẽtis paululum est coquendũ. Eiusdẽ ordinis sunt & balneorũ strigmenta, butyrum, altheæ decoctũ. Media uero inter lenia & ualidissima propolis est. Validissima aũt appello, ammoniacum thymiama, bdellium, presertim Scythicũ resinosum, & colore nigricãs: styracem maxime pallidũ qui calamites uocatur, flauũ item ac pinguẽ. Galbanum enim & opopa nax supra uim discussoriã, etiam molliũt. Verum galbanum molliendo, opopa nax discutiendo præstat. Atq; huiusmodi sanè mollientiũ medicamentorũ ma teria est. Tu uero libros adeptus medicamentarios, singulorum compositorum uires ex simplicibus expendes, quo uarias pro maioris ac minoris ratione ipso rum differentias cognoscas, & corporum simul ac affectionũ differentias cõsideres, atq; ita fortia fortibus, & mitia debilibus adhibeas. Inter curandum aũt af fecta pars oleo calido foueatur, & glutinosa medicamenta apposita antequam sponte decidãt, ne remoueãtur: Imò etiamsi lauandus sit ęger, omnino permit tenda sunt. A balneis tamẽ medicatis abstinentiã consulo, presertim quę alumi nis, aut sulphuris, aut æris qualitatem ammixtã habent. Hæc enim huiusmodi affectibus aduersantur. Et hæc profectò sufficere possent ingeniosis & in artis operibus aliquatenus exercitatis uiris. Verum quum nõ omnes tales sint, medi camenta quoq; usu & experimẽtis cognita explicare oportet, initio sumpto ab his quæ summã molliendi uim obtinent, & paruis etiã inflammationibus com moda sunt, quæ aliqua duricia participãt. Horum autẽ simplicissimum est parhygrum appellatũ, ex ceræ, butyri, & colophoniæ ęquis portionibus constans. Deinde quod Mnasæę inscribitur, & reliqua eiusmodi. Item helladicum molli torium, & quod ex parua præparatur, & quod Lucio inscribitur ad anchilopas & reliqua quæ paulò inferius in hoc Sermone habentur.

Tendinum ac ligamentorum induratorum curatio. Cap. IIII

Tumorum equidẽ induratorum emollitio ac discussio prædictis medicamẽ tis perficitur, quæ emollientia appellãtur. Quum uero partes quædã natura rariores, quædã densiores sint, consequens est ut singula proprijs medicamentis priuatim opus habeãt. Quapropter ad tendines ac ligamenta præstabilius esse iudico, ut mollientibus medicamentis aliquid adiungatur, quod incidẽdi uires

habeat, inter quæ præcipuũ est acetum. Affecta itaq; parte cõmodis medicamẽtis præmollita, huiusmodi fomentũ sępe habuit successum. Acerrimo aceto ignitum lapidẽ pyritẽ, si haberi potest, aut molarẽ ex quo molas faciũt, restinguo. Deinde ad excipiẽdum substrati lapidis calidũ uaporem ab asperso aceto emergentem, ligamentum siue tendinem induratum adhibere iubeo ac commouere. Hinc enim mirifice opem sentit. Et postea rursus medicamentum mollitorium impono, & paucis interpositis diebus idem fomentũ rursus repeto. Sæpe enim in hac ligamenti aut tendinis admotione ac cõmotione, ita ab eleuato uapore duricia resoluta est, ut res incantationi similis uideretur. In principio tamẽ affectã partem non aqua, sed oleo plurimo quotidie large perfundo, accipio autem oleum dulcissimum adstrictione penitus carens, in quo interdum fœnum græcum, & altheæ ac cucumeris syluestris radicẽ, uel alicuius cõsimilis coquo. Vtor præterea aceto etiã ad alias partes, quæ iam diu medicamenta alia expertæ sunt. Scio enim esse quædã medicamẽta ex aceto parata, quę post mollientiũ usum per integrum diem imponere soleo, deinde rursus molliẽtia adhibere, & paucis interpositis diebus rursus ex aceto præparata imponere. uis enim aceti per interualla locis iam prę mollitis admota, crassos ac uiscosos humores incidit ac dissoluit, & hinc tales affectiones nõ leuiter iuuat. Verum si quis adeò fortiter discutientibus plus æquo usus fuerit, præsertim in principio, tenuiores quidem humores discutiet, residuum uero ad lapideã naturam mutatũ, loco impactum persistet, supra hoc quod nimius etiã eorum pharmacorum usus, neruorũ essentiã lædit. Quapropter neq; frequenter, neq; ab initio, neq; duobus consequenter diebus, medicamentis cum aceto præparatis, ad ligamentorũ ac tendinũ duricias utendũ est. Lienis tamen partibus induratis, tutus & cõmodus ipsorum usus est. Et multi sanè indurato lienis tumori, ammoniacum thymiama cũ aceto subactũ adhibẽt, & hoc solum sæpe ad splenis indurati curationẽ sufficit. Ego uero etiã carnosarum partiũ musculis induratis, inter mollientia medicamenta, ammoniacum cum aceto adhibere soleo, & summã eius commoditatẽ deprehendo. At hoc etiã hic una tantum aut altera die adhibendum est, & deinde ad mollientia reuertendũ: Et pluribus diebus interiectis rursus ad medicamentum ex aceto transeundum, siue ammoniacum id sit, siue aliud quoddam emolliens cum aceto præparatum: Molliens autem esse oportet, quod cum aceto paratur: Siccantia enim primum quidẽ prodesse uidentur, sed residuum postea incurabile efficiunt. Proinde inter emollientia frequenter hoc cataplasmate uti soleo. Altheæ radicem tritã ac angustissimo cribro excretã, adipe excipio ac appono. est enim medicamentum ad huiusmodi affectiones efficax. Sit aũt adeps anserinus, si haberi poterit: Sin minus, gallinaceus. At si hic quoq; defuerit, suillo utemur. Sed & maluæ agrestis ubiq; nascẽtis folia aliquo relato adipe subacta utiliter apponũtur, quæ si moderate fuerint cocta, crudis erũt præstãtiora. Talia enim pharmaca locis iam præmollitis adhibita, citra mordacitatem ac tutò discutiunt.

De Strumis. Leonidæ. Cap. V

Strumas appellãt græci chœradas, à porcis, in quorum gutture adenosi quidam tumores reperiuntur strumis similes. Alij à multiplici partu porcorum nomẽ desumptum putãt. Sunt autẽ strumæ carnes subcandidæ, facile augescẽtes, in mẽbrana cõtentæ, & in summa, glãdulę induratę, quę in collo, sub alis, ac inguinibus oriuntur, ubi glandulæ uasis substratæ sunt. Aliquando etiã, sed tamẽ raro, ex carne eorundẽ locorum fiunt, quę affinitate quadã ad strumarum naturam uertitur, & materiæ accessione augetur. Differunt strumæ inter se, magnitudine, natura, loco, ortu, multitudine, & uasorum cõplicatione. Magnitudine, quia

ne, quia aliæ paruæ, alię mediæ, aliæ magnæ, aliæ ingētes sunt. Natura, quoniã aliquæ mansuetæ, aliquæ malignæ cōperiuntur: Mansuetæ citra inflãmationē, citra dolorē, moderatam duriciã habent. Neq; enim molles sunt uelut tubercula adiposa Steatomata appellata, neq; duræ, sicut tumores indurati, sed mediam quandã tactus proprietatē habent, et tumorē circumscriptũ rotundũ ac ęqualē. Malignæ uero strumæ inflãmationes ac dolores pulsantes inducũt, & tumorē inęqualem præ se ferunt, in quo uasa prominent, & ad manuum contactum ac medicamentorum impositionē efferantur. Loco aũt differunt, quoniam quædam in anteriore colli parte, quędã ab altera ipsius parte, quædãab utraq; oriuntur. Quædã item statim sub cute superficiem habent, quædã circa magna ac nobilia uasa penitus insident. Ortu, quod quædam uelut eleuatæ, quædã insertæ oriuntur. Et eleuatæ quidem facile huc et illuc mouentur: Insertæ uero ad contactum renituntur. Multitudine, quia et una, & plures generantur. Vasorum complicatione. Quædam enim uenas ac arterias implicatas habent, quædam omnino nō habent, paruæ igitur strumę facilius curantur quàm magnę, et mãsuetæ citius quàm inflãmatæ. At uero malignæ incurabiles sunt. Quum enim omnes huiusmodi strumæ canceratæ ac uasis refertæ sint, si eas per chirurgiam aggrediaris, sanguinis eruptionis periculũ imminet, supra hoc quod penitius insidentes, rescindi non possunt. Vasa enim nobilia, uenas uidelicet iugulares & arterias carotidas appellatas, maligna struma uelut radices habet. Verũ pro loci ratione superficiariæ facilius curantur quàm profundę, deinde & quæ in collo oriũtur facilius curãtur quàm reliquæ. Vocales tamen neruos in his diligenter uitare oportet. Multi enim strumas circa asperam arteriam secantes, uocalibus neruis simul recisis, hominē de cætero uoce priuarunt. Nam supra nerui recisionē, uocalia instrumēta denudata, et inter curandũ perfrigerata, uocis actionē amiserũt, pro multitudine uero, certũ est unã facilius quàm plures curari posse. Sicut quantũ ad ortũ attinet, lōge citius curãtur eleuatæ, quàm insertæ. Optima porrò ac compendiosissima sanabiliũ strumarũ curatio fit per chirurgiam. Aegrũ igitur prostratum decũbere oportet. Sedens enim facile animi deliquiũ incurret. postquàm igitur decubuerit, crurib. inter se cōpositis caput à ministro detineat. Deinde cutis tumori incũbēs recta uel obliqua sectione incidat. Sectio eñ trãsuersa collo incōmoda est, quũ uasa et nerui recta porrigant. Neq; uno impetu tota cutis crassitudo dissecet. nihil eñ uiolēte fieri debet. Et in paruis quidē tumorib. simplex sectio fiat, in maioribus aũt ad myrtei folij figurã cutim rescindes, tum uasa paulatim denudata sepones, quæ quum naturali carne sint candidiora facile discernes, postea sectionis labia hamulis distendes, & pelliculas de struma tum manu, tũ scalpello detrahes. Quod si inserta fuerit, attente res peragenda est, ne per incuriã sanguinis eruptio fiat, atq; ea gratia unum tantũ sectionis labium hamulis distendatur, et ita sensim à connexis corporib. per scalpellum separetur. Et ubi ex una parte cōnexa fuerint disperata, in altera idem fiat. Deinde tota basis diligenter, propter neruos et uasa substrata resecetur. At in strumis circa alas ac inguina ortis, sectio tranuersa fit ob cutis reduplicationem, peracto opere si sanguis erumpat, medicamenta sanguinē sistentia suprà relata adhibeantur. Sin minus, sectio thuris pollíne expleatur, & linamēta indantur, & lana uino imbuta adalligetur, postridie permissis ligamentis, locus uino & oleo profundatur, & hoc usq; ad tertiã aut quartã diem fiat. Deinde soluatur, & suppuratio procuret, et curatio reliquis ulceribus cōmunis fiat. Ad tepurgandum aũt, et incarnandũ, ac cicatricē inducendã, theriaca efficacissima

eſt. Cæterum inchoantes ſtrumas, tum in pueris, tum his qui chirurgiam non admittunt, medicamentis diſſoluere ac diſcutere conabimur, & ſanè curatio ipſarum ſimilis eſt ei quã ad induratos tumores paulò ante retulimus. Primũ enim mollire, poſtea diſcutere oportet. Emplaſtrũ ad ſtrumas. Strigmenta à palæſtræ parietibus deraſa ac probe ſubacta, ſuper linteolo extendito ac imponito.

Aliud. Laſer aut calcẽ uiuã cerato cyprino aut irino exceptã imponito. Aliud. Sulphuris & galbani æquales portiones reſina excipito. Aut clibani teſtã cum aceto terito, & uelut ceratũ efficito. Aut corticem radicis mãdragoræ cyprino aut irino cerato excipito. Hoc equidem efficaciſſimũ eſt. Aliud. Strumas erodens: Sãdarachã cum adipe caprino aut bubulo, aut calcem cũ eodem imponito. Aut naſturtiũ cum cerato. Aliud. Succũ cyrenaicũ, aut ſi haberi nõ poteſt, laſer cũ melle attico ad cerati cõpagem illinito. Aliud rũpens ſtrumas. Pumex cũ aceto tritus ſtrumas rũpit ac reſiccat. Aliud. Semẽ naſturtij & lomentũ aqua ſubigito, et quotidie bis imponito. Et poſt eruptionẽ eodem uſq; ad exactã ſanitatẽ utitor. Aliud. Vrticæ ſemẽ cũ uino tritũ, rũpit, repurgat, incarnat, & cicatricẽ inducit. Aliud. Groſſos p̃ſertim caprifici cũ axũgia imponito. Oẽm enĩ tumorẽ diſcutiũt. Aliud. Recrementũ ferri cũ oleo, aut bdelliũ cũ melle, linteolo inducito, ac adhibeto. Et quinq; dieb. trãſactis ſoluito, & ſpõgijs locũ foueto, cauẽs ne oleo inquinet̃. Oportet aũt bdelliũ ad prunas cũ melle ſubactũ optime diſtẽdi, atq; ita applicari. Aliud. Pſyllij, lomẽti, ſeminis urticæ, pares portiões, pice liquida excipe ac utere. Aliud. Oſtreorũ teſtas uſtas ac minutiſſime tritas inſpergito, loco prius uino ex ore cõſputo. Atq; hoc frequẽter facito. Emplaſtra etiã adhibeant̃, quæ paulò inferius deſcribent̃. At quod ex achate lapide præparat̃, ad ſuppurandũ, rumpendũ, ac pſanandũ cõmodiſſimũ eſt. Itẽ quod pardalis appellat̃, ſuperius ad hydropicos relatũ. Strumis inſup laborãtes uiperarum eſu magnopere iuuant̃, quẽadmodũ de elephãtiacis diximus. Itẽ ſi laſer quotidie ieiuni ciceris magnitudine uorauerint. Aliũ etiã facile ſolubilem habere oportet, & tenui uictu uti, uomitũq; frequenter ciere, & pituitã per os detrahere, ac caput reſiccare. Cataplaſmata quoq; ſincipiti adhibenda ſunt, quę mediocres puſtulas excitare poſſunt, uelut eſt capparis radix cum polenta, ac reliqua huiuſmodi. Smegmatis item ac puluillis eiuſdem facultatis utendum eſt.

Cap. VI

De Bronchocela, hoc eſt gutturis tumore.

Brõchocele appellatur tumor in gutture oriens. Omnis enĩ tumor apud antiquos cele nuncupat̃. Nomẽ igit̃ cõmune eſt, ſed ſpecies tumorũ differũt. Quidã enĩ meliceris à melleo humore, quidã adipoſus, quidã pultaceus, quidã cãceratus appellat̃. Aliquãdo etiã ꝑpter localẽ uaſorum dilatationẽ orit̃, quomodo frequentiſſime ex partu cõtingit, quũ in uehementiſſimis doloribus puerpera ſpiritum uiolenter detinuerit, cõſtatq; uaſorum huius loci dilatationem incurabilem eſſe, quemadmodũ etiã tumorem in ſcirrhum induratũ, malignumq; ac magnitudine ingentem. Verũ reliqui omnes chirurgiæ ac medicamentis cedentes facile ſanãtur. Chirurgia uero præſenti tumori cõueniens fit, ſiue meliceris, ſiue adipoſus, ſiue pultaceus tumor fuerit. At uero quæ gutturis tumores diſcutiunt, ſunt bdellium cum melle tritũ, calx cum axungia, laſer cũ ſulphure, lixiuiũ cum melle, ſtercus caninũ cum aceto. Aliud. Calcem uiuã, ammoniacum, bdelliũ, teſtã clibani uſtã, æruginem, ſulphur uiuũ, paribus portiõibus cum aceto terito, & axungia aut terebinthina excipito ac imponito. Aliud Adamãtij. Gallarum unc. I. lapidis pyritæ drach. III. pyrethri drach. II. nitri drach. I. ſilphij ſeſquidrachmã, ſandarachæ drach. II. terebinthinæ drachm. II. ceræ, picis, ſingulorum

drach.

drach. tres, axungiæ ueteris drachm. duas, aluminis liquidi unc. I. Arida è uino ac sapa terito, & liquabilia liquefacta ammisceto, ac utitor. Aliud. Spumæ argenti, æris usti, singulorum drachmas octo, olei antiqui drachm. centum, resinæ pinus drachm. XL. galbani, ammoniaci thymiamatis, singulorum unc. unam, aluminis scissilis, mannæ thuris, singulorum drachm. IIII. oleum cum spuma argenti coquito, & medio cocturæ tempore æs tritum inspergito, & bullire finito donec non amplius inquinent. Deinde liquabilia liquata adijcito, & ab igne sublatis pollinem thuris ac alumen ammisceto, ac utitor. Aliud. Silphij, limi laginis, singulorum drachm. octo, calcis uiuæ drachmas sedecim, sandarachæ drach. XII. mellis quantum satis est, præpara ac utere. Ad laxos autem tumores qui sub mento oriuntur, iridem illyricam cum aqua tritam, adiecta modica rubrica, ter singulis diebus illinito. Est enim medicamentum insigne.

De pultacei ac mellei humoris tumoribus. Leonidæ. Cap. VII

Atheroma est tumor concolor, citra dolorem, in tunica neruosa, humorem pulticulæ similem, quæ ex farina cocta fit, & athera græcis appellatur, cõtinens. Aliquando autem unà cum pultaceo humore, lapidosa quædam duraq; corpuscula, & alia tanquam sulphuris ramenta reperiuntur. Aliquando uelut mansa gallinarum ossicula. Inuenimus etiam aliquando uelut pilos crassissimo humori complicatos. Philoxenus autem dicit se aliquando reperisse animalia in humore, culicibus aut muscis paruis similia. Est autem atheromatis tumor specie & figura oblongus, sublatus que, & ad compressionem digitorum, ob humoris crassitudinem, tarde cedens, & amotis digitis tarde reuertens. Meliceris autem est pellicula neruosa tenui humore instar mellis referta, similiter citra dolorem consistens, differens ab Atheromate figura & humoris essentia. Nam & figura rotundior est, & humoris essentia tenuior. Et huius tumor magis extenditur, & ad digitorum compressionem celerius cedit, & amotis digitis pari celeritate reuertitur. Cæterum pro chirurgiæ ratione nihil refert, siue pultaceus, siue melleus, siue feculentus humor, aut cuiuscunque essentiæ fuerit contentus. Vnus enim scopus propositus est, ut tunica siue pellicula humorem continens auferatur. Sed id considerandum est quod tumores quidam sunt eleuati, & ad motum ac contactum expositi, facile que curabiles. Quidam contrà in serti, & ad motum non expositi, & in chirurgiæ agressione summam diligentiam expetentes, propter imminentes sanguinis eruptiones ac neruorum puncturas. Plerique enim chirurgi ob imperitiam etiam neruos substratos cum huiusmodi tumoribus recidunt. Chirurgiam itaque aggressuri, ægrum in sella locabimus. Et si paruus fuerit tumor, simplicem sectionem faciemus, uelut in strumis diximus. Si uero maior, ad myrtei folij figuram pro tumoris ratione cutem incumbentem rescindemus. Sed neque hic uno impetu tota sectio fiat, ne pellicula humorẽ cõtinens dissecetur, & humor euacuetur. Si eñ euacuatus fuerit, & tumor cõciderit, tunica difficulter excoriari ac curari poterit. Sũma itaq; diligẽtia pellicula paulatim excoriãda est, nihilq; de ipsa circa basim relinquendũ, ne malũ regeneret. Post ablatã pelliculã, labia sectionis cõmittimus, & si plus æquo laxa fuerint, redundãtem cutẽ resecamus, deinde suturis labia cõnectimus. Illud porrò animaduersione dignum est, ut si in capite huiusmodi tumor fuerit, post ablatam pelliculam, membranam os ambientem secemus, & caluariam diligenter deradamus. Peracto opere in paruis tumoribus, quum paruã sectionẽ fecerimus, nulla difficultas imminet, et statim post suturã, splenium glutinatoriũ inflãmationibus arcendis idoneum adhibemus. Qui uero adhuc eruenti sunt,

& glutinari nõ poſſunt, in his ex maioribus interuallis ſuturas fieri oportet, ut
oblonga ſectionis figura fiat: deinde linamenta indere, & puri generationi ſtu
dere, quẽadmodũ ſuperius de abſceſſib. docuimus. At uero ad eos qui chirurgiã
recuſant, medicamẽtis tumorẽ diſcutientib. utemur. Emplaſtrũ ad Meliceri-
das, paſſarum uuarum uinaceis exemptis lib. I. cumini leuiſſime triti ſexũcem,
nitri quadrãtẽ. Omnia ſimul in mortario ſubacta adhibeto ac adalligato. At ſi
tẽſiones ex cõſtrictione remittere oportet, cerato excipito, ex oleo ſicyonio &
pauca maſticha præparato. Aliud ad meliceridas, & ceria, id eſt, fauos appel-
latos tumores, cõmodũ: Squamã æris et pollinem parib. portionibus ad malag
matis formã ſubigito ac adhibeto. Aliud ad meliceridas et ſteatomata. Ceræ,
terebinthinæ, ſquamæ æris, ſing. ſextantẽ, ſulphuris uiui, nitri, ſing. unc. I. radi
cum ſiccarũ cannabis ſylueſtris dra. XXXV. Et ſi defuerint, Ariſtolochiæ tantũ
dem, olei antiqui lib. I. Radices per triduũ aquamadefactas et cõtuſas in oleo co
quito, donec torreſiant, Deinde ipſis abiectis, cætera quæ liquari debẽt liquata
ammiſceto, et arida ex aceto trita adijcito, ac utitor. Aliud diſcuſſoriũ ad Me
liceridas. Salis ammoniaci, ſpumæ argenti, ceruſſæ, ſing. lib. I. ceræ, terebinthi-
næ, galbani, opopanacis, ſing. unc. I. rubricæ ſinopicæ ſexuncem, aceti heminã,
olei antiqui lib. III. Spumam argenti, ceruſſam, et ſal leuiſſime trita in oleo co-
quito, deinde rubricam aceto tritam adijcito, et liquabilia liquata affundito, om
nib. q́ꝫ ſimul ſubactis ac perfrigeratis opopanacẽ ac galbanũ aceto diſſoluta am
miſceto ac utitor. Aliud ex aſellis paratũ ad ſtrumas, et meliceridas, quod eti
am cicatricem inducit: Aſellos ſub hydrijs ſtabulantes ducẽtos, oſtreorum uſto
rum drach. IIII. rubricę ſinopicæ drach. VIII. terebinthinæ lib. I. oſtrea et rubri-
cam primum ſeorſim, deinde ſimul terito, et tum aſellos adhuc uiuos adijcito,
ac ſimul terito, et poſtea cum terebinthina ad calidũ cinerem lente coquito, do-
nec non amplius inquinet. Sublatumq́ꝫ ab igne medicamentum in mortario
ſubigito, ac adhibeto, & quinta die exoluito, poteſt tamen locus ſubinde prolui
ac rigari aceto.

De ſteatomatibus, hoc eſt, tumorib. adipoſis Cap. VIII

Steatoma eſt tumor præter naturam, adipem in ſe continens, mole conco-
lor, & tactu lenis, & in principio quidem puſillus, ſed temporis progreſſu am-
pliatur, pleraq́ꝫ uero ſteatomata baſim habent ampliorem, raroq́ꝫ contingit ut
baſis anguſtior, & apex amplior reperiatur. Deffert à ſtruma, tactus mollitudi-
ne, qua nota etiam à melicerid et atheromate diſcernitur. Curatur & hic per
chirurgiam, ſectione pro tumoris magnitudine fiente, ſimplici aut ad myrtei
folij ſimilitudinem, atq́ꝫ hic libere cutim incidimus. Non enim ſicut in athero-
mate ac meliceride tunicæ ſectionem formidamus. Nam pinguedo adipoſa
etiamſi ſecetur non effluet. Verum illud negligendum non eſt, quod in ſtrumis
quoq́ꝫ prædiximus: Si ſteatoma eleuatum fuerit, in circuitu et ſubter excoria
ri oportere. In circuitu per ſcalpellum, ſubter uero digitis. Inſertum uero in am
bitu & ſubter incidendum eſſe, peracto opere uulneris labia ſuturis conſtrin-
gantur, ut melius glutinentur. Aut linamenta profunda indantur, et curatio ad
puris generationem adhibeatur. At uero ſi ſteatomata apicem amplum, & ba-
ſim anguſtam habuerint, omiſſis ſuperuacuis, tota à baſi reſcindemus. Hic e-
nim chirurgię modus expeditiſſimus eſt, et ulcus paruum ac planum fiet, & cu
ratio compendio tranſigetur. Cæterũ ſteatomata diſcutiuntur, floribus buph-
thalmi cera et oleo antiquo exceptis. Idem facit et cyclamini radix axũgia uete
ri excepta, poſſunt et emplaſtra ad meliceridas præſcripta adhiberi, præſertim
quod ex ſulphure & nitro paratur, & ſimilia inferius referenda.

De

De ganglio. Philagrij. Cap. IX

Gangliũ est nerui nodosa coactio ac tumor, ex plaga aut labore obortus, raroq́ꝫ sponte proueniens, manuum iuncturas, ac talos frequentius occupans, rarius cubitum et caput. Fit & in alijs partibus. Quantum ad notas attinet, tumor est inæqualis, paruus, dum cõprimitur stupidum sensum exhibens. Differtq́ꝫ à meliceride & atheromate tumoris inæqualitate & renisu, & quod non orbiculatim uelut illa transfertur, sed dextrorsum solũ ac sinistrorsum pro nerui situ flectitur. Cæterum à gangliorum chirurgia abstinemus, prẹsertim si in manib. fuerint ac pedibus, & medicamẽtis tantum curamus. Ad hanc rem ammoniacũ iuxta ignẽ ad emplastri cõpagem emollitum imponitur, & lamina plũbea tumori ẹqualis superponitur, et ne hinc & inde labet, arctis uinculis media cõstringitur. Transactis aliquot diebus ubi ganglium fuerit emollitũ, nulla rei mentionẽ ad ẹgrum facta, statim dum adhuc calet locus, uincula tollimus, et pollicẽ dextrẹ manus ganglio immittimus, ac reliquos quatuor digitos ipsi parti iniectos cõprimimus, & ganglium cõfestim dissoluitur. Vtere etiã mollitorijs emplastris, præsertim eo quod ex psyllio pice, masticha nigra, stercore columbino, & malua syluestri preparatur. Vtere et Lucij malagmatis ad cõtractos articulos descriptis. Cõmodum est etiã hoc. Cerussæ, olei antiqui, resinæ pinus, sing. lib. I. ceræ sextantẽ, ammoniaci thymiamatis, galbani, sing. unc. I. Cerusam cum oleo coquito, donec nõ amplius inquinet: Deinde ammoniacum tritum, postea resinã et cerã: Postremũ galbanum præmollitũ adijcito. Alij resinæ quincuncẽ, ceræ autẽ trientẽ conijciunt.

De uasorum dilatatione. Cap. X

Vasorum dilatatio, quàm aneurysma græci uocãt, in qualibet corporis parte fit, sed in gutture frequẽtius, ubi tumorẽ branchocelã appellatum producit. Accidit sępissime mulieribus in partu, propter uiolentã spiritus detentionẽ. Sed et in capite circa arteriarum locos et in reliquo corpore, ubi arterię uulnerãtur. Sicut quãdo imperiti medici uenã cubiti secturi, simul subiectã arteriam dissecãt. Oritur aũt omnino uasorum dilatatio, aut dum sanguis et spiritus ex arterijs persultãt, aut dum oscula ipsarum aperiuntur, aut dum rumpuntur. Sanguis aũt & spiritus paulatim excreti sub cute colligũtur. Notæ aneurysmatis sunt, tumor paruus aut magnus, cõcolor, citra dolorẽ, ad tactũ mollis, spongiosam laxitatẽ præ se ferẽs: Et ita ad digitorũ compressionẽ cedens, ut propemodũ euanescere uideatur, uerũ amotis digitis citissime reuertẽs, id quod in mẽti aneurysmate et reliquis quæ sine uulnere fiunt, præcipue uidere datur. At ubi arteriæ uulnus præcessit, & deinde coalescẽte cute uasorũ dilatatio accessit, tumor nõ similiter mollis occurrit. Sanguis enim copiosior spiritu est, qui in grumos coit, & tumorem extendit. Atq́ꝫ hæ quidẽ sunt notæ. Quantũ uero ad curationẽ attinet, sciẽdũ deplorata esse aneurysmata apud chirurgos, quę gutturi aut capiti accidunt. Simul enim cum aneurysmatis sectione, abundãtissima sanguinis eruptio contingit, cũ qua etiã uitalis spiritus simul erũpit, ut homo sæpe in medicorũ manibus deficiat. At uero quod in cubiti cauitate fit aneurysma, hoc modo per chirurgiã aggredimur. Primũ arteriã superne ab ala ad cubitũ per internã brachij partẽ delatã signamus: Deinde in eadẽ interna brachij parte simplicẽ sectionẽ, tribus aut quatuor digitis infra alam, per longitudinem facimus, ubi maxime ad tactũ arteria occurrit, atq́ꝫ ea paulatim denudata, deinceps incũbentia corpuscula sensim excoriamus ac separamus, et ipsam arteriã cæco uncino attractam duob. fili uinculis probe adstringimus, mediãq́ꝫ inter duo uincula dissecamus, et sectionẽ polline thuris explemus, ac linamẽtis inditis congruas deligationes adhibemus. Postea uero tumorẽ in cubiti cauitate siue flexura securi secamus, nihil

nihil amplius uerentes sanguinis eruptionem. Tunc grumis euacuatis, arteriã unde sanguis prodijt perquirimus, & repertam uncino attractam sicut priorẽ constringimus ac dissecamus, rursusq; thuris polline sectione expleta, puris generationem procuramus. Cæterum ad gutturis aneurysmata, emplastrũ e cupresso inferius inter discussoria medicamenta describendũ cõmode adhibetur.

De cerijs, hoc est fauis. Cap. XI

Cerium tumor est ulceratus, incumbentem cutem perrodens, ita ut ex foraminibus melleus humor excernatur, quapropter tum ob foraminũ figuram, tũ propter excreti humoris speciem, ceriũ, hoc est, fauus appellatur, frequẽter aũt in musculosis locis, in articulis, & plantis pedum oritur. Sæpe etiã sextam colli uertebrã occupat, et aliquãdo etiam costas inuadit. Si uero in capite generatur, primũ reliquis partibus, deinde caluæ etiam putredinẽ transmittit. Proinde in principio subscriptis medicamẽtis curationẽ tentabimus. Quibus superatis partes corruptas præsertim in capite resecare oportet, deinde mẽbrana caluã ambiente dissecta, os caluę deradere, tum ferreis cauterijs labia sectionis exurere, ita ut caluã ne attingamus, id quod etiã in alijs diuturnis affectionibus fieri debet. Postea medicamenta ad nomas descripta adhibenda sunt. Quale est siccum ex charta usta præparatũ, & pastillus è lana succida, ac reliqua huiusmodi. Lenticulam quoq; coctã, cum malicorio aut oliuę folijs imponemus. Sedata aũt noma, curatio reliquis ulceribus cõmunis fiat. At uero incipientibus fauis commoda hæc sunt. Sulphur & ordei farinã aqua mulsa coctã imponito. Aut adipis suilli, terebinthinæ, & mellis pares portiones ad congruam cõpagem coctas adhibeto. At ubi aperti fuerint, sulphure uiuo cũ pice liquida utitor. Aut erui farinã cum melle impone. Aut squamæ æris, pollinis thuris, passarum uuarum, pares portiones simul tritas adhibe. Ad ampliores aũt fauos ficus probe tritas apponito. Ego uero lenticulã coctam, cum malicorio ac melle subactam imponere soleo, & si inflammatio adsit, modicũ panis adijcio. Sedata uero inflammatione, malagma Helladicũ, aut emplastrũ melinum Serapionis, aut Pasionis, aut Venus appellatum, adhibeo. Molliora aũt adhibẽda medicamẽta esse oportet, propter molestias ex duris oboriẽtes: Si itaq; durius fuerit, cũ oleo emolliendũ erit.

Emplastra ad cruenta uulnera glutinanda, & ad multos usus commoda. Cap. XII

Atractylis quam aliqui Androsęmon uocant, herba est aculeata, humorem sanguineũ reddens, si folia eius cõprimantur. Hanc radicitus euulsam et in umbra siccatã terito, & angustissimo cribro excernito, & de ea accipito trientem, colophoniæ sesquilibram, olei dulcis trientẽ, æruginis sextantem, ceræ bessem. Oleum cerã & colophoniã liquefacito & excolato, deinde æruginẽ, & postea herbã tritam ac cribratã adijcito, tum omnia simul in frigidã aquã coniecta manibus subigito, & in eadem frigida per totã noctem sinito, ac deinceps ad cruẽta uulnera in quacũq; corporis parte reponito, siue in infantibus, siue in adultis fuerint. Facit & ad ulcera antiqua, sectiones, ictus, sugillata, & ex frigore dolores. Exterit crustas & cętera quę in ulceribus difficulter repurgantur. Lepras itẽ ac uitiligines curat. Etenim fœmur cuiusdam ense dissectum, ita ut uulnus usq; ad inguẽ penitissime progrederetur, quum per quatuor menses æger decubuisset, neque glutinationis initium appareret, hoc ego medicamento agglutinaui. Tibiam præterea alterius à poplite usque ad talum uulneratam, inflammatione prius mitigata, cum cataplasmate ex lomento passo, uino mulso, & rosaceo, intra paucos dies persanaui. Ego uero inquit Philagrius, cum Iside emplastro

plastro antiquos sinus, nõ inflammatos, & repurgatos, ac uino mulso elotos, ad uires uidelicet excitandas, feliciter curaui. Illud uero constat fistularum sinuumq́ ligamẽta, à superiorib. partibus ad inferiores moderata constrictione ducenda esse, quo humores in cauitatibus delitescentes ad osculum ulceris exprimantur. Viride Andromachi hecatontodrachmõ uocatũ. Ammoniaci thymiamatis drach. VIII. squamæ æris drach. XII. pollinis thuris drach. XVI. resinę pinus dra. XII. adipis lutituli dra. XIIII. terebinthinæ dra. VIII. ceræ dra. XXX. olei dra. VIII. Aceti quantũ satis est. Hoc magna uulnera glutinat, sordida ulcera exterget, crassaq́ ipsorum labia deterit, sinus contrahit, discussoriã ac repulsoriam uim habet. Et cum cerato linamentis illitum ac inditum caua ulcera incarnat. Viride quod Isis appellatur. A quibusdã Hermoni sacerdoti inscriptum. Hoc ad multos usus commodat, & ad omnia uulnera, præcipue capitis unà cũ ossibus dissectis. Sanat enim citra destructionem ac perforationem: facit etiam ad puncturas, aculeos infixos, hominum ac canum morsus. Ad uiperæ item ac scorpionis, draconisq́ marini ac pastinacæ uenena. Et ad artuum fracturas cũ uulnere. Citius enim ac securius callum obducit, facit ad fistulas omnes recentes, & antiquos ipsarum recessus, sinus, tubercula, parotidas, mammarumq́ ac alarum abscessus, aut ut ne fiant, aut ut facti curentur, commodum saniei effluxum nobis procurantibus. Idem strumas aufert cum tunicis celerrime suppurans. fronti uero impositum fluxiones oculorum sistit. Liuores delet, gangrænas obliterat, putredines repurgat. Et in summa efficax est medicamentum ad omnia. Ceræ drachm. centum, colophoniæ drachm. ducentas, alij centum, squamæ æris rubri, æruginis rasæ, aristolochiæ rotundæ, thuris, salis ammoniaci, ammoniaci thymiamatis, æris usti, singulorum drachmas. VIII. aluminis usti drachm. VI. aloës, myrrhæ, galbani, singulorum drachmas XII. olei antiqui lib. I. uel sexuncem. Aceti quantum satis est. Atq́ hoc quidem emplastrum absolute Isis appellatur. Verum Isis quæ Epigono inscribitur, etiam radicis dracunculi drac. VIII. recipit: qua Galenus se uti dicit. Sola enim dracunculi radix per se tusa ac probe trita ad puluilli formam, maligna ulcera curat. Metallica igitur cum aceto in mortario terito, & deinde reliqua trita ac cribrata adijcito, & liquabilia liquata ad ipsa in mortarium affundito, subigito ac unito, & utitor aliquando puro, aliquando mixto ac dissoluto. Ad ulcera enim sordida adhibetur medicamenti pars una, cerati uero rosacei liquidi partes duæ. Verum ad ea quæ modica extersione opus habent, medicamenti pars una, cerati partibus tribus ammiscetur. Emplastrum Machærionis celebre, & ad multa commodũ. Congruit ad relata omnia. Sed et recentia uulnera glutinat, & ab inflãmatione tutatur, & præsertim quæ contusa sunt, facit & ad canis rabidi morsum spatiosiore loco impositum, & assidue permutatum, facit ad omnem nomen ac ulcera depascẽtia, et ad aurium ac pudendorum ulcera. In ossib. aũt denudatis carnem auget. Cõpetit et nariũ ulceribus. Diluitur aũt rosaceo. Aristolochiæ rotũdæ, galbani, æruginis rasæ, opopanacis, iridis illyricæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, singul. drach. VIII. terebinthinę, ceræ, olei omphacini, singulorum septuncem et unciæ dimidiũ. Olei dimidiũ cũ ærugine terito, et reliquũ cũ cera ac terebinthina coqto, opopanacẽ aũt cũ aceto dissoluito, et simul subigito, oĩa ac unito. Emplastrum Cephalicum ex herbis, sine perforatione: squãmas dissparat, & ossa corrupta educit. Verum ossibus prærasis adhibere oportet. Idem ad recẽtia uulnera facit, & nomas linamentis indita repurgat. Cum rosaceo uero cerato replet, una eius parte, ad duas cerati ammixta: facit et ad carcinomata

ac putrida

ac putrida ulcera. Exterit lepras, furunculos dissoluit, strumas suppurat, et expurgat, conuenit podagricis, et tophaceas ipsorum duricias dissoluit. Anagallidis cæruleum florem habentis, papaueris corniculati, foliorum tenerorum hyoscyami, marrubij uiridis, singulorum drachm. LVI. squamæ æris rubri drachmas XXV. mannæ thuris drachmas XX. resinæ pinus siccæ drachmas XVI. aloës drachmas VI. aluminis scissi, & rotundi, ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci, singulorum drachmas quatuor, ceræ drachm. centum, olei ueteris heminas duas siue uncias XXIIII. Aceti quantum satis est. Herbarum folia in pila leuiter tundito, ut succus non exprimatur, deinde in mortarium coniecta minutissime terito. Et in alio mortario, squamam, pollinem thuris, resinam pinus, alumen, aloën, salem, & ammoniacum thymiama, ad solem ad strigmentitiã spissitudinem cum aceto terito, & ammixtis herbis omnia simul terito. Liquabilia deinde liquata frigefactaq́ꝫ ac erasa adijcito, subigitoq́ꝫ simul ac utitor.

Emplastrum Hestia, id est, Vesta appellatum, quod etiam ex græci nominis ἑστία literarum calculo, drachmarum DXVI. inscribitur, & ad Nechepsonem regem refertur. Conducit ad omne uulnerum genus. Ad neruorum puncturas per se sufficit omnem, oculorũ destillationem pro glutinamento appositũ reprimit. Venenũ uirus eiaculantiũ bestiarũ exugit, ita ut emplastro adhærẽs cõperiatur. Nomas item et fistulas ac ulcera maligna repurgat et ad cicatricẽ perducit. Narium ozęnas sanat cum aceto, facit et ad strumas, & tumores induratos. Aut enim discutit ipsos, aut rumpit, ut admireris. Varices sanat, sagittas et aculeos extrahit. Spumæ argenti, ceræ, singulorum drachm. LXXIIII. terebinthinæ dra. XVI. Aristolochiæ, propolis, galbani, singul. drac. XX. æruginis dra. X. gallarum, radicis chamæleonis nigri, singul. dra. XXIIII. olei sextar. IIII. adipis uitulini dra. XLVIII. aceti dra. XXIIII. succi brassicæ dra. VIII. serapiadis tritesticularis dra. XVI. succi medullæ arundinũ drac. XII. oleum, spumã argenti, & adipẽ simul coquito donec probe uniantur. Deinde cerã, resinam, galbanum, propolim prius cũ modica cera in mortario tusam adijcito, & ab igne ablatis, aristolochiam, gallam, radicem chamæleonis addito. Aeruginẽ uero cum succis et aceto tritã reliquis, ubi iam tepuerint, postremum ammisceto, omniaq́ꝫ simul in mortarium cõiecta subigito ac manibus emollito. Et utere tanq̃ admirãdo. Aliud ad cruenta uulnera glutinãda, purpura inscriptũ. Spumæ argenti, olei dulcis, sing. lib. II. picis, ceræ, colophoniæ, sing. unc. XVI. radicis symphyti minutissime tritæ ac cribratæ sextantẽ, sanguinis draconis sextantẽ, aquæ marinæ unc. XX. oleum, spumã argenti, et aquã marinã simul coqto, donec nõ amplius inquinant. Deinde liquabilia liquefacta adijcito, et ab igne ablatis draconis sanguinẽ ac symphytũ addito, et perfrigerata manib. subigito, ac in massas effomato. Cæterum sanguis draconis in India ex herba dracunculo appellata colligitur. Phœnicinum. Galeni. Spumæ argenti leuissime tritæ libras tres, adipis suilli insulsi antiqui libras duas, olei antiquissimi libras tres, chalcitidis crudæ trientem. Spumam argenti tritam ac cribratam, rursus cum chalcitide in moriario exquisitissime conteres. Deinde oleum in sole ammisce bis, ut liquidum medicamentum permaneat. Tum adipem exemptis fibris in mortario tusum, quo facile liquescat, ad ignẽ liquefacito, et excolato donec purissimus euadat. Atq́ꝫ eius ita præparati lib. II. in mortario diligenter cũ cæteris permisceto. Deinde omnia simul in cacabum transfusa coquito, ac palmæ ligno agitato. Sufficiet autem tibi ramus unus magnus, ut crassiore eius parte ad agitationem spathulæ uice utaris. Adhęrentes autem crassæ eius parti ramulos utrinq́ꝫ

utrinq; exortos resecabis, et corticē detrahes, et in tenues partes cōcisos in medicamentū conijcies, ut ibi succus ipsorū excoquat. Hæc uero segmēta palmę, tū demū inijcies, ubi medicamētū cerato similē compagē habuerit. Si enim à principio inieceris, succus per decoctionē cōsumetur, quē ob uim adstrictoriā permanere uolumus. Sed & ipsius spathæ qua pharmacū uersat pars infima in coctura arefacta, resecāda ac abijcienda est, ac residua utēdū, atq; hoc sępe faciēdū est, ubi fuerit resiccata. Vbi uero pharmacū non amplius inquinarit, priusquā exarescat ab igne tollatur, & exemptis omnibus rami segmentis agitetur donec frigefiat. Deinde in mortarium translatum, ac manibus subactum, in massam redigatur. Hoc ad cruenta uulnera, & ulcera ægre cicatricem accipientia utimur, & oleo dilutum in sinus fundimus. Conuenit partibus omnibus inflāmatis et podagris, quo tempore dolores non uehementer urgent, et irrigationibus ac fomentis mitigantibus opus est, facit ad inguinum tumores, tubercula, ambusta, perniones, cōtusa, fracta, & omnes fluidas affectiones. At uero si chalcitidis sexuncem inieceris, longe efficacius fiet ad ampla uulnera glutinanda, & ad cicatricem inducendam. Sed non ita inflammatis conueniet. In dissoluēdo uero pharmaco hanc proportionem seruabis, ut medicamentum paululum olei quantitatem excedat, præsertim æstatis tempore, ut sit medicamenti quidem dextans, olei uero dodrans. Emplastrū duplicis coloris. Aeris usti quadrantem, aluminis scissi unc. I. colophoniæ, adipis suilli recentis, ceræ, singulorum lib. I. aceti quantum satis est. Emplastrū ex aqua & oleo. Spumæ argenti, olei sinceri, aquę puræ, singul. lib. II. Argenti spumā cū oleo et aqua in mortario exquisitissime terito, deinde ad prunas assidue uersata coquito, donec non amplius inquinēt. Hoc moderate refrigerat, et ideo partib. ulceratis nihil influere sinit, et qđ iā influxit, repellit. Desiccat etiam ac discutit et ulcera ad cicatricē perducit. Vtimur eo ad mulierū, infantium, eunuchorū, ac cætera corpora, quę molles ac albas carnes habent. Efficitur autem adeò glutinosum, ut ne ablutum quidē detergi possit. Sed ulceribus cicatrice includēdis pręcipue cōmodū est, ut adhibitū multis dieb. adhæreat. Cuius facultatis est et parhygrū appellatū, et reliqua huiusmodi. Emplastrū ex uino & oleo. Spumę argēti lib. I. uini et olei, singulorū lib. III. Spumā argenti in mortario sub caniculę ardore per dies quindecim cū uino antiquo dulci terito, tantū uini instillando, quantū exsiccari potest, Et post prędictos dies oleum ac uinū affundito, & coquito simul assidue agitando, donec nō amplius inquinăt, & utitor. Hoc ego medicamētū oleo dilutū ad ulceratas affectiones adhibui, & sinus glutinaui. Et fœmur diu induratū persanaui, & optimū etiā ad uulnera cruēta cognoui. Ad sinus uero & duricias solidū prout habet imposui. Emplastrū ex aceto et oleo. Spumæ argenti lib. I. olei antiquissimi lib. III. aceti albi acerrimi lib. III. Ad lentū ignē assiduo uersatu coquito, obseruās ne in grumos coēant, et per integrū diem ebullire sinito, donec nigrescat ac splendeat medicamentū. Enitendū est aūt ut reuera nō inquinet, facile enim imperitis imponit. Nam in frigidā aquam diffusum, durissimū statim euadit: Sed postea digitis diutius subactū remollescit, languetq; ac rursus inquinat, proinde nō prius ab igne remouebis, donec cōpertum habueris, nō amplius inquinaturū. Habet hoc summas exsiccādi uires, et ideo cruēta uulnera glutinat. Vlcera curatu difficilia, et fistulas incipiētes sanat. Ego enim cū eo fistulam pueri à parotide exortam sanaui, quæ semestris existens usq; ad mādibulæ articulationem progressa fuerat. Sed et mulieres & adolescentulos eodem curaui et induratos musculos emolliui. Tribus aūt diebus transactis soluere hoc

oportet, & nouum adhibere, idꝙ rurſus poſt triduum exoluere. Emplaſtrũ
Galeni fuluum, Harmonia appellatum, ſupra ad maligna ulcera deſcripſi-
mus. Emplaſtrũ fuluum Piſcatoris. Ad cruenta uulnera, ſinus glutinat, inflã-
mationes ſedat, duricias ac ſtrumas diſcutit, plurimo roſaceo dilutũ caua ulcera
replet, ſordida extergit, et ad cicatricẽ perducit. Spumæ argenti ſeſquilib. ceræ
lib. II. galbani, œſypi, terebinthinæ, propolis, pollinis thuris, rubricæ, ſingul. ſex
tantẽ, olei lib. II. aceti lib. III. Spumã argẽti ad æſtiuũ ſolem cũ aceto terito, quã-
tum imbibere poteſt. Deinde oleo ac reliquo aceto affuſis ſimul coquito donec
nõ amplius inquinẽt, tũ liquabilia liquata et excolata inijcito, et poſtea ab igne
ablatis pollinẽ thuris, rubricã, ac galbanũ ex aceto tritũ adijcito, oĩaꝙ ſimul ſubi-
gito. Et demũ frigefacta ac eraſa manibus mollito ac utitor. Hoc ad ſinus gluti-
nandos efficaciſſimũ eſt. Ita ut ſpongia ex uino expreſſa ſuperimponaꝛ. Aliud
fuluũ piſcatoris, facit ad cruẽta uulnera et cõciſos neruos. Itẽ ad antiqua ęgrere
cipientia cicatricẽ ac fluida ulcera, probe etiã emollit, præſertim duricias circa
mãmas exortas. Vtimur eo & ad hominũ & canũ morſus. Egregie facit et ad
paſtinacarũ marinarũ, & draconũ, et aliorũ horrendorũ piſcium plagas. Et in
ſumma eſt cõpoſitio admirãda: Spumæ argenti, ceræ, ſingul. dra. centum, tere-
binthinæ, mannæ thuris, galbani, rubricæ ſinopicę, ſingul. dra. VIII. olei lib. II.
præpara ſicut diximus, abſꝙ tamen aceto. Aliud piſcatoris celebre. Spumæ
argenti, ceræ, ſingul. dra. centũ, terebinthinæ, myrrhæ, minij ſinopici, æruginis
raſæ, ſquamæ æris, ſingul. dra. VIII. ariſtolochię dra. VIII. thuris drac. XXV. di-
phrygis drac. VI. ammoniaci thymiamatis, galbani, ſingul. dra. XII. olei lib. II.

Aliud Tyrium. Ad ampla uulnera & quadrupedum morſus, furunculos di
ſcutit aut rumpit, humorẽ ex cruſtis inductis extrahit, & ad cicatricẽ ducit, frõ
ti impoſitum oculorum fluxiones reprimit. Hoc poſt coctură purpuræ tyriæ
colorẽ habet, atꝙ hinc appellationẽ traxit. Spumæ argenti, lib. V. æris uſti, ſqua
mæ æris, æruginis, galbani, ſingul. trientẽ, ceræ lib. II. reſinę pinus pinguis lib.
III. olei lib. VI. Spumam argenti et oleũ in mortario ſimul probe trita, in ollam
coniecta coquito, et aſſidue uerſato donec mellis compagem acquirant. Dein-
de adiecta ærugine et ſquama ebullire ſinito, & poſtea æs uſtũ addito, & ſimul
coquito donec bonus color euadat, et nõ amplius inquinent: tunc ceram ac re-
ſinã excolata adijcito, ac rurſus coquito donec non inquinent, & poſtremũ ab
igne ablatis galbanum ammiſceto, manibusꝙ probe ſubigito ac utitor. Em-
plaſtrum ex anemona. Colophoniæ drach. LXXIIII. reſinę pinus liquidæ,
ceræ ſingul. triẽtem, olei dodrantem, florum anemones recentium, exempto
nigro quod in eis reperitur, et reciſis unguibus beſſem. Colophoniam cum o-
leo ad lignorum pini ignem coquito, et tædacea ſpathula uſꝙ ad ſolidam com-
pagem agitato, deinde reſinam adijcito ac rurſus coquito, donec non amplius
inquinent, & poſtea ceram addito, qua liquefacta medicamentum ab igne tol-
lito, et ad flores in mortario tritas diffundito, manibusꝙ oleo illitis ſubigito. Eſt
enim glutinoſum. Aquã autem uitare oportet, facit ad cruenta uulnera, et car-
nes cõtuſas, ad maligna antiqua exuberãtia ac ægre cicatricẽ admittẽtia ulce-
ra. Ad uenenũ eiaculãtium beſtiarũ ictus. Ad tumidos, inflãmatos, dolentes ac
ægre mobiles articulos. Ad ſtrumas, fiſtulas, gãglia, ſteatomata, furunculos, ſi-
nus, nomas, abſceſſus tũ aliarum partiũ, tum maxime thoracis. Ad eruptionem
ſanguinis narium ſpleniũ ex eodẽ ſtomacho imponitur, poteſt et ad frontẽ im
poni. Et in ſumma, mollit, diſcutit, cõtrahit, ſiccat, ac dolorẽ mitigat. Quod ſi cũ
aceto pręparare malueris hoc medicamẽtum, ita facito, flores anemones reciſis

unguí-

unguibus purgatos, & ad solẽ siccatos, in uitreo uase seruato, & eorũ postea bes-
sem sumito, & aceti albi acerrimi heminas atticas tres affundito, ac per diem ac
noctem macerato, deinde manibus subigito, paulatimq; omnem succum expri-
mito. Et colophoniæ lucidissimæ drach. XLII, resinæ pinus liquidę, ceræ, olei, sin
gulorum trientem, succi anemones heminas Atticas duas et dimidiam, accipito.
Et colophoniam cum oleo ad tædæ lignorũ ignem lentum coquito, tædaceaq;
spathula assidue agitato, donec solidius pharmacũ euaserit. Deinde resinã paula-
tim adijcito, ne ebulliens extra ollam redundet, & rursus bullire sinito, & ubi iam
planè solidũ uideris, cerã addito, eaq; liquata medicamentũ ab igne ablatũ spa-
thula uersato, atq; ubi iam deferbuit, succũ paulatim instillato, diligenter obser-
uando ne efferuescat. Facile eñ ebullit, ut periculũ sit ne superfundat. Postq; aũt
ita paulatim ammixtus fuerit, uarium purpureũ ac suauem colorẽ pharmaco af-
fricat. Omni igitur succo iniecto ac unito, medicamentũ in mortariũ transferat,
atq; frigefactũ manibus subigatur, donec totus succus secedat. Hoc ad eadẽ com
modũ est, ad quę illud prius recẽtiũ florũ pharmacũ cõducit. Nisi quod leuius est
ac magis tẽperatũ, & ad canũ morsus, ac uenenatorũ ictus cõmodũ. Idẽ rosaceo
dilutũ ad ani ac pudendorum ulcera cõducit, ubi remissiore medicamento opus
habent.

Emplastra Cephalica, & ad fracturas, & ad multa com-
moda, & de iusto eorum usu. Cap. XIII.

Cephalica, hoc est, capitalia, emplastra dici solent, quæ uulneribus capitis ad-
hibita, uim penetrandi in altũ habent, squamasq; ac ramenta ossium disparata,
non solum in capite, sed etiam reliquo corpore educunt ac extrahunt. Itaq; acri-
moniam quandam ipsis insitam esse oportet, per quã ex profundo extrahunt ad
superficiem externam, nõ solum ossa, sed multò magis crassum uiscosum, aut o-
mnino uitiosum humorem. Quæ uero ad fracturas fiunt, extersoriã ac discussio-
riam uim habent. Quidã uero etiam adstringentia ipsis ammiscuerunt, ut quod
ad affectas partes influit repellatur, & extersoriorũ uis usq; ad profundũ deduca
tur. Verum hoc nosse expedit, quod si adstringẽtia nõ ad lanuginẽ minutissimã
trita fuerint, atq; hoc cũ aceto, damnũ magis quàm utilitatem afferent, si attractio
rijs fuerint ammixta. Sed & hoc scire oportet, quod inter emplastra ad fracturas
præstantiora sunt, quæ capitalia inscribunt. Et propterea cũ cerato præsertim ro-
saceo, incarnare solent, linamentis excepta ac indita. Eiusdẽ porrò generis cũ ce-
phalicis est Isis quoq; superius descriptũ emplastrũ, & quod Machærioni inscri-
bitur, & Barbarũ Heræ Cappadocis, quod aliqui Aphrũ appellant, hoc. Em-
plastrum nigrũ, ad insigniores præsertim capitis dissectiones, fistulas, sinus, fra-
cturas citra inflãmationẽ glutinandas, ad neruos, chartilagines, ac ossa cõcisa. Fa
cit & ad ulcera profunda, sinusq; magnos glutinat. Adhibetur etiã cõmode ab-
scessibus dissectis ad saniei eductionem. Splenicis etiã ac hepaticis cõducit. Et est
ad cruenta efficacissimũ uulnera. Ad sanguinẽ reijcientes duobus corijs inducit,
quorũ alterũ pectori ac costis imponit, alterũ dorso. Sanguinẽ eñ supra opinio-
nẽ sistit. Facit & ad hominũ ac canũ morsus. Et omnino inflãmationes arcet. Ce
ræ, picis, bituminis, resinæ pinus, singul. lib. I. mannæ thuris sexuncẽ, cerusæ, atra
menti sutorij, singulorũ trientẽ, opopanacis sextantẽ, olei, aceti, singulorum lib. I.
Cerã, bitumen, oleũ, acetũ, modico ex eo relicto, omnia simul in ollã nouã indi-
to ac liquefacito, deinde picem & resinã probe cõtusa adijcito, & omnibus semi-
coctis, & ab igne remotis ac excolatis, atramentũ sutoriũ modico aceto residuo
tritũ inspergito, & ne efferuescat caueto, atq; iterũ leniter coquito ac uersato. V-
bi uero non amplius inquinat pharmacũ, opopanacẽ residuo aceto maceratũ ac

 dissolutũ

diſſolutũ affundito. Et poſtea ceruſam ac mannã probe trita inſpergito, et paululum tepefacito ut uniantur, cauens ne opopanax aut manna cõburatur. Atq; ita medicamentũ in mortariũ diffundito, ac frigefieri ſinito, emollito, reponito, ac utitor. Hoc omnia uulneraria medicamẽta ſuperat, uelut experimẽto conſtat. Eſt aũt hyeme per ſeptem dies, æſtate per quinq;, aut re ita urgente per tres exoluendum. Nigrum inſigne ad multa commodum Panalethes appellatũ. Olei dulcis dodrantem, bituminis, ceræ, reſinæ pinus ſiccæ, picis, ſingul. lib. I. ſpumę argenti, ceruſæ, ęruginis, ſingul. drach. X. ammoniaci thymiamatis, thuris, aloës, myrrhæ, ſingulorum drach. VIII. opij, ſucci malorum mandragoræ, ſingulorum drac. VI. aluminis ſciſſi, atramenti ſutorij, chalcitidis, croci, ſingul. drach. IIII. aceti quantum ſatis eſt. Omnia ſpuma argenti uſq; ad crocum, probe ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem terito. Deinde oleum, & bitumen ad fabarum magnitudinem contuſum, et ceram ſimul liquefacito, eisq; liquatis picem ac reſinam adijcito. Et hæc liquata ac excolata rurſus coquito, & trita adijcito, ſubigito ac utitor, facit hoc ad uulnera recentia, ad enſium, ſagittarum ac lancearum puncturas, ad fracturas item ac contuſiones, ſiue cum uulnere, ſiue ſine uulnere fuerint. Vtere et ad neruos uulneratos, ad canum, luporum, urſorum, leonum, aprorũ morſus, facit et ad uenenum eiaculantium et præſertim uiperarum ictus, loco prius ſcarificato, et inde medicamento impoſito. Idem apponitur ad abſceſſus ſimplici ſectione diductos, & ſanie excluſa. Vulnera ac ulcera repurgat. Et quoſdã uertebris ac talis ſauciatos perſanauit. Ego uero manũ alicuius enſe inter ulnam et radium uulneratam eo curaui. Confert & ad ſcrotum conciſum, & ad hepatis ac ſplenis inflãmationes ex febribus obortas. Duobus item corijs illitum, ut alterum pectori, alterum dorſo imponatur, ſanguinis reiectionem ſiſtit. Ad inflãmationes autem irrigatiõis uice adhiberi poteſt, ita ut accipiatur de eo quadrans, ceræ uero et reſinæ frictæ ac picis, ſingul. ſextans & olei lib. I. Hæc liquentur ac colentur, & cum medicamento, ac farinæ ordeaceæ quadrante cum aceto trito imponantur. Sic etiam flagellatis conducit.

Aegyptium Andromachi celebre, ad ſinus maximos glutinandos, ad oſſa carne nudata ac conciſa, ad detortos ac luxatos articulos, ad abſceſſus, ad hominum quadrupedum ac reptilium beſtiarum morſus, fronti impoſitum oculorum fluxiones ſiſtit, maximas ac profundiſſimas enſium cæſuras triduo ſanat. Eximiam diſcutiendi uim habet, ut etiam pus, niſi ualde multum fuerit, ſine cutis perforatione diſcutiat. Membra quomodocunque indurata emollit, & maligna ulcera ad cicatricem perducit. Cerę, ſpumæ argenti, ſingulorum drachm. CXLIIII. ammoniaci thymiamatis drachm. LXII. terebinthinæ drachmas XXXII. lanæ ſuccidæ uſtæ drachmas XVIII. ariſtolochiæ, thuris, ſquamæ æris, ſingulorum drachmas VIII. ſquamæ ferri ſtomomatis drach. VIII. myrrhæ drachmas III. opopanacis drachmas II. olei cicini aut ſicyonij uel antiqui lib. III. Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito. Deinde addita ſquama rurſus bullire ſinito, donec nõ inquinet. Tunc cerã primum, deinde ammoniacum tritum adijcito, & his liquatis terebinthinam addito. Et ab igne ablatis, thus tritũ, et lanæ cinerem, inſpergito. Et frigefactũ pharmacũ manib. ſubigito, ac utitor aliquãdo puro, aliquãdo diluto. Panacea emplaſtrũ, quod aliqui Trium fratrũ uocant, Heras Hygieã, id eſt, ſanitatẽ appellat, facit ad nomas et omnia ulcera maligna. Coërcet enim nomas, neq; cruſtam inducens, neq; circũſita corpora indurãs, ſed omne corruptũ rumpẽs ac tabefaciens, ut nihil differat ab uuis paſſis humectis. Sãguinis fluxũ ſupprimit tũ alibi, tum ex hæmorrhoidib. erumpentem

erūpentē, sed et ipsas hęmorrhoidas tabefacit ac cōsumit, prętereafistulas sanat, et carbunculos, & ægilopas, et ulcera chironia appellata, & in summa totū ęgre curabilium ac diuturnorū genus, priuatim uero ad mammarū durícias, earundemq; cancros ac nomas conducit, facit et ad hydropicos splenicosq; ac articulorum affectiones. Et ad uteri quidē affectiones oleo cyprino dilutum ac liquatum inijcitur. Externis aūt præstat ita ut est imponere, uelut singula alia. Omni uero ulceri impositū, etiamsi ferum fuerit, statim ipsum mitius efficit, & dolores itidem ac uigilias mitigat. At uero rosaceo dilutū, sinus magnos et fistulas glutinat, prius elotos: Recentes autem sinus aqua mulsa eluere oportet, deinde exterius medicamentū adhibere, et debitā ligationē facere. Ad fauos etiā inflammatos efficaciſsimū est. Verū Damocrates etiā ad canis rabiosi morsum, & uenenum eiaculantiū bestiarū ictus, iam liuescētes ac denigratos, & ad medicatas sagittas facere asserit. Spumæ argenti, bituminis Iudaici, terræ ampelitidis, singul. drach. ducentas, thuris, propolis, singul. drach. L. aloës, polij, centaurij, galbani, aluminis scissi, singul. drach. XXV. chalcitidis, ustæ drach. XVI. chamę pityos, symphyti, radicis chamæleonis nigri, marrubij, helenij, aristolochiæ, singulorum drach. XVI. gallarum, myrrhæ, iridis, singul. drach XII. terebinthinæ drach. XXV. mellis Attici unc. XXV. olei noui lib. VIII. Spumam argenti, terram ampelitidem, bitumen contusum, ad lentum ignem coquito, assidueq; uersato, citissime enim exuritur. Et ad strigmēti spissitudinē redactis chalcitidē inspergito, bullireq; sinito. Deinde alumē adijcito ac rursus coqto, donec nō amplius inquinet. In alio uero uase galbanū, propolim, et terebinthinā cū melle liquefacta habeto, et medicamēto ab igne amoto, hæc ammisceto, et his ꝓbe uni tis arida trita adijcito, oĩaq; simul subigito, et in uase pelle cooperto reponito, ac utitor tanq; admirādo. Poteris etiā Archigenis nigro emplastro uti, qđ inter orthopnoica medicamēta sermōe octauo habet. Nigrū Icesij. Ad omne ulcus recens ac uetus. Ad cōtusa, luxata, fracta, ad inflāmationem et omnem dolorem. Statim eñ à dolore liberat, facit ad canū ac hominū morsus, ad furūculos & duricias, pręsertim māmarū, ad tubercula sedis, ad hydropē, et quę discuti oportet. Est enim attractoriū ac glutinatorium. Vlcera maligna, strumas, parotidas, per niones, panos, clauos, nigredines, impetigines, fistulas, et hæmorrhoidas inflāmatas sanat, aculeos & infixa extrahit, facit et ad uenenatorum ictus, & quadrupedum morsus. Spumæ argenti, bituminis, terræ ampelitidis, singul. drac. ducentas, propolis, ceræ, singul. drach. L. terebinthinæ, galbani, aluminis scissi, singul. drach. XXV. chalcitidis drach. VIII. myrrhæ, iridis, gallarum, singulorū drach. XII. Mellis lib. III. olei omphacini recentis lib. VIII. coquitur uelut panacæa, & spathula tædacea assidue agitatur, ne subsideat, facilime enim comburitur. Nigrum Asclepiadæ. Ad ossium fracturas optimum. Hoc usus sum ad ossium fracturas, in quibus ossa disparata uelut innatabant, quæ quum cæteri auferenda iudicarent, ita præter opinionem detinuit, ut instar calli coaluerint. Spumæ argenti drach. CCL. bituminis drach. CC. ceræ, picis, singulorum drach. C. resinæ pinus drachm. L. aluminis liquidi, propolis, singulorum drach. XXX. ammoniaci thymiamatis drach. XXIIII. æruginis drachm. X. olei drach. XLV. Spumam argenti cum oleo coquito, donec non inquinet. Deinde ceram & bitumen priuatim liquato, et picem adijcito, & omnia colata ad spumam argenti ammisceto, postea ammoniacum tritum addito, et rursus ad bonam compagē coquito. Deinde propolim ac resinam pinus adijcito, & ab igne ablatis alumen

 & æru-

& æruginē minutiſſime trita ammiſceto, poſtremū medicamentū in aquā aceto permixtā diffundito, manib. ſubigito, ac utitor. Emplaſtrū Athena inſcriptum. Cadmiæ dra. XX. æris uſti, malicorij, gallarū ariſtolochiæ lōgæ ac rotundæ, ſalis ammoniaci, ſquamæ æris, nitri, aluminis ſciſſi, aluminis rotundi, iridis, miſyos, atramenti ſutorij, chalcitidis, æruginis, aloës, myrrhę, thuris, ammoniaci thymiamatis, galbani, ſing. dra. XXX. ceræ, picis, ſing. dra. C. uel ut alij habēt CC. colophoniæ drach. CCCC. olei ſexuncem. Hoc quidē modo apud Oribaſiū habetur. Aſclepiades aūt habet aloës drac. XII. myrrhæ dra. XII. et ammoniaci thymiamatis dra. XVI. Arida ad ſolē æſtiuū ſufficientib. dieb. terito & ad ea poſtea liquabilia liquefacta adijcito ac unito, facit ad ſinus, & maxima capitis uulnera citra inflāmationē glutinat. Cerato liquido dilutū per linamenta inditur, ad punctos ac uulneratos neruos, ad muſculos conciſos, ad capitis ulcera, ad fiſtulas et ulcerum cuniculoſos receſſus. Oſſa corrupta citra perforationē educit, facit ad nomas, putredines, canceratas affectiones, inguinum, alarū, ac colli nigredines, et ad ulcera ægre recipientia cicatricem. Et omnino uires ſiccandi habet, quas laudes Aſclepiades ipſi adſcripſit. Nigrū ex ſalicibus, celebre & ad multa commodū, facit ad cruenta uulnera, ad reſolutos articulos, ad fiſtulas, madore flaccidas carnes cōſtringit, eryſipelata et alias affectiones citra oſſiū fracturam obortas ſanat, pectori ac dorſo adhibitū ſanguinis reiectionē, tabidosq́ ac pectore ſuppuratos curat. Miſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſſæ, gallarū, aluminis ſciſſi & rotundi, melanteriæ ſing. ſexuncē, malicorij ſexuncem, atramenti ſutorij ſexuncem, ceræ, reſinæ pinus, picis, bituminis, foliorū ſalicis uiridiū, olei ſingul. lib. II. olei roſacei trientē. Aceti ſextarij dimidiū uel quantū ſatis eſt, folia ſalicis cū aceto ad tertias decoquito, deinde folijs cōtritis ac humore expreſſo, primū æruginem, ceruſam, & melanteriā leuiſſime trita, & deinde etiā reliqua trita ammiſceto. Et poſtremū liquabilia liquata affundito, frigefacito, ſubigito, eradito, ac utitor. Aliud è ſalicibus à Critone ad Herodotū relatū. Melanterię, gallarū, aluminis ſciſſi & rotūdi, ſingul. ſexuncē, ceræ, bituminis, picis ſiccæ, reſinæ pinus, foliorū ſalicis, ſingul. lib. II. olei lib. II. aceti ſextarij dimidiū, præpara uelut dictū eſt. Aliud è ſucco ſalicis, ex Oribaſio. Hoc Magnus inquit, inuenit ad deſtillationes. Salicis folia uiridia ad ſolē terito, poſtea in ollam nouā cū ſufficiente uino mittito, & appoſito operculo ad lentū ignē coquito, & excolato, abiectisq́ folijs expreſſis ſuccū adſeruato, poſtea uero ſumito colophonię unc. XXIIII. olei ſextantē, ſucci lib. I. Et colophoniā percolatā cum oleo, ad lentum ignē coquito, donec in aquā diffuſa et manib. ſubacta nō amplius inquinet. Deinde ceræ unc. XXIIII. ammiſceto, eaq́ liquata, ollaq́ ab igne amota ſuccū ſalicis adijcito. Vinum uidelicet in quo folia cocta ſunt, paulatim inſtillando ut ne efferueſcat, et rurſus ad mitiſſimū ignē decoquito donec medicamentū reſederit. Et deinde in mortariū transfuſum eodē ſucco infuſo, manibus diligētiſſime ſubigito. Emplaſtrum Cyzicenum appellatum, facit ad recentia ac uetera uulnera et ulcera cuniculoſa. Duricias pręſertim māmarū diffundit, attrahit, repurgat, replet, glutinat, cicatricē inducit, facit & ad cāceratas duricias ac fiſtulas, & ubi ſcalpellū admoueri nō poteſt, uelut in collo, collyriū ex hoc medicamento inditur. Idē minātes fieri abſceſſus mitigat, tubercula diffundit, ganglia et collectiōes faſtigiat ac rumpit. Sagittas, & oſſa, & aculeos, & infixa extrahit, cruſtas citra moleſtiā exterit. Verū in ulcerib. cuniculoſis magnis ſplenijs utendum eſt. Diſcutit etiā ſtrumas, et ad ueſicæ affectiōes egregie facit, pectini impoſitū ſanguinis eruptionē, uel ut alij habent, hęmorrhoidas ſupprimit, thoraci & dorſo

& dorso adhibitum tabidis confert: Thuris, myrrhę, croci, iridis, bdellij, atramē ti sutorij, propolis, aloës, chalcitidis, misyos crudi, aluminis scissi et rotūdi, radicis panacis, malicorij, ammoniaci thymiamatis, uisci, opopanacis, æruginis, acacię florū rosarum, sing. dra. VIII. æris usti dra. XXIIII. Alij pro ære, squamæ æris tantundem adijciunt, aristolochię, gallarum, sing. dra. XVI. terebinthinę dra. CXLIIII. ceræ unc. XXXII. adipis uitulini unc. XXXII. Aceti aut uini antiqui sextarium. Si itaq; pharmacū acre & discussorium habere malueris, acetum eligito: sin adstringens ac repulsorium, uinum accipito. Arida et quę ad succorum naturam accedunt cum uino aut aceto terito. Deinde ad cerā cum adipe liquatam, ac excolatā, terebinthinā adijcito, simulq; ad cōpagem coquito, postea pro polim ac uiscum addito, et spathula uersato, et ad hęc dissoluta, arida antea trita paulatim adijcito, ac fortiter agitato. Et postremū in mortariū trāslata manib. subigito ac unito. Ego uero neq; acetū, neq; uinū adhibeo, sed arida omnia solū cōtero et adijcio. Nā si uinum aut acetū aut aqua ammixta fuerit, ad cōpagem nō peruenit. Emplastrū Moschionis. Ad uulnera recētia ac cōcisos neruos, et dissectiōes cum cōtusione, facit et ad fracturas cum uulnere. Nā & uulnera sanat, et ossibus callum obducit, cū debita deligatione impositū, facit & ad inchoantem hydropē, et testes contusos. Arefacit etiā eminentias sedis. Curat rimas butyro dilutū, & gutturis tumores sanat: dissoluit oēm duriciē, facit ad articulos luxatos ac distortos. Callosas manuum ac pedū eminentias, quas clauos appellamus, aufert citra exulcerationem. Et est omnino pharmacū ad multa commodum, præparatur sic. Spumæ argenti, picis siccæ, adipis uitulini, sing. unc. XX. terebinthinæ, mannæ thuris, singulorum dextantem, cerę quincuncem, æruginis, opopanacis, galbani, singulorum unc. I. picis liquidę selibram, aceti succi sycomororum, olei cicini, uel sycionij, uel antiqui, singulorum heminā unam, id est, libram I. Spumam argenti cum oleo coquito, & ubi ebullierit adipem adijcito, & assidue agitato, & ubi compagem acceperint, cerā, picem, ac resinam adijcito, & coquito donec non amplius inquinent. Deinde succum sycomororū, et picem liquidam seorsim cocta, & ad compagem redacta ammisceto, & galbanū, ac æruginē, et mannā thuris inspergito, postremū opopanacē aceto dissolutum addito. Et ad ignem admota rursus coquito, donec nō amplius inquinēt. Atq; ita pręparatum medicamentū in uinum transferto, & per triduum sinito, postea uero manib. emollito, ac utitor. Oportet aūt post impositum medicamētum, fasciā uino imbuta exprimere, et circundare. Cæterū quod statim subijciā succum sycomororū nō habet. Est aūt medicamentū ad ossium fracturas cōmodū. Ad cruēta uulnera, ad sinus glutinādos, et pręsertim capiti aptū. Spumę argēti, adipis taurini, picis siccę, sing. unc. XX. uel ut alij habēt XVI. olei cicini aut sycionij aut antiqui, dextātem, pollinis thuris, terebinthinæ, sing. bessem, ceræ trientē, opopanacis, æruginis, galbani, sing. unc. I. uisci sexuncē. Spumā argenti cum oleo et adipe ad bonā cōpagem coquito. Deinde cerā picē ac resinā adijcito, et mox ab igne tollito, atq; ubi paululū frigefacta fuerint, reliqua cū aceto trita paulatim adijcito, ne efferuescāt, et rursus ad prunas admota sensim coquito, donec non amplius inquinent. Et demum manibus emollito, ac utitor.

Emplastrum insigne, ingentes sinus ac fistulas sanās, aculeos & sagittas extrahens, inflammationes ac duricias dissoluens. Coxendicum item ac renum affectionib. cōmodum est. Spumæ argenti dextantē, olei unc. XV. picis siccę, colophoniæ, sing. unc. XVI. adipis taurini tantundem, misyos, iridis, calcis uiuæ, singul. quadrantem, atramenti sutorij sesquiunciam. Spumam argenti cum

oleo ad bonam compagem coquito. Deinde liquabilibus liquatis ac excolatis adiectis, rursus paulatim coquito, donec nõ inquinẽt. Et postea paululũ frigefacta ad reliqua in mortario cum aceto trita ammisceto. Emplastrum theriaca appellatũ, ex centaurio, quod laudat Oribasius, facit ad neruorum ac musculorum uulnera et puncturas. Ad ferarum & canis rabiosi morsus. Glutinat sinus antiquos, & ad cicatricem perducit, præcipue uero ad reptilium ictus facit. Genuum ulcera fluida et ægre curabilia sanat. Spumæ argenti sex uncem, olei antiqui trientem, resinæ pinus siccæ drac. XXXII. ammoniaci thymiamatis, propolis, thuris, singul. drachm. XII. cerussæ drachm. VIII. æruginis, squamæ æris, galbani, aristolochiæ rotundæ, centaurij, singulorum drach. III. thuris, aloës, iridis, gallarum, chalcitidis, singulorum drac. IIII. Spumam argenti cum oleo ad moderatã compagẽ coquito. Deinde squamã, æruginẽ, cerussam, et chalcitidẽ adijcito, et ubi non amplius inquinant, propolim, ammoniacum ac galbanum in mortario prius dissoluta addito. Et ab igne ablatis ac aliquãtulum frigefactis, reliqua arida *minutissime trita ammisceto. Et iam plane frigefacta* manibus emollito. Aliud ex dictamno. Cuius admiranda uis est. Ad neruos, musculos ac chartilagines cõcisas. *Vlcera quoque antiqua ac ægre curabilia* sanat, ossa corrupta, aculeos, et infixa extrahit. Habet uim discussoriam, facit ad capitis dolores. *Reprimit oculorum fluxiones. Est & malagma pleuriticis* commodũ & hepaticis, cum emplastro ex siccis parato, facit ad omnium uenenum eiaculantium reptilium plagas. *Spumæ argenti* drachm. C. colophoniæ drachm. L. ceræ drachmas XXV. ammoniaci thymiamatis aristolochiæ, singulorum drachmas XVI. mannæ thuris, galbani, singulorum drachmas XII. æris usti, æruginis, dictamni, aloës, propolis, singulorum drachmas VIII. diphrygis, squamæ æris, radicis gentianæ, singulorum drachmas VI. olei antiqui lib. II. Heras autem dictamni & aristolochiæ, singulorum drachmas. X. conijcit, ammoniaci uero solum drachmas XVI. In reliquis consentit. Hoc præparatur uelut emplastrum Piscatoris, aut Tyrium, quę suprà retulimus. Verum eius meminisse conuenit, herbas non nisi ablato ab igne pharmaco, minutissime tritas immittendas esse. Sed & Democrates in cæteris similis, dictamni drachmas X. diphrygis uero VIII. recipit, et ad mammarum, colli ac spinę ulcera conuenire asserit quantumuis fuerint diuturna.

Emplastra emollientia ac discussoria, ad multa commoda. Cap. XIIII

Emplastrum Nigrum Asclepiadis, Achillæ inscriptum. Mammarum duricias, & testium inflammationes discutit. Hoc medicamentum discussoria ui omnibus alijs præstat, & ad multa commodum est. Locus autem prius abluendus est. Deinde medicamentum adhibendum. Spumæ argenti libras sex, picis brutiæ libras quatuor, bituminis, resinæ pinus siccæ, singulorum libras VI. terræ ampelitidis lib. II. ceræ lib. IIII. thuris sequilibrã, aluminis scissi, aloës, myrrhæ, singul. trientem, olei omphacini antiquissimi lib. VIII. succi serapiadis lib. VI. aceti quantum satis est. præpara uelut panacæam. Nigrum è lolio Heræ, facit ad fistulas, alarumque ac inguinum abscessus, ut nihil abscindere opus sit per chirurgiam, sed tantum perforatione facta ac sanie exclusa, medicamentum imponere. Illinendum est autem duobus corijs, altero iuxta alterum locato, neque humor de splenijs detergendus est. Imbibitur enim & fortius fit medicamentum. picis libras duas, resinæ pinus siccæ dodrantem, ceræ tyrrhenicæ, cerę ponticę, singulorum quadrantem. Olei antiqui quincuncem. liquabi-

liquabilibus liquatis ac excolatis loliaceam farinam inspergito, et bitumen in aceti triente dilutũ affundito, omniaq; simul in mortario subigito manibus frigida humectatis. Sit autem bituminis sesquiuncia, farinæ loliaceæ unc. XIIII. facit ad malignas mammarũ duricias, parotidas ac perniones. Emplastrũ Essentia appellatũ, desiccandi uim & mitigandi dolores præ omnibus habet, facit ad sanguinis reiectationem, ad articulorum ac costarum duricias, ad gangrænas, sinus, strumas, ulcera chironia, fistulas, ægilopas. Spicula extrahit, hydropicos intra septimum diem curat. Hepati ac spleni magnopere conducit, pluribus diebus impositum, splenẽ penitus consumit, facit ad podagricos, & coxendicum affectiones. Spumæ argenti drach. XX. cerussæ, æruginis, singulorum drachm. XX. squamæ æris, thuris, singulorum unc. I. bituminis bessem, resinæ pinus dextantem & unciæ dimidium, ceræ uncias XVI. picis uncias XXXII. In alio exemplari habetur, ammoniaci thymiamatis drach. VI. galbani drach. VI. Spumam argenti & cerussam ad bonam compagem coquito. Aliqui etiam bitumẽ in principio cũ his iniiciunt, utũturq; eo ubi magis siccare proposuerũt: Deinde reliqua ex ordine imponito, uelut sæpe diximus, At si plus iusto coxeris, duricias non mollit. Emplastrum Ebrietas uocatum. Vim habet discutiendi ac rarefaciendi, duricias inflammatas diffundit, facit ad ossium fracturas, ad uulnera cruenta, conuulsa, rupta, uulsiones, coxendices, calculos. Ad omnes capitis affectiones utiliter adhibetur, aliquando fronti & temporibus, aliquando uertici derasis pilis impositum. Spumę argenti dodrantem, olei antiqui sexuncem, olei rosacei, ceræ, singulorum sextantem, adipis taurini, terebinthinæ, thuris, singulorum trientem, picis dodrantem, galbani, opopanacis, æruginis, singulorum quincuncem, aceti sextarium. I. præpara uelut sæpe dictum est. Emplastrum ex succis. Vulnera neruorum ab inflammatione tuta tur, sectiones glutinat, ulcera inflammata, & musculos uulneratos, citra aliud cataplasma aut fomentum sanat, facit ad podagricos quocunque tempore adhibitum. Ad uteri inflammationes ueteres ac recentes in pessis siue talorum formis subditur. Rosaceo, aut myrteo oleo dilutum caua ulcera replet, citoq; persanat. Et in summa, omnia reliqua cataplasmata ac medicamenta exterius adhiberi ulceribus solita, superuacua sunt, hoc præsente: Duricias quoque mollit ac discutit, cæteris ad hunc usum commodis ammixtum. Spumæ argenti lib. VI. olei recentis æstate quidem libras VII. hyeme uero libras IX. succi libras. IIII. oleum cum succo ad prunas coquito, & ubi feruere & bullas emittere desierint, spumam argenti iniicito, & ad lentum ignem donec non amplius inquinent coquito, & ubi flauum ac bonum colorem acceperit, nondum autem fuluum attigerit ab igne tollito, frigefacito, manibus subigito ac in massam cogito. Vsu uero expetente sumuntur medicamenti partes duæ, olei & ceræ, singulorum pars una, aut plus, prout res postularit. Succus porrò ita præparatr. Aquæ sextarij XX. accipiũtur, radicis altheæ recẽtis lib. III. seminis lini fœnigræci, singul. sextarij dimidiũ. Radices lotas et cõtusas aqua madefacito, et postridie fœnumgræcũ purgatũ et lotum adijcito, ac madefieri sinito, & tertia die semen lini similiter lotũ addito. Et quarta die ad bonã spissitudinẽ coquito, et percolatũ succũ ad medicamenti præparationẽ accipito. Ego uero, inquit Oribasius, duodecim aquæ sextarijs altheæ lib. IIII. fœnigræci ac lini seminis, sing. sextariũ iniicio. Aliud emplastrũ e succis. Oribasij. Spumę argẽti, olei singul. lib. II. ceræ bessem, fœnigręci, seminis lini, radicũ althęæ, ptisanę, singul. ęquales portiões prius madefactas coqto, donec crassissimus succus euadat. Et

huius excolati lib.II. postea coquito uelut dictum est. Emplastrum ex ptisana, fœnigræci, seminis lini, ptisanæ, singulorum unc.I. meliloti, radicis altheæ, singulorum sextantem. Hæc probe mundata ac lota per biduum in aqua madefacito ac coquito, donec succum reddiderint. Et eius excolati lib.II. sumito, et olei antiqui lib.III. ac simul coquito, donec oleum solum restiterit, & huic postea taurini adipis sexuncem ammisceto, colophoniæ tantundem, galbani unc.I. ceræ lib.I. Hoc ungento quopiam dissolutum, etiã laxandi uim habet.

Emplastrum ex psyllio. Spumæ argenti lib.IIII. olei dulcis lib.VII. cerę lib.I. resinæ pinus lib.VII. succi psyllij lib.III. Succum uero ita parabis, psyllij quadrantem in aquæ sextarijs quinq; madefacies, deinde coques, et excolatum succum rursus cum oleo et spuma argenti ad bonam compagẽ decoques, & liquabilia liquata adijcies. Hoc ad omnes induratas inflammationes utiliter adhibetur. Aliud è psyllio simplicius, inflãmationibus, intertriginibus, papularum eruptionibus, tuberculis ac podagris cõmodũ. Spumæ argenti, cerussæ, singul. sextantem, ceræ sexuncem, olei rosacei lib.I. succi psyllij lib.III. præpara & utere crudo. Non enim coquitur. Aliud è psyllio simplicius. Ad inflammatiões podagricas in ipsa prę sertim exacerbatione commodum, psyllij triẽtem in duobus aquæ sextarijs madefacito, ac coquito, & excolato succum, eiq; ceræ sexuncem, olei lib.I. ammisceto. Emplastrum ex Serapiade. Ad tubercula, papulas, & intertrigines. Spumæ argenti lib.I. olei lib.II. succi serapiadis tritesticularis lib.III. Spumã argenti cum oleo & succo ad bonã compagem decoque ac utere. Psittaciũ. foliorum hyoscyami uiridium, colophonię, ceræ, adipis porcini, singul. sexuncem. Ad folia trita affundito liquefacta, ac utitor. Emplastrum ex Althea, Polletis. Corticem radicis altheæ herba uigente in pila contundito, deinde in æneum aut fictile uas trãslatum, uino albo ueteri odorato ac adstringente respergito, ut solum humectetur. Deinde tegito ac per triduum finito. Quarta die rursus in pila tundito, & succum fortiter exprimito. Et accipito colophoniæ uncias XXIIII. ceræ trientem, olei, æruginis, singulorum sextantem. Succi heminas Atticas.II. pręparatur aũt hoc modo, colophoniam oleo liquatam ac colatam, ad lentum lignorum pini ignem coquito, & tædacea spathula agitato, donec in aquam instillata solidior euadat, deinde ceram adijcito, eaq; liquefacta ollam ab igne tollito, & ubi frigefacta fuerint, succum paulatim affundito, ac caueto ne efferuescat, facile enim ebullit ut super effundatur, postquam autem constiterit, rursus igni adhibeto, & ubi incaluerint, æruginem inijcito, & ablata ab igne frigefacito, ac manibus subigito, ut probe uniantur, facit hoc ad noua & antiqua ulcera, ad ferarum ac canum morsus. Virus enim ab ulcere extrahit, panos & strumas aut discutit, aut suppurat, aut rumpit, aut materiam ad superficiem euocat, uelut in sugillatis, ac in uaporem diffundit. Sedat dolores, scabiem ac scabros ungues, lepramq; ac uitiligines exterit, nec soluendum est in his ante septimum diem. Aculeos & infixa extrahit, podagricas inflammationes in ipsa exacerbatione mitigat, tumores articulorum ac ganglia dissoluit, fauos ac ficus curat, hydrocephalam infantium aquosam capitis affectionem sanat. Splenis duriciam mollit, cancros non ulceratos lenit, imminentemq; erosionem cõpescit, pesso exceptum ac subditũ mẽses ducit, pectini impositũ calculos pellit, urinæ difficultatem corrigit. Aluũ suppressam laxat. Rosaceo dilutũ plãtarũ rimas sanat, ulcera testiũ ac pudẽdorũ repurgat et incarnat. Et si absq; ærugine præparetẽ serpẽtia ulcera sistit. Ossiũ fracturis prodest irrigatiõis uice adhibitũ. Dolores em̃ sedat, fit etiã ex florib. altheæ rosaceis similibus

effi-

efficacissimum pharmacũ hoc modo, flores illi resectis unguibus tunduntur & ad puluillũ rediguntur. Et eius sumũt partes XII. colophoniæ partes XXXVI. ceræ partes VI. olei partes II. Oĩa simul uelut dixi præparata manib. probe subigito ac utitor, priore cõmodius est, et dolores amplius mitigat. Emplastrum ex semine lini, Polletis: facit ad pectoris affectiones. Neruosarum partium inflammationes discutit, ac dolorẽ mitigat, facit ad exacerbationes podagricas, et contractos articulos relaxat. Seminis lini partes II. farinæ ordeaceæ partes III. colophoniæ partes IIII. ceræ partes IIII. resinæ pinus liquidæ, uel cupressi, si haberi potest, partes II. seminis thlaspios partem unam, florum chamæmeli, pilulatum cupressi clausarum, singulorum partem unam, olei partes duas. Ceram & colophoniam cum oleo ad prunas liquefacito, & assidue uersato, & ab igne ablatis cupressi pilulas tritas & cribratas adijcito, ac caueto ne efferuescant. Deinde farinam, semen lini, resinam liquidam addito, & rursus ad ignem adhibeto, & paulatim donec uniantur coquito, postea procul ab igne chamæmelum et thlaspim inspergito. Et tandem medicamentum in mortarium frigida semiplenum coniectum diligenter manibus subigito. Emplastrum Elephantinum. De Elephantino Polles libro secundo. Id ego inquit, prius inueneram, sed postea longo usu ductus immutaui, & quum facilius meliusq; ac fortius cognouerim, in hunc secundum librum retuli. Dorycnij siue solani uesicarij dextantem, radicis mandragoræ bessem, radicis panacis sexuncem, colophoniæ sextantẽ, resinæ pinus liquidæ trientem, opopanacis sextantem, ceræ, terebinthinæ, singul. lib. I. bdellij unc. XX. aceti lib. I. uel amplius. Quidam etiam potamogitonis unc. XX. adijciunt. Verũ descriptio non habet. Aliud Elephantinum, facit ad contractos articulos, mollit ac discutit, podagricorum callosas concretiones, et in ossium fracturis inductos callos dissoluit, panos, strumas, & quamlibet duriciam emollit. Quod si experiri libuerit, eboris aut cornu segmentum ex eo illinito, & ad dies triginta aut quadraginta alligatum sinito, & deinde soluito. Et non reperis eboris aut cornu naturam, sed aliud quid, quod commode flecti possit, paratur autem sic. Corticis radicis dorycnij aut solani uesicarij uirentis siue in umbra siccati, corticis radicis mandragoræ, singulorum bessem, radicis panacis sexuncem, opopanacis bessem, potamogitonis uiridis, bdellij, resinæ pinus liquidæ, singulorum uncias XX. terebinthinæ lib. I. ceræ sextantem, aceti albi bessem. Mandragoræ ac solani cortices uirentes quidem, in pila tundito, et postea in mortario terito: siccos uero cum panacis radice terito ac cribrato, similiter etiam bdellium terito, ac potamogitonem, omniaq; simul in mortario mixta terito, aceto paulatim instillato. Et liquefactis quę liquari debẽt, excolatisq; ac ad probam cõpagem coctis, & ad trita ammixtis, medicamẽtũ frigefactũ manibus subigito, et in fictili uase aceto affuso seruato, et ne transpiret probe cooperito. Emplastrũ ex herba sacra siue uerbenaca, Polletis. Verbenacæ rectæ in uigore cũ radice euulsæ ac exsiccatæ, tusęq; ac cribratæ sexũcem, colophonię lib. II. cerę trientem, olei sextantẽ. Liquabilia liquefacito, colato, et ad bonã cõpagem coquito, et adiecta uerbenaca subigito ac utitor, facit ad omnẽ capitis dolorẽ, ad hemicraneã, ad oculorũ fluxiones, ad dẽtiũ dolores extrà adhibitũ. Ad scorpionũ ictus. Ad neruosarũ partiũ inflammationes, et omnino impositum partes à fluxione tutatur. Emplastrum Geranium, Polletis: facit ad laxatos ac crassos neruos resolutionis periculum expectantes. Ad oẽs fluxiões, tumidosq; ac inflammatos articulos, ad gãglia, steatomata, atheromata, strumas, panos, et quęcũq; molliri, attenuari, rũpi, ac extergi debent.

debent. Ramenta ſtatuæ æreæ, ex aſſidua olei illitione ſordidæ ac æruginoſæ lib. II. cerę lib. II. ſandycis, ſandarachæ, terebinthinę, ſingulorũ lib. I. Quod ſi ſtatuæ ramenta ſicciora fuerint, terebinthinæ lib. II. accipito, & cum his omnibus gruis pennas unito. Hoc modo. Gruis pennas omnes in ollam nouam conijcito ac operito argillaq́; oblinito, et in fornacem mittito. Eamq́; ubi totã exterius ignitam uideris extrahito, ac frigeſieri ſinito. Ea deinde aperta pẽnas uſtas eximito ac terito, & longo tempore antea paratos aſſeruato, & medicamentũ poſtea ſic præparato. Ceræ ac reſinæ liquatis ac excolatis, ſandicem & ſandaracham minutiſſime tritas adijcito, & uerſato donec omnia fuerint probe mixta, & poſtea ab igne ablatis pennarum cinerem ammiſceto, ac ſimul ſubigito, frigefacta autem aliquatenus medicamento ſtatuæ æruginem cum modico aceto tritam adijcito, atque in mortario probe unito, ſubigito, ac utitor. Emplaſtrum ex bugloſſo, Polletis. Bugloſſum herbam cum radice euulſam, & in umbra ſiccatam, terito ac cribrato, & ſumito eius partes IIII. colophoniæ, reſinæ pinus liquidæ, ceræ, ſingulorum partes VIII. olei partes V. Colophoniam cum oleo ad lentum ignem coquito, ac ſpathula agitato, ubi uero durior apparuerit, reſinam liquida adijcito, ac rurſus coquito, donec non amplius inquinat, & poſtea ceram adijcito. At ubi ab igne amoueris, cribratam herbam addito, et medicamentum in mortariũ aqua ſemiplenum infundito, ac manibus ſubigito. Facit ad omnes inflammationes, ſtrumas, parotidas, panos, plagas, colliſiones. Ad antiqua & maligna ulcera, ad uulneratos neruos, ſinus, nomas, fiſtulas. Repurgat, mollit, contrahit, attenuat, & quædam diſcutit, quædam rumpit, replet, et ad cicatricem perducit. Dolores ulcerum ueterum ac recentium ſtatim ſedat, & liuida abolet. Ego uero in bugloſſæ defectu nycteridem herbam, ab aliquibus ungentum Helenes appellatam, ad coxendicum affectiones adhibui, & bene ſucceſſit. Emplaſtrum ex achate lapide, Polletis. Lapides achates appellatos, leoninæ pelli colore ſimiles, in fornacem fabrilem mittito, & aggeſtis carbonibus ualde ſufflato, & ubi ignitos lapides uideris forcipe extrahito, refrigeratosq́; terito ac arctiſſimo cribro excutito. Deinde accipito colophoniæ drachmas XLVIII. reſinæ pinus, ceræ, ſingulorum beſſem, olei trientem, achatum lapidum uſtorum quincuncem. Colophoniam cum oleo liquatam coquito donec non amplius inquinat, deinde ceram ac reſinam prius liquata & excolata adijcito, & his unitis lapidum cinerem addito, ac rurſus ad moderatam compagem coquito: poſtea medicamentum in frigidam aquam miſſum frigeſieri ſinito, & manibus ſubactum in maſſam cogito. Vtere hoc ad ſcorpionum, uiperarum, & uenenum eiaculantium beſtiarum ictus, facit ad tumores ægre concoctiles ac ſanabiles, ad induratos tumores, ad liuida. Velocem ſuppurandi uim habet: Strumas aut diſcutit, aut concoquit & rumpit. Erit autem efficacius ad ſtrumas, ſi capparis folia uiridia, aut corticem eiuſdem probe tritum, ad emplaſtrum calefactum ac remollitum ammiſcueris. Emplaſtrum parhygrum, facit ad inflammationes ad duriciam quandam inclinantes. Adipis porcini à fibris depurati uncias XLIIII. ceræ uncias XXIIII. ſpumæ argenti, ceruſſæ, ſingulorum ſexuncem. Liquida cum aridis permiſceto. Manebit quidem hoc pharmacum aliquandiu liquidius, ſed poſtea ad bonam compagem perueniet. Emplaſtrum è buccinis. Hoc Xenocrates malleoli abſceſſum ſuppuratũ iam diſcuſſit. Inflammationes autem induratas, præſertim parotidas priuſquàm in pus transmutentur, mirifice diſſoluit. Spumæ argẽti dra. CC. cerę dra. LII. olei antiq lib. III. ceruſſæ dra. VIII. terebinthinę dra. LII. bucci-

buccinorum ustorum dra.x.thuris drac.XIX.aquę sextarium. Spumã argenti & cerussam minutissimè trita rursus cum aqua terito, & iterum cum oleo, & ex mortario in ollam translata lento igne coquito, assidueq; uersato ne subsideant, deinde ceram, & mox thus ac terebinthinam adijcito, & ad bonam compagem, non tamen multam duriciam coquito. Postremum cinerem buccinorum addito, & paululum feruere sinito, & medicamentum ab igne tollito, & in mortariũ aqua humectũ effundito, & diu manibus subigito, ut glutinosum euadat: nam temporis progressu durius propter buccina efficitur. Emplastrum Dionysia appellatum. Inflammationes & abscessus mammarũ præsertim discutit: omnem enim humorẽ per cæcos meatus diffundit. Sed & duricias ac parotidas dissoluit: Cerę, terebinthinæ, spumæ nitri, olei antiqui, singulorũ sex uncem, misyos crudi un.I. aquæ coactiliariorũ quantum sufficit. Spumam nitri et misy cum aqua terito, & cum oleo coquito, deinde ceram, mox terebinthinam adijcito, & ebullire sinito, donec non amplius inquinent, non tamen nimis solida euadant, & sublatum ab igne medicamentũ in mortarium aqua humectũ diffundito, manibus subigito, ac utitor. Hæc dionysia inter attractoria emplastra rectè descripta habetur, eaq; utaris uelut isthic descripta est. Emplastrum è sapone, discussorium præcipuũ ad furunculos. Adipis porcini, picis, ceræ, saponis nigri, æquales portiones liquatas excolato ac utitor: discutit etiã hydropas. Aliud, ad furunculos, parotidas & panos, olei antiqui, ceræ, saponis, nitri, lixiuij, æquales portiones. Cerã cum oleo liquefacito, nitrum uero cum lixiuio in mortario terito, & deinde saponẽ simul cõterito, & in ollam cõiecta paulatim coquito ad moderatã compagem, & utitor. Emplastrũ ex Heliotropio. Facit ad percussa, collisa, luxata, uulsa, rupta, stilorũ ac similium rerum puncturas, ad dolores in profundo. Neruos ab ictu aut frigore crassefactos, aut aliter affectos curat, firmat, & dolore liberat. Vlceribus antiquis, & uulnerib. recentibus confert. Aduersus medicatas sagittas loco affecto imponitur. Ad digitos contusos, etiamsi officulum collisum sit, ab inflãmatione tutatur, & dolorẽ eximit. Maturat, suppurat, discutit, cõtrahit, glutinat, repurgat, incarnat, cauitates replet, & ad cicatricẽ perducit. Heliotropiũ herbam tria grana habentẽ, in autumno totam cum radice euulsam et in umbra siccatã terito, ac cribrato, & eius accipito trientẽ, colophoniæ splendidissimę unc.XLVIII. resinę pinus aut cupressi liquidæ bessem, cerę bessem, olei trientẽ. Resinã, oleum, cerã, simul liquefacito: deinde herba adiecta ad lentũ ignem coquito, & tædacea spathula agitato, donec bonã compagẽ acquisierit medicamentũ, & in frigidã diffusum subigito ac utitor. Strumas & duricias suppurat, rumpit, siccat, incarnat, ad cicatricem ducit, & dolorẽ sedat. Emplastrũ Mnaseæ, secundi mollientium ordinis. Spumæ argenti, adipis porcini, olei, æquales partes simul decoque, donec non amplius inquinant, & si fortius medicamentũ efficere uolueris, adipẽ & oleum utrunq; uetus accipito: uetustiora em̃ efficacius reddunt medicamentũ. Quod si magis emolliens esse uolueris, oleũ minues, & adipẽ augebis. Si uero magis discussoriũ, adipi detrahe, & oleo adde. Quidã cum oleo & adipe radicis altheę cõtusæ sesquilibrã coquunt, donec torrefiat, eaq; abiecta, in oleo ac adipe colatis spumã argenti coquunt, sicut diximus. Atq; sic quidẽ Galenus. Mnaseas aũt sic. Spumę argenti, ceræ, passi, colophonię, olei axungiæ, sing. lib.I.. oleũ et spumam argenti coquito, donec nõ inquinant, & cerã, colophoniã, axungiã, liquatas & excolatas adijcito, ac rursus ad bonã compagẽ coquito: deinde passum affundito, ac fortiter agitato. Et sublatum ab igne pharmacũ sub canis æstu insolato,

lato, & quotidie cum ſpathula uerſato, donec ad debitã ſoliditatem perueniat.
Emplaſtrũ Helladicum mollitorium. Ammoniaci thymiamatis, ſpumæ ar-
genti, ceruſæ, olei antiqui, reſinæ pinus, ceræ, ſing. lib. I. thuris ſexuncẽ, galbani
ſextantem, caſtorij lib. II. propolis, opopanacis, ſing. lib. I. aceti quantum ſatis
eſt. Oleum, ſpumã argenti & ceruſſam ſimul coquito, & medio cocturæ tempo
re ammoniacũ tritum adijcito, & ebullire ſinito, donec non amplius inquinãt,
deinde liquabilibus additis ac probè ammixtis, thus & caſtoriũ minutiſſimè tri
ta addito. Et poſtremũ opopanacem aceto diſſolutũ affundito, & perfrigeratũ
pharmacũ manibus ſubigito ac utitor. Diſcutit abſceſſus etiã in pus tranſmuta
tos. Aliud, emolliens ac diſcutiens abſceſſus. Spumę argenti ſexuncẽ, ceruſſę
ſeſquiunciã, ceræ trientẽ, ammoniaci thymiamatis ſextantẽ, galbani, myrrhæ,
thuris, ſingulorũ trientem, olei lib. I. oleum ſpumam argenti & ceruſſam coqui
to donec non amplius inquinat, deinde ammoniacũ, mox ceram et thus ac gal
banum adijcito, & ab igne ablatis myrrham addito, ſubigito ac utitor. Aliud.
Diſcutiens abſceſſus, & iam ruptos expurgans ac ſanans. Facit & ad capitis len
des. Colophoniæ ſexuncẽ, ammoniaci thymiamatis ſextantẽ, maſtiches un. I.
ceræ unc. I. galbani ſcrup. IIII. opopanacis ſcrup. III. æruginis ſcrup. IIII. reſinæ
pinus lignoſæ, olei, ſingulorum trientem. Aliud è tritici polline. Facit ad
abſceſſus & furunculos, ad herniam aquoſam & inteſtinorum, poſt chirurgiã
inflammationibus ſedatis. Ceræ, pollinis tritici, reſinæ liquidæ, ſingulorũ ſe-
xuncem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, olei trientem. Aceti aut uini
quantum ſatis eſt. Pollinẽ pridie in aceto aut uino ſubiges. Sequẽti die liquatis
his quę liquari debent, fermentatũ pollinẽ probè ſubactũ in mortario ammiſce
bis, & uteris. Aliud è fermento. Saponis, ſandarachæ, ſingul. ſextantẽ, fœni
græci un. I. reſinæ pinus lib. I. colophoniæ, ceræ ſingul. ſexuncem, fermenti ſex
uncem. Fermentũ aqua dilutũ cum liquabilibus liquefactis miſcebis, & teren-
da trita adijcies, omniaq́ ſimul ſubiges, ac uteris. Hoc diſcutiendi ac rumpendi
uim habet. Aliud è Maſticha. Colophoniæ lib. I. ceræ ſexuncem, ammonia
ci thymiamatis trientem, maſtiches, galbani, terebinthinæ, ſingul. ſextantem,
omnia liquefacito ac excolato, & in frigidã cõiecta emollito ac utitor. Aliud
trium ſpecierum appellatũ. Ceram, colophoniã, terebinthinã liquidã, paribus
portionibus ſimul liquefacito, et in frigidã mittito, ſubigito ac utitor. Hoc ſicut
etiã quod proximè pręcedit, oſſa capitis denudata incarnat, & ſquammas citra
moleſtiã diſparat, & ſolũ abſq́ alterius uſu ad cicatricẽ perducit. Quod ſi maſti
chen pari portione adijcias, ad oſſiũ fracturas admirandũ euadet. Emplaſtrũ
Iudæi. Colophoniæ lib. I. maſtiches un. I. olei trientẽ, omnia ſimul liquefacta
in frigidam mittito, & poſt ruptos abſceſſus utitor, ita ut nihil reſeces, neq́ lina
mentum indas, ſed ſolum medicamento cauitatem expleas. Ex eodem etiã em
plaſtrum adhibeto, citiſſimè repurgat ac præ cæteris incarnat. Poſtquã autem
ulcus explanatũ fuerit, ad cicatricem inducendam alio medicamento opus eſt.
Nam hoc ſuperuacuã carnem efficeret. Emplaſtrũ reipublicæ præſidis. Re
ſinæ quę in uaſculis ac laguncuIis ligneis affertur, excolatę lib. I. ceræ quadran-
tem, maſtiches tantundem, olei à Martyreo uel aliunde allati ſeſquiunciã. oleũ
cum reſina liquefacito, centaurijq́ uiridis ſi haberi poteſt, ſin minus, arido faſci
culo agitato, & his excolatis reliqua ammiſceto, ac manibus ſubigito. Quidam
centaurij ſicci un. I. adijciũt: inter liquandũ uero & dum agitas, hæc uerba inſu
ſurrato. Deus Abraam, deus Iſaac, deus Iacob, huic pharmaco uires largiatur.
Hoc ſinus & fiſtulas glutinat, ægilopas ſiccat. Et ſi centaurium recęperit, duri-
cias

cias ac strumas inchoantes emollit. Emplastrum Mutum appellatum. Ammoniaci thymiamatis, galbani, opopanacis, singulorum unc. I. masticհes, ceræ, colophoniæ, singulorum sexuncem, aquæ marinæ quantum satis est. Aliud. Hoc ad ossium fracturas inflammationibus sedatis facit. Optimè cicatricem inducit. Colophoniæ, resinæ pinus, singulorum lib. I. ceræ sexuncem. Omnia in ollam feruidæ aquæ missa liquato ac excolato, deinde in frigidam transfusa emollito, & in massam cogito, ac utitor. Aliud, mirificè molliens. Facit ad stomachi duriciam ac frigidos affectus. Colophoniæ puræ sextantem, ceræ albæ trientem, mastiches puræ unc. I. olei cyathũ I. Omnia simul liquata ad probam compagem coquito. Emplastrũ Pyxis inscriptum. Confert ad omnes inflammationes, præsertim pedum: egregiè enim emollit. Ceræ, colophoniæ, singul. sexuncem, succi seminis lini trientem, adipis porcini sextantẽ, terebinthinæ quadrantẽ, & unciæ dimidiũ, olei omphacini dextantem, ammoniaci thymiamatis un. I. thuris quadrantẽ, lactis bubuli trientẽ, & unciæ dimidium, ouorũ candida nouem. Ammoniacũ & thus cum lacte, succo, & ouis terito, & reliquis liquefactis ammisceto. Aliud è melle, mollit ac discutit. Spumæ argenti, olei, singul. libr. II. colophoniæ, ceræ, axungiæ, mellis, singul. unc. XX. spumã argenti cum oleo & axungia coquito, donec non amplius inquinant: deinde reliqua liquata adijcito, & ab igne ablatis mel affundito, & frigefactum medicamentum manibus emollito. Melinum Serapionis uulnerarium, ad multa cõmodum. Omnes duricias dissoluit, abscessus discutit, humores per occultos meatus diffundit. Sinus glutinat, spicula, ossa corrupta & aculeos extrahit. Rosaceo dilutum caua ulcera replet. Sedat etiam inflãmata. Hoc præceptor Lucius utebatur, atq; ipsum dupliciter præparabat, modò glutinosum, modò solidius efficiens: collyria enim ex solidiore formabat, & filum innectebat, & sic ad usum paratos habebat, ac in sinus fistulosos indebat, filo foras propendente ad cõmodiorem extractionem: quæ enim sine filo induntur, quum duriora sint sæpe franguntur, & priuatim abscessus efficiunt. Spumæ argenti drach. CIIII. colophoniæ drach. LXIIII. ceræ drach. XLVIII. ammoniaci thymiamatis dra. XXIIII. æruginis, myrrhæ, galbani, singul. drach. XX. olei æstate un. XV. hyeme XVIII. spumam argenti cum oleo ad lentum ignem coquito, & ab igne ablatis æruginẽ inijcito, ac ne efferuescat caueto, & rursus coquito donec non inquinant, & ad cotonei mali colorẽ perueniant. Deinde ceram ac resinã liquefactas ac excolatas addito, & ubi parum ebullierint, ammoniacum leuissimè tritum & aqua aut aceto dilutũ ammisceto, & mox galbanũ tritum addito, & tandẽ ab igne amotis myrrhã inspergito. Melinũ Pasionis Athanasia inscriptũ. Ad ueteres sinus, etiamsi usq; ad uacua perforati fuerint. Idem puerorũ strumas recentes discutit. Facit & ad articulos distortos ac lancinatos, sicut Heras & Galenus testantur. Spumæ argenti, resinæ pinus siccæ, singulorum drach. C. ceræ drac. XII. S. Olei, uini ueteris odorati adstringentis, singulorum heminæ dimidiũ. Spumam argenti cum uino ad solem æstiuum pluribus diebus terito, donec fuerit exiccata, & postea cum oleo ad lentum ignem coquito, donec non amplius inquinat. Postea ceram ac resinam adijcito, præparato, ac utitor. Emplastrum Venus appellatum, ad multa cõmodum. Omnem duriciam dissoluit, strumas discutit, spicula & aculos extrahit. Ad uenenũ eiaculantiũ bestiarũ morsus mirificè cõmodum. Fistulas & sinus glutinat. Podagricis per exacerbationũ interualla utiliter imponitur, & coxendici diuturnæ medeť, spumæ argenti un. XXV. ammoniaci thymiamatis dextantẽ, colo-

phonię un. XVI. æruginis, galbani, ſing. ſextantē, bdellij, opopanacis, ſing. quadrantem, myrrhæ, ariſtolochiæ, ſin. un. I. olei antiqui lib. II. Oleum cum ſpuma argenti coquito, & in medio cocturæ tempore æruginē adijcito, & donec non inquinent bullire ſinito, deinde colophoniā liquatā & excolatā addito, & ab igne ablatis, ariſtolochiā ac myrrhā aceto trita, cum galbano, bdellio, ac opopanace ammiſceto, & in mortariū transfuſa ſubigito, unito ac utitor. Aliud emplaſtrum Venus appellatū. Facit ad eadem uelut præcedens, & eſt ad podagras per exacerbationū interualla ualde inſigne. Olei antiqui lib. III. ſpumæ argenti lib. II. ammoniaci thymiamatis lib. I. ceræ un. XXII. colophoniæ dodrantē, galbani, æruginis, ſingul. quadrantem, reſinæ pinus un. XVI. myrrhæ trientē, præpara uelut dictū eſt. Emplaſtrū Panacęa, emolliens ac diſcuſſoriū. Ceræ beſſem, colophoniæ, terebinthinę, ſing. lib. I. ammoniaci thymiamatis ſexuncem, galbani, opopanacis, pollinis thuris, olei, ſing. un. I. uini quantū ſatis eſt. Emplaſtrum è rumice, ad multa commodum, abſceſſus diſcutit ac rumpit, ſtrumas mollit. Cerę, reſinę, adipis porcini, foliorū rumicis uiridium probè cōtuſorum, ſpumæ nitri, ammoniaci thymiamatis, ſin. lib. I. præpara, & uſus tempore cum oleo antiquo emolli ac utere. Emplaſtrū è perna. Omnem duriciā, ſtrumas, ganglia, meliceridas, & reliqua huiuſmodi diſſoluit, ſinus glutinat. Facit ad furunculos, abſceſſus, neruorū per cōſenſum affectiones, confert pleuriticis, coxendicumq; ac articulorū affectionibus. Pinguedinis ſuillæ è perna antiquiſſima, ſpumæ argenti, ſin. lib. III. reſinę pinus lib. I. ammoniaci thymiamatis, quadrantem, galbani, thuris, euphorbij, ſin. un. I. pinguedo uero de perna ſic paranda eſt: Pernam ſuis antiquā in olla fictili cum aqua præſertim marina coquito, & eius iuſculi excolati ac refrigerati pinguedinē concretā, tum ſuperſtantē, tum ſubſidentē accipito, & expurgatā ad medicamenti præparationē aſſeruato. Cum hac itaq; liquata ſpumā argenti ab lentū ignem coquito, donec nō amplius inquinat, deinde ammoniacū adijcito tritum, & poſtea reſinam excolatā, & thus minutiſſimè tritum: his uero unitis galbanum præmollitū addito, et ſublato ab igne medicamento euphorbiū ammiſceto, ac utitor. Emplaſtrū è pernæ, Galeni. Calloſas inſtar tophorū concretiones diſſoluit. Pinguedinis pernæ ſuillæ præparatę, uelut dictū eſt, lib. I. ammoniaci thymiamatis, caſei bubuli aut caprini uetuſtiſſimi, adipis taurini, apochymatis, hoc eſt, reſinę cum cera ex nauigijs deraſæ, ſing. lib. I. medullæ ceruinæ beſſem, œſypi quadrantē, opopanacis unc. I. olei cyprini ſexuncē, uini quantū ſatis eſt: cætera liquato ac excolato. Caſeum uero cum uino terito ac liquefactis adijcito, præparato, & in mortario manibus emollito. Emplaſtrum Mollitorium Lucij præceptoris, ad diſtortos articulos inſcriptum. Facit ad abſceſſus profundos, neruos & articulos contractos. Prodeſt opiſthotonicis neruorum per conſenſum affectionibus, eximit laſſitudinē oleo cyprino aut irino, aut laurino dilutū. Item ad duricias diuturnas ac ægrè curabiles. Bdellij, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, ſin. dra. XVI. opopanacis dra. L. galbani, canchryos, ſtyracis, thuris, ſing. dra. VIII. piperis grana CLX. ceræ, terebinthinæ, ſingul. ſexuncē, olei irini æſtate quidem ſextantē, hyeme uero quadrantē, uini quantū ſatis eſt. Ceram cum oleo liquefacito, & ammoniacū, bdellium, ac thus trita ammiſceto. Et ſi thus ægrè teri poſſit, uino madefactū conterat: & his omnibus probè unitis terebinthinā ac ſtyracē addito, deinde ab igne ablatis, iridē, canchry, & piper minutiſſimè trita adijcito, & poſtremū opopanacē uino diſſolutū affundito, & probè ſubigito. Hoc medicamnetū ſupremi ordinis eſt emollientiū: nec facilè reperias

rias quod magis induratas partes molliat, ac duriciã discutiat. Emplastrum è psyllio, experimento cõstans. Strumas resiccat ac discutit, furunculos dissoluit, inguinũ ac alarum abscessus etiam in pus transmutatos discutit, sinus glutinat, ganglia diffundit, clauos in manibus ac pedibus exterit, carbunculos sanat, uitiligines emendat. Radicis altheæ tritæ cribratæ un. I. psyllij triti cribrati sextantem, stercoris columbini minutissimè triti, axungiæ ueteris purgatæ, singulorũ quadrantem. Picis siccæ lib. I. mastiches nigræ Aethiopicæ quadrantem, aut si haberi non potest, Chiæ tantundẽ, quæ liquari possunt liquato, & ab igne amotis arida ammisceto, et frigefactum medicamentũ probè manibus subigito, atq; usus tempore chartæ aut corio inducito. Mollitorium ex ruta. Articulos manuum contractos mirificè emollit. Ceræ trientem, terebinthinæ sextantẽ, galbani, opopanacis, œsypi, castorij, sing. un. I. euphorbij trientem, rutæ sextantẽ. Liquabilia liquefacito, & euphorbiũ, castorium, singula seorsim trita, cum opopanace ac rutæ folijs in mortario contritis simul subigito, & ad liquefacta ammisceto. Aliud emolliens. Strumas, parotidas, furunculos, panos ac meliceridas dissoluit. Ladani mollis, bdellij Scythici resinosi, propolis recentis ac mollis, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ, æquales portiones præpara & utere. Aliud molliens ac discutiens. Facit ad strumas, parotidas, meliceridas, itemq; atheromata. Vtimur eo etiã ad uasorum dilatationem. Spumæ argenti drach. C. colophoniæ, adipis caprini, singul. drach. LXXX. ceræ, rubricæ, uisci, singul. drach. XL. lapidis pyritæ drach. XVI. picis drach. XXIIII. calcis uiuæ marmoraceæ drach. XXXII. galbani, ammoniaci thymiamatis, bdellij, singul. drach. XVI. cerussæ, aloës, myrrhæ, bituminis, mannæ thuris, dictamni, singulorum drach. XII. olei antiqui lib. III. spumã argenti, oleum, cerussam, adipem, simul ad bonam compagem coquito: deinde ammoniacũ et bdellium trita adijcito, & his liquatis primum uiscum, deinde lapidem pyriten, ac calcem, & cætera sicca trita addito, & omnia unita, frigefacta, manibus subigito, ac utitor. Aliud, abscessus ac strumas discutiens. Candidum canis fimum terebinthina excipe, ac utere. Aliud. Sedat inflammata, strumas, hernias carnosas, & omnem duriciam emollit. Caricarum pinguium, nitri tosti, seminis nasturtij, singulorum ęquales partes cum melle emplastri forma excipito, ac emollito. Emplastrum è buglosso. Duricias dissoluit. Buglossi bessem, spumæ argenti quadrantem, ammoniaci thymiamatis sextantem, adipis porcini sexuncem. Olei antiqui tantundem. Emplastrum Persarum è lapidibus, Tyrrhenicũ & Pampathes appellatum. Vesicæ & rhenum calculos confringit impositum. Callos in manibus ac pedibus dissoluit: citra molestiam enim eos suppurat, & est post septimam tandem diem exoluendum: idem etiam in steatomatis, strumis, gutturis tumore, ganglijs, & similibus facit. Ad ægilopas & fistulas antiquas, presertim sedis, sub alis inguinum ac mammarũ, uelut mysteriũ diuinum habetur, in his autem quinta exoluendũ est, & callus fistulæ derasus apparebit, nec desistendũ est ab eius usu, donec callus penitus fuerit excisus. Facit & ad ulcera maligna, & ad ungues manuũ ac pedum motos, ut à Deo missum putes. Ad herniam aquosam, hydropem, splenis tumorẽ, corio pro tumoris magnitudine inductũ imponitur. In hydrope sanè anterius ab alis usq; ad inguina, posterius à ceruice usq; ad lumbos: omnem enim aquã uidebis diuino quodã mysterio efferri, eoq; uteris donec res melius habere uidebit. Ad anhelosos insuper ac erecta ceruice spirãtes, tabidos, & deploratos intus delitescentes abscessus, pilulas cũ modico melle ex eius pastillis feci, easq; uiris, mulieribus, pueris,

ſenibus exhibui,& deploratos reuiuiſcere uidi. Idem & in peſtilentibus cõſti-
tutionibus feci,& plures à peſte liberaui. Verum deſino plures alias eiuſdẽ ui-
res recenſere,ne tantũ Dei munus aliquis fabulam putet: Spumæ argenti lib.I.
ceræ un.XVII.ammoniaci thymiamatis quadrantẽ et ſemunciã,propolis unc.
XVI.S.galbani ſeſquiunciã,ſquamę æris un.I.lapidis phrygij un.XVIII.reſinæ
pinus ſiccæ lib.I.diphrygis ſextantẽ et ſcrup.XVIII,æris uſti un.I.thuris ſextan-
tem,& obo.IIII.radicis ariſtolochiæ rotundæ un.XL.& ſcru.XVI.lapidis ma-
gnetis uiuentis ac trahẽtis un.I.aloës ſextantẽ & ſemunciã, dictamni quadran-
tem. Cinnabaris cõmunis ſcru.XVIII.adipis ſtruthocameli lib.II.lapidis pyri-
tæ ſextantẽ,lapidis uitæ ſcythici ſcrup.XVIII. lapidis hæmatitæ unc.I.cadmiæ
uſtæ trientẽ, gentianæ, ariſtolochię longæ, lapidis parciaci,aut pro eo gagatæ,
ſingul. un.I. betonicę, radicis chamæleonis nigri,ſing.un.I.in alio exemplari,
ſcru.XVIII.æruginis un.I.olei antiqui lib.I.In alio lib.II.floris ſalis,aceti ſcilliti-
ci,ſingulorũ quantũ ſatis eſt. Spumã argenti & lapides omnes primũ ſeorſim,
deinde ſimul tritos,ad ſalis florem ammiſceto,&ad fecis compagem ſimul con-
terito. Deinde æruginem & æs trita adijcito, poſtea thus, aloën, ammoniacũ,
ſingula ſeorſim trita addito,&mox galbanum,& ſemper florem ſalis addendo
conterito. Poſtremum herbas minutiſſimè tritas ac cribratas immittito,& rur-
ſus flore ſalis addito cõterito ac ſubigito,&cum aceto ſcillitico paſtillos et maſ-
ſas formato. Quæ uero liquari debent,priuatim liquefacta ſeruato, & ubi me-
dicamentum in uſum aſſumere uoles ammiſceto. Cæterum locus cui adhiben-
dum eſt medicamentũ oleo ne inquinetur. Aliud,ſtrumas diſcutiens. Spu-
mæ argenti lib.I.olei antiqui ſeſquilibram,auripigmenti unc.I.ſpumam argen-
ti cum oleo coquito,donec non amplius inquinat.deinde auripigmentũ prius
cum olei ſextante tritum adijcito. Vtere confidenter,& ne contempſeris uilita-
tem. Aliud ad ſtrumas. Spumæ argenti ſexuncem,æruginis ferri ſextantẽ,
ammoniaci thymiamatis,olei antiqui,ſingulorũ beſſem. Spumã argenti, æru-
ginem,&ammoniacũ,ſingula ſeorſim trita coquito,ita ut æruginem & ſpumã
argenti cum oleo primũ coquas, & ad ſemicocta ammoniacũ adijcias, ſinasq́
ebullire donec non amplius inquinant. Aliud è ſale, Democratis,omnẽ du-
riciam diſcutit. Salis triti,ceruſſæ,ſingul.lib.I.galbani,propolis,ariſtolochiæ,
ſingulorum ſextantem, olei ueteris libras II. & ſi craſſius fuerit pharmacum,
aliam adhuc olei libram adijcito. Ceruſſam & ſal cum oleo coquito,donec non
inquinet. Deinde galbanum & propolim,poſtremum ariſtolochiã ſingula trita
ta addito,ac præparato. Aliud eiuſdem. Diſcutit ſtrumas,omnem frigidum
humorem abſorbet, hepatis ac ſplenis aquoſas affectiones ſanat, urinã prole-
ctat,coxendices ueteres curat. Ceræ,reſinæ pinus,colophoniæ,ſing.lib.I. cal-
cis uiuæ,aluminis ſciſſi,auripigmenti,ſing.unc.I. liquabilia cum modico oleo
liquato ac excolato,deinde ad arida cum modico aceto trita ammiſceto ac uti-
tor. Poſſe hoc diuturnas uiſcerũ duricias diſſoluere conſtat, ita ut multã humi-
ditatem extrahat. Ciet quoq́ menſes diu ſuppreſſos. Ego uero ablata calce, du-
plum aluminis adijcio,& medicamentũ longè præſtantius cõperio:neq́ enim
puſtulas excitat. Emplaſtrũ Philagrij diſcuſſoriũ. Curat gutturis tumores,&
duricias diſcutit. Spumæ argenti drach.L.reſinæ pinus drach.XL. olei antiqui
drac.LXXX.æris uſti,ammoniaci thymiamatis,ſing.dra.VIII. aluminis ſciſſi,
mannæ thuris, ſing.drac.IIII.cerę drac.L.ſpumã argenti cum oleo coquito,&
ad ſemicocta æs adijcito,& bullire ſinito donec nõ amplius inquinant: deinde
ammoniacũ tritum addito, eoq́ liquato reſinã & ceram liquatas ac excolatas

affundito, ac rursus ad cōpagem nō inquinantē coquito, ac mox galbanū præmollitū addito, & ab igne ablatis, thuris mannā inspergito, unito, & frigefactū medicamentū manibus subigito. Emplastrū discussoriū abscessuū admirandum, nulla enim ruptione abscessus facta, pus crassissimum in emplastro inuenitur, idq; detergendū est, ac medicamentū reparatum, rursus imponendū. Colophoniæ lib. I. ceræ sesquilibrā, olei hyeme cyathū I. æstate uero dimidiū. Nitri berenicarij fului aut albi & friabilis sexuncē. Cætera liquefacito ac excolato, nitrum uero minutissimè tritum inspergito, & probè uersato, perfrigerataq; manibus emollito, & in massam cogito. Obseruandum est ne medicamentū in aquam transfundamus: aliâs enim nitrum abolebitur. Aliud. Picis siccæ, ceræ nouæ, sing. lib. II. olei li. IIII. ad lentum ignem coquito, subigito, ac utitor. Facit ad abscessus, strumas, fistulas, & alia huiusmodi. Aliud Oribasij. Ad strumas, & alarum ac inguinum & colli tumores duros. Papaueris corniculati folia cum axungia & propoli pingui terito, & imponito. Aliud ad strumas & omnem duriciam. Verbenacæ rectæ foliorum uiridium drachm. XLII. hyoscyami uiridis drach. CXLIIII. adipis porcini, resinæ pinus siccæ drachm. XLVI. picis drachm. XXIIII. Liquabilia liquata ac excolata cum herbis tritis committito. Aliud è rumice. Foliorum rumicis, perdicij, senecionis, resinæ pinus, singul. drachm. XLVIII. foliorum hyoscyami, axungiæ antiquæ, singul. drac. XCVI. galbani dra. VIII. liquabilia liquefacito ac cum herbis committito. Aliud è rumice. Ad strumam & omnem duriciam, ad alarum ac inguinum abscessus, ad ulcera maligna & fistulas, ad uteri strangulatus. Facit & ad splenem induratū. Allij nucleos XV. ceræ drac. XCVI. olei drach. XCVI. nitri Alexandrini drach. XLVIII. æris usti, terebinthinæ singul. drac. XXIIII. thuris drach. VIII. foliorum rumicis in olla uel charta sub calenti cinere resiccatorum drac. XLVIII. Liquida cum aridis tritis committito, & in mortario subigito. Allia uero in oleo fricta terantur. Aliud è scolopendrio, philosophi. Discutit abscessus, furunculos, & ad multa cōmodat. Colophoniæ libr. II. ceræ axungiæ recentis, sing. lib. I. resinæ pinus bessem, olei sexuncem, scolopendrij sextantem. Vini antiqui sextarios II. pollinis tritici un. XIIII. tritici pollinem cum uino coquito, deinde liquida affundito ac unito, & postremum scolopendrium addito, ac utitor. Quod si oleum reprobas, pro eo axungiæ sexuncem accipito, & magis emolliet. At si oleum receperit, magis discutiet.

De emplastro ex aspidibus. Cap. XV

Emplastrū ex aspidibus, strumas & alias duricias discutit. Facit & ad podagras per exacerbationū interualla adhibitū. Terebinthinæ, lapidis asij, bituminis, sing. dra. CCCLX. spumę nitri, adipis uituli, cerę, baccarū lauri, ammoniaci thymiamatis, sing. dra. CCCXL. lapidis pyritæ, calcis uiuę, sing. dra. CXX. cineris aspidum uiuarū ustarum dra. CXL. olei antiqui lib. II. Oleū & ceram primā, deinde bitumen tritū liquefacito, & ad hæc adipem, mox ammoniacū, & terebinthinam adijcito. Et his ab igne ablatis calcem, & lapidē asium ammisceto, deinde baccas lauri & nitri spumā. Postremum aūt aspidum cinerē frigefacto medicamento inspergito, ut ne pereat, omniaq; simul subige ac utere. Cæterū ad aspidū exustionē, ollam totā forinsecus argilla crassius oblinito, & ad solem siccato. Et iniectis aspidibus ollam operito, & probè munito, duobus aut tribus foraminibus relictis, ex quibus cognoscas ubi uapor purus exhalet. Hoc emplastrum oleo gleucino dilutum & illitum articulorum affectiones ac coxendicum resolutiones curat, & cum laurino oleo illitum uitiligines albas exterit.

De emplaſtro Aniceto, Critonis. Cap. XVI

Emplaſtrũ Anicetum,id eſt, inſuperabile appellatũ,in multo nobis uſu eſt. Attrahit,rumpit,expurgat,glutinat,pus per ſplenium educit. Collyrium ex eo in ſinus inditur. Diffundit duricias, & cõtractis neruis opitulatur impoſitũ citra irrigationẽ, ut ne perfrigerentur. Vngenti uicem explet diſſolutum uelut ungentũ ad laſſitudines eximẽdas paratũ: ſedat enim laſſitudines in principijs morborũ,& ex obſcura cauſa obortas. Eſt & extremarũ partium mollitorium, in magnis ſplenijs impoſitũ. Glutinat etiã cruenta uulnera,poſt ſuturã,aut hamulos impoſitos,ita ut linteum cõplicatum ſolo aceto imbutum ſplenio ſuperponatur,æſtate frigido,hyeme calido. Facit & ad plantarum offenſas,putredineſqꝫ ac digitorũ affectiones,& ad fracturas cum uulneribus,& neqꝫ incarnante,neqꝫ cicatricẽ inducente alio utendũ eſt,ſed ipſi ſoli fidendũ. Facit etiã ad hominum,canum ac ferarũ morſus. Maxima uero eius promiſſio eſt, quod nõ ſinat fieri abſceſſus occultos in colo & membrana aluũ ac inteſtina ambiente,ſi ſané non fuerint ſuppurati,aut ſi fuerint facti,quod eos attenuet,& ad inteſtina eorum ruptionẽ diuertat. Oportet aũt ſplenium ad locũ imponere, & hapſum lanæ aut linteum ſuperponere, aceto & oleo calido imbutũ,& irrigare bis per diem. Ne ſolueris aũt,niſi per tres aut quatuor dies. Deinde fomento ad uaporem adhibito,rurſus impone. Appellationẽ accepit,ab admirandis ac multis operibus. Squamæ æris drac. LVIII. pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris,grani cnidij, ſeminis ſinapis,canchryos,ſtercoris columbini,ariſtolochiæ,tenuis,æruginis, miſyos cyprij,ſeminis erucæ,cumini,ſing. dra. XVI, nitri,ſalis ammoniaci,ſin. dra. XXXII. mannæ thuris,baccarũ lauri,iridis,ſing. drac. CXX. aceti acerrimi ſextarios XVI. caricarũ decocti,cyathos V. Decoctum porrò caricarũ ſic paratur: Caricarum pinguium libr. V. in aquæ ſextarijs VI. coquuntur ad tertias. Omnia itaqꝫ contuſa ac cribrata ſimul cum aceto terito ſub caniculæ feruore. Vbi uero ſiccum & uiride euaſit medicamentum, affundito caricarum decoctum ac cõmollito,& ablatum in æris rubri pyxide ſeruato. Vſu autem poſtulante,medicamenti partem unam cum aceto ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinẽ dilutam cum ceræ ac colophoniæ modico oleo liquefactarũ partibus ſex cõmittito. quod ſi durius efficere uolueris,ceræ & colophoniæ quatuor partes ſumito. Sin mollius & magis dilutũ,octo ammiſceto. Idem & ad impetigines feras conuenire dicitur,ſi meracius adhibeatur. Aliud,diſcutiens abſceſſus. Cerę, terebinthinæ,nitri,butyri,æquales portiones cõmittito. Aliud,ad abſceſſus. Verbenacã rectam cum nitro,ſulphure, & reſina liquida cõmittito ac utitor.

Emplaſtra ruptoria. Cap. XVII

Emplaſtrũ ſcalpelli uſum explẽs. Nitri li. III. propolis,fimi colũbini,ſalis ammoniaci,æruginis,ſingul. ſex uncẽ,aquæ marinæ aut muriæ ſeſquilib. olei antiqui lib. III. arida ſeorſim primũ terito,deinde ęruginẽ,nitrũ,et ſal,ſimul in mortario leuiſſimé cõterito,& mox affuſa aqua rurſus probé terito, & mox oleum quoqꝫ ammiſceto,ut ſtrigmẽtitia cõpages fiat,poſtea ſimul omnia in fictilẽ ollã cõiecta lento igne ad aquę cõſumptionẽ coquito. poſtremũ propolim prę mollitã adijcito,& ablato ab igne medicamẽto ac tepefacto,fimũ columbinũ inſpergito ac cõmiſceto,et hoc linteo illitũ, faſtigiato ac molliori abſceſſus loco imponito: ſit aũt ſpleniũ ex eo illitũ minutũ, & aliud amplũ ipſi ſuperponatũ, cui emplaſtrũ é ſuccis,aut melle,aut melinũ Serapionis, aut Mnaſeæ, aut aliud mollitorium ſit inductũ. Aliud perforãs. Ceræ unc. XVI. ſalis cõmunis,ceruſſæ, ſin. dra. XL. cineris ſarmentorũ uitis,harundinũ græcarũ uſtarũ,ęruginis,nitri rubri,

rubri, sin. dra. x. Singulis seorsim tritis, deinde permixtis aquã affundito, & ad strigmentitiã spissitudinẽ conterito. Postea cerussam cũ olei quincunce aliqua tenus coquito, & deinde cerã addito, simulq́; bullire sinito, donec nõ amplius inquinãt, & ad reliqua trita ammisceto ac utitor. Aliud perforans arundines & aculeos, & quæcunq; infixa, ac in profundo hęrentia extrahẽs, & ulcera glutinans. Bituminis, nitri, sing. dra. xxv. aristolochiæ drac. xii. baccarum lauri dra. xx. præpara & utere. Aliud. Fimi columbini, nitri, sing. dra. iiii. caricas numero vii. nitrum & fimũ simul terito, & postea cũ caricis cõtusis subigito, et linteo inducito, & si durius uidebitur, mel & axungiã depuratã addito. Hoc eadẽ die dissipat ac rumpit. Oribasij ruptoriũ. Picis liquidę, picis siccę, propolis, portiones æquales unito & adhibeto: rumpit & ad cicatricẽ perducit. Aliud eiusdem, extrahit, rumpit, & glutinat. Ammoniaci thymiamatis, propolis, aluminis, singul. sextantem, thuris sesquidrachmã, galbani, auripigmenti, sing. dra. i. Emplastrũ ruptoriũ. Succi ranunculi, auripigmenti, chalcitidis, lathyridis, squamę æris rubri, uentrium cantharidũ, sing. un. i. calcis uiuæ drac. ii. excipe cedria. Vsus tempore spleniũ dimidij digiti latitudine, & longitudine quanta uidebit, ex eo illinito ac imponito, & emplastrũ ex succis emollitum superimponito. Sinatur aũt ad horas iii. uel v. & caueat ne neruus, aut uena, aut arteria attingat, néue prius adhibeatur quàm maturus fuerit abscessus. hoc etiam strumas rumpit. Aliud Oxynitrũ appellatũ. Cerussę un. xx. salis fossilis dra. vii. nitri quadrantẽ & semunciã, olei ueteris trientẽ, aceti heminã i. omnia simul coquito donec nõ amplius inquinẽt. Aliud sine molestia rumpẽs. Ceræ, nitri, singul. dodrantem & semunciã, fecis uini ustæ un. xiiii. auripigmenti dra. vii. olei antiqui lib. ii. liquabilia liquefacito, & ad arida trita ammisceto. Aliud ad strumas, ac omnem duriciã: aut enim discutit, aut mollit, & rumpit, purgatq́; ac sanat. Succi potamogitonis, stratiotæ, ceparũ acerrimarũ, ceræ, propolis, pollinis tritici, sing. un. xvi. fermenti acidi, serapiadis triteslicularis, singul. sexuncem, tragacanthæ, resinæ pinus, singul. quadrantem. Aliqui etiã horum sexuncẽ adijciunt, galbani, opopanacis, olei antiqui, singu. dodrantem. Tragacanthã in parte aliqua succorũ madefacito, similiter opopanacẽ, & galbanũ seorsim madefacito ac terito, & his postea fermentũ cum succis subactum ammisceto: postea oleo & resinæ liquatis & excolatis propolim emollitã adijcito, & ad hæc tritici pollinẽ inspergito & unito: postremũ omnia in mortarium translata manib. probè subigito. Aliud, abscessus dissipans uel rumpẽs. Vitrũ, specularis præsertim lapidis minutissimè tritũ, & thus, æquis partibus cũ aceto probè trita, penna illinito. Ruptoriũ efficax. Bulbũ Aphricanũ, nasturtiũ, nitrũ, fimũ columbinũ, ficus aceto pręmaceratas, axungiã depurgatã, ęquis portionib. omnia cũ melle ad emplastri formã subigito, ac imponito pro partis ratione quam rumpi uoles. Aliud, discutiẽdi ac extrahendi uires habens. Ad strumas & gutturis tumorẽ mirũ in modũ cõmodum: olei ueteris li. iii. plumbi lib. ii. coquito simul donec nõ amplius inquinẽt, deinde terebinthinę, galbani, singul. sexuncem, ammoniaci thymiamatis sextantem ammisceto ac utitor. Aliud Oribasij. Candidum canis stercus terebinthina excipe & impone.

Emplastra discussoria & attractoria. Cap. XVIII

Qui cõpositorũ pharmacorũ facultates descripserũt, quędã emplastra attractoria appellauerũt, sicut quędã discussoria: aliquib. uero testimoniũ præbuerunt, utriusq; facultatis: sunt eñ uicinæ inter se facultates, attractoria ex profundo, & discussoria attractorũ. Nam quę attrahũt, omnino etiã discutiunt, & quę discu-

discutiunt, etiam attrahunt. Et prędominatur in discussorijs quidē medicamen
tis facultas discussoria: In attractorijs uero attractoria: attractoria porrò ex sim
plicibus cōposita sunt, quæ uim habent humorum superfluitates ex profundo
ad cutem attrahendi. Discussoria aūt ex his quæ uim habent discutiendi attra-
cta. Quo itaque emplastri forma fiat, alij spuma argenti miscetur, alij resina,
alij oleum, alij cera, alij pix: quum talia neq; discussoriam memorabilem, ne-
que attractoriā uim habeant, quemadmodū propolis, galbanum, calx, medul-
læ, asiæ petræ flos, spuma nitri, acetū, piper, sinapis, herba lanaria, sal cibarius et
ammoniacus, & multa huiusmodi quæ in superiorib. Sermonibus de simplici-
bus cōmemorauimus. Cæterū aliqui adstringentia medicamenta attractorijs
ammiscuerunt, ueriti id quod fieri solet, in his quibus superflui sunt humores:
attrahunt enim aliquando plus quàm cōuenit, ut ne solum ex parte quæ cura-
tur à profundo attractionem faciant, sed etiam ex omnibus circumsitis eliciāt.
Eius uero meminisse oportet, quod suprà de incarnantibus medicamentis re-
latum est, attractoria & discussoria, & quæ magis quàm oportet detergent om
nia, fieri incarnantia per cerati ammixtionē. Ita ut his quę fortia sunt, amplius,
quæ uero debilia, minus de cerato ammisceatur. Atq; hac ratione diuturna ul-
cera cicatricē respuentia, putrida & serpentia, per emplastra ex sale, ac reliqua
huiusmodi, cerato ammixto repurgantur, & cicatrice includuntur. At si me-
dicamento attractorio aut discussorio ammixtum fuerit aliquod adstringens,
eo pharmaco non est utendum ad incarnandum, eo quod facultas adstringen-
di, ad uulnera quidem glutinanda, & sinus, & ad ulcera cicatrice includenda,
utilis est, uerum inutilis ad incarnandum: cæterum emplastra attractoria ac
discussoria faciunt ad omnes panos ac inflammationes induratas, ad furuncu-
los, strumas, atheromata, hominum ferarumq́; morsus. glutinant etiam sinus,
quibus asperi aut flaccidi ac marcidi calli insunt. Podagricis item ac arthriti-
cis in declinatione auxiliantur. Frigidos enim & crassos humores ab articu-
lis exugunt. Et si discussoria ac attractoria medicamenta in memoriam re-
uocaueris, tum suprà relata, tum describenda, facilè fuerit eorum utilitatem ac
usum comperire. Emplastrum, ad omne panorum genus discutiendum &
attrahendum, quod ab abscessu etiam in pus transmutato, citra cutis cæsuram,
pus uelut per colum exugit. Desiccat etiam sinus forinsecus impositum effica-
cissimè. Radicum siccarum hyoscyami, & cucumeris syluestris, farinæ or-
dei, singulorum quincuncem. Terito & cribrato, ac hyoscyami succo aspergi-
to, & in pastillos cogito, eosq́; in umbra quotidie uersando siccato, & usus tem
pore aqua diluito, ac crassius illinito. Ego uero inquit, etiam corticum radicis
capparis drach. II. & succi sycamini drachm. I. si habere potui, adieci. Em-
plastrum attractorium album. Ad strumas ac parotidas & particulares ab-
scessus. Facit & ad fistulas ac ægilopas, ut citra sectionem liberet. Facit & ad
fluida ac ægrè curabilia, & ad hydropicos. Spumæ argenti, cerussæ, salis, sin-
gulorum drachmas LXXX. olei ueteris libras duas, singula seorsim trita cum
oleo in mortario subigito, tum in ollam coniecta, assiduè agitando coquito,
donec non amplius inquinent, & in mortarium translata frigefactaq; probè
tundito, mollito, ac utitor. Aliud. Occultos abscessus discutiens, rosa-
ceo dilutum duricias dissoluens, uetera ac putrida ulcera repurgans ac incar-
nans. Cerussæ, ceræ, singulorum lib. II. olei ueteris libras III. atramenti suto-
rij, salis communis, singulorū sexuncem, nitri lib. I. Aceti quantum satis est, ce-
russam cum oleo ad bonam compagē coquito, deinde ceram adijcito, et hac li-
quata

quata ad arida trita in mortarium diffundito, & omnia probè ſubigito, unito, ac utitor. Aliud, attrahens, rumpens, ac cicatricem inducens. Picis ſiccæ, picis liquidæ, propolis, æquales portiones committito ac utitor. Aliud attractorium, huic Philagrius teſtimonium præbet. Iridis, mannæ thuris, ſpumæ nitri, pumicis, ſingul. drach. VIII. ammoniaci thymiamatis drach. XXV. galbani drach. VI. canchryos dra. XII. ceræ dra. C. olei libr. II. æſtate uero unc. XV. ceræ cum oleo liquatæ ac excolatæ, ammoniacũ tritũ adijcito, & eo liquato galbanũ præmollitum addito, & ab igne ablata aridis minutiſſimè tritis ammiſceto, ac ſimul cõmollito. Andromachi Melinum, abſceſſus profundos reſorbet, & habet exactam ponderũ proportione. Facit ad ſtrumas, ganglia, meliceridas, atheromata, panos, parotidas, furunculos. Perforat abſceſſus, fiſtularum callos atterit, ſinus glutinat. Ceruſſæ, ſalis foſſilis, olei antiqui, ſingul. libr. I. ceræ, colophoniæ, ſingulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, opopanacis, galbani ſing. unciam I. Sal tritum & cribratum ad minutiſſimum pulvillum redigito, deinde cum aqua marina præſertim probè ſubigito, & ceruſſam ſimul terito, deinde oleum affundito, & omnia probè unita ad bonã compagem coquito, & adiecto ammoniaco bullire ſinito, donec nõ amplius inquinent. Poſtremũ liquabilia liquata cũ galbano & opopanace madefactis ac præmollitis ammiſceto. Aliud, ad ſtrumas, gangrænas, antiqua & chironia ulcera. Spumæ argenti, olei antiqui, auripigmenti, ſing. lib. I. Spumã argenti cum oleo coquito, donec nõ inquinet, & ab igne ablatis, auripigmentũ cum olei ſextante tritum adijcito, & ebullire ſinito, donec medicamentũ nigreſcat, & poſtea in mortariũ translatum primũ piſtillo, deinde manibus diligenter ſubigito ac utitor, ad ſtrumas quidẽ ac duricias ſincero & meraco. Ad podagras uero & ulcera cum oleo diluto. Facit & ad carbunculos. Aliud attractoriũ Oribaſij. Spumæ argenti, ceruſſæ, nitri, ceræ colophoniæ, ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ trientẽ, olei ueteris lib. III. ſpumã argenti, ceruſſam, nitrũ, oleũ, cum lixiuij è cinere ficulneo libris duabus coquito, donec nõ amplius inquinent, deinde ammoniacũ tritũ, poſtea cerã, mox colophoniã adijcito. Præſtat tamen pro nitro ſpumã nitri inijcere. Aliud, ad ſtrumas, ganglia, parotidas, mammarũ abſceſſus, mirificè efficax: tumores enim diſſoluit, et impactũ humorem per occultos meatus educit, ſinus agglutinat, fiſtulas & ægilopas citra ſectionẽ curat. Ceræ, terebinthinæ, nitri fului, olei ueteris ſing. lib. I. aquæ heminã I. Andromachus pro aqua lixiuiũ ponit. Nitrũ tenuiſſimè terito per ſe, & mox cũ aqua, ut penitus diluat, & poſtea in fictili coquito, & coopertũ per interualla uerſato, et poſt ſedatum feruorẽ, liquabilia liquefacta affundito, aſſiduèque agitato donec non amplius inquinant, & in mortarium translata, frigefacta probè emollito. Aliud quo Menecrates utebat. Ad ſtrumas ac mammarũ duricias, peculiare auxiliũ: tumores eñ diſcutit, et ferè non rumpit, ſed tenuiſſimas rimulas infert, per quas uelut per colum impactus humor excernitur. Sinus etiã glutinat, & ad cicatricẽ perducit. Ceræ, terebinthinæ, ſpumæ nitri, galbani, reſinæ pinus, olei antiqui, ſingul. libr. I. cineris quercini ac ficulnei, ſingulorum ſextarium unum. Pendet autem cineris ſextarius unc. X. Liquabilia liquata ac excolata coquito, deinde galbanum præmollitum adijcito, & ab igne ablatis cineres ammiſceto, & probè ſubigito, & utitor, ita ut primum quinta die, poſtea tertia exoluas, donec tumor perforetur. Deinde uero quotidie ſoluas ac cures. Aliud attractorium ac diſcuſſorium efficax. Abſceſſuum humores citra ruptionẽ per cæcos meatus uelut excolat, ac diffundit. Olei antiqui unc. XXII. ceræ albæ uncias XV. aphronitri albi quadrantem, terebinthinæ libram I. lixiuij è

cinere

cinere querneo aut ficulneo ſextarium I. ſpumam nitri ſiue aphronitrum cum lixiuio per piſtillum ad ſtrigmentitiã compagem terito. Ceram uero cum oleo liquefacito, & terebinthinã ammiſceto, & ab igne ablatis, aſſidueꝙ uerſatis ac frigefactis, ſpumã nitri ammiſceto, ſubigito, ac reſiduũ lixiuiũ paulatim adſtillato. Aliud Dionyſia inſcriptum, Heræ Cappadocis, confert ad relatas affectiones, & ad mammarũ ac aliarum partium induratas inflammationes præcipuum eſt. Ceræ, terebinthinæ, mannæ thuris, ſpumæ nitri albi, ſingul. libr. I. olei antiqui lib. II. aquæ ſiue lixiuij coactiliariorũ ſextarium I. miſyos crudi ſextantem. Miſy & ſpumam nitri cum dimidia lixiuij parte terito. Ceræ uero cum oleo liquatæ terebinthinam adijcito, ac paulatim ad compagem coquito. Et ablatis ab igne, mannam thuris inſpergito, & aſſiduè agitando frigefacito, & ad reliqua prius trita ammiſceto, reſiduum lixiuij paulatim inſtillando, donec totum fuerit abſumptum. At ubi inflãmatione diſcuſſa & dolore ſublato, duricies aliqua reſtiterit, hoc medicamentũ remouebis, & pro eo melinum, aut Venus inſcriptum, aut aliud emolliens ac diſcutiens adhibebis. Aliud attractorium ac diſcuſſoriũ longo uſu cognitum. Colophoniæ lib. I. ceræ ſeſquiunciam, nitri ſexuncẽ. Olei hyeme quidem cyathũ I. ęſtate uero dimidiũ. Nitrum cum aqua, uel poſca, uel aceto tritũ, prout res poſtulat, cum liquabilibus liquatis cõmiſceto, ac manibus ſubigito, obſeruando ne nimia aquæ copia ad nitrũ affundatur, & in paſtillum cogito. Facit hoc ad carbunculos, furunculos, ſtrumas, abſceſſus, fiſtulas, ęgilopas. Humorem per cæcos meatus citra ruptionem exugit, ut emplaſtro impactus uideatur. Emplaſtrum Piſcatorium inſcriptũ. Nitri nnc. I. ſalis communis, ceruſſæ, ſingulorum drach. VIII. propolis drach. XXIIII. galbani drach. VIII. medullæ ceruinæ lib. I. olei ueteris lib. II. ariſtolochiæ unc. I. Erit autem medicamentum præſtantius ſi pro oleo medulla ſumatur, ut ſint medullæ lib. III. Aliud Piſcatorium longo uſu conſtans. Nitri drach. XVIII. ſtercoris columbini, ſalis communis, ceruſſæ, ſingulorum drach. VIII. Ariſtolochiæ rotundæ drach. XVIII. propolis drac. XXIIII. galbani dra. XXVIII. medullæ taurinæ, olei antiqui, ſingulorum lib. III. Ceruſſam, ſal, nitrum, ſingula ſeorſim trita, ad emplaſtri cõpagem ſimul coquito, & poſtea propolim ac galbanum adijcito, & ablatis ab igne, ſtercus columbinum & ariſtolochiam ammiſceto. Aliud. Ad ſtrumas, & reliqua huiuſmodi uſu cognitum. Ceræ libr. I. colophoniæ dextantem, auripigmenti, galbani, opopanacis, myrrhæ, halcyonij, ſingul. unc. I. adarcæ ſextantem, floris ſalis, miſyos, ſingul. ſeſquiunciã, atramenti ſutorij, aluminis ſciſſi, ſingul. ſextantẽ, & ſcrup. VI. aluminis rotundi, aluminis liquidi, ſingul. un. I. & ſcrup. III. ſulphuris uiui ſextantem, & ſcrup. VI. nitri drach. XVIII. ſalis communis drach. XLII. terebinthinæ quadrantem, olei lib. I. aquæ marinæ lib. I. & ſextantem. Colophoniam cum oleo diſſoluito, deinde ceram, mox terebinthinam adijcito, & ſimul ebullire ſinito, & ab igne ablata, ad arida prius ſeorſim, & poſtea ſimul cum aqua marina trita ammiſceto, ſubigito ac utitor. At uero ubi ſuperficiem ignitam, & locum ruptum uideris, infrà ſcriptum emplaſtrum adhibeto. Spumæ argenti, plumbaginis, ſingulorum lib. I. picis ſiccæ, galbani, chalcitidis crudæ, æruginis ſquamæ æris rubri, mannæ thuris, ſingulorum drach. XXII. ſalis aſſati, uiſci, ſingulorum drach. LXXII. olei lib. II. Spumam argenti, plumbaginem, chalcitidem, ſquamam, cum oleo coquito donec non inquinent, & ad compagem redacta fuerint. Deinde liquabilia ammiſceto, ſimulꝙ paulatim bullire ſinito. Poſtea uiſcum adijcito, & demum arida addito, ac frigefactum medicamentũ manibus ſubigito, ac utitor uſque ad ſanationem.

Empla-

Emplastrum Nechepsonis, è cupresso. Cap. XIX

Facit ad strumas, tumorem gutturis, parotidas, omnem duriciam, & totum laxorum tumorum genus. Cupressi folia uirentia in uigore minutissimè terito, uino insperso quod à uinaceis post primi uini collectionē exprimitur, efficitq; solidi strigmenti crassitudinē, ac locis affectis imponito: omnem enim tumorē discutit, & si strumis imposueris, tertia die soluito, strumasq; cōtractas, & uicinas ac incumbētes partes desquamatas cōperies. eas itaq; digitis exprimito ac dissoluito, & medicamentū rursus adhibeto, ac tertia die rursus soluito, iterūq; ualidissimè exprimito, & tertio medicamentū adhibeto, ac similiter exoluito. Intra septem enim aut summū nouem dies strumæ abolebuntur. Vtere hoc auxilio uelut admirando, & tanquā naturalem quandā proprietatē habente, aduersus hanc affectionē. Nam si aliquid ammiscere, aut aliquo modo ipsum permutare uolueris, magis officies quàm proficies. Facit & ad gutturis tumorē extra fauces prominentē, & est eodem penitus modo adhibendū cum digitorum pressione, uelut diximus: contrahit enim ac discutit, siccatq; ac tumorē extirpat, & uasa materiā ad affectum locum afferentia constringit. Confidenter igitur eo utaris: promissionibus enim nostris experimentū testimonium dabit.

Emplastrū è Cappari, Oribasij. Plumbaginis, olei antiqui, singul. libr. II, salis cōmunis lib. I, ceræ sexuncem, resinæ pinus trientem, squamæ æris, corticum radicis capparis, singulorū quadrantem. Aristolochię rotundæ sextantem, propolis tantundem, galbani unc. I. Squamam & plumbaginē tusas ac cribratas, et sal primum seorsim, deinde simul cum his tritum, cum oleo in mortario probè subigito, & in ollam coniecta coquito donec non amplius inquinent. Deinde ceram, resinam, propolim, liquatas ac excolatas, & mox galbanum adijcito, & ablatis ab igne aristolochiā ac cortices capparis tritas inspergito, unito, frigefacito, emollito, ac utitor. Facit ad duricias, coxendicum affectiones, hemicraneas, ac hydrocephalam in pueris aquosam capitis affectionē: abrasis enim capillis capiti impositum humorem exugit. Glutinat etiam sinus: aliqui etiam sine cera præparant. Emplastrum ex Agarico, occultos abscessus & omnē humiditatem resorbens. Ceræ, colophoniæ, picis, spumæ nitri, thuris, agarici, singulorum lib. I. terebinthinæ, uisci quercini, singulorum sexuncem, medullæ ceruinæ trientem, œsypi quadrantem, grani cnidij, pyrethri,, galbani, singulorum sextantem. Liquabilia liquato & excolato, & ab igne amotis uiscum adijcito, eoq; liquefacto, arida ammisceto, subigito ac utitor.

Apochymatis præparatio, Oribasij. Cap. XX

Picis aridę lib. I. picis liquidæ, ceræ, singulorū trientem, resinæ pinus sexuncem. Omnia liquata & excolata in peluim aquę marinæ siue cōmunis plenam mittito, & manibus uelut pastillum subigito ac utitor. Emplastrū eiusdem, ad collisa mitiganda, irrigationis uicem supplens. Spumæ argenti lib. II, strigmentorum balnei excolatorum lib. VII, aquæ marinæ è pelago haustæ sextarios II. colophoniæ unc. XVI. ceræ sextantem, squamæ æris quincuncem. Spumam argenti, squamam, strigmenta, aquam marinam simul coquito, & arundinibus uirentibus agitato, donec non amplius inquinent. Deinde ceram ac resinā adijcito, & rursus ad bonam compagem coquito, & irrigationis loco utitor. Ego uero etiam olei lib. II. adijcio. uerum inter emollientia emplastra Oribasij, hac serie reperitur. Strigmentorū lib. III. S. aquæ marinę, olei antiqui, spumę argenti, colophoniæ, sing. lib. II. ceræ lib. I. æris usti, ammoniaci thymiamatis, singulorum sextantem. Facit inquit ad duricias, & præparatur uelut dictum est.

Cerata utilissima. Cap. XXI

Basilicum tetrapharmacum. Ceræ, colophoniæ, picis, adipis taurini, æquales portiones. Macedonicum. Ceræ, colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, æquales portiones. Liquabilibus liquatis & ab igne amotis, thus inspergito ac infarcito. Macedonicum Azanitæ, ad multa commodum & insigne. Picis siccæ unciam unam, ceræ quadrantem, adipis suilli antiqui & expurgati sexuncem, adipis taurini, œsypi, singulorum quadrantem, resinæ pinus siue piceæ quincuncem. Liquefacito ac utitor. Facit ad omnia maligna, ad gangrænas, fistulas, uulnera recentia, ambusta, perfrigefacta, uelut acopon lassitudini eximendæ destinatum. Est & pessus mollitorius. Conuenit etiam ad uteri ulcera, panos, parotidas. Et ubi caua fuerint ulcera, maiori eius copia utendum est. Vbi uero propè cicatrix inducta fuerit, pauciore. Aduersatur huic pharmaco oleum, quare hoc uitabis. Maximè autem facit in his quibus plaga circa neruos aut musculos est.

Heptapharmacum laxans, suppurans, incarnans. Cap. XXII

Cerussæ bessem, spumæ argenti trientem, ceræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, thuris, singulorum sextantẽ. Liquabilia liquata cum aridis unito, atq; usus tempore medicamenti quidem ac ceræ sing. unc. I. olei uero rosacei trientem accipito ac utitor. Quod si laxandi uim intendere uolueris, oleum irinum aut sicyonium, aut gleucinum sit, & maiore copia sumatur.

Enneapharmacum, Hori Mendesij. Cap. XXIII

Hoc suppurat & laxat, præcipuè neruis per consensum affectis. Ex eodẽ fit & pessus siue pessariũ ad sedis affectiones cõmodum. Adipis anserini, uitulini, butyri, medullæ ceruinæ, ceræ, terebinthinæ, olei rosacei, cicini, mellis, singulorum portiones æquas liquefacito, unito ac utitor.

Emplastrum Philosophi. Cap. XXIIII

Facit ad calcitratus, uulneraq; tumida. Rumpit, pus educit, cicatricẽ inducit. Hyoscyami perdicij, & sideritidis folia recentia, æquis portionibus cõterito, & panem siligineũ tusum ac cribratũ, unius herbę portione adijcito, omnia simul cũ axungia subigito, & ad emplastri formã redigito, & utitor uelut admirãdo.

Oesypi præparatio. Cap. XXV

Huius quidem optimam præparationẽ in secundo libro descripsimus: ex lanis enim succidis paratur. uerum ubi illud haberi non potest, accipe hoc quod ita parari solet. Meliloti trientẽ, cardamomi, hyssopi herbæ, singulorũ sextantem, lanæ succidæ ex alis ouium sumptæ trientem, colophoniæ, ceræ, resinæ pinus, singulorũ dextantem. Olei dulcis lib. II. aquæ sextarios III. melilotũ cardamomum, lanam, & hyssopũ, per triduum aqua macerato, deinde ad tertias coquito, & excolato. Postea liquabilia liquato ac excolato, & succum ac oleũ ammisceto, & omnia simul ad succi consumptionem ebullire sinito.

Emplastrum Manus appellatum. Cap. XXVI

Hoc emplastrum à quinque rerum speciebus quas recipit, Manus appellatur. Colophoniæ lib. V. ceræ lib. IIII. resinæ pinus libr. III. adipis taurini libr. II. butyri lib. I. liquefacito ac utitor.

Emplastrum Bromium appellatum. Cap. XXVII

Fœni græci, seminis lini, succi altheæ, singulo. libr. I. simul ad succi consumptionem coquito. Et colophoniæ, resinæ pinus, singulorum quadrantem, ceræ sexuncem, galbani trientem, liquefacito & ammisceto ac utitor. Aliud optimum. Seminis lini, altheæ, fœnigræci, singulorũ trientem, in duobus aquæ sextarijs

xtarijs macerato, & de expresso succo sumito lib. I. ceræ lib. I. resinæ pinus, colo phoniæ, singulorum sexuncem, galbani sextantem, opopanacis un. I. præpara & utere.

Emplastrum ex ouis. Cap. XXVIII

Spumæ argenti, cerussæ, singulorum trientem, cadmiæ sextantem, ceræ libram I. rosacei lib. II. ouorũ candida X. metallica cum aqua ac uino terito, deinde cum ouorũ candidis subigito, & liquabilibus liquatis ammisceto, unito, ac utitor.

Parhygrum Galeni. Cap. XXIX

Spumæ argenti, cerussæ, singulor. lib. I. olei purissimi, aquæ, singul. libr. II. Ego uero inquit, sæpe olei quidem lib. I. adipis uero anserini sexuncem ammisceo, aut si is desit gallinacei, aut hoc quoq; deficiente, suillum recentem accipio. Omnia simul ad prunas fumum non edentes citra solidam compagem coquuntur, & in cocturæ fine aliquando etiam amyli sexuncem adijcio. Si itaque adipem receperit hoc medicamentum, maiorem mitigandi uim acquirit, & dolores ex uulnere inflammato obortos sedat. Sed ad cicatricem inducendã inutile est. At uero aquam addere frigiditatem satis constat.

Emplastrum ex ouis, Oribasij. Cap. XXX

Ceræ unc. I. spumæ argenti, cerussæ, amyli, singulorum sextantem, oua numero IIII. rosacei lib. I. oua in præparatione postremum addantur.

Parhygrum Oribasij. Cap. XXXI

Facit hoc ad spontanea ulcera in corporibus delicatis. Adipis suilli recentis deuncem, ceræ sexuncẽ, cerussæ, spumæ argenti, sing. un. XV. liquida cum aridis cõmittito. Facit & ad ulcera serpentia. Et cum rosaceo dilutum uuluarũ ac sedis affectionibus medetur, & malignas faciei pustulas curat.

Emplastrum Rosaceum inscriptum. Cap. XXXII

Hoc mammarum duricias discutit, & est ad sedis affectiones efficacissimum, si cum rosaceo aut myrteo oleo diluatur. Spumæ argenti, cerussæ, adipis suilli recentis, singulorum sexuncem, olei ueteris sesquilibram, myrrhæ drach. IIII. ouorum crudorum uitellos duos. Reliquis ad bonam compagem coctis ac frigefactis, oua cum uino albo trita ammisceto, & utitor hoc medicamento aliquando sincero, aliquando diluto.

Emplastrum phycotyche appellatum. Cap. XXXIII

Ad omnia ulcera & præcipuè in sede cõmodum est hoc emplastrũ. Croci unc. I. cerussæ, spumæ argenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini, ceræ, singulorum sexuncẽ, rosacei un. XXXVI. ouorũ candida XXX. uini quantũ satis est.

Emplastrum Sphærion appellatum. Cap. XXXIIII

Hoc irrigationis uicẽ supplet. Facit ad desquammata, excoriata, intertrigines, ambusta, ad flagellatos, ad tibias collisas. Spumæ argenti, cerusæ, calcis uiuæ, singulorum quadrantem, ceræ sesquunciã, nitri unc. I. olei rosacei unciã I. Aridis minutissimè tritis liquida ammisceto, & sphæria, hoc est, pilulas formato. Vsu uero expetente olei sexuncem, rosacei quadrantem, ceræ sextantem, ad prunas liquefacito, & medicamenti sextantem adijcito, spathulaq; agitato, & ubi frigefactum fuerit medicamentum, cum aquę dodrante contundito.

Emplastrum pentatheton. Cap. XXXV

Ceræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, calcis uiuæ, æquales portiones. Liquabilia liquato, & calcem adijcito. Vsus autem tempore olei sexuncem, ceræ sextantem, olei sicyonij quadrantem, liquefacito uelut proximè dictum est, & medicamenti sextantem adijcito. Facit ad uibices flagellorum, ad cutem excoriatam, & ad collisa, ac cætera huiusmodi.

Emplastrum ex ochra. Cap. XXXVI

Easdē cum prædictis uires habet etiā hoc. Ochræ lib. II. cretæ, ceræ, singul. lib. I. colophoniæ, picis, resinæ pinus, sing. libr. I. spumæ argenti, terebinthinæ, singulorū bessem, olei lib. II. arida cū uino terito, et liquabilia liquata ammisceto, & in massas efformato. Vsu uero postulante, ceræ lib. I. olei ueteris lib. III. liquefacito & excolato, & medicamenti lib. I. ammisceto, & uino adstillato contundito.

Emplastrum Telamonium. Cap. XXXVII

Hoc carbunculis medetur. Dilutum sinus siccat, & cicatricē inducit. Spumę argenti, calcis uiuæ, ceræ, resinæ pinus, singulorū dodrantē, cerussæ un. XXV. olei sesquilibrā. Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito: deinde ceram ac resinā adijcito. Postea calcem & cerussam minutissimè trita ammisceto, ac utitor. Et ad carbunculos quidem linteo inductū imponitur. Ad reliqua uero, rosaceo aut myrteo oleo ad strigmentitiam compagem dilutum adhibetur.

Pilarium ex recremento argenti. Cap. XXXVIII

Recrementi argenti sexuncē, cerę, adipis taurini, singulorū quincuncem, colophoniæ trientē, picis, olei, singulorū sextantē. Argenti recrementū uino aut fœni græci succo teritur. Quod si non possit haberi argenti recrementū, plumbaginem pro eo accipimus. Facit ad desquamata ac excoriata, & his similia.

Emplastrum ex Pompholyge. Cap. XXXIX

Hoc longo usu constat eunuchorū, mulierum, puerorum, ac aliorum molliū corporū ulceribus conuenire, ad cicatricē citra dolorem inducendā, & ad cancerata ulcera tutò adhibetur. Cerussæ, spumæ argenti, pompholygis, singulorū sextantē, cadmiæ trientē, medullæ ceruinæ quadrantē, ceræ, olei rosacei, sing. lib. I. olei myrtei sexuncē. Metallica trita ac cribrata, & cum uino subacta, liquabilibus liquatis ammisceto, ac utitor. Aliud Archigenis & Oribasij. Pompholygis, cerussæ, spumæ argenti, singulorum unc. I. ladani sextantem, acaciæ trientem, ceræ quadrantem, olei myrtei bessem, ouorum assatorū uitellos IX. Vini quod satis est. Aliud Oribasij. Spumæ argenti, cerusæ, singulorum sextantem, pompholygis unc. I. croci unc. I. ceræ un. I. adipis anserini quadrantem, ouorum assatorum uitellos IIII. Rosacei, uini, quod satis est.

Emplastrum rutaceum. Cap. XL

Hoc ad fistulas scabras facit. Cadmiæ, spumæ argenti, recrementi argenti, sulphuris uiui, singulorum sextantem, aluminis scissi, rutæ uiridis, singu. unc. I. ceræ bessem, olei myrtei lib. II. uini quantum satis est.

Ceratum è Perdicio. Cap. XLI

Facit ad sinus. Foliorum perdicij lib. II. ceræ, colophoniæ, olei, singul. libr. I. Herbam exactissimè terito, & liquida ammisceto, & in mortario unito. Hoc in aliquibus ob nimiam uim repellendi, uicinos locos inflammat, & materiam eò colligit. Quod ubi contigerit, ad locum quidem inflammatum, idem medicamentum imponito, uerum ad sinus osculum emplastrū è lolio, aut quod Venus inscribitur, aut quoddam attractorium adhibeto.

Ceratum è succo betæ. Cap. XLII

Facit ad uulnera inflammata, ad achoras capitis ulcuscula, & ad ambusta. Ceræ libram unam, olei sesquilibram, liquato ac excolato, & ab igne ablatis, betæ succum quantum imbibere possunt affundito, & in mortario subigito. Præstat autem paulatim succum cerato instillare. Aliud è succo plantaginis, ad inflammationes & sinus. Cerę li. I. olei lib. II. S. succi plantaginis quantū satis est. Ceratum liquefactū & in frigidam aquam diffusum, aqua sæpe permutata probè

probe lauatur, & postea in mortario pistillo tundit, ac subinde plantaginis succus paulatim instillatur, quantum eius imbibi potest. Ceratum Myrteum. Ad oculorum inflammationẽ, & cicatricem inducendam, ad intertrigines ac scabiosas affectiones cõmodum. Ceræ lib. I. olei myrtei li. II. plumbi usti sexuncem, cerussæ, spumæ argenti, syrici, singulorum unc. I. Vini quantum satis est ad conterendum. Melinum cicatrices inducens. Chalcitidis crudę sexuncem, cadmiæ quadrantem, ceræ lib. I. olei myrtei lib. I. uini quod satis est.

Ceratum ex sandyce, Homo appellatum. Cap. XLIII

Hoc ulcera diuturna ac maligna, & in tibijs oborta, solum per se adhibitum ad cicatricem perducit. Sandycis lib. I. olei dulcis lib. II. coquito donec non amplius inquinant, & utere confidenter.

Emplastrum ex allijs. Cap. XLIIII

Hoc uim attractoriã habet. Facit ad omnem duriciã, abscessus, furunculos, strumas, inguinũ tumores, fistulas, impetigines humidas, mammas induratas. Ceræ lib. II. colophoniæ sexuncẽ, medullæ ceruinæ tantundem, nitri albi bessem, allia uiginti, olei lib. IIII. Allia depurgata in oleo coquito donec torrefiãt, deinde ad oleum excolatum liquabilia adijcito, & postea nitrum tritum adijcito ac utitor. Nos uero ita præparamus: Ceræ, colophoniæ, olei, singulorum quincuncem, nitri sexuncem, medullæ ceruinæ sextantem, alliorum nucleos XXX. præpara & utere, præsertim ad fistulas: humorem enim attrahit, quem quotidie crebro detergere oportet. Hoc solum citra alterius opem extrahit, incarnat, & cicatricem inducit. Aliud Oribasij. Ad pustulas, intertrigines, ambusta ab igne, perniones non exulceratos, ad bullas nondum apertas, ad cutis tibiarum excoriationem, ad ulcera antiqua & proserpentia sub cute. Recrementi plumbi trientem aut quadrantem ad ceratum ammisceto, quod habet ceræ bessem aut dextantem, adipis suilli recentis, olei myrtei, singulorum sextantem, aut quadrantem. Quod si cicatrix inducenda est, absque adipe præparetur.

Emplastrum ė scilla. Asclepiadæ. Cap. XLV

Hoc ad fistulas, sinus, nomas & putredines facit. Vlcerum eminentias cõtrahit, ad fistulas angusta oscula habentes collyriũ ex eo formatum inditur. Si uero lata ac ampla fuerint oscula rosaceo dilutum adhibetur, eloto prius sinu siue fistula cum posca aut uino mulso, iniectum, locusq; emplastro munitur ac deligatur: hoc enim modo incarnat, ac replet fistulosa capitis ulcera. Conuenit & nomis, si membrana nõ fuerit denudata. Idem sincerũ ad capitis fracturas adhibetur, & ad anhelosos ac orthopnoicos amplis splenijs inductũ pectori imponitur: cõuenitq; omnino ubi ad superficiẽ materias attrahere uolumus. Scillæ repurgatę quincuncem, squamæ æris, iridis, singulorum quadrantem, myrrhæ dra. XVIII. ammoniaci thymiamatis dra. XII. galbani, picis liquidæ, styracis, æruginis, resinæ pinus siccæ, aristolochię, singulorũ sexuncẽ, ceræ un. XX. terebinthinæ trientem, olei ueteris lib. II. aceti acerrimi sextarios IX. aut quod satis est. Scillam ad solem æstiuum tundito, & acetum paulatim instillato, quantum satis ad exactė terendam. In alio autem mortario squamam æris & æruginem cum aceto diutissimė terito, & arida trita ac cribrata adijcito. Postea ammoniacum, styracem, myrrham, galbanũ addito, & instillato aceto simul probė conterito, deinde liquabilia liquefacta, iride ac aristolochia inspersis, frigefacito & ad reliqua ammisceto, subigito, ac utitor. Ad fistulas quidem & ossa corrupta, collyria ex eo formata indens, uerum ad ulcera repurganda sumito, medicamen-

camenti trientem, ceræ ſextantem, roſacei quadrantem, & pro repurgationis ratione aliquid de medicamẽto detrahito, & cerato adijcito, donec cicatrix inducatur, ita ut poſtremũ quum iam abſoluenda eſt cicatrix, medicamenti unc. I. olei roſacei aut myrtei dodrantem, & ceræ trientem commiſceas.

Emplaſtrum è pompholyge, Heræ Cappadocis. Cap. XLVI

Hoc ad ſedandos dolores ac inflãmationes facit, pręcipuè ad ulcera maligna ac cancerata, antiquaq́ꝫ ac cicatricem non recipientia. Facit & ad ambuſta ab igne. Roſaceo aut myrteo oleo dilutum cicatricem inducit, & butyro dilutum incarnat. At cum roſaceo ad omnes ſedis affectiones cõmodum eſt. Cadmiæ botryitidis lotę dra. VIII. pompholygis lotæ dra. VII. plumbi uſti & loti dra. IX. thuris dra. IIII. ceruſſæ lotæ drac. IX. ſpumæ argenti lotæ drach. VIII. ceræ albæ drach. C. terebinthinæ chiæ drach. VII. olei myrtei drach. CLXX. Arida trita & cribrata, *in* mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo, cum uini ſextarijs IIII. terito: cæterum in uino hoc, infrà ſcripta polentæ modo contuſa, per *diem* ac noctẽ pręmaduiſſe oportet. Iridis, meliloti, ariſtolochiæ, capitulorũ papaueris, ſeminis hyoſcyami albi, ſing. dra. VIII. cum hoc itaq́ꝫ uino excolato, metallica ſicut diximus ſunt conterenda, uſq́ꝫ ad mellis cõpagem, & deinde oleum myrteum adijciendũ, quo illitionis ſpiſſitudo fiat. Poſtea uero omnia in ollam nouam coniecta lento igne ad emplaſtri formam, & terebinthina adiecta medicamentum ab igne tollito, ac frigefacito, ſubigito, & utitor.

Emplaſtrum Nigrum eſſentia appellatum. Cap. XLVII

Facit hoc ad duricias, ad articulos, & coſtas fractas, ganglia, ſtrumas, & tumores diſſoluit. Tibiarum ulcera chironia & fiſtulas curat. Facit ad *morſus* feraru*m*. *Aquæ inter cutem* molem delet. Clauos ſanat, aculeos extrahit. Splenicis, podagricis, hepaticis prodeſt. Spumæ argenti, ceruſſæ, æruginis raſæ, ſingulorum quadrantem, ſquamæ æris ſextantẽ, thuris maſculi ſextantem & ſemunciam, bituminis Iudaici beſſem, terebinthinæ quadrantem, ceræ *flauæ*, picis aridæ, ſingulorum libr. III. olei antiqui lib. I. lapidis gagatæ, lapidis aſij, aluminis ſciſſi, magnetis uiui, myrobalanorum, ſingulorum quadrantem. Spumam argenti, ceruſſam, ſquamam, æruginem, bitumen, & thus, omniaq́ꝫ arida tundito, & in mortario aceto paulatim inſtillato, ac ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem terito, deinde ceram, picem, oleum ac reliqua liquabilia liquata ammiſceto, unito ac utitor.

DECIMIQVINTI SERMONIS AETII FINIS.

INDEX CAPITVM DECIMISEXTI Aëtij Sermonis.

AETII

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE, TETRABIBLI, SIVE QVATERNIONIS QVARTI, Sermo Quartus, & ex ordine Decimussextus.

De conceptus ac partus ratione, & de affectionibus muliebribus uteri præsertim & mammarum. Item de ungentorum pretiosorũ, & potionum ac suffumigiorum præparatione.

DE VTERI SITV MAGNITVDINE AC forma. Caput I

VTERVS Græcis Metra, hoc est, Matrix appellatur, quod ex ipso omnia animantia, uelut à matre oriantur. Vocatur eisdem hystera, quod posterior situ sit omnibus uisceribus. Situs est enim uterus intra peritonæum membranam aluum & intestina omnia circumcirca amplectentem, inter uesicam ac rectum intestinũ. Atq; huic quidẽ fermè toti incumbit: uesicã uero iuxta umbilicũ, ubi fundum habet, utplurimum supereminet. Iuxta partẽ autem ad pudendũ tendentẽ ipsa uesica uterũ excedit collo. Magnitudo eius non in omnibus eadem est. Multò enim minor est uterus eius quæ prægnans non est: maior aũt pregnantis. Eius uero quæ nunquã prægnans fuit, longè adhuc minor uterus existit. Et iuxta ætatẽ minimus est his quæ ad uenerem experiendã tempus nondũ attigerunt. Nam & aliâs semper minor est his quę Venere non utuntur. Longitudo itaq; in moderatè se habentibus mulieribus, à fundo circa umbilicũ, usq; ad pudendũ, est pierunq; undecim digitorũ. Latitudine uero ad utrunq; latus per cornua sua extenditur. Quantum uero ad figurã attinet, totũ quidem reliquũ corpus, & maximè fundũ uesicæ simile est. In quantũ uero exortus papillares ad lumbos nutãtes habet ab utroq; fundi latere productos, uesicæ similis non est: appellantur aũt hi exortus cornua, & primum sursum uergunt, postea deorsum tendunt, & paulatim angustiores fiunt, ut postremæ partes uenis similes sint. Hæ itaq; angustæ cornuũ partes sinuosis flexibus ad testes inseruntur, qui à lateribus uteri siti sunt, singuli ab utraq; fundi parte prope cornua: & per hos sinuosos cornuũ flexus, in congressu uiri uterus semẽ à testibus attrahit. Sunt autem testes mulierum parui, neque sicut in uiris rotundi & oblongi, ac tenera carne præditi, sed lati ac glandulosi & pelliculosi. Appendet porrò uterus uesicæ & intestino recto, per fibrosa quædam interstitia. Appendet & ossi sacro, per robusta quædã ligamenta neruosa ac musculosa. Sunt & ligamenta ac appendices quæ in ipsum uterũ inseruntur, partim quidem texentia & perplicantia ipsum uteri corpus, quorum non exigua pars sunt nerui à spinali medulla orientes. Partim uero incrementi ac nutrimenti ipsius uteri, item'que fœtus gratia facta, uelut sunt arteriæ & uenæ. A uena enim caua quæ per spinam à gibba hepatis parte fertur, & ab arteria magna quæ illi incumbens simul defertur, duæ uenæ & duæ arteriæ exoriuntur, utrinque sanè uena & arteria: atque hæc quatuor uasa ad uterum delata, antequàm

quàm in ipsum inseruntur ramulos ad testes extendunt, & postea in ipsum uteri corpus deferunt, ipsumq; intertexunt, & per ea menstruus sanguis in uterũ deriuatur. Sunt aũt & aliæ uenæ ac arteriæ utrinq; utero insertæ, partim ad testes, partim ad ceruicẽ tendentes. At uero ipsum uteri corpus ex duabus tunicis constat, & externa quidem neruosior est, interna uero uenosior. Et externa quidẽ simplex & una est, interna uero duplex, ut si excoriare uolueris, duo tibi uteri esse uidebuntur, sub una & eadem tunica siti. Cæterũ collum uteri musculosum, ex dura ac chartilaginosa carne factũ est, et semper durius seipso euadit, & progressu temporis cartilaginosum, adeò ut quæ sæpius pepererunt, aut iam aniculæ sunt, his multũ durum ac cartilaginosum collum sit, ut gutturi summo simile existat. Est et in collo uteri foramen, per quod & menses deferunt, et mulier masculi semen suscipit, exitq; per ipsum etiam fœtus: incredibile enim dictu est quantum hic meatus pro tempore amplitudinẽ euariat. Nam reliquo tempore toto specilli extremũ, aut paulò crassius quiddã suscipit. Prægnãte uero muliere ita clauditur, ut nihil suscipere possit. At ubi fœtus ab utero exoluitur, dolores partus ipsum quàm plurimũ extendunt, & quod mirum auditu est, animal totum per ipsum transit. Finit autem collum ac desinit in muliebrẽ sinum siue pudendũ. Longitudo porrò pudendi in mulieribus ætate perfectis sex ferè digitorum mensura est. In partu tamen & concubitu breuius efficitur, collo nimirum uteri se extendente. Est & in puellari ætate pudendũ delicatius ac mollius. In aniculis uero & his quæ sæpius pepererunt, callosius euadit, & chartilagini simile: ex crebro enim congressus attritu, & partium exeuntiũ collisione callescit. Sed & mensium delatione indurescit, non aliter quàm ob plurimum & acrem humorẽ influentẽ ulcera callosa ac fistulosa fiunt. At uero imminente mensium tempore uterus crassescit ac intumescit, aliâs tenuior ac contractior existens. Crassior item est in his quæ sæpius pepererunt. Tenuior autem in his quæ nondum prægnantes fuerunt. Idem etiam primis à conceptu diebus crassescit. Vbi uero fœtus adoleuit, ac iam pariendi tempus adest, tenuissimus euadit. Attenuaẽ aũt uelut uesicæ flatu repletæ solent, crassitudine in longitudinẽ abeunte. Atq; hactenus de situ, figura, ac magnitudine uteri dictũ sit.

Cap. II
Quæ intra prægnantis uterum nascuntur.

Imprægnationis tempore primũ Secunda utero adnascens, & totũ fœtũ ambiens generaẽ, deinde aliæ duæ pelliculæ, altera farciminalis à farciminis similitudine appellata, eminentibus fœtus partibus duplicata incumbens. Altera agnina à teneritudine uocata, quæ totum fœtum ambit ac complectitur.

Cap. III
De secundæ generatione.

Secunda hoc modo generatur. Singula uenarum ac arteriarũ oscula, quæ intra uterum perueniunt, in extremitatibus suis nodosas quasdã eminentias hæmorrhoidibus ani similes habent, quas aliqui cotyledonas, hoc est, acetabula appellant. Atq; hæ in mulieribus sunt minores, quàm quæ in uaccis, capris, ac ceruis, atque alijs talibus animalibus reperiuntur. Sed & in brutis flaccidiores ac mucosiores sunt, figura cotyledoni herbæ, id est, umbilico ueneris similes. Tales igitur eminentiæ in uteri sinu ubi mulier conceptura est aperiuntur. Contingit autem hoc tempus, incipientibus fluere menstruis purgationibus, aut desinentibus. Et quanquã etiam reliquo toto purgationis tempore apertæ sint, tamen non cõcipit mulier. Non enim potest semẽ in utero manere, quum influentis sanguinis multitudine eluaẽ. Quando uero cessant menses, & quum incipiunt, aperta sunt uasa, & purgatio lunaris neque multa, neque coacer-

uatim

uatim effunditur, ut semen ob uteri asperitatem facilè adhęreat, & ab allabentis sanguinis paucitate abundè alatur: priusquā enim fluere cœperint menses, mulier non conceperit, quod & semen careat alimento, & unde adhærere possit non habeat: leuis enim tunc uterus est ob uasorum conclusionē, ut inde semen tanquā color à leui pariete elabatur. Nam qui parietes illituri sunt, eos primū exasperant, deinde colores inducunt. Proinde semen uiri iniectum, & in utero detentum, acetabulis dextri uel sinistri sinus impingitur, cōtrahitq; seipsum uterus, ac semen undiq; complectitur. Secundæ itaq; generatio ab osculis in uterum apertis initium sumit, ita ut ab unoquoq; osculo uas generetur, ab osculo arterię, arteria, à uenę osculo uena, atq; hæc uasa distinguit ac cōnectit membrana. Et hoc modo Secunda generatur. At uero hæc uasa per secundā disper sa rursus inter se coëunt, & in duos ueluti stipites desinunt, binasq; uenas ac binas arterias perficiunt, quæ ad ipsum fœtum se ingerunt circa umbilicum. Nihil enim aliud est umbilicus quàm quatuor hæc uasa, in medio sui uragum, hoc est, lotij ductorem appellatum habentia. Hic uero est principium pelliculę farciminalis, perforatusq; est ad fundum uesicæ ipsius fœtus, ut per ipsum lotium fœtus excernatur, & in pellicula farciminali colligatur. Tum uero ex duabus uenis una tantum efficitur, quæ per umbilicum delata, simæ parti hepatis ipsius fœtus inseritur, uenaq; caua appellatur. Et per hanc ad fœtus alimentum sanguis ab utero deriuatur. Postquam enim hepar ipsius fœtus sanguinem allatum suscepit, in omnes corporis partes distribuit. Similiter etiam duæ arterię in unam coalescunt, quæ circa uesicam firmatur, & magnæ arteriæ inseritur, quæ spinæ eiusdem fœtus adhæret. Et per hanc uitalis spiritus ex uteri arterijs ad fœtum distribuitur. Porrò partus tempore instante, quum magnus perfectusq; infans uterum undiquaque distenderit, Secunda pro infantis mole angusta efficitur, neq; iam sanguis ab utero allatus alimentum sufficiens exhibet. Quapropter concitatus infans exilit, & ambientes pelliculas dirumpit, atque ita arcana quadā ratione uteri hostium aperitur ac fœtus progreditur. Et hæc quidem de fœtus generatione breuiter, & quàm lucidissimè id fieri potuit explicauimus. At si quis diligentius speculari hæc uoluerit, caprā aut uaccam, uel ceruam dissecare poterit, ossa pubis remouendo, & cutem aptè resecando. Et uteri cum uicinis partibus unionem apertè uidebit.

Menstruæ mulierum purgationis ratio. Cap. IIII

Circa quartumdecimum annum menses in fœminis apparere incipiunt, quo tempore & pubescunt, & mammæ ipsis intumescunt. Non tamen omnibus eodem tempore, eademq; mensura, & per totidem dies prodeunt. Sed plerisq; plus minus duarum heminarū mensura, quatuor dierum spacio, interpositis uiginti duobus diebus, aut summum triginta, singulis mensibus deferuntur. Nec ante trigesimum quintum, nec serius quàm quinquagesimo anno desinunt. Rarissimè enim ad sexagesimum annum menstruæ purgationes perueniunt. Citissimè uero in pinguibus corporibus deficiunt. Cæterum sanguinis qui profluit copia paulatim usque ad ætatis uigorem augescit. Deinde aliquamdiu æqualitatem seruans, paululum penitus crescit aut minuitur. At ubi ad finem tendit, paulatim rursus minuitur, donec in totum desinat. Vt autem ordinem seruent aut excedant, & ut multitudine uel paucitate delinquāt, in ætate situm est, ac anni tempore, itemq; uictus ratione, & peculiaribus mulierum studijs. Huc faciunt & ciborum qualitates, & morbi accedentes.

Notæ futuræ uirginum purgationis. Cap. V

Virginibus futuram purgationem præsagiunt mammarum pruritus, lumborum, pectinis, & capitis dolor, bilis aut pituitæ uomitus. Quum hæc circa decimum quartum annum apparuerint, Medicum cōiectare oportet, quomodo purgationem maturet, & per leniores decoctiones sanguinis delationem adiuuet.

Quando semen appareat, & conceptus tempus adueniat. Cap. VI

Semen quoque circa decimum quartum annum, & plerisque in ipso pubertatis tempore apparet. uerum ad generationem aptum efficitur, anno plerunque decimo octauo aut uigesimo. Et statim sanè ubi semen comparuerit, coëundi desiderio flagrare incipiunt.

Fœcundarum mulierum dinotio, Sorani. Cap. VII

A decimoquinto, ætatis anno ferè usque ad quadragesimum, mulieres ad concipiendum idoneæ sunt, quæ neque uiragines, neq; corporis habitu denso aut duro præditæ sunt, neq; cōtrà humecto ac languido, neq; alui fluxione assidua laborant. Sed & recta ratione ac læta mente funguntur, & lumbos habent latos, & uentrem amplum. Et quibus menses non impediuntur, & quæ uteri affectionibus non infestantur. Cæterū conceptura sit an non mulier, hoc modo deprehendi aiunt. Infernas partes uestimentis contectas resina suffiunt, ita ut intra pudendum uapor recipiatur. Et si quidem odor per corpus ad os & nares transeat, fœcunditatis signum iudicant: Sin minus, sterilitatis. Allia item decorticata, & lanę inuoluta, mulier dormiendi tempore sibijpsi uelut pessum siue tali formam subdat. Et ex odore an ad os peruenerit aut non, fœcunditatē aut sterilitatem iudicet.

Quomodo cognoscantur quæ conceperunt. Cap. VIII

Mulierem concepisse argumento primum est, si ab obstetrice interrogata respondeat, se post concubitum uiri semen non effudisse, & in ipso coitus opere horrorem quendam percepisse, & moderato dolore circa pudendum ac umbilicum uexari. Et ad hæc si pudendi sinus & os arida sint. Et uteri osculum non durum, nec inflammatum, sed interius ac exterius occlusum fuerit, & aliquantulum sursum progressum. Et si Veneris appetentia languerit, & menses consueto tempore non apparuerint. Si uenæ pectoris uirere, & mammæ intumescere inceperint, & progressu temporis lac habuerint. Si cauitates oculorum subpallidæ fiant. Si nigræ maculæ in facie & aliquibus lentigines oriantur. Si colli pars anterior calidior, ceruix uero frigidior appareat. Si circa secundum mensem præter cōsuetudinem salsa aut acida appetat. Quibusdam etiam os nimio humore madescit, & ad agendum torpor adest, & aspectus languidus ac planè effœminatus efficitur, & color ad albedinem ac pallorem mutatur, prægresso plerunque rubore si fœminæ uiriliores fuerint. Circa consueta item purgationis menstruæ tempora aggrauantur prægnantes, & mammæ intumescunt, lumbi difficulter mouentur, uesica rubens ac ignitum lotium cum dolore excernit, et suppressorum mensium calor sinum ac ceruicem uteri accendit.

Notæ fœtus masculi ac fœminæ. Cap. IX

Hippocrates & alij quidam maris notam esse dixerunt, si prægnans sit bene colorata, & ad motum facilis, & si dextra mamma amplior, & præsertim papilla sit. Contrà uero pallidus color, sinistraq; mamma ac papilla tumidior, fœmellæ in-

læ, indicium est. Sed & in masculi conceptu dextræ partis uasa, uenæ ac arteriæ, magis intumescunt, præsertim sub lingua. At in fœmellæ conceptu contrarium apparet. Aiunt etiam papillas in fœminæ conceptu deorsum nutare, in masculi uero, sursum tendere: Sed & lac prægnantis aquæ instillatum, si fœtus fœmella sit, diuelli ac detrahi: Si uero masculus, in superficie persistere. Certissimum uero minimè fallax masculi fœtus signum est, si prægnans dextræ manus pulsum ualidiorem, uelociorem, maioremq; ac duriorem habuerit: Et uice uersa in fœmella.

De pica, Galeni. Cap. X

Circa secundum mensem affectio quædam prægnantibus accidit, quæ à pica auicula nomen accepit. Alij tamen ab hederæ similitudine, quæ cittos Græcis uocatur, hanc affectionem cittam Græcis appellatã esse sentiunt, nam sicut illa uarijs plantis prout occurrunt se implicare solet: ita mulieres ex pica laborantes, uaria edulia appetunt, atq; ea contraria, quæ tum uoluptatẽ, tum insuauitatem gustanti exhibent. Accidit aũt ferè circa quadragesimum diem à conceptu. Et est stomachi languor cum nausea & auersione ciborũ, bilis ac pituitæ uomitũ inducens. Consequuntur assiduè expuitiones oris, uentris morsus, ac anxietates. Atq; hæc omnia ob humoris sanguinei præsertim redundantiam fiunt: qui enim per uteri uasa singulis mensibus excerni solebat, à fœtu suppressus, sursum uergit, & stomachũ præcipuè, uelut subtiliore sensu præditũ infestat: pro uarietate aũt uitiosi humoris, uaria ac peregrina edulia appetunt, quædam salsa, aliquæ acida, aliquæ terram, aut testas, aut extinctos carbones. Et sæpe usque ad quartũ mensem hæc affectio durat: in principio enim modicus sanguis ad fœtus alimoniã distribuitur. Postea uero crescente fœtu plus alimenti attrahitur. Itaq; tum demum uitioso humore partim per uomitũ euacuato, partim ad uterum alendi fœtus gratia delato, relata accidentia remittunt. In quibus igitur multus sanguis collectus uidetur, his modicus cibus competit, & exercitia mulieribus conuenientia, quæ redundantem discutere possunt. Prosunt & fatigationes ac peregrinationes: quæ uero citra laborem uiuere consueuerunt, hæ prægnantes ægrè ferunt repentinos aut laboriosiores motus. Quarũ uero stomachus ab acri, acido'ue aut salso humore mordetur, hæ ad excitandum uomitum tepidam aquam cõmodè bibent, ut humor affligens reuomatur. Abstineant autem à dulcibus obsonijs, & uinum fuluum, odoratum, antiquum, et subadstringens bibant. Sit aũt potus moderatus ne alimenta uentriculo innatent. Confert etiã ante cibum oliuas muria condîtas cum pane molli exhibere. Aut quinq; uel septem amygdalas amaras. Aut polentã succo cotoneorum aut punicorum malorum respersam. Aut seridem siue intubum. Aut asparagũ palustrem, aut sisarum. Ex auibus deligendæ sunt, quæ neq; pingues, neq; uirosæ sunt. Conueniunt etiã pedes ac rostra & uentriculi porcorũ, & herinacei marini recentes. Post cibum uero uuæ passæ, mala punica ac pira exhibeantur. Sint tamen omnia quantitate moderata, at quæ cibos auersantur, obsoniorum uarietate ac iucunditate illectentur. His aũt quæ terram comedunt, nihil ita prodest, uelut amylum recens pro terra oblatum. Cæterum medicamenta contra picam cõmoda sunt, portulacę cremor, & ipsa in cibo sumpta, cucumeris semen decorticatũ, & ex aqua potum. Polygoni decoctum potum, similiter etiam anethi. Et rhei pontici ac spicæ nardi cremor. Item intubi succus, uel ipsa herba cruda aut cocta assiduè comesta. At si crassius est quod euomunt, & ob uiscositatem difficulter excernitur, salsamenta & raphanos ex ace

to mulso edant, omni studio adhibito, ut infestus humor citra molestiā ac conuulsionem educatur. Forinsecus autem adhibita languido stomacho cōferunt hæc, œnanthe, balaustium, rosæ, cityni, myrtus, smyrnij coma, fœniculi semen, cum uino cataplasmatis modo adhibita, addita etiā galla, aut cumino, aut absinthio. Palmularum item carnes uino coctas aut maceratas, tritas pro emplastro imponere prodest. Aut mala cotonea cum posca trita, rosaceo uel nardino cerato excepta, addito croco. Aut lanam succidam, aut linteolum uino & oleo, aut aceto & oleo, uel rosaceo & aceto, aut nardino & uino imbuito, & stomacho adhibeto. Morsus enim & stomachi puncturas mitigant. Præterea calidam aquam, non tamen feruidam assiduè absorbere, & sensim assiduè obambulare, & præcordia molli lana integere, fouere ac inungere, & ante cibum infernas partes pro uiribus exercere, hæc omnia ad sanitatem assequendam mirificè faciunt.

De tumoribus pedum in prægnantibus. Cap. XI

Pedū tumores in prægnantibus, rosaceo & aceto, & sale aliquando addito, perfricato. Prodest & terrā cimoliā cum aceto illinere, aut alumen scissum cum uino. Bonum est & citriorū malorū decocto pedes lauare. Et anthyllim aceto maceratam obligare, & brassicę folia per latum distenta imponere ac obligare.

Cura prægnantibus adhibenda. Aspasiæ. Cap. XII

Prægnantes quæ recens conceperunt, à timore, tristitia, ac omni forti mentis perturbatione asseruandę sunt. Prohibendæ etiam gestationes in curribus, & uiolenta exercitia, ac spiritus detentiones, & coxendicum ictus. Neq; uero permittendum est, ut graue onus eleuet, aut saltet, aut duris sellis insideat. Sed nec acria edulia nec flatuosa, nec clysteres acutos, nec cibi aut potus inopiā aut superfluitatē concedemus. Sanguinis etiam effluxio siue è naribus, siue ab hęmorrhoidibus, aut alio quocunq; loco, prægnantibus periculum inducit. Quapropter alimentis utendū est moderatis, & stomacho cōmodis, lecticæ gestatione, leni deambulatione, molli frictione, & lanificij exercitio. At circa octauum mensem qui omniū molestissimus est, alimentū cōtrahendū est, & motus uehemētiores præscribendi. Et si aluus suppressa fuerit, ob intestini recti angustias ab utero illatas, edulia exhibeantur uentri subducendo apta, uelut est ptisanæ succus, rumex coctus, malua, lactuca. Cæterū mense nono relaxandi corporis gratia, balneo frequenter utendū est, & omni modo prospiciendū, ut paritura futuros partus dolores fortiter ferre possit.

Notæ partus secundum naturam futuri. Cap. XIII

Parituris pectinis ac superioris uentris grauitas, pudendiq; ardor adest. Et uterus ad pudendū procumbit, ut obstetrici facilè sit per cōtactum tentare. Os quoq; uteri disparatū ac dilatatū est, & ad tactum leue ac humectū percipitur. Partu aūt instante, superior uenter contrahitur, & inguina ac pubes intumescunt, & assidua mingendi cupiditas adest. Deinde plurimus humor prodit, plerisq; etiam sanguis tenuioribus secundæ uasis ruptis.

Parientibus facienda. Cap. XIIII

Quæ præparare oportet, & quomodo secundum naturā parientibus consulendum sit, superuacuū fuerit scripto prodere, quū ex longo usu nō modo obstetrices, sed reliquæ quoq; mulieres ista sciant. De hoc tamen uelut necessariò admonebimus, quod parientes spiritum detinere oportet, & ad inferiores partes propulsare, non uelut imperitæ aliquæ faciunt in gutture congregare. Inde enim

nem repertum, sinistro brachio alligatum. Sardonius quoque lapis prodest superiori uentri appensus, donec dolores partus instant, & tunc ablatus. Lapis item in uulua, aut corde, aut intestinis ceruarũ repertus pro amuleto gestetur: est enim ad retinendos fœtus efficacissimus. Iisdem uiribus prædìtus est lapis qui trunco arboris pro cunei more impingi solet.

Pariendi difficultatis causæ. Cap. XXII

Pariendi difficultas uarijs de causis cõtingit: aut enim eo quod puerpera animo aut corpore, aut utrisꝙ simul imbecilla est, aut ob uteri paruitatẽ, aut propter meatus angustiã. Quæcunꝙ aũt propter ętatem staturæ breuioris sunt, hę ferè uterũ reliquis corporis partibus correspondentẽ habent. Potest & difficultas pariendi cõtingere: aut ob ceruicis uteri obliquitatẽ: aut ob carnem eidem ceruici uel osculo eius adnatã: aut ob eiusdem loci inflammationẽ, uel abscessum, uel duriciã: aut quod tunicam ambientẽ solidiorẽ fœtus perrumpere non potest: aut quod humor in utero collectus ante debitũ tempus excretus est, & iuxta partus tempus sine humore ac sicci manent loci, quando maximè opus est hoc humore, ut qui facilem transitũ fœtui exhibeat: aut quod puerpera uesicæ calculo laborat, qui dum uteri collum cõprimit difficultatẽ pariẽdi inducit: aut ob prægnantis carnositatẽ siue pinguitudinẽ. Sed & ossa pubis nimiũ conserta, pariẽdi difficultatẽ faciunt, dum in partu dilatari non possunt: neꝙ enim uelut in uiris, ita in mulieribus ossa pubis alternatim cõseruntur, sed forti copula cõnectuntur. Contingit item pariendi difficultas ob nimiã lumborum cauitatem uterum comprimentẽ: aut ob excrementorũ copiam, in intestino recto aut uesica detentã. Aliquæ etiam prouecta ætate debilitatę ægrè pariunt. Aliæ quod primũ parere incipiunt, anguntur, & propter imperitiã corpus aptè præparare ignorãt, aut quod per ætatẽ nondum uiriles sunt, nec uires uigoris adeptæ sunt, sed adhuc puellæ pueriliter agunt. Difficilis præterea fit partus quum fœtus totus, aut pars magnitudine excellit: sępe enim caput, uel thorax, uel uenter, plus æquo augescit: aut quum debilior est fœtus, & saltibus ac motibus suis matrem adiuuare non potest: aut quum biceps est aut tripes: aut quum gemini prodeunt, & repentè uterꝙ simul collo uteri illabitũ: aut quum fœtus interijt, & parturienti nihil auxilij præbet: aut quũ mortuus intumescit, & præter naturã iacet: situs enim prodeuntis fœtus naturalis est, ut rectà in caput, manibus ad utrunꝙ fœmur extentis prodeat. Præter naturam uero caput in dextrã uel sinistram uteri partem declinat: aut altera, aut utraque manus exeritur, & crura intus inter se diducuntur. Reliquis tamen figuris minus suspecta est ea quæ in pedes contingit, præcipuè si manibus super utroꝙ fœmore extentis prodeat. Fœtus uero qui altero pede prodeunt, altero intus detento, aut duplicati alicui uuluæ parti innitunẽ, directione indigent, sicut & qui manus expassas habent. Cæterũ qui obliqui prodeũt, minus improbandi sunt, & hoc tripliciter cõtingere potest: aut enim in alterutrũ latus, aut in uentrẽ prodeunt. Sed tutius est in latus progredi: ita enim obstetricis manui locus datur, ut in caput aut pedes nascentẽ dirigat. At qui duplicati prodeũt, in pessimã figurã illapsi sunt, maximè si in coxarũ uertebras deferanẽ. Tripliciter aũt duplicari solent: nam uel capite & cruribus, uel uentre, uel coxarũ uertebris, osculo uteri incumbunt, uerũ præstat uentrẽ incumbere, eo enim à nobis dissecto, & interaneis exẽptis, cõsidente corpusculo facilis est figuræ transmutatio. Difficilis item fit partus, si secunda aut propter crassitudinem non abrumpitur, aut propter tenuitatem antequàm oportet diuellitur. Porrò ab externis causis pariẽdi difficultas oboritur,

uelut si anni tempus frigidum & hyemale meatus cōstrinxerit, aut calidum & æstiuum exoluerit. Hæc omnia de muliere ægrè pariente medicū percunctari ex obstetrice oportet, nec temerè ad chirurgiā progredi. Neq; uero obstetrici permittendū est ut uterum diutius dilaniet. Si ergo ob lumborum cauitatē pariendi difficultas contigerit, puerpera in sella, prona flexis genibus collocetur, ut uulua delabens ceruicē rectà extendat: eodē modo sistantur etiā pingues ac carnosę. si uero propter aliquam angustiā, aut stuporē, aut coarctationē, opem ferre oportet laxationi per insessus calidos, & suffitiones, ita ut etiā aër domus calefiat, & per infusiones oleorum, tum tactu, tum potentia calidorum, itemq; per illitiones ac cataplasmata eiusdē generis. Adhibenda quoq; sunt laxamenta à balneis, si non febris aut aliud quid prohibuerit, & ex gestatione lecticæ in loco calidiore. Quidam etiam concussiones fortes in his adhibuerunt. At uero eam quæ ob exolutionē imbecilla est ad partum corroborare oportet condensantibus ac maximè cōstringentibus, & firmitatē inducentibus: qualia sunt respersiones ac insessiones ex myrto aut pampinis uitis, aut malis punicis, aut rosis. Et odoramenta cum aceto, & ungenta ex uino & oleo rosaceo frigidis. Si uero propter figuram præter naturam ipsius fœtus, partus difficultas adest, ad naturalem situm reducendus est, quantum eius fieri potest. Et si pedem aut manum protrusit, ne attrahatur per membrum: magis enim impingitur, aut luxatur, aut etiam abrumpitur. Verum per digitos humero aut coxæ fœtus admotos, promissa pars ad conuenientē locum introducatur. Si uero unà cum coarctatione, totius fœtus figura mala fuerit, prius ab osculo uteri in sublime eleuetur, & postea rursus ad osculum rectà dirigatur, fiantq; omnia placidè, leniter, ac citra cōpressionem, oleo assiduè locis affuso: hoc enim ex salute tum fœtus, tam parientis fuerit, & uterus ita quoq; illæsus manet. At si uteri osculum clausum permanserit. Pinguibus medicamentis emolliatur ac relaxetur. Quod si uero calculus affuerit, eum extra uesicæ collum per catheterem propellemus. & si uesica lotio plena fuerit, eodem catheteris instrumento lotium educemus. si uero intestinum rectum excrementis plenum fuerit, per clysterem eluemus. At si ob inflammationem, abscessum, ulcus, tumorem laxum, aut duriciam, aut simile quiddam mulier parere nequeat, singulis pro affectionum ratione succurremus. Si uero ob carnem collo uteri adnatam, aut ob tunicam aliquam innatam solidiorem, parturiendi difficultas eueniat, uelut in non perforatis mulieribus accidit, quicquid impedimento fuerit resecetur. Et si solidior fuerit, membrana fœtum ambiens quàm ut abrumpi possit, discindatur. Quibus uero humor in tunicis contentus ante debitum tempus effluxit, ita ut loci sint resiccati, eis albumina ouorum cum maluæ aut fœni græci decocto excolato, aut cum ptisanæ cremore tepido infundantur. At si uteri paruitas in causa fuerit, loca pinguedine aliqua inungantur, ac foueantur, & os uteri digitis dilatetur, & fœtus uiolenter extrahatur. Si uero non successerit, dissecetur. Quod tum maximè faciendum est, ubi fœtus fuerit magnus, aut mortuus. Mortuum autem cognoscemus, ex eo quod ad tactum frigidus occurrit, & motu caret. At si gemini aut tergemini fuerint, ac collum uteri obsederint, reliqui ad fundum uteri repellantur, & is qui magis paratus uidebitur prius educatur. Si uero ob capitis, aut thoracis, aut uentris magnitudinem, partus difficilis fiat, omnino necessarium est fœtum secare. Porrò tempus collocandi puerperam in sellam, est quum uteri osculo aperto, digitis occurrerit ac prominuerit id quod prærumpi solet.

De fœ-

De foetus extractione ac exectione. Philumeni. Cap. XXIII

Medicum ante exectionis agressionẽ spectare oportet, resoluta sit ne mulier aut non. Et an seruari possit, uel sit deplorata. Et seruari quidem potentem aggredietur, deploratã uero relinquet. Quæ igitur lethaliter affectæ sunt, lethargico sopore premuntur, & resolutæ sunt, ac difficulter reuocari possunt. Et ad maximas inclamationes reuocatę, debiliter respondentes rursus deferuntur in soporem. Quædam etiam per conuulsionem contrahuntur, aut neruis tremulæ fiunt. Et pulsus fortiter tumidus, uerum obscurus ac debilis deprehenditur. At uero seruandæ, nihil tale patiuntur. Mulier itaque supina in lecto decumbat capite decliui, eleuatis cruribus, teneaturq; utrinq; a peritis ac robustis mulieribus. Ac primũ duæ aut tres buccellæ panis uino imbutæ offerantur ad arcendum animi deliquium. Et in ipso opere assiduè facies uino respergatur. Chirurgus autem difficultatis causam per instrumentum pudendum diducens conspicatus, thymus ne sit, an callosa eminentia, aut aliquid ex his quę retulimus, quicquid id fuerit uolsella arreptum scalpro amputabit, uelut postea docebimus. Si uero tunica uteri os obstruxerit, eam quoq; resecabit, sicut inferius de non perforatis mulieribus trademus. Si uero pelliculæ foetum ambientis soliditas obstiterit, eam uolsella extentam cultro aculeato incidemus, & incisam digitis dilatabimus, & locum idoneum ad foetus egressionẽ parabimus. At si caput foetus locum obstruxerit, in pedes uertatur, atq; ita educatur. Quod si ita impactum fuerit, ut nullo modo retrudi possit, uncinus attractorius oculo, aut ori, aut mento infigatur, & ita infans extrahatur, hoc modo ut instrumentum tractorium in dextra manu teneatur, uncinus uero ipsius digitis occultatus per sinistram manum leniter cointroducatur, & in aliquo ex dictis locis figatur, & deinde alterum instrumentum ex altera parte oppositum similiter immittatur ac infigatur, ut æquales & ad neutram partem declinans attractio fiat, eaq; tutior, ne fortè unum instrumentum in attrahendo elabatur, ac foetum dimittat. Atq; ita æqualiter non solum in directum, sed etiam ad obliqua trahatur, & digitus pinguedine aliqua illitus, intra uteri os, & impactũ corpus immittat̃, & circumcirca ducatur. Dimidio aũt foetu extracto, attractoriũ instrumentum ad superiores partes transferatur ac infigatur. At uero si caput, uel natura, uel hydrocephala affectione aquosa, magis tumidum impactũ fuerit, scalpro incidendum est, atq; ita euacuatum ac contractum extrahendum. Quod si neq; sic prodierit, caluam contundere oportet, & ossa digitis eximere, Si uero oa sse minuerint, per forcipem dentarium aut ossarium auferre, ac tum demũ instrumentũ attractoriũ infigere, ac foetũ extrahere. at si capite progresso, circa thoracẽ coarctatio fiat, itidẽ scalpro loci circa clauiculas dissecent̃ usq; ad uacua, ut humore euacuato, moles thoracis cõsidat. si uero minus uenter inflatus fuerit, mortuo foetu aut hydropico existẽte, eadẽ methodo utẽtes uentrẽ dissecabimus, ac intestina eximemus, si uero manus protensa fuerit, ab humero resecetur: oportet autẽ linteo obuolutũ ut ne elabat̃, aliquantulũ extrahere, quo sic humeri articulus exerat̃, & tunc diductis pudendi labijs resectionẽ facere, & postea sinistrã manũ immittere, ac caput dirigere, & ita foetũ educere: idẽ faciendũ est etiã ubi ambę manus fuerint protensę. similiter etiã pedes protensos reliquo corpore non cõsequente, ab inguibus resecare oportet. At si duplicatus foetus occurrerit, & dirigi non poterit, si caput magis expositũ fuerit, ossa eius cõteremus cute nõ dissecta, deinde alicui eius parti attractoriũ instrumentum infigemus ac attrahemus, & cruribus directis educemus. Sed si crura ma-

gis

gis exposita fuerint, coxæ articulum resecabimus, et ita coxas transgrediemur, ut caput fiat contritioni facilè paratũ. Si uero duplicatio pertinacior fuerit pedibus magis expositis, caput circa coarticulationẽ ad uertebrã amputetur, deinde transgresso thorace pedes attrahantur. Si uero reliquis partibus ablatis, caput recurrẽs detineat, sinistra manus oleo illita in uteri profunditatẽ immittat, & caput requiratur, & per digitos ad uteri os deuoluatur, & unum aut duo attractoria instrumenta infigantur. Ceterum loci ad infigendum instrumentum idonei, in capite sunt oculi, aurium meatus, os, menti pars inferna. In thorace axillæ, clauiculę, pręcordia, pectus, uertebrarum articuli, iugulum. In cruribus ossa pubis, fœmineum pudendum. at uero si osculum uteri ob inflammationẽ fuerit conclusum, nihil uiolenter agendum est, sed infusionibus pinguibus largè utendum, insessionibusq; ac irrigationibus & cataplasmatis, quo inflammatione aliquatenus sedata, & osculo dilatato, fœtus uelut dictũ est educatur. Vbi uero integram fœtus sectionem fecerimus, omnes eius partes componantur, diligenterq; obseruemus ne aliqua desit, aut interius clàm nobis relinquatur. Deinde Secunda protinus educatur.

De Secundæ eductione. Philumeni. Cap. XXIIII

Si Secunda, quæ etiã loculus appellatur, & Secunda quidem dicitur, quod uelut secundum domiciliũ ac receptaculũ sit ab utero, & uelut fœtus indumentum. si Secunda inquam, detinetur, interdum uteri os clausum, interdum apertum reperitur, & aliquando inflammatũ, aliquando citra inflammationem. Et modo uteri fundo coniuncta secunda reperit̃, modo seiuncta. si ergo os uuluę apertum, & secunda seiuncta reperitur, circa aliquam uteri partem instar pilę conuoluta, facilima est eductio. Sinistram enim manum calidam & pinguefactam in profundum immittere oportet, & arreptam secundam extrahere. Si uero uteri fundo connexa fuerit, similiter quidem manum immittemus, uerũ apprehensam secundam nõ statim rectà attrahemus, propter prolapsus uuluę timorem, sed sensim nulla uiolentia adhibita primum in obliquum placidè ducemus, hac & illac obuertentes. Deinde aliquando ualidius attrahemus. Sic enim obedit & à concretione exoluitur. At si uteri os clausum fuerit, perfusionibus pinguibus utemur, & per sinistræ manus digitos leniter aperire, ac paulatim dilatare conabimur. Et si nõ successerit, superiorẽ uentrem ex cruda ordeacea farina aqua calida ac oleo subacta integere oportet, rursusq; locos perfundere, pinguiaq; fomenta adhibere. Et si uires non fuerint debiles, etiã sternutorijs utendum est, ex castorio ac pipere præparatis, & potionibus menses cientibus, de quibus postea agemus. Atq; hæc omnia prima ac secunda die facienda sunt. Suffitibus insuper utemur per aromata ex olla, qualia sunt casia, nardus, iunci odorati flos, artemisia, iris, sabina, dictamnum, pulegium, & huiusmodi, ita ut olla sellæ supponatur, cui mulier insideat undique uestimentis contecta. Postea uero tentabimus, & si uteri osculum apertum inuenerimus, manum immittemus, & sicut dictum est, secundam educere conabimur. Si uero neq; sic educta fuerit, perturbari non oportet: intra paucos enim dies putrefacta, & in saniem dissoluta excidet. Quandoquidem uero ob graueolentiã caput replet & obturat, ac stomachum subuertit, odoramenta assiduè suffiantur conuenientia, & ad hunc usum probata sunt, cardamomum, caricæ, bdellium, sabina, thus, styrax, lapis gagates, onyx aromaticus, ladanum. Eisdem quoq; castorij ac pulegij sing. dra. I. ex aqua mulsa bibenda detur. Conueniunt etiã leniora menses ducentia, artemisię decoctum, & baccarũ lauri, cum uino mulso.

Pessi

Pessi etiam subditi ad hoc faciunt, myrrha & cyclaminus ungento excepta. Facit item ouis & capræ secunda arefacta, trita, è uino pota. Aut cum ungento subdita. Aut pro amuleto gestata. Alius pessus. Carnium uuarum passarum, cumini, resinæ, terebinthinæ, spumæ nitri, singul. drach. x. excipe melle ac subde. Idem possunt & insessiones in artemisiæ, baccarum lauri, anethi ac chamæmeli decoctis.

Cura post fœtus exectionem. Aspasiæ. Cap. XXV

Postquã secunda siue statim ab educto fœtu, siue postea educta fuerit, neq; quicquã superuacuũ in utero relictũ, crura cõponantur ut partes distractę conueniant. Et si loci satis purgati uidebunt, maluæ aut fœnigræci decocto eluantur, & oleo calido perfundantur. Eodemq; lumbi ac pubes perfundantur, mollíq; lana oleo calido imbuta integantur. Et alimenta sorbilia offerantur, & aquę potus uitetur. At si purgationes non suffecerint, insessiones ex fœni græci, artemisiæ, altheæ, pulegij decoctis adhibebimus. Pulegij item ac fœni græci decoctum propinabimus. Si uero purgationes nimium processerint, irrigationes moderatè adstringentes, ac insessiones consimiles adhibeantur, & uenter longa fascia uinciatur, & cibi adstringentes offerantur. Si uero inflammatio superuenerit, inflammationi succurrendum est. Et si copiosa sanguinis eruptio, etiam ipsi medendum est, cum his quæ postea referemus. Si nihil horum acciderit, uteri collum ac osculum, & pudendum pinguitudine aliqua inungantur ac foueantur.

Causæ sterilitatis itemq; curatio in uiro ac muliere. Notæ item conceptionis. Cap. XXVI

Sterilitas aut uiri, aut mulieris, aut utriusq; ratione contingit. Et ex uiro quidem est, quum semen eius uel feruidũ & uelut torrefactũ, uel frigidum, tenue, aquosum, languidumq; fuerit, quale est decrepitorũ. Vel crassius quàm oportet emittitur. Aut quum uiri semispadones sunt, & penem breuissimũ habent, ut semen in uuluæ profunditatẽ eiaculari non possint. Quod etiam aliquando ob nimiam obesitatem contingit: tales enim præ nimia aqualiculi mole, semen ad uteri recessus non eiaculantur. At uero mulier non concipit, si uterũ habet uel calidum & igneum, uel frigidum & humidum, uel squalidum ac siccum, uel carnosum & pinguem, uel excarnem ac gracilem, aut debilem, aut angustum, aut breuem. Aut quod uasa eius clausa sunt & obstructa, aut per cicatricem inductam excæcata. Aut quod membranæ osculum uteri obturantes, nullum foramẽ relinquunt. Aut quod uteri ceruix obliqua est. Aut quod osculum nimis angustũ uel amplũ. Aut quod alia aliqua affectio ex inferius recensendis uuluam impedit. Sed et inuiti coitus inanes ac steriles sunt. Amor enim genituram conciliat, & propterea fœminæ amantes crebrò pariunt. Aetas etiã uel iunior uel prouectior conceptionem impedit. Quapropter primum pubescentes à Venere prohibendæ sunt, ita ut uir quidem trigesimũ annum, mulier uero decimũ octauum attingat. maximè uero inepta mulieris forma sterilitatis occasio est: fœcunda enim mulier habere debet proceritatẽ corporis moderatam, lumbos et superiorẽ uentrem latos, nates eminentes, pectus angustũ, mammas amplas: tales enim mulieres fœcundæ, his autem oppositæ steriliores sunt. Potest & præter enumeratas causas, aliqua magis recondita esse. Verum tot fermè sunt quæ noscuntur. Viri itaque qui ob deprauatam uictus rationem semen corrumpunt, ad magis compositum ac salubriorẽ uictum conuersi, seminis fœcunditatem acquirunt. At qui alienis fœminis delectati pro-

prijs

prijs uxoribus non cōueniunt,ſeruata temperantia generabunt. Qui uero ſe-
minis profluuio laborant,curati fœcundi fiunt. At qui genituræ meatus occæ-
catos habent,uelut quidam quibus calculi execti ſunt, eos pro deploratis habe
bimus. Sed neq; ſemiſpadones ac nimis anguſtis meatibus præditi, ſemen ex-
cernunt. At uero ubi uir & mulier bene ſe habent,neq; ætas, neq; corporis ha-
bitus,neq; aliqua uteri affectio obſtat,tali uictus ratione utemur,ut neq; nimio
labore,tum uirum,tum mulierem defatigemus,neq; prorſus ocioſos eſſe ſina-
mus. Hoc enim ſuperfluitatibus corpus replet. Illud ſanguinē ſiccat,& purga-
tiones conſumit. Balneis utanť neq; aſſiduis,neq; copioſis. Cibos ac potus con
coctu faciles, & quos uenter ſuperare poteſt ſumant. Hoc uero uelut maximū
negligendum non eſt, ut nec uir nec mulier pinguem habitū acquirant. Tales
enim inepti ſunt ad pueros gignēdos;nam neq; pudenda inter ſe adaptare poſ
ſunt,& uiri parū ſeminis emittunt,& mulieribus menſes pauci feruntur,quum
maxima alimenti pars in pinguedinē tranſeat. Cæterum quomodo pingues ſe
gerere debeant, Sermone quarto de carniū ſubuerſione diximus. Cōuenit &
cibos ac potus uenerē ſtimulantes ac ſemē generantes aſſumere, atq; tales ſunt
qui calfaciunt & inflant. Vinū igitur aquæ præferendū eſt. Et ex oleribus pro-
deſt horminū,eruca,& irio,ac ſimilia. A ruta uero mentaq; ac calamintha pe-
nitus abſtinendū eſt:menta enim ſemen quidē multum,ſed debile ac languidū
gignit. Ruta uero corrumpit. Illud aūt obſeruandū eſt,lunari purgatione appe
tente oportuniſſimū concipiendi tempus eſſe. Tunc ergo mulieri ex uberiore
alimento aliquid detrahendū eſt,& cibus moderatus,attenuans, ac boni ſucci
exhibendus. Omnibus tamen alimentis ammiſcenda ſunt quę purgationes ir-
ritare poſſunt,uelut ſunt olera odorata & acria, ſcandix, crethmon, fœniculū,
gingidiū,apiū,ſmyrniū,aſparagus paluſtris,&ſimilia:ſpes eſt enim probè pur-
gatam priuſquā uterus refrigeretur concepturā eſſe:quod ſi à cōcubitu conce-
ptionis notæ apparuerint,ſpes rata erit. Cōceptionis notæ ſunt, ſi uteri os clau
ditur ac ſiccū eſt,& à pudendo recedit. Imò peritiores fœminæ poſt ſemen im-
miſſum,uterum moueri percipiunt: mouetur enim ad genituræ complexum.
Quibuſdā præcordia exiliunt,alijs oris uentris dolor ac exolutio cum uolupta
te quadā accidit. Eſt & hoc non exiguū indiciū,ſi mulier urinę ſtillicidio uexa
tur,quod præcipuè patiuntur,quæ primum concipiunt,& quæ menſtruas pur
gationes integrè nō exegerunt, quanquam idem etiam alijs uſq; ad ſeptimum
diem aliquatenus accidit. Poſt ſeptimū autem obſcura quædam picę ſigna ob-
oriuntur,acidorum ac ſalſorum deſiderium,uertigines, pallor, ſomni longio-
res. Eodem etiam tempore menſes citra moleſtiā detinentur. Mas autem uehe-
mentius ac uelocius in dextera parte magis mouetur: Fœmella debilius & tar-
dius,atq; in ſiniſtra. Atq; hactenus de præſeruatione dictum ſit. Nunc quomo
do ſingulæ affectiones conceptionem impedientes curandæ ſint, dicetur.

Frigidioris uteri ſigna ac curatio. Cap. XXVII

Si mulier ob uteri frigiditatē non concipit, exercitijs omniq; fomentorū ge
nere calorem reuocet:neq; incōmodum fuerit caſtoriū, cuminum, aniſum, pu
legium, & alia huiuſmodi bibere, & ſingulis piper ammiſcere. Vtilius tamen
hoc medicamēto purgabitur. Epithymi, euphorbij, piperis, dauci, petroſelini,
ſingulorū æquales portiones bibat, ſit aūt totum drach. II. hoc & aluum ducit,
& uuluam calefacit, ut multis prius nō purgatis hinc menſes eruperint. Quod
ſi purgatio per inferna non ſuffecerit, uomitus quoq; prouocetur origani aut
thymi decocto ante & poſt cibum, omni ſtudio adhibito ut pituita euacuetur.

A uomi-

A uomitu uero castoriũ & prædicta semina bibat. Vteri uero foměta fiunt per suffitus & uapores, arundine ollæ operculo perforato inserta, ita ut uapor intra pudendum excipiatur. fiunt etiã per affusiones aquæ calidę, in qua decocta est artemisia, saluia, ruta, cuminũ, pulegium, cyperus, acorum. Possunt & hæc singula pectini imponi cataplasmatis modo. Confert & polyarchiũ epithema, & quod Amythaoni inscribitur, & reliqua huiusmodi. Pecten item ac coxæ irino & amaracino ac cyprino oleo perfricentur. Et pessus ex myrrha, ruta, galbano & castorio paratus uuluæ subdatur. Possunt etiam aliquando ualidiora ammisceri, uelut est piper, sal, fel bubulum. Validum est elaterium, sed minime molestum. Fiant quoq; ex aqua mulsa, aut marina per se, uel aceto ammixto fomenta. Prędicta tamẽ medicamenta molli lana excepta adhibeãtur, ut ne corpus mordeant, & exulceratione faciant: neq; difficile est ipsorum quantitatem metiri: pro affectionũ enim magnitudine ac diuturnitate, medicamenta sunt augenda aut minuenda, mora item longioris aut breuioris temporis trahenda in ipsorum usu. Cæterũ uterorum frigiditatẽ ex mensibus suppressis coniectamus. Neq; enim præ nimia crassitudine cõmode deferunt. Sed & stupidus sensus circa pectinẽ, lumbos, ac crura percipitur. Aliquæ etiã penitus crurũ impotentes sunt. Quod si prorsus perfrigeratæ fuerint, ne uenerem quidem appetunt, & uteri osculũ contractũ habent. Atq; hæc de uteri frigiditate sufficiunt.

Calidioris uteri signa & curatio. Cap. XXVIII

Vterorũ caliditas ex reliqui corporis caliditate coniectatur, & ex mensium paucitate cum dolore prodeuntiũ, ita ut pudenda mulieris exulcerent. Sed & quę prodeunt nigriora sunt, & ob nimiã puncturã nullũ ordinẽ seruant. Sequitur etiã ad hanc temperaturã insignis salacitas, & totius corporis siccitas. His itaq; cõueniunt humectantia ac frigefacientia, qualia sunt ex oleribus quidem lactucæ, maluæ, blitum, cucumis, cucurbita, pepo, atriplex, & portulaca. Item alij consimiles cibi. Vinum uero tenue sit, & album, ac aquosius. Somnus autem longior, & aquarũ dulcium balnea. Ad uesicã uero, & summum uentrem ac lumbos, frigefacientia adhibenda sunt, uelut est solani aut umbilici ueneris succus, rosaceo ammixto lana exceptus. Idẽ & in pudendũ cõmode subditur. Mercurialis itẽ lumbis ac pectini imposita, utero calidiori prodest. Spuma quoque argenti & cerussa cũ aqua trita. Horũ aũt omniũ quantitatẽ recte metieris, si semper singula multum posse arbitratus, perfrigerationis excessum caueris.

Humidioris uteri curatio. Cap. XXIX

Quæ ob uteri humiditatẽ non cõcipiunt, eas ficciore diæta uti cõuenit, multumq; exerceri ac fricari, & euacuationis ac auersionis gratia aliquando post cibũ, aliquando ieiunas uomere, & moderato cibi usu resiccari, & carnes assatas potius uigentiũ ætate animaliũ, ac pisces duriores comedere, & uinũ potẽs meracum quidẽ, sed parcius bibere. Sicca etiã foměta crebro: balnea uero raro adhibenda sunt. Cæterũ qui statim à principio resiccantia ac adstringentia utero adhibent, non parũ lædunt: cohibita enim materia ad principales partes decurrit. uerum ubi totum corpus purgatũ fuerit, tutius deinde utero adstringentia corroborantia adhibent. Quale est lentisci decoctum, & myrti, ac rosarum, & rubi tenerorũ uirgultorum, & polygoni fœminæ decoctum: mas enim gramini magis similis est, flore puniceo, folijs rutæ similibus, semine intra folia pusillo. Poterit tamẽ etiã huius decoctũ ieiunæ cõmode in potum dari. Ad nimiã quoq; uteri humiditatẽ huiusmodi potiones cõueniunt. Myrti baccas, aut malicorij punici dulcis, cũ uino terito ac exhibeto: aut auellanas nuces ustas cum

uino tritas propinato. Hoc aũt epithemate utendũ est. Psylliũ tusum, & palmu
larum carne cũ aqua mulsa trita exceptũ apponito. Aut mala cotonea similiter
palmulis excepta adhibeto.

Sicciorís uteri curatio. Cap. XXX

Mulieri quæ ob uteri siccitatẽ nõ concipit, humidiora alimenta exhibenda
sunt, & reliqua uictus ratio humidior constituenda. Toto enim corpore hume
ctato, uterus quoq; eadem qualitate participabit.

Diuersarum affectionum ob quas mulieres non concipiunt curatio. Cap. XXXI

Si propter humorum crassitudinẽ mulier non concipit, humorẽ considerare
oportet, & mordentẽ sero lactis purgare, heminis quinq; paulatim exhibitis.
Cibos item boni succi offerre, & uomitũ per interualla ciere. Pituitosos autẽ &
aquosos humores, laboribus & exudationib. ac uomitibus crebris euacuare o-
portet. Quandoquidẽ uero etiã flatus in utero existentes, conceptionẽ impe-
diunt, & flatus ab imperfecta cõcoctione fiunt, primũ quidẽ parcior cibus ex-
hibendus est, deinde danda quæ flatus expellũt, uelut est ruta, cuminũ, anethũ,
ac reliqua familiaria semina, & pleraq; aromata, quæ etiã subdi possunt, præser
tim ruta cũ melle ac modico nitro. Possunt ex ijsdem etiam fomenta parari, &
cataplasmata ac cerata, ad pubẽ imponenda. A leguminibus autem & edulijs
dulcibus ac flatuosis omnibus abstinendũ est. Si uero cõclusi fuerint uteri, odo
ratis perfusionibus, & mollitorijs ex adipe anserino paratis aperiendi sunt. A
mollioribus tamen insessionibus ac perfusionibus incipiendum est, ex malua,
semine lini, ac fœno græco, & oleo, & aliquando melle paratis. Deinde ad ua-
lidiora transeundum, artemisiã, conyzam, calaminthã, pulegium, amaracũ &
chamæmelum. Atq; his adijciendũ est irinum ac cyprinũ oleum, ac mel, myr-
rha uero troglodytica, terebinthina, nitrũ, casia, caricarũ carnes, ungentũ ama
racinum, & huiusmodi subdantur. At uero his quæ ob uteri os nimium hians
non cõcipiunt, conueniunt uictus, et fomenta, ac medicamenta sicciora ac ad-
stringentia. Talia sunt gallarum decoctum, cytini, lentiscus, rubi radix, myrtus
& eiusmodi. Vteros uero distortos mollientibus fomentis dirigere ac corrige-
re oportet: fomenta enim ad hoc maximè faciunt, & pessos mollitorios subde-
re. Quin & specillo & digito correctio eorum facienda est. Maximè uero pule
gij & artemisiæ decoctũ, & castorium è posca potum, utero distorto conferunt,
& tota curatio ad uteri declinationẽ postea referenda. At si per aliquorũ phar-
macorum adhibitionẽ, quæ conceptionẽ prohibent, mulier non cõcipiat, eius
pharmaci facultas consideretur, nunquid humoris attractione semen eluerit,
aut flatuum multitudine idem eiecerit, aut per adstrictionẽ os uteri obturaue-
rit ac seminis accessum interceperit. Et deinde singulis affectionibus succurra-
tur, perfusionibus ac insessionibus congruis. Hę uero maximè utiles fuerint, si
osculum & acetabula uteri fuerint adstricta. Pinguia etiam cuncta ac fomenta
adhibenda sunt, & quæ humiditates attrahere possunt. Cęterum medicamen-
ta sterilitatẽ inducentia, quum uasa uteri excæcent, incurabilem plerunq; affe
ctionem faciunt. Et tamen non statim omnes uires adimunt: quædã enim po-
tiones cæcitatem curabilem inducunt, cui si protinus subuenias mederi possis.
Quemadmodũ enim lethalia uenena uomitu, aut clysteri, aut medicamẽto cõ
gruo exoluuntur, temporis uero progressu nullo modo corrigi possunt, sic &
quæ ualidam sterilitatẽ inducunt, aliquando depellere datur, si statim opem fe-
ras, si uero diutius perseuerauerint, incurabilia euadunt. Porrò ulcera & in-
flammationes uteri quomodo curare oporteat: item carnis excrescentias, thy-
mosq;

mosq; ac tunicas auferre, singula suis locis ex ordine dicentur. Superuacuũ est enim eadem sæpe dicere. At uero si nulla re infesta, nec in utero, nec in reliquo corpore apparente, incertum fuerit cur mulier non cõcipiat, asinino lacte ipsam purgabimus, cibisq; boni succi alemus, & fomentis suffitionibusq; odoratis, & pessis subditis, uteri os aperientibus, & sanguinem attrahentib. utemur, uenerem q; per duos aut tres menses prohibebimus.

Potiones, pessi, & suffitus ad conceptionem. Cap. XXXII

Mercurialis cum castorio, item absinthiũ, tribus aut quatuor diebus consueto mensium tempore in potu exhibeto. Est & hæc potio ad conceptũ efficax. Salis ammoniaci dra. II. saluiæ, cumini, sing. dra. I. omnia simul per triduũ menstruis desinentibus cum uino præbeto. Alia. Nigellæ, salis ammoniaci, singul. dra. I. cyperi dra. VI. simul terito & in quatuor partes diuidito, & unam singulis diebus cum uino bibendã dato, menstruis desinentibus, & postea cũ uiro congrediatur. Sed & uirum strenuã operã nauare oportet, interimq; à uenere abstinuisse, & boni succi cibis nutritũ esse. Pessi uero subscripti cõueniunt, præsertim si ex humorũ mucositate infœcundæ fuerint, poterisq; ex his, cõgruum singulis affectionibus medicamentũ eligere. Pessus Asclepiadæ, utero purgando idoneus. Cyperi, nitri, aluminis scissi, myrrhę, thuris, croci, spumę nitri, mellis, æquales portiones cũ modico pipere tritas melle excipe, & pessum inde tenui linteo aut lana pura inuolutũ ac rosaceo imbutũ, mulieri prius elotæ subde. Vtere etiã elotione purgatoria admiranda suprà ad bimestrẽ aut trimestrẽ fœtum abortientes descripta, ex colocynthide & oleo irino. Alius pessus purgatorius. Succi cyclamini, medullæ colocynthidis, nitri rubri, mercurialis, sin. drac. IIII. myrrhæ dra. II. omnia seminis lini decocto excipe, & utere post menses purgatos uelut dictũ est. Alius. Medullæ colocynthidis, myrrhæ, nitri, cumini Aethiopici, singulo. unc. I. excipe carne caricarum, & utere post menstruam purgationem. Alius. Anisi cardamomi, nitri, aristolochiæ, pulegij, fœni græci, carnis caricarum pinguium, singul. drach. II. arida terito & cribrato. Carnes autem caricarũ passo subigito, eisq; arida excipito, & in cornea pyxide seruato. Deinde usu expetente columbini oui magnitudine accipito, & irino oleo madefactum ad uteri osculum subdito. Huiusmodi pessi mucosos humores educunt. Sufficiente uero purgatione facta, insessiones adhibeantur. At uero quoniam non ea solum quæ uterum purgant conceptioni conferunt, sed alia etiam medicamenta ad parandam fœcunditatẽ descripta sunt, ea itidem iuxta ueterum traditionẽ subiungemus. Pessus ad conceptionẽ idoneus. Coaguli leporis partes II. aluminis scissi partẽ I. melle excipito, & pessum formato, ac utitor ubi prius uterus per prædicta fuerit purgatus. Alius. Seminis satyrij, mellis singulorum sexuncẽ in pessum efformato: aut uesicã fellis dorcadis aut hirci euacuato, & ex uiscoso intus reperto pessum formato, & paululum ante congressum subdito, aut penem ex eo illinito. Aut purpurã ueram hircino felle imbutã, mulieris umbilico per septem dies imponito, & dein de crescente luna uiro cõgrediatur. Alius. Dorcadis, hœdi, leporis coagulum, & fel, cum sanguine & adipe agnino, & medulla ceruina, post purgationem subdito. Nardini etiam ac rosacei olei aliquid addito. Alius, quo Asclepiades in nobilibus fœminis utebatur. Myrrhæ drac. IIII. iridis, stercoris leporis, sing. drach. II. cum aqua in collyria efformato ac subdito mensibus desinentibus. Et postea cum uiro misceatur. Alius. Aluminis scissi, rhois rubri, sing. drac. II. myrrhæ drach. I. croci obol. II. terito ac melle excipito. Vsu autem

postulante, medicamenti gallæ paruæ quantitatẽ accipito, & hoc molli lana exceptum ac rosaceo imbutum, post mensium declinationẽ subdito, & per triduũ sinito, donec purgatio fuerit peracta. Tertia uero die mulier lauet, & locis rosaceo illitis cum uiro concumbat. Alius. Leonis, aut ursi, aut hyænæ, aut taurini fellis uesicam euacuato, & in ipsam olei rosacei, nardini, irini, mellis, æquales portiones indito, omniaq́ simul ad calidum cinerem unita seruato, ac utitor post mensium purgationem ante concubitum. Alius. Fel piscis per se uel cum melle subdatur. Aut uerbenacæ rectæ succus cum butyro, desinente lunari purgatione supponatur. Alius lenissimus. Radicis altheæ purgatæ ac lotæ quadrantẽ contundito, & in olei sextario torreto. Deinde abiectis radicibus, adipis coturnicis sexuncem, ceræ sextantem ammisceto. Ego uero trientem ceræ ammisceo, & similiter in pesso subdo. Amuletum naturale. Ossa quæ in corde cerui reperiuntur, sinistro brachia adalligata, arcana quadam naturæ ui conceptionem iuuare creduntur. Suffumigium ad cõceptionem efficax. Bitumen, pilos leporis, rutam aridam, simul terito, & cum cera præmollita in pastillos formato, & super stercore bubulo suffito. Aliud obstetricis. Sandaracham tritam cum cupressi ramentis, sufficienti cera in pastillos cogito, eosq́ super bubulo stercore statim post mensium purgationem quatuor diebus suffito. Aliud eiusdem. Caprini cornu ramenta oleo conspersa peractis mensibus suffito, et locis adhuc calentibus mulier cum uiro congrediatur. Ad mares generandos. Si uir dextro pede fascia candida uincto cum muliere coëat, marem ut ferunt generabit. Si uero sinistrum pedem colorata fascia ligarit, fœmellam. Tradunt etiam satyrij ac serapiadis radicem solidiorem salaces facere & masculis generandis prodesse, flaccidiorem uero contrarium efficere.

De lactis defectu. Cap. XXXIII

Hæc affectio infantibus magis quàm mulieribus grauis est. Quapropter Sermone quarto ubi de pueris tractauimus, conuenientem curationem tradidimus. facit autem naturaliter lapis galactites pro amuleto adalligatus, & aqua dissolutus ac potatus.

Ne lac in mammis coëat in grumos. Cap. XXXIIII

Vt ne lac in mammis puerperarũ in grumos coëat, ab adultis ac peritis mulieribus leniter exugatur, & mammæ cyprino oleo, cum ouo & croco illinantur. Aut fœni græci succum, aut cumini decoctũ cum modico croco oblinito. Aliud. Cerę unc. I. portulacæ sesquiunciã, cum oleo sesamino illine, ac utere uelut probato. Lac etiam instar casei coagulari in mammis prohibet cera alba in pilulas redacta, & quotidie magnitudine trium erui granorũ exhibita. Cæterum Soranus mammas assiduè dolentes, neq́ à mulieribus, neq́ ab infantibus exugi oportere affirmat, & suctione plus materiæ attrahi asserit. Probè etiam facit terra cimolia cum aceto aut aqua, & oleo rosaceo imposita. Et candidi marmoris aut candidorum lapidum ramenta similiter adhibita. At si amplior fuerit plenitudo, & ob id mulier grauetur ac doleat: lentes aqua marina aut muria coquito, & cum decocto quidem mammas abluito, ipsas autem lentes contusas imponito. Confert item apium & mentam, & fel bubulum præsertim illinere aut imponere. Aliud. Fucum tinctorium terito, & cerato excipito, & adhibeto ac singulis diebus bis permutato. Sit autem fuci triens, ceræ quadrans, olei myrtei dextans. Aliud. Pollinis thuris drach. X. ceræ dextantem, pumicis un. XX. olei rosacei unc. XX. utere eodem modo. Aliud. Lapi-

Lapidis asij, ceræ, singulorum sextantem, olei rosacei, aut cicini bessem, præpara ac utere bis in die permutando. Lac enim abolet, & inflammationes sedat. Quod si asius lapis defuerit, pyrites succedat pro ipso. Præstat & aqua marina aut muria assiduè fouere.

De coagulato in mammis lacte, & ijsdem turgentibus ob lactis redundantiam. Cap. XXXV

Ad hæc uitia in principio leniter reprimentibus utendum est, uelut est spongia pura posca imbuta, & palmulæ cum pane & posca tritæ, deinde uincire ac moderatè cōstringere oportet. quod si lac restinguere malueris, alumē & psyllium cum aceto & coriandri succo: aut lapidē pyriten cum rosaceo & aceto adhibeto. Ad coagulationē uero lactis priuatim furfures in aceto coctos cum rutæ decocto imponito, quum primū lac gignere incipiunt. Idem facit menta polentæ ammixta. & iuglans cum ruta ac melle. & ricini folia trita. & cuminū priuatim, uel cum polenta. & capita papaueris cocta cum mellle. & crocus cum lacte. & muriæ fomentum. & apium uiride impositum, quod etiam grumos lactis dissoluit. Vtendum & ceratis ad grumos descriptis.

De uitiato lacte mammas lædente. Cap. XXXVI

Lac uitiatū aliquando mammarū uasa exulcerat: quemadmodū itaq; in reliquis partibus uitiati humoris peculiares destillationes efficiunt: salsa enim lachryma oculū mordet, & acres excrementitię superfluitates intestina erodunt. Ita & lac in mammis uitiatū, scabiem, panos & papularū eruptiones producit. Vlcera ergo *hic enata, simili modo ijsdemq; remedijs, quibus cætera totius* corporis ulcera curantur. Ipsi tamen lactis uitiationi primū succurrendū est. cuius improbos colores, subalbidū, nigricantē, flauū, subfuluū, aut uiridē, hac arte deprehendemus. Tenuia ac candidissima linteorū frusta eo lacte imbuta in umbra siccabimus, & in his postea quantum lac à natiuo colore discessit speculabimur. At *uero uirosum ne sit, aut aliàs fœtidū: ex olfactu cognoscemus, sicut sal*sedinē, amaritudinē, acorem, insipiditatē, gustu dinoscimus: tenuitatē uero ac crassiciem, lubricitatē item ac lentorē ex ungue probabimus: *si enim gutta eius* ungui instillata non decurret, nec uelut mel aut gluten adhęrebit, lac bonū esse iudicamus. Aliqui pilo probitatē lactis experiuntur. nam si pilus lacte madens suspendat, & lac delabitur, aut unæ parti guttula adhæret, lac reprobandū est: Si uero totum pilum circumsidet optimū esse confitentur. Alij lac per coagulū concretū digitis exprimūt: deinde seri ac casei mensuras expendunt. Postquā igitur cuiusq; lactis uitium cognouerimus, recta uictus ratione id corrigemus, purgationesq; prorsus recusabimus, præsertim si nutrices semper eo uitio laborare nouerimus, quamdiu lactauerint. Priuatim itaq; eas quę salso humore abundant, balneis & uini diluti potione curamus. Deinde copiā lactis uino mulso & aceto mulso reuocamus, et in cibo exhibemus lac ex alijs animalibus probatissimum, quod forma & similitudine humani lactis speciem refert. Est autem omnino rectæ diætæ eo amplius innitendum, quod scimus hoc uitium solo alimento bono non difficulter curari posse. Neq; negligenda est hæc curandi ratio. Sepe enim infantes eiusmodi lacte corrupti ad ultimam perniciem deueniunt. Ad panos & scabiem mammarum, myrrham cum oleo sampsuchino tritam, uelut maximum remedium illinito. Ad coërcendas autem uirginum ac reliquarum mammas, æruginem ferri cum oleo omphacino aut uino subactam adhibeto. Aut cicutæ semen cum folijs tritum illinito.

Ad mammas inflammatas, Philumeni. Cap. XXXVII

Sesamum tritum butyro ammixto moderatè tepefactum, quotidie bis imponito. At si inflammatio perseuerauerit, medullæ panis aqua madefactæ ac tritæ partes II. perdicij herbæ seorsim tusæ partẽ I. cerati liquidi partem unã & dimidiam simul subigito, & bis in die adhibeto. Idem etiam post eruptionẽ abscessus usq; ad perfectã sanitatem conuenit. Vtere etiã hoc uelut probatissimo. Foliorũ hyoscyami recentium, ceræ, colophoniæ, adipis porcini recentis, olei, æquales portiones, liquabilia liquefacito, & folijs tritis ammisceto. Pharmacum Iuniadæ, ad omnes inflãmationes, præsertim mammarũ. Olei antiqui lib. III. ceræ quadrantẽ, colophoniæ, adipis suilli, singulorum sesquilibrã, spumæ argenti lib. I. pollinis tritici, seminis lini, cerussæ, singulorũ sexuncem, thuris sesquiunciã. Aliud eiusdem. Spumæ argenti, cerussæ, sing. dra. VI. thuris sesquiunciã, ceræ, colophoniæ, singulorũ sexuncem, adipis gallinacei lib. I. pollinis ordeacei sesquiunciã, succi seminis lini dextantem, olei cõmunis trientem. Spumam argenti, cerussam, & thus cum modico succo terito, deinde cum residuo succo pollinem ordeaceum subigito, & ita per duas aut tres horas sinito, postea omnia ammisceto, & cerato excipito. Aliud ad inflammationes plurimum prurientes, ac rubicundas. Cerussæ, spumæ argenti, mellis, butyri, ceræ, adipis gallinacei, singulorum sexuncem, thuris sextantem, rosacei unc. I. Spumam argenti & cerussam cum rosaceo coquito, & reliquo liquefacta adijcito, & unitis mel addito, & ab igne amotis thus ammisceto ac utitor. Aliud ad inflammationes, quo utor. Tenerorum solani foliorum quantum satis esse uidebitur coquito & terito, & mellis sexuncem ammisceto. Postea uero emplastri parhygri, ceræ, singulorum sexuncem accipito, olei unc. I. omniaq; simul unita reliquis ammisceto, & loco prius eloto apponito. Hoc mammarũ inflãmationes per exudationes plurimas discutit. Vtere & medicamento ex se ride ad sedis affectiones præparato, & alijs huiusmodi. Facit hoc & ad igneas mammarũ inflammationes. Cerę, colophonię, olei, sing. li. I. foliorũ papaueris cornuti quadrantẽ: liquata folijs tritis ammisceto. Tradunt & leporis coagulũ cum aqua tritũ ac illitũ, omnibus tumorib. mammarũ, & affectionib. ob lactis redundantiã obortis prodesse. Ad profundas mammarũ duricias. Sphondyliũ herbã, & asphodeli radices uino coctas imponito: aut terrę intestina cum malis cotoneis: aut cancros fluuiales cum ouo adhibeto. hoc & lac extinguit.

Ad induratas mammarũ inflãmationes, Philumeni. Ca. XXXVIII

Semen lini, aut fœnigræci, aceto mulso coctum imponito: aut sesamum illotum modicè tostum cum melle terito, & calidum apponito: aut stercus caninũ album terebinthina exceptum adhibeto. Aliud optimũ. Spumæ argenti lib. II. strigmentorũ balnei in quo uiri solum lauantur lib. IIII. colophoniæ, ceræ, singulorum bessem, squamæ æris sextantem & semunciam. Aquæ marinæ aut muriæ lib. I. squamã aqua marina sufficientibus diebus terito, & adiecta argenti spuma ac strigmentis, ad probam cõpagem coquito, deinde ceram & colophoniã liquefactas adijcito, & ablatum ab igne medicamentum frigefacito, manibus subigito ac utitor, inter coquendũ aũt cum arundinis radice uersato, donec non amplius inquinat. Facit & ad collisa, fracta, ulcera antiqua, cõdylomata, oleo dilutũ & adhibitũ. Vtere etiã emplastro dyonysia, superiori Sermone descripto, quod habet terebinthinã, mannã thuris, spumã nitri, oleum antiquum, cerã, singula ponderib. isthic adscriptis. Nec minus cõuenit piscatoriũ.

De mam-

De mammarum absceſſu. Cap. XXXIX

Inflammatione & duricia perſeuerãtibus, & ad abſceſſum progredientibus, ſpe diſcutiendi ſublata, maturantibus auxiliabimur. nos tamen mammarũ inflammationes iam in pus transſmutatas, per dionyſiam emplaſtrũ ſupra relatũ frequenter diſcuſſimus: totus enim humor ab ipſo per occultos meatus transſpirat, & duricies euaneſcit. Probè facit & fuluum piſcatoris, citra acetum paratũ Et nigrum Aſclepiadæ. Quæ omnia ſi parum profecerint, chirurgia opus erit. Reliquæ igitur mammæ partes tutò inciduntur, ſi putrida corpora reperiũtur. uerum locus circa papillam lunari ſectione exactè incidendus eſt, ut per ſectionem quidem abſceſſus profunditas denudetur, ſed papilla conſeruetur, in naribus quidem formæ gratia, in fœminis uero præter formam, ut ne lactandi facultas intercipiatur. Peracta chirurgia linamenta ſectioni indantur, & omni modo obſeruetur ne plaga linamentis nimium obturetur: huic enim ſæpe fiſtula inducitur. Poſtea tertia die ſuppurationi ſtudendum eſt, deinde his quæ repurgare poſſunt, poſtea reſiccantibus ac glutinantibus. Bene autem facit ad hæc emplaſtrum fuluum piſcatoris, citra acetum paratum. Et fuluum Galeni ad maligna ulcera ſuprà præſcriptum. Eſt autem his ſpongia ex uino expreſſa ſuperponenda. Prodeſt etiam nigrum è lolio præparatum. Euacuat enim & glutinat. Magiſtriani ad mammarum abſceſſus. Inteſtina terræ cum polenta terito & imponito.

De mammarum fiſtulis. Leonidæ. Cap. XL

Aliquando rupto abſceſſu ſi mamma non fuerit rectè curata, fiſtula cõſequitur, & ſanè fiſtulæ iſthic obortæ plerunq; in carnẽ deſinunt, rariſſimè ad os, niſi diutius durauerint. Has itaq; congruis primũ medicamentis curare conabimur, quale eſt quod ex lolio præparatur. Sed & hoc emplaſtrũ peculiariter prodeſt, quod & in mammarũ abſceſſibus atq; omni tuberculorũ genere, pus per occultos meatus educit, & propè incidendos abſceſſus diſcutit, & foris impoſitum fiſtulas efficaciſſimè deſiccat, papillã tamen ſemper ab eo medicamẽto adſeruare oportet. Spumæ argenti, olei, ſingul. lib. I. aquæ ſexuncem, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, ſingulorũ ſexuncem, reſinæ pinus trientem, colophoniæ unc. I. ſpumam argenti, oleum, & aquam ſimul ad prunas coquito, donec non amplius inquinent. Deinde ammoniacũ cribratum inſpergito, eoq; ſoluto reſinas adijcito, & ablato ab igne pharmaco pyrethrum addito, ſubigito ac emollito, & imponito, lana ſicca ſuperpoſita, ita ut papillã uelut diximus non contingat. At ſi perſeuerarit fiſtula, nucleo ſpecilli attollatur ac incidatur, quatenus in profundum ſpecillum fuerit progreſſum, & quicquid duri ac calloſi ineſt amputetur. Et facta inciſione emplaſtrum adhibeatur repurgans, deinde reſiccans & ad cicatricem perducens.

De mammarum nomis. Cap. XLI

Nomæ mammarũ perfuſionibus ac cataplaſmatis curantur ad reliquas nomas deſcriptis. uerum ad muliebriũ mammarũ ac pudendorũ nomas ac putredines, & alia huiuſmodi facit hoc medicamentũ. Rhois coriarij lib. I. pilularum cupreſſi recentium tantundem, gallæ omphacitidis ſeſquilibrã, uini auſteri lib. XX. Hæc ſolida per triduum macerato, deinde cum uino ad dimidias coquito, & cupreſſi ramo uerſato. Poſtea ad horam quieſcere ſinito, ac deinde excolato, & rurſus ad mellis compagem coquito. Atq; ita paratum pharmacum in uaſe uitreo ſeruato. Vſu uero expetente, ſi exterſione opus fuerit melli ammiſceto, ſi uero uim obducendi meatus augere uolueris, lac adijcito.

De exedentibus mammarum ulceribus. Cap. XLII

Phagedænicum & exedens ulcus à cancerato differt, eo quod circumsitas partes non ita duras, neque uenas uaricosas habet, neque ita ad fundum perreptat. Sed & omnis phagedæna medicamentis cedit. Maligna uero & efferata ulcera medicamentis magis exacerbantur. Ad exedentia itaque ulcera compendiariam curam adhibere oportet, callosorum uidelicet labiorum excisionem, ita ut eadem labia ignitis cauterijs inurantur. Nam sic & sanguinis eruptionem coërcebimus, & tutiorem medicationem peragemus. Postea uero medicamenta ad mammarum putrefactiones commoda adhibeantur, infrà ad cancros descripta.

De cancris mammarũ. Archigenis & Leonidæ. Cap. XLIII

Cancerati tumores circa mammas frequentissimè generantur, & mulieres magis quàm uiros inuadunt, & ex illis eas quæ amplas ac carnosas mammas habent. Veteres autem ulcus canceratũ, malignũ ac ferum appellabant, & cancerati sanè appellatio à cancro animante transsumpta est: sunt enim ea animantia aspera & dura, & si quid forcipibus suis ceperint, haud facilè auelluntur, his itaq; canceratus tumor similis est. Nam & prominet, & ad tactum renititur, & difficulter tractabilis est. Maleficum autem & ferum ulcus à feris ac malignis animalibus cognominatur. Est enim proteruum, & curatione efferatur, & manuum tractatione exacerbatur. Duæ uero sunt supremæ cancrorum differentiæ. Quidam enim sine ulcere, quidam cum ulcere consistunt. Qui sine ulcere sunt ab omnibus fermè ueteribus Occulti appellantur. Philoxenus tamen cancrum occultũ priuatim nominauit, qui in utero ac intestinis esset. Cancro itaq; non ulcerato in mamma existente, tumor apparet ingens, ad tactum renitens, inæqualis, instar feræ sæuus, penitissimè pertinaciter insertus, radices longè lateq; extendens, & uenis circumsitus uelut illigatus, quas circum circa uaricosas habet, colore cinericius ad ruborẽ uergens, & aliquando subliuidus, & ut uisui uidentibus quidem mollis apparet, tangentibus autem durissimus est, ut uisui hac parte non sit credendum: dolorem autem inducit pungentem latè se extendentem, ut sæpe per consensum, glandularũ malignas inflammationes sub alis excitet. Pertingunt etiam dolores usq; ad clauiculam & scapulas. At uero exulceratus cancer assiduè erodit, & ad profundum perfodit, nec sisti potest, & saniem emittit omni ferarum ueneno deteriorem, copia & odore abominabilem. Adsunt & huic dolores pungentes. Atque hic præcipuè medicamentis ac manuum tractatione exacerbatur.

Qui cancri curatu faciles, & qui difficiles. Cap. XLIIII

Cancros in pectore obortos omnino deploratos esse scito, quemadmodũ & eos qui in capite, collo, humeris, sub alis, & in inguinib. generantur: sunt enim & hi incurabiles. Nam præterquã quod perfectè tolli non possunt, sanguinis eruptionis timor incumbit, ne ex ea æger inter manus pereat. Eos uero qui papillæ summitatem occupant, affectæ partis amputatione facilè curaueris.

Cancri chirurgia. Leonidæ. Cap. XLV

Ego quidem in cancris in pectore obortis chirurgia uti soleo, quæ sic fit. Aegram supinam decumbere facio. Deinde supra cancrum partem mammæ sanam incido, & incisam cauterijs inuro, donec crusta inducta sanguinis eruptio sistatur. Mox iterum incido & profundũ mammæ disseco, ac rursus partes incisas uro, sæpeq; idem repeto, & secans, & sistendi sanguinis gratia inurens. Ita enim sanguinis eruptionis periculum euitatur: post amputationẽ uero integrè pera-

peractam, rursus partes omnes ad resiccationẽ usq; inuro. Et primæ quidẽ inustiones sistendi sanguinis gratia fiũt. Postremæ uero ad omnes morbi reliquias abolẽdas. Sępe uero etiã citra inustionẽ opus perfeci, ubi induratus tumor cancri generationẽ minans in mamma fuit: tali enim affectioni amputatio usq; ad sanam partẽ sufficit, quũ nullum hic periculũ eruptionis sanguinis immineat.

Cancri curatio post amputationem & inustionem. Cap. XLVI

Post amputationẽ si inustio facta non est, linamenta ulceri indemus, deinde suppurationi studebimus, & deinceps ad reliquã curationẽ resiccatoriã progrediemur. Si uero post chirurgiã locos inusserimus, aliquando solo cataplasmate ex plantagine, aut polygono, aut sesamo trito utimur. Aliquãdo etiã panis medullam alicui ex prædictis ammiscemus, & supra cataplasma linteũ aqua madefactum adhibemus. Citra dolorẽ uero crustas aufert lac melli ammixtũ ac illitum. Continendę aũt sunt ægrotę in domo calida: omnis enim frigiditas ipsis infesta est, præcipuè quo tempore ulcera repurgantur: tunc enim maximè conuulsionis periculũ imminet. Secunda uero aut tertia die exoluto medicamento, tepida aqua locum perfundimus, et lenticulam coctã cum modico melle imponimus: mellis enim uim exacerbandi formidamus, deinde folijs uitis aut lactucæ foris impositis deligamentũ adhibemus. Neque ab horum usu discedimus donec crustæ exciderint, postea linamenta indimus, atq; in his tum acria, tum pinguia medicamenta uitamus. Vtraque enim malum renouant. Quapropter soleo muliebri aut asinino lacti rosaceum ammiscere, & ex eo madefacta linamenta indere, & pro linamenti conseruatione linteum lene ac simplex eodem lacte imbutum forinsecus obligare. Nam plurium linteorum onus graue est in hac affectione. Et suppurationis quidem tempore rosarum amplius sit: dum uero repurgamus, lac excellere debet. Quod si res urgeat, melilotum cum rosaceo & aqua aut lacte muliebri cataplasmati exterius adhibendo ammisceatur. Cerata enim & nimis elaborata cataplasmata, huiusmodi affectionibus sunt aduersa. At si arido aliquo opus fuerit spodium pompholygis probè lotum ac siccatũ, aut cadmiã ter ustam & rosaceo extinctã, & postea probè lotam ac resiccatam inspergito. Toto uero curationis tempore à uino & cibis ægrè concoctilibus, & frigidæ potu abstinendum est. At dum ulcus ad cicatricem ducitur, diligenter studebimus ut totius corporis firmus reddatur habitus, & ut bono succo impleatur, id quod bonis alimentis, exercitijs, gestationibus, ac reliquis eiusmodi corpus reficientibus facere oportet.

Cancrorum curatio citra chirurgiam. Cap. XLVII

Primum uelut sæpe diximus, ante cuiusque maligni ulceris curationem, totum corpus curare oportet, deinde localia auxilia adhibere. Aluus itaq; conuenientibus alimentis, & aloë, uel picra ex aloë præparato pharmaco soluatur, & quæ uenenis resistunt assiduè exhibeantur, uelut est theriaca, mithridaticũ antidotum, & quod ex sanguinibus constat. Ex simplicioribus autem anseris aut anatis recens iugulatæ sanguis calidus in potu detur. Aut trifolij bitumen olentis cochleare I, aut II, cum aquæ cyathis III, aut seminis rutæ unc. I, aut pulegij ueteris drachmam I, cum maluæ decocto. Prodest etiam cancrorum fluuiatilium decoctum cum lacte asinino per dies quinque exhibitum, ita ut per totidem dies etiam ipsi cancri comedantur: talis enim periodus septeno circuitu peracta, mammarum cancros placidissimos efficit, ut deinceps per simplicium epithematum usum pristina sanitas restituatur.

Cance-

Canceratorum tumorum non ulceratorum curatio. Cap. XLVIII

Tumoribus canceratis non ulceratis panem cum modico ſymphyto imponito, exigua quantitate, ut ne grauet. In exacerbationibus aũt roſas, melilotũ, ſemen papaueris, omnia cum paſſo paululũ trita coquito, & cum uitellis ouorũ ſubacta imponito: aut altheæ ſolia cocta per ſe, uel pani ammixta imponito. Eſt & hoc in exacerbationib. efficax, plantaginis, capitum papaueris unà cum ſeminibus, pſyllij, æquales portiones accipito, & reliqua quidẽ terito ac cribrato. Pſyllium uero paſſo cretico maceratum, cum palmulis pinguibus ſubactũ, aridis ammiſceto, & parum adipis anſerini adijcito. Hoc medicamentum ſecurè adhibetur calefactum. Si uero frigidum potius malum poſtulauerit, omnia prædicta palmularum carne & modico pane madefacto excipito, ac frigida imponito. Prodeſt & irionis ſemen cum œſypo & aqua mulſa calidũ impoſitum. Fraxini item arboris folia mollia, aqua cocta, & trita, per ſe calida impoſita, malignorum ulcerum dolores mitigant, & aſſiduus ipſorum uſus mirificè ipſa diſcutiet. Ego uero eorundem foliorum decocto huiuſmodi locos fouere ſoleo. Arbor ipſa ſterilis eſt, & ad materiam idonea. Poſtea uero cataplaſma è plantagine rurſus imponatur. Item Iceſij emplaſtrum, aut nigrum panaçea inſcriptum ad contactum molliſſimum, aut aliud quoddam huiuſmodi adhibeatur, niſi obſtiterit ulcus.

Cancri ulcerati curatio. Cap. XLIX

Vlceratis cancris leniſſima epithemata imponanť, quorum uelut fundamentum, inquit Archigenes, hoc eſt: Spumæ argenti, adipis porcini recentis, ceræ albæ, ſing. lib. I. olei boni unc. XVI. uitellos ouorum aſſatorum XII. Spumam argenti cum pauca terito, deinde olei parum affundito, & uitellos ammiſceto. Adipem uero exemptis in mortario terito, & cum cera liquefacito ac excolato. Et his frigefactis reſiduũ olei paulatim affundito, & omnia ſimul in mortario probè ſubigito, poſtremumq́ꝫ reliqua trita ammiſceto. Hoc medicamentũ uſus tempore roſaceo diſſoluito, & molli lana excepto pro linamento utitor. Et ſi dolor aberit ab ulcere, etiam iridis, myrrhæ, ariſtolochiæ, ſing. dra. III. adijcito. Idem etiam non ulceratis cancris adhibitum utile cõperies. Aliud, ulceratis cancris blandè hoc medetur, & non ulceratos egregiè mitigat. Ceræ tyrrhenicæ, terebinthinæ, adipis taurini, medullæ cerui, aut uituli recentis, olei cicini & roſacei recentis, adipis anſerini recentis, mellis optimi, thuris, diphrygis, ſingulorum partem unam, œſypi triplum. Sine thure tamen midius eſt, & ulceribus commodius. Verum cum thure magis diſcutit ac maturat, & non ulceratis magis commodat. Et ſi abſque thure præparabis, diphryges cum uino teres. Si cum thure, utrunque diphryges uidelicet ac thus aridum, liquatis reliquis adijcies, & deinde addito melle ſecurè adhibebis.

Aliud Theodori ad maligna. Spodij cyprij loti & reſiccati, plumbi uſti & loti, ſucci roſarum ſingulorum drachmas quatuor, præpara & utere cum roſaceo. Hoc quidem magis mitigatorium eſt. At uero multa & depaſcens putrefactio fuerit, ultra quàm credas efficax eſt hoc ad totum malum extirpandum. Rhois coriarij ſextarios duodecim, pilularum cupreſſi libram unam, gallarum omphacitidum, caſſiæ, ſingulorum ſexuncem. Omnia ſimul contuſa in uini Adriani, id eſt, adſtringentis, odorati & antiqui ſextarijs uiginti, per triduum macerato, & deinde ad tertias coquito, ac cupreſſi ſpathula uerſato. Poſteáque omnibus probè expreſſis ac reiectis, ſuccum rurſus ad mellis compa-

compagem coquito, ac uitreo uase seruato. Hoc medicamento ad nomas sincero utendum est, modico uino aliquando addito, si crassius uisum fuerit, uerum si affectio in muliebri pudendo fuerit, exactè diluendum est. Sed et asinino aut muliebri lacte dilutum mitigatorium est, & reliquas item nomas citra inflammationem curat. Aures diu purulentas, gingiuasq; madore flaccidas resiccat. Vlcera curatu difficilia, & ægrè cicatricem admittentia sanat, si moderatè adhibeatur, ac pro ratione diluatur: quomodo enim ipsi mitia restiterint, cui fera & agrestia cedunt? Cæterum hoc animaduersione dignum est, ut ne ulcera ad cicatricē perducantur priusquàm omnis duricia fuerit resoluta, modo linamentis maturantibus, modò splenijs adhibitis, quale est Icesij melinum, aut Serapionis, aut panacæa. Ego uero declinationis tempore sæpe usus sum theriaca, lacte & rosaceo diluta, & in molli lana ulceri indita. Eandem etiam ex passo bibendam præbeo. Ad huiusmodi enim affectiones efficacissima est, sicut quoq; reliqua antidota ad reptiliū ictus, & uenenosas potiones parata. his itaq; confidenter utere, ac irrisores contemne, qui mali naturā minimè intelligunt.

De mammis induratis. Leonidæ. Cap. L

In alijs equidem corporis partibus prius ostendimus, induratum tumorem sine dolore esse. At in mammis non ex affectionis natura, sed detractæ papillæ grauitate dolorem inducit. Si itaque tota mamma indurata fuerit, atque ita scirrhi tumor induratus thoraci annexus, ut citra periculum à sanis partibus amputari non possit, chirurgiam nequaquam attentabimus. Si uero summitas mammæ solum indurata fuerit, aut ultra dimidium affectio non occupauit, summitas amputanda est citra inustionem: neque enim in scirrhi tumore indurato, uelut in cancro, sanguinis eruptionem uereri oportet. Post amputationem uero linamenta indemus, & reliquā ulcerum curationem adhibebimus.

De menstruis suppressis. Rufi & Aspasiæ. Cap. LI

Mulieres aliquas menstrua purgatione omnino carere, uel naturale est, uel præter naturam. Naturale est, si mulier nulla inde molestia uel totius corporis, uel uteri afficitur. Proinde quantum ad ætatem attinet, infra decimumquartum annum, aut ultra quinquagesimum purgationes menstruæ nō fiunt. Sed & steriles, & prægnantes, cantrices item ac saltatrices naturaliter non purgantur. Quicquid enim in eis superfluum est, nimia exercitij uehementia consumit. Et in summa: Mulieres calidioris temperaturæ, & fortibus exercitijs utentes, & agrestes, parum purgantur. Quando igitur mulier plus iusto calida fuerit, siue ob naturalem temperaturam, siue ob exercitiorū excessum, menstruis purgationibus carebit. Ex multo enim calore corpora sicca euadunt, & calida temperatura cibos optimè cōcoquens, nihil superflui in toto corpore relinquit. Est autem talis mulier omnino uirilis, coloris fusci, corporis probè compacti, neruis robustis, uenosa, lumbos & nates ampliores habens, pectore ac humeris latioribus, mammis solidis, uoce graui, fortior item ac hirsutior. Talis enim aut omnino non, aut modicè purgatur. Aliquando uero etiā menses uel ob nimiam pinguedinem, uel ob gracilitatem supprimi solent. Pingues enim magis exangues reliquis sunt, minimasq; uenulas habent, & sanguis qui in ipsis est paucissimus ferè in pinguedinem transit. Atque huius rei ex eo indiciū est, quod tales minimè omnium concipiunt. Et si aliquando cōceperint, fœtus graciles ac ualdè imbecilles pariunt. Quomodo ergo purgabuntur, quę neque sanguinem, neque uenas amplas habent? At uero graciliores ob diuturnam aliquam

aliquam ægritudinē attenuatæ, nihil penitus superflui sanguinis habēt. Sistun tur præterea menses eis quibus sanguis crassus aut uiscosus est, & quibus ad alios locos defert, uelut per nares aut sedem. Quin & ex thorace sanguinē reiectantibus, & quibus ex uenæ sectione multus sanguis euacuatus est, menses supprimunt. Sed & reliqua excretionū genera sæpe faciunt ut menses intercipiantur. Velut est multus sudor, assidui uomitus, alui profluuia, saniei copia alicubi prodiens, pustularū omne genus per cutē erumpens. Sistunt item menses morbi acuti ac magni, & alimenta uel infra uel supra modum ingesta: modicū enim alimentū statim transpirat: multū uero meatus obturat, & excretionē intercipit. Ad hos itaq; scopos etiam curandi ratio digerenda est. Quæ enim ob plenitudinem non purgantur, uenæ sectione curantur. Cibi porrò crassi ac pituitosi purgationibus aduersant. uerum acres sanguinē fluidū efficiunt. Quapropter uina crassa & noua, aquas frigidas & crudas, labores nimios, ociū item sublestum uitare oportet. Atq; hęc uictus ratio ad totū corpus pertinet. Quantum uero ad ipsum uterum, conclusiones, ceruicis eiusdem distortiones, duricies, inflammationes, macies, resolutiones, perfrigerationes, distentiones, atq; aliæ huiusmodi affectiones cōsiderandæ sunt. Et insuper attendendum an aliquid uteri os obturans, sanguinis exitū impediat. Callositates enim isthic exortæ, aut carnis excrescentiæ, aut pinguedinis copia, sępe purgationē prohibent. Aliquibus etiā statim à principio pellicula quædā circa collum aut osculū uteri adnascitur, quemadmodū his accidit quæ imperforatæ appellantur. Et tales curari non possunt, nisi pellicula illa locum obturās perforetur aut resecetur. Aliquibus etiam ulcerū cicatrices, oscula uasorū in utero excęcarunt, quæ penitus incurabiles sunt. Quibusdam post abortum uteri os exulceratur, ac deinceps ad cicatricē perducitur, atq; sic obturatio superuenit, quæ tum alias uuluæ transpirationes impedit, tum sanguinis excretionem prohibet. Quin & curæ assiduæ, & immodicus timor, ac mœror ingens, menses supprimunt.

Mulieribus quæ non purgantur accidentia. Cap. LII

Mulieribus quæ non purgantur cōsueto more, sanguinis reiectationis ac syderationis periculū imminet. Nam suppressis mensibus molesta accidētia consequuntur. Totius corporis grauitas, nauseæ, fastidia, horridi quidā discursus uelut in his quę cōceperunt. Non tamen ita sicut his quæ cōceperunt uteri osculum clauditur: illis enim occlusio adest cum quadā duricia. Dolores insuper circa lumbos, fœmora, collum, sinciput, & oculorū radices adsunt. Febres item assiduè cōcomitantur, & urinæ nigræ sunt cum rubicundo quodā seroso ac saniosо humore. Difficultatē item ac stillicidium urinæ patiuntur. Et quædam in melancholicū atræ bilis morbum, aut insaniam delabuntur. Cutis superficiem dolent, & inflammationes ac ignes sacros diuersimodè sustinent.

Curatio earum quæ ob nimiam caliditatem non purgantur. Cap. LIII

Præstaret equidem ad integram sanitatis conseruationē, uictus rationē præscribere, à qua mulieris corpus ita resiccaretur, ut menstrua purgatione nō haberet opus. Verum hoc conceptioni penitus aduersaretur. Non enim concipiunt quæ nō purgantur. Proinde cōceptus gratia, & eo quod omnes ferè mulieres temerè uictitāt, purgationes sunt necessariæ. Et propterea curationē conscribere cōuenit, per quam menses suppressi euocant. calidiores itaq; mulieres & quæ plurimū excercētur, quàm maximè humectare oportet, aquarū dulciū balneis, uberiore humidioreq; cibo ac potu. quales sunt ptisanæ ac alicæ sorbitiones

bitiones, & quæ ex lacte præparantur. Et ex oleribus lactuca, cucurbita, & eiuſmodi. E carnibus agni, hœdi, ac porcelli recentes, cicures præſertim & fœmellæ. E piſcibus qui teneras carnes habent. Ex auibus teneriores. Ex fructibus ficus recētes, uuæ maturæ, pepones, cucumeres. E potibus uinum tenue, album, dilutum, non uetus.

Frigidæ temperaturæ dinotio ac curatio. Cap. LIIII

Frigidioris temperaturæ fœminas, tum ex his quæ dicta ſunt cognoſcemus, tum quod ſomnolētiores & ad motum pigriores ſunt, & coloris albi ſiue plumbei, uenis ſubnigricantibus, urina aquoſa, pituitam etiam aſſiduè exſcreant, & aliquando pituitoſos humores euomunt. Harum itaq; curationem oppoſitam eſſe oportet ei quam ad calidiores retulimus. Plurimos enim labores imperabimus, & edulia calidiora exhibebimus. Vinum item fuluum, odoratum, uetus, ac minime dulce. Confert etiam uinum aqua marina dilutum. Medicamenta uero eligenda ſunt quæ calore ſuo ſanguinem diſſoluunt. Velut eſt thymi, pulegij, calaminthes, dictamni, abrotoni, iridis, radicum aſphodeli, corticum radicis mori, mercurialis, caſiæ, carpeſij, floris iunci odorati, ſpicæ nardi ac celticæ, acori, mei, phu, ſabinæ, aſari, ac ſimilium decoctum. Hæc enim ſingula in uino albo ueteri coquuntur, & uinum ipſum merum excolatum calidum à balneo ieiunis bibendum datur. Atq; ita menſes cientur his quæ frigidam temperaturam habēt. Probe facit & ſuccus cyrenaicus erui quantitate potus. Aut opopanacis unc. I. Aut ſagapeni tantundem. Aut myrrha magnitudine fabæ. Aut caſtorij drach. I. Aut nigella pota, et ſublita. Idem poſſunt etiam ſeminum nobis familiarium decocta, uelut cumini, fœniculi, petroſelini, laueris, dauci, ammij, cicerum. Eſt & hoc efficaciſſimum atq; acerrimum, Pulegij, artemiſiæ, rutæ, ſaluiæ, anethi, ſingulorum manipulum unum, piperis grana uiginti, aquæ ſextarios duos, piper contuſum & herbis ammixtum per noctem aqua maceratur. Mane uero ad dimidias coquitur, & ad excolatum mellis quantum ſatis eſt adijcitur, indeq; cyathi duo ieiunæ exhibentur. Ipſa uero ſenſim inambulare iubeatur, & lectica geſtetur. Tempora autem ad talia medicamenta accipienda cōmoda ſunt, alterum appropinquante iam purgationis tempore. Alterum ut poſt unctionem fomentaq; ac balneum ſtatim bibat, ita ut in calidum adhuc & ſolutum corpus illabens medicamentum, uires ſuas efficacius declaret. At uero ſi quis omnia auxilia in hunc uſum commoda recenſere uelit, ei multo ocio opus fuerit. Sufficere tamen poſſunt relata. Si uero nullum ex his menſes euocauerit, alius modus potentior exquiretur. Ego etenim cum hæc medicamenta fruſtra adhibuiſſem, mulierem ſolutiuum pharmacum bibere iuſſi, atq; ea accepto euphorbio cum petroſelino, per aluū purgata, & deinde menſtruorum excretio ſucceſſit. Quod ſi redundans humor atræ bilis magis fuerit, epithymi drach. V. exhibeto, cum aceti mulſi diluti hemina, pauco ſale adiecto. Fece enim ſanguinis educta, pars ſubtilior deinceps facilius ſequetur. Pleriſq; etiam uomitus profuit. Vomāt autem accepto prius thymi aut origani, aut hyſſopi decocto. Deinde poſt uomitum centaurij aut abſinthij cremorem potant. Quin & peſſis ſubdititijs uterus irritandus eſt, ut per uictum quidem, ſanguis calidus ac tenuis reddatur: per peſſos uero excretio prouocetur. Fortiores tamen euitabimus, quales ſunt qui ex elaterio, cantharidibus, cyclamino, felle bubulo, & ueratro fiunt. Periculum enim eſt, ne ex eiuſmodi medicamentorum uehementia, inflammationes, ulcera ac febres exoriantur.

Peſſi menſes educentes. Cap. LV

Mitiora proinde in peſſis adhibere oportet, uelut eſt ruta, baccæ lauri, arte-
miſia, conyza tenuia folia habẽs, pulegium, mercurialis. Hæc ſingula cum oleo
irino ſubdantur. Quod ſi ualidioribus opus erit, myrrhæ drachmam unam, alu-
minis ſciſſilis drachmas duas, cum uino terito, & roſaceo ammixto ſubdito.

Aut terebinthinam cum myrrha, melle, & croco efformato. Hoc autem
ualidius eſt, pelecini ſemen cum myrrha & melle. Aut bdellium, uel galba-
num, uel ſtyrax, cum abſinthio & lupinorum decocto. Aut caricas pingues
granulis exemptis, cum thure & nitro, ſingulis fabæ magnitudine ſubdito.

Vterus item calido quodam oleo ſiue ungento perfundatur, uelut eſt ſuſi-
num, cyprinum, irinum, ſampſuchinum, laurinum, amaracinum, narciſſinum.
Aſſidui etiam ſuffitus per ſtyracem, galbanum ac thus fiant. Probe facit etiam
lapis gagates. Suffumigium probatiſſimum. Radicis ariſtolochiæ, radicis
aſphodeli, reſinæ ſiccæ, ſandarachæ, atractylidis agreſtis, ſtercoris uulturis, bdel-
lij, ſabinæ, cardamomi, artemiſiæ, ſingulorum drach. unam, oſſium piſcium ſal-
ſorum minutiſſime tritorum drachmas tres, nigellæ, ſtyracis, ſingulorum dra-
chmas quatuor, paſtillos cum aqua formato, & uſus tempore ſuper bubulo ſter-
core, bis in die, mane ac ueſperi ſuffito. Præcipue uero odoratis fomentis u-
terum fouebimus, amaraco uidelicet, ſerpillo, pulegio, calamintha, cypero,
iride, chamæmelo, coſto, aniſo, ac ſimilibus in aqua coctis. Sit autem fomenti
uſus talis. Olla operculo perforato operiatur, arundóque foramini inſeratur,
& undique oblinatur. Et mulier ſedens excepta intra pudendum arundine fo-
tum admittat. Alius uero fomenti modus eſt, ut mulier in aliquo ex relatis
decocto uſque ad umbilicum inſideat, & deinde calida aqua dulci abluatur, &
poſtea peſſos prædictos ſubdat. Peſſus optimus menſes educens. Carpo-
balſami, caryophyllorum, olei amaracini aut ſuſini, ſingulorum drachmas octo,
paſſarum uuarum pinguium exemptis uinaceis libram unam, carnes palmula-
rum duodecim, ſalis communis drachmas ſedecim, mellis cochlearia tria, ef-
forma ac utere poſt balneum, aut fomentum. Cataplaſmata inſuper adhibe-
bimus ex cruda ordeacea farina, artemiſia, amaraco, iride, aut alio quodam ex
relatis ammixto. Liquor autem cataplaſmati ammiſcendus ſit, uinum odora-
tum, mel, amaracinum, irinum, anethinum oleum. Poſtea lanam quoq; oleo
aliquo ex prædictis imbutam ſuperponemus. Bonum eſt etiam bdellium cum
ſtyrace ac thure tritum, cum uino & ungento quodam relato, imo uentri ac lum-
bis illinere. Epithema ad ſanguinem menſtruum euocandum. Elaterij, myr-
rhæ, galbani, farinæ ordeaceæ, ſingulorum drach. quatuor, foliorum rutæ recen-
tium drach. II. fellis taurini quantum ſatis eſt. Reliquis omnibus minutiſſime tri-
tis & unitis fel ammiſceto, & lumbis ac imo uentri imponito. Ducit hoc men-
ſes, & ſedis hæmorrhoidas prouocat. Vtere etiam alijs epithematis Sermone
tertio conſcriptis. Philoſophi ad menſes educendos. Cancrum fluuiati-
lem in uinum coniectum ſuffocato. Deinde uinum id meracum, calefacito, ac
totum bibendum dato, et ubi ſatis ſanguinis purgatum uidebitur cancrum ſuffo-
catum comedendum dato. Glãs ſubdititia menſes educens, facit ad uteri ſtrã-
gulatus diuturnos. Fellis taurini, ſucci abſinthij, et comæ eiuſdem, radicis ſtru-
thij, myrrhæ, ſingulorum drachmas quatuor, caſtorij, opobalſami, ſingulorum
drachmam unam, ſucci cyclamini drachmas decem. Omnia artemiſiȩ ſucco ex-
cipito, et glandes paruas ſubdititias formato, probè facit et fex uini antiqui apij
ſucco excepta ac ſubdita. Aut lilij radix toſta ſubdita. Aut nigella, aut ſeſamum,
aut

aut rutæ semen & fœnum græcum butyro ac melle exceptum ac subditum.
Pessus eadem die plerunq; sanguinem ducens. Folia artemisiæ & nitrum pari portione oleo irino aut rosaceo excipito, & post balneum subdito.

Curatio earum quæ præ pinguedine non concipiunt. Cap. LVI

Pinguiores mulieres uictu attenuante curabimus. Dictum est autem in secundo ac quarto sermone de his alimentorum facultatibus, et quomodo macies sit reparanda. Non tamen interim fomenta & potiones prætermittantur. Si eñ materia infrà declinabit, haud ægre euacuabitur, & corpus gracilius reddetur. & quanquam purgatio per inferiorem aluum non sit ualde tuta, ut quæ corpus tabefaciat, mulieri tamen ita habenti hæc quoq; adhibenda est. Sæpe enim sola purgantis medicamenti potio ad menses educendos sufficit. Ex purgatorijs itaque acerrima & pinguibus maxime idonea sunt, granum cnidium, scammonia, & cortex radicis tithymalli myrsinitæ. Singulis autem petroselinum, aut daucum, aut apium, aut anisum, iucunditatis gratia & ad sanguinem attenuandum, ammiscere oportet. Pessos quoq; ualidiores his adhibebimus, uelut pulpam colocynthidis, nigellã, myrrhã, simul cum uino dulci trita ac subdita. Aut nitrũ cũ cyclamino, felle bubulo, ac melle. Aut caricarũ carnes cũ nitro, melle, & ruta. Fomenta itẽ ac epithemata ad frigidiores tẽperaturas relata huc trãsferañ.

Curatio earum quæ ob plenitudinem nõ purgantur. Cap. LVII

Quæ propter plenitudinem non purgantur, congruo menstruorum tempore magis grauantur, dolores circa lumbos ac imum uentrem percipiunt, flatuq; replentur, ad quem distentiones ac horrores totius corporis consequuntur. Sed præcipue insigni uenarum tumore dinoscuntur. Atque hæ quidem copiosa sanguinis missione sanantur. Cubiti itaque ac tali uenas secare oportet. Deinde euacuato sanguine cætera facere supra relata, potiones uidelicet ac fomenta adhibere. Postquam autem menses fluere incœperint, mulieri quies imperanda est, & in lecto eadem detinenda. Ac prima die à balneis ac cibis abstinendum, proxima uero ptisanæ succus cum aceto præparatus in cibo exhibeatur. Deinde olera ad hunc usum idonea. Tertia autem die lauanda est, & consueta uictus ratio repetenda.

Curatio earum quæ ob maciem non purgantur. Cap. LVIII

Quæcunq; ob maciem gracilitatemq; non purgantur, siue id ex morbo, siue alia ratione contigerit, eas primum reficere oportet, & corpori carnem congruo exercitio, moderatoq; labore ac uberioribus exercitijs reparare. Vbi enim carnosæ factæ fuerint, maxima spes est menses sponte erupturos esse. At si hoc nõ contigerit, potionibus ac pessis prouocentur.

Curatio earum quæ ob uitiatos humores non purgantur. Cap. LIX

Biliosos ac pituitosos humores, & quicunque alij sanguini ammixti mensium purgationem impediũt, totius habitus uitiatione cognoscemus, ac reliquis notis sæpe à nobis relatis, & aliquando ex his quæ circa uterum contingere solent. Pauci enim menses qui deferuntur, si biliosi fuerint, uuluam mordent ac rodunt, & coloris sunt abunde fului. Si uero pituitosi, segnius prodeunt, crassi sunt, albiq; ac subfrigidi, & stuporem inducunt. Quum igitur huiusmodi signa apparuerint, præstantissimum est totum corpus congruis medicamentis purgare. Deinde muliebres locos colluere ac fouere. Cibos autem dulces ac boni succi exhibere, & in potu uinum mulsum dare. Exhibeatur etiam lac asi-

ninum cum melle. Et aqua in qua pulegium ebullijt cum uino dulci propine-
tur. Hæc & menses prouocat, & nullam superfluitatem in sanguine relinquit.
Cibis insuper ac potibus semper aliquid odoratum ammisceatur. Ex oleribus
Crethmum, gingidium, & daucum, singula ad flacciditatem cocta, & fœnicultũ
eligemus. Neq; interim pessi negligantur, qui quales esse debeant partim rela-
tum est, partim proxime dicetur. Si enim biliosa ducere uolueris, elaterium cum
carica pingui, Aut cyclaminum cum uino subdes. Pituitam uero subdita trahũt
folia anemones, iris cum melle, loliacea farina lolio prius paululum tosto, cum
modico pipere & melle, colocynthis cum carica. Aquositatem autem euocat
porrum cum melle. Post pessos uero mulier in aqua calida desideat, & ungento
rosaceo aut cerato, aut adipe gallinaceo uteri os inungat.

Curatio earum quibus sanguis ad nares uel sedem defertur. Cap. LX

In his à quacunq; parte fluxerit sanguis reprimendus est, & ad uterum con-
gruis auxilijs reuocandus, ne forte inde propulsus ad principalem ac nobilem
aliquam partem uertatur. Itaque & sudoribus, & uomitu, & alijs excretionibus
corpus euacuetur. Verum hoc sciendum est, nõ multum male affici eas quæ
ob tales causas non purgantur: Sicut neq; quæ ob maciem, aut laborum exces-
sum. Concipere tamen nequeunt, quum uteri purgationes defecerunt.

Curatio earum quæ ob nimium otium non purgantur. Cap. LXI

Certum est eas quæ ob nimium ocium non purgantur laboribus destinan-
das esse. Labores autem mulieribus congruentes deambulationes sunt, & ge-
stationes aliquanto uehementiores. De cætero uero uelut frigidæ ac pituitosæ
curentur, & omnino contraria iuxta Hippocratem, dentur his quæ sanguinis
delationem impediunt. Et si ex aqua frigida cruda pota sit offensa, aliã optimã
ꝓquiremus, quã uino albo ac tenui ꝓmiscebimus. Cibos itẽ pro frigidis calidos
pro crassis attenuãtes, pro siccis humidos exhibebimus, & reliqua iuxta rationẽ.

Curatio earum quæ ob aliquam uteri affectionem non purgantur. Cap. LXII

Si corpus bene se habuerit, uictusq; ratio purgationi congrua fuerit, & tamẽ
mulier non purgatur, considerandum est an uterus aliqua affectione laboret. Id
quod si fuerit, nullum medicamentum omnino adhibeatur, neque aliqua potio
menses ducens detur, ut ne attracto ad uterũ sanguine, dum loci laxari non pos-
sunt, dolores molesti uelut in partu ingruãt. Primum itaq; affectio curetur, quæ
suppressorum mensium causa est. Deinde sanguis prouocetur. Quomodo ue-
ro uteri affectiones curandæ sint, postea ex ordine referemus.

De mensium stillicidio. Cap. LXIII.

Mensium stillicidiũ uocat, quũ grauissimo dolore intimas partes uexãte san-
guis stillatim prodit. Aliqui enim morbi uteri affectionibus uesicæ similes sunt.
Nã & in illa aliquãdo urina supprimit, aliquãdo stillatim prodit, et quãdoq; dif-
ficulter mingit. Quinq; uero sunt stillicidij causæ specie diuersæ: Meatuũ angu-
stia diuersimode cõtingens, uiriũ debilitas, sanguinis multitudo, sanguis pituito-
sus, & sanguis feculentus. His singulis quoties impedimento fuerint succurren-
dũ est, ita ut multitudinẽ euacuemus, crassitudinẽ attenuemus, uires firmemus,
& meatus dilatemus. Angustiæ tamẽ causam inquirere oportet, eamq; auferre.
Causis enim sublatis libera purgatio cõsequitur. Quomodo uero singulis causis
occurrendũ sit, partim de menstruis suppressis diximus, partim deinceps referetur

tur, ubi de uteri morbis agemus. Nunc aũt explicare instituimus quomodo graues dolores lenire oportet. Exacerbatione itaq; instante mulier in domicilio locetur, moderate tepido, nõ tamen obscuro. Et manuum ac pedũ extremitates fascijs deligentur, neq; ullus pessus irritatorius interim adhibeatur. Aquę potus uitetur, & omnino ab acribus potionibus ac cibis præcipuè flatuosis abstinendum est. Imus autem uenter & fœmora uarijs calefactorijs foueatur, ita ut aliquando lana succida uino & rosaceo calido imbuta imponatur, aliquãdo uesica oleo calido semiplena adhibeatur, aliquando uasa uaporatoria lenticulata admoueant. Quod si dolor perstiterit, & uires ferre poterint, cubiti uena secetur, & sanguis pro uirium ratione auferatur, & deinde rursus eadem fomenta repetantur. Et si neque sic successerit, cataplasma è semine lini, pane, & aqua mulsa paratum adhibebimus, cui aliquando terebinthinã liquatã ammiscebimus. Vtemur & insessionibus ex altheæ, seminis lini, fœni græci, anethi, rutæ, ac artemisię decoctis, & spongijs ex ijsdem expressis pudendum fouebimus. Rutam item tritam ac melle exceptam & panno lineo inductam pubi ac pectini imponemus. Aliquãdo eodem cataplasmate etiam pudendum integemus. Prodest & per uteri fusorium instrumentum infra scriptũ liquorem infundere. Rutam & fœnum græcũ in oleo coquito, & ad hoc excolatum butyri, terebinthinæ, œsypi, quantum ad cerati liquidioris formam satis est ammisceto. Idem etiam in sedem ad trium uel quatuor cyathorum mensuram inijci potest. Aliud consimile infusum. Oesypi drachm. IIII. cerebella anserum duorum, adipis anserini, phasiani, gallinacei singulorum unc. I. ceræ quadrantem. Misce ac utere uelut priore. Pessi prętera Libanus & enneapharmacus ac alijs consimiles subdantur, qui inferius ad uteri inflammationes & induratos tumores describentur. Adhibenda sunt & epithemata, primum tetrapharmacum, bromium, & quod ex succis constat, deinde polyarchium, & quod ex meliloto, & quod è seminibus paratur, prout usus postulauerit. Si uero adhuc malum non quieuerit, sed aut per certos circuitus, aut incerto ordine uexauerit, ad ualidiora pergendum est auxilia. Et cucurbitæ pectini ac inguinibus apponendæ. Primum quidem tres aut quatuor citra scarificationem. Deinde si affectio durauerit, etiã scarificabimus, & moderatam sanguinis quantitatem euacuabimus. Conferunt & hirudines post cucurbitas admotæ, nihil minus quàm cucurbitæ attrahentes. Deinde epithemata ac dropaces adhibeantur & cutim rubificãtia, & loci molliter assiduè cũ oleo ac sale cõfricent. Exercitiũ præterea temperatũ imperabimus, ac gestationẽ deambulationi præferemus. Postremũ balnea naturalia adhibebimus, & marina aqua frigida iugiter abluemus.

De nimia mensiũ purgatione. Cap. LXIIII

Nimiæ mensiũ purgationes mulieribus fiunt, aliquãdo sanguine copiosiore & per plures dies prodeunte, id quod rarius, & in uehementioribus mõtib. fieri solet. Aliquando post partũ, plurimo sanguine fœtũ insequente. Sæpe uero post abortus cõtingunt, & repentinũ quãdoq; periculũ inducunt. Primũ itaq; cõsideranda est erũpentis sanguinis multitudo, & delationis modus. Amplioribus em̃ uasis ruptis aut apertis, magna sanguinis copia confertim profluit, à minoribus uero uice uersa. Ab erosione uero paulatim & cũ maximo dolore prodit. Sequit̃ aũt ad redundãtes sanguinis eruptiones decoloratio, ac coloris uitiatio, aliquando cũ febre, quãdoq; citra febrẽ, appetitus ꝓstratus, difficilis cõcoctio. Sæpe etiã pedũ ac totius corporis tumores, & omnia quæ ad nimiũ hęmorrhoidũ fluxũ cõsequi diximus. Artus ergo & extremas partes primũ cõstringere oportet, ab alis & inguinib. exordio facto, & poscã nõ frigidã sed tepidã ꝓpinare, & eadẽ posca

locos perfundere, & multã lanã uino & oleo rosaceo, aut melino, aut myrteo imbutam imponere. Nã spongiæ ex posca expressæ uterum ac uesicã perfrigerãt, & damnum amplius quàm cõmoditatem afferunt. Imperandum est autem unius aut alterius diei ieiunium. Quod si tolerare nequeant, panis micas è posca exhibebimus, aut alicam lotam, aut oryzam ex posca, aut ouum sorbile molle frigefactum. Dabimus item in potu balaustium ex posca, aut hypocysthidis aut acaciæ succum. Aut lycium, aut terrã samiam stellam appellatã, aut uuæ acerbæ succum siccum. Prodest & sesamum posca macerare, atque ita molle factum edendum præbere. Potest idem etiã cõteri, ac in potu dari. Exhibebimus & rhei pontici decoctum, aut idem tritum potioni inspergemus. Aut loti ramenta, & eorundem decoctũ. Aut corallorum drach. II. Aut pæoniæ grana rubra XII. At uero spongia noua liquida pice imbuta, & in olla exusta, cum aceto aut posca subdita mirifice auxiliatur. Nam & his quæ in uterum subijciuntur ac induntur uti debemus. Noui inquit Galenus, per quatuor aliquando dies sanguinem ab utero manasse, & ad nullum auxilium cessisse, & tandem à nobis plãtaginis succo suppressum esse. Quãtitas autem eius inijciendi sit cyathi mensura. Hoc itaque optimum est medicamentũ ad sanguinis eruptionem ex erosione obortam, cui aliquãdo fortius aliquod ammiscere soleo, aliâs aliud, pro affectionis respectu. Si igitur uas unde sanguis profluit magnũ & amplũ fuerit, austeris medicamẽtis opus erit, balaustio, acacia, hypocysthide, succo uuæ acerbę, gallis, malicorio, & similibus. Si uero paruum, id quod facile cognoscemus ex modico sanguine citra dolorem prodeunte, conferent aloë, manna thuris, cortex pinus, terra lemnia sigillata, spinæ ægyptiæ fructus, crocus, lapis hæmatites, & reliqua huiusmodi cum succo plantaginis, aut uino nigro austero, aut senecionis succo subdita & iniecta. At si ab erosione sanguis profluxerit, plerunque uelut diximus non confertim, sed modicus ac paulatim defertur. Et propterea Andronis, aut Pasionis, aut Polyidæ, aut Musæ pastillo, aut eo qui ex charta paratur, utendum est. Omnes enim tales quum nomen sistant, erosionem curant, ac sanguinis eruptionem reprimunt. Sunt autem quodam liquore ex relatis diluendi. Pessi uero ad sanguinis ab utero eruptionem faciunt huiusmodi. Aluminis scissi, acaciæ, medullæ gallarum, pollinis thuris, singulorum drachm. I. Hæc plantaginis succo teruntur, & uitelli ouorum assatorum quatuor ipsis ammiscentur. Vsus autem tempore pesso lanæ excipiantur, qui rosaceo tinctus subditur. Suntque pessi omnes penitius usque ad uteri os immittendi. Est autem pessus lana carpta ac conuoluta ad digiti figuram, qua medicamenta excipiuntur. Alius. Medullæ gallarum, & thuris, pares portiones aqua subactas subdito. Aut è polygono trito pessum formato. Ipsas præterea in hoc decocto assiduè insidere iubeto. Capitulorum iunci acuti, foliorum myrti, rosarum, rhamni, uirgultorum rubi, æquales portiones in aqua coquito pro insessu. Alius Pessus. Cytinorum, foliorum cupressi, oleæ, rubi, singulorum æquas partes efformato. Forinsecus autem imposita prosunt epithemata ac cataplasmata ex palmulis ac malis cotoneis, quæ adsumunt balaustium, acaciam, hypocysthidem, alumen, & similia. Conferunt & emplastra glutinatoria, quale est fuluum Galeni, & Icesij, & quod è salicibus paratur: Et Harmonia, & Pallas siue Athena inscriptum, si lumbis ac pectini imponantur. Tauri item glutinum aceto maceratur donec dissoluatur, deinde ualido panniculo inductum lumbis agglutinatur, & efficaciter prodest. Sed & cucurbitæ leues ac magnæ ad mammas utilissime affiguntur.

De fluxu muliebri. Archigenis. Cap. LXV

Fluxus muliebris est uteri destillatio diuturna, à menstrui sanguinis eruptione differens, eo quod in illa sincerus sanguis prodit: Hic uero fluxus corruptus apparet, & aliquādo ruber est, uelut sanguinis sanies: Aliquādo albus, uelut ptisanę succus, à pituitoso uidelicet sanguine, Interdum pallidus, ubi bilis amara redūdarit: Interdum aquosus, à serosorum humorū superfluitate. Qui itaq; exquisite colorem præ se fert aliquem, is redundantem humorem facile indicat. Si uero obscurum colorem habet, causam eius ita perscrutabimur. Linteum eo inquinatum arefactum simplici aqua eluemus, & inde à maculæ colore redundantis humoris notionem capiemus. Hic uero fluxus plerunq; citra dolorem prodit. Aliquando tamen ulcere exulcerato etiā cum dolore promanat. Si itaq; aliqua pars doluerit, & humor profluens planè cruentus fuerit, partis alicuius in utero ruptionem aut erosionem indicat, id quod maxime in collo uteri contingere solet, & potest hoc digiti immissione percipi. Inferre uero solet hic fluxus debilitatem, coloris uitiationem, appetitus subuersionem, inenarrabilem tristitiam, pedum tumorem. Et in aliquibus perpetua destillatio perseuerat. In aliquibus per interualla quædam redit. Et ætate quidem uigentes, rubra ferè fluxio infestat: Declinante uero ætate, alba. Et utraque sanè fluxio si suæ ætati acciderit, facile curatur, si alienæ, difficulter. In omni uero defluxu os aperitur ipsius uteri & uelut relaxatur. Quibusdam etiam uterus ipse procidit, ut usque ad muliebre pudendum progrediatur.

Curatio rubri uteri fluxus. Cap. LXVI

Mulieri rubro fluxu uexatæ primū sanguinem euacuabimus per uenę sectionem. Hæc enim nō solum materiā ad uterū confluentem diuertit, sed detentionem etiā ac cōstrictionem tutā efficit. Multa enim sequerētur incōmoda, si sanguinis uel cuiuscunq; defluxus lationem localibus auxilijs reprimeremus. Nam aliquæ inde in hydropem, aliquæ in neruorum affectiones, aut oris uentris, aut capitis uexationes collapsæ sunt. Proinde si nihil obstiterit, hoc est, si non ualde magna fuerint obstacula, sanguis mittatur, præsertim si ætas uenæ sectionem nō prohibet, & sanè paulò ante dictum est iuniores ferè rubro fluxu uexari. Detractio uero sanguinis uelut in his qui sanguinē reijciunt partiatur, ut paulatim reuulsio fiat. Et dilata uenæ cubiti sectiōe, à fronte, aut naribus, aut scapulis sanguinem auferemus. At uero lumbis ac fœmoribus detrita ac mollia lintea imponantur, frigidis succis imbuta. Locetur autem mulier coxis accliuibus, cruraq; extendat ac inter se complicet ad uteri partes contrahendas. Quod si copiose sanguis feratur, coxæ, pecten, & lumbi spongijs posca madefactis integantur. Si uero modice destillet, lana succida uino & rosaceo imbuta adhibeatur. Et extremæ partes deligentur, atque hæc non solum in principio fiant, sed etiam post circuitus ante exacerbationem, & in ipsa exacerbatione. Vtatur ægra etiam insessionibus, ex myrti, rubi, malicorij, & similium decoctis, in quibus sæpe aceto affuso usque ad umbilicum immergatur. Adhibeat & infusiones adstringentes ac moderate frigefacientes, uelut est plantaginis succus, polygoni, stratiotæ, malorum cotoneorum, ac mespilorum. Sed & sideritidis herbæ aut parthenij succus eximie confert. Hæc autem singula cum rosaceo aut myrteo oleo infundantur. Vinum item dulce in mali punici cortice calfactum, utilissime tepidum infunditur. Efficacissime uero fluxum compescit spongiæ pice liquida imbutæ ac ustæ cinis subditus, itemque leporis pili usti. Solemus & linteum alumine madefactum ac resiccatum similiter adhibere.

Asininũ aũt lac, si eius copia fuerit, præsertim asinæ per pascua pratorũ nutritæ, omnibus succis præstat, ubi fluxus cũ dolore defertur. Cõfert & stercoris eiusdẽ asinæ succus, & alicæ aut ptisanæ succus: Et rosaceum uel per se, uel cũ lacte infusum. Cæterũ pessi ad rubrum fluxũ ijdem faciunt, qui ad sanguinis eruptiones sunt relati, sunt autem in aliquo ex prædictis succis madefaciendi. Facit & lycium, acacia, hypocysthidis succus, singula lacte bubulo aut sapa diluta. Aut galla cum thure & rosaceo. Aut spodium põpholygis cum rosis & passo. Aut oui testa usta cũ myrto sicca & passo. Aut cinerem sarmentorũ linteolo illigatum, & aliquo prædicto succo tinctũ subdito. Aut senecionem herbã tritã subdito, & bibendã dato. Galla itẽ usta, & modo uino, modo aceto extincta, ac in pessum efformata subijcitur. Ablatis aũt his, pedes adstringentibus decoctis moderate frigidis aut tepidis abluãtur. Et ex relatis succis aliquis utero infundatur. In debilioribus tamen ac delicatioribus fœminis mitiora adhibebimus. Aliquibus ẽm occulti uteri meatus à uehementioribus medicamentis adeò cõstringunť, ut ulcus aut duricia oboriatur, & cõcipiendi facultas tollatur. Ventri quoq; ac lumbis refrigerãtia ac adstringentia adhibeantur, uelut est portulaca, perdiciũ, solanũ, hyoscyamus, per se & cum polenta acetoq; ac palmulis. Aut ordeacea farina cũ palmulis, malis cotoneis, ac mespilis. Cerata item ex ijsdem præparata pectini ac lũbis imponantur. Cõferunt & cucurbitæ dorso & sub alis affixæ. Et quęcunq; potiones sanguinem reiectantibus cõgruunt his quoq; cõmodæ sunt. Velut est ex simplicibus rheon ponticum, terra samia stella siue aster appellata, terra lemnia sigillum uocata, cum plãtaginis aut polygoni succo, & reliqua tum simplicia, tũ cõposita, suo loco relata. Sit porrò & uniuersa uictus ratio adstrictoria, quæ aliquatenus crassefaciat, & potus aqua. Quod si uires collabantur, uinum crassius exhibeatur. At si fluxus multitudo reprimatur, paucus autem adhuc feratur, pro refrigerantibus ac adstringentibus, media inter hæc adhibeantur, ut ne fluxu repente suppresso, inflammatio aliqua oboriatur. Vtendum est & emplastris ad cruenta uulnera idoneis, uelut est quod è salice paratur, & quod Icesium appellatur, & alia huiusmodi.

Albi fluxus curatio. Cap. LXVII

Si fluxus albus, aut serosus, ac saniosus, aut liuidus infestat, in principio quidem resistendum non est, ut aliena à corpore excernantur. Post principium uero oleo susino totum corpus large illinatur. Gestationes aũt & uocis exercitationes, frictiones item ac deambulationes, non in hac solum fluxus specie, sed etiam in alijs conueniunt. Ipsis uero locis moderate adstringentia adhibeantur, quæ simul extergendi uires habent. Et sanies profluens assiduè calida aqua eluatur, & lana detergeatur, ne ab humore transeunte ulcus excitetur. Rosaceum item aut myrteum, aut melinum oleum illinatur. Aqua etiam pura nihil adstringens habens ammixtum, in principio præsertim adhibeatur ob influentis humoris acrimoniam: Et ob eandem causam etiam alicæ ac oryzæ succus iufundatur. Facit & fœni græci decoctum plurimo oleo susino ammixto. Susinum ẽm oleum tum huic, tum alijs succis utiliter ammiscetur. Atq; hi quidẽ succi efficaciores erunt, si quid acacię, aut hypocysthidis, aut de alio quopiam ad rubrum fluxum relato, fuerit ammixtum. Possumus etiam pro susino oleo lentiscinum aut œnanthinum adhibere. Stercus insuper caprinũ cum myrrha, thure, & aloë, rosaceo & aceto addito commode subditur, ita ut his ablatis loci uino nigro austero abluantur. Vbi uero quæ profluunt fœtida sunt, post relatorum usum tetrapharmacũ rosaceo dilutum adhibebimus, & per certa interualla

uicissim tum prædicta auxilia, tum tetrapharmacũ applicabimus. Si uero fluxus sordidus fuerit, & dolorem intulerit, uitellos ouorũ assatos cũ modico croco et rosaceo subdemus. Aut malũ cotoneum assatũ eodem modo. Et lenticulę decoctũ cum plãtaginis succo infundemus. At si quæ ꝓfluunt sordida quidẽ fuerint, & feci similia, dolorẽ tamen nõ intulerint, infusa ad dysenteriã idonea imitemus. Vbi aũt loci purgati fuerint, adstringẽtibus elotionib. cõfidenter utemur. Locis uero induratis asininũ lac cum rosaceo aut susino oleo infundemus, & in pesso subdemus. Et si asininũ defuerit caprinũ succedat. Lac uero præstat quod ab aĩali per prata pascente emulget. Aliquãdo etiã amylum ad crassitudinẽ cõparandã, lacti ammiscemus. Pessi insuꝑ ijdem, cataplasmataq́ ac emplastra eadẽ quæ ad rubrum fluxũ retulimus huc transferant. Præcipuã uero fiduciã in recta uictus ratione habere oportet. Nec quãtitatis solum, sed etiã qualitatis eduliorũ ratio habenda est. Sitq́ alimenti materia talis quæ & crassefaciat ac uires corroboret. Quales sunt sorbitiones è tritico ac lacte paratæ, nõ aquosæ ac dilutæ, sed probe cõpactæ, quæ pro occasione etiã ex passo cretico parent. Carnes uero eligendæ sunt siccandi ui præditæ, uelut aues montanæ, & ferarum animantium. Cęterũ ubi fluxus cessauerit, à ueloci ambulatiõe, à multis pectinis ac lumborũ frictionibus, ab acrium esu, à calfacientibus, à flatuosis, & ab his quæ urinã prolectãt, diu abstinendum est, & balneis raro utendum, neq́ uẽter mouendus est, neq́ spiritus retinendus. Hęc eñ omnia malũ reuocãt. Partes aũt superiores sensim ac leniter exerceant, ac perfricent. Insessiones fiãt in aqua nõ adeò frigida. E pessis aũt subdititijs elaboratiores ac medicamentosi uitent. Verum post insessiones rosaceum lana exceptum subdatur, & in ipso curationis tempore ægrotæ bibant ea quæ ad sanguinis per sputum reiectionem retulimus. Faciunt & pæonię grana pallida XV. assiduè pota. Aut corallorum drachm. I. è uino nigro. Aut uinacea trita cum uino. Aut leporis siue hœdi coagulum erui magnitudine in posca dilutum. Aut corticis loti arboris decoctum. Aliud Aspasiæ, Ad mulieres quæ sinum pudendi ualde humectum habent, ut ex eo nõ concipiant. Gallas per octo dies aqua macerato, deinde lanã purã ac mollẽ in aqua illa siue cremore gallarum tingito, & non exprimito, sed siccari sinito, & lanã ita subdendam dato. Ex hoc mulier uelut uirgo reddetur, & hoc sæpe repetat. Aliud. Semen rumicis acuti cum pauca aqua subigito. Aut si uiride fuerit, per se terito, & subdendum exhibeto, & fiet pudendum uelut uirginis adstrictum.

De uteri strangulatione. Cap. LXVIII

Vteri strãgulatione ab utero quidem inferne orit. Verum supernæ partes & principales præsertim, per cõsensum afficiuntur. Nã ad cor per arterias: Ad cerebrum per spinæ mẽbranas ac neruos: Ad hepar per uenas affectio trãsit, uideturq́ uterus uelut ad supernas partes ascendisse. Cõsequitur affectas accedẽte exacerbatione, mentis lãguor, pigricia ad agendum, debilitas crurum, pallor faciei, tristis aspectus. Instãte uero strãgulatione, sopor grauis ac ꝓfundus, mentis ac sensuũ apprehẽsio, cũ uocis interceptiõe. Pulsus aũt parui ac debiles fiũt, & aliquãdo penitus intercipiũtur. Quibusdã aũt neq́ respiratio sensibilis ꝑmanet. Aliquę uero alijs actionib. integris manentibus, magnã respirationẽ ex hac affectione habent. Et hinc manifestũ est quod nõ circa cor et stomachũ cõpressio, aut morsus, aut ꝑfrigeratio, à partis ascensu fit, sed circa partes respirationis, & pulmonẽ hoc cõtingit. Quapropter neq́ animi deliquiũ his uehemẽs est, quũ cor affectionis exors ꝑmãserit. Neq́ eñ fieri potest ut animi deliquiũ citra cordis cõsensum ingruat. Cęterũ affectiõis differentiæ, pro causæ efficientis differentia ac magnitudine

tudine sunt. Et sanè quidã experiri uolentes an aliqua adhuc supersit respiratio, lanã carptã naribus admouent, atq; inde ex lanæ motu colligunt, an aliqua inspiratio aut exspiratio restet. Alij poculum aqua plenum ad os uentris ponunt, & considerãt an aliquo motu aqua agitetur. Et profectò utriq; ignorãt, aliquando sublata penitus oris ac narium respiratione, superesse adhuc eam quę in toto corpore ab arterijs perficitur. Id quod etiam in reptilibus uenenatis contingere uidemus. Hæc enim per totam hyemem mortuis simillima in cauernis latitant, per arterias tantum totius corporis respirãtia. Sic etiam in uteri strãgulatione fieri potest, ut toto corpore frigefacto, oris ac narium respiratio intercidat, supersit autem ea quæ ab arterijs fit. Sed & oris ac nariũ respiratio adeò parua esse potest ut sensum lateat. Profundissimo itaq; sopore corripiuntur huiusmodi mulieres, uoce, sensu, ac motu interceptis. Stomachi etiã dolore uexant, & saliuã uomunt, si in stomacho aut capite humiditas sita est. Deinde uero exolutis causis corpus firmari incipit, & malæ rubescũt, & oculi post multã grauitatem attollunt. Et ubi iã malum ægrã relicturũ est, humiditas quædã ex locis muliebribus excurrẽs tactu percipit, & intestina murmurãt, & ipse uterus paulatim laxat. Atq; sic exurgens ægra intellectũ ac sensum recipit. Accidit hæc affectio omni quidẽ tẽpore, sed hyeme præcipuè ac autũno, iunioribus præsertim, salacibus, ac sterilibus, maxime si per medicamenta steriles fuerint. Oritur autem uel utero perfrigerato dum menses prodeunt, uel propter abortum, uel sanguinis eruptione ab utero, ab aliquo repente suppressa. Atque hic morbus ubi inuadere assueuerit, comitialis modo diuturnus & per circuitum repetens efficitur, & tutus quidem apparet, singulis tamen accessionibus præceps periculum affert, ut non eadem solum die, sed intra paucas horas interimat. Et pulsus quidem primum densiores fiunt, & inordinate mouentur, deinde etiam penitus intercipiuntur, & exigua quædam humiditas cutis superficiem irrorat. Similiter & respiratio primum obscuratur, postea penitus intercidit. Est autẽ hic morbus flatuosa perfrigeratio, non inflammatio, uelut Soranus putat. Semen enim in utero paulatim coaceruatum, aut alia quædam materia insita ac putrefacta, perfrigeratur, & ad cerebrum ac cor frigiditatem transmittit, atque hæ partes principales frigefactæ relata accidentia inferunt. Et ego sanè mulierem uidi in hunc morbum collapsam, dum ab obstetrice laxantia ac odorata auxilia adhiberentur, & pudendi sinus digitis penitius confricaretur, tum ex auxiliorum admotorum caliditate, tum ex digitorum contrectatione, se contraxisse cum dolore quodam uoluptate permixto, deinde excreto multo crasso uiscosoq; semine, protinus à molestijs ac afflictionibus liberatam esse. Neque mirum uideri debet uel ex minima humorum mole tanta accidentia consequi. Si enim paucissima ueneni quantitas, & tam exiguum uirus reptilium per angustissimum foramen eiectũ, mala longe sæuiora inducit, non absurdum dictu est, semen corruptũ aut menstruum sanguinem suppressum ac detentum, talia inuehere accidentia. Sed & ex canum rabie facilis huius rei coniectura est. Tãta enim inde humorum fit alteratio, ut si eorũ canum saliua solũ corpus humanũ cõtigerit, cõfestim rabiem inducat. At uero scire operępretium est, hunc morbum nõ solum ob uteri ascensum fieri, uitioso humore uelut diximus in eo collecto: Sed sæpe etiam ex uẽtris repletione utero affectionem transmitti. Et aliquando hepatis aut splenis causa, uasa ex quibus uterus dependet retrahi. Quum ergo uterus ex seipso laborat, pro seminis uel menstrui sanguinis coaceruati quantitate, ac qualitate, alia aliâs accidentia consequentur, Si enim causa efficiens frigefaciendi uires habuerit, ita

uniuersum

uniuersum corpus perfrigerabitur, ut respirationis ac pulsuum sensus penitus aboleatur. Si uero humores affligentes crassi aut acres fuerint, cõuulsio subsequetur, quemadmodũ atræ bilis humores animi tristitia comitaт̃. At animi deliquia exacerbationum uehementia, & maxima perfrigeratio, & oris uentris afflictio inducit. Aegra itaq; ceruice ac scapulis accliuius colloceт̃, fœmoribus ac inguinibus decliuibus. Et in ipsis exacerbationibus extremę partes deligentur, & pedes ac crura fricentur. Naribus autem odorata admoueantur, uelut est galbanum, aut castorium, aut sagapenum, singula ex aceto trita, ac naribus illita. Aut acetum acerrimum in quo pulegium, calaminthe, thymus, origanum, conyza tenuis, & alia huiusmodi acria decocta sunt, calefactum naribus adhibeatur. Hæc enim crassos uapores cerebri incidere & attenuare possunt, ac simul frigiditatem depellere, & inspirata thoracem ac pulmonem expurgant, & stomachum corroborant. Excitentur etiam sternutationes, castorio, pipere, struthio, naribus per specillum admoto. Os autem ægræ aperiatur, ac medius digitus ad uomitum proliciendum intromittatur. Nares item castorio, bitumine, galbano, sulphure suffiantur, aut funiculo lucernario recens extincto, aut pennis ustis, aut soleis antiquis, aut ceparum aut alliorum corticibus, aut capillis ipsius proprijs exustis. Aut cornu caprino incenso, aut pice ad prunas liquescente, cedria que ac ueratro: Aut pane recens incenso, & similibus. Quidam etiam matulam urinariam inueteratam, & pannos sulphuratos incensos naribus admouent. Sinapi item tritum cum aceto, & gagates lapis aqua tinctus & incensus, ac oleo extinctus, naribus adhibeatur. Aut rutam uiridem manibus contritam suffito. Vterum uero inferne per pudendum odoratis suffito, storace uidelicet ac sandalis, & aloë, ac similibus. Illinantur etiam intra pudendum ea quæ laxandi, calfaciendi, ac flatus dissoluendi uires habent, qualis est pessus Enneapharmacus appellatus, & cæteri eiusmodi ad uteri duricias inferius descripti, amaracino, gleucino, irino, cyprino, aut capnisto oleo diluti adiecta etiam rutæ aut cumini portione. Atque hæc digitis excepta obstetrix usque ad uteri os immittet, ac leniter & diu confricabit, ut hinc irritatus crassus humor qui in utero hæret, prouocetur ac calefactus excernatur. In ipsum quoque uterum per uteri fusorium clysterem, amaracinum aut gleucinum aut foliatum unguentum inijciatur. Et in sedem glandes indantur, ex ruta, cumino, nitro & melle cum aliquo ex relatis ungentis & butyro præparatæ. Est & cucurbita primum inguinibus ac fœmoribus, deinde utrinque circa umbilicum, cum plurima flamma citra scarificationem affigenda. Et super hæc omnia mulier magnis uociferationibus excitetur ac uocetur. Insessiones quoque parentur in decoctis baccarum ac foliorum lauri, pulegij, calaminthes, marrubij, artemisiæ, conyzæ, sabinæ, centaureæ, dictamni, sampsuchi, fœni græci, altheæ, chamæmeli, aristolochiæ, iridis, serpylli. Insessionum uero tempore cerebri cura non relinquatur, sed rosaceo & aceto caput irrigetur, & in aceto prius serpyllum, sphondylium, ruta, baccæ lauri, interdum & castorium coquatur. Et naribus prædicta odoramenta assiduè adhibeantur, præsertim castorium cum aceto. Præcordia item fascijs uinciantur, & distentis manibus os uteri comprimatur. At ubi exacerbatio instat, ægra ad uomitum cogatur. Omnes enim uomitu leuantur, sed præcipuè quæ cibo grauantur. Tertia uero die cucurbitæ cum scarificatione pectini ac lumbis affigantur, deinde loci scarificati sale cõspergantur. Et ubi ab huiusmodi auxilijs discesserimus, ad castorij potionẽ trãsibimus, quod assiduè potũ sępe penitus ab hoc morbo liberat. Dandũ est q̃tidie drachmæ

drachmæ pondere, aliquando cum aqua mulsa, aliquando cum artemisiæ decocto, bituminis quoque scrupulus utiliter ei ammiscetur. Nec parum iisdem confert acetum scillinum assiduè potum. Atque hæc curatio in morbi exacerbationibus adhibetur. Vbi uero diuturnus factus fuerit, plerunque à uenæ sectione initium facimus, præsertim si menstruæ purgationes fuerint detentæ. Deinde ad alui euacuationem progredimur. Ac hiera quidem ex colocynthide omnium efficacissima est: Mulieribus tamen & uteri affectionibus magis conuenit hiera ex aloë picra, hoc est, amara appellata, quæ habet aloës drachmas centum, asari, croci, cinamomi, masticheс, spicæ nardi, xylobalsami, singulorum drachm. VI. Hoc medicamentum aridum seruari debet. Vsus uero tempore ad integram alui ductionem, drach. quatuor, ex eo cum aquæ mulsæ cyathis sex propinentur. At si partitam purgationem maluerimus, drach. II. tantum ex tribus aquæ mulsæ cyathis exhibebimus. Ita enim stomachum firmat, uires reparat, ac morbum depellit. Neque post adeptam sanitatem medicamenti usus statim deserendus est, sed quantitas solum paulatim imminuenda. Peracta euacuatione, cucurbitę inanes quidem, sed cum plurima flamma affigendæ sunt, & uiolenter detrahendæ. Aliquando etiam scarificatio fit, & scarificati loci sale consperguntur, deinde cum cyprino cerato ad cicatricem perducuntur. Deinde emplastrum siue epithema emolliens pectini adhibeatur quod è seminibus præparatur, suprà inter splenis auxilia descriptum, primum cum cerato dilutum, postea cerato paulatim detracto, ipsum solum per se imponatur, donec pustulæ uelut uari in cutis superficie excitentur: Quæ postquam emplastro albo, aut alio quopiam ad ambusta destinato, fuerint sanatæ, iam locus est sinapismis & dropacismis acopisque appellatis, ex euphorbio, pyrethro, adarce ac piperis paratis. Multum uero conferet ad medicamenta etiam recta uiuendi ratio, per deambulationes matutinas, gestationesque in curru, uel naui, uel iumento. A motu uero gestationis prodest uociferatio, & lectio clara, modulata ac concinna. Item unctio, frictio, & exercitatio per congrua interualla repetita. Balneum autem raro, & non nisi sordis detergendæ gratia adhibeatur, & tamen bis aut ter per totam curationem, ad morbum expellendum admitti potest. Postremum uero confugium est ad balnea naturalia, tum calida, tum frigida. Recuperata tandem sanitate mulier non omnino negligatur, sed præseruationis gratia per certa interualla, suspectis præsertim temporibus, insessiones suprà relatæ adhibeantur, & saluiæ, pulegii, mercurialis, fœni græci decoctis, loci eluantur. Et pessi calefacientes & emollientes post elotiones subdantur. Philosophus uero inquit: Ad mulierem ex uteri strangulatu collapsam, plurimis remediis frustra tentatis, duos staminum glomos in oleum anethinum feruens coniecimus: Et alterum probe expressum calidissimum loco adhibuimus, & antequam frigesceret, alterum pro eo subiecimus, hocque uicissim tam diu repetiuimus, donec mulier citra dolorē exurgeret. Sed & ceratum ex araneis interdum umbilico imposuimus. Aliud, Ad uteri strangulatus ac dolores. Testudinis terrestris hepar tritum in pesso subdito.

Pessi ad uteri strangulationem idonei. Cap. LXIX

Pessi ad strangulatum uteri idonei tales sunt. Adipis anserini sexuncem, mastiches, adipis phasiani, styracis, singulorum quadrantem, ceræ quadrātem. Vngenti nardini, spicæ nardi, croci, singulorum unciam unam, crocus cum uino odorato ueteri teratur, sitque uinum adstrictionis omnis exors. Alius. Ceræ sexuncem, ammoniaci, mastiches, singulorum unciam unam, opobalsami, olei irini, singulorum quadrantem. Alius, Styracis sextantem, ceræ albæ dodrantē, cassiæ,

cassiæ, spicæ nardi, amomi, croci, mastiches, singulorum drach. I. adipis porcini, terebinthinæ, singulorum sexuncem. Thuris sesquiũciam, adipis anseris & phasiani, singulorum quadrantem, opobalsami, olei liliorum, amaracini, cyprini, nardini, irini, singulorũ unc. I. Quod si ualidiorem facere malueris, cardamomi drach. quatuor adijce, & seminis rutæ tantundem. Oportet autem aëris constitutionis respectu, ea quæ calefaciunt detrahere uel addere.

Vnctiones ad uteri suffocationem. Philagrij. Cap. LXX

Vnctiones post balnea præseruationis gratia tales adhibeantur. Olei dulcis lib. I. seminis uiticis, rutæ, contusorum singulorum quadrantem, casiæ tritæ quadrantem. Omnia simul misceto, & sub canis æstu per dies quadraginta insolato. Quod si pro temporis anni, aut regionis, aut temperaturæ calidioris siue frigidioris ratione, unctionis uim intendere uel minuere uolueris, addito ac detrahito ex medicamentis quantum ex re esse iudicaueris. At si unctio præparata non fuerit, irino ungento rutam, aut casiam, aut amomum, aut quicquã ex his quæ suprà dicta sunt ammisceto, ac utitor. Possunt & citra balneum hæ unctiones pectini ac lumbis illini. Efficaciores autem euadẽt, si adarcen ustum uel crudum, aut pyrethrum, aut piper tritum, aut oleum laurinum, aut cicinum, & reliqua eiusmodi addideris, ita ut unctio crassior fiat. Alia unctio ad eandem uteri strangulationem. Terebinthinæ, olei laurini, singulorum sexuncem, olei irini, anethini, singulorum lib. I. seminis cannabis, adarcæ, singulorum sextantẽ, piperis, saluiæ, calaminthæ, singulorum unc. I. Pyrethri sextantem, nigellæ, cassiæ, singulorum unc. I. Arida tenuissime trita liquabilibus liquatis ammisceto, unito, ac adseruato. Vsus autem tẽpore aliquo oleo calido diluito, pectinique ac lumbis illinito. Suffumigium uteri. Stercoris canini albi, & sabinæ, æquales portiones suffito. Et si torsiones successerint, morbi uexationes quiescent.

Varia auxilia ad uteri strangulationem. Philagrij. Cap. LXXI

Mulieres ad uteri strangulatum procliues, diospolitico pharmaco assiduè uti debent, & eo quod ex tribus piperis generibus constat, & quod ex calamintha appellationem habet. Singulis autem ammiscenda sunt quæ semen minuunt ac abolent, qualia sunt uiticis, rutæ, cannabis semina, nymphææ radix, ac reliqua huiusmodi, quæ in uenereorum tractatu retulimus. Castorij quoque drach. I. assiduè potent, modico aniso adiecto. At uero si prægnantibus respiratio intercepta fuerit, foris quidem ad corporis temperiem emendandam, auxilia adhibenda sunt, uerum potiones, & quæ in uterum funduntur aut subduntur penitus uitare oportet, sicut etiam clysteres & sanguinis missionem. Ex omnibus enim his abortus periculum imminet. Cæterum meminisse oportet, ut his quæ neque contractionem, neque declinationem uteri patiuntur, pro humiditatis aut siccitatis ratione medicamenta idonea exhibeantur, & ualidiora: Sicut his quæ rarum ac molle corpus habent imbecilliora, & rursus oppositis fortiora. Itidemque iunioribus simpliciora, ætate prouectioribus efficaciora. Et his quidem quæ totius corporis distentionem à flatu uentoso percipiunt, flatus leuantia exhibenda sunt. Quæ uero grauitatem perceptant, incidentia ac attenuantia. His autem quæ humorum acrimonia uexantur, laxantia ac pinguia. At si declinatio, aut contractio, aut inflammatio circa uterum fuerit, omnia imbecilliora offerantur. Fortiora enim morbum exacerbant, et seminis excretionem prohibent. Et contrà quæ pro curandi corporis ratione moderata sunt, tum ipsi affectioni medentur, tum seminis excretionem adiuuant.

De feminis fluxu. Sorani. Cap. LXXII

Mulieres non aliter quàm uiri è feminis fluxu laborant. Est autem hæc affectio feminis citra concitationem ac tensionem uenereã profluuium, ad quod uteri laxatio ac debilitas, & totius corporis tabefactio consequitur. A' toto enim corpore materia paulatim ad uterum confluit, atque isthic modice uelut in oculis lachryma mutatur. Et sæpe contingit ut affectio hæc diuturna fiat. Quapropter recentem adhuc reprimere ac sedare conabimur, per ea quæ sensim adstringunt, uelut est rosa, myrtus, rubus, lentiscus, & huiusmodi. Pectiniq; ac inguinibus acaciã, hypocysthidem, & similia cum uino austero imponemus. Cerata item ac cataplasmata è palmulis, malis cotoneis, ac myrti baccis adhibebimus. Laminam quoq; plumbeam latam ac tenuem lumbis alligare oportet, & stratum nõ sit delicatum, sed potius asperum. Vomitus à ieiunis quidem fiat, à cibo tamen admitti quoq; potest. Præterea partes supernæ exerceantur ac diu cõfricentur. Et cauendum ne affectæ partes inungantur aut calefiant. In potu detur solani radix arefacta, aut uiticis, aut rutæ, aut cannabis semen ex aqua, singula drachmæ pondere. Cibi uitandi sunt exoluti ac sorbiles, & ad seminis generationem, ac uenerem excitandam idonei. Vescatur aũt solidioribus edulijs, & auiculis assatis utatur, ac uinum fuluũ bibat. Et omnia uitet quæ ad uenerem irritare possunt, ita ut neq; picturas, neq; signa formosa spectet, neq; de concubitu uerba faciat. Sed tetrica uiuendi ratione, lectionibusq; ac colloquijs seueris utatur. Perseuerãte uero affectione, exercitia, sudorum prolectationes, frictiones, & frigida balnea abhibeãtur. Et rosaceum assiduè pectini ac lumbis illinatur. Si uero aliquãdo ob acriorem constitutionem ac qualitatem irritans ac quodammodo mordens sensum, semen ipsis prodit, contrarijs cibis ac potibus utatur, balneis item ac lactis potu, & fructibus, & aquæ potu, ac similibus. Trãsferantur etiam huc quæ ad seminis profluuium in uiris, & ad seminis in somno effusionem suprà relata sunt.

De uteri debilitate. Sorani. Cap. LXXIII

Quemadmodum aliæ corporis partes, ita etiam uterus aliquãdo debilitatur. Consequitur ad hanc affectionem, fastidium ueneris, flatus uentosi excernũtur, menses exuberant, & singulis mensibus bis aut ter inordinate deferuntur, nigri & aquosi. Neq; semen uiri iniectum diutius detinetur, sed à concubitu defluit, aliquibus statim, quibusdam post aliquot dies. Quædam abortum faciunt, aliæ quæ non abortientes gracilem ac imbecillem fœtum generant. Menstruorum uero tempore pectinis, lumborum, ac crurum grauitas adest, & stomachus male habet, & hinc uaporibus ad caput eleuatis aliquando delyria succedunt, similesq; sunt harum uexationes his quæ ab utero strangulantur. Quandoq; etiam uelut atra bile percitæ desipiunt, ac furore aguntur. Oritur hoc malum ex assiduo partu ac uteri distentione, præsertim ubi fœtus insignis fuerit magnitudinis. Curatio earum facienda est, per ea quæ firmandi ac debiles partes corroborandi uires habent. Insessiones itaq; adstringentes ad tactum tepidæ, & uteri elotiones conueniunt. Et rosaceum oleum tepidum, aut narcissinum, aut melinum, aut susinum, & huiusmodi, pectini ac lumbis illinantur. Et mulier per congruos motus assiduè exerceatur, & alimentis utatur paucis quidem, sed quæ cum leui quadam adstrictione carnis copiam generant. Vinum autem fuluum adstringens parcissime potet. Est enim sitis huic affectioni commoda. Omnem uero lactis esum, & obsonia è caseo parata uitare oportet, uniuersas item purgationes atq; alui ductiones recusare.

De

De furore uterino. Eiusdem. Cap. LXXIIII

Furor uterinus est uteri intemperies, ad affectionis cõsensum cerebrum trahẽs, ad quã rabiosum delyrium cõsequitur. Differt ab uteri strãgulatione primũ causa. neq; enim hic uterus sursum tractus principalẽ aliquam partẽ ad affectionis cõsensum ducit, aut cõpressione, aut morsu, aut uapore. Sed eodem loco permanens per medullã spinalem, aut alias sibi insertas propagines, uitiosam qualitatem quãcunq; tãdem ad cerebrum mittit. Deinde etiã signis ab uteri strãgulatione differt. Aegrotæ enĩ minime in hac sicut in illa affectione mutæ ac sine sensu decũbunt, sed potius garrulæ, iracũdæ ac inquietæ fiunt. Differt etiã à furore nõ per cõsensum, sed primario cerebrũ impetẽte. Harum enĩ amentia tota in uenere uersat, et nihil aliud imaginãtur aut loquunt, quàm de coitu, pruriensq; pudendum habent, eiusq; attactu mirũ in modum delectant. Accidit hæc affectio tẽperatura calidis, ætate uigentibus, uirginibusq; ac castitatẽ seruãtibus, & quæ optimis edulijs uescunt, & in delicijs ac animi uoluptate uersant, pręcipue si aliàs libidini ac ueneri adsuetæ fuerint. Nihil enĩ aliud est hęc affectio quàm ardor & feruor uteri, ad cerebrũ & totũ corpus distributus. Proinde quæ suprà ad calidã uteri intẽperiem relata sunt utero adhibenda, huc trãsferant. Irrigationes aũt capitis, & alia auxilia furori cõgrua Sermone sexto retulimus. Peculiariter aũt huc facit pastillus Trigonus, cũ æquis portionib. crocomagmatis ac cypheos aromatici. Facit & hydrorosati potus. Et hoc medicamẽtũ. Smyrnij, croci, spicæ nardi, singul. unc. I. excipe diacodio aut hydrorosato, & drac. II. põdus ieiunis exhibe cũ coriandri decocto. Quod si ob corrupti seminis redũdantiã affectio cõtigerit, nitrũ & cardamomũ cerato excipito, ac pudẽdis subdito. Saliuæ enĩ simile quid elicit, & affectio sedat. Ruta uero cũ castorio in myrteo cerato supposita, genitura siue semẽ cõtrahit, et furorẽ mitigat. Sed et diacodiũ aceto aut solani succo ammixto subditũ ardorẽ extinguit.

De uteri resolutiõe. Eiusdẽ. Cap. LXXV

Vterus sæpe etiã ob alias causas, sed maxime ꝓpter frequentes abortus resoluit. Cõsequitur ueneris odiũ, oris uteri frigefactio, eiusdẽq; plenus, pinguis, & uelut infartus habitus, ceruicis itẽ laxitas ac stupiditas. Sæpe etiã menses supprimunt, aut ægre ꝓdeunt. In congressu uiri uel nihil omnino seminis in uterũ immittitur, uel iniectum uelut ex inanimato loco statim effluit. Aliquando etiam urina & stercus importune prodit. Curatio autem similis est ei quam de menstruorum stillicidio diximus, facit & assiduus castorij potus, & pessorum calefacientium, elotionumq; ac unctionum adhibitio.

De uteri prolapsu. Eiusdem. Cap. LXXVI

Prolabi uterum dicimus, quũ ita euertitur ut foras promineat. Neq; enĩ totus à suis appendicibus exolutus, uelut imperiti putãt, excidit. Nã si ita procideret restitui nõ posset. Quod autem procidit struthocameli ouo simile est, iuxta maioris ac minoris differentiã, prout uiolenta euersio cõtigit. Sunt autem prolapsus causæ multæ. Ab alto enim delapsa mulier & in coxas delata, diruptis pelliculis ac ligamentis quæ uterum cõtinent ac uicinis partibus cõnectunt, hoc malo corripitur. Corripitur & ob uiolentã secundæ extractionem, quod præcipue in abortibus cõtingit. Præterea inartificiosa fœtus extractio, aut nimia spiritus detentio, aut immẽsi oneris eleuatio, aut plaga, uteri prolapsum inducit. Sæpe etiã ob humoris plurimi ac lenti defluxũ, & ob partuum frequentiã, appendices ex quibus uterus dependet, laxãtur ac soluunt. Quin & ob uehemẽtes animi affectus, uelut si liberorũ amissio, aut hostiũ incursus nunciet, aut ob periculosam nauigationem, aut eiusmodi quandã causam, mulieres toto corpore exolui solent, ita ut

uterus simul prolabat̃. Aliquãdo etiã citra ullã eiusmodi causam partes debilitã-
tur, ut propt̃ pellicularũ ac musculorũ uterũ sustinentiũ resolutionẽ, hęc affectio
cõtingat, quod inclinata ętate maxime fieri solet. In principio itaq; plurimus san-
guis erũpit, deinde cõsequitur dolor p̃cordiorũ, lumborũ, imi uentris, ac puden-
dorũ, & periculũ est ne pfrigeratis locis cõuulsio inferat̃. Vbi uero tpis progressu
affectio inualescit, & loci callosi facti fuerint, neq; cõuulsionis periculũ imminet,
neq; dolor infestat. Quũ ergo adhuc recens est affectio conari oportet ut uulua
ipsa cõtrahat̃. In principio em̃ facile dirigit̃, & recte locata pmanet, præcipue in
uigoris ætate. Nã in ætate prouectioribus contrahitur quidem, sed ex leui occa-
sione rursus prolabit̃. Si itaq; durũ stercus in recto intestino esse suspicaberis, per
clysterem euacuabis. Similiterq; si in uesica lotium collectũ fuerit, per fistulã uesi-
cæ adaptatã euocabis. Cõtingit em̃ plerũq; ut illarum superfluitatũ detenti[o]ne,
uterus inter utrũq;, rectum inquã intestinum ac uesicã situs, cõprimatur ac [c]oar-
ctetur, & impediatur ne repelli, & ad propriũ situm reduci possit. His aũt per-
actis ægrã supinã collocabimus, coxis altioribus, reflexis poplitibus, ac cruribus
disparatis. Deinde prolapsam uteri partem oleo tepido, aut butyro, uel betæ, ma-
luæ, altheæ, fœni græci, seminis lini, aut similium decocto fouebimus: & lanã cõ-
uolutã figura ac crassitudine muliebri pudendo correspondentem accipiemus,
eãq; linteolo inuoluemus, & acaciæ aut hypocysthidis succo uino diluto intin-
gemus, ac utero apponemus, & citra uiolentiã totum quod prolapsum est repri-
memus, donec tota moles intra sinum recipiatur. Postea lanã in pudendũ sub-
demus, & alium lanæ hapsum uino adstringente imbutum superponemus, atq;
totum pectinem spongijs ex posca expressis integemus, & mulierem reclinabi-
mus crura extensa ac coaptata habentem, ita ut alterum alteri incumbat. Tutius
tamen fuerit per fasciã ad genua usq; cõstringere. Aliqui uterum recens prola-
psum cucurbitæ domesticæ ac betæ decocto, cum urina graueolenti, aut acri
aceto, aut re aliqua fœtida proluunt. At uero si prolapsus uterus temporis pro-
gressu intumuerit, plurimoq; humore refertus fuerit, ut præ tumore reduci non
possit, betarum decocto ipsum rigamus, deinde acetum affundimus, & salem te-
nuissimum inspergimus, & postea sedato tumore, eodem decocto perfusum re-
trudimus. Deinde cucurbitas umbilico & utriq; lateri cum plurima flãma affigi-
mus, & odorata assiduè naribus admouemus. Tertia uero die lana adhuc intra
pudendi sinum existẽte, mulier in uino nigro austero aliquatenus tepefacto, aut
in myrti, lentisci, rubi, ac malicorij decocto insideat. Et post insessionem rursus
supina coxis altioribus locetur, & sublata ex pudendo priore lana, alia rursus eo-
dem medicamento imbuta subdatur. Cataplasmata uero forinsecus imponãtur
ad imum uentrem, ex palmulis, polenta, lenticula ac malicorio, cum aceto mul-
so. Atq; hæc rursus tertia die fiant, usq; ad perfectã curationem. Porrò uteri
crebrò prolabentes posca abluantur, in eademq; mulier diutius insideat. Dein-
de omnia relata fiant. Sæpe uero ob locorum sensus subtilitatem, reiecto aceto
terrã nigram quã in lentibus reperimus aqua diluimus, & ex ea partem affectã
plurimum fouemus, ac postea eadem medendi forma utimur. At uero si ute-
rus ob humorum lentorem difficulter repellitur, uini fecem ustam, aut nitrum li-
xiuio permixtum obluimus, & cum decocto aliquo adstringente, aut cum præ-
dicta terra aqua diluta fouemus: Deinde plũbi cremorem oleo myrteo aut me-
lino ammixto, parti prolapsæ illinemus ac in sinum pudendi retrudemus. Loci
insuper interni, ægra undiquaq; circumtecta rebus fœtidis suffiantur. Naribus
autem odoratissima quæq; admoueantur: Et cibi boni succi, & uina odorata te-
nuia

nuia offerantur. Ferunt torpedinis coriũ recens detractũ, parti prolapsæ obuolutũ, ipsam repellere. Atq; idẽ posse pastinacæ marinæ aculeũ cũ hyoscyami succo illitũ. Illud aũt obseruandũ est ne aluus nimiũ subducatur. Exoluuntur eñ laxanturq; uicinę partes, & uterus recidit. Si uero pars prolapsa tẽporis progressu per negligentiã cõputruerit, & ex assidua urinæ irrigatione & adhærentibus sordibus exulcerata fuerit, auferatur citra ullius periculi formidinẽ. Narrãt eñ totũ uterum putrefactũ aliquãdo ablatum esse, & mulierẽ nihilominus superuixisse.

De reclinatione, auersione ac recursu uteri. Aspasiæ. Cap. LXXVII

Suppressis mensibus necesse est uenas & arterias ad uterum tendentes repleri. Nam sanguis usq; ad uasorum oscula accurrit quidem, uerum intra uterum prodire nõ potest, aut eo quod nimia crassitudine osculis impingitur, & grumosus fit: Aut quod ipsa oscula clausa sunt, & transitum impediunt, ita ut uenæ humore refertæ extendantur, & uicinos uteri appendices humectent, quorum extensione uterus retrahitur. Si itaq; ex utraq; parte æqualis retractio fiat, reclinatio, aut reuulsio siue recursus uteri æqualis contingit. Si uero in alteram partem maior retractio fiat, alterum è uisceribus his in causa est, splen uidelicet aut hepar, quorum uenæ superfluo sanguine extentæ à suis partibus uterum retrahunt, hepaticæ uenæ è dextris, splenicæ è sinistris, prout alteræ magis fuerint repletæ. In utram uero partem uterus declinauerit, digitorum admotione, & signis insequentibus cognoscemus. Si enim in obliquum declinauerit, propinqui fœmoris distentio, dolor, perfrigeratio, impedimentum, & torpor indicio erit. Aliquando uero etiam eiusdem arefactio, & ad innitendum ac ambulandum impotentia consequitur. Si uero retro aut infrà inclinat, torpor ac difficilis utriusq; cruris motus sequitur, sæpe etiam motus penitus intercipitur, & ingens uexat dolor. Aluus etiam supprimitur, neque clysterem admittit, nisi genibus innitatur ægra. Flatus item retinentur, & dolores inter sedendum acuuntur, præsertim si uersus anum reclinatio contigerit. At si ad pubem uergit, imus uenter ac pecten extenditur, & dolores ibidem percipiuntur, aliquando etiam urina supprimitur. Quomodocunq; igitur uterus retractus ac inclinatus fuerit, eodem modo uelut inflammationes in exacerbationibus curare oportet. In remissionibus autem & declinationibus, magis emollientibus utendum est. Perseuerante uero affectione, his quæ ex alto attrahere, & corporis habitum mutare possunt. At uero auersionem uersus anum ita curabimus. Primum obstetrici imperabimus ut digito in anum immisso uterum propellat. Deinde glandem ano subdat quatuor digitorum longitudine, ex galbano & cera paratam, cuius extremitati filum extractionis gratia sit annexum. Aut castorium aqua dilutum & lana exceptum similiter subdatur. Aut bitumen aridum, aut pix liquida. Postridie uero irinum aut susinum oleum tepidum, in uterum & intestina infundatur. Et loci aromatum, aut marrubij, aut conyzæ decocto foueantur, & ex eodem uterus eluatur. Postea ceratum rosaceum adhibeatur. Si uero in obliquum retractio inclinat, primum eadem fomenta adhibeantur. Deinde obstetrix specillo cum digito subimmisso, uteri collum dirigat. Aegra uero in contrarium parti affectæ latus, aut supina decumbat. Pessis insuper mollientibus aperientibusq; utemur, & ex prædictis oleis aliquod infundemus, & pectini lanam uino & rosaceo imbutam, Aut succum seminis lini cerato exceptum imponemus. Et castorium cum aniso, aut cumino, aut nigella, aut pæonię radice, aut smyrnij, aut dauci semine, aut aristolochia, aut gentiana, aut helenio,

ex aceto mulso propinabimus. Eadem etiam ad repentinos uteri dolores faciunt, non singula solum per se, sed etiam simul coniuncta. Mulier autem accliui capite decumbat, & si compositus recte uterus rursus retrahatur, fœtida statim naribus admoueantur, & sternutationes prouocentur. Et si urina supprimatur, fistula uesicæ ad hoc destinata proliciatur. Et si ab his exacerbatio fuerit exoluta, quiescendum est. Cæterum pro afflictionis magnitudine, si ægram adolescentem & sanguineam nacti fuerimus, considerabimus an cubiti uena sit secanda, Deinde menses prouocantia propinabimus, & pessis mitioribus utemur.

De uteri inflatione. Cap. LXXVIII

Vterus aliquando ex partu perfrigeratus flatu impletur, osculo ipsius concluso, aut grumo sanguinis in ipso impacto. Flatus autem ipse quandoque in uteri cauitate concluditur, quandoque in corporis ipsius uteri angustijs continetur.

Consequitur pectinis ac imi uentris tumor, uelut in hydrope tympanite, cum dolore pungitiuo, perpungente usque ad septum transuersum, & stomachum, & nihilominus utrinque in lateribus extento, & sæpe ad alterum, sæpe ad utrunque inguen se extendente. Vmbilicum item lumbosque ac pectinem idem infestat, & caput quoque per consensum afficit. Quandoque uero flatus per muliebre pudendum erumpit, ut ægre id percipiant. Si itaque flatus in uteri cauitate fuerit conclusus, strepitus ac sonitus quidam in corporis flexu auditur, qualis in intestinis contingit, quæ torminibus uexantur: Et ad digitorum pulsationem sonus tympani redditur. Si uero intra uteri angustias continetur, dolores uehementiores ac curatu difficiliores infestant. Huiusmodi autem affectiones fame, ac olei dulcis calidi irrigatione, in quo ruta et anethum decocta sunt, curantur. Et nisi ætas, regio, & anni tẽpus obstiterint, uena secetur. Insessionesque in rutæ, pulegij, calaminthes, marrubij, thymi, artemisiæ, altheæ, ac caricarũ decoctis fiant. Et corpus per hierã Rufi, & Archigenis ex colocynthide euacuetur. In exacerbationibus autem uulua his colluatur, quæ laxandi ac flatus discutiendi uires habent, quale est oleum gleucinum, & pessus eiusdem facultatis plurimo oleo dilutus, & per uteri fusorium clysterem immissus. Cataplasmata etiam leuia ex caricis, hyssopo, ruta ac nitro imponantur. At uero si flatus ob impactos grumos fuerit conclusus, postquam ægra in aliqua ex relatis insessionibus diutius consedit, obstetrix digitum illitum in pudendi sinum immittat, & grumum sensim dissoluat ac educat. Perseuerante uero inflatione, in exacerbatione efficaciora adhibeantur, interpositoque temporis spacio, illitionibus calidioribus, crurumque ac affectorum locorum frictionibus utemur. Et lumbis ac pectini dropacem adhibebimus. Aut rubefactorium è sinapi & caricis. Aut farinam ordeaceam cum caricis, ruta, hyssopo, & melle coctam. Aut epithema ex seminibus, aut ex baccis lauri. Aut polyarchium cerato cyprino exceptum. Aut postea etiam per se solum. Pessi quoque eiusdem facultatis subdantur, ex terebinthina, galbano, iride, ruta, & œsypo. Et qui ex pulegij, nitri, mellis, fellis taurini, æquis portionibus paratur. Maxime autem conuenit hic, Caricarum pinguium probe contusarum ut granula non percipiantur drachmam unam, cumini drachmas duas, spumæ nitri albæ drachmam unam. Verum ad acrimoniam obtundendã, pessum hunc in lac prius immergere oportet. Cucurbitæ quoque affigantur, & uiolenter detrahantur. Aliquando etiam scarificatio fiat. Vtendumque est omnibus quæ ex alto materiam attrahere possunt, & balnearum naturalium aquis primum calidis, deinde frigidis ut corpus ad tolerandam frigiditatem sensim alliciatur, & affectæ partes paulatim firmentur. Alimenta quoque attenuantia ac fla-

tus discutiẽtia exhibeant. Et medicamẽtũ diospoliticũ, ac ex calamintha cõstans aliquãdo exhibeat. At uero auxilia amplius medicata, & aromatũ suffitus, tanquam capiti noxios reprobamus. Sed & epithemata adstringentia, qualia sunt quæ ex palmulis ac malis cotoneis parantur, & similia, ad hãc affectionem inepta sunt.

De uteri hydrope. Cap. LXXIX.

Quum menses longo tempore fuerint suppressi, & impraegnatio impedita, sępe humoris copia in uterum cõfluit, & aliquando corpuscula quædam uesicæ fellis simillima in ipso generantur, in quibus humor colligitur. Sequitur affectionem hanc, tumor circa imum uentrem amplus, laxus, flatuosus, & murmura uelut in intestinis, in ambulando grauitas, & spirandi difficultas, alui recrementa graueolentia sunt, & menses ac cõceptus impediũtur, & quæ prodeunt nullo ordine seruato deferuntur. Vbi uero uiolenter excernuntur, ruptis aliquando paruis illis corpusculis, quæ uesicis similia diximus, uiscosa quædã ac aquosa erumpunt. In quibus itaque humorẽ in utero collectum ex proprijs signis cognoueris, decubitu quieto, mox uomitu ac ualidis elotionibus utendum est. Proinde corticis radicis tithymali myrtei sicci drac. II. per se, uel cum radicis panacææ obolo propinabis. Et in uterum infundes quæ mucosos humores attrahũt, qualia sunt, grani cnidij grana decem, cum oleo irino et modico melle. Aut ueratri nigri drachmas duas, cum irino aut cyprino aut narcissino oleo, cum modico melle per uteri fusorium clysterem infundito. Verum ante has elotiones, cardamomum cum sale, aceto mulso, thymo, pulegio, calamintha, aut simili quopiã bibendum dabimus. Deinde humorum copia per aluum excreta, prædictæ elotiones infundantur. Aut pessi eiusdem facultatis subdantur. Et postea sinus pudendi aqua marina proluatur, primum sola, deinde addito aceto, & aliquo ex prædictis in ipsa cocto. Elotione peracta ac locis probe detersis, pudendo ac fœmoribus oleum cyprinum illinatur. Medicamenta uero ijsdem conuenientia hæc sunt.

Pulegij drachmam unam, cum modico pipere. Aut gentianæ uel origani drachmas duas, cum semine dauci uel smyrnij, cum uino mulso, aut aqua mulsa in potu dentur. Salis præterea communis loco alimentis inspergatur hoc. Hyssopi trientem, pulegij quadrantem, origani, cumini, singulorum sextantem, seminis ammij, spicæ nardi, singulorum unciam unam, salis tosti quadrantem. Trita misce ac utere. Sed & pudendi sinus resina, myrrha, & amomo suffiatur. Pessis autem huiusmodi utendum est. Nitri, colocynthidis, singulorum quadrãtem. Melle excipe, & pessum inde paratũ oleo cyprino tinctum subde. Alius. Cumini & nitri æquales portiones melle excipe. Potest & uiolæ albæ semen addi. Alius. Colocynthidis quadrantẽ, salis unc. I. pinguiũ caricarũ carne excipe, ut sit iuglãdis magnitudo, & inde pessũ paratũ subde. Humorẽ enim fœtidum attrahit, ac mirifice prodest. Idem sedi inditus, stercoris & humorũ ac flatuũ copiam elicit, & uterum leuat. Alius. Comæ absinthij, ammoniaci thymiamatis, singulorũ drach. I. æris usti, nitri, singulorũ drac. III. melle excepta subdito. Hoc autem placidissime & citra omnẽ dolorẽ attrahit. Cicutæ semen, aristolochiã, cuminũ, salem, carne caricarũ excipe & subde. Cæterum ad aquæ receptacula, eas uidelicet uesicas quas in utero generari diximus, fomentis utemur ex aromatibus, quæ mẽses eliciũt, & pessis sanguinẽ trahẽtibus. Ex quorũ numero hic est. Cneori, quod est grani cnidij radix, aut illo nõ pͤsente, chameleę, elaterij, casię, singulorũ drach. IIII. aluminis scissi, misyos, sandarachæ, myrrhæ, costi, croci, singulorũ drach. III. melle excipito, atque aluo pridie euacuata per clysterẽ, pessum inde paratũ subdito, integrãque diem ac noctem sinito. Et si semel parũ eduxerit,

rurſus ſubdito. Si uero mordacitatẽ induxerit, centaurij decocto tepido ſinus pu dendi foueatur ac eluatur. Et mitigãdi gratia peſſus mollitorius ſubdatur. Aut cicutæ ſemẽ cũ ariſtolochia, cumino, ſale, ac caricis, uelut paulò ante diximus ſubijciatur. Mitiſſimũ uero omniũ ad huiuſmodi pelliceas & aqua refertas ueſicas, eſt mercurialis maſculæ ſemen, cũ modica myrrha, ſale, ac melle, lana exceptũ, & multis diebus ſubditum. Poſt harum autẽ eductionem, exercitijs, ſudoris prouocatione, & ualidis totius corporis, & præcipuè imi uentris frictionibus utendum eſt.

De mola uteri. Cap. LXXX

Quæ mola appellatur tumor eſt uteri induratus, aliquãdo prægreſſa inflãmatione ſuccedẽs, aliquãdo poſt locale ulcus, cui caro ſuperexcreuit. A motus autẽ difficultate & grauitate, molæ nomen accepit. Cõſequitur hunc tumorẽ, detractio partium ſuperincumbentiũ, gracilitas, coloris uitiatio, & appetitus proſtratus. Et primum ſanè cõceptus ſuſpitionem de ſe præbet. Nam & menſes ſupprimuntur, & mãmæ intumeſcunt, & ſtomachus ſubuertitur, & lumbi grauantur, uenterq; attollitur, uerum tẽporis progreſſu diſcernitur. Molam enĩ dolor punctionis ſenſum inferẽs ſubſequitur. Nec in ea motus ullus, uelut in utero cõceptu percipitur. Quin & poſtea toto corpore imminuto, ac uentre ampliato, hydropis imaginem præ ſe fert. Diſcernitur tamen ab illo per tumoris duriciã, & quod tumor hic ad digitorum appreſſionẽ ac pulſationem nõ cedit, neq; tympani ſonũ, uelut in hydrope edit. Et quod neq; ad manus cõtactum ulla fluctuatio percipitur. Aliquãdo tamen temporis progreſſu hepar perfrigeratur, et hydrops ſuperuenit. Quidã uero tradunt in quibuſdã mulieribus carunculas ad iuglandis nucis magnitudinẽ per pudendum excretas eſſe, aliquando ſingulis menſibus, aliquando bimeſtres aut trimeſtres. Hanc affectionem alij uelut incurabilem penitus reliquerunt. Alij incipientem tantum curari poſſe cõfidunt, negligenda tamen nõ eſt, ſed omnia quæ cõuenire uidebuntur facienda. Cataplaſmata igitur laxandi uiribus prædita, fomenta, elotiones mitigatorias, peſſos mollitorios, ad duricias infrà deſcriptos, inſeſſiones eiuſdem facultatis, & cerata ex althea & oleo cyprino parata adhibebimus. Et malagma ex ſuccis, & quod Mnaſeæ inſcribitur imponemus. Deinde cucurbitas cum ſcarificatione apponemus, & alimẽta boni ſucci offeremus. Atq; hæc quidem in ipſis exacerbationibus adhibere oportet. In interuallis autem corpus reficiendum eſt per ea quæ id præſtant, geſtationem uidelicet, deambulationem, balnea, & cibos conuenientes ac uini potum. Partibus item affectis dropaces adhibebimus, & nitro ac ſale inſperſis eaſdem inſolabimus. Et per medicamentum ex ſinapi ac caricis rubificabimus. Epithematis inſuper mollitorijs ex ſeminibus, ex baccis lauri, & polyarchio, ac ſimilibus utemur. Suffitum etiam uaporis aquæ marinæ aut muriæ adhibebimus, aut decocti foliorum ac baccarum lauri, pulegij, thymi, hyſſopi, ſaluiæ, marrubij, artemiſiæ, centaureæ, dictamni, ſcordij, polij. olla autem operculo perforato arundine inſerta ſellæ ſupponatur, atque inde per arundinem uapor intra pudendum recipiatur. Peſſi item ſubdantur ex œſypo, butyro, adipe anſerino, medulla aut cerebro ceruino, melle, caricis pinguibus, uuis paſſis, cum oleo antiquo cyprino, irino, ſampſuchino, amaracino, ſuſino.

Perſeuerante uero malo, acrium eduliorum eſus aſſumatur, & innatationes aquarum calidarum, & aquæ marinæ. Et ab acceptis raphanis uomendum. Peſſos tamen & inſeſſiones acriores uitare oportet, ne loci ex aſſiduo eorum uſu exulcerentur. His autem tranſactis ſæpe plurima atri ac grumoſi ſanguinis copia repente excernitur, & affectio diſſoluitur. Philoſophus uero

detentis

detentis inquit, uxoris amici cuiusdã mensibus, arbitrabar primũ ipsam cõcepisse. Postea aucto amplius tumore, hydropem suspectũ habui, quia totũ corpus ac pedes tumescere uidebã. At ubi tãdem id affectiõis genus esse deprehẽdi, quod alij laterem, alij molã uocãt, rutã & anethum in uino ueteri fuluo odorato coxi, & abiectis herbis, uinum calidum bibendum dedi, & fermè aquæ loco exhibui, statímq; mulier excreta sanguinis copia salutem adepta est.

De tumore uteri laxo. Sotani. Cap. LXXXI

Vteri tumor laxus pallidus ac albus est, ad tactũ mollis, & digitorũ cõpressioni cedens, seq; rursus paulatim attollens, & cutis uentris manu apprehensa facile attrahiť. Loci itaq; oleo cõmuni calido, aut irino, aut cyprino rigenť, & pessi subdantur, ac reliqua auxilia adhibeantur, quæ suprà de uteri inflatione retulimus.

De Satyriasi. Eiusdem. Cap. LXXXII

Mulieribus quoq; satyriasis & tẽtigo accidit, qualẽ uiris fieri suprà retulimus. Cõsequitur ad hãc ingens pudendorũ pruritus cũ dolore, ita ut mulier locis assiduè manus admoueat. Atq; ideo intole abili ueneris desiderio cõtabescit, & salsi humoris effluentis acrimoniã ac mordacitatẽ percipit. Et loci utero uicini inflãmãtur. Illud uero ardens coëundi desideriũ sæuiorem reddit affectionẽ. Quum enim partes affectæ distentæ sint, & semen excerni nõ possit, quoniã meatus per inflãmation m obturantur: maior materiæ copia frustra ad locũ attrahitur. Statim igitur à principio uena ipsis secãda est, & alimentum cõtrahendum: Et pubi ac lumbis illinenda quæ leniter refrigerãt ac cõtrahunt. Caput aceto & rosaceo irrigetur. Et in potu aqua tepida exhibeatur. Cibi uero sint sorbiles, omnis prorsus flatus ac ueneręę cõcitationis exortes. Duobus uero à uenę sectione diebus, cucurbitæ cum scarificatione affigantur. Reliqua uero curatio eadem sit cum ea quam ad inflammationem uteri mox referemus.

De uteri inflammatione. Philumeni. Cap. LXXXIII

Vteri inflãmatio ob multas causas cõtingit. Nã & ex plaga, & mensium suppressione, & abortu, ulceratione, nimio coitu, sellę durioris insessu, lõga ac intenta ambulatione, frigiditateq; ac flatuositate oboritur. Indicãt hanc muliebriũ locorum, pubis, imi uentris, ac lumborũ dolores ardentes. Et si digitus in os uteri submittatur, occurrit ad cõtactum durũ, clausum, feruens ac retractũ, præsertim si in ipso, aut in collo fuerit inflãmatio. Nã ubi cauitas aut fundum uteri inflãmatur, imi uentris dolor ostendit, ut ne cõtactum quidem foris admittat. Et plerũq; uterus ad inflãmatum locũ retrahitur, atq; hanc ob causam os & collũ eius auertitur. Differt aũt ab ea quã suprà uteri retractionem appellauimus, quia in inflãmatiõe febris est acuta, & ardor intensus. Si uero posterior ipsius pars inflãmata fuerit, dolor circa spinã magis hęret, & cõpresso intestino recto stercora detinentur. Anteriore aũt parte inflãmata, urinæ difficultas aut stillicidium consequitur ex cõpressa uesica, pręsertim si dolor pectinem affligit. At ubi obliquos laterum locos inflammatio occuparit, inguina distenduntur, & crura grauantur ac ægre mouentur. Inualescente uero inflammatione, febres accedunt, dolor capitis, stomachi afflictio per consensum, imi uentris tumor, ardor, distensio, grauitas coxarum, lumborum, præcordiorum, inguinum, fœmorum, horrores discurrentes ac pungentes, pedum torpor, genuum perfrigeratio, extremarum partium exudatio, pulsus parui, ac densi animi deliquium, exolutio. In augmento uero etiam singultus dolor tendinis, colli, maxillarum, sincipitis, oculorum pręsertim in fundo. Vrina que ac stercorum recrementa supprimuntur. Et inflammatione adhuc magis aucta, febres augescunt, delyrant, dentibus frendunt. In principio

cipio itaq; curationem aggressi, ægrotã in domicilio obscuro & moderate tepido collocabimus, quietem imperantes, & omni crurum motu interdicentes. Deinde artus manuum cõtrectatione demulcebimus, & pedum ac manuum iuncturas fouebimus, irrigabimusq; ac lana pura integemus. Aluum autem eluemus & molli infuso euacuabimus. In potum uero & ad oris collutionem, aquã calidã & ptisanæ succũ dabimus. At si uehementior inflãmatio fuerit, & neq; ætas, neq; habitus, neq; anni tempus obstiterit, neq; inflãmatio post abortum, aut nimiã sanguinis euacuationem superuenit: Cubiti uena secetur, & sanguis pro uirium ratione detrahatur, licetq; in secunda die uenam incidere, in tertia uero detractionem repetere. Deinde alica ex aqua mulsa, aut pane loto, aut ouo sorbili, ægra alternis alatur, omnibus his moderate exhibitis feruẽte inflãmatione lana succida uino & oleo, aut aceto & rosaceo imbuta, imo uentri ac pubi imponatur. Aut palmulæ uino coctæ. Aut mala cydonia in posca cocta, cerato melino aut rosaceo ammixta. Cataplasma uero imponatur sic paratum. Melilotum in passo coquito ac terito, & uitellos ouorum assatorum addito, & cum rosaceo, aut melino, aut crocino imponito. Aut palmulas uino diluto feruefactas, cum polentæ farina, & aliquo ex prædictis ungentis terito ac imponito. Cæterum ad inflammationes erysipelatas igneo ardore cognobiles, utendum est cataplasmatis ex polenta, & intubo, perdicio, umbilico ueneris, sedo, polygono, pampinis uitis, portulaca, plantagine, & similibus præparatis. Et lana aliquo harum herbarum succo, cum rosaceo aut melino oleo imbuta, in pudendum subdatur. Quod si cataplasmatum onus loci non tolerent, aqua rosaceo ammixto ex modicis interuallis affundatur. In exacerbationis declinatione totum corpus inungatur, & ægra in aqua tepida usq; ad lumbos insidere iubeatur. Deinde pessi subdantur ex aliquo ungento leniter adstringente parati, rosaceo uidelicet, melino, lentiscino, ac œnanthino, adiectis ouorum uitellis crudis siue assatis, & croco. Potest & ex prædictis succis aliquis ammisceri. Caput præterea rosaceo cum modico aceto irrigetur. Mitigata uero inflammatione, mulier in aqua oleo ammixto insideat, & pessos ex narcissino aut susino ungento paratos subdat. Et lanam oleo calido imbutam pectini ac lumbis adhibeat. Interdum & cucurbitæ lumbis affigantur, & tumore magno existente, etiam scarificatio fiat. Postquam autem inflammatio declinare incœperit, ad ea deueniemus quæ laxare ac discutere possunt. Proinde in fœni græci, altheæ, seminis lini. Interdum etiam pulegij, marrubij, saluiæ, artemisiæ decoctis, ægra insideat. Et ad imum uentrem ac pubem, farinam ordeaceam cum fœno græco & lini semine, in aqua mulsa coctam, imponat. Aut caricarum decoctum adhibeat. Quæ uero cataplasmatum grauitatem ac calorem ferre non possunt, in aqua tepida insideant, & rosaceo locos illinant, ac pessos subdant moderate refrigerantes, ex adipe gallinaceo, rosaceo, ac uino præparatos. At his quæ calorem ferunt, ceratum nardinum adhibeat, & infusiones iniĳciantur ac pessi subdantur, ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino, ungento susino, & cera tyrrhenica. ubi uero curatio processerit, tenuis uictus & ciborũ parsimonia tollat, & manifesta iã facta declinatione balneũ ac uinũ cõcedi possunt, & cibi reficiẽtes exhiberi. Malagmataq; adhiberi, uelut est q̃d ex meliloto parat, & quod ad Mnaseã, & quod ad Serapionẽ refertur. Pessi porrò ad sedãdos inflãmationũ dolores uteri tales sunt. Fœnũ grecũ madefacito, & prima ac secũda aqua diffusa, cũ tertia pura ac dulci coquito ac excolato, et ad decoctũ adipẽ anserinũ uel gallinaceũ recẽtem addito, & ad prunas liquari sinito. Et ubi frigefacta

frigefacta fuerint, cõcretum adipẽ tollito ac seruato, atq; usus tempore spathula in manu subactum pesso excipito, ac subdito. Alius dolores sedãs. Papaueris capita passo coquito, & flaccida facta exprimito, & ad decoctũ excolatũ medullã ceruinã liquatã ammisceto, ac utitor: Si ceruina medulla defuerit, uitulinã accipito. Alius. Fœni græci aridi triti ac cribrati drach. IIII. in passo cretico aut sapa coquito. Et terebinthinæ, adipis anseris, singulorũ drach. IIII. rosacei sesqui unciã accipito, & omnia simul liquefacito, & fœni græci decocto ammixta pesso excipito, ac subdenda dato. Alius pessus soporifer, dolorẽ mitigãs, & oẽm duriciã molliẽs. Tria papaueris capita magnitudine mediocria in quatuor passi cyathis per biduũ macerato. Deinde coquito donec capita flaccescãt, & passum ad tertias redigat, postea expressis & reiectis capitib. passũ excolato, & galbani, myrrhę troglodyticę, thuris, opij, singul. sesquidrachmã, casię drac. III. accipito & singula seorsim primũ, deinde simul probe terito, & capitulorũ papaueris decoctũ paulatim adstillato, donec oĩa ad mellis cõpagem redigant. Tũ œsypi, medullę ceruinę, adipis anserini, singul. dra. IIII. oĩa simul colliquata ammisceto ac adseruato. Vsus aũt tẽpore medicamentũ hoc rosaceo dilutũ pesso excipe ac subde. Oẽm eñ dolorẽ et uehementes inflãmationes statim mitigat, uteri strãgulationi medet, duricias mollit, & somnũ cõciliat. Alius pessus somnũ inducẽs, ualẽs ad inflãmationes. Musci quẽ etiã hypnõ dicũt, in aqua feruefacti, expressi ac triti, panis aqua mulsa macerati ac cõtusi, emplastri basilici, emplastri ex succis, ungenti nardini, adipis gallinacei, æquales partes liquefacito ac utitor. Facit ad urinariũ meatũ ac uterũ inflãmatũ, & ad uteri declinatiões. Ego uero pro pane fermẽtũ purissimũ nõ omnino acidũ sine sale, in aqua mulsa macero ac utor.

Pessus aureus appellatus. Ad inflãmationes & uteri retractiones siue declinationes. Ouorũ assatorũ uitellos sex, medullę ceruinę dra. IIII. croci dra. II. œsypi drac. II. ceræ albæ, terebinthinæ, adipis anserini, singul. drac. I. Crocũ cũ modico uino dulci terito, & oua trita adijcito, & liquabilia liquefacta ammisceto ac adseruato. Vsus autem tempore medicamentũ oleo nardino dilutum pesso excipito ac subdito. Alius pessus. Ceræ tyrrhenicæ drach. XXIIII. adipis anserini, porcini, terebinthinæ, singulorum drachm. sex, decocti capitum papaueris drach. quatuor, rosacei quantum satis est, aut irini, si calfactione ac discussione opus est. Alius. Adipis anserini trientem, cerati rosacei aut susini sextantem, uitellorum ouorum assatorum, croci, singulorum unc. I. myrrhæ drac. IIII. opij obolos duos, aut pro opio, capitum papaueris decoctum. Alius. Ceræ tyrrhenicæ, medullæ ceruinæ, singulorum drachmas centum, adipis anserini, terebinthinæ, singulorum trientem, croci obolos quatuor, opij obolos duos, oui assati uitellum unum, olei susini, aut telini ex fœno græco parati, quantum satis est. Pessus Enneapharmacus appellatus, ad inflãmationes. Adipẽ anserinũ, & bubulum, cerã albã, terebinthinã, butyrum, medullã ceruinã, mel, oleum rosaceum, & cicinum. Omnia recentia æquis portionibus liquefacito. Pessus ad feruentiores inflammationes. Emplastrum ex succis cum rosaceo liquatum succo plantaginis ammisceto, & pessum formato. Si uero plantago defuerit, senecionis aut intubi succum accipito. At si plurimum excanduerit & ad erysipelatis naturam tenderit inflammatio, solani folia tenera cum lacte mulieris trita supponito. Alius pessus ad inflammationes. Lilij flores tritos cerato rosaceo liquido excipito, & medullam ceruinam ac adipem anserinum adijcito.

Alius. Ex semine lini, fœno græco & althæa, succum crassissimum parato, & crocum illi ammisceto. Deinde adipem anserinum liquefactũ addito, unito, ac

ac utitor. Cæterum butyrum, medullam, & adipem, omnia recentia ad pessos deligenda sunt. Antiqua enim dum liquantur nidorosa fiunt, ac calidiora euadunt, & inflammationes exacuunt. At uero nec in distentionibus, neq; in inflãmationibus uteri, menses prouocandi sunt. Loci enim magis distenduntur, & quum ob inflammationem conclusi sint, sanguinis transitum impediunt. Quin & tetrapharmacum ad uteri inflammationes cõmode subditur, aut infunditur rosaceo dilutum. At si inflãmationi ulcus cõiunctum fuerit, ceratũ rosaceũ ex cera alba cũ tertia adipis anserini parte præparatũ, albumine oui quãtum eius capere potest ammixto, infundito. Sedata demũ inflãmatione, mẽses ꝓuocent.

De utero in scirrhi tumorem indurato. Sorani. Cap. LXXXIIII.

Induratur uterus aliquãdo derepente nullo præindicio facto, plerunq; uero inflammatione prægressa, quæ neq; soluta est, neq; in abscessum transmutata. Est autem huius indurationis in scirrhi tumorem species, ea duricia quæ in uteri ceruice ut plurimum cõsistit, & tumorem quidem similiter habet, sed minus renitentem, & cum moderato dolore. At uero ubi in scirrhum induratus tumor uteri fundum occupat, tumor uehemens & tactui renitens occurrit, cum grauitate ac ægro motu, non solum crurum, sed totius corporis: & segnicies ad omnes uitæ functiones. Quod si non recto ductu tractentur, consequitur uitiatus corporis habitus, decolor & ad similitudinem hydropis. Duriciæ itaq; circa os & collum uteri consistentes facile curantur, circa fundum uero difficulter.

In principio itaq; si nihil obstiterit, neq; ætas, aut uires prohibuerint, sanguinis mediocrem copiam à cubiti uena secta detrahemus, aut per Hieram Archigenis purgabimus. Insessionibusq; utemur ex fœni græci, seminis lini, pulegij, artemisiæ, foliorum sambuci, radicis & foliorum cucumeris syluestris, decoctis. Et aromatum uapore fomenta faciemus. Et uterum oleo susino, narcissino, irino, gleucino, adipe anserino, gallinaceo, suillo recenti, aliquo ungento ammixto: Item lacte bubulo aut caprino cum adipe anserino colluemus. Cataplasma quoq; imo uentri apponemus, è caricis, hyssopo, nitro, & absinthio. Et cucurbitas cum scarificatione affigemus. Malagmate item polyarchio utemur, & eo quod è seminibus constat, & quod ex baccis lauri paratur, de quibus paulò post agemus. Pessi uero mitigatorij & aperientes subdantur. Facit & is quẽ infrà ad uteri condylomata describemus, è lycio ac œsypo paratus, & quem suprà retulimus è tribus papaueris capitibus constans. Cui similis est hic. Duo papaueris capita passo per triduum macerato, deinde ad tertias coquito, & expressis capitibus, ad decoctum excolatum adijcito, galbani drach. I. casiæ, succi mandragoræ, singulorum drach. tres, myrrhæ, thuris, singulorum drach. I. Et postea medullæ ceruinæ, œsypi, adipis anserini, singulorum simul liquefactorum drach. tres, ammisceto, ac in plumbeo uase seruato. Vsu uero postulante ex hoc medicamẽto oliuę magnitudinem rosaceo diluito, et bis aut ter quotidie tepidum subdito. Bene facit & tetrapharmacum, heptapharmacum, enneapharmacum, emplastrum Azanitæ, & emplastrum ex succis. Omnia oleo susino aut cyprino diluta. Pessus Libanus appellatus mollitorius. Ceræ albæ quadrantem, olei nardini, gleucini, susini, medullæ ceruinæ, adipis anserini, singulorum sextantem, œsypi, butyri, nitri, singulorum drachm. IIII. Aliqui oui assati uitellum addunt.

Alius pessus Titianus uocatus. Ceræ sexuncem, colophoniæ sesquiunciam, adipis taurini trientem, picis, terebinthinæ, singulorum quadrantem, medullæ ceruinæ, ammoniaci thymiamatis, singulorum unc. I. Ammoniacum aqua dissoluatur. Alius pessus mollitorius. Ceræ albæ, ungenti nardini, singulorum quadrantẽ,

quadrantem olei irini, gleucini, cyprini, adipis ursi, pinguedinis porci, singulorum sextantem, butyri, medullæ ceruinæ, œsypi, terebinthinæ, sing. trientem.

Alius pessus ad duricias. Ceræ albæ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis gallinacei, anserini, butyri, ungenti nardini, susini, myrrhæ, æquales portiones excipe melle ac utere. Si susinum oleum siue ungentum non fuerit ad manũ, telinum pro ipso succedat, pessus aureus uocatus, mollitorius. Ceræ trientem, medullæ ceruinæ, adipis anserini, singulorum unciam unam, œsypi drac. IIII. croci drachm. I. myrrhæ, galbani, singulorum drach. I. olei susini quantum satis est. Alius, ad omnes diuturnas uteri affectiones. Myrrhæ drachm. I. bdellij drach. II. spicæ nardi, croci, singul. drach. III. casiæ, ladani, sing. dra. II. meliloti drac. VIII. carnium palmularũ decem, uini dulcis cyathum, olei susini, rosacei, cyprini, singul. trientem. Aridis cum uino dulci tritis olea ammisceto, & molli igne coctis utitor. Ad imum uero uentrem epithemata uelut diximus imponãtur, polyarchium, è seminibus, ex baccis lauri, ex meliloto. Bene facit ad duricias ac uteri inflationes & hoc. Resinæ pinus lib. III. cerę unc. XX. apochymatis, fermenti acidi, singulorum lib. I. galbani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, opopanacis, sing. sextãtem, muriæ acerrimæ quantum satis est. Opopanacẽ & ammoniacũ in muria coquito, et fermentũ adijcito ac aliquatenus dissoluito. Deinde liquabilia liquata ammisceto, et spathula donec frigescant agitato. Et in mortariũ translata probe subigito ac utitor. Aliud Epithema è micis panis, laxandi ac diffundendi uim habens, faciens ad omnes duricias quocunq; loco fuerint, & inflammationes duriores discutiens. Radicis altheæ, carniũ palmularum quæ Nicolai appellantur, singul. lib. II. fœnigræci: seminis lini, singulorum lib. I. chamæmali, meliloti, singul. sexuncem. uini antiqui adstringẽtis sextar. VIII. spumæ argenti, cerussæ, colophoniæ, singul. lib. II. ceræ, terebinthinæ, singul. lib. I. olei antiqui lib. V. panis siliginei sicci contusi ac cribrati lib. V. Herbæ in uino maceratæ coquãtur, & succus exprimatur. Et in hoc succo panis madescat. postridie uero spuma argenti & cerussa cum teruntur, & oleo affuso coquuntur, donec nõ amplius inquinẽt. Et ad hęc liquabilia liquata adijciũtur. Et sublato ab igne medicamento panis præmadefactus commollitur, ac paulatim reliquis ammiscetur, & per spathulã agitando unitur. Hoc itaq; modo ad duricias stomachi, alui profluuiũ, ac dysenteriæ principiũ, præparari solet, ad quas omnes affectiones secure adhibetur. Verum ad uteri ac cæterorum locorũ duricias, uisceribus exceptis, ad prædicta hæc addimus. Aeruginis, floris salis, thuris, singul. sexuncem, iridis, aristolochiæ, singul. quadrantem, terebinthinæ lib. I. Et terebinthina quidem reliquis liquabilibus ammiscetur. Arida uero trita ac cribrata insperguntur, medicamento ab igne ablato. Et postremũ panis madefactus adijcitur, & omnia probe per spathulam agitata uniuntur, frigefacta uero in mortario primũ pistillo, deinde manibus subigũtur. Pessus ad uteri duricias. Ceræ, resinæ pinus, picis, terebinthinę, butyri, olei rosacei, irini, nardini, mellis, singulorum lib. I. nitri sextantem & semũciam. Alius pessus, molliendo efficax. Ceræ, olei susini, rosacei, adipis anserini, singulorum lib. I. iridis, terebinthinæ, adipis leonini, ursini, singulorum sexuncem, medullæ ceruinæ trientem. Habet hic pessus ex toto libras VI. & trientem. Pessus ex Archigenis scriptis, facit ad duriciam, debilitatẽ, maciemq; uteri, præ omnibus quos ego noui efficacissime, & ad omnes fermè uteri affectiones, et ad neruos affectos cõmodissimus est. Et est acopon quoq; insigne. Olei irini, susini, cyprini, ceræ, singulorum lib. I. mellis Attici quincuncem, ungenti foliati, nardini, singulorum

trientem adipis anserini quadrantem, medullæ ceruinæ, œsypi, sing. sextantē, terebinthinæ sesquiunciam. Oesypum et medullā cum melle subigito. Deinde ceram cum oleis liquefacito, & postea terebinthinam, et adipem, & consequenter preciosa ungenta, nardinū ac foliatū addito. Et in mortariū translata probe unito. Hoc si usq; ad exactā curationem uteris, magnā laudem cōsequeris. Sed & post adeptā sanitatem aliquāto tēpore postea maioris securitatis gratia adhiberi potest. Ego uero etiā pro malagmate forinsecus impono, et ad prædicta ammisceo thuris, ceræ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, floris iunci odorati sing. dra. VIII. picis dra. XVI. galbani, opopanacis sing. drac. III. thus, galbanū, opopanacem, uino odorato adstringente terito, & ad œsypū et medullā ac mel adiicito, et omnia simul rursus terito, deinde cerā cum præciosis ungentis liquato, & ammoniacū tritum resināq; ac reliqua ammisceto. Et ablato ab igne medicamento ac frigefacto, myrrhā & florem iunci odorati inspergito, unito ac utitor. Epithema oribasii e baccis lauri, facit ad duricias. Ceræ resinæ pinus, picis, nitri, baccarum lauri, adipis taurini, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones. Ammoniacū & nitrum & baccas lauri, sing. seorsim terito ac cribrato, & reliqs liquatis ammisceto. Ego uero inquit Oribasius, dimidiū nitri accipio.

De Vteri abscessu. Archigenis. Cap. LXXXV

Abscessus in utero uelut in cæteris corporis partib. præcedente inflāmatione generatur, primū igitur inflāmationis notæ apparebūt: Deinde circa puris generationē dolores augētur, febresq; cū horrore, plerūq; ad uesperā ingruūt, tumor attollitur, dolor punctorius adest, aliquādo urina, aliquādo stercoris recremēta supprimūtur, aut utraq; simul. Dolor aūt localis affectū locū indicabit, proinde si discuti nō potest, citius suppurationi auxiliū ferendūest. Itaq; semen lini, fœnū græcum, farinam ordei, caricas coctas, altheæ radicē, terebinthinam, in cataplasmate imponemus. Aliquando etiam columbinum stercus cū oleo et melle adhibebimus. Hæc autem cataplasmata imo uentri ac lumbis imponantur. Et pudendi sinus per spongiam assidue foueatur, & uapores per arundinē operculo ollæ perforato insertā intra pudendū recipiantur. Insessionesq; frequentes fiāt, decoctis in aqua his quę uim attractoriā habent, uelut est pulegiū, marrubiū, laurus, saluia, artemisia, dictamnus, centaurea. Quod si dolor uehemētius infestauerit, papaueris capita in aqua coquantur, & contusa cataplasmatis ammisceātur. Caricæ itē crudę in mortario cū resina pinus, terebinthina, ac modico nitro tritę imponāt, pessis aūt utemur ex terebinthina, myrrha, œsypo, ac butyro paratis. Verū optimus ad uteri abscessus sic præparat. Carnis caricarum pinguium, adipis anserini, olei irini, singul. drach. II. terebinthinę drach. I. rutæ drac. III. myrrhæ, iridis, nitri, singul. obol. II. possunt etiam pro caricis uuæ passę ammisceri. Excipiuntur lana in pessum, qui oleo irino aut cyprino tepido tinctus subditur. Est & ad hūc usum efficacissima compositio Cyphoides appellata, & supra ad hepatis abscessum descripta. Itemq; Enneapharmacum ad duricias paratum. Et Malagma polyarchium, & alia huiusmodi, oleo susino aut telino diluta, & pesso in uterum subdita. Imus item uenter ac pecten assiduē prædictis decoctis foueatur. At uero rupto abscessu, si pus ad uesicam fuerit delatum, & cum urina excernitur, lactis potu utendum est, & cucumeris semē propinandum. Et cataplasmata prædicta adhibenda, cerataq; emollientia ac odorata. Si uero ad intestinum rectum progreditur, & cum stercore, uel per se egeritur, lentium & malicorii decoctum per clysterem infundemus. Si uero in pudendi sinum erumpit, & purum est pus, rosaceum, aut tetrapharmacum cum butyro

butyro recēti ac rosaceo infundatur. Et loci rosarū aut lentium decocto, aut ptisanæ succo eluātur. Sin tenuis & fœtida destillat sanies, uelut à noma et ulcere depascente, magis adstringens sit quod infunditur, uelut est baccarū myrti, palmularum, lentium, & malicorij decoctum: Quod si post humorum excretionē inflāmatio perseuerauerit, perseuerandumquoq; est in cataplasmatis et insessionibus suprà relatis. At si inæqualia fuerint quæ prodeunt, fomenta et insessiōes ex aqua mulsa fiant, in qua absinthiū, marrubium, eruum cētauriū, aut lentes sunt decoctæ. Loci uero ptisanæ succo eluantur, addito melle et rosaceo. Vteri uero os etanus cerato rosaceo aut butyro inungatur, cui spodij, aut stibij, aut plūb aginis, aut spumæ argenti aliquid, cum muliebri lacte sit ammixtum, facit et plumbi succus. Si uero profluens humor fœtidissimus fuerit, uino mulso pudendi sinus eluatur, et in eo usq; ad exactam curationem perseuerandum est.

Abscessus oris uteri chirurgia. Cap. LXXXVI

Si circa osculum uteri abscessus cōstiterit, ut sub chirurgiam duci possit, non prompte ad sectionem festinandum est, sed perfecta affectione, et inflammatione plurimum aucta, & partibus puri incumbentibus attenuatus. Atq; tum mulier locetur in sella supina, ut crura habeat ad uentrem contracta, & fœmora inter se disparata. Et cubiti ipsius poplitibus subijciantur, & idoneis uinculis ad ceruicem religentur. Et hoc ad claram lucem fiat. assideatq; è dextris chirurgus & per dioptram instrumentum, pro ætate commodum ad pudendi diductionem speculetur, & per specillum sinus muliebris profunditatem dimetiatur, ut ne maior dioptræ tibia uterum comprimat. Et si reperta fuerit tibia eius sinu maior, lanæ conuolutæ labijs siue alis pudendi imponantur, ut in ipsis dioptra firmetur, oportet autem tibiam immittere, cochlea ad supernam partem uergēte, & dioptram quidam a chirurgo teneri, cochleam uero per ministrum circūuerti, ut diductis tibiæ plicis sinus distendatur, postquam autem occurrerit abscessus ad tactum lenis, & tenuis, apex eius scalpello uel acicula dissecetur, & excreto pure limniscus linamentum tenerrimum rosaceo tinctum in sectionē indatur, aut potius extra sectionem in muliebrem sinum citra impulsionē. Extra uero pudendi labia ad pectinem et lumbos lanæ succidæ aut puræ oleo imbutæ imponantur, tertia deinde die ægra in aqua & oleo calidis insideat, aut in maluæ decocto. Et detersione facta, limniscus tetrapharmaco per se, aut cum melle illitus, in sectionis fissuram leniter indatur. Sit autem tetrapharmacum butyro aut rosaceo dilutum. Cataplasmata autem forinsecus imponantur, donec abscessus ab inflammatione liberi ac puri fiant. Si uero difficulter repurgētur, per auricularem clysterem iridis decocto eluantur. Et per emplastrum ex cadmia, aut ex ladano paratum, aut id quod ex ordeo usto constat, singulis rosaceo dilutis, ad cicatricem perducantur. Quod si intra uteri os abscessus fuerit, chirurgiam reprobamus, et curationem paulò ante relatam adhibemus.

Abscessus uteri inter intestina & peritonæum membranam rupti curatio. Cap. LXXXVII

Eruptionē inter intestina, et peritonæū membranā aluū ac intestina ambientem, indicat tumor circa illas partes magis hærens. Si uero intra uterū rumpitur abscessus, dolor quiescit, & os uteri ad tactū lenius occurrit. Eruptio itaq; ad superficiē tendēs adiuuāda est, et cutis postq; satis fuerit attenuata specillo in summo apice dissecāda, qua parte effluxū cōmodiorē fore speramus. At si sanguinis eruptiōis tumor est, pro specillo siue scalpello, cauteriū eminētiori loco adhibebimus, & ita pus educemus, plurimum enim ad totam curationem cauterium

confert, post excretum autem et probe expressum humorem, ægra collocetur ut residuum commode excerni possit, & sectio aqua mulsa eluatur, et postea bis quotidie ac semel in nocte spongijs foueatur. Interdum et in aqua calida ægra insideat, & uterus oleo cyprino calido eluatur. Reliqua uero curatio cæteris ulceribus similis fiat. Alimenta autem exhibeantur boni succi & quæ non facile difflantur, uelut est lac cum amylo, alica, oryza, pedes porcini in alica aut ptisana ad flacciditatem cocti, auiculæ & pisces boni succi. Et nisi febris obstiterit, uinum etiam dulce antiquum concedemus. Balnea autem et alimenta quæ exulcerationes exacerbant uitentur.

De uteri exulceratione. Archigenis. Cap. LXXXVIII

Vlceratur uterus sæpe ex fluxione erodente, aut ab acribus medicamentis, aut ex abscessibus ruptis, aut ob partus difficultatem, aut fœtus extractionem, aut eiusdem corruptionem. Aegrotæ uero in affecta parte dolorem punctoriũ perceptant, & ex interuallis fœtidi ac saniosi humores ab ulcere sordido prodeunt, & consequuntur etiam alia utero affecto peculiaria accidentia, uelut est capitis ac pręsertim sincipitis dolor. Ligamentorum item ac radicis oculorum dolor, qui ad manus usq; ac digitos se extendit, & reliqua supra de inflammatione relata. Vlcus itaq; expositum, per dioptræ usum deprehẽditur. In profundo uero reconditum, humores qui excernuntur indicant. Non aũt aliter huiusmodi ulcera curãtur, quàm insessionib. irrigationibus, cataplasmatisq; ac pessis suprà relatis, priuatim tamẽ commodũ est hoc medicamentũ. Crocus optimus cũ muliebri lacte teritur, & cerato excipitur, ex cera tyrrhenica, & rosaceo aut susino oleo, cum anserino adipe parato, & in pesso subditur. Hoc aũt adhuc efficacius est, et ad dolores magis congruũ, quod sequitur, papaueris capita decem in passo diluto, per triduum macerantur, deinde donec flaccida fiant coquũtur, & postea expressa teruntur, cũ seminis aut foliorũ rosarũ dra. V. croci dra. III. ammixto etiã inter terendũ ipso decocto. Deinde ceratum ex ceræ sextante, & rosacei aut narcissini olei sextãte ad ea affunditur, et medicamẽtũ in stãnea pyxide seruatur. Vsu uero expetente, rosaceo, aut narcissino oleo dilutum, et in pessum exceptum subditur: facit et pessus suprà relatus, ex croco, rosaceo, adipe anserino, & medulla ceruina paratus. talia enim dolores mitigant, & ulcera sanant. Philosophi medicamentum. Ad mulieris pudendum exulceratum, & ob acrium humorum influxum pruriginosum, plumbaginis sextantem, glaucij unc. I. cum succo hyoscyami terito, et olei myrtei aut rosacei quantum satis est ammisceto, utereq; uel manu illinens, uel in passo subdens.

Vlcerum uteri carbunculosorum curatio. Cap. LXXXIX

Carbunculosis uteri ulceribus priuatim prosunt lẽtes, & oleæ folia, sine melle. Lupini in uino austero cocti. Insessiones in eorundem lupinorum decocto.

Ad sordida uteri ulcera. Archigenis. Cap. XC

Ad sordida uteri ulcera emplastro Aegyptio utendum est, citra ęruginẽ pręparato. omnia enim mordacia, quemadmodũ et crustas inducẽtia, utero aduersa sunt. Vtemur etiã eo quod ex melle, terebinthina, rosaceo aut susino oleo & butyro constat, quibus aliqui etiam crocum addunt. Ad ulcera repurganda efficax est & iris illyrica cum melle imposita. & Aristolochiæ decoctum per se, uel cum melle infusum. Pessus optimus ad sordida ulcera repurganda, terebinthinæ drach. IIII. adipis anserini drach. VII. myrrhæ drach. I. croci drac. III. medullæ bubulæ, œsypi, singulorum drach. II. mellis, olei cyprini, aut irini, singulorum dra. XVI. thuris, radicis panaceæ, iridis, sing. drach. II. cyperi dra. IIII

Ad

Ad humorem à muliebri pudendo profluentem. Cap. XCI

Ordei usti, amyli, thuris, sing. unc. I. aluminis scissi dra. IIII. Minutissime terito ac cribrato, & asinino lacte diluito, ac in pudẽdi sinum per uteri fusorium clystere infundito. Quod si ulcus dolorẽ intulerit, tale medicamẽtum adhibeatur. Rosarũ siccarum tritarũ, capitum papaueris paululũ torrefactorũ, sing. dra. III. croci, styracis, sing. dra. II. farinę fœnigręci, œnanthes, sing. dra. IIII. thuris dra. II. omnia cum passo cretico ac oleo rosaceo paulatim affusis, ad mellis compagem conterendo redigito, & in pessum excepta calida subdito.

Ad uteri nomas. Aspasiæ. Cap. XCII

Nomæ uero & ulcera depascentia ac efferata, equino aut asinino lacte recẽs mulcto eluantur. Et in utriusq; penuria, quodcunq; haberi potest recens, coctũ accipiatur. Duabus autem lactis heminis mellis hemina dimidia addenda est, & quatuor iridis drachmæ inspergendæ, & tale infusum calidum sepe singulis diebus infundendum. Idem facit aqua mulsa, in qua absinthium, aut calamus aromaticus, aut leucanthemum uel chamęmelum, aut bupthalmum decoctum est. Et ubi quod infusum est excretum fuerit, loci protinus maluæ decocto eluãtur. Deinde pessus subdatur ex farinæ erui, iridis, singul. dra. duabus, cum melle subactis, & pesso exceptis. Alius pessus. Melilotũ in uino aquæ marinę experte coctum terito, & melle ammixto subdito. Alius, farinam lentium cum melle subdito. Alius. oleæ folia cum uino trita, & melle ammixto subdito.

Alius. Vuarum passarum carnes tritas cum melle subdito. Alius. Hederę aureũ florem habẽtis folia in uino cocta cũ melle indito. Asclepiadæ medicamẽtũ in puluilli forma. Ad uteri nomas præcipuũ. Lupinos amaros tritos ac cribratos seruato, & usus tẽpore sine ullo liquore subdito, uel melli ãmisceto. Alius pessus optimus. Hederæ aureũ florẽ habentis fasciculũ, in umbra paululũ siccatũ in uas fictile conijcito, idq; undiq; oblinito, ac torreto, et eo cinere utitor.

Alius ad humida ulcera. Aristolochiæ lõgę tritæ dra. VI. rubricę sinopicæ hepatis colorẽ referẽtis dra. VIII. misce, & cũ melle ad cerati crassitudinẽ redige et panniculo attrito excepta deliga, et sub prunis exure. Et ubi optime assata fuerint, tere ac utere. Aut panniculum deligatum in ollam mitte, ac probe opertam & oblitam in ignẽ pone, donec medicamẽtum ad carbonis speciem fuerit exustum, & deinde tritum serua. Vsu uero expetente ad nomas subde, et breui cõtrahentur. Hoc usq; ad inductam cicatricem idoneum est. Alius. Seminis tamaricis partem unam, nitri rubri tantundem, terito ac cribrato, & simul mixtis aridis utitor, aut rosaceum ammisceto. Vbi uero nomæ fuerint cohibitæ, adhibeantur ea quæ pauló ante ad ulcera repurganda relata sunt.

Quæ ad cicatricem ducunt. Asclepiadæ. Cap. XCIII

Postquam ulcera fuerint repurgata utendum est his quæ ad cicatricem perducunt, primum mitioribus, postea efficacioribus. Ceratum cicatricem inducens. Ceræ albæ quadrantem, rosacei optimi dodrantem, ad prunas liquefacito, et quadantenus refrigerato. Deinde in mortarium conijcito, ac lacte muliebri, aut asinino, aut caprino recẽs mulcto affuso, cum pistillo subigito, donec totum inalbescat. Deinde diffuso priore lacte, nouum infundito ac rursus subigito, & croci ad dra. I. ammisceto. Quod si magis mitigatoriũ facere uolueris, rosacei olei septuncem, adipis anserini, & medullæ eiusdem, sing. unc. I. accipito, potes & pro rosaceo, melinum aut susinum ammiscere. Medicamentum ex ordeo ad uteri ulcera. Ordei usti ac triti, spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ, singulorum lib. I. adipis anserini lib. IIII. adipis capræ recentis lib. III. olei myrtei

libras II, mellis despumati bessem, terebinthinæ quadrantem siue trientem. Hoc etiam ad ardores & ulcera pudendorum facit. Nec minus utendũ est his quæ ad sedis affectiones, ex pompholyge & plumbo usto præparantur. Itemq́ eo quod ex cadmia, & quod ex ladano pręparatur, singulis myrteo aut rosaceo oleo dilutis.

De cancris uteri. Archigenis Cap. XCIIII

Cãceratorũ uteri tumorũ aliqui ulcerati sunt, aliqui nõ ulcerati, quẽadmodũ de mammis suprà diximus. Itaq́ in non exulceratis tumor circa os uteri reperit durus, ad tactum renitens, inæqualis, eminẽs, colore feculentus, ruber aut subliuidus, uehementes dolores inducens, circa inguina, summũ uentrem, pectinem, ac lumbos, qui ad manuum contactum, & medicamentorum uarietatem exacerbantur. Si uero ulceratus est cancer, supra dolores duriciasq́ ac tumorẽ, ulcera corrosa & inæqualia uidentur, plerumq́ sordida, eminentia, albicantia. Quæ uero pura putantur, feculenta, liuida, rubicũda, & cruenta apparent. Excernitur autem ab ipsis sanies tenuis, aquosa, nigra, aut fulua graueolens. Aliquando et sanguis defertur, & alia signa adsunt suprà de uteri inflammatione relata. Proinde affectio quidem hæc incurabilis est, uelut etiã Hippocrates pronunciauit, mitigari tamen ac leniri potest, insessionibus in fœnigræci ac maluę decocto, & cataplasmatis similibus. In exacerbationibus autem ualde mitigat malua, aut althea in aqua mulsa ad flacciditatem cocta, et cum modico rosaceo trita ac imposita. Et cataplasma è caricis, meliloto, ac ruta paratum. Et quod ex palmulis paratur in passo coctis, ouorum uitellis ac polenta ammixtis. Aut papaueris capita trita & cribrata, cũ polygoni aut intubi aut coriandri succo. Aut solani folia tenera cum lacte muliebri imposita. Aut solanũ cerato rosaceo exceptum, frigida aqua paulatim cerato instillata. Aut maluæ folia cum lacte muliebri trita, & rosaceo cerato excepta. Atq́ hæc omnia in dolorũ uexationibus sunt adhibẽda, postea uero ceratũ imponatur ex rosaceo, aut myrteo, aut melino, aut œnanthino cum palmulis in passo coctis, facit et cataplasma ex ouis, et quod ex ordeo paraẽ, quib. etiam ad ambusta utimur, peculiariter aũt conuenit id quod ex fece uasorũ æreorũ in quibus aqua coquitur, paratur. Hęc enim sex assata teritur minutissime, & cerato rosaceo excipitur. Et hęc quidẽ forinsecus. Intrinsecus aũt mitigat locos, ubi ulcerati fuerint, lac muliebre aut asininũ infusum, & plãtaginis succus tepidus. Si uero cruẽtati fuerint, polygoni succus cum modico thure. Idem faciũt etiã pessi ex croco, & lacte muliebri, succoq́ papaueris ac œsypo præparati. Omnibus aũt præstat etiã ad sedis affectiones hoc. Spumæ argẽti lotæ sex uncẽ, thuris masculi, œsypi, adipis porcini recẽtis, butyri recẽtis, ceræ tyrrhenicę, sing. sextantẽ, rosacei trientẽ. Seruatur hoc medicamẽtũ pyxide plũbea, et arefactũ rosaceo diluitur. Ego uero inquit Archigenes, spumam argẽti cũ seridis succi hemina diluo, & ubi mellis spissitudinẽ habet liquatis aliis ammisceo, utere etiã medicamẽtis ad sedis affectiones pręscriptis, optimũ est et id quod suprà ad mãmarũ nomas descripsimus, ex uino. Rhoẽ coriario, pilulis cupressi ac galla præparatũ, quod muliebri aut asinino lacte dilutũ adhibetur.

Philosophi medicamentũ ad cancros uteri. Cancros fluuiatiles tres aut quinque, impari numero, sub prunis exurito, et cũ oleo cyprino tritos per pennam illinito.

De uteri obturatione. Cap. XCV

Obturatio circa os aut collũ uteri fit, aut propter ulceratiõẽ pręgressam, aut ob inflãmatiõẽ induratã, per quã loci adeò angustifiũt, ut semẽ nõ amplius admittant, uel admissum nõ retineãt, ob callosam enim duriciã uterus cõtrahi nõ potest,

poteſt. Aliquando ſemẽ admiſſum, et intra anguſtiſſimũ os contentũ fœtus cauſa eſt. Verũ hæc conceptio prægnanti mortis cauſam inducit, quũ ob nimias locorũ anguſtias fœtus prodire nõ poſſit. Inſeſſiões itaq; ex oleo et aqua & fœni græci decocto adhibeãtur, et per cerata, ac peſſos emolliẽtes ex œſypo, terebinthina, ac nitro pręparatos laxentur. At uero ſi loci ad tactũ molles fuerint, ſpongiam ſiccã funiculo appenſo intra locorũ anguſtias dilatãdi gratia indemus. Et ſi ea exciderit, aliam craſſiorẽ immittemus. Et ea de cauſa plures ac diuerſas ſpõgias ſiccas paratas habere oportet, et poſtea tale medicamẽtũ ſpõgiæ illinemus. Sandarachæ, aluminis ſciſſi, ſing. dra. I. auripigmenti dra. III. omnia ſimul contrita melle excipito, & ſpongiæ indendę illinito. Quod ſi ſublata ſpongia locus nõ ſatis apertus uidebitur, inflammatioq; oborta fuerit, ſubiectũ medicamentũ ſpongiæ illinatur. Iridis dra. II. adipis anſerini, terebinthinę, thuris, olei irini, cerę, ſing. dra. II. Iridem primum, deinde thus minutiſſime terito ac cribrato, et terebinthinam, adipem, ceram, cum oleo liquato, ac omnia ſimul unito. Vbi uero inflammatio quieuerit, & locus apertus fuerit, ceratũ ex oleo roſaceo et adipe anſerino paratum ſpongiæ illinatur, in quo uſq; ad inductã cicatricem perſiſtendum eſt, ut locus paulatim conſolidetur.

De utero non perforato. Cap. XCVI

Quædã à natiuitate uterũ non perforatũ habẽt, & hoc trifariã cõtingit. Quibuſdã enim in ipſius pudẽdi alis ſiue labijs, mẽbrana aut caro obturãs enaſcitur. Alijs in ipſo pudẽdi ſinu idẽ cõtingit. Alijs circa ipſum uteri oſculũ eadẽ obturatio fit. Quibus itaq; in pudendi labijs membrana excreuit, eas curaturi ſupinas pro more reflexis ac diductis crurib. locabimus, & operientẽ mẽbranã ſpecillo diſſecabimus, donec figura pudẽdi ad naturalẽ dimẽſionẽ deueniat, poſtea linamẽtis cõuulſis ſectionẽ replebimus ac deligabimus, et curationẽ ſuppuratoriã p cataplaſmata aliquot dieb. adhibebimus. Deinde linamẽtis cerato roſaceo liqdo imbutis utemur. At ſi poſt ſectionẽ pudẽdi alas carnoſis partib. propinqs unitas eſſe ſenſerimus, utrinq; excoriabimus, et p linamẽta dilatabimus, eodẽq; curatiõis modo utemur. Mulier uero ſupina puluinar intra fœmora habẽs, uſq; ad cicatricẽ inductã permaneat. Si uero pudẽdi quidẽ figura externa aperta eſt, In ſinu uero caro innata locũ obſtruit, ut anguſtũ foramẽ relinquat, muliere eodem modo collocata, ſtilũ in uteri ceruicẽ maioris tutelæ gratia immittemus, ne per errorẽ altiorẽ ſectionẽ faciamus atq; ita infra ſignatũ per ſtilum locũ diſſecabimus, per ſpecillũ latũ, donec ſinus ſecũdũ naturã habere uideat. Deinde labia diſſectæ carnis per uolſellã diſtẽta ad quadrãgularẽ figuram circuncidemus. Et erectã mulierẽ diductis crurib. ſtatuemus, ut humor in utero collectus cõmode profluat. Quod ubi ſufficienter factum fuerit, ægram ad priorem decubitus formam reducemus, & linamẽtum uino & oleo imbutum in ſectionem indemus, habeat aũt hoc filum alligatum, quo facile extrahi poſſit, & loco probe deligato quietem inperabimus. Sequentibus uero diebus locus cum aqua mulſa eluatur, & pharmacum ſuppuratorium linamento intorto illitum indatur. Et ubi cicatrix inducenda eſt, canalis ex ſtanno indatur ac alligetur, donec locus fuerit conſolidatus. Quod ſi partes rurſus inter ſe coiuerint, ac rurſus uteri os claudatur, ſpongiam ſiccam indito, donec callus fuerit obductus. Si uero membrana ipſum uteri os obſtruxerit, mulier in eodẽ ſitu locata, dioptra immiſſa ſinus dilatetur, & membrana per uolſellam arrepta ac extenta intorqueatur, ut tota ſimul colligatur, & lato ſpecillo amputetur, & medicamentum ſiccum floridum inſpergatur, & linamentum tortum alligato filo indatur, & eadem

curatio fiat. Quod si quid de membrana relictũ fuerit, florido aut psaro appella to medicamento consumatur. Repurgatis aũt locis hoc pharmaco linamenta tingito: Cerę, terebinthinæ, adipis anserini, sing. dra. II. iridis, thuris, sing. dra. I. croci dra. III. olei irini dra. XVI. Iridẽ, crocũ, & thus cũ passo terito, et liquabilia liquata ammisceto. Dioptra uero assidue immittẽda est, ac cauendũ ne caro superexcrescat, quæ tali medicamento reprimatur. Squamæ æris, æruginis, corticis thuris sing. dra. II. terito, unito ac utitor. Aut æruginẽ, & squamã cum plumbi succo subige & adhibe. Sed nec spongię siccæ usus ommittatur, donec labijs callus obducatur. Stanneus item canalis immittatur.

De Hæmorrhoidibus uteri. Aspasiæ. Cap. XCVII

Hæmorrhoides quandoq; in osculo uteri, quandoq; in collo, & aliquãdo in ipso utero, & aliquando, licet raro, in pudendo cõtingunt. Atq; hæ etiam tactu melius tamẽ per dioptram deprehenduntur, & eadẽ accidentia inducunt, quæ reliquæ in sede ortæ inducere solent. Et præterea sterilitatem ac lumborũ grauitatem tẽpore purgatiõis inducunt. Varicosas itaq; ac malignas dimittere oportet, reliquę uero nõ aliter curentur, quàm quæ in sede sunt, duris quidem ac modicũ sanguinem fundentib. neq; uasis annexis, statim amputatis. His uero quæ multũ sanguinis emittunt, circa fundum circumcirca scarificatis, & uolsella eleuatis, ac funiculo constrictis, & postea paulatim resectis, atq; hoc facto floridũ medicamentum siccum inspergatur. At uero si citra chirurgiam malueris hæmorrhoidas resiccare ac excæcare, huiusmodi sicca apponito. Spodium & rosas siccas terito & inspergito. Aut acaciam uino austero tritam. Aut terram lemniam sigillum appellatam, cum aceto illinito. Aliud. Stibij bessem, rosarum siccarum, pollinis thuris, singulorum sextantem, cytinorũ unc. I. Aliud. Balaustiorum torrefactorum sexuncem, malicorij quadrantem, florum rosarũ, spodij, singulorum drach. II. Aliud ad hęmorrhoidas efficacius. Succi mandragoræ, aluminis rotundi, acaciæ, singulorum drach. II. cum uino terito, & in pastillos efformato, eosq; uino dilutos illinito. Aliud. Succi cicutæ, succi hyoscyami, aluminis scissi, rubricæ sinopicæ, singulorum drach. II. sandicis drach. I. cum uino terito et excipito. Et usus tempore uino item diluito. Aliud, diphrygis drach. VI. cerussæ, spumæ argenti, plumbi usti & loti, succi hypocysthidis, singulorum drach. III. Excipe succo cicutæ, & cum uino adhibe. Vtere etiam medicamẽtis ad hæmorrhoidas sedis relatis, & præsertim eo quod Hippocrati inscribitur. Et potiones exhibeto ad sanguinis reiectionem descriptas. Insessiones quoq; in decoctis adstringentibus adhibeto.

De calculo uteri. Cap. XCVIII

Calculi aliquãdo tofacei in ipso utero generantur, quos si extrahere uolueris aluũ prius per clysterẽ stercoris eductoriũ euacuato. Deinde fœnigręci ac maluę decocto, rosaceo ãmixto, uterũ eluito & muliere supina disparais crurib. locata duos lõgiores sinistræ manus digitos in ani foramẽ immittito, dextra uero superiorem uentrem cõprimito, calculumq; extrorsum cogito ac propellito, simul per digitos in anum missos deducens ac extrahens. At uero tofaceam substantiam extra in utericollo, aut osculo agnatam, muliere rite locata, et locis per dioptram dilatatis, scalpello resecare oportet, & florido medicamento sicco inspersо curare.

De calculo uesicæ muliebris. Cap. XCIX

In uesica muliebri raro oriuntur calculi, latiorem enim & rectiorem urinæ meatum habent. Atq; huius extractionem si forte innatus fuerit ita facias. Mulier supina coxis decliuibus ac cruribus reclinatis locetur, quo facto duos lõgiores sini

sinistræ manus digitos in pudendũ mittito. Dextra uero uesicã superne cõprimito, et calculũ uersus uesicæ collũ expellito, & ut extra musculũ uesicæ collum adstringentẽ prodeat cogito, & tunc paululũ supra pudendi alas, quo loco calculus occurrit, sectionẽ facito, & per calculariũ forcipem extrahito. postea uero sectionẽ manna thuris repleto, & lanam purã oleo calido imbutã uentri ac lũbis imponito ac deligato, et quotidie bis aut ter, et nocte semel exoluito, et oleo calido perfundito, tertia die aridis medicamẽtis lenib. et incarnantib. usq; ad perfectam incarnationẽ uulnus explemus, et per emplastrum ex aceto et oleo paratum cicatricẽ inducimus. Optime aũt huiusmodi locos et omne cauũ ulcus incarnat hoc. Mannæ thuris sextantem, colophoniæ minutissime tritæ unc. I. Ex hoc arido totam uulneris cauitatem expleto.

De hernia aquosa mulierũ. Aspasiæ. Cap. C

Hernia aquosa circa pudendi alas cõsistit, inflationi similis, debili ac molli tumore. Et aliquando alterã tantum, quãdoq; utrãq; partem occupat, ad contactũ fluctuationes apparentiã quandã exhibens: primũ itaq; dicussoria adhibeãtur, supra ad hernias in uiris aquosas relata, præsertim in uirginib. At si parũ successerit, muliere rite locata sectionẽ rectã tumori congruã faciemus. Dissecta aũt cute subiectas tunicas paulatim excoriato, et uolsella arreptas distendito, et mẽbranam humorẽ continentẽ dissecato. Excreto humore sectionẽ membranęad myrtei folij figuram facito, & labijs sectionis duabus aut tribus suturis adductis suppurantia medicamenta adhibeto. Vtere & olei irrigatione, ac reliqua curatione, ad aquosas uirorum hernias suprà tradita.

De Hernia inguinis mulierum. Cap. CI

Fiunt et mulieribus herniæ inguinis, circa dextrum maxime pudendi sinũ. prominet his tumor durus immurmurans, ac premens, præcipue ubi mulieres crura dilatauerint, aut supinæ decubuerint. Et has quoq; congruis deligamẽtis ac medicamẽtis curare oportet, uelut dictum est in hernia uirorũ intestinali ac inguinali. At si hæc parũ profecerint, ad chirurgiã ueniendũ est. Mulier itaq; supina decliuibus cruribus locetur, & rupulso intestino locus circa inguen, oblique secetur, & tunicæ cuti subiectę sensim excorientur, atq; ita laxata peritonæi mẽbranę pars attrahatur ac extendatur, & intestinum diligẽter repellatur, & quod superfluũ est de peritonęo deligetur, ac consuatur, & tunc quod supra suturam extat superuacuum resecetur. Deinde labia sectionis cutis duabus aut tribus suturis adducantur, & linamenta indãtur, lanaq; succida uino et oleo imbuta imponatur, & deligamenta cõgrua fiant, postea medicamẽta suppurantia et repurgandi ac incarnãdi uim habentia. Irrigationes itẽ ac cataplasmata adhibeantur, donec inflãmatio quiescat. Et inde ad cicatricẽ inducentia progressus fiat.

De Hernia uaricosa. Aspasiæ Cap. CII

Hernia quoq; siue ramex uaricosus in pudendi alis nasci solet, & est uenarũ ampliatio, similis uaricibus in cruribus fieri solitis. proinde in huius curatione sectionem rectam in superficie pro uasis figura facias, deinde tunicas uasi adherentes sensim excoriato, & denudatum uas cæca uolsella eleuato, & duobus uinculis altero superne, altero inferne deligato. Deinde uenam secato, uelut in uenæ sectione ad sanguinem auferendum fieri solet, & detracto sanguine, medium uasis inter duo uincula superuacuum amputato. Atq; hoc sanè omnibus uasis in uaricum formam transgressis commune est. Deinde linamentis sectioni inditis, spongiã aceto aut posca imbutam adhibeto. Et deinceps ad puris generationem, ac reliquam uelut ulceris curationem progreditor.

De

De Nymphæ ſectione. Cap. CIII

Nympha ſubſtantia quędam eſt muſculoſa, aut pelliculoſa, ſupra alarũ pudẽ dí cõmiſſurã ſita quo loco urinarius eſt meatus. Hęc in aliquib. mulieribus ad tantã magnitudinẽ augetur, ut deformitatẽ ac pudorẽ inducat. Quin & à ueſtimentorũ contactu aſſiduo arrigitur, et ad uenerẽ ac coitũ proritat. Quapropter Aegyptijs uiſum eſt, ut anteq̃ exuberet, amputetur, tũ c præcipue quũ nubiles uirgines ſunt elocandæ. Amputãdi uero modũ hunc tradunt. Virgini in ſella locatæ retro aſſideat adoleſcẽs robuſtus, qui brachia ſua poplitibus uirginis ſub ijciat, cruraq̃ eius ac totũ corpus regat. Et tum chirurgus ante ipſam ſtãs, forcipe amplioris nymphã corripiat, et per ſiniſtrã manũ diſtendat, per dextrã uero prope forcipis dẽtes reſecet, Mẽſurã aũt reſectionis eandẽ quã in columellę ſectiõe ſeruare oportet, ut ne funditus ipſam reſecemus, ſed ſuperuacua tãtũ pars amputetur, proinde prope dẽtes forcipis nymphã reſecandã eſſe diximus, quoniam quum pelliculoſa ſit plurimũ extenditur, et niſi quis diligenter obſeruet, facile ultra quàm oportet amputationẽ faciet, atq̃ hinc carũculæ decrementũ, rhœada græci uocãt, conſequitur, peracta chirurgia, ſpongia ex uino adſtringente aut aqua frigida expreſſa uulnus detergeatur, & manna thuris inſpergatur, et linamentũ poſca madefactũ indatur. Et ſpongia ex poſca expreſſa ſuperdeligetur. Poſt ſeptimam uero, cadmiã minutiſſime tritã per ſe, aut cũ roſarum floribus inſperge. Aut ſiccum ex lapide phrygio paratum, & ad pudendorum fiſſuras deſcriptum. Aut cinerem oſſium palmularum inſperge.

De cauda. Cap. CIIII

In quibuſdam mulierib. carnoſa quędam ſubſtantia ab uteri oſculo exoritur et muliebre pudendum replet. Aliquando etiã extra progreditur inſtar caudæ, undæ etiam nomẽ habet. Mulier itaq̃ uelut in nymphæ amputatione dictum eſt locetur, & prominens caruncula forcipe extendatur, & tota ex baſi reſecetur, poſt chirurgiam curatio uelut in nympha peragatur.

De thymis, & uerrucis tũ alijs, tũ formicarijs uteri, Philumeni. Ca. CV

Thymus aut in alis pudendi, aut in ipſo pudendo, aut in uteri oſculo, aut collo generatur. Et eſt aſpera quædam eminentia thymi cacumini ſimilis, in quibuſdam mitis, in alijs maligna, rubra, cruenta, præcipue poſt concubitum aut deambulationes, & ſanè moro maturo aſſimilatur, uiſuq̃ deprehenditur, aliquãdo ſine ulla arte, aliquando dioptra immiſſa, oblata. Huiuſmodi igitur eminentias in principio curabimus, quemadmodum de reliquis thymis ac uerrucis diximus. Verum ubi diutius perſeuerãt, chirurgiam adhibemus. Muliere itaq̃ recte locata, eminentiam uolſella extentnm, totam funditus reſecamus, deinde curationem cruentis uulneribus aptam facimus. Thymos autem in abdito reconditos, quum chirurgiæ ſubijci non poſſint, medicamentis curabimus, ſupra ad totius corporis thymos et uerrucas formicarias relatis. Ad uerrucas autem formicarias pudendorum ſummè confert hoc: Capræ iugulatæ recens oculos compungito, et humorem inde profluentem aſſiduè illinito, et intra ſex dierum ſpacium formicariæ uerrucæ extirpabuntur. Sed & bubulum ſtercus calidum illitum, formicarias in muliebri natura uerrucas ſanat. Aliud, quod ego in uxore mea expertus ſum, et ipſas radicitus tollit: origani feſtucam ad lucernam accendito, & formicariæ uerrucæ admoueto, ut non inde incendatur, ſed fumum ſolum ſuſcipiat. Et hoc ter ſingulis diebus facito. Aliud ad pudendi ac ſedis thymos. Soleas ueteramentarias, & cucurbitam ſiccam exurito ſigillatim, & minutiſſime trita paribus portionibus permiſceto, & locis uino

prius elotis inspergito. Experientia hoc cognitum est. Cæterum malignorum thymorũ sectionẽ, ob eruptiõis sanguinis periculũ reprobare oportet. Nõ malignos aũt tutò resecamus. Neq; enim hic sanguinis eruptionis timor est. Cauẽdum tamẽ est ne uterus à scalpri acie lædatur, quod facile uitare est, si thymus distentus prope uolsellæ dentes amputetur, sicut in nymphæ sectione diximus.

Resectione uero facta, ad desiccandos locos pharmacũ quoddã sanguinẽ sistens adhibebimus. Humectatio enim causa est ut thymi regenerẽtur, sicut etiã pinguiũ medicamentorũ usus proinde per totã curationem, laxãtia ac pinguia sunt fugienda. post chirurgiam protinus galla trita, aut alumen scissum, cum pari thuris pondere admoueantur. Deinde medicamento florido, ex stomomate ferri aut rosarum flore, & cytinis siccis parato utemur. Nam hæc contrahunt et quadantenus repurgant, & ulcera ad cicatricem ducunt.

De Condylomatis. Aspasiæ. Cap. CVI

Condyloma est rugosa eminentia. Rugę enim circa os uteri existentes, dum inflammantur, attolluntur et indurantur, tumoremq; ac crassitudinem quandã in locis efficiunt. præcipue uero dum menses prodeunt, & post partus attolluntur, & per tactũ facile cognoscuntur. Ad has igitur fomẽta adstringẽtia, & eiusdem facultatis pessi subdantur, quę omnia supra ad sedis cõdylomata sunt relata, facit et pessus è malicorio et butyro pręparatus, et qui ex lycio indico ac œsypo paratur.

De rimis ac fissuris uteri. Cap. CVII

Rimę circa os uteri ex uiolentis partub. ob maghitudinẽ capitis infantis fiũt. Sed & ex acrium humorũ influxu locos rũpente ac corrodente fieri solent. Et primum quidẽ latent, dolore à partu adhuc recẽte, postea uero paulatim ad sensum perueniunt. Nã et ad manuũ contactũ, et in coitu dolores excitãtur, quando sanè ex affrictu cruẽtantur, deprehẽduntur aũt dilatato sinu, fissuræ enim circa uteri osculum per ambitũ uisuntur. In harum itaq; curatiõe chirurgiã & omnia mordacia pharmaca reprobare oportet, talia enim inflãmationes ac cõuulsiones inducũt: et insessionibus simplicioribus. ac pessis uti, et medicamẽtis ad sedis rimas descriptis, præcipue eo quod è pompholyge, stibio, et plũbo usto paratur. Quod si callosæ fuerint, medicamento ex charta usta utendũ est plurimo rosaceo diluto. callos enim exterit, et ulcera repurgat. Si uero nimiã eius acrimoniam nõ ferunt, iridẽ illyricam terebinthina exceptã inde, postq; aũt cicatrix ulceribus inducta est, cõuenit id quod ex cadmia cõstat, aut quoddã sedi destinatum, uelut est quod ex spuma argẽti lota præparatur, paulò ante ad cancros uteri à nobis relatũ. Aut hoc quod ad rimas sedis, et muliebriũ locorum cõdylomata præparatur. Stibij, acaciæ, sing. dra. VI. passo excipe ac utere. Sæpe et hoc utimur. Aloës, opij, sing. dra. XVI. stibij dra. VI. myrrhæ dra. IIII. thuris, æruginis, sing. dra. II. uino excipe et utere cũ passo. Aliud cito cõferẽs. Stibij, acacię, plũbi usti, et loti sing. dra. XVI. spodij pompholygis lotæ dra. VIII. fructus ericæ, aluminis scissi, attramenti sutorij, thuris, myrrhæ, opij, sing. dra. VIII. cũ uino terito uelut collyriũ, ac pastillos formato, et cũ passo dilutis utitor. Aliud ad oẽs pudẽdorum muliebriũ ac sedis affectiones. Sistit etiã hæmorrhoidas. Spumæ argẽti lotæ, cerussæ lotæ plũbi usti et loti, sing. dra. XXV. stibij loti dra. IX. pompholygis lotæ dra. VIII. cadmiæ lotæ drac. V. Hæc omnia primum seorsim, deinde simul terito, et uini ac olei myrtei sing. lib. I. paulatim adstillato, ac probe terito, et unita in plumbea pyxide seruato, et uelut optimo medicamento utitor. Nos uero inquit Archigenes, ceræ tyrrhenicæ lib. I. et adipis anserini tantudem adijcimus. Quidam etiam plumbaginis dra. XX. addunt.

De tuberculis uteri miliaribus. Cap. CVIII

Aliquãdo in collo aut osculo uteri, aut in ipso pudendo, miliares quædã eminentię enascuntur, ad tactum quidem occurrentes, uerum certius ad dioptram patentes. Solentq; ex coitus affrictu, tum menses, tum cõceptionem impedire. In his aluus primum purganda est. Deinde linteolo locus detergendus, & glãs ex carne caricarum pinguium ac alumine scisso subdenda. Aut pessus ex alumine et felle. Aut medicamenta ad concoquenda ac discutienda tubercula commoda illinenda. Elotiones quoque ex aqua mulsa, & aliquo aromatum decocto adhibeantur.

De scabris uteri pustulis. Cap. CIX

In pudẽdo & uteri osculo scabræ pustulę oriri solẽt, furfuraceas squamas reijciẽtes, pruritumq; inducẽtes, et calidæ aquæ affusione gaudẽtes. In his aluus asinino lacte purgetur. Vomitus à cœna fiat. In balneo exudatio fiat, & in calidã insessus. Et loci uino calido cum nitro eluantur, & post uinum aqua calida infundatur. Et licium indicum, aut amurca, aut butyrum cum sulphure, aut ceratum myrteum cum spuma argenti. Aut alumen rotundum cum melle. Aut malicorium cum myrrha et melle illinatur. Squamas autem et furfures exterit, cyclamini radix cum melle illita. Cæterum in cibis omnia acria, salsa, & acida cauenda sunt.

De alarum pudendi muliebris abscessu. Cap. CX

Si in muliebris pudendi alis siue labijs abscessus ortus fuerit, & uersus sedem declinauerit, sectionẽ eius uitare oportet. Nam ex eorum locorum sectione, quum rugosi sint, facile fistula generatur. Si uero sursum ad urinarum meatum uergit, tutò secare licet.

Ad Vmbilicum prolapsum. Cap. CXI

Ammoniacum thymiama cum modico cumino ex uino tritum apponito ac deligato. Aut buphthalmum cum succo mori tritum imponito. Aliud. Bituminis drachm. XII. carnium caricarum pinguium, tantundem, primum seorsim deinde simul trita imponito.

Ad rugas uentris, rimasq; ac nigredines à partu exortas. Cap. CXII

Adiantum & spumam nitri albam exactissime trita inspergito, & uenter nõ corrugabitur. Hoc & in balneo, & extra balneum utendum est. Aliud. Narcissi bulbos cortice detracto cõcidito, & in umbra siccato, & de his sumito dra. VIII. radicis struthij contusæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabarum, maxime Aegyptiarum, singulorum dra. X. radicis bryoniæ, radicis ari, radicis cucumeris syluestris, costi, singulorum trientem, terito & cribrato, ac uẽtri per erui farinam deterso inspergito, & rursus affricando detergito. Nam & rugas & rimas generari non sinit, & genitas tollit. Maculas etiam ac nigredines in quauis corporis superficie exterit. In puerperis igitur uentrem oleo antea probe confricato, & postea chartam medicamento conspersam adhibeto, & fascia deligato, ac post quartum diem exoluito. Deinde totum corpus in balneo detergito, & omnes nigredines ac rugas abolebis. Aliud, ad uentres à partu nigrefactos. Ostreorum ustorum partem I. farinæ fabarum, maxime Aegyptiarum, partes. II. misce ac utere in balneo. Aliud. Nigellæ, nitri, æquas portiones ad strigmentitiam spissitudinem cum aqua terito. Aliud. Scillæ ustæ drach. VIII. cornu cerui usti, aluminis scissi, salis cappadocici, myrrhæ stactes, nigellæ, singulorum drach. II. farinæ ordei drach. XIIII. Vsus tempore melle excipito, & panniculo detri-

detrito infartum uentri adhibeto,& per dies septem finito. Octaua uero abluito, ac rursus apponito, & totidem diebus finito. Smegma faciei ac reliqui corporis. Granorum ricini, bulborũ narcissi decorticatorũ ac resiccatorũ, sing. drach. VIII. similaginis, dra. IIII. thuris drac. II. ouorum albumina II. misce ac utere. Smegma aliud efficax. Floris iunci odorati, iridis, sing. dra. II. masti ches dra. I. terito & ptisanæ succo excipito, ac pastillos formato, quos usus tempore aqua dilutos illinito, ex per interuallum frigida abluito. Aliud smegma, ad corporis rugas, Rufi. Caricarũ pinguium, radicis bryoniæ, farinæ erui, testarum sepiæ ustarum, singulorũ æquales portiones. Terenda terito, & ad caricas in mortario contusas ammisceto. Hoc in balneo utendum est. Aliud. Vitem albam farinæ erui ammisceto ac utitor. Smegma, ad defricandas nigredines multo usu cognitum, thuris sesquiunciã, cerussæ lotæ, spumæ argenti lotæ, amyli, scobis marmoris prœconesij, masticheș, spumæ nitri albæ, testarum sepiæ, sing. unc. I. saponis gallici unc. XII. ouorum albumina X. omnia sapone excipe, & utere in quacunq; corporis parte. Smegma admirandũ. Cutis superficiem exterit & illustrat. Farinæ fœni græci, amyli, tragacanthæ, singulorum trientẽ, terræ samiæ quę Stella uocatur, ammoniaci thymiamatis, singulorum quadrantẽ, masticheș, medullæ ceruinæ recentis, singulorũ trientem. Tragacantham lacte macerato, & reliqua minutissimè trita ammisceto, ac pastillos formato, eosq; in umbra exsiccato. Vtere etiam smegmatis Sermone octauo relatis, ubi habentur etiam ea quæ ad alarum ac oris fœtorem conferunt.

Prępartiones ungentorum siccorum, moschatorum. Item conditorum, œnanthariorum, ac suffumigiorum uariorum. Cap. CXIII

Xeromyrũ, hoc est, ungentũ siccum, Beredrias appellatum. Arnabo, amomi, spicæ nardi, singulorũ quadrantem, folij malabathri, styracis, singulorũ quadrantem, croci, caryophyllorũ, singulorum sesquiunciã, opobalsami sexuncẽ, rosarum uiridium unc. XXV. misce. Xeromyrũ moschatum. Folij malabathri, casiæ, croci, styracis, arnabonis, amomi, spicæ nardi, singulorũ sesquiunciam caryophyllorũ drach. IIII. moschi scrup. III. opobalsami unc. I. olei indici aut similis quadrantem, rosarum siccarum sextantem, aut uiridium trientem.

Compositio Arabica. Masuaphij, caryophyllorũ, costi, singulorum sextantem, spicæ, folij, rosarum, sing. scrup. XII. amomi, styracis, singul. unc. I. gummi sextantem. arida terito ac cribrato, gummi uero madefacito, & ad styracem in mortario tritum arida ammisceto, & cum gummi pilulas rotundas ad ciceris madidi magnitudinem formato, easq; acu perforato, ac filum traijcito, & arefactas de collo suspendendas præbeto. Xeromyron rosatum. Rosarum aridarum libr. I. costi, folij, caryophyllorum, hypni, cassami odorati, unguium aromaticorum, styracis, singulorum sextantem. Aliud. Folij, rosarum siccarum, amomi, costi, caryophyllorum, spicæ nardi, arnabo, croci, singulorũ unc. I. hypni, styracis, opobalsami, singul. drac. III. Aliud. Rosarum libras tres, hypni lib. I. styracis flaui & pinguis, unguium aromaticorum, singulorum unciam I. Xeromyron leucophyllon appellatum. Cuius usus ad collum & axillas est. Terræ samiæ libram I. styracis, folij, opobalsami, singulorum sextantem. Styracem cum opobalsamo subigito, folium uero terito ac cribrato. Et ad omnia simul in mortario probè permixta, succi rosarum quantum satis est adijcito ac utitor. Hygromyron, hoc est, liquidum ungentũ, quo mulieres ad aures utuntur, folij, spicæ nardi, masuaphij, masticheș, caryophyllorũ,

singulorum unc.I.scrup.XII,styracis pinguis,opobalsami,singulorum sextantem,croci scrup.VI.moschi scrup.I.olei salca electi trientem.

Olei salca præparatio pretiosa. Cap. CXIIII

Olei omphacini sextar.XX.iridis illyricæ lib.I.amomi sexuncem, aspalathi, hypni,sing.lib.I.cassami aromatici li.II.caryophyllorũ,folij,carpobalsami,singulorum lib.I.xylocasiæ quincuncẽ,casię trientem, costi,styracis pinguis,croci,sing.unc.I.myrrhæ,arnabo,singulorum quadrantem,spicæ nardi trientem. omnia in aqua coquito. Modus autem præparandi habetur Sermone primo, ubi etiam aliam olei salca descriptionẽ,& ungẽti nardini præparationẽ habes.

Hygromyri præparatio. Olei salca lib.II.opobalsami lib.I.spicæ nardi,folij, singulorũ trientem,carpobalsami,arnabo,amomi,ambræ,ligni aloës,singulo. sextantem,mastiches,moschi,sing.scrup.VI.quod si caphuræ copia fuerit,sextantem ex ea addito. Hoc ad axillas utuntur,& in aures cum auriculario specil lo indunt. Leucophylli siue xeromyri albi præparatio. Lapidis specularis lib.I.folij,spicæ nardi,caryophyllorũ, singulorum scrup.VI. succini scrup.XII. moschi siliquas VI.

Olei siue ungenti foliati ac spicati præparatio. Cap. CXV

Opobalsami lib.I.styracis,amomi,singulorũ quadrantem,casiæ trientẽ,lilia XX.simul terito ac utitor,& si crassius fuerit,cum oleo salca diluito. Alia foliati descriptio. Ceræ lib.I.nardini olei cyziceni lib.III.picis brutiæ quincuncem,ladani unc.I.styracis pinguis quadrantem, costi, casiæ, singulorũ sextantem,cardamomi,folij,sing.unc.I.spicæ nardi semunciam,croci, uini Aminæi, singul.unc.I.opobalsami quadrantem. Foliati præparatio ex Oribasio. Casiæ sexuncem,folij quadrantem,amomi,ladani,singul.unc.I. piperis grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ unc.I. ungenti nardini libr.I. Arida terito & tenuissimo cribro excutito. Deinde nardinũ addito,ac rursus probè terito, & ut nigrius reddatur medicamentum iuglandium cortices ustos ac tritos ammisceto,& opobalsami cochlearia III.instillato,ac utitor. Facit etiã eximiè ad resolutiones. Spicati præparatio. Amomi sextantẽ,myrrhæ troglodyticæ, costi,sing.unc.I.folij,casię,ungenti foliati aut salca singulorũ quadrantem,spicæ nardi unc.I.spicæ celticæ trientem, ungenti nardini sexuncem, ceræ albæ quantũ satis est,& ut compages liquidior fiat,opobalsami quadrantem addito.

Oenanthariorum præparationes. Cap. CXVI

Costi sextantem,casiæ,carpobalsami,spicæ nardi, sing.unc.I. amomi quincuncem,nardi celticæ trientem,ungenti spicati & foliati,aut salca,singulorum quadrantem. Ceræ albæ quantum satis est, & ut compages liquidior euadat, opobalsami quadrantem ammisceto. Alia œnantharij descriptio. Costi,sextantem,casiæ,carpobalsami,masuaphij,myrrhæ sing.unc.I. amomi quincuncem,spicæ nardi,styracis,singulorum trientem, caryophyllorum sesquiunciã, opobalsami sexuncem,lilia XL.uini adstringentis odorati sextar.XII.salis cappadocici sextantem.Folia liliorum croceo ipsorum ac unguibus demptis probè detergito,& in sindone pura inuoluta per diem ac noctem in umbra siccato,donec marcescant. deinde ad myrrham in mortario cum uino subactã arida trita ammisceto,& pariter cum uino subigito. Et his postea styracem in minutissimas partes contusum addito,& omnia opobalsamo affuso unito. deinde lilia quoq; ammisceto,& omnia in uitreum uas transfusa cõcutito, & uino postea in idem uas infuso rursus concutito, & uas ipsum moscho aut hypno diligenter obturato,deligato,luto oblinito,& per dies quadraginta insolato.

Absin-

Absinthati siue rhodabsinthati præparatio salubris. Cap. CXVII

Spicæ nardi scrupul. II. folij, amomi, singulorum scrupul. I. mastiches scrupulos III. rosarum siccarum scrupul. VI. mellis sextarium I. uini sextar. IIII. aut ut alij habent quinque. Quidam pro amomo costum adijciunt. Aliud. Rosarum resectis unguibus, & in sindone per diem ac noctem resiccatarum lib. I. mellis optimi sextarium I. uini antiqui sextarios VI. Rosas in uino ad dies quindecim macerato, & quotidie uas ipsum ad solem exponito. Deinde uino excolato, spicæ nardi scrupul. II. & folij aut casiæ scrupul. I. ammisceto. Sint autem hæc prius cum uino trita. Postea uero mel adijcito, unito, ac utitor. Aliud rosatum. Rosarum exemptis unguibus in umbra siccatarum lib. I. uini antiqui ac splendidi sextar. V. mellis sextar. I. Rosas in uino per diem ac noctem macerato, deinde ad uinum excolatum, mel adijcito, & post triduum exhibeto. Quidam mastiches scrupul. VI. addunt, & ita aluum mollit.

Conditi purgatorij præparatio. Cap. CXVIII

Hoc condito ad pituitosos hyemis tempore uteris. Mellis sextarium unum, uini sextarios V. piperis grana XLVI. styracis calamitæ scrupul. III. Styracem ad prunas cum modico melle diluito, deinde in mortario cum pipere probè terito, & mel paulatim adstillato, ac postea uinum ammisceto. Eius uero meminisse operæ precium est, quod mel nisi ualde purum fuerit, non permittit ut potio ex ipso præparata desideat ac pura & clara fiat. Proinde despumandum est mel ac purum faciendum: si enim despumatum fuerit, potio eadem die desidebit ac pura euadet. Alia absinthati præparatio. Spicæ nardi scrupulos V. croci siliquas III. absinthij drach. I. mastiches scrupul. VII. mellis sextarios IIII. uini sextar. XXIIII. Alia conditi præparatio. Piperis scrupulos VI. spicæ nardi scrupul. I. croci si libuerit, siliquam I. uini sextar. V. mellis sextariũ unum.

Mastichati ac cuminati præparatio. Cumini scrupul. XII. mastiches sesquiunciam, uini sextar. V. mellis sextarium unum. Anisati præparatio. Anisi scrupul. VIII. spicæ nardi scrupul. VII. uini sextar. V. mellis sextarium I. Citrati pręparatio. Corticis citri electi, uel foliorum eiusdem bessem, uini sextarios VIII. mellis sextar. I. corticem aut folia in uino per dies septem macerato, deinde uino excolato mel ammisceto. Apiati præparatio. Seminis apij scrupul. XII. seminis rutæ scrupul. VI. mellis sextar. I. uini sextar. IIII. aut V. pro abstemijs uini loco, aquam accipito.

Rhodomeli præparatio. Cap. CXIX

Succi malorum cotoneorũ, dempto cortice & granis siue medulla expressi sextar. II. succi rosarum sextar. I. aquæ ad tertias decoctæ sextar. IIII. mellis sesquisextarium. Succum malorum suo tempore exprimito ac excolato, eiq́ mel ammisceto, & ad rosarum tempus seruato. In uere autem cum aqua ad tertias decocta, & rosarum succo, asseruatum cum melle malorum succum unito, ac utitor.

Mustati præparatio. Cap. CXX

Similaginis sextar. XVI. olei omphacini sextar. V. piperis quincuncem, folij malabathri, caryophyllorũ, sing. unc. I. musti dulcissimi sextar. III. mellis lib. II. ex his omnibus uelut placentulæ paruæ efformantur.

Gari præparatio pro abstemijs. Cap. CXXI

Aquæ sextar. XXXI. salis sextar. II. cicerum nigrorum siccorum sextar. IIII. amanitarum lib. II. caricas quinquaginta, præparato, excolato ac seruato.

Suffumigij moschati præparatio. Cap. CXXII

Rosarum uiridium lib. VI. mellis Attici excolati lib. III. & quadrantem, folij sexuncem, amomi trientem, caryophyllorũ sextantem, spicæ nardi trientem, costi bessem, unguium aromaticorum unc. I. carpobalsami trientem, asari sextantem, aloës unc. I. calami indici sexuncẽ, nuces indicas tres, sandalorum scrupulos XVI. ambræ unc. I. styracis pinguis lib. III. quidã pro styrace, ladani pinguis, & stactes myrrhæ sing. lib. I. aut ut alij habent, dextantem accipiunt, croci unc. I. mastiches quadrantem, moschi scrup. IIII. Ad arida trita ac cribrata, ladanum, styracem, stacten myrrham, & mel in mortario ammisceto, deinde ambram liquefactam adijcito. Postea moschum aqua calida dissoluito, & partem eius addito, & partem ad pastillorum efformationem seruato, deinde manibus omnia probè subigito, ac cum moscho efformato. Suffumigium regium. Styracis calamitæ lib. I. ligni aloës sexuncem, ambræ unc. I. moschi scrup. IIII. quidam ita præparant, styracis calamitæ lib. I. ligni aloës trientem, ambræ un. I. moschi scrupul. IIII. & addunt succi rosarum quantum satis est. Suffumigiũ moschatum, Theopompi. Styracis pinguis dextantem, caryophyllorum, costi, rosarum siccarum, folij, masticheś, singul. unc. I. moschi siliquas quatuor. Ego uero inquit, moschi scrupulos III. & balsami quantum satis est adijcio. Aliud suffumigium moschatum. Folij, costi, rosarum siccarum, hypni, spicæ nardi, singul. unc. I. croci, unguium aromaticorum, caryophyllorum, amomi, casiæ, singul. scrupul. XII. carpobalsami, bdellij, singul. scrup. XII. styracis scrupulos XX. moschi scrupulos III. Rhodomelitis, hoc est, mellis rosacei quantum satis est. Suffumigium Moschatum in ecclesia usurpatum. Costi libras IIII. & dimidiam, caryophyllorum libr. IX. folij sesquilibram, spicæ nardi tantundem, cassami unc. XIIII. styracis liquidi lib. XVI. aspri lib. III. croci dextantem, moschi, ambræ, singulorum sextantem. Cæterum princeps Orientis sic præparat. Costi quadrantem, spicæ nardi unc. I. folij unc. I. caryophyllorum sesquiunciam, cassami semunciam, aspri sextantem, styracis liquidi electi quincuncem, croci scrupul. II. moschi, ambræ, singul. scrupul. II. Suffumigium bonum rosatum. Foliorum rosarum aridorum, costi, masticheś, singulorum sexuncem, spicæ nardi, amomi, opobalsami, singulorum sesquiunciam, croci, myrrhæ, singul. unciã I. styracis dextantem. Vini odorati antiqui, & mellis, quantum satis est. Suffumigij ungentarij præparatio. Costi sesquilibram, elenij, rosarum siccarum, nigellæ, singulorum libr. I. carpobalsami, aspalathi, singulorum libr. II. myrrhæ sesquilibram, tari, hoc est, ligni aloës, ladani, singulorum libr. IIII. amomi libr. I. masticheś bessem, ligni caryophyllorum sexuncem, foliorum scylmatis, hypni, singulorum libr. XII. myrrhæ stactes libras V. bdellij libras II. unguium aromaticorum, croci, singulorum trientem. Suffumigium ungentarium insigne. Costi sesquilibram, cassami libr. I. ligni caryophyllorum, foliorum scylmatis, spicæ nardi, singulorum sexuncem, corticis aspalathi, rosarum siccarum, singulorum quadrantem, masticheś chiæ, bdellij, singulorum sextantem, ladani lib. III. stactes nigræ libr. VI. croci scrupulos VI. ego uero inquit, pro stacte nigra, albæ libr. II. & styracis libras IIII. ammisceo. Suffumigium ualde amabile. Costi unc. XIX. caryophyllorum trientem, ladani lib. I. spicæ nardi, folij, singulorum sexuncem, styracis lib. III. aspri unc. XVI. croci sexuncem, moschi bessem, mellis quincuncem.

Suffumigium dominæ Romulæ. Styracis calamitæ lib. II. costi, stactes albæ, singulorum sexuncem, caryophyllorum, tari, singulorum sextantem, spicę nardi

nardi sextantem & semunciam, croci trientem, ambræ drach. IIII. succini unciam unam, moschi scrupul. IIII. uel quantum accipere uolueris. Suffumigium rosatum, Embularchi. Cassiæ, myrrhæ, bdellij, arnabo, calami indici, succini, carpobalsami, ladani pinguis, hypni, folij, singulorum quadrantem, caryophyllorum, unguium aromaticorũ magnorum, mastiches, singulorũ trientem, croci sextantem, spicæ nardi, opobalsami, singulorum sexuncem, rosarum siccarum, styracis, singul. lib. I. rosarum uiridium lib. II. uini odorati ueteris, & mellis Attici, singulorum quantum satis est. Suffumigium Pamphili Episcopi. Folij, caryophyllorum, hypni, ladani pinguis, singulorum sextantem & semunciam, calami indici, spicæ nardi, unguium aromaticorum magnorũ, bdellij, carpobalsami, croci, casiæ, singulorum quadrantem, amomi, mastiches, singulorum quincuncem, costi sesquunciam, arnabo tantundem, succini unciam unam, opobalsami quadrantem, styracis pinguis libr. III. rosarum uiridium resectis unguibus lib. VI. uini mulsi quantum satis est. Sit autem mel electum, & uinum antiquum odoratum, ex quibus uinum mulsum parari debet.

Myrrhatio ad cadaueris conseruationem. Cap. CXXIII

Aloës, myrrhæ, gummi, singulo. lib. I. sarcocollæ lib. II. acaciæ sesquilibram, thuris sexuncem, opobalsami quadrantem.

DECIMISEXTI AC VLTIMI SERMONIS AETII FINIS, IANO CORNARIO MEDICO Physico Interprete.

PONDERA IN AETIO VSVRPATA.

Libra	habet	uncias XII.
Deunx		unc. XI.
Dextans		unc. X.
Dodrans		unc. IX.
Bes		unc. VIII.
Septunx		unc. VII.
Sexunx		unc. VI.
Quincunx		unc. V.
Triens		unc. IIII.
Quadrans		unc. III.
Sextans		unc. II.
Vncia		drach. VIII.
Semuncia uel semissis		drach. IIII.

Reliqua pondera ac mensuræ iuxta Pauli traditionem usurpata sunt.

DE PONDERIBVS AC MENSVRIS, EX PAVLO AEGINETA, IANO CORNARIO Medico Physico Interprete.

PONDVS, GRAVITATIS MENSVRA iudicatur: Mensura autem, uasculi capacitate. Vasculum uero, tum aridæ, tum liquidæ quantitatis mensura existit. Quare tres omnino dimensæ quantitatis sunt differentiæ: una quidē ponderis: altera uero rerum aridarū, utpote quæ uelut in aggerem accumulantur: tertia autem liquidorum. Cæterū quum penè infinita pondera ac mensuræ, tum pro locorum, tum pro eorum qui eis utuntur consuetudine, existant: de his saltem quæ omnibus maximè familiaria sunt, nobis sermo erit.

DE PONDERVM AC MENSVRArum notis.

VERVM quum quidam non integris literis, sed per notas hæc ipsa pondera ac mensuras significent, præstiterit fortassis & nos in hac parte ueteres imitari, atque primum characteres ipsos declarare. Primum igitur litera χ ubi α literam habuerit incumbentem, Chalcum, id est, Aereum, significat: hoc modo, $\overset{\alpha}{\chi}$. Si uero ο ipsi χ incubuerit, Choa, id est, Congium, demonstrat: sic $\overset{o}{\chi}$. Si οι Chœnicem, $\overset{oi}{\chi}$. Si η Chemam $\overset{\eta}{\chi}$. K uero litera, si incumbens ε habeat, & linea recta inferiorem ipsius apicem per obliquū secet, Ceratium, id est, Siliquā, significat: hoc modo $\overset{\varepsilon}{\kappa}$. Quod si υ ipsi κ incumbat, Cyathū significat, sic $\overset{\upsilon}{\kappa}$. Si uero ο Cotylā, id est, Heminam, $\overset{o}{\kappa}$. Porrò linea circumflexa, quam nihil aliud circūstat, & quæ omnino per obliquū ponitur, Obolum denotat, ∽. Si uero duæ sunt lineæ, quas nihil circumstat, duos obolos signant, ≈. Qui Gramma, hoc est, scrupulū, faciunt, quod per literā γ quæ ϱ adiectū habet denotatur, recta amplius linea ipsum ϱ secante, hoc modo γϱ. Duæ autem lineæ iuxta alteram extremitatē consertæ, angulumq; constituentes, ad similitudinem duorum apicum, qui in ipsius K literæ pictura, ad rectam lineam adscribuntur, Drachmam significant, quę & Holca cognominatur: hoc modo ∠. Propriè autem Holca per λ literam notatur, ο litera medium eius occupante: hoc modo λ. Quod si ι litera ad λ apponatur, Libra significatur, λι. Aliqui tamen alteram ipsius λ lineam per obliquum alia linea secantes, Libram denotant: sic λ. At uero litera γ intra angulum suum ο literam habens, Vnciam significat, γο. M autem iuxta medium ipsius υ habens, Minam denotat, $\overset{\nu}{M}$. Si uero υ habeat, Mystrum, $\overset{\upsilon}{M}$. Si ε Medimnum, $\overset{\varepsilon}{M}$. Si ο Modium, $\overset{o}{M}$. Porrò τ literam ϱ complectens, & υ incumbens habens, Tryblium significat, $\overset{\upsilon}{\tau\varrho}$. Ξ autem supra se ε habens, Xesten, id est, Sextarium, designat, ξε. Si uero ο habeat suprascriptum, Oxybaphum, id est, Acetabulum, $\overset{o}{\xi}$. Aliqui tamē Xesten

per

per ξ denotant, recta linea dissectum, hoc modo, ξ. H autem incumbens μ habens, Heminam indicat, ἥ. K uero cum ξ connexum incumbente ipsis litera μ, Ceramium signat, κξ.

DE PONDERIBVS.

MNA Attica & Aegyptia habet	Vncias	XVI
Mna Romana	Vncias	XX
Libra	Vncias	XII
Vncia	Drachmas	VIII
Drachma	Scrupulos	III
Scrupulus	Obolos	II
Obolus	Siliquas	III
Siliqua	Aereos	II duasq; tertij partes: ita ut obolus æreos octo complectatur.

DE MENSVRIS LIQVIDORVM.

ITALICVM Ceramium habet Choas VIII
Chus siue Congius Sextarios VI
Sextarius Cotulas II. quæ & Tryblia appellantur.
Cotula autem siue Tryblium, Magna Mystra III. Acetabula uero IIII
Magnum enim mystrum continet Acetabulum I. & Drachmas VI
Acetabulum uero Sesquicyathum habet.
Cyathus Chemas paruas, aut Mystra parua II habet.

Quod si uelis liquidorum iuxta pondus scire dimensionem: multæ enim rerum liquidarum differentiæ iuxta lancis momentum existunt: idipsum ex olei, uini, & mellis exemplo docebimus. Mel igitur uino grauius est quarta amplius q; decima parte, quod ferè totum tertiã eius partem facit: habet enim eadem mellis ad uinũ mensura totum uini pondus, accedente insuper tertia eius ponderis parte. Ad oleum autem mel dimensum, dimidia eius parte ponderosius existit: habet enim totum olei pondus, atq; insuper dimidiã eius ponderis partem. Vinum uero nona parte oleum excedit: habet enim pondus ipsius totum, ampliusq; nonam eius ponderis partem. Quę res ut magis euidens & manifesta fiat, omnium mensurarũ pondus sigillatim subiecimus, uelut in tabella depictũ: ita ut manifestè constet, quod per pondera quæ singulis mensuris subiecta sunt, Oleum, Vinum, & Mel, ex ordine demonstrantur.

Olei	Vini	Mellis
	Ceramium Italicum habet	
libras LXXII	libras LXXX	libras CVIII
	Chus siuę Congius habet	
libras IX	libras X	libras XIII & dimidiam
	Sextarius habet	
uncias XVIII	uncias XX	uncias XXVII
	Cotula siue Hemina habet	
uncias IX	uncias X	uncias XIII & dimidiam
	Magnum mystrum habet	
uncias III	uncias III scrupulos VIII	uncias IIII. & dimidiam

Aceta-

Acetabulum habet

drachmas XVIII	uncias II scrupulos XII	uncias III scrupulos IX

Cyathus habet

drachmas XII	sesquunciã scrupulos IIII.	uncias II drachmas II

Paruum mystrum habet

drachmas VI	scrupulos XX	drachmas IX

Oribasius autem iuxta Adamantium, Sextarium Italicum uini quidem iuxta mensuram Vncias uiginti quatuor habere ait: iuxta pondus uero Libram unam, Vncias octo. Sextarium autem mellis Librarum duarum & dimidiæ pondus habere tradit.

DE MENSVRIS ARIDORVM.

AEGYPTIA Artaba continet Modios III
Modius Aegyptius & Italicus habet Chœnices VIII
Chœnix, Sextarios II
Sextarius habet Semisextarios II. qui & heminæ appellantur.
Hemina autem habet Cyathos VIII
Atticus Medimnus continet Hemiecta XII
Hemiectum autem seu Semodius, Chœnices IIII. quo fit ut Medimnus habeat Modios VI. chœnices XLVIII. sextarios XCVI.

Cæterum pondus harum mensurarum non facilè est proferre, quod immensa diuersitas rerum aridarum iuxta lancis inclinationem existat.

FINIS EORVM QVAE PAVLVS AEGINETA DE ponderibus & mensuris tradidit, Interprete IANO CORNARIO Medico Physico.

QVATVOR AETII TETRABIBLΩN, ID EST, SERMONVM XVI. INDEX, IN QVO

præter cætera ad Medicinam ſpectantia, Simplicium nomenclaturæ tam græcè quàm latinè indicantur, iuxta Alphabeti ordinem.

A

Apollo-

Cali-

Colly-

G

Gan-

H

I

Inflam-

L

M

Mam-

Miscen-

N

P

Paro-

V

Veratri

Vomi-

X

Z

FINIS INDICIS.

CANDIDO LECTORI S.

MEndas ob uitiosam exemplaris descriptionem, & operarum incuriam admissas, castigaturus obseruet, duorum numerorum priore paginam, posteriore ipsius uersum denotari: sin unicus tantum fuerit numerus, eiusdem prænotatæ paginæ signatum uersum indicare. Cæterum si qua alia occurrerint errata non annotata hic, leuis momenti, & notatu indigna fuisse existima. Vale bene.

PAgina 5. uersu 41. diutius coctū. 11. 6. Sideritim heracleā. 12. 3. uiscosorū. 15. 5. aluum. 21. androsæmon. 19. 16. calidus. 35. acrius. 46. Amplius autem. 20. 8. Lopima. 21. 10. illitu. 24. 22. inodoratū. 28. 34. Vtile pro Vnde. 29. 20. autem. ibidem. 22. & 23, Perdiciū. 31. 29. lauer. 33. 11. herniā. 35. 2. & aceto mulso. 39. Pontica pro Punica. 38. 29. assumere. 40. 13. citra. 20. salutarem. 42. 3. in ipso. 44. 9. calculosis. 20. impositū. 45. 31. Leontopodiū. 47. 20. Lyciā. 42. cœliacis. 52. 22. Laser. 26. oxyschœnos. 53. 8. eousq;. 54. 27. secandi. 56. 11. crassiorum. 14. habet. 57. 3. 4. Rhamnus. 62. 34. oxyschœnos. 27. 26. misyos. 76. 27. Caua. 78. 6. succinum. 81. 4. pharmacū euadit. 40. successu. 82. 2. plurimū. 84. 38. perpetrant. 87. 42. ueru. 88. 35. infestat, & in. 91. 13. ipsum oportet. 93. 3. sed & ali. 44. 11. adseruato. 36. peioris succi. 45. crassißimi. 96. 37. peiores. 97. 47. nam & hi. 98. 43. si quis uentrē. 104. 2. urina. 104. 25. uniuersa. 106. 42. inflāmationes induratas. 107. 5. iusculū. 9. submucosos. 109. 22. elige. 23. coloris. 36. xylocollā. 110. 19. mollitur. 113. ult. affusæ. 114. 22. succus. 121. 4. pastinaca. 31. sepiæ. 123. 4. Aqua mulsa. 15. austerū. 48. chartilaginei. 130. 36. gestatio. 131. 29. uisi sunt. 132. 28. ac cupiditates 136. 41. hic incidūt. 137. 7. accipiātur. 8. fuligine. 46. loco ponēdæ sunt. 138. 23. potius. 139. 17. habēt. 140. 2. muscosa. 37. anū. 40. manuū. 141. ult. quæ. 142. 14. quinq;. 146. 37. Oxyporia. 147. 36. mastiches. 41. ad arida. 148. 33. agarici. 150. 5. exacerbationū. 41. opopanacis. 151. 30. ex epistola ad Marsum. 153. 13. bibendā. 155. 11. Assuefaciant. 156. 34. sternutatorio. 157. 1. Aliquando. 16. ceræ. 159. 46. anginas. 160. 23. quū. 161. 1. rotundos. 33. anisi. 47. feculētas. 162. 20. cyclamini. 25. Vitādus. 165. 36. uenenosam. 166. 24. XII. 170. 17. mollire. 35. alumē. 36. duritie. 171. 36. tam. Deinde. 172. 17. faciei. 173. 3. illinēdi. 174. quieuerit per repulsoria & cæt. partibus. 22. amplectens. 175. 28. si. 176. 1. Gallas. 5. galbani. 9. sexuncē. 180. 35. umbilicus. 40. depurgare. 48. pro more. 182. 41. assiduè. 183. 13. uero. 39. Musæ. 195. 19. usu. 34. Acaciam. 187. 7. senecta. 36. enim uino urinā ciente opus habent, eo quod. 189. 15. quod calid. 31. sceatur. 195. 4. inungito. 37. colore albidiore. 197. 34. eodem modo tract. 199. Capilli. 203. 2. Et sanè. 203. 36. corporis. 207. col. 2. 38. qui ob crud. 212. pertransit. 213. 28. indicatiua. 29. indicat. 214. 41. sang. 48. quicquid est pr. 221. 47. alternis. 223. 3. signū diariarū febr. 35. gentis. 225. pyrorū aut malorū. 228. 36. stomachus siue gula. 230. 12. qui in hac. 231. 4. elotorū. 10. intestina. 34. alternis. 232. 36. ciēte. 40. lubricitatē. 233. 18. uita. 235. cies. 236. 38. uacuū. 237. 32. humores. 238. 9. experietur. 43. autē. 239. 34. Cypri ni. 240. 6. ammixtū. 241. 10. biliosis. 41. Quū. 242. adhibētur. 243. 31. ardētes. 245. 31. inquinato. 247. 12. taliū. 248. 22. si uero ubi iam. 249. 27. guiū. 38. ipsam. 41. colicis. 250. 17. sic. 31. uiride. 48. et os uētris. 251. 15. manuū. 37. sensū. 252. 17. uersati. 23. inflāmationū. 46. ueteri. 253. 1. euacuationē. 19. aurē. 20. innitatur. 35. infestauerint 256. 42. signū. 257. 32. aceti. 259. 43. āmisceatur. 260. 7. originē. 23. peßimæ. 47. alternis. 262. 42. mel rosa. 264. 34. pirorū. 265. 4. despumati. 267. penul. suturæ. 270. 27. lethargicos. 271. 29. Admouēt. 272. 39. hoc illis. 44. effecit. 45. suppressæ. 273. 39. his. 274. 23. prædictorū. 275. 17. ambiētis. 27. syluestris. 44. Vini. 277. 41. Quidā. 279. 29. cōueniūt. 281. 33. aut per. 286. 5. sola. 287. 37. generoso. 294. 18. anū. 295. 32. prijs. 296. 26. olei. 297. 27 uero in nō. 298. 10. accidāt ex. 11. malignitas. 22. petāt. 41. cōcarnationis. 299. 10. ea quæ. 304. 1. aërē. 305. 35. Imbecilliora. 306. 17. ēplastri. 307. 1. cū rigido. 310. 42. pilus. 313. 29. pumicis tosti. 312. 35. sint. 318. 38. 40. pure. 320. 2. gallā. 323. 3. æris. 326. 20. et hæ dū. 21. excolātur. 44. diurnus. 333. 1. plenas. 39. habere adstrictionē. 41. præci. 334. 30. Euacuato. 32. Fomēta. 335. 31. particulæ mort. 35. Cibi. 336. 32. cōsequenter. 337. 46. si ferūt. 339. 7. oculus. 43. candidū. 341. 18. insitæ. 343. 14. oculus. 37. locis. 344. 29. carbūculis. 354. 2. inflāmationis. 39. tunc nō tard. 346. 39. ad staphylomata. 347. 8. quū. 348. 12. illinātur collyria tenera. 19. decoræ sunt, si fuerint parti cō. 27. agnoscitur. 349. 8. cogūtur. 351. 24. Cucumeris. 352. 15. eminentiā. 353. 13. collyria. 354. 22. colligiq;. 365. 16. ac. 25. anus. 357. 21. ueteri. 32. qui. 358. 24. collyrij. 359. 32. pharmacis. 360. 47. scabiei. 361. 34. quū. 362. 46. Sint 363. 14. lintea. 35. illata. 364. 36. exciderint. 365. 22. subaridus. 48. madefiat. 366. 41. corrosos. 368. 9. nitro. 371. 15. cōtingere. 373. 2. utimur. 375. 32. drantē. 376. 18. celebre. 30. frusta. 377. 19. Faciūt et. 378. 3. spumæ. 25. & unita. 382. 19. Hecatontarchia. 384. 14. Aegypto. 385. 6. tragacanthā. 40. lenib. 386. 22. facimus. 31. prædicto. 33. tham albā ac lucid. 46. indicatū. 387. præparatā. 395. 46. uero. 405. 9. destillantē. 21. refrigeratāq; ac erasam 407. 41. 42. lixiuio coactiliariorū. 753. 39. uelut. 762. 35. soluito. 763. 35. tractatur. 765. 32. deligabimus. 767. 40. psittaciū. 776. 10. robustiora. 28. affundito. 777. 20. integræ. 32. quam. 778. 14. appellatū. 780. 3. quod ad Orib. 26. tāto. 782. 35. deraso. 783. 8. deprimit, parce ad. 785. 27. colore. 28. numerātur. 791. 10. à uetustis. 793. 13. succo. 19. tubercula. 795. 1. pilis leporis constans. 816. 12. bibeantur. 819. 14. sed terebinthina. 41. quod ex perna. 821. disparata. 822. 27. Aluum etiā. 867. 1. plerisq; gutturis tumor. 873. 2. aggreßionē. 893. 38. motibus.

EXCVSVM BASILEAE, IMPENSIS HIER. FROBENII, ET NIC. EPISCOPII, MENSE SEPTEMBRI, M. D. XLII.

Chartarum series

æ a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z.
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo
Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz. AA BB CC DD
EE FF GG HH II KK LL.

Omnes terniones præter II duernionē, & KK LL quaterniones.

